

DOGADAJI OPSTEG KARAKTERA

- Januar p.* — CK KPJ uputio Okružnicu br. 1 svim partijskim rukovodstvima i organizacijama povodom odluke vlade Kraljevine Jugoslavije da raspusti URSS. U Okružnici se postavlja: čitavom borbom radnika rukovodi KPJ preko sindikalne komisije CK KPJ; u preduzećima formirali i jačati odbore radničkog jedinstva; formirati sindikalne komisije pri svim partijskim rukovodstvima; partijske jedinice po preduzećima i mesni i okružni komiteti KPJ odgovorni su za čitav rad oko organizacije štrajkova.
- 11. januar* — Zbog neuspoha italijanskih jedinica u Africi i na Balkanu, vođa Trećeg Rajha Adolf Hitler izdao direktivu br. 22: iz »strategijskih, političkih i psiholoških razloga« odlučeno da nemačke snage intervenišu u oblasti Sredozemlja.
- 14. januar* — U Atini otpočeli dvodnevni razgovori između predstavnika vlade i generalštaba V. Britanije i predstavnika vlade i generalštaba Kraljevine Grčke o mogućnosti britanske pomoći Grčkoj u vezi sa predstojećim nemačkim napadom.
- 17. januar* — Sovjetska vlada upozorila nemačku vladu da SSSR smatra istočni deo Balkana (Bugarsku i crnomorske moreuze) zonom svoje bezbednosti i da ne može ostati neaktivna u događajima na tom prostoru.
- 18. januar* — Vlada Kraljevine Grčke saopštila vladi V. Britanije svoju odluku da britanske trupe primi tek pošto nemačke jedinice uđu u Bugarsku.
- 20. januar* — U Berhtesgadenu (u Nemačkoj) vođa Trećeg Rajha Adolf Hitler, na sastanku sa predsednikom vlade Kraljevine Italije Benitom Musolinijem, saopštio odluku da pojača nemačke snage u Rumuniji, uđe u Drgarsku i napadne Grčku.
- 22. januar* — Italijanske fašističke snage u Tobruku kapitulirale posle 24 dana blokade od strane britanske 8. armije.
- 24. januar* — U Beogradu vođeni dvodnevni razgovori između ličnog izaslanika predsednika SAD. pukovnika Vilijema Donovana i Aitura B'is-I. ejna, poslanika SAD. s jedne strane, i predstavnika Krunskog saveta i vlade Kraljevine Jugoslavije: kneza-namesnika Pavla Karađorđevića, Dragiše Cvetkovića i Vladimira Mačeka, s druge strane. Predstavnicima SAD tražili da vlada Kraljevine Jugoslavije ne pristupi Trojnom paktu.
- Januar* — Po odluci vlade Kraljevine Jugoslavije (Cvetković—Ivlaček), pod maskom »poziva na vežbu« odvedeno u vojne koncentracione logore oko 2000 komunista. Pored ovih, odvedeni su i mnogi simpatizeri KPJ.
- CK KPJ izdao proglas protiv zabrane rada URSS-a. Ističući da je taj akt vlade uperen protiv cele radničke klase Jugoslavije, on sve radnike poziva da nastave borbu i još čvršće zbiju svoje redove, jer samo jedinstvena radnička klasa, sa čitavim narodom, pod rukovodstvom KPJ, može izvojevati svoja prava i bolju budućnost.
- CK KPJ objavio komunique br. 5 u kome ističe: narodima Jugoslavije pretila opasnost od imperijalističkih osvajača a vlada Cvetković — Maček vodi politiku koja ugrožava nezavisnost Jugoslavije; zadnji je čas da se ujedine sve narodne snage u borbi za pakt o uzajamnoj pomoći sa SSSR-om, za nezavisnost Jugoslavije, demokratizaciju zemlje, za ravnopravnost nacionalno ugnjetenih naroda, za stvaranje prave narodne vlade; komunisti treba da budu inicijatori i organizatori u borbi za jedinstvo masa odozdo i za ostvarenje postavljenih zahteva.
- CK KPJ uputio Pokrajinskom komitetu KPJ za Makedoniju štampariju radi štampanja »Iskre«, organa PK KPJ za Makedoniju.

DOGADAJI OPSTEG KARAKTERA

4. februar — Poslanik vlade Kraljevine Jugoslavije u Moskvi Milan Gavrilović obavestio svoju vladu o toku pregovora sa vladom SSSR-a, ističući da je sovjetska vlada, po ličnom naređenju Staljina, odustala od sklapanja pakta o uzajamnoj pomoći sa vladom Kraljevine Jugoslavije i da nudi samo pakt o neutralnosti.
5. februar — U Berlinu ministar inostranih poslova Trećeg Rajha Joakim fon Ribentrop vodio razgovore s tajnim izaslanikom vlade Kraljevine Jugoslavije Danilom Gregorićem. Ribentrop je izneo zahtev da Jugoslavija pristupi Trojnom paktu i da, u tu svrhu, u Nemačku dođu predstavnici vlade Kraljevine Jugoslavije.
- U Rim stigao tajni izaslanik knezn-imesnika Pavia Karadorđevića dr Stakić, koji je predsedniku vlade Kraljevine Italije Benitu Musoliniju saopštio da je knez Pavle spreman da zauzme pozitivan stav prema zahtevima Osovine.
- Februar p. — U Beogradu (na Ćukarici) održano Pokrajinsko partijsko savetovanje za Srbiju, kome su prisustvovali generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito, svi članovi CK KPJ koji su se nalazili u Beogradu, članovi PK KPJ za Srbiju, sekretari OK KPJ u Srbiji i članovi MK KPJ za Beograd. Na savetovanju su konkretno/ovane odluke V zemaljske konferencije za teritoriju Srbije i naglašena je potreba da se pojača politički rad u masama i formiraju partijske organizacije u mestima gde ih do tada nije bilo.
7. februar — Oslobođenjem zapadnog Egipta i Kirenajke završena ofanziva britanskih snaga u severnoj Africi, u toku koje je razbijeno deset italijanskih divizija.
9. februar — Kod El Agejle (severna Afrika) stabilizovan front između britanskih i italijanskih snaga.
10. februar — Vlada V. Britanije prekinula diplomatske odnose sa vladom Kraljevine Rumunije.
12. februar — U lukama Libije otpočelo iskrcavanje nemačkog »Afričkog korpusa« pod komandom generala Ervina Romela, radi ispomoci tamošnjim talijanskim snagama u borbama protiv britanske 8. armije.
14. februar — Predsednik SAD Franklin Ruzvelt uputio vladi Kraljevine Jugoslavije poruku o mogućnosti da vlada SAD pruži materijalnu pomoć svim zemljama ugroženim od sila Osovine.
- U Salcburgu i Berhtesgadenu (u Nemačkoj) vođeni razgovori između vođe Trećeg Rajha Adolfa Hitlera i njegovog ministra inostranih poslova Joakima fon Ribentropa, sa predsednikom vlade Kraljevine Jugoslavije Dragišom Cvetkovićem i ministrom inostranih poslova Aleksandrom Cincar-Markovićem. Adolf Hitler je tražio da Jugoslaviju pristupi Trojnom paktu. Dragiša Cvetković je obećao da će pokušati kod vlade V. Britanije da Grčka, Turska i Jugoslavija ostanu neutralne, a ako u tome ne uspe, vlada Kraljevine Jugoslavije će pristupiti Trojnom paktu. Zaključeno je da knez-imesnik Pavle Karadorđević dode u posetu Hitleru.
16. februar — U Beogradu knez-imesnik Pavle Karadorđević upoznao ministra vojske Petra Pešića sa zahtevom vođe Trećeg Rajha Adolfa Hitlera da vlada Kraljevine Jugoslavije pristupi Trojnom paktu. Pešić je izjavio: »To je najbolje. To nam je jedini spas«.
17. februar — U Ankari potpisan pakt o nenapadanju između Carevine Bugarske i Republike Turske.
20. februar — U Beogradu britanski poslanik Ronald Kembel saopštio knezu-imesniku Pavlu Karadorđeviću da vlada V. Britanije želi da se vlade Jugoslavije, Grčke i Turske sporazumeju o zajedničkoj odbrani od nemačke agresije. On smatra da bi ta odbrana bila uspešna, a V. Britanija će sve učiniti da im pruži svaku pomoć.

ism. reoruar

vr ö i iY/\rwi\ i eih/v

iuuruur iati.

20. februar — Ministar inostranih poslova Kraljevino Jugoslavije Aleksandar Cincar-Marković učinio posetu Mađarskoj. Celokupna mađarska štampa istakla »iskrenost« jugoslovensko-mađarskog prijateljstva.
27. februar — U Budimpešti potpisan protokol o razmeni ratifikacionih instrumenata saveza o »večnom-« prijateljstvu između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Mađarske.
- Februar — CK KPJ izdao proglas povodom sprovođenja odluke vlade Kraljevine Jugoslavije (vlada Cvetković—Maček) o odvođenju u koncentracione logore oko 2000 komunista pod maskom vojne mobilizacije. U proglasu se ističe: vlada Cvetković—Maček ovom i drugim merama potkopava nezavisnost zemlje; narod i vojska se pozivaju da ujedine sve snage u borbi za pakt o uzajamnoj pomoći sa SSSR-om, protiv rata i pete kolone; protiv skupoće, terora i progona radničke klase i koncentracionih logora; za jedinstvo svih miroljubivih i naprednih snaga u borbi za mir, slobodu, demokratska prava i nacionalnu ravnopravnost.

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

1. mart — Vlada Carevine Bugarske pristupila Trojnom paktu, pošto je tajnim sporazumom već dozvolila da nemačke trupe uđu u zemlju.
2. mart — Otpočeo ulazak nemačkih trupa (12. armije i 8. vazduhoplovnog korpusa) u Bugarsku.
3. mart — Vlada SSSR-a izjavila bugarskoj vladi da ulazak nemačkih trupa u Bugarsku smatra proširenjem rata.
4. mart — Vlada V. Britanije i izbegličke vlade Poljske, Belgije i Holandlje prekinule diplomatske odnose s vladom Bugarske.
- U Atini održana britansko-grčka konferencija na kojoj je usvojen odbrambeni plan u slučaju nemačkog napada na Grčku.
- U Berhtesgadenu (u Nemačkoj) knez-namesnik Pavle Karađorđević vodio tajne razgovore s vođom Trećeg Rajha Adolfom Hitlerom i njegovim ministrom inostranih poslova Joakimom fon Ribentropom o pristupanju vlade Kraljevine Jugoslavije Trojnom paktu.
5. mart — Poslanik V. Britanije Ronald Kembel doputovao iz Atine u Beograd sa poverljivim pismom ministra inostranih poslova V. Britanije Antoni Idena knezu-namesniku Pavlu Karađorđeviću, u kome se vlada Kraljevine Jugoslavije poziva na odbrambeni savez.
6. mart — U Beogradu održana sednica Krunskog saveta na kojoj je rešeno da Kraljevina Jugoslavija pristupi Trojnom paktu, s tim da vlade Nemačke i Italije daju obećanje da neće povrediti teritoriju Kraljevine Jugoslavije.
7. mart — Otpočelo iskrcavanje britanskog ekspedicionog korpusa u Pirej i Volos (završeno do kraja marta).
- Predsednik vlade Kraljevine Jugoslavije Dragiša Cvetković predao nemačkom poslaniku u Beogradu fon Herenu notu u kojoj se ističe da će vlada Kraljevine Jugoslavije pristupiti Trojnom paktu, uz izvesna ograničenja.
8. mart — U Atini održana konferencija predstavnika britanskog, grčkog i jugoslovenskog generalštaba: razmatrano pitanje zajedničke odbrane u slučaju nemačkog napada.
- Otpočela protivofanziva italijanskih snaga u Albaniji, na italijansko-grčkom frontu između r. Viose i r. Osumija. (Ta neuspela ofanziva se završila 25. marta stabilizacijom fronta.)
- U. mart — Kongres SAD usvojio Zakon o zajmu i najmu kojim je predviđeno pružanje pomoći materijalu i hrani V. Britaniji i svim državama koje se bore protiv sila Osovine.
- Mart p. p. — U Zagrebu poslanik V. Britanije Ronald Kembel vodio razgovore sa Vladimirom Mačekom, Augustom Košutićem i Jurjom Krnjevićem, pokušavajući da ih, kao članove vlade i rukovodioce HSS, nagovori da vlada Kraljevine Jugoslavije ne pristupi Trojnom paktu.
- Mart s. — CK KPJ izdao proglas »Protiv kapitulacije — za pakt o uzajamnoj pomoći sa Sovjetskim Savezom«. U proglasu se narodi Jugoslavije upozoravaju na izdaju vlade i ističe da se nezavisnost zemlje može spasti ako se sa SSSR-om zaključi pakt o uzajamnoj pomoći i zbaci izdajnička a uspostavi narodna vlada. Pozivaju se građani, uključujući i vojsku, da organizuju protestne skupštine i mitinge i zbiju se u jedinstven pokret radi ostvarenja tih zahteva.
20. mart — U Beogradu održana sednica Krunskog saveta (knez-namesnik Pavle Karađorđević, dr Radenko Stanković, dr Ivan Perović, dr Vladimir Maček, dr Aleksandar Cincar-Marković, dr Fran Kulović, ministar vojske general Petar Pešić i ministar dvora Milan Antić). na kojoj je jednoglasno odlučeno da Kraljevina Jugoslavija pristupi Trojnom paktu.

- U Beogradu, na sedntci vlade Kraljevine Jugoslavije, razmotrena odluka Krunskog saveta o pristupanju Trojnom paktu. Protiv odluke glasalo svega 3 ministra, koji su, zatim, podneli ostavku i tako odgodili sprovođenje odluke Krunskog savetn.
- 22. *mart* — Predsednilt vlade V. Britanije Vinston Cerčil uputio predsedniku vlade Kraljevine Jugoslavije DragiSi Cvetkoviću poruku u kojoj ističe dn će Jugoslavija neminovno propasti ako pođe putem Rumunije i Bugarske.
- 23. *mart* — Vlada Trećeg Rajha uputila zahtev vladi Kraljevine Jugoslavije: da saopšti svoju definitivnu odluku u vezi sa pristupanjem Trojnom paktu.
  - U Beogradu održana sednica Krunskog saveta na kojoj je potvrđena ranija odluka da Kraljevina Jugoslavija pristupi Trojnom paktu.
- 24. *viart* — Predsednik vlade Kraljevine Jugoslavije Dragiša Cvetković i ministar inostranih poslova Aleksandar Cincar-Marković tajno otputovali u Beč radi potpisivanja ugovora o pristupanju Kraljevine Jugoslavije Trojnom paktu.
- 25. *mart* — Vlada SSSR-a i vlada Turske objavile deklaraciju o prijateljstvu.
  - U Beču potpisan akt o pristupanju Kraljevine Jugoslavije Trojnom paktu.
  - CK KPJ objavio proglas u kome je akt vlade Kraljevine Jugoslavije (Cvetković Maček) o pristupanju Trojnom paktu osuđen i odbačen kao akt nacionalne izdaje.
  - U Beogradu, Ljubljani, Skoplju, Kragujevcu, Splitu. Nišu, Cetinju, Podgorici (sada Titograd), Leskovcu i drugim gradovima održane masovne demonstracije (koje su se nastavile i sledećih dana, obuhvatajući celu zemlju). Pod parolom »Bolje rat nego pakt«, »Bolje grob nego rob«, narodi Jugoslavije su odlučno i nedvosmisleno osudili pristupanje Trojnom paktu kao nacionalnu izdaju.
- 26. *mart* — U Beogradu, Splitu, Kragujevcu, Čačku, Nišu i drugim mestima nastavljene masovne demonstracije protiv potpisivanja Trojnog pakta.
- 27. *vriart*. — Pod uticajem raspoloženja narodnih masa Jugoslavije, grupa oficira, sa generalom Dušanom Simovićem na čelu, izvela prevrat (zbaevši dotadašnju vladu Cvetković — Maček) i obrazovala novu vladu Kraljevine Jugoslavije, pod prodsedništvom generala Simovića.
  - Talus demonstracija i manifestacija zahvatio celu zemlju. U Beogradu narodne mase ističu zahteve koje je postavila KPJ: raskid sa Trojnim paktom, demokratska prava i slobode, naslon na SSSR, hitno preduzimanje mera za odbranu zemlje.
  - U Berlinu, u nemačkoj Vrhovnoj komandi oružane sile, održano savetovanje o situaciji u Jugoslaviji, na kome je vođa Trećeg Rajha Adolf Hitler saopštio svoju odluku da što pre napadne Jugoslaviju i razbije je i vojnički i kao državu. Udalje trebalo izvršiti s nemilosrdnom žestinom i munjevitom brzinom. Avijacija je, pored ostalog, imala zadatak da razori Beograd. Vojnu pomoć tražiti od vlada Italije. Mađarske i Bugarske, kojima staviti u izgled pripajanje pojedinih delova Jugoslavije, dok bi glavni zadatak Rumunije bio zaštita cd eventualne intervencije SSSR-a. Zbog napada na Jugoslaviju, napad na SSSR odložio bi se za četiri nedelje.
  - Nemačko ministarstvo propagande izdalo uputstvo štampi: širenjem lažnih vesti o progonima nemačke manjine i raspaljivanjem šovinizma, pored drugih sredstava, pripremiti javnost za napad na Jugoslaviju i oslabiti odbranibpnu snagu ove zemlje.
  - Vlade SAD i V. Britanije postigle sporazum o ustupanju britanskih strategijskih baza oružanim snagama SAD.
- 28. *mari* — Vlada Kraljevine Jugoslavije (vlnda generala Simovića) uputila vladama Trećeg Rajha i Kraljevine Italije telegram ističući da ona i dalje ostnje verna načelima poštovanja međunarodnih ugovora, pa. prema tome, i protokola potpisanih u Beču 25. marta.
  - Predsednik vlade Kraljevine Jugoslavije Dušan Simović izjavio da je do promene vlade u Beogradu došlo pod pritiskom javnog mnjenja i da njegova vlada hoće da živi u miru i prijateljstvu sa susedima.
  - Potpredsednik vlade Kraljevine Jugoslavije Vladimir Maček vodio tajne razgovore sa tajnim Hitlerovim emisarom nudeći svoje usluge na liniji razbijanja Jugoslavije.
  - Nemačka Vrhovna komanda oružane sile izradila predlog o koordinaciji operacija nemačkih i italijanskih snaga protiv Jugoslavije.

- U Rimu predsednik vlade Kraljevine Italije Benito Musolini primio vođu ustaškog pokreta Antu Pavelića i ponovio mu odluku da vlast u Hrvatskoj preda ustašama. Pavelić potvrdio svoje obaveze prema Italiji, pored ostalog i predaju Dalmacije.
  - U pomorskoj bici kod rta Matapana (u Grčkoj), između flotnih jedinica V. Britanije i Italije, italijanska flota pretrpela težak poraz.
29. mart
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito stigao avionom iz Zagreba u Beograd i na Cukarici održao partijsko savetovanje kome su prisustvovali članovi CK KPJ (koji su se nalazili u Beograd), članovi PK KPJ za Srbiju i članovi MK za Beograd. Ocenjeni su martovski događaji i doneti su zaključci i smernice za dalji rad.
30. mart
- CK KPJ izdao proglas U kome se, u cilju odbrane zemlje, od Simovićeve vlade zahteva: pakt o uzajamnoj pomoći sa SSSR-om: ukidanje svih vanrednih zakona i davanje narodima Jugoslavije demokratskih i nacionalnih prava i sloboda: sloboda sindikalnog i političkog organizovanja, potpuna amnestija svih političkih i vojnih osuđenika i povratak španskih dobrovoljaca iz francuskih logora; stavljanje pod sud svih petokolonaša; čišćenje državnog i vojnog aparata od svih protivnarodnih elemenata i tuđih agenata.
  - Vlada Kraljevine Jugoslavije izdala naređenje o opštem aktiviranju- (tajnoj mobilizaciji) jugoslovenske vojske, s tim da ono otpočne tek 3. aprila.
  - Nemačka Vrhovna komanda oružane sile izdala direktivu o izvršenju strategijskog razvoja za napad na Jugoslaviju («Poduhvat 25») i dopunsko uputstvo o napadu na Grčku («Marita»). Predviđena je koncentrična operacija sa prostora Celovec — Grae i iz okoline Nove Kanjiže (2. armija) i su prostora oko Sofije (12. armija) opštim pravcem ka Beogradu. Određeni su opšti zadaci italijanskih, rumunskih, bugarskih i mađarskih snaga.
31. mart
- Italijanski Generalštab kraljevske vojske izdao Komandi italijanske 2. armije direktivu o operacijama protiv Jugoslavije, u kojoj je postavljen osnovni zadatak: u prvo vreme osigurati odbranu julijske i zadarske granice, a zatim, posle prodora nemačkih trupa ka Zagrebu, preći u napad do linije Jajce — Split.
  - U Zagrebu održana konferencija poslanika i drugih istaknutih funkcionera HSS, na kojoj je razmotrena situacija posle 27. marta. Doneta je rezolucija u kojoj se ističe da je Kraljevina Jugoslavija prestala da postoji, a da će se ponovo, uz podršku i pomoć sila Osovine, stvoriti »država Hrvatska«. Rešeno je da se ta rezolucija odmah uputi vladi Nemačke i ova zamoli da im pruži pomoć i zaštitu.

DOGADAJI OPSTEG KARAKTERA

1. april — U Beogradu otpočeli dvodnevni pregovori između šefa britanskog Generalštaba teidmaršala Džona Dila i predsednika vlade Kraljevine Jugoslavije Dušana Simovića radi sklapanja vojnog saveza. Nisu postignuti nikakvi rezultati.
- Opravnik poslova SSSR-a u Beogradu Viktor Lebedjev predao predsedniku vlade Kraljevine Jugoslavije Dušanu Simoviću poruku da se u SSSR uputi delegacija radi sklapanja ugovora o uzajamnoj pomoći. On je bio odgovor na ponudu koju je Dušan Simović učinio Lebedjevu ranije.
2. april — U Bagdadu bivši predsednik iračke vlade Rašid Ali Izvršio vojni puč i preuzeo vlast. Bagdad je postao centar osovinske propagande i intriga, fašistički uticaj je sve veći. te je irački regent napustio zemlju.
- Na ž.st. Kenali (u Grčkoj) vođeni pregovori između predstavnika jugoslovenskog, grčkog i britanskog generalštaba o sadejstvu u slučaju nemačkog napada. Postignut je samo načelan sporazum o preduzimanju zajedničke ofanzive prema Albaniji.
5. april Izaslanik vođe Trećeg Rajha, Edmund Vesenmajer. iz Zagreba poslao u Berlin ministru inostranih poslova Joakimu fon Ribentropu rezoluciju koju su istaknuti funkcioneri HSS-a doneli na sastanku u Zagrebu 31. marta.
- U Rimu vođa ustaškog pokreta, Ante Pavelić održao govor preko tajne ustaške radio-stanice. pozivajući ustaše na razbijanje Jugoslavije.
- r>. april. — Britansko-ctiopske trupe oslobodile Adis Abebu.
- U Moskvi potpisan pakt o prijateljstvu i nenapadanju između vlade SSSR-a i vlade Kraljevine Jugoslavije. Pakt je u ime vlade SSSR-a potpisao Vjačeslav Molotov, ministar inostranih poslova, a u ime vlade Kraljevine Jugoslavije Milan Gavrilović, jugosiovenski poslanik u Moskvi.
- Nemačka borbena grupa "Đerdap" oko 2,00 časa prepodom prešla Dunav i poscia Sipski kanal.
- U 5,20 časova nemački -10. motorizovani korpus, podržan avijacijom iz Bugarske otpočeo dejstvo na pravcima: Kriva Palanka — Kumanovo, Džumaja — Carevo Selo — Kočane i Petrič — Novo Selo — Strumica. Ove pravce su zatvarale snage jugosiovenske 3. armijske oblasti, koje još nisu bile završile koncentraciju.
- Nemačka avijacija otpočela vazdušne napade na Beograd, koji je još 3. aprila proglašen otvorenim gradom. Prvi napad, u tri talasa, uz učešće 23) bombardera i 120 lovaca, trajao je od 0,30 do 8 časova. Tokom dana su izvedena još tri napada. Tučeni su objekti: ž. st.. električna centrala, bolnice, stambene četvrti i skloništa u parkovima. Do 8. aprila je od bombardovanja poginulo oko 12.000 lica. Porušene su (572 zgrade, jako je oštećena 1601 zgrada a delimično je oštećeno 6.829 zgrada.
- Vlada Kraljevine Italije, preko radija, izdala saopštenje o napadu na Jugoslaviju.
- Vlada Trećeg Rajha objavila rat Grčkoj, sa kojom je Italija već bila u ratnom stanju.
- Nemački i italijanski avioni sa teritorija svih susednih zemalja (sem Grčke) otpočeli snažno bombardovanje aerodroma, železničkih čvorova i drugih vojnih i javnih objekata i jedinica na celoj teritoriji Jugoslavije. Tokom dana je jugoslovenska avijacija izgubila 115 aparata (preko 250/o ukupnih vazduhoplovnih snaga) — 77 na zemlji i 38 u vazduhu. Nemačka avijacija izgubila 21 avion.
- Nemačka D. oklopna divizija zauzela Stracin (na pravcu Kriva Palanka — Kumanovo)
- Nemačka 73. pešadijska divizija zauzela Carevo Selo (sada: Delčevo. na pravcu G. Džumaja — Kočane).

- Prednji delovi nemačke 2. armije prepadom zauzeli prevoje Jezerski vrh, Ljubelj i Podkren, mostove kod Mureka. Radgone i Murske Sobote, pretaz kod Dravograda i %eči deo nebranjenog Prekomurja.
  - Slovenačka reakcionarna buržoazija formirala Nacionalno veće. koje je sistematski kočilo odbranu zemlje i nastojalo da u?, pomoć okupatora obrazuje marionetsku državu Sloveniju.
  - Jugoslovenska 36. lovačka grupa pružila otpor nemačkim vazduhoplovnim snagama kod Kumanova. Pri tom je izgubila 11 aviona a oborila 4 nemačka aviona.
- T. april
- U s. Sevojnu (kod Titovog Uzica) održana sednica vlade Kraljevine Jugoslavije, na kojoj je, pored ostalog, njen potpredsednik Vladimir Maček nagovestio mogućnost da napusti vladu.
  - Otpočele ofanzivne operacije jugoslovenske 3. armije u Albaniji.
  - U Zagrebu Politbiro CK KPJ održao sednicu na kojoj je odlučeno da se u Stab 4. armije pošalje delegacija sa zahtevom da se radnicima i antifašistima podeli oružje /a borbu protiv agresora i petokolonaša. Stab 4. armije odbio ovaj zahtev.
  - Vlada SAD u saopštenju povodom napada sila Osovine na Jugoslaviju osuđuje varvarsku invaziju, a izražava simpatije /a borbu jugoslavenskog naroda i obećava upućivanje pomoći.
  - Vlada Kraljevine Mađarske prekinula diplomatske odnose sa Jugoslavijom, sa kojom je bila vezana paktom o večnom prijateljstvu.
  - Vlada Kraljevine Jugoslavije objavila proklamaciju o početku rata sa Nemačkoni i Italijom i izdala naređenje za opštu mobilizaciju.
  - Jugoslovenska Vrhovna komanda, preko grčke Vrhovne komande, uputila zahtev da britanski avioni zaštite jugoslovenske jedinice u predelu Strumice, Stipa i Skoplja.
  - Jugoslovenski 6. lovački puk, braneci Beograd od napada nemačke avijacije, izgubio 13 aviona.
  - Jugoslovenski 8. bombarderski puk napao nemačke aerodrome kod Segedina i Pečuja (u Mađarskoj), izgubivši pri tome 8 aviona.
  - Nemačka 3. oklopna divizija, podržana avijacijom, razbila Ibarsku diviziju i delove Moravske divizije i prodrła u Kumanovo. Zatim je glavnim snagama zau/ela Skoplje, dok su njene pomoćne snage zadržane otporom 46. dopunskog puka Moravske divizije kod Preševa.
  - Ojačana nemačka 73. pešadijska divizija, po zauzimanju Stipa, slomila otpor Bregalničke divizije i zauzela Veles (sada; Titov Voles) i neoštećen most na Vardaru.
  - Delovi nemačkog 40. korpusa prešli Dravu i Muru, ušli u Čakovec i obrazovali mostobrane kod Murskog Središća, Letenja, Zakanja i Barča.
- S. april
- Britanske trupe, posle četvorodnevni borbi, zauzele Masau i celu Eritreju.
  - Otpočeo napad nemačke 1. oklopne grupe (11. oklopne, 294. pešadijske i 4. brdske divizije) sa bugarske teritorije ka Pirotu i Nišu. Posle borbi nemačke snage su zauzele Piro i utvrđene granične položaje istočno i severoistočno od Pirota, okružujući znatne delove Topličke divizije
  - Ustaški elementi izazvali pobunu u 108. puku Slavonske divizije, koji je sa 40. dopunskim pukom napustio položaje i ria taj način omogućio prodor nemačkih jedinica u Viroviticu. Pobuna se odmah prenela i na jedan puk Savske divizije. To je bio početak rasula jedinica 4. armije.
  - Delovi nemačke 73. pešadijske divizije ušli u Prilep.
  - Delovi nemačke 9. oklopne divizije zauzeli St. Kačanik i Tetovo. Time je prekinuta svaka veza Između jugoslovenskih jedinica na Kosovu i onih u Makedoniji.
  - Nemačke jedinice zauzele Maribor.
  - Produžene ofanzivne operacije 3. armije u Albaniji. Još neprikupljena Zetska divizija formirala Skadarski odred (dva pešadijska puka i pet brdskih baterija), koji je prešao u energičan napad duž drumu Podgorica — Skadar Kovski odred preko Prokletija izbio u dolinu r. Valbone kod s. Kolgecaja. Kosovska diizija izbila širokim frontom na Drim. Vardarska diviziju prešla u odbranu na odseku Debar — Cafa San.
9. april
- Nemačke jedinice zauzele Koprivnicu i proširile mostobran kod Virovitice.

- Nemačke jedinice zauzele Pluj i tako ovladale celim područjem severno od Drave.
  - Prednji delovi nemačkog 41. motorizovanog korpusa prešli rumunsko-jugoslovensku granicu u Banatu.
  - Italijanske snage iz Albanije otpočele ofan/.ivne operacije na kosovskom, debarskom i ohridskom pravcu, gde su naišle na jak otpor jugoslovenskih snaga. Istovremeno su pojačali svoje snage na skadarskom pravcu.
Nastavljeno napredovanje Skadarskog odreda Zetske divizije ka Skadru, a Komski odred izbio na Drim kod s. Raja. Kosovska i Vardarska divizija obustavile napade zbog pojave nemačkih snaga u njihovoj neposrednoj pozadini.
  - Nemačka 11. oklopna divizija probila slabo organizovanu odbranu na Ploči i zauzela Niš, Aleksinac, Ražanj i Prokuplje.
  - Jedinice nemačke 2. oklopne divizije ušle u Solun, što je prouzrokovalo kapitulaciju grčke Istočno-niakedonske armije.
  - Delovi nemačke motorizovane divizije « Adolf Hitler » zauzeli Bitolj.
- 'J/10, april*
- Pod uticajem pete kolone, koja je digla lažnu uzbunu, jugoslovenski 2. lovački puk zapalio avione na aerodromu kod Kragujevca.
- 10. april*
- Nemačka 8. oklopna divizija probila front ostataka Slavonske divizije kod s. Pčelica i zauzela Podravsku Slatinu.
Delovi nemačke 14. oklopne divizije sa pravca Križevaca ušli u Zagreb.
  - U Zagrebu, posle ulaska nemačkih jedinica, objavljeno stvaranje kvislinške Nezavisne Države Hrvatske (NDH). Voda HSS Vladimir Maček pozvao narod da se novoj vlasti pokori, a članove stranke savetovao da iskreno saraduju sa novom vlašću.
  - U Zagrebu Politbiro CK KPJ održao sednicu na kojoj je analizirao situaciju stvorenu rasulom vojske i proglašenjem kvislinške NDH. Odlučeno da se nastavi otpor agresoru, a ako to postane nemoguće, usled sloma koji se nazirao, treba odlučno prići pripremi, organizaciji i vođenju oružanog ustanka protiv okupatora. Sedište Politbiroa CK KPJ premešta se u Beograd. Formiran Vojni komitet sa Josipom Brozom Titom na čelu. Ukazano je na značaj čuvanja organizacionog jedinstva KPJ. Postavljeni su zadaci: preduzeti sve mere da se izbegne hapšenje članova KPJ i sakupljati oružje. Veći deo članova CK poslat u Srbiju. Crnu Goru, Bosnu i Sloveniju da prenese te odluke.
  - U Ljubljani održan sastanak Nacionalnog veća Slovenije na kome je ban dravske banovine Natlačen predložio da se, po ugledu na ustašku NDH, proglasi i »nezavisna« Slovenija. Upućeni su predstavnici komandantima jedinica jugoslovenske vojske u Višnjoj Gori i Novom Mestu sa zahtevom da se potčine Nacionalnom veću, što je odbijeno.
  - Nacionalno veće na čelu sa banom dravske banovine Natlačenom preuzelo vlast u Sloveniji i izdalo proglas kapitulantske sadržine. u kome se ističe da je najveći greh pružiti oružani otpor stranoj vojnoj sili i upotrebiti oružje protiv nemačke nacionalne manjine.
- 11. april*
- U zalivu Soline (na o. Krku), po naređenju komandanta Severnog sektora jugoslovenske Pomorske obalske komande, potopljeni obalski brodovi da ne bi pali u ruke neprijatelju.
  - Mađarske trupe prešle mađarsko-jugoslovensku granicu na sektoru Baranje i Bačke.
  - Šef generalštaba mađarske vojske izdao povorljivu naredbu o uvođenju vojne uprave nad teritorijom Baranje i Bačke i iseljavanju svih Srba koji su se u te pokrajine doselili posle 31. oktobra 1918.
  - Otpočeo opšti napad italijanske 2. armije na frontu od Jesenica do Sušaka.
  - Jedinice italijanske 2. armije bez jačeg otpora zauzele Ljubljanu, Vrhniku, Jesenice, Sušak, Bakar i Delnice, dok su napadi južno od Snežnika odbijeni protivnapadom jedinica jugoslovenskog Rišnjačkog odreda.
  - U Petrinji ustaše zarobile Stab 1. grupe armija i štabove 4. i 7. armije.
  - Delovi 1. brdske divizije nemačkog 49. brdskog korpusa zauzeli Celje.
  - Delovi 14. oklopne divizije nemačkog 40. motorizovanog korpusa sa pravca Zagreba ušli u Karlovac.

- Glavnina nemačkog 4G. molorizovanog korpusa zauzela Našice, Osijek. Vinkovce i Vukovar.
- Otpočeo ulazak nemačkih snaga u Srem na pravcu Vinkovci — Sr. Mitrovica — Ruma. Jednovremeno, naoružani meštani nemačke narodnosti (Dojče Manšaft*) i ustaše zauzimali važnije objekte i državna nadležstva i razoružavali delove bivše jugoslovenske vojske.
- Preko Vrčca i AUBunara otpočeo opšti napad nemačkog 41. molorizovanog korpusa na Banat.
Nemačke snage sa pravca Gostivara i Bitolja zauzele Debar, Ohrid i Strugu i stupile u kontakt sa italijanskim snagama kod Debra i Struge. Zarobljen veći deo Vardarske divizije, dok je manji deo odstupio ka Kičevu, gde je docnije opkoljen i zarobljen.
- Zetska divizija izbila na r. Pronisat (u Albaniji) a desna kolona Kosovske divizije i Kovski odred izbili u dolinu r. Šalje.
- Delovi nemačke 11. oklopne divizije zauzeli Kragujevac.

12. april

- Nemačka Vrhovna komanda oružane sile objavila Hitlerove privremene smernice za podelu Jugoslavije: u prvom redu treba obezbediti nemačke imperijalističke, vojnostrategijske i ekonomske interese: zadovoljiti imperijalističke težnje Italije i pretenzije Mađarske i Bugarske, kao nagradu za njihovo učešće u agresiji; u cilju unutrašnjeg razbijanja Jugoslavije obrazovati NDH.
- U Beograd ušlo izviđačko odeljenje iz nemačkog 41. motorizovanog korpusa sa pravca Pančeva. Tokom noći i jutro u grad ušli delovi 8. oklopne divizije sa pravca Zemuna i 11. oklopne divizije sa pravca Topole.
- Nemačke jedinice ušle u Rumu a naoružani meštani nemačke narodnosti odmah počeli da razoružavaju delove jugoslovenske vojske.
- Mađarske snage okupirale veći deo Baranje i severnu Bačku.
- U Zagrebu nadbiskup katoličke crkve Alojzije Stepinac posetio pukovnika u penziji Slavka Kvaternika (kasnije doglavnik NDH) i čestitao mu na uspostavi kvinslinske NDH, čime je javno podržao ovu okupatorsku tvorevinu.
- U Moskvi potpisan petogodišnji pakt o neutralnosti između vlada SSSR-a i Japana.
- Jugoslovenska Vrhovna komanda izdala svoju poslednju direktivu (O. br. 140): naređuje povlačenje i organizovanje odbrane na liniji r. Bojana — Komovi — Durmitor — Prenj — Neretva, na kojoj kao širem mostobranu, treba primiti odsudnu odbranu i sačekati traženu pomoć od saveznika. Direktiva nije dostavljena svim potčinjenim jedinicama, a odražavala je nepoznavanje opšte vojne situacije.
- Vlada V. Britanije negativno odgovorila na traženje vlade Kraljevine Jugoslavije da se ukaže pomoć u ljudstvu i avionima i uputi britanska flota u Boku Kotorsku radi prihvata jugoslovenskih jedinica.
- Mađarske snage ušle u Novi Sad, gde su do 15. aprila ubile oko 720 građana, većinom Srba.
- Nemačka 5. oklopna divizija ovladala Vučitrnom i Prizrenom i u toku dana uspostavila vezu sa italijanskim jedinicama kod Kukesa.

13/H. april

- Na sednici u Palama vlada Kraljevine Jugoslavije donela odluku da napusti zemlju. Istovremeno je za načelnika Štaba Vrhovne komande postavljen general Danilo Kalafatović, kome je predsednik vlade general Dušan Simović dao punomoćje da može odmah zatražiti primirje od neprijatelja.

14. april

- Jugoslovenska Vrhovna komanda zatražila od nemačke Vrhovne komande oružane sile da se obustave neprijateljstva i uspostavi primirje, a jugoslovenskim trupama naredila da obustave dejstva. Nemci nisu prihvatili nikakve uslove. već su zahtevali bezuslovnu kapitulaciju jugoslovenske vojske.
- Delovi nemačkog 46. korpusa zauzeli Zvornik i Valjevo a delovi 14. korpusa Kraljevo.

15. april

- CK KPJ Izdao proglas narodima Jugoslavije, u kome je osudio stvaranje NDH. dao punu podršku pripadnicima jugoslovenske vojske koji pružaju otpor napadaču, osudio izdaju, raspirivanje šovinizma i bratoubilačkog rata i ukazao na mogućnost borbe u novoj situaciji.
- Iz Nikšića kralj i vlada Kraljevine Jugoslavije avionima pbegli u inostranstvo.

- Vlada Carevine Bugarske prekinula diplomatske odnose sa Kraljevinom Jugoslavijom.
- U Karlovcu održan sastanak između izaslanika vlade Kraljevine Italije i vlade Trećeg Rajha, na kome su razmotrena pitanja u vezi sa priznanjem kvislinške NDIT.
- Jedinice Zetske i Hercegovačke divizije odbile napad italijanskog 17. korpusa na skadarskom pravcu, a zatim se, u duhu naređenja Vrhovne komande o primirju, povukle na jugoslovensko-albansku granicu.
- Jedinice italijanske 2. armije ušle u Drniš, Sinj, Split i Šibenik.
- Prednji delovi nemačke 16. motorizovane divizije prodrli od Zvornika ria Pale i zarobili jugoslovensku Vrhovnu komandu, a zatim stigli u Sarajevo i prihvatili kapitulaciju jugoslovenskih snaga u Bosni.
- Od ujutru do kasnog popodneva nemačka 8. oklopna divizija vodila u Užicu (sada: Titovo Užice) teške borbe protiv dolova jugoslovenske vojske i naoružanih građana.
- Jedinice nemačkog 11. korpusa uništile ostatke Timočke divizije u rejonu Sokobanje.

April s.

- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito obavestio Kominternu o odluci CK KPJ da se okupatoru pruži otpor pa ma koliko on bio jak.

1. april

- Nemačko-italijanske jedinice izbile na liniju Metković — Mostar — Rogatica — Sjenica — Kos. Mitrovica. Koristeći se prekidom neprijateljstva, italijanski 17. korpus otpočeo nastupanje iz Skadra ka Dubrovniku. Jugoslovenske jedinice na ovom frontu blagovremeno su povučene ka Tuzima i Podgorici (sada: Titograd), gde su puštene kućama, tako da je veliki deo ljudstva odneo sa sobom oružje.
- Iz nemačke Vrhovne komande oružane sile stigao u Zagreb general Glajze fon Horstenau. koji je preuzeo stvarnu vlast u ustaškoj NDH.
- U Zagrebu ustaške vlasti objavile naredbu da na teritoriji NDH važe ratni zakoni italijanske i nemačke vojne sile i da nemački i italijanski komandanti imaju punu vlast na svome području.
- U Zagrebu nadbiskup katoličke crkve Alojzije Stepinac učinio službenu posetu poglavniku NDH Anti Paveliću i izrazio punu podršku kvislinškoj ustaškoj državi.
- Brodovi Kraljevine Jugoslavije: podmornica »Nc-bojša« i torpiljarke »Durmitor« i Kajmakčalan napustili Boku Kotorsku i otplovili za Aleksandriju.

17. april

- U Beogradu, u Stabu nemačke 2. armije, potpisana bezuslovna kapitulacija jugoslovenske vojske (a stupila na snagu 18. aprila u 12,00 časova). Ovaj akt su potpisali predstavnici jugoslovenske oružane sile Aleksandar Cincar-Marković i general Radivoje Janković, predstavnik vrhovnog komandanta nemačke vojske armijski general fon Vajks i italijanski kraljevski izaslanik u Beogradu pukovnik Bonofati.
- Delovi italijanske 9. armije ušli u Nikšić, Cetinje, Kotor, Bileću i Trebinje i u Dubrovniku se spojili sa jedinicama italijanske 2. armije.
- U Bokokotorskom zalivu, žrtvujući svoje živote, poručnici bojnog broda Milan Spasić i Sergej Mašera potopili razarač »Zagreb«.
- Poglavnik NDH Ante Pavelić izdao zakonsku odredbu kojom se u NDH uvode vanredni sudovi za suđenje po kratkom postupku.
- U Cetinju od grupe separatista, obrazovan Privremeni administrativni crnogorski komitet — kao kvislinški organ vlasti.

18. april

- Britanske trupe otpočele iskrčavanje u Basru (u Iraku).

19. april

- Bugarske okupacione trupe ušle u Makedoniju.

20. april

- Odlukom Generalštaba italijanske vojske, teritorija Crno Gore, Kosova. Metohije i Dubrovnika data u nadležnost Glavnoj komandi oružanih snaga Albanije.

21. april

- U Beču ministri inostranih poslova Nemačke i Italije otpočeli dvodnevni sastanak, na kome su, na osnovu Hitlerovih direktiva, definitivno utvrdili rasparčavanje Jugoslavije. Jugoslovensku državnu teritoriju su podelili demarkacionom linijom na dva osnovna dela: nemačko i italijansko interesno područje, s tim što su izvesne teritorije prepustili svojim satelitima Mađarskoj i Bugarskoj. Demarkaciona linija se, uglavnom, posle manjih izmena, protezala linijom Vrh — Lične — Ježića — Litija — Cerklje — Samobor — Petrinja — Glina — Bos. Novi — Sanski Most — Mrkonjić-Grad — D. Vakuf — juž. od Sarajeva — Ustiprača — Priboj — juž. od Novog Pazara — Orlova čuka — Sar-planina — ist. od Kičeva — Ohridsko jezero — Prespansko jezero.

1941. april

BOSNA I HERCEGOVINA — CRNA GORA — HRVATSKA

april 1941.

- U Zagrebu poglavnik NDH Ante Pavelić održao govor u kome je pozvao ustaše na uništenje Srba, Jevreja i Cigana.
- 22. april — Posle dvodnevni napada na italijanske položaje severno od Skadra, desna kolona Kosovske divizije (pet pešadijskih bataljona). saznajući za kapitulaciju, obustavila borbe.
- 23. april — Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil uputio predsedniku vlade SSSR-a Josifu Vlsarionoviču Staljinu pismo u kome ga obaveštava da nemačka vlada priprema napad na SSSR.
- 25. april — U Ljubljani održan sastanak između poglavnika NDH Ante Pavelića i ministra inostranih poslova Italije Galeaca Cana, na kome su ponovo razmotrene obaveze kvislinske NDH prema Italiji.
— Ministar inostranih poslova SAD Kordc-I Hal, izjavio da vlada -SAD priznaje jugoslovensku vladu u izbeglištvu kao jedino zakonitu vladu.
- 27. april — Voca Trećeg Rajha Adolf Hitler posetio Maribor i izdao zapovest za raseljavanje Slovenaca Iz Štajerske i Koruške.
— Delovi nemačke fi. brdske divizije ušli u Atinu.
- 28. april — Nadbiskup Katoličke crkve u Zagrebu Alojz Stepinac uputio okružnicu katoličkom sveštenstvu pozivajući ga da svim svojim snagama podrži kvislinsku tvorevinu, ustašku NDH. Sveštenstvo je ovu okružnicu prenelo stanovništvu katoličke vere, pozivajući ga da podrži ustašku vlast.
— Naredbom višeg komandanta italijanskih oružanih snaga u Albaniji, generala Uga Kavalera, za civilnog komesara Crne Gore. sa sedištem u Cetinju. postavljen opunomoćeni ministar Serafino Macolini.
- 30. april — Poglavnik NDH Ante Pavelić izdao zakonsku odredbu o rasnoj pripadnosti, koja je poslužila kao osnov za progone Srba. Jevreja i Cigana u ustaškoj državi.
— Nemačke trupe završile okupaciju Peloponeza, a time i cele Grčke, gde su zarobile oko 8.000 Britanaca i oko 1.500 Jugoslavena.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 30. april — U Travniku ustaše Uhapsile 7 komunista, među kojima svih 5 članova MK KPJ za Travnik, i odveli ih u logor Kerestinec (kod Zagrebu), gde su streljani, som dvojice koji su uspeli pobeći. Zbog toga su pripreme za ustanak u tom kraju znatno usporene.

CRNA GORA

- 17. april — Objavljena naredba italijanskih okupacionih vlasti kojom je stanovništvu Crne Gore naređeno da do 21. aprila bezuslovno preda celokupno naoružanje i opremu bivše jugoslovenske vojske.
- 24. april — U s. Veljem Brdu (kod Titograda), održan sastanak PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak. Na osnovu direktive CK KPJ doneta je odluka: da se vrše pripreme za oružanu borbu protiv okupatora; da se formira Vojna komisija koja će preko MK KPJ, organizovati i rukovoditi prikupljanjem oružja i municije, evidentirati oružja i municiju kojom su raspolagali članovi i simpatizeri KPJ i drugi rodoljubi, a na koje se moglo računati u oružanoj borbi protiv okupatora; da se razvije najširi politički rad i objasne uzroci kapitulacije bivše Jugoslavije i njene vojske: da se narodu ukaže na potrebu da oružje ne predaje okupatorskim vlastima.
- April k. — U Crnu Goru stigao veliki broj izbeglice iz Vojvodine, Hercegovine. Kosova i Metohije, koje su se povlačile ispred terora mađarskih okupatora, ustaša i albanskih Kvislinga. U mnogim krajevima Crne Gore obrazovani su posebni odbori za njihov prihvatanje i zbrinjavanje.

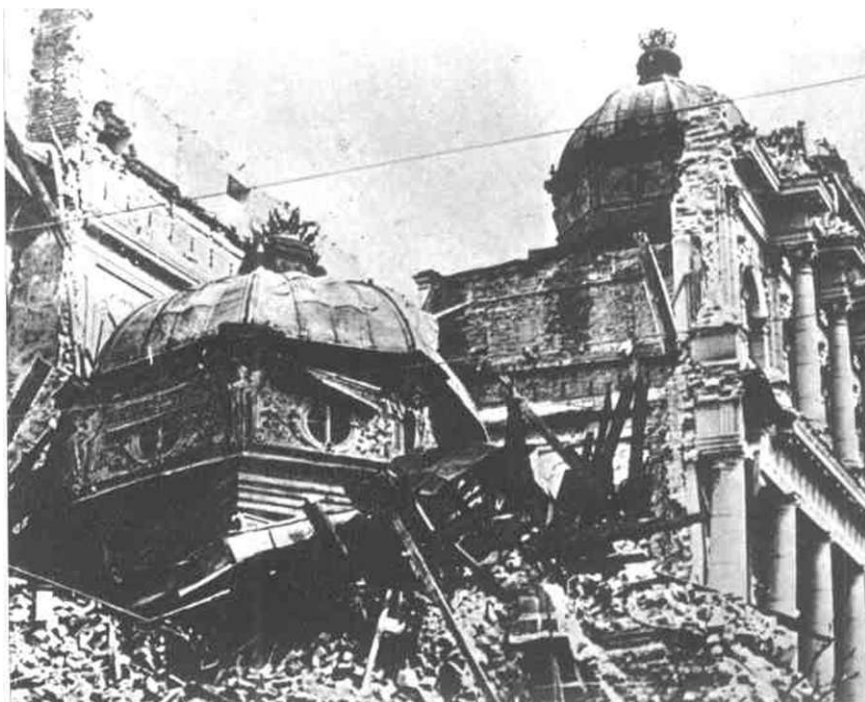
HRVATSKA

- 5. april — U s. G. Šarampovu (kod Kutine), u prisustvu članova CK KPH, Josipa Kraša i Stjepana Kendela. otpočela dvodnevna okružna konferencija OK KPH za Čazmu.

JEDNA ULICA U BEOGRADU
POSLE NEMAČKOG BOMBAR-
DOVANJA 6. APRILA 1941. GOD.

ZGRADA DVORA POSLE BOM-
BARDOVANJA 6. APRILA 1941.
GODINE

NA POČETKU RATA APRILA
1941. GODINE MNOGI AVIONI
KRALJEVSKE JUGOSLOVENSKE
VOJSKE SU UNIŠTENI PRE NE-
GO STO SU UZLETELI SA AERO-
DROMA

1941. april

SLOVENIJA

—

SRBIJA

april 1941.

- li. april* — U Šibeniku održano okružno partijsko savetovanje na kome je analizirana politička situacija u vezi sa najnovijim događajima.
- Održan sastanak OK KPH za Slav. Brod na kome se raspravljalo o odbrani zemlje.
- PK KPH za Dalmaciju uputio u Komandu firada Splita svoju delegaciju s predlogom da se građani mobilisi! i naoružaju za odbrana od fašističkih zavojevača. I' redlog delegacije je odbijen.
- 11. april* — Održan sastanak MK KPH za Hvar na kome su donete odluke: da se ne priznaje ni ustaška ni okupatorska vlast; da se ne odaziva nikakvim pozivima ustaške vlasti; da se skuplja oružje i municija i orgnni/.uje obaveštajna služba.
- Održan sastanak OK KPH za Slav. Brod rta kome je doneta odluka da se prikuplja oružje.
- 12. april* J Zagrebu (na Bukovcu) održan sastanak CK KPH na kome je diskutovano o nataloj situaciji i istaknuto da je glavni zadatak Partije- politička mobilizacija i priprema naroda za otpor okupatoru.
- 18. april* Grupa omladinca, pod rukovodstvom SKOJ-a. uzela iz zgrade policije u Slav. Brodu kartoteku i spisak komunista i time onemogućila da ovi dokumenti padnu u ruke ustaša.
- 22. april* PK KPH za Dalmaciju uputio proglas narodu Dalmacije: da čvrsto zbije svoje .edove i kao jedan pruži otpor okupatoru.
- 25. april* J Splitu, na pokrajinskom partijskom savetovanju, kome je prisustvovao i član CK KPJ i CK KPJII Marko Oreškovic, pri PK KPH za Dalmaciju formirana Vojna komisija sa zadatkom da priprema oružani ustanak u Dalmaciji.
- 26. april* — U srezu Grubišno Polje ustaše uhapsile oko 600 ljudi, među kojima i većinu članova KPJ u tome srezu.
- 28. april* - U s. Blatu otpočela trodnevna sreska partijska konferencija na kojoj je izabran SK KPH za Korčulu.
- Va sajmištu u Guđovcu (kod Bjelovara) ustaše pobile 300 srpskih žena, dece i staraca.
- April* Pri MK KPH za Kaštela formirana Vojna komisija.

MAKEDONIJA

- 7- april* — U Prilepu MK KPJ za Prilep održao sastanak na kome je. posle analize novonastale političke situacije, doneo odluku da se bojkotuje okupatorska vlast, te formirao Voinu komisiju za prikupljanje oružja i komisiju za pr'hvntanje vojnika bivše jugo-lovske vojske, kako bi što manji broj pao u zarobljeništvo.
- 8. april* 9o odluci MK KPJ za Prilep. prilepska partijska organizacija, uz pomoć građana. oslobodila političke zatvorenike \v zatvora, među kojima i jednog člana PK KPJ za Makedoniju i neke članove MK Velesa. Đevđelije i Prilepa.
- 9. upril* — U Prilepu MK KPJ ?a Prilep održao partijsko savetovanje sa sekretarima partij-kih ćelija: izneo svoje stavove i ocene od 7. aprila i odredio zadatke komunista u uslovima okupacije.
- 10. april* — U Tetovu MK KPJ za Tetovo održao partijsko savetovanje, na kome su postavljeni zadaci: prikupljati oružje i drugi vojni materijal; zapleniti arhivu iz policije i sudova koju bi okupator mogao iskoristiti za proganjanje komunista i patriota; sakupljati pomoć za zarobljenike pobege iz vojnog logora.
- U. april* — U Kumanovu MK KPJ za Kumanovo održao sastanak na kome je razmotrio situaciju nastalu posle ulaska nemačkih trupa i doneo odluku o sakupljanju oružja i sklanjanju na sigurna mesta.
- April d. p.** — U Kumanovu, po direktivi MK KPJ za Kiimanovo, građani bojkotovali doček bugarskih trupa. Tom dočeku prisustvovala samo grupa probugarskih elemenata.

- CK BRP(k)¹ formirao komisiju, od 3 člana, sa zadatkom da uspostavi vezu sa organizacijama KP u Vardarskoj Makedoniji. Egejskoj Makedoniji i Trakiji i da ih •prisajedini• BRP(k).
- 19. april — Po odobrenju nemačke vrhovne komande, bugarske trupe otpočele okupaciju i aneksiju Makedonije (sem srezova: Tetovo, Gostivar, Kičevo, Debar i Struga, koje je okupirala Italija i priključila »Velikoj Albaniji«),
- April k. — Sekretar PK KPJ za Makedoniju Melodije Satorov Sarlo povezao se i stavio pod rukovodstvom CK BRP(k), a sa partijskom organizacijom na teritoriji pod italijanskom okupacijom (u zapadnoj Makedoniji) prekinuo svaku vezu i prepustio je samoj sebi.
- CK KPJ uputio Metodiju Satorovu poziv da prisustvuje Majskom savetovanju KPJ. Poziv mu uručila Mara Naceva, koja je u Makedoniju upućena u svojstvu člana PK KPJ za Makedoniju.

SLOVENIJA

- C. april — KP Slovenije pristupila organizovanju dobrovoljačkih jedinica i licima pozvala slovenački narod u borbu protiv fašističkih agresora.
- 7. april — CK KPS uputio svoje predstavnike. Borisa Kidriča i dr Alesa Beblera, komandantu Dravske divizijske oblasti generalu Lavadinoviću i ponudio pomoć Partije za odbranu otadžbine.
- 11. april — U blizini s. Trebnja održan sastanak CK KP Slovenije na kome je odlučeno: da se xlmah pristupi prikupljanju oružja; da otpočne raskrinkavanje političkih voda i generala koji su izdali otadžbinu; da se svi članovi CK vrata na svoja mesta i otpočinu političku akciju protiv okupatora; da svi kompromitovani članovi Partije pređu u ilegalnost.
- 27. april — Na inicijativu CK KP Slovenije obrazovana Osvobodilna fronta (OF), u koju su, pored KPS, ušli: hrišćanski socijalisti, napredni članovi Sokola i kulturni radnici Slovenije.
- U centru Maribora mariborski skojevci zapalili dva nemačka automobila.
- 29. april — Kvestor italijanske policije Mesana izdao naredbu za hapšenje 32 komunista.

SRBIJA

- 3. april — U Peći, u prisustvu delegata PK KPJ za Crnu Goru Boku i Sandžak, formiran novi Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju.
- 12. april — U Dakovici došlo do povezivanja komunističkih grupa Albanije sa SK KPJ za Đakovicu radi uspostavljanja stalnih veza sa Oblasnim komitetom KPJ za Kosovo i Metohiju.
- April d. p. — Fašistički orijentisane grupe Siptara, podstaknute od aga, begova i okupatora, palile srpska i crnogorska sela na Kosovu i Metohiji. Hiljade porodica bez ičega proterano je u Crnu Goru i Srbiju, a bilo je i pojedinačnih ubistava.
- Nemački okupator podelio oblast Kosova i Metohije na tri dela: najveći deo priključio tzv. Velikoj Albaniji (pod okupacijom Italije); srezovi kosovsko-mitrovački, vučitrnski i podujevski* pripali Nedićevoj Srbiji (nedićevci su došli u Kos. Mitrovicu i Vučitrn tek marta 1942. godine, a dotle je bila šiptarska kvislinška vlast; posle dolaska nedićevaca Siptari su takođe imali učešća u kvislinškoj vlasti), a deo gnjilanskog i uroševačkog sreza i Kačanik okupirale bugarske okupacione vlasti.
- 19. april — U Petrogradu (sada: Zrenjanin) okupator streljao 17 rodoljuba zbog skrivanja oružja.
- 21. april — Mađarske okupacione jedinice opljačkale i proterale Iz Bačke u druge pokrajine ili logore: iz naselja Stepanovićevo oko 3000 ljudi, žena i dece. St. Đurđeva 873.

¹ lio septembra 1944. zvantfnn lla7.lv je BRP, ali se 11 svim publikacijama spominje kao BRP(k).
 • Pre rata se kosovsko-mitrovatki srez zvao zvefcanskim, a podujevski srez se zvao lapskim.

Veternika 500, Vojvode Mišiča 250. Novog Kisača 90, Tankosićeva 180. Mola 300, Alpar — Vajske 255, Bač. Petrovog Sela 258 i Siriga 180. Izvestan broj lica na putu je pomro od zlostavljanja ili je poubijan.

22. april — Nemački vojni zapovednik Srbije, vazduhoplovni general Ferster, izdao saopštenje da je preuzeo upravu u Srbiji i da će prema onima koji se njegovim zapovestima ne pokoravaju, vrše sabotazu ili druga krivična dela, postupiti po nemačkom ratnom vojnom zakonu.
- U Pančevu nemačke jedinice streljale 36 rodoljuba.
- Mađarske okupacione trupe nastavile prisilno iseljavanje iz Bačke i to: iz sreza titelskog — iz s. D. Kovilja 187 a iz s. G. Kovilja 167 meštana za Srem i iz s. Kaća jednu grupu za Srbiju; iz sreza Sente — iz naselja Vojvode Zimonića potpuno završeno iseljavanje 123 osobe, a iz Uzunovića odvedeni samo muškarci: oko 150 stanovnika naselja St. Kanjiža proterano za Hrvatsku a neki odvedeni u logor Sarvar • u Mađarskoj); iz sreza odžačkog iseljeno 500 stanovnika naselja Tomičevo, a iz naselja Bodanski Rit odvedeno 27 kolonista od kojih je 16 pobijeno pri sprovođenju.
23. april — Mađarske okupacione trupe, posle raznih mučenja i pljačke, prisilno iselile meštane <z sela u blizini Titela. i to: iz Loka 300. iz Gardinovaca oko 200 i iz Vilova takode znatan broj meštana. i prebacile ih u Petrovaradin.
- U Kikindi nemačka policija streljala 6 rodoljuba.
25. april Iz s. Sajkaškog Sv. Ivana (sada s. Sajkaš, kod Titela) mađarske jedinice i žandarmerija prisilno iselile 121 osobu i preko Novog Sada sprovele ih za Srbiju.
- U Bačkoj i Baranji celokupnu vlast preuzela mađarska »Vojno-administrativna uprava Južne vojske«.
27. april — Komandant nemačkog 11. armijskog korpusa u Srbiji naredio da se streljaju svi oni kod kojih se nađe oružje i pri tom daju otpor ili beže, a da se izruče ratnim ili prekim sudovima oni koji se predaju.
30. april — Na pustari Zarkovo (kod Rume) nemačke jedinice blokirale naselje i 103 porodice, preko Srem. Mitrovice. proterale za Srbiju.
- April k. — Posle aprilskog rata PK KPJ za Srbiju preduzeo mere za sređivanje svojih organizacija. I5ao direktivu za prikupljanje oružja i ukazao na potrebu za pružanjem otpora 'okupatoru.
- April — U Bač. Palanci, Bečeju. Novom Sadu. Bač. Petrovom Selu. Bač. Gradištu i Kuli formirani sreski komiteti SKOJ-a.

M a j

DOGADAJI OISTEG KARAKTERA

1. maj — CK KPJ izdao prvomajski proglas radnom narodu Jugoslavije, u kome objašnjava uzroke apriskog sloma, ne priznaje rasparčavanje Jugoslavije, poziva radničku klasu na jedinstvo i ističe da će KPJ, kao i do sada, stajati u prvim redovima narodne borbe i još upornije organi/ovali 1 voditi borbu protiv okupatora i njegovih slugu, protiv raspirivanja šovinizma. za bratstvo naroda Jugoslavije, za srećniju budućnost.
2. maj — Iračke snage napale britanske jedinice u Iraku. Time je otpočeo otpor V. Britaniji koji je organizovao predsednik iračke vlade Rašid Ali.
3. maj — U Prijepolju počeli trodnevni pregovori između predstavnika Nemačke, Italije i NDH o određivanju demarkacione linije u Sandžaku.
- Fašistička Italija anektirala i proglasila svojim sastavnim delom južni deo Slovenije, tzv. Ljubljansku provinciju.
4. maj — Vođa Trećeg Rajha. Adolf Hiller izjavio da su nemačke snage u Jugoslaviji zarobile 6298 oficira i 337.864 podoficira i vojnika srpske i slovenačke narodnosti.
- Ljubljanski katolički biskup Rožman i grupa vođa slovenačkih buržoaskih partija uputila predsedniku vlade Kraljevine Italije Benitu Musoliniju zahvalnost povodom aneksije dela Slovenije od Italije.
- Maj p.** — U Zagrebu održano Majsko savetovanje KPJ. kome su prisustvovali delegati svih nacionalnih partijskih rukovodstava (sem delegata W Makedonije). U svom referatu je generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito analizirao aprilski rat i okupaciju zemlje, ukazao na izdajničku ulogu buržoazije, na otvorenu saradnju znatnog dela buržoazije sa okupatorom i na planove izbegličke vlade istakao zadatke Partije i karakter budućeg ustanka. Na osnovu referata i diskusije postavljeni su sledeći glavni zadaci: okupljati jugoslovenske narode na najširoj osnovi u borbi protiv okupatora i njegovih pomagača; boriti se protiv raspirivanja nacionalne mržnje i izazivanja bratoubilačkog rata; ukazivati masama na odgovornost buržoazije za aprilsku katastrofu i boriti se protiv pokušaja neprijatelja da tu odgovornost prebaci na pojedine narode; očuvati i učvrstiti jedinstvo jugoslovenskih naroda; nastaviti učvršćenje i proširenje partijskih organizacija i širenje uticaja na mase. Naglašeno je da KPJ ne priznaje komadanje Jugoslavije, da komunisti treba da budu spona između njenih naroda i da stanu na čelo oslobodilačke borbe u svim krajevima zemlje, pa i onim koji su posle prvog svetskog rata ostali pod tuđim suverenitetom. Odlučeno je da sve partijske organizacije formiraju vojne komitete koji će sprovoditi pripreme za oružani ustanak ¹
8. maj — U Tržiču održan tajni sastanak između predsednika italijanske vlade Benita Musolinija i poglavnika NDH Ante Pavelića, na kome je utvrđeno razgraničenje kvislinške NDH i Italije.
9. maj — Vlada SSSR-a otkazala boravak diplomatskim predstavnicima fašističke vlade Bugarske u Moskvi.
- II. maj — Na Ravnu goru se sklonio generalštabni pukovnik bivše jugoslovenske vojske Draža Mihailović, sa 26 oficira bivše jugoslovenske vojske, i odmah otpočeo da se povezuje sa predstavnicima buržoazije i sa izbegličkom vladom Kraljevine Jugoslavije u inostranstvu, u cilju očuvanja pozicija buržoazije u novonastaloj situaciji. Istovremeno je obrazovana komanda četničkih odreda jugoslovenske vojske.
- Maj s. — CK KPJ uputio Lazara Koliševskog u Skoplje, kao člana PK KPJ za Makedoniju, sa uputstvima za rad i partijskim materijalima, među kojima su se nalazili proglas CK KPJ od 1. maja (koji je sekretar PK KPJ za Makedoniju Metodije Satorov Sarlo odbio da rasturi) i zaključci sa Majskog savetovanja.

¹ Sekretar Pokrajinskog Uomltfeta za Makedoniju Mctodije Satorov Sarin cidblo >1> prisustvuje Maiskorn savetovanju KP.I. matrajucl du su za njcRa meiodavne direktive I odluke CK BRP(k)

1941. maj

BOSNA I HERCEGOVINA — CRNA GORA

maj 1941.

18. maj — U Rimu potpisan ugovor o određivanju granica između NDH i Italije. Tim ugovorom Italija je anektirala Sušak sa zaleđem i svim otocima Hrvatskog primorja (sem o. Paga), Dalmaciju od Splita do Novigradskog mora sa zaleđem do Zrmanje i gotovo sva dalmatinska ostrva (sem Braća, Hvara. Šćedra i ostrva dubrovačkog primorja), kao i šire područje Boke Kotorske. Obrazovan je tzv. Guvernerat Dalmacije u Zadru, sa Zadarskom, Splitskom i Rokokotorskom provincijom
20. maj — Izvršen vazdušni desant nemačkih snaga na Krit. koji su branile grčke i britanske snage.
- Fašistička Italija anektirala Boku Kotorsku sa delom sreza dubrovačkog i tu tvorevinu nazvala: Provincija Boka Kotorska. Civilnu vlast je vršio prefekt provincije, koji je bio podređen guverneru za Dalmaciju, čije je sedište bilo u Zadru.
22. maj — Vlada Trećeg Rajha i vlada Finske potpisale sporazum o koordinaciji vojnih dejstava dveju armija prilikom napada na SSSR. Kao kompenzaciju za učešće u napadu na SSSR Nemačka obećala Finskoj, pored Karelijske prevlake i lenjingradske oblasti, i istočnu Kareliju,
23. maj — Glavni ured bezbednosti Trećeg Rajha izdao naredbu svojim potčinjenim organima da se svi uhapšeni Srbi odmah sprovedu u koncentracione logore.
24. maj — Sekretar PK KPJ za Makedoniju Metodije Satorov Sarlo. na poziv CK BRP(k), otišao u Sofiju, gde je dobio instrukcije za dalji rad.
26. maj — Otpočeo transport nemačke 718. divizije iz Austrije u Jugoslaviju.
30. maj — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uselio se u vilu porodice Nenadović na Dedinju (u Beogradu) odakle je borbom naroda Jugoslavije i KPJ rukovodio do 16. septembra, kada je otišao na slobodnu teritoriju zapadne Srbije.
31. maj — Britanske trupe savladale ustanak u Iraku i ušle u Bagdad. Predsednik iračke vlade Rašid Ali pobegao u Iran.
- Maj — U Gracu održana konferencija nemačkih vojnih i civilnih funkcionera iz okupiranog dela Slovenije, na kojoj je načelno odlučeno da se u Srbiju i Hrvatsku prinudno iseli oko 260.000 Slovenaca.
- U Jugoslaviju stigla nemačka Viša komanda 65 za naročitu upotrebu (701. 714. i 717. divizija u Srbiju i 718. divizija u Bosnu. Hrvatsku i Srem). kao stalna okupaciona snaga, a iz Jugoslavije, do 22. juna, zbog napada na SSSR. povučene snage koje su učestvovala u aprilskom ratu.

BOSNA I HERCEGOVINA

- Maj p. p. — U Sarajevu održan sastanak PK KPJ za BiH na kome su preneti zaključci Majskog savetovanja KPJ u Zagrebu. Formiran je Vojni komitet pri PK. Odlučeno je da se održe oblasna partijska savetovanja radi upoznavanja članova KPJ sa zaključcima CK i da se formiraju oblasni vojni komiteti.
- Maj d. p. — PK KPJ za BiH uputio proglas narodu obaveštavajući ga o prvim zločinima ustasa. o teroru okupatora i njegovim manevrima da produbljanjem, decenijama raspirivane. mržnje među narodima Bosne i Hercegovine održi svoju vlast. PK Je pozvao Srbe. Hrvate, muslimane i Jevreje Bosne i Hercegovine da zbiju svoje redove, učvrste bratstvo i jedinstvo, u borbi protiv okupatora kojom rukovodi KPJ.
25. maj — U Tuzli, u prisustvu sekretara PK KPJ za BiH. održano savetovanje partijskih aktivista tuzlanske oblasti: preneti zaključci Majskog savetovanja KPJ u Zagrebu: data direktiva za pripremu ustanka; formiran Vojni komitet pri Oblasnom komitetu KPJ za Tuzlu — »Oblasno vojno rukovodstvo-; postavljen zadatak da se stvori mreža vojnih poverenika, a u većim mestima formiraju i posebne udarne grupe.
- Maj — U San. Mostu, zbog oružanog otpora ustašama od strane seljaka u Podgrmeču. delovi nemačke 718. pešadijske divizije streljali, a zatim obesili, 29 Srba.

CRNA GORA

- U. maj — U Cetinju. pri komandi italijanskih okupacionih trupa, naredbom predsednika fašističke vlade Kraljevine Italije Benita Musolinija obrazovan Ratni vojni sud za područje okupirane Crne Gore.

12. maj — Naredbom br. 13 italijanskog civilnog komesara Crne Gore Serafina Macolinija raspušten Privremeni administrativni komitet a obrazovan Tehničko-administrativni savjet.
- Maj s. — Održan sastanak MK KPJ za srez pljevaljski. kome je prisustvovao sekretar Oblasnog komiteta KPJ za Sandžak Rifai Burdžovlč Tršo. Na sastanku je podnet izveštaj o radu MK i čitave partijske organizacije i. kao jedan od najvažnijih zadataka, postavljeno proširivanje partijske organizacije i povezivanje s narodom.
- Maj d. p. — Po nalogu PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak otpočelo formiranje pripremnih udarnih grupa za oružanu borbu protiv okupatora. Grupe su se formirale konspirativno; imale su različit sastav: 10—30 i više ljudi: u njih su uključivani članovi KPJ, SKOJ-a i bliski simpatizeri. Taj proces je trajao sve do početka ustanka¹.
- Naredbom predsednika fašističke vlade Kraljevine Italije Benita Musolinija, za visokog civilnog komesara Crne Gore postavljen dotadašnji civilni komesar opuno-moćeni ministar Serafino Macolini.
31. maj — Visoki komesar za Crnu Goru Serafino Macolini naredio da se svi porezi, prirezi, banovinske i opštinske takse, trošarine i sve druge dažbine imaju naplaćivati kao i pre okupacije.

HRVATSKA

1. maj — CK KPH izdao prvomajski proglas kojim poziva narode Hrvatske na oružani otpor okupatoru.
6. maj — U s. Blagaju (u Kordunu) ustaše izvršile masovni pokolj Srba. U s. Veljunu (kod Slunja) i okolnim selima pobile su 520 ljudi, među kojima i sekretara SK KPH za Slunj Nikolu Kukića, narodnog heroja.
10. maj — U s. Selištu otpočeo dvodnevni prošireni sastanak partijskih aktiva sreza Gline na kome su analizirani noviji politički događaji.
13. maj — Ministar unutrašnjih poslova NDH Andrija Artuković propisao provedbenu naredbu o ustrojstvu i poslovanju ravnateljstva za javni red i sigurnost'. To »ravnateljstvo« je, kao odeljenje Ministarstva unutrašnjih poslova, predstavljalo »udarnu pesnicu« Artukovića i ustaške vlasti u zločinačkoj politici istrebljivanja Srba. Jevreja, Cigana i hrvatskih rodoljuba u NDH.
- Maj s. — Na tajnom sastanku ustaša u Glini, kome je prisustvovao i ministar pravosuđa, odlučeno da otpočne likvidiranje Srba na teritoriji NDH.
17. maj — Stab italijanske 2. armije premešten iz Sušaka u Karlovac.
- U Vatikanu se sastali Ante Pavelić i papa Pije XII. Na sastanku je papa podržao akciju masovnog prekrštavanja Srba u Hrvatskoj.
- Na molbu poglavnika Ante Pavelića, za kralja NDH proglašen vojvoda od Spoleta, sin italijanskog kralja Vitorija Emanuela III.
20. maj — Po odluci OK KPH za severnu Dalmaciju formiran MK KPH za Bukovicu.
- Maj k. — U Zagrebu (u Svearovoj ulici) održana proširena sednica CK KPH na kojoj su, u duhu Majskog savelovanja, doneseni zaključci o pripremanju ustanka u Hrvatskoj.
- U šumi iznad sela Šenkovca održana partijska konferencija za srez Čakovec na kojoj su donete odluke da se omasovi partijska organizacija, umnožava partijski materijal, sakuplja oružje i ispisuju parole protiv okupatora.
- Maj — U Osijeku održan sastanak na kome je formiran OK SKOJ-a za Osijek.
- CK KP Hrvatske uputio svoje članove u sve krajeve Hrvatske radi pripremanja ustanka.

MAKEDONIJA

- Maj p. — MK KPJ za Kavadarce organizovao obuku omladinaca u rukovanju oružjem.

¹ Neposredno pred ustanak bilo je formirano 20* grupa sa oko 600 ljudi, među kojima je bilo 100 članova KPJ i oko 300 članova SKOJ-i.

1941. maj

SLOVENIJA — SRBIJA

maj 1941.

21. maj — U Kumanovu, na inicijativu MK KPJ za Kumanovo održana konferencija sa delegatima partijskih organizacija kumanovskog sreza na kojoj su jednoglasno osuđeni oportunistička i razbijačka čelarnost PK KPJ za Makedoniju i prekidanje veze sa CK KPJ. Donela je odluka da partijske organizacije prekinu vezu sa dotadašnjim PK. uspostave vezu sa CK KPJ. produže prikupljanje oružja i organizuju partijsku tehniku.
- Maj k. — U Kavadarcima oko 450 radnika duvanske stanice demonstriralo pred okupatorskom bugarskom opštinom, zahtevajući veće dnevnice i prestanak šikaniranja i otpuštanja sa posla progresivnih radnika. Za rasturanje demonstranata upotrebljena je i vojska.
- Maj — Partijsko povereništvo u Strumici prerasta u MK KPJ za Strumicu.
- U Ohridu formiran MK KPJ za Ohrid.
- Sekretar PK KPJ za Makedoniju, obavešten da partijski organizacije prikupljaju oružje, uputio direktivu nižim partijskim rukovodstvima da prekinu prikupljanje, a da prikupljeno oružje predaju okupatorskoj vlasti da ih se sačuvali kadrovi od eventualnih represalija okupatora .
- MK KPJ za Strumicu organizovao masovnu demonstraciju u gradu protiv okupatora i njegove denacionalizatorske politike, na kojoj j, došlo do oštih sukoba sa bugarskom policijom.
- MK KPJ za Bitolj održao sastanak na kome je odlučeno: otpočeti demaskiranje okupatorove politike u Makedoniji i ne ulaziti u njegove organe vlasti; sakrivati oružje i municiju.

SLOVENIJA

3. maj — Fašistička Italija anektirala i proglasila svojim sastavnim delom južni deo Slovenije, tzv. Ljubljansku provinciju.
20. maj — Na pl. Kozjici (kod Rimskih Toplica), na sastanku predstavnika KP i hrišćanskih socijalista, formiran Pokrajinski odbor OF za severnu Sloveniju.
27. maj — Od vrhova slovenačke reakcionarne buržoazije. Musoiinijevim dekretom, naimenovan Savet («Konzulta»), koji je radio protiv Osvobodilne fronte.
- Na sastanku partijske organizacije Borovnice član CK KPS i CK KPJ Mlha Marinko dao smernice za obrazovanje terenskih odbora OF. organizovanje SKOJ-a i pripremu oružanog ustanka u rejonu Borovnice.
- Maj Formiran Vojni komitet za jesenički srez, koji je pristupio organizovanju partizanskih grupa.
- Formiran Vojni komitet za kranjski srez.
- U Ljubljani izašao prvi ratni broj lista «Slovenski poročevalec», informacijski vesnik OF Slovenije.

SRBIJA

1. maj — U Kraljevu održan sastanak SK SKOJ-a za Kraljevo. Diskutovano o ulozi skojevske organizacije u uslovima okupacije, formiranju borbenih grupa — desetina, kroz koje bi se obučavala omladina u rukovanju oružjem.
- U Beogradu obrazovan kvisilnški Savet komesara potčinjen liemačkom zapovednlku Srbije.
2. r.iaj — Iz naselja Njeguševo (kod Sente) mađarske jedinice i žandarmerija internirale 179 meštana u V. Kanjižu (u Mađarskoj).
- Maj p. — U Šapcu održan sastanak OK KPJ za Sabac na kome je donela odluka da se sklanja oružje, formiraju vojne desetine, organizuju tečajevi za prvu pomoć i sakuplja sanitetski materijal.
- Mađarske jedinice i žandarmerija završile interniranje naselja Karadordevo (kod Subotice), koje je brojalo oko 1600 lica. Internirce su, uglavnom, sproveli u logor Šarvar (u Mađarskoj), gde je znatan broj njih pomro ili je ubijen.

21
1941.

jul

SRBIJA

jul

1941.

- maj* — Mađarske jedinice i žandarmerija prisilno iselile i internirale: iz sreza kolsko¹ -- iz naselja Sokolac 1340 lica a iz N, Crvenite 103 lica; iz sreza Bač. Topola iz naselja N. Selo Feketle 14² osoba. Iseljena lica su proterana u ružne pravce, mahom u Srbiju i Srem, a internirci su sprovedeni u logor u Bač. Palanci, Budimpešti i Šarvaru (u Mađarskoj).
11. *maj* — Kod Požege jedinice nemačke 60. motorizovane divizije uhvatite 4 naoružana lica i streljale ih i obesile u Požegi.
- Maj s.* — U blizini Petrovurada (sada: Zrenjanln) održan sastanak nepotpunog Biroa PK KPJ za Vojvodinu, na kome su razrađene direktive i postavljeni konkretni zadaci sa Majskog savetovanja KPJ. U lom cilju je formiran Vojni komitet od 8 članova. Na sastanku je razmatrano dalje aktiviranje masa na prikupljanju oružja, kao i formiranje vojnih desetina i diverzantskih grupa, organizovanje rada na vojnom obrazovanju i otvaranje kursova prve pomoći.
- U Zemunu, po odluci PK KPJ za Srbiju, formiran SK KPJ za Zemun? kao i Srcsko-gradski komitet SKOJ-a.
- Maj d. p.* — U Peći održan sastanak Biroa Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju na kome je odlučeno da se većina članova Oblasnog komiteta i nekoliko drugih poznatijih komunista privremeno sklone na teritoriju Crne Gore, jer okupatorske vlasti pripremaju hapšenje i likvidaciju svih poznatijih komunista. Za to vreme. rad Oblasnog komiteta trebalo je da obavlja Privremeno partijsko rukovodstvo, koje je formirano od nekoliko članova³.
- J.O. maj* — Mađarske jedinice i žandarmerija prisilno iselile* stanovnike i/, ovih naselja sreza Bač. Topola: iz Bat Sokolca oko 800. iz Tomislavaca 300 i i/. Sr. Salaša 245 stanovnika i odvela ili u razne logore, mahom u Šnrvar (u Mađarskoj), a izvestan broj proterale u Srbiju i Hrvatsku.
22. *maj* — Nemački vojni zapovednik Srbije obrazovao Poverenlštvo za rusku emigraciju u Srbiji.
- Nemački komandujući general i zapovednik Srbije naimenovao izvanrednog kome-sara za područje sreza i grada Zemuna.
23. *maj* — Iz naselja Bač. Dušanovo (kod Sente) mađarske jedinice proterale 550 stanovnika u logor Šarvar (u Mađarskoj).
24. *maj* — U Beogradu nemačka Krajskomandantura objavila saopštenje stanovništvu da će zbog nepokazivanja pažnje i poštovanja prema nemačkim oficirima i vojnicima ubuduće postupati sa svom strogošću.
25. *maj* — U Užicu (sada: Titovo Užice), u prisustvu delegata PK KPJ za Srbiju, održano okružno partijsko savetovanje na kome ,u razmotrena novonastala situacija i predstojeća aktivnost komunista, uključujući i oružani otpor.
- U Pančevu održano okružno partijsko savetovanje /a južni Banat, na kome je član CK KPJ i politički sekretar PK KPJ za Vojvodinu Žarko Zrenjanln Uču preneo zadatke koje su postavili PK KPJ a Vojvodinu i Majsko savetovanje KPJ.
- U Pančevu održana okružna konferencija SKOJ-a.
27. *maj* — U s. Dobrušl (kod Peći) Dobruški mesni (pozadinski) odred od 20 boraca pružio uspešan otpor šiptarskim fašistima pomognutim od italijanskih vojnika.
- Objavljena naredba nemačkog vojnog zapovednika Srbije kojom se, pod pretnjom kažnjavanja robijom i smrću, zabranjuje slušanje inostranih radio stanica (izuzev nemačkih).
28. *maj* — Mađarske jedinice završile prisilno iseljavanje 1500 stanovnika, iz naselja Hadžičevo (srez Bač. Topola), a na njihova imanja počeli da naseljavaju Mađare iz Erdelja.
- Nemačke vlasti naredile da svi Srbi koji nisu zavičajni u Rumi napuste grad u roku od 8 dana.
29. *maj* — Naselje Miloševo (srez starobečejski• koje ie brojalo 421 stanovnika, mađarske jedinice prisilno raselile.

¹ I' o drugom Izvoru. SK KPJ ** Zi-mui Dlinovl.kn le u p>vo| polovini maja.

² Po drugim podacima preinaci. rije ckiaova Oblasnog komiteta KIM za Kosovo i Metohiju p Crnu Guru izvršeno le ranijp u drugoj polovini aprila. Jer je okupator došlo do jednog spiska komunista u Peći.

- Maj k.*
- Oblasni kumitet KPJ za Kosovo i Metohiju uputio, na šiptarskom jeziku, proglas Siptarima da ne nasedaju neprijateljskoj propagandi i ne rasplamsavaju bratoubilačku borbu, već da neguju bratstvo i jedinstvo i da zajedno sa Srbima i Crnogorcima, pod rukovodstvom KPJ. povedu oslobodilačku borbu protiv fašističkog okupatora i porobljivača.
- Maj*
- Obrazovani Vojni komitet pri PK KPJ za Srbiju i vojni komiteti pri okružnim komitetima KPJ, Vojni komiteti stvaraju ilegalne grupe i organizuju njihovu vojnu obuku. Organizovani i sanitetski kursevi na kojima se omladinci osposobljavaju /a pružanje prve pomoći.
  - Napredna omladina Beograda uputila proglas omladini da ne odlazi na rad u Nemačku. Proglas rasturen po ulicama Beograda.
    - U svim rejonima Beograda formirana rejonska rukovodstva SKOJ-a.
    - U Beogradu, u Kašikovićevoj ulici br. 19 obrazovana mesna partijska tehnika, koja svakodnevno izdaje vesti o stanju na frontu i o političkoj situaciji.
    - U Kos. Mitrovici formiran novi MK KPJ za Kos. Mitrovicu. Odlučeno da se odmah pristupi okupljanju rodoljuba i prikupljanju oružja za borbu protiv okupatora.
  - U Subolicl formiran OK KPJ za severnu Bačku.
    - U Novom Sadu obnovljen OK KPJ za južnu Bačku.
  - U Somborn obnovljen OK KPJ za zapadnu Bačku i Baranju.
  - Obnovljeni i oformjeni SK KPJ u Senti, Bečeju, Bač. Topoli, Kuli, Zablju i Bač. Palanci, kao i MK KPJ u Curugu, Bač. Gradištu, Adi. Bač. Petrovom Selu, Vrbasu, Turiji i drugim mestima.
  - U Beogradu, nn SajmiStu (na levoj obali Save), nemačke okupacione vlasti obrazovale logor, u kome su kasnije ubile preko 40.000 Srba i Jevreja.

Jun

DOGAĐAJI OI'STEG KARAKTERA

4. jun — U nemačkom poslanstvu u Zagrebu održana konferencija predstavnika NDH i Nemačke, na kojoj je rešeno da se iz NDH iseli u Srbiju oko 200.000 Srba, a isto toliko i Slovenaca iz Slovenije u Hrvatsku.
5. jun — U Berhtesgadenu (u Nemačkoj) poglavnik NDH Ante Pavelić posetio vođu Trećeg Rajha Adolfa Hitlera i izrazio mu zahvalnost zbog stvaranja kvislinške NDH
- 8'd. jun — Britansko-degolističke snage napali' Siriju i Liban. Posle jednomesečnih borbi, 14. jula su snage višijske Francuske u Siriji potpisale kapitulaciju, dozvolivši savezničkim snagama da okupiraju čitavu teritoriju Sirije i Libana.
9. jun — Vođa Trećeg Rajha, Adolf Hitler, izdao direktivu br. 31, kojom se uspostavlja zapovednik oružane sile za Jugoistok, sa sedištem u Solunu. Za zapovednika je imenovan feldmaršal Vilhelm List, koji je bio direktno potčinjen Adolfu Hitleru, a imao je punu izvršnu vlast u oblastima na Balkanu koje su zaposele nemačke trupe.
12. jun — U Londonu, od strane vlada V. Britanije i njenih dominiona, predstavnika slobodne Francuske i izbegličke vlade Belgije, Holandije, Norveške, Luksemburga, Cehoslovačke, Grčke, Poljske i Jugoslavije, potpisana deklaracija o međusavezničkoj pomoći u borbi protiv agresora.
15. jun — Predsednik vlade V. Britanije Vinston Čerčil, uputio predsedniku SAD Franklinu Ruzveltu poruku o predstojećem napadu Nemačke na SSSR. Ruzvelt mu je odgovorio da će obe sile priznati SSSR kao saveznika.
18. jun — U Ankari potpisan pakt o nenapadanju i prijateljstvu između vlade Trećeg Rajha i vlade Republike Turske.
- Šef Gestapoa Trećeg Rajha uputio direktivu svim podređenim ustanovama, pa i onim u Jugoslaviji, da budu spremne za masovna hapšenja u određenom trenutku. Time je on hteo razbiti organizacije komunističkih partija i sprečiti otpor u okupiranim zemljama pri napadu Nemačke na SSSR
19. jun — Jugoslovenski poslanik u Carigradu uputio izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije izveštaj o stanju u Jugoslaviji, ističući da KPJ ima snažan uticaj u narodu i da se može očekivati masovan ustanak čim Nemačka napadne SSSR.
22. jun — U ranim jutarnjim časovima nemačka vojska iznenada napala SSSR. Jake formacije nemačke avijacije otpočele su da bombarduju aerodrome, pomorske baze (Sevastopol, Kronštat, Izmail), železničke čvorove, gradove pribaltičkih republika. Belorusse, Ukrajine, Moldavije, Krima i dr.
- Fašistička vlada Kraljevine Italije objavila rat SSSR-u.
- U Beogradu, u Molerovoj ulici, održana sednica Politbiroa CK KPJ na kojoj su povodom napada Nemačke na SSSR, razmatrane mere koje Partija mora preduzeti. Rešeno je da CK KPJ i ostali centralni i pokrajinski komitet objave proglašavaju sa pozivom na sveopšti narodni ustanak. Sednicom je rukovodio generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito.
- Povodom napada Nemačke na SSSR, CK KPJ izdao proglas u kome se kaže: Vi koji stenjete pod okupatorskom čizmom, svi vi koji ljubite slobodu i nezavisnost, koji nećete fašističkog ropstva — znajte da je kucnuo čas borbe za vaše oslobođenje od fašističkih osvajača... Proleter i sviju krajeva Jugoslavije, na svoja mesta — u prve borbene redove! Zbijte čvrsto svoje redove oko vaše avangarde. KP Jugoslavije!... Spremajte se hitno za poslednji i odlučni boj! Uništavajte fašiste!.
- U govoru preko radija predsednik vlade V. Britanije Vinston Čerčil izjavio da će V. Britanija ukazati maksimalnu pomoć SSSR-u.
- Kominterna uputila telegram Centralnom komitetu KPJ: traži preduzimanje svih potrebnih mera da bi se poduprla i olakšala pravedna borba sovjetskog naroda.

1941. jun

BOSNA I HERCEGOVINA

jun 1941.

23. jun — Lazar Koliševski član PK KPJ za Makedoniju, došao u Beograd i Centralnom komitetu KPJ podneo izveštaj o stanju u Makedoniji i o oportunističkim i kontrarevolucionarnim stavovima sekretara PK KPJ za Makedoniju Metodija Satorova Sarla i njegovih jednomišljenika.
24. jun — Predsednik SAD Franklin Ruzvelt na konferenciji za šlampu, izjavio da će SAD ukazati svaku pomoć SSSR-u u ratu protiv Nemačke.
- U Zagrebu održana konferencija katoličkih biskupa, pod predsedništvom nadbiskupa Alojzija Stepinca, na kojoj je potvrđena lojalnost ustaškoj državi.
25. jun — U Tokiju, na imperijalnoj konferenciji, odlučeno da se Japan ne pridruži Nemačkoj u napadu na SSSR. već da tu povoljnu priliku iskoristi za okupaciju francuske Indokine.
27. jun — Vlada Kraljevine Mađarske objavila rat SSSR-u.
- U Beogradu održana sednica CK KPJ na kojoj je obrazovan GŠ NOP odreda Jugoslavije. Za komandanta GS je određen Josip Broz Tito.
30. jun — Nemačke trupe zauzele Lavov.

BOSNA I HERCEGOVINA

2. jun — U okolini Ljubinja ustaše otpočele masovan pokolj. Za deset dana, u četiri sela, oni su uhvatili 143 seljaka i bacili ih u jamu u s. Kapavici.
- U s. Udrežnju (kod Nevesinja) ustaše pobile 28 Srba, mahom staraca i žena.
- jun — Naoružani seljaci s. Drežnja (kod Nevesinja) pružili organizovan oružani otpor pri pokušaju ustaških »zaštitnih lovaca da spale selo. Posle šestočasovne borbe ustaše su, uz podršku tri aviona, potisle ustanike i spalile selo.
5. jun — Ustaše pobile oko 180 seljaka iz s. Korita (kod Gacka) i bacile ih u Golubiju jamu. više samoga sela, a selo opljačkale.
- Jun p. — U šumarskoj kući na Sehillueime (kod Banje Luke) održano oblasno savetovanje KPJ za Bosansku krajinu, na kome su razmatrane organizaciono-političke mere oko pripremanja ustanka; prenete odluke i zaključci Majskog savetovanja KPJ. postavljeni zadaci da se partijske organizacije bore protiv politike okupatora i ustaša na raspirivanju mržnje između Srba, Hrvata i muslimana; određeni članovi Oblasnog vojnog rukovodstva — Komiteta.
- IJ Mostaru održano oblasno savetovanje KPJ za Hercegovinu kome su prisustvovali delegati svih partijskih organizacija i dva delegata PK KPJ za BiH. Na savetovanju je raspravljeno o stanju priprema za ustanak.
- C7. jun — Naoružani seljaci gornjeg Gatačkog polja uništili žand. st. Kazane! i Stepen i porušili put i tt veze između Gacka i Bileće Sutradan se borba prenela i na druga pogranična sela severoistočno od Gacka, u kojima su ustanici uništili žand. st. u . Jaseniku i s. Vrbi. Da bi paralisale ustanak, ustaše su u Gacku uhapsile 200 uglednijih Srba kao taoce i. uz pomoć jedne domobranske čete iz Bileće, uspostavile aobračaj, ali se nisu usuđivale da krenu u sela.
13. jun — No velikom ustaškom zboru kod franjevakog manastira u s. Humcu (kod Ljubuškog) Ljubuška partijska organizacija rasturila Majski proglas CK KPJ i Majski proglas PK KPJ za BiH. Ustaše su pohapsili gotovo sve članove Partije. Time je partijska organizacija razbijena (a obnovljena je tek 1942)
- Jun s. — J Banjoj Luci formiran Oblasni Vojni komitet (rukovodstvo) za Bos. krajinu. Na prvom sastanku, kojim je rukovodio član Pokrajinskog vojnog komiteta Mahmut Bušatlija. prenete su direktive o stvaranju diverzantskih grupa i mreže vojnih poverenika i imenovani su sreski vojni poverenici za srezovc: Bos. Grahovo. Bos. Petrovac Ključ. Bos. Krupu, Bos. Novi, Bos. Dubicu Prijedor. Prnjavor. Jajce i Mrkonjić-Grad i rukovodioci diverzantskih grupa.
- Jun d. p. — U Banjoj Luci, zbog nebudnosti partijske organizacije, ustaše pohapsile preko 50 članova i rukovodilaca KPJ. Organizovanim pritiskom masa ustaške vlasti su prisiljene da puste većinu uhapšenih.

1041. jun

CRNA GORA

jun 1941.

20. jun — U Mostaru, u prisustvu dvojice delegata 1 K KPJ za BiH. održano oblasno savetovanje KPJ za Hercegovinu, na kome je podnet izvestaj o pripremama za ustanak, rezervama oružja i neposrednim akcijama.
21. jun • U Travniku ustaše streljaše 3 člana KPJ i uhapsile 70 građana, među kojima 13 komunista. Masovnim demonstracijama naroda ustaše su prisiljene da oslobode sve uhapšene.
22. jun — U Mostaru održano oblasno savetovanje SKOJ-a za Hercegovinu kome su prisustvovali rukovodioci SKOJ-a iz svih krajeva Hercegovine. Pored priprema za dizanje ustanka, naročito se raspravljalo o sprečavanju ustaških pokolja.
23. jun — Na njivama Popovog polja (kod Ljubinja) ustaše pohvatale 104 čoveka i naveče ih bacile u jamu na Ržanom dolu (koti s. Koteza. na putu Ljubinja — Trčinje).
- Iz Gacka oko 200 ustaša prodrlo u sela Stepen. Pržine. Šukoviće i Pusto Polje. Zbog gubitaka u borbi sa ustanicima na Zbornoj gomili, ustaše su pri povratku pobile oko 80 ljudi, žena i dece i spalile prva tri sela
24. jun — Napadom na žand. st. Lukavac (kod Nevesinja) otpočeo masovni ustanak naroda gornje Hercegovine. Za pet dana ustanici su uništili žand. st. u selima Lukavcu, Riljima, Kifinom Selu, Morinama, Odžaku, Fojnici, Krstači, Trusini i Zmijancu, zauzeli Avtovac. prodrli u Nevesinje i oslobodili delove bilečkog, stolačkog i trebinjskog sreza, gotovo čitav nevesinjski i veći deo gatačkog sreza.
- Ustaše prikupile Srbe i Jevroje iz Bihaća (preko 1.000 ljudi, žena i dece) i iselile ih u Kulen-Vakuf.
25. jun — U nekoliko sela Dabarskog polja (srez Stolac) ustaše otpočele dvodnevni pokolj srpskog stanovništva, u kome su ubile oko 2R0 ljudi, žena i dece.
- 25/20. jun Kod Opuzena (blizu Metkovića) ustaše streljaše deo pohapšenih Srba iz sreza Stolac, njih oko 280. među njima i dr Ivu Bosnića — Kovačića, Hrvata iz Melkovića. koji je suprotstavio vršenju zločina.
26. jun — Kod s. Paijev Do (na putu Mostar - Nevesinje) nevesinjski ustanici razbili po jednu četvu ustaša i domobrana i vod žandarma. Između ostalog, zaplenjeno oko 100 pušaka. 0 p, mitraljeza i 2 kamiona.
27. jun — Preko 300 rudara rudnika Kakanj stupilo u štrajk, postavljajući ekonomske zahteve. Hapšenjem organizatora (uglavnom komunista) štrajk je obustavljen
- Domobranski bataljun, ojačan po jednom četom ustaša i domobrana, nastupajući od žand. st. Rišine putem Mostar — Nevesinje. probio ustaničke položaje i do mraka uspostavio vezu sa blokiranim garnizonom u Nevesinji.
28. jun — Oko 300 naoružanih ustanika gatačkog sreza i susednih sela Pive i Golije zauzeli Avtovac i s. Mulje. Posada, jedna domobranska četa i 50 meštana. povukla se u Gacko. U borbi je oboren jedan domobranski avion.
30. jun — Kod s. Plužina (na putu Nevesinje — Ulog) ustanici Iz Nevesinjske i Gatačke površi porazile dve čete domobrana.
- Mostarski biskup fra Alojzije Mišić uputio poslanicu u kojoj je osudio pokolje, pljačku i druga nasilja ustaša u Hercegovini.
- U blizini manastira Humca (kod Ljubuškog) ustaše ubile oko 90 Srba, dovedenih kamionima iz Čapljine.

CRNA GORA

- Jun p. p. — Održan sastanak MK KPJ za pljevaljski srez na kome je. na osnovu direktive o pripremama za oružani ustanak, odlučeno: da se radi na formiranju omladinskih grupa koje će se obučavati u rukovanju oružjem; da se prikuplja oružje, municija, sanitetski materijal i dr.
22. jun Kod Prijepolja održano partijsko savetovanje kome su prisustvovali delegati iz svih partijskih organizacija Sandžaka. Savetovanjem je rukovodio sekretar Oblasnog komiteta KPJ za Sandžak Rifat Burdžović Tršo. koji je podneo referat o vojno-političkoj situaciji i zadacima partijskih organizacija. Zaključeno je da se ubrzaju pripreme za oružani ustanak i razvije intenzivniji politički rad i povezivanje s masama.

Ml. jun

HRVATSKA

jun 1941.

- un k. — Vojna komisija pri KPJ za Crnu Goru. Boku i Sandžak reorganizovana u Vojno-revolucionarni komitet.
- PK KPJ za Crnu Goru. Boku i Sandžak uputio proglas narodu pozivajući ga da pod rukovodstvom KPJ zbije svoje redove, ostvari čvrsto jedinstvo u borbi protiv okupatora i njegovih slugu, za svoje nacionalno oslobođenje, udružen sa svim porobljenim narodima Jugoslavije i Balkana, a u savezu sa velikim Sovjetskim Savezom. U proglasu se apeluje na radni narod Crne Gore. Boke i Sandžaka da jača borbeni savez radnika i seljaka u borbi za ostvarenje sovjetske vlasti i konačan obračun sa kapitalističkim sistemom
- un — PK KPJ za Crnu Goru. Boku i Sandžak dao direktivu da mesni komiteti napuste gradove i predu u sela u blizini gradova i rade u strogoj ilegalnosti, a ostali komunisti da ne spavaju kod svojih kuća, već da budu na oprezi, kako ne bi iznenada bili pohvatani.
- Kod varošice Sahovići (sada: Tomaševo kod Bijelog Polja) održana partijska konferencija kojoj je prisustvovalo oko 20 komunista iz bjelopoljskog sreza. Izneti su rezultati dotadašnjeg rada na pripremama za oružani ustanak i odlučeno je da se formiraju borbene oružane grupe koje će kad bude doneta odluka za oružani ustanak. biti spremne da stupe u borbu.

HRVATSKA

- jun — Na Kalniku otpočela trodnevna partijska konferencija OK KPH za Bjelovar: izabrano je okružno partijsko rukovodstvo i partijskim organizacijama su postavljeni zadaci u vezi sa pripremom ustanka.
- un p. — U Dubravi (u Zagrebu) održana partijska konferencija 4. rejonskog komiteta KPH Zagreba na kojoj je izabran novi rejonski komitet.
- CK KPH doneo odluku o formiranju partijskih organizacija u domobranstvu NDH. Za taj rad je zadužen Dragutin Saiji, član CK KPH.
- un s. — CK KPH izdao saopštenje o situaciji u Hrvatskoj i pozvao radnike da ne odlaze na rad u Nemačku a narod — da protestine protiv odvlačenja hrane iz Hrvatske.
- CK KPH izdao proglas u kome poziva na opštenarodmi borbu protiv okupatora i njihovih slugu, razobličavajući reakcionarnu ulogu ustaša u stvaranju NDH.
- S. jun — U Banovoj Jaruzi, u prisustvu sekretara CK KPH Rada Končara. održana partijska konferencija OK KPH za Novu Gradišku na kojoj je odlučeno da se omasovi partijska organizacija, vrše pripreme za oružani ustanak i odmah prede na izvršenje sitnih diverzantskih i.kcija. U OK su kooptirani neki članovi umesto onih koji su bili pohapšeni.
- >. jun - Održan sastanak OK KPH za Sušak na kome je data direktiva da svi poznatiji komunisti predu u ilegalnost i da se prikuplja oružje.
- U s. Zabnu (kod Siska), po odluci OK KPH za Sisak, formiran Sisački NOP odred. To je prvi NOP odred u Hrvatskoj.
- U Splitu otpočeo da izlazi ilegalni list »Naš izveštaj . organa PK KPH za Dalmaciju. U Detnicama (u Gorskom kotaru) održana sreska partijska konferencija na kojoj je odlučeno da se ubrzaju pripreme da bi što pro otpočeo oružani ustanak. Novoizabranom SK stavljeno u zadatak da formira vojni komitet i tri diverzantske grupe koje će odmah preduzeti akcije na pruzi Rijeka — Karlovac.
- U s. Kusionjama održana sreska partijska konferencija za srez Pakrac na kojoj je diskutovano o političkoj situaciji, liniji Partije u novim uslovima. organizacionom stanju partijske organizacije, radu SKOJ-a. sakupljanju oružja i vršenju sabotaža.
- U s. Tornici (kod Slav. Broda), u prisustvu sekretara CK KPH Rada Končara. održana okružna partijska konferencija KPH za Slav. Brod. Raspravljalo se o prikupljanju oružja i pripremi za ustanak. Zaključeno je: da se učvrste i prošire partijske organizacije u fabrikama i na železnici u Slav. Brodu; da se formiraju partijske organizacije u selima gde ne postoje; da se pojača rad na podizanju ideološko-političkog nivoa članova KPJ; da se čuvaju kadrovi od hapšenja i da radnici ne odlaze na rad u Nemačku.
- ' . jun — U Zagrebu, preko ilegalne partijske radio-stanice u Tuškanovoj ulici, pročitan proglas koji je CK KPH uputio narodima Jugoslavije 22. juna.

1941. jun

MAKEDONIJA

juni 1941.

- U Metkoviću i okolnim selima ustaše pohvatale i odvele u zatvore više od 200 ljudi, među kojima gotovo sve komuniste metkovičkog sreza i veći broj simpatizera Partije.
- 27. jun — Na o. Hvaru izašao prvi broj lista *Izveštaj*«, organa SK KPH za Hvar.
- 28. jun — Ustaše izvršile prisilno iseljavanje oko 4.000 Srba iz Sreza virovitičkog na područje Brčkog.
  - U blizini Varaždina, uz prisustvo člana CK KPJ. održan sastanak OK KPH za Varaždin na kome je doneta odluka da odmah otpočnu diverzantske akcije.
  - U s. Srbu (kod Gračaca) ustaše izvršile prvi masovni pokolj srpskog stanovništva u Lici.
- 29. jun — U šumi kod Zasadbrega (u Međumurju) održan sastanak predstavnika partijskih organizacija Međumurja. Raspravljano je o situaciji u zemlji povodom napada Nemačke na Sovjetski Savez.
  - Ustaše upale u s. Prisoje (kod Sinja) i pohvatale 94 lica. odvele ih u planinu Grabovicu i tamo ih pobile i bacile u jamu Golubinku.
  - Kod s. Rupotine (blizu Splita) grupa diverzanata porušila 12 tt stubova.
- Jun k. — KPH izdao proglas povodom napada Nemačke na Sovjetski Savez, pozivajući hrvatski narod da odbije svaku pomoć fašističkim okupatorima u borbi protiv Sovjetskog Saveza.
  - Pri CK KPH obrazovano Operativno partijsko rukovodstvo za Hrvatsku.
- Jun — Formiran SK KPH za Kastav.
  - U Zagrebu izašao prvi ratni broj (trobroj: 3, 4—5) lista *»Srp i čekić*«, organa CK KPH.

MAKEDONIJA

- Jun s. — K KPJ za Makedoniju, na insistiranje Lazara Koliševskog i Mare Naceve, održao sastanak kome su prisustvovali i članovi MK KPJ za Skoplje. Na sastanku je Lazar Koliševski oštro osudio oportunističke i kontrarevolucionarne stavove Satorova i zahtevao od PK da prihvati stavove i liniju CK KPJ: oružanu borbu protiv okupatora. Satorov i još dva člana PK su se suprotstavili tome. Nekoliko dana kasnije inicijatori toga sastanka odlučili su da o tome izveste CK KPJ.
  - Na-proširenom sastanku PK KPJ za Makedoniju, na izričiti zahtev Lazara Koliševskog, Mare Naceve i članova MK KPJ za Skoplje, i pored otpora Satorova i njegovih jednomišljenika. formirana Vojna komisija pri PK.
  - Kumanovska partijska organizacija se otepile od PK KPJ za Makedoniju i. uz pomoć Lazara Koliševskog i Mare Naceve, otpočela borbu protiv Satorovljevog oportunističkog rukovodstva a za pobjedu linije KPJ.
- 22. jun — MK KPJ za Prilep održao sastanak u vezi s napadom Nemačke na SSSR, zauzeo stav da se otpočne sa pripremama za oružanu borbu i formirao Mesni vojni štab.
  - MK KPJ za Skoplje održao partijsko savetovanje kome su prisustvovali članovi MK, svi sekretari partijskih ćelija i (»jedinini članovi KPJ. Pošto je izvršena analiza novonastale situacije, u vezi s napadom Nemačke na SSSR. zauzet je stav da je za komuniste nastao odlučan momenat u pogledu pripreme za oružanu borbu.
- 23. jun — MK KPJ za Prilep održao savetovanje sa svim sekretarima partijskih ćelija i nekim članovima KPJ. Na savetovanju je potvrđen stav MK od prethodnog dana i doneta odluka da se ubrzaju pripreme za oružanu borbu protiv okupatora (prikupljanje oružja, opreme, hrane itd.).
- 24. jun — Sekretar MK KPJ za Prilep izvestio. u Skoplju, Satorova o stavovima Prilepske partijske organizacije i preduzetim merama u pogledu priprema za oružanu borbu. Satorov se oštro suprotstavio tim merama. a u pogledu formiranja NOP odreda zauzeo stav da je to isuviše oštra forma borbe*, već da se eventualno mogu formirati diverzantske grupe od 3—5 članova. Prilepska partijska organizacija ostala je pri svojim stavovima i odlukama.
- Jun k. — U proglasu povodom napada Nemačke na SSSR Satorov ne poziva makedonski narod na oružanu borbu, već samo na *»solidarnost** i *»simpatije*« prema sovjetskom narodu.

završavajući ga parolom »da živi slobodna sovjetska Makedonija«. Proglas je izdao sa potpisom Pokrajiski komitet Radničke partije Makedonije«, čime je samovlasno izmenio naziv PK. KPJ za Makedoniju jer je nastojao da KPJ u Makedoniji bude sastavni deo Bugarske radničke partije. Proglas nije prihvaćen od članova KPJ.

D Velesu (sada Titov Veles), na inicijativu grupe članova KPJ (mimo MK) deo članova održao partijsku konferenciju na kojoj je odlučeno da partijska organizacija preduzme mere za otpočinjanje diverzantskih, sabotažnih i drugih akcija protiv fašističkog okupatora. Izabran je privremeni komitet da rukovodi partijskim radom i akcijama. Sa odlukama, po ovlašćenju konferencije. Strahil Gigov je upoznao Satorova, ali se ovaj oštro suprotstavio takvoj inicijativi Uprkos tome, zauzeti stavovi -u sprovedeni u život.

Jun -- Po odluci MK KPJ za Kavadarce formiran Mesni vojni štab.

SLOVENIJA

- 1. jun* — U Ljubljani otpočeo dvodnevni" rad šire partijske konferencije CK KPS. na kojoj je dohet zaključak o pripremama za ustanak u Sloveniji.
- 2. jun* — Iz Slov. Bistrice krenuo prvi transport slovenačkog stanovništva koje nemačke vlasti preseljavaju u Srbiju.
- 15. jun* — Održan prvi sastanak Vrhovnog plenqma OF koji su sačinjavali predstavnici svih grupa učlanjenih u OP".
- 22. jun* — Na sednici CK KPS u Ljubljani formiran GS NOP odreda za Sloveniju, tada nazivan i Vrhovnim štabom (Vrhovnim poveljstvom). koji se sve do maja 1942. nalazio u Ljubljani i odatle rukovodio ustankom.
- Povodom napada Nemačke na Sovjetski Savez, CK KPS izdao proglas slovenačkom narodu pozivajući ga da dotadašnji otpor pretvori u svenarodni rat protiv okupatora.
- Formiran Vojni komitet za Štajersku.
- 23. jun* — Povodom nemačkog napada na SSSR. u selima Smartnom, Kašlju i Sostru (kod Ljubljane) održane demonstracije protiv itaUjanskog i nemačkog okupatora.
- 2H. jun* — Na Krasu, između s. Renča i s. Kostanjevice, održan sastanak rukovodilaca KP Italije za Goriško. na kome je odlučeno da se što pre uspostavi veza sa KPS i pristupi pripremama za oružani ustanak.
- Jun k.* — Formirano Pokrajinsko povereništvo CK KPS za Gorenjsku.
- U Mariboru, na inicijativu PK KPS. formirana Pohorska partizanska grupa.
- Formiran Vojni komitet za Gorenjsku.
- Jun* Odlukom CK KPS formiran Vojni komitet za kamnički srez, koji jtv odmah pristupio organivanju partizanskih grupa.
- Oko Crnomelja, Metlike, s Semiča i s. Gradaca otpočelo formiranje partizanskih grupa.

SRBIJA

- 4. jun* — Iz naselja Radivojevićevo (srez Bač. Topola) mađarska žandarmerija zatvorila 908 stanovnika u subotički logor na Paličkom putu. a zatim ih proterala za Sombor. Apatin. Baro. V. Kanjižu i Sarvar (u Mađarskoj).
- Jun p.* — PK KPJ za Vojvodinu izdao proglas narodu da stvara jedinstvo svih nacionalnosti u otporu i borbi protiv okupatora.
- Formiran novi OK KPJ za južni Banat.
- Održano Okružno partijsko savetovanje za užički okrug na kome je. u prisustvu delegata PK KPJ za Srbiju, odlučeno da se formiraju okružna i sreske sekcije za vojnu pripremu oružanog ustanka, stvaraju magarini za oružje i ratnu opremu i dr.
- U Kruševcu održan sastanak OK KPJ za Kruševac na kome je, pored ostalog, odlučeno da se formiraju vojne jedinice — desetine.

NEMACKI ZLOČIN U PANČEVU U LETO 1941 GODINE

JAVNO VESANJE RODOLJUBA NA TERAZIJAMA U BEOGRADU JULA 1941 GODINE

ITALIJANSKI FAŠISTI STRELJAJU PRIPADNIKE NA RODNOOSLOBODILAČKOG POKRETA KOD CETINJA JULA 1941 GODINE

1941.	jul	SRBIJA	jul	1941.
7. jun		— Za novog nemačkog vojnog zapovednika u Srbiji postavljen general fon Sreder.		
14. jun		— Komesarska vlada okupirane Srbije izdala Uredbu o unutrašnjoj upravi u Banatu, po kojoj je ova, preko postavljenog podbana. u stvari bila isključivo u rukama pripadnika nemačke narodnosti. — Mađarske okupacione jedinice završile prisilno iseljavanje 500 stanovnika iz s. Mošorina (srez titelski) i 500 stanovnika iz naselja Aleksa Santić (srez Sombor), kao i stanovništva naselja Rastina (srez Sombor).		
Jun	s.	— U s. Trnavi (kod Čačka) održana okružna konferencija OK SKOJ-a za Čačak. Analiziran rad skojevske organizacije i postavljeni zadaci u vezi priprema za ustanak.		
19. jun		— U Srbiji, uredbom komesarske vlade, delimično ukinute sve ranije mere Kraljevine Jugoslavije izvršene na osnovu zakona o agrarnoj reformi i zemlja vraćena pripadnicima nemačke, mađarske i rumunske nacionalne manjine.		
20. jun		— U Petrovgradu (sada: Zrenjanin) održan sastanak Vojnog komiteta PK KPJ za Vojvodinu, sa koga je upućen predlog Sekretarijatu PK da se, zbog otežanih veza, mesto Vojnog komiteta PK KPJ za Vojvodinu formiraju oblasni vojni komiteti u Sremu, Banatu i Bačkoj. Predlog je prihvaćen i uskoro su formirani oblasni vojni komiteti za Banat, Bačku i Srem, koji su rukovodili svim priprema za ustanak.		
21. jun		— U s. Zlatariću (kod Valjeva) održana Okružna partijska konferencija za okrug valjevski na kojoj su. posle analize vojno-političke situacije, doneti zaključci da se ubrzaju pripreme za dizanje ustanka.		
22. jun		— PK KPJ za Srbiju, na dan napada Nemačke na Sovjetski Savez, doneo odluku i preduzeo mere da se sklanjaju svi članovi Partije i simpatizeri koji su dotada živeli ilegalno ili poluilegalno. a kojima je pretila opasnost da budu pohvatani od Gestapoa. Istog dana u unutrašnjost upućeni kuriri sa porukom PK. — U s. Bratmilovcu (kod Leskovca) održano Okružno partijsko savetovanje na kome su doneti zaključci o priprema za oružanu borbu protiv okupatora, prikupljanju oružja i uvežbavanju ljudi u rukovanju oružjem, jačanju partijske i skojevske organizacije i radu i borbi Partije i SKOJ-a u uslovima okupacije. — U Zaječaru održana okružna konferencija SKOJ-a. Istog dana, povodom napada Nemačke na SSSR, OK KPJ za Zaječar izdao letak u kome poziva narod Timočke krajine da se pripremi za oružanu borbu. — Nemački vojni zapovednik Srbije naredio komesarskom ministru unutrašnjih poslova Milanu Aćimoviću da. prema ranijem sporazumu, u toku noći 22/23. juna pohapsi poznale komuniste Beograda, kao i sve učesnike španskog građanskog rata. Skrenuta je naročita pažnja i na gradove: Niš. Kragujevac. Užice, Čačak i rudnike Rlanj, Trepću i Bor. — Nemačke i ustaške vlasti otpočele hapšenje članova Partije i SKOJ-a u srezu i gradu Srem. Milrovica. Provalom u Srem. Mitrovici, Srem. Karlovcima i Petrovaradinu uhapšen izvestan broj partijaca, skojevaca i rodoljuba, koji su potom streljani.		
23. jun		— U Beogradu održan sastanak PK KPJ za Srbiju na kome su razrađeni konkretni zadaci oko organizovanja oružane borbe u Srbiji. Članovi PK i instruktori upućeni u razne krajeve Srbije da direktno prenesu odluke PK i na licu mesta preduzmu odgovarajuće mere. — Kod Petrovgrada (sada: Zrenjanin) održan sastanak PK KPJ za Vojvodinu na kome je odlučeno: da se ubrzaju pripreme za oružani ustanak; da se vojne desetine po selima i gradovima pretvaraju u partizanske desetine i odrede; da se članovi KPJ i SKOJ-a i kompromitovani drugovi uključe u odrede ili da predu u potpunu ilegalnost; da se mesto Vojnog komiteta pri PK KPJ formira Stab NOP odreda za Vojvodinu, što je uskoro i učinjeno. Data je direktiva za formiranje štabova pri okružnim i sreskim komitetima KPJ, a narodima Vojvodine je upućen proglas s pozivom na borbu. ¹ — Formiran IV antikomunistički odsek Specijalne policije Uprave grada Beograda. — U Banatu nemačka policija počela da hapsi komuniste i simpatizere KPJ. U Vršcu je uhapšeno 80, u s. Kumanu 48 i u s. Melencima (kod Zrenjanina) 15 ljudi.		

¹ Po neprijateljskim podacima je sastanak PK održan nekoliko dana posle nemačkog napada na SSSR. a po drugim podacima 22. juiu.

1941.

jul

SRBIJA

jul

1941.

25. jun — Na sastanku OK KPJ za Valjevo doneta odluka o formiranju Valjevskog NOP odreda i određen Stab odreda.
- U Kruševcu, u prisustvu člana PK KPJ za Srbiju Mirka Tomića, održan sastanak OK KPJ za Kruševac na kome je odlučeno da se izvrše pripreme za formiranje NOP odreda.
- U Prokuplju formiran ilegalni Gradski odbor NO fonda.
27. jun — Nemački vojni zapovednik Srbije objavio Obznanu o uvođenju nemačkog kaznenog prava i kaznenih odredaba na okupiranoj srpskoj teritoriji.
- U Radevini (kod Krupnja), od 5—6 članova KPJ, formirana prva partizanska jedinica, kojoj je postavljen zadatak da formira Radevsku četvu.
- Us. Bujačiću (kod Valjeva) formirana Kolubarska četa Valjevskog NOP odreda.
28. jun — Na Belom bregu (kod Zaječara), u prisustvu delegata PK KPJ za Srbiju, održan sastanak OK KPJ za Zaječar na kome je odlučeno da se na teritoriji Timočke krajine formiraju tri odreda.
29. jun — Us. Glušcima (kod Sapca) održana Okružna partijska konferencija za šabački okrug na kojoj je odlučeno da se formira četa od 50 ljudi, prikuplja oružje i vrše pripreme za ustanak.
30. jun — Na sastanku OK KPJ za Kruševac doneta odluka da se formira NOP odred (određen je i njegov štab), još jednom proradi proglas CK KPJ. održe partijski sastanci na čitavoj teritoriji okruga i izvrše detaljne pripreme oružanog ustanka.
- Jun k. — Odlukom PK KPJ za Vojvodinu, formiran Stab NOP odreda za Vojvodinu.
- Us. Vitimirici (kod Peći) održan prošireni sastanak Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju. Posle analiziranja dotadašnjeg rada i političke situacije u toj oblasti, postavljeni su zadaci: da se popularise SSSR, razbije vera šiptarskih masa u fašističku Nemačku, pripreme uslovi i teren za oružane akcije, ojačaju partijske organizacije, prodre u krajeve gde još nema partijskih organizacija i pojača rad među omladinom.
- U blizini Zabija održan sastanak članova KPJ iz Bačke i Baranje, na kome su prenete direktive PK KPJ od 23. juna, predložene mere za njihovo sprovođenje i analizirano stanje partijskih i skojevskih organizacija u Bačkoj i Baranji.
- Po direktivi PK KPJ za Vojvodinu, pri okružnim komitetima KPJ za Srem, severni i južni Banat i severnu, južnu i zapadnu Bačku sa Baranjom formirani okružni štabovi sa zadatkom da rukovode pripremanima za ustanak.
- U Užicu (sada: Titovo Užice), u prisustvu instruktora PK KPJ za Srbiju Branka Krsmanovića, održan sastanak OK KPJ za Užice na kome je odlučeno da se preduzmu mere za formiranje Užičkog NOP odreda.
- Po direktivi OK KPJ za severni Banat, pri sreskim komitetima KPJ severnog Banata formirani sreski partizanski štabovi¹.
- OK KPJ za Niš formirao Sresko partijsko povereništvo za sokobanjski srez.
- U Čačku održan sastanak OK KPJ za Čačak. Diskutovano o političkoj situaciji i formiranju Cačanskog NOP odreda.
- Jun — U Zemunu održano skojevsko savetovanje, kome su prisustvovali predstavnici CK SKOJ-a, PK SKOJ-a za Srbiju. MK SKOJ-a za Beograd i SK KPJ za Zemun. SKOJ u Zemunu je dobio zadatke u vezi sa pripremanima za ustanak.
- U Rakovici formirana prva partijska ćelija (od 5 članova).

¹ Po drugom Izvoru su sreski Štabovi u severriom Banatu formirani prvih dana Jula.

Jul

DOGADA.FI OPŠTEG KARAKTERA

1. jul — Nemačke trupe zauzele Rigu i okupirale Letoniju.
- U Beogradu CK SKOJ-a održao sastanak na kome je, u vezi sa odlukom CK KPJ od 22. i 27. juna, rešio da omladini Jugoslavije uputi poziv na oružanu borbu.
- CK SKOJ-a izdao proglas "Sve za poraz fašističkih razbojnika! Sve za pobjedu pravedne stvari Sovjetskog Saveza — za oslobođenje naših naroda!" U proglasu se omladina Jugoslavije poziva na jedinstvo, na otpor okupatoru i na spremnost za opšti narodni ustanak.
4. jul — U Beogradu (u vili na Dedinju) održana istorijska sednica Politbira CK KPJ pod rukovodstvom generalnog sekretara KPJ Josipa Broza Tita, na kojoj je odlučeno: da se od sabotaže i diverzije pređe na opšti ustanak; da partizanski rat bude osnovna forma razvijanja ustanka; da ranije organizovane udarne grupe i veći broj komunista izađu na teren, obrazuju NOP odrede i otpočnu dejstva; da se u NOP odrede postave politički komesari kao predstavnici Partije i naroda; da se u pojedine pokrajine upute članovi CK KPJ sa izvanrednim ovlašćenjima u vezi sa organizacijom ustanka; da se pokrene organ GS NOP odreda Jugoslavije i narodima Jugoslavije uputi poziv na ustanak. Na sednici su razrađeni plan razvitka partizanskih operacija u Srbiji i plan stvaranja slobodne teritorije u njenom zapadnom delu.¹
5. jul — U Zagrebu ustaška vlada NDH objavila zakonsku odredbu kojom se pod preki, odnosno pokretni preki sud stavljaju sva lica koja su od 10. aprila 1941. na bilo koji način delovala protiv ustaške vlasti.
10. jul — Otpočela bitka za Smolensk (trajala do 8. avgusta), u kojoj su okružene sovjetske snage (16. i 20. armija), posle višednevnih ogorčenih borbi, uspjele da se probiju preko r. Ūnjepra na istok.
11. jul — Vlada SSSR-a i vlada V. Britanije uputile ultimatum iranskoj vladi: traže protežiranje Nemaca iz Irana.
12. jul — CK KPJ objavio proglas u smislu odluka donetih na sednici Politbira od 4. jula: svi narodi Jugoslavije se pozivaju da svoju zemlju pretvore u opsjednutu tvrđavu za fašističke osvajače, a komunistima se nalaže da bez oklevanja organizuju NOP odrede i stanu na čelo narodnooslobodilačke borbe.
- U Moskvi potpisana konvencija o uzajamnoj pomoći između vlada SSSR-a i V. Britanije.
- Jut s. — Član PK KPJ za Makedoniju Lazar Koliševski, drugi put došao u Beograd i Centralnom komitetu KPJ podneo izveštaj o situaciji u Makedoniji i o oportunističkoj i kontrarevolucionarnoj politici sekretara PK KPJ za Makedoniju Metodija Satorova Sarla. Na osnovu tog izveštaja, CK KPJ odlučio je da Satorova isključi iz KPJ i smeni sa dužnosti sekretara PK KPJ za Makedoniju.
10. jul — Nemačke i ruinske trupe zauzele Kišinjev.
17. jul — Vlada SSSR-a uspostavila diplomatske odnose sa izbegličkom vladom Kraljevine Jugoslavije u Londonu,
18. jul — Predsednik vlade SSSR-a Josif Visarionovič Staljin uputio pismo predsedniku vlade V. Britanije Vinstonu Čerčilu: tražio da V. Britanija otvori drugi front na zapadu (u severnoj Francuskoj) i na severu Evrope (na Arktiku).
- U Londonu potpisan sporazum između vlade SSSR-a i izbegličke vlade Čehoslovačke: sovjetska vlada se obavezala da će ukazati pomoć čehoslovačkim narodima u borbi protiv fašističkih okupatora.

¹ Taj dan se praznuje kao Dan borca.

1941. jul

BOSNA I HERCEGOVINA

jul 1941.

19. jul — Komanda italijanske 2. armije naredila štabovima korpusa da, zbog širenja ustanka na području NDH, preduzmu potrebne mere radi eventualne okupacije demilitarizovane zone (teritorije između anektiranih primorskih predela i demarkacione linije).
20. jul — Predsednik vlade V. Britanije Vinston Čerčil odgovorio predsedniku vlade SSSR-a, Josifu Visarionoviču Staljinu da Nemci imaju u Francuskoj 40 divizija i da Britanci nemaju mogućnosti da otvore drugi front ni u Francuskoj, niti na Arktiku.
21. jul — Komanda konpene vojske NDH uputila Ministarstvu domobranstva NDH obaveštajni izveštaj u kome, pored ostalog, ističe da se opaža intenzivan rad i propaganda komunista, naročito u Zagrebu, iako se protiv njih primenjuje stroge mere.
24. jul — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito, u ime CK KPJ, uputio pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za Makedoniju: obaveštava ga da se Melodije Satorov Šarlo, /bog antipartijskog i kontrarevolucionarnog rada, smenjuje s dužnosti sekretara PK KPJ za Makedoniju i isključuje iz KPJ; postavlja zadatak da se formiraju NOP odredi u Makedoniji.
25. jul — CK KPJ uputio proglas narodima Jugoslavije: poziva ih da se oružanom borbom oslobode od fašističkog ropstva; ukazuje na zločine hrvatskih i srpskih izroda: Pavelića, Aćimovića, Ljotića i drugih; objašnjava ciljeve KPJ u NOB-u i poziva sve rodoljube u zajedničku borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
29. jul — Nemački zapovednik oružane sile za Jugoistok, feldmaršal Vilhelm List, prenosi naređenje nemačke Vrhovne komande oružane sile: u slučajevima sabotaže izricati smrtnu kaznu vešanjem i primenjivati sva ostala sredstva za zastrašivanje.
30. jul — (J Londonu predstavnici izbegličke vlade Poljske i vlade SSSR-a potpisali sporazum o uspostavljanju diplomatskih odnosa, o uzajamnoj pomoći u borbi protiv Nemačke. o formiranju poljskih jedinica na teritoriji SSSR-a i o poništavanju sovjetsko-nemačkog ugovora od 1939. godine koji se odnosi na poljske granice.
- Jul — U Beogradu CK KPJ i GS NOP odreda Jugoslavije izradili plan za stvaranje veće slobodne teritorije u zapadnoj Srbiji, kao baze za uspešnije rukovođenje celokupnom oružanom borbom u Jugoslaviji.

BOSNA I HERCEGOVINA

3. jul — Na grebenu pl. Trusine (u zahvatu puta Stolac — Nevesinje), nevesinjski ustanici. u dvočasovnoj borbi, razbili tri kolone ustaša i domobrana, sprečivši im prodor u oslobođena sela i zbegove. U borbi su, pored ostalih, poginula i dva istaknuta ustaška komandanta.
13. jul — U Sarajevu, na sastanku PK KPJ za BiH, kome je prisustvovao i delegat CK KPJ Svetozar Vukmanović Tempo, prenet je odluka CK KPJ o dizanju ustanka, izvršena detaljna analiza situacije i do tada izvršenih priprema za ustanak, razrađen plan oružanih akcija, određeni rejon i gde će se formirati odredi, formirano vojno rukovodstvo ustanka — Štab NOP odreda za BiH i imenovani oblasni štabovi.
15. jul — Na proširenom sastanku Oblasnog komiteta KPJ za tuzlansku oblast, održanom na Bajramovcu (kod Tuzle), prenet direktiva CK KPJ za dizanje ustanka, formiran Oblasni vojni štab, imenovani podštabovi (sreski štabovi) za Majevicu, Bijeljinu. Ozren i Birač, razrađen plan prvih oružanih akcija i odlaska komunista na teren.
- Jul p. p. — Oblasni komitet KPJ za Hercegovinu izdao proglas narodu u kome se, između ostalog, kaže da su nov talas ustaških pokolja u Hercegovini i pojačani teror u vezi sa napadom Nemačke na SSSR digli čitave krajeve u istočnoj Hercegovini na odbranu golih života. U tom narodnom otporu, koji organizuje KPJ, Oblasni komitet vidi perspektivu brzog zaustavljanja pokolja, te poziva muslimane i Hrvate da se pridruže Srbima u borbi protiv okupatora i ustaša.
- Na Sehitlucima (kod Banje Luke) održan sastanak Oblasnog vojnog rukovodstva za Bos. krajinu na kome je član Vojnog komiteta pri PK KPJ za BiH preneo direktive CK KPJ o otpočinjanju ustanka i zaključke PK KPJ za BiH o formiranju partizanskih štabova i otpočinjanju oružanih akcija i diverzija.
- Jul s. — U Ključu rukovodilac Oblasnog vojnog rukovodstva za Bos. krajinu formirao Sreski vojni štab. Kako su članovi Sreskog štaba istog dana uhapšeni, pripreme za ustanak nisu ni izvršene.
- Jul d. p. — Odlukom PK KPJ za BiH formiran Oblasni vojni štab za sarajevsku oblast.

1941. jul

BOSNA I HERCEGOVINA

jul 1941.

- U s. Rašinovcu (kod Bos. Petrovca) komandant Oblasnog vojnog štaba za Bos. krajinu formirao SK KPJ i Sreski vojni štab za Bos. Petrovac i preneo direktive CK KPJ o formiranju odreda i otpočinjanju ustanka.
- 16. jul — U Mostaru, na sastanku Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu, kome je prisustvovao i delegat PK KPJ za Bosnu i Hercegovinu, preneti direktiva CK KPJ za dizanje ustanka, raz. adcn plan o rasporedu kadrova i formiran Oblasni vojni štab za Hercegovinu.
- 17. jul — Iz Mostara izašao na severne padine Veleži Oblasni vojni štab za Hercegovinu sa grupom od 18 članova KPJ.
- 18. jul — U s. Bukovači (kod Bos. Petrovca), na sastanku rukovodilaca Oblasnog vojnog rukovodstva za Bos. krajinu i članova Sreskog komiteta KPJ za Bos. Grahovo, formiran Stab gerilskih odreda za srez Bos. Grahovo i okolinu i preneti direktiva CK KPJ za formiranje odreda i otpočinjanje ustanka.
- 20. jul — Kod s. Zimlje (na sev. padinama pl. Veleži) ustaše napale logor Oblasnog štaba za Hercegovinu i razbile obezbeđenje logora. Slab se u toku iduće noći vratio u Mostar, ali je, u vezi s tim neuspehom, smenjen.
- 21. jul — Na Romaniji Oblasni vojni štab sarajevske oblasti formirao Stab 3 (Romanijske) partizanske čete sarajevske oblasti.
- 24. jul — Na Kamenici, Crvljivici i Javorju (kod Drvara) Stab gerilskih odreda za srez Bos. Grahovo i okolinu formirao gerilske odrede.
- 25/26. jul — U s. Orlovcima (na pl. Kozari), pod rukovodstvom sekretara Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu, održan prošireni sastanak sreskih vojnih poverenika za Prijedor, Bos. Novi i Bos. Krupu, na kome je preneti direktiva CK KPJ za dizanje ustanka, razrađen plan priprema i prvih akcija, formirano više pripremnih grupa (odreda). Imenovani su sreski vojni štabovi za Prijedor, Bos. Novi i Bos. Dubicu, a Osman Karabegović i Mladen Stojanović su sačinjavali neku vrstu regionalnog (operativnog) štaba za čitavu Kozaru.
- 26. jul — U Tešanjskom krnjinu, od članova KPJ iz Teslića i partijskih aktivista sreza Tešanj, formiran Teslički NOP odred, jačine voda.
- 27. jul — Gerilski odredi, pod rukovodstvom Štaba gerilskih odreda za srez Bos. Grahovo i okolinu, praćeni stotinama seljaka, zauzeli Drvar¹ i Bos. Grahovo, uništili žand. stanice Oštrelj, Manastir Rmanj, Potoke, Grkovce, zauzeli dvadesetak ž. stanica i razbili nekoliko manjih odreda ustaša, žandarima i domobranama koji su pokušali da od Srnetice. duž železničke pruge, prodru u Drvar*
- 28. jul — U srpskim selima kod Duvna ustaše otpočele dvodnevni pokolj u kome su pobile 248 ljudi, žena i dece.
— U Livnu ustaše uhapsile oko 160 Srba i desetak Hrvata komunista.
- 29. jul — Diverzantska grupa partijske organizacije železničke radionice miniranjem oštetila nekoliko lokomotiva u železničkoj ložionici u Sarajevu.
— U s. Meduvodu (na pl. Kozari), na sastanku partijskog rukovodstva za Bos. Dubicu. po direktivi sekretara Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu, formiran Sreski vojni štab za Bos. Dubicu, preneti direktiva za početak ustanka i određena prva akcija za sutradan (međutim, do prvog sukoba je došlo istog dana. pri kraju samog sastanka).
— Bacanjem 160 Srba u Prološku jamu ustaše otpočele masovni pokolj u srezu Livno. Za oko mesec dana u ovu i druge jame (kod sela Rujana, Celebića i Gradine) bačeno je preko 1.000 Srba, uglavnom iz sreza Livno.
- 29/30. jul — Gerilski odredi Podgrmeča izvršili prve napade: zauzeli veliki broj sela i uništili žand. st. Lanište, Majkić-Japru, Benakovac, Lušci-Palanku. Drenovo Tjesno. G. Sanicu, Bravsko, rudnik boksita u Suvaji i električnu centralu u s. Gudavcu, napali Bos. Krupu Budimlić-Japru i D. Sanicu i porušili komunikacijske veze Bos. Krupe sa Bihaćem. San. Mostom. Bos Petrovcem i Ključem.

¹ Posada Drvara (3. i-eta I. bataljuna domobranskog 10 peSadijskofi puka) sutradan Je uglavnom zarobljena

* Taj dan se praznuje kao Dan ustanka naroda Bosne i Hercegovino

30. jul

- Partizanske pripremne grupe sa Kozare, praćene nenaoružanim narodom, izvršile prve akcije. Tog i idućeg dana su zauzele Bos. Kostajnicu, napale Bos. Dubicu i uništile postrojenja i žičaru rudnika uglja u Lješljanima', žand. st. Knežicu, ? i žand. stanice Dobrljin, Rudice, Svodnu, Dragotinju, opštine Brežićane i Veliko Palančište i na više mesta pokidale železničku prugu Prijedor — Bosanski Novi — Sunja.
- Gerilski odredi iz okoline zauzeli Glamoč, ali su ga, zbog intervencije jednog kombinovanog bataljona (domobrani, ustaše i žandarmi) iz Livna i zbog slabe unutrašnje organizacije, sutradan napustili.
- U Drvaru Stab gerilskih odreda za srez Bos. Grahovo imenovao Vojno-revolucionarno veće (imalo je karakter SNO odbora), koje su sačinjavali svi komesari odreda, odbora (kako su se zvali izvršni organi Veća) i ustanova. Veće je imalo odbore za komunalnu politiku i za industriju, komesarijate za ishranu, za javnu sigurnost i druge. Ono je bilo prvi organ narodne vlasti u Bosni i Hercegovini.
- Na narodnom zboru u Postijen-polju (na Romaniji) formirana 3 (Romanijska) partizanska četa sarajevske oblasti.
- U Bos. Krupi ustaše pobile nekoliko stotina Srba. kao i izvestan broj Hrvata i muslimana koji su se suprotstavili pokolju.

31. jul

- Oko 300 ustanika zauzeli žand. st. Ribnik i Opštinu u s. Velijama i oslobodili 80 talaca. Istovremeno je Prekajski gerilski odred Štaba gerilskih odreda za srez Bos. Grahovo i okolinu zauzeo ž. i žand. st. Mliništa (kod Glamoča). Time su spojene oslobođene teritorije oko Drvara i Jajca i povezane tamošnje ustaničke jedinice.
- Napadom na žand. st. Glogovac otpočele oružane borbe u Janju i Pljevi (kod Jajca). Cete narodne vojske⁵ za nekoliko dana uništile više žand. st i ž. stanice Sokolac, Čardak, Plivu i Podove (na pruzi Jajce — Srnetica).
- Romanijska partizanska četa demolirala žand. st. u s. hljebovima i Opštinu u s. Sokolovićima a pokidala telefonske veze između Mokrog i Han-Krama.
- Gerilske grupe iz zbegova Zupci, Bobani i Ilija pl. na više mesta porušile železničku prugu Gabela — Hum — Dubrovnik i put Ljubinj — Trebinje.
- Zbog napada na žand. st. Glodina, ustaški odred iz Gline pobio 700 Srba (ljudi, žena i dece) u selima opštine Bužim (kod Bos. Krupe), a idućih dana taj se broj povećao na preko 1000.
- U Šekovićima (kod Vlasenice), po direktivi Oblasnog vojnog štaba za tuzlansku oblast, formiran Sreski vojni štab za Birač (Vlasenicu). u početku nazivan i Podštabom sektora Vlasenica — Zvornik.
- Oblasni vojni štab za tuzlansku oblast, sa grupom partijskih radnika i tehničkog osoblja, izašao iz Tuzle i došao u s. Mekote (kod Sekovića).
- Na Starčevici (kod Banje Luke) sekretar Oblasnog komiteta KPJ za Bos krajinu formirao partizanski odred, uglavnom od partijskih kadrova iz Banje Luke. Raspoređivanjem kadrova u štabove u partijska rukovodstva drugih krajeva, taj odred je u avgustu rasformiran.

Jul fc.

- Kod s. Vogošća (blizu Sarajeva) formirana 1 (Semizovačka) partizanska četa Štaba sarajevske oblasti.
- Na pl. Trebeviću (kod Sarajeva) formirana 2 (Trebovička) partizanska četa Štaba sarajevske oblasti.
- U jarugama Rašića gaja (kod Vlasenice) ustaše poklale oko 80 ljudi.

C'RNA C.ORA

5. jul

- U Cetinju, suđenjem petorici lica zbog neovlašćenog posedovanja i skrivanja oružja, otpočeo rad italijanskog Ratnog suda.

8. jul

- U Stijeni piperskoj (kod Titograda) održan sastanak PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak. Pošto je delegat CK KP.T preneo odluku CK o oružanom ustanku protiv

¹ Zbog uništenja rudnika u Lješljanima Novsko-1-ješJjansku grupu (odred) pohvalio je VS NOP odreda Jugoslavije.

² U krajevima gde su pripreme za ustanak bile nedovoljne, a događaji prerasli organizacione mogućnosti partijskih organizacija, istančke jedinice, delom spontano oformljene, dobile su naziv "narodna vojska".

fašističkih okupatora i njihovih slugu, rešeno je: da odmah otpočnu oružane akcije i da postojeće udarne grupe, sada kao gerilski odredi, stupe u dejstvo protiv italijanskih okupatora; da članovi PK odu na teren i rukovodstvima OK i MK prenesu direktive za ustanak i pruže pomoć pri planiranju prvih oružanih akcija; da težište oružanih akcija bude usmereno na uništenje manjih okupatorskih posada, na rušenje komunikacija, kidanje tt veze i dr.

17. jul — U s. Dragovoljčima (kod Nikšića) formirana Dragovoljička gerilska četa.
10. jul — U Cetinju održan sastanak MK KPJ za srez cetinjski, na kome je instruktor PK preneo direktivu za otpočinjanje gerilskih akcija protiv okupatora, koje kasnije treba da prerastu u masovnu borbu i oružani ustanak. Akcije je trebalo otpočeti što pre (ali ne pre 13. jula). Zatim su postavljeni konkretni zadaci: da gerilski odredi u njeгуškoj opštini likvidiraju žand. st. u Njeгуšima i na Lovčenu; da gerilski odredi katunske nahije likvidiraju italijansku posadu na Gevu. a gerilski odredi iz Konaka dejstvuju na komunikacije Cetinje — Budva i Rijeka Crnojevića — Cetinje.
- U. jul — OK KPJ za Podgoricu (sada: Titograd) održao sastanak u prisustvu organizacionog sekretara PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak, na kome je razrađen plan akcija protiv okupatora u podgoričkom i danilovgradskom srezu i doneta odluka da se prve akcije izvedu u Podgorici.
12. jul — U Cetinju održana skupština crnogorskih kvislinga («Petrovdanska skupština»), koja je bila pripremljena od strane italijanskih okupacionih vlasti. Tom prilikom je «crnogorski sabor» proglasio »suverenu i nezavisnu« Crnu Goru pod italijanskim protektoratom. U deklaraciji toga sabora (pet lačaka) ističe se da se proglašava »suverena i nezavisna država Crna Gora u obliku ustavne monarhije«, zatim rešenost potpisnika deklaracije da se sudbina Crne Gore »ujedini sa sudbinom Italije« i, najzad, njihova molba italijanskom kralju da odredi namjesnika kraljevine Crne Gore koji će proglasiti ustav«. Ta kvislinška tvorevina je bila vrlo kratkog veka. Već sutradan je izbio opšti narodni ustanak s ciljem da se stvori istinski slobodna Crna Gora i bratskoj zajednici jugoslovenskih naroda.
- U Ridanima (kod Nikšića) OK KPJ za Nikšić održao sastanak na kome je doneta odluka o gerilskim akcijama protiv italijanskog okupatora na teritorije nikšićkog i šavničkog sreza i zapadnog dela Boke Kotorske.
13. jul — Gerilski odredi Crne Gore razoružali niz italijanskih karabinijskih i žand. st. a u borbi sa neprijateljem ubili i zarobili više italijanskih vojnika i zaplenili znatne količine ratnog materijala.
- Gerilski odredi iz sela Godinja, Seoca, Boljevića, Krnjica i Virpazara, izvršili napad na italijanski garnizon u Virpazaru i posle kraće borbe ga zauzeli. U borbi je poginulo (i, ranjeno 15 i zarobljeno 51 italijanski vojnik. Zaplenjeno je: 2 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, oko 20 pušaka i znatne količine municije i druge opreme, kao i hrane. Ustanici su imali 1 poginulog i 2 ranjena borca. U Virpazaru je uspostavljena partizanska komanda mesta.
- Cucki, Bjeličt, Velestovsko-zagreclsko-markovinski i Ubalski gerilski odredi, jačine oko 150 boraca, razoružali 15 italijanskih vojnika u Cevu.
- Gerilski odredi iz sela Vukmirovića, Riječana, Mracelja, Očevica, Jankovića i drugih okolnih mesta napali na italijanski garnizon u Rijeci Crnojevića. Posle kraće borbe italijanska posada se predala. Tora prilikom je zarobljeno 20 karabinjera i zaplenjeno oko 20 pušaka, nešto revolvera, bombi i druge opreme.
- Čavorsko-kostudički gerilski odred, posle kraće borbe, razoružao finansijsku stanicu na Ivanovim Koritima i porušio puteve Lovćen — Cetinje i Lovćen — Kotor.
- Gerilski odred iz sela Mišića i Durmana napao italijansku finansijsku stanicu u Mišićima i u s. Spiču kod Bara, a Buijarički gerilski odred finansijsku postaju u Buijarici. Posle kraćeg otpora predali su se bez borbe Reževičkom gerilskom odredu, dok su karabinjeri ir. Petrovca pobeгли brodićem ka Baru. Tako je oslobođen deo Crnogorskog primorja od Miločera do Sutomora.
- Na putu Cetinje — Cevo gerilci napali jedan kamion i zarobljena tri italijanska vojnika.
- Kod s. Lapčića (blizu Budve) ustanici iz Sr. Maina vodili borbu protiv manje italijanske motorizovane kolone i naneli joj gubitke.
- Ceklički gerilci razoružali karabinijsku stanicu u Cekličima. Zarobljeno 8 italijanskih karabinjera i finansna.

i Taj dan se praznuje kao Dan ustanka naroda Crne Gore

- Na Žutom kršu (kod Kolašina). u prisustvu člana PK KPJ za Crnu Goru. Boku i Sandžak, održan sastanak MK KPJ za Kolašin. Zaključeno; da se formiraju gerilski odredi i da otpočnu akcije protiv okupatora.
  - Italijanske okupacione vlasti izdale naredbu o zabrani slušanja radio-emisija neutralnih zemalja i zemalja koje su u neprijateljstvu sa silama Osovine.
  - Naredbom visokog civilnog komesara za Crnu Goru, Serafina Macolinija, zaveden policijski čas na čitavoj teritoriji Crne Gore.
14. jul
- U Mojkovcu održan sastanak Oblasnog komiteta KPJ za Sandžak na kome su izložene direktive CK KPJ i PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak za ustanak.
  - Nekoliko italijanskih aviona u tri navrata bombardovalo sela Rvaše i Drušiće, u koja je neprijatelj, posle bombardovanja, ušao i palio kuće.
  - Kod Vrlostupa (na putu Mojkovac — Kolašin) grupa ustanika napala iz zasede dva italijanska kamiona. Neprijatelju naneti gubici.
- 14/15. jul
- Mojkovački ustanici, uz pomoć ustanika iz sela Bjelojevića i Podbišća, izvršili napad na karabinijsku stanicu u Mojkovcu, koja je brojala 7 karabinijera i 4 žandarma. Neprijatelj je davao otpor celu noć. i tek ujutru je stanica zapaljena, a italijanski karabinijeri i Sandarmi su se predali. Tom prilikom su zaplenjena 2 mitraljeza. 10 pušaka i nekoliko sanduka municije.
  - Nikšićki ustanici napali i razoružali žandarme u žand. st. Bukovik. kod Nikšića.
15. jul
- Po uputstvima italijanske vlade i Vrhovne komande, pod rukovodstvom komandanta 9. armije generala Pircija Birolija, otpočele ofanzivne operacije italijanskih jedinica na slobodnu teritoriju u Crnoj Gori radi ugušenja ustanka i uništenja ustaničkih snaga jačine oko 30.000 ljudi U toj operaciji su učestvovali italijanske divizije Mesina<, »Pusterija«, 'Taro«, Venecija«. »Kačatori dele Alpi« i »Pulje« i albansko-kvislinška grupa »Skenderber«. uz sadejstvo vazduhoplovnih i mornaričkih jedinica. Neprijatelj je prodro na slobodnu teritoriju i ponovo zauzeo oslobođene gradove i važnija mesta.
  - Biočki gerilski odred razoružao karabinijsku postaju u s. Bioču (kod Titograda). Zarobljeno i razoružano 5 italijanskih vojnika.
  - Ustanici razoružali italijanske postaje u Spuzu (kod Danilovgrada) i manastiru Ostrogu (kod Nikšića). Zarobljeno 20 karabinijera.
  - Ustanici iz Stubice prepadom zauzeli italijanski aerodrom u Slivju (kod Nikšića) i zaplenili 4 aviona.
  - U rejonu s. Košćela (kod Rijeke Crnojevića) gerilski odredi iz G. Ceklina i Ljubotinja napali motorizovani bataljon italijanske divizije Mesina« i, posle osmočasovne borbe, potpuno ga razbili i prinudili na predaju. Neprijatelj je imao oko 70 mrtvih, 110 ranjenih i oko 290 zarobljenih vojnika i oficira. Zaplenjeno je: 16 mitraljeza, veliki broj p. mitraljeza i pušaka, 4 topa, 6 minobacača oko 500.000 metaka, nekoliko stotina revolvera, 30 kamiona, 20 motocikla i razne druge ratne opreme.
  - Ljevorečki gerilci jačine oko 120 ljudi razoružali karabinijsku stanicu u Lijevoj Rijeci (kod Kolašina). Zarobljeno 12 italijanskih karabinijera.
  - Gornjozetski gerilski odred porušio oko 350 m železničke pruge Podgorica — Plavnica (u G. Zeti).
  - U s. Voljeni Brdu (kod Titograda) Veljebrdski odred 1 gerilci iz s. Rogama napali italijanski kamion sa 20 vojnika i posle pola časa borbe savladali ih.
- Jul p. p.
- U s. Riđanima (kod Nikšića), na sastanku OK KPJ za Nikšić, razrađena direktiva CK KPJ i PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak o otpočinjanju oružane borbe protiv okupatora i odlučeno: da se pripreme grupe prošire i preimenuju u gerilske; da se objedini rukovođenje oružanim akcijama na područjima Herceg-Novog i Risna i u opštinama grahovskoj i banjsko-vučedolskoj.
  - Na sastanku MK KPJ za Nikšić, pošto se upoznao sa odlukama CK KPJ i PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak o oružanoj borbi protiv okupatora, odlučeno je: da se napadnu i likvidiraju italijanske stanice u selima Petrovićima i Bogetićima; da se pristupi rušenju puteva i železničke pruge i da otpočnu napadi na italijanske transporte na komunikacijama; da članovi MK odluku o oružanoj borbi prenesu partijskim organizacijama.
- Jul s.
- U s. Lušcu (kod Ivanograda) održan sastanak MK KPJ za Berane (sada: Ivangrad). Pošto su se upoznali sa odlukama CK KPJ i PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak o oružanoj borbi protiv okupatora odlučeno je: da se napadnu i unište

- karabinijerske i žand. stanice u srezu i poruše mostovi u rejonima Tivrana, s. Bučo i s. Police; da se prikupe podaci o italijanskom garnizonu u Beranama; da članovi MK, zaduženi za pojedine opštine, prenesu partijskim organizacijama odluke MK
- Us. Cecunama (kod Andrijevice) održan sastanak MK KPJ za Andrijevicu, na kome je usvojena direktiva CK KPJ i odluka PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak o oružanoj borbi protiv okupatora, pa je odlučeno: da se od pripremnih udarnih grupa obrazuju gerilski odredi za borbu protiv okupatora; da se napadnu i rasture sve karabinijerske i žand. stanice u srezu: da se ruše mostovi i putevi i organizuju zasede duž komunikacija.
  - U Piperima (kod Titograda) formiran Piperski ustanički bataljon.
- Jul d. p.*
- Kod Prijepolja, uz prisustvo sekretara Oblasnog komiteta KPJ za Sandžak, održan sastanak SK KPJ za Prijepolje na kome je, pored ostalog, rešeno da se ubrzaju pripreme za oružani ustanak i pristupi stvaranju partizanskih jedinica.
  - U oslobođenom Savniku formirana Komanda mesta i narodni sud sa zadatkom da sudi svima onima koji bi pokušali da se suprotstave NOP-u.
- 16. jul*
- Sahovički gerilci, pošto su prethodno porušili komunikaciju i tt linije Sahovići — Slijepač-Most i Sahovići — Pljevlja, uz pomoć mojkovackih gerilaca, zauzeli karabinijersku stanicu u varošici Sahovićima (sada' Tomaševo), kod Bijelog Polja.
  - U s. Kruševu MK KPJ za Pljevlja održao sastanak na kome je odlučeno da odmah otpočnu oružane akcije.
  - Kod naselja Stologlava (blizu Spuža) gerilci iz zasede napali kolonu od 3 kamiona sa 7 italijanskih vojnika i posle kraće borbe vojnike zarobili, njihovo oružje zaplenili a kamione uništili.
  - Na mestu Gradac (na putu Mojkovac — Kolašin) napadnut jedan kamion sa italijanskim vojnicima. Ranjeno 12, a ubijena 4 italijanska vojnika.
  - Kod s. Sjerogošta (blizu Kolaštna) oko 50 gerilaca napalo dva italijanska kamiona sa oko 30 vojnika. Poginulo oko 25 italijanskih vojnika.
  - Oko 400 ustanika zauzelo AnUrijevicu i razoružalo oko dve čete italijanskih vojnika, ojačani brdskom baterijom (4 topa). Zaplenjeno 4 minobacača, 4 mitraljeza, 8 p. mitraljeza, 125 pušaka, 4 kamiona: poginulo 38 vojnika i oficira. Naši gubici 2 mrtva i 5 ranjenih.
- 17. jul*
- Us. Ceoču (kod Bijelog Polja) održan zbor kome je prisustvovalo oko 400 ljudi iz okolnih sela. Predstavnici KPJ su prisutne upoznali s vojno-političkom situacijom i s odlukom Partije o oružanom ustanku, i pozvali ih da učestvuju u napadu na italijanski garnizon u Bijelom Polju. Tom prilikom je formirana teritorijalna gerilska četa.
  - Kod Crvenog pria (na putu Andrijevice — Ivangrad) ustanici Trešnjevačkog i Zabrskog gerilskog odreda napali manju italijansku kolonu a odbili grupu italijanskih vojnika koji su iz Andrijevice pošli u pomoć napadnutima. Neprijatelju su naneti gubici.
  - Ustanici iz sela Pepića. Velike i Murina napali na italijanske karabinijerske stanice u selima Murinu i Veliki (kod Andrijevice). Zarobljeno 20 karabinijera i finansa a njihovo oružje zaplenjeno.
  - Us. Jasikovcu (kod Ivangrada), italijanski vanredni vojni sud, u cilju represalija, osudio na smrt 9 rodoljuba, koji su streljani.
- 18. jul*
- PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak imenovao Privremenu vrhovnu komandu nacionalnooslobodilačkih trupa za Crnu Goru, Boku i Sandžak, koja je u početku imala sedište u Piperima.
  - U rejonu s. Brajića (na komunikaciji Budva — Cetinje), gerilski odredi iz šireg reiona Brajića iz zasede napali motorizovanu kolonu (jačine 20 kamiona, 6 tenkova, 7 motocikla i 1 putnički automobil) i posle višerasovne borbe naneli joj gubitke — po sopstvenom priznanju — od 220 izbačenih iz stroja vojnika i oficira. Zaplenili 2 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, veći broj pušaka. 15 kamiona, 7 motocikla i uništili 1 tenk. Gerilci su imali 2 mrtva i 7 ranjenih.
  - Oko 100 ustanika iz Goranskog, Smrijčna, Zabrđa, Kovača, Plužina i Seljana, posle kraće borbe, zauzelo Goransko i razoružalo posadu. Tom prilikom je zarobljeno 15 karabinijera i 20 bivših žandarma i finansa. Zaplenjeno 1 mitraljez, 2 p. mitraljeza i oko 40 pušaka.

- Ustaničnici iz s. Bajova Polja napali i razoružali posadu karabinijerske stanice, a posadu žand. st. u D. Breznama naterali u bekstvo. Zaplenjeno je 10 pušaka i 2 revolvera.

- 19120. jul — Gerilci iz šaranske opštine napali i razoružali žand. si. u Njegovudi i porušili kolski put Zabljak — Pljevlja u rejonu Rasova.

- 20. jul — Posle trodnevnih borbi i pregovora italijanski bataljon 93. puka divizije »Mesina« predao se ustanicima koji su zauzeli Berane (sada: Ivangrad). Poginulo oko 70 italijanskih oficira i vojnika a zarobljeno oko 700. Zaplenjeno: 9 mitraljeza, 12 p. mitraljeza. 23 minobacača i oko 800 pušaka. Prvog dana borbe poginuo je Miloš Mališić, narodni heroj.

- Posle dvodnevne blokade, ustaničke jedinice iz Nedakusa. Zatona, Grančareva, Ceoča i Rasova, iz više pravaca, izvršile napad na italijanski garnizon (jedinicu iz sastava divizije »Mesina«) u Bijelom Polju. Posle višerasovne borbe italijanska jedinica se predala. Neprijatelj je imao 2 mrtva, 10 ranjenih i oko 120 zarobljenih, dok su ustanici imali 3 ranjena borca. Zaplenjeno je: 2 mitraljeza, 6 p. mitraljeza, jedan teški i nekoliko lakih minobacača, oko 150 pušaka i veliko skladište municije, hrane, odeće i obuće.

- U ostrim borbama ustaničke snage (oko 2.000 boraca) zauzele Danilovgrad a italijanski bataljon na Bralenovici prinudili na predaju. Poginulo oko 14, ranjeno oko 70 i zarobljeno oko 825 italijanskih vojnika i oficira. Zaplenjeno: 14 topova. 18 minobacača, 12 mitraljeza, 50 p. mitraljeza, oko 1000 pušaka i mnogo druge opreme.

- Ustaničnici iz Žabljaka i okolnih sela posle kraće borbe razoružali karabinijersku stanicu u Zabljaku. Zarobljeno: 18 italijanskih karabinijera i 13 žandarma i finansa. Zaplenjeno: 1 mitraljez, 1 p. mitraljez, oko 35 pušaka. 10 pištolja, znatna količina municije i ručnih bombi i dosta sanitetskog materijala.

- Ustaničke snage prinudile na predaju italijanski garnizon u Kolašinu. Zarobljeno oko 260 italijanskih vojnika a zaplenjeno oko 230 pušaka, 8 p. mitraljeza, 12 lakih minobacača i mnogo municije.

- U Kolašinu imenovan NO odbor za srez kolašinski.

- Na pl. Sozini Gluhodolsko-spičanski gerilski odred i grupa gerilaca iz s. Umljana napali bataljon iz 208. puka italijanske divizije »Taro«, koji je nastupao iz Bara i Sutomora s ciljem da obezbedi put Bar — Petrovac. U oštroj i neravnoj borbi, koja je trajala ceo dan, neprijatelj je razbijen. Njegovi gubici: 43 poginula i oko 100 zarobljenih. Zaplenjeno: 2 topa, oko 50 pušaka, oko 75.000 metaka i druga ratna oprema. Gerilci su imali 8 mrtvih i 16 ranjenih.

- 21. jul — U oslobođenim Beranama (sada: Ivangrad) održana I sreska narodna skupština, kojoj je prisustvovalo 217 delegata iz obližnjih opština i preko 150 ostalih građana sa savetodavnim pravom glasa. Izabran SNO odbor sastava: predsjednik, sekretar i 19 članova i donete odluke da na oslobođenoj teritoriji toga kraja prestaju svi organi vlasti (kako bivši jugoslovenski tako i okupatorski). SNO odbor ima svu vlast u tom kraju; preuzima celokupnu državnu imovinu i finansijska sredstva svih nadležstava i banaka u cilju borbe za oslobođenje; garantuje bezbednost, ličnu sigurnost i imovinu građana (a ovi su obavezni da se odazivaju njegovim zahtevima i odlukama). Odbor je imao šest sekcija: vojno-sudsku. unutrašnju, ekonomsku, finansijsku, socijalno-zdravstvenu i kulturno-prosvetnu.

- U Andrijevi, na konferenciji predstavnika sela sreza andrijevičkog. izabran SNO odbor.

- U oslobođenom Bijelom Polju održan zbor ustanika i naroda. Pred oko 5.000 ljudi govorio je sekretar Oblasnog komiteta KPJ za Sandžak Rifat Burdžović Tršo: objasnio im ciljeve NOB-a i sve ih pozvao na jedinstvo i na dalje učešće u borbama. Formiran je NO komitet (odbor) za srez bjelopoljski.

- Oko 300 planinopivskih ustanika napalo i razoružalo karabinijersku stanicu u s. Trsi. Tom prilikom su zarobili 12 karabinijera i zaplenili 1 mitraljez i 13 pušaka.

- 22. jul — Oko 600 ustanika iz Drobnjaka i Uskoka izvršilo snažan napad i zauzelo Savnik u kome su se nalazila 52 italijanska vojnika i 11 bivših jugoslovenskih žandarma i finansa. U borbi je poginulo 7 italijanskih vojnika i 2 žandarma, a 8 ih je ranjeno. Zaplenjeno: 66 pušaka, 2 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, nekoliko vagona brašna i drugih namirnica.

- Privremena vrhovna komanda narodnooslobodilačkih trupa Crne Gore, Boke i Sandžaka izdala uputstvo narodu i komandama odreda o izboru predstavnika narodne vlasti i političkih organa u vojnim jedinicama.

- Italijanske jedinice ponovo ušle u Virpazar.

1941. jul

HRVATSKA

jul 1941.

23. jul
- Na zboru stanovnika opštine Planine Pive izabran opštinski odbor NO fonda, čiji je zadatak: ishrana ustaničkih jedinica i zbrinjavanje izbeglica i siromašnih porodica.
  - Privremena vrhovna komanda narodnooslobodilačke vojske za Crnu Goru, Boku i Sandžak izdala uputstvo o taktici ustaničkih jedinica, u kome su razrađena taktička načela koja treba primenjivati u borbi protiv neprijatelja. Insistira se na čuvanju ljudstva i štednji municije.
  - Otpočeo rad partizanske pošte u Beranama (sada: Ivangrad). Odmah su uspostavljene telefonske linije sa Andrijevcem, Bijelim Poljem, Kolašinom i nizom drugih mesta.
  - Prefekt provincije Boke Kotorske Franko Skaselati uputio telegram Ministarstvu unutrašnjih poslova u Rimu. u kome ističe da će uložiti napore da se Boka Kotorska, kao nova italijanska provincija, što čvršće veže uz Italiju.
24. jul
- Naredbom predsednika fašističke vlade Kraljevine Italije Benita Musolinija ukinut civilni komesarijat za Crnu Goru i smenjen civilni komesar Serafino Macolini a sva civilna vlast predata u ruke generalu Pirciju Biroliju, komandantu italijanske 9. armije.
27. jul
- Privremena vrhovna komanda nacionalnooslobodilačkih trupa izdala naredbu o obrazovanju prekih narodnih sudova pri svim vojnim komitetima i bataljonskim komandama. Preki narodni sudovi imali su da izriču smrtnu presudu licima koja vrše špijunažu u korist neprijatelja, šire demoralizaciju na frontu, dižu oružje na ustanike i bave se špekulacijom.
  - Privremena vrhovna komanda narodnooslobodilačke vojske za Crnu Goru, Boku i Sandžak izdala proglas crnogorskom narodu: svi sposobni ljudi od 18 do 50 godina pozivaju se da stupaju u partizanske jedinice i bore se protiv okupatora i unutrašnjih neprijatelja (koji »šire malodušnost i duh kapitulacije pred neprijateljem«) i zatim se iznose uspeši u dotadašnjim borbama protiv okupatora.

HRVATSKA

1. jul
- Ustaše zapalile s. Suvaju (kod Gračaca) i ubile 300 ljudi, žena i dece.
  - U Bužanovoj ulici u Zagrebu, pod rukovodstvom partijske organizacije, zapaljeni stokovi svile za padobrane. Izgorelo oko 60.000 metara svile.
4. jul
- U Zagrebu, kod Petruševačke šume, udarna grupa ubila ustaškog agenta.
- Jul p.
- OK KPH za Sušak izdao letak pod naslovom »U borbu«, u kome poziva sve građanske partije, a u prvom redu HSS. da se udruže sa komunistima u borbi za oslobođenje Hrvatskog primorja i Istre.
6. jul
- Diverzantske grupe iz Karlovca pokidale tt veze Karlovac — Zagreb i Karlovac — Ljubljana i vojnu telefonsku liniju Karlovac — barutana Jamadol.
8. jul
- U Zagrebu održana partijska konferencija CK KPH na kojoj je preneti direktiva CK KPJ da se od diverzantskih akcija i sabotaza pređe na oružani ustanak, a zatim odlučeno da neki članovi CK KPH odu u pojedine krajeve Hrvatske u cilju pružanja pomoći partijskim organizacijama u završnim pripremama za ustanak i u rukovođenju ustaničkim akcijama.
  - Ustaše izvele iz Lepoglavskog logora narodnog heroja Lovra Sperca Renka i stregale ga u blizini Varaždina.
9. jul
- U Zagrebu ustaše streljale narodne heroje Božidara Adžiju, Ognjena Priču i Otokara Keršovanija i još sedam drugova, kao odmazdu zbog ubistva ustaškog agenta (4. jula).
13. jul
- Između Vrbovskog i Srpskih Moravica diverzantska grupa oštetila prugu.
  - U Krljavi (iznad Makarske) formiran partizanski logor.
14. jul
- Iz logora u Kerestincu pobjegla grupa od 111 političkih zatvorenika. Međutim, zbog slabo organizovanog prihvata, ubrzo su gotovo svi pohvatani ili pobijeni.
  - Poginula Kata Dumbović — Kovačić. narodni heroj kao učesnik u oslobođenju zatvorenika iz ustaškog logora u s. Kerestincu.

- Ustaše streljale Budaka Divka, narodnog heroja, jednog od organizatora bekstva zatvorenika iz ustaškog logora u s. Kereslincu.
- U Medumurju mađarske okupacione vlasti uhapsile 30 članova KPJ i oko 50 simpatizera.
- Ustanici oštetili prugu između Vrbovskog i Srpskih Moravica.
- U šumi kod s. Lisičine formirana prva partizanska grupa u srezu Podrav. Slatina.
- 15. jul — Kod s. Duboke (blizu Slav. Požege) formirana partizanska diverzantska grupa.
- Jul p. p. — U šumi Cerovcu (kod Slav. Broda), formirane dve brodske partizanske grupe.
- 16. jul — U Karlovcu, u duhu direktiva CK KPH. formirano Operativno partijsko rukovodstvo pri OK KPH, sa Josipom Krašom na čelu. Zadatak mu je da neposredno organizuje oružani ustanak na Kordunu i Baniji i njime rukovodi.
- 18/19. jul — Diverzantska grupa oštetila prugu Split — Perković, između Labina i Kaštela Starog.
- 19. jul — U šumi »Abes- (kod Vrginmosta) održano okružno partijsko savetovanje OK KPH za Karlovac na kome je član Politbira CK KPJ Rade Končar podneo referat o opštoj situaciji u zemlji i svetu i dao direktive za početak oružanog ustanka.
- 20. jul — Omladinska udarna grupa iz Karlovca razrušila prugu kod Mrzlog Polja i presekla tt linije između straže kod Jamadola i kasarne u Karlovcu.
- 21. jul — Otpočeo dvodnevni sastanak SK KPH za Glinu na kome je odlučeno da već 23. jula otpočne oružani ustanak.
- U s. Dubravi (kod Zagreba) formirana Zagrebačka diverzantsko-partizanska grupa.
- 22. jul — Komunisti iz s. Srba i okoline otpočeli formiranje gerilskih odreda. Do 27. j. rla je formirano deset odreda: osam u srbskoj i dva u zрманjskoj opštini.
- U Sisku ustaše streljale 6 članova MK SKOJ-a za Sisak.
- Oko 500 ustaša, kamionima prebačenih iz Zagreba u Sisak, napalo delove Sisačicog NOP odreda u obližnjoj šumi. Poginula su dva partizana.
- 23. jul — U s. Štipanu (kod Vrginmosta) dva člana KPJ napala ustašku patrolu i ubila jednog ustašu.
- U s. Grabovcu (kod Petrinje) ustanici porušili ž. st. i ubili 12 ustaša. U toku 24. i 25. jula ustaše su, za odmazdu, pobile preko 1.200 ljudi iz s. Grabovca i okolnih sela.
- U Benkovcu održan sastanak predstavnika Zadarske prefekture i voda velikosrpske buržoazije iz severne Dalmacije. Zaključeno je da predstavnici velikosrpske buržoazije rade na priključenju kninskog i gračackog sreza Italiji, a italijanske vlasti će im pružiti svaku pomoć u borbi protiv komunista.
- 27. jul — Otpočeo masovni narodni ustanak u južnoj Lici. Gerilski odredi i narod iz sreza D. Lapac, predvođeni komunistima, poseli komunikacije koje vode ka Srbu, napali ustaško-zandarmerijsku stanicu i zauzeli Srb. razrušili prugu Knin — Drvar (kod Tiškovca) i kod Klanca uništili kamion sa ustašama. Ustanak se brzo proširio i na ostale krajeve Like.¹
- Stanovništvo s. Mazina (kod Gračaca) diglo se na ustanak i pohvatilo predstavnike ustaške vlasti.
- Na o. Braču održano prvo partijsko savetovanje. Bili su prisutni delegati iz Sutivana, Bola, Pučišća, Selca, Nerežišća i Milne. Postavljen je zadatak: proširenje partijskih organizacija.
- 27/28. jul — U Primišlju i okolini ustaše iznenada pohvatale oko KO ljudi, pa ih u Slunju na zverski način pobile.
- 28. jul — Ustanici iz Srba i okoline zauzeli s. Otrić.
- Uspešnim napadom preko 300 ustanika na ustašku posadu ž. st. Plavno (kod Knina) otpočeo masovni ustanak u Kninskoj krajini.

¹ Taj ilari Se praznuje kao Dan ustanka naroda Hrvatske.

- Ustanici zauzeli s. Zrmanju Vrelo (kod Knina).
  - Ustanici zauzeli i delom porušili ili oštetili više ž. st. između Knina i Gračaca a železničku prugu pokidali na mnogo mesta.
  - Ustanici napali žand. st. u selu Doljanu (kod G. Lapca) i ubili 2 žandarma.
  - Kod ž. st. Pribudić (na pruzi Gračac — Split), diverzijom ustanika iz Srba i okoline, srušena u provaliju lokomotiva sa 16 vagona natovarenih italijanskim automobilima. Poginula su 4 italijanska vojnika, a 35 je ranjeno.
  - U šumi iznad s. Malička (kod Vrginmosta) održan veliki miting na kome je izabrano rukovodstvo ustanka za taj kraj.
  - U Ivanović-jarku (blizu Vojnića) ustaše ubile preko 180 ljudi.
  - Ustaše iz s. Kijeva (kod Knina) uhvatile i poklale 48 muškaraca i žena iz s. Polače.
29. jul
- Ustanici iz s. Vrepca (kod Gospića) proterali iz log sela ustašku posadu.
  - Ustanici zauzeli s. Bruvno (kod Gračaca).
Ustanici iz sela Neteke, D. i G. Suvaje, Brezovca, Doljana i Dobrosela napali na dva ustaška kamiona kod Lapca i zaplenili 25 pušaka i 11 sanduka municije.
  - U crkvi u Glini ustaše poklale nekoliko stotina Srba. Krajem jula u Glini je ubijeno oko 2.000 Srba.
U Gračacu ustaše izvršile masovne pokolje srpskog življa iz Gračaca i okoline. Za dva dana su pobile 500 Srba, mahom žena i dece.
  - Ustanici razoružali posadu žand. st. u s. Pađenama (kod Knina).
30. jul
- Ustaše napustile D. Lapac i povukle se u Boričevac. U mesto su ušli ustanici iz Lapca i Gajina i razoružali sreskog načelnika, nekoliko finansa i žandarma i druge. U isto vreme žandarmi su napustili Nebljuse, pa je čitava lapačka opština sa sreskim mestom Lapcom bila slobodna (sem Boričevca).
  - Diverzanti sa o. Brača presekli tt veze između Splita i dalmatinskih ostrva.
  - Ustanici zauzeli s. Doljane (kod D. Lapca).
31. jul
- Ustanici uspešno odbili manji prodor ustaša iz Topuskog ka s Perni.
  - Na Crnom vrhu (kod Gračaca) ustanici napali delove domobranskog konjičkog puka.
- Jul k.
- U Zagrebu, u prisustvu člana Politbiroa CK KPJ Edvarda Kardelja, održan sastanak CK KPII na kome je razmotren dotadašnji razvoj ustanka u Hrvatskoj, ukazano na greške u radu CK KPH i partijskih organizacija, te rešeno da se pojača politički rad, reorganizuju vojni komiteti, učvrste partijske organizacije, formiraju NOP odredi, Stvaraju slobodne teritorije i. radi bržeg razvoja ustanka, na teren upute delegati CK KPH.
  - CK KPH izdao narodu proglas u kome ga poziva na oružanu borbu protiv okupatora i njegovih slugu, ističući za primer borbu naroda Sovjetskog Saveza protiv fašističke Nemačke.
  - U Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju (na pl. Viševici koci Crikvenice, na pi Tuhočiću kod Sušaka, u okolini Bribira, u okolini Drežnice. kod Delnica i na drugim inestima) formirani partizanski logori u kojima su se obučavali prvi borci.
  - U Lapcu obrazovan Stab gerilskih odreda za D. Lapac i okolinu (ubrzno preimenovan u Stab gerilskih odreda za Liku).
- Jul
- U s. G. Daruvaru održan sastanak SK KPH za Daruvar na kome su izvršene prve pripreme za podizanje ustanka u tom kraju.
  - Na Kalniku formirana Kalnička i Javorovačka partizanska grupa.
  - U s. Javorovcu (kod Bjelovara) formirana Bjelovarska partizanska grupa.
  - U Virovitici održana konferencija SKOJ-a na kojoj su doneti zaključci da se proširi omladinska organizacija i vrše sabotaže.
  - U selu G. Dubravama (kod Ogulina) formiran Dubravski NOP odred.

MAKEDONIJA

- Jul k.* — Skopska partijska organizacija organizovala u narodu prikupljanje novca, odeće, obuće i drugog materijala radi pružanja pomoći porodicama uhapšenih drugova i radi stvaranja rezervi za partizanske jedinice.
- Jul* — Skopska partijska organizacija formirala od komunista grupe (trojke) za izvođenje diverzantskih akcija u Skoplju i okolini.
- Formirana bugarska 5. armija (sa Štabom u Skoplju). U njen sastav su ušli 14. i 15. pešadijska divizija, 1. konjička brigada, prištapske jedinice i dva radna bataljona.

SLOVENIJA

- 2. jul* — Izvršni odbor OF uputio proglas slovenačkom narodu sa pozivom na oružanu borbu protiv okupatora.
- 8. jul* — Na ž. st. u Ljubljani OF organizovala protivneinačke i protivtalijanske demonstracije povodom raseljavanja slovenačkog stanovništva. Demonstracije su dostigle vrhunac kada je naišao voz kojim su prevoženi Slovenci iz Gorenjske za Srbiju.
- Na Kremencu (kod Kostanjevice na Krasu) održana prva partijska konferencija za srez Goricu, na kojoj su donete odluke da otpočne obrazovanje odbora OF, prikupljanje oružja i formiranje partizanskih jedinica.
- 10. jul* — U s. Renčama i s. Škrbini (kod Nove Gorice) obrazovani prvi odbori OF u Slovenačkom primorju.
- 11. jul* — »Slovenski poročevalec« objavio članak »Na posao« sa pozivom: da se svaki član OF bori da ni parče gvozda, ni mrvu hrane neprijatelj ne izvuče iz Slovenije; da neprijatelja ometa u organizaciji pozadine.
- 13. jul* — U logoru na Ljubljanskom vrhu formirana minersko-sabotažna grupa sa zadatkom da ruši prugu Ljubljana — Rakek.
- 15. jul* — Na Molniku (kod Ljubljane) formirana Molnička partizanska grupa.
- Jul s.* — GŠ NOP odreda za Sloveniju doneo Partizanski zakon, kojim se, pored prava i dužnosti partizana, regulišu ustrojstvo NOP odreda, zakletva, pozdrav, sud, kazne, itd.
- U s. Rašici i s. Dobenu (kod Ljubljane) na osnovu direktive Vojnog komiteta kamničkog sreza, formirane Rašička i Smarnogorska partizanska grupa, koje su bile jezgro Rašičke čete.
- Na Ostrožnom (kod Celja), održan zajednički sastanak rukovodilaca celjske, trbovljanske i savinjske partijske organizacije, na kome su prenete direktive CK KPS i razrađeni planovi za oružanu akciju.
- Na Travnoj gori formirana Ribnička partizanska četa.
- 16. jul* — Na sastanku GS NOP odreda za Sloveniju doneta odluka da se od priprema, u duhu zaključaka sednice CK KPS od 22. juna, pređe na oružani ustanak. U tom cilju upućeni su na teren članovi GS i CK sa zadatkom da okružna partijska rukovodstva upoznaju sa odlukom i pomognu im u organizovanju ustanka.
- U dolini Besnice partizani Molničke partizanske grupe ubili nemačkog pograničnog vojnika.
- 17. jul* — Na Sv. Mohoru (kod Kranja) održan sastanak na kome je instruktor CK KPS upoznao predstavnike Jeseničkog i Kranjskog OK KPS sa uputstvom za organizaciju partizanske vojske. Odlučeno da se 20. jula održi nov zajednički sastanak radi dalje organizacije pokreta i preduzimanja akcija.
- 18. jul* — Rašička partizanska grupa napala automobil grofa Lazarinija. Za odmazdu nemačke vlasti streljale 5 talaca.
- 20. jul* — Na osnovu odluke OK KPS za Celje, u blizini St. Jurija (kod Celja) formirana Celjska partizanska grupa, koja je bila jezgro Celjske čete.
- Na Sv. Mohoru (kod Kranja) održan sastanak predstavnika Jeseničkog OK KPS sa instruktorom CK KPS na kome je odlučeno da se od postojećih grupa formiraju

1941. jul

SRBIJA

jul 1941.

Jesenička, Kranjska i Jelovička partizanska četa, a radi objedinjavanja njihovog dejstva formiran je Slab bataljona »Ivan Cankar«.

22. jul — Otpočeli organizovani napadi partizanskih jedinica u Sloveniji na okupatorske voj-
nike i objekte.¹
23. jul — Od Molničke partizanske grupe formirana Molnička četa.
24. jul — Na Brdu, nedaleko od Rasice formiranu Rašička partizanska četa.
25. jul — Na sastanku Vojnog komiteta kamničkog sreza formiran Stab Kamničkog parti-
zanskog bataljona.
26. jul — Na sektoru Zalog — Litija nemačke i italijanske jedinice otpočele poteru većeg
obima protiv partizana.
— Ispod Bukovice (između s. Griža i s. Petrovča — kod Celja) formirana Savinjska
partizanska četa.
— Na Velikoj poljani (ispod Storžiča) formirana Tržičko-kranjska partizanska četa.
27. jul — Kod Kranja formirana 2. kranjska (Nar(nikova) partizanska četa.
- 27/28. jul — Između s. Smarja i s. Skofljice (kod Ljubljane) partizani minirali železničku prugu,
a prekinuli tt veze između s. Skofljice i s. Rudnika.
28. jul — Na pl. Mežaklji formirana Jesenička partizanska četa (nazvana i Cankarevom četom).
— Na drugom sastanku Vrhovnog plenuma OF izabran Izvršni odbor i pripremljen
proglas kojim se poziva narod na oružani otpor.
- 28/29. jul — Na r. Bistrici gorenjskl partizani porušili tri mosta.
29. jul — Na Gradišću na pl. Jelovici na osnovu zaključaka sa sastanka održanog na Sv.
Mohoru. formirana Jelovička partizanska četa.
- Jul k. — Vojni komitet za kamnički srez organizovao pet partizanskih grupa — kamničku,
dupličku, radomeljsku, mengešku i domžalsku — od kojih su kasnije formirane
čete Kamničkog partizanskog bataljona.
— Od ilegalaca iz Vrhnike formirana Vrhnička partizanska grupa.
— Na Reservni (kod Celja) od celjskih komunista formirana Celjska partizanska četa.

SRBIJA

1. jul — Kod s. G. Trešnjevica (blizu Arandelovca) OK KPJ za Arandelovac formirao 1. šu-
madijski NOP odred.
- 1/2. jul — Na sastanku SK KPJ za Kosmaj doneta odluka o formiranju Posavsko-kosmajskog
NOP odreda i određen Stab odreda.
3. jul — U Smederevskoj Palanci, na sastanku OK KPJ za Pomoravlje, u prisustvu delegata
PK KPJ Branka Krsmanovića, formiran Stab 2. šumadijskog NOP odreda i odre-
đeni rukovodioci četa.
- 3/4. jul — U Čupriji uhapšena 53 člana Partije i simpatizera NOP-a, koji su kasnije sprove-
deni u logor na Banjici.
4. jul — U Beogradu, na sastanku Politbiroa CK KPJ, formiran GS NOP odreda za Srbiju.
Time je prestao rad dotadašnjeg Vojnog komiteta.
5. jul — U Beogradu, zbog sabotaža, nemačke vlasti streljale 13 funkcionera NOP-a i Jevreja.
— U Beogradu formiran zloglasni logor na Banjici.
- Jul p. — PK KPJ za Srbiju izdao proglas u kome poziva narod Srbije na ustanak protiv
okupatora.

¹ Taj dan se praznuje kao Dan ustanka naroda Slovenije.

- U rejonu Punčeva formiran Južnobanatski NOP odred.
- U s. Vitimirici (kod Peći) održan sastanak Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju na kome je doneta odluka o prikupljanju oružja, formiranju partizanskih jedinica, otpočinjanju diverzantskih akcija i izdavanju i rasturanju vesti.¹
- OK KPJ za Niš formirao Sresko partijsko povereništvo za srez aleksinački
- Članovi KPJ i simpatizeri NOP-a iz sela Sopića, Petke, Šušnjara i Lazarevca napali na magacin opreme u Lazarevcu, koji su čuvali nemački vojnici i kvislinzi, iz njega izvukli, pored ostalog veću količinu vojničke opreme i sanitetskog materijala što će kasnije predati 1. šumadijskom NOP odredu.
- U Peći i Kos. Mitrovici organizovane partijske tehnike za štampanje i izdavanje vesti.
- U Zemunu, na Dunavu, jedan diverzant spalio nemački tanker i nekoliko šlepova sa naftom.
- 7. jul
  - U Beloj Crkvi Radevska partizanska četa Valjevskog NOP odreda, pod rukovodstvom komandira Zikice Jovanovića Spanca, likvidirala kvislinšku žandarmerijsku patrolu koja je pokušala da rasturi narodni zbor.²
  - U Užicu (sada: Titovo Užice). u prisustvu instruktora PK KPJ za Srbiju, održan sastanak OK KPJ za Užice na kome je odlučeno da se pristupi formiranju Užičkog NOP odreda Dmilrije Tucović i određen Stab odreda.
Po odluci Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo I Metoniju. formiran Vojni komitet za Peć i okolinu.
  - Južno od Smederevske Palanke OK KPJ za Pomoravlje formirao 2. šumadijski NOP odred.
  - Na Kosmaju SK KPJ za Kosmai formirao Posavsko-kosmajski NOP odred.
- S. jul
  - U Beogradu nemačke vlasti streljale 10 pripadnika NOP-a i 3 Jevrejina zbog pro-nađenog eksploziva.
- 9. jul
  - U s. Radljevu (kod Uba) delovi Posavsko-kosmajskog NOP odreda napali i razoružali žand. stanicu.
- 10. jul
  - Blizu s. Vinarca (kod Leskovca) održano okružno savetovanje SKOJ-a za okrug leskovački, na kome je odlučeno da se pojača rad na okupljanju omladine i njenoj pripremi za izvođenje akcija i za odlazak u odred
  - Bački partizani zapalili žito kod s. Kaća (u novosadskom srezu).
- 11. jul
  - Nemački vojni zapovednik Srbije izdao Uredbu o pooštrenju kazni za dela sabotaže i nasilja.
  - U šumi kod s. Jautine (blizu Valjeva) delovi Valjevskog NOP odreda razoružali 12 nemačkih vojnika.
- 11/12. jul
  - U s. Skeli (kod Obrenovca) delovi Posavsko-kosmajskog NOP odreda napali i razoružali žand. st. i prekinuli tt linije između Obrenovca i Lajkovca.
- 12. jul
  - OK KPJ za Niš objavio proglas narodu pozivajući ga da se bori protiv okupatora i domaćih izdajnika, da vrši sabotaže i da ne odlazi na rad u Nemačku.
Okružni komitet KPJ za Leskovac izdao proglas: poziva narod na ustanak protiv okupatora i njegovih slugu, a radnike i napredne intelektualce da napuste grad i priključe se Kukavičkom NOP odredu.
  - Na pl. Jelici (na mestu Stjeniku), OK KPJ za Čačak formirao Čačanski NOP odred.
  - U rejonu s. Vladimirovca (kod Alibunara) nadmoćne jedinice iz sastava nemačke 704. i 714. pešadijske divizije okružile i uništile Južnobanatski NOP odred.
  - U Valjevu, iz fabrike >Vistad" pod rukovodstvom skojevske organizacije izvučeno 12 sanduka bombi koje su upućene partizanima.
  - U s. Stubline (kod Uba) delovi Kosmajsko-posavskog NOP odreda razoružali žandarmerijsku patrolu.

¹ Po drugom Izvoru sastanak je održan sredinom Jula.
* Taj dan se praznuje kao Dan ustanka naroda Srbije.

- U sastavu 1. šumadijskog NOP odreda formirana je Orašačka, Oplenačka i Kosmaj-ska četa.
- 13. jul — U s. Beocima (kod Raške) održan sastanak članova KPJ, kandidata i simpatizera na kome je odlučeno da se pristupi formiranju Kopaoničkog NOP odreda, povećaju napori na prikupljanju oružja i municije i pojača propaganda u cilju mobilizacije ljudstva za Kopaonički NOP odred.
- U s. Dračiću (kod Valjeva) delovi Valjevskog NOP odreda razoružali žandarme.
- 13/14. jul — Drugi šumadijski NOP odred napao na Raču (kod Kragujevca), razoružao žandarme i spalio archive.
- 11. jul — U Arandelovcu održan prvi sastanak GS NOP odreda za Srbiju na kome je doneta odluka da se pristupi izvođenju krupnih akcija i da članovi GS odmah krenu u NOP odrede radi učvršćivanja postojećih i stvaranja novih NOP odreda.
- Na i. Kolubari (u blizini Obrenovca), delovi Posavsko-kosmajskog NOP odreda ošte-ili železnički i drumski most.
- Za borbu protiv partizana, završeno formiranje tri •leteće brigade«, svaka jačine 80 nemačkih vojnika i 20—30 žandarma. Stab im se nalazio u Valjevu, a bile su :azmeštene na prostoriji Umka. Obrenovac, Valjevo. Mionica 1, jedna, u okolini Krupnja.
- Između ž. st. Ripanj i Rajla (kod Beograda) delovi Posavsko-kosmajskog NOP odreda prekinuli tt vezu.
- 15. jul — .bog sabotaža oko Obrenovca, nemačke jedinice streljale na kolubarskom mostu kod Obrenovca 10 članova KPJ i simpatizera NOP-a.
- OK KPJ za Kragujevac uputio proglas narodu Šumadije da se zbije u jedinstvenu borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- Na Bujanji (kod Bogatića) OK KPJ za Sabac formirao Mačvanski NOP odred (na-zivan i Podrinskim NOP odredom).
- Jul p. p. — U severnom Banatu formirani Kikindski, Mokrinski, Kumanački, Melenački, Pet-rovgradsko-stajićevski, Dragutinovački. Karađorđevački i Aleksandrovački NOP •idred.
- U s. Kovačici (kod Pančeva) otpočela partijska konferencija za južni Banat. Drugog dana savetovanju prisustvovao i sekretar PK KPJ za Vojvodinu Žarko Zrenjanin Uča. Rešavano o pripremama za ustanak, organizovanju vojnih jedinica, povezivanju sa bivšim podoficirima i prikupljanju podataka o mostovima.
- Jul s. — izvršeno spajanje Kumanačkog i Melenačkog NOP odreda u Kumanačko-melenački NOP odred, a Karađorđevačkog i Aleksandrovačkog NOP odreda u Karađorđevačko-aleksandrovački NOP odred.
- U Čačku grupa partizana Čačanskog NOP odreda zapalila senjak u krugu vojne kasarne. Izgorele su ogromne količine sena.
- Jul d. p. — Na sastanku OK KPJ za Leskovac doneta odluka o formiranju Kukavičkog (Lesko-vačkog) NOP odreda.
- 16. jul — Delovi Posavsko-kosmajskog NOP odreda napali i razoružali žandarme u s. Stepo-jevcu (kod Lazarevea) i prekinuli tt veze sa Beogradom.
- Grupe ilegalaca zapalile nemačke garaže u Mileševskoj i Grobljanskoj ulici u Beo-gradu.
- U Gradištu (blizu Rače) nemački vojnici iznenadili i razbili Palanačku i Račansku četu 2. šumadijskog NOP odreda.
- 17. jul — U Beogradu nemačke vlasti streljale 16 lica zbog presecanja međugradskog tele-grafskog kabla na teritoriji grada Beograda.
- 17/18. jul — Između s. Starog Trga i Zvečana (kod Kos. Mitrovice) grupa rudara (članova Partije) minirala žičaru za prevoz rude. Oštećeno nekoliko stubova. Akcija imala širok odjek u narodu.
- 18. jul — U Beogradu, zbog sabotaže, nemačke vlasti streljale 28 članova KPJ i simpatizera NOP-a.

1941. jul

SRBIJA

jul 1941.

- Kod V. Plane 2. šumadijski NOP odred napao nemačku kolonu i naneo joj gubitke.
- 18/19. jul — Po direktivi OK KPJ za Jagodinu diverzantska grupa iz Jagodine (sada: Svetozarevo) sastavljena od 9 članova KPJ i simpatizera, razoružala nemačkog stražara kod hangara na aerodromu blizu Jagodine a potom zapalila 5 nemačkih aviona i nekoliko kamiona.
- 19. jul — Radevska četa Valjevskog NOP odreda napala na Pecku, razoružala 4 žandarma i iz zatvora oslobodila zatvorenike.
— U blizini Bečeja skojevska grupa iz grada zapalila 1500 krstina žita.
- 20. jul — PK KPJ za Srbiju uputio svim rukovodstvima i članovima Partije i SKOJ-a cirkularno pismo u kome ukazuje na potrebu za češćim i krupnijim akcijama i za prelaskom u opštu ofanzivu protiv okupatora.
— OK KPJ za Pomoravlje formirao Beličku partizansku četvu, koja j^ 23. jula ušla u sastav Pomoravskog NOP odreda. Četa je. istog dana, kod ž. st. Lanište (između Svetozareva i Bagrdana) razrušila prugu.
— Us. Draginju (kod Vladimirovaca) Posavska četa Posavsko-kosmajskog NOP odreda napala i razoružala posadu žand. stanice.
- 21. jul — Jedinice Mokrinjskog NOP odreda minirale most na r. Zlatici (Aranki). u blizini s. Padeja (kod Sente).
— U rejonu Petrovgrada (sada: Zrenjanin) borci Petrovgradsko-stajičevskog NOP odreda spalili kamaru žita, uništili jednu vršalicu i razoružali poljskog čuvara.
— U rejonu s. Kumana (kod Zrenjanina) Kumanačko-melenački NOP odred zaplenio 11 kaiševa za vršalice i onemogućio vršidbu i pljačku žetve od strane nemačkog okupatora.
- 21/22. jul — Valjevski NOP odred napao na Valjevsku Kamenicu, spalio arhive Sreskog načelstva i Poreske uprave, ranio komandira žand. stanice.
- 22. jul — Na brdu Debeloj glavi (iznad s. Tekije kod Kruševca) OK KPJ za Kruševac formirao Rasinski NOP odred.
— U rejonu Sombora skojevske grupe iz grada na nekoliko mesta zapalile krstine sa žitom.
- 22/23. jul — U Nišu specijalna policija uhapsila oko 20 lica, među kojima više članova KPJ i rukovodilaca Partije (koje su nemačke vlasti kasnije streljale).
- 23. jul — Na Durđevom brdu (kod Svetozareva) OK KPJ za Pomoravlje formirao Beličku četvu Pomoravskog odreda.
- 23/24. jul — U Beogradu uhapšeno 198 komunista i simpatizera NOP-a.
- 24. jul — OK KPJ za Zaječar izdao proglas kojim poziva narod Timočke krajine u oružanu borbu protiv okupatora.
— Vojni zapovednik Srbije izdao stanovništvu okupirane Srbije naredbu o predaji vatrenog oružja, municije, ručnih bombi, eksplozivnog materijala i drugog oružja najdalje do 20. avgusta 1941.
— Delovi 2. šumadijskog NOP odreda razoružali dve žandarmerijske patrole kod s. Rakinca i Markovca.
— U Zabiju, za vreme vršidbe, mesna partizanska desetina zapalila slamu, kojom prilikom je izgorela i vršalica.
- 25. jul — Kod s. Stanulovića (na pl. Kopaoniku) MK KPJ za Kosovsku Mitrovicu, po direktivi OK KPJ za Kosovo i Metohiju, od rudara Trepće i šumskih radnika formirao Kopaonički NOP odred.
— Na putu Užice (sada: Titovo Užice) — Valjevo delovi Valjevskog NOP odreda iz zasede napali 2 nemačka policajca — 1 ubili i 1 zarobili.
— Borbena grupa sastavljena od članova KPJ iz Užica (sada: Titovo Užice), koja se nalazila na brdu Tatincu (kraj Titovog Užica) izvela bezuspešan napad na nemačku stražu u s. Vrelima.

- Članovi udarnih grupa iz Beograda minirali železnički propust u Belom Potoku i zapalili pet nemačkih automobila u Beogradu.
  - Partizanske desetine i grupe iz Novog Sada i obližnjih sela Futoga, Kisača i Curuga, zapalile žito, kudelj i kamare slame u rejonu tih mesta i presekle tt stubove između Novog Sada i s. Rumenke i između Novog Sada i s. Kovilja.
  - Nedaleko od Petrovgrada (sada: Zrenjanin) Petrovgradsko-stajićevski NOP odred spalio preko 50 jutara pšenice.
- 25/26. jul
- U s. Prijevoru (kod Čačka) delovi Čačanskog NOP odreda napali žand. st., razoružali 22 žandarma i zapalili opštinsku arhivu.
  - U s. Brankovini (kod Valjeva). delovi Valjevskog NOP odreda napali i razoružali iosadu žand. stanice.
26. jul
- Kod s. Ljubeša (bizu Aleksinca) održan sastanak komunista niskog okruga i članova OK KPJ za Niš. na kome je doneta odluka o formiranju NOP odreda.
  - Iz zasede kod s. Mlićevaca (blizu Čačka), delovi Čačanskog NOP odreda napali kamion sa nemačkim vojnicima, ubili 8 vojnika i zaplenili 1 p. mitraljez i 9 pušaka.
  - U blizini Petrovgrada (sada: Zrenjanin) nemačke vlasti streljale pet rodoljuba, među kojima i jednog člana OK KPJ za severni Banat.
  - Kod Cenejskih salaša (blizu Novog Sada), paleći žito, partizanska grupa iz Novog Sada sukobila se sa mađarskim žandarmima i vojnicima. Poginula su dva partizana a dva su zarobljena.
  - U Zabiju, za vreme vršidbe, mesna partizanska grupa zapalila žito, slamu i neke ekonomske zgrade.
27. jul
- U Beogradu, na uglu Južnog bulevara i Derdapske ulice prilikom pripremanja akcija za rušenje radio-stanice, uhapšen član Politbiroa CK KPJ Aleksandar Ranković Marko. U Gestapou zverski mučen i istog dana uveče prebačen u bolnicu u Vidinskoj ulici.
  - Na pl. Goču OK KPJ za Kraljevo formirao Kraljevački NOP odred.
  - U Beogradu, u Masarikovoj ulici br. 3. grupa aktivista zapalila nemačku radionicu za opravke, skladišta rezervnih delova i garažu nemačkog automobilskog parka 533. Uništeno (osim zalihe materijala, guma i goriva) 19 vojnih teretnih i putničkih automobila. a jako oštećeno 10 autobusa.
  - U školi u s. Melencima (kod N. Bečeja) borci Kumanačko-melenačkog NOP odreda razoružali policajce.
  - U Ovčarsko-kablarskoj klisuri delovi Čačanskog NOP odreda porušili most.
28. jul
- U podnožju pl. Maljcnika, iznad s. Podgorca. OK KPJ za Zaječar formirao Boljevački NOP odred¹.
  - U rejonu Petrovgrada (sada: Zrenjanin) poterne jedinice iz sastava nemačke 704. i 714. pešadijske divizije razbile Petrovgradsko-stajićevski NOP odred.
  - Na brdu Tatincu (kod Titovog Užica) OK KPJ za Užice formirao 1. užičku. na mestu Jasikovcu u s. Buaru 2. užičku i u šumama Blagaje Požešku četvu Užičkog NOP odreda.
  - U s. Svilošu (kod Iloka) mesni partizani ubili dva žandarma i zaplenili oružje.
  - Na putu Beograd — Smederevo skojevska udarna grupa iz Beograda pokidala tt linije.
  - Na pl. Bukovima nemački vojnici streljali 81 čoveka iz Kosjerića i s. Mrčića kao odmazdu zbog 2 nemačka vojnika nestala na putu Valjevo — Užice (sada: Titovo Užice).
  - U s. Darosavi (sada: Partizani) 1. šumadijski NOP odred napao i razoružao 5 žandarma a između Arandelovca i Darosave pokidao tt linije.
  - U Beogrdu nemačke vlasti streljale 122 pripadnika NOP-a i Jevreja kao odmazdu zbog paljenja nemačkih garaža u Beogradu.
  - Na relacijama Novi Bečej — s. Kumane i s. Melenci — s. Taraš Kumanačko-melenački NOP odred posekao tt linije.

¹ Prema drugim podacima, laj cdred je formiran 0. jula 1941.

- 28/29. jul — Kikindski NOP odred nadeleko od Kikinde spalio oko 300 kg žita.
29. jul — Partizani Beograda oslobodili Aleksandra Rankovića Marka, člana Politbira CK KPJ, iz pritvoreničkog odeljenja Očne klinike u Vidinskoj ulici. Po direktivi generalnog sekretara KPJ Josipa Broza Tita, spasavanje organizovali članovi PK KPJ za Srbiju Đuro Strugar i Cana Babović. Plan o rasporedu u bolnici dao Laza Grujić, student tehnike.
- U s. Natalincima (kod Topole) Oplenačka četa 1. šumadijskog NOP odreda razoružala 5 žandarma.
- Između ž. st. Zemun Novi Grad i ž. st. Zemunsko Polje mesne partizanske grupe prekinule tt veze.
- U Bečeju i okolini nekoliko mesne skojevske grupe otpočele dvodnevne akcije paljenja: zapalile dve kamare žita (jednu od 1500 i arugu od 1000 krstina), a u bečejskom bioskopu »Orion« nekoliko filmova.
- Nemački zapovednik oružane sile za Jugoistok naredio zapovedniku Srbije da se u slučajevima sabotaže, smrtno kazne vrše vešanjem i da se primenjuju sva sredstva zastrašivanja.
- 29/30. jul — U rejonu Kikinde Kikindski NOP odred posekao tt linije.
30. jul — U s. Radovanju (kod V. Plane) delovi 2. šumadijskog NOP odreda napali i razoružali žandarme i spalili opštinsku arhivu.
- U s. Dragoševcu (kod Svetozareva) delovi Pomoravskog NOP odreda napali i razoružali žand. st. i zapalili opštinsku arhivu.
- Na mestu zvanom Lovka (kod Iloka) ustaše streljale 40 Srba iz s. Sviloša i 3 Srbina iz s. Čerevića.
- Komandant okupirane Srbije naredio da grad Beograd plati 10 miliona dinara kao odmazdu zbog sabotaža i diverzija izvršenih u toku poslednjih dana.
- 30/31. jul — Rađevska četa Valjevskog NOP odreda napala Kamenicu i posle kraće borbe razoružala žandarme.
31. jul — Posavsko-kosmajski NOP odred preformiran u Posavski i Kosmajski NOP odred.
- Na Bagljašu (nedaleko od Zrenjanina) kao odmazdu zbog paljevine žita, nemački vojnici streljali 90 rodoljuba, među kojima i člana PK KPJ za Vojvodinu Šonju Marinković, narodnog heroja.
- Jul k. — PK KPJ za Srbiju dostavio Okružnom komitetu KPJ za Kruševac cirkular o osnovnim zadacima borbe rprotiv okupatora.
- SK KPJ za Zemun uputio proglas radnicima, seljacima i građanima Zemuna i okoline da otpočnu borbu protiv okupatora i kvislinga i da ne nasedaju izdajničkoj paroli čekanja¹.
- U rejonu s. Melenaca (kod N. Bečeja) Kumanačko-melenački NOP odred, u oštroj borbi, odbio pokušaj nemačkih poternih jedinica da ga okruže i unište, što je imalo povoljnog uticaja na razgaranje oslobodilačke borbe u Banatu.
- U s. Rošcima i s. Viči (kod Čačka) formirani MNO odbori.
- U s. Saraorcima i s. Petrijevu (kod Smedereva) formirani MNO odbori.
- Po naređenju nemačkog komandanta za Jugoistok pri svakom nemačkom bataljonu u Srbiji formirani poterni odredi od 50—60 vojnika sa ciljem da odmah intervenišu na svaku pojavu partizana.
- Jul — U Beogradu u Vršačkoj ulici (sada: ulica Đure Đakovića) br. 14, održan sastanak PK SKOJ-a za Srbiju na kome je raspravljano o učvršćivanju organizacija. Posle sastanka članovi otputovali u unutrašnjost.
- GS NOP odreda Jugoslavije naredio Stabu Valjevskog NOP odreda da stupi u vezu sa četnicima Draže Mihailovića i učini ds dođe do sporazuma o saradnji u borbi protiv okupatora. Pokušaji Štaba Valjevskog NOP odreda ostali su bez rezultata.
- U Sapcu, od članova SKOJ-a, formirano deset vojnih desetina (grupa) koje su sakupljale oružje i vršile vojnu obuku i kurirsku službu. Pored toga, radilo je nekoliko tečajeva prve pomoći, u kojima je bilo obuhvaćeno oko 60 omladinki i žena.

¹ Po drugim podacima Je proglas Izdat 14. avgusta.

- U Nišu članovi SKOJ-a usred dana polili bojom mapu na kojoj su nemačke okupacione vlasti ucrtavale pravce nastupanja nemačkih trupa u SSSR.
- U Prištini, od radničke i studentske omladine, formirana grupa za izdavanje, umnožavanja i rasturanje po okolini sedmodnevnih vesti.
- Na mestu »Miri« (kod Leskovca) članovi SKOJ-a zapalili veću kamaru žita pripremljenu za vršaj za potrebe nemačke vojske.
- U s. Trnavi (kod Topole) 1. šumadijski NOP odred razoružao žandarme.
- U Pančevu, u logoru »Svilara«, nemačka policija ubila člana KPJ Marka Kulića, narodnog heroja.
- U s. Srpskoj Crnji i s. Bašaidu (kod Kikinde) delovi Petrovgradsko-stajičevskog NOP odreda zapalili kudeljare.
- U selima V. i M. Plani, Draguši. Pretežani. D. Rečici, Gojinovcu, Sišmanovcu, Prekadinu, G. i D. Toponici (kod Prokuplja) osnovani odbori NO fonda, koji su kasnije prerasli u MNO odbore.
- U s. Trnavi (kod Čačka) formiran odbor NO fonda.
- U selima Vreocima i Šopiću (kod Lazarevca) formirani MNO odbori.
U V. Plani (kod Palanke) formiran ilegalni MNO odbor.
- U Kučevu formiran ilegalni NO komitet (NO odbor)¹.

¹ NO odbori nazivani su 1 NO komitetima

A v g u s t

DOGADA.II OPŠTEG KARAKTERA

1. avgust — U Beogradu počeo rad nove Štamparije CK KPJ, smeštene u kući na Banjičkom vencu br. 16.
2. avgust — Vlada SAD obavestila vladu SSSR-a o svojoj odluci da joj ukaže ekonomsku pomoć u borbi protiv fašističke agresije.
- Clan Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj uputio generalnom sekretaru KPJ Josipu Brozu Titu izveštaj o slanju NOB-a u Hrvatskoj i Sloveniji, o greškama CK KPH u početku ustanka i o merama za brži razvoj NOB-a u Hrvatskoj i Sloveniji.
- August p. — Predsednik italijanske vlade Benito Musolini obavestio poglavnika ustaške NDH Antu Pavelića o odluci italijanske vlade da, zbog širenja ustanka, italijanske trupe ponovo okupiraju demilitarizovanu zonu.
- GS NOP odreda Jugoslavije naredio Podrinskom, Valjevskom i Posavskom NOP odredu da, u cilju stvaranja slobodne teritorije, napadnu i oslobode: Krupanj, Stolicu, Banju Koviljaču, Loznicu i Bogatić.
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio pismo Centralnom komitetu KPH: traži da se energičnije radi na širenju ustanka po celoj Hrvatskoj i da se iz Zagreba na teren šalju veće grupe drugova, kao jezgro NOP odreda; obavestava ga o ustanku u Srbiji i Crnoj Gori.
7. avgust — U Buenos Airesu održana sednica Centralne uprave Jugoslovenske narodne odbrane, jedinstvene organizacije naših iseljenika u Južnoj Americi. Doneta je odluka da se podrži borba za oslobođenje naroda Jugoslavije.
10. avgust — GS NOP odreda Jugoslavije, čije je sedište bilo u Beogradu, izdao prvi broj Biltena. Bilten je štampan u štampariji CK KPJ na Banjičkom vencu br. 16.
- GS NOP odreda Jugoslavije izdao uputstvo o formaciji i zadacima NOP odreda Jugoslavije, koje je pod naslovom »Zadatak narodnooslobodilačkih partizanskih odreda«, objavljeno, kao uvodnik, u prvom broju Biltena. U uputstvu se razrađuju osnovne postavke strategije i taktike partizanske borbe, pa se, na osnovu prvih iskustava iz razvitka borbe, konstatuje »da se zanemarivalo pitanje opšteg narodnog ustanka i da je »potrebno hitno likvidirati taj nedostatak, jer u protivnom mogu biti partizani izolovani od masa koje su spremne da se bore za svoju pravednu stvar«.
- U Moskvi održan I sveslovenski miting, na kome je, pored ostalog, istaknuto pravo crnogorskog i makedonskog naroda na samoopredeljenje, što je izazvalo ostru reakciju izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije.
- Otpočele sedamdesetodnevne borbe za Odesu između sovjetske Primorske armije (koju je podržavala Crnomorska flota) i rumunske 4. armije.
14. avgust —U zalivu Plasenši (u Kanadi) predsednik SAD Franklin Ruzvelt i predsednik vlade V. Britanije Vinston Čerčil potpisali deklaraciju (Atlantsku povelju) o zajedničkim principima nacionalne politike SAD i V. Britanije. U deklaraciji se, pored ostalog, svim narodima priznaje pravo da sami izaberu oblik vladavine u svojoj zemlji; ne priznaje kao zakonita nijedna teritorijalna promena bez slobodno izraženog pristanka zainteresovanog naroda.
17. avgust — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio direktivu Centralnom komitetu KPH: ističe da je rukovođenje ustankom u Hrvatskoj još dosta neorganizovano; zahteva da se taj ustanak organizuje svim silama i objedini pod jednim rukovodstvom, da se drugovi iz Zagreba šalju u partizanske jedinice, da se organizuje NO fond, da se članovima HSS uputi apel da pomažu NOB: traži informacije o radu na stvaranju NO fronta, o političkom radu i o štampi.
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito depešom obavestio Kominternu o razvoju ustanka i zverstvima okupatora u Jugoslaviji.

19. avgust. — Poglavnik ustaške NDH Ante Pavelić obavestio predsednika italijanske vlade Benita Musolinija da prihvata okupaciju demilitarizovane zone u NDH od italijanskih trupa.
- GS NOP odreda Jugoslavije objavio tekst partizanske zakletve.
23. avgust — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito depešom obavestio Kominternu o toku ustanka i borbama u Jugoslaviji i tražio pomoć u oružju.
25. avgust — Britansko-sovjetske trupe ušle u Iran.
20. avgust — GS NOP odreda Jugoslavije izdao naredbu svim štabovima, preduzeti hitne mere za obezbeđenje dovoljnih količina zimske odeće i obuće.
- U Zagrebu vodeni razgovori između poglavnika NDH Ante Pavelića i komandanta italijanske 2. armije generala Vitoria Ambrozija, u kojima je utvrđen plan o. ponovnoj italijanskoj okupaciji II i III zone.
28. avgust — Poverenik CK KPJ Dragan Pavlović uputio Centralnom komitetu izveštaj o stanju u Makedoniji. On iznosi, pored ostalog, da je Satorov sa još 2 člana PK, odbio da prizna odluku o isključenju iz KPJ i da partijsku organizaciju u Makedoniji preda povereniku CK KPJ.
29. avgust — Vlade SSSR-a, V. Britanije i Irana potpisale primirje.
- Nemački 39. oklopni korpus zauzeo Sliselburg, na obali Ladoškog jezera. Time je otpočela blokada Lenjingrada.
30. avgust — Kominternu donela odluku da partijska organizacija Makedonije ostane u sastavu KPJ, a ne da se pripoji BRP(k).
- CK BRP(k) uputio Centralnom komitetu KPJ pismo u kome prihvata odluku Kominterne da partijska organizacija Makedonije ostane u sastavu KPJ. U istom pismu on traži da se kazna Šatorovu ublaži, jer je smatra preoštrom.
31. avgust — Politbiro CK KPJ. neobavešten o odluci Kominterne, na svojoj sednici u Beogradu doneo sledeće zaključke: da se CK BRP(k) uputi pismo povodom stanja u PK KPJ za Makedoniju; da se članovima KPJ u Makedoniji uputi otvoreno pismo sa pozivom na akcije; da se o stanju u Makedoniji obavesti Kominternu; da se u Makedoniju ponovo uputi poverenik CK KPJ Dragan **Pavlović** sa zadatkom da sprovede pomenuta pisma i da organbuje NOP odrede u Makedoniji. Osim toga je rešeno: da se sazove savetovanje GS NOP odreda Jugoslavije sa rukovodstvima iz svih pokrajina i da se istovremeno održi proširena sednica CK; da se obnovi izdavanje »Proleter« i preduzme niz mera u vezi s radom omladine i NO fronta.
- Finsko i nemačke trupe zauzele Viborg (kod Lenjingrada).
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito obavestio Kominternu o pripremama za stvaranje Narodnog komiteta oslobođenja, koji će biti neka vrsta centralne narodne vlasti.
- Avgust k. — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio direktivu Centralnom komitetu KPH: da koordinira dejstva u Lici i Bos. krajini, da šalje španske borbe u Bosnu i da preuzima mere radi snabdevanja partizana odećom i obućom u zimskim uslovima. Pored toga, on traži da CK KPH odredi tri — četiri predstavnika HSS za Narodni komitet oslobođenja.
- Iz Grčke prebačen u Srbiju 3. bataljon nemačkog 433. pešadijskog puka, i 220. protivtenkovski divizion nemačke 104. pešadijske divizije kao pojačanje nemačkim trupama u Srbiji i kao pomoć u ugušenju ustanka.
- Avgust — CK SKOJ-a izdao proglas »Mlada generacija svih naroda Jugoslavije«, pozivajući na oružanu borbu protiv okupatora i njegovih slugu.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. avgust — Na Ovojcima (kod Širokog Brijega), posle zverskog mučenja u zatvoru u Mostaru. ustaše streljale sekretara MK KPJ za Mostar i člana Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu Jusufa Cevra, narodnog heroja.
- U Ključu ustaše streljale 500 Srba.
2. avgust — Gerilski odredi Štaba za Bos. Grahovo i okolinu zauzeli raskrscnicu puteva Vrtoče i žand. st. Lipu, i time odsekli neprijateljski garnizon u Bos. Petrovcu

- Ustaše i domobrani (jačine jednog bataljona) iz Trebinja pokušali da se probiju u /beg na pl. Viduši. Potiskujući delove Vidušskog odreda narodne vojske, oni su preko Begović-Kule, sutradan izbili na Zmijčinac. ali su ovde protivnapadom razbijeni
  - U San. Mostu (u žitnom magaeinu i na polju -Šušnjar*) četa Zagrebačkog ustaškog bataljona streljala oko 800 talaca. Pokolj je nastavljen i idućih dana. tako da je u tom srezu ubijeno oko 3.000 Srba (ljudi, žena i dece).
  - U Jablanici (kod Mostara) ustaše formirale logor — sabiralište, gde su zatvarali Srbe, koje su zatim prisilno preseljavali u Srbiju ili internirali u koncentracioni logor u Gospiću. Krajem meseca logor je rasformiran.
  - Kod s. Dobanovaca grupa ustanika iz Janja uništila voz i porušila železničku prugu D. Vakuf — Jajce.
  - U Glamoču i u desetak okolnih sela ustaše streljale i poklale oko 700 ljudi.
  - Us. Baljcima (kod Bileće). na sastanku komandi četa narodne vojske bilečkog sreza, izabran Sreski štab narodne vojske, i došlo do prvih razmimoilaženja sa četničkim elementima na pitanju borbe protiv okupatora.
3. avgust
- Kod s. Sretice gerilski odredi Štaba za srez Bos. Grahovo i okolinu razbili polubataljon domobrana, koji se, probijao iz s. Potoka u Ključ. Tom prilikom su mu naneli gubitke od 50 mrtvih.
  - U Prijedoru i okolini ustaška Kvaternikova garda i Leteća žandarmerijska četa pobile oko 700 ljudi, žena i dece, a idućih dana u selima Omarskoj i Piskavci još nekoliko stotina.
  - U Drvaru otpočeo rad radionice za opravku naoružanja i izradu ručnih bombi i nagaznih mina. Za oko 50 dana njenog postojanja 39 radnika je proizvelo preko 5500 ručnih bombi i veći broj nagaznih mina i izvršilo brojne opravke naoružanja.
4. avgust
- U s. Oplićima ustaše uhapsile 102 odrasla Srbina i, posle mučenja u Čapljini, najveće ih bacile u jamu na Bivoljem brdu. Idućih dana u istu jamu je bačeno još lofi ljudi iz s. Klepaca i 38 ljudi iz s. Tasovčića.
  - Ustaše opkolile srpsko selo Pribllovcе (kod Čapljine) i, ne našavši odrasle muškarce, sakupile sve žene i decu, njih 414. Posle dva dana bacile ih u jamu u s. Surmancima. Idućih deset dana uhvatile i ubile još 168 stanovnika tog sela.
5. avgust
- Vojne desetine Sreskog štaba za Birač zauzele s. Sekoviće (kod Vlasenice). To je početak masovnog ustanka u Birču.
  - U Sekovićima, po naređenju Oblasnog štaba za tuzlansku oblast, formirana Komanda mesta.
  - U Berin-IIanu (kod Zenice) ustaše uhvatile devet komunista (i ranile jednog) koji su predstavljali deo jezgra od koga je uskoro trebalo da se formira Zenički NOP odred.
- August p.
- U selima opštine Bosanska Bojna (kod Cazina) ustaše pobile oko 1.700 Srba (ljudi, žena i dece).
  - Kod s. Karađorđeva (na putu Bihać — Slunj) ustaše pobile oko 1000 Srba.
  - U selima oko V. Kladuše ustaše ubile oko 1500 Srba (ljudi, žena i dece), kao 1 nekoliko muslimana i Hrvata koji su se suprotstavili pokolju.
6. avgust
- U Jajcu ustaše uhvatile člana Oblasnog vojnog rukovodstva (komiteta) za Bos. krajinu Ivicu Mažara, narodnog heroja, koji je u tom kraju trebalo da organizuje ustanak i formira partizansku četvu. Pošto su otkrile njegov identitet, ustaše su ga internirale i streljale.
  - Ustaše i policija pohapsile većinu (preko 20) članova KPJ u Zenici i time sprečile rušenje Simens-Martinovih peći u željezari koje je, po direktivi Generalnog sekretara KPJ Josipa Broza Tita i PK KPJ za BiH, pripremio MK KPJ za Zenicu. Ranjen pri pokušaju da izvrši diverziju te da ne bi živ pao u ruke ustašama, ubio se sekretar MK KPJ za Zenicu Ibrahim Perviz, narodni heroj.
  - U ustaškom logoru Kruščici (kod Travnika) ustaše pobile 24 zatvorenika koji su se bili pobunili i ubili komandanta logora.
  - U šumi kod s. Dabrovine (na pruži Podlugovi — Vareš) žandarmi razbili partijsko i vojno rukovodstvo koje je pripremalo ustanak u rudarskom basenu Vareš — Breza. Zarobljeno 14 partizana, a jedan poginuo.

- T. avgust* — U Bogutovom Selu (kod Bijeljine) održan prvi sastanak Podštaba /a Majevicu.' Konačno je oformljen Podštab. podeljene su dužnosti, dati su zadaci partizanskim odredima (grupama) i određen je početak akcije: noću 10/11. avgusta 1941.
- Ustanici, pod rukovodstvom Sreskog Slaba za Birač, zauzeli žand. st. Papraču (kod Vlasenice).
- 8. avgust* — Na putu između Bravskog i Bos. Petrovca gerilski odredi uništili domobransku snabdevačku kolonu (7 kamiona i 120 vojnika) koja se iz Ključa probijala u Bos. Petrovac (samo 30 vojnika se vratilo u Ključ).
- Romanijski odred Romanijske partizanske čete zauzeo žand. st. u selu Mokrom (kod Sarajeva).
- 8/9. avgust* — Četiri gerilska odreda Sreskog Štaba za Bos. Petrovac zauzeli s. Krnješu (kod Bos. Petrovca) većim delom uništili posadu (jednu domobransku četu).
- 9. avgust* — Dve čete i jedna baterija 718. nemačke pešadijske divizije i četa domobrana, posle oštre borbe, zauzele s. Mokro i potisnule delove 3 (Romanijske) partizanske čete sarajevske oblasti.
- 9/10. avgust* — Kod s. Rakovice (na putu Sarajevo — Kiseljak) delovi 1 (Semizovačke) partizanske čete sarajevske oblasti napali kamion u kome su bile ustaše te 6 ustaša ubili i trojicu ranili. Sutrad. za odmazdu, ustaše iz Sarajeva i Travnika pohvatale 80 Srba iz 7 okolnih sela i pobile ih, a zatim spalile.
- 10. avgust* — Partizani Sreskog štaba za Birač i Planinska četnička grupa zauzeli Vlasenicu. Posada (delovi 4. domobranskog graničkog bataljona i mesni žandarmerijski vod) razbijena i delom zarobljena.
- 10/11. avgust* — NOP odredi Podštaba za Majevicu izveli prve akcije- presekli tt linije i oštetili nekoliko manjih mostova na Majevici i u Semberiji.
- 11. avgust* — U selima sreza Brčkog ustaše i žandarmi uhapsili 317 talaca.
- Grupa od 50 ustaša iz Stoca pobila i opljačkala sve stanovnike s. Cavaša kod Ljubinja ukupno 116 ljudi, žena i dece.
- 12. avgust* — Iz zasede na Muzuljama (zaselak s. Paprača) grupa birćanskih partizana, pod rukovodstvom komandanta Štaba NOP odreda za tuzlansku oblast, uništila 4. četu 8. domobranskog puka.
- Na putu Ključ — Sitnica, iz zasede Manjački NOP odred uništio domobransku patrolu od 25 vojnika.
- 13. avgust* — Iz zasede na ulazu u s. V. Palančište, delovi 2 (Kozarske) partizanske čete za Bos. krajinu razbili jednu kombinovanu nemačko-ustašku kolonu jačine čete i naterali je na povlačenje u Prijedor.
- 14. avgust* — Jake ustaško-domobranske snage (22 bataljona), podržane delovima nemačke 718 pešadijske divizije, otpočele operaciju u cilju ugušenja ustanka u Bos. krajinu. U početnim dejstvima neprijatelj je odbacio ustanike od komunikacija, ali je on 26. avgusta, zbog rasplamsavanja ustanka u srednjoj i istočnoj Bosni i zbog neuspeha kod Oštrejla. bio prisiljen da obustavi napade.
- Iz Bihaća i Bos. Krupe dva domobranska bataljona. ojačana tenkovima, posle dvodnevni borbi deblokirala Bos. Petrovac, čiji su garnizon gerilski odredi Sreskog štaba za Bos. Petrovac držali u blokadi deset dana.
- Ustaške vlasti otpočele interniranje i prisilno iseljavanje Srba iz Mostara u koncentracioni logor u Gospiću ili, preko Višegrada, u Srbiju. Krajem meseca iseljavanje obustavljeno.
- Iz Tuzle ustaška policija počela deportaciju Srba i Jevreja u koncentracioni logor Jasenovac. U prvom transportu se nalazio i Mitar Trifunović Učo, narodni heroj, i jedna od vodećih ličnosti radničkog pokreta u Bosni između dva rata. U tom je logoru, neutvrđenog dana, streljan.
- Na Crvenim stijenama delovi Romanijske partizanske čete sprečili prodor jedne čete nemačke 718. pešadijske divizije na Romaniju, naneli joj gubitke i odbacili je u Mokro. Pred večer, po pristizanju jačih domobranskih snaga, nemačko-domobranska kolona je neometano produžila za Vlasenicu.

¹ Sreski štali (nazivan I Štabom sektora Majevicu).

14115. avgust — Delovi Bijeljinskog NOP odreda izvršili neuspeo napad na žand. st. Dragaljevac (kod Bijeljine).
15. avgust — U s. Meduvodu (kod Bos. Dubice), pod rukovodstvom Ciana Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu, održano savetovanje dvadesetak rukovodilaca ustanka u srezovima Prijedor, Bos. Novi i Bos. Dubica. Pretresani stanje u odredima i rezultati prvih borbi; kritikovani taktika frontova i nevršenje diverzija; formirano jedinstveno rukovodstvo — Štab 2 (Kozarske, Prijedorske) partizanske čete za Bos. krajinu; postavljeni zadaci: formiranje više udarnih odreda (grupa) po ugledu na već formiranu udarnu desetinu, brže naoružanje itd.
- Partizanska grupa sa pl. Cemernice zauzela i demolirala opštinu i poštu u Sken-der-Vakufu, ali se žand. st. održala do pristizanja pojačanja.
- Avgust p. p. — U s. Prekaji (kod Drvara), odlukom Štaba gerilskih odreda za srez Bos. Grahovo i okolinu, formiran Štab gerilskih odreda za Glamoč i okolinu.
- Avgust s. — Na Poniru (kod Banje Luke) sekretar Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu formirao Oblasni vojni štab za Bos. krajinu. Istovremeno je izvršen raspored kadrova za krajeve Bos. krajine u kojima se ustanak već bio jače rasplamsao.
- U s. Brezicima na pl. Ozrenu, po direktivi Oblasnog štaba za tuzlansku oblast, formiran Štab NOP odreda sektora Ozren.
- Avgust d. p. — Kod Oštrelja četnici ubili člana SK KPJ i NO veća u Drvaru Vasu Kelečevića, narodnog heroja, kada je pokušao da zaštiti jednu porodicu.
- Novi Oblasni štab za Hercegovinu, sa grupom članova KPJ (ukupno 28 ljudi), izašao iz Mostara, preko Veleža i, na oslobođenu teritoriju gornje Hercegovine i u s. Brataču došao u kontakt sa prvim ustanicima.
- 15/16. avgust — Jedan domobranski bataljon, nastupajući od Sarajeva, ušao u Vlasenlcu, pošto četnici nisu pružili nikakav otpor.
16. avgust — Odlukom delegata CK KPJ Marka Oreškovića, objedinjavanjem i reorganizacijom ustaničkih jedinica iz delova Bosne, Like i Dalmacije, formirana Drvarska brigada (»Brigada gerilskih odreda za oslobođene krajeve Bosne i Like«) sa sedištem u Drvaru. Štab gerilskih odreda za Bos. Grahovo i okolinu preimenovan u Štab brigade, ostali sreski štabovi idućih dana preimenovani u štabove bataljona a odredi (delom objedinjavanjem po 2—3 odreda) reorganizovani u čete, koje su se još neko vreme nazivale odredima.
- 16/17. avgust — Partizani Sreskog štaba za Birač razbili jednu polučetu domobrana i zauzeli s. Stupare.
- 17/18. avgust — Grupa htisinskih rudara koja je po odobrenju partijskog rukovodstva u s. Bukinju (kod Tuzle) formirala ustaški tabor da bi se na laj način snabdela oružjem i municijom, sa crvenom zastavom izašla na Ozren planinu, gde je od nje formirana Husinska rudarska četa.¹
18. avgust — Jedan domobranski bataljon, nastupajući iz Vlasenice, ušao u Han-Pijesak, iz koga su četnici pobjegli.
- Četiri ustaška i domobranska bataljona, ojačana manjim nemačkim delovima, napadom iz Prijedora, Lješljana, Blagaja, Dobrljina, Kostajnice i Dubice probili frontove kozarskih ustanika, zauzeli sva sela ispod Kozare 1 u njima izvršili brojna ubistva, pljačke i paljevine u cilju zastrašivanja stanovništva. Po naređenju Štaba 2, partizanske čete za Bos. krajinu, u duhu odluka savetovanja u Meduvodu, naoružani borci su se, posle žilavih petodnevnih borbi, povukli u planinu Kozaru.
- Po naređenju Štaba sarajevske oblasti, na Romaniji formiran Romanijski partizanski bataljon od dotadašnje Romanijske partizanske čete.
- Četnici iz okoline zauzeli Srebrenicu. Delovi 4. bataljona Vojne krajine probili su se u Drinjaču, dok je 105 domobrana zarobljeno.
19. avgust — U tročasovnoj borbi na putu Mokro — Podromanija dve čete Romanijskog partizanskog bataljona razbile jedan poterni odred nemačke 718. pešadijske divizije, jačine oko 100 vojnika.
- Kod Ključa gerilski odredi Ribnika i okoline odbili pokušaj dve čete domobrana i ustaša iz Ključa da zauzmu Ribnik

¹ Od boraca legendarne Husinske čete oslobođenja je dožlvco suino Mljo KeroSevlc Gujo, narodni heroj, all on je 194K pao u sukobu sa četnicima

- Kod s. Ostrovice (blizu Kulen-Vakufa) gerilski odredi Sreskog štaba za D. Lapae razbili ojačani 26. domobranski pohodni bataljon.
Kod Predolja (na putu Stolac — Berkovići) grupa od dvanaest boraca čete narodne vojske iz zbegova Kubaš i Zasada uništila jedan vod domobranskog 7. pešadijskog puka.
- 20. avgust
  - Po naređenju Štaba Drvarske brigade, gerilski odredi na frontu prema Bos. Petrovcu reorganizovani u 1. bataljon »Sloboda« Drvarske brigade. Time je Sreski štab za Bos. Petrovac prestao da postoji.
  - U Birću završena reorganizacija ustaničkih snaga: formirano 7 NOP odroda, svaki jačine čete.
Formiran Sreski štab narodne vojske za Nevesinje.
- 21. avgust
  - Na Ublima (kod Bileće) održano vojno-partijsko savetovanje sreskih štabova narodne vojske Bileće, Nevesinja i Gacka¹. Doneta je odluka o »opštem ustanku«, razrađen je plan napada na neprijateljska uporišta i rešeno je da pogranične crnogorske partizanske jedinice, čiji su predstavnici takođe prisustvovali savetovanju, pomognu ustanak u Hercegovini.
  - U Drvaru, na inicijativu člana CK KP.1 i Štaba Drvarske brigade Marka Oreškovića, održana Konferencija žena Srпкиnja, Slovenki, Hrvatica i muslimanki iz šire okoline Drvara, na kojoj je Irmnifestovano bratstvo i jedinstvo naroda Jugoslavije, a borcima upućeno pismo da i straju u borbi protiv okupatora i da se uzdrže od osvete.
- 22. avgust
  - Na Crvenim stijenama dve čete Romanijskog partizanskog bataljona sprečile prodor ledne čete domobrana iz Mokrog na Romaniju i spalile 4 kamiona.
  - Miruška i Zavodska četa narodne vojske Sreskog štaba za Bileću spretile ispad 2. bataljona domobranskog 14. pešadijskog puka iz Bileće u pravcu s. Miruša. Sutradan ponovljeni ispad odbijen uz pomoć nekoliko gerilskih odreda iz Crne Gore.
  - Napadajući od s. Zirovca (kod Dvora na Uni), Bužima i Otoke (kod Bos. Krupe) ustaše, domobrani i žandarmi izvršili pokolj oko 700 seljaka — Srba u selima Stabandži, Zborištu, N. Selu, Ivanjskoj i Glodini.
  - U Bihaću ustaše streljale sekretara mesne organizacije KPJ u V. Kladaši Milana Pilipovića, narodnog heroja. Kad je Pilipović pokušao da vozom iz Bihaća ilegalno prebaci 70 pušaka i 3 sanduka municije ustaše su ga prepoznale, ranile i uhvatile.
- 23. avgust
  - NOP odredi pod rukovodstvom Štaba ozrenskog sektora, praćeni masom naroda, u ranim jutarnjim časovima izvršili napad na Doboju, jedan od najvažnijih železničkih čvorova u Bosni i Hercegovini. Oni su porušili pruge koje od Doboja vode prema Slav. Brodu do Kotorskog, prema Sarajevu do Maglaja, prema Tuzli do Bos. Petrova Sela i prema Tesliću do Tešanjke (oko 60 km). U dvodnevni borbama su zauzeli Doboju (bez tvrđave), Gračanicu, Maglaj i desetak železničkih slanica. Uz to, uništili su tt linije u dužini od 50 km.
  - NOP odredi Slaba ozrenskog sektora skoro bez otpora zauzeli Gračanicu i razoružali žandarmerijsko-ustašku posadu, zatim se povukli.
- 23/24. avgust
  - Oko 300 ustanika izvršilo tetiespeo napad ria Modriću.
- 24. avgust
  - NOP odredi pod rukovodstvom Štaba ozrenskog sektora, posle kraće borbe razoružali miliciju i domobrane (zaplenivši 130 pušaka i 2. p. mitraljeza) i zauzeli Maglaj, demolirali poštu i državne ustanove i evakuisali znatan plen, a hranu iz magacina podelili narodu. Maglaj je sutradan, pod pritiskom neprijatelja, napušten.
  - NOP odredi pod rukovodstvom Štaba ozrenskog sektora, po evakuaciji oko 50 tona puščane municije i konzervi, spalili vojna skladišta u Barama i Usori (kod Doboja), uništivši nekoliko stotina tona razne municije. Eksplozije, koje su porušile dve zgrade u oba mesta, i požar trajali su čitavu noć.
  - Dva ojačana NOP odreda (ukupno oko 250 boraca) pod komandom Sreskog štaba za Birač napala Kiadanj, prodrla u grad i zauzela žand. st., ali, zbog neaktivnosti četnika neprijatelj ih protivnapadom fidbacio.
- 25. avgust
  - Posle dvodnevni borbi, jake snage neprijatelja (8 ustaških, domobranski i nemačkih bataljona) sa pravca Sarajeva, Slav. Broda i Tuzle ovladale Dobojem, dobojskim železničkim čvorom i komunikacijama u dolini reke Bosne i Spreče. NOP odredi

¹ Predstavniku iz Južne Hercegovine r.aključel tog savetovanja su preneti 27. Vili 1141.

se povukli na Ozren i sprečili svaki pokret neprijatelja van komunikacija, dok je na Trebavi, zbog četničke izdaje nastupilo naglo osipanje.

- Po naređenju PK KPJ za Crnu Goru. Boku i Sandžak, iz Nikšića je, radi pomoći na organizaciji ustanka u Hercegovinu došao jedan bataljon izabranih gerilaca sa sekretarom OK KPJ za Nikšić. Bataljon se u gatačkom srezu zadržao petnaestak dana. Njegovom pomoći formirani su Sreski štab narodne vojske i Narodno veće (SNO odbor) i ostvaren je uticaj Partije u većem broju četa.

25/26. avgust

- Nekoliko četa narodne vojske Oblasnog štaba za Hercegovinu izvršilo napad na ustaško-domobranksko uporište u s. Berkovićima (kod Stoca). Razoružano i zarobljeno oko 100 domobranksa, žandarma, ustaša i milicionera.
- Tri čete Romanijskog partizanskog bataljona zauzele Sokolac i većim delom zarobile posadu. Zaplijenjeno: 3 mitraljeza, 4 p. mitraljeza i 55 pušaka. Bataljon je za tu akciju pohvaljen od VS NOP odreda Jugoslavije.

26. avgust

- Cete narodne vojske Oblasnog štaba za Hercegovinu razoružale muslimanska sela opštine Patnice (koja su još pre napada prikupila oružje da ga predaju ustanicima), dok se oko 100 milicionera sa oružjem povuklo u Planu. Zand. st. u s. Divinu takođe se predala. Zaplenjeno je oko 270 pušaka i 1 p. mitraljez.

U žestokim trodnevnim borbama kod Oštrelja 1. bataljon »Sloboda-¹ Drvarske brigade, slomio napad 6 domobrankskih i ustaških bataljona podržanih artiljerijom, avijacijom i tenkovima. U tim borbama neprijatelj je imao 200 mrtvih i preko 200 ranjenih, a zaplenjeno je 9 mitraljeza i 18 p. mitraljeza.

27. avgust

- Kod s. Mosko (na putu Trebinje — Bileća) nekoliko četa Sreskog štaba narodne vojske za Bileću, uz pomoć dva gerilska odreda iz Banjana, razbilo ojačani kombinovani bataljon 14. domobrankskog puka koji je upućen u pomoć ugroženom garnizonu u Bileći, a potom zauzeli žand. st. Jasen (kod Trebinja). Zaplenjeno: 1 haubica, 2 minobacača, 4 mitraljeza, 21 p. mitraljez i preko 200 pušaka.
- Iz zasede na putu Bravsko — Bos. Petrovac delovi 1. bataljona Drvarske brigade razbili jedan polubataljon 10. domobrankskog puka.
- Cete narodne vojske Janja i Pljeve zauzele s. Sipovo (kod Jajca) uništivši domobrankski 28. bataljon. Tom prilikom je zaplenjeno: 2 topa, 6 mitraljeza, 12 p. mitraljeza i 250 pušaka.

28. avgust

- Hercegovačke čete narodne vojske pod rukovodstvom Oblasnog štaba za Hercegovinu, uz pomoć nekoliko crnogorskih gerilskih odreda, posle dvodnevne borbe zauzele s. Planu.
- Na konferenciji delegata seoskih NO odbora u Ribniku (kod Ključa) izabran Opštinski NO odbor¹.
- Kod srušenog brusničkog mosta na putu Lopare — Brčko ustaše, za odmazdu, streljale 50 talaca iz brčanskog zatvora.
- Stab Drvarske brigade imenovao komesarijat opštine Prekaja² — kako je nazvan opštinski NO odbor Prekaja (kod Glamoča). Odbor su sačinjavali predsednici seoskih »ekonomsko-poljoprivrednih« odbora.
- U Doboju četnički elementi, koji su se nametnuli za rukovodiocce ustanka na Trebavi, potpisali sporazum sa predstavnicima NDH o obustavi vatre. Time je ustanak na Trebavi ugušen. Manja grupa boraca se održala u Trebavskoj šumi i kasnije se prebacila na Ozren.
- Kod ž. st. Bradine (na pruzi Sarajevo — Mostar) minama srušen u provaliju jedan teretni voz.
- Objedijavanjem ranije formiranih NOP odreda na Manjači, Cementici, Uzlomcu i Crnom vrhu, formirana Prva (Banjalučka) partizanska četa za Bos. krajinu.
- Cete narodne vojske Janja i Pljeve razbile delove jednog domobrankskog bataljona i zauzele s. Jezero (kod Jajca). Zaplenjeno 2 topa.

28/29. avgust

- Pod rukovodstvom Oblasnog štaba za Hercegovinu, čete narodne vojske i crnogorski Banjsko-vučedolski bataljon ušli u Bileću. Domobrankska posada (dva bataljona). sa ostacima posade s. Plane, povukla se u vojni logor.

29. avgust

- Ustanici ušli u Mrkonjić-Grad, gde im se predala jedna četa domobranksa i 10 žandarma. Zaplenjeno 15 kamiona i 30 p. mitraljeza.

¹ TnCan naziv nije poznat: vjerovalno se nazivao komesarijatom.

- Jedan bataljon italijanske divizije Kačatori dele Alpi« sa pravca Vilusa i motorizovani delovi italijanske divizije Marke« iz Trebinja deblokirali domobranski garnizon u Bileći. Tim je ujedno počela italijanska renkupacija tzv. druge zone.

Paljanska četa Trebevičkog partizanskog bataljona uništila posadu u planinskim domovima na Jahorini (žand. st. i vod domobrana).

Oko 400 partizana iz pet odreda Sreskog štaba za Bij-ač i planinska četnička grupa (oko 100 boraca) izvršili napad na Kladanj, koji zbog neusklađenosti dejstva nije uspeo. Sutradan je napad ponovljen, ali opet bez rezultata.

30. avgust.

- ~J rejonu s. Crnjelova (kod Bijeljine) jače ustaško-domobranske snage napale Bijeljinski NOP odred Podštaba Majeveca. Odred se manjim delom održao u šumama uza Savu, dok se njegova glavnina 1. septembra prebacila preko r. Drine u Srbiju, gde je ušla u sastav Valjevskog NOP odreda (pod nazivom: Bijeljinska četa).
- Kod s. Rastošnice (na putu Lopare — Zvornik) Majevički NOP odred Podštaba za Majevicu, posle višečasovne borbe, odbio napad čete domobrana iz Bijeljine. ojačane ustašama i milicionerima (ukupno 270, sa 2 topa i 4 mitraljeza). Ustaše su u s. Rastošnici ubile 35 a uhapsile 60 ljudi.
- U Mrkonjić-Gradu, na inicijativu Oblasnog štaba za Bos. krajinu, formiran GNO odbor.

30/31. avgust

- između ž. st. Stambuičića i Korana (na pruži Sarajevo — Višegrad) delovi Romanijskog NOP bataljona srušili most i voz.

31. avgust

- U Drvaru održano savetovanje vojnih delegata NO gerilskih odreda Drvarske brigade. Prisustvovali 30 delegata sreskih i bataljonskih Štabova, podštabova i gerilskih odreda, Stab brigade i član CK KPJ Marko Orešković. Razmatrana je situacija nastala nastojanjem italijanskog okupatora da poeepa ustaničke snage i razobličena je saradnja četnika s njima. Doneta je rezolucija o ciljevima borbe, koja je deo NOB-a svih naroda Jugoslavije; postavljen je hitan zadatak: dovršenje organizacije vojske i pozadine; izražena je spremnost za borbu protiv svih okupatora (posebno italijanskog) i domaćih izdajnika. U tom smislu izdati su proglašeni Srbima, muslimanima i Hrvatima, kao i italijanskim vojnicima. Izabran je Vojni sud Drvarske brigade.
- Us. Krnjeuši (kod Bos. Petrovca) delovi Drvarske brigade razbili jednu domobransku četu i zauzeli selo.
- Lastvanska gerilska četa i grupa boraca Grahovskog bataljona zauzeli Lastvu (kod Trebinja) i zarobili žandarmerijsku posadu.
- Čete narodne vojske Oblasnog štaba za Hercegovinu otpočele trodnevni napad na ustaško-domobranski garnizon u Ljubinju. Međutim, 1. septembra je neprijatelju pristiglo pojačanje iz Stoca i Dubrovnika, pa je napad i inače slabo organizovan, 2. septembra obustavljen.
- Ma brdu Zečak (kod Trusine) grupa boraca iz odreda narodne vojske »Nevesinjska puška« razoružala 340 domobrana dok se oko pola jedne čete probilo za Stolac.
- Delovi 1. partizanske čete za Bos. krajinu zauzeli s. Bočac (kod Banje Luke) i uništili posadu žand. stanice, ali ga je sutradan jedan ojačani bataljon domobrana potisnuo na pl. Cemernicu.
- U Drvaru, na velikom narodnom zboru, izabrani Narodni sud (9 članova) i narodni tužilac a javnim izborom potvrđeno ranije imenovano Narodnooslobodilačko veće za Drvar i okolinu (32 člana).

Avgust k.

- PK KPJ za BiH uputio proglas narodu: opširno objašnjava dotadašnji razvoj ustanka: razotkriva okupatora, koji lažima i manevrima nastoji izazvati u narodu razdor i pokolj, poziva na šire pristupanje NOP odredima.
- Po naređenju Štaba sarajevske oblasti od Trebevičke partizanske čete formiran Trebevički NOP bataljon.
- Us. Desivoju (kod Gacka), uz pomoć OK KPJ ;a Nikšić, formiran Sreski štab narodne vojske i njegov savetodavni organ Narodno veće (u stvari SNO odbor).
- Od gerilskih grupa zbega u Bijeloj gori (kod Trebinja) formirana Lastvanska gerilska četa.
- Oblasni komitet KPJ za Hercegovinu, u saopštenju narodu, ogradio se od izdajničkog i razbijačkog rada šovinističkih elemenata koji su pozivali Srbe na borbu protiv muslimana.

Po naređenju Štaba Drvarske brigade, gerilski odredi Sreskog Štaba za Glamoč i okolinu reorganizovani u Glamočki (8) bataljon Drvarske brigade.

- Odlukom PK KPJ za BiH, zbog unutrašnjih slabosti, nebudnosti i nepotpunog izvršenja zadataka, raspuštene organizacije KPJ u Zenici. Varešu. Kaknju, Brezi. Visokom, Kasindolu, železičkoj radionici u Sarajevu i na železničkoj pruzi Sarajevo — Mostar. Prekidanje kontinuiteta partijskog rada usporilo je razvoj ustanka u krajevima gde su te organizacije delovale ali su sprečene dalje masovne provale.
- Formiran Sreski štab gerilskih odreda Krupa i Sana, koji je objedinjavao dvadesetak seoskih gerilskih odreda u Podgrmeču.
- U Sarajevu, po direktivi delegata CK KPJ Svetozara Vukmanovića Tempa, MK KPJ formirao ilegalnu partijsku tehniku, koja je radila neprekidno do oslobođenja.
- Obnovljen MK KPJ za Travnik.

U Mujdžićima (kod Jajca) počeo rad partizanske kovačnice i radionice za opravku oružja, koja je, sa manjim prekidima radila do 1944. godine.

U s. Čardaku (kod Mrkonjić-Grada) formirana radionica za izradu ručnih bombi.

CRNA GORA

- 1. avgust — Delovi italijanske divizije »Kačatori dele Alpi«, prilikom prolaska kroz pješivačka sela Zagorak i Cerovo (kod Danilovgrada) ubili šest ljudi.
- 2. avgust — Jedinice italijanske divizije »Venecija«, koje su nastupale od Podgorice (sada: Titograd) prema Mateševu, zapalile zaselak Raškovo Guvno (kod Lijeve Rijeke).
- 3. avgust — Italijanski vojnici nastupajući iz Podgorice (sada: Titograd) ka Kolašinu, loga dana i sutradan, spalili s. Verušu.
  - Banjanski i grahovski gerilci na više mesta prekinuli železničku prugu, kolski put * i tt veze između Nikšića i Bileće.
- 5. avgust — Iz zasede na Krnovu polju u rejonu Meki dolovi (kod Savnika) četa Jezerskog bataljona i manji delovi Drobnjačkog i Uskočkog bataljona napali italijansku kolonu divizije »Kačatori dele Alpi« (oko 100 kamiona i 15 tenkova), koja je od Nikšića nadirala prema Savniku. Borba se produžila i sledećeg dana. Pretrepvši osetne gubitke, neprijatelj je spalio sela Kruševice i Mokro. Poginulo 6 boraca a 3 civila ranjena.
  - Tedinice italijanske divizije »Venecija« zauzele Kolašin.
  - [italijanska komanda iz s. Bioča (kod Titograda) odlučila da kazni stanovništvo s. Rijeke Piperske gde je prethodnog dana uništena italijanska patrola. Kao kaznenu ekspediciju odredila je grupu od oko 100 dobro naoružanih vojnika, koji su upali u selo i počeli da pale kuće. Međutim, njih su napali šest gerilaca i desetak seljaka iz Rijeke Piperske, a kasnije i pritekli gerilci iz Rogamskog, Blizanskog, Lješko-poljskog i Mrčkog gerilskog odreda. Italijanski vojnici su se povukli prema jednoj pećini na obali Morače, gde su savladani. U toj borbi je poginulo ili se utopilo u Morači 79 vojnika, a jedan oficir i jedan vojnik su zarobljeni. Zaplenjeno je 60 pušaka, jedan mitraljez, jedan revolver i 3.000 metaka. Gerilci su imali samo jednog lakše ranjenog.
- Avgust p. — U svim selima na području Piperà izabrani seoski NO odbori.
  - Tri italijanska bombardera u više navrata bacili oko 200 komada manjih bombi na s. Goransko (u Pivi). Poginula dva a ranjena tri lica, dok su skoro sve kuće bile porušene.
- 6. avgust — Na Gracu (kod Nikšića) ustanici uspeli da čitav dan zadrže italijanske snage koje su nadirale od Nikšića u pravcu Savnika.
  - Delovi italijanske divizije »Kačatori dele Alpi« zauzeli Savnik. Jak otpor su pružili ustanički bataljoni Drobnjački, Uskočki i »Bajo Pivljanin«.
- 8. avgust — Na pl. Kameniku (kod Titograda) održano pokrajinsko partijsko savetovanje na kome su formirani Stab NO gerilskih (partizanskih) odreda za Crnu Goru, Boku i Sandžak i štabovi Zelskog, Durmitorskog, Lovčenskog i Komskog NOP odreda. Pored toga, posle kritičke analize julske akcije u kojoj je ukazano na propuste i greške, doneta je rezolucija (koju je kasnije CK KPJ odbacio zbog nepravilnog tretiranja ustanka).

Delovi italijanske divizije »Pusterija« ušli u Mojkovac, koji su branili Poljski, Kolašinsko-rečinski i Bjelopoljski ustanički bataljon.

- Tedinice italijanske divizije »Pusterija«, nastupajući od Kolašina prema Bijelom Polju, zapalile u s. Rijeci Mušovića (kod Kolašina) 15 kuća, internirale 7 muškaraca i dve žene i ocrale svu stoku koju su našle u selu. Neprijatelj je zatim zapalio katune na pl. Bjelasici. s. D, Štitaricu i deo s. Podbišća.
  - Nastupajući iz Podgorice (sada: Titograd) Italijanska divizija »Venecija« ušla u Andrijevicu.
  - Komandant italijanske 9. armije general Pircio Biroli izdao naredbu Komandi italijanskog 14. armijskog korpusa da konfiskuje imovinu ustaničkih porodica, da bi se na taj način lakše i brže obračunali sa ustanicima.
9. avgust — Privremeni Cetinjski vojni komitet izdao naredbu za pojačanje vojnih akcija protiv okupatora.
- Italijanska divizija »Pusterija« ušla u Bijelo Polje.
10. avgust — Delovi italijanske divizije »Pulje« ušli u Berane (sada: Ivangrad).
11. avgust — Cetinjski vojni komitet uputio narodu sreza cetinjskog, u kome ukazuje na postupke okupatora i izdajnički rad njegovih saradnika, i poziva narod da se ujedini i da stupa u ustaničke jedinice radi borbe protiv zajedničkog neprijatelja.
15. avgust — Italijanski bataljon iz Pljevalja upao u s. Meljak i pohvatao oko 15 ljudi. Posle dva dana se vratio u Pljevlja.
17. avgust — Nastupajući iz Nikšića jedinice italijanske divizije »Kačatori dele Alpi« ušle u Zabljak.
17. avgust — Toga dana i sutradan na konferencijama LI 14 sela Zete formirani ilegalni NO odbori, koji su razvili živu aktivnost na mobilizaciji boraca i na prikupljanju hrane, odeće i obuće za jedinice.
23. avgust — Održan sastanak MK KPJ za Cetinje na kome su prorađene nove direktive KP KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak u vezi sa daljim razvojem ustanka. Zaključeno je da se nastave gerilske akcije i da njima rukovode partijske organizacije.
30. avgust — MK SKOJ-a za Cetinje održao plenarni sastanak: pretresani su nedostaci i uspesi u proteklom periodu; doneti su zaključci o daljem radu i učvršćenju organizacija SKOJ-a.
- PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio instrukciju svim okružnim i mesnim komitetima i članovima KPJ: svim snagama podizati moral i borbenost širokih narodnih masa; odluke Slaba NO gerilskih (partizanskih) odreda za Crnu Goru Boku i Sandžak, disciplinovano i energično sprovoditi u život; odmah pristupiti formiranju NO odbora na oslobođenoj teritoriji; partijski rad prilagoditi novonastaloj situaciji.

HRVATSKA

1. avgust — U s. Kirinu (kod Vrginmosta) održan masovni zbor na kome je, na predlog članova KPJ, doneta odluka da odmah otpočne ustanak.
- U s. Krupi (kod Obrovca) ustanici ubili 21 ustašu, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 4 ranjena.
2. avgust — Ustanici ušli u s. Boričevac, iz koga su se ustaše i domobrani povukli u Kulen-Vakuf. Time je bio oslobođen čitav srez lapački.
- Kod s. Tušica (na putu Lovinac — Udbina) ustanici napali ustaški auto i ubili 6 a ranili 3 ustaše.
3. avgust — Kod s. Perne i s. Blatuše ustaše iz Vrginmosta i Topuskog napale ustaničke snage i prisilile ih da se povuku na Petrovu goru.
- Ustanici uništili poštansku zgradu u s. Tušiloviću (kod Karlovca) i pet mostova u okolini.
- 3/4. avgust — Ustanici iz s. Divosela (kod Gospića) napali ustašku posadu u tom selu i proterali je.

- Udarne grupe oštetile prugu između Kaštel-Sućurca i Kaštel-Gomilice, zbog čega je italijanski voz (lokomotiva i 4 vagona) izbačen Iz Sina.
- 4. avgust — U Zagrebu, iz Botaničkog vrta udarna grupu bacila bombe na četvru ustaškog univerzitetskog bataljona i ranila 28 ustaša.
- 5 avgust — U s. Ploči (kod Udbine) formiran Pločanski NOP odred.
- Ustanici iz s. Metka i s. Ploče (kod Gospića) napali ustaške posade u tim selima i proterali ih.
- Posle napada ustanika na ustašku posadu u s. Divoselu (kod Gospića), dva ustaška bataljona iz Gospića i Karlobaga napali na pl. Velebitu zbeg naroda iz s. Divosela i s. Čitluka i pobili oko 560 lica (većinom žena i dece).
- August p. — Privremeni glavni štab gerilskih odreda za Liku uputio proglas srpskom i hrvatskom narodu, u kome ih poziva na zajedničku borbu protiv okupatora i ustaša.
- CK KPH uputio poziv domobranskoj vojsci da se priključi borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- Na pl. Samarici (u Baniji) formiran NOP odred «Samarica» i Kalinski NOP odred.
- Kod s. Garešnice (kod Bjelovara) formirana Garešnička partizanska grupa.
- U Splitu, po odluci PK KPH za Dalmaciju, izbio višednevni generalni štrajk, koji je naročito zahvatio radnike brodogradilišta i električnog preduzeća, metalce, građevinare, drvodeljce, krojače i lučke radnike. Štrajkom je omogućen nesmetan i neopažen odlazak Splitskog NOP odreda na Dinaru. Italijanske okupatorske vlasti izvršile su brojna hapšenja komunista i simpatizera NOP-a.
- 6. avgust — U s. Kuplenskom (kod Vojnića) ustanici ubili dve ustaše.
- Ustaše pozvale srpsko stanovništvo iz opštine Kosinj (kod Perušića) na prekrštavanje, zatim 347 Srba, povezanih žicom, odvele u zaselak Kosu i tu ih na zverski način poubijale a njihove leševe spalile u jednoj kući.
- 7. avgust — Delegati CK KPJ Pavle Pap Silja i Mirko Kovačević Lala stigli u Split, gde su istog dana održali sastanak PK KPH za Dalmaciju, na kome je razrađen operativni plan organizacije ustanka.
- 1). avgust — Ustanici porušili prugu Split — Sinj na više mesta.
- 10. avgust — Kod Sv. Jurja (trig. 677). pod Kozjakom, po odluci PK KPH za Dalmaciju, formiran Solinski NOP odred.
- U s. Divoselu (kod Gospića) izabran seoski NO odbor.
- Znatan deo prvaka HSS i ostalih organizacija hrvatskog seljačkog pokreta na svečan način pristupio ustaškom pokretu i položio zakletvu Paveliću.
- 11. avgust — U Splitu, po odluci PK KPH za Dalmaciju, formiran Splitski NOP odred.
- U Zagrebu izašao prvi ratni broj lista Vjesnik . organa Hrvatske jedinstvene nacionalno-oslobodilačke fronte.
- 12. avgust — Kod s. Sušaca (blizu Sinja) ustaše i domobrani razbili Solinski NOP odred.
- Ustanici zauzeli s. Bović (kod Vrginmosta).
- U rejonu s. Grebaštica — s. Perković (kod Šibenika), po odluci PK KPH za Dalmaciju, formiran Primoštenski NOP odred.
- U šumi Orlovaći (kod Šibenika), po odluci PK KPH za Dalmaciju, formiran Šibenski NOP odred.
- 13 avgust — Kod s. Vodica (blizu Šibenika), po odluci PK KPH za Dalmaciju, formiran Vodičko-zatonski NOP odred.
- U s. Vačanima (kod Skradina) italijanske vlasti uhapsile člana CK KPJ Pavia Papa Silju, narodnog heroja, koga su 15. avgusta streljale u Skradinu.
- Ustaše prodrle u sela Kirin i Bović (kod Vrginmosta) i odbacile ustanike u s. Sjeničak.
- U Kambelovačkom gaju (kod Kaštela), po odluci PK KPH za Dalmaciju, formiran Trogirsko-kaštelanski NOP odred.

14. avgust — Na pl. Kamešnici, po odluci PK KPH za Dalmaciju, formiran Sinjski NOP odred.
— U s. Košutama (kod Trilja) italijanske i ustaško-domobranske snage iz Sinja, Dicms i Trilja uništile Splitski NOP odred. Tada je poginuo i španski borac član CK KP.) Mirko Kovačević Lala, narodni heroj.
15. avgust — Kod s. Đurića (u Zumberku), po direktivi CK KPH, formiran NOP odred 'Malija Gubec' (nazivan i Odredom proletera).
— U s. Metku (kod Gospića), pod rukovodstvom sekretara OK KPH za Liku, održan sastanak predstavnika ustaničkih sela iz sreza Gospić i obrazovano vojno rukovodstvo (štab) za srez Gospić.
- Avgust s. — U okolini Varaždina formirana prva partizanska grupa.
- Avgust d. p. — Na Tuhobiću (brdu kod Sušaka), po odluci OK KPH za Sušak, formirana Tuho-
bička partizanska četa »Boža Vidas«.
17. avgust — Iz s. Lovinca (kod Gračaca), otpočeo napad Lovinačke domobranske brigade, a sutra-
dan i napad Gračaćke brigade iz Gračaca u cilju zauzimanja oslobođene teritorije Like.
18. avgust — OK KPH za Karlovac imenovao jedinstveno vojno rukovodstvo a celo područje
Korduna i Banije podelio na 6 vojnih rejona, koji su rukovodili sa po nekoliko
NOP odreda na svojoj teritoriji.
— U srezu Gospić pod rukovodstvom OK KPH za Liku od svih ustaničkih jedinica
obrazovan gerilski bataljon »Velebit«.
— Kod s. Širitovaca (blizu Drniša) italijanske i ustaško-domobranske snage napale
Šibenski NOP odred. Poginula 3, ranjena 2 i zarobljeno 7 partizana. Neprijatelj je
imao 8 mrtvih i 10 ranjenih vojnika.
— Iznad s. Curuvije (kod Slunja) formiran NOP odred Primišlje.
— U s. Selištu (kod Gline) formiran prvi NO odbor u srezu Glina.
19. avgust — Gračaćka domobranska brigada prodrla u Mazin i Gornji Lapac. ali je protivna-
padom ustanika primorana na povlačenje ka Bruvnu.
— U šumi Divljači (kod Sesveta) ustanici napali žandarmerijsku patrolu i ubili jednog
žandarma.
- 20/21. avgust — Iz sabirnog logora u Gospiću upućeno vozom prema Zagrebu 2000 uhapšenih Jevreja
21. avgust — Ustaše napale partizanski logor u šumi Debeloj kosi (kod Vojnića). Napad odbijen.
Ustaše imale 1 mrtvog i 8 ranjenih.
— U Splitu diverzanti izazvali požar na trgovačkom brodu "Niko Matković«.
23. avgust — Slab gerilskih odreda za Liku preimenovan u Stab bataljona gerilskih odreda za
Liku i potčinjen Stabu brigade gerilskih odreda za oslobođene krajeve Bosne i Lik-
— Kod s. Ploče (kod Gospića) Pločanski NOP odred vodio borbu protiv 700 domobrana
Poginulo 6 domobrana.
- 24/25. avgust — Kod s. Kaldrme (blizu Knina) italijanske jedinice, izdajstvom četnika, napale i uni-
štile Šibenski NOP odred.
25. avgust — Na mostu u Slav. Brodu ustaše 1 nemački vojnici streljali oko 150 uhapšenih ljudi
iz derventskog sreza i okoline Bos. Broda.
26. avgust — U Sinju italijanski vojnici streljali 24 zarobljena partizana Splitskog i Solinskog
NOP odreda.
— U Slav. Požegi ustaše streljale 400 zatvorenika.
27. avgust — Partizani, uz pomoć meštana, odbili napad ustaša na s. Prokike (kod Brinja).
28. avgust — U s. Smiljanu (kod Gospića) ustaše pobile i bacile u jamu 30 Srba.
31. avgust — Odredi Debela Kosa i G. Skrad zauzeli žand. st. u Perjasici (kod Karlovca) i
zarobili 3 žandarma i 13 naoružanih civila a zaplenili 73 vojničke i lovačke puške
Tada je održan zbor i formiran Perjasički NOP odred.

1941. avgust

MAKEDONIJA

avgust 1941.

- Avgust k.*
- U Sinju italijanski vojnici slreljali borca Splitskog NOP odreda Vinka Pajića, narodnog heroja.
  - Tuhobička četa »Boža Vidas« napala ž. st. Lič (na pruzi Sušak — Fužine), ubila 7 i ranila 22 italijanska vojnika i uništila 10 vagona.
  - Uz pomoć CK KPII ponovo formiran OK KPH za Bjelovar, pošto je većina ranijih članova OK u toku jula i avgusta pala u ruke neprijatelja.
- Avgust*
- Po direktivi PK KPH za Dalmaciju formiran MK KPH za Knin. Njegov osnovni zadatak: formiranje NOP odreda.
  - Formiran MK KPH za Drniš.
  - Formiran SK SKOJ-a za srez Kastav.
  - U s. Toboliću (kod Slunja) formiran NOP odred Tobolić.
  - U Dabru (kod Brinja) formiran Dabarski NOP odred.
  - Formiran MK KPH za Vinkovce
  - U s. Sadilovcu (kod Drežnik-Grada) formiran seoski NO odbor.

MAKEDONIJA

- 2. avgust*
- MK KPJ za Bitolj organizovao u gradu ilindenske demonstracije u kojima su članovi KPJ izbacivali parolu »Da živi slobodna Makedonija«, koju je masa u porvorci prihvatila. Time je onemogućeno da bugarski okupator iskoristi praznik makedonskog naroda za svoje ciljeve.
  - Na bugarsko-italljanskoj demarkacionoj liniji karabinijeri uhapsili članove MK KPJ za Tetovo koji su se vraćali iz Skoplja. Zbog toga je došlo do vrlo teške situacije u partijskoj organizaciji u Tetovu.
- 3. avgust*
- U Skoplju održan sastanak PK KPJ za Makedoniju (prisutna 4 člana PK) na kome je poverenik CK KPJ Dragan Pavlović Šilja pročitao pismo CK KPJ od 24. jula o slabostima i oportunističkim stavovima PK i o isključenju Satorova iz KPJ. Sekretar i 2 člana PK se nisu složili sa stavovima i direktivama u pismu, te je Dragan Pavlović, u ime CK KPJ, suspendovao čitav PK. Međutim, PK je suspenziju odbio sa motivacijom da su za njega merodavne samo odluke CK BRP(k).
- Avgust p.*
- U Stipu formiran MK KPJ od 5 članova.
- Avgust p.p.*
- U Velesu (sada: Titov Velcs) Lazar Koliševski održao sastanak sa privremenim MK KPJ za Veles i upoznao ga sa pismom CK KPJ od 24. jula o štetočinskom radu Satorova i njegovih jednomišljenika. Odlučeno da se sa tim upozna celokupno članstvo i nastavi izvođenje diverzantskih i sabotažnih akcija. Formiran je novi MK KPJ za Veles.
- 7. avgust*
- Skopski oblasni policijski načelnik izdao naredbu kojom se reguliše način slanja nepoželjnih elemenata« na prinudni rad i određuju mesta pojedinih radnih grupa.
- Avgust s.*
- Diverzantska grupa, formirana od članova KPJ iz Skoplja, izvršila tri uspešne akcije na rudnik hroma »Raduša* kod Skoplja. gde je zaplenila dosta dinamita i drugog eksplozivnog materijala.
- 17. avgust*
- U Skoplju održano partijsko savetovanje kome je prisustvovao 1 predstavnik BRP(k) Petar Bogdanov, a na koje nisu pozvani poverenik CK KPJ Dragan Pavlović i članovi PK koji su bili na liniji CK KPJ. Cilj savetovanja je bio da se učvrsti položaj Satorova u partijskoj organizaciji Makedonije i poljulja vera članova u pravilnost linije KPJ u pogledu oružanog ustanka. Kritikovani su MK KPJ za Skoplje, što je otkazao poslušnost Pokrajinskom komitetu, i partijska organizacija Kumanova, što je dozvolila pristup Lazaru Koliševskom.
- August*
- MK KPJ za Strumicu formirao Mesni vojni štab (od 3 člana) sa zadatkom da prikuplja oružje i drugi materijal za NOP odred čije se formiranje predviđalo.
  - Na inicijativu MK KPJ za Skoplje, u nekoliko privatnih bravarskih radionica otpočela izrada bombi i drugih sredstava za diverzantske akcije.

SLOVENIJA

- 1 avgust* -- Na planini Mežaklji nemački vojnici izvršili neuspeo napad na Jeseničku partizansku četu.
- Na CemSeničkoj planini, od Trbovljanske i Zagorske grupe, formirana Revirska partizanska četa.
- Us. Cegelnici (kod Nakla) formirana 1. kranjska partizanska četu
- 5. avgust* — Na Vodičkoj pl. formiran Gorenjski partizanski bataljon, koji je imao i naziv: bataljon Ivan Cankar*.
- Na Dobrči i pod Storžtčcem netriački vojnici razbili Tržičko-kranjsku partizansku četu. Preostali borci su do novembra doajstvovali po grupama kada su se priključili Gorenjskom partizanskom baiajjonu
- Avgust />* -- U Ljubljani otpočela dejstva Službe obaveštavanja i bezbednosli (VOS) OF. koji je organizovala Partija za borbu protiv okupatora i kvislinga. Sastojala se od obaveštajne službe (OS) i službe bezbednosti (VS).
- Kod s. Prečne, od boraca iz Novog Mesta i Dolenjskih Toplica, formirana Novomeštanska partizanska četa.
- S avgust* — Partizani minirali prugu između Metlike i Crnometja.
- Na Kotliču (sada: Partizanskom vrhu. na pl. Jelovici) Gorenjski partizanski bataljon vodio uspešnu borbu protiv 400 nemačkih vojnika naoružanih i teškim oružjem.
- i), avgust* — Revirska partizanska četa napala posadu žand. st. u Zagorju i nanela joj gubitke.
- U Rožnoj Dolini u Ljubljani pripadnici službe VOS OF minirali železničku prugu.
- 11. avgust* — Celjska partizanska četa napala posadu nemačke žand. st. u s. Slivinici (kod Celja). Poginulo (> a ranjen 1 nemački žandarm.
- 12. avgust* — Us. Tacenu (kod Ljubljane) Rašička partizanska četa zapalila neniački kamion.
- 15. avgust* — Na pl. Mokrecu, od dela Molničke partizanske čete, formirana Mokrečka partizanska četa.
- 17 avgust* — Na području Kamnika formiran Kamnički partizanski bataljon.
- U Mariboru, ovoga dana i sutradan, nemački vojnici streljali 13 rodoljuba, među kojima i sekretara PK KPS za Štajersku i člana CK KPS Slavka Slandera i člana PK KPS za Štajersku Slavku Klavoru, narodne heroje.
- 30. avgust* — Deo Mokrečke partizanske čete izvršio neuspeo napad na karabinijersku stanicu na Turjaku (kod V. Lašče).
- August k.* — Na Brdu kod Ljubljane otpočeo rad ilegalne štamparije Podmornica . koja je štampala »Delo«, »Osvobodilnu frontu«, letke i drugo.
- Ai'ffusf* — U Ljubljani izašao prvi ratni broj lista »Delo«, organa CK KP Slovenije
- Od meštana iz s Stične (kod Grosuplja) i okoline formirana Stiška partizanska četa.

SRBIJA

- I avgust* — GŠ NOP odreda za Srbiju izdao građanima Beograda saopštenje o spasavanju člana Politbiroa KPJ Aleksandra Rankovića Marka.
- U Kragujevcu jedan omladinac zapalio kartu Evrope, istaknutu na javnom mestu, na koju su nemačke okupacione vlasti ucrtavale situaciju na istočnom frontu.
- Nemački zapovednik oružane sile za Jugoistok izveštava Vrhovnu komandu da će »uskoro u Srbiji biti izvedene planske akcije od strane Više komande R5 u cilju čišćenja krajeva u kojima su nemiri*.
- Na mestu zv. Zuljevac (blizu Negotina) OK KPJ za Zaječar formirao Krajinski NOP odred.
- Na brdu Ostrešu (kod s. Grivske, blizu Arilja), formirana Ariljska četa Uzičkog NOP odreda.

- Delovi Čačanskog NOP odreda oštetili prugu i presekli tt linije u neposrednoj okolini Čačka.
  - Us. Rogači (kod Sopota) delovi Kosmajskog NOP odreda napali i razoružali posadu žand. stanice.
  - Us. Prnjavoru (kod Svetozareva) delovi Pomoravskog NOP odreda razoružali žandarmerijsku patrolu.
- 2 avgust*
- U Nišu, omladinac Aleksandar Vojinović, narodni heroj, izvršavajući zadatak postavljen od partijske organizacije, bacio bombu u veliku salu hotela Park i toni prilikom ubio i ronio više nemačkih oficira.
  - Kod s. Lipovice (blizu Aleksinca) OK KPJ za Niš formirao Ozrenski NOP odred. Odred je istog dana u s. Bovnu (kod Aleksinca) razoružao 10 žandarma.
  - Na ž. st. Obradove Stolice (na pruži Zaječar — Paraćin) Boljevački NOP odred napao žand. posadu, zaplenio 5 pušaka, demolirao postrojenja i prekinuo prugu.
  - Us. Zaglavku (kod Bajine Bašte) delovi Užičkog NOP odreda razoružali posadu žand. stanice.
  - U rejonu s. Mokrina (kod Kikinde) Mokrinski NOP odred napao čuvare vršalica i zaplenio pušku.
  - Kod s. Dragutinova (sada: Miloševo, blizu Kikinde) grupa partizana Dragutinovačkog NOP odreda napala policijsku patrolu i ubila jednog policajca.
- 3 avgust*
- Prvi šumadijski NOP odred spalio opštinsku arhivu u selima: Maškaru, Zagorici, Ovsištu, Plaskovcu, Kopljaru, Vinči, Jagnjilu i napao žand. st. u s. Stojniku (kod Arandelovca) i razoružao :t žandarma.
  - Između Užica (sada: Titovo Užice) i Kosjerića delovi Užičkog NOP odreda posekli tt linije i napali žand. st. u s. Karanu.
  - Delovi Čačanskog NOP odreda oštetili železnčku prugu između ž. st. Preljina i Brđani i posekli tt linije kod s. Baluge.
  - Na Sokolini (ko'l s. Beserovine blizu Bajine Bašte) formirana Račanska četa Užičkog NOP odroda.
  - Us. Brgulama (kod Obrenovca) delovi Posavskog NOP odreda napali žand. stanicu.
  - Grupa ilegalaca preseklala tt linije u Beogradu i između Beograda i Makiša.
  - Kod manastira Ajđanovca (na pl. Jastrepcu) OK KP.T za Niš formirao Toplički NOP odred.
  - Na Timanskom Crnom vrhu OK KPJ za Požarevac formirao Požarevački NOP odred
- 3/4. avgust*
- Delovi Posavskog NOP odreda miniranjem oštetili železnički most na r. Tamnavi (između sela Brgula i Stublina) i prekinuli tt veze.
  - Na ž. st. Sevojn.i (kod Titovog Užica) I. četa Užičkog NOP odreda demolirala postrojenja, zapalila opštinsku arhivu i prekinula tt veze između Užica i Požege.
  - Us. Barajevu (kod Umke) delovi Kosmajskog NOP odreda napali žand. st. i razoružali 3 žandarma.
  - Na putu Čačak — Kragujevac delovi Čačanskog NOP odreda presekli tt linije.
- 4. avgust*
- U rejonu Simićevog salaša (kod Kikinde) nemačke poterne jedinice razbile Kikindski NOP odred. Od preostalih delova ovog odreda i od Mokrinskog NOP odreda formiran Kildndsko-mokrinski NOP odred.
- 4/5. avgust*
- Grupa ilegalaca iz Beograda preseklala tt veze kod s. Mirijeva (blizu Beograda).
- 5. avgust*
- Na Stanjevačkom polju (kod Kragujevea) OK KPJ za Kragujevac formirao Kragujevački NOI¹ odred.
- Beogradski ilegalci razbacali po ulicama u Beogradu i drumovinn u okolini, trokrake, 7 cm dugačke eksere za bušenje guma na vozilima.
- U s. D. Satornii (kod Arandelovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda napali i razoružali žand. st i spalili opštinsku arhivu.
- Iz nemačkog magacina u s. Jovcu (kod Kraljeva) delovi Kraljevačkog NOP odreda i aktivisti i/vukli 10 pušaka, a iz fabrike vagona u Kraljevu 10 pušaka i 1 p. mitraljez.

1941. avgust

SRBIJA

avgust 1941.

- Između ž. st. Batuša i V. Selo (kod Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda presekli telelonsku vezu.
- Na Klekovom vrhu (kod Ivanjice) formirana Moravička četa Užičkog NOP odreda.
- August p.*
  - Kod Ripnja delovi Kosmajskog NOP odreda porušili železnički most i razoružali žandarme.
  - U sastavu Požarevačkog NOP odreda formirane čete: Mlavska, Moravska, Ramska, Majdanpečka i Homoljska (Kučevska).
- fi. avgust*
  - Skojevska grupa iz s. Bešenovačkog Prnjavora (kod Iriga) oslobodila iz manastira dva uhapšena druga i jednu drugaricu, zarobila jednog ustašu i zaplenila pušku.
  - U Kragujevcu delovi Kragujevačkog NOP odreda spalili sedlarnicu i senjak i porušili prugu kod Kragujevca.
  - Na putu Krupanj — Loznica delovi Valjevskog NOP odreda srušili most.
  - U neposrednoj blizini s. Mokrina (kod Kikinde) Kikindsko-mokrinski NOP odred spalio 70 jutara pšenice.
  - U Kruševcu grupa skojevaca zapalila kvislinške novine.
- 6/7. avgust*
  - U s. Beserovini (kod Bajine Bašte) Račanska četa Užičkog NOP odreda razoružala graničnu postaju.
- 7. avgust*
  - Mačvanski NOP odred napao i zauzeo Bogatić: razoružao 17 žandarma, oslobodio 10 zatvorenika, spalio arhivu Poreske uprave, demolirao uređaje u pošti i održao zbor. Odredu se priključilo oko 50 novih boraca.
  - Na putu Beograd — Lazarevac delovi Kosmajskog NOP odreda iz zasede uništili jedan nemački automobil sa posadom.
  - U G. Milanovcu aktivisti NOP-a spalili nemački senjak.
- 7/8. avgust*
  - Delovi 2. šumadijskog NOP odreda napali i zauzeli Svilajnac, razoružali žandarme, demolirali saobraćajne objekte i pokidali tt veze.
  - U s. Slatini (kod Svetozareva) i Bagrdanu delovi Pomoravskog NOP odreda napali i razoružali posadu žand. st. i demolirali ž. st. Bagrdan i Lanište.
- 8. avgust*
  - Na pl. Kosmaju jače nemačke snage uništile jednu desetinu Kosmajskog NOP odreda. Među poginulim bio je i član GS NOP odreda Srbije Branko Krsmanović — narodni heroj,
  - Delovi Valjevskog NOP odreda napali i zauzeli Ljig, razoružali 9 žandarma i spalili opštinsku arhivu.
  - Na Divljaci (između G. Milanovca i s. Nevade) Takovska četa Čačanskog NOP odreda napala nemačku patrolu, ubila dva nemačka vojnika a jednog podoficira zarobila.
  - Kod s. Brđana delovi Čačanskog NOP odreda porušili železničku prugu Čačak — G. Milanovac.
  - U Beogradu, u Zvečanskoj ulici, grupa ilegalaca zapalila vojnu kasarnu.
  - U Čupriji folksdojčeri ubili člana OK KPJ za Jagodinu Milosavljevića Jovana, narodnog heroja.
  - Delovi Pomoravskog NOP odreda demolirali rudnička postrojenja i ž. st. Ravna Reka (kod Čuprije).
- 9. avgust*
  - U s. Prnjavoru delovi Mačvanskog NOP odreda razoružali žand. posadu i spalili opštinske arhive u selima Prnjavoru i Petkovici (kod Sapca).
- 10. avgust*
  - Kod s. Štrbac (blizu Knjaževca) od 15 boraca Boljevačkog NOP odreda i novodošlih boraca formiran Zaglavski (Knjaževački) NOP odred.
  - U s. Vraniću (kod Umke) delovi Posavskog NOP odreda napali i razoružali posadu žand. stanice.
- 11. avgust*
  - Na putu Loznica — Zavlaka delovi Valjevskog NOP odreda presekli U stubove.
  - U s. Barama (kod Despotovca) delovi Pomoravskog NOP odreda napali i razoružali posadu žand. stanice.

SU

10. avgust
- Na Liscu (pi. Kukavica) OK KPJ za Leskovac formirao Kukavički (Leskovački) NOP odred.
  - U s. Stragarima (kod Arandjelovca) dolovi 1. šumadijskog NOP odreda napali i razoružali posadu žand. stanice.
  - Delovi Pomoravskog NOP odreda napali i razoružali posadu žand. st. u s. Strmostan (kod Despotovca).
  - Mačvanski NOP odred razoružao žand. posade u selima Crnoj Bari i Badovineima i spalio opštinske arhive u selima Glušcima, Noćaju, Noćajskom Salašu. Klenju, Crnoj Bari i Badovineima (kod Sapca).
  - U s. Kušiljevu (kod Svilajнца) delovi 2. šumadijskog NOP odreda napali i razoružali posadu žand. stanice.
  - U rejonu s. Jarka (kod Srem. Mitrovice) mesna partizanska grupa napala na kamion sa ustašama.
- 10/11. avgust
- Na putu Valjevo — Zavlaka delovi Valjevskog NOP odreda pokidali tt veze.
11. avgust
- Boljevački NOP odred napao rudnik Bogovinu. razoružao 12 stražara, onesposobio električnu centralu, porušio rudnička postrojenja i zaplenio 20 pušaka i veću količinu eksploziva.
  - Delovi 1. šumadijskog NOP odreda demolirali postrojenja rudnika Oplenca. spalili opštinsku arhivu i uništili sredstva veze u pošti u s. Baroševcu (kod Lazarevca).
  - Mačvanski NOP odred delom snaga upao u Bogatić (žandarmi se predali bez borbe), a delom snaga razoružao žand. stanicu u s. Petlovači i spalio opštinske arhive u selima: Glogovcu, Banovom Polju, Radenkoviću, Drenovcu i Mačv. Metkoviću, gde je demolirao i ž. st. Odredu pristupilo preko 100 novih boraca.
  - Kod s. Braljine (na pruzi Niš — Stalac) delovi Rasinskog NOP odred porušili prugu i oštetili tri vagona. Saobraćaj je bio obustavljen 48 sati.
  - Kod s. Mokrina (blizu Kikinde) Kikindsko-mokrinski NOP odred napao čuvare žetve i zaplenio pušku, a u Padeju razoružao dva stražara.
  - Mesna partizanska grupa iz Subotice zapalila u blizini grada jedan salaš koji je služio okupatoru.
12. avgust
- PK KPJ za Srbiju uputio OK KPJ za Sabac direktivno pismo u kome mu, pored ostalog, postavlja zadatke: da stvara, jača i proširuje NOP odred; formira odbore NO fronta; oslobađa zarobljene partizane; zavodi gvozdenu disciplinu u partijskim organizacijama i u odredu.
  - Delovi 2. šumadijskog NOP odreda napali na s. Markovac (kod Lapova), razoružali žandarme, demolirali 1/2 st. i zaplenili 2. p. mitraljeza i 32 puške.
  - Delovi 1. šumadijskog NOP odreda demolirali ž. st. Rudovci i Bukovik, razorili prugu između Darosave (sada: Partizani) i Rudovaca, zbog čega je voz iskočio iz šina. i spalili opštinsku arhivu u s. Raniioviću.
  - U s. Vardi (blizu Titovog Užica) formirana Crnogorska četa Užičkog NOP odreda.
  - U s. Čitluku (kod Sokobanje) Ozrenski NOP odred razoružao žand. stanicu.
  - Subotička skojevska grupa u blizini grada zapalila jedan salaš i dva stoga slame.
13. avgust
- U s. V. Plani (kod Prokuplja) Toplički NOP odred napao i razoružao posadu žand stanice.
  - Delovi Valjevskog NOP odreda napali nemačku posadu Krupnja i naneli joj gubitke.
  - Na Kosovcu (na pl. Ceru) izvršena reorganizacija Mačvanskog NOP odreda: formirano šest četa. Odred preimenovan u Podrinski NOP odred.
  - Delovi Podrinskog NOP odreda napali i razoružali posadu žand. st. u Tekerišu i spalili opštinsku arhivu u s. Desiću.
  - Na visu Smiljanski zakos (na pi. Zlatiboru) od «lei» boraca 2. užičke čete Užičkog NOP odreda formirana Zlatiborska četa.
  - Kod s. Cumića (na putu Topola — Kragujevac) delovi 1. šumadijskog NOP odreda sačekali u zasedi kamion sa 6 nemačkih vojnika. Poginula 2 a ranjena 3 nemačka vojnika i uništen kamion.

1941. avgust

MAKEDONIJA

avgust 1941.

U s. Mijokovcima (kod Čačka) formiran MNO odbor.

13 14. avgust

- Đulovi Kosmajskog NOP odreda demolirali postrojenja kamenoloma Crveni breg (kod Ripnja) i zaplenili 95 kg eksploziva. 130 in Stapina i 342 kapisle.
- Ozrenski NOP odred zauzeo Svrljig. razoružao 14 žandarma i zaplenio 20 pušaka.

14. avgust

- U s. Brekovu (kod Arilja) Ariljska četa Užičkog NOP odreda razoružala žandarme u žand. slanici.
- Kod s. Darosave (sada: Partizani, kod Arandclovca) delovi 1. šumadijskog NOI' odreda minirali prugu, demolirali ž. st. Baroševac i spalili opštinsku arhivu u s. Lipovcu.
- U s. Stepojevcu (kod Lazarevca) delovi Posavskog NOP odreda napali i razoružali žand. st. i spalili opštinsku arhivu.
- Kolubarska četa Valjevskog NOP odreda napala Lajkovac, koga je branilo 100 nemačkih vojnika i 30 žandarma. Ložionica i ž. st. su onesposobljene. Poginulo je 20 nemačkih vojnika a četa je imala 7 ranjenih i 1 poginulog borca.
- U selima: Dobri i Lješnici (kod Kučeva) delovi Požarevačkog NOP odreda razoružali posadu žand. stanica.
- Između Boljevca i s. Bogovine Boljevački NOP odred porušio most i zauzeo Podgorac.
- U s. Dragobranci (kod Kragujevca) delovi Kragujevačkog NOP odreda napali ž. st i žand. st. i razoružali žandarme.
- Kod s. Skele (blizu Obrenovca) delovi Kosmajskog NOP odreda iz zasede zapalili nemački putnički automobil i ubili 1 oficira i 3 podoficira.

15. avgust

- U Svrljigu Ozrenski NOP odred napao i razoružao žandarme i zaplenio 20 pušaka.
- U Rokovcu pomoravski NOP odred napao i razoružao žandarme i zaplenio 15 pušaka.
- U Bačkoj i Baranji ukinuta mađarska »Vojno-administrativna uprava Južne vojske« a službu preuzela mađarska građanska vlast preko velikih župana, podžupana i sreskih, gradskih i opštinskih načelnika.

Avgust s.

- U s. Pločniku (kod Prokuplja) potpisan sporazum između predstavnika nemačkog zapovjednika Srbije i četničkog vojvode Koste Pećanca o zajedničkoj borbi protiv NOP-a u Srbiji.

11. avgust

- U s. Beloj Crkvi (kod Krupnjaj Rađevska četa Valjevskog NOP odreda napala nemačku posadu (30 vojnika) i prinudila je da se povuče. Zaplenila 27 pušaka i 1 mitraljez.
- Kod s. Banje (blizu Topole) delovi 1. šumadijskog NOP odreda iz zasede uništili nemački luksuzni automobil i ubili 1 oficira i 3 nemačka vojnika. Za odmazdu u s. Banji nemački vojnici streljali II ljudi i spalili izveslan broj kuća.
- Kod G. Milanovca delovi Čačanskog NOP odreda napali nemačku patrolu i zarobili jednog nemačkog vojnika (koga su zamenili za (5 zarobljenih partizana).
- U Beogradu na Terazijama nemački vojnici obesili o električne stubove pet pripadnika NOP-a za odmazdu zbog napada na nemačka vojna lica i zbog sabotaže.
- Delovi Užičkog NOP odreda demolirali ž. st. Uzići (kod Požege) i oštetili tunel, a između Arilja i Požege presekli tt linije.
- Na pruzi Leskovac — Grdelica Kukavički NOP odred prekinuo tt liniju.

16/17 avgust

- Delovi Kragujevačkog NOP odreda napali i zauzeli Gružu, razoružali žandarmerijsku posadu, minirali železnički most i uništili tt uređaje.
- U s. Dajićima (kod Ivanjice) Moravička četa Užičkog NOP odreda razoružala odeljenje žandarma i zaplenila 12 pušaka, 4 pištolja i 2 sanduka municije.
- Na ž. st. Brusnik (pruga Negotin — Zaječar) Krajinski NOP odred napao i razoružao odeljenje žandarma.

17. avgust

- Delovi Čačanskog i Užičkog NOP odreda napali na Guču, uništili telefonsku centralu i zaplenili arhivu Poreske uprave, ali nisu razoružali žandarme.
- Boljevački NOP odred demolirao ž. st. Sarbanovac (kod Boljevca) i spalio opštinsku arhivu.

- U s. Radobudi (kod Arilja) obrazovan MNO odbor.
- 18. avgust*
  - Na Drežničkoj gradini (kod Titovog Užica) oko 500 nemačkih vojnika i fašistički nastrojenih Siptara sa Kosova i Metohije opkolili i napali 1. užičku četvu Uzičkog NOP odreda. Posle sedmočasovne borbe četa se probila uz gubitke od 5 mrtvih i 4 ranjena, nanevši neprijatelju gubitke od 22 mrtva i 24 ranjena. U toj borbi poginuli su i član PK KPJ za Srbiju Milan Mijalković (narodni heroj) i partijski rukovodilac Uzičke čete Isidor Baruh (narodni heroj). Za odmazdu zbog pretrpljenih gubitaka, nemački vojnici spalili 40 kuća 1 pored puta Požega — Užice ubili i obesili 45 seljaka.
  - Kod s. Kušića (na putu Sjenica — Ivanjica) Moravička četa Uzičkog NOP odreda razoružala 12 žandarma. Zaplenila 20 pušaka, 1. p. mitraljez, radio aparat, 15 bombi i 2 sanduka municije.
  - Kod s. Klenovika (blizu Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda miniranjem porušili tri stuba žične železnice rudnika uglja.
  - U s. Mokrinu (kod Kikinde) 9. četa nemačkog 721. pešadijskog puka Izvršila veće hapšenje rodoljuba.
  - Između Zemuna i ž. st. Zemun Novi Grad mesni diverzanti posekli 8 tt stubova.
- 18. avgust*
  - Račanska četa Uzičkog NOP odreda upala u Bajinu Baštu i demolirala Poresku upravu i Opštinu, a iz kase Poreske uprave zaplenila 670.000 dinara prikupljenih na ime poreza.
- 19. avgust*
  - U s. Junkovcu (kod Arandelovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda uništiti rudnik uglja i zaplenili oko 200 kg eksploziva, sanitetskog i drugog materijala.
  - Delovi Posavskog NOP odreda izvršili neuspeo napad na nemačku posadu u Umci i oštetili železničku prugu i tri automobila.
  - Na putu Kragujevac — Kraljevo desetina iz Kragujevačkog NOP odreda sačekala u zasedi kamion sa nemačkim vojnicima i ovima nanela gubitke.
  - Između Lešnice i Novog Sela delovi Podrinskog NOP odreda napali kolonu nemačkih kamiona i naneli joj gubitke, a spalili opšlinske arhive u selima Varni i Nakućanima (kod Sapca).
  - Ministarstvo unutrašnjih poslova kvislinške civilne uprave u Srbiji donelo odluku o novčanom nagrađivanju lica koja uhvate ili ubiju pripadnike NOP-a.
  - Na pl. Javoru Moravička četa Uzičkog NOP odreda razoružala granične organe i zaplenila 8 pušaka.
  - U selima Podgorcu i Zlotu (kod Bora) nemački vojnici spalili veći broj kuća zbog napada Boljevačkog NOP odreda na rudnik Bogovinu i zbog rušenja železničkog mosta.
- 19.10. avgust*
  - U s. Babajiću (kod Ljiga) delovi I. šumadijskog NOP odreda napali posadu žand. stanice.
  - Boljevački NOP odred napao i razoružao posadu rudnika uglja Rtanj, a zatim demolirao rudnička postrojenja tako da rudnik u toku cele okupacije nije proizvodio. Poginulo 6 nemačkih vojnika, zarobljena 22 žandarma, a zaplenjena 2. p. mitraljeza, 15 pušaka i 7 pištolja.
- 20. avgust*
  - Kod s. Prnjavora (blizu Bogatića) Podrinski NOP odred vodio borbu sa nemačkim vojnicima i naneo im gubitke.
  - Na putu Topola — Natalinci delovi 1. šumadijskog NOP odreda iz zasede uništili nemački automobil i zarobili dva nemačka vojnika.
  - Kosmajski NOP odred onesposobio ž. st. Ralju, Đurince i Ripanj i prekinuo železnički saobraćaj na toj pruzi.
  - U Petrogradu (sada: Zrenjanin) izvršena provala i otpočelo masovno hapšenje komunista, skojevaca, simpatizera NOB-a i ljudi predviđenih za NOP odrede. Hapšenja su preduzeta i u drugim većim mestima Banata.
- 21. avgust*
  - PK KPJ za Srbiju dao OK KPJ za Niš uputstvo o formiranju štabova NOP odreda i njihovom sastavu i o dužnostima članova Partije u odredima.
  - Kod s. Junkovca (blizu Lazarevca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda miniranjem porušili most preko r. Turije.

1941. avgust

SRBIJA

avgust 1941.

- Đulovi Čačanskog NOP odreda na tri mesta razorili prugu Čačak — Kraljevo i uništili instalacije na ž. st. Zablaće.
- 21/22. avgust — Krajinski NOP odred napao i zauzeo Salaš (kod Negotina), razoružao odeljenje žandarma i zaplenio 8 pušaka, 2 pištolja. 6 bombi i 500 metaka.
Delovi Kraljevačkog NOP odreda uništili Instalacije na ž. st. Adrane, razrušili prugu između Kraljeva i Adrana i presekli 7 tt stubova između ž. st. Mataruške Banje i Bogutovca.
- Kod s. Slatine (blizu Čačka) delovi Čačanskog NOP odreda razrušili prugu i presekli 1 tt stubove u dužini 1 km.
- 22. avgust — Ariljska četa Užičkog NOP odreda napala i zauzela Arilje i razoružala vod žandarma. Neprijatelj imao gubitke od 2 mrtva i 7 ranjenih.
Iz kaznenog zavoda u Srem. Mitrovici pobešla 32 politička zatvorenika, većinom članovi KPJ. Organizaciju bekstva sproveli kaznionički komiteti KPJ i OK SKOJ-a za Srem.
- Delovi Kraljevačkog NOP odreda napali nemački aerodrom u Kraljevu i ubili 2 žandarma a zaplenili dve bombe od po 12 kg.
- OK KPJ za severni Banat uputio proglas narodima Banata pozivajući ih da stupe u otvorenu borbu protiv okupatora i da uništavaju sve što može koristiti neprijatelju.
- U s. Draglici (na Zlatiboru) Zlatiborska četa Užičkog NOP odreda razoružala graničnu postaju i zaplenila 12 pušaka.
- Delovi Požarevačkog NOP odreda demolirali ž. st. Zvižd (kod Kučeva) i spalili opštinske arhive u selima Mirijevu. Tičevcu i Burovcu.
Grupa boraca iz Kikindsko-mokrinskog NOP odreda zarobila nemačkog komesara vršidbe iz s. Mokrina (kod Kikinde) i zamenila ga za jednog simpatizera narodno-oslobodilačkog pokreta.
- Između Stalaća, Kruševca i Trstenika delovi Rasinskog NOP odreda prekinuli tt linije.
- Između Zemuna i ž. st. Zemun Polje mesni diverzanti posekli 3 tt stuba.
- 22 23. avgust — U s. Zitorađi (kod Prokuplja) delovi Topličkog NOP odreda razoružali odeljenje žandarma.
- 23. avgust — Požarevački NOP odred zauzeo Kučevo, razoružao 40 žandarma i zapalio arhivu Suda, Sreskog načelstva i Poreske uprave; zatim se održavši zbor, sa pioneri in-vu kao.
- Na ž. st. Ušće Kopaonički NOP odred razoružao žand. st. i zaplenio 6 pušaka. Istovremeno je porušio železnički most na r. Ibru.
- Izvršena reorganizacija Kraljevačkog NOP odreda: formirane četiri čete. ukupne jačine oko 200 boraca. Odred dobio nov naziv: Kraljevački NOP odred «Jovan Kursula».
- Kod s. Orašca (blizu Obrenovca) 1. četa Posavskog NOP odreda vodila borbu protiv oko 200 nemačkih vojnika i žandarma i prisilila ih na povlačenje, tako da su ih nu drumu Banjani — Debrč dočekali delovi 3. čete Posavskog NOP odreda i naneli im gubitke.
Delovi 2. šumadijskog NOP odreda upali u s. Aleksanclrovac (kod Zabara) razoružali 7 stražara i spalili opštinsku arhivu, a na ž. st. Lozovik demolirali stanična postrojenja.
Delovi Kraljevačkog NOP odreda napali i razoružali 13 stražara (obezbeđenje) na mostu »Kamidžoru« na Z. Moravi i na železničkom mostu na Ibru (kod Kraljeva) Mostove minirali, ali ih zbog neispravnog materijala, nisu porušili. Zaplenjeno 11 pušaka.
U s. Grabovcu (kod Obrenovca) delovi Posavskog NOP odreda iz /asede otvorili vatru na nemačko vozilo i ubili 2 a ranili 4 nemačka vojnika.
- Na putu Čačak — Kraljevo, kod Slatinske reke, delovi Čačanskog NOP odreda napali nemačke vojnike u kamionu i naneli im gubitke.
- Delovi 1. šumadijskog NOP odreda presekli stubove električnog dalekovoda Kragujevac — Vreoci i uništili uređaje na ž. st. Arandelovac.

- Delovi Uzičkog NOP odreda demolirali ž. st. Bioska i Gorjani i spalili opštinsku arhivu u s. Opaljeniku (kod Ivanjice).
  - Na sastanku između predstavnika NOP-a i četničkih vojvoda iz Toplice koji nisu odobrali izdajnički rad Koste Pećanca odlučeno da u budućim akcijama učestvuju zajednički. Međutim, do realizacije te odluke nije došlo.
- 23/24. avgust
- Kod s. Bogovine (blizu Boljevca) delovi Boljevačkog NOP odreda minirali železnički most na r. Timoku.
  - Na r. Tamnavi (kod s. Tulara) delovi Posavskog NOP odreda spalili drveni most.
  - Između sela Mokrina i Idoša (kod Kikinde) Kikindsko-mokrinski NOP odred posekao tt linije.
24. avgust
- Delovi Ozrenskog NOP odreda zauzeli Ražanj i razoružali 20 žandarma, a u s. Smilovcu spalili opštinsku arhivu.
  - U s. Bešenovačkom Prnjavoru (kod Iriga) Iriška partijska organizacija doturila 15 pušaka i 2 sanduka municije fruškogorskim partizanima.
25. avgust
- Po ulicama Beograda rasturen proglaš Rodoljubive omladine povodom vešanja pet rodoljuba na Terazijama. U proglašenju se poziva omladina da još žestice i bespoštednije nastavi borbu protiv okupatora.
  - Na putu Mladenovac — Aranđelovac (kod s. Orašca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda napali automobil i ubili 1 gestapovca a ranili 2 žandarma.
  - Kod Jagodine (sada: Svetozarevo) delovi Beličke čete uništili nemački automobil i ubili 5 Nemaca, a u Jagodini ubili nemačkog stražara.
  - U s. Cukljeniku (na pl. Kukavici) Kukavički NOP odred napao i razoružao 20 finansa. a zaplenio 43 puške, 1000 metaka, čebad, odeću i hranu.
  - Između Kikinde i s. Mokrina Kikindsko-mokrinski NOP odred oštetiio železničku prugu.
  - U šumi Zilje (blizu Crvenog čota, na Fruškoj gori) grupa fruškogorskih partizana se sukobila sa žandarmlma. Ranjen jedan žandarmerijski vodnik.
  - Kod Bajčinskih koliba (na pl. Jastrepca) u sastavu Topličkog NOP odreda formirane dve čete (Jastrebačka i Pasjačka).
  - U Beogradu streljan član rejonskog komiteta KPJ Nenad Parenta, narodni heroj.
25. avgust
- Kod s. Lješnice (blizu Kučeva) delovi Požarevačkog NOP odreda miniranjem oštetili železnički most na r. Peku.
  - U s. Ljubiću (kod Čačka) delovi Čačanskog NOP odreda demolirali ž. st. i onesposobili za rad ložionicu.
26. avgust
- Delovi Požarevačkog NOP odreda napali posadu rudnika Majdanpek i razoružali 7 žandarma.
  - Delovi 1. šumadijskog NOP odreda demolirali ž. st. i spalili opštinsku arhivu u s. Darosavi (sada: Partizani, kod Aranđelovca) porušili prugu kod s. Kopljara (blizu Aranđelovca) i srušili most u s. Bistrici (kod Lazarevca).
  - Mađarske okupatorske vlasti završile prisilna raseljavanja naselja Velebita (srez Senta), koje je imalo 904 stanovnika. Većina je tih lica zlostavljana u Staroj Kanjiži, a potom oterena u logor Sarvar (u Mađarskoj).
  - Na Čerevičkoj karlici (blizu s. Čerevira, kod Petrovaradina) jača grupa ustaša i žandarma okružila logor fruškogorskih partizana, ali su ovi. posle duže borbe, uspeali da se prebace u novi logor na Hajdučkom bregu.
- U s. Miličevcima (kod Čačka) Ljubička četa Čačanskog NOP odreda napala nemački kamion u kome je poginulo 8 nemačkih vojnika a zaplenjeno 9 pušaka i p. mitraljez.
- Na putu Ivikinda — s. Bašaid Dragutinovački NOP odred napao poljske čuvare, ubio jednog a dvojicu ranio.
  - Nedaleko od s. Mokrina (kod Kikinde) Kikindsko-mokrinski NOP odred napao nemačko policijsko odeljenje i oslobodio jednog zarobljenog partizana.
- 26/27. avgust
- Između ? st. Glavica i Davidovac (pruga Paraćin — Zaječar) delovi Pomoravskog NOP odreda minirali železnički most.

27. avgust
- Između ž. st. Divci i Iverak (kod Valjeva) delovi Valjevskog NOP odreda porušili prugu.
  - U selima Slatina i Goričani (kod Čačka) delovi Čačanskog NOP odreda spalili opštinske arhive i demolirali ž. st. Slatina.
  - U s. Kopljaru (kod Arandjelovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda vodili borbu protiv nemačkih vojnika i žandarma i naneli im gubitke. Za odmazdu nemačke okupatorske vlasti spalile tri sela.
  - Kod ž. st. Zeoke (između Lazarevca i Arandjelovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda porušili prugu.
  - Kod s. Bistrice (blizu Lazarevca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda napali dva odeljenja nemačkih vojnika i ubili 11, ranili 7 i zarobili 1 vojnika i zaplenili 19 pušaka, 12 automata i 2 p. mitraljeza; zapalili jedan automobil.
  - U Brestovačkoj Banji delovi Boljevačkog NOP odreda spalili opštinsku arhivu i demolirali poštanske uređaje.
- 27/28 avgust
- Delovi Požarevačkog NOP odreda napali na Aleksandrovac i razoružali žandarme.
  - U O%čarsko-kablarskoj klisuri Požeška četa Uzičkog NOP odreda miniranjem delimično porušila most, dva propusta i prugu u dužini oko 100 m.
28. avgust
- Delovi Požarevačkog NOP odreda ušli u Golubac: razoružali preko 40 žandarma, spalili arhive Sreskog načelstva. Suda i Poreske uprave, održali zbor, a zatim se povukli iz grada. Takođe spalili opštinsku arhivu u s. Oreškovici (kod Petrovca).
  - Dve čete Podrinskog NOP odreda napale Malu Mitrovicu i prisilile vod nemačkih vojnika da odstupi u Srem. Mitrovicu. Zaplenjeno oko 200 pušaka, dosta municije, odeće i obuće. Odredu je pristupilo 45 radnika iz brodogradilišta i preko 100 seljaka iz okolnih sela.
  - Kod s. Ljubovide (između Pecke i Ljubovije) delovi Valjevskog NOP odreda vodili horbu protiv nemačkih vojnika i žandarma i naneli gubitke.
  - Između Mladenovca i Arandjelovca delovi 1. šumadijskog NOP odreda prekinuli tt veze.
  - Kod manastira Ajdanovca (na pi. V. Jastrepca) i u s. Bublici (kod Prokuplja) održani veliki narodni zborovi na kojima su rukovodioci Topličkog NOP odreda i članovi OK KPJ govorili o situaciji u zemlji i svetu i pozvali narod u borbu protiv okupatora.
  - U s. Dedini (kod Kruševca) Rasinski NOP odred razoružao posadu žand. st. i zaplenio 3 puške.
  - iz Iriga. po odluci OK KPJ za Srem jedna desetina boraca stigla na Frtišku goru i priključila se komunistima oslobođenim iz kaznionice u Srem. Mitrovici.
  - Između Zemuna i ?.. st. Zemun Polje mesni diverzanti posekli 2 tt stuba.
- 28 29. avgust
- Nedaleko od s. Banatskog Arandelova (kod N. Kneževca) Kikindsko-mokrinski NOI' • dred oštetiio železnčku prugu, usled čega je iskliznuo teretni voz.
29. avgust
- U Beogradu nemačke vlasti obrazovale vladu generala Milana Nedića sa zadatkom da, pod nadzorom Upravnog štaba vojnog zapovednika Srbije i Gestapoa, organizuje oružane snage i sa nemačkim jedinicama uguše ustanak u Srbiji.
  - U Arilju, na zboru građana ariljskog sreza, izabran SNO odbor.
30. avgust
- U s. Rudoveima (kod Lazarevca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda onesposobili rudnik uglja.
  - Reorganizovan Podrinski NOP odred: formirani dva bataljona (Mačvanski i Pocerški) i jedna samostalna udarna četa. Odred ima preko 600 boraca (naoružanih puškama), 10 mitraljeza i 10 p. mitraljeza. Istog dana, povodom formiranja kvislinške vlade Milana Nedića, uputio proglas narodu Mačve, pozivajući ga u NOP odrede.
  - Posavski NOP odred, delom snaga, posr- kraće borbe protiv nemačke policije, zauzeo Umlui (kod Obrenovca), a delom napao nemačku i žandajrmeijsku posadu u Ubu.
  - U s. V. Sijegovcu (kod Kruševca) Rasinski NOP odred napao posadu žand. st., razoružao žandarme i zaplenio 8 pušaka.
  - Delovi Uzičkog NOP odreda demolirali poštu u s. Kostojevićima i spalili opštinsku arhivu u s. Rogaćici.

- Delovi Pomoravskog NOP odreda upali u Senjski Rudnik (kod Čuprije), zaplenili eksploziv i ostali materijal i porušili tri mosta.
  - U Sumrakoveu (kod Boljevca) delovi Boljevački>g NOP odreda razoružali posadu ž. st. i demolirali stanična postrojenja.
  - U Svrljigu Ozrenski NOP odred razoružao 8 žandarma, demolirao uređaje na ž. st. i u pošti zaplenio 200.000 dinara.
Na ulici u Novom Sadu grupa skojevaca sa sekretarom PK SKOJ-a za Vojvodinu na čelu, ubila poznatog policijskog agenta Lasla Kolču Laciku¹.
  - Kikindsko-mokrinski NOP odred oštetiio železnički kolosek između Kikinde i s. Mokrina.
- 30/31 avgust*
- Us. Stolicama (kod Krupnja) Kolubarska četa Valjevskog NOP odreda napala nemačku posadu (40 vojnika) zarobila U vojnika a ostale prinudila da se povuku u K m panj.
  - U blizini Čačka delovi Čačanskog NOP odreda porušili prugu.
  - Kod ž. st. Bresničića (kod Prokuplja) delovi Topličkog NOP odreda pokidali tt veze.
- 31. avgust*
- PK KPJ za Srbiju uputio OK KPJ za Kragujevac direktivno pismo o radu i zadacima partijske organizacije na terenu i u NOP odredima.
  - Posle dvanaestčasovne borbe Podrinski NOP odred zauzeo Banju Koviljaču.
  - Kod Loznice delovi Podrinskog NOP odreda iz zasede uništiti nemački putnički automobil i ubili 3 nemačka vojnika.
  - Delovi Podrinskog NOP odreda napali Bogatić i razoružali odeljenje žandarma.
  - Delovi Užičkog NOP odreda demolirali ž. st. Jelen Do i Biosku (kod Titovog Užica) i porušili prugu i uništiti železničku kompoziciju kod ž. st. Jatara (na Sarganu).
  - Između ž. st. Vavilo i s. Senjski Rudnik (kod Čuprije), delovi Pomoravskog NOP odreda porušili most.
- Avgust U*
- PK KPJ za Srbiju, povodom obrazovanja Nedićeve vlade, izdao proglas u kome ukazuje srpskom narodu na izdaju i na opasnost od bratoubilačkog rata, pozivajući ga u jedinstven NO front protiv tuđinskog jarma i domaćih izdajnika.
  - Užički NOP odred uputio narodu užičkog kraja proglas u kome ga obaveštava o zverstvima i pljački okupatora i njegovih slugu i poziva da stupa u NOP odrede.
  - Kod s. Miločaja delovi Kraljevačkog NOP odreda zapalili most preko Z. Morave a kod s. Vitanovca porušili tunel.
  - Valjevski NOP odred formirao Radevski, Podgorski i Kolubarski bataljon.
  - U selima Šumadije: Barajevu, Baćevcu, Vraniću, Sremčici, Lisovcu, Maniću, Slatini, Šiljakovcu, Meljaku, Bejjini. V. Borku, Vrčinu, Rušnjju Begaljici. Zaklopači i Dražnju formirani MNO odbori.
  - Us. Trbušanima (kod Čačka) formiran MNO odbor.
  - U mestima Mačve: Ribarima. Bogatiću, Tabanoviću, Lipolistu i Gluščima otpočelo formiranje radionica za izradu bombi; u Zminjaku, Ribarima, Petlovači, Prnjavoru, Lipolistu, Potkovici, Bogatiću, Tabanoviću i Gluščima — radionica rublja; u Ribarima i Potkovici — radionica za izradu oružja. U tim radionicama su radnici radili dobrovoljno pod rukovodstvom Mačvanskog NOP odreda.
  - U Arilju, na zboru građana, izabran MNO odbor.
  - U Petrovaradinu grupa fruškogorskih partizana, uz pomoć dveju mesnih desetina iz Novog Sada i domobrana simpatizera NOP-a, izvršila akciju na magacin oružja i zaplenila 1 p. mitraljez i oko 20 pušaka.
- Avgust*
- Us. Vitimirici (kod Peći) održan sastanak Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju, kome su prisustvovali i delegati iz Kos. Mitrovice, Dakovice i Peći. Posle analiziranja političke situacije i raspoloženja masa prema okupatoru, određeni su zadaci u vezi sa daljim radom i borbom partijske organizacije u oblasti. Narodima tog kraja upućen je proglas sa pozivom na oružanu borbu i na razvijanje bratstva i jedinstva.
  - Kraljevački NOP odred (130 boraca) uz pomoć 20 železničara izvukao sa ž. st. Kraljevo tri vagona puščane municije, bombi, 35 pušaka, 1 mitraljez i 1 p. mitraljez. Izvlačenje izvršeno sa II seoskih kola i 2 čez.

¹ Po drugom Izvoru to je bilo areduiom av^usta.

- LI s. Planinici (kod Mionice) četnici, pod rukovodstvom Draže Mihailovića, mučki napali jedan vod Valjevskog NOP odreda, ubili dva. ranili nekoliko a zarobili više partizana.
- Skojevska organizacija železničke radionice u Nišu otvorila vagon na stanici i uzela nekoliko pušaka (koje će kasnije poslati Nišavskom (Svrljiškom) NOP odreda).
- U rudniku Blagojevom Kamenu delovi Požarevačkog NOP odreda oštetili električnu centralu, razoružali posadu žand. st. u selima Dobri i Lješnici i spalili opštinske arhive u selima: Klenju, Vojilovu, Dvorištu i Kudrešu.
- Paraćinsko-čuprijska Četa Pomoravskog NOP odreda demolirala postrojenja Senjskog Rudnika, rudnika Sisevac, fabrike cementa u Popovcu i porušila tri mosta na pruzi s. Ravna Reka — Čuprija.
- Ariljska četa Užičkog NOP odreda napala i razbila nemačku posadu rudnika antimona »Lisa-; (kod Ivanjice) i zaplenila veću količinu namirnica.
  - između s. Vognja i Stein. Mitrovice grupa fruškogorskih partizana prekinula železničku prugu.
- U Đakovici formirane diverzantske grupe koje su obuhvatale oko 30 omladinaca i omladinki. Organizovano je i prikupljanje pomoći od naroda.
- Užički NOP odred izdao letak kojim objašnjava paljenje opštinskih arhiva, zabranjuje rad opštinskih uprava i poziva narod na ustanak.
- SK KPJ za Kosmaj uputio poziv narodu kosmajskog sreza da se pod rukovodstvom KPJ ujedini u borbi protiv okupatora.
- U s. Milošovcu (kod Svetozareva) nemački vojnici streljali sekretara OK KPJ za Jagodinu Radislava Nikčevića, narodnog heroja.
- Komanda Posavskog NOP odreda izdala uputstvo za obrazovanje NO odbora i odredila im zadatke.
- U Kraljevu omladinci spalili kvislinške novine, pocepali plakate i ispisali parole.
- U Sidu i u selima Adaševcima, Višnjićevu, Jameni, Ilincima, Martineima i Baćincima otpočelo formiranje mesnih ilegalnih partizanskih desetina.
- U severnom Banatu, u sukobu sa nemačkim poternim jedinicama, ranjen i uhvaćen, a potom streljan. Radovan Trnić Popa, član KPJ, narodni heroj.
- Po direktivi OK KPJ za Niš formirano sresko partijsko povereništvo za belopalački srez.
- Između Indije i Stare Pazove mesne partizanske grupe porušile železničku prugu i prekinule tt veze.
- U Zemunu, u Ulici cara Dušana, mesna diverzantska grupa preseкла tt kabl.
- U Kruševcu formiran ilegalni Okružni odbor NO fonda.
- U selima Ljubičko-trnavskog sreza: Alenici, Trnavi, Zblaću, Goričanima, Slatini, Ljubiću, Milićevcima, Preljini, Brđanima, Prislonici, D. Trepči i D. Gorijevnici, formirani ilegalni MNO odbori.
- I' s. Guberevcu (kod Rače) na konferenciji građana izabran MNO odbor.
- U selima dragačevskog sreza: Kotraži, Goračićima i Zeokama obrazovani MNO odbori.
- U s. Brzi (kod Leskovca) formiran MNO odbor.

Septembar

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

- i. septembar
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito, u ime CK KPJ, uputio direktivu Centralnom komitetu KPH: ističe da list *Vjesnik* treba naročito da popularise bratstvo i jedinstvo naših naroda u borbi protiv okupatora; ukazuje na važnost stvaranja NOF-a odozdo, u masama, ne čekajući sporazume sa vodstvima građanskih partija; kritikuje preuranjeno formiranje brigada i nepravilno shvatanje strategije i taktike NOR-a; iznosi opšte koncepcije o partizanskom načinu ratovanja i o postepenosti u formiranju partizanskih jedinica; saopštava o stavovima CK KPJ prema greškama nekih rukovodećih ljudi u Hrvatskoj i obaveštava da će se u Stolicama održati savetovanje CK KPJ i GS NOP odreda Jugoslavije.
  - Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito obavestio Kominternu o sporazumu četnika i nemačkih okupacionih vlasti za borbu protiv partizana i o stvaranju kvistlinških snaga Milana Nedića.
  - Nemački zapovednik oružane sile za Jugoistok naredio zapovedniku Srbije i Višoj komandi 65 da se protiv partizana preduzmu najoštrije mere, da se neuspesi u borbama moraju izbeći i da železnička pruga Beograd — Zagreb mora u svakom slučaju ostati sposobna za saobraćaj.
  - Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito telegramom obavestio Izvršni komitet Kominterne o greškama Metodija Satorova Sarla i isključenju ovog iz Partije. Osim toga je tražio objašnjenje da li je po nalogu Kominterne partijska organizacija u Makedoniji pripojena BRP(k), kako su tvrdili Satorov i BRP(k)¹.
5. septembar
- Nemački zapovednik oružane sile za Jugoistok naredio zapovedniku Srbije i Višoj komandi 65 da brzo i konačno uguše ustanak u Srbiji.
  - U Beogradu, na sastanku između Milana Nedića i predstavnika Draže Mihailovića -aključen sporazum o zajedničkoj akciji radi uništenja partizana i »uspostavljanje reda i mira u zemlji«, o pomaganju stvaranja četničkih jedinica u Bosni i Crnoj Gori, o obostranoj izmeni predstavnika Nedićeve i Mihailovićeve komande, kao i o potrebi da se o tome sporazumu obavesti nemački zapovednik, kako ne bi dolazilo do sukoba između njih i četnika.
- Istaknuti američki pisac jugoslovenskog porekla, Luj Adamič, uputio književnicima i javnim radnicima SAD apel da, u ime humanosti, podrže borbu naroda Jugoslavije.
- C. septembar
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio Centralnom komitetu BRP(k) pismo u kome ga kritikuje zbog pripajanja partijske organizacije u Makedoniji Bugarskoj radničkoj partiji (komunista) bez saglasnosti CK KPJ i zbog podrške koju pruža Melodiju Satorovu Sarlu, podvlačeći da je CK BRP(k) do izvesnog stepena odgovoran za stanje u partijskoj organizaciji Makedonije.
  - CK KPJ uputio otvoreno pismo članovima KPJ u Makedoniji: obaveštava ih zbog čega je isključen iz Partije Melodije Satorov Sarlo i suspendovan čitav PK KPJ za Makedoniju; daje im zadatke u vezi sa organizovanjem NOP odreda i borbom protiv okupatora.
7. septembar
- Komandant italijanske 2. armije izdao proglas o preuzimanju vojne i civilne vlasti u II i III zoni NDH.
8. septembar
- U Beogradu predstavnici NOP-a i izaslanici četničke organizacije Draže Mihailovića vodili pregovore o mogućnostima zajedničke borbe protiv okupatora. Četnici su nastojali da partizane odvrate od akcije. Sporazum nije postignut i pregovori su prekinuti, s tim da se nastave na terenu.
  - U Biltenu GS NOP odreda Jugoslavije objavljen Članak komandanta GS NOP odreda Jugoslavije Josipa Broza Tita »Borba partizana protiv nemačkih osvajača na istočnom frontu«, u kome se na osnovu iskustava sovjetskih partizana daju opšta uputstva o partizanskom ratovanju.

¹ Odluku o ovom pitanju Kominternu je bila doneta 30. avgusta, ali ju je CK KPJ primio kasnije. Jer je upućen preko CK BHP(k).

9. septembar — Obaveštajna služba V. Britanije na Bliskom istoku uspostavila radio-vezu sa komandantom četničkih odreda u Jugoslaviji Dražom Mihailovićem.
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio pismo delegatu CK KPJ pri PK KPJ za BiH; traži da se PK poveže sa odredima u Bos. krajini i sa rukovodstvom NOB-a u Crnoj Gori; obaveštava o skorom savetovanju CK KPJ i GŠ NOP odreda Jugoslavije u Stolicama.
11. septembar — Predsednik SAD Franklin Ruzvelt izdao naređenje američkoj avijaciji i floti da otvaraju vatru na brodove sila Osovine koji bi ušli u vode zapadne hemisfere.
11. septembar — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio pismo Centralnom komitetu KP11: zahteva da se pojača rad na učvršćenju NOP odreda, da se intenzivira politički rad u partijskim organizacijama i NOP odredima i da se ukine naziv »gerilac« a uvede naziv »partizan«; ističe da GŠ NOP odreda Jugoslavije i CK KPJ postepeno pretvaraju NOP odrede »u jednu oslobodilačku armiju koja će biti samo pod našim rukovodstvom i uticajem«, a u isto vreme naglašava potrebu za saradnjom sa svima onima koji hoće da se bore za oslobođenje ispod janna okupatora.
13. septembar — Nemački zapovednik oružane sile za Jugoistok uputio nemačkoj Vrhovnoj komandi oružane sile predlog da se sva izvršna (vojna i civilna) vlast u Srbiji objedini u rukama komandanta 18. armijskog korpusa generala Franca Bemea i pošalju pojačanja (operativna divizija ojačana tenkovima) radi gušenja ustanka koji dobija opšti karakter.
15. septembar — Predsednik vlade SSSR-a Josif Visarionović Staljin uputio predsedniku vlade V. Britanije Vinstonu Cerčilu pismo u kome je tražio da V. Britanija otvori drugi front na Zapadu ili da se preko Arhangelska ili Irana uputi u SSSR dvadeset pet do trideset divizija.
- Iz Francuske prebačena u Srbiju nemačka 342. pešadijska divizija, ojačana jednim bataljonom 100. tenkovske brigade, kao pojačanje za borbu protiv NOP-a.
15. septembar — Generalni sekretar KPJ i komandant GŠ NOP odreda Jugoslavije Josip Broz Tito, CK KPJ i GŠ NOP odreda Jugoslavije otišli iz Beograda na oslobođenu teritoriju zapadne Srbije da neposredno rukovode ustankom.
- Vođa Trećeg Rajha, Adolf Hitler, naredio Zapovedniku oružane sile za Jugoistok da uguši ustanički pokret na jugoistoku Evrope: pre svega, u Srbiji osigurati saobraćajne linije i objekte važne za nemačku ratnu privredu, a potom najoštrijim merama za duže vreme uspostavi poredak«. Komandu nad svim jedinicama u Srbiji poverio generalu Francu Bemeu i naredio prebacivanje jedne (a po potrebi još jedne) nemačke divizije u Srbiju.
- Načelnik Štaba nemačke Vrhovne komande oružane sile izdao naređenje za ugušivanje komunističkog ustaničkog pokreta u okupiranim oblastima ističući: da su se dosadašnje mere pokazale nedovoljnim, te je Hitler naredio da se najoštrijim merama, neobičnom svirepošću pokret uguši u najkraćem roku: da se za život jednog nemačkog vojnika kazni smrću 50—100 komunista, vodeći računa da i način izvršenja kazne bude zastrašujući.
18. septembar — Komandant GŠ NOP odreda Jugoslavije Josip Broz Tito stigao iz Beograda u s. Robaje (kod Valjeva), na slobodnu teritoriju zapadne Srbije.
- Članovi Politbiroa CK KPJ Aleksandar Ranković i Ivan Milutinović i sekretar CK SKOJ-a Ivo Lola Ribar napustili Beograd i stigli na slobodnu teritoriju.
19. septembar — U s. Struganiku (kod Valjeva) održan sastanak između komandanta GŠ NOP odreda Jugoslavije Josipa Broza Tita i komandanta četničkih odreda pukovnika Draže Mihailovića. Pod izgovorom da još nije vreme, Draža Mihailović odbacio predlog Josipa Broza Tita o zajedničkoj borbi partizana i četnika protiv nemačkog okupatora. Jedino je došlo do usmenog sporazuma o nenapadanju i o »lojalnom ponašanju četnika prema partizanima.
24. septembar — Vlada SSSR-a izjavila da usvaja principe Atlantske povelje, sadržane u deklaraciji predsednika SAD Franklina Ruzvelta i predsednika britanske vlade Vinstona Cerčila.
- U Londonu održana saveznička konferencija, na kojoj su predstavnici vlada Australije, Kanade, V. Britanije, Novog Zelanda, SSSR-a i Južnoafričke Unije i predstavnici izbegličkih vlada CSR, Belgije, Grčke, Luksemburga, Holandije, Norveške, Poljske, Jugoslavije i Slobodne Francuske potpisali Atlantsku povelju i time se obavezali da će im ona poslužiti kao politički program za vreme rata¹.

¹ Veliko kolonijalne sile, t poreci toga Sto su svečano proklamovale principe Atlantske povelje, nisu želele da zavisnim i polu-zavisnim narodima u okviru svojih imperija priznaju pravo na suverenitet i pravo na izbor oblika vladavine, kako je to bilo predviđeno 3. tačkom Atlantske povelje.

GRUFA BORACA I RUKOVODILACA ORUŽANOG USTANKA I CRNOJ GORI. KRAJEM 1941 GODINE IPRED STABLA JE DELEGAT CK KPJ I VRHOVNOG ŠTABA ZA CRNU GORU IVAN MILUTINOVIC)

JABLANICKI NOP ODRED S JESENI 1941. GODINE

26. septembar — U s. Stolicama (kod Krupnja). pod rukovodstvom generalnog sekretara KPJ i komandanta GŠ NOP odreda Jugoslavije Josipa Broza Tita održano vojno savetovanje na kome su učestvovali neki članovi Politbiroa CK KPJ, predstavnici vojnih i partijskih rukovodstava iz Srbije, Hrvatske, Slovenije, BiH i komandanti najbližih NOP odreda iz Srbije. Na savetovanju su uopštena dotadašnja iskustva, razmotrena pitanja dalje oslobodilačke borbe i donete odluke veoma značajne za učvršćenje i razvijanje NOB-a; formirati glavne štabove u pokrajinama gde oni do tada nisu postojali, a Glavni štab NOP odreda Jugoslavije preimenovati u VŠ NOP odreda Jugoslavije; preći na čvršće i jedinstvenije vojne formacije i posvetiti službama (intendantskoj, sanitetskoj i drugim) veću pažnju; obrazovati nove slobodne teritorije i nastaviti rad na jačanju političkog jedinstva naroda u borbi protiv okupatora, te veću pažnju pokloniti formiranju NO odbora kao nosilaca istinske narodne vlasti.
27. septembar — Zaključen je vojni sporazum između vlada SSSR-a i izbegličke vlade Cehoslovačke Republike kojim je predviđeno stvaranje čehoslovačkog korpusa na teritoriji SSSR-a.
- Vlada SSSR-a uputila notu De Golovom Nacionalnom komitetu: priznaje Slobodnu Francusku i namerava da joj ukaže svaku pomoć kako u borbi protiv Nemačke i njenih saveznika tako i. posle potpune pobeđe nad zajedničkim neprijateljem, pri uspostavljanju nezavisne i velike Francuske.
29. septembar — U Moskvi otpočela trodnevna konferencija predstavnika SSSR-a, SAD i V. Britanije o načinu pružanja britansko-američke pomoći SSSR-u.
- Septembar k. — U s. Stolicama (kod Krupnja) formirana Prateća četa Vrhovnog štaba NOP odreda Jugoslavije.
- Deo CK KPJ i VŠ NOP odreda Jugoslavije, sa generalnim sekretarom KPJ i vrhovnim komandantom NOP odreda Josipom Brozom Titom, stigao u Užice (sada: Titovo Užice), odakle će oko dva meseca rukovoditi sa NOB-om.
- Otpočela neprijateljska ofanziva protiv NOP odreda Jugoslavije u Srbiji koja je. sa izvesnim prekidima, trajala do polovine decembra.
- Predstavnici partijskih grupa »Korča« i »Mladi« stigli iz Albanije u s. Vitimiricu (kod Peći) sedište Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju, s molbom da im se pruži pomoć u formiranju KP Albanije.
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito obavestio Kominternu da su narodne mase razočarane u vodstvu bivših građanskih partija; da KPJ mobilise sve snage za borbu protiv raspirivanja šovinizma i da saraduje sa delom vodstva nekih građanskih partija u Srbiji i Sloveniji radi zajedničke borbe protiv okupatora; da je stav KPJ: borba protiv okupatora sastavni je deo borbe za slobodu i ravnopravnost naroda Jugoslavije, te se ona može ostvariti »samo na bazi bratskog sporazuma svih naroda Jugoslavije«.
1. septembar — Po direktivi generalnog sekretara KPJ Josipa Broza Tita, Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju uputio u Tiranu svoga člana Dušana Mugošu da se upozna sa stanjem tamošnjih partijskih grupa i s mogućnošću stvaranja KP Albanije i organizovanju borbe protiv okupatora.
- CK KPJ uputio poziv vojnicima, podoficirima i oficirima domobranske vojske da prilaze NOB-u.

BOSNA I HERCEGOVINA

- Septembar — Dva ustaška, dva domobranska i jedan nemački bataljon, uz podršku avijacije, prodorom iz Ključa i doline Vrbasa počeli šestodnevni konvergentan napad u cilju ugušenja ustanka u Janju i Pljevi. Neprijatelj je razbio neke ustaničke jedinice, ovladao Mrkonjić-Gradom, Jezerom. Sipovom. Mliništimama i komunikacijama, izvršio masovne zločine¹, ali je i sam pretrpeo gubitke.
- Delovi Drvarske brigade zauzeli žand. st. Ripač i Ripački klanac i potisli posadu (žandarme i četni domobrana) prema Bihaću.
- Na sastanku Oblasnog Vojnog štaba za Sarajevo i predstavnika Vojnočetničkog odreda osvetnika (majora Dangića i vojvode Babića) postignut sporazum o koordinaciji dejstva partizanskih i četničkih jedinica u istočnoj Bosni.

¹ Tom prilikom je I. bataljon 738. puka nemačke 718. petSadjlske divizije spalio u selima Janja sve kuće i pobio 1.195 ljudi, žena i dece, a jedna ustaška četa sanv> kod crkve u s. Jezeru ubila 165 ljudi.

- Delovi 1. i 2. bataljona Drvarske brigade uništili dve čete 2. bataljona domobranskog 2. pešadijskog puka u uporištu Vrtoče (kod Bos. Petrovca). Zaplenjeno: 4 mitraljeza, 10 p. mitraljeza i veliki broj pušaka.
- 1/2. septembar* — Između ž. st. Semizovac i Ilijaš (na pruzi Sarajevo — Zenica) delovi Semizovačkog partizanskog bataljona srušili teretni voz.
- 2. septembar* — Dva ustaška bataljona iz Ključa savladali slab otpor ustaničkih odreda i zauzeli Mrkonjić-Grad. Štab NOP odreda za Bos. krajinu probio se pod borbom iz grada.
- Domobrani, ustaše, žandarmi i mesna milicija, jačine 2 bataljona, napadom iz Bos. Krupe i Ostrošca, preko s. Grmuše i s. Grabeža, zauzeli sela Vranjsku, M. i V. Radić i, delom. Suvaju. Sutradan, protivnapadima nekoliko odreda Sreskog štaba Krupa i Sana i jednog odreda 1. bataljona Drvarske brigade, neprijatelj je. iz gubitke od 20 mrtvih i 70 ranjenih, odbačen u Bos. Krupu.
- Nastupajući iz Trebinja, motorizovana kolona italijanske divizije Marke* potisla Lastvansku gerilsku četvu i zauzela Lastvu.
- Čete narodne vojske iz zbegova Ilija. Bobani i Suma napale šest ž. stanica na pruzi Hum — Gabela. Posle kraće borbe razoružane su posade ž. st. Jasonica-Lug i Poljice (60 domobrana). Istovremeno napadnuti vod domobrana u s. Veličanima i s. Dubljanima održao se uz pomoć meštana. Pošto su četiri dana odbijali protivnapade tri čete domobrana iz Ravnog i proterali posadu iz s. Veličana i s. Dubljana, ustanici su se 7. septembra povukli pred nastupanjem italijanskih kolona iz Trebinja i s. St. Slanog.
- 4. septembar* — Oblasni vojni štab za Sarajevo izdao uputstvo za organizaciju seoskih NO odbora: seoski NO odbor sačinjavaju poverenici svih zaselaka jednog sela; kao organ NOP-a on ima zadatak da prikuplja hranu za NOP odrede.
- U s. Brezicama održano savetovanje predstavnika partizanskih odreda ozrenskog sektora, kome je prisustvovalo oko 50 učesnika. Raspravljano je o ishrani vojske i stanovništva i o organizaciji jedinica, i potvrđen je Stab NOP odreda sektora Ozren.
- Kod s. Stambulčića (na pruzi Sarajevo — Višegrad) Pračanska četa Romanijskog partizanskog bataljona srušila voz i zaplenila 40 pušaka i 7 sanduka municije.
- 5. septembar* — Kod s. Kozila (pod pl. Vitorogom) ustanici Janja razbili oiačani bataljon domobranskog 9. pešadijskog puka i zaplenili između ostalog: 2 brdska topa. 5 mitraljeza i 12 p. mitraljeza.
- Iz doline r. Plive dva ustaška bataljona prodrli u s. Mliništa, gde je njihovo dalje nastupanje prema Drvaru (prugom Jajce — Drvar) zaustavljeno.
- Šest NOP odreda Birča (450 boraca) i četnički Planinski puk (oko 200 boraca) napali na Kladanj, ali. zbog napada jednog domobranskog bataljona s leđa i zbog demoralizacije četnika, napad nije uspeo.
- U Tuzli, posle herojskog držanja pred ustaškim prekim sudom, streljan sekretar Oblasnog komiteta SKOJ-a i član Oblasnog komiteta KPJ za Tuzlu Enver Šiljak, narodni heroj.
- U Gradačcu i Modriči ustaše uhapsile 531 lice.
- Septembar p.* — Od gerilskih odreda Gornjeg Livanjskog polja. Štab Drvarske brigade formirao bataljon »Starac Vujadin« (nazivan i Livanjskim i Sajkovićkim bataljonom).
- Po naređenju Štaba Drvarske brigade, gerilski odredi sreza Ključ reorganizovani u Ribnički bataljon »Soko« Drvarske brigade.
- Delovi Romanijskog partizanskog bataljona razoružali žand. st. Borike (kod Rogatice).
- U s. Maslovarama (kod Kotor-Varoši), na konferenciji 60 seljaka iz većeg broja okolnih sela, izabrano Opštinsko NO veće (Opštinski NO odbor) za Maslovare.
- 5/6. septembar* — Nikšićki i Župopivski gerilski bataljon. sa četama narodne vojske Sreskog štaba za Gacko, napali Gacko, ali ga, zbog sabotaze i izdaje četničkih vođa. nisu zauzeli. U pomoć napadnutom garnizonu iz Nevesinja se probio jedan bataljon domobranskog 13. pešadijskog puka. Pri tom je, u s. Slivlju jedna grupa boraca razoružala njegovo bočno osiguranje jačine voda.
- Delovi Romanijskog partizanskog bataljona i četničkog Planinskog puka zauzeli Rogaticu. Zbog četničke nediscipline, domobranska četa oko podne povratila mesto.

6. septembar — Delovi Drvarske brigade zauzeli Kulen-Vakuf, iz koga se. posle duže opsade i dvo-dnevnih borbi na spoljnim uporištima, evakuisala neprijateljska posada (2 čete domobrana, vod žandarma i nešto ustaša) i pod pretnjom smrtne kazne povukla sve muslimansko i hrvatsko stanovništvo (delom naoružano) iz grada i okoline. U toku probijanja posade prema Bihaću, delovi Drvarske brigade su zarobili jednu četvu domobrana.
- Da bi sprečio prodor ustaških snaga iz rejona Mliništa prema Drvaru. Stab Drvar-ske brigade formirao Operativni stab Mliništa («Komandu partizanskih odreda za Mliništa i okolinu»), objedinivši, pod njegovom komandom, jedinice iz srezova Gla-moč, Ključ. Mrkonjić-Grad i Jajce. U sastav tih snaga ušli su i delovi 1. partizanskog bataljona »Sloboda«.
- 6/7. septembar — tgmanska četa Trebevičkog partizanskog bataljona zauzela žand. st. Lediće (na pl. Treskavici).
7. septembar — Između ž. stanica Semizovac i Rajlovae (na pruzi Sarajevo — SI. Brod) delovi Se-nizovačkog partizanskog bataljona uništili teretni voz (lokomotivu i 9 vagona).
- U Alipašinom Mostu i okolini ustaše pohvatale oko 60 Srba među kojima nekoliko žena i dece, zatvorili ih u jednu kuću u s. Reljevu (kod Sarajeva) i zapalili.
- 7/8. septembar — Paljanska četa Trebevičkog partizanskog bataljona spalila ž. st. Dovliće (kod Sara-jeva) i razoružala 52 domobrana.
- U s. Subotici (kod Banje Luke) delovi 1. čete za Bos. krajinu uništili rezervoare za vodu.
8. septembar — U Sarajevu ilegalno odštampan prvi broj Biltena Štaba NOP odreda za BiH.
- Na Boračkom jezeru (kod Konjica) član Štaba NOP odreda BiH formirao Konjički bataljon Oblasnog štaba za Hercegovinu
- Majevički NOP odred Podštaba Majeveia zauzeo Lopare. Zandarmerijsko-domobran-ska posada (135 vojnika) odstupila u toku noći neopaženo prema Brčkom. Druga domobranska četa, koja je intervenisala iz Tuzle, posle viščasovne borbe odbačena jo uz veće gubitke.
9. septembar — Majevički NOP odred Podštaba Majeveia razorio postrojenja rudnika uglja »Ma-jevica«.
- Po prethodnom sporazumu između komandanta italijanske divizije »Sasari- i ko-mandanta Kninskog bataljona Drvarske brigade, italijanski vojnici ušli u Bos. Gra-hovo. Time se raspao i Grahovski bataljon Drvarske brigade.
10. septembar — Na Lisini (na pl. Kozari), pod rukovodstvom Štaba 2. partizanske čete za Bos. kra-jinu, održano šire vojno-političko savetovanje, na kome je razmotrena situacija posle napuštanja frontova. izvršena reorganizacija jedinica (umesto pet partizanskih odreda formirana Prijedorska, Dubička i Novskolješljanska partizanska četa) i puna preorijentacija na partizanski način ratovanja, a Štab čete se preimenovao u 2. jtab četa (nešto kasnije u Štab Kozarskog NOP odreda).
- Po dolasku Oblasnog štaba za Bos. krajinu u Drvar, naredbom Štaba Drvarske bri-gade. nazivi »gerilac« i »politički sekretar« zamenjeni nazivom, partizan« i »poli-tički komesar«.
- Odredi (Stab narodne vojske Pliva) Sreskog štaba za Jajce potisli jedan bataljon domobranskog 9. pešadijskog puka u Jezero i zauzeli Sipovo.
- Jedna nemačka i dve domobranske čete iz s. Trbuka (na putu i pruzi Doboj — Mag-laj) pokušale da odbace odrede Štaba ozrenskog sektora od pruge. Protivnapadom je neprijatelj odbačen i razbijen, a pruga razorena i više vozila spaljeno.
- Kod s. Brezovog Polja Brčanski NOP odred (grupa) Podštaba Majeveia razbio jedun ojačani vod 2. bataljona domobranskog 3. pešadijskog puka.
11. septembar — Koncentričnim napadom iz Celića, Koraja, Priboja i Simina Hana, četiri domobran-ska bataljona razbila Majevički NOP odred Podštaba Majeveia. Četnici koji su bili u sastavu tog odreda pobjegli su u Srbiju; jedna grupa partizana probila se u Birač, a druga se prikupila na Međedniku (na pl Majevice).
13. septembar — Iz sela Stijene, Miostraha i Pištalina (kod Cazina) ustaše ubile preko 200 lica (uglav-nom žene i decu).
14. septembar — Birčanski NOP odredi i četnički Planinski puk izvršili neuspeo napad na Kladanj.

- NOP odredi Ozrenskog sektora izvršili niz akcija na pruži Doboj — Tuzla (zauzeli i spalili ž. stanice Suhopolje, Boljanić, Karanovac i Kakmuž; porušili oko 20 km željezničke pruge, tt linije i most preko Spreče: uništili 2 lokomotive i 5 oklopnih vagona).
  - Na Boračkom jezeru (kod Konjica) delovi Konjičkog partizanskog bataljona uništili ustaško-žandarmerijsku patrolu i zaplenili 24 puške i 2 p. mitraljeza.
15. septembar
- U Sarajevu održan sastanak PK KPJ za BiH na kome su razmatrani vojno-politička situacija u zemlji, propagandni rad Partije i pomoć partizanskim odredima od strane partijskih organizacija u gradovima. U zaključcima PK je ukazano na promenu vojno-političke situacije u zemlji: zbog ustanka, nemački okupator nije u slanju da svojim snagama održi okupaciju, pa je prinuđen da jače angažuje italijanske i bugarske snage. Dalje je ukazano na greške u Bos. krajini u pogledu isticanja revolucionarnih ciljeva i stvaranja revolucionarne vojske. Postavljeni su zadaci da se uspostave i učvrste partijske organizacije u svim mestima Bosne i Hercegovine, a u gradovima formiraju odbori NO fonda i sanitetski odbori: da se vrše ekonomske akcije i formiraju udarni odredi.
  - Oblasni vojni štab za Sarajevo izdao Uputstvo o organizaciji narodne vlasti i vojno-teritorijalnih organa¹. Uputstvo je predviđalo da se u selu ili varoši (mestu) bira seoski (mesni) NO odbor, sa onoliko članova (poverenika) koliko ima zaselaka; a da u opštini (srezu) po jedan predstavnik iz svakog seoskog (opštinskog) NO odbora i komandant opštine (sreza), koga imenuje vojna jedinica, sačinjavaju plenum opštinskog (sreskog) veća (NO odbora), na čijem čelu stoji izvršno veće. Kada ne postoje uslovi da se izvrše izbori, komandant mesta (opštine, sreza) postavlja privremeni NO odbor.
  - Sreski štab za Jajce (Štab narodne vojske Pliva) izvršio reorganizaciju svojih jedinica. Od ustaničkih četa narodne vojske iz Janja formiran bataljon Gorki* (posle desetak dana preimenovan u bataljon Vaso Pelagić²), a od četa iz Pljeve bataljon »Iskra«.
  - Na narodnom zboru kod man. Lovnice imenovan prvi opštinski NO odbor u Sekovićima³, koji je u oktobru izabran u istom sastavu.
- Septembar p. p.
- Stab NOP odreda BiH, na osnovu iskustava Drvarske brigade, naredio reorganizaciju u čete, bataljone i brigade svih jedinica u Bosni i Hercegovini. Krajem meseca reorganizacija je obustavljena da bi se sačekali rezultati i zaključci Savetovanja u Stolicama.
  - Na konferenciji predstavnika seoskih NO odbora sa teritorije Romanijskog partizanskog bataljona izabran NO odbor opštine Sokolac. Odbor, u čijem je sastavu bilo više komisija i narodni sud. imao je karakter sreskog NO odbora.
- Septembar s.
- U s. Baljcima održana prva partijska konferencija za srez Bileću. Diskutovano je o organizaciji partizanskih jedinica, jačanju partijskih organizacija, stvaranju seoskih organa narodne vlasti i usmeravanju masa na borbu protiv okupatora. Izabrani SK KPJ za Bileću obuhvatao je i Dabarsku opštinu sreza Stolac.
  - Po naredenju Štaba NOP odreda za Bili, od po dva bataljona Sarajevske i Tuzlanske oblasti formirana 1. bosanska brigada NOP odreda.
  - Po direktivi Štaba NOP odreda BiH. odredi ozrenskog sektora reorganizovani u 2. bataljona (Ozrenski) Bosanske brigade NOP odreda a Štab sektora preimenovan u Stab 2. bataljona.
- Septembar d. p.
- Mesni komitet KPJ za Sarajevo, proširivanjem dotadašnjih odbora narodne (ranije: crvene) pomoći, formirao ilegalni Gradski odbor NO fonda za Sarajevo. Odbor je imao 9 kvartovskih pododbora (Novo Sarajevo. Crni vrh, Marindvor, Centar. Vratnik. Kovačići. Skenderija, Bistrik i Babića bašća).
  - Mesni komitet KPJ za Mostar, proširivanjem dotadašnjih odbora narodne (ranije: crvene) pomoći, formirao ilegalni Gradski odbor NO fonda za Mostar. Odbor je početkom 1942. prerastao u Gradski NO odbor. On je radio sve do oslobođenja.
  - Delovi 1. partizanske čete za Bos. krajinu Izvršili napad na Kotor-Varoš, prodrli u grad i gotovo savladali posadu (50 domobrana i 5 žandarma). ali su se, zbog pristiglih pojačanja neprijatelju, morali povući.
  - U Tuzli održana šira konferencija uglednih muslimana iz sreza, na kojoj su osuđeni ustaški pokolji srpskog narodu. Usvojenom rezolucijom konferencija se ogradila od ustaških metoda, zahtevajući versku toleranciju i sigurnost života, časti i imovine za sve građane, bez razlike na veru. Konferencija, međutim, nije izrazila spremnost za oružanu borbu protiv okupatora i ustaša.

¹ Postoji mogućnost da je Uputstvo sastavio Stab NOP odreda za BiH
² U toku čitavog rata taj odbor nije prestajao da funkcioniše.

16. septembar — Na narodnom zboru u s. V. Rujiški (kod Bos. Krupe) izabran seoski NO odbor (prvi u Podgrmeču). Do kraja septembra iormirani su seoski NO odbori i u većini ostalih sela Podgrmeča.
- Kod s. Resanovaca delovi Drvarske brigade razbili prethodnicu italijanske divizije »Sasari« (a glavninu zadržali idućih šest dana).
- U Jajcu i okolnim selima ustaška 16. četa pohapsila oko 200 Srba. Pošto je nemački komandant izdvojio službenike potrebne za rad fabrike karbida, ustaše su ostalih 158 Srba pobile kod mosta na Vrbasu u s. Podmilačju.
17. septembar — Odredi 1. partizanske čete za Bos. krajinu potisli žandarmerijsko-domobrasku posadu i zauzeli s. Jošavku (kod Kotor-Varoši).
18. septembar — U s. Fatnici (kod Bileće), po direktivi Štaba NOP odreda BiH, formiran Stab Hercegovачke brigade NOP odreda. Time je prestao da postoji Oblasni štab za Hercegovinu. Mesto sreskih štabova za Bileću Nevesinje, Gacko i Trebinje formirani su štabovi 1. bataljona (obuhvatao Nevesinje. Gacko, Stolac i deci bilečkog sreza) i 2. bataljon (obuhvatao Trebinje. Ljubitije i veći deo bilečkog sreza).
- Pračanska četa Romanijskog partizanskog bataljona zauzela Sjetlinu i zarobila 48 žandarma i domobrana.
- U dvodnevnoj akciji čišćenja ustaše popalile sela Bunaru, Jasenovac, D. Polje i Glavice (srez Ključ) i ubile 189 Srba (ljude, žene i decu).
- U s. Kokorima (kod Prnjavora) ustanici spalili opštinsku zgradu.
20. septembar — Štab NOP odreda za Bosnu i Hercegovinu, u svome Biltenu br. 2, objavio izjavu da pristaje na saradnju (vojnu i političku) sa samostalnim četničkim odredima pod uslovom da oni vode borbu ne samo protiv ustaša i okupatora nego i »protiv Srba koji su se prodali okupatorima, pa za njihovu korist ubijaju i pljačkaju muslimansko i hrvatsko stanovništvo i na taj način siju mržnju i razdor među narodima za račun okupatora«.
22. septembar — Sekretar PK KPJ za BiH i još tri partijska funkcionera pobegli iz ustaškog zatvora (bivše bogoslovije) u Sarajevu. MK KPJ Sarajevo bio je pripremio njihovu otmicu za sledeći dan.
- Vlaseničci 1 Srebrenički četnički odred napali na Zvomik, odbacili posadu (jedan domobranski bataljon. četnički landesshizen-bataljona i mesnu miliciju) preko Drine i prodrli u grad. Obc-zbedenje napada od Tuzle uspešno su izvršila četiri partizanska odreda Sreskog štaba za Birač zauzevši jako branjeno uporište Caparde. Međutim, četnici su se rasuli po gradu radi pljačke, tako da ih je neprijatelj protivnapadom ubrzo odbacio iz Zvornika.
- Delovi Bosanske domobranske divizije probili položaje Romanijskog partizanskog bataljona i jednog kombinovanog četničkog bataljona i od Pala preko Jahorine i s. Mokrog 1 preko Romanije prodrli do Prače i Renovice i time omogućili upućivanje pojačanja garnizonima u Rogatici i Višegradu. U četvorodnevnom borbama Romanijski partizanski bataljon je zarobio jednu četu domobrana a drugu razbio i ponovo blokirao posadu u Prači, ali zbog napuštanja položaja od strane četnika, nije mogao sprečiti proboj.
- Na području žand. st. Tržačka Raštea (kod Cazina) oko 200 ustaša i 100 domobrana iz 11. pešadijskog puka pobili oko 460 Srba.
- Ustaški preki sud u Doboju osudio i streljao 43 lica.
- 22/23. septembar — U ponovljenom napadu Konjički bataljon Bosansko-hercegovачke brigade NOP odreda zauzeo žand. st. Glavatićevo (kod Konjica).
23. septembar — Delovi Semizovačkog partizanskog bataljona zauzeli s. Srednje i demolirali pilanu, ž. st. i Šumsku upravu.
- Konjički bataljon Bosansko-hercegovачke brigade NOP odreda zauzeo žand. st. Bjelemići u s. Odžaku (kod Konjica).
- U Prijedoru održana šira konferencija »uglednih" muslimana, na kojoj su »u ime 24.000 muslimana sreza • osuđeni ustaški pokohi srpskog naroda i naoružavanje ološa. Usvojenom rezolucijom¹ konferencija se ogradiła od metoda koje su ustaše sprovodile. tražeći njihovu smenu itd.

¹ Te rezolucije, kojih je bilo nekoliko desetina iz svih bosansko-hercegovачkih gradova, pored toga što su delom donete na inicijativu partijskih organizacija i bile odraz previranja u razočaranim muslimanskim masama, bile su istovremeno i pokušaj muslimanske buržoazije da u tim masama zadrži svoj uticaj i da se ogradi od ustaških zločina solidarišući se sa njihovom osudom

24. septembar — Kod s. Novoseoca (na Romaniji) delovi Romanijskog partizanskog bataljona posle kraće borbe opkolili i zarobili jednu domobransku četvu (168 vojnika i oficira) sa kompletnim naoružanjem.
- Delovi Trebevičkog bataljona Bosansko-hercegovačke brigade NOP odreda zauzeli žand. st. Kijevo (kod Sarajeva).
- Delovi 1. partizanske čete za Bos. krajinu izvršili neuspeo napad na selo i rudnik Maslovare (kod Kotor-Varoši). U borbi je teško ranjen i zarobljen Drago Bubić, narodni heroj, a zatim su ga ustaše odmah ubile.
- U s. Okruglici (kod Sarajeva) Semizovački partizanski batalion uništio žand. st. opštinu, poštu i jedan voz i rušenjem pruge onemogućio eksploataciju šume na pl. Zvijezdi u toku idućih 8 meseci.
25. septembar —• Oko 7 ustaško-domobranskih bataljona iz Bihaća, Bos. Krupe, San. Mosta i Bos. Petrovca, iskorišćujući uspehe italijanskih jedinica počeli akciju čišćenja šireg rejona Bos. Petrovca savlađujući jak otpor dva bataljona Drvarske brigade. U četvorodnev- nim borbama oni su ovladali komunikacijama između tih garnizona, spojili se sa delovima divizije »Sasari« kod Oštrelja i zauzeli Kulen-Vakuf.
- Na Orlovim stijenama (na Romaniji) delovi Romanijskog partizanskog bataljona razbili jednu domobransku četvu.
- Posle trodnevni borbi italijanska divizija »Sasari« zauzela Drvar. Drvarska brigada napustila držanje frontova, ukinula smene i prešla na partizanski način ratovanja. Pri povlačenju iz Drvara partizani spalili fabriku celuloze, pilanu i skladišta drveta.
- Igmanska četa Trebevičkog bataljona Bosansko-hercegovačke brigade NOP odreda zauzela ž. st. Tarčin i spalila skladište i nekoliko vagona.
- Na Pastirovu (kod Bos. Kostajnice) Stab Kozarskog NOP odreda sazvaio veliki na- rodni zbor i održao smotru svoje jedinice (300 boraca). Tom smotrom je završen period jednomesočnih priprema i organizacionog učvršćenja Kozarskog NOP odreda.
27. septembar — Delovi Trebevičkog bataljona Bosansko-hercegovačke brigade NOP odreda zauzeli i razoružali posadu žand. st. Ūmoljane (kod Konjica).
28. septembar — Jelašinovački, Japranski i Palanački NOP odred Sreskog štaba Krupa i Sana, oja- čani Letećim odredom 1. bataljona Drvarske brigade, izvršili neuspeo napad na Budimlić-Japru (Podgrmeč). U borbi poginuo komandir Jelašinovačkog NOP odreda Petar Skundrić, narodni heroj.
- Delovi domobranskog 11. pešadijskog puka spojili se sa italijanskom divizijom »Sa- sari« u Oštrelju, koji je dva dana ranije evakulsao i spalio bataljon »Sloboda« Drvarske brigade.
- 28/29. septembar — Glavnina Bosansko-hercegovačke brigade NOP odreda otpočela napad na Kalinovik. Zbog neučešća četnički orijentisanih ustanika, kao i zbog intervencije domobrana i milicije iz Borča i Nevesinja Brigada je u dvodnevni borbama pretrpela neuspeh i velike gubitke; pored ostalih, poginuo je komandant brigade Miladin Radojević, narodni heroj.
- Delovi Konjičkog bataljona Bosansko-hercegovačke brigade NOP odreda zauzeli žand. st. Rujište (kod Mostara), iz koga se posada, pod zaštitom noći, izvukla prema Bijelom polju.
29. septembar — Delovi Romanijskog partizanskog bataljona u zasedi kod s. Sjetline (blizu Rogatice) posle kraće borbe zarobili glavninu čete domobrana koja se iz Stambulčića pro- bijala u Praču.
- Dva ustaško-domobranska bataljona zauzela Kulen-Vakuf, potisnuvši delove Drvar- ske brigade.
- 29/30. septembar — Delovi Semizovačkog partizanskog bataljona uništili ž. st. Dabrovine (na pruzi Pod- lugovi — Vareš) i porušili prugu i tt veze.
- Druga četa Kozarskog NOP odreda razoružala posadu žand. st. Draksenić (kod Bos. Dubice).
30. septembar — Delovi Romanijskog partizanskog bataljona i četnici razbili žandarmerijsku posadu u Ustipraču i spalili žand. st. i pilanu.
- Septembar k. — Stab Hercegovačke brigade NOP odreda obratio se pismom borcima i komandirima četa narodne vojske u kome je objasnio da su režim ubijanja, međusobnog klanja

i nasilja u zemlji uveli okupatori i da ga izvode sami. u zajednici ili preko svojih agenata- (Pavelića, Nedića i dr); da su na inicijativu KPJ organizovani partizanski odredi i da je obrazovan Glavni štab tih odreda, koji rukovodi oslobodilačkom borbom naroda Jugoslavije; ukazao na slabosti četa narodne vojske i pozvao na stvaranje čvrstih disciplinovanih NOP odreda po četama u cilju ozdravljenja četa i čišćenje narodne borbe od svega što je iskrivljuje. Pismo je poslužilo kao politička osnova za reorganizaciju jedinica i pravilno usmeravanje NOB-a u Hercegovini.

— Na pl. Majeveci formiran Majevički bataljon Bosansko-sremske brigade NOP odreda.

Septembar

— Povodom reokupacije tzv. II zone i pokušaja okupatora da razbije jedinstvo ustanika. prikazujući se zaštitnicima Srba. PK KPJ za BiH uputio narodu proglas u kome razobličava perfidnu politiku okupatora i poziva domobrane da okrenu oružje protiv okupatora; poziva Srbe Hrvate i muslimane za zajedničku borbu; ustanike na zbijanje svojih redova i čišćenje od smutljivaca, provokatora i plaćenika; radnike na masovne ekonomske akcije i borbu protiv okupatora i ustaša.

— Grupa uglednijih mostarskih muslimana uputila muslimanima Bosne i Hercegovine rezoluciju sa protestom protiv ustaških zločina i nasilja nad srpskim stanovništvom, ubistava pojedinih muslimana, verske netolerancije itd.

— U Ostrošcu (u Hercegovini), doznavaći da je četa ustaša zatvorila veću grupu Srba radi likvidacije, grupa naprednih građana organizovala masovne demonstracije muslimana i Hrvata, koji su upali u zgradu opštine i oslobodili pozatvarane Srbe.

CRNA GORA

1. septembar

— U s. Radeći (kod Titograda) izabran NO odbor za pipersku opštinu.

Septembar p.

— PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio proglas narodima Crne Gore, Boke i Sandžaka: poziva ih da ostvare čvrsto jedinstvo u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika.

10. septembar

— U s. Građanima (kod Virpazara), uz prisustvo delegata PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak Baja Sekulića, održana sreska partijska konferencija, izneta situacija na području sreza Bar; preduzete mere za formiranje gerilskih odreda, za politički rad u narodu, za raskrinkavanje neprijatelja i njegovih agenata, za rad među omladinom i ženama; izabrano novo sresko rukovodstvo.

14. septembar

— MK KPJ za Podgoricu formirao ilegalni GNO odbor.

15. septembar

— Izašao prvi broj lista »Narodna borba«, organ PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak.

Septembar p. p.

— Na Ranisavi (u podnožju Durmitora) održano savetovanje partijskih radnika iz sreza šavničkog. Na osnovu proučavanja opšte situacije i situacije na terenu raspravljano je o oživljavanju i razvijanju političkog rada na terenu sreza, kao i o omasovljenju gerilskih grupa i pripremanje daljih akcija protiv okupatora.

Septembar

— Održana mesna partijska konferencija Andrijevice: analiziran dotadašnji rad (odlučeno da se pojača politički rad u masama); izabran novi MK: određeni delegati za konferenciju PK; postavljeni novi zadaci.

Septembar d. p.

U s. Gostilju (kod Titograda) održana partijska konferencija danilovradskog sreza. Prisustvovalo oko 25 delegata. Podnet izveštaj o političkim, organizacionim i vojnim pitanjima. Izabran novi MK KPJ za Danilovgrad.

— Na Slnjajevini održana partijska konferencija sreza kolašinskog. Prisustvovalo oko 25 delegata. Analizirana politička i vojna situacija u svetlu, u Crnoj Gori i srezu. Izabran novi MK KPJ za Kolašin.

17. septembar

— Formirani ilegalni NO odbori u selima Veljem Brdu, Klikovačama i Novom Selu (kod Danilovgrada).

21. septembar

— Na pl. Jelovici (kod Ivangrada) održana partijska konferencija za srez beranski. Prisustvovalo oko 50 delegata. Izabran novi MK KPJ za Berane (sada: Ivangrad).

22. septembar

— U Kućima (kod Titograda), po uputstvu Štaba NO gerilskih (partizanskih) odreda za Crnu Goru, Boku i Sandžak, formiran partizanski bataljon -Marko Miljanov-. Posle kratkog vremena imao je 7 četa.

24. septembar — PK SKOJ-a za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio direktivu skojevskim rukovodstvom da se omladina ne upisuje u srednje škole. Direktiva je naišla na veliki odziv kod omladine: upisao se vrlo mali broj daka.
25. septembar — Na Poganim medama, između sela Ltitova i Peleva Brijega na komunikaciji Titograd — Kolašin, grupa od 16 gerilaca iz Piperskog bataljona Jole Piletie* napala iz zasede italijansku autokolonu od 35 kamiona i nanela joj gubitke od 8 mrtvih i oko 20 ranjenih vojnika i oficira.
- MK KPJ za Cetinje uputio proglas narodu sreza cetinjskog: poziva ga da ustane u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika, uveravajući ga da će jedino tom borbom Crnoj Gori osigurati pravedno mesto u bratskoj i ravnopravnoj zajednici svih jugoslovenskih naroda.
- Na Bojnoj njivi (kod Mojkovca) održan sastanak MK KPJ za srez bjelopoljski: odlučeno da se od Bjelopoljskog i Mojkovačkog gerilskog voda formira Bjelopoljska partizanska četa.
26. septembar — Kod s. Stubice, na putu Danilovgrad — Nikšić, gerilske jedinice iz sastava Nikšićkog NOP odreda i jedna grupa gerilaca iz Bjelopivlića napale neprijateljski transport, nanele mu gubitke od 3 mrtva i 10 ranjenih vojnika, uništile 2 kamiona sa žitom i 2 teška mitraljeza i zaplenile 6 pušaka, 5 revolvera i izvesnu količinu drugog ratnog materijala.
- Za odmazdu zbog pretrpljenih gubitaka prethodnog dana na Poganim medama, neprijatelj spalio s. I.utovo (kod Titograda).
27. septembar — Kod Poganih meda (na putu Titograd — Kolašin) delovi bataljona Marko Miljanov-Zetskog NOP odreda napali motorizovanu kolonu italijanske policije, ubili 6 policajaca i jednog oficira i uništili 3 motocikla.
28. septembar — U rejonu s. Stubice (na putu Danilovgrad — Nikšić) 40 gerilaca iz Pješivaca i Vražegrnaca uništili dva italijanska kamiona s 3 vojnika. Sutradan kao odmazdu za akciju kod s. Stubice, italijanski vojnici 30. septembra zapalili s. Stubicu i s. Paprati (kod Nikšića).
29. septembar — U s. Stitarima (kod Cetinja) održan sastanak MK KPJ za Cetinje: posle analiziranja političke situacije i partijskog rada na području MK odlučeno da se formiraju gerilske čete i NO odbori po selima.
30. septembar — Na sastanku biroa MK za Cetinje formiran OK KPJ za Cetinje.
- Septembar k. — Zbog čestih represalija koje su okupatorske i kvislinške snage vršile nad nevinim stanovništvom, Stab NO gerilskih (partizanskih) odreda za Crnu Goru, Boku i Sandžak izdao naređenje svim komandama jedinica da na represalije odgovore još žesćim udarcima.
- Septembar — U Stijeni Piperskoj (kod Titograda) održana partijska konferencija sreza podgoričkog: izabran novi MK KPJ za Podgoricu (koji je ubrzo pretvoren u OK KPJ za Podgoricu).
- Na pl. Rujištu održana partijska konferencija za srez andrijevički. Prisustvovali oko 20 delegata, članovi PK i članovi OK KPJ za Kolašin. Odlučeno da se pojača politički rad u narodu i da se gerilski odredi sa planina vrata u sela. Izabran nov MK KPJ za srez andrijevički.

HRVATSKA

1. septembar — Na sastanku predstavnika gerilskih odreda iz sreza Korenica obrazovan Štab gerilskih odreda za srez Korenica i okolinu.
- U s. Klanjcu formiran seoski NO odbor, prvi u Hrvatskom zagorju.
2. septembar — U selu Ljubovu (kod Gospića) ustanici napali žandarme i ubili trojicu.
- Ustanici iz s. Ljubova napali žand. st. u Buniću (kod Korenice) i zarobili 3 žandarma.
- U ustaškom zatvoru u Zagrebu umoren član Biroa MK KPH za Zagreb Kovačević Vojin Vojo, narodni heroj.
- Ustanici zauzeli Podlapac (kod Udbine), iz koga su se domobrani povukli u Široku Kulu.

5. septembar — Partizani onesposobili ž. st. Trojstvo (kod Bjelovaraj).
 — Ustanici napali ustašku stražu u s. Begovićima (kod Petrinje). Zbog toga su ustaše selo opljačkale i spalile.
 — Ustanici zauzeli s. Čanak (kod Korenice).
 — Partizani s. Ljubova i okoline zauzeli sela Kuzmanovaču i Podove (kod Perušića).
 — CK KPH pozvao sve organizacije i pristalice HSS da pristupe NO frontu i da sarađuju sa svim naprednim elementima u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika.
6. septembar — Na partijskom savetovanju u s. Vlaškim Vodama (kod Delnica), u prisustvu delegata iz skoro svih većih mesta Gorskog kotara, utvrđene direktive za dalji rad partijskih organizacija u pozadini i preduzete mere za organizaciju i delatnost vojnih jedinica.
 — U s. Griču (u Zumberku). u borbi protiv ustaša, ranjen je i zarobljen komandant NOP odreda »Malija Gubec« Cvetko Večeslav Flores, narodni heroj. Ustaše su ga krajem 1941. ubile.
7. septembar — U šumi Bjelobrkuši (kod Našica) održan sastanak komunista iz sela: Orahovice. D. i G. Plšlane, Kokošaka i Zdenaca na kome je podnet izveštaj o političkoj situaciji i odlučeno da otpočne sakupljane oružja.
9. septembar — U s. Vrdovu (kod Sinja) ponovo formiran Sinjski NOP odred.
10. septembar — Komanda italijanske 2. armije premeštena iz Karlovca u Sušak.
- U. septembar — UD. Lapcu održan sastanak OK KPH za Liku na kome je detaljno analiziran rad partijske organizacije — njeno rukovođenje narodnim ustankom — i odlučeno da se učvrsti partijska organizacija, reorganizuju vojne jedinice, formiraju odbori NO fronta, pojača rad sa ženama i omladinom.
12. septembar — U Podsusedu (kraj Zagreba), pod rukovodstvom zagrebačke partijske organizacije, oštećena postrojenja fabrike cementa »Kroatia«.
 — U Zagrebu, na uglu Zvonimirove i Harambašićeve ulice, udarna grupa napala autobus sa nemačkim vojnicima i ranila 2 avijatičara.
13. septembar — Sisački NOP odred upao u s. Topolovac (kod Siska), zaplenio 29 pušaka, 1.200 metaka, 1 pisaću mašinu i pokidao tt linije Sisak — Topolovac.
14. septembar — U Glavnoj pošti u Zagrebu udarna grupa eksplozivom oštetila automatsku centralu i razorila visokofrekventne uređaje za međugradske veze.
 — U Zagrebu, u Vrbanićevoj ulici, udarna grupa ručnim bombama ranila 12 ustaša. Tom prilikom je uhvaćen rukovodilac udarne grupe, član Rejonskog komiteta KPH za Zagreb Rudolf Krotlin. narodni heroj. On je. posle zverskog mučenja, umro u ustaškom zatvoru.
 — U Splitu udarne grupe napale ručnim bombama grupu italijanskih vojnika i karabinijera i ubile jednog karabinijera a ranile pet vojnika.
- Septembar s. — U Crikvenici, u prisustvu dva člana CK KPH, održan partijski sastanak na kome je formiran OK KPH za Hrvatsko primorje i Gorski kotar.
 — Po naređenju Komande Korduna i Banije, na Petrovoj gori formirana partizanska bolnica.
17. septembar — U s. Prisjeci (kod Vojnića) NOP odredi Zbjeg i Močila iz zasede napali žandarme u kamionu i naneli im gubitke.
 — Na putu Slunj — Rakovica partizani napali autokolonu koja je pratila velikog župana iz Bihaća, ubili 3 žandarma 1 agenta i šofen; i ranila 4 žandarma i šefa policije iz Bihaća.
18. septembar — U s. Smiljanu (kod Gospića), pod rukovodstvom OK KPH za Liku formiran NOP odred.
 — U selu Stajnici (kod Ogulina) partizani iz NOP odreda Brinje i Škare zapalili pilanu i mlin.
 — U Splitu splitski diverzanti zapalili glavno skladište bivše carinarnice.

19. septembar — Kod tunela Kupjaka (blizu Delnica) Delnička partizanska četa minirala železničku prugu i izbacila 14 vagona iz šina.
- Na Petrovoj gori otpočela dvodnevna konferencija delegata NOP-a Korduna i Banije na kojoj je donesen niz značajnih odluka u vezi sa vojno-političkim učvršćenjem ustanka i upućen proglas narodu tih pokrajina sa pozivom da odlučno stupi u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- U Zagrebu ustaški preki sud osudio 50 Jevreja i komunista na smrt streljanjem.
20. septembar — CK KPH izdao direktivu za organizaciju i rad skojevskih organizacija u NOP odredima.
- U s. Satnici (kod Valpova) održana sreska partijska konferencija za srez Valpovo.
- Formiran SK KPH za Brinje.
- U s. Mošunama (kod Novog) ustanici zapalili pilanu.
- Na prostoriji šuma Zalukinje, Brezovice i Bukovice (kod Siska) ustaško-domobranske snage opkolile Sisački NOP odred, ali je ovaj uspeo da se izvuče iz obruča (i da se sutradan u rejonu Samarice spoji sa Banijskim NOP odredom).
21. septembar — Na Kamenskom (na pl. Plješevici). u prisustvu člana CK KPJ Marka Oreškovića održan sastanak predstavnika vojnih jedinica sa teritorije Like; razmotreno je stanje u jedinicama, analizirani su postignuti uspesi i postavljeni su novi zadaci.
22. septembar — U Splitu članovi partijske ćelije istočnog dela Splita bacili nekoliko bombi na italijanske vojnike i oficire i naneli im gubitke.
25. septembar — U s. Plitvičkim Jezerima partizani koreničkog i udbinskog sreza napali i razoružali 40 domobrana.
- U Splitu, pod rukovodstvom SKOJ-a. srednjoškolska omladina demonstrirala protiv pokušaja neprijatelja da je uvuče u razne fašističke organizacije i protiv uvođenja italijanskog jezika u školsku administraciju. Halijske okupacione vlasti su rasturile demonstraciju a veći deo omladinaca zatvorile.
- Oblasni komitet SKOJ-a za Dalmaciju uputio proglas omladini Dalmacije: objasnio vojnu i političku situaciju u svetu i kod nas i pozvao omladinu da stupi u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
26. septembar — Partizani Glinskog NOP odreda napali i zapalili žand. st. Gornji Klasnić (kod Gline). ubili 1 ustašu i ranili 3 ustaše i 3 domobrana.
- Partizani Petrinjskog i Sisačkog NOP odreda napali i demolirali žand. st. M. Gradac (kod Gline), ubili 1 i ranili 5 žandarma. Parti/ani su imali 3 poginula.
27. septembar — Kod Stalka (na putu Ogulin — Novi) Bribirski NOP odred zaplenio italijanski kamion sa hranom i zarobio 2 oficira i 8 vojnika.
- U s. Turjanskom (kod Korenice) partizani napali italijanske vojnike koji su sproveli uhapšene rodoljube. Poginuo je italijanski podoficir, a svi uhapšeni su oslobođeni.
29. septembar — Kod Jasenka partizani Drežničkog NOP odreda razoružali 7 italijanskih vojnika.
- Italijanski vojnici zapalili sela Zalužnicu i Brakusovu Dragu (kod Otočca).
- Na splitskoj tržnici oko 300 žena demonstriralo protiv nestašice namirnica i protiv visokih cena.
30. septembar — CK KPH uputio okružnicu br. 3 članovima Partije: izneo političku situaciju, ukazao na greške učinjene u početku ustanka i postavio zadatke u vezi sa širenjem NOB-a u svim delovima Hrvatske. Okružnica je značila veliku pomoć partijskim organizacijama i rukovodstvima.
- U Karlovcu održano savetovanje Operativnog partijskog rukovodstva OK KPH za Kordun i Baniju, kome je prisustvovao i predstavnik partizanskih jedinica Gorskog kotara i Hrvatskog primorja. Rešeno je da se od postojećih partizanskih jedinica Korduna i Banije formira jedan NOP odred (pet bataljona) a od brojno malih NOP odreda Hrvatskog primorja i Gorskog kotara jedan bataljon.
- U Zagrebu, na uglu Zvonimirove i Vrbanićeve ulice, udarna grupa napala četiri nemačka avijatičara: dvojicu ubila i jednog ranila.
- Na Pogledalu (kod Korenice) NOP odredi Škure i Kik napali italijansku kolonu od pet kamiona i ubili U a ranili 21 italijanskog vojnika.

- Septembar k.* — Na Drenovači (kod D. Lapca) formiran NOP odred -Ćapajev« (koji je. posle pogibije Marka Oreškovića. početkom novembra, preimenovan u NOP odred »Marko Orešlcović«),
- U gospičkom srezu. pod rukovodstvom OK KPH za Liku, formiran 1. lički NOP odred »Velebit«.
- U Striževu (iznad luke Ploče) održano okružno partijsko savetovanje za okrug Markarska. na kome je doneta odluka da se sve ilegalne grupe objedine u NOP odrede.
- Septembar*
- U Zagrebu ustaše streljale sekretara PK SKOJ-a Hrvatske Jožu Vlahovića, narodnog heroja.
- U s. Rakovom Potoku (kod Zagreba) ustaše streljale člana MK KPH za Zagreb Nikolu Sakića, narodnog heroja.
- U s. Jošanu (kod Udbine) četnici streljali španskog borca Mića Radakovića, narodnog heroja.
- Formiran MK KPH za Omiš.
- Na teritoriji opštine Rakovica (Kordun) izabrani seoski NO odbori.

MAKEDONIJA

- Septembar p.* — U prisustvu Lazara Koliševskog održan sastanak MK KPJ za Kumanovo na kome su razmotrene pripreme oružanog ustanka u kumanovskom srezu. Formiran je Vojni komitet (štab) sa zadatkom da organizuje prvi NOP odred i da prikuplja oružje i obučava ljudstvo u rukovanju njime.
- 9. septembar* — U šumi iznad s. Nerezi (kod Skoplja) izašla grupa partizana. Od nje i novih boraca kasnije je formiran Skopski NOP odred.
- Septembar p. p.* — Mesno partijsko povereništvo Gostivara prvi put (posle okupacije Makedonije) uspostavilo vezu sa PK KPJ za Makedoniju, odnosno sa Lazarom Koliševskim, od koga je dobilo direktivu i uput.stva za organizovanje partijskih ćelija i formiranje NOP odreda i vojnih štabova.
- Septembar s.* — U Skoplju, posle suspenzije Satorovljevog komiteta, formiran novi PK KPJ za Makedoniju, sa Lazarom Koliševskim kao sekretarom.
- Septembar d. p.* — Formiran Pokrajinski štab NOP odreda za Makedoniju (Pokrajinski vojni štab).
- Novo formirani PK KPJ za Makedoniju uputio direktno pismo mesnim komitetima. članovima Partije i SKOJ-a i vanpartijeima, kojim ih poziva na oružani ustanak i borbu protiv okupatora. podvukavši da je bilo dosta čekanja i da treba poći putem kojim su pošli ostali narodi Jugoslavije.
- MK KPJ za Prilep formirao Operativni vojni štab. Ovaj se nalazio na terenu, sa prvom grupom partizana iz Prilepa.
- Sekretar PK KPJ za Makedoniju Lazar Koliševski održao sastanak sa MK KPJ za Veles, na kome su razrađeni neposredni zadaci u pogledu priprema -a oružanu borbu u tom kraju.
- Skojevska organizacija Druge muške gimnazije u Skoplju organizovala štrajk učenika svih gimnazija u Skoplju protiv školskih taksa, nošenja uniformi, terora školskih vlasti i dr.. zbog čega je došlo i do sukoba sa bugarskom policijom.
- 16. septembar* — Grupa ilegulaca (diverzantska grupa) iz Prilepa izašla na pl. Babunu da ispita na koji se način može minirati Bogomilski tunel. Bugarska straža je otkrila grupu. Prilikom puškaranja je ubijen jedan bugarski vojnik.
- 17. septembar* — Na Skopskoj Crnoj gori od Makedonaca, Srba. Turaka i Siptara formiran Skopski NOP odred.
- 22. septembar* — Bugarski ministar unutrašnjih poslova izdao posebnu naredbu o prijavljivanju vlastima sumnjivih lica.
- 24. septembar* — Na pl. Mokusu (kod s. Stepanci) po odluci MK KPJ za Prilep i Vojnog štaba, formirana Prilepska partizanska četa.

- Septembar k.* — Ministar unutrašnjih poslova Carevine Bugarske telegramom obavestio oblasne direktore da komunisti početkom oktobra pripremaju akcije i naredio im da preduzmu mere za sprečavanje tih akcija.
- Skojevska organizacija Kumanovske gimnazije organizovala štrajk učenika protiv školskih taksa, nošenja uniformi i pritiska za upisivanje u fašističke omladinske organizacije.
- Septembar* — Novo partijsko rukovodstvo u Velesu (sada: Titov Veles) formiralo Vojni štab i preduzelo mere za formiranje NOP odreda.
- MK KPJ za Veles i Vojni štab formirali četiri čete i odredili im zborna mesta i objekte napada (poštu, sresko policijsko načelstvo, kasarne i železnička postrojenja). Napad na ove objekte nije izvršen 11. oktobra, kako je bilo predviđeno, jer MK nije dobio direktivu PK KPJ za Makedoniju o početku ustanka.
- Vojni štab Kumanova izdao (u vidu brošure) uputstvo o načinu dejstva partizanskih grupa. Uputstvo je razrađeno na osnovu »Biltena« GS NOP odreda Jugoslavije.
- U Azotu, na inicijativu MK KPJ za Veles, otpočelo formiranje ilegalnih seoskih NO odbora (komiteta).
- U Gostivaru, od mesnog partijskog povereništva. formiran MK KPJ za Gostivar.
- Po direktivi PK KPJ za Makedoniju formiran MK KPJ za mavrovski kraj.
- U Skoplju formiran Vojni štab i MK SKOJ-a.

SLOVENIJA

- J. septembar* — U s. Duplici (kod Kamnika) Radomeljska partizanska četa zapalila fabriku nameštaja.
- C. septembar* — Na putu Crnomelj — s. Griblje Belokranjska partizanska četa napala iz zasede grupu graničara i finansa i nanela joj gubitke od 2 mrtva i 3 ranjena.
- 11. septembar* — U Ljubljani održan plenarni sastanak kulturnih radnika uključenih u OF. Doneta je odluka o kulturnom molku (*kulturnoj tišini*), tj. da prestane svaka aktivnost kulturnih radnika (objavljivanje romana, pesama, pozorišna aktivnost i dr.) dok traje okupacija.
- Naredbom visokog komesara za Ljubljansku pokrajinu uveden vanredni vojni sud i smrtna kazna.
- 13. septembar* — Kod s. Ziče (blizu Domžala) dve čete nemačkog 171. rezervnog policijskog bataljona opkolile Radomeljsku partizansku četvu. ali se ona probila u Moravčanska brda.
- 14. septembar* — Sa pravaca s. Golog, s. Krvave Peči i s. Zapotoka otpočeo trodnevni koncentričan napad italijanskih vojnika na partizanski logor na pl. Mokrecu.
- 15. septembar* — U Ljubljani održana treća sednica Vrhovnog plenuma OF. na kojoj je rešeno da se Vrhovni plenum preimenuje u Slovenački narodnooslobodilački odbor (SNOO) i da se vojne snage slovenačkih NOP odreda uključe u NOP odrede Jugoslavije. Donete sti odluke o narodnom porezu. Zajmu slobode i zaštiti slovenačkog naroda.
- 17. septembar* — Pohorska partizanska četa izvršila uspešan napad na žandarme i gestapovce u planinarskoj kući na Klopnom vrhu (na pl. Pohorju).
- 20. septembar* — Zbog napada Rašičke partizanske čete na nemački kamion između s. Gameljne i s. Rašice (kod Ljubljane), nemački vojnici zapalili s. Rašicu.
- 21. septembar* — Na Sv. Mohoru (kod Moravca) delovi nemačkog 171. rezervnog policijskog bataljona opkolili deo Moravčanske partizanske čete. Grupa od 12 boraca se uveće probila iz okruženja.
- 25. septembar* — Kod s. Brezovine (blizu Ljubljane) formirana Preserska partizanska četa.
- 26. septembar* — Na Podmolniku (kod Ljubljane), kao priznanje borcima Kamničkog partizanskog bataljona za uspešne borbe protiv nemačkog okupatora Boris Kidrič, u ime CK KPS i Izvršnog odbora OF predao zastave Radomeljskoj partizanskoj četi.
- 27. septembar* — Na brdu Rašici (kod Ljubljane) nemačke policijske jedinice razbile Rašičku partizansku četvu. Ostatak čete se kasnije priključio Gorenjskom partizanskom bataljonu.

1941. septembar

MAKEDONIJA

septembar 1941.

28. septembar — U zatvoru u Begunjama (kod Radovijee), posle zverskog mučenja, nemačka policija umorila komandira Rašičke partizanske čete Staneta Koseca. narodnog heroja.
30. septembar — U blizini Ljubljane, u borbi protiv nemačkih vojnika, poginuo komandir Rašičke partizanske čete, Maks Pečar, narodni heroj.
- Septembar k. — Formirana Loška partizanska četa.
- U s. Zali (kod Cerknice) formiran 3 (nazivan i Krimski) partizanski bataljon Slovenije.
- Septembar — Od Minersko-sabotažne grupe i novih boraca formirana Borovnička partizanska četa.
- U okolini Mokronoga formirana Mokronoška partizanska četa.
- Objavljena direktiva GŠ i CK KPS partizanskim jedinicama u vezi sa taktikom i daljim razvojem slovenačkih NOP odreda.
- Formiran Narodni odbor, vrhovni politički organ slovenačke buržoazije, koji je stupio u vezu sa Slovenskim narodnim odborom u Londonu radi zajedničke borbe protiv OF i NOP-a.

SRBIJA

1. septembar — Kod ž. st. Mutnice (blizu Paraćina) delovi Pomoravskog NOP odreda napali putnički voz, zarobili 4 nemačka vojnika i petokolonaša i razorili prugu, a u s. Bošnjaju spalili opštinsku arhivu.
- Između sela Zlota i Podgorea, Boljevački NOP odred razoružao 10 žandarma i 2 nemačka vojnika.
- Delovi 2. šumadijskog NOP odreda miniranjem oštetili železnički most na r. Jasenici (kod Topole) i spalili opštinske arhive u selima Saranovu i Sepcima.
- U Petrovgradu (sada: Zrenjanin) 7. četa nemačkog 721. pešadijskog puka uhapsila 34 rodoljuba, koji su 3. septembra pogubljeni.
112. septembar — Između ž. st. Lešak i Leposavići (kod Raške) delovi Kopaoničkog NOP odreda oštetili prugu i tunel.
- Između Kraljeva i Mataruške Banje delovi Kraljevačkog NOP odreda prekinuli telefonsku vezu.
- U Svrlljigu Ozrenski NOP odred napao žand. st. i spalio arhivu Poreske uprave.
2. septembar — Boljevački NOP odred zauzeo Boljevac. razoružao 28 žandarma, uništio arhivu Opštine i Poreske uprave i demolirao II uređaje.
- Kod s. Neresnice (blizu Kučeva) delovi Požarevačkog NOP odreda iz zasede uništili nemački kamion i zaplenili 225 bombi i 1 pušku.
- Delovi 1. šumadijskog NOP odreda upali u s. Rudnik (kod G. Mianovca) i uništili arhivu Opštine i Poreske uprave.
- U Bač. Petrovcu i s. Kisaču (kod Novog Sada) mesne partizanske grupe zapalile kudeljku.
3. septembar — Valjevski NOP odred i četnički odredi Zečevića i Martinovića, posle trodnevnih borbi, zauzeli Krupanj, koji je branilo oko 500 nemačkih vojnika. Zarobljeno 124. ubijeno 9 a ranjeno 30 nemačkih vojnika. Zaplenjeno: 22 mitraljeza, 8 automata. 7 minobacača, 40 pušaka, 10 pištolja, sanduk bombi, 300.000 metaka, 2 radio-stanice, 1 hirurška stanica, 12 motornih vozila. 2 magacina hrane. 200 pari odela i dr. Naši gubici: 6 mrtvih i 12 ranjenih. U Krupnju formirani SNO odbor i Komanda grada.
- Podrinski NOP odred napao i zauzeo Bogatić koji su branili nemački vojnici i žandarmi. Ubijeno 80 nemačkih vojnika. Gubici Podrinskog NOP odreda 15 mrtvih i 5 ranjenih.
- Kopaonički NOP odred delom snaga upao u Rašku, a drugim delom zauzeo rudnik Jarando, gde je od rudara formirana četa od oko 250 boraca.
- Na putu Jagodina (sada: Svetozarevo) — Bunar, Belička četa Pomoravskog NOP odreda, posle duže borbe, primorala nemačku kolonu od 10 kamiona da se vrati u Jagodinu (sada: Svetozarevo).

- U rudnicima uglja u selima Mišači (kod Arandelovca) i Stragarima (kod Topole) delovi 1. šumadijskog NOP odreda oštetili mašinska postrojenja.
  - Između ž. st. Sumrakovca i s. Sarbanovca (kod Boljevca) delovi Boljevačkog NOP odreda porušili prugu i napali voz.
  - Udarina grupa, koja je dejstvovala oko »Cvetkove mehane« u Beogradu, ubila nemačkog vojnika. Za odmazdu, nemačke vlasti odmah streljale 50 komunista — talaca.
  - U Jagodini (sada: Svetozarevo) delovi Pomoravskog NOP odreda napali oko 30 nemačkih vojnika i naneli im gubitke.
  - Na ž. st. Sargan-Vitasi Zlatiborska četa Užičkog NOP odreda demolirala postrojenja.
  - Us. Stragarima (kod Topole) izabran MNO odbor.
4. septembar
- Kod Novog Sela. između Šapca i Ušća, Posavski NOP odred zaustavio putnički brod »Kraljica Marija«, na kome je bilo oko 260 putnika i 36 Nedićevih podoficira. Veću količinu hrane podelio narodu a sanitetski materijal zaplenio.
  - Podrinski NOP odred zauzeo Loznicu.
  - Delovi 2. šumadijskog NOP odreda zauzeli Svilajnac, razoružali žandarmerijsku postadu. uništili arhive Sreskog načelstva, Finansijske uprave. Pošte i Opštine. kao i arhivu u s. Markovcu.
  - Delovi Požarevačkog NOP odreda napali i razoružali žand. st. u s. Klenju i spalili opštinske arhive u selima Melnici (kod Petrovca), Kuli i Boževcu (kod Požarevca).
  - U rejonu s. Melenaca (kod Novog Bečeja) Dragutinovački NOP odred ušao u sastav Kumanačko-melenačkog NOP odreda.
  - Us. Crvenoj Crkvi (kod Bele Crkve) jedinice domaćih Nemaca uhapsile oko 40 pripadnika i simpatizera NOP-a.
- 4/5. septembar
- Između ž. st. Bogovine i Sumrakovca (kod Boljevca) delovi Boljevačkog NOP odreda porušili prugu.
  - Delovi Kosmajskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu u s. M. Požarevcu (kod Mladenovca) i napali ž. st. Ripanj. Ralju i Đurince, demolirali železničke instalacije i porušili prugu.
  - Između s. Jovanovca i s. Milatovca (kod Kragujevca) delovi Kragujevačkog NOP odreda porušili železničku prugu.
  - Kod s. Dragocvet (između Svetozareva i Kragujevca) delovi Pomoravskog NOP odreda prekinuli tt veze.
  - Između s. Melenaca i s. Torde (kod Novog Bečeja) Kumanačko-melenački NOP odred posekao oko 50 tt stubova.
  - U Krupnju SNO odbor objavio dekret građanima: da se u svim selima izaberu NO odbori, formira Narodna straža, preuzme inventar i imovina Opštinske uprave, žand. stanice i Sreskog načelstva. obrazuje odbor radničke kontrole u fabrici anti-mona, formira opančarska radionica i dr.
  - Delovi Pomoravskog NOP odreda spalili opštinske arhive u selima Glogovcu. Beo-čiću i Krušaru (kod Svetozareva) i posekli tt linije između Čuprije i Ravne Reke. a grupa boraca napala nemačku patrolu u Levačkoj ulici u Jagodini (sada: Svetozarevo) i nanela joj gubitke.
  - Na drumu Požarevac — Svilajnac delovi 2. šumadijskog NOP odreda iz zasede napali nemačke vojnike u dva kamiona i dva automobila i ubili 36 vojnika.
  - Delovi Užičkog NOP odreda spalili opštinske arhive u selima Strmovu. Gorobilju. Duškovicima. Karanu i demolirali ž. st. Jatare.
  - U rudnik Lece (kod Lebana) upala grupa boraca Kukavičkog NOP odreda i zaplenila 300 kg ekrazita i nekoliko stotina metara štapina.
  - Us. Adranima delovi Kraljevačkog NOP odreda demolirali ž. st. i spalili opštinsku arhivu.
  - U Vršcu. u sukobu sa gestapovcima, poginuo sekretar OK za južni Banat Slavko Munčan Saša, narodni heroj.
  - Valjevski NOP odred uputio proglas ženama Valjeva i okoline da pruže pomoć borcima na frontu.

- Nemačka avijacija bombardovala Kruparij.
- Septembar p.*
  - Nemački zapovednik oružane sile za Jugoistok i komandant 12. armije naredio zapovedniku Srbije i Višoj komandi 65 da odmah preduzmu sve mere da se u Srbiji obezbedi mir još pre početka zime.
  - U s. Gorobilju (kod Požege) održano vojno-političko savetovanje OK KPJ za Užice. Štaba Užičkog NOP odreda i komandi četa. Prisustvovao član GS NOP za Srbiju Rodoljub Colaković, koji je preneo direktivu CK KPJ o stvaranju slobodne teritorije u dolini Zapadne Morave. Na savetovanju precizirani zadaci i određen novi Stab Užičkog NOP odreda.
  - Kod Viroštaka (na putu Požega — Arilje) Požeška četa Užičkog NOP odreda iz zasede napala nemačku motorizovanu kolonu i ubila 17 i ranila više nemačkih vojnika.
  - U s. Darosavi (sada: Partizani), kod Arandelovca, u sastavu 1. šumadijskog NOP odreda formirana dva bataljona.
  - U Kučevu formiran SNO odbor.
  - U Kniču, na konferenciji građana, izabran MNO odbor.
  - U s. Ravnju i selima Badovineima i Zminjaku (kod Bogatiča), na zborovima građana, izabrani MNO odbori.
  - U s. Prnjavoru (kod Bogatiča) formiran MNO odbor.
  - Za sela Grab i Rogaču (srez dragačevski) izabran MNO odbor
  - U Ljubicu Čačanski NOP odred uništio radionicu vagona i saobraćajna postrojenja.
  - Formiran 1. srpski dobrovoljački odred (Ljotičev), jačine 120 vojnika, i upućen u Grocku.
  - U Srbiju, za borbu protiv NOP-a, prebačen iz Grčke nemački 125 pešadijski puk.
- 6. septembar
  - Delovi nemačke 717. divizije preduzeli ofanzivna dejstva protiv Boljevačkog NOP odreda a sa tri aviona bombardovali sela Zlot i Podgorac.
  - Delovi Užičkog NOP odreda demolirali ž. st. Jelen-Do i spalili opštinske arhive u selima Jelen-Dolu, Sr. Dobrinji i Tabanovićima (kod Požege).
  - Delovi Požarevačkog NOP odreda napali i razoružali opštinsku stražu u s. Rabrovu i spalili opštinske arhive u selima Rabrovu, Makcima, Češljevoj Bari, Zdrelu i Setonjama (u dolini r. Peka i r. Mlave).
  - U Ljuboviji delovi Valjevskog NOP odreda razoružali finance
  - Delovi 1. šumadijskog NOP odreda zauzeli s. Rudnik i spalili opštinsku arhivu.
  - U Bogatiću, na zboru građana, izabran MNO odbor i formirana partizanska četa.
- 6/7. septembar*
  - Kod s. Bulatovca (blizu Prokuplja) Toplički NOP odred napao i oštetiio nemački transportni avion, koji se tu prinudno spustio. Avion je, pored posade, obezbeđivalo i odeljenje nemačkih vojnika. Poginulo 4 nemačka vojnika.
  - Delovi Kosmajskog NOP odreda razrušili prugu i izazvali prevrtanje voza kod ž. st. Skobalj i u s. Umčarima spalili opštinsku arhivu.
  - Na putu Jagodina (sada: Svetozarevo) — Kragujevac delovi Pomoravskog NOP odreda presekli 106 tt stubova i sružili dva i oštetili jedan most.
- 7. septembar*
  - Delovi Užičkog NOP odreda zauzeli Rogačieu.
  - Delovi Čačanskog NOP odreda zauzeli Guču.
  - Kolubarska ieta Valjevskog NOP odreda ušla u Ljig i održala zbor na kome je formiran gradski NO odbor.
  - Na pruži Preljina — Brđani (kod Čačka) delovi Čačanskog NOP odreda srušili most. Tom prilikom se u reku srušili lokomotiva i 1 vagon teretnog voza koji je naišao iz Čačka.
  - Komandant Nedićeve žandarmerije izdao naređenje za formiranje osam mešovitih odreda za borbu protiv NOP odreda i odredio im ••adatk• i zone dejstva
  - Zbog vanrednih prilika, Ministarski savet Nedićeve vlade propisao Uredbu o prekini sudovima oružane sile, koja se, počev od 12. septembra 1941, imala primenjivati na celoj teritoriji Srbije.

- U selima Kumanu, Melencima i Mokrinu (severni Banat) okupatorske vlasti stre-
ljale po 10 rodoljuba.
- 718. septembar — Delovi Pomoravskog NOP odreda oštetili železnički most na Jovanovačkoj reci (kod
Paraćina) i drumski most kod s. Dragocveta (na putu Svetozarevo — Kragujevac).
- 8. septembar — ^{TJ}omoravski NOP odred napao Varvarin i posle kraće borbe razoružao žandarme i
Četnike Koste Pećanca, zaplenio 60 pušaka i spalio sve arhive.
Kod s. Ušća (blizu Obrenovca) delovi Posavskog NOP odreda zaustavili teretni brod
•Zika«, na kome su zarobili 6 Nedićevih podoficira i zaplenili materijal i hranu
upućenu okupatoru.
- Delovi Kragujevačkog NOP odreda demolirali postrojenja na ž. st. Samaili (kod
Kraljeva), a kod s. Kotlova (blizu Kragujevca) napali nemačke vojnike i žandarme
i prisilili ih na povlačenje ka Kragujevcu.
- Na putu Jagodina (sada: Svetozarevo) — Bagrdan delovi Pomoravskog NOP odreda
iz zasede uništili kamion i ubili 28 nemačkih vojnika. Istoga dana na putu Kragu-
jevac — Jagodina zarobili 7 nemačkih vojnika, zapalili 3 kamiona, zaplenili sani-
tetski automobil i veću količinu hrane i presekli tt slubove u dužini od 6 km.
- U Andrejvcu (sada: Minićevo) Zaglavski NOP odred zapalio arhivu Sreskog načel-
stva i demolirao Poštu.
- Delovi Užičkog NOP odreda demolirao postrojenja na ž. St. Vrutci (kod Titovog
Užica) i spalili opštinske arhive u selima Glumću i Sr. Dobrinji (kod Požege).
- Deo Kopaoničkog NOP odreda miniranjem oštetiio žičaru rudnika Trepče.
- U s. Belanovici (kod Arandelovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda zarobili Ne-
dićevog p. pukovnika Olujića, kod koga je pronađen tekst sporazuma između Draže
Mihailovića i Nedića o zajedničkim akcijama protiv NOP odreda.
- 8/9. septembar — Delovi Pomoravskog NOP odreda napali ž. st. Bagrdan, uništili saobraćajna po-
sti-ojenja i iz jedne kompozicije zaplenili robu koja je transportovana za Nemačku,
a zatim praznu kompoziciju pustili ka Beogradu, usled čega je došlo do sudara sa
kompozicijom koja je išla Iz Beograda. Tom prilikom su nastradala dva vagona sa
nemačkim vojnicima i veći broj Siptara koji se nalazio u službi okupatora.
- Na ž. st. M. Ivanča (na pruzi Beograd — Požarevac) delovi Kosmajskog NOP odreda
demolirali uređaje.
- !]. septembar — Na Hajdučkom bregu (na Fruškoj gori), po odluci OK KPJ za Srem, formiran Fru-
škogorski NOP odred.
- U s. Aleksandrovu (kod Prokuplja) delovi Topličkog NOP odreda razoružali ode-
ljenje žandarma.
- Na pruzi Užice (sada: Titovo Užice) — Mokra Gora Zlatiborska četa Užičkog NOP
odreda demolirala ž. st. Kremna, razoružala žand. stanicu i zapalila opštinsku arhivu.
- Pri pokušaju da onesposobe rudnik Trepču delovi Kopaoničkog NOP odreda bili
napadnuti od nemačkih vojnika i albanske kvislinške žandarmerije. U borbi kod s.
Orahova poginula su 2 partizana (jedan je bio trepčanski rudar Todor Milićević, po
kom je odred kasnije dobio ime) a 3 partizana su zarobljena.
- Na r. Crnici (kod Paraćina) delovi Pomoravskog NOP odreda miniranjem oštetili
most.
- Nemački vojnici spalili sela Zlot i Podgorac (kod Zaječara). Izgorele 853 zgrade.
- 10. septembar — Kolubarska četa Valjevskog NOP odreda napala nemačku posadu u Ljigu. razbila
je i primorala na povlačenje ka Mionici, Nemački vojnici su pretrpeli gubitke od
oko 30 mrtvih i 60 ranjenih, a partizani — 7 mrtvih i 13 ranjenih.
- Delovi Pomoravskog NOP odreda upali u Trstenik. razoružali žandarme i spalili
arhive.
- U salašu Noćajskom (kod Bogatića) formiran MNO odbor
- Komandant Nedićeve žandarmerije, u cilju »čišćenja Srbije od komunista«, uputio:
1. odred u rejon Bogatića, Krupnja i Loznice; 2. odred u rejon Valjeva; 3. odred
u rejon Umke; 4. odred u rejon Mladenovca i Topole; 5. odred u rejon Požarevca i
Golupca; 6. odred u rejon Smederevske Palanke; 7. odred u rejon Svilajncu i 8.
odred u rejon Senjskih Rudnika.

- 10/11. septembar — Na ž. st. Badnjevcu (kod Lapova) delovi 2. šumadijskog NOP odreda demolirali stanične uređaje.
11. septembar — OK KPJ za Kraljevo uputio proglas narodu pozivajući ga u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- Na zboru oko 1000 građana sela Suvodanja, Bodove i Sitarica (kod Valjeva) izabran ONO odbor sa sedištem u s. Slavama.
- U Ljigu Valjevski NOP odred vodio borbu protiv preko 100 nemačkih vojnika, kojima je kao pojačanje stiglo još oko 300. Poginula su 63 a ranjeno 10 nemačkih vojnika, dok je Odred imao 9 mrtvih i 11 ranjenih boraca.
- Na Hajdučkom bregu (na Fruškoj gori) delovi Fruškogorskog NOP odreda odbili napad žandarma iz s. Grgurevaca (kod Rume).
- 11/12. septembar — Delovi Užičkog NOP odreda napali nemačku posadu i žandarme u Bajinoj Bašti. Napad četnika s leđa prinudio partizane da se povuku ka Rači, što je omogućilo posadi, koja je bila pred likvidacijom, da se izvuče ka Užicu. Zbog dolaska 1. užičke čete četnici su pobjegli, a naše jedinice 12. septembra ušle u Bajinu Baštu, gde je formirana Komanda mesta i uspostavljena narodna vlast.
- Između Leskovca i ž. st. Pečenjevca delovi Kukavičkog NOP odreda pokidali tt linije.
12. septembar — Kcd s. Zlota (blizu Zaječara) nemački vojnici uhvatili sekretara OK KPJ za Zaječar Milenka Brkovića Crnog narodnog heroja, koga su 18. septembra obesili na Kraljevici kod Zaječara.
- 12/13. septembar — Us. Tripkovi (kod Titovog Užica) 1. bataljon nemačkog 724. puka i žandarmi opkolili Zlatiborsku četvu Užičkog NOP odreda. Četa se probila iz okruženja uz gubitke od 1 mrtvog, 1 ranjenog i 3 zarobljena (ove zarobljenike su nemački vojnici streljali a zatim obesili na užičkoj pijaci).
13. septembar — Moravička četa Užičkog NOP odreda zauzela rudnik antimona Lisu (kod Ivanjice), gde je zaplenila veću količinu materijala, a zatim sa jednim vodom Ariljske čete ušla u Ivanjicu i formirala komandu mesta.
- Delovi Pomoravskog NOP odreda zauzeli Varvarin i razoružali žandarme. Zaplenjeno 60 pušaka i spaljena arhiva sreskog načelstva i poreske uprave.
- 13 14. septembar — Prugu Beograd — Obrenovac na nekoliko mesta porušili delovi Posavskog NOP odreda.
14. septembar — Delovi Požarevačkog NOP odreda zauzeli Majdanpek.
- U Bajinoj Bašti, na konferenciji građana i delegata mesnih NO odbora sa područja opštine Bajine Bašte, izabran SNO odbor za srez račanski.
15. septembar — Na Jezerskim pojatama (kod Sokobanje) od 30 boraca Ozrenskog NOP odreda formiran Nišavski (Svrljiški) NOP odred.
- Kod ž. st. Lozovik (kod Smedereva) delovi 2. šumadijskog NOP odreda uništili nemački transportni voz sa hranom. Za odmazdu, nemački vojnici streljali 50 meštana.
- U s. Vučju (kod Leskovca) Kukavički NOP odred napao žand. st. i razoružao 15 žandarma.
- Us. Kamenici (kod Kraljeva) izabran MNO odbor.
- Us. Deliblatu (kod Kovina) i drugim mestima južnog Banata nemačke jedinice i policija izvršile mnogobrojna hapšenja rodoljuba.
- Septembar s. — U sastavu Topličkog NOP odreda formirane dve Čete: Jastrebačka i Pasjačka.
- U Adi mađarska policija provalom uhapsila 30 članova KPJ i sekretara SK KPJ za Sentu. Ovaj je posle nekoliko dana obešen u Adi, a ostali su osuđeni na zatvor.
- U Mionici (kod Valjeva) formiran MNO odbor.
- Septembar d. p. — Po odluci CK KPJ, iz Fruškogorskog NOP odreda prešlo u Srbiju 25 ranijih političkih osuđenika, koji su pobjegli iz kaznionice u Srem, Mitrovici.
- U rejonu Kikinde poterne jedinice nemačke 704. i 714. pešadijske divizije razbile Kikindsko-mokrinski NOP odred.
- 15/16. septembar — U Ovčar Banji delovi Požeške čete Užičkog NOP odreda i Dragačevske čete Čačanskog NOP odreda, posle kraće borbe, razoružali nekoliko odeljenja žandarma.

- Kod s. Dragocveta (na putu Svetozarevo — Kragujevac) delovi Pomoravskog NOP odreda oštetili nekoliko mostova.
- 16. septembar — U s. Dulenu (između Kragujevca i Rokovca) GŠ NOP odreda za Srbiju održao savetovanje sa komandantima 1. i 2. šumadijskog, Pomoravskog, Užičkog, Čačanskog, Kragujevačkog i Kraljevačkog NOP odreda, na kome su posle analiziranja vojno-političke situacije, određeni zadaci za sprovođenje direktive CK KPJ i GŠ NOP odreda Jugoslavije o stvaranju jedinstvene slobodne teritorije.
- Na ž. st Palilula (između Niša i Knjaževca) Ozrenski NOP odred sačekao putnički voz iz Zaječara. U jednom su se vagonu nalazili nemački vojnici. U borbi je ubijeno 19 nemačkih vojnika a zarobljena su tri. Zaplenjeno je: 2 automata, 12 pušaka, fi revolvera i dr. Jedan partizan je poginuo.
- U s. ĀSorobilju (kod Požege) delovi Užičkog NOP odreda srušili most na r. Āetinji.
- Kod ž. st. Samaile (blizu Kraljeva) delovi Kraljevačkog NOP odreda porušili most.
- Na pruzi Āuprija — Senjski Rudnik delovi Pomoravskog NOP odreda oštetili železnički most.
- Na pustari V. Innovo u blizini s. Zmajeva (kod Srbobrana) mesna skojevska grupa spalila tri velike kamare kudelje.
- 17. septembar — U Obrenovac, posle ogorĀene borbe protiv jedinica Posavskog NOP odreda ušli cle'ovi nemaĀkog 125. puka.
- Kod ž. st. Trbušana (blizu ĀaĀka) delovi ĀaĀanskog NOP odreda porušili prugu i napali ž. st. Prijedor.
- Između sela Mokrina i Valkanja (kod Kikinde) Kikindsko-mokrinski NOP odred minirao železniĀku prugu.
- U osloboĀenoj Ivanjici formiran GNO odbor.
- 17/18. septembar — Kod ž. st. Rabrova (blizu KuĀeva) delovi PožarevaĀkog NOP odreda porušili most.
- 18. septembar — Drugi šumadijski NOP odred zauzeo RaĀu.
- U sastavu Podrinskog NOP odreda formirana Pionirska partizanska Āeta.
- Kod s. Draguše (blizu Prokuplja) delovi TopliĀkog NOP odreda odbili napad Āetnika Koste PeĀanca.
- Između ž. stanica Jagodine (sada: Svetozarevo) i Jovca delovi Pomoravskog NOP odreda oštetili prugu.
- Između ž. stanica Tabakovca i Cokonjara (kod ZajeĀara) delovi Krajinskog NOP odreda oštetili prugu i most.
- U s. Azbresnici (kod Prokuplja) formiran MNO odbor.
- 18/19. septembar — Između Zemuna i ?.. st. Zemun Novi Grad zemunski diverzanti posekli oko 100 tt stubova.
- 19. septembar — U Beograd, radi ugušenja ustanka u Srbiji, iz GrĀke prebaĀen Štab 18. armijskog korpusa, sa generalom Bemeom na Āelu, na koga ie preneti sva izvršna vlast u Srbiji. Pod komandu 18. korpusa stavljena i Viša komanda za naroĀitu upotrebu 65. General Berne dobio naziv ^opunomoĀeni komandujuĀi general u Srbiji«.
- U Trstenik upali delovi Pomoravskog NOP odreda i razoružali 43 žandarma i finansu.
- U V. IvanĀi delovi Kosmajskog NOP odreda onesposobili rudnik uglja koji je snabdevao elektriĀnu centralu i fabriku đzakova u Mladenovcu.
- Između ?.. st. Rabrova i Cešljeve Bare (kod KuĀeva) delovi PožarevaĀkog NOP odreda minirali most i prekinuli saobraĀaj.
- Posle ogorĀene borbe protiv Posavskog NOP odreda (naroĀito kod s. Stublina) nemaĀki 125. pešadijski puk ušao u Ub.
- U Petrogradu (sada: Zrenjanin) nemaĀki vojnici streljali 12 rodoljuba.
- 20. septembar — Kod s. Gorobilja Ariljska i Požeška Āeta UžiĀkog NOP odreda napale nemaĀku kolonu koja je iz Požege krenula da obezbeduje izvlaĀenje nemaĀke posade iz Užica (sada: Titovo Užice). U borbi vodenoj od podne do mraka nemaĀki vojnici pretrpeli gubitke cd 78 mrtvih i ranjenih, dok se ostatak u neredu povukao ka Požezi

- Delovi Kraljevačkog NOP odreda zauzeli Ušće.
- Posle tri i po časa borbe protiv nemačkih vojnika i žandarma Požarevački NOP odred zauzeo V. Gradište.
- MNO odbor u Krupnju izdao naredbu da se u krupanjskoj osnovnoj školi formira bolnica sa ambulantom, radi lečenja boraca NOP odreda.
- Na inicijativu OK KPJ za leskovački okrug, jedna desetina Leskovačkog NOP odreda upućena je na Babičku goru sa ciljem da preraste u Babički NOP odred.

21. septembar

- U s. Stitaru (kod Sapca). pod rukovodstvom Štaba Podrinskog NOP odreda, održan sastanak sa štabovima bataljona Podrinskog NOP odreda, Podgorskog bataljona Valjevskog NOP odreda. 4. bataljona Posavskog NOP odreda i Cerskog četničkog odreda, na kome je doneta odluka i razrađen plan za napad na Sabac. Početak napada je određen za 21 čas istog dana. Međutim, napad je izvršen u 23 časa. ali zbog izdaje četnika nije uspeo.
- Delovi Užičkog NOP odreda zauzeli od četnika Cajetinu i Palisad a nemačka posada napustila Užice (sada: Titovo Užice) i Požegu i predala ih četnicima.
- Komandant nemačkog 18. korpusa izdao zapovest 342. pešadijskoj diviziji da na odseku Srem. Mitrovica — Sabac forsira r. Sava i otpočne čišćenje Mačve nastupajući prema s. Lipolistu. Ojačani nemački 125. samostalni pešadijski puk iz Valjeva treba da sadejstvuje dolinom r. Jadra prema Loznici, a ustaško-domobranske snage i jedinice nemačke 718. pešadijske divizije na r. Drini imaju zadatak da spreče prelazak partizana u Bosnu. Sva naselja iz kojih se (ili iz čije se okoline) bude davao otpor, ili u čijoj se blizini bude našlo oružje ili municija, treba spaliti; sve muško stanovništvo od 15 do 60 godina uputiti u koncentracione logore severno od Save, a celokupno žensko stanovništvo koristiti za prinudni rad; svu stoku prikupiti u torove na obema obalama Save.
- Slamajući mestimičan otpor Posavskog NOP odreda, nemački 125. samostalni pešadijski puk ušao u Valjevo i spojio se sa delovima nemačke 704. pešadijske divizije. 17.og dana u Valjevu upućen i protivtenkovski divizion.
- Di lovi Čačanskog NOP odreda napali ž. st. Ljubić i demolirali postrojenja.
- Na Hajdučkom bregu Fruškogorski NOP odred posle dvočasovne borbe odbacio žandarme i naoružane mestane nemačkog porekla iz s. Grgurevaca (kod Rume).
- OK KPJ za Požarevac izvestio OK KPJ za Srbiju da u okrugu požarevačkom «nacionalno-oslobodilački komiteti uglavnom svuda postoje i svuda su izdali i proglase».
- Na zboru predstavnika sela: Brezovice, Ttibravića, Vujinovaće, Rebelja, Sovča, Kuniće i Rovni izabran ONO odbor Počuta.

21/22. septembar

- Na pruzi Kraljevo — Kragujevac (između ž. st. Vitanovca i Vitkovca) delovi Kraljevačkog NOP odreda oštetili prugu.

22. septembar

- Jedinice Podrinskog, Valjevskog i Posavskog NOP odreda u 23 časa obnovile napad na Sabac i prodrle do centra grada, odakle su sutradan, protivnapadom svežih snaga nemačke 342. pešadijske divizije, odbačene na polazne položaje.
- Delovi Užičkog NOP odreda ušli u Požegu koju su nemački vojnici predali četnicima. Čelnici su se pri nailasku naših jedinica većim delom razbežali, a delom ostali u gradu pasivni.
- Kod ž. st. Kratovske Stene (blizu Požege) Ariljska. Požeška i Moravička četa Užičkog NOP odreda i Dragačevska četa Čačanskog NOP odreda napale delove nemačkog 724. pešadijskog puka koji su se izvlačili iz Požege ka Čačku. Pod zaštitom avijacije, koja je u nekoliko navrata bombardovala naše položaje, ova nemačka jedinica se uz gubitke, probila ka Čačku.

22/23. septembar

- Delovi Podrinskog NOP odreda napali na 3M Mitrovicu, ali je nisu zauzeli, jer je neprijatelju stiglo pojačanje iz Srem. Mitrovice.
- Između Zemuna i ž. st. Zemun Novi Grad zemunski diverzanti posekli 37 tt stubova.

23. septembar

- Rasinski NOP odred sa Rasinskim četničkim odredom otpočeo trodnevni napad na delove 740. i 737. puka nemačke 717. pešadijske divizije u Kruševcu. Napad je obustavljen. jer je nemačkoj posadi stigao u pomoć Košta Pećanac sa svojim četnicima. Nemački vojnici su imali oko 120 mrtvih vojnika i oficira i veći broj ranjenih.
- Kod s. Soludovca (blizu Paraćina) u borbi između delova Pomoravskog NOP odreda sa oko 180 nemačkih vojnika ubijeno 17 nemačkih vojnika, a zaplenjeno 6 kamiona, 3 putnička automobila i 8 bicikla. Naši gubici 1 mrtav i 1 ranjen.

- U s. G. Dušniku (kod Niša) Nišavski (Svrljiški) NOP odred napao žandarme i finance. Ovima su pristigli u pomoć nemački vojnici (u 5 kamiona). Odred se, posle borbe s njima, povukao na Suvu pl.
  - U s. Belom Brdu (na Kopaoniku) Kopaonički NOP odred razoružao žandarmerijsku posadu i onesposobio rudnik uglja.
  - General Berne naredio nemačkoj 342. pešadijskoj diviziji da pređe u Sabac i sve muškarce od 14 do 70 godina pohvata i prebaci u koncentracioni logor koji ta divizija treba da podigne severno od reke Save.
- 23/24. septembar — Na ž. stanicama Kusatku i Glibovcu (između Mladenovca i Smederevske Palanke) delovi Kosmajskog NOP odreda, rušenjem saobraćajnih postrojenja, prekinuli saobraćaj tri dana.
24. septembar — Užički NOP odred ušao u Užice (sada: Titovo Užice). koje su nemački vojnici 21. septembra napustili i predali četnicima Draže Mihailovića. Partizanima je, pored ostalog palo u ruke: fabrika oružja i municije, fabrika tekstila, fabrika kože, filijala Narodne banke sa 55 miliona dinara, oko 100 raznih motornih vozila i desetine vagona pešadijske i artiljerijske municije i pogonskog materijala.
- Delovi Užičkog NOP odreda ušli u Kosjerić iz koga su žandarmi blagovremeno pobjegli.
  - U Sapcu delovi nemačke 342. divizije, uz pomoć tamošnjih jedinica, preduzeli pretresanje i hapšenje. Do 27. septembra uhapsili 6418 lica od 14 do 70 godina i 200 njih streljali, uništavajući i pljačkajući imovinu stanovništva. Uhapšene građane nemački vojnici naterali da trče oko 20 km do s. Jarka (kod Srem. Mitrovlce), gde je podignut koncentracioni logor. Uz put ubijali sve one koji fizički nisu mogli da izdrže pakleni tempo trčanja.
  - U s. Vučju (kod Leskovca) Kukavički NOP odred napao i razoružao posadu žand. st. i spalio arhivu Opštine.
  - Na ž. st. Dedina (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda demolirali uređaje i spalili arhivu Opštine.
  - Između Zemuna i ž. st. Zemun Polje mesni diverzanti posekli 6 tt stubova.
  - U Cajetini, na zboru građana, izabran SNO odbor.
- 24/25. septembar — Između ž. stanica Jagodine (sada: Svetozarevo) i Lanista delovi Pomoravskog NOP odreda oštetili želzničku prugu.
25. septembar — U s. Slatini delovi Kosmajskog NOP odreda odbili napad jednog Nedlčevog odreda i u protivnapadu ga gonili sve do Sopota. U borbi poginuo zamenik komandanta Kosmajskog NOP odreda Radovan Jovanović, narodni heroj.
- Kod Azanje (blizu Smedereva) 2. šumadijski NOP odred napao iz zasede nemačku kolonu jačine oko 400 ljudi i naneo joj gubitke od 80 mrtvih i ranjenih. Gubici Odreda 2 mrtva i 3 ranjena borca¹.
  - Kod s. Štrpca (blizu Knjaževca) četnici Koste Pećanca napali Zaglavski NOP odred i naneli mu gubitke od 6 mrtvih.
  - Kod s. Dubona (blizu Mladenovca) delovi Kosmajskog NOP odreda odbili napad jednog Nedičevog dobrovoljačkog odreda i četnika.
  - U borbi kod Šapca poginuo komesar Podrinskog NOP odreda Mika Mitrović Jarac, narodni heroj.
  - Nemačka avijacija bombardovala Dumaču, Jelenču, Mišar i mlin u s. Majuru (kod Šapca).
  - U s. Bosuti (kod Arandelovca) formiran MNO odbor.
- 25/26. septembar — Delovi Kopaoničkog NOP odreda napali žandarme u rudniku bakra kod s. Kremića (blizu Raške), zarobili 6 žandarma i porušili rudnička postrojenja.
- U rejonu s. Srpske Crnje (kod Kikinde) Kumanačko-melenački i Karađorđevačko-aleksandrovački NOP odred napali karaulu i kudeljara, naneli gubitke neprijatelju, zaplenili 6 pušaka i zapalili oko 40 vagona kudelje.
  - Između ž. st. Stublina i Brgula (kod Obrenovca) delovi Posavskog NOP odreda porušili prugu.

¹ Po drugom izvoru događaj se desio 21. septembra.

26. septembar — U s. Mrzenici (kod Kruševca) Rasinski NOP odred porušio most, srušio dve kompozicije, a zatim sačekao jednu kolonu nemačkih vojnika, naneo joj gubitke od 10 mrtvih, ali je. zbog intervencije četnika Koste Pećanca, nije mogao uništiti.
- Delovi Čačanskog NOP odreda napali i zauzeli s. Preljinu (kod Čačka), rasterali vod žandarma i zaplenili 15 pušaka.
- Četnici otpočeli napad na delove Užičkog NOP odreda u Kosjerićima. U borbama vođenim do 29. septembra četnici su razbijeni i naterani u bekstvo ka Ravnoj gori.
- Kod s. Rožanaca delovi Kosmajskog NOP odreda napali Nedićev 3. odred i protekali ga ka Sopotu.
- U Užicu (sada: Titovo Užice) otpočeo rad fabrike tekstila. Ona raspolaže sa 265 razboja a najviše proizvodi zavoje i rublje.
- U Požezi, na zboru kome je prisustvovalo oko 1.200 ljudi, izabran SNO odbor.
- U Užicu (sada: Titovo Užice), na konferenciji predstavnika građanskih partija i KPJ, formiran gradski NO odbor.
27. septembar — U oslobođenom Užicu (sada: Titovo Užice) formiran Radnički partizanski bataljon. On je, pored proizvodnje i obezbeđenja grada, uzimao učešća i u borbenim dejstvima ostalih jedinica Užičkog NOP odreda.
- U Petrovaradinu ustaše izvršile provalu i otpočele hapšenje komunista i skojevaca koji su, pod rukovodstvom OK KPJ za južnu Bačku, organizovali izvlačenje oružja, municije i eksploziva iz vojnih magacina u Petrovaradinu.
- Kukavički NOP odred napao na Vučje (kod Leskovca) razoružao 20 finansa, zaplenio 20 pušaka i oštetiio fabriku štofa. koja je radila za okupatora.
- U Užicu (sada: Titovo Užice) otpočeo rad partizanske ložionice i radionice za opravku lokomotiva i železničkih vagona.
- Kod s. Mikulovca (blizu Prokupljaj delovi Topličkog NOP odreda odbili napad četnika Koste Pećanca,
- Između Stalaća i Kruševca delovi Rasinskog NOP odreda porušili železnički most.
- Na brdu Kraljevici (kod Zaječara) obešen član KPJ Dorđe Simeonović, narodni heroj.
- U s. Lisi (kod Ivanjice) na zboru građana izabran MNO odbor.
28. septembar — Iznad G. Milanovca delovi Čačanskog NOP odreda pušćanom vatrom oštetili avion nemačkog zapovednika Srbije, pri čemu je ubijen I vazduhoplovni major.
- Na k. 401 (kod Hajdučkog brega, na Fruškoj gori) deo Fruškogorskog NOP odreda odbio napad žandarma iz s. Grgurevaca (kod Rume).
- U Užicu (sada: Titovo Užice) održan veliki omladinski zbor kome je prisustvovalo oko 2.000 omladinaca i omladinki.
- Na pruzi Bečej — Vrbas skojevska grupa iz Bač. Gradišta posekla tt stubove.
- 28/29. septembar — Kopaonički NOP odred, posle jednočasovne borbe, razoružao 28 žandarma u rudniku olova Belo brdo i zaplenio 28 pušaka, municiju i veću količinu životnih namirnica. Razorio je rudničke instalacije tako da rudnik nije proizvodio za sve vreme rata. U odred su stupila 52 rudara.
- Delovi Kragujevačkog NOP odreda, uz učešće mesnih diverzantskih grupa, napali ž. st. u Kragujevcu, spalili nemački senjak kod Kragujevca, porušili most kod s. Sabante i presekli veći broj tt stubova.
- Kod Sapca prešao Savu 699. puk, a kod M. Mitrovice 697. puk nemačke 342. pešadijske divizije.
29. septembar — Jedinice Čačanskog NOP odreda, u sadejstvu sa jedinicama Kragujevačkog NOP odreda, zauzele G. Milanovac i zarobile gotovo celu četu nemačkih vojnika i odred žandarma. Istog dana u gradu formiran gradski NO odbor.
- Otpočele operacije nemačke 342. pešadijske divizije sa težištem na komunikaciji Sabac — Loznica (početak prve neprijateljske ofanzive).
- Delovi Požarevačkog NOP odreda zauzeli Petrovac (na Mlavi) koji su branili žandarmi i nedićevci.

- Posle dvoiasovne borbe kod s. Sikola (blizu Negotina) Krajinski četnički odred i žandarmi razbili Krajinski NOP odred. U borbi poginuo politkomesar ovog odreda Ljubomir Nešić, narodni heroj i još 10 boraca.
- Kod s. Stitarca (blizu Knjaževca) četnici Koste Pećanca, uz pomoć žandarma i nemačkih vojnika, napali i razbili Zaglavski NOP odred.
- Delovi Posavskog NOP odreda zauzeli Ub.
  - Kod s. Braničeva četa Požarevačkog NOP odreda sukobila se sa grupom nemačkih vojnika, odbacila je ka Golupcu i preotela joj veliku količinu namirnica opljačkanih u okolnim selima.
  - Posle borbe protiv delova nemačke 342. pešadijske divizije u rejonu M. Mitrovice i na liniji Tabanović — Stitar — Slepčević — Bogosavac, Podrinski NOP odred povukao se na severne ogranke Cera.
  - U severnoj Mačvi nemački vojnici pohvatali oko 800 seljaka i odveli u logor u s. Jarku (kod Srem. Mitrovice). Uz put pobili 500 ljudi.
- Mađarska dunavska flotila bombardovala Dobro i Novo Selo (između Sapca i Obrenovca).
- 29/30. septembar — Kod s. Bunara (na putu Svetozarevo — Kragujevac) delovi Pomoravskog NOP odreda razrušili most.
- 30. septembar — Komandant Užičkog NOP odreda izdao naredbu za mobilizaciju muškaraca od 18 do 40 godina, motornih vozila, bicikla i jahaćih konja sa priborom sa teritorije užičkog okruga. Naredbom su određena mobilizacijska mesta za srezove: užički, požeški, ariljski, moravički, crnogorski, račanski i zlatiborski.
  - Podrinski NOP odred i Kolubarski i Radevski bataljon Valjevskog NOP odreda organizovali položaj za odbranu na liniji Lipolist — Potkovicica — Cokešina — Viđojevica i do 9. oktobra zadržavali prodor nemačke 342. divizije.
  - Objedinjeni delovi severnobanatskih NOP odreda napali nemačku stražu u s. Bašaidu (kod Kikinde) i spalili oko 170 vagona kudeljo.
  - Na pruzi Požarevne — Petrovac delovi Požarevačkog NOP odreda porušili most.
  - U istočnom Sremu nemačka policija otpočela nova hapšenja rodoljuba.
  - U Bečeju grupe skojevaca zapalile veće količine kudelje i isekle tt veze na pruzi Bečej — Srbobran.
- Septembar k. — U Užicu (sada: Titovo Užice) otpočeo rad partizanske fabrike oružja i municije. Do kraja novembra za potrebe NOP odreda proizvedeno: 21.040 pušaka, 2.700.000 pušanih metaka, 90.000 metaka za pištolje, 18.000 ručnih bombi i 300 tromblona, a opravljeno: 200 mitraljeza, 300 p. mitraljeza. 4.500 pušaka, dva tenka, dva poljska i jedan protivavionski top i dr.
  - U Novom Sadu održan sastanak PK KPJ za Vojvodinu na kome je odlučeno da se veći deo partizana iz Banata i Bačke prebaci u Srem.
  - U sastavu Čačanskog NOP odreda formirani Trnavski, Ljubički, Takovski i Dragičevski bataljon.
  - Na Fruškoj gori, po odluci OK KPJ za Srem, formiran Podunavski NOP odred.
  - Radnici Užica (sada: Titovo Užice). na zahtev VS NOP odreda Jugoslavije, napravili partizanski oklopni voz, koji će patrolirati i prevoziti na pruzi Čačak — Vardište.
  - U Bajinoj Bašti otpočeo rad partizanske radionice za rezanje i pakovanje duvana i papira.
  - U Užicu (sada: Titovo Užice), otpočeo 20-dnevni bolnički kurs Užičkog NOP odreda.
  - U Sremu, u svim podunavskim selima i onim u podnožju Fruške gore, formirane mesne partizanske jedinice (desetine) i odbori NO fonda.
  - U s. Rajkoviću (kod Valjeva), na zboru građana, izabran MNO odbor.
- Septembar — Drugi šumadijski NOP odred formiran u svom sastavu sedam četa (dve orašačke, Račansku, Palanačku. Resavsku. Pomoravsku i Azanjsku).
  - Na Zlataru formirana Novovaroška (Zlatarska) partizanska četa — prva partizanska jedinica u Sandžaku.

- U podzemnom skladištu bivše fabrike «Rogožarski» u Zemunu jedan član partije, po direktivi SK KPJ za Zemun, ubacio u sanduk sa municijom zapaljivu smesu, usled čega je eksplodiralo 20 avionskih bombi od po 200 kg i poginuo 1 stražar.
- Šovinistički nastrojene šiptarske grupe, nahuškane od fašističkih prvaka, upale u Mitrovički Kolašin. Došlo je do borbi, paljenja sela. pljačkanja 1 ubijanja Srba.
- Na aerodromu u Zemunu grupa zemunskih udarnika oštetila transporter za asfaltiranje piste, usled čega su radovi potpuno obustavljeni 2 nedelje.
- U s. Bobovu (kod Svilajнца) nedičevci i ljotičevci napali delove 2. šumadijskog NOP odreda i prisilili ih na povlačenje prema Zabarima.
- Kragujevački NOP odred srušio most kod s. Petrovca, razoružao žandarme u s. Resniku (kod Kragujevca) i porušio prugu između Kragujevca i Lapova.
- Od 2. čete Posavskog NOP odreda formiran 2. bataljon (sastav: tri čete, ukupna jačina: 322 borca).
- U Zemunu dvojica aktivista, po zadatku SK KPJ za Zemun, zapalili magacin sa oko 20 vagona sirove kože, koja je sva izgorela.
- Drugi šumadijski NOP odred zauzeo Zabare i razoružao 18 žandarma.
- U fabrici »Teleoptik« u Zemunu zemunski udarnici, uz pomoć simpatizera, izvršili sabotažu na 2000 komada sperohorizontata (uređaja za kontrolu leta aviona).
- Kod s. Stitara (nedaleko od Sapca) poginuo komandir čete Mačvanskog NOP odreda Dragoslav Srnić Padobranac, narodni heroj.
- U Prištini formiran SK SKOJ-a, koji je objedinio rad postojećih skojevskih grupa (aktiva).
- Iz fabrike »I-uflhanze« u Zemunu komunisti i skojevci Zemuna organizovali odnošenje alata i drugog materijala i izazvali sabotažu na jednom avionu, usled čega se ovaj, pri sletanju polomio.
- Na drumu s. Dečani — Peć mesna partizanska diverzantska grupu spalila most na Dečanskoj Bistirici.
- U s. Saraorcima između Smedereva i V. Plane 2. šumadijski NOP odred razoružao 90 četnika Koste Pećanca, među kojima 20 oficira i 10 podoficira.
- U Banji Koviljači otpočeo rad partizanske radionice ručnih bombi.
- U selima Pocerlne: Dobriću, Pridvrrici, Miokusu i Trbušcu formirani mesni NO odbori, a u Dobriću, Culjkoviću. M. Vranjskoj i Poe. Pričinoviću formirane seoske partizanske čete.
- U Cokešini (kod Lešnice) formirana partizanska bolnica a ambulante u mačvanskim selima: Tabanoviću. Slepčevlću i Noćaju.
- U selima sreza tamnavskog: Banjanima. Radljevu, Tvrdojcvii, Ubu. Dokmiru, Tularima. Novacima. Takovu, Paljuvima i Jabučju, na zborovima građana, izabrani MNO odbori a u selima: M. Borku, Murgašu, Lajkovcu, Trllću i Bajevcu, formirani ilegalni mesni NO odbori.
- U s. Pričeviću (kod Valjevske Kamenice) formiran opštinski NO odbor za sela: Pričević, Majinović, Beomužević i Tupanci.
- Valjevski NOP odred uputio poziv ženama Valjeva i okoline da boricima na frontu pruže pomoć u odeći i obući i da svoje sinove šalju u NOP odrede.
- U Vranju 1 u selima Tibužju. Buštranju. Zbevku, Masurici i dr. formirani ilegalni MNO odbori.
- U selima sreza kolubarskog: Brajkovcu, Sakulji i Junkovcima formirani MNO odbori.
- U selima sreza jadranskog: Tekerišu, D. Badanji, Dragincu i Joševi formirani mesni NO odbori i seoske partizanske čete.
- U selima sreza gružanskog: Pajsijevićima Zunju i Guncatima formirani MNO odbori, U selima D. Kravariei i Markovici (kod Čačka), na zboru građana, izabrani mesni NO odbori.
- U s. Noćaju (kod Bogatiča) na zboru građana, izabran MNO odbor.
- U s. Cumiću (kod Kragujevca) formiran MNO odbor.
- U s. Drenovcu (kod Sapca) formiran MNO odbor.

DOGADAJI OIŠTEG KARAKTERA

1. oktobar — VS NOP odreda Jugoslavije izdao naredbu o partizanskim oznakama, nacionalnim zastavama, zastavi VS i načinu pozdravljanja, preporučivši da partizani budu jednoobrazno odeveni.
- U Biltenu VŠ NOP odreda Jugoslavije br. 7 i 8 objavljen uvodnik, posvećen Savetovanju u Stolicama: izneti su uspesi NOP odreda Jugoslavije u svim pokrajinama; ukazano je na greške i slabosti u dotadašnjem razvoju NOB-a i na put njihovog otklanjanja.
2. oktobar — U Zagrebu vlada ustaške NDH izdala zakonsku odredbu: za jednog ubijenog ustašu streljače se deset komunista.
3. oktobar — Nemačke snage zauzele Orel.
- U Skoplje stigao delegat CK BRP(k) Bojan Balgarjanov. On se nije povezao sa sekretarom PK KPJ za Makedoniju Lazarom Koliševskim, već sa Satorovim i Banom Andreevim (čalnom PK KPJ za Makedoniju).
- " . oktobar — U borbama za Kraljevo upotrebijena i baterija topova 75 mm. koja je 1. oktobra pala u ruke Čačanskom NOP odredu. Ona je uništila jedan nemački avion na aerodromu u Kraljevu.'
- Po pristanku vlade Rajha. istočni deo Srema (srezovi Zemun i Stara Pazova) pripojen pod »isključivu vlast« NDH.
15. oktobar — Draža Mihailović, u svojstvu komandanta četničkih odreda jugoslovenske vojske, obrazovao Komandu četničkih odreda za Crnu Goru. a u Bosnu, Hercegovinu, Liku, Gorski kotar i Kordun uputio grupe oficira da rade na formiranju novih i učvršćenju postojećih četničkih jedinica radi borbe protiv NOP-a.
16. oktobar — Rumunske i nemačke trupe ušle u napuštenu Odesu.
19. oktobar — Generalni sekretar CK KPJ Josip Broz Tito uputio Pokrajinskom komitetu KPJ za Srbiju pismo ti kome ukazuje na potrebu da se PK prebaci na oslobođenu teritoriju, bliže nekom NOP odredu, a da u Beogradu ostanu samo Mesni komiteti i Mesni odbor NOP-a; da se formira povereništvo PK za neoslobođenu teritoriju u jugoistočnoj Srbiji i da se na oslobođenoj teritoriji obrazuje agitprop-komisija.
- U oslobođenom Užicu (sada: Titovo Užice) izašao prvi broj Borbe«, organa KPJ, za koji je Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito napisao uvodnik "Zašto izlazi Borba* a član Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj napisao članak pod naslovom »Narodnooslobodilački odbori moraju postati istinski privremeni nosioci narodne vlasti«. To je prvi napis o NO odborima i njihovim zadacima.
- VS NOP odreda Jugoslavije Izdao saopštenje o neuspesima okupatora i njegovih pomagača u borbama sa NOP odredima u Srbiji za vreme prve faze I neprijateljske ofanzive.
20. oktobar — Vrhovni komandant NOP odreda Jugoslovije Josip Broz Tito uputio komandantu četničkih odreda jugoslovenske vojske Draži Mihailoviću predlog za sporazum o vođenju zajedničke borbe protiv okupatora. Predlog je forrnulisan u 12 tačaka.
- Vlada SSSR-a proglasila opsadno stanje u Moskvi i prešla u Kujbišev.
22. oktobar — CK KPJ uputio pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za Crnu Goru: obaveštava ga, da šalje svog delegata, člana Politbiroa CK KPJ Ivana Milutinovića, koji će usmeno izložiti stav CK prema političkim i vojnim greškama u Crnoj Gori; poništava pismo i rezoluciju PK i pismo dotadašnjeg delegata CK Milovana Đilasa, upućene partijskim organizacijama Crne Gore.

¹ Taj dan se praznuje kao Dar. artiljerije JNA.

1941. septembar BOSNA I HERCEGOVINA septembar 1941.

- Radio-Moskva emitovala vest o borbama u Jugoslaviji, ističući da je NOP zahvatio tri četvrtine Jugoslavije.
- 24. oktobar
  - Nemačke trupe zauzele Harkov.
  - VS NOP odreda Jugoslavije izdao kominike o uspešnim akcijama NOP odreda u Bosni i Srbiji i o teroru nemačko-nedičevske kaznene ekspedicije u Srbiji.
- 25. oktobar
  - Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil preko britanskog ambasadora u Moskvi, obavestio Predsednika vlade SSSR-a Josifa Visarionoviča Staljina da V. Britanija nema mogućnosti da preko Arhangelska ili Irana uputi u SSSR 25—30 divizija.
- 27. oktobar
  - U s. Brajićima, na inicijativu VS NOP odreda Jugoslavije, održan sastanak između vrhovnog komandanta NOP odreda Jugoslavije Josipa Broza Tita i komandanta četničkih odreda Draže Mihailovića u cilju postizanja sporazuma o zajedničkoj borbi protiv okupatora. Josip Broz Tito je predložio sporazum u 12 tačaka. Draža Mihailović je odbio najvažnije tačke toga predloga: zajedničke operacije i formiranje zajedničkog operativnog štaba; stvaranje NO odbora; zajednička oprema i ishrana boraca; mobilizacija. Jedino je postignut sporazum o nekim manje važnim pitanjima i o podeli ratnog plena. Na bazi toga sporazuma, VS NOP odreda Jugoslavije je uputio četnicima u Požegi 5000 kg žita a Stabu četnika na Ravnoj gori isporučio 500 pušaka i 24.000 pušanih metaka.
- Oktober k.
  - CK BRP(k) uputio odgovor Centralnom komitetu KPJ u kome obrazlaže: svoj stav prema partijskoj organizaciji li Makedoniji i zaostajanje otpora u Bugarskoj.
  - U štab Draže Mihailovića komandanta četničkih odreda, stigli majori bivše jugoslovenske vojske Zaharije Ostojić i Mirko Lalatović i engleski kapetan Hadson. Poruka komande za Bliski istok koju je doneo kapetan Hadson, glasila je: »Jugosloveni treba da se bore za Jugoslaviju, a ne da se borba pretvori u pobunu komunista za Sovjetsku Rusiju«.
- Oktober
  - VS NOP odreda Jugoslavije izdao -Plan izvođenja nastave s partizanima koji nisu služili vojsku«, »Uputstvo kako se osvaja i oslobodava naseljeno mesto« i »Uputstvo kako se drži — brani oslobođeni teritorij«.
  - Vrhovni komandant NOP odreda Jugoslavije Josip Broz Tito naredio svim NOP odredima Jugoslavije da štede i racionalno troše municiju i da prikupljaju i užičkoj fabrici oružja dopremaju trofejno oružje, municiju, eksploziv i drugi vojni materijal. CK KPJ uputio direktivu Pokrajinskom komitetu KPJ za Makedoniju: zuhteva da formira NOP odrede i GS NOP odreda za Makedoniju: obaveštava ga da je Kominterna potvrdila stav KPJ prema partijskoj organizaciji u Makedoniji. Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju ponovo uputio u Albaniju Dušana Muđušu da pomogne oformljenje KP Albanije.
  - Sekretar **CK** SKOJ-a Ivo Lola Ribar uputio pismo rukovodiocu SKOJ-a Crne Gore, Boke i Sandžaka: odobrava formiranje Crnogorske narodne omladine kao masovne antifašističke omladinske organizacije, ukazujući na njenu ulogu i njen odnos prema SKOJ-u.
  - CK BRP(k) u svom odgovoru na pismo CK KPJ od 6 septembra 1941. iznosi mišljenje da ne postoje uslovi za oružanu borbu u Bugarskoj, pa prema tome ni u Makedoniji pod bugarskom okupacijom.
  - U Užicu (sada: Titovo Užice), vrhovni komandant NOP odreda Jugoslavije Josip Broz Tito dobio prvi detaljan izveštaj o razvoju ustanka u Crnoj Gori.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. oktobar
  - U Drinjači, na sastanku predstavnika GŠ NOP odreda za BiH i Štaba vojnočetničkog odreda u istočnoj Bosni, potpisan sporazum o saradnji partizana i četnika u istočnoj Bosni; formiran zajednički Operativni štab za rukovođenje operacijama i izdat zajednički proglas narodu sa pozivom u borbu protiv okupatora. Četnici su prihvatili dobrovoljnost u pristupanju partizanskim ili četničkim jedinicama, puno učešće naroda u izboru vlasti na oslobođenoj teritoriji i svako obustavljanje borbe protiv muslimanskog i hrvatskog stanovništva. Međutim, toga se nisu pridržavali. Između ž. st. Sevarlije i Trbuka (na pruzi Sarajevo — Slav. Brod) delovi Ozrenskog bataljona 1. bosanske brigade NOP odreda uništiti teretni voz.
- 1/2. oktobar
  - Kod Blažuja (na pruzi Mostar — Sarajevo) Igmanska četa Trebevičkog bataljona Bosansko-hercegovačke brigade NOP odreda spalila jedan teretni voz.

1941.	septembar	BOSNA I HERCEGOVINA	septembar	1941.
2/3. oktobar	—	Između ž. st. Hadžići i Pazarići (na pruži Sarajevo — Mostar) Igmānska četa Trebevičkog bataljona Bosansko-hercegovačke brigade NOP odreda srušila teretni voz.		
3. oktobar	—	Iz zasede na brdu Čavki (kod Kulen-Vakufa) jurišni NOP odred »Capajev-« (iz Like) ubio komandanta domobranskog 11. pešadijskog puka i još četiri oficira.		
3/4. oktobar	—	Između ž. st. Trbuka i Rječice (na pruži Sarajevo — Slav. Brod) delovi Ozrenskog bataljona Bosanske brigade NOP odreda porušili prugu i uništili dva oklopna vagona oklopnog voza.		
4. oktobar	—	Ustaško-domobranske borbene grupe »Kiumenaker« i »-Grum« potisnule delove Birčanskog NOP odreda i zauzele s. Caparde (kod Zvornika).		
5. oktobar	—	Po naređenju Oblasnog vojnog štaba za Sarajevo Romanijski bataljon prefurmiran u Romanijski NOP odred. Između 2. st. Trbuka i Rječice (na pruži Sarajevo — Slav. Brod) delovi Ozrenskog partizanskog bataljona srušili oklopni voz.		
Oktobar p.	—	PK KPJ i C.S NOP odreda za BiH preneli sedište iz Sarajeva na oslobođenu teritoriju u istočnoj Bosni. — Reorganizacijom malih NOP odreda (četa) Sreskog štaba za Birač formiran Birčanski NOP odred. — Kod Rogatice, u sastavu Romanijskog partizanskog bataljona, formirana 1. muslimanska četa.		
6. oktobar	—	Kod s. Bravskog (na pruži Prijedor — Srnetica) delovi Drvarske brigade uništili voz i njegovu pratnju.		
6/7. oktobar	—	Tri čete Birčanskog NOP odreda zauzele s. Caparde i potisnule ustaško-domobransku borbenu grupu »Simić« prema Zvorniku — Delovi Drvarske brigade, posle desetak neuspešnih napada i demonstrativnih prepada, zauzeli selo i klanac Ripač. Posada (oko 200 domobrana i žandarma) povukla se u Bihac.		
7. oktobar	—	Delovi Štaba narodne vojske Pliva (Sreski štab za Jajce) zauzeli s. Jezero i potisli prema Jajcu dve čete ustaša i jednu četu domobrana. Sutradan su delovi dva ustaška bataljona ponovo ovladali selom. — Kod ž. st. Trbuka (na pruži Sarajevo — Slav. Brod) delovi Ozrenskog bataljona Bosanske brigade NOP odreda napali vojni transportni voz. Deo 2. bataljona domobranskog 8. pešadijskog puka, uz pomoć oklopnog voza, odbio napad.		
8/9. oktobar	—	Delovi 2. krajiškog NOP odreda razoružali posadu 2. st. Svodna (na pruži Prijedor — Bos. Novi). — Između ž. st. Maglaja i Trbuka delovi Ozrenskog bataljona Bosanske brigade NOP odreda srušili jedan nemački i jedan domobranski transportni voz.		
10. oktobar	—	Kod Crvenih stijena (na pl. Romaniji) poginuo komandir Romanijske čete Romanijskog NOP odreda Vojislav Dokić, narodni heroj.		
10/11. oktobar	—	Delovi 2. krajiškog NOP odreda razbili ustaško-domobrinsku posadu i zauzeli s. Draksenić (kod Bos. Dubice).		
11. oktobar	—	Na brdu Rudniku (kod s. Capardi) Birčanski NOP odred razbio glavninu neprijateljske borbene grupe »Krumenaker« (domobrane, ustaše, miliciju, delove jednog nemačkog landesslucen bataljona i dva nemačka tenka).		
12. oktobar	—	Iz bolnice u Mostaru pobjegao sekretar OK KPH za Dubrovnik Ivan Mordin Crni, narodni heroj. Bekstvo su organizovali MK KPJ za Mostar i SK KPH za Metković. U Sarajevu, posle brojnih konferencija u velikom broju mesta Bosne i Hercegovine, na širem sastanku rukovodstva raznih verskih i prosvetnih organizacija bosansko-hercegovačkih muslimana doneta rezolucija — proglas sa zahtevima: sigurnost života, časti, imovine i vere za sve građane; sprečavanje krvoprolića; sudska odgovornost i stroge kazne za sve počinioce zločina; verska tolerancija.		
13. oktobar	—	U Srebrenici, na zboru većine građana, u prisustvu člana GS NOP odreda za BiH, izabran opštinski NO odbor. Njegov rad su uskoro onemogućili četnici.		

1941. septembar BOSNA I HERCEGOVINA septembar 1941.
- U s. Bratuncu, na zboru oko 700 ljudi, u prisustvu člana GS NOP odreda za BiH, izabran opštinski NO odbor.
14. oktobar
- U s. Zastinju (kod Livna) održana prva okružna konferencija KPJ za Livno, na kojoj je izabran prvi OK KPJ za Livno i doneta odluka da se na pl. Cincaru formira Livanjski NOP odred. OK KPJ za Livno je objedinjavao rad partijskih organizacija u Livnu i Duvnu a kasnije i rad organizacija u Kupresu i Prozoru.
  - U s. Fakovićima, na zboru oko 600 ljudi, u prisustvu člana GS NOP odreda za BiH, izabran opštinski NO odbor.
15. oktobar
- Delovi Romanijskog NOP odreda razbili četu domobrana i zauzeli tvrđavu Glog (kod Sarajeva).
  - U Sarajevu i drugim mestima Bosne po nalogu nemačkog okupatora, policija i ustaše pohapsile sve preostale Jevreje (uključujući i one koji su već bili prešli na katoličku veru) i otpočele njihovo prebacivanje u logore u Nemačku.
- Oktobar p. p.
- U Lušci-Palanci (kod San. Mosta) na savetovanju Štaba NOP odreda za Bos. krajinu, kome su prisustvovali i rukovodioci bližih jedinica, doneta odluka da se Stab NOP odreda preimenuje u Stab Krajiške divizije, a sve jedinice u Bos. krajinu reorganizuju u čete i bataljone, objedinjene u tri brigade. Prva brigada je obuhvatila teritoriju između Sane, Une i Dalmacije, 2. brigada teritoriju severno od linije Prijedor — Banja Luka, a 3. brigada ostali deo zapadne i srednje Bosne.
  - U Sarajevu delegat CK KPJ i komandant GS NOP odreda za BiH Svetozar Vukmanović Tempo održao savetovanje¹ sa vojno-političkim rukovodiocima iz Bos. krajine i Hercegovine, na kome je preneo zaključke sa Savetovanja u Stolicama i dao direktive za organizaciono sređivanje partizanskih jedinica i partijskih organizacija (stvaranje NOP odreda i okružnih komiteta KPJ).
  - U Desin-Selu (kod Trebinja) održana sreska konferencija KPJ za Trebinje, na kojoj su, posle analiziranja situacije, postavljeni zadaci, naročito u pogledu formiranja NOP odreda u okviru četa narodne vojske. Izabran je SK KPJ za Trebinje.
  - Formiran SK KPJ za Mostar, koji je objedinjavao rad partijskih organizacija u selima Mostarske kotline.
  - Po naređenju GS NOP odreda za BiH. Ozrenski bataljon 1. bosanske brigade NOP odreda reorganizovan u Ozrenski NOP odred, a njegove čete u 1 (Maglajski), 2 (Dobojski) i 3 (Gračanički) bataljon.
  - U duhu odluka sa Savetovanja u Stolicama, po naređenju GS NOP odreda za BiH Bosansko-hercegovačka brigada NOP odreda reorganizovana u Kalinovički NOP odred.
  - Naređenjem Štaba Bosansko-hercegovačke brigade, od delova Romanijskog partizanskog bataljona priključenih toj brigadi, formiran Pračanski partizanski bataljon.
  - Kod Nevesinja formiran I (Nevesinjski) bataljon Hervegovačke brigade NOP odreda (kasnije: bataljon »Nevesinjska puška«).
  - Kod Bileće formiran 2 (Bilečki) bataljon Hercegovačke brigade NOP odreda (kasnije: bataljon ^Vladimir Gaćinović«).
  - Na Glasincu, od delova Romanijskog i Rogatičkog bataljona, formiran Glasinački bataljon Romanijskog NOP odreda.
- Oktobar s.
- Formiran OK KPJ za istočnu Hercegovinu, koji je rukovodio partijskim organizacijama na oslobođenoj teritoriji i u jedinicama Hervegovačkog NOP odreda.
  - U Glavatičevu, na inicijativu Štaba Konjičkog partizanskog bataljona, formiran opštinski NO odbor.
  - Odlukom GŠ NOP odreda za BiH, Semizovački partizanski bataljon reorganizovan i preimenovan u NOP odred »Zvijezda«.
  - Formiran OK KPJ za Zvijezdu.
  - U s. Skelanima (kod Srebrenice), na narodnom zboru, izabran opštinski NO odbor.
- Oktobar d. p.
- Po naređenju GŠ NOP odreda za BiH, objedinjavanjem jedinica Sreskog štaba za Jajce i 1 (Banjalučke) partizanske čete za Bos krajinu, formiran 3. krajiški (Jajački) NOP odred. U njegov sastav je ušao četnički bataljon »Kočić«, a kasnije su ušli i Ribnički partizanski bataljon »Soko« i Glamočki partizanski bataljon »Budućnost«.

¹ Nije se moglo utvrditi da ti su održana dva savetovanja.

- U sastavu Romanijskog NOP odreda prerastanjem 1. muslimanske čete formiran Muslimanski (Mednički) bataljon.
- U Kupresu. po direktivi OK KPJ za Livno, mesna partijska organizacija formirala opštinski odbor NO fonda.
- 17. oktobar — U Tuzli podlegao ranama instruktor PK KPJ za BiH Mahmut Bušatlija Budin, narodni heroj, koji je prethodnog dana ranjen u sukobu sa žandarmima kod G. Tuzle, pri pokušaju da se sa š komunisti probije iz Tuzle na slobodnu teritoriju radi obilaska NOP odreda.
- 18. oktobar — Prema instrukcijama PK KPJ za BiH. formiran OK KPJ za Jajce, koji je nosio i naziv: OK KPJ 3. krajiškog NOP odreda.
- U borbama oko Rogatice delovi Romanijskog NOP odreda oborili neprijateljski avion.
- 19. oktobar — GS NOP odreda za BiH detaljnom instrukcijom obavestio sve NOP odrede u Bosni i Hercegovini o zaključcima Savetovanja U Stolicama, koji su bili obavezni za sve štabove¹.
- 20. oktobar — Kod ž. st. Blatniec (na pruzi Teslić — Blatnica) ustanici uništili teretni voz.
- 22. oktobar — Domobranska 5. pešadijska divizija (snagama oko 9 bataljona) otpočela napad od Sarajeva prema Rogatici. U oštrim sedmodnevnim borbama delovi Romanijskog i Kalinovičkog NOP odreda su slomili napad i zaustavili neprijatelja na liniji Pale — Prača — Mokro.
- 23. oktobar — Delovi Romanijskog NOP odreda, sa jednim četničkim bataljonom. posle desetodnevnih borbi zauzeli Rogaticu i istovremeno sprečili intervenciju jednog domobranskog puka iz Sarajeva. Ustaško-domobranska posada se preko četničkih položaja izvukla prema Ustipraču. U borbama je, pored ostalih, poginuo komandir 1. čete Romanijskog bataljona Romanijskog NOP odreda Vitomir Milanko, narodni heroj.
- Drugi krajiški NOP odred zauzeo s. G. Podgradce (kod Bos. Gradiške), spalio pilanu »Našička« i žand. st. i razoružao miliciju i domobransku četvu (zaplenjeno 240 pušaka). Nekoliko ustaša i žandarma održalo se u školi do sutradan, kada su uspjeli da se izvuku iz sela.
- Kod s. Klanca (na putu Trnovo — Sarajevo) dve čete Kalinovičkog NOP odreda zarobile kombinovanu četvu domobrana, žandarma i milicionera, zajedno sa komorom i regrutima koje je pratila.
- 24. oktobar — U Rogatici, na inicijativu OK KPJ za Romaniju, formiran inicijativni SNO odbor sa zadatkom da formira opštinske NO odbore i pripremi izbore za SNO odbor.
- Kod s. Lipca (na pruzi Banja Luka — Kotor-Varoš) 3. krajiški NOP odred uništio jedan voz.
- Kod Vareša delovi NOP odreda »Zvijezda« uništili teretni voz.
- 25. oktobar — Oko 700 ustaša, žandarma. domobrana i milicionera iz Konjica, uz podršku 2 aviona, izvršili napad prema Boračkom jezeru. U toku jednodnevne borbe glavna kolona neprijatelja zauzela je s. Bijelu, ali je smelim prepadom jedne grupe boraca naterana u bekstvo, što je pokolebalo i druge dve kolone. U toj borbi je Konjički bataljon Kalinovičkog NOP odreda, pored ostalog, zarobio i jedan top.
- 25/26. oktobar — Delovi Majevičkog NOP odreda demolirali ž. st. Suhopolje (na pruzi Bijeljina — rudnik Mezgraja), uništili jednu železničku kompoziciju i prekinuli prugu. U vezi s tim izvršen demonstrativni napad na ž. st. Jabanušu i Bijeljina.
- 26. oktobar — U s. Bjelosavićima (Podromanija) otvoren Dom KPJ, u kome je bila smeštena partijska tehnika, a služio je za sastanke viših partijskih rukovodstava i bio sedište OK KPJ za Romaniju i kulturno-politički centar šire oslobođene teritorije.
- 27. oktobar — Delovi 3. krajiškog NOP odreda zauzeli žand. st. Slatinu Ilidžu (kod Banje Luke): Posada se povukla u s. Klačnice. Sutradan su delovi nemačkog 823. landessichen bataljona povratili mesto i pohapsili 36 Jevreja.
- 28. oktobar — Oko 100 partizana Crepoljske čete Romanijskog NOP odreda upali u Koševo (predgrađe Sarajeva), demolirali trošarinsku stanicu i spalili zgradu opštine Koševo.

¹ Još početkom oktobra je većina odreda bila usmeno (u ličnim kontaktima) obnovljena o zaključcima.

1941. oktobar

BOSNA I HERCEGOVINA

oktobar 1941.

- 28/29. oktobar — Delovi Romanijskog NOP odreda i četnički delovi zauzeli s. Knežinu i odbacili vod žandarma i mesnu miliciju u Olovo.
- 29/30. oktobar — Majevički NOP odred zauzeo žand. st. Šibošnicu (kod Celiča).
30. oktobar — Delovi Birčanskog i Ozrenskog NOP odreda (oko 400 boraca) posle teških dvodnev-
nih borbi razbili Prvi bataljon 8. domobranskog pešadijskog puka i zauzeli selo
Stupare. Time je spojena slobodna teritorija Birčanskog i Ozrenskog NOP odreda,
odsečen Kladanj od Tuzle i uništen tuzlanski vodovod. Ranjen u toj borbi, na putu
za bolnicu podlegao je ranama Pejo Marković, husinski rudar, narodni heroj'.
— Delovi nemačkog 738. i 10. domobranskog pešadijskog puka iz Banje Luke izveli
akciju čišćenja protiv delova 1. partizanske čete na desnoj obali r. Vrbanje u rejonu
Crnog vrha. Pod pritiskom nadmoćnih snaga partizani su se povukli. Neprijatelj je
popalio logore i pobio oko 20 seljaka.
31. oktobar — Delovi 1. partizanske čete za Bos. krajinu zauzeli Pribinić (kod Tešnja). uništili ž. i
žand. st., zaplenili 32 puške.
— Između ž. st. Trbuka i Rječice (na pruzi Sarajevo — Slav. Brod) delovi Ozrenskog
NOP odreda srušili voz.
Delovi nemačke 718. pešadijske divizije spalili sela Toplik, Klanac, Tilavu i Klek
(kod Sarajeva).
- Ocfobnr k. — PK KPJ za BiH uputio svim okružnim komitetima KPJ direktivu o likvidaciji
organa starih vlasti i uspostavljanju: NO odbora, kao jedinih organa građanske
vlasti, sudova, za borbu protiv samovlašća u pozadini, i komandi mesta, kao organa
vojnih vlasti. NO odborima je, između ostalog, stavljeno u zadatak da organizuju
radionice za izradu odeće i obuće za vojsku, a komandama mesta — da obezbede
rad organa vlasti, red i saobraćaj na svojoj teritoriji, mobilizaciju, rukovanje vojnim
skladištima i organizaciju borbe protiv špijuna i sabotera.
— Po naređenju Glavnog štaba NOP odreda za BiH (na savetovanju u Ataševcu) 1. bri-
gada rasformiranog Štaba Krajiške divizije reorganizovana u 1. krajiški (Grmcčki)
NOP odred.
— Na pl. Cincaru, po odluci prve okružne konferencije KPJ za Livno, formiran Livanj-
ski NOP odred (nazivan i Cincarskim).
— Po naređenju Štaba Romanijskog NOP odreda, od Sjemečke čete formiran Sjemečki
bataljon Romanijskog NOP odreda.
— Na zboru u s. Podborogovu izabran opštinski NO odbor Papraća (srez Vlasenica),
sa sedištern u s. Podborogovu.
— Bijeljnska partizanska četa, koja se 29. avgusta prebacila u Srbiju i borila u sastavu
Mačvanskog NOP odreda, vratila se u sastav Majevičkog NOP odreda kao preka-
ljena udarna jedinica.
— U Bijeljini uhapšena 82 aktivista NOP-a zbog diverzija izvršenih u gradu za vreme
demonstrativnog napada delova Majevičkog NOP odreda.
— Formiran Knežinski bataljon Komanijskog NOP odreda.
- Oktobar — Po naređenju GŠ NOP odreda za BiH, u smislu stoličkih odluka. Kozarski NOP
odred (2. partizanska četa za Bos. krajinu) preimenovan u 2. krajiški NOP odred.
— Na Glasincu formiran OK KPJ za Romaniju.
— U Birču, odlukom PK KPJ za BiH, formiran OK KPJ za Birač.
— U Mostaru formiran OK KPJ za južnu Hercegovinu. Obuhvatao partijske organiza-
cije u neoslobođenim mestima Hercegovine.
— U Mostaru formiran OK SKOJ-a za južnu Hercegovinu. Obuhvatao organizacije u
neoslobođenim gradovima Hercegovine.
— Na Majevidi formiran OK SKOJ-a za Majevicu.
— Formiran OK SKOJ-a za Zvijezdu.
— Us. Padenima (kod Bileće) formiran OK SKOJ-a za istočnu Hercegovinu.

¹ Sahranjen je na vrhu Konjuha. Prt prolazu Grupe Istočnobosanskih udarnih ba-
taljona preko Konjuha (26. V 1941), insprtsan njegovom smrću. M11nš popović Durln je
pevao poznatu borbenu pesmu >Konjuh planinom

- OK KPJ za istočnu Hercegovinu formirao SK KPJ za Nevesinje.
- Po naređenju Štaba Romanijskog NOP odreda, od delova Rogatičkog i Glasinačkog bataljona formiran Sokolovički bataljon Romanijskog NOP odreda.
- Na Luburiča polju (na pl. Romaniji) Romanijski NOP odred, po naređenju VŠ NOP odreda Jugoslavije, uredio aerodrom radi prelaska nekih avijatičara NDH¹. a kasnije radi očekivanog spuštanja sovjetskih aviona.
- OK SKOJ-a za istočnu Hercegovinu formirao sreske komiteta SKOJ-a za Bileću, Trebinje, Nevesinje i Gacko.
- OK KPJ za istočnu Hercegovinu formirao SK KPJ Gacko.
- MK KPJ za Banju Luku, po direktivi Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu, formirao Gradski odbor NO fonda Banja Luka.
- U Bijeljini partijska organizacija formirala ilegalni Gradski odbor Narodnooslobodilačkog fonda.
- U Brčkom MK KPJ za Brčko imenovao ilegalni Gradski odbor Narodnooslobodilačkog fonda.
- U Konjicu OK KPJ za južnu Hercegovinu imenovao ilegalni opštinski odbor NO fonda.
- Na inicijativu Štaba 1. partizanske čete za Bos. krajinu, na sastanku predstavnika 12 seoskih NO odbora sa Manjače formiran NO odbor opštine Mrkonjić-Grad. sa sedištem u s. Kuli (kasnije u s. Barama).
- U s. Gruborskom Naslonu, na konferenciji seoskih odbornika, izabran NO odbor opštine Drvar.
- U Ključu, na inicijativu mesnog partijskog aktiva, formiran gradski odbor NO fonda.
- U Kotor-Varoši formiran ilegalni gradski odbor NO fonda.
- OK KPJ za južnu Hercegovinu imenovao ilegalni opštinski odbor NO fonda za Ostrožac — kasnije prerastao u opštinski NO odbor Ostrožac (srez Konjic).
- OK KPJ za južnu Hercegovinu imenovao ilegalni opštinski odbor NO fonda za Jablanicu — kasnije prerastao u NO odbor opštine Jablanica (srez Mostar).
- Na narodnom zboru na brdu Crkvini izabran NO odbor opštine Boljanići (srez Gračanica). Odbor je imao radionicu za izradu ručnih bombi i obučarsku radionicu.
- Formiran OK KPJ za Drvar.
- Formiran OK KPJ za Podgrmeč (nosio i nazive: OK KPJ za Bihać, za Grmeč, za Bos. Krupu, Bos. Novi i San. Most).
- Formiran OK KPJ za Kozaru. (Nosio i nazive: OK KPJ za Prijedor, »za teritoriju 2. krajiškog NOP odreda« i za Prijedor, Bos. Novi, Bos. Dubicu i Bos. Gradišku.)
- Na pl. Romaniji formiran OK SKOJ-a za Romaniju.
- U Podgrmeč formiran OK SKOJ-a za Podgrmeč.
- Na Vracima (kod Sarajeva), posle zverskog mučenja u ustaškom zatvoru, streljana Radojka Lakić, narodni heroj.

CRNA GORA

- 2. oktobar — Na Zabetinom potoku (kod Jelinog duba, na putu Podgorica — Kolašin) delovi partizanskog bataljona »Marko Miljanov« (40 boraca) napali »talijansku kolonu od 24 motociklista. pratnju motorizovane kolone od 50 kamiona sa tenkovima. U borbi je poginulo 5 italijanskih vojnika i jedan oficir, a oštećeno 13 motocikla.
- 3. oktobar — U Bijeloj gori (kod Grahova) otpočela mesna partijska konferencija Grahova: podnet izveštaj o vojno-političkoj situaciji u svetu i zemlji i o stanju u organizaciji; ukazano na najaktuelnije zadatke; izabran nov MK KPJ za Grahovo.
- Italijanske fašističke vlasti obrazovale Guvernerat Crne Gore, koji je kasnije preduzeo niz mera da bi sprečio oživljavanje narodnooslobodilačke borbe.

¹ Jednom od njih, prilikom preletu iz Zagreba u Sarajevo, avion je oštećen nati slobodnom teritorijom kod Prnjavora. Pilot je nastavio da se bori kao partizan, a avion su. iz neznanja. uništili seljaci iako se kvar mogao lako otkloniti.

- Oktobar p.*
- Stab NO gerilskih (partizanskih) odreda za Crnu Goru, Boku i Sandžak izdao jedinicama uputstvo o izradi mobilizacijskih spiskova (što je trebalo okončati do 1. novembra 1941).
  - Stab NO gerilskih (partizanskih) odreda za Crnu Goru, Boku i Sandžak izdao uputstvo za 'Organizaciju i strukturu partizanske narodne vojske«, kojim je predviđeno formiranje četa, bataljona, brigada i odreda. Cete i bataljoni bi se formirali po ranijem crnogorskom principu: bratstvenici iz bližih sela obrazuju četu od 100 — 140 boraca: bataljoni bi se formirali »po većim bratstvima, plemenima i opštinama«; brigade bi obuhvatale veće geografske oblasti. Uputstvom je bilo predviđeno da se do 1. novembra formira 9 brigada (Lovćenska, Zetska, Bjelopavlička, Nikšićka, Durmitorska, Kolašinska, Gornjovasojevička, Donjovasojevička i Llmska) i ukazano je na mogućnost preformiranja brigada u odrede. Skrenuta je pažnja na temeljitost u radu oko organizacije partizanske vojske.
- 9. oktobar*
- Grupa aktivista NOP-a iz Nikšića likvidirala poznatog okupatorskog špijuna Košaka.
- 10. oktobar*
- Na pl. Konjskom (kod Ivangrada) izašao prvi broj lista »Sloboda«, organa OK KPJ za Berane.
  - Održan plenum MK KPJ za Cetinje na kome se iscrpno diskutovalo o organizacionom stanju i o sprovođenju zaključaka sreske konferencije. Radi što boljeg rada odlučeno da u plenum uđu sekretari opštinskih ćelija.
- 11. oktobar*
- U Marinoj šumi (kod s. Maoča) MK KPJ za Pljevlja formirao Pljevaljsku gerilsku četvu.
  - U s. G.Polju (kod Nikšića) održana partijska konferencija za srez nikšićki, kojoj je prisustvovalo oko 30 delegata. Podneta su dva izveštaja: politički i organizacioni. Konferencija je dala ocenu vojno-političke situacije u svetu i zemlji, sa osvrtom na stanje u srezu nikšićkom, odredila naredne zadatke komunista i izabrala nov MK KPJ.
- 15. oktobar*
- MK KPJ za Cetinje izdao proglas narodu: ukazuje na represalije koje vrše okupatorske vojne vlasti; razobličava rad okupatora i domaćih izdajnika; poziva sve rodoljube da stvore »čvrsto jedinstvo« u borbi protiv neprijatelja.
  - Draža Mihailović naimenovao Đorđija Lašića, majora bivše jugoslovenske vojske, za komandanta svih četničkih snaga u Crnoj Gori. a kapetana Pavia Durišića za komandanta četničkih snaga na teritorije srezova Berane, Andrijevića, Bijelo Polje, Pljevlja.
- Oktobar p. p.*
- Stab NO gerilskih (partizanskih) odreda za Crnu Goru, Boku i Sandžak izdao Opšta uputstva o radu političkih komesara u jedinicama: o njihovim dužnostima, zadacima i ulozu.
- Oktobar s*
- PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio svim OK. MK i biroima ćeliju direktivu u kojoj su data uputstva i razrađeni najvažniji zadaci partijskih organizacija u vezi sa oružanim akcijama protiv okupatora i pete kolone, radom u gerili i organizovanjem vojske.
  - U s. Novakovićima (kod Zabijaka) završila rad II sreska partijska konferencija, kojoj su prisustvovali predstavnici PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak i OK KPJ za Nikšić. Analiziran je dotadašnji rad; postavljeni su novi zadaci; izabran je nov SK KPJ za Savnik.
- Oktobar d. p.*
- U Šavniku formirana partizanska bolnica, čiji je kapacitet bio oko 15 kreveta.
- 16/17. oktobar*
- Plašeći se opkoljavanja i uništenja jedinice okupatorskih garnizona u Zabljaku i Savniku su se povukle u Nikšić. Sutrađan delovi Durmitorskog NOP odreda ušli u Zabijak i Savnik i obrazovali komande mesta.
- 17. oktobar*
- PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio proglas crnogorskom narodu: poziva ga na jedinstvo u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika.
  - U Kotoru, zbog pomaganja NOB-a italijanski Izvanredni sud Dalmacije osudio na smrt 7 građana, na 5 godina robije devetoricu (jednog oslobodio zbog nedostatka dokaza).
- 18. oktobar*
- Kod Jelina duba (na komunikaciji Titoerad — Kolašin) jedinice Zetskog NOP odreda jačine oko 300 boraca iz zasede napale i uništile italijansku auto-kolonu od 43 kamiona, i tom prilikom ubile i ranile oko 150 vojnika, a zarobile 64. Partizani su imali jednog mrtvog i jednog ranjenog.

- U s. Meterizima (kod Rijeke Crnojevića), formiran bataljon »Carev Laz« Lovčenskog NOP odreda.
- 19. oktobar — Zbog poraza na Jelinom dubu, italijanska komanda iz s. Bioča uputila oko 250 vojnika u kuća sela Zagrcda i Ubalac da izvrše odmazdu nad mesnim stanovništvom. Vojnici su palili i uništavali sve pred sobom. Bataljon »Marko Miljanov« Zetskog NOP odreda, prikupljen u tim selima, otvorio je jaku vatru na neprijatelja i. posle kraće borbe, odbacio ga prema Bioču.
- 20. oktobar — Oko 400 dobro naoružanih italijanskih vojnika potpomognutih minobacačkom vatrom, izvršilo ponovni napad na Kuće u cilju uništenja ustaničkih snaga u selima Ubalcu i Zagredi, kao i potpunog ugušenja NOP-a u Kućima. Partizanski bataljon »Marko Miljanov« je prisilio neprijatelja na povlačenje, nanevši mu u trodnevnim borbama oko 70 mrtvih i ranjenih.
- Stab NO gerilskih (partizanskih) odreda za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio (po italijanskim vojnicima zarobljenim na Jelinom dubu) pismo komandi okupatorskih trupa u Crnoj Gori, u kome zahteva: obustavu paljevina, pljački i interniranja nevinog stanovništva; povratak interniranih, u protivnom — biće streljan svaki zarobljeni italijanski vojnik; razmena 20 italijanskih oficira, podoficira, karabinijera i šofera, zarobljenih na Jelinom dubu, za 20 Crnogoraca pripadnika NOP-a.
- 22. oktobar — Održan sastanak MK i OK KPJ za Cetinje na kome su se partijska rukovodstva detaljno upoznala sa političkom situacijom organizacionim pitanjima, radom na vojnom sektoru i među omladinom i ženama, radom Natodnooslobodilačkog fonda i dr.
- 24. oktobar — U duhu odluka sa Savetovanja u Stolicama formirani GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku i GS NOP odreda za Sandžak.
- GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku, u duliu odluka VS NOP odreda Jugoslavije, izdao svoju prvu naredbu svim komandama jedinica: ubuduće »svi partizani moraju biti stalno pod oružjem«; uvodi se vojnički pozdrav stisnutom pesnicom, nošenje trobojke i petokrake zvezde na kapi, vojnička zastava u jedinicama — počev od bataljona pa naviše; naziv »gerilac« se zamenjuje nazivom »partizan«, a dotadašnja najmanja jedinica — »odred« — preimenovana je u vod.
- 26. oktobar — U s. Gostilju (kod Titograda) izašao prvi broj lista »Saopštenje«, organa GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku.
- U s. Martinićima (kod Danilovgrada) vodeni pregovori između predstavnika italijanske komande u Crnoj Gori i predstavnika GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku. Italijanski oficiri su tražili: da se oružje preda kmetovima na čuvanje; da se partizani vrate kućama (sudeño će biti samo vođama i onima koji su ubijali italijanske vojnike); ako im se zahtevi odbiju, oni će za svakog ubijenog italijanskog vojnika streljati 100 Crnogoraca. Predstavnici GŠ odbili su te zahteve i izjavili da će za svakog nevinog ubijenog Crnogorca ubiti 10 italijanskih vojnika. Postignut je sporazum o razmeni 20 zarobljenih italijanskih vojnika za 17 interniranih Crnogoraca.
- PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio svim OK. MK i biroima ćelija KPJ direktivu o političkim i organizacionim pripremama za mobilizaciju masa za dalju borbu protiv okupatora i njegovih slugu.
- Štab Lovčenske partizanske brigade izdao naredbu i uputstvo o organizaciji službe veze i obuci starešinskog kadra.
- 28. oktobar — Održan plenum OK KPJ za Cetinje: analizirana je vojnopolitička situacija na području OK; postavljeni su zadaci da se pojača politički rad i nastave akcije.
- 31. oktobar — GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku izdao naredbu da se 7. novembra proslavi 24-godišnjica velike oktobarske socijalističke revolucije.
- Vojni guverner Crne Gore uputio Crnogorcima — »odmetnicima poziv da se predaju, obećavajući im opšti oprostaj izuzev za 26 ustanika, »najglavnijih podstrekača pobune od 13. jula o. g.«
- U duhu proglašenja vojnog guvernera Crne Gore. grupa crnogorskih izdajnika uputila proglas crnogorskom narodu, u kome poziva ustanike da se predaju i budu lojalni prema okupatoru.
- Prema naređenju GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku. Štab Lovčenske partizanske brigade izdao naredbu o svom budućem nazivu: Štab Lovčenskog NOP odreda.
- Oktobar k. — U s. Kolašinovića (kod Danilovgrada) na konferenciji predstavnika seoskih NO odbora Izabran NO odbor opštine jelenačke (srez Danilovgrad).

- Na području Ljubotinsko-gradanske opštine, po uputstvu Štaba NO gerilskih (partizanskih) odreda Crne Gore, Boke i Sandžaka, formiran bataljon «Bajo Pivljanin» (koji je kasnije nazvan bataljonom »13. jul« Lovčenskog NOP odreda.
- Na Radovču (u Piperima) formirana partizanska bolnica Zetskog NOP odreda.
- Izabran NO odbor opštine vražegrmske (srez Danilovgrad).

HRVATSKA

1. oktobar
- U Stalku (predelu na putu Ogulin — Novi) partizani Bribirskog NOP odreda napali italijanski kamion. Poginuo 1 vojnik, a 1 oficir i 3 vojnika teško ranjeni.
  - Formiran SK KPH Pakrac.
2. oktobar
- Po odluci CK KPH, OK KPH za Karlovac izdao direktivu za formiranje Komande NOP odreda Korduna i Banije.
  - Italijanski vojnici spalili s. Drenovi Klanac (kod Otočca).
3. oktobar
- Kod s. Jasenka (blizu Ogulina) partizani Drežničkog NOP odreda napali motorizovanu kolonu italijanskog 74. puka i naneli joj gubitke od 36 mrtvih vojnika i 3 uništena kamiona.
  - Između s. Lisičine i s. Kuzme (kod Podrav. Slatine) partizanske grupe razbile i prinudile na povlačenje preko 400 ustaša koje su krenule da popale ta sela. Partizani su oslobodili 14 talaca koje su ustaše vodile sa sobom.
  - SK KPH za Delnice izdao proglas kojim poziva narod Gorskog kotara da se priključi NOP-u u borbi protiv okupatora i njegovih slugu.
  - U selu Saborskom (kod Ličkih Jesenica) partizani razoružali 6 domobrana.
  - Partizani Delničke čete minirali prugu između Delnica i Kupjaka. Lokomotiva i dva vagona oštećeni.
4. oktobar
- NOP odredi Škare i Brinje napali italijanske vojnike na mestu Pogledalu (kod Korenice) i naneli im gubitke.
5. oktobar
- Us Kuplenskom (kod Vojniča) partizani napali domobrane koji su zaprežnim kolima vozili materijal u s. Krstinju. Jedan domobran poginuo i ostali zarobljeni.
  - Partizani Šestog rejona Korduna i Banije izvršili napad na Glinu i zauzeli predgrađe i ž. st.
  - Na sastanku PK KPH za Dalmaciju, kome je prisustvovao i sekretar CK KPH i član Politbiroa CK KPJ Rade Končar, analizirani uzroci neuspeha prvih partizanskih odreda i, pored ostalog, odlučeno: da se izvrši reorganizacija odbora za narodnu pomoć; da članovi PK odu na teren i rade na razvijanju oružane borbe.
  - Partizani Dubravskog i Perjasičkog NOP odreda napali i razoružali domobranksku stražu na ž. st. D. Dubrave (kod Ogulina).
- Oktober p.
- U Krbaviei održano savetovanje vojnih i političkih rukovodilaca Like, Korduna, Banije, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara na kome su postavljeni zadaci u duhu odluka u Stolicama.
  - U vinogradima kraj Virovitice održan sastanak SK KPH za Viroviticu na kume se raspravljalo o načinu snabdevanja NOP odreda oružjem.
  - Us. Brusniku formiran NO odbor. To je prvi NO odbor u srezu Pakrac.
6. oktobar
- Po direktivi CK KPH, Operativno partijsko rukovodstvo OK KPH za Karlovac, u duhu Stoličkih odluka, naredilo da se šest vojnih rejona na Kordunu i Baniji reorganizuju u bataljone. Reorganizacija sprovedena do kraja meseca: formirano pet bataljona; Peti i Šesti rejon fuzionisani u jedan (Banijski) bataljon.
  - Pod rukovodstvom MK KPH u Splitu zapaljen italijanski transportni brod »Palermo« od 5.500 bruto-registar tona.
  - Diverzanti iz Srpskih Moravica minirali prugu kod Brod-Moravica. Brzi voz sa 7 vagona iskočio iz šina.
  - Kod Boričevca gerilski odred Bjelo Polje napao ustaše koje su prodirale iz Kulen-Vakufa ka D. Lapcu. Borbe su vodene i sutradan kod Lapca. Zarobljeno 7 ustaša a zaplenjeno 40 pušaka, 2 p. mitraljeza, 1 haubica i 2 kamiona. Gerilski odred imao 8 mrtvih i 12 ranjenih.

7. oktobar — Partizani Prvog i Drugog rejona NOP odreda Korduna i Banije proterali ustaše iz s. Glinice (srez Slunj).
— Na ž. st. Splitu udarne grupe spalile 6 vagona slame namenjene italijanskoj vojsci.
8. oktobar — U s. Krčiću (kod Knina) ustanici napali dva kamiona sa domobranima. Poginulo 12 domobrana a ranjeno ih više.
— Partizani Drugog rejona NOP odreda Korduna i Banije zauzeli s. Krstinju (kod Vojnića).
9. oktobar — OK KPH za Karlovac izdao proglas kojim poziva narod Korduna i domobranksku vojsku da pristupe NOB-u.
— Partizani iz s. Dabra i iz Plaškog zauzeli Dabar (Lika). Ustaše i žandarmi se povukli u Otočac.
— Italijanske trupe napustile Drežnicu, a u nju ušle jedinice Primorsko-goranskog NOP odreda. Sutradan je održan veliki zbor na kome je izabrano Mesno veće (NOO).
10. oktobar — U s. Kostreni (kod Sušaka) održana partijska konferencija za srez Sušak. Proradena je okružnica (br. 3) CK KPH u kojoj se ukazuje na greške u početku ustanka i postavljaju zadaci u vezi sa širenjem NOB-a u Hrvatskoj. Doneti su zaključci da se otklanjaju nedostaci i poboljša rad.
— U šumi Prolomu (u Baniji), u borbi protiv ustaša, poginuo član Biroa SK KPH za Glinu Josip Marjanović Joso, narodni heroj.
11. oktobar — U Okučanima (kod N. Gradiške) formirana partizanska grupa.
14. oktobar — U Trogiru italijanski vojnici streljali člana MK SKOJ-a za Split Matu Golem, narodnog heroja, i još 11 splitskih rodoljuba.
- Oktobar p. p. — Pod odluci CK KPH formirana Komanda NOP odreda za Kordun i Baniju.
— Pod odluci CK KPH formiran Stab grupe NOP odreda za Liku.
— U s. Kusionjama (kod Pakraca) formiran MNO odbor.
16. oktobar — Komanda NOP odreda za Kordun i Baniju uputila polčinjenim jedinicama naredbu broj 1: daje im uputstva o vođenju administrativnih poslova i o mobilizaciji ljudstva i formiranju rezervnih odreda; obaveštava ih da je službena partizanska zastava — nacionalna zastava sa crvenom petokrakom zvezdom u sredini, preko sva tri polja.
— Psunjski NOP odred razoružao ustaše u s. Skenderovcima (kod Slav. Požege).
— U s. Raletini (kod D. Primišlja) formiran seoski NO odbor.
— U Komizi (na o. Visu) MK KPH organizovao paljenje tvornice sardina «Mardešić».
- 16/17. oktobar — NOP odred Debela Kosa razoružao domobranksku posadu u s. Tušioviću (kod Karlovca).
18. oktobar — U borbi protiv ustaša prilikom hapšenja u Karlovcu poginuo član CK KPJ Josip Kraš, narodni heroj.
19. oktobar — Odlukom CK KP Hrvatske formiran GS NOP odreda za Hrvatsku.
— Između Capraga i Blinjskog Kuta (kod Siska) partizani porušili prugu na više mesta. Voz iskočio iz šina, oštećeni lokomotiva i 1 vagon.
— U Zagrebu, posle strahovitog mučenja, ustaše streljale člana KPH i jednog od organizatora ustanka u Slav. Brodu Nikolu Babića Mika, narodnog heroja.
— U Vukovaru, po presudi ustaškog prčkog suda, streljano 26 članova KPJ i SKOJ-a i pristalica i simpatizera NOP-a iz Novog Sada i Petrovaradina, od kojih je većina učestvovala u akciji za izvlačenje oružja iz Petrovaradinske tvrđave.
20. oktobar — U s. Očijevu (kod Kulen-Vakufa), na putu iz Drvara za Liku četnici ubili člana CK KPJ i političkog komesara Štaba grupe NOP odreda za Liku Marka Oreškovića Krtiju, narodnog heroja.
— Na putu Kuplensko — Miholjsko (kod Vojnića) NOP odredi Trupinjski i Šlivnjak napali iz zasede tri italijanska kamiona sa vojnicima. Posle toga su snage konjičkog puka «Alesandrija» izvršile napad iz Vojnića i popalile s. Kuplensko.

- PK KPH za Dalmaciju izdao proglas narodu u kome poziva na opštenarodni ustanak protiv italijanskih okupatora.
- Delovi italijanske divizije »Lombardija« zauzeli Drežnicu.
- 21. oktobar — Jake ustaško-domobranske snage otpočele čišćenje pl. Samarice, gde su se nalazili logori Šestog reiona NOP odreda Korduna i Banije. U dvodnevnom čišćenju neprijatelj je pronašao i spalio dva napuštena logora.
- 22. oktobar — Od partizanskih grupa sa Krndije i Papuka formiran Papučko-krndijski NOP odred.
- 24. oktobar — U s. Smiljanu (kod Gospića) jurišni NOP odred »Čapajev« likvidirao 4 zloglasne ustaše i zapalio zgradu Opštir.e.
- 25. oktobar — U blizini Vodica (kod Šibenika) partizani napali italijansku patrolu: ubili 2 i ranili 1 vojnika. Za odmazdu, u Vodicama i Srimi italijanski fašisti su popalili nekoliko kuća i ubijali i hapsili stanovnike.
- 27. oktobar — U Šibeniku udarne grupe ranile 4 italijanska vojnika i karabinjera. Italijanski vojnici su uhapsili u gradu oko 50 rodoljuba.
- 29. oktobar — U Vodicama (kod Šibenika), kao odmazdu zbog pogibije svoja 2 vojnika, italijanski okupator streljao 12 rodoljuba.
- 30. oktobar — U s. Kozarci (kod Novske) NOP odred »Matija Gubec« napao i razoružao seosku stražu.
- 31. oktobar — U s. Novakima (kod Samobora), u prisustvu člana CK KPH Vladimira Bakarića i delegata srezova: Zagreb, Velika Gorica, Sv. Ivan Zelina, Dugo Selo, Samobor i Jastrebarsko, održana I partijska konferencija okruga Zagreb, na kojoj je izabran prvi OK KPH za Zagreb.
- Oktobar k. — U selima Škarama. Podumu, Glavicama i Vrhovinama (kod Otočca) formirani seoski NO odbori.
- Oktobar — Izvršena reorganizacija partizanskih jedinica u Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju. Formirani su Drežnički i Gorskokotarsko-primorski bataljon i Štab za teritoriju Hrvatskog primorja i Gorskog kotara.
- Na Kordunu poginuo Ivo Gluhak, narodni heroj.
- U logoru Nova Gradiška ubijen član Rejonskog komiteta KPH za Trešnjevku u Zagrebu Jakša Dugandžić. narodni heroj.
- U s. Močilima (kod Slunja) formiran seoski NO odbor.
- SK KPH za Glinu održao savetovanje na kome je razmatrao situaciju i doneo odluku o stvaranju NO odbora i omladinskih i ženskih organizacija.

MAKEDONIJA

- 2. oktobar — Skopski oblasni policijski načelnik izdao naredbu o merama za otkrivanje i onemogućavanje komunističke delatnosti i za borbu protiv partizana.
- 4. oktobar — U s. Cućeru (kod Skoplja) formiran NO odbor (od 4 člana).
- Oktobar p. — PK KPJ za Makedoniju, u neposrednim pripremama za početak oružanog ustanka, uputio proglas makedonskom narodu i nacionalnim manjinama da stupaju u NOP odrede.
- MK KPJ za Štip formirao Vojni štab (od 3 člana).
- 6. oktobar — Komandant bugarske 5. armije izdao uputstvo o načinu borbe protiv partizanskih jedinica i pristalica NOP-a, u kome, pored ostalog, stoji da Ženevsku konvenciju ne treba primenjivati na zarobljene partizane.
- 8. oktobar — U Prilepu sekretar PK KPJ za Makedoniju Lazar Koliševski održao sastanak sa sekretarom MK KPJ za Prilep. na kome je utvrđen plan napada na bugarsku policijsku stanicu i zatvor u Prilepu, a kao dan napada određen 11. oktobar.
- MK KPJ za Prilep i Vojni štab na zajedničkom sastanku razradili direktivu PK da oružana borba počne 11. oktobra, te odredila grupe i objekte za napad.

- U Kičevu, od dotadašnjeg partijskog povereništva. formiran MK KPJ za Kičevo.
- 9. oktobar — Pokrajinski štab NOP odreda za Makedoniju (Pokrajinski vojni štab) uputio direktivu Vojnom šlabu Kumanova da organizovane partizanske grupe 11. oktobra izadu na teren i otpočnu izvođenje akcija.
- 10. oktobar — Po direktivi PK KPJ za Makedoniju. MK KPJ za Strumicu pristupio formiranju NOP odreda koji je trebalo da dejstvuje na pl. Plačkovici. Međutim, zbog nedovoljne pripreme i organizacije, jedan deo predviđenog ljudstva nije izašao na određeno mesto, pa do formiranja odreda nije došlo.
- Kod mesta Crvene stene (blizu Prilepa) toga dana i sutradan, prikupili se borci Prilepskog NOP odreda radi napada na određene objekte u Prilepu. Definitivno sređivanje ovog odreda i njegova podela na čete izvršeni su u drugoj polovini oktobra.
- 11. oktobar — Prema odluci PK KPJ za Makedoniju, Prilepski NOP odred (podeljen u tri grupe) izvršio napad na policijsku stanicu, zatvor, poštu i telefonska postrojenja u Prilepu, oštetio tt linije i ubio stražara ispred policijske stanice¹.
- 13. oktobar — U Prilepu bugarska policija uhapsila preko 900 građana, kao represaliju zbog napada Prilepskog NOP odreda. Posle maltretiranja i saslušavanja izdvojeni su članovi KPJ i SKOJ-a i prebačeni u Bitolj, a kasnije izvedeni na sud.
- U neposrednoj blizini Kumanova formiran Kumanovski NOP odred. On je podeljen u dve grupe (čete): Kozjačku i »Karadag«. Grupe su noću 12. oktobra krenule u određene rejone dejstva: prva na pl. Kozjak a drugu na Skopsku Crnu goru.
- 14. oktobar — Kod s. Belanovca (blizu Kumanova) bugarska policija razbila grupu (četu) Kara-dag« Kumanovskog NOP odreda. U borbi su. između ostalih, poginuli narodni heroji: Borko Menkov, komandant, Pero Georgiev Čičo, politički komesar i Bajram Šaban, borac te grupe.
- Oktobar d. p.* — U Stipu formiran MK SKOJ-a za Stip.
- 17. oktobar — U borbi kod s. Malotina (blizu Kumanova) bugarska policija razbila Kozjačku grupi« (četu) Kumanovskog NOP odreda.
- U Tetovu održana partijska konferencija na kojoj je izabran novi MK. umesto starog koji je 2. avgusta pao u ruke italijanske policije. Na konferenciji su usvojene i razrađene direktive PK za učvršćenje partijske i skojevske organizacije, organizovanje tehnike, prikupljanje oružja i pripremanje masa za oružanu borbu.
- Oktobar* — U Bitolju, u jeku priprema za formiranje NOP odreda bugarska policija uhapsila veći broj članova KPJ i pristalica NOP-a.

SLOVENIJA

- 4. oktobar — Na pl. Grmadi (kod Soštanja) formiran 1. štajerski partizanski bataljon.
- 4 5. oktobar — Borovnička partizanska četa minirala prugu između ž. stanica Planina i Rakek. Lokomotiva se prevrnula a 8 vagona je oštećeno.
- Oktobar p.* — Po odluci OK KPS za brežički okrug formirana Brežička partizanska četa.
- 6. oktobar — Otpočela dejstva italijanske divizije »Granatijeri di Sardenja« protiv 3. partizanskog (Krimskog) bataljona. U borbama, koje su trajale do 29. oktobra, bataljon je potpuno razbijen.
- 7/8. oktobar — Pri napadu na Soštanj, 1. štajerski bataljon zapalio zgradu opštine i pilanu i srušio most na Paki.
- 11. oktobar — Iz zgrade Mesnog doma u Ljubljani članovi Narodne zaštite izneli 295 čebadi i prebacili ih u partizanski logor u Dolomitima.
- 12. oktobar — U Ljubljani održan plenum delegata okružnih odbora OF iz Ljubljanske pokrajine. koji je potvrdio konstituisanje Slovenačkog NO odbora i jednoglasno prihvatio dotadašnje odluke Slovenačkog NO odbora i Izvršnog odbora OF.

¹ Taj dan se praznuje kao Dan ustanka naroda Makedonije.

17. oktobar — U »Slovenskom poročevalcu« objavljena odluka Izvršnog odbora OF o formiranju Narodne zaštite kao vojne organizacije masovnog karaktera za zaštitu slovenskog naroda od terora i odmazde okupatora.
- U »Slovenskom poročevalcu« objavljena odredba GS NOP odreda za Sloveniju o zastavi, znacima i pozdravu slovenačkih partizana.
- U zatvoru u Begunjama (kod Radovljice) nemačka policija streljala borca Rašičke partizanske čete Rezku Dragar, narodnog heroja.
18. oktobar — U polju između s. Beltinaca i s. Gančana (kod Mur. Sobote) poginuo sekretar OK KPJ za Prekomurje Stelan Kovač, narodni heroj.
19. oktobar — Delovi 3. partizanskog (Krimskog) bataljona napali na Lož, ubili 20 italijanskih vojnika, a sami imali 3 mrtva i 5 ranjenih.
20. oktobar — Delovi 3. partizanskog (Krimskog) bataljona napali Bezuljak (kod Cerknice), uništili skladište eksploziva i posadi naneli teže gubitke.
- Sef nemačke civilne uprave za D. Štajersku izdao naredbu o preseljavanju Slovenaca iz pograničnog pojasa Brezice — Krško.
- U Mariboru nemačka policija streljala člana PK KP Slovenije za Štajersku Jožu Hermanka, narodnog heroja.
24. oktobar — U »Slovenskom poročevalcu« Izvršni odbor OF objavio odluku o proslavi 29. oktobra (kada je Slovenija oslobođena austrijskog jarma) kao slovenačkog narodnog praznika.
26. oktobar — Jake nemačke policijske i žandarmerijske snage okružile Štajerski partizanski bataljon na pl. Creti. Bataljon se, posle oštre borbe, probio u pravcu Crnog vrha kod Vranskog.
- Na prostori s. Bele Vode, s. Draga, s. Osredek i s. Travna Gora (kod Ribnice) jače italijanske snage okružile Krimski partizanski bataljon. Manji broj boraca uspeo da se probije u pravcu Ribničke doline.
27. oktobar — Iz rejona Vranskog otpočeo »brežički marš«. 1. štajerskog partizanskog bataljona na pl. Bohor, sa zadatkom da spreči nasilno iseljavanje Slovenaca sa područja Brežica i podigne ustanak u tome kraju.
28. oktobar — Kod s. Kilovče (blizu Ilir. Bistrice) Pivčanska partizanska četa porušila prugu, zbog čega je iskočio voz koji je prevozio nemačke pilote. Poginulo 70 a ranjeno 200 nemačkih pilota.
- U s. Murenci (kod Sevnice) u borbi protiv znatno jačih snaga nemačke policije bezbednosti i granične straže, poginuo Milan Majcen, narodni heroj.
29. oktobar — U Ljubljani organizovana veličanstvena proslava dana oslobođenja slovenačkog naroda od Austro-Ugarske. propraćena mnogobrojnim propagandnim akcijama.
- U šumi iznad s. Plešivice (kod Grosuplja) formirana Grosupeljska partizanska četa.
- Kod s. Sujice (blizu Ljubljane), u borbi protiv italijanskih vojnika, poginuo komandir Moravčanske partizanske čete Ivan Bizjak, narodni heroj.
30. oktobar — Na Smuku (iznad Semića) od Črnomeljske, Metliške, C.radačke i Semičke partizanske grupe formirana Belokranjska partizanska četa.
- Oktobar — U Ljubljani izašao prvi broj lists »Slovenski partizan«, organa GŠ NOP odreda za Sloveniju.
- Izvršni odbor OF obrazovao Omladinsku osvobodilnu frontu sa zadatkom na mobilise sve mlade snage u borbu protiv okupatora.
- U Samotorici (u Dolomitima) formirana Samotorska partizanska četa.

SRBIJA

1. oktobar — Čačanski NOP odred napao i zauzeo Čačak koji su branili 1. bataljon 749. puka nemačke 717. pešadijske divizije i vod žandarma. Nemačka posada se pod zaštitom avijacije povukla u pravcu Kraljeva, ali nije uspela da izvuče jednu kompletnu bateriju 75 mm, koja je pala u ruke našim jedinicama; pored toga zapaljen je jedan avion na pomoćnom aerodromu.

- Kukavički NOP odred napao Vlasotince i, posle dvočasovne borbe, razoružao 30—40 žandarima, spalio arhive Opštine. Sreza, Poreske uprave i Pošte i zaplenio 500.000 dinara.
  - Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju uputio proglas sviim Srbima, Crnogorcima i Siptarima u toj oblasti da stvaraju borbenu jedinstvo i odlaze u NOP odrede, radi zajedničke borbe protiv fašizma, bez obzira na veru i političku pripadnost.
  - Povodom oslobođenja Užica (sada: Titovo Užice), Stab Užičkog NOP odreda izdao proglas narodu okruga užičkog pozivajući ga da obnovi proizvodnju i privredu, prikuplja odeću i obuću za NOP odred i zbija se u jedinstveni front protiv okupatora i domaćih izdajnika.
  - U Užicu (sada: Titovo Užice), počeo da izlazi dnevni list »Vesti«, kao organ Štaba Užičkog NOP odreda. List je bio pod neposrednim rukovodstvom Agitpropa CK KPJ, a izlazio je do 18. oktobra 1941, jer je 19. oktobra početo sa izdavanjem »Borbe« organa KPJ.
  - Između ž. st. Dedine i Mrzenice (na pruzi Kruševac — Stalać) Rasinski NOP odred porušio most i propust i oštetiio dve lokomotive.
  - Na r. Gruži (kod Toponice, s. Dumače i s. Ljuljaca) 2. četa Kragujevačkog NOP odreda porušila mostove.
  - U G. Milanovcu izašao prvi broj lista Reč naroda-, organa NOV sreza takovskog.
  - U Bač. Petrovcu i okolini mesne vojne desetine zapalile kudeljare.
  - Ministarski savet Nedićeve vlade izdao naredbu za gonjenje i hvatanje komunista i stavljanje pod preke sudove.
- 2. oktobar*
- Između Beograda i Obrenovca jedinice Posavskog NOP odreda napale delove nemačkog armijskog puka za vezu i ubile 21 vojnika. Za odmazdu, nemački vojni zapovednik u Srbiji naredio da se strelja 2100 zatvorenika iz koncentracionog logora u Sapcu i Beogradu.
  - Kod s. Vlakče (na drumu Kragujevac — Topola) delovi 1. šumadijskog NOP odreda iz zasede uništili nemačku kolonu od 3 kamiona i 2 automobila: poginula su i ranjena 32 nemačka vojnika.
  - OK KPJ za Kragujevac uputio direktivno pismo partijskoj organizaciji Kragujevačkog NOP odreda o radu i zadacima partijske organizacije u vojsci.
  - U oslobođenom Čačku izabran GNO odbor.
  - U Bač. Palanci mesne partizanske grupe zapalile velike stogove kudelje.
- 2/3. oktobar*
- Kod s. Dubravice (blizu Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda srušili železnički most.
- 3. oktobar*
- Kopaonički NOP odred ušao u Rašku, iz koje su se prethodnog dana nemački vojnici povukli u Kos. Mitrovicu.
  - Kod D. Kapije (na putu Lazarevac — Beograd) delovi 1. šumadijskog NOP odreda napali nemački poterni odred (40—50 vojnika), 3 ubili, a ostali se razbežali. Za odmazdu, istog dana, Nemci zapalili 9 kuća.
  - U Beogradu, posle zverskog mučenja, streljan sekretar MK KPJ i kandidat za člana CK KPJ Miloš Matljević Mrša.
  - Kod ž. st. Globoder (blizu Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda porušili prugu.
  - U Užicu (sada: Titovo Užice), na konferenciji predstavnika mesnih NO odbora, izabran SNO odbor i održan veliki zbor seljaka užičkog kraja.
  - U Pančevu nemačka feldkomandantura 610 mobilisala 300 folksdojcera radi obezbeđenja Petrovgrada (sada: Zrenjanin), od partizana i pristalica NOP-a, gde je, sa istim ciljem, upućen i deo nemačkog 592. landessicena-bataljona
- 4. oktobar*
- Delovi Valjevskog NOP odreda napali nemački garnizon u Prnjavoru (kod Lajkovca) i izbacili iz stroja oko 70 nemačkih vojnika.
  - Kopaonički NOP odred ušao u s. Baljevac, iz koga se žandarmerijska posada ranije povukla. U odred je stupilo oko 200 rudara iz rudnika uglja Jarando.
  - Kod s. Kravljeg Dola (blizu Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda napali iz zasede Ljotičev 5. dobrovoljački odred, naneli mu gubitke i prisilili ga na povlačenje ka Požarevcu.

- Na ž. st. M. Moštanica dolovi Posavskog NOP odreda razorili stanična postrojenja.
- 4>5. oktobar — Kod Guberevca na putu Kragujevac Kraljevo delovi Kragujevačkog NOP odreda srušili most.
- 5. oktobar — Četnici Draže Mihailovića napali delove Uzičkog NOP odreda u Požezi. Posle borbe, koja je vodena celu predhodnu noć, četnici zaposeli Požegu. Istog dana Štab Uzičkog NOP odreda, da bi izbegao bratoubilačku borbu, sklopio sa četničkom komandom u Požezi sporazum o neometanom prolazu kroz Požegu, slobodnom radu na organizovanju partizana i četnika, slobodi obostrane propagande u duhu borbe protiv neprijatelja i dr.
- U rejon Lija glava (na južnim padinama Deli Jovana) oko 500 nemačkih vojnika i Krajski i Timočki četnički odred okružili i skoro potpuno uništili ostatak Krajskog NOP odreda.
- Na putu Majilovae — Đurakovo (kod Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda iz zasede zaplenili kamion i zarobili dva nemačka vojnika.
- Blizu Ušća delovi Kopaoničkog NOP odreda miniranjem srušili železnički i drumski most.
- Između ž. st. Trstenika i Vrnjačke Banje delovi Kraljevačkog NOP odreda porušili most.
- Na ulici u Novom Sadu, u borbi protiv mađarskih agenata, poginuo član Sekretarijata PK KPJ za Vojvodinu Rađivoje Cirpanov Ćira, narodni heroj.
- U Kosjerićima na konferenciji građana izabran NO odbor za srez crnogorski.
- U Bajinoj Bašti održan veliki miting, na kome je prisustvovalo oko 3.000 ljudi
- Oktobar p. — U Čačku, na osnovu sporazuma između VŠ NOP odreda Jugoslavije i Draže Mihailovića, formiran zajednički partizansko-četnički Operativni štab. Pod njegovu komandu stavljeni: delovi Čačanskog i Kraljevačkog NOP odreda, Jelički četnički odred i četnici pod komandom generala Ljube Novakovića. Štab rukovodio jedinicama pri napadu na Kraljevo.
- Formiran: štab Sandžačkih NOP odreda i novi Oblasni komitet KPJ za Sandžak, kao i komitet SKOJ-a.
- U okolini Peći formiran Metohijski NOP odred od pet bataljona (tri pečka. jedan vltomirički i jedan dobruški).
- U Kniću delovi Kragujevačkog NOP odreda zaustavili i uništili kompoziciju od 40 vagona punih rude iz Trepče, a u Gruži transportni voz (jedan vagon avionskih motora, 7 automobila i nekoliko vagona raznog materijala).
- U sastavu Uzičkog NOP odreda formirana tri bataljona: Uzički. Ariljski i Radnički. Pored njih, u sastavu tog odreda postojale čete: četiri račanske, tri požeške, dve zlatiborske, Moravička i Crnogorska.
- Od postojećih četa u sastavu Požarevačkog NOP odreda formirana tri bataljona (Stiski, Mlavski i Zviški). ukupne jačine oko 1.200 boraca.
- Reorganizovan Podrinski NOP odred: rasformirani bataljoni a formirano pet čela — svaka po 120 boraca.
- Prema odluci PK KPJ za Vojvodinu, oko 200 banatskih partizana pokušali dva puta da *se prebace u Srem. Oba pokušaja nisu ostvarena zbog teških uslova i zbog protivmera neprijatelja.
- U s. Ratini, s. Konarevu i s. Cibukovcu (kod Kraljeva), ra zboru građana izabrani MNO odbori.
- Na mestu zvanom »Čardak* (u blizini s. Delibiate, kod Kovina) nemački vojnici streljali oko 500 Jevreja.
- Vršeci represalije i čišćenja, mađarske vlasti obesile u Bač. Petrovcu i Somborn po 22 rodoljuba i u St. Bečeju 33 rodoljuba.
- Na oko 100 metara od glavne železničke stanice u Indiji Podunavski NOP odred prekinuo tt veze.
- 5/6. oktobar — Delovi 2. bataljona Posavskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu u s. Rušnjju (kod Beograda) i na četiri mesta prekopali drum Zeleznik — Sremčica — Ripanj.
- Između sela St. Banovaca i Belegiša i između Belegiša i Surduka (kod Stare Pazove) borci Podunavskog NOP odreda prekinuli tt veze.

- Kod ?.. stanica M. Ivanča, Ripanj i Rcsnik (kod Beograda) delovi Kosmajskog odreda oštetili prugti.
- 6. oktobar
  - U Raškoj izvršena reorganizacija Kopaoničkog NOP odreda: formirano sedam četa.
  - Kod s. Rajkovca delovi Kosmajskog NOP odreda odbili napad četnika, naneli im gubitke i proterali ih ka Mladenovcu.
  - U s. Mrsaču (kod Kraljeva) nemački vojnici minirali magacin municije da ne bi pao u ruke Kraljevačkom NOP odredu koji se pripremao da ga napadne.
  - Na Ružica brdu delovi Kraljevačkog NOP odreda napali kolonu nemačkih kamiona koja se kretala od s. Mrsača ka Kraljevu. Poginula su 3, ranjena 2 i zarobljen 1 nemački vojnik. Partizani su imali jednog poginulog borca.
  - U s. Mokrinu (kod Kikinde) nemačka policija uhapsila grupu boraca iz ranijeg Kikindsko-mokrinskog NOP odreda i 138 simpatizera NOP-a i sprovela ih u Petrovgrad (sada: Zrenjanin).
  - U Kikindi nemačka policija uhapsila 153 pripadnika i simpatizera NOP-a.
- 6/7. oktobar
  - Nišavski (Svrljiški) NOP odred napao ž. st. Sićevo (kod Niša), demolirao stanična postrojenja i porušio prugu.
  - Između Zeleznika i Ostružnice (blizu Beograda) delovi Posavskog NOP odreda porušili železničku prugu u dužini 380 m, zbog čega se srušile 3 lokomotive i 9 putničkih i teretnih vagona.
- 7. oktobar
  - Rasinski NOP odred zauzeo Aleksandrovac i razoružao 30 četnika.
  - U s. Bublici (kod Prokuplja) Pasjačka četa Topličkog NOP odreda razoružala četnički odred Koste Pećanca.
  - Kod s. Vojske (blizu Svilajнца) delovi 2. šumadijskog NOP odreda vodili borbu protiv 7. srpskog oružanog odreda.
  - U s. Jarčujaku (kod Kraljeva) delovi Kraljevačkog NOP odreda napali 26 nemačkih biciklista podržanih jednim tenkom. Poginulo 18 nemačkih vojnika dok su 4 teško ranjena.
  - Na Fruškoj gori izvršen neuspeo napad ustaša i domaćih Nemaca iz okolnih garnizona na Fruškogorski NOP odred, koji se bez gubitaka izvukao iz obruča.
- 8. oktobar
  - Kod s. Milatovca (na pruzi Kragujevac — Lapovo) delovi 2. šumadijskog NOP odreda na nekoliko mesta porušili železničku prugu.
  - U s. Venčanima (blizu Aranđelovca) Kosmajski NOP odred napao Nedićev 4. odred, jačine oko 150 ljudi, i naneo mu gubitke od oko 40 mrtvih i desetak ranjenih, ali nije uspeo da ga protera iz sela. Naši gubici: 8 mrtvih i 3 ranjena.
  - Delovi Knjaževačkog NOP odreda napali i demolirali rudnik Dobru sreću i zapalili opštinsku arhivu u s. Vini (kod Knjaževca).
  - Nemačka avijacija bombardovala s. Rabrovo (kod Požarevca) u kome se, zbog pijačnog dana, nalazilo mnogo naroda. Poginulo preko 100, a ranjeno oko 200 lica i nanela ogromna materijalna šteta.
  - U Ivanjici četnici Bože Cosovića »Javorskog« napali Moravičku čelu Uzičkog NOP odreda, koja nije prihvatila borbu. Razoružali 20—30 partizana i jednog ubili i zaplenili oko 200 pušaka.
  - Četnici zauzeli Arilje, gde se nalazila samo partizanska straža.
  - Opunomoćeni komandujući general u Srbiji Berne naredio Višoj komandi za specijalnu upotrebu 65 i zapovedniku Srbije da se sa ustanicima ne smeju voditi nikakvi pregovori; parlamentare koji se pojave pre početka borbe treba uhvatiti i na prekom sudu osuditi kao gerilce, a na one koji se pojave u toku ili posle borbe, treba odmah otvoriti vatru.
- S/S. oktobar
  - Delovi Babičkog NOP odreda proterali četnike i spalili opštinsku arhivu u selima Lapotincu i Konjuvcu (kod Leskovca).
  - Između ž. stanice Batočina i Badnjevac (kod Lapova) delovi 2. šumadijskog NOP odreda oštetili prugu.
- 9. oktobar
  - Toplički NOP odred i delovi Kukavičkog NOP odreda napali Prokuplje: razoružali i zarobili oko 100 četnika Koste Pećanca i žandarima, spalili arhive sreskog načel-

stva i opštine, zaplenili 1 mitraljez, 80 pušaka i milion dinara, iz zatvora oslobodili 28 zatvorenika, među kojima 8 aktivnih partizana, i u zoru se povukli na Pasjaču pl.

- U s. Kličevcu (kod V. Gradišta) delovi Požarevačkog NOP odreda napali 22 nemačka vojnika i naneli im gubitke od 8 mrtvih i nekoliko ranjenih.
- Delovi 1. šumadijskog NOP odreda minirali mostove na putevima koji iz Arandjelovca vode za Lazarevac, Mladenovac i Topolu.
- U blizini Kovina nemačka policija streljala 180 Jevreja.

10. oktobar

- U sastavu Kragujevačkog NOP odreda formirana tri bataljona. jačine po 120—200 boraca.
- Na pl. Tupižnici, od preostalih delova Knjaževačkog (Zaglavskog) i Boljevačkog NOP odreda, formiran Knjaževačko-boljevački NOP odred.
- Kod Arnajeva (blizu Lazarevca) Kosmajski NOP odred odbio napad Nedićevog 9. oružanog odreda, a zatim ga protivnapadom razbio, ubivši 30 i zarobivši 20 nedičevaca.
- Delovi Požarevačkog NOP odreda razbili posadu žandarmerije i nedičevaca i zauzeli Golubac.
- U s. Drčevcu kod Vlasotinae Babički NOP odred razoružao 15 četnika Koste Pećanca.
- Na liniji Strnica — Radovašnica — Devica ojačani Podrinski NOP odred zadržao prodor jedinica nemačke 342. divizije ka Loznici.
- Drugi bataljon nemačkog 737. pešadijskog puka probio se iz Kraljeva do s. Vitonovca, gde je streljao 70 meštana, a zatim se vratio u grad.
- Između ž. st. Jagodine (sada: Svetozarevo) i Jovca delovi Pomoravskog NOP odreda oštetili prugu.

10 11. oktobar

- Delovi Kraljevačkog i Čačanskog NOP odreda sa četnicima Draže Mihailovića izvršili drugi napad na Kraljevo, prodrli u grad i posle oštih tličnih borbi se povukli na polazne položaje.

11. oktobar

- U Matarugama delovi Kraljevačkog NOP odreda minirali skladište municije i bombi i ubili 4 a ranili 5 nemačkih vojnika.
- Ojačani 3. bataljon 749. puka nemačke 717. pešadijske divizije iz Kragujevca. vodeći žestoke borbe sa dolovima Kragujevačkog i Čačanskog NOP odreda, probio se u G. Milanovac, pokupio oko 200 talaca i vratio se u Kragujevac.
- Delovi nemačkog 125. pešadijskog puka. posle ogorčene borbe protiv 1. i 3. partizanskog bataljona Posavskog NOP odreda, zauzeli Ub. Bataljoni Posavskog NOP odreda se povukli na teren Valjevskog NOP odreda.
- Jedan bataljon nemačke 714. pešadijske divizije iz Topole, posle višerasovne borbe protiv jedinica 1. šumadijskog NOP odreda, zauzeo Rudnik, ali ga ubrzo napustio.
- Kod Lipovičke Mehane (blizu Umke) delovi Kosmajskog NOP odreda vodili borbu protiv voda nemačkih oklopnih lovaca i nedičevaca. Zbog toga nemački vojnici spalili sela Sremčicu i V. Moštanicu.
- U okolini Beograda za odmazdu zbog pretpljenih gubitaka 2. oktobra na putu Beograd — Obrenovac, nemački vojnici završili trodnevno streljanje 449 ljudi.

11/12. oktobar

- Delovi Kraljevačkog i Čačanskog NOP odreda sa četnicima Draže Mihailovića izvršili drugi napad na Kraljevo, prodrli u grad i posle oštih uličnih borbi se povukli na polazne položaje.
- Između sela G. i D. Ribnika (kod Trstenika) delovi Kraljevačkog NOP odreda srušili železnički most.
- Između Zemuna i ž. st. Zemun Polje mesni diverzanti posekli 22 tt stuba.
- Između Bele Palanke i Niša delovi Nišavskog (Svrljiškog) NOP odreda porušili prugu.
- U rejonu s. Stiblina (kod Obrenovca) delovi Posavskog NOP odreda na nekoliko mesta porušili prugu.

12. oktobar

- Otpočeo koncentrični napad oko 3.000 četnika Koste Pećanca na Toplički i deo Kuvkičkog NOP odreda na pl. Pasjači. U trodnevnim borbama kod s. Đurevca, s. Jovine Livade, s. Pasjače, s. Belog Kamena, na Pasjačkom visu i kod s. Kožinca, četnici su potpuno razbijeni. Zarobljeno je preko 150 čelnika i zadobijen je veliki ratni materijal.

- U Bečeju mesna skojevska grupa, pod rukovodstvom sekretara Sreskog komiteta KPJ za Bečej, ubila na učili mađarskog žandarmerijskog islednika Sandora Modvea.
  - U Užicu (sada: Titovo Užice) Kulturno umetnička grupa (formirana kao umetnička četa) Užičkog NOP odreda priredila kulturno-zabavno voče.
  - Na Babičkoj gori oko 300 nemačkih vojnika, četnika i nedičevaca napalo Babički NOP odred, koji se povukao ka Babičkom Selu.
  - Na r. Tamnavi delovi Posavskog NOP odreda porušili železnički most, razorili ž. st. Slovac i na dva mesta prekinuli prugu Slovac — Valjevo.
  - Nemački vojnici iz Kraljeva izvršili ispad u pravcu Mataruške Banje, ali ih delovi Kraljevačkog NOP odreda, nanevši im gubitke, povratili u grad.
- 13. oktobar*
- Duž komunikacije Prnjavor — Loznica delovi nemačke 342. pešadijske divizije slo-mili odbranu Podrinskog NOP odreda i ušli u Loznicu i Banju Koviljaču.
  - Delovi Valjevskog NOP odreda odbacili delove nemačke 342. divizije iz rejona Ci-gankulje i Mičanavskog brda ka selu Dragincu, naneli im gubitke od 4 mrtva i 19 ranjenih i uništili 1 tenk.
  - Prvi bataljon 737. nemačkog pešadijskog puka iz Kruševca napao delove Kraljeva-čkog NOP odreda na Papinskoj reci (kod Trstenika) u cilju da se probije i pruži pomoć opsednutom garnizonu u Kraljevu. Zbog izdaje četnika koji su udarali sa leđa na partizanske položaje poginula su 42 borca.
  - U rejonu Zeleznika (blizu Beograda) Posavski NOP odred porušio prugu, zbog čega se srušio nemački oklopni voz koji je dolazio iz Beograda.
- 13'14. oktobar*
- U Arandelovac upali delovi 1. šumadijskog NOP odreda i uništili arhivu Sreskog načelstva.
- 14. oktobar*
- Jedan nemački bataljon podržan sa 3 tenka, artiljerijom i avijacijom, krenuo iz Kraljeva u pravcu položaja partizanske baterije kod s. Adrana s ciljem da je uništi Snažnim protivnapadom delova Čačanskog NOP odreda prinuđen da se povрати u grad.
  - Us. Dragincu (blizu Loznice) nemački vojnici otpočeli dvodnevno sreljanje u kome su pobili 2950 rodoljuba kao odmazdu zbog pretrpljenih gubitaka u borbama protiv partizana.
  - Otpočeo napad ojačanog nemačkog 698. pešadijskog puka prema Krupnju pravcima Krivajci — Krupanj i Mojković — Krupanj, koje su zatvarali Podrinski NOP odred i delovi Valjevskog NOP odreda. Borbe su vođene do 20 oktobra.
  - Nedičev oružani odred iz Požarevca vodio borbu protiv delova Požarevačkog NOP odreda kod sela Lučice, Prugova i Poljane, zatim se vratio u Požarevac.
- 1415. oktobar*
- Na r. Timoku, r. Vratarnici i Grdeličkoj reci Knjaževačko-boljevački NOP odrod, uz pomoć železničkog osoblja i rudara Vrške Cuke, porušio železničke mostove. Time je onemogućen saobraćaj za skoro mesec dana.
- 15. oktobar*
- Na pravcu Lazarevac — Stepojevac — Draževac 2. bataljon Posavskog NOP odreda. posle dvodnevni borbi protiv delova nemačkog 125. pešadijskog puka i kvislinških jedinica, povukao se na teritoriju Kosmajskog NOP odreda. Neprijatelj streljao u s. Draževcu 147, s. Grabovcu 73, s. Konaticama 30 seljaka i spalio s. Draževac a de-lom i s. Vranić.
  - Iz Kraljeva Drugi bataljon nemačkog 734. pešadijskog puka preduzeo napad doli-nom Ibra. Ispred Ušća su ga dočekali delovi Kopaoničkog NOP odreda i odbacili u Kraljevo.
  - Delovi Kraljevačkog i Čačanskog NOP odreda ponovo napali na Kraljevo. Ubijeno 14 i ranjeno 10 nemačkih vojnika.
  - U Čačku izišao prvi broj »Novosti«, organa Čačanskog NOP odreda Dr Dragiša Mišović.
  - U Novom Sadu mađarske vlasti obesile 5 komunista i rodoljuba'.
- Oktobar p. p.*
- U rejonu Bačkog Gradišta mesne partizanske grupe zapalilo nekoliko stogova ku-delje i slame.

¹ Po drugom Izvoru veSanJe je izvršeno početkom oktobra

- Oktobar s.* — U slobodnom Užicu (sada: Titovo Užice), održana konferencija Slovenaca prognanih u Srbiju. Data inicijativa za stvaranje Slovenačke čete u okviru Uzičkog NOP odreda i u tom smislu izdat proglas.
- Oktobar d. p.* — U s. Dračiću (kod Valjeva) formiran opštinski NO odbor za sela: Zarube. Rovai, Prijezdić, Dračić i Bačevac.
— U Kokinom Brodu, na zboru građana izabran MNO odbor.
- Htllfi. oktobar* — Knjaževačko-boljevački NOP odred napao i zauzeo Andrejevae (sada: Minićevo), razoružao žandarmerijsku posadu i spalio arhivu.
- 16. oktobar* — Ojačani 3. bataljon 749. puka nemačke 717. pešadijske divizije iz Kragujevca, posle dvodnevni borbi duž komunikacije Kragujevac — G. Milanovac, po drugi put prodro u G. Milanovac, skoro potpuno ga razorio i spalio i pohvatao oko 130 talaca.
— Kod s. Darosave (sada: Partizani, blizu Arandjelovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda zapalili autobus Nedićevog 4. oružanog odreda.
— Između ž. st. Leskovca i Pečenjevca Babički NOP odred demontirao prugu, usled čega se prevrnula jedna kompozicija.
— Radi ojačanja garnizona u Kraljevu, 1. bataljon nemačkog 737. puka iz Kruševca, posle uzastopnih borbi sa Kraljevačkim NOP odredom, ušao u Kraljevo.
- 16/17. oktobar* — Kod s. Nevade jedinice Kragujevačkog i Čačanskog NOP odreda napale 3. bataljon 749. puka nemačke 717. pešadijske divizije, koji se iz G. Milanovca probio ka Kragujevcu i nanele mu gubitke.
- 17. oktobar* — Kod s. Durakovca (blizu Peći), u borbi protiv šiptarskih fašista Dobruški bataljun Metohijskog NOP odreda naneo neprijatelju osetne gubitke, a zatim se povukao ka Peći.
— U sali Sokolskog doma u Užicu (sada: Titovo Užice) održan osnivački zbor Srpskog narodnooslobodilačkog omladinskog saveza (SNOOS), na kome je izabran Okružni odbor SNOOS-a za okrug Uzički.
— U s. Kosančiću (kod Leskovca) Babički NOP odred spalio opštinsku arhivu i zaplenio 5 vagona žita i 6 kamiona, pa deo žita podelio narodu a drugi deo kamionima prebacio u sela Puste reke, za potrebe NOP odreda.
— Četnici Koste Pećanca ušli u Rašku i blokirali oko 30 boraca Kopaoničkog NOP odreda. Po dolasku glavnino Kopaoničkog NOP odreda četnici su pristali na sporazum: u gradu su ostali samo predstavnici oba štaba i time se izbegao sukob.
— Iz s. Bijelo Brdo (kod Priboja) delovi Uzičkog NOP odreda proterali italijansku posadu.
— U Užicu (sada: Titovo Užice), na velikom mitingu, radnici fabrike oružja i municije doneli odluku da jrrilože NO fondu svoju jednodnevnu zaradu.
— U Beogradu nemačke vlasti streljale 200 komunista i Jevreja zbog ubistva dva pripadnika nemačke oružane sile na ulicama Beograda.
- 17IS. oktobar* — Knjaževačko-boljevački NOP odred napao na rudnik uglja Tresibabu (kod Knjaževca), razoružao 9 žandarma i 28 četnika i demolirao rudnička postrojenja.
- 18. oktobar* — Kod s. Vračevšnice jedinice Kragujevačkog i Čačanskog NOP odreda napale 3. bataljon nemačkog 749. puka koji se iz G. Milanovca probijao ka Kragujevcu, ubile 10 i ranile 20 nemačkih vojnika i zaplenile dva tenka tipa vHočkis«, a jedan uništile.
— Delovi Uzičkog NOP odreda napali četnike u Arilju i posle oštre borbe ponovo zauzeli ovo mesto. Poginulo oko 30 i zarobljeno oko 150 čelnika. Istog dana ušli u Ivanjicu, iz koje su četnici pobjegli u pravcu Javora.
— Dve čete Požarevačkog NOP odreda zauzele Petrovac na Mlavi, koji su branili žandarmi i nedićevci.
— Kod s. Palilule (blizu Niša) delovi Nišavskog (Svrljiškog) NOP odreda srušili železnički most.
— U Užicu (sada: Titovo Užice) činovnici i nameštenici održali miting na kome su odobrili odluku GNO odbora o radničkim i činovničkim platama i o pomoći nezbrinutim slojevima radnog naroda i izbeglicama.
— Okružno partijsko povereništvo u Arandelovcu izveštava PK KPJ za Srbiju da su formirani MNO odbori u 13 sela sreza orašačkog, u 8 sela sreza oplenačkog i u s. Veslu sreza kolubarskog.

- Zbog pretrpljenih gubitaka u borbama za Kraljevo nemačke vlasti, po sopstvenom priznanju, streljale u Kraljevu 1.736 muškaraca i 16 žena.
- 18/19. oktobar — Rudarska četa Kopaoničkog NOP odreda napala neprijateljsku posadu u s. Ratini (kod Kraljeva). Pod zaštitom pristiglog pojačanja nemački vojnici su se izvukli ka Kraljevu uz gubitke od 6 mrtvih.
- Trnavski bataljon Čačanskog NOP odreda izvršio demonstrativan napad na Kraljevo.
- 19. oktobar — U Užicu (sada: Titovo Užice), nemačka avijacija bombardovala fabriku oružja i municije. Radnici su izvukli iz ruševina mašine, opravili ih i preneli u trezore Narodne banke, gde je nastavljena proizvodnja.
- U selima Mečkovcu, Grošnici, Milatovcu i Maršiću (kod Kragujevca) nemački vojnici pohvatali i streljali 427 lica za odmazdu zbog pretrpljenih gubitaka na putu G. Milanovac — Kragujevac, a sela Grošnicu i Milatovac spalili.
- Na r. Lugomiru i između Laništa i Bagrdana delovi Pomoravskog NOP odreda porušili železnički most i time prekinuli saobraćaj do 27 oktobra.
- Nemačka avijacija bombardovala Pecku i Ljuboviju.
- U blizini ž. st. Bratinac (kod Požarevc*) delovi Požarevačkog NOP odreda oštetili železničku prugu.
- 20. oktobar — U Kraljevu nemačke okupatorske vlasti do tog dana streljale preko 5000 ljudi od 15 do 60 godina starosti, koje su u racijama od 10. do 20. oktobra pohvatale i uhapsile.
- Delovi nemačke 342. pešadijske divizije slomili otpor jedinica Podrinjskog i Valjevskog NOP odreda i prodrli u Krupanj, gde su popalili sve zgrade, sem onih u krugu fabrike antimona, poubijali ranjenike, lekare i bolničare (koje su pohvatali u bolnici u Krupnju) i sve civilno stanovništvo koje nije uspelo da se na vreme skloni.
- Us. Medni (kod Kragujevca) 1. bataljon Kragujevačkog NOP odreda pri napadu na nemački magacin municije, zaplenio veću količinu municije i druge opreme.
- Kod s. Američa (blizu Sopola) delovi Kosmajskog NOP odreda odbili napad 3. srpskog dobrovoljačkog odreda.
- Us. Drčevcu (kod Leskovca) delovi Babičkog NOP odreda razoružali 15 čelnika.
- Delovi Kraljevačkog i Kopaoničkog NOP odreda odbacili u Kraljevo 1. bataljon nemačkog 749. puka koji je pokušao da se probije ka Raškoj, i naneli mu gubitke.
- Stab Uzičkog NOP odreda izdao proglas o neprijateljskoj delatnosti četnika Draže Mihailovića.
- U Pomoravlju izašao prvi broj lista »Partizan«, organa NOB-a u Pomoravlju.
- 20/21. oktobar — Na r. Mlavi (na pruzi Požarevac — Kučevo) delovi Požarevačkog NOP odreda oštetili železnički most.
- Us. Vini (kod Knjaževca) delovi Knjaževačko-boljevačkog NOP odreda napali rudnik »Dobru sreću« i porušili rudnička postrojenja.
- 21. oktobar — Us. Sponcu (kod Lebana) od dela Kukavičkog NOP odreda i novodošlih boraca formiran Jablanički NOP odred.
- U Kragujevcu 3. bataljon 749. puka nemačke 717. pešadijske divizije i Nedlčev 5. dobrovoljački odred otpočeli masovno streljanje u kome su pobili oko 7000 ljudi od 16 do 60 godina starosti, kao odmazdu zbog pretrpljenih gubitaka u borbama protiv partizana. Tada su streljani i politkomesar Kragujevačkog NOP odreda Svetozar Dragović, član KPJ Nada Naumović i direktor gimnazije Milivoje Pavlović, narodni heroji.
- Na putu Kraljevo — Kruševac Rudarska četa Kopaoničkog NOP odreda i delovi Kraljevačkog NOP odreda napali nemačku kolonu i naneli joj gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih. Partizani su zaplenili 20 pušaka, 1 mitraljez, 2 automata i dr.
- U Petrogradu (sada: Zrenjanin) nemačka policija uhapsila 19 članova KPJ i 40 članova SKOJ-a i nešto kasnije ih streljala.
- Nemačka avijacija bombardovala Čačak i putnički voz kod grada. Srušeno nekoliko kuća i nastradalo nekoliko stanovnika.

- Nemačka Vrhovna komanda obavestila komandanta oružane sile za Jugoistok da mu se sa istočnog fronta stavlja na raspolaganje nemačka 113. pešadijska divizija kao pojačanje za borbu protiv NOP-a u Srbiji.
- 22. oktobar — Kod s. Mojkovca (blizu Krupnja) delovi nemačke 342. pešadijske divizije savladali otpor delova Valjevskog NOP odreda.
- U s. Futogu (kod Novog Sada), po presudi mađarskog prekog suda, zbog učešća u akcijama paljenja žita i kudelje, obešena 3 člana KPJ.
- 22/23. oktobar — Na r. Mlavi (kod s. Bratinca) delovi Požarevačkog NOP odreda porušili železnički most.
- 23. oktobar — Između ž. stanice Kraljevo i Vrba delovi Kraljevačkog NOP odreda srušili most.
- U s. Džigolju (kod Prokuplja) Jastrebačka četa Topličkog NOP odreda razbila četnike Koste Pećanca.
- U severnom Banatu: u Novoj Kanjiži i selima Podlokanju, Banat. Arandelovu, Krsturu i Crnoj Bari nemačka policija uhapsila 99 lica.
- Uredbom Nedićeve kvislinške vlade regulisan pravni položaj mađarske nacionalne manjine u Banatu.
- U s. Radojinji (kod Nove Varoši), na zboru građana, izabran MNO odbor.
- 23/24. oktobar — Između ž. stanica Leskovac i Grdelica delovi Kukavičkog NOP odreda porušili prugu.
- 24. oktobar — Pod pritiskom delova nemačkog 699. pešadijskog puka. delovi Valjevskog NOP odreda napustili Pecku, u koju su ušli delovi nemačkog 699. pešadijskog puka i uveće se spojili sa nemačkom 704. pešadijskom divizijom u Valjevu.
- U Sokobanji Ozrenski NOP odred napao četnike i žandarme, pa se zbog snažnog otpora, povukao.
- 25. oktobar — Od Kragujevca, Lapova, Topole i Smed. Palanke otpočeo koncentričan napad jedinica nemačke 714. pešadijske divizije i nekoliko Nedićevih i Ljotićevih odreda na 2. šumadijski NOP odred. Posle dvodnevni borbi kod sela Baničine. D. Rače, Popovića i Miraševca glavnina 2. šumadijskog NOP odreda se povukla prema Rudniku.
- 25/26. oktobar — U s. Strpcima (kod Priboja) delovi Užičkog NOP odreda napali italijansku posadu. Posle borbe, videvši da se bez velikih gubitaka neprijatelj ne može likvidirati, oni su se povukli. Sutradan su italijanski vojnici, pokupivši mrtve i ranjene, pobjegli u Priboj.
- 26/27. oktobar — Delovi Požarevačkog NOP odreda razrušili mostove na reci Mogili 1 na putu Požarevac — Sirakovo.
- 27. oktobar — Kod Uba delovi Posavskog NOP odreda vodili oštru borbu protiv delova nemačkog 097. pešadijskog puka.
- Krajinsko-timočki četnički odred uz pomoć nemačkih vojnika posle oštre borbe protiv delova Požarevačkog NOP odreda, zauzeo Majdanpek.
- 27/28. oktobar — U Požegi četnici Draže Mihailovića nasilno skinuli s voza Milana Blagojevića, komandanta 1. šumadijskog NOP odreda, narodnog heroja, koji se vraćao sa sastanka iz VS NOP odreda Jugoslavije, i posle zverskog mučenja ga ubili.
- 28. oktobar — Između Svilajnti i Petrovca Nedićev 7. srpski oružani odred i četnici, posle oštiri borbi, odbacili delove Požarevačkog NOP odreda i zauzeli Petrovac i Aleksandrovac.
- U Užicu (sada: Titovo Užice) otpočela nodelja »Sve za front«, nedelja mobilisanja svih dotada neiskorišćenih snaga, koje su stavljene u službu fronta.
- U Nišu odbor NO pomoći uputio proglas narodu Niša i okoline sa pozivom da pruža materijalnu pomoć NOP odredima.
- Moravička i Ariljska četa Užičkog NOP odreda ponovo zauzele Ivanjicu i odbile protivnapad četnika.
- U Bač. Petrovcu mađarske vlasti obesile 8 članova KPJ¹.

¹ Po drugom izvoru vešanje je izvršeno 23. oktobra.

30. oktobar
- Delovi Valjevskog i Uzičkog NOP odreda sprečili pokušaj delova nemačke 342. pešadijske divizije da se iz Valjeva probiju ka Kosjerićima i Užicu (sada: Titovo Užice) i odbacili ih ka Valjevu. Pri tome uništena 2 tenka i oko 300 nemačkih vojnika izbačeno iz stroja.
  - U s. Ribaru (kod Svrljiga) Nišavskl (Svrljiški) NOP odred razoružao Svrljiški četnički odred Koste Pećanca.
  - U selu Kličevcu (kod Velikog Gradišta) delovi Požarevačkog NOP odreda napali 20 četnika i 10 žandarma od kojih je 6 poginulo. Istog dana su u Kostolcu zarobili 9 žandarma.
  - Kopaonički NOP odred pozvao narod Ušća i okoline da uzme učešća u borbi protiv okupatora i pruži materijalnu pomoć borcima na frontu.
31. oktobar
- Čačanski i Kraljevački NOP odred, uz podršku tenkovskog voda, izvršili noću snažan napad na Kraljevo. Tenkovi su se probili do centra grada, ali, ostavši bez podrške pešadije, morali su se povući na polazne položaje.
  - Između ž. stanica Kragujevac i Dragobraća delovi Kragujevačkog NOP odreda srušili most.
  - Na zboru građana sela Gornje i Donje Leskovice (kod Valjeva) izabran MNO odbor.
  - Između Zemuna i Indije grupa boraca Podunavskog NOP odreda oštetila prugu.
- Oktobar k.
- Da bi razbili blokadu Požarevca, jedan bataljon nemačkog 741. pešadijskog puka, dva dobrovoljačka odreda, šest četničkih odreda i žandarmi sa teritorije požarevačkog okruga, uz podršku monitora i mađarske dunavske flotile, preduzeli napad na Požarevački NOP odred. Borbe vođene do 20. novembra. Odred je pretrpeo osetne gubitke. Većinom zbog osipanja ljudstva, tako da je od 1200 boraca, koliko ih je do tada imao, ostalo oko 150—200.
  - Otpočeo napad nemačkog 125. pešadijskog puka i kvislinških jedinica na Kosmajski NOP odred i 2. bataljon Posavskog NOP odreda. Borbe vođene skoro mesec dana. Naše snage bile prinuđene da napuste područje Kosmaja i da se prebace na teren Šumadije.
  - U selima V. Trnjanu, Tulovi, Cukljeniku, Zoljevu, Zagužanu i V. Grabovnici (kod Leskovca) formirani MNO odbori.
  - U s. Ribnici (kod Kraljeva) izabran MNO odbor.
  - U s. Krčmaru (kod Valjeva), na zboru građana, izabran MNO odbor.
- Oktobar
- U s. Vitimirici (kod Peći), grupa članova Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju održala sastanak sa trojicom komunista iz Albanije. Rešavano o načinu pomoći komunističkim grupama u Albaniji, da se sjedine i formiraju Komunističku partiju Albanije.
  - Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju ponovo uputio svog delegata u Albaniju da pomogne stvaranje KP Albanije i da organizuje oslobođenje Miladina Popovića, sekretara Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju, iz italijanskog logora u s. Pečinu (kod Elbasana u Albaniji)¹.
  - U oslobođenom Čačku formirane partizanska milicija, železnička četa za opravku i održavanje vozova, obučarska i krojačka radionica.
  - U Užicu (sada: Titovo Užice) formirana Omladinska radna brigada, prva u NOR-u. jačine 150 omladinaca. Brigada je upotrebljena za branje voća i kukuruza kod s. Dobruna (blizu Višegrada).
  - U s. Miranovačkoj kuli (kod Bele Palanke) Svrljiški (Nišavski) NOP odred razoružao 10 žandarma i 10 finansa.
  - U s. Lomnici (kod Kruševca) Rasinski NOP odred napao i većim delom zarobio jedan četnički odred Koste Pećanca.
  - Štab Topličkog NOP odreda izdao proglas narodu Toplice o izdajničkom radu četničkog komandanta Koste Pećanca.
  - U Petrovcu formiran GNO odbor (imao ulogu i SNO odbora).
  - U s. Rabrovu formiran SNO za srez ramski.
  - U Golupcu formiran GNO odbor (imao ulogu i SNO odbora).

¹ Prvi put tmenovinl je bio u Albaniji u septembru.

- U Prokuplju formiran ilegalni MNO odbor, radionica za šivenje rublja za NOP odred i sanitetski kurs.
- U Vrnjačkoj Banji formiran Opštinski NO odbor.
- U s. Miroševcu (kod Leskovca) formiran MNO odbor.
- U s. Lepaji (kod Prokuplja) formiran MNO odbor.
- U s. Gajtanu (kod Lebana) formiran MNO odbor.
- U s. Lapotincu (kod Leskovca), u prisustvu oko 4000 ljudi, održan zbor na kome su istaknuti rukovodioci ustanka u tom kraju pozvali narod na ustanak.
- U zapadnom Sremu izašao list »Nedeljni izveštaj«, organ OK KPJ za Srem.

Jšk
tk

Novembar

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

4. novembar
- Nemački zapovednik oružane sile za Jugoistok uputio potčinjenim komandama i jedinicama okružnicu o situaciji na Balkanu i merama za ugušenje ustanka. Komandantu Osamnaestog korpusa naređeno je da savlada ustanak u Srbiji i Hrvatskoj.
  - VS NOP odreda Jugoslavije izdao saopštenje povodom izdaje četnika, koji su napali na NOP odrede i na oslobođena mesta Požegu, Užice (sada: Titovo Užice), Ivanjicu i hapsili partizane, članove NO odbora i simpatizere NOP-a.
7. novembar
- Predsednik SAD Franklin Ruzvelt izjavio da je odbrana SSSR-a od životne važnosti za zaštitu SAD.
  - CK SKOJ-a izdao proglas »Mladaj generaciji svih naroda Jugoslavije : poziva je na najširu mobilizaciju svih snaga radi nastavljanja borbe protiv okupatora i njegovih slugu, a za oslobođenje i srećnu budućnost.
  - CK KPJ uputio proglas makedonskom narodu u kome ga poziva na oružani ustanak protiv fašističkih okupatora. To je prvi proglas CK koji je rasturen u Makedoniji, jer je Metodije Satorov Sarlo to sprečavao.
  - U Kujbiševu, na proslavi dana velike oktobarske socijalističke revolucije, maršal SSSR-a Kliment Vorošilov istakao da će uskoro doći vreme kada će se svi slovenski narodi dići pod partizansku zastavu -kao što su to učinili jugoslovenski partizani*.
8. novembar
- VS NOP odreda Jugoslavije naredio svim NOP odredima Jugoslavije da na zločine okupatora i njihovih pomagača ne odgovaraju sličnim merama; da ne maltretiraju ratne zarobljenike ili stanovništvo koje nije naklonjeno NOP-u; da u tom pogledu strogo poštuju odredbe međunarodnog prava,
  - U Tirani održana partijska konferencija na kojoj je osnovana KP Albanije i formiran privremeni CK. U pripremi i u radu konferencije učestvovali delegati CK KPJ Miladin Popović i Dušan Mugoša.
  - Stanica slobode«, ilegalna norveška radio-stanica, emitovala vesti o junačkoj borbi naroda Jugoslavije protiv nemačkih okupatora.
10. novembar
- CK KPJ uputio pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak: daje uputstvo o otklanjanju grešaka partijskih rukovodstava i organizacija u vezi s NOB-om.
11. novembar
- U SSSR-u otpočele emisije radio-stanice »Slobodna Jugoslavija«.
13. novembar
- U Londonu, izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije molila vladu V. Britanije da od vlade SSSR-a traži da se partizani Jugoslavije potčine komandantu jugoslovenske vojske u otadžbini¹ Draži Mihailoviću.
  - Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije je naredila svome poslaniku u SSSR-u da od vlade SSSR-a traži da ona zahteva da se partizani Jugoslavije potčine komandantu jugoslovenske vojske u otadžbini Draži Mihailoviću.
  - Otpočeo napad delova Uzičkog NOP odreda na četnike Draže Mihailovića na Ravnoj gori. U borbama vođenim do 20. novembra četnici su bili potpuno razbijeni, zbog čega je Draža Mihailović zamolio prekid vatre i ponudio pregovore, što je VS NOP odreda Jugoslavije prihvatio.
  - Na oslobođenoj teritoriji Srbije otpočeo rad partizanske radio-stanice na kratkim talasima, čije su emisije počinjale u 21 čas. U vezi s tim, VS NOP odreda Jugoslavije istog dana u »Borbi« objavio saopštenje.

¹ Početkom novembra Je Izbeglička vladu Kraljevine Jugoslavije Komandu četničkih odreda Jugoslovenske vojske preimenovali! u Komandu Jugoslovenske vojske u otadžbini.

1941. novembar

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

novembar 1941.

- 13/14. novembar — U s. Divcima (kod Valjeva) komandant jugoslovenske vojske u otadžbini Draža Mihailović vodio razgovore sa nemačkim šefom upravnog štaba komandanta Srbije dr Georgom Kislom. i obećao mu da će četnici voditi borbu protiv partizana a neće pružati otpor nemačkim trupama.
15. novembar — Otpočela druga ofanziva nemačkih snaga ka Moskvi.
16. novembar — Nemačke snage zauzele Kerč i osvojile Kerčansko poluostrvo (u SSSR-u).
— VŠ NOP odreda Jugoslavije uputio direktivu Glavnom štabu NOP odreda za Hrvatsku: šire uključivanje hrvatske mase u NOB u koristiti se iskustvom iz Srbije.
— VŠ NOP odreda Jugoslavije obavestio GŠ NOP odreda Hrvatske o izdaji Draže Mihailovića, koji je otvoreno stupio u borbu protiv NOP odreda.
— Komandant jugoslovenske vojske u otadžbini Draža Mihailović izdao proglas u kome obaveštava da je postavljen za komandanta celokupne »jugoslovenske vojne sile na okupiranoj teritoriji kraljevine Jugoslavije«, da se svi »naoružani pokreti« stavljaју pod njegovu komandu i da će ih on voditi prema zakletvi položenoј kralju.
17. novembar — U Kujbiševu poslanik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije zatražio od vlade SSSR-a da interveniše kod jugoslovenskih partizana da se potčine komandantu jugoslovenske vojske u otadžbini Draži Mihailoviću.
— U Kairu održan sastanak između generala Ilića, zastupnika vrhovnog komandanta jugoslovenske kraljevske vojske i ministra Litltona, predstavnika britanske vlade na Srednjem istoku: razmatrano pitanje slanja pomoći četnicima Draže Mihailovića.
— VŠ NOP odreda Jugoslavije pismom upoznao Izvršni odbor OF o izdajstvu Draže Mihailovića u Srbiji i dao uputstva za sprečavanje sličnih događaja u Sloveniji.
18. novembar — U Kujbiševu, ambasador V. Britanije tražio od vlade SSSR-a da se partizani Jugoslavije stave pod komandu komandanta jugoslovenske vojske u otadžbini Draže Mihailovića.
— U Libiji otpočela ofanziva britanske 8. armije protiv nemačko-italljanskih snaga.
— U Čačku održan sastanak između delegacije VŠ NOP odreda Jugoslavije i delegacije komandanta jugoslovenske vojske u otadžbini Draže Mihailovića u cilju likvidiranja nesporazuma i sukoba između četničkih i NOP odreda. Član VS NOP odreda Jugoslavije Aleksandar Ranković je izneo predlog za sporazum. Pošto predstavnici Draže Mihailovića nisu imali ovlašćenje za potpisivanje sporazuma, delegacije su se razišle.
19. novembar — Otpočela protivofanziva sovjetske 4, 52. i 54. armije kod Tihvina, u toku koje su nemačke snage odbačene na liniju r. Volhov — Novgorod.
20. novembar — Radio-Moskva emitovala pozdrav sovjetskih partizana svojim drugovima — jugoslovenskim partizanima.
— U Čačku, na sastanku delegacije VŠ NOP odreda Jugoslavije i predstavnika komandanta jugoslovenske vojske u otadžbini Draže Mihailovića, potpisan sporazum koji je predviđao: obustavu svih neprijateljstava do 12 časova 21.XI tekuće godine; upućivanje svih snaga u borbu protiv okupatora i narodnih izdajnika; puštanje svih zarobljenika; obrazovanje mešovite komisije koja će utvrđivati uzroke sukoba, krivice i zločinačka dela; obrazovanje mešovitog ratnog suda; lica koja su dobrovoljno prešla na jednu ili drugu stranu mogu ostati gde su; zajedničkim snagama razoružati svaku grupu koja bi bila protiv jedne ili druge strane; saradnju u operacijama i održavanje novog sastanka delegacija.
— Objavljeno saopštenje VS NOP odreda Jugoslavije povodom emisije neprijateljske radio-stanice koja je pod nazivom Radio-slantica Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije, pokušala da lažima, klevetama i provokacijama pokoleba poverenje naroda u NOP.
21. novembar — Nemačke snage zauzele Rostov (u SSSR-u).
— Ministarstvo domobranstva ustaške NDH izdalo naređenje da se pri čišćenju terena ubije svako naoružano lice koje ne pripada oružanim formacijama NDH ili okupatora i da se sela iz kojih se puca na vojsku zapale a žene i deca oteraju u logor.
24. novembar — U Kujbiševu, britanska vojna misija podnela vladi SSSR-a memorandum, zahtevajući da se partizani Jugoslavije hitno potčine komandantu jugoslovenske vojske u otadžbini Draži Mihailoviću, koga vlada V. Britanije smatra jedino mogućim vođom otpora u Jugoslaviji.

- Sa istočnog fronta stigla u Srbiju nemačka 113. pešadijska divizija i prikupila se na prostoriji Jagodina (sada: Svetozarevo) — Paraćin — Kruševac — Kraljevo.
- 25. novembar — U Berlinu održana konferencija predstavnika vlada Nemačke, Japana, Italije, Mađarske, Španije, Finske, Rumunije, Bugarske, Danske, Slovačke, NDH, Mandžuka i okupiranog dela Kine (kvislinške vlade Van Čin Veja) na kojoj je Antikominterni-pakt produžen za još pet godina.
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio telegram Kominterni povodom vesti Radio-Moskve da je Draža Mihailović voda svih snaga pokreta otpora i da vodi borbu protiv okupatora.
- 26. novembar — Radio-London objavio da je vlada V. Britanije ovlašćena od vlade SSSR-a da pozdravlja i ohrabrujući ustanak u Jugoslaviji istakne 'da je u interesu i sovjetske vlade da dođe do jedinstva u toj zemlji«.
- U Užicu (sada: Titovo Užice) VŠ NOP odreda Jugoslavije, na sastanku sa vojnim i političkim rukovodiocima NOP odreda koji su bili zahvaćeni neprijateljskom ofanzivom, doneo odluku da se šio upornije brani slobodna teritorija zapadne Srbije, a potom da se deo snaga povlači za Sandžak a drugi deo zabaci neprijatelju za leđa i dalje dejstvuju na dodeljenim područjima. U vezi s tim, on je Glavnom štabu NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio da sa potčinjenim jedinicama poveća aktivnost prema Srbiji radi prihvata snaga koje se budu povlačile za Sandžak.
- VŠ NOP odreda Jugoslavije izdao saopštenje povodom poraza nedićevaca i četnika Draže Mihailovića na pl. Rudniku, u borbi protiv NOP odreda.
- 27. novembar — Saveznici zauzeli pokrajinu Gndar (u Etiopiji). Time su slomili poslednji otpor italijanskih snaga u istočnoj Africi i završili oslobođenje Etiopije, Somalije i Eritreje.
- 28. novembar — Ministar inostranih poslova V. Britanije uputio pismo predsedniku izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije: obećava pomoć četnicima ako bi ovi držali front sa partizanima, pod komandom Draže Mihailovića, jer je od najveće važnosti da obe vlade učine sve da se u Jugoslaviji održi ujedinjeni front svih patriota.
- 29. novembar — Snage Crvene armije u protivofanzivi povratile Rostov.
- 30. novembar — Na Ravnoj gori održano savetovanje četničkih komandanata na kome je komandant jugoslovenske vojske u otadžbini Draža Mihailović govorio o vođenju borbe protiv partizana i o legalizaciji četničkih odreda kod okupatora.
- U Goraždu potpisan sporazum između komande četničkih snaga u Bosni i Hercegovini i predstavnika Štaba italijanskog 6. armijskog korpusa o zajedničkoj borbi protiv NOP odreda Jugoslavije.
- Novembar — Vlada V. Britanije i vlada SSSR-a se saglasile: zajedničkim merama postići da se partizani i četnici pomire radi borbe protiv okupatora i da se partizanske jedinice potčine komandantu jugoslovenske vojske u otadžbini Draži Mihailoviću.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. novembar — Drugi bataljon domobranskog 8. pešadijskog puka iz Klادنja zauzeo s. Stupare (na putu Tuzla — Kladanj) potisnuvši deluve Birčanskog NOP odreda.
- 1/2. novembar — Delovi Romanijskog NOP odreda i NOP odreda «Zvijezda» i četiri četničke čete izvršili neuspeo napad na Olovo.
- 2. novembar — U s. Razvalama (na pl. Ljunjevači) održan sastanak sekretara oblasnog komiteta za Bos. krajinu, OK KPJ za Bihać (Grmeč) i Štaba 1. krajiškog NOP odreda. Odlučeno da se Štab premesti u Podgrmeč i date detaljnije direktive za rad: formiranje četa za borbu protiv italijanskog okupatora, NO odbora, magacina, logora itd.
- Tri čete Kalinovičkog NOP odreda zauzele Trnovo, dok se posada (jedan domobranski konjički eskadron i žandarmi) izvukli preko Treskavice u Konjic.
- U s. Ulinju (kod Gacka) izdvajanjem boraca gatačkog sreza iz 1 (Nevesinjskog) bataljona Hercegovačkog NOP odreda, formirati Gatački bataljon.
- 213. novembar — Dva bataljona 3. krajiškog NOP odreda izvršila neuspeo 17-časovni napad na Jajce radi uništenja fabrike karbida.

3. novembar — Delovi Kalinovičkog NOP odreda ušli u Praču (na pruzi Sarajevo — Višegrad), koju je tog dana napustio jedan domobranski bataljon.
4. novembar — Na Jahorini delovi Kalinovičkog i Romanijskog NOP odreda razbili kombinovani bataljon domobranskog 7. pešadijskog puka, koji se iz Prače povlačio prema Palama. Zbog pretrpljenih gubitaka bataljon je sutradan rasformiran.
- Delovi Trebevičkog bataljona Kalinovičkog NOP odreda zauzeli žand. st. i vodovod Bisticu (kod Sarajeva).
- 4 .1. novembar — Delovi NOP odreda »Zvijezda« spalili, te i iduće noći, drvene mostove preko r. Bosne kod Semizovca (na putu Sarajevo — Visoko). Time je automobilski saobraćaj za duže vreme prekinut.
- Novembar p. — Stab Hercegovačkog NOP odreda, preko niza sastanaka sa četničkim vodama u Hercegovini, pokušao pridobiti četnike za saradnju u borbi protiv okupatora i ustaša. Odbivši tu saradnju, četnici su se čvršće vezali za okupatora i time javno deklarirali kao izdajnici i sluge okupatora.
- Formiran Kijevski bataljon Kalinovičkog NOP odreda.
- Prerastanjem Igmanske partizanske čete formiran Igmanski bataljon Kalinovičkog NOP odreda.
- Objedinjavanjem Sekovičke, Brainačke i Tupanarske partizanske čete formiran 1 (Sekovički) bataljon Birčanskog NOP odreda.
- 5-0. novembar — Majevički NOP odred zauzeo s. Površnicu (na putu G. Tuzla — Lopare) i zarobio vod domobrana iz 8. pešadijskog puka.
0. novembar — U s. Parežu (kod Trebinja) Lastvanska četa (Trebinjskog) bataljona Hercegovačkog NOP odreda i manji delovi Nikšićkog NOP odreda uništili hidrocentralu i srušili jednu železničku kompoziciju i most na Trebišnjici. Zarobljeni su domobranska posada centrale i nekoliko italijanskih vojnika. Time je saobraćaj na pruzi Trebinje — Bileća obustavljen 10 meseci.
- 0 7. novembar — Majevički NOP odred drugi put zauzeo s. Površnicu (na putu G. Tuzla — Lopare) i opet zarobio vod domobrana iz 8. pešadijskog puka.
7. novembar — U s. Imljanima (kod Skender-Vakufa), na inicijativu MK KPJ za Travnik, formirana Imljanska (Djevojačka) partizanska četa, koja je krajem meseca ušla u sastav 8. krajiškog NOP odreda.
- II. novembar — U neposrednoj blizini Višegrada četnici opljačkali i spalili desetak muslimanskih sela.
- ! Kl. novembar — Jedna četa NOP odreda »Zvijezda« izvršila prepad na aerodrom Rajlovac (kod Sarajeva).
- Tri čete 2. bataljona Komande NOP odreda za Kordun i Baniju napale i razoružale posadu žand. st. Johovica (kod Cazina). Zaplenjeno 7 pušaka.
10. novembar — Iz rejonu Blažuj — Ilan-Ploča — Visoko — Semizovac, Sarajevski ustaški bataljon, 2. bataljon domobranskog 13. pešadijskog puka i 2. bataljon nemačkog 38. pešadijskog puka, ojačani baterijom topova i vodom oklopnih automobila, napali delove NOP odreda »Zvijezda*« i odbacili ih preko r. Bosne. Ustaše su na pravcu svoga nastupanja spalile nekoliko sela.
- U s. Bjelogorcima (na putu Sarajevo — Mokro) delovi Romanijskog NOP odreda uništili jednu domobransku snabdevačku kolonu. Spaljeno 5 kamiona.
- 10 11. novembar — Boljanička četa Ozrenskog NOP odreda zauzela ž. st. Karanovac (raskrscnicu pruga za Dobož, Tuzlu i Gračanicu).
- 1 I novembar — U s. Sipovljanima (kod Drvara), na inicijativu OK KPJ za Drvar, formirana kulturno-prosvetna ekipa (od 30 članova) sa zadatkom: mobilizacija omladine i naroda putem kulturnog i političkog prosvjećivanja. Ekipa je delovala do kraja januara 1943. u drvarskom, podgrmečkom i, delom. jajačkom okrugu, pa i u Lici.
- U Višegradu Gorski štab četničkih odreda istočne Bosne sklopio sa izaslanikom štaba italijanskih trupa Crne Gore sporazum o nenapadanju i saradnji u borbi protiv NOP-a i obezbeđenju okupatorskih komunikacija od strane četnika.
- J3/4. novembar — Jedinice NOP odreda »Zvijezda« napale na Vareš, ali ga nisu zauzele.

14. *novembar* — Sarajevski ustaški bataljon. 2. bataljon domobranskog 13. pešadijskog puka i 2. bataljon nemačkog 738. pešadijskog puka. ojačani baterijom topova i vodom oki. automobila, napadajući od Sarajeva, Railovca i Scmi/.ovea, u dvodnevnom borbama odbacili delove NOP odreda »Zvijezda sa periferije Sarajeva na liniju s. Močioci — Motka — r. Ljubina.
- Novembar p. p. — Na Romaniji. pod rukovodstvom delegata CK KPJ i komandanta GS NOP odreda BiH. održano savetovanje partijskih aktivista iz istočne Bosne u vezi s pitanjima taktike partizanskog načina ratovanja i suprotstavljanja četničkom razbijačkom radu.
- U Prači. na narodnom zboru, izabran opštinski NO odbor.
- U Trnovu, na narodnom zboru, izabran opštinski NO odbor,
- Formiran Udarni bataljon Ozrenskog NOP odreda.
- Novembar s.* — U Partijskom domu u s. Bjelosavićima (na Romaniji) delegat CK KPJ i komandant GS NOP odreda za BiH održao savetovanje sa vojno-političkim rukovodiocima iz Bos. krajine. On ih je upoznao sa situacijom u zemlji, posebno u istočnoj Bosni i Srbiji, s planom razvijanja i organizovanja NOP odreda, kao i sa stavom prema četnicima.
- U s. Korenitoj (kod Bijeljine) od Bijeljinske i Brčanske partizanske čete formiran Bijeljinsko-brčanski bataljon Majevičkog NOP odreda.
- Formiran Majevički bataljon Majevičkog NOP odreda
- Novembar d. p.* — Povodom neuspele konferencije u Vlasenici. održane 16. novembra 1941. GS NOP odreda za BiH obratio se otvorenim pismom svim poštenim i rodoljubivim četnicima Bosne i Hercegovine pozivajući ih da sa partizanima produže zajedničku NOB U pismu je osuđena namera četničkih oficira da. za račun okupatora, tu borbu pretvore u borbu Srba protiv muslimana, u borbu protiv uspostavljanja narodne vlasti, a za samovlašće, osvetu, pljačku i izbegavanje borbe protiv okupatora.
- Na zboru predstavnika seoskih odbora formiran odbor partizanske opštine- Poločani (kod Prnjavora), sa sedištem u s. Skucanom Vakufu. Opština je imala NO fond. sud, relejnu kurirsku stanicu i druge ustanove.
- 15/16. *novembar* — Dve čete 2. krajiškog NOP odreda razoružale posadu ?.. st. Brežićani (nn pruži Prizodor — Bos. Novi).
16. *novembar* — U Vlasenici, na inicijativu GS NOP odreda za BiH, održana konferencija predstavnika partizanskih i četničkih jedinica istočne Bosne radi raščišćavanja nesuglasica između Štaba četničkih odreda u istočnoj Bosni i GS NOP odreda za BiH. Konferencija nije postigla postavljeni cilj. jer su je četnici napustili kada su uvideli da će ostati u manjini, ali je razobličen izdajnički i razbijački rad četničkih vođa.
- Kod s. Lipca (blizu Doboja) delovi Ozrenskog NOP odreda razbili 3. bataljon domobranskog 2. pešadijskog puka. Zaplenjeno 160 pušaka. 18 p. mitraljeza. 6 mitraljeza i 5 minobacača.
17. *novembar* — Napustivši zajedničku konferenciju u Vlasenici, četnici na svojoj skupštini izabrali Privremenu upravu istočne Bosne i raskinuti sporazum od 1. X 1941. o saradnji i zajedničkom (partizansko-četničkom) Operativnom štabu za istočnu Bosnu. Ovi su time prešli na otvoreno razbijanje ustaničkih redova u istočnoj Bosni.
- U s. Baljcima (kod Bileće), izdvajanjem čela iz partizanskog bataljona Vladimir Gaćinović, formiran 2. bilečki bataljon Hercegovačkog NOP odreda.
- IX. novembar* — Poste više bezuspešnih pokušaja s manjim snagama, četiri nemačko-ustaško-domobranska bataljona, podržana artiljerijom, avijacijom i tenkovima, deblokirala posadu (domobranski 1. konjički puki u Mokrom. Blokadu je držao Romanijski NOP odred.
- Delovi 1. krajiškog NOP odreda uništili voz između ž. st. Lanište i Rravsko (na pruži Srnetica — Sanski Most).
21. *novembar* — Dva bataljona 3. krajiškog NOP odreda upali u D Vakuf (na levoj obali Vrbasa). razbili po jednu četu 26. pešadijskog puka italijanske divizije Bergamo« i domobranskog 9. pešadijskog puka i spalili dve pilane, jednu železničku kompoziciju i tri motorna vozila. Zbog intervencije iz Bugojna mc-sto nije zauzeto.
- Delovi 5. bataljona 3. krajiškog NOP odreda razbili vod domobrana i zauzeli neprijateljsko uporište Crnu Rijeku (raskrnicu puteva za Banju Luklt, Jajce i Mrkonjić-Grad).

22. novembar — Banjalučki muslimani svojom rezolucijom osudili ustaške zločine nad Srbima i Jevrejima i gaženje najelementarnijih prava čoveka, pridruživši se zahtevima iz ranijih rezolucija o ličnoj sigurnosti svih građana i verskoj toleranciji. Osuđujući činjenicu da je u pokolje uvučen i deo muslimanskog ološa, oni iznose primere gde su ustaše pri vršenju masovnih pokolja nosile fesove, kako bi izazvale pokolj između muslimanskog i srpskog življa.
22123. novembar — Delovi 3. krajiškog NOP odreda zauzeli s. Hrvacane (kod Prnjavora), uništili posadu (oko 100 žandarma, domobrana i milicionera) i zapalili žand. stanicu, poštu i opštinu.
23. novembar — Povodom napuštanja sporazuma o saradnji između četnika i NOP odreda u istočnoj Bosni, GS NOP odreda za BiH uputio pismo svim NOP odredima u Bosni i Hercegovini, u kome je objasnio petokolonaški i razbijački stav četničkog rukovodstva na konferenciji u Vlasenici i. svoja nastojanja da do rascepa ne dođe, ali ne po cenu odricanja od tekovina NOP-a i interesa naroda'.
— Iz zasede pod Malovanom (na putu Sujica — Kupres) Livanjski NOP odred i manji delovi 3. krajiškog NOP odreda razbili italijansku kolonu od 11 vozila. Uništen 1 tenk i 3 kamiona; zarobljeno 13 i ubijeno 8 vojnika, a zaplenjeno 40 pušaka. 3 p. mitraljeza i 5 sanduka municije.
24. novembar — Između 2. st. Karanovca i Boljanica (na pruzi Tuzla — Doboj) delovi Ozrenskog NOP odreda srušili nemački oklopni voz i lokomotivu putničkog voza. Posle duže borbe posada voza se izvukla uz pomoć delova ustaškog bataljona iz Tuzle i domobrana iz Doboja. Pruga je opravljena tek treći dan.
— Ustaške i nemačke vlasti otkrile pripreme za pobunu i za prelaz partizanima domobranskog 15. pešadijskog puka na Palama (kod Sarajeva). Organizatori pohapšeni: osamnaest domobrana osuđeno na smrt, 48 domobrana i nekoliko seljaka osuđeno na robiju, jedan domobran poginuo u samoodbrani, dok je veći broj premešten u druge jedinice.
24125. novembar — Jedna četa 2. krajiškog NOP odreda spalila pilanu kod Kozarca i porušila 5 mostova na putu Kozarac — Mrakovica.
25. novembar — Jače domobranske i nemačke snage (ojačani domobranski 5. i 11. pešadijski puk, nemački 369. legionarski puk i manji delovi ustaša, žandarma i nemačke 718. pešadijske divizije) izvršile koncentričan napad na 2. krajiški NOP odred. Odred je veštım manevrima izbegao sudare sa jačım snagama i zabacio se neprijatelju za leđa. Neprijatelj je prokrstario celu Kozaru i vršio represalije, pobivši preko 200 seljaka. Trećeg dana napad je obustavljen, a na Kozari je ostavljeno više manjih posada.
26. novembar — Posle 17 dana opsade, delovi 3. krajiškog NOP odreda zauzeli Sitnicu (pod pl. Manjačom). Kod s. Ratkova posada (6. četa domobranskog 10. pešadijskog puka i žandarmi) razbijena pri pokušaju proboja u Ključ.
— Lastvanska četa Trebinjskog bataljona Hercegovačkog NOP odreda⁵, iz zasede kod Klobuka (na putu Trebinje — Nikšić), razbila motorizovanu kolonu (4 tenka, 16 kamiona i oko 40 motocikla) italijanske divizije »Marke« i zaplenila 22 motocikla, 4 p. mitraljeza, 10 pušaka itd.
— Kod s. Jablanice (blizu Bos. Gradiške) ustaše naterale u reku i pobile oko 170 seljaka pohvatanih u napadu na pl. Kozaru, a oko 200 dečaka i devojčica odvele u Dubicu.
— U pl. Borji Oblasni komitet KPJ za Bos. krajinu organizovao konferenciju komandnog kadra ustaničkih jedinica sa područja prnjavorskog i kotorvaroškog sreza. Iako su pojedini vodovi bili pod komandom četnika, formiran je partizanski bataljon i uključen u 3. krajiški NOP odred kao 6. bataljon. Kao jezgro novog bataljona poslužili su 2. i 4. partizanski odred i 1. partizanske čete za Bos. krajinu.
- 26/27. novembar — Majevički NOP odred i četnički Majevički odred izvršili zajednički napad na s. Koraj (kod Brćkog). Posada (3. bataljon domobranskog 6. pešadijskog puka), gonjena od partizana, povukla se prema Celiću, dok su četnici ostali u Koraju, gde su pobili oko 400 ljudi, žena i dece.
27. novembar — Delovi Kalinovičkog NOP odreda i četničkog Zlatiborskog odreda razbili jednu domobransku četvu kod rezervoara »Bistrica« sarajevskog vodovoda. Sutradan je jedan ojačani nemački bataljon uspeo da protivnapadom povрати položaje.

⁵ Pismo Je. po četama, uz diskusiju, pročitano svim partizanima.

¹ U toku borbe Je pristigla i jedna četa Grelivskog bataljona Nikšićkog NOP odreda.

- Izdvajanjem četa Iz 1. bilečkog bataljona »Vladimir Gaćinović« formiran Sitnički (3. bilečki) bataljon Hercegovačkog NOP odreda.
- 27/28. novembar — Majevički NOP odred napao na s. Celić (kod Brčkog), ali ga nije zauzeo, jer su meštani priskočili u pomoć domobranskoj posadi, bojeći se četničkog pokolja kao u s. Koraju.
- 29. novembar — Na putu Celić — s. Mrtvice Majevički NOP odred razbio jednu i po četvu domobranske 3. pešadijske divizije.
- 30. novembar — Zandarmerijsko-domobranska posada napustila s. Jeleć (kod Foče), posle čega su u mesto ušli delovi Kalinovičkog NOP odreda. Na održanoj konferenciji meštana formirana Muslimanska partizanska četa (92 borca) Kalinovičkog NOP odreda i Komanda mesta Jeleć.
- Grahovski bataljon Nikšićkog NOP odreda i delovi Trebinjskog bataljona Hercegovačkog NOP odreda uništili posadu žand. st. i zauzeli Lastvu (kod Trebinja).
- Na zboru izabran opštinski NO odbor Bos. Petrovo Selo, sa sedištem u Kakmužu (srez Gračanica). Odbor je imao mehaničku i stolarsku radionicu, radionicu za izradu ručnih bombi, magacine hrane itd.
- Delovi 1. krajiškog NOP odreda zauzeli žand. st. .St. Majdan (kod San. Mosta).
- Novembar k. — Prerastanjem Sprečanske čete formiran 2 (Sprečanski) bataljon Birčanskog NOP odreda.
- U Lopatama, na sastanku predstavnika seoskih NO odbora, izabran opštinski NO odbor.
- Novembar — PK KPJ za BiH uputio muslimanima Bosne i Hercegovine proglas u kome je objasnio vojno-političku situaciju, ukazao na prave krivce za stradanje nevinog muslimanskog življa i istakao potrebu za mnsovnijim aktivnim učešćem u oružanoj borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika. Ne zadovoljiti se protestnim rezolucijama, nego odvojiti muslimanske mase od izdajničkih voda i vlastitom borbom, u zajednici sa Srbima i Hrvatima Bosne i Hercegovine, obezbediti bolju budućnost i spas od uništenja između dve vatre — osnovna je intencija proglasa.
- U Rogatici, na narodnom zboru, izabran opštinski NO odbor Rogatica.
- Us. Lubardićima (kod Rogatice), na sastanku predstavnika seoskih NO odbora, izabran opštinski NO odbor Dub (srez Rogatica).
- Formiran opštinski NO odbor Borike (kod Rogatice).
- Us. Borovcu (kod Rogatice) formiran opštinski NO odbor Borovac.
- U Rogatici, na konferenciji predstavnika opštinskih NO odbora, izabran SNO Rogatica.
- U Podgrmeču formiran SK KPJ za Bos. Krupu.
- Od delova rasformirane 1. partizanske čete za Bos. krajinu formiran 5. bataljon 3. krajiškog NOP odreda.
- Formiran Crnovrški bataljon NOP odreda »Zvijezda«.
- Formiran Vareški bataljon NOP odreda »Zvijezda«.
- Formiran Stublinski bataljon NOP odreda »Zvijezda«.
- Izdvajanjem delova Vareškog bataljona formiran Niškički bataljon NOP odreda »Zvijezda«.
- Formiran Zagorski bataljon Kalinovičkog NOP odreda. Ali je on krajem istog meseca prešao u četnike.
- Na teritoriji Maglajskog bataljona Ozrenskog NOP odreda formiran NO odbor Rakovica, sa sedištem u s. Rakovici.
- U Sarajevu Gestapo uhapsio preko 1000 građana (među kojima i veliki broj aktivista NOP-a).
- OK SKOJ-a za Majevicu obnovio SK SKOJ-a za Bijeljinu, sa sedištem u s. Korenitoj.

CRNA GORA

1. novembar — U Zabljaku, uz prisustvo delegata PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak, Baja Sekulića, otpočelo trodnevno partijsko savetovanje. Odlučeno je: na teritoriji sreza izvršiti izbore seoskih, opštinskih i sreških NO odbora; pristupiti likvidiranju narodnih neprijatelja; uspostaviti partizanske straže u Zabljaku, Savniku i Breznama; formirati partizanske bataljone i durmitorsku brigadu Vojvoda Momčilo i izvršiti pripreme za pretstojeći napad na Pljevlja.
2. novembar — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Lovčenslcsm NOP odredu da naj-energičnije pristupi likvidaciji špijuna, petokolonaša i razbijača narodnog jedinstva i povede energičnu borbu protiv okupatora.
- U s. Ravnoj Rijeci (kod Bijelog Polja) u borbi protiv ktMlaša poginuo Aleksa Dilas Bećo, narodni heroj.
3. novembar — PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio proglas narodu povodom 24-godišnjice oktobarske revolucije.
5. novembar — Održan sastanak Biroa PK KPJ za Crnu Goru i Boku, na kome je izvršena analiza stanja u Crnoj Gori. a član Politbiroa CK KPJ i VS NOP odreda Jugoslavije Ivan Milutinovic upoznao prisutne sa zaključcima vojno-političkog Savetovanja u Stolicama. sa direktivom CK KPJ o stvaranju narodne vlasti i sa pismom vrhovnog komandanta Josipa Broza Tita o upućivanju boraca u Srbiju. Odlučeno je da se pristupi formiranju jednog odreda koji bi, sastavljen od najboljih boraca, pri prolasku kroz Sandžak izvršio napad na Pljevlja.
- Novembar p. — U selu Krvavču (kod Danilovgrada) održan sastanak 75 predstavnika svih opština danilovgradskog sreza, na kome je izabran SNO odbor.
- U Mokrom dolu (kod Crkvice) formiran Orjenski NOP bataljon.
6. novembar — Delegat VS NOP odreda Jugoslavije i CK KPJ Ivan Milutinovic izveštava CK KPJ da je hitno pristupljeno prikupljanju i mobilizaciji partizana radi upućivanja u Sandžak.
- - Partizani prekinuli tt veze između Nikšića i Danilovgrada.
7. novembar — Morački bataljon i Vod rovačkih partizana Komskog NOP odreda srušili most u rejonu s. Pajkova Vira kod Kolašina i time 15 dana onemogućili neprijatelju saobraćaj na putu Lijeve Rijeka — Mateševo — Kolašin.
- Održan plenarni sastanak Sreskog odbora Crnogorske narodne omladine za srez podgorički, na kome su doneti zaključci: pojačati rad među omladinom, stvoriti čvrsto jedinstvo u borbi za nacionalno oslobođenje; organizovati antifašističke omladinske mitinge po selima i opštinama i razvijati agitaciju za veće uključivanje omladine u NOP odrede. Prema tim zaključcima trebalo je u partizanskim četama formirati aktive a u bataljonima komitete CNO.
- Na čitavoj slobodnoj teritoriji Crne Gore svečano proslavljena 24-godišnjica oktobarske irevolucije.
8. novembar — Kod ž. st. Stube (kod Nikšića) delovi Nikšićfcog NOP odreda porušili na više mesta put Nikšić — Vilusi i železničku prugu Nikšić — Bileća.
9. novembar — U rejonu ž. st. Stube (kod Nikšića) delovi Kočansko-miločanskog bataljona Nikšićkog NOP odreda napali iz zasede izviđačku grupu od 60 italijanskih vojnika i 13 zelenaša. Poginula su i ranjena 33 a zarobljena 2 neprijateljska vojnika, dok su partizani imali 2 ranjena. Zaplenjeno: 2 p. mitraljeza i nekoliko pušaka s municijom.
- U Tifranskoj klisuri partizani porušili put Berane (sada: Ivograd) — Bijelo Polje.
- U Mojkovcu formirani Opštinski NO odbor i Komanda mesta.
10. novembar — Dve italijanske čete iz Nikšića pokušale da se pod zaštitom tenkova probiju kroz s. Kočane do ž. st. Stuba, ali su Ih partizani Nikšićkog NOP odreda odbili i naterali u bekstvo i tom prilikom oslobodili 30 seljaka koje je neprijatelj vodio sa sobom.
- Na Jasenu (u blizini Vilusa) partizanska zaseda puščanom vatrom oborila transportni neprijateljski avion. Posada od dva člana poginula.
- U. novembar — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku, na osnovu odluka Savetovanja u Stolicama, izdao naredbu o reorganizaciji vojnih jedinica, po kojoj se na teritoriji Crne Gore

i Boke osnivaju: Lovčenski, Zetski, Durmitorski i Kovski NOP odredi. Dotadašnji nazivi brigada ukidaju se. Naredbom je regulisana i unutrašnja struktura štabova.

Izvršni odbor Crnogorske narodne omladine (CNO) za srez podgorički uputio direktivno pismo opštinskim odborima CNO sreza podgoričkog o zadacima crnogorske omladinske organizacije.

12. novembar — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku prosledio štabovima NOP odreda uputstvo VS NOP odreda Jugoslavije o osvajanju naseljenog mesta i odbrani oslobođene teritorije.
13. novembar — Na mestu zvanom Platno (na putu Titograd — Kolašin) delovi bataljona Marko Miljanov« Zetskog NOP odreda porušili potporne zidove i onesposobili komunikaciju za saobraćaj.
- Delegat VS NOP odreda Jugoslavije Ivan Milutinovic uputio naređenje Glavnom štabu NOP odreda za Sandžak da odmah pristupi prikupljanju dovoljnih količina hrane za jedinice koje će operisati u Sandžaku; da Prijepoljsku i Pljevaljsku četu stavi na raspolaganje Crnogorskom NOP odreda za operacije u Sandžaku. Pored toga, u naređenju se govori i o budućim zadacima na formiranju vlasti na teritoriji koja bude oslobođena.
14. novembar — Italijanski bataljon sa 7 tenkova, uz podršku artiljerije, napao od Nikšića i Brezovika s. G. Polje i počeo da pali kuće. Borba je trajala od 9 časova izjutra do kasno uveče. Neprijatelj je imao 20 ranjenih i mrtvih, a zapalio je 10 kuća.
15. novembar — U s. Gostilju (kod Titograda) održano savetovanje GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku sa komandantima i političkim komesarima NOP odreda, kojom prilikom je izvršena detaljna analiza borbenih dejstava, stanja u odredima i aktivnost odreda na terenu. Na savetovanju je zaključeno: postojeću strukturu partizanskih jedinica uskladiti sa odlukama Savetovanja GS NOP odreda Jugoslavije u Stolicama; najoštrije suzbijati i sprečavati pokušaje neprijatelja NOB-a na formiranju posebne vojničke organizacije, nosioci opštenarodnog ustanka mogu biti samo partizani; pružiti mogućnost svim poštenim rodoljubima da učestvuju u NOB-u. Zatim je izneto brojno stanje NOP odreda: Zetski NOP odred — 1.735 partizana, Lovčenski NOP odred — 500, Durmitorski NOP odred — 1.340 i Kovski NOP odred — 900 partizana. Tada su postavljeni sledeći zadaci: da se partizanske jedinice organizaciono učvrste, oforme i povežu: da se iz partizanskih redova izbace kolebljivi i panikerski elementi; da se organizuje obavešajna služba, straža po selima, kao i stalno izviđanje neprijatelja: da se pojača politički rad u jedinicama i u narodu i povede oštiri kurs prema petokolonašima i špijunima. U vezi sa odašiljanjem partizana u Srbiju i sa eventualnim operacijama u Sandžaku rešeno je da se utrostruči rušenje puteva koji vode za Sandžak i preduzme stalno izviđanje neprijatelja.
- Novembtir s. — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku formirao Crnogorski NOP odred za operacije u Sandžaku, koji je imao 9 bataljona (Lovčenski, »Bijeli Pavle«, Zetski, 18 oktobar«, Kovski, Peko Pavlović . Uskočku-drobnjački, Jezero-šaranski i Bajo Pivljanin«), ukupno oko 3.690 boraca, a od naoružanja: 2907 pušaka. 70 p. mitraljeza, 14 mitraljeza, 6 minobacača, 1 top 45 mm, 1149 ručnih bombi i drugo.
- Partizani iz Grahovskog bataljona. Banjsko-vučedolskog bataljona Nikšićkog NOP odreda i bataljona "Luka Vukalović« savladali ustaško-domobranksu posadu u Parežu, kod Lastve (srez Trebinje). Zarobili 12 domobrana i 7 italijanskih vojnika sa oružjem i opremom. Onesposobili električnu centralu u Parežu, koja je davala osvetljenje Trebinju i Bileći.
- GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio štabovima NOP odreda na teritoriji Crne Gore i Boke da. radi lakšeg zauzimanja Pljevalja, blokiraju neprijatelja u Bijelom Polju, Beranama (sada: Ivangrad), Kolašinu i Andrijevici i prekinu sve komunikacije koje iz neprijateljskih garnizona vode ka Pljevljima.
16. noembar — U s. Brskutu (kod Titograda) formirana teritorijalna partizanska četa.
19. novembar — PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio svim okružnim i mesnim komitetima KPJ i biroima ćelija direktivno pismo u vezi sa radom među omladinom. U pismu se ističe: SKOJ i dalje ostaje posebna organizacija, te ga ne treba izjednačavati sa Crnogorskom narodnom omladinom, koja treba da bude masovna omladinska organizacija i omogući najšire okupljanje omladine u borbu protiv okupatora; dužnost je svakog člana KPJ i SKOJ-a da aktivno radi u Crnogorskoj narodnoj omladini.
20. novembar — Povodom formiranja partizanskih jedinica za operacije van Crne Gore, PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio direktiva! Oblasnom komitetu, okružnim i mesnim komitetima i biroima ćelija za pravilnu raspodelu partijskog članstva.

- OK KPJ za cetinjski okrug uputio proglas narodu sreza cetinjskog (Katunjanima) da stupa u oslobodilačku borbu crnogorskog naroda protiv okupatora i njegovih slugu.
- Bataljoni tek formiranog Crnogorskog NOP odreda za operacije u Sandžaku otpočeli marš u pravcu Pljevalja.
- GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku uputio izveštaj Vrhovnom štabu NOP odreda Jugoslavije o zaključcima savetovanja sa štabovima odreda, o formiranju Crnogorskog odreda za operacije u Sandžaku i o političkoj situaciji na terenu.
PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio direktivno pismo Oblasnom komitetu, okružnim i mesnim komitetima i biroima ćelija, u kome objašnjava strukturu partijskih organizacija u partizanskim jedinicama, ukazuje na ulogu i zadatke partijskog rukovodstva i organizacija u jedinicama i narodu i naročito se zahteva od svih intenzivan politički rad u masama.
- 21. *novembar* — GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Štabu Lovčenskog NOP odreda da preduzme rušenje komunikacija i tt veza; likvidira špijune i petokolonaše; pojača politički rad na terenu i uspostavi kontakt sa vođom federalista Krstom Popovićem radi zajedničke borbe protiv okupatora.
Štab Lovčenskog NOP odreda naredio svim komandama bataljona i četa da u vezi sa odlaskom jedinica u Sandžak, preduzmu vojne i političke mere u cilju formiranja novih jedinica, kao i radi osiguranja od iznenadnog neprijateljskog napada.
PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio proglas crnogorskom narodu da se ne da zavesti od strane okupatora i izdajnika federalista, već da. složnije nego ikada, nastavi sveti oslobodilački rat protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- 23. *novembar* — OK KPJ za Podgoricu uputio direktivno pismo mesnim komitetima, biroima ćelija i partijskim grupama; da pojačaju politički i organizacioni rad na terenu, a naročito rad među ženama.
- 24. *novembar* — Štab Grahovskog partizanskog bataljona izdao naredbu narodu opštine grahovske kojom zabranjuje trgovinu s okupatorom, širenje alarmantnih vesti, prisvajanje privatne, zajedničke ili zaplenjeno imovine, odavanje vojnih tajni i popravku objekata koje su porušili partizani.
- 25. *novembar* — GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Štabu Lovčenskog NOP odreda da deo partizana iz Lješanske nahije priključi novoformiranom Lješanskom partizanskom bataljonu.
— Us. Kruševici (kod Herceg-Novog) formiran SNO odbor za Boku.
- 25/26. *novembar* — Kod Vilusa Grahovski bataljon Nikšićkog NOP odreda i partizani Banjana i Lastve u oštroj dvočasovnoj borbi, razbili i prinudili na predaju italijansku motorizovanu kolonu (iz divizije »Marke«) jačine 4 tenka, 4 kamiona i 2 motocikla, sa oko 140 vojnika. Neprijatelj je imao 11 mrtvih i 22 ranjena; zarobljeno 77 vojnika i 5 oficira (među kojima komandant garnizona Bileća). Zaplenjena je celokupna oprema kolone: 3 ispravna tenka, 3 kamiona, 1 motocikl i 110 pušaka. Kod partizana je samo jedan borac ranjen.
- 26. *novembar* — GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku izveštava VŠ NOP odreda Jugoslavije o vojno-političkoj situaciji u Crnoj Gori i o nameri da sa Crnogorskim NOP odredom za operacije u Sandžaku što hitnije pristupi čišćenju Sandžaka, kako bi se NOP odredi Srbije i Crne Gore što pre spojili
— Štab Lovčenskog NOP odreda naredio svim komandama bataljona i četa da od 29. novembra pojačaju izvođenje akcija na komunikacijama koje vode za Sandžak i. na taj način, olakšaju dejstva Crnogorskom NOP odredom za operacije u Sandžaku.
— U Lijevoj Rijeci (kod Kolašina) formirana Ljevorečka partizanska četa
— U Zabljaku (pod Durmitorom) po naređenju GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku, osnovana partizanska bolnica, koja je bila smeštena u jednom hotelu i u nekoliko manjih vila.
— Us. Vilusima (kod Grahova) izabran Grahovski opštinski NO odbor.
- 27. *novembar* — GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku pohvalio komandni sastav i sve borce učesnike u borbama protiv italijanskog okupatora kod Vilusa, Petrovića i Velikog kuka, istakavši ih kao primer hrabrosti, požrtvovanja i partizanske vojničke veštine,

28. novembar — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Lovčenskom NOP odreda da je ukinut princip izbornosti komandnog kadra, imenovao Stab Lješanskog bataljona i postavio neposredne zadatke Lovčenskom NOP odreda.
- Na Šarenoj ploči (na putu Danilovgrad — Nikšić) delovi NOP odreda »Bijeli Pavle« srušili most, pokidali tt veze i razrušili put.
- Iz Danilovgrada oko tri italijanske čete izvršile ispad u obližnja sela Pažice i Sekuliće da pljačkaju i da odvođe stanovnike u internaciju. Delovi NOP odreda »Bijeli Pavle« i mještani tih sela, u šestočasovnoj borbi, odbacili su ih u grad i naneli im gubitke od oko 20 mrtvih i ranjenih i 5 zarobljenih. Partizani su imali 1 mrtvog i 4 ranjena borca.
- 28/29. novembar — Kod Han Garančića (na putu Lijeve Rijeka — Mateševo) Brskutska partizanska četa i partizanska četa iz Lijeve Rijeke porušile put, pokidale tt veze i uništile tri mosta.
29. novembar — GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio preformiranje Durmitorskog NOP odreda u Durmitorski i Nikšićki NOP odred a Zetskog NOP odreda u NOP odred »Bijeli Pavle« i Zetski NOP odred. Tako je na teritoriji GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku postojalo šest NOP odreda: Lovčenski, Zetski, Nikšićki, Durmitorski, Kovski i »Bijeli Pavle«.
- 'Slab Crnogorskog NOP odreda za operacije u Sandžaku izveštava VŠ NOP odreda Jugoslavije o slanju svoje jedinice i o nameri da odmah zauzme Pljevlja, a zatim Priboj i Rudo i ostala mesta u Sandžaku.
30. novembar — Us. Kopilju (kod Titograda) održana I pokrajinska konferencija CNO kojoj je prisustvovalo oko 40 delegata, pored predstavnika PK KPJ i GŠ. Referat 'Zadaci CNO u NOB-i: podneo je sekretar PK SKOJ-a za Crnu Goru, Boku i Sandžak. Konferencija je, posle iscrpnog izveštaja i diskusije, istakla najvažnije zadatke i izabrala Pokrajinski odbor CNO od 12 članova. Rešeno je da se pokrene list Omladinski pokret«.
- Kod s. Sjeničke Stijene (blizu Titograda) bataljon »Marko Miljanov Zetskog NOP odreda razbio ojačani italijanski bataljon alpinaca i odbacio ga ka Podgorici (sada: Titograd) uz gubitke oko 100 mrtvih i ranjenih i oko 60 zarobljenih italijanskih vojnika i oficira. Zaplenjeno: 6 minobacača. 2 mitraljeza. 17 p. mitraljeza, 1B2 puške, veća količina municije i ostale vojne opreme, među kojima i jedna radio-stanica. Partizani su imali 6 mrtvih i 10 ranjenih.
- Jedinice Lovčenskog NOP odreda razrušile put i prekinule tt veze između Rijeke Crnojevića i Podgorice.
- Novembar k. — MK KPJ za Savnik imenovao SNO za srez šavnički sa sedištem u Zabljaku.
- Novembar — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku odgovorio na proglas fašističkog generala Pircija Birolija: narod Crne Gore i Boke ne sluša poziv okupatora, niti se boji represalija kada je u pitanju sloboda.
- GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku daje potčinjenim jedinicama opšte vojno uputstvo o rukovanju streljačkim naoružanjem, o noćnim borbama i o partizanskom načinu ratovanja.
- U Nikšićkoj župi osnovan opštinski NO odbor.
- U Baru obrazovan ilegalni opštinski NO odbor.
- Izabrani NO odbori planinopivske, pješivačke, pavkovičke i župopivske opštine.
- Povodom mučkog ubistva Nika Rolovića, sekretara MK KPJ za Cetinje, i Ljuba Laličića, člana KPJ, OK KPJ za Cetinje uputio proglas narodu srezova cetinjskog i barskog, u kome osuđuje rad fašističkog okupatora i domaćih izdajnika.

HRVATSKA

2. novembar — Komanda NOP odreda Korduna i Banije naredila komandantima bataljona da mobilišu celokupno ljudstvo sposobno za borbu, da ga formiraju u desetine, vodove, čete i bataljone i da redovno izvode vojnu obuku.
4. novembar — Delovi konjičkog puka »Alesandrija« italijanske 1. brze divizije popalili s. Grobnik (kod Vojnića).
- Us. Jasenku (kod Ogulina) italijanske vlasti streljale Marka Trbovića. istaknutog borca toga kraja, i još 9 komunista.

6. novembar — Održana sreska partijska konferencija na kojoj je izabran SK KPH za Vojnić
7. novembar — Na putu Žuta Lokva — Brinje partizani napali kamion sa vojnicima iz divizije italijanske Lombardija» i naneli im gubitke.
U s. Rapajinu Dolu (kod Brinja) partizani Drežničkog logora napali poštanski autobus i ubili 5 ustaša.
8. novembar — U s. Kirinu (u Kordunu) formiran seoski NO odbor.
9. novembar — Prva partizanska četa 1. kordunaškog bataljona napala domobransku stražu na 4. st. Skakavac (kod Karlovca), zarobila 12 domobrana i zaplenila 17 pušaka.
— U Splitu udarna grupa bacila tri bombe na italijansku vojnu muziku i ranila 24 vojnika. Italijanski okupator je toga dana uhapsio 143 građanina,
10. novembar — Jedinice 6. bataljona komande NOP odreda Korduna i Banije srušile 13 većih i 12 manjih mostova i na više mesta prekopale puleve u selima između Gline i Samarice.
— Na Vratniku (kod Vojnića) 1. četa I partizanskog kordunaškog bataljona napala ustaše koje su terale opljačkanu stoku. Poginulo je 9 ustaša i jedan je ranjen, dok su partizani imali 2 mrtva i 1 ranjenog borca.
U s. Bučju (kod Pakraca) borci Psunjskog NOP odreda upali u opštinsku zgradu, razoružali stražu, zaplenili 2 puške i 265.000 kuna i spalili opštinsku arhivu.
— U s. Johovici (kod Cazina) jedinice 2. bataljona Komande NOP odreda Korduna i Banije savladale posadu žand. st. i zapalile arhivu.
11. novembar — U Mekinjaru (kod Udbine) partizani Štaba grupe NOP odreda za Liku napali delove 2. pešadijskog puka italijanske divizije Re» i naneli im gubitke.
12. novembar — U s. Jajićima (kod D. Primišlja) formiran seoski NO odbor.
13. novembar — U Plavča-Dragi (kod Plaškog) NOP odredi Močila i Zbjeg napali stražu 137. legije crnih košulja. Jedan partizan je poginuo, a teško je ranjen i zarobljen (a zatim ubijen) komandant 3. kordunaškog partizanskog bataljona Stjepan Milanšincić Šilja, narodni heroj.
— Kod Okučana, na pruzi Zagreb — Beograd partizani Psunjskog NOP odreda oštetili prugu, usled čega se prevrnuo voz (uništeni su lokomotiva i 17 teretnih vagona)
— U Vrginmostu formiran ilegalni SNO odbor.
15. novembar — U logoru na Dugoj poljani (pl. Psunj) odbijen napad ustaša na Psunjski NOP odred.
- Novembar s. — Održana sreska partijska konferencija na kojoj je izabran SK KPH za Psunj.
- Novembar d. p. — U srezu Lapac, po naređenju Štaba grupe NOP odreda za Liku. formiran Lapački partizanski bataljon (kasnije nazivan partizanski bataljon Stojan Matić).
— CK KPH, preko PK KPH za Dalmaciju, uputio članovima Partije u Dalmaciji otvoreno pismo, u kome govori o greškama pri formiranju prvih NOP odreda, o neuspehu Splitskog i Solinskog NOP odreda da se prebace na slobodnu teritoriju Like i o drugim nezdravim pojavama u partijskim redovima.
NOP odred Malija Gubec, (nazivan i Trokutskom partizanskog grupom) razoružao stražu u opštinskoj zgradi u s. Gaju (kod Pakraca) i zapalio opštinsku arhivu.
— U s. Rakovu Potoku (kod Zagreba) ustaše streljale Krešu Rakića narodnog heroja, rukovodioca jedne udarne grupe u Zagrebu.
— U s. Popovićima (u Kordunu) formiran seoski NO odbor.
17. novembar — Pod rukovodstvom političkog komesara Komande NOP odreda Korduna i Banije. 24 borca 1. kordunaškog partizanskog bataljona. preobučena u domobranske uniforme. ušla u Karlovac s ciljem da oslobode Marijana Cavića Grgu. člana OK KPH za Karlovac. Pošto se Cavić nije nalazio u bolnici, već u policiji, ova akcija nije uspjela. Pri povratku iz grada partizani su ubili 6 italijanskih vojnika i 2 ustaše.
— U Splitu italijanski okupator uhapsio sekretara CK KPH Rada Končara Brku koji je pokušao da se spase bekstvom. ali je ranjen u nogu.
- IX. novembar — U rejonu s. Maje (kod Gline) jedinice 6. partizanskog bataljona Komande NOP odreda Korduna i Banije napale iz zasede kolonu od oko 100 ustaša i nanele joj gubitke od 15 mrtvih i 25 ranjenih.

1941. novembar

MAKEDONIJA

novembar 1941.

20. novembar — U s. Radmanovcn (kod Vojnića) izabran SNO odbor za Vojnić.
21. novembar — Jedinice Popučko-krndijskog NOP odreda napale žand. st. i opštinsku zgradu u Slatinskom Drenovcu (kod Podrav. Slatine) i razoružale žandarme a zgrade zapalile.
- Partizani NOP odreda Ognjen Priča/ porušili prugu između ž. st. Studenci i Ličko Lešće. Voz iskočio iz šina (oštećeni lokomotiva i poštanska kola).
- U s. Metku (kod Gospića) četnici ubili komandanta 3. partizanskog bataljona 1. lič. kod NOP odreda »Velebit« Petra Vuksana Pekišu. narodnog heroja.
22. novembar — Odlukom PK KPH za Dalmaciju formiran SK KPH za Solin.
23. novembar — Kod Brloga (na putu Senj - Otočac) partizanski vod -Škare« napao italijanski kamion, ubio 1 oficira i ranio 2 vojnika.
25. novembar — U s. Selakovoj Poljani (na Petrovoj gori) otpočela dvodnevna konferencija komandanata i političkih komesara partizanskih jedinica Korduna i Banije, na kojoj je konstatovan uspeh u razvoju NOP-a i u proširenju mreže sreskih. opštinskih i seoskih NO odbora.
- Italijanski vojnici upali u Divoselo (kod Gospića), gde su popalili i demolirali više kuća.
26. novembar — Kod Bilaja (blizu Gospića) jedna desetina 1. ličkog NOP odreda Velebit napala italijansku patrolu i ubila 7 vojnika.
27. novembar — Psunjski NOP odred napao žandarme u Kamenskom (kod Pakraca) i naneo im gubitke, zaplenio 9 pušaka i veću količinu municije, a žand. st., Šumsku upravu i ložionicu šumskih lokomotiva zapalio.
28. novembar — Delovi Bjelovarskog NOP odreda izvršili napad na Novigrad Podravski (kod Koprivnice) i zaplenili 16 pušaka.
- U s. Siraču (kod Daruvara) NOP odred Malija Gubec« izvršio napad na kamenolom državnih železnica i zaplenio 2 vagona eksploziva i vagon štapina (deo toga upotrebio za rušenje baraka).
29. novembar — Po naređenju Štaba grupe NOP odreda za Liku formiran partizanski bataljon •Marko Orešković«.
- Borci 2. čete 4. bataljona Komande NOP odreda Korduna i Banije napali i razoružali žand. st. u s. Zirovcu (kod Gline).
- U šumi Petkovići (kod Karlovca) NOP odred Debela Kosa i Sljivnjak napali neprijateljsku kolonu, uništili 2 kamiona i zaplenili 30 pušaka i 1 p. mitraljez.
30. novembar — Na području koreničkog sreza, po naređenju Štaba grupe NOP odreda za Liku. formiran partizanski bataljon Ognjen Priča«.
- Novembar — U s. Livadama, Zbijegu i Toboliću (kod G. Pritnišlja) formirani seoski NO odbori.
- U s. Čunčiću (kod Petrinje), opkoljen od ustaša, poginuo član OK KPH za Sisak Jandro Cipor, narodni heroj.
- U Maksimiru ustaše streljale španskog borca, člana MK KPH za Zagreb Božidara Daklča, narodnog heroja.

MAKEDONIJA

2. novembar — Kod Bel-Bunara (blizu Skoplja) bugarska policija otkrila Skopski NOP odred kada se ovaj prebacivao sa Skopske Crne gori preko Vardara za Vodno. Zbog nemogućnosti da uspostavi vezu sa MK KPJ za Skoplje i zbog svoje kolebljivosti, Slab odreda je odlučio da se ovaj odred privremeno rasformira Međutim, većina boraca je bugarska policija pohvatala u Skoplju i okolini. Odred je na taj način rasturen.
5. novembar — Održan sastanak PK KPJ za Makedoniju na kome je. posle analize rezultata prvih akcija NOP odreda, donet zaključak da se u prvoj polovini novembra formiraju novi NOP odredi na terenu bitolske, veleške. resenske i kruševske partijske organizacije.
6. novembar — Bugarska policija uhapsila sekretara PK KPJ za Makedoniju Lazara Koliševskog. Rukovođenje Pokrajinskim komitetom preuzeo Bane Andreev.

1941. novembar

SLOVENIJA — SRBIJA

novembar 1941.

- MK KPJ za Bitolj formirao Vojni štab sa zadatkom da priprema formiranje NOP odreda.
- S. novembar* — Prilepski NOP odred razoružao nekoliko bugarskih policajaca i predstavnika okupatorske vlasti i održao miting u s. Careviću (kod Prilepa).
- Novembar d. p.* — Pod uticajem Bojana Bnlgarjanova, PK KPJ za Makedoniju, sa Banom Andreevim na čelu, i pored neslaganja nekih članova, doneo odluku o rasformiranju Pokrajinskog vojnog štaba i Prilepskog NOP odreda. Time je ponovo zadat ozbiljan udarac oružanoj borbi makedonskog naroda.
- Novembar* — Proglas CK KPJ od 7. novembra 1941. preveden na makedonski jezik i umnožen u tehnici PK KPJ za Makedoniju. To je prvi proglas CK KPJ koji je rasturen u Makedoniji, jer je Metodije Satorov ranije to sprečavao.

SLOVENIJA

- 1. novembar* — U Ljubljani održana četvrta plenarna sednica Vrhovnog plenuma OF (ujedno i druga sednica Slovenačkog NO odbora), na kojoj je prihvaćen program OF. nazvan Temeljnim tačkama OF.
  - OF objavila proglas sa pozivom na oružani otpor zbog nemačke odluke o iseljavanju Slovenaca iz Štajerske i Gorenjske u Sleziju i Poljsku.
  - Kod s. Sv. Helene (blizu Celja) 1. štajerski partizanski bataljon vodio borbe protiv nemačkih policijskih snaga. U borbi je poginuo puškomitraljezac Pohorske partizanske čete Angel Besednjak Don. narodni heroj.
- 3. novembar* — U s. Gorenjim Lažima (kod Sc-miča) delovi 24. puka italijanske divizije -Izonco okružili i gotovo potpuno uništili Belokranjsku partizansku četvu.
- 7. novembar* — Otpočele emisije radio-stanice OF (zване >KriČ3ć<). Emisije su vršene ponedeljkom. sredom i petkom uveče, po 15 minuta, sve do 5. IV 1942.
- 12. novembar* — Iz sudskog zatvora u Sevnici. partizani Brežičke čete oslobodili 5 boraca OF osuđenih na smrt.
- Novembar s.* — U Ljubljani izašao prvi broj lista -Osvobodilna fronta-, organa OF Slovenije.
- 30. novembar* — U Ljubljani izašao prvi broj lista Mlada Slovenija«, organa Omladinske osvobodilne fronte Slovenije.

SRBIJA

- 1. novembar* — Kod s. Karana (blizu Titovog Užica) delovi Užičkog NOP odreda odbili napad čelnika. U borbi zarobljeno oko 70 četnika i 30 ubijeno. Partizani imali 2 lakše ranjena.
  - Sklopljen sporazum o prekidu oružanih dejstava između četnika Bože »Javorskog« i štaba Ariljskog bataljona Užičkog NOP odreda. Međutim, četnici posle nepunih (i časova pogazili sporazum i napali partizane.
  - Kod Požege jedinice Užičkog NOP odreda odbile napad četnika Draže Mihailovića.
  - Iz Bugarske stigao ti Srbiju jedan bugarski bataljon za pojačanje osiguranja železničke pruge i razmestio se na ž. st. od Niša ka Vranju.
- 2. novembar* — Četnici Draže Mihailovića napali na Užice (sada: Titovo Užice). koje su branili delovi Užičkog NOP odreda. U borbama na TreSnjicel delovi Užičkog NOP odreda uspeli su da razbiju četničku grupaciju, odbrane Užice i izbiju pred Požegu.
  - Četnici Draže Mihailovića napali Moravičku četvu Užičkog NOP odreda u Ivanjici. Posle 12-časovne borbe napad odbijen a četnicima naneti osetni gubici. U toj borbi poginuo i komesar Ariljskog bataljona Stevan Colović, narodni heroj.
  - Komanda četničkih odreda jugoslovenske vojske naredila da se četnički odredi koji su učestvovali u blokadi Kraljeva povuku i krenu ka Čačku da ga, sa ostalim četničkim jedinicama, preotmu od partizana.
  - Sedmi dobrovoljački odred i Velikomoravska grupa četnika napali Požarevački NOP odred na liniji s. Beranje — s. Bare — s. Kasidol — s. Smoljinac (kod Požarevca) i naneli mu osetne gubitke.

1941. novembar

CRNA

GORA

novembar 1941.

- Na pruzi između Leskovca i Grdclice delovi Kukavičkog NOP odreda srušili voz sa nemačkim vojnicima koji je dolazio iz Skoplja.
- Iz Srem. Mitrovica prebačen u Sabac nemački 897. landessieen bataljon radi obezbedjenja pozadine nemačke 342. pešadijske divizije.
- 2/3. novembar
  - U s. Sićevu (kod Niša) Nišavsko (Svrljiški) NOP odred sa delovima Ozrenskog NOP odreda napao i posle kraće borbe razoružao Sićevački četnički odred Koste Pećanca. Između ž. stanica Grdelica i Dorđevo Kukavički NOP odred porušio železničku prugu, usled čega je iskliznu voz (a dva vagona se prevrnula). Razoružao stražu na grdeličkom mostu.
  - Između sela Prčilovica i D. Adrovca (na pruzi Stalać — Niš) delovi Topličkog NOP odreda razrušili prugu.
- 3. novembar
  - Po naređenju VS NOP odreda Jugoslavije, delovi Užičkog i Čačanskog NOP odreda napali četnike i posle oštne borbe koja je trajala čitav dan, zauzeli Požegu. Među poginulim je i komandant Dragačevskog bataljona Čačanskog NOP odreda Bogdan Kapelan, narodni heroj.
  - Kod s. Kamenova (blizu Petrovca) 7. dobrovoljački odred i četnici napali delove Požarevačkog NOP odreda. U borbi poginulo 40 boraca Požarevačkog NOP odreda, a neprijatelj imao 13 mrtvih.
- 4/5. novembar
  - Između Srem. Mitrovica i s. Vognja i između s. Martinaca i s. Kuzmina (kod Srem. Mitrovica) borci Fruškogorskog NOP odreda 1 mesne desetine iz s. Bešenova (kod Rume) razorili prugu.
- 5. novembar
  - Požarevački NOP odred napao Petrovac, koji su branili 6. i 7. dobrovoljački odred. Posle trodnevnih borbi zauzeo Petrovac.
  - U Beogradu nemačka policija i specijalna policija uhapsili oko 300 intelektualaca, pod izgovorom da su komunisti, masoni i anglofilci, i kao taoce ih zatvorili u logor na Banjici.
  - U Užicu (sada: Titovo Užice) od Slovenaca prognanih u Srbiju, formirana Slovenačka partizanska četa. Kod sela Zavlaka. Kamenice, Koceljeva i Gole Glave delovi nemačke 342. pešadijske divizije, posle oštih borbi, potisnuli glavninu Posavskog i Valjevskog NOP odreda iz Tamnave na lovu obalu r. Jadrta. Kod s. Tulova (blizu Vlasotinaca) poginuo politički komesar Kukavičkog NOP odreda Vladimir Dorđević, narodni heroj.
- Novembar p.
  - U okolini s. Brajića (blizu Ljiga) četnici Draže Mihailovića streljali 17 lekarki i bolničarki i 16 boraca iz Posavskog i Kosmajskog NOP odreda, većinom ranjenika, upućenih u bolnicu na oslobođenoj teritoriji.
  - U Sandžaku formirane Bjelopoljska, Prijepoljska i Pribojska partizanska četa.
  - Na pl. Kukavici formirana bolnica Leskovačkog (Kukavičkog) NOP odreda, kapaciteta 30 postelja.
  - li Senti mađarske okupatorske vlasti obesile 9 naprednih Mađara iz mesta i okoline.
- 6. novembar
  - U s. Đurđevu (kod Zabija) održan dvodnevni sastanak PK KPJ za Vojvodinu na kome je odlučeno da ubuduće NOP-om u Banatu rukovodi politički sekretar PK Žarko Zrenjanin Uća a NOP-om u Eačkoj organizacioni sekretar PK Svetozar Marković Toza. Takođe je doneta odluka da se formira 1. šajkaški NOP odred.¹
  - GS NOP odreda za Srbiju izdao proglas narodu Srbije o izdajničkom radu Draže Mihailovića. Između Dolca i Crvene Reke (na pruzi Niš — Piro) delovi Nišavskog (Svrljiškog) NOP odreda oštetili prugu.
- 7. novembar
  - Jablanički, Toplički i deo Babičkog NOP odreda napali Lebane, Medvedu i Lece. koje su branili četnici Koste Pećanca i žandarmi. Posle kraće borbe posada se predala i ta mesta su oslobođena.
  - Između Kraljeva i Čačka četnici Draže Mihailovića mučki napali posadu i prateći vod partizanskih tenkova, ubili komandira tenkovske čete i zaplenili jedan tenk

¹ Po drugom izvoru sastanak je održan krajem novembra.

(drugi je, po sporazumu, bio kod četnika). Na isti način četnici preoteli i partizansku bateriju.

- Četnici Draže Mihailovića predali ultimatum Štabu Čačanskog NOP odreda da se do 15 časova partizanska posada Čačka preda sa celokupnim naoružanjem, u protivnom će grad staviti pod artiljerijsku vatru. Pošto je štab Čačanskog NOP odreda odbacio ultimatum, oko 1.500 četnika je napalo grad. Delovi Čačanskog NOP odreda, pošto su preoteli artiljerijsku bateriju i jedan tenk, u ogorčenoj borbi koja je trajala do 3 časa po ponoći, razbili su napadače, zarobivši oko 400 četnika i zaplenivši 4 mitraljeza, 4 p. mitraljeza, veci broj pušaka i dr.

- Četnici Draže Mihailovića napali G. Milanovac. koji su branili delovi Čačanskog i 1. šumadijskog NOP odreda. Četnici su na prevaru razoružati 7. četu 1. šumadijskog NOP odreda i delove Čačanskog NOP odreda i odveli ih u s. Brajiće. a kasnije u s. Slovac. predali ih nemačkim jedinicama, koje su ih streljale.

Između Koceljeva i Kamenice delovi Posavskog NOP odreda vodili borbu protiv oko 2000 nemačkih vojnika i naneli im gubitke od preko 100 mrtvih, a sami imali 7 poginulih.

- U Staroj Pazovi izašao prvi broj lista «Naša borba», organa OK KPJ za Srem.

7/8. novembar

- LI s. Sičevu i na ž. st. Sv. Petka (na pruzi Niš — Piro) Nišavski (Svrljiški) NOP odred napao na Sičevački četnički odred Koste Pećanca i na bugarsku posadu, razoružao ih, zarobivši oko 80 četnika i odeljenje bugarskih vojnika, i oštetiо električnu centralu.

- Kod Užica (sada: Titovo Užice) četnici ponovo napali delove Užičkog NOP odreda. U borbama vodenim do noći 8. novembra četnici razbijeni i gonjeni do Crnokose.

8. novembar

- Kopaonički NOP odred, posle oštре borbe protiv četnika Draže Mihailovića. ponovo zauzeo Rašku.

- Četnici Koste Pećanca i nedićevci iz Leskovca pokušali do zauzmu Lebane. Istočno od Lebana Jablanički NOP odred razbio četnike i prisilio ih na povlačenje ka Leskovcu.

- Delovi Čačanskog NOP odreda napali čelnike i ponovo zauzeli G. Milanovac.

9. novembar

- Između ž. stanica Đorđevo i Grdelica delovi Babičkog NOP odreda oštetili prugu, usled čega je nemački transportni voz iz Skoplja iskočio iz šina.

10. novembar

- Na Lebanskom kršu Jablanički i deo Topličkog NOP odreda odbili napad oko 400 nemačkih vojnika i povratila ih u Leskovac.

- Na Crnokosi delovi Užičkog NOP odreda napali četnike, zauzeli Kosjeriće i s. Ražanu i odbacili četnike ka Ravnoj gori.

Čelnici Koste Pećanca upali u Rašku te 18 boraca Kopaoničkog NOP odreda razoružali i uhapsili i 1 borca ubili.

- U Bečeju, u sukobu sa mađarskom policijom, poginula dva člana SK KIM za Bečej.

11. novembar

- Jablanički NOP odred odbio još jedan napad dva nemačka bataljona koji su podržavani tenkovima i artiljerijom, nastojali da iz Leskovca prodru u Lebane. Potpuno razbijen neprijatelj je u neredu odstupio ka Leskovcu. Među poginulim je i komandant tih nemačkih snaga.

- U blizini s. Grgurevaca (kod Rume) grupa partizana Fruškogorskog NOP odreda probila se iz okruženja.

12. novembar

- U Raškoj glavnina Kopaoničkog NOP odreda napala četnike Koste Pećanca i oslobodila zatvorene partizane. U toku borbe četircima su pristigla pojačanja, ali ih je Kopaonički NOP odred odbacio ka s. Beocu. Partizani su imali 29 mrtvih i 5 ranjenih.

- Na Krajincu (kod Rume) Fruškogorski NOP odred, odbivši napad, nanosi gubitke poternom odeljenju ustaša, žandarma i domaćih Nemaca iz s. Grgurevaca.

- Kod Perleza (blizu Zrenjanina) grupa mesnih partizana isekla ti Unije u dužini 500 metara.

- U Senti, po presudi mađarskog prekog vojnog suda. obešeuo šest lica (dva člana KPJ i četiri simpatizera NOP-a).

- U Bečeju, po presudi mađarskog prekog vojnog suda. streljano 12 skojevaca, sa sekretarom SK SKOJ-a za Bečej.

- Us. Samaili (kod Kraljeva), na zboru građana, izabran MNO odbor.
12. novembar — Povodom izdaje Četnika Draže Mihailovića napredne žene Čačka izdale proglas pozivajući sve rodoljubive žene da se zbiju u jedinstveni front protiv okupatora.
- Kod s. Lopatnice (između Kraljeva i Ušća) delovi Kopaoničkog NOP odreda razbili nemačku jedinicu koja je pokušala da se iz Kraljeva probije u Rašku, a kod Raške razbili ujedinjene nemačke i četničke snage koje su iz Kosovske Mitrovice pokušale da zauzmu Rašku.
- Četnici Koste Pećanca napali Kopaonički NOP odred. Ovaj se posle dvodnevni borbi u s. Bocu i s. Boljevcu. povukao u Ušće.
- U Niš stigao prvi bugarski etapni puk.
13. novembar — Delovi Pomoravskog i Kragujevačkog NOP odreda, posle oštiri borbi kod s. Dubrava i s. V. Pčelica (između Rekovca i Kragujevca). pod pritiskom Nedićevog 5. šumadijskog odreda. Račanskog četničkog odreda, jedne žandarmerijske čete i četnika iz Kragujevca otpočeli povlačenje prema Kniću, s. Ravnom Gaju, s. Zabojnici i s. Dulenu.
- Nedlčevci i četnici, podržani nemačkim tenkovima, artiljerijom i avijacijom, posle oštiri borbi na komunikaciji Lazarevac — Belanovica uspeali da odbace 1. šumadijski i Kosmajski NOP odred i 2. bataljon Posavskog NOP odreda i zauzmu Belanovicu.
- 13/14. novembar — Delovi Topličkog NOP odreda prekinuli saobraćaj između sela Lužana i Tešice (na pruzi Stalač — Niš) i spalili opštinske arhive u selima Dakusu, Orijanu i Loćiki.
14. novembar — OK KPJ za južni Banat uputio okružnicu br. I svim partijskim i skojevskim organizacijama. U njoj se iznosi politički pregled situacije u Evropi i u zemlji i pozivaju komunisti u odlučnu borbu protiv okupatora; ukazuje na greške nekih partijskih organizacija; daju uputstva za prilagođavanje odreda i akcija banatskom terenu.
- U s. Sušici (kod Valjeva) Posavski NOP odreci razoružao Jadersku četničku čelu.
15. novembar — U Loznici ušao 3. bataljon 697. puka nem.ičke 342. pešadijske divizije.
- Delovi Užičkog NOP odreda posle jednodnevne borbe protiv četnika zauzele Ljubavlju.
- Novembar s. — U s. Obraždti (na pl. Radanu) formirana partizanska bolnica, kapaciteta oko 100 postelja.
16. novembar — Iz Kraljeva 2. bataljon 749. puka nemačke 717. pešadijske divizije probio položaje Kraljevačkog i Kopaoničkog NOP odreda kod Cibukovca i Mataruga i prodro u pravcu Raške. Kopaonički NOP odred se povukao i orijentisao za dejstvo prema r. Ibru, kontrolišući Ibarsku klisuru, a Kraljevački NOP odreci je ostao u rejonu Kraljeva, držeći grad u blokadi.
17. novembar — U rejonu sela Dragulja i Bosuta (kod Belanovice) Kosmajski i delovi Posavskog NOP odreda odbili napad četnika i žandarma koji su pokušali da se probiju prema G. Trešnjevici.
- Delovi Nišavskog (Svrljiškog) NOP odreda izvršili neuspeo napad na bugarsku stražu u manastiru Svetoj Petki (kod Niša).
- U Užicu (sada: Titovo Užice), na okružnoj konferenciji predstavnika i delegata srezoza užičkog okruga i grada Užice. obrazovan Okružni NO odbor.
- U Užicu (sada: Titovo Užice), formiran Glavni NO odbor Srbije, koji je delovao do 29. novembra i Imao veliki značaj za stvaranje narodne vlasti u Srbiji.
- 17/18. novembar — Kod ž. st. Dorđeva (blizu Leskovca) delovi Kukavičkog NOP odreda oštetili prugu.
18. novembar — U s. Gložanima (kod Kučeva) Požarevački NOP odred vodio oštru borbu protiv četnika i dobrovoljaca, u kojoj je, pored ostalih, poginuo i komandant tog odreda Veljko Dugošević, narodni heroj. Posle te borbe došlo je do osipanja boraca Požarevačkog NOP odreda.
- Podrinski NOP odred napao nemačke vojnike na Krstu kod Loznice i ubio 12. a zaplenio 1 radio-stanieu, 3 motocikla i oružje.

- U s. Neradinu (kod Iriga) grupa mesnih partizana demolirala opštinsku zgradu, spalila arhivu i zabranila dalji rad službenika, kao i izvoženje žita i kukuruza za neprijateljsku vojsku.
  - U Subotici, po presudi mađarskog prekog vojnog suda, obešeno 15 komunista, među kojima i sekretar OK KPJ za severnu Bačku.¹
    - U Čačku održan zbor građana na kome je manifestavano jedinstvo U borbi protiv okupatora.
19. novembar
- Nemačka avijacija bombardovala Čačak. Poginulo 5 a ranjeno 12 lica.
  - U rejonu s. Cclareva (kod Bač. Palanke), u sukobu grupe ilegalaca iz s. Kisača sa mađarskim graničarima, teško je ranjen i zarobljen jedan ilegalac.
  - U Golubincima (kod Stare Pazove) ustaška policija izvršila provalu partijske organizacije i preduzela hapšenja.
  - U Staroj Pazovi ustaška policija izvršila provalu partijske i skojevske organizacije. Uhapšen najveći broj članova Sreskog i Mesnog komiteta KPJ i SKOJ-a.²
20. novembar
- U s. Radičevcu i s. Novom Koritu (kod Knjaževca) Knjaževačko-boljevački NOP odred razoružao Nedićevu graničnu stražu.
  - Delovi Kosmajskog, Kragujevačkog, Posavskog, Čačanskog i 1. šumadijskog NOP odreda slomili napad Nedićevih oružanih odreda i četnika na varošicu Rudnik i odbacili ih ka Belanovici.
  - U s. Kaoni (kod Guče) delovi Kraljevačkog i Kopaoničkog NOP odreda napali jednu četničku grupu ali nisu uspeli da je razbiju. Četnici su zarobili 18 partizana i sve ih poklali.
  - U selima Robajima i Rajkovićima (kod Valjeva) delovi Valjevskog, Užičkog i 2. šumadijskog NOP odreda napali i razbili četnike, zarobivši 80 četnika i zaplenivši 3 mitraljeza, 1 minobacač, 80 pušaka i veću količinu municije.
21. novembar
- U s. V. Siljegovcu (kod Kruševca) Rasinski i deo Topličkog NOP odreda napali četnike Koste Pećenca, nanevši im gubitke od 5 mrtvih i 4 ranjena, ali nisu uspeli da ih izbace iz utvrđene školske zgrade.
- 21 22. novembar
- Delovi Kukavičkog, Babičkog i Jablaničkog NOP odreda napali neprijateljsku posadu u Vlasotincu i prodrli u ovo mesto, ali, zbog slabe koordinacije i rukovođenja, posadu nisu razoružali.
22. novembar
- U fabrici oružja i municije u Užicu (sada: Titovo Užice), smeštenoj u trezorima Narodne banke, agenti okupatora izazvali eksploziju od koje je izgubilo živote oko 200 lica.
  - Na r. Jabianici (kod s. G. Stopanje) delovi Jablaničkog NOP odreda srušili most
23. novembar
- Kolubarska grupa nedićevsko-četničkih odreda i jedan nemački bataljon, podržani tenkovima i artiljerijom, zauzeli s. Rudnik i odbacili delove Pomoravskog i Kragujevačkog NOP odreda ka s. Krasojevcima i G. Milanovcu.
24. novembar
- Nedićevske jedinice, uz podršku nemačkih tenkova, preduzele napad na G. Milanovac. Posle oštre borbe oko ž. st. i groblja, u kojoj je pretrpeo osetne gubitke, neprijatelj je protivnapadom Kosmajskog i delova Čačanskog, Posavskog i 1. šumadijskog NOP odreda odbačen ka s. Svrakovcima.
  - Stab nemačke 342. pešadijske divizije izdao zapovest za uništenje neprijatelja u prostoru Užlca« (sada: Titovo Užice).
  - U ražanjskom srezu deo Ozrenskog NOP odreda zarobio grupu četnika i zaplenio 2 laka mitraljeza, 6 p. mitraljeza, 20 pušaka, 100 kg eksploziva i dr.
25. novembar
- Otpočeo napad nemačke 342. i delova nemačke 704. pešadijske divizije, četnika, nedićevaca i ljoćevaca preko Ljubovije i Kosjerića u pravcu Užica (sada: Titovo Užice). Istovremeno su delovi nemačke 113. pešadijske divizije iz Kraljeva odbacili Kraljevački NOP odred ka Čačku.
  - U Novom Sadu, po presudi mađarskog prekog vojnog suda, obešeno 11 komunista i skojevaca.

¹ Po drugom izvoru događaj se desio krajem oktobra.

² Po drugom Izvoru hapšenja su izvršena 17. novembra u Staroj Pazovi, a potom 1 u s. Vojkl.

25126. novembar — Knjaževačko-boljevački NOP odred porušio ž. st. Gramadu na pruzi Niš — Zaječar i jedan most.
26. novembar — Na 2. st. Gramadi (pruga Niš — Knjaževac) Nišavski (Svrljiški) NOP odred zaustavio voz i u njemu razoružao 56 nedičevaca, većinom oficira i podoficira, zatim demolirao ž. st. Gramadu i miniranjem ošteti tunel.
- Kod Grdelice (blizu Leskovca) delovi Kukavičkog NOP odreda izbacili iz šina nemački blindirani voz.
27. novembar — pred Ljubovijom delovi nemačke 342. pešadijske divizije uz podršku avijacije i tenkova savladali otpor delova Valjevskog, Užičkog i Posavskog NOP odreda i zauzeli Ljuboviju.
- Kod s. Bačevaca (blizu Valjeva) delovi nemačke 342. pešadijske divizije, uz podršku avijacije i tenkova, i četnici slomili otpor delova Valjevskog, 2. šumadijskog i Užičkog NOP odreda i odbacili ih ka Bukovima. Tisoviku i Leskovici.
- Kosmajski NOP odred, sa delovima 1. šumadijskog, Kragujevačkog, Čačanskog i Pomoravskog NOP odreda, odbio novi napad kvislinških i nemačkih jedinica na Rudnik i naneo im gubitke od oko 90 mrtvih, ranjenih i zarobljenih.
- Delovi bugarskog 2. motorizovanog puka i nemačke 717. pešadijske divizije napali Kukavički NOP odred kod s. Vučja (blizu Leskovca) i prisilili ga na povlačenje. Odred se posle tri dana ponovo vratio u Vučje.
- Kod s. Jošanice (blizu Sokobanje), u borbi protiv nedičevaca i četnika. Ozrenski NOP odred pretrpeo gubitke od 36 mrtvih (poginuli su i komandant i komesar).
- Između ž. stanica Brestovac i Pečenjevci delovi Jablaničkog NOP odreda oštetili prugu, usled čega je iskliznuo nemački blindirani voz.
28. novembar — VS NOP odreda Jugoslavije naredio Radničkom bataljonu Užičkog NOP odreda, koji je ojačao sa dve čete Užičkog i dve čete Posavskog NOP odreda (ukupne jačine 400—450 boraca) i jednim topom 75 mm, da na Kadinjači zatvori pravac Bajina Bašta — Užice (sada: Titovo Užice), uspori napredovanje desne kolone nemačke 342. pešadijske divizije i time stvori vreme za izvlačenje glavnine partizanskih jedinica.
- Kod sela Mrača, Samiće, Slatine, Mrčajevaca i Vračevšnice nemačka 113. pešadijska divizija, uz sadejstvo kvislinških jedinica, savladala otpor delova Kraljevačkog, Kopaoničkog, Čačanskog i Kragujevačkog NOP odreda i ušla u Čačak i G. Milanovac.
- Jedinice nemačke 342. divizije odbacile delove Užičkog NOP odreda sa položaja kod s. Okletac i pred veče zauzeli Bajinu Baštu, s. Kostojeviće i s. Dub.
- Na Bukovima i Crnokosi delovi nemačke 342. pešadijske divizije probili odbranu jedinica Užičkog i Posavskog NOP odreda i odbacili ih prema Užicu (sada: Titovo Užice).
- Nedičevci i četnici, uz podršku nemačkog vazduhoplovstva, posle oštih borbi protiv delova 1. šumadijskog, Kosmajskog i Posavskog NOP odreda zauzeli Rudnik.
- Između ž. stanica Leskovac i Đorđevo delovi Kukavičkog NOP odreda oštetili prugu, usled čega je iskočio iz šina voz sa nemačkim transportom.
- U Dakovici mesna partijska organizacija organizovala uspešne demonstracije, sa parolama protiv okupatora i fašizma i protiv interniranja rodoljuba. Uveče su počepane italijanske zastave, a po zidovima ispisane borbene parole.¹
- U Prizrenu održane demonstracije na liniji borbe protiv Italijana.
29. novembar — Na Kadinjači (kod Titovog Užica) delovi nemačke 342. pešadijske divizije, uz podršku avijacije, oko 8 časova napali ojačani Radnički bataljon Užičkog NOP odreda. U borbi vođenoj do popodneva branioi Kadinjače nisu dozvolili neprijatelju da prodre u Užice. Tek kada je izginuo čitav Radnički bataljon, sa komandantom Užičkog NOP odreda Dušanom Jerkovićem, političkim komesarom Posavskog NOP odreda Borom Markovićem narodnim herojima i komandantom Radničkog bataljona, nemačke jedinice su uspele da pređu preko Kadinjače i istog dana uveče uđu u Užice.
- — Delovi nemačke 342. divizije slomili otpor delova Posavskog i Užičkog NOP odreda u rejonima s. Karana, ušli u Užice (sada: Titovo Užice), a zatim i Požegu, gde se spojili sa delovima nemačke 113. pešadijske divizije.

¹ Po drugom Izvotôju demonstracije su izbile 2j novembra.

- Kod s. Zdravinja (na pl. Jastrepcu) četnici Koste Pećanca napali Jastrebačku četni Topličkog NOP odi-Mia i zarobili mu jednu desetinu boraca.
  - Kod s. Balanovca (blizu Knjaževca). Knjaževačko-boljevački NOP odred razbio četničku grupu, a u s. Radičevcu spalio opštinsku arhivu.
  - Kod s. Drijetnja (blizu Titovog Užica), u borbi protiv nemačkih vojnika poginuli prvi predsednik Glavnog NO odbora Srbije Dragojlo Dudić i sekretar OK KPJ za Užice Zelimir Đurić Željko, narodni heroji.
30. novembar
- U Čajetini, na Palisadu i na Kraljevim vodama (sada: Partizanske vode) delovi nemačke 342. pešadijske divizije zarobili i pobili nekoliko stotina ranjenih partizana koji nisu mogli biti evakuisani zbog nedostatka transportnih sredstava.
- Novembar k.
- Pod pritiskom nadmoćnih neprijateljskih snaga, a po naređenju VS NOP odreda Jugoslavije, izvršeno povlačenje glavnine NOP odreda iz zapadne Srbije i Sumadije u Sandžak. Snage koje nisu uspele da se povuku dobile su zadatak da na svom terenu nastave borbu.
  - U Zabaljskom ritu, po odluci PK KPJ za Vojvodinu, formiran 1. šajkaški NOP odred.
  - U Zabiju provaljena partijska i skojevska organizacija, i mađarske okupatorske vlasti uhapsile oko 70 rodoljuba.
  - U Beogradu u zatvoru umorena Nadeždu Purić, narodni heroj.
  - U selima Lapolincu, Stubli, Kacabaću, Kosančiću, Cukovcu, Obiliću, Binduši, Petrovcu i Belanovcu (kod Leskovca) formirani MNO odbori.
- Novembar
- U s. Babinom Kalu (kod Bele Palanke) delovi Nišavskog (Svrljiškog) NOP odreda razoružali odeljenje graničara i spalili opštinsku arhivu.
  - Deo Melohijskog NOP odreda pokušao da se, radi veze, probije iz okoline Peći u dolinu Ibra, ali nije uspeo.¹
  - U Pirotu formiran odbor NO fonda, čiji je zadatak da prikuplja oružje, sanitetski materijal, odeću i obuću i da šalje borce u NOP odrede.
  - U Smederevu formirati ilegalni MNO odbor.
  - U istočnoj Srbiji izašao prvi broj »Biltena« organa Okružnog štaba NOP odreda istočne Srbije.
  - Izašao prvi broj »Biltena« Niškog okružnog štaba NOP odreda.
  - U selima Jašunji, Drčevcu, Zlokućanu, Grajevcu, Jelašnici, D. Kupinovici, Barju, Gorini, Miraševcu, Vučju, Slavniku, Rećici i Nakrivnju (srez leskovački) formirani MNO odbori.
  - U s. Mikulovcu (kod Prokuplja) formiran MNO odbor.

¹ l'o drugom Izvoru pokušaj je izvrieti početkom decembra.

Decembar

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

- I. decembar*
- VŠ NOP odreda Jugoslavije uputio Glavnom štabu NOP odreda za Hrvatsku obavještenje o izdajničkom radu Draže Mihailovića ističući potrebu za pojačanom budnošću prema izdajničkim elementima.
  - Na sastanku u s. Radojinji (u Sandžaku) razmotrivši novonastalu situaciju, VŠ NOP odreda Jugoslavije odlučio da se nekoliko rukovodilaca vrati u Srbiju radi reorganizacije preostalih partizanskih jedinica i vođenja borbe protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- 5. decembar*
- Nemačke snage izbile na liniju Krasnaja Poljana — Krijukovo — Dedovsk (25—30 km zapadno od Moskve).
- 6. decembar*
- Otpočela protivofanziva snaga Crvene armije na frontu pred Moskvom.
- 7. decembör*
- Us. Drenovi (kod Nove Varoši) održan sastanak Politbiroa CK KPJ na kome je odlučeno da se pristupi formiranju proleterskih brigada, kao viših formi u organizacionom razvoju oružanih snaga.
  - Vlada V. Britanije objavila rat Mađarskoj, Rumuniji i Finskoj.
  - Objavljen Hitlerov dekret "Noć i magle" (-Nach und Nebel*): o suzbijanju komunističkog pokreta na okupiranim područjima. U njemu se naređuje da se za krivična dela uperena protiv Rajha ili okupacionih vlasti principijelno prirnenjuje smrtna kazna, a radi pojačanja zastrašujućeg efekta, predviđena je internacija u Nemačku svih »sumnjivih« lica. uz strogu napomenu da se o njima ne smeju davati nikome nikakva obavještenja.
  - Japanske pomorske i vazduhoplovne snage iznenada napale američku bazu u Pearl-Harburu (Havaji) i time, bez objave, otpočele rat protiv Sjedinjenih Američkih Država.
  - U Dubrovniku predstavnici četničke Komande operativnih jedinica za istočnu Bosnu i Hercegovinu i Štaba italijanskog 6. armijskog korpusa potpisali preliminarni sporazum o saradnji u borbi protiv NOP-a.
- 8. decembar*
- Vlada carevine Japana objavila rat Sjedinjenim Američkim Državama i V. Britaniji.
  - Vlade Sjedinjenih Američkih Država, V. Britanije i Čang Kaj Sekove Kine objavile rat Japanu.
- 9. decembar*
- VŠ NOP odreda Jugoslavije naredio Operativnom štabu Crnogorskog NOP odreda za operacije u Sandžaku: deo snaga ostaviti kod Pljevalja da ruši komunikacije, drži zasede i štiti narod od neprijatelja, a sa ostalim bataljonima, pošto budu očišćeni od kolebljivaca i onih koji neće da se bore u Sandžaku, preći Lim i krenuti u pravcu s. Hisardžika.
- II. decembar*
- Vlade Trećeg Rajha i Kraljevine Italije objavile rat Sjedinjenim Američkim Državama.
  - VŠ NOP odreda Jugoslavije naredio Glavnom štabu NOP odreda za Sandžak: na najpogodnijim mestima u Sandžaku rušiti puteve i mostove u cilju ometanja neprijateljskog saobraćaja.
  - VŠ NOP odreda Jugoslavije naredio Glavnom štabu NOP odreda za Sandžak: stezanjem obruča prisiliti neprijatelja da napusti Bisticu i Prijepolje ili ta mesto silom zauzeti.
- 12. decembar*
- Vlade Bugarske, Slovačke i NDH objavile rat SAD i V. Britaniji.
  - "— Doglavnik ustaške NDH Slavko Kvaternik izdao zapovest da se u roku od 8 dana jave vojnim jedinicama svi vojni obveznici pozvani na oružanu vežbu. Ova zapovest je izdata zbog neodazivanja na vojnu vežbu i zbog odlazanja vojnih obveznika u partizanske jedinice.

- Ministarstvo domobranstva NDH dostavilo poglavniku ustaške NDH Anti Paveliću studiju o merama za obnovu i uspostavljanje domobranskih jedinica i za gušenje ustanka. Ističući da su dejstva partizanskih jedinica sve šira i snažnija i da postižu sve značajnije uspehe, ono smatra da se ta aktivnost ne može savladati bez preduzimanja hitnih mera.
- 13. decembar — VŠ NOP odreda Jugoslavije uputio dopunsko naređenje Operativnom štabu Crnogorskog NOP odreda za operaciju u Sandžaku: izvršiti napad na Bistricu i Prijepolje.
- 14. decembar — Vlada Kraljevine Mađarske objavila rat SAD.
— U s. Drenovi (kod Nove Varoši), delovi italijanske divizije >Pusterija< iz Prijepolja napali VŠ NOP odreda Jugoslavije, ali se ovaj pod borbom izvukao.
CK KPJ uputio direktivu Pokrajinskom komitetu KPJ za Srbiju, u kojoj, pored ostalog, postavlja zadatke: i dalje raditi na stvaranju i učvršćivanju NO fronta i NO odbora; jačati bratstvo i jedinstvo naroda Jugoslavije u borbi protiv okupatora i njegovih slugu; razvijati partizansku delatnost po celoj Srbiji; jačati politički rad u NOP odredima i u masama; učvršćivati partijske organizacije; veću pažnju obratiti radu sa omladinom.
- 15. decembar — VŠ NOP odreda Jugoslavije uputio proglas italijanskim vojnicima na području Crne Gore, istočne Bosne i Sandžaka: poziva ih da ne vrše zločine nad narodom, već da oružje okrenu protiv svojih fašističkih oficira.
- 17. decembar — U Moskvi otpočela trodnevna konferencija između predsednika vlade SSSR-a i ministra spoljnih poslova V. Britanije. Sovjetske zahteve: da V. Britanija prizna granice koje je SSSR imao uoči nemačke agresije; da se uspostavi sovjetsko-finska granica iz 1941: da Rumunija vrati SSSR-u Besarabiju itd. — engleska delegacija je odbacila, izgovarajući se da su oni protivni Atlantskoj povelji.
— Na predlog vlade, mađarski parlament doneo odluku o pripajanju okupirane teritorije Mcdumurja. Bačke i Baranje Kraljevini Mađarskoj.
— Snage Crvene armije, u toku protivofanzive pod Moskvom, povratile Kalinjin.
— Nemačka Vrhovna komanda oružane sile naredila Komandi oružanih snaga za Jugoslaviju da iz Jugoslavije oslobodi što više nemačkih snaga, u prvom redu 113. i 342. diviziju, i uputi ih na istočni front.
- 18. decembar — U Vašingtonu otpočela konferencija predstavnika 26 država, Odlučeno je da se 1. januara 1942. objavi Deklaracija Ujedinjenih nacija: da će potpisnice Deklaracije nastaviti rat protiv sila Osovine i njihovih pristalica do njihove kapitulacije i da neće zasebno zaključivati mir ili primirje s neprijateljem. Na kraju se kaže da Deklaraciju mogu prihvatiti i svi drugi narodi koji sada ili u budućnosti pruže materijalnu ili vojnu pomoć u borbi protiv fašističkih sila. Konferencija je trajala do 14. januara 1942.
- 21. decembar — U Rudom, odlukom CK KPJ i naredbom VŠ NOP odreda Jugoslavije, formirana 1. proleterska NOU brigada, u čiji sastav su ušli: po jedan partizanski bataljon Kragujevačkog, Kraljevačkog i Šumadijskog NOP odreda, Beogradski partizanski bataljon Posavskog NOP odreda, 1. crnogorski (lovčenski) i 2. crnogorski partizanski bataljon.
— Naredbom VŠ NOP odreda Jugoslavije rasformiran Crnogorski NOP odred za operacije u Sandžaku: jedan deo ušao u sastav 1 proleterske NOU brigade (kao 1. i 2. crnogorski partizanski bataljon), drugi deo (Podgorička partizanska četa) ušao u sastav novoformiranom Crnogorsko-sandžačkog NOP odreda, a treći deo vraćen u Crnu Goru.
— VŠ NOP odreda Jugoslavije obavestio GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku o rasformiranju Crnogorskog NOP odreda za operacije u Sandžaku i naredio mu da preduzme rušenje komunikacije i blokadu svih varoši na teritoriji Crne Gore.
— Naređenjem VŠ NOP odreda Jugoslavije formiran Crnogorsko-sandžački NOP odred, u cilju objedinjavanja partizanskih snaga i uspešnijeg vođenja borbi u Limskoj dolini. Odred je bio pod neposrednom komandom VŠ.
- 22. decembar — CK KPJ uputio direktivno pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak: ističe uspehe u sprovođenju direktiva CK KPJ, ali i greške u pogledu rukovodeće uloge Partije i NO odbora, u radu partijskih organizacija i u vođenju partizanskog ratovanja; kritikuje analizu poraza kod Pljevalja i ukazuje na zadatke Partije u vezi sa spoljnom i unutrašnjom vojno-političkom situacijom.

25. decembar — VŠ NOP odreda Jugoslavije naredio Štabu Durmitorskog NOP odreda da dva partizanska bataljona uputi prema Kalinoviku, u pomoć Kalinovičkom NOP odredu.
- U Rogatici vrhovni komandant NOP odreda Jugoslavije Josip Broz Tito održao sastanak sa Edvardom Kardeljom, Aleksandrom Rankovićem, Mošom Pijadom, Ivom Lolom Ribarom, Svetozarom Vukmanovićem, Rodoljubom Colakovićem i Slavišom Vajnerom Čičom, na kome je razmotrena situacija u istočnoj Bosni i konkretizovan plan za dalja dejstva.
27. decembar — Vlada V. Britanije stavila na raspolaganje izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije: 6 radio-stanica. 100 tona ratnog materijala. 75.000 dolara i 100.000 engleskih funti u zlatu, da se sa Malte uputi kao pomoć Draži Mihailoviću.
- U Sofiji završeni pregovori između nemačkog komandanta oružanih snaga za Jugoslaviju generala Kuncea i bugarskog Ministarstva rata, na kojima je postignut sporazum da bugarski 1. korpus okupira jugoistočni deo Srbije.
29. decembar — Predsednik vlade Kraljevine Italije Benito Musolini uputio pismo vodi Trećeg Rajha Adolfu Hitleru u kome ističe potrebu da se pre proleća, po zajedničkom planu, uz angažovanje nemačkih i italijanskih snaga likvidiraju žarišta ustanka u Bosni, Srbiji i Crnoj Gori.
- VŠ NOP odreda Jugoslavije depešom obavestio Kominternu o nemačkoj ofanzivi u Srbiji, gubitku slobodne teritorije, borbama protiv četnika, formiranju 1. proleterske NOU brigade i tražio materijalnu pomoć od SSSR-a.
30. decembar — Sovjetske trupe povratile poluostrvo i grad Kerč.
- Decembar k. — CK KPJ uputio pismo članovima PK KPJ za Srbiju, koji su se nalazili u Beogradu. upoznavši ih sa popunom PK, on im nalaže: da u Beogradu stvore jak tehnički punkt za održavanje veze sa partijskim organizacijama i rukovodstvima u svim krajevima Jugoslavije; da iz Beograda šalju što više radnika u NOP odrede, a uz svaku grupu po 1—2 člana KPJ; da što više ojača i partijsku organizaciju u Beogradu.
- VŠ NOP odreda Jugoslavije obavestio OŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku o situaciji u Bosni i o formiranju 1. proleterske NOU brigade i postavio mu zadatak da stvara čvrste jedinice, koje bi u dalom momentu mogle formirati proletersku brigadu, i da uputi najmanje 1.500 ljudi koji bi oslobodili Foču, Gorazde. Ustipraču i Kalinovik i time ne samo pomogli NOB u istočnoj Bosni, već i sprečili prodiranje četnika u Hercegovinu i Crnu Goru.
- CK KPJ rešio da se na okupiranoj teritoriji, u cilju efikasnijeg rada organizacija KPJ, obrazuju manja operativna partijska rukovodstva; da se pojača upućivanje partijskih kadrova i industrijskih radnika iz okupiranih gradova u NOP odrede.
- CK KPJ doneo odluku da se obrazuje Organizacioni sekretarijat za neoslobođene krajeve, sa sedištem u Zagrebu. Zadatak mu je da osigura efikasniju vezu sa pokrajinskim partijskim rukovodstvima i da obezbedi kontinuitet rukovođenja u slučaju da CK KPJ i VŠ NOP odreda Jugoslavije dođu u tešku situaciju.
- Decembar — CK KPJ dao direktivu Pokrajinskom komitetu KPJ za Srbiju da stvori poverništvo za istočnu Srbiju (Niš, Leskovac, Požarevac, Zaječar) radi lakšeg rukovođenja partijskim organizacijama i oružanom borbom.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. decembar — Trebinjski bataljon Hercegovačkog NOP odreda pokidao sve te veze Trebinja sa okolnim garnizonima (Dubrovnikom, Bilećom i Stocem) i posekao oko 350 tt stubova. Kidanje veza je otpočelo 30. novembra uveče,
- Na velikom narodnom zboru u s. Lastvi (kod Trebinja) izabran opštinski NO odbor.
2. decembar — Delovi Ozrenskog NOP odreda zauzeli železničku stanicu Kakmuž (na pruzi Doboje — Tuzla).
- 2/3. decembar — Kod s. Moska (na putu Bileća — Trebinje) delovi Hercegovačkog i Nikšićkog NOP odreda uništili jednu manju italijansku motorizovanu kolonu iz sastava divizije »Marke«, zatim zauzeli žand. st. Jasen i time potpuno odsekli neprijateljski garnizon u Bileći.
- Kod s. Aleksine Mede (na pruzi Trebinje — Hum) delovi 3. partizanskog bataljona Hercegovačkog NOP odreda porušiti železnički most Saobraćaj obustavljen preko 20 dana.

1941.   novembar   BOSNA I HERCEGOVINA   novembar   1941.
3. decembar   — Dvadeset domobranskih i 5 ustaških bataljona, sa polukružne osnovice iz doline r. Bosne i r. Spreče otpočeli ozrensku operaciju s ciljem da unište Ozrenski NOP odred (4 partizanska bataljona) i obezbede komunikacije u dolini Bosne. Odred je u desetodnevnim neprekidnim borbama slomio neprijateljske napade i odbranio slobodnu teritoriju. Dvanaestog decembra su iscrpene neprijateljske jedinice obustavile napade, ne dostigavši u potpunosti ni ciljeve postavljene za prvi dan operacije.
- Posle četvorodnevne opsade, dve čete 3. partizanskog bataljona Hercegovačkog NOP odreda razoružale posadu žand. st. Grab — Zupci (kod Trebinja) i uništile žand. stanicu, poštu i opštinu.
- U Mostaru, pod rukovodstvom AFZ-a, nekoliko stotina žena demonstriralo protiv gladi i skupoće. Demonstrantkinje su na gradskoj pijaci pobacale svu repu sa tezgi. Pošto su sreskom načelniku predale zahteve za poboljšanje snabdevanja, one su nastavile demonstracije kroz grad.
4. decembar   — Kod Bos. Novog (na pruži B. Novi — Bihać) delovi 1. krajiškog NOP odreda srušili oklopni voz. Jedan vagon pao u Unu.
5. decembar   — U tročasavnoj borbi na Mrakovici (na pl. Kozari) delovi 2. krajiškog NOP odreda gotovo potpuno uništili 2. bataljon domobranskog 11. pešadijskog puka. Zarobljeno 190 a ubijeno preko 90 domobrana. U borbi poginuo član OK KPJ za Kozaru Dragoja Miljatović Svare, narodni heroj.
- Kod s. Rastičeva dva bataljona 3. krajiškog NOP odreda i Livanjski NOP odred razbili jedan bataljon italijanske divizije »Bergamo«, ojačan ustašama iz Kupresa.
- ~ Devet četničkih odreda (Zlatarski, Rogatički, Višegradski, Cajnički, Kalinovički, 1. hercegovački (Fočanski). 1. 2. i 3. udarni), po sporazumu sa italijanskim okupacionim vlastima, koje su ih i naoružale sa oko 3.000 pušaka, preuzeli srezove Foču i Cajniće, a zatim izvršili masovan pokolj muslimanskog stanovništva (zaklali preko 5.000 ljudi, žena i dece), spalili nekoliko stotina kuća i opljačkali većinu naselja.
- Decembar j>.   — U istočnu Bosnu, u cilju razbijanja partizanskih jedinica, iz Srbije su prebačeni preko Drine Cerska brigada i delovi Zlatiborskog četničkog odreda.
- Na prelazu preko Drine kod St. Broda (nizvodno od Višegrada) četnici na prevaru razoružali jednu kombinovanu partizansku četu (formiranu na Zlatiboru) i nekoliko boraca predali nemačkim vojnicima, koji su ih u Užicu streljali.
- Delovi Sjellinskog bataljona Romanijskog NOP odreda i Pračanskog bataljona Kalinovičkog NOP odreda prešli u četnike. Od ostataka oba bataljona formiran novi Pračanski bataljon Romanijskog NOP odreda.
- 5/6. decembar   — Delovi NOP odreda »Zvezda« zauzeli Begov Han (na pruži Sarajevo — Brod), spalili ž. st. i pilanu, prekinuli železničku prugu i srušili voz.
6. decembar   — Druga četa Udarnog bataljona Ozrenskog NOP odreda uništila posadu (vod domobrana) rudnika u Banovićima i demolirala rudničke uređaje.
- U s. Javoru (kod Bileće) delovi Hercegovačkog NOP odreda zarobili italijansku stražu (21 vojnika).
- Domobrani i žandarmi (oko 2 bataljona sa 1 oklopnim vozom) otpočeli dvodnevnu akciju čišćenja protiv delova NOP odreda »Zvezda« u rejonu Kakanj — Zenica — Lašva.
7. decembar   — Povodom oživljavanja ustanka i prvih većih okršaja sa okupatorom. Stab Hercegovačkog NOP odreda uputio narodu Hercegovine proglas u kome mu ukazuje na četničku izdaju i na potrebu za čvrstom disciplinom i poziva ga na masovno stupanje u partizanske jedinice.
8. decembar   — Kod Kupresa Livanjski NOP odred i delovi 2. bataljona 3. krajiškog NOP odreda napali iz zasede ojačanu italijansku mitraljesku četu na kamionima. Uništena 2 kamiona; zaplenjeno 5 mitraljeza, 6 sanduka municije i 10 pušaka; zarobljeno 13 i ubijeno 8 neprijateljskih vojnika.
- Delovi Konjičkog bataljona Kalinovičkog NOP odreda uništili milicijsko-ustaško uporište u s. Spiljanima (kod Konjica). Zarobljeno 16 milicionera a zaplenjeno oko 20 pušaka.
- 0 10. decembar   — Po dva bataljona Romanijskog i Kalinovičkog NOP odreda i dve četničke čete izvršili snažan napad na Pale. Otkrivši pripreme za napad i za predaju domobrana, neprijatelj je promenio raspored, zbog čega napad nije uspeo uprkos velikom zalaganju. Sledećih dana napadi su obnovljeni, ali mesto nije zauzeto.

- Delovi 2. krajiškog NOP odreda spalili ?.. st. Dragotinju (na pruzi Bos. Novi — Prijedor), razoružali posadu (60 domobrana) i odbili intervenciju jedne nemačke čete.
10. decembar U s. Gerzovu (srez Mrkonjić-Grad), pod rukovodstvom sekretara Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu, održana konferencija komandnog kadra 3. krajiškog NOP odreda u cilju konsolidacije i čvršćeg povezivanja jedinica. Na konferenciji je sankcionisano postojanje četničkog bataljona Kočić* u sastavu tog odreda.
- Po direktivi PK SKOJ-a za BiH formiran OK SKOJ-a za Kalinovik — Konjic (kasnije: za jugoistočnu Bosnu). On je obuhvatao i Kalinovički NOP odred.
- NOP odred »Zvijezda« otpočeo višednevni napad na Vareš. Do 12-og je zauzeto desetak sela — uporišta spoljne odbrane, ali, zbog intervencije jednog bataljona nemačke 718. pešadijske divizije i oko dva domobranska bataljona, mesto nije zauzeto.
- Uništavanje objekata na pruzi Semizovac — Ivančici NOP odred »Zvijezda« prisilio neprijatelja da 7 meseci obustavi eksploataciju te pruge, kao i rudnika mangana u Cevljanovićima i nekoliko pilana.
11. decembar — Delovi 6. bataljona 3. krajiškog NOP odreda posle jače borbe razbili mesnu miliciju i zauzeli s. Koričanc (kod Travnika). Zaplenjeno 50 pušaka.
12. decembar — U s. Pljevi (kod Jajca), pod rukovodstvom sekretara Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu, održana partijska konferencija za okrug Jajce: izabran Okružni komitet; usvojeni zaključci da treba svestrano jačati malobrojne partijske organizacije i organizaciono učvršćivati vojne jedinice; razrađeni zadaci NO odbora; ukazano na razbijačko delovanje četnika unutar odreda.
- 12/13. decembar — Delovi 1. bataljona 3. krajiškog NOP odreda zauzeli i spalili ž. st. Bravnic (na pruzi Jajce — D. Vakuf) a domobransku posadu zarobili.
- Između V. Kladuše i Pećigrada ustanici posekli 67 tt stubova.
13. decembar — U s. Kraljevom Polju (sada: Partizansko Polje) kod Han-Pijeska GS NOP odreda za BiH održao sastanak sa komandom četničkih odroda istočne Bosne u vezi s pitanjem eventualnog pripajanja istočne Bosne Nedićevoj Srbiji. Četnici su posle duže rasprave formalno prihvatili stav da se pruži otpor i nemačkim jedinicama i nedićevcima, ali se nisu pridržavali zaključka nego su i dalje razbijali partizanske jedinice.
- Formiran SK KPJ za Glamoč u sastavu OK KPJ za Jajce. Partijska organizacija glamočkog sreza bila je do tada u sastavu OK KPJ za Drvar.
- Delovi Konjičkog bataljona Hercegovačkog NOP odreda uništili ž. st. Prenj (na pruzi Mostar — Sarajevo).
14. decembar — Delovi 3. krajiškog NOP odreda ušli u Skender-Vakuf. Zandarmerijsko-domobranska posada povukla se u Kotor-Varoš.
- Dve čete 6. bataljona 3. krajiškog NOP odreda zauzele s. Slatinu Hidžu (kod Banje Luke).
- U s. Javoranima na konferenciji komandnog kadra Banjalučkog bataljona 3. krajiškog NOP odreda došlo do sukoba sa četničkim elementima, koji su se izdvojili iz bataljona i formirali zaseban četnički bataljon.
15. decembar — U Majkić-Japri održana konferencija komandnog kadra 1. krajiškog NOP odreda u cilju reorganizacije, učvršćenja i borbenog aktiviranja partizanskih jedinica.
- Delovi 6. bataljona 3. krajiškog NOP odreda ušli u Maslovare (kod Kotor-Varoši).
- Kaznena ekspedicija italijanske divizije »Bergamo« (jedan puk sa tenkovima i 3 aviona) zauzela sela Kupreškog polja (Rastičevo, Blagaj, Novo Selo, Semenovce) i vršila represalije.
- Decembar p. p. — Od delova Ozrenskog NOP odreda iz tuzlanskog sreza Slab Ozrenskog NOP odreda formirao 4. bataljon.
- Formiran Žunovski bataljon Romanijskog NOP odreda. On je 18 decembra prešao četnicima.
- Decembar s. — Treći bataljon Hercegovačkog NOP odreda zbog prevelikog broja četa (15) preformiran u dva bataljona: »Luka Vukalović* i »Nedo Cabrinović«.

- Na terenu srezova Zenica i Zavidovići formiran Zenički bataljon NOP odreda "Zvijezda".
- Decembar d. p.* — Na osnovu odluke konferencije KPJ za okrug Jajce u Pljevi formiran SK KPJ za Jajce.
  - U Skender-Vakufu, na opštinskom zboru (preko 1.500 ljudi), izabran opštinski NO odbor.
  - Formiran Opštinski narodnooslobodilački odbor Snjegotina, sa sedištem u s. Karaču (srez Tešanj).
- 16. decembar* — U kratkoj borbi na Turjaku (na Kozari) delovi 2. krajiškog NOP odreda zarobili četu domobranskog 1. pešadijskog puka.
- 17. decembar* — Po jedan bataljon Romanijskog NOP odreda, NOP odreda "Zvijezda" i jedan četnički bataljon zauzeli Olovo.
  - U Rudo ušli delovi crnogorskih partizanskih jedinica koji su bili određeni za ulazak u 1. proletersku NOU brigadu.
- 17 18. decembar* — U školi s. Vodičeva 3. partizanska četa 2. krajiškog NOP odreda uništila domobransku 5. četu Bjelovarskog dopunskog bataljona i uništila uređaje žičare rudnika Lješljani.
- 18. decembar* — Otpočeo Izlaziti Bilten¹ PK KPJ za BiH. Štampan je u ilegalnoj partijskoj tehnici u Sarajevu.
  - Na Radovan ždrijelu (na putu Dubrovnik — Trebinje) tri čete bataljona »Nedo Cabrinović« Hercegovačkog NOP odreda razbile iz zasede jedan motorizovani polubataljon italijanske divizije Marke«. Uništena 2 tenka i 8 kamiona a zaplenjeno 9 p. mitraljeza i oko 100 pušaka.
  - Delovi 5. bataljona 3. krajiškog NOP odreda izvršili neuspeo napad na 250 domobrana i žandarma u s. Krupi na Vrbasu (kod Banje Luke).
- 19. decembar* — Dva bataljona Hercegovačkog NOP odreda zauzeli ž. st. Jasenica-Lug, Dikliče i Poljice (zarobivši italijanske posade), a do 22. decembra i Uskoplje, Glavsku i Grmljane. Saobi-ačaj na prugama Dubrovnik — Trebinje, Uskoplje — Zelenika i Hum — Gabela obustavljen do 22. januara 1942. godine.
- 20. decembar* — Kod s. Galjipovaca (na putu Prnjavor — Banja Luka) delovi 6. bataljona 3. krajiškog NOP odreda sprečili prodor jednog domobranskog bataljona i oko 300 pripadnika »Kulturbunda« prema s. Hrvačanima. U borbi, koja se produžila i sledeća dva dana, neprijatelj je imao 102 mrtva.
  - U s. Grabu, na konferenciji predstavnika seoskih NO odbora, izabran opštinski NO odbor Zupci (kod Trebinja).
  - U Rudom formiran opštinski NO odbor i komanda mesta.
  - Delovi NOP odreda »Zvijezda« zauzeli žand. st. Vijaku (kod Olova)
- 21. decembar* — Na Širokom brijegu (na pl. Kozari) održano vojno-pajltičko savetovanje OK KPJ za Kozaru 1 2. krajiškog NOP odreda? izvršena analiza rada od početka ustanka, kao i stanja u tom odredu i u pozadini; ukazano na taktička iskustva iz dotadašnjih borbi; postavljeni zadaci u pogledu formiranja rezervnih (omladinskih) četa, učvršćenja NO odbora, rada sa ženama i omladinom, čišćenja destruktivnih elemenata; doneta odluka da se jedinice reorganizuju u tri bataljona (što je krajem meseca i izvršeno).
  - Posle petodnevnih borbi delovi NOP odreda "Zvijezda". Romanijskog i Ozrenskog NOP odreda oslobodili dolinu r. Krivaje,¹ zauzeli 80 km železničke pruge Zavidovići — Olovo i 13 železničkih i nekoliko žand. stanica, zarobili ili razoružali veći broj posade.
- 21/22. decembar* — Između ž. st. Konjica i Lisičića Konjički bataljon Hercegovačkog NOP odreda srušio putnički voz i zarobio 10 nemačkih i italijanskih vojnika.
- 22. decembar* — Posle sedmodnevnih upornih borbi delovi italijanske divizije »Marke« i domobranskog 14. pešadijskog puka iz Trebinja probili se u opkoljeni garnizon Bileću. Snage

¹ U oslobođenu dolinu Krivaje upila je Cerska čm.Oka brigada, time je osujećen plan OS NOP odreda BiH o Ovršcem povezivanju NOP odreda 1 prodoru u hsr.nski Industrijsko-rudarski basen

1941.

novembar

BOSNA I HERCEGOVINA

novembar

1941.

u Bileći sadejstvovala su sa snagama koje su napadale iz Trebinja. U tim borbama neprijatelj je imao preko 100 mrtvih.

23. decembar — U s. Gaočiću (kod Rudog) delovi 1. proleterske NOU brigade uništile ojačanu četu italijanske divizije »Pusterija«. Zarobljena 124 italijanska vojnika a zaplenjeno: 5 minobacača, 3 mitraljeza, 9 p. mitraljeza i oprema za preko 200 vojnika.
- Između ž. st. Grmljani i Zavala (na pruži Hum — Gabela) dve čete Trebinjskog bataljona Hercegovačkog NOP odreda uništile voz koji je pratilo oko 100 italijanskih vojnika.
- 23/24. decembar — Između ž. st. Konjica i Lisičića Konjički bataljon Hercegovačkog NOP odreda uništio putnički voz.
25. decembar — Delovi 6. bataljona 3. krajiškog NOP odreda zauzeli žand. st. Dragolovce (na putu Teslić — Prnjavor), razbili mesnu miliciju i zarobili vod domobrana.
- Izdvajanjem četa iz 1. bilečkog bataljona Vladimir C. ačinović formiran Stolački bataljon Hercegovačkog NOP odreda.
- Na zboru u s. G. Podgradcima (srez Bos Gradiška) izabran opštinski NO odbor.
- Na zboru u s. Sipragama (kod Kotor-Varoši) izabran opštinski NO odbor.
- Livanjski NOP odred zauzeo žand. st. Koricnu (na pruži Glamoč — Livno), a posadu, uglavnom, razoružao.
26. decembar — Formiran SK KPJ za Gacko.
- 27/28. decembar — Delovi 5. bataljona 3. krajiškog NOP odreda zarobili osiguranje banjalučkog vodovoda — Subotica (60 domobrana i 1 oficira).
- Delovi 2. krajiškog NOP odreda uništili žand. stanicu i opštinsku arhivu u selima Drakseniću, Orahovi i Romanovcima.
28. decembar — U Vlasenici četnička »Privremena uprava istočne Rosne« održala konferenciju četničkih delegata iz istočne Bosne: pripremljena kapitulacija četnika u istočnoj Bosni i prihvaćeni uslovi Nedića i nemačkog okupatora.
29. decembar — U s. Dultćima, izdvajanjem čela gornjeg Gatačkog polja iz Gatačkog bataljona, formiran bataljon »6. juni« Hercegovačkog NOP odreda.
30. decembar — GS NOP odreda za BiH uputio u Podgrmeč dr Mladena Stojanovića u cilju pomoći na konsolidaciji 1. krajiškog NOP odreda.
- Kod Brezovog Polja na Savi Bijeljinska četa Bijeljinsko-brčanskog bataljona Majevičkog NOP odreda zarobila i potopila veliki rečni brod »Pančevo«.
- Na pruži Rača — Bijeljina delovi Majevičkog NOP odreda srušili voz.
- Decembar k. — Na konferenciji članova KPJ 1. bataljon 2. krajiškog NOP odreda i sa terena izabran SK KPJ za Bos. Novi u sastavu OK KPJ za Kozaru.
- U s. Zupcirna, na sastanku sekretara opština, formiran (privremeni, inicijativni) SNO odbor za Trebinje.
- Na zboru u s. Cečavi (kod Tešnja) izabran opštinski NO odbor.
- Decembar — Na inicijativu PK SKOJ-a za BiH otpočeo rad na osnivanju Narodnooslobodilačkog saveza omladine Bosne i Hercegovine (NOSOBiH), kao masovne organizacije udružene srpske, muslimanske i hrvatske omladine Bosne i Hercegovine.
- U Loparama, na konferenciji 13 seoskih i opštinskih NO odbora, izabran SNO odbor za Majevicu.
- Formiran Sočićki bataljon Romanijskog NOP odreda.
- U s. Srednjem (kod Sarajeva), na zboru delegata seoskih NO odbora, izabran opštinski NO odbor.
- Izabrani opštinski NO odbori Bukovača, Smoljana i Krnjeuša (kod Bos. Petrovca).
- Formiran opštinski NO odbor V. Knjiške (kod Bos. Krupe).
- Na konferenciji seoskih NO odbora sela Kuljana, Dobjijina, G. i D. Vodičeva (kod Bos. Novog) izabran opštinski NO odbor Dobrljin.

- Formiran 3. stuparski bataljon Birčanskog NOP odreda. Krajem decembra prišao četnicima.
- U s. Ražljevu, na konferenciji 19 seoskih NO odbora izabran opštinski NO odbor. Obuhvatao delove ranijih opština Brezovo Polje, Celić i Brčko.
Formirani opštinski NO odbori Vijačani, Hrvačani. Otpočivaljka i St. Martinac (kod Prnjavora).

CRNA GORA

1. decembar
- Crnogorski NOP odred za operacije u Sandžaku; posle desetodnevnog marša, izvršio napad na Pljevlja, gde se nalazio jak garnizon italijanske divizije Pusterija-. Odred je, u oštrim borbama, uspeo da zauzme znatan deo grada, ali je bio prisiljen da se u zoru (2. decembra) povuče uz velike gubitke. Neprijatelj je imao 74 mrtva, oko 170 ranjenih vojnika, dok su partizanske snage imale 203 mrtva i 269 ranjenih boraca među kojima komandant Jezersko-šaranskog bataljona Dušan Obradović, zamenik političkog komesara Jezersko-šaranskog bataljona Vuk Knežević, pomoćnik političkog komesara Nikšićkog bataljona Peko Pavlović i Lazar Radojević i bombaš Petar Jovičević, narodni heroji.
  - Kod Krnova polja partizani Durmitorskog NOP odreda porušili kolski put Nikšić — Šavnik.
U s. Lastvi (kod Grahova) održan zbor partizana Grahovskog bataljona Nikšićkog NOP odreda i meštana, na kome je izabran Rudinsko-trepački opštinski NO odbor.
2. decembar
- Na plenarnoj sednici Šavničkog SNO odbora donete odluke: da se normalizuju cene mesu; da trgovci ne podižu cene; da mlinari naplaćuju ujam od svega 3% i da sve opštine (izuzev drobnjačke) predaju SNO odboru 20% novca iz NO fonda.
3. decembar
- U Lipoglavu (klanac između pl. Grkovca i pl. Dragalja, na pulu Risan — Grahovo) delovi Orjenskog i Grahovskog bataljona iz zasede napali 17 italijanskih vojnika. U borbi je poginulo 7 a zarobljeno 10 Italijanskih vojnika. Zaplenjeno: jedan mitraljez, oko 10 pušaka, 5 pištolja i veća količina municije.
U rejonu Žute grede (na putu Danilovgrad — Nikšić) delovi Petrušinsko-pavkovičkog i Vražegrmkog bataljona iz zasede napali dva neprijateljska kamiona i posle kraće borbe zarobili 13 italijanskih vojnika a zaplenili oba kamiona. Partizani nisu imali gubitaka.
Stab Lovčenskog NOP odreda uputio pismo Krstu Popoviću, jednom od vođa (separatističke) Crnogorske federalističke stranke, kojim ga poziva na zajedničku oslobodilačku borbu protiv okupatora.
  - Kod s. Jezerca (južno od Kolašina) jedinice Komskog NOP odreda napale italijansku auto-kolonu i nanele joj gubitke.
4. decembar
- Kod s. Cerovika (blizu Crkvice) delovi Orjenskog i Grahovskog bataljona Nikšićkog NOP odreda zarobili odeljenje od 14 italijanskih vojnika i zaplenili izvesnu količinu oružja i telefonskog materijala.
Italijanska kolona krenula iz Prijepolja za Pljevlja. Na putu je spalila sela Cajževiče, Jabuku i Crljenice a stanovništvo poubijala. Samo u s. Jabuci je ubijeno 14 lica.
  - GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Stabu Nikšićkog NOP odreda da sistematskim radom na političkim konferencijama i zborovima razobličava neprijateljske elemente i da uništi sve one koji pokušavaju da pored partizanskih jedinica stvaraju ma kakve druge vojne organizacije.
Delovi Lovčenskog NOP odreda i Orjenski bataljon Nikšićkog NOP odreda napali italijansku posadu u s. Dragalju (kod Grahova). U borbi je zarobljeno 50 a poginulo 12 italijanskih vojnika.
5. decembar
- Delovi Grahovskog bataljona Nikšićkog NOP odreda vodili borbu protiv italijanske posade iz Grahova koja je pokušala da zauzme staru austrijsku tvrđavu »Dvrnsnik (kod Grahova) i odbacili je u Grahovo, uz gubitke od 4 poginula i 12 zarobljenih vojnika.
  - Izabran opštinski NO odbor za D. Moraču, sa sedištem u manastiru Moraći (kod Kolašina).

- G. decembar — Delovi Grahovskog i Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda napali italijansku kolonu, jačine 150 vojnika i 2 tenka, koja se sa komorom uputila iz Risna u Crkvice. Posle kraće borbe, pretrpevši gubitke, kolona se vratila u Risan.
- Delovi NOP odreda "Bijeli Pavle" napali italijansku pionirsku četvu koja je popravljala porušeni put Danilovgrad — s. Bogetići. Zarobili su 29 vojnika. 1 oficira i 2 narednika,
7. decembar — U s. Radovču (kod Titograda) održano savetovanje PK KPJ za Crnu Goru. Boku i Sandžak, na kome je, posle analize vojno-političke situacije, zaključeno: suzbiti svako zastranjivanje i svim rodoljubima omogućiti aktivno učešće u NOB-u. po svaku cenu onemogućiti stvaranje četničkih oružanih formacija, pojačati političko-partijski i kulturni rad, preduzeti sve potrebne mere u cilju pomoći siromašnim porodicama (mobama, rekvizicijom imovine narodnih neprijatelja i si.), sredili partijske organizacije na teritoriji Bara, Kolašina, Berana, Andrijevice, u katunskoj nahiji i u Boki; izvršiti pravilnu raspodelu kadrova, ne zapostavljajući pri tome rad u pozadini, redovnije održavati međusobne veze i veze partijskih organizacija sa PK. pojačati rad među omladinom i ženama: sprovesti direktivu PK u vezi s radom Partije u NOP odredima, kao i direktivu u vezi s organizacijom i radom NO odbora; organizovati agitaciono-propagandnu komisiju pri PK i saradnju u listu »Narodna borba«; posvetiti veću brigu partijskoj tehnici; realnije ocenjivati stvarni odnos snaga (ne potcenjivati neprijatelja).
- Clan CK KPJ, Moša Pijade, obavestio vrhovnog komandanta NOP odreda Jugoslavije Josipa Broza Tita o uređenju bolnice na Žabljaku i o teškoćama oko smeštaja i zbrinjavanja velikog broja ranjenika i bolesnika posle neuspelog napada na Pljevlja.
- Kod s. Veljeg Brda (blizu Titograda) delovi Lješkopoljskog partizanskog bataljona Zetskog NOP odreda porušili put Podgorica — Danilovgrad u dužini oko 250 m i pokidali tt veze.
- Kod sela Knezlača i Cerovika (na komunikaciji Risan — Crkvice), četa Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda napala »ko 400 vojnika italijanske divizije »Mesina«, koja je iz Risna pokušala da deblokira posadu u Crkvicama. Posle četvoročasovne borbe neprijatelj je, uz gubitke od preko 120 mrtvih i ranjenih vojnika, odbačen ka Risnu. Partizani su imali 2 mrtva i 4 ranjena borca.
- Na konferenciji Opštinskog NO odbora i delegata seoskih NO odbora grahovske opštine doneta odluka o daljem prikupljanju hrane, s tim da se polovina zadrži u seoskim magacinima a druga polovina doterâ u centralni magacin grahovske opštine.
9. decembar — PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio proglas narodu Crne Gore, Boke i Sandžaka pozivajući ga da se ujedini u borbi protiv okupatora i njegovih slugu.
- GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Stabu Nikšićkog NOP odreda da rušenjem puteva onemogući kretanje neprijateljskih kamiona u pravcu Savnika i Nikšića; da drži zasede i straže od Nikšića ka Grahovu i ka Podgoriei (sada: Titograd); da hitno prebaci saniletsko ljudstvo i materijal, kao i hranu, u bolnicu na Zabljaku.
- GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku dao Lovčenskom NOP odredu uputstvo kako treba narodu objašnjavati neuspeh napada na Pljevlja i naredio mu da izvrši mobilizaciju ljudstva za rušenje komunikacija na svome sektoru.
10. decembar — U Sahovićima (sada: Tomaševo. kod Bijelog Polja), na inicijativu MK KPJ za Bijelo Polje, formiran 1. udarni bataljon na teritoriji sreza bjelopoljskog.
- Održan plenum OK KPJ za Cetinje: prenesene su odluke sa pokrajinskog partijskog savetovanja od 7. decembra; razmatrana je politička situacija na terenu OK posle neuspelog napada na Pljevlja.
11. decembar — Delovi Grahovskog bataljona Nikšićkog NOP odreda sa položaja Veli vrh odbili napad bataljona italijanske divizije »Mesina« iz Risna, koji je pokušao da deblokira posadu Crkvica.
- Održano partijsko savetovanje za područje MK KPJ za Nikšić: prisutni su upoznati sa odlukama pokrajinskog partijskog savetovanja od 7. decembra; razmatrana je i politička situacija na terenu MK posle neuspelog napada na Pljevlja.
12. decembar — PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak dao direktivu Oblasnom komitetu KPJ za Sandžak, okružnim i mesnim komitetima i biroima ćelija KPJ. U njoj se ukazuje na opasnost razornog rada pete kolone, koja teži da kroz razne oblike »onemogućiti jedinstvo i solidarnost naroda u borbi protiv mrskog okupatora«; zatim se nalaže svim partijskim organizacijama da povedu najenergičniju borbu protiv pete kolone, kao i da politički intenzivnije rade u narodu.

13. decembar — Održano partijsko savetovanje za područje MK KPJ Kolašin; preneti partijska linija izložena na pokrajinskom partijskom savetovanju; diskutovano o političkoj situaciji i o pojačanom radu pete kolone u srezu; doneli zaključci u vezi sa daljim radom.
14. decembar — Održano partijsko savetovanje za područje MK KPJ Šavnik: razmatrana politička situacija posle neuspešnog napada na Pljevlja.
Delovi italijanske divizije »Mesina«, nadirući od Risna, uspele da potisnu delove Orjenskog i Grahovskog bataljona Nikšićkog NOP odreda i deblokiraju garnizon Crkvice.
15. decembar — Na zboru u s. Vračenovićima (kod Nikšića). izabran Vučedolski opštinski NO Odbor. U s. Gostilju (kod Titograda) izašao prvi broj lista »Omladinski pokret«, organa Crnogorske narodne omladine. Izlazio do kraja rata.
- Decembar s. — PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio direktivu partijskim komitetima i biroima ćelija: da izvrše evakuaciju stanovništva, hrane i pokretne imovine iz zone koja se nalazi pod neposrednim udarom okupatorske vojske.
U vezi sa pojačanom aktivnošću pete kolone, Pokrajinski odbor Crnogorske narodne omladine uputio direktivno pismo svim okružnim, sreskim i opštinskim odborima CNO: poziva CNO da na sastancima, zborovima i konferencijama otvoreno i energično istupa protiv rada pete kolone i njenog pokušaja da razbije jedinstvo naroda i omladine.
- Decembar d. p. — OK KPJ za Cetinje uputio proglas albanskim vojnicima u italijanskoj službi i šiptarskom stanovništvu sreza barskog: poziva ih da otkazuju poslušnost fašistima i da pomažu partizanima u borbi za slobodu i bratstvo crnogorskog i albanskog naroda.
Na području vražegrmske opštine formiran Vražegrmski partizanski bataljon.
— Na području sreza barskog, odlukom Štaba Lovčenskog NOP odreda, formiran Primorsko-ermnički partizanski bataljon Lovčenskog NOP odreda.
16. decembar — Na komunikaciji Herceg-Novi — Crkvice, delovi Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda vodili borbu protiv jačih italijanskih snaga, koje su iz I-Herceg-Novog pokušale da se probiju u Crkvice. U toj borbi je poginulo 15 a ranjeno oko 30 italijanskih vojnika.
• Jedan bataljon italijanskih alpinaca pošao iz Herceg-Novog preko Kamenog i Ubaljske pl. da napadne s leđa partizanske snage koje su opedale Crkvice. Posle kratke borbe naterala ga je na povlačenje. Neprijatelj je imao 15 mrtvih (između ostalih, poginuo 1 komandant bataljona) i 30 ranjenih. Partizanske snage nisu imale gubitaka.
- 16 17. decembar — Na mestu zvanom Grab bataljon »13. juli« Lovčenskog NOP odreda porušio put Cetinje — Budva i pokidao tt veze.
17. decembar — Kod mesta Jezerca (na komunikaciji Kolašin — Mateševo) delovi Kolašinsko-rečinskog bataljona Komskog NOP odreda napali na italijansku kolonu od 5 kamiona, ubili 22 italijanska vojnika i 2 olicira i zarobili 5 vojnika, zaplenili 3 p. mitraljeza. 22 puške i 2 minobacača i uništili svih 5 kamiona. Partizani su imali 2 ranjena.
18. decembar — Štab Crnogorskog NOP odreda za operacije u Sandžaku uputio narodu Rudog i okoline proglas sa pozivom na jedinstvo Srba i muslimana u borbi za slobodu.
19. decembar — PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio Okružnom komitetu KPJ za Podgoricu 220 letaka na italijanskom jeziku da ih rasturi među italijanske vojnike.
— Na sektoru Lopate — Raškovo guvno delovi Komskog NOP odreda porušili put Lijeva Rijeka — s. Mateševo i pokidali tt veze.
20. decembar — Povodom pojačane aktivnosti vođa četničkog pokreta na području srezova andrijevičkog, beranskog i kolašinskog i formiranja četničkih »nacionalnih odbora« i narodne vojske«. Okružni komitet KPJ za Berane uputio proglas narodu: poziva ga da u narodnooslobodilačkim partizanskim četama, pod vodstvom KPJ, nastavi bespoštednu borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika, rušilača narodnog jedinstva.
— PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio pismo Okružnom komitetu KPJ za Podgoricu: obaveštava ga o rešenju da se formira Gornioliešanski bataljon i o potrebi da se pojača politički rad u Lješaškoj nahiji.

- Kod s. Pajkova Vira (blizu Kolašina) Donjomoračka partizanska četa Komskog NOP odreda napala italijansku jedinicu i, posle tročasovne borbe, ubila 6 i ranila 10 italijanskih vojnika. Partizani su imali 3 ranjena.
- 21. decembar — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku uputio saučešće porodicama partizana poginulih prilikom napada na Pljevlja.
- 22. decembar — OK KPJ za Nikšić uputio proglas narodu sreza nikšićkog, šavničkog i Boke pozivajući ga na jedinstvenu i pojačanu borbu protiv okupatora i narodnih izdajnika. U Banjanima, na inicijativu MK KPJ za Grahovo, formiran opštinski NO odbor.
- Stab Lovčenskog NOP odreda uputio pismo Stabu Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda: javlja da će spretiti pokušaje okupatora da prodre preko Cuca i da će preduzeti akcije za uništenje petokolonaša na svom području.
- Kod manastira u s. D. Moraći, zbog pogoršanja vojno-političke situacije u srezu kolašinskom, otpočelo dvodnevno partijsko i vojno savetovanje MK KPJ za Kolašin i Štaba Komskog NOP odreda.
- 23. decembar — GŠ za Crnu Goru i Boku naredio Nikšićkom NOP odredu da pregovara sa italijanskim okupatorom o razmeni zarobljenika; da zaštiti srpski i muslimanski živalj od okupatora, ustaša i ustaški nastrojenih muslimana; da partizanskim jedinicama na sektoru Bileća, Gackog i Foče pruži pomoć u borbi protiv okupatora i četnika.
- 25. decembar — Kod Zirovnice se italijanska kolona iz Nikšića, jačine 300 vojnika, sukobila sa snagama Lukovskog bataljona i delovima Župskog bataljona i Rubeške čete Nikšićkog NOP odreda. Nešto kasnije koloni je pristiglo pojačanje u jačini jednog bataljona (800 vojnika sa 7 tenkova). Jedinice Lukovskog partizanskog bataljona su prešle u protivnapad i odbacile neprijatelja, koji se zatim, pod zaštitom tenkova i mraka, povukao za Nikšić, pretrpevši znatne gubitke. Lukovski bataljon je imao samo 3 ranjena. 1
- Grupa partizana Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda ubacila bombe u kasarnu na Igalu. Tom prilikom su poginula dva italijanska vojnika i nekoliko njih je ranjeno. Kao odmazdu za ovu akciju italijanski okupator je ubio 6 lica i zapalio nekoliko kuća.
- 26. decembar — PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio pismo Okružnom komitetu za Cetinje tražeći od njega da pruži pomoć Skadarskom komitetu KP Albanije.
- 26/27. decembar — Italijanske snage sa pravca Risna uspelo da prodru u Grahovo i da se spoje sa tamošnjim garnizonom.
- 27. decembar — Jedinice Nikšićkog NOP odreda, posle skoro mesec dana teških borbi na sektoru Grahovo — Crkvice, ušle u Grahovo i pohvatale i razoružale mesne čelnike. Italijanski garnizon (jedinica iz divizije -Mesina«), uz prihvat snaga iz Boke Kotorske, pod borbom je odstupio u pravcu Risna i Crkvice.
- 28. decembar — Partijska organizacija uspela da iz okupiranog Nikšića izvuče štampariju bivše »Slobodne misli« i prebaci je na slobodnu teritoriju s. G. Polje. Od tada su u ovoj štampariji, pod rukovodstvom Pokrajinskog komiteta KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak, štampani »Narodna borba«. Saopštenje«, 'Omladinski pokret«, razne brošure i propagandni materijal.
- 28/20. decembar — Partizani Kosovoluškog i Komansko-zagaračkog bataljona NOP odreda »Bijeli Pavle«, pod neprijateljskom vatrom, na nekoliko mesta razrušili put Podgorica (sada: Titograd) — Danilovgrad.
- 29. decembar — U planini Sozini, između Bara i Crmnice, italijanski vojnici predvođeni špijunima, opkolili jednu kolibu u kojoj je bila grupa partizana sa područja Bara (9 partizana) i pobili celu grupu.
- 30. decembar — GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Štabu Nikšićkog NOP odreda da Zupopivski bataljon mobilise za napad na Gacko a da Grahovski bataljon, ukoliko je Grahovo oslobođeno, deo svojih snaga prebaci prema Bileći i Gacku, a deo prema Nikšiću radi blokade i razoružanja italijanskih vojnika u tom gradu.
- Decembar k. — Izabran Opštinski NO odbor prečanske opštine (kod Pljevalja).
- Decembar — Na osnovu pisma sekretara CK SKOJ-a Ive Lole Ribara. PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio svim OK i MK instrukciju zri rad među omladinom.

- OK KPJ za Podgoricu uputio proglas radnicima, seljacima i građanima okruga podgoričkog pozivajući ih da zbiju redove oko KPJ u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika.

HRVATSKA

2. decembar — Italijanske snage iz Karlovca otpočele dotada najveći napad na oslobođenu teritoriju Korduna. Partizanske jedinice su se povlačile do s. Grabovca, gde su sutradan uspele da zaustave italijanske jedinice i potisnu ih prema Karlovcu i Vojniću. Za vreme tog napada neprijatelj je palio sela. naročito na putu od Vojnića ka oslobođenoj teritoriji.
- Partizanski vod iz Dabra (kod Otočca) ubio iz zasede 2 italijanska oficira. Za odmazdu, jake italijanske snage napale Dabar i u okolnim selima popalile oko 80 kuća, ubile 11 ljudi i pohapsile veći broj meštana.
- 2 3. decembar — Borci 4. bataljona komande NOP odreda Korduna i Banije napali ? st. Skakavac (kod Karlovca). Poginulo 7 italijanskih vojnika.
- 4 decembar — Na ? st. Đačuga (kod Petrinje) 1. čela 6. bataljona komande NOP odreda Korduna i Banije napala i razoružala 11 domobrana i uništila stanične uređaje.
- U s. Latinu (kod Ogulina) borci 1. partizanskog bataljona Marko Trbović napali italijansku stražu, te ubili 2 i ranili 3 vojnika.
- Dccembar p. — Štab na teritoriju Hrvatskog primorja i Gorskog kotara preimenovan u Stab NOP odreda za Hrvatsko primorje i Gorski kotar; 1. bataljon (drežnički) dobio naziv »Marko Trbović« a 2. bataljon (Gorskokotarsko-primorski) dobio naziv »Matija Gubec«.
- Po naređenju GŠ NOP odroda 741 Hrvatsku reorganizovana Komanda NOP odreda Korduna i Banije i formirani Kordunaški i Banijski NOP odred.
  - Formiran Inicijativni okružni odbor AFZ-a za Liku.
0. decembar — CK KPH izdao okružnicu br. 4 svim partijskim organizacijama, komitetima i jedinicama: o stvaranju NOF-a, o karakteru, funkcijama i zadacima NO odbora i o zadacima AFZ-a.
8. decembar — U Pisarovini jedinice Kordunaškog NOP odreda razoružale žandarmerijsku posadu.
9. decembar — Između s. Sinca i s. Ličkog Lešća (kod Otočca) borci NOP odreda Škare minirali prugu i srušili voz u provaliju, a saobraćaj onemogućili za 3—4 dana.
10. decembra — U Komiži (na o. Visu), pod rukovodstvom MK KPH održane demonstracije žena protiv fašizma, za veće plate, hieb itd.
- Bataljoni »Marko Orešković« i »Ognjen Priča« napali ustaše u Plitvicama (u Lici), kojima su stigli u pomoć delovi italijanskog konjičkog puka Donova. U borbi koja je trajala do noći neprijatelj je imao 19 poginulih.
- Obrazovan je Inicijativni odbor AFZ-a za Kordun.
11. decembar — Italijanski vojnici iznenada napali partizanski logor u s. Liću (kod Delnica), te zaplenili gotovo čitav kancelarijski materijal i pribor za propagandu Primorsko-gorskog NOP odreda.
12. decembar — Kod ? st. Sinac (blizu Otočca) partizani oštetili prugu Zagreb — Split i izbacili iz šina lokomotivu sa tenderom.
- U s. Pijavičini održana partijska konferencija za Pelješac na kojoj je doneta odluka da se formira Pelješačka četa.
- Na o. Braću formirana prva partizanska grupa.
- U s. Lisičinama (kod Podrav. Slatine) ustaše spalile nekoliko kuća i uhapsile više seljaka.
- Kod s. Reškovaca (blizu Bjelovara) Bjelovarska partizanska grupa sukobila se sa oko 80 žandarma i nanela im gubitke od 3 mrtva.
- 12 13. decembar — Na putu Ogulin — Drežnica delovi 1. bataljona Marko Trbović napadom iz zasede razbili »ogulinske dobrovoljce«¹. Poginulo 10 vojnika i ranjeno 30 vojnika i 1 oficir.

¹ Vjerovno se odnosi na Četnike, koji SII st tada pojavili li tom kraju

1941.	decembar	CRNA	GORA	decembar 1941.
				— Između Obljaja i Gline partizani porušili 13 kamenih i drvenih mostova i prekopali put na više mesta.
13. dceembar				— Us. Zbijegu, u GS NOP odreda Hrvatske, održano prvo savetovanje predstavnika partizanskih komandi Like, Korduna, Banije, Gorskog kotara i Hrvatskog primorja. Odlučeno je da se formiraju tri udarna bataljona (dva u Lici, jedan u Kordunu) i razrađen je plan zajedničkog dejstva u cilju stvaranja veće slobodne teritorije. — Borci NOP odreda "Matija Gubec« razoružali domobransku stražu na ž. st. Poljana (kod Pakraca) i srušili betonski most 3 km ist. od tog sela.
14. dceembar				— U Ostrožinu formirani opštinski NO odbori Kirin i Sjeničak i SNO odbor Kirin — Sjeničak (kod Karlovca). Borci Papučko-krndijskog NOP odreda razoružali domobransku stražu na mostu kod s. Orljavea. — Na Pelješcu formirana partizanska grupa. Pod pritiskom partizana, ustaše i žandarmi se povukli iz Plitvica (Lika).
Decembar s.				— MK KPH za Knin doneo odluku o formiranju Kninskog NOP odreda i odredio ljudstvo koje će ući u sastav ovog odreda
Decembar d. p.				— PK KPH za Dalmaciju imenovao Stib za NOP odrede u Dalmaciji (nazvan i Štabom za Dalmaciju), sa zadatkom da objedinjava dejstva svih partizanskih jedinica u Dalmaciji.
16. decembar				— Između Lipovače i Grabovca (kod Slunja) NOP odredi Kršija« i Koranski Lug' i jedna desetina NOP odreda »Ljeskovac« napali ustaše i žandarme i naneli im velike gubitke. — U blizini Vojnića borci Kordunaškog NOP odreda razoružali 15 domobrana. — Ustaše spalile s. Lapovac kod Slunja.
17. decembar				— Us. Brezama (kod Novog) jedna četa 1. partizanskog bataljona »Marko Trbovlč« napala italijansku posadu i nanela joj gubitke. — U s. Ćorcima (kod s. Vrhovina) italijanska vojska zapalila 20 kuća,
15. decembar				— U s. Vodoteču formiran SNO odbor Brinje.
19. decembar				— Formiran SNO odbor za srez Slunj. — U Bjelovaru ustaški pokretni preki sud osudio na streljanje oko 90 ljudi.
20. decembar				— Na ž. st. Vojnić delovi 4. bataljona NOP odreda Korduna i Banije razoružali posadu od 60 domobrana. — MK KPH za Zagreb izdao proglas u kome upozorava na opasnost od gladi u nastupajućoj zimi i poziva narod da okupati ra ne pomaže životnim namirnicama, već da stupa u NOP odrede. — Us. Komogovini (kod Kostajnice) partizani iz zasede najjali žandarme i naneli im gubitke.
21. decembar				— Na ž. st. Utinja (kod Karlovca) jedinice Kordunaškog NOP odreda razoružale domobransku posadu. — Partizani 2. bataljona Matija Gubec« minirali prugu Ogulin — Sušak (između Fužina i Lokve), izbacili voz iz šina 1 uništili lokomotivu. — Kod Fužina (Gorski kotar), italijanski vojnici dolazeći iz s. Liča, napali i opkolili partizane, ali su se ovi probili iz obruča i ubili 7 italijanskih vojnika. — Us. Panju (kod Sinja) borci Sinjskog NOP odreda i Grahovsko-ždralovačke čete 1. krajiškog NOP odreda napali i razoružali domobransku posadu. Zarobljeno je 15 domobrana a dva žandarma su poginula. — Us. Grdevici (kod Pakraca) formiran seoski NO odbor.
22. novembar				— U Splitskom polju ponovo formiran Splitski NOP odred (nazivan i grupom).

23. decembar — Na Lonjskom železničkom mostu kod s. Prečeca (blizu Zagreba) Čazmanska i Garešnička partizanska grupa (nazivano i odredom Sloga) razoružale stražu.
- Kod s. Rogulja i s. Bučja (srez Pakrac) delovi Psunjskog i Papučko-krndijskog NOP odreda vodili tešku borbu sa ustašama i naneli im gubitke.
- U Kljajićevoj ulici u Zagrebu, u borbi protiv ustaša prilikom hapšenja, poginuo član KPH i jedan od organizatora udarnih grupa Janko Gredelj, narodni heroj.
24. decembar — Kod s. Brusnika (na pl. Psunju), po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku, formiran Slavonski partizanski bataljon.
- Domobranska posada iz s. Vojišnice (kod Vojnića), posle trodnevne opsade u školi, predala se jedinicama 1. kordunaškog partizanskog bataljona. Zarobljeno 38 domobrana sa oružjem.
25. decembar — U Perušiću (Lika) borci bataljona «Ognjen Priča» napali ustašku posadu i naneli joj gubitke.
- U s. Krbavici (kod Korenice), od 4 grupe boraca sa područja Šibenika i Zadra, formirana Dalmatinska partizanska četa (3. četa bataljona »Marko Orešković«).
- U Zagrebu, posle strahovitog mučenja ustaše ubile Rajku Baković, narodnog heroja.
- 26/27. decembar — U s. Gvozdanskom (kod Dvora na Uni) borci Banijskog NOP odreda napali vod ustaša i primorali ga da se. uz gubitke od 4 poginula i 2 ranjena, povuče u s. Bešlinac.
28. decembar — Održana konferencija delegata opštinskih NO odbora na kojoj je Izabran SNO odbor Veljun.
29. decembar — U s. Bjelom Polju (kod Korenice) Dalmatinska partizanska četa napala grupu italijanskih vojnika, a sutradan i četvu koja je došla u izvidanje, i nanela im gubitke od 4 mrtva, 7 ranjenih i 36 zarobljenih.
30. decembar — Jedinice Ličke grupe NOP odreda blokirale Korenicu (koju će italijanski vojnici deblokirati tek krajem marta 1942. godine).
- Borci Banijskog NOP odreda odbili napad dve čete ustaša koje su iz Dvora na Uni nastupale ka s. Bešlincu.
- Decembar k. — Po naređenju Štaba grupe NOP odreda za Liku, od boraca iz sreza Udbina formiran bataljon »Krbava«.
- Po naređenju Štaba grupe NOP odreda za Liku, od boraca iz sreza Gračac formiran Gračački bataljon (kasniji naziv: bataljon »Gavrilo Princip«).
- U s. Komogovinu (kod Kostajnice) upale ustaško-domobranske snage: zapalile selo i na zverski način pobile 118 ljudi, među kojima veći broj žena i dece.
- Na Kršu iznad Vukovačkog mlina (kod Slav. Požege) partizani iz zasede napali ustašku kolonu, ubili 14 i zarobili 3 ustaše.
- Decembar — Po naređenju Štaba grupe NOP odreda za Liku formiran Otočaćki partizanski bataljon.
- U Jasenovačkom logoru ubijen član OK KPH za Karlovac Marijan Cavlc Grga, narodni heroj.
- U Istri, na teritoriji sreza Pula, formiran ilegalni MNO odbor Medulln.
- Održan sastanak MK KPH za Omiš na kome je raspravljano o uslovima za formiranje Mosorskog NOP odreda i određeno koji će članovi Partije ući u odred a koji će ostati na terenu.
- U selima Tuku, Vrelu, Obljajcu i Pjevcima (Slunja) formirani seoski NO odbori.
- Održana prva sreska partijska konferencija KPH za srez Petrinju, na kojoj je izabran SK.

MAKEDONIJA

- S. decembar — U Prilepu učenici gimnazije organizovali trodnevni štrajk zbog isključenja pet skojevaca iz škole. Postavljen je zahtev: da se anulira odluka o isključenju; da se ukinu školarina i nošenje uniformi; da se rasformiraju omladinske fašističke organizacije u školi.

25. decembar — U vezi sa odlukom PK KPJ za Makedoniju, rasformiran Prilepski NOP odred, a borci upućeni na partijsko-vojni rad u Prilepu, Bitolju, Skoplju i Kavadarcima.
- Dccembar* — Skopski vojni preki suci bugarske 5. armije izrekao u Skoplju i Bitolju 3 smrtne i 20 vremenskih kazni do 12 godina strogog zatvora uhapšenim pripadnicima NOP-a
- Sekretar PK KPJ za Makedoniju Bane Andreev otišao u Sofiju, gde je od CK BRP(k) primio instrukcije za rad.

SLOVENIJA

2. decembar — Pred specijalnim italijanskim sudom u Trstu, otpočeo veliki proces protiv 60 Slovenaca optuženih zbog neprijateljske aktivnosti protiv režima, Proces je završen 14. decembra.
4. decembar — Na Vodnikovoj cesti u Ljubljani organi VOS-a ubili agenta Gestapoa.
- 4/5. decembar — Kod ž. st. Preserje (kod Ljubljane) Samotorska partizanska četa minirala železnički most preko Ljubljanice. Kao odmazdu italijanske vlasti osudile na smrt 28 a na doživotnu robiju 12 Slovenaca.
- Decembar p. — Na sastanku u Bukovščici, partijski komitet za rejon Skofja Loka odlučio da otpočne mobilizaciju ljudstva.
- !/. decembar — Posle borbi protiv nemačkih policijskih snaga, na području Selške doline. Cankarev partizanski bataljon se probio u rejon Mladog vrha (kod Skofje Loke).
- U Ljubljani italijanska policija ubila političko? komesara Belokranjske partizanske čete Jožu Mihelčiča, narodnog heroja.
10. decembar — Na Stefanji gori (kod Cerklja) formirana Kokrška partizanska četa.
12. decembar — Na obroncima Mladog vrha (kod Skofje Loke) Cankarev partizanski bataljon uništio nemačku patrolu iz sastava 181. rezervnog policijskog bataljona jačine 52 vojnika.
- U Mariboru, u borbi protiv nemačke policije, poginuo sekretar PK KP Slovenije za Štajersku Rado Iršič, narodni heroj.
15. decembar — Na Kremenjeku, u Dolenjskoj, formiran 2. štajerski partizanski bataljon.
- U Općinama (kod Trsta) italijanska fašistička policija streljala glavnog urednika ilegalnog lista Julijske krajine Istra« Josipa Pina Tomažiča, narodnog heroja
16. decembar — Delovi Gordijskog partizanskog bataljona razoružali žandarme u žand. st. Dovje.
22. decembar — Četa Cankarevog partizanskog bataljona uništila B mostova na Son između s. Poljane i s. Žiri.
- U kamenolomu 'l'omišelj (kod Ljubljane) streljani Ljubomir Sercer, narodni heroj, i 5 boraca Krimskog partizanskog bataljona.
24. decembar — U borbi kod s. Liberge (blizu Lilije) 2. štajerski partizanski bataljon naneo nemačkom okupatoru velike gubitke.
25. decembar — U borbi kod s. Poljana i s. Crnog Vrha (kod Skofje Loke) jedinice Cankarevog partizanskog bataljona uništile nekoliko oklopnih automobila i rianele veće gubitke nemačkim jedinicama.
26. decembar — Kod s. Primskova (blizu Litije) 2. štajerski partizanski bataljon vodio tešku borbu sa mobilnom grupom iz sastava 14. karabinijerskog bataljona Milano«.
27. decembar — Na području roka Poljanske i Selške Sore otpočeo napad sedam nemačkih bataljona na Cankarev partizanski bataljon. Posle teških borbi kod Crnog, Valterskog i Bukovog vrha, bataljon se krajem decembra probio u s. Dražgoše (na pl. Jelovici).
- U Mariboru nemačka policija streljala ilegalnog partijskog radnika na terenu Maribora i G. Radgone Jožefa Kerenciča, narodnog heroja
- Decembar k.* — Na inicijativu partijske organizacije u s. Senčuru (kod Kranja). formirana Kokrška partizanska četa.

SRBIJA

- I. decembar — Između ž. stanica Leskovac i Pečenjevci Babički NOP odred porušio prugu, usled čega je nemački transportni voz iskočio iz šina.
— U Arilje ušli delovi nemačke 113. pešadijske divizije i 3. dobrovoljački odred.
— Izašao prvi broj lista »Istina«, organa Jedinstvenog NO fronta u Sremu.'
3. decembar — Delovi nemačke 717. pešadijske divizije i dobrovoljačkih i četničkih odreda Niške grupe otpočeli napad iz Leskovca ka Lebanu, protiv Jablaničkog i Kukavičkog NOP odreda. U borbi, vodenoj do noći, neprijatelj je prisiljen da se, u neredu, povuče za Leskovac, pretrpevši gubitke od 30 mrtvih i 17 zarobljenih. Naši gubici: ti mrtvih Zaplenjeno: 2 mitraljeza, desetina hiljada metaka i drugo oružje i oprema.
- 3/4. decembar — U s. Latvici (kod Arilja) Ariljska četa Uzičkog NOP odreda napala četnike i oslobodila nekoliko partizana koje su četnici zarobili i osudili na smrt.
4. decembar — Delovi nemačke 113. pešadijske divizije, posle kraće borbe protiv delova Uzičkog i Čačanskog NOP odreda, zauzeli Ivanjicu.
— Delovi Uzičkog NOP odreda i sandžačke partizanske jedinice zauzeli Novu Varoš.
— U s. Grkinjama (kod Niša) delovi Nišavskog (Svrljiškog) NOP odreda napali četnike Koste Pećanca i zarobili 14 njili.
— U sastavu Jablaničkog NOP odreda formirane tri čete (Jablanička, Pustorečka i Gornjojablanička).
- 4/5. decembar — Na putu Leskovac — Vučje delovi Jablaničkog i Kukavičkog NOP odreda srušili dva betonska mosta na reci Veternici i na putu Leskovac — Miroševce zapalili orveni most.
5. decembar — Toplički i Rasinski NOP odred napali četnike Koste Pećanca u Blacu i naneli im gubitke od 40 mrtvih, 20 ranjenih i lio zarobljenih. Tom prilikom su oslobodili desetak partizana zarobljenih 29. novembra kod s. Zdravinja (blizu Prokuplja). Zaplenili su 100 pušaka, 2 p. mitraljeza i 1 mitraljez. Partizani su imali 4 poginula i (i ranjenih.
— U s. Lapotincu (kod Leskovca) održan zbor na kome je jrrisustvovalo nekoliko hiljada ljudi iz Puste reke. Na zboru su govorili partijski rukovodioci Jablaničkog INUP odreda i članovi OK KPJ za leskovački okrug.
— Između ž. stanice Kočane i Pukovac (na pruzi Niš — Leskovac) delovi Topličkog NOP odreda oštetili prugu.
— U s. Kaluđerske Bare (na pl. Tari) formiran Računski bataljon Uzičkog NOP odreda.
- Decembar p. — U s. Pećincima (kod Rume) održano okružno partijsko savetovanje KPJ za Srem na kome su, pored ostalog, donete odluke o daljem radu partijske organizacije, proširenju okružnog rukovodstva SKOJ-a, formiranju GS NOP odreda za Srem i reorganizaciji postojećih NOP odreda, kao i o stvaranju okružnog rukovodstva i sresklh i mesnih odbora NO fonda.
— U s. Vitimirici (kod Peći) održan sastanak Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju na kome je odlučeno da se na Kosovo uputi jedan delegat koji bi radio na stvaranju novih partijskih organizacija i na razvijanju NOP-a.
— Na Mokroj planini, u borbi protiv albanskih fašista, poginulo 11 partizana Iz Metohijskog NOP odreda, koji je imao zadatak da izvidi mogućnost prebacivanja ljudstva iz Metohije u Crnu Goru; spasao se samo 1 partizan.
— Između Beograda i aerodroma u Zemunu zemunski diverzanti pokidali tt Unije.
— U s. Bojniku, s. Kamenici i s Crkvici (kod Lebana) formiram MNO odbori.
— U s. G. Konjuvcu (kod Leskovca) formiran MNO odbor.
— U s. Krnjači (kod Pljevalja) izabran MNO odbor.
7. decembar — Kopaonički NOP odred napustio Novi Pazar, u koji su ušli delovi nemačke 113 pešadijske divizije.

' Po drugom podatku on je izašao 12. decembra.

1941. decembar CRNA GORA decembar 1941.
- U Novoj Varoši, na zboru građana, izabran Gradski NO odbor
  - 8/9. decembar — Delovi Topličkog NOP odreda upali u bolnicu u Prokuplju i uzeli potreban sanitetski materijal, a zatim demolirali postrojenja na ž. slanici,
  - 9. decembar — U Nišu specijalna policija uhapsila veći broj aktivista
  - 10. decembar — Kod ž. st. Pukovac (na pruzi Niš — Leskovac) delovi Topličkog NOP odreda oštetili žflezničku prugu na nekoliko mesta.
  - 11. decembar — U Čačku nemačke vlasti obesile sekretara OK KPJ za Čačak i političkog komesara Čačanskog NOP odreda Ratka Mitrovića, narodnog heroja.
  - U selima Zaplanja Bobički NOP odred u sedmodnevnoj akciji razoružao 160 četnika Koste Pećanca i zaplenio 160 pušaka i 4 p. mitraljeza.
  - 12. decembar — Na Pasjači održana partijska konferencija predstavnika partijskih organizacija iz Toplice i iz Topličkog NOP odreda. Dtskutovano o dotadašnjem i o budućem radu.
  - 12/13. decembar — U s. Dobrač (kod Arilja) delovi Užičkog i Kragujevačkog NOP odreda napali četnike, ubili 12 četnika i zarobili jednog vojvodu.
  - 13. decembar — Završena okupatorsko-kvislinška ofanziva. Nemačke snage, koje su uzele učešća u toj ofanzivi preduzele su čišćenje-/ ostataka okruženih NOP odreda na prostoriji Kraljevo — Kragujevac — pl. Rudnik — Valjevo — Ljubovija — Užice (sada: Titovo Užice) — Čačak.
  - Kod s. Krente (blizu Knjaževca) oko 80 nemačkih vojnika i 300 četnika Koste Pećanca napali Knjaževačko-boljevački NOP odred. U borbi poginulo 10 partizana među kojima i Milonko Hadžić. narodni heroj, a ostatak se po grupama probio.
  - 14. decembar — U s. Bublici (kod Prokuplja). na zboru građana, izabran MNO odbor.
  - 15. decembar — Požarevački NOP odred zauzeo Rabrovo i razoružao 35 nedičevaca.
  - Decembar p. p. — U Prizrenu, u prisustvu člana Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju, održano nekoliko mesnih partijskih sastanaka i jedno širi sreško partijsko savetovanje. Pošto je analiziran rad partijske organizacije, postavljeni su novi zadaci i formirani su novi SK i MK KPJ za Prizren.
  - Nišavski (Svrljiški) NOP odred podelio se na dve čete: Svrljišku (sa osloncem na Svrljiške planine) i Nišavsku (upućeni u Zaplanje).
  - U s. Zaostrom (kod Pljevalja) izabran MNO odbor
  - Decembar s. — U severnom Banatu politički sekretar PK KP.T za Vojvodinu formirao OK SKOJ-a za severni Banat.
  - U sporazumu sa četničkim komandantom, jedna četa Topličkog NOP odreda ilegalno ušla u Prokuplje gde je ostala do dolaska bugarskih okupatorskih vojnika, 9. januara 1942. godine.
  - 16. decembar — Na Proslupu (kod Pecke) izvršena reorganizacija Podrinjskos NOP odreda: formirana dva bataljona (Pocerski i Mačvanski — svaki po tri čete). Doneta odluka da se ovaj odred uputi u Mačvu. što je i učinjeno.
  - U s. Lještanskom (kod Bajine Bašte) rukovodstvo Račanskog bataljona Užičkog NOP odreda raspustilo ovaj bataljon i time omogućilo neprijatelju da pojedinačno razoružava borbe.
  - 17. decembar — Oko 700 nemačkih vojnika i 3000—4000 četnika Koste Pećanca i žandarma preduzeli koncentričan napad ka Lebanu. odbacili Jablanički NOP odred i ušli u Lebane
  - U Beogradu policija umorila člana PK KPJ za Srbiju i kandidata za člana CK KPJ Miloša Matijevića Mršu. narodnog heroja
  - U Prištini, u prisustvu člana Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju, održana sreska partijska konferencija na kojoj je formiran SK KPJ za Prištinu i počelo oformljavanje partijskih organizacija u gradu i okolnim selima

18. decembar — Po odluci kvistlinške vlade okupirane Srbije. obrazovan banatski okrug koji se do tada nalazio u sastavu dunavske banovine.
Požarevački NOP odred ponovo zauzeo mesto Golubac. gde je razoružao 40 ljotićevaca.
19. decembar — Požarevački NOP odred ponovo zauzeo V Gradište, koje su branili dobrovoljci i četnici.
— Delovi Nišavskog (Svrljiškog) NOP odreda na nekoliko mesta oštetili prugu Bela Palanka — Ciflik.
— U s. Belegišu (kod Stare Pazove) formirana partizanska desetina.
— U logoru na Banjici streljan član PK KPJ za Vojvodinu Mihalj Servo Mihailo, narodni heroj.
20. decembar — U Brezovicama (kod Krupnja) Valjevski NOP odred, u borbi protiv nemačkih vojnika i nedičevaca ubio 22 i ranio 12 neprijateljskih vojnika.
— Obavešteni o zemunici u s. Dobroj Vodi (kod Vranja) gde su se sklonili borci Vranjskog NOP odreda, bugarski vojnici su ih opkolili i posle žestoke borbe većim delom uništili. U borbi je, pored ostalih, poginuo organizator ustanka u vranjskom kraju Sima Pogačarević, narodni heroj.
— Na r. Toplici kod postaje Podina (na pruzi Niš — Prokuplje) delovi Topličkog NOP odreda srušili gvozdeni most.
21. decembar — Između Zemuna i s. Batajnice mesne desetine i diverzantske grupe posekle 36 tt stubova.
22. decembar — Srpsko-sandžački, Čačanski i Beogradski partizanski bataljon izvršili neuspeo napad na neprijatelja u Sjenici i pretrpeli gubitke od preko 100 mrtvih, ranjenih i nestalih boraca.
24. decembar — Nemačka Vrhovna komanda ponudila bugarskom Ministarstvu rata da bugarska armija okupira deo teritorije Srbije. (To je odmah prihvaćeno.)
— U Novoj Varoši od Zlatarske i Mileševske čete formiran Novovaroški (Zlatarsko-mileševski) partizanski bataljon.
— U Pančevu, u borbi protiv gestapovaca, poginuo član Biroa PK KPJ za Vojvodinu i sekretar OK KPJ /a južni Banat Stevan Jovanović Stevica, narodni heroj.
— Između Zemuna i s. Batajnice mesne desetine i diverzantske grupe posekle 40 tt stubova.
25. decembar — U Pančevu nemačka policija izvršila masovno hapšenje rodoljuba i simpatizera NOP-a. Oko 50 lica oterano je odmah u logore.
- Decembar k. — Svrljiška četa Nišavskog (Svrljiškog) NOP odreda u borbi kod Gramade zarobila 55 nedičevaca — većinom oficira i podoficira.
— Održan sastanak Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju na kome je pripreman izveštaj za CK KPJ o stanju u Albaniji.
— U s. Gaglincu (kod Lebane) četnici Koste Pećanca napali Jablanički NOP odred, Odred je razbio četnike, koji su pobjegli za Lebane.
— U Pančevu politički sekretar PK KPJ za Vojvodinu Žarko Zrenjanin Uča formirao novi OK KPJ za južni Banat.
— U sastavu Topličkog NOP odreda formirana i četvrta četa — Vidojevačka.
— Izašao prvi broj lista »Udarnik«, organ OK KPJ za Srem
- Decembar — Iz Bugarske stigle nove jedinice da pojačaju osiguranje železničkih pruga Niš — Sofija i Niš — Leskovac — Skoplje. One su se razmestile ovako: 2. streljački puk: Niš (1. bataljon i 1. baterija), Leskovac (2. bataljon), Bela Palanka (3. bataljon); 1. bataljon 9. etapnog puka: Piroto, Bela Palanka. Sv. Petka. Niška Banja; bataljon fi. etapnog puka: Belotinee. Doljevac Pečenievci Grdelica (ti svim tim mestima po jedna četa).
— Nemački 125. pešadijski puk i 3. četa 220. protivtenkovskog bataljona prebaćeni iz Srbije u Grčku

¹ Po rtrupom podatku on je poginuo 25. decembra

- Rukovodstvo 3. bataljona 1. šumadijskog NOP odreda raspustilo ovaj bataljon 1 time omogućilo neprijatelju da ga pojedinačno razoruža
- U s. Sivcu (kod Kule) provaljena partijska i skojevska organizacija. Mađarske vlasti pohapsile oko 80 rodoljuba.
- Stab Topličkog NOP odreda uputio poziv narodu Toplice da povede još oštriju borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika
- U s. Balićevcu (kod Prokuplja) formiran MNO odbor.
U s. Dobroj Vodi i s. Granici (kod Lebana) formirani MNO odbori.
- Na osnovu odluke okružnog partijskog savetovanja u s. Pećincima (kod Rume), formiran GS NOP odreda za Srem, kao jedinstveno vojno rukovodstvo oružane borbe naroda Srema.

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

1. januar
- U Vašingtonu, na konferenciji predstavnika vlada SAD V. Britanije, SSSR-a, Kino i još 22 zastupljene države, potpisana Deklaracija Ujedinjenih nacija. Potpisnice su preuzele obavezu da će rat protiv sila Osovine i njihovih pristalica nastaviti do kapitulacije neprijatelja i da neće zasebno zaključivati mir ili primirje. Na kraju se kaže da ovu deklaraciju mogu da prihvate i svi drugi narodi koji sada ili u budućnosti pruže materijalnu pomoć ili doprinos borbi protiv hitlerizma.
  - Otpočelo izvlačenje nemačke 113. divizije iz zapadne Srbije za istočni front.
  - Prvi bugarski okupacioni korpus otpočeo smenu nemačke 717. pešadijske divizije u jugoistočnoj Srbiji.
  - CK KPJ uputio direktivno pismo Centralnom komitetu KP Slovenije: obaveštava ga o toku i rezultatima tzv. I neprijateljske ofanzive i o ulozi četnika; zahteva brižnije čuvanje kadrova; nalaže da se pojača organizaciono učvršćenje Partije i naglašava njena rukovodeća uloga, da se razvija OF, pojača mobilizacija u NOP odrede, radi na formiranju proleterskih bataljona; ukazuje na greške CK KP Slovenije (nedovoljan rad na jačanju NOP odreda, kasno preduzimanje mera za čuvanje kadrova, pogrešni stavovi u rezoluciji OF) i na potrebu da se pojača organizacija u Slovenačkom primorju i uspostavi veza sa KP Italije i sa KP Austrije u Koruškoj; traži da se odlučnije kritikuje politika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i njenih eksponenata u zemlji i da se ističe povezanost NOB-a sa borbom naroda SSSR-a.
  - U s. Bijelim Vodama (na Romaniji) izašao prvi broj »Radio-biltena«, koji je Izdavao VS NOP odreda Jugoslavije.
2. januar
- VS NOP odreda Jugoslavije izdao uputstvo Izvršnom odboru OF Slovenije: priči širokoj mobilizaciji u NOP odrede; izvoditi akcije radi obrazovanja i proširenja slobodnih teritorija; još više raditi na učvršćenju jedinstva oslobođilačkih snaga; odbore OF sve više isticati kao organe koji će već sutra postati nosioci celokupne vlasti slovenačkog naroda.
3. januar
- Opunomoćeni komandujući general u Srbiji izdao zapovest za tzv. II neprijateljsku ofanzivu u istočnoj Bosni protiv glavnine partizanskih snaga VS NOP odreda Jugoslavije: jednovremenim koncentričnim napadom iz Višegrada, Zvornika, Tuzle i Sarajeva, potisnuti, okružiti i uništiti ih na prostoru Vlasenica, Han-Pijesak, s. Zljebovi. Taj zadatak su dobili nemačka 342. i 718. pešadijska divizija i jedan bataljon nemačke 714. pešadijske divizije, sedam domobranskih bataljona, šest haubičkih divizionara, dve pionirske i jedna železnička četa i dve eskadrile izviđačke avijacije. Za početak operacija određen je 15. januar.
5. januar
- VS NOP odreda Jugoslavije izdao Komandi mesta Sokolac naređenje da pomoćni aerodrom kod Sokolca hitno osposobi za spuštanje sovjetskih aviona koji bi doneli obećanu pomoć. Taj aerodrom treba da posluži i nekim avijatičarima koje je KPJ pridobila u domobranskoj avijaciji i koji su bili spremni da u svojim aparatima pređu na stranu partizana.
- Januar p.
- VŠ NOP odreda Jugoslavije uputio GS NOP odreda za Hrvatsku direktivu u vezi sa razvojem NOB-a u Hrvatskoj. Direktivom je celo područje Hrvatske podeljeno na četiri operativne zone i svakoj zoni je orijentirno određen broj NOP odreda. VŠ je naredio: partizanska dejstva proširiti na celu teritoriju Hrvatske; glavnim snagama dejstvovati na komunikacijama; pojačati rad na učvršćenju NOP odreda; više politički raditi u jedinicama i s narodom; ne primati frontalne borbe; veće napore ulagati u uvlačenje hrvatskog stanovništva u partizanske jedinice.
  - VS NOP odreda Jugoslavije i CK KPJ uputili CK KPH i GS NOP odreda za Hrvatsku direktivu: od sitnijih akcija preći na koordinirano akcije nekoliko partizanskih jedinica radi osvajanja oružja i municije, u koju svrhu iskoristiti i nezadovoljstvo u jedinicama NDH; proširiti slobodnu teritoriju u Lici i Kordunu; narodu objašnjavati izdajničku ulogu Vladimira Mačeka i Ante Pavelića NO; odbore ne opterećivati vojnim zadacima; čuvati kadrove; prikupiti oko 300 najboljih boraca iz Hrvatske koji bi u datom momentu ušli u sastav 1. proleterske NOU brigade.

CK KPJ uputio Oblasnom komitetu KP.1 za Sandžak direktivno pismo u kome ukazuje na političku situaciju u Sandžaku i postavlja zadatke: još šire okupljanje naroda u borbi protiv okupatora i njegovih 113111

8. januar — CK KPJ uputio direktivno pismo instruktoru PK KPJ za Srbiju i OK KPJ za Vaševce: jačati litičnu Partiju u selu: pr. 1. 1. 1. učvršćivati NOP odrede; čuvati 1. 1. 1. uzdizati kadrove: stupili u vezu sa punktom PK KPJ za Srbiju u Beogradu, kome dostavili ovu direktivu i ostale materijale: to isto dostaviti i okružnim komitetima u zapadnoj Srbiji i Sumadiji.
- Vrhovni komandant NOP odreda Jugoslavije Josip Broz Tito uputio GS NOP odreda Srbije direktivu o stvaranju i jačanju NOP odreda u svim krajevima Srbije i o njihovim opštim zadacima i rasporedu, kao i o načinu i taktici borbe protiv okupatora i četnika.
- VS NOP odreda Jugoslavije naredio Štabu Kalinovičkog NOP odreda da energičnije izvodi akcije na svom području i da sadejstvuje s jedinicama Durmitorskog NOP odreda.
9. januar — VS NOP odreda Jugoslavije naredio Štabu Fruškogorskog NOP odreda da se stavi pod komandu Glavnog štaba NOP odreda za Hrvatsku, dao mu uputstva u pogledu jačine i sastava njegovog odreda, odredio mu zadatke i ukazao mu na način izvođenja akcija (pri čemu će voditi računa o specifičnim uslovima kraja u kome će dojsivovati).
10. januar — CK KPJ uputio CK KP Slovenije direktivno pismo u kome mu ukazuje na put kojim treba da idu OF i njeni terenski odbori, na neprijateljske pojave u OF i izvan nje i na potrebu da časopis "Delo" što redovnije izlazi.
11. januar — CK KP.1 i VS NOP odreda Jugoslavije. 11. cilju stupanja što većeg dela stanovništva u borbu, doneli odluku o stvaranju dobrovoljačke vojske. VS je izdao naređenje da se na teritoriji Bosne i Hercegovine (a, po mogućnosti, i u ostalim krajevima Jugoslavije) pristupi stvaranju narodnooslobodilačkih dobrovoljačkih odreda. Povodom toga on je tada uzeo nov naziv: VS NOP i DV Jugoslavije.
- U Dubrovniku potpisan preliminarni sporazum između predstavnika četničke Komande operativnih jedinica istočne Bosne i Hercegovine i Štaba italijanskog 6. armijskog korpusa, u kome se, pored ostalog, kaže da četnici neće nikada upotrebiti oružje protiv Italijana.
12. januar — U Vašingtonu, na sednici Zajedničkog komiteta načelnika štabova V. Britanije i SAD, uz prisustvo predsednika SAD Franklina D. Ruzvelta i predsednika vlade V. Britanije Vinstona Čerčila, odlučeno da se deo trupa SAD prebaci u severnu Irsku i pristupi pripremanju za iskrcavanje u severnu Afriku.
13. januar — VS NOP i DV Jugoslavije uputio Štabu Romanijskog NOP odreda uputstvo o načinu dejstva, rasporedu jedinica i obezbeđenju pozadine u toku predstojeće neprijateljske ofanzive.
14. januar — Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije potpisala Deklaraciju Ujedinjenih nacija o ratnim zločincima.
15. januar — U Londonu potpisan nacrt tzv. Balkanske unije: sporazum između grčke i jugoslovenske izbegličke vlade o uzajamnoj ispomoći u borbi za obnovu monarhija i starog društvenog poretka.
- U istočnoj Bosni otpočela tzv. II neprijateljska ofanziva. U dve etape (Komanjsko-birčanska i druga ozrenska operacija) do 7. februara 1942. jake nemačke, ustaške i domobranske snage (preko 35.000 vojnika) podržane avijacijom, uz pomoć čelnika, ovladale su komunikacijama u centralnom delu istočne Bosne (od r. Drine do r. Bosne). Zahvaćene jedinice (1. proleterska NOU brigada, Romanijski, Birčanski, »Zvijezda« i Ozrenski NOP odred, ne upuštajući se u frontalne borbe, sačuvala su živu silu i u dvadesetpetodnevni borbama nanele neprijatelju znatne gubitke i po prolasku neprijateljskih glavnih kolona ponovo ovladale izgubljenim delovima slobodne teritorije.
- U Višegradu održan sastanak između predstavnika četničke Komande istočne Bosne i Hercegovine, i predstavnika nemačkih i italijanskih komandi iz Višegrada. Na kome je postignut sporazum da četnici napuste položaje i omoguće slobodan prolaz okupatorskih jedinica, napadaju partizane i daju informaciju o njihovom kretanju.

¹ Tačan datum prihvatanja naziva VS NOP odreda Jugoslavije 11. VS NOP i DV tu, „
 „Istovremeno se mogao sa sigurnošću utvrditi da je to bilo 11. I 1942

- Januar p.p.* — Po odluci CK KPJ, u Zagreb stigli sa oslobođene teritorije iz istočne Bosne članovi Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar i, potom, Edvard Kardelj. Ovaj organ je imao zadatak da uspostavi čvrste veze sa rukovodstvima ustanka u Hrvatskoj, Sloveniji Srbiji i Makedoniji i ostvari Sto neposredniji uticaj CK i VŠ na razvoj partijskih organizacija, NOP odreda i NO »dbora u tim delovima Jugoslavije.¹
- Vrhovni komandant NOP odreda Jugoslavije Josip Broz Tito uputio pismo Operativnom Štabu bosanskih četnika: osuđuje razbijačku i izdajničku delatnost četničkih starešina i predlaže sastanak u kome bi se vodili pregovori o sporazumu za zajedničku borbu protiv okupatora i kvislinga.
- CK KPJ. PK KPJ za BiH VŠ NOP odreda Jugoslavije i GŠ NOP odreda za BiH uputili zajednički proglas narodima Bosne i Hercegovine: ističu jedinstvo u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika ustaša i četnika, kao jedini način za obezbeđenje opstanka i oštro osuđuju bratoubilačku borbu i masovno klanje nevinog stanovništva.
- Januar d.p.* — VS NOP I DV Jugoslavije izdao proglas narodima Bosne i Hercegovine: raskrinkava izdajničku ulogu četničkih vođa Jezdimira Dangića, Boška Todorovića, Radovana Dekića, Kamenka Jevtića. Aćima Babica. Sergija Mihajlovića i drugih, koji su izazvali krvoproliće u Bosni; poziva Srbe. Hrvate i muslimane da stupe u zajedničku borbu protiv okupatora, ustaša i četnika.
- 18. januar* — U Berlinu predstavnici fašističke Nemačke, Italije i Japana potpisali vojnu konvenciju kojom su određene osnovne linije zajedničkih operacija protiv antifašističke koalicije s tim što je Japan u odnosu na Sovjetski Savez ostao i dalje u položaju iščekivanja.
- 19. januar* — Predsednik vlade Kraljevine Italije Benito Musolini izdao dekret o regulisanju odnosa između vojnih i civilnih vlasti na anektiranom području Jugoslavije, kojim se »odbrana javnog reda« poverava vojnim vlastima.
- 20. januar* — Bugarski 1. okupacioni korpus (6, 17. i 21. divizija) završio okupiranje teritorije Srbije ograničene sa severa linijom s. Rgotina — s. Zlot -- s. Despotovac — s. Tasenovo — s. Mileševo, sa zapada linijom Kragujevac — Kraljevo (isključeno) — Kosovska Mitrovića. sa juga linijom s. Babin Most — s. Velja Glava i sa istoka ranijom demarkacionom linijom između Srbije i Bugarske.⁵
- 21. januar* — U Libiji otpočela nemačko-italijanska ofanziva.
- Na pl. Jahorini. po naređenju VŠ NOP i DV Jugoslavije, od razbijenih četničkih jedinica formiran Jahorinski NO dobrovoljački odreci
- 22. januar* — Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije proglasila čelnike »jugoslovenskom vojskom u otadžbini«.
- Sovjetska vlada sa čehoslovačkim predstavnicima zaključila sporazum o zajmu za izdržavanje čehoslovačkih vojnih jedinica koje su se nalazile na teritoriji Sovjetskog Saveza.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Štabu Romanijskog NOP odreda da zaštiti stanovništvo od okupatorsko-ustaškog terora i da otpočne formiranje dobrovoljačkih odreda.
- 23. januar* — VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio Štabu Pračanskog bataljona da spreči prodor neprijatelja prema Goraždu i Ustikolini i da formira dobrovoljačke čete
- 25. januar* — LI Foči stigli CK KPJ i VŠ NOP i DV Jugoslavije. Za vreme boravka u Foči. do 10. maja to je tzv. fočanski period, oni su doneli niz krupnih odluka u cilju razvoja NOB-e. Razvijena je živa politička i kulturno-prosvetna aktivnost u gradu i okolini, pa su iskustva u tome radu preneti i u ostale krajeve Jugoslavije.
- 26. januar* — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito obavestio delegata Vrhovnog štaba pri Glavnom štabu NOP i DV za BiH Svetozara Vukmanovića Tempa o organizovanju prvih jedinica dobrovoljačke vojske u istočnoj Bosni i o predstojećim zadacima 1. proleterske NOI. brigade, Romanijskog NOP odreda i delova Durmitorskog NOP odreda.

¹ Ivo Lola Ribar je stigao u Zagreb 8. I 1942.

⁵ Prema Bečkom sporazumu između Nemačke i Italije od 30. aprila 1941. Bugarska je okupirala jugoistočni deo Srbije — varjački i protski okrug (ladański earl brodski, niSavski, iuznički, bosiljgradski, masurički, poljanički, prešovski i očmliki srez i delove belopolanačkog i viasotnačkog sreza), teritoriju severozapadno (1. Zaječara (između Tlmoka i državne granice) i manje područje Kosmeta (deo uroševničkog i gnjilanskog sreza).

- »7. januar ~ Clan Politbiroa CK KPJ Aleksandar Ranković uputio PK KPJ za Srbiju pismo u kome nalaže: neodložno uspostaviti vezu između okružnih komiteta u istočnoj Srbiji i PK KPJ za Makedoniju: raditi na učvršćivanju i proširivanju NOP odreda u istočnoj Srbiji: povezati se sa bugarskim vojnicima i pozvati ih da prestanu biti oružje u rukama reakcionarne bugarske vlade i da stupe u partizane; pojačati i politički osamostaliti Povereništvo PK KPJ za istočnu Srbiju.
29. januar — Potpisan ugovor o savezu između SSSR-a, V. Britanije i Irana: predviđeno je da britansko-sovjetske snage napuste Iran u roku od 6 meseci po okončanju rata protiv sila Osovine, a iranska vlada se obavezala da SSSR-u i V. Britaniji dozvoli neograničenu upotrebu, kontrolu i održavanje svih komunikacija, aerodroma i pristaništa na svojoj teritoriji.
- CK KPJ uputio svim političkim komesarima direktivno pismo o strukturi i zadacima partijskih organizacija u bataljonima. Pred organizacije se postavlja da naročitu pažnju obrate učvršćenju partijskosl. borbi za lik komunista—partizana i podizanju političkog i ideološkog nivoa članstva.
30. januar — U Beogradu otpočeli trodnevni razgovori između predstavnika nemačkih okupacionih vojnih i civilnih vlasti, predsednika kvislinške vlade Srbije Nedića i četnika iz istočne Bosne o zajedničkoj borbi protiv NOP i DV Jugoslavije. Tada je rešeno (a docnije opozvano) da se 17 srezova istočne Bosne izuzme iz NDH i pripoji okupiranoj Srbiji.
- U Rimu načelnik italijanske Vrhovne komande general Ugo Kavalero primio italijanskog guvernera Crne Gore Pircija Birolija i, razmotrivši vojno-političku situaciju u Crnoj Gori, obećao mu pojačanje okupacionih snaga.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito obavestio GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku o vojno-političkoj situaciji u istočnoj Bosni i razbijanju okupatorsko-kvislinških ofanzivnih dejstava na tom području.
31. januar — U Zagrebu održan sastanak između opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji Paula Baderà, opunomoćenog generala u NDH Edmunda Glajze-Horstenaua nemačkog poslanika u NDH Zigfrida Kasta, poglavnika NDII Anto Pavelića i doglavnika Slavka Kvaternika. Oni su razmotrili situaciju u istočnoj Bosni i resili da civilnu vlast i dalje vrše organi NDH a da se sve ustaške i domobranske snage toga područja potčine nemačkoj 718. pešadijskoj diviziji.
- Januar k. — CK KPJ, VS NOP i DV Jugoslavije i PK KPJ i GS NOP i DV za BiH izdali proglas narodima Bosne i Hercegovine: iznose nedela nemačkih i italijanskih okupatora i njihovih slugu — ustaša, nedićevaca, ljotičevaca i četnika; pozivaju Srbe, Hrvate i muslimane da se zajednički bore protiv okupatora, ustaša i četniku; posebno pozivaju domobranske vojnike, podoficire i oficire da okrenu oružje protiv ustaša i okupatorskih vojnika i da pređu na stranu partizana.
- VS NOP i DV Jugoslavije uputio poziv srpskom življu sreza fućunskog da stupe u jedinice NOP i DV Jugoslavije i bori se protiv okupatora i domaćih izdajnika
- VS NOP i DV Jugoslavije naredio Stabu Crnogorsko-sundžackog NOP odreda da zapadni Sandžak očisti od četnika i da organizuje narodnu vlast.
- U oslobođenoj Foči formirana partizanska bolnica, koja je primila promrzle borce I proleterske NOU brigade posle napornog marša preko pl. Igmana
- Januar — VS NOP i DV Jugoslavije formirao Glavnu intendanturu, čiji je zadatak da snabdeva jedinice hranom, odećom, obućom i drugim potrebama.
- VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio svim štabovima NOP odreda i Stabu 1. proleterske NOU brigade da formiraju vojne sudove i odredio sastav i nadležnost tih sudova.
- VŠ NOP i DV Jugoslavije ustanovio zvanje narodnog heroja - najveće priznanje borcima, komandirima, komandantima i političkim komesarima koji se svojim junastvom i požrtvovanošću naročito istaknu u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- Južno od Budve iskrcala se iz podmornice englesko-jugoslovenska misija koju su sačinjavali dva Engleza (major Terens Aterton i podoficir radio-telegrafisl) i jedan Jugosloven (avijatičarski poručnik bivše jugoslovenske vojske Nedeljković). Misiju su jedinice Lovčenskog NOP odreda prihvatile i dopratile do GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku, koji se tada nalazio u s. Gostilju (kod Titor.rada).¹

¹ Ta misija Je 19. marta 1942. stigla u Foču, u VS NOP i DV Jugoslavije. Odatle Je 15. 16. aprila odbegla (etnicima Drafcu Mihailovića, a ovi su Je pobili da bi je opljačkali.

BOSNA I HERCEGOVINA

- J. januar — Na položajima oko s. Majdana (kod .lajca) dva bataljona 3. krajiškog KOP odroda. posle sedmočasovne borbe, razbili jedan bataljon domobranskog 9. pešadijskog puka 1 ovladali selom. Ubijeno i ranjeno 35, a zarobljeno 41) domobrana. Zaplenjeno: 2 mitraljeza, 4. p. mitraljeza i 80 pušaka.
2. januar — Između Prijedora i Kozarca I. četa 2. bataljona 2. krajiškog NOP odreda porušila železničku prugu, srušila oklopni voz i zarobila 16 domobrana.
- U s. Pipercima (kod Brčkog), u borbi protiv delova domobranskog 6. pešadijskog puka, poginuo komandir čete u Majevičkom NOP odredu Krsto Bjeletić Krcun, narodni heroj.
3. januar — U s. Risovcu (kod Bos. Petrovca) otpočela dvodnevna okružna konferencija KPJ za Drvar; analizirano je stanje svih partijskih organizacija, imenovan je OK SKOJ-a i doneti su zaključci da se u svim selima formiraju opštinski NO odbori i da otpočno razoružavanje četnika.
4. januar — U Lastvi (kod Trebinja), na inicijativu Štaba Hercegovačkog NOP odreda, održano savetovanje predstavnika Hercegovačkog i Nikšićkog NOP odreda. Odlučeno je da se, radi uspešnije borbe protiv okupatora i četnika na graničnom sektoru, koordiniraju dejstva crnogorskih i hercegovačkih jedinica, pa je, u tom cilju, formiran zajednički Operativni štab (nosio naziv Privremeni operativni štab NOP odreda za Hercegovinu).
- Nekoliko stotina milicionera iz Borča. predvođeni žandarmima i ustašama, zauzeli i spalili srpska sela Bodežište i Vratio, ali su protivnapadom 1. gatačkog partizanskog bataljona Hercegovačkog NOP odreda i Pivske partizanske čete Durmitorskog NOP odreda razbijeni. Gatački četnički odred nije hteo pomoći odbranu sela, ali je posle borbe spalio muslimanska sela Bahore i Mrdenoviće.
- Januar p — Na Romaniji umnožen članak Moše Pijade »Za šta se bore partizani u Bosni i Hercegovini«, u kome su detaljno objašnjeni linija KPJ, ciljevi NOB-a i tadašnja situacija u zemlji i svetu. Kao brošura, članak je, preko partijskih organizacija, rasturan u Bosni i Hercegovini gde je doprineo pravilnijem usmeravanju narodnooslobodilačke borbe.
- 5/6. januar — Delovi 3. krajiškog NOP odreda zauzeli i spalili ž. st. Kumar (na pruzi Travnik D. Vakuf).
- Delovi 1. bataljona 2. krajiškog NOP odreda zauzeli Blagaj čna pruzi Prijedor — Bos. Novi) i spalili ž. st., sve državne zgrade, tvornicu gipsa i uređaje žičane železnice. Time su pruga i put Prijedor — Bos. Novi bili prekinuti više meseci. Posada (jedan vod 7. čete domobranskog 12. pešadijskog puka) uglavnom je zarobljena.
- Osam partizana 2. krajiškog NOP odreda upali u oklopni voz na železničkoj pruzi Prijedor — Bos. Novi i razoružali posadu od 20 domobrana. Akcija nije potpuno uspela, jer je ložadž odmah pokrenuo voz, te su partizani morali iskočiti na ulazu u Prijedor.
6. januar — Partijska organizacija Tuzle, preko simpatizera i drugih građana na koje je imala uticaj, sprečila pokolj Srba i Jevreja, pripreman od strane vukovarskih ustaša
6. januar — U s. Sajkovićima (kod Livna), na sastanku štabova 1. krajiškog i Dinarsko-dalmatinskog NOP odreda, odlučeno da delovi 1. krajiškog NOP odreda u Livanjskom polju uđu u sastav Dinarsko-dalmatinskog NOP odreda.
- Delovi Ljubomirskog bataljona četničkog 1. hercegovačkog puka napali jedan vod bataljona »Luka Vukalović« Hercegovačkog NOP odreda. Time su četnici u Hercegovini otpočeli otvorenu oružanu borbu protiv NOP-a.
- Kod Klenka (na komunikaciji Trebinje — Bileća), iz zasede, Lastvanska čela bataljona »Luka Vukalović« Hercegovačkog NOP odreda, bez vlastitih gubitaka, uništila snabdevačku auto-kolonu (7 vozila) i ojačanu četvu italijanske divizije »Marke« koja je tu kolonu pratila.
7. januar — U s. Ivančićima (kod Sarajeva) otpočelo dvodnevno pokrajinsko savetovanje KPJ za Bosnu i Hercegovinu¹, kome su prisustvovali generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito i nekoliko članova CK KPJ. Na savetovanju su istaknute sledeće greške: kolebljiv stav prema četnicima, nesređivanje slobodne teritorije, zanemarivanje organizovanja partijskog rada i preuzimanje vojnih dužnosti, nebudnost, nepodizanje mlađeg komandnog kadra i sporost u formiranju pokretnih udarnih jedinica. Zauzet ¹ Predstavnici Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu, zbog zakašnjenja. nisu prisustvovali.

- je pravilan stav u pitanju odnosa sa četnicima i donete su značajne odluke u pogledu učvršćivanja partizanskih jedinica, formiranja NO dobrovoljačkih odreda i napuštanja frontalnog ratovanja,
- Na Crepoljskom (kod Sarajeva) delovi 1. proleterske NOU brigade i NOP odreda Zvezda« razoružali tri četničke čete, zaplenivši 162 puške i 2 mitraljeza.
  - Delovi Majevičkog NOP odreda zauzeli ž st Modran (na pruzi Bijeljina - Ugljevik) i zarobili vod domobrana.
  - Kod s. Bijeke delovi Konjičkog partizanskog bataljona Hercegovačkog NOP odreda razbili četvu ustaške Crne legije i odbacili je u Konjic.
8. januar
- U Brčkom ustaška policija provalila mesnu partijsku organizaciju. Pored MK i nekih čelija KP.) provaljeni su i odbori AFZ-a i NO fonda i veze s domobranima. Do 5. februara uhapšeno je preko 60 komunista i rodoljuba.
9. januar
- Delovi 750. puka nemačke 718. pešadijske divizije sa dva puka domobranske 4. pešadijske divizije izvršili iz dolina reka Spreče i Bosne neuspeo koncentričan napad na Ozrenski NOP odred.
10. januar
- Kod s. Rakovića (na putu Banja Luka — Sitnica) delovi 3. krajiškog NOP odreda razbili jednu domobransku četvu i zarobili čitavu komoru (12 saonica hrane i municije).
11. januar
- Jedan vod 2. krajiškog NOP odreda razoružao stražu kod železničkog mosta u s. Brežicanima (na pruzi Prijedor — Bos. Novi), srušio most i. uz pomoć seoskih rezervnih četa (omladinaca koji su vojno-politički obučavani i pripremani za stupanje u odred), pokidao prugu i tt veze u dužini od 2,5 km.
  - Kod s. Pritoke (blizu Bihaća) delovi 3. bataljona 1. krajiškog NOP odreda, u dva maha, uništili domobransku komoru i pratnju koje su pokušali da opkoljenoj domobranskoj posadi u s. Ripču doture borbene i druge potrebe.
- 12/13. januar
- Na ž. st. Dragotinji (na pruzi Prijedor — Bos. Novi) jedna četa 1. bataljona 2. krajiškog NOP odreda razoružala vod domobrana i demolirala železničku stanicu i stanična postrojenja.
  - Delovi Ozrenskog NOP odreda izvršili neuspeo napad na milicijsku posadu u s. Turiji (kod Puračića). U borbi je poginulo 14 boraca, među kojima politički komesar Udarnog bataljona Pero Dokić i komandir Rudarske čete Miloš Kupres, narodni heroji.
  - Kod sela Pritoke (blizu Bihaća) delovi 3. bataljona 1. krajiškog NOP odreda uništili neprijateljsku komoru i njenu pratnju (manje dolove domobranskog 2. pešadijskog puka) kada su ove pokušale da se iz Bihaća probiju do okružene posade u selu Ripču.
14. januar
- Komandant četničke Cerske brigade pokušao da delove Ozrenskog NOP odreda stavi pod svoju komandu. Jedan partizanski vod koji se lome odupro četnici su razoružali.
15. januar
- Nemačka 342. i 718. pešadijska divizija i delovi domobranskog 2. i 3. korpusa, jačine 30.000—35.000 vojnika, uz podršku četiri eskadrile avijacije, otpočeli desetodnevnu romanijsko-birčansku operaciju za uništenje partizanskih snaga na prostoriji: Sarajevo, Višegrad, Zvornik, Tuzla, Vareš. Neprijatelj je u toku prva dva dana probio ustaničke položaje i potom prodro na oslobođenu teritoriju, uglavnom u zahvatu komunikacija, ali nije uspeo da uništi partizanske snage, koje su se delom probile na susednu teritoriju, a delom povukle dublje u planinske predele, u tim borbama neprijatelj je imao oko 400 mrtvih, ranjenih i zarobljenih a 464 promrzla vojnika.
  - Četnička komanda istočne Bosne i Hercegovine — dogovorivši se istog dana su predstavnicima italijanske i nemačke komande u Višegradu — naredila svim četničkim jedinicama u istočnoj Bosni da nemačkim jedinicama omoguće slobodan prolaz na svim pravicima i da im daju sva obaveštenja o partizanskim jedinicama.
  - Oko dva bataljona domobrana i ustaša iz Jasenovca potisnuli četvu 2. krajiškog NOP odreda, upali u slobodna sela r od pl. Prosarom' Gradinu, Cuklinac i Draksenic i zaklali preko 150 lica. zapalili preko 100 kuća i opljačkali svu stoku.
- Januar p. p.
- U s. Srednjem (kod Sarajeva), na inicijativu PK SKOJ-a za BiH. predstavnici oblasnih, okružnih, sreskih i mesnih komiteta SKOJ-a Bosne i Hercegovine održali savetovanje na kome su, sagledavši stanje organizacije, doneli rešenja o otklanjanju slabosti i o proširenju okružnih komiteta SKOJ-a, izvršili pripreme za formiranje organizacija NOSOBiH-a i pokrenuli izdavanje lista Riječ bosansko-hercegovačke omladine«.

- U selima oko Bos. Petrovca 3. bataljon 1. krajiškog NOP odreda razoružao preko 60 četnika. Time je na sektoru tog odreda, posle krize, otpočela odlučna borba i protiv četnika.
  - Četnička Komanda operativnih jedinica istočne Bosne i Hercegovine, u cilju obmane srpskog naroda, uputila snage 4. 1 6. grupe udarnih četničkih odreda (oko 20 bataljona) u napad na ustaško uporište s. Borač. U desetodnevnim borbama, ustaše i milicija su opljačkali i popalili dvanaest srpskih sela a četnici jedanaest muslimanskih sela, i pri tom pobili po nekoliko stotina ljudi, žena i dece.
- Januar d.p.*
- Tri bataljona Hercegovačkog NOP odreda napala bataljon italijanske divizije »Marke« u s. Planoj. Obavešten o napadu, neprijatelj je intervenisao jednim ojačanim bataljonom iz Bileće, zbog čega napad nije uspeo.
- 16. januar*
- Nastupajući iz Višegrada, ojačani 698. puk nemačke 342. pešadijske divizije ušao u Rogaticu, pošto se Rogatički bataljon Romanijskog NOP odreda uglavnom rasuo a četnici predali nemačkim jedinicama.
- 16/17. januar*
- U s. Petrovićima (kod Sekovića) Birčanski NOP odred iznenadio i uništio ojačanu 24. četu 3. bataljona domobranskog 3. pešadijskog puka i zaplenio 120 pušaka, 13 p. mitraljeza, 2 mitraljeza i 2 minobacača 81 mm.
  - Jedna četa 3. bataljona 2. krajiškog NOP odreda zauzela i spalila ž. st. Hadžimehtić (na pruzi Prijedor — Banja Luka) i zarobila vod domobrana.
- 17. januar*
- Devedeset osam seljaka s. Jablanice na pl. Majevidi doneli rezoluciju protiv četnika zato što su oni pljačkali i terorisali srpske seljake i klali muslimane koji su za vreme ustaškog terora štitili Srbe. Slične su rezolucije donete i u drugim selima Majevice i Semberije.
  - Delovi nemačke 342. pešadijske divizije ušli u Srebrenicu.
  - Ojačam 697. puk nemačke 342. pešadijske divizije ušao u Vlasenicu. koju su četnici, po prethodnom dogovoru, napustili.
  - Delovi 1. krajiškog NOP odreda zauzeli uporište Ripač (kod Bihaća), čija se posada izvukla preko Une.
- 17/18. januar*
- Jedna četa 2. krajiškog NOP odreda spalila ž. si. Dragotinju (na pruzi Prijedor — Bos. Novi) i pokidala 2 km tt veza.
- 18. januar*
- Kod s. Kovanja (blizu Rogatice) ojačana četa 1. proleterske NOU brigade i manji delovi Romanijskog NOP odreda više časova zadržavali nastupanje delova 698. puka nemačke 342. pešadijske divizije iz Rogatice i time obezbeđivali izvlačenje VS NOP i DV Jugoslavije sa Glasinca na pl. Jahorinu.
- 18/19. januar*
- Delovi 2. krajiškog NOP odreda zauzeli i zapalili ž. st. Kozarac (na pruzi Banja Luka — Prijedor) i razoružali vod domobrana.
- 19. januar*
- I'K KPJ i GS NOP i DV za BiH uputili proglas narodu povodom otvorene izdaje četnika u istočnoj Bosni: detaljno objašnjavaju ciljeve i motive izdaje četničkog rukovodstva, njegovu povezanost sa okupatorom; pozivaju borce četničkih jedinica da stupaju u NOP odrede i zajedno s partizanima nastave oslobodilačku borbu; odaju priznanje partizanima istočne Bosne i pozivaju ih na još veće zalaganje u nepoštrednoj borbi protiv fašističkih okupatora i ustaških bandita.
  - Delovi 1. bataljona 2. krajiškog NOP odreda izvršili prepad na Bos. Kostajnicu, i sa jednim vodom upali u grad i minirali gradski vodovod Bubnjaricu.
- 19/20. januar*
- Između ž st. Blatne i Rudica (na pruzi Bihać — Bos. Novi) 2. bataljon 1. krajiškog NOP odreda uništio oklopni voz i porušio prugu.
  - Bataljon »Vojvoda Momčilo« Durmitorskog NOP odreda, koji se privremeno nalazio pod komandom Kalinovičkog NOP odreda, ušao u Foču i razoružao 100 četnika.
- 20. januar*
- Nastupajući od Vlasenice, ojačani 697. puk nemačke 342. pešadijske divizije zauzeo Han-Pijesak, slomivši prethodnog dana odbranu 5. bataljona 1. proleterske NOU brigade i delove Birčanskog NOP odreda.
  - Delovi nemačke 718. pešadijske divizije ušli u Sokolac, koji su prethodno napustili delovi Romanijskog NOP odreda.

21. januar
- Na ž. st. Pjenovac (na pruži Olovo — Han-Pijesak) jedna ojačana četa 1. bataljona 697. puka nemačke 342. pešadijske divizije, na skijama i konjima, iznenadila Šumadijski bataljon 1. proleterske NOU brigade i manje delove Romanijskog NOP odreda. U borbi je poginulo 59 partizana, među kojima i narodni heroji: komandant Romanijskog NOP odreda i član GS NOP i DV za BiH Slaviša Vajner Čiča, komandant Šumadijskog bataljona Milan Ilić Čiča i politički komesar Šumadijskog bataljona Dragan Pavlović Draganče.
  - U s. Bijelim Vodama (na Romaniji) jedna kolona 738. puka nemačke 718. pešadijske divizije iznenadila delove 2. bataljona 1. proleterske NOU brigade. Bočnim dejstvom jednog voda, Stab bataljona je izvukao svoje delove. Poginulo je 15 partizana, među kojima i komandir voda Radovan Petrović, narodni heroj.
  - Delovi 750. puka nemačke 718. pešadijske divizije, posle vrlo slabog otpora četnika, zauzeli Olovo.
  - Kod s. Ilovače (blizu Goražda) ustaše iz zasede ubile komandanta Pračanskog bataljona Romanijskog NOP odreda Milana Simovića, narodnog heroja.
22. januar
- Posle desetodnevne blokade 1. bataljon 2. krajiškog NOP odreda ušao u rudnik uglja u selu Lješljanu (kod Novog), iz kog se neprijatelj prethodno neopaženo izvukao.
  - Na konferenciji svih vojno-političkih rukovodilaca 1. krajiškog NOP odreda, u prisustvu delegata Glavnog štaba NOP i DV za Bosnu i Hercegovinu, pretresen celokupan rad. razjašnjena mnoga nejasna pitanja i izvršena reorganizacija tog odreda.
23. januar
- U s. Koritima (na putu Gacko — Bileća) delovi Banjsko-vučedolskog bataljona Nikšićkog NOP odreda zarobili štab Graničnog bataljona četničkog 1. hercegovačkog puka.
  - U s. Koluniću (kod Bos. Petrovca) delovi 3. bataljona 1. krajiškog NOP odreda zarobili 21 italijanskog vojnika.
  - Na Vračevici (na putu Trebinje — Bileća) Bilečki bataljon Hercegovačkog NOP odreda i Banjsko-vučedolski bataljon Nikšićkog NOP odreda uništili zaštitnicu 56. puka italijanske divizije »Marke« (jednu ojačanu četvu) i zaplenili. između ostalog 2 topa.
24. januar
- Kod s. Medenog Polja (blizu Bos. Petrovca) dva voda 3. bataljona 1. krajiškog NOP odreda razbili jednu ojačanu četvu italijanske divizije »Sasari* i manji broj Četnika (oko 300 vojnika) te ubili i ranili oko 80 vojnika i oficira, zarobili 2 oficira i zaplenili 80 pušaka, 2 p. mitraljeza, 1 mitraljez i 2 topa 65 mm.
25. januar
- Otpočeo trodnevni marš glavnine 1. proleterske NOU brigade. Sa GS NOP i DV i PK KPJ za BiH, ona se, po dubokom snegu, na temperaturi od —32°C, kretala iz s. Gajeva (kod Olova) preko pl. Ozrena (sarajevskog), Sarajevskog polja i pl. Igmana do s. Presjenice (kod Trnova). Poslednja, najteža, etapa marša — od s. Kremeša, koja je trajala 18 časova, poznata je kao »igmanski marš«. Usled smrzavanja, iz stroja su izbačena 172 borca (od oko 730). Brigadu je VS NOP i DV Jugoslavije pohvalio zbog samopregora i zalaganja u toku ovog marša.
  - Grupa partizana 3. krajiškog NOP odreda, uz pomoć aktivista NOP-a iz grada, upala u Kotor-Varoš i iz mesne bolnice odnela lekove, zavojni materijal i hirurške instrumente.
  - Delovi 2. krajiškog NOP odreda zauzeli veći deo Kozarca i spalili arhive u državnim ustanovama, ali posadu nisu likvidirali.
  - Na konferenciji u s. Rorama (kod Glamoča) Glamočki bataljon »Budućnost«, 3. krajiškog NOP odreda proglasio se četničkim.
27. januar
- Ojačani Pljevaljski bataljon Crnogorsko-sandžačkog NOP odreda zauzeo Cajniče, koje su držali četnici.
  - Delovi Durmitorskog NOP odreda i 4. bataljon 1. proleterske NOU brigade ušli u Goražde i razoružali bataljon četnika.
  - Italijanske snage iz Ključa, uz pomoć i zaštitu četničkog bataljona »Petar Kočić«, doturile opkoljenom garnizonu u Mrkonjić-Gradu borbene potrebe i ojačale ga novim snagama.

28. januar — Us. Baljcima (kod Bileće) po naređenju Privremenog operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu formiran 1. hercegovački udarni bataljon (u početku imao naziv: Hercegovačko-crnogorski udarni bataljon).
29. januar — Nemačka 718. pešadijska divizija, 697. puk nemačke 342. pešadijske divizije i delovi domobranskog 2. i 3. korpusa (oko 17.000 vojnika) počeli drugu ozrensku operaciju sa ciljem da Ozrenski NOP odred unište u okruženju. Do 4. februara oni su ga samo nabacili na greben Ozren-planine, kada su, zbog odlaska 342. pešadijske divizije, nemačke jedinice izvučene iz borbe. Odred je tada prešao u protivnapad 1 (od 5. do 7. februara) razbio domobranske posade i povratio izgubljenu teritoriju. Neprijatelj je imao oko 400 izbačenih iz stroja a Ozrenski NOP odred preko 150 mrtvih i ranjenih boraca. Neprijatelj je opljačkao sela u podnožju Ozrena i pohapsio preko 200 seljaka.
- Dve čete 1. krajiškog NOP odreda napale miliciju i posle šestočasovne borbe zauzele s. Agiče (kod Bos. Novog), sem utvrđene škole. U borbi je poginuo politički komesar 3. čete 3. bataljona 1. krajiškog NOP odreda Radivoj Rodić, narodni heroj.
30. januar — Us. Tržačkoj Rašteli (kod Cazina) delovi kordunaškog NOP odreda razoružali domobrane i žandarme i zaplenili 35 pušaka.
- Januar k. — GS NOP i DV za BiH doneo odluku da se na teritoriji Bosne i Hercegovine formiraju posebne omladinske čete (od boraca starih 17—25 godina), koje bi postale udarna snaga, uzor čvrste organizacije, discipline, borbenosti i heroizma, primer bratstva i sloge Srba, Hrvata i muslimana u oslobodilačkom ratu. Tim povodom su GS NOP i DV za BiH i PK SKOJ-a za BiH izdali zajednički proglas mladog generaciji Bosne i Hercegovine.
- PK SKOJ-a za BiH uputio svim okružnim, sreskim i mesnim organizacijama SKOJ-a direktivno pismo: daje im smernice za učvršćivanje organizacija u vojsci i na terenu, za mobilizaciju omladine, za stvaranje oružanog bratstva omladine i za stupanje, u duhu zaključaka savetovanja u Srednjem, SKOJ-a Bosne i Hercegovine u NOSOBiH. U dopuni ove direktive kao najvažniji zadatak ističe se stvaranje aktiva SKOJ-a u četama, ostvarenje veze među njima i okupljanje što većeg broja omladine, naročito ženske.
- Januar — Da bi olakšao komandovanje velikim brojem bataljona Hercegovačkog NOP odreda, Privremeni operativni štab NOP odreda za Hercegovinu formirao četiri štaba sektora, koji su objedinjavali rad dva do pet teritorijalnih partizanskih bataljona, usmerenih na dejstvo prema nekom garnizonu ili komunikaciji (po čemu su i dobijali naziv).
- Održana okružna konferencija SKOJ-a za Drvar, kojoj je prisustvovalo 50 delegata i po dva člana Okružnog komiteta KPJ za Drvar i Oblasnog komiteta SKOJ-a Bos. krajinu.

CRNA GORA

1. januar — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku uputio Štabu Nikšićkog NOP odreda direktivno pismo u kome je istaknuto da prema italijanskim zarobljenim vojnicima treba postupati čovečno, da im treba obezbediti ishranu, i da, ujedno, treba Ispitivati mogućnosti razmene zarobljenih italijanskih vojnika za zatvorene ili internirane pripadnike NOP-a.
- Italijanski avioni bombardovali s. Stedim (kod Nikšića) u znak odmazde zbog toga što su seljaci odbili da italijanskoj komandi u Nikšiću isporuče određeni kontingent mesa.
2. januar — U rejonu s. Stitara (kod Ivangrada), u borbi protiv četnika, poginuo politički komesar bataljona »Miloš Mališić«, Radimir Mitrović, narodni heroj.
- 2/3. januar — Jača italijanska jedinica iz cetinjskog garnizona izvršila ispad prema slobodnoj teritoriji i zaposela s. Ljubotinj i komunikaciju Cetinje — Košćele. Tom prilikom su italijanski vojnici spalili nekoliko kuća u s. Zabrđu i iz s. Ljubotinja odveli 2C ljudi kao taoce.
3. januar — Kod Raškova guvna (na komunikaciji Kolašin — Tltograd) dve čete Komskog NOP odreda napale italijansku auto-kolonu i. posle kraće borbe, nanele joj gubitke od 25 mrtvih, 10 ranjenih i 6 zarobljenih. Zaplenjeni su 2 p. mitraljeza, 8 pušaka i druga oprema a uništeno je 8 kamiona. Partizani su imali jednog poginulog i jednog ranjenog borca.

4. januar — Delovi Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda napali oko 60 italijanskih vojnika koji su se kretali pravcem Kameno — Mokrine. U dvočasovnoj borbi slomljen je otpor neprijatelja, kome su naneti sledeći gubici: 7 mrtvih, 4 ranjena i 49 zarobljenih.
- Pod pritiskom partizanskih snaga, italijanska posada evakuisala s. Uble (kod Risna), što je omogućilo širenje slobodne teritorije prema Risnu. s. Morinju i s. Dugunji.
5. januar — U cilju deblokade Nikšića, jači delovi 207. puka italijanske divizije »Taro* iz Nikšića izvršili napad ka brdu Zirovnici. Na udaljenju oko 3 km od grada, iznenada su ih, s više strana, napale jedinice Nikšićkog NOP odreda. U oštroj i bliskoj borbi neprijatelj je razbijen i delom uništen, i tom prilikom je pretrpeo gubitke: oko 54 mrtva i veći broj ranjenih. Zaplenjeni su 1 puškomitraljez, 6 pušaka i veća količina municije. Partizani su imali 3 ranjena borca.
- Jači delovi Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda iz zasede napali oko 250 italijanskih vojnika koji su se, uz podršku artiljerijske valre sa brodova i iz rejona s. Kamenog (kod Herceg-Novog), kretali u pravcu s. Mokrina. Posle šestočasovne borbe neprijatelj je bio primoran da se povuče uz gubitke od 18 mrtvih i ranjenih. Pri povlačenju on je zapalio 11 kuća.
- Italijanske posadne trupe, pod pritiskom partizanskih snaga, evakuisale Kolašin, Lijevu Rijeku i Mateševo i povukle se u Derane (sada: Ivangrad) i Andrijevicu. U napuštena mesta su ušle jedinice Komskog NOP odreda.
- Delovi 207. puka italijanske divizije »Taro« upali u s. Rubežu (kod Nikšića) i popalili nekoliko kuća. Jedinice Nikšićkog NOP odreda odbacile su neprijatelja u grad.
- Januar p. — Stab Nikšićkog NOP odreda izdao naredbu područnim štabovima bataljona: evakuirati sela u okolini Nikšića. jer su se predviđale borbe na tom području.
6. januar — Od zadobijcnih rana u borbi na Jelinom dubu (kod Titograda) umro komandir Gornjopiperske partizanske čete Radosav Popović, narodni heroj.
- Kod Klobuka (na putu Trebinje — Bileća) delovi Banjsko-vučedolskog partizanskog bataljona i grupe graiovskih partizana napali italijansku kolonu i, posle kraće borbe, zarobile 66 italijanskih vojnika i oficira i zaplenili 2 mitraljeza, 8 p. mitraljeza. 6 kamiona, 20 buradi benzina i drugu opremu.
9. januar — Stab Lovčenskog NOP odreda izdao naredbu u kojoj su istaknuli najvažniji zadaci u vezi sa daljim učvršćenjem jedinica, odnosom prema stanovništvu, podizanjem budnosti prema pokušajima neprijatelja da se uvuče u partizanske redove radi unutrašnjeg razaranja jedinica, pooštravanjem borbe protiv svih razbijača i neprijatelja NOP-a u pozadini i pravilnijim postupkom sa ratnim plenom.
10. januar — Delovi bataljona »Carev Laz« Lovčenskog NOP odreda uništili 1 km tt linije na putu Rijeka Cmojeviča — Podgorica.
- U s. Kruševicama (kod Herceg-Novog) formiran novi SNO odbor za Boku.
- 10/11. januar — Na mestu Kolovratske lazbe (na putu Titograd — Lijeva Rijeka) partizanske jedinice na više mesta razrušile put.
12. januar — Guverner Crne Gore armijski general Pircio Biroli izdao naredbu o primeni represivnih mera u slučaju ubistva ili ranjavanja italijanskih oficira, podoficira ili vojnika. Naredbom je propisano da se za jednog ubijenog ili ranjenog italijanskog oficira strelja 50 civila a za jednog podoficira ili vojnika — 10 civila.
- Italijanske snage iz Podgorice (sada: Titograd) upale na slobodnu teritoriju Zetskog NOP odreda i uspele da pohvataju 33 partizana i seijaka iz s. Mahale i s. Goričana i odvedu ih u zatvor u Podgoricu. Tom prilikom su italijanski vojnici opljačkali manastir u s. Dajbabama, s. Mahalu i s. Goričane.
- U s. Ravnoj Rijeci (kod Bijelog Polja) bataljon Aleksa Đilas Komskog NOP odreda, 1. udarni bjelopoljski bataljon, Mojkovački i Ravnorečki bataljon, napali na četnike i krilaše i tom prilikom razbili posadu koja je obezbeđivala most na r. Limu. Neprijatelju su naneti gubici od 6 mrtvih, 3 ranjena i 20 zarobljenih, dok su partizani imali 2 ranjena borca.
13. januar — MK KPJ za Savnik uputio narodu proglas s pozivom na još odlučniju borbu protiv svih neprijatelja NOP-a i na čvršću saradnju pozadine i fronta
14. januar — Po naređenju VS NOP i DV Jugoslavije, Slab Durmitorskog NOP odreda uputio dva svoja bataljona (»Vojvoda Momčilo i »Bajo Pivljanin), jačine 517 boraca u isto-

- čnu Bosnu da pruže vojnu i političku pomoć tamošnjim partizanskim jedinicama u razbijanju četničkog pokreta koji je tada već bio uzeo maha u istočnoj Bosni.
- Na komunikaciji Bijelo Polje — Ravna Rijeka jedinice Crnogorsko-sandžackog NOP odreda napale italijansku kolonu od oko 500 vojnika, razbile je i odbacile prema Bijelom Polju. U toku borbe od Beraria (sada: Ivangrad) je prema Bijelom Polju naišla druga kolona italijanskih vojnika. Partizanske jedinice su je dočekale i u višecerasovnoj borbi nanele joj veće gubitke. Ukupni gubici neprijatelja: 24 mrtva, veći broj ranjenih.
15. januar
- Manje italijanske snage iz Berana (sada: Ivangrad), četnici i muslimanska milicija napali partizansku četu u s. Polici. U višecerasovnoj borbi neprijatelj je uspeo da potisne partizane i uđe u selo, gde je opljačkao imovinu pripadnika NOP-a i maltretirao mestane.
  - Po naredjenju Štaba Lovčenskog NOP odreda, Primorsko-crmnički bataljon reorganizovan u dva bataljona: »Stevan Štiljanović« i »Jovan Tomašević«.
- Januar p.p.
- Na području sela Velestova, Markovine, Ubala i Ceva (kod Cetinja), u sastavu Lovčenskog NOP odreda, formirani Cevsko-bjelički bataljon i Cucko-čeklički četa.
- Januar d.p.
- Formiran Prenčanski partizanski bataljon. On je orijentisan na pravac Pljevlja — Zubljak radi odbrane slobodne teritorije od eventualnih napada italijanskih i četničkih snaga iz Pljevalja.
16. januar
- Iz rejonu Podgorice (sada: Titograd) stiglo u Danilovgrad oko 2000 italijanskih vojnika iz sastava divizija »Taro« s ciljem da probiju partizansko položaje i deblokiraju garnizon u Nikšiću koji su od decembra 1941. držale u opsadi jedinice Nikšićkog NOP odreda.
  - U s. MaoČu, (kod Pljevalja) izabran NO odbor za srez pljevaljski.
17. januar
- PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio direktivno pismo okružnim i mesnim komitetima KPJ i biroima ćelija u vezi sa prikupljanjem pomoći siromašnom stanovništvu i raspisivanjem narodnog zajma. U pismu se ističe: sekcije NO odbora i NO fonda i političke organizacije treba da organizuju prikupljanje dobrovoljnih priloga u naturi i novcu i upisivanje narodnog zajma: treba organizovati kupovinu namirnica iz Sandžaka, Albanije i drugih krajeva gde za to postoje uslovi.
  - Jače snage iz sastava divizije »Taro«, podržane artiljerijskom vatrom, pokušale da iz Danilovgrada prodru u Nikšić i deblokiraju tamošnji garnizon. Neprijatelja su na položajima kod Žute grede, Obadova brijega i Zagrede dočekale jedinice NOP odreda »Bijeli Pavle«, Nikšićkog i Lovčenskog NOP odreda i, posle jednodnevne jake borbe, primorale da se povuče uz gubitke od oko 300 mrtvih i ranjenih. Zaplenjeno: 3 mitraljeza, 7 p. mitraljeza, 1 laki minobacač sa oko 200 mina, veći broj pušaka, 2 revolvera i oko 10.000 metaka. Istog dana iz Nikšića su italijanske snage vršile napad ka Danilovgradu radi sadejstva sa glavnim snagama, ali su ih delovi Nikšićkog NOP odreda odbacili u grad. U borbi kod Danilovgrada partizani su imali gubitke od 9 mrtvih i 10 ranjenih.
19. januar
- U rejonu s. Resne (kod Cetinja), u sastavu Lovčenskog NOP odreda, formiran Cucko-čeklički bataljon.
- 19/20. januar
- U s. Kraljskim Barama (kod Kolašina) jače četničke snage opkolile dve čete Komskog NOP odreda (oko 140 boraca), koje su bile na prenočištu bez potrebnog obezbeđenja, i u zoru ih napale i nanele im teške gubitke. Tom prilikom su četnici ubili 33, ranili 15 i zarobili skoro sve ostale partizane. U toj borbi je poginuo jedan od organizatora narodnog ustanka u srezu kolašinskom. Vukman Kruščić sekretar MK KPJ za Kolašin, narodni heroj.
20. januar
- Održano vojno savetovanje komandanata i političkih komesara jedinica Lovčenskog NOP odreda, na kome je, posle analize vojno-političke situacije i diskusije, zaključeno: treba pojačati akcije protiv okupatora i domaćih izdajnika; zavesti čvršću vojničku disciplinu u jedinicama; organizovati sabirne akcije radi prikupljanja potrebnog inventara za otvaranje bolnice Lovčenskog NOP odreda.
21. januar
- PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio direktivu Oblasnom komitetu KPJ za Sandžak, okružnim, mesnim komitetima KPJ i biroima ćelija: partizanske jedinice treba shvatiti kao oružanu silu naroda a ne Partije. Sem toga, ukazuje na odgovornost partijske organizacije za svaku političku i vojničku akciju na svom području objašnjava karakter NOB-a i odnos Partije prema NOP odredima, NO odborima, NOF-u, daje uputstvo za formiranje SNO odbora i ukazuje na perspektivu formiranja pokrajinskog NO odbora: traži da se čuva čistota Partije i smelije uzdižu mladi kadrovi,

- 23.124. januar — U s. Lubnicama (kod Ivangrada), četnici Pavia Durišića opkolili i iznenada napali veću grupu partizana Komskog NOP odreda. U neravnoj borbi poginula su 42 partizana, a jedan broj njih se uspeo da spase i povuče na pl. Jelovicu. Četnici su imali 2 mrtva i nekoliko ranjenih.
25. januar — U s. Bati (na putu Cetinje — Grahovo) održano savetovanje komandnog kadra Cucko-čekličkog bataljona Lovčenskog NOP odreda: analizirani su rad i stanje u jedinicama i na terenu gde je bataljon dejstvovao; određeni su zadaci u vezi sa političkim radom u jedinicama i na terenu i sa izvođenjem akcija protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- PK SKOJ-a za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio pismo okružnim i mesnim komitetima i Oblasnom komitetu SKOJ-a za Sandžak, u kome je data direktiva o formiranju omladinskih aktiva u svim partizanskim jedinicama i o radu omladinske organizacije na okupiranoj teritoriji.
- 2C. januar — U s. Bioče ušle jedinice Zetskog NOP odreda, pošto se italijanska posada, pod pritiskom partizanskih snaga, evakuisala u Podgoricu.
27. januar — PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio direktivu svim partijskim organizacijama: da pojačaju politički rad u narodu i razobličavaju nosioce četničke propagande.
- U selu Boljanićima (kod Pljevalja) formiran Pijevaljski partizanski bataljon »1. decembar«.
28. januar — PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio pismo OK KPJ za Podgoricu, u kome su data uputstva o nabavkama životnih namirnica za ishranu siromašnog stanovništva. Nabavke su se imale izvršiti kupovinom iz Albanije i šireg područja Podgorice. Skladišta tih namirnica nalazila su se u rejonu Kuća, odakle su predstavnici pojedinih NO odbora odnosili dodeljene količine u svoje krajeve. Uputstvo PK posebno je istaklo potrebu za strogom kontrolom rada na liniji NOF-a, da bi se onemogućile bilo kakve zloupotrebe.
30. januar — GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Nikšićkom NOP odredu: da pojača budnost prema petoj koloni i svima onima koji pokušavaju da sarađuju sa okupatorom u borbi protiv NOP-a; da ukaže pomoć partizanima u srezu gatačkom. kako bi se lakše i pre likvidirali tamošnji četnici: da i dalje organizuje i izvodi prepade na neprijateljeve isturene položaje oko Nikšića; da, u duhu direktive VS NOP i DV Jugoslavije, u svakom bataljonu formira po jednu udarnu četvu jačine 60 do 80 najboljih boraca.
- Jači delovi Lovčenskog NOP odreda i jedan bataljon Zetskog NOP odreda preduzeli akciju čišćenja pete kolone u donjolješanskoj nahiji. Akcija je delimično uspela.
- Januar k. — Izabran NO odbor za srez Nikšić. Dotada je postojao imenovani SNO odbor. Sedište odbora je bilo u G. Polju (kod Nikšića).
- Januar — U s. Orahu (kod Cetinja), na konferenciji 32 delegata iz svih opština, izabran NO odbor za srez cetinjski.
- Opštinski NO odbor s. Komana (kod Danilovgrada) uputio proglas narodu konianske opštine: poziva ga da osudi domaće izdajnike i njihovu saradnju sa okupatorom, a da partizanima pruži podršku preko NO odbora i drugih organa narodne vlasti.
- Oblasni komitet KPJ za Sandžak uputio narodu proglas s pozivom da jedinstveno stupi u zajedničku borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika

HRVATSKA

1. januar — Iz zasede kod Pogledala (blizu Korenice) delovi bataljona Marko Orešković* Grupe NOP odreda za Liku napali na oko 250 italijanskih vojnika, zarobivši ih 125 i zaplenivši 7 mitraljeza, 8 p. mitraljeza. 80 pušaka i 50 ručnih bombi.
- U Baniji izišao prvi broj lista »Vijesnik Nacionalno-oslobodilačke fronte za Baniju«.
3. januar — Na planini Papuku ustaše popalile i opljačkale sela Gornji Vrhovce, Kantarovce, Kruševo. Šušnjare. Cicvare, Grđevicu. Bjelajce i druga i pri tome žive ljude bacali u vatru.
3. januar — Između s. Bilog Briga i s. Vagnja (na putu Sinj — Livno) Kamešnička partizanska četa napala italijanski autobus i 4 kamiona i zarobila 10 italijanskih vojnika

5. januar — U s. Jezeranama (kod Brinja) 1. bataljon »Marko Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda napao neprijateljsku posadu, ali selo nije zauzeo
- Kod Plasa (na pruži Ogulin — Rijeka) 2. bataljon Primorsko-goranskog NOP odreda izvršio diverziju, te je saobraćaj obustavljen 20 časova.
- Januar p. — Sekretar operativnog partijskog rukovodstva Centralnog komiteta KPH Vladimir Popović uputio Centralnom komitetu KPJ pismo u kome ga obavještava o uspjesima Sinjskog, Solinskog i Livanjskog NOP odreda i o pogoršanoj situaciji u kninskom srežu.
- Formiran SK KPH za Ogulin, koji je obuhvatao partijske organizacije u selima Dubravama, Gomirju, Vitunju i Drežnici.
- U Kastvu (kod Rijeke) formiran odbor NOF-a, sa 4 rejonska odbora.
6. januar — U zascoku Grulovićima (kod Kistanja), po odluci OK KPH za severnu Dalmaciju, od partizanskih udarnih grupa u Bukovici i novodošlih boraca formiran Bukovički NOP odred.¹
- U s. Rudenici (opština D. Primišlje) formiran seoski NO odbor.
- 6/7. januar — Kod Pločanskog klanca (između Gospića i Udbine) delovi 1. ličkog NOP odreda »Velebit« napali iz zasede italijansku motorizovanu kolonu: zarobili 40 vojnika, zaplenili 40 pušaka, 4. p. mitraljeza, 24 pištolja, 30 bombi i oko 3000 metaka i uništili (i kamiona).
7. januar U s. Koritima (kod Knina), po odluci PK KPH za Dalmaciju, od ustanika iz s. Kovačića i novodošlih boraca formiran Kninski NOP odred.
12. januar — Delovi Kordunaškog NOP odreda zauzeli Vojnić. Zarobljeno 410, poginulo 30 i ranjeno 37 domobrana. Zaplenjeno: 6 mitraljeza, 14 p. mitraljeza, 350 pušaka, 3 minobacača i 35.000 metaka.
- Između Plasa i Meje (na železničkoj pruži Ogulin — Rijeka) jedinice 2. bataljona »Malija Gubec« Primorsko-goranskog NOP odreda napale neprijateljski transportni voz i uništile lokomotivu i nekoliko vagona.
13. januar — Po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku imenovan Štab Slavenskog partizanskog bataljona.
- Delovi Sinjskog NOP odreda napali žand. st. u s. Muću (kod Sinja) 1. posle šestočasovne borbe zauzeli Opštinu, Poštu, Finansijsku upravu i žand. stanicu. U podne su partizani mesto napustili.
- GŠ NOP odreda za Hrvatsku izdao naredbu br. 4: o prijavljivanju dobrovoljaca za I. proletersku NOU brigadu.
15. januar — CK KPH izdao proglas narodima Hrvatske: poziva ih da se, sa svim ostalim slobodoljubivim narodima, odlučno bore protiv fašističkih okupatora.
- GŠ NOP odreda za Hrvatsku izdao Štabu Primorsko-goranskog NOP odreda uputstvo o regulisanju odnosa sa OK KPH za Hrvatsko primorje i o rešavanju tekućih zadataka.
- U Splitu pripadnici NOP-a ubili Antonija Ilofmana, funkcionera fašističke stranke u tom mestu, koji je mučio uhapšene komuniste i rodoljube.
- Na železničkoj pruži Ogulin — Rijeka (između Plasa i Zlobina), delovi 2. bataljona »Matija Gubec« Primorsko-goranskog NOP odreda uništili lokomotivu i nekoliko vagona, te je saobraćaj bio obustavljen 15 časova.
- Januar s. — U Vojniću održana konferencija predstavnika svih sreskih odbora NOF-a na Kordunu (Vojnića, Veljuna, Vrginmosta i Slunja) i delegata partizanskih jedinica, na kojoj je izabran Okružni odbor NOF-a za Kordun.
- U Kordunu ustaše popalile oko 2000 kuća u selima Prkosi, Moravci, Sjeničak, G. i D. Sjeničak, Dugo Selo, Štipan, Šljivovac, V. i M. Trepča, Ostrožin, Kirin i Bović.
- U s. Graduši održana prva sreska konferencija delegata seoskih (mesnih) NO odbora sreza Petrinja, na kojoj su izabrani predsednici opštinskih NO odbora i predsednik SNO odbora.

¹ U Izveštaju Štaba Dalmatinskog NOP odreda od IS. III 10«. taj odred se naziva Bukovičkom partizanskom četom

17. januar — U Vojniću formiran Okružni NO odbor za Kordun.
18. januar — Partizani Solinskog NOP odreda bacili bombu u oficirsku menzu u Solinu, te ubili 2 i ranili 14 italijanskih oficira. Za odmazdu, italijanske vlasti su u Splitu ubile 12 talaca i uhapsile 200 lica.
- U Vukovaru ustaški pokretni preki sud osudio na smrt 19 rodoljuba.
19. januar — Kod s. Babinog Potoka (blizu Vrhovina) delovi Grupe NOP odreda za Liku odbili napad italijanskih jedinica. U borbi je poginulo 18 italijanskih vojnika. Partizanske jedinice su imale 3 ranjena borca.
- Kod s. Svinjice (blizu Kostajnice) delovi Banijskog NOP odreda napali neprijateljsku patrolu od 30 ustaša i 8 žandarma, naneli joj gubitke od 2 mrtva i 8 ranjenih i prinudili je da se povuče.
- U blizini Bribira (kod Novog) delovi 2. bataljona »Malija Gubec« Primorsko-goranskog NOP odreda razbili žandarmerijsku palrolu od 41 žandarma; poginulo 14. zarobljeno 16 i ranjeno 5 žandarma.
- Delovi 2. bataljona »Matija Gubec« Primorsko-goranskog NOP odreda digli u vazduh neprijateljski transportni voz kod Fužina (na žel. pruzi Ogulin — Rijeka). Pruga je oštećena, a saobraćaj prekinut 6 sati.
20. januar — Sekretar OK KPH za Karlovac poslao Centralnom komitetu KPH izveštaj o raspuštanju SK KPH za Vrginmost zbog šovinističkih shvatanja i oportunitizma nekih članova SK, organizovanju desetodnevnog partijskog kursa, izdavanju lista »Naša borba«, merama za popularizaciju i formiranje Saveza mlade generacije itd.
- PK KPH za Dalmaciju izvestio CK KPH o brojnom stanju partijskog članstva i partijskih komiteta u pojedinim srezovima. hapšenju većeg broja članova KPJ od strane italijanske vlasti u Splitu, uspostavljanju kontakta sa predstavnicima bivših građanskih političkih partija itd.
- Delovi Grupe NOP odreda za Liku napali italijanski garnizon u Korenici i ovladali periferijom, ali mesto nisu zauzeli zbog brojne nadmoćnosti neprijatelja.
21. januar — Jedinice 1. bataliona Marko Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda zauzele s. Jasenak (kod Ogulina) i zarobile 72 domobrana i žandarma
- Kod s. Poloia (blizu Slunja) delovi Kordunaškog NOP odreda zarobili 22 domobrana i zaplenili 26 pušaka 1 1 p. mitraljez.
22. januar — U kostainičkom zatvoru, nosle trodnevnog mučenja, ustaše umorile člana CK KPH Anku Butorac, narodnog heroja.
23. januar — Na Ljubovu (na putu Gospić — Korenica) otpočele dvodnevne borbe između delova italijanske divizije »Re«, s jedne strane, i 2. bataljona 1. ličkog NOP odreda »Velebit-i jedne čete bataljona »Ognjen Priča«, s druge strane. Neprijatelj nije uspeo da se iz Gospića probije u Korenicu, a pretrpeo je sledeće gubitke: 37 mrtvih, 64 ranjena, 278 smrznutih i 43 zarobljena vojnika; zaplenjeno: 4 topa sa 450 granata. 2 tenka. 4 minobacača sa 300 mina. 5 mitraljeza. 5 p. mitraljeza. 63 puške i oko 10 000 metaka
- Kod s. Hrv. Blagaja (blizu Slunja) delovi 2. bataljona Kordunaškog NOP odreda napali odred domobrana i žandarma. Poginulo 5 domobrana.
24. januar — Kod Klanca (kose između s. Turjanskog i s. Crne Vlasti) jedinice bataljona »Marko Orešković« odbile napad delova italijanske divizije »Lombardija«.
- Partizani iz Graca (kod Makarske) izveli prvu akciju na moru, u kojoj su zarobili okupatorski jedrenjak »Mercur« sa oko 90 tona razne hrane.
- Kod Ponovog mosta (na putu Zrin — Divuša. blizu Kostajnice), 2. bataljon Banijskog NOP odreda iz zasede napao ustaše i naneo im gubitke. U borbi je poginuo i komandant 2. bataljona Miloš Cavić, narodni heroj.
25. januar — Domobranska posada iz s. Obljaja (kod Gline), pod pritiskom delova Banijskog NOP odreda, povukla se u Glinu, uz prihvat tamošnjih ustaša.
- U Vojniću održan veliki manifestacioni zbor omladine vojničkog sreza. Zboru je prisustvovalo preko 3.000 omladinaca i omladinki.
26. januar — Politički komesar Kordunaškog NOP odreda izdao direktivu političkim komesarima bataljona: učvršćivati bratstvo i jedinstvo Hrvata i Srba.

1942. januar

MAKEDONIJA

januar 1942.

- Kod Podgarića (blizu Čazme) 3. četa Slavenskog partizanskog bataljona odbila napad ustaša i domobrana i prinudila ih na povlačenje.
- U s. Koritima (kod Sinja) italijanske vlasti streljale sekretara SK KPH za Sinji Tadiju Anušića, narodnog heroja.
- Formiran Okružni odbor AFZ-a za Kordun.
- 26/27. januar — Kod ž. st. Dlatuše (između Topuskog i Vrginmosta) 3. bataljon Kordunaškog NOP odreda razrušio prugu na četiri mesta i pokidao tt veze u dužini od 3 km.
- 27. januar — Kod s. Podgorja i s. Perne jedinice 3. bataljona Kordunaškog NOP odreda odbile napad ustaša i italijanskih vojnika i prinudile ih na povlačenje u pravcu Topuskog. Neprijatelj je tom prilikom zapalio 18 kuća u s. Podgorju i 30 kuća u s. Blatuši.
- 28. januar — U s. Majskom Trtniku (kod Gline) 1. četa I. bataljona Banijskog NOP odreda razoružala domobransku posadu.
- Odbor NOF-a za Kordun izdao uputstvo za rad sreskih, opštinskih i seoskih odbora NOF-a.
- 29. januar — Partizani I. ličkog NOP odreda »Velebit« napali italijansku posadu u s. Raduču (kod Gospića). Napad nije uspeo, pošto su četnici pravovremeno obavestili italijansku posadu.
- Prvi bataljon -Marko Trbović- Primorsko-goranskog NOP odreda razoružao žand. st. u s Alanu (kod Senja). Zarobljeno 19 žandarma i zaplenjeno 19 pušaka.
- 30. januar — U s. Zbjegu (kod Slunja) otpočelo dvodnevno II zasedanje GS NOP odreda za Hrvatsku, kome su prisustvovali i komandanti i politički komesari Grupe NOP odreda za Liku, Kordunaškog i Primorsko-goranskog NOP odreda. Diskutovalo se o opštoj situaciji, zadacima i ulozi partizanskih jedinica, vojničkoj situaciji u Hrvatskoj, uvlačenju hrvatskih masa u NOB i zauzimanju pravilnog stava prema izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije u Londonu. Odlučeno je da se na slobodnoj teritoriji Korduna formira jednomesečni oficirski tečaj.
- Januar k. — U Lici, po naređenju Štaba grupe NOP odreda za Liku. formiran Tenkovski vod (od tenkova zaplenjenih u borbi kod Ljubova).
- Januar — Partijska organizacija u Rijeci po celom gradu ispisala antifašističke parole na italijanskom jeziku, sa znakom srpa i čekića.

MAKEDONIJA

- Januar p. — U Velesu (sada: Titov Veles), formiran OK KPJ za Veles.
- 7. januar — U Skoplju sekretar PK KPJ za Makedoniju Bane Andreev, podržan od delegata CK BRP(k), održao partijsko savetovanje s ciljem da opravda svoj oportunistički stav prema oružanoj borbi u Makedoniji, da osudi formiranje NOP odreda u jesen 1941. i 11. oktobar kao »poraz Partije«. Na savetovanje nisu pozvani svi članovi PK 1 predstavnici svih partijskih organizacija Makedonije. Zaključci tog savetovanja nisu prihvaćeni od partijskih organizacija na terenu.
- U Gostivaru formiran MK SKOJ-a.
- 11. januar — U Strumici bugarska policija uhapsila 16 članova KPJ. među kojima 1 nekoliko članova MK, kao i neke simpatizere NOP-a. čime je tamošnjoj partijskoj organizaciji zadat ozbiljan udarac.
- 13. januar — PK KPJ za Srbiju uputio Pokrajinskom komitetu KPJ za Makedoniju pismo CK KPJ od 14.XII 1941. i drugi partijski materijal. U pismu je iznesena vojno-politička situacija u Jugoslaviji i u svetu, na osnovu koje su proizlazili i neposredni zadaci partijskih organizacija u Makedoniji u vezi sa oružanom borbom, sa stvaranjem NOF-a i organa narodne vlasti i dr.
- 14. januar — CK SKOJ-a uputio organizaciji SKOJ-a Makedonije pismo u kome daje uputstva o organizaciji i radu SKOJ-a u vojsci.
- Italijanska policija pohapsila članove MK KPJ za Gostivar i prebacila ih u Tiranu. Posle tri meseca oni su pušteni iz zatvora zbog nedostatka dokaznog materijala.

1942. januar

MAKEDONIJA

januar 1942.

28. januar — NOF izdao proglas stanovništvu Makedonije pod italijanskom okupacijom: da suzbija netrpeljivost između Makedonaca i nacionalnih manjina — Turaka, Siptara i drugih koju okupator raspiruje, da zbija svoje redove oko NOF-a i da organizuje NO komitete (odbore).
- Januar k. — Biro PK KPJ za Makedoniju, pod uticajem pisma CK BRP(k) od 15. januara, uputio direktivno pismo svim partijskim organizacijama u Makedoniji: da se nekompromitovani komunisti odazovu mobilizaciji u bugarsku vojsku, što je bilo oprečno direktivi CK KPJ o oružanoj borbi.
- Biro PK KPJ za Makedoniju dao direktivu partijskim organizacijama: da formiranje NOP odreda treba shvatiti kao »prirodni proces« sazrevanja objektivnih uslova (koji, po njegovom mišljenju, u Makedoniji još ne postoje) i da u partizane treba da idu samo ilegalci i kompromitovani drugovi, koji ne mogu više opstati u gradovima.
- Januar — U Skoplju izašao prvi broj »Biltena«, organa Pokrajinskog komiteta KPJ za Makedoniju.

SLOVENIJA

5. januar — Izašao prvi broj "Partizanskog vesnika«, organa Štaba partizanskog bataljona -Ljubo Serčer«.
- Kod mosta blizu Ribna (kod Bleda) patrola Cankarevog partizanskog bataljona napala neprijateljsku patrolu iz sastava nemačkog 510. landesšicen-bataljona i nanela joj gubitke.
- Januar p. — U »Osvobodilnoj fronti«, centralnom organu Izvršnog odbora OF, objavljena novogodišnja poslanica Osvobodilne fronte, u kojoj se ističe da slovenačkom narodu može doneti slobodu samo njegova jedinstvena oružana borba protiv fašističkih ugnjetača.
7. januar — Sekretar Izvršnog odbora OF Boris Kidrič uputio CK KPJ izveštaj o merama za sprovođenje direktiva CK KPJ koje se odnose na razobličavanje četništva Draže Mihailovića i na učvršćivanje jedinstva narodnih masa u borbi protiv okupatora i njegovih saradnika.
- U selu Dražgošama (kod Skofje Loke) nemačke snage napale dve čete Cankarevog partizanskog bataljona. Posle trodnevne borbe, u kojoj je neprijatelj pretrpeo osetne gubitke, partizani su se povukli na planinu Jelovicu. Za odmazdu, nemački okupator je selo Dražgoše sravnio sa zemljom, odrasle muškarce streljao, a žene i decu iselio.
13. januar — Na Mošenjskoj planini nemačka policijska skijaška patrola, od 50 vojnika, iznenada napala 2. četu Cankarevog partizanskog bataljona, te se ova s mukom probila kroz obruč.
- Komandant italijanske divizije »Izonco« izdao naredbu o učestvovanju njegove divizije u ofanzivi protiv partizana, kojom je trebalo sprečiti eventualni prelaz partizanskih jedinica iz Hrvatske, na zapad
15. januar — Komandant italijanskog 11. armijskog korpusa potpisao »Plan A« za borbu protiv NOP odreda u Sloveniji.
- Januar s. — Obnovljeni 3. partizanski bataljon »Ljubo Serčer« otpočeo širu aktivnost na teritoriji s. Pokojišče — s. Rakitna — s. St. Vid — s. Kožljek (kod Cerknice) u cilju stvaranja i odbrane slobodne teritorije
16. januar — U blizini s. Kožljeka (kod Cerknice) sukobila se četa 3. partizanskog bataljona »Ljubo Serčer« sa patrolom 2. bataljona 21. graničnog sektora 11. italijanskog armijskog korpusa.
18. januar — U s. Otavama (kod Cerknice) jedna četa 3. partizanskog bataljona »Ljubo Serčer« vodila borbu i odbacila oko 500 italijanskih vojnika.
19. januar — Musolini potpisao dekret kojim je staranje o javnom poretku u Ljubljanskoj pokrajini povereno vojnim vlastima. Dekret je stupio na snagu već sledećeg dana

24. januar — GS NOP odreda za Sloveniju objavio u Slovenskom poročevalecu Pravilnik Narodne zaštite, organizacije koja je svojim borbenim grupama obuhvatala skoro sva slovenačka sela. U Pravilniku su izneli zadaci, način organizovanja i ciljevi Narodne zaštite.
25. januar — U Ljubljani pripadnici VOS-a zaplenili četničku štampariju koja je štampala list »Zarja slobode«.
- Iz OF isključena grupa Crtomira Nagode (-Stara pravda), koja je pokušala da razbije OF. a bila je direktno povezana sa Dražom Mihailovićem.

SRBIJA

1. januar — Kod s. Vučja (blizu Leskovca) četnici i nedičevci napali Leskovački NOP odred. Oni su zauzeli Vučje i prinudili Leskovački NOP odred da se povuče ka pl. Kukavici.
- Kod sela Pnrdika (blizu Ražnja) Ozrenski NOP odred napao i naterao u bekstvo poterno odeljenje nedičevaca i četnika Koste Pećanca i zaplenio puškomitraljez.
7. januar — Nemački zapovednik u Srbiji objavio uredbu kojom je, uz pretnju smrtnom kaznom, zabranjeno primati Jevreje na konak ili ih sakrivati, čuvati njihove stvari, novac i vrednosne papire.
- Kod s. Bučumeta (blizu Lebana) jedna četa Jablaničkog NOP odreda, posle kraće borbe, odbila napad 2. čete 1. srpskog dobrovoljačkog odreda.
- U Kikindi nemačka policija streljala 9 pripadnika i simpatizera NOP-a¹.
4. januar — Na pl. Beljevini (kod Aleksinca) Ozrenski NOP odred razbio jedan četnički odred Koste Pećanca i žandarmerije i naneo im gubitke od 5 mrtvih i 8 ranjenih.
- U Zabaljskom rilu glavnina 1. šajkaškog NOP odreda, u sukobu s nadmoćnim poternim snagama mađarske vojske i žandarmerije, posle teške borbe razbijena.
- U s. Kočanu (na putu Između Niša i Leskovca) delovi Topličkog NOP odreda razoružali žand. stanicu.
- U s. Sajkašu (kod Zabija) i njegovoj široj okolini (Sajkaškoj) mađarske okupacione vlasti zavele vanredno stanje i započele velike racije praćene pogromima i pokoljima nevinog stanovništva.
- U s. Popšići (kod Svrljiga) delovi Nišavskog (Svrljiškog) NOP odreda zapalili opštinsku arhivu i ubili 2 opštinska stražara.
- U blizini Vladičinog Hana, od bugarske zasede ubijen kandidat za člana CK KPJ Jordan Nikolov Orce, narodni heroj, koji je. po direktivi CK KPJ, upućen za Makedoniju da radi na organizovanju ustanka.
- U Uroševcu formirana druga partijska ćelija.
5. januar — U s. Boževcu (kod Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda napali i razoružali 20 žandarma koji su prevozili hranu za Požarevac. vratili narodu preko 20 kola hrn² i zarobili policijskog pisara iz Požarevca, predsednika opštine i delovođu iz Boževca i 2 finansa.
- U s. Vrbovcu (kod Sokobanje) delovi Nišavskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu i zarobili jednog kvislinga
- Januar p. — Kod Kokinog Broda, upali u Srbiju i probili se do s. Visoke i s. Ljubiša na pl. Zlatiboru, ali su se, zbog otpora jakih neprijateljskih snaga, oštre zime s velikim snegom i iscrpljenosti boraca, ponovo povukli u Sandžak
- Nemačka 342. pešadijska divizija sa prostorijske Užice (sada: Titovo Užice), Valjevci, Sabac prebačena u istočnu Bosnu radi napada na istočnobosanske partizanske jedinice i 1. proletersku NOU brigadu.
- U s. Čurugu (kod Zabija) mađarske vlasti na zverski način pobile oko 1000 ljudi, žena i dece, mahom srpske narodnosti.
- Obrazovan Okružni odbor NO fonda za Srem.

¹ Po drugom izvoru streljanje je izvršeno i Januara

- «. januar — Kod s. Silova. s. Geglje i s. Stulca (blizu Lebana) oko 550 nedićevaca i četnika napalo jednu četvu Jablaničkog NOP odreda. Borba je vodena ceo dan. Posle pristizanja 2. čete Jablaničkog NOP odreda i mesnih desetina neprijatelj je nateran u bekstvo ka Lebanu uz gubitke od 2 mrtva, 5 zarobljenih i 20 ranjenih.
- Kod s. Visoke (blizu Titovog Užica) Užički, Cačanski i 2. šumadijski NOP odred vodili borbu protiv četnika i 6. dobrovoljačkog odreda i naneli im gubitke od 8 mrtvih, 17 ranjenih i 1 (oficira) zarobljenog.
- U s. Mošorinu (kod Zabija) mađarske okupacione vlasti na zverski način pobile 104 muškarca, 47 žena i 29 dece, mahom srpske narodnosti.
8. januar — GS NOP odreda za Srem izdao potčinjenim jedinicama uputstvo o radu u partizanskim odredima i o zadacima, pravima i dužnostima rukovodstava i partizana.
- S/9. januar — U s. Beloinju (kod Svriljga) delovi Nišavskog NOP odreda zarobili 4 četnika.
- !]. januar — U Petrogradu (sada: Zrenjanin), Kikindi, s. Banat. Arandelovu. s. Dragutinovu i s. Mokrinu nemačka policija streljala 150 komunista, pripadnika i simpatizera NOP-a.
- Mađarske okupacione vlasti otpočele masovno hapšenje i ubijanje srba u s. Đurđevu (kod Zabija).
- Mađarske okupacione vlasti streljale 60 lica u s. Gospodincima i s. Sajkašu (kod Zabija).
10. januar — PK KPJ za Srbiju uputio OK KPJ za Kruševac pismo u kome ga obaveštava o situaciji u Srbiji i daje mu direktivu da formira NO odbore, čuva kadrove, pojača politički rad i formira manje partizanske grupe i odrede.
- GS NOP odreda za Srem izdao potčinjenim jedinicama saopštenje o najvažnijim zadacima štabova i NOP odreda u Sremu.
- U s. Gospodincima (kod Zabija) mađarske okupacione vlasti, tokom toga i sledećeg dana, streljale 51 rodoljuba.
- U Zabiju mađarske vlasti streljale tri komunista — borca iz razbijenog dela 1. šajkaškog NOP odreda.
11. januar — Nišavski NOP odred spalio opštinske arhive u s. Dugoj Poljani, i s. Bukurovcu (kod Bele Palanke).
12. januar — U s. Pečenjercu (kod Leskovca) delovi Jablaničkog NOP odreda razoružali žand. st. I spalili opštinsku arhivu.
- Valjevski NOP odred sukobio se sa četnicima kod s. Ba i s. Planinke (blizu Mionice) i naneo im gubitke od 2 mrtva.
- OK KPJ za Požarevac Izvestio PK KPJ za Srbiju da je do kraja 1941. godine u borbama i hapšenju, partijska organizacija izgubila preko polovinu članstva.
- SK KP.T za Zemun izdao proglas stanovništvu pozivajući ga na otpor okupatoru: da se ne odaziva mobilizaciji za istočni front, već da stupa u zajedničku borbu protiv okupatora.
14. januar — Kod s. Bučumeta i s. Prekopčelice (blizu Lebana) Jablanički NOP odred odbio ponovljeni pokušaj nedićevaca i četnika Koste Pećanca da prodru na slobodnu teritoriju Jablanice i proterao ih ka Lebanu.
- U s. Komiriću (kod Krupnja). u borbi protiv četnika poginuo zamenik komandanta Rađevskog bataljona Valjevskog NOP odreda Zivan Marković Zića. narodni heroj.
- U s. Crniljevu (kod Koceljeva) Posavo-tamnanski NOP odred napao jedan odred SDS i naneo mu gubitke od 2 mrtva i 2 ranjena
- 14/15. januar — U s. Poljani i s. Lučići (kod Požarevca) Požarevački NOP odred razoružao seoske straže i spalio opštinske arhive.
- U s. Cagrovcu i s. Gadzinu Hanu (kod Niša) Babički NOP odred spalio opštinske arhive i pokidao telefonske linije prema Nišu.
15. januar — Posle petodnevnih borbi kod sela Gole Glave. Družetića, Crniljeva. Konjuše i Oglađenovca (blizu Valjeva), protiv 9. dobrovoljačkog odreda i Kameničkog i Lozničkog četničkog odreda, delovi Valjevskog i Podrinskog NOP odreda probili se preko r. ladra u rejon s Počute.

- Januar s.*
- Na pl. Pasjaci Štab Topličkog NOP odreda doneo odluku da otpusti jedan broj boraca a ostatak svog odreda podeli u grupe. Takva odluka je rezultirala iz pogrešnog tumačenja pisma CK KPJ od 14. decembra 1941, u kome se kaže da partizanske jedinice treba da budu male čete od oko SO boraca, lako pokretljive, koje će napadati neprijatelja na najosetljivijim mestima, kao i iz pogrešnog shvatanja da prema bugarskoj okupatorskoj vojsci treba voditi miroljubivu politiku. Na intervenciju Okružnog komiteta KPJ za Niš, veći broj boraca je ubrzo vraćen u Toplički NOP odred.
  - Od Kolubarskog bataljona Valjevskog NOP odreda formiran Suvoborski NOP odred, jačine 230 boraca, sa zadatkom da dejstvuje u rejonu planinskog masiva Povien — Maljen — Suvobor.
  - Kod s. Negbine (na pl. Zlatiboru) Užički NOP odred vodio borbe protiv Požeških nedičevsko-četničkih odreda.
  - Kosmajski NOP odred i delovi Užičkog i 1. šumadijskog NOP odreda probili se iz Sandžaka u širi rejon Valjeva.
- Januar d.p.*
- Kod s. Berilja (blizu Prokuplja) Pasjnčka četa Topličkog NOP odreda zarobila i razoružala 14 bugarskih vojnika.
  - Kod zaseoka Manastirišta (blizu Vlasotinaca) delovi Babičkog NOP odreda onesposobili za rad električnu centralu.
  - U Uroševcu, u prisustvu člana Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju, održana prva sreska partijska konferencija, na kojoj je izabran novi MK KPJ za Uroševac.¹
- Iti. januar*
- U s. G. Ripnju (srez belopalanački) završena dvodnevna konferencija članova KPJ i SKOJ-a svrljiškog i belopalanačkog sreza i članova KPJ Svrljiškog (Nišavskog) NOP odreda, sazvana na inicijativu OK KPJ za Niš. Doneti su zaključci o vojnim i političkim merama za naredni period. Isto tako je odlučeno da se Svrljiški (Nišavski) NOP odred podeli na dve čete: Svrljišku (za teritoriju svrljiškog sreza) i Nišavsku (za teritoriju belopalanačkog sreza i za Zaplanje).
  - OK KPJ za Leskovac uputio PK KPJ za Srbiju izveštaj o brojnom stanju partijske i skojevske organizacije i o brojnom stanju i akcijama NOP odreda na teritoriji okruga.
  - Kod s. Burade i s. Ojkovice (na pi. Zlatiboru) Čačanski, Užički i 2. šumadijski NOP odred vodili borbu protiv Požeških nedičevsko-četničkih odreda.
- 19. januar*
- U Rumi nemačka i ustaška policija provalom uhapsila sve članove SK KPJ (sem dvojice) i veći broj članova Partije i SKOJ-a.
  - U Segedinu održan sastanak komandanta mađarske 5. (segedinske) ai'mije sa potčinjenim starešinama radi proširenja odmazde (tzv. racije) nad Srbima i Jevrejima u Novom Sadu, Srbobranu i Starom Bečeju.
- 20. januar*
- U s. Svodu (kod Vlasotinaca) delovi Babičkog NOP odreda razoružali desetak finansa, zapalili opštinsku arhivu i ubili U i zarobili 1 četnika Koste Pećanca.
  - Na r. J. Moravi, između Leskovca i Vlasotinaca, delovi Babičkog NOP odreda srušili most i zarobili dva žandarma.
- 21. januar*
- Povodom osamnaestogodišnjice smrti Vladimira Iljiča Lenjina, OK KPJ za Niš izdao proglas pozivajući radni narod u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
  - U Novom Sadu mađarske trupe i žandarmerija otpočele trodnevno masovno hapšenje i ubijanje Srba i Jevreja (tzv. racija).
- 21/22. januar*
- U selima Kamenici, G. i D. Matejevcu delovi Ozrenskog NOP odreda spalili opštinske arhive i prekinuli telefonske veze tih mesta s Nišom.
- 22. januar*
- U s. Čurugu (kod Zabija) mađarske okupacione vlasti streljale 4 pripadnika mesne partizanske desetine a 3 pripadnika osudili na robiju.
- 25. januar*
- U s. Lomnici (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda razoružali jednu desetinu četnika Koste Pećanca.

¹ Po drugom Izvoru sreska partijska konferencija je održana početkom februara

- U Nišu, po direktivi PK KPJ za Srbiju, formirano Povereništvo PK KPJ za Niš (za okruge Niš, Leskovac i Zaječar).
- 27. januar — PK KPJ za Srbiju uputio pismo Povereništvu PK KPJ za Niš: da se prema bugarskoj vojsci odnosi kao prema okupatoru i da teren čisti od bugarskih okupatorskih trupa, ali i da politički radi među bugarskim vojnicima, pozivajući ih u zajedničku borbu protiv nemačkih okupatorskih jedinica.
- 27/25 januar — U Starom Bečeju mađarske trupe i žandarmerija vršile masovna hapšenja, zlostavljanja i ubijanja Srba i Jevreja; samo u toku noći 27 28. januara pobile 200 osoba.
- 29. januar — Kod s. Manastirice (blizu Petrovca) delovi Požarevačkog NOP odreda vodili borbu protiv nedićevskog žandarmerijskog odreda iz Petrovca, kojom prilikom su 4 partizana zarobljena.
- 31. januar — Mesna partizanska desetina iz Sida napala zatvor, likvidirala neprijateljsku stražu i oslobodila 20 rođoljuba i simpatizera NOP-a.
- Januar k. — U Novoj Varoši Stab srpsko-sandžačkih NOP odreda reorganizovao Zlatarsko-mileševski bataljon: formirao Zlatarski bataljon i Mileševsku četu.
- Reorganizovan Toplički NOP odred: formirano sedam partizanskih četa, svaka od po 80—120 boraca.
- U Srbobranu mađarske trupe i žandarmerija izvršile masovna hapšenja i zlostavljanja stanovništva.
- Januar — OK KPJ za Niš izdao dve okružnice u kojima se govori o nedostacima u partijskom radu, nekonspiraciji, malodušnosti, potrebi čišćenja partijskih organizacija, liku člana KPJ, političkom radu u narodu, potrebi teoretskog uzdizanja, osnivanju NO odbora, izvođenju akcija itd.
- OK KPJ za Srem izdao proglas s parolom «Dole sa pokrštavanjem», pozivajući Srbe da se odupru prisilnom prevođenju u katoličku veru i da složnom borbom unište neprijatelja.
- Na Obloj glavi (iznad Aleksinca) štab Ozrenskog NOP odreda rasformirao svoj odred i podelio ga u tri grupe (od kojih je jednu neprijatelj ubrzo razbio).
- Kod s. Doljevca (blizu Prokoplja) delovi Babičkog NOP odreda srušili gvozdeni most na r. Toplici.
- U Beogradu, u Požarevačkoj, Niskoj, Sredačkoj i Sindelićevoj ulici, ilegalci izlepill proglas VS NOP odreda Jugoslavije.
- U Gnjilanu formirana prva partijska čelija.
- U borbi protiv četnika poginuo instruktor PK KPJ za Srbiju i partijski rukovodilac Požarevačkog NOP odreda Cedomir Vasović Cedo, narodni heroj.
- Us. Sušici (kod Valjeva), u borbi protiv nemačkih vojnika, nedićevaca i četnika, poginuo politkomesar partizanskog bataljona Tamnavskog NOP odreda Rajko Mihajlović, narodni heroj.
- Na terenu Rasine poginuo borac Rasinskog NOP odreda Velizar Stanković Veca, narodni heroj.
- Po dolasku bugarskog 1. okupacionog korpusa nemačka 717. divizija se sa prostorije Leskovac, Kruševac, Jagodina (sada: Svetozarevo), Zaječar pomerila na zapad i izvršila smenu nemačke 113. divizije u dolini zapadne Morave.

F e b r u a r

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

2. februar — U Beogradu vođeni dvodnevni razgovori između predstavnika NDH, vođe četnika u istočnoj Bosni Jezdimira Dangića, opunomoćenog generala u NDH Edmunda Glajze Horstenaua, nemačkog poslanika u NDH Zigfrida Kašea i opunomoćenog komandujućeg generala u Srbiji Paula Badera. Predstavnicu NDH su se suprotstavili zahtevima Dangića i generala Badera ria 17 srezova istočne Bosne predu u nadležnost četnika i da se priključe Nedićevoj Srbiji. Odlučeno je da to područje i dalje ostane u sastavu NDH.
3. februar — VŠ NOP i DV Jugoslavije izdao naredbu i uputstvo o mobilizaciji svih za borbu sposobnih vojnih obveznika fočanskog, čajničkog i pljevaljskog sreza.
- U Foči, na predlog GS NOP i DV za BiH, odlukom VŠ NOP i DV Jugoslavije formiran Operativni štab NOP i DV za istočnu Bosnu.
4. februar — Odlukom VŠ NOP i DV Jugoslavije formiran Operativni štab NOP odreda za Hercegovinu, čije je operativno područje obuhvatalo severnu i Istočnu Hercegovinu i južnu Dalmaciju. Time je ukinut dotadašnji privremeni Operativni štab (zajednički za Hercegovački i Nikšićki NOP odred).
- VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio Štabu Zupopivskog partizanskog bataljona da hercegovačkim partizanskim jedinicama pruži pomoć u učvršćivanju narodne vlasti u gatačkom srezu i u borbi protiv petokolonaških elemenata.
- Načelnik štaba nemačke Vrhovne komande uputio pismo italijanskoj Vrhovnoj komandi: situacija u NDH zabrinjava; jačanjem ustanka ugroženi su privreda i saobraćaj; stoga treba preduzeti zajedničke operacije protiv partizana.
5. februar — Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije zatražila od svog poslanika u Moskvi, da budno motreći, na vreme otkrije eventualnu pomoć SSSR-a partizanima.
7. februar — VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio Štabu Romanijskog NOP odreda da glavna dejstva usmeri ka Han-Pijesku, Vlasenici i reci Drini, sprečavajući prodor četnika ka Romaniji i Glasincu. Za izvršenje toga zadatka trebalo bi. s obzirom na proširenje rejona dejstva, formirati više samostalnih bataljona. koji bi dobili zadatke za duži period.
- Februar p. — Po naređenju VS NOP i DV Jugoslavije, za rukovođenje borbama u jugositočnoj Bosni formiran Operativni štab Kalinovik. koji je objedinjavao dejstva Kalinovičkog NOP odreda i Fočanskog dobrovoljačkog odreda, a povremeno i dejstva dolova 1. proleterske NOU brigade i Durmitorskog NOP odreda. Ulogu toga štaba do početka maja 1942. vršili su, uglavnom, štabovi 1. proleterske NOU brigade i Kalinovičkog NOP odreda, a povremeno i pojedini članovi GŠ NOP i DV za BiH.
7. februar — Završena okupatorsko-kvislinška cianzivna dejstva u istočnoj Bosni (tzv. druga neprijateljska ofanziva). Nemačke, ustaško-domobranske i četničke snage su ovladale slobodnom teritorijom u istočnoj Bosni i time osujetile plan VS NOP i DV Jugoslavije da prodre u industrijske i rudarske centre toga područja. Za vreme tih dejstava četnici su otvoreno surađivali sa okupatorom i ustaško-domobranskim snagama, a svojom propagandom uticali na osipanje nekih partizanskih jedinica.
8. februar — VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio Operativnom štabu NOP i DV za istočnu Bosnu da glavna dejstva usmeri ka reci Drini radi suzbijanja četničkog uticaja.
12. februar — Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije uputio svome poslaniku u Vašingtonu telegram: netačno ga obaveštavajući da Draža Mihailović već deset rneseci vodi borbu bez ičije pomoći, on mu naređuje da predsedniku SAD Franklinu Ruzveltu izloži teško stanje četnika i zatraži pomoć.
13. februar — Kominterna telegramom zatražil-j od CK KPJ da VŠ NOP i DV Jugoslavije da narodima porobljene Evrope uputi proglas s pozivom u borbu protiv okupatora.

14. februar — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Stabu Sektora Nevesinje — Gacko da uništava četnike u Hercegovini i stvara dobrovoljačku vojsku
- Februar p. p. — Kominternu telegramom zatražila č.d CK KPJ informaciju o aerodromima na koje bi se mogli spustiti sovjetski avioni koji donose pomoć u oružju i municiji.
- Februar d.p. — VS NOP i DV Jugoslavije naredio GS NOP odreda za Srbiju da zadrži partizanski način ratovanja i da, prema potrebi, formira dobrovoljačke odrede, a za pozadinsku službu u selima formira narodne straže.
16. februar — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito obavestio članove Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobodene krajeve Edvarda Kardelja i Ivu Lolu Ribara o neuspjehu okupatorsko-kvislinških ofanzivnih dejstava. od 15. januara do 7. februara 1942. u istočnoj Bosni (tzv. druge neprijateljske ofanzive) naredio čišćenje u tehničkom aparatu CK KPH i postavio zadatak da se izda proglas bugarskim vojnicima u Srbiji.
- Draža Mihailović uputio potčinjenim jedinicama direktivu u kojoj ističe da su emisije Radio-Londona o pomirenju s komunistima »naše lukavstvo da bi komuniste uništili. Objavite javno narodu da nas Englezi u tome potpomažu da bismo se jednom potpuno otarasili komunistima«.
17. februar — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio depešu Kominterni, s molbom da se za potrebe NOP i DV Jugoslavije vazdušnim putem doture na Zabljak oprema, oružje i lekovi, ističući da bi te pošiljke imale ogroman moralni i politički značaj.
18. februar — VS NOP i DV Jugoslavije dao Stabu Durmitorskog NOP odreda uputstvo o pripremanju aerodroma u okolini Zabljaka radi spuštanja sovjetskih aviona s vojnim materijalom za jedinice NOP-a.
- Us. Kulini (kod Zvornika) održan sastanak između načelnika štaba nemačkog opunomoćenog generala za Srbiju i predstavnika vlade Nedića i četnika Dangića o zajedničkom napadu na partizane u istočnoj Bosni.
19. februar — U Foči izašao prvi broj »Narodnog borca«, lista Vrhovnog štaba NOP i DV Jugoslavije.
20. februar — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio GS NOP i DV za BiH da formira pokretne udarne jedinice i operativne grupe radi uspešnijeg izvođenja dejstava u Bos. krajini, istočnoj Bosni i Hercegovini.
- Naredbom vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita reorganizovan GŠ NOP odreda za Sandžak i određeni njegovi neposredni zadaci i način rukovođenja jedinicama.
22. februar — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito obavestio Kominternu o neuspjehu neprijateljskih napada na partizane u toku zime i tražio da BRP(k) proglasom pozove bugarske vojnike u Jugoslaviji da prelaze na stranu partizana, a CK KPJ će od njih formirati partizanske odrede i u pogodno vreme ih prebaciti u Bugarsku.
23. februar — Pod rukovodstvom člana CK KPJ Moše Pijade uspostavljen u s. Njegovuđu (kod Zabljaka) pomoćni aerodrom radi prijema obećane pomoći od SSSR-a.
24. februar — Odlukom VS NOP i DV Jugoslavije, od razbijenih četničkih jedinica i novomobilisanih boraca s teritorije sreza Foča formiran Fočanski NO dobrovoljački odred.
25. februar — VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku direktivno pismo: da preduzima najenergičnije mere, prvenstveno političke, za uništenje četničkih bandi U Crnoj Gori, a naročito u Vasojevićima.
27. februar — U Rimu, na sastanku načelnika italijanske Vrhovne komande Uga Kavalera, načelnika štaba Vrhovne komande oružanih snaga Nemačke (OKWI feldmaršala Vilhelma Kajtela i nemačkog ministra inostranih poslova Joakima fon Ribentropa, razmotrena situacija u Jugoslaviji i odlučeno da se preduzmu zajedničke operacije protiv NOP i DV Jugoslavije u Bosni i Hercegovini, dejstvujući protiv ustanka s najvećom energijom.
27. februar -- Toga dana i sutradan Izvršni komitet Kominterne uputio telegramu Generalnom sekretaru KPJ Josipu Brozu Titu: iznosi da je prema podacima CK BRP(k) stanje u Makedoniji teško, te da CK BRP(k) smatra, da bi bilo »svrsishodno« da se partijske organizacije u Makedoniji objedine u samostalnu makedonsku partiju. Ovaj stav CK BRP(k) bio je osuđen od strane CK KPJ kao nepravilan.

1942.   januar   BOSNA I HERCEGOVINA   jatiuar   1942.

28. februar — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku da formira udarne partizanske jedinice radi brze likvidacije četničkih snaga i da šavnički srez, gde se očekivalo spuštanje sovjetskih aviona, obezbedi od napada četnika.
- Februar k. — CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije, analizirajući situaciju nastalu za vreme tzv. druge neprijateljske ofanzive, resili da se jače partizanske snage upute u istočnu Bosnu, s tim da se najpre očisti područje Glasinca od četnika, ustaša i domobrana, a zatim razbiju četnička uporišta u rejonima Han-Pijeska, Vlasenice, Drinjače, Srebrenice i Bratunca, tamo razvije živa politička aktivnost u narodu, obnove i ojačaju organi vlasti i narodnooslobodilačke organizacije, obnove i učvrste područne jedinice i time stvore povoljne mogućnosti za pomoć NOP-u u Srbiji. U tom smislu izdate su direktive PK KPJ za Bosnu i Hercegovinu i GS NOP i DV za Bosnu i Hercegovinu.
- Februar — U Foči VS NOP i DV Jugoslavije izdao dva veoma značajna dokumenta: »Zadaci i ustrojstvo narodnih oslobodilačkih odbora* i »Objašnjenja i uputstva za rad narodno-oslobodilačkih odbora u oslobođenim krajevima«. U njima su uopštena iskustva iz dotadašnjeg rada i razvoja NO odbora, te se smatraju prvim propisima oblikovanim u vidu zakona u kojima su formulisani zadaci i organizacija nove narodne vlasti. Ti dokumenti su poznati kao »Fočanski propisi«.
- VS NOP i DV Jugoslavije izdao »Statui proleterskih narodnooslobodilačkih udarnih brigada«, kojim su određeni karakter proleterskih brigada, formacija, položaj i prava rukovodećih organa, disciplina, međusobni odnosi starešina i boraca, vojni sudovi i dr. Služio je kao osnova i za formiranje NOP odreda.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. februar — Kod s. Drijena (na putu Dubrovnik — Trebinje) dve čete bataljona »Suma« Sektora Trebinje — Dubrovnik privremenog Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu razbile jednu italijansku četvu.
2. februar — Delovi Romanijskog NOP odreda zauzeli Han-Stljenicu i odrekli Rogaticu od Sokolca. Time je otpočela dvomesečna blokada ustaško-domobranskog garnizona u Rogatici. Neprijatelj se samo povremeno, uz teške gubitke, probijao iz Sokolca i s. Prače do opkoljenog garnizona.
- Po prethodnom dogovoru, posada ž. st. Svodna (na pruži Prijedor — Bos. Novi), koju je sačinjavala 10. četa domobranskog 11. pešadijskog puka, predala se delovima 1. partizanskog bataljona 2. krajiškog NOP odreda.
- Kod sela Orašja (blizu Doboja) delovi 3. bataljona Ozrenskog NOP odreda zarobili vod domobrana (44 domobrana) iz sastava 23. čete 5. bataljona domobranskog I. pešadijskog puka.
415. februar — Kod s. Katanića (na pl. Ozren) delovi 4. i Udarnog bataljona Ozrenskog NOP odreda okružili i razbili 1. četvu 1. bataljona domobranskog 3. pešadijskog puka. Od 110 vojnika poginulo je i zarobljeno 58. dok se ostatak probio u manastir Ozren. Zaplenjena je veća količina naoružanja i opreme.
5. februar — Kod s. Narandžića (blizu Doboja) dve čete 2. bataljona Ozrenskog NOP odreda u susretnoj borbi razbile po jednu četvu domobranskog 4. i 5. pešadijskog puka i u gonjenju izbile na železničku prugu Maglaj — Doboje kod s. Striježevice.
- Grupa od 22 partizana 3. krajiškog NOP odreda, u domobranskim uniformama, upala u žandarmerijsku stanicu i sekciju za Izgradnju pruge u selu Vrbanji (kod Banje Luke) i u kratkoj borbi zarobila i ubila 56 žandarma a zaplenila 2 p. mitraljeza, 45 pušaka i 10.000 metaka. Tu akciju je pripremila banjolučka partijska organizacija.
- Oblasni komitet SKOJ-a za Bos. krajinu formirao OK SKOJ-a za Jajce (područje 3. krajiškog NOP odreda).
6. februar — U s. Agićima (pod pl. Cemernicom) održana konferencija komandnog kadra 1, 2. i 4. bataljona 3. krajiškog NOP odreda, na kojoj je učinjen poslednji pokušaj da se spreči rascep sa četnicima. Na konferenciji je izabran štab novog 3. krajiškog NOP odreda.
- Posle sedmodnevnih upornih borbi Birčanski NOP odred prisilio domobransku posadu da, sa znatnim gubicima, uz pomoć snaga spolja, napusti selo Papraču (blizu Vlasenice).

- Delovi 3. čete 2. krajiškog NOP odreda, razbivši posadu, zauzeli ž. st. Omarsku (na pruži Prijedor — Banja Luka) i uništili stanične zgrade, skretnice i jednu kompoziciju od 8 vagona i 1 lokomotive.
- 7. februar — Kod s. Zaplanika (na pruži Hum — Dubrovnik) Šumska četa Sektora Trebinje Dubrovnik Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu uništila voz i zarobila 32 italijanska vojnika. 4 domobrana i 3 ustaše.
- 9. februar — Napadom iz Trebinja i Bileće, glavnina italijanske divizije »Marke« otpočela deblokadu garnizona u Bileći. U četverodnevnom borbama protiv jedinica Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu, delovi te divizije su se, uz veće gubitke, probili u opkoljeni garnizon u Bileći, ali nisu uspjeli održati komunikacije, pa je garnizon i dalje ostao blokiran.
  - Kod ž. st. Glavske (na pruži Uskoplje — Zelenika) dolovi Šumskog bataljona (ojačani delovima Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda) Sektora Trebinje — Dubrovnik Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu, uništili voz i razoružali vod italijanskih vojnika.
  - Us. Kuli (kod Sokolca) delovi Romanijskog NOP odreda uništili vod domobranskog 1. konjičkog puka. Poginulo 12, ranjena 4 i zarobljena 34 domobrana.
- 10. februar — Delovi Majevičkog NOP odreda u tročasovnoj borbi potpuno uništili vod domobrana u uporištu Han-Miladije (kod Brčkog).
  - Kod s. Re kavice (blizu Banje Luke) delovi 3. krajiškog NOP odreda uništili 22. četu domobranskog 10. pešadijskog puka. ojačanu žandarmima, pri njenom izvlačenju iz do tada blokiranog s. Krupe na Vrbasu, prema Banjoj Luci.
- 12. februar — Delovi 3. čete 2. krajiškog NOP odreda zauzeli ž. st. Piskavicu (na pruži Banja Luka — Prijedor), razoružali 15 domobrana i uništili sve stanične instalacije i državne zgrade u selu.
- 12/13. februar — Iznenadnim napadom Zenički bataljon NOP odreda »Zvijezda«, zauzeo ž. st. Begov-Ilan i zarobio 1. četu 2. bataljona domobranskog 15. pešadijskog puka sa kompletnim naoružanjem, a zatim spalio pilanu, demolirao ž. st. i porušio prugu.
- 13. februar — Na zajedničkoj konferenciji predstavnika NOP odreda »Zvijezda« i »Romanija« i OK KPJ za Romaniju i za Zvijezdu detaljno analiziran rad u toku romanijsko-birčanske operacije i proizvedene mere za hitno sređivanje jedinica i partijskih organizacija i za otklanjanje slabosti u organizaciji narodne vlasti
  - Kod ž. st. Duži (na pruži Trebinje — Hum) Šumska četa Sektora Trebinje — Dubrovnik srušila poluoklopni voz. uništivši lokomotivu i jedan vagon.
  - Kod vodovoda u s. Dolu (kod Stoca) Stolački bataljon Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu razoružao italijansku stražu, a zatim razbio jednu kombinovanu četu 1. bataljona 52. puka italijansk - divizije »Kačatori dele Alpi«, koja je na kamionima intervenisala iz Stoca.
- 14. februar — Otpočele trodnevne borbe u kojima se ojačani domobranski 1. konjički puk iz Sokolca probio u okruženu Rogaticu, ali su mu delovi Romanijskog NOP odreda i bataljon »Bajo Plvljanin« Durmitorskog NOP odreda izbacili iz stroja 143 vojnika i oficira.
- 15. februar — Kod s. Magaljdola (na putu Jajce — Mrkonjić-Grad) 2. bataljon 3. krajiškog NOP odreda razbio delove (319 vojnika) domobranskog 9. pešadijskog puka, koji je pokušao da se iz Jajca probije u Mrkonjić-Grad, i zarobio komoru (60 konja s tovarima).
- Februar p.p. — Izdvajanjem Manjačkog, Cemerničkog, Crnovrškog i Prnjavorskog bataljona iz 3. krajiškog NOP odreda formiran 4. krajiški NOP odred.
  - Na omladinskom zboru u Foči, pod rukovodstvom PK SKOJ-a za BiH, izabran Sreski odbor NOSOBiH i stvorena prva organizacija Saveza. U toku februara sreske organizacije, sa više hiljada omladinaca, stvorene su u još desetak srezova istočne Bosne i Hercegovine.
  - Inicijativni glavni odbor NOSOBiH izdao pravila Saveza, kojima su regulisani organizaciona struktura, članstvo, naziv, prava i dužnosti članova.
  - Da bi se, zbog slabih veza, lakše rukovodilo organizacijama KPJ u zapadnoj Bosni. PK KPJ za Bill formirao svoje Povereništvo za Bos, krajinu. Povereništvo (sastavi 3 člana PK KPJ za BiH) u suštini je vršilo funkcije Oblasnog komiteta KPJ za Bos. Krajinu.

1942.	januar	BOSNA I HERCEGOVINA	jatiuar	1942.
<i>Februar s.</i>	<ul style="list-style-type: none"> — OK KPJ za Jajce formirao SK KPJ za Kupres. Organizacija je do tada delom pripadala OK KPJ za Livno. — U Foči, od najboljih omladinaca u sastvu 1. fočanskog dobrovoljačkog bataljona, formirana Fočanska omladinska partizanska četa, koja je krajem februara ušla u sastav 3. bataljona 1. proleterske NOU brigade. — U Sarajevu PK KPJ za Bili formirao partijsko rukovodstvo (nazivano i vojnim komitetom) za rad sa oficirima i podoficirima u domobranstvu NDH. Do tada su veze održavane pojedinačno. 			
<i>16. februar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Dva bataljona 1. proleterske NOU brigade, dve čete Durmitorskog NOP odreda i tri čete Crnogorsko-sandžačkog NOP odreda napale četnike u s. Čelebiću (kod Foče), ali je četnička glavnina, osetivši pripreme za napad, pobjegla, pa su jedinice gotovo bez borbe zauzele mesto. 			
<i>16/17. februar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — U Loparama, u prisustvu 70 delegata sa oslobođene teritorije severnog dela istočne Bosne i iz okupiranih gradova', održana okružna konferencija SKOJ-a za Majevicu. Rešeno je da se pristupi organizaciji NOSOBiH i raskrinkavanju četnika kao kvilinga i da se, pored SK SKOJ-a za Tuzlu i Bijeljinu, formira SK SKOJ-a za Brčko. 			
<i>17. februar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Nemačka 718. pešadijska divizija (bez dva bataljona), ojačana manjim delovima drugih jedinica, otpočela desetodnevne borbe protiv tri bataljona 2. krajiškog NOP odreda, probila se iz Bos. Dubice u Prijedor i obezbedila saobraćaj iz Prijedora prema Bos. Dubici. Banjoj Luci i Bos. Novom. 			
<i>19. februar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Oko 500 boraca 4. krajiškog NOP odreda i delovi Krajiškog proleterskog bataljona (u formiranju) izvršili neuspeo napad na oko 200 domobrana u Kotor-Varoši. U napadu poginuo politički komesar 4. krajiškog NOP odreda Rade Ličina, narodni heroj. — Delovi 4. krajiškog NOP odreda bez borbe razoružali jednu četvu domobrana u s. Han-Kolima (kod Banje Luke). 			
<i>19/20. februar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — U Kifinom Selu (kod Nevesinja) ojačana četa Udarnog bataljona Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu uništila Stab operativnih jedinica četničke komande istočne Bosne i Hercegovine. 			
<i>20. februar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Us. Vukosavcima (kod Lopara) delovi četničkog Majevičkog odreda mučki napali Stab Majevičkog NOP odreda. U neravnoj borbi su Izginuli većina članova Štaba odreda i članova OK KPJ za Majevicu, ukupno oko 30 rukovodilaca i boraca, među kojima i komandant Majevičkog NOP odreda Ivan Marković Irac, politički komesar Fadil Jahić Spanac i članovi Štaba odreda Albin Hrljević i Slavko Mičić — narodni heroji. — Na pl. Majevici, posle zverskog mučenja, četnici ubili političkog komesara čete Majevičkog NOP odreda Strahinju Mitrovića Stajka, narodnog heroja, i sedam njegovih boraca. — Ustaška Crna legija (jačine puka), ojačana domobranskim 3. bataljonom Vojne krajine, izvršila proboj iz Sokolca u opkoljenu Rogaticu. Kod s. Zavarina (blizu Sokolca) u borbi protiv delova Romanijskog NOP odreda i bataljona »Bajo Pivljanin« Durmitorskog NOP odreda, Crna legija je pretrpela znatne gubitke. 			
<i>20/21. februar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Grupa od 30 partizana iz sastava Majevičkog NOP odreda, u domobranskim uniformama, upala u Bijeljinu i u Sreskom načelstvu razoružala stražu i oslobodila jednu zatvorenicu. 			
<i>21. februar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — U Skender-Vakufu otpočela I oblasna konferencija KPJ za Bos. krajinu, kojoj su prisustvovali: predstavnici okružnih, sreskih i mesnih partijskih organizacija, komandanti i politički komesari NOP odreda i politički komesari svih bataljona i četa i njihovi zamenici. Konferencija je trajala tri dana i na njoj je analiziran celokupan rad Partije, vojske i SKOJ-a od početka ustanka. Date su direktive za dalje jačanje i organizaciono učvršćivanje partizanskih jedinica i za proširivanje baze ustanka masovnijim uvlačenjem muslimana u NOP; naglašen je pravilan odnos prema neboraćkom stanovništvu; preciziran je stav prema domobranima; pooštrena je borba protiv šovinizma i četničke izdaje; preneti su zaključci Pokrajinskog save-tovanja u s. Ivančićima; formiran Operativni štab NOP i DV za Bos. krajinu; odlučeno je da se formiraju 5. krajiški NOP odred i veći broj omladinskih četa i pokretnih udarnih bataljona. 			

¹ Delegati Iz Brčkrg su naišli na neprijateljsku zasedu i pohvatani, a sekretar MJC je poginuo.

22. februar U Foči, u prisustvu oko 500 žena iz Foče, Cajniča, Goražda i okolnih sela (slobodnog dela istočne Bosne), održan osnivački zbor antifašističkog saveza žena istočne Bosne, kome je idućih dana sledilo formiranje sreskih odbora i opštinskih povereništava.
23. februar — U Cajniču, na konferenciji predstavnika seoskih i opštinskih NO odbora, izabran SNO odbor za Cajniče.
- Jedinice Grupe kordunaških NOP odreda zauzete V. Kladušu. Italijanska posada se izvukla prema Slunju.
25. februar — U Foči, na inicijativu CK KPJ, održan sastanak partijskog aktiva (uglavnom članova PK KPJ i GS NOP i DV za BiH) istočne Bosne. Pretresena je vojno-politička situacija u istočnoj Bosni i uloga seljaštva u NOB-u; kritikovan je oportunistički stav prema četnicima, koji su se kao oružana formacija srpske buržoazije, otvoreno stavili u službu nemačkog okupatora; uloga seljaštva u NOB-u ocenjena je kao presudna; uzet je kurs na čvršću disciplinu i na povećanje rukovodeće uloge partije; posvećena je veća pažnja omladini, narodnoj vlasti i omasovljenju organizacija KPJ
- Oko dva bataljona italijanske divizije »Marke izvršilo napad od ž. st. Zaplanik, Jasenica-Lug i Diklići (na pruži Dubrovnik — Gabela) prema Bobanima. Pošto su delovi Šumskog partizanskog bataljona Sektora Trebinje — Dubrovnik Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu razbili jednu njihovu četvu u s. Vjetrenom, ostale kolone su se povukle, opljačkavši sela: Nevadu, Prisjeku i Slavogostiće.
- Otpočeo četvorodnevni napad 3. krajiškog NOP odreda i četničkog bataljona Kočić na Mrkonjić-Grad, u kome su se nalazili jedan bataljon italijanske divizije »Sasari« i dve čete domobrana. Delovi 3. krajiškog NOP odreda su bili prodrli u centar grada, ali su četnici omogućili italijanskom bataljonu da se izvuče na njihove položaje i da bočnim protivnapadom slomi partizanski napad.
- Formiran odbor NOF-a za V, Kladušu.
26. februar — Delovi Hercegovačkog i Nikšićkog NOP odreda razbili Ljubomirski i Bilečki bataljon 1. hercegovačkog četničkog puka. U višednevnim borbama je ubijen 31 četnik, većina četnika se predala, a ostaci su se povukli u italijansko-domobranski garnizon u Bileći.
27. februar — Kod s. Bratača (blizu Nevesinja) delovi 1. hercegovačkog udarnog bataljona i bataljona »Nevesinjska puška« odbili napad oko 300 vojnika 3. puka italijanske divizije »Taurinense« i 200 četnika četničkog Nevesinjskog odreda i naneli im gubitke od 40 mrtvih.
- Formiran inicijativni SNO odbor za Bileću.
- U s. Zakomu (kod Rogatice) 1. bataljon četničkog Rogatičkog odreda iznenadio i zarobio Štab Romanijskog NOP odreda i njegovu zaštitnicu i arhivu. Idućih dana, pri sprovođenju za Beograd, kod Starog broda na r. Drini partizani su ih preoteli.
28. februar — Majevički NOP odred, posle žestokih borbi kod s. Vukosavaca (blizu Lopara), pred nadmoćnim snagama četničkog Majevičkog odreda povukao se preko pl. Jelice u Birač.
- Februar k. — Naređenjem Operativnog štaba NOP i DV za istočnu Bosnu, na teritoriji srezova Goražde i Cajniče formiran Drinski NO dobrovoljački odred.
- Februar — U s. Brezicima (kod Doboja) formiran NO odbor za teritoriju Ozrenskog NOP odreda, koji je imao karakter SNO odbora.
- U Mostaru, prerastanjem odbora NO fonda, formiran GNO odbor, koji je ilegalno radio do oslobođenja grada (14.2.1945) rukovodeći, preko svojih pododbora, mnogim akcijama, naročito prikupljanjem sredstava za NO fond i za mobilizaciju
- Formiran inicijativni SNO odbor za Ljubinje, sa zadatkom da sprovede izbore za opštinske NO odbore i pripremi izbor SNO odbora.
- Četnici stroljali članove OK SKOJ-a za Birač, čiji je sekretar neposredno pre toga poginuo u borbi protiv ustaša.
- Zbog hapšenja nekoliko učenika, MK SKOJ-a za Mostar organizovao štrajk u Trgovačkoj akademiji u Mostaru. Zbog masovnog učešća učenika u štrajku, koji se preneo i na Učiteljsku školu i Gimnaziju, ustaške vlasti su zatvorile sve srednje škole u gradu.
- Na konferenciji predstavnika opštinskih NO odbora izabran ONO odbor za teritoriju NOP odreda »Zvijezda*».

- U Derventi i Doboju ustaška policija pohapsila blizu 200 aktivista NOP-a. Pokretni preki sud u Doboju osudio je 181 aktivistu na smrt, a polom 177 kazni preinačio na internaciju u logore.
- Na pulii između s Ravnog i s D. Vukovskog (kod Kupresa) delovi Livanjskog i 3. krajiškog NOP odreda napali italijansku kolonu, uništili 2 topa i 2 kamiona i zaplenili 30 pušaka.

CRNA GORA

- 1. februar — Jedinice bataljona »13 juli« Lovčenskog NOP odreda zaustavile autobus koji saobraća između Cetinja i Budve i zarobile jednog višeg italijanskog oficira, dva podoficira, tri vojnika i jednog četnika.
- 2. februar — U s. Bijeloj (u Boki Kotorskoj) delovi Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda napali obezbeđenje fabrike »Frateti« i zaplenili veće količine životnih namirnica.
  - NO odbor s. Zagrede (kod Danilovgrada) uputio pismo Stabu Lovčenskog NOP odreda u kome se predlaže: trebalo bi nekoliko grupa partizana uputiti u Hercegovinu, Boku, Albaniju i Sandžak da kupe izvesnu količinu hrane za prehranu siromašnog stanovništva; hrana u žitu i stoci mogla bi se nabaviti i u obliku dobrovoljnih priloga.
- 3. februar — Italijanske vlasti internirale 60 zatvorenika iz Danilovgrada u Skadar.
- 4. februar — Manje italijanske snage ponovo pokušale da se iz Danilovgrada probiju prema Nikšiću i deblokiraju tamošnji garnizon italijanske divizije »Taro«, ali su ih jedinice NOP odreda »Bijeli Pavle« i Pješivačkog bataljona odbacile.
  - Italijanski avioni bezuspešno bombardovali manastir Oštrog (kod Danilovgrada) gde je bila smeštena bolnica NOP odreda »Bijeli Pavle«.
  - Partizani bataljona »Carev Laz« Lovčenskog NOP odreda napali italijanski kamion koji se kretao od Rieke Crnojevića ka Podgorici (sada: Titograd), zarobili 3 Italijanska vojnika i zaplenili sav materijal koji je bio u kamionu.
- 5. februar — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Nikšićkom NOP odredu da formira četu i uputio je u beranski i andrijevički srez da se bore protiv četnika.
- 6. februar — Batalion italijanskih vojnika Iz Rudve, uz podršku artiljerije sa brda Babac, napao Stab i delove Primorsko« bataljona T. ovčensko': NOP odreda u s. Kulinovna i manastiru Duljevu (kod Budve). Posle kraće oštre borbe neprijatelj je odbačen.
  - Stab Nikšićkog NOP odreda naredio Stabu Orjenskog bataljona da formira udarnu čet.
  - OK KPJ za Nikšić uputio direktivu Mesnom komitetu KPJ za Herceg-Novi- skreće pažnju na što intenzivnije uzdizanje kadrova i na političko delovanje u narodu: podvlači potrebu za uspostavljanjem što čvršće veze sa drugim delom Boke Kotorske; navodi dužnosti i zadatke koje treba postaviti na zakazanom savetovanju delegata AFZ-a; odobrava preduzete mere protiv delovanja pete kolone; skreće pažnju na budnost i na proveravanje prijema novih partizana; stavlja primedbu na stvaranje velikog broja vojnih podsektora: traži da se akcije na terenu Boke izvode i koordiniraju sa jedinicama Lovčenskog i Nikšićkog NOP odreda
- 7. februar — Na putu Rijeka Crnojevića — Podeorica (sada- Titograd) grupa boraca iz Lovčenskog NOP odreda napala i zaplenila italijanski kamion sa 800 litara benzina i jedan putnički automobil, te posle evakuacije materijala uništila vozila.
- 8. februar — U manastiru Ostrogu (kod Danilovgrada) na inicijativu PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak i člana Politbiroa CK KPJ i VŠ NOP i DV Jugoslavije Ivana Milutinovića, održana Skupština crnogorskih i bokeljskih rodoljuba, kojoj je prisustvovalo 65 delegata iz svih krajeva Crne Gore i Boke. Izabrani su: NO odbor za Crnu Goru i Boku (u koji su ušli predstavnici iz svih srezova). Plenum odbora (22 člana), izvršni odbor (3 člana) Pred NO odbor za Crnu Goru i Boku postavljeni su ovi zadaci: da organizuje i čvršće međusobno poveže sve NO odbore (seoske, opštinske i sreske); da se stara o ishrani stanovništva i partizanskih jedinica i da celokupan narod pokrene u borbu protiv okupatora i pete kolone. Skupština je rezolucijom i proglasom pozvala narod da bude jedinstven i odlučan u borbi protiv okupatora i svih njegovih pomagača.

- Iz Budve italijanski vojnici jakim artiljerijskom vatrom tukli s. Kuljače i s. Ma-nastir Duljevo, gde su se nalazile jedinice Lovčenskog NOP odreda. Tom prilikom je porušeno i zapaljeno nekoliko kuća i naneta znatna materijalna šteta.
9. februar — Pod rukovodstvom delegata VS NOP i DV Jugoslavije 1 člana Politbira CK KPJ Ivana Milutinovića održan sastanak komandanata i političkih komesara jedinica Nikšićkog NOP odreda. Na sastanku je rešeno: i dalje čvrsto držati blokadu italijanskog garnizona u Nikšiću i, u cilju utvrđivanja borbenog stanja i jačine neprijatelja, stalno izvoditi prepade na isturene položaje oko grada; formirati bombaška odeljenja, koja bi imala zadatak da se neprimetno privlače neprijatelju i uništavaju ga; deo Nikšićkog NOP odreda i deo partizanskih snaga koje odredi Operativni štab za Hercegovinu prebacili na sektor Gacko — Borač sa zadatkom da pristupe čišćenju Borča od ustaša i četničkih grupa.
10. februar — Us. Podima (na putu Herceg-Novi — Kameno) delovi Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda napali italijansku komoru, poginula četiri i ranjen jedan neprijateljski vojnik.
11. februar — Us. Orahovu (kod Virpazara) delovi Lovčenskog NOP odreda sukobili se s jačom italijanskom patrolom koja je vršila nasilja i pljačkala. U borbi koja je trajala nekoliko časova italijanska patrola je imala 2 mrtva i 1 ranjena vojnika, a partizani nisu imali gubitaka.
- Pukovnik bivše jugoslovenske vojske Bajo Stanišić, koji je do tada zamaskirano stajao uz NOB, a stvarno bio u vezi sa okupatorom, sa grupom kolebljivaca napustio NOP odred »Bijeli Pavle« i stavio se u službu italijanskih okupatora u cilju zajedničke borbe protiv NOP-a.
12. februar — U tesnacu Rudini (na ušću Rijeke Crnojevića u Skadarsko jezero) delovi bataljona /Carev Laz« Lovčenskog NOP odreda napali najveći italijanski plovni objekt na Skadarskom jezeru — putnički brod Skenderbeg*. Posle kraće borbe zarobili su posadu od 15 italijanskih mornara i oslobodili 19 interniraca koje su italijanske vlasti sprovodile iz albanskih zatvora u Cetinje. Zaplenili su 7 pušaka. 2 revolvra. 19 pari cipela. 19 kompleta za skijanje i veću količinu raznih životnih namirnica. Brod su zatim potopili.
- Na Sopotu (kod Risna) borci Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda napali italijansku stražu kojom prilikom su poginula dva italijanska vojnika.
- Jača italijanska kolona iz Virpazara. pod zaštitom jake artiljerijske vatre, prodrla u s. Orahovo, koje je branio bataljon Jovan Tomašević« Lovčenskog NOP odreda. U oštroj jednodnevnoj borbi neprijatelj je nonovo odbačen u Virpazar, pretrpevši gubitke od oko 20 mrtvih i više ranjenih vojnika Partizani su imali 3 ranjena borca. Za odmazdu, sutradan su italijanski avioni bombardovali s. Gluhi Do, gde je bilo sedište Štaba bataljona Jovan Tomašević-, i srušili školu, u kojoj se nalazilo omladinsko rukovodstvo. Poginula su 4 i ranjena su 2 omladinca.
13. februar — U rejonu Pavlove strane (kod Rijeke Crnojevića) došlo do borbe između italijanske jedinice, jačine 50 vojnika, i delova Lovčenskog NOP odreda. Obema stranama je pristiglo pojačanje. Italijanski vojnici su se, uz gubitke od 12 mrtvih i nekoliko ranjenih, povukli u Rijeku Crnojevića.
- 13/14. februar — Delovi Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda napali posadu italijanskih reflektora kod tvrđave »Spanjola«, iznad Herceg-Novog, gde su jedan reflektor uništili a drugi oštetili.
14. februar — Us. Orahovcu (u Boki Kotorskoj) Cucko-čeklički bataljon Lovčenskog NOP odreda i delovi Orjenskog partizanskog bataljona napali i, posle jednodnevne oštre borbe razoružali italijansku posadu. Gubici neprijatelja: 16 poginulih i ranjenih i 47 zarobljenih. Partizani, koji su imali 3 mrtva i 6 ranjenih boraca, zaplenili su: 60 pušaka, 5 p. mitraljeza, veću količinu municije. 1 revolver, i drugu raznu opremu i namirnice.
- Posle više bezuspešnih pokušaja da iz Danilovgrada prodru u Nikšić i deblokiraju 207. puk italijanske divizije »Taro«, jake italijanske snage (47. ojačani pešadijski puk divizije »Alpi Graje«, 2. i 4. grupa alpinaca »Vale« i dva divizionna artiljerije), uz pomoć četničkih jedinica preduzele napad glavnim pravcem Danilovgrad — Nikšić. Nakon petodnevni borbi one su savladale odbranu (jedinice NOP odreda »Bijeli Pavle« i delovi Nikšićkog NOP odreda) i 19. februara prodrle u Nikšić. Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i znatan broj ranjenih, dok su gubici partizanskih jedinica bili mali.

15. februar — U selu Komarnici (blizu Savnika), uz prisustvo 35 delegata iz svih opština, održana je sreska konferencija na kojoj je izabran novi sreski NO odbor. Istovremeno je, pri Sreskom NO odboru, izabrana i Komisija za nabavku žita i drugih namirnica.
- Februar d.p. — Po naređenju Štaba Crnogorsko-sandžačkog NOP odreda, od Bjelopoljskog bataljona formiran Bjelopoljski NOP odred od pet bataljona.
- Odlukom delegata PK KP.1 i GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku formiran kombinovani NOP odred Radomir Mitrović«, jačine oko 450 boraca. On je vodio borbu protiv četnika oko s. Mateševa i Kolašina.
- Prema instrukcijama NO odbora za Crnu Goru i Boku. NO odbor sreza cetinjskog izdao uputstvo o radu i zadacima opštinskih NO odbora na području sreza. On im, između ostalog, stavlja u dužnost: da na najpogodnijim mestima organizuju pijace radi oživljavanja prometa i razmene dobara: da srede statističke podatke o imovnom stanju domaćinstava, jer treba rešiti problem snabdevanja i ishrane siromašnog stanovništva i partizanskih ledinica na oslobođenoj teritoriji. Uz to, on ih obaveštava da je formiran Sreski nabavlački odbor, koji će se baviti nabavkom prehrambenih artikala za potrebe sreza.
16. februar — U cilju rešavanja problema ishrane naroda i partizanskih jedinica, NO odbor za Crnu Goru i Boku izdao uputstvo o radu sreskih, opštinskih i seoskih NO odbora: uvodi se rekvizicija i propisuje način njenog izvršenja; svi mlinovi se stavljaju pod kontrolu a sva manastirska, crkvena i zadužbinska imanja pod upravu opštinskih NO odbora; zabranjuje se unošenje životnih namirnica, stoke, stočne hrane i alkoholnih pića u okupirane gradove, preporučuje se NO odborima da na najpogodnijim mestima stvore pijace radi oživljavanja razmene i prometa i da organizuju odbranu zemlje. Osim toga, NO odbori su dobili u dužnost i deo sudskih funkcija.
17. februar — U Danilovgradu sklopljen sporazum između predstavnika italijanskih okupacionih vlasti (komandanta divizije »Taro«) i predstavnika tzv. narodne vojske za Crnu Goru i Hercegovinu o saradnji u zajedničkoj borbi protiv narodnooslobodilačkog pokreta.
- Iz Rijeke Crnojevića četa italijanskih vojnika izvršila ispad prema Podgorici (sada: Titograd). Delovi bataljona »Carev Laz« (iz Lovčenskog NOP odreda) uspeli su da neprijatelja odbace u polazni garnizon. Poginuli su jedan italijanski oficir i jedan partizan.
19. februar — Znajući da se u Zabljaku nalazi velika partizanska bolnica, italijanski avioni bombardovali tu varošicu. Ranjena su dva partizana i porušeno je nekoliko kuća. Sutradan, italijanski avioni ponovo bombardovali Zabljak, i tom prilikom porušili 7 kuća. dok su dva borca poginula.
- Jedinice Kombinovanog NOP odreda Radomir Mitrović« Izvršile neuspeo napad na četnike u rejonu s. Kraljskih Bara (kod Kolašina).
22. februar — Jače i dobro naoružane četničke snage (oko 1500 četnika) s teritorije beranskog i andrijevičkog sreza izvršile napad i razbile Kombinovani NOP odred Radomir Mitrović« koji je držao položaje na pravcu s. Mateševo — Kolašin. Borbe su trajale ceo dan. Partizanske jedinice su imale znatne gubitke, dok gubici četnika nisu utvrđeni. Idućeg dana su četnici zauzeli Kolašin.
- Na prevoju Trešnjevika (blizu Andrijevice), u borbi protiv četnika, poginuo politički komesar Andrijevičke partizanske čete Milić Keljanović Unamuno, narodni heroj.
25. februar — Radi odbrane slobodne teritorije sreza šavničkog od napada četnika iz rejona Kolašina, po naređenju Štaba Durmitorskog NOP odreda formirana Komanda sinjajevinskog sektora. Komandi sektora su stavljeni na raspolaganje tri bataljona iz Durmitorskog i jedna četa Nikšićkog NOP odreda.
28. februar — Sa pravaca s. Durića, Veriga i Markove grede, jače italijanske snage, podržane artiljerijom napale delove Orjenskog partizanskog bataljona na položajima Sv. Oeremija (kod Boke Kotorske). U višerasovnoj borbi neprijatelj je imao veliki broj mrtvih i ranjenih vojnika i bio primoran na povlačenje. Partizani su imali jednog mrtvog i dva ranjena borca.
- VS NOP i DV Jugoslavije izdao Stabu Durmitorskog NOP odreda naredbu: obaveštava ga da je iz Celebića uputio kombinovanu četvu za Zabljak: odobrava zadržavanje kombinovanog bataljona koji je trebalo uputiti u istočnu Bosnu: narvdu'e

mu da slobodnu teritoriju obezbedi od četnika jakom udarnom grupom, jer držanje šireg područja Zabljaka ima veliki značaj

- PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak izdao političkim komesarima direktivu u pogledu organizacionog ustrojstva partijske organizacije u partizanskim jedinicama i sistematskog rada na podizanju teoretskog i političkog znanja članova KPJ.

Februar k.

- Povodom masakriranja partizana u s. Kraljskim Barama (kod Kolašina) i s. Lubnicama (kod Ivangrada) koje su izvršili četnici. GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku uputio proglas narodu: objašnjava izdajničku politiku četnika u beranskom i andrijevičkom srezu, poziva tamošnje stanovništvo da se pridruže partizanima i zajednički bore protiv okupatora i domaćih izdajnika.

HRVATSKA

- 1. februar* — U Vojnicu (na Kordunu) izašao prvi broj »Glas Korduna«, organa Odbora NO fronta Korduna.
- 2. februar* — GS NOP odreda za Hrvatsku uputio pismo političkim komesarima Grupe NOP odreda za Liku, Kordunaškog i Primorsko-goranskog NOP odreda. U njemu raskrinkava neprijateljsku politiku izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije prema NOP-u i vezu ove vlade sa Dražom Mihailovićem; postavlja zadatke: kritikovati izbegličku vladu, raskrinkavati izdajnički rad domaćih kvislinga i uvlačiti domobrane i hrvatske mase u NOB.
- 3. februar* — Tzmeđu s. Ledenice i s. Batera (kod Novog) delovi 1. bataljona »Marke Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda napali iz zasede žandarmerije: ubili 2 i zarobili 4 žandarma; zaplenili 6 pušaka i drugu opremu.
- 4. februar* — U s. Kokočaku (kod Podrav. Slatine) ustaše ubile sekretara OK KPM za Bjelovar Vasu Vostrela, narodnog heroja.
- U Kordunskom Leskovcu formiran opštinski NO odbor.
- 5. februar* — Na Papuku otpočele trodnevne borbe u kojima je 2. četa Slavenskog partizanskog bataljona razbila delove domobranskog 5. pešadijskog puka, ojačane ustaškim posadama iz Slav. Požege, N. Gradiške i Pakraca.
- Februar p.* — Po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku, Kordunaški NOP odred reorganizovan u dva odreda: od 1. i 4. bataljona formiran 1. kordunaški a od 2. i 3. bataljona 2. kordunaški NOP odred. Formiran je i Stab Grupe kordunaških NOP odreda.
- 6. februar* — Stab Grupe kordunaških NOP odreda poslao političkim komesarima NOP odreda uputstvo o razvijanju bratstva i jedinstva srpskog i hrvatskog naroda i o raskrinkavanju neprijateljske propagande.
- Druga četa bataljona »Ognjen Priča«, 5. četa 2. bataljona 1. ličkog NOP odreda »Velebit« i Lapačka četa zauzele s. Čanak (kod Gospića), iz koga su se ustaše i žandarmi izvukli u pravcu s. Jurković-Dola.
- 7. februar* — Četvrti bataljon 1. kordunaškog NOP odreda zauzeo s. Lasinju (kod Vrginmosta) i naneo neprijatelju gubitke.
- U s. Cerovcu (kod Vojnića) 2. četa 1. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda napala ustaše i time sprečila dalje ubijanje stanovništva, paljenje kuća i pljačku imovine.
  - Ustaše, domobrani i žandarmi spalili s. Komogovinu (kod Kostajnice).
- 9. februar* — Kod s. Batnoga (blizu Cetingrada) 2. bataljon 2. kordunaškog NOP odreda napao Italijansku kolonu, ubio 7 i zarobio 42 italijanska vojnika i oficira i zaplenio mnogo ratne opreme.
- 10. februar* — U s. V. Šušnjari (kod Gline) 1. četa 1. bataljona Banijskog NOP odreda napala domobrane iz zasede i nanela im gubitke od 5 mrtvih i 1 ranjenog vojnika i zaplenila 9 pušaka.
- 12. februar* — U s. Mekinjaru (kod Udbine), pri Štabu grupe NOP odreda za Liku, otpočela dvo-dnevna vojna konferencija kojoj su prisustvovali svi komandanti i politički komesari sa područja te grupe odreda. Odlučeno je da se napadnu D. Lapac i Srb, da se Korenica drži opr.ednuta slabijim snagama i da se pristupi energičnijem obračunu sa četnicima.

- Štab 2. kordunaškog NOP odroda izdao potčinjenim jedinicama naredbu o postupku pri rekviziciji, o rezervi hrane i o organizaciji sanitetske službe.
- Na mestu zvanom Vablje (između Dugog Rata i Omiša) partizanska udarna grupa »Dugi Rat« napala italijanske vojnike koji su vodili zatvorenike, ranila dva neprijateljska vojnika, oslobodila četvoricu uhapšenih i zaplenila 1 pušku.
- U Kordunu izašao prvi broj »Naše borbe«, organa OK KPM za Karlovac.
- 14. februar — Kod s. Cetine (blizu Knina) partizani Svilajske čete napali domobrasku patrolu iz s. Kijeva i zarobili 9 domobrana.
- 15. februar — U s. Močilima (kod Slunja) formiran opštinski NO odbor.
- Februar s. — GŠ NOP odreda za Hrvatsku i CK KPH prešli iz s. Zbijega (kod Slunja) u zaselak Tomić kod s. Drežnice (blizu Ogulina).
- 19. februar — U jednoj pećini blizu Splita, u borbi protiv žandarma, poginuo sekretar Gradskog komiteta SKOJ-a za Split Đermano Senjariović, narodni heroj.
- 21. februar — U s. G. Budačkom (kod Vojnića), po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku, otpočeo rad Partizanske oficirske škole.
- Kod Brinja delovi 1. bataljona »Marko Trbović. Primorsko-goranskog NOP odreda napali italijanske vojnike i ustaše. Poginulo 10 italijanskih vojnika i 12 ustaša.
- Formiran Opštinski NO odbor D. Primišlje (kod Slunja).
- 22. februar — Na putu Slunj — Primišlje delovi Grupe kordunaških NOP odreda iz zasede napali italijansku kolonu, zarobili 50 italijanskih vojnika i zaplenili 70 pušaka, 2 p. mitraljeza i 2 mitraljeza.
- Između s. Rogulja i s. Lotina (kod Kostajnice) delovi 3. bataljona Banijskog NOP odreda oborili domobraski avion.
- U Tounjskom Tržiću (kod Slunja) 3. bataljon 2. kordunaškog NOP odreda napao i zarobio 22 domobrana sa oružjem.
- Na pl. Svilaji Svilajska partizanska četa odbila napad delova italijanskog garnizona iz Sinja.
- 23. februar — Jedinice Grupe kordunaških NOP odreda ušle u V. Kladašu, pošto su je italijanski vojnici i žandarmi napustili.
- 24. februar — Selo Primišlje (kod Slunja) zauzeo 2. kordunaški NOP odred, a žandarmerijska posada i italijanske jedinice su se povukle u pravcu Ogulina.
- 26. februar — Na Bukovici, po naređenju PK KPH za Dalmaciju, od boraca Bukovičkog NOP odreda, formiran Bukovički partizanski bataljon (nazivan i Severnodalmatinskim bataljonom). jačine 57 boraca.
- Na Begovači (na Psunju) otpočeo kurs za komandire partizanskih četa. Nešto kasnije su kursisti premešteni na Gradinu, više s. Bobara (kod Pakraca), ali ni tamo zbog neprijateljskog napada kurs nije završen.
- Formiran Opštinski NO odbor G. Primišlje (kod Slunja).
- 27. februar — Jedinice Grupe NOP odreda za Liku zauzele D. Lapac. U borbi su poginuli komandant Lapačkog bataljona Stojan Matić, narodni heroj, i još 14 partizana, a ranjena su 23 borca. Gubici neprijatelja: 23 poginula, 27 ranjenih i 150 zarobljenih italijanskih vojnika i oficira. Zaplenjeno: 135 pušaka, 4 mitraljeza, 12 p. mitraljeza, 3 minobacača, 350 ručnih bombi, 22.000 metaka i veliko količine hrane.
- U s. Badljevini (kod Pakraca) 1. četa Slavenskog partizanskog bataljona razoružala domobranu i zaplenila 27 pušaka, 29 bombi i 1.500 metaka, a zgradu opštine i pošte demolirala i arhivu spalila.
- Na pl. Mosoru, po naređenju PK KPH za Dalmaciju, formirana Mosorska partizanska četa.
- 28. februar — Formiran Okružni NO odbor za Krbavu (za korenički i udbinski srez).
- U s. Bedekovčini (kod Krapine) održan prošireni plenum OK KPH za Krapinu na kome je iznet i usvojen plan za dizanje ustanka u Hrvatskom zagorju.

1942. februar

MAKEDONIJA—SLOVENIJA—SRBIJA

februar 1942.

- Februar*
- Stab NOP odreda za Slavoniju uputio letak domobranskim vojnicima, podoficirima i oficirima: govoreći o nedelima Pavelića i okupatorskih snaga u našoj zemlji, on ih poziva da stupaju u redove partizanskih jedinica.
  - Izabran SNO odbor za srez Glinu.
  - Izabran SNO odbor za srez Dvor.
  - Formiran SK KPH za Novi.
  - U selima Tržiču i Ključu (kod Slunja) formirani seoski NO odbori

MAKEDONIJA

- Februar*
- U Velesu (sada: Titov Veles), članovi PK KPJ za Makedoniju Mirče Acev i Stražo Pindžur održali sastanak s Vojnim štabom Velesa: precizirali zadatke u pogledu formiranja NOP odreda i daljeg razvoja oružane borbe u tom kraju.
  - U Strumici formiran OK KPJ za teritoriju Strumice, Radovišta. Valandova i Berova
  - U Kičevu formiran MK SKOJ-a.
  - PK SKOJ-a za Makedoniju izdao proglas: iznosi nedela okupatora u Makedoniji; poziva omladinu svih narodnosti da se zajednički bori protiv okupatora; poziva bugarske vojnike da prelaze na stranu partizana.

SLOVENIJA

- 2. februar*
- Treći partizanski bataljon »Ljubo Serčer« izvršio prepad na ž. st. Verd (kod Vrhnike). uništio stanična postrojenja i minirao železničku prugu.
- 3. februar*
- Pivčanska partizanska četa razoružala stražu kod železničkog tunela u blizini s Stanjela, na pruži Gorica — Trst.
- 4. februar*
- U Ljubljani, na Bregu. studentska borbena grupa Narodne zaštite, pod vodstvom članova VOS-a. upala u zgradu finansijske kontrole i zaplenila 45 pušaka, 2170 metaka i 2 pištolja. Oružje je odmah upućeno partizanskim jedinicama
- 6. februar*
- Komanda italijanskog 11. armijskog korpusa izradila plan »Primavera« za odbranu italijanskih okupacionih snaga u Sloveniji od prolećne ofanzive NOP odreda Slovenije. Planom je predviđeno napuštanje manjih garnizona i grupisanje snaga u većim garnizonima.
- 7. februar*
- Kod s. V. Bloka (blizu Cerknice) u borbi protiv patrole iz 2. bataljona 1. puka italijanske divizije »Granatieri«, poginuo član CK KP Slovenije Miloš Zidanšek, narodni heroj.
- 10. februar*
- Delovi 2. puka italijanske divizije »Granatijeri« otpočeli napade na partizanski bataljon »Ljubo Serčer« u rejonu Logatec — Rakek — Cerknica — Borovnica. U teškim trodnevnim borbama bataljon se, po četama, prebacio na pl. Mokrec i u Lošku dolinu.
- 15. februar*
- U Ljubljani patrola Narodne zaštite napala stražu ispred zgrade italijanskog visokog komesarijata i ubila jednog stražara.
- 23. februar*
- Formiran radio-telefonski vod 2. štajerskog partizanskog bataljona.
- 24. februar*
- Da bi ugušile oslobodilački pokret u Ljubljani italijanske vlasti otpočele da hapse i masovno interniraju sve za oružje sposobne osobe.

SRBIJA

- 1. februar*
- Uzički i Zlatarski partizanski bataljon i Mileševska partizanska četa odbili napad četnika i muslimanske milicije iz Sjenice, s. Halinovića i s. Miševića u pravcu Nove Varoši.
  - OK KPJ za Valjevo izdao proglas o izdajničkom radu Nedića, Ljotića, Pećanca i Draže Mihailovića. pozivajući narod da stupa u NOP odrede.

1942. februar

m

SRBIJA

februar 1942.

- U Kuli mađarske vlasti izvršile provalu i, u toku toga i sledećeg dana. pohapsile 40 članova Partije i SKOJ-a i simpatizera NOP-a.
- 112. februar — Delovi Topličkog NOP odreda demolirali stanična postrojenja na ž. st. Pukovac (pruga Niš — Leskovac).
- 2. februar — Kukavički NOP odred izvršio napad na Kozjački četnički odred Koste Pećanca u s. D. Oruglici (kod Lebana), zatim se, posle dvadesetčetvoročasovne borbe, preko r. Veternice prebacio na prostoriju Crcavac — Kaluđerica — Koprive.
— Delovi Jablaničkog NOP odreda zauzeli Medveđu koju su branili četnici i nedićevci Uveće su četnici i nedićevci uspeali da povrate Medveđu i nanesu partizanima gubitke od 4 mrtva i 3 nestala borca. Neprijateljski gubici: 3 poginula, 4 ranjena i 20 zarobljenih vojnika.
— Po odobrenju nemačkog komandujućeg generala i zapovednika Srbije otpočelo formiranje Srpske državne straže (SDS). jačine 17.000 ljudi, koja je organizovala mrežu posada, kako po gradovima, tako i u sedištima opština.
- 4. februar — Delovi Topličkog NOP odreda uništili uređaje na ž. st. Vojvoda Bojović (pruga Prokuplje — Kuršumljaja).
— U s. Biljanici i s. Manojlovcu (kod Leskovca) Babički NOP odred napao bugarsku posadu. U četvoročasovnoj borbi pretrpljeni su obostrano osetni gubici. Sutradan su se bugarski vojnici vratili u Leskovac.
- 5. februar — Otpočeo napad četničko-nedićevskih, italijanskih i muslimanskih fašističkih jedinica na oslobođenu teritoriju između Lima i Uvea, koju su branili Čačanski. Uzički i 2. šumadijski NOP odred, 1. i 2. Zlatarski i Mileševski partizanski bataljon.
- Februar p. — Od boraca Zlatarskog partizanskog bataljona i novodošlih boraca formirani 1. i 2. Zlatarski partizanski bataljon, a od Mileševske partizanske čete formiran Mileševski bataljon.
— U s. Suljmu (kod Rume) održan sastanak OK KPJ za Srem, na kome je proučena direktiva Vrhovnog komandanta NOP 1 DV Jugoslavije Josipa Broza Tita koju je Boško Palkovljević Pinki doneo iz VS NOP i DV Jugoslavije, pa je posle analize situacije u Sremu, doneta odluka da krajem februara otpočnu napadi na neprijateljske garnizone i opštine.
- 5/6. februar — U s. Jelašnici (kod Niša) delovi Babičkog i Nišavskog NOP odreda napali četničku i bugarsku posadu, ali boreći se do svanuća, nisu uspeali da je savladaju, pa su se povukli prema s. Bancarevu.
- 6. februar — Kod s. Bućumeta (blizu Lebana) Jablanički NOP odred i delovi Leskovačkog NOP odreda odbili napad četnika Koste Pećanca i nedićevaca i u protivnapadu zauzeli Lebane. nanevši neprijatelju gubitke od 20 mrtvih i zarobljenih.
— Srpsko-sandžačke partizanske jedinice, pod pritiskom neprijatelja, napustile Novu Varoš i povukle se na pl. Zlatar.
- 7. februar — U zatvoru «Armija» u Novom Sadu podlegao ranama i mučenju sekretar PK SKOJ-a za Vojvodinu i član CK SKOJ-a Đorđe Zličić Ciga, narodni heroj¹.
- 7/8. februar — Srpsko-sandžačke partizanske jedinice, pod vrlo teškim uslovima napustile slobodnu teritoriju između Lima i Uvea, pregazile Lim kod s. Divaca i prebacile se na Kamenu goru.
- 8/9. februar — U jednom vinogradu kod s. Ležimira (na Fruškoj gori) održana sreska partijska konferencija za srez sremskomitrovački. u prisustvu oko 30 delegata na kojoj je prenesena odluka OK KPJ za Srem (od početka februara) o napadima na neprijateljske garnizone. Na konferenciji je raspravljano o vojno-političkoj situaciji, ciljevima NOB-a, liniji KPJ u borbi, karakteru NO odbora a obrazovan je i novi SK KPJ za sremskomitrovački srez.
- 9. februar — Na drumu Irig — Ruma mesni partizani iz Iriga dočekali žandarmerijsku patrolu, ubili 3 žandarma, zaplenili 3 puške i oslobodili jednog člana Sreskog štaba za pripremu ustanka u iriškome srezu.
— U s. Pukovcu (kod Prokuplje) delovi Topličkog NOP odreda napali Pukovački četnički odred Koste Pećanca, naneli mu gubitke i razbili ga.

¹ Po drugom izvoru imenovani Je podlegao mučenju 3. februara.

- U Smederevskoj Palanci podlegao mučenju od sirane žandarma komandir Resavske čete 2. šumadijskog NOP odreda Lazar Stojanović, narodni heroj.
10. februar — U Nišu Specijalna policija izvršila provalu partijske organizacije i do kraja februara pohapsila 150 aktivista, među kojima i članove MK KPJ.
11. februar — U Nišu Specijalna policija provalila skojevsku organizaciju Trgovačke škole i većinu članova te organizacije pohapsila.
12. februar — U Ribarskoj Banji Rasinski NOP odred i delovi Topličkog NOP odreda napali i delimično razoružali Ribarski četnički odred Koste Pećanca.
- tz niškog koncentracionog logora pobegla 102 zatvorenika, pošto su prethodno golouruki jurnuli na stražu i ubili 5 nemačkih vojnika. Pri bežanju u krvavom obračunu sa nemačkim vojnicima, poginulo je oko 40 zatvorenika. Za odmazdu, nemački vojnici su streljali 850 ljudi.
13. februar — U s. Bojniku (kod Lebanal delovi Jablaničkog NOP odreda napali bugarski bataljon i naneli mu gubitke od oko 70 mrtvih i ranjenih. Sutradan u zoru oni su se povukli uz gubitke od 12 mrtvih.
- Između sela Morovića I Višnjićeva (kod Sida) diverzantska partizanska grupa miniranjem porušila železnički most rta r. Bosutu¹.
- 1-1. februar — Iz Prokuplja 14. pešadijski puk bugarske 17. divizije i iz s. Širokih Njiva čela žandarma i četnici Koste Pećanca predtuzeli napad na delove Topličkog NOP odreda na Pasjači i Belom Kamenu. U borbama kod Pasičkog visa bugarski vojnici su Dretrepeli gubitke od preko 35 mrtvih i ranjenih. Partizanske jedinice su se Dovuklo ka s. Statovcu i izbegle udar nadmoćnog neprijatelja. Za odmazdu, bugarske jedinice spatile sela na pl. Pasjači. te streljali oko 100 i internirali preko 300 ljudi.
- Februar s. — Delovi Babičkog NOP odreda ušli u fabriku štofa »Jedinstvo« u Ordlici (kod Leskovca) i zarobili nekoliko nedivčevaca.
- Grupa od oko 50 boraca Babičkog NOP odreda (nazivana Babičkim) naredoml upućena u reion s. Gradišta fu bližini novoustanovljene srpsko-bugarske granice radi dejstva i širenja NO pokreta
- Us Počuti (kod Valieva) održano snvetovanje vojnih i političkih rukovodilaca iz zapadne Srbije i SumadHo. na knm i> rešeno dn se Kosmački NOP odred uputi na Kosmač Posavski u Posavinn. Vnlievski sn dolovima Mačvansko;? u Rađevinu i Suvobor<-ki sa delovima TŽičko« I 1. šumadijskoj NOP odreda na prostoriju Suvobor — Maljen. sa zadatkom da dejstvuu n određenim rejonima.
- Februar A. p. — Kukavički NOP odrod raspustio oko 450 boraca, (takn da io u ninmn ostalo svepa oko 150 boraca) a zatim se prebacio (25 111 nn teren Jablaničkog NOP odreda.
- Oiačane nemačke policijske jedinice blokiralo i detalino pretresale s. Kumane (kod Novog Bečea). uhapsilo veći hroi članova KP.T. SKO.T-a. pripadnika i simpatizera NOP-a i preko 200 rodoljuba a zaplenile nešto oružja i municije
- 15/16. februar — Delovi Topličkog NOP odroda nanali KiirStimlh'ii koju «u branili četnici Koste Pećanca i posle tročasovno borbe ie zauzeli T7biionn io 14 i zarobieno 38 čelnika. Zaplenjeno: 2 mitraljeza. 4. p. mitraljeza. 60 pušaka i veća količina municije i opreme.
16. februar — Kod sela Brežežda. Krčmara. Bačevftca i Leskoyice (blizu Valjeva). završene petodnevno borbe delova nemačke 714. divizije, dobrovoljaca i četnika Koste Pećanca protiv Valjevskog i Suvoborskog NOP odroda u kojima su partizani imati 72 mrtva i veći broj ranjenih boraca.
- Kod s. Lučice (bli>.u Požarevca) jedan dobrovoljački odred okružio i razbio Mlavsku četu Požarevačkog NOP odreda.
- Us. Vukosavcima (kod Arandelovca) delovi Kosmajskog NOP odreda razoružali seosku miliciju.
- U Sokobanji, u borbi protiv žandarma i nedivčevaca. po'iinuo Aleksa Markušić, narodni heroj.
- 10/17. februar — Us. Vrelima (kod Aleksinca) delovi Ozrensko" NOP odroda razoružali oko 30 seoskih stražara.

¹ Po drugom Izvoru to je bilo početkom februarja.

17. februar — Za odmazdu zbog pretrpljenih gubitaka u s. Bojniku (13.11. 1942) delovi bugarskog 13. pešadijskog puka streljali oko 500 ljudi, žena i dece iz s. Bojnika i s. Dragovca a sela zapalili i potpuno opljačkali.
- U s. Jelašnici (kod Niša) Nišavski (Svrljiški) NOTJ odred napao četničku posadu 1 zaplenio veću količinu eksploziva, a u s. D. Studeni razoružao oko 60 četnika i spalio opštinsku arhivu.
- Stab Melohijskog NOP odreda izdao naredbu o dužnostima i ugledu partizana, o potrebi striktnog izvršavanja dobijenog naređenja i tačnog obavljanja dobijenog zadatka.
18. februar — U Kuršumljil, na zboru građana, izabran GNO odbor.
- Bugarska kaznena ekspedicija upala u s. Pećenjevee (kod Leskovca) i spalila desetak kuća boraca Babičkog NOP odreda.
- U s. Oruglici (kod Lebana) Kukavički NOP odred izvršio napad na četnički odred Koste Pećanca. Pošto nije jednovremeno izvršen, napad nije u potpunosti uspeo, pa su se partizani povukli ka s. Barju.
19. februar — U s. Bovanu (kod Aleksinca) Ozrenski NOP odred izvršio neuspeo napad na žand. stanicu.
- U Somboru mađarske vlasti streljale 7 komunista i simpatizera NOP-a.
- 19/20. februar — U s. Telovik Izvoru (kod Knjaževca) delovi Knjaževačko-boljevačkog NOP odreda razoružali finance a opštinskoj upravi zabranili rad.
21. februar — Otpočele dvodnevne borbe Babičkog i Nišavskog NOP odreda protiv II. oružanog odreda SDS, Vlasotinačkog četničkog odreda i bugarskih jedinica. Nišavski NOP odred uspeo je da se probije i prebaci na Svrljiške pl., dok je Babički NOP odred, posle pretrpljenih gubitaka u borbi kod s. V. Krčimir. prešao u Crnu Travu.
- U s. Stržavi (kod Prokuplja) bugarski vojnici streljali 50 meštana za odmazdu što su u tom selu 2 bugarska vojnika poginula u borbi protiv delova Topličkog NOP odreda.
22. februar — Četnici Koste Pećanca odbacili delove Topličkog NOP odreda i zauzeli KurSumliju. ubivši 24, ranivši 4 i zarobivši 16 partizana (koje su četnici streljali).
- U s. V. Plani (kod Prokuplja) održana okružna konferencija SKOJ-a za Toplicu. Podneta su tri referata: o vojno-političkoj situaciji, o organizacionim pitanjima i o agitaciji i propagandi.
- U s. Tuležu (kod Venčana), d i ne bi živ pao u ruke neprijatelju, izvršio samoubistvo rukovodilac SKOJ-a 2. šumadijskog NOP odreda Svetomir Mladenović, narodni heroj.
- U s. 2lnu i s. Ponoru (kod Knjaževca) delovi Knjaževačko-boljevačkog NOP odreda spalili opštinske arhive i razoružali 19 četnika.
23. februar — U s. Jezeru (kod Sokobanje) delovi Ozrenskog NOP odreda razoružali seosku miliciju i spalili opštinsku arhivu.
- Kod Kuršumlije, u borbama protiv četnika Koste Pećanca, poginuo komandant Rasinog NOP odreda Miloje Zakić, narodni heroj.
24. februar — Kod s. Cučuga i s. Gvozdencića (kod Uba), posle teških borbi protiv nemačkih vojnika, nedičevaca i četnika, razbijen Posavski NOP odred.
- Posle teških borbi kod sela Beljine. Dućine i Stojnika (blizu pl. Kosmaj) četnici, nedičevci i nemački vojnici razbili Kosmajski NOP odred i Sumadijsku partizansku četu.
- Kod čagrovačkog mosta, na putu Gadžin Han — D. Dušnik, delovi Svrljiškog (Nišavskog) NOP odreda sačekali kamion sa 20 bugarskih vojnika. Svi vojnici su izginuli a kamion je zapaljen.
- 25/26. februar — Grupa boraca Fruškogorskog NOP odreda, uz sadejstvo mesnih partizana, zauzela opštinsku zgradu u s. Martincima (kod Srem. Mitrovice), i zaplenila 4 puške.
26. februar — U s. Adaševcima (kod Sida) ustaše opkolile grupu mesnih partizana iz Sida i s. Adaševaca. Međutim, partizani su se probili, a zatim, u zasedl, dočekali i razbili neprijateljsku ustašku poternu patrolu.

- U borbi kod s. Rumske (blizu Sapca) delovi Mačvanskog NOP odreda zarobili nekoliko dobrovoljaca.
  - U oštroj borbi kod sela Kravljeg, Veljeg Polja i Miljkovca (blizu Niša) protiv 12. dobrovoljačkog, 5. oružanog i jednog četničkog odreda i žandarma, Ozrenski NOP odred pretrpeo gubitke od 4 poginula i 20 zarobljenih partizana.
- 26/27. februar*
- Us. Jagnjilu (kod Mladenovca) ostatak boraca Kosmajskog NOP odreda vodio borbu protiv četnika i žandarma i naneo im gubitke.
  - Delovi Topličkog NOP odreda oštetili železnički most na pruzi Prokuplje — Kuršumlija i posekli oko 500 tt stubova.
  - Delovi Jablaničkog NOP odreda porušili most na putu Brestovac — Kosančić.
- 27. februar*
- Požarevački NOP odred uputio proglas narodu požarevačkog okruga, u kome ga poziva u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
  - U s. Ravnoj Dubravi (kod Vlasotinca) Babički NOP odred napao nedičevce i proterao ih ka Vlasotincu.
  - Jedna desetina mesnih partizana iz s. Višnjiceva (kod Srem. Rače) razbila grupu ustaša kod obližnjeg salaša.
- 28. februar*
- Us. Svarču (kod Prokuplja) četnici Koste Pećanca napali jednu četvu Topličkog NOP odreda i naneli joj gubitke od 18 mrtvih. Po pristizanju glavnine Topličkog i Rasinskog NOP odreda izvršen je napad na četničke snage, te su ove razbijene i prisiljene na povlačenje u Blace. Četnici su pretrpeli gubitke od 45 mrtvih i 22 zarobljena.
- Februar k.*
- Us. Vitimirici (kod Peći) održano oblasno partijsko savetovanje, kome su. pored članova Oblasnog komiteta, prisustvovali 1 predstavnici sreskih komiteta KPJ Kosova i Metohije. Ocenjena je situacija i doneti su zaključci o daljem radu. borbi protiv okupatora i formiranju NOP odreda.
  - Održan sastanak OK KPJ za Kruševac na kome je rešeno: da se izvrši šira agitacija za mobilizaciju ljudstva radi brojnog jačanja Rasinskog NOP odreda; da se ubrza nabavka opreme boraca; da se porodice boraca pomognu hranom i ostalim sredstvima potrebnim za život.
  - Kod s. Kravlja (blizu Niša), od boraca Ozrenskog NOP odreda i odbeglih boraca iz niškog logora, reorganizovan Ozrenski NOP odred.
- Februar*
- Partizani niškog okruga uputili poziv bugarskim vojnicima u okupiranoj Srbiji da napuštaju bugarsku fašističku vojsku i stupaju u NOP odrede. »Vi ste dovedeni ovamo da ugnjetavate i tiranišete srpski narod koji se bori za svoju slobodu ... I bugarski narod je porobljen. I vas su izdali nemačkom fašizmu vaši izdajnici na čelu sa Borisom, njegovom vladom i generalima ... Vaša je dužnost da ne služite fašizmu i reakciji, da se suprotstavite podlim razbojničkim namerama vaših gospodara. Da se bratimite sa borcima našeg naroda za slobodu, nacionalnu nezavisnost i opstanak, da se bratimite i stvarate borbeno jedinstvo sa našim hrabrim partizanima u borbi protiv hitlerizma i njegovih vernih slugu
  - OK KPJ za Zaječar 1 partizani Timočke krajine uputili dva proglasa seljacima Timočke krajine: pozivaju ih da ustanu u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
  - OK KPJ za Niš izdao okružnicu u kojoj zahteva od članova KPJ da se oštro suprotstavljaju svim neprijateljima i da se organizaciono učvrste.
  - Na teritoriji zaplanjskog, belopalanačkog i svrljiškog sreza bugarske okupacione jedinice pohapsile veći broj aktivista NOP-a, članove NO odbora i odbora NOF-a i pripadnike mesnih desetina.
  - U Kos. Mitrovici policija izvršila provalu i uhapsila 18 članova KPJ i SKOJ-a, među kojima sekretara i neke članove Mesnog komiteta.
- Februar*
- Us. Bučumetu (kod Leskovca), na zboru građana, izabran seoski NO odbor.
  - U selima Vrelu i Lipljanu (kod Prištine) formirani ilegalni MNO odbori.
  - Us. Srpskoj Crnji (kod Kikinde) formiran prvi ilegalni NO odbor.

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

- j. mart*
- U Cajniču, odlukom CK KPJ i naredjenjem vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita, formirana 2. proleterska NOU brigada (1. i 4. bataljon iz Užičkog, 2. bataljon iz Čačanskog i 3. bataljon iz 2. šumadijskog NOP odreda). Ministar inostranih poslova izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije saopštio ambasadoru SSSR-a u Londonu da partizanski rat u Jugoslaviji predstavlja socijalnu revoluciju, da NOB, kojom rukovodi KPJ, razbija i razdvaja snage otpora u zemlji.
- Komanda italijanske 2. armije izdala cirkular o načinu vođenja borbe protiv NOP odreda i o postupku prema stanovništvu (da se porodice partizana interniraju a iz redova »sumnjivog stanovništva« uzimaju taoci, koji će se smatrati odgovornim za svaki akt uperen protiv okupatora). U cirkularu se ističe da se ta armija nalazi u stvarnom ratnom stanju protiv neprijatelja koji nastoji da stvori jedinstven front, da je rat na području Jugoslavije jednak onome ratu koji se vodi u Rusiji, Libiji i na Dalekom istoku.
- Delegat CK KPJ Vladimir Popović uputio CK KPJ izveštaj o situaciji u Hrvatskoj (o oslobođenju Vojniia, Veljuna i Jasenka) i o sprovođenju u život direktive VS, o formiranju novih jedinica i operativnih zona na teritoriji Hrvatske.
  - VS NOP i DV Jugoslavije naredio GS NOP odreda za Sandžak da formira omladinske čete i da pozadinu čisti od četničkih i kolebljivih elemenata.
- 2. mart*
- U Opatiji otpočela dvodnevna konferencija vojnih predstavnika Nemačke, Italije i NDH na kojoj je donet opšti plan za okupatorsko-kvislinške operacije u proleće (tzv. treću neprijateljsku ofanzivu) protiv snaga NOP i DV Jugoslavije i utvrđeno da se operacije najpre izvedu u istočnoj Bosni, a zatim u zapadnoj Bosni, u Baniji i na Kordunu i da prva operacija otpočne 15. aprila.
- 3. mart*
- VS NOP i DV Jugoslavije naredio 2. proleterskoj NOU brigadi da ovlada Glasincem i tu stvori čvrstu bazu. a potom prodire ka Vlasenici; da pristupi formiranju omladinskih četa, zatim četa i bataljona dobrovoljačkih jedinica; da razvija politički rad u masama: da obnavlja i učvršćuje NO odbore i narodnooslobodilačke organizacije.
  - VS NOP i DV Jugoslavije uputio naredjenje Operativnom štabu NOP i DO za istočnu Bosnu, u kome ga upoznaje sa predstojećim dejstvom proleterskih brigada u istočnoj Bosni i naređuje mu da formira udarnu partizansku grupu u predelu Romanije i njome podrži dejstva proleterskih brigada.
  - Članovi Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobodene krajeve Edvard Kardelj i Ivo Lola Ribar uputili iz Zagreba pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za Srbiju: traže izveštaj o sprovođenju odluka CK KPJ o Makedoniji; nalažu da se CK BRf(k) obavesti da pošalje svog delegata na sastanak u Zemun; prenose direktivu CK KPJ da PK uputi proglas bugarskim okupacionim trupama u Srbiji, pozivajući ih da pristupe partizanskim jedinicama.
  - VS NOP i DV Jugoslavije uputio sekretaru MK KPJ za Sarajevo pismo o potrebi za nabavkom sanitetskog materijala (naročito injekcija protiv pegavog i trbušnog tifusa), municije i drugog materijala.
- 4. mart*
- VS NOV i DV Jugoslavije naredio Operativnom štabu NOP i DO za istočnu Bosnu da delom svojih snaga raspoređenih levo od puta Podromanija — Han-Pijesak i Bircanskim NOP odredom, kod Sekovića. sadejstvuje 2. proleterskoj NOU brigadi, koja će od 5. marta prodirati preko Glasinca ka Vlasenici u dve kolone, i da *njoj* uputi odeljenja i vodiče iz mesnih partizanskih jedinica. U naredjenju se iznose taktički postupci 2. proleterske NOU brigade tokom prodora i daju obaveštenja o vremenskim terminima za sadejstvo.
- 5. mart*
- U Foči vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito predao ratnu zastavu 3. (kragujevačkom) bataljonu 1. proleterske NOU brigade.
  - Na traženje Kominterne, VS NOP i DV Jugoslavije uputio u Moskvu proglas narodima porobljene Evrope u kome ih poziva na borbu protiv nemačkog fašizma. Kominternina nije objavila proglas.

- CK KPJ primio iz Moskve telegram od Izvršnog komiteta Kominterne, u kome ovaj kritikuje političku liniju KPJ u ustanku zbog formiranja 1. proleterske NOU brigade i zbog borbe protiv četnika Draže Mihailovića, naglašava da su zadaci NOB-a samo isterivanje okupatora i traži da CK KPJ preispita taktiku i političku liniju KPJ u NOB-u.
- Mart p.* — Us. D. Kruševu (na ušću r. Pive i r. Tare) po naređenju VŠ NOP i DV Jugoslavije formirana centralna bolnica za bolesnike od pegavog tifusa.
- 6. mart* — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio u Zagreb direktivno pismo Organizacionom sekretarijatu CK KPJ za neoslobodene krajeve: traži da CK KPH pojača rad među domobranskim jedinicama, da sprečava širenje provale u Zagrebu i da radnike iz gradova upućuje u odrede; obaveštava o formiranju 2. proleterske NOU brigade, o radu četnika u istočnoj Bosni i Crnoj Gori, o merama CK KPJ za razbijanje četnika u istočnoj Bosni i o moralno-političkom jačanju partizanskih jedinica u tom delu Bosne.
- VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio Štabu 1. proleterske NOU brigade direktivu za operacije u istočnoj Bosni.
- Član CK KPJ Moša Pijado izveštava vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita o organizovanju privremenog aerodroma u blizini Zabijaka radi prijema obećane pomoći iz SSSR-a; zatim ističe potrebu za otvorenim raskrinkavanjem izbegličke vlade i predlaže da Radio-Moskva otpočne kampanju protiv četnika Draže Mihailovića.
- 7. mart* — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu Štabu Hercegovačko-crnogorskog udarnog partizanskog bataljona: bataljon treba da se što više vojnički i politički učvrsti, da povećava svoje redove, naročito omladinom, da je uvek u pokretu, da izbegava »mrtve frontove« i frontalne borbe. U direktivi se ističe da bataljon nema zadatak da brani seoske kuće, već da rešava »veća operativna pitanja«.
- 9. mart* — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio Kominterni telegram u kome obrazlaže pravilnost linije KPJ u ustanku, opravdava formiranje 1. proleterske NOU brigade, traži da SKP(b) uputi posmatraču u Jugoslaviju i ponovo moli pomoć u oružju i municiji.
- Referent saniteta VŠ NOP i DV Jugoslavije izdao naredbu o rasporedu lekara, njihovim zadacima i zadacima sanitetskih ustanova u istočnoj Bosni.
- 10. mart.* — CK KPJ uputio pismo Polcrajskom komitetu KPJ za Makedoniju tražeći da ovaj organizuje prebacivanje predstavnika CK BRP(k) u Srbiju.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku da formira Crnogorsku NO proletersku udarnu brigadu i omladinske partizanske udarne bataljone. likvidira četnička uporišta u andrijevičkom i beranskom srezu I, uz sadejstvo Crnogorsko-sandžackog odreda, zauzme Kolašin.
- 11. mart* — U vezi s telegramima Kominterne od 27. i 28. februara, generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito obavestio Izvršni komitet Kominterne da će predstavnik CK KPJ stići u Makedoniju da pruži pomoć I da uspostavi vezu sa CK BRP(k). Zatim traži da se bugarskoj Partiji skrene pažnja na potrebu da pojača rad među bugarskim okupatorskim jedinicama, kako se ove ne bi borile protiv partizana.
- Generalštab italijanske vojske obavestio Komandu italijanske 2. armije da joj, u vezi sa predviđenom tzv. trećom ofanzivom protiv jedinica NOP i DV Jugoslavije, dodeljuje divizije »Murde« i »Emilija«, nekoliko pukova za divizije »Granatijeri di Sardenja« i »Peruđa« i još neka ojačanja.
- VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio štabu Kalinovičkog NOP odreda da glavne snage orijentiše prema Sarajevu i Palama, poveže se s Jahorinskim NO dobrovoljačkim odredom i pojača budnost prema s. Dujmovićima i s. Vrhpraći (kod Sarajeva).
- Član CK KPJ Moša Pijade uputio vrhovnom komandantu NOP i DV Jugoslavije Josipu Brozu Titu pismo o zabrinjavajućoj situaciji u Crnoj Gori stvorenoj ofanzivom četnika i italijanskih vojnika i o uzaludnom čekanju pomoći iz Sovjetskog Saveza.
- 12. mart* — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio delegatu VŠ NOP i DV Jugoslavije pri GŠ NOP i DV za BiH naređenje da NOP odredi istočne Bosne sadejstvuju sa Proleterskom udarnom grupom brigada u borbi protiv ustaša i četnika.

13. man — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Proleterskoj udarnoj grupi brigada (sastava: 2. proleterska i tri bataljona 1. proleterske NOU brigade) da težište dojtava usmeri na prostoriju Han-Pijesak — Srebrenica — Vlasenica — Olovo, sa zadatkom: čišćenje teritorije od četnika i ustaša, stvaranje partizanskih i dobrovoljačkih jedinica i organizacija pozadine.
14. mart — U Opatiji, u cilju pripremanja ofanzive održana druga konferencija italijanskih, nemačkih i ustaških vojnih rukovodilaca, na kojoj je odlučeno da ofanziva otpočne 15. aprila.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Stabu Durmitorskog NOP odreda da se sve snage na sektoru Kolašina stave pod jedinstvenu komandu radi uspešnije likvidacije tamošnjih četnika Draže Mihailovića.
15. mart — CK KPJ uputio PK KPJ za Makedoniju direktivno pismo o organizaciji NO fronta, O organizovanju i učvršćenju NOP-a, o radu među bugarskim vojnicima i njihovom uvlačenju na našu stranu i o učvršćenju partijske organizacije u Makedoniji.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Operativnom štabu proleterske udarne grupe brigada da prihvati jedan deo Valjevskog NOP odreda koji se probijao ka istočnoj Bosni, da otpočne formiranje dobrovoljačkih odreda i da se poveže sa svima jedinicama na prostoriji na kojoj dejstvuje.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio proleterskoj udarnoj grupi brigada da na području istočne Bosne vešto mane vriše, ne razvlačeći snage, a pokrete i akcije izvodi energično, brzo i u sadejstvu s mesnim partizanskim jedinicama.
- Član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobodene krajeve Ivo Lola Ribar uputio sekretaru PK KPJ za Srbiju pismo u kome ga obaveštava o borbama u Bosni i o stanju NOP-a u Sloveniji i Hrvatskoj i prenosi mu direktive CK KPJ: da se uputi instruktor CK KPJ u Makedoniju, uspostavi privremeno Povereništvo KPJ za Vojvodinu, objedini rad članova PK KPJ za Srbiju i pojača politička delatnost među bugarskim vojnicima u Srbiji.
- VS NOP i DV Jugoslavije uputio u Crnu Goru, kao svoje delegate, Milovana Dilasa, Mitra Bakića i Svetislava Stefanovića, da uz pomoć GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku rade na organizaciji čvrstih vojnih jedinica radi uspešnije borbe protiv okupatora i četnika u Crnoj Gori.
- U duhu direktiva VS NOP i DV Jugoslavije, GS NOP odreda za Hrvatsku izdao proglas vojnim obveznicima i domobranima: da izbegavaju mobilizaciju, odbijaju odlazak na front, organizuju pobune i prelaze na stranu NOP odreda.
- Mart s. — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio članu CK KPJ Moši Pijade uputstvo o otklanjanju osnovnih organizacionih i političkih nedostataka u partizanskim jedinicama Crne Gore radi uspešnije borbe protiv četnika Draže Mihailovića.
- Mart d.p. — VŠ NOP i DV Jugoslavije izdao Uputstvo o ustrojstvu i dužnostima partizanskih straža kao organa komandi mesta i štabova NOP i DV Jugoslavije.
16. mart — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio Organizacionom sekretarijatu CK KPJ za neoslobodene krajeve pismo u kome odobrava rad GS NOP odreda za Hrvatsku i ističe da su uslovi za razvoj NOB-a u Hrvatskoj vrlo povoljni.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Operativnom štabu Proleterske udarne grupe brigada da obustavi pokret prema Vlasenici i vrati jedinice na sektor Romanija — Han-Pijesak zbog nadiranja ustaških i domobranskih snaga na ovo područje.
- VS NOP i DV Jugoslavije naredio GS NOP odreda za Sandžak da objedini dejstva svih jedinica na području Sandžaka i likvidira četnike; da Bjelopoljski NOP odred sadejstvuje sa crnogorskim jedinicama pri napadu na Kelašin.
17. mart — Član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobodene krajeve Ivo Lola Ribar izvestio generalnog sekretara CK KPJ Josipa Broza Tita o premeštanju CK KPH iz Zagreba na oslobođenu teritoriju, o formiranju Povereništva CK KPH za Slavoniju i Povereništva CK KPH u Zagrebu, o neuspehu Pavelićeve mobilizacije, o razvoju ustanka u Dalmaciji i o situaciji u Srbiji i Sloveniji.
18. mart — U Vašingtonu potpisan Ugovor o zajmu i najmu između vlade SAD i izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Londonu.

19. mart — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio Kominterni depešu u kojoj traži municiju i ratni materijal.
- Nemački komandant oružanih snaga 2a Jugoistok izdao direktive o postupku sa ustanicama u Srbiji i Hrvatskoj, po kojima i prema stanovništvu treba preduzeti sva zastrašujuća sredstva, bez sentimentalnosti: »Bolje je da se likvidiraju 50 osumnjičenih, nego da pogine jedan nemački vojnik«.
- VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio Štabu Durmitorskog NOP odreda da formira dva udarna bataljona. da pojača politički rad u bataljonima »Bajo Pivljanin« i »Vojvoda Momčilo« i formira omladinske udarne čete (samostalne ili u sastavu bataljona), koje posle vojno-političkog kursa uvesti u akcije.
20. mart — Clan Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobodene krajeve Ivo Lola Ribar obavestio PK KPJ za Srbiju o uspešnim partizanskim borbama u Hrvatskoj i preneo mu direktive generalnog sekretara KPJ Josipa Broza Tita: da naročitu pažnju posveti reorganizaciji NOP odreda u Srbiji i što bolje ih osposobi za borbu; da pojača i proširi rad među bugarskim vojnicima i preduzme sve mere da zajedno sa CK BRP(k) izdaju zajednički proglas bugarskim vojnicima u Srbiji radi njihovog uključenja u NOP jedinice.
- Naređenjem VŠ NOP i DV Jugoslavije, od delova Drinskog NO dobrovoljačkog odreda (rogatički bataljoni) i ostataka razbijenog četničkog Rogatičkog odreda formiran Rogatički NO dobrovoljački odred.
22. mart — Kominlerna depešom obavestila Vrhovni štab NOP i DV Jugoslavije da se objavljivanje njegovog proglasa upućenog narodima okupirane Evrope odgađa sve dok se ne srede odnosi vlade Sovjetskog Saveza s izbegličkom vladom Kraljevine Jugoslavije u Londonu.
- Otpočelo prebacivanje italijanskih divizija »Murde« i »Emilija« iz Barija (u Italiji) za Dubrovnik i Kotor.
27. mart — Povodom godišnjice ovog značajnog datuma, CK KPJ i VŠ NOP i DV Jugoslavije izdali proglas narodima Jugoslavije pozivajući ih na još odlučniju oružanu borbu protiv okupatora i narodnih izdajnika.
- CK KPJ i VŠ NOP i DV Jugoslavije izdali proglas u kome pozivaju makedonski narod da stupe u redove NOP i DV Jugoslavije. Taj proglas, umnožen na makedonskom jeziku, rasturen je u Makedoniji.
28. mart — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio GŠ NOP odreda Crne Gore i Boke da organizuje čvrste, disciplinovane NOP odrede, sposobne za izvršenje svih zadataka, i dao mu uputstvo o partizanskom načinu ratovanja i o vođenju borbe protiv četnika.
- U Ljubljani održana konferencija vojnih predstavnika Nemačke, Italije i NDH na kojoj je utvrđen detaljan plan za okupatorsko-kvislinške operacije u proleće (tzv. treću neprijateljsku ofanzivu) protiv NOP i DV Jugoslavije. Tu je, verovatno, dogovoreno da, uporedo sa operacijama u istočnoj Bosni, četničke i italijanske snage preduzmu ofanzivu protiv partizanskih jedinica u Crnoj Gori, Sandžaku i Hercegovini.
29. mart — Referent saniteta VŠ NOP i DV Jugoslavije izdao sanitetskim organima i vojnim i političkim rukovodiocima NOP i DV na području Bosne uputstvo o suzbijanju pegavog tifusa.
30. mart — U Londonu održana konferencija predstavnika vlade V. Britanije i izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije na kojoj je odlučeno da se četnicima Draže Mihailovića, vazдушnim putem, uputi 200 tona ratnog i drugog materijala.
31. mart — Udružene nemačko-italijanske, ustaške i četničke snage otpočele operacije protiv NOP i DV Jugoslavije u istočnoj Bosni, Crnoj Gori, Sandžaku i Hercegovini (tzv. treću ofanzivu). U borbama koje su trajale preko dva meseca (vlaseničko-srebreničku — »Trio II«, rogatičko-fočanska — »Trio I«, operacija »Stolac« i druge) neprijatelj je ovladao slobodnom teritorijom u istočnoj Hercegovini, Crnoj Gori, Sandžaku i većem delu istočne Bosne. Nanoseći neprijatelju znatne gubitke snage oko VŠ NOP i DV Jugoslavije, zbog nadmoćnosti neprijatelja i četničkih pučeva, postepeno su se povlačile prema rejonu pl. Zelengore, gde je VŠ formirao tri nove proleterske NOU brigade.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu da stvara što više pokretnih udarnih jedinica radi izvršavanja važnih operativnih zadataka; da formira omladinske čete i bataljone i

rwstepeno ih uvodi u borbu; da se pridržava partizanskog načina ratovanja; da održava veze sa NOP odredima u istočnoj Bosni, Hercegovini i Dalmaciji i da potpomogne dejstva NOP odreda u Hrvatskoj.

- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio Operativnom štabu proleTERSke udarne grupe brigada uputstvo o načinu postavljanja zaseda i naređenje za organizaciono učvršćenje područnih jedinica i izvođenje energičnih akcija radi zaplene municije.
  - Naredbom VS NOP i DV Jugoslavije propisane prve starešinske oznake.
- Mart*
- CK SKOJ-a Izdao instrukciju o organizacionom ustrojstvu i zadacima skojevskih organizacija u svim NOP jedinicama.
  - VS NOP i DV Jugoslavije izdao stanovništvu Celebičke opštine sreza ločanskog proglas u kome ga poziva da ne sluša izdajnike koji ga odvrćaju od NOB-a, već da stupe u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
  - VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio proglas domobranima pozivajući ih da prekinu bratoubilačku borbu, da se predaju i prelaze na stranu NOP i DV Jugoslavije.
  - VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio poziv muslimanskom stanovništvu Borča i okolino da ne pljačka i ne zlostavlja srpsko stanovništvo, da ne pruža otpor jedinicama NOP i DV Jugoslavije, već da stupa u njihove redove i odlučno se bori protiv okupatora i domaćih izdajnika.
  - Na predlog VS NOP i DV Jugoslavije, CK KPJ proglasio zamenika komandanta 1. bataljona 2. proleTERSke NOU brigade Petra Lekovića za narodnog heroja Jugoslavije.¹
  - Draža Mihailović izdao saopštenje da je Moskva pozvala partizane da se stave pod njegovu komandu, ali da oni to nisu učinili. Na osnovu toga, u saopštenju se podvlači da je KPJ trockistička, da radi protiv SSSR-a i da vodi bratoubilački rat. U duhu tog lažnog saopštenja četnici su razvili propagandu protiv NOB-a i KPJ.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. mart — Delovi Banijskog i Kordunaškog NOP odreda napali ustaško-domobrANSKU posadu u Vrnograču (kod Cazinaj. Zbog slabog sadejstva jedinica napad nije uspeo. Naši gubici su 16. poginulih, među kojima i politički delegat voda u 3. bataljonu Kordunaškog NOP odreda Duro Bajić, narodni heroj.
  - 3. mart — U rejonu s. Plana — s. Korita (kod Bileće) delovi Nikšićkog NOP odreda i Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu razbili Granični bataljon 1. hercegovačkog četničkog puka.
  - 4. mart — U istočnoj Bosni otpočele petnaestodnevne borbe u kojima je ProleTERSka udarna grupa (2. proleTERSka NOU brigada i tri bataljona 1. proleTERSke NOU brigade), u snažnom naletu, razbila Višegradski, Krajiški, Rogatički, Srebrenički, Vlasenički i Zvornički četnički odred i oslobodila više mesta (Vlasenicu, Srebrenicu, Bratunac).
- Mart p.*
- U s. Lipovcu (kod Banje Luke) četnici napali narodni zbor, koji je organizovao za zamenik komandanta Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu dr Mladen Stojanović. U oštroj borbi je poginulo 13, ranjeno 12 i nestalo nekoliko boraca ProleTERSkog bataljona Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu. Među ranjenima je bio i drt ML Stojanović.
  - Po odluci I oblasne konferencije KPJ za Bos. krajinu, održane 21—23. februara u Skender-Vdkufu, formiran 5. krajiški NOP odred, za dejstva na teritoriji srezova Bos. Petrovac, Drvar. Bos. Grahovo i na jednom delu teritorije livanjskog i glamočkog sreza.
  - U s. Tobutu (kod Lopara) četnici Majevičkog četničkog odreda ubili komandira čete u Majevičkom NOP odredu Veselina Gavrlća, narodnog heroja.
- 6. mart — U Foči, uglavnom od omladinaca iz Sarajeva i Mostara, formirana omladinska četa, koja je ušla u sastav 5. bataljona 1. proleTERSke NOU brigade kao 2. četa. Ona je juna 1942. prešla u sastav 2. proleTERSke NOU brigade, gde je ostala do kraja rata.
  - 7. mart — U s. Podgradcima (kod Bos. Gradiške) održana okružna konferencija SKOJ-a za Kozaru. Izabran je OK SKOJ-a za Kozaru i prenete su direktive PK SKOJ-a za formiranje organizacija NOSOBiH.

¹ To Je bio prvi m.rodni heroj Jugoslavije.

1942.	januar	BOSNA I HERCEGOVINA	jatiuar	1942.
7/8. mart	<ul style="list-style-type: none"> — Druga proleterska NOU brigada iznenadnim napadom zauzela četničko uporište Ergele Borike (kod Rogatice), zarobila 130 četnika i Stab četničkog Rogatičkog odreda i zaplenila magacine sa znatnim zalihama namirnica i opreme. — U neprijateljskom uporištu Hadžibairu (kod Bos. Dubice) dve čete 2. krajiškog NOP odreda razbile posadu od 00 domobrana i ustaša. 			
8. mart	<ul style="list-style-type: none"> — U s. Zupcima (kod Trebinja) SNO odbor za Trebinje organizovao konferenciju delegata 12 oslobođenih opština iz graničnih delova srezova Trebinje, Bileća, Nikšić i Herceg-Novi, na kojoj su rešena pitanja robne razmene i trgovine i određena pijačna mesta, pijačni dani i cene najnužnijih proizvoda. 			
10. viari	<ul style="list-style-type: none"> — Na Zegulji (na putu Ljubinje — Stolac) Sitnički i Ljubinjski bataljon Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu uništili deo nemačke auto-kolone (4 motocikla, 1 putnički auto i 3Q kamiona), sa pratljom, koja je prevozila duvan iz Ljubinja. U borbi je uništeno 12 kamiona a duvan zaplenjen. Ubijeno je 27, ranjeno 12 i zarobljeno 45 nemačkih vojnika. Zaplenjeno: 3 mitraljeza, 11 p. mitraljeza i automata, oko CO pušaka, 20 pištolja, 4 radio-stanice itd. 			
11. mart	<ul style="list-style-type: none"> — Posle višednevnih borbi 4. bataljon 3. krajiškog NOP odreda uništio italijansko-domobrasku posadu, jačine čete, u s. Radaslijama (kod Glamoča) i zapalio pilanu t parni mlin. — Pod pritiskom delova Kalinovičkog NOP odreda, italijanska i žandarmerijska posada iz Uloga povukla se u Nevesinje. — Pošto su prethodno zarušili rudnik železa u Ljubiji i evakuisali nemačke porodice, nemačka 718. pešadijska divizija i 923. landessšicen-bataljon počeli napuštanje Prijedora i Ljubije. U četvorodnevnom borbama oni su se probili u Bos. Dubicu. Poslutaoga su 1. i 2. krajiški NOP odred ponovo blokirali Prijedor. — U Poći, na izornoj konferenciji 170 delegata opštinskih i seoskih NO odbora, izabran SNO odbor. 			
12. mart	<ul style="list-style-type: none"> — U s. Srednjem (kod Sarajeva), po naređenju GS NOP i DV za BiH, od najboljih boraca Romanijskog NOP odreda i NOP odreda »Zvijezda« formiran 1. istočnobosanski proleterski bataljon. — U Goraždu, na sreskoj izornoj konferenciji, izabran SNO odbor. — Delovi 2. bataljona 1. krajiškog NOP odreda, posle tročasovne borbe kod s. V. Rađića, odbili ispad nepotpunog 3. bataljona 1. pešadijskog puka italijanske divizije »Re« iz Bos. Krupe. 			
13. mart	<ul style="list-style-type: none"> — U s. Crnom Vrh (kod Glamoča) delovi 1. krajiškog NOP odreda razoružali četničku Prekajsku čet (u). 			
14. mart	<ul style="list-style-type: none"> — Posle tromesečne opsade 1. krajiški NOP odred, bez gubitaka, zauzeo s. Budimlić Japru (kod Bos. Novog). Posada, ojačana četa (290 domobrana i žandarma) predala se. — Kod s. Galjipovaca (na putu Prnjavor — Banja Luka) delovi 4. krajiškog NOP odreda, posle dvodnevne borbe, odbili ispad na oslobođenu teritoriju šest četa ustaša, domobrana i kulturbundovaca. Neprijatelj je imao 80 mrtvih i ranjenih. 			
Mart p.p.	<ul style="list-style-type: none"> — U Trnovu (kod Sarajeva), na konferenciji delegata seoskih i opštinskih NO odbora, izabran SNO odbor za Trnovo. — U bolnici u s. Sićlma (na pl. Romaniji) delovi četničkog Sarajevskog odreda ubili nekoliko ranjenika, među kojima i komandira čete u Romanijskom NOP odred (u) Jankovića, narodnog heroja. 			
Mart p.p.	<ul style="list-style-type: none"> — Kod s. Branog Dola (blizu Bileće) Ljuboinirski bataljon Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu razbio čet (u) italijanske divizije »Marke«. 			
Mart s.	<ul style="list-style-type: none"> — Kod Han-Pijeska (blizu Vlasenice) GS NOP i DV za BiH formirao Krajiški NO dobrovoljački odred. — U s. Berkovićima (kod Stoca) Operativni štab NOP odreda za Hercegovinu formirao zarobljenički logor za nemačke i italijanske vojnike, koji je postojao do maja 1942 godine. — PK SKOJ-a za BiH obnovio OK SKOJ-a za Romaniju. 			

- Mart d.p.*
- U s. Fatnici (kod Bileće), pod rukovodstvom Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu, održano vojno-političko savetovanje, na kome je odlučeno da se izvrši reorganizacija partizanskih jedinica Hercegovine. Tom reorganizacijom, koja je završena do kraja marta, ukinuti su štabovi sektora, teritorijalni bataljoni su okupljeni u Južnohercegovački i Severnohercegovački NOP odred, a Udarni bataljon je ostao pod neposrednom komandom Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu.
  - U Trnovu formiran Udarni bataljon »Ranko Divljan« Kalinovičkog NOP odreda.
  - U Srebrenici, na narodnom zboru kome je prisustvovalo oko 800 ljudi, aklamacijom izabran SNO odbor za Srebrenicu.
  - U Vlasenici, od razbijenih četničkih jedinica, GS NOP i DV za BiH formirao Vlasenički NO dobrovoljački odred.
- Iff. mart*
- Ojačani 2. bataljon 2. krajiškog NOP odreda zauzeo Kozarac, uništivši posadu, četnu domobrana i vod žandarma.
  - Proleterska udarna grupa (2. i delovi 1. proleterske NOU brigade) ušla u Vlasenicu, iz koje su četnici, sa Operativnim štabom za istočnu Bosnu na čelu, pobjegli, osim jedne grupe od 200 četnika koja se priključila partizanima.
  - Delovi Romanijskog NOP "i Drinskog dobrovoljačkog odreda sprečili 2. bataljon domobranskog 1. pešadijskog puka i 2. divizion domobranskog 1. konjičkog puka da iz s. Podgraba i s. Podromanije deblokiraju domobranske snage u Rogatici. Neprijatelju su naneti osetni gubici u mrtvim i ranjenim.
- 18. mart*
- Druga proleterska NOU brigada ušla u Srebrenicu i Bratunac, koje su četnici napustili.
  - Domobrani, ustaše i milicija zrauzeli V. Kladušu, potisnuvši delove Grupe kordunaških NOP odreda.
  - Na ž. st. Tiškovcu (na pruži Drvar — Knin) delovi 2. bataljona 5. krajiškog NOP odreda razbili jednu četničku grupu (100 četnika sa komandantom četničke Dinarske divizije popom Đujićem) i zarobili 30 četnika.
- 20. mart*
- Kod s. Bukovače (blizu Bos. Petrovca) 50 domobrana i 2 oficira Iz garnizona Bos. Petrovac, po prethodnom dogovoru, predali se jedinicama 5. krajiškog NOP odreda
  - U s. Divinu (kod Bileće). na konferenciji delegata seoskih i opštinskih NO odbora, izabran SNO za Bileću.
- 21. mart*
- U Lušci-Palanci (kod San. Mosta) otpočela Prva okružna konferencija SKO.T-a za Podgrmeč. Konstatovani su početni uspjesi na svim poljima rada. Raspravljano ie o ulozima i zadacima NOSOBiH. Konferencija se produžila i u toku cele noći. a sutradan, po završetku konferencije, održan je omladinski zbor sa preko 1600 učesnika.
  - U s. Preodcu (pod pl. Šatorom) održana sreska konferencija KPJ za Glamoč. Sređena je partijska organizacija. Izvršena ie reorganizacija bataljona »Budućnost« i preneti su zaključci sa Prve oblasne konferencije KPJ za Bos. krajinu u Skender-Vakufu.
  - Po direktivi Povereništva KP.T za Bos. krajinu formiran OK KPJ za teritoriju 4. krajiškog NOP odreda.
- 22. marf*
- Na planini Kozari, na vojno-političkom savetovanju OK KP.T za Kozaru i ?.. krajiškog NOP odreda, pod rukovodstvom člana Povereništva KPJ za Bos. krajinu doneta odluka da se u sastavu 2. krajiškog NOP odreda formira Udarni (protivčetnički) bataljon.
  - U s. Hrustovima (kod San. Mosta) delovi 1. krajiškog NOP odreda zarobili 10. četnu 10. domobranskog puka.
- 24/25. warf*
- Kod s. Vodičeva, na pruži Bos. Novi — Kostajnica, delovi 1. bataljona 2. krajiškog NOP odreda zarobili 59 domobrana iz 7. čete Bjelovarskog dopunskog bataljona.
- 25. mart*
- U s. Celincu (kod Banje Luke) Operativni štab NOP i DV za Bos. krajinu, po naređenju GS NOV i DV za BiH. od Kozarske i Grmečke proleterske čete i Drvarskog proleterskog voda formirao Proleterski bataljon Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu.
  - U s. Drinjači (kod Zvornika), od delova Majevičkog i Birčanskog NOP odreda, komandant GS NOP i DV za BiH formirao 2. istočnobosanski udarni bataljon.

27. mart — Jedan domobranski i jedan žandarmerijski bataljon iz Bos. Novog, posle trodnevnih borbi, probili položaje 1. i 2. krajiškog NOP odreda i okruženim posadama u Prijedoru i Ljubiji doturili borbene potrebe.
- Kod s. Vlahinje (blizu Bileće) dva bataljona Južnohercegovačkog i jedan bataljon Nikšićkog NOP odreda spretili ispad iz Bileće 56. puka italijanske divizije »Markes ojačanog sa 4 tenka i četnicima. Posle desetočasovne borbe neprijatelj je prisiljen na povlačenje uz gubitke od 59 mrtvih i ranjenih italijanskih vojnika i 5 četnika. VS NOP i DV Jugoslavije pohvalio je 5 boraca, zbog junačkog držanja u toj borbi.
- 27/28. mart — Delovi 1. bataljona 2. krajiškog NOP odreda, posle kraćeg otpora zauzeli s. Blagaj Japru (kod Bos. Novog) i zarobili posadu (11. četu domobranskog 2. pešadijskog puka).
31. mart — Nastupanjem iz Han-Pijeska prema Vlasenici ustaška Crna legija i delovi 737. puka nemačke 718. pešadijske divizije otpočeli drugu etapu ciklusa operacija »Trio« — vlaseničko-srebreničku operaciju u kojoj su se raspali Vlasenički i Srebrenički NO dobrovoljački odred, dok su se dobrovoljački bataljon Birčanskog NOP odreda i Krajiški NO dobrovoljački odred znatno osuli. Delovi 1. proleterske NOU brigade, Birčanski NOP odred i ostatak Krajiškog NO dobrovoljačkog odreda, pod rukovodstvom Operativnog štaba NOP i DV za istočnu Bosnu, povukli su se prema Romaniji i Zvijezdi. Neprijatelj je do 9. aprila ovladao slobodnom teritorijom između reka Zepe, Drine, Drinjače i gornjih tokova Spreče i Krivaje.
- Napadom na Stab 4. krajiškog NOP odreda i njegovu bolnicu u s. Jošavki otpočeo četnički puč u 4. krajiškom NOP odredu. Četnici su u bolnici pobili sve bolesne i ranjene partizane, među kojima i načelnika Operativnog štaba NOP odreda za Bos. krajinu dr Mladena Stojanovića, sekretara OK KPJ za Banju Luku Milana Ličinu i člana PK SKOJ-a za BiH Rajka Bosnića, narodne heroje.
- Mart k. — U s. Drinjači (kod Zvornika), po naređenju GS NOP i DV za BiH, rasformiran Majevički NOP odred. Od boraca koji su se povukli u Birač formirani su 2. istočnobosanski udarni bataljon i zaštitnica Operativnog štaba NOP i DV za istočnu Bosnu.
- Na Romaniji formiran Udarni bataljon Romanijskog NOP odreda, od Glasinačkog bataljona i izabраних boraca iz drugih delova tog Odreda.
- U Srebrenici, od delova razbijenog Srebreničkog četničkog odreda, GS NOP i DV za BiH formirao Srebrenički NO dobrovoljački odred.
- Mart — U s. Blagaju (kod Kupresa) formiran SNO odbor za Kupres.
- U Lušci-Palanci (kod San. Mosta) formiran SNO odbor za Sanski Most.
- U s. Džinovoj Mahali (kod Nevesinja), na konferenciji članova opštinskih NO odbora, formiran SNO odbor za Nevesinje.
- U selu Vodenici (kod Bos. Petrovca), na konferenciji svih članova 6 opštinskih NO odbora i većine članova seoskih NO odbora, izabran SNO odbor za Bosanski Petrovac.
- U s. Tišci (kod Sekovića), u duhu naređenja GS NOP i DV za BiH, od omladinaca Birča, formiran Omladinski udarni bataljon Birčanskog NOP odreda.
- U s. Vručici (kod Teslića) u borbi protiv čelnika poginuo Edo Blažek. narodni heroj.

CRNA GORA

- I. mart — U Cetinju izvršena razmena 32 italijanska zarobljena vojnika i oficira za 32 internirana i uhapšena pripadnika NOP-a.
- U s. Boljanićima (kod Pljevalja) od 2. i 3. čete pljevaljskog partizanskog bataljona 1. decembar* formiran 2. pljevaljski udarni bataljon.
- Iz Podgorice (sada: Titograd) dva bataljona italijanskih vojnika pokušala da prodru u Rijeku Crnojevića radi deblokiranja komunikacije koju su zaposle jedinice Lovčenskog NOP odreda. U toku dvodnevnih borbi neprijatelj je ovladao komunikacijom te palio i ubijao u s. Podstrani i s. Kornetu. Neprijatelj je imao oko 60 mrtvih i ranjenih, a jedinice Lovčenskog NOP odreda su imale 5 mrtvih i ranjenih boraca. Zaplenjeno je: 1 mitraljez, 1 p. mitraljez, izvestan broj pušaka, 9 sanduka municije i druge opreme.

* Ustaška i nemačka komanda su odstupile od dogovorenog plana kako bi spretile da se cela Istočna Bosna uključi u italijansku okupacionu zonu.

2. mart — U duhu naređenja VS NOP i DV Jugoslavije, GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku izdao naređenje da se pri GS i NOP odredima formiraju intendanture a u bataljonima i četama postavljaju komesari za ishranu. Istim naređenjem formirani su pri NOP odredima vojni sudovi od 3 lica, koji su imali pravo da sude kako vojnim tako i civilnim licima.
3. mart — Otpočeo napad jedinica Sinjajevinskog sektora na četničke snage na prostoru s. Podbišće — s. Polja Kolašinska — Mojkovac i napad jedinica Crnogorsko-sandžackog odreda na četničke snage kod s. Ravne Rijeke i s. Majstorovine. Posle dosta jakih dvodnevnih borbi neprijatelj je bio razbijen i odbačen prema Kolašinu 1 Bijelom Polju, a partizanske jedinice su zauzele s. Polja Kolašinska, varošicu Mojkovac i sva sela do Markovog brda (3 km severno od Kolašina). Osetne gubitke su imale obe strane. Ukupni gubici jedinica Sinjajevinskog sektora iznosili su 13 poginulih i 16 ranjenih boraca.
- Stab Lovčenskog NOP odreda naredio ilegalnoj partizanskoj jedinici u Cetinju da bolje organizuje obaveštajnu službu i da nabavi telefonske uređaje i kancelarijski materijal.
4. mart — Mileševski bataljon »Ljubiša Miodragović« upućen iz pljevaljskog sreza na prostoru pl. Kamena gora — s. Jabuka — pl. Pobiljenik da zatvori pravac Prijepolje — Pljevlja, spreči stvaranje četničkih jedinica u mileševskom i pribojskom srezu i omogući jačanje NOP-a na toj prostoriji i pridolazak novih boraca.
5. mart — U s. Boanu (kod Šavnika), odlukom Štaba Durmitorskog NOP odreda, formirana Komanda mesta, čiji je zadatak bio da kontroliše kretanje sumnjivih lica na svojoj teritoriji, da se bori protiv pete kolone i protiv špekulacije i da se brine o snabdevanju vojske.
6. mart — U Podgorici (sada: Titograd) između Glavne komande Italijanskih trupa u Crnoj Gori i Glavnog odbora crnogorskih nacionalista iz Podgorice i doline Zete potpisan sporazum o »beskompromisnoj borbi protiv komunista i komunizma u Crnoj Gori«. Sporazumom su se obe strane obavezale na saradnju u borbi protiv partizanskih snaga, »na uzajamno poštovanje, povjerenje i lojalnost«. Sem toga, italijanske okupacione vlasti su se obavezale da nacionalističke jedinice uredno snabdevaju naoružanjem, opremom i životnim namirnicama. Sporazumom je takođe utvrđeno da italijanske trupe zadrže kontrolu u gradovima a nacionalisti po selima.
- Delegat CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije pri GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku Ivan Milutinović, u ime GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku uputio CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije, izveštaj o pojavi i radu četnika u Crnoj Gori i o teškoćama partijskih organizacija i partizanskih jedinica pri suzbijanju četništva, o problemima ishrane i o sprovođenju direktiva CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije za stvaranje pokretnih jedinica. U izveštaju je i predlog za formiranje brigade od crnogorskih partizanskih jedinica.
8. mart — Kod s. Limljana delovi bataljona »Jovan Tomašević« Lovčenskog NOP odreda napali na oko bataljon italijanskih vojnika i četnika, koji su se tek posle petočasovne borbe probili iz Bara u s. Limljane. Istog dana oko 60 italijanskih vojnika iz Virpazara pokušalo je da se probije u s. Limljane, kao pomoć koloni iz Bara, ali su u borbi kod s. Boljevića odbačeni u Virpazar. U tim borbama neprijatelj je imao 12 mrtvih i više ranjenih, dok su partizani imali 2 ranjena borca. Sutradan se neprijatelj, uz podršku artiljerije i minobacačke vatre, probio u Virpazar.
9. mart — Da bi obezbedio ishranu siromašnog stanovništva i izbeglica iz Metohije, Vojvodine, Hercegovine i Crne Gore, kako u prolećnoj sezoni tako i tokom 1942. godine, NO odbor opštine banjanske izdao naredbu o zasejavanju obradivog zemljišta i o zbrinjavanju izbeglica: seoski NO odbori treba da izrade spiskove porodica bez zemlje (s podacima o broju članova domaćinstva i o imovnom stanju) koje bi trebalo da dobiju zemlju na obrađivanje; da utiču na bogatija domaćinstva da deo zemlje i izvesnu količinu žita za seme ustupe izbeglicama i sirotinji.
- Po naređenju VS NOP i DV Jugoslavije, Stab Durmitorskog NOP odreda uputio intendantsko odeljenje u s. Boljaniće (kod Pljevalja) da stupi u vezu sa GS NOP odreda za Sandžak u cilju nabavke hrane.
10. mart — U s. Bršnu (kod Nikšića) delovi Nikšićkog NOP odreda razbili četnički bataljon nanevši mu gubitke: 14 mrtvih, 7 zarobljenih i više ranjenih. Ostatak tog bataljona u panici je odstupio u Nikšić.
11. mart — U s. Višu (kod Danilovgrada) od italijanske artiljerijske vatre poginulo 13 boraca iz NOP odreda »Bijeli Pavle«, među kojima i komandant 1. udarnog partizanskog bataljona Durović Vidoje Keša, narodni heroj.

12. mart — U Zeti, na Inicijativu partijske organizacije, formirana udarna partizanska četa.
- U s. G. Polju (kod Nikšića), po odluci GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku, Stab Nikšićkog NOP odreda formirao 1. udarni bataljon.
- GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Nikšićkom NOP odredu da sa odredom »Bijeli Pavle«, preduzme najenergičnije akcije protiv četnika u s. Bogetićima, na pravcu Danilovgrad — Nikšić.
13. mart — Oko 2000—3000 vojnika iz sastava italijanske divizije »Mesna«, podržani artiljerijom i tenkovima, preduzeli napad protiv jedinica Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda u Boki. Glavne snage neprijatelja napadale su na položaje zapadno i južno od s. Morinja, ka Zlijebu i Sv. Jeremiji. Na tim položajima borbe su trajale puna 4 dana. Jedinice Orjenskog bataljona uspele su zadržati svoje položaje u rejonu s. Morinja i Zlijeba, a kod Sv. Jeremije deo snaga se povukao na bolje položaje. U toku tih borbi neprijatelj je streljao 20 seljaka i popalio sein' Bakoče, Bjelske Kruševice, Bunoviće, G. Morinje. Repaje, Sasoviće, Kute, Presjeku i Lastvu. Gubici neprijatelja su procenjeni na oko 400—150 mrtvih i ranjenih, dok su partizani imali 5 poginulih i oko 20 ranjenih boraca.
14. mart — U s. Meljaku (kod Pljevalja). formiran 3. bataljon Pljevaljskog NOP odreda.
15. mart — GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku naredio Štabu Nikšićkog NOP odreda da preduzme energične mere protiv četnika i raznih petokolonaških i kolebljivih elemenata na svome području, da formira udarne jedinice i spreči demoralizaciju u partizanskim jedinicama, da što pre očisti od četnika Pješivce i s. Ozrinice i da se čvršće poveže s jedinicama odreda »Bijeli Pavle«.
- Održan plenum NO odbora za srez Cetinje, kome su prisustvovali predstavnici opštinskih NO odbora s teritorije sreza. Na njemu se raspravljalo o političkim i ekonomskim prilikama na teritoriji sreza.
- PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio Centralnom komitetu KPJ izveštai 0 situaciji u Crnoj Gori: o pojačanoj aktivnosti federalista u srezu cetinjskom i četnika u beranskom i andrijevičkom srezu; o strahovitom teroru okupatora i pete kolone nad stanovništvom u okupiranim gradovima i selima; o borbama partizanskih jedinica u Crnoj Gori i o merama preduzetim u cilju efikasnije borbe protiv okupatora i neprijatelja NOP-a.
16. mart — Italijanske snage i četnici iz Virpazara, pod zaštitom artiljerijske vatre, napale jedinice Lovčenskog NOP odreda u G. Crmnicl, jednom kolonom prema s. Sotonlćima, a drugom u pravcu s. Dupila. U oštrim borbama u rejonu s. Sotonića i rejonu Sokola, na pravcu s. Dupila, batalioni »Jovan Tomašević« i »Štovan Štiljanović« Lovčenskog NOP odreda odbacili su neprijatelja, nanevši mu znatne gubitke (a sami su imali 5 mrtvih i ranjenih boraca) i zaplenivši 1 p. mitraljez, veći broj pušaka, 2 revolvera, 100 komada bombi i veću količinu municije i druge opreme.
- Opštinski NO odbor opštine banjanske doneo odluku o zabrani davanja zemlje pod napolicu i o načinu iskorišćavanja manastirskih imanja.
17. mart — Kod s. Stubice (blizu Nikšića) 2. četa Pješivačkog partizanskog bataljona iz zasede napala vod od 54 italijanska vojnika i nanela mu gubitke od oko 25 mrtvih i oko 10 ranjenih, a zaplenila 1 mitraljez, 1 p mitraljez, 11 pušaka, i drugu opremu. Partizani nisu imali gubitaka.
19. mart — U s. Ožezi, kod Podgorice (sada: Titograd), Štab Zetskog NOP odreda formirao 1 udarni bataljon.
20. mart — Gš NOP odreda za Crnu Goru i Boku uputio proglas narodu Crne Gore i Boke: raskrinkava četničke elemente i poziva zavedene i prevarene da pridru partizanima i stupe u opštenarodnu borbu za oslobođenje zemljo.
- Opštinski NO odbor opštine banjanske izdao uputstvo o organizaciji rada i radnih odnosa: pri NO odboru i pri seoskim NO odborima osnivaju se povereništva za rad i propisuju se njihove dužnosti (pored niza pravila i odredaba o regulisanju radnih odnosa).
- Jače četničke snage pod komandom Pavia Durišića. iz više pravaca, napale jedinice Komskog i delove Lovčenskog NOP odreda u rejonu sela: Poljane, Zirci. Bistrica i Crkvine (kod Kolašina) i nanele im osetne gubitke. Pored ostalih, poginuli su sekretar PK SKOJ-a i član PK KPJ i GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku Budo Tomović i član GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku Bajo Sekulić, narodni heroji

1942. mart

CRNA

GORA

mart 1942.

- 21/22. mart — U bolnici na Zabljaku, od rana zadobijenih u borbi protiv četnika u s. Lipovu. umro zamenik komandanta Komande sinjajevinskog sektora Batrić Zugić, narodni heroj.
22. mart — Kod mesta zvanog Zuri (između s. Ptiča i s. Lutova) opkoljen od četnika, boreći se do poslednjeg metka, poginuo komandant bataljona NOP odreda Radimir Mitrović* Šćepan Đukić, narodni heroj, sa još 7 drugova.
24. mart — Treći bataljon Pljevaljskog NOP odreda napao četnike na desnoj obali reke Volodera, u rejonu s. Orlja — s. Korita — Kraljičino brdo — Bijeli kamen, i posle višečasovne oštre borbe razbio ih i proterao ka Pljevljima i na dermi obalu r. Cehotine.
- Rasformirana Komanda sinjajevinskog sektora, a njene funkcije i zadatke preuzeo Štab 1. kombinovanog bataljona Durmitorskog NOP odreda.
26. mart — Otpočeo prodor italijansko-četničkih snaga od Cetinja preko pl. Simunje i Crnog vrha ka s. Cevu. U oštrim borbama na pl. Simunii jedinice Lovčenskog NOP odreda su zadržale i odbile neprijatelja, nanevši mu gubitke od oko 15 mrtvih i ranjenih (a same su imale 3 ranjena borca).
27. mart — U vezi sa otežanom situacijom u Crnoj Gori, zbog pojačane aktivnosti i propagande četnika, PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak izdao direktivu o zadacima partijskih organizacija u partizanskim jedinicama: precizirane su dužnosti i zadaci partijskih čelija u četama i bataljonskih biroa, kao i svih komunista u jedinici.
- Prvi udarni bataljon Nikšićkog NOP odreda napao četničko uporište u s. Ozrinićima kod Nikšića. Iako potpomognuti italijanskom artiljerijom i tenkovima, četnici su imali 27 poginulih i znatan broj ranjenih. Bataljon je imao 27 lakše ranjenih i 2 poginula borca.
- tS. mart — Na sastanku delegata opštinskih NO odbora Grahovo, Banjani, Lastva, Zupci, Vući Do, Šuma i sa oslobođene teritorije Boke doneta odluka o cenama artikala koji će se menjati na pijaci u s. Zupcima. Utvrđen je sledeći odnos: 1 kg soli — 1 kg krompira, 3 kg soli — 1 kg vune neoprane, 1 kg luka — 1 kg krompira, 1 litar ulja — 1 kg vune neoprane, 1 kg duvana 1 vrste — 80 lira (200 dinara), 1 kg šećera — 6 kg krompira. 1 litar gasa — 4 kg krompira itd.
- Mart k. — U s. Mijakovićima (kod Pljevalja) formiran 4. bataljon Pljevaljskog NOP odreda, u čiji su sastav ušli jedan deo boraca Preočanskog pozadinskog bataljona i ljudstvo iz sela Vrulje, Ljutića, Kozice i Vukova Brda.
- Mart — Izabran SNO odbor za Herceg Novi.
- U rejonu Palske kose (kod Bijelog Polja) poginuo Dragomir Nenadović, narodni heroj

(H R V A T S K A

- 3f4. mart — Ustaše napale s. Dragotlnu (kod Gline) i ubile 50 ljudi, a još više njih ranile.
- J 4 . mart — Druga četa 3. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda izvršila neuspeo napad na s. Šturlić (kod Slunja). Poginulo je 13 partizana, među kojima i komandir 2. čete Vilim Gajler, narodni heroj.
5. mart — Lapački bataljon i bataljon »Marko Orešković«, uz sadejstvo tri čete 1. krajiškog NOP odreda, otpočeli desetodnevni napad na Srb. u kome sti se nalazili 44. bataljon crnih košulja, četnici i žandarmi. I pored vrlo oštih borbi. Srb nije zauzet. U prvom jurišu poginuo je desetar i puškomitraljezac Branko Vladušić, narodni heroj.
- Mari p. — Na Kalniku, odlukom OK KPH za Varaždin, od boraca varaždinskog i bjelovarskog okruga formirana Kalnička partizanska četa.
8. mart — U Lici izašao prvi broj lista »Zena u borbi«, organa Okružnog odbora AFZ za Liku.
- U Vojniću održan veliki zbor žena sreza Vojnić, na kome je govoreno o ulozi žena u NOB-u.
- Delovi 1. bataljona »Marko Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda napali i zauzeli italijanski magacin u s. Hreljinu (kod Ogulina), gde su zaplenili 2 p. mitraljeza, 15 pušaka i 307 bombi.

- Kod s. Vitunja (blizu Ogulina), iz zasede, delovi 1. partizanskog bataljona »Marko Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda napali italijansku kolonu i naneli joj gubitke od 35 mrtvih i ranjenih. Za odmazdu, italijanski vojnici su opljačkali s. Vitunj i zapalili 32 kuće.
- U Klancu (kod Gračaca) bataljon »Gavrilo Princip« Grupe NOP odreda za Liku napao italijansku kolonu od preko 1000 vojnika i naneo joj velike gubitke.
- II mart
- Kod s. Ugljana (blizu Sinja), iz zasede, borci Kamešničke partizanske čete napali italijanske vojnike i naneli im gubitke od 4 mrtva i 9 ranjenih vojnika i oficira.
- 12. mart
- GS NOP odreda za Hrvatsku naredio štabovima Grupe NOP odreda za Liku, Grupe kordunaških NOP odreda i Primorsko-goranskog NOP odreda da čiste teren na svojim područjima, povezuju slobodne teritorije Like, Korduna i Gorskog kotara i sistematski uništavaju saobraćajne veze neprijatelja.
- Po direktivi PK KPH za Dalmaciju, od Mosorske partizanske čete i novopridošlih boraca formiran Mosorski NOP odred.
- U V. Kladuši, uz prisustvo delegata VS i CK KPJ Vladimira Popovića, održana druga okružna partijska konferencija za karlovački okrug, na kojoj je analiziran rad partijske organizacije posle prve okružne konferencije (krajem jula 1940) i izabran novi OK.
- 13. mart
- U s. Bacini (kod Makarske), po odluci OK KPH za Makarsku, od gradačke partizanske grupe formirana Gradačka partizanska četa (1. južnodalmatinska partizanska četa).
- 14. mart
- Na putu Boslljevo—Ponikve (kod Ogulina) jedna četa 1. partizanskog bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda napala žandarmerijsku patrolu i zarobila 19 žandarma.
- 15. mart
- GS NOP odreda za Hrvatsku uputio proglas vojnim obveznicima, vojnicima, podoficirima i oficirima hrvatskog domobranstva: poziva ih da se ne odazivaju mobilizaciji, već da je sabotiraju i da prelaze na stranu NOP odreda.
- Kod Ljubova italijanske posade iz Gospića i Široke Kule napale delove Grupe NOP odreda za Liku. Posle žestoke borbe italijanske snage su pred veće prisiljene na povlačenje u polazne garnizone.
- Na putu između Mrkoplja i Lokava delovi 2. bataljona Matija Gubec« Primorsko-goranskog NOP odreda napali su iz zasede karabinijere i domobrane, naneli im gubitke od 11 mrtvih i zaplenili 14 pušaka, 66 bombi i oko 1000 metaka.
- Delovi Slavenskog partizanskog bataljona izvršili napad na s. V. Bastaje (kod Daruvara), gde su zaplenili 42 puške, 7 pištolja i 2000 metaka.
- Gradačka partizanska četa (1. južnodalmatinska partizanska četa) napala ustaše i žandarme u s. Staševici (kod Vrgorca), zarobila 10 ustaša i 2 žandarma i zaplenila 12 pušaka.
- 16. mart
- U Brinju italijanske vlasti streljale sekretara SK KPH za Brinje Ivicu Lovlnčića, narodnog heroja.
- Kod s. Crnog (blizu Novog), 2. četa 1. bataljona »Marko Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda odbila napad italijanskih snaga i time ih spretila da pljačkaju stanovništvo i prodiru na slobodnu teritoriju u tom kraju.
- 17. mart
- Delovi 1. partizanskog bataljona »Marko Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda odbili napad italijanskih snaga i domobrana na s. Alan. Neprijatelj je imao 2 mrtva i 3 ranjena vojnika, podoficira i oficira.
- Na o. Braću partizanska grupa prvi put napala žandarme na mestu Dubov dolac (blizu Bola). Pored hrane, partizani su zaplenili 3 puške, 1 pištolj, 2 bombe i 400 metaka.
- Iznad s. Brdovca (kod Zagreba) formiran prvi partizanski vod u Hrvatskom zagorju.
- 19. mart
- Otpočeo jednomesečni napad ustaške Utinjske brigade na 1. i 2. kordunaški NOP odred na Kordunu. Neprijatelj je ovladao Petrovom gorom, popalio sva sela na njenim obroncima i naneo ogromnu štetu stanovništvu toga kraja.
- U s. Trnovcu (kod Gline) održano partijsko savetovanje OK KPH za Baniju, u prisustvu 34 delegata iz srezova: Sisak, Gradac, Glina i Petrinja. Raspravljalo se o političkoj i vojnoj situaciji u okrugu.

- Drugi bataljon »Matija Gubec« Primorsko-goranskog NOP odreda zauzeo Mrkopalj (kod Ogulina), zarobio 6 žandarma i 18 domobrana i zaplenio 54 puške, 3000 metaka. 3 pištolja i drugi materijal. Istog dana je održan manifestacioni zbor i izabran opštinski NO odbor.
- 20. *vtart*
  - U zaseoku Tomiću (blizu Ogulina) otpočela dvodnevna sednica GŠ NOP odreda za Hrvatsku. Posle razmatranja zadataka koje je postavio VŠ NOP i DV Jugoslavije i analize dotadašnjeg rada, na sednici je odlučeno: u Hrvatskoj formirati pet operativnih zona; partizanska dejstva proširiti na celu Hrvatsku, uz pomoć područja gde su do tada bila razvijena; glavnim snagama prvenstveno preduzeti rušenje komunikacija i napade na neprijateljska uporišta; formirati 1. proleterski bataljon Hrvatske; GŠ popuniti novim članovima; formirati tehniku i redakciju centralnog lista »Partizan«; obrazovati kurs za političke komesare i nastaviti rad oficirskog kursa.
  - Po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku formiran 1. slavonski NOP odred.
  - U s. G. Budićini (kod Petrinje) 3. bataljon Banijskog NOP odreda razoružao ustašku posadu.
  - U logoru Stara Gradiška ustaše streljale člana OK KPH za Karlovac Nadu Dimić, narodnog heroja.
- 21. *mart*
  - Us. Prijeki (kod Gline) delovi 1. bataljona Banijskog NOP odreda razoružali ustašku posadu.
  - Kod s. Tušilovića (blizu Karlovca), u borbi protiv ustaša i domobrana, poginuo komandant 1. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda Mirko Poštić, narodni heroj.
  - Okružni NO odbor za okrug Krbavu izdao pravilnik o radu NO odbora na području okruga.
- 22. *mart*
  - Ustaške snage iz Karlovca, uz pomoć tenkova, posle kraće borbe protiv delova 1. kordunaškog NOP odreda ušle u Vojnić.
  - Održana I partijska konferencija KPH za srez Korenicu.
  - U Mrkoplju formiran opštinski odbor AFZ-a.
- 23. *mart*
  - Sekretar Operativnog partijskog rukovodstva CK KPH izvestio CK KPH o radu partijskih organizacija na Kordunu: konstatuje da je osnovna slabost ove partijske organizacije što ona nije veću pažnju posvećivala hrvatskim selima i što je razvodnjena velikim brojem novih članova. Pored toga, govori o vojnoj i političkoj situaciji u Lici i Gorskom kotaru.
  - U rejonu Pločanskog klanca i s. Srba otpočeo šestodnevni napad italijanskih snaga iz sela Raduča, Metka i Počitelja (blizu Gospića) i s. Zrmanje i s. V. Popine (blizu Gračaca) na jedinice Grupe NOP odreda za Liku. Do 28. marta italijanske jedinice su zauzele s. Ploče, Udbinu, s. Srb i Korenicu.
- 24. *mart*
  - Selo Bućicu (kod Gline) koje je branila seoska straža zauzeo 1. bataljon Banijskog NOP odreda. Poginulo je 8 stražara. Zaplenjeno je 6 sanduka municije i 16 pušaka
- 25. *mart*
  - Kod Delnica (na pruzi Ogulin — Rijeka) delovi 2. bataljona »Matija Gubec« Primorsko-goranskog NOP odreda porušili prugu na dužini od 126 m, tako da je saobraćaj obustavljen 5 dana.
- 26. *mart*
  - Italijanski vojnici i ustaše spalili s. Baćinu (pod Biokovom) i vršili teror nad stanovništvom.
  - Na brdu Begovači (na pl. Psunju) ustaše i domobrani napali 1. bataljon 1. slavonskog NOP odreda. Bataljon se posle dvočasovne borbe povukao u pravcu Gradine. Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i ranjenih. Bataljon je imao 3 mrtva, među kojima je i komandir voda Marko Končar Bura, narodni heroj.
- 27. *mart*
  - GŠ NOP odreda za Hrvatsku izdao uputstvo štabovima Grupe kordunaških i Grupe NOP odreda za Liku o primenjivanju partizanske taktike pri odbrani oslobođenog teritorija.
- L o v e
  - Na pijaci u Splitu žene demonstrirale protiv nedostatka životnih namirnica, jer su kupovane za italijansku vojsku. Čule su se parole: »Van s fašističkim otimačima!«, »Dajte nam hleba, deca nam umiru od gladi«. Na te demonstracije kao i na mnoge druge akcije splitskih rodoljuba, italijanske vlasti su odgovorile pojačanim terorom i masovnim hapšenjem i slanjem u koncentracione logore.

29. mart — Zandarmerijsko uporište u s. Vilić Selu (kod Slav. Požege) napali delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda, ali ga, zbog dolaska ojačanja, nisu zauzeli. Partizanske jedinice su imale 12 mrtvih, a žandarmi 6 mrtvih i ranjenih.
- Zbog višemesečnog pritiska jedinica italijanski garnizon napustio Korenicu (sada: Titova Korenica) i povukao se u Udbinu i s. Ploče.
30. mart — Po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku formirana Proleterska četa Banijskog NOP odreda.
- Na ž. st. Maja (kod Gline) delovi 1. bataljona Banijskog NOP odreda razoružali 27 domobrana i zaplenili 27 pušaka i 1 automat.
- Na ž. st. Grabovac (kod Gline) 2. četa 1 bataljona Banijskog NOP odreda razoružala domobranksu posadu i zapalila ž. st. i Opštinu.
- Mart k. — Po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku formirana Proleterska četa Korduna.
- U selima Muću, Milešini i Pribudama (kod Splita) formirani seoski NO odbori.
- U rejonu s. Plaškog (kod Ogulina) čelnici streljali komandanta 2. kordunaškog NOP odreda Roberta Domanija i političkog komesara 3. čete 3. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda Adolfa Stajnbergera Draga, učesnike u španskom građanskom ratu i narodne heroje.
- Mart — Po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku formirana Primorsko-goranska proleter-ska četa.
- U s. Trnovcu (kod Gline) održana omladinska konferencija za srez Glinu, na kojoj je izabrano omladinsko rukovodstvo za taj srez.
- U Hrvatskom primorju izašao prvi broj lista »Komunist« organa OK KPH za Hrvat-sko primorje.
- Na području sreza Kastav formirani seoski NO odbori i SNO odbor.

MAKEDONIJA

- 2- viart — Kod s. Trojaci (blizu Prilepa), u borbi protiv bugarske policije, poginuo član biroa PK KPJ za Makedoniju Borko Talevski Crnio, narodni heroj.
- Mart d. p. — Učenici viših razreda veleške gimnazije (oko 400) organizovali trodnevni štrajk zbog nepodnošljivih mera školske okupatorske uprave (isključenje 5 učenika — sko-jevaca, nošenje uniforme, školska taksa, zabrana upotrebe makedonskog jezika itd.). Organizatore štrajka je bugarska policija pozatvarala. Povodom toga organizovane su i demonstracije u gradu u kojima je učestvovalo oko 1000 učenika i roditelja. Upotrebom vojske demonstracije su rasturene, ali je pod takvim pritiskom anulirana i odluka o isključenju učenika.
- Mart — U Prilepu otpočeo izlaziti list »Naroden glas«, organ NOF-a za Prilep.

SLOVENIJA

11. mart — Na Jelenici (kod s. Podstenica na Kočevskom rogu) formiran 5. slovenački parti-zanski bataljion (nazivan i Dolenjskim partizanskim bataljonom).
13. mart — Kod Višnje Gore kolona italijanskih automobila, koja je pratila šefa italijanske vojne misije na putovanju Iz Zagreba za Rim, upala u zasedu 3. čete 2. štajerskog partizanskog bataljona. Ubijena su dva italijanska oficira.
15. mart — U blizini ž. st. Skofljica (na pruzi Ljubljana — Novo Mesto), 2. i 4. četa 2. štajerskog partizanskog bataljona napale teretni voz i teško oštetile lokomotivu.
- Na Mokrecu (kod Ljubljane) delovi italijanske divizije »Granatijeri di Sarđenja« napali deo 3. partizanskog bataljona Ljubo Serčer«. Iskoristivši pregrupisanja neprijatelja, bataljion se preko Kozjih stena povukao u pravcu Zale (kod Cerknice)
21. mart — GS NOP odreda za Sloveniju izdao dnevnu zapovest o pripremama za opšti pro-lecni ustanak u Sloveniji: do maksimuma razviti političku delatnost; organizovati i mobilisati Narodnu zaštitu; u raznim centrima prikupiti hranu i oružje i što bolj« naoružati jedinice.

1942.	april	SRBIJA	april	1942.
23. mart	— Po naređenju GS NOP odreda za Sloveniju, jedna četa 3. partizanskog bataljona »Ljubo Sercer« upućena u Slovenačko primorje radi jačanja pokreta. (Ta četa je nazivana Spacapanovom partizanskom četom). — U šumi blizu s. Lipoglava (kod Grosuplja) jači odred italijanske vojske izvršio napad na 2. štajerski partizanski bataljon. Posle oštre šestočasovne borbe partizani su se probili kroz obruč i time osujetili »čišćenje« tog kraja. *			
27. mart	— Kod Planice (blizu Skofje Loke). nemački vojnici iznenada napali Selšku četetu Cankarevog partizanskog bataljona, ali se ona, posle dvočasovne borbe, probila kroz neprijateljske položaje. Tom prilikom je poginuo član GS NOP odreda za Sloveniju Stane Zegar, narodni heroj.			
29. mart	— Od 1, 2. i 3. štajerskog partizanskog bataljona formirana 1. štajerska brigada (2. grupa NOP odreda). Svečani zbor brigade održan je 5. aprila 1942. — U sastavu 3. partizanskog bataljona »Ljubo Sercer« formirana minerska četa.			
30. mart	— Stab 1. štajerske brigade izdao naredbu o koncentraciji štajerskih partizanskih grupa i ponovnom formiranju 1. štajerskog partizanskog bataljona. — GS NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o reorganizaciji slovenačkih partizanskih jedinica: o stvaranju NOP odreda i grupa NOP odreda.			
Mart k.	— Od boraca Spacapanove partizanske čete i jednog dela boraca Pivčanske partizanske čete, koji su ostali u Vipavskoj dolini, formirana 1. vipavska partizanska četa.			

SRBIJA

1. mart	— SK KP.) za Zemun izdao proglas stanovništvu da se ne odziva naredbi okupatorskih vlasti o predavanju poljoprivrednih proizvoda. — U Beogradu, prilikom održavanja sastanka, uhapšeni članovi III rejonskog komiteta KPJ za Beograd.			
2. mart	— Kod s. Cubure i s. Krajkovca (blizu Prokuplja) Malojastrebačka četa Topličkog NOP odreda, u borbi vođenoj ceo dan, razbila jedan četnički odred Koste Pećanca i četetu nedičevaca i nanela im gubitke od oko 50 mrtvih i 30 zarobljenih, dok je sama imala 2 ranjena.			
2/3. mart	— Zbog pritiska delova bugarskog 1. okupacionog korpusa, nedičevaca i čelnika Stab Babičkog NOP odreda raspustio jedan broj boraca a ostatak (oko 40 boraca) podelio na 4 desetine, te ove uputio da dejstvuju odvojeno, s tim da se posle 15 dana ponovo sastanu. Neprijatelj je ove grupe razbio i uništio.			
3. mart	— Otpočeo napad bugarskih i nedičevskih jedinica i četnika Koste Pećanca na Toplički, Rasinski, Jablanički i Leskovački NOP odred u cilju zauzimanja slobodne teritorije u Toplici i Jablanici. — Na kanalu Barkut — Sidina nadmoćne ustaške i žandarmerijske snage razbile grupu od oko 80 partizana koji su bili u pokretu iz Adaševačkih šuma ka Fruškoj gori; ka Fruškoj gori se probilo samo oko 25 boraca. — Kod zaseoka Vrova (kod Obrenovca), da ne bi živ pao u ruke neprijatelju, ubio se zamenik komandanta Posavskog NOP odreda Milivoje Manić Albanta, narodni heroj. — U kasarni u Somborn mađarska policija obesila četiri člana KPJ. — Pod pritiskom četnika Koste Pećanca Malojastrebačka četa Topličkog NOP odreda se iz okoline s. Cubure prebacila na Crni vrh (M. Jastrebac). Po naređenju Koste Pećanca četnici su, zbog pretrpljenih gubitaka (2. marta), spalili s. Čuburu.			
3/4. mart	— Delovi Suvoborskog NOP odreda demolirali postrojenja na ž. st. Banjani (na pruži Lajkovac — G. Milanovac). — U s. Prnjavoru (kod Iriga) održan sastanak Sreskog štaba za pripremu ustanka u iriškome srezu sa vojnopolitičkim rukovodiocima sreza na kome je razrađen plan razoružanja neprijateljskih posada i odlučeno da se mesne partizanske desetine prikupe na Fruškoj gori.			
S. mart	— Kod s. Košlja (blizu Ljubovlje) Valjevski NOP odred i delovi Mačvanskog NOP odreda se prebacili preko Drine u istočnu Bosnu.			

- U Beloj Palanci provaljena skojevska organizacija i svi članovi, izuzev jednog, pohvatani i oterani u logore.
- U Pančevu sekretar OK SKOJ-a za južni Banat ubio upravnika političkog odseka nemačke policijske uprave u Pančevu.
- 5/6. mart
  - U s. Suljmu (kod Rume) grupa boraca iz Fruškogorskog NOP odreda i mesne desetine napali ustaški zatvor u opštinskoj zgradi, oslobodili jednu drugaricu i zaplenili 6 pušaka.
  - Delovi Topličkog NOP odreda posekli oko 100 tt stubova između ž. stanica Lužane i Grejač (na pruzi Niš — Stalać).
- 6. mart
  - Kod s. G. Branetića (između Ljiga i Mionice) Suvoborski NOP odred vodio borbu protiv nedićevaca i pretrpeo gubitke od 10 mrtvih.
  - U Beogradu, članovi udarne grupe, pod rukovodstvom MK KPJ za Beograd izvršili uspeo atentat na policijske agente Dorda Kosmajca i Obrada Zaladu.
- 7. mart
  - Delovi bugarskog 1. okupacionog korpusa, u sadejstvu sa nedićevcima, ljotićevcima i četnicima (ukupne jačine oko 10—15.000 ljudi), napali Jablanički i Leskovački NOP odred i delove Topličkog NOP odreda. Posle četvorodnevnih borbi Jablanički i Leskovački NOP odred su se iz rejonu s. Dobro Vode na pl. Radanu probili na pl. Pasjaču. Prvog dana borbe kod s. Gazdara (blizu Medveđe) poginuo je Zejnci Ajdini narodni heroj.
  - U s. Gubetinu (kod Prokulja) četnici Koste Pećanca blokirali Vidovačku četvu Topličkog NOP odreda. U kratkoj, ali oštroj borbi četa se iz obruča probila prema Viđojevačkom kršu, uz gubitke od 15 poginulih i nestalih boraca.
  - Kod s. Građenika (blizu Slavkovice) Suvoborski NOP odred vodio borbu protiv nemačkih jedinica, SDS i četnika.
  - U Pančevu, u oštroj tročasovnoj borbi protiv nemačke policije i vojske, koja ih je opkolila u jednoj kući, poginula 4 člana KPJ.
- 9. mart
  - U s. Deliblatu (kod Kovina) formirana Kovinska partizanska ilegalna grupa.
  - Mesne desetine u s. Mandelosu (kod Srem. Mitrovice), streljale dvojicu petokolonaša i u opštini zaplenili 6 vojničkih pušaka i nešto municije. Jednovremeno, grupa boraca 1. čete fruškogorskog NOP odreda je napala žand. st. u s. Bešenovu (kod Rume), ubila komandira stanice i ranila nekoliko žandarma a stanicu i opštinsku arhivu zapalila; pri povratku iz akcije uhvatila je 3 petokolonaša (koji su zatim osuđeni na smrt) i zaplenila 2 njihove puške.
- 9/10. mart
  - Grupa boraca Podunavskog NOP odreda prodrla u s. Neradin (kod Iriga), ubila ustašu i policajca i spalila opštinsku arhivu; zatim, u zasedi, dočekala pojačanje upućeno iz Iriga automobilom, ubila kapetana i 3 ustaše i zaplenila 4 puške, pištolj i nekoliko bombi, a automobil zapalila.
- 10. mart
  - U rejonu Kamena (kod Iriga), od mesnih partizanskih desetina iz Iriga, formirana Iriška partizanska četa.
  - Mesne partizanske desetine iz sela Prnjavora i Krušedola (kod Iriga) spalile opštinsku arhivu u Prnjavoru.
  - Severno od Iriga oko 200 ustaša i domaćih Nemaca opkolilo jednu mesnu partizansku desetinu, ali se ova probila, a zatim, uz pomoć drugih mesnih desetina, nanela neprijatelju gubitke i prinudila ga na povlačenje u Irig.¹
  - Kod s. Kozje (blizu Bele Palanke) srpski 5. dobrovoljački odred napao delove Svrljiškog (Nišavskog) NOP odreda, ali su ovi uspeli da se izvuku prema s. Babinom Kalu, uz gubitke od 1 zarobljenog i 5 ranjenih boraca.
  - U šumi kod s. Ležimira (na Fruškoj gori) grupa boraca Fruškogorskog NOP odreda razoružala nekoliko stražara koji su obezbeđivali seču drveta. Pri kraju akcije, napadnuti od veće grupe domaćih Nemaca i ustaša, partizani su pretrpeli gubitke od 5 poginulih i 1 ranjenog.
  - Kod Tometinog polja (blizu Kosjerića) Suvoborski NOP odred vodio borbu protiv četnika i naneo im gubitke od 6 mrtvih.
  - U s. Mirijevo (kod Petrovca) delovi Požarevačkog NOP odreda razoružali mesnu miliciju.

¹ Po drugom Izvoru događaj se desio 9. marta.

1942.

april

SRBIJA

april

1942.

- U Pančevu nemačka policija streljala 75 komunista 1 pripadnika i simpatizera NOP-a, među kojima i Ljubicu Odadžić, tekstilnu radnicu, člana KPJ, narodnog heroja.
- 11. mart — Borci Fruškogorskog NOP odreda prekinuli tt veze između sela Ležimira i Calme (kod Srem. Mitrovice).
- Severno od s. Grgetega (kod Iriga) formirana Krušedolska partizanska četa.
U s. Bežištu (blizu Babušnice), u borbi protiv četnika poginulo 10 boraca Babičkog NOP odreda.
- U/12, mart — Kod s. Dobre Vode (na pl. Radanu) Jablanički i Leskovački NOP odred probili obruč bugarskih, četničkih i nedičevskih jedinica i preko s. Dragog Dela i s. Žitnog Potoka izbili na pl. Pasjaču, gde su se spojili sa delovima Topličkog NOP odreda.
- 12. mart — U s. Belom Kamenu (na pl. Pasjači) formiran Privremeni operativni štab za Jablanički i Kukavički NOP odred i delove Topličkog NOP odreda.
- Između sela Suljma i Bešenova (kod Rume) borci Fruškogorskog NOP odreda odbili napad delova domobranskog 1. lovačkog bataljona i žandarma iz okolnih slanica i prinudili ih na povlačenje u polazna uporišta.
- Kod s. Radanovaca (blizu Kosjerića) u borbi protiv nedičevaca, Suvoborski NOP odred ubio 2 i ranio 3 neprijateljska vojnika.
- U manastiru V. Remeti (kod Iriga) Krušedolska partizanska četa napala ustaško uporište i zaplenila 3 puške s nešto municije.
- U rejonu s. Grgetega (kod Iriga) nemačke i ustaško-domobranske jedinice, jačine 490 vojnika, izvršile bezuspešnu »akciju čišćenja« protiv Krušedolske i Iriške partizanske čete.
- 12/13. mart — Privremeni operativni štab za Jablanički i Kukavički NOP odred i delove Topličkog NOP odreda doneo odluku da ove jedinice otpočnu prodor sa pl. Pasjače ka Jablanici i Pustoj reci, gde su naišli na jake neprijateljske snage koje su im naneli znatne gubitke.
- 13. mart — Grupa od 25 boraca Topličkog NOP odreda sačekala u zasedi kod s. M. Plane (blizu Prokuplja) nedičevski kamion s municijom. Pratlja kamiona delimično je izginula, a ostatak je pobeo za Prokuplje. Zaplenjeno 20 sanduka municije, a kamion je zapaljen. Istog dana ta grupa u zasedi ubila je 1 oficira i 1 podoficira i 4 Nedičeva vojnika ranila koji su autobusom išli iz Kuršumlije za Prokuplje.
- U s. Radanovcima (blizu Kosjerića), u borbi protiv nedičevaca i četnika, poginuo član Komande grupe odreda zapadne Srbije Zivorad Jovanović Zikica Spanac, narodni heroj.
- Grupa boraca Fruškogorskog NOP odreda napala žand. st. u s. Suljmu (kod Rume) i posnd. nanela gubitke.
- 14. mart — Na ž. st. Ljubinj (na pruzi Požarevac — Rabrovo) delovi Požarevačkog NOP odr-xla uništili stanična postrojenja.
- U Beogradu, članovi udarne grupe izvršili uspeo atentat na Dragoljuba Sterića, starešinu kvarta.
- SK KPJ za Staru Pazovu uputio proglas Srbima, Slovencima, Hrvatima i antifašistički orijentisanim Nemcima toga kraja, pozivajući ih da udruže sve snage u cilju što skorijeg uništenja neprijatelja.
- U Pančevu nemačka policija streljala 50 komunista i pripadnika i simpatizera NOP-a kao odmazdu zbog pogibije upravnika političkog odseka policijske uprave u Pančevu.
- 15. viart — Kod s. Brestovca (blizu Leskovca) delovi Jablaničkog NOP odreda u borbi ubili 14 nedičevaca, dok su sami imali 6 mrtvih i 8 zarobljenih.
- Kod s. Pirkovca (blizu Svrlljiga) Svrlljiškl (Nišavski) i Ozrenski NOP odred iz zasede napali četnički odred Koste Pećanca iz Svrlljiga i u dvočasovnoj borbi ubili 30 četnika, dok su ostali pobešli. Naši gubici: 1 mrtav i 3 ranjena.
- Mart p.p. — Delovi Babičkog NOP odreda koji su dejstvovali u rejonu Suve planine potpuno su uništeni posle nekoliko uzastopnih borbi protiv četnika Koste Pećanca.

1942.	april	SRBIJA	april	1942.
				— Između s. Tešice i s. Lužana Malojastrebačka četa Topličkog NOP odreda porušila na više mesta železničku prugu Niš — Stalać.
Mart s.				— U selima sreza svrljiškog bugarska kaznena ekspedicija ubila oko 150 ljudi i, iz više sela uhapsila po 50—100 ljudi. Njenom teroru pridružili su se četnici i dobrovoljci.
16. mart				— Kod s. Magaša (blizu Lebana) oko 600 četnika, nedičevaca i bugarskih vojnika napalo delove Jablaničkog NOP odreda. Neprijatelj je odbačen uz gubitke od 15 mrtvih. Gubici odreda: 5 mrtvih i 7 zarobljenih (koje su četnici streljali). — Požarevački NOP odred uništio postrojenja na ž. st. Sirakovo i. toga i narednog dana, spalio opštinske arhive u selima: Sirakovu, Majilovcu, Miljeviću, Suvajčićima, Donjoj Kruševici, Braničevu, Desinama i Pečanici. — U s. Osipaonici (kod Smedereva) delovi Kosmajskog NOP odreda razoružali seosku stražu.
17. mart				— U selu Pretrošnji (blizu Prokuplja) delovi Topličkog NOP odreda spalili opštinsku arhivu. — U Kuršumliji četnici Koste Pećanca streljali politkomesara Knjaževačkog NOP odreda Dimitrija Todorovića Kaplara, narodnog heroja.
18. mart				— Na prostoriji s. Rogljević — s. Beloševac — s. Paune — s. Klinci (kod Valjeva), posle teških osmodnevnih borbi protiv nadmoćnih nemačkih i četničkih snaga. Suvoborski NOP odred okružen i skoro potpuno uništen. — Na položaju s. Džigolj — s. Mikulovac (kod Prokuplja) delovi Topličkog 1 Rasinskog NOP odreda odbili napad Humskog i Džigoljskog četničkog odreda Koste Pećanca i protivnapadom naterali ih u panično bekstvo ka Prokuplju. uz osetne gubitke u mrtvim i ranjenim. Gubici odreda: 3 poginula i nekoliko ranjenih boraca. — Na Vetrenjači (u blizini s. Grgurevaca kod Rume) Fruškogorski i Podunavski NOP odred odbili koncentrične napade žandarmerijskih i ustaško-domobranskih jedinica, jačine 470 vojnika, i primorali ih da se povuku u polazna uporišta. — U šumi Sicari (kod s. Klenka, blizu Sapca, na levoj obali r. Save) nemačke vlasti streljale 62 izmučena i zlostavljana rodoljuba iz šabačkog koncentracionog logora, među njima i sekretara OK SKOJ-a i člana OK KIM za Sabac Veru Blagojević, narodnog heroja.
19. mart				— Kod s. Kostenice (blizu Prokuplja) oko 1500 bugarskih vojnika i četnika Koste Pećanca napalo delove Topličkog NOP odreda. Borba je vođena ceo dan, a uveče su se partizani povukli ka grebenu pl. Jastrepca, uz gubitke od 4 mrtva i 3 ranjena. — Kod s. Rečicc (blizu Prokuplja) delovi Topličkog i Rasinskog NOP odred vodili borbu protiv bugarskih vojnika i četnika. Usled nadmoćnosti neprijatelja partizani su se povukli ka s. V. Plani. — U s. Dugom Polju (kod Sokobanje) Ozrenski NOP odred spalio opštinsku arhivu. — U s. Lukovu i s. Manojlici (kod Svrljiga) delovi Nišavskog (Svrljiškog) NOP odreda spalili opštinsku arhivu. — U s. Dobrom Dolu (kod Smederevske Palanke) delovi Kosmajskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu. — Kod s. Tulara (blizu Lebana) jedna četa Kukavičkog NOP odreda naišla na zasedu četnika Koste Pećanca i skoro potpuno izginula: od 63 borca spasio se samo 16. Četnici su ranjene i zarobljene partizane pobili, a neke predali Nemcima.
20. mart				— U s. Čitluku i s. Milušincu (kod Sokobanje) Ozrenski NOP odred spalio opštinske arhive i zaplenio 5 pušaka. — U Kragujevcu nemački vojnici streljali 45 seljaka iz sela lepeničkog sreza, koje su pohvatali kao saradnike NOP-a. — Na Sarlaku (kod Pirota) formirano Pirotsko rukovodstvo NO fonda.
21. mart				— U s. V. Plani (kod Prokuplja) dve čete Topličkog NOP odreda vodile borbu sa oko 200 četnika Koste Pećanca i razbile ih, nanevši im gubitke od 10 mrtvih. — U s. Miljeviću i s. Šuvajčićima (kod Golupca) delovi Požarevačkog NOP odreda spalili opštinske arhive.

22. mart — PK KPJ za Srbiju dao SK KPJ za Zemun direktivu o formiranju NO odbora.
- Na Ravnom (lia Pruskoj gori) izvršena podela fruškogorskog i Podunavskog NOP odreda na čete i vodove. Određeni su im rejoni dejstva i novi rukovodioci.
- U Beogradu uhapšeno oko 80 istaknutih funkcionera i članova KPJ.
23. mart — U s. Bueu (kod Kruševca) Rasinski NOP odred i delovi Topličkog NOP odreda napali oko 150 četnika Koste Pećanca, ubili 6 i zarobili 8 četnika. Zbog nailaska bugarskih vojnika i nedičevaca partizani su se povukli ka pl. Jastrepcu.
- Prva četa Fruškogorskog i deo Podunavskog NOP odreda izvršili uspešnu akciju na posadu s. Cereviča (kod Petrovaradina) nanevši joj gubitke, zapalili opštinsku arhivu i zaplenili 16 pušaka. 182 bombe i znatnu količinu municije. U odrede su tada stupila 34 nova borca.
- U predelu Biklava (kod Iloka) 2. četa Fruškogorskog NOP odreda razbila dve čete iz domobranske Sremske brigade koje su nastupale sa pravca s. Starog Divoša.
24. mart — Nišavski (Svrljiški) i Ozrenski NOP odred napali Ražanj, ali, zbog snažnog otpora nedičevaca i žandarmerije, nisu uspeali da ga zauzmu. Spaljena je arhiva Sreskog načelstva i Poreske uprave. Gubici odreda 9 mrtvih.
- Pri povlačenju sa Ravnog (na Fruškoj gori), okružena od žandarmerijskih i ustaško-domobranskih snaga, ukupne jačine 1.2(H) vojnika 1. četa Fruškogorskog NOP odreda, sa komorom i izbeglicama, probila se na zapadni deo Fruške gore. Pri izvlačenju, u pravcu Gradine (k. 337) nenaoružano ljudstvo koje je odstupalo s komorom pretrpelo je gubitke.
- U pokretu sa Ravnog (na Fruškoj gori) na svoj teren (istočni deo Fruške gore) Podunavski NOP odred iznenada napadnut u rejonu Zmajevca. Posle oštre borbe on je odstupio ka predelu Morintovu. U sukobu poginuo je i komandant ovog odreda a ranjen je komesar Štaba NOP odreda za Srem.
25. mart — U s. Labukovu (kod Sokobanje) delovi Ozrenskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu.
- 25/26. mart — U s. Galibabincu (kod Svrljiga) delovi Nišavskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu.
- U s. G. Kamenici (kod Knjaževca) delovi Knjaževačko-boljevačkog NOP odreda spalili opštinsku arhivu.
26. mart — Kod s. Igrišta (blizu Lebanu) četnički Veternički odred Koste Pećanca 11. oružani odred SDS napali 2. četu Leskovačkog NOP odreda. Četa je pretrpela teške gubitke: od 80 boraca uspelo je da se ka s. Šilovu povuče samo oko 30 boraca. U toj borbi, našavši se opkoljen, izvršio je samoubistvo član CK KPJ Košta Stamenković, narodni heroj.
- U s. Sesalci (kod Sokobanje) delovi Ozrenskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu.
27. mart — Povodom godišnjice 27. marta OK KPJ za Niš izdao proglas narodu Niša i okoline, pozivajući ga u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- Stab Jablaničkog NOP odreda doneo odluku da, zbog teške situacije ovaj odred podeli u desetine. Time je omogućio neprijatelju da borce pojedinačno i po grupama zarobljava. To je bilo u suprotnosti sa direktivom CK KPJ o formiranju manjih, lako pokretljivih jedinica.
28. mart — OK KPJ za Srem uputio partijskom rukovodstvu u partizanskim četama uputstvo /a rad partijskih organizacija u jedinicama.
31. mart — Pod pritiskom neprijatelja Leskovački NOP odred se pođelio na dve grupe; jedna se prebacila u Crnu travu, a druga ostala na pl. Kukavici.
- Mart k. — Po odluci OK KPJ za Zaječar Knjaževačko-boljevački NOP odred preimenovan u Timočki NOP odred.
- Mart — Pasjačka četa Topličkog NOP odreda podelila se na manje grupe. Neke od tih grupa su zarobili četnici i jedinice bugarskog] okupacionog korpusa.
- Vojni zapovednik Srbije Izdao naredbu kojom preti smrtnom kaznom svima onima koji pobunjenike pomažu životnim namirnicama, novcem, smeštajem, dostavljanjem vesti ili ma kojim drugim načinom.

1942. mart

SRBIJA

mart 1942.

- U Peći, da bi zaustavili širenje oružane borbe naroda, italijanske vlasti uhapsile 700 pripadnika NOP-a. Masovna hapšenja i interniranja vršena su i u drugim mestima Kosova i Metohije.
- Zbog stalnih masovnih internacija od strane okupatorskih vlasti. Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju premestio se iz Peći u Đakovieu, gde se nalazila i njegova tehnika, koja je izdavala vesti i razne letke.¹
- Rasformiran Metohijski NOP odred
- U Gnjilanu formiran SK KPJ za Gnjilane.
- U Uroševcu formiran ilegalni SNO odbor za srez nerodimski a u s. Dobrotinu (srez sitnički) ilegalni MNO odbor.

• Po drugom 1/.voru premeStnj Je izvršen početkom «prilli.

A p r i l

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

1. april — VS NOP i DV Jugoslavije naredio Stabu Romanijskog NOP odreda da otpočne akcije protiv neprijatelja na komunikaciji Mokro — Podromanija — Sokolac — Han-Pijesak.
- U Foču iz Zagreba stigao član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar i generalnom sekretaru KPJ Josipu Brozu Tilu podneo izveštaj o radu Organizacionog sekretarijata.
- VS NOP i DV Jugoslavije dao GS NOP odreda za Sandžak uputstvo kako će Sto više oružja i municije zaplenjivati od neprijatelja i kako će izvoditi akcije i čistiti sela pored r. Lima.
4. april — U Foči održan sastanak CK KPJ.
5. april — U Moskvi, u prisustvu predstavnika SSSR-a, Poljske, Cehoslovačke, Jugoslavije i Bugarske, održan Sveslovenski kongres, koji je svim Slovenima uputio poziv da se bore protiv okupatora.
- Vođa Trećeg Rajha Adolf Hitler izdao direktivu za ofanzivne operacije na istočnom frontu: zauzeti Lenjingrad, Krim, Sevastopolj i Staljingrad, preći Kavkaz i izbiti u petrolejski bazen na obalama Kaspijskog mora.
- April p. — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio članu CK KPJ Moši Pijade pismo u kome nagoveštava potrebu za stvaranje nove narodne vlade, koja će izdati proglas i pozvati narod na energičnu oružanu borbu protiv okupatora.
8. april — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio naređenje štabovima Durmitorskog i Komskog NOP odreda, u kome je dao niz uputstava: o uspešnijem vođenju borbe protiv okupatora i četnika; o najcelishodnijoj upotrebi, jačini, zadacima i rasporedu udarnih bataljona na sektoru Kolašin — Mojkovac; o partizanskoj taktici ratovanja: o važnosti službe izviđanja i obezbeđenja. Na kraju on odobrava formiranje udarnih omladinskih četa i bataljona na području tih NOP odreda.
- Povodom godišnjice napada Nemačke na Kraljevinu Jugoslaviju, VS NOP i DV Jugoslavije uputio proglas narodu Crne Gore, u kome ga poziva da stupa u NOP odrede i bori se protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- 7 april — vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito dao GS NOP odreda za Hrvatsku uputstvo o stvaranju i učvršćivanju partizanskih jedinica; izvođenju akcija; razvijanju propagande u domobranskoj vojsci za prelazak na stranu NOP jedinica; uspostavljanju i održavanju veze sa NOP odredima u Sloveniji i na Fruškoj gori, Intenzivnijem političkom radu u narodnim masama i u jedinicama.
5. april — U Londonu predstavnici SAD predali vladi V. Britanije memorandum o zajedničkim operacijama u jesen 1942. i o invaziji savezničkih snaga u Francusku tokom 1943.
- VS NOP i DV Jugoslavije obavestio GS NOP i DV za Crnu Goru i Boku o vojno-političkoj situaciji u zemlji i naredio da se preduzmu potrebne mere u cilju razbijanja četnika Draže Mihailovića.
- CK KPJ uputio direktivno pismo delegatima CK KPJ u Crnoj Gori i Pokrajinskom komitetu KPJ /a Crnu Goru, Boku i Sandžak: iznosi osnovne greške u partijskom radu u Crnoj Gori i ukazuje na put njihovog otklanjanja; obaveštava PK da će o svim tim pitanjima objaviti otvoreno pismo članstvu KPJ i SKOJ-a u Crnoj Gori; smenjuje dotadašnji PK KPJ za Crnu Goru. Boku i Sandžak i imenuje nov PK; nalaže delegatima CK KPJ da obezbedi pravilno izvršenje svih postavljenih zadataka.
- ». april — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito, u ime CK KPJ, uputio CK KPH direktivno pismo u kome analizira političku situaciju u zemlji u svetlosti međunarodnih zbivanja; izlaže političku liniju KPJ u odnosu na savez SSSR-a, Engleske i Amerike,

na izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije u Londonu, na HSS i druge bivše građanske partije; pred KPH postavlja kao najvažniji zadatak: neumorno stvarati organizacije NOF-a, okupljajući u njih najšire narodne mase.

- CK KPJ uputio Centralnom komitetu KPH direktivno pismo o nekim osnovnim organizacionim problemima rada KP u Hrvatskoj: ističe da stanje partijskih organizacija nije zadovoljavajuće: daje direktive za pojačanje konspiracije i za novu organizaciju tehničkih punktova i štamparija; zahteva radikalnu izmenu politike čuvanja i uzdizanja kadrova i nalaže popunu Biroa CK KPH; postavlja zadatak da organizacije KP pojačaju politički rad kod hrvatskog stanovništva i među domobranima i da se povežu s vojnim beguncima u Zagorju i Slavoniji.
  - U Foči, na inicijativu CK SKOJ-a, održano savetovanje kome je prisustvovalo 280 članova SKOJ-a. uglavnom iz okruga Foča — Kalinovik, 1. proleterske NOU brigade i bližih NOP odreda iz Crne Gore. Na savetovanju su održani referati o vojno-političkoj situaciji (ivo Lola Ribar) i o zadacima SKOJ-a u vojsci i na terenu.
10. april
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio delegatu VS u Crnoj Gori: manjim dejstvima udarnih partizanskih bataljona postepeno stvarali uslove za akcije većeg obima.
  - Iz Foče član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar uputio u Ljubljanu članu Politbiroa CK KPJ Edvardu Kardelju informaciju o vojno-političkoj situaciji u Crnoj Gori i u BiH; preneo mu ocenu CK KPJ; da izbeglička vladu Kraljevine Jugoslavije radi na likvidaciji NOP-a i na raspirivanju građanskog rata; istakao svoje uverenje da će CK KPJ uspeti da osujeti planove reakcije O klasnom ratu i da proširi front jedinstvene oslobodilačke borbe.
  - Član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar pismom obavestio PK KPJ za Srbiju o stanju partizanskih jedinica u zapadnoj Srbiji; o radu četnika u istočnoj Bosni, Hercegovini i Crnoj Gori; O stavu CK KPJ prema izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije, o teškoćama da se članovi PK prebace iz Bosne u Srbiju; o tome da je CK KPJ odobrio mere PK u pogledu Vojvodine, slanje delegata u Makedoniju i razgovore sa delegatom BRP(k).
12. april
- CK KPJ uputio otvoreno pismo svim organizacijama i članovima KPJ u Crnoj Gori i Boki, u kome se daje analiza i ocena vojno-političke situacije koja je, usled uspona kontrarevolucionarnih snaga, stavila NOP u Crnoj Gori pred vanredne teškoće. U tom pismu se ističu osnovni uzroci koji su doveli do takvog stanja na frontu i unutar oružanih jedinica i partijskih organizacija, pa se zatim pred crnogorske i bokeljske komuniste ističu kao najhitniji sledeći zadaci' okupljanje stanovništva na platformi NOP-a, u jedinstveni front, narodnog oslobođenja; učvršćenje rukovodeće uloge KPJ jačanjem discipline i odgovornosti, podizanjem budnosti i drugih kvaliteta članova KPJ; temeljita reorganizacija i učvršćenje partijskih organizacija u Crnoj Gori i Boki; učvršćenje udarnih bataljona. Na kraju pisma CK KPJ poziva crnogorske i bokeljske komuniste »da se kao jedan čovek čvrsto zbiju oko svog novog Pokrajinskog rukovodstva i da jedinstveno ulože sve svoje snage u savladivanju svojih slabosti u daljem pobeđonosnom razvitku narodnooslobodilačke borbe .
  - CK SKOJ-a uputio direktivu političkim komesarima NOP odreda, bataljona i čet i i sekretarima bataljonskih komiteta KPJ u vezi sa stvaranjem čvrstih skojevskih organizacija i formiranjem specijalnih omladinskih čet i u NOP odredima.
14. april
- U Londonu, u prisustvu predstavnika SAD, održana sednica Komiteta odbrane V. Britanije, na kojoj je rešeno da se tokom 1942. zaustavi prodor nemačko-italijanskih snaga u severnu Afriku (Maroko, Alžir), a u toku 1043 otpočne invazija savezničkih snaga u Francusku.
  - VS NOP i DV Jugoslavije obavestio GŠ NOP odreda za Sandžak da se čajnički srez uključuje u njegovo područje i naredio mu da obezbedi uspešnu zaštitu toga sreza.
15. april
- CK KPJ uputio direktivno pismo Okružnom komitetu KPJ za istočnu Hercegovinu i političko-partijskim rukovodiocima u partizanskim jedinicama na Istom području, u kome ističe polet NOB-a u istočnoj Hercegovini i ukazuje na opasnost sektaškog zastranjivanja i nepravilnog tumačenja linije KPJ.
- M. april
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu delegatu VS NOP i DV Jugoslavije u Crnoj Gori: reorganizovati i učvrstiti partijske organizacije, vojna rukovodeća tela i partizanske jedinice; formirati udarne bataljone sposobne za izvršenje svih zadataka; sprečavati širenje četnika; učvrstiti pozadinu i izvoditi dobro pripremljene akcije za uništenje četnika i okupatora.
  - PoglavlNIK NDH Ante Pavelić izdao propis o držanju jedinica u toku okupatorsko-kvislinške operacije u istočnoj Bosni i Hercegovini (tzv. treće ofenzive) protiv jedi-

nica NOP i DV Jugoslavije: uzimati taoce; ubiti svakog onog ko se zatekne bez oružja u zoni operacija; ubijali zarobljene partizane; uništavati kuće i naselja koja, po oceni komandi, mogu koristiti partizanima; na očišćenim područjima odmah uspostaviti posade i ustašku vlast.

17. april — t'K KPJ uputio pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za BiH: ukazuje na slabosti GS NOP i DV za BiH i Operativnog štaba NOP i DV za istočnu Bosnu u rukovođenju partizanskim jedinicama; traži da se, po svaku cenu i što pre, formiraju udarne jedinice.
18. april. — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio Operativnom štabu NOP i DV za istočnu Bosnu direktivu o načinu vođenja borbi u slučaju neprijateljskih ofanzivnih dejstava: o čuvanju jedinica od uništenja; o otpočinjanju čišćenja Majevice lek u povoljnim uslovima; o održavanju veze sa domobranima radi dobijanja oružja i municije od njih; o razvijanju izviđačke i obaveštajne službe.
20. april — Povodom likvidacije zloglasnog ustaškog uporišta Borča od strane partizanskih snaga. VS NOP i DV Jugoslavije izdao proglas narodu Bosne i Hercegovine: poziva ga da se ujedini, stupa u partizanske i dobrovoljačke jedinice i odlučnije povede borbu protiv okupatora i narodnih neprijatelja.
21. april — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito imenovao novi GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku i dao mu detaljna uputstva o formiranju i načinu dejstava NOP odreda i o organizaciji vojnoteritorijalne vlasti na teritoriji svakog NOP odreda. Pored toga ukazao je na značaj i način odbrane Kolašina.
22. april — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Operativnom štabu NOP odreda za Hercegovinu da od ustaša očisti Nevesinjsko polje i dolinu reke Neretve do Konjica.
23. april — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio u Moskvu deošu u kojoj oštro protestuje zbog emisije Radio-Londona koje popularišu Dražu Mihailovića i njegove četničke formacije kao borca protiv okupatora, pa traži da radio-stanica »Slobodna Jugoslavija« populariše VS NOP i DV Jugoslavije i borbu partizanskih jedinica.
24. april — Od 30. marta do 24. aprila britansko vazduhoplovstvo, u 13 navrata, sa baza iz severne Afrike, dopremilo Draži Mihailoviću zlato, radio-uređaje, oružje, municiju i drugo.
- VS NOP i DV Jugoslavije uputio GS NOP odreda za Sandžak direktivu da preduzme efikasnija dejstva na italijansku diviziju »Pusterija« i održava najtešnju saradnju a 2. proleterskom NOU brigadom i Drinskim NO dobrovoljačkim odredom, koji su prebačeni na teren Sandžaka.
27. april — VS NOP i DV Jugoslavije naredio GS NOP odreda za Sandžak da stalno napada jedinice italijanske divizije »Pusterija« na odseku Čajniče — Kovač pl. i na komunikaciji Pljevlja — Prijepolje.
29. april — Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije ponovo tražio da ministarstvo inostranih poslova V. Britanije izdejstvuje kod vlade SSSR-a da se partizani stave pod komandu Draže Mihailovića.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku da reorganizuje jedinice, formira vojnopozadinske ustanove na slobodnoj teritoriji i razvija partizanske akcije u pozadini neprijatelja.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Štabu Durmitorskog NOP odreda da formira Komandu partizanskog područja na Žabljaku i da prilikom borbi na kolašinskom sektoru koordinira dejstva svoga odreda sa dejstvima susednih jedinica.
- April k. — VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio da se Centralna bolnica iz Foče evakuise na plato Pivske planine, usled pritiska italijanskih i četničkih snaga na oslobođenju teritoriju. Evakuacija je završena 9. maja 1942.
- April — U Foči izašao prvi, i jedini, broj časopisa »Partizanski sanitet«, organa Saniteta pri VŠ NOP i DV Jugoslavije, u kome je uvodni članak o značaju izdavanja tog časopisa napisao vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito.

BOSNA I HERCEGOVINA

- I. april — Nastupajući iz Han-Pijeska, ustaška Crna legija, posle slabijeg otpora delova Vlaseničkog NO dobrovoljačkog odreda i 2. bataljona 1. proleterske NOU brigade, zauzela Vlasenicu.
5. april — Prvi udarni hercegovački bataljon i delovi Nikšićkog, Durmilorskog i Severnohercegovačkog NOP odreda (svega 6 bataljona). posle trodnevni borbi, razbili u gornjem Gatačkom polju četnički Gatački odred i oslobodili desetak sela. Ostatak od oko 400 četnika povukao se u italijansko-domobranske garnizone Avtovac i Gacko.
- Kod s. Crnog Luga (blizu Bos. Grahova) četnici Uхватili političkog komesara Dinarsko-dalmatinskog NOP odreda i člana Pokrajinskog komiteta KPH za Dalmaciju Vojina Zirojevića. narodnog heroja, i posle zverskog mučenja zakopali ga još živog u zemlju.
- April p. — U s. Meduvođu (na pl. Kozari) formiran SK KPJ za Bos. Dubicu.
- U s. Aginom Selu (kod Kotor-Varoši) odlukom Povereništva KPJ za Bos. krajinu formiran OK KPJ za Travnik
7. april — Otpočele trodnevne borbe u kojima su delovi italijanske divizije «Sasari» i četničke Dinarske divizije, uz podršku tenkova, artiljerije i avijacije, prodrli iz Bos. Grahova i Bos. Petrovca u Drvar, odbacili delove 5. krajiškog NOP odreda, zapalili desetak sela i uspostavili saobraćaj sa dotada blokiranim garnizonom u Drvaru.
- 7/8. april — Dva bataljona 2. proleterske NOU brigade i jedna četa Drinskog NO dobrovoljačkog odreda napali opkoljeni garnizon u Rogatici. Zbog napada četnika od Višegrada na delove 1. proleterske NOU brigade posada (dva domobranska bataljona) održala se uprkos prodoru partizana u centar varoši. U borbi je, pored ostalih, poginuo Branislav Obradović Džomba, narodni heroj.
8. april — Nepotpun 3. bataljon domobranskog 12. nešadijskog puka, ojačan sa tri čete ustaša i žandarma, uz podršku G aviona, izvršio ispad iz Bos. Novog u pravcu s. Zuljevice u cilju pljačke. Protivnapadom 1. bataljona 2. krajiškog NOP odreda ustaše i domobrani su delom razbijeni i odbačeni
- !) april — U s. Kamenici (kod Zenice), odlukom GŠ NOP i DV za BiH, od Zeničkog bataljona iz NOP odreda «Zvijezda» formiran Zenički NOP odred.
- Delovi 737. puka nemačke 718. pešadijske divizije, nastupajući iz Zvornika, zauzeli Srebrenicu. Srebrenički NO dobrovoljački odred se raspao.
- 10/11. april — Dva bataljona južnohercegovačkog NOP odreda izvršili demonstrativan napad na italijansko-domobranska uporišta spoljne odbrane Trebinja. U borbi je poginuo komandant bataljona Luka Vukalović" Manojlo Benderać Majo, narodni heroj.
12. april — U s. Gradcu (kod Ljubinja). na konferenciji 70 d- legata opštinskih i seoskih NO odbora, izabran SNO odbor za Ljubinje.
15. april — Delovi italijanske divizije «Taurinense» i oko 100 četnika Nevešinjskog četničkog odreda počeli akciju čišćenja u gornjem Nevešinjskom polju. U trodnevnim borbama oni su uništili desetak sela. int'rnirali deo stanovništva i ubili oko 70 lica. Braneći sela, seoske straže su ubile 11 i ranile 43 italijanska vojnika. Četnički gubici nisu poznati.
- April p.p. — Na pl. Manjaći u višednevnim borbama Udarni bataljon 2. krajiškog NOP odreda razoružao nekoliko stotina četnika.
- U s. Dulicima (kod Gacka), na konferenciji NO odbora opština Dulići, Dramešina, Nadinići i Dubljevići, formiran SNO odbor za Gacko.
- Odlukom PK KPJ za BiH formiran OK KPJ za Zenicu, koji je obuhvatao partijske organizacije u zeničkom rudarskom basenu i novoformiranom Zeničkom NOP odredu
- U s. Divinu (kod Bileće), po naređenju Operativnog Slaba NOP odreda za Hercegovinu, od izabranih boraca iz Južnohercegovačkog NOP odreda formiran 2. hercegovački udarni partizanski bataljon.
- April d.p. — Delovi nemačke 714. pešadijske divizije, domobranske Banjalučke brigade i četnici odbacili delove 4. krajiškog NOP odreda i Proleterski bataljon Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu sa Crnog vrha i iz Banje Luke prodrli u Kotor-Varoš.

- U s. Fatnici (kod Bileće), pod rukovodstvom Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu, održano šire savetovanje vojno-političkih rukovodilaca iz Hercegovine: razmatrano je pitanje organizacionog i političkog učvršćenja, postignutih vojnih uspeha: kritikovani su sektaški stav i levo skretanje u Hercegovini na koje je CK KPJ ukazao svojim pismom Oblasnom komitetu KPJ za Hercegovinu od 15. aprila.
- U s. Fatnici (kod Bileće) održana okružna konferencija SKOJ-a za istočnu Hercegovinu. na kojoj je razmatrano dalje učvršćenje NOSOBiH, stvaranje bratstva i jedinstva i šire prodiranje među muslimansku i hrvatsku omladinu. Konferenciji je prisustvovalo 80 delegata.
- U Mostaru jedna desetina Konjičkog bataljona Severnohercegovačkog NOP odreda iz italijansko-domobranske kasarne »Sevemi logor« iznela 25.000 pušanih metaka i 7 pušaka, a sutradan ih kamionom prebacila na oslobođenu teritoriju.
- 16/17. april — Banijski NOP odred, u sadejstvu sa delovima 1. krajiškog NOP odreda, izvršio napad na neprijateljske objekte između ž. st. Budice i Blatna (kod Bos. Novog) i zarobio 47 domobrana sa naoružanjem.
- 17. april — U s. Berkovićima (kod Stoca) održana Oblasna skupština NO odbora Hercegovine, na kojoj je donet niz odluka i mera privrednog, prosvetnog, pravnog i zdravstvenog karaktera, formiran Oblasni NO odbor za Hercegovinu i izdat proglas narodu Hercegovine.
- Po narednju VŠ NOP i DV Jugoslavije, delovi Južnohercegovačkog. Severnohercegovačkog, Kalinovičkog. Durmitorskog i Nikšićkog NOP odreda i Fočanskog NO dobrovoljačkog odreda. 1. hercegovački udarni bataljon i 3. bataljon 2. proleterske NOU brigade (oko 2.000 boraca) napali ustaško uporište Borač (1.300 žandarma ustaša i milicionera). Oni su ga, posle oštih dvodnevnih borbi, zauzeli, ali se glavnina neprijatelja izvukla prema Nevečinju.
- 18. april — U s. Brezicima (kod Doboja), na inicijativu Gš NOP i DV za BiH. najugledniji ljudi sa Ozrena održali savetovanje u cilju ozdravljenja i učvršćenja Ozrenskog NOP odreda. Zbog četničkog puča u tom odredu savetovanje nije završeno.
- Četnički elementi u Ozrenskom NOP odrodu izvršili puč i pri napadu na 1. istočno-bosanski proleterski bataljon razbili njegovu 4. četvu. Bataljon je protivnapadom odbacio četnike, ali je sutradan bio prisiljen da napusti Ozren i da se sa Štabom Ozrenskog NOP odreda i nešto boraca prebaci na teritoriju Zeničkog NOP odreda. U borbi je poginuo politički komesar Husinske čete Ozrenskog NOP odreda Petar Miljanović, narodni heroj.
- 22. april — Nemačke, italijanske i ustaško-domobranske snage počele rogatičko-fočansku operaciju (»Trio I«) koja je trajala do 12. maja. U borbi protiv snaga operativnih štabova NOP i DV za istočnu Bosnu i Sandžak i 1. i 2. proleterske NOU brigade neprijatelj je zauzeo Cajniče, Goražde, Foču, Trnovo, Kalinovik 1 Ulog i deblokirao Praču i Rogaticu. Za vreme operacije, pod dejstvom četničke propagande, raspali su se dobrovoljački bataljon i nekoliko partizanskih bataljona iz Romanijskog i Kalinovičkog NOP odreda. Vrhovni štab NOP i DV Jugoslavije je izvukao proleterske NOU brigade ispod udara i uputio ih da pojačaju dejstva partizanskih jedinica u Crnoj Gori i Hercegovini.
- PK KPJ za BiH uputio Pokrajinskom povereništvu KPJ za Bos. krajinu direktivu o formiranju omladinskih četa i pokretnih udarnih bataljona i o stvaranju opštinskih 1 mesnih NO odbora. On ga ujedno upozorava: voditi računa da ne dođe do levog skretanja i da se borba protiv izdajnika ne vodi kao klasna borba,
- 22/23. april — Dva bataljona 2. krajiškog NOP odreda izvršili neuspeo napad na neprijateljsku posadu u Bos. Dubicu.
- 23. april — Delovi italijanske divizije Pusterija- i četnici iznenadili delove GS NOP i DV za Sandžak 1 zauzeli Cajniče.
- 24. april — Kalinovički NOP odred očistio od muslimanske milicije dvadesetak sela na levoj obali Neretve, nizvodno od Uloga, i spojio se s Konjičkim bataljonom Severnohercegovačkog NOP odreda. Na taj način su snage oko VS NOP i DV Jugoslavije izbile širokim frontom na Neretvu.
- U s. Karaču (kod Kotor-Varoši) četnici, naoružani sa oko 400 pušaka, 7 p. mitraljeza i 1 mitraljez, iznenada okružili Udarni bataljon 2. krajiškog NOP odreda, ali se ovaj, posle 10-točasovne borbe, probio uz gubitke od 5 metvih i 15 ranjenih.

25. april — Obostranim dejstvom, delovi domobranskog » pešadijskog puka iz Jajca odbacili do-
love 3. krajiškog NOP odreda i deblokirali jedan bataljon italijanske divizije »Ber-
gamo« u Mrkonjić-Gradu. Zatim je italijanska posada Mrkonjić-Grada zamenjena
domobransko-četničkom.
- Kod s. Slivlja (na komunikaciji Nevesinje Gacko) I hercegovački udarni bataljon
Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu, u zasedi. razbio prethodnicu 260
puka italijanske divizije -Murde«, te zarobio 57. ranio 42 i ubio lfi italijanskih voj-
nika, a zaplenio 2 mitraljeza, 5 p. mitraljeza, t0 pušaka i RO tovara razne vojne
opreme.
26. april — Između ž. st Rudice i Blatna (na pruzi Bihać — Bos. Novi) delovi 1. bataljona Ba-
nijskog NOP odreda napali iz zasede domobransku kolonu. Posle kraće borbe pogi-
nulo je 11 neprijateljskih vojnika, 3 sji ranjena i 11 je zarobljeno. Zaplenjeno su
21 puške, 1 p. mitraljez i 170l metaka
27. april — U Mrkonjić-Gradu potpisan sporazum između komandanta četničkog odreda Pelar
Kočić- i predstavnika NDH o zajedničkoj borbi protiv NOP-a. o međusobnom pri-
znanju i o stavljanju četnika pod ustašku komandu.
- Posle petodnevnili borbi delovi nemačke 718. pešadijske i domobranske 5. pešadijske
divizije deblokirali domobranski garnizon u Rogatici.
28. april — Otpočeo prodor četiri bataljona Južnohercegovačkog NOP odreda s linije Stolac —
Ljubinja ka Neretvi. U borbama do 4 maja jedinice .Tužnohercegovačkog NOP od-
reda su savladale brojna ustaška i italijanska uporišta, izbile na r Neretvu, prekinule
železničku prugu Mostar — Dubrovnik u dužini od 30 km i oslobodile oko 80 sela
i zaselaka. Protivnapadi delova italijanskih divizija Marke i Misina ostali su
bez uspeha. U borbama su poginuli komandant Stolačkog bataljona Savo Belović i
puškomitraljezac 6. hercegovačkog udarnog bataljona .Tefto Bošnjak, narodni heroji
- Posle kraće borbe delovi 1. bataljona 2 krajiškog NOP odreda zarobili 41 domobrana
koji su obezbeđivali železnički mosl na r. Stri/ani (na pruzi Bos. Novi — Kostajnica).
30. april — Četnički elementi izvršili puč u NOP odredu »Zvezda«. Puč je izvršen po bataljo-
nima: pobijeni su politički komesari zatečeni u ćelama i sva tri baiaiona su prešla
u četnike.
- April k. — Us. Perlina (na pl. Vlašiću). od Imljanske čete 4. krajiškog NOP odreda i samo-
stalne 1. travničke čete, OK KPJ za Travnik formirao Travnički NOP odred.
- U Podgrmeču, na zajedničkom sastanku štabova 1. i 2. krajiškog i Banijskog NOP
odreda, formiran Privremeni operativni štab za koordinaciju dejstava u dolini r. Une
- Us. Kamenici (kod Zavidovića), od boraca Ozrenskog i izabranih boraca Zeničkog
NOP odreda, formiran 3. istočnobosatv ki udarni ljo.tal;
- U rejonu Gacka, od izabranih boraca iz jedinica Severnohercegovačkog i Južnoher-
cegovačkog NOP odreda, po naređenju Operativnog štaba NOP odreda za Herce-
govinu. formiran 4 hercegovački udarni bataljon.
- April — Po direktivi PK KPJ za BiH formiran OK KP.J za južnu Hercegovinu, koji je obu-
hvatao organizacije u jedinicama i na teritoriji Južnohercegovačkog NOP odreda.
- Po direktivi PK KPJ za BiH formiran OK KP.T za severnu Hercegovinu, koji je
obuhvatao teritoriju Severnohercegovačkog NOP odreda.

CRNA GORA

- /1. april — U šavničkom srezu otkrivena četnička zavera. Zaverenici su imali zadatak da ubiju
delegata VS NOP i DVJ Mošu Pijade, članove MK KPJ i Štaba Durmitorskog NOP
odreda i druge partizanske rukovodiocce. Pored toga, oni su nameravali da izvrše
puč na slobodnoj teritoriji i stvore četničku komandu na području šavničkog sreza,
te omoguće prodor četničkih snaga od Kolašina u taj srez. Zaverenici su pohvatani
i, posle istrage, osuđeni na smrt.
2. april — Stab Durmitorskog NOP odreda naredio Komandi mesta Krstac (u Pivi) da pojača
budnost protiv četnika i petokolonaša na svom području, da sve veću brigu poklanja
organizaciji obaveštajne službe i jačanju udarne čete, s kojom treba da kontroliše
svoj teren.
4. april — Treći udarni bataljon Nikšićkog NOP odreda, u sadejstvu sa Župskom terenskom
partizanskom četom, izvršio uspešan napad no četnike na Ostroškoj kapi i visovima

u rejonu Mededa — s. Vinići. Četnici su razbijeni i odbačeni u dolinu Zete. uz gubitke od oko 30 mrtvih i više ranjenih, dok su partizani imali 7 mrtvih i 8 ranjenih boraca. Zaplenjeni su 1 mitraljez, 1 sanduk bombi, izvoštan broj pušaka i četnička zastava.

- April p.* — Na pl. Sinjajevini formiran 1. udarni bataljon Durmitorskog NOP odreda.
- 6. april* — Dva italijanska bombardera u dva navrata bombardovala Orahovo u kome je poginulo 11 a ranjeno 6 lica.
- U s. G. Polju (kod Nikšića) formiran 1 crnogorski omladinski bataljon Budo Tomović«. Bataljon je imao oko 210 boraca i oko 40 članova KP.I. a ostali većinom članovi SKOJ-a. U tom bataljonu su bili mladići od 18 do 20 godina.
- 12. april* — Delovi 47. italijanskog pešadijskog puka iz Nikšića i četnici od Podgorice i Danilovgrada izvršili upad u Nikšićku župu. Jedinice Nikšićkog NOP odreda, odreda »Bijeli Pavle« i Zetskog NOP odreda su im pružile snažan otpor, ali su se morale povući. Tom prilikom su italijanski vojnici i četnici popalili sela Bršno i Laz, a u Nikšićkoj župi opljačkali sve što se moglo nositi i vršili teror nad stanovništvom.
- 13. april* — Odlukom MK KPJ, u Zabljaku na svečan način formiran Omladinski udarni bataljon Durmitorskog NOP odreda.
- Udružene okupatorsko-četničke snage zapalilo s. Buće, kod Borana (sada: Ivangrad) 1 uhapsile 105 lica, od kojih su 35 internirale.
- Opštinski NO odbor opštine banjanske izdao naredbu da se stanovništvo varošice Vclimlje privremeno evakuise u okolna sela u cilju zaštite od neprijateljskog bombardovanja iz vnzduha.
- 15. april* — Jače italijanske snage iz Pljevalja, zajedno sa četnicima, izvršili napad pravcem s. Gotovuša — s. Boljanići, protiv 2. zlatarskog i 2. pljevaljskog partizanskog bataljona. Neprijatelj je u početku imao uspeha, ali su pred noć partizanske jedinice izvršile protivnapad i odbacile neprijatelja prema Pljevljima. Partizani nisu imali gubitaka.
- Jedinice Nikšićkog NOP odreda, sa delovima NOP odreda »Bijeli Pavle« i Zetskog NOP odreda, izvršile protivnapad na italijansko-četničke snage u Nikšićkoj župi. U žestokoj borbi italijanski vojnici i četnici su razbijeni, a partizanske jedinice su ponovo povratile položaje koje su držale pre neprijateljskog upada u Zupu. Četnici su imali velike nubitke. Zaplenjeno' 4 mitraljeza. 12 p. mitraljeza, oko 70 pušaka i 2 minobacača. U borbama od 12. do 15. aprila partizani su imali 12 mrtvih i 35 ranjenih boraca.
- april p.p* — U duhu naređenja Vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije. Slab Durmitorskog NOP odreda formirao 2. i 3. udarni bataljon.
- U s. G. Polju (kod Nikšića) formirana partizanska Komanda mesta.
- Odlukom GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku Zetski NOP odred i odred »Bijeli Pavle« objedinjeni u jedan — Zetski NOP odred.
- U sastavu Nikšićkog NOP odreda formiran 4. udarni bataljon.
- Prema instrukcijama GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku, formiran 5. nikšićki udarni partizanski bataljon.
- April d.p.* — Guverner Crne Gore armijski general Pircio Biroli uputio apel i uputstvo italijanskim trupama u Crnoj Gori. tražeći od njih bespoštednu borbu protiv crnogorskog naroda, maksimalnu budnost, nepoverenje i mržnju prema tamošnjem stanovništvu te Ističući da je front u Crnoj Gori sastavni deo velikog rata sila Osovine protiv savezničkih armija,
- 16. april* — Četnici, jačine oko jednog bataljona, iz Kolašina okružili i iznenada napali 3. četu 2. udarnog bataljona Durmitorskog NOP odreda koja je držala položaje na Vratlu (na pl. Sinjajevini). U borbi je posle jačeg otpora, poginulo 11 partizana, a ostale su četnici zarobili.
- Jedinice Bjelopoljskog NOP odreda koje su se nalazile na položajima prema Bijelom Polju i Beranama (sada: Ivangrad) otpočele petodnevne borbe protiv četničkih snaga u rejonu s. Maoča i s. Ravne Rijeke. Partizanske jedinice su razbile četnike i proterale ih prema Bijelom Polju, nanevši im gubitke od 37 mrtvih. 6 ranjenih i 12 zarobljenih. Partizani su imali 5 poginulih i 8 ranjenih boraca

17. april — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku izdao naređenje za reorganizaciju jedinica, ukidanje svih partizanskih četa i bataljona organizovanih na seoskoj, opštinskoj i bratstveničko-plemenskoj osnovi i formiranje udarnih bataljona. U naređenju se ističe da partizanske jedinice treba organizovati na dobrovoljnoj osnovi kao stalnu vojsku; da po selima treba formirati narodne partizanske straže, kojima bi NO odbori i vojne komande raspolagali za izvršavanje specijalnih zadataka.
21. april — Formiran J. udarni bataljon Durmitorskog NOP odreda.
22. april — PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak uputio svim partijskim organizacijama direktivu za proslavu Prvog maja, u kojoj se ističe: organizator proslave treba da bude avangarda radničke klase — KPJ; proslava na oslobođenoj teritoriji treba da sadrži mitinge, paljenje vatri na dobro vidljivim brdima, konferencije, zabave sa programom i druge priredbe, na kojima govoriti o značaju Prvog maja, povezujući to sa ulogom narodne omladine i žena u NOB-u. Na teritoriji koja je pod kontrolom okupatora ili četnika proslavu organizovati prema odgovarajućim uslovima.
- Kod s. Kralja (zaselak Takov Laz), blizu Andrijevice u borbi protiv četnika poginuli politički komesar Andrijevičkog partizanskog bataljona Branko Delečić i član SK KPJ za Andrijevicu Bajo Jojić, narodni heroji.
- OS NOP odreda za Crnu Goru i Boku izdao uputstvo n načinu dejstva udarnih bataljona na prostori Nikšićka župa — Bjelopavlići.
23. april — Pod rukovodstvom komandanta GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku, I. udarni bataljon Durmitorskog NOP odreda, 1. i 2. bataljon Komskog NOP odreda i 3. udarne bataljon Zetskog NOP odreda izvršili uspešan napad na četničke snage u G. Morači. Posle višečasovne jake borbe četnici su razbijeni i odbačeni prema D. Morači i Kolašinu, a partizanske jedinice ponovo su zaposele G. Moraču. Neprijatelju su naneti gubici od 31 mrtvog i 35 zarobljenih, a zaplenjen je veći broj pušaka i municije. Partizanske jedinice su imale 3 mrtva i 6 ranjenih boraca.
- Prvi udarni bataljon Zetskog NOP odreda prodro iz Nikšićke župe u Pipere i napao i razoružao četničku posadu u s. Radovču. U borbi su poginula 2 četnika i 20 ih je zarobljeno.
24. april — Italijansko-četničke snage iz Nikšića, uz podršku 12 tenkova, pokušale da prodru ka Trebinju. Delovi Nikšićkog NOP odreda su dočekali neprijatelja kod s. Stedima i s. Ridana (blizu Nikšića) i u jednodnevnoj borbi ga odbacili. Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih. Partizani su imali 4 ranjena borca.
28. april — Na Osjćenici (kod Vilusa) održan veliki zbor kome je prisustvovalo oko 405 boraca i naroda iz tog kraja. Zbor je bio posvećen formiranju udarnog bataljona. Za novoformirani bataljon se javila 153 borca.
- Na pl. Budošu (kod Nikšića) delovi Nikšićkog NOP odreda i Rudinsko-trepački bataljon nekoliko časova vodili jake borbe protiv četnika i razbili ih i proterali ka Nikšiću. Četnici su imali oko 30 mrtvih i ranjenih, a partizani 2 mrtva i 5 ranjenih boraca.
29. april — Italijanski vojnici iz Bijelog Polja upali u s. Kukulje i G. Solo, vršili teror i pljačkali, i tom prilikom streljali dve žene a jednu i dete ranili. Peti udarni bataljon Bjelopoljskog NOP odreda izvršio je snažan napad na neprijatelja i odbacio ga, nanevši mu gubitke od 8 mrtvih i više ranjenih (među kojima i jedan oficir).
- U Velimlju održan veliki zbor naroda iz banjske i vučedolske opštine, kome je prisustvovalo oko 1500 lica. Oko 320 partizana javilo se za udarne bataljone. Od tog ljudstva je formiran 6. udarni bataljon Nikšićkog NOP odreda.
20. april — Drugi udarni bataljon Zetskog NOP odreda izvršio upad iz rejon Nikšićke župe u Bjelopavliće, do s. Sobajića, gde je izvodio uspešne prepade na četnike.
- GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku uputio proglas stanovništvu neoslobođenih krajeva Crne Gore i Boke: iznosi izdajnički rad četnika, separatista i drugih petokolonaša koji za račun italijanskog okupatora raspiruju bratoubilačku borbu, apoluje na sve zavedene ili nasilno mobilisane da se ne odazivaju pozivu okupatora i domaćih izdajnika, nego da stupaju u partizanske jedinice; posebno se obraća narodnoj omladini, pozivajući je da se u redovima partizanskih odreda bori za slobodu i nov život
- April — Pokrajinski odbor crnogorske narodne omladine (CNO) uputio proglas omladini Crne Gore, Boke i Sandžaka u kome ih poziva na oružje, na jedinstvo u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika.

- U cilju pravilnijeg, organizovanijeg i ekonomičnijeg rada, Stab Nikšičkog NOP odreda izdao svim intendantima bataljona i samostalnih četa uputstvo o organizaciji ishrane, o postupku prilikom pretresa i konfiskacije i o izvorima snabdevanja jedinica. Stab je propisao i tablicu sledovanja hrane.
- Us. Kosanici (kod Pljevalja) održan veliki sreski omladinski miting na kome je učestvovalo oko 1000 omladinaca i omladinki iz gotovo celog sreza pljevaljskog

HRVATSKA

1. april
- Sekretar Operativnog partijskog rukovodstva CK KPH uputio izveštaj Centralnom komitetu KPJ u kome analizira vojnopolitičku situaciju u Hrvatskoj južno od r. Save ističući da je na oslobođenoj teritoriji uticaj Partije vrlo jak i da su partijske organizacije brojčano znatno narasle i da je priliv novih boraca u NOP odrede svakim danom veći. Pored toga naglasio je da je veza sa slovenačkim jedinicama postojala, kada su se one nalazile u rejonu Delnica, ali da je sada prekinuta.
  - Us. Dubokoj (kod Slav. Požege) izabran seoski NO odbor.
2. april
- Između sela Bobara i Caprginaca (kod Pakraca) 1. bataljon 1. slavonskog NOP odreda napao iz zasede 3. ustaški bataljon iz Nove Gradiške i ubio 6 a ranio 9 ustaša. Naše jedinice su imale 4 ranjena i 7 mrtvih boraca, među kojima je bio i polii; -ki komesar toga bataljona Marko Kljajić, narodni heroj.
  - Jedinice Banijskog NOP odreda razoružale neprijateljske posade u s. Grabovcu, s Vlaoviću i s. Maji (na železničkoj pruzi Glina — Petrinja), zarobile 78 domobrana i 2 oficira i zaplenile 78 pušaka, 2 p. mitraljeza. 12.000 metaka, 75 bombi i drugi materijal.
3. april
- GS NOP odreda za Hrvatsku uputio proglas partizanima Hrvatske: da taktiku frontalnih borbi zamene prodorima u neprijateljsku pozadinu i osvajanjem novih Krajeva radi stvaranja baza.
  - Od 3. čete 1. bataljona. 3. čete 2. bataljona i novodošlog ljudstva formiran 4. bataljon Banijskog NOP odreda.
  - Održana prva partijska konferencija KPH za srez Brinje
  - Delovi Grupe NOP odreda za Liku odbili napad italijanskih jedinica iz Udbine na s. Visuć.
4. april
- Delovi Grupe NOP odreda za Liku odbili napad italijanskih delova iz Udbine (jačine oko 2000 vojnika) na s. Srednju Goru i naneli im gubitke od oko 50 mrtvih, u zaplenili 1 mitraljez, 1 p. mitraljez, 12 pušaka, 1 kamion. 3 motocikla i drugu oprem"
5. april
- Delovi 1. bataljona 1. Slavonskog NOP odreda zapalili ž. st. Dragalić (kod Nove Gradiške) i porušili prugu.
6. april
- U Splitu formiran GNO odbor.
  - Kod s. Plavče (blizu Plaškog) Proleterska četa Grupe kordunaških NOP odreda i 2 četa 1. kordunaškog NOP odreda, u borbi protiv italijanske kolone, zarobile 36 italijanskih vojnika 1 zaplenile 35 pušaka i 6 p. mitraljeza.
7. april
- Na putu Sinj — Vrlika, iz zasede, grupa partizana sa pl. Dinare napala motori/ovanti italijansku kolonu i nanela joj velike gubitke.
  - Kod Delnica (na pruzi Ogulin — Rijeka) delovi Primorsko-goranskog NOP odreda izvršili diverziju i uništili italijanski transport koji je tom prilikom naišao, tako da je promet obustavljen dva dana.
8. april
- U zaseoku Tomlću (blizu Ogulina) otpočelo četverodnevno treće savetovanje GS NOP odreda za Hrvatsku sa predstavnicima potčinjenih jedinica i/ I.ike, Korduna. Gorskog kotara i Hrvatskog primorja: analizirani su situacija u svetu i u Jugoslaviji i stanje u jedinicama; postavljeni su zadaci za dalja dejstva.
  - Između Udbine i G. Ploče delovi bataljona Gavriilo Princip« napali italijansku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od oko 50 mrtvih, zapalili 4 kamiona i zaplenili 3 puške. 2 p. mitraljeza i drugu oprc-mu.
  - Banijski NOP odred, pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja, otpočeo trodnevno prebacivanje u Bosnu (na Grmeč), a u Baniji je ostala Proleterska četa i 1. četa 3 bataljona.

- U s. Zasioku (kod Sinja) jake italijansko-ustaške snage napale logor Dinarske partizanske čete i 1. čete bataljona »Starac Vujadin«. U borbi, koja je trajala od ujutro do kasno u noć, italijanske jedinice su imale preko 25 mrtvih. Između ostalih, zarobljen je komandant 97. jurišnog bataljona crnih košulja.
  - Kod s. Sekulinaca (blizu Podrav. Slatine) delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda digli u vazduh neprijateljski transport, uništivši lokomotivu i r. vagona, i održali miting sa ICH radnika.
- 1). april
- Kod Slatinskog Drenovca (blizu Podrav. Slatine) delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda uništili neprijateljski transport.
10. april
- U Skradu delovi 3. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda razoružali italijansku posadu i zaplenili 2 p. mitraljeza, 12 pušaka, 15 bombi, 50011 metaka i drugu ratnu opremu.
  - U selima Bastajima, Dobroj Kući i Brdanima (kod Daruvara) formirani seoski NO odbori.
12. april
- U s. Mogoriču (kod Gospića) jake italijanske snage napale 1. lički NOP odred »Velebica«. U borbi, koja je vođena celog dana, neprijatelj je imao oko 100 mrtvih. Gubici partizana: 7 mrtvih i 3 ranjena; poginuo je i Stevan Lola Korica, narodni heroj
  - Delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda porušili ž. st. Bijela (kod Daruvara), prugu i tt veze.
  - Prvi vod Kalničke čete savladao ustašku posadu u s. Trnoveu (kod Varaždina) i zauzeo mesto, zatim razoružao vojničku stražu koja je čuvala most na potoku Plitvici (kod Varaždina).
13. april
- GS NOP odreda za Hrvatsku imenovao Stab 2. operative zone NOP odreda Hrvatske i naredio mu da u cilju koordinacije dejstava stupi u vozu sa slovenačkim i slavonskim jedinicama.
  - Prvi vod Kalničke partizanske čete savladao ustašku posadu u s. Jalžabetu (kod Varaždina) i zauzeo mesto, zaplenivši 9 pušaka, 6 pištolja, i radio-aparat i oko 10.000 kg žita. Posle toga je održan miting kome je prisustvovalo celokupno stanovništvo tog sela.
14. april
- Između Brinja i s. Prokika 1. bataljon Primorsko-goranskog NOP odreda napao iz zasede italijansku kolonu i ubio 20 a ranio 24 vojnika.
  - Prvi bataljon 1. slavonskog NOP odreda napao s. Pakračku Poljanu, koje su branilo ustaše, zapalio tkačnicu, razrušio prugu i tt veze i zaplenio veliku količinu platna /a rublje i drugog materijala.
  - U Makarskoj formiran opštinski NO odbor.
15. april
- PK KPH za Dalmaciju uputio dopis Glavnom štabu NOP odreda za Crnu Goru i Boku, u kome izlaže značaj stalne veze između Dalmacije i Crno Gore za međusobno potpomaganje u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika.
  - Jake italijanske snage otpočele petodnevni napad na jedinice Mosorskog NOP odreda na pl. Mosoru. Ove jedinice su uspešno odbijale napade neprijatelja sve do 19. aprila, kada je Stab odreda doneo odluku da svoj odred rasformira. Stab 4. operative zone NOP odreda Hrvatske oštro je osudio tu odluku Štaba odreda.
  - Italijanske snage ponovo zauzele s. Ravnu Goru (kod Ogulina), gde nije bilo naših jačih snaga.
14. april s.
- Po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku formiran Stab 4. operative zone NOP odreda Hrvatske. Ova zona je obuhvatila teritoriju Dalmacije do r. Neretve.
  - Na području Korenice, po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku, od bataljona »Ognjen Priča« i »Krbava« formiran 2. lički NOP odred.
  - U s. Doljanima (kod Gračaca), po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku, od bataljona »Marko Orešković«, »Stojan Matić« i »Gavrilo Princip« formiran 3. lički NOP odred.
  - U okolini Gračaca, u borbi protiv četnika, poginuo politički komesar 3. bataljona 3. ličkog NOP odreda Petar Kesić Bičo, narodni heroj.

16. april — Delovi Primorsko-gorunskog NOP odreda i bataljon Marko Orešković izvršili neuspeli napad na ustaško uporište u s. Jezeranama (kod Brinja). U toj borbi je poginuo član SK KPII za Brinje Ljubica Gerovac, narodni heroj.
17. april — Prvi partizanski vod Hrvatskog zagorja napao neprijatelja u s. Brdovcu (kod Samobora) i zaplenio 4 ū pušaka i drugi materijal.
18. april — Na putu V. Kladaša — Topusko 3. četa 2. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda uništila kamion sa ustašama. Poginulo 17 i ranjeno 15 ustaša.
18. IH. april — U s. Radošiću (kod Sinja) partizanska grupa sa pl. Dinare razrušila postrojenja rudnika boksita i zapalila naftu i ulje.
19. april — Na pruzi Ogulin — Dubrave, na mestu gde su u toku prošle noći delovi 2. kordunaškog NOP odreda porušili prugu, iskočio iz šina i zapalio se neprijateljski transportni voz. Poginula su 2 i ranjeno je 12 neprijateljskih vojnika.
- Delovi 1. ličkog NOP odreda »Velebit« zauzeli s. Vranik (kod Gračaca) i zarobili 7 ustaša i žandarma a 2 ranili.
- U rejonu Broda na Kupi održan sastanak između predstavnika Štaba Primorsko-goranskog NOP odredbi Štaba 3. grupe NOP odreda Slovenije radi pripreme plana za vođenje zajedničkih akcija i za mobilizaciju novih boraca.
20. april — Delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zauzeli ustaško uporište u s. D. Pištani (kod Našica), zaplenili 20 pušaka i 1 pištolj i održali miting.
- Na pruzi između s. Dubrava i s. Tounja 1. bataljon 2. kordunaškog NOP odreda i delovi 1. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda uništili lokomotivu i 7 vagona. Saobraćaj je bio obustavljen 30 sati.
- 20/21. april — Prvi bataljon 1. kordunaškog NOP odreda uništio tt veze, srušio 2 mosta i porušio putove koji iz s. Krnjaka vode ka Vojniću, s. Tušiloviću, s. Bariloviću i Veljunu.
21. april — Između Plaškog i Blata delovi jedinica 1. i 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske razrušili železničku prugu, zarobili 40 italijanskih vojnika i zaplenili 1 mitraljez, 2 p. mitraljeza, 40 pušaka i 8.000 metaka.
- U s. Veri (kod Ogulina) 1. bataljon »Marko Trbović« Primorsko-goranskog NOP odreda napao italijansku posadu i prinudio je na povlačenje prema Plaškom, ranivši 4 i zarobivši oko 50 vojnika. Pored toga, on je porušio 4 km železničke pruge i zapalio jednu stražaru.
22. april — Gradski komitet KPH za Zagreb uputio na oslobođenu teritoriju šest glumaca zagrebačkih pozorišta. Oni su kao pozorišna grupa obilazili pojedine krajeve i jedinice na oslobođenoj teritoriji GŠ NOP odreda za Hrvatsku, a 1. septembra su upućeni u VŠ NOP i DV Jugoslavije.
- Iz zasede kod s. Rijeke (blizu Vojnića) 2. četa 1. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda ubila 6 i zarobila 18 domobrana i zaplenila 18 pušaka i 1 p. mitraljez.
- Na području Metkovića, po naređenju Slaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, formirana 1. neretvanska četa.
24. april — U Štabu grupe NOP odreda za Liku održano drugo savetovanje komandanata i političkih komesara. Na njemu je odlučeno da se nastavi rušenje železničkih pruga i da odpočne čišćenje četnika u južnoj Lici i ustaša u severnoj i severozapadnoj Lici.
- Delovi 2. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda napali italijansku konjicu koja je išla iz s. Triblja za s. Lić (kod Crikvenice) i posle kraće borbe naneli joj gubitke od U mrtvih i 30 ranjenih vojnika.
- Jedinice partizanskog bataljona »Božidar Adžija« zauzele s. Ramljane (kod Otočcu), kuje su branili žandarmi. Zatim su održale miting.
- Na pl. Papuku ustaše napale jedinice 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda. Posle jednodnevne borbe napad je odbijen i ustaše su pretrpele gubitke od 25 mrtvih. Zaplenjeno je 5 pušaka i 1 p. mitraljez.
- Formirani SNO odbori za srez Korenicu i Udbinu, a rasformiran ONO odbor za Krbavu (za korenički i udbinski srez).

25. april
- GS NOP odreda za Hrvatsku uputio pismo Stabu Banijskog NOP odreda: kritikuje povlačenje glavnine partizanskih snaga iz Banije u Bosnu i naređuje da se one povrate u Baniju.
  - Po naređenju Glavnog štaba NOP odreda za Hrvatsku formirana Lička partizanska četa.
  - Iz zasede kod Biljega (na putu Vojnić — Vrginmost) Proleterska četa 1. kordunaškog NOP odreda uništila kamion sa ustašama.
  - Kod s. Kordunaškog Leskovca, s. Bugara i s. Rujnice jaka ustaška kolona napala delove 3. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda. Posle žestoke borbe ustaše su zauzele Bugar i Rujnieu, delovi 2. kordunaškog NOP odreda se povukli na levu obalu r. Korane.
  - Dve čete Banijskog NOP odreda, posle kratke borbe, zauzele s. Glinsko Novo Selo (kod Gline), koje su branile ustaše.
  - Kod Gomirja (na pruži Ogulin — Rijeka) delovi 1. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda izvršili diverziju tako da je saobraćaj obustavljen 25 časova.
26. april
- Na Kalniku, posle četvorodnevnih borbi protiv delova domobranske Kalničke brigade, razbijena Kalnička partizanska četa.
27. april
- GS NOP odreda za Hrvatsku i CK KPH prešli iz Gorskog kotara u Liku da bi neposrednije rukovodili i pomogli partijskom i vojnom rukovodstvu u Lici i severnoj Dalmaciji, gde se bila pojačala četnička aktivnost.
  - Na putu Kostajnica — Petrinja, kod brda Brjebrovne, delovi 3. bataljona Banijskog NOP odreda napali iz zasede 2 kamiona sa domobranima. Zarobljeno je 15 domobrana, zaplenjeni su 2 p. mitraljeza, 14 pušaka i oko 3.000 metaka, a kamioni su spaljeni.
  - Delovi 2. ličkog NOP odreda zauzeli s. Prijeboj (kod Titove Korenice). koje su branili ustaše i domobrani. Neprijatelj je imao 8 mrtvih i 18 zarobljenih vojnika, a naše jedinice 1 mrtvog i 5 ranjenih boraca.
  - Prvi bataljon 2. kordunaškog i 2. bataljon 1. kordunaškog NOP odreda zauzeli s. Perjasicu (kod Slunja). Neprijatelj je imao 10 mrtvih, 4 ranjena i 63 zarobljena domobrana a partizani 3 mrtva i 6 ranjenih. Zaplenjeno je: 3 p. mitraljeza, 73 puške, 30 bombi i oko 10.000 metaka.
  - Između s. Lokava i Delnica delovi 2. partizanskog bataljona »Matija Gubec« Primorsko-goranskog NOP odreda porušili prugu i napali transportni voz, koji je Iskliznuo iz šina. Lokomotiva i 4 vagona su uništeni
- Partijska organizacija u Rijeci rasturila prvomajske letke po gradu.
GNO odbor Split, organizovao bojkot proslave godišnjice aneksije Dalmacije.
28. april
- Između Brinja i s. Prokika dve čete 1. bataljona i Proleterska četa Primorsko-goranskog NOP odreda razbile italijansku motorizovanu kolonu, izbacivši iz stroja oko 350 vojnika.
- 28/29. april
- Između s. Metka i s. Ribnika jedinice 1. bataljona 1. ličkog NOP odreda »Velebit« porušile 168 m železničke pruge, pokidale 4 km tt veza i zapalile 3 stražare.
29. april
- Dve čete bataljona »Ognjen Priča* i Proleterska četa Grupe NOP odreda za Liku, posle trodnevnih borbi, zauzele s. Plitvička Jezera i zaplenile 2 p. mitraljeza, 8 pušaka i oko 2.600 metaka.
  - Kod s. Brubna (blizu Gline), u borbi protiv ustaša i domobrana, poginuo komandant Banijskog NOP odreda Vasilj Gačeša, narodni heroj.
  - Kod s. Jalkovca (blizu Varaždina), u borbi protiv ustaša, poginuo sekretar OK KPH Varaždina Florijan Bobić, narodni heroj.
  - Na Jovanovici (kod Voćina) delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda napali iz zasede i razbili dve čete ustaša, nanevši im velike gubitke.
30. april
- Jedinice Grupe kordunaških NOP odreda izvršile diverzantske akcije i demonstrativne napade na Vrginmost i sela: Prisjeku, Cetingrad, Poloj, Blagaj, Vojnić, Topusko — kolodvor, Katinovac. Crevarsku Stranu. Lasinju i Banski Kovačevac.
  - Delovi partizanskog bataljona Marko Oreškovič«, posle petočasovne borbe kod Srpskog klanca, kod Jelovih tavana i na Ljubinoj poljani (kod Knina), razbili četničku kolonu.

- April *k.* — Po nalogu partijske organizacije splitske ž. stanice, Članovi partije i pripadnici NOP-a uništili transformator za dizalice u splitskoj luci i jednu lokomotivu i zapalili jedan vagon sena.
- Kod s. Jalkovca (blizu Varaždina), opkoljena od ustaša, pa da im ne bi pala živa u ruke, ubila se Marija Vidović Abesinka, narodni heroj.
- Formiran SK KPH za Pazin.
- April — Povereništvo CK KPH za Slavoniju izdalo proglas stanovništvu Slavonije: obavestava ga o situaciji u zemlji, o radu ustaša i Draže Mihailovića; poziva ga da se svim silama odupre okupatoru i domaćim izdajnicima.
- U s. Tomićima (kod Srp. Moravica) izašao prvi broj lista Mladi komunist«, organ PK SKOJ-a za Hrvatsku i prvi broj »Omladinskog borca«, organ Saveza mlade generacije za Hrvatsku.
- U Trogiru formiran Opštinski NO odbor.
- Formiran odbor AFŽ-a za Sušak.

MAKEDONIJA

- April *p.* — MK KPJ za Bitolj doneo odluku o formiranju Bitoljskog NOP odreda »Pelister«.
8. april — U Bitolju bugarska policija ubila člana MK KPJ za Bitolj Jordana Copelu Kulaka, narodnog heroja.
10. april — U Bitolju, da ne bi pao u ruke bugarskoj policiji, izvršio samoubistvo Vangel Todovski, narodni heroj, pošto je prethodno ubio načelnika jednog odeljenja državne sigurnosti i ranio jednog policajca.
13. april — U okolinu s. Lavaca (blizu Bitolja) izašla grupa od 7—8 ilegalaca iz bitoljskog kraja, a nešto docnije i druga grupa, od kojih je kasnije formiran Bitoljski NOP odred »Pelister«.
16. april — Kod Grujeve njive (blizu Kruševa), od ljudstva iz kruševskog kraja, formiran Kruševski NOP odred »Pitu Guli«.
17. april — Na Skopskoj Crnoj gori, od boraca iz rejona Skoplja, obnovljen Skopski NOP odred.
21. april — Na Lisac (na pl. Golešnici) izašla prva grupa partizana iz Velesa (sada: Titov Veles), koji će poslužiti kao jezgro za formiranje veleskog NOP odreda.
22. april — U rejonu s. Lavaca (kod Bitolja) formiran Bitoljski NOP odred »Pelister«.
- Izašao prvi broj lista »Politički listok«. organ MK KPJ za Kavadarce.
- U Kičevu italijanska policija uhapsila 9 članova KPJ, među kojima i nekoliko članova MK. i sprovela ih u Tiranu.
24. april — Na Kurbinsku pl. (blizu Resna) izašla grupa partizana iz resanskog i bitoljskog kraja, kao jezgro budućeg NOP odreda »Damjan Gruev«.
- April — Na inicijativu veleške partijske organizacije, preko 200 žena demonstriralo protiv mobilizacije građana u bugarske radne jedinice.
- MK KPJ za Strumicu uputio pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za Makedoniju, u kome iznosi greške i nedostatke u radu PK i zahteva sazivanje savetovanja na kome bi se »stvari raščistile« i videlo ko je kriv za slabo stanje u partijskoj organizaciji Makedonije.

SLOVENIJA

3. april — Izvršni odbor OF doneo odluku o razvlašćenju veleposeda radi naknade štete koju je prouzrokovao okupator. Odluka je objavljena u Slovenskom poročevalcu«, br. 14, od 6. aprila 1942.
4. april — Kod Košane (kod Divače) patrola plvčanske partizanske čete napala karabinijersku patrolu i ubila jednog oficira i tri karabinijera.

- ». april — Radio-stanica OF («Kričač») prekinula rad zbog toga što su italijanske okupacione vlasti pokupile sve radio-prijemnike.
- Delegat CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije Edvard Kardelj uputio Vrhovnom komandantu NOP i DV Jugoslavije Josipu Brozu Titu pismo u kome ga obaveštava o stanju NOP-a u Sloveniji.
6. april — Štab 3. partizanskog bataljona »Ljubo Sercer« izdao naredbu o logorskom redu i uputstva o borbenim dejstvima u različitim situacijama.
- y. april — Na području Vrhnika — Rovte — Horjul formirana Severna pogranična partizanska četa, čije je jezgro činio deo ljudstva iz 3. partizanskog bataljona »Ljubo Sercer«.
- U. april — Kod Blatnog klanca (blizu Trebnja) italijanske jedinice napale 3. četu 2. bataljona 2. grupe NOP odreda. Iznenadena, četa se pod borbom, preko otkrivenog i tučenog prostora, povukla. Obe strane su pretrpele znatne gubitke.
- U Mariboru nemačke vlasti streljale 30 rodoljuba.
13. april — Na Tolstem vrhu (kod Vranskog) ponovo sakupljen 1. štajerski partizanski bataljon koji je posle brežičkog marša (1941. god.) bio podeljen na grupe.
14. april — U s. Zgornjem Brniku (kod Cerklja) Kokrška partizanska četa ubila tri nemačka vojnika i dva izdajnika. Za odmazdu, nemačke vlasti streljale 50 rodoljuba.
- April ti p. — Posle borbi na pl. Nanosu deo boraca Pivške partizanske čete probio se prema r. Pivki, gde je reorganizovan u Brkinsku četu, koja je uključena u 3. bataljon Notranjskog NOP odreda kao 5. četa; drugi deo te čete otišao u hrvatsku Istru, gde je kasnije poslužio kao jezgro za formiranje 5. čete 2. partizanskog bataljona Vladimir Gortan«.
- 1G. april — Formiran Južnodolenjski partizanski bataljon (kasnije: 2. bataljon Notranjskog NOP odreda). Jezgro mu je činila partizanska grupa iz partizanskog bataljona »Ljubo Sercer« koju je Pokrajinski štab doveo sa Mokreca u predeo oko Kočevja da bi omasovio ustanak u tom kraju.
18. april — Italijanski vojnici iz Stične, Trebnja, St. Vida, Višnje Gore i Ljubljane napali partizanski logor u s. Bojanskom Borštu (kod Stične) gde se nalazilo nekoliko četa 2. irupe NOP odreda.
- Na pl. Nanosu jake italijanske snage napadale Pivčansku i Spacapanovu partizansku četu. Borbe su trajale sve do 21. aprila. Čete su lislepele da se po grupama probiju kroz neprijateljske položaje,
19. april — Na Majoru (kod Čabra) 3. četa 3. partizanskog bataljona »Ljubo Sercer« iz zasede napala automobilsku kolonu i uništila 4 kamiona u kojima je poginulo 25 u ranjeno 28 karabinijera.
21. april — Kod s. Okroglog (blizu Kranja) nemački vojnici, posle dvodnevnih teških borbi, uništili grupu od 13 boraca Kokrške partizanske čete.
22. april -- II rejonu Loški potok — s. Prezid — s. Čabar (blizu Ribnice) od 3. čete 3. partizanskog bataljona »Ljubo Sercer«, formiran partizanski bataljon Miloš Zidanšek
- Delegat CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije Edvard Kardelj uputio generalnom sekretaru KPJ i vrhovnom komandantu NOP i DV Jugoslavije Josipu Brozu Titu izveštaj o razvoju NOB-a u Sloveniji, ističući narastanje NOB-a u Štajerskoj, o preduzetim merama za širenje NOB-a u Koruškoj, u radu i ulicaju Partije i OF u Ljubljani.
23. april — GS NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o tumačenju »Pravilnika narodne zaštite« od 24. januara 1942.
24. april — Štab 3. grupe NOP odreda Slovenije izdao naredbu o formiranju Dolenjskog i Notranjskog NOP odreda.
28. april — Jedinice 1. štajerskog partizanskog bataljona izvršile napad na rudnik u Trbovlju i nanele veliku štetu rudničkim postrojenjima.
29. april — GŠ NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o opštem jačanju ustanka u Sloveniji i, u vezi s tim, dao zadatke štabovima grupa NOP odreda.

1942. april

SRBIJA

april 1942.

- Naredbom Štaba 3. grupe slovenačkih NOP odreda, od Proleterske patrole i najhrabrijih boraca 3. grupe NOP odreda, formirana Proleterska udarna četa.
- 30. april — Naredbom GS NOP odreda za Sloveniju dopunjene ranije odredbe o Narodnoj zaštiti i data nova uputstva u vezi sa novonastalom situacijom.
- Jedinice 2. bataljona Notranjskog NOP odreda otpočele akciju za oslobođenje Kočevskog. Jedna patrola tog bataljona oslobodila Brod na Kupi.
- April — Partizanska grupa iz okoline Vrhnike prerasla u liorjulsku partizansku četvu, koja je uključena u 1. bataljon Notranjskog NOP odreda.

SRBIJA

- S. april — Kod s. Vitanovca i s. Perlša (blizu Svrljiga) Svrljiški (Nišavski) NOP odred razbio četnički odred Koste Pečanca i zarobio 10 četnika.
- 9. april — OK KPJ za sevemi Banat uputio poziv narodima Banata da se bore protiv okupatora.
- II. april — U s. Starom Divošu (kod Iloka) jedna desetina 2. čete Fruškogorskog NOP odreda napala ustašku stražu i nanela joj gubitke.
- 12. april — U s. Rgaju (kod Prokuplja) bugarske, nedićevsko i četničke snage opkolile i potpuno razbile Vidovačku četvu Topličkog NOP odreda. Među zarobljenima bio je i sekretar OK KPJ za niški okrug Sreton Mladenović Mika, narodni heroj, koga su četnici posle zverskog mučenja, ubili u Kuršumlji.
- U s. Kozji (kod Bele Palanke) Svrljiški (Nišavski) NOP odred razbio četnike Koste Pečanca koji su došli da vrše rekviziciju i oduzeo im skupljene namirnice.
- 13. april — U s. Jugovcu (kod Prokuplja), u borbi protiv bugarskih vojnika poginuli Stanimir Veljković Zele, član PK SKOJ-a za Srbiju i član OK KPJ za Leskovac i Miloš Mamić, sekretar OK KPJ za Niš i član PK KPJ za Srbiju, narodni heroji.
- 14. april — U s. Grbolama (kod Uroševca) mesni partizanski vod i grupa omladnaca odbili napade saradnika okupatora i fašistički orijentisanih Siptara. U odbijanju napada su učestvovali i mesne partizansko desetine iz obližnjih sela Softovića. Rctkocera i Pojatišta, što je ojačalo poverenje stanovništva u snagu zajedničke borbe.
- 15. april — U s. Starom Divošu (kod Iloka) grupa partizana 2. čete Fruškogorskog NOP odreda zarobila pet špijuna i petokolonaša i zaplenila jednu pušku.
- PK KPJ za Vojvodinu izdao proglas »Porobljenim i opljačkanim narodima Bačke i Baranje«, s pozivom na borbu.
- April p. — Na Kosmaju, od preživelih boraca Kosmajskog NOP odreda, SK KPJ za Mladenovac formirao Kostnajsku partizansku četvu.
- April s. — Izvršena reorganizacija Fruškogorskog NOP odreda: od dot. dašnje dve čete i novih boraca formirane ukupno četiri čete.
- 17. april — Snage domobranske Sremske brigade, jačine 1.920 vojnika, otpočele dvodnevnu ofanzivnu akciju okruženja i čišćenja centralnog dela Fruške gore. Prva četa Fruškogorskog NOP odreda izinanevrisala je neprijatelja i prebacila se iz ugroženog područja na prostoriju severno od s. Starog Divoša (kod Iloka).
- 18. april — U s. Neštinu (kod Iloka) grupa boraca 1. čete Fruškogorskog NOP odreda napala i razoružala neprijateljsku posadu.
- U s. Melencima (kod Novog Bečeja) ojačane nemačke policijske jedinice otpočele trodnevni pretres sela. Uhapšeno je 68 članova KPJ i SKOJ-a i pripadnika i simpatizera NOP-a, dok su 3 partizana poginula u borbi u opkoljenom skloništu. Akcije hapšenja, sa povremenim prekidima, nastavljene su sve do 5. maja, pa je ukupan broj uhapšenih pripadnika NOP-a iznosio preko 160.
- 19. april — Severno od s. Neradina (kod Iriga) ustaško-domobranske i žandarmerijske jedinice, [j a ć i n e preko 400 vojnika, iznenadile Podunavski NOP odred, ali je ovaj, u oštroj borbi, uspeo da se probije iz okruženja i prebaci severno od s. Vrdnika.

- PK KPJ za Srbiju Izdao OK KPJ za Srem uputstvo o vojno-političkom radu, kao i odluku da se u Vojvodini osnuju dva pokrajinska povereništva: jedno za Srem i Bačku, drugo za Banat.
- 20. april — U s. Šuljmu (kod Rume) 1. četa Fruškogorskog NOP odreda napala delove ustaškog pripremnog bataljona i nanela im gubitke.
- 22. april — OK KPJ za Srem uputio pismo rukovodstvima partijskih jedinica na terenu i političkim rukovodiocima Fruškogorskog i Podunavskog NOP odreda o dužnostima partijaca i jačanju uticaja Partije.
  - U Kruševcu Specijalna policija uhapsila 30 ljudi među kojima 7 članova Partije. Policija je uzalud pokušavala da uhapšeni batinama prisili da otkriju partijsku organizaciju u gradu.
- 23. april — U s. Belom Potoku (kod Knjaževca) Knjaževačko-boljevački NOP odred i delovi Svrliškog (Nišavskog) NOP odreda napali četnički odred Koste Pećanca (40 četnika) i vod SDS (20 ljudi). U borbi je ubijeno 15 i zarobljeno 20 neprijateljskih vojnika, a zaplenjeno 40 pušaka. Partizani su imali 3 lakše ranjena.
- 24. april — Kod s. Gulibabinca (kod Svrlijiga) Nišavski I Ozrenski NOP odredi napali oko 150 nedicevacu, žandarma 1 četnika. U borbi, vođenoj do mraka, ubijeno je 55 neprijateljskih vojnika, dok se ostatak spasio bekstvom. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza, 60 pušaka, bombe, municija i dr. Gubici partizana: 2 mrtva.
- 25. april — Otpočeo bugarsko-četnički napad na delove Topličkog i Rasinskog NOP odreda na Jastrepcu, koji je trajao do 30. aprila. Pod pritiskom delova 17. bugarske divizije i nekoliko Pećančevih odreda Toplički (tada preimenovan u Jastrebački NOP odred) i Rasinski NOP odred uspeli su da se probiju ka Kopaoruku, odakle su se, po završetku napada, vratili na Jastrebac,
  - Borci Fruškogorskog NOP odreda prekinuli tt veze između sela Cerevića, Banoštora i Suseka (kod Iloka).
- 28. april — U Kruševcu agenti Specijalne policije provalili organizaciju SKOJ-a i uhapsili veći broj članova, među kojima i skoro ceo OK SKOJ-a.
  - U s. Jasenoviku (kod Niša) Nišavski (Svrliški) NOP odred razoružao seosku stražu.
  - Grupa boraca 2. čete Fruškogorskog NOP odreda prekinula tt veze između sela Calme i Starog Divoša (kod Iloka).
- April k. — U s. G. Rečici (kod Prokuplja) održana konferencija omladinaca Toplice, kojoj je prisustvovalo 400 delegata. Izabran je Okružni odbor USAOJ-a za Toplicu i doneti su zaključci o daljem širenju i jačanju omladinske organizacije i o radu na mobilizaciji omladine za NOB.
  - Povodom Prvog maja MK KPJ za Kos. Mitrovicu izdao letak, koji je rasturen u većem broju primeraka. Okupator je zbog toga uhapsio oko 40 komunista, od kojih je nekoliko streljao.
- April — GS NOP odreda za Srem preimenovan u Stab NOP odreda za Srem, i određeni mu rukovodioci.
  - U Somborn obnovljen OK KPJ za zapadnu Bačku.
  - U Sremu počelo stvaranje masovnog antifašističkog fronta omladine (Savez mlade generacije).
  - Beogradski udarnici zapalili nemački kamion u Mileševskoj ulici.
  - U selima Grbolama, Softoviću. Pojatištu, Bibi i Retkoceru (srez nerodimski) formirani ilegalni MNO odbori.
  - U s. Stejanovcima (kod Rume) formiran ONO odbor za Srem.

M a j

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

1. maj — CK KPJ izdao proglas radnicima Jugoslavije: poziva ih da se bore protiv okupatora, da stupaju u redove NOP i DV Jugoslavije, da sabiraju sredstva za borce, da ruše i uništavaju sve što služi okupatoru.
2. vijaj — CK KPJ uputio pismo Okružnom komitetu KPJ za istočnu Hercegovinu: ukazuje mu na iskrivljavanje linije Partije i nalaže mu da punu pažnju obrati daljoj izgradnji Partije i SKOJ-a u vojsci i na terenu.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito dao uputstva Operativnom štabu NOP odreda za Hercegovinu: o načinu formiranja i učvršćenja novih udarnih partizanskih jedinica po ugledu na proletherske brigade; o formiranju komandi područja, komandi mesta i partizanskih straža i o njihovim zadacima; o pojačavanju akcija u Južnoj Hercegovini; o čišćenju desne obale Neretve u sadejstvu s Kalinovičkim NOP odredom.
4. maj — Draža Mihailović uputio predstavku izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije s molbom da V. Britanija »ne buni narod na oružanu borbu protiv Nemaca I Italijana, jer bi to u sadašnje vreme uništilo naše odrede«.
- fi maj — U Londonu predstavnik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije tražio od predstavnika vlade V. Britanije da odobri saradnju četnika Draže Mihailovića sa italijanskim okupacionim vlastima u Dalmaciji, Hercegovini i Crnoj Gori. Vlada V. Britanije to nije odobrila.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito izdao opštu zapovest: da sve NOP i dobrovoljačke jedinice, u svim krajevima zemlje, primenjujući partizanski način ratovanja, pređu u opštu ofanzivu i uništavaju neprijateljska uporišta, ne dozvoljavajući neprijatelju da na jednom mestu prikupi jače snage i ugrozi pojedine slobodne teritorije i NOP odrede.
- VS NOP i DV Jugoslavije izdao uputstvo o organizaciji i načinu funkcionisanja obaveštajne službe u partizanskim i dobrovoljačkim jedinicama i na terenu. Uputstvom su precizirani i zadaci u pogledu budnosti i kontrole, prikupljanja i srediavanja podataka o neprijateljskim snagama i domaćim izdajnicima.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio GS NOP i DO za Crnu Goru i Boku i delegatima VS pri njemu: napusti četničku grupaciju kod Kolašina.
8. maj — VS NOP i DV Jugoslavije izdao saopštenje povodom zločina i terora okupatora i njegovih ustaško-četničkih slugu nad narodom istočne Bosne i poziva narod da u zajednici s jedinicama NOP i DV Jugoslavije pruži još odlučniji otpor neprijateljima.
- VS NOP i DV Jugoslavije naredio GS NOP DO za Sandžak da jedinice pod njegovom komandom sadejstvuju jedinicama GS NOP i DO za Crnu Goru pri napadu na kolašinski sektor i dao mu uputstvo o načinu daljeg dejstva u toku neprijateljske ofanzive.
10. maj — Zbog nadiranja italijanskih jedinica CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije napustili Foču i uputili se prema s. Plužinama (kod Savnika).
12. maj — Otpočela ofanziva jedinica Crvene armije na odseku Harkov — fzium.
14. maj — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio GS NOP i DO za Sandžak da jedinice pod njegovom komandom spreče prodor neprijatelja u pravcu s. Kovrena (kod Bijelog Polja) dok ne pristignu jedinice 2. proletherske NOU brigade; da se ispita mogućnost iznenadnog napada na Novu Varoš.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito izdao direktivu načelniku VS: da se NOP odredi u istočnoj Bosni reorganizuju i učvršćuju i da se 1. proletherska NOU brigada postepeno prebaci u Sandžak radi razbijanja četnika i italijanskih uporišta na tom području.

- Delegat CK KPJ i VŠ NOP i DV Jugoslavije Ivan Milutinović uputio generalnom sekretaru KPJ i vrhovnom komandantu NOP i DV Jugoslavije Josipu Brozu Titu izveštaj o sređivanju i učvršćivanju partijskih organizacija, o sprovođenju partijske linije i o dejstvima NOP odreda na području Crne Gore.
- Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije uputio verbalnu notu vladi V. Britanije zahtevajući da britanska propaganda ne podstiče Dražu Mihailovića i narod na opšti narodni ustanak.
- 15. maj — Ministar inostranih poslava V. Britanije Antoni Idn obavestio predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije da će vlada V. Britanije i dalje pružati materijalnu i drugu pomoć Draži Mihailoviću.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Operativnom štabu NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju da produži stalne napade na okupatorska uporišta, uništava domaće izdajnike i ruši komunikacije, a naročito železničku prugu Dubrovnik — Mostar — Sarajevo.
- IP. vijaj — Vlada SAD, na ime pomoći Draži Mihailoviću, stavila izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije na raspolaganje 400 tona konzervirane hrane.
- Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Londonu tražio od poslanika SSSR-a da preko svoje vlade intervenire da se NOP odredi stave pod komandu Di•aze Mihailovića, Poslanik SSSR-a je odbacio taj zahtev ističući da je to unutrašnji problem Jugoslavije.
- 18. maj — U Rimu načelnik italijanske Vrhovne komande konferlsao s komandantom italijanske 2. armije generalom Mariom Roatom o situaciji u Jugoslaviji i naredio mu da prikupi snage i preduzme ofanzivna dejstva, da poveća posade u Sloveniji i da bolje zatvori granice prema NDII. Tom prilikom je konstatovano da se iz Hrvatske i Slovenije ne mogu izvlačiti jedinice ni za istočni front ni za front u Egiptu.
- U Vašingtonu između vlade SAD i vlade Kraljevine Jugoslavije potpisan vojni sporazum o pružanju pomoći u opremi i obuci jugoslovenskim trupama u inostranstvu i o prevozu jugoslovenskih dobrovoljaca iz Amerike u južnu Afriku.
- 17. maj — CK KPJ uputio OK KPJ za Foču direktivu o zbrinjavanju izbeglica iz Foče 1 s teritorije Kalinovičkog NOP odreda.
- 20. maj — Ministar spoljnih poslova SSSR-a Vjačeslav Molotov doputovao u London na razgovore s vladom V. Britanije.
- 21. maj — Na Crnom jezeru (kod Zabljaka) održano vojno-političko savetovanje¹ kojim je rukovodio vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito. Pošto je razmotrena vojno-politička situacija, doneta je odluka da partizanske jedinice privremeno napuste Crnu Goru i povuku se u Bosnu.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naređenje Štabu Planinopivske grupe partizanskih jedinica o potrebi da se izvode noćni prepadi i ubacuju laka partizanska odeljenja u pozadinu neprijatelja radi efikasnije borbe protiv četnika.
- 23. maj — Piloti Franjo Kluz i Rudi Cajavec, avionima tipa »Potez«¹ i »Brege«, prebegli sa banjalučkog aerodroma na aerodrom kod Prijedora, na slobodnu teritoriju.
- 24. maj — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio Kominterni telegram u kome govori o neprekidnim borbama partizana protiv četnika i okupatora, o tome da narod osuđuje Izdajničku vladu Kraljevine Jugoslavije u Londonu koja preko Draže Mihailovića pomaže okupatoru i da borci i narod postavljaju pitanje pomoći SSSR-a NOB-u u Jugoslaviji; zatim traži da se nešto učini protiv izdajničke politike izbegličke vlade
- 25. maj — Iz Tirane delegat CK KPJ Dušan Mugoša krenuo u CK KPJ i VŠ NOP i DVJ sa izveštajem o radu u Albaniji i s molbom CK KP Albanije da Kominternu odobri sazivanja I zemaljske konferencije i prijem KP Albanije u članstvo Kominterne
- U Zabljaku, na sastanku kome su prisustvovali načelnici VŠ i GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku i članovi Štaba Durmitorskog NOP odreda, obrazovan Štab durmitorskih trupa, kome su stavljeni pod komandu delovi Durmitorskog, Komskog, Nikiščkog i Zetskog NOP odreda, 1. bataljon 1. proleterske NOU brigade i 3. bata-

¹ Tom savetovanju su prisustvovali 1 drugovi Ivan Milutinović, delegat VS NOP i DV Jugoslavije, Velimir Takić, komandant Pljevaljskog NOP oureda, 1 Vojo Leković, član Otila snug komiteta KPJ za Sandžak.

1942. maj

BOSNA I HERCEGOVINA

maj 1942.

ljon 2. proleterske NOU brigade. Štab je bio pod neposrednom komandom VŠ NOP i DV Jugoslavije. Osnovni zadatak durmitorskih trupa hio je: da sprečavaju prodiranje italijansko-četničkih snaga ka Pivi.

26. maj
- U Londonu ministar spoljnih poslova SSSR-a Vjačeslav Molotov ponudio obnovu ugovora o prijateljstvu s izbegličkom vladom Kraljevine Jugoslavije.
  - U Londonu potpisan dvadesetogodišnji ugovor o međusobnoj pomoći između V. Britanije i SSSR-a.
  - Član VŠ NOP i DV Jugoslavije Aleksandar Ranković uputio vrhovnom komandantu NOP i DV Jugoslavije Josipu Brozu Titu izveštaj o vojno-političkoj situaciji u Sandžaku i o potrebi za daljim radom na učvršćivanju NOP odreda i partijskih organizacija na tom području, kao osloncu za prodiranje u Srbiju.
27. maj
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio štabu Durmitorskog NOP odreda: da u slučaju povlačenja partizanskih jedinica s teritorije šavničkog sreza preduzme sve potrebne mere za odbranu Pive; da komandant odreda izvrši mobilizaciju ljudstva u Pivskoj planini, a da će VŠ preduzeti mere za odbranu Pive; da u pozadinu neprijatelja obavezno ubacuje laka odeljenja koja bi tamo izvodila partizanske akcije.
29. maj
- U Vašingtonu otpočeli višednevni razgovori između predsednika SAD Frankline Ruzvelta i ministra inostranih poslova SSSR-a Vjačeslava Molotova o pitanjima drugog svetskog rata.
  - Ministarstvo domobranstva NDH uputilo komandi ustaško-domobranskih snaga u Mostaru direktivu u kojoj ističe da predstoji preuzimanje građanske vlasti od strane organa NDH u II zoni i da prema četnicima treba postupati potpuno ravnopravno, jer su se četnici u srednjoj i zapadnoj Bosni nedeljama borili, i bore se, pod komandom ustaško-domobranskih štabova, protiv partizana.
  - Na sastanku sa novoobrazovanim PK KPJ za Crnu Goru i Boku vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito odlučio da se, zbog povlačenja partizanskih jedinica iz Crne Gore i Boke ka Hercegovini i istočnoj Bosni, što veći broj rukovodećih kadrova zadrži u pozadini radi stvaranja neophodnih uslova za nov polet oružane borbe. Sutradan su Izdvojene grupe rukovodećih drugova iz sastava PK KPJ za Crnu Goru i Boku i Oblasnog komiteta KPJ za Sandžak, kao i partijskih radnika iz sastava OK i MK, a iz svih NOP odreda su izabrani borci za rad u neprijateljskoj pozadini, ukupno oko 300 ljudi.
31. maj
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio članu CK KPJ Moši Pijade da se deo Glavne intendanture premesti iz s. Rudine u s. Pišće i da se organizuju stočne farme u Pivi.

BOSNA I HERCEGOVINA

- I maj
- Us. Podkmenu (kod Cajniča) dva bataljona 2. proleterske NOU brigade i jedan bataljon 1. proleterske NOU brigade razbili jednu pešadijsku četu Italijanske divizije »Pusterija«. Zbog sporosti jedinica određenih za evakuaciju i zbog intervencije jaćih snaga iz Cajniča, veliki pleni riije izvućen.
  - Na Manjaći, po naređenju Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, od Manjšćk? partizanske čete i novomobilisanih boraca iz razbijenih četničkih jedinica formiran 6. krajiški NOP odred »Zmijanje«.
  - Travnički NOP odred Izvršio napad na žandarmerijsko-domobransko uporište u s. Mehurićima (kod Travnika). Intervencijom žandarmerijsko-domobranske posade iz s. Guće Gore i ustaša iz Travnika napad je odbijen. Odred je imao 3 mrtva i 7 ranjenih boraca.
  - Us. Bjelojevićima (kod Stoca) formirna 1. muslimanska četa »Mustafa Golubić« Južnohercegovačkog NOP odreda.
  - Kod s. Bunareva (na putu Mrkonjić-Grad — Banja Luka) delovi četničkog puka »Manjača« iz zasede ubili grupu od 8 partijskih i političkih radnika, među kojima i sekretara OK KPJ za Banju Luku Kasima Hadžića i sekretara OK SKOJ-a za Banju Luku Draga Longa, narodne heroje.
- maJ
- Jedan ojaćani bataljon italijanske divizije »Bergamo« otpočeo napad na Vukovsko. Livanjski NOP odred i delovi 3. krajiškog NOP odreda, uz pomoć naoružanih seljaka, sprećili su prodor l u protivnapadu zarobili dva topa. Sutradan je neprijatelj angažovao još oko dva bataljona i, uz podršku tenkova, prodro u Vukovsko, gde je opljaćkao i spalio oko 400 domova.

- Nastupajući od Rogatice, delovi nemačke 718. pešadijske divizije zauzeli Goražde. Manji deo grada na desnoj obali Drine zauzeli su delovi italijanske divizije »Pusterija« još 24. aprila.
- Delovi italijanske divizije »Sasari« i trupe Zadra (oko dva puka sa ojačanjima i nešto četnika) prodrli iz Drvara i Ključa ka Bos. Petrovcu. Delovi 5. i 1. krajiškog NOP odreda naneli su im gubitke od nekoliko stotina Izbačenih iz stroja ali su se italijanske jedinice sutradan probile i deblokirale okruženi Bos. Petrovac.
- 5. maj
  - Kod s. Bravskog (na putu Ključ — Bos. Petrovac) delovi 1. i 5. krajiškog NOP odreda razbili 7. fašistički bataljon italijanske divizije »Sasari«. U borbi je poginuo pomoćnik političkog komesara Vodevičke čete 5. krajiškog NOP odreda Đuro Pečanac, narodni heroj.
  - U s. Hrasnu (kod Stoca). od samostalne udarne Čete za dejstvo u Crnoj Gori i izabranih boraca Stolačkog. Ljubinskog, Sitničkog i Bilečkog bataljona Južnohercegovačkog NOP odreda, formiran 6. hercegovački udarni bataljon.
- Maj p.
  - Livanjski NOP odred zauzeo ustaško uporište u s. Rumbocima (kod Prozora) i naneo neprijatelju gubitke od oko 20 mrtvih i 30 zarobljenih, a zaplenio 50 pušaka.
  - U s. Meduvodu (kod Bos. Dubice). po naređenju Štaba 2. krajiškog NOP odreda, uređen aerodrom za prihvat prvih partizanskih aviona.
  - U okolini Konjica formiran SK KPJ za Konjic koji je obuhvatao partijske organizacije na oslobođenoj teritoriji konjičkog sreza i u Konjičkom bataljonu Severnohercegovačkog NOP odreda.
    - U s. Zovom Dolu (kod Nevesinja), na konferenciji delegata seoskih I opštinskih NO odbora. Izabran SNO odbor za Nevesinje.
  - U s. Zupcima (kod Trebinja). od izabranih boraca bataljona »Suma« 1 »Luka Vukalović« Južnohercegovačkog NOP odreda, po naređenju Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu, formiran 7. hercegovački udarni bataljon.
- 5/5. maj
  - Kod ž. st. Ravnice (blizu Bos. Novog) dve čete 1. bataljona 2. krajiškog NOP odreda zarobile vod domobrana koji je obezbeđivno železničku prugu.
- r, maj
  - Kod s. Miljenog (na putu Cajniče — Goražde) dva bataljona 2. proleterske NOU brigade i jedan bataljon 1. proleterske NOU brigade, u petočasovnoj borbi, razbili manje delove italijanske divizije »Pusterija«. Poginulo je oko 100 neprijateljskih vojnika i zaplenjeno 5 p. mitraljeza, 1. minobacač i drugo.
  - Četnički elementi, sklopivši sporazum s nemačkim komandantom u Zenici, izvršili puč u Zeničkom NOP odredu, pobili političke komesare i najodanije borce, pa taj odred proglasili četničkim i stavili ga pod nemačko-ustašku komandu.
- 7. maj
  - Gatački bataljon Severnohercegovačkog NOP odreda i delovi 4. udarnog bataljona Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju, u trinaestočasovnoj borbi, odbili napad ojačanog 52. puka italijanske divizije Kačatori dele Alpi* i četničkog Gatačkog odreda iz Avtovca prema s. Lipniktt i Samoboru. Neprijatelj je imao 23 mrtva. 42 ranjena i 4 zarobljena vojnika.
  - Delovi italijanske divizije »Taurinenze«, uz pomoć četnika koji su izvršili puč ti Trebevičkom i Igmanskom bataljonu Kalinovičkog NOP odreda, zauzeli Trnovo, ali su na Rogoju (prevoju južno od Trnova) zaustavljeni od pet bataljona Kalinovičkog NOP i Fočanskog NO dobrovoljačkog odreda. Italijanske jedinice su imale gubitke od preko 100 vojnika izbačenih iz stroja
- X maj
  - Na Morinama delovi italijanske divizije Kačatori dele Alpi* savladali manji otpor delova Fočanskog NO dobrovoljačkog i Kalinovičkog NOP odreda i zauzeli Ulog Obaljski dobrovoljački bataljon Kalinovičkog NOP odreda prešao je na stranu italijanskih jedinica.
- maj
  - Delovi italijanske divizije -Pusterija-, nastupajući s pravca Goražda, zauzeli Foču, iz koje su se Vrhovni štab NOP i DV Jugoslavije i delovi 1 i 2. proleterske NOU brigade, Romanijskog NOP i Fočanskog NO dobrovoljačkog odreda pravovremeno povukli.
- maj
  - Kod s. Dražljeva delovi Severnohercegovačkog NOP odreda sprečili prodor ojačanog 52. puka italijanske divizije »Kačatori dele Alpi« iz Gacka prema Čemernu i Foči. Posle trodnevni borbi, uz gubitke od 9 mrtvih i 22 ranjena, italijanski puk je prodro u s. Vrbu i spalio ga.

13. maj — U Bišini (na putu Nevesinje — Mostar) delovi 2. i 3. udarnog bataljona i bataljona »Bišina« Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju dočekali italijansko-četničku motorizovanu kolonu (76 vozila) u kojoj su se nalazili Stab divizije »Murde« i delegat četničke Vrhovne komande kod italijanskog 6. armijskog korpusa. U borbi je poginulo 7 italijanskih oficira i dvadesetak vojnika, a uništen je veći broj vozila.
15. maj — U Banjoj Luci četnički puk »Manjača« potpisao ugovor sa ustašama o zajedničkoj saradnji u borbi protiv NOP-a, o priznanju ustaške vlasti i o uključivanju u oružane formacije NDH.
- U s. Perlina (na pl. Vlašiću) Borjanski četnički odred razbio Travnički NOP odred. Većina boraca Imljanske partizanske čete prethodno se priključila četnicima.
- Maj p. p. — U s. Glavatičevu (kod Konjica), na konferenciji delegata seoskih 1 četiri opštinska NO odbora, izabran SNO odbor za Konjic.
- U s. Mjedeniku (kod Gacka), po naređenju Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju od delova Severnohercegovačkog NOP odreda formiran 5. hercegovački udarni bataljon.
- U s. Sijerči (kod Kalinovika) od ostataka Trebevičkog, Kijeuskog i Igmanskog bataljona formiran 2. udarni bataljon Kalinovičkog NOP odreda.
- U rejonu Bileće, po naređenju Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu, 1 južnu Dalmaciju, od delova Južnohercegovačkog NOP odreda formiran 8. hercegovački udarni bataljon.
- Maj s. — Po naređenju Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, od izabranih boraca formiran Udarni bataljon 5. krajiškog NOP odreda.
- U centralnoj bolnici VS NOP i DV Jugoslavije u Šćepan Polju (kod Foče) umro od pegavog tifusa član GS NOP i DV za BiH i komandant Operativnog štaba NOP i DV za istočnu Bosnu Slobodan Princip Seljo, narodni heroj.
- Maj d. p. — Po direktivi CK KPJ, da bi se objedinio rad svih okružnih komiteta u Hercegovini, obnovljen Oblasni komitet KPJ za Hercegovinu.
- Na Vitlovskoj k (na Kozari) otpočeo rad štamparije Operativnog štaba NOP I DV za Bos. krajinu.
- Kod s. Jošavke (blizu Banje Luke) četnički bataljon »Obilić« slreljao komandanta bataljona u 4. krajiškom NOP odredu Miloša Dujića, narodnog heroja.
16. maj — Delovi 2. i 1. krajiškog NOP odreda i Banijska proleterska četa, pod rukovodstvom Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, zauzeli Prijedor, savladavši posadu (10 domobranskih četa iz sastava 2, 10 i 11. pešadijskog puka i Sanskog posadnog bataljona, ojačanja i nešto ustaša, Žandarma i milicionera). Zarobljeno je 1.100 domobrana 1 200 ustaša i žandarma. a zaplenjeno 1.200 pušaka. 15 p. mitraljeza, 8 mitraljeza, 5 minobacača, 2 haubice, 1 oštećen avion i velike količine municije, sanitetskog materijala i opreme.
- Iz Čapljine dva italijanska bataljona. podržana četom tenkova 1 artiljerijom, izvršila ispad. U desetočasovnoj borbi kod s. Pribllovaca dve čete Tužnohercegovačkog NOP odreda sprečile su dalji prodor neprijatelja, protivnapadom mu odsekle odstupnicu, uništile četu koja je bila prešla r. Bregavu, a ostale jedinice odbacilo ti Čapljinu. U borbi je poginuo komandir čete Stolačkog partizanskog bataljona Danilo Soldatić, narodni heroj.
- U Bos. krajini izašao prvi broj lista Krajiške partizanske novine«. Izdavao ga je obaveštajni biro Operativnog štaba NOP I DV za Bos. krajinu.
17. maj — TT s. Koluniću (kod Bos. Petrove) četiri čete 5. krajiškog NOP odreda razbile dve čete italijanskog 4. bersaljerskog puka, zaplenivši 2 topa, 2 mitraljeza, 2 p. mitraljeza i 30 pušaka, i time odsekle Bos. Petrovac od Oštrelja i Drvara. Tako je garnizon u Bos. Petrovcu ponovo blokiran.
- Delovi 1. i 2. krajiškog NOP odreda zauzeli Ljubiju, čija se posada povukla u Bos. Novi. Postrojenja rudnika železa zaplenjena su neoštećena. U Ljublj je odmah formirana radionica Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, koja je, između ostalog, izrađivala avionske bombe i napravila dva oklopna automobila.
- U s. Glavicama (kod Glamoča) četnici izvršili puč u 5. četi bataljona »Budućnost« 3. krajiškog NOP odreda. Oni su zarobili i. posle, zverskog mučenja, živog zakopali komandanta batal/ona Miloša Ticu. narodnog heroja.

1912.	mart	BOSNA I HERCEGOVINA	mart	1942.
17 IS. maj	— Četnici izvršili puč u Fočanskom NO dobrovoljačkom odred, pobili članove štaba odreda i većinu četa preveli u četnike. Ostale čete su se uglavnom raspale, a od preostalih boraca je 23. maja formiran kombinovani Dragočavsko-čelebički partizanski bataljon.			
78. ma;	— Romanijski NOP odred (od 400 boraca, sa oko 100 izbeglica) otpočeo proboj sa pl. Zelengore na pl. Romaniju. U borbama protiv italijanskih vojnika i četnika, pri prelazu preko komunikacija Foča — Kalinovik i Kalinovik — Trnovo, on je pretrpeo osetne gubitke a zatim se, do 25. maja, prebacio preko pl. Jahorine i pruge Sarajevo — Višegrad na pl. Romaniju gde se zbog gubitaka uskoro osuo.			
J8 19. maj	— U noćnom napadu na isturene položaje na Kruščici (kod Foče) delovi 2. proleterske NOU brigade razbili 141. četu bataljona »Bolcano« italijanske divizije »Pusterija«			
20. maj	— U logoru na brdu Meukrini (na pl. Vlašiću) oko 500 domobrana, ustaša, žandarma i milicionera, nastupajući u 7 kolona, okružili i uništili ostatak Travničkog NOP odreda i pobili članove OK KPJ za Travnik.			
21. maj	— Italijanska divizija »Kačatori dele Alpi«, jači delovi divizija »Marke« i »Murde« i ojačani četnički Nevesinjski i Gatački odred otpočeli koncentričan napad iz Nevesinja, s. Plužina, Gacka. s. Hutova, Čapljine i Mostara (operacija »Stolac«). U osmo-dnevnim borbama oni su razbili jače delove Južnohercegovačkog i Severnohercegovačkog NOP odreda i 28. maja se spojili u rejonu do tada odsečenog garnizona Stolac. Italijanske jedinice i četnici su u 25 sela spalili oko 1.000 kuća.			
	— U s. Lamovitoj (na pl. Kozari) od udarnih bataljona 1, 2. i 5. krajiškog NOP odreda formirana 1. krajiška NOU brigada.			
22. maj	— Na pl. Cemernicl četnici Borjanskog odreda i odreda »Kočić« uništili bolnicu i tehniku Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, koje su zaštitnica, bolničko osoblje i ranjenici branili 11 dana. U borbama su poginuli komandir zaštitnice Karlo Roje i ranjenik Ante Jakić, narodni heroji.			
23. maj	— Na Uzlu pu (kod Foče) od ostataka Fočanskog i Drinskog NO dobrovoljačkog odreda formiran kombinovani Dragočavsko-čelebički partizanski bataljon. Posle povlačenja u Bos. krajinu on je ušao u sastav 5. crnogorske NOU brigade.			
24. maj	— Četnički odredi »Obilić« i »Borja« prihvatili ustaško-četnički sporazum o zajedničkoj saradnji u borbi protiv NOP-a.			
25. maj	— U Prijedoru, na inicijativu NO odbora Prijedor, održana konferencija 22 opštinska NO odbora s teritorije 2. krajiškog NOP odreda. Konferencija je, pored ostalog, istakla potrebu da se preduzmu što brže i efikasnije mere za oživljavanje privrede.			
	— Pet ustaških četa iz Jasenovca prešlo Savu i prodrlo do s. Draksenića (kod Bos. Dubice), odakle su ih, protivnapadom, delovi 2. krajiškog NOP odreda odbacili preko reke.			
	- Pod pritiskom 5. i 1. krajiškog NOP odreda, delovi italijanske divizije Sasari - ustaše i četnici pod borbom se povukli iz Bos. Petrovca u Drvar.			
	— Kod s. Pribilovaea (blizu Čapljine) delovi Južnohercegovačkog NOP odreda razbili jedan bataljon 49. fašističke legije »San Marko« italijanske divizije »Marke«, izbacivši iz stroja preko 200 neprijateljskih vojnika (od toga je oko 50 zarobljeno).			
21>. maj	— Tri čete 5. krajiškog NOP odreda ušle u Bos. Petrovac, razoružale domobransko-žandarmerijsku posadu i zaplenile 103 puške			
	— Četnički Bilečki i Trebinjski odred, uz podršku delova italijanske divizije »Marke« napadom iz Trebinja ovladali Lastvom, a do 31. maja ovladali i delom slobodne teritorije između Bileće i Trebinia. Pruživši samo mesimičan otpor, delovi Južnohercegovačkog NOP odreda uglavnom su se raspali. U borbi protiv četnika poginuo je i komandant 8. hercegovačkog udarnog bataljona Vlado Vučinić, narodni heroj.			
27. maj	— U solima Pculje, Crni Lug i Grkovci (kod Bos. Grahova) Udarni bataljon 5. krajiškog NOP odreda i bataljon »Starac Vujadin« 4 operativne zone NOP odreda Hrvatske uništili jaču četničku grupu, ubivši preko 40 četnika. Time je uspostavljena čvrsta veza krajiških i dalmatinskih partizana.			
28. maj	— Kod s. Piskavice (blizu Banje Luke) 1. krajiška NOU brigada i 4. bataljon 2. krajiškog NOP odreda odbili, napad jačih delova domobranske Banjolučke brigade (1. jurišnog bataljona i 1. bataljona 1. pešadijskog puka) i četničkog puka »Manjača« iz Banje Luke.			

- U s. Lipcu (kod Doboja) potpisan ugovor između predstavnika NDH i komandanta četničkog Ozrenskog i Trebavskog odreda. Četnici su priznali suverenitet NDH, izrazili lojalnost i odanost Paveliću i uključili se u oružane snage NDH.
- U s. Slanom (kod Trebinja), posle neuspelih pokušaja da se poveže sa glavninom partizanskih snaga koje su odstupile iz Crne Gore ka Bosni, rukovodstvo Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda odlučilo da se bataljon rasformira a ljudstvo, u manjim grupama, vrati na teren Boke i pređe na ilegalni rad u pozadini.
- 29. maj
  - Delovi 3. krajiškog NOP odreda i Livanjski NOP odred izvršili napad na spoljna uporišta oko Kupresa, od kojih su neka i zauzeli. Ustaše i milicioneri su imali 22 mrtva i 15 ranjenih.
  - Četnički odred »Kočlac«, ojačan četom ustaša, otpočeo dvodnevni napad na s. Ribnik (kod Ključa). Napad je odbio 3. bataljon 1. krajiškog NOP odreda.
  - U s. Zvijerini (kod Bileće) Ljubomirski bataljon četničkog Bilećkog odreda opljačkao bolnicu, radionice i skladišta Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju. Delovi Sitničkog bataljona Južnohercegovačkog NOP odreda koji su obezbeđivali bolnicu prešli su četnicima. Brzom intervencijom 1. hercegovačkog udarnog bataljona i 4. bataljona 1. proleterske NOU brigade spasena je većina ranjenika. Ostale istaknutije rukovodioce — komuniste četnici su delom bacili u Vidušku jamu. a delom kasnije pobili.
- 30. maj
  - Na pregovorima u Loparama četnički Majevički odred zaključio sporazum sa predstavnicima ustaške NDH o zajedničkim akcijama protiv NOP-a. Idućih dana sporazum je proširen, i Odred uključen u oružane snage NDH.
  - Na Savi (nizvodno od Jasenovca) delovi 2. bataljona 2. krajiškog NOP odreda zarobili jedan šlep sa posadom i zaplenili 10 tona kukuruza i drugog materijala.
- 31. maj
  - Delovi italijanskih divizija »Mesina« i »Marke« i četnički Trebinjski odred izvršili koncentričan napad na delove Južnohercegovačkog NOP odreda. Oni su do 2. juna ovladali slobodnom teritorijom u trouglu Trebinje — Dubrovnik — Herceg-Novi. Zahvaćeni delovi Južnohercegovačkog NOP odreda uglavnom su se predali ili bih zarobljeni.
- Maj k.
  - U Sekovićima (u Birču) GS NOP i DV za Bosnu i Hercegovinu izvršio reorganizaciju Grupe istočno-bosanskih udarnih bataljona: formirao Stab grupe, bataljone popunio (uključene su 1. i 2. proleterska četa Birčanskog NOP odreda), formirao komoru, bolnicu itd.
- Maj
  - Na pulu između s. Srednjeg i Sarajeva četnici uhvatili i živa na kolac nabili kurira PK KPJ i GS NOP i DV za Bosnu i Hercegovinu Mustafu Dovađžiju, narodnog heroja.

CRNA GORA

- 4. maj
  - Treći udarni bataljon Nikšićkog NOP odreda, s jednom meštanskom partizanskom četom iz Nikšićke župe, napao četnike na položajima Ostroška kapa — Medede. U jednočasovnoj borbi četnici su odbačeni uz gubitke od oko 30 mrtvih i više ranjenih. Zaplenjeni su 1 mitraljez, sanduk ručnih bombi i četnička zastava. Partizani sit imali 7 poginulih i 8 ranjenih boraca.
  - Oko 1000 italijanskih vojnika, u sadejstvu s četnicima, preduzelo jake napade na položaje Lovćenskog NOP odreda i 2. nikšićkog udarnog bataljona Nikšićkog NOP odreda na s. Meoce — s. Ubii (kod Ceva). Posle oštre borbe neprijatelj je prinudio partizanske snage da se povuku na liniju Ligunar — G. Brestice — Rokoći (kod Grahova). Gubici neprijatelja nisu poznati, dok su partizani imali 7 mrtvih i 17 ranjenih boraca. Borbe su nastavljene 6. maja.
  - Jake četničke snage, dobro naoružane italijanskim lakim i teškim oružjem, otpočelo koncentrične napade od Kolašina. dolinom Tare i preko Sinjajevine, i od Berana, preko pl. Bjelasice i Bijelog Polja, u pravcu Mojkovca i s. Sahovića, na jedinice Bjelopoljskog, Durmitorskog, Komskog NOP odreda, delove Zetskog NOP odreda i 1. bataljona 1. proleterske NOU brigade. Četnici su u toku dvodnevni borbi, i pored jakog otpora partizanskih jedinica, uspeali da zauzmu Mojkovac i da izbiju na padine Sinjajevine. U tim borbama oni su, prema nepotpunim podacima, imali 6 mrtvih, više ranjenih i 14 zarobljenih, a partizani 11 poignulih i ranjenih boraca.
  - Drugi udarni bataljon Zetskog NOP odreda i drugi put izvršio prodor iz rejona Nikšićke župe u Bjelopavliće, do linije Oštrog — s Dolovi Kovačevića, a manjim

delovima izbio i do Taraša. U jakim borbama italijanski vojnici i četnici su pretrpeli gubitke od blizu 60 mrtvih, priličan broj ranjenih i 48 zarobljenih; zaplenjeno je oko 60 pušaka, 1 p. mitraljez, 20 ručnih bombi i druga oprema. Partizani su imali 3 poginula i 11 ranjenih boraca.

5. maj — Italijansko-četničke snage iz Nikšića izvršile napad na položaje 1. udarnog bataljona Nikšićkog NOP odreda na brdu Uzdomiru kod Nikšića. Posle tročasovne oštre borbe neprijateljske nadmoćne snage, podržavane artiljerijskom vatrom, uspele su da potisnu partizane i, uz veće gubitke, zauzmu Uzdomir. Iz 1. udarnog bataljona je poginulo 6 i ranjeno 18 boraca.
- Waj p. — U Nikšiću četnici streljali političkog komesara čete u Nikšićkom NOP odredu Cedomira Čupića Ljuba, narodnog heroja.
- Od omladinaca s teritorije Bjelopoljskog sreza formiran 4. udarni (omladinski) bataljon Bjelopoljskog NOP odreda.
- U Pljevljima italijanske vlasti streljale preko 30 talaca, pripadnika NOP-a.
- I. maj — Po naređenju vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita, a pod rukovodstvom 1. po upulstvima inženjera Lazara Jaukovića, mineri i radnici Pljevaljskog i Durmitorskog NOP odreda srušili deo velikog mosta na r. Tari (kod s. Durđevića Tare) i lime prekinuli jedinu komunikaciju na pravcu Pljevlja — Nikšić.
- 1 maj — Iz rejonu Štitova (kod Nikšića) Zetski NOP odred izvršio upad do linije Kokotovo ždrijelo — manastir Piperska čelija (kod Spuža), gde je ceo dan vodio borbu protiv oko 900 četnika, koji su bili prinuđeni da se povuku uz gubitke od 29 mrtvih i 15 zarobljenih. Partizani su imali 4 poginula i 6 ranjenih boraca.
- maj — Jedinice Sinjajevinskog sektora i Bjelopoljskog NOP odreda, izvršile snažne napade na četnike u rejonu Gojakovića. Polja Kolašinskih, Podbišća, Stitarice i Bistrice i do 11. maja uspele da zauzmu pomenuta sela i Mojkovac i da četnike odbace prema Kolašinu. U tim borbama četnicima su nanosili gubici od oko 100 mrtvih, nešto ranjenih i 25 zarobljenih. Zaplenjeni su 1 minobacač sa 18 granata, 1 mitraljez sa preko 2000 metaka, nekoliko p. mitraljeza i veći broj pušaka. Ukupni gubici partizanskih jedinica su bili 24 poginula i 21 ranjeni borac. Pored ostalih, poginuo je komandant bataljona Bjelopoljskog NOP odreda ljubo Bakoč, narodni heroj.
- Jedinice 4. udarnog bataljona Nikšićkog NOP odreda i 2. udarnog bataljona Zetskog NOP odreda, pod pritiskom nadmoćnijih snaga italijanske divizije »Alpi Graje« i četnika, povukle su se s položaja Zirovnica — Kablena glava — s. Kunak — Ostroška greda — Medede prema Ponikvici i Nikšićkoj župi. Neprijateljski gubici nisu poznati, a 4. bataljon je imao 4 mrtva i 3 ranjena borca.
- n- maj — U s. Osječenicu (kod Nikšića) održano Prvo vojno-političko savetovanje delegata Lovčenskog NOP odreda i Orjenskog bataljona Nikšićkog NOP odreda i predstavnika Grahova, Banjana i Vučjeg Dola. Tom prilikom je zaključeno: da se ne napušta front na liniji Pandurica — Goštac — V. Nenada — pl. Draškovića — Vardar — Dvršnik, da se formiraju dva udarna bataljona sa područja Orjenskog bataljona i da se jedan od njih uputi u s. Osječenicu; da se bolje organizuje rad u pozadini i suzbije razorna četnička aktivnost.
1. maj — GS NOP i DO za Crnu Goru i Boku naredio Stabu Nikšićkog NOP odreda: da Komanda nikšićkog područja poruši put Nikšić — Javorak: da se partizanska bolnica iz s. Sipačna evakuise u Pivu; da se organizuje izviđanje prema s. Miločanima, a na Virovštaku postave stalni osmatrači; da se uputi jedna čvršća jedinica sa zadatkom proterivanja četnika iz rejonu s. Trepče, kao i da se obezbeđe partizanska bolnica i zbeg od neprijatelja.
- GS NOP i DO za Crnu Goru i Boku izdao naredbu o formiranju stalnih partizanskih straža kao izvršnih organa komandi područja i komandi mesta. U naredbi su propisani nadležnost, prava i zadaci komandi područja i komandi mesta u pogledu organizacije i ustrojstva partizanskih straža.
2. maj — Održano vojno-političko savetovanje starešinskog kadra Lovčenskog NOP odreda: doneto je više odluka u vezi sa sređivanjem i učvršćenjem jedinica, pojačanjem borbe protiv okupatora i kvislinga, obezbeđenjem pozadine od razornog rada četnika i boljom organizacijom ishrane ljudstva; precizirani su zadaci u pogledu evakuacije bolnica i magacina u pravcu Banjana i, dalje, u Pivu.
- Samostalna četa Lovčenskog NOP odreda vodila oštre dvodnevne borbe protiv italijanskih vojnika u rejonu Graca (kod Nikšića). Neprijatelj je imao preko 100 mrtvih

i ranjenih, dok su partizani imali 5 poginulih i 12 ranjenih. Za postignut uspeh la četa je pohvaljena od strane delegata VS NOV i DO Jugoslavije.

13. maj — U duhu naređenja GS NOP i DO za Crnu Goru i Boku, Komanda područja Nikšićkog NOP odreda izvršila evakuaciju pozadinskih ustanova (radionica, magacina i drugih) i bolnice iz s. Jasenova Polja i s. Sipačna na teritoriju Pive.
- Maj p. p. — U duhu naređenja VS NOP i DV Jugoslavije, u Zabljaku formirana komanda područja Durmitorskog NOP odreda, a u s. G. Polju Nikšićkog NOP odreda.
- Us. Riječanima (kod Vilusa) Stab Lovćenskog NOP odreda, ukazavši na sve veće napore koji stoje pred partizanskim jedinicama, izdvojio oko 150 iznemoglih boraca i uputio kućama. Njih je, međutim, neprijatelj pohvatao i streljao ili internirao.
- Iz Zabljaka, zbog pritiska četnika, otpočela evakuacija partizanske bolnice u s. Crnu Goru (u Pivi). Do 23. maja svi ranjenici su bili evakuisani u pomenuto selo.
- Maj s. — Na Većerinovcu (kod Mojkovca), u borbi protiv četnika poginuo Đoko Vojvodić, narodni heroj.
- Maj d. p. — GS NOP i DO za Crnu Goru i Boku izdao svim potčinjenim partizanskim jedinicama uputstvo o organizaciji službe izviđanja, osmatranja i obezbeđenja.
- Odlukom Štaba Nikšićkog NOP odreda, od 2 i 5. udarnog bataljona formiran jedan bataljon.
- Na pl, Sinjajevini, u borbi protiv Četnika, poginuo politički komesar Komskog NOP odreda Milutin Lakićević, narodni heroj.
18. maj — Dvanaest partizanskih udarnih bataljona. u sadejstvu s jedinicama Bjelopoljskog NOP odreda, izvršilo napad na četnike u Kolašinu. Partizanske jedinice, iscrpljene glađu i višemesečnim borbama, s malo municije, nisu bile kadre da izvrše zadatak. Pretrpevši gubitke od 15 poginulih i 15 ranjenih boraca, one su se povukle na polazne položaje. IT borbama za Kolašin četnici su imali oko 30 mrtvih i više ranjenih
19. maj — GS NOP i DO za Crnu Goru i Boku dao uputstvo Komandi mesta s. Krstac: da organizuje smeštaj bolnice, izgradi barake za njene potrebe, stara se oko ishrane ranjenika i kontroliše rad bolničkog osoblja; da sa italijanskim zarobljenicima postupi korektno, upošljava ih na izgradnji baraka i obezbeđuje im potrebnu hranu,
- OK SKOJ-a za Nikšić dao direktivu za rad organizacije SKOJ-a u udarnim partizanskim bataljonima Nikšićkog NOP odreda.
23. maj — U s. Maoču (kod Pljevalja) održan sastanak Oblasnog komiteta KP.T i GŠ NOP i DO za Sandžak, na kome je, nakon analize vojnopolitičke situacije na teritoriji Hercegovine, Crne Gore i Sandžaka, odlučeno: da se sve partizanske jedinice s teritorije bjelopoljskog sreza, preko s. Maoča i s. Barica. u pravcu s. Kosanice. povuku kn Bosni; da se iz dva zlatarska bataljona izdvoji 50 boraca za politički rad i izvođenje akcija na desnoj obali r. Lima; da se od ostalog ljudstva iz oba bataljona formira jedan Zlatarski partizanski bataljon- da se u bjelopoljskom. pljevaljskom i mileševskom srezu zadrže sreska partijska rukovodstva i izvestan broj komunista za politički rad u pozadini (zadržan je i Oblasni komitet KPJ za Sandžak).
21. maj — GŠ NOP i DO za Crnu Goru i Boku naredio štabu Nikšićkog NOP odreda da izvodi raznovrsnija borbena dejstva protiv okupatora i domaćih izdajnika: da preduzme dublje izviđanje u cilju prikupljanja podataka o neprijatelju: da organizuje zasede i prepade i da izvesne jedinice ubacuje u pozadinu neprijatelja sa određenim zadacima; da čvršće i umešnije komanduje jedinicama.
- C,Š NOP I DO za Crnu Goru i Boku. u duhu direktiva i uputstva VŠ potčinjenim jedinicama izdao naređenje za reorganizaciju u smislu formiranja partizanskih bataljona od 170—180 boraca i lakih partizanskih četa. Čiji je bio zadatak izvođenje partizanskih akcija u pozadini neprijatelja. Pored toga. istim naređenjem istakao je i potrebu za intenzivnijim i organizovanijim političkim radom u jedinicama i na terenu, a posebno je ukazano na čuvanje i izgrađivanje vojno-političkih kadrova.
- GŠ NOP odreda za Crnu Goru i Boku izdao naređenje Štabu Lovćenskog NOP odreda da organizuje ubacivanje udarnih partizanskih grupa u pozadinu neprijatelja (jednu pravcem Sozina — Paštrovička gora. drugu pravcem s. G. Ceklin — s. Ljubotlnj i treću pravcem s. Stilari — s. Mikulići) sa zadatkom: povezivati se s tamošnjim grupama i izvoditi akcije na okupatorsko kolone, uništavati saobraćaj, likvidirati četničke štabove, politički raditi na terenu, i organizovati obaveštajnu službu. Pored toga, on mu ukazuje i na nepravilnosti u reorganizaciji jedinica.

27. maj — Jake italijanske i četničke snage, prodirući od Nikšića, zauzele Savnik, a četničke snage iz Kolašina ušle u Zabljak. Ta mesta su branile jedinice Durmitorskog, Komskog, Nikšićkog NOP odreda i delovi 1. proleterske NOU brigade.
- U rejonu Zabljaka 1. bataljon 1. proleterske NOU brigade dočekaio četničku kolonu i u oštroj borbi odbacio je ka Zabljaku, nanevši joj gubitke od oko 20 mrtvih i neutvrđen broj ranjenih.
28. maj — U rejonu s. Lipove Ravni i s. Presjeke, na pravcu Nikšić — Javorak, jedinice Nikšićkog i 4. udarni bataljon Durmitorskog NOP odreda vodili jednodnevnu borbu protiv četničkih snaga. Neprijateljski gubici nisu utvrđeni, dok se partizani imali nekoliko poginulih i ranjenih boraca.
- Na položajima između s. Kosanice i s. Glibača (na putu Pljevlja — r. Tara) jedinice Bjelopoljskog NOP odreda i Mileševski partizanski bataljon vodili dvodnevne borbe protiv italijanskih i četničkih snaga iz Pljevalja.
- GS NOP i DO za Crnu Goru i Boku naredio Nikšićkom NOP odredu da izbegava frontalne borbe sa neprijateljem; organizuje dobru izviđačku službu; po svaku cenu zatvori pravce s. Lipova Ravan — Javorak — s. Brezna i s. G. Polje — s. Duga, čvrsto držeći položaje južne padine pl. Vojnika — Plavča (k. 1473) — (k. 1237 — Sišman (k. 1508).

HRVATSKA

1. maj — Jedinice 3. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda, u sadejstvu sa 2. bataljonom Notranjskog NOP odreda, zauzele s. Brod na Kupi (kod Ogulina).
- U Korenici otpočeo drugi kurs za oficire pri Oficirskoj školi GS NOP odreda za Hrvatsku. Na kursu bilo 90 polaznika.
- Na o. Korčuli formirana prva oružana partizanska grupa.
- U Korenici zagrebački glumci dali prvu pozorišnu predstavu na oslobođenom području.
3. maj — Delovi 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zapalili i uništili sva postrojenja rudnika Cernik (kod Nove Gradiške), pa sa rudarima održali miting.
- Delovi partizanskog bataljona »Stojan Matić« zauzeli s. Dobrenlcu (kod Bihaća), koje su branili ustaše i žandarmi.
4. maj — Po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku formiran Stab 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske. Pod njegovom su komandom bile sve jedinice s teritorije Gorskog kotara i Hrvatskog primorja.
- 4/5. maj — Jedinice Biokovske partizanske čete potopile 2 bagera (jedan na ušću reke Neretve, drugi na njenom rukavcu Crnoj rijeci) i razrušile instalacije u luci Ploče.
5. maj — Sekretar Operativnog partijskog rukovodstva CK KPH Vladimir Popović uputio CK KPJ pismo u kome ga obaveštava o stanju u Hrvatskoj (južno od Save), o poduhvatima okupatora, o uspešnoj mobilizaciji u Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju.
- u severnom delu Like jedinice partizanskog bataljona »Ognjen Priča« otpočele dvodnevne borbe protiv ustaša, u kojima su zauzele sela: Polianak. Serlića Poljanu, Rastovaču, Koranu i Catrnju.
- Jedinice 1, 2. i 3. bataljona Banijskog NOP odreda napale s. Zrin (kod Kostajnice), koji su branili domobrani. Napad nije uspeo zbog slabe procene neprijateljskih snaga, koje su, uz to, bile obaveštene o pripremama napada.
- Drugi vod Zagorske partizanske čete, posle dvodnevni borbi, odbio napade ustaša, žandarma i finansa kod s. Oroslavja (blizu Zagreba). Neprijatelj je imao 9 mrtvih.
- Kod planinarskog doma na Psunju delovi 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda napali iz zasede ustašku kolonu i naneli joj gubitke od 13 mrtvih i više ranjenih, te zaplenili 10 pušaka, 1 p. mitraljez i 250 metaka.
- Us. Spanovici (kod Pakraca) delovi 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda napali ustaše. Neprijatelj je imao 12 mrtvih. Zaplenjeno je 11 pušaka i 1 p. mitraljez.
- Održana prva partijska konferencija KPIi za srez Gračac.

2*8
1942. maj

HRVATSKA

— maj 1942.

- Maj p. — Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od tri partizanska voda zagrebačkog okruga i jednog voda krapinskog okruga formirana Zagorska partizanska četa.
- Po nalogu OK KPH za srednju Dalmaciju, u tvornici cementa »Sv. Kajo« u Solinu članovi partije i pripadnici NOP-a uništili nekoliko motora.
6. maj — Kod s. Bočine (blizu Metkovića) Blokovska partizanska četa iz zasede napala italijansku kolonu. Neprijatelj je imao 3 mrtva, više od 10 ranjenih i 19 zarobljenih vojnika i oficira. Zaplenjeno je: 1 kamion, 21 puška, 50 bombi i drugi ratni materijal.
7. maj — U s. Cučevu (kod Knina) otpočelo dvodnevno savetovanje vojnih i političkih predstavnika iz severne Dalmacije, na kome je doneta odluka da se od boraca dotadašnjeg Severnodalmatinskog bataljona 1 novomobilisanog ljudstva formira partizanski bataljon »Bude Borjan«.
- U Korenici, po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku, od proleterskih četa iz Like, Korduna, Gorskog kotara i Hrvatskog primorja formiran 1. proleterski NOU bataljon Hrvatske.
- Kod s. Bedekovčine (blizu Zlatara) 1. vod Zagorske partizanske čete napao ustaše i žandarme. Posle žestoke borbe prsa u prsa neprijatelj je imao 18 mrtvih i nekoliko ranjenih, a partizani 6 ranjenih. Zaplenjeno je 6 pušaka.
- Delovi 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zauzeli s. Blagodovac i s. Petranovce (kod Daruvara) koja su branili žandarmi. Zaplenjeno je 12 pušaka, 1 pištolj i 250 metaka.
- 7/8. maj - U s. Maji (kod Gline) dve čete 1. bataljona Banijskog NOP odreda razoružale domobransku stražu i zaplenile 1 p. mitraljez, 28 pušaka i 9.000 metaka.
8. maj — U Hrvatskom zagorju otpočele petodnevne borbe u kojima su ustaško-domobranske snage razbile Zagorsku partizansku četku.
- Kod ž. st. Volinja (na pruzi Volinja — Kostajnica) delovi 3. bataljona Banijskog i jedne čete 2. krajiškog NOP odreda porušili vijadukt i time onemogućili saobraćaj sa Bosnom oko 2 meseca.
- Između Delnica i Lokava delovi 2. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda iz zasede napali italijansku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od oko 30 mrtvih.
- Delovi partizanskog bataljona »Bude Borjan« odbacili četnike i zauzeli s. Turovac i s. Duboki Do (kod Gračaca). U s. Turovcu je održan zbor, na kome je izabran odbor NOF-a.
- S. maj — Kod s. Rastovače (blizu Plitvičkih jezera) delovi partizanskog bataljona »Ognjen Priča« razbili domobransku kolonu.
- Po naređenju Štaba grupe NOP odreda za Liku, od delova bataljona »Ognjen Priča«, formiran Udarni bataljon Grupe NOP odreda za Liku.
- Otpočeo napad ustaško-domobranske Utinjske brigade na Petrovu goru, gde su se nalazili delovi Grupe kordunaških NOP odreda. Posle petodnevnih borbi partizanske jedinice su se, bez većih gubitaka, probile iz okruženja prema Katič-kosi i potoku Perni.
- Delovi partizanskog bataljona »Bude Borjan« zauzeli s. Brušku (kod Benkovca) koje su branili karabinijeri. Neprijatelj je imao 1 mrtvog i 5 ranjenih.
- 9/10. maj — U Turković-Selu (kod Ogulina) 1. bataljon i jedna četa 4. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda razoružali ustaško-domobransku posadu. Zarobljeno 28 domobrana i ustaša a zaplenjeno 33 puške.
- Partizanski vodovi na o. Hvaru razoružali žand. st. Bogomolje (na o. Hvaru).
11. »oj — Na putu između s. Gerova i s. Tršća (kod Rijeke) delovi 5. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda napali italijansku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od oko 20 mrtvih i ranjenih vojnika.
- Kod Segestina (blizu Kostajnice) delovi 2. bataljona Banijskog NOP odreda iz zasede napali ustaško-domobransku kolonu i naneli joj gubitke od 4 mrtva, 4 ranjena i 10 zarobljenih, a zaplenili 3 p. mitraljeza, 16 pušaka i 10 sanduka municije.

2*8
1942. maj

HRVATSKA

— maj 1942.

- Prvi bataljon 2. kordunaškog NOP odreda zauzeo s. Netretić (kod Karlovca), koje su branili žandarmi i domobrani. Demolirao je žand. st., opštinu i poštu, a arhivu spalio.
- U s. Brušanima (kod Gospića) delovi bataljona »Petar Vuksan« razoružali žandarme.
- 12. maj — Delovi 4. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda, posle kraće borbe, zauzeli domobransko uporište s. Lasinju (kod Karlovca) i zaplenili 1 p. mitraljez, 21 pušku i drugu ratnu opremu. Domobrani su imali 7 mrtvih i 2 ranjena, a partizani 1 ranjenog borca.
- 13. maj — Kod Benderà (blizu Knina) jedinice Kombinovanog NOP odreda GS NOP odreda za Hrvatsku napale posadu vijadukta, ali su odbijene od strane italijanske posade i četnika. Neprijatelj je imao oko 35 mrtvih i više ranjenih vojnika a partizani 2 mrtva i 10 ranjenih boraca. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza i 30 pušaka.
- Italijanske torpiljarke otvorile topovsku vatru na Gradac (kod Vrgorca). Tri žene su poginule, a mnogi stanovnici su ranjeni.
- 13. 14. maj — Između s. Metka i s. Raduča (kod Gospića) 2. četa 1. bataljona 1. NOP odreda »Velebit« Grupe NOP odreda za Liku napala Italijanske vojnike i nanela im gubitke ud 30 mrtvih.
- 14. maj — Partizanski bataljon »Božidar Adžija*« zauzeo sela Kuterevo i Krasno (kod Otočca), zarobio 28 domobrana i 7 žandarma i zaplenio 39 pušaka, 3 p. mitraljeza i nekoliko hiljada metaka.
- Kod Magarčevca (na Petrovoj gori), u borbi protiv ustaša i domobrana, poginuo politički komesar Udarne čete 2. kordunaškog NOP odreda Milan Marković Lika, narodni heroj.
- 15. maj — U s. Martincima (blizu Zlatara u Hrvatskom zagorju), u borbi protiv ustaša 1 žandarma poginuo politički komesar Zagorske partizanske čete Ivan Krkač, narodni heroj.
- Maj p. p — Po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku, od 1. proleterskog NOU bataljona Hrvatske, bataljona Bude Boriano- iz severne Dalmacije, bataljona »Marko Orešković-Udarnog bataljona i Tehničke čete iz grupe NOP odreda za Liku. formiran Kombinovani NOP odred za borbu protiv četnika u severnoj Dalmaciji i južnoj Lici.
- 16. maj — Između Lokava i Delnica delovi 2. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda porušili prugu, te neprijateljski transportni voz iskočio iz šina. Poginulo je 8 i ranjeno 10 italijanskih vojnika i železničara. Lokomotiva i 5 vagona su teško oštećeni Saobraćaj je obustavljen 40 časova.
- U s. Strašniku (kod Petrinje) delovi I bataljonu Banijskog NOP odreda razoružali seosku miliciju.
- 17. maj — Delovi Kombinovanog NOP odreda zauzeli s. Zrmanju (kod Kninu), zarobili 14 četnika i zaplenili 8 pušaku.
- 17. maj — Partizanski bataljon »Božidar Adžija« zauzeo selu Lipovlje, Tisovac, Dolce 1 Crno Jezero (kod Otočca), koja su branili ustaše i domobrani.
- U Korenici otpočela II okružna konferencija KPH za Liku. Analiziran je rad partijske organizacije posle I konferencije (jula 1940) i date su smernice za budući rad. Konferencija je trajala pet dana.
- Po nalogu OK KPH za srednju Dalmaciju, u tvornici cementa »Majdan« u Solinu članovi partije i pripadnici NOP-a zapalili 2 magacina. Između ostalog, izgorelo je 200 buradi nafte, 40 buradi mašinskog ulja i nekoliko stotina džakova od jute.
- 18. maj — Blizu Knina, prilikom sukoba Kombinovanog NOP odreda sa italijanskim vojnicima, ustašama i četnicima, 1. proleterski NOU bataljon Hrvatske uništio artiljerijsku bateriju od 4 topa. Italijanski vojnici su imali 2 oficira i 29 vojnika mrtvih, 3 oficira i 39 vojnika ranjenih i 3 nestala.
- 19. maj — Kod s. Mataija delovi 4. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda odbili napad italijanske kolone potpomognute tenkovima. Toga dana italijanski vojnici su spalili s. Brezu, s. Bater i okolna sela (kod Novog).
- Delovi 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zauzeli s. Ladevac (kod Okučana) koje su branili pripadnici nemačke nacionalne manjine. Zaplenili su: 41 pušku, 80 bombi i drugi ratni materijal.

2*8
1942. maj

HRVATSKA

maj 1942.

- Između Gomirja 1 Hreljina delovi 1. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda porušili železničku prugu u dužini od 120 ni. Saobraćaj je obustavljen 20 časova.
- 20. maj
  - Italijanske jedinice, i pored otpora 2. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda, zauzele Mrkopalj,
  - Delovi partizanskog bataljona »Bude Burjan« napali italijanski garnizon u Erveniku (kod Benkovca), ali su odbijeni posle dolaska neprijateljskih ojačanja iz Benkovca U obostranim napadima i protivnapadima italijanske snage su imale preko 100 vojnika i oficira izbačenih iz stroja, a partizani 2 mrtva i 2 ranjena borca.
- 21. maj
  - Kod s. Dolca (blizu Knina) italijanski vojnici, četnici i ustaše napali bataljon »Bude Borjan i delove bataljona • Marko Orešković« Kombinovanog NOP odreda GS NOP odreda za Hrvatsku. U borbi koja je trajala nekoliko časova, italijanske jedinice su imale oko 80 mrtvih i ranjenih a 3 oficira i 52 vojnika su zarobljena. Bataljon Bude Borjan* je imao 3 mrtva i 2 ranjena. Zaplenio je 3 minobacača sa 80 mina, 4 mitraljeza, fi p. mitraljeza i 40 pušaka.
  - U Novoj Gradiški, na sastanku predstavnika policije, žandarmerije i ustaške i domobranske komande Velike župe Livac — Zapolje, odlučeno da se, radi osiguranja »javnog reda i mira« u srezovima Našice, Podravska Slatina, Virovitica, Daruvar. Pakrac, Nova Gradiška i Slav. Požega, prikupi i transportuje u koncentracione logore sve stanovništvo koje saraduje s NOP-om.
  - Po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od Plavanjske, Zrnanjske i 4. čete bataljona »Bude Borjan« formiran na području severne Dalmacije bataljon »Branko Vladušić«.
- 22. maj
  - Na Šublčevcu u Šibeniku italijanske okupatorske vlasti streljale člana Politbira CK KPJ i sekretara CK KPH Rada Končara, narodnog heroja, i još 25 članova KPJ i pripadnika NOP-a iz Splita.
  - Delovi 2. bataljona Banijskog NOP odreda zauzeli s. Kuljane (kod Bos. Novog) i zaplenili 30 pušaka.
  - Na ž. st. u Slav. Brodu ilegalni partijski radnici zapalili magacine.
- 23. maj
  - Na putevima Krnjak — Tušiiović i Vojnić — Tušilović 1. i 2. bataljon 2. kordunaškog NOP odreda napali iz zasede domobrane i žandarme. Oko 30 domobrana i žandarma je poginulo a 5 ih je zarobljeno. Zaplenjeno je 14 pušaka. Za odmazdu, neprijatelj je popalio sela: Zivković Kosu, Vukovlće, Brezovu Glavu, D. Budački, Mlakovac i Pavković Selo.
  - Kod uvale Čakije (blizu Podgore) delovi Blokovske partizanske čete napali brod »Mira« i na njemu zaplenili pšenicu i krompir.
  - Delovi 3. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda, sa slovenačkim partizanima, izvršili neuspeo napad na italijansku posadu u Brodu na Kupi.
- 24. maj
  - U s. Hujišlima (kod Gračaca), po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od bataljona »Bude Borjan* i »Branko Vladušić« formiran Severnodalmalinski NOP odred.
  - Delovi Banijskog NOP odreda, posle kratke borbe, zauzeli ustaška uporišta u selima Dolnjacima, Svračici i Maji (kod Gline) i zaplenili 15 pušaka, 1 p. mitraljez i 3500 metaka. Pored loga, kod Tešnjaka su porušili železničku prugu Karlovac — Petrinja u dužini od 600 m i pokidali tt veze.
  - Delovi 1. slavonskog NOP odreda, posle kratke borbe, razoružali domobransku stražu vojnog strelišta kod Virovitice, zaplenivši 1 p. mitraljez, 10 pušaka, 1250 metaka, 8 bombi i drugi ratni materijal.
  - U Korenici (sada: Titova Korenica) održana konferencija AFZ-a na kojoj je govoreno o ulozi žena u NOB-u.
- 24/25. maj
  - Da bi izbegao represalije ustaških vlasti, srpski živalj iz sela Bijelnika, Blinja, Petkovca, Stražbenice, Moštanice i Deanovića (kod Petrinje), pod zaštitom jedinica Banijskog NOP odreda, sklonio se u Samaricu.
- 25. maj
  - GS NOP odreda za Hrvatsku uputio štabovima operativnih zona, grupa NOP odreda i samostalnih odreda direktivno pismo o političkoj situaciji u zemlji, stupanju Hrvata u partizanske jedinice, raskrinkavanju saradnje ustaša i četnika i formiranju udarnih i omladinskih bataljona.

26. maj
- GS NOP odreda za Hrvatsku uputio komandantu Grupe kordunaških NOP odreda uputstvo o borbi protiv četnika, formiranju pokretnih udarnih partizanskih bataljona i mobilizaciji Hrvata u NOB.
  - Na putu Zegar — Ervenik 1. četa partizanskog bataljona \Bude Borjan« napala putnički auto i kamion pun italijanskih vojnika. U borbi su poginuli zadarski prefekt Vecio Oraci i još jedan fašistički funkcioner, 1 karabinijerski oficir, i policijski agent i 5 vojnika. Ranjeni su 1 oficir, sekretar prefekta i 3 vojnika.
  - Delovi Biokovske partizanske čete zauzeli s. Kozicu (kod Makarske) koje su branili žandarmi i finansi.
  - Delovi 1. kordunaškog NOP odreda razoružali ustaške posade u s. Gracu I s. Dvorancima (kod Pisarovine), zaplenivši 8 pušaka i 3 pištolja.
  - Između s. Krivog Puta i s. Alana (kod Senja) italijanske snage napale delove 4. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda i prinudile ih na povlačenje. Tom prilikom su italijanske jedinice ušle u Alan i opljačkale ga.
  - Između Hreljina i Gomirja (na pruži Ogulin — Rijeka) delovi 3. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda izvršili diverziju, zbog čega je saobraćaj obustavljen 14 časova
- 27 maj
- U s. Bijeljevini (kod Topuskog) 3. bataljon 1. kordunaškog NOP odreda razoružao ustašku posadu i zaplenio 10 pušaka, zatim, na mitingu, stanovništvu objasnio ciljeve NOB-a.
  - Delovi Banijskog NOP odreda zauzeli s. Mečenčane (kod Kostajnice), koje je branila ustaško-domobranska posada, i porušili sve mostove na putu Mečenčani — Moštana. Neprijatelj je imao 7 mrtvih, 13 ranjenih i CG zarobljenih vojnika, a partizanske jedinice 3 ranjena borca. Zaplenjeno je 65 pušaka, 2 p. mitraljeza, 8000 metaka i druga ratna oprema.
  - Između Ogulina i Oštarija delovi 1. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda iz zasede napali italijansku kolonu, nanei joj gubitke od 4 mrtva i 4 zarobljena vojnika i zaplenili 6 pušaka, 1 p. mitraljez, 28 bombi, 1 pištolj i 1000 metaka.
  - Na putu Pi-okike — Brinje delovi 4. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda napali italijansku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od oko 60 mrtvih i 5 ranjenih. Dva kamiona su uništena.
  - Na pruži s. Slatinski Drenovac — s. Čaćinci (kod Podrav. Slatine) delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zaustavili (a zatim uništiti) voz, ubili 10 ustaša i žandarma, zaplenili 8 pušaka i 2 pištolja i sa putnicima održali miting.
- 27 2X. maj
- Između Metka i Gospića jedinice 2. bataljona 1. ličkog NOP odreda Velebit« porušile prugu u dužini od 300 m.
- 29 maj
- Između ž. si. Vojnića i Vrginmosta jedinice 4. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda porušile prugu u dužini od 1500 m i pokidale tt veze u dužini od 3 km.
  - Delovi 5. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda napali italijansko uporište u s. Gerovu (kod Delnica). Posle kraće borbe jedinice 5. bataljona su se povukle, poruživši sve komunikacije koje vode ka Gerovu i postavivši zasede.
30. maj
- Delovi 1. bataljona Banijskog NOP odreda zauzeli domobransko uporište u s. Grabovcu (kod Gline). Neprijatelj je imao 15 mrtvih, 5 ranjenih i 45 zarobljenih. Zaplenjeno je 49 pušaka, 2 p. mitraljeza, 4500 metaka i druga ratna oprema.
  - Po naređenju Štaba 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od 3. i 5. bataljona Primorsko-goranskog NOP odreda formiran 2. primorsko-goranski NOP odred a od 1, 2. i 4. bataljona 1. primorsko-goranski NOP odred (1. i 2. NOP odred 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske).
  - U s. Jelenju (kod Rijeke), po naređenju riječkog prefekta, 50 kuća porušeno, 14 osoba streljano i 150 osoba internirano u Lovran.
31. maj
- Između s. Liča i Fužina delovi 2. primorsko-goranskog NOP odreda napali italijanski transportni voz. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i oko 30 ranjenih vojnika.
  - U selu Ljeskovcu (blizu Dvora na Uni) otpočela prva okružna konferencija KPH za Baniju, na kojoj je izabran novi Okružni komitet KPH za Baniju. Konferencija je trajala tri dana.

- Na Plitvičkim jezerima održan veličanstven miting ličke omladine: prisustvovalo preko 3000 omladinaca.
- Maj k. — Formiran GNO odbor za Šibenik.
- Maj — SK KPH za Veljun uputio proglas Hrvatima i Srbima nastanjenim u tom srezu: govori o nedelima ustaša i poziva narod da stupe u partizanske redove.
- Kod Plaškog, u borbi protiv italijanskih vojnika, poginuo komandir partizanske čete Mijo Benič, narodni heroj.
- U blizini Tišljarovog brijega (kod D. Stubice), odlukom Povereništva CK KPH za zagrebačku oblast, osnovana Zagorska partijska tehnika.
- Iz sela Rubeši (kod Rijeke) čitava skojevska organizacija, s nekoliko drugih omladinaca, otišla u partizane.
- U zaseoku Kuli (blizu Splita) formiran opštinski NO odbor za s. Muć.
- U Drežnik-Gradu formiran opštinski NO odbor.

MAKEDONIJA

- 1. maj — U Stipu otpočeo da izlazi list »Naroden glas«, organ MK KPJ za Stip.
- 2. maj — U Skoplju otpočeo da izlazi list »Vesnik«, organ MK KPJ za Skoplje.
- 3. maj — U rejonu s. Oreovo (kod Bitolja), u borbi protiv bugarskih jedinica i policije, razbijen Bitoljski NOP odred »Pelister«. U borbi je ranjena a zatim, posle teškog mučenja, ubijena Elpida Karamandi, narodni heroj.
- 4. maj — Pokrajinski odbor NO fronta Makedonije uputio pismo svim organizacijama NOF-a: iznosi njihove zadatke i prava i ukazuje im na način kako da se aktiviraju.
- 6. maj — Na ulici u Bitolju član PK KPJ za Makedoniju Stevan Naumov Stiv ubio bugarskog oblasnog policijskog načelnika.
- MK KPJ za Skoplje uputio pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za Makedoniju: kritikuje njegovu neaktivnost i greške; zahteva da se najhitnije sazove pokrajinsko savetovanje na kome bi se pretresao celokupni rad PK: ukoliko se utvrdi da je nesposoban da rukovodi partijskom organizacijom treba ga smeniti i izabrati nov.
- Član biroa PK KPJ za Makedoniju Mirče Acev uputio pismo plenumu PK KPJ za Makedoniju, u kome iznosi neaktivnost i greške sekretara PK Bana Andreeva i biroa PK i daje kritičku analizu situacije u partijskoj organizaciji Makedonije, te zahteva da se sazove savetovanje na kome bi se analizirao dotadašnji celokupni rad PK, utvrdilo ko snosi odgovornost za slabo stanje partijske organizacije, izabrao novi plenum i biro PK i, na osnovu iskustva, odredili konkretni zadaci.
- 9. maj — U Skoplju preki sud bugarske 5. armije osudio 18 pripadnika NOP-a na smrt, a 14 njih na vremenske kazne strogog zatvora od 7 do 15 godina. Jednom broju je suđeno u odsustvu.
- 13. maj — Na pl. Mukosu obnovljen Prilepski NOP odred, pod imenom NOP odred »Dimitar Vlahov«.
- Maj p.p. — U Tetovu otpočeo da izlazi »Nedelen vesnik«, list tetovske partijske organizacije.
- Maj d. p. — MK KPJ za Kruševo uputio Pokrajinskom komitetu KPJ za Makedoniju pismo u kome kritikuje njegovu neaktivnost i greške i zahteva da se najhitnije sazove savetovanje da bi se raščistilo stanje u partijskoj organizaciji.
- Na pl. Uscu formiran Veleški NOP odred »Pere Tošev«.
- 17. maj — OK KPJ za Prilep uputio Pokrajinskom komitetu KPJ za Makedoniju pismo u kome iznosi njegove nedostatke i zahteve da se sazove savetovanje na kome bi se ustanovila odgovornost za slabe uspehe u radu partijske organizacije i izabrali novi plenum i biro PK.
- 22. maj — MK KPJ za Kumanovo uputio Pokrajinskom komitetu KPJ za Makedoniju pismo u kome postavlja kao najvažnije pitanje: organizovanje oružane borbe protiv okupa-

tora i ponovno formiranje NOP odreda; zatim zahteva da se sazove šire pokrajinsko partijsko savetovanje na kome bi se stvorilo jedinstveno gledište na sva pitanja partijskog rada.

- Maj k.*
- Pri PK KPJ za Makedoniju formirana partijska komisija koja treba da ispita dotadašnji rad PK sa Banom Andreevim na čelu.
  - MK KPJ za Prilep uputio pismo partijskoj komisiji pri PK KPJ za Makedoniju: energično zahteva da se suspenduje stari i izabere novi PK, a da se krivci za dotadašnju neaktivnost i greške uzmu na odgovornost.

- Maj*
- U s. Galičniku (kod Debra) formiran MNO odbor.
  - U Strumici partijska organizacija uspeła da rasturi zbor građana organizovan od Direkcije za nacionalnu propagandu iz Sofije.
  - Clan plenuma PK KPJ za Makedoniju Stevan Naumov Stiv uputio PK KPJ za Makedoniju pismo u kome ga oštro kritikuje zbog nerada, pogrešne ocene stanja u Makedoniji i neodržavanja veze sa CK KPJ. Na kraju traži da se sazove partijsko savetovanje na kojem bi se sve to raščistilo i zauzeo pravilan stav.

SLOVENIJA

- Maj p.*
- Formirana kozjanska četa. Štab 1. štajerskog partizanskog bataljona odmah ju je uputio na sektor Kozjanskog radi omasovljenja ustanka.
- 6. maj*
- U duhu naređenja GŠ NOP odreda za Sloveniju, Štab 2. grupe NOP odreda izdao Štabu 1. štajerskog partizanskog bataljona naredbu da u Štajerskoj organizuje prihvat jedinica 2. grupe NOP odreda.
- 7. maj*
- Povodom odluke italijanskih vlasti (od 24. aprila 1942.) o streljanju talaca, GŠ NOP odreda za Sloveniju objavio u »Slovenskom poročevalcu« br. 19 od 12. maja 1942. i posebnim lecima koji su rastureni u Ljubljanskoj pokrajini izjavu o merama protiv italijanskog sistema terora nad slovenačkim narodom.
  - Na položajima Ključ — s. Skodlar — Hrib (kod Ljubljane) delovi divizije »Granatieri di Sardenja-« napali Horjulsku četu 1. partizanskog bataljona »Ljubo Serčer«. Posle teških dvodnevni borbi, u kojima su italijanski vojnici imali 35 mrtvih i 82 ranjena, partizanske snage su se povukle na područje pl. Kožljeka.
  - U tesnacu Pekel (kod Kočevja) 3. četa 2. bataljona Notranjskog NOP odreda, u zasedi, sačekala italijansku kolonu od 35 kamiona. 3 tenka i 40 motocikla i primorala je da se vrati. Za odmazdu, italijanski vojnici spalili 4 sela.
- 8. maj*
- GŠ NOP odreda za Sloveniju izdao Štabu 2. grupe NOP odreda uputstvo o reorganizovanju jedinica na teritoriji Štajerske.
- 9. maj*
- Između ž. st. Zagorje i ž. st. Breg (između Litije i Trbovlja) 3. četa 1. štajerskog partizanskog bataljona porušila železničku prugu. Saobraćaj je bio prekinut oko 8 časova.
  - Na Blatnom klancu (kod Trebnja) Štab 3. grupe NOP odreda reorganizovao dolenske partizanske jedinice; formirao Dolenjski NOP odred i odredio štabove bataljona.
  - Na osnovu uputstva VŠ NOP i DV Jugoslavije, GŠ NOP odreda za Sloveniju izdao opštu direktivu za stvaranje i odbranu slobodne teritorije.
- 11. maj*
- Kod Sv. Urha (blizu Ljubljane) otpočelo formiranje prve belogardističko-četničke grupe, koja je kasnije prerasla u Legiju smrti. Grupa je 17. maja krenula u Dolenjsko.
- 12. maj*
- GŠ NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu da se sakriveno oružje i vojna oprema bivše jugoslovenske vojske predaju partizanskim jedinicama.
  - Štab 3. grupe NOP odreda izdao naredbu o zabrani seče šume za okupatora.
  - Pod pritiskom 3. bataljona »Miloš Zidanšč-k« Notranjskog NOP odreda, italijanski vojnici napustili Stari Trg. Sledećeg dana je oslobođena cela Loška dolina i stvorena velika slobodna teritorija u Notranjsko.
- 13. maj*
- Treći bataljon »Miloš Zidanšek« Notranjskog NOP odreda oslobodio Stari Trg.

- Stab 3. bataljona »Miloš Zidanšek« Notranjskog NOP odreda izdao naredbu o preuzimanju vlasti na oslobođenoj teritoriji Loške doline i ukidanju svih naredbi i zakona italijanskog okupatora.
- 15. maj
  - U s. Loškom Potoku kod Ribnice formirana belogardistička grupa. (Nju je 17. maja razoružao 3. bataljon »Miloš Zidanšek« Notranjskog NOP odreda).
  - Prva četa 1. bataljona »Ljubo Sercer« Notranjskog NOP odreda napala italijansko uporište Ig, ali se morala povući zbog snažne intervencije italijanskih oklopnih snaga iz Ljubljane.
  - U Notranjskoj izašao prvi broj lista »Glas partizanov«, organa Štaba 3. grupe NOP odreda Slovenije.
- 17. maj
  - Izvršni odbor Slovenije doneo Odluku o uspostavljanju narodne vlasti na oslobođenoj teritoriji.
  - Vodeći borbe za proširenje slobodne teritorije u dolini r. Iške, 1. bataljon Notranjskog NOP odreda zauzeo Ig (kod Ljubljane) i mnoga okolna sela. Ali je u petodnevnim borbama protiv jakih delova italijanske divizije »Granatieri di Sardenja« bio prinuđen da napusti zauzeta sela i da se povuče na planinski masiv Krim — Mokrec, nanevši italijanskim jedinicama velike gubitke.
  - Prvi bataljon Notranjskog NOP odreda »Ljubo Sercer«, sa Proleterskom udarnom četom, proširio slobodnu teritoriju preko Ljubljanskog barja, sve do Ljubljane.
- 18. maj
  - GS NOP odreda za Sloveniju i Izvršni odbor OF otišli iz Ljubljane na oslobođenu teritoriju.
  - Delegat CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije Edvard Kardelj uputio generalnom sekretaru KPJ i vrhovnom komandantu NOP i DV Jugoslavije Josipu Brozu Titu izveštaj o vojno-političkoj situaciji u Sloveniji, o merama rukovodstva NOP-a Slovenije radi jačanja oružane borbe u Gorenjskoj i Štajerskoj i o potrebi za objedinjavanjem dejstava partizanskih jedinica Slovenije i Hrvatske.
- 19. maj
  - Uporište Ljubno (kod Mozirja) napale 2. i 3. Četa I. štajerskog partizanskog bataljona. One su tom prilikom zapalile žand. st. i zaplenile 25 pušaka, 1 automat, 3 pištolja i veću količinu municije.
  - Po naređenju GS NOP odreda za Sloveniju otpočeo pokret 2. grupe NOP odreda preko nemačko-italijanske demarkacione linije, radi prebacivanja u Štajersku.
- 20. maj
  - Kod s. Rašice (blizu V. Lašča) 2. četa 5. bataljona Notranjskog NOP odreda napala iz zasede i naterala u bekstvo jači odred italijanskih vojnika. I jedna i druga strana pretrpele su znatne gubitke.
  - U Ljubljani izašao prvi broj lista »Slovenska revolucija«, organa katolika u OF Slovenije.
- 21. maj
  - Kod s. Janča (blizu Litije) pokušavajući da se preko Save prebaci u Štajersku, vodila 2. grupa NOP odreda teške borbe s jakim nemačkim policijskim i žandarmerijskim snagama. Grupa je sutradan bila prinuđena da se vrati na italijansku okupiranu teritoriju.
  - U Ljubljani italijanske vlasti streljale organizacionog sekretara CK KP Slovenije Tona Tomšiča, narodnog heroja.
- 22. maj
  - Jake italijanske snage otpočele napad na oslobođenu teritoriju u okolini s. Iga (kod Ljubljane). Partizanski bataljon »Ljubo Sercer« i delovi Notranjskog NOP odreda prihvatili borbu, naneli neprijatelju velike gubitke i povukli se iz ravnice.
  - Delegat CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije Edvard Kardelj uputio generalnom sekretaru KPJ i vrhovnom komandantu NOP i DV Jugoslavije Josipu Brozu Titu izveštaj o prerastanju partizanskih akcija na području Slovenije okupirane od fašističke Italije u opšti narodni ustanak i o pojavi belogardističkih oružanih grupa.
- 23. maj
  - Drugi bataljon Dolenjskog NOP odreda proterao karabinijersku posadu iz s. Skočjana (kod Novog Mesta).
- 24. maj
  - U s. Smarjeti (kod Novog Mesta) 2. bataljon Dolenjskog NOP odreda pohvatao belogardiste, a zaplenjeno brašno predao terenskom odboru OF za snabdevanje civilnog stanovništva.

1942. maj

SRBIJA

maj 1942.

26. maj — U Ljubljani, na osnovu presude specijalnog suda VOS-a izvršena smrtna kazna nad Erlihom, organizatorom i idejnim vođom Bele garde.
- Kod s. Vodice (blizu Grosuplja) došlo do prve borbe između 1. čete 3. partizanskog bataljona »Miloš Zidanšek« Notranjskog NOP odreda i Legije smrti.
- Između ž. stanica Liadohova Vas i V. Loka 2. bataljon Pohorskog NOP odreda porušio prugu. Saobraćaj je bio obustavljen dva dana.
27. maj — Povodom organizovanja i naoružavanja belogardističkih grupa, GS NOP odreda za Sloveniju izjavio da se zabranjuje organizovanje jedinica koje nisu partizanske i da će se svaki takav pokušaj kažnjavati smrću. Ta izjava je imala velikog uticaja na jedinstvo slovenačkog naroda.
30. maj — Štab 3. grupe NOP odreda izdao naredbu o organizovanju administracije u jedinicama.
31. maj — U Novom Mestu belogardisti i komandant italijanske divizije »Izonco« sklopili sporazum o zajedničkoj borbi protiv slovenačkih partizana.
- Maj k. — Od grupe 4. bataljona Dolenjskog NOP odreda i partizana iz Bele krajine formirana Belokrajinska četa.
- Maj — U Dolenjskoj izašao prvi broj »Dolenjskog partizana«, organa Dolenjskog NOP odreda.

SRBIJA

- 1- maj — Povodom proslave 1. maja PK KPJ za Srbiju izdao proglas u kome ističe značaj proslave u jeku borbe protiv okupatora.
- Povodom proslave 1. maja Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju izdao proglas narodima Kosova i Metohije pozivajući sve rodoljube u aktivnu i zajedničku borbu protiv fašističkog okupatora i njegovih slugu.
- Svrliški (Nišavski) NOP odred vodio borbu na Zelenom i Crnom vrhu (na Svrliškim pl.) protiv 380—400 nedicevaca i izbacio iz stroja oko 50 neprijateljskih vojnika
- Mesne partizanske diverzantske grupe i desetine oko Peći, Dakovice. Prizrena. Orahovca i Prištine prekinule tt veze i rasturile letke.
- 4/5. maj — U s. Bučju (kod Knjaževca) delovi Timočkog NOP odreda razoružali seosku četničku stražu i spalili opštinsku arhivu.
5. maj — U Beogradu, u logoru na Banjici, streljan politički komesar Suvoborskog NOP odreda Milorad Petrović, narodni heroj.
- Maj p. — U Zemunu (na uglu Bregovite i Novogradske ulice) mesna diverzantska grupa spalila ustaški kamion.
- 5/6. maj — U s. Vlaškom Polju (kod Knjaževca) delovi Timočkog NOP odreda razoružali seosku četničku stražu i spalili opštinsku arhivu.
6. maj — U s. Ledincima (kod Petrovaradina) delovi 1. čete Fruškogorskog NOP odreda prepadom zauzeli žand. st., zaplenili 8 pušaka sa 900 metaka, 16 bombi i dosta druge sprema i spalili opštinsku arhivu.
- U Srem. Mitrovici ustaše streljale 27 simpatizera NOP-a.
- 6/7. maj — U s. Vasilju (kod Knjaževca) delovi Timočkog NOP odreda razoružali seosku četničku stražu i spalili opštinsku arhivu.
7. maj — Na pruzi s. Vrdnik — s. Pavlovci (kod Rume) borci Podunavskog NOP odreda presekli 17 tt stubova.
9. maj — Na pl. Bukulji KPJ za Arandelovac formirao oružanu grupu od 15—20 boraca, koja je kasnije prerasla u 1. šumadijski NOP odred.
- U s. Jabukoviku (kod Vlasotinaca) delovi Babičkog NOP odreda razoružali 6 bugarskih vojnika.
- U Beogradu, u logoru na Banjici, streljana Olga Petrov, narodni heroj.

1942. maj

SRBIJA

maj 1942.

11. maj — Iz logora na Banjici nemačke okupatorske vlasti internirale 1700 zatvorenika u logore po Nemačkoj odakle su kasnije prebačeni u Norvešku.
12. maj — U Srem. Mitrovici ustaše streljale člana OK KPJ za Srem Janka Cmelika, narodnog heroja.
- 12/13. maj — Grupa boraca 1. čete Fruškogorskog NOP odreda prepadom razoružala nekoliko domaćih Nemaca i ustaša u koloniji rudnika Vrdnik i zaplenila 4 puške s municijom.
13. maj — Grupa boraca 1. čete Fruškogorskog NOP odreda obustavila rad u kamenolomu kod s. Rakovca (blizu Petrovaradina) i zaplenila 8 pušaka sa 550 metaka.
- Dva voda 1. čete Fruškogorskog NOP odreda napali nemačku posadu u s. Banoštoru (kod Iloka) i zaplenili nešto oružja.
- 14/15. maj — SK KPJ za Zemun organizovao atentat na šefa ustaškog policijskog odseka u Zemunu Valtera Filipovića. Atentat je izvršen u Ciglarskoj ulici u Zemunu, kao odmazdu za mučeničku smrt u zemunskom zatvoru inženjera Jakuba Kuburovića. člana KPJ i sekretara ćelije »Prilaz-Kalvarija«.
15. maj — Delovi Jastrebačkog NOP odreda napali na bugarske stražare (7 vojnika) na železničkoj postaji kod s. Bresničića (na pruzi Prokuplje — Kuršumlija) i zaplenili municiju i opremu.
- U s. Lasovu (kod Boljevca) delovi Timočkog NOP odreda razoružali seosku četničku stražu i spalili opštinsku arhivu.
- U banjičkom logoru (u Beogradu) streljan sekretar MK KPJ za Beograd Jelena Cetković, narodni heroj.
- U s. Novim Karlovcima (kod Indije) izašao prvi broj lista »Glas omladine«, organa OK SKOJ-a za Srem.
16. maj — SK KPJ za Zemun izdao stanovništvu proglas pod parolom »Krv za krv — smrt za smrt«, u kome se kaže da su zemunski udarnici izvršili atentat na Valtera Filipovića, šefa ustaško-policijskog odseka u Zemunu, kao osvetu za ubistvo inženjera Jakuba Kuburovića.
22. maj — Na glavnom trgu u Valjevu obešen komandant Kolubarskog bataljona Valjevskog NOP odreda Stjepan (Stevo) Filipović, narodni heroj. Dok su mu nemački okupatori stavljali omču na vrat, on je podigao pesnice i uzviknuo: »Zivela komunistička partija! Zivela sloboda!«.
- Stab NOP odreda za Srem izdao članovima Partije i SKOJ-a i rukovodstvima NOP odreda i jedinica »Pouke iz partizanskih akcija i borbi vodenih na teritoriji Srema«.
- Grupa boraca iz Podunavskog NOP odreda prekinula tt veze između Iriga i Rume.
24. maj — U oštroj borbi kod s. Vizića (blizu Iloka) borci 2. čete Fruškogorskog NOP odreda naneli ustaško-domobranskim polernim delovima osetne gubitke.
- U s. Manastirici (kod Rabrova) delovi Požarevačkog NOP odreda napali i razbili delove Rudničkog četničkog odreda i zaplenili 21 pušku i municiju.
- 24/25. maj — Delovi Timočkog NOP odreda razoružali seosku stražu na železničkom mostu između Boljevca i Bogovine (na Crnom Timoku) i minirali most.
25. maj — U s. Rabrovcu (kod Mladenovca) partizanska grupa s. Bukulje razoružala seosku stražu i zaplenila 10 pušaka, 500 metaka i 5 bombi.
- PK KPJ za Srbiju uputio OK KPJ za Kruševac direktivno pismo o stvaranju novih i jačanju postojećih partijskih organizacija na teritoriji kruševačkog okruga.
- Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju izdao partijsnim organizacijama direktivu o radu na Kosovu i Metohiji u vezi sa razvojem političkih prilika kako u Jugoslaviji i na Balkanu tako i u celom svetu.
27. maj — U s. Rabrovu (kod Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda razoružali seosku miliciju.
- U s. Azbresnici (kod Prokuplja) delovi Jastrebačkog NOP odreda vodili borbu protiv 12. dobrovoljačkog i Bresničkog četničkog odreda i proterali ih ka s. Mramoru.

- U s. Babinom Kalu (kod Bele Palanke) Svrliški (Nišavski) NOP odred razoružao Nedičevu graničnu stražu, ubivši pri tom 3 graničara.
- 30/31. maj — U s. Setki (kod Ražnja) Ozrenski NOP odred razoružao seosku stražu, spalio opštinsku arhivu i zaplenio 6 pušaka.
- 31. maj — Grupa boraca 3. čete Fruškogorskog NOP odreda prodrla u s. Nove Karlovce (kod Indije), spalila opštinsku arhivu i zaplenila veću količinu kancelarijskog materijala i 400 kg šećera.
- Maj — Otpočeo da izlazi list »Ustanička Sumadija«, organ OK KPJ za Arandelovac. Ovaj list, koji je izlazio do kraja rata, imao je zadatak da objašnjava političku situaciju u zemlji i u svetu i daje informacije o stanju na našem i savezničkim frontovima. On je odigrao važnu ulogu u mobilizaciji naroda za borbu protiv okupatora.
- Stab Jastrebačkog NOP odroda naredio opštinskim upravama na teritoriji Toplice da prestanu služiti neprijatelja, te da obavljaju samo one poslove koji su korisni njihovim opštinama.
- Obnovljen SK KP.T za trnavski srez. Postavljen mu je zadatak da na teritoriji sreza stvori mrežu partijskih organizacija i radi na širenju NOP-a.
- OK KPJ za Srem izdao proglas narodu pozivajući ga da stvara borbeno jedinstvo protiv okupatora i domaćih izdajnika i sabotira mobilizaciju i odlazak na rad u Nemačku.
- U s. Turiji (kod Srbobrana) održana dvodnevna konferencija najistaknutijih predstavnika Partije u Bačkoj: data su uputstva za dalju oružanu borbu i određeni su sekretari pojedinih sreskih komiteta.
  - U Zemunu, po odluci SK KPJ za Zemun, jedna mesna udarna grupa likvidirala poznatog provokatora i izdajnika Zukanovića koji je radio u fabrici »Ikarus«.
- U Kos. Mitrovici izvršena provala partijske organizacije, pa je iz grada, rudnika i Zvečana uhapšen 41 član KPJ i SKOJ-a, od kojih su 5 streljani i 28 internirani.
- U Uroševcu formiran ilegalni opštinski NO odbor, koji je vršio funkcije i gradskog NO odbora.
- Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju prebacio se iz Đakovice na Kosovo zbog boljih uslova za rukovođenje.
- U selima Papazu, Starom Selu. Prelezu, Sojevu, Mirašu, Tankosiću, Ramnjanu, Požaranju, Strbcu, Vrbeštici, Tažincu. Sovcu. Gotovuši, Drajkovcima, Gatnji. Starom Kačaniku, Raki, Eljezi, Cerkesu, Sadovini, Nerodimlju, Viči (srez nerodimski) i Donjoj Gušterici, Novom Rujcu, Starom Gracku (srez sitnički) formirani ilegalni MNO odbori.

J u n

DOGADAJI OPSTEG KARAKTERA

1. jun — Clan CK KPJ Moša Pijade obavestio VS NOP i DV Jugoslavije da je na teritoriji Pive obrazovao 19 partizanskih stočnih farmi (od stoke koja je bila svojina NOP jedinica I od one koja je rekvirirana u opštinama planinopivskoj i župopivskoj) u cilju snabdevanja jedinica i bolnica koncentrisanih u Pivi i njenom susedstvu.
2. jun — Generalštab domobranstva uputio Komandi domobranskog 3. korpusa naređenje u kome ističe da »odnos hrvatskog domobranstva prema četnicima koji su organizovani od Italijana isti je kao i naš prema italijanskoj vojsci«.
3. jun — VS NOP i DV Jugoslavije dao Stabu Durmitorskih trupa (1. bataljon 1. proleterske i 2. bataljon 2. proleterske NOU brigade, 1. Nikšički i 3. bataljon Komskog NOP odreda) uputstvo o rasporedu jedinica i načinu dejstva protiv neprijatelja i o pravcima povlačenja jedinica posle zaštite evakuacije pozadinskih ustanova s teritorije Pive u pravcu Bosne. Glavni zadatak Durmitorskih trupa bio je da elastično brani Pivu i da omogućiti evakuaciju bolnica i drugih pozadinskih jedinica iz Pive ka Bosni.
- Kod Midveja otpočela trodnevna bitka između pomorskih i vazduhoplovnih snaga SAD i Japana. Pobjedom snaga SAD uspostavljena je ravnoteža na Pacifiku.
- Clan VŠ NOP i DV Jugoslavije Aleksandar Ranković naredio komandantu mesta Celebić da mobilize potrebna sredstva za evakuaciju pozadinskih delova Glavne intendanture VS sa Rudina i da suzbija nepravilne rekvizicije pojedinih partizanskih jedinica i pravilno objašnjava preduzete mere za podmirenje najnužnijih potreba NOP jedinica.
- Po naređenju VŠ NOP i DV.T otpočela evakuacija partizanskih bolnica i ranjenika sa Pivske pl. u pravcu s. Tjentišta. Popovog mosta i s. Cureva. Evakuacija je završena 17. juna, kada se 455 ranjenika prikupilo u bolnici u s. Curevu i s. Mrkalju.
5. jun — Komanda italijanske divizije »Pusterija« uputila Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija — Dalmacija« (Supersloda) izveštaj o iskustvima stečenim u borbi protiv partizanskih jedinica u toku okupatorsko-kvislinških operacija u proleće 1942. (tzv. treće ofanzive), u kome ističe da ofanzivne operacije protiv partizana predstavljaju veliku teškoću i skoro uvek se svode na »napad u prazno«, jer se — iznenađenje — osnovni uslov uspeha teško postiže: da partizani uvek napadaju noću, iz velike blizine, načelno 1—2 dana posle posedanja položaja ili mesta, po svaku cenu težeći ka iznenađenju, da su u napadu veoma uporni i energični, ističući se savršenim poznavanjem terena i brzinom pokreta, da uživaju pomoć stanovništva, da njihove komande brižljivo proučavaju akciju koju će izvesti. U izveštaju se, pored ostalog, predlaže: da se svaka kolona upućuje samo uz jaku pratnju, da se zastanci izvode samo na otkrivenom zemljištu, a garnizoni, na linijama operativnog snabdevanja, postavljaju na razmacima ne većim od 30 km, te da se oko njih vrše bočna »čišćenja«. Na kraju se konstatuje: »naš rat je rat bez pozadine«. Supersloda je ta iskustva preporučila svim komandama armijskih korpusa.
- U rejonu s. Šćepan-Polja, po odluci vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita, a pod neposrednim rukovodstvom člana VŠ Aleksandra Rankovića, formirana 3. proleterska (sandžačka) NOU brigada od 1. zlatarskog, 2. i 5. pljevaljskog, 3. bjelopoljsko-mileševskog i 4. bjelopoljskog bataljona.
- Clan Politbiroa CK KPJ Aleksandar Ranković uputio pismo Okružnom komitetu KPJ za Foču: nalaže mu da se što hitnije prebaci na zakmursku teritoriju i na njoj organizuje politički rad.
8. jun — Višr. komanda oružanih snaga »Slovenija — Dalmacija« (Supersloda) izdala Komandi italijanskog 11. armijskog korpusa direktivu za ofanzivu protiv partizanskih snaga u Sloveniji.
10. Jun — Objavljen ukaz kralja Petra II Karadorđevića po kome Štab Draže Mihailovića postaje Vrhovna komanda jugoslovenske vojske u otadžbini.
- Vrhovna komanda jugoslovenske vojske u Londonu izdala ukaz kojim se Draža Mihailović postavlja za načelnika štaba Vrhovne komande.

- VS NOP i DV Jugoslavije doneo odluku o formiranju 4. i 5. proleterske NOU brigade od crnogorskih partizanskih jedinica koje su se, pod pritiskom italijansko-četničkih snaga, povlačile iz Crne Gore prema pl. Goliji i pl. Voiujaku.
- 11. jun — U Vašingtonu potpisan sporazum o zajmu i najmu između vlada SAD i SSSR-a.
- 12. jun — U s. Smriječnu (kod Savnika), po odluci vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita, formirana 5. proleterska (crnogorska) NOU brigada, sastava: četiri bataljona od boraca iz Nikšićkog i Zetskog NOP odreda i delova jedinica s teritorije danilovgradskog i podgoričkog sreza.
- 17. jun — U s. Ljubini (na pl. Zelengori), po odluci vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita, formirana 4. proleterska (crnogorska) NOU brigada, sastava: pet bataljona (od dva bataljona Lovčenskog i od po jednog bataljona Zetskog, Komskog i Durmitorskog NOP odreda).
- 10. jun — U s. Vrbnici (na pl. Zelengori) održani sednici CK KPJ.
  - U Zagrebu potpisan sporazum (tzv. Zagrebački sporazum) između predstavnika vlade NDH i Više komande oružanih snaga «Slovenija — Dalmacija» (Superslode): da italijanske snage napuste 3. zonu (sem Karlovca, a delom i 2. zonu); da ustaškomobranske snage posedu ispražnjene garnizone i obezbede železničke pruge, da se u pomenutim zonama i dalje omogući stvaranje četničkih jedinica. Trebalo je da sporazum stupi na snagu 11. jula, ali su italijanske snage i pre roka otpočele napuštanje garnizona u Bos. krajini.
  - Predsednik vlade V. Britanije Winston Čerčil stigao u SAD. Sledećih dana on je sa predsednikom SAD Franklinom Ruzveltom vodio razgovore o budućim zajedničkim operacijama i o usklađivanju napora na izradi atomske bombe.
- 20. jun — U Cetinju italijanski guverner Crne Gore, general Pircio Biroli, primio Novicu Kraljevića, vođu »zeleniša«. Krsta Ponovića i komandanta nacionalnih trupa u Crnoj Gori. Boki i Sandžaku Blaža Đukanovića, koji su mu izrazili želju da sa svojim četničkim snagama učestvuju u napadu na partizanske snage u Hercegovini, pre nego se one spoje s partizanskim snagama u Bosni.
  - U šumi iznad s. Vrbniče (na pl. Zelengori) održano savetovanje VS NOP i DV Jugoslavije sa štabovima 1. 2. 3. i 4. proleterske NOU brigade. Vrhovni komandant Josip Broz Tito je dao ocenu proteklih borbi, analizirao novonastalu situaciju i istakao nužnost pohoda brigada ka Bosanskoj krajini. Razrađeni su zadaci pojedinih brigada u prvoj etapi (prelaz puta Foča — Kr. linovik — Ulog i izbijanje na Treskavicu) i fzdana su uputstva o svestranoj pripremi jedinica za pomenuti pohod, koji bi počeo kroz tri do četiri dana.
  - Izašao prvi broj »Neđelnog pregleda«. Hstn NOP i DV Jugoslavije, koji je donosio vesti iz Jugoslavije i inostranstva. Kasnije on je dobio naziv: »Vojno-politički pregled VS«. Izlazio je do kraja 1942. godine.
- 21. jun — Nemačko-italijanske snage zauzele Tobruk i zarobile oko 25.000 vojnika iz sastava 8. britanske armije.
  - Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito, denešom proneo Komintern! »RezokrcHu rodoljuba Crne Gore, Boke i Sandžaka«, moleći je da s njom upozna i izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije u Londonu.
- 22. jun — U šumi iznad s. Vrbniče (na pl. Zelengori) vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito izdao istorijsku zapovest za pohod grupe proleterskih udarnih brigada u Bosansku krajinu, radi povezivanja s partizanskim jedinicama Bosanske krajine i Hrvatske. Ta odluka predstavlja značajnu prekretnicu u ratu i revoluciji naroda Jugoslavije. Početak pohoda je određen za 24. jun.
- 23. jun — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu o ustanovljenju zvanja verskog referenta u brigadama, o njegovim oznakama i dužnostima.
  - Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu o smenjivanju rukovodstva Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju, zbog slabog rukovođenja partizanskim jedinicama, i o postavljanju novog.
- 24. jun — Otpočeo pohod grupe proleterskih udarnih brigada za Bosansku krajinu. Brigade su nastupale iz rejonu s. Vrbnica — s. Grendići (na pl. Zelengori), u dve kolone: desna (2. proleterska i 4. proleterska (crnogorska) NOU brigada) opštim pravcem Kalinovik — pl. Treskavica — Kreševo — G. i D. Vakuf — Kupres, i leva (1. pro-

1942. jun

BOSNA I HERCEGOVINA

jun 1942.

- letcrska i 3. proleterska (sandžačka) NOU brigada) opitim pravcem Kalinovik — pl. Treskavica — pl. Bjelašnica — Konjic — Prozor — Livno — pl. Cincar, sa zadatkom da na svojim pravcima nastupanja ruše komunikacije i oslobađaju naselja.
  - U Vašingtonu predsednik SAD Franklin Ruzvelt i predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil primili kralja Petra II Karadorđevića i tom prilikom izjavili da žele Jugoslaviju obnovljenu, sređenu i nepodrivenu nacionalnim razdorima. Za vreme razgovora Cerčil je izrazio nezadovoljstvo /bog rada izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i zbog neprekidnih razmirica jugoslovenskih političkih grupa u emigraciji.
29. jun
- Nemačko-italijanske trupe prodrle do El Alamejna (u Libiji).
  - Kod El Alamejna (u Libiji) otpočele višednevne borbe između nemačko-italijanskih i britanskih snaga.
30. jun
- U s. Ledićima (pod pl. Bjelašnicom) održana sednica CK KPJ.
  - Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naređenje za formiranje manevarske grupe od 1. i 3. proleterske NOU brigade, pod neposrednom komandom VS, sa zadatkom da energičnim i brzim dejstvom likvidira ustaška uporišta u selima od s. Rakitnice do s. Umljana.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. jun
- Ustaška Crna legija ojačana domobranskim delovima s tenkovima, otpočela napad iz Bos. Dubice i Jasenovca. Ona jc do 3. juna izbila na severoistočne padino pi. Pro-sare i ostvarila mostobran dubine 15 km. Protivnapadom 2. bataljona i delova 3. i Udarnog bataljona 2. krajiškog NOP odreda, uz podršku jednog aviona. 4 juna neprijatelj je razbijen a zilim. u toku noći. odbačen preko r. Save U tim borbama je poginuo vodnik voda u Udarnom bataljonu Mile Mečava, narodni heroj, a zapljena su dva tenka.
2. jun
- U s. Divinu (kod Bileće) održano savetovanje Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu, okružnih komiteta za južnu i severnu Hercegovinu, instruktorske grupe CK KPJ, Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju i štabova Južnohercegovačkog i Severnohercegovačkog NOP odreda. Na savetovanju je izvršena analiza skretanja: izborom je potvrđen obnovljeni Oblasni komitet KPJ za Hercegovinu: doneta je odluka o povlačenju preostalih jedinica iz istočne Hercegovine: izvršena je reorganizacija jedinica; ukinuli su štabovi Južnohercegovačkog i Severnohercegovačkog NOP odreda; ostacima razbijenih jedinica su popunjeni 1. i 2. bataljon i formiran novi 3. udarni bataljon i prateća četa Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju.
  - Delovi četničkog puka »Manjača.- zauzeli s. Bronzani Maidan (kod Banie Luke) potisnuvši dolove 2. krajiškog NOP odreda u s. Maričku i s. Piskavicu. Time je neprijatelj uspostavio vezu sa okruženim ustaško-domobranskim garnizonom u San. Mostu.
  - Prva krajiška NOU brigada izvršila neuspeo napad na položaj Klime (kod Banje Luke), koji je branio bataljon domobranskog 1. pešadijskog puka. Zbog pristizanja pojačanja (1. bataljona domobranske 3. brdske brigade) i zbog upada četnika u s. Bronzani Majdan napad je obustavljen. U borbi je poginuo komandant bataljona Jovo Kecman Panin. narodni heroj
- f jun
- Oblasni komitet KPJ za Hercegovinu uputio direktivu partijskim organizacijama. ukazujući na dotada počinjene greške: kurs kolektivizacije. usko postavljanje NO borbe kao stvari komunista, sektašlvo prema muslimanima i Hrvatima, nepravilan odnos prema NO odborima, a naročito neispravno postavljanje uloge i značaja peto kolone — borba protiv »potencijalnih neprijatelja« umesto protiv izdajnika, koje je trebalo prethodno raskrinkali i politički izolovati. Direktivom su data detaljna uputstva o otklanjanju tih nedostotak.r Međutim, već idućih dana neprijatelj je prisilio partizanske jedinice da napuste Hercegovinu
  - Prvi partizanski piloti Franjo Kluz (na avionu ^Potez*) i Rudi Cajavec (na avionu Brege*) narodni hereji. izvršili prvi borbeni zadatak: bombardovali i mitraljirali Banju Luku, aerodrom Zalužane i jednu kolonu ustaške Crne legije u povlačenju iz s. Orahova prema Bos. Dubici. Pošto mu je nad Zalužanima avion bio oštećen teško ranjen Rudi Cajavec se spustio kod s. Kađinjana 1 tu. da ne bi pao u ruke četnika izvršio samoubistvo. a njegov strelac je zarobljen i kasnije, u Zagrebu, streljan.
  - Delovi Banijskog NOP odreda izvršili napad na ustaše u s. Vrnograču (kod Cazina) Neprijatelj je imao oko 100 vojnika izbačenih iz stroja, a partizanske jedinice su imale 9 mrtvih i 1 ranjenog.

- U Konjičkom bataljonu Severnohercegovačkog NOP odreda četnici pokušali izvesti puč, razbili 4. četu i u s. Zaboranima i s. Dramiševu (kod Nevesinja) ubili 27 partizana.
5. jun — Iz Bileće i Gacka delovi italijanskih divizija "Marke" i "Taurinenze" i četnički Bilečki i Gatački odred (7 italijanskih i 6 četničkih bataljona) otpočeli napad u cilju okruženja i uništenja ostataka jedinica Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju u rejonu sela Plane i Fatnice. U duhu odluka savetovanja u s. Divinu (kod Bileće) Operativni štab NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju je sa tri udarna bataljona i pratećom četom preduzeo izvlačenje prema Pivi, ali je sutradan u s. Hodžićima. zajedno sa Oblasnim komitetom KPJ, pratećom četom i komorom, odsečen od glavnine i razbijen.
6. jun — Odlukom Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske Livanjski NOP odred reorganizovan u bataljon »Vojin Zirojević*».
- Udarni bataljon 5. krajiškog NOP odreda i 4. bataljon 3. krajiškog NOP odreda izvršili napad na Glamoč, ali su, zbog četničkog napada na naše jedinice s leđa, napad obustavili.
- U Tvornici duvana u Mostaru grupa radnika, pod rukovodstvom fabričkog komiteta. spalila skladište. Izgorelo je oko 20 vagona cigareta.
- Kod s. Bodežišta (blizu Gacka), u borbi protiv četnika, poginuo politički komesar 3. čete 2. bataljona 1. proleterske NOU brigade Miloš Bobičić. narodni heroj.
7. jun — Partizanski avion sa pilotom Franjom Kluzcm. uzletevši sa baze u Meduvodu (na pl. Kozari), bombardovao i mitraljirao neprijateljske garnizone u Dvoru nn Uni i Bos. Novom i rasturio letke nad njima, nad Bos. i Hrv. D'ibicom i Bos. i Hrv. Kostajnicom.
8. jun — Kod s. Lepenice (na pl. Motajici) nemački batalion Princ Eugen« (sastava: 7 četa), četnici i jedan vod domohrana okružili i razbili Proleterski bataljon Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu: od 215 boraca ostalo samo 118; veći deo rukovodstva je izginuo ili pri probijanju bio zarobljen i kasnije ubijen, među njima i komandant 4. krajiškog NOP odreda Danlto Mitrov Slobodan, komandant Proleterskog bataljona Zdravko Celar, politički komesar Proleterskog bataliona Esad Midžić i komandant 3. bataljona 4. krajiškog NOP odreda Novak Pivašević, a u prethodnim borbama su noginuli komesar Kozarske čete Proleterskog bataliona Operativnog štaba NOP i DV za Bos. Krajinu Fadil Serić i bombaš istog bataljona Branko Tubić Jelin. narodni heroji.
9. jun — U Banjoj Luci između Štaba četničkog odreda »Borja- i predstavnika NDH potpisan sporazum o saradnji u borbi protiv NOP-a.
- U s. Korićni (na putu Glamoč — Livno) ojačani partizanski bataljon »Vojin Zirojević« uništio deo italijanske kolone koja je bila u pokretu za Livno Poginulo je 1 ranjeno oko 56 italijanskih vojnika.
- Delovi 1. krajiške NOU brigade zauzeli solo Bronzani Maidnn (na putu Sanski Most — Bania Luka) i u borbi odbacili delove četničkog puka »Mnnača« prema Han-Kolima.
10. jun — Nemačka borbena grupa »Vestbosnien«. sastava: dvanaest nemačkih pešadijskih. jedan tenkovski i jedan pionirski batalion i dva divizionna artiljerije, pet mađarskih monitora i oko dvadeset pet ustaških i domobranskih bataljona. sa izvesnim brojem četnika i milicionera (ukupno oko 35—40.000 vojnika), podržana od nekoliko eskadrila avijacije, otpočela kozarsku operaciju (koja je trajala do 30. jula), u kojoj je okružila 2. krajiški NOP odred (5 bataljona sa 3.500 boraca, 1 avion, 2 tenka, 2 oklopna automobila i 4—R topova) s ciljem da ga uništi. Međulim. zahvaljujući herojskom otporu i jedinstvu naroda i jedinica. Odred ie. u borbi u okruženju, razbio i uništio desetak neprijateljskih (domobranskih, ustaških i nemačkih) bataljona. Ponesen uspesima. on je tada ocenlo da može odbraniti Kozaru. Ali kada ie, u pogoršanoj situaciji, preduzeo proboj, on je. opterećen velikim zbegom i brojnim ranjenicima, pretrpeo znatne gubitke; ipak se delom probio a delom. razbijen u manje grupice, izbegao uništenje'. Do kraja Jula neprijatelj ie dvaput, prokrstarici pl. Kozaru i pi. Prosararu, uništio veći broj ranjenika sela opljačkao, a nekoliko desetina hiljada stanovnika internirao u logore i preselio ih u druge krajeve.

* Na okntf.noj konferenciji KP.t za Kozaru (20. i 21. IX 1942.) gubici 2. krajiškog NOP odreda su procenjeni na oko 1700 mrtvih, ranjenih i nestalih. uključujući i 500 ubijenih ranjenika. Neprijateljski gubici su ocenjeni na preko 7 000 izbačenih iz strofa. Zanlenjeno je preko 2500 pušaka. 200 p. mitraljeza i 21 minobacača a uništeno i oštećeno 11 tenkova. Po nemačkim podacima nemačke jedinice imale su 79 mrtvih i 107 ranjenih, a domobranske 475 mrtvih. 725 ranjenih i 510 nestalih. pri čemu nisu uračunati oni domobranci koji su se u međuvremenu vratili u jedinice

1942.

jul

BOSNA I HERCEGOVINA

jul

1942.

- Delovi nemačke oklopne borbene grupe »VedeU (dva bataljona motori/.ovane pešadije, bataljon tenkova i jedan artiljerijski divizion) prodrli iz Banje Luke i zauzeli Prijedor. Iznenađena Komanda mesta, sa zaštitnom četom, velikim brojem građana i pozadinskim rukovodstvima, probila se pod borbom na Kozaru.
  - Kod s. Radosavske (blizu Prijedora) delovi 1. krajiške NOU brigade razbili 1. bataljon 1. domobranskog pešadijskog puka.
11. jun
- Tri bataljona 1. proleterske NOU brigade i dva bataljona 2. proleterske NOU brigade izvršili neuspeo napad na četnička utvrđenja na brdu Gatu, koje dominira gornjim Gatačkim poljem. Botaiioni proleterskih brigada imali su oko 80 mrtvih i ranjenih, a četnički Gatački i Nevesinjski odred — oko 100. U borbi je poginula i politički komesar čete u 2. proleterskoj NOU brigadi Anđa Ranković, narodni heroj.
  - Četnički Ljubinjiski odred izvršio pokolj preostalog muslimanskog stanovništva u Ljubinju (oko 30 ljudi, žena i dece).
  - Delovi nemačke oklopne borbene grupe »Vedel«, prodorom iz Prijedora, zauzeli Ljubiju iznenadivši novoformiranu 5. četu 1. bataljona 2. krajiškog NOP odreda.
  - U s. Suhaći (kod Bos. Novog) delovi 1. i 2. krajiškog NOP odreda napali 300 nemačkih vojnika i 400 domobrana i ustaša iz sastava borbene grupe »Gejzo«. Uprkos obostrano visokim gubicima neprijatelj nije savladan.
12. jun
- Delovi italijanskih divizija »Murđe« i »Taurinense« i četnički Gatački i Nevesinjski odred, napadom iz Gacka, pokušali prodor prema Čemernu. Tri bataljona i dve čete, a kasnije još šest bataljona, pod komandom Štaba 2. proleterske NOU brigade, tri dana su zadržavali nastupanje neprijatelja i sprečili ga da do 15. juna ujutro ovlada Čemernom i lime preseče odstupnicu jedinica koje su se povlačile iz Crne Gore. U toku tih borbi, na pl. Zivnju je pored ostalih poginuo zamenik komandanta 1. bataljona 2. proleterske NOU brigade Petar Leković, a smrtno je ranjen komandant istog bataljona Radosav Kovačević, narodni heroji. Neprijatelj je imao 36 mrtvih i 64 ranjena, uglavnom četnika.
  - Kalinovički NOP odred zauzeo i demolirao ž. st. Blažuj (na pruzi Sarajevo — Mostar).
- 13/14. jun
- Pod pritiskom nemačkih, domobranskih i četničkih snaga, Proleterski bataljon Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu kod s. Bos. Kobaša se prebacio sa pl. Motajice preko r. Save u Slavoniju.
14. jun
- U s. Suhoj (u dolini r. Sutjeske) po naređenju VŠ NOP i DVJ. od preostalih jedinica iz istočne Hercegovine Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju formiran Hercegovački NOP odred.
  - Kod s. Slavića (blizu Banje Luke) delovi 1. krajiške NOU brigade razbili domobranski 1. jurišni bataljon i time jedinice Zapadnog odseka odbrane Banje Luke (oko tri bataljona domobrana i nešto četnika) odbacili na polazne položaje.
  - U s. Vidimlijama (kod Glamoča) četnici iznenadili partizanski bataljon »Vojin Zirojević«. Pri probijanju poginuli su komesar bataljona Mustafa Latifić, narodni heroj, i još 9 partizana, a ranjeno je i zarobljeno 6 boraca.
  - Na mostu Prljugovac (na putu Bos Novi — Prijedor) delovi 2. krajiškog NOP odreda uništili 3 i oštetili 2 nemačka tenka i zarobili 5 nemačkih oficira.
  - Četnički Zenički odred potpisao sporazum sa predstavnicima NDH o saradnji u borbi protiv NOP-a i o uključivanju u oružane snage NDH.
  - Po četama Konjičkog bataljona Severnohercegovačkog NOP odreda počeli četnički pučevi. U trodnevnim borbama u selima Glavatičevu, Zimlju, Bijeloj i Blacama (kod Konjica) poginulo je preko 30. ranjeno desetak i zarobljeno 12 partizana, ali se bataljon održao i glavninom prikupio u rejonu katuna Tisovice na pl. Prenju, a manjim delom na pl. Igmanu.
- 14/15. jun
- Kod s. Dumbrave (blizu Bos. Kostajnice) delovi 2. krajiškog NOP odreda uništili ojačani 2. bataljon domobranske 2. brdske brigade.
15. jun
- Grupa istočnobosanskih udarnih bataljona i Bircanski NOP i DO izvršili neuspeo napad na Vlasenicu. Desna kolona je zauzela uporište Pan-pogled i razbila četu ustaša, ali je, zbog neuspeha srednje kolone da potpuno slomi spoljnu odbranu grada i zbog kolebanja Zalukovičkog dobrovoljačkog bataljona kod leve kolone, napad obustavila. Istovremeno su se iz Han-Piješka, posle oštre borbe na Ploči, u

grad probile po jedna četa iz nemačke 718. pešadijske divizije i domobranskog 8. pešadijskog puka sa nešto ustaša. U borbi na Orlovači je poginuo komandir čete 2. udarnog istočnobosanskog bataljona Lozić Stojanović Lazo, narodni heroj.

- U školi u s. Izgorima (kod Gacka) čelnici spalili grupu ranjenika 1. proleterske NOU brigade.

Jun p. p. — U Prijedoru, od dva zaplenjena ustaška tenka i dva oklopna automobila izgrađena u radionici Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu u Ljubiji. formirana tenkovska četa 2. krajiškog NOP odreda.

Jun s. — Kod Vlasenice se rasuo Zalukovički dobrovoljački bataljon Birčanskog NOP i DO koji se do tada održavao kao poslednja jedinica NO dobrovoljačke vojske u istočnoj Bosni. Deo boraca je prešao u partizanske bataljone Birčanskog NOP odreda a ostali su otišli u četnike.

17*18. jun — Pošto je osam dana uspešno zadržavala jače neprijateljske snage u rejonu sela Bronzanog Majdana i Piskavice, 1. krajiška NOU brigada se izvukla preko r. Sane i time izbegla potpuno okruženje za koje je neprijatelj angažovao nemačku borbenu grupu »Vedel«, zapadni odsek odbrane Banje Luke, delove domobranske 3 brdske brigade i četničkog puka »Manjača« 1 posadu San Mosta.

18. jun — Kod s. Karanovca, u izvornom delu potoka Prenje (na Ozren-planini, kod Doboja), četnici zaklali ilegalnog političkog radnika, zamenika komandanta razbijenog Ozrenskog NOP odreda. Todora Panića, narodnog heroja.

10. jun — Na odseku Vilić brdo — Poharino brdo delovi 2. krajiškog NOP odreda razbili oko dva bataljona domobranske brdske brigade. Oko 450 vojnika je izbačeno iz stroja, ali stvorena brešp nije iskorišćena za proboj.

20. jun — Delovi 1. krajiškog NOP odreda zauzeli Bos. Krupu, porušili železničku prugu do Bos. Novog 1 mostove na Uni u Krupi i Otoci. Posada Krupe i Oloke (pet četa domobrana, ustaša i milicionera) odbačena je preko Une. dok je jedna četa domobrana zarobljena.

- U s. Pogleđevu (kod Prijedora) delovi 2. krajiškog NOP odreda, u sedamnaestočasovnoj borbi, razbili ojačani 1. bataljon domobranske 1. brdske brigade.

22. jun — Delovi četničkog puka »Manjača« i odreda 'Kočić«, ojačani jednom ustaškom četom. počeli napad na Ribnik (kod Ključa). Potisnuvši delove 3. i 5. krajiškog NOP odreda, četnici i ustaše su do 25. juna prodrli u Ribnik i opljačkali veći broj sela

- Na ž. st. Blatna (kod B. s. Krupe) 1. i 2. četa 4. bataljona Banijskog NOP odreda razoružale domobranksu posadu 1 zaplenile 02 puške, 3 p. mitraljeza. 1 mitraljez i drugu ratnu opremu.

24. jun — Na položajima s. G. Jelovac — s. Mirkovac (kod Prijedora) delovi 2. krajiškog NOP odreda razbili 3. bataljon domobranske 4. brdske brigade. Poginulo je 150 i zarobljeno 60 neprijateljskih vojnika, a zaplenjeno 150 pušaka, 20 p. mitraljeza, nekoliko mitraljeza i 1 minobacač

- Delovi 1. i 2. proleterske NOU brigade prvog dana marša za Bos. krajinu zauzeli s. Boriju i s. Jelašca (kod Kalinovika) i odbacili četnički Zagorski bataljon u Kalinovik.

20. jun — Kalinovički NOP odred na ž. st. Tarčin (na pruzi Sarajevo — Mostar), spalio vagone i demolirao stanične uređaje i zgrade.

26/27. jun — Dva bataljona 1. krajiškog NOP odreda napali San. Most, slomili spoljnu odbranu ustaško-domobranske posade i prodrli u grad. Međutim, kad je iznenadna magla prekinula vezu između jedinica oni su se bez potrebe povukli.

27. jun — U s. Ljubomiru (kod Bileće) četnici streljali člana Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu i sekretara OK KPJ za južnu Hercegovinu Dragicu Pravicu, narodnog heroja.

28. jun — Kod s. Dragnić Podova (blizu Jajca) dve čete Udarnog bataljona 5. krajiškog NOP odreda i Udarna četa 3. krajiškog NOP odreda razbile delove četničkog puka »Manjača« i odreda »Kočić«, ojačane jednom četom domobrana (ukupno 600 vojnika). Zaplenjeno: 2 topa. 1 minobacač 81 mm, 3 mitraljeza, 3 p. mitraljeza i oko 100 pušaka.

- Četvrta proleterska NOU brigada, posle borbe protiv žandarma i muslimanske milicije zauzela sela Lediće, Dejčiče, Ostojiće i Šabance. U borbi je poginulo 7 neprijateljskih vojnika. Brigada je zaplenila 1 minobacač, 1 p. mitraljez i 18 pušaka.
- 29/30. jun — Grupu boraca Konjičkog bataljona Severnohercegovačkog NOP odreda upala u Konjic i iz ustaškog zatvora oslobodila 16 zarobljenih boraca i uhapšenih omladinaca.
- 30. jun — Dva ustaška bataljona, glavnina jednog domobranskog pešadijskog puka i delovi četničkog odreda »Kučić- preduzeli iz Kupresa, Jajca, D. Vakufa i Mrkonjić-Grada jednovremeni napad na 3. krajiški NOP odred, ali je ovaj, ojačan Udarnim bataljonom 5. krajiškog NOP odreda, slomio napad tri napadne kolone (od njih sedam, pa je napad obustavljen.

CRNA GORA

- 2. jun — Jače četničke snage izvršile, preko masiva Durmitora, koncentričan napad na položaje 3. bataljona 2. proleterske NOU brigade u Dobrom dolu. Iskoristivši gustu maglu, vejavicu i noć, one su iznenadile partizane, brzo ih odbacile s položaja i zauzele Dobri do, izbjivši na oko 10 km od partizanske bolnice u s. Pišču. Energičnim protivnapadom, 1. bataljon 1. proleterske NOU brigade i delovi 3. bataljona 2. proleterske NOU brigade odbacili su čelnike prema s. Provaliji i ponovo ovladali Dobrim dolom. Neprijatelj je imao 20 mrtvih i 17 zarobljenih, dok su ukupni gubici 3. i 1. bataljona bili oko 20 poginulih i ranjenih boraca. Zaplenjeno je: 2 minobacača sa 2 sanduka mina, 1 mitraljez. 3 p. mitraljeza, 20 pušaka. 3 revolvera, oko 30 konja, sanitetski i drugi materijal. Za te borbe VS NOP i DV je pohvalio Stab durmitorskih trupa.
- 3. jun — U rejonu Javorka i pl. Vojnika otpočele trodnevne borbe jedinica Nikšićkog i Zetskog NOP odreda protiv italijanskih i četničkih snaga koje su nadirale od Nikšića prema Pivi. Neprijatelj je razbijen i odbačen u pravcu s. G. Polja i s. Prage, uz gubitke od 15 mrtvih i 28 zarobljenih. Tom prilikom je zaplenjen 1 kamion sa namirnicama i raznom opremom. 1 minobacač i 1 mitraljez s municijom. Partizani su imali nekoliko poginulih i ranjenih boraca.
- 5. jun — Komanda područja Durmitorskog NOP odreda izdala naredbu o mobilizaciji omladine sa teritorije Pive, od 18 do 25 godina starosti, u cilju uspešnije borbe protiv italijanskih i četničkih snaga na toj teritoriji.
- Jun p. — PK KPJ za Crnu Goru i Boku izdao okružnim i mesnim komitetima KPJ, biroima ćelija i političkim komesarima direktivu o pravilnoj raspodeli partijskog članstva u partizanskim jedinicama koje će ostati na području PK i u onim NOP odredima od kojih će se formirati brigade. U direktivi se zahteva da partijska rukovodstva tom raspodelom članstva obezbede partijsko-politički rad u jedinicama, ali se ne sme zanemariti organizacioni i partijsko-politički rad na terenu.
- 6. jun — Drugi udarni bataljon Nikšićkog NOP odreda, s dolovima Lovčenskog NOP odreda, izvršio snažan napad na jače četničke snage na položajima Stog — Litija (kod Nikšića). te ih, u višerasovnoj borbi, razbio i primorao da u neredu odstupaju pravcem s. Presjeka — s. G. Polje. Neprijatelj je imao veći broj gubitaka, dok su partizani imali 4 poginula i 1 ranjenog. Zaplenjeno je: 1 mitraljez, nekoliko p. mitraljeza. 1 minobacač i komora (municija i hrana).
- 7. jun — Na položajima Stara gora, V. Buručkovac. Lojanik jedinice iz sastava Durmitorskih trupa (1. bataljon 1. proleterske. 2. bataljon 2. proleterske NOU brigade, 1. komski, 3. nikšićki i 3. durmitorski udarni bataljon) posle jednodnevne borbe odbile napad oko 500 četnika koji su prethodne noći >d Savnika. dolinom r. Komarnice. prodrli u rejon pl. Studene u Pivi. U toj borbi je poginulo 15 četnika, dok su partizanske jedinice imale 3 mrtva i 6 ranjenih boraca
- 15. jun — GS NOP odreda za Crnu Goru i Boku izdao naređenje Komandi područja Nikšićkog NOP odreda da se obezbedi smeštaj i ishrana italijanskih zarobljenika i da se prema njima ima korektan odnos; da se organizuje pravilna ishrana ranjenika i obezbedi partizanska bolnica u Pivi; da se što više poruši put s. G. Polje — s. Jasenovo Polje.
- 16. jun — Us. Tjentištu (kod Foče), na inicijativu NO odbora za Crnu Goru i Boku, održana konferencija rodoljuba Crne Gore i Boke na kojoj je pored vojno-političke situacije razmatrana i delatnost narodnooslobodilačkih odbora. Odlučeno je da Plenum NO odbora za Crnu Goru i Boku nastavi rad. Donesena je rezolucija u kojoj se oštro osuđuje izdajnički rad četnika Draže Mihailovića, izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i federalista u Crnoj Gori; izražava odlučnost da se nastavi bespoštedna

borba protiv okupatora i kvislinga, poziva narod Crne Gore, Boke i Sandžaka da do kraja izdrži u NOB-u. Rezolucija je dostavljena VS NOP i DV Jugoslavije i objavljena preko radio-stanice »Slobodna Jugoslavija«.

- Us. Tjentištu (kod Foče) sveštenici Crne Gore i Boke, pristalice NOP-a, održali skupštinu s koje su uputili poslanicu sveštenstvu i čitavom narodu Crne Gore i Boke, pozivajući ih na borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- 23. jun — Iz nikšičkog zatvora pobjeglo pet zatvorenika koje su italijansko-četničke vlasti osudile na smrt.
- 26. jun — Među italijanske oficire u hotelu »Amerika« u Nikšiću simpatizer NOP-a Lujo Davičo, bacio bombu od koje su poginula dva oficira a nekoliko ih je ranjeno. On je posle toga uhvaćen i streljan.
- Jun — U okolini Podgorice (sada: Titograd), da ne bi pao živ u ruke neprijatelju, izvršio samoubistvo član Okružnog komiteta KPJ za Podgoricu Radule Radulović Ruso, narodni heroj.

HRVATSKA

- 1- jun — Naredbom GS NOP odreda za Hrvatsku postavljen Stab 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske, pod čijom su komandom sve partizanske jedinice s teritorije Like, Korduna i Banije.
  - Iz Petrinje i Gline otpočeo napad 1. brdske divizije i Petrinjske ustaško-domobranske brigade na jedinice Banijskog NOP odreda u Baniji. U borbama do 12. juna neprijatelj je uspeo da ovlada većim delom slobodne teritorije i da 12. 13. juna izbije na r. Unu.
  - Selo Skelu (kod Gline) zauzeo 1. bataljon Banijskog NOP odreda zarobivši 8 ustaša i zaplenivši 8 pušaka i nešto municije.
  - U Gorskom kotaru izašao prvi broj lista »Sloboda«. Izdavali su ga Stab NOP vojske za Primorje, Gorski kotar i Istru 1 OK KPH za Hrvatsko primorje.
  - U Gorskom kotaru izašao prvi broj lista »Drugarica«. Izdavao ga je Antifašistički odbor žena za Gorski kotar.
- 2. jun — Delovi Banijske proleterske čete i jedne čete 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zauzeli neprijateljsko uporište s. Bučje (kod Pakraca) i zapalili opštinsku i školsku zgradu u kojima su ranije bili smešteni neprijateljski vojnici.
  - Us. Zvečevu (kod Voćina) delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda uništili lokomotivu šumske železnice, šumsku električnu centralu, motornu drezinu i drugi materijal šumskog preduzeća
- 3. jun — Partizanski bataljoni Petar Vuksan«, »Krbava* i »Mičo Radaković« Grupe NOP odreda za Liku napali ustaško-domobransko uporište Udbinu, ali ga, zbog jakog otpora neprijatelja, nisu mogli zauzeti. U trodnevnim borbama bataljoni su imali gubitke od 6 mrtvih i 20 ranjenih
  - Kod s. Ostrovice i s. Cukovca (blizu Gospića) 2. bataljon 1. ličkog NOP odreda »Velebit« odbio napad ustaša i domobrana i naneo im gubitke od 6 mrtvih, više ranjenih i 3 zarobljena.
- 4. jun — Na Vještića gori otpočelo trodnevno savetovanje Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske i PK KPH za Dalmaciju s vojnim i partijskim predstavnicima srednje i južne Dalmacije 1 livanjskog kraja. Pošto je analiziran razvoj NOP-a u Dalmaciji, doneta je odluka o stvaranju novih jedinica i proširenju slobodne teritorije.
  - Na putu između Novog i s. Ledenice delovi 2. bataljona 1. primorsko-goranskog NOP odreda napali italijansku kolonu, ubili 11 italijanskih vojnika, podoficira i oficira, zaplenili 7 pušaka i 1 mitraljez i kamion uništili.
  - Na putu Knin — Kistanje delovi Severnodalmatinskog NOP odreda napali italijansku motorizovanu kolonu. Neprijatelj je imao 9 mrtvih (od toga 2 oficira), 9 ranjenih i 3 zarobljena vojnika, a jedinice su imale 2 mrtva i 3 ranjena borca. Uništena su 2 kamiona a zaplenjeno je 18 pušaka, 2 p. mitraljeza. 27 bombi i 1800 metaka.
- 4/5. jun — Jedinice 1. kordunaškog NOP odreda porušile železničku prugu Karlovac — Petrinja u dužini od 10,5 km i pokidale 15,5 km tt veza.

5. jun
- Posle tročasovne borbe 2. bataljon 1. slavonskog NOP odreda zauzeo s. Bastaje (kod Daruvara), koje su branili žandarmi, ustaše i nemački vojnici. Neprijatelj je imao 37 mrtvih, a partizanske jedinice 1 mrtvog i 1 ranjenog borca. Zaplenjeno je: 43 puške, 1200 metaka, 4 radio-aparata, 10 vojničkih odela i drugi ratni materijal.
  - Između s. Ličke Jesenice i s. Javornika (na pruži Zagreb — Spli!) jedinice 2. kordunaškog NOP odreda razoružale italijansku stražu od 29 vojnika.
  - U rejonu Plitvičkih jezera ustaše otpočele dvodnevni napad na partizanske bataljone »Ognjen Priča« i »Petar Vuksan« i prinudile ih na povlačenje u pravcu Kordenice.
  - Jedinice 1. bataljona 1. ličkog NOP odreda »Velebit« porušile železničku prugu Gospić — Lovinac u dužini od 260 m.
- Jun p.
- Us. Okučanima (kod Nove Gradiške) jedinice 1. slavonskog NOP odreda razoružale neprijateljsku posadu — pripadnike nemačke nacionalne manjine, zaplenivši 35 pušaka.
6. jun
- Kod Livna, po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od Livanjske i Riličke čete formiran partizanski bataljon »Vojin Zirojević«.
  - Po naređenju Slaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od Makarske i Neretvanske čete i od boraca iz Imotske krajine i sa poluoslrva Pelješca formiran partizanski bataljon »Jozo Jurčević«.
  - Na putu Brinje — Senj, iz zasede, delovi 1. Primorsko-goranskog NOP odreda napali italijansku kolonu od 4 kamiona. Poginulo je 15 a ranjeno 30 neprijateljskih vojnika; uništena su 2 kamiona. Gubici 1. odreda: 4 mrtva i 3 ranjena.
  - Selo Poljansku (kod Slav. Požege) zauzeli Banijska proleterska četa i jedan vod 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda. Ustaše su imale 12 mrtvih. Zaplenjeno je 12 pušaka i 950 metaka.
7. ju*
- Održana Partijska konferencija za srez Kastav.
  - Jedinice 1. kordunaškog NOP odreda, u sadejstvu sa delovima 2. kordunaškog i Banijskog NOP odreda, napale delove 11. ustaškog bataljona u Topuskom, ali mesto nisu zauzele.
  - Us. Nuniću i s. Bijelini (kod Kistanja) partizanski bataljon »Bude Borjan« napao italijanske posade i naneo im gubitke od 47 mrtvih, 41 ranjenog i 10 nestalih vojnika. Kod s. Nuniča je poginuo politički komesar bataljona »Bude Borjan« Peran Vladimir Zivko, narodni heroj.
  - Us. Rosopajniku (kod Karlovca) delovi 1. kordunaškog NOP odreda razoružali žandarmerijsku posadu.
  - Delovi 2. bataljona Banijskog NOP odreda zauzeli ustaška uporišta Vranovinu i Bijeljevinu (kod Topuskog) i vodili borbe kod Gredana, Hrvatskog Sela, Ponikvara, Topuskog i Kamenskog Mosta protiv ustaša i domobrana.
  - Kod s. Grobnika (blizu Sušaka) delovi 2. primorsko-goranskog NOP odreda napali italijansku zasedu, ali posle osmočasovne borbe bili prisiljeni da se povuku u pravcu Jelenja. U toku borbe neprijatelj je imao 32 mrtva i ranjena vojnika, a naše jedinice 1 ranjenog.
  - U rejonu Duge (blizu Vodica, kod Šibenika), po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od boraca sa područja Šibenika i Biograda formirana Primorska partizanska četa.
8. jun
- CK KPH uputio pismo Povereništvu CK KPH za Slavoniju, u kome mu ukazuje na potrebu da se otklone organizacione slabosti u partijskim organizacijama, pojača partijski rad u NOP odredima, uspostavi veza sa Sremskim NOP odredom i formira Povereništvo SKOJ-a za Slavoniju.
  - Jedinice bataljona »Božidar Adžija« zauzele sela Podum, Zalužnicu i Doljane (kod Vrhovina), koja su branili četnici.
  - Delovi partizanskog bataljona »Jozo Jurčević« zauzeli neprijateljsko uporište s. Drveniku (na komunikaciji Makarska — Ploča), koje su branili žandarmi.
  - Delovi partizanskog bataljona »Jozo Jurčević« zauzeli neprijateljsko uporište s. Zaostrog (na komunikaciji Makarska — Ploča), koje su branili žandarmi.

- 9- jun — Guverner Dalmacije uputio izveštaj predsedništvu Ministarskog saveta u Rimu o teškoj situaciji u severnoj Dalmaciji zbog porasta partizanskog pokreta i zbog nemoci italijanskih posada da mu se suprotstave.
10. jun — Između s. Prijeboja i s. Ličkog Petrovog Sela (kod Titove Korenice) oarlizanski bataljon »Ognjen Priča« napao iz zasede kolonu jačine oko 120 ustaša. U borbi je poginulo 40 ustaša, dok partizani nisu imali gubitaka.
- 10/11. jun — Delovi 1. ličkog NOP odreda »Velebit« porušili železničku prugu Gospić — Lovinac u dužini od 900 m.
- U. jun — Prvi Kordunaški NOP odred zauzeo Vojnić — kolodvor, zaplenivši 70 vagona kukuruza i 20 vagona pasulja i drugih namirnica i uništivši 63 vagona i 1 lokomotivu.
- Između Delnica — s. Kupjaka (na pruzi Ogulin — Rijeka) delovi 2. Primorsko-goranskog NOP odreda uništiti italijanski železnički transport — lokomotivu i 8 vagona. Neprijatelj je imao 60 ranjenih i mnogo mrtvih. Saobraćaj je bio prekinut 4 dana.
- Jedinice partizanskog bataljona »Božidar Adžija« zauzele sela Dabar, Zapolje i Petrinčić Polje (kod Otočca), u kojima su se branili ustaše, domobrani i četnici.
- U s. Blagaju (kod Slunja) delovi 1. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda razoružali domobransku posadu.
12. jun — Kod Delnica delovi 2. primorsko-goranskog NOP odreda napali iz zasede italijansku kolonu i naneli joj gubitke od 5 mrtvih i 17 ranjenih vojnika i oficira.
- Delovi 1. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda razoružali žandarmerijsku posadu na ž. st. Belavići (kod Duge Rese).
- Jedinice 2. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda zauzele s. Batnoge (kod Cetin-grada), koje su branili domobrani.
- Između s. Tijesna i s. Vodica (kod Šibenika) partizanska grupa iz s. Vodica napala iz zasede karabinijere, finanse i italijanske vojnike. Ona je zaplenila 1 p. mitraljez, 9 pušaka, 25 bombi i 700 metaka. Italijanski vojnici su posle te akcije zapalili nekoliko kuća u s. Vodicama i s. Maloj Čistoj.
- Prvi bataljon Banijskog NOP odreda zauzeo s. Prekopu (kod Gline), koje su branile ustaše.
13. jun — Delovi partizanskog bataljona Branko Vladušić« zauzeli s. Rastićevo (kod Zrmanje), koje su branili četnici.
- Na putu s. Prijeboj — s. Plitvički Leskovac delovi Proleterskog NOU bataljona Hrvatske napali italijansku kolonu i naneli joj gubitke od oko 20 mrtvih. Naše jedinice su imale 1 mrtvog i 4 ranjena borca. Zarobile su 4 italijanska vojnika, a zaplenili 1 p. mitraljez, 11 pušaka, oko 1000 metaka, 2 motocikla i drugu ratnu opremu.
- Kod s. Tominog Gaja i s. Derinog Gaja (blizu Gračaca) jedinice bataljona »Stojan Matić« i delovi 2. bataljona 2. ličkog NOP odreda odbili napad italijanskih delova i četnika iz Gračaca. Zaplenjeno je 8 pušaka, 2 p. mitraljeza, 1 pištolj, 15 bombi i druga ratna oprema.
- Delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zauzeli domobransko uporište u s. Zdencima (kod Podrav. Slatine). Zaplenjeno je 10 pušaka, 1 pištolj, 3 bombe i druga ratna oprema.
14. jun — Politički komesar 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske uputio instrukciju komesarima potčinjenih jedinica: objašnjava ulogu političkih komesara u NOB-u, ukazuje na neke nedostatke u dotadašnjem njihovom radu i postavlja neposredne zadatke u vezi sa proširenjem NOB-a u Dalmaciji, čišćenjem četnika na sektoru Livno — Glamoč — Grahovo itd.
- Kod s. Brloga (blizu Vrhovina) jedinice partizanskog bataljona »Božidar Adžija« odbile napad četnika, ustaša i italijanskih snaga i nanele im velike gubitke.
15. jun — Jedinice partizanskog bataljona »Jozo Jurčević« zauzele Vrgorac (kod Makarske) i zarobile preko 70 domobrana, ustaša i žandarma.
- Po naređenju Štaba 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od 6. čete 2. bataljona formiran 3. bataljon 1. odreda 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske (1. slavonskog NOP odreda).

- Između Jastrebarskog i s. Zdenčine delovi 2. čete 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske porušili prugu i oštetili voz.
- Jun s.*
  - GS NOP odreda za Hrvatsku i CK KPH prešli iz Korenice u D. Lapac (u Lici).
  - Us. Lemišnjim Docima (na pl. Biokovu) formiran opštinski NO odbor.
- Jun p. p*
  - U Zumberku, po naređenju Štaba 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske, formirana Zumberačka partizanska četa (2. čela 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske).
- Jun dp.*
  - U Puli formirano rukovodstvo NOP-a za grad i južni deo Istre.
- 15/16. jun*
  - Između s. Pribudića i s. Otrića jedinice partizanskog bataljona »Branko Vladušić« porušile prugu, tako da je saobraćaj bio obustavljen 13 časova.
- 16. jun*
  - Sekretar operativnog partijskog rukovodstva CK KPH Vladimir Popović uputio Centralnom komitetu KPJ pismo u kome ga obaveštava o sporazumu ustaša i četnika (koji izaziva mržnju naroda prema njima, a time i veći priliv u partizane) i o situaciji u Hrvatskoj.
  - Kod Klokočevice (na putu Prijeboj — Ličko Petrovo Selo) bataljon Marko Orešković i 1. i 3. četa bataljona »Ognjen Priča« Grupe NOP odreda za Liku napali ustaše i italijansku kolonu. U toj borbi je poginulo 18 ustaša i 60—70 italijanskih vojnika, a zaplenjeni su 2 mitraljeza, 3 p mitraljeza i drugi ratni materijal.
  - Između s. Zlobina i s. Brda (kod Kraljevice) delovi 2. primorsko-goranskog NOP odreda napali iz zasede italijansku kolonu i u kratkoj, ali žestokoj borbi naneli joj gubitke od 10 mrtvih i 20 ranjenih vojnika.
  - Na Kordić-brdu (kod Petrinje) delovi 3. bataljona Banijskog NOP odreda napali iz zasede dve neprijateljske čete i prinudili ih na povlačenje.
  - Delovi 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda demolirali šumsku prugu Novska — s. Pujčić. uništili lokomotivu i vagone, popalili drva i gradu koju je trebalo transportovati za Nemačku i sa radnicima održati miting.
- 17. jun*
  - Između s. Vojnovca i s. Josipdola (kod Ogulina) delovi 3. partizanskog bataljona 2. kordunaškog NOP odreda porušili prugu u dužini od 800 m. Saobraćaj je bio obustavljen 2 dana.
- 18. jun*
  - Na mestu Podiću (blizu Knina), po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od Kamešničke, Svilajske i Dinarske čete formiran 1. dalmatinski udarni bataljon.
  - Između Knina i Drniša jedinice 1. dalmatinskog udarnog bataljona napale iz zasede italijanske vojnike i nanelo im gubitke od 7 mrtvih i 2 zarobljena, a zaplenile 7 pušaka i 1 p. mitraljez.
  - Između ž. st. Grabovac i ž. st. Maja (kod Gline) delovi 1. bataljona Eanijskog NOP odreda porušili prugu i tt veze u dužini od 5 km, minirali skretnice na ž. st. Grabovac i uništili 1 lokomotivu.
  - Između ž. st. D. Dubrave i s. Tounja (na pruzi Karlovac — Ogulin) jedinice 1. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda porušile prugu u dužini od 200 m, a zatiin uništile neprijateljski transport sa cisternama nafte.
- 19. jun*
  - U s. Biskupiji (kod Knina) 1. dalmatinski udarni bataljon razbio četničke snage. U toj borbi su zarobljeni komandant četničkog puka »Onisim Popović« (kasnije streljan) i dva štaba bataljona.
  - Jedinice 2. kordunaškog NOP odreda otpočele petodnevni napad na domobransko uporište u s. Tounjskom Tržiću (kod Slunja) i rušenje komunikacije Ogulin — Slunj i mostova na r. Mrežnici. U tim borbama one su uspele da, 23. juna. zauzmu Tounjski Tržić, da sruše most na r. Mrežnici (kod Tounjskog Tržića) i da na nekoliko mesta poruše pomenutu komunikaciju, čime su onemogućili saobraćaj između Ogulina i Slunja. Zarobile su 63 domobrana, a zaplenile 2 mitraljeza, 1 p. mitraljez, 62 puške, 4300 metaka i drugu ratnu opremu. Na »trani partizana poginuo je komandir
- 1 3 . čete 2. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda Dušan Vergaš, narodni heroj, i ranjeno je 6 boraca.
- Kod s. Brloga (blizu Otočca) italijanski vojnici, ustaše i četnici otpočeli dvodnevni napad na jedinice partizanskog bataljona »Božidar Adžija« i delove 1. primorsko-goranskog NOP odreda, napad je odbijen.

1942. jun

HRVATSKA

jun 1942.

- Delovi 1. bataljona 1. primorsko-goranskog NOP odreda i delovi 1. kordunaškog NOP odreda napali neprijateljski transport na pruzi s. Tounj — s. Dubrave (kod Ogulina), zapalili 25 cisterni benzina, vagon sa brašnom i službena kola.
- 20. jun
  - Po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od Mosorske i Rogozničke čete formiran 2. dalmatinski partizanski bataljon.
  - Između s. Gerova i s. Crnog Luga (kod Delnica) delovi 2. primorsko-goranskog NOP odreda napali iz zasede italijansku kolonu i naneli joj velike gubitke.
  - Kod Banove Jaruge delovi 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda porušili železničku prugu Beograd — Zagreb, te uništili neprijateljski transportni voz (17 vagona i lokomotiva), zbog čega je saobraćaj bio obustavljen nekoliko dana. Pored toga, napali su posadu ž. st. Međurić (kod Banove Jaruge). Zgrada stanice je zapaljena, a pruga porušena. Žandarmi koji su branili stanicu povukli su se prema Banovoj Jaruzi.
  - Nedaleko od s. Vrbnja (na o. Hvaru), od postojećih partizanskih grupa i novodošlih boraca, *formirana Hvarska partizanska četa »Matija Ivanić«*.
- 21. jun
  - Jedinice 1. i 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda i delovi Proleterskog bataljona Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu zauzeli domobransko uporište u s. Bučkom Kamenskom (kod Slav. Požege), gde su zarobili 68 domobrana i zaplenili 1 mitraljez, 4 p. mitraljeza i 106 pušaka.
  - Prvi bataljon 1. NOP odreda »Velebit« i delovi 3. bataljona 2. odreda Grupe NOP odreda za Liku napali ustaško i domobransko uporište u s. Širokoj Kuli (kod Gospića), ali ga nisu zauzeli zbog dolaska neprijateljskog pojačanja od Perušića. Neprijatelj je imao 45 mrtvih, a partizani 9 mrtvih i 6 ranjenih boraca.
  - Delovi 2. Primorsko-goranskog NOP odreda i jedna četa Kočevskog NOP odred; napali italijansko uporište s. Banju Loku (kod Kočevja), ali ga, zbog dolaska neprijateljskih pojačanja, nisu zauzeli. U toj borbi je poginuo komandir Omladinske partizanske čete 2. primorsko-goranskog NOP odreda Zdenko Petranović Jastreb, narodni heroj.
  - Jedinice 3. i 5. bataljona Banijskog NOP odreda zauzele ustaško uporište u s. D. Budićini (kod Petrinje) i zaplenile 37 pušaka, 2 p. mitraljeza, nekoliko stotina metaka i drugu ratnu opremu.
  - Kod mesta Crnci (na o. Braču), po naređenju Slaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, formirana Bračka partizanska četa.
  - Jedinice 1. primorsko-goranskog NOP odreda, posle duge i ogorčene borbe, zauzele ustaška i italijanska uporišta u s. Krivom Putu, s. Primorskom Veljunu i s. Podbilu (kod Senja), zarobile 30 a ubile 35 italijanskih vojnika, žandarma i ustaša i zaplenile 180 pušaka i 1 p. mitraljez
  - Između ž. st. Hrastovice i ž. st. Kraljčevčana (kod Petrinje) delovi 3. i 5. bataljona Banijskog NOP odreda porušili železničku prugu i tt veze u dužini od 1.5 km.
- 22/23. jun
  - Jedinice bataljona »Petar Vuksan« i delovi 2. bataljona 1. ličkog NOP odreda »Velebit« zauzeli domobranska uporišta u s. Ličkom Novom i s. Žabici (kod Gospića). Zaplenjeno je: 15 pušaka, 1 mitraljez, 7 sanduka municije i druge ratne opreme. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i 4 ranjena domobrana, a naše jedinice 1 mrtvog i 8 ranjenih boraca.
- 23. jun
  - U s. Markovcu (kod Knina), po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od 1. udarnog i 2. dalmatinskog bataljona formiran Srednjo-dalmatinski NOP odred (NOP odred za srednju Dalmaciju).
  - Na putu između Karlovca i s. Tušilovića delovi 1. i 2. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda napali iz zasede domobrane i naneli im gubitke od oko 20 mrtvih i 14 zarobljenih vojnika, a zaplenili 20 pušaka, 1 p. mitraljez, 1 motocikl i drugu ratnu opremu.
  - Italijanski vojnici i četnici, posle dvodnevni borbi protiv jedinica partizanskog bataljona »Božidar Adžija«, zauzeli s. Škare (kod Otočca).
  - U s. Bijeloj Stijeni (kod Lipika) delovi 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda napali ustašku posadu, ali bez uspeha.
- 24. jun
  - GS NOP odreda za Hrvatsku obavestio VŠ NOP i DV Jugoslavije o brojnom porastu partizana u Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju, formiranju novih jedinica, sporazumu između ustaša i četnika za borbu protiv partizana, vojno-političkoj situaciji u oblastima Hrvatske, pripremama za formiranje 1. hrvatske NOU brigade, završetku drugog oficirskog kursa i dr.

- Italijanske jedinice iz Metkovića, Omiša i Makarske, podržane avijacijom i mornaricom, otpočele osmodnevni napad na jedinice partizanskog bataljona Jozo Jurčević* na Biokovu. Spretnim manevrima partizani su izbegli opkoljavanje i naneli neprijatelju gubitke od 300 mrtvih i ranjenih vojnika.
  - Iz zasede kod s. Krivi Put (blizu Senja) jedinice 1. primorsko-goranskog NOP odreda napale italijansku kolonu i posle osmočasovne borbe, nanevši joj velike gubitke, prinudile je na povlačenje prema Senju i Primorskom Veljunu.
  - Između Kamenjaka i Kikovice (kod Rijeke) delovi 2. Primorsko-goranskog NOP odreda iz zasede uništili italijanski kamion, ubili 9 italijanskih vojnika i jednog oficira i zaplenili 9 pušaka i jedan p. mitraljez.
  - U šumi Kobiljak (kod Ogulina) 1. bataljon 2. kordunaškog NOP odreda napao italijanske vojnike koji su došli da seku drva, ubio 4, ranio 6 i zarobio 20 vojnika.
25. jun
- U rejonu Kosova i Svilaje italijanske snage iz Knina i Drniša (tri bataljona i jedan divizion artiljerije), uz podršku četnika, ustaša i domobrana, napale NOP odred za srednju Dalmaciju, koji se posle prvih sukoba prebacio na Dinaru. Zatim su italijanske jedinice težište dejstava prenale protiv partizanskog bataljona »Bude Borjan« na Promini, koji se, posle trodnevnih borbi, noću 1/2. jula prebacio u rejon Kistanja.
26. jun
- U Stabu Grupe NOP odreda za Liku održano treće vojno savetovanje, kome su prisustvovali komandanti i politički komesari NOP odreda. Na njemu je odlučeno da se u sastavu Grupe formiraju pokretne udarne jedinice, koje će biti neprekidno u akcijama onamo gde to bude zatrebalo.
  - Između Senja i Novog delovi 1. Primorsko-goranskog NOP odreda napali dva kamiona italijanske vojske i ubili oko 60 italijanskih vojnika.
  - Us. Krndiji (kod Đakova) 1. i 4. četa 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda napale posadu železničkog vijadukta. Posle dvočasovne borbe, nanevši neprijatelju gubitke od oko 30 mrtvih i ranjenih, čete su se povukle, uz gubitke od 2 mrtva i 2 ranjena borca.
  - Bataljon »Božidar Adžija« i Udarni bataljon Grupe NOP odreda za Liku izvršili neuspelje napade na italijansko-četničke posade u selima otočakog sreza.
  - Kod s. Branežaca (blizu Pakraca) delovi 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda i Banijska proleterska četa odbili napad ustaša iz s. Spanovice.
27. jun
- Us. Otonu (kod Knina) bataljon »Branko Vladušić« Severnodalmatinskog NOP odreda razoružao 32 četnika i zaplenio 18 pušaka.
  - Delovi 4. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda zauzeli s. Kravarsko (kod Pisarovine), zarobili posadu (žandarme) i zaplenili 16 pušaka i oko 300 metaka.
  - Na železničkoj pruzi Zagreb — s. Dugo Selo Diverzantska grupa GS NOP odreda za Hrvatsku digla u vazduh italijanski transportni voz. Uništeni su lokomotiva i 1 vagon, a 3 vagona su oštećena. Saobraćaj je bio prekinut 6 sati.
  - Kod s. Brloga (blizu Vrhovina) jedinice partizanskog bataljona »Božidar Adžija« odbile napad italijanskih vojnika i nanele im velike gubitke.
28. jun
- Delovi partizanskog bataljona »Ognjen Priča« odbili napad ustaša iz s. Vaganca ka s. Smoljancu (kod Slunja) i naneli im velike gubitke.
29. jun
- Us. Dulavecu (kod Daruvara) 3. bataljon 1. slavonskog NOP odreda i delovi Proleterskog bataljona Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu napali delove ustaškog Pripremnog bataljona i nekoliko žandarma i naoružanih pripadnika nemačke nacionalne manjine, u toku napada uništili električnu centralu, žand. i ž. st. i opštinu i zaplenili oko 150 pušaka i 4 p. mitraljeza, zatim se, zbog dolaska pojačanja iz Virovitice, povukli.
  - Pod pritiskom jedinica partizanskog bataljona Bude Borjan«, domobrani, ustaše i žandarmi napustili sela Čitluk i Oklaj (kod Knina). U Oklaju su spaljene žand. st. i opština, a zaplenjeno je mnogo hrane. 3 radio-aparata, 3 pisaače mašine i dr.
  - GS NOP odreda za Hrvatsku uputio Stabu 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske uputstvo o održavanju stalnih veza, prenošenju borbenih iskustava i pomaganju 2, 3, 4. i 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske.
- 29/30. jun
- Delovi Bračke partizanske Cete zauzeli s. Povija (na o. Braču).

30. jun — Delovi Banijskog NOP odreda zauzeli s. Majur (kod Kostajnice) i zaplenili 39 pušaka, 1 p. mitraljez, nešto municije i druge ratne opreme.
- Četvrti bataljon i delovi 3. bataljona 1 kordunaškog NOP odreda izvršili neuspeo napad na ustaško-domobranksko uporište u s. Banskom Kovačevcu (kod Pesarovine).
- U Bolu udarna grupa Bračke partizanske čete napala domobranksku patrolu, jednog domobranksa ubila a jednog ranila i zaplenila 2 puške i 86 metaka.
- Na o. Molatu italijanske okupacione vlasti obrazovale koncentracioni logor, namenjen, uglavnom, interniranju stanovništva sa područja severne i, delom, srednje Dalmacije. U njemu se 23. avgusta nalazilo 2277 lica (od toga 381 dete).
- Jun — U Pazinu i okolini italijanske vlasti uhapsile i poslale u koncentracione logore 60 pristalica NOP-a.
- U Hrvatskom zagorju izašao prvi broj usta »Glas Hrvatskog zagorja«. Izdavao ga je Odbor NOF-a Hrvatskog zagorja.
- U D. Lapcu (u Lici) izašao prvi broj lista »Pionir«. Izdavao ga je Glavni odbor USAOH-a.
- U svim selima opština Gradac 1 Makarska formirani seoski NO odbori.
- Formiran Sreski odbor AFZ-a za Drežnicu.
- Kod Kaštela, u borbi protiv italijanskih vojnika, poginuo terenski partijski radnik na području Kaštela, Trogira, Solina i Splita Ante Savin Manistra, narodni heroj.

MAKEDONIJA

5. jun — Privremeni PK KPJ za Makedoniju uputio okružnicu okružnim i mesnim partijskim komitetima: obaveštava ih o smenjivanju dotadašnjeg PK: poziva partijske organizacije da očiste i obnove svoje redove, prošire svoj uticaj u masama i pojačaju rad na organizovanju NOP odreda.
- Jun p. — Pod pritiskom i na zahtev partijskih organizacija, smenjen PK KPJ za Makedoniju, sa Banom Andreevim, na čelu i formiran Privremeni PK
- Obnovljen Pokrajinski štab NOP odreda za Makedoniju. On je svima vojnim rukovodstvima dostavio direktivu o zadacima, načinu dejstva i organizaciji NOP odreda.
- Jun d. p. — Pokrajinski štab NOP odreda za Makedoniju preimenovan u GS NOP odreda za Makedoniju.
- U Bitolju, po presudi prekog suda bugarske 5. armije, obešena tri pripadnika NOP-a.
- Jun k. — GS NOP odreda za Makedoniju izdao opšte uputstvo o dužnostima i zadacima političkih komesara u pogledu učvršćenja NOP odreda i razvijanja političkog i kulturno-prosvetnog rada u njima.
- Jun — PK SKOJ-a za Makedoniju, povodom završetka prve školske godine pod okupacijom, uputio srednjoškolskoj omladini proglas (s potpisom »Srednješkolci«) u kome se protestuje protiv terora i samovolje u školama.

SLOVENIJA

2. jun — Druga četa 1. bataljona Notranjskog NOP odreda vodila oštru borbu protiv nadmoćnih italijanskih snaga koje su htele da zauzmu sela: Preserjo, Kamnik, Dolenju i Gorenju Brezovicu, Italijanski vojnici su se povukli prema Ljubljani. pretrpevši veće gubitke.
4. jun — Treća četa 3. bataljona »Miloš Zidanšek« Notranjskog NOP odreda izvršila uspešan napad na italijansku posadu u Starom Trgu na Kupu.
- Između ž. stanice Radohova Vas i St. Lovrenc (kod Grosuplja) 2. bataljon Pohorskog NOP odreda porušio prugu, tako da je voz iskočio iz šina a lokomotiva se prevrnula preko nasipa.
5. jun — Od 4. čete 1. bataljona Notranjskog NOP odreda »Ljubo Sercer« formiran 4. bataljon Notranjskog NOP odreda.

1942

jul

SLOVENIJA

jul

1942

- Patrola 1. tote 1. bataljona Notranjskog NOP odreda »Ljubo Sercer« vodila borbu protiv oko 100 italijanskih vojnika koji su se kretali prema s. Vrbljenama i primorala ih da se povuku prema Igu (kod Ljubljane).
- Jun p. — Belokrajinska partizanska četa prerasla u Belokrajinski partizanski bataljon.
6. jun — Jače neprijateljske snage uspele da prodru iz Zužemberka prema Slični. Treći bataljon Savinjskog NOP odreda sačekao ih je na drumu ispod s. Znojila, naneo im velike gubitke i zaplenio im veću količinu oružja i municije.
7. jun — Pet bataljona 2. grupe NOP odreda otpočeli četvorodnevne borbe protiv jakih neprijateljskih snaga. U tim borbama oni su odbranili slobodnu teritoriju. Time je propao italijanski plan o uništenju partizanskih jedinica u okolini Ljubljane.
8. jun — GS NOP odreda za Sloveniju uputio prvu kurirsku patrolu za VS NOP i DV Jugoslavije. Patrola je oko mesec dana putovala do Prozora, gde se nalazio VS NOP i DV Jugoslavije.
10. jun — Na drumu kod s. Rovta (blizu Vrhlike) 2. četa 4. bataljona Notranjskog NOP odreda napala italijanske blindirane automobile: jedan potpuno uništila a drugi oštetila.
12. jun — Drugi bataljon Notranjskog NOP odreda »Ljubo Sercer« s Jednom grupom Hrvatskih partizana, napao utvrđenu posadu u s. Osilnici (kod Broda na Kupi), ali se morao povući zbog pristizanja jačih neprijateljskih pojačanja.
14. jun — Kod s. Ambrusa (blizu Zužemberka), formiran 1. slovenački proleterski udarni bataljon »Tone Tomšič«.
15. jun — Posle razbijanja italijanske ofanzive na jedinice 2. i 3. grupe NOP odreda, Operativni štab GS NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu za protivolanzivu u Ljubljanskoj pokrajini.
- Jun s. — Kod s. Podstenica (blizu Kočevju) otpočeo rad bolnice 3. grupe slovenačkih NOP odreda.
- Operativni štab GS NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o merama protiv štetnih pojava koje ruše ugled partizanskih jedinica.
- Jun d. p. — Notranjski NOP odred »Ljubo Sercer« podeljen na tri nova NOP odreda: Kočevski, Krimski i Dolomitski (nazivan i Polhograjski).
- Treća grupa NOP odreda podeljena na 3. i 5. grupu. Trećoj grupi NOP odreda su pripadali Polhograjski, Krimski i Kočevski NOP odred i Primorska partizanska četa a 5. grupi Belokrajinski, Krški i Zapadno-dolenjski NOP odred.
18. jun — Otpočeo dvodnevni napad 2. čete 2. bataljona Dolenjskog NOP odreda na s. Ratež (kod Novog Mesta). Napad nije uspeo.
- Na Kališama (kod Kranja) formiran Kokrški NOP odred.
19. jun — U Dolenjskoj izašao prvi broj lista »Naša pest«, informativnog vesnika Štaba 2. grupe NOP odreda Slovenije.
20. jun — Prema planu GS NOP odreda za Sloveniju, 2. grupa NOP odreda krenula sa oslobođene teritorije, preko Gorenjske, za Štajersku.
22. jun — GŠ NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o organizaciji saniteta u partizanskim jedinicama.
26. jun — Drugi bataljon 1. grupe NOP odreda napao nemačka uporišta u s. Poljanama, s. Crnom Vrh i s. Lužinama (kod Skofje Loke). Napad je delimično uspeo.
27. jun — Na sednici Izvršnog odbora OF doneta odluka o osnivanju privremenog NO veća i odluka o načinu njegovog izbora. Veće je imalo svoja povereništva (za opštu upravu, za vezu s južnoslovenskim narodima, za finansije itd.).
- Kod s. Zaloga (blizu Polhovog Gradca) 1. četa 4. bataljona Notranjskog NOP odreda »Ljubo Sercer« iz zasede napala i potpuno razbila jednu nemačku četvu koja je bila određena za zaštitu i utvrđivanje granica preko Polhograjskih brda

1942. jun

MAKEDONIJA—SLOVENIJA

jun 1942.

28. jun — Drugi bataljon Pohorskog NOP odreda 2. grupe NOP odreda napao voz kojim su prebacivani internirci iz Ljubljane u koncentracione logore u Italiji i oslobodio preko 300 interniraca.
30. jun — GŠ NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o formiranju 1. proleterske NOU brigade »Tone Tomšič«.
- Jun — U »Osvobodilnoj fronti« (br. 2, posebno izdanje) objavljeni izjava CK KP Slovenije o neprijateljskom radu kvislinških formacija i poziv na još odlučniju borbu protiv potpaljivača građanskog rata.
- Belogardističko vodstvo formiralo Štajerski bataljon, koji je bio prvo jezgro slovenačke Bele garde na području Novog Mesta.

SRBIJA

- jun — GŠ NOP i DO za Srbiju naredio štabovima NOP odreda da ojačaju odrede; od neprijatelja otimaju oružje i municiju; naprave plan izvođenja manjih i većih akcija; napadaju pruge i železničke stanice; organizuju obaveštajnu službu i dr.
2. jun — Grupa boraca Podunavskog NOP odreda prodrla u s. Putince (kod Rume) i zaplenila 4 puške, 1 pištolj i 170 metaka, a okupljenom narodu objasnila cilj NOB-a.
4. jun — Grupa boraca iz 1. čete Fruškogorskog NOP odreda upala u kamenolom kod s. Rakovca (blizu Petrovaradina) i zaplenila 225 kg dinamita, nekoliko hiljada kapisli i aparat za električno paljenje mina, a zatim sa radnicima održala miting i izložila im cilj NOB-a.
5. jun — Severno od s. Grgurevaca (kod Rume) borci 1. čete Fruškogorskog NOP odreda odbili pokušaj prodora nemačke čete ka Fruškoj gori i naneli joj gubitke.
- Jun p. — Na pl. Bukulji OK KPJ za Arandelovac obnovio (ponovo formirao) 1. šumadijski NOP odred.
6. jun — U s. Grgurevcima (kod Rume) nemački vojnici streljali 257 Srba¹ kao odmazdu zbog gubitaka koje su imali prethodnog dana.
- Nemački komandant oružanih snaga u Sremu izdao oglas o ograničenju kretanja civilnog stanovništva na području Fruške gore i o merama odmazde.
- SK KPJ za Zemun izdao proglas u kome poziva narod u borbu protiv okupatora i narodnih izdajnika.
9. jun — Kod s. M. Remete (blizu Iriga), u sukobu sa odeljenjem nemačkih vojnika, poginuo Boško Palkovljević Pinki, narodni heroj.
- U sastavu Rasinskog NOP odreda formirane dve čete.
- 10/11. jun — U s. D. Stepošu (kod Kruševca) delovi Jastrebačkog NOP odreda spalili opštinsku arhivu i razoružali 10 četnika.
12. jun — OK KPJ za Srem uputio PK KPJ za Srbiju pismo u kome se, pored ostalog, navodi da neprijateljske vlasti u Sremu poošttravaju mere u pogledu čuvanja objekata, patroliranja i postavljanja zaseda, a nemačka vojna komanda preti odmazdama nad stanovništvom.
- U Trsteniku održana sreska partijska konferencija na kojoj je analiziran rad partijske organizacije i pojedinih njenih članova.
13. iun — Na Debelom brdu (na putu Niš — Prokuplje) delovi Jastrebačkog NOP odreda, u zasedi sačekali bugarski putnički automobil, šoferu zarobili a automobil zapalili.
- Komandant Srpske državne straže objavio da »srpsku oružanu silu« sačinjavaju Srpska državna straža, Srpska dobrovoljačka komanda i Četnička komanda i naredio da se između njih održava lojalna i bratska saradnja.
15. jun — Na pl. Jastrepcu preko 3000 bugarskih vojnika preduzelo poturu za Jastrebačkim NOP odredom u cilju pronalazjenja automobila i šoferu koga su partizani zarobili

¹ Po drugom podatku streljano je 350 Srba

13. juna. Ne naišavši na otpor, bugarski vojnici su, za odmazdu, spalili preko 80 kuća u selima Krajkovcu, Biljegu, Lepaji, Oblačini i dr. i odveli veći broj seljaka u niškl zatvor.
- U s. Ilinom (kod Boljevca) delovi Knjaževačko-boljevačkog NOP odreda razoružali grupu četnika i demolirali radionicu za preradu mleka.
  - Kod ž. st. Obradove Stolice Timočki NOP odred porušio železničku prugu Paraćin — Zaječar.
- Jun d. p. — Kod s. Vrtišta (na pruzi Niš — Stalać) Jastrebački NOP odred porušio prugu, usled čega se srušio neprijateljski vojni transportni voz, te je poginulo više nemačkih vojnika. On je porušio i prugu kod s. Novog Sela i s. Doljevca (na pruzi Niš — Leskovac). gde je takođe došlo do prevrtanja neprijateljskih transportnih vozova.
16. jun — Na ž. st. Suvaji delovi Timočkog NOP odreda zaustavili mešoviti voz i razoružali 10 vojnika SDS, (i belogardejaca. 7 bugarskih vojnika i 2 folksdojčera, zatim demontirali kolosek i srušili voz.
17. jun — U sukobu kod s. Ljube (blizu Iloka) grupa boraca 2. čete Fruškogorskog NOP odreda nanela gubitke ustaškoj zasedi i zaplenila 7 pušaka.
19. jun — Iz Blaca, Prokuplja, Kruševca i Zitkovca otpočeo koncentričan napad jedinica bugarskog 1. okupacionog korpusa, četnika i nedičevaca (ukupne jačine oko 20—25.000) na V. i M. Jastrebac, protiv Jastrebačkog i Rasinskog NOP odreda. Veštirim manevrom odredi su izbegli udare, napustili Jastrebac i usmerili dejstva na železničke pruge Niš — Stalać i Stalać — Kraljevo. Zbog neuspeha u uništenju partizanskih snaga bugarski vojnici su streljali oko 240 seljaka pohvatanih u selima oko pl. Jastrepa. Dejstva su trajala do početka jula.
- U akciji na sanatorijum kod Srem. Kamenice Podunavski NOP odred zaplenio veću količinu sanitetskog i pisačeg materijala.
- 19/20. jun — U s. Gospođincima (kod Zabija) policijske vlasti opkolile dve partizanske baze i u nastaloj borbi ubile jednog ilegalca a drugog teško ranile, dok su preostala dvojica uspela da se probiju iz obruča.
20. jun — U Zemunu, posle zverskog mučenja, ustaše obesle sekretara SK KPJ za Zemun Stevana Dukića, narodnog heroja.
- Usled narastanja četa izvršena reorganizacija Štaba NOP odreda za Srem, Fruškogorskog i Podunavskog NOP odreda i postavljeni novi rukovodioci.
21. jun — U Pančevu nemačke vlasti obesile 15, u s. Perlezu 12 i u s. Melencima (kod Zrenjanina) 13 komunista i rodoljuba.
22. jun — PK KPJ za Srbiju uputio poziv vojnicima, podoficirima i oficirima bugarske okupatorske vojske u Srbiji da prestanu sa pljačkom i nasiljem nad srpskim narodom i da se uključuju u NOP odrede.
- U Peći, Đakovici i Prizrenu mesne partizanske diverzantske grupe prekinule tt veze i rasturile letke.
24. jun — U akciji na kamenolomu u s. Paragovu (kod Petrovaradina) 3. četa Podunavskog NOP odreda zarobila 10 stražara. zaplenila 10 pušaka i sekla žicu za vuču vagona.
25. jun — Delovi bugarskog 1. okupacionog korpusa (u jačini do jedne divizije) i nedičevci preduzeli koncentričan napad na Svrliški (Nišavski) NOP odred na Svrliškim pl. s ciljem da ga nabace u dolinu Nišave i tu unište. Odred se blagovremeno, po grupama, izvukao. Bugarski vojnici su u svakom selu streljali po 5—6 ljudi, zapalili po 10—20 kuća, silovali i pljačkali. Samo u svrliškom srezu zapaljeno je preko 500 kuća. Posle deset dana neprijatelj se povukao u polazne garnizone.
26. jun — Na zboru partizana Podunavskog NOP odreda zaključeno da 1, 2. i 3. četa stupe u partizansko takmičenje (broj akcija, disciplina, organizovanje vojne i političke nastave, sadržaj četnih listova).
30. jun — Kod s. Bukovca (blizu Srem. Karlovaca) Podunavski NOP odred izvršio prepad na domobransku četu i naneo joj gubitke, zarobivši 60 domobrana i zaplenivši 52 puške, oko 10.000 metaka i dosta druge opreme.

1942. jun

HRVATSKA

jun 1942.

Jun

- U blizini s. Subotišta (kod Rume) održan sastanak SK KPJ za Rumu, na kome je formiran Sreski Stab za rukovođenje akcijama mesnih partizanskih desetina.
- Stab NOP odreda za Srem izdao Uputstvo za vođenje partizanskog rata, sa konkretnim i neposrednim vojnim i političkim zadacima u Sremu.
- U Beogradu reorganizovana partijska organizacija: umesto ranijih sedam formirana četiri rejonska komiteta.
- U s. Čortanovcima (kod Srem. Karlovaca) održana sreska partijska konferencija za sremskomitrovački srez, na kojoj je izabran novi SK KPJ za Srem. Mitrovicu.
- Kod s. Belegiša (blizu Stare Pazove) održana sreska partijska konferencija za staropazovski srez, na kojoj je izabran novi SK KP.T za Staru Pazovu.
- U Sremu održane skojevske konferencije staropazovskog i sremskomitrovačkog sreza, na kojima su izabrana nova sreska rukovodstva SKOJ-a.

J u l

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

1. jul — Posle duže opsade i teških borbi nemačka 11. armija zauzela Sevastopolj.
2. jul — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito izdao grupi proleterskih udarnih brigada zapovest da napadnu ustaško-domobranske i žandarmerijske posade koje su obezbeđivale železničku prugu Sarajevo — Konjic i da zatim ovu prugu predu, porušivši sve objekte i uređaje na njoj.
- Vrhovni komandant NOP i DV Josip Broz Tito izdao štabovima proleterskih udarnih brigada naređenje da prilikom pohoda u pravcu Bos. krajine suzbijaju sve nepravilne postupke boraca i intendantskih i drugih organa prema stanovništvu (u pogledu rekvizicije, konfiskacije ili zaplenc namirnica i stoke).
5. jul — U arktičkim vodama nemačke pomorske i vazduhoplovne snage uništile anglo-američki pomorski konvoj upućen za SSSR. Zbog toga je slanje materijala morskim putem bilo obustavljeno sve do septembra 1942.
- Iz Zagreba član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar uputio u Beograd direktivno pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za Srbiju: upoznaje ga sa ocenama i zaključcima CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije o vojno-političkoj situaciji, perspektivama borbe i narednim zadacima; traži predlog za reorganizaciju GS NOP odreda za Srbiju.
- VS NOP i DV Jugoslavije reorganizovao GS NOP odreda Srbije. Za komandanta je određen Radivoje Jovanović Bradonja, koji je imenovan i za člana VS NOP i DV Jugoslavije.
- Jul p. — U Celovcu održan sastanak italijanskog visokog komesara za Ljubljansku pokrajinu i nemačkog gaulajtera za Korušku i Gorenjsku, na kome je izrađen plan za zajedničke operacije protiv NOP odreda Slovenije.
- Sa oslobođene teritorije u Zagreb stigao član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar radi sprovođenja u život direktiva CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije.
6. jul — Radio-stanica »Slobodna Jugoslavija« objavila tekst »Rezolucije rodoljuba Crne Gore, Boke i Sandžaka«. To je bila prva vest o NOB-u i o izdaji Draže Mihailovića koju je prenela jedna saveznička radio-stanica.
7. jul — Član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar uputio CK KPJ i GS NOP odreda za Hrvatsku direktivno pismo u kome prenosi ocene i direktive CK KPJ u vezi sa razvojem NOB-a: CK KPJ smatra da okupator protiv NOB-a primenjuje novu taktiku: ne ide više »samo drumovima« i pokušava da oslobodilačku borbu skrene na bratoubilačku borbu; zbog toga CK KPJ pristupa formiranju krupnijih jedinica, a na političkom planu dosledno ostaje na liniji širokog NO fronta; izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije treba kritikovati zbog raspirivanja bratoubilačkog rata, a unutar zemlje treba tući Dražu Mihailovića i sve slične elemente koji rade protiv NOB-a; u Hrvatskoj se pruža mogućnost bržeg razvoja NOB-a, te je potrebno učvrstiti partijske organizacije, obezbediti pravilno sprovođenje partijske linije, pojačati agitaciono-propagandni rad a NOP odrede učvrstili vojnički i politički.
- Iz Zagreba član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar uputio pismo članu Politbira CK KPJ Edvardu Kardelju u Sloveniju, obaveštavajući ga o ocenama i zaključcima Politbira CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije u vezi sa situacijom stvorenom posle okupatorsko-kvislinških operacija u proleće 1942. (tzv. treće ofanzive): postupci okupatorskih snaga su sračunati na odvajanje masa od KPJ; potrebno je obezbediti centralizovano rukovođenje partijskim organizacijama u svim pokrajinama i pojačati budnost u odnosu na skretanje s linije NOB-a; treba sovjetsko-engleski sporazum smišljeno iskoristiti u daljem političkom radu.

10. jul — U s. Solakovu Kulu (koci Prozora) u VŠ NOP i DV Jugoslavije stigli prvi kuriri iz GŠ NOP odreda za Sloveniju.
12. jul — VŠ NOP i DV Jugoslavije upoznao Kominternu sa saopštenjem Generalštaba domobranstva o sporazumu četnika i ustaša da se bore protiv NOP-a.
- U Ljubljani održan sastanak između komandanta italijanskog 11. armijskog korpusa i komandanta nemačke 18. vojne oblasti. Razgovarali su o zatvaranju nemačko-italijanske granice za vreme ofanzive italijanskih snaga protiv partizanskih jedinica u Sloveniji i istovremenom preduzimanju ofanzivnih dejstava protiv partizanskih jedinica na dolu Slovenije anektiranom od Nemačke.
13. jul — Na sastanku u Zimonjića kuli (kod Avtovca), kome su prisustvovali Ilija Trifunović, Dobrosav Jevđević, Petar Bačović, Zaharija Ostojić i drugi četnički komandanti, dva predstavnika zemljoradničke stranke i novinar Milan Šanlić, Draža Mihailović je istakao da u datoj situaciji treba biti lojalan prema NDH, a boriti se jedino protiv partizanskih snaga. Trifunović je postavljen za komandanta četničkih snaga u Dalmaciji, Lici i zapadnoj Bosni. Na sastanku je postojeća situacija ocenjena kao vanredno povoljna za razvoj četničkog pokreta.
- Jul p. p. — Komanda italijanskog 6. armijskog korpusa izvestila Višu komandu »Slovenija — Dalmacija« (Superslodu) da su, u toku maja i juna, za vreme operacija u istočnoj Bosni, Crnoj Gori, Hercegovini i obalskoj zoni severno od Neretve, jedinice mostarske vazduhoplovne grupe izvele: 144 teška i laka bombardovanja, 67 tučenja malim bombama i mitraljiranja, 255 akcija radi izviđanja i veze i 115 avio-snažbevanja putem avio-bacanja i avio-transporta.
- U Kočevskoj dolini održan sastanak predstavnika GŠ NOP odreda za Sloveniju i Štaba 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske, na kome je napravljen plan zajedničkih akcija na slovenačkoj i hrvatskoj teritoriji.
- Jul s. — U Zemunu Ivo Lola Ribar, član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobodene krajeve održao sastanak sa članovima PK KPJ za Srbiju, na kome je razmotrena vojno-politička situacija u Srbiji i stanje partijskih organizacija; obrazovan privremeni biro PK KPJ, sa sedištem u Beogradu, i GŠ NOP odreda za Srbiju; ponovo uspostavljen PK SKOJ-a; rešeno da se pokrene list »Glas jedinstvenog narodno-oslobodilačkog fronta za Srbiju«, nastavi učvršćivanje partijskih organizacija, učvrste postojeći NOP odredi i pride formiranju jezgra novih NOP odreda, pojača i proširi kampanja protiv Draže Mihailovića i uvećaju napori za povezivanje sa rodoljubivim elementima.
17. jul — »Njujork herald tribjun« doneo članak o borbi jugoslovenskog naroda protiv sila Osovine, u kome se ta borba pripisuje četnicima Draže Mihailovića.
18. jul — Vlada SAD objavila rat Bugarskoj, Mađarskoj i Rumuniji.
24. jul — U Albaniji otpočeo opšti ustanak kidanjem linija u celoj zemlji i diverzantskim akcijama u Tirani, Valoni, Korčl i drugim mestima.
- U Cetinju potpisan sporazum između guvernera Crne Gore armijskog generala Pircija Birolija i predsednika crnogorskog nacionalnog pokreta generala Blaža Đukanovića o zajedničkoj borbi protiv NO pokreta. Obrazovan je poseban Odbor crnogorskih nacionalista, sa sedištem u Cetinju, formirana su tri tzv. leteća odreda.
26. jul — U rejonu s. D. Malovana (kod Kupresa) vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito održao prvi sastanak sa štabom 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske da bi se upoznao sa situacijom u Dalmaciji.
28. jul — Nemačke snage ponovo zauzele Rostov.
- Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije predala protestnu notu poslaniku SSSR-a pri jugoslovenskoj vladi u Londonu, u kojoj zahteva da TASS objavi demanti povodom »Rezolucije rodoljuba Crne Gore, Boke i Sandžaka«.
- Iz Zagreba član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobodene krajeve Ivo Lola Ribar uputio pismo članu Politbira CK KPJ Edvardu Kardelju, u kome prenosi direktive CK KPJ o iskorenjivanju sektaštva da bi se izbegle štete kakve su bile u Crnoj Gori i Hercegovini; ukazuje na značaj OF, na potrebu za elastičnijim rešavanjem unutrašnjih problema i na sprovođenje odgovarajuće taktike u pogledu borbe i čuvanja žive sile; javlja da su oživele partizanske akcije u Hrvatskom zagorju i da je tamo održano savetovanje sa predstavnicima svih okružnih komiteta s tog terena; daje podatke o vezama sa PK KPJ za Vojvodinu i Srbiju, navodeći da je tamo strahovit teror.

31. jul — U Gorici predsednik vlade Kraljevine Italije Benitu Musolini održao sastanak s načelnikom Glavnog generalštaba, načelnikom Generalštaba vojske, komandantom, načelnikom štaba i komandantom vazduhoplovstva Više komande Slovenija — Dalmacija* (Superslode) i komandantima italijanskog 5. i 11. armijskog korpusa, na kome su razmotreni vojno-politička situacija i tok operacija protiv NOP odreda u Sloveniji i susednim područjima. Musolini je odobrio preduzete mere i naredio da se ubrza tempo operacija i još oštrijim merama (*gvoždem i vatrom) uspostavi mir. Odobrena je saradnja sa četnicima Draže Mihailovića.

BOSNA I HERCEGOVINA

- I. jul — Delovi 5. krajiškog NOP odreda ušli u Drvar, koji su toga dana napustili delovi italijanske divizije »Sasari«.
- U s. Grabskoj (kod Doboja) otpočet.) dvodnevni sastanak štabova četničkih odreda srednje Bosne (Zeničkog, Trebavskog, Ozrenskog, Borjanskog i odreda »Kočić«, puka »Manjača« i bataljona »Obličić«), na kome je izabran Glavni štab bosanskih četničkih odreda i priznati su svi ugovori zaključeni sa ustaškom NDH o saradnji u borbi protiv narodno-oslobodilačkog pokreta i o uključivanju četničkih jedinica u oružane snage NDH.
3. jul — Dva bataljona 1. krajiške NOU brigade sa delovima 1. bataljona 2. krajiškog NOP odreda, posle dvočasovne borbe, zauzeli Dobrljin (kod Bos. Kostajnice). Zarobljen je 3. bataljon domobranskog 3. pešadijskog puka (305 vojnika i oficira) a ž. st., pilana, separacija, električna centrala i vojne zgrade su spaljene. Naši gubici: 1 mrtav i 2 ranjena.
- 3/4. jul — Grupa proleterskih udarnih brigada porušila železničku prugu Blažuj — Konjic (40 km). Uništeno je 10 ž. st. sa posadama, uređajima i zatečenim vojnim parkom i 2 pilane. Do 8 jula su porušene još četiri ž. st. i oko 20 km železničke pruge. Ukupno je uništeno 32 lokomotive, 2 veća mosta (Lukač i Ostrožac), 14 ž. st., 1 ložionica i 76 vagona.
- U rejonu Planinice (na komunikaciji Prijedor — Bos. Dubica) deo snaga 2. krajiškog NOP odreda razbio jedan nemački i dva domobranska bataljona i sa preko 10.000 izbeglica probio se iz okruženja na Kozari
- 4/5. jul — Glavnina 2. krajiškog NOP odreda (s ranjenicima i većim delom zbega), pod komandom Operativnog štaba za Kozaru, pokušala da se u rejonu Planinice probije iz okruženja na Kozari. Uprkos obostrano vrlo visokim gubicima, zbog velike nadmoćnosti neprijatelja probio se samo mali broj pojedinaca.
- 5/6. jul — Konjički bataljon Severnohercegovačkog NOP odreda zauzeo Ostrožac, i napao ž. st. Prenj (na pruži Sarajevo — Mostar).
6. jul — Dva bataljona 2. proleterske NOU brigade zauzeli Kreševo, i u sadejstvu sa dva bataljona 4. proleterske NOU brigade rasterali 176 ustaša, žandarma i milicionera, demolirali žand. st., opštinsku zgradu i rudnička postrojenja i spalili pilanu.
- Nastupajući u više kolona s komunikacije Fojnica — Kiseljak — Blažuj ojačani 738 puk nemačke 718. divizije, uz podršku avijacije, povratio Kreševo i odbacio 2. i 4. proletersku NOU brigadu iz dolina r. Lepenice i r. Kreščevce na pl. Bilovnji.
- Kod Bradine (na pruži Sarajevo — Mostar) inženjerski dolovi Grupe proleterskih udarnih brigada srušili železnički most Lukač (danas: Bobotov most), raspona 52 m, čija je opravka trajala 2 meseca i 6 dana.
- Na privremenom aerodromu u Jelašinovačkom polju (kod s. Lušci-Palanke) nemački lovački avion bombom zapalio partizanski avion ("Potez")¹.
- 7/8. jul — Prva krajiška NOU brigada, 1. krajiški i Banljski NOP odred i manji delovi 2. krajiškog NOP odreda, pod rukovodstvom Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, napali Bos. Novi u cilju rasterećenja ostataka 2. krajiškog NOP odreda okruženih na Kozari. Zbog velike nadmoćnosti nemačko-ustaške posade, uprkos obostrano visokim gubicima, napad nije uspeo.
8. jul — Dva bataljona 1. proleterske NOU brigade, posle duže borbe, savladali ojačani 1. bataljon domobranskog 7. pešadijskog puka i zauzeli Konjic. Uništena su ž. st. i ložionica sa 25 lokomotiva i 76 vagona.

¹ Dejstva toga partizanskog aviona Izaavala je lakvu zabunu kod neprijatelja da je on za mesec dana uništio tri vlastita (nenajavljena) aviona.

9. jul — Nemačka borbena grupa »Sušniĝ« (738 puk nemaĉke 718. pešadijske divizije 1 1. bataljon domobranskog 5. pešadijskog puka) otpoĉela dvodnevno ĉišćenje Igman-planine u cilju razbijanja ostataka Kalinoviĉkog NOP odreda. Odred je izbegao sudar s nadmoćnim neprijateljem i prebacio se na pl. Zelongoru.
11. jul — Delovi 2. proleterske NOU brigade potisnuli 105 ustaških milicionera i nekoliko žandarma i zauzeli s. Sebešić (kod Travnika), gde su porušili šumsku prugu i uništili 3 lokomotive i 4 upravne zgrade pilane »Ugar«.
- Jedan bataljon italijanske divizije »Sasari«, ojaĉan četom tenkova i artiljerijom, 1 oko 250 četnika iz Bos. Grahova, uz podršku jedne eskadrile aviona, izvršili napad na partizanski bataljon »Starac Vujadin« Dinarsko-dalmatinskog NOP odreda u donjem Livanjskom polju. Do 13. jula neprijatelj je prodro do s. Sajkovića, ali je protivnapadom partizanskog bataljona »Starac Vujadin.. i 2. dalmatinskog udarnog partizanskog bataljona odbaĉen u Bos. Grahovo. Između ostalih, zarobljeno je 38 italijanskih vojnika, dok ih se jedan deo podavio u blatu Zdralovac.
- U rejonu s. Kulaglića (kod Prozora), u susretnoj borbi između 4. bataljona 1. proleterske NOU brigade i jedne čete ustaške Crne legije, smrtno ranjena, a sledećeg dana podlegla ranama, politički komesar čete u 4. bataljonu Olga Jovičić Rita, narodni heroj.
- U/12. jul — Treći bataljon 4. proleterske NOU brigade lako savladao manju ustaško-žandarmerijsku posadu i zauzeo G. Vakuf, gde su sutradan formirani NO odbor i Komanda mesta.
13. jul — Ojaĉana 3. proleterska NOU brigada razbila posadu od tri čete ustaša i zauzela Prozor.
- U s. Kalinu (kod Bugojna) od artiljerijske granate poginuo zamenik političkog komesara 1. bataljona 2. proleterske NOU brigade Milisav Matović, narodni heroj.
14. jul — Treći bataljon 2. i delovi 1. proleterske NOU brigade napali ž. st. Oborce (na pruzi Travnik — D. Vakuf). Napadnutim domobranima polučeti pristigao je u pomoć 1 bataljon domobranskog 5. pešadijskog puka, zbog čega napad nije uspeo. U borbi je poginuo komandant 3. bataljona 2. proleterske NOU brigade Dušan Dugalić, narodni heroj.
- Posle 24-časovne borbe delovi 1. proleterske NOU brigade uništili posadu jakog žandarmerijsko-ustaškog uporišta Sĉit (kod Prozora). Naroĉito žestok otpor pružili su ustaše i fratri iz manastira Sĉit.
- Italijansko-četniĉke snage iz Rame i Jablartice ušle u Konjic, koji su napustili delovi 1. proleterske NOU brigade i Mostarski (ranije Konjiĉki bataljon).
15. jul — Druga proleterska NOU brigada pregazila r. Vrbas kod ž. st. Burica (nizvodno od D. Vakufa) i uhvatila vezu sa 3. krajiškim NOP odredom. Time su se spojile jedinice Grupe proleterskih udarnih brigada sa krajiškim Jedinicama.
16. jul — Prodorom od Bihaća i Bos. Novog, domobrani i ustaše zauzeli Bos. Krupu, iz koje su potisli delove 1. krajiškog NOP odreda.
- 16/17. jul — Ojaĉana 4. proleterska NOU brigada napala dobro branjeni garnizon Bugojno (oko 900 vojnika — uglavnom ustaša) Uprkos velikom zalaganju napad je, uz osetne gubitke, odbijen. U borbi je ranjeno 23 i poginulo 22 borca među kojima i Milorad Jovanĉević, narodni heroj iz 4. bataljona 4 proleterske NOU brigade.
- Delovi ustaške Crne legije, koji su se probijali iz D. Vakufa u blokirani garnizon Bugojno, odbacili 3. bataljon 2. proleterske NOU brigade iz s. Urije, gde su zatim, pobili 65 ljudi, žena i dece. U borbi je poginula i politički komesar čete Rada Miljković, narodni heroj. Protivnapadom pristiglih pojaĉanju neprijatelj je istog dana odbaĉen u D. Vakuf, dok mu se glavnina probila u Bugojno.
20. jul — Povereništvo PKJ za Bos. krajinu uputio direktivu okružnim komitetima KPJ; posle opširnije analize rada partijskih i masovnih organizacija, vojnih jedinica i NO odbora, ukazano na leva skretanja u propagandi, na desni liberalizam u odnosu prema nižim četničkim vodama i na sužavanje baze ustanka slabim radom među muslimanima i Hrvatima i postavljeni detaljni zadaci u vezi sa otklanjanjem nedostataka, uzdizanjem kadrova i poboljšanjem rada NO odbora i masovnih organizacija
- Posle jedunaestodnevne blokade delovi 5. i 3. krajiškog NOP odreda zauzeli Glamoĉ Glavnina 18. čete domobranskog 13. pešadijskog puka probila se u Livno, dok je ostatak uništen.

1942. jul

BOSNA I HERCEGOVINA

jul 1942.

- U Nevesinju italijanski vojnici streljali političkog komesara Operativnog štaba NOP odreda za Hercegovinu i južnu Dalmaciju Mira Poparu, narodnog heroja.
- 20/21. jul — Druga i 4. proleterska NOŪ brigada i tri bataljona 1. proleterske NOU brigade izvršili novi napad na ponovno ojačani garnizon u Bugojnu. Slabo organizovan i nejednovremeno i nepovezano otpočet, napad se, i pored obostrano vrlo visokih gubitaka, završio neuspelom.
- 22. jul — Na pi. Zelengori sedam četničkih odreda (jačine oko 2.200 četnika) okružilo i napalo 5. proletersku NOU brigadu, Hercegovački i Kalinovički NOP odred, zbog naroda i deo bolnice (170 ranjenika) VS NOP i DV Jugoslavije u s. Vrbnici. U dvodnevni borbama partizani su se, sa zbegom i ranjenicima, probili u Miljevinu, ali je pri probiju razbijen Kombinovani bataljon i odsečen 3. bataljon (koji se posle 17 dana probio u sastav svoje brigade). U borbi sa četnicima, između ostalih, kod s. Rataja je poginuo pomoćnik političkog komesara Kombinovanog bataljona Dragoslav Bogavac, narodni heroj.
- U Drvaru, na konferenciji predstavnika opštinskih i seoskih NO odbora, izabran SNO odbor za Drvar.
- 24. jul — Delovi 3. proleterske NOU brigade i partizanski bataljon »Vojin Zirojević« posle kraće borbe zauzeli Šujicu.
- Peta proleterska NOU brigada i Hercegovački NOP odred, opterećeni bolnicom i zbogom, otpočeli osmodnevni marš pod borbom sa pl. Zelengore prema Prozoru. Do Igman-planine na maršu je učestvovao i Kalinovički NOP odred (50 boraca), čije je poznavanje terena znatno koristilo.
- 25/25. jul — Delovi 1. proleterske NOU brigade zauzeli Duvno. Posada (po jedan vod ustaša i domobrana) pobjegla je u Posušje.
- 26. jul — Na Patriji (na putu Prijedor — Bos. Dubica) četiri čete 2. krajiškog NOP odreda napale ustaški bataljon »Devčić« (iz nemačke borbene grupe »Borovski«) i odbacile ga u s. D. Jelovac.
- U Podgrmeću, na sastanku predstavnika Štaba 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske, Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu t štabova 1. i 2. krajiškog, Banijskog i 1 i 2. kordunaškog NOP odreda, usklađena dejstva i razrađen plan saradnje jedinica Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu i 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske. Između ostalog, predviđeno je zajedničko čišćenje neprijateljskih uporišta u Cazinskoj krajini.
- 27. jul — Po završetku čišćenja pl. Kozare i pi. Prosare nemačka borbena grupa »Vestbosnien« počela čišćenje prostora između luka Sane i Une i komunikacije Bos. Dubica — Prijedor. Glavna kolona ove borbene grupe okružila je na Pastirovu 1. partizanski bataljon i 2. partizansku četvu Udarnog bataljona 2. krajiškog NOP odreda, ali su se oni, podeljeni u dve kolone, do 30. jula bez većih gubitaka probili na pl. Kozaru, dok je neprijatelj još nekoliko dana »pročešljavao« prazan prostor.
- U borbi s četnicima u Pljevi (kod Jajca) poginuo komandir Udarne čete 3. krajiškog NOP odreda Dušan Rakita, narodni heroj.
- 28. jul — Posle trinaestčasovne borbe 1. krajiška NOU brigada, sa delovima 1. 3. i 5. krajiškog NOP odreda, zauzela Ključ. Razbijene ustaše i delove domobranskog 10. pešadijskog puka je podržavala avijacija, koja je u toku napada zapaljivim bombama spalila grad.
- U s. Zabrđu (pod pl. Bitovnjom) 1. bataljon 738. puka nemačke 718. pešadijske divizije iznenadio na sastanku zbog i bolnicu 5. proleterske NOU brigade i Hercegovačkog NOP odreda. Protivnapadom, delovi 5. proleterske NOU brigade i Hercegovačkog NOP odreda spasili su bolnicu i zbog uz gubitke oko 45 izbačenih iz stroja među njima i lekar Hercegovačkog NOP odreda dr Safet Mujić i puškomitraljezac iz 5. proleterske NOU brigade Dragan Cerović, narodni heroji.
- Ispadom iz Kupresa jedan ojačani bataljon ustaške Crne legije, podržan četom tenkova i avijacijom, iznenadio delove 3. i 1. proleterske NOU brigade, uništio s. Malovan i zauzeo Sujicu i Duvno. Istovremeni pokušaj neprijateljske posade iz Livna da se sa ovim bataljonom poveže u Sujici sprečio je na Borovoj glavi partizanski bataljon »Vojin Zirojević«.
- 31. jul — Posle četverodnevni borbi 1. krajiška NOU brigada, sa po jednim bataljonom 1. 2. i 5. krajiškog NOP odreda, zauzela Sanicu i desetak u medurečju Sane i Sanice.

1942. jul

HRVATSKA

jul 1942.

HRVATSKA

- J. jul
- Na pi. Promini jake italijanske, ustaške, četničke i domobranske snage opkolile oko 170 boraca partizanskog bataljona »Bude Borjan« koji se, uz gubitke od 10 boraca, probio u pravcu Bukovice, nanevši neprijatelju velike gubitke.
  - Između s. Blata i žel. st. Lič. Jesenice 3. četa 3. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda razorila prugu. Kada se, usled toga, prevrnuo voz, zarobljeno je 29 italijanskih vojnika, 3 četnika i 4 domobrana, a zaplenjeno 25 pušaka i 2 pištolja.
  - Između Pakraca i Badljevine delovi 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda porušili železničku prugu, tt veze u dužini od 4 km, 1 most i ž. st.
  - U Lici izašao prvi broj lista »Partizan«, organ GS NOP odreda za Hrvatsku.
- 1/2. jul
- Jedinice 1. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda zaplenile mnogo sanitetskog materijala u bolnici u Dugoj Resi, razoružale ustaško-domobransku posadu u s. Belavićima i razrušile železničku prugu između G. i D. Dubrava.
2. jul
- Banijski NOP odred zauzeo s. Čunlić, ž. st. Kraljevcani, s. Bačugu (kod Gline), posade delom zarobio i zaplenio 138 pušaka, 5 p. mitraljeza, oko 12.000 metaka i mnogo druge ratne spreme.
  - Na putu Otočac — Senj jedinice Udarnog bataljona Grupe NOP odreda za Liku napale italijansku i četničku kolonu i nanele im gubitke od 11 mrtvih.
3. jul
- Prvi bataljon 1. ličkog NOP odreda »Velebit« i bataljoni »Stojan Matić«, »Mičo Radaković« i »Krbava« 2. ličkog NOP odreda zauzeli Podlapac (Lika). U toj borbi i prilikom čišćenja okoline, do 5. jula, ovi su zarobili oko 250 neprijateljskih vojnika i zaplenili 147 pušaka, 1 mitraljez, 2 p. mitraljeza i drugu ratnu opremu. Bataljoni su imali 4 mrtva i 29 ranjenih, a neprijatelj 30—40 mrtvih.
  - Kod s. Prečeca (na pruzi Ivanić-Grad — Zagreb) diverzantska grupa GS NOP odreda za Hrvatsku miniranjem srušila nemački brzi voz. Lokomotiva i 3 vagona su uništeni a nekoliko vagona je oštećeno. Neprijatelj je imao oko 60 mrtvih i veći broj ranjenih.
  - U s. Smoljancu (kod Slunja) ustaše napale i, u toku borbe, potisle delove partizanskog bataljona »Ognjen Priča« a zatim spalili selo.
  - Jedinice 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda i Banijske proleterske čete zauzele s. Lipovljane (kod Banove Jaruge), koje su branili žandarmi i ustaše. Zapaljeni su ž. st. i skladište na stanici, žand. st. i opština. Zaplenjeno je 15 pušaka, 4. pištolja, 1700 metaka, nekoliko pisaaćih mašina i drugi ratni materijal.
  - Između Samobora i Stojdrage delovi 2. partizanske čete 2. zone NOP odreda Hrvatske razrušili put u dužini od 200 m. Zbog toga je saobraćaj bio prekinut više od 15 dana.
  - Na železničkoj pruzi Raduč — Medak delovi 1. bataljona 1. ličkog NOP odreda »Velebit« izvršili diverziju. Zbog toga je saobraćaj bio obustavljen 4 dana.
  - Kod s. Cenkova (blizu Đakova) delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda napali iz zasede domobransku kolonu i naneli joj gubitke od 17 mrtvih i ranjenih.
  - U selima Farkašiću i Letovaniću (kod Siska) delovi 4. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda razoružali žandarmerijske jrosade. Zaplenjeno je 20 pušaka, 5 pištolja, 10 bombi, 2000 metaka, 1 radio-aparat i druga ratna oprema.
  - Između Brod Moravica i Srpskih Moravica delovi 2. primorsko-goranskog NOP odreda porušili železničku prugu Ogulin — Rijeka. Usled toga je na tom mestu iskočio iz šina teretni voz, pa je saobraćaj bio obustavljen 3 dana.
4. jul
- Po naređenju Štaba Grupe kordunaških NOP odreda formirane 1, 2. i 3. omladinska četa Grupe kordunaških NOP odreda
  - Kod s. Zakiopače (blizu Korenice) jedinice partizanskog bataljona »Ognjen Priča« odbile napad ustaša i nanele im velike gubitke.
  - Na putu Sv. Jana — Kalje (kod Imotskog) delovi 2. partizanske čete 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske napali ustaše i naneli im gubitke od 11 mrtvih.
  - U s. Cetini (kod Sinja) delovi Srednjedalmatinskog NOP odreda razoružali italijansku posadu, zaplenivši 75 pušaka i mnogo municije.

5. jul
- Delovi grupe ličkih i kordunaških NOP odreda zauzeli V. i M. Melnicu, Pliješ i Ladevac, te napadali Slunj i Primišlje bez uspeha. Mesta su branili ustaše i domobrani. Neprijatelj je imao oko 90 mrtvih i ranjenih, a partizanske jedinice 10 mrtvih i 25 ranjenih.
  - Posle osmočasovne borbe delovi Srednjedalmatinskog NOP odreda zauzeli ustaško uporište u s. Ježević (kod Vrlike).
  - Na putu Kompolje — 2uta Lokva (kod Brinja) jedinice Udarnog bataljona Grupe NOP odreda za Liku vodile borbu protiv italijanskih vojnika i nanele im gubitke. Zaplenjen je 1 kamion pun vojnika.
  - U s. Pitvanska Plaža (na o. Hvaru) delovi Hrvatske partizanske čete razoružali finanse i zaplenili 4 puške, 300 metaka i drugi materijal.
  - Između s. Grobnika i Kamenjaka (Rijeke) delovi 2. primorsko-goranskog NOP odreda napali italijansku kolonu. U toj borbi neprijatelj je imao 9 mrtvih vojnika. Tom prilikom je poginuo Nikola Car Crni, komandant 2. primorsko-goranskog NOP odreda i učesnik španskog građanskog rata, narodni heroj.
- Jul p.*
- Održani sastanci rukovodilaca pojedinih grupa antifašista i prvoboraca sa sektora Pule i Pazina. Analiziran je dotadašnji rad i određene su smernice za dalju delatnost: proširiti organizacije KPH i organizacije NOP-a; sakupljati oružje, hranu, odeću i novac, upoznati široke narodne mase sa ciljevima NOP-a.
  - Po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku, od Zumberačke čete, dve proleterske čete iz 1. i 2. kordunaškog NOP odreda i čete »Kljuka« formiran Zumberačko-pokupski NOP odred.
  - Formiran OK SKOJ-a za Hrvatsko primorje.
  - U svim selima opštine Vrgorac formirani seoski NO odbori.
6. jul
- Na komunikaciji Sica — Perjasica (kod Ogulina) 1. bataljon 2. odreda Grupe kordunaških NOP odreda napao ustaško-domobranksu kolonu, zarobio 20 domobrana i ustaša i zaplenio 3 p. mitraljeza i 20 pušaka.
  - Između Brloga i Kompolja (kod Brinja) jedinice Udarnog bataljona Grupe NOP odreda za Liku napale iz zasede italijanske vojnike, ubile 5 i zarobile 21 vojnika i oficira i zaplenile 15 pušaka, 1 mitraljez, 2 pištolja, 3200 metaka i 64 bombe.
  - Iz Gospića otpočeo dvodnevni napad ustaša i domobrana na delove 1. ličkog NOP odreda »Velebit« u rejonu Široke Kule i Ostrovice. Naše jedinice su odbile sve napade neprijatelja i prinudile ga na povlačenje u polazni garnizon.
7. jul
- U Hrvatskom Leskovcu (kod Zagreba) delovi 2. čete 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske razoružali železničku stražu i porušili ž. st. skretnice i poštu.
  - Treća omladinska četa 2. bataljona 1. NOP odreda »Velebit« Grupe NOP odreda za Liku oborila neprijateljski avion u rejonu Gospića.
8. jul
- U s. Toboliću (kod izvorišta r. Mrežnice), po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku, od bataljona Marka Oreškovića«, »Petar Vuksan«, 2. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda i Udarnog bataljona Banijskog NOP odreda formirana 1. hrvatska NOU brigada.
  - U s. Bogomoljama (na o. Hvaru) delovi Hvarske partizanske čete spalili opštinsku arhivu i razrušili poštu.
  - U s. Vrbnju (na o. Hvaru) delovi Hvarske partizanske čete razoružali posadu žand. st. Zaplenjeno je 6 pušaka, 2 pištolja i oko 250 metaka.
  - Kod s. Primišlja (blizu Slunja) proleterske čete Grupe kordunaških NOP odreda oborile neprijateljski avion tipa »Potez«.
  - Omladinske borbene grupe iz Kastva (kod Rijeke) i okoline pisale parole, bacale letke i izbrisale fašističke natpise na zidovima zgrada.
  - U Baniji izašao prvi broj lista »Vjesnik Banije«, organa NO odbora Banije.
9. jul
- Na pruži Blata — L. Jesenice — Javornik — Rudopolje 1. hrvatska NOU brigada otpočela trodnevne uspešne akcije. Zarobljena su 44 a poginulo je oko 40 italijanskih vojnika. Brigada je imala 2 mrtva i 3 ranjena; zaplenila je 44 puške, 3 p. mitraljeza, 10.000 metaka, 200 bombi i drugu ratnu opremu.

- Italijanske snage i četnici iz Gračaca i s. Otriča napali delove 3. ličkog NOP odreda u rejonu s. Otriča i s. Debelog Brda ali su, posle višečasovne borbe, odbačeni u polazne garnizone.
  - Bračka partizanska četa ušla u Postiru i u tvornici sardina »Neptun*« zaplenila konzerve i ulje koje su ranije italijanske vlasti rekvirirale. Ona je veći deo ulja i ribe podelila stanovništvu ostrva Braća.
10. jul
- Iz rejona Bos. Grahova, Sinja, Vrlike i Vagnja otpočeo napad italijanskih jedinica na područje Dinare (Vještica gora). Posle trodnevnih borbi jedinice 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske su zaustavile napad neprijatelja.
  - Stab 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske uputio Stabu Banijskog NOP odreda uputstvo o primeni manevra prilikom nastupanja većih neprijateljskih snaga.
  - Delovi partizanskog bataljona »Ognjen Priča« zauzeli ustaško uporište u s. Zeljavi (kod Korenice). Neprijatelj se povukao u s. Ličko Petrovo Selo.
  - Omladinske borbene grupe iz Kastva i okoline, uz pomoć stanovništva toga kraja, presekle tt veze na linijama Drenova — Saršoni i Kastav — Sv. Matej a potpuno uklonile kabel na liniji Marčelji — Klana.
- 10/11. jul
- Između G. i D. Dubrava (kod Ogulina) delovi 1. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda razrušili železničku prugu na dva mesta i napali voz koji je neposredno posle toga naišao. Uništili su 2 lokomotive i 7 vagona i zarobili 4 domobranska oficira i 2 italijanska podoficira.
- U. jul
- Delovi 1. slavonskog NOP odreda i Banijska proleterska četa, posle sedmočasovne žestoke borbe, zauzeli ustaško uporište u s. Siraču (kod Daruvara). Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i ranjenih. Zaplenjeno je 26 pušaka, 600 metaka i drugi ratni materijal.
12. jul
- Delovi italijanskog 5. armijskog korpusa preduzeli napad na 2. primorsko-goranski NOP odred. U borbama do kraja jula italijanske jedinice su uspele da unište žetvu, spale oko 1000 kuća i streljaju oko 200 ljudi.
  - U s. Pothumu (kod Sušaka) italijanske jedinice izvršile masovni pokolj: streljale 169 ljudi, internirale u koncentracione logore Italije 185 porodica (800 članova), spalile su sve kuće u selu i opljačkale oko 1000 grla rogata stoke, 900 ovaca i 10U koza, nekoliko stotina svinja i 26 konja.
  - Delovi 3. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zauzeli ustaško uporište u s. Dulavec (sada: Miokovlčevo), kod Daruvara, naneli ustašama gubitke od oko 60 mrtvih i ranjenih a sami imali 2 mrtva i 5 ranjenih boraca), zaplenili 30 pušaka, 4000 metaka i drugu ratnu spremu i zajalili žand. stanicu.
  - Delovi 3. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zauzeli domobransko uporište u s. Pušini (kod Podrav. Slatine), zaplenivši 36 pušaka i 2 p. mitraljeza, a zatim, održali miting sa stanovništvom sela i zarobljenim domobranima.
  - Na pruzi Blinjski Kut — Sunja diverzantska grupa GS NOP odreda za Hrvatsku digla u vazduh teretni voz s naftom, uništivši lokomotivu i 3 vagona. Saobraćaj je bio obustavljen 22 časa.
  - U s. Orehovici (kod Rijeke) italijanske vlasti streljale člana OK KPH za Hrvatsko primorje Rada Supića, narodnog heroja.
  - U srezu Vrginmost održan manifestacioni narodni zbor kome je prisustvovalo oko 5.600 ljudi.
13. jul
- Otpočeo dvodnevni napad partizanskih bataljona »Božidar Adžija« i »Krbava« na s. Doljane (kod Otočca) u kome je 60 četnika zarobljeno, 10 ranjeno, a 2 četnika su poginula. Zaplenjeno je: 54 puške, 2 mitraljeza i druga oprema. Gubici bataljona: 4 mrtva i 12 ranjenih.
14. jul
- Otpočeo trinaestodnevni napad delova Grupe NOP odreda za Liku na neprijateljska uporišta u zapadnoj Lici. U borbama do 26. jula partizanske jedinice su zauzele sela Brušane, Debelo Brdo, Podoštre, Podum, Baške, Oštarije, Kolakovicu, Smiljan, Bogdanić, D. Pazarište, Bužim, Rastoku, Kalinovaču, Popovaču, Sv. Ivan i Bačinac i prinudile italijanske snage, ustaše, domobrane i četnike na povlačenje u Karlobag, Gospić i Otočac, nanevši im velike gubitke. Pored toga, one su porušile puteve, vodove i mostove na tom području, u svim selima održale zborove, formirale seoske NO odbore, odbore AFZ-a i omladine.

1942.

jun^

HRVATSKA

jun

1942.

- Delovi Severnodalmatinskog NOP odreda napali četničko uporište u s. Mokro Polje (kod Knina), ali se posle kraće borbe povukli zbog dolaska neprijateljskog pojačanja. Poginulo je 5 četnika, a 19 ih je zarobljeno. Zepljeno je 20 pušaka.
  - Kod s. Podoštra (blizu Gospića), u borbi protiv ustaša, poginuo član Sreskog komiteta KPH za Gospić i politički komesar t. bataljona 1. ličkog NOP odreda »Velebit« Mirko Stulić. narodni heroj.
- 14/15. jul
- Jedinice 1. hrvatske NOU brigade otpočele dvodnevni napad na neprijateljska uporišta na železničkoj pruzi Plaški — Vrhovine. One su porušile 10 km pruge i 8 km tt veza. Napad na Ličku Jesenieu nije uspeo. Italijanske posade su imale 42 mrtva vojnika i oficira i mnogo ranjenih. Zapaljene su 3 stražare i 6 drvenih baraka. Zarobljena su 44 italijanska vojnika, a zaplenjeno je: 52 puške, 3 p. mitraljeza, 11.000 metaka, 200 bombi, 80 čebadi, 20 pari odela i druga ratna sprema. Saobraćaj je bio prekinut 8 dana.
15. jul
- U Hrvatskom primorju izašao prvi broj lista »Glas omladine«, organa Saveza mlade generacije za Hrvatsko primorje.
16. jul
- Otpočeo napad jakih italijanskih snaga (oko sedam bataljona), uz sadejstvo četničkog puka »Petar Mrkonjić« na jedinice Severnodalmatinskog i 3. ličkog NOP odreda u severnoj Dalmaciji i južnoj Lici. U borbama do 24. jula neprijatelj je uspeo da potisne snage NOP odreda u rejon Srba i da zauzme i spali Bruvno, sutradan je počeo da se povlači u Gračac.
  - Delovi Svilajske partizanske čete zauzeli domobransko uporište u s. Kukuzovac (kod Sinja) i razoružali posadu, zaplenivši 8 pušaka, 1 p. mitraljez, 20 bombi i 600 metaka.
17. jul
- Delovi 2. kordunaškog NOP odreda izvršili neuspeo napad na ustaško-domobransko uporište u Sići (kod Karlovca), pretrpevši gubitke od 6 mrtvih i 9 ranjenih boraca.
  - Drugi i 5. bataljon Banijskog NOP odreda izvršili neuspeo napad na ustaško uporište u s. Kuljanima (kod Dvora na Uni).
  - Kod s. Brezovice (blizu Zagreba) jake ustaško-domobranske snage napale i okružile delove 6. bataljona Banijskog NOP odreda. Posle kraće, ali žestoke borbe partizanske jedinice su probile obruč na 3 mesta i povukle se prema V. Gorici.
  - U Sutivanu održana konferencija delegata mesnih NO odbora na kojoj su izabrani Sreski i Izvršni NO odbor za otok Brač, sa sedištem u Sutivanu.
18. jul
- Guverner Dalmacije izvestio Predsednika italijanske vlade Benita Musolinija o vojno-političkoj situaciji u Dalmaciji, a zatim tražio još jednu diviziju za borbu protiv NOP odreda.
  - Na putu Novi — Senj 1. proleterski NOU bataljon Hrvatske, uz sadejstvo 3. bataljona 1. primorsko-goranskog NOP odreda, napao iz zasede motorizovanu bateriju 57. artiljerijskog puka italijanske divizije Lombardija* i uništio 4 topa, 2 kamiona i 1 oklopni automobil, a zaplenio 12 pušaka i mitraljez.
  - Italijanske snage, domobrani i ustaše iz Rakovice, Drežnik-Grada, Sadilovca, Tršca, Sturlića i Lađevca otpočeli napad na delove 2. kordunaškog NOP odreda u rejonu s. Močila — s. Mašvina—šuma Mašvina. Posle četverodnevni borbi neprijatelj je odbijen, ali je uspeo da za to vreme spali s. Mudrić Selo, jedan deo s. Močila i s. Jelov Klanac.
  - Kod s. Kamenskog Mosta (blizu Topuskog) delovi Banijskog 1. kordunaškog NOP odreda razbili dve čete ustaša iz V. Kladaše.
  - Kod s. V. Mlinske (blizu Bjelovara) partizanska Četa »Kasim Cehajić« posle kraće borbe razoružala domobransku stražu. Neprijatelj je imao 3 mrtva, 6 ranjenih i 5 zarobljenih vojnika.
  - Između žel. st. Drivenika i Zlobina (kod Fužina) delovi 2. bataljona 1. primorsko-goranskog NOP odreda miniranjem srušili teretni voz. Uništeno je nekoliko vagona.
  - Kod s. Petrovine (blizu Jastrebarskog), u borbi protiv ustaša, poginuo komandant Zumberačko-pokupskog NOP odreda Slavko Klobučar Cort, narodni heroj.
  - Po naređenju Štaba 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske formiran 1. udarni bataljon 1. primorsko-goranskog NOP odreda.
19. jul
- Između Plaškog i Ogulina jedinice 1. hrvatske NOU brigade napale neprijateljski transport i prinudile ga da se povrati u Plaški. Posle toga su vodile borbu protiv dva oklopna voza, ali su bile prinuđene da se povuku od pruge. U tim borbama ne-

prijatelj je imao 100 mrtvih i ranjenih vojnika i 8 zarobljenih. Zaplenjeno je 10 pušaka, 2 mitraljeza, i oko 3000 metaka. Naše jedinice su imale 2 mrtva i 3 ranjena borca.

- U rejonu s. V. Gorice (blizu Zagreba) ustaše napale i okružile 2. četu 6. bataljona Banijskog NOP odreda. Četa je uspjela da se probije i da izbegne veće gubitke.
- Na pl. Biokovu (u rejonu s. Graca) jedinice partizanskog bataljona »Jozo Jurčević« napale iz zasjede italijansku kolonu i, posle šestočasovne borbe, prinudile je da se povuče u Gradac.

20. jul

- Peti bataljon Banijskog i 4. bataljon 1. kordunaškog NOP odreda napali domobrane i žandarmerie u s. Cemernici (kod Gline), ali ih nisu razoružali. Neprijatelj je imao 14 mrtvih i 4 zarobljena vojnika i žandarma, a partizanske jedinice 2 mrtva i 3 ranjena borca.
- Kod s. Zivogošća (blizu Makarske) delovi partizanskog bataljona »Jozo Jurčević« savladali posadu broda »Vis«, zaplenili materijal i potopili brod.
- OK KPH za Slav. Brod uputio stanovništvu proglas u kome ga poziva da ne predaje žetvu ustašama, već da kao jedan ustane protiv pljačke i bori se za slobodu Hrvatske.
- Delovi Hvarske partizanske čete upali u Vrbosku (na Hvaru) i iz fabrike sardina »Neptun« podelili stanovništvu oko 3000 kilograma ulja i oko 40.000 kutija sardina.

21. jul

- Kod s. Budinjaka (blizu Jastrebarskog) jedinice partizanskog bataljona »Josip Kraš« odbile napad ustaša i nanele im gubitke od 12 mrtvih i 9 ranjenih. Partizanske jedinice su imale 1 ranjenog borca.

22. jul

- Sekretar operativnog partijskog rukovodstva CK KPH Vladimir Popović uputio pismo članu Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivi Loli Ribaru, u kome ga obaveštava o situaciji u Dalmaciji, o savetovanju sa PK KPH za Dalmaciju i njegovom popunjavanju i o popunjavanju okružnih partijskih organizacija.
- Prva hrvatska NOU brigada napala četnike u Ličkoj Jesenici i nanela im gubitke od 15–20 mrtvih i 10 zarobljenih. Brigada je imala 5 mrtvih i 9 ranjenih partizana.
- Između s. Bačine i Graca (kod Metkovića) delovi partizanskog bataljona »Jozo Jurčević« napali dva italijanska kamiona i putnički auto. Auto i jedan kamion su zapaljeni a drugi kamion je oštećen. Poginulo je ili ranjeno 12 italijanskih vojnika. Zaplenjeno je 7 pušaka, 2 mitraljeza, 3 pištolja, oko 2000 metaka i drugi materijal.
- Delovi 1. bataljona 1. slavonskog NOP odreda porušili ž. st. Brezine — Bujavica (kod Pakraca), i prugu i tt veze u dužini 3.5 km. a zapalile 4 zgrade i fabriku plinova sa svim postrojenjima i 1 automobil.

24. jul

- Prvi Primorsko-goranski NOP odred i 1. proleterski NOU bataljon Hrvatske napali s. Gomirje (kod Ogulina) i razoružali oko 50 četnika, ali selo nisu zauzeli zbog dolaska tenkova iz Vrbovskog.
- Delovi Banijskog NOP odreda zauzeli domobransko uporište u s. Brnjeuški (kod Gline), zarobili 45 domobrana a zaplenili 50 pušaka, 1 p. mitraljez, 1 mitraljez, oko 5500 metaka i drugu ratnu spremu. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i 6 ranjenih, a naše jedinice su imale 2 mrtva i 2 ranjena.
- Delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zauzeli domobransko uporište u s. Gazijama (kod Našica), zarobili celu posadu i zaplenili 31 pušku i 2 p. mitraljeza.
- Kod brda Soplja (blizu Vodica) jedinice Primorske partizanske čete, braneći zbeg (preko 300 staraca, žena 1 dece), odbile napad jakih italijanskih snaga i nanele im velike gubitke.
- Delovi Bračke partizanske čete upali u Sutivan (na Braču) i zapalili opštinsku arhivu i spiskove vojnih obveznika.

25. jul

- Otpočelo trodnevno okružno partijsko savetovanje za Karlovac, na kome je detaljno razmatrana politička situacija na Kordunu i konstatovano da sve više Hrvata prilazi partizanima i da narod osuđuje četničko-ustašku saradnju. Na kraju su postavljeni zadaci: više pažnje posvetiti partijskom radu, podizanju novih vojnih i političkih kadrova i radu u masovnim organizacijama.
- Partizanska četa »Kasim Cehajić« i 2. četa 6. bataljona Banijskog NOP odreda zapalile i uništile postrojenja Nihagove pilane u s. Brestovcu (kod Bjelovara), zaplenile pun magacin hrane (koju su većim delom podelile radnicima pilane), uništile su 2 šumske lokomotive i zapalile ž. st. Brestovac.

- Na železničkoj pruzi G. Dubrave — Oštarije delovi Grupe kordunaških NOP odreda porušili 3 km pruge i 6 km tt veza i zapalili 2 stražare.
- 25/26. jul — Omladinci sa o. M. Iža izvukli iz italijanskih magacina rekvirirano ulje, te jedan deo podelili stanovništvu a drugi sakrili za partizane. Zbog toga su italijanske vlasti 26. jula uhapsile 81 lice i ukrcale u brod »Sofija, da bi ih sproveli u zadarski zatvor. Na moru, između M. i V. Iža, omladinci su napali i savladali italijansku oružanu pratnju 1 brodom se vratili u M. Iž, gde im se priključilo 248 omladinaca i omladinki. Istim brodom su krenuli na Dugi otok da bi se pridružili partizanskim jedinicama.
- 26. jul — Kod s. Londžice (na pruzi Našice — Slav. Požega) jedinice 2. bataljona L slavonskog NOP odreda uništile neprijateljski transportni voz.
- Ceta »Kljuka« Zumberačko-pokupskog NOP odreda zauzela ustaško uporište u s. Brkiševini (kod Gline).
- Delovi partizanskog bataljona »Jozo Jurčević« zauzeli neprijateljsko uporište u s. Stanovac (kod Omiša) i uništili sva postrojenja u Pošti, Duvanskoj opitnoj stanici i Opštini. Selo su branili žandarmi.
- Korčulanski partizani zaplenili u Korčulanskom kanalu italijanski brod »Duks« i zarobili posadu.
- 27. jul — Po naređenju Slaba 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske formiran Udarni bataljon Banijskog NOP odreda.
- 29. jul — Između s. Bilog Briga i Trnove Poljane (na putu Sinj — Livno) jedinice 1. dalmatinskog udarnog bataljona, u petočasovnoj borbi, razbile italijansku motorizovanu kolonu. Zapaljeno je 16 a oštećeno 7 kamiona. Oko 150 neprijateljskih vojnika je poginulo. Zaplenjeno je: 1 minobacač sa 72 mine, 41 puška, 2500 metaka i druga ratna oprema.
- U šumi Burdelju, u blizini V. Gorice (kod Zagreba), četa »Kljuka« Zumberačko-pokupskog NOP odreda zarobila 173 domobrana i 1 oficira. Pored toga, ona je u šumi Kljuki zapalila 6 kopa drvenog uglja i 20 vagona drva namenjenih za pogon pojedinih fabrika u Sisku i Capragu.
- 30. jul — Na Biokovu jedinice partizanskog bataljona »Jozo Jurčević« odbile napad italijanskih snaga iz s. Graca, s. Bačine i s. Brista (kod Metkovića), nanevši im gubitke od 6 mrtvih i 60 ranjenih vojnika.
- Na Strinčiću (na putu Vukmanić — Cerovac) delovi 1. kordunaškog NOP odreda napali žandarme i domobrane i naneli im gubitke od 6 mrtvih, 8 ranjenih, 3 zarobljena i 24 nestala, a zaplenili 21 pušku, 2 pištolja, oko 1000 metaka i drugi materijal.
- U Starom Gradu (na o. Hvaru) delovi Hvarske partizanske čete upali u zgradu Opštine i Poreske uprave i zaplenili sav novac a arhive spalili.
- 31. jul — OK KPH za Karlovac uputio dopis svim partijskim organizacijama i članovima Partije toga okruga, u kome izlaže političku situaciju u Hrvatskoj i stanje u partizanskim jedinicama.
- Jedinice 1. hrvatske NOU brigade i delovi jedinica 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske izvršili neuspeo napad na italijansko-četničku posadu u s. Prokikama (kod Brinja). U toku borbi neprijatelj je imao oko 50 mrtvih i ranjenih, a naše jedinice su imale 1 mrtvog i 20 ranjenih boraca.
- Između ž. st. Plaše i Zlobina (na pruzi Ogulin — Rijeka) delovi 2. bataljona 1. prl-morsko-goranskog NOP odreda miniranjem srušili neprijateljski transportni voz.
- Delovi partizanskog bataljona »Jozo Jurčević« porušili put Zagvozd — Imotski i put Split — Makarska (kod s. Donje Brele) i onemogućili saobraćaj na tim cestama više od 15 dana.
- Delovi Bračke partizanske čete zauzeli Postiru (na Braču) i zapalili opštinsku arhivu i arhivu Finansijske uprave i spiskove vojnih obveznika. Mesto su branili žandarmi i italijanski vojnici.
- Delovi Bračke partizanske čete upali u opštinsku zgradu u Supetru (na o. Braču) i zapalili arhivu.
- Skojevska grupa iz s. Sućurja (na o. Hvaru) iznela iz ustaške i domobranske karsarne celokupno neprijateljsko osnovno naoružanje (puške, sanduke s municijom i bombama, odeću i obuću) dok su pijani vojnici i stražari spavali.

- Udarni bataljon Grupe NOP odreda za Liku napao kasarne na Spilniku, u neposrednoj blizini Otočca. Bataljon je uspeo da zapali 15 zgrada u tom logoru, zatim se povukao.
- Jul k.*
  - Italijanske snage, ustaše i domobrani iz Gospića odbacili jedinice 1. ličkog NOP odreda »Velebit« iz rejonu s. Široke Kule, s. Čukovca i s. Ostrovice, ali su kod s. Barlete odbijeni. U toku borbi neprijatelj je zapalio sela Ostrovcu i Cukovac.
  - Formiran novi opštinski NO odbor Makarska.
  - Formiran opštinski NO odbor Gradac (kod Makarske).
- Jul*
  - CK KPH za Veljun uputio proglas narodu loga sreza, u kome izlaže uspehe NOB za proteklu godinu i poziva stanovništvo da stupa u redove partizanskih jedinica, što pre završi žetvu i vršidbu i prinose sakrije od neprijatelja.
  - U rejonu s. Kosinja (kod Otočca), po naređenju Štaba Grupe NOP odreda za Liku. od jednog dela boraca partizanskog bataljona »Božidar Adžija« formirana Koslnjska četa (nazvana i Perušičkom četom).
  - U s. Zminju (kod Kanfanara) formiran opštinski NO odbor.
  - U Rovinju, u fabrici sardina »Ampelea«, pripadnici NOP-a i članovi KPH uništili 6 motora.
  - U logoru u Staroj Gradiški ustaše ubile Milana Spalja, narodnog heroja.

MAKEDONIJA

- 5. jul* — Provala i hapšenja 25 članova KPJ I SKOJ-a iz Strumice sprečili da se tih dana na pl. Ograždeni formira Strumički NOP odred.
- 6. jul* — U rejonu s. Zlatari (na pl. Bigli) formiran Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev«.
- 9. jul* — U skopskom zatvoru, posle zverskog mučenja, bugarska policija ubila člana biroa Privremenog PK KPJ za Makedoniju Cvetana Dimova Cairčanca. narodnog heroja. (Da bi prikrili zločin policajci su Dimova izmrcvarenog mučenjem, bacili kroz prozor u dvorište zatvora, a zatim lansirali vest o samoubistvu.)
- 11. jul.* — Na pl. Liscu Veleški NOP odred »Pere Tošev« vodio borbu u okruženju protiv mnogo jačih bugarskih snaga i policije iz Velesa (sada: Titov Veles), pa se u toku noći veštlim manevrom izvukao iz okruženja.
- Jul s.* — U rejonu s. Bogomile (kod Titovog Velesa) održano savetovanje sa delegatima vojnih komiteta (NO odbora) sa područja Azota, na kome su postavljeni zadaci oko pripreme, organizacionog učvršćenja i omasovljenja NOP-a u Azotu.
- 20. jul* — U Bitolju ovoga i narednog dana preki sud bugarske 5. armije osudio 12 pripadnika NOP-a na smrt, 4 pripadnika na doživotnu robiju i 18 pripadnika na kazne od 10 do 15 godina strogog zatvora.
  - U s. Selcu i s. Burinecu (kod Prilepa) formirani MNO odbori.
  - PK KPJ za Makedoniju izdao proglas u kome ukazuje na teror i pljačku okupatora nad seljacima i poziva seljake da se pridruže oružanoj borbi i stupaju u redove NOP odreda.
- Jul* — U Kumanovu MK KPJ za Kumanovo otpočeo izdavanje lista »Oktobris«.

SLOVENIJA

- 1. jul* — Kod St. Jošta (blizu Kranja) italijanski vojnici napali 2. grupu NOP odreda kada je pokušala da se preko nemačko-italijanske demarkacione linije prebaci na Dolomite. Uspeo je da se prebaci samo 1. bataljon Savinjskog NOP odreda, dok su se ostali bataljoni prebacili kasnije i na drugom mestu.
  - Štab 3. grupe NOP odreda izdao naredbu o formiranju jurišnih odeljenja u svim četama. Odeljenja su bila sastavljena od najhrabrijih i politički najzraslijih boraca.

1942. jul

SLOVENIJA

jul 1942.

4. jul — Na drumu između s. G. i D. Kokre (blizu Kranja) četa Kokrškog NOP odreda vodila borbu protiv nemačkih vojnika i nanela im velike gubitke. Za odmazdu, nemački vojnici zapalili s. Kokru a muško stanovništvo poubijali.
- U Ljubljani održan sastanak komandanata italijanskog 5, 11. i 23. armijskog korpusa na kome su utanačene zajedničke mere u vezi sa predstojećim operacijama protiv partizanskih snaga u Sloveniji i Hrvatskoj.
8. jul — U okolini Dobrave, Polhovog Gradeca i Dvora otpočele petodnevne teške borbe Dolomitskog NOP odreda protiv delova italijanske divizije »Granatijeri di Sardenja« i nemačkih snaga. Zbog jakog pritiska okupatora, Dolomitski NOP odred se morao povući u šume.
- Kao represalije zbog akcije Kokrškog NOP odreda u Tuhinjskoj dolini i zbog pretrpljenih gubitaka, nemački okupator spalio sela Gradišče, Koreno i Hom, žene i decu odveo u logore a muškarce starije od 18 godina poubijao i zapalio u kućama.
13. jul — Na Gabrškoj gori (blizu Skofje Loke) nemačke snage, uz podršku tenkova, opkolile dva bataljona Savinjskog NOP odreda, ali su bataljoni u toku noći uspeli da se probiju iz obruča.
- Opkoljene od strane partizanskih snaga italijanske jedinice napustile Zužemberk, pošto im je položaj u mestu postao neizdržljiv. U oslobođenoj varoši formirana prva komanda mesta u Sloveniji.
14. jul — U s. Lučinama (kod Skofje Loke) 1. bataljon Savinjskog NOP odreda 2. grupe NOP odreda, sa 3. četom Gorenjskog bataljona 1. grupe NOP odreda, napao nemačku posadu od 300 ljudi. Borba je trajala više od 9 časova i prestala je kada je posada dobila pojačanja.
15. jul — Prvi bataljon Krimskog NOP odreda izvršio napad na Išku Vas, ali bez uspeha.
- Prvi bataljon 1. grupe NOP odreda reorganizovan u Gorenjski NOP odred.
16. jul — U s. Cesti (kod Kočevja), po naređenju GS NOP odreda za Sloveniju, na svečan način formirana 1. proleterska NOU brigada »Tone Tomšič«.
- Otpočela ofanziva italijanskih snaga na oslobođenu teritoriju Slovenije. U njoj je učestvovalo oko 75.000 italijanskih vojnika. Ofanziva se razvijala na teritoriji Dolenjske, Notranjske i Bele krajine, gde su dejstvovali: 1. proleterska NOU brigada »Tone Tomšič« i 3. i 5. grupa NOP odreda, svega 2.500 — 3.000 partizana. Upravo s italijanskom ofanzivom razvijala se u Gorenjskoj i u Štajerskoj nemačka ofanziva, u kojoj je učestvovalo oko 20.000 nemačkih vojnika. Ofanziva je, u 12 etapa, trajala sve do 4 novembra. Treća etapa je poznata kao roška ofanziva.
- GS NOP odreda za Sloveniju izdao Stabil 5. grupe NOP odreda naredbu o načinu borbe u toku italijanske ofanzive.
- Između s. Marinče Vasi i s. Lesa (kod Zužemberka) Zapadnodolenjski NOP odred iz zasede napao 105. jurišnu legiju crnih košulja i naneo joj gubitke, te se ona morala povući.
17. jul — GS NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o organizovanju Kočevske operativne zone.
- Italijanske snage od Borovnice, Bloka i Cerknice napale Krimski NOP odred. Da bi izbegao frontalni način borbe i opkoljavanje. Krimski NOP odred je podeljen na male grupe, koje su se same izvlačile i odlazile na svoje ranije položaje: Krim — Ljubljanski vrh
18. jul — Na Ljubljanskom vrhu (kod Vrhnik), od 3. čete 1. bataljona i biciklističke čete Notranjskog NOP odreda, formiran 4. bataljon Krimskog NOP odreda.
25. jul — GS NOP odreda za Sloveniju uputio štabovima 3. i 5. grupe NOP odreda naredbu o razbijanju neprijateljske ofanzive prelaženjem u protiv-ofanzivu na svim područjima.
26. jul — GS NOP odreda za Sloveniju, u cilju lakšeg i operativnijeg rukovođenja jedinicama, izdao naredbu o reorganizaciji štabova partizanskih jedinica i smanjenju broja rukovodilaca po štabovima.
20. jul — Italijanski vojnici iznenada napali 2. čet 2. bataljona Dolomitskog NOP odreda, koja je prihvatila borbu i pod borbom se povukla.

1942. jul

SBBIJA

jul 1942.

SRBIJA

1. jul — Iznad s. Dubočana (kod Zaječara) Timočki NOP odred odbio napad odreda SDS iz s. Salaša.
- Us. Novim Karlovcima (kod Indije) formiran ilegalni mesni NO odbor.
3. jul — Kod Tri sestre (na pl. Jastrepcu), od prebeglih partizana iz niškog logora i od boraca Jastrebačkog i Rasinskog NOP odreda formiran Kopaonički NOP odred, sa zadatkom da, sa osloncem na planine Kopaonik i Goliju, dejstvuje na komunikacije u dolini r. Ibra. Odred je sutradan krenuo sa pl. Jastrepea ka pl. Goliji.
4. jul — Grupa boraca 1. čete Fruškogorskog NOP odreda spalila autobus koji je saobraćao između s. Grgurevaca i Srem. Mitrovice. Likvidirani su jedan nemački oficir i vlasnik autobusa, poznati petokolonaš.
6. jul — SK KPJ za Zemun proglasom obavestio stanovništvo da je zbog hapšenja sekretara SK Stevana Dukića likvidiran izdajnik i potkazivač Toša Cvetković.
- Us. Tijovcu (kod Svrljiga) Svrljiški (Nišavski) NOP odred napao žandarme i seosku stražu i proterao ih iz sela. Neprijatelj je imao 8 mrtvih i ranjenih a partizani 3 poginula.
- Na putu s. Čerević — Ilok — Šid delovi Fruškogorskog NOP odreda i mesne desetine posekli 110 tt stubova.
- Na putu između s. Bsnoštora i s. Cerevića (kod Petrovaradina) grupa boraca Fruškogorskog NOP odreda minirala i srušila most.
- U Beogradu streljana kurirka PK KPJ za Srbiju Zagorka Malivuk, narodni heroj.
8. jul — Na položaju s. Obli Kamen (k. 10-10) — Celavica (na pl. Kopaoniku) Kopaonički NOP odred odbio koncentričan napad četnika Koste Pećanca i u protivnapadu ih razbio.
- Na putu između sela Banoštora i Suseka (kod Iloka) grupa boraca Fruškogorskog NOP odreda minirala i srušila most.
9. jul — Kod Planinskog doma na Kopaoniku delovi Kopaoničkog NOP odreda napali četnike i nedičevce, te 15 njih zarobili (ostali se razbežali). a zaplenili 14 pušaka, 1 p. mitraljez. 1 sanduk municije, 1 sanduk bombi i dr.
- Grupa boraca Fruškogorskog NOP odreda zaustavila neprijateljski vojni automobil na drumu između Iloka i s. Banoštora, te ubila jednog oficira i jednog podoficira a automobil spalila.
- U selima Idvoru, Margitici, Samošu i Ferdinu (kod Pančeva) nemačka policija otpočela hapšenje pripadnika narodnooslobodilačkog pokreta (do 12. jula zatvorila oko 40 rodoljuba).
- Na putu između s. Lačarka i s. Mandelosa (kod Srem. Mitrovice) grupa boraca Fruškogorskog NOP odreda minirala i srušila most.
- OK KPJ za Srem i Stab NOP odreda za Srem izdali direktivu da se u Sremu pristupi uništavanju žita spremljenog za neprijatelja a i da se pomogne narodu da skriva žito.
10. jul — Ustaško-domobranske i žandarmerijske jedinice otpočele čišćenje Fruške gore od Fruškogorskog i Podunavskog NOP odreda. Podunavski NOP odred je izbegao udare i prebacio se u južni Srem, gde je otpočeo da pali žetvu, a Fruškogorski NOP odred je vodio zadržavajući odbranu sa noćnim protivnapadima. Takvom taktikom neprijatelj je bio prisiljen da 1G jula obustavi dejstva i preduzme mere za zaštitu žetve.
- Kod sela Brvenice (između Raške i Ušća) nemački vojnici i četnici napali Kopaonički NOP odred. Ovaj se posle dvočasovne borbe povukao ka selu Gracu gde je istog dana razbio jednu grupu četnika. Neprijatelj je imao gubitke od 8 mrtvih i desetak ranjenih.
- Delovi 1. čete Fruškogorskog NOP odreda minirali i srušili most na putu između s. Rakovca i s. Beočina i stub dalekovoda električne energije za kamenolom Rakovac i Beočinsku fabriku cementa.
11. jul — Na pustari kod s. Lačarka (blizu Srem. Mitrovice) grupa boraca 4. čete Fruškogorskog NOP odreda razoružala neprijateljsku stražu i zaplenila 7 pušaka sa 250 metaka, dosta druge vojničke opreme i 5 konja sa zapregom.

- U selima Lačarku, Martincima i Suljmu (blizu Srem. Mitrovice) mesne desetine spalile 8 dreš-garnitura i 1 krunjaču za kukuruz.
- 12. jul — GS NOP odreda za Srbiju naredio Štabovima NOP odreda u Srbiji da preduzmu mere za spasavanje letine od okupatora.
- Nekoliko četničkih odreda, odredi SDS i odred srpskih dobrovoljaca preduzeli operaciju protiv Svrliškog (Nišavskog) i Ozrenskog NOP odreda na prostorijski pl. Ozrena i Svrliških planina. Ta operacija (poznata kao »Aćimovićeva ofanziva«) trajala je do kraja jula. U borbama u rejonu Zelenog vrha, kod s. Vitanovca na Devici, na Kameničkom visu, kod s. Babinog Kala, i s. Kozja i drugde neprijatelj je uspeo da razbije i skoro potpuno uništi oba odreda. U međuvremenu neprijatelj je oko 2600 ljudi streljao ili oterao u zatvore i logore.
- 12/13. jul — Između s. Mezgraje i s. Toponice (na pruzi Niš — Stalač) delovi Jastrebačkog NOP odreda prevrnuli nemački transportni voz s vojnicima i materijalom. Tri vagona su potpuno uništena; u njima je našlo smrt nekoliko desetina nemačkih vojnika.
- U opštini Mandelos (kod Srem. Mitrovice) mesne desetine onesposobile 4 dreš-garniture i 19 kosačica.
- 13. jul — U opštini V. Radinci (kod Rume) mesna desetina uništila 18 kosačica.
- 14. jul — U blizini s. Calme (kod Srem. Mitrovice) mesne desetine spalile 70 vagona konoplje, 50 jutara ječma, 1 traktor, 2 kosačice, 18 plugova i drugi poljoprivredni materijal.
- 15. jul — Otpočela akcija paljenja žita u Sremu. Do 26. avgusta Fruškogorski NOP odred je spalio pšenicu sa oko 800 katastarskih jutara, Podunavski NOP odred sa oko 750, delovi od kojih je krajem meseca formiran Posavski NOP odred spalili su sa preko 700 i Bosutska četa je spalila sa 300 do 400 katastarskih jutara. Uništen je i veliki broj vršalica i kosačica.
- U opštini Srem. Mitrovica mesne desetine spalile 21 jutro pšenice i 8 kola sena a uništile 3 i onesposobile 9 kosačica.
- Kod s. Bingule (blizu Iloka) delovi Fruškogorskog NOP odreda zapalili majur Borotin. Izgorele su 3 kuće, 5 traktora, 1 magacin, 80 kola slame i 14 m' drva.
- U s. Jarku (kod Srem. Mitrovice) mesne desetine spalile 2 dreš-garniture, traktor, kosačicu i drugi poljoprivredni pribor.
- Jul p.p.** — U s. Šeremetovici (na pl. Goliji) Kopaonički NOP odred napao oko 100 četnika Koste Pećanca, ubio 2, zarobio 9 i ranio veći broj (ostatak se razbežao ka Novom Pazaru i Raški); a u pokretu ka Tankovom Kamenu razoružao 8 nedićevaca i 2 četnika.
- Na području Bosutskih šuma formiran Bosutski partizanski vod.
- Jul s. — U s. Sakulji (kod Lazarevca) OK KPJ za Kragujevac formirao sresko partijsko poverništvo za srez kolubarski, sa zadatkom da na teritoriji sreza formira partijske i skojevske organizacije.
- Jul d. p.** — Nemačka policija vršila masovna hapšenja u selima južnog Banata.
- U rejonu s. Izblšta (kod Vršca) sekretar PK KPJ za Vojvodinu formirao vršačku ilegalnu grupu'.
- 15/16. jul — Deo boraca Fruškogorskog NOP odreda razoružao stražu na železničkoj stanici Pavlovcima (kod Rume), uništio tt uređaje na stanici, 10 kosačica i 2 vršalice i spalio opštinsku arhivu.
- 16. jul — U s. Kosmovcu (kod Bele Palanke) delovi Nišavskog (Svrliškog) NOP odreda napali četnike, te 7 ubili i 4 ranili, a zaplenili 3 p. mitraljeza. 10 pušaka, 3 revolvera, 10.000 pušanih metaka i dr.
- 18. jul — U srezu Sid mesni partizani zapalili preko 300 krstina pšenice.
- 20. jul — Na Kukavici (na pl. Kopaoniku) Kopaonički NOP odred odbio napad oko 500 četnika, naneo im gubitke od 6 mrtvih i 2 zarobljena i u protivnapadu ih razbio.

¹ Po drugom 1/.voru ta **Je** grupa lomlran» sredinom lula

1942. jul

SRBIJA

Jul 1942.

- Grupa boraca Fruškogorskog NOP odroda izvršila iznenadni vatreni prepad na ž. st. u Rumi i nemačkim vojnicima i ustašama nanela gubitke a potom se povukla¹.
- Prva četa Fruškogorskog NOP odreda izvršila napad na posadu u s. V. Radincima (kod Rume), jačine 40 ustaša i nemačkih vojnika. Akcija nije uspela, jer je neprijatelj otkrio napad pre vremena.
- 21. jul
  - Podunavski NOP odred napao neprijateljsko uporište Krčedin (kod Indije), zauzeo 1 zapalio opštinu sa arhivom i zaplenio 1 p. mitraljez i 10 pušaka sa oko 2000 metaka.
  - Kod s. Gornjeg Međurova (blizu Niša) delovi Jastrebačkog NOP odreda porušili prugu, usled čega je došlo do prevrtanja voza.
  - Iz kačkavaljnice na mestu zvanom Krčimirske šupe (kod Bele Palanke) delovi Nišavskog NOP odreda zaplenili i uništili oko dva vagona kačkavalja spremljenog za nemačku i bugarsku vojsku.
  - U s. Vračevom Gaju (kod Bele Crkve) nemačka policija uhapsila preko 30 članova SKOJ-a i pripadnika NOP-a.
- 22. jul
  - Delovi Podunavskog NOP odreda prekinuli tt veze između Srem. Karlovaca i s. Cortanovaca.
- 22/23. jul
  - U blizini s. Erdevika (kod Iloka) grupa mesnih partizana zapalila preko 100 krstina ječma i pšenice.
- 23. jul
  - Na mestu zvanom Tri sestrice (na pl. Jastrepcu) četnički odred Koste Pećanca iz Ribarske Banje napao jednu četu Jastrebačkog NOP odreda i naneo joj gubitke od 3 mrtva i 4 ranjena borca.
- 24. jul
  - U s. Stejanovcima (kod Rume) odeljenje nemačkih vojnika, uz sadejstvo ustaške policije, provalom uhapsilo 70 rodoljuba i simpatizera NOP-a
- 24/25. jul
  - U s. Jakovu (kod Zemuna) mesne desetine napale domobranski! posadu i ubile 1 domobrana.
- 25. jul
  - U s. Pretrešnji (kod Prokuplja) Jastrebački i Rasinski NOP odred napali četnike Koste Pećanca i proterali ih iz sela, ubivši 4—5 njih.
- 25/26. jul
  - U jeku tzv. »Aćimovlćeve ofanzive*« otpočela ofanzivna dejstva delova bugarskog 1. okupacionog korpusa (jačine do jedne divizije) na Nišavski (Svrljiški) i Ozrenski NOP odred u rejonu pl. Ozrena i pl. Device. Ne nalšavši na otpor, bugarski vojnici su u većem broju sela spalili po 10—20 kuća, streljali po 5—6 meštana, te pljačkali sela svrljiškog, zaplanjskog, sokobanjskog i belopalanačkog sreza. Ta dejstva su trajala 10 dana.
- 26. jul
  - Zbog pritiska jakih neprijateljskih snaga Kopaonički NOP odred se povratio na pl. Jastrebac. Ovde je rasfomiran: jedna njegova Četa je ušla u sastav Rasinskog a druga u sastav Jastrebačkog NOP odreda.
  - Kod s. Vitanovca i s. Miranovca (na Svrljiškim pl.) nedičevci razbili i uništili jednu četu Svrljiškog (Nišavskog) NOP odreda: od 34 borca samo se petorica probila, dok su ostali izginuli.
- 28. jul
  - Između sela Pećinaca i Dobrinaca (kod Rume) jedna desetina Fruškogorskog NOP odreda zapalila autobus i putnički automobil i likvidirala 3 ustaše.
  - U blizini Srem, Karlovaca grupa boraca Podunavskog NOP odreda napala 33 domobrana iz 7. čete vazduhoplovnog školskog puka u Petrovaradinu i nanela im gubitke.
- 28 2!) jul
  - Jedna desetina Posavskog NOP odreda, uz sadejstvo desetine iz Podunavskog NOP odreda i uz pomoć mesne desetine, izvršila prepad na žand. st. u s. Simanovcima (kod Stare Pazove) i zaplenila 11 pušaka, 3000 metaka, 15 bombi i dosta druge spreme.
  - Bosutski partizanski vod izvršio neuspeo napad na žand. st. u s. Bosutu (kod Srem Rače). Poginula su 4 borca.

¹ Po neprijateljskim podacima prepad je izvršen 16 jula.

1942. jul

SRBIJA

jul 1942.

31. jul — Prva četa Podunavskog NOP odroda iznenada napala s. Kraljevce (kod Rume), zarobila 30 domobrana, zaplenila 2 p. mitraljeza i 20 pušaka sa 1600 metaka i spalila 4 vršalice i opštinsku arhivu.
- Jul k. — U s. Grbolama (kod Uroševca) održano oblasno partijsko savetovanje za Kosovo i Metohiju, na kome je, porod ostalog, odlučeno da se formiraju 1 šiptarski odredi i da se naročita pažnja posveti stupanju šiplarske omladine u NOB¹.
- U južnom Sremu, po direktivi OK KPJ za Srem, formiran Posavski NOP odred.
- Jul — Timočki NOP odred se podelio na tri čete: jedna upućena na teren Tlmoka i Zaglavka, druga u okolinu Boljevca, a treća u Krajinu, sa zadatkom da u tim rejonima izvode akcije.
- Stab Podunavskog NOP odreda uputio proglas stanovništvu Srema da sklanja žito od okupatora.
- U s. Obiliću (kod Prištine) formiran ilegalni MNO odbor.

¹ Po riruyom Izvoru .savetovanje Je odriano u obližnjem s PoJatUtu

A v g u s t

“

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

- I. avgust*
- Član Politbiroa CK KPJ i član VS NOP i DV Jugoslavije Edvard Kardelj depešom obavestio Kominternu o italijanskoj ofanzivi na partizanske jedinice u Sloveniji.
  - Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio pismo Izvršnom odboru OF, u kome izražava uverenje da će OF biti stub oko koga će se cementirati jedinstvo slovenačkog naroda i bratstvo sa ostalim narodima Jugoslavije.
  - Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio pismo članu Politbiroa CK KPJ Edvardu Kardelju, u kome odobrava način rukovođenja NOB-om u Sloveniji i daje uputstvo o stavu prema Beloj gardi, i instrukcije za savlađivanje poteškoća koje bi mogle proizaći iz postojećih neprijateljskih operacija u Sloveniji.
  - Član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar obavestio PK KPJ za Srbiju o ustaško-četničko-okupatorskoj saradnji u borbi protiv NOP-a i ukazao im na najvažnije zadatke u vezi s tim.
- 3. avgust*
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito dao GS NOP odreda za Sloveniju uputstvo o načinu izvođenja borbenih dejstava u toku neprijateljskih operacija i naredio mu da stvara jake udarne bataljone sposobne za borbe na svakom mestu.
  - Član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar uputio generalnom sekretaru KPJ Josipu Brozu Titu izveštaj o uspostavljanju veza Zagreba sa Srbijom. Vojvodinom, Slovenijom i Glavnim štabom NOP odreda za Hrvatsku i o radu partijskih rukovodstava i organizacija i razvitku NOB-a u Hrvatskoj, Srbiji, Vojvodini, Makedoniji i Sloveniji.
  - Pomoćnik direktora sovjetskog Informativnog biroa predao poslaniku izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Moskvi izjavu vlade SSSR-a u kojoj se iznose činjenice o saradnji četnika Draže Mihailovića sa okupatorom u borbi protiv jedinica NOP i DV Jugoslavije.
- August p.*
- Između vlade Sovjetskog Saveza i izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije potpisan sporazum o [»dizanju jugoslovenskog poslanstva u Moskvi na stepen ambasade.
  - CK KPJ uputio zameniku političkog komesara 1. krajiške NOU brigade uputstvo o ulozi komunista — rukovodilaca u vojnom i političkom uzdizanju i moralnom učvršćivanju jedinica.
- 6. avgust*
- Između četničke Komande istočne Bosne i Hercegovine i načelnika štaba italijanske 2. armije postignut sporazum o isporuci oružja i opreme za 5.000 četnika
- 8. avgust*
- U Bombaju održano zasedanje indijskog Nacionalnog kongresa na kome je doneta rezolucija da V. Britanija napusti Indiju.
- 10. avgust*
- Nemačke jedinice zauzele Kotelnikovo, Krasnodar, Majkop i Pjatigorsk.
  - Radio-London objavio da je izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije naimenovala Dražu Mihailovića za načelnika štaba Vrhovne komande.
- II. avgust.*
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio Kominterni telegram u kome kaže da je podizanje jugoslovenskog poslanstva u Moskvi na stepen ambasade proizvelo težak utisak na sve rodoljube Jugoslavije, a naročito na pripadnike NOV pogotovu zato što je to učinjeno u vreme kad izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije otvoreno saraduje sa okupatorima i nagrađuje sve dželate koji su ogrezli u narodnoj krvi. »Zar se ne može ništa učiniti« — kaže se u telegramu — »da sovjetska vlada bude bolje obavestena o izdajničkoj ulozi jugoslovenske vlade i ovim natčovečanskim stradanjima i teškoćama našeg naroda koji se bori protiv okupatora, četnika, ustaša itd. Zar ne verujete u ono što vam svakodnevno javljamo?... To može imati užasnih posledica za našu borbu. Podvlačimo: Jugoslovenska vlada saraduje sa Italijanima otvoreno, s Nalcima maskirano. Ona je izdajnička u odnosu na naš narod i na Sovjetski Savez...»

- 12 avgust
- U Moskvi otpočeli višednevni razgovori (Moskovska konferencija) između predsjednika vlade SSSR-a Josifa Visarionoviča Staljina, predsjednika britanske vlade Vinstona Cerčila i Averela Harimana, izaslanika predsjednika SAD, na kome su razmatrani opšti planovi budućih saveznih operacija. Cerčil je Staljina upoznao sa predstojećim iskrcavanjem u Severnu Afriku i sa otvaranjem drugog fronta u Evropi u toku 1943.
  - »
  - Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito dao Operativnom Štabu NOP i DV za Bos. krajinu uputstva o postupku prema četničkim vođama i kolebljivim četnicima i o intendantskoj službi u oslobođenim mestima.
  - Član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Tvo Lola Ribar obavestio PK KPJ za Srbiju o situaciji u Sloveniji i Bosanskoj krajini, i dao uputstva o raskrinkavanju izdajstva Draže Mihailovića.
74. avgust
- Predsedništvo izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije uputilo telegram svom generalnom konzulu u Jerusalimu: objašnjava poziv Radio-Londona da se narod u Jugoslaviji sprema na ustanak i kaže da su Draži Mihailoviću izdate instrukcije da podigne »ustanak samo u slučaju iskrcavanja jačih savezničkih snaga u Jugoslaviju ili u slučaju sloma Nemačke«, te podvlači da vlada, preko radio-emisija, 'daje uputstva narodu«, u propagandne svrhe.
  - Član Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj uputio sekretaru Operativnog rukovodstva CK KPH Vladimiru Popoviću pismo o opštoj situaciji u Sloveniji i o potrebi da se uspostave što čvršće veze između glavnih rukovodstava u Hrvatskoj i Sloveniji.
15. avgust
- Tz Livna Aleksandar Ranković, član Politbiroa CK KPJ i VS NOP i DV Jugoslavije, uputio pismo vrhovnom komandantu NOP i DV Jugoslavije Josipu Brozu Titu: izveštava o problemu odnosa Srba, Hrvata i muslimana livanjskog područja i o merama za sređivanje političkih prilika posle oslobođenja Livna; ukazuje na sektaške greške drugova iz PK KPJ za Dalmaciju prema predstavnicima građanskih partija i izveštava o preduzetim merama za suzbijanje grešaka prema narodu.
15. avgust
- U Glamoč stigao iz Albanije delegat CK KPJ Dušan Mugoša i referisao generalnom sekretaru KPJ Josipu Brozu Titu o pomoći albanskim drugovima na stvaranju KP Albanije.
  - Preko italijanske vojne misije u Zagrebu, poglavnik NDH Ante Pavelić tražio od Više komande »Slovenija — Dalmacija« (Supersloda) da preduzme operacije protiv partizanskih jedinica na području V. Kapele.
- Avgust s.
- S obzirom na vojno-političku situaciju u Bosanskoj krajini 1 Hrvatskoj, VS NOP i DV Jugoslavije, doneo odluku da grupa proleterskih udarnih brigada, u sadejstvu sa krajiškim i dalmatinskim jedinicama nastavi dejstva ka dolinama Vrbasa, Sane i Une, proširi oslobođenu teritoriju i stvori čvrst oslonac za preduzimanje dejstva prema srednjoj Bosni, Posavini i Dalmaciji.
  - U Livnu, po naređenju VS NOP i DV Jugoslavije, formirana komanda Livanjskog vojnog područja.
18. avgust
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Slabu 3. krajiškog NOP odreda do na prostoriji Livno — G. Vakuf — Travnik formira dva bataljona koji će dejslvom na komunikaciji Travnik — D i G. Vakuf i u širem rejonu Kupresa ceo taj kraj aktivirati i podići u borbu.
  - Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito izdao uputstvo Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu da se pripremi za zauzimanje Bos. Grahova. Mrkonjić-Grada i Jajca u cilju proširenja oslobođene teritorije i stvaranje čvrstog oslonca za preduzimanje dejstva ka San. Mostu, pl Kozari i r Uni
  - Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Štabu 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske da formira Duvanjski i Livanjski bataljon i odredio njihove zadatke i zadatke ostalih jedinica 4. operativne zone.
19. avgust
- U blizini Diepa (na severnoj obali Francuske) izvršen neuspeo pomorski desant savezničkih snaga u jačini oko jedne divizije.
  - Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito dao Štabu 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske uputstva o rasporedu, zadacima i načinu dejstava njegovih snaga.
  - Član Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar uputio PK KPJ za Srbiju pismo u kome mu na zahtev Kominterne, nalaže da uspo-

stavi vezu sa CK KP Bugarske i da stanovništvu u Srbiji, povodom godišnjice oslobođenja zapadne Srbije, izda proglas u kome bi se raskrinkala izdaja Draže Mihailovića.

20. avgust — Nemačke trupe izbile na desnu obalu Volge severno od Staljingrada.
- Clan Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar uputio pismo članu Politbiroa CK KPJ Edvardu Kardelju: obaveštava ga o svom radu u Zagrebu i o vojno-političkoj situaciji u Hrvatskoj, Srbiji i Makedoniji.
- Nemačke alpinske jedinice zauzele Elbrus, najviši vrh Kavkaza.
21. avgust — Na pl. Cincaru (kod Glamoča) održana sednica CK KPJ.
- VS NOP i DV Jugoslavije naredio Stabu 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske da organizuje narodnu vlast na oslobođenoj teritoriji i partizanske straže po selima.
22. avgust — Nemačka vlada objavila dekret o deportaciji radnika iz okupiranih zemalja,
- Brazil objavio rat Nemačkoj i Italiji.
23. avgust — U Buenos Airesu (u Argentini) na inicijativu naprednih iseljenika iz Jugoslavije, članova Jugoslovenske narodne odbrane, osnovan komitet za nacionalno oslobođenje Jugoslavije, u cilju pružanja podrške i pomoći NOP-u.
- Referent saniteta VS NOP i DV Jugoslavije uputio vrhovnom komandantu Josipu Brozu Titu izveštaj o izvanredno srdačnom prijemu ranjenih boraca proleterskih brigada od strane naroda Bosanske krajine i o problemima smeštaja i snabdevanja Centralne bolnice.
25. avgust — U blizini Glamoča održano savetovanje VS NOP i DV Jugoslavije s komandantom GS NOP odreda za Hrvatsku, sekretarom Operativnog rukovodstva CK KPJ i predstavnicima Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu i Slaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske. Na njemu je zaključeno da se oristupl bržem formiranju novih jedinica — brigada, s perspektivom stvaranja divizija i korpusa; da se učvrsti i proširi slobodna teritorija u zapadnoj Bosni i Dalmaciji, usmeravajući glavni udar protiv četničkih uporišta na terenu Mrkonjić-Grada i Banje Luke, srednje Bosne i Kninske krajine; da se borbena dejstva prenesu u dolinu Save i Une; da hrvatske jedinice aktivnije napadaju komunikacije Zagreb — Split, Zagreb — Rijeka i Zagreb — Beograd, da se čvršće povežu s partizanskim snagama Slovenije i da prodiru u oblast Zagreba i Hrvatskog zagorja.
- CK KPJ saopštio političkom komesaru 2. proleterske NOU brigade Milinku Kušiću odlukti o formiranju politodela pri 1. krajiškoj NOU brigadi i o njegovom postavljanju za rukovodioca tog politodela. (Politodeli su imali sledeće zadatke: organizaciono-partijski rad u brigadi; opšti političko-propagandni rad u brigadi i van nje; rad s partijskim organizacijama na terenu: organizacija pozadine uz pripomoć, saglasnost i kontrolu partijske organizacije u brigadi i na terenu, kao i zamenika politkoma — uz saradnju celokupnog partijskog aktiva. Kao organi CK KPJ, oni su direktno opštili s njim i podnosili mu izveštaj o svom radu. Kasnije su politodeli formirani i u drugim brigadama.)
- Clan Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar uputio direktivno pismo rukovodstvima KI'J za Vojvodinu: ukazuje na greške partijskih organizacija u početku ustanka; daje uputstva o ponovnom formiranju PK KPJ za Vojvodinu, obnovi partijskih organizacija, pravilnom sprovođenju partijske linije i sprečavanju sektaštva i o tumačenju pakta SSSR — V. Britanija; govori o zadacima na vojnom sektoru — organizaciji NOP odreda, primeni partizanske taktike, postupku prema petoj koloni i dr.
- Clan Organizacionog sekretarijata CK KPJ za neoslobođene krajeve Ivo Lola Ribar izdao naredbu o formiranju novog štaba 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske
- U Makedoniju stigao instruktor CK KPJ Dobrivoje Radosavljević, radi pružanja pomoći u sprovođenju odluka CK KPJ o bržem razvoju NOB-a u tom delu naše zemlje.
- 30 avgust — Komandant Limsko-sandžačkih četničkih odreda Pavle Đurišić uputio četničkom komandantu sreza novovaroškog Vuku Kalajitoviću direktive za saradnju sa italijanskom divizijom Venecijom . kao i da prema muslimanima treba biti »krajnje odlučan« a prema komunistima voditi bespoštednu borbu do uništenja, obaveštavajući ga ujedno i o tome da je formiran četnički Sandžački korpus.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu uputstvo o učvršćivanju postignutih uspeha na širem području Mrkonjić-Grada i o pripremanju oslobođenja Jajca.

- Član Organizacionog sekretarijata CK KIM za neoslobodene krajeve Ivo Lola Ribar uputio PK KPJ za Srbiju pismo u kome iznosi primedbe na projekat njegove okružnice br. 4 u svetlosti direktiva CK KPJ i daje mu uputstvo za dalji rad.
- 31. avgust — Na istočnom frontu, južno od Kaluge, nemačke snage održale liniju Voronjež — Mamon — Kalač — Kotelnikovo — (isklj.) Georgijevsk — Labresk — Kerč.
- Vrhovni štab NOP i DV Jugoslavije naredio Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu da uspostavi železnički saobraćaj na relacijama Mliništa — Drvar i Srnetica — Grmeč i telefonsku liniju Mrkonjić-Grad — Mliništa.
- Avgust — Kominternu uputila VŠ NOP i DV Jugoslavije depešu u kojoj preporučuje da se raskrinkavanju izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije pristupa oprezno, jer se NOB ne srne posmatrati s jugoslovenskog nacionalnog stanovišta, već s pozicija antihitlerovske koalicije.
- VS NOP i DV Jugoslavije izdao proglas narodu Bosanske krajine, u kome ga poziva da stupi u redove NOP i DV Jugoslavije i povede još odlučniju borbu protiv okupatora i kvislinga.
- CK KPJ uputio zameniku političkog komesara 1. krajiške NOU brigade Uputstvo o načinu rukovođenja brigadom u kome, pored ostalog, napominje da je komandant brigade odgovoran ne samo za vojna pitanja, već i za moralno-političko stanje u jedinicama. Vojni i politički rukovodioci su dužni da svojim radom podignu autoritet Partije među boračkim sastavom, u cilju boljeg izvršavanja zadataka.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. avgust — U noćnom napadu uoči ovog dana 2. proleterska NOU brigada, jedan bataljon 3. proleterske NOU brigade i delovi 3. krajiškog NOP odreda i bataljona »Vojin Zirojević« zauzeli s. Zlosela i visove oko Kupresa a zatim upali u Kupres, ali ga zbog snažnog otpora ustaške i milicijske posade i slabog sadejstva, nisu zauzeli.
- Na Suhovrhu (kod Šujice) 1. bataljon 1. proleterske NOU brigade napao delove jednog bataljona ustaške Crne legije. Međutim, kako ostale predviđene snage nisu napale na Sujicu, bataljon je u žestokoj borbi sa nadmoćnijim neprijateljem, pretrpeo gubitke od 7 mrtvih i 5 ranjenih boraca.
- 1/2. avgust. — Delovi 1. i 3. proleterske NOU brigade zauzeli Duvno i Sujicu savladavši manji otpor u Duvnu. Ustaško-domobranske posade su se povukle u Kupres. U borbi sa ustašama kod s. Malovana je poginuo komandir 3. čete 1. bataljona 3. proleterske NOU brigade Zivko Ljujčić, narodni heroj.
- 2. avgust — U Sekovićima (kod Vlasenice), po direktivi VS NOP i DV Jugoslavije, od Grupe udarnih istočnobosanskih bataljona formirana 6. istočnobosanska NOU brigada.
- U s. Bošnjacima (kod San. Mosta), po direktivi VŠ NOP i DV Jugoslavije, od dva bataljona 2. krajiškog NOP odreda i jednog bataljona 1. krajiškog NOP odreda Operativni štab NOP i DV za Bos. krajinu formirao 2. krajišku NOU brigadu.
- U Sekovićima (kod Vlasenice), pod rukovodstvom delegata CK KPJ, Svetozara Vukmanovića Tempa i PK KPJ za BiH, održano oblasno savetovanje KPJ za istočnu Bosnu. U prisustvu oko 400 komunista (uglavnom iz 6. istočnobosanske NOU brigade) analizirana je politička situacija u istočnoj Bosni i postavljeni su zadaci: pojačana borba za bratstvo i jedinstvo, povezivanje sa gradovima i industrijskim basenirna, sa Srbijom i Sremom itd.
- 4/5. avgust — Delovi 1. i 3. proleterske (sandžačke) NOU brigade i 5. krajiškog NOP odreda i bataljon »Vojin Zirojević« (svega 10 bataljona), pod neposrednim rukovodstvom VŠ NOP i DV Jugoslavije, u noćnom napadu zauzeli Livno. Posada — oko dva bataljona (900) domobrana i ustaša — uglavnom je zarobljena i delom uništena. Poslednja grupe čije su jezgro sačinjavali naoružani službenici nemačkog preduzeća »Lajht-metal« i 2. četa 20. ustaškog bataljona, uništena je tek 7. avgusta. Pri njenom uništenju je poginuo komandant 1. bataljona 3. proleterske NOU brigade Momir Puca-rević, narodni heroj.
- Avgust p. — Obnovljen Oblasni komitet SKOJ-a za Bos. krajinu.
- 10. avgust — Kod s. D. Malovana (blizu Kupresa), po direktivi VŠ NOP i DV Jugoslavije, od Hercegovačkog NOP odreda i Mostarskog partizanskog bataljona formirana 10. hercegovačka NOU brigada.

- Kod Dobre vode (blizu s. Lukića, na pl. Grmeču) izgrađena bolnica (7 baraka sa 100 ležaja) Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu. Izgradnjom novih bolnica na pl. Grmeču razvila se Bolnička baza Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu (a kasnije Bolnička baza VS NOV i POJ).
- 11. avgust — U s. Glavicama (kod Bugojna) delovi ustaške Crne legije jSoklali 76 žena, dece i staraca.
- 11/12. avgust — Druga i 4. proleterska NOU brigada, 10. hercegovačka NOU brigada i delovi 3. proleterske NOU brigade i 3. krajiškog NOP odreda izvršili napad na utvrđeni garnizon Kupres (1500 ustaša Crne legije i mesnih milicionera sa baterijom topova i oklopnim automobilom). Iako su dve čete bile prodrle u grad, neprijatelj je protivnapadom, uz znatne obostrane gubitke, odbacio partizanske snage na polazne položaje.
- 12. avgust — U V. Kladuši ustaše izvršile provalu SK KPJ i uhapsile 50 aktivista NOP-a.
- 13/14. avgust — Druga proleterska, 1. krajiška, 2. bataljon 3. sandžačke, 4. crnogorska i 10. hercegovačka NOU brigada i delovi 3. krajiškog NOP odreda, pod komandom Operativnog štaba kupreških snaga, ponovili napad na Kupres. Frontalni juriš je zaustavljen pred rovovima na Ivici grada. Uporni neprijatelj prvo je izbacio iz grada uklinjene delove 1. krajiške i 4. crnogorske NOU brigade, a zatim odbacio i sve ostale snage. U napadima na Kupres (11—14. avgusta) naše jedinice su imale 141 ranjenog i 97 mrtvih boraca, među kojima je sedam narodnih heroja: Spiro Mugoša, zamenik komandanta 4. crnogorske NOU brigade, Dušan Metlić i Simo Šolaja, komandanti 1. i 2. bataljona 3. krajiškog NOP odreda, Mašo Brguljan i Sekula Popović, politički komesari četa, Jelica Mašković Jeja, desetar, i Duro Petrović, puškomitraljezac — svi iz 4. crnogorske NOU brigade. Gubici neprijatelja su bili 72 mrtva i 115 ranjenih.
- 14. avgust — Šesta istočnobosanska NOU brigada pokušala da se preko pl. Konjulia i pored Zivinica i Tuzle prebaci na pl. Majevicu. Međutim, ona je otkrivena na severnim padinama pl. Konjuha, gde je kod s. Miljkovca, razbila delove Kladanjskog bataljona ustaške milicije, i do 17. avgusta se vratila u Sekoviće (Birač). U borbi su poginuli komandir čete Midhat Haćam i politički komesar čete Josip Jovanović, narodni heroji.
- U s. Sanici, od omladinki i omladinaca iz drvarskog i podgrmečkog okruga angažovanih na sakupljanju letine u Saničkoj dolini, formirana 1. sanička omladinska poljoprivredna radna brigada, sastava: 5 bataljona. Brigada je do oktobra sabrala preko sto vagona žita.
- Avgust p. p. — U Livnu formiran OK SKOJ-a za Livno.
- U Duvnu formiran SNO odbor za Duvno.
- U sastavu 3. krajiškog NOP odreda, od bivših četnika iz sela oko r. Plive (kod Jajca) formiran Pljevski NO dobrovoljački bataljon.
- U Livnu, na konferenciji građana i predstavnika seoskih i opštinskih NO odbora, izabran SNO odbor za Livno.
- Avgust s. — U s. Jasenici (kod Bos. Krupe), pri Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu počeo vojno-politički kurs za omladince koji su pripremani da stupe u vojne jedinice. Do novembra kurs su završile četiri klase, u svakoj oko 600 slušalaca, koji su potom raspoređeni, uglavnom, u proleterske brigade.
- U s. Kamenici (kod Drvara), od delova 5. krajiškog NOP odreda, formirana 3. krajiška NOU brigada.
- Avgust d.p. — U s. Lugu, na konferenciji delegata opštinskih NO odbora, izabran SNO odbor za Bos. Grahovo.
- U s. Blagaju (kod Kupresa) održana prva sreska konferencija KPJ za Kupres.
- 17. avgust — Naredbom Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, od po jednog partizanskog bataljona 3. i 5. krajiškog NOP odreda i novoformiranog Manjačkog partizanskog bataljona obnovljen 6. krajiški NOP odred.
- Delovi 1. proleterske NOU brigade, posle borbe na Klenku, u kojoj su gotovo uništili četni ustaša, zauzeli Posušje.
- 18/19. avgust — Druga krajiška NOU brigada, zauzela s. Vrhpolje (kod San. Mosta) ali je u zoru protivnapadom neprijatelju pristiglih pojačanja, odbačena. U borbi je, pored ostalih, poginuo komandir čete u 2. krajiškoj NOU brigadi Mihailo Durić, narodni heroj.

1942.   septembar   BOSNA I HERCEGOVINA   septembar   1942.
19. avgust
- PK KPJ za BiH uputio rudarima tuzlanskog basena proglas s pozivom na masovnije stupanje u NOB, obavješavajući ih o poredama proleterskih udarnih brigada na pohodu u Bosansku krajinu, o rezultatima Moskovske konferencije kao i o situaciji u svetu.
  - Na Paležu (kod Prijedora) održano savetovanje i smotra svih jedinica 2. krajiškog NOP odreda¹.
  - U Foči četnički Fočanski, Kalinovički, Nevesinjski, Savnički i Durmitorski odred, pod neposrednom komandom načelnika četničke Vrhovne komande, izvršili masovan pokolj muslimanskog stanovništva i nekoliko hiljada muslimana proterali a njihove kuće opljačkali i delom spalili.
20. avgust
- Bataljoni »Starac Vujadin« i »Budućnost«, do tada u sastavu 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, uključeni u sastav 5. krajiškog NOP odreda.
  - Po direktivi CK KPJ, na proširenom sastanku Povereništva PK KPJ za Bos. krajinu obnovljen Oblasni komitet KPJ za Bos. krajinu.
22. avgust
- Formiran Operativni Štab južne grupe brigada (1. proleterska, 1. dalmatinska i 10. hercegovačka NOU brigada i 5. krajiški i Južnodalmatinski NOP odred) sa zadatkom da objedini komandu u predelu Livno, Duvno, Aržano i zatvori pravce od Imotskog, Sinja, Bos. Grahova i Mostara.
- 23/24. avgust
- Po naređenju VŠ NOP i DV Jugoslavije, 1. krajiška i 2. proleterska NOU brigada zauzele Mrkonjić-Grad. Četnički odred »Petar Kočić« je napustio spoljnu odbranu i sa 123 domobrana pobjegao preko r. Vrbasa, dok je glavnina I. bataljona domobranskog 9. pešadijskog puka u gradu zarobljena. Zaplenjeno je: 8 mitraljeza. 9 p mitraljeza, 3 minobacača, 1 top i nekoliko stotina pušaka.
- 24/25. avgust
- Druga krajiška NOU brigada raspršila delove četničkog puka »Manjača« i zauzela veći broj sela pod Manjačom (među kojima Sitnicu i Čadavicu).
25. avgust
- U Birču jedinice nemačke 718. pešadijske divizije, sa delovima domobranske 3. i 5. pešadijske divizije, ustaške 1. brigade i mesnim milicijskim i četničkim bataljonima (ukupno 7—8.000), okružilo 6. istočnobosansku NOU brigadu i Bircanski NOP odred i otpočele koncentričan napad (operaciju »S«) s ciljem da ih unište. Veštim manevrima, partizanske snage su izbegle udare, tako da je neprijatelj 9. septembra obustavio dejstva ne postigavši nikakav uspeh.
  - Kod s. Bunareva (na putu Banja Luka — Mrkonjić-Grad) dva bataljona 2. krajiške NOU brigade u susretnoj borbi zaustavila nemačku motorizovanu borbenu grupu Putlic« nemačke 714. pešadijske divizije (3. bataljon 721. puka sa vodom oklopnih automobila) koja je podržana eskadrilom lovaca nastupala iz Banje Luke. U borbi su uništeni 1 avion, 1 oklopni automobil i 3 motorna vozila a oštećena 2 aviona i 2 oklopna automobila.
26. avgust
- Motorizovana borbena grupa »Putlic« nemačke 714. pešadijske divizije ojačana sa 2 čete domobrana, nemačkom četom pionira i baterijom i 4 čete četničkog puka »Manjača«, zauzela s. Silnicu (pod Manjačom), ali se zbog uočenog manevra 1. krajiške NOU brigade isti dan povukla u s. Kadinu Vodu.
  - Jedna grupa razbijenog 4. krajiškog NOP odreda vratila se iz Slavonije na teren svog odreda s ciljem da ovaj obnovi. Pokušaj nije uspeo, jer su nadmoćne četničko-ustaške snage, krajem septembra, razbile tu grupu, čiji su se ostaci ponovo prebacili u Slavoniju.
27. avgust
- Oko 1000 ustaša i domobrana iz Sanskog Mosta pokušalo da preko sela Vrhpolja prodre u Ključ u cilju sadejstva nemačkoj motorizovanoj borbenoj grupi »Putlic« na Manjači. Delovi 0. krajiškog NOP odreda su upornom odbranom sprečili prodor neprijatelja i omogućili Saničkoj omladinskoj poljoprivrednoj radnoj brigadi da izvrši evakuaciju žita.
28. avgust
- U Prijedoru ustaška policija uhapsila 184 aktivista NOP-a i većinu internirala u koncentracione logore.
- 28/29. avgust
- Šesta istočnobosanska NOU brigada probila se iz okruženja preko Javor-planine, zauzela ž. st. Pjenovac i Nevačku (na pruzi Olovo — Han-Pijesak) razbila četnu i po domobrana, porušila prugu i spalila pilanu.

¹ Na smotri je književnik Skender Kulenović prvi put recitovao svoju, tim povodom napisanu, poemu »Stojanka. majka Kneipotjka«.

1942. avgust

HitVAiÖJVA

avgUM. iati.

29. avgust — Pri Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu otpočeo rad Skoie za vojne rukovodioce.
- 29/30. avgust — Ustaško-domobranska posada Kupresa (oko 1.000 ustaša i domobrana) izvršila ispad u s. Blagaj i Novo Selo, potisnula 1. bataljon 4. crnogorske NOU brigade i dve čete Kupreškog bataljona 3. krajiškog NOP odreda, spalila oko 250 domova i pobila oko 150 ljudi, žena i dece.
31. avgust — Otpočeo napad nemačke borbene grupe »Putlic«, ojačane sa još četom nemačkih tenkova i delovima četničkih odreda »Borje« i »Kočić«. Ona je od s. Kadine Vode (na Manjači) tek 5. septembra prodrla u s. Sitnicu, odbacivši 2. i delove 1. krajiške NOU brigade ali je zbog manevra 2. proleTERSke NOU brigade duž r. Vrbasa isti dan odstupila na polazne položaje.
- Avgust k. — Ostatok Kalinovičkog NOP odreda probio se sa Igmana na oslobođenu teritoriju, u rejon Prozora, gde je uključen u 10. hercegovačku NOU brigadu kao četa.
- Avgust — Naređenjima VS NOP i DV Jugoslavije, na novooslobođenoj teritoriji Prozor — Duvno — Livno — Kupres — G. Vakuf, u sastavu 3. krajiškog NOP odreda. Livanjskog vojnog područja i 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, formirano pet novih partizanskih bataljona (Livanjski, Duvanjski »Mihovil Tomić«, Kupreški, Prozorski i Zijametski).
- U s. Međugorju (kod Bos. Petrovca) formirana Centralna vojnotehnička radionica Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu.
- Na pl. Devetaku održano okružno savetovanje KPJ za Romaniju, na kome je obnovljen OK KPJ za Romaniju i imenovan Slab Romanijskog NOP odreda sa zadatkom da okupi i aktivira partizanske grupe.

HRVATSKA

1. avgust — U Lici izašao prvi broj lista »Narodna borba«, organa NOF-a u Lici.
- Italijanske snage iz Splita, Solina i Klisa napale Kaštelansko-trogirsku četu na Kozjaku i, posle petočasovne borbe, prinudile je na povlačenje u pravcu pl. Moseća. U toku borbe italijanski vojnici su palili i pljačkali sela.
- Kod s. Draškovca (blizu Dvora na Uni) delovi 2. bataljona Banijskog NOP odreda odbili napad ustaša i prinudili ih na povlačenje.
- Između s. Vojnovca i s. Josipdola (kod Ogulina) delovi 3. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda razrušili 1300 m železničke pruge i oštetili lokomotivu i 2 vagona.
- 1/2. avgust — Udarni bataljon Grupe NOP odreda za Liku izvršio neuspeo napad na ustaško uporište u s. Covićima (kod Otočca) i pretrpeo gubitke od 4 mrtva i 13 ranjenih boraca.
2. avgust — Između s. Gerova i s. Crnog Luga (kod Delnica) 1. proleTERSki NOU bataljon Hrvatske i Udarni bataljon 2. primorsko-goranskog NOP odreda oslobodili oko 400 ljudi, žena i dece koje su italijanski vojnici sprovođili u internaciju. Zapaljeno je 5 autobusa i 10 kamiona, a ubijeno je 11 italijanskih vojnika.
- U s. Divoselu (kod Gospića) ustaše, domobrani i četnici napali 2. bataljon i Omladinsku četu 1. ličkog NOP odreda »Velebit«. Borbe su vođene do 6. avgusta, kada su naše jedinice uspele da odbace neprijatelja prema Gospiću. Neprijatelj je popalio skoro sve zaseoke oko s. Divosela.
- Bataljon »Bude Borjan« Severnodalmatinskog NOP odreda i delovi 2. bataljona 3. ličkog NOP odreda napali četničke snage u rejonu Maglaja, Supljeg brda. Srpskog klanca, Mile vode i Gole mile (sve kod Gračaca). Naše jedinice su uspele da zauzmu Maglaj i da rejon Srpskog klanca očiste od neprijateljskih snaga.
- Jedan bataljon crnih košulja iz s. Cabra (kod Rijeke) popalio sela Crne Lazi, Majer, Tršće. Kozji Vrh, Milanov Vrh, Novi Kot, Stari Kot, Travu i sve okolne zaseoke (blizu s. Cabra) a stanovništvo pohapsio i internirao.
- Italijanski vojnici zapalili s. Rupotinu (kod Splita).
- 2/3. avgust — Delovi 1. i 2. kordunaškog NOP odreda izvršili neuspeo napad na italijanska uporišta Oštarije i Košare (kod Ogulina). Za vreme borbi srušeno je 500 m železničke pruge, 1 gvozdeni most i tt veza u dužini od 10 km.

- Delovi 2. kordunaškog NOP odreda zauzeli italijansko uporište u s. Veri (kod Plaškog) i zaplenili 1 p. mitraljez, 4 puške, 5000 metaka, 100 čebadi, 20 uniformi i drugi materijal.
- 3. avgust
  - U rejonu s. Brubna jedinice 3. bataljona Banijskog NOP odreda odbile napad ustaša iz Vrnograča i prinudile ih na povlačenje u pravcu s. G. Zirovca. U toku borbe ustaše su popalile sva sela oko s. Bos. Bojne.
  - U s. Kusonjama (kod Pakraca) ustaše bacile u bunare preko 300 zaklanih stanovnika tog sela i okoline.
- 4. avgust
  - Delovi 1. primorsko-goranskog NOP odreda, posle petočasovne borbe, zauzeli neprijateljsko uporište u s. Begovu Razdolju (kod Mrkoplja) ubivši 9 i zarobivši 22 žandarma i milicionera, a zaplenivši 20 pušaka i oko 1000 metaka.
  - U rejonu Petrove gore jedinice 4. bataljona Banijskog NOP odreda odbile ustaše iz Topuskog i prinudile ih na povlačenje u polazni garnizon. U toku borbe ustaše su zapalile sela Vorkapić, Katinovac, Bijeljevinu i druga.
- 5. avgust
  - U s. Kaljama (kod Samobora) bataljon »Josip Kraš« Zumberačko-pokupskog NOP odreda razoružao žandarmerijsku posadu. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 26 zarobljenih. Zaplenjeno je 36 pušaka, 1 p. mitraljez, 4000 metaka, 46 čebadi i druga ratna sprema.
  - Na Vagnju (na putu Senj — Livno) jedinice Srednjodalmatinskog NOP odreda napale italijansku posadu, ali su se posle petočasovne borbe morale povući uz gubitke od 6 mrtvih i preko 20 ranjenih boraca. U toj borbi je poginuo i komandant 1. dalmatinskog udarnog bataljona Ante Jonić, narodni heroj. Neprijatelj je imao 1 mrtvog, 1 ranjenih i 2 nestala.
  - Kod Vrgorca delovi partizanskog bataljona »Jozo Jurčević« napali iz zasede italijanske vojnike i naneli im gubitke od 10 mrtvih. Zaplenjeno je 6 pušaka i 250 metaka.
  - Ustaše iz sela Studenaca, Mezinovca, Kosinja i Vukelića (kod Perušića) otpočeli trodnevni napad na Kosinjsku partizansku četvu u rejonu brda Karaule (kod Perušića). Posle nekoliko uzastopnih napada i protivnapada neprijatelj je, uz gubitke od oko 40 mrtvih i ranjenih, odbijen u polazne garnizone. Naše jedinice su imale 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
  - Delovi Bračke partizanske čete zauzeli Milnu (kod Supetra na o. Braču) i zaplenili opštinsku arhivu i spiskove vojnih obveznika.
  - Na o. Hvaru formiran SNO odbor.
- August p.
  - Stab 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske uputio Stabu 5. krajiškog NOP odreda pismo o potrebi da se onesposobi put Grahovo — Livno i o razmeni italijanskih zarobljenika za grupu rodoljuba u italijanskim zatvorima.
- 6. avgust
  - Delovi partizanskog bataljona »Jozo Jurčević« otpočeli napad na neprijateljska uporišta u selima Župi, Slivnu, Zagvozdu, Raščanima i Krstaticama (kod Makarske). U borbama do 8. avgusta oni su ih zauzeli, održali manifestacione zborove i formirali seoske NO odbore. Zaplenjeno je 40 pušaka i 1500 metaka.
- 6/7. avgust
  - Delovi 3. ličkog NOP odreda napali četnike na Crnom vrhu i u s. Kijanima (kod Gračaca) i posle kraće ali žestoke borbe odbacili ih u Gračac.
- 8. avgust
  - CK KPH uputio ćeliji Štaba 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske direktivno pismo o pravilnom sprovođenju partijske linije u NOB-u.
  - Otpočeo napad delova 1. brdske divizije i ustaško-domobranske Petrinjske brigade na jedinice Banijskog NOP odreda na Samarici. Odred se prebacio na Kordun, pa je neprijatelj u toku avgusta ovladao slobodnom teritorijom i veliki broj stanovništva odveo u logor.
  - Vod Hvarske partizanske čete »Matija Ivanić« napao žandarmerijsku posadu u St. Gradu na o. Hvaru i razoružao 11 žandarma.
- 9. avgust
  - Delovi 1. kordunaškog i jedne čete Zumberačko-pokupskog NOP odreda zauzeli Pesarovinu (kod Zagreba) i zaplenili 27 pušaka, 2 mitraljeza, 6000 metaka, 41 čebe, 8 pisanih mašina, 2 radio-aparata i drugu opremu.
  - U s. Grčaniku (kod Graca) održana konferencija AFŽ-a za južnu Dalmaciju, na kojoj su donete odluke da se formiraju odbori AFŽ-a u mestima gde do tada nisu postojali i da se Intenzivnije radi na političkom uzdizanju žena.

- Delovi Grupe kordunaških NOP odreda, posle dvodnevnih borbi, zauzeli domobransko uporište u s. Kamenici (kod Josipdola) gde su zarobili 60 domobrana i žandarmerija a zaplenili 58 pušaka, 3 p. mitraljeza, 6000 metaka i drugu ratnu opremu.
- Prva četa partizanskog bataljona »Josip Kraš« spalila preko 200 telefonskih stubova u s. Budinjaku (kod Jastrebarskog) i održala manifestacioni zbor u s. Glušinji (kod Jastrebarskog).
- Delovi partizanskog bataljona »Josip Kraš« zauzeli žandarmerijsku stanicu u selu Stojdragl (kod Jastrebarskog), razblvši njenu posadu. Pored toga, zapalili su 1 kamion i 200 tt stubova.
- Nemačke snage, domobrani i ustaše odpočeli desetodnevni napad na partizansku četu »Kasim Cehajić« na Moslavačkoj gori. Četa se, zbog brojne i tehničke nadmoćnosti neprijatelja, preko Ilove povukla u Slavoniju.
- Us. Ježevu (kod Zagreba) 2. četa 6. bataljona Banijskog NOP odroda zaplenila rekvirirano žito i podelila ga seljacima, a zatim održala miting na kome je govoreno o ciljevima i značaju NOB-a.
- Us. Trapinsku (kod Virovitice) delovi 3. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zarobili 22 domobrana s naoružanjem.

10. avgust

- Između s. Javornika i s. Pavlovca (kod Otočca) jedinice partizanskog bataljona »Ognjen Priča« porušile železničku prugu, zaustavile putnički voz i zaplenile 16 pušaka, 1 p. mitraljez i oko 25000 metaka. U borbi je poginulo 15 ustaša, jedan je zarobljen a dosta ih je ranjeno. Saobraćaj je bio prekinut više od 3 dana.
- Delovi 1. i 2. kordunaškog NOP odreda izvršili neuspeo napad na neprijateljsko uporište u s. Batnogama (kod Cetingrada). Selo su branili milicioneri i žandarmi.

U. avgust

- Između s. Mrzle Vodice i s. Jelenja (kod Delnica) 1. proleterski NOU bataljon Hrvatske i Udarni bataljon 2. primorsko-goranskog NOP odreda napali iz zasede italijansku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 15 mrtvih i 12 ranjenih vojnika 1 oficira. Zaplenjeno je 20 pušaka, 2 mitraljeza i mnogo municije. Uništena su 2 kamiona i 2 putnička automobila.
- Između s. Dugog Dola i Vrhovina delovi Grupe NOP odreda za Liku napali četničku kolonu, naneli joj gubitke od 13 mrtvih i mnogo ranjenih i odbili je u pravcu Vrhovina.
- U Slavoniji otpočelo dvodnevno savetovanje vojnih i političkih rukovodilaca 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske na kome je odlučeno: popuniti Stab 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske i štabove jedinica; intenzivno politički raditi među stanovništvom, propagirajući NOB i raskrinkavajući domobrane, ustaše i rukovodioce HSS, a samiim tim povećavati broj novih boraca za partizanske jedinice. Pored toga, odlučeno je da se od delova 1. slavonskog NOP odreda formira još jedan odred u Slavoniji.

17. avgust

- Komandant italijanskog 6. armijskog korpusa stigao u Sušak, gde je s komandantom Više komande »Slovenija — Dalmacija« (Superslode) razmatrao mere u vezi sa operacijama na Biokovu.
- Komanda italijanskog 18. armijskog korpusa uputila predlog Višoj komandi »Slovenija — Dalmacija« (Superslodi) da se područje Biokova »učini nepristupačnim za ustanike«, sela unište, a stanovništvo internira.
- Na području Biokova delovi italijanskih divizija »Mesina« i »Bergamo«, u sadejstvu sa uslaško-domobranskim i četničkim jedinicama, otpočeli napad protiv dalmatinskih jedinica. U borbama do 2. septembra oni su prisilili partizanski bataljon »Jozo Jurčević« da se povuče u pravcu Aržana, a zatim su popalili mnoga sela i pobili nevino stanovništvo.
- Delovi 1. hrvatske NOU brigade zauzeli s. Krišpolje (kod Brinja) i zarobili 45 ustaša, domobrana i žandarmerija, a zaplenili 68 pušaka, 1 p. mitraljez i drugu opremu.
- Održana prva konferencija AF2-a za srez Vcljun.
- Posle osmočasovne borbe u rejonu brda Travnika (kod s. Mrzle Vodice) jedinice 1. proleterskog NOU bataljona Hrvatske odbile napad italijanskih vojnika iz s. Crnog Luga i s. Mrzle Vodice (kod Delnica).
- Delovi 4. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda i četa »Kljuka« Zumberačko-pokupskog NOP odreda zauzeli ustaško-domobransko uporište s. Pokupsko (kod Gline). U toku borbe neprijatelj je imao 6 mrtvih, a ostali deo posade se prebacio preko Kupe u pravcu Vrginmosta.

- Između Dugog Sela i Ježeva (kod Zagreba) 2. četa 6. bataljona Banijskog NOP odreda napala ustaške kolone i nanela im velike gubitke.
- 12/13. avgust — Delovi 1. i 2. kordunaškog NOP odreda i jedinice Banijskog NOP odreda napali Vrginmost, ali ga nisu zauzeli.
- Delovi 1. slavonskog NOP odreda napali domobransko uporište Orahovicu (kod Našica), ali se posle kraće borbe povukli, zarobivši 28 domobrana i 1 nemačkog vojnika i zaplenivši 34 puške i dosta municije.
- 13. avgust — U s. Jezeranima (kod Brinja) delovi 1. hrvatske NOU brigade zarobili neprijateljsku posadu i zaplenili 60 pušaka, 2 p. mitraljeza, 1 mitraljez i drugu ratnu opremu.
- Stab 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske oba%estio Stab 2. krajiškog NOP odreda o pripremi neprijateljskog napada na slavonske partizanske jedinice i o dolasku delova Proleterskog bataljona Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu i Štaba 4. krajiškog NOP odreda na teritoriju Slavonije.
- Jedinice 1. primorsko-goranskog NOP odreda, posle žestokih dvodnevni borbi, zauzele neprijateljsko uporište u Modrušu. Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i više ranjenih, a partizanske jedinice su imale 32 borca izbačena iz stroja. Zaplenjeno je 10 pušaka, nekoliko hiljada metaka i druga ratna oprema. Poginuo je komandir čete u 1. primorsko-goranskom NOP odredu Rajko Trbović, narodni heroj.
- U Supetru (na o. Braču) Bračka partizanska čela napala žandarmerijsku posadu, ali se posle kratke borbe morala povući zbog dolaska neprijateljskih pojačanja.
- Održana okružna partijska konferencija. Formiran novi OK KPH za Čazmu.
- 14. avgust — Između s. Crnog Luga i s. Gerova (kod Delnica) jedinice 1. proleterskog NOU bataljona Hrvatske napale italijansku kolonu, ali se posle tročasovne borbe, zbog dolaska neprijateljskih tenkova, morale povući. Italijanske jedinice su imale 16 mrtvih i 2 zarobljena. Zaplenjeno je 10 pušaka i 1 p. mitraljez. Partizanske jedinice su imale 3 ranjena borca.
- Kod ž. st. Vukosavljevee (blizu Virovitice) delovi 3. bataljona 1. slavonskog NOP odreda napali putnički voz i zarobili 37 domobrana i ustaša s naoružanjem, a kompoziciju voza oštetili.
- U Vukovaru ustaše streljale 17 ljudi i žena iz Srema, pripadnika i simpatizera NOP-a.
- 15. avgust — Kod s. Stojćinovca (blizu Đakova) delovi 1. slavonskog NOP odreda napali ustašku i domobransku kolonu, razbili je i naterali u bekstvo. Neprijatelj je imao 73 mrtva i preko 100 ranjenih vojnika.
- Između s. Križa i s. Popovače, u blizini ž. st. Novoselca, diverzantska grupa GS NOP odreda za Hrvatsku digla u vazduh nemački ekspresni voz. Neprijatelj je imao oko 300 mrtvih i ranjenih, a saobraćaj je bio obustavljen tri dana.
- Formiran OK KPH za Brač, Hvar i Korčulu.
- Avgust s. — U Laudonovom gaju (kod s. Bunića), po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku, od bataljona »Ognjen Priča«, »Mičo Radaković«. «Stojan Matić» i Udarnog bataljona grupe NOP odreda za Liku formirana 2 hrvatska NOU brigada.
- 15/16. avgust — Delovi 1. slavonskog NOP odreda zauzeli domobransko uporište u s. Slatinski Drenovac (kod Podrav. Slatine) i zaplenili 24 puške.
- 16. avgust — Po naređenju Štaba 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od delova 1. slavonskog NOP odreda formiran 2. slavonski NOP odred (2. odred 3. operativne zone, kasnije: Podravski i Osječki NOP odred).
- Kod s. Studenca (blizu Imotskog) delovi 1. proleterske NOU brigade napali i razbili ustaše i naneli im gubitke od oko 60 mrtvih i više ranjenih.
- Kod Ljubovića (blizu Gračaca) četničke snage iz Gračaca napale delove 2. bataljona 3. ličkog NOP odreda. Posle jednočasovne borbe one su bile prinudene na povlačenje u polazni garnizon. Neprijatelj je imao 3 mrtva, a na našoj strani nije bilo gubitaka.
- Između Prokika i Brinja 3 bataljon 1. primorsko-goranskog NOP odreda napao italijanske vojnike i naneo im gubitke od 15 mrtvih.
- 17. avgust — Italijanske snage i jedinice antikomunističke milicije (MVAC) otpočele četverodnevno čišćenje ostrva Kornat i Zut od pristalica NOP-a. One su ubile 20 i uhapsile 5 lica i zapalile velik broj kuća, koliba, maslinjake i vinograde na tim ostrvima.

- Kod s. Horvata (blizu Zagreba) 3. četa partizanskog bataljona »Josip Kraš« napala neprijateljski transportni voz s naftom. Probijeno je 8 cisterni, iz kojih je iscurila nafta.
  - Bataljon »Matija Gubec« 1. primorsko-goranskog NOP odreda digao u vazduh neprijateljski transportni voz na žel. pruzi Ogulin — Rijeka, između s. Plasa i s. Zlobina, kojom prilikom su uništeni lokomotiva i nekoliko vagona.
18. avgust
- Politički komesar 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske uputio direktivno pismo političkim komesarima podređenih jedinica: raskrinkati rad izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Londonu, četnika Draže Mihailovića i rukovodstva HSS; preduzeti akcije širih razmera protiv okupatora, ustaša, domobrana i četnika u cilju proširenja i povezivanja slobodne teritorije Like, Korduna, Cazinske krajine i Banije.
  - Druga četa 6. bataljona Banijskog NOP odreda zapalila ž. st. u s. Pešćenlci i s. Mraclinu (na pruzi Zagreb — Sisak).
  - Formiran OK KPH za Knin.
19. avgust
- Jedinice bataljona »Josip Kraš« Zumberačko-pokupskog NOP odreda zauzele s. Pribić (kod Karlovca) i zarobile 31 žandarma.
  - Delovi Banijskog NOP odreda napali domobransko uporište u s. G. Klasniću (kod Gline), ali se posle kraće borbe morali povući zbog dolaska neprijateljskih ojačanja.
  - U Vukovaru ustaše streljale 100 pripadnika i simpatizera NOP-a iz Srema.
20. avgust
- Us. Budačkom (kod Vojnića), po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku, od dva udarna bataljona (1. i 2. kordunaškog NOP odreda) i Omladinskog bataljona »Joža Vlahović« formirana 4. hrvatska NOU brigada.
  - Posle kraće borbe 3. bataljon 2. slavonskog NOP odreda zauzeo domobransko uporište u s. Podgoraču (kod Našica) i zaplenio 42 puške.
  - Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od delova 6. bataljona Banijskog i Zumberačko-pokupskog NOP odreda formiran 2. bataljon »Kljuka« Zumberačko-pokupskog NOP odreda.
21. avgust
- Između Jastrebarskog i Zagreba 3. četa partizanskog bataljona »Josip Kraš« zaustavila neprijateljski transportni voz, uništila 2 lokomotive i zapalila 6 vagona robe.
  - U rejonu Resnika (kod Gračaca) delovi 3. ličkog NOP odreda, posle kraće borbe, odbili napad četničkih snaga, razbili ih i prinudili na povlačenje u pravcu Gračaca.
22. avgust
- OK KPH za Karlovac uputio svim partijskim organizacijama toga okruga dopis o odlukama donesenim na partijskom savetovanju krajem jula 1942. koje su odobrene od strane CK KP Hrvatske.
  - Jedinice 2. hrvatske NOU brigade, uz sadejstvo 1. bataljona 3. odreda i 2. bataljona 1. ličkog NOP odreda »Velebit« Grupe NOP odreda za Liku, napale Udbinu. Ali, ni posle novog napada, nisu uspele da zauzmu mesto, a pretrpele su velike gubitke.
  - Između s. G. i D. Dubrava delovi 2. kordunaškog NOP odreda porušili prugu Karlovac — Ogulin. Neposredno posle toga je i naišao neprijateljski transportni voz i prevrnuo se. Tom prilikom je zapaljeno 15 vagona.
23. avgust
- OK SKOJ-a za Dalmaciju uputio direktivno pismo svim rukovodstvima SKOJ-a u Dalmaciji: govori o ulozi SKOJ-a u partizanskim jedinicama i daje uputstvo kako treba postaviti rad SKOJ-a.
  - Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od jedne čete Banijskog NOP odreda i čete »Kasim Cehajić« formiran Moslavački partizanski bataljon.
  - Kod s. Divosela (blizu Gospića) delovi 1. ličkog NOP odreda »Velebit«, posle duže borbe, odbili napad italijanskih delova iz Gospića i naneli im velike gubitke.
  - Italijanski vojnici i četnici popalili s. Ponikve, i s. Osojnik. a potom opljačkali sela V. i M. Jadrč. Liplje. Zdihovo, Malik. Otok, Grabrk i Trošmariju (sva kod Karlovca).
  - Kod Pokupskog delovi 1. čete 2. bataljona »Kljuka« Zumberačko-pokupskog NOP odreda zapalili šlep sa 20 vagona drva. Ustaše su posle toga terorisale stanovništvo toga kraja, tako da je oko 650 seljaka iz Vratečkog, Brkiševine i drugih sela pobešlo u šume.

- Partizanske grupe u Hrvatskom zagorju porušile železničku prugu Zagreb — Varaždin na 2 mesta i uništile 2 lokomotive i 4 vagona.
  - Između Cabra i Tršća 2. bataljon 2. primorsko-goranskog NOP odreda napao italijanske vojnike i naneo im gubitke od 25 mrtvih i više ranjenih.
25. avgust
- Održana peta konferencija štabova jedinica Grupe NOP odreda za Liku, uz prisustvo komandanta Štaba 1. operativine zone NOP odreda Hrvatske, na kojoj su pretresana sva vojna i politička pitanja.
  - Između ž. stanice Lič. Jesnica i Javornik (kod Otočca) jedinice 1. hrvatske NOU brigade uništile teretni voz od 36 vagona i 2 lokomotive.
  - U s. G. Budački (kod Vojnića) održana okružna konferencija AFZ-a za okrug Karlovac: analiziran je rad organizacija AFZ-a po srezovima i date su smernice za budući rad.
  - Italijanske snage, ustaše i četnici iz s. Lovinca, s. Metka i ž. st Raduč otpočeli dvodnevni napad na delove 1. ličkog NOP odreda »Velebit* u s. Raduču, koje su prinudili na povlačenje prema Velebitu. Posle toga neprijatelj je popalio nekoliko kuća, pohapsio i mučio stanovništvo i pljačkao letinu.
  - U rejonu s. Gomirja (kod Ogulina) delovi bataljona »Marko Trbović« 1. primorsko-goranskog NOP odreda zapalili 500 kubika drva spremljenih za italijanski garnizon u Vrbovskom (blizu Ogulina).
  - U s. Trnavcu (kod Titove Korenice), po naređenju Štaba grupe NOP odreda za Liku. formirana 1. ženska omiadinska četa od 75 najborbenijih seljanki, radnica i učenica iz Like. Posle vojno-političkog kursa četa je rasformirana, a drugarice su raspoređene po bataljonima 2. hrvatske NOU brigade.
  - U Vukovaru ustaše streljale 140 pripadnika i simpatizera NOP-a iz Srema.
26. avgust
- U Jastrebarskom (kod Karlovca) 4. hrvatska NOU brigada napala i razbila domobransku posadu i iz ustaškog logora oslobodila decu (njih 727) pohvatanu prilikom neprijateljske ofanzive na Kozaru, Kordun i Liku. Pored toga, ona je uništila 3 lokomotive i 150 vagona.
27. avgust
- U logoru 1. vođa Bračke partizanske čete održana okružna konferencija SKOJ-a za Brač, Hvar i Korčulu, na kojoj je izabran OK SKOJ-a za Brač, Hvar i Korčulu.
  - Kod Sv. Ivana Zeline partizanske grupe zapalile preko 3 vagona sena a kod s. Klanjca 20 vagona ječma rekviriranog od strane ustaša i nemačkih vojnika.
  - Kod ž. st. Plaše (na železničkoj pruzi Delnice — Sušak) minerski vod 1. primorsko-goranskog NOP odreda porušio 100 m pruge, zbog čega je saobraćaj bio obustavljen 32 časa.
- 27/28. avgust
- Delovi 1. i 2. slavonskog NOP odroda i Proleterskog bataljona Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu i Banijska proleterska četa. posle desetočasovne borbe, zauzeli neprijateljsko uporište u s. Đulavcu (sada: s. Miokovićevo), kod Daruvara. Neprijatelj je imao oko 40 mrtvih i ranjenih, a partizanske jedinice su imale 5 mrtvih i 15 ranjenih boraca. Zarobljen je 31 domobran i 9 nemačkih vojnika a zaplenjeno je 48 pušaka i 3 p. mitraljeza.
28. avgust
- Delovi partizanskog bataljona »Josip Kraš« odbili napad ustaša na s. Kotare (kod Samobora). Neprijatelj je imao 6 mrtvih i više ranjenih.
  - Kod s. Kletišta (na žel. pruzi Kutina — Popovača) jedinice Moslavačkog partizanskog bataljona digle u vazduh oklopni voz, zbog čega je saobraćaj obustavljen 24 časa.
  - OK KPH za Hrvatsko primorje dao uputstvo Udarnom bataljonu 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske da obrazuje partijske i skojevske organizacije.
30. avgust
- Na položajima od Široke Kule do Vrepca italijanske snage, domobrani, ustaše i četnici iz Gospića napali delove Grupe NOP odreda za Liku. Posle žestokih borbi neprijatelj je u toku dana odbijen u polazni garnizon, ali je on uspeo da popali sela Ostrovicu i Cukovac i opljačka letinu.
  - Blizu Capraga (na pruzi Sisak — Sunja) delovi Banijskog NOP odreda digli u vazduh nemački oklopni voz. Ranjeno je 25 nemačkih vojnika, a jedan je poginuo. Saobraćaj je bio obustavljen 15 časova.
31. avgust
- Jedinice 4. hrvatske NOU brigade napale domobranske I žandarmerijske posade na ž. st. Draganići i postaje Lazine i Domagoviće na pruzi Zagreb — Karlovac, ali

se posle kraće borbe morale povući zbog dolaska oklopnog voza iz Jastrebarskog. One su porušile 4 železničke zgrade sa postrojenjima, 1 pilanu, 1 železnički most i prugu na nekoliko mesta i zaplenile 10 pušaka. 1000 metaka, 18 bombi i drugi materijal.

- Između Ogulina i Gomirja 2. udarni bataljon 1. primorsko-goranskog NOP odreda porušio železničku prugu i napao dva neprijateljska transportna voza. On je tom prilikom ubio ili ranio oko 100 italijanskih oficira i vojnika, zarobio 2 domobranska oficira, 7 žandarma i domobrana, 9 italijanskih vojnika i 35 železničara, zapalio 16 vagona i zaplenio 4 puške, 7 pištolja i veliku sumu novca.

Avgust

- Odlukom CK KPH i GS NOP odreda za Hrvatsku formirana 1. istarska partizanska četa »Vladimir Gortan«, od boraca Istrana koji su se nalazili u jedinicama 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske.
- U zagrebačkom zatvoru, posle zverskog mučenja, ustaše ubile člana rejonskog komiteta KPH u Zagrebu Dragicu Končar, narodnog heroja.
- Formiran novi OK KPH za Dubrovnik¹.
- Formiran OK KPH za Split.
- U Kordunu izašao prvi broj lista »Riječ žene«, organa karlovačkog Okružnog odbora AFZ-a.
- Na o. Korčuli formirana partizanska grupa.
- U svim mestima o. Hvara održani izbori za NO odbore i Izabrani delegati za sresku konferenciju u s Poljici.
- Održana sreska konferencija sreza Novi, na kojoj je izabran SNO odbor.
- Formiran SNO odbor za o. Brač i o. Šoltu.
- Formiran SK KPH za Klanjec (kod Zagreba).

MAKEDONIJA

- 2. avgust — U s. Smilevu (kod Bitolja), u kome je 1903. godine doneta odluka o početku ilindenskog ustanka, Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev* zapalio opštinsku arhivu i održao miting. Tom akcijom je sprečena proslava ilindenskog ustanka koju je pripremio bugarski okupator, a trebalo je da joj prisustvuje bugarski ministar unutrašnjih poslova, koji je, radi toga, iz Sofije stigao u Bitolj.
- August p. — PK KPJ za Makedoniju Izdao proglas povodom ilindenskog ustanka: poziva makedonski narod da široko razvije partizansku borbu radi istrcivanja okupatora i stvaranja narodne demokratske vlasti.
- 6. avgust — U s. Priblclma (kod Kruševa) Kruševski NOP odred »Pitu Guli«, zapalio opštinsku arhivu i zaplenio 30 pušaka i dosta municije.
- 8. QDfUst — U Duvanskom institutu u Prilepu grupa prilepskih diverzanata zapalila oko 40.000 kg žita i 20.000 kg sena.
- 9. avgust — Clan biroa PK KPJ za Makedoniju, Mirče Acev. dostavio Centralnom komitetu KPJ izveštaj o stanju u partijskoj organizaciji Makedonije i merama za njeno učvršćenje. U pismu se posebno ističe štetno delovanje Bana Andreeva i njegovih jednomišljenika na razvoj NOP-a u Makedoniji.
- 12. avgust — Bitoljski oblasni policijski načelnik izdao naredbu sreskim policijskim načelnicima: Iznosi slabost policije u borbi protiv pristalica NOP-a i naređuje preduzimanje potrebnih mera da bi se sprečila njihova aktivnost.
- 13. avgust — U s. Pletvaru (kod Prilepa) Prilepski NOP odred »Dimitar Vlahov* zapalio opštinsku arhivu, streljao šest bugarskih agenata i izdajnika i zaplenio 11 pušaka, 8 pištolja i drugi materijal.
- 17. avgust — OK KPJ za teritoriju Makedonije pod italijanskom okupacijom izdao prvi broj lista »Bratstvo«, koji je rasturen po čitavoj teritoriji zapadne Makedonije.

¹ Spominje se i 22. VII. Tada je postojao Mesni komitet KPH za Dubrovnik, a PK KPH za Dalmaciju ga naziva Okružnim komitetom

1942. avgust

SLOVENIJA

avgust 1942.

- 18/19. avgust — ti s. Kažani (na putu Resen — Bitolj) NOP odred »Damjan Gruev« napao posadu bugarske policijske stanice.
19. avgust — U s. Lokvene (kod Kruševa) ušao Kruševski NOP odred »Pitu Guli« i održao politički zbor.
20. avgust — U Skoplju, po odluci MK KPJ za Skoplje, grupa skojevaca, kao odmazdu za ubistvo člana biroa PK KPJ za Makedoniju Cvetana Dimova, ubila zloglasnog agenta bugarske policije Mana Mačkova.
21. avgust — U Skoplju preki sud bugarske 5. armije osudio 2 pripadnika NOP-a na smrt, a 20 pripadnika na strogi zatvor od 10 do 15 godina.
- U rejonu s. Zlatara (kod Resna) bugarska vojska i policija okružile Bitoljsko-pre-spanskl NOP odred »Damjan Gruev«, ali se posle kraće borbe on izvukao iz okruženja.
22. avgust — U s. Lagovu (kod Prilepa) Prilepski NOP odred »Dimitar Vlahov« spalio opštinsku arhivu i zaplenio nešto oružja i drugog materijala.
- Bitoljski oblasni direktor izdao naredbu da se po opštinama od »rodoljubivih i odanih elemenata« organizuju naoružane grupe (seoske straže) sa zadatkom da štite sela od napada partizana i da preduzimaju potere
- Bitoljski oblasni direktor izdao naredbe: da se preko predstavnika »rodoljubivih organizacija« i širih konferencija razvija propaganda u narodu protiv komunističke delatnosti i da se najtemeljitiše provere ubeđenja i delatnosti svih službenika; da se razvije široka mreža obaveštavanja kao i da se uvede policijski čas gde je to potrebno.
26. avgust — Kod s. Bogomile (blizu Titovog Velesa) grupa boraca Veleškog NOP odreda »Pere Tošev« porušila železničku prugu.
28. avgust — Grupa boraca Veleškog NOP odreda »Pere Tošev« upala u s. Krivu Krušu (kod Titovog Velesa). održala miting i zaplenila nešto oružja.
- Bitoljski oblasni direktor izdao uputstvo o zajedničkom radu vojske, policije i administrativne vlasti na otkrivanju i gonjenju partizana.
- U Strumici preki sud bugarske 5. armije osudio 4 pripadnika NOP-a na smrt a 10 pripadnika na strogi zatvor od 10 do 15 godina.

SLOVENIJA

- ? avgust — U Polin (kod Ljubljane) Rejonski odbor OF unutio Glavnom štabu NOP odreda za Sloveniju molbu da se formira Polianiski partizanski batalion. Ovaj bi batalion osiguravao vezu između Ljubljane i GS NOP odreda za Sloveniju, koji se nalazio na oslobođenoj teritoriji.
3. avgust — Oko 3—4 hiljade nemačkih vojnika opkolilo 2. i 3. četu Polianskog partizanskog bataljona na sektoru Blegoš. Druga četa se izvukla iz trostrukog obruča, dok se iz 3. čete spasao mali broj ljudi.
- 9/10 avgust — Italijanska divizija »Kačatori dele Alni« stigla preko Kočevja na sektor Črnomelj — r. Semič. Tu je trebalo da joj bude polazni položaj za okruženje Kočevskog roga, da bi u njemu uništila glavninu partizanskih jedinica i GS NOP odreda za Sloveniju.
- Prva proleterska NOU brigada »Tone Tomšič« napala utvrđeno italijansko uporište Ratež, ali nije uspela da potpuno uništi posadu.
11. avgust — GS NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu kojom se naziv 1. proleterska NOU brigada »Tone Tomšič« zamenjuje nazivom 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič«.
- Na pl. Jelovici nemačke jedinice opkolile jedan bataljon 2. grupe NOP odreda. Sutradan je bataljon uspeo da probije obruč. Tom prilikom su mu pali u ruke dokumenti s planom ofanzive, što mu je pomoglo u daljim akcijama.
12. avgust — GS NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o daljoj organizaciji obaveštajne službe u jedinicama.

1942. avgust

SLOVENIJA

avgust 1942.

- 13/14. avgust — Prva slovenačka NOU brigada »Tono Tomšič« iznenada napala betogardističko uporište kod Sv. Ane (blizu Novog Mesta). Italijanski vojnici su artiljerijskom vatrom podržali odbranu uporišta, te je stoga napad samo delimično uspeo.
14. avgust — Italijanski vojnici otpočeli napad na, gotovo sa svili strana okruženi, Kočevski rog, gde su se nalazili CK KP Slovenije, GŠ NOP odreda za Sloveniju, Izvršni odbor OF i bolnica 5. grupe NO odreda.
- Treći bataljon 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« izvršio napad na s. Dvor (kod Žužemberka), ali bez uspeha.
- Avgust p. p. — Iznad s. Vitovlja (kod Gorice) formiran partizanski bataljon »Simon Gregorčič« u koji su ušle 1. i 2. vipavska i Tolminska četa.
16. avgust — Kod G. Sevnice delovi 3. bataljona Krškog NOP odreda napali italijansku kolonu koja je išla iz Trebnja prema Catežu i naterali je u bekstvo.
17. avgust — Delovi nekoliko italijanskih divizija potpuno zatvorili obruč oko Kočevskog roga,
19. avgust — Instruktori pri GŠ NOP odreda za Sloveniju izdali naredbu da partizanske jedinice odmah pomognu opkoljenim drugovima na Kočevskom rogu: napasti neprijateljski obruč sa spoljne strane.
21. avgust — Bela garda napala logor 4. čete 4. partizanskog bataljona Krimskog NOP odreda. Pošto se četa povukla, belogardisti su zapalili logor.
22. avgust — GŠ NOP odreda za Sloveniju naredio 1. slovenačkoj NOU brigadi, »Tone Tomšič« da u blizinu Ljubljane odmah uputi jedan bataljon koji će svojom akcijom oslabiti neprijateljski pritisak na partizanske jedinice na sektoru Dolenjske 1 Kočevske.
23. avgust — CK KP Slovenije, Izvršni odbor OF i GŠ NOP odreda za Sloveniju napustili Kočevski rog i uputili se u pravcu Suhe krajine.
26. avgust — GŠ NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o reorganizaciji 3. i 5. grupe NOP odreda i o formiranju manevarskih brigada radi lakšeg pariranja italijanskoj ofanzivi na oslobođenu teritoriju.
27. avgust — GŠ NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu kojom se oružani pripadnici Bele garde stavljaju van zakona.
- Avgust k. — Na Otrobovcu, po naređenju GŠ NOP odreda za Sloveniju, od boraca 3 bataljona Kočevskog NOP odreda formiran Loški NOP odred, koji je dobio zadatak da se prebaci u Slovenačko primorje i tamo ojača NOP.
- Kod Zagorja, ispod Bohora, Kozjanska četa upala u nemačku zasedu, gde je opkoljena i razbijena.

SRBIJA

1. avgust — Vod boraca Posavskog NOP odreda iznenada napao posadu s. Subotišta (kod Rume), razoružao 35 domobrana, zaplenio 2. p. mitraljeza, 32 puške sa oko 3000 metaka i dosta druge opreme i zapalio opštinsku arhivu.
- U s. Bunuškom Čitluku (kod Leskovca) Leskovački NOP odred razoružao mesne četnike i 4 dobrovoljca.
2. avgust — U rejonu Srbobrana partizanska grupa iz s. Turije sukobila se sa oko 80 mađarskih žandarma i policajaca i posle duže borbe uspela da se probije iz okruženja navevši neprijatelju gubitke. U borbi je poginuo i jedan partizan.
- 2/3. avgust — U s. Mihaljevcima (kod Stare Pazove) delovi Posavskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu i zaplenili 2 puške, 1 pištolj i nešto sanitetskog materijala¹.
3. avgust — U s. V. Trnjanu i s. Presečini (kod Leskovca) Leskovački NOP odred razoružao mesne četnike i zaplenio oko 60 pušaka.
- U Rumi nemačka policija i uslaše streljali 26 članova Partije i pripadnika i simpatizera NOP-a iz Srema.

¹ Prema Jednom neprijateljskom bveštaju događaj se desio 12. avgusta.

4. avgust — Delovi Posavskog NOP odreda napali domobranksu posadu u s. Popincima (kod Stare Pazove), zarobili 1 oficira i 12 domobrana i zaplenili 1 p. mitraljez, 16 pušaka, 10 bombi i dosta druge opreme.
- 4/5. avgust — Delovi Fruškogorskog NOP odreda napali i razoružali neprijateljsku stražu kod slagališta municije Beketovo« blizu Vrdnika i zaplenili 2 p. mitraljeza, 19 pušaka 1800 metaka i 49 bombi.
5. avgust — Borci 3. čete Fruškogorskog NOP odreda napali posadu u s. Ledincima (kod Petrovaradina), jačine oko 50 žandarma, domobrana i ustaša i naneli joj gubitke a zaplenili 7 pušaka.
- Us. Deču (kod Stare Pazove) delovi Posavskog NOP odreda razbili ustaše i mesii" petokolonaše.
- August p. — Us. Turiji (kod Srbobrana) izašao prvi i jedini broj lista »Istina«, organa PK KPJ za Vojvodinu (Izdanje za Bačku).
8. avgust — U Staroj Pazovi ustaše streljale 18 partizana a 30 simpatizera NOP-a uhapsile i sprovelo u Vukovar.
- 8/9. avgust — Delovi Posavskog NOP odreda izvršili napad na žandarmerijsku posadu u s. Progaru (južni Srem). Žandarmi i meštani nemačkog porekla, saradnici okupatora povukli su se iz sela.
9. avgust — Prema narednju Paveličevog Glavnog stana, u cilju masovnih represalija u Sremu. formirano »Više redarstveno povereništvo za Veliku župu Vuka«.
10. avgust — Na pl. Jastrepcu oko 10.000 nedičevaca i četnika, pod rukovodstvom Nedičevog ministra unutrašnjih poslova, otpočeli koncentričan napad na Jastrebački i Rasinski NOP odred — tzv. »Aćimovićeva ofanziva«. Da bi izbegli udar, Jastrebački NOP odred je uputio jednu četu na pl. Bukovik i pl. Ozren. drugu ostavio da manevriše po pl. Jastrepcu, a Rasinski NOP odred je uputio jednu četu ka pl. Goču, drugu ka pruzi Đunis — Stalać, sa zadatkom da u određenim rejonima dejstvuju i skrenu pažnju neprijatelja na sebe. Posle ofanzive, koja je trajala skoro mesec dana, četo su se povratile na pl. Jastrebac.
- U Srem. Mitrovici ustaška policija otpočela hapšenja, pljačkanja i ubijanja pripadnika i simpatizera NOP-a i za 3 dana ubila oko 1000 lica. Masovna hapšenja i zverstva ustaša (»Akcije Viktora Tomića«) i nemačke policije, i u ostalim mestima u Sremu produžena su sve do 16. septembra. Za ovo vreme ukupno je ubijeno i nestalo oko 6000 ljudi, žena i dece, mahom srpske nacionalnosti, a uhapšeno i zlostavljano oko 10000 lica.
11. avgust — OK SKOJ-a za Srem uputio predlog Stabu NOP odreda za Srem da omladin-i izvode i svoje posebne omladinske akcije.
12. avgust — Jedan nemački avion bombardovao s. Progare (južni Srem) i porušio 10 kuća.
- Fruškogorski NOP odred izdao naredenje potčinjenim da poboljšaju unutrašnji red i da formiraju bolnicu i inžinjerijski vod.
13. avgust — U zemunici na pl. M. Jastrepcu delovi Srpske državne straže otkrili 11 boraca — bolesnika iz Jastrbarskog NOP odreda. Da ne bi živi pali u ruke neprijatelju njih 8 su izvršili samoubistvo (među njima je bio i politkomesar čete Nikodlje Stojanović Tatko, narodni heroj).
- Nemačke jedinice blokirale s. Perlez (kod Zrenjanina). vršile pretres kuća, maltretirale stanovništvo i oko 100 meštana odvele u petrovgradski logor.
14. avgust — U zatvoru u Kos. Mitrovici nemačka policija, posle dužeg mučenja, streljala profesora Scviru Tomažini Slovenku, narodnog heroja.
15. avgust — U Rumi nemačka policija i ustaše streljali 95 talaca.
- Stab Fruškogorskog NOP odreda izdao potčinjenim četama Uputstvo za vršenje predstražarske službe i Postupak u slučaju neprijateljskih napada.
- Avgust v. p. — Prilivom novih boraca Bosutski partizanski vod prerastao u Bosutsku partizansku četu.

- Avgust s.* — U s. Suvodolu (kod Lipljana) održano oblasno savetovanje SKOJ-a za Kosovo i Metohiju. Izabran je Oblasni komitet SKOJ-a i doneti su zaključci o radu na pripremi omladine Kosova i Metohije za borbu protiv okupatora i njegovih slugu, stvaranju Narodnooslobodilačkog saveza omladine, popularisanju NOB-a, bržoj organizaciji omladinskih akcija i proširivanju i učvršćivanju SKOJ-a.
- Od Pasjačke čete Topličkog NOP odreda i preživelih boraca Jablaničkog NOP odreda formiran Jablaničko-pasjački NOP odred »Stanimir Veljković Zele«.
- Avgust d. p.* — U rejonu s. Valniša (blizu Babušnlce) od boraca bivšeg Babičkog NOP odreda formiran Crnotravski NOP odred.
- U s. Gračanici (kod Prištine) formiran ilegalni MNO odbor.
16. avgust — U šumi Lisnik (kod Srem. Rače) Bosutska partizanska četa odbila napad 150 ustaša i naterala ih u bekstvo.
17. avgust — Bosutska partizanska četa izvršila neuspeo napad na žand. st. u Srem. Račl.
- Između sela Prhova i Pećinaca (kod Rume) delovi Posavskog NOP odreda oslobodili 23 prisilno mobilisana regruta, te je 21 regrut stupio u partizane.
18. avgust — U kamenolomu kod s. Ledinaca (blizu Petrovaradina) grupa boraca Fruškogorskog NOP odreda zaplenjenim eksplozivom porušila postrojenja i 1 zgradu.
20. avgust — PK KPJ za Srbiju predložio OK KP.T za Mladenovac da drugovi iz Beograda koji se prebace na njegovu teritoriju obrazuju posebnu četu pod komandom Štaba 1. šumadijskog NOP odreda. Četa bi poslužila kao jezgro za formiranje novog Šumadijskog NOP odreda.
- 20/21. avgust — Na pruži Požarevac — Petrovac (između V. Sela i Batuše) delovi Požarevačkog NOP odreda srušili most.
21. avgust — Komandujući general i zapovednik okupirane Srbije izdao nemačkim i ustaškim jedinicama zapovest o obrazovanju grupe »Borovski« i o sprovođenju ofanzivne akcije protiv partizana na Fruškoj gori.
- 21/22. avgust — Požarevački NOP odred napao granično odeljenje na karauli Vince (kod Golupca) i zaplenio 10 pušaka i drugu opremu.
22. avgust — Borci 3. čete Fruškogorskog NOP odreda napali ustaško-domobranksku i žandarmerijsku posadu u s. Ledineima (kod Petrovaradina) i u petočasovnoj borbi uništili žand. st., naneli neprijatelju gubitke u ljudstvu i materijalu i zaplenili nekoliko pušaka s municijom.
23. avgust — Druga i 4. četa Fruškogorskog NOP odreda otpočela napad na ustaško-domobranksku posadu u s. Suseku (kod Iloka), jačino 35 vojnika i više naoružanih meštana. Haza bila se oštra borba, koja se produžila u toku noći i sledećeg dana. ali uporište nije potpuno zauzeto, zbog intervencije mađarskih monitora i pristiglih neprijateljskih pojačanja iz Iloka i s. Neština. Neprijatelju su naneti gubici i zaplenjeno mu je 30 pušaka.
- Delovi Podunavskog NOP odreda zauzeli ustaško uporište u s. Bukovcu (kod Srem. Karlovaca).
- 23/24. avgust — Delovi Fruškogorskog NOP odreda ponovo napali ustaško-domobranksko uporište u selu Ledineima (blizu Petrovaradina) gde su spalili archive u opštinskoj i poštanskoj zgradi.
24. avgust — Protiv Podunavskog i Fruškogorskog NOP odreda (ukupna jačina 410 boraca) na Fruškoj Gori, otpočela ofanzivna akcija (tzv. velika ofanziva) nemačkih i ustaško-domobrankskih snaga, uz sadejstvo artiljerije, tenkova, vazduhoplovstva i delova mađarskog monitorskog puka za zaštitu vodenih puteva (jačine oko 17.000 vojnika). U borbama do 31. avgusta neprijatelj je uništio Stab NOP odreda za Srem a Fruškogorskom i Podunavskom NOP odredu naneo gubitke od oko 50 poginulih i ranjenih boraca. Neprijatelj je imao oko 80 poginulih vojnik?..
- U s. Suseku (kod Iloka) žandarmi, ustaše i domobranci na zverski način poubijali oko 20 muškaraca, nekoliko žena i jedno dete, zapalili 32 kuće i izvršili masovne pljačke.
- U Irigu ustaše streljale 36 rodoljuba.

25. avgust — Grupa boraca iz Podunavskog NOP odreda razoružala neprijateljsku posadu tunela kod s. Cortanovaca (blizu Srem. Karlovaca)
27. avgust — U s. Banji (kod Arandjelovca) 1. Šumadijski NOP odred razoružao manju grupu četnika i demolirao železničku stanicu.
28. avgust — U s. Jeloviku (kod Arandjelovca) 1. Šumadijski NOP odred razoružao seosku četničku stražu i spalio opštinsku arhivu.
- 28'29. avgust — U šumi Begovina Marica, kod s. Karlovčića (južni Srem) izvršena reorganizacija Posavskog NOP odreda: od dotadašnja tri voda formirane tri čete i određeni im rukovodioci.
29. avgust — U Beogradu izašao prvi broj lista >Glas->, organa Jedinstvenog NOP Srbije. Lisi je izlazio do oslobođenja zemlje.
30. avgust — U Srem. Mitrovici ustaška policija na zverski način pobila grupu od 200 ljudi dovedenih iz Sida.
31. avgust — U predelu Belengira (kod Beočina), za vreme neprijateljske ofanzivne akcije na Frušku goru, okruženi od nemačkih jedinica, poginuli komandant Štaba NOP odreda za Srem i politički komesar Slaba i član OK KPJ za Srem Stanko Paunović Veljko, narodni heroj.
- Na putu između s. Vojke i Stare Pazove jedan vod iz Posavskog NOP odreda izvršio prepad na sprovodnike t oslobodio 25 prisilno mobilisanih regruta. Pokušaj ustaško-domobranskih poternih jedinica i policije iz Stare Pazove, s. Golubinaca i s. Vojke da u pojasu kukuruza između tih mesta opkole partizane nije uspeo. Vod je svojom iznenadnom vatrom stvorio zabunu kod neprijatelja i izvukao se. Poterni delovi su pretrpeli gubitke, nr-ročito u međusobnoj borbi
- U s. Rudaru (kod Leskovca) Leskovački NOP odred razoružao grupu stražara SDS, zatim 2 nedičevca i 1 četnika, a u s. V. Trnjanu 1 nemačkog vojnika.
- Avgust k. — Jedna četa Rasinskog NOP odreda prešla r. Z. Moravu i u toku jedne noći razoružala 21 četnika u selima Sancu, Bošnjanu i Maškaru (kod Kruševca) i u njima spalila opštinsku arhivu i zaplenila 3.000 kg pšenice i 300 kg vune spremljene za okupatora.
- U s. Požaranju (kod Gnjilana) formirana prva partijska organizacija.
- Avgust — Na pl. Rudniku obnovljen Čačanski NOP odred. Uskoro je OK KPJ za Čačak doneo pogrešnu odluku o rasformiranju tog odreda.
- Na pl. Bukulji, od dela boraca 1. šumadijskog NOP odreda, ponovo formiran Suvo-borski NOP odred, sa zadatkom da dejstvuje u širem rejonu Valjeva.
- U Zemunu, usled provale od strane jednog sekretara skojevskog rejonskog rukovodstva na Tošinom bunaru, ustaška policija otpočela hapšenja omladinaca i rodoljuba.
- U Prištini formiran prvi ilegalni GNO odbor, koji je u početku vršio i poslove SNO odbora.
- U selima Suvodolu, Lugu, Lepini, Radevu, Skulapovu, G. Gušterici, Slovinju, Stimlju, Muhadžer, Babušu, Medvecu, Maguri i Livadu (srez sitnički) formirani ilegalni MNO odbori
- Obnovljeno Povereništvo SK KPJ za kulski srez.
- U zgradi ustaške policije u Zemunu grupa udarnika pokidala telefonsku vezu.
- U Zemunu (kod Konjičke škole) dva udarnika ubila nemačkog oficira.

Septembar

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

1. septembar — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito dao Stabu 5. krajiškog NOP odreda uputstvo o formiranju 4. krajiške NOU brigade (od bataljona »Gavrilo Princip«, »Starac Vujadin« i »Budućnost«) i Komande područja u Drvaru.
- Komanda italijanskog 6. armijskog korpusa obavestila Višu komandu »Slovenija — Dalmacija« (Superslodu) da je obrazovana jedinstvena komanda četničkih snaga Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine.
2. septembar — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu o izboru, strukturi i zadacima NO odbora.
3. septembar — VS NOP i DV Jugoslavije naredio Stabu 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske da dovrši formiranje operativnih jedinica (brigada i NOP odreda) i pozadinskih vojnih ustanova i da razvije obaveštajnu službu i intenzivnu političku delatnost na celom području, a da jedinice pod njegovom komandom poruše komunikacije koje od Duvna i Buškog blata izvode ka Livnu.
- Referent saniteta pri VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio poziv svim lekarima na oslobođenim teritorijama da učestvuju na Prvom kongresu lekara u Bosanskom Petrovcu
- Referent saniteta pri VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio štabovima jedinica uputstvo o načinu organizovanja dopisničke službe i o sadržaju članaka namenjenih časopisu »Ranjeni partizan«.
- Septembar p. — Vlada SSSR-a uputila VS NOP i DV Jugoslavije radio-depešu: »Saopštite hitno kratak sadržaj dokumenata koje imate o ulozi Draže Mihailovića. Može biti da su okupatori osobito zainteresovani da raspaljuju međusobnu borbu između partizana i četnika«.
- Septembar p. — U Peruu i Čileu formirani odbori pod nazivom »Slobodna Jugoslavija«, s ciljem da okupljaju sve napredne jugoslovenske iseljenike i da materijalno i moralno pomažu NOB u starom zavičaju. Do kraja godine organizacije sa istim ciljem formirane su kod naših iseljenika u Brazilu, Kolumbiji, Paragvaju i Boliviji.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu o obrazovanju pozadinskih vojnih vlasti na oslobođenoj teritoriji (o ustrojstvu i zadacima komandi područja, komandi mesta, partizanskih i seoskih straža). Do kraja godine formirane su komande sledećih područja: bihačkog, drvarskog, podgrmečkog, jajačkog, livanjskog, banijskog, kordunaškog, ličkog, primorsko-goranskog, splitskog, biokovsko-neretvanskog, žumberačkog, psunjskog i papučko-krndijskog.
- Clan centralnog agitaciono-propagandnog odeljenja pri VS NOP i DV Jugoslavije i CK KPJ Veselin Masleša napisao direktivni članak povodom priprema za izbore organa narodne vlasti u oslobođenim krajevima Bosne i Hercegovine. Članak je, zajedno s naredbom vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita o organizaciji narodnooslobodilačke vlasti i pozadinskih vojnih vlasti, izašao u brošuri koju je u drugoj polovini septembra 1942. izdao VS NOP i DV Jugoslavije.
- U Prištini, posredstvom italijanskih oficira, uspostavljena saradnja između četnika Draže Mihailovića i albanskih nacionalista.
6. septembar — PK KPJ za Srbiju uputio pismo Dobrivoju Radosavljeviću, koji se kao instruktor CK KPJ nalazio u Skoplju. U pismu se daju smernice za rešavanje pojedinih pitanja u Makedoniji na opštejugoslovenskoj liniji. U to vreme CK KPJ nije imao direktnu vezu sa PK u Makedoniji, pa je direktive prenosio PK Srbije.
7. septembar — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio GS NOP odreda za Hrvatsku da formira udarne brigade i bataljone i organizuje partizanska dejstva na čitavoj teritoriji Hrvatske.
8. septembar — U s. Mliništima (kod Glamoča) održana sednica CK KPJ.

- Referent saniteta pri VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu uputstvo o otklanjanju organizacionih nedostataka i ubrzanju izgradnje partizanske bolnice kod Jasikovca (na pl. Klekovači).
- 9. septembar — Italijanska Vrhovna komanda uputila Višoj komandi »Slovenija — Dalmacija« (Superslodi) direktivu za preduzimanje operacije u rejonu Mostara i susednim oblastima protiv partizanskih jedinica na tom području. Docnije je plan operacije proširen i na područje Imotski, Travnik, Mrkonjić-Grad, Glamoč.
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio Kominterni depešu u kojoj pita zašto moskovska radio-stanica na srpskohrvatskom jeziku ne populariše NOB, ističući da su mnogi u Jugoslaviji nezadovoljni njenim emisijama, je ' ne pružaju čak ni moralnu podršku borcima i pristalicama NOP-a.
- 10. septembar — Britanske trupe se iskrcale na Madagaskar.
- Nemačke i rumunske trupe zauzele Novorosijsk, poslednju značajniju pomorska bazu sovjetske crnomorske flote.
- U Sušaku vođeni razgovori između komandanta italijanske 2. armije i komandanta četničkih snaga zapadne Bosne, Like i Dalmacije, pa je zaključeno da se četnicima odmah izda 3.000 pušaka, a u toku oktobra još 9.000 pušaka.
- VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu direktivu u kojoj ističe da je stvaranje regularnih jedinica sadašnji i budući kurs VŠ i da će se, u vezi s tim, sve krajiške jedinice oformiti u jednu ili dve divizije.
- VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio Štabu 4. krajiške NOU brigade uputstvo o dejstvu na neprijateljska uporišta u rejonu Bos. Grahovo, na komunikaciji Bos. Grahovo — Knin, i o suzbijanju četničkog uticaja u tom kraju. Zatim je naredio da se formira Komanda drvarskog područja (s komandama mesta i partizanskim stražama).
- Član VŠ NOP i DV Jugoslavije Aleksandar Ranković uputio Štabu 2. proleterske NOU brigade uputstvo o organizaciji političke i kulturno-prosvetne nastave na omladinskom vojno-političkom kursu pri Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu.
- 11. septembar — Štab nemačke 714. divizije, preko delegata Draže Mihailovića, odobrio četničke operacije u istočnoj Bosni.
- VŠ NOP i DV Jugoslavije dao upravi Vojnotehničke radionice Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu uputstvo o načinu raspodele minobacačkih granata, nagačnih mina i ručnih bombi.
- 12. septembar — Otpočela bitka za Staljingrad (sada: Volgograd).
- 13. septembar — Stabilizovan front između nemačkih i sovjetskih snaga na Kavkazu.
- Naredbom vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita formiran Ekonomski odsek VŠ, koji se brinuo o ishrani i snabdevanju jedinica. Naredbom je propisana i tablica sledovanja hrane u NOP i DVJ.
- 15. septembar — U Beloj Crkvi (u Banatu) održan sastanak izaslanika Draže Mihailovića i predstavnika rumunskog nacističkog pokreta »Manij«, na kome je postignuta saglasnost o zajedničkoj saradnji »protiv komunističkih i partizanskih tendencija na Balkanu«.
- Septembar p. p. — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito uputio GS NOP odreda za Hrvatsku, Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu i Štabu 4. operative zone NOP odreda Hrvatske uputstvo o organizaciji narodne vlasti na oslobođenim teritorijama.
- 16. septembar — Predstavnik vlade SSSR-a ponudio poslaniku izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Moskvi da primi sovjetske posmatrače u štabu Draže Mihailovića. Izbeglička vlada, znajući za saradnju četnika sa okupatorom, odbila je tu ponudu.
- 17. septembar — VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio Komandi drvarskog vojnog područja da pradužme efikasnije mere protiv četničkih grupica koje se pojavljuju na terenu.
- 18. septembar — U Zadru vođeni razgovori između italijanskog guvernera Dalmacije i izaslanika Draže Mihailovića, te je postignut nov sporazum o materijalnoj i finansijskoj pomoći četnicima od strane italijanskih vlasti. Guvernorat Dalmacije, na osnovu tih razgovora, docnije je uručio komandantu Dinarske četničke divizije sumu od 4 miliona lira i 9 miliona jugoslovenskih dinara.

- U Zagrebu održan sastanak između komandanta italijanske 2. armije generala Marija Roate i poglavnika NDH Ante Pavelići. na kome su, pored ostalog razmotrena pitanja u vezi sa operacijom protiv partizanskih snaga u Eosni i Hercegovini (operacijom »Dinara«) i pitanja odnosa Više komande »Slovenija—Dalmacija« (Superslode) s najvišim vojnim i civilnim organima NDH.
20. septembar — Clan Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj uputio generalnom sekretaru KPJ Josipu Brozu Titu izveštaj o toku i rezultatima letnjih operacija italijanskih i nemačkih snaga protiv NOP odreda Slovenije i o merama CK KP Slovenije i GŠ NOP odreda za Sloveniju za otklanjanje teškoća iskrslih za vreme i posle operacija.
21. septembar — Kominternu preko CK KPJ, prihvatila molbu CK KP Albanije za prijem u članstvo Kominterne i za održavanje I zemaljske partijske konferencije.
22. septembar — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio CK KP Albanije pismo u kome prenosi depešu Kominterne kojom se odobrava održavanje I zemaljske partijske konferencije i ističu zadaci koji stoje pred KP Albanije. CK KPJ je preneo i svoja iskustva u organizovanju i vođenju oružane borbe naroda Jugoslavije.
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio PK KPJ za Makedoniju direktivno pismo: obaveštava ga o odluci Kominterne kojom se partijska organizacija u Makedoniji stavlja pod rukovodstvo KPJ i o upućivanju delegata CK KPJ u Makedoniju; ukratko se osvrće na razvoj NOB-a, ističe uspehe i stečena iskustva; daje uputstva o radu partijske organizacije na stvaranju oružanih formacija, o formiranju Glavnog štaba¹ i NO odbora, o učvršćivanju bratstva i jedinstva naroda, o primeni partizanske taktike ratovanja; ukazuje na potrebu da se partijska organizacija angažuje više u vojsci, ali da ne zanemari ni partijski rad na terenu, da pojača politički rad među bugarskim vojnicima itd.
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito, u ime CK KPJ, upulio Oblasnom komitetu KPJ za Kosovo i Metohiju direktivno pismo u kome ističe: da su zadaci partijskih organizacija na Kosovu i Metohiji da razvijaju NOB, bore se protiv šovinizma i jačaju bratstvo i jedinstvo; da treba široko prići stvaranju NO odbora i odmah preduzeti manje akcije radi dobijanja oružja i naoružanja za ljudstvo koje stoji na raspolaganju; da je osnovni zadatak partijskih organizacija na Kosovu i Metohiji da stvaraju jedinstvo protiv okupatora i uporno rade na pridobijanju šiptarskih masa za NOB.
- Clan Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj, u ime Izvršnog odbora OF i GŠ NOP odreda za Sloveniju, uputio slovenačkim internircima u Gonarsu (u Italiji) pismo o spoljnoj i unutrašnjoj političkoj situaciji i o saradnji izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, četnika, Bele garde i okupatora protiv NOB-a, postavljajući zadatak da se Beloj gardi onemogući vrbovanje interniraca u njene redove.
- VS NOP i DV Jugoslavije uputio direktivu Glavnom štabu NOP odreda za Hrvatsku, Operativnom štabu NOP i DV za Bos. krajinu i Štabu 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, u kojoj im, pored ostalog, nalaže da svim snagama pristupe organizovanju slobodne teritorije, da u narodu prošire i pojačaju uticaj KPJ, a onemoguće svaki uticaj okupatora i njegovih domaćih slugu, te time osujete planove izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i njenih agenata u zemlji o povratku na staro. »Ta velika teritorija« — kaže se u direktivi — »ne sme, dakle, da ostane samo vojnički osvojena a politički površno pridobijena, nego se mora politički organizovati i povezati uz našu vojnu silu«.
24. septembar — Prilikom otvaranja jugoslovenskog doma u Londonu ministar spoljnih poslova vlade V. Britanije Antoni Iden održao govor u kome, pored ostalog, veliča borbu četnika Draže Mihailovića protiv okupatora.
25. septembar — Komisija za kadrove CK KPJ uputila svim partijskim rukovodstvima u vojsci i na terenu instrukciju o organizaciji kadrovske službe u partijskim organizacijama i rukovodstvima u jedinicama i na terenu.
- U Bosanskom Petrovcu otpočeo trodnevni I kongres lekara — partizana, uz prisustvo 48 delegata iz NOP i DV Jugoslavije i s terena. Raspravljalo se o nizu stručnih pitanja. Upućen je apel lekarima i studentskoj omladini na neoslobodenoj teritoriji da se priključe narodnooslobodilačkoj borbi. Pored toga, upućena su pozdravna pisma Vrhovnom štabu NOP i DV Jugoslavije i sovjetskim, engleskim i američkim lekarima.
26. septembar — VŠ NOP i DV Jugoslavije demantovao vesti londonskog radija da Draža Mihailović stoji na čelu oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije i da su četničke snage oslobodile celu zapadnu Bosnu.

¹ Glavni štab je bio formiran Još u junu 1942. godine.

- Viša komanda »Slovenija — Dalmacija« (Superstoda) uputila itahjanskoj Vrhovnoj komandi plan operacija za oktobar. U planu se predviđa da jedinice italijanskog 5. i 11. armijskog korpusa izvedu operaciju radi uništenja partizanskih snaga na području Zumberka i Gorjanaca; da jedinice italijanskog 5, 11. i 18. armijskog korpusa, sa ustaškim snagama, izvrše dve operacije^ jednu radi »čišćenja- teritorije između mora i pruge Vrhovine — Medak, a drugu duž pruge Sušak — Ogulin — Karlovac; da jedinice italijanskog 6. i 18. armijskog korpusa izvedu operaciju radi osiguranja rudarskog basena kod Mostara i pruge Mostar — Sarajevo.
- 28. septembar — Vlada SSSR-a priznala francuski Nacionalni komitet kao organ za rukovođenje svim slobodnim Francuzima.
- Jake nemačke, italijanske, četničke i ustaško-domobranske snage (oko 50.000 vojnika) iz rejona Banje Luke, Travnika, Mostara, Sinja i Knina otpočele ofanzivna dejstva (ciklus operacija »Dinara«), U toku prozorske (-Alfa«), prve jajačke (»Jajce I«), Livanjske (»Beta«) i druge jajačke operacije (»Jajce II«) neprijatelj je ovladao delom slobodne teritorije oko Prozora, Livna i Jajca, ali su njegove snage, protiv-udarima u rejonu Ključa i Bos. Grahova i brojnim manjim napadima jedinica Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske i Grupe proleterskih i udarnih brigada, razvučene i iscrpljene pa je 31. oktobra obustavio dejstva a da nije izveo još dve planirane operacije.
- Septembar — CK KPJ uputio CK KPH pismo obavestavajući ga o ponovnom izlaženju »Borbe« i »Proletera«, te o potrebi da se organizuje slanje dopisa, da se posveti pažnja rasturanju štampe i da se primerci štampe iz Hrvatske šalju u CK KPJ.
- Četnički vojvoda Dobrosav Jevđević, delegat četničke Vrhovne komande, uputio komandantu italijanskog C. armijskog korpusa predlog da četničke snage preduzmu ofanzivu radi »čišćenja« partizana u predelu Prozor — Livno — Makarska — morska obala — tok Neretve.
- Pri VS NOP i DV Jugoslavije formirana Tehnička četa.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 2. septembar — U s. Delijićima (na pl. Manjači) neprijateljski avion bombardovao Stab 1. krajiške NOU brigade. Poginula su 3 borca, a ranjeno je 18 boraca, među kojima komandant, komesar i zamenik komesara brigade. Komandant brigade Ivica Msrušić Ratko, narodni heroj, uskoro je podlegao ranama.
- Po naređenju VS NOP i DV Jugoslavije, u cilju prikrivanja priprema za napad na Jajce, ojačana 3. krajiška NOU brigada preko r. Une upala u Cazinsku krajinu, gde je posle dvodnevnih borbi zauzela Cazin i 14 okolnih sela. U borbi je ranjeno 70, a poginulo preko 100 domobrana, ustaša i milicionera. Ta diverzija je izazvala angažovanje jakih delova ustaške Ličke brigade, domobranske 1. brdske divizije i po jednog nemačkog oklopnog i inžinjerijskog bataljona ali »u prazno«.
- Na brdu Radovanu dve čete ustaša i milicionera odbacile prema Duvnu manje obezbeđujuće delove I. proleterske NO Ubrigade i zauzele Posušje.
- 3. septembar — U Mrkonjić-Gradu održana okružna konferencija KPJ za Jajce, na kojoj je izabran novi OK KPJ za Jajce.
- 5. septembar — Pred mrak nemačka borbena grupa »Putlic«, podržana eskadrilom aviona, potisnula delove 2. krajiške NOU brigade i ovladala s. Sitnicom (pod pl. Manjačom), ali je isti dan prinuđena da odstupi u s. Kadinu Vodu.
- U s. Miošićima (kod Rogatice), u borbi protiv četnika, poginuo sekretar seoske ćelije KPJ Mihajlo Cvoro, narodni heroj, sa još dva ilegalna politička radnika.
- U selu Dobrom (blizu Livna), po direktivi Vrhovnog štaba NOP i DV Jugoslavije, od 1. i 2. bataljona NOP odreda za srednju Dalmaciju, bataljona »Bude Borjan« iz NOP odreda za severnu Dalmaciju i delova bataljona »Jozo Jurčević« formirana 1. dalmatinska NOU brigada. Time je NOP odred za srednju Dalmaciju prestao da postoji.
- 7. septembar — Iz Kupresa oko 3.000 ustaša i domobrana otpočelo prodor duž komunikacije Kupres — Sujica — Duvno — Posušje — Imotski. Iskoristivši nedovoljno sadejstvo 1. proleterske i 4. crnogorske NOU brigade, ustaše i domobrani su za 4 dana, uz manje borbe, zauzeli Sujicu i Duvno i usposlavili vezu sa svojim garnizonima u Posušju i Imotskom, uz put spalivši više sela.

5. septembar — Naredbom Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, na teritoriji rasformiranog 5. krajiškog NOP odreda formirano Drvarsko-petrovačko vojno područje.
9. septembar — U s. Tičevu (kod Bos. Grabova), po naređenju Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, od izabраних boraca 5. krajiškog NOP odreda formirana 4. krajiška NOU brigada.
- Delovi ustaške Crne legije zauzeli Sujicu, potisnuvši manje delove 1. proleterske NOU brigade.
- 9/10. septembar — Prva i 2. krajiška i 2. proleterska NOU brigada izvršile noćni napad na neprijateljska uporišta s. Kadinu Vodu, Klisinu i Han-Kola (na Manjači). Pošto je dotadanja nemačka borbena grupa »Putlic«, ojačana sa novim snagama i preimenovana u borbenu grupu »Vedel«, napad nije uspeo.¹
- Jedna grupa razbijenog 4. krajiškog NOP odreda, koja je radila na obnavljanju svog odreda, zauzela s. Srbac (na ušću r. Vrbasa) a posadu (dva domobranska voda) odbacila preko Save u s. Davor.
10. septembar — Delovi ustaške Crne legije ušli u Duvno, koje su prethodno evakuisali manji delovi 1. proleterske NOU brigade i Duvanjski partizanski bataljon »Mihovil Tomić«.
11. septembar — Nemačka borbena grupa »Vedel« podržana avijacijom, otpočela napad sa linije s. Kadina Voda — Han-Kola preko Manjače. Protivnapadima 2. proleterske i 1. i 2. krajiške NOU brigade napad je, do 15. septembra, zaustavljen 10 km južno od s. Kadine Vode.
- Šesta istočnobosanska NOU brigada, sa Glavnim štabom NOP i DV za BiH i Pokrajinskim komitetom KPJ za Bill, otpočela petodnevni pokret iz Birča na Majevidici i u Semberiju. Delovi domobranskog 3. 4. i 2. pešadijskog puka, nemačkog 750. pešadijskog puka i četnička Majevička brigada uzalud su pokušali da je na pl. Jelici okruže i unište.
- 11/12. septembar — U s. Busijama (na Manjači) 3. bataljon 1. krajiške NOU brigade razbio 2. bataljon domobranske 5. brdske brigade.
14. septembar — Po naređenju Vrhovni štab NOP i DV Jugoslavije, u cilju razvijanja dejstava prema Bugojnu, Travniku i Fojnici, formiran Operativni štab Udarne grupe brigada (5. crnogorska i 10. hercegovačka NOU brigada i mesne jedinice 3. krajiškog NOP odreda).
- Na V. gredi (najvišem vrhu Manjače) 1. krajiška NOU brigada uništila ranije razbijeni 2. bataljon domobranske 5. brdske brigade pošto je prethodno navela nemačku artiljeriju da tuče položaje toga bataljona. Zbog toga uspeha ju je pohvalio Operativni štab NOP i DV za Bos. krajinu. Zarobljeno je 109, poginulo i ranjeno oko 100 i nestalo 100 domobrana. Zaplenjeno je 5 mitraljeza, 9 p. mitraljeza i preko 130 pušaka. Brigada je imala 10 boraca izbačenih iz stroja.
- Kod s. Surjana (na Manjači) 2. proleterska NOU brigada razbila četnički odred »Kočić« i jednu četu 721. puka nemačke 714. pešadijske divizije, kojom su četnici bili ojačani.
- Četvrta krajiška NOU brigada, u svojoj prvoj akciji, razbila tri čete četnika i zauzela sela Marinkovce, Obijaj i Luku kod Bos. Grahova.
15. septembar — U Sekovičima (kod Vlasenice) formiran ONO odbor za Birač.
- Septembar p. p. — U Mostaru, po direktivi Centralnog komiteta KPJ, obnovljen Oblasni komitet KPJ za Hercegovinu.
- Septembar d. p. — Odlukom Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu, na teritoriji 6. krajiškog NOP odreda formiran OK KPJ za okrug Ključ — Mrkonjić-Grad.
17. septembar — Oblasni komitet SKOJ-a za Bos. krajinu, sumirajući velike uspehe NOB-a u Bos. krajini, neviđeni polet omladine u udarnim i radnim brigadama, iskovanu bratstvo srpske, muslimanske i hrvatske omladine u Krajini, kojoj su otvoreni kulturni i politički vidici, uputio poziv na još jače zalaganje u borbi protiv fašizma i na puno okupljanje svih mladih.

¹ Borbena grupa »Vedel« bila je sledećeg sastava: nemački 3. bataljon 721. puka 714. pešadijske divizije 2. baterija 601. artiljerijskog divizionu. 714. inženjerljska četa i 1. četa 202. oklopnog puka: domobranski 1. i 2. bataljon 5. brdske brigade, 1. regrutni bataljon, baterija B. artiljerijskog divizionu i izvestan broj četnika.

18. septembar — Operativni štab NOP i DV za Bos. krajinu, 1. i 2. krajiškom i 2. proleterskom NOU brigadom i delovima 3. sandžačke i 4. crnogorske NOU brigade i 6. krajiškog NOP odreda, otpočeo protivudar (na Manjači) na nemačku pukovsku borbenu grupu »Vedel«. Prodom 3. krajiške NOU brigade od Ključa prema Bronzanom Majdanu borbena grupa »Vedel« se povukla na prilaze Banje Luke kod s. Han-Kola.
- Na Karanu (na pl. Kozari) delovi 2. krajiškog NOP odreda razbili jedan odred (jačine čete) domobrana i žandarma, zarobivši 62 vojnika.
19. septembar — Delovi 5. crnogorske i 10. hercegovačke NOU brigade u kraćoj borbi razbili posadu od oko 300 domobrana, ustaša i žandarma i zauzeli Fojnicu, zatim spalili rudnik u s. Bakovićima i dve pilane.
20. septembar — Na Kozari, u prisustvu 55 delegata svih ćelija, otpočela dvodnevna okružna konferencija KPJ za Kozaru. Izvršena je detaljna kritička analiza rada i držanja komunista za vreme kozarske operacije; razmotrena je situacija po završetku borbenih dejstava; postavljeni su zadaci: otklanjati posledice i oživljavati borbu.
21. septembar — Ojačani 1. bataljon domobranskog 5. pešadijskog puka, nastupajući od Visokog, ušao u Fojnicu, koju su prethodno evakuisali delovi 5. crnogorske i 10. hercegovačke NOU brigade.
22. septembar — Delovi ustaško-domobranskog garnizona iz Bugojna iznenadili manje delove 5. crnogorske NOU brigade i probili se u G. Vakuf, ali su se istog dana povukli.
23. septembar — Na Paležu (na pl. Kozari), od delova 2. krajiškog NOP odreda, formirana 5. krajiška (kozarska) NOU brigada.
25. septembar — Pod rukovodstvom Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, 1. i 2. krajiška, 2. proleterska i 4. crnogorska NOU brigada i tri bataljona 3. krajiškog NOP odreda, posle 18-časovne borbe, zauzeli utvrđeni garnizon Jajce. Posada (ojačani ustaški 17. bataljon, 2. bataljon domobranskog 9. pešadijskog puka i četa žandarma — do 1000 vojnika) uglavnom je uništena. Zaplenjeni su naoružanje i oprema dva ojačana bataljona.
- Pet četa ustaške Crne legije, ojačanih mesnom milicijom, izvršilo ispad iz Duvna u pravcu s. Sčita. Sutradan, posle upornih borbi na pl. Ljubuši, 10. hercegovačka NOU brigada i Prozorski bataljon 3. krajiškog NOP odreda su ih odbacili u Duvanjsko polje.
26. septembar — Delovi 4. crnogorske NOU brigade sprečili intervenciju jedne nemačke čete i oko 200 domobrana i žandarma iz D. Vakufa prema Jajcu i razbili posadu ž. st. Vijenac, jačine domobranske čete. U borbi kod s. Vijenca poginuli su zamenik političkog komesara 1. bataljona 3. krajiškog NOP odreda Milan Ilić i politički komesar 1. čete 1. bataljona 4. crnogorske NOU brigade Vojin Dragović, narodni heroji.
27. septembar — Otpočeo dvodnevni sastanak proširenog Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu. Analizirana je situacija i sumirani su rezultati borbi i rada posle oblasne konferencije u Skender-Vakufu; data je ocena partijskih organizacija po okruzima; razmatrano je sprovođenje izbora NO odbora, poboljšanje agitacije i propagande i rada omladinskih organizacija, pitanje ishrane vojske i naroda.
28. septembar — Glavnine nemačke 714. i 718. pešadijske divizije, ojačane bataljonom »Ludvig fon Baden«, ustaškim 21. bataljonom, delovima domobranskog 2. i 3. korpusa i sa pet odreda Glavnog štaba bosanskih četničkih odreda, koncentričnim dejstvom iz rejona San. Most — Banja Luka i D. Vakuf — Travnik, otpočele prvu jajačku operaciju (»Jajce I«) deo nemačko-italijanske protivofanzive (ciklusa operacija »Dinara«). Do 6. oktobra su ovladale Ključem. Mrkonjić-Gradom i Jajcem. Iznenadeni Operativni štab NOP i DV za Bos. krajinu, sa šest brigada i dva odreda na tome sektoru, zbog slabih veza nije mogao pružiti jači otpor, ali je jedinice izvukao ispod udara nadmoćnih neprijateljskih snaga.
29. septembar — Nemačka borbena grupa »San. Most«, sastava: 3. bataljon nemačkog 741. pešadijskog puka i 2. bataljon domobranskog 10. pešadijskog puka, ojačani tenkovima, artiljerijom i mesnim četnicima, posle dvodnevni borbi protiv delova 6. krajiškog NOP odreda zauzela Ključ.
- U s. Smoljani (kod Bos. Petrovca) otpočeo Viši partijski kurs pri Oblasnom komitetu KPJ za Bos. krajinu. Kurs, je. s manjim prekidima, postojao do kraja rata.
30. septembar — Na pl. Motajici jedan ojačani bataljon ustaške Crne legije i četnici Borjanskog odreda (svega 1500 vojnika) okružili i razbili partizanske grupe predviđene za obnavljanje 4. krajiškog NOP odreda »Novak Ptvašević«.

- Između ž. stanica Rama i Ostrožac (na pruzi Mostar — Sarajevo) 3. bataljon 10. hercegovačke NOU brigade porušio prugu i srušio jednu železničku kompoziciju u reku.
- Kod s. Mliništa (blizu Glamoča) četnici iz zasede ubili vodnika Prateće čete Vrhovnog štaba NOP i DV Jugoslavije Milorada Stanojlovića Miću, narodnog heroja.

Septembar

- SK KPJ za Trebinje uputio proglas narodu: sumirajući tromesečne rezultate četničke vlasti u istočnoj Hercegovini, koja je na stotine narodnih boraca predala okupatoru i preko 50 ubila, osuđuje versku i nacionalnu netrpeljivost koju četnici stvaraju i poziva narod na otpor i jedinstvo.
- U s. Srednjem (kod Sarajeva) delovi Sarajevske četničke brigade streljali Janka Balordu, narodnog heroja.
- Izabran SNO odbor za Glamoč.

CRNA GORA

Septembar s.

- Naredbom komandanta Limsko-sandžačkih četničkih odreda Pavia Đurišića razrađena posebna taktika i sprovedena predislokacija četničkih odreda s ciljem da se izvrši sistematsko čišćenje od partizanskih jedinica, ilegalaca i simpatizera NOP-a čiji je broj, po oceni četničkog rukovodstva, bio »veoma osetan« u svim srezovima Crne Gore.

27. septembar

- Povodom pojačane aktivnosti partijskih organizacija i pristalica NOP-a u svim krajevima Crne Gore, četnička Glavna nacionalna komanda uputila raspis područnim jedinicama: da se putem energične akcije »letećih odreda«, propagande i obaveštajne službe »po svaku cenu* onemogućí rad komunista i njihovih simpatizera i pripreme uslovi za njihovo potpuno uništenje.

HRVATSKA

1. septembar

- U Skaiiću (kod Brinja) izašao prvi broj »Narodnog oslobođenja«, nedeljnog lista JNOF Hrvatske.
- Jake italijanske, domobranske i ustaške snage iz Gospića otpočele dvodnevni napad na delove 1. ličkog NOP odreda »Velebit« kod s. Divosela, s. Čitluka i s. Počitelja i prinudile ih na povlačenje. Neprijatelj je spalio Divoselo i Čitluk.
- Kod Klokočevice (blizu Ličkog Petrovog Sela) delovi 2. ličkog NOP odreda, posle devetočasovne borile, odbili napad ustaša 1 domobrana iz Ličkog Petrovog Sela. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i više ranjenih vojnika, a partizanske jedinice 2 ranjena borca.
- Između D. i G. Dubrava 1. bataljon 2. kordunaškog NOP odreda porušio železničku prugu, ^palio kompoziciju od 17 vagona i zarobio 19 domobrana, 5 žandarma, 3 ustaše i 1 italijanskog vojnika.
- Stab 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske izdao potčinjenim jedinicama naredbu o formiranju bolničkih četa.

J/2, septembar

- Delovi 2. bataljona 1. ličkog NOP odreda ^Velebit« zauzeli ustaško uporište u s. Lipe (blizu Gospića).

2. septembar

- Između Tršća i Cabra delovi 2. primorsko-goranskog NOP odreda napali italijansku kolonu. Poginulo 15 italijanskih vojnika i 1 oficir.
- Po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku, od 3, 5. i Udarnog bataljona Banijskog NOP odreda formirana 7. hrvatska NO brigada.

3. septembar

- Jedinice 1. i 2. bataljona 1. hrvatske NOU brigade i partizanski bataljon »Božidar Adžija«, posle trodnevnih borbi, zauzeli jako ustaško-domobransko uporište u s. Dabru (kod Otočca) i zaplenili 3 p. mitraljeza, 46 pušaka, 5000 metaka i drugu ratnu opremu.
- Između Brinja i s. Prokika delovi 1. primorsko-goranskog NOP odreda napali iz zasede četnike i italijansku kolonu i naneli im gubitke od oko 30 mrtvih i ranjenih.
- U Vukovaru ustaše streljale 36 ljudi i žena iz Srema, simpatizera i pripadnika NOP-a.

- U s. Podgori (kod Makarske) italijanski vojnici ubili političkog delegata voda u partizanskom bataljonu »Jozo Jurčević« Stjepana Pavlića Pipa, narodnog heroja.
- 4. septembar — Po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od bataljona »Vojin Zirojević«, Duvanjskog bataljona i delova bataljona »Jozo Jurčević« formiran 3. NOP odred 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske.
- Delovi Primorske partizanske čete upali u kupalište u šibenskoj luci i ubili 4 italijanska vojnika a jednog zarobili.
- 5. septembar — Bataljon Marko Trbović« 1. primorsko-goranskog NOP odreda zauzeo ustaško uporište u Salopek Selu (kod Ogulina) i zaplenio 8 pušaka i 1 pištolj. Neprijateljska posada se povukla u Ogulin.
- Komanda Mosečke partizanske čete održala manifestacioni zbor u s. Gati, kome je prisustvovala oko 900 lica.
- Septembar p. — Formiran novi OK KPH za Slav. Brod.
- Po naređenju štaba 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske formirane komande banijskog, ličkog i kordunaškog vojnog područja.
- Po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske formirana Mosečka partizanska četa.
- Formiran MK KPH za Osijek.
- Formirao NO odbori u selima: Brgudac, Brest, Semić, Raspor, Trstenik, Podgaće, Dane, Vodice, M. i V Učka i Skrapno (sva u Istri).
- 6. septembar — Posadu koja je čuvala postrojenja petrolejskih izvora u s. Gojilu (kod Kutine) napale jedinice 7. hrvatske NO brigade, Banijske proleTERSKE čete i Moslavačkog partizanskog bataljona i delovi 1. slavonskog NOP odreda i Krajiškog proleTERSkog bataljona. Postrojenja su gotovo sva uništena, kao i posada. U borbi je poginuo zamenik političkog komesara Banijske proleTERSKE čete Ivica Bujić, narodni heroj. Zarobljeni su 81 domobran i 1 oficir, 6 nemačkih vojnika i 1 podoficir, a zaplenjeno je 112 pušaka, 2 p. mitraljeza. 1 mitraljez i 10.000 metaka.
- Otpočeli dvodnevni napadi delova 1. hrvatske NOU brigade i 1. i 2. kordunaškog NOP odreda na posade ž. si. Lička Jesenica i Javornik i rušenje pruge između s. Blata i s. Rudopolja. Partizanske jedinice su uspele da poruše 15 km pruge i tt veze i onemoguće saobraćaj na tom delu pruge za oko 15 dana; da zapale C stražarnica, 1 pilanu i nekoliko baraka; da prekopaju tri nasipa i unište sva vodovodna postrojenja na izvoru potoka Jesenice. Neprijatelj je imao 27 mrtvih. 30 ranjenih i 25 zarobljenih vojnika, a partizani 1 mrtvog i 22 ranjena borca. Zaplenjeno je 27 pušaka, 1 p. mitraljez, 1 mitraljez, 100 bombi, 16.000 metaka, 70 čebadi i drugi ratni materijal.
- Jedinice 4. hrvatske NOU brigade napale ž. st. Kamanje, postaju Zaluku, ž. i žand. stanicu Ozalj, ali se posle četvoročasovne borbe morale povući zbog dolaska oklopnog voza iz Karlovca, One su porušile 500 m pruge i 1 železnički most, prekinule električne vodove Ozalj — Karlovac i Ozalj — Metlika i zaplenile 7 pušaka i mnogo životnih namirnica. U toku borbe neprijatelj je imao mnogo mrtvih i ranjenih i 10 zarobljenih domobrana i ustaša, a partizani i mrtvog i 3 ranjena borca.
- 7. septembar — U rejonu s. Obljaja (kod Gline), po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku, od 1, 2. 1 4. bataljona Banijskog NOP odreda formirana 8. hrvatska NO brigada.
- Po naređenju Štaba 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od partizanskog bataljona »Božidar Adžija« i Perušičke (Kosinjske) partizanske čete formiran 4. lički NOP odred.
- Kod s. Dugog Polja (na pru/i Split — Sinj) delovi Mosečke partizanske čete zastavili teretni voz i ubili nekoliko italijanskih vojnika, a kompoziciju uništili.
- 8. septembar — Fašistička posada na o. Ižu uhapsila 60 mladića da bi ih odvela u koncentracioni logor u Zadru. Pri prevozu omladinci su razoružali i ubili sprovodnike, vratili se na o. Iž, likvidirali 4 italijanska špijuna i istim čamcem se prebacili prema Biograda na moru, a zatim se priključili partizanskim jedinicama.
- 9. septembar — Jedinice 2. hrvatske NOU brigade zauzele s. Čanak (kod Perušića), Neprijatelj je imao 30 mrtvih i više ranjenih, a partizani 2 ranjena borca. Zaplenjene su 42 puške i mnogo životnih namirnica.

- Kod s. Obljaja (blizu Gline) jedinice Komande banijskog vojnog područja odbile napad domobrana i muslimanske milicije. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i 4 zarobljena. Zaplenjeno je 12 pušaka, 1 automat i 2. p. mitraljeza.
  - Drugi bataljon »Kljuka* Zumberačko-pokupskog NOP odreda zauzeo s. Kupčinu (kod Jastrebarskog), zapalio opštinsku arhivu i zaplenio 1 pišaču mašinu, šapirograf i nešto pisaceg materijala. Domobranska posada se povukla u pravcu Jastrebarskog.
  - Delovi 1. slavonskog NOP odreda i Banijska proleterska četa zauzeli s. Uljanik (kod Pakraca) i razoružali njegovu posadu (domobrane, zandarme i finance).
  - Us. Mogoriću (kod Gospića), po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku, od bataljona »Velebit« i »Mirko Stulić« 1. ličkog NOP odreda, bataljona »Bičo Kesić« 3. ličkog NOP odreda i bataljona »Krbava« 2. ličkog NOP odreda formirana 9. hrvatska NO brigada, a odredi rasformirani.
10. septembar
- U Tullča mlinu (između Duge Rese i Karlovca) 1. bataljon 2. kordunaškog NOP odreda napao žandarmerijsku posadu u tvornici zavojnog materijala i zaplenio veću količinu sanitetskog materijala, a tvornicu spalio.
  - Sedma hrvatska NO brigada. Moslavački partizanski bataljon. i delovi 1. slavonskog NOP odreda zauzeli neprijateljsko uporište u s. Mlinsku (kod Bjelovara). U toku borbi je poginulo oko 30 nemačkih vojnika, a zaplenjeno je 30 pušaka i druga oprema.
  - U blizini s. Segeta (na putu Split — Šibenik) leteća desetina Rogozničkog punkta, uz pomoć pristalica NOP-a s terena, srušila most i uništila drobilicu, kompresor, valjak i baraku s materijalom za izgradnju puta, onemogućivši neprijatelju da pristupi opravci tog puta, te je saobraćaj bio prekinut više od 15 dana.
- U. septembar
- Italijanske i četničke jedinice iznenada napale 1. hrvatsku NOU brigadu, koja je bila na odmoru u selima Dabru, Glavacima, Doljanima, Podumu i Škarama (Lika). Neprijatelj je u prvom naletu uspeo da uđe u Škare, Doljane i Brezovac, ali je pred veće odbijen iz Doljana i Brezovca. U toku borbe četnici su imali 17 mrtvih i veći broj ranjenih, a zaplenjeno je 12 pušaka i druge ratne opreme.
  - Kod s. Hercegovca (na železničkoj pruzi Bjelovar — Garešnica) delovi 1. slavonskog NOP odreda i Banijska proleterska četa napali neprijateljski transportni voz, spalili lokomotivu, 17 vagona i 2 skladišta a prugu i tt veze na nekoliko mesta porušili. U isto vreme su delovi 7. hrvatske NO brigade razbili jednu četu domobrana u Trupinskom gaju (šumi blizu s. Hercegovca) i naneli joj gubitke od 4 mrtva. 8 ranjenih i 13 zarobljenih vojnika.
  - Us. Zelenom Viru (kod Delnica) Udarni bataljon 2. primorsko-goranskog NOP odreda digao u vazduh hidrocentralu koja je davala električnu energiju za ceo Gorski kotar. Tom prilikom je zarobljeno 20 domobrana a zaplenjeno 25 pušaka i 2 p. mitraljeza.
13. septembar
- Jedinice 1. i 2. udarnog bataljona 1. Primorsko-goranskog NOP odreda, 3. kordunaškog područnog partizanskog bataljona i 1. proleterskog NOU bataljona Hrvatske napale ustaško-domobranksu posadu u s. Blagaju (kod Slunja), zauzele selo, zarobile 58 domobrana i zaplenile 5 p. mitraljeza, 70 pušaka i 10.000 metaka.
  - Delovi 4. ličkog NOP odreda odbili napad italijanskih snaga i ustaša na s. Kosinju (kod Perušića), naneli im velike gubitke i zaplenili 25 pušaka, 2 p. mitraljeza, 2 mitraljeza i drugu opremu.
  - Jedinice 8. hrvatske NO brigade zauzele domobranksu uporište u s. Brnjeušku (kod Gline), zarobile 146 domobrana i 2 oficira i zaplenile 150 pušaka. 5 p. mitraljeza, preko 20.000 metaka i drugu opremu.
  - Kod s. Postinja (blizu Splita) jedinice Mosečke partizanske čete zarobile 33 domobrana i 1 žandarma i zaplenile 30 pušaka, 1 p. mitraljez, 3200 metaka i drugi materijal.
  - Delovi jedinica 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske zauzeli Orahovicu (kod Našica). Oni su u toku borbe zapalili ž. st.. domobranksu kasarnu i nekoliko kuća odakle je neprijatelj davao otpor, zarobile 25 domobrana i zaplenile mnogo vojnog i sanitetskog materijala.
14. septembar
- Otpočeo napad ustaško-domobrankske 1. brdske brigade na oslobođenu teritoriju Zumberka. Četvrta hrvatska NOU brigada i delovi Zumberačko-pokupskog NOP odreda uspeali su da se u toku noći 14/15. septembra probiju između s. Novog Sela i s. Kostanjevca na teritoriju Krškog NOP odreda.
  - Jedinice 8. hrvatske NO brigade napale dve čete domobrana u s. Majskom Trtniku (kod Gline), zarobile 146 domobrana i zaplenile 5 p. mitraljeza, 150 pušaka i drugu ratnu opremu.

- U Proseki žumberačkoj (na Gorjancima), ustaše napale bolnicu Krškog NOP odreda i nanele joj ozbiljne gubitke.
- 15. septembar — Jedinice 1. i 2. hrvatske NOU brigade i partizanskog bataljona »Krbava« otpočele dvodnevno rušenje objekata na železničkoj pruzi od Vrhovina do Perušića i napale neprijateljske posade na njoj. Italijanske snage i domobrani su imali oko 150 vojnika izbačenih iz stroja, a partizanske jedinice su imale 8 mrtvih i 42 ranjena borca. Zaplenjeno je: 3 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, 1 minobacač sa 90 mina, 1 bacač plamena, 55 pušaka, 90 bombi, 17.000 metaka, 1 radio-stanica i drugi materijal. Zapaljeno je 13 kamiona. U ovim borbama je poginuo i komandir 1. čete 1. bataljona »Marko Orešković« 1. hrvatske NOU brigade Miloš Rastović, narodni heroj.
- U s. Šalamuniću (kod Titove Korenice) održana okružna konferencija AFZ-a za Liku na kojoj je izabran novi Okružni odbor AFZ-a.
- Septembar p. p. — Na području Dinare, po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od nekoliko partizanskih punktova formiran Dinarski partizanski bataljon.
- Septembar s. — Po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske formiran Mosečki partizanski bataljon.
- Po naređenju Štaba 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od boraca iz sastava Grupe NOP odreda za Liku formiran Korenički partizanski područni bataljon.
- Septembar d. p. — Formiran SNO odbor za Labin.
- 16. septembar — Otpočeo napad jakih italijanskih snaga protiv jedinica 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske u Gorskom kotaru. Neprijatelj je nadirao pravcima: od Prokika, Žute Lokve, Brinja. Jezerana, Plaškoga. Josipdola, Oštarija. Gomirja, Ogulina, Mrkoplja, Lokava, Fužina i Liča. Do početka oktobra italijanske snage su ovladale slobodnom teritorijom i popalile i opljačkale gotovo sva sela, a zatim se povukle u polazne garnizone.
- U s. Radmanovoj Poljani (kod Vojnića), po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku od boraca 1. i 2. kordunaškog NOP odreda formirana 5. hrvatska NO brigada, a odredi rasformirani.
- Delovi 4. bataljona 1. dalmatinske NOU brigade upali u ustaško-domobransko uporište s. Otok (blizu Sinja), porušili betonski most na putu Obrovac — Trilj i time onemogućili saobraćaj na ovoj komunikaciji
- Jedinice 2. primorsko-goranskog NOP odreda napale žandarme i finanse u Brodu Moravicama, ali su se posle dvočasovne borbe morale povući, jer je neprijatelju stiglo jako ojačanje iz Srp. Moravica i Delnica. U toku borbe partizanske jedinice su imale 2 mrtva i 4 ranjena borca.
- Delovi jedinica 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske zauzeli Slat. Drenovac (kod Podr. Slatine), zarobili 20 domobrana i 1 oficira i zaplenili veliku količinu ratnog materijala.
- 17. septembar — Kod s. Jabuke (blizu Sinja) delovi 4. bataljona 1. dalmatinske NOU brigade napali iz zasede italijansku kolonu ojačanu tenkovima, posle dvočasovne žestoke borbe naneli joj gubitke od 10 mrtvih i više ranjenih i prinudili je na povlačenje prema Trilju.
- 18. septembar — Jedinice Mosečkog partizanskog bataljona zauzele jako italijansko uporište u s. Muću (kod Sinja).
- Sedma hrvatska NO brigada, Moslavački partizanski bataljon i delovi 1. slavonskog NOP odreda i Proleterskog bataljona Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu napali s. Pitomaču, s. Kloštar i rudnik uglja kod Pitomače (blizu Virovitice), koje su branili domobrani i žandarmi. U toku borbe te jedinice su zapalile železničke stanice u Kloštaru i Pitomači, opštinu i žandarmerijsku stanicu u Pitomači, postrojenja u rudniku, 1 mlin sa 20 vagona žita, 2 lokomotive i 40 vagona, porušile železničku prugu i zaplenile mnogo sanitetskog materijala i veliku sumu novca.
- 19. septembar — U s. Uništima (kod Knina), po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od Vaganjske čete i čete na Vještića gori formiran Vaganjski partizanski bataljon.
- Jedinice 1. proleterskog NOU bataljona Hrvatske i 1. i 2. udarnog bataljona 1. primorsko-goranskog NOP odreda zauzele ustaško-domobransko uporište u s. Siću (kod Vojnića).

20. septembar — Italijanske snage zauzele s. Drežnicu (kod Ogulina).
 — Održano partijsko savetovanje srednje Dalmacije na kome su bili delegati splitskog i bračkog okruga.
 — Vod Mosorske partizanske čete ubio 4 italijanska špijuna u s. Vojnicima (blizu Sinja) i izvršio prepad na italijansku posadu u s. Trilju, a zatim se, bez žrtava, povukao preko s. Biska u pravcu Mosora.
 — U rejonu s. Dolža (na Gorjancima) održan sastanak štabova Zumberačko-pokupskog i Krškog NOP odreda: određen je Operativni štab za vođenje zajedničkih dejstava.
 — Primorska partizanska četa digla u vazduh dva mosta na putu Skradin — Bribirske Mostine, pokidala tt linije u dužini od 2 km i oštetila rezervoar vodovoda kod Skradina.
21. septembar — Jedinice 1. i 2. hrvatske NOU brigade i 2. bataljona 4 ličkog NOP odreda zauzele s. Kosinj (kod Otočca) i sva sela kosinjske opštine, koja su branili domobrani i ustaše.
22. septembar — GS NOP odreda za Hrvatsku imenovao Stab 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske.
 — Kod s. Pokupskog (blizu Gline) 2. bataljon Zumberačko-pokupskog NOP odreda napao iz zasede ustašku kolonu i naneo joj gubitke od oko 60 mrtvih.
 — GS NOP odreda za Hrvatsku obavestio Štab 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske o uspostavljanju granice sa 2. operativnom zonom na liniji r. Ilova do Grubišnog Polja — s. Pitomača — Drava, vraćanju Bilogorske čete 2. operativnoj zoni NOP odreda i uključivanju Banijske proletherske čete u sastav 7. hrvatske NO brigade.
- 23/24. septembar — Delovi 4. bataljona 1. dalmatinske NOU brigade izvršili prepad na rudnik uglja u s. Košutama (kod Sinja), demolirali rudnička postrojenja (čime je rudnik potpuno onesposobljen za rad) i zaplenili veću količinu eksploziva.
24. septembar — Delovi partizanskog bataljona »Josip Kraš« i Krškog NOP odreda zauzeli neprijateljsko uporište u s. Sošicama (na Zumberku), zarobili 40 žandarma i ustaša i zaplenili 38 pušaka, oko 5000 metaka, 116 mobi i drugu opremu.
 — Kod Srpskih Moravica delovi 2. primorsko-goranskog NOP odreda digli u vazduh neprijateljski transportni voz i uništili lokomotivu i više vagona, zbog čega je saobraćaj bio obustavljen nekoliko dana.
- 24/25. septembar — Prvi proletherski NOU bataljon Hrvatske zauzeo s. Bosiljevo (kod Ogulina) koje su branili domobrani i zaplenio 38 pušaka, 7 pištolja, 9000 metaka, 80 bombi i drugu opremu.
 — Kod s. Kovača (na putu Duvno — Posušje) delovi 1. bataljona »Vojin Zirojević« 3. NOP odreda 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske napali ustašku kolonu i posle kraće ali žestoke borbe razbile je. Ujuru su naše jedinice napale i ustaška pojačanja upućena iz Imotskog, te posle šestočasovne borbe razbile ih i prinudile na povlačenje u polazni garnizon.
25. septembar — Kod Lipove Kose (blizu Kostajnice) jedinice 8. hrvatske NO brigade napale tri radne čete i jednu četvu domobrana i nanele im gubitke od 7 mrtvih i 208 zarobljenih domobrana i radnika, te zaplenile 34 puške i oko 2500 metaka.
 — Primorska partizanska četa porušila most na kanalu kod s. Prosika (blizu Vranskog jezera) 1 oko 460 tt stubova između Šibenika i Biograda.
- 25/26. septembar — Jedinice 1. dalmatinske NOU brigade zauzele s. Otok (kod Sinja) koje su branili domobrani i žandarmi i zaplenile 3 p. mitraljeza i 45 pušaka.
26. septembar — Između Plaškog i Vrhovina 3. bataljon 1. hrvatske NOU brigade i jedna četa partizanskog bataljona »Božidar Adžija« porušili železničku prugu, napali mešoviti voz, zapalili lokomotivu, 9 vagona i 20.000 litara benzina, zarobili 8 ustaša i 1 italijanskog vojnika i zaplenili 11 pušaka i 1000 metaka.
27. septembar — Jedinice 9. hrvatske NO brigade, posle dvodnevni borbi, zarobile posadu (101 četnika) u s. Raduču (kod Gospića), porušile železničku prugu u dužini od 6 km i zaplenile 90 pušaka. 1 mitraljez i oko 7600 metaka.

- Na r. Mrežnici kod Generalskog Stola jedinice 3. bataljona 5. hrvatske NO brigade porušile most.
  - Kod Prokljanskog jezera Primorska partizanska četa napala motorni čamac 1. čete italijanskog bataljona »Vespri« prilikom njenog prevoženja iz Zatona u Skradin. Poginuo je 1 oficir, a ranjeno je 8 vojnika i 1 oficir.
28. septembar
- Grubišno Polje (kod Virovitice) napala 7. hrvatska NO brigada i delovi 1. slavonskog NOP odreda, Moslavačkog i Krajiškog proleterskog bataljona i Banijske proleterske čete. Mesto je zauzeto, sem ustaškog doma i škole gde se neprijatelj zadržao. Zarobljeno 113 domobrana i ustaša i zaplenjeno 4 p. mitraljeza, 145 pušaka i 6000 metaka. U borbi je poginuo puškomitraljezac Proleterskog bataljona Operativnog štaba za Bos. krajinu Pero Kecman Mukonja, narodni heroj.
  - Jedinice 1. primorsko-goranskog NOP odreda napale italijanske posade u selima Tisovcu i Josipovcu (između Ogulina i Jasenka) i zaplenile 0 minobacača, 4 p. mitraljeza, 40 pušaka i oko 7000 metaka. U toku borbe neprijatelj je imao oko 180 mrtvih i ranjenih vojnika, a naše jedinice 6 mrtvih i 10 ranjenih boraca.
  - Između s. Janjča i Studenaca (na putu Gospić — Otočac) delovi 2. hrvatske NOU brigade napali italijansku kolonu, naneli joj velike gubitke, zapalili joj 3 kamiona i prinudili je da se povuče u pravcu Perušića.
  - U s. Netretiću (kod Karlovca) delovi 1. proleterskog NOU bataljona Hrvatske savladali ustaše, žandarme i finanse. U toku borbe 3 ustaše su poginule i 7 ih je zarobljeno. Partizani su imali 2 ranjena borca. Zaplenjeno je 9 pušaka, 25 bombi i druga oprema.
  - Kod s. Svinišća (blizu Omiša) delovi Mosorske partizanske čete miniranjem srušili 3 stuba visokog napona. Zbog toga su Split i zona Kaštela ostali bez svetla više od 15 dana, a prestala su raditi i sva industrijska preduzeća.
- 28/29. septembar
- Između s. Tounja i s. Košara (na pruzi Karlovac — Ogulin) jedinice 1. bataljona 5. hrvatske NO brigade porušile prugu i tt veze.
  - Jedinice 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda posle jednočasovne borbe zauzele s. Caglić (kod Pakraca). U toku borbe zapaljeni su svi objekti u kojima se nalazila domobranska posada, zatim opština i žand. st. Zaplenjene su 22 puške, 3 sanduka municije, mnogo vojničkih odela i druga oprema.
29. septembar
- Jedinice 2. bataljona 5. hrvatske NO brigade napale domobrane 1 žandarme u s. Vukmaniću (kod Vojnića), ali se posle kraće borbe morale povući zbog dolaska jakog neprijateljskog ojačanja iz Skakavca. U toku borbe neprijatelj je imao 10 mrtvih i ranjenih vojnika, a partizanske jedinice 7 mrtvih i 2 ranjena borca.
  - Partizanski bataljon »Josip Kraš« i jedinice Krškog NOP odreda napali domobranske posade u s. Kaljama, G. Vasi i Novom Selu (na Žumberku), ali su odbijeni, pretrpevši gubitke od 9 mrtvih i 1 ranjenog borca. Neprijatelj je imao 11 mrtvih i više ranjenih vojnika.
  - Između Delnica i Broda na Kupi jedinice 2. primorsko-goranskog NOP odreda napale iz zasede italijansku kolonu i nanele joj gubitke od oko 150 mrtvih i ranjenih. Zaplenjeno je 50 pušaka, 5 p. mitraljeza, oko 4000 metaka i 60 bombi.
30. septembar
- Jedinice partizanskog bataljona »Josip Kraš« zauzele ustaško-domobransko uporište u s. Vivodini (kod Jastrebarskog).
  - Formiran SNO odbor za o. Vis.
  - Po direktivi OK KPH za Knin formiran gradski NO odbor za Knin.
  - Održana okružna konferencija AFZ-a za okrug Karlovac, na kojoj je izabran okružni odbor AFZ-a.

MAKEDONIJA

- I. septembar
- Bitoljski oblasni direktor izdao naredbu o preduzimanju represivnih mera prema porodici i rodbini pripadnika partizanskih jedinica: da im se oduzmu karte za snabdevanje (izuzev za hieb) i da im se ne pruža nikakva pomoć (lečenje, školovanje i dr.).
- 4 septembar
- U s. Rudniku (kod Titovog Velesa) 1. čela Veleškog NOP odreda »Pere Tošev« održala miting i streljala jednog špijuna

- Instruktor CK KPJ Dobrivoje Radosavljević uputio Centralnom komitetu KPJ detaljan izveštaj o stanju u partijskoj organizaciji Makedonije, o razvoju NOB-a i o merama koje treba sprovesti da bi se ustanak proširio i jače razvijao.
- 5. septembar — Bitoljski oblasni policijski načelnik obavestio sreske načelnike da su bugarskoj 15. diviziji dodeljena dva izviđačka aviona za otkrivanje i uništavanje partizanskih jedinica na teritoriji oblasti.
- C. septembar — Us. Oraovcu (kod Titovog Velesa) bugarska policija uhapsila 11 pripadnika NOP-a, predala ih sudu, a potoni internirala u Bugarsku.
- Us. Zabrčanima i s. Dupjačanima (kod Prilepa) delovi Prilepskog NOP odreda »Dimitar Vlahov« održali političke zborove.
- Kod ludbalskog igrališta u Velesu (sada: Titov Veles) bugarska policija otkrila grupu ilegalaca iz s. Rudnika, spremnih da pristupe Veleškom NOP odredu, otvorila na njih vatru i ubila 2 građanina. Pošto nije uhvatila ilegalce, ona je pozatvarala preko 500 lica, ne bi li ih među ovima pronašla.
- 7/8. septembar — Kod rudnika »Cer Nebojša« (blizu Kruševa) Kruševski NOP odred i-Pitu Guli« napao i razoružao 4 nemačka stražara, zaplenio dosta hrane i drugog materijala i oštetio rudnička postrojenja.
- 8. septembar — U rejonu s. Lavci (kod Bitolja), od ljudstva iz bitoljskog kraja, formirana Bitoljska partizanska četa »Jane Sandanski«,
- 12. septembar — Kod s. Bolno (blizu Resna). u borbi protiv bugarske vojske i policije, poginuli član PK i GS NOP odreda za Makedoniju Stevan Naumov Stiv i mladi makedonski pesnik Mite Bogojevski, narodni heroji.
- 14. septembar — Kod mesta Pusta Kula (blizu Titovog Velesa) bugarska policija, inscenirajući napad partizana, ubila 7 uhapšenih pripadnika NOP-a iz s. Rudnika (kod Titovog Velesa), koje je trebalo da navodno kamionom prebaci iz skopskog zatvora u Veles.
- Sreski policijski načelnik iz Velesa (sada: Titov Veles), da bi sprečio obaveštavanje i snabdevanje partizanskih jedinica, izdao naredbu o uvođenju policijskog časa, nošenju ograničene količine hrane kad se ide na poljske radove i proizvodnju represivnih mera prema partizanskim porodicama.
- Na pl. Mukosu 2. četa Prilepskog NOP odreda »Dimitar Vlahov« vodila ceo dan borbu u okruženju protiv nadmoćnih bugarskih snaga prilepskog garnizona. U toj borbi ona je pretrpela osetne gubitke. Među ostalim poginuo je i Borko Veleviski Levata, narodni heroj.
- Instruktor CK KPJ u Makedoniji Dobrivoje Radosavljević podneo CK KPJ izveštaj o stanju u Makedoniji, hapšenju 4 člana biroa Privremenog PK, akcijama NOP odreda i preduzetim merama za jačanje NOP-a u Makedoniji.
- Us. Mažučistu (kod Prilepa) 1. četa NOP odreda »Dimitar Vlahov« održala politički zbor i zaplenila nešto oružja, a pri povlačenju posekla tt veze na pruzi Prilep — Veles (sada: Titov Veles) i putu Prilep — Kičevo.
- Us. Vojnici (kod Titovog Velesa) Veleški NOP odred »Pere Tošev« napao policijsku posadu, ubio predsednika opštine. nekoliko policajaca i špijuna i zaplenio 18 pušaka i drugi materijal.
- 15. septembar — Sreski inspektor za prosvetu iz Velesa (sada: Titov Veles) izvestio oblasnog školskog inspektora u Skoplju da su zbog pojačanog dejstva Veleškog NOP odreda učitelji zaplašeni i neče da odlaze u sela, pa se o prosvetnom radu ne može ni misliti. Slične izveštaje dostavljao je i kasnije.
- Septembar p. p. — Usled provale u Resnu i selima Prespe, bugarski okupator pohapsio skoro sve članove KPJ i SKOJ-a i simpatizere NOP-a. da oi na taj način ugušio NOP u tom kraju i uništio NOP odred »Damjan Gruev«.
- Septembar s. — Veleški sreski policijski načelnik izvestio skopskog oblasnog direktora da su pojedini predsednici seoskih opština i administrativni službenici u srezu napustili svoje opštine zbog sve češćih napada partizana, pa traži da se ovi službenici smene sa dužnosti i zamene novim službenicima iz Bugarske.
- U Strumieci, usled provale u skojevskoj organizaciji, bugarska policija pohapsila skoro ceo aktiv SKOJ-a u tamošnjoj gimnaziji

- Septembar d. p.* — U rejonu s. Gabrovnik (kod Titovog Velesaj reorganizovan Veleški NOP odred »Pere Tošev« i dobio nov naziv: NOP odred Dimitar Vlahov«. Odred je podeljen na tri čete.
- U rejonu s. Gabrovnika (kod Titovog Velesa) reorganizovan Prilepski NOP odred Dimitar Vlahov«, koji je dobio naziv »Dorče Petrovi.
- 19. septembar* — Kod s. Dabnice (blizu Prilepa) bugarska policija, posle teškog mučenja u zatvoru, streljala Rampa Levkovskog. narodnog heroja.
- 20. septembar* — Kod s. Bistrice (na pruzi Titov Veles — Prilep.) 1. četa NOP odreda Dimitar Vlahov* posekla tt veze na dužini od 300 metara.
- Kod s. Dabnice (blizu Prilepa) bugarske policijske vlasti streljale 19 pripadnika NOP-a.
- 22. septembar* — Kod s. Bogomile (bilzu Titovog Velesa) 1. četa NOP odreda »Dimitar Vlahov« posekla tt veze.
- 24. septembar* — Instruktor CK KPJ u Makedoniji Dobrivoje Radosavljević uputio CK KPJ izveštaj o stanju partijske organizacije u Makedoniji, ističući da su, zbog velikih provala i pretrpljenih udara, u nekim mestima nestali mesni i okružni komiteti.
- Us. Kočištu (kod Kruševa) NOP odred »Pitu Guli« vodio borbu protiv grupe špijuna
- 25. septembar* — PK KPJ za Makedoniju upulio svim partijskim komitetima i NOP odredima okružnicu »O vojno-revolucionarnom radu«. U njoj se partijskim organizacijama i NOP odredima postavljaju zadaci da jačaju oružanu borbu.
- Us. Pomenovu (kod Tilovog Velesa) 2. četa NOP odreda »Dimitar Vlahov« spalila opštinsku arhivu i održala politički zbor.
- 27. septembar* — Na ž. st. Klajman (sada: Vasil Antevski, na pruzi Tatov Veles — Prilep), napala 3 četa NOP odreda »Dimitar Vlahov«, zaplenila nešto oružja i municije i pokidala telefonsku liniju.
- 28. septembar* — Us. Drenovu (kod Titovog Velesa) 1. četa NOP odreda -Dimitar Vlahov održala politički zbor i zaplenila nešto opreme, a vunu koju je rekvirirao okupator podelila seljacima.
- U rejonu s. Stepanaca (kod Prilepa) 2. četa NOP odreda »Dimitar Vlahov« napala bugarsko obezbeđenje rudnika liskuna, demolirala deo instalacija i uređaja zaplenila dosta pretrambenih namirnica i eksploziva i održala politički zbor s radnicima.
- 29. septembar* — Us. Caški (kod Titovog Velesa) 3. četa NOP odreda »Dimitar Vlahov« spalila opštinsku arhivu, ubila vojvodu kontračetnika (specijalnih plaćeničkih jedinica koje je od izdajničkih elemenata formirao okupator za borbu protiv partizana i za terorisiranje stanovništva) iz toga kraja i zaplenila nešto oružja i drugog materijala.
- 30. septembar* — Us. Belušino (kod Kruševa) ušao Kruševski NOP odred »Pitu Guli«, zaplenio nešto oružja i održao politički zbor.
- U rejonu Mavrova formiran Mavrovski NOP odred. Pošto nije mogao opstati, on je u toku zime privremeno rasformiran.

SLOVENIJA

- 4. septembar* — U logoru blizu s. Trebelnog (kod Novog Mesta), po naređenju GS NOP odreda za Sloveniju, od jedinica iz Zapadnodolenjskog i Krškog NOP odreda, na svečan način formirana slovenačka NOU brigada »Matija Gubec«.
- 5. septembar* — Izvršni odbor OF i GS NOP odreda za Sloveniju izdali proglas u kome sve one koji su primili oružje od okupatora pozivaju da to oružje odmah predaju partizanima.
- 7. septembar* — Kod Blečjeg vrha (blizu Mokronoga) 2. bataljon slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« odbio napad pripadnika Bele garde.
- 10. septembar* — Na s. Babnoj Polici (kod Cerklince), Loški NOP odred vodio borbu protiv grupe italijanskih vojnika i belogardista.
- Formiran 1. bataljon Kozjanskog NOP odreda i upućen na područje Zidani Most — Celje — Ptuj.

- II. septembar* — GS NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o načinu borbe protiv Bele garde i belogardističke seoske straže, koji su predstavljali ozbiljnu opasnost za vreme sredivanja jedinica posle italijanske ofanzive.
- 13. septembar* — U šumi Uden borštu (kod Kranja) oko 3 000 nemačkih vojnika opkolilo 2. bataljon Kokršskog NOP odreda. U teškoj borbi, koja je trajala i sutradan, oni su ga uništili.
- 16. septembar* — GS NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o formiranju slovenačkih NOU brigada »Ljubo Sercer« i »Ivan Cankar« i Zapadnodolenjskog i Istočnodolenjskog NOP odreda.
- 19. septembar* — GS NOP odreda za Sloveniju naredio da partizanske jedinice pređu u opštu ofanzivu na okupatora i Belu gardu.
- 20. septembar* — Četvrti bataljon slovenačke NOU brigade »Malija Gubec« očistio sela I-Irastov Dol, Or laku i Selce (blizu Litije) od Bele garde.
- 21. septembar* — Posle teškog mučenja u zatvoru u Ljubljani, italijanske okupacione vlasti streljale Antoniju Kuclar, narodnog heroja.
- 22. septembar* — Kod s. Tanče Gore i s. Dragatuša (blizu Crnomelja) jedinice 4. hrvatske NOU brigade napale italijansku kolonu i nanele joj gubitke od oko 120 mrtvih i ranjenih vojnika. Zaplenjeno je 5 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, 68 pušaka i 1 minobacač, a uništeno 7 kamiona i 20 cisterni nafte.
- 23. septembar* — U Ljubljani italijanske vlasti otkrile štampariju CK KP Slovenije i uništile je.
— Kod Cerknice 2. bataljon 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« vodio uspešnu borbu protiv nemačkih vojnika.
— U s. Lapinju (kod Kočevja), na osnovu naredbe GS NOP odreda za Sloveniju od 16. septembra 1942, od 1. bataljona slovenačke NOU brigade »Malija Gubec« i 1. bataljona Belokranjskog NOP odreda formirana slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar«.
- 24. septembar* — GS NOP odreda za Sloveniju doneo odluku o razgraničenju operativnih područja Zapadnodolenjskog i Istočnodolenjskog NOP odreda.
— GS NOP odreda dao Stabu 1 grupe NOP odreda uputstvo o menjanju taktike u borbi protiv neprijatelja i o pripremama za predstojeću zimu.
— Na Limbarskoj geri (kod Domžala) nemački vojnici napali logor Savinjskog NOP odreda.
- 25. septembar* — GS NOP odreda za Sloveniju uputio GS NOP odreda za Hrvatsku pLsmo: traži da 4. hrvatska NOU brigada učestvuje u uništenju Bele garde ispod pl. Gorjanaca.
- 28. septembar* — U s. Podlipoglavu (kod Ljubljane) otpočeo dvodnevni sastanak GŠ NOP odreda za Sloveniju, Izvršnog odbora OF i CK KP Slovenije, na kome su analizirani vojno-politički događaji i postavljeni novi zadaci.

SRBIJA

- 1. septembar* — OK KPJ za Arandjelovac uputio poziv seoskim stražama i pripadnicima SDS da napuštaju neprijateljske formacije i stupaju u NOP odrede.
— Izašao prvi broj lista »Glas naroda«, organa JNOF Kosova i Metohije.
- 2. septembar* — Na demarkacionoj liniji između Srbije i Makedonije Jablaničko-pasjački NOP odred napao i potpuno uništio granično odeljenje br. 7 i zarobio 13 četnika.
- 2/3. septembar* — Delovi 1. šumadijskog NOP odreda demolirali ž. st. Banju (kod Arandjelovca).
- 3/4. septembar* — U Srem. Mitrovici ustaška policija na zverski način pobila oko 800 ljudi, žena i dece, poglavito srpske narodnosti (»Akcija Viktora Tomića«).
— U s. Ašanji (kod Zemuna) delovi Posavskog NOP odreda napali ustaše i domaće Nemce i naneli im gubitke, zaplenivši 18 pušaka i dosta druge spreme.
- 4/5. septembar* — Kod Srem. Mitrovice ustaška policija na zverski način pobila oko 300 ljudi, žena i dece, poglavito srpske narodnosti (»Akcija Viktora Tomića«).

5. *Septembar* — U s. Saranovu (kod Topole) delovi 1. t-umadijskog NOP odreda razoružali seosku stražu i spalili opštinsku arhivu.
- Septembar p.* — PK KPJ za Srbiju izdao okružnicu br. 4, namenjenu partijskim organizacijama u Srbiji. U njoj se konkretizuju zadaci koje je. u vezi sa daljim razvojem NOB-a. postavio CK KPJ.
- U Novom Sadu (Kisačka ul. br. 89) pripremljena baza za formiranje nove tehnike PK KPJ za Vojvodinu.
- U rejonu s. Izbišta (kod Vršca), pod rukovodstvom političkog sekretara PK KPJ za Vojvodinu Žarka Zrenjanina Uče. održano savetovanje partijsko-političkih aktivista vršačkog, belocrkvanskog i kovinskog sreza. Izabran je nov OK za južni Banat i doneta je odluka da se formira novi Južnobanatski NOP odred (određeni su i članovi Štaba odreda).
- Po naređenju Štaba 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske od 21. VIII 1942 izvršena reorganizacija dotadašnjih sremskih NOP odreda. Formiran je 3. NOP odred 3. operativne zone Hrvatske od tri bataljona: dotadašnji Fruškogorski NOP odred je preimenovan u 1. bataljon, Podunavski NOP odred u 2. bataljon i Posavski NOP odred u 3. bataljon 3. NOP odreda 3. operativne zone, a u Bosutskim šumama i dalje je ostala Bosutska partizanska četa (tri voda). Određeni su i novi rukovodioci jedinica.
7. *septembar* — U s. Guberevcu (kod Sopota) delovi 1. šumadijskog NOP odreda razoružali seosku stražu i spalili opštinsku arhivu.
9. *septembar* — Delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske prekinuli su veze između Iriga i s. Krušedola.
- Između sela Prhova i Simanovaca (kod Stare Pazove) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske napali domobransku patrolu i jedan kamion s vojnicima i naneli im gubitke.
- 9/10. *septembar* — U Srem. Karlovcima ustaška policija uhapsila preko 450 meštana.
10. *septembar* — Delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske napali neprijateljsko obezbeđenje kamenoloma u s. Paragovu (kod Petrovaradina), te zaplenili 00 kg eksploziva i 120 kapisli, pokidali su veze na Triškom vencu. a na Stražilovu ubili 13 neprijateljskih vojnika i zaplenili 1 pušku sa 30 metaka.
- U. septembar* — Bataljon iz Vazduhoplovnog školskog puka u Petrovaradinu otpočeo lokalne pretrese i akcije čišćenja u istočnom delu Fruške gore, protiv delova 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske. Akcije su, s manjim prekidima, trajale sve do 28. septembra, pomognute i po nekom četom nemačke vojske. Gubici partizana su iznosili nekoliko boraca, dok su domobranci imali oko 10 poginulih i nekoliko ranjenih.
- U Vrnjačkoj Banji feldkomandantura G10 objavila da će od 15. septembra nemačka policija i pripadnici SDS početi prikupljanje žita po srezovima i opštinama, pa naglašava: neizvršenje predaje označenih količina žita, svako oštećenje ili prikrivanje žetvenih proizvoda i skidanje i cepanje objave, srnatrača se sabotadžom te će se prema licima koja to budu činila postupiti najstrože.
13. *septembar* — U s. Prhovu (kod Stare Pazove) grupa boraca 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske i mesnih desetina likvidirala 7 izdajnika, među kojima i beležnika opštine.
15. *septembar* — Na putu Petrovac — Kučevo delovi Požarevačkog NOP odreda zapalili tri kamiona kojima se koristio okupator.
- Septembar s.* — U s. Turiji (kod Srbobrana) mađarska policija i vojska izvršile masovna hapšenja (oko 300 rodoljuba). Od mučenja odmah su umrli u selu 4 rodoljuba, 10 ih je obešeno u Srbobranu, a ostali su osuđeni na zatvor, gde ih je oko 100 pomrlo.
- U Crnoj travi OK KPJ za Leskovac formirao Okružno povereništvo za Crnu travu, Vranje i Lužnicu.
- Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju izdao proglas Siptarima Kosova i Metohije, pozivajući ih da stupaju u NOB.
- Ifr. septembar* — U s. Majdanu (kod G. Milanovca) delovi I. šumadijskog NOP odreda razoružali četničku seosku stražu i spalili arhivu.
18. *septembar* — U rejonu s. Bukovca (kod Srem. Karlovaca) nemačke jedinice i ustaše napale 1. četu 2. bataljona 3. NOP odreda. Četa je posle duže borbe uspela da se povuče.

- Između Stalaća i Kruševca delovi Rasinskog NOP odreda prekinuli tt veze.
- Us Krivoj Reci (kod G. Milanovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda razoružali četničku seosku stražu a ž. st. demolirali.
- 10. septembar — Delovi 3. NOP^odreda 3. operativne zone Hrvatske napali obezbedenje imanja kaz-nione Srem. Mitrovice (u blizini s Jarka), razoružali dva stražara i oslobodili 20 kažnjenika.
- U rejonu s. Jamene (kod Srem. Rače) Bosutska partizanska četa napala dva voda 25. čete 0. domobranskog puka i zaplenila nešto municije.
- U Umčarima i M. Ivanči Kosmajnska četa 1. šumadijskog NOP odreda demolirala železničke stanice.
- 20. septembar — Južno od s. Beočina (na pravcu Crveni čol — Ravan) grupa boraca iz 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske napala patrolu od 13 ustaša. Dvanaest ustaša je po-ginulo a jedan je uspeo da pobjegne.
- U selima Lalincu, Tumbi i Studeni (na pl Kukavici) Leskovački i Jablaničko-pasjački NOP odred napali četnike Koste Pećanca, razbili ih i 19 njih zarobili.
- 20/21. septembar — Us. Simanovcima (kod Stare Pazove) grupa boraca 3. bataljona 3. NOP odreda oslo-bodila 38 prisilno mobilisanih regruta.
- 21. septembar — Kod ?.. st. Indija delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske razbili nepri-jateljsko obezbedenje železničkog mosta i razoružali 9 stražara.
- 23. septembar — U s. Krnješevcima (kod Stare Pazove) gnipa boraca 3. bataljona 3. NOP odreda za-palila opštinsku arhivu i ubila 2 izdajnika.
- Na pl. Venčacu otpočelo dvodnevno savetovanje vcjno-poliličkih rukovodilaca par-tizanskih jedinica iz Sumadije, na kome je razrađen plan predstojećih dejstava NOP odreda u Šumadiji.
- 24. septembar — Na drumu s. Obrež — s. Kupinovo (u južnom Sremu) delovi 3. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske prekinuli tt veze, ubili 4 narodna izdajnika i zaplenili 5 pušaka s municijom.
- U s. G. Trešnjevici (kod Arandelovca) 1. šumadijski NOP odred izvršio napad na četnički odred (jačine 68 četnika) i naneo mu gubitke.
- 25. septembar — Između Stare Pazove i sela Novih Karlovaca i Belegiša dve čete nemačke vojske vršile patroliranje kukuruznih polja i ubile 2 a uhapsile 6 seljaka.
- 25. septembar — Na nasipu s. Bosut — s. Martinci (kod Srem. Mitrovice) borci Bosutske partizanske čete iz zasede napali odeljenje žandarma, te ubili 6 žandarma i zaplenili 6 pušaka sa 500 metaka i 5 bombi.
- Us. Rajkoviću (kod Valjeva) Suvoborski NOP odred napao i skoro potpuno uništio odeljenje ljotićeveaa.
- 27. septembar — U šumi Lisnik (kod Srem. Rače) Bosutska partizanska četa napala krstareći odred žandarma i ustaša, jačine oko 50 vojnika, i u kraćoj borbi nanela mu gubitke.
- U napadu na rudnik u s. Rudovcima (kod Lazarevca) 1. šumadijski NOP odred ubio 3 i razoružao 4 četnika.
- Između ž. stanica Javorac i Obradove Stolice (na pruzi Paraćin — Zaječar) delovi Timočkog NOP odreda porušili prugu, usled čega su iskočili lokomotiva i jedan vagon.
- 29. septembar — Na putu između s. Ramnjana i s. Tankosića (kod Uroševca), formiran šiplarski NOP odred »Zejn el Ajdini«.
- Kod s. Mihaljevaca (blizu Stare Pazove) Udarni vod 3. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske napao kamion sa 4 nemačka vojnika. Vojnici su ubijeni a kamion zapaljen. Zaplenjen je puškomitraljez i 3 puške sa 400 metaka.
- 30. septembar — U s. Luci (blizu Bora) delovi Timočkog NOP odreda razoružali pet četnika i dva žandarma.
- U selima Ogaru i Ereslaču (kod Rume) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske raspustili opštinske vlasti, zapalili arhive i ubili 1 petokolonaša.

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

3. oktobar — Iz s. Pidriša (kod G. Vakufa), po nalogu CK KPJ, Blažo Jovanović sa grupom članova Partije, krenuo za Crnu Gori da bi pružio pomoć PK KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak u radu na razvijanju NOB-a. Blažo Jovanović i Dušan Mugoša imali su i poseban zadatak: da se probiju do rukovodstva KP Albanije i pruže mu pomoć u organizovanju Prve partijske konferencije KP Albanije; da prisustvuju kao delegati CK KPJ i prenesu odluke Kominterne; da rukovodstvu KP Albanije prenesu dotadašnja iskustva KPJ u organizovanju NOB-a, koja treba prilagoditi konkretnim prilikama u Albaniji, i da mu predaju pismo Centralnog komiteta KPJ od 22. septembra 1942.
- 5 oktobar — Predsednik SAD Franklin Ruzvelt primio ambasadora izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Vašingtonu i tom prilikom izložio svoje poglede na budućnost Jugoslavije, naglasivši da Srbi posle rata treba da odluče kakvu vrstu unije žele sa Hrvatima — široku konfederaciju ili federaciju s nekim javnim službama pod centralnom upravom, odnosno da te i slične probleme treba slobodno da reše narodi Jugoslavije, a ne da se to rešenje donese deklaracijom savezničkih državnika.
- Na Sušaku održan sastanak između predstavnika NDH i Više komande »Slovenija — Dalmacija« (Superslode) u vezi s ciklusom operacija »Dinara« (napadom na centralnu slobodnu teritoriju u Bosni i Hercegovini).
6. oktobar — U Vašingtonu potpisan protokol o isporuci britansko-američkog materijala SSSR-u.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio štabu 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske da uputi 100—120 минера koji bi pri Tehničkom odseku VŠ NOP i DV Jugoslavije završili inženjerski kurs i dobili instrukcije za organizaciju pionirskih vodova u brigadama.
8. oktobar — Us. Drinićima (kod Bos. Petrovca) nastavljeno izlaženje »Borbe«, organa KPJ. List je izlazio do 27. februara 1943.
- »Slobodna reč«, organ jugoslovenskih iseljenika u Americi, objavio proglas Ujedinjenog slovenačkog naroda. U proglasu se poziva civilizovani svet da slovenačkom narodu pomogne u borbi za slobodu.
10. oktobar — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio da se od 3. sandžačke i 4. crnogorske NOU brigade formira udarna grupa za zaštitu pravca Mrkonjić-Grad — Mliništa, razoružavanje četničkih elemenata i politički rad na terenu, a od 2. proleterske i 2. dalmatinske NOU brigade formira udarna grupa za zaštitu pravaca Bos. Grahovo — Drvar i Bos. Grahovo — Peulje — Livanjsko polje.
11. oktobar — Komandant italijanske 2. armije uputio izveštaj Vrhovnoj komandi, ističući da u najvećem delu NDH ustanici mogu da rade šta hoće, jer računaju na pomoć stanovništva, i da su snage NOP i DV Jugoslavije znatne i pod jedinstvenom komandom.
12. oktobar — U Splitu otpočeo dvodnevni sastanak komandanta i načelnika štaba Više komande »Slovenija — Dalmacija« (Superslode) s komandantima italijanskog 6. i 18. armijskog korpusa, na kome je analizirana prva etapa ciklusa operacija »Dinara« i utanačen plan za sledeću etapu (»Beta«): zauzimanje Livna.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Štabu Kupreškog bataljona 3. krajiškog NOP odreda da, pored drugih zadataka, preduzima hitne mere za materijalno zbrinjavanje stanovništva iz popaljenih sela G. i D. Vukovskog.
13. oktobar — Italijanska Vrhovna komanda naredila Višoj komandi »Slovenija — Dalmacija« (Superslodi) da se italijanski deo druge etape (»Beta«) ciklusa operacija »Dinara« izvrši što pre i Livno stalno posedne, a sa Generalštabom domobranstva postigne sporazum o izvođenju italijanskog dela treće etape ciklusa: zauzimanju Glamoča (»Gama«).

15. oktobar — U Zagrebu održan sastanak između poglavnika NDH Ante Pavellča i komandanta italijanske 2. armije generala Matija Roate na kome je, pored ostalog, razmotreno: pitanje četnika, stvaranje ustaških pripremnih jedinica u drugoj zoni i plan budućih operacija protiv jedinica NOV i POJ na području zapadne Bosne (ciklus operacija »Dinara«, Zumberka i Korduna).
- Oktobar s. — U Londonu ministar spoljnih poslova vlade V. Britanije Antoni Idn primio sovjetskog ambasadora Majskog i tom prilikom insistirao da vlada SSSR-a, u duhu sporazuma o pomoći oslobodilačkim pokretima Evrope, zvanično prizna Dražu Mihailovića kao jedinog vodu otpora u Jugoslaviji. On je taj zahtev postavio u oštroj formi, preteći da problem četnika može pomutiti odnose SSSR — V. Britanija.
- Odlukom VS NOP i DV Jugoslavije formiran Privremeni upravni odsek pri VŠ NOP i DV Jugoslavije, sa zadatkom da, do stvaranja NO odbora Jugoslavije, organizuje pozadinske vojne vlasti (komande područja, komande mesta, partizanske straže, seoske straže) i kontroliše njihov rad; daje direktive NO odborima, pomaže ih da postanu stvarni organi demokratske vlasti i kontroliše njihov rad; organizuje službu bezbednosti pozadine oslobođenih teritorija; radi na propagandi u zemlji i inostranstvu. Za rukovodioca Privremenog upravnog odsoka postavljen je član CK KPJ Moša Pijade.
17. oktobar — Na svečanosti u Drvaru vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito predao brigadnu i bataljonske vojne zastave 2. proleterskoj NOU brigadi i tim povodom održao govor.
18. oktobar — Komandant četničkih snaga na Ozrenu obavezao se komandantu nemačke 718. divizije da će sa ustaško-domobranskim i nemačkim snagama učestvovati u operacijama »čišćenja« Majevice, pa je, zauzvrat, primio 750 pušaka, 19 mitraljeza i 4.000 okupacionih maraka.
- Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Operativnom štabu NOP i DV za Bosansku krajinu da izvrši sve pripreme za izvođenje bihačke operacije.
19. oktobar — U Glamoču održana sednica CK KPJ.
20. oktobar — Vođa Trećeg Rajha Adolf Hitler izdao naredbu o organizaciji komandovanja na području NDH. Naredbom su postavljeni nemački opunomoćeni general u Hrvatskoj (sa sedištem u Zagrebu), čiji je zadatak da preduzme sve mere za sređivanje snaga NDH. i komandant nemačkih trupa u Hrvatskoj (sa sedištem u Slav. Brodu), kome su potčinjene sve nemačke snage na teritoriji NDH. Po tom naređenju preduzete su mere za reorganizaciju snaga NDH, koje su potčinjene nemačkim i italijanskim snagama, zavisno od toga na kojoj su okupacionoj zoni bile dislocirane.
- Sef Privremenog upravnog odsaka pri VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio komandama područja cirkular o načinu prikupljanja podataka o zločinima okupatora i njihovih slugu.¹
- Sef Privremenog upravnog odsaka pri VŠ NOP i DV Jugoslavije uputio naređenje štabovima brigada i NOP odreda da dostavljaju primerke partizanske štampe i dokumentarni materijal o oslobodilačkoj borbi i o zločinima okupatora i njegovih slugu.
23. oktobar — Londonsko izdanje »Njujork tajmsa« objavilo dve kraće vesti o borbama u Jugoslaviji: u jednoj se govori o partizanima a u drugoj o gerilcima.
- Savezničke snage otpočele ofanzivu protiv nemačko-italijanskih snaga kod El Alamejna (u Libiji).
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio Pokrajinskom komitetu za Srbiju direktivu za oživljavanje partizanskog pokreta u Srbiji i zauzimanje pravilnog stava prema izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije u Londonu i četnicima Draže Mihailovića.
25. oktobar — Kod Santa Kruza (Salomonska ostrva) otpočela dvodnevna pomorsko-vazдушna bitka između savezničkih i japanskih snaga.
- Privremeni upravni odsek pri VŠ NOP i DV Jugoslavije naredio svim komandama područja da sastavljaju spiskove narodnih neprijatelja, sumnjivih lica, konfiskovanih i napuštenih kuća, izbeglica i pogorelaca.

¹ TnJ crklnr upućen i GS NOP udreda /a Hrvatsku, GS NOP odroda za Sloveniju. Operativnom štabu NOP i DV za bosansku krajinu i Stabu 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske.

1942. septembar BOSNA I HERCEGOVINA septembar 1942.
26. oktobar — Vojna misija V. Britanije obavestila svoju vladu da je pokret Draže Mihailovića zaista pasivan i da njegove pojedine vojvode saraduju sa okupatorom.
27. oktobar — Vrhovni komandant NOP i DV Jugoslavije Josip Broz Tito, zajedno s komandantom Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, razradio plan za bihačku operaciju. Početak operacije predviđen je za 2. novembar.
- Sef Privremenog upravnog odseka pišući VS NOP i DV Jugoslavije upozorio sreske NO odbore da stanovništvo pravilno opterećuju materijalnim doprinosom NOB-u.
- Sef Privremenog upravnog odseka pri VS NOP i DV Jugoslavije naredio komandama područja da preduzmu oštre mere za suzbijanje špekulacije na oslobođenoj teritoriji.
- U Asti (u Pijemontu, u Italiji), pobunilo se oko 600 Slovenaca iz Slovenačkog primorja regrutovanih u italijansku vojsku protestujući protiv rata.
- Oktobar k. — Pri Tehničkom odseku VŠ NOP i DV Jugoslavije otpočeo inženjerski kurs, koji je trajao oko 20 dana. Kurs je završilo 80 boraca. Od 50 kursista formirana je Inženjerska četa pri VS, dok su ostali upućeni kao inženjerci u druge jedinice.
- Oktobar — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio pismo zameniku političkog komesara 1. proleterske NOU brigade o potrebi da se svečano proslavi godišnjica oktobarske revolucije.
- Vrhovni štab NOP i DV Jugoslavije izdao uputstvo¹ o važnosti zaplenjivanja neprijateljskih dokumenata i o načinu njihovog iskorišćavanja

BOSNA I HERCEGOVINA

2. oktobar — Ouhvatnim manevrom preko planine Lisine nemačka borbena grupa »Vedel« potisnula 2. proletersku NOU brigadu prema selu Jezeru (blizu Jajca) i zauzela Mrkonjić-Grad.
- 2/3. oktobar — U s. Trnovu (kod Mrkonjić-Grada) četnici uhvatili na prevaru, a potom zaklali i bacili u Grujića jamu na Baračkom brdu komandanta brigade, zamenika političkog komesara brigade i komandanta 4. bataljona 3. sandžačke NOU brigade Vladimira Kneževića, Rifata Burdžovića i Tomaia Žižića, narodne heroje.
3. oktobar — U s. G. Bukovici (kod Brezovog Polja) četnička Majevićka brigada opkolila dva bataljona 6. istočnobosanske NOU brigade. Iznenađeni u nepovoljnoj situaciji, bataljoni su se izvukli iz okruženja preko položaja jednog četničkog bataljona, čiji borci nisu hteli da pucaju na partizane. U borbi je poginuo zamenik političkog komesara čete Omer Maslić, narodni heroj.
4. oktobar — Delovi nemačke 714. i 718. pešadijske divizije, nastupajući od Mrkonjić-Grada i D. Vakufa, zauzeli Jajce. Delovi 4. crnogorske i 3. sandžačke NOU brigade i 3. krajiškog MOP odreda blagovremeno su evakuisali pozadinske ustanove i uništili fabriku karbida i druge važne objekte.
5. oktobar — Delovi italijanskog 6. armijskog korpusa (4.000) i četničkog Trebinjskog, Nevesinjskog i Romanijskog korpusa (5.000), u pet napadnih kolona, uz sadejstvo delova domobranskog 7. i 15. pešadijskog puka, podržani avijacijom, otpočeli šestodnevnu prozorsku operaciju (»Alfa«), deo nemačko-italijanske protivofanzive (ciklusa operacija »Dinara«), u cilju odbacivanja partizanskih snaga od Mostarskog basena boksita i železničke pruge Sarajevo — Mostar. Oko 60 km razvučena 10. hercegovačka NOU brigada nije mogla pružiti ozbiljniji otpor italijansko-četničkim snagama, koje su do 10. oktobra zauzele s. Saviće, Prozor, s. Sćit i s. Ravno, prokrstarile selima na planinama Ljubuški, Vranu, Paklini i Raduši i na liniji Duvno — Sujica — G. Vakuf — Hadžići uspostavile vezu sa ustaško-domobranskim snagama¹.
- Oktobar p. p. — Na inicijativu Oblasnog komiteta SKOJ-a za Bos. krajinu formiran inicijativni Oblasni odbor NOSOBill za Bos. krajinu.
- 5/6. oktobar — Kod sela Lisnika (blizu Bosanske Rače) 6. istočnobosanska NOU brigada se, na tri čamca, prebacila preko reke Save u Bosutske šume, ostavivši na planini Majeveći svoj 2. bataljon.

¹ Uputstvo je pisao Clan CK KPJ Moia Pljade.

² Četnici su opljačkali ceo kraj i spalili deseune sela. Samo u prozorskoj opštini ubijeno je 638 ljudi, žena i dece i spaljeno 666 domova.

1942.	septembar	BOSNA I HERCEGOVINA	septembar	1942.
6. oktobar	<ul style="list-style-type: none"> — U s. Bistrom (na putu Travnik — s. Rastovo) dva bataljona 5. crnogorske NOU brigade i jedna četa Zijametskog partizanskog bataljona razbili jednu domobransku četvu. zarobili 47 domobrana i zaplenili 1 minobacač, 8 p. mitraljeza, 50 pušaka i oko 10.000 metaka. — Operativni štab NOP i DV za Bos. krajinu, prikupivši dovoljne snage (pet brigada i delove dva odreda), prešao u protivudar u gornjem toku r. Sane. U trodnevnim borbama je zauzet Ključ i razbijen niz posada između Sitnice i Vrhpolja, ali je dejstva prema San. Mostu omeo napad nemačke pukovske borbene grupe Vedel« \t Sitnice. 			
7. oktobar	<ul style="list-style-type: none"> — Prva proleterska NOU brigada i delovi 6. krajiškog NOP odreda razbili ojačani 2. bataljon domobranskog 10. pešadijskog puka i zauzeli Ključ. 			
8. oktobar	<ul style="list-style-type: none"> — Italijanski 29. bersaljerski bataljon i 2. bataljon 94. puka italijanske divizije »Mesina potisnuli delove 10. hercegovačke NOU brigade i zauzeli Prozor. 			
9. oktobar	<ul style="list-style-type: none"> — Motorizovani delovi domobranskog 15. pešadijskog puka i ustaše prodrli iz Bugojnu. savladali slab otpor malobrojnih delova 5. crnogorske NOU brigade i zaštitnice Komande mesta iz G. Vakufa i zauzeli G. Vakuf. 			
10. oktobar	<ul style="list-style-type: none"> — Otpočele četvorodnevne borbe u kojima se nemačka pukovska borbena grupa »Vedel«, prihvaćena od oko dva bataljona iz San. Mosta, probila iz rejonu Sitnice i Čadavice u San. Most. Time je zaustavljen protivudar Operativnog štaba NOP odreda za Bos. krajinu prema San. Mostu, ali su partizanske jedinice povratile ranije izgubljenu teritoriju. — U Drvaru održana okružna konferencija KPJ za Drvar: konstantovan je širok razmah NOP-a i veliki porast svih organizacija; preneti su zaključci proširenog sastanka Oblasnog komiteta KPJ za Bos krajinu. 			
12. oktobar	<ul style="list-style-type: none"> — Kod s. Majkića (blizu Ključa) dve čete 1. krajiške NOU brigade iz zasede iznenadile na maršu i razbile jednu četvu borbene grupe *Vedel« nemačke 718. pešadijske divizije. U zabuni neprijatelj je artiljerijom tukao svoje trupe. 			
12/13. oktobar	<ul style="list-style-type: none"> — Grupa brigada (2. proleterska, 3. sandžačka i 4. crnogorska NOU) zauzela Mrkonjić-Grad iz koga se nemačka borbena grupa »Tomas« povukla u s. Sitnicu. Ostavljeni delovi četnika i domobrana lako su razbijeni. 			
13. oktobar	<ul style="list-style-type: none"> — Ustaško-domobranske snage iz garnizona Travnika, Komara, Oboraca, D. Vakufa, Bugojna, G. Vakufa i Busovače izvršile koncentričan napad na 5. crnogorsku i 10. hercegovačku NOU brigadu u međurečju Vrbasa i Lašve. Razbijanjem manjih kolona i manevrom preko pl. Vlačića napad je odbačen. 			
14. oktobar	<ul style="list-style-type: none"> — Po naređenju Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu rasformiran 6. krajiški NOP odred. Njegov bataljon »Zdravko Celar« ušao je u 3. krajišku NOU brigadu, a od ostala dva bataljona formirana je Krajiška polubrigada. — U Podgrmeču, po naređenju Operativnog štaba NOP i DV za Bos. Krajinu, od 1. krajiškog NOP odreda formirana 6. krajiška NOU brigada. 			
Oktobar d. p.	<ul style="list-style-type: none"> — U cilju potpunijeg oživljavanja NOP-a u Hercegovini, posle sređivanja jednog dela partijskih organizacija, obnovljeni Oblasni komitet KPJ za Hercegovinu proglasom obavestio narode Hercegovine o prvim uspesima njihove 10. udarne brigade u Bosni i osudio četničku izdaju, teror i pokolj u Prozoru i pokušaj stvaranja muslimanske četničke milicije. Pozivajući narode Hercegovine da se ponovo prihvate oružja radi uništavanja okupatora i njihovih slugu, Oblasni komitet je ukazao na bratstvo i jedinstvo kao na garanciju uspeha u zajedničkoj borbi. — Naredbom Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu, na teritoriji rasformiranog 1. krajiškog NOP odreda formirano Podgrmečko vojno područje, sa sedištem u s. Benakovcu (kod Bos. Krupe). — U s. Jakiru (kod Glamoča) održana okružna konferencija SKOJ-a za Jajce, na kojoj je raspravljano o učvršćenju SKOJ-a. ulozi omladine u NOB-u i radu NOSOBiH. — U s. Golubiću (kod Bihaća) 4. krajiška NOU brigada razbila posadu od 150 milicionera, domobrana i ustaša. 			
15/16. oktobar	<ul style="list-style-type: none"> — Jedan bataljon 5. crnogorske NOU brigade zauzeo Fojnicu i razoružao žandarmerijsku posadu. 			

- ktobar* — Delovi 2. bataljona nemačkog 750. pešadijskog puka, ojačani domobranima, iz Sarajeva preko Kiseljaka ušli u Fojnicu, koju je predhodno evakuisao jedan bataljon 5. crnogorske NOU brigade.
- iktobar* — Delovi četničkog odreda »Kočić« iznenadili zaštitnicu Komande mesta i zauzeli Mrkonjić-Grad, ali su sutradan protivnapadom izbačeni iz grada.
- Glavnina nemačke 714. pešadijske divizije, sa domobranskim, ustaškim i četničkim delovima (preko 10 bataljona), otpočela koncentričan napad (poduhvat »Kozara«) u cilju ponovnog čišćenja Kozare. Peta krajiška NOU brigada je izbegla odlučne sudare, pa se, sklonivši ranjenike, 21. i 24. oktobra, u dva pravca, probila u Podgrmeč. Do 27. oktobra neprijatelj je krstario Kozarom vršeći represalije, a u s. Jelovcu i s. Palančistu (kod Prijedora) pobio oko 620 ljudi, žena i dece.
- ktobar* — U Glamoču otpočela okružna konferencija KPJ za okrug Jajce. U toku dvodnevnog rada iscpno je raspravljano o organizacionom stanju o Partiji i SKOJ-u, o sprovođenju izbora za NO odbore i o radu u vojsci, omladinskoj organizaciji i AFZ-u.
- Us. Jaseniei (u Podgrmeču) formirana 1. haubička baterija Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu.
- iktobar* — Delovi italijanskog 18. armijskog korpusa, sa ustaškom Crnom legijom i delovima četničke Dinarske divizije sa polukružne osnove. Kupres, Sujica, Duvno, Imotski, Sinj, Vrljika, ukupno 12—14 bataljona, otpočeli livanjsku operaciju (Beta*, »Livno«) za ovladavanje slobodnom teritorijom oko Livna, deo nemačko-italijanske protivofanzive (ciklusa operacija -Dinara*). Dok su 1. dalmatinska NOU brigada i 3. NOP odrod 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske uspešno zadržavali ostalih pet kolona, izbijanjem kolone iz Kupresa u Livno prisililo je partizanske jedinice da 26. oktobra napuste odbranu i na ostalim pravcima i povuku se prema pl. Kamešnici i Glamoču.
- Glavnina nemačke 718. pešadijske divizije, ojačana ustaško-domobranskim snagama (devet pešadijskih bataljona, 4 artiljerijska diviziona i jedan oklopni bataljon), i nemačko-domobranksko-četnička borbena grupa »Tomas«, jačine oko dva bataljona, otpočela jedanaestodnevnu drugu jajačku operaciju (»Jajce It) za razbijanje partizanskih jedinica u Janju i Pljevi, deo nemačko-italijanske protivofanzive (ciklusa operacija (-Dinara*), Treća sandžacka NOU brigada i 3. krajiški NOP odred izvukli su se na greben Vitoroga bez većih gubitaka. Nemački vojnici su opljačkali i spalili sva napuštena sela i na najsvirepiji način pobili deo stanovništva, koje je, ostalo kod kuća.
- ifctobar* — Dva ustaška bataljona iz Kupresa, prodorom preko neposednutih planina Cincara i Kruga, iznenadili delove 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske i zauzeli Livno.
- . oktobar* — Ojačana 2. krajiška NOU brigada zauzela s. St. Rijeku (kod San. Mosta) i uništila instalacije žičane železnice St. Majdan — Ljubija.
- iktobar* — U rejonu Bos. Grahova, po naređenju VS NOP i DV Jugoslavije, otpočeo trodnevni protivudar 1. i 2. proleterske i 4. krajiške NOU brigade protiv delova italijanske divizije »Sasari« i četničke Dinarske divizije, u cilju paralisanja neprijateljskih dejstava u nemačko-italijanskoj protivofanzivi (ciklusa operacija Dinara*), Zbog sporog i nepotpunog grupisanja snaga nije postignuto iznenađenje, pa protivudar nije uspeo, iako je Udarne grupa brigada zauzela s. Strmicu, razbila četnike na spoljnoj odbrani Bos. Grahova i nanela velike gubitke italijansko-četničkom utvrđenom garnizonu. U tim borbama pored ostalih, poginuo je i puškomitraljezac iz 2. proleterske NOU brigade Radiša Radosavljević Soša. narodni heroj.
- Preko s. Jezera nemačka pukovska borbena grupa »Šušnig« 718. pešadijske divizije prodrla u Mrkonjić-Grad. Manji delovi 3. sandžacke NOU brigade povukli su se na jugozapad. Nemačke vlasti su u gradu pohapsile 273 lica koja su sproveli u Jajce.
- oktobar* — Kod ž. st. Rame (na pruzi Mostar — Konjic) delovi Mostarskog bataljona 10. hercegovačke NOU brigade uništili jedan teretni voz.
- obar k.* — Na pl. Kozari poginuo komandant Proleterskog bataljona Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu Husein Hodžić Huso, narodni heroj.
- obar* — Us. Starom Brodu (kod Višegrada) četnici pobili oko 500 muslimana.
- U Popovom polju, na inicijativu Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu, od partijsko-političkih radnika i preostalih partizana — ilegalaca, SK KPJ za Trebinje formirao samostalni partizanski bataljon »Sloboda«.

- Kod s. Kozila (blizu Jajca) četnici uništili bolnicu 3. krajiškog NOP odreda i pobili veću grupu ranjenika i nekoliko lekara.

HRVATSKA

- 1. oktobar*
- Otpočeo dvodnevni napad 1. i 2. hrvatske NOU brigade na ustaške posade u selima Klancu, Kaluderovcu, Podastraniji i Aleksinici (kod Gospića). Mesta su zauzeta, ali je neprijatelj uspeo da glavne snage izvuče, uz gubitke od 33 poginula. Brigade su imale 3 mrtva i 14 ranjenih.
  - Štab 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske uputio proglas stanovništvu Slavonije: govori o ustaškoj vladavini u Hrvatskoj, objašnjava ciljeve partizana i poziva narod u NOB.
- 2. oktobar*
- PK SKOJ-a za Hrvatsku uputio svim skojevskim rukovodstvima i organizacijama u partizanskim jedinicama direktivno pismo o ulozi SKOJ-a i njegovim zadacima u vojsci.
  - Na mestu zvanom Natkrivac (kod Delnica) tri bataljona 2. primorsko-goranskog NOP odreda napala 3. bataljon 122. pešadijskog puka italijanske divizije »Mačerata« koji se kretao od Delnica ka Brodu na Kupi. Poginula su 72 a ranjeno je oko 100 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno je 5 p. mitraljeza i 50 pušaka.
  - GŠ NOP odreda za Hrvatsku uputio Štabu 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske naredbu o formiranju sreskih i seoskih straža i o njihovim zadacima, o nadležnostima stalnih vojnih sudova, uputstvo o pripremanju izbora za NO odbore itd.
  - Kod Sv. Gospe (blizu Šibenika) Primorska partizanska četa napala četu crnih košulja iz sastava bataljona »Vespri«, i nanela joj gubitke od 2 mrtva i 6 ranjenih vojnika.
  - Kod o. Korčule britanska podmornica napala topovskom vatrom i torpedima italijanski parobrod »Velja« koji je prevezio trupe. Oštećeni brod se nasukao kod Orebića. Gubici: 35 mrtvih i nestalih, 9 ranjenih.
- 3. oktobar*
- U s. Uništirna (na pl. Dinari), po naređenju VŠ NOP i DV Jugoslavije, od bataljona Branko Vladušić iz Severnodalmatinskog NOP odreda, Vaganjskog partizanskog bataljona i glavnine Dinarskog partizanskog bataljona formirana 2. dalmatinska NOU brigada. Sa ulaskom bataljona »Branko Viadušić« u sastav brigade, Sjevernodalmatinski NOP odred prestao da postoji.
  - Jedinice 9. hrvatske NO brigade likvidirale ustaško i italijansko uporište u s. Ribniku (kod Gospića). Ubijeno je oko 70 ustaša i italijanskih vojnika i više ih je ranjeno. Zaplenjeno je 38 pušaka, 1 p. mitraljez, 1 minobacač i oko 6000 metaka.
- 4. oktobar*
- Treći bataljon 1. hrvatske NOU brigade napao italijansku posadu u s. Rudopoljti (kod Otočca) i naneo joj gubitke od oko 70 mrtvih i ranjenih.
- 5. oktobar*
- Sedma hrvatska NO brigada i delovi 1. slavonskog NOP odreda i Moslavačkog partizanskog bataljona zauzeli ustaško uporište u s. Španovici (kod Pakraca). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 160 mrtvih i ranjenih, a isto toliko zarobljenih. Zaplenjeno je 100 pušaka, 7 automata, 1 p. mitraljez i mnogo druge ratne opreme.
  - Kod o. Oblika britanska podmornica napala i topovskom vatrom i torpedima oštetila italijanski Darobrod »Eneo« koji je prevezio trupe. Gubici: 51 mrtav i nestao i 40 ranjenih italijanskih vojnika.
- Oktobar p.*
- Po direktivi CK KPH formirano Povereništvo PK SKOJ-a za Slavoniju.
  - Italijanski vojnici i četnici izvršili pokolj u selima Gati, Tugarama, Dugom Polju, Kotlenicama, Zvečanju, Cisli i G. Jjolcu (područje pl. Mosora). Samo u s. Gali zaklali su oko 190 ljudi.
  - U s. Prokopu (na Moslavačkoj gori), po naređenju Štaba 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske, formiran Moslavački NOP odred.
  - Formiran opštinski NO odbor Vrgorac.
- 6. oktobar*
- Jedinice 9. hrvatske NO brigade zauzele ustaška uporišta u s. Ličkom Novom i s. Brušanima (kod Gospića).
  - U rejonu s. Španovice (kod Pakraca) delovi 1. slavonskog NOP odreda oborili nemački avion.

- Održano partijsko savetovanje za okrug Makarsku.
- 7. oktobar*
- Iz sela Kostanjevca, Oštrea, Kalja, Željeznog i Vivodine četiri ustaška bataljona otpočela četverodnevni napad na Žuniberak, gde su se nalazili 1. proleterski NOU bataljon Hrvatske i partizanski bataljon tjosip Kraš«. Partizanske jedinice su uspele da odbace neprijatelja u polazne garnizone i da mu nanesu gubitke od oko 50 mrtvih, 30 ranjenih i 10 zarobljenih, a same su imale 4 mrtva borca.
  - U blizini s. Sošica (kod Karlovca) jedinice 1. proleterskog NOU bataljona Hrvatske oborile ustaški avion.
  - Stab 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske uputio podređenim jedinicama raspis 0 stečenim iskustvima pri zauzimanju ustaškog uporišta u s. Spanovici (kod Pakraca).
  - Partizanske grupe na Korčuli upale u Velu Luku i zapalile fabriku sardina. Zaplenjena je velika količina konzervirane ribe i lekova
  - Primorska partizanska četa porušila 3 mosta na putevima Biograd — Vodice i Pakoštane — Benkovac.
  - Us. Baćini (kod Makarske) italijanski vojnici i žandarmi zapalili 15 kuća pripadnika NOP-a a 30 osoba zatvorili.
- 8. oktobar*
- Jedinice 5. hrvatske NO brigade razbile ustašku kolonu kod St. Sela (blizu Topuskog).
  - Italijanske snage, ustaše i četnici iz s. Metka i s. Ruduča napali na položaje 9. hrvatske NO brigade kod s. Papuče i s. Kruškovca (kod Gospića). Neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke.
  - GS NOP odreda za Hrvatsku pohvalio 4. hrvatsku NOU brigadu za uspešne borbe protiv okupatora i njegovih slugu na teritoriji 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske i 1. i 2. udarni bataljon 1. primorsko-goranskog NOP odreda za uspešno izvedene akcije kod s. Tisovca i s. Josipovca (između Ogulina i Jasenka).
- 9. oktobar*
- CK KPH uputio svim partijskim organizacijama i članovima KP na Baniji pismo o smcnjivanju OK KPH za Baniju zbog toga što se glavninom partizanskih snaga povukao u Kordun, avgusta 1942, i o postavljanju novog OK.
  - Italijanske snage i četnici napali 4. bataljon 2. dalmatinske NOU brigade u s. Peuljama (kod Bos. Grahova). Iznenaden napadom, laj bataljon se. uz sadejstvo 2. bataljona iste brigade, izvukao iz obruča u pravcu Marino brdo — tt 1457, uz gubitke od 9 mrtvih i 6 nestalih boraca.
  - Između s. Tounja 1 ž. st. Dubrava delovi 2. kordunaškog područnog partizanskog bataljona miniranjem srušili neprijateljski transportni voz, zbog čega je saobraćaj bio obustavljen 2 dana.
  - Kod s. Visoče (blizu Metljike), u borbi protiv ustaša, poginuo član GS NOP odreda za Hrvatsku i komandant 2. operativne zone NOP odreda Hrvatske Franjo Ogulinac Seljo, narodni heroj.
- 10. oktobar*
- Održana sednica PK KPH za Dalmaciju na kojoj je raspravljano o vojno-političkoj situaciji u Dalmaciji, o NOF-u i NO odborima, kadrovima i partijskim kursevima, agitaciji i propagandi i dr.
  - Delovi domobranske 4. brdske brigade iz Daruvara i s. Batinjana (kod Daruvara) otpočeli dvodnevni napad na delove 1. slavonskog NOP odreda i Proleterskog bataljona Bosanske krajine u rejonu s. Bijela — s. Borki. U borbama do 11. oktobra neprijateljske snage su odbijene i prinuđene na povlačenje prema Daruvaru, pretrpevši gubitke od 13 ranjenih oficira i vojnika. Zaplenjeno je 7 pušaka, 2 automata i 1 top.
  - Kod ž. st. Popovača (na pruzi Beograd — Zagreb) diverzantska grupa GS NOP odreda za Hrvatsku digla u vazduh neprijateljski transportni voz. Poginulo je oko 250 ustaša i nemačkih vojnika, izgoreh su 3 cisterne sa benzinom, 2 vagona sa šećerom i nekoliko vagona sa raznim vojnim materijalom, a ostali su oštećeni. Saobraćaj je bio obustavljen 38 časova.
  - Us. Bijelaj (kod Daruvara), po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku, od Banijske proleterske čete i boraca iz sastava 1. i 2. slavonskog NOP odreda formiran Kalnički NOP odred.
  - Delovi Mosečkog bataljona posle kraće borbe zauzeli neprijateljsko uporište u s. Lećevici (kod Omiša) a žandarmerijsku i finansijsku posadu zarobili.

1942.	novembar	HRVATSKA	novembar	1942.
10/11. oktobar	— Između ž. stanica Rađuč i Lovinac (kod Gospića) 3. bataljon 9. hrvatske NO brigade porušio železničku prugu u dužini od 2,5 km, zbog čega je saobraćaj bio obustavljen 3 dana.			
U. oktobar	— U s. Budićima (kod Pakraca), po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku, od delova 1. i 2. slavonskog NOP odreda formirana 1. slavonska NOU brigada.			
12. oktobar	— U s. Drežnici (kod Ogulina), po naređenju GŠ NOP odreda za Hrvatsku, od 1. i 2. udarnog bataljona i bataljona Marko Trbović i »Ljubica Gerovac« 1. primorsko-goranskog NOP odreda formirana 6. hrvatska NO brigada.			
	— Štab 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske uputio letak vojnicima, podoficirima i oficirima domobranske vojske u Duvnu, Sinju i Imotskom, u kome, objašnjavajući im ko su i šta hoće Pavelić, Nedić i Draža Mihailović, poziva ih da prelaze u NOP odrede.			
	— Kod Visuća i Mekinjara Udbinska i Gospićka omladinska partizanska čela posle šestočasovne borbe odbile napad ustaša iz Udbine, ne dozvolivši paljenje i pljačkanje tih sela.			
	— Italijanske snage iz Široke Kule (kod Gospića) otpočele dvodnevni napad na jedinice Koreničkog područnog partizanskog bataljona kod Karaule, s. Klenovca i Cubrča jezera (kod Gospića) i potisnule ih prema s. Ljubovu.			
13. oktobar	— Između s. Dicrna i s. Dugopolja (na pruzi Split — Sinj) jedinice Mosorske partizanske čete, solinska desetina i udarna grupa iz Dugopolja napale voz i ubile 21 italijanskog vojnika a 3 ranile.			
	— Ovoga dana i sutradan ustaše iz Jasenovca opljačkale sela Crkveni Bok, Ivanjski Bok i Strmen (kod Sunje) i pobile oko 600 osoba.			
	— Kod ž. st. Zvečaj (na pruzi Karlovac — Ogulin) delovi 2. kordunaškog područnog partizanskog bataljona miniranjem srušili neprijateljski putnički voz. Zapaljeno je 13 vagona i 1 lokomotiva.			
13/14. oktobar	— Između s. Metka i s. Ribnika (kod Gospića) 4. bataljon 9. hrvatske NO brigade porušio železničku prugu u dužini od 2 km, zbog čega je saobraćaj bio obustavljen 3 dana.			
14. oktobar	— Jedinice Kalničkog NOP odreda napale domobransko uporište u s. Spišić Bukovici (kod Virovitice) i zarobile 20 domobrana a zaplenile 16 pušaka.			
	— Kod Klanca (blizu Brinja) 3. bataljon 6. hrvatske NO brigade napao iz zasede italijansku kolonu i naneo joj gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih.			
14/15. oktobar	— Kod s. G. Bogičevaca (između Okučana i Nove Gradiške) diverzantska grupa 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske miniranjem srušila neprijateljski transportni voz. Lokomotiva i 4 vagona su oštećeni. Poginulo je 212 ustaša, domobrana i nemačkih vojnika.			
15. oktobar	— Jedinice Moslavačkog NOP odreda zauzele ustaško uporište u Čazmi.			
	— Delovi Kalničkog NOP odreda zauzeli ustaško uporište u s. Bačkovici (kod Bjelovar i) i posadi naneli gubitke od 14 mrtvih i 9 zarobljenih. Zaplenjeno je 12 pušaka, 1 p. mitraljez, 1 kamion i druga oprema.			
	— Formiran OK KPH za Pokuplje, koji je obuhvalao srezove: Samobor, Jastrebarski, Pisarovinu i V. Goricu.			
Oktobar s.	— Kod s. Muća (blizu Splita), po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, formirana Komanda Splitskog vojnog područja.			
Oktobar d. p.	— Na sektoru Aržana (blizu Livna), u borbi protiv ustaša, domobrana i Italijanski vojnika, poginuo Ante Vučić, narodni heroj.			
16. oktobar	— U šumi Garjevici (kod Čazme) ustaško-domobranske i nemačke jedinice napale Moslavački NOP odred, koji se u toku noći izvukao u pravcu Bilogore, bez većih gubitaka.			
	— U šumi više s. Ribnjačke (kod Bjelovara) 2. bataljon Kalničkog NOP odreda napao i zarobio 57 domobrana, od kojih je 25 ostalo u partizanima. Zaplerijena su 54 para vojničkog odela i 54 para cipela.			

1942.	novembar	HRVATSKA	novembar	1942.
16/17. oktobar	— Jedinice 2. dalmatinske NOU brigade zauzele četničko uporište u s. Vaganu (kod Gračaca). U toku borbe četnici su imali 8 mrtvih, više ranjenih i 3 zarobljena, a jedinice brigade 1 mrtvog i 6 ranjenih boraca. Zaplenjeno je 6 pušaka, 1 p. mitraljez, 1 mitraljez i druge opreme.			
17. oktobar	— Kod s. Poloja (blizu Slunja) jedinice 2. i 4. hrvatske NOU brigade razbile italijansku kolonu sastava: konjički puk »Alesandrija« i 81. bataljon crnih košulja sa 4 topa i 8 tenkova. Neprijatelju su naneti gubici od 150 mrtvih i 33 zarobljena, a zaplenjeno je 7 kamiona, 2 topa, 1 lenk, 9 mitraljeza i p. mitraljeza, 122 puške i oko 300.000 metaka. Partizanske jedinice su imale 5 mrtvih i 8 ranjenih boraca.			
	— Između Perušića i s. Janjča jedinice 4. ličkog NOP odreda uništile iz zasede 2 kamiona i ubile 27 italijanskih vojnika.			
	— Us. Cisti (na putu Trilj — Imotski) 3. bataljon 1. dalmatinske NOU brigade napao italijansku kolonu i prinudio je na povlačenje prema Trilju. Neprijatelj je imao 20 mrtvih, a bataljon 3 ranjena borca. Uništen je 1 neprijateljski tenk.			
18. oktobar	— Između s. Liča i s. Fužina (kod Delnica) bataljon »Matija Gubec« 1. primorsko-goranskog NOP odreda miniranjem srušio neprijateljski transportni voz. Cela kompozicija sa 2 lokomotive je uništena. Saobraćaj je bio obustavljen više od 7 dana.			
	— Jedinice Kalničkog NOP odreda zauzele ustaško uporište u s. M. Trojstvo (kod Bjeļovara) i prinudile njegovu posadu da se povuče u s. V. Trojstvo.			
19. oktobar	— GS NOP odreda za Hrvatsku pohvalio 2. hrvatsku NOU brigadu i 1. bataljon 4. hrvatske NOU brigade za razbijanje italijanske kolone kod s. Poloja (blizu Slunja) i 1. proleterski NOU bataljon Hrvatske za uspešna dejstva u Zumberku.			*
	— Po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku, u cilju izvođenja većih operacija na teritoriji Banije, formiran Operativni štab grupe brigada (za 1. hrvatsku NOU, 5, 7. i 8. hrvatsku NO brigadu).			
19/20. oktobar	— Jedinice 1. slavonske NOU brigade zauzele ustaško uporište u s. Podvrško (kod Nove Gradiške).			
20. oktobar	— Kod s. Botinovca (blizu Koprivnice) Kalnički NOP odred odbio napad ustaša i prinudio ih na povlačenje u pravcu Bilo-gore i Ludbrega.			
	— U Podgori formiran SNO odbor za srez Makarsku.			
21. oktobar	— PK KPH za Dalmaciju poslao SK KPH za Hvar uputstvo o sakupljanju smokava u makarskom srezu radi ishrane vojske i uputstvo o ulozi Partije u odnosu na NO odbore povodom nekih učinjenih grešaka.			
	— Između ž. st. Javornik i Lič. Jesenica (na pruzi Zagreb — Split) jedinice 4. ličkog NOP odreda napale italijanski železnički transport, nanevši mu velike gubitke i uništivši 15 vagona.			
22. oktobar	— Blizu s. Apatovca (kod Križevaca) Kalnički NOP odred razbio domobransku Konjičku četu iz Varaždina, naneo joj gubitke od 4 mrtva i 2 ranjena domobrana, zarobio 35 domobrana, 4 podoficira i 1 oficira i zaplenio 37 pušaka, 2 p. mitraljeza, 1 mitraljez, 1 automat i mnogo municije.			
	— Jedinice Mosečkog partizanskog bataljona posle devetočasovne borbe zauzele neprijateljsko uporište u s. Zelovu (kod Sinja) i zarobile 46 milicionera i žandarma.			
22/23. oktobar	— Deveta hrvatska NO brigada porušila železničku prugu Gospić — Raduč i tt veze u dužini od 5 km.			
	— Drugi bataljon 1. slavonskog NOP odreda napao domobrane 1 zauzeo ž. st. Brezine (na pruzi Banova Jaruga — Pakrac), gde je zaplenio 14 pušaka, 1 automat, oko 1000 metaka i 20 bombi.			
23. oktobar	— Jedinice Operativnog štaba grupe brigada (1. hrvatske NOU, 5, 7. i 8. hrvatske NO brigade) napale Glinu, u kojoj je bilo oko 700 domobrana i ustaša. Napad nije uspeo zbog slabe veze komandi sa jedinicama i zbog toga što je veći deo snaga bio na osiguranju prema neprijateljskim okolnim garnizonima.			
	— Po naređenju Štaba 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od tri bataljona Komande područja Banije formiran Banijski NOP odred.			
	— Delovi partizanskog bataljona »Josip Kraš« zauzeli ž. st. Desinec (kod Jastrebarskog), zarobili 12 domobrana i zaplenili 12 pušaka, 1600 metaka, 21 bombu, 12 sinjela i drugu opremu, a ž. st. spalili.			

- Jedinice 4. bataljona 1. dalmatinske NOU brigade zauzele neprijateljsko uporište s. Podgrada (ispod pi. Mosora) koje su branili žandarmi, te ovima nanele gubitke od 3 mrtva i 2 ranjena; odmah posle loga porušile Pavića most na Cetini i prekinule saobraćaj između Omiša i s. Podgrada.
  - Kod ž. st. Dragaiić (blizu Okučana) Diverzantska grupa 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske digla u vazduh nemački transport. Uništeno je 30 vagona i 1 lokomotiva.
24. oktobar
- Jedinice 2. i 4. hrvatske NOU brigade zauzele ustaško-domobranksko uporište u s. Tušilović (kod Vojnića), zarobile 62 ustaše, 40 žandarma i 325 domobrana i zaplenile 350 pušaka, 4 mitraljeza, 13 p. mitraljeza, 1 minobacač, 2 topa i 30.000 metaka.
  - U Gračačkoj kotlini jedinice 9. hrvatske NO brigade napale četnički puk »Vožd Karadorđe«, ubile oko 70, zarobile 64 četnika i zaplenile 95 pušaka i 30.000 metaka.
  - Moslavački NOP odred i 1. bataljon 1. slavonske NOU brigade napali domobrane i žandarme u s. V. Grdevcu (kod Bjelovara), ali se zbog jačine neprijateljskih snaga i njihove utvrđenosti morali povući, pretrpevši gubitke od 12 mrtvih i 6 ranjenih boraca. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 3 ranjena.
  - Delovi 2. primorsko-goranskog NOP odreda zauzeli domobranksko uporište u s. Ertiću (kod Severina na Kupu). Domobrankska posada se povukla u pravcu Severina na Kupu.
- 24/25. oktobar
- Drugi bataljon 1. slavonskog NOP odreda zauzeo i porušio ž. st. Dobrovac (na pru/i Banova Jaruga — Pakrac), koju su branili domobrani. U toku borbe zarobljeno je 7 domobrana, a zaplenjeno 7 pušaka, 9 bombi i druga oprema.
25. oktobar
- Delovi 1. slavonske NOU brigade zauzeli ž. st. Ratkovicu (na pruži Kapela — Pliternica), porušili prugu, zarobili 16 domobrana i zaplenili 32 puške, 1 automat, oko 1000 metaka, 60 bombi i drugi materijal.
  - Kod s. Tugara (blizu Splita) 4. bataljon 1. dalmatinske NOU brigade napao jake italijanske snage iz Omiša i posle tročasovne borbe odbacio ih prema Omišu. Neprijatelj je imao 20 mrtvih i oko 40 ranjenih.
26. oktobar
- Kod s. Lovčića (blizu Slav. Broda) jedinice 1. slavonske NOU brigade posle dvočasovne borbe odbile napad jakih ustaških snaga iz Slav. Broda i nanele im velike gubitke.
  - Kod s. Radovice (blizu Metlike) italijanski vojnici iz Metlike napali 1. proleterski NOU bataljon Hrvatske i partizanski bataljon »Josip Kraš« i posle četvoročasovne borbe uspeali da se probiju prema s. Kaštu (kod Metlike).
- 26/27. oktobar
- Kod Vagnja (na putu Sinj — Livno) jedinice 2. dalmatinske NOU brigade napale italijanske snage i posle dvočasovne žestoke borbe razbile jedan italijanski bataljon nanevši mu velike gubitke. Zaplenjeno je: 2 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, 30 pušaka, 200 ručnih bombi, 6000 metaka. 1 sanduk sanitetskog materijala i druga oprema.
  - Između Banove Jaruge i Lipovljana Diverzantska grupa 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske miniranjem srušila domobranski transportni voz i uništila 2 lokomotive i 27 vagona. Neprijatelj je imao mnogo mrtvih i ranjenih.
27. oktobar
- Na području Mosora, po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od Mosorske čete formiran Mosorski partizanski bataljon.
  - Po naređenju Štaba 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od tri partizanska bataljona Komande kordunaškog vojnog područja formiran Kordunaški NOP odred.
  - Kod s. Ljubošine (blizu Ogulina) delovi 6. hrvatske NOU brigade miniranjem srušili neprijateljski transportni voz a potom napali njegovu pratnju. U toku borbe poginulo je 25 italijanskih vojnika, 16 četnika i 25 domobrana. Lokomotiva i 2 vagona su uništeni, a saobraćaj je bio obustavljen 6 dana.
28. oktobar
- U s. Gradištu (kod Slav. Požege) nemačke snage, potpomognute avijacijom, napale 1. slavonsku NOU brigadu, koja se povukla iz sela uz obostrano velike gubitke. Tada je oboren 1 neprijateljski avion.
  - Kod s. Jušića (na pruži Rijeka — Trst) 1. istarska partizanska četa Vladimir Gortan« minirala železničku prugu i digla u vazduh transportni voz, u kome je poginulo oko 150 italijanskih vojnika i oficira Uništeni su lokomotiva i 6 vagona.
  - Jedinice 4. bataljona 1. dalmatinske NOU brigade zauzele četnička uporišta u s. Kljakama i s. Otišću (blizu Vrlike). Neprijatelj je uspeo da većim delom pobjegne u

pravcu Vrlike, dok je manji broj četnika zarobljen. Zaplenjen je veliki broj pušaka, municije i druge opreme.

- Jake italijanske, nemačke i ustaške snage iz sela Bušnje Vasi, Metlike i Vivodnje otpočele četvorodnevni napad na 1. proleterski NOU bataljon Hrvatske i partizanski bataljon »Josip Kraš« kod sela Lešća. Visoča, Bulica, Magovca i Pilatovaca. U borbama do 31. oktobra partizanske jedinice su probile obruč kod s. Glušinje, prešle prugu Zagreb — Karlovac i 1. novembra stigle u D. Kupčinu (kod Jastrebarskog).
- Delovi Primorske partizanske čete, na dan proslave dolaska fašista na vlast u Italiji, upali u šibensku luku i otvorili mitraljesku vatru na italijanske oficire u hotelu »Krka«. Ranjena su 4 italijanska oficira.
- Jedinice 9. hrvatske NO brigade izvršile neuspeo napad na četničko uporište u s. V. Popini (kod Gračaca).

29. oktobar

- Jedinice 7. hrvatske NO brigade, uz sadejstvo 5. hrvatske NO brigade i 3. bataljona Banijskog NOP odreda, zauzele domobranksko uporište u s. Kukuruzarima (kod Kostajnice) i sva uporišta na pruzi Sunja — Kostajnica, zarobile 52 domobrankska i zaplenile 51 pušku, 5 p. mitraljeza. 4 automata i 15000 metaka.

29/30. oktobar

- Jedinice 2. i 4. hrvatske NOU brigade napale ustaška i domobrankska uporišta u selima Rakovici, Jelovu Klancu, Catrnji, Bliznici, Oštarskim stanovima, Luketić-Selu i Poljanku i na brdu Lisini. Pretrpevši gubitke od 7 mrtvih i 28 ranjenih, one su se morale povući zbog dolaska ustaških i domobrankskih ojačanja iz Bihaća, Slunja i Cazina.

31. oktobar

- U okolini Šibenika i Biograda, po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od Primorske partizanske čete i novodošlih boraca formiran Primorski (Severnodalmatinski) partizanski bataljon.
- Šibenska četa Primorskog partizanskog bataljona digla u vazduh električnu centralu na reci Krki, koja je električnim osvetljenjem snabdevala Šibenik i služila za pogon fabrike aluminijuma Lozovac. Šibenik je ostao bez svetla više od 10 dana. a 38 električnih peći fabrike aluminijuma u Lozovcu bilo je paralisano, te je obustavilo rad za više od dva meseca.

Oktobar k.

- Po naređenju Štaba 1. operativne zone NOP odreda Hrvatske, od dva bataljona komande Ličkog područja formiran Lički NOP odred.
- Na Biokovu, po naređenju Štaba 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske, formirana Komanda Biokovsko-neretljanskog vojnog područja.

Oktobar

- PK KPH za Dalmaciju i Štab 4. operativne zone NOP odreda Hrvatske uputili letak stanovništvu Dalmacije: obavestili ga o zločinima koje su četnici, uz pomoć italijanskih vojnika, izvršili u Dalmaciji; pozvali ga da stupa u redove partizanskih jedinica.
- Na Ravnoj gori (u Slavoniji) održano savetovanje rukovodilaca saniteta u 3. operativnoj zoni NOP odreda Hrvatske, na kome se raspravljalo o merama za sprečavanje širenja pegavog tifusa u jedinicama i pozadini.
- Po naređenju Štaba 5. operativne zone NOP odreda Hrvatske formirana Komanda Primorsko-goranskog vojnog područja.
- Štab 3. operativne zone NOP odreda Hrvatske uputio stanovništvu Slavonije proglas o padu u ruke partizana ustaškog uporišta u Španovici (kod Pakraca) i o tome da su zločinci kažnjeni.
- Partizani — srpski rodoljubi uputili Srbima Slavonije i Srema proglas u kome govore o četničkom izdajstvu, objašnjavaju ciljeve NOB-a i pozivaju stanovništvo da stupa u redove partizanskih jedinica.
- Na Smolinskoj glavici (na o. Korčuli) održana prva partijska konferencija sreza Korčula, na kojoj je osuđen oportunistički stav SK KPH za Korčulu, izabran novi SK i formiran SNO odbor za Korčulu.
- Na Smolinskoj glavici (na o. Korčuli) održana sreska konferencija SKOJ-a za Korčulu: izabrano je novo sresko rukovodstvo i formirani su opštinski komiteti SKOJ-a.

MAKEDONIJA

2. oktobar

- U s. Rastovici (kod Kruševa) NOP odred »Pitu Guli« zaplenio nešto oružja i druge opreme i održao miting.

4. oktobar — U s. Zurču (kod Kruševa) Kruševski NOP odrod »Pitu Guli« ubio jednog bugarskog policajca i održao politički zbor.
7. oktobar — U s. Desovo (kod Prilepa) upali 3. četa NOP odreda »Dimitar Vlahov« i NOP odred »Đorče Petrov«, te streljali zloglasnog vojvodu Donča, organizatora kontračeta u prilepskom kraju, održali politički zbor i zaplenili 15 pušaka¹.
11. oktobar — Selo G. Količane (kod Skoplja) zauzela 1. četa NOP odreda »Dimitar Vlahov«. Ona je tu zaplenila 20 pušaka i dosta municije i formirala seoski vojni štab.
- U s. G. Divjacima (kod Kruševa) ušao Kruševski NOP odred »Pitu Guli«, zaplenio nešto oružja i održao politički zbor.
13. oktobar — U rejonu s. Oreov Dol (kod Titovog Velesa) NOP odred »Đorče Petrov« vodio ceo dan borbu protiv delova bugarskih jedinica iz Velesa.
- Oktobar s. — U s. D. Jabolčistu (kod Titovog Velesa) bugarska vojska i policija iz Velesa, posle zverskog mučenja, na očigled stanovništva ubili 7 pripadnika NOP-a zato što nisu hteli da otkriju partizane.
16. oktobar — Instruktor CK KPJ u Makedoniji Dobrivoje Radosavljević obavestio PK KPJ za Srbiju (preko koga je održavana veza sa CK KPJ) o stanju na teritoriji Makedonije i o dejstvima NOP odreda na sektoru Veles (sada: Titov Veles) — Prilep — Bitolj.
- Bugarske jedinice veleškog garnizona, pošto nisu uspele da unište NOP odred »Dimitar Vlahov«, blokirale sela u Azotu. Sutradan su otpočele raciju i pri tom streljale 16 seljaka, internirale 68 i stavile pod istragu 48.
20. oktobar — U s. Dvorcima (kod Kičeva) NOP odred »Pitu Guli« napao bugarsko obezbeđenje laboratorije rudnika mangana »Cer Nebojša« i carinarnicu, zaplenio dosta oružja i drugog materijala, uništio oko 100 kg raznih hemikalija u laboratoriji i održao miting.
21. oktobar — U s. Sopotskom (blizu Resna) Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev« vodio borbu protiv bugarske vojske i policije resenskog garnizona koji su blokirali selo dok je on održavao politički zbor. Odred se, zbog pritiska jačih neprijateljskih snaga, pod borbom izvukao na pi. Biglu.
30. oktobar — U Bitolju preki sud bugarske 5. armije osudio 4 pripadnika NOP-a na smrt, 9 na doživotnu robiju i 6 na 15 godina strogog zatvora.
- Oktobar k. — Kod s. Belovodice (blizu Prilepa) NOP odred »Đorče Petrov« vodio viščasovnu borbu protiv bugarske policije iz Prilepa, a zatim se povukao na Kadin kamen.
- GŠ NOP odreda za Makedoniju uputio proglas bugarskoj okupatorskoj vojsci s pozivom da se ne bori protiv partizana, već da prelazi na njihovu stranu i vodi borbu protiv zajedničkog neprijatelja.
- Izašao prvi dvobroj »Biltena«, organa GŠ NOP odreda Makedonije.
- U s. Lavčanima i s. Vidranima (kod Kičeva) formirani seoski NO odbori.

SLOVENIJA

1. oktobar — Izvršni odbor OF doneo odluku o reorganizaciji GŠ NOP odreda za Sloveniju.
- GŠ NOP odreda za Sloveniju naredio Štabu Loškog NOP odreda da po prebacivanju u Slovenačko primorje uzme naziv: Soški NOP odred.
6. oktobar — Na pl. Mokrecu, po naređenju GŠ NOP odreda za Sloveniju, od 1. bataljona Krimskog NOP odreda i 2. bataljona Notranjskog NOP odreda formirana slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer«.
- GŠ NOP odreda za Sloveniju naredio da se na teritoriji bivše 3. grupe NOP odreda formira novi Notranjski NOP odred.
14. oktobar — U s. Pristavi (kod Višnje gore) 3. bataljon NOU brigade »Matija Gubec« sukobio se sa oko 150 italijanskih vojnika i naneo im gubitke.

¹ Te čete su formirale bugarske okupacione vlasti, od domaćih Izdajnika za uspeinu borbu protiv NOP-a.

1942.   novembar   SRBIJA   novembar   1942.

20. oktobar — Loski NOP odred krenuo u Slovenačko primorje radi reorganizacije tamošnjih jedinica i od tada dejstvovao kao Soški NOP odred.
23. oktobar — Na Korenu (iznad s. Horjula, kod Ljubljane) 1. i 3. četa slovenačke NOU brigade »Liubo Sercer« izvršile napad na oko 1200 okupatorskih vojnika i 300 belogardista. Neprijatelj je imao veliki broj mrtvih.
- Kod s. Smarjete (blizu Novog Mesta) patrola 1. bataljona Istočnodolenjskog NOP odreda sukobila se sa belogardističkom patrolom i nanela joj gubitke.
26. oktobar — U blizini s. Loga (u Dolomitima) 3. bataljon Dolomitskog NOP odreda vodio borbu protiv većeg broja italijanskih vojnika i belogardista i naneo im gubitke. Borba je trajala oko 11 časova.
28. oktobar — GS NOP odreda za Sloveniju izdao naredbu o sakupljanju dobrovoljaca za parti-zanske jedinice u Gorenjskoj i Štajerskoj.
31. oktobar — Na Creti (na pl. Menini, kod Celja) nemačke jedinice opkolile logor 1. bataljona Savinjskog NOP odreda. Bataljon se jurišem probio iz obruča i neprijatelju naneo gubitke, dok sam nije imao žrtava.

SRBIJA

1. oktobar — U s. Troglan Bari (kod Boljevca) delovi Timočkog NOP odreda razoružali dva bu-garska vojnika.
2. oktobar — Između s. Doljevca i s. Belotinca (na pruzi Niš — Leskovac) delovi Jastrebačkog NOP odreda skinuli šinu, usled čega se srušio teretni voz.
- 2/3. oktobar — Jedna desetina Leskovačkog NOP odreda razmontirala deo pruge Leskovac — Vranje, usled čega se srušio nemački transportni voz, te u njemu poginulo više nemačkih vojnika.
5. oktobar — U s. Ogaru (kod Rume) delovi 3. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvat-ske razbili palrolno odeljenje od 20 žandarma, te zarobili 9 žandarma i zaplenili 9 pušaka i 1 p. mitraljez.
- Prva četa Rasinskog NOP odreda napala kazneni zavod u Kruševcu i iz njega oslobodila nekoliko drugova.
- Oktobar p. — Delovi Rasinskog NOP odreda, u dva maha, kod s. Vitkovca (na pruzi Niš — Sta-lac) srušili prugu, usled čega su se srušili jedan teretni voz i jedna kompozicija s nemačkim ranjenicima koji su iz Afrike upućeni u Nemačku na lečenje. Tom pri-likom je poginulo oko 100 nemačkih vojnika.
- U Siriničkoj župi (kod Uroševca), od dva bataljona iz Uroševca i okoline i tri iz Siriničke župe, formiran Sarplaninski pozadinski NOP odred.
- 5/6. oktobar — Iz Bosne prebačena u Bosutske šume (u rejon Srem. Rače) 6. istočnobosanska brigada.
8. oktobar — U s. Pranjariima (kod Čačka) obnovljeno partijsko rukovodstvo za takovski srez. Ono je idućeg meseca preraslo u SK KPJ.
- 7 oktobar — Na mostu kod s. Mramora (blizu Niša) delovi Jastrebačkog NOP odreda napali bu-garsku stražu i ranili 4 vojnika.
8. oktobar — Sa mitinga održanog na Rudniku, partizani 1. šumadijskog NOP odreda i prisutni meštani uputii. preko VS NOP i DV Jugoslavije, drugarske pozdrave partizanima Bosne, Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Slovenije, Slavonije, Dalmacije. Like i Korduna, zaklinjući se da puške iz ruku neće ispustiti dok ne budu isterani okupa-tori iz naše zemlje i uništene njihove sluge.
- U s. Vrbanu (kod Preševa) bugarski vojnici napali delove Crnotravskog NOP odreda i naneli im gubitke od 10 mrtvih, dok se ostatak tog odreda probio.
- 8/9. oktobar — U s. Magašu i s. Dragom Delu (kod Lebana) Jablaničko-pasjački NOP odred razo-ružao četnike i seosku miliciju i zaplenio 50 pušaka i 2 puškomitrajeza.
- ». oktobar — Kod s. Č"kljenika (blizu Leskovca) delovi Leskovačkog NOP odreda napali patrolu graničnog odeljenja, te ubili 1, ranili 1 i zarobili 3 graničara.

- Delovi Jablaničko-pasjačkog NOP odreda spalili opštinsku arhivu u s. Oranu i s. Bućumetu a u s. Slišanu (blizu Lebana), pored toga razoružali i seosku stražu.
- Na inicijativu OK KPJ za Kruševac, jedna trojka Rasinskog NOP odreda upala u Kruševačku bolnicu i iz Internog odeljenja oslobodila člana OK KPJ Steva Milanka i partizanskog kurira Isidora Milovanovića 1 prebacila ih u s. Čitluk, gde su ostali na oporavku.
- 10. oktobar
  - Komandujući general i zapovednik Srbije naredio da se ustanik uhvaćen sa oružjem prilikom borbenih dejstava ima, načelno, obesiti ili streljati.
  - Komandujući general i zapovednik Srbije naredio da se mere odmazde koje su utvrđene za slučaj ako bude ubijen i ranjen nemački vojnik ubuduće imaju primenjivati i ako nestane neki nemački vojnik.
- 11. oktobar
  - U s. Krivoj Reci (kod Brusa) nemački i bugarski vojnici pohvatali sve stanovništvo i zatvorili ga u crkvu, a onda ovu minirali. Poginulo je 320 lica, većinom žena i dece. Bugarski fašisti su bacali u vatru živu malu decu.
- 11/12. oktobar
  - U s. Misači (kod Arandelovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda demolirali postrojenja u rudnicima uglja »Oplenac«, »Vrbas« i »Orašac«.
- 12. oktobar
  - Jedinice 17. i 21. bugarske divizije iz Niša i Prokuplja preduzele napad na Jastiebački NOP odred na pl. M. Jastrepcu. Malojastrebačka četa se izvukla iz blokade i prebacila na pl. Pasjaču; isto je učinila i Velikojastrebačka četa. Pošto nisu naišle na partizane, bugarske jedinice su, za odmazdu, spalile sve partizanske kuće u e. Lepaji i s. Baličevcu, a pohvatano stanovništvo oterale u logor.
  - Delovi Rasinskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu u s. Sekuriću (kod Rekovca) i razdelili seljacima oko 5000 kg pšenice koja je bila prikupljena na ime rekvizicije.
- 13. oktobar
  - U rudniku kamena u Vučjaku (kod Rudnika) delovi 1. šumadijskog NOP odreda zaplenili 2 kamiona sa prikolicama, 70 kg eksploziva, 800 kapisli i veću količinu fitiljn.
- 14. oktobar
  - Na Filipovom putu, između sela Jamene i Morovića (kod Sida), glavnina 6. istočnobosanske brigade, 1. bataljon 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske i Bosutska partizanska četa razbili dve čete iz nemačke 718. divizije. Neprijatelj je pretrpeo veće gubitke. Zaplenjeno je: 2 minobacača sa 150 mina, 4 p. mitraljeza, 2 automata veći broj pušaka sa oko 10.000 metaka, 1 radio-stanica i komora sa dosta vojničke opreme.
  - Nemačka policija obesila u selima južnog Banata: Samošu 20. Zagajcu 15 i Vračevu Gaju 15 pripadnika i simpatizera NOP-a.
- 17. oktobar
  - U s. Gajtanu (kod Lebana) Jablaničko-pasjačk: NOP odred sukobio se s jednim poternim odeljenjem SDS, naneo mu gubitke i prisilio ga na povlačenje ka Kursumliji.
  - Kod s. Krive Reke (na pruži G. Milanovac — Ljig) delovi 1. šumadijskog NOP odreda na četiri mesta porušili prugu.
- 18. oktobar
  - U rejon Hajdučkog brega (na Fruškoj gori) stigli iz Bosutskih šuma 6. istočnobosanska brigada, 1. bataljon 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske i Bosutska partizanska četa.
- 19. oktobar
  - Iz rudnika hroma u s. Lojanu (kod Preševa) šiptarski NOP odred »Zeinel Ajdini i deo Vranjskog NOP odreda (oko 20 boraca) proterali bugarsku stražu, te zaplenili veću količinu eksploziva i spalili arhivu rudnika.
- 19/20. oktobar
  - Delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske napali žandarme u s. D. Petrovcima (kod Rume), zapalili žand. st. i opštinsku arhivu i zaplenili 6 pušaka s municijom.
  - Između s. Grabovaca i s. Obreža (južni Srem) delovi 3. NOP odreda 3 operativne zone Hrvatske posekli oko 100 tt stubova i prekinuli veze.
- 20. oktobar
  - U s. Barajevu (kod Ripnja) delovi 1. šumadijskog NOP odreda napali četnički odred i naneli mu gubitke od 7 mrtvih i zaplenili 23 puške.
  - Komanda nemačko-ustaškog garnizona iz Rume sa preko 1000 vojnika i 4 tenka blokirala s. Dobrinca (kod Rume), ali, i pored terora nad stanovništvom, nije uspela da u podzemnim skloništim (bazama) otkrije 1. četu 2. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske.

- 0/21. oktobar — Delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske prodrli u s. M. Radince (kod Rume), zaplenili 9 pušaka s municijom i zapalili opštinsku arhivu.
- I. oktobar — Iz s. Ležimira (kod Srem. Mitrovice) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske, posle dvodnevno puškaranja, proterali 5. četu 16. ustaškog bataljona u pravcu s. St Divoša. Poginule su 3 a ranjene 4 ustaše.
- Na ž. st. Batuši (kod Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda demolirali postrojenja i zapalili jedan vagon.
3. oktobar — U s. Statovcu (kod Prokuplja) delovi Jablaničko-pasjačkog NOP odreda napali seosku miliciju, ubili 1 oficira i ranili 2 milicionera.
- f3/24. oktobar — U s. Garima (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda oštetili rudnik uglja i spalili opštinsku arhivu.
16. oktobar — OK KP.1 za Srem uputio CK KP.1 izveštaj o borbama NOP odreda i stanju partijske organizacije u Sremu.
- 16/21. oktobar — Na ž. st. Stavici (na pruži G. Milanovac — Ljig) delovi 1. šumadijskog NOP odreda demolirali postrojenja i na osam mesta porušili prugu.
28. oktobar — Delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske prodrli u s. Golubince (kod Stare Pazove), naneli neprijatelju gubitke, uništili poštanske uređaje, spalili opštinsku arhivu i zaplenili 4 puške.
- Kod s. Bučje (blizu Knjaževca) od preživelih boraca Svrliškog i Ozrenskog NOP odreda formirana partizanska četa.
- Na pl. Povlenu četnici i nedičevci razbili Suvoborski NOP odred.
29. oktobar — Delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske prodrli u s. Vojku (kod Stare Pazove), onesposobili poštanske uređaje, zapalili opštinsku arhivu i oslobodili 40 prisilno regrulovanih mladića.
- U s. Stojniku (kod Arandiovcu) delovi 1. šumadijskog NOP odreda napali žandarmerijsku posadu, te ubili 2 žandarma (ostali pobjegli) i zaplenili 11 pušaka.
- Delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske spalili opštinsku arhivu u s. Krnješevcima (kod Stare Pazove) i zabranili dalji rad opštinskim službenicima.
31. oktobar — Po odluci OK KPJ za Srem na Fruškoj gori izvršena reorganizacija prikupljenih jedinica Štaba 3. NOP odreda 3. operativne zone Hrvatske: od dotadašnja tri formirana su četiri bataljona pri tome je kompletan 3. bataljon (Psavski) ušao u sastav 6. istočnobosanske brigade; 1. i 2. bataljon sa Slabom odreda imali su da se prebace u istočnu Bosnu, a 4. bataljon, formiran od ljudstva koje nije moglo izdržati teže napore, trebalo je da ostane u Sremu.
- Oktobar k. — Na sastanku u s. Bibi (kod Uroševca) Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju analizirao vojno-političku situaciju u svetu i u Jugoslaviji, formirao Privremeni GS NOP i DV za Kosovo i Metohiju i odlučio da se organizuju partizanski NOP odredi koji će odmah preći u akcije.
- Oktobar — Na pl. Tupižnici jedan odred SDS razbio Boljevačku četu Knjaževačko-boljevačkog NOP odreda.
- Kod Zabija, u borbi protiv mađarske policije, teško ranjen i zarobljen član PK KPJ za Vojvodinu Stevan Divnin Baba, narodni heroj. On je na putu za Novi Sad umro od namerno izazvane komplikacije na rani.¹
- U s. Belegišu (kod Stare Pazove) formiran ilegalni mesni NO odbor.
- U blizini zemunskog parka, po odluci partijske ćelije fabrike »Ikarus«, dva udarnika likvidirala poznatog provokatora i špijuna Močkovića, vratara fabrike.
- U s. Gračanici (kod Prištine) italijanske vlasti izvršile provalu i uhapsile većinu članova MNO odbora.

¹ Po drugom izvoru događaj se desio u novembru.

Novembar

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

- 1. novembar*
- VŠ NOV i PO Jugoslavije izdao Naredbu o stvaranju NOV kao redovne vojske.
  - Naredbom Vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita formirana 1. proleterska udarna divizija NOVJ sastava: 1. proleterska NOU, 3. proleterska (sandžačka) NOU i 3. krajiška NOU brigada.
  - Naredbom Vrhovnog komandanta NOP i DV Jugoslavije Josipa Broza Tita formirana 2. proleterska udarna divizija NOVJ, sastava: 2. proleterska NOU, 4. proleterska (crnogorska) NOU, i 2. dalmatinska NOU brigada.
  - Šef Privremenog upravnog odseka pri VŠ NOV i POJ uputio naredbu komandama područja i sreskim NO odborima o regulisanju kretanja stanovništva na oslobođenoj teritoriji.
- 2. novembar*
- Šef Privremenog upravnog odseka pri VŠ NOV i POJ uputio Operativnom štabu NOV i PO za Bos. krajinu uputstvo o organizaciji snabdevanja stanovništva na oslobođenoj teritoriji.
- 3. novembar*
- Nemačke i italijanske snage otpočele povlačenje sa fronta kod El Alamejna (u Libiji). Time je bitka kod El Alamejna završena u korist saveznika.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao naredbu o obrazovanju Vojne škole NOV i POJ, u kojoj će se usavršavali komandni kadar i izučavati i primenjivati iskustva iz NOB-a, radi sprovođenja jedinstvene vojne doktrine u NOV i POJ. Škola je imala viši kurs — za spremanje komandanata bataljona i brigada, niži kurs — za spremanje vodnika i komandira četa i praktične omladinske tečajeve. Mesto i vreme trajanja kurseva određivao je VŠ na predlog komandanta škole. Škola je otvorena 9. novembra 1942, a u njen sastav je uključena ranija Partizanska oficirska škola GŠ NOP odreda za Hrvatsku, i škola za vojne rukovodioce i omladinski vojno-politički kursevi Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu.
- 5. novembar*
- Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije postavila ultimativan zahtev vladi SSSR-a: da obustavi kampanju preko radija i štampe protiv četnika Draže Mihailovića; da pozove partizane da prekinu napade na četnike i da se stave pod komandu jugoslovenske izbegličke vlade.
- Novembar p.*
- »Slobodna reč«, list jugoslovenskih iseljenika u Njudžersiju (SAD), izdala, u 30.000 primeraka, »Ratni bilten«, u kome su izložene operacije NOV i POJ za poslednja tri meseca.
  - U Vinici (u Ukrajini) vođa Trećeg Rajha Adolf Hitler održao sastanak sa vrhovnim komandantom Jugoistoka generalom Aleksandrom Lerom i poglavnikom NDH Antom Pavelićem, na kome je razmotrena situacija u NDH i rešeno da se preduzmu krupne operacije radi uništenja NOV i POJ.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio svim višim štabovima i ustanovama da preduzmu stroge mere budnosti i čuvanja vojne tajne.
- 6. novembar*
- Za uspešno izvedene borbe pri zauzimanju Bihaća i okolnih sela, vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito pohvalio 1, 2, 3, 5. i 6. krajišku NOU brigadu i 8. hrvatsku NO brigadu.
  - PK KPJ za Srbiju uputio instruktoru CK KPJ u Makedoniji Dobrivoju Radosavljeviću pismo u kome razrađuje liniju KPJ u NOB-u i daje konkretne sugestije u vezi sa situacijom u Makedoniji.
- 7. novembar*
- Na svečanosti u Bos. Petrovcu vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito, u ime VŠ 1 CK KPJ, predao ratnu zastavu 1. proleterskoj NOU brigadi i tim povodom održao govor.
  - CK KPJ izdao proglas »Dvadeset peta godišnjica Velike oktobarske proleterske revolucije«, u kome se svi narodi Jugoslavije pozivaju da, bez obzira na političke

- pogleda, veru i narodnost, stupaju u jedan sveopšti NOV, bore se u redovima NOV i POJ, organizuju pozadinu i uništavaju neprijatelja i njegove domaće sluge.
- Povodom 25. godišnjicu oktobarske revolucije CK SKOJ-a uputio proglas »Mladioj generaciji svih naroda Jugoslavije«, u kome je poziva da stupa u redove NOV i POJ, organizuje rad u pozadini oslobođene teritorije, obrazuje odbore jedinstva i borbene grupe na okupiranoj teritoriji i čuva i proširuje jedinstvo omladinskih redova.
8. novembar — Otpočelo iskrcavanje savezničkih snaga u severnu Afriku (u Maroko i Alžir).
9. novembar — Naredbom Vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita formirana 3. udarna divizija NOVJ, sastava: 5. crnogorska, 10. hercegovačka i 1. dalmatinska NOU brigada.
- Naredbom Vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita formirana 4. udarna divizija NOVJ. sastava: 2, 5. i 6. krajiška NOU brigada.
- Naredbom Vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita formirana 5. udarna divizija NOVJ od 1. 4. i 7. krajiške NOU brigade.
- Naredbom Vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita formiran 1. bosanski udarni korpus NOVJ sastava: 4. i 5. udarna divizija NOVJ i 6. NOU brigada istočne Bosne. Pod komandu tog korpusa su slavljani i svi NOP odredi na teritoriji Bosne.
- CK SKOJ-a uputio PK SKOJ-a za Hrvatsku i oblasnim komitetima SKOJ-a za Bos. krajinu i Dalmaciju direktivno pismo u vezi sa akcijom na prikupljanju zimske odeće za NOV i POJ. U pismu se daju uputstva kako treba, u cilju snabdevanja boraca, organizovati udarničko takmičenje omladine na celoj slobodnoj teritoriji.
10. novembar — U Minhenu održan sastanak Adolfa Hitlera, Hermana Geringa, Joakima fon Ribentropa i Galeaca Cana na kome je odlučeno da se izvrši okupacija neokupiranog dela Francuske i njenih severnoafričkih poseda.
- VŠ NOV i POJ izdao Statut sanitetske službe narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, u kome su izloženi zadaci i organizacija saniteta u jedinicama NOV i POJ.
11. novembar — Nemačke i italijanske snage otpočele okupaciju neokupiranog dela Francuske koji se nalazio pod upravom kvislinske vlade u Višiju.
12. novembar — U Rijeci održana konferencija istaknutih četničkih vođa sa područja Crne Gore, Hercegovine, južne Bosne, Dalmacije i Like i predstavnika italijanske Više komande (Supersloda) oružanih snaga »Slovenija — Dalmacija« (Supersloda) i civilnih okupacionih vlasti, na kojoj su utvrđene mere za još tešnju saradnju u borbi protiv NOV i POJ.
- Italijanska komanda četničkih formacija Bosne, Hercegovine, Like i Dalmacije uputila referat Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija — Dalmacija«, u kome izlaže teško materijalno i moralno-političko stanje u četničkim redovima, traži pomoć i predlaže da se odmah preduzmu operacije protiv snaga NOV i PO Jugoslavije u Bosni.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao naređenje za formiranje Stalne higijenske komisije radi organizovanja zdravstvene službe i suzbijanja raznih bolesti u vojsci i narodu.
13. novembar — U Zagrebu održan sastanak nemačkog poslanika u NDH Zigfrida Kašea, italijanskog opunomoćenog ministra i predstavnika ministarstva inostranih poslova NDH na kome je raspravljano o vojno-političkoj situaciji u Hrvatskoj i Bosni i o zajedničkim merama protiv NOV i POJ.
15. novembar — U Jasenicama (kod Bos. Krupe) pravoslavni sveštenici i bogoslovi održali skupštinu s koje su srpskom narodu uputili poslanicu pozivajući ga da stupa u narodnooslobodilačku borbu.
- U Skadar stigao Blažo Jovanović, delegat CK KPJ za I zemaljsku partijsku konferenciju KP Albanije.
- Novembar d. p. — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito obavestio Kominternu o obrazovanju osam divizija (sa po tri brigade), o njihovom naoružanju i nazivu i o predstojećem zasedanju AVNOJ-a.

- Kominterna uputila CK KPJ telegram u vezi sa predstojećim zasjedanjem AVNOJ-a. ističući: da CK KPJ ne treba AVNOJ da smatra nekakvom vladom niti da ga su-protstavljaja izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije u Londonu; na toj etapi ne treba postavljati pitanje ukidanja monarhije, niti isticati parole o republici, jer će se o režimu u Jugoslaviji rešavati posle razbijanja italijansko-nemačke koalicije i posle oslobođenja zemlje od okupatora.
- U rejonu Glamoča formiran Haubički divizion VŠ NOV i POJ, sastava: dve baterije sa po dva oruđa (haubice 100 mm M. 14/19).
- 18. novembar — VŠ NOV i POJ, iz svojih vojnih sredstava, doделиo: 2.500.000 kuna stanovništvu D. i G. Vukovskog, Janja, Podgorja, Pljeve i drugih, koja su popaljena i opljačkana od ustaša, nemačkih vojnika i četnika; 500.000 kuna NO odboru Bihaca, za gradsku sirotinju; 200.000 kuna za Drvar i okolna mesta.
- 19. novembar — U širem rejonu Staljingrada (sada: Volgograd) otpočela velika proliovofanziva snaga Crvene armije.
- 20. novembar — Zvanično objavljeno da VS NOP i DV Jugoslavije ima nov naziv: VS NOV i PO Jugoslavije.
- 21. novembar — Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije depešom uputio predlog Kominterni: da dva člana Centralnog komiteta KPJ dođu u Moskvu i dokumentima uvere vladu Sovjetskog Saveza o saradnji Draže Mihailovića sa okupatorom. Kominterna nije prihvatila taj predlog.
- 22. novembar — Naredbom VŠ NOV i POJ, od 1. i 2. hrvatske NOU i 9. hrvatske NO brigade formirana 6. divizija NOVJ.
— Naredbom VŠ NOV i POT, od 7. i 8. NO brigade i 13. hrvatske NOU brigade NOV i PO Hrvatske formirana 7. divizija NOVJ¹.
— Naredbom VŠ NOV i POJ. od 4. hrvatske NOU. 5. i 6. hrvatske NO brigade formirana 8. divizija NOVJ-
— Naredbom VŠ NOV i POJ. od 0, 7 i 8. divizije NOVJ formiran 1. hrvatski korpus NOVJ.
— U Sušaku komandant Više komande oružanih snaga »Slovenija — Dalmacija« održao sastanak s komandantima potčinjenih korpusa povodom izmena postojećih okupacionih područja zbog novonastale situacije u Sredozemlju (iskrcavanja saveznika u severnoj Africi).
- 23. novembar — U Rimu održan sastanak predsednika fašističke vlade kraljevine Italije Benita Mussolinija i vrhovnog komandanta vazduhoplovstva Trećeg Rajha Hermana Geringa: razmatrana je situacija u Sredozemlju i istaknula je potreba da se razbije ustanak na Balkanu.
- 24. novembar — U rejonu Kalača snage Crneve armije izbile na Don i okružile nemačke i rumunske snage kod Staljingrada (sada: Volgograd) kojima je komandovao general Fridrih fon Paulus.
— CK KPJ uputio Okružnom komitetu KPJ za Srem direktivno pismo u kome naglašava: da se stanovništvu i borcima objasni izdajnička uloga izdajničke vlade Kraljevine Jugoslavije u Londonu i Draže Mihailovića; da se uništi u korenu svaki pokušaj razbijanja NOB-a i stvaranja bratoubilačke borbe od strane nedićevaca, Pećančevih i Dražinih četnika i njihovih agenata; da se jedinice 3. NOP odreda 3 operativne zone NOV i PO Hrvatske i pristalice narodnooslobodilačkog pokreta prebace u istočnu Bosnu, na oslobođenu teritoriju, ako to prilike zahtevaju, s tim da se deo snaga ostavi u Sremu radi čuvanja naroda, čišćenja terena i snabdevanja jedinica i zbega.
- 25. novembar — Centralni komitet KPJ uputio Centralnom komitetu KPH pismo u kome saopštava odluku da se pri divizijama i korpusima postave dopisnici, te određuje njihove zadatke.

¹ I'osto Je 13. hrvatsku NOI' brigada dejstvovaln u Pokuplju i Xumberku, tj. teritorijalno daleko od drugih dvoju brigada 7. divizije NOVJ, ona je samo formalno bila u sastavu ove divizije. Posle formiranja 1*» hrvatske NO brigade 13. decembra lina, koja Je ušla u sastav 7. divizije NOVJ, 13. NOU brigada je potpuno potpala pod komandu 2. operativne zone NOV I PO Hrvatske.

² Sesta hrvatska NO brigada koja je dejstvovaln u Gorskom kotaru I Hrvatskom primorju aide bila u organskom »astavu u. divizije NOVJ. nego je prema naredbi GS NOV i PO za Hrvatsku od 11. decembra 1942. potpala pod komandu Staba 5. operativne zone NOV I PO Hrvatske, a na njeno mesto došla Je 15. hrvatska NO biigada.

26. novembar — U Bijaču otpočelo dvodnevno I zasjedanje Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ-a) u prisustvu 54 delegata NOP-a iz Srbije, Hrvatske, Crne Gore, Bosne i Hercegovine (delegati iz Slovenije i Makedonije nisu mogli stići). Zasjedanje je otvorio vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito koji je u govoru istakao karakter i značaj jednog centralnog političkog tela NOP-a Jugoslavije za dalje vođenje NOB-a. Potom su podneti referati: Narodnooslobodilačka borba i osnivanje AVNOJ-a i Organizacija AVNOJ-a. Zasjedanje je donelo Rezoluciju i usvojilo Proglas. Rezolucija objavljuje da je konstituisano Antifašističko veće narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ), kao najviši politički izraz stvorenog čvrstog jedinstva naroda Jugoslavije, sa zadatkom da dalje rukovodi borbom naroda Jugoslavije za konačno oslobođenje i za punu slobodu i ravnopravnost u bratskoj zajednici, koju niko neće moći razoriti jer će se iskovati u ognju zajedničke borbe. AVNOJ je izabrao Izvršni odbor. Osnovano je osam povereništava: za prosvetu, narodno zdravlje, unutrašnje poslove, socijalnu politiku, privredu, finansije, propagandu i vezu. U Proglasu je narodima Jugoslavije objavljeno osnivanje AVNOJ-a i istaknuto da se narodi Jugoslavije moraju boriti protiv fašističkog poretka koji hoće da nametnu okupator i njegove slugu i protiv reakcionarnog poretka koji hoće da održi izbeglička vladu Kraljevine Jugoslavije. AVNOJ je odao priznanje Vrhovnom štabu NOV i POJ i vrhovnom komandantu Josipu Brozu Titu.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio Stabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ uputstvo o davanju uverenja (s potpunim podacima) o učešću u narodnooslobodilačkoj borbi svakom pripadniku NOV i POJ prilikom njegovog otpuštanja iz vojske.
29. novembar — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito poslao Kominterni odgovor na njene prijedbe o karakteru i kompetencijama AVNOJ-a, ističući: da će AVNOJ, iako neće biti vlada, rešavati sva pitanja državnog života i brinuti se o frontu; da će ga pri izvršavanju ovih zadataka pomagati NO odbori, koji postoje u svim oblastima na oslobođenoj i neoslobođenoj teritoriji; da su građanski aktivisti i narod osudili izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije u Londonu kao izdajničku, a da je zasjedanje AVNOJ-a sazvaao VS NOV i POJ, koji uživa ogroman autoritet u zemlji.
- Novembar k. — Nemački tajni savetnik predao nemačkom poslaniku u Zagrebu elaborat o slanju u NDH, u kome ističe da ustaška vlada ne uživa poverenje ni kod koga dela stanovništva, da jačanju partizanskog pokreta treba pridavali veći značaj pošto izgleda da su ovo neprijateljske pripreme za obrazovanje drugog fronta, te predlaže da se od strane Nemačke preduzmu snažne vojničke mere protiv partizana.
- U Zagrebu održano vojno savetovanje, kome su prisustvovali nemački opunomoćeni general u NDH, šef italijanske vojne misije i načelnik generalštaba domobranstva. Razmotrena je vojno-politička situacija u NDH, te je konstatovano da su dejstva jedinica NOV i POJ dovela u pitanje i sam opstanak NDH.
- Novembar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao uputstvo o organizacionoj strukturi i osnovnim zadacima obaveštajne službe na oslobođenoj i neoslobođenoj teritoriji.
- Oficiri bivše jugoslovenske vojske u jedinicama NOV i POJ uputili poziv aktivnim oficirima, vojnim činovnicima i podoficirima bivše jugoslovenske vojske da stupe u redove NOV i PO Jugoslavije.

BOSNA I HERCEGOVINA

2. novembar — Po odluci VS NOP i DV Jugoslavije, Operativni štab NOP i DV za Bos. krajinu, sa svojih pet brigada (1, 2, 3, 5. i 6. brigadom) i tri brigade (2, 4. i 8. brigadom) i dva odreda 1. operativne zone NOV i PO Hrvatske, otpočeo bihačku operaciju u cilju uništenja neprijateljskih uporišta u međurečju Une i Korane i spajanja oslobođene teritorije u Bosni i Hrvatskoj. Operacija, koja je trajala do 15. novembra, izvedena je u dve etape: u prvoj etapi (2—4. novembra) naše snage su zauzele Bihać, u drugoj etapi (5—15. novembra), gonjenjem neprijatelja, zauzeti su Bos. Krupa, Cazin, Vel. Kladuša, Cetinograd, Pecigrad, Vrnograč i Slunj. U toku operacije uništeni su glavnina ustaške 4. brigade i delovi dva domobranska puka, a zarobljeni domobrani (860) pušteni su kućama.
3. novembar — Druga hrvatska NOU brigada zauzela Ličko Petrovo Selo (kod Bihaća) i uništila 31. bataljon ustaške 4. brigade.

¹ Uputstvo je bilo napisano pre 27. novembra 1942. Krajem novembra i početkom decembra ono je dostavljeno glavnim štabovima, štabovima korpusa i štabovima divizija neposredno potčinjenim VS, a ovi su ga, u uelnl ili u Izvodu, dalje dostavljali nižim štabovima (sve do štabova bataljona).

- Delovi nemačke 714. pešadijske divizije, ojačani domobranima i ustašama, svega deset bataljona, formiranih u borbene grupe: »Hofman«, «Gerc», «Dauter» i Klūnenberg«, s linije Bos. Novi — Ljubija — San. Most otpočeli nastupanje u Podgrmeč u cilju uspostavljanja odbrambenog pojasa »Jugozapad« za obezbeđenje rudnika Ljubije. Shvativši to nastupanje kao intervenciju prema Bihaću, 5. i 6. krajiška NOU brigada, do 8. novembra, sprečile su njegovo posadanje i razbile dve napadne kolone.
4. novembar — Posle dvodnevni borbi, koncentričnim napadom pet ojačanih brigada NOVJ, zauzet Bihać i uništeni dva bataljona ustaške 4. brigade i delovi domobranskog 2. i 12. pešadijskog puka. Zauzimanje grada znatno je olakšano ubacivanjem 1. bataljona 2. krajiške NOU brigade, koji je poseo most na r. Uni. U borbi je pored ostalih poginuo komandir 1. čete 1. bataljona 1. krajiške NOU brigade Mile Tubić, narodni heroj. Zbog junačkog držanja u borbi za oslobođenje grada i okoline. Vrhovni komandant NOV i POJ pohvalio je 1. 2, 3, 5. i 6. krajišku NOU i 8. hrvatsku NO brigadu, a posebno komandanta 1. bataljona 2. krajiške NOU brigade Ranka Sipku, narodnog heroja.
- 4/5. novembar — Prihvaćena od svog 2. bataljona, 6. istočnobosanska NOU brigada, sa 3. odredom 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske, na povratku iz Srema na pl. Majevicu, prešla r. Savu kod s. Brodac (uzvodno od Bos. Rače).
5. novembar — Delovi 5. krajiške NOU brigade ušli u Bos. Krupu, koju su spalili i napustili ostaci ustaške 4. brigade.
6. novembar — Delovi 8. hrvatske NO brigade i 6. krajiške NOU brigade ušli u Cazin, koji su delovi ustaške 4. brigade u panici napustili.
- Delovi Kordunaškog NOP odreda zauzeli V. Kladušu, odakle je glavnina ustaške posade pobjegla prema Vrnograču i Topuskom.
- 6/7. novembar — Delovi 6. krajiške NOU brigade ušli u Bužim, odakle je ustaška posada u panici pobjegla prema Topuskom i, delom, prema Bos. Novom.
- Delovi Kordunaškog NOP odreda ušli u Vrnograč, odakle je posada (47 žandarma i 22 milicionera) u panici pobjegla u Topusko.
10. novembar — U s. Bukovači (kod Bos. Petrovca) otpočeo dvodnevni rad I oblasne konferencije SKOJ-a za Bos. krajinu. Izabran je novi Oblasni komitet SKOJ-a; detaljno su razrađeni zadaci i forme budućeg rada i usvojena je rezolucija u kojoj su sumirani uspjesi omladine Bos. krajine u NOP-u.
- Naredjenjem VŠ NOV i POJ ukinuta Škola za vojne rukovodioce 1 bosanskog udarnog korpusa NOV.) (ranije: Operativnog štaba NOP i DV za Bos. krajinu). Njeni kursevi za komandire četa i komandante bataljona i omladinski vojno-politički kursevi u s. Jasenici, Drvaru i Cazinu uključeni su u sastav Vojne škole NOV i PO Jugoslavije.
11. novembar — U s. D. i G. Pilići (kod Bijeljine) 6. istočnobosanska NOU brigada i 3. odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske razbili dva bataljona Majevičke četničke brigade. Zarobljeno je oko 100 četnika sa puškama i nekoliko puškomiraljeza.
12. novembar — I. Ivanjski partizanski bataljon »Vojin Zirojević« i Duvanjski partizanski bataljon Mihovil Tomić« rasformiranog 3. odreda 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske ušli u sastav 10. hercegovačke NOU brigade kao njen 5. bataljon.
15. novembar — Sesta istočnobosanska NOU brigada i 3. odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatsko zauzeli Lopare i u okolnim uporištima zarobili dve čete iz 6. i 8. puka domobranske 3. pešadijske divizije, četnu milicije i jedan bataljon četničkog Trebavskog odreda, dok se Jablanički bataljon četničke Majevičke brigade priključio partizanima.
- Novembar p. p. — U Bihaću formiran SNO odbor za Bihać.
- Novembar d. p. — Po naredjenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ formirana Komanda vojnog područja za okrug Ključ — Mrkonjić-Grad.
18. novembar — Četvrta udarna divizija 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ probila nemačko-ustaški odbrambeni pojas »Jugozapad«, od Bos. Novog do Ljubije. zarobila 1. bataljon domobranskog 1. pešadijskog puka i razbila ustaški 6. bataljon i još dve druge čete. Dovlačenjem pojačanja, nemačka 714. pešadijska divizija održala rudnik Ljubiju. U trodnevnim borbama izbačeno je iz stroja oko 1500 neprijateljskih vojnika, od čega je preko 600 zarobljeno.

1942.

septembar

BOSNA I HERCEGOVINA

septembar

1942.

- 19/20. novembar — Četiri bataljona 1. proleterske NOU brigade u oštroj noćnoj borbi uništili dvaput brojniju domobransko-nemačku posadu utvrđenog uporišta u s. Sitnici (pod Manjačom), zaplenivši haubičku bateriju i naoružanje dva domobranska bataljona. Samo je manji deo posade uspeo da se probije do okolnih garnizona, a ostatak jo uglavnom zarobljen. U borbi su pored ostalih, poginuli znamenik komandanta 3. bataljona Miodrag Urošević Artcm i komandir voda Milan Raspopović, a smrtno je ranjen (te posle nekoliko dana podlegao ranama) politički komesar 6. bataljona Ljubomir Zivković Ilić, Ljupče Spanac. narodni heroji.
20. novembar — Delovi 1. proleterske NOU divizije ušli u Mrkonjić-Grad, iz koga su delovi četničkog odreda »Petar Kočić« pobjegli.
21. novembar — Oblasni komitet KPJ za Bos. krajinu uputio direktivu okružnim komitetima KPJ: poboljšati rad AFZ-a i punije obuhvatiti žene u organizaciju: pružiti veću podršku u osamostalivanju AFZ-a, u stvaranju sreskih i okružnih odbora i u pripremama za oblasnu i zemaljsku konferenciju AFZ-a.
24. novembar — Delovi nemačkog 750. pešadijskog puka, domobranskog 6. i 8. pešadijskog puka i četničkog Trebavskog odreda i četnička Majevička brigada (svega 10 bataljona i 1 artiljerijski divizion) otpočeli trodnevnu akciju čišćenja istočnog dela pl. Majevice (poduhvat »Tuzla«). Akcija je izvedena u prazno«, jer su se 6. istočnobosanska brigada i 3. NOP odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske blagovremeno izvukli iz obruča, razoružavši pri tom po jednu četu domobrana i četnika.
26. novembar — Prvi bosanski udarni korpus NOVJ i 1. hrvatski korpus NOVJ otpočeli zajednička dejstva u cilju uništenja neprijatelja u dolini r. Sane i r. Une (Bos. Novi. Dvor, Ljubija). Premda je ubačena 5. krajiška NOU brigada privremeno izolovala Prijedor, neprijatelj je, zbog nedovoljnih priprema i slabog sadejstva među korpusima uspeo ojačati ionako brojne posade Bos. Novog i Dvora, te su 29. novembra ujutru napadi obustavljeni.
- Posle dvodnevni borbi 1. proleterska i 3. krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije, NOVJ, 1. dalmatinska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ i delovi 3. krajiškog NOP odreda zauzeli Jajce. Nemačka motorizovana borbena grupa Anaker* (jedan i po bataljon), intervencijom iz D. Vakufa, omogućila je izvlačenje manjeg dola posade. Za veliko junaštvo i primerno ispunjavanje postavljenih zadataka, VS NOV i POJ pohvalio je 1. dalmatinsku NOU brigadu. U borbi je pored ostalih poginuo pomoćnik političkog komesar i čete u 3. krajiškom NOP odreda Stipo Derek, narodni heroj.
- 26/27. novembar — Dve brigade 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ (1. i 2. krajiška NOU) izvršilo napad, prodrle u Bos. Novi i zarobile 1. bataljon domobranskog 12. pešadijskog puka i haubičku bateriju, ali grad nisu zauzele, jer je neprijatelju stiglo pojačanje iz Kostajnice i Prijedora (delovi domobranske 2. i 3. brdske brigade i dve nemačke tenkovske čete). U 1. krajiškoj NOU brigadi je bilo 35 poginulih i 106 ranjenih; među ovima je i zamenik komandanta bataljona Veljko Miljević, narodni heroj, koji je ubrzo podlegao ranama.
28. novembar — U s. Maleševcima 6. istočnobosanska NOU brigada i 3. odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske uništili četnički Majevički odred i kombinovani bataljon četničkog Trebavskog korpusa. Od ukupno 1.300 četnika, fiOO je zarobljeno a 250 je poginulo i ranjeno. Tada su izginuli četnički komandanti s Majevice i četnički štab određen za Slavoniju. U borbi su poginuli pored ostalih politički komesar čete Ismet Kapetanović i desetar Branko Milutinović. narodni heroji, oba iz 6. istočnobosansko NOU brigade
- Naredbom Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ formirano Bihaćko vojno područje, sa sedištem u Bihaću.
- Novembar k. — Na pl. Majevisi od Jablaničkog partizanskog bataljona i novih boraca formiran Majevički NOP odred.
- Novembar — U Bihaću održana oblasna konferencija KPJ za Bos. Krajinu. Između ostalog, upotpunjen je Oblasni komitet KPJ za Bos. krajinu (od 5. na U članova) i u cilju objedinjavanja rada partijskih organizacija u Cazinskoj krajinu tdo tada u sastavu OK KPJ za Karlovac i Podgrmeč), formiran OK KPJ za Bihać.

CRNA GORA

6. novembar — Iznad s. Oranog Dola (kod Danilovgrada) poginuo Voljko Radulović Mijo, narodni heroj.
- Novembar s. — Kod s. Stubne (u Župi pivskoj), opkoljeni od (etnika, boreći se do poslednjeg metka, poginuli politički sekretar SK KPJ za šavnički srez Jovan Čorović i organizacioni sekretar SK KPJ za šavnički srez Bogdan Kotlića, narodni heroji.

HRVATSKA

1. novembar — Kod s. Sovara (blizu Čazme) jedinice 1. bataljona Moslavačkog NOP odreda napale domobrane iz Čazme razbile ih i odbacile u polazni garnizon.
- 1/2. novembar — Na ž. st. Londžica (na pruzi Batrina — Našice) delovi 1. slavonske NOU brigade napali neprijateljsku posadu, ali su. posle šestočasovne borbe, bili prinuđeni na povlačenje, zapalivši prethodno ž. st. i porušivši prugu, tt veze i 7 bunkera.
2. novembar — Jedinice 5. i 7. hrvatske NO brigade napale ustaško-domobransko uporište u Sunji. ali. zbog slabog sadejstva jedinica i nedovoljnih obaveštajnih podataka o rasporedu neprijatelja, mesto nisu zauzele.
- U rejonu s. Vodica (kod Šibenika) toga dana i sutradan italijanske vlasti pohvatale 241 mladića i 4. novembra sproveli ih u koncentracioni logor na o. Molatu.
3. novembar — Jedinice 2. hrvatske NOU brigade zauzele ustaško-domobranska uporišta u s. Ličkom Petrovom Selu. s. Zoljavi i s. Baljevcu (k>d Plitvičkih jezera), zarobile 35 ustaša i domobrana i zaplenile 1 pt top sa 108 granata, 2 mitraljeza, 4 p. mitraljeza, 70 pušaka i oko 10.000 metaka
- Delovi 1. slavonskog NOP odreda zauzeli ž. st. Međurić (između Banove Jaruge i Pakraca).
- 3/4. novembar — Delovi Kalničkog NOP odreda zauzeli ž. St. Đurmanec (na pruzi Krapina — Rogaška Slatina) koju su branile ustaše. Zapaljene su železnička stanica, jedna kompozicija putničkog voza i zgrada pošte.
4. novembar — Ijmeđu Sunje i Brđana 1. i 3. bataljon 5. hrvatske NO brigade napali neprijateljski transportni voz. zapalili 11 vagona i zarobili 74 domobrana, ustaša i nemačka vojnika.
- Na mostu kod Strušca (na putu Popovači — Sisak) delovi 1. bataljona Moslavačkog NOP odreda razoružali ustašku stražu.
- Jedinice 6. hrvatske NO brigade, i pored intervencije jakih italijanskih i ustaških ;naga iz s. Josipdola. zauzele ustaško uporište u s. Modruš (kod Ogulina).
- U Spišić-Bukovici (kod Virovitice) jedinice 1. bataljona 1. slavonske NOU brigade napale žand. st. i domobransku posadu, ali su posle jednočasovne borbe odbijen-?.
- 4/5. novembar — Delovi 1. slavonske NOU brigade razrušili Našički vodovod i sva postrojenja oko njega (tako da su Našice ostale bez vode duže vremena), preko 1000 m železničke pruge Našice — Slav. Požega i sve tt veze.
5. novembar — Delovi 4. ličkog NOP odreda napali ustaška uporišta u s. Lešću (kod Perušića) i s. Sokolićima (kod Perušića), ali ih nisu zauzeli.
- Delovi Kalničkog NOP odreda zauzeli domobransko uporište u s. M. Martijanccu (između Varaždina i Ludbrega). porušili prugu i uređaje na ž. st.. zapalili mlin i nekoliko baraka i zarobili 07 domobrana i 2 ustaše.
- Na putu Makarska — Zadvarje jedinice partizanskog bataljona »Vid Mihaljević« napale italijansku kolonu i nanele joj gubitke od 10 mrtvih i 4 zarobljena vojnika, zapalile 2 kamiona i zaplenile 10 pušaka, 2 p. mitraljeza, 24 bombe i 1000 metaka.
- Novembar j>. — U s. Grljeveu (na putu Split — Omiš) delovi Mosorskog partizanskog bataljona napali i zapalili 2 italijanska kamiona Poginulo je 20 italijanskih vojnika a dva su zarobljena. Zapaljeno je 14 pušaka, 1 p. mitraljez, 1 mitraljez i oko 1500 metaka.
- Rasformiran 3. NOP odred 4. operativne ;one NOV i PO Hrvatske. Njegovo ljudstvo je ušlo u sastav 5. crnogorske i 10. hercegovačke NOU brigade kao popuna tih jedinica.

6. novembar — Jake ustaške i domobranske snage otpočele četvorodnevni napad na Kalnički NOP odred na Kalniku, pa ne uspevši da ga unište, povukle se u Križevce, Koprivnicu, Ludbreg i Varaždin.
- Jedinice Mosečkog i 4. bataljona 1. dalmatinske NOU brigade zauzele ustaško uporište u s. Kljakama (kod Drniša) i zaplenile 50 pušaka.
- 6 7. novembar — Jedinice 1. i 2. hrvatske NOU brigade napale ustaška uporišta u Slunju, s. Ladevcu i okolnim selima oko Slunja, ali se sutradan uveče morale povući. Neprijatelj je imao oko 70 izbačenih iz stroja a partizanske jedinice 13 mrtvih i 61 ranjenog borca.
- U blizini Omiša delovi Mosorskog partizanskog bataljona srušili 4 gvozdena električna stuba. Split i sva okolina ostali bez savelia a f-ibrika u Dugom Ratu i brodogradilište u Splitu prestali da rade.
- U fabrici cementa «Majdan» u Solinu delovi Mosorskog partizanskog bataljona eksplozivom uništili parnu turbinu.
7. novembar — Između ž. st. Gomirja i s. Hreljina (na pruzi Ogulin — Rijeka) jedinice Omladinskog bataljona 6. hrvatske NO brigade napale italijanski transport i nanele mu gubitke od 20 mrtvih i ranjenih vojnika.
- Kod s. Zilića i s. D. Pastuše (blizu Petrinje) 1. bataljon 5. hrvatske NO brigade izvršio napad na 1. bataljon domobranske 2. brdske brigade i razbio ga.
- Kod s. Paklenice (između Okučana i Novske) diverzantska grupa 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske digla u vazduh neprijateljski transportni voz, uništili lokomotivu i 6 vagona. Saobraćaj je bio obustavljen 7 časova.
- Na putu između s. Pražnica i s. Nerežišća partizani sa Brača napali italijanski kamion i u njemu zarobili komandanta italijanskih jedinica na o. Braču i njegovu vojničku pratnju.
8. novembar — Jedinice 2. dalmatinske NOU brigade zauzele s. Kijevci (kod Knina), koje su branili četnici. Neprijateljska posada se povukla u Vrliku
- Između s. Metka i s. Ribnika (na pruzi Ogulin — Knin) 1. bataljon Ličkog NOP odreda napao italijanski transportni voz i neprijatelju naneo osetne gubitke.
- Kod ž. st. Rajići (između Okučana i Novske) diverzantska grupa 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske miniranjem srušila neprijateljski transportni voz. Uništene su 2 lokomotive i 7 vagona a poginulo je 14 neprijateljskih vojnika iz železničkog bataljona.
10. novembar — U s. Sjeničaju (kod Karlovca), po naređenju GS NOP odreda za Hrvatsku, od 1. proletarskog NOU bataljona Hrvatske i Žumberačko-pokupsko[^] NOP odreda završeno formiranje 13. hrvatske NOU brigade «Josip Kraš».
- — Jedinice 8. hrvatske NOU brigade zauzele ustaško uporište u Cetingradu uz sopstvene gubitke od 40 ranjenih i 5 mrtvih boraca. Neprijatelj je uspeo pobeći prema s. Batnogama (kod Slunja).
- Delovi 1. istarske partizanske čete «Vladimir Gortam» ušli u s. Semico (Istra) i ubili dva italijanska špijuna.
- Kod s. Borojevića (blizu Kostajnice) 3. bataljon Banijskog NOP odreda odbio napad domobrana.
- Italijanske vlasti zatvorile 234 lica (porodice partizana i pripadnika NOP-a) iz s. Murtera i s. Betine (na o. Murteru) i brodom «Amiraljo Vioti» internirale na o. Molat.
- Delovi Kalničkog NOP odreda zauzeli domobransko uporište Ivanec, u toku borbe zapalili Opštinu. Vatrogasni dom, sresku i poresku arhivu, demolirali Poštu i uređaje u njoj i električnu centralu, zarobili 25 domobrana i zaplenili 21 pušku.
11. novembar — Kod Banove Jaruge diverzantska grupa 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala rezervoar u kome je bilo 50 vagona nafte. Nafta je sva izgorela. a eksplozijom su uništena sva okolna postrojenja i jedan neprijateljski transportni voz.
- Jedinice 1. hrvatske NOU brigade zauzele ustaško uporište s. Ladevac (kod Slunja).
- Kod Stikada (na pruzi Gračac — Gospić) 2. četa 2. bataljona Ličkog NOP odreda miniranjem srušila neprijateljski transportni voz. Uništeno je 8 vagona. Saobraćaj je bio prekinut 6 dana.

12. novembar — U s. Vrbi (kod Sinja), po naređenju Štaba 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske, od Mosečkog i Mosorskog partizanskog bataljona i Rogozničke partizanske čete formirana 3. dalmatinska NOU brigada.
- Jedinice 2. bataljona Moslavačkog NOP odreda zauzele s. Dubravu (kod Križevaca), koje su branili žandarmi. U toku borbe zarobljeno je 5 žandarma. a zaplenjeno 10 pušaka, 1200 metaka i druga oprema.
- Kod Radič-brda i s. D. Dobretina (blizu Dvora na Uni) 3. bataljon 5. hrvatske NO brigade napao 3. bataljon 741. puka nemačke 714. divizije, ali se zbog jake neprijateljske artiljerijske i minobacačke vatre povukao prema G. Dobretinu.
- Kod s. Kamenskog Mosta i s. Katinovca (blizu Topuskog) 2. bataljon 5. hrvatske NO brigade napao ustašku kolonu 1 prinudio je na povlačenje u Topusko.
13. novembar — Na putu Šibenik — Primošten Šibenska partizanska četa napala kamione sa italijanskim vojnicima; ubila 14. ranila 7 i zarobila 0 vojnika. Za odmazdu, italijanske jedinice su popalile sela Drvenik. Krčulj, Dragu, Prhovo i Smrdetovce, a Primošten. Široku Glavicu. Grebašticu, Rogoznicu i Milinu bombardovale su italijanska avijacija, ratna mornarica i artiljerija. Neprijatelj je pobio preko 150 osoba a preko 200 osoba uhapsio i 17. novembra sproveo u s. Vodice (kod Šibenika).
- Kod s. Dubrave (na Pelješcu) grupa partizana napala domobrane i finance, nanela im gubitke od 2 mrtva i 5 ranjenih i prinudila ih na povlačenje u Janjinu.
14. novembar — Jedinice Operativnog štaba grupe brigada (1, 2. 4. hrvatska NOU i 8 hrvatska NO brigada) zauzele Slunj i produžile gonjenje ustaško-domobrinskih snaga ka Karlovcu.
- Jedinice 1. bataljona 1. hrvatske NOU brigade zauzele s. Podmelnice (kod Slunja), nastavljajući gonjenje ustaško-domobrinskih snaga ka Karlovcu.
- Jake ustaške i domobrinske snage otpočelo trodnevni napad na jedinice Moslavačkog NOP odreda u Moslavini. Odred je na nekoliko mesta naneo velike gubitke neprijatelju i prinudio ga na povlačenje.
- Delovi Kordunaškog NOP odreda zauzeli domobrinsko uporište u s. Siću (kod Vojnića).
- Između s. Uča I Fužina (na pruži Ogulin — Rijeka) bataljon Malija Gubec« 1. primorsko-goranskog NOP odreda miniranjem srušio neprijateljski transportni voz. Neprijatelj je imao mnogo mrtvih i ranjenih. Saobraćaj je bio obustavljen 3. dana.
15. novembar — U Skradskoj gori (kod Slunja) delovi Kordunaškog NOP odreda napali ustaše i domobrane i posle kraće borbe naneli im gubitke od 30 mrtvih i 25 zarobljenih vojnika. Zaplenjene su 32 puške i 2 p. mitraljeza.
- Kod s. Bijelih Voda (blizu Gline) 1. bataljon 7. hrvatske NO brigade i delovi Banijskog NOP odreda napali domobrinske kolone iz Gline, naneli im velike gubitke i prinudili ih na povlačenje u polazni garnizon.
- Delovi 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zauzeli s. Dragalić i zapalili ž. st. Dragalić (na pruži Beograd — Zagreb), uništili teretnu kompoziciju, demolirali zgrade opštine i pošle i zaplenili ratni materijal. Mesto su branili domobrani i nemački vojnici.
- 15/16. novembar — Prva slavonska NOU brigada zauzela s. Čeralije i ž. st. Rijenci (kod Podrav. Slatine), koje su branili ustaše i domobrani, porušila ž. st., prugu i tt veze, zapalila zgradu opštine i zaplenila 31 pušku, oko 4000 metaka, 50 šinjela i drugu opremu.
16. novembar — Jedinice 13. hrvatske NOU brigade »Josip Kraš«, uz sadejstvo jedne čete Krškog NOP odreda, zauzele ustaško uporište u Sv. Jani (kod Samobora), zarobile 34 ustaše i žandarme i zaplenile 36 pušaka.
- Delovi Kalničkog NOP odreda zauzeli ž. st. Cerje Tužno (kod Ivaneca), koju su branili žandarmi, uništili železničku stanicu, tt uređaje i jednu kompoziciju putničkog voza i zapalili ž. st. Cukovec (kod Koprivnice).
- I", novembar — Jedinice 2. bataljona 1. slavonskog NOP odreda zauzele Strmac (lečilište kod Nove Gradiške), zarobile 47 domobrana i zaplenile 40 pušaka, 11.000 metaka, 2 automata i 1 p. mitraljez.
- Kod s. Starog Sela (blizu Sunje) delovi 2. bataljona 7. hrvatske NO brigade razbili domobrinski bataljon, koji je imao preko 30 mrtvih i ranjenih i 6 zarobljenih vojnika a jedinice brigade 5 mrtvih i 3 ranjena borca.

- V/18, *novembar* — Delovi Kalničkog NOP odreda zapalili ž. st. Jalžabet (kod Varaždinskih Toplica).
18. *novembar* — CK KPH uputio opšti raspis zumenicima politkomcsara brigada u vezi s formiranjem politodela pri brigadama: ističe da su politoceli. kao instruktorski organi CK KPJ, savetodavna tela pri štabovima brigada, čiji ic osnovni zadatak da pomažu rad partijskih organizacija i partijsko-političkih organa brigada.
- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku rasformiran 4. lički NOP odred, a njegovo ljudstvo ušlo u sastav 1. hrvatske NOU brigade.
- Treći bataljon Banijskog NOP odreda zauzeo domobransko uporište u s. Mošćenici (kod Siska), zarobio 11 domobrana i zaplenio 11 pušaka, 1 p. mitraljez, 40 bombi, oko 4000 metaka i drugu opremu.
- r — Između s. Pitomače i s. Vukosavljevice (na pruzi Virovitica — Koprivnica) delovi Kalničkog NOP odreda napali teretni voz. zarobili oko 80 domobrana i zaplenili vagon brašna i vagon svinja, a kompoziciju spalili.
19. *novembar* — Politički komesar 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske uputio direktivno pismo svim političkim komesarima jedinica na teritoriji te zone: ističe da je KP.T organizator i rukovodilac NOB-a; da NOV i POJ vode borbu za razbijanje i uništenje fašističkog okupatora, za uništenje njegovih slugu - ustaša i četnika, za nacionalno oslobođenje, nezavisnost i najšire narodne demokratske slobode; iznosi oznake koje treba da nose politički rukovodioci, o zastavama i dr.
- U Blinjskom Kutu (kod Siska) jedinice 7 hrvatske NO brigade napale železničku stražu, nemačku posadu i žand. stanicu. Mesto nije zauzeto, ali je poginulo 16 nemačkih vojnika i zarobljeno 12 domobrana.
- Delovi Kalničkog NOP odreda razoružali domobranske pogranične straže u s. Urānici i s. Strugi (kod Ludbrega) i uništili praznu kompoziciju mešovitog voza na pruzi Križevci — Koprivnica.
- 19/20. *novembar* — Drugi bataljon 9. hrvatske NO brigade zauzeo četničko uporište u s. Podljutu (kod Zrmanje) i nastavio gonjenje u pravcu s. Otrića.
20. *novembar* — Jedinice 13. hrvatske NOU brigade »Josip Kraš napale ustaška uporišta u s. Novo Selo i s. Stojdragu (kod Samobora). I pored velikih obostranih gubitaka, mesta nisu zauzeta.
- U blizini s. Bučkog Kamenskog (kod Slav. Požegi.) jedinice 1. slavonske NOU brigade napale domobrane i nemačke vojnike i nanele im gubitke od 102 mrtva vojnika. Zaplenjene su 22 puške. 2 p. mitraljeza i 2 automata.
- Kod s. Rapajinog Klanca (na putu Otočac — Brinje) 1 bataljon 6. NO brigade Hrvatske napao italijansko-četničku kolonu i naneo joj gubitke od 32 mrtva vojnika.
22. *novembar* — Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku prestao da radi Slab 1. operativne zone NOVJ PO Hrvatske.
- Kod ž. st. Carevdar (na pruzi Križevci — Koprivnica) delovi Kalničkog NOP odreda miniranjem srušili neprijateljski transportni voz. Lokomotiva i 22 vagona su izgoreli.
- U Trogiru ilegalci — članovi partije iz s. Segeta zapalili brodogradilište *DulioLandi i uništili tri automobila i drugi materijal.
- Pod pritiskom partizanskih snaga, italijanski vojnici, domobrani i žandarmi napustili s. Sućuraj (na Hvaru).
- Na brdu Vidovici iznad Bola izabran SK KPH za otoke Brač i Šoltu.
23. *novembar* — Delovi 8. divizije NOVJ napali s. Čomernieu i ž. st. Topusko. Zbog netačnih obavestajnih podataka o rasporedu neprijateljskih snaga, uporišta nisu zauzeta ni posle novog napada.
- Stab Moslavačkog NOP odreda izdao uputstvo o radu političkih komesara bataljona i četa.
- x — Drugi bataljon 2. slavonskog NOP odreda zauzeo ustaško uporište u s. Trnavi (kod Podravske Slatine) i zaplenio 16 pušaka. 2 pištolja, 8 bombi i 860 metaka. U toku borbe su 3 ustaše poginule i 3 su ranjene.
24. *novembar* — Kod s. Počitelja (blizu Gospiću delovi 1. bataljona Ličkog NOP odreda odbili napad četničkih snaga iz s. Metka i prinudili ih na povlačenje u polazni garnizon. U toku borbe neprijatelj je imao 3 mrtva i 10 ranjenih, a partizani 2 ranjena borca.

- Delovi Kalničkog NOP odreda zauzeli sela V. i M. Bukovce (kod Koprivnice) a domobranske posade razoružali.
25. novembar — Kod s. G. Babinog Potoka (bli./u Vrhovina) jedinice 3. bataljona Ličkog NOP odreda odbile napad četničkih snaga i prinudile ih na povlačenje u pravcu Vrhovina. U toku borbe neprijatelj je imao 4 mrtva i nekoliko ranjenih a partizani 1 mrtvog borca.
26. novembar —• Delovi 1. hrvatskog korpusa NOVJ otpočeli napad na Dvor na Uni. Borbe su vođene do 28. novembra, ali mesto nije zauzeto, jer su neprijateljska ojačanja iz Kostajnice uspela da se spoje sa napadnutom posadom. Štab korpusa je 29. novembra ujutro naredio povlačenje. Korpus je pretrpeo gubitke od OKO 310 izbačenih iz stroja, od kojih 85 mrtvih.
- U s. Drežnici (kod Ogulina), po naređenju G.Š. NOV i PO za Hrvatsku, od jedinica 1. i 2. primorsko-goranskog NOP odreda formirana 14. hrvatska NO brigada, a odredi rasformirani.
- U Sv. Petru Orehovcu, kod Križevaca. 1. bataljon Kalničkog NOP odreda razoružao posadu žand. st. i zapalio opštinsku i poštansku arhivu.
27. novembar — U s. Severinu (kod Ogušina) jedinice C. hrvatski NO brigade razoružale ustaško-domobransku posadu od 70 vojnika. Zaplenjeno je 70 pušaka i oko 5000 metaka.
- Kod ž. st. Bujavica — Brezina (na pruzi Banova Jaruga — Pakrac) 2. bataljon 1. slavonskog NOP odreda napao neprijateljski transportni voz i zaplenio 120 pušaka. 1 p. mitraljez, 240 pari cipela i drugu opremu.
28. novembar — Kod s. Grabrovecu (blizu Metlike) 13. hrvatska NOU brigada »Josip Kraš« napala Italijansku kolonu, razbila je i prinudila na povlačenje u pravcu Metlike, nanevši joj gubitke od oko 100 vojnika izbačenih iz stroja i zaplenila 2 mitraljeza. 2 p. mitraljeza, 15 pušaka. 3400 metaka. 00 mina za minobacač i drugu opremu.
- Jedinice 3. dalmatinske NOU brigade zauzele ustaško uporište u s. Bisko (kod Sinja).
- Po naređenju Štaba 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske formirane komande Papučko-križijskog i Psunjskog vojnog područja.
29. novembar — Ustaško-domobranske snage iz Križevaca. Koprivnice, Ludbreg; Varaždinskih Toplica. Varaždina i Novog Marofa otpočele napad na Kalnički NOP odred koji se nalazio kod s. Osijeka, s. Ivanca i s. Duge Rijeke. Odred je odmah napustio Kalnik: 1. bataljon se uputio u pravcu Zagreba. 2. bataljon u pravcu Bilogore i 3. bataljon u pravcu Ivanšćice.
30. novembar — Štab 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske uputio štabu Kalničkog NOP odreda pismo o potrebi uspostavljanja čvrste međusobne veze.
- U Ivanskoj i Novoj Rači (kod Bjelovara) jedinice Moslavačkog NOP odreda zauzele žand. st. Zaplenjeno je 18 pušaka. 3 pištolja, 3000 metaka i druga oprema. Jedan deo posade je zarobljen, a drugi je pobjegao u pravcu Bjelovara.

MAKEDONIJA

- Novembar p. — U s. Drenovu (kod Kruševa) Kruševski NOP odred »Pitu Guli« vodio borbu protiv jakih bugarskih snaga koje su upale u selo za vjerne održavanja mitinga.
7. novembar — U s. Lisičju (kod Titovog Velesa) 1. i 3. četa NOP odreda »Dimitar Vlahov« vodile tročasovnu borbu protiv bugarske policije.
10. novembar — Partizanska četa »Jane Sandanski« napala bugarsku posadu kod ž. st. Srpci — Beranci (blizu Bitolja) i nanela joj gubitke od 2 mrtva, a zatim, kad je neprijatelju pristiglo pojačanje iz Bitolja, povukla se u rejon s. Lavci.
14. novembar — Kruševski NOP odred »Pitu Guli«, zbog velikog pritiska bugarske vojske i policije, prestao da djeluje. Deo ljudstva se prebacio na teritoriju pod italijanskom okupacijom i maja 1943. ušao u sastav Klčevsko-mavrovske NOP odreda, a ostali borci prešli u ilegalnost.
- Novembar d. p. — U Skoplju, Velesu (sada: Titov Veles), Prilepu i Bitolju preki sud bugarske 5. armije osudio 22 pripadnika NOP-a na smrt, 7 na doživotnu robiju i 32 na vremenske kazne od 10 do 15 godina strogo zatvora.

18. novembar — GS NOP odreda za Makedoniju naredio partizanskoj četi »Jane Sandanski« da se prebaci u Mariovo, gde bi sa Prilepskim NOP odredom Đorđe Petrov dejstvovala preko zime. (Međutim, do povezivanja nije došlo, jer je NOP odred Đorđe Petrov bio razbijen).
22. novembar — Kruševski sreski policijski načelnik izdao naredbu kojom preti stanovništvu da će spaliti kuće i javno streljati sve one koji prikrivaju partizane, oružje i drugi materijal.
23. novembar — NO front Makedonije izdao proglas u kome poziva makedonski narod u borbu za isterivanje okupatora.
29. novembar — Us. Rleveima (kod Titovog Velesa) 1. četa NOP odreda Dimitar Vlahov razoružala seosku kontračetu, prikupila dosta hrane za zimnicu i održala politički zbor.

SLOVENIJA

2. novembar — Između Trebnja i Mirne 1. bataljon istočnodolenjskog i jedan bataljon Zapadnodolenjskog NOP odreda izvršili napad na voz.
- fi. novembar — U dolini Mirne 1. bataljon slovenačke NOU brigade »Matija Gubec napao italijansku i belogardističku patrolu i naneo im gubitak-'.
7. novembar — Kod s. Mirne Peči (blizu Novog Mesta) jedna četa 3. bataljona slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« napala teretni voz, uništila dve lokomotive i više cisterni i prekinula saobraćaj za više dana.
8. novembar — Na putu Metlika — Novo Mesto jedinice slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« iz zasede napale italijansku kolonu i nanele joj velike gubitke.
- U. novembar — Kod s. G. Iga (blizu Ljubljane) 3. bataljon slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« napao italijansku kolonu tenkova i oklopnih automobila i prisilio je na povlačenje.
12. novembar — Na sektoru Cepovanske doline i Banjske planote neprijatelj preduzeo ofanzivnu akciju većeg obima protiv delova Soškog NOP odreda
15. novembar — Izvršni odbor OF sve Slovence sposobne da nose oružje pozvao da stupaju u partizanske jedinice.
- Kod s. Mačkovca 3. bataljon slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« sukobio se sa oko 150 italijanskih vojnika. Neprijatelj se u neredu povukao u Novo Mesto.
- U Ljubljani izašao prvi broj »Delavske enotnosti«. vesnika Glavnog odbora Delavske enotnosti (Radničkog jedinstva).
- Novembar s. — Otpočeo da izlazi Četrnaestodnevni »Bilten političkog komesarijata Slovenačke partizanske vojske«, koji je dostavljen svim jedinicama.
16. novembar — CK KP Slovenije uputio Pokrajinskom komitetu KPS za Primorsku pismo o daljem političkom radu na terenu i o potrebi da se formiraju nove partizanske organizacije u Primorskoj.
25. novembar — GS NOP odreda za Sloveniju uputio svim jedinicama dnevnu zapovest u kojoj je ukazao na prelomne događaje rata i skrenuo pažnju na predstojeće borbe koje će doneti odlučujuću pobjedu.
26. novembar — Trinaesta hrvatska NOU brigada i jedinice slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« izvele napad na belogardističko uporište s. Suhor (kod Metlike). Posada je uništena ili zarobljena.
27. novembar — CK KP Slovenije uputio cirkularno pismo svim organizacijama KPS u bataljonima i u brigadama i okružnim organizacijama KPS: o novim zadacima u vezi sa preokretom na istočnom frontu i prelaskom saveznika u ofanzivu u Africi.
- Jedinice 13. hrvatske NOU brigade i slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar. zauzele belogardističko i italijansko uporište u s. Suhoru (kod Metlike), zarobile 110 neprijateljskih vojnika i zaplenile 104 puške, 4 p. mitraljeza i 7000 metaka.

1942. novembar

SRBIJA

novembar 1942.

28. novembar — Jake snage neprijatelja otpočele pretres okoline Gorice, gde su se nalazili delovi Soškog NOP odreda.
30. novembar — Prvi bataljon Dolomitskog NOP odreda napao italijansko-belogardističko uporište u Dravljamama i posadi naneo gubitke.
- Novembar — CK KPS uputio partijskim organizacijama u NOU brigadama pismo o slabostima partijskog rada u jedinicama, navodeći to kao osnovni uzrok gubitaka u italijanskoj ofanzivi. U pismu su date i direktive za dalji rad partijskih organizacija.
- U Dolenjskoj izašao prvi broj lista *Našim ženama**, organa AF2-a Slovenije.

SRBIJA

- I novembar — Nedićevci, četnici i bugarski vojnici okružili i napali Leskovački (Kukavički) NOP odred na pl. Kukavici. Posle dvodnevnih borbi, da bi izbegao uništenje, jedan deo tog odreda se probio u Crnu travu, a drugi deo se zadržao na pl. Kukavici. Neprijatelj se povukao u svoje garnizone.
- Privremeni GS NOP i DV za Kosovo i Metohiju uputio poziv narodima Kosova i Metohije da stupaju u NOP odrede bez obzira na nacionalnu, versku i političku pripadnost.
- Između sela Dobanovaca i Surčina (kod Zemuna) mesne desetine posekle 29 tt stubova.
3. novembar — Na pl. Sari (kod mesta zvanog Kaluđerski kamen), formiran Sarplaninski NOP odred.
- Između Ugrinovaca i Krive Reke (na pruzi Lajkovac — G. Milanovac) delovi 1. šumadijskog NOP odreda prekinuli prugu na tri mesta.
- 3/4. novembar — Između Srem. Mitrovice i s. Calme mesne desetine posekle tt žice i 40 stubova.
4. novembar — Iz šume Lisnik (kod Srem. Rače) otpočelo prebacivanje 6. istočnobosanske brigade i 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske (1. i 2. bataliona) preko r. Save u Bosnu. Prevoženje pomoću 20 čamaca završeno je sledećeg dana do 2 časa.
- Između sela Progara i Kupinova (južni Srem) mesne desetine posekle 19 tt stubova.
5. novembar — Kod Pepeljevačke reke (na pruzi Kruševac — Trstenik) delovi Rasinskog NOP odreda na četiri mesta oštetili železničku prugu. Takođe su oštetili železnički most na Pepeljuši i jedan propust između Kruševca i Čitluka.
- U s. Pavlišu (kod Vršca), u borbi protiv nemačke policije i vojske, opkoljeni u jednoj kući, poginuli politički sekretar PK KPJ za Vojvodinu Zarko Zrenjanin Uča, narodni heroj, i sekretar OK KPJ za južni Banat Strahmja Stefanović Doka.
- Novembar p. — Otpočeo napad nedićevaca i delova 1. bugarskog okupacionog korpusa na Jastrebački i Jablaničko-pasjački NOP odred u Toplici i J-iblanici. Posle oštrih borbi (vođenih do 20. novembra) kod s. Dedinca, s. Trnovog Laza i s. Tovrljana (blizu Prokuplja) neprijatelj se povukao u polazne garnizone.
- Između Rume i s. Buđanovaca delovi 4 bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske porušili železničku prugu i posekli 32 tt stuba. Saobraćaj na toj pruzi bio je obustavljen 24 časa.
- U Novom Sadu održan sastanak PK KPJ za Vojvodinu, na kome je formiran Pokrajinski (Glavni) NO odbor Vojvodine.
- OK KPJ za Leskovac formirao Sresko povereništvo KPJ za Jablanicu i Pustu reku.
- 6/7. novembar — Između sela Batajnice i Surčina (kod Zemuna) mesne desetine posekle 30 tt stubova.
- Povodom oktobarske revolucije tehnika PK KPJ za Srbiju u toku noći štampala letak, koji je već sutradan, 7. novembra, u roku od pola časa rasturen po Beogradu.
7. novembar — U s. Guberevcu (kod Sopota) delovi 1. šumadijskog NOP odreda razoružali seosku stražu i spalili opštinsku arhivu.
- 7/8. novembar — Između sela Simanovaca i Deča (kod Stare Pazove) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske i mesne desetine posekli 40 tt stubova.

bova i uništili žicu, izolatore i nosače, a drugi delovi posekli 9 duplih tt stubova u blizini Stare Pazove.

- 10. a. novembar* — Između sela Putinaca i Kraljevaca (kod Rume) manja grupa mesnih partizana razorila prugu, te je iskočio i prevrnuo se neprijateljski teretni voz (lokomotiva i 18 vagona).
- 12. novembar* — U s. Stupnici (na pl. Babičkoj gori) nedićevci i četnici napali delove Crnolravskog NOP odreda i naneli im gubitke od 6 mrtvih, ranjenih i zarobljenih.
- 12/13. novembar* — Između Srem. Karlovaca i sela Novog Slankamena mesne partizanske desetine posekle 32 tt stuba.
- 13. novembar* — Okupatorske vlasti izvršile provalu partijske organizacije u Beloj Crkvi i otpočele hapšenja i streljanja rodoljuba u južnom Banatu (naročita u selima Vračevu Gaju, Dubovcu i Dellbtatu)'.
'
- 15. novembar* — U s. Tovrljanu (kod Prokuplja) Jastrebački i Jablaničko-pasjački NOP odred sukobio se sa delovima Niške čete SDS, te ubili 2, ranili 1 i zarobili 7 pripadnika SDS (ostali se spasli bekstvom).
— Kod Stare Pazove mesna desetina napala žandarmerijsko-ustašku patrolu i ubila 2 ustaše.
- Novembar s.* — Formirano Povereništvo za Srbiju za prikupljanje podataka o fašističkom teroru.
— U sastavu Rasinskog NOP odreda, pored postojeće dve čete, formiran i udarni vod sa zadatkom da dejstvujc na pruzi Niš — Stalać — Kraljevo.
— U ilegalnoj štampariji u Novom Sadu (Kisacka ulica br. 89) odštampan prvi broj Slobodne Vojvodine , organ Pokrajinskog NO odbora za Vojvodinu.
- 10. novembar* — Delovi 1. šumadijskog NOP odreda razoružali 13 stražara SDS u s. Takovu i s. Vračevšnici (kod G. Milanovca) i spalili opštinske arhive u s. Svrackovcima i s. Takovu.
— Kod s. Makrešana (na pruzi Kruševac — Stalać) delovi Rasinskog NOP odreda srušili železnički most.
- 17. novembar* — Dva bataljona 737. puka nemačke 717. pešadijske divizije i jedan ustaško-domobranski bataljon iz Vazduhoplovnog školskog puka vršili bezuspešne lokalne akcije čišćenja Fruške gore.
— Između ž. stanica Stalać i Dedina delovi Rasinskog NOP odreda minirali prugu, usled čega je iskliznula lokomotiva sa 5 vagana.
- 18. novembar* — U s. Maradikti (kod Indije) grupa mesnih partizana demolirala opštinsku zgradu, spalila arhivu i zabranila dalji rad službenika i izsozcnje žita i kukuruza za neprijateljsku vojsku,
— U Kragujevcu Izašao prvi broj lista »Glas ustaničke Sumadije«.
- 19. novembar* — U Novom Sadu (Kisačka ulica br. 89) mađarska policija provalila i, posle oštre borbe zauzela bazu tehnike PK KPJ za Vojvodinu. U bazi su poginuli član PK KPJ za Vojvodinu Branko Bajić i član KPJ Čira Sovljanskl, a teško je ranjen i u nesvesnom stanju uhvaćen (pa docnije obešen) organizacioni sekretar PK KPJ za Vojvodinu Svetozar Toza Marković, narodni heroj.
— U s. Kupcima (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu, zaustavili kamion SDS i razoružali i zarobili 1 nemačkog podoficira i 2 čelnika: zatim kod s. Zlatara zapalili kamion SDS i zarobili dva neprijateljska oficira.
— Kod s. Krajkovca (blizu Prokuplja) delovi Jastrebačkog NOP odreda vodili jednodčasovnu borbu protiv bugarskih vojnika, zallm se povukli ka M. Jastrepcu.
- 20. novembar* — Kod s. Razbojne 1 s. Lepenca (na putu Kruševac — Brus) delovi Rasinskog NOP odreda porušili dva mosta.
— Nemačke jedinice blokirale i izvršile pretres s. Subotišta (kod Rume). Uhapšeno je 8 meštana a zapaljeno 6 kuća u kojima je nađeno oružje.

' Po drugom podatku hnpSenja su otpočela 10. novembra.

21. novembar — U s. Ošljanu (kod Minićeva), u borbi protiv žandarmerije poginuo član štaba Timočkog NOP odreda Milun Minić, narodni heroj.
23. novembar — Između s. Ugrinovaca i s. Krivo Reke (na pruži Lojkovac — G. Milanovac) delovi i. šumadijskog NOP odreda na tri mesta prekinuli prugu.
- Povereništvo za prikupljanje podataka o fašističkom teroru u Srbiji uputilo dopis NO odborima u Srbiji da pristupe prikupljanju podataka o zverstvima i zločinima okupatora i njihovih pomagača i slugu, da bi se s tim upozнала svetska javnost.
24. novembar — U blizini s. Ogara (kod Romei grupa mesnih partizana dočekala žandarmerijsku patrolu koja je osiguravala povratak sa poljskih radova meštana nemačke narodnosti. U sukobu je poginuo 1 čuvar polja a zarobljen 1 žandarm, dok su ostali uspeli da pobegnu.
26. novembar — U s. Aradcu (kod Zrenjanina). u borbi protiv okupatorskih jedinica, poginuo član OK KPJ za severni Banat Boia Mikin, narodni heroj.
27. novembar — Između sela Mihaljevaca i Grabovaca (u južnom Sremu) nemačke i ustaško-domobranske jedinice otpočele dvodnevno lokalno čišćenje (koje nije imalo uspeha).
- PK KPJ za Srbiju uputio SK KPJ za Zemuri pismo u kojem traži da se obezbedi još jedna veza sa Beogradom, a za slanje većih količina materijala predlaže teren Umka — s. Jakovo (Jakovačka pumpa).
28. novembar — U Prizrenu, po odluci MK KPJ, održana ispešna masovna demonstracija Siptara i Srba u znak protesta protiv terora italijanske okupatorske policije nad stanovništvom. Italijanske vlasti su odmah preduzele hapšenje, naročito onih koji su se isticali ili uzvikivali parole.
29. novembar — Kod s. Đunisa (blizu Slalaća) iz zasede, delovi Rasinskog NOP odreda ubili 2 bugarska vojnika i 1 podoficira.
- U Dakovici partijska i omladinska organizacija uspešno rukovodile demonstracijama protiv okupatora.
30. novembar — U Dakovici italijanske okupatorske vlasti preduzele hapšenja i represalije zbog demonstracija prethodnog dana. Grupa od oko 20 kompromitovanih članova Partije uspela je da napusti mesto, da prede u ilegalstvo ili da odo u šiptarski NOP odred »Zejncl Ajdini«.
- Novembar — Štabovi Jastrebačkog, Jablaničko-pasjačkog i Leskovačkog NOP odreda posebnim naređenjem, pozvali okupatorske opštinske uprave da daju ostavke, kako bi se sprečila rekvizicija žita.
- U s. Zabrežju (kod Arandelovca) održan dvodnevni sastanak OK KPJ za Arandelovac, uz prisustvo komandanta GS NOP odreda za Srbiju i komandanta i komesara 1. šumadijskog NOP odreda. Zaključeno je da 1. šumadijski NOP odred raščisti teren i stvori uslove za dejstvovanje četa u toku zime; napada sreska mesta; razbija kvislinsku vlast itd. U tom cilju, OK je izdao letak narodu, pozivajući ga da krije namirnice.
- U Somboru mađarske okupacione vlasti izvršile provalu u organizacijama Partije i SKOJ-a i pohapsile ceo OK KPJ za zapadnu Bačku i Baranju (osim jednog člana) i veliki deo članova Partije i simpatizera NOP-a.

Decembar

DOGADAJI OPŠTEG KARAKTERA

- J. decembar — Vrhovni komandant NOV i PO Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio 1. dalmatinsku NOU brigadu Sto je uspešno izvršila zadatke u borbama za zauzimanje Jajca.
- Vrhovni Stab NOV i PO Jugoslavije dostavio Glavnom štabu NOV i PO za Hrvatsku primedbe u pogledu održavanja radio-veze i uputstvo za organizaciju radio-telegrafskog kursa.
- U s. Drinićima (kod Bos. Petrovca) izašao prvi broj lista »Narodno oslobođenje . organa AVNOJ-a. List je doneo ceo tok I zasedanja AVNOJ-a.
2. decembar — Ambasador izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Vašingtonu obavestio svoju vladu u Londonu da su članovi Informativnog jugoslovenskog centra u Njujorku pali pod »uticaj komunističke propagande« i da rade protiv vlade u Londonu i Draže Mihailovića.
4. decembar — Referent saniteta VS NOV i POJ obavestio Privremeni upravni odsek pri VS o radu lekarske komisije i predložio da Sanitetski odsek u svom radu koordinira sa zdravstvenim odsekom Izvršnog odbora AVNOJ-a.
5. decembar — Po naređenju Vrhovnog komandanta NOV i POJ formiran Stab operativnog sektora Mrkonjić-Grad — Jajce, koji je objedinjavao dejstva po jednog bataljona 5. crnogorske i 10. hercegovačke NOU brigade i dva bataljona 3. krajiškog NOP odreda, sa zadatkom: odbrana pravca Jajce — Mrkonjić-Grad.
- Decembar p. — Na velikom narodnom zboru u Cazinu govorio vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito. Između ostalog, on je prvi put javno izjavio da se zove Josip Broz i da je radnik. Hrvat iz Zagorja.
- Sekretar CK SKOJ-a Ivo Lola Ribar uputio članu Politbiroa CK KPJ Aleksandru Rankoviću pismo o potrebi da se SKOJ u vojsci reorganizuje.
6. decembar — CK KPJ uputio CK KPII pismo o formiranju partijskih komiteta u divizijama, o kompetencijama, zadacima i potčinjenosti tih komiteta i o sastavu i zadacima partijskih ćelija u štabovima divizija i korpusa.
- U Bos. Petrovcu otpočela trodnevna I zemaljska konferencija AFZ-a za Jugoslaviju, koja je organizaciono uobličila AFZ i postavila sledeće zadatke: pružanje što veće pomoći jedinicama NOV i PO Jugoslavije; mobilizacija žena za učešće u oružanim i diverzantskim akcijama; svestrana pomoć organima narodne vlasti u organizovanju pozadine; briga o deci: jačanje bratstva i jedinstva među ženama Jugoslavije i pojačan rad na kulturno-prosvetnom uzdizanju žena u selu. Na konferenciji je izabran Centralni odbor AFZ-a za Jugoslaviju, od 20 drugarica. Prvog dana konferencije vrhovni komandant NOV i BOJ Josip Broz Tito održao je govor u kome je ženama Jugoslavije odao visoko priznanje za njihov rad u narodnooslobodilačkoj borbi.
7. decembar — VS NOV i POJ naredio komandantu Vojne škole NOV i POJ da viši i niži kurs traju po 30 radnih dana.
- Jl. decembar — Vrhovni komandant NOV i PO Josip Broz Tito ukazao Stabu 3. udarne divizije NOVJ na taktičke greške i propuste u borbama za odbranu Jajca i dao mu direktivu za ofanzivna dejstva na neprijateljske komunikacije na prostoriji Travnik — D. Vakuf — Cosići.
- Sef Privremenog upravnog odseka pri VS NOV i POJ naredio Komandi mesta Cazin da na svom području izvrši popis vojnih obveznika.
12. decembar — Na Ztimberku održan sastanak S'aba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske i slovenačke NOLI brigade -Ivan Cankar na kome je formiran Operativni štab za rukovođenje zajedničkim akcijama jedinica 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« i slovenačke NOU brigadiv Ivan Cankar .

13. decembar — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio Kominterni telegram u kome ostro osuđuje pisanje »Njujork tajmsa« o tobožnjim borbama Draže Mihailovića protiv okupatora i ponovo moli da u Jugoslaviju dođe jedna komisija svih saveznika koja bi se uverila u Izdaji Draže Mihailovića i upoznala sa stvarnim stanjem u zemlji
14. decembar — Clan Politbira CK KPJ Edvard Kardelj uputio Centralnom komitetu KPJ opširan izveštaj o vojno-političkoj situaciji u Sloveniji posle neprijateljskih letnjih operacija i o drugim aktuelnim pitanjima: iznosi mere okupatora za razbijanje NOB-a govori o sadašnjem stanju NOV i PO u Sloveniji, o merama koje CK KP Slovenije i GS NOP odreda za Sloveniju preduzimaju u cilju jačanja oružane borbe, o formiranju brigada, o radu na učvršćenju OF; ističe da je narod u Sloveniji sa oduševljenjem primio obrazovanje AVNOJ-a i šalje predloge za izbor predstavnika Slovenije u to najviše telo; govori o političkim manevrima reakcije u vezi sa nacionalnim pitanjem i o merama CK KP Slovenije za njihovo razobličavanje; slika stanje u organizacijama KP Slovenije; u vezi sa problemima međunarodnog priznanja narodno-oslobodilačkog pokreta ističe da ovaj mora pobedu izvojevali vlastitim snagama i time onemogućiti da reakcija, uz pomoć inostranstva, narodima Jugoslavije nametne stari režim.
15. decembar — U Londonu agencija »Rojter« objavila saopštenje izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u kome se ističe da četnici Draže Mihailovića vode borbu protiv okupatora i da su netačne vesti o njihovoj saradnji sa Italijanima i Nemcima. Sutradan je ista agencija objavila da te nije zvanično saopštenje izbegličke vlade, već izvesnih vojnih krugova.
16. decembar — U Otavi (u Kanadi) održan I kongres Slovenske zveze i napredne organizacije iseljenika — Slovenaca u Kanadi. Kongres je osudio saradnju Slovenske ljudske stranke i drugih građanskih partija sa okupatorom i pružio podršku NOP-u.
- Nemačka Vrhovna komanda izdala direktivu za borbu protiv partizana, u kojoj ističe: da ta borba nema ničega zajedničkog sa odredbama Ženevske konvencije, pa se naređuje da jedinice upotrebe sva sredstva, bez ikakvog ograničenja, čak i prema ženama i deci, i da zbog toga nijedan nemački vojnik ne sme biti pozvan na sudsku i disciplinsku odgovornost.
- Ukinut Privremeni upravni odsek pri VS. a formiran Pozadinski odsek VS NOV i POJ, sa zadatkom da organizuje komande područja i komande mesta i da vodi kontrolu nad njihovim radom.
18. decembar — VS NOV i POJ izdao naređenje da se pri Stabu 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske formira Sekcija za ratnu mornaricu, sa zadatkom da, na dobrovoljnoj bazi, mobilise mornare u narodnooslobodilačke mornaričke odrede i da što pre dođe do manjih plovnih jedinica radi dejstava mornaričkih odreda na moru.
- U Glavnom stanu nemačke Vrhovne komande kod Gerlica (u 1st. Pruskoj) otpočela dvodnevna konferencija vođe Trećeg Rajha Adolfa Hitlera s načelnicima generalštabova i ministrima spoljnih poslova Nemačke i Italije, na kojoj je, porod ostalog, zaključeno da se osiguraju južne obale Evrope i u toku naredne preduzmu zajedničke operacije protiv NOV i PO Jugoslavije i Titove države
20. decembar — U »Borbi« objavljen članak vrhovnog komandanta NOV i PO Jugoslavije Josipa Broza Tita: Stvaranje narodnooslobodilačke vojske, u kome su izneti osnovni taktički principi jedinica NOV i POJ.
21. decembar — Adolf Hitler izdao naredbu o regulisanju komandovanja na Jugoistoku između nemačkih, italijanskih, bugarskih i ustaško-domobrarskih snaga.
- Sef Pozadinskog odseka VS NOV i POJ obavestio GS NOV i PO za Hrvatsku I Stab I. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da će rukovoditi vujnopozadinskim komandama direktno, bez posredništva operativnih jedinica, i odredio teritoriju pojedinih vojnih područja.
22. decembar — Američki književnik jugoslovenskog porekla, Luj Adamić, izjavio američkoj javnosti da jedino partizani u Jugoslaviji vode oslobodilačku borbu, a da četnici Draže Mihailovića saraduju sa okupatorom.
24. decembar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito. u cilju boljeg rukovođenja, izvršio reorganizaciju Vrhovnog štaba, koji je od tada imao sledeću strukturu: 1) Operativni odsek (tri sekcije: za pripremu i izvođenje operacija, za organizaciju, formaciju i mobilizaciju vojske, za nastavu i obuku); 2) Obaveštajni odsek (obaveštajna sekcija i sekcija za kontrašpijunažu); 3) Ekonomski odsek (tri sekcije: za naoružanje i ubojnu spremu, za ishranu i dotur. za odečnu i obućnu opremu); 4) Vojnosudski odsek; 5) Odsek za vojne vlasti u pozadini; (6) Tehnički odsek (četiri sekcije: gra-

- devitiska, poštansko-telegrafska, saobraćajna i industrijska); 7) Saniteski odsek (četiri referenta: za sanitet operativne vojske, za epidemiologiju, za bolnice i za apotekarstvo); 8) Komisija za borbu protiv špijuna i pete kolone
- Odlukom VS NOV i PO Jugoslavije dotadanji Pozadinski odsek preimenovan u Odsek Vrhovnog štaba za vojne vlasti u pozadini.
25. decembar — VS NOV i POJ izdao direktivu Stabu 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske: da što pre formira 4. i 5. NOU brigadu na području južne i severnc Dalmacije.
- Odsek Vrhovnog štaba za vojne vlasti u pozadini izdao naredbu kojom reguliše upotrebu radne snage i prevoznih sredstava za potrebe NOV i PO Jugoslavije.
26. decembar — Ministar spoljnih poslova vlade V. Britanije Antoni Idn primio predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i kritikovao politički rad ove vlade, posebno rad u resoru ministarstva inostranih poslova.
27. decembar — U oslobođenom Bihacu, uz prisustvo 365 delegata iz svih krajeva Jugoslavije i iz NOV i POJ, otpočeo 1 kongres antifašističke omladine Jugoslavije. Na tom kongresu, koji je trajao tri dana, govorili su vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito i predstavnici CK KPJ, AVNOJ-a, AFZ-a i NOV i PO Jugoslavije. Podneseni su sledeći referati. -Omladina u borbi protiv fašističkih istrebljivača naroda«, »Omladina i sutrašnjica naše domovine«. »Bratstvo omladine svih jugoslovenskih naroda i oružano bratstvo sa omladinom Sovjetskog Saveza — zaloga pobeđe«, »Stvorimo jedinstvenu antifašističku organizaciju . Kongres je usvojio Organizacionu rezolociju, kojom se osniva Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije (USAOJ), sa zadatkom da ujedini i organizuje sve snage mlade generacije naše zemlje u službi oslobodilačkog rata 1 pobeđe nad fašističkim okupatorom i njegovim saradnicima. Izabran je Zemaljski odbor od 30 članova i upućen proglas pod naslovom »Omladini svih naroda Jugoslavije .
- Predsedništvo AVNOJ-a sprovело opšte slobodne tajne izbore u okruzima Drvar i Podgrmeč. Biračko pravo prvа put su dobile žene i omladina od 18 godina. Tog dana su izabrani seoski i gradski NO odbori, koji su pak, po delegatskom sistemu, birali opštinske, sreske i okružne NO odbore.
- Sef Odseka VŠ NOV i POJ za vojne vlasti u pozadini upozorio komande područja na isključivu kompetenciju Vrhovnog štaba za mobilizaciju radi popune jedinica NO vojske.
23. decembar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao naredbu o ustrojstvu i nadležnosti vojnih sudova u NOV i PO Jugoslavije, kojom su izmenjehi neki odeljci Statuta proleterskih NOU brigada donetog februara 1942. godine.
- Centralni odbor AFŽ-a Jugoslavije uputio svim organizacijama AFZ-a pismo o akciji na prikupljanju dobrovoljnih priloga u korist NOB-a.
30. decembar — Po naređenju VŠ NOV i POJ, od 12. 16. i 17. hrvatske NO brigade formirana 4. (slavonska) divizija NOVJ (kasnije: 12. divizija NOVJi
- Sef Tehničkog odseka VŠ NOV i POJ obavestio Štab 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske o stalnom redu vožnje na partizanskoj pruzi Drvar — Mliništa. koji stupa na snagu 1. januara 1943.
- Skojevski rukovodioci u jedinicama NOV i POJ održali savetovanje, u prisustvu delegata CK KPJ i 123 izabrana delegata, na kome su, pored ostaloga, izmenjali iskustva, zaključili da se po brigadama formiraju komiteti SKOJ-a koji bi nižim rukovodstvima i grupama pomagali postavljanjem određenih zadataka, kontrolom rada i ispravljanjem grešaka i odredili zadatke SKOJ-a u vojsci.
- Decembar k. — U s. Drinićima (kod Bos. Petrovca) izašao prvi broj lista »Žena danas«, organa AFZ-a Jugoslavije.
- Za obezbeđenje i pratnju VŠ u mestu i u pokretu formiran Prateći bataljon VS NOV i POJ (do tada je postojala Prateća četa).
- Decembar — Vlada SSSR tražila od ministra inostranih poslova V. Britanije Antoni Idna, prilikom njegove posete Moskvi, da vlada V. Britanije utiče na izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije kako bi Draža Mihailović prekinuo saradnju sa okupatorom.
- Predstavnik ministarstva inostranih poslova V. Britanije izjavio predstavniku izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije da su snage NOV i POJ aktivne u borbi protiv okupatora, a da snage Draže Mihailovića od oktobra prošle godine ne vode borbu protiv Nemaca i Italijana.

- VS NOV i POJ izdao Uputstvo za odbranu od bornih kola, namenjeno svim jedinicama NOV i POJ; da se upoznaju sa osobinama i taktičkom upotrebom bornih kola i s načinom vođenja borbe protiv njih
- Zdravstveni odsek Izvršnog odbora AVNOJ-a izdao uputstvo o organizaciji zdravstvene službe na oslobođenoj teritoriji.
- Ekonomsko-finansijski odsek Izvršnog odbora AVNOJ-a doneo niz odluka: o regulisanju kirija, o svojini i poslovanju električnih centrala i mlinova, o ukidanju taksa, o zaštiti i seči suma, i druge odluke.
- VS NOV i POJ izdao kratko uputstvo o noćnim napadima na naseljena mesta, namenjeno u prvom redu slušaocima kurseva Vojne škole NOV i POJ.
- U »Proleteru«, organu CK KPJ, u br. 16, objavljen članak generalnog sekretara KPJ Josipa Broza Tita »Borba protiv okupatora prvi i najvažniji zadatak«, u kome se iznosi da KPJ ima rukovodeću ulogu u NOB-u zbog njene pravilne političke linije i naglašava da komunisti moraju i nadalje, svojim pravilnim radom, čuvati poverenje koje je KPJ do tada stekla.

Decembar

- U »Proleteru«, organu CK KPJ, u br. 16, objavljen članak generalnog sekretara KPJ Josipa Broza Tita »Nacionalno pitanje u Jugoslaviji u svjetlosti narodno-oslobodilačke borbe«, u kome se ukratko iznosi stanje naših naroda za vreme bivše Jugoslavije i naglašava da bratstvo i borbeno jedinstvo, koje se, u ovoj teškoj oslobodilačkoj borbi, kuje iz krvi najboljih sinova naših naroda, daje jasnu perspektivu — slobodu i nezavisnost naših naroda.
- Sef Tehničkog odseka VS NOV i POJ izdao instrukciju o organizaciji i zadacima tehničkih odseka pri komandama područja.
- U toku meseca britanske vojne vlasti uputile četnicima u Jugoslaviji, pored ostalog, 20 puškomitraljeza, 600 ručnih bombi, drugo oružje i opremu, kao i hranu u težini od oko 1650 kgr. 3.556 dolara i 181 zlatnu funtu.
- U Torontu održana konferencija iseljenika Srba u Kanadi, na kojoj je osuđena saradnja četnika sa okupatorom i odato priznanje NOB-u.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. decembar

- Treća udarna divizija NOV.T. ojačana 3. proleterskom NOU brigadom i delovima 3. krajiškog NOP odreda, pri napadu na železničku prugu Turbe — D. Vakuf, naišla na nemačku 718. pešadijsku diviziju (bez dva bataljona), ojačanu delovima ustaške 5. brigade i domobranskog 9. i 15. pešadijskog puka, u razvoju za napad prema Jajcu. Posle žestokog susretnog boja s nadmoćnim neprijateljem 3. udarna divizija NOVJ je vodila odbrambene borbe sve do 6. decembra kada je neprijatelj, zauzeo Jajce. U tim borbama je, pored ostalih, poginuo komandant 1 dalmatinske NOU brigade Marijan Bilie, narodni heroj

1/2. decembar

- Prva proleterska udarna brigada 1 proleterske udarne divizije NOVJ ušla u Skenđer-Vakuf. iz koga je, neposredno pred napad, pobegao bataljon četničkog Borjanskog odreda.

2/3. decembar

- Ustaška policija u Sarajevu, uhapsila 87 aktivista NOP-a, a idućih dana još 45. Pored više partijskih čelija, ustašama su pali u ruke i neka ilegalna skladišta i delovi tehnike MK KPJ.
- Prva proleterska udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ zauzela Kotor-Varoš, zarobila deo mesnog domobranskog dopunskog bataljona i razbila nemačku tenkovsku četu koja je intervenisala iz Banje Luke. Uništena su 3 a I tenk je oštećen.

4. decembar

- Tri brigade četničkog Romanijskog korpusa otpočele napad na Birčanski NOP odred. U sedmodnevnim borbama četnici su taj odred potisli iz Sekovića, opljačkali partijska sela Birča i spalili veći broj kuća.

5. decembar

- U V. Kladaši, naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku, od 3. i 4. bataljona 1. NOU brigade Hrvatske i Udarnog bataljona Kordunaškog NOP odreda formirana 15. hrvatska NO brigada.
- U Podgrmeču, po naređenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, formiran 1. haubički divizion 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ (tri baterije — šest haubica 100 mm).

1942.	septembar	BOSNA I HERCEGOVINA	septembar	1942.
<i>Decembar p.</i>	—	Po direktivi VS NOV i POJ, 1. proletersku i 3. udarna divizija NOVJ, posle napuštanja Jajca, prodrle u srednju Bosnu, razbile brojne četničke jedinice, presekle komunikacije između Banje Luke i Doboja, ugrozile Banju Luku i železničke pruge u dolini r. Bosne i r. Lašve i stvorile uslove za razmah oslobodilačke borbe u tom kraju.		
<i>6. decembar</i>	—	Delovi nemačke 718. pešadijske divizije ušli u evakuisano Jajce, pošto se prethodno 3. udarna divizija NOVJ, zamorena višednevnim borbama, povukla preko r. Ugra.		
<i>7. decembar</i>	—	Jedan bataljon nemačke 714. pešadijske divizije potisnuo delove 1. proleterske NOU brigade i zauzeo Kotor-Varoš.		
<i>9. decembar</i>	—	U Sarajevu, posle zverskog mučenja u zatvoru, ustaška policija bacila sa četvrtog sprata na ulicu člana mesnog komiteta KPJ za Sarajevo Adema Buća, narodnog heroja.		
<i>10. decembar</i>	—	Otpočeo napad 4. i 5. udarne divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ na dobro utvrđeni neprijateljski pojas odbrane od San. Mosta do Ljubije. U oštrim borbama je zauzeto preko 20 uporišta spoljne odbrane, a 1. i G. krajiška NOU brigada su prodrle u San. Most. Ipak, nepotpuno izolovana posada se održala do 22. decembra, kada se spojila s jednom kombinovanom nemačko-domobranskom pukovskom borbenom grupom koja je intervenisala iz Prijedora. U borbi kod San. Mosta je porod ostalih poginuo komandant bataljona u 4. krajiškoj NOU brigadi Simo Bajić, a kod s. Stare Rijeke komandir čete u 5. krajiškoj NOU brigadi Tomics Spanović, narodni heroji.		
	—	Treća proleterska udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ, gotovo bez otpora, zauzela Kotor-Varoš. Glavnina mesnog dopunskog domobranskog bataljona predala se.		
<i>10/11. decembar</i>	—	Prva i G. krajiška NOU brigada 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, podržane korpusnim haubičkim divizionom, probile spoljnu odbranu, prodrle u utvrđeni San Most, zauzele deo grada i zarobile oko 200 domobrana i 100 četnika, ali su odatle odbačene udarom u leđa od strane ustaša i četnika iz s. Sasine.		
<i>13. decembar</i>	—	Prva i 6. krajiška NOU brigada ponovo zauzele deo San. Mosta, ali su se u toku dana morale povući, jer je iz Prijedora u grad pristiglo pojačanje (jedan nemački bataljon).		
<i>14. decembar</i>	—	Kod Banje Luke 1. proleterska udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ u susretnoj borbi razbila ojačanu 3. četu 1. bataljona 741. puka nemačke 714. pešadijske divizije i četnički bataljon »Petar Mrkonjić« i zauzela s. Jošavku.		
	—	Peta crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ ušla u s. Blatnicu (kod Teslića), iz kojeg su delovi četničkog bataljona Tankosić« odstupili bez otpora. Uništene su električna centrala, pilana i ž. slanica.		
<i>15. decembar</i>	—	Dva bataljona nemačke 717. pešadijske divizije, dva bataljona ustaške 1. brigade i pet bataljona domobranske 3. pešadijske divizije otpočeli koncentrično nastupanje (poduhvat »Tuzla II«) ka Majeveci s ciljem da na toj teritoriji okruže i unište 6. istočnobosansku NOU brigadu, 3. odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske i Majevički NOP odred. Međutim, posle višednevnih borbi, jedinice NOV i POJ su se 18. i 19. decembra probile preko komunikacije Tuzla — Zvornik u Birač, zarobivši pri tom 23. četu domobranskog 11. pešadijskog puka i nešto četnika. Ogorčen zbog neuspeha, neprijatelj je u selima oko Lopara pobio oko 250 ljudi i žena, dok je 110 njih odveo u Nemačku na rad. U borbi su pored ostalih poginuli Suljo Jahić i Milenko Verkić, narodni heroji.		
	—	Posle desetodnevnih borbi 2. proleterska udarna divizija NOVJ zauzela Livno. Posada (oko dva bataljona ustaške 5. brigade i po jedna četa domobrana i milicije) potpuno je razbijena.		
	—	Prva proleterska udarna divizija NOVJ (bez 3. krajiške NOU brigade) u četvorodnevnom borbama protiv delova četničkog odreda »Borje«, ojačanih manjim nemačkim jedinicama, oslobodila sela u rejonu Prnjavor — Kotor-Varoš — Banja Luka i odbacila ih u s. Celinac i s. Klačnice (kod Banje Luke).		
	—	U dolini r. Bosne otpočela četvorodnevna dejstva 3. udarne divizije NOVJ, u kojima je ona između Zenice i Zepča, prekinula saobraćaj železničkom prugom SI. Brod Sarajevo, uništila posade i spalila ž. st. Vranduk i Nemilu u selima Gučoj Gori i Mehurićima. U tim borbama su poginula i zarobljena 163 neprijateljska vojnika i razoružano je 370 milicionera.		

1942. septembar BOSNA I HERCEGOVINA septembar 1942.
- Decembar p. p.* — U Jajcu, po naređenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ. formirana Komanda vojnog područja Jajce.
U s. Veličanima (kod Trebinja) obnovljen OK KPJ za južnu Hercegovinu.
- Decevidar d. p.* — U rejonu Prozora, odlukom Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu, formirano Okružno povereništvo KP.T za okrug Prozor — Konjic.
- 17. decembar* — Kod s. Mitrovića (blizu Prijedora) 3. bataljon 1. krajiške NOU brigade razbio nemačku kolonu jačine bataljona i naneo joj gubitke od 80 mrtvih i > zarobljenih.
- 17/18. decembar* — Druga dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ ušlo u Susicu. iz koje se ustaška posada bez otpora povukla u Duvno.
- 18. decembar* — Osetivši dolazak 6. istočnobo-sanske NOU brigade i 3. odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske, delovi četničkog Romanijskog korpusa otpočeli povlačenje iz Birča. Birčanski NOP odred i ubrzo pristigla 6. istočnobosanska NOU brigada razbili su deo četnika, dok su ostali četnici pobjegli prema Romaniji.
— U borbi na Crnom vrhu delovi 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ su odbacili 1. bataljon 741. puka nemačke 718 pešadijske divizije, ojačan jednim domobranskim bataljonom prema Banjoj Luci.
- 19. decembar* — U većini srezova Bos. krajine održani sreski zborovi, odnosno konferencije omladine Izabrani su delegati za Prvi kongres USAOJ-a; podneseni su referati o ulozi omladine u ratu. o bratstvu južnoslovenskih naroda i o mestu i ulozi omladine u oslobođenoj zemlji; raspravljano je o zimskoj pomoći i o pretkongresnom takmičenju; u nekim mestima je izvršena i popuno (odnosno izbor) sreskih rukovodstava NOSOBiH.
— Posle kraće borbe delovi 2. proleterske udarne divizije NOVJ zauzeli Duvno. Ustaško-domobranska posada (delovi ustaške 5. brigade i domobranskog 1. dobrovoljačkog puka — oko 1.100 vojnika) u neredu se povukla u Posušje.
- 22. decembar* — Ojačani 1. bataljon nemačkog 741. pešadijskog puka zauzeo s. Celinac kod Banje Luke potisnuvši delove 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ. U borbi je poginuo pomoćnik političkog komesara čete Vojmir Maslovarić. narodni heroj.
- 26. decembar* — Kod s. Pribinića 3. krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ sprečila ispad iz Teslica tri bataljona četničkog Borjanskog odreda i pet domobranskih četa i nanela im osetne gubitke.
- 26/27. decembar* — Prva dalmatinska i 10. hercegovačka udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ zauzela Turbe (kod Travnika), razbile 1. bataljon domobranskog 9. pešadijskog puka i uništile ž. si. Turbe i Goleš, jedan veći vijadukt, pilanu i električnu centralu. U borbi, na Ravnoj gori, poginuo je politički komesar čete u 3. bataljonu 10. hercegovačke NOU brigade Asim Zupčević, narodni heroj.
- 27. decembar* — iz Birča 6. istočnobosanska NOU brigada otpočela prodor ha Romaniju. Za dvanaest dana ona je prokrstarila Romaniju, Glasinac, Ozren i Zvijezdu, uništila nekoliko četničkih štabova i ustaško uporište u s. Zljebovima, te znatno uzdrmala četničku organizaciju, a od novih boraca na Glasincu formirala još jedan svoj bataljon
— U s. Orahovljanima (kod Ključa), od krajiške polubrigade i delova 3. krajiškog NOP odreda, formirana 7. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ
- 27/28. decembar* Peta krajiška NOU brigada, ubačena u pozadinu neprijateljskog fronta, posle kraće borbe zauzela Blagaj (na putu Prijedor — Bos. Novi), gde je zarobila četnu domobrana i zaplenila 130 pušaka. 3 mitraljeza. 5 p. mitraljeza i drugo
- 28. decembar* — U Cazinu, od novih boraca iz Cazinske krajine i 3. bataljona ti. krajiške NOU brigade, formirana 8. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ.
— Treća krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ zauzela s. Gusti Teslić (kod Teslića), razbila četnu domobrana i uništila oklopni voz.
- 28/29. decembar* — Kod s. Devetlne (na putu Banja Luka — Prnjavor) dva bataljona 1. proleterske NOU brigade razbila nemačko-četničku kolonu (350 nemačkih vojnika i 150 Četnika sa 2 tenka. 4 minobacača. 2 haubice) i proterala je u s. Klačnice.
— Druga proleterska i 2. dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ napale utvrđeni Kupres. ali ga, i pored velikih gubitaka, nisu zauzele, zbog intervencije delova ustaške 5. brigade iz Bugojna.

1942. decembar

CUNA GORA—HRVATSKA

decembar 1942.

- 29/30. decembar — Na pruži Bos. Novi - Kostajnica I. bataljon 5 krajiške NOU brigade uništio dva veća gvozdena mosta (na r. Strižni i na Durića jarku) i razoružao obezbeđenja (polučetu domobrana), zaplenivši 7 p. mitraljeza, 46 pušaka i 5 sanduka municije.
31. decembar — Oblasni komitet za Bos. krajinu uputio pismo Centralnom komitetu KPJ: ukazuje mu na znatne gubitke krajiških jedinica zbog nedovoljne obuke i nepotpunih priprema velikih vojnih akcija; traži da se zaoštri odgovornost rukovodilaca u pogledu čuvanja ljudi i komandnog kadra u borbi.
- Decembar k. — U rejonu Kotor-Varoši odlukom Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu, formirano Okružno povereništvo KPJ za srednju Bosnu, koje je obuhvatalo Kotor-Varoš. Banju Luku, Prnjavor i Teslić.
- Odlukom PK KPJ za BiH formiran Oblasni komitet KPJ za istočnu Bosnu.
- U Mostaru obnovljen Oblasni komitet SKOJ-a za Hercegovinu.

CRNA GORA

- Decembar p. — U rejonu Zabljaka poginuo prvi predsednik SNO odbora za durmitorski srez Jakov Ostojić, narodni heroj.
19. decembar — Komandant Limsko-sandžačkih četničkih odreda Pavle Durišić uputio narodu istočnih krajeva Crne Gore proglas u kome ga upozorava na potrebu za povećanom budnošću prema organizacijama KPJ i partizanskim grupama.
- Decembar — U s. Gračanici (kod Andrijevice), opkoljen u jednoj kući s još nekoliko drugova, boreći se protiv četnika, poginuo član SK KP.T za Andrijevicu Radule Jevrić, narodni heroj.

HRRVATSKA

- i. decembar — U Baniji izašao prvi broj lista "Pregled naše štampe", u izdanju agitpropa OK KPH za Baniju.
2. decembar — CK KPH obavestio Povereništvo CK KPH za Slavoniju o odluci CK KPJ da se u vojnim jedinicama i na terenu organizuje mreža dopisnika /a »Borbu« i ostale listove.
- U s. Mariji Bistrici (kod Zagreba) 1. bataljon Kalničkog NOP odreda razoružao 60 domobrana i zapalio opštinsku i poštansku arhivu, a narodu podelio životne namirnice iz opštinskog magazina. Delovi Kalničkog NOP odreda su oštetili sva postrojenja i električnu centralu u rudniku uglja Zajezda (kod Zagreba).
- Delovi Kalničkog NOP odreda zauzeli ustaško uporište u s. V. Trojstvo (kod Bjelovara) i zapalili opštinu, ž. st. Mišulinovac, magacine i jednu kompoziciju voza. Ustaše su pobile u pravcu Bjelovara.
- Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske formirano Zumberačko vojno područje.
3. decembar — Kod Voćina delovi I. slavonske NOU brigade napali neprijateljski transportni voz i uništili lokomotivu i 4 vagona, ubili 6. ranili 2 i zarobili 43 domobrana i žandarma, te zaplenili 2 mitraljeza, 4 p. mitraljeza, 2 automata. 36 pušaka, 2 minobacača sa 28 mina, 6000 metaka i drugu ratnu opremu.
- Delovi 3. bataljona Banijskog NOP odreda zauzeli s. Crkveni Bok (kod Kostajnice), zarobili 12 žandarma i domobrana i zaplenili 14 pušaka, oko 2000 metaka i drugu opremu.
- Između žel. st. Medak i Raduč (na pruži Ogulin — Knin) delovi 1. bataljona Ličkog NOP odreda porušili prugu i tt veze, zbog čega je saobraćaj bio prekinut 2 dana.
- Na mestu Gradini (između Veleluke i Korčule) grupa partizana napala italijanske vojnike i nanela im gubitke od 9 mrtvih i 5 ranjenih, te spalila 1 kamion.
4. decembar — Otpočeo napad jakih italijanskih snaga na 1. istarsku partizansku četvu Vladimir Gortan« na Planiku. Četa se 5. decembra neopažono povukla i podelila u tri grupe. Jedna grupa se povukla u pravcu Brkina i pridružila Soškom NOP odredu, druga se uputila ti zapadnu Istru, a troća na severoistok, u s. Smrdčće.

- Kod s. Podstronc (na komunikaciji Split — Omiš) Z. bataljon 3. dalmatinske NOU brigade napao italijansku kolonu i ubio ili ranio oko 40 italijanskih vojnika, a zaplenio veliku količinu oružja. Za odmazdu, italijanski vojnici su u tom selu zapalili 30 kuća i ubili 23 stanovnika.
  - Jedinice 2. bataljona Kalničkog NOP odreda zauzele s. Bulinac (kod Bjelovara), zarobile 180 domobrana i zaplenile mnogo oružja i druge ratne spreme.
  - Jedinice 1. bataljona 3. dalmatinske NOU brigade otpočele dvodnevno razoružavanje četničkih i domobranskih posada u selima: Gracu. Otavicama. Kanjanama. Kadinnj Glavici, Parčiću, Miočiću i Biočiću (sva kod Drniša).
  - Jedinice 13. hrvatske NOU brigade »Josip Kraš« zauzele italijansko uporište Radatoviće (kod Metlike), pošto su italijanske vojnike prisilile da ga napuste.
- Decembar p.*
- Na ulicama Splita otpočele demonstracije protiv fašističkog terora. Povod je bio dovođenje u Split 90 uhapšenih Starokaštelanaca. upućenih u internaciju.
- li. decembar*
- Jedinice 1. slavonske NOU brigade napale Podrav. Slatinu, ali su se 7. decembra ujutru morale povući zbog otpora neprijateljske posade. Zarobljena su 64 domobrana a zaplenjeno je 70 pušaka, 3 automata, 8 p. mitraljeza i 10.000 metaka.
  - Između s. Segeta i s. Marine (kod Trogira) delovi Trogirske partizanske čete napali iz zasede italijansku kolonu i naneli joj gubitke od 14 mrtvih i 5 ranjenih, te zaplenili 16 pušaka, oko 2200 metaka, 29 ručnih bombi i drugu opremu.
  - Između s. Ključa i V. Trgovišta (kod Zagreba) jedinice 1. bataljona Kalničkog NOP odreda odbile napad ustaša, domobrana i žandarma i nanele im gubitke od 4 mrtva i 12 ranjenih.
- 7. decembar*
- GS NOV i PO za Hrvatsku dostavio jedinicama uputstvo o organizaciji bolnica.
  - U s. Golubiću (kod Gračaca) jedan bataljon 9. hrvatske NO brigade napao i razorušao 46 četnika.
  - Između s. Popovače i s. Volodera (na pruzi Beograd — Zagreb) diverzantska grupa 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske miniranjem srušila neprijateljski transportni voz, uništivši lokomotivu i 15 vagona.
  - Bračka partizanska četa zauzela neprijateljsko uporište u s. Pražnici (na o. Braču) koje su branili žandarmi i italijanski vojnici. Veći broj žandarma je zarobljen, dok se manji deo s italijanskim vojnicima povukao u pravcu Nerežišća.
- 7/8. decembar*
- Kod s. Kamanja (između Karlovca i Metlike) jedinice 13. hrvatske NOU brigade »Josip Kraš« porušile prugu, zbog čega je saobraćaj bio obustavljen 24 časa.
- 8. decembar*
- Kod s. Vrača (blizu Gračaca) delovi 9. hrvatske NO brigade odbili napad četnika iz s. Golubića, s. Dubokog Dola i s. Krupe i naneli im gubitke od oko 12 mrtvih i više ranjenih.
  - Kod s. Prevršca i s. Babine Rijeke jedinice 8. hrvatske NO brigade 7. divizije NOVJ odbile napad delova domobranske 2. brdske brigade iz Kostajnice, pretrpevši gubitke od 3 mrtva i 11 ranjenih boraca.
  - Delovi 7. hrvatske NO brigade 7. divizije NOVJ zauzeli domobransko uporište u s. Majur (kod Kostajnice), zarobili 40 domobrana i zaplenili 50 pušaka, 2 mitraljeza, 2 p. mitraljeza. 1 automat. 2 sanduka bombi, 30.000 metaka i drugu opremu.
  - Između ž. st. Medak i Raduč (na pruzi Gospić — Gračac) delovi 1. bataljona Ličkog NOP odreda porušili prugu, zbog čega je saobraćaj bio obustavljen 40 časova.
  - Delovi partizanskog bataljona »Vid Mihaljević« zauzeli s. Studence (kod Imotskog) koje su branili milicioneri. Zatim su održali manifestacioni zbor na kome je bilo prisutno preko 200 seljaka. Zarobljeno je 1) milicionera. a zaplenjeno 9 pušaka i 500 metaka.
  - Kod s. Srine (blizu Šibenika) italijanske snage napale jedinice Primorskog bataljona i posle žestokih borbi prisilile ih na povlačenje u pravcu pl. Svilaje.
  - Između s. D. Dubrave i žel. st. G. Dubrave (na pruzi Karlovac — Ogulin) jedinice 2. bataljona Kordunaškog NOP odreda napale domobransku stražu, zarobile 19 domobrana i zaplenile 21 pušku, 3.000 metaka i 30 bombi.
- 9. decembar*
- CK KPH uputio komesarima divizija i kornusima i povereništvima CK KPH za Zagreb i Slavoniju direktivu o formiranju divizijskih komiteta i divizijskih i korpusnih štapskih ćelija, u kojoj ističe da su osnovni zadaci divizijskog komiteta: koordinacija i

obezbeđenje jedinstvenog partijskog rada po brigadama i vođenje pravilne kadrovske politike; precizira sastav divizijske i korpusne štapske partijske ćelije, napominjući da je prva vezana za divizijski komitet, a druga za partijski forum svoje pokrajine.

Jedinice 6. i 14. hrvatske NO brigade zauzele četničko uporište u s. Gomirju (kod Ogulina), izuzev ž. st. koju su branili četnici i italijanski vojnici Poginulo je 15 četnika i 7 italijanskih vojnika, a zaplenjeno je. 4 mitraljeza. 5 p. mitraljeza. 180 pušaka, 20.000 metaka i drugu ratnu opremu.

Jedinice 8. divizije NOVJ zauzele s. Banski Kovačevac i s. Skakavac (kod Karlovca), zarobile 244 domobrana i zaplenile 12 p. mitraljeza, 7 automata, 260 pušaka, 300 bombi, 80.000 metaka i drugu ratnu opremu.

- Delovi 9. hrvatske NO brigade zauzeli četničko uporište u s. Vučipolju (kod Gračaca).
- Kod s. Brclana (kod Sunje) jedinice 8. hrvatske NO brigade 7. divizije NOVJ miniranjem srušile neprijateljski transportni voz. Zapaljeni su lokomotiva i 20 vagona u kojima je bila velika količina životnih namirnica i ruda i 4 aviona.
- Treći bataljon Banijskog NOP odreda zauzeo domobranksko uporište u s. Mošćenici (kod Siska), zarobio 12 domobrana i zaplenio 9 pušaka, oko 2000 metaka i drugu opremu.
- Drugi bataljon 1. "slavonskog NOP odreda napao domobrane i zapalio ž. st. Lipovljane (kod Novske) i kompoziciju teretnog voza. Zaplenjeno je 9 pušaka, 2 automata. 1 pisaa mašina i 2 šapirografa.

10. *decembar* — U rajonu s. Knezovijana, s. Mečenčana i s. Babine Rijeke ustaško-domobrankske snage iz s. Kukuruzara i s. Zrina (blizu Kostajnice), ojačane tenkovima, napale 7. diviziju NOVJ, te se ova. pod pritiskom, povukla u sela Dođoše, Tremušnjak, Sušnjak i Grnbovac (kod Petrinje).

- 10/II. *decembar* — Drugi bataljon 1. slavonskog NOP odreda posle petočasovne borbe zauzeo s. Pakračku Poljanu (kod Banove Jaruge), zarobio 18 domobrana i zaplenio 45 pušaka, 1 automat, 3 p. mitraljeza i 4.800 metaka.

11. *decembar* — Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku, za uspešne borbe protiv italijanskih vojnika, Bele garde i ustaša, 13. hrvatska NOU brigada »Josip Kraš« proglašena proleterskom i dobila naziv 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar«.
- Posle trodnevni borbi jedinice 8. divizije NOVJ zauzele ustaško uporište s. Lasinju (kod Karlovca) i zaplenile 19 pušaka, 2 p. mitraljeza, 1 brdski top sa 51 granatom, 105 čebadi, 36 pari cipela, 10 vojničkih odela i drugu opremu.

12. *decembar* — Jedinice 1. slavonske NOU brigade, uz sadejstvo delova 1. i 2. slavonskog NOP odreda, zauzele domobranksko uporište Voćin, zarobile 183 domobrana i zaplenile 1 mitraljez, 15 p. mitraljeza, 8 automata. 190 pušaka, 50.000 metaka i drugu ratnu opremu.
- Kod s. Graba (blizu Gračaca) jedinice 9. hrvatske NO brigade odbile napad četničkih snaga iz Gračaca i sa Velebita i Crnog vrha i nanele im gubitke od 25 mrtvih.
- Povereništvo CK KPH za zagrebačku oblast uputilo OK KPH za Krapinu dva pisma u kojima ističe potrebu da se OK poveže s rudarima na svome području i da preduzima mere za poboljšanje rada partijskih organizacija.

— Formiran SK KPH za Benkovac.

13. *decembar* — Jedinice 7. divizije NOVJ zauzele domobrankska i ustaška uporišta u s. Gori, s. Graberju, s. Kihalcu i s. Prekopi, zarobile 28 ustaša, žandarma i domobrana i zaplenile 94 puške, 1 p. mitraljez, 2 automata, 1 sanduk bombi, 6000 metaka i drugu opremu.

14. *decembar* — Delovi domobrankskog 12. puka napustili Udbinu i krenuli u pravcu Lovinca. Istovremeno su 4. bataljon Ličkog NOP odreda i delovi 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ napali domobranksku komoru, zaplenili veću količinu ratne opreme i ušli u Udbinu.

15. *decembar* — CK KPH uputio posmo zameniku političkog komesara 8. hrvatske NO brigade i ukazuje na pojačanu aktivnost vodstva HSS protiv NOP-a; objašnjava namere. reakcionarnu ulogu, način delovanja i povezanost HSS sa četnicima i velikosrpskom izbegličkom vladom Kraljevine Jugoslavije u Londonu; ističe potrebu da se vodi otvorena i odlučna borba protiv izdajničke politike vodstva HSS i da se sve partijske i masovne organizacije angažuju na uvlačenju hrvatskih mr.ia i bivših članova HSS u NOB.

- Jedinice 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« i slovenačke NOU brigade Ivan Cankar- zauzele ustaško uporište u s. Krašiću (kod Jastrebarskog).
  - Jedinice 2. bataljona Kalničkog NOP odreda razoružale domobransku posadu u s. V. Trojstvu (kod Bjelovara).
Jedinice 8. divizije NOVJ zauzele domobransko uporište u s. Cemernici (kod Vrginmosta), zarobile 67 domobrana i zaplenile 3 p. mitraljeza, 3 automata, 8 pušaka i 1 minobacač. Jedinice 8. NO divizije imale su 12 mrtvih i 41 ranjenog.
  - Između ž. stanica Labin i Kaštel Stari (na pruzi Knin — Split) jedinice 3. bataljona 3. dalmatinske NOU brigade napale italijanski transportni voz. U četvoročasovnoj borbi italijanski vojnici su imali 12 mrtvih i veći broj ranjenih, a pruga je oštećena za duže vreme.
- 15/16. decembar — Jedinice 8. divizije NOVJ izvele neuspeo napad na ž. st. Topusko, koju je branilo 150 ustaša. Divizija je imala 5 mrtvih i 14 ranjenih boraca.
17. decembar — Jedinice 7. divizije NOVJ napale domobranska uporišta na Rovinama i na ž. st. Volinja (kod Kostajnice) i bunkere uz vjadukt na pruzi kod te stanice. Bunkereri su zauzeti a vijadukt oštećen. Zarobljeno je 35 avijatičara, 30 domobrana, 7 železničara. a zaplenjeno 5 p. mitraljeza, 56 pušaka, 2 automata. 12.500 metaka, 4 sanduka bombi i druga ratna oprema.
Jedinice 1. slavonske NOU brigade porušile prugu Banova Jaruga — Virovitica u dužini od 3 km (između Bastaja i Đulaveca) i tt veze u dužini od 8 km. Pored toga, prekopale su put Voćin — Pivnica na 6 mesta i porušile 1 most.
17. decembar — GS NOV i PO za Hrvatsku izdao podređenim jedinicama uputstvo o radu vojnih sudova u brigadama i kod pozadinskih vojnih vlasti.
Sekretar operativnog partijskog rukovodstva CK KPH Vladimir Popović uputio CK KPJ pismo u kome ga obaveštava o radu i stanju u Podravini, Slavoniji i Kalniku i o namerama za formiranje divizije u Slavoniji.
Jedinice 6. i 14. hrvatske NO brigade zauzele ustaško uporište u s. Ravnoj Gori (kod Ogulina), zarobile 150 ustaša i zaplenile 130 pušaka, 5 p. mitraljeza. 1 mitraljez, 200 bombi i oko 50.000 metaka.
- 17 18. decembar — U Ložanjku (kod Ogulina) 2. bataljon Kordunaškog NOP odreda razoružao posadu bunkera i zarobio 23 domobrana a bunkere porušio.
18. decembar •• Kod s. M. Trojstva (blizu Bjelovara) delovi Kalničkog NOP odreda napali i zarobili 25 domobrana.
19. decembar — Između Banove Jaruge i Lipika jedinice 1. slavonskog NOP odreda porušile prugu i tt veze u dužini od 10 km.
Kod sela Visoće i Plavci (blizu Metlike) delovi 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« odbili napad ustaša i naneli im velike gubitke.
20. decembar — Jedinice 1. slavonske NOU brigade zauzele ustaško-domobransko uporište u Orhovici (kod Podrav Slatine), zarobile 70 domobrana i 10 ustaša i zaplenile 11 p. mitraljeza, 120 pušaka i 15.000 metaka.
21. decembar — Po naređenju VS NOV i POJ formiran Ekonomski odsek GS NOV i PO za Hrvatsku.
— GS NOV i PO za Hrvatsku izdao uputstvo o sprovođenju mobilizacije na teritoriji Hrvatske.
— Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku. 1. slavonska NOU brigada dobila naziv: 12. hrvatska NO brigada.
— Između s. Brdana i s. Petrinjaca (pruga Zagreb — Beograd) 8. NO brigada Hrvatske napala neprijateljski transportni voz. zarobila 130 domobrana, ubila 25—30 ustaša i 6 nemačkih vojnika 1 uništila 2 lokomotive i 40 vagona.
— Kod s. Dragalića (između Okučana i N. Gradiške) diverzantska grupa 3. operative zone NOV i PO Hrvatske minirala nemački transportni voz, u kome je poginulo 47 i ranjeno 39 nemačkih vojnika. Uništeni su lokomotiva i 5 vagona.
— Kod s. D. i G. Zelova (blizu Sinja) 3. bataljon 3. dalmatinske NOU brigade odbio napad ustaških i domobranskih snaga i prinudio ih na povlačenje u pravcu s. Hrvača.
- 21/22. decembar — U s. Majuru (kod Kostajnice) delovi 7 divizije NOVJ zarobili domobransku posadu od 60 vojnika.

22. decembar — Delovi Kalničkog NOP odreda zauzeli domobransko uporište u s. Lepavini (kod Križevaca), zarobili 37 domobrana i zaplenili 34 puške. 3000 metaka. 35 vojničkih odela, 35 pari cipela i drugu opremu.
23. decembar — Kod s. Močila (blizu Slunja), usled kvara aviona, spustio se padobranom komandant Crne Legije ustaški pukovnik Juraj Francetić. Seljaci iz s. Močila su ga uhvatili i predali komandi mesta, posi" čega je sproveden u Slunj.
- U Splitu italijanske vlasti streljale člana PK KPH za Dalmaciju Ivana Lavčevića-Lučića. narodnog heroja.
- Kod s. Gračanice (blizu Kutine), prilikom napada na nemački železnički transportni voz, poginuo operativni oficir Moslavačkog NOP odreda Nikola Božić Jug, narodni heroj.
25. decembar — U Slavoniji otpočelo trodnevno prošireno oblasno partijsko savetovanje. Odlučeno je: sprovesti mobilizaciju u svim delovima Slavonije i proširiti oslobođenu teritoriju; posvetiti veću pažnju radu među nacionalnim manjinama, omladinom i ženama; formirati vojne komitete u kasarnama i pojedinim posadama radi aktivnijeg delovanja među domobranima; aktivnije prići raskrinkavanju izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Londonu. Draže Mihailovića i vodstva HSS, popularisati AVNOJ.
- Jedinice Banijskog NOP odreda napale posadu mostova kod s. Maje (blizu Gline) i stražaru kod Topuskog. Zarobljeno 38 domobrana a znolenjeno: 2 p. mitraljeza, 33 puške, oko 10.000 metaka i druga oprema.
- Jedinice 1. slavonskog NOP odreda napale ustaško-domobransko uporište s. Cernik iblizti Nove Gradiške), ali se posle petočasovne borbe povukle.
- Jedinice 6. divizije NOVJ otpočele šestodnevni napad na ustaše, domobrane i italijanske posade u selima Raduču, Metku i Lovincu (kod Gospića), ali nisu uspele da zauzmu ta sela zbog dolaska jakih neprijateljskih snaga iz Gospića. Neprijatelju je izbačeno iz stroja oko 650 vojnika, podoficira i oficira. Zaplenjeno je 160 pušaka, 3. p. mitraljeza, 4 mitraljeza, oko 40.000 metaka, 3 minobacača sa 253 mine, 75 bombi, 81 granata, 300 čebadi i druga oprema. Zarobljeno je 80 neprijateljskih vojnika, uništena su 2 tenka i oboren je 1 avion.
26. decembar — Jedinice 12. hrvatske NO brigade zauzele s. Orljavac (kod Slav. Požege), koje su bradili pripadnici nemačke nacionalne manjine. Neprijatelj je imao 55 mrtvih. Zaplenjeno je 45 pušaka, 5 p. mitraljeza, 5 automata. 4 pLstolja, 1 minobacač i 25.000 metaka.
- Us. Klasniću (kod Ogulina), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, od po jednog bataljona 7, 8. i 15. hrvatske NO brigade fonnirana 16 hrvatska NO brigada.
27. decembar — Održano savetovanje sa predsednicima seoskih odbora AF2-a za opštinu Vrgorac.
- Delovi 3. dalmatinske NOU brigade zauzeli s. Poljicu (kod Imotskog), koje su branili ustaše i milicioneri. U toku borbe neprijatelj je imao 4 mrtva i 3 zarobljena vojnika.
28. decembar — Us. Podgori (kod Makarske), po naređenju Štaba 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske, uspostavljena postaja Ratne mornarice.
- Na teritoriji Komande Zumberačkog vojnog područja, po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske, formirana Glavna bolnica Komande žumberačkog vojnog područja i određena uprava te bolnice.
- Us. Sašićima (blizu Makarske) formiran Inicijativni ONO odbor za biokovsko-netrvljansko područje.
- 28/29. decembar — Us. Majuru (kod Kostajnice) jedinice 7. divizije NOVJ napale domobransku posadu. ali se morale povući zbog dolaska neprijateljskih tenkova iz Kostajnice. Neprijatelj je imao 16 mrtvih, 18 ranjenih i 14 zarobljenih vojnika, a jedinice 7. divizije NOVJ 22 mrtva i 48 ranjenih boraca. Zaplenjeno je: 2 protivtenkovska topa, 1 mitraljez, 22 puške, 3 sanduka bombi i 1500 metaka.
29. decembar — Povereništvo CK KPH za Slavoniju uputilo Okružnom komitetu KPH za Srem direktivu CK KPH o formiranju i sastavu partijskih komiteta u divizijama i o osniavanju ćelija u štabovima korpusa i divizija
30. decembar — U s. G. Borkima (kod Daruvara), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, od 1. bataljona 12. hrvatske NO brigade. 2. bataljona Kalničkog NOP odreda i jednog bataljona 2. slavonskog NOP odreda formirana 16. hrvatska NO brigada, koja je kasnije dobila naziv: Omladinska brigada »Joža Vlahović«.

- U rejonu Voćina, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, od 1. bataljona Kalničkog NOP odreda, jednog bataljona Moslavačkog NOP odreda i jednog bataljona 1. slavonskog NOP odreda formirana 17. hrvatska NO brigada.
  - GS NOV i PO za Hrvatsku izdao Štabu 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske uputstvo o borbi protiv Mačekove politike čekanja i njegove politike pasiviziranja naroda: naglašava se da treba raskrinkavati rukovodioce HSS koji ne saraduju sa NOP-om, kako bi se celokupno stanovništvo uključilo u NOP.
- 71. decembar*
- Održana vojna konferencija Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske i štabova 4. hrvatske NOU brigade i 13. NOU proleterske brigade »Rade Končar«, na kojoj je izabran zajednički Operativni štab za rukovođenje akcijama na Zumberku.
  - Jedinice postaje Ratne mornarice iz Podgore i Primorski vod partizanskog bataljona »Vid Mihaljević«, u borbi sa ustašama i italijanskim vojnicima, zaplenili toga dana i sutradan 6 brodova (trabakula) u vodama južne Dalmacije. U brodovima je bilo oko 15 vagona hrane.
- Decembar*
- U Hrvatskom primorju izašao prvi broj lista »Primorka«, organa AF2-n za Hrvatsko primorje.
  - Na o. Hvaru održana prva konferencija AF2-a.
  - U s. Pražnici (na o. Braču) održana sreska konferencija AF2-a, na kojoj je izabran sreski odbor AF2-a.

MAKEDONIJA

- 3 decembar*
- U Tetovu OK KPJ za teritoriju Makedonije pod italijanskom okupacijom otpočeo da izdaje list »Vostanik«, umesto lista »Bratstvo .
- 4 decembar*
- U s. Papradištu (kod Titovog Velesa) 3. četa NOP odreda »Dimitar Vlahov« vodila borbu protiv delova veleške kontračete.
- 17. decembar*
- U istražnom zatvoru u Velesu (sada: Titov Veles) bugarska policija na zverski način ubila političkog komesara čete NOP odreda »Dimitar Vlahov« Blagoja Stračkovskog, narodnog heroja.
- Decembar d. p.*
- U Skoplju, Bitolju i Resnu preki sud bugarske 5. armije osudio 111 pripadnika NOP-a na smrt, 4 na doživotnu robiju i 10 na kazne od 10 do 15 godina strogog zatvora.
- 17. decembar*
- Kod s. Vojnice (blizu Titovog Velesa) 2. četa NOP odreda »Dimitar Vlahov« vodila tešku borbu u okruženju protiv bugarske policije i veleške kontračete. Uz gubitke od fi mrtvih, četa je uspela da se probije iz okruženja i da se prebaci na kavatarski teren.
- 18. decembar*
- U Velesu (sada: Titov Veles) bugarska policija otkrila i uhapsila člana biroa PK KPJ za Makedoniju i GŠ Mirču Aceva i člana GŠ NOP odreda za Makedoniju Strašu Pindžura, narodne heroje (koje će kasnije na zverski način ubiti). Osim toga. ona je otkrila i zaplenila štampariju PK KPJ za Makedoniju »Goce Delčev«.
- 20. decembar*
- Kod manastira Prilepca (blizu Prilepa), posle teške borbe, bugarska vojska i policija iz Prilepa razbile Prilepski NOP odred »Đorče Petrov«. U borbi je, pored ostalih, ranjen i zarobljen (a posle strahovitog mučenja u prilepskom zatvoru ubijen) instruktor PK KPJ za Makedoniju Kiro Nacev Fetak, narodni heroj.
- 27. decembar*
- U s. Konjskom (kod Prespanskog jezera) na zboru seljaka izabran MNO odbor.
- 30. decembar*
- PK KPJ za Makedoniju uputio partijskim organizacijama direktivno pismo u kome im daje uputstvo da zimski period iskoriste za rad sa narodom i sa omladinom i da se pripreme za nove borbe.
- Decembar*
- Iz Štipa izašla grupa pripadnika NOP-a i uputila se na pl. Plačkovicu. Trebalo je da ona posluži kao jezgro budućeg NOP odreda, ali ju je bugarska policija otkrila i razbila.
  - U s. Karbunici (kod Kičeva) formiran MNO odbor.

1942. decembar

SLOVENIJA

decembar 1942.

SLOVENIJA

5. decembar — Na pl. Pohorju nemački vojnici napali logor u kome se nalazila jedna četa Pohorskog partizanskog bataljona Štajerske operativne zone NOV i PO Slovenije. Kada je partizanima pristiglo pojačanje, neprijatelj se n neredn povukao.
7. decembar — U vezi s nameravanom nemačkom prinudnom mobilizacijom Slovenaca za istočni front, Pokrajinski sekretarijat KPS za Gorenjsku dao direktivu da se organizuje odlazak ljudstva u partizane, kao protivmera koja će sprečiti nemačke namerp.
10. decembar — U Slovenačkom primorju izašao prvi broj lista Veslnik . Izdavao ga PK KP Slovenije za Slovenačko primorje.
11. decembar — Naredbom Glavnog štaba NOV i PO za Sloveniju formirana 2. operativna zona NOV i PO Slovenije, na teritoriji Dolenjske i Bele krajine s jedinicama: slovenačkom NOU brigadom »Matija Gubec«, slovenačkom NOU brigadom »Ivan Cankar«, Zapadnodolenjskim NOP odredom i, privremeno, 1. slovenačkom NOU brigadom »Tone Tomšič«.
12. decembar — Slovenačka NOU brigada »Matija Gubec«, sa delom 1. slovenačke NOU brigade Tone Tomšič«, posle duge i oštre borbe uništila belogardističku posadu u Ajdovcu (kod Zužemberka) i zaplenila veću količinu oružja, municije i hrane.
Pošto slovenački predstavnici nisu stigli na I zasedanje AVNOJ-a u Bihaću, na sednici Izvršnog odbora Osvobodilne fronte rešeno koja će lica ući u Izvršni odbor AVNOJ-a.
13. decembar — Kod s. Dobrave (na putu Trebnje — Zužemberk) 2. bataljon slovenačke NOU brigade Matija Gubec* vodio borbu protiv italijanskih vojnika i belogardista i primorao ih na povlačenje.
15. decembar — Kod s. Dobrave jedinice slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« napale neprijateljsku kolonu, jačine oko 500 vojnika, koja se kretala iz Trebnja na Zužemberk. Neprijatelj je tek u sumrak uspeo da se probije za Zužemberk.
— Jedinice 2. operativne zone NOV i PO Slovenije napale belogardistički i italijanski garnizon u s. Turjaku i s. Skocjanu (kod Lašča). Akcija je delimično uspeła.
18. decembar — Na Ključu italijanski vojnici i belogardisti napali 2. bataljon Dolomitskog NOP odreda. Bataljon se uveče povukao na nove položaje na Babnoj gori.
- 22/23. decembar — Slovenačka NOU brigada »Matija Gubec« napala jaku neprijateljsku posadu u Zužemberku i zaplenila nešto oružja i municije.
24. decembar — Kod s. Ajdoveca i s. M. i V. Lipoveca (kod Zužemberka) oko 2.000 neprijateljskih vojnika napali položaje 2. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« ali su odbijeni i primorani da se, uz gubitke, povuku.
— Na Kostanjskoj planini (blizu Kamnika) Kamniški i Moravški bataljon Kokršskog NOP odreda vodili oštru borbu protiv jakih snaga neprijatelja i naneli im gubitke.
26. decembar — GS NOV i PO za Sloveniju podelio slovenačku teritoriju na četiri operativne zone: Dolenjsku operativnu zonu NOV i PO Slovenije (2. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec«, 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar«, Istočnodolenjski i Zapadnodolenjski NOP odred); Notranjsku operativnu zonu NOV i PO Slovenije (1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič«, 4. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer« i Notranjski NOP odred), Alpsku operativnu zonu NOV i PO Slovenije (Soški, Gorenjski i Dolomitski NOP odred) i Štajersku operativnu zonu NOV i PO Slovenije (Kamniški, Moraviški, Kozjanski, Savinjski i Pohorski partizanski bataljon).
— GS NOV i PO za Sloveniju dao Stabu Štajerske operativne zone NOV i PO Slovenije uputstvo o reorganizaciji jedinica u Štajerskoj.
- 26/27. decembar — Neprijateljska uporišta u dolini r. Mirne: s. Krmelj, s. Tržišče i s. Dob (kod Mokronoga) napale jedinice Dolenjske operativne zone NOV i PO Slovenije. Potpuno je uništena posada u s. Dobu i zaplenjena znatna količina oružja i municije.
- Decembar — U Ljubljani izašao prvi broj lista »Narod v ječi« (Narod u zatvoru), vesnika Slovenske narodne pomoći.

1942. decembar

SRBIJA

decembar 1942

SRBIJA

- I decembar Nemačke i ustaško-domobranske jedinice otpočele desetodnevne be/uspešno čišćenje istočnog Srema.
4. decembar — U Novom Sadu mađarski vojni sud osudio na vremenske kazne (do 15 godina robije) 17 skojevaca iz grada i najbliže okoline.
5. decembar — Glavni štab NOP odreda za Srbiju dostavio svim NOP odredima U Srbiji raspis u kome ukazuje na greške učinjene u toku prošlog leta i jeseni i daje Emernice za budući rad.
- Na ž. st. Bečnien — Jakovo (na pruži s. Batajnica - s. Boljevci) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske uhili 3 ustaše a ostale materali u bekstvo i oštetili tt uređaje.
- U bolnici u Prizrenu podlegao ranama i teškom zlostavljanju italijanskih okupatorskih vlasti, član biroa oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju, Emin Duraku, narodni heroj.
8. decembar — U blizini s. Strbca (kod Uroševca) jedna bugarska potermi jedinica napala Sarplaninski NOP odred i u kraćoj borbi zarobila jednog partizana.
- Između s. Batajnice i s. Nove Pazove delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske prekinuli tt veze.
9. decembar -- u s. Novim Karlovcima (kod Indije), u prisustvu delegata CK KPH, otpočelo dnevno partijsko savetovanje OK KPJ za Srem. na kome je razmotrena aktivnost KPJ, SKOJ-a, NO odbora, NO fronta, AFZ-a i partizanskih odreda u toku 1942. godine i doneseni su zaključci o njihovom daljem radu. Odlučeno je da se nastavi oružana borba protiv okupatora i njegovih slugu i formira Okružni odbor AF2-a. Sa savetovanja je upućen pozdrav borcima 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske i predlog Vrhovnog štaba NOV i POJ da se formira 1. vojvođanska brigada.
- Zbog pojave i pokreta Sarplaninskog NOP odreda, bugarske jedinice i milicija otpočele blokiranje sela u Siriničkoj župi (kod Uroševca), strahovito terorisući, pljačkajući i ubijajući stanovništvo.
- II. decembar — Kod s. Obražde (blizu Lebana) delovi Jablaničko-pasjačkog NOP odreda napali jednu četu bugarskih vojnika te je razbili i gonili oko 15 km. Pri povratku su razbili i nedicevece koji su išli u pomoć bugarskim vojnicima (poginulo je preko 20 nedicevaca). U borbi je, na strani partizana poginuo Dragoljub Radosavljević Toplica«, narodni heroj, a jedan partizan je ranjen.
- Četvrti bataljon 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske naredio svim sreskim štabovima u Sremu da formiraju, odnosno reorganizuju, mesne desetine i čete i da na teritoriji srezova od postojećih četa, formiraju rezervne bataljone. Ta formiranja su uskoro i izvršena.
- 10/11. decembar — U Kraljevu i okrugu kraljevačkom Specijalna policija izvršila provalu partijske organizacije i uhapsila oko 50 članova KPJ i SKOJ-a.
11. decembar — Kod s. Starčeva (blizu Petrovca) delovi Požarevačkog NOP odreda razoružali patrolu SDS.
12. decembar — U s. Mrijaku (kod Prokuplja) delovi Jablaničko-pasjačkog NOP odreda sukobili se sa bugarskim jedinicama i jedinicama SDS. Posle kraće borbe partizani su se povukli ka s. Obrtincu, uz gubitke od 1 mrtvog.
- U rejonu sela Grgurevaca (blizu Rume) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali iz zasede na oko 40 domobrana i naneli im gubitke.
13. decembar — Između s. Kališta i V. Sela (na pruži Požarevac — Petrovac) delovi Požarevačkog NOP odreda srušili most i pokidali tt veze.
14. decembar — Prvi šumadijski NOP odred napao Sopot, koji je branilo oko 121 pripadnika SDS. Zbog snažnog otpora neprijatelja mesto nije zauzeto.
- Decembar j>. j>. Između Milana Nedića i Koste Pećanca postignut sporazum o rasformiranju četničkih odreda Koste Pećanca. Ljudstvo tih odroda je do krnja godine ušlo u sastav SDS. SDK i četničkih jedinica Draže Mihailovića.

- Decembar a* — Na severnim padinama Sare. /bog neprekidnih poterâ bugarskih jedinica i zbog drugih velikih teškoća, rasformirao se Sarplaninski NOP odrod. Neki njegovi borci su uspeli da se prebace na teren Uroševca.
16. decembar — Zbog ubistva jednog špijuna u Lapljem Selu (kod Prištine), okupatorske i kvislinške vlasti otpočele petodnevna masovna hapšenja i represalije nad svim istaknutim simpatizerima NOP-a i članovima ilegalnog MNO odbora.
- 19/20. decembar — Na drumu s. V. Radinci — s. Grgurevci (kod Kume) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske prekinuli tt veze.
21. decembar — između s. Calme i Srem. Mitrovice delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske pokidali tt veze.
23. decembar — U s. Starim Banovcima (kod Stare Pazove) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske razoružali finanse, zaplenivši 8 pušaka s municijom i dosta druge opreme.
U selima Devči. Arbanascimu, Az Bresniei, Krajkovcu, Rožini, Lepaji, Biljegu. Balajncu i drugim (kod Prokuplja) delovi bugarskog 1. okupacionog korpusa pohvatali i streljali 88 moštana — saradnika narodnooslobodilačkog pokreta i popalili veći broj kuća
24. decembar — U Mladenovcu, na železničkoj stanici, partizanka Živka Damjanović ubila nemačkog oficira I četničkog vojvodu, a ranila jednog nemačkog oficira, pa zatim, da ne bi živa pala u ruke neprijatelju, izvršila samoubistvo.
- 24/25. decembar — Delovi 1 šumadijskog NOP odreda napali posadu stanice Srpske državne straže u s. Cumiću (kod Kragujevca).
- I j**-'
25. decembar — Jedinice nemačke 704. divizije, za odmazdu zbog ubistva jednog nemačkog oficira, streljale u Mladenovcu 50 talaca.
26. decembar — Na pl. Ozrcnu, u zasedi, delovi Ozrenskog NOP odreda sačekali patrolu od 5 pripadnika SDS, te dvojicu ubili a trojicu zarobili.
27. decembar — Između s. Vognja i Srem. Mitrovice delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirali železničku prugu, razorili 15 metara pruge i uništili lokomotivu i 4 vagona.
— Kod s. Batajnice (blizu Zemuna) mesna partizanska desetina napala 7 nemačkih policajaca iz Zemuna. Poginulo 5 policajaca i 1 seljak (kočijaš). dok su 2 policajca uspela da pobegnu. U sukobu su poginula i 2 partizana
28. decembar — Us Pećincima (kod Rume) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali legionarsku posadu, naneli joj gubitke i proterali je iz sela.
Na putu između sela Obrežu i Grubovuca (južni Srem) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali odeljenje nemačkih vojnika i petokolonaša i naneli im gubitke, zaplenivši, pored ostalog, 7 pušaka i nešto vojničko opremo.
- Decembar k.* — Između sela Morovića i Višnjićevu i kod s. Jamene (blizu Sidu i Srem tlače), iz zasede, delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali prolazeće nemačke vojnike, ustaše i žandarme. Poginulo jo oko 50 neprijateljskih vojnika.
U s. Vrelu (kod Prištine) održan prošireni sastanak proširenog Oblasnog komitetu KPJ za Kosovo i Metohiju na kome je, pored ostalog, odlučeno da se od dela ljudstva šiptarskog NOP odreda i-Zejnel Ajdinin formira NOP odred Emin Duraku«. Odred »Zejnel Ajdini« imao je da dejstvuje na Kosovu a odred »Emin Duraku« na teritoriji Metohije.
— U rejonu Česte šume (na Deliblatskoj peščari, u Banatu) ponovo formiran Južnobanatski NOP odred.
— Stab Jastrebačkog NOP odreda izdao proglas narodu Dobrića, Morave i Toplice, u kome ga obaveštava o ubijanju, paljenju i pljačkanju od strane bugarske okupatorske vojske i poziva ga da s puškom u ruci nastavi borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.

Decembar

- U s. Rudovcima (kod Lazarevea) OK KPJ za Arandiovac formirao SK KPJ za srez kolubarski.
- Jastrebački, Jablaničko-pasjački, Leskovački. Rasinski i Požarevački NOP odred naredili svim opštinskim upravama na svojim teritorijama da prekinu rad i ne izvršavaju naređenja okupatorskih i kvislinških vlasti.
- U Prizrenu, od Srba i Siptara, formiran prvi ilegalni SNO odbor.
- Izašao prvi broj lista Kroz borbu . organa Oblasnog krniteta SKOJ-a za Kosovo i Metohiju.

Januar

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

- 1. januar*
- U Cikagu, « klubu jugoslovenskih iseljenika, održana priredba posvećena borcima /a nacionalno oslobođenje Jugoslavije — partizanima. Pored mnogobrojnih zvanica, prisustvovali su književnik Luj Adamić, umetnik Zlatko Baloković, umetnica Zinka Kune i politički radnik Sava Kosanović.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tilo, u ime VS uputio novogodišnju poruku boračkom i rukovodećem sastavu, u kojoj ih je pozvao da još energičnije i upornije nastave borbu i nanose silnije udarce okupatorima i njihovim domaćini slugama.
- 2. januar*
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao naredbu kojom se, na osnovu rešenja VS, siromašnom stanovništvu Kozare dodeljuje novčana pomoć u iznosu od inilion kuna.
- 3. januar*
- U Vrhovnoj komandi italijanske vojske u Rimu otpočeo dvodnevni sastanak nemačkog komandanta Jugoistoka i načelnika generalštaba italijanske vojske na kome je izrađen plan za izvođenje operacija »Vajs«: pripreme, angažovanje snaga po etapama, postupak sa stanovništvom, sadejstvo u operaciji. (To je plan za tzv. četvrtu neprijateljsku ofanzivu.)
  - VŠ NOV i POJ izdao uputstvo o organizaciji vojnotehničke službe 1 o snabdevanju jedinica ubojnom opremom.
- 5. januar*
- Otpočelo povlačenje nemačkih snaga s Kavkaza.
- Januar p. p.*
- Delegat CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo, na putu za Makedoniju, stigao u Beograd i preneo PK KPJ i GS NOV i PO za Srbiju direktivu Vrhovnog štaba da se što snažnijom aktivnošću NOP odreda protiv okupatora i kvislinških snaga stvore usiovi za širu mobilizaciju naroda i formiranje brigada NOVJ.
- 6. januar*
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao naredbu o formiranju komisije za pregled bolnica i oporavišta NOV i POJ u Bosni, u Lici i na Kordunu, čiji je zadatak da ispita sanitetske, prehrambene, higijenske i druge prilike, dostavi izveštaj i predloži eventualne mere za otklanjanje nedostataka.
  - VS NOV i POJ naredio Štabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da uredno vodi liste i knjige gubitaka
  - Pri Vrhovnom štabu NOV i POJ, u Bosanskoj krajini, na inicijativu pojedinih bivših vazduhoplovaca, organizovan Odsek za vazduhoplovstvo. (Prestao da funkcioniše kad je počela tzv. četvrta neprijateljska ofanziva.)
- 7. januar*
- U s. Pravoslavnoj Jaseniei (kod Bos. Krupe) vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izvršio smotru jedinica 4. udarne divizije NOVJ i održao govor borcima i narodu Podgrmeča.
- 8. januar*
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao naređenje svim štabovima: borbena dejstva izvoditi pod najnepovoljnijim uslovlma za neprijatelja i čuvati živu silu kao najveću dragoenost.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao naredbu o ishrani i snabdevanju jedinica NOV i POJ kao i ljudstva u vojnim radionicama i na vojnim radovima, o stvaranju materijalnih rezervi i o evidenciji materijalno-tehničke opreme.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao naredbu o izmenama i dopunama naredbe VŠ o ustrojstvu i zadacima vojnih vlasti u pozadini.
  - tz Beograda, na putu za Makedoniju, delegat VŠ NOV i POJ i CK KPJ Svetozar Vukmanović Tempo, poslao CK KPJ izveštaj o vojno-političkoj situaciji u Srbiji.

- u. januar*
- U Zagrebu nemački vrhovni komandant Jugoistoka i komandant italijanske 2. armije održali sastanak na kome su utvrdili detalje prve faze tzv. četvrte neprijateljske ofanzive (Vajs-1 ••), kojom je bilo predviđeno uništenje snaga NOV i POJ na prostoru omeđenoj linijom Karlovac, Ogulin, Gospić, Knin, Ključ, San. Most, Kostajnica i Glina, s tim da se odvođenjem muškog stanovništva (od 15 godina naviše) u koncentracione logore i na prinudan rad u Nemačku stvore uslovi za uspostavljanje i konsolidovanje ustaške vlasti. Predviđeno je da u operaciji učestvuju: nemačke divizije 714, 717, 718, 369, 7. SS »Princ Eugen« i, delom, 187. rezervna, italijanska divizija »Lombardija«, »fte« i »Sasari«, tri domobranske brigade, ustaške i četničke snage i oko 12 eskadrila aviona.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao naredbu o ustrojstvu mobilizacijskih spiskova vojnika obveznika od navršanih 18 do navršanih 45 godina.
- 11. januar*
- U Londonu ministar inostranih poslova V. Britanije Antom idn i predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije vodili razgovore o međunarodnom položaju četnika. idn je zalnevaio da četnici obustave borbu protiv partizana i sa njima postignu primirje, te otpočnu borbu protiv okupatora. Ukoliko posle toga — naglasio je ori — svi narodi Jugoslavije ne pulivate čelnike, ovi treba da se zadrže samo u Srbiji i izbeguu borbe protiv nadmoćnih snaga NOV i POJ; držeci Srbiju oni ce postati važan faktor, sto ce primoralo rukovodstvo partizana da vrsi ustupke i da se sa Dražom i vihanovicem sporazume. Zaključeno je da saveznici pruže veću materijalnu pomoć Draži i vihanovicu, a da izbeglička vlada uspostavi sto povoljnije odnose sa vladom SSSR-a.
  - izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije upulila vladi V. Britanije protestnu notu sa zahtevom da se obustave napisi u slampi i radio-emisije o saradnji četnika sa okupatorom.
- 12. januar*
- Komandant nemačkih trupa u Hrvatskoj general Liters izdao zapovest za početak prve faze (»Vajs-1-0 tzv. četvrte neprijateljske ofanzive. Predviđeno je da se slobodna teritorija okruži i pocepa na uva dela, te spreći probijanje snaga NOV i POJ ka jugu i jugozapadu, a polom ove snage, sa VS NOV i POJ, na toj prostoru unište. U tom cilju je naređeno da nemačka 7. SS divizija »Princ Eugen« sa prostora Karlovac, Pelrinja, Glina prodire duž komunikacije Karlovac — Slunj — Bihać — Bos. Petrovac, da nemačka 717. divizija (ojačana domobranskom 2. brdskom brigadom i 202. tenkovskim bataljonom) iz rejonu San. Most — s. Velagići nastupa pravcem s. Velagići — Bos. Petrovac — Bihać i kod s. Vrtoča se spoji s nemačkom 7 SS divizijom »Princ Eugen«; da nemačka 369. legionarska divizija (ojačana pukom nemačke 187. rezervne pešadijske divizije i domobranskom 3. brdskom brigadom) s linije Glina — Kostajnica nastupa ka komunikaciji Slunj — Bihać i sistematski (5 km na dali) »pročisti« teren, naročito pl. Samaricu.
  - Načelnik italijanskog generalštaba odobrio italijanskoj 2. armiji upotrebu četničkih jedinica u predstojećoj ofanzivi.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio 6. istočnobosanskoj NOU brigadi da preduzme ofanzivna dejstva na neprijateljska uporišta u istočnoj Bosni i da pristupi mobilizaciji ljudstva i formiranju novih jedinica. On je pri tom ukazao na važnost intenzivnijeg političkog rada u masama.
  - Delegat VS NOV i POJ i CK KPJ Edvard Kardelj uputio generalnom sekretaru KPJ Josipu Brozu Titu izveštaj o vojno-političkoj situaciji u Sloveniji za vreme višemesečnih operacija neprijateljskih snaga.
- 13. januar*
- VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da uspostavi vezu sa grupom domobranskih oficira koji su izrazili želju da pristupe NOP-u.
- 14. januar*
- U Kazablanki otpočela vlašednevna konferencija predsednika SAD Franklina Ruzvelta i predsednika vlade V. Britanije Vinstona Cerčila, na kojoj je, pored ostalog odlučeno da se preduzmu pomorskodesaritne operacije na Siciliji, Sardiniji i još nekim sredozemnim ostrvima. Konferencija je završena 26. januara.
  - U San Pedru održan prošireni sastanak Glavnog odbora Hrvatske bratske zajednice (HBZ), na kome je donesena odluka da se pruži puna podrška narodima Jugoslavije i njihovom Antifašističkom veću (AVNOJ-u).
  - VS NOV i POJ izdao uputstvo komandama vojnih područja: da na oslobođenoj teritoriji organizuju pasivnu i aktivnu protivavionsku i protivhemijsku odbranu radi zaštite stanovništva od neprijateljskih vazdušnih napada.
  - CK SKOJ-a izdao uputstvo o organizacionoj strukturi i osnovnim zadacima SKOJ-a u jedinicama NOV i POJ.

15. januar
- AVNOJ raspisao desetogodišnji narodni zajam u visini od 500,000.000 dinara (odnosno kuna), sa godišnjom kamatom od 3%. Zajam je namenjen potrebama Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, kao i onih sela koja su uništili okupatori, ustaše i četnici. U februaru je Izvršni odbor AVNOJ-a uputio apel narodima Jugoslavije da upisuju zajam. (Tokom 1943. godine emitovane su četiri transe ovog zajma, dve u Hrvatskoj i po jedna u Sloveniji i u Bosni i Hercegovini.)
  - Sekretar CK SKOJ-a Ivo Lola Ribar i član CK SKOJ-a Ralo Dugonjić krenuli iz s. Driniča (kod Bos. Petrovca) u Sloveniju radi upoznavanja 8 tamošnjom vojnom i političkom situacijom i radi pomoći u radu sa omladinom.
  - U Bihaću održana I konferencija predstavnika SNO odbora i komandi vojnih područja sa oslobođene teritorije, sazvana na inicijativu Upravnog odseka Izvršnog odbora AVNOJ-a i Odseka VŠ za vojne vlasti u pozadini. Na toj konferenciji, kojoj je prisustvovalo 80 delegata iz 30 NO odbora i iz 12 komandi područja, pretresana su sva pitanja u vezi sa organizacijom i učvršćenjem narodne vlasti i sa razgraničenjem nadležnosti NO odbora i vojnopozadinskih organa.
16. januar
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz TiLo uputio direktivno pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za Srbiju: treba razviti što širu političku aktivnost protiv čelnika i protiv izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Londonu, pojačati vojnu aktivnost, jačati postojeće, obnoviti stare i formirati nove partijske organizacije, dosledno sprovesti partijsku liniju i umnožiti članke iz »Proleter« br. 10, da bi ih sve partijske organizacije proučile. U pismu su data i uputstva u pogledu nekih kadrovskih pitanja PK KPJ i GŠ NOV i PO za Srbiju.
  - Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio pismo Pokrajinskom komitetu KPJ za Vojvodinu, Pokrajinskom povereništvu KPJ za Banat i Okružnom komitetu KPJ za Srem, u kome nalaže da se reorganizuju PK, da se veća pažnja posveti uvlačenju hrvatskog življa u NOB, da se čuvaju kadrovi i da se u Banatu organizuju partijski kursevi.
  - CK KPJ uputio Pokrajinskom komitetu KPJ za Makedoniju pismo u kome kritikuje slabosti i greške partijske organizacije Makedonije i ukazuje na mere koje treba preduzeti radi jačanja partijske organizacije na terenu i u vojsci, organa narodne vlasti i drugih masovnih političkih organizacija.
17. januar
- Otpočela ofanziva Crvene armije u pravcu Rostova,
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito propisao uputstvo za zaštitu od bojnih otrova, koje je dostavljeno višim štabovima NOVJ sa zadatkom da se sa celokupnim vojnim sastavom organizuje obuka u zaštiti od bojnih otrova.
18. januar
- Zamenik načelnika VŠ NOV i POJ obavestio Vrhovnog komandanta da vojnotehnička radionica VŠ proizvodi 1000 ručnih bombi nedeljno i predložio da se nastavi izdavanje »Vojno-političkog pregledat.
  - Zamenik načelnika VŠ NOV i POJ izvestio Vrhovnog komandanta o koncentraciji jakih neprijateljskih snaga u zoni dejstva 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ i o njihovim pripremama za ofanzivne operacije iz San. Mosta, Ljubije, Ključa i Bos. Novog na slobodnu teritoriju u Bos. krajini.
19. januar
- Zamenik načelnika VŠ NOV i POJ izvestio Vrhovni komandanta o koncentraciji jakih neprijateljskih snaga oko Karlovca i Gračaca i o njihovim pripremama za preduzimanje ofanzivnih operacija na slobodnu teritoriju Banije, Korduna i Like.
20. januar
- Otpočela tzv. četvrta neprijateljska ofanziva protiv glavnih snaga NOV i POJ i »Titove države« u zapadnom delu Jugoslavije, s ciljem: uništenje NOVJ i gušenje narodnog ustanka. Neprijatelj je angažovao 5 nemačkih i 3 italijanske divizije i jake ustaške, domobranske i četničke snage. Predviđeno je da se izvedu tri operacije: »Vajs-1« na prostoru između Karlovca, Ogulina, Knina, Bos. Petrovca, Prijedora i Gline; »Vajs-2« između Drvara, Livna, Jajca i Ključa; »Vajs-3« na preostalom delu teritorije do zapadne granice Crne Gore.
21. januar
- U Londonu predsednik vlade V. Britanije i predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije održali sastanak na kojem su resili kako dostavljati materijalnu pomoć Draži Mihailoviću. Pukovniku Beliju, kasnijem šefu britanske vojne misije pri četničkoj Vrhovnoj komandi, naređeno je da lično utvrdi listu potreba četnika.
  - VŠ NOV i POJ izdao naređenje komandama vojnih područja: u slučaju neprijateljske ofanzive preduzeti mere budnosti u pozadini i strogu pripravnost, održavati red i bezbednost na oslobođenoj teritoriji i uspostavili najtešnju saradnju sa operativnim jedinicama NOV i POJ.

• U drugoj knjizi Istorijskog arhiva CK KPJ tom 1, sir. 300 stoji: 16 komandi područja.

23. januar — Borbu« je objavila notu VŠ NOV i POJ i Izvršnog odbora AVNOJ-a upućenu vladama SAD, SSSR-a i V. Britanije, kojom se protestuje što saveznici pružaju gostoprimstvo vladi čiji ministar Draža Mihailović saraduje s nemačkim i italijanskim okupatorom i ustaško-domobranskim snagama i vodi borbu protiv NOV i POJ. Notom se traži da pomenute savezničke vlade upute svoje misije u Jugoslaviju kako bi se uverili u tačnost ovih tvrdnji VS NOV i POJ i AVNOJ-a. Ona je istovremeno radio-depešom saopštena Kominterni.
25. januar — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio depešu Kominterni, pitajući zašto se u emisijama radio-stanice «Slobodna Jugoslavija» ne govori o velikoj neprijateljskoj ofanzivi protiv snaga NOV i POJ.
26. januar — VŠ NOV i POJ naredio 3. udarnoj diviziji NOVJ da po mogućstvu zauzme Bugojno i G. Vakuf, da bi sprčila neprijateljski prodor ka Livnu, koje je bilo izuzetno važno zbog evakuacije ranjenika.
27. januar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito doneo definitivnu odluku o realizaciji operativno-strategijskog plana za prolivofanzivu NOVJ radi razbijanja tzv. četvrte neprijateljske ofanzive. Prema toj odluci trebalo je obrazovati tri jake operativne grupacije. Prva grupacija, koju su sačinjavale 1. i 2. proleterska udarna, 3. udarna i 7. divizija NOVJ, treba da bude nosilac protivofanzive prema jugoistoku, na opštem pravcu Prozor — dolina r. Rame — Neretve — Hercegovina. U prvoj fazi protivofanzive (do r. Neretve) učestvovala bi i dalmatinske brigade 19. divizija NOVJ, koja je bila u formiranju i 9. krajiška NOV brigada. Druga operativna grupa (1. bosanski udarni korpus NOVJ) treba da uporno brani slobodnu teritoriju Bosanske krajine, povlačeći se postepeno pred neprijateljem kako bi ga što duže zadržala i time Glavnoj operativnoj grupi stvorila potrebno vreme i prostor za uspešan razvoj ofanzive i za prelaz preko r. Neretve. Treća operativna grupa (1. hrvatski korpus NOVJ i Primorsko-goranska grupa brigada) treba takode da uporno brani slobodnu teritoriju Like (koordinirajući svoja dejstva sa dejstvima 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ), a glavni joj je zadatak bio na tome prostoru da vezuje jake italijansko-četničke snage i da ne dozvoli da se italijanske jedinice pregrupišu i upute u pravcu Glavne operativne grupe.
28. januar — Vođa Trećeg Rajha Adolf Hitler izdao dekret o totalnoj mobilizaciji, koja je obuhvatila muškarce od 16. do 65. a žene od 17. do 45. godine.
30. januar — VŠ NOV i POJ izdao direktivu Glavrom štabu NOV i PO za Hrvatsku: u daljim borbama sačuvati živu silu i njen organski sastav; naročitu pažnju posvetiti ranjenicima, koji ne smeju pasti neprijatelju u ruke; nastojati da se održi slobodna teritorija oko D. Lapca i pl. Plješevice; odmoriti, popuniti i reorganizovati jedinice, kako bi bile spremne da povrate veći deo teritorije koja je izgubljena u poslednjoj ofanzivi.
- U s. Driniću (kod Bos. Petrovca), usled tzv. četvrte neprijateljske ofanzive, prestala da radi štamparija VS NOV i POJ. (Za vreme pelomosečnog rada štamparija je izdala 18 brojeva Borbe«, dva Biltena Vrhovnog štaba«, dva broja Vojno-političkog pregleda«, dva broja »Omladinske borbe«, jedan broj »Zene danas«, jedan broj »Krajiškog partizana«, »Osnove lenjinizma« u 2.200 primeraka. jedan broj »Proletera« i dr. Ukupno je odštampano 68 publikacija u 181 147 primeraka i 2,001.368 stranica.)—
31. januar — Nemačke snage, nastupajući ka pl. Grmeču sa severozapada, severa i istoka, još nisu uspele da okruže slobodnu teritoriju i preseku je na dva dela. već su i dalje samo potiskivale jedinice NOV i POJ. Raslojanje između nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, čiji je prodor zadržavala 7. divizija NOVJ, i nemačke 717. pešadijske divizije, koju je uspešno zadržavala 5. udarna divizija NOVJ, iznosilo je oko 70 km. Time su bili stvoreni i porostor i vreme za evakuaciju ranjenika, bolesnika, izbeglica, ustanova i materijala za slobodne teritorije u pravcu juga.
- VS NOV i POJ depešom zatražio od Kominterne da se NOV i POJ pruži pomoć u opremi, oružju i lekovima.
- Januar I: — Američki časopis »Njujork tajms« otpočeo da objavljuje seriju članaka o saradnji četnika i italijanskog okupatora.
- Januar — U Cirihi (u Svajcarskoj) napredna grupa jugoslovenskih građana formirala Narodno-oslobodilački odbor sa zadatkom da populariše liniju NOB-a i da prihvata i pomaže naše građane koji su bežali iz italijanskih i nemačkih zarobljeničkih i koncentracijskih logora.
- Vlada V. Britanije zabranila da se u štampi i na radiju upotrebljavaju nazivi »partizan« i »četnik«, već samo naziv »jugoslovenski patrioti«.

1943. januar

BOSNA I HERCEGOVINA

januar 1943.

- Londonski list »Observer« objavio napis u kome se ističe da Draža Mihailović nije isključivi nosilac borbe protiv okupatora i da snažne udarne grupe partizana nanose okupatorima osetne gubitke.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito napisao članak . Uloga Bosanske krajine u narodnooslobodilačkoj borbi«.
- Sanitetski odsek VS NOV i POJ izdao jedinicama NOV i POJ uputstvo o merama za sprečavanje pegavog i trbušnog tifusa.
- VS NOV i POJ uputio poziv nasilno mobilisanim, zavedenim i prevarenim četnicima da se ne bore na strani okupatora, već da prelaze na stranu NOV i POJ i stupaju u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. januar
  - Kod s. Brišnika (blizu Duvna) delovi 4. proleterske (crnogorske) udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbili napad deset ustaško-domobrantskih četn. razbili ih i odbacili u Posušje i Imotski. Neprijatelj je imao 20 mrtvih, veći broj ranjenih i 28 zarobljenih. Brigada je imala 5 mrtvih i 8 ranjenih. Zaplenila je 1 kamion i 45 pušaka.
  - Domobrantsko uporište u s. Busovači (kod Travnika) posle osmočasovne borbe zauzela 1. dalmatinska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ i porušila put Sarajevo — Travnik.
- 2. januar
  - Teslić zauzeli 3. krajiška udarna i tri bataljona 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ posle trinaestčasovne borbe protiv domobrantskog 4. pešadijskog puka. zarobivši 1.200 domobrantsa i 38 oficira i zaplenivši: 4 haubice, 19 topova, 12 minobacača i 500 mina, 12 mitraljeza. 102 p. mitraljeza, 70 automata, nekoliko hiljada granata, oko 1.500 pušaka, 2 vagona pušanih metaka, svu komoru s kolima i oko 15 vagona životnih namirnica, veliku količinu sanitetskog materijala, 8 lokomotiva, 40 vagona i drugu opremu. Jedinice NOVJ su imale 1 mrtvog i 10 ranjenih.
  - Na prostoriji s. Lišnja — s. Dubrava — s. Crni Vrh — s. Devetina nemačke jedinice, ustaše i četnici iz Banje Luke i Prnjavora napali delove 1. proleterske udarne i 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ. Posle četvorodnevnih borbi, u kojima je imao 11 mrtvih i 27 ranjenih, neprijatelj je obustavio napad i povukao se u polazne garnizone, pošto je opljačkao i opustošio više sela.
- 4. januar
  - Kod s. Sehovaca (blizu San. Mosta) delovi domobrantske Banjalučke brigade i nemačke jedinice napali 1. krajišku udarnu brigadu 5. udarne divizije NOVJ. Posle četvorčasovne borbe neprijatelj je odbačen u polazni garnizon uz gubitke od 3 mrtva i 2 ranjena, dok je 1. krajiška NOU brigada imala 3 mrtva i 4 ranjena.
- 5. januar
  - Po naređenju VŠ NOV i POJ rasformiran Stab operativnog sektora Jajce — Mrkonjić-Grad a položaje preuzela 7. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ.
  - U s. D. Tiškovcu (kod Bos. Grahova), po naređenju Komande sektora Bos. Grahovo, formiran Drvarski područni partizanski bataljon od partizana iz s. Tiškovca i Komande mesta Bos. Grahovo.
- 6. januar
  - Delovi nemačke 718. i domobrantske 3. divizije i četnici, uz podršku artiljerije, avijacije i tenkova, nastupajući iz Tešnja. Maglaja i Doboja. posle trodnevnih borbi potisli 1. proletersku udarnu diviziju NOV i zauzeli Teslić.
  - U s. Bjelojevićima (kod Stoca), odlukom Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu, od ilegalaca stolačkog, neveslnjskog, Ijubinjskog, čapljinjskog i mostarskog sreza formiran samostalni partizanski bataljon »Iskra«.
- 7IH. januar
  - Između Travnika i s. Turbeta delovi 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ porušili most i oštetili prugu na tri mesta.
- 8. januar
  - Kod s. Vučljaka (blizu Bijeljine) delovi Majevičkog NOP odreda napali iz zasede delove domobrantskog 6. pešadijskog puka i naneli im gubitke od 2 mrtva, 6 ranjenih i 6 zarobljenih.
- 9. januar
  - U s. Zljebovima (kod Han-Pijeska) 3. bataljon 6. istočnobosanske NOU brigade napao ustaše i žandarme, koji su se povukli u Sokolac. Zapaljena je žand. stanica i ubijeno 6 žandarma.

1943. januar

BOSNA I HERCEGOVINA

januar 1943.

10. januar — U s. Omarskoj (kod Prijedora) delovi 1. krajiške NOU brigade napali delove domobranskog dobrovoljačkog bataljona iz Banje Luke, ali se, posle četvoročasovne borbe, povukli zbog jakog otpora. Pruga između s. Ivanjske i s. Omarske je porušena. Neprijatelj je imao 2 mrtva i 3 ranjena, a delovi 1. krajiške NOU brigade 15 ranjenih.
13. januar — Četnička uporišta u s. Podborogovu, s. Pantelićima, s. Sajtovićima i s. Rakinu Brdu (kod Zvornika) zauzele jedinice Majevičkog i tri bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
- 12/13. januar — U s. Dragotinji i s. Brežičanima (kod Prijedora) jedinice 2 krajiške NOU brigade napale neprijateljske posade, ali je napad obustavljen zbog jakog otpora i zbog dolaska oklopnog voza. Pruga Prijedor — Bos. Novi je porušena u dužini od 3 km. a neprijatelju su naneti gubici od 10 mrtvih.
13. januar — Kod s. Magaljdola (blizu Jajca) nemačke i domobranske snage (jačine oko 330 vojnika) napale 1. bataljon 4. krajiške NOU brigade. Posle sedmočasovne borbe neprijatelj je razbijen i prinuđen na povlačenje u polazni garnizon.
- U s. Knežici (kod Prijedora) jedinice 5. krajiške (kozarske) NOU brigade napale žandarmerijsku i nemačku posadu. Sutradan, posle desetočasovne borbe, one su se povukle, pretrpevši gubitke od 2 mrtva i 0 ranjenih. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i ranjenih žandarma.
- Kod Martin brda (blizu Prijedora) jedinice 2. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ odbile napad 2. bataljona domobranskog 5. pešadijskog puka i jedne nemačke čete iz Prijedora i prinudile ih na povlačenje u polazni garnizon. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 12 ranjenih, a 2. krajiška udarna brigada 10 mrtvih i ranjenih.
14. januar — Sela: Mehovce, Popovac, Lipovac, Crni Vrh, Junge, Strbe, Opsječko i Kneževiče (kod Banje Luke) očistila od četnika 3. proleterska (sandžačka) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije.
- U rejonu s. Devetina, s. Jošavka i s. Branešci (kod Banje Luke) delovi 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ napali nemačke i četničke snage (oko 600 nemačkih vojnika i četnika). U borbama do 15. januara oni su zauzeli ta mesta, razbivši neprijateljske snage i prinudivši ih na povlačenje u pravcu s. Klačnca i s. Celineu. Neprijatelj je imao 14 mrtvih, više ranjenih i 8 zarobljenih vojnika.
- 14/15. januar — Jedinice 3. krajiške udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ napale Teslić, a delovi 1. proleterske NOU brigade napali Tešanj i s. Jelah. Sutradan su zauzeti Tešanj i s. Jelah, ali napad na Teslić nije uspeo zbog jakog otpora i zbog dolaska dva oklopna voza iz Doboja. Jedinice 1. proleterske udarne divizije NOVJ su imale 8 mrtvih i 24 ranjena. Zarobile su 150 domobrana, 1 podoficira i 3 oficira, a zaplenile 10 p. mitraljeza, 1 minobacač sa 42 mine, 60 pušaka, 4 automata i drugu ratnu opremu.
15. januar — Na pruži Dobojski — Zepče jedinice 3. udarne divizije NOVJ napale neprijateljska uporišta i do 17. januara zauzele Novi Seher i Zepče. Na više mesta porušile prugu 1 put prema Tešnju i onemogućile snablažavanje i nabraćaj -i dana. Zarobile su 200 ustaša i domobrana. zaplenile 150 pušaka, 100.000 metaka, oklopni voz i 60 vagona, a u Zepču zapalile žel. i žand. stanicu i ostale "grade nadlešlava, kao i 2 železnička i 1 domobransko skladište.
10. januar — Prnjavor i s. Giogovac zauzeli 2. i -i. bataljon 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ, zarobivši u Prnjavoru bataljon domobrana iz sastava 5. pešadijskog puka, zaplenivši 300 pušaka. 3 mitraljeza, 20 p. mitraljeza. 2 minobacača, 2 kamiona i 1 autobus.
- 16/17. januar — U s. Capardima (kod Zvornika) jedinice 6 istočnobosanske NOU brigade i Majevičkog i Birčanskog NOP odreda i tri bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali 5. bataljon domobranskog 3. pešadijskog puka i četničke snage. Posle četvoročasovne borbe jedinice NOV su se zbog jakog otpora, povukle prema s. Podborogovu, uz gubitke od 35 mrtvih i ranjenih. Poginulo je 16, ranjeno 4 i zarobljeno 35 četnika i domobrana.
- 17/18. januar — U Tesliću jedinice 3. krajiške udarne i dva bataljona 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ ponovo napali dva domobranska bataljona, delove Tesličkog dobrovoljačkog bataljona i oko 300 nemačkih vojnika, ali su se sledećeg dana, posle desetočasovne borbe, povukli zbog dolaska jakih nemačkih snaga iz Doboja. Zarobljeno je 101 domobrana.

18. januar — U s. Karadordevu (kod Bos. Gradiške) delovi 2. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ posle dvadesetčasovne borbe savladali žandarme. ubivši 2, ranivši 7 i zarobivši 20 žandarma 1 zaplenivši 2 p. mitraljeza i 27 pušaka.
20. januar — Jedinice 737. i 749. puka nemačke 717. pešadijske divizije i 202. tenkovskog bataljona iz San. Mosta, nadirući preko s. Kljevaca, s. Hrustova, s. Čaplje, s. Kijeva 1 s. Tornine, posle žestokih borbi protiv jedinica 1. i 7. krajiške NOU brigade zauzele s. Vrhpolje (kod San. Mosta). Neprijatelj je imao oko 150 mrtvih i ranjenih, a jedinice NOVJ 35 izbačenih iz stroja.
- U rejonu s. Đedovače i s. Brajića Tavana domobranska 2. brdska brigada, nadirući iz San. Mosta u više kolona, napala jedinice (i. krajiške udarne brigade 4 udarne divizije NOVJ i posle Sestočasovne borbe ovladala tim rejonom. Protivnapadom jedinica NOVJ u toku noći i sutradan, 21. januara, neprijatelj je odbačen u San. Most.
- Na linijama s. Gomjenica — s. Vlajići — s. Gusti i s. G. Teslić — s. Rankovići — s. Osivica (kod Teslića) 3. krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ. posle jednodnevne žestoke borbe, odbila napad 4. bataljona domobranskog 8. puka, ojačanog nemačkim snagama iz Teslića. Ubijeno je 10 i ranjeno oko 20 neprijateljskih vojnika, dok je brigada imala 4 ranjena.
- Delovi 1. dalmatinske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ napali žandarme i nemačke vojnike u s. Vitezu (kod Travnika). Pošto su porušili prugu, uništili instalacije i spalili /, st. žand. st. i ustaški dom. delovi 1. dalmatinske NOU brigade su se povukli u pravcu s. Rostova.
- Kod s. Vrbaške i s. Dragelja (blizu Bos. Gradiške) jedinice 2. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ odbile napad 4. ustaškog bataljona iz Bos. Gradiške i jednog nemačkog bataljona i s. Srednje Topole i prinudile ih na povlačenje u polazne garnizone. Neprijatelj je imao 9 mrtvih i 2a ranjenih.
21. januar Kod s. Kamička (blizu San. Mosta) delovi 749. puka nemačke 717. divizije napali 2. bataljon 1. krajiške NOU brigade i prinudili ga da se povuče u s. Peći (kod Ključa). Neprijatelj je imao oko 15 mrtvih i ranjenih, a bataljon NOVJ 5 mrtvih i 1 ranjenog
- Kod s. Pribinića i s. Cečave (blizu Teslića) jedinice 8. krajiške udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ, posle jednodневnih borbi, odbile napad delova domobranskog 8. pešadijskog puka i nemačkih delova iz Teslića. Poginula su 2 i ranjena su 3 neprijateljska vojnika. Brigada je imala 3 ranjena.
- Zepče zauzeo 4. bataljon domobranskog 1. pešadijskog puka posle petočasovne borbe protiv jedinica 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ.
- U G. Vakuf posle kraće borbe ušli delovi 1. dalmatinske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ. Pošto su uništili postrojenja u pošti, povukli su se ka selima Rastovu, Zdrimcima i Pridvorcima.
- 21/22. januar — Na putu Banja Luka — Bos. Gradiška jedinice 2. i 5. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napa'e domobrane i žandarme u s. Klačnicama i drugim uporištima, te zauzele s. Kmete i s. Klačmce, a u ovom selu zapalile zgradu opštine i žand. stanicu.
22. Januar — U s. Blagaju (kod Kupresa), po naređenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, od jedinica 3 krajiškog NOP odreda formirana 9. krajiška NOU brigada »Simo Šolaja«, sastava četiri bataljona I jačine oko 700 boraca. (Sa formiranjem ove brigade prestao je da postoji 3. krajiški NOP odred.)
- U rejonu s. Kamcngrada. s. Dedovače i s. Brajića Tavana delovi domobranske 2. brdske brigade iz San. Mosta, podržani tenkovima, napali 6. krajišku NOU brigadu i zauzeli s. Đedovaču, s. Kamengrad i s. Husimovce.
- 22/23. januar — Kod ž. st. Diklići (blizu Trebinja) delovi partizanskog bataljona »Sloboda« porušili prugu i napali italijanski transportni voz koji je Iskliznuo iz šina, te naneli neprijatelju velike gubitke.
23. januar — U rejonu s. Dabra, s. Eminovaca i s. Fajtovaca (kod San. Mosta) delovi domobranske 2. brdske brigade, potpomognuti tenkovima, napali jedinice 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ. Pokušaj prodora ka s. Dabru i s. Eminovcima je odbijen, ali je jedna kolona zauzela s. Fajtovce. Neprijatelj je imao oko 50 mrtvih i veći broj ranjenih. Zaplenjeno je 20 konja s namirnicama, 8 pušaka, 1 mitraljez i nekoliko p. mitraljeza.
- Stab 1. proleterske udarne divizije NOVJ naredio 1 proleterskoj NOU brigadi da vrši pritisak prema Banjoj Luci zbog početka tzv. četvrte neprijateljske ofanzive prema oslobođenoj teritoriji Banije. Korduna, Like i Bos. krajine.

- Kod s. Peći (blizu Kljuca) delovi 749. puka nemačke 717. divizije iz s. Vrhpolja napali delove 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ, ali su posle žestoke borbe razbijeni. Neprijatelj je imao oko 80 mrtvih i ranjenih, a brigada 30 mrtvih i ranjenih.
- U rejonu s. Cečave i s. Pribiniča (kod Teslića) jedinice 3, krajiške udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ posle sedmočasovne borbe odbile napad nemačkih delova, ustaša i domobrana iz Teslića nanevši im gubitke od preko 100 mrtvih. Brigada je imala 3 mrtva i 24 ranjena. Zaplenjeno je: 35 tovarnih konja sa ratnom opremom, 1 minobacač sa 38 mina, 1 p. mitraljez, 1 automat i 10 pušaka.
- 23/24. januar — Kod s. Umaca, s. Đedovače i s. Brajića Tavana delovi 6. krajiške NOU brigade napali 12. četu domobranskog 10. pešadijskog puka i odbacili je u San. Most.
- 24. januar — Kod s. Peći (blizu Ključa) delovi 749. puka nemačke 717. divizije iz s. Vrhpolja, ojačani tenkovima, napali delove 1. i 7. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ i prinudili ih da se povuku u pravcu s. Krasulja. Gubici jedinica NOVJ: 3 mrtva i 15 ranjenih, a neprijateljski oko 50 mrtvih i ranjenih.
- Kod s. Boškovića jedinice 1. proleterske NOU brigade razbile četničke snage, zauzele s. Slatinu Ilidže i napale domobranske i četničke snage u s. Klačnicama (kod Banje Luke), ali se, posle petočasovne borbe, morale povući kada su iz Banje Luko došli neprijateljski delovi ojačani tenkovima.
- Kod s. Trijebova (blizu Mrkonjč-Grada) delovi 1 krajiške NOU brigade razbili četnike s Manjače.
- 25. januar — Kod s. Đedovače, s. Brajića Tavana, s. Umaca i s. Eminovaca jedinice 6. krajiške NOU brigade i 3. bataljon 1. krajiške NOU brigade odbili napad delova domobranske 2. brdske brigade i 737. puka nemačke 717. divizije iz San. Mosta. Neprijatelj je imao 70 mrtvih i više ranjenih, a jedinice NOVJ 12 mrtvih i 18 ranjenih. Zaplenjeno: cela neprijateljska komora, minobacač, 10 mitraljeza, 40 p. mitraljeza, 15 metaka, četiri brdska i protivtenkovski top. 40 pušaka, 00 konja i radio-stanica
- U s. Capardima (kod Zvornika) i okolnim uporištima jedinice 6. istočnobosanske NOU brigade i Birčanskog, Majevičkog i 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali 5. bataljon domobranskog 3. pešadijskog puka, četničke snage i žandarmerije. Posle sedmočasovne borbe jedinice NOVJ su bite prinuđene na povlačenje. Neprijatelj je imao 11 mrtvih, 14 ranjenih i 62 zarobljena vojnika, a jedinice NOVJ 8 mrtvih i 19 ranjenih među kojima je bio i komandant bataljona Majevičkog NOP odreda Dujo Rikić, narodni heroj, koji je od zadobijenih rana umro u s. Sekovićima (kod Vlasenice) 1. februara 1943.
- 27. januar — U rejonu s. Skucanog Vakufa, s. Majkić-Tapre i s. Beriakovca (na putu San. Most — Bos. Krupa) jedinice 737. puk i nemačke 717. divizije i 202. oklopni bataljon iz San. Mosta napali delove 4. udarne divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ. Posle dvodnevničkih žestokih borbi neprijateljska kolona je zadržana i opkoljena između s. Majkić-Japre i s. Beriakovca.
- Kod s. Pudin-Ilāna (blizu Ključa) delovi 5. udarne divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ odbili napad jedinica 749. puka nemačke 717. divizije i prinudili ih na povlačenje u pravcu s. Ramića. Neprijatelj je imao oko 80 mrtvih i ranjenih a jedinice NOVJ 5 mrtvih i 15 ranjenih.
- 27/28. januar — U s. Klačnicama, s. Slatini Ilidžama i s. Strbama (kod Banje Luke) delovi 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ napali domobranske i četnike 1 zauzeli s. Strbe i s. Slatinu Ilidže, dok je neprijatelj odbio napad na s. Klačnice.
- Kod s. Pribiniča 3. bataljon 3. krajiške NOU brigade odbio napad nemačkih delova i prinudio ih da se vrate u Teslić. Neprijatelj je imao 23 mrtva i oko 50 ranjenih. Zaplenjeno je 5 mitraljeza, 15 pušaka, 18 sanduka municije i dosta druge ratne opreme.
- 28. januar — U rejonu s. Markočevića i s. Buletića (kod Teslića) -i. bataljon 3. krajiške NOU brigade posle petočasovne borbe odbio napad nemačkih i ustaških delova iz s. Teslića Gustog i s. Vlajića. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i ranjenih, a bataljon 2 ranjena.
- Kod s. Gračanico, s. Zarkovine i s. Osivice 3. bataljon 3. krajiške NOU brigade napao iz zasede i razbio dve nemačke i ustaške kolone iz Teslića, prinudivši ih da se povuku u polazni garnizon. Neprijatelj je imao preko 75 mrtvih i ranjenih.
- Delovi 2. dalmatinske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ posle kraće borbe potisli ustašku miliciju ka Širokom Brijegu (sada: Listića) i Posušju i zauzeli s. Rakitno (kod Posušja).

1943. januar

CRNA GORA

januar 1943.

28129. januar — Kod s. Pokoja (blizu Bihaća) jedinice 7. divizije 1. hrvatskog korpusa NOVJ posle višednevnih borbi protiv jedinica nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« prešle na desnu obalu r. Une i posele položaje na liniji s. Gorijevac — s. Hrgar — s. Grabež (kod Bihaća).
- Na odseku s. Turbe — s. Komar jedinice 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ porušile prugu Travnik — D. Vakuf, a sledećeg dana napale nemačke i domobranske osiguravajuće delove na ž. stanicama Turbe i Goleš. U dvodnevnj borbi one su zarobile 80 domobrana, ranile 3 nemačka vojnika i 2 domobrana i ubile 1 nemačkog vojnika, te zaplenile 80 pušaka, 10 p. mitraljeza, 1 mitraljez i 10.000 metaka. Saobraćaj je prekinut nekoliko dana.
29. januar — Bihać zauzeli delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugeni« posle dvanaestočasovne borbe protiv slušalaca Oficirske škole VS NOV i POJ i Bihaćkog područnog bataljona.
- U rejonu s. Skucanog Vakufa, s. Majkić-Japre i s. Benakovca delovi 4. udarne divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, napali delove nemačke 717. pešadijsk' divizije. Posle žestokih sedmodnevnih borbi neprijatelj se, uz pomoć tenkova i avijacije, 4. februara probio u pravcu Bos. Krupe. Nemačke jedinice su izvršile veliki pokolj nad nenaoružanim stanovništvom Majkić-Japre i okolnih sela. Neprijatelj je imao oko 250. a jedinice NOVJ 59 mrtvih i ranjenih.
29130. januar — U s. Vukovini (kod Zvornika) delovi fi. istočnobosanske NOU brigade posle četvorčasovne borbe slomili otpor delova 3. bataljona domobranskog dobrovoljačkog puka iz Tuzle.
30. januar — Jedinice 3. udarne divizije NOV.) zauzele G. Vakuf i izbile na Makljen i Radušu. a 9. krajiška NOU brigada zauzela D. Vakuf. Mesta su branili ustaše, domobrani i žandarmi. Neprijatelj se povukao prema Bugojnu.
- Bos. Krupu zauzeli delovi domobranske 3. brdske brigade odbacivši delove 8. krajiške udarne brigade 4 udarne divizije NOVJ i Banijskog NOP odreda u pravcu s. Gudavca i s. V. Rujiške.
31. januar — U rejonu s. Blaževića (kod Ključa) jedinice 749 puka nemačke 717. pešadijske divizije napale delove 5. udarne divizije NOVJ i posle sedmočasovne ogorčene borbe potisle ih u pravcu s. Kopljenice i Paunovca. Neprijatelj je imao oko 60 mrtvih i ranjenih. a jedinice NOVJ 4 mrtva i 17 ranjenih
- Kod s. Ramića (blizu Ključa) delovi 5. udarne divizije NOVJ napali jedinice 5. udarne divizije nemačkog 202. tenkovskog bataljona. U toku borbe koja se produžila i sledeće noći, uništili su deo neprijateljske komore i zaplenili 30 pušaka. 1 p. mitraljez, 120 ručnih bombi i drugu opremu. Neprijatelj je imao 9 mrtvih (među kojima je i komandant 202. tenkovskog bataljona) i 17 zarobljenih, a jedinice NOVJ 4 mrtva i 12 ranjenih.
- Januar — Na konferenciji predstavnika seoskih i opštinskih NO odbora izabran SNO odbor za Duvno.
- U Centralnoj bolnici VŠ NOV i POJ u Bos. Petrovcu izvršio samoubistvo u agoniji, kao ranjenik i oboleo od tifusa nastavnik Oficirske škole VŠ NOV i POJ 1 član Centralnog odbora USAOJ-a Petar Jovanović, narodni heroj.
- U Centralnoj bolnici VS NOV i POJ u Bos. Petrovcu umro od tifusa bivši komandn četete u 2. bataljonu Nikšićkog NOP odreda Pero Giljan, narodni heroj.

CRNA GORA

5. januar — Na pl. Siljavici (kod Cetinja). u borbi protiv četnika, poginuo član OK KPJ za Cetinje Milosav Radulović, narodni heroj.
7. januar — U s. Bandićima (kod Danilovgrada). u borbi protiv četnika, poginuo član ilegalnog partijskog međuopštinskog rukovodstva Radoje Jovanović, narodni heroj.
10. januar — U s. Dragovoljčićima (kod Nikšića) poginuo član MK KPJ za lukovsku opštinu Muharem Asović, narodni heroj.
14. januar — U Budoškoj pećini (kod Nikšića) delovi četničkog Zetskog odreda opkolili grupu od 14 terenskih partizana, te u borbi ubili 5 i zarobili 9 partizana.
16. januar — U s. Budimlju (kod Berana — sada: Ivangrad) četnici uhapsili 11 pripadnika NOP-a i sproveli ih u Kolašin, u zatvor.

1943. januar

CRNA

GORA

januar 1943.

21. januar — U s. Podima (kod Herceg-Novog) delovi 120. puka italijanske divizije »Mačerata« i četničkog bataljona iz Grahova opkolili i u borbi ubili 4 člana MK ICPI za Herceg-Novi, među kojima Nikolu Đurkovića i Savu Ilića, narodne heroje.

HRVATSKA

- I. januar — Po naređenju Štaba 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske formiran 1. primorsko-goranski NOP odred.
— U Makarskom primorju mornaričke jedinice 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske zarobile neprijateljski motorni jedrenjak »Evropa«.
2. januar — Posle dvodnevni borbi 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar« i 4 udarna brigada 8. divizije NOVJ zauzele s. Krašić (kod Jastrebarskog). Poginulo je oko 200 i zarobljeno 314 vojnika iz 33. i 35. ustaškog bataljona i domobranskog 3. inženjerskog bataljona. dok su jedinice NOVJ imale 40 mrtvih i 61 ranjenog.
— U Slunju održana pokrajinska konferencija SKOJ-a za Hrvatsku, na kojoj je, prvi put po dolasku na oslobođenu teritoriju, govorio hrvatski pesnik Vladimir Nazor.
5. januar — Između s. Blinjskog Kuta i s. Komnrova (kod Sunje) 8. brigada 7. divizije NOVJ minirala prugu i napala transportni voz (63 vagona) kojim su se prevozili delovi nemačke 369. legionarske divizije i oklopni voz koji je intervenisao iz Sunje. Oba voza su uništena; zaplenjena je veća količina art. municije i druge spreme. Poginulo je 45 legionara i 2 nemačka oficira, a zarobljena su 73 legionara. Brigada je imala 3 mrtva i 15 ranjenih.
6. januar — Na Biokovu, po naređenju VS NOV i POJ. otpočelo formiranje 4. dalmatinske brigade 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske (završeno je sredinom januara).
7. januar — Po naređenju Štaba 4 operativne zone NOV i PO Hrvatske formirana Komanda Blokovskog vojnog područja.
- II. januar — Posle šestodnevni borbi jedinice 4 (slavonske) divizije NOVJ zauzele s. Voćin (kod Podrav. Slatine). Poginulo je 116 a zarobljeno 226 domobrana i ustaša Gubici 4. divizije: 31 mrtav i 75 ranjenih.
— Jedinice 8. divizije NOVJ zauzele četničko uporište Ličku Jesenicu (kod Plaškog).
14. januar — Na ž. st. Repušnica (kod Kutine) delovi Moslavačkog NOP odreda zarobili 20 domobrana.
- 14/15. januar — Jedinice 6. divizije NOVJ napale Gračac, koji je branilo oko 600 četnika i oko 300 vojnika 151. puka italijanske divizije »Sasari«, ali je posle višerasovne borbe, zbog jake poplave, napad obustavljen. Neprijatelj je imao 41 mrtvog i 22 ranjena, a zarobljeno je 115 četnika. Jedinice 6. divizije su pretrpele gubitke od 40 mrtvih, 67 ranjenih i 57 nestalih. Tom prilikom je poginuo i komandant bataljona »Ognjen Priča« 2. udarne brigade Stanko Opsenica Staniša. narodni heroj.
17. januar — U rejonu Imotskog 4. dalmatinska brigada 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske otpočela prve akcije. U borbama sa ustaško-domobranskim snagama ona je do januara zauzela sela: Slivno, Poljica, Sumet, Podosoj, Runović, Podbablje, Vukoviće, Kamenmost i Zmijavce. U tim borbama, kod s. Perića, poginuo je komandant I. bataljona Jure Galič Veliki, narodni heroj.
— Kod s. Kamanje (na pruzi Karlovac — Metlika) delovi 4. udarne brigade 8. divizije NOVJ nanali italijanski transportni voz i uništili lokomotivu i 22 vagona — cisterne sa benzinom.
20. januar — U Kordunu, Baniji, Bosanskoj krajini i Lici otpočela neprijateljska ofanziva protiv jedinica 1. hrvatskog i 1. bosanskog korpusa NOVJ (poznata kao četvrta ofanziva).
— Između ž. stanica Hreljin i Gomirje bataljon »Marko Trbović« 6. brigade 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske porušio prugu Rijeka — Ogulin i izazvao četvorodnevni prekid saobraćaja.
21. januar — Kod s. Deringaja (blizu Gračaca) otpočele dvodnevne jake borbe između delova italijanske divizije »Sasari« i 1. udarne brigade 6. divizije NOVJ.
22. januar — U s. Balincu (kod Gline) jedinice NOP odreda Banije i 7. brigade 7. divizije NOVJ razbile dve čete nemačke 369. legionarske divizije. Poginulo je oko 70, a zarobljena su 32 legionara, dok su jedinice NOVJ imale 6 mrtvih i 15 ranjenih.

- U rejonu s. Ljubova (kod Titove Korenice) otpočele jake borbe između 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ i delova italijanske divizije »Re«. Borbe su trajale do 2. februara, kada su snage divizije »Re» prodrle u Korenicu (sada: Titova Korenica), a 2. brigada se povukla u s. Krbavicu.
  - Pločanski klanac (kod Udbine) zauzeli delovi italijanske divizije »Re« posle dvodnevni borbi protiv jedinica 9. udarne brigade 6. divizije NOVJ.
  - Kod s. Joševice (blizu Gline), u borbi protiv jedinica nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, poginula Milanka Kljajić komandir voda u 7. brigadi 7. divizije NOVJ, narodni heroj.
- 22/23. januar
- Na poziv VS NOV i POJ da sve jedinice NOVJ pojačaju dejstva na komunikacijama, 4 (slavonska) divizija i 1. NOP odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali delove 741. puka nemačke 114. lovačke divizije i nemačkog Vazduhoplovnog građevinskog bataljona i domobranski 8. železničko stražarski bataljon u s. Rajiču. s. Okučanima i s. Dragaliću (na pruzi Nova Gradiška — Novska). Posle viščasovne borbe jedinice NOVJ su se povukle zbog jakih pojačanja pristiglih iz Zagreba, Pakraca i Lipika. One su zapalile ž. st. i sve magacine u Dragaliću, uništile lokomotivu sa 20 vagona i porušile prugu Novska — Nova Gradiška na šest mesta. ZDOg čega je saobraćaj bio obustavljen 48 časova. Zarobljeno je 118, poginula su 23 i ranjena su 32 nemačka vojnika, ustaše i domobrana. Jedinice NOVJ su imale 48 mrtvih i 69 ranjenih.
23. januar
- U s. Podgori (kod Makarske) formiran 1. mornarički NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
24. januar
- Održan sastanak Oblasnog komiteta KPH za Slavoniju na kome je konstatovano da na području Slavonije postoji 650 NO odbora, od kojih 225 ilegalnih u pozadini neprijatelja.
  - Jedinice Ličkog NOP odreda porušile prugu Gospić — Gračac (Između s. Metka i s. Ribnika) i uništile italijanski voz (4 vagona).
  - Posle borbi sa 1. udarnom brigadom 6. divizije NOVJ snage italijanske divizije »Sasari« zauzele s. Bruvno (kod Gračaca).
- 25/26. januar
- Jedinice 4. udarne brigade 8. divizije NOVJ i 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« zauzele u Zimberku sela: Vukšin Šipak. Guče, G. Kupčinu i Draganice. Zarobljeno je 70 domobrana i 2 oficira 9. regrutnog bataljona, dok gubici u mrtvima i ranjenima nisu utvrđeni. Jedinice NOVJ su imale 10 mrtvih i 27 ranjenih.
26. januar
- U rejonu s. Lovinca (kod Gračaca) 3. bataljon 9. udarne brigade 6. divizije NOVJ napao iz zasede italijansku auto-kolonu i uništio 7 kamiona kojima su se prevozili italijanska vojska i četnici.
  - Jedinice 1. udarne brigade 6. divizije NOVJ odbile napad delova italijanske divizije »Sasari« iz s. Bruvna (kod Gračaca) ka s. Mazimi.
  - Drežnik-Grad (kod Plitvičkih jezera) zauzele snage nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« posle borbi protiv 8. divizije NOVJ.
  - Na pruzi Nova Gradiška — Novska jedinice 4. (slavonske) divizije NOVJ napad ustaško-domobranske posade u s. Okučanima, s. G. Bogičevcima, s. Smrtiču i s. Modarima i porušile prugu između s. Rajića i s. Paklenice. Poginula su 3, ranjena su 2 i zarobljen 1 neprijateljski vojnik, dok su jedinice 4 (slavonske) divizije NOVJ imale 2 mrtva i 8 ranjenih.
27. januar
- Jedinice 1. udarne brigade 6. divizije NOVJ odbile napad delova italijanske divizije »Sasari« iz Bruvna (kod Gračaca) ka s. Klapavići.
  - Na Biljegu (put Vrginmost — Vojnić) jedinice 1. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda uništile dva nemačka kamiona.
28. januar
- U s. Bresariću (kod Jastrebarskog) nemački SS bataljon »Princ Eugen« iz s. Draganica i Ozlja izvršio napad na 1. bataljon 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Ovaj se bataljon povukao ka s. Brlečiću. gde je sa ostalim jedinicama te brigade sačekao i napao neprijatelja, kome je pritekla u pomoć četa ustaša iz s. Izimja. i odbacio ga u pravcu s. G. Kupčine. Zarobljena su 2, a ubijeno je 8 nemačkih vojnika. Brigada je imala 4 mrtva.
  - U oslobođenom Livnu, u jeku neprijateljske ofanzive otpočela dvodnevna skupština predstavnika NOP-a i NO odbora iz Dalmacije, na kojoj je izabran Pokrajinski NO odbor za Dalmaciju.

1943. januar

MAKEDONIJA

januar 1943.

- U zamku Kaštelu (kod s. Loviča Prekriškog u Zumberku) održana konferencija predstavnika Štaba Dolenjske operativne zone NOV i PO Slovenije i Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske, na kojoj je doneta odluka o vođenju zajedničkih akcija protiv italijanskih snaga koje su pripremale napad na Zumberak. Operativni štab hrvatskih i slovenačkih brigada, koji je tada obrazovan, imao je pod svojom komandom tri slovenačke i dve hrvatske brigade.
- Italijanska avijacija bombardovala i mitraljirala u Lici mesta: Saborski, Turjanski. Koreniti (sada: Titova Korenica), Vrelo, Kuzmanovaču. Bunić. Debelo Brdo. Udbinu, Mogorić, Vršinu, Bajiće, Dobro Selo i D. Lapac.
- 28/29. januar — Posle višednevnih borbi protiv delova nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen», 7. divizija NOVJ prebacila se kod s. Pokoja (blizu Bihaća) preko r. Une u Bosansku krajinu, gde je stavljena pod neposrednu komandu VŠ NOV i POJ.
- 29. januar — Delovi italijanske divizije »Sasari« odbacili jedinice 1. udarne brigade 6. divizije NOVJ i zauzeli s. Mazin (kod Gnčacai).
- 30. januar — Iz Metlike. Ozlja. Karlovca i Jastrebarskog otpočeo koncentričan napad jakih italijanskih snaga (iz sastava divizija »Lombardija", »Kačatori dele Alpi- i »Tzonco«) i ustaškog 10. i 9. domobranskog bataljona na oslobođenu teritoriju Zumberka. Tri slovenačke NOU brigade (»Mafija Gubec , Tone Tomšić« i »Ivan Cankar) i dve hrvatske brigade (13. proleterska NOU brigada Rade Končar« i 4. udarna brigada 8. divizije NOVJ), u ogorčenim borbama koje su trajale do 2. februara, na položajima između s. Vivodine i s. Krašića, nanele su neprijatelju velike gubitke i prinudile ga na povlačenje u polazne rejone. Prema italijanskim izveštajima, samo dve njihove kolone izgubile su oko 500 ljudi. Jedinice NOVJ su imale 21 mrtvog i 95 ranjenih.
- Na Lipač vrhu (kod Udbine) jedinice 9. udarne brigade 6. divizije NOVJ odbile tri uzastopna juriša italijanskih vojnika.
- Održana sreska konferencija predstavnika NO odbora i izabran SNO odbor za Solin.
- Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« povukli se iz Vojnića, a jedinice Kordunaškog NOP odreda podelile izgadnelom stanovništvu oko 3 vagona ječma i raži koje je neprijatelj ostavio.
- Januar — U s. Močilima i s. G. i D. Primišlju (kod Slunja) izvršeni Izbori za opštinske NO odbore, a po selima i za seoske NO odbore

MAKEDONIJA

- Januar p. — U zatvoru bugarske oblasne policije il Skoplju, posle petnaestodnevnog zverskog mučenja, ubijen (bačen kroz prozor) član biroa PK KPJ za Makedoniju i GŠ NOP odreda Makedonije Mirče Acev, narodni heroj.
- U zatvoru bugarske Oblasne policije u Skoplju posle višednevnog mučenja, ubijen je (podlegao mučenju) član GŠ NOP odreda Makedonije Strašo Pindžur, narodni heroj.
- U Velesu (sada: Titov Veles) posle razbijanja Veleškog NOP odreda Dimitar Vlahov«, bugarska policija, zahvaljujući provali, uhapsila veći broj članova OK i MK KPJ za Veles. Time je ovoj partijskoj organizaciji zadan ozbiljan udarac.
- 6. januar — Prikupljena grupsr od oko 15 boraca 1. i 3. čete Veleškog NOP odreda »Dimitar Vlahov«, koji je u prethodnim borbama protiv bugarske vojske, policije i kontraretnika pretrpeo osetne gubitke, pokušala da pređe Vardar kod s. Zelenikova. kako bi se prebacila na skopsko-kumanovski teren i povezala s južnomoravskim jedinicama, ali bila otkrivena i, u višednevnim borbama protiv nadmoćnih neprijateljskih snaga kod s. Zelenikova, Kadine reke, s. Dobrino i s. Rlevci (kod Titovog Velesa), razbijena. Od grupe je preživelo samo 8 boraca, koji su prešli u ilegalnost
- 10. januar — U rejonu s. Bašinog Sela (kod Titovog Velesa), u borbi protiv bugarske vojske i policije, poginulo 5 boraca 1. čete NOP odreda »Dimitar Vlahov- koji su se vraćali u sastav ovog odreda ne uspevši da se održe na kumanovskom terenu, na kome su bili upućeni u decembru 1942.
- Januar d. p. — U Prilepu i Bitolju Vojni preki sud bugarske 5. armije osudio 22 pripadnika NOP-a na po 15 godina strogog zatvora, četvoricu na doživotnu robiju i jednog na smrt.
- 23. januar — OK KPJ za Bitolj postavio partizanskoj četi »Jane Sandanski« zadatak da se poveže sa grčkim partizanima radi saradnje i zajedničkih dejstava.

Januar — U Tetovu OK KPJ za teritoriju Makedonije pod italijanskom okupacijom (srezovi: Tetovo, Gostivar, Kičevo i Debar) izdao prvi broj svog lista »Naroden glas«.

SLOVENIJA

1. januar — Kod Trebnja 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« minirala prugu Novo Mesto — Ljubljana i uništila dve lokomotive i šest vagona — cisterni s naftom, zbog čega je saobraćaj bio prekinut 3 dana.
- J/2. januar — Jedinice 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« i 2. slovenačke NOU brigade Matija Gubec« porušile na vjše mesta prugu Trebnje — Sevnica, zbog čega je saobraćaj bio prekinut 27 dana.
4. januar — Kod s. Ravne (blizu Smartna u Tuhinju) dva motorizovana voda nemačke 2. žandarmerijske rezervne čete »Alpenland« napali patrolu Kamniškog partizanskog bataljona 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije koja se vraćala iz Gorenjske. Posle dva i po časa borbe patrola se povukla uz gubitke od 2 mrtva i 3 ranjena, nanevši neprijatelju znatne gubitke.
- 4/5. januar — Slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič«, »Matija Gubec« i »Ivan Cankar« napale belogardističko posade u s. Dolenjoj Vasi, s. Temenici i s. Primskovu (kod Trebnja) i energičnim udarom zauzele s. Dolenju Vas i s. Temenicu, iz kojih se deo posade probio u italijanski garnizon s. Sela. Belogardistička posada blokiranog Primskova. pretrpevši osetne gubitke, 6. januara se povukla u s. Sela.
7. januar — U blizini crkve Sv. Ožbolt (kod Škofje Loke) nemačke policijske snage napale deo Poljanskog bataljona Gorenjskog NOP odreda, koji se, posle kraće borbe u kojoj je pretrpeo gubitke od 2 mrtva i 1 zarobljenog, povukao u pravcu Kopačevog vrha.
8. januar — U logoru kod Osankarce na Pohorju (blizu Slovenske Bistrice) četiri policijske čete, četa žandarmerije, tri čete nemačkih vojnika i bataljon Vermašalta opkolili Pohorski bataljon 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije. U tročasovnoj borbi izginulo je svih 68 boraca, među kojima i Jože Menih, Katarina Mede. Alfonz Sarh i Franc Vresk, narodni heroji, dok je neprijatelj pretrpeo gubitke od 19 mrtvih i 20 ranjenih.
12. jai-tor — GS NOV i PO za Sloveniju izdao direktive štabovima 2 (notranjske) i 1. dolenjske operativne zone NOV i PO Slovenije da aktiviraju jedinice i usmere dejstva opštim pravcem s. Sv. Vid — s. Lužarje — s. Sv. Gregor — s. Kopolje — 2užemberk. odnosno gornja Krka — Suha krajina, radi uspostavljanja međusobne operativne veze i stvaranja šire slobodne teritorije kao polazne baze za dalje napade na okupatorske i belogardističke snage i njihova uporišta.
- 13 14. januar — italijanski garnizon u s. St. Vidu i belogardističku posadu u s. Sv. Roku (kod Stične) napale slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič«, »Matija Gubec« i »Ivan Cankar« Posle petočasovne borbe zauzeto je uporište Sv. Rok. iz koga su belogardisti pobjegli u St. Vid, gde su jedinice NOVJ zapalile fabriku kože, ali su, zbog jakog fortifikacijskog uređenja zgrade suda u kojoj se nalazila italijanska posada, odustale od daljih napada. Neprijatelju su naneti gubici od 4 mrtva. 3 ranjena i 3 zarobljena.
16. januar — U s. G. Brezovu (kod Grosuplja) belogardističke snage iz s. Police napale 1. slovenačku NOU brigadu »Tone Tomšič«. Brigada je u jednočasovnoj borbi razbila belogardističku formaciju, koja se povukla u polazni garnizon, pretrpevši gubitke od 17 mrtvih.
18. januar — Slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič«, »Matija Gubec« i »Ivan Cankar« krenule iz s. Police (kod Grosuplja) u Hrvatsku da, u duhu naređenja Vrhovnog komandanta NOV i POJ i naređenja GS NOV i PO za Sloveniju, sa hrvatskim jedinicama preduzmu zajednička dejstva protiv neprijateljskih snaga u Zumberku.
19. januar — U s. Kališama (kod Kamnika) nemačka 3. žandarmerijska rezervna motorizovana četa. »Alpenland« napala Kamniški bataljon 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije. Posle petočasovne borbe bataljon se povukao u pravcu Tihinjske doline, pretrpevši gubitke od 22 mrtva i 18 zarobljenih (pretežno nenaoružani novomobilisani borci).
20. januar — GS NOV i PO za Sloveniju naredio Stabu Gorenjskog NOP odreda da prihvati ljudstvo odbeglo od nemačke mobilizacije i uključi ga u partizanske jedinice i da pojača ofanzivna dejstva, protiv okupatora, posebno protiv belogardista. koji su se počeli organizovati u Gorenjskoj.

21. januar — U blizini s. Šmarja (kod Ajdovščine) kombinovana italijanska jedinica, jačine oko 200 ljudi, napala 1. bataljon Soškog NOP odreda, ali je posle kraće borbe odbijena u poiazni garnizon uz gubitke od 1 mrtvog.
- Us. M. Lašni (kod Kamnika) 2. i 3. bataljon nemačkog 19. SS policijskog puka i 2. žandarmerijska rezervna motorizovana četa »Alpenland iznenada napali Kamniški bataljon 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije, koji se posle kraće borbe probio u pravcu pl. Razbora uz gubitke od 4 mrtva i 2 zarobljena.
- U s. Biču (kod Stične) dve čete 52. pešadijskog puka italijanske divizije »Kačatori dele Alpi- čela 104. bataljona crnih košulja i delovi Bele garde iz s. St. Vida. podržani artiljerijom, napali delove 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič«. Posle 14-časovne borbe po snegu i zimi. pretrpevši gubitke od 1G mrtvih 1 14 ranjenih. neprijatelj se morao povući u s. tristavicu.
25. januar — Stali 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije, na osnovu naređenja GS NOV i PO za Sloveniju, formirao Kamniško-savinjski NOP odred od Kamniškog, Zasavskog i Savinjskog partizanskog bataljona¹.
20. januar — U s. Zakrižu (kod Cerkna) 2. bataljon Soškog NOP odreda napao i savladao italijansku posadu. Poginulo je 6 i zarobljeno 17 italijanskih vojnika i karabinijera. Svi zarobljenici su pušteni, pošto im je objašnjeno zašto se partizani bore.
28. januar — CK KPS dao Pokrajinskom komitetu KPS za Slovenačko primorje sledeću direktivu: da aktivira slovenačko stanovništvo i stvar3 osnovne organizacije KPS i OF; pruži pomoć u formiranju organizacija KP Italije na području sa italijanskim stanovništvom; omogućiti štampanje partijske literature na Italijanskom jeziku; mobiliše italijansko ljudstvo i formira italijanske partizanske jedinice s posebnim partizanskim rukovodstvom a pod neposrednom komandom jedinica NOVJ uz istovremeno odlučno traženje da se slovenačka teritorija priključi ujedinjenoj Sloveniji.
- Us. Sv. Vidu (kod Cerknice) 4. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer« napala italijansku posadu, ali je, zbog jakog fortifikacijskog uređenja, snažne artiljerijske vatre i pristiglog pojačanja iz okolnih garnizona, ujutro odustala od daljih napada.
29. januar — U rejonu s. Otave — s. Sv. Vid — s. Zavrh — s. Sv. Trojica (kod Cerknice) delovi 51. puka italijanske divizije »Kačatori dele Alpi«, 21. i 22. grupacija granične straže i 31. bataljona crnih košulja, sa belogardističkim snagama, otpočeli iz Logateca, Cerknice, s. Begunja, s. Grahova i s. Velikih Bloka koncentričan napad protiv jedinica 4. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer«. Brigada je do 3. februara uspešno zadržavala neprijateljske kolone, a zatim se, zbog opasnosti okruženja, povukla na pl. JVlokree.
31. januar — Kod s. Bočkova (blizu Cerknice) 1. bataljon 4. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« napao kolonu 1 bataljona 22. grupacije italijanske granične straže koja je iz s. Velikih Bloka nadirala ka s. Sv. Trojici te je posle jednodnevne borbe odbacio u polazni garnizon.

SRBIJA

1. januar — GS NOV i PO za Srbiju naredio svim štabovima NOP odreda da energičnije napadaju okupatora i kvislinge i povedu narod u boj do konačne pobeđe.
3. januar — Kod s. Crnoljeva (na putu Uroševac — Prizren) šiptarski NOP odred »Zejnel Ajdini« napao italijansku auto-kolonu. Poginulo je oko 20 italijanskih vojnika; oštećeni su putnički automobil i nekoliko kamiona. Odred je imao 1 poginulog.
- Kod s. Lužana delovi Jastrebačkog NOP odreda razrušili prugu Niš — Stalač. Po naređenju nemačkog komandujućeg generala i zapovednika Srbije, za odmazdu je 5. januara u blizini sela streljano 6 lica.
4. januar — U Beogradu nemački vojnici streljali 10 talaca za odmazdu što su delovi 1. šumadijskog NOP odreda 24/25. XII 1942. srušili ž. st. spalili opštinsku arhivu i ubili predsednika opštine u s. Kovačevcu (kod Mladenovca).
5. januar — Us. Neštinu (kod Iloka) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali ustašku posadu, ubili 4 ustaše i zaplenili 10 pušaka s municijom.

¹ Tačan datum formiranja nije utvrđen, jer bataljoni nisu prikupljeni, već su 1 dalje operisali na odvojenim područjima.

- Januar p. — U s. Vrelu (kod Prištine), po odluci Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju, od dela ljudstva iz 1. šiptarskog NOP odreda »Zejnel Ajdini« formiran NOP odred »Emin Duraku« i upućen u rejon Đakovice.
- OK KPJ za Kragujevac formirao SK SKOJ-a za srez kolubarski.
6. januar — Kod s. Grbola (blizu Uroševca) formiran Karadačld (Skopskokrnogorski) NOP odred, koji se već 7/8. januara prebacio preko s. Tankosića i s. Vitine na padine Skopske Crne gore, gde je po selima otpočeo održavati otvorene konferencije i mitinge.
7. januar — Između ž. st. Putinci i Golubinci delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirali prugu Stara Pezova — Ruma i uništili lokomotivu i 17 vagona nemačkog voza. Poginulo je i ranjeno oko 161 vojnika. Saobraćaj je obustavljen 12 časova.
- Na osnovu sporazuma između vlada Nemačke i Bugarske, 1. bugarski okupacioni korpus završio proširivanje okupacione zone na zapadnu Srbiju južno od linije: Lapovo — Titovo Užice — Bajina Bašta do r. Drine i time omogućio prebacivanje nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« u rejon Karlovca radi učestvovanja u tzv. IV neprijateljskoj ofanzivi protiv snaga NOVJ.
- 8/9. januar — U Kruševac upala grupa boraca Rasinskog NOP odreda i ubila dva saradnika okupatora i ranila podoficira SDS.
11. januar — U s. Deč (kod Stare Pazove) prodrli delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske i zauzeli opštinsku i poštansku zgradu, zatim, posle tročasovne borbe protiv žandarma i delova folksdojčerskog 2. pripremnog bataljona »General Laudon« pristiglih iz susednih sela, napustili selo. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 28 mrtvih i više ranjenih. Odred je imao 2 poginula i 3 ranjena.
- Na pruži Arandelovae — Mladenovac 1. šumadijski NOP odred demolirao ž. st. Kopljare i zapalio jedan vagon i opštinsku arhivu.
12. januar — Nemačka avijacija bombardovala s. Mihaljevce (kod Stare Pazove) i porušila 150 kuća, a više stanovnika ubila i ranila.
- Između s. Lačarka i s. Calme (kod Srem. Mitrovice) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske isekli 50 tt stubova.
- Za odmazdu zbog partizanskih akcija u kruševačkom okrugu, nemački vojnici streljali 75 ljudi iz Kruševca i Beograda.
13. januar — Na ž. st. Momin Kamen (kod Vladičinog Hana) Crnotravski NOP odred napao posadu i ubio 10 i zarobio 10 nemačkih i bugarskih vojnika, a potom porušio železnički most i kamenolom.
- Kod s. Razbojne (na putu Kruševac — Blace) delovi Jastrebačkog NOP odreda razbili oko 350 četnika i naneli im gubitke od oko 20 mrtvih, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva.
14. januar — U selima: Ružici, Guzevlju, Jascrcpcu i Mrtvici (kod Vladičinog Hana) nemački i bugarski vojnici streljali 200 građana za odmazdu zbog pretrpljenih gubitaka prethodnog dana pri napadu Crnotravskog NOP odreda na ž. st. Momin Kamen.
- Između s. Grgurevaca i s. V. Radinaca (kod Srem. Mitrovice) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske isekli 50 tt stubova.
15. januar — U s. Ereču (kod Đakovice) NOP odred »Emin Duraku« napao karabinijsku stanicu, ali, zbog jakog otpora neprijatelja, nije uspeo da je zauzme.
- Januar d. p. — U selima: Poljni, Dubiču, Prevešl i Nadrlju (blizu Trstenika) jedna četa Rasinskog NOP odreda ubila 16, ranila 15, zarobila 6 četnika i vojnika SDS i zaplenila, pored ostalog, 2 p. mitraljeza.
- U blizini s. Vitine (kod Gnjilana) bugarske jedinice razbile preostali deo 1. šiptarskog NOP odreda »Zejnel Ajdini« i nanele mu gubitke od 3 poginula i 3 zarobljena.
16. januar — U varošici Lipljanu italijanske vlasti streljale sekretara SK KPJ za gračanički srez i člana Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju Aleksandra Marovića, narodnog heroja, i još dva člana KPJ.
17. januar — Na Dedinju, u Beogradu, agenti specijalne policije ubili člana PK KPJ za Srbiju Mirka Tomića, narodnog heroja. GS NOV i PO za Srbiju odlučio je krajem januara da Rasinski NOP odred nosi, pored dotadašnjeg naziva, i naziv »Mirko Tomić«.

- Us. Brezni (kod G. Milanovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda razoružali 8 stražara SDS koji su došli da uspostave privremenu poljsku stanicu.
19. januar — Kod s. Razbojne (na putu Kruševac — Blace) jedna četa Jastrebačkog NOP odreda razbila oko 150 četnika, ubivši 10, zarobivši 7 i ranivši veći broj četnika, a zaplenivši 2 p. mitraljeza.
20. januar — Us. Stublu (između Kraljeva i Trstenika) delovi SDS i četnici napali jednu četu Rasinskog NOP odreda i naneli joj gubitke od 9 mrtvih, 6 ranjenih i 6 nestalih. Ostatak čete (14 boraca) probio se na pl. Jastrebac, u sastav svojeg odreda. Među poginulima je bio i komandir čete Miodrag CajetLnac Cajka, narodni heroj.
21. januar — Ivod s. D. Sokoloviće (blizu Knjaževca) dtlovi Zaječarsko-timočkog NOP odreda vodili borbu protiv odreda poljske straže SDS iz Knjaževca. a zatim se povukli ka s. Manjincu.
28. januar — Na ž. st. Nakučani (na pruži Lajkovac — G. Milanovac) 1 šumadijski NOP odred demolirao uređaje.
29. januar U rejonu s. Binča (kod Gnjilana) Karadački (Skopskocrnogorski) NOP odred odbio iznenadan napad bugarskih jedinica i seoske milicije, pretrpevši gubitke od 1 poginulog i 2 ranjena, a potom se, podeljen u dve grupe, probio ka s. Grbolama (kod Uroševca).
30. januar — Us. Grbolama (kod Uroševca) jake italijanske jedinice i seoska milicija napale članove Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju i pristigli deo Karadačkog (Skopskocrnogorskog) NOP odreda, ali su se ovi uveče, posle neravne borbe, izvukli bez gubitaka i preko s. Grackog (kod Lipljana) prebacili na pl. Goleš.
31. januar — Kod s. Ugrinovaca i s. Krive Reke (između Lajkovca i G. Milanovca) 1. šumadijski NOP odred razrušio prugu i ubio 2 četnika.
- Januar le. — Po direktivi CK KPJ. u Sremu obrazovan novi PK KPJ za Vojvodinu
- Januar — U rejonu s. Karadorđeva (kod Kikinde). po odluci SK KPJ, formiran Severnobanatski NOP odred, jačine oko 60 boraca.
Osnovan Okružni odbor USAOJ-a za Srem.
- U Vrbasu formiran a u Bečeju obnovljen SK KPJ.

Februar

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

1. februar — Komandant nemačkih snaga u Hrvatskoj general Rudolf Liters naredio svojim jedinicama da preduzmu koncentričan napad na jedinice NOV i POJ na pl. Grmeču. Nemačka 7. SS divizija »Princ Eugen« dobila je zadatak da nastupa ka Bos. Petrovcu i pročešlja južne padine pl. Grmeča, a nemačka 309. legionarska divizija — da pročešlja severne padine; jedan puk nemačke 717. pešadijske divizije trebalo je da ovlada terenom severno od puta s. Gudavac — San. Most, a ostale snage da zauzmu Bos. Petrovac.
2. februar — Kod Staljingrada (sada: Volgograd) kapitulirala nemačka ti. armija posle šestome-sečnih borbi protiv jedinica Crvene armije.
- 11 Cung-Kingu u Kini otpočela konferencija predstavnika SAD, V. Britanije i Kine o opštoj savezničkoj strategiji na Dalekom istoku. Konferencija je završena 8 februara u Nju Delhiju, u Indiji
4. februar — VS NOV i POJ, preko radio-stanice Slobodna Jugoslavija«, demantovao lažni izveštaj lista Njujork tajms« da su partizani streljali nekoliko engleskih oficira koji su pristupili Draži Mihailoviću. To je jedna od mnogih kleveta izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Londonu, čiji je cilj da pred svetskom javnošću kompromituje NOP u Jugoslaviji.
- VS NOV i POJ uputio poziv svim domobranskim oficirima, u kome ih odlučno upozorava da se ne bore na strani okupatora protiv svog naroda, već da, bilo s vojnicima. bilo pojedinačno, prelaze na stranu NOVJ i stupaju u borbu protiv okupatora, ustaša i četnika.
- Februar p. — U Drvaru održan sastanak VS NOV i POJ na kome je razrađena odluka o probijanju Operativne grupe VS NOV i POJ ka r. Neretvi i Crnoj Gori.
7. februar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito, povodom tzv. četvrte neprijateljske ofanzive. naredio svim jedinicama NOV i POJ širom Jugoslavije da odmah preduzmu dejstva protiv okupatorskih i kvlslinskih snaga, da ruše komunikacije, napadaju transporte, uništavaju skladišta i na svom području vezuju što jače neprijateljske jedinice, s ciljem da se glavne snage NOV i POJ u zapadnom delu zemlje rasterete pritiska.
8. februar — U Beogradu održali konferenciju vrhovni /apovednik Jugoistoka general-pukovnik Aleksandar Ler i komandant Više komande oružanih snaga »Slovenija — Dalmacija general Mario Roboti, na kojoj su razmatrali zajedničke mere za dovršenje operacije Vajs-I Odlučeno je da italijanske snage produže napad u cilju zauzimanja G. Lapca i izbijanja u rejon Kulen-Vakufa. gde će se spojiti sa delovima nemačke 7. SS divizije Princ Eugen«, i da delom snaga, preko pl. Plješevice, izbiju na put Bihać — s. Zavalje — D. Lapac.
- Jedinice Crvene armije prešle r. Donjec kod Balaklaja i Izjuma, zauzele Kursk i produžile dejstva prema Bjelgorodu, Krasnodaru, Rostovu i Harkovu.
- VS NOV i POJ i AVNOJ dali za svetsku javnost izjavu o karakteru, osnovnim ciljevima i platformi NOP-a u Jugoslaviji.
- U Duvnu održano savetovanje na kome je Vrhovni komandant NOV i POJ upoznao komandante 1. i 2. proleterske udarne divizije i 3. udarne divizije NOVJ s planom protivofanzive i naredio im da odmah predu u napad, razbiju neprijateljske snage na prostoru Mostar, Ivan-sedlo, Prozor i izbiju na r. Neretvu.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da, zatvaranjem pravaca s. Vrtoče — KuJen-Vakuf — s. Gornji Lapac i s. Donji Srb — s. Trubar — Drvar, obezbedi slobodu manevra glavnini svojih snaga.
5. februar — Izvršni odbor AVNOJ-a izdao proglas narodima Jugoslavije povodom otpočinjanja tzv. četvrte neprijateljske ofanzive protiv NOV i POJ, u kome ih poziva na sveopštu borbu protiv okupatora i njegovih slugu.

- U. februar* — Kominternu obavestila VS NOV i POJ da su preduzete mere za upućivanje pomoći NOP-u Jugoslavije, ali da se to za sada ne može rešiti iz tehničkih razloga.
- 12. februar* — Komandant italijanskog 6. armijskog korpusa naredio da se deo snaga koncentriše ka Mostaru u cilju zatvaranja preluza preko Neretve. Istovremeno je naredio komandama četničkih snaga u Hercegovini i Crnoj Gori da mobilišu svoje snage i hitno ih prebace ka Mostaru. Pod komandu italijanskog 6. armijskog korpusa tad je stavljeno i oko 2.250 domobrana i ustaša iz rejonu Ljubuškog.
- Delegat CK KPJ i VS NOV i POJ u Sloveniji Ivo Lola Ribar uputio vrhovnom komandantu Josipu Brozu Titu izveštaj o sprovođenju u život odluka CK KPJ 1 naređenja VS NOV i POJ za dejstva na komunikacije u vezi s tzv. četvrtom neprijateljskom ofanzivom.
- Oko 6.000 izbeglica s Korduna i iz Banije, povlačeći se pred neprijateljskim terorom, stiglo u Glamočko polje (oko 4.000) i Livno (oko 2.000).
- 13. februar* — U Imotskom, po naređenju VŠ NOV i POJ, od 3. udarne 4. i 5. dalmatinske brigade formirana 9. divizija NOVJ, te prestao da postoji Štab 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
- Po naređenju VŠ NOV i POJ formirana 10. udarna divizija 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, u čiji su sastav ušle 9. i 10. krajiška NOU brigada.
- 15. februar* — Završena operacija »Vajs-1«. Nemačke snage su otpočele povlačenje sa Grmeča u cilju odmora i pregrupisanja za operaciju »Vajs-2«. Istovremeno su italijanske jedinice u Lici, pod pritiskom snaga NOVJ, otpočele povlačenje u garnizone.
- Februar s.* — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito poslao Štabu 1. proleterske udarne divizije NOVJ uputstvo o načinu zaprečavanja tunela na Ivan-planini.
- 17. februar* — Italijanski avioni bombardovali rudnik Tušnicu (kod Livna), gde se nalazio VŠ NOV i POJ.
- Draža Mihailović depešom zabranio četnicima da slušaju emisije Radio-Londona.
- 18. februar* — Komandant italijanske 2. armije naredio komandantu 6. armijskog korpusa da u rejonu Mostara i boksitnih rudnika prikupi svoje i četničke snage i, za svaki slučaj, obrazuje jak mostobran u rejonu Metkovića, jer je smatrao da će Glavna operativna grupa VŠ NOV i POJ produžiti nadiranje ka morskoj obali.
- 19. februar* — Predstavnik Ministarstva inostranih poslova SSSR-a odbio zahtev izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije da vlada SSSR-a interveniše u cilju izmirenja partizana i četnika. On je istakao da četnici saraduju sa okupatorom, a linija NOB-a je toliko široka da ima mesta za sve patriote.
- Prvi ešelon Centralne bolnice VŠ NOV i POJ od ukupno 3500 ranjenika i bolesnika krenuo iz Duvanjskog polja ka Prozorskoj kotlini.
- Šef Sanitetskog oseka VŠ NOV i POJ izvestio VS o teškoćama pri transportovanju ranjenika i bolesnika i dostavio plan kako da se one otklone i ubrza evakuaciju u pravcu Prozora.
- 20. februar* — U Cikagu otpočeo kongres američkih Hrvata, kome je prisustvovalo oko 1000 delegata svih jugoslovenskih iseljeničkih organizacija u SAD (osim katoličke crkve i grupe oko »Srbobrana«), kao i predstavnici lokalnih vlasti SAD. Kongres je osudio izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije zbog razbijanja bratstva i jedinstva naroda i Dražu Mihailovića zbog saradnje sa okupatorima, a odao puno priznanje herojskoj borbi NOV i POJ za oslobođenje; uputio pozdravne telegrame AVNOJ-u i vrhovnom komandantu NOV i POJ Josipu Brozu Titu; odlučio da se formira Koordinacioni odbor za saziv kongresa Amerikanaca jugoslovenskog porekla.
- 21. februar* — Ministar spoljnih poslova Nemačke Joakim fon Ribentrop saopštio italijanskom ambasadoru u Nemačkoj: da je zabrinut zbog držanja italijanske vojske u NDH; da zbog mogućnosti engleskog iskrcavanja na Balkan treba likvidirati »bande« i uništiti muškarce, žene i decu; da će on o svim tim i drugim pitanjima razgovarati sa predsednikom italijanske vlade Benitom Musolinijem tokom skore posete Italiji.
- 23. februar* — Otpočela prolivofanziva nemačkih snaga s juga prema Harkovu u cilju odbacivanja sovjetskih snaga preko Donjeca i zauzimanje tog grada.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio da se evakuacija ranjenika iz Prozorske kotline obustavi zbog pogoršanja situacije na području G. Vakufa i Ivan-sedla.

24. februar — Vrhovna komanda savezničkih snaga za Bliski istok proučila izjavu i notu VS NOV i POJ i Izvršnog odbora AVNOJ-a i dostavlja ih vladi V. Britanije, sa predlogom da se u Jugoslaviju uputi grupa posmatrača koja će utvrditi pravo stanje i istinitost navoda VS NOV i POJ.
- CK KPJ uputio pismo politodelu 1. dalmatinske NOU brigade u kojem ukazuje na zadatke u pogledu vojničkog i političkog učvršćenja jedinice koji se nameću dolaskom 500 novih boraca iz južne Dalmacije.
25. februar — U Rimu održan sastanak italijanske Vrhovne komande s nemačkim ministrom spoljnih poslova Joakimom fon Ribentropom i generalom VarllmOtom, na kome je postignut sporazum da se uporedo sa operacijom -Vajs-2« izvodi i koncentrična operacija »Vajs-Mostar« ka Neretvi, s tim da komandant nemačkih trupa u Hrvatskoj general Rudolf Liters komanduje trupama u operaciji »Vajs-2«, a komandant, italijanskog G. armijskog korpusa trupama na Neretvi.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito, zbog teške situacije s ranjenicima, naredio Slabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da obustavi odlazak svojih jedinica u srednju Bosnu, izvrši pritisak na neprijateljske snage u rejonu Jajce i obezbeđuje pravac prema s. Mliništima.
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito depešom obavestio Kominternu da četnici Draže Mihailovića u zajednici sa okupatorom, napadaju snage NOV i POJ na Neretvi, istakavši da četnici to rade sa znanjem izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije.
26. februar — VS NOV i POJ. zbog pogoršane situacije kod Prozora, naredio da se definitivno obustave napadi na Konjic.
27. februar — Glavna operativna grupa VS NOV i POJ našla se u operativnom okruženju između r. Neretve i Prozora, gde je sačekivala ranjenike i bolesnike, čiji se transport iz Prozorske kotline vršio u izuzetno teškim udovima
28. februar — Na zboru u Kolašinu, u prisustvu šefa britanske vojne misije pri četničkoj Vrhovnoj komandi pukovnika Belija. Draža Mihailović napao vladu V. Britanije, istakavši da je glavni izvor četničkog snabdevanja italijanska a ne britanska pomoć, te da su partizani i muslimani glavni neprijatelji četnika.
- U s. Gračanici (kod Prozora), na sastanku Politbiroa CK KPJ i VS NOV i POJ. doneta odluka da se protivudarom glavnih snaga ka G. Vakufu razbije najopasnija neprijateljska grupacija i na taj način spasi ranjenici, odmah zatim da se kod s. Jablanice izvrši forsiranje r. Neretve. Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito je naredio da protivudar izvrše: 1. proleterska udarna divizija NOVJ, 2. proleterska udarna i 4. proleterska (crnogorska) udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ, 7. divizija NOVJ i 1. dalmatinska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ. s tim da u dolini Neretve ostanu 5. crnogorska udarna i 10. hercegovačka udarna brigada 3. udarne i 2. dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da po svaku cenu održi položaje kod Drvara, angažujući i dve brigade sa Podgrmeča; da 1. krajišku NOU brigadu iz srednje Bosne orijentisano prema Turbetu i Travniku radi sadejstva s jedinicama Glavne operativne grupe kod G. Vakufa; da 9. krajišku NOU brigadu iz rejona Kupresa i dve brigade 1. hrvatskog korpusa NOVJ, uz podršku artiljerije i tenkova, angažuje na sprečavanju prodora nemačkih snaga u pravcu juga. Istovremeno je naredio istočnobosanskim jedinicama da izbiju na pl. Igman i dejstvuju u pozadini nemačke 718. pešadijske divizije.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da dve najbolje brigade odmah uputi preko s. Martina Broda ka Drvaru ili Bos. Grahovu gde će snagama 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ pružati pomoć da što duže zadržavaju nemačku 7. SS diviziju »Princ Eugen« i nemačku 3G9. legionarsku diviziju koje su nadirale ka Livnu. Istovremeno je naredio 9. diviziji NOVJ da ispita mogućnost prebacivanja jednog dela ranjenika na pl. Biokovo.
- Februar k. — Kod Prozora, po naređenju VS NOV i POJ, formirana Tenkovska četa. Ona je imala 12 ispravnih italijanskih tenkova i veći broj kamiona zaplenjenih u borbama u rejonu Prozor — Rama — s. Jablanica.
- Februar — Britanska vojna misija u toku ovog meseca dala četnicima 20.000 dolara, 1.050.000 italijanskih lira, 1000 zlatnika i odeće u težini od oko 1000 kgr.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. februar — U s. Tihotini (kod Bihaća) delovi 7. divizije 1 hrvatskog korpusa NOVJ opkolili 1 potom razbili manje delove nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen». Neprijatelj je imao oko 80 mrtvih i ranjenih.
- U blizini G. Vakufa 1. dalmatinska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ odbila napad ustaša iz Bugojna, nanevši im gubitke od 60 mrtvih i ranjenih.
- Po naređenju Štaba 1. proleterske NOU brigade formirana Protivtenkovska četa sastava 2 voda.
2. februar — U rejonu s. Ripača, s. Tihotine, s. Hrgara i s. Velebita (kod Bihaća) delovi nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» iz Bihaća i s. V. Radića napali jedinice 7. divizije 1 hrvatskog korpusa NOVJ i posle žestokih borbi prisilili ili da se povuku u rejon s. Tarkovca. s. Lipe i s. Teočaka (kod Kulen-Vakufa). U borbama je poginuo i komandant 1. bataljona 7. brigade 7. divizije NOVJ 2ivko Bronzić. narodni heroj.
- 2 3. februar — Kod s. Ramića (blizu Ključa) delovi 5. udarne divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ napali jedinice 749. puka nemačke 717. pešadijske divizije, ali su se u zoru povukli zbog brojne i tehničke nadmoćnosti neprijatelja.
- 3 februar — Kod Bugojna jedinice 1. dalmatinske udarne i 5. crnogorske udarne brigade 3 udarne divizije NOVJ odbile napad ustaških snaga, nanevši im gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih.
- Na području Prnjavora i Kotor-Varoši, po naređenju Slabi 1 bosanskog udarnog korpusa NOVJ, od novoinobilisanog ljudstva obnovljen 4 krajiški NOP odred
4. februar — Delovi nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» posle žestokih borbi protiv 16. brigade 7. divizije NOVJ zauzeli s. Tarkovac, s. Dojane i s. Čukove (kod Kulen-Vakufa).
- U okolini Bos. Grahova, po naređenju Štaba I. bosanskog udarnog korpusa NOVJ. od bataljona Komande Drvarskog vojnog područja i novodošlog ljudstva formirana 10. krajiška NOU brigada, sastava tri bataljona, jačine oko 900 boraca.
5. februar — Delovi domobranske 3. brdske brigade posle žestoke borbe potisli jedinice 2. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ i Banijskog NOP odreda u pravcu s. Krnjeuše i zauzeli s. Risovac i položaje kod Turskog groba (blizu Bosanske Krupe).
- Delovi nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» posle borbe kod s. Lipe i s. Teočaka odbacili jedinice 7. divizije 1 hrvatskog korpusa NOVJ i zauzeli s. Vrtoče (kod Kulen-Vakufa).
- Februar p — U rejonu Prozora, po naređenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa, od Prozorskog partizanskog bataljona (iz rasformiranog 3. krajiškog NOP odreda) i novopridošlog ljudstva formiran Ramski NOP odred.
6. februar — Kod s. Lastve (blizu Bos. Petrovca) nemačke snage napale jedinice 8. krajiške NOU brigade, ali su, posle dvodnevni borbi i nekoliko protivnapada, odbijene prema s Vrtoču. Brigada je imala 3 mrtva i 1 ranjenog. Zaplenjeno: 2 mitraljeza, 2 minobacača, 12 pušaka i 31 tovarni konj s ratnim materijalom.
- Delovi nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» odbacili jedinice 7. divizije 1 hrvatskog korpusa NOVJ u pravcu Bos. Petrovca i zauzeli s. Prkose i s. Orašac (kod Kulen-Vakufa).
7. februar — U Bos. Petrovac ušli delovi nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen»
- 7/8. februar — Kod postaje Babino Selo delovi 9. krajiške NOU brigade porušili, u dužini od 2 km. prugu Jajce — D. Vakuf.
8. februar — Kod s. Jasenovca i brda Debele strane i Cigelja (na putu Bos. Petrovac — Ključ) delovi nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» i nemačke 717. pešadijske divizije napali delove 5. udarne divizije NOVJ. Posle nekoliko obostranih napada i protivnapada jedinice 5. udarne divizije NOVJ su se fjovalde u pravcu s. Bravskog i s. Prisjeke.
- Na pruži Olovo — Han-Pijesak delovi 6. istočnobosanske NOU brigade napali ustaški transportni voz 1 uništili lokomotivu i 6 vagona. Poginulo je 25 i ranjeno 25 ustaša.

9. februar — Kod s. Bravskog Vaganca (blizu Bos. Petrovca) dolovi 5. i 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali iz zasede i posle kraće borbe razbili manju kolonu nemačke 7. SS divizije Princ Eugen-, Poginulo je 150 zarobljeno 20 i ranjeno više nemačkih vojnika, dok su krajiške brigade imale 1 mrtvog i 4 ranjena. Zaplenjeno: i minobacač sa 2 sanduka mina. 1 mitraljez, 1 radio-stanica, 1 p.mitraljez, (> automata, 30 pušaka. 22 konja i cela komora sa municijom i drugom opremom.
- Kod Suhog i Jelinog polja delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« odbacili delove 7. divizije 1. hrvatskog korpusa NOVJ i zauzeli s. Ugarce (kod Bos. Grahova).
- Domobransko-ustaško uporište u Posušju, posle jednodnevne borbe, zauzele jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ.
10. februar — Na liniji s. Strmica — Stožište (kod Bos. Grahova) italijanske snage izvršil? napad na jedinice 10. krajiške NOU brigade, koje su se posle šestočasovne borbe povukle u pravcu s. Peči.
11. februar — U rejonu s. Praštala i brda Otiša (kod San. Mosta) pukovska borbena grup? nemačke 187. rezervne pešadijske divizije napala jedinice 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ. koje su se posle žestokih borbi povukle pravcem s. Tuk-Bobija — s. Jelašnovci — s. Grdanovci. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 23 mrtva i 37 ranjenih.
12. februar — Kod s. Tuk-Bobije, s. Jelašinovaca i s. Grdanovaca (blizu San. Mosta) pukovska borbena grupa nemačke 187. rezervne pešadijske divizije napala delove 6. krajiške NOU brigade. Posle žestoke borbe, u kojoj je imao 70 mrtvih i ranjenih, neprijatelj je prodro do s. Rustinog 1 s. Podgore Brda. U s. Jelašinovcima nemački vojnici su na zverski način pobili preko 400 lica.
- U s. Cvrču (kod Prozora) umro od zadobijenih rana komandir 3. čete 2. bataljona 10. hercegovačke NOU brigado Aleksa Bojović Brko, narodni heroj.
- U s. Vranićima (na putu Posušje — Mostar), u borbi protiv ustaša i domobrana, poginuo zamenik političkog komesara 3. bataljona 2. proleterske NOU brigade Durakić Radomir, narodni heroj.
13. februar — Kod s. Hapstića, s. G. Odžaka, s. D. Ričice i s. Draževa Dola (blizu Bugojna) ustaške i domobranske snage iz Bugojna (jačine oko 1000 vojnika) napale delove 1. proleterske udarne i 3. krajiške udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ. Posle devetočasovne borbe jedinice NOVJ su sprečile prodor neprijateljskih snaga u pravcu G. Vakufa i odbacile ih u Bugojno.
14. februar — Kod s. Bravnice jedinice 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ porušile prugu Jajcp — D. Vakuf i napale transportni voz. Zarobljeno je 10 domobrana i 1 nemački vojnik, a voz je zapaljen.
- U Kulen-Vakuf ušli dolovi italijanske divizije Sasari i nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
16. februar — Na putu s. Jablanica — s. Drežnica jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbile 1. bataljon 2. puka italijanske divizije »Murde«. koji se kretao uz Neretvu. 1 zauze'e (italijanska uporišta Drožnicu i Grabovicu (kod Mostara), Poginulo je 86. a zarobljeno 286 italijanskih vojnika, dok su jedinice NOVJ imale 12 ranjenih. Zaplenjeno' 23 kamiona sa ratnim materijalom, 10 mitraljeza, 14 p. mitraljeza. 261 pušaka i 2 tenka.
- Na putu Kladanj - Tuzla jedinice 6. istočnobosanske NOU brigade napale delove domobranskog dobrovoljačkog puka iz Tuzle i žandarme. zauzele uporište Brgulje (trig. 697). s. Noćajeviče, s. Ruiiče i s. Stupare, zapalile žand. stanicu i sve državne zgrade u s. Stuparima i srušile 4 mosta. 6 km tt linije i vodovod koji je Tuzlu snabdevao vodom.
17. februar — Prozor zauzele jedinice 3. udarne divizije NOVJ i dva bataliona 3. krajiške NOU brigade, pošto su posle dvodnevne ogorčene borbe slomile otpor 3. bataljona 259. pešadijskog puka italijanske divizije »Murde«, čete tenkova i artiljerijskih i minobacačkih jedinica. Poginulo je 220, ranjeno mnogo više i zarobljeno 280 italijanskih vojnika, dok je 3. udarna divizija NOVJ imala 117 ranjenih i 23 mrtva, među kojima je bio i komandir baterije 10. hercegovačke NOU brigade Dušan Pajić — Dašić. narodni heroj. Zaplenjeno: 4 haubice, 2 protivtenkovska topa, 4 minobacača, 12 mitraljeza, 25 p. mitraljeza, 500 pušaka, 5 tenkova, 1 traktor. 10 kamiona, 2 motocikla, 2 radio-stanice, 3 vagona municije za haubice, 1000 granata za topove, 300 sanduka puščane municije, 250 sanduka mina za minobacače, 50 sanduka ručnih bombi. 8 vagona brašna i drugih životnih namirnica.

- U rejonu Mrkonjić-Grada ustaške i nemačke snage iz Jajca napale delove 7. i 9. krajiške NOU brigade i, posle trodnevnih borbi, potisle ih u pravcu s. Sipova.
- 17/18. februar — Duž pruge Sarajevo — Konjic, na odseku s. Raštelica — s. Brđani. 1. proleterska NOU brigada napala uporišta koja su branile italijanske. ustaške i četničke snage i žandarmi. U dvadesetočasovnoj borbi ona je zauzela s. Raštelicu, Ivan-scdlo, s. Bradinu, s. Dragočaj i s. Brđane i porušila prugu i objekte na njoj, nanevši neprijatelju gubitke od 115 mrtvih i 67 zarobljenih i zaplenivši 10 mitraljeza, 1 kamion. 2 motokicla, 80.000 metaka i drugu ratnu opremu. Brigada je imala 4 mrtva i 7 ranjenih.
18. februar — U Ostrožac (kod Konjica) ušla 5. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ, pošto su se italijanske snage povukle u Konjic.
- Na putu Bijeljina — s. Dragaljevac jedinice Majevičkog NOP odreda napale iz zasede 23. četu domobranskog 6. pešadijskog puka i žandarme, te posle kraće borbe zarobile 2 oficira, 100 domobrana i 7 žandarma i zaplenile 2 mitraljeza. 6 p. mitraljeza, puške i celokupnu opremu i municiju te čete.
19. februar — Na pruzi Mostar — Jablanica delovi 2. proleterske udarne divizije NOVJ zauzeli italijansko uporište Karaulu, u kome je poginulo 5 i zarobljeno 68 italijanskih vojnika. a zaplenjeno 7 mitraljeza, 7 p. mitraljeza, 2 minobacača i 52 puške.
- 19 20. februar — Jedinice 1 proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ napale oko 1500 italijanskih vojnika, ustaša, domobrana i četnika u Konjicu, ali su posle petočasovne borbe prinuđene na povlačenje, uz gubitke od 16 ranjenih i 1 mrtvog, Neprijatelj je imao 67 mrtvih i 141 zarobljenog.
20. februar — Delovi 10. hercegovačke NOU brigade 3. udarne divizije NOVJ posle dvodnevnih borbi zauzeli s. Ramu (kod Prozora), koje je branilo oko 200 vojnika — jedna četa 1. bataljona 259. puka italijanske divizije Murde Poginulo je 183 i zarobljeno 7 italijanskih vojnika. Zaplenjeno je: 4 tenka. 1 kamion. 120 pušaka, 8 p. mitraljeza. 14 mitraljeza. 4 sanduka ručnih bombi i 50.000 metaka, a uništena su 2 tenka. U ovim borbama je poginuo zamenik komandanta 1. bataljona 10 hercegovačke NOU brigade Milan Kukić, narodni heroj.
- Između s. Majkić-Japre i s. Benakovca (kod Bos. Krupe) jedinice 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napale iz zasede 14. četu nemačkog 369. pešadijskog puka i nanele joj gubitke od 9 mrtvih, 5 ranjenih i 18 zarobljenih vojnika i oficira, zaplenile 20 pušaka, 3 p. mitraljeza i 1 mitraljez, ubile 80 konja i uništile 3 kamiona.
- Po naređenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ. od 3. bataljona 5. krajiške NOU brigade, 2. čete 1. bataljona 2. krajiške NOU brigade i jedne čete 6. krajiške NOU brigade formirana 12. krajiška NOU brigada (kao 12. krajiška NOU polubrigada), sastava dva bataljona, jačine oko 600 boraca.
- 20/21. februar — U s. Tarčinu (kod Ivan-sedla) delovi 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ napali jedinice domobranskog 7. pešadijskog puka. ali su posle petočasovne borbe prinuđeni na povlačenje u pravcu Ivan-sedla.
- Banijski NOP odred prešao r. Unu istočno od Kostajnice i vratio se u Hrvatsku.
21. februar — Od Bugojna, Sarajeva i Mostara otpočelo nadiranje udruženih neprijateljskih snaga ka s. Tablanici (kod Konjica). Nemačka 718. divizija, ojačana uslaško-domobranskim jedinicama i podržavana tenkovima i avijacijom, nastupala je u dve kolone: grupa »Fogel«¹ pravcem Bugojno — G. Vakuf — Prozor — s. Jablanica i grupa »Anaker«² pravcem s. Tarčin — Tvan-sedlo — Konjic — s. Jablanica. Delovi italijanskog 6 armijskog korpusa 1 četničke snage nastupali su od Mostara obema obalama Nere-tve, dok je levom obalom ove reke. od Konjica ka Tablanici. nastupalo oko 2000 četnika.»
- Borbena grupa »Anaker«. potpomognuta avijacijom i tenkovima, posle sedmočasovne borbe nanele jedinicama 1. proleterske NOU brigade gubitke od 9 mrtvih i 16 ranjenih i zauzela s. Raštelicu i Ivan-scdlo (kod Sarajeva).
- U s. Ravnom (kod Konjica) četničke i italijanske snage iz Mostara napale delove 2. proleterske NOU brigade, te posle žestoke borbe zauzele i spalile selo. Neprijateljske jedinice su imale 28 ranjenih, a 2. brigada 7 mrtvih i 20 ranjenih.

¹ Sastava: 738. puk (bez jednoR bataljona). S UstfšSka brdska brigada delovi fifi dtvtziona. dve domobranske baterije, dve pionirske čete 1 delovi 202 tenkovskoj: bataljona

² Sastava: 750. puk (bez Jednoč; bataljona). dva bataljona domobranksko 7. lovačkog puka. jedan ustaški bataljon i dve brdske baterije

• U Mostaru su bile formirane dve kolone: desna ci. bataljon 50. puka Italijanske divizije »Marke. I oko 2.000 hercegovačkih četnika) I leva (2. bataljon 200. puka Italijanske divizije »Murde«. 2. bataljon 55. puka, 4S bataljon crnih košulja, jedim baterija Italijanske divizije »Marke I 2.500 crnogorskih četnika).

- Na padinama pl. Uzlomca 1. krajiška NOU brigada i 4. krajiški NOP odred napali četničke i nemačke snage. Posle dvodnevne borbe jedinice NOVJ su potisle neprijatelja u pravcu s. Maslovara, pl. Uzlomca i Kotor-Varoši. Neprijatelj je imao 22 mrtva i ranjena, a jedinice NOVJ 2 mrtva i 7 ranjenih.
- 21/22. februar — Na prostorijski pl. Ljubec — s. Tihaljina — pi. Malie (kod Ljubuškog) ustaške, domobranske 1. četničke snage napale jedinice 9. divizije NOVJ. U borbama do 26. februara, 9. divizija NOVJ je odbila napad neprijateljskih snaga. Prvog dana borbe na pl. Maliću je poginuo komandant 1. bataljona 3. dalmatinske NOU brigade Stevo (Stevana) Opačić, narodni heroj.
- 22. februi — Posle dvodnevni borbi 4. proleterska udarna (crnogorska) brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ prinudila na predaju delove 1. bataljona 259. puka italijanske divizije »Murde« i manji broj domobrana i žandarma i zauzela s. Jablanicu (kod Mostara). Zaplenjeno je: 200 pušaka, 9 p. mitraljeza, mitraljez, minobacač, kamion i vagon brašna. Oštećen je oklopni voz. Neprijatelj je imao 33 mrtva i 164 zarobljena.
- Mrkonjić-Grad zauzeli delovi nemačke 717. pešadijske divizije iz Ključa posle jednodnevne borbe protiv jedinica 7. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ.
- Borbena grupa »Fogl« zauzela G. Vakuf posle dvodnevni borbi protiv 3. krajiške udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ i 8. brigade 7. divizije NOVJ u rejonu s. Lužana, s. Bojske, s. Planinice, s. Tihomišlja i s. Bistrice. Poginula su 22 neprijateljska vojnika i ranjeno ih je 5. dok su jedinice NOVJ imale 6 mrtvih i 7 ranjenih.
- U rejonu Brvačke planine (kod Konjica) italijanske, ustaške i četničke snage, nastupajući iz Konjica u više kolona, napale delove 3. proleterske udarne (sandžačke) brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ i posle žestoke borbe potisle ih prema Crvenim stijenama. Neprijatelj je imao preko 20 mrtvih i ranjenih, a 3. proletersko NOU (sandžačka) brigada 1 mrtvog, 3 ranjena i 2 nestala.
- 22/23. februar — Jedinice 3. udarne divizije NOVJ otpočele napad na italijanske snage, domobrane i četnike u Konjicu. Posle više uzastopni napada i protivnapada i zbog pogoršanja situacije kod Prozora, VS NOV i POJ je 26. februara naredio da se obustavi napad na Konjic. Poginulo je 53 i ranjeno preko 150 neprijateljskih oficira i vojnika. I jedinice NOVJ su imale velike gubitke. Pored ostalih, poginuli su: komandant Mostarskog bataljona 10. hercegovačke NOU brigade Miloš Kovačević, narodni heroj, voda tenka i mitraljezac 3. udarne divizije NOVJ Leo Bruk, narodni heroj, politički komesar 5. bataljona 10. hercegovačke NOU brigade Karlo Batko, narodni heroj, komandir čete 5. bataljona 10. hercegovačke NOU brigade Ante Sarič (Rade Spanac), narodni heroj, i komandir 1. čete 4. bataljona 5. crnogorske NOU brigade Zarija Vujošević, narodni heroj.
- Na liniji s. Bradina — Ivan-sedlo — s. Raštelica (kod Sarajeva) 1. proleterska NOU brigada i delovi 5. crnogorske NOU brigade napali nemačke i ustaško-domobranske snage, ali su posle osmočasovne borbe prinudene na povlačenje u pravcu Konjica, uz gubitke od 12 ranjenih i 3 poginula, među kojima je bio 1 zamenik komandira 1. čete 3. bataljona 1. proleterske NOU brigade Dura Dimitrijević, narodni heroj.
- 23. februar — Kod s. Repovca (blizu Konjica) nemačke i ustaške snage napale delove 1. proleterske NOU brigade, ali su posle kraće borbe odbijene.
- 24. februar — U rejonu G. Vakufa jedinice 7. divizije 1. hrvatskog korpusa NOVJ. 1. dalmatinske udarne brigade 3. udarne divizije i 3. krajiške udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ, posle dvodnevni borbi, odbile napad nemačke borbene grupe »Fogl« 1 prinudile je na povlačenje u G. Vakuf.
- Prugu D. Vakuf — Jajce porušile jedinice 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ u dužini od 1000 m, pa je saobraćaj bio obustavljen više od 15 dana.
- 25. februar — U Bosanskoj krajini nemačke divizije 7. SS »Princ Eugen« i 369. legionarska otpočele operaciju »Vajs-2« protiv jedinica 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ.
- Delovi domobranske 4. pešadijske divizije i nemačke snage Iz Prijedora i Bos. Novog napali 5. krajišku udarnu brigadu 4. udarne divizije NOVJ na Karanu. U borbama do 27. februara brigada je pretrpela velike gubitke, i povukla se na pl. Kozaru. Neprijatelj je imao 6 ranjenih i mrtvih i 22 zarobljena.
- Kod Karamustafića mosta (na putu G. Vakuf — Prozor) 3. krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ odbila napad delova nemačke borbene grupe »Fogl« iz G. Vakufa i prinudila ih na povlačenje u polazni garnizon.

- Kod s. Velike (blizu Konjica) delovi nemačke borbene grupe »Anaker«, potpomognuti tenkovima, napali delove 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ u cilju probijanja ka s. Repovcu, ali su posle kraće borbe odbačeni u pravcu s. Bradine. Zapaljen je neprijateljski tenk.
- 26. februar
  - U s. Drinić, s. Bravski Vaganac, s. Podsrnetlcu i s. O.štrej (kod Drvara) ušle jedinice nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, pošto su odbacile delove 4. udarne divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ. Uništena su 3 neprijateljska tenka.
  - Južno od Ključa delovi nemačke 359. legionarske divizije napali 12. krajišku udarnu brigadu 4. udarne divizije NOVJ i posle dvodnevne borbe prinudili je da se 27/28. februara, sa Štabom 4. divizije, povuče na pl. Grmeč.
- 27. februar
  - Drvar zauzeli delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« posle mnogih borbi protiv delova 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ.
  - U rejonu s. Drežnice jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ, posle dvodnevniht žestokih borbi, sprečile prodor jakih italijanskih i četničkih snaga iz Mostara ka s. Jablanici. Neprijatelj je imao 34 mrtva i oko 40 ranjenih, a jedinice NOVJ I mrtvog i 26 ranjenih.
  - Nastupajući iz Sarajeva, nemačka borbena grupa »Anaker« ušla u Konjic
- 28. februar
  - Bos. Grahovo zauzeli delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« posle žestokih borbi protiv 10. krajiške NOU brigade
- Februar k.
  - Po naređenju VS NOV i POJ rasformiran Ramski NOP odred a s njegovim ljudstvom popunjene jedinice 3. udarne divizije NOVJ.
  - Na pl. Šatoru, u borbi protiv nemačkih jedinica i čelnika, poginuo zamenik političkog komesara 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ, Blažo Jokov Orlandić. narodni heroj.
- Februar
  - U s. Aladinićima (kod Stoca), po odluci Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu, formiran OK KPJ za srednju Hercegovinu.
  - Kod s. Ponjerke (blizu Han-Pijeska). u borbi protiv ustaša, poginuo komandir čete u 6. istočnobosanskoj NOU brigadi Refik Bešlagić, narodni heroj.
  - Tt s. Bradini (pruga Sarajevo — Mostar), u borbi protiv neprijatelja, poginuo zamenik političkog komesara čete 4. bataljona 1. proleterske NOU brigade Nikola Bupal, narodni heroj.
  - Na Ivan-sedlu (na pruzi Sarajevo — Mostar), u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuli komandir čete 1. bataljona 1. proleterske NOU brigade Spiro Vujović, i politički delegat pratećeg voda 1. bataljona 1. proleterske NOU brigade Petar Prlja, narodni heroji.
  - U Bos. Krupi nemačke i ustaške vlasti obesile člana Mesnog komiteta KPJ za s. Srednji Dubovik Lepu Radić, narodnog heroja

CRNA GORA

- 4. februar
  - Komandant tzv. nacionalnih trupa Crne Gore. Sandžaka i Boke izdao saopštenje o toku i rezultatima okupatorsko-kvislinške ofanzive na teritoriji Bosne i Dalmacije, pozivajući po šumama zavedene i prevarene« da se predaju nacionalnim vlastima radi suđenja, jer će inače biti bez milosti u najskorije vreme uništeni,
- 5. februar
  - Po selima pljevaljskog sreza četnički Limsko-sandžački odredi izvršili pokoli muslimanskog stanovništva: samo za dva dana ubili 1352 osobe (od toga oko 1100 dece, žena i staraca).
- 15. februar
  - U šumi blizu s. Lješnice (kod Berana — sada: Ivangrad) oko 600 italijanskih vojnika i četnika opkolilo 12 beranskih ilegalaca. koji su se sa članovima OK KPJ za Berane sklonili u dve zemunice. Poginulo je 6 ilegalaca. među kojima član OK KPJ za Berane Milan Kuč i partijski radnik Vukadin Vukadinović, narodni heroji. Ostali su se izvukli iz obruča.
- Februar p. p.
  - U s. Konjskom (kod Nikšića), probijajući se kroz četnički obruč, poginuo član OK KPJ za Nikšić Danilo Bojović, narodni heroj.

1943. februar

HRVATSKA

februar 1943.

20. februar — PK KPJ za Crnu Goru i Boku uputio CK KPJ izveštai o vojnopolitičkoj situaciji u Crnoj Gori, Boki i Sandžaku, s podacima o italijansko-četničkom teroru i represalijama, mobilizaciji četnika za odlazak u Bosnu, pokolju muslimanskog življa u Sandžaku i teškoćama u radu partijskih organizacija.
- Oko 5.000 crnogorskih i sandžačkih četnika izvršilo pokret iz Nikšića i Kolašina za Bosnu u cilju pružanja pomoći nemačko-Italijanskim snagama u bici na Neretvi, u borbi protiv snaga NOVJ.
- Februar — Po naređenju GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku formiran Banjsko-vučedolski partizanski bataljon. (Krajem aprila bataljon je ušao u sastav 5 crnogorske NOU brigade.)

HRVATSKA

- 1 februar — Jedinice 4, (slavonske) divizije NOVJ otpočele napad na delove domobranske 1 brdske divizije u Pakracu. Borbe su vođene do 3. februara, ali mesto nije zauzeto. Zarobljeno je 25 domobrana, dok su jedinice 4. divizije imale 14 mrtvih i 39 ranjenih.
- Jedinice Kalničkog NOP odreda zapalile ž st. Kunovec-Subotica (kod Koprivnice).
2. februar — Sela Cuića Krčevinu. Koreničku Kapelu i Rudanovac (kod Titove Korenice) popalile jedinice italijanske divizije »Re-»,
- Korenicu (sada: Titova Korenica) zauzeo 1. puk italijanske divizije »Re» posle borbi protiv delova fi. i 14. brigado 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
- Kod Brbinja na Dugom otoku partizani sa ostrva otvorili vatru na italijanski parobrod »Ulbo» i ubili 1, a ranili 2 italijanska vojnika.
3. februar — Udbinu zauzeli delovi italijanske divizije »Rr» posle borbi protiv 9 udarne brigade fi. divizije NOVJ.
- Jedinice Kalničkog NOP odreda spalile ž st. Ctikovec (kod Koprivnice) i zarobile 29 domobrana.
4. februar — Italijanska avijacija bombardovala u Lici sela: Krbavicu. Frkašić, Mogorić. Vrebac, Breštane i G. Lapac.
415. februar — U s. Klinča-Selu i s. Zdenčini (na pruzi Zagreb — Karlovac) slovenačka 2 udarna brigada Mattia Gubec, i 3. udarna brigada Ivan Cankar« i 4. udarna brigada fi. divizije NOVJ napale četni ustaškog 5. bataljona i 150 italijanskih vojnika. Posle kraćeg otpora, uz manje gubitke, ustaše su se povukle iz Klinča-Sela u Zdenčinu gde su pružile ogorčen otpor, pa su u svanuće jedinice NOVJ obustavile napad.
- Februar p. — U Bos. Grahovu, po naređenju VS NOV i POJ. formirana 5. dalmatinska brigada 4. operativne zone NOV i PO Hrvatsko
- fi. februar — Na Hrsovom brijegu kod s. Ravnice (blizu Klanica) ntročelo dvodnevno partijsko savetovanje za okrug Krapinu, na kome je Izabran OK KPH.
- U s. Krbavicu (kod Titove Korenice) prodrli delovi italijanske divizije »Re» i plamenobacačima zapalili 8 kuća, a zatim su ih jedinice 2. udarne brigade fi. divizije NOVJ odbacile iz sela.
- 7 februar — U s. Budićima (kod Slav. Požege) svečano otvoren Omladinski dom.
- H februar — U s. Letincu (kod Brinja) jedinice 1 primorsko-goranskog NOP odreda napale i zarobile fi. ustaša i 1 domobrana.
11. februar — U s. Draganićima i s. Darlčima (kod Jastrebarskog) 13. proleterski NOU brigada Rade Končar«. u sadeistvu sa 4 udarnom brigadom 8. divizije NOVJ i slovenačkim brigadama »Tone Tomšić«. »Mattia Gubec» i Ivan Cankar«. napala domobranski 9. regrutni bataljon i u dvodnevnom borbama zarobila 140 domobrana i 4 oficira
- Jedinice italijanske divizije popalile sela Salamunić. Pišać i Svračkovo Selo (kod Titove Korenice). U rejonu s. Runića napala ih je 2. udarna brigada 6. divizije NOVJ i nanela im gubitke od oko 50 mrtvih i ranjenih.
10. februar — Ustaško uporište u Imotskom zauzele jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ oošto se ustaško-domobranska posada povukla prema Ijubuškom i Širokom Brijegu (sada: Listića). Zaplenjeno je 23 vagona duvana i drugog materijala.

- Druga udarna brigada 6. divizije NOVJ odbila napad italijanskih jedinica koje su nastupale iz s. Buniča ka Korenici (sada: Titova Korenica).
  - Formiran Okružni komitet SKOJ-a za Viroviticu, koji je obuhvatao srezove Viroviticu i Podravsku Slatinu.
- 11. februar*
- U Livnu završena sednica PK KPH za Dalmaciju na kojoj je reorganizovan PK (kooptirano 6 novih članova), izvršen raspored kadrova za 9. diviziju NOVJ, i formiran Stab grupe NOP odreda za Dalmaciju, koji je dobio zadatak da rukovodi partizanskim odredima posle formiranja 9. divizije.
  - U s. Mijači (kod Pakraca), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana 18. brigada 4. (slavonske) divizije NOVJ.
  - U s. Sarampovu (kod Ivanić-Grada) delovi Moslavačkog NOP odreda napali i zarobili 70 domobrana.
  - Italijanska avijacija bombardovala lička sela Mogorić, Ploču i Srednju Goru.
  - U s. Lukaču (kod Virovitice) jedinice 16. brigade 4. (slavonske) divizije NOVJ uništile ž. st. i opštinsku zgradu.
- U/12. februar*
- Na domobransko-nemačku posadu u Virovitici otpočeo napad 4. (slavonske) divizije NOVJ. Napad je obustavljen 13. februara zbog jakog otpora neprijatelja i pristiglih pojačanja (4 oklopna voza). Zarobljeno je 56 neprijateljskih vojnika, dok je 4. divizija NOVJ jiretrpela gubitke od 54 mrtva i 3 ranjenih. Među poginulima se nalazio i komandant bataljona 16. brigade Stojan Komljenović Coka. narodni heroj.
- 13. februar*
- Gornji Lapac zauzele jedinice italijanske divizije »Sasari« posle dvodnevni borbi protiv 1. udarne i 9. udarne brigade 6. divizije NOVJ.
  - U prolazu Maknare (kod o. Molata) britanska podmornica potopila italijanski brod »Mafalda B 112« iz 30. divizionu minolovaca.
- 13/14. februar*
- Između ž. stanica Domagović i Lazina (na pruzi Zagreb — Karlovac), kombinovani odred od dva bataljona slovenačke brigade »Ivan Cankar« i po jednog bataljona slovenačke brigade »Matija Gubec« i 4. udarne brigade 8. divizije NOVJ porušio prugu na više mesta i napao transportni voz. Poginulo je oko 50 italijanskih vojnika i 3 oficira, zarobljena su 23 italijanska vojnika i 15 domobrana, a uništen je voz sa dve lokomotive. Kombinovani odred jedinica NOVJ je imao 1 mrtvog i 1 ranjenog.
- 15. februar*
- Kod G. Lapca otpočele dvodnevne borbe jedinica 6. i 8. divizije NOVJ protiv delova italijanske divizije »Sasari«. Poginulo je 28, ranjena su 94 i nestala 4 italijanska vojnika i oficira, dok su jedinice NOVJ imale 1 mrtvog i 22 ranjena.
- Februar p. p.*
- U Zagrebu ustaše uhapsile i ubrzo ubile sekretara Povereništva CK KPH za severnu Hrvatsku Iva Marinkovića Slavka. narodnog heroja.
- /6. februar*
- Na putu s. Mala Cista — s. Vodice (kod Šibenika) Primorska i Prominsko-bukovička partizanska četa napale italijansku autokolonu. Poginulo je 5 i ranjeno 15 italijanskih vojnika i oficira. Poginuo je i komandant puka »Alesandrija«, a ranjen načelnik štaba divizije »Celere«.
  - U s. Sopje (kod Osijeka) upao 1. bataljon 2. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske i zarobio 13 žandarma i finansa.
- 17 februar*
- Na pruzi s. Generalski Stol — s. Zvočaj (kod Karlovca) jedinice 4. bataljona Kordunaškog NOP odreda razoružale 14 domobrana.
- 18. februar*
- U G. Lapcu jedinice 6. i 8. divizije NOVJ okružile kolonu italijanske divizije »Sasari«, koja se povlačila iz Kulen-Vakufa za Gračac. Borbe su obustavljene 21. februara, kada su okruženoj koloni prilekle u pomoć jake snage italijanske divizije »Re« i Dinarske četničke divizije. Neprijatelj je imao oko 1000 mrtvih i ranjenih. Uništeno je 30 motornih vozila i zaplenjen je ogroman ratni materijal.
  - U rejonu ž. st. Carevdar (kod Križevaca) jedinice Kalničkog NOP odreda izbacile iz šina putnički voz i zarobile 15 neprijateljskih vojnika.
- 18/19. februar*
- Jedinice 18. brigade 4. (slavonske) divizije NOVJ zauzele s. Levanjsku Varoš (kod Đakova) i zarobile 37 ustaša i žandarma. Brigada je imala 3 mrtva i 2 ranjena.

19. februar — U s. Velikoj Pisanici (kod Bjelovara) jedinice 12. i 17. brigade 4 (slavonske) divizije NOVJ napale domobransku posadu i uništile ž. st. ali. zbog pristiglih pojačanja, selo nisu zauzele. Poginulo je 11. ranjeno 17 i nestalo 17 domobrana, dok su jedinice 4. divizije imale 4 mrtva i 24 ranjena.
- U s. Rijeci (kod Vojnića), iz zasede, jedinice 2. bataljona 1. kordunaškog NOP odreda napale 5 kamiona kojima se prevozila ustaška radna omladina pod komandom nemačkih oficira. Poginulo je 25 ustaša i 3 nemačka oficira a zarobljeno 19 naoružanih ustaških omladinaca. Uništen je 1 kamion a 4 su zaplenjena.
20. februar — Između s. Barilovića i s. Krnjaka (kod Karlovca) jedinice 1. kordunaškog NOP odreda i 4. udarne brigade 8. divizije NOVJ izvršile napad na dve čete 35. ustaškog bataljona i nanele im gubitke od preko 20 mrtvih i ranjenih.
21. februar — Između s. Levanjske Varoši i s. Paučja (kod Našica) jedinice 18. brigade 4 (slavonske) divizije NOVJ napale 2. bataljon domobranskog 4. puka i jedan nemački bataljon. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 22 mrtva i 28 zarobljenih, dok je 18. brigada imala 1 mrtvog i 3 ranjena.
- 21/22. februar — Z. st. Mikleuš (kod Podrav. Slatine) zapalio 1 bataljon 2. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
22. februar — U s. Garešnici (kod Daruvara) jedinice 12. i 16. brigade 4 (slavonske) divizije NOVJ i Moslavačkog NOP odreda otpočele napad na delove 3. bataljona domobranske 1. brdske brigade, mesne ustaše i žandarme. Borbe su obustavljene 24. februara zbog jakog otpora neprijatelja i pristiglih pojačanja. Gubici neprijatelja: 20 mrtvih, 50 ranjenih i 12 nestalih, dok su jedinice NOVJ imale 26 mrtvih i 67 ranjenih.
34. februar — U Ludbregu jedinice Kalničkog NOP odreda napale posadu i zarobile 24 domobrana, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva i 3 ranjena.
25. februar — U Korenici (sada: Titova Korenica), u prisustvu predstavnika AVNOJ-a, CK KPH i GS NOV i PO za Hrvatsku, održana izborna konferencija ONO odbora za Liku, na kojoj je izabran ONO odbor.
- Sela Simljanik, Prokop i Oštri Zid (kod Čazme) popalili delovi nemačke 187. rezervne divizije; sem toga, u s. Oštrom Zidu pobili oko 40 ljudi.
- U Bračkom kanalu jedinice 1. mornaričkog partizanskog odreda zarobile italijanski motorni jedrenjak »Antonijeta B«.
26. februar — Kod s. Latina (na pruži Plaški — s. Josipdol) jedinice 4. udarne brigade 8. divizije NOVJ napale oklopni voz. Zarobljeno je 35 italijanskih vojnika, domobrana, ustaša i četnika.
- U s. Hajtiču (kod Gline) Banijski NOP odred napao posadu iz 1. bataljona domobranske 5. brdske brigade. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i 74 zarobljena, dok je iz Banijskog odreda poginuo jedan komandir čete.
27. februar — Na Dilj-planini oko 9 ustaško-domobranskih bataljona i 1 nemački bataljon sa divizionom artiljerije napali 18. brigadu 4 (slavonske) divizije NOVJ. Brigada se međutim, blagovremeno povukla na pl. Krndiju.
- Delovi domobranske 1. brdske divizije. Paveličeve gardijske brigade i nemačke 187. rezervne divizije (oko 2.300 vojnika) otpočeli napad protiv Kalničkog NOP odreda na Kalniku. Odred se probio ka Moslavini i Bilo-gori, a neprijatelj je do 8. marta pretresao teren na Kalniku i severozapadnom delu Bilo-gore vršeći pljačku i zlostavljanje stanovništva.
- Februar k. — Komanda italijanske 2. armije izdala jedinicama instrukciju o »normalizaciji otoka i obalskih područja«: iseliti sa njih i internirati sve muškarce sposobne za nošenje oružja (od 15 godina naviše), som onih koji su sigurno njihove pristalice, a uhvaćene ustanike odmah likvidirati.
- Februar — Formiran OK SKOJ-a za Gorski kotar

MAKEDONIJA

8. februar — U Velesu (sada: Titov Veles). Vojni preki sud bugarske 5. armije osudio 10 pripadnika NOP-a na smrt, dvojicu na doživotnu robiju i trojicu na 10 godina strogog zatvora, a u Stipu sedmoricu na 1—15 godina strogog zatvora.

1943. februar

SLOVENIJA

februar 1943.

10. februar — GS NOP odreda Makedonije naredio Bitoljsko-prespanskom NOP odredu »Damjan Grujev« da se poveže sa grčkim i albanskim partizanskim jedinicama radi saradnje, s tim da se manje zadržava u Albaniji, već da svoja dejstva više ispolji na teritoriji Prespe.
13. februar — PK KPJ za Makedoniju uputio pismo svim članovima KPJ pozivajući ih da pojačaju rad u narodu i formiraju organe NO fronta.
15. februar — PK KPJ za Makedoniju uputio proglas makedonskom narodu da se ne odaziva mobilizaciji, koju je bugarski okupator, pozivima na vežbu, proširio i na starija godišta, već da stupa u NOP odrede.
- 16/17. februar — U Kumanovu bugarska policija uhapsila ceo MK KPJ za Kumanovo (sem jednog člana). Zbog toga je partijska organizacija u gradu ostala bez rukovodstva sve do juna 1943.
20. februar — U Skoplju, na ulici, u sukobu sa bugarskom policijom i agentima, poginuo Rade Jovčevski Korčagin, narodni heroj.
26. februar — U Skoplje stigao delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo.
28. februar — Delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo održao u Skoplju sastanak sa rukovodećim kadrom KPJ u Makedoniji: analizirani vojno-politička situacija i rad na organizovanju oružane borbe protiv okupatora i domaćih izdajnika na teritoriji Makedonije; doneti zaključci i sačinjen plan za dalji rad; saopštena odluka CK KPJ o formiranju CK KP Makedonije: doneta odluka o formiranju pet oblasnih komiteta KPM.
- Delegat CK KPJ Svetozar Vukmanović Tempo uputio pismo partijskim organizacijama i članovima KPJ u Makedoniji o načinu otklanjanja slabosti i potrebi stvaranja punog jedinstva makedonskog naroda u borbi za nacionalno oslobođenje.
- Delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo uputio direktivu NOP odredima u Makedoniji da pojačaju aktivnost u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- Februar — U Prilepu ponovo počeo izlaziti list 'Naroden glas', organ NOV-a za Prilep

SLOVENIJA

1. februar — Kod s. Dednika i s. Nareda (blizu V. Lašča) 4. slovenačka NOU brljpada »Liubo Sercer« vodila ceo dan borbu protiv italijanske kolone iz 21. puka granične straže i 31. bataljona crnih košulja i belogardističkih snaga; zatim se, zbog pojačanja iz Ribnice i zbog snažne artiljerijske vatre, povukla na pl. Mokrec. nanevši neprijatelju gubitke od 4 mrtva i 14 ranjenih Poginuo je načelnik Štaba 2. (notranjske) operativne zone NOV i PO Slovenije Zdravko Jovanović. narodni heroj
8. februar — Na brdu Vojniku (kod Kobarida) delovi 3. bataljona Soškog NOP odreda uništili italijansku vojnu stanicu za vazdušno osmatranje i obaveštavanje, ubivši 5 vojnika i zaplenivši naoružanje i opremu.
9. februar — Kod s. G. Zage (blizu Kobarida) delovi 3. bataljona Soškog NOP odreda iznenada napali obezbeđenje mosta i porušili tu liniju Zasn — Bovec.
- in februar — PK KPS za Štajersku izdao direktivu predstavniku OK KPS za Korušku: raditi na proširenju terenskih organizacija OF i KP: jačati partizanske jedinice mobilizacijom stanovništva; NOP proširiti na teritoriju austrijskog dela Koruške do r. Drave.
- U s. Zibršama (kod D. Logateca) Dolomitski NOP odred napao delove italijanske 11. grupacije granične straže koji su bili na odmoru. Posle 14-časovne borbe on se, zbog pristiglih pojačanja iz s. Hotedršice, D. Logateca i Planine, probio iz okruženja u pravcu Prapratnog brda, nanevši neprijatelju gubitke od 34 mrtva i 4 zarobljena.
11. februar — U blizini s. Sv. Trojice patrola 1. bataljona Soškog NOP odreda razbila patrolu iz sastava italijanskog 153. artiljerijskog puka, koja je pobjegla u pravcu Divače. pretrpevši znatne gubitke.
13. februar — U Slovenačkom primorju, inesto dotadašnjeg Soškog NOP odreda, naredbom Štaba 3 (alpske) operativne zone NOV i PO Slovenije formirani Severnoprimorski i Južnoprimorski NOP odredi (od po tri bataljona).

1943. februar

SRBIJA

februar 1943.

- U s. Srednjoj Vasi (kod Ribnice) delovi 4. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« napali i/, zasede kolonu od 45 vojnika iz italijanski- U. grupacije granične straže i naneli joj gubitke od 17 mrtvih.
- 15. februar — Kod s. Jelendola (blizu Ribnice) delovi 2. bataljona 4. slovenačke NOU brigade 'Ljubo Sercer« napali ojačanu četu 3. bataljona 121. puka italijanske divizije -Macerata«. Posle kraće borbe neprijatelj se povukao prema s. Rakitnici, pretrpevši gubitke od 5 mrtvih.
- 17. februar — GS NOV i PO za Sloveniju izdao uputstvo o organizaciji vojne obaveštajne službe u jedinicama i njenoj saradnji sa obaveštajnom službom bezbednosti (VOS). Po ovom uputstvu su formirani obaveštajni centri (sa obaveštajnim i kontraobaveštajnim sektorom) kod Glavnog štaba, operativnih zona, brigada i svih odreda.
- 18/VJ. februar — Belogardističke uporišta u s. D. Brezovici i s. Pleterju (kod Novog Mesta) napale 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič«, 3. slovenačka NOU brigada "Ivan Cankar« i 13. proleterska brigada »Rade Končar-i. Posle oštre 40-časovne borbe protiv posade u Pleterju i italijanskih kolona koje su intervenisale iz Novog Mesta, jedna italijanska motorizovana kolona se probila u Pleterje i izvukla ostatak belogardističke posade. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 138 mrtvih, a zaplenjena je izvesna količina oružja i vojne opreme. Poginuo je operativni oficir Štaba 13. proleterske brigade Rude Končar Simo Vučinić Šime, narodni heroj.
- 20. februar — Koti s. Knežje Njive (blizu Cerknice) 4 slovenačka NOU brigadu Ljubo Sercer« napala italijanski 1. bataljon 11. grupacije granične straže i belogardiste koje je podražvala artiljerija iz s. V Bloka. Brigada se pred veće. posle viščasovne borbe, u kojoj je neprijatelju nanela gubitke od 14 mrtvih uputila na pl. Mokrec, uz gubitke od 3 mrtva.
- Kod s. Dešenu tblizu Moravča) otpočelu dvodnevna konferencija uktivista OF iz Savinjske doline. Analiziran je dotadašnji rad i postavljeni su zadaci u vezi sa omasovljenjem NOP-a u Štajerskoj.
- 21. februar — U Slovenačkom primorju GS NOV i PO za Sloveniju formirao Primorsku operativnu zonu NOV i PO Slovenije.
- 23. februar — U rejonu s. Krvava Peč — s. Purkarče (kod Cerknice) 1 bataljon 51 puka italijanske divizije »Kačatori dele Alpi« napao 4. slovenačku NOU brigadu Ljubo Sercer-Ugrožena od jakih italijanskih snaga koje su zaposlele s. 2elimplje, s. Golo. s. G. Ig i s. Ustje. ova brigada se uveće izvukla iz okruženja i prebacila na pl Veliku goru (kod Ribnice).

SRBIJA

- 1. februar — U s. Starom Gradskom (kod Lipljana) italijanski vojnici i milicija opkolili u jednoj kući grupu od 9 boraca Karadačkog (Skopskocrnogorskog) NOP odreda. U borbi su poginuli član Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju i komesar Karadačkog NOP odreda Vojislav Lakčević Baro i komandant istog odreda Aleksandar Urdalevski Stanko, narodni heroji, kao i svi borci grupe, osim jedne drugarice koju je zarobljena.
- U s. Dvoranu delovi Rusinskog NOP odreda napali i ka Kruševcu poturali odeljenje nemačkih vojnika koji su vršili rekviziciju.
- Između s. Rastavice i s. Prilepa (kod Đakovice) grupu boraca NOP odreda »Emin Duraku« isekhi tt stubove i zaustavila autobus. Poginuli su 1 milicioner, koji je pružio otpor, i 1 Katolički sveštenik, neprijateljski špijun. Autobus je oštećen. Zaplenjeno je 12.000 napoleona.
- 2. februar — U blizini s. Darosave (sada: Partizani, kod Arandelovca) 1. šumadijski NOP odred u borbi ubio 6. ranio 6 i zarobio 20 četnika.
- 3. februar — U s. Subotincu (kod Aleksinca) odred SDS iz Aleksinca opkolio jednu desetinu Ozrenskog NOP odreda. U borbi je poginulo 10 boraca, a samo 2 borca su se spasla. Među poginulim bio je i Momčilo Popović Ozren, narodni heroj.
- U s. Mlačištu (blizu Vranja) oko 300 bugarskih vojnika napalo Crnotravski NOP odred, ali je ovaj uspeo da se povuče u pravcu s. Pročaiovaca. Bugarski vojnici su popalili Mlačište i pobili veći broj seljaka.
- OK KPJ za Srem izdao direktivno pisnu, partijskim rukovodstvima i 3. NOP odredu 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske o daljim zadacima partizanskih jedinica i organa narodne vlasti.

5. februar — U Bor upala grupa boraca Krajinškog NOP odreda i zapalila nemačke magacine tečnog goriva.
6. februar — U s. Kaluđerici (na pl. Kukavici) otpočelo trodnevno vojno-političko savetovanje OK KPJ za Leskovac i Štabova Leskovačkog, Jablaničko-pasjačkog i Jastrebačkog NOP odreda, kome je prisustvovao delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo. Odlučeno je da se na levoj obali J. Morave, između pl. Kukavice i pl. Jastrepca, od postojeća tri formira jedan NOP odred i stvore uslovi za formiranje brigada; da se formira OK KPJ za leskovačko-toplički okrug i SK KPJ za leskovački, jablanički i toplički srez; da se formiraju odgovarajući organi NO vlasti i drugih političkih organizacija.
- U s. Ugrinovicima (kod Stare Pazove) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali posadu iz domobranskog 1. regrutnog puka, koja je sutradan napustila uporište, pretrpevši gubitke od 4 mrtva i 18 ranjenih. Odred je imao 3 mrtva i 1 ranjenog.
- Na ž. st. Ledinci (kod Petrovaradina) grupa boraca 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zarobila svih 15 domobrana — stražara kod cisterne i zaplenila 15 pušaka sa 700 metaka. Domobranima je održan kratak politički govor o situaciji u Jugoslaviji i uspesima Crvene armije, a potom su pušteni kućama.
7. februar — U s. Kaluđerici (na pl. Kukavici) od Leskovačkog, Jablaničko-pasjačkog i Jastrebačkog NOP odreda formiran 1. južnomoravski NOP odred, sastava: tri bataljona (1. leskovački. 2. jablanički i 3. jastrebački).
- U s. Kaluđerici (na pl. Kukavici) formiran OK KPJ za leskovačko-toplički okrug i sreski komiteti KPJ za leskovački i jablanički srez.
- U s. Gari (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda oštetili novootvoreni rudnik uglja.
8. februar — Na ž. st. Beočin (kod Petrovaradina) delovi 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirali i uništili 2 lokomotive a na železničkoj pruzi Ruma — Sabac isekli veliki broj tt stubova.
9. februar — Kod s. Gorine, s. Kaluđerice i s. Lallnca (blizu Lebana) odredi SDS i ljotićeveci iz Niša i Leskovca (oko 1200 ljudi) sa četom nemačkih vojnika napali 1. i 2. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda. U borbi, vođenoj celog dana, jedinice 1. južnomoravskog NOP odreda su odbile napad neprijatelja a zatim se povukle u Jablanicu. Neprijatelj je imao 11 poginulih i 9 ranjenih. Naši gubici: 2 ranjena.
- U Petrovgradu (sada: Zrenjanin) nemačka policija streljala 24 zatvorenika iz logora.
- U Novom Sadu mađarske okupacione vlasti obesile organizacionog sekretara PK KPJ za Vojvodinu Svetozara Markovića Tozu, narodnog heroja.
10. februar — U s. Smoljincu (kod Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda demolirali opštinsku zgradu i zapalili arhivu, a potom održali zbor s narodom.
- Kod s. Palilule delovi Zaječarsko-limočkog NOP odreda razrušili prugu Niš — Knjaževac.
- U Kragujevcu delovi 1. šumadijskog NOP odreda upali u državni magacin Kačerskog rudnika i zaplenili nešto oružja i namirnica. Istog dana su posekli nekoliko stubova dalekovoda koji snabdeva strujom Arandelovac, Kragujevac, Kraljevo i Jagodinu (sada: Svetozarevo).
- 10/11. februar — Na ž. stanicama Kriva Reka, Ugiinovci, Staviea i Banjani (na pruzi G. Milanovac — Lajkovac) 1. šumadijski NOP odred demolirao postrojenja, porušio prugu na 60 mesta, posekao 19 tt stubova i spalio opštinske arhive. (Za odmazdu, nemačke vlasti su u Kragujevcu 5. marta streljale 30 talaca.)
12. februar — GS NOV i PO za Srbiju naredio štabovima NOP odreda da preduzmu ofanzivna dejstva, da uništavaju neprijateljske garnizone, stanice i slagališta oružja, municije i hrane i da parališu okupatorsku vlast, te time posredno pomognu jedinicama NOVJ u Bosni i Hrvatskoj protiv kojih je neprijatelj izvodio ofanzivu.
- Između Prokuplja i s. Zitorađe delovi 2. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda razrušili prugu i otvorili vatru na putnički voz, koji se zbog toga vratio u s. Žitorađu.
- U s. Beranju, s. Barama i s. Kasidolu (kod Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda demolirali opštinske zgrade, spalili arhive i zaplenili namirnice spremljene za potrebe SDS.

12113. februar — Između s. Braljine i s. Dunisa delovi Rasinskog NOP odreda razrušili prugu Niš — Stalač. (Za odmazdu, nemačke su vlasti u Kruševcu 17. marta streljale 10 talaca.)
14. februar — Ustaško-domobranske snage jačine preko dva bataljona i kombinovani odred žandarmerije i folksdojčera otpočeli trodnevnu koncentričnu akciju »čišćenja« prostorijske s. Buđanovci — s. Simanovci — s. Ogar (u južnom Sremu). Pod neprijateljskom vatrom, u teškim vremenskim uslovima, nekoliko hiljada izbeglica (ljudi, žena i dece), sa delom 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske, povuklo se u močvarni predeo Bene (kod s. Ogara) i tako izbeglo potpuno okruženje i uništenje. Neprijatelj je ubio 8 a uhapsio 92 lica.
- Us. Vrdniku (kod Rume) Diverzantska grupa 4. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske ubacila minu u električnu centralu. Oštećeni su mašinski uređaji centrale, usled čega je i rad u rudniku uglja obustavljen 12 časova.
- Kod zavoda »Ravnjak« (blizu Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda razoružali 4 stražara SDS.
- Us. Malom Crnicu (kod Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda zapalili opštinsku zgradu (sa arhivom) i uništili preko 5000 kg cementa nemačke radne organizacije TOT (Totd).
- Us. Belegišu (kod Stare Pazove) ustaška policija na zverski način pobila 21 lice. j mnoga lica oterala u Staru Pazovu, zatim u Nemačku, na rad.
15. februar — Kod s. Toponice (na putu Požarevac — Petrovac) delovi Požarevačkog NOP odreda iz zasede ubili komandanta nemačkog 734. pešadijskog puka, 1 oficira, 1 podoficira i 1 vojnika, a njihov automobil zapalili. Kod ubijenih je pronađena sekcija sa rasporedom neprijateljskih snaga predviđenih za napad na požarevački NOP odred. Sutradan su nemačke vlasti za odmazdu u Beogradu streljale 400 talaca.
- Udružene nemačke, četničke i jedinice SDS i SDK iz Požarevca, Kučeva, Petrovca i Lapova otpočele koncentričan napad protiv Požarevačkog NOP odreda. Borbena dejstva su trajala, sa kraćim prekidima, oko dva meseca. Požarevački NOP odred je pretrpeo osetne gubitke, kao i partijska organizacija na terenu. Streljan je ili je odveden u logore veći broj ljudi, žena i omladine.
- U bunkeru blizu s. Melenaca (kod Zrenjanina) nemačka policija opkolila i u borbi ubila tri člana KPJ.
- Na ž. st. Pavlovci (kod Rume) Diverzantska grupa 4. bataljona 3. NOP odreda 3 operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu, uništila lokomotivu, oštetila 5 vagona i prugu sa staničnim uređajima, ubila 4 ustaše i 8 nemačkih vojnika i zaplenila 7 pušaka.
- Februar x. — Us. Ravnoj Gori (kod Vlasotinaca) održano vojno-političko savetovanje kome je prisustvovao delegat VS NOV i POJ i CK KPJ Svetozar Vukmanović Tempo. Odlučeno je da se za teritoriju od Babičke gore i Suve planine na severu do r. Pčinje i pl. Kozjaka na jugu, od boraca Crnotravskog NOP odreda, formira 2. južnomoravski NOP odred, sastava: tri čete, što je odmah i učinjeno. Odred je dobio zadatak da što pre formira bataljone i izvrši pripreme za formiranje brigade. Formiran je i OK KPJ za Vranje.
- Formiran SK KPJ za srez toplički.
16. februar — Delovi nemačkog 734. pešadijskog puka popalili sela Toponicu i Kravlji Do (kod Požarevca) i oterali u logore sve pohvatano muško stanovništvo koje je imalo više od 15 godina.
- U Prizrenu MK KPJ organizovao masovne demonstracije protiv terora okupatora i čestih hapšenja rodoljuba. Pri rasturanju demonstranata italijanska policija je ubili i ranila nekoliko lica.
17. februar — U s. D. Sirakovu (kod Požarevca) delovi nemačkog 734. pešadijskog puka napali i razbili jednu četvu Požarevačkog NOP odreda, nanevši joj gubitke od 8 mrtvih i 1 ranjenog. Neprijatelj je potom spalio selo i oterao u logore sve pohvatane muškarce koji imaju više od 15 godina.
- PK KPJ za Srbiju uputio OK KPJ za Kruševac pismo u kome mu. povodom masovnog hapšenja i streljanja od strane okupatora i kvislinga, skreće pažnju na veću budnost u partijskom radu.
- U opkoljenom s. Buđanovcima jedinice 2. pripravnog folksdojčerskog bataljona -General Laudon- uhapsile i sprovele u Rumu 56 rodoljuba.
- Između Stare i Nove Pazove grupe mesnih partizana isekli veliki broj it stubova.

- 17/18. februar — U s. D. Satornji (kod Arandelovca) 1. šumadijski NOP odred napao posadu žand. stanice, ali ni posle tročasovne borbe nije uspeo da je razoruža. Spalio je opštinsku arhivu, demolirao poštu i presekao tt veze sa Arandelovcem.
18. februar — U s. Slatini nemačka planinska četa iz Kruševca opkolila četu Rasinskog NOP odreda. Posle kraće borbe četa se izvukla iz obruča uz gubitke od 7 nestalih. Poginulo je 5 i ranjena su 3 nemačka vojnika. Neprijatelj je, za odmazdu, spalio 27 domova i uhapsio 25 meštana.
- Na pl. Jelici OK KPJ za Čačak formirao (odnosno obnovio) Čačanski NOP odred Dragiša Mišović.
- Na pi. V. Jastrepcu oko 150 nemačkih vojnika napali 3. (jastrebački) bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda. U protivnapadu bataljon je odbacio neprijatelja ka Kruševcu, nanevši mu gubitke od oko 10 mrtvih i ranjenih. Poginuo je politkomesar Jastrebačkog NOP odreda i član OK KPJ za Niš Milić Rakić Mirko, narodni heroji, sa još jednim borcem.
- U s. Jarmenovcima (kod Arandelovca) 1. šumadijski NOP odred zapalio opštinsku arhivu i radionicu buradi organizacije TOT, u kojoj je izgorelo oko 500 buradl i dosta materijala, a veću količinu zaplenjene hrane podelio narodu.
- is 19 februar — Kod s. Darosave (sada: Partizani, blizu Arandelovca) delovi I šumadijskog NOP odreda posekli 30 tt stubova (Nemački vojnici su 25. martu za odmazdu, streljali u Kragujevcu 20 talaca.)
- 20 februar — U rudnicima uglja kod s. Orašca i s. Misače (blizu Arandelovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda porušili rudnička postrojenja i zaplenili više kaiša i 60 kg karbita.
- Kod Stare Pazove grupa mesnih partizana ubila stražara i zapalila magacin tt kojem se nalazilo 20 vagona ulja od suncokreta.
- U s. Radincima, s. Bešenovu i s. Stejanovcima (kod Rume) jedinice 2. folksdojčerskog pripravnog bataljona »General Laudoiv uhapsile 26, ubile 2 i ranile 1 lice.
21. februar — Delegat CK KPJ i VS NOV 1 POJ Svetozar Vukmanović Tempo obavestio PK KPJ /a Srbiju o svom radu na reorganizaciji i učvršćenju partijskih organizacija i rukovodstva u južnoj Srbiji i na reorganizaciji NOP odreda i o zadacima koje im je postavio.
- U s. Misači (kod Arandelovca) delovi 1 šumadijskog NOP odreda napali žand. posadu, ali nisu uspeali da je razoružaju. Poginuo im je 1 borac. Žandarmi su sutradan pobešli za Arandelovac.
- 21 22. februar — U s. BelanOvičl (kod Arandelovca) delovi 1 šumadijskog NOP odreda napali žand. posadu, ali nisu uspeali da je razoružaju. Demolirali su zgrade Sreskog suda, Poreske uprave i Opštine i spalili arhive, a ubili su 1 žand. kapetana i 4 petokolonaša.
22. februar — U s. Kruščici (kod Bele Crkve) nemačka policija uhapsila 25 rodoljuba i ubila komesara Južnobanatskog NOP odreda.
23. februar — Između r. Dunava i linije s. Batajnica — s. Čortanovci (u severoistočnom Sremu) ustaško-domobranske i nemačke jedinice (jačine oko tri bataljuna) otpočele trodnevno "čišćenje" i ubile 19 a uhapsile 15 rodoljuba.
- 24/25 februar — Delovi 1. šumadijskog NOP odreda upali u s. Rudovce (kod Lazarevca) i iz rudničkog magacina zaplenili 360 kg eksploziva. 378 kapisla i oko 150 metara štapina.
- 25/26. februar — U s. Venčanu (kod Arandelovca) Kosmajaska četa 1. šumadijskog NOP odreda napala posadu jačine 30—35 stražara SDS. Posle dvočasovne borbe, u kojoj je pretrpeo gubitke od 2 mrtva i 4 ranjena, neprijatelj se predao. Četa je zaplenila laki mitraljez i 30 pušaka s municijom i opremom. Zarobljeni stražari su pušteni kućama.
- U s. Baroševcu (kod Lazarevca) Rudnička četa 1. šumadijskog NOP odreda napala 2. četu 1. bataljona SDK. Posle dva i po časa borbe četa se, zbog snažnog otpora neprijatelja, povukla. Poginuo je komandant 1. šumadijskog NOP odreda.
26. februar — U Beloj Crkvi nemačka policija streljala 50 lica, dovedenih iz petrovaradjskog logora, kao odmazdu za jednog ubijenog mesnog policajca.
27. februar — Na 2. st. Buđanovci (kod Rume) Diverzantska grupa 3. NOP odredj 3. operative zone NOV i PO Hrvatske izvršila prepad na transportni voz i ubila 12 vojnika a zarobila 1 žandarma.

1943. februar

SRBIJA

februar 1943.

- 27/28. februar — U s. Rogači (kod Sopota) delovi 1. šumadijskog NOP odreda napali žand. posadu. ali su se, napadnuti s leđa od strane četnika Kosmajске brigade, morali povući.
28. februar — U s. Vapi (kod Čačka) pripadnici SDS i četnici uhvatili 4 člana OK KPJ za Čačak (kasnije ih streljali) i zaplenili partijski materijal i arhivu OK.
- Nemački komandujući general i komandant Srbije izdao uputstvo o merama odmazde: za ubijenog nemačkog ili bugarskog vojnika streljati 50 a za ranjenog 25 talaca; za ubijeno lice u službi okupatorskih vlasti, ubijene članove srpske vlade, srpske rukovodeće službenike i oficire SDS i SDK streljati 10, a za ranjene 5 talaca; za napad na objekte može se, prema težini slučaja, streljati do 100 talaca.
- Na ž. st. Dedini (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda demolirali stanična postrojenja.
- Kod s. Čitluka (blizu Sokobanje) Ozrenski NOP odred demolirao postrojenja rudnika uglja »Soko« i zaplenio 50 kg eksploziva.
- Februar k. — U Đakovici partijska organizacija organizovala demonstracije protiv italijanskih okupatorskih vlasti zbog učestalih hapšenja rodoljuba. Policija i milicija su rasturile demonstrante, ubile 2 omladinca i uhapsile oko 200 ljudi.
- U Đakovici italijanske vlasti razoružale veći deo svog garnizona (blizu jednog puka) zbog sumnje da, iz simpatije prema NOP-u, vodi pregovore sa Štabom NOP odreda »Emin Duraku« i Sreskim i Mesnim komitetom KPJ. Izvestan broj nižih italijanskih oficira uspeo je da pobegne. Vojnici su prebačeni u južnu Albaniju, u radnu brigadu.
- Februar — U Nišu bugarska policija provalila mesnu partijsku organizaciju i uhapsila veći broj članova MK KPJ (koji su kasnije streljani).
- U Zemunu, po direktivi PK KPJ za Srbiju formirano Mesno partijsko povereništvo

Mart

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

- i. mart* — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio 9. diviziji NOVJ da napusti Imotski i Posušje i da se prebaci preko s. Rakitnog, Dugog polja i s. Sovica ka pi. Cvrsnici i osigura operacije Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ u dolini r. Rame i r. Neretve.
- Inženjerska četa Vrhovnog Štaba NOV i POJ i druge jedinice otpočele rušenje mostova na r. Neretvi i do 4. marta porušile sve mostove od Karaule do Ostrošca.
- 3. mart* — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao zapovesl jedinicama Glavne operativne grupe da protivudarom kod G Vakufa i razbijanjem ncmacko-ustaške grupacije u gornjem toku r. Vrbasa obezbede ranjenike u Prozorskoj kotlini i stvore povoljne uslove za dalje ofanzivno operacije u pravcu Hercegovine.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito pohvalio jedinice 4. proleterske (crnogorske) NOU brigade (a naročito njen 2. bataljon) i jedinice 5. krajiške NOU brigade za pokazani heroizam u borbi prethodnog dana protiv nemačkih jedinica na Vilića gumnu.
- 4. mart* — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da celokupne svoje snage usmeri pravcem Kupres — G. i D. Vukovsko — G. Vakuf, radi sadejstva sa Glavnom operativnom grupom.
- 5. mart* — VŠ NOV i PO Jugoslavije doneo odluku da s jedinicama Glavne operativne grupe forsira r. Neretvu na odseku s. Jablanica — Ostrožac, uništi četnike u gornjem toku Neretve i izbije na liniju Nevesinje — s. Ulog — Kalinovik.
- VŠ NOV i POJ izdao uputstvo o načinu pribavljanja hrane i o merama za smanjivanje komora operativnih jedinica i pozadinskih vojnih ustanova u cilju veće pokretljivosti.
- Mart p.* — Predsednik britanske vlade Vinston Cerčil se saglasio sa predlogom Vrhovne komande savezničkih snaga za Bliski istok da se u skoroj budućnosti upute posmatraču u VŠ NOV i POJ sa zadatkom da ustanove pravo stanje u zemlji.
- fi. mart* — VŠ NOV i POJ stavio pod svoju neposrednu komandu 7. krajišku udarnu brigadu 5. udarne divizije NOVJ i 9. krajišku udarnu brigadu 10. udarne divizije NOVJ.
- 13. mart* — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito obavestio Kominternu o porazu četnika na pl. Prenju, navodeći da su četnici pojačali svoje snage mobilizacijom u Crnoj Gori i Hercegovini pod parolom: borba protiv ustašu — muslimana.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio 2. proleterskoj udarnoj diviziji NOVJ da energično napadne i potuče četnike na liniji s. Čičevo — s. Gluvatićevo — s. Zaborani, a zatim produži prema drumu Nevesinje — Ulog — Kalinovik. Trećoj udarnoj diviziji NOVJ naredio je da razbije neprijatelja na pravcu s. D. i G. Zimlje — Nevesinjsko polje, a 6. istočnobosanskoj NOU brigadi i Majevičkoj grupi udarnih bataljona — da krenu ka Kalinoviku. u susret Glavnoj operativnoj grupi.
- 14. mart* — U Vankuveru (u Kanadi) održan osnivački kongres naprednih organizacija jugoslovenskih iseljenika u Kanadi, na kome je formiran Komitet jugoslovenskih iseljenika. Kongres je osudio četnike Draže Mihailovića, usvojio i podržao izjavu VŠ NOV i POJ i AVNOJ-a, te zatražio da saveznici upute materijalnu pomoć NOV i POJ, a da izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije osudi sve grupe u zemlji i inostranstvu koje saraduju sa okupatorom i rade protiv NOP-a i da objektivno informiše svetsku javnost o borbama u Jugoslaviji.
- 15. mart* — Nemačke snage posle tronedeljnih teških borbi ponovo zauzele Harkov (u SSSR-u).

- U Vašingtonu održali sastanak predsednik SAD Franklin Ruzvelt i ministar inostranih poslova V. Britanije Antoni Idn. na kome su razmotrili probleme posleratnog uređenja: odnose sa SSSR-om, pitanje Poljske, Finske, Nemačke, Čehoslovačke, Austrije i balkanskih država. Sto se tiče Jugoslavije, Ruzvelt je izneo plan o njenom eepanju, čemu se Idn usprotivio, pa je odlučeno da se izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije preporuči da ispita mogućnost stvaranja Kraljevine Jugoslavije na principu konfederacije.
- Mart s.* — U sedište CK KP Albanije, u s. Labinotu (kod Elbasana u Albaniji), stigao delegat CK KPJ i Vrhovnog štaba NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo koji je u razgovoru sa članovima CK KP Albanije savetovao: formirati Vrhovni Stab NOV Albanije i štabove zona, a od seoskih četa preći na stvaranje pokretnih NOP odreda i brigada.
- 17. mart* — Us. Labinotu (kod Elbasana u Albaniji) otpočela I zemaljska konferencija KP Albanije. U pripremi i radu te konferencije učestvovali su delegati CK KPJ Blažo Jovanović, Dušan Mugoša i Miladin Popović. Konferencija je završena 22. marta.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio da se energično suzbiju pojave nepravilnog pribavljanja hrane na terenu.
- 22. mart* — Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil primio izveštaj servisa »Meterson«, odgovornog za dostavljanje pomoći Draži Mihailoviću, u kome su izneti podaci o saradnji četnika sa okupatorima.
- 23. mart* — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito dao Štabu 3. udarne divizije NOVJ uputstvo da na oslobođenom području Hercegovine učvrsti narodnu vlast, odmori i popuni jedinice, izvrši evakuaciju ratnog plena iz Nevesinja i prikupi podatke o jačini i stanju neprijatelja u hercegovačkim garnizonima.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito pohvalio jedinice 5. crnogorske NOU brigade za pokazanu hrabrost i upornost u borbi protiv neprijatelja kod Prozora. Konjica, Nevesinja i drugih mesta
- 24. mart* — Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije, zbog otkazivanja poslušnosti, donela odluku da rasformira jugoslovenski Informativni centar u Njujorku, zamolivši vladu SAD da jugoslovenskim novinarima iz ovog centra zabrani rad u bilo kom listu SAD.
- 28. mart* — Britanski komitet za propagandu na Srednjem istoku zabranio rad četničke radio-stanice »Karadorđe«.
- VŠ NOV i POJ održao savetovanje sa štabovima 1. i 2. proleterske udarne divizije NOVJ, na kome je odlučeno da se Foča ne napada pre nego što se razbiju četnici na desnoj obali r. Drine i temeljno raščisti teren u širokom pojasu oko Foče.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 7. divizije NOVJ da sa 7. i 8. brigadom zatvara pravac Konjic — s. Glavatićevo i osigura bolnice na prostoru s. Glavatićevo, s. Bjelemić, Kalinovik.
- 29. mart* — Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil poslao, preko britanske vojne misije pri četničkoj Vrhovnoj komandi, protest Draži Mihailoviću u kome se, pored ostalog, kaže: »Ako general Mihailović ne izmeni svoju politiku kako prema italijanskim neprijateljima tako i prema njegovim jugoslovenskim sunarodnicima, koji se odupiru neprijatelju, to može nametnuti potrebu vladi njegovog veličanstva da izmeni svoju sadašnju politiku pomaganja generala Mihailovića na račun drugog pokreta otpora u Jugoslaviji... «
- CK KPJ dostavio sekretaru PK KPJ za Bosnu i Hercegovinu uputstvo da se 6. istočnobosanska NOU brigada sa Majevičkom grupom udarnih bataljona orijentiše ka Sandžaku radi sadejstva s levim krilom Glavne operative grupe VS NOV i POJ, a da se u istočnoj Bosni ostave manje snage za borbu protiv četnika I za mobilizaciju novog ljudstva.
- 30. mart* — Britanski komitet za propagandu na Srednjem istoku otpočeo da izdaje »Pobjedu. Ovaj list je savezničko vazduhoplovstvo rasturalo po Jugoslaviji.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito precizirao zadatke i naredio štabovima divizija: da 2. proleterska udarna divizija NOVJ obrazuje južnu grupu, forsira r. Drinu kod s. Broda i napadne Foču; da glavnina 1. proleterske udarne divizije NOVJ, kao severna grupa, pređe r. Drinu u rejonu s. Ustikoline i takođe napadne Foču; da 3. udarna divizija NOVJ, iz Nevesinjskog i Gatačkog polja, razbije čelnike i oslobodi Gacko, Avtovac i druga uporišta, a da delovi 10. hercegovačke NOU brigade nastupaju ka Popovom polju; da 7. divizija NOVJ zatvori pravce: Konjic — s. Glavatićevo i s. Trnovo — Kalinovik, a 9. divizija NOVJ pravce: Mostar — Nevesinje — s. Plužine, Prijedorac — Nevesinjsko polje, Rujište — Čehoje i Lokve — s. Kula.

- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito upoznao Stab 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ sa rezultatima bitke na r. Neretvi i sa svojim daljim namerama. naredivši mu da glavne snage usmeri na razbijanje četnika u Bosanskoj krajini i srednjoj i istočnoj Bosni.

Mart

- Britanske vojne vlasti tokom meseca doturile četnicima 3964 tone oružja, municije i opreme i 30 miliona italijanskih lira.
- Predsednik vlade V. Britanije Vinston Čerčil odlučio da u Vrhovni štab NOV i POJ uputi vojnu misiju.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. mart

- Nastupajući ka Glamočkom polju, nemačka 7. SS divizija »Princ Eugen« izbila pred severoistočne ogranke pl. Šatora, nemačka 369. legionarska divizija zauzela s. Mliništa i produžila nadiranje u pravcu Glamoča, a domobranska 3. brdska brigada, po zauzimanju s. Sipova, produžila nastupanje ka Janju. Pred ovim su se snagama 4. i 8. krajiška NOU brigada, 2. bataljon 7. krajiške NOU brigade 1 Prateći bataljon i bolnica 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ povukli na prostor s. M. Tičevo, s. Peulje.
- U rejonu Kobile, Crnog vrha, s. Voljevca i s. Seferovića (kod G. Vakufa) jedinice nemačke 717. pešadijske divizije ojačane grupom »Fogl« nastupajući prema Prozoru napale 3. krajišku NOU brigadu, 7. brigadu 7. divizije NOVJ i 1. dalmatinsku NOU brigadu, te posle upornih borbi odbacile ih prema Vilića gumnu i Makljenu.
- Kod s. Suvaje (na putu Bos. Petrovac — Bos. Krupa) 2. bataljon 6. krajiške NOU brigade napao iz zasede delove Tehničkog bataljona nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, uništio i zapalio 8 kamiona, 1 oklopni auto. 1 tenk. 2 putnička automobila. 1 motocikl s prikolicom, te zaplenio 1 mitraljez, 3 p. mitraljeza, 30 pušaka i drugu ratnu opremu. Neprijatelj je imao 10 zarobljenih, 32 ranjena i 1 mrtvog.

2. mart

- Kod Vilića gumna (b'izu G. Vakufa), u ogorčenoj borbi prsa u prsa, 4. proleterska (crnogorska) NOU brigada, uz sadejstvo delova 3. krajiške NOU brigade, razbila jedinice 737. puka nemačke 717. pešadijske divizije, ojačane tenkovima, i odbacila ih sa Vilića gumna, Karaulice i Kobile. Ovim je neprijatelju onemogućeno da upadne u rejon bolnica (s. Jaklići, s. Rumboci, s. Ripci, s. Ščit itd.). U toku devetočasovne borbe neprijatelj je imao 51 mrtvog, 83 ranjena, 21 nestalog i 31 smrznutog, a jedinice NOVJ 40 ranjenih i 30 mrtvih, među kojima su bili: borac 2. čete 2. bataljona 4. proleterske (crnogorske) NOU brigade Blažo Martinović, narodni heroj, bombaš i puškomitraljezac 2. čete 2. bataljona 4. proleterske (crnogorske) NOU brigade Jovo Zvieger, narodni heroj, komandir 3. čete 2. bataljona 4. proleterske (crnogorske) NOU brigade Dušan Strugar, narodni heroj, i komandir 2. voda 3. čete 2. bataljona 4. proleterske (crnogorske) NOU brigade Simo Barović, narodni heroj. Zaplenjeno je: 2. mitraljeza, 4 p. mitraljeza, £ automata, veliki broj pušaka, minobacačke i pušane municije.
- Istočno od puta Prozor — G. Vakuf delovi 2. proleterske i 1. dalmatinske NOU brigade slomili napad jedinica nemačke 717. pešadijske divizije i u toku noći zauzeli Crni vrh. Poginuo je komandir voda u 1. bataljonu 2. proleterske NOU brigade Vladimir Radovanović, narodni heroj.
- U rejonu s. Pokojišta (kod Konjica) delovi nemačke 718. pešadijske divizije iz Konjica napali jedinice 5. crnogorske NOU brigade. Posle žestokih dvodnevni borbi dostigli su liniju s. Barmiš — s. Kralupi — s. Celebić.
- U rejonu Birča 6. istočnobosanska NOU brigada odbila napad oko 2000 četnika s Romanije, Glasinca i Jahorine i nanela im gubitke od preko 50 mrtvih.

3. mart

- Glavna operativna grupa VS NOV i POJ (1. i 2. proleterska udarna i 7. divizija NOVJ) prešla u protivnapad kod G. Vakufi: protiv jedinica nemačke 717. pešadijske divizije i borbene grupe »r'ogla«. U borbama do 5. marta nemačke i ustaško-domobranske snage su odbačene ka Bugojnu, zauzete G. Vakuf i spaseno je 3500 ranjenih i bolesnih boraca NOV u Prozorskoj kotlini. Neprijatelj je imao 98 mrtvih, 161 ranjenog i 41 nestalog.
- Livno zauzeo izviđački bataljon nemačke 369. legionarske divizije posle borbi protiv jedinica 7. krajiško udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ, koje su se povukle ka pl. Cincaru i Kuprcsu.

4. mart

- Jedinice 1. bataljona 2. dalmatinske NOU brigade posle dvočasovne borbe odbacile četnike na levu obalu r. Neretve i ponovo zauzele s. Jablanicu (kod Mostara). Poginulo je oko 60 i zarobljeno 5 četnika.

- Kod s. Pribiniča (blizu Teslića) 1. krajiška NOU brigada i 4. krajiški NOP odred napali i, posle kraće borbe, razbili četničke snage, nanevši im gubitke od 50 mrtvih i ranjenih i 10 zarobljenih i zaplenivši 20 pušaka i 1 minobacač.
- 5. mart
  - Kod Borove Glave (na putu Livno — Sujica), s. G. Malovana i s. Hrbaljine (blizu Kupresa) delovi nemačke 369. legionarske divizije iz Livna i Glamoča napali jedinice 7. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ i, posle žestoke borbe, potisli ih u pravcu s. Sujice, s. Rilića i s. G. i D. Vukovskog.
  - Na šumskoj pruzi Bos. Gradiška — s. G. Podgradci delovi 5. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali i spalili dva ustaško-domobranska teretna voza. Poginulo je 8, ranjeno 30 i zarobljeno 15 ustaša i domobrana.
  - Kod s. Planinice i s. Pernica (blizu G. Vakufa) 4. bataljon 3. krajiške NOU brigade odbio napad delova nemačke 717. pešadijske divizije sa pravca Bugojna, nanevši im gubitke od oko 40 mrtvih i ranjenih, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva i 5 ranjenih.
- Mart p.
  - Po odluci Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu rasformiran partizanski bataljon «Iskra» a njegovim ljudstvom popunjena 10. hercegovačka NOU brigada.
  - U s. Sujicu (kod Livna) ušao izviđački bataljon nemačke 369. legionarske divizije posle borbi protiv 7. krajiške NOU brigade, koja se povukla prema Prozoru.
  - Na okružnoj konferenciji, po direktivi oblasnog komiteta KPJ za istočnu Bosnu, obnovljen OK KPJ za Majevicu
- r, 7. mart
  - Kod s. Jablanice (blizu Mostara) jedinice 2. proletherske udarne divizije NOVJ otpočele forsiranje r. Neretve. Na levu obalu su prešli tri bataljona 2. dalmatinske i tri bataljona 2. proletherske NOU brigade, razbili i odbacili četnike u pravcu Konjica i obrazovali mostobran. Time je omogućeno i prebacivanje ostalih jedinica i ranjenika.
- 7. mart
  - Kod s. Jablanice (blizu Mostara), pod zaštitom jedinica 2. dalmatinske i 2. proletherske NOU brigade, inžinjrijska četa VŠ NOV i POJ i inžinjrijski vod 7. divizije NOVJ podigli na r. Neretvu, namesto porušenog železničkog mosta, pešački viseći most za prebacivanje Glavne operativne grupe i ranjenika.
  - Jedinice nemačke 717. pešadijske divizije i borbena grupa Fogl iz Bugojna, uz podršku artiljerije, tenkova i avijacije, napale glavninu 1. proletherske udarne divizije NOVJ i 16. brigadu 7. divizije NOVJ koje su bile u zaštitnici prema Prozoru U borbama do 9. marta neprijatelj je ovladao linijom s. Zdrimce — s. Pidrift — Vilića gumno — s. Zahum.
  - Treća udarna divizija NOVJ prešla u protivnapad desnom obalom r. Neretve ka Konjicu i u borbama do 10. marta protiv delova nemačke 718. pešadijske divizije, domobranskog 7. lovačkog puka. četnika i italijanskih snaga prešla r. Neretvu, zauzela Ostrožac i prešla na levu obalu r. Neretve.
- S/9, mart
  - Kod s. Jablanice (blizu Mostara) otpočelo prebacivanje ranjenika preko mosta na r. Neretvi. Do 15. marta, i pored dejstva neprijateljske artiljerije i avijacije, svi ranjenici su prebačeni na levu obalu i smešteni na prostoriji s. Krstac, s. Dobrigošće. prevoj Strbina (na padinama pl. Prenja).
- 9. mart
  - U s. Zljebovima i s. Kramu (na putu Sarajevo — Vlasenica) 6. istočnobosanska NOU brigada napala delove 28. ustaškog bataljona i zauzela s. Zljebove. a u s. Kramu zapalila pilanu i nekoliko zgrada odakle su ustaše davale otpor. Poginulo je 24 i ranjeno 45 ustaša. Brigada je imala 17 mrtvih i 29 ranjenih
- 10. mart
  - U Prozor ušli delovi nemačke 717 pešadijske divizije posle borbi protiv delova 1 proletherske udarne divizije NOVJ. koji su sc, vodeći /aštilničke borbe, povukli prema Rami.
  - U Bos. krajini jedinice nemačke 7. SS divizije Princ Eugetv i 369. legionarske divizije završile operaciju «Vajs-2» protiv jedinica 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ.
  - Na pl. Prenju. u borbi protiv četnika, poginuo komandant bataljona 7. brigade 7. divizije NOVJ Ilija Španović, narodni heroj.
- 11. mart
  - Posle forsiranja r. Neretve i višednevnih borbi protiv četničkih i italijanskih jedinica, koje su se povukle ka Nevesinju, 2. proletherska udarna divizija NOVJ izbila u rejon s. Borci — Boračko jezero (kod Konjica). Poginulo je oko 150, zarobljeno 105 i ranjen veći broj neprijateljskih vojnika. Divizija je imala oko 20 mrtvih i ranjenih.

12. mart — Na putu Bihać — Bos. Petrovac 2. bataljon 2. krajiške NOU brigade napao iz zasede kolonu iz sastava nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Poginulo je 12 nemačkih vojnika i oficira i uništeno 8 kamiona sa 80 buradi benzina.
13. mart — Kod s. Lipe (na putu Bihać — Bos. Petrovac) 2. bataljon 8. krajiške NOU brigade napao iz zasede nemačku motorizovanu kolonu iz sastava nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Poginulo je 13 a ranjeno 6 nemačkih vojnika, uništena su 2 kamiona i zaplenjena su 2 p. mitraljeza.
14. mart — Drugi bataljon 5. krajiške NOU brigade, posle tročasovne borbe, zauzeo s. Dobrljin (kod Bos. Novog). Zarobljeno je 90 domobrana i 4 oficira. Bataljon je imao 1 mrtvog i 4 ranjena. Zaplenjeno je: 1 minobacač, 1 mitraljez, 2 p. mitraljeza. 55 pušaka, 12 sanduka ručnih bombi i 4 sanduka minobacačke municije.
- Jedinice 1. i 3. bataljona 1. krajiške NOU brigade napale delove domobranskog dobrovoljačkog bataljona i žandarmerije u Tešnju, ali su posle četvoročasovne borbe prinuđene na povlačenje zbog jakog neprijateljskog otpora i dolaska jakih neprijateljskih ojačanja iz Teslića.
- 14/15. mart. — U rejonu s. Čičeva (kod Konjica) jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ, 1 proleterske i 10. Hercegovačke NOU brigade razbile centar četničke odbrane, a sutradan, posle upornih borbi, prodrle i zauzele s. Glavatičevo. Četnici su se iduće noći povukli na liniju Krstac (k. 807) — Devoiački kuk — Tjeme (trig. 1328) — Rat kamen (k. 1302) — Bahtijejica. Poginulo je 20, ranjeno 30 i zarobljeno 7 četnika dok su jedinice NOVJ imale 9 ranjenih i 4 mrtva, među kojima je bio i zamenik komandira 3. čete 3. bataljona 1. proleterske NOU brigade Dragoljub Božović Zuča narodni heroj.
15. mart — Prebacivanjem zaštitnice na levu obalu r. Neretve (3. proleterska (sandžačka) udarna. 3. dalmatinska udarna i 3. krajiška NOU brigada), Glavna operativna grupa VS NOV i POJ završila prelaz preko r. Neretve, pošto je prethodno prebacila sve ranjenike, uništila motorizaciju, teška oruđa i tenkove i porušila mostove kod -Tablanice i Ostrošca.
- Mart d. p. — U s. Majkić-Japri (kod San. Mosta) izvršio samoubistvo, kao tifusni bolesnik, politički komesar 4. udarne divizije NOVJ Milinko Kušić, narodni heroj.
- Kod s. Blagaja (na r. Buni), u borbi protiv italijanskih jedinica i četnika, poginuo borac 3. bataljona 5. crnogorske NOU brigade Vasilije Vujačić Vajo, narodni heroj.
- Kod Nevesinja, u momentu duševnog rastrojstva, izvršio samoubistvo zamenik komandira čete u 5. crnogorskoj NOU brigadi Dušan Vujović, narodni heroj.
17. mart — U širem rejonu s. Glavatičevo jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ. 1. proleterske udarne i 10. hercegovačke NOU brigade napale četničke snage. Posle žestokih borbi, u kojima su pretrpeli velike gubitke, četnici su sutradan u neredu odstupili: crnogorski četnici preko s. G. i D. Zimija ka Nevesinju, radi odbrane grada, a hercegovački ka s. Bijelom Polju, radi sprečavanja prodora ka Mostaru. Poginuli su komandant 2. bataljona 10. hercegovačke NOU brigade Pavle Vukoje Korčagin. narodni heroj, i komandir 1. čete 1. bataljona 10. hercegovačke NOU brigade Obren Supić, narodni heroj.
- U okolini Mrkonjić-Grada delovi 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ napali četnike u D. Ratkovu, Orahovljanima. Čađavici, Peckoj, Baraćima, Podrašnici, Mračaju, Gracima i Mednoj i posle dvodnevne borbe zauzeli ova sela, odbacivši četnike u pravcu Mrkonjić-Grada.
18. mart — Na putu s. Sitnica — s. Čađavica (kod Mrkonjić-Grada) 2. bataljon 7. krajiške NOU brigade napao iz zasede nemačku kolonu i zaplenio 3 kamiona s namirnicama i odećom.
- 1X119. mart — Jedinice 4. krajiške NOU brigade vodile oštru borbu protiv delova 741 puka nemačke 714. pešadijske divizije i zauzele s. Čađavicu (kod Mrkonjić-Grada). Neprijatelj se, uz gubitke od 2 mrtva i 6 ranjenih, povukao u pravcu s. Sitnice.
19. mart — Na liniji s. Kovačići — s. Henjkuša, jake italijanske i četničke snage, potpomognute artiljerijom i tenkovima, napale delove 4 proleterske (crnogorske) NOU i 5. crnogorske NOU brigade i prinudile ih na povlačenje u pravcu s. Kljuna i s. Prkovića. Protivnapadom u toku noći 19. 20. i sutradan 20. marta, jedinice NOVJ su razbile ove neprijateljske snage i odbacile ih ka Nevesinju, a potom izbile na liniju s. G. Bijenja — s. D. Bijenja — Markova glava — s. Pridvorci — s. Hrušta — Lipovački kuk (k. 1172). Neprijatelj je imao oko 250 mrtvih i ranjenih i 111 zarobljenih, a jedinice NOVJ 18 mrtvih i 57 ranjenih. Zaplenjeno je 8 p. mitraljeza. 23 mitraljeza. 20 minobacača i 100 tovara razne opreme.

20. mart — Kod s. Obija (blizu Kalinovika) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbila četničku grupu i zauzela ovo selo.
- U rejonu s. Krupea, s. Vranješine i brda Javoroka 4. i 6. bataljon 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ razbili Stolačku i Bilečku četničku brigadu i 4. bataljon Mostarske četničke brigade i zauzeli s. Ulog (kod Nevc-sinja).
- Ustaška uporišta u s. Milićima, s. Zaklopači i s. Dubnici (kod Vlasenice) napala i zauzela 6. istočnobosanska NOU brigada. Poginulo je 30 i zarobljeno 3 ustaše, dok je brigada imala 6 mrtvih i 5 ranjenih. Zaplenjeni su mitraljez, p. mitraljez i 25 pušaka i zapaljena su 2 mosta.
31. mart — Kod s. Jelašaca (blizu Kalinovika) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbila četnike i zaplenila dve haubice i 100 granata, a zatim produžila napad u pravcu Kalinovika.
- U Bos. Petrovac. Drvar i Bos. Grahovo ušle jedinice 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ pošto su se neprijateljske snage blagovremeno povukle.
22. mart — Nevesinje zauzele jedinice 4. proleterske (crnogorske) NOU i 5. crnogorske NOU brigade posle četvorodnevnih borbi protiv 1. i 2. bataljona 55. puka italijanske divizije »Marke*, 2. bataljona 260. puka italijanske divizije »Murde« i 1. bataljona 25. pešadijskog puka italijanske divizije »Bergamo« i delova četničke Rogatičke i Sarajevske brigade, koji su se povukli prema s. Blagaju. Neprijatelj je samo 22. marta imao oko 100 mrtvih i više ranjenih, a jedinice NOVJ 12 ranjenih i 7 mrtvih, među kojima je bio bombaš 1. bataljona 5. crnogorske NOTT brigade Himzo Salihagić, narodni heroj. Zaplenjeno je 150 pušaka, 800 mina, 35.000 metaka, 6 vagona brašna, 3 vagona makarona, vagon pirinča, po vagon soli, ulja, petroleuma i vina
- Jedinice 10. hercegovačke NOU brigade zauzele s. Donje Zimlje (kod Nevesinja) razbivši prethodno četničku posadu i 3 bataljon 260. pešadijskog puka italijanske divizije »Murde«. Poginulo je oko 100 i ranjeno mnogo više četnika i italijanskih vojnika, a zaplenjeno je 5 mitraljeza. 1 radio-stanica i 40 tovara ratne opreme. Poginuo je komandant bataljona 10. hercegovačke NOU brigade Novica Domazet, narodni heroj.
- U s. Maslovarama i s. Borcima (kod Kotor-Varoši) jedinice 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ napale četničke snage i posle kraće borbe prinudile ih na povlačenje preko r. Vrbasa. Zarobljeno je 11 četnika.
23. mart — Jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ i 1. proleterske NOU brigade zauzele Kalinovik, odbacivši četnike ka Foči i s. Dobrom Polju. U borbama za Kalinovik poginulo je, ranjeno i zarobljeno oko 400 četnika, dok je 2. proleterska udarna divizija NOVJ imala oko 135 mrtvih i ranjenih. Poginuli su zamenik komandanta 2. bataljona 1. proleterske NOU brigade Vojislav Grujić, narodni heroj, i politički komesar 1. bataljona 2. dalmatinske NOU brigade Slobodan Macura, narodni heroj.
24. mart — Kod brda Lipnika i s. V. i M. Radića (na putu Bihać — Bos. Krupa) jedinice 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napale iz zasede nemačku kolonu i posle žestokih borbi odbacile pešadiju u Bos. Krupu, dok su tenkovi i oklopna kola uspeli da se probiju za Bihać. Poginulo je i ranjeno 60 nemačkih vojnika. Brigada je imala 2 mrtva i 2 ranjena.
25. mart — Na Karanu (kod Prijedora) ustaško-domobranske i nemačke snage iz Prijedora. Kostajnice i Bos. Novog napale 5. krajišku udarnu brigadu 4. udarne divizije NOVJ. Posle dvodnevne borbe neprijatelj je, pretrpevši velike gubitke, prinuđen na povlačenje u polazne garnizone. Brigada je imala 5 mrtvih i 4 ranjena.
- Između ž. stanica Brežičana i Svodna (na pruzi Prijedor — Bos. Novi) 1. bataljon 5. krajiške NOU brigade napao neprijateljski teretni voz. Poginulo je 6 nemačkih vojnika i 3 ustaše, a ranjeno 16 nemačkih vojnika.
26. mart — Posle dvodnevnih žestokih borbi protiv 4. proleterske NOU (crnogorske) i 5. crnogorske NOU brigade na M. i V. Veležiti i kod s. Udrežnja, oko 5.000 četnika, uz podršku italijanske artiljerije, zauzelo Nevesinje. Jedinice NOVJ su imale 90 mrtvih i ranjenih, a četnici 90 mrtvih i 150 ranjenih. Ranjen je i komandant 3. udarne divizije NOVJ Pero Četković, narodni heroj, koji je od zadobijenih rana umro 29. marta 1943. godine.
28. mart — Jedinice 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ u dvodnevnoj borbi odbacile četnike na desnu obalu r. Drine i zauzele s. Ustikolinu (kod Foče).

- 28/29. mart — Prva proleterska udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ pokušala da iz pokreta forsira r. Drinu kod s. Ustikoline (blizu Foče), ali je pokušaj propao zbog nedostataka plovnih sredstava i zbog visokog vodostaja.
29. mart — Nevesinje ponovo zauzele jedinice 3. udarne i 9. divizije NOVJ, odbacivši četnike prema s. Blagaju. Poginulo je i ranjeno 50 i zarobljeno 30 četnika, dok su jedinice NOVJ imale 20 ranjenih i 3 mrtva, među kojima je bio i komandir čete u 3. bataljonu 5. crnogorske NOU brigade Vasilije Koprivica. narodni heroj.
- Prva krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOV.T napala delove nemačke 111 divizije i domobrane u Kotor-Varoši. Zbog jakog otpora neprijatelja i zbog slabog sadejstva napad nije uspeo.
- 29/30. mart — Kod s. Broda (blizu Foče) 2. proleterska udarna i 2. dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ pokušale da iz pokreta forsiraju r. Drinu, ali u tome nisu uspele zbog nedostatka plovnih sredstava i zbog visokog vodostaja.
- 30/31. mart — U Dabarskom i Lukovačkom polju (kod Nevesinja) jedinice 5. crnogorske NOU 1 10. hercegovačke NOU brigade napale i razbile četničke snage. Poginulo je oko 30, ranjen veći broj i zarobljeno 16 četnika, dok su jedinice NOVJ imale 4 mrtva i 5 ranjenih.
- Mart — Ilegalni gradski NO odbor Mostara raspisao narodni zajam, te je uskoro upisano 20.510.000 kuna.
- Po naređenju odseka VŠ NOV i POJ za vojne vlasti u pozadini, formirano Konjičko vojno područje, sa sedištem u s. Odžacima (kod Konjica), koje je obuhvatilo komande mesta: Bjelimić, Glavatičevo, Borci 1 Umoljani.
- Po direktivi Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu od bataljona "Sloboda" i partizanskih grupa iz južne Hercegovine formiran Južnohercegovački NOP odred, sastava tri bataljona.
- Kod s. Jablanice (blizu Mostara), u borbi protiv četnika i italijanskih jedinica, ranjen zamenik političkog komesara bataljona 2. dalmatinske NOU brigade Milovan Celebić, narodni heroj, koji je posle toga umro od tifusa u centralnoj bolnici pri VŠ NOV i POJ.

CRNA GORA

12. mart — Preki italijanski vojni sud u Kotoru osudio na smrt 9 rodoljuba, koji su streljani kod s. Morinja (blizu Risna).
14. mart Komandant četničkih Limsko-sandžačkih odreda naredio da se najhitnije mobilise 2000 četnika s teritorije Mileševskog korpusa, a iz sreza pljevaljskog »sve što može nositi pušku«, u cilju slanja u Bosnu, pošto su jedinice NOV.T već izvršile forsiranje r. Neretve.
20. mart — U blizini s. Sipačnog (kod Nikšića), u borbi protiv četnika, poginula Milica Vučinić, borac 1. bataljona 5. crnogorske NOU brigade, narodni heroj.

HRVATSKA

1. mart — U rejonu s. Vrepca i s. Mogorića (kod Gospića) otpočeo napad delova italijanske divizije »Re« i ustaša na 1. udarnu i 9. udarnu brigadu 6. divizije NOVJ. U dvodnevnom borbama neprijatelj je imao 24 mrtva, 108 ranjenih i 26 nestalih, a brigada 6. divizije 6 mrtvih, 20 ranjenih i 1 nestalog.
2. mart — U s. Ponoru (kod Titove Korenice) obrazovan Inicijativni odbor sa zadatkom da privremeno rukovodi radom narodnih odbora i izvrši pripreme za sazivanje Prvog zasjedanja Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH-a).
- Kod s. Kamenskog Mosta (na putu Topusko — V. Kladuša) 4. bataljon 1. kordunaškog NOP odreda razbio ustašku kolonu. Poginulo je 12 i ranjeno 12 ustaša.
- Kod s. Deanovca (blizu Ivanić-Grada) jedinice Moslavačkog NOP odreda razoružale 25 domobrana koji su obezbeđivali železnički most.
5. mart — U s. Ljeskovici (kod Našica) jedinice 18. brigade 4 (slavonske) divizije NOVJ napale posadu i zarobile 61 domobrana. Brigada je imala 1 mrtvog i 5 ranjenih.
- Mart p. — Na Biokovu, po naređenju Štaba grupe NOP odreda Dalmacije, formiran Blokovski NOP odred.

- fi. mart* — Između s. Zvečaja i s. Generalskog Stola (na pruži Ogulin — Karlovac) diverzantska grupa 1. kordunaškog NOP odreda uništila neprijateljski voz.
- 7. mart* — U s. Crnoj Vlasi i s. D. Babinom Potoku (kod Vrhovina) jedinice 6. brigade 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske, 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ i 15. udarne brigade 8. divizije NOVJ izvršile napad na četničke jedinice. Istog dana je zauzeto s. D. Babin Potok dok su borbe u s. Crnoj Vlasi vođene do 10. marta kada su obustavljene zbog jakog otpora četnika i pristiglih italijanskih pojačanja. Zarobljeno je 55 čelnika, dok je poginulo i ranjeno oko 100 neprijateljskih vojnika. Gubici jedinica NOVJ: 15 mrtvih i 58 ranjenih.
- U Lici formirana Tenkovska četa 1. hrvatskog korpusa NOVJ.
- U rejonu s. Ravne Gore i Drežnlce u Gorskom kotaru snage italijanskog 5. korpusa (jačine 2 divizije) i oko 2.500 četnika napale 14. brigadu i 1 primorsko-goranski NOP odred 5 operativne zone NOV i PO Hrvatske. Neprijatelj je istog dana ušao u napuštenu Ravnu Goru. dok je Drežnicu zauzeo 15. marta i opljačkao i popalio više sela.
- Jedinice italijanskih divizija »Žara« i »Celere« i antikomunistička milicija otpočele »čišćenje« terena između Biograda, s. Stankovaca, Prokljanskog jezera, r. Krke i mora, gde je dejstvovala Primorska partizanska četa. Do 17. marta na toj prostori je ubijeno 119 simpatizera NOP-a, terenskih radnika i članova KPJ.
- Formiran SK KPH za Grubišno Polje.
- S. mart* — Formiran SK KPH za Benkovac.
- ft. mart* — Formiran novi SK KPH za Viroviticu.
- U s. Pitomači (kod Virovitice) jedinice Kalničkog NOP odreda napale t i žand stanicu i zarobile 14 domobrana i žandarma
- Hl mart* — U s. Karojbi (kod Motovuna), na sastanku političkih radnika, izabrano privremeno partijsko rukovodstvo za Istru.
- U rejonu brda Vlaške (kod Trogira) Sibensko-drniška partizanska četa i Trogirski partizanski vod napali italijanske vojnike iz 229. teritorijalno-mobilnog bataljona. Poginula su i ranjena 32. a zarobljeno je fi vojnika. Za odmazdu je streljano 19 talaca iz trogirskog zatvora.
- 11 mart* — Jedinice Banijskog NOP odreda napale Sunju i zarobile 165 domobrana, ustaša i nemačkih vojnika. Poginulo je 5. a ranjeno 9 neprijateljskih vojnika. Odred je imao 3 mrtva i 4 ranjena.
- Izabran Privremeni ONO odbor za Kordun.
- U s. Orljavcu (kod Slav. Požege) održana okružna konferencija KPH za okrug Nova Gradiška.
- 1.1. mart* — U s. Kloštaru (kod Đurđevca) 3. bataljon Kalničkog NOP odreda zapalio ž. st. i poštu.
- Mart p. p* — Po naređenju Štaba grupe NOP odreda Dalmacije formiran Splitski NOP odred
- 76. mart* — Domobransko uporište Veliku (kod Slav. Požege) zauzele jedinice 18. i 12. brigade 4 (slavonske) divizije NOVJ i nanele delovima domobranskog 4. puka gubitke od 24 mrtva. 18 ranjenih i 111) zarobljenih, uz sopstvene gubitke od 6 mrtvih i 17 ranjenih.
- Jedinice I. udarne brigade 6. divizije NOVJ zauzele s. Sv. Rok (kod Gračaca) koje su branili delovi 4. ustaške brigade. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 12 ranjenih, a 1 brigada 4 mrtva i 4 ranjena.
- U s. Mihaljevcima (kod Slav. Požege) 1. bataljon 12. brigade 4 (slavonske) divizije NOVJ zapalio tvornicu špiritusa.
- 17. mart* — Na pruži Ogulin — s. Dubrave jedinice 4 udarne brigade 8. divizije NOVJ i 1. kordunaškog NOP odreda napale italijanski transportni voz i zapalile 6 vagona s materijalom. Poginulo je 10, ranjeno 15 i zarobljeno 48 domobrana, ustaša i italijanskih vojnika, dok su jedinice NOVJ imale 8 mrtvih i 29 ranjenih.
- Četničko uporište Rastićevo (kod Knina) zauzele jedinice 6. divizije NOVJ i neprijatelju nanele gubitke od 11 mrtvih, 20 ranjenih i 32 zarobljena. Jedinice 6. divizije su imale 6 mrtvih i 25 ranjenih.

- U s. Blinjskom Kutu (kod Siska) jedinice Banijskog NOP odreda napale i zarobile 37 domobrana.
- 18. mart — U s. Trnovcu (kod Gline), na okružnoj konferenciji, Izabran Privremeni ONO odbor za Baniju.
- Održano savetovanje članova okružnih i sreskih rukovodstava SKOJ-a i sekretara bataljonskih biroa s teritorije Slavonije.
- 19. mart — Uporište s. Vetovo (kod Slav. Požege) zauzele jedinice 12. i 18. brigade 4 (slavonske) divizije NOVJ. Poginulo je 20, a nestalo 16 nemačkih vojnika.
- U napadu na s. Kutjevo (kod Slav. Požege) 17. brigada 4 (slavonske) divizije NOVJ zarobila 21 domobrana.
- U Zagrebu, u sukobu sa ustašama, poginuli politički sekretar Mesnog komiteta KPH Ivo Mečar Dugi i član Komiteta Stjepan Bubanić Električar, narodni heroji.
- 20. mart — U Požeškoj kotlini jake ustaško-domobranske jedinice i snage nemačke 187. rezervne divizije iz Podravske Slatine, Daruvara, Pakraca, Okučana. Nove Gradiške i Slav. Požege otpočele operaciju »Braun« protiv 4 (slavonske) divizije NOVJ. Zestoke borbe na planinama Papuku. Psunju. Dilju i Krndiji vođene su do 31. marta, ali je 4 divizija većim manevrom izbegla uništenje. Pošto je ostavio posade u svim većim mestima, neprijatelj je iz Sl. Broda i Našica uveo nove snage i do 7. aprila čistio Dilj-planinu, pljačkajući i zlostavljajući stanovništvo. Prema sopstvenom priznanju, neprijatelj je pretrpeo gubitke od 214 mrtvih, 225 ranjenih i 342 nestala, dok je 4 divizija imala 110 mrtvih, 135 ranjenih i 120 nestalih.
- U rejonu s. Muća jedinice italijanske divizije Bergamo- napale Splitski NOP odred, koji se preko Moseča prebacio u Cetinsku dolinu. Neprijatelj je do 11. aprila čistio prostoriju s. Prapatnica — s. Seget — s. Marina Trogir i oterao u logore i zatvore 2373 rodoljuba
- 21. mart — Jako četničko uporište u s. Crnoj Vlasti (kod Vrhovina) posle dvodnevnih borbi zauzele jedinice 8. divizije NOVJ i 6. brigade 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske. Poginulo je oko 60 i zarobljeno 125 četnika, a jedinice NOVJ su imale 18 mrtvih i 128 ranjenih. Tada je poginuo i zamenik komandanta 15. udarne brigade 8. divizije Milisav Dakić, narodni heroj
- 22. mart — U Zumberku italijanske i ustaške snage (jačine 5000 vojnika) napale 13. proletersku NOU brigadu »Rade Končar« i Zumberački partizanski bataljon. Zestoke borbe su vođene do 24. marta, kada su se jedinice NOVJ povukle preko pl. Suhora u Sloveniju.
- U rejonu s. Zaostroga (kod Makarske) jedinice 1. mornaričkog partizanskog odreda zarobile italijanske motorne jedrenjake Marija Luiza- i »Renato«.
- 24. mart — Kod s. Pušine, na Cipelovcu i Češljakovačkom visu (na pl. Papuku), u dvodnevnim borbama, jedinice 4 (slavonske) divizije NOVJ razbile domobranski 4. puk. 2. bataljon domobranske Sremske brigade i 4. inženjerski bataljon.
- Jedinice Splitskog NOP odreda zauzele četnička uporišta s. Otišić. s. Maovice i s. Koljane (kod Vrlike)
- Kod rta Kabal na o. Hvaru partizani zarobili neprijateljski motorni jedrenjak »Sv. Nikola«.
- 24/25. mart — Ustaško uporište s. Letinac (kod Brinja) zauzele jedinice 4 udarne brigade 8. divizije NOVJ. Poginulo je 8. a zarobljeno 16 ustaša. Brigada je imala 1 mrtvog i 1 ranjenog.
- 25. mart — Jedinice 14. brigade 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske napale Italijansko-četničko obezbeđenje Brinjskog klanca (kod Brinja). Poginulo je i ranjeno 17 italijanskih vojnika a 8 ih nestalo.
- 26/27. mart — U s. Brušanima (kod Gospića) 9. udarna brigada 6. divizije NOVJ napala ustaško-domobransku posadu i zarobila 23 domobrana i ustaše uz sopstvene gubitke od 5 mrtvih, 7 ranjenih i 2 nestala. Zaplenjena su 2 skladišta sa većom količinom oružja i municije.
- 27. mart — Na ž. st. Saš (kod Sunje) jedinice Banijskog NOP odreda napale italijanski transportni voz. Izgorela je ž. st. i 9 vagona sa ratnim materijalom, a zarobljeno je 6 domobrana i 3 italijanska vojnika.
- Formiran SK SKOJ-a za Grubišno Polje

1943. mart

MAKEDONIJA

mart 1943.

28. mart — U s. Podumu (kod Otočca) jedinice 4. udarne brigade 8. divizije NOVJ napale i zarobile 40 četnika.
- Na 2. st. Hercegovac (kod Daruvara) jedinice Moslavačkog NOP odreda napale voz, ubile 7 ustaša i zarobile 5 domobrana i finansa.
30. mart — Stab 1. hrvatskog korpusa NOVJ izdao jedinicama direktivu za operaciju u Gackoj dolini.
31. mart — U Brinjskom klancu jedinice 14. brigade 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske napale oko 300 vojnika italijanske divizije »Re*. Poginula su i ranjena 33 neprijateljska vojnika. Brigada je imala 6 ranjenih.
- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, umesto jedne, formirane dve komande Ličkog vojnog područja. Komanda Prvog ličkog vojnog područja obuhvatala je srezove Korenicu, Udbinu, Gospić, Perušić i Otočac a Komanda Drugog ličkog područja srezove D. Lapac i Gračac.
- Mart — Održana okružna konferencija KPH za splitsko (srednodalmatinsko) područje, na kojoj je izabran novi OK KPH za Split.
- Odlukom PK KPH za Dalmaciju, umesto OK KPH za severnodalmatinsko područje oformljeni OK KPH za Šibenik i OK KPH za Zadar.
- U s. Bruvnu (kod Gračaca), u borbi protiv četničkih jedinica, poginula član SK KPH za Gračac i Okružnog odbora AF2-a za Liku Smilja Pokrajac, narodni heroj
- U rejonu s. Gromačnika (kod Slav. Broda), prilikom diverzije na pruži, poginuo Bogoljub Vukajlović Lala, narodni heroj.

MAKEDONIJA

11. mart — Bugarski okupator, po nalogu nemačkih vlasti, racijom prikupio oko 7.200 Jevreja iz Vardarske Makedonije. Pošto im je opljačkao imovinu, on ih je posebnim transportima uputio za Poljsku, gde su mahom likvidirani. Eitolska i druge partijske organizacije su izdale posebne letke u kojima su osudile ovaj genocid nemačkog i bugarskog okupatora.
- J5. mart — Delegat CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo naredio da budući štabovi operativnih zona i postojeći štabovi NOP odreda u Makedoniji formiraju sanitetsku, intendantsku, obaveštajnu službu i službu veze. kao i vojne sudove.
- Mart p P — Delegat CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo naredio GS NOV i PO za Makedoniju da formira pet operativnih zona radi lakšeg rukovođenja oružanom borbom, te odredio granice zona, broj odreda koje treba formirati i osnovne zadatke u pogledu dejstva (rušenje pruga, razbijanje okupatorskih jedinica, zaštita sela od pljačke i terora, postepeno oslobođenje sela i gradova, uspostavljanje narodne vlasti i dr.).
- U Makedoniji formirana tri oblasna komiteta KPM: Prvi za srezove: Tetovo, Gostivar, Kičevo, Debar i rejon Debarca; Drugi — za srezove: Prilep. Bitolj. Kruševo, Ohrid, Resen i Strugu; Treći — za srezove: Veles, Kavadorci, Negotin (na Vardaru) i Devdelija.
- Mari <i. p. — GS NOP odreda za Makedoniju preimenovan u GŠ NOV i PO za Makedoniju.
- U Tetovu otpočeo sastanak najistaknutijih partijskih rukovodilaca iz Makedonije, kojim je rukovodio delegat CK KPJ Svetozar Vukmanović Tempo. Posle trodnevnog rada izabran je CK KPM od 6 članova.
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Makedoniju partizanska četa »Jane Sandanski« uključena u sastav Bitoljsko-prespanskog NOP odreda »Damjan Gruev--.
10. mart — Delegat CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo naredio da budući štabovi operativnih zona i štabovi NOP odreda Makedonije preduzmu sve mere radi privlačenja novih boraca u odrede, povećaju disciplinu i odgovornost i prenose dejstva na što šira područja.
21. mart — U s. Novom Selu (kod Gostivara) formiran Mavrovski NOP odred »Korab«, u koji je ušlo ljudstvo iz mavrovskog kraja i deo boraca bivšeg Kruševskog NOP odreda »Pitu Guli«.

- Mart k.* — Na kostursko-lerinsko područje (u Grčkoj) prebacio se Biloljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev«. Tu je razvio široku političku aktivnost među makedonskim stanovništvom, kome je objašnjavao cilj narodnooslobodilačke borbe i razotkrivao lažnu propagandu okupatora, koja je imala priličan uticaj u ovom kraju.
- Mart* — Vode organizacije »Bali Kombtar« (nacionalnog fronta Albanije koji su u jesen 1942. godine stvorili veleposednici, age i begovi, u cilju borbe protiv NOP-a na teritoriji »Velike Albanije«) potpisali sporazum sa italijanskom komandom u Albaniji o zajedničkoj borbi protiv partizana i njihovih pristalica.

SLOVENIJA

1. mart — Na odseku s. Uršna Sela — s. Birčna Vas (kod Novog Mesta) 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« i 2. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec« porušile na više mesta tt veze i prugu Novo Mesto — Metlika, zbog čega je nekoliko dana bio prekinut saobraćaj.
- Na predlog CK KPS, tri osnivačke grupe OF (KPS, hrišćanski socijalisti i lesokrilo Sokola) objavile tzv. Dolomitsku izjavu o merama za učvršćenje političkog i organizacionog jedinstva OF pod rukovodstvom KP. (Izjava je omogućila izgradnju OF kao jedinstvene opštenarodne organizacije, uz priznanje avangardne uloge KP. dok su se ostale političke grupe odrekle zahteva za formiranje vlastitih političkih organizacija. Time je OF potpuno izgubila karakter koalicije.)
4. mart — U Metlici 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« i 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar« napale italijansko-belogardističku posadu. Zbog snažnog otpora iz jakih fortifikacijskih objekata napad je obustavljen sutradan u zoru. Istovremeno su 2. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec« i 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« porušile prugu Metlika — Crnomelj na više mesta i uništile posadu ž. st. Rosalnice.
6. mart — U s. Ihanu (kod Domažala) Kamniški bataljon Kamniško-savinjskog NOP odreda uništio žand. slanicu i zaplenio 27 pušaka i ostalu opremu. Poginula su 2 žandarma, a razoružana seoska straža puštena je na slobodu.
- 10/U. mart — Kod s. Malenske Vasi 2. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec« porušila prugu Novo Mesto — Trebnje na više mesta 1 uništila italijanski teretni voz, zbog čega je saobraćaj bio prekinut 4 dana.
- 12/13. mart — Kod s. Mirne (blizu Trebnja) 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« porušila dva i po km pruge Mokronog — Trebnje i uništila železnička postrojenja.
- 15/16. mart — Iz rejonu Novo Mesto — s. Trebelno — s. Smarijeta jedinice 1 (dolenjske) operative zone NOV i PO Slovenije (slovenačke NOU brigade: Tone Tomšič, Matija Gubec i »Ivan Cankar«) prebacile se preko r. Krke u Suhu Krajinu. Po naređenju GS NOV i PO za Sloveniju u Suhoj krajini je trebalo uništiti belogardističke seoske straže i niz utvrđenih uporišta.
16. mart — U s. Hočevju (kod Grosuplja) 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« napala belogardističku posadu i zauzela gotovo celo uporište (sem nekih fortifikacijski jako utvrđenih zgrada); a uveče, zbog pojačanja pristiglih iz s. Krške Vasi, protiv kojih su jedinice na osiguranju vodile oštre borbe, povukla se na položaje oko s. Brezovog Dola i s. Bakerca.
- U s. Korinju (u Suhoj krajini) 4. slovenačka NOU brigada »Ljubo Serčer« napala belogardističku posadu, koja se, uz osetne gubitke, povukla u utvrđenu ekrvu. Brigada je blokirala ove snage a uveče ponovila napad, ali se, zbog pojačanja pristiglog iz okolnih italijanskih garnizona, povukla ka s. Ratju i s. Lopati.
- U s. Ambrusu (kod Zužemberka) jedinice 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« napale italijansko-belogardističku posadu. Istovremeno je brigadno obezbeđenje kod Kamnog vrha napalo iz zasede i razbilo kolonu 1. bataljona 2. legije crnih košulja čiji su se ostaci povukli u s. Zagradec. Brigada se posle dvodnevni oštiri borbi povukla u rejon s. Brezovog Dola, pošto su posadi s. Ambrusa, koncentrisanoj u utvrđenoj školi, pristigla pojačanja iz Kočevja. Poginulo je 50 italijanskih vojnika, zaplenjena su 3 mitraljeza, 3 p. mitraljeza i oko 30 pušaka.
- Na položaju s. Stari Log — s. Smuka (kod Zužemberka) 2. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec« napala motorizovanu kolonu 121. puka italijanske divizije »Mačerrata«, koja je iz Kočevja nadirala u Suhu krajinu radi pružanja pomoći napadnutim posadama s. Ambrusa, s. Korinja i s. Hočevja. Posle trodnevni borbi, u kojima je pretrpela znatne gubitke, neprijateljska kolona se probila u Stari Log i do 18. marta izbila u s. Smuku.

1943. mart

SRBIJA

mart 1943.

17. mart — Kod s. Višnje (blizu Zužemberka) 4. slovenačka NOU brigada „Ljubo Serčer“ napala italijansku kolonu Grupacije crnih košulja »21. april«, koja je iz Ribnice, preko s. Hinja i s. Ratja, nadirala u pomoć napadnutoj posadi s. Ambrusa. U višerasovnoj borbi kolona je razbijena i uz osetne gubitke odbačena ka s. Hinju.
18. mart — Delovi 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič«. 3. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« i 4. slovenačke NOU brigade »Ljubo Serčer« napali neprijatelja u s. Ambrusu i s. Kalu (kod Zužemberka) i odbacili ga u pojedine utvrđene zgrade. Zbog prodora 3. specijalnog bataljona crnih košulja sa pravca Gozdara, brigade su se, posle dvočasovne borbe, povukle na položaje oko s. Ambrusa, držeći garnizon u okruženju.
19. mart — U s. Plešivici (kod Zužemberka) 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« napala jaku italijansku motorizovanu kolonu iz s. Ambrusa. Posle više naizmeničnih juriša, izvršivši energičan udar u bok i leđa, ona je neprijateljsku kolonu gonila do s. Zagradca na r. Krki i nanela joj velike gubitke.
20. mart — Kod s. Starog Loga (blizu Kočevja) 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« okružila i napala motorizovanu italijansku kolonu 95. bataljona crnih košulja, koja je iz Kočevja, preko s. Kleča, nadirala prema s. Smuki i s. Hinju. Posle oštre borbe neprijatelj se probio iz okruženja i pobjegao ka Kočevju. pretrpevši gubitke od 16 mrtvih i 10 ranjenih.
23. mart — U s. Dolenjoj Vasi (kod Ribnice) 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« napala italijansko-belogardističku posadu i prodrla u naselje, u ulicu, zbog pristizanja tenkove kolone iz Ribnice, morala povući na pl. Veliku goru.
24. mart — U s. Brežama (kod Ribnice) delovi 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« razbili belogardističku posadu i prinudili je na povlačenje ka Ribnici. Poginulo je nekoliko neprijateljskih vojnika. Dio posade je zarobljen, pa kasnije pušten kući.
25. mart — Kod s. Zadolja i s. Podgore (blizu Ribnice) 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« i 4. slovenačka NOU brigada »Ljubo Serčer« napale kolonu 71. bataljona crnih košulja koja je nadirala iz garnizona Ribnice ka s. Podgori. Energičnim jurišem brigade su razbile neprijatelja i odbacile ga u polazni garnizon. Istovremeno su ostale brigade vodile uspešne borbe i zadržavale neprijatelja iz s. Dolenje Vasi i s. Jurjevice.
26. mart — Kod Jelenovog žleba (blizu Ribnice) 2 slovenačka NOU brigada »Matija Gubec« i 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar«, u pokretu od s. Dane ka s. Podpreski, sukobile se sa bataljonskom kolonom italijanske divizije »Mačerat« . U dvočasovnoj susretnoj borbi neprijateljski bataljon je uništen. Poginulo je oko 100 italijanskih vojnika i 8 oficira, a ranjeno 96 vojnika i 4 oficira. Zaplenjeno: 3 minobacača, 6 mitraljeza, 10 p. mitraljeza, 115 pušaka i 2 radio-stanice.
28. mart — U rejonu Mežice, odlukom Štaba 4 (štajerske) operativne /one NOV i PO Slovenije, formiran 1. koroški partizanski bataljon, jačine dve čete, su zadatkom da prošire dejstva i na austrijski deo Koroške do r. Drave.
31. mart — Kod s. Jesenovca (blizu Zelezniku) delovi 4. bataljona Gorenjskog NOP odreda uništili nemačku žandarmerijsku patrolu od 12 ljudi i zaplenili celokupno naoružanje.

SRBIJA

1. mart — U Sremu formiran novi 3. odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske (Sremski odred) od doladašnjeg 4. bataljona toga odreda. (Raniji 3. NOP odred 3. operativne zone, sa svojim bataljonima u Bosni, preimenovan je krajem marta u Grupu udarnih vojvodanskih bataljona.)
- U s. Beljini i s. Sibnici (kod Sopota) delovi 1. šumadijskog NOP odreda spalili opštinske arhive.
- Formiran prvi NO odbor za đakovičku Malesiju.
- J/2. mart — U selima: Kovačevcu, V. Krsni, Duboni i Senaji (kod Mladenovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda spalili opštinske arhive i plakatima objavili naredbu o zabrani rada opštinskih uprava.
- U s. Maradiku (kod Indije) grupa boraca 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske uništila te uređaje u pošti i spalila opštinsku arhivu.

1943. mart

SRBIJA

mart 1943.

3. mart — U s. Ašanjl (u južnom Sremu) članovi mesnih partizanskih desetina spalili opštinsku arhivu i ubili 1 ustašu.
4. mart — Između Petrovaradina i s. Beočina delovi 3. NOP odreda 3. operativne -one NOV i PO Hrvatske minirali prugu i uništili lokomotivu i 1 vagon.
5. mart — U s. Ostri (kod Čačka) oko 300 četnika i nedičevaca opkolilo i razbilo Čačanski NOP odred »Dragiša Mišović«. Poginulo je 11 boraca, a njih 14, od kojih 3 ranjena, pod borbom se probilo iz obruča.
- Na ž. st. Vlaško Polje (na pruzi Beograd — Mladenovac) delovi 1. šumadijskog NOP odreda demolirali ž. stanicu i uništili skretnice, a u s. Vlaški spalili opštinsku arhivu.
- Mart ;J. — U Vrbasu održan sastanak članova PK KPJ za Vojvodinu i nekoliko partizanskih rukovodilaca iz Bačke, na kome je odlučeno da se izda proglas narodu povodom pogubljenja organizacijskog sekretara PK KPJ za Vojvodinu Svetozara Markovića Toze i pogibije člana istog komiteta Branka Bajića, da se štampa dvobroj (2—3) Slobodne Vojvodine« i da se uspostavi veza s novim PK, koji je formiran u Sremu.
7. mart — U s. Rakiti (kod Babušnice) 2 južnomoravski NOP odred napao bugarsku posadu rudnika uglja i u borbi ubio 2 bugarska vojnika, dok su se ostali razbežali. Zaplenio je 4 puške, 2 pištolja, 120 kg eksploziva, mašinu za električno paljenje i dr
- i. mart — U s. Bosuti (kod Arandelovca). od boraca I. šumadijskog NOP odreda, formiran Valjevski NOP odred (nazivan i Suvoborskim), jačine 40 boraca, i upućen u širi rejon Valjeva.
9. mart — U Vrbasu PK KPJ za Vojvodinu Izdao proglas narodima Bačke i Baranje, u kom • je govorio o herojskoj smrti Svetozara Markovića Toze, organizacijskog sekretara PK KPJ za Vojvodinu i člana istog komiteta Branka Bajića, i o varvarskim postupcima mađarskih vlasti pozvao sve rodoljube na borbu i ukazao na uspehe Crvene armije.
- U Beogradu i Kragujevcu, ovog i narednog dana. streljano 80 zatvorenika za odmazdu zbog napada delova 1. šumadijskog NOP odreda na rudnike kod s. Orašca, s Misače i s. Belanovice, i zbog razaranja tt linija kod Topole.
10. mart — Između ž. stanica Kukujevci i Bačincl (kod Srem. Mitrovici 1. diverzantska grupa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i uništila lokomotivu i 8 vagona putničkog voza.
12. mart — U Grockoj delovi 1. šumadijskog NOP odreda sa grupom aktivista napali ftanicu Poljske straže, ubili 1, ranili 2 i zarobili 3 stražara. a zatim posekli 20 tt stubova na putu Beograd — Smederevo.
- 12/13. mart — U s. Lecu (kod Medvede) 1. južnomoravski NOP odred napao i razoružao posadu od oko 50 nedičevaca, a zatim porušio rudnička postrojenja i električnu centralu i u zoru se povukao u s. D. i G. Gajtan. Zaplenjeno je: 1 mitraljez, 39 pušaka, veća količina eksploziva, 2 putnička automobila, 2 kamiona, motocikl i veća količina namirnica. U taj odred je stupilo oko 60 rudarskih radnika.
13. mart — Dve ojačane bugarske »lovne rote« (jedinice obučene za borbu protiv partizana oko 500 vojnika), 2. četa nemačkog 3. policijskog bataljona i Okružni odred SDS ./ Leskovca preduzeli napad na 1. južnomoravski NOP odred na pl. Radanu. Odred je u borbi kod Jovovića livada potpuno razbio bugarske jedinice i naneo im gubitke od oko 70 mrtvih (među kojima 5 oficira) i veći broj ranjenih. Zaplenjeno je 2 minobacača, 6 mitraljeza. 80 pušaka i veća količina municije. Poginuo je politički komesar 1. južnomoravskog NOP odreda Radovan Kovačević Maksim, narodni heroj. Ostale neprijateljske snage, saznajući za poraz bugarskih jedinica, nisu stupile u borbu i povratile se u polazne garnizone.
- U s. Sljivovcu (kod Kragujevca) bugarski vojnici i pripadnici SDS napali delove 1. šumadijskog NOP odred, koji su se posle višečasovne borbe jurišom probili, uz gubitke od 2 ranjena (od kojih je 1 zarobljen). Neprijatelj je imao 7 poginulih.
- U Jagodini (sada: Svetozarevo), za odmazdu zbog ubistva predsednika opština u Toponici i s. Rakincu kod Požarevca, izvršenog 2/3. marta od strane delova Požarevačkog NOP odreda, nemački vojnici streljali 20 talaca.

14. *mart*
- Glavnina bugarske 7. pešadijske divizije otpočela napad na 1. južnomoravski NOP odred u Jablanici. Odred je. da bi izbegao udar višestruko jačih snaga, prebacio deo jedinica na pl. Kukavicu, a drugi deo na pl. V. i M. Jastrebac. Bugarske jedinice su do 20. marta ubile preko 100 i oterale u logore preko 600 ljudi, a zapalile oko 600 zgrada u jablaničkom i prokupačkom srezu. Nđročito je stradalo s. Gajtan kod Lebana.
  - Us. Starim Banovcima (kod Stare Pazove) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali stanicu finansijske straže, te 1. finansu ubili a ostale razoružali, zaplenivši 6 pušaka s municijom.
  - U Novom Sadu formiran Mesni komitet KPJ za Novi Sad.
  - Us. Vražogmcu (kod Zaječara) delovi Zaječarsko-timočkog NOP odreda demolirah mlekaru i zaplenili 2,085.000 dinara.
15. *mart*
- Kod s. Sumrije (blizu Kukesa, u Albaniji) NOP odred »Emin Duraku« napao iz zasede italijansku kolonu kamiona, zapalivši 2 kamiona. Poginuli su 23 italijanska vojnika i jedan Siptar, špijun iz Peći.
  - Us. Konjuši (kod G. Milanovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda posle dvočasovne borbe odbili napad delova SDS i četnika, pretrpevši gubitke od 1 teže i 1 lakše ranjenog.
  - Us. Osećenici (kod Mionice) Valjevski NOP odred demolirao opštinsku zgradu i spalio arhivu.
17. *mart*
- Kod s. Priboja (na pruzi Leskovac — Vladičin Han) 1. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda likvidirao bugarsku stražu i porušio most, usled čega je saobraćaj bio prekinut 10 dana.
  - Na pruzi Kruševac — Trstenik delovi Rasinskog NOP odreda zaustavili voz, ubili 2 vojnika SDS i zaplenili 2 vagona kukuruza (zatim podelili narodu).
  - Us. Dučiću i s. G. Toplici (kod Mionice) Valjevski NOP odred spalio opštinske arhive.
18. *mart*
- Na ž. st. i kod tunela u s. Cortanovcima (kod Srem. Karlovaca) delovi 2. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali i. posle kraće borbe, razoružali 26 domobrana iz 1. vazduhojlovnog školskog puka.
  - Na Sar-planini ponovo formiran Sarpl,inski NOP odred, jačine 15—20 boraca.
20. *mart*
- U Kruševcu, u bunkeru kafane »Kasina«, u borbi protiv policije poginula 2 člana OK KPJ za Kruševac, dok je treći, posle svirepog mučenja, dva dana kasnije izvršio samoubistvo u zatvoru.
21. *mu**
- Između s. Surduka i s. Slankamena (kod Indije) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali odeljenje žandarmerije. U kraćoj borbi je poginulo 9 i zarobljeno 5 žandarmerije (samo je 1 žandarm uspeo da pobjegne)¹.
  - Između šume Lisnika i s. Jamene (kod Srem. Ilače) 1. bataljon 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zapalio i uništio sve bunke kao i zgrade u predelu Domuskele, koje su sa bunkerima služile neprijatelju za blokiranje i kontrolu r. Save.
  - Us. Krčmaru (kod Mionice) Valjevski NOP odred spalio opštinsku arhivu.
- 22/23. *mart*
- Delovi 1. šumadijskog NOP odreda porušili železničku prugu i spalili ž. st. Ljutovnica (kod G. Milanovca).
25. *mart*
- U Kragujevcu streljano 20 talaca za odmazdu zbog presecanja stubova kod Aranđelovca i Topole od strane delova 1. šumadijskog NOP odreda (18-19. februara).
26. *mart*
- Između s. Vognja i Srem. Mitrovice 1. diverzantska grupa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i sa šina izbacila lokomotivu¹ i vagona nemačkog teretnog voza, zbog čega je saobraćaj obustavljen 24 časa.
27. *mart*
- Između Iriga i s. Neradina delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali iz zasede i razbili grupu od 30 žandarmerije, ubivši 8 i zarobivši 3 žandarmerije. U borbi protiv neprijateljskih jiojačanja koja su iz Iriga prodrli u s. Neradln, ti delovi su se pojedinačno probili iz okruženja, uz gubitke od 13 poginulih i 3 zarobljena.

¹ Po drugom, neprijateljskom, Izvoru događaj sa desio 22. marta

1943. mart

SRBIJA

mart 1943.

- U blizini s. Vrela (kod Prištine) albanski žandarmi ubili iz zasede sekretara SKOJ-a i člana Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju Stanka Burića, narodnog heroja, i jednu omladinku.
- 27/28. 7jari — U s. Darosavi (sada: Partizani, kod Arandelovca) delovi 1 šumadijskog NOP odreda porušili prugu i spalili opštinsku arhivu.
- 29. mart — U s. Banoštoru (kod Petrovaradina) jedinice 1. bataljona 3. NOP odreda 3. operative zone NOV i PO Hrvatske napale i, posle kraće borbe, ubile 2 i streljale 2 lolksdojčera, a zaplenile 17 pušaka i 2 pištolja.
- 31. mart — U s. Rudniku (kod G. Milanovea) delovi 1. šumadijskog NOP odreda razorili postrojenja pošte, spalili poštansku arhivu i posekli 7 tt stubova.
- Mart k. — Na terenu Malesije u severoistočnoj Albaniji, po odluci Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju, formirana partizanska četa Bajram Curi«, radi dejstva u tom kraju po predviđenom odlasku NOP odreda »Eirtin Duraku« u Metohiju.
- U s. Svračkovicima (kod G. Milanovea) obnovljen OK KPJ za Čačak.
- Mart — U Peći italijanski vojnici zapalili izvestan broj dućana i kuća kao odmazdu zbog pogibije jednog njihovog inženjera. Mислеći da su ubistvo izvršili Siptari popaljene su prvenstveno njihove kuće i dućani.
- U Kos. Mitrovici, s. Zvečanu i s. Rudniku nemačka policija masovno hapsila komuniste i pristalice NOP-a. a u Kos. Mitrovici i streljala 1K rodoljuba, među kojima 2 člana KPJ.
- Po odluci MK KPJ za Prlzren, članovi KPJ i ilegalci prekinuli sve tt veze prema Dakovici, Uroševcu i s. Vlašnji (kod Prizrena) i posekli 16 tt stubova da bi zaprečili puteve između ovih mesta.
- U Prištini formiran ilegalni gradski NO odbor.

April

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

1. april — CK KPJ uputio divizijskim komitetima KPJ pismo o izboru siušalaca za viši partijski kurs, naglasivši pri tom da oni moraju imati izvesnu predspremu iz marksizma-lenjinizma, i da ga mogu posećivati i pojedini vojni ili partijski rukovodioci iz divizija, brigada ili bataljona, da bi kasnije uspešnije vršili svoje funkcije.
2. april — Vlada SSSR-a uputila izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije notu sa zahtevom da se javno ogradi od saradnje četnika sa okupatorom i da naredi Draži Mihailoviću da, u interesu antihitlerovske koalicije, raspusti četničke odrede u Crnoj Gori i Hercegovini.
4. april — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da u centralnu Bosnu uputi potrebne snage radi dejstva na komunikaciji Sarajevo — Bos. Brod.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio Stabu 1. proleterske udarne divizije NOVJ uputstvo o taktičko-tehničkim pripremama za forsiranje r. Drine.
- April p. — Vlada Vel. Britanije uputila direktivu svom ambasadoru u Moskvi: da kod vlade SSSR-a preduzme korake da bi se rešio pitanje sukoba četnika i partizana.
6. april — Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije uputila vladi Vel. Britanije pismo u kome poriče saradnju čelnika sa okupatorom.
- Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije, pod formom poziva na referisanje, opozvala svog poslanika iz Moskve, što je značilo privremeni prekid diplomatskih odnosa sa SSSR-om.
7. april — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao naređenje o načinu snabdevanja jedinica NOV i POJ, naglašavajući da se ono može vršiti putem ratnog plena, konfiskacijom imovine izdajnika i narodnih neprijatelja, dobrovoljnim prilozima i rekvizicijom.
10. april — VS NOV i POJ uputio šest rukovodilaca u šavnički i četiri u kolašinski srez sa zadatkom da se, pre dolaska jedinica 2. proleterske udarne i 3. udarne divizije NOVJ. povezu s partizanskim grupama na terenu, da mobilišu ljudstvo i formiraju jače pozadinske jedinice za razbijanje četničkih snaga i da organizuju narodnu vlast u tom kraju.
8. april — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito preimenovao Majevičku grupu udarnih bataljona u Majevičku NOU brigadu (kasnije: 1. pa 15. majevička NOU brigada).
12. april — Po naređenju VS NOV i POJ rasformirana 9. divizija NOVJ, a ljudstvom njene 4. i 5. brigade popunjene 1, 2. i 3. dalmatinska NOU brigada.
13. april — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da energično nastavi čišćenje svoje teritorije od kvislinških formacija.
- April p.p. — Ambasador Vel. Britanije posetio u Moskvi ministra spoljnih poslova VjaČeslava Molotova, koji je u razgovoru o odnosima između čelnika i partizana naglasio da vlada SSSR-a ne može uticati na VŠ da se NOV i POJ izmire sa četnicima, jer je to stvar naroda Jugoslavije.
- April s. — Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije pozvala na konsultovanje u London svog ambasadora iz Vašingtona i stavila mu u zadatak da kod vlade SAD traži zaštitu za četnički pokret.
- April d.p. — U Brinju, po naređenju VS NOV i POJ, od li. i 14. brigade NOV i PO Hrvatske formirana 13. divizija NOVJ.

17. april — Kod s. Rudišta (blizu Zvornika) spustila se padobranima prva od tri grupe savezničkih diverzanata, sastavljena od jugoslovenskih iseljenika iz Kanade.
18. april — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 3. udarne divizije NOVJ da, ofanzivno djelujući središnjim delom Crne Gore, izbije na prostoriju Savnik — Boan i na oslobođenoj teritoriji vrši mobilizaciju i organizuje narodnu vlast.
19. april — Delegat CK KPJ Miladin Popović poslao CK KPJ izveštaj o tome kako CK KP Albanije sprovodi u život zadatke koje mu je postavila Kominternu. Naglašeno je da su svi članovi upoznati s novom linijom, da su izvršeni izbori novih mesnih komiteta i delegata za I. zemaljsku konferenciju i okružne konferencije, kao i da je održana I zemaljska konferencija.
20. april — Nemačka Vrhovna komanda upoznala nemačko Ministarstvo inostranih poslova da se priprema operacija protiv »Titovih snaga* koje su preko r. Drine i r. Neretve prodrle u Crnu Goru i Sandžak.
- 20/21. april — Kod Brinja se spustila padobranima druga grupa savezničkih diverzanata.
22. april — Draža Mihailović, uz pomoć vlade NDH, izradio elaborat o tobožnjim zverstvima partizana i uputio ga vladi V. Britanije, misleći time da opravda saradnju četnika sa okupatorom i svoju izjavu da su mu jedini neprijatelji partizani i muslimani.
- 22/23. april — Na Krbavsko polje padobranima se spustila prva grupa savezničkih posmatrača koje je u VS NOV i POJ uputila Vrhovna komanda savezničkih snaga za Srednji istok.
22. april — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito dao GS NOV i PO za Hrvatsku direktivu o pravilnom postupku prema savezničkim padobrancima koji su se noću 20/21. aprila spustili kod Brinja.
27. april — U Londonu otpočela dvodnevna sednica izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije. Razmotrivši svoj položaj i međunarodnu situaciju, vlada je rešila da do maksimuma razvija prijateljske odnose sa SAD i zaključi što povoljnije vojne i političke ugovore o posleratnoj pomoći i obnovi Kraljevine Jugoslavije; da vlada Vel. Britanije predloži vojni savez o uzajamnoj pomoći; da s vladom Grčke zaključi ugovor o uzajamnom potpomaganju u ratu i miru; da s vladom SSSR-a razvija prijateljske odnose. Takođe je odlučila da jednom deki, racijom zagarantuje demokratske tekovine i objavi da će Kraljevina Jugoslavija biti federacija Srba, Hrvata i Slovenaca pod centralnom vladom i dinastijom Karađorđevića.
- April — Nemačke pešadijske divizije u Jugoslaviji: 704. 714. 117. i 718. preformirane i preimenovane u 104. 114. 117. i 118. lovačku diviziju.
- Izvršni odbor AVNOJ-a dao izjavu u kojoj pobija tvrdnje kralja Petra II Karađorđevića (u intervjuu londonskom listu Sandej di Speč<) da je Draža Mihailović centralna figura u borbi jugoslovenskih naroda protiv okupatora. Izvršni odbor govori o saradnji četnika sa okupatorima, te ponovo poziva saveznike da pošalju zajedničku misiju koja će se na licu mesta uveriti u istinitost njegove izjave i u netačnost tvrdnje kralja Petra II.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito pohvalio jedinice 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ za pokazanu hrabrost i čvrstinu u borbama kod s. Glavatičeva. Kalinovika i prilikom forsiranja r. Drine i u borbama protiv italijanskih jedinica na odseku r. Drina — Cajniče.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito pohvalio jedinice 2. dalmatinske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ za izvršene zadatke i pokazanu hrabrost prilikom forsiranja r. Drine.
- Pri VS NOV i POJ formirana Komisija za suzbijanje pete kolone i terorizma, čiji je zadatak da otkriva špijune i petokolonaše i da štiti narod od četničkog i ustaškog terora.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. april — Delovi nemačke 114. lovačke i 187. rezervne divizije, sa domobranskom 3. brdskom brigadom i četnicima, u pet napadnih kolona, podržanih avijacijom i artiljerijom, iz San. Mosta, Bos. Novog, Bos. Krupe i s. Otoke otpočeli podgrmečku operaciju »Rujiška« s ciljem da razbiju 4. udarnu diviziju 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ. U osmodnevnim borbama neprijatelj je odbacio 12. NOU brigadu i delove 2. krajiške NOU brigade i prokrstario Podgrmeč, ali se glavnina 4. udarne divizije

izvukla ispod udara i održala u Podgrmeću. Između ostalog, izgubljen je jedan top i 4 mitraljeza. U s. V. Rujiškoj poginula je član OK KPJ za Podgrmeć Vahida Maglajlić, narodni heroj.

- Na pl. Trusini Udarne grupa bataljona (2. i 5. bataljon) 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ prodrla u južnu Hercegovinu kroz položaje delova četničkog Trebinjskog korpusa. U desetodnevnim borbama ona je, sa Južnohercegovačkim NOP odredom, zauzela Ljubinje, napala Stolac, razbila više grupa četničkog Trebinjskog korpusa i prokrstarila niz sela u Dabru i Popovom polju. U borbi protiv četnika na Oblom brdu (pl. Sniježnica) poginuo je komandant Sitničkog bataljona Južnohercegovačkog NOP odreda Risto Vreća, narodni heroj.
- 2. april — Jedinice 3. udarne divizije NOVJ, sa 4. proleterskom udarnom brigadom, razbile Gatačku i Golijsku brigadu četničkog Nevesinjskog korpusa i manje delove domobranske 6. pešadijske divizije i zauzele Gacko.
- Drugi bataljon 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ zauzeo Bužim (kod Cazina).
- 2/3. april — Delovi 3. udarne divizije NOVJ potisli razbijeni četnički 2. zetski leteci odred i zauzeli Avtovac.
- 3/4. april — Udarne grupa bataljona (2. i 5. bataljon) 10. hercegovačke NOU brigade i Južnohercegovački NOP odred razbili četničku posadu i zauzeli Ljubinje.
- 4. april — Dva bataljona ustaške 5. brigade potisli manje delove 5. udarne divizije NOVJ i zauzeli Glamoč.
- 4/5. april — Udarne grupa bataljona (2. i 5. bataljon) 10. hercegovačke NOU brigade i Južnohercegovački NOP odredi napali italijansko-četničku posadu u Stocu, prodrli delom snaga u grad i razoružali jednu četničku četu
- 5. april — U s. Suhom Polju (kod Bijeljine) Grupa vojvodanskih udarnih bataljona i delovi Majevičkog NOP odreda u zasedi razbili ojačani 2. bataljon domobranskog 6. pešadijskog puka. Poginulo je 11, ranjeno 33 i zarobljeno 185 domobrana, a zaplenjeno 2 topa, 2 minobacača, 5 mitraljeza, 11 p. mitraljeza i 58 pušaka i automata.
- April p. — U s. Sokolovićima (kod Sokolca) održano savetovanje članova GŠ i PK KPJ za BiH-1. Oblasnog komiteta KPJ za istočnu Bosnu i Štaba Grupe vojvodanskih udarnih bataljona, na kome je, u cilju objedinjavanja komande tih svim jedinicama NOV i POJ u istočnoj Bosni, Štab Grupe vojvodanskih udarnih bataljona (kasnije Štab 1. vojvodanske NOU brigade) proglašen Operativnim štabom za istočnu Bosnu, te su pod njegovu komandu stavljani Birčanski i Majevički NOP odred.
- U Sekovićima (kod Vlasenice) formirano Birčansko vojno područje.
- Po direktivi Oblasnog komiteta KPJ za istočnu Bosnu obnovljen OK SKOJ-a za Majevicu.
- 5/6. april — Prva dalmatinska udarna brigada i tri bataljona 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, bez gubitaka, zauzeli s. Kulu Fazlagić (kod Gacka), gde su razoružali mesni milicijski bataljon i zaplenili oko 200 pušaka i 20.000 metaka.
- fi. april — Kod s. Kopilova 2. dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ forsirala r. Drinu na odseku s. Brod — s. Bastasi (uzvodno od Foče). Do sutradan uveče i ostale su jedinice forsirale reku. Divizija je zatim, u trodnevnim borbama, razbila odbranu pet četničkih brigada, stvorila mostobran na liniji ušće r. Cehotine — s. Falovići — s. Dragočava — s. Šćepan Polje i okružila italijanske snage u kasarnama u Foči. U borbi pored ostalih smrtno je ranjen politički komesar 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ Aleksa Dežović, narodni heroj. Vrhovni komandant NOV i POJ pohvalio je 2. dalmatinsku NOU brigadu za odlično izvršenje zadatka.
- Pet četničkih brigada Nevesinjskog i Romanijskog korpusa i pukovska borbena grupa »Škoti«, italijanske divizije »Mesina«, nastupajući od Blagaja, posle trodnevnih borbi, potisnuli ojačanu 9. udarnu diviziju NOVJ prema Kifinom Selu i zauzeli Nevesinje.
- 7. april — U Gacku održana konferencija predstavnika opštinskih i seoskih NO odbora, na kojoj je obnovljen SNO odbor Gacko.
- S. april — Kod s. Ustikoline (blizu Foče) 1. proleterska udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ forsirala r. Drinu. Sutradan je i 3. krajiška NOU brigada prešla reku. Divizija je zatim, u dvodnevnim borbama, razbila dva bataljona italijanske divizije »Taurinense« i dve brigade četničkog Drinskog korpusa i obrazovala mosto-

bran na liniji Foča — S. Orahovo — Kapak (k. 1203) — Gradina. U borbi (na Krilnom brdu) poginuli su politički komesar čete Spasoje Dragović i komandir voda Milija Rašović, narodni heroji, oba iz 1. proleterske NOU brigade. Vrhovni komandant NOV i POJ je za hrabrost i čvrstinu u boju pohvalio 1. proletersku NOU brigadu.

- U s. Hranjenu (kod Goražda) 6. istočnobosanska NOU brigada i Majevička grupa udarnih bataljona razoružale bez borbe pčilučetu domobrana, a zatim razbile motorizovani odred (10 vozila) nemačke feldžandarmrije, uništile 3 putnička automobila, kamion i 3 motocikla, zaplenile 5 p. mitraljeza, 1 mitraljez i 1 protivtenkovski top i zarobile 1 nemačkog oficira i 7 podoficira.
  - U rejonu prevoja Kobilja glava (kod Gacka) I. dalmatinska NOU brigada 1 glavnina 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ razbile delove četničkog Trebinjskog korpusa 1 odbacile ih prema Bileći. U borbi je poginuo komandir čete 3. bataljona 10. hercegovačke NOU brigade Hasan Zahirović Laća, narodni heroj.
- april*
- Ojačani 741. puk nemačke 114. lovačke divizije, uz podršku avijacije, delova domobranskog 10. pešadijskog puka i četnika, savladao jak otpor 2. krajiške udarne i delova 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ duž komunikacije Ključ — Bos. Petrovac, te posle trodnevnih borbi zauzeo Bos. Petrovac.
  - Šesta istočnobosanska NOU brigada i Majevička grupa udarnih bataljona, pod rukovodstvom GŠ NOP odreda za BiH i PK KPJ za BiH, posle višednevnog marša pod borbom, probile se iz Birča u rejon s. Ustikoline (kod Foče) i ovde ušle u astav Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ.
- /n april*
- Kod s. Vrtoča (na putu Bos. Petrovac — Bihać) 3. bataljon 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ uništio iz zasede ojačanu četnu 741. puka nemačke 114. lovačke divizije, zaplenivši 10 p. mitraljeza i 2 minobacača 81 mm.
- U. april*
- Deveta udarna divizija NOVJ, ojačana 5. crnogorskom udarnom brigadom 3. udarne divizije NOV.T, protivnapadom odbacila delove četničkog Nevesinjskog I Romanjskog korpusa prema Blagaju 1 zauzela Nevesinje.
  - Prodirući s mostobrana kod s. Ustikoline (blizu Foče) I. proleterska udarna i 3. krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOV.T prisilile na povlačenje sa Golog vrha (k. 1309) i, u gonjenju, kod s. Ifsara razbile dva ojačana bataljona italijanske divizije »Taurinenze«, zaplenivši 6 topova¹, 9 minobacača, 14 mitraljeza, 200 pušaka i gotovo svu komoru.
  - Kod Paunovca (na putu Ključ — Bos. Petrovac) delovi 2. krajiške udarne brigade udarne divizije NOVJ uništili iz zasede snabdevačku kolonu (sa obezbeđenjem) 741 puka nemačke 114. lovačke divizije (7 kamiona i 3 motocikla).
  - U s. Brđanima (na pl. Majevidi) formirana 1. vojvođanska NOU brigada, sastava 3 bataljon?
- 12. april*
- U Cajniče ušla 3. krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ, pošto su se delovi italijanske divizije »Taurinenze« povukli iz mesta posle poraza kod s. Ifsara.
- Na prevoju Kobilja glava (kod Gacka) tri bataljona 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ protivnapadom razbili četničku Gatačku brigadu, ojačanu bataljonom četničke Nikšićke brigade, četom tenkova i baterijom topova italijanske divizije »Murde«.
- 13. april*
- Kod s. Rastošnice i s. Kiseljaka (na putu Zvornik — Lopare) 1. vojvođanska NOU brigada razbila delove četničke Majevičke brigade. Poginulo je 30 i ranjeno oko 50 četnika.
- 15 april*
- Četnička grupa limsko-sandžačkih odreda, ojačana četničkim Ibarskim odredom i italijanskim artiljerijskim jedinicama, napala delove 2. proleterske udarne divizije NOV.T. U dvodnevnim borbama u međurečju Čehotine i Tare ona ih je polisla od s. Celebića prema r. Drini, ugrozivši fočanski mostobran. U borbi su, pored ostalih, poginuli komandir čete Tihomir Matijević i politički komesar čete Radmila Šiško-
vić, narodni heroji, oboje iz 2. proleterske NOU brigade.
  - U oštroj borbi 741. puk nemačke 114. lovačke divizije potisnuo 4. krajišku udarnu brigadu 5. udarne divizije NOVJ prema Drvaru i zauzeo s. Oštrelej.
- April pp.*
- Kod Stoca rasformiran Južnohercegovačk! NOP odred, te od njega formiran 6. bataljon i popunjeni 2. i 5. bataljon 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ.

¹ Topovi su upotrebljeni za formiranje artiljerijskog tllvzlona 1. proleterske udarne divizije NOVJ

- April s.* — Po naređenju odseka VS NOV i POJ za vojne vlasti u pozadini, formirani Gatačko vojno područje, sa sedištem u Gacku, koje je obuhvatalo komande mesta: Gacko, Avtovac, Kulu Fazlagića i Fojnicu, i Nevesinjsko vojno područje, sa sedištem u Kifinom Selu, koje je obuhvatalo komande mesta: Nevesinje, Kifino Selo i Ulog.
- Na pl. Majeveci formirani ONO odbor za Majevicu i Semberiju i Majevičko vojno područje.
- 'April d. p.* — U rejonu Ključa, po naređenju Stab 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, u sastavu 10. udarne divizije formiran Ribnički NOP odred.
- 15. april* — Kod Janje (na putu Zvornik — Bijeljina) 1. vojvodanska NOU brigada razbila nepotpun 3. bataljon domobranskog 6. pešadijskog puka, zarobivši 165. ubivši 10 i ranivši 3 domobrana, a zaplenivši: 180 pušaka, 9 automata, 5 p. mitraljeza i 5 mitraljeza.
- 17. april* — U s. Planoj (kod Bileće) delovi 3. udarne divizije NOVJ napali tri italijanska bataljona i dve četničke brigade, ojačane artiljerijom i tenkovima. Zbog velike nadmoćnosti neprijatelja i zbog visokih gubitaka napad je, posle dvodnevnih borbi, obustavljen. U borbi je poginuo komandant 1. bataljona 5. crnogorske NOU brigade Đorđe Premović, narodni heroj.
- 17/18. april* — Po naređenju VŠ NOV i POJ, 2. proleterska udarna divizija NOVJ. ojačana 3. i 7. krajiškom NOU brigadom, izvršila protivudar s fočanskog mostobrana, te obuhvatom desnog krila povratila s. Celebić i četničku Grupu limsko-sandžačkih odreda podržanu italijanskom artiljerijom, odbacila preko r. Tare. Prema nepotpunim podacima poginulo je oko 200, ranjeno 200 i zarobljeno 800 četnika.
- 18. april* — U s. Dobrljinu (kod Bos. Novog) 1. bataljon 5. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ razoružao 42 domobrana.
- 20. april* — Koncentričnim napadom iz Bos. Novog, Bos. Krupe, Bos. Petrovca, Ključa i San. Mosta nemačka 114. lovačka divizija (bez dva bataljona), ojačana bataljonom nemačke 187. rezervne divizije, domobranskom 3. brdskom brigadom i delovima 10. pešadijskog puka. otpočela drugu grmečku operaciju »Oto«. u kojoj je pokušala da 4. udarnu diviziju NOVJ nabaci na pl. Grmeč i tu je razbije, ali je ova divizija veštim manevrom i infiltracijom u pozadinu, izbegla udar nadmoćnog neprijatelja. Zbog neuspeha neprijatelj je posle 5 dana obustavio operaciju.
- Na pl. Majeveci formirana 2. vojvodanska NOU brigada (u početku dejstvovala kao 2. grupa vojvodanskih udarnih bataljona).
- Oblasni komitet SKOJ-a za Bos. krajinu uputio direktivu organizacijama SKOJ-a. u kojoj je sumirao iskustva iz rada u toku neprijateljske ofanzive, istaknuvši elan s kojim se omladina zalagala i herojski borila, ukazao na mere za otklanjanje nedostataka i za oživljavanje rada SKOJ-a i USAOJ-a.
- 23. april* — Kod s. Kozare (na putu Goražde — Cajniče) delovi 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ razbili ojačanu četvu 2. bataljona 369. puka nemačke 369. legionarske divizije i naneli joj znatne gubitke, zaplenivši 2 minobacača, 2 p. mitraljeza, 5 kara i 50 konja
- 24. april* — Delovi 5. udarne divizije NOVJ napali Glamoč i okolna usiaško-domobranska uporišta. Slomivši spoljna uporišta, oni su prodrli u grad, ali su se 26. aprila povukli zbog Intervencije iz Livna po jednog bataljona ustaške 5. brigade i nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
- U s. Koričanima (u izvornom delu r. Ugra) oko 600 četnika napalo delove 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ s ciljem da unište bolnicu (275 ranjenika i bolesnika), ali su intervencijom glavnine 1. krajiške udarne brigade i 4 krajiškog NOP odreda razbijeni, pretrpevši gubitke od 40 mrtvih i ranjenih.
- 24/25. april* — Grupa od 17 boraca 5. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ upala u Prijedor, pobila 12 stražara u logoru »Ciglana« i oslobodila 120 zatvorenika (64 zdrava bivša zatvorenika stupila u brigadu).
- 25. april* — Između s. Bos. Rače i Bijeljine delovi 2. vojvodanske NOU brigade minirali prugu i uništili lokomotivu i 7 vagona putničkog voza. Zbog toga je saobraćaj bio obustavljen 12 dana.

april 1943.

CRNA GORA

april 1943.

27. april — Jedinice italijanskog 6. armijskog korpusa (ostaci razbijene divizije »Murde«, divizija »Marke« bez jednog puka, po jedan ojačani puk divizija »Mesina« i »Emilija«, te 73. legija crnih košulja divizije »Sasari«), sa četničkim Nevesinjskim, Trebinjskim i Nikšićkim korpusom i tri bataljona domobranske pi. pešadijske divizije, počele napad iz Blagaja, Stoca, s. Meke Grude, prevoja Kobilje glave i Vilusa. U petodnevnom borbama one su potisnule zaštitničke delove 3. udarne divizije NOVJ i 3. dalmatinske NOU brigade i ovladale Dabarskim, Nevesinjskim i Gatačkim poljem.
- 27/28. april — Dve brigade 3. udarne divizije NOVJ, obuhvatnim napadom preko pl. Babe, odbacile delove četničkog Nevesinjskog korpusa i italijanske divizije »Murde« prema Bileći.
28. april - Pukovska borbena grupa »Škoti« italijanske divizije »Mesina«. četnički Trebinjski korpus i dve brigade Romanijskog korpusa, nastupajući od Blagaja i Stoca zauzeli Nevesinje, iz koga su se povukli zaštitnički delovi 3. dalmatinske NOU brigade.
- April k. — U sastavu 10. udarne divizije NOVJ formiran Glamočko-livanjski NOP odred.
- April — Oblasni komitet KPJ za Bos. krajinu uputio proglas povodom završetka neprijateljske ofanzive, pozivajući narod na brže otklanjanje posledica dvomesečnih borbi i na borbu protiv četnika.
- Pri Oblasnom komitetu KPJ za istočnu Bosnu počeo srednji partijski kurs (za članove sreskih i okružnih komiteta). S manjim ili većim prekidima, kurs je trajao do kraja rata, i završilo ga je više klasa.
- Po odluci PK KPJ za Bosnu i Hercegovinu rasformiran OK KP.T za Majevicu.
- U blizini Foče, u času duševnog rastrojstva, izvršio samoubistvo teško ranjeni komandant artiljerije 1. proleterske udarne divizije NOVJ Jovan Vukanović. narodni heroj.

CRNA GORA

- J- april — Komandant nacionalnih trupa Crne Gore, Sandžaka i Boke izdao proglas Crnogorcima, pozivajući ih da što masovnije stupaju u četničke odrede, a preteći da će oni koji se ne odazovu biti najstrožije kažnjeni
- April p. — Četnici predali 350 rodoljuba iz kolašinskog zatvora italijanskim vlastima, te ih ove sprovelo u koncentracioni logor u Baru.
- fi- april — GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku izdao proglas kojim je ponovo ukazao na četničku izdaju, raskrinkao četnički pokret i pozvao zavedene i prisilno mobilisane Crnogorce i Bokelje da napuste četničke jedinice i priključe se NOP odredima i brigadama koje se približavaju granicama Crne Gore.
15. april — Iz nikšićkog zatvora pobjeglo oko 30 pripadnika NOP-a. Od poterà, u kojima je angažovan ceo italijanski garnizon, poginula su 4 zatvorenika, dok su se ostali spasili i kasnije priključili jedinicama NOVJ.
- 18/10. april — Partizani sreza šavničkog posle kraće borbe protiv četnika zauzeli Šavnik, Zabljak i Boan.
19. april — U rejonu Kuča (oko Podgorice — sada: Titograd), po naređenju komandanta tzv. nacionalnih trupa Crne Gore, Sandžaka i Boke, mobilisano 1000 ljudi. Trebalo je da budu transportovani kamionima u rejon Nikšića. ali su u poslednjem času odbili da pođu i razišli se kućama.
21. april — Q s. Bezujama i s. Bajovom Polju (kod šavnika) delovi 3. udarne i 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbili napad jednog bataljona italijanske divizije Ferara i četnika sa pravca Javorka i naneli im gubitke od 4 mrtva i 19 ranjenih
- Kod s. Tepaca 4. bataljon 7. krajiške NOU brigade prešao r. Taru i ušao u Zabijak, koji su već bili zauzeli mesni partizani. U rejonu Zabljaka je zarobljeno 90 četnika i 3 oficira, a zaplenjeno 3 bacača sa 400 mina. 600 pušaka. 62.000 metaka i dosta druge ratne opreme.
- U blizini s. Cecuna (kod Andrijevice) održan sastanak MK KPJ za Andrijevicu na kome je, posle detaljne analize vojne i političke situacije, konstatovano da u srezu postoje povoljni uslovi za formiranje vojnih jedinica i odlučeno da se formira Andrijevićd partizanski bataljon.

april 1943.

CRNA

GORA

april 1943.

22. april — U s. Kruševu (kod Pljevalja) 2. bataljon 3. krajiške NOU brigade u sadejstvu sa 3. proleterskom (sandžackom) udarnom brigadom 1. proleterske udarne divizije NOVJ razbio italijanske i četničke snage.
23. april — Mesni partizani, pomognuti stanovništvom odbacili četnike ka Nikšiću i zauzeli s. Mokro, s. Kruševice i s. Miloševiče (kod Šavnika).
- Delovi novoformiranog Bjelopavličkog partizanskog bataljona napali obozbeđenje italijanskog logora u blizini Danilovgrada i ranili 3 italijanska vojnika. Talijanske vlasti su istoga dana, za odmazdu, pohapsile stanovništvo s. Sekulića i internirale 83 rodoljuba.
- U Zabljaku održan zbor kome je prisustvovalo oko 700 ljudi iz okolnih sela. Posle govora komandanta 2. proleterske udarne divizije NOVJ narod se izjasnio za opštu mobilizaciju.
26. april — U rejonu s. Krupice — s. Kotlajići — s. Premćani (kod Pljevalja) 3. proleterska (sandžacka) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ napala i razbila jedinice četničkog Drinskog i Mileševskog korpusa, koje su se povuklo ka Pavlovom brdu uz gubitke od 20 mrtvih i 5 zarobljenih
30. april — GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku uputio Vasojevićima proglas u kome je Izneo italijansko-četnički teror i represalije i ukazao na to da okupator razbija borbeno jedinstvo crnogorskog naroda, te pozvao zavedene Vasojeviće da napuste četnički pokret i pređu na stranu NOVJ.
- U s. Kovrenu i s. Šahovićima (kod Bijelog Polja) jedinice 1. proleterske udarne divizije NOVJ, posle višerasovne borbe, slomilo otpor četničkih Limsko-sandžackih odreda i produžile nastupanje ka Kolašinu.
- April k. — Po naređenju GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku ponovo formirani Zetski, Nikšićki, Lovčenski i Sandžacki NOP odred
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku formiran Beransko-andrijevički partizanski udarni bataljon.
- April — GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku naredio NOP odredima da upute ljudstvo za popunu 4. proleterske i 5. crnogorske NOU brigade, i to da Lovčenski i Piperski NOP odred upute po 200 boraca, Nikšićki i Bjelopavlički — celokupno ljudstvo, a Kučki NOP odred — trećinu ljudstva.

HRVATSKA

1. april. — Na komunikaciji Gospić — Ogulin jedinice 6. brigade 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske i 9. udarne brigade 6. divizije NOVJ zauzele: ž. st. i s. Sinac, ž. st. Ramljane, ž. st. i s. Lešće i ž. st. Janjče. Poginulo je 10, ranjeno 15. a zarobljeno 643 domobrana i žandarma i 16 oficira. Gubici brigada NOVJ: 5 mrtvih i 12 ranjenih
- U rejonu s. Prilišća i s. Vukove Gorice (kod Karlovca) 10. ustaški bataljon izvršio napad na ojačani 2. bataljon 13. proleterske NOU brigade Rade Končar. Poginulo je 7 a ranjeno 15 boraca 13. brigade, dok su ustaše imale 4 mrtva i 13 ranjenih
2. april — U Zumberku. po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske, formiran Zumberački NOP odred (koji je 8. maja preimenovan u Zumberačko-pokupski NOP odred).
- Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske rasformirana Komanda Zumberačkog vojnog područja, a njenu funkciju preuzeo Stab Zumberačkog NOP odreda.
- U rejonu s. Žute Lokve (kod Brinja) jedinice 14. brigade 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske uništile 7 kamiona sa italijanskim vojnicima.
- U s. Novom Marofu (kod Varaždina) jedinice Kalničkog NOP odreda uništilo 2. st. i zarobile 40 domobrana
- J. april — Ustaško uporište s. Kompolje (kod Brinja) zauzele jedinice 5. udarne brigade 8. divizije NOVJ i nanele neprijatelju gubitke od 6 mrtvih, 3 ranjena i 36 zarobljenih
4. april — Italijansko-četničko uporište u s. Brlogu (kod Brinja) posle dvodnevni borbi zauzele jedinice 4. udarne brigade 8. divizije NOVJ. Poginulo je oko 100 i zarobljena su 72 neprijateljska vojnika. Brigada je imala 20 mrtvih i 68 ranjenih.

- U dvodnevnom napadu na četnike u s. Pađenama, s. Olonu, s. Radljevcu i s. Golubiću (kod Knina) jedinice 4. i 10. krajiške brigade, 1. udarne brigade 6. divizije NOVJ i Ličkog NOP odreda zarobile 230 četnika, dok je mrtvih i ranjenih četnika bilo više. Gubici jedinica NOVJ: 57 mrtvih i ranjenih.
- U s. Vrpolju (kod Knina) 3. bataljon Splitskog NOP odreda napao četnike, ali je zbog nadmoćnosti neprijatelja ubrzo odustao od napada, pretrpevši gubitke od 21 mrtvog i 7 ranjenih.
- 8. aprill — Jedinice 6. udarne brigade 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske, 9. udarne brigade 6. divizije NOVJ i 15. udarne brigade 8. divizije NOVJ napale bataljon italijanske divizije »Re« koji se povlačio iz Vrhovina ka Otočcu i nanele mu gubitke od 4 mrtva i 67 ranjenih.
- " april — Jedinice 2. bataljona Kalničkog NOP odreda uništile ž. st. Pitomaču (kod Virovitice).
- T/S. april — Druga udarna brigada 6. divizije NOVJ izvršila neuspeo napad na domobransko-ustašku posadu u s. Širokoj Kuli (kod Gospića) i pretrpela gubitke od 5 mrtvih i 17 ranjenih.
- Prvi bataljon Kalničkog NOP odreda uništio postrojenja rudnika uglja Ladanje (kod Varaždina) i zarobio 20 domobrana.
- april — Jedinice 12. i 17. brigade 4 (slavonske) divizije NOVJ zauzele s. Bučje (kod Slav Požege). Poginula su 42, a ranjeno je 60 domobrana iz 4. brdske brigade, dok su jedinice NOVJ imale 16 mrtvih i 24 ranjena.
- 10. april — U s. Kerestincu (kod Zagreba), u borbi protiv nemačkih vojnika koji su napali zgradu u kojoj je održavan partijski sastanak, poginuo sekretar SK KPH za Samobor Baltazar Pavao Videković. narodni heroj
- 11. april — Otpočela prva okružna konferencija KPH za Makarsku, na kojoj je, posle trodnevnog rada. izabrr.n novi OK KPH.
- april — Otočac, poslednje neprijateljsko uporište u Gackoj dolini, posle trodnevne borbe zauzele jedinice 1. hrvatskog korpusa NOVJ. Delovi italijanske divizije »Re«, sa razbijenim ustaško-domobranskim i četničkim jedinicama iz Like, povukli su se u Senj. Italijanske jedinice su imale 56 mrtvih, 69 ranjenih i 49 nestalih vojnika i oficira, dok gubici ustaško-domobranskih i četničkih snaga nisu utvrđeni, korpus je imao 12 mrtvih i 55 ranjenih.
- U Brinje ušle jedinice 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske pošto su se delovi italijanske divizije »Re« povukli u Senj. Zaplenjena je veća količina municije i ostalog materijala.
- 12/13. april — Kod ž. st. Pčelić (na pruzi Virovitica — Podrav. Slatina) partizani uništili lokomotivu i 7 vagona teretnog voza.
- 13. april — Kod tunela Paulovac (u blizini Bjelovara) 2. bataljon Kalničkog NOP odreda napao putnički voz. Deo kompozicije je izgoreo, a poginulo je 7, ranjeno 21 zarobljeno 57 domobrana, ustaša i legionara. Bataljon je imao 3 ranjena.
- 14 april — U s. Vujanićima (na putu Knin — Obrovac) jedinice Ličkog NOP odreda napale 5. četvu antikomunističke milicije. Poginulo je 8 milicionera i 1 italijanski oficir, a zarobljeno 28 milicionera i italijanski podoficir. Italijanski vojnici su za odmazdu spalili selo.
- Na južnoj obali o. Hvara posada partizanskog motornog leuta zarobila italijanski motorni jedrenjak »Afrikano« (-Africano). Teret je iskrcan, a brod zapaljen.
- Jedinice Moslavačkog NOP odreda uništile ž. st. Volodcr-Krivaj (na pruzi Kutina — Ivanić-Grad),
- April s. — Po naređenju Štaba grupe NOP odreda za Dalmaciju formiran Cetinski NOP odred.
- Formiran Inicijativni odbor AF2-a za okrug Pokuplje.
- 15/16. april — U s. Starigradu (kod Senja) bataljon »Ognjen Priča« 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ razoružao 9 žandarma i 11 finansa.

april 1943.

HRVATSKA

april 1943

16. april — Kod s. Šušnjara (blizu Slav. Požege) 12. i 17. brigada 4. divizije NOVJ razbile domobranksu Slavonsku brigadu. Poginulo je preko 100. a zarobljeno 583 domobrana i 10 oficira, dok su jedinice 4. divizije NOVJ imale 2 mrtva i 7 ranjenih
17. april — U blizini s. Bosiljeva (kod Karlovca), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formiran Karlovački NOP odred.
- Na putu s. Brušani — s. Baške Oštarije (kod Gospića) jedinice 2 udarne brigade 6. divizije NOVJ uništile dva domobranksa kamiona. Poginulo 8, a ranjeno 9 domobrana.
19. april — Kod s. Blinjskog Kuta (na pruzi Caprag—Sunja) jedinice Banijskog NOP odreda uništile transportni voz od 32 vagona. Poginulo je 10 nemačkih, italijanskih i domobranksih vojnika.
- 2(1. april — Ustaško uporište u s. Širokoj Kuli (kod Gospića) posle dvodnevni borbi zauzele jedinice 2. udarne i 9. udarne brigade 6. divizije NOVJ. Ustaški gubici: 19 mrtvih, 62 ranjena i 3 zarobljena, a gubici jedinica 6. divizije: 14. mrtvih i 56 ranjenih.
21. april — U rejonu Bijetih potoka (na pl. Plješivici u Bici) izašao prvi broj lista »Naprijed-organa KP Hrvatske.
22. april — Po naređenju Štaba 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske formirana Komanda Požeškog vojnog područja.
- Na ž. st. Mučna Rijeka (kod Koprivnice) 1. bataljon Kalničkog NOP odreda zarobio 100 domobrana Radnog bataljona.
23. april — Sela Bilaj i Medak (kod Gospića) zauzele 2. udarna i 9. udarna brigada 6. divizije NOVJ. Poginulo je 13. ranjeno 9 ustaša i domobrana, a zarobljeno 167 domobrana 62 ustaše i 50 četnika, dok su jedinice NOVJ imale 1 mrtvog i 10 ranjenih.
- U Kaštelima: Sućurcu. Gomilici i Lukšiću Splitski NOP odred napao italijanske posade, te u Sućurcu zapalio ž. st. i opštinsku zgradu, a u Gomilici ž. stanicu.
25. april — Us. Lekeniku (kod Siska) partizanska četa »Kljuka« razoružala 60 domobrana 1. radnog bataljona.
- Us. Sv. Ivanu Zelini (kod Zagreba) jedinice Kalničkog NOP odreda razoružale žandarmerijsku posadu, spalile arhivu poreske uprave, sreskog poglavarstva i opštine i uništile poštansku zgradu.
27. april — Na pl. Mosoru, prilikom isprobavanja bombi koje su izrađivali partizani, poginuo komandant Cetinskog NOP odreda Ljubomir Dumičić, narodni heroj.
29. april — Posle dvodnevni borbi jedinice 6. divizije NOVJ zauzele s. Klanac, s. Brušane i s. Baške Oštarije (kod Gospića), Poginulo je 174. ranjeno 116 i zarobljeno 202 ustaše i domobrana i 7 oficira iz domobranskog 2. lovačkog i 34. ustaškog bataljona. Gubici 6. divizije: 14 mrtvih, 40 ranjenih i 2 nestala.
- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku formiran Stab Unske operativne grupe, pod čiju su komandu početkom maja stavljeni 4 banijska brigada, tri bataljona Kordunaškog NOP odreda i 8. krajiška brigada.
- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku formiran štab Kninskog sektora, kome su potčinjeni Lički i Severnodalmatinski NOP odred, a ubrzo i 2 udarna brigada 6. divizije NOVJ
30. april — U rejonu klanca Vrata (kod Karlobaga) jedinice 6. divizije NOVJ napale italijansko-domobranksko obezbeđenje Poginulo je i nestalo 20, a ranjena su 24 vojnika iz italijanske 14. obalske brigade.
- Delovi nemačke 187. rezervne divizije spalili s. Bačkovicu i s. Čadavac (kod Bje-lovara) a stanovništvo iselili u s. V. Pisanicu.
- Zlpril k. — U severnoj Dalmaciji, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formiran Severnodalmatinski NOP odred.
- April — Održana konferencija predstavnika mesnih NO odbora Iz sreza Sinj, na kojoj je Izabran SNO odbor.
- U Lici, Štab 1. hrvatskog korpusa NOVJ, formirao 1. haubički motorizovani divizion

MAKEDONIJA

10. april — Ministar unutrašnjih poslova bugarske vlade naredio potčinjenim organima da u roku od mesec dana svim raspoloživim sredstvima i najdrastičnijim morama, likvidiraju partizanske jedinice i njihove saradnike. Potčinjene oblasne direkcije odmah su pristupile izvršavanju ovog naređenja, preduzimajući, pored ostalog, i interniranje rodbine pripadnika partizanskih jedinica.
13. april — Delegat CK KPM Borko Temelkovski podneo CK KPM izveštaj o političkom stanju na teritoriji 3. oblasnog komiteta KPM i pripremama za formiranje Tikveškog i Devdelijskog NOP odreda.
- April s. — U blizini Lerine (u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev« povezao se sa grčkim partizanskim odredom »Vičo«. Na sastanku su odredili zajedničko rukovodstvo i utvrdili ciljeve i zadatke zajedničkog dejstva na lerinsko-kosturskom području.
25. april — Na Bistri formiran Kičevski NOP odred »Kozjak«
26. april — U s. Bufu (kod Lerina, u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred Damjan Gruev i grčki partizanski odred »Vičo« održali zbor na kome je o bratstvu oba naroda govoreno na grčkom i makedonskom jeziku
30. april — U s. Ermenskom (kod Lerina, u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred -Damjan Gruev« i grčki partizanski odred »Vičo« spalili opštinsku arhivu i održali miting na kome se govorilo na makedonskom i grčkom jeziku.
- April — U blizini s. Goranca (kod Kačanika) naišao na karabinijsku zasedu i poginuo politički komesar grupe Skopskog NOP odreda Pero Petruševski Papučar narodni heroj,

SLOVENIJA

3. april — U varošicu Mežicu upao 1. koruški bataljon 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije, blokirao žand. slanicu, ispraznio magacin oružja, uništio aparaturu u bioskopu i ubio 4 pripadnika SS trupa. Snage na obezbeđenju su vodile oštru borbu protiv nemačke policijske kolone koja je nadirala sa pravca Crne. nanevši joj veće gubitke.
4. april — Na Tolstom vrhu i Mostnom vrhu (kod Vranskog) Savinjski bataljon Kamniško-savinjskog NOP odreda dočekaao nemačke policijske snage i u oštroj borbi odbacio ih u pravcu Vranskog, nanevši im znatne gubitke.
6. april — CK KP Slovenije uputio PK KPS za Slovenačko primorje direktivno pismo u kome ukazuje na greške u sprovođenju pravilne linije CK KPJ (opasnost od desnog skretanja, nedovoljna »doslednost u sprovođenju linije na čuvanju karaktera OF kao jedinstvenog pokreta«, potcenjivanje opasnosti i tendencija negiranja socijalnih izvora belogardizma u Primorskoj), zahtevajući da se nastavi borba protiv sektaštva i svih pojava koje sužavaju širinu OF.
7. april — U Udinama (Videm, u Italiji) formiran italijanski 24. armijski korpus (divizije »Julija« i »Veneto«). sa osnovnim zadatkom: dejstva protiv NOP-a. koji je dobijao sve širi zamah u Brdima i na Tolminskom.
- 8.9 april — Kod s. Uršnih Sela (blizu Novog Mesta) jedinice 2 slovenačke NOU brigade -Matija Gubec« porušile na više mesta prugu Novo Mesto — Crnomelj i uništile teretni voz iz koga su zaplenile voću količinu životnih namirnica i razne opreme
10. april — Kod s. Catča i s. Cirnika (blizu Trebnja) 98. batalion crnih košulja. 1. specijalni bataljon, 1. četa 117. bataljona crnih košulja italijanske divizije »Izonco« i formacije bele garde iz Trebnja i s. Rakovnika napali jedinice 3. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« i Zapadnodolenjskog NOP odreda. Brigada je, u dvodnevnom borbama, uspešno zadržavala neprijatelja, a potom se preko pruge Trebnje — Sevnica prebacila u rejon s. Trebelno.
- Naredbom Štaba Primorske operativne zone NOV i PO Slovenije formirane 5. slovenačka NOU brigada - Simon Gregorčič- (od jedinica Tužnoprivorskog NOP odreda) i 6. slovenačka NOU brigada »Ivan Gradnik-« (od jedinica Severnoprivorskog NOP odreda). Bataljoni ovih brigada su do kraja aprila dejstvovali samostalno na odvojenim sektorima, a tada su se spojili radi prodora u Benešku Sloveniju i proširenja oslobodilačkog pokreta na ovo područje.

april 1943.

CRNA

GORA

april 1943.

15. april — Kod s. Tuševog Dola (blizu Crnomelja) 4. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer sukobila se sa kolonom iz sastava 23. pešadijskog puka italijanske divizije »Izonco i posle oštre borbe prinudila je da se uz osetne gubitke povuče u Črnomelj.
- 16/17. april — Između ž. st. Gradac i ž. st. Dobravice jedinice 2. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec«, 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar«, Istočnodolenjskog NOP odreda i Primorsko-goranskog odreda porušile na više mesta prugu Metlika—Črnomelj i uništile nekoliko bunkera s posadom za obezbeđenje pruge.
17. april — Kod s. Polja (blizu Cerkna) delovi Severnoprimorskog NOP odreda napali italijansku patrolu jačine 22 vojnika i posle kraće borbe ubili 3 i ranili 7 vojnika, dok su ostali panično pobjegli u Cerkno, ostavivši na položaju p. mitraljez i puške.
18. april — Delovi Italijanske divizije »Izonco« iz Novog Mesta i Metlike otpočeli koncentričan napad na jedinice 2. slovenačke NOU brigade Matija Gubec«. 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar«, Istočnodolenjskog i Primorsko-goranskog NOP odreda. Posle višednevnih borbi u rejonima Jugorje — Mišino brdo — Ugljarica — Strmoc: (kod Metlike) i Oklinak—Lipovec—Gaj (kod Novog Mesta) jedinice NOVJ su se zbog opasnosti da budu okružene, 21. aprila uveče povukle preko Sv. gore i r. Krke u rejon s. Skocijana (kod Novog Mesta).
22. april — Član politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj uputio povereništvu CK KP Slovenije u Ljubljani direktivno pismo o stavu NOP-a prema izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije u Londonu, o radu na jačanju NOP i odnosu prema »sredini« i u potrebi da se u Ljubljani izvrši mobilizacija za NOV.
26. april — Na pl. Golobaru (kod Kobarida) jake snage italijanske divizije »Veneto« opkolile bataljon 6. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik«. Posle devetčasovne borbe bataljon se, po grupama, probio iz obruča i prikupio na pl. Meji.
28. april — Nemačka uporišta u s. Drušču, s. Bučki i s. Donjem Radovlju (kod Krškog) napale 2. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec«, 3. slovenačka NOU brigada Ivan Cankar«, 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar« i Primorsko-goranski NOP odred. Uništeno je samo nekoliko otpornih tačaka, a pred zorom jedinice su odustale od daljih napada.
30. april — Us. Pugledu (kod Kočevja) završen Zbor aktivista OF, kome su prisustvovali i delegati Slovenačkog primorja i Koruške. U trodnevnom radu analizirani su dotadašnji uspesi, postavljeni su novi zadaci OF i jednoglasno je usvojena i potvrđena »Dolomitska izjava« od 1. marta 1943. god.
- Zaslavski bataljon Kamniško-savinjskog NOP odreda upao u varošicu Savu (na pruzi Ljubljana — Zidani Most), proterao nemačku posadu u utvrđenu kasarnu, uništio ž. st. i nemački teretni voz u kome se nalazilo 25 kamiona, 2 vagona radio-stanica, 2 vagona sijalica za radio-stanice, vagon akumulatora i mnoge druge opreme.
- Us. Nazarju (kod Mozirja) Savinjski bataljon Kamniško-savinjskog NOP odreda napao nemačke žandarme i posle kraće borbe proterao ih u utvrđenu kasarnu, a potom zapalio pilanu sa celokupnim postrojenjima.
- April k. — Us. Podturnu (kod Zužemberka) formiran Levstikov partizanski bataljon kao zaštitni bataljon GŠ NOV I PO za Sloveniju.
- U s. Tolminskim Ravnama (kod Tolmina) 5. slovenačka NOU brigada »Simon Gregorčič« napala kolonu iz sastava italijanske divizije »Veneto« i posle kraće borbe je odbacila ka Tolminu, nanevši joj veće gubitke.

SRBIJA

1. april — Kod s. Lajkovca (blizu Mionice) četnici napali Valjevski NOP odred i naneli mu gubitke od 2 mrtva.
- Us. Krivoj Reci (kod G. Milanovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda razorili zgradu ž. st. i porušili prugu.
- U Đakovicu upao deo NOP odreda Emin Duraku« i ubio nekoliko italijanskih agenata i pljačkaša, ali nije uspeo da prihvati 2 člana Oblasnog komiteta KP.T za Kosovo i Metohiju. Borci ovog odreda su se potom prebacili ka Kosovu. Za odmazdu, italijanska policija i milicija su opljačkale i popalile kuće pristalica NOP-a a 13 pristalica uhapsile i streljale.

april 1943.

CRNA

GORA

april 1943.

2. april — Između Požarevca i s. Salukovca delovi Požarevačkog NOP odreda zaustavili i zapalili 3 kamiona organizacije TOT. Poginuo je pripadnik organizacije TOT. (Sutradan je nemačka krajskomandantura u Požarevcu streljala 75 talaca.)
3. april — U s. Azanji (kod Sm. Palanke) delovi 1. Šumadijskog NOP odreda napali stanicu SDS i ubili 1 a ranili više stražara.
- Nemački komandujući general i zapovednik Srbije izdao tajno uputstvo o represivnim merama prema stanovništvu (spaljivanje naselja i kuća, konfiskacija imovine, odvođenje muškog stanovništva na rad i uzimanje talaca).
4. april — Između s. Lačarka i Srem. Mitrovice 1. diverzantska grupa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatsko minirala prugu i uništila lokomotivu i svih 8 vagona nemačkog brzog voza i oštetila oba koloseka. Neprijatelj je pretrpeo veće gubitke u mrtvim i ranjenim a saobraćaj je obustavljen 24 časa.
5. april — Kod s. Lipovca (blizu Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda zapalili kamion kojim je prevožena rekvirirana hrana i zarobili 1 ljotičevca.
- April p — Štamparija PK KPJ za Vojvodinu prebačena iz Vrbasa u s. Parage (kod Bač. Palanke).
6. april — U s. Bosuti (kod Arandelovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda, posle šestčasovne borbe, odbili napad nedičevaca, ljotičevaca i nemačkih vojnika a kod s. Brajkovca i s. Lipnja (blizu Lazarevca) napad četnika. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i veći broj ranjenih. Gubici odreda: 3 poginula i 2 ranjena.
- OK KPJ za Srem izdao direktivno pismo sreskim i bataljonskim komitetima o formiranju rezervnih bataljona, uvođenju obavezne vojne obuke i odnosu prema stanovništvu.
7. april — Na putu između Srem. Mitrovice i s. V. Radinaca borci rezervnog partizanskog bataljona sremskomitrovačkog sreza posekli 72 tt stuba.
- 7.8. april — Na pruzi s. Vrđnik — s. Pavlovci (kod Rume) grupa boraca iz rezervnog partizanskog bataljona rumskog sreza posekla 60 tt stubova i uništila uređaje na ž. st. Pavlovci.
- Na pruzi Arandelovac — Mladenovac delovi 1. šumadijskog NOP odreda ponovo demolirali ž. st. Kopljare.
8. april — Na putu Ruma — Irlg — s. Krušedol delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekli 165 tt stubova.
- U Kragujevcu nemački vojnici streljali 40 talaca za odmazdu zbog akcija 1. šumadijskog NOP odreda u s. Rudniku, s. Darosavi i s. Krivoj Reci.
- S/9, uprti U Kragujevcu i srezu Lepeničkom obaveštajni odsek SDS provalio partijske organizacije i pohapsio 43 člana KPJ i SKOJ-a.
- 9 april — Između s. Vognja i Srem. Mitrovice delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske uništili 2 lokomotive i 20 vagona italijanskog transportnog voza Poginuo je veliki broj vojnika, a saobraćaj je obustavljen 24 časa.
- Kod s. Krive Feje (blizu Vranja) 1. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda vodio borbu protiv bugarskih policajaca i ubio 3 a ranio 4 policajca.
10. april — U s. Crvenom Bregu (kod Crne Trave) 2. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda napao bugarsku posadu, jačine 130 policajaca i vojnika. U jednočasovnoj borbi on ju je razbio i naterao u bekstvo ka s. Predejanu. Poginulo je i ranjeno 15 policajaca i 1 oficir. Istog dana je 3. bataljon ovog odreda kod s. Jabukovika ubio 2 i ranio 1 bugarskog policajca.
- Između s. Darosave (sada: Partizani) i s. Venčana (kod Arandelovca) udružene nemačke i četničke jedinice i jedinice SDS napale 1. šumadijski NOP odred. U viščasovnoj borbi poginuli su 3 nemačka vojnika, 10 vojnika SDS i 1 četnik a veći broj je ranjen. Za odmazdu, neprijatelj je u s. Raniloviću, s. Darosavi i s. Venčanu ubio 21 lice, pohvatao i odveo u logor 262 muškarca i zapalio 28 kuća. Gubici odreda: 3 mrtva i 2 ranjena.
- Na pruzi Požarevac — Kučevo celeovl Požarevačkog NOP odreda demolirali postrojenja ž. st. Sirakovo i posekli tt linije kod ž. st. Zvižd. Za odmazdu, nemačke vlasti su 16. aprila u Požarevcu streljale 30 talaca.

- Između s. Vognja i Srem. Mitrovice 1. diverzantska grupa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i uništila lokomotivu i 6 vagon brzog voza.
- 11. april — Kod s. Lisovića (na pl. Kosmaju) nemačke jedinice, delovi SDK i četnici okružili Kosmajsku četvu 1. šumadijskog NOP odreda i u četvoročasovnoj borbi je razbili i većim delom uništili. Poginuo je i politički komesar čete Stjepan Abrlić Stevo narodni heroj.
- Na putevima s. Singula — s. Calma — s. Mandelos 1 s. Calma — s. Lačarak (kod Srem. Mitrovice) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekli 171 tt stub.
- U/12. april — U s. Binguli (kod Iloka) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali i zarobili 13 folksdojčera, zaplenili 19 vojničkih i 4 lovačke puške 1 zapalili opštinsku arhivu.
- 12. april — Na ž. st. Ledinci (kod Petrovaradina) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zauzeli stražaru i bunker, zarobili 9 domobrana i 1 oficira (9 domobrana uspelo da pobjegne) i zaplenili 12 pušaka, 1 automat i oko 1000 metaka.
- 12/13. april — U s. Vrdniku (kod Rume) delovi 1. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske prepadom razoružali 6 domobrana (5 domobrana prišlo 1. bataljonu a jedan pobjegao). zaplenivši mitraljez, 5 pušaka i 2000 metaka.
- 13/14. april — Između s. Jarka i s. Hrtkovaca (na r. Savi kod Srem. Mitrovice) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zapalili šlep sa 30 vagona drvene građe spremljene za Nemačku.
- 14/15. april — U s. Vojki (kod Stare Pazove) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali ustaše u utvrđenoj školskoj zgradi, te posle duže borbe zgradu zapalili (od 35 članova ustaške posade spasio se svega 10—15), zatim zapalili opštinsku arhivu, oštetili tt uređaje u pošti i zaplenili 4 puške. Poginula su 3 i ranjena 2 borca.
- 15. april — Delegat CK KPJ Svetozar Vukmanović Tempo uputio članovima i organizacijama KPJ na Kosovu i Metohiji direktivno pismo o načinu organizovanja narodnooslobodilačke borbe.
- Kod s. Simanovaca (blizu Stare Pazove) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali folksdojčere iz s. Deča koji su pošli u pomoć posadi s. Vojke. Poginulo je 8 folksdojčera i zaplenjeno njihovo oružje.
- April p. p. U Sremu reorganizovan 3. NOP odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske: od dotadanja dva bataljona formirana četiri bataljona i dve diverzantske grupe.
- 15/16. april — U s. Binguli (kod Iloka) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali i zarobili mesnu stražu, zapalili opštinsku zgradu i zaplenili 17 pušaka.
- 16. april — U borbi kod s. Omašnice (blizu Trstenika) delovi Rasinskog NOP odreda ubili 7 četnika.
- U Kragujevcu nemački vojnici streljali 10 zatvorenika za odmazdu što su predsednika opštine s. Plaskavca (kod Topole) ubili delovi 1. šumadijskog NOP odreda.
- 17. april — U s. Trudelju (kod G. Milanovca) delovi 1. šumadijskog NOP odreda, u noćnoj borbi ubili 1 nemačkog vojnika i 1 vojnika SDK, a ranili 1 nemačkog vojnika. Gubici odreda: 1 poginuo.
- 18. april — Kod s. Ivanovaca (blizu Ljiga) delovi 1. šumadijskog NOP odreda, u tročasovnoj borbi, ubili 2 nemačka vojnika i više četnika, dok su veći broj ranili.
- U s. Garama (kod Vlasotinaca) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda ubili bugarskog kmeta i 1 policajca. Za odmazdu, bugarski policajci su spalili u selu 170 kuća, streljali 8 ljudi, a sve ostalo stanovništvo internirali u Bugarsku.
- Između s. Kuzmina i s. Kukujevaca (kod Srem. Mitrovice) minirana pruga i uništeni lokomotiva i 9 vagona nemačkog brzog voza. Poginuo je veći broj nemačkih vojnika a saobraćaj je obustavljen 48 časova.
- 19/20. april — Na putu Ilok — s. Neštin delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekli 180 tt stubova.

april 1943.

SRBIJA

april 1943.

20. april — Na putovima Ilok — Sid i Ilok — s. Ljuba delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekli 100 tt stubova.
- Kod s. Landovice (blizu Prizrena) italijanske vlasti streljale Ramiza Sadiku Baca i Boru Vukmirovića, Članove Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju i narodne heroje.
- 22/23. april — Valjevski NOP odred pokidao tt linije, razrušio skrc-tnice i prugu i demolirao ž. si Nakučani i ž. st. Ljutovnica (kod G. Milanovea).
23. april — Između s. Drugovca i s. M. Orašja (kod Smedereva) delovi 1. šumadijskog NOP odreda napali iz zasede neprijateljsku kolonu. Poginulo je 5 nemačkih vojnika 8 ljotičevca i 15 nedičevaca i ranjen ih je veći broj. Zaplenjeno je 28 pušaka i drugog materijala. Odred nije imao gubitaka. Nemački komandujući general i zapovednik Srbije naredio je da se zbog ovoga iseli i spali s. Binovac, muškarci od 16 — 60 godina upute u Nemačku na prinudan rad, a na mestu prepada strelja 150 zatvorenika iz mladenovačkog i smederevskog sreza koji su se nalazili u zatvoru u Beogradu.
- Između s. Batajnice i Zemuna delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirali prugu prilikom nailaska neprijateljskog teretnog voza, te uništili lokomotivu i 6 vagona, a oštetili 2 koloseka.
- Na putu s. Petrovčić — Dobanovački zabran (u južnom Sremu) delovi 3 NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekli 70 tt stubova.
- U Zaječaru nemačka krajskomandantura. za odmazdu zbog razaranja tt linija Knjaževac — Svrljig i Knjaževac — Sokobanja (od strane Zaječarsko-limučkog NOP odreda), kaznila srez zaglavski sa 1,000.000 dinara i zatvorila 20 građana kao taoce
24. april — U s. Dedini (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda demolirali žel. stanicu.
25. april — Između s. Umčara i s. Kamendola odred SDK iz Smedereva napao delove 1. šumadijskog NOP odreda, ali su se ovi, posle kraće borbe, bez gubitaka izvukli ka Kosmaju. Ubijeno je i ranjeno oko 50 vojnika SDK.
- 25/26. april — Drugi južnomoravski NOP odred napao bugarsku policijsku posadu u Crnoj Travi. ali ni posle tročasovne borbe nije uspeo da zauzme mesto. Pri povlačenju on je, u zoru, odbacio manje bugarske snage sa visoravni Crkvena plana (kod s. Strezimirovaca) i zaposeo njihov položaj. Oko 14 časova bugarske jedinice jačine jednog puka, podržane eskadrilom aviona, izvršile su koncentričan napad, ali se odred, posle kraće borbe izvukao veštim manevrom. Poginulo je 27 i ranjeno 32 bugarska vojnika i policajca. Odred je imao 3 mrtva, 7 ranjenih I 1 zarobljenog. Među poginulim bio je I komandant odreda Ratko Pavlović, Čičko, narodni heroj.
26. april — Kod s. G. Livoća (blizu Gnjilana) NOP odred Emin Duraku* vodio oštru borbu protiv nadmoćnih poternih snaga italijanske vojske, karabinjera i milicije. Po padu mraka on se, pomognut od meštana, probio iz okruženja ka s. Gradišu pretrpe-vši gubitke od 1 mrtvog i 1 ranjenog
- 1.a. april — U s. C'reviću (kod Petrovaradina) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali žand. stanicu, opštinsku stražu i finansijsku postaju, te posle kraće borbe razoružali žandarme, linanse i opštinske stražare (docnije ih pustili na slobodu), zaplenivši 21 pušku, uništili tt uređaje u pošti i zapalili opštinsku arhivu.
- April k. — Izvršena reorganizacija i proširenje OK KPJ za Srem.
- Iz s. Parage (kod Bač. Palanke) prešao u Srem jedan član ranijeg PK radi uspostavljanja veze sa PK KPJ za Vojvodinu, koji je krajem januara obrazovan.
- U Vrbasu, povodom 1. maja PK KPJ za Vojvodinu izdao proglas narodima Bačke i Baranje, s pozivom da se ne odazivaju naredbi o stupanju u neprijateljsku vojsku, nego da prikupljaju oružje i pridružuju se jedinicama NOVJ.
- April — Po naređenju delegata VŠ NOV i POJ Svetozara Vukmanovića Tempa, formiran Štab kosovske operativne zone NOV i PO Kosova i Metohije.
- U Prizrenu, u prisustvu delegata CK KPJ i VŠ Svetozara Vukmanovića Tempa, GŠ NOV i PO i Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju održali sastanak na kome su razmotrili opšte stanje, mere za dalje širenje NOB-a i oblike saradnje sa NOP-om Albanije.

april 1943.

SRBIJA

april 1943.

- Po naređenju delegata VS NOV i POJ Svetozara Vukmanovića Tempa, formiran Stab metohijske operativne zone NOV i PO Kosova i Metohije.
- U s. Pećincima (kod Rume) formirana Komanda područja za Srem. u s. Novim Karlovcima Komanda mesta Pazova, a u s. Višnjičevu Komanda mesta Sid.
- U Sumi Lipovici (blizu Lipljana) italijanski vojnici i milicija uništili grupu od 12 pristalica NOP-a koji su pošli u partizane.
- U s. Simanovcima (kod Pazove) formiran SNO odbor za srez zemunski.
- Obrazovan odbor AFZ-a za srez zemunski.
- U Zemunu, mesto dotadašnjeg Mesnog partijskog povereništva, formiran Gradski komitet KPJ; ponovo formiran Mesni komitet SKOJ-a, od 5 članova i prvi Mesni odbor AFZ-a od 7 članova.
- U s. Banatskom Višnjičevu (kod Zrenjanina) osnovan ilegalni MNO odbor od 6 članova.

M a j

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

- I. maj** — Stupila na snagu naredba VŠ NOV i POJ o uvođenju podoficirskih i oficirskih činova u Narodnooslobodilačkoj vojsci i o propisanim oznakama za svaki čin.
- 5. maj** — Ambasador izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije posetio predsednika SAD Franklina Ruzvelta i tražio da se založi za četnički pokret. Ruzvelt je izrazio nadu da će se moći stvoriti aranžman po kojem bi četnici i partizani, u cilju izbegavanja dalje bratoubilačke borbe, operisali u odvojenim delovima Jugoslavije.
- 7. maj** — Savezničke snage zauzele Tunis i Bizertu.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GŠ NOV i PO za I-levatsku da se jedinice 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske jače angažuju na pruži Beograd — Zagreb.
- S maj** Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito održao u s. D. Kruševu (u dolini r. Pive) sastanak sa zamenikom i pomoćnikom načelnika VŠ i komandantima divizija Glavne operativne grupe (sem komandanta 7. divizije NOVJ) na kome ih je upoznao s daljim planom dejstva i postavio zadatke: da 1. i 2. proleterska udarna divizija NOVJ unište preostale neprijateljske snage u istočnom delu Crne Goe, oslobode Kolašin i Berane (sada: Ivangrad), stvore povoljnu operacijsku osnovicu za prodor u Srbiju i. prodorom preko Kosova i Metohije, pomognu oslobodilački pokret u Albaniji: da 3. udarna divizija NOVJ obezbeđuje desni bok i pozadinu 2. proleterske divizije NOVJ. a 7. divizija NOVJ obezbeđuje levi bok i pozadinu t. proleterske udarne divizije NOVJ.
- 9. maj** — Po naređenju VŠ NOV i POJ, 4. slavonska divizija NOV i POH preimenovana u 12. diviziju NOVJ.
- 10. maj** — Naređenjem Vrhovnog komandanta NOV i POJ, od 2. proleterske udarne, 6 istočno-bosanske i Majevičke NOU brigade formirana Drinska operativna grupa sa zadatkom da zatvori pravce od Foče na jug.
- II. maj** — Izbeglička vlada Kraljevino Jugoslavije, sa odobrenjem vlade V. Britanije, uputila instrukciju Draži Mihailoviću da privremeno prekine svaku saradnju sa okupatorom i kvasilinzima. »Odstupanje od ovoga može biti samo posle date saglasnosti britanske Vrhovne komande... a sa odobrenjem britanske i jugoslovenske vlade... Treba učiniti napor da se sa partizanima uspostave mirni odnosi, a vojne operacije će se voditi samo onda ako to bude potrebno radi samoodbrane*.
- Naredbom VŠ NOV i POJ reorganizovan 1. bosanski udarni korpus NOVJ, te od njega formirana dva korpusa: 1. bosanski udarni korpus NOVJ (sastava: 5. udarna divizija NOVJ, Bircanski i Majevički NOP odred, a bile mu potčinjene i 1. i 2. vojvođanska NOU brigada, koje su se nalazile u istočnoj Bosni) i 2. bosanski udarni korpus NOVJ (sastava: 4, 10. i 11. divizija NOVJ; ova poslednja bila u formiranju). Za operativno područje 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ određena je istočna Bosna, a za operativno područje 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ srednja i zapadna Bosna (bez Cazinske krajine).
- 12. maj** — Vlada SAD odlučila da pošalje misiju u štab Draže Mihailovića.
- Kod rta Bona u Tunisu kapituliralo oko 225.000 pripadnika nemačke i italijanske vojne sile, čime su, posle 35 meseci, završene borbe u severnoj Africi.
- U Vašingtonu otpočelo petodnevno vojno-političko konferisanje predsednika SAD Franklina Ruzvelta i predsednika vlade V. Britanije Vinstona Čerčila na kome su određene smernice za dalje vođenje rata.
- VŠ NOV i POJ uputio Vrhovnoj komandi savezničkih snaga za Sredozemlje zvaničan poziv da pošalje vojnu misiju u Jugoslaviju.
- 15. maj** — U Moskvi objavljeno raspuštanje Kominterne.

- Otpočela nemačka operacija »Svare» (tzv. peta neprijateljska ofanziva ili bitka na Sutjesci). Tom operacijom, koja je trajala mesec dana, neprijatelj je želeo da uništi jedinice Glavne operativne grupe VŠ na uskom brdsko-planinskom prostoru Crne Gore, Sandžaka i Hercegovine, a s njima i vrhovno vojno i političko rukovodstvo NOP-a Jugoslavije. U njoj su učestvovala ove jedinice: četiri nemačke divizije (369, 118, 7. SS »Princ Eugen« i 1. brdska), tri italijanske divizije (»Taurinenc-«, »Ferara« i »Venecija«), jedna bugarsko-nemačka divizijska borbena grupa (glavninu joj sačinjavali bugarski 61. i 63. puk), domobranska 4. lovačka brigada, nemački puk »Brandenburg« (za specijalnu upotrebu) i jedan nemački motorizovani pionirski bataljon. Sem ovih snaga, dve nemačke divizije (117. i 373) su se nalazile u rejonu Sarajeva i u dolini r. Neretve, a četiri italijanske divizije (»Emilija«, »Peruda«, »Murde« i »Marke«) u primorskom pojasu od Boke kotorske do donjeg toka r. Neretve. Odnos snaga je bio oko 117.000: 19.000 u korist neprijatelja.

- 16. maj
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio jedinicama Glavne operativne grupe VŠ da svi štabovi i komandni kadar posvete posebnu pažnju i ukažu svestranu pomoć trupnom sanitetu, da bi očuvali borbenu sposobnost svojih jedinica, koje su bile najviše zahvaćene tifusom.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GŠ NOV 1 PO za Hrvatsku da od Vrhovne komande savezničkih snaga za Srednji istok zatraži zavoje, serum protiv tifusa i tetanusa, aparate za transfuziju krvi i drugi najpotrebniji sanitetski materijal za Centralnu bolnicu VŠ.

- 17. maj
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da saopšti grupi savezničkih diverzanata: VS smatra logičnom saradnju sa saveznicima; on traži da se pošalju oficiri za vezu i da se bombarduju neprijateljske koncentracije u gradovima Crne Gore.
  - Delegat. VŠ NOV i POJ 1 CK KPJ Edvard Kardelj obavestio CK KP Slovenije o planu da jedinice Dolenjske operativne zone NOV i PO Slovenije i jedinice 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske izvedu dejstva zajednički.
  - Po naređenju VŠ NOV i POJ 7. divizija NOVJ organizovala odbranu južno od r. Cehotine, na liniji s. Mijakovići — pl. Korijen — s. G. Brvenica — s. Gradac — s. Mrčevo. i zatvorila pravac Pljevlja — s. Đurđevića Tara da bi sprečavala nadiranje nemačke 369. legionarske divizije.
  - U rejonu s. Vučjaka i Ljutoča (na pl. Papuku), po naređenju VŠ NOV i POJ, od 17. i 21. brigade NOV i PO Hrvatske formirana 10. slavonska divizija (kasnije 28. divizija) 1. slavonskog korpusa NOVJ.
  - U Slavoniji, po naređenju VŠ NOV i POJ, od 10-te (kasnije 28. divizije) i 12. divizije NOVJ formiran 1. slavonski korpus (kasnije: 2. hrvatski, pa 6. korpus NOVJ).

- 18. maj
  - U Hot Springu (SAD) otpočela privredna konferencija savezničkih zemalja. Poslednjeg dana rada, 3. juna, potpisana je konvencija o posleratnoj ishrani stanovništva.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 1. proleterske udarne divizije NOVJ da u saradnji s NO odborima pljevaljskog i bjelopoljskog sreza skloni stanovništvo Ispred okupatorskog terora.

- 19. maj
  - Vlada SAD obavestila ambasadora izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Vašingtonu da je za Kairo otpremila 282 tone konzervirane hrane namenjene četnicima Draže Mihailovića.
  - Vrhovna komanda savezničkih snaga za Sredozemlje obavestila VŠ NOV i POJ da prihvata poziv za slanje misije.
  - CK KPJ uputio pismo partijskim instruktorima pri Centralnoj bolnici VS u kome iznosi nedostatke u radu na zbrinjavanju i nezi ranjenika i bolesnika, Ističući potrebu da se ulože sve snage radi ozdravljenja što većeg broja drugova i njihovog vraćanja u jedinice. Pismom se postavlja da sve bolničko osoblje treba da prođe kroz stručne kurseve, kao i da se organizuje viši sanitetski kurs

- 20. maj
  - VS NOV i POJ doneo odluku da se težište operacija iz doline r. Pive, Tare 1 Lima prenese na severozapad i da se 1. proleterska udarna divizija NOVJ prebaci prema Foči, na front Drinske operativne grupe; da 7. divizija NOVJ na levoj obali r. Cehotine onemogući prodor neprijatelja od s. Boljanića ka s. Gradcu; da 3. udarna divizija NOVJ zatvori pravac Gacko — Pivska župa i Nikšić — Savnik; da 2. proleterska udarna divizija NOVJ brani srednji tok r. Tare i zatvori pravac Pljevlja Lever Tara. Ovim pregrupisavanjem snaga i orijentisanjem 5. udarne divizije NOVJ iz centralne Bosne ka Foči izražena je osnovna ideja VŠ o proboju u istočnu Bosnu.

21. maj — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tilo naredio Štabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ u centralnoj Bosni da jednu diviziju usmeri na prugu Sarajevo — Bos. Brod i dalje pravcem Olovo — Han-Pijesak — Rogatica — Goražde, radi prihvata jedinica Glavne operativne grupe VŠ koje su se probijale iz neprijateljskog okruženja.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu 1. proleterske udarne divizije NOVJ da primi komandu nad jedinicama fočanskog sektora, razbije neprijatelja na liniji Foča — s. Šćepan Polje i ovlada levom obalom Drine i Sutjeske na edseku s. Dedevo — s. Suha.
22. maj — Predsednik vlade Kraljevine Italije Benito Musolini naredio guverneru Crne Gore Pirciju Biroliju da italijanske divizije uzmu učešća u operaciji «Svare» (tzv. petoj neprijateljskoj ofanzivi), naglasivši da Italija ne može trpeti iza svojih leđa ustaničko područje u vreme kada se očekuje iskrcavanje anglo-američkih trupa u Grčkoj.
- VŠ NOV i POJ prebacio dva bataljona 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ sa pravca Nikšić — Lipova ravan na Vučevo da bi držanjem ovog mostobrana obezbedio proboj Glavne operativne grupe VŠ preko r. Sutjeske.
23. maj — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito odobrio da GS NOV i PO za Hrvatsku primi od saveznika pomoć u obuci, odeći, hrani i oružju, obavestivši ga da će VS uputiti delegate u Vrhovnu komandu savezničkih snaga za Sredozemlje i da se bez znanja VŠ ne mogu praviti nikakvi aranžmani sa saveznicima. Istovremeno je naredio da se savezničkim posmatračima saopšti da se vode žestoko borbe u Crnoj Gori, Sandžaku i Hercegovini.
25. maj — CK KPJ preporučio politodelu 7. brigade 7. divizije NOVJ: povesti još odlučniju borbu protiv širenja pegavca i drugih bolesti i preduzeti mere za što brže ozdravljenje obolelih drugova i njihov povratak u jedinicu, naročito rukovodećih kadrova.
- VS NOV i POJ naredio 7. diviziji NOVJ da do pristizanja upućenih pojačanja iz 1. proleterske udarne divizije NOVJ zadrži nemačku 369. legionarsku diviziju i po svaku cenu održi prelaze na Tari kod s. Tepaca, s. Lever-Tare i s. Durđevića Tare.
26. maj — U Londonu vodili razgovore sovjetski ministar inostranih poslova Vjačeslav Molotov i britanski ministar inostranih poslova Antoni Iden, u kojima je, pored ostalog razmatran problem oružane borbe u Jugoslaviji. Izvršena je i razmena mišljenja 0 predlogu predsednika SAD Franklina Ruzvelta da četničke snage Draže Mihailovića 1 jedinice NOV i POJ imaju odvojene operacijske prostorije.
- VŠ NOV i POJ doneo odluku da se proboj Glavne operativne grupe VŠ u istočnu Bosnu izvrši preko Vučeva i r. Sutjeske, te naredio 1. proleterskoj udarnoj diviziji NOVJ da blokira neprijateljske snage kod s. Zlatnog Bora, da »po svaku cenu« osigura prelaz preko r. Tare kod s. Uzlupa. Ier je »taj prelaz od životne važnosti«, 1 da na levu obalu r. Drine uputi 2. proletersku NOU brigadu (a po mogućstvu I Majevičku NOU brigadu) sa zadatkom da izbije na liniju s. Suha — s. Vrbnica — s. Zakmur — s. Trbušće.
- VŠ NOV i POJ naredio 1. proleterskoj udarnoj diviziji NOVJ da jednu brigadu uputi prema zaseoku Gradac (kod Pljevalja), u pomoć 7. diviziji NOV.T koja je sprečavala prodor nemačke 369. legionarske divizije ka s. Celebiću.
27. maj — VŠ NOV i POJ naredio 1. proleterskoj udarnoj diviziji NOV.T da što više snaga prebaci na Pivsku planinu i da do 28. maja, preko Vučeva, uputi 6. istočnobosansku NOU brigadu Drinske operativne grupe ka s. Curevu, u pomoć 2. proleterskoj udarnoj brigadi 2. proleterske udarne divizije NOVJ koja je vodila teške borbe protiv nemačkih snaga.
- 27/28. maj — U rejonu s. Njegovuđe (kod Zabljaka) spustila se padobranima vojna delegacija britanske Vrhovne komande iz Kaira. Delegacija od šest članova imala je zadatak da uspostavi kontakt sa NOV.T i pripremi teren za dolazak onih koji će činiti glavnu delegaciju pri VŠ NOV i POJ
20. maj — Nemački poslanik u Zagrebu Zigmund Kaše obavestio svoje Ministarstvo inostranih poslova o odnosima nemačkih i italijanskih komandi u Crnoj Gori i Hercegovini. 0 planovima za zajedničku italijansko-nemačku operaciju u Lici, o planu vrhovnog komandanta Jugoistoka generala Aleksandra Lera za operacije između r. Save i r. Drave i o poteškoćama u formiranju muslimanske SS divizije.

- VS NOV i POJ konkretizovao ideju o proboju preko r. Sutjeske. Ponovo je objedinio 2. proletersku, Majevičku i 6. istočnobosansku NOU brigadu pod Stabom 2. proleterske NOU brigade, kako bi one očistile dolinu r. Sutjeske i izbile na liniju s. Suha — s. Vrbnica — s. Zakmur — s. Trbušće, a 1. proleterskoj udarnoj diviziji NOVJ naredio da na odsecima s. Uzlup — s. Bastasi i s. Mratinje — Trnovačko jezero — s. Suha organizuje odbranu Tare i Drine i spreči prodor nemačkih snaga sa severa i juga ka Vučevu i Sutjesci. Time bi se omogućilo prebacivanje 7. divizije NOVJ na levu obalu Tare i prikupljanje ka Pivi.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da hitno sadejstvuje s jedinicama Glavne operativne grupe VS na sektoru s. Trnovo — Kalinovik pri proboju iz okruženja.
- 31. maj — U Londonu održana godišnja skupština Udruženja jugoslovenskih novinara u V. Britaniji na kojoj je većina članova odbacila predloženu rezoluciju da štampa podrži četnički pokret.
- Nemačka 1. brdska i 7. SS divizija »Princ Eugen« i italijanske divizije »Venecija« i »Ferara« uspostavile međusobnu taktičku vezu u dolini r. Tušnje i r. Bukovice i na liniji Divljak — Starac — s. Korita zatvorile obruč oko Glavne operativne grupe, osim na delu nemačkog fronta na r. Sutjesci od Tjentišta do s. Suhe.
- Maj k — VS NOV i POJ uputio proglas narodu Crne Gore, Boke i Sandžaka da se sklanja od okupatorskog terora i stupa u NOV i POJ.
- Maj — Vlada V. Britanije odlučila da preko svojih vojnih misija uspostavi kontakt sa VS NOV i POJ.
- VS NOV i POJ doneo uredbu da se kod svih štabova brigada, divizija, korpusa, kao i pri VS, ustanove sudovi časti za oficire NOV i POJ.
- Bilten VS NOV i POJ br. 28 objavio prvi ukaz vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita o proizvođenju i unapređenju oficira narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Ukupno su proizvedena i unapređena 1144 oficira.
- U Biltenu VS NOV i POJ br. 28, povodom odluke VS o uvođenju podoficirskih i oficirskih činova u Narodnooslobodilačkoj vojsci, izišao članak vrhovnog komandanta Josipa Broza Tita »Narodni oficiri i podoficiri«.
- U »Ljudskoj pravici«, organu CK KP Slovenije, objavljen članak člana Politbira CK KPJ Edvarda Kardelja pod naslovom »Sloboda naroda Jugoslavije i demokratska prava naroda — cilj oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije«, u kome su razrađene postavke iz Izjave VS i AVNOJ-a o ciljevima NOP-a

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. maj — Italijanska divizija »Murde«, reorganizovana i ojačana fašističkim legijama divizija »Marke« i »Sasari«, sa delovima četničkog Nevešinskog i Trebinjskog korpusa odbacila zaštitne delove 3. udarne divizije NOVJ i zauzela Gacko. Avtovac i Kulu Fazlagić.
- Delovi 55. puka Italijanske divizije »Marke« i četničke Nevesinjske brigade, uz veće gubitke, odbacili zaštitne delove 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ prema Ulogu i zauzeli s. Plužine (kod Nevesinja). U borbi je, pored ostalih, poginuo komandir čete 5. bataljona Vuko Torović. narodni heroj.
- 3. maj — U Semberiju delovi domobranske 3. pešadijske divizije Iz s. Bos. Rače, s. Celića i s. Branjeva i četnici sa pi. Jelice napali 1. i 2. vojvođansku NOU brigadu i Majevičku NOP odred. Odbacivši četnike prema Jelici. jedinice NOVJ su se posle manjih sudara povukle u Ravan (Posavina), a neprijatelj je do 0. maja deblokirao Bijeljenu i osposobio prugu za rudnik Ugljevik.
- Ojačani 3. puk italijanske divizije »Taurinense«, nastupajući od Gorazda, odbacio Majevičku NOU brigadu i zauzeo s. Ustkolinu (kod Foče).
- 5. maj — Nemačka pukovska borbena grupa »Rogatica« 369. legionarske divizije iz Gorazda prodrla preko s. Ustikoline, odbacila delove 6. istočnobosanske NOU brigade, Majevičku NOU brigadu i dva bataljona 7. divizije NOV.T na desnu obalu r. Bistrice i deblokirala, mesec dana opkoljeni, italijansko-četnički garnizon u Foci.
- 6. maj — Italijansko-četnička borbena grupa »Somavila« (73. legija crnih košulja Italijanske divizije »Sasari«, 2. bataljon 260. pešadijskog puka italijanske divizije »Murde«, četnička Bilečka i Gatačka brigada, jedna baterija i po jedna četa tenkova 1. minobacača), nastupajući iz Gacka, posle trodnevni borbi odbacila 1. dalmatinsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ i zauzela prevoj Čemerno.

7. maj — Kod s. Zabrđa (blizu Bijeljine) Majevički NOP odred, ojačan dvoma četama 2. vodanske NOU brigade, napao tri domobranska bataljona i, u oštroj borbi, naneo im gubitke od preko 70 izbačenih iz stroja.
- S linije Bos. Dubica — Bos. Kostajnica — Bos. Novi — Prijedor — Lijevće polje — Bos. Gradiška delovi nemačke 114. lovačke divizije i domobranskog 2. korpusa (ukupno 9 bataljona) počeli devetodnevni koncentrični napad (operaciju »Uirih«) u cilju uništenja 5. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ na Kozari i Prosari. Brigada je, veštım manevrima, izbegla sukobe s jačım neprijateljskim kolonama i gotovo bez gubitaka se održala na pl. Kozari.
- Delovi četničkog Drinskog i Romanijskog korpusa odbacili zaštitnicu 7. divizije NOVJ prema pl. Zelengori i zauzeli Kalinovik, u koji su istog dana ušli 1 delovi italijanskog 6. armijskog korpusa.
- U s. Majkić-Japri (kod San. Mosta), po naredenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, u sastavu 4. udarne divizije NOVJ formiran Podgrmečki NOP odred.
- 9 maj — Kod s. Vrbniče (na pl. Zelengori) nemački avioni bombardovali Štab 7. divizije NOVJ. Između ostalih, smrtno je ranjen načelnik Štaba divizije 1 član VŠ NOV i POJ general-major Vojislav Đokić.
- U. maj — Peta udarna divizija 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ sa gornjeg toka r. Vrbanje, preko Borje planine i Uzlomca, napala četnički Borjanski odred 1. u trodnevnim borbama, odbacila ga prema Banjoj Luci, Prnjavoru i Tesliću, izbivši na liniju s. Jošavka — s. Popović — s. Ukrnjica.
- 12/13 mai — U s. Bravsko (na putu Ključ — Bos. Petrovac) dva bataljona 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali jedan neprijateljski ojačani bataljon i izbacili iz stroja oko 12 neprijateljskih vojnika.
15. maj — Prodorom iz Gorazda i Foče 369. puk nemačke 369. legionarske divizije, podržan četom tenkova, odbacio 6. istočnobosansku NOU brigadu na Metaljku i zauzeo Cajniče.
- Po naredenju Štaba 4. udarne divizije NOVJ, od zaštitnih četa Komande Drvarskog vojnog područja i komandi mesta, prezdavelih boraca i mobilisanog ljudstva formiran Drvarsko-petrovački NOP odred.
- Maj p. p. — Naredbom Štaba 5. udarne divizije NOVJ obnovljen Travnički NOP odred, koji je ušao u sastav 10. udarne divizije NOVJ.
- Delovi 4. i 10. udarne divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ (4 brigade i 2 odreda) posle višednevnih borbi sprečili pokušaj spajanja četničke Dinarske divizije i delova Glavnog štaba bosanskih četničkih odreda i odbacili ih sa planina Vijenca, Šatora i Staretine u Grahovsko polje i na Manjaču.
- Po naredenju Štaba 5. udarne divizije NOVJ rasformiran 4. krajiški NOP odred. Delom boraca su popunjene jedinice te divizije, a od ostalih boraca je formiran Banjalučki NOP odred.
16. moj — Četnički Borjanski odred i delovi četničkog Trebavskog odreda, ojačani nemačkim batalionom I dvoma četama domobrana, protivnanadom iz Teslića, Banje Luke i Prnjavora odbacili glavninu 5. udarne divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ iz doline r. M i V Ukrine na pl. Uzlomac.
- Osmo krajiška udarna brigada Unske operativne grupe zauzela Vrnograč
17. maj — U s. Hašanima (kod Bos. Krupe) održana okružna konferencija KPJ za Podgrmeč, kojoj je prisustvovalo 89 delegata iz svih partijskih organizacija.
- 17/18. maj — Delovi Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ napali dva bataljona domobranskog 11. brdskog puka u V. Kladaši, ali se posada održala uz pomoć nemačke kolone koja je intervenisala iz Bihaća.
18. maj — Kod s. Brežičana (na pruzi Prijedor — Bos. Novi) 1. bataljon 5. krajiške NOU brigade uništio iz zasede nemački transportni voz od 2 lokomotive i 20 vagona. Poginulo je 45 nemačkih vojnika i 5 oficira i zarobljeno 55 nemačkih vojnika
19. maj — u rejonu s. Stanara (na putu Prnjavor — Teslić) 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ razbila oko 900 četnika Trebavskog odreda i uništila štab ovog odreda.

19. maj — Nemačka pukovska borbena grupa »Gertler« 118. lovačke divizije i domobranska 4. lovačka brigada počele napad iz fočanskog mostobrana. Posle trodnevni borbi one su potisle Drinsku operativnu grupu (2. proletersku, 6. istočnobosansku i Majevičku NOU brigadu) do s. Celebića i s. Sčepan-Polja.
20. maj — U trouglu Kotor-Varoš — Teslić — Prnjavor 5. udarna divizija NOVJ posle trodnevni borbi razbila četnički Borjanski odred i delove četničkog Trebavskog odreda (oko 2.000 četnika) i odbacila ih u garnizone Teslić i Prnjavor.
- 21/22. maj — Kod s. Celebića (blizu Foče) Drinska operativna grupa NOVJ, ojačana 1. proleterskom NOU brigadom, protivnapadom razbila 13. puk domobranske 4. lovačke brigade, a sutradan odbacila na polazne položaje pukovsku borbenu grupu »Gertler« nemačke 118. lovačke divizije i ostatak domobranske 4. lovačke brigade. Pored ostalih u s. Zlatnom Boru smrtno je ranjen Avdo Hodžić Hodža a na Trovrhu Branko Surbat Bane, politički komesari četa u 6. istočnobosanskoj NOU brigadi, narodni heroji.
22. maj — Na Vučevu (visoravan pod pl. Magličem) dva bataljona 2. proleterske NOU brigade odbacila izviđačke delove nemačke 118. lovačke divizije i na r. Pivi obrazovala »mostobran za slučaj potrebe«¹.
24. maj — Na odseku Foča — s. Sčepan-Polje 1. proleterska udarna divizija NOVJ, ojačana Drinskom operativnom grupom, pokušala proboj preko r. Drine. Uvođenjem jakih rezervi ojačana nemačka 118. lovačka divizija je sprečila proboj, pa su napadi sutradan obustavljeni uz obostrano velike gubitke. Između ostalih je poginulo i pet narodnih heroja: komandant 3. bataljona 6. istočnobosanske NOU brigade Marko Ećimović, politički komesar čete Rade Milićević, zamenik komandira čete Vujadin Zogović i bombaš Jovo Rađulović, svi iz 1. proleterske NOU brigade, dok je teško ranjeni komandant 4. bataljona 1. proleterske NOU brigade Zivan Maričić, narodni heroj, nešto kasnije podlegao ranama.
26. maj — Na pl. Kozari, po naređenju Štaba 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, od 5. bataljona 5. krajiške NOU brigade, prezdrelavih boraca i mobilisanog ljudstva s Kozare formiran Kazarski NOP odred. (Odred je za 20 dana narastao na deset četa)
- 26/27. maj — Na odseku s. Nemila — s. Begov Han 5. udarna divizija NOVJ pokušala, po naređenju VS i POJ, da pređe r. Bosnu, ali nije uspela da pregazi iznenada nabujalu reku, a sredstva za prelaz nije bila pripremila.
27. maj — Na pl. Kozari održana okružna konferencija SKO.T-a: u prisustvu delegata 102 skopjevska aktiva pretresen dotadašnji rad, popunjena rukovodstva i donesene odluke da se ubrza stvaranje i učvršćivanje organizacija USAOJ-a, pionira i radničkih četa.
29. maj — Nemačka pukovska borbena grupa »Anaker« 118. lovačke divizije, nastupajući iz s. Cureva i s. Tjentišta, napala Majevičku NOU brigadu i 2. bataljon 2. proleterske NOU brigade na visoravni Vučevu. Kada su pristigli 6. istočnobosansku NOU brigadu i dva bataljona 1. proleterske NOU brigade, neprijatelj je noćnim protivnapadom razbijen i niz litice Stožera i Koritnika zbačen u dolinu r. Sutjeske, čime je sprečen njegov pokušaj da zatvori prelaz preko r. Pive.
- U rejonu s. Željezno Polje — s. Papratnica — s. Blatnica delovi nemačke 369. i 373. legionarske divizije i domobranskog 8. pešadijskog puka iz Zenice, Zepča i Teslića napali 5. udarnu diviziju NOVJ. Posle trodnevni borbi oni su je odbacili u rejon s. Pribinić — s. Cečava — s. Liplje, čime su sprečili njene ponovne pokušaje da pređe r. Bosnu. U borbi je poginula Dina Vrbica, član politodela 2. krajiške NOU brigade, narodni heroj.
- Druga proleterska NOU brigada delom snaga prešla r. Sutjesku i u rejonu s. Suha — s. D. i G. Bare — s. Krekovi — s. Tjentište obrazovala mostobran, koji je održala do 5. juna kada su na mostobran počele pristizati glavne snage Glavne operativne grupe VS NOV i POJ
- Na brdu Košuru (k. 787), u međurečju Sutjeske i Hrčavke, jedinice 2. proleterske NOU brigade otpočele niz napada na delove pukovske borbene grupe »Gertler« nemačke 118. lovačke divizije. Neprekidnim ojačavanjem neprijatelj je uspeo da solidno utvrdi i održi ovaj važan položaj, iako su od 5. do 7. juna u borbu ubačene i 6. istočnobosanska i 7. krajiška NOU brigada. U jednom od desetih napada, 4. juna, poginuo je zamenik komandira 2. čete 1. bataljona 2. proleterske NOU brigade Radoš Bojović, narodni heroj.

¹ JoS 18. maja 1843. pošlo 18,25 činova upućena Je Jedna četa 3 proleterske NOU brigade na Vučevu.

Kod s. Neđelišta (blizu Vlasenice) Birčanski NOP odred odbio napad ustaških delova iz Vlasenice i Han-Pijeska i naneo im gubitke od preko 50 mrtvih i ranjenih

- Maršujući s Kozare za srednju Bosnu 5. krajiška NOU brigada razbila manju žandarmerijsko-domobransku posadu, zauzela s. Klašnice (kod Banje Luke) i prešla r. Vrbas.
  - Delovi nemačke 118. lovačke divizije slomili otpor manjih zaštitničkih delova 1. proleterske udarne divizije NOVJ i zauzeli s. Celebić. (kod Foče)
  - Oblasni komitet KP.) za Bos. krajinu od dotadašnjeg okružnog povereništva formirao OK KPJ za srednju Bosnu.
- 31 maj) — Po naređenju VS NOV i POJ, Drinska operativna grupa pokušala da noćnim napadom ovlada utvrđenim rejonom u dolini r. Sutjeske: Košur, Borovno, s. Mrkalje, s. Popov Most, s. Sadići, s. Curevo. Zbog slabe organizacije napada i slabih veza napad odvojenih kolona nije uspeo, iako su delovi O. istočnobosanske NOU brigade bili ovladali s. Curevom a delovi 2. proleterske NOU brigade, privremeno Košur.
- Maj k. — Kod Kotor-Varoši, po direktivi Oblasnog komiteta SKOJ-a za Bos. krajinu, formiran OK SKOJ-a za srednju Bosnu.
- Maj • — U okolini Kupresa u sastavu 10. divizije NOVJ formiran KupreSkI NOP odred

CRNA GORA

1. maj — GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku naredio NOP odredima: da pojačaju borbu protiv okupatora i četničkih jedinica u cilju što lešnjeg sadejstva sa Glavnom operativnom grupom VS NOV i POJ, čiji su delovi prodrli u Crnu Goru i nastavili dejstva prema Kosovu i Metohiji; da organizaciono i politički učvrste jedinice 1 mobilizacijom stvore nove brigade.
2. maj — Na Javorku (kod Nikšića), posle dvodnevne teške borbe, tri bataljona 2. proleterske NOU brigade. 4. proleterska NOU brigada i 5. crnogorska NOU brigada razbile jače snage četničke Nikšićke brigade i puk italijanske divizije ^Ferara« (samo se komanda ovog puka i manji deo vojnika izvukli prema Nikšiću). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 670 mrtvih oficira i vojnika i 500 zarobljenih italijanskih oficira 1 vojnika i 200 četnika, dok su naše jedinice imale 10 mrtvih i 28 ranjenih. Zaplenjeno: 7 tenkova, 17 kamiona, 15 minobacača, 4 brdska topa 75 mm, 8 mitraljeza, 12 p. mitraljeza, 500 pušaka, 5 radio-stanica i velika količina municije, opreme i hrane.
3. maj — GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku uputio italijanskoj komandi u Nikšiću zahtev za pregovore oko razmene italijanskih zarobljenika za Internirce i tražio da se doturi hrana za 500 italijanskih vojnika zarobljenih na Javorku.
- Na pl. Zeletnu (kod Andrijevice) formiran Andrijevički NOP bataljon, sastava tri čete, ukupne jačine 92 borca.
5. maj — U rejonu s. Kovren — pl. Stožer — s. Barice — s. Sahovići (kod Bijelog Polja) delovi 1. proleterske udarne divizije NOVJ. posle trodnevnih borbi, razbili oko 2000 četnika, čija se glavnina prebacila na levu obalu r. Tare 1 povukla ka Mojkovcu i Kolašinu.
7. maj — Delegat CK KPJ Blažo Jovanović završio zadatke oko pripremanja prve konferencije KP Albanije i vratio se na oslobođenu teritoriju Crne Gore.
10. maj — Kod s. Dobrakova (blizu Bijelog Polja) 2. bataljon 1. proleterske NOU brigade, u viščasovnoj borbi, uništio italijansku kolonu od 19 kamiona, s posadom od 300 vojnika, koja je išla iz Priboja za Bijelo Polje. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 150 mrtvih i 70 ranjenih, a zaplenjeno je 11 minobacača, 10 p mitraljeza i 150.000 metaka.
11. maj — Vrhovna komanda italijanske vojske naredila Višoj komandi oružanih snaga »Slovenija — Dalmacija« da 6. armijski korpus delom snaga sadejstvuje sa italijanskim trupama u Crnoj Gori protiv jedinica NOVJ. prvenstveno u cilju obezbeđenja puta Podgorica (sada: Titograd) — Nikšić — Bileća. Posle nekoliko dana upućena su tri bataljona sa artiljerijom da preuzmu zadatke divizije Ferara«. koja je upućena li borbu protiv Glavne operativne grupe u bici na Sutjesci.
- 12 maj — Na Vratlu 1 gornjem toku r. Morače (Dragovića polje. Crkvice) 7. krajiška udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOV.T razbila delove četničkih Limsko-sandžačkih odreda.

1943. jul CRNA GORA jul 1943.
13. maj — Između Pantelijeovog vrha i Ilijinog brda (kod Spuža) Udarne grupa bataljona (3. bataljon 4. proleterske NOU brigade i 2. i 4. bataljon 5. crnogorske NOU brigade), ojačana delovima Zetskog NOP odreda, napala i razbila četnike. Zarobljeno je 600 četnika a ostatak je odbačen ka s. Bioču i Podgorici. Poginuo je zamenik političkog komesara Zetskog NOP odreda Vukosav Božovlč, narodni heroj.
14. maj — GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku izdao naredbu da se obrazuje Komanda durmitorskog područja (s komandama mesta u Zabljaku, Šavniku, s. Boanu, s. Njegovuđi, Pivskoj Zupi i Pivskoj planini, kao i odsek za vojne vlasti pri GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku.
- 14/15. maj — U Andrijevići i Kolašinu jedinice nemačke 1. brdske divizije razoružale preko 2000 četnika Limsko-sandžačkih odreda i streljale 150 pristalica NOP-a iz kolašinskog zatvora.
15. maj — Neprijatelj otpočeo ofanzivu protiv Glavne operativne grupe (1. i 2. proleterske udarne, 3. udarne i 7. divizije NOVJ) VŠ NOV i POJ u Crnoj Gori, Sandžaku i Hercegovini, s ciljem da je unisti, a s njom i vrhovno rukovodstvo NOP-a Jugoslavije. U ovoj operaciji (poznatoj kao V neprijateljska ofanziva ili bitka na Sutješci) on je angažovao četiri nemačke divizije (1. brdsku, 7. SS »Princ Eugen«, 118. lovačku i 369. legionarsku diviziju) i tri italijanske divizije (»Taurinenze«, Ferrara« i »Venecija«), jednu nemačko-bugarsku borbenu grupu jačine divizije <724. puk 104. nemačke divizije, 61. i 63. bugarski puk), nemački puk za specijalnu upotrebu »Brandenburg« i domobrasku 4. lovačku brigadu.
- Jake snage nemačke 1. brdske divizije, posle oštih borbi u rejonu Mojkovca. poliste delove 1. proleterske udarne divizije NOVJ i ovladale prostorijom istočno od linije s. Sahovići — Slepač most i grebenom Rudina, Zeljeva i Sokoloviće (kod Bijelog Polja).
- Andrijevički i Beranski partizanski bataljoni reorganizovani u Beransko-andrijevički partizanski bataljon.
16. maj — Nemačka 369. legionarska divizija odbacila 0. istočnobosansku udarnu brigadu Drinske operativne grupe, zauzela s. Boljaniće i spojila se s jedinicama italijanske divizije »Taurinenze« na putu Cajniće — Pljevlja.
17. maj — U blizini s. Bioča (kod Podgorice — sada: Titograd) Udarne grupa bataljona (3. bataljon 4. proleterske NOU brigade, 2. i 4. bataljon 5. crnogorske NOU brigade), ojačana Zetskim NOP odredom, u četvorodnevnoj borbi okružila i razbila 383. puk (bez jednog bataljona) italijanske divizije »Venecija« Poginulo je 339 i zarobljeno 400 italijanskih vojnika i oficira, a zaplenjeno 9 brdskih topova. 27 mitraljeza i velike količine drugog naoružanja i opreme. U borbama su poginuli zamenik komandanta bataljona u 5. crnogorskoj NOU brigadi Marko Đurović i politički komesar čete u 4. bataljonu iste brigade Milan Pavličić, narodni heroj.
- U rejonu Mojkovca i Kolašina 2. proleterska udarna divizija NOVJ. pod pritiskom jedinica nemačke 1. brdske divizije, povukla se preko r. Tare i na levoj obali organizovala odbranu s ciljem da sprečava prodor nemačkih jedinica ka Zabljaku
- Nemačka pukovska borbena grupa »Remold« (99. brdski puk, ojačan divizionom artiljerije 1. četom pionira), uz snažno sadejstvo avijacije, potisla delove 1. proleterske NOU brigade 1 zauzela s. Sahoviće (kod Bijelog Polja).
- Četvrta planinska pukovska grupa italijanske divizije »Taurinenze« zauzela s. Jabuku (kod Pljevalja) i time omogućila nesmetan saobraćaj putem Pljevlja — Prijepolje.
18. maj — U dolini r. Platnice (kod pl. Umova) 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOV.T okružila delove motorizovanog odreda »Daumiler« (54. izviđački bataljon i čet 98. puka nemačke 1. brdske divizije), ali su je jače nemačke snage od s. Lipova i Kolašina napale s leđa i. posle oštih borbi, dobrokirale svoje okružene delove i zauzele Vučje (kod Kolašina).
- Nemačka pukovska borbena grupa »Remold« (99. brdski lovački puk, ojačan divizionom artiljerije i četom pionira) 1. brdske divizije napala 3. krajišku udarnu brigadu 1. proleterske udarne divizije NOV.T zapadno od linije s. Sahovići — Mojkovac.
- Kod s. Graca i s. Orlja (blizu Pljevalja) jedinice nemačke 369. legionarske divizije odbacile 6. istočnobosansku i 3. dalmatinsku NOU brigadu i 7. brigadu 7. divizije NOV.T na levu obalu r. Cehotline.
- Nastupajući od Bijelog Polja, delovi italijanske divizije »Venecija« odbacili delove 1. proleterske udarne divizije NOVJ i zauzeli Golo brdo.

- Na Zelenom vrhu, u podnožju pl. Vojnika (kod Nikšića), u borbi protiv nemačkih jedinica poginuo pomoćnik komesara čete u 3. bataljonu 5. crnogorske NOU brigade Dušan Vujačić, narodni heroj.
19. maj — Prva proleterska udarna divizija NOVJ pregrupisala snage i posela položaje na liniji s. Vaškovo — s. Kovren da bi sprečavala prodiranje nemačke 1. brdske divizije između r. Tare i puta s. Sahovići — Pljevlja.
- Iz Mojkovca 7. krajiška udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ otpočela pokret preko Sinjajevine i Savnika ka s. Ravnom da pojača odbranu grupe bataljona 10. hercegovačke brigade 3. udarne divizije NOVJ na pravcu Gatačko polje — Pivska župa i sprečava prodor nemačke 118. lovačke i 7. SS divizije «Princ Eugen».
20. maj — Jedinice 3. udarne divizije NOVJ sprečile prodor jakih snaga nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» iz Nikšića i Avtovca i održale se na položajima u s. G. Polju, u s. Ravnom i na Javoruku.
- U Podgorici (sada: Titograd) predstavnik Glavne nemačke komande u Hrvatskoj i italijanski komandant Trupa Crne Gore, održali sastanak da bi uskladili dejstva nemačkih i italijanskih trupa u Crnoj Gori i Sandžaku u toku bitke na Sutjesci.
- Nemački avioni bombardovali i skoro potpuno razorili Žabljak, gde su uništili skladišta municije i hrane.
21. maj — Stab 3. udarne divizije NOVJ uputio 1 dalmatinsku udarnu brigadu (iz svoje rezerve) na položaje s. Dragovoljici — s. Oblalno — s. Zagrad radi zatvaranja pravaca Nikšić — Župa i Nikšić — Savnik.
22. maj — Na grebenu Žirovnice (kod, Nikšića) 5. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ razbila četničke snage. Neposredno potom 14. puk nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» i motorizovanu pukovska grupa italijanske divizije «Forara» otpočeli su jak napad pravcima Nikšić — Savnik i Nikšić — Pivska župa. Brigada se pod borbom povukla na lijevu Gradac — s. V. i M. Orah — s. Jasenovo Polje, gde je s 1. dalmatinskom udarnom brigadom iste divizije zadržala dalji prodor neprijatelja.
23. maj — U s. Orahu (kod Nikšića), u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo borac, 3. bataljona 5. crnogorske NOU brigade Aleksa Maksimović, narodni heroj.
- 23/24. maj — Kod s. Berušice (blizu Gacka) 7. krajiška udarna brigada i grupa bataljona 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ izvršile protivnapad na delove 13. puka nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» i pukovske borbene grupe «Anaker», a potom se povukle na liniju Kućetine — Sejtan kula.
24. maj — Nemačka 369. legionarska divizija, podržana avijacijom, forsirala r. Cehotinu kod s. Graca (blizu Pljevalja), odbacila delove 7. divizije NOVJ i 3. dalmatinske NOU brigade i obrazovala mostobran na levoj obali.
- Italijanske jedinice završile četvorodnevno «čišćenje» Piperà (kod Podgorice — sada: Titograd), zapalivši oko 100 kuća.
- 24/25. maj — Iz rejona s. Lijeve Rijeke i s. Bioča (kod Podgorice — sada: Titograd) nemački puk «Brandenburg» otpočeo pokret radi pojačanja nemačkih trupa na r. Cehotini.
25. maj — Više kolona nemačke 369. legionarske divizije krenulo u nastupanje sa r. Cehotine prema severoistočnim ograncima pl. Ljublnje i zauzimanjem zaseoka Popovog Dola ugrozile desni bok i pozadinu 1. proleterske udarne divizije NOVJ, koja se baš tada probijala ka Foči.
26. maj — PK KPJ za Crnu Goru i Boku izdao proglas u kome. raskrinkavajući četnički pokret i prikazujući zverstva okupatora poziva narod da stupa u NOV i vodi odlučnu borbu protiv okupatora i njegovih saradnika.
- Kod s. Lipove Ravni i na Surdupu (kod Nikšića) glavnina 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, ojačana 5. bataljonom 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ, napala ojačani 14. puk nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» i motorizovanu grupu italijanske divizije «Ferara» s ciljem da preseče put Nikšić — Javorak i obezbedi desni bok na pravcu s. Jasenovo Polje
- 1 — s. Mokro. Brigada se sutradan posle teških obostranih gubitaka, povukla ka Krnovskoj glavici.

27. maj — Iz Podgorice (sada: Titograd) upućen ka Nikšiću motorizovani odred »Smithuber« (14. puk nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«) i istog dana uveden u borbu protiv jedinica 3. udarne divizije NOVJ.
- 27/28. maj — Kod s. Đurđevića Tare (blizu Zabljaka) 3. proleterska isandžačka) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ prešla r. Taru, porušila most i delom snaga posela levu obalu reke a drugim delom se orijentisala prema pl. Sinjajevini.
- Iz rejona Bukovik — s. Gvozd (kod Nikšića) Stab 3. udarne divizije NOVJ uputio 1. dalmatinsku NOU brigadu da posedne desnu obalu r. Komarnice, zatvori sve prelaze između s. Duži i Pivskog manastira i prihvati 5. crnogorsku NOU brigadu koja je zatvarala pravac Nikšić — Savnik.
28. maj - Na Krnovskoj glavici, Ostrvici i Komandirovom brdu (na pravcu Nikšić — Savnik) 5. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ vodila žestoke odbrambene borbe protiv 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i delova italijanske divizije »Ferara«, a potom se, 30. maja, prebacila na desnu obalu r. Komarnice, gde se povezala sa 1. dalmatinskom udarnom brigadom i 3. proleterskom (sandžačkom) udarnom brigadom 1. proleterske udarne divizije NOVJ.
- 28/29. maj — Kod s. Uzlupa glavina 3. krajiške i 6. istočnobosanske NOU brigade prebacila se na levu obalu r. Tare, pa je 3. krajiška brigada organizovala odbranu u donjem toku reke. a G. istočnobosanska produžila pokret prema Vučevu.
29. maj — Kod s. Tepaca i s. Đurđevića Tare (blizu Zabljaka) 7. divizija NOVJ prebacila se preko r. Tare u cilju organizovanja odbrane na levoj obali, od ušća r. Sušice nizvodno do s. Šćepan-Polja, i zatvaranja pravca od Zabljaka.
- Nemačka 7. SS divizija »Princ Eugen«, posle višednevnih teških borbi protiv 1. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, zauzela Savnik.
- Na pravcu Savnik — Žabljak italijanska avijacija u više navrata bombardovala i mitraljirala položaje jedinica 3. udarne divizije NOVJ.
30. maj — Na Javorku (pivskom) jedan bataljon 7. krajiške udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ odbio napad delova nemačke pukovske borbene grupe »Anaker« i odbacio ih ka s. Brljevu. Uveče je na te položaje pristigla i glavina te brigade.
- Nemačka divizijska borbena grupa »Ludviger« (724. puk 104. lovačke divizije, bugarski 61. i 63. puk) izbila na r. Taru i proširila front do s. Bistrice (kod Mojkovca). Povukavši se pred nadmoćnim neprijateljem, 3. proleterska (sandžačka) NOU brigada je organizovala odbranu na liniji s. Razvršjo — s. Pitomine — s. Tepca (kod Zabljaka) da bi obezbedila snage Glavne operativne grupe VS NOV i POJ sa pravca koji preko Durmitora izvode ka r. Pivi i Pivskoj planini.
31. maj — Na r. Komarnici (kod Savnika) 5. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ izvršila više uspešnih noćnih napada i nanela osetne gubitke 13. puku nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
- Na prostoriji r. Tara — r. Komarnica — gornji tok r. Pive četiri neprijateljske divizije (nemačke 1. brdske i 7. SS »Princ Eugen« i italijanske »Venecija« i »Ferara«) uspostavile međusobnu taktičku vezu i zatvorile obruč oko Glavne operativne grupe VS NOV i POJ.
- Nemačko komandovanje uputilo u dolinu r. Sutjeske glavninu 7. SS divizije »Princ Eugen«, s juga, i celu 118. lovačku diviziju, sa severa, da posodnu 1 odsudno brane ovaj sektor stvorenog obruča i spreče proboj Glavne operativne grupe NOV i POJ.
- Maj — Obrazovan OK KPJ za Boku.
- Kod s. Tepaca na r. Tari četnička zaseda ubila člana politodela Centralne bolnice VS Rada Vilotijevića, narodnog heroja.

HRVATSKA

- 1 maj — Na Baniji, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana 4. banijska brigada Unske operativne grupe.
- 2 maj — Jedinice 6. divizije NOVJ sa 4 udarnom i 15. udarnom brigadom 8. divizije NOVJ napale Gospić poslednje neprijateljsko uporište u Lici, koje su branile ustaško-domobranske snage, jačine 5000 vojnika. Zbog velikih gubitaka (243 mrtva i ranjena) jedinice NOVJ su, posle danonoćne borbe, obustavile napad.

- U zaseoku Glavičanima (kod Bos. Novog) 3. bataljon Banijskog NOP odreda izvršio napad na vod nemačkih vojnika. Poginulo je 1H a zarobljeno 11 neprijateljskih vojnika, dok je 3. bataljon imao 1 ranjenog.
- 2/3. maj — U rejonu s. Blinjskog Kuta (kod Siska) jedinice 4. banijske brigade Unske operativne grupe minirale prugu i izbacile iz šina voz od 10 praznih vagona — cisterni.
- 3. vijaj — U Slavoniji, od pripadnika čehoslovačke nacionalne manjine, Stab 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske, formirao Čehoslovački partizanski udarni bataljon.
- Kod s. Rijeke (blizu Koprivnice) ustaše napale I. bataljon Kalničkog NOP odreda i ubile 3 a zarobile 6 partizana.
- i. maj — Ostrva: Dugi otok, Iž, Ravu, Rivanj, Sestrunj, 2ut, Zverinac i Kornat otpočele pretresati jedinice italijanske divizije »Zara« i antikomunistička milicija. Do 19. maja neprijatelj je pobio ili streljao 112, a uhapsio i internirao 98 rodoljuba i spalio 90 kuća. Mesta Savar i Polje (na Dugom otoku) potpuno su uništena, a 44 čoveka su ubijena bajonetima i gvozdanim polugama.
- U s. Dubrancu (kod V. Gorice) jedinice Zumberačko-pokupskog NOP odreda napale posadu i zarobile 42 domobrana i 1 oficira iz domobranskog 12. pešadijskog puka.
- 5. maj — U rejonu s. Blinjskog Kuta (kod Siska) jedinice 4. banijske brigade Unske operativne grupe minirale prugu i uništile teretni voz od 47 vagona, među kojima 13 vagona — cisterni s naftom.
- Jedinice Kalničkog NOP odreda napale posadu s. Kapele (kod Bjelovara). Poginulo je i ranjeno 7, a zarobljeni su 31 domobran 14 žandarma. Odred je imao 1 mrtvog i 2 ranjena.
- 6. maj — U rejonu s. G. Kukuruzaru i s. Babine Rijeke (kod Kostajnice) 3. bataljon 4. banijske brigade Unske operativne grupe sukobio se sa izviđačkim delovima domobranske 2. brdske brigade i odeljenjem nemačkih vojnika. Posle kraće borbe neprijatelj se povukao u Kostajnicu. Ranjeno je 8 domobrana i 1 nemački vojnik.
- Posle jednodnevne borbe protiv manjih delova italijanske divizije »Bergamo«, četnika i domobrana jedinice Cetinskog NOP odreda zauzele s. Cistu i s. Lovreč (kod Imotskog). Poginulo je i ranjeno 12 neprijateljskih vojnika a jedan je zarobljen. Odred je imao 1 poginulog.
- 8. moj — U rudniku uglja Sv. Marija (kod s. Završja, blizu Varaždina) jedinice Kalničkog NOP odreda uništile postrojenja.
- 9. maj — Posle dvodnevni borbi 16. i 17. brigada 12. divizije NOVJ razbile 1. bataljon domobranske 1. brdske brigade i zauzele s. Voćin (kod Daruvara). Istovremeno su 12. i 18. brigada odbile napade ustaško-nemačkih pojačanja iz s. Slatine i s. Dulaveca. Poginulo je 40, ranjeno 33 i zarobljeno 126 domobrana i 4 oficira. Jedinice 12. divizije imale su 53 mrtva i 165 ranjenih.
- 10. maj — Splitski NOP odred odbacio delove 2. ustaškog pripremnog bataljona koji su upali u s. Pribude (kod Sinja) i ubio 9 ustaša.
- 12. maj — U s. Starom Selu (kod Topuskog) jedinice 4. banijske brigade Unske operativne grupe napale delove 3. bataljona domobranskog 11. brdskog puka. Poginulo je 14 a zarobljeno 112 domobrana, dok su jedinice 4. brigade imale 5 ranjenih
- 13. maj — U rudniku uglja Košute (kod Sinja) jedinice Cetinskog NOP odreda napale posadu i uništile postrojenja Poginulo je 10 a zarobljeno 17 domobrana. Odred je imao 5 ranjenih.
- Između s. Prkosa i s. Rasinje (kod Ludbrega) Jedinice Kalničkog NOP odreda uništile kamion sa 8 domobrana.
- 15/18. maj — U s. Lipovljanima (kod Novske) jedinice 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zapalile ž. st., žand. st., opštinsku i poštansku zgradu, uništile 2 teretna voza od 60 vagona i zarobile 7 domobrana i 3 nemačka vojnika.
- Na ž. st. (kod Sunje) jedinice Banijskog NOP odreda zarobile 14 domobrana.
- 16/17. maj — U s. Noskovicima (kod Podrav. Slatine) jedinice 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zapalile ž. st. i uništile lokomotivu i vagon koji su se tu zatekli.
- 17. maj — U s. Slatinskom Drenoveu (kod Podrav. Slatine), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana 21. brigada 10. divizije NOVJ.

- Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku preimenovana 6. brigada 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske u 1. brigadu, a 14. brigada u 2. brigadu 13. divizije NOVJ.
- Kod s. Gomirja (na pruži Rijeka — Ogulin) 2. brigada 13. divizija NOVJ napala i uništila voz od 24 putnička, teretna i blindirana vagona. Poginulo je oko 100, a zarobljena su 43 italijanska vojnika, domobrana i legionara. Brigada je imala 15 mrtvih, 12 ranjenih i 3 nestala.
- 20. maj — Na ž. st. Hercegovac (kod Garešnice) jedinice Moslavačkog NOP odreda ubile 1 po doficira 1 zarobile 20 domobrana.
- 21. maj — U rejonu s. Ličkog Petrovog Sela (kod Plitvičkih jezera) 1. bataljon 15. udarne brigade 8. divizije NOVJ napao iz zasede manje delove nemačke 114. lovačke divizije i naneo im gubitke od 4 mrtva. 11 ranjenih i 1 zarobljenog. Bataljon je imao 5 ranjenih.
- 22. maj — Na ž. st. Horvati (kod Zagreba) jedinice Zumberačko-pokupskog NOP odreda razoružale stražu od 24 domobrana.
- 22/23. maj - U s. Končanici (kod Daruvara) jedinice 17. brigade 10. divizije NOVJ napale posadu I ubile 2, a ranile 3 ustaše, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva i 1 ranjenog.
- 23. maj — Na ž. st. Odra (kod Zagreba) jedinice Zumberačko-pokupskog NOP odreda zarobile 19 domobrana,
- 4 maj — Delovi italijanske divizije »Re« i konjičkog puka »Alesandrija« iz Senja i Krivog Puta pokušali prodor ka oslobođenom Brinju, ali ih je na Goljaku dočekala i odbila 1. udarna brigada 8. divizije NOVJ. Sutradan je neprijatelj potisnuo ovu brigadu na položaje iznad Žute Lokve, odakle ga je ona 26. maja bezuspešno napadala na Goljaku. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i 109 ranjenih, a 4 udarna brigada 10 mrtvih i 56 ranjenih.
- Us. Bučici (kod Gline) jedinice Unske operativne grupe napale 2. bataljon domobranske 5. brdske brigade. Poginulo je 17, ranjeno 9 i zarobljeno 107 domobrana.
- 24:25. maj — Jedinice 17. brigade 10. divizije NOVJ minirale prugu Daruvar — Đulavec i napale i oštetile nemački oklopni voz. Poginulo je 7 vojnika iz nemačke 187. rezervne divizije.
- 25. maj — Na pruži Križevci — s. Dugo Selo Kalnički NOP odred istovremeno napao domobranske posade na ž. st. Majurec. Repinec, Gradec i Vrbovec. Uništene su ž. st. Majurec i Gradec, a posade zarobljene.
- 26. maj — Us. Lekeniku (kod Siska) jedinice Zumberačko-pokupskog NOP odreda napale domobransku posadu i zarobile 91 domobrana, a ranile 1 podoficira.
- 27/28. maj — Jedinice Kalničkog NOP odreda zapalile ž. st. Konjščina (na pruži Zagreb — Varaždin) i zarobile 8 domobrana.
- 28 maj — Na ž. st. Perković (kod Šibenika) jedinice Splitskog NOP odreda zarobile 7 ustaških carinika.
- 28/29. maj — Jedrillčarsku školu u s. Sv. Nedelji (kod Zagreba) napala 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar«. Ona je zarobila 70 domobrana. 56 pitomaca, 4 oficira, 4 podoficira i 4 nastavnika i uništila 2 školska aviona, jedrilice, stambene zgrade i radionice.
- Na ž. st. Deanovcc (kod Ivanič-Grada) jedinice Moslavačkog NOP odreda zarobile posadu od 25 domobrana.
- 29 maj — Ustaška uporišta Ferovac, Majur, Kutjevo i Kulu (kod Slav. Požege) zauzele jedinice 12. divizije NOVJ. Poginule su 72 ustaše iz 16. ustaškog bataljona, dok su jedinice 12. divizije imale 20 mrtvih i 53 ranjena.
- U rejonu s. Gređana (kod Gline) jedinice Banijskog NOP odreda napale pratnju komandanta domobranskog 1. korpusa i uništile 1 kamion i 2 automobila.
- Us. Sv. Klari (kod Zagreba) 2. bataljon Zumberačko-pokupskog NOP odreda razoružao posadu od 18 domobrana.
- 31 maj — Sela Caglln, Ljeskovicu i Darkovac (kod Slav. Požege) zauzele 12. brigada 12. divizije NOVJ i 17. brigada 10. divizije NOVJ, te zarobile 306 domobrana i 3 oficira, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 5 ranjenih.

M a j

- Formiran Inicijativni okružni NO odbor za Pokuplje.
- U bolnici na Kordunu umro od lifusa zamenik političkog komesara 2. udarne brigade 8. divizije NOVJ Rade Janjanin, narodni heroj.

MAKEDONIJA

1. maj — Na pl. Višešnicu (kod Kavadaraca) i pl. Kožuf (kod Đevdelije) izašle prve grupe partizana sa predviđenim rukovodstvom za Stab 3. operativne zone NOV i PO Makedonije radi stvaranja baza za formiranje NOP odreda.
- U Stipu 4. oblasni komitet KPM izdao prvi broj svog lista »Naroden glas«.
2. maj — Us. Treji i s. Statici (kod Lerina, u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev« i grčki partizanski odred »Vičo« razoružali mesne kontračetnike.
3. maj — Us. Turju (kod Lerina, u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev« i grčki partizanski odred »Vičo« održali vrlo uspeo miting na kome su stanovništvu objašnjavani ciljevi NO borbe.
4. maj — Otpočeo dvodnevni sastanak CK KPM na kome je razmatrano stanje partijske organizacije na teritoriji 1. oblasnog komiteta KPM, kao i stanje u 1. operativnoj zoni i Prespi. Odlučeno je pored ostalog: pružiti pomoć Oblasnom komitetu i nižim partijskim rukovodstvima; od raspoloživog kadra što pre formirati Stab 1. operativne zone NOV i PO Makedonije i Kičevski, Mavrovski i Siptarski NOP odred; u što kraćem roku formirati Oblasni komitet SKOJ-a; posebnu pažnju pokloniti pitanju bratstva i jedinstva makedonskog i šiptarskog življa.
- Maj p. — Kod Kavadaraca formiran Štab 3. operativne zone NOV i PO Makedonije. Zona je obuhvatala područje istočno od pruge Veles — Prilep — Bitolj a jugozapadno od pruge Veles — Đevdelija.
8. maj — Delegat CK KPM Vera Aceva izveštava CK o stanju na teritoriji 4. oblasnog komiteta (istočna Makedonija) i o preduzetim merama za formiranje Štaba 4. operativne zone i Bregalničkog partizanskog odreda.
13. maj — U Strumici bugarske vlasti uhapsile 30 članova KPJ i simpatizera NOP-a predviđenih za odred. Time je ponovo sprečeno formiranje Slrumičkog NOP odreda.
- 14/15. maj — U Kičevu italijanska policija uhapsila 13 članova KPJ, među kojima i 2 člana MK Kičevo.
- Maj p. p.** — U makedonskim selima: Neret, Lagen, Gorno i Dolno, Kotori i Ajtos i u šiptarskim selima Elovo i Bel. Kamen (kod Lerina, u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev« i grčki partizanski odred »Vičo« održali vrlo uspešne političke mitinge na kojima je razobličavana neprijateljska propaganda i seljacima objašnjavan cilj NO borbe.
- Maj s. — Na pl. Višešnici (kod Kavadaraca) formiran Tikveški NOP odred »Dobri Daskalov«, jačine oko 50 boraca.
- Na pl. Kožufu (na grčko-jugoslovenskoj granici) formiran Đevdeljski NOP odred »Sava Mihajlov«, jačine oko 50 boraca.
17. maj — Us. Neveski (kod Kostura, u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev« i grčki partizanski odred »Vičo« održali vrlo uspeo politički zbor.
- U s. Gornikovu (kod Kavadaraca) NOP odred »Dobri Daskalov« održao miting, a potom u borbi odbacio grupu od oko 30 bugarskih policajaca koji su pokušali da uđu u selo, nanevši im gubitke od 3 mrtva i 1 ranjenog.
18. maj — Us. Bojančištu (kod Kavadaraca) NOP odred »Dobri Daskalov« napao bugarske vojnike i policiju i posle kraće borbe ovladao selom. Neprijatelj je, sa pristiglim pojačanjem iz Kavadaraca, izvršio protivnapad i povratio selo. Odred se povukao prema pl. Kožufu, pretrpevši gubitke od 3 mrtva. Gubici neprijatelja: 9 mrtvih i 2 zarobljena.
- Us. Radnji (kod Demir-kapije) NOP odred »Sava Mihajlov« održao miting i povratio seljacima žito koje je okupator rekvirirao.
19. maj — Kod s. Vinice (blizu Kočana) prikupila se grupa partizana i vojno-političkih rukovodilaca radi formiranja Štaba 4. operativne zone NOV i PO Makedonije i Bregalničkog NOP odreda.

- U s. Prekopanoj (kod Kostura u Grčkoj) Bitoljsko-prespanski NOP odred Damjan Gruev« i grčki partizanski odred »Vičo*« održali politički zbor. Ovde se NOP odred Damjan Gruev- pridružilo 15 novih boraca iz okoline Bitolja i Prospe, koji su pobjegli iz bugarske vojske.
- 20. maj — U s. Prekopanoj (kod Kostura, u Grčkoj), po naređenju GS NOV i PO za Makedoniju, formiran privremeni Stab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije. Zona je obuhvatala teritoriju; južno od linije Debar — Kičevo — Brod s. Bogomila i zapadno od žel. pruge s. Bogomila — Prilep — Bitolj.
- 21. maj — Formiran Kičevsko-mavrovski NOP odred, jačine oko 60 boraca, od ljudstva Kičevskog NOP odreda »Kozjak« i Mavrovskog NOP odreda »Korab«.
- U rejonu s. Vinice (kod Kočana) bugarska vojska i policija razbile Stab 4. operativne zone NOV i PO Makedonije i Bregalnički NOP odred pri samom formiranju. Zarobljena su 3 i poginula su 3 borca, među kojima i Vančo Prkev, narodni heroj, koji je bio predviđen za političkog komesara 4. operativne zone
- Na pl. Kožufu NOP odred »Dobri Daskalov*« napao iznenada noću dve bugarske pogranične karaule i zarobio 12 vojnika sa celokupnom ratnom opremom.
- 22. maj — U s. Prekopanoj (kod Kostura, u Grčkoj) formiran Bitoljski NOP odred »Goce Delčev« od ljudstva bitoljskog kraja, koje je Izdvojeno iz NOP odreda Damjan Gruev« Dotadašnji Bitoljsko-prespanski NOP odred »Damjan Gruev« je dobio ime Prespansko-ohridski NOP odred »Damjan Gruev«.
- Po naređenju GS NOV 1 PO za Makedoniju Prespansko-ohridski NOP odred »Damjan Gruev« odvojio se, u rejonu Kostura, od Bitoljskog NOP odreda »Goce Delčev« i grčkog partizanskog odreda »Vičo*« radi odlaska za Prespu
- 23. maj — U s. Bapčoru (kod Kostura u Grčkoj) Bitoljski NOP odred »Goce Delčev« i grčki partizanski odred »Vičo« razoružali seosku kontračetu i održali vrlo uspeo politički zbor.
- 24. maj — U rejonu Debra. preko kurira, uspostavljena veza između GŠ NOV i PO za Makedoniju i albanske partizanske čete (kasnije bataljona) Hadži Lješ-. koja je pristala na saradnju s jedinicama NOVJ i zajedničku borbu protiv okupatora.
- 29. maj — U s. Višenima (kod Kostura, u Grčkoj) Bitoljski NOP odred Goce Delčev« i grčki partizanski odred »Vičo« razoružali kontračetu i zaplenili 12 pušaka i 1 puškomitraljez, a potom održali vrlo uspeo politički zbor.
- 31. maj — U s. Crnovenima (kod Kostura, u Grčkoj) Bitoljski NOP odred Goce Delčev razoružao seosku kontračetu i održao politički zbor.
- Maj — U rejonu Kičeva formiran Stab 1. operativne zone NOV i PO Makedonije. Zona je obuhvatala teritoriju severno od linije Debar — Kičevo — Brod — s. Bogomila — Veles i zapadno od žel. pruge Veles — Skoplje — Kačanik.
- U Strumici bugarske vlasti pohapsile oko 40 pripadnika NOP-a
- U s. Slivovu (kod Ohrida), na seoskom zboru, javnim glasanjem izabran NO odbor od 7 članova, prvi NO odbor u Debarcama. Tada su prvi put glasale i žene.
- Na teritoriji 1. operativne zone NOV i PO Makedonije formirana Siptarska partizanska četa.

SLOVENIJA

- 1. maj — U Mokronogu 2. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec« i Primorsko-goranski NOP odred napali italijansku posadu. U oštroj noćnoj borbi oni su zauzeli ž. st Mokronog-Bistrica, uništili postrojenja na njoj i zaplenili veliku količinu životnih namirnica iz vojnog skladišta i izvesnu količinu materijala iz fabrike kože. Napad je u zoru obustavljen zbog jakog otpora neprijatelja Iz utvrđenih zgrada.
- U s. St. Rupert (kod Trebnja) upale jedinice 3. slovenačke NOU brigade Ivan Cankar«, 1. bataljon 13. proleterske NOU brigade Rade Končar« i Zapadnodolenjski NOP odred. Borba je vođena dve noći, ali uporište nije zauzeto zbog žilavog otpora belogardističke posade iz jakih utvrđenja i zbog intervencije neprijatelja iz susednih uporišta. U noćnom napadu 1/2. maja poginuo je komandant 1. bataljona 13. proleterske NOU brigade Ilija Popović, narodni heroj.

2. maj — Kod s. Gomile I s. Brezovice (blizu Mokronoga) 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar« napala italijansko-belgardističku kolonu iz Trebinja koja je nadirala u pomoć posadi St. Ruperta. Brigada se posle višečasovne oštre borbe, u kojoj je odbila nekoliko uzastopnih juriša i nanela neprijatelju znatne gubitke, morala, zbog nestanka municije i većeg pojačanja koje je neprijatelju pristiglo, povući u pravcu s. Mirne.
3. vijaj - Kod Mozirske planinske kuće (blizu Mozirja), od dela Koruškog i Savinjskog partizanskog bataljona i od Pohorske grupe, koja se nalazila na Pohorju posle uništenja 1. pohorskog partizanskog bataljona, formiran novi Pohorski partizanski bataljon (sastava: 2. čete).
5. maj — U duhu direktiva GS NOV i PO za Sloveniju, Stab Gorenjskog NOP odreda izdao naredbu o mobilizaciji za borbu sposobnog stanovništva na teritoriji Gorenjske, kako bi sprečio mobilizaciju ljudstva od strane okupatora.
- Na putu Škofja Loka — Ziri delovi Gorenjskog NOP odreda iz zasede napali pratnju poštanskog autobusa koja se vozila u dva policijska automobila. Poginulo je 7 i ranjen je 1 nemački policajac, ali se kolona ipak probila u Ziri.
6. maj — U s. Cepovanu (kod Tolmina) manje partizanske snage, koje su ostale van sastava brigada, izvršile demonstrativan napad na kasarne 256. puka italijanske divizije »Veneto«, pa se posle kraćeg puškaranja povukle, nanevši neprijatelju manje gubitke.
7. maj — Na pl. Sipeku (kod Kamnika) jake nemačke policijske snage napale Zasavski bataljon Kamniško-savinjskog NOP odreda. Posle dvočasovne borbe, u kojoj je odbio dva uzastopna juriša i naneo neprijatelju znatne gubitke, bataljon se povukao.
10. maj — U rejonu s. Kamnica — Kovačičeva planina — pl. Klevnik (kod Tolmina) jake snage italijanske divizije »Veneto« napale 5. slovenačku NOU brigadu »Simon Gregorčič«. Brigada se uveče, posle borbe vodene celog dana, izvukla i sutradan predanila kod r. Soče, odakle je izvršila pokret preko s. Livka na pl. Matajur (kod Kobarida).
12. maj — U varošicu Hrastnik (kod Trbovlja) upalo odeljenje Savinjskog bataljona Kamniško-zasavskog NOP odreda i u fabrici hemijskih proizvoda uništilo peć i ostale instalacije, zbog čega je fabrika obustavila rad
- U s. Nabrežini (kod Trsta) delovi Kraške čete Primorskog NOP odreda uništili iz zasede 3 automobila. Poginulo je 7 italijanskih vojnika, a zaplenjena je veća količina oružja, municije i sanitetskog materijala.
15. maj — U blizini s. Okroga, s. Zabukovja, s. Sv. Petera i Kumpoljskog grada (kod Trebnja) tri italijanske kolone iz Temenice, Trebnja i s. St. Ruperta napale 3. slovenačku NOU brigadu »Ivan Cankar«. Brigada se posle jednodnevne borbe protiv nadmoćnog neprijatelja prebacila u rejon s. Smarjeta (kod Novog Mesta).
16. maj — U blizini s. Ravne kod Stjaka (blizu Ajdovščine) Kraški bataljon Primorskog NOP odreda uništio italijanski vojni kamion sa 29 vojnika 59. legije crnih košulja.
17. maj — Delegat VS NOV i POJ i CK KPJ Edvard Kardelj obavestio CK KP Slovenije o planu da jedinice Dolenlske operativne zone NOV i PO Slovenije i jedinice 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske izvode dejstva zajednički.
- 17/18. maj — U s. Bistrici na Dravi (kod Celovca) delovi Gorenjskog NOP odreda uništili fabriku avionskih akumulatora i fabričku hidrocentralu i spalili pilanu, a iz radnog logora oslobodili 41 Rusa.
18. maj — Na pl. Božci (kod Kobarida) delovi italijanske 3. pohodne alpske brigade napali 6. slovenačku NOU brigadu »Ivan Gradnik«. Pošto je odbila više uzastopnih neprijateljskih juriša, slovenačka brigada se pred večer kod s. Srpanice probila iz obruča i prebacila na pl. Polovnik. Poginulo je 6 i ranjeno 20 neprijateljskih vojnika, dok je brigada imala 6 ranjenih.
- U blizini s. Trnova (kod Kobarida) delovi 0. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« uništili kamion kojim se prevozilo osoblje štaba 8. dopunskog bataljona italijanskog 103. alpskog puka. Poginulo je 3 oficira i 6 vojnika, ranjeno 3 oficira i 11 vojnika, a zaplenjeno 2 p. mitraljeza, 20 pušaka i 2 radio-stanice.
21. maj — Kod s. Lokvice (blizu Metlike) 2. i 4. bataljon 4. slovenačke NOU brigade »Ljubo Serčer« napali jednu četvu iz 74. puka italijanske divizije »Lombardija« i posle kraće borbe odbacili je u Metliku.

22. maj — U logoru iznad s. Tolminskog Loma (kod Tolmina) delovi 256. puka italijanske divizije »Veneto« napali 3. bataljon 6. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik«. Posle kraće borbe bataljon se, po grupama, probio, pretrpevši znatne gubitke.
25. maj — Na Tolstom vrhu (kod Novog Mesta) 3. bataljon 23. pešadijskog puka italijanske divizije »Izonco« iz Rateža i formacije Bele garde iz s. St. Jerneja i s. Stopiča napali 3. slovenačku NOU brigadu »Ivan Cankar« i posle oštre borbe zauzeli Tolstl vrh, ali su se sutradan sami povukli.
27. maj — Po naređenju Vrhovnog komandanta NOV i POJ, GS NOV i PO za Sloveniju naredio svim jedinicama da pređu u ofanzivu protiv okupatorskih snaga u Sloveniji, kako ove ne bi uzele učešća u borbama protiv Glavne operativne grupe NOV Jugoslavije za vreme bitke na Sutjesci.
29. maj — U s. Rakitovcu (kod Kamnika) jake nemačke policijske snage napale Kamniški bataljon Kamniško-savinjskog NOP odreda. Posle višečasovne borbe bataljon se, po grupama, probio iz okruženja i, uz gubitke od 7 mrtvih, prebacio na pl. Sipek.

SRBIJA

- J. maj — Drugi bataljon i okružni odred SDS iz Niša i sreski odredi SDS iz Prokuplja i Aleksinca napali 3. (jastrebački) bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda na pi. M. Jastrepcu. Bataljon je kod s. Devče razbio neprijatelja i prisilio ga na povlačenje ka Prokuplju, nanevši mu gubitke od 25 mrtvih i više ranjenih i zaplenivši 20 pušaka, mitraljez i veću količinu municije.
- PK KPJ za Srbiju izdao proglas povodom 1. maja. u kome je objasnio vojno-političku situaciju kod nas i u svetu i pozvao narod Srbije na pojačanu borbu protiv okupatora i njegovih pomagača.
- Li s. Prhovu (kod Stare Pazove) otpočeo trodnevni sastanak PK KPJ za Vojvodinu. Izvršena je analiza rada Partije u Bačkoj i Baranji, određeni su naredni zadaci i odlučeno je da se »Otvoreno pismo« uputi svim članovima KPJ u Bačkoj i Baranji.
2. maj — Na pruzi Kruševac — Trstenik delovi Rasinskog NOP odreda demolirali ž. st. Koševi, te zaustavili voz i lokomotivu, pod punom parom, pustili ka Kruševcu, gde je, u sudaru, razbila još 2 lokomotive i 5 vagona. (Za odmazdu, okupator je 12. maja streljao u Beogradu i Kruševcu 10 talaca.)
- Delovi bugarske 27. pešadijske divizije (jačine do dva puka) napali 3. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda na pl. Jastrepcu. Bataljon je manevrišući planinom izbegao udar glavnih snaga, nanoseći gubitke neprijateljskim prethodnicama i zaštitnicama. Posle trodnevnog krstarenja po pl. Jastrepcu neprijatelj se povukao u polazne garnizone.
- Na pl. Bukulji održano vojno-političko savetovanje GS NOV i PO za Srbiju sa štabovima 1. šumadijskog, Valjevskog i Čačanskog NOP odreda. Odlučeno je da se od Kosmajске čete 1. šumadijskog NOP odreda formira poseban Kosmajski NOP odred, a da se u šumadijskom NOP odredu formiraju dve čete — Kačerska i Rudnička.
3. maj — U s. Nauparu (kod Kruševca), u borbi protiv delova SDK, Rasinski NOP odred ubio 6 vojnika, dok je sam imao 1 ranjenog.
- Između s. Vrdnika i s. Pavlovaca (kod Rume) minirana pruga i uništene 2 lokomotive i 9 vagona teretnog voza s ratnim materijalom, a saobraćaj obustavljen 6 dana.
4. maj — Između s. Obreža i s. Grabovaca (u južnom Sremu) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV 1 PO Hrvatske napali grupu nemačkih i domobranskih žandarma. Poginulo je 16 žandarma, a zaplenjeno je 15 pušaka i puškomitraljeza.
5. maj — Između Kruševca i Aleksandrovca delovi Rasinskog NOP odreda na nekoliko mesta Bosekli tt veze.
- Između s. Belanovice i s. Bosute (kod Arandelovca) Rudnička četa 1. šumadijskog NOP odreda iz zasede ubila 8 vojnika SDS. (Za odmazdu, nemački su vojnici u Kragujevcu 17. maja streljali 10. talaca.)
- Maj p. — OK KPJ za Čačak obnovio Čačanski NOP odred »Dragiša Mišović«.
6. maj — PK KPJ za Srbiju uputio politkomesaru GS NOV i PO za Srbiju pismo u kome daje uputstvo o radu Partije u NOV i ukazuje na potrebu za formiranjem bataljona i brigada u Sumadiji, što je dalo polet NOP-u i omogućilo veći priliv boraca u jedinice NOV.

- Us. Jarku (kod Srem. Mitrovice) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napali i zapalili žand. stanicu, razoružali žandarme i zaplenili 12 pušaka s municijom.
- U s. Novim Karlovcima (kod Indije) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zapalili opštinu (sa arhivom) 1 zaplenili 9 pušaka i 4 pištolja.
- Na pruzi Kruševac — Trstenik delovi Rasinskog NOP odreda demolirali ž. st. Citluk.
- U šumi Markovici (blizu s. Kovačevca kod Mladenovca) od Kosmajске čete 1. šumadijskog NOP odreda i novodošlih boraca formiran Kosmajski NOP odred, jačine oko 60 boraca.
- 7. maj** — Između s. Vračeva Gaja i Banatske Palanke (kod Bele Crkve) Južnobanatski NOP odred se prvi put prebacio u Rumuniju. Tom prilikom je u rejonu Medvednika (k. 209) razbio grupu od 20 rumunskih žandarma.
- g. maj* — Kod s. Radevca (blizu Medveđe) padobranima se spustila engleska vojna misija pri četničkom štabu Draže Mihailovića za južnu i jugoistočnu Srbiju. Otada su saveznici avionima doturali četnicima pomoć u opremi, oružju i municiji, koju su ovi koristili u borbi protiv jedinica NOVJ u ovom delu Srbije.
- 3. maj** — Iz s. Gadiša (kod Gnjilana) NOP odred »Emin Duraku* stigao na Sar-planinu i ušao u sastav Sarplaninskog NOP odreda.
- Us. Rajkvcu (kod Mladenovca) četnici zaklali saradnika NOP-a Darinku Radović, narodnog heroja, pošto su pred njenim očima zaklali i njene dve kćeri (jedna je imala 14 godina).
- 10. maj** — U rejonu Lokve (k. 470), na rumunskoj teritoriji, jugoistočno od Bele Crkve, Južnobanatski NOP odred se sukobio s poternim jedinicama rumunske vojske. Zbog poterâ i otežanog snabdevanja on se povukao preko s. Kusića u Banat u rejon s. Grebenca.
- 11. maj** — U s. Stragarima (kod Topole) Rudnička četa 1. šumadijskog NOP odreda ubila 1 stražara, spalila opštinsku arhivu i zaplenila 50.000 dinara.
- 12. maj** — Na ž. st. Dražanj (na pruzi Beograd — Mala Krsna) 1. četa Kosmajskog NOP odreda iz zasede ubila 2 i ranila 1 vojnika nemačkog 977. landesšicen-bataljona. (Dva dana kasnije nemački komandujući general i zapovednik Srbije naredio je štabu nemačke 104. lovačke divizije da za odmazdu strelja 125 talaca i iseli s. Kamendo i s. Dubonu. Streljanje talaca .ie izvršeno 26. maja kod s. Dražnja.)
- 13. maj** — Oko 5000 bugarskih vojnika s načelnikom okruga leskovačkog i oko 60 njegovih pratilaca izbili na pl. Radan s ciljem da unište 2. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda i izvrše rekonstrukciju borbe od 13. marta. Bataljon je izmanevrisao neprijatelja i njegovim prethodnicama naneo gubitke od 2 mrtva i 4 ranjena, a sam je imao 1 poginulog.
- Između s. Morovića i s. Višnjiceva Bosutslci partizanski bataljon minirao prugu Sid — Srem. Rača i uništio lokomotivu i 9 vagona putničkog voza. Poginule su 23 ustaše.
- 13/14. maj** — U Lazarevcu Valjevski NOP odred i Kačerska četa 1. šumadijskog NOP odreda napali odred SDS i stanicu poljske straže. Posle 2 i po časa borbe, zbog snažnog otpora neprijatelja, jedinice NOVJ su se povukle ka Stubličkom visu, pošto su prethodno porušile ž. stanicu, demolirale poštu i prekinule tt linije sa Arandelovcein. Ubijena su 3 vojnika SDS. dok su jedinice NOVJ imale 1 mrtvog i 3 ranjena.
- 14. maj** — Na pruzi Mladenovac — Smederevska Palanka 2. četa Kosmajskog NOP odreda zapalila zgradu ž. st. Kusadak i porušila -1 skretnice i prugu. Saobraćaj je bio prekinut 13 časova.
- 15. maj** — PK KPJ za Vojvodinu uputio otvoreno pismo članstvu KPJ u Bačkoj, u kome je ukazao na slabosti 1 dao uputstva da se pristupi temeljitijim pripremama za širi i masovniji otpor okupatoru.
- Na južnim padinama Avale (na putu Beograd — Mladenovac) 1. četa Kosmajskog NOP odreda zapalila nemački kamion koji je prevezio životne namirnice.
- Us. Jajincima (kod Beograda) streljan član MK KPJ za Beograd Đurdelena Dinić Duka, narodni heroj.

- Maj p. p.* — Odlukom PK KPJ za Vojvodinu formiran Operativni štab za Vojvodinu, koji je rukovodio jedinicama NOV i PO do formiranja GS NOV i PO za Vojvodinu.
- Maj s.* — Glavnina bugarske 27. pešadijske divizije i 750 vojnika SDS preduzeli »čišćenje« pl. Vidojevice, pl. Pasjače, Puste Reke i Jablanice, gde je dejstvovao 2. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda. Da bi izbegao udar, bataljon se prebacio na pl. Kukavicu. Pošto je veći broj seljaka oterao u zatvor, neprijatelj se krajem maja povukao u polazne garnizone.
- U s. Bojniku (kod Lebana) četnička leteća brigada, jačine 46 četnika, na prevaru uhvatila 10 aktivista NOP-a, te C njih zaklala ili ubila, a jednog povelu sa sobom (trojica su uspela da pobegnu).
- U Sremu, po odluci OK KPJ za Srem, formirana Grupa udarnih bataljona, u koju su ušli dva bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske i jedna četa Bosutskog partizanskog bataljona.
- Maj <1. p.* — U Sremu, posle izdvajanja dva bataljona za Grupu udarnih bataljona, reorganizovan 3. NOP odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske, tako da je u svom sastavu imao dva bataljona (1. fruškogorski i 2. posavsko-podunavski), Bosutsku četvu, Pograničnu četvu i Diverzantsku grupu.
- 10. maj* — U s. Latkoviću (na pruzi Lajkovac — Ljig) Valjevski NOP odred i Kačerska četa 1. šumadijskog NOP odreda zapalili 2. stanicu, 2 magacina i 2 teretna vagona i posekli više tt stubova.
- IH/17. maj* — Na ž. st. Resnik (kod Beograda) 1 četa Kosmajskog NOP odreda porušila skretnice, zbog čega je saobraćaj bio prekinut 12 časova.
- IS. maj* — Kod ž. st. Belotinca (na pruzi Niš — Leskovac) delovi 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda napali bugarski transportni voz i ubili 4 a ranili 6 bugarskih vojnika. Za odmazdu, nemačke vlasti su streljale 350 ljudi
- U s. Progaru (u južnom Sremu) ustaške jedinice na zverski način pobile 44 lica i uhapsile i sprovele u Zemun 94 lica a selo opljačkale
- 20. maj* — U s. Strelcu (kod Babušnice) delovi 2 južnomoravskog NOP odreda napali bugarske policajce i službenike, te ubili 2 i ranili 1 policajca, zapalili opštinsku arhivu, razrušili mlekaru i zaplenili 7 pušaka, 3 pištolja, municiju i veću količinu namirnica
- 20/21. maj* — U Leskovcu grupa boraca 2. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda ubila šefa nemačke tajne policije. (Po naređenju nemačke feldkomandanture Niš kao mera odmazde, 31. maja u Leskovcu je streljano 10 zatvorenika.)
- 21. maj* — U s. Mandelosu (kod Srem. Mitrovice) 1. bataljon Grupe udarnih bataljona napao i proterao policijske i ustaške delove, koji su ubijali i hapsili stanovnike sela, a potoin u sastavu Grupe, nastavio pokret ka s. Kuzminu. Ustaše su, sa pristiglim pojačanjima iz Srem. Mitrovice, ponovo upale u s. Mandelos, gde su zverski pobile oko 100 i uhapsile oko 300 ljudi, zapalile oko 100 kuća i miniranjem srušile crkveni toranj, pod čijim je ruševinama našlo smrt dosta privedenih meštana.
- 22. maj* — U s. Zitorađi (kod Prokuplja) delovi 2. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda napali i razoružali odeljenje vojnika SDS.
- 22/23. maj* — U rejonu šume Lisnik (kod Srem. Rače) prebacio se preko r. Save u istočnu Bosnu transport od 1100 novih boraca i 100 kola, koji je pratila Grupa udarnih bataljona.
- 24. maj* — U Petrogradu (sada: Zrenjanin) nemačka policija streljala 100 lica kao odmazdu za ubistvo jednog nemačkog graničara stražara.
- U s. Milanovu (kod Leskovca) održan sastanak saradnika i simpatizera NOP-a, na kome je formiran ilegalni GNO odbor za Leskovac.
- 26. maj* — U s. Crnući (kod G. Milanovca) Rudnička četa 1. šumadijskog NOP odreda razbila oko 70 vojnika SDS i četničku 2. gružansku brigadu, nanevši im gubitke od oko 10 mrtvih i ranjenih.
- 29. maj* — U s. Razbojni (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda napali stanicu poljske straže i ubili 4 a ranili 1 stražara (ostali stražari odstupili su ka Kruševcu).

1943. maj

SRBIJA

maj 1943.

30. maj

- Kod s. Azanje (blizu Smederevske Palanke) 2. četa Kosmajskog NOP odreda, u borbi protiv nemačkih vojnika i vojnika SDS, ubila 20 i ranila 11 neprijateljskih vojnika, uz sopstvene gubitke od 1 ranjenog. Četa je uveče spalila zgradu ž. st. Radinac blizu Smedereva.
- Na pruži s. Vrdnik — s. Pavlovci (kod Rume) Diverzantska grupa 3 NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekla oko 100 tt stubova.

31. maj

- Održana okružna konferencija AFZ-a na kojoj je izabran Okružni odbor AFZ-a za istočni Srem.

Maj k.

- Formiran novi Oblasni komitet KPJ za Bačku i Baranju.
- Na Kameničkom visu (blizu Niša) OK KPJ za Niš održao sastanak na kome je razmotrio obnavljanje Ozrenskog NOP odreda i organizaciju političkog rada na terenu.
- GŠ NOV i PO i PK KPJ za Srbiju naredili Štabu 1. južnomoravskog NOP odreda da iz sastava 3. (jastrebačkog) bataljona uputi jednu četvu na desnu obalu J. Morave sa zadatkom da Zaječarsko-timočkom NOP odredu pomogne u akcijama protiv neprijatelja i u daljem radu na jačanju NO pokreta u istočnoj Srbiji.

Maj

- U s. Bajčincu (kod Prokuplja) formiran SK KPJ za dobrički srez.
- U Kos. Mitrovici nemačke okupatorske vlasti streljale 42 rodoljuba, među kojima 10 članova KPJ.
- U Gnjilanu italijanske okupatorske vlasti uhapsile preko 30 pristalica NOP-a.

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

1. jun — Po naređenju VŠ NOV i POJ formirana 11. udarna divizija NOVJ, u čiji su sastav ušli 5. i 12. krajiška NOU brigada i Banjalučki i Kozarski NOP odred. (Formirana je kao 12. udarna divizija NOVJ, a preimenovana je 19. avgusta 1943. u 11. udarnu diviziju NOVJ.)
2. jun — Sanitetski odsek VŠ NOV i POJ dostavio listu potrebnih količina raznih lekova i sanitetskog materijala koje Vrhovni štab treba da traži od saveznika za jedinice NOV i POJ.
3. jun — Us. Mratinju (na Pivi) VŠ NOV i POJ i CK KPJ održali savetovanje i odlučili da 1. i 2. proleterska udarna divizija NOVJ obrazuju Severnu grupu, a 3. udarna i 7. divizija NOVJ Južnu grupu za proboj i da se proboj iz okruženja izvrši divergentnim pravcima: 1. proleterska udarna divizija NOVJ pravcem Košur — s. Vrbnica, 2. proleterska udarna divizija NOVJ pravcem s. Suha — Gornje bare — Konjske vode, a 3. udarna i 7. divizija NOVJ. sa ranjenicima, ka pl. Ljubišnji, pl. Sinjajevini ili pl. Goliji.
5. jun — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio 1. bosanskom udarnom korpusu NOVJ da svojim delovima iz srednje Bosne što brže nastupa u pravcu Trnova radi prihvata jedinica Glavne operativne grupe koje su se probijale iz okruženja na Sutjesci.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da jednu lako pokretljivu taktičku grupu uputi u rejon Ivan-sedla. sa zadatkom da preseče prugu Sarajevo — Mostar i olakša nastupanje dola snaga Glavne operativne grupe VŠ u pravcu srednje Bosne.
6. jun — Ministarstvo rata V. Britanije obavestilo svoju vladu da raspolaže podacima da su se četnici u Hercegovini i Crnoj Gori »bezizlazno kompromitovali« saradnjom sa okupatorom, a da su »dobro organizovani partizani« vodili borbe i vezivali snage Osovino tokom skorašnjih borbi na crnogorsko-hercegovačkom području.
- Po naređenju Vrhovnog štaba NOV i POJ rasformirana 3. dalmatinska NOU brigada i njenim ljudstvom popunjene jedinice 1. i 2. proleterske udarne divizije NOVJ.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu Južne grupe za proboj da obustavi prebacivanje 3. udarne i 7. divizije NOVJ na levu obalu r. Pive i da teže ranjenike skloni na pl. Durmitor i u dolini Pive a ostale prebaci preko r. Tare na pl. Ljubišnju.
7. jun — VŠ NOV i POJ ponovo naredio Štabu Južne grupe za proboj da se 3. udarna divizija NOVJ sa lakšim ranjenicima prebaci na levu obalu Pive i da ubrza pokret ka r. Sutjesci, a da teške ranjenike posakriva na Pivskoj planini.
8. jun — Delegat VŠ NOV i POJ pri Štabu Južne grupe za proboj Milovan Dilas obavestio VŠ da se 3. udarna divizija NOVJ i Centralna bolnica VŠ neće probijati sa Pivske planine ka Sutjesci, kako je bilo naređeno, već prema Sandžaku. Međutim, pokušaj prebacivanja preko r. Tare kod s. Uzlupa nije uspeo, pošto su desnu obalu čvrsto držale jake snage domobranske 4. lovačke brigade i delovi Italijanske divizije »Tau-rinenze«. Tom prilikom se utopio zamenik komandanta 1. dalmatinske NOU brigade Gojko Ujdurović, narodni heroj.
- 9- jun — U šumi Miiinklade (u dolini r. Hrčavke) nemačka eskadrila bombardovala VŠ NOV i POJ u pokretu. Ranjen je vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito, a poginuli su šef Vojne misije Velike Britanije pri VŠ NOV i POJ kapetan inž. Bil Stjuart i pratilac Vrhovnog komandanta Duro Vujović Španac, narodni heroj. Nešto kasnije podlegao je ranama komandant 4. proleterske NOU brigade Vasilije Đurović Vako, narodni heroj, koji je ranjen kada se u jedinicu vraćao primivši zadatak od Vrhovnog komandanta.

1943. jun

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

jun 1943

10. jun — Komandant nemačkih trupa u Hrvatskoj obavestio Štab nemačke 1. brdske divizije da je pouzdano utvrđeno da se među okruženim jedinicama NOV i POJ na Sutjesei nalazi i vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito i naredio da se svim jedinicama ponovo podvuče važnost naređenja: Nijedan čovek sposoban za vojnu službu ne sme živ da najjusti obruč*.
15. jun — Glavna operativna grupa VŠ izbila na pl. Jahorinu, čime je praktično završena bitka na Sutjesei. U s. Dugoj Njivi (kod Foče), Vrhovni štab NOV i POJ odlučio je da cela ta operativna grupa preduzme protivofanzivu u istočnu Bosnu.
16. jun — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio štabovima divizija i brigada Glavne operativne grupe VŠ-a da odlučno spreče labavljenje discipline u jedinicama i da sa kontrolnim odeljenjima preduprede nepravilno pribavljanje hrane, do čega je mestimično dolazilo kao posledica dugog gladovanja.
17. jun — Britanski ministar inostranih poslova Anion Idn vodio razgovore sa predsednikom izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Londonu o snazi NOP-a i odnosu naroda prema NOB-u. ističući da su široke mase Jugoslavije primile NOP u prvom redu zbog njegove demokratske platforme i široke akcije za nacionalno oslobođenje. Idn je kritikovao politiku izbegličke vlade i zahtevao da vlada odredi nova politička i nacionalna načela koja bi mase prihvatile.
18. jun — Postignut sporazum između vlade nemačkog Rajha i vlade Carevine Bugarske da bugarska vojska preuzme okupaciju Srbije sve do Dunava, sem Beograda sa bližom okolinom i Bora koji su zadržani pod nemačkom upravom. U tom cilju, bugarski 1. okupacioni korpus u Srbiji pojačan je još jednom (četvrtom) divizijom.
- Bojeći se prodora Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ, Štab domobranskog 3. korpusa naredio da se napuste sva manja uporišta u istočnoj Bosni.
- Clan Politbiroa CK KPJ i VŠ NOV i POJ Edvard Kardelj uputio CK KP Slovenije pismo u kome izlaže političko-partijska i vojno-organizaciona Iskustva centralnih rukovodećih tela Hrvatske koja mogu korisno poslužiti CK KP Slovenije i GŠ NOV i PO za Sloveniju.
19. jun — Clan VŠ NOV i POJ Edvard Kardelj obavestio vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita o povoljnoj vojnoj i političkoj situaciji u Sloveniji i o slanju dve brigade u deo Slovenije pod nemačkom okupacijom u cilju vođenja dejstava i mobilizacije na tom području, te tražio odobrenje za formiranje divizija i ukidanje operativnih zona.
- Clan Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj pismom upoznao Izvršni odbor Osvobodilne fronte Slovenije o radu I zasedanja ZAVNOH-a i o početku pregovora sa predstavnicima HSS, te preneo poziv da nekoliko članova Izvršnog odbora poseli ZAVNOH.
- Clan Politbiroa CK KPJ i VŠ NOV i POJ Edvard Kardelj obavestio GŠ NOV i PO za Sloveniju da će tamo uskoro prispeti oficiri za vezu iz Vrhovne komande savezničkih snaga za Bliski istok.
20. jun — Komandant nemačkih trupa u Hrvatskoj uputio nemačkoj Vrhovnoj komandi oružanih snaga izveštaj o borbama i iskustvu tokom operacije -Svare* (tzv. pete neprijateljske ofanzive), u kome ističe da su komunističke snage pod Titovom komandom odlično organizovane, vešto vođene i da raspolažu borbenim moralom koji izaziva čuđenje. Neprijateljsko komandovanje bilo je izvanredno gipko i — takode i u odbrani — aktivno... Komunistima je uvek polazilo za rukom da koristeći mrak, maglu i kišu nadoknade nedostatak teškog naoružanja i dođu na otstojanje bliske borbe — prsa u prsa. Pri ovome su se pokazali kao fanatični, krajnje uporni, dobri borci, koji odlično poznaju teško planinsko zemljište.. «
- Po naređenju VŠ NOV i POJ 1. slavonski korpus NOVJ preimenovan u 2. hrvatski korpus NOVJ.
21. jun — Izbeglička Vlada Kraljevine Jugoslavije izdala deklaraciju o budućem uređenju Kraljevine Jugoslavije na principu tripartitskog federalizma.
22. jun — Clan VŠ NOV i POJ Edvard Kardelj izvestio vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita o spuštanju trojice engleskih padobranaca u Slovenačkom primorju i o pregovorima predstavnika GŠ NOV i PO za Sloveniju sa Slabom italijanskog 11. armijskog korpusa o razmeni zarobljenika i ranjenika

23. jun — U Londonu, pod predsedništvom predsednika vlade V. Britanije Vinstona Cerčila, održana konferencija štabova britanske armije povodom utvrđivanja planova za operacije u Italiji i na Mediteranu. Rešeno je da se zamoli VS NOV i POJ da delom snaga sadejstvuje sa savezničkim snagama napadajući na komunikacije u Sloveniji, i da pojačanom aktivnošću na jugoslovenskom ratištu priveže nemačke snage, da ove ne bi bile upotrebljene za protivudar u Italiji.
- Londonska štampa objavila prve informacije o vrhovnom komandantu NOV i POJ Josipu Brozu Titu.
24. jun — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da ofanzivnim dejstvom na neprijateljska uporišta duž pruge Zenica — Doboj olakša napad Glavne operativne grupe VS NOV i POJ na neprijateljske garnizone u istočnoj Bosni.
25. jun — Predstavnici HSS u inostranstvu Krnjević i Sutej izjavili u Londonu da će saradivati u svakoj novoj izbegličkoj vladi koja bude priznala sporazum Cvetković — Maček i koja odobri budžet Banovine Hrvatske.
26. jun — U Londonu obrazovana nova izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije, sa Mišom Trifunovićem na čelu, u kojoj su bili zastupljeni predstavnici svih političkih grupa u emigraciji.
27. jun — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito obavestio člana Vrhovnog štaba Edvarda Kardelja da odobrava formiranje divizija NOVJ u Sloveniji.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito obavestio GŠ NOV i PO za Hrvatsku o uspešnom proboju Glavne operativne grupe iz okruženja i upozorio ga na novu neprijateljsku taktiku: postavljanje zaseda i zaposedanje istaknutih tačaka i puteva po dubini teritorije.
30. jun — Kod Klادنja iz aviona spuštena prva pošiljka sanitetskog materijala za NOV i POJ. koju je preko britanske vojne misije uputila Vrhovna komanda savezničkih snaga za Sredozemlje.
- Po naređenju VŠ NOV i POJ rasformirana 16. brigada 7. divizije NOVJ, a njenim ljudstvom popunjena 7. i R. brigada iste divizije.
- Jun k. — Stab domobranskog 3. korpusa, zbog uspeha jedinica Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ u istočnoj Bosni, tražio od komandanta nemačkih trupa u Hrvatskoj generala Rudolfa Letersa i od Ministarstva oružanih snaga NDH da se preduzmu nova ofanzivna dejstva u istočnoj Bosni, te okruže i unište snage NOV između Zvonika, r. Spreče, s. Osječana, Vareša, Sokolca i Srebrnice.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. jun — Kod s. Vijačana (blizu Prnjavora) 5. krajiška NOU brigada razbila ojačani 2. bataljon 1. puka domobranske 4. pešadijske divizije i ostatke odbacila prema Prnjavoru.
- 1/2 jun — Delovi 4. i 10. udarne divizije NOVJ napali posadu Glamoča. Zbog jakog otpora neprijatelja i zbog velikih gubitaka (15 poginulih i 25 ranjenih) napad je u zoru obustavljen.
3. jun — Na Borovnom (u r. Sutjeske) dva bataljona 1. proleterske NOU brigade razbili jednu četu 2. bataljona 734. puka nemačke 104. lovačke divizije, zaplenivši 5 p. mitraljeza.
4. jun — Kod s. Vijačana (blizu Prnjavora), u oštroj susretnoj borbi, dva bataljona 4. krajiške NOU brigade 5. udarne divizije NOVJ sprečili prodor nemačke borbene grupe »Huve« — nepotpunog bataljona 721. puka 114. lovačke divizije — prema s. Pribinću. Poginuo je politički komesar 3. bataljona Ante Rukavina, narodni heroj.
5. jun — prva proleterska udarna divizija NOVJ (1. proleterska, 3. krajiška, 6. istočno-bosanska, Majevička NOU brigada i dva bataljona 2. proleterske NOU brigade), podržana sa dva divizionartiljerije,¹ napala glavninu nemačke 118. lovačke divizije i pokušala da proširi mostobran na Sutjesci i otvori povoljniji pravac za proboj preko s. Popova Mosta 1 s. Vrbniče. Nemačke borbene grupe »Gertler« i »Tribukajt« 118. lovačke divizije uz gubitke od nekoliko stotina mrtvih, održale su Košur i

¹ Pošto je utrošena skoro sva municija, oružja oba divizion (1 i 1 proleterske udarne divizije NOVJ) zakopana su

ostale utvrđene položaje na levoj obali Sutjeske; međutim. 1. proleterska divizija je u rejonu s. Mrkalji — Borovno uništila nemački mostobran na desnoj obali Sutjeske i time obezbedila nešto slabiji pravac proboja preko s. Krekova, odnosno uz Usovački potok. Pored ostalih kod s. Popova Mosta smrtno je ranjen komandant 1. bataljona Majevičke NOU brigade Milinko Cvitković a kod Borovna je poginuo vodnik Fočanske omladinske čete 3. bataljona 1. proleterske NOU brigade Serif Lojo, narodni heroji.

- Nemačka borbena grupa »Anaker« (glavnina 738. puka 118. lovačke divizije, u toku borbi ojačana delovima puka »Brandenburg« i 659. pionirskog motorizovanog bataljona, podržavana delom artiljerije nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«) napadom preko pl. Tovarnice pokušala da levom obalom Sutjeske izbije u rejon s. Tjentišta. Upornom aktivnom trodnevnom odbranom, uz gubitke od oko 235 poginulih i nestalih, 2. dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOV.T održala je položaje u rejonu katuna Bare i time, po oceni Vrhovnog komandanta NOV i POJ, »odigrala presudnu ulogu u povlačenju naše glavnine preko tjesnaca Sutjeske«, zbog čega je pohvaljena. Brigada je 8. juna ojačana Majevičkom brigadom (takođe iscrpljenom), ali ih je neprijatelj (sada ojačan i pešadijskim delovima 7. SS divizije) pred veće odbacio na liniju M. i V. Siljevica — Stoca. gde su se zadržale do 9. juna, kada je VS NOV i POJ naredio napuštanje odbrane na ovom pravcu. Poginuli su, između ostalih, komandir čete Boško Zunić i politički komesar čete Drago Marković (oba iz 2. dalmatinske NOU brigade), narodni heroji.

7. jun

- U rejonu šume Milinklade 1. i 4. bataljon 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ sprečili prodor dvaju bataljona nemačke 118. lovačke divizije uz dolinu r. Hrčavke. Od bombi koje su na položaje 2. proleterske udarne brigade bacile dve nemačke eskadrile¹ poginuli su zamenik komandira 3. čete 1. bataljona 2. proleterske NOU brigade Milun Ivanović i, kod s. Krekova, komandant 6. bataljona 1. proleterske NOU brigade Milan Sarac, narodni heroji.

9. jun

- U međurečju Sutjeske i Hrčavke delovi nemačke 118. lovačke i 7. SS divizije »Princ Eugen« pokušali da ovladaju grebenom, čime bi presokle Glavnu operativnu grupu NOVJ i prekinule svaku vezu između Severne i Južne grupe za proboj. Neprijatelj je u toku dana ovladao s. Suhom, s. D. Barama 1 Medveđom planinom s juga i s. Krekovima i Milinkladom sa severa. Međutim, delovi 2. dalmatinske, 2. i 4. proleterske, 6. istočnobosanske i 10. hercegovačke NOU brigade su održali uzak pojas grebena između Tisovog brda. Pleća, k. 1349 i Kazana, s jedne, i Milinklade, Ozrena i s. Tjentišta, sa druge strane. Na taj su način izvučeni svi delovi 2. proleterske udarne divizije NOVJ i u toku noći obezbeđen prihvrat 7. divizije NOVJ.

9. jun

- Na Kozari počela dvodnevna okružna konferencija KPJ za Kozaru, kojoj je prisustvovalo 127 delegata. Pošto je pretreseno stanje svih partijskih organizacija, odlučeno je da se preduzmu mere za obnovu organa narodne vlasti i za bržu popunu Kozarskog NOP odreda, da bi ovaj mogao primiti zadatke 5. krajiške NOU brigade.

9/10. jun

- Sedma divizija NOVJ. sa oko 600 lakih ranjenika Centralne bolnice VŠ NOV i POJ.¹ između Kazana i s. Tjentišta prešla r. Sutjesku. Na Tisovom brdu (k. 1378) i Ozrenu (k. 1405) divizija prihvaćena od delova 4 proleterske i 6. istočnobosanske NOU brigade je ušla u sastav Severne grupe za proboj.

10. jun

- Na položajima Balinovac — Konjske vode — Radomišlje (južno od s. Jeleča, na komunikaciji Kalinovik — Foča) 1. proleterska udarna divizija NOVJ samoinicijativno razbila delove nemačke 369. legionarske divizije i time stvorila uslove za proboj Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ iz okruženja na Zelengori. Zbog toga je pohvaljena od Vrhovnog komandanta NOV i POJ.

- Delovi nemačke 118. lovačke i 369. legionarske pešadijske divizije, uz podršku avijacije,¹ pokušali da u rejonu katuna Zamišlen (na pl. Zelengori) preseku stazu kojom se iz doline r. Sutjeske i r. Hrčavke probijala Glavna operativna grupa VS NOV i POJ. Međutim, 3. bataljon 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ, kao bočnu osiguranja upornom odbranom na Ljubinom grobu² i na Košuti, slomili su mnogobrojne juriše neprijatelja i obezbedili izvlačenje Glavne operativne grupe NOVJ. U tim borbama je 3. bataljon 4. proleterske NOU brigade izgubio trećinu boraca, a u 1. četi 1. bataljona 2. proleterske NOU brigade u stroju je ostalo svega 9 boraca. Za upornost u odbrani, Prezidijum Narodne skupštine FNR.T odlikovao je (posle rata) 2. četu 3. bataljona 4. proleterske NOU brigade Ordenom zasluga za narod I reda,⁵

¹ Toga dana, podržavajući trupe na zemlji (u operaciji »Svare-), nemačkn vazduhoplovstvo je izvršilo ac .ivtopoleta. od čega 78 borbenih

² Deo lakih ranjenika koji nije štipao da u toku noći pregazi Sutjesku bio je u svitanje odsečen i uglavnom zarobljen i pohijen.

³ To* dana je izvršam, 70 aviopoleta. od čega 83 borbenih. Delovi 2 proleterske NOU brigade unitili su jedan avion

⁴ Kako je neprijatelj prostieljivao kolonu u bolnici 4 proleterske NOU brigade ponovo je teško ranjen zamenik komandanta bataljona Vojin Katnlč, narodni heroj Da ik bi bio teret jedinici, on ie Izvršio samoubistvo

* >Samo preko nas mrtvih Nijemci mogu proći — ulasla je poruka te čete

- U rejonu s. Tjentišta spojile se nemačka 118. lovačka divizija i 7. SS divizija Princ Eugen« i lime potpuno zatvorile obruč na Sutjesci. (U dolini r. Pive i na visoravni Vučevu ostala je samu 3. udarna divizija NOVJ s teškim ranjenicima Centralne bolnice VS NOV i POJ.)
  - Naredbom Štaba 12. udarne divizije NOVJ, iz Banjalučkog NOP odreda izdvojen Prnjavorski bataljon i od njega formiran Prnjavorski NOP odred.
  - Na Vučevu (visoravni pod pl. Magličem), od nemačke avionske bombe, poginuo komandir čete u Mostarskom bataljonu 10. hercegovačke NOU brigade Rifai Frenjo, narodni heroj.
11. jun
- Kod s. Dragaljevca (na putu Brčko — Bijeljina) Majevički NOP odred, ojačan 1. bataljonom 2. vojvodanske NOU brigade, zarobio domobranski 3. pešadijski puk (bez 2. bataljona): 1256 vojnika i oficira s kompletnim naoružanjem (3 topa, 1.000 pušaka, 16 mitraljeza, 40 p. mitraljeza).
  - Kod s. Govze 3. krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ napala i u petočasovnoj borbi razbila borbenu grupu »Hene« 369. legionarske divizije i odbacila glavninu u s. Jeleč, dok se veliki broj raspršio po šumi. Zaplenjena su 2 minobacača 105 mm, 2 mitraljeza i 4 laka minobacača.
  - Kod s. Tjentišta 1. dalmatinska NOU brigada (bez 2. bataljona, a ojačana 1. bataljonom 5. crnogorske NOU brigade), kao prvi ešelon 3. udarne divizije NOVJ, razbila manje delove nemačke 118. lovačke divizije i forsirala r. Suljesku. Po padu mraka, kada je trebalo da se nastavi prebacivanje glavnine 3. udarne divizije i ranjenika, neprijatelj je iznenadnim protivnapadom povratio Izgubljene položaje. Brigada se, po delovima, probila prema Vrbničkim kolibama.
12. jun
- Delovi 1. proleterske udarne divizije NOVJ razbili po jedan bataljon 724. puka 104. nemačke lovačke divizije i 369. puka nemačke 369. legionarske divizije i zauzeli s. Rataj i s. Jeleč (na putu Kalinovik — Foča). Međutim, udarom u leđa preko I-lusad-planine neprijatelj je ponovo zauzeo s Jeleč.
  - Delovi nemačke 118. lovačke divizije i 7. SS divizije »Princ Eugen«, napadom od Borovna i s. Suhe prema Dragoš-sedlu, pokušali da glavninu 3. udarne divizije NOVJ odbace iz doline Sutjeske na visoravan Vučvo. Protivnapadom 5. crnogorske NOU brigade, Mostarskog bataljona i divizijske prateće čete napad je odbijen, ali je zbog toga ponovno forsiranje Sutjeske odloženo za celu noc.
  - Kod Karaule-gore u rejonu Komar-sedla, prelazeći komunikaciju Travnik — D. Vakuf, jedinice 5. udarne divizije NOVJ uništile četvu pionirskog bataljona nemačke 373. legionarske divizije i odbile intervenciju delova izviđačkog 1 3. bataljona 384 puka iste divizije iz Jajca i Travnika. Poginulo je 111, ranjeno 70 i zarobljeno 53 neprijateljska vojnika, a zaplenjeno 9 p mitraljeza, 80 pušaka i automata.
13. jun
- Na odseku s. Ocrkavlje — s. D. Budanj, probojem 1. proleterske NOU brigade, Glavna operativna grupa VŠ NOV i POJ počela forsiranje r. Bistrice i prelazak preko komunikacije Kalinovik — Foča. Taj prelazak preko reke i dnima, pod neprekidnom vatrom sa zemlje i iz vazduha (117 aviopolcta), završen je idućeg dana po podne. Pri probiju neprijateljskog obruča razbijeni su znatni delovi nemačke 369. legionarske divizije i 724. puka nemačke 104. lovačke divizije i jedna tenkovska četa. Gubici Glavne operativne grupe bili su takođe veliki. Među ostalim, poginuli su član AVNOJ-a i PK KPJ za BiH i rukovodilac politodela 10 hercegovačke NOU brigade Boriša Kovačević Sćepan, komandant 7. brigade 7. divizije NOVJ Nikola Maraković Nina, i član politodela 4. proleterske NOU brigade Risto Lekić, a smrtno je ranjen komandant bataljona u 4 proleterskoj NOU brigadi Nenad Rakočević, narodni heroji.
  - U rejonu s. Tjentišta r. Suljesku forsirala glavnina 3. udarne divizije NOVJ (3. proleterska (Sandžacka), 5. crnogorska udarna bez 1. bataljona, 2. bataljon 1. dalmatinske i Mostarski bataljon 10. hercegovačke NOU brigade, ukupno 1.500—1.800 boraca) sa oko 700 teških ranjenika Centralne bolnice VŠ NOV i POJ. Svi pokušaji ove divizije da u toku dana proširi mostobran ostali su bez uspeha zbog višestruke nadmoćnosti neprijatelja, uprkos obostrano vrlo visokim gubicima. Više nego prepolovljene jedinice su se sledeća dva dana, po delovima i grupicama, probile prema Zelengori. Sandžaku i Borču, dok su nemačke jedinice poubijale najveći broj ranjenika, bolesnika i sanitetskog osoblja Poginulo je i jedanaest narodnih heroja: legendarni komandant Sava Kovačević, njegov kurir Veselin Durović Aga i obveštajni oficir 3. udarne divizije NOVJ Dušan Bojović, zamenik komandanta 3. proleterske NOU brigade Momčilo Stanojević; politički komesari 2. i 3. bataljona Stevo Baljević i Nikola Lješковиć. referent saniteta brigade Marko Baletić. komandiri četa Voljko Aleksić i Bajo Prelević, svi iz 5. crnogorske NOU brigade; komandir čete Mostarskog bataljona 10. hercegovačke NOU brigade Šefik Obad i pomoćnik političkog komesara čete u 1. proleterskoj NOU brigadi, teški ranjenik, Hamid Baširević.

- Po naređenju VS NOV i POJ, IŪ hercegovačka NOU brigada, posle proboja preko r. Bistrice, odvojila se od Glavne operativne grupe VS NOV i POJ i iz s. Mrežice (kod Foče), preko pl. Treskavice, počela proboj u Hercegovinu, da bi tamo oživljavala borbu i razvlačila neprijateljske snage.¹
- 13/14. jun — U rejonu Kazani — Ravno borje, prilikom prelaza preko r. Sutjeske kod s. Tjen-tišta, poginuo član Izvršnog odbora AVNOJ-a Veselin Masleša, narodni heroj.
14. jun — U rejonu katuna Lučke i Vrbničke kolibe (na pi. Zelengori) prikupila se glavina razbijene 3. udarne divizije NOVJ (Stab divizije, 1. dalmatinska NOU brigada bez 2. bataljona, 5. crnogorska NOU brigada bez dva bataljona i 5. bataljon 3. proleterske NOU brigade, divizijska baterija i nekoliko stotina pokretnih ranjenika i tifu-sara iz Centralne bolnice VŠ NOV i POJ). Divizija je zatim, izvršivši reorganizaciju, nastavila pokret i posle sedam dana na Romaniji ušla u sastav Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ. Ostale jedinice su se probile u dva pravca: glavina 3. proleterske NOU brigade na Vučevo, a odatle preko Pive i Tare u Sandžak; nekoliko stotina boraca i ranjenika, čiju su većinu sačinjavali Mostarski bataljon 10. hercegovačke NOU brigade i 2. bataljon 1. dalmatinske NOU brigade, preko Maglića u s. Izgore.
- Po jedna pukovska borbena grupa nemačke 114. lovačke i 373. legionarske i domobranske 4. pešadijske divizije, te glavina četničkog Srednjobosanskog korpusa (ukupno 10.000 — 12.000 vojnika) iz Banje Luke, Kotor-Varoši, Teslića, Dervente i Prnjavora počeli koncentričan napad (operacija »Pttingsten«) na 12. udarnu diviziju 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ u srednjoj Bosni. U petodnevnim borbama, počesnim razbijanjem kolona od Banje Luke (preko s. Jošavke), Kotor-Varoši i Teslića i izbegavanjem sudara sa glavnim kolonama, 12. divizija je izbegla okruženje i prisilila neprijatelja da se 18. juna povuče u polazne garnizone. Neprijatelj je imao oko 200 izbačenih iz stroja, a uništen mu je i jedan avion.
- U napuštenu Srebrenicu ušla dva bataljona ustaške 1. brigade. Ustaše su poklale oko 300 meštana.
- Osma krajiška udarna brigada Unske operativne grupe zauzela Vrnograč.
16. jun — Majevički NOP odred, ojačan 1. bataljonom 2. vojvodanske NOU brigade, zauzeo i porušio rudnik Ugljevik (koci Bijeljine). Razoružani su četa vojnika domobranskog (i. pešadijskog puka i 230 mesnih milicionera.
- U s. Koturovima (kod Bos. Dubice), na konferenciji kojoj je prisustvovalo 150 delegata NO odbora s Kozare, izabran ONO odbor za Kozaru.
- U s. Mrežici (kod Foče) četnici uhvatili i ubili člana Sanitetskog odseka VS NOV i POJ dr Stanka Martinovića, narodnog heroja.
- 16/17. jun — Osma krajiška udarna brigada Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ razbila manju žandarmerijsko-domobransku posadu i zauzela Bužim (kod Cazina).
17. jun — Glavna operativna grupa VŠ NOV i POJ (1. i 2. proleterska udarna i 7. divizija NOVJ), prodirući divergentno s Jahorine, u snažnom naletu razbila delove domobranskog 3. korpusa i nemačke 369. legionarske divizije i ovladala većim delom istočne Bosne (između reka Prače i Spreče), gde su je prihvatile 1. i 2. vojvodanska NOU brigada i Birčanski NOP odred. Grupa je do 7. jula izbila na r. Drinu kod Zvornika i na r. Bosnu kod Doboja. gde je odmorila i popunila svoje iscrpene jedinice.
- U Fojnicu i Kreševo bez borbe ušla 5. udarna divizija NOVJ, zatim odbila više intervencija delova nemačke 373. legionarske divizije.
- 17/18. jun — Glavna operativna grupa VS NOV i POJ, u pokretu s pl. Jahorine, počela nasilni prelazak preko r. Prače i komunikacije Sarajevo — Višegrad na odseku s. Stambulčić — s. Ustiprača. U dvodnevnim borbama sve jedinice su prešle ovu zaprečnu liniju na kojoj je bilo angažovano oko 10 neprijateljskih bataljona (glavina nemačke 369. legionarske divizije i 738. puk nemačke 118. lovačke divizije, ojačani delovima 202. tenkovskog bataljona i po jednim bataljonom 4. puka »Brandenburg«, ustaške 1. brigade i domobranskog 9. pešadijskog puka).⁵
- U rejonu Vitez — Podvitez (na pruži Sarajevo — Višegrad) 2. proleterska NOU brigada, kao leva kolona 2. proleterske udarne divizije NOVJ, razbila nemačku posadu (vod pešadije i 2 tenka), ali zbog pristizanja oklopnog voza nije zauzela ž. st. Stambulčić. Brigada je u toku dana sprečila nemačku borbenu grupu »Vertmiller« (1. bataljon 4. puka »Brandenburg«, 369. protivtenkovski bataljon, 12. četa 202. tenkovskog bataljona i po jednim bataljonom 4. puka »Brandenburg«, ustaške 1. brigade i domobranskog 9. pešadijskog puka).⁵
- * S tom brigadom je krenuo i Oblasni komitet Kp.r za Hercegovinu, r vezi sa ovim Vrhovni komandant je uputio u rejori Prozora i okružno poverništvo KPJ za Prozor i Konjic, sa delom boraca ranijeg Prozorskog bataljona. radi obnove Ramskog NOP odreda
- ¹ Cetlrt dana kasnije r. Praču su prešle i n istočnobosanska (bez dva bataljona) i Majevička NOU brigada (be- lednog bataljona)

kovskog bataljona i delovi 2. bataljona ustaške 1. brigade) da iz Pala prodre prema Sjetlini i Podgrabu, te je, na taj način, obezbedila neometan prelaz Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ.

- Na Rudom brdu (k. 1001) kod ž. st. Podgrab, prelazeći put u dolini r. Prače, 8. hrvatska brigada (do 250 boraca), kao prethodnica 7. divizije NOVJ. iznenadila i s položaja zbacila nemački 369. izviđački bataljon. Ali je u toku borbe bila odsečena od glavne svoje divizije i okružena od nemačke borbene grupe »Fišer* 369. legionarske divizije (sastava četiri bataljona). Brigada je borbom u okruženju i svojom upornošću vezala za sebe glavninu nemačke 369. legionarske divizije i time olakšala prelazak drugih dveju kolona Glavne operativne grupe VS NOV i POJ, a sutradan se probila za njima, ali je pri tom izgubila preko 40 boraca.
- 18. jun — Posle dvanaeslodnevnog marša. pod borbom, 5. udarna divizija (dve brigade) 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ stigla iz rejonu Prnjavora na određene joj položaje (s. Hadžići, s. Tarčin, Ivan-sedlo) na ž. pruzi Sarajevo — Mostar u cilju prihvata Glavne operativne grupe VS NOV i POJ po proboju sa Sutjeske.¹
- U rejonu s. Bara i s. Cemernice (na putu Sarajevo — Goražde) 3. krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ razbila nemačku borbenu grupu »Kuhtner« (Kuchtner) 369. legionarske divizije 1 druge manje nemačke delove, a na ž. st. Renovica zarobila četu domobranskog 9. pešadijskog puka.
- U rejonu Rudište — s. Crkvine (kod Sekovića) delovi 1. i 2. vojvođanske NOU brigade i Birčanski NOP odred razbili polubataljon domobranskog 15. pešadijskog puka i zarobili 140 domobrana sa naoružanjem i opremom.
- 18/19. jun — Desna kolona Glavne operativne grupe VS NOV i POJ (6. istočnobosanska i Majevička NOU brigada) naišla na pukovsku borbenu grupu »Anaker« nemačke 118. lovačke divizije u rejonu s. Osiječani, kod prevoja Hranjen, te nije uspjela da pređe put Sarajevo — Goražde. Posle kraće borbe jedinice su se uputile ka Goraždu. Prilikom povlačenja dva bataljona 6. istočnobosanske i jedan bataljon Majevičke NOU brigade odvojili su se od kolone i prešli komunikaciju i r. Praču kod ž. st. Renovica.
- 19. jun — U s. Piskavici (kod Uloga) delovi 10. hercegovačke NOU brigade uništili četnički Štab istočne Bosne i Hercegovine, zarobivši oko 10 oficira iz pratnje i zaplenivši arhivu, zlato i novac (484 zlatne funte i proko 400.000 kuna. lira i dinara).
- 19/20. jun — U rejonu s. Sjetline glavnina razbijene 3. udarne divizije NOVJ (sem po jednog bataljona 1. dalmatinske i 5. crnogorske NOU brigade)⁸ prešla prugu Sarajevo Višegrad i, u toku dana, na Romaniji se priključila Glavnoj operativnoj grupi VŠ NOV i POJ.
- 20. jun — S linije s. Tarčin — s. Blažuj — Kiseljak — s. Busovača otpočeo napad delova nemačke 373. i 369. legionarske divizije u cilju odbacivanja jedinica 5. udarne divizije NOVJ s komunikacije Sarajevo — Mostar. Izbegavajući frontalne borbe, jedinice NOVJ su napadale manje kolone na komunikacijama, a kod s. Zabrđa razbile jednn ojačani bataljon. Neprijatelj je do 23. juna zauzeo Kreševo i Fojnicu, ali je 5. udarna divizija NOVJ i dalje ostala na ovom području.
- U rejonu Sokolca 1. proleterska divizija Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ uspostavila vezu s jedinicama Operativnog štaba za istočnu Bosnu (1. i 2. vojvođanskom NOU brigadom i Birčanskim i Majevičkim NOP odredom).
- 20/21. jun — U Velikoj Kladuši Unska operativna grupa, 4. korpusa NOVJ ojačana 2. udarnom brigadom 8. divizije NOVJ, napala i u 20-časovnoj borbi razbila dva bataljona 11. puka domobranske 2. pešadijske divizije, ali, zbog intervencije jakih delova nemačke 114. lovačke divizije, mesto nije zauzela.
- 21/22. jun — Kod ž. st. Dub 6. istočnobosanska i Majevička NOU brigada bez borbe prešle r. Praču i prugu Sarajevo — Višegrad i uputile se u sastav Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ.
- 23. jun — Oblasni komitet KPJ za Bos. krajinu uputio svim organizacijama direktivno pismo u vezi sa organizacijom žetve. (Da bi se žetva obavila što potpunije i u što kraćem roku, formirane su omladinske radne čete, bataljoni i brigade, angažovani su svi organi vojne i narodne vlasti, organizacije KPJ, SKOJ-a, USAOJ-a, AFZ-a i pionira i jedinice 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ.

¹ Udarne grupa (tri bataljona) 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, posle Šestodnevno marša iz s. Blagaja (kod Kupresa), tri dana kasnije, na južnim padinama pl Bitovnje. ušla je u sastav 5. udarne divizije NOVJ.

⁸ Odsečeni od glavnine prilikom prelaska pruge, oni su preko pl. Johorine, skrenuli prema Hercegovini i priključili se 10. hercegovačkoj NOU brigadi.

24. jun — Prva proleterska udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ razbila 28. bataljon ustaške 1. brigade i zauzela Han-Pijesak.
- 24/25. jun — Druga proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ rasterala malobrojnu mesnu miliciju i zauzela Olovo, gde je uništila ž. st., dve lokomotive i oko 30 vagona.
25. jun — Delovi 12. divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ posle petodnevne borbe odbacili iz rejonu Skender-Vakufa, preko Vrbasa, četničku Vrbasku brigadu i delove četničkog Manjačkog odreda.
- 25/26. jun — Prva proleterska i 1. i 2. vojvođanska NOU brigada razbile posadu (dva bataljona domobranskog 15. pešadijskog puka i jedan bataljon ustaške 1. brigade) i zauzele Vlasenicu. Ostaci posade (679 vojnika), većinom bez oružja, pobjegli u s. Drinjaču. U borbi je poginuo politički komesar 6. bataljona 1. proleterske NOU brigade Ante Bilobrk, narodni heroj.
- Treća krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ savladala manje delove ustaške 1. brigade i zauzela Srebrenicu i Bratunac.
- 27/28. jun — Delovi 2. i 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbili mesni bataljon milicije i zauzeli Kladanj.
28. jun — Prva proleterska i 2. vojvođanska NOU brigada odbacile 20. i 29. bataljon ustaške 1. brigade prema Zvorniku i zauzele s. Drinjaču. Oko 120 ustaša i žandarma održalo se u žand. stanici do idućeg dana, kada su im 21. i 29. bataljon ustaške 1. brigade omogućili da se probiju u Zvornik.
- Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« opljačkali i spalili s. D. Drežanj (kod Neveslnja) i ubili 36 ljudi, žena i dece.
- 28/29. jun — Peta udarna divizija NOV.T forsirala r. Bosnu i zauzela Kakanj. Iznenađene posade na obezbeđenju rudnika, mostova i ž. pruge (ojačana četa domobrana) uglavnom su zarobljene. Uz pomoć oko 200 radnika uništena su postrojenja rudnika uglja i termoelektrana u Kaknju, ž. stanice Jehovina, Modrinje, Cetići, Dobrinje, Porječani i Kakanj, 6 mostova, 4 lokomotive, oko 200 vagona i 25 km pruge, zbog čega je saobraćaj obustavljen 22 dana.
29. jun — Iz Sarajeva, Visokog, Zenice, Vareša i Breze delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i domobranske 4. lovačke brigade i 9. pešadijskog puka (na kraju: 3 nemačka i 4 domobranska bataljona, podržana artiljerijom, tenkovima, oklopnim vozovima i avijacijom) otpočeli nastupanje u cilju ponovnog zauzimanja Kaknja i izbacivanja 5. udarne divizije NOVJ iz zeničkog rudarskog bazena. Do 3. jula 5. divizija je u više sudara sa odvojenim kolonama nanela neprijatelju znatne gubitke i izvukla se na pl. Zvijezdu.
- Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« spalili s. Ljeskovi Dub (kod Neveslnja) i pobili sve zatečeno stanovništvo — 208 ljudi, žena i dece.
- Jun k. — Po direktivi PK KPJ za Bosnu i Hercegovinu, Oblasni komitet KPJ za istočnu Bosnu obnovio Okružni komitet KPJ za Majevicu.

CRNA GORA

1. jun — U rejonu s. Brljevo — Štirna — s. Budnja (Zupa pivska) tri brigade 2. proleterske udarne i 3. udarne divizije NOVJ (4. proleterska, 7. krajiška i 10. hercegovačka NOU brigada) noćnim napadom razbile delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, prešle r. Vrbnicu i izbile u s. Miloševiče (kod Savnika). U borbi je poginuo borac bombaš Vojin Poleksić, narodni heroj.
- Otpočelo prebacivanje nemačke 118. lovačke divizije s donjeg toka r. Tare na r. Sutjesku i glavnine nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« (koju je na položaju Savnik — s. Bare smenila italijanska divizija »Ferara«) preko Gacka u susret 118. lovačkoj diviziji, u cilju stezanja obruča i uništenja Glavne operativne grupe VS NOV i POJ.
2. jun — Na Vučevo izbila 3. dalmatinska NOU brigada i preuzela položaje 6. istočnobosanske udarne brigade Drinske operativne grupe, koja je upućena ka s. Tjentištu da sadejstvuje s jedinicama određenim za prodor preko r. Sutjeske.
- Na prostoriji s. Curevo — s. Mratinje — s. Nikovići — s. Hum i u rejonu istočno od Avtovca nemački avioni, u 70 borbenih letova, bombardovali i mitraljirali jedinice Glavne operativne grupe VS NOV i POJ.

1943.	jul	CRNA GORA	jul	1943.
3. jun	— Sedma krajiška udarna i 10. hercegovačka udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ povukle se ka Mratinju posle oštih trodnevnih borbi na Javorku (pivskom) protiv jedinica nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, u kojima su pretrpele gubitke od oko 200 mrtvih i ranjenih. Poginuli su, pored ostalih, zamenik komandanta 10. hercegovačke NOU brigade Vlado Tomović i borac 7. krajiške NOU brigade Pavle Džever, narodni heroji.			
4 jun	— U s. Nikovićima (kod Zabljaka), po naređenju VS NOV i POJ, formiran Stab Južne grupe za proboj, koji je istog dana održao sastanak sa štabovima 3. udarne i 7. divizije NOVJ. na kome je odlučeno da se ispita mogućnost i izvrše pripreme za proboj u Sandžak.			
5. jun	— U rejonu ušća r. Sušice u r. Taru — s. Uzluč — s. Tepca jedinice 3. udarne i 7. divizije NOVJ izvidale prelaze na r. Tari radi prebacivanja u Sandžak i ustanovile da su ih neprijateljske snage čvrsto posele.			
	— Stab Južne grupe za proboj obavestio VS NOV i POJ da su mu propali pokušaji forsiranja r. Tare i da nema mogućnosti da se sa bolnicama prebaci u Sandžak, te predlaže da krene za Severnom grupom preko r. Pive u pravcu Sutjeske, što je VS istog dana usvojio, naredivši da se povedu samo pokretni ranjenici, a nepokretni sakriju po šumama i pećinama na Durmitoru i Pivskoj planini.			
	— Otpočeo napad nemačke 1. brdske divizije, borbene grupe »Ludviger«, italijanske divizije »Ferara« i borbene grupe »Izaska« italijanske divizije »Venecija« na jedinice Glavne operativne grupe VS NOV i POJ u donjim tokovima r. Tare i r. Pive.			
6. jun	— Preko improvizovanog mosta kod s. G. Kruševa, gde su pretrpele velike gubitke od nemačke avijacije, jedinice 7. divizije NOVJ prebacile se na levu obalu r. Pive i ubrzo izbile na Vučevo.			
	— Nemačka 7. SS divizija »Princ Eugen« potisnula 7. krajišku i 10. hercegovačku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ ka s. Tjentištu i severnim padinama Maglića i zauzela s. Mratinje i pl. Maglič.			
7. jun	— Kod s. Godinja (blizu Virpazara), u borbi protiv četnika, poginuo partijsko-politički radnik Blažo Jošov Orlandić, narodni heroj.			
8. jun	— Stab Južne grupe, zbog neuspelog prelaska preko r. Tare, naredio da se 3. udarna divizija NOVJ i Centralna bolnica VS prebace na levu obalu r. Pive preko improvizovanog mosta kod s. G. Kruševa i probiju preko Vučeva i Sutjeske za Severnom grupom. Divizija se uveče spustila u klisuru i u toku noći otpočela prebacivanje preko reke.			
	— Nemačka 1. brdska divizija, delovi 7. SS divizije »Princ Eugen«, borbena grupa »Ludviger« i italijanska divizija »Ferara«, uz neposrednu podršku nemačke avijacije, izvršili snažan pritisak na položaje 3. udarne divizije NOVJ na Pivskoj planini. Ova divizija je odolevala neprijatelju i, delom snaga, sklanjala teške ranjenike po pećinama Pivske pl. i u kanjonu r. Tare.			
9. jun	— GS i PK KPJ za Crnu Goru i Boku, glavnina 3. udarne divizije NOVJ i Centralna bolnica VS, posle uspešnog prelaska preko r. Pive, produžili pokret i u toku noći izbili na Vučevo. Nemačka avijacija, u 78 borbenih letova, skoro je neprekidno tukla njene snage u kanjonu r. Pive, nanevši im velike gubitke, a naročito teškim ranjenicima u blizini mosta kod s. G. Kruševa.			
10. jun	— Na Vučevu (visoravan na Magliću) grupa članova PK KPJ i GS za Crnu Goru i Boku i nekoliko partijsko-političkih radnika održali sastanak na kome su, prema direktivi i zadatku CK KPJ, odlučili da se vrate u Crnu Goru najpovoljnijim pravcem: onim koji između s. Mratinja i pl. Maglića vodi ka pl. Goliji.			
	— Komanda Durmitorskog vojnog područja rasformirana a njeno ljudstvo priključeno jedinicama 3. udarne divizije NOVJ i Centralnoj bolnici VS.			
15. jun	— Kod s. Višnjice (blizu Pljevalja), po povratku sa r. Sutjeske, u borbi protiv četnika poginuo partijsko-politički radnik Milosav Stiković, narodni heroj.			
Jun p. p.	— U durmitorskom srezu, u toku bitke na r. Sutjesci, nemačka 1. brdska i 7. SS divizija »Princ Eugen« i italijanska divizija »Ferara« ubile oko 1200 ljudi, uništile oko 5.500 stambenih i ostalih zgrada i opljačkale oko 67.000 grla stoke.			
17. jun	— Glavnine 3. proleterske (sandžačke) NOU brigade i 5. crnogorske NOU brigade koje nisu uspele da se, za Glavnom operativnom grupom VS probiju u istočnu Bosnu, probili su se sa r. Sutjeske, po grupama, na teritoriju Crne Gore i Sandžaka.			

18. jun — Po direktivi CK KPJ, probijajući se s Vučeva, PK KPJ i GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku i grupa partijsko-političkih radnika (ukupno oko 50 ljudi), stigli u Crnu Goru (u s. Višnjića Do na pl. Goliji). Sutradan su se prebacili u s. Petrove Dolove (kod Nikšića), odakle se, prema postavljenim zadacima, uputili raznim pravcima.
28. jun — U Nikšiću, Podgorici (sada: Titograd), Baru, Andrijevici i Beranama (sada: Ivan-grad), po naređenju italijanskog guvernera za Crnu Goru, streljano 180 rodoljuba, kao odmazda za težak poraz 383. puka italijanske divizije »Venecija; u borbi na Bioču 14—17. maja.
- U kolašinskom srezu održani prvi sastanci komunista posle povratka partijskih radnika sa r. Sutjeske. Odlučeno je da se oživi aktivnost partizanskih četa. Ubrzo je formirana partizanska četa u Rovcima (kod Kolašina).
- Jun — Četnička kaznena ekspedicija uhapsila 113 rodoljuba u s. Babinom kod Berana (sada: Ivangrad) i predala ih italijanskim vlastima, a ove ih odmah uputile u koncentracione logore.

HRVATSKA

1. jun — Rukovodstvo NOF-a za Istru uputilo poziv stanovništvu da stupa u NOB.
- U s. Desincu (kod Jastrebarskog) 2. bataljon Zumberačko-pokupskog NOP odreda razoružao posadu od 7 domobrana.
2. jun — Kod ž. st. Kapela-Batrina (na pruži Sl. Brod — Nova Gradiška) Diverzantska grupa 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske uništila teretni voz (lokomotivu i 8 vagona).
3. jun — Na pruži Virovitica — Podrav. Slatina Diverzantska grupa 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske izbacila iz šina oklopni voz, a uništila lokomotivu i 6 vagona teretnog voza.
- 3/4. jun — Slunj zauzele jedinice 4. banijske brigade Unske operativne grupe i 8. krajiške brigade, ali su ga protivnapadom 5. juna ponovo povratile snage domobranskog 11. brdskog puka. Zarobljen je 21 žandarm i domobran, dok su jedinice NOVJ imale 5 mrtvih i 14 ranjenih.
4. jun — U Našicama jedinice 12. brigade 12. divizije NOVJ napale domobranski 4. inženjerski bataljon. Istovremeno je 17. brigada 10. divizije NOVJ odbila tri ustaška bataljona upućena kao pojačanje iz Osijeka. Poginulo je 57 i zarobljeno 190 domobrana, dok su 12. i 17. brigada imale 16 mrtvih i 24 ranjena.
- Ustaško uporište D. Motičinu (kod Našica) zauzele jedinice 21. brigade 10. divizije NOV.T. Poginula su 93 a ranjeno je 6 ustaša. Brigada je imala 7 mrtvih i 13 ranjenih.
- Kod ž. st. Lađevac (blizu Okučana) jedinice 1. NOP odreda i Diverzantska grupa 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske uništile teretni voz (lokomotivu i 50 vagona).
- U s. Brušanima (kod Gospića) 3. udarna brigada 6. divizije NOVJ napala ustaško-domobransku posadu, ali nije uspela da zauzme selo. Poginulo je 6 i ranjeno 16 neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 15 mrtvih i 42 ranjena.
5. jun — U s. Zagvozdu (kod Makarske) jedinice Biokovskog NOP odreda napale posadu iz domobranskog 1. dobrovoljačkog puka. Poginulo je oko 30, a zarobljeno 38 domobrana. Odred je imao 3 mrtva i 6 ranjenih.
- Jun p. — U s. Crnoj Vlasi (kod Vrhovina) formiran Bataljon protiv pete kolone GŠ NOV i PO za Hrvatsku.
- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku od 17. maja preimenovane brigade 8. divizije NOVJ: 4. udarna u 1. brigadu; 5. udarna u 2. brigadu i 15. udarna u 3. brigadu.
- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku od 17. maja preimenovana 9. udarna brigada 6. divizije NOVJ u 3. brigadu 6. divizije.
6. jun — U rejonu s. Dabra (kod Šibenika) delovi 2. bataljona Splitskog NOP odreda i Šibenska partizanska četa ubile 11 karabinijera.
- U dragi Vranjica (kod Trogira) jedinice 3. bataljona Splitskog NOP odreda oštetile italijanski vojni hidroavion i ranile 4 člana posade.

1943. jun

MAKEDONIJA

jun 1943.

7. jun — Kod s. M. Ciste (blizu Skradina) 1. bataljon Severnodalmatinskog NOP odreda napao antikomunističku miliciju i karabinijere, te ubio 4 i zarobio 5 milicionera i karabinijera, a imao 3 mrtva i 3 ranjena.
- 7/8. jun — Jako četničko uporište Josipdol (kod Ogulina) napale jedinice 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ i pretrpele gubitke od 2 mrtva i 25 ranjenih.
- 8. jun — U s. Martiniću (kod Petrinje) delovi nemačkog 130. grenadirskog puka sa Inžinjerijskom četom domobranske 1. brdske divizije napali 2. bataljon 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Posle jednečasovne borbe neprijatelj je odbijen uz gubitke od 7 ranjenih i 9 zarobljenih. Bataljon je imao 2 ranjena.
- Na ž. st. Peščenica (kod Petrinje) 1. bataljon 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« razoružao 20 domobrana i uništio stanična postrojenja.
- U s. Vrhovinama (kod Otočca) održan veliki narodni zbor na kome su govorili predstavnici KPH, narodne vlasti, vojske i omladine.
9. jun — U rejonu Krpeljevca (kod Šibenika) 1. bataljon Severnodalmatinskog NOP odreda napao antikomunističku miliciju. Poginulo je 16 milicionera i 1 italijanski vojnik, a zarobljeno 27 milicionera.
- U srezu Ogulin održani izbori za mesne NO odbore na kojima je glasalo 95% stanovništva.
10. jun — U s. Brezovici (kod Zagreba) 3. bataljon 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« napao posadu i zarobio 13 domobrana, dok su se ostali razbežali.
- U s. Marinu ušle jedinice Splitskog NOP odreda, a italijanska posada se pod zaštitom dveju torpiljerki povukla u Trogir.
- 10/11. jun — Na ž. st. Odra (kod Zagreba) 2. bataljon 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« razoružao stražu od 6 domobrana, a stanicu zapalio.
11. jun — U Otočcu otpočela Prva zemaljska konferencija delegata AFZ-a Hrvatske. Dalji rad je nastavljen u s. Prozoru, gde je 13. juna izabran Glavni odbor AFZ-a.
- Delovi italijanske divizije »Zara« i Dinarske četničke divizije iz Knina i s. Strmice napali 2. udarnu brigadu 6. divizije NOVJ u rejonu s. Padena i s. Otona. Brigada je odlučnim protivnapadom odbacila neprijatelja u polazne rejone, nanevši mu gubitke od 39 mrtvih i ranjenih, dok je sama imala 1 mrtvog i 5 ranjenih.
- Jedinice italijanske divizije »Zara« otpočele pretres terena između s. Vodica i s. Ciste Male (kod Šibenika) i do 14. juna pohvatale i streljale 72 rodoljuba.
12. jun — Održana prva konferencija USAOJ-a za okrug Karlovac, na kojoj je izabran Okružni odbor.
- 12/13. jun — Jedinice 16. brigade 12. divizije NOVJ napale obezbeđenje ž. st. Suhopolje (kod Virovitice), te zarobile 16 domobrana i 1 oficira i zapalile staničnu zgradu, 3 skladišta i 8 vagona.
13. jun — U Otočcu i na Plitvičkim jezerima otpočelo dvodnevno Prvo zasjedanje Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH-a). Izabran je Izvršni odbor i donete su odluke o daljoj oslobodilačkoj borbi u Hrvatskoj. U rezoluciji ZAVNOH-a je istaknuto da treba sve rodoljubive i demokratske snage okupiti u jedinstveni NOF, pojačati borbu za oslobođenje Istre, Zadra, Rijeke, jadranskih ostrva, anektiranog dela Dalmacije, Hrvatskog primorja, Gorskog kotara i Međumurja i onemogućiti ponovno uspostavljanje protivnarodnog režima.
- Jedinice 17. brigade 10. divizije NOVJ zauzele s. Sirač (kod Daruvara) a za to vreme 21. brigada odbila neprijateljska pojačanja iz Pakraca. Poginulo je 57, ranjeno 55 i zarobljeno 85 vojnika domobranske 4. brdske brigade, dok su jedinice 10. divizije imale 27 mrtvih i 63 ranjena. Tom prilikom je poginula Persa Bosanac, desetar 1. čete 2. bataljona 17. brigade, narodni heroj.
- 13/14. jun — Jedinice 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ napale posadu italijanske divizije »Zara« u s. Radučiću i s. Mokrom Polju, ali je napad obustavljen zbog jakog otpora neprijatelja i italijansko-četničkih pojačanja upućenih iz Knina, s. Golubića i s. Devrsaka. Neprijateljski gubici: 14 mrtvih i 30 ranjenih, 2. ličke brigade: 19 mrtvih i 52 ranjena.
- Jun s. — Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku formiran 2. primorsko-goranski NOP odred.

17. jun — Cetingrad zauzela 2. udarna brigada 8. divizije NOVJ i zarobila, a delom uništila, dve čete domobranskog 11. brdskog puka. Poginulo je 60, ranjeno 15 i zarobljeno 160 domobrana. Brigada je imala 13 mrtvih i 41 ranjenog. Tada je poginuo i Milan Čakširan, narodni heroj.
18. jun — Oslobođenu teritoriju Zumberka napalo pet ojačanih ustaških i italijanskih bataljona. Posle desetodnevni jakih borbi protiv 13. proleterske NOU brigade aRade Končar« i Zumberačko-pokupskog NOP odreda na prostori s. Krašić — s. Vivodina — s. Sošice neprijatelj se morao povući uz gubitke od 152 mrtva, ranjena i nestala. Jedinice NOVJ su imale 22 mrtva i 53 ranjena.
19. jun — Slunj zauzele jedinice 8. divizije NOVJ i zarobile 45 vojnika i 3 oficira domobranskog 11. brdskog puka. dok se ostatak posade probio ka s. Furjanu i s. Lađevcu.
- U rejonu s. Ravče, s. Kljenka, s. Zavojana i s. Kozice oko 3.500 vojnika italijanske divizije »Mesina« i domobranskog 1. dobrovoljačkog puka iz Vrgorca napalo Biokovski NOP odred. Posle dvodnevni borbi neprijatelj se 21. juna povukao uz gubitke od 9 mrtvih i 26 ranjenih. Odred je imao 9 mrtvih.
20. jun — Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, u Slavoniji rasformiran Stab 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
- U V. Kladuši 2. udarna brigada 8. divizije NOVJ i 4. banijska brigada Unske operativne grupe napale dva bataljona domobranskog 11. brdskog puka. Napad je sutradan obustavljen zbog pristizanja delova nemačke 114. lovačke divizije i domobranske 2. brdske brigade. Zarobljeno je 185, poginulo 40 i ranjeno 100 domobrana, dok su jedinice NOVJ imale 35 mrtvih, 121 ranjenog i 10 nestalih.
- Kod s. Stupnika (na pruzi Zagreb — Jastrebarsko) minom uništen teretni voz (lokomotiva i 10 vagona) i ranjeno 5 domobrana.
- Na putu Petrinja — s. Gora četa »Matija Gubec« Banijskog NOP odreda napala iz zasede i zarobila 18 domobrana.
21. jun — Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku formiran Stab Grupe primorsko-goranskih NOP odreda, te prestao rad dotadanjeg Štaba 5. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
- Na Korčuli partizanski vod napao italijanske karabiniјere sa stanice Cara, te ubio 7 i ranio 2 karabiniјera. Radi odmazde, jedinice 93. puka italijanske divizije »Mesina« su uhapsile veći broj rodolјuba, pa 40 njih strelјale.
- Na ž. st. Saš (kod Sunje) 3. batalјon Banijskog NOP odreda zarobio stražu od 16 domobrana.
22. jun — U rejonu s. Nježića (kod Slav. Požege) 21. brigada 10. divizije NOVJ napala nemačku borbenu grupu koja je prodrla u oslobođenu Požešku kotlinu, te je posle teške jednodnevne borbe odbacila u Slav. Požegu. Poginulo je 11, ranjeno 26 i nestalo 5 nemačkih vojnika. Brigada je imala 8 mrtvih i 20 ranjenih.
- Kod s. Putičanja (blizu Šibenika) dva bataljona Severnodalmatinskog NOP odreda napali karabiniјere i antikomunističku miliciju. Poginulo je 18, ranjeno 8 i zarobljeno 20 neprijateljskih vojnika. Odred je imao 1 mrtvog.
23. jun — Zdravstveni odsek ZAVNOH-a izdao Uputstvo za rad na uspostavljanju zdravstvene službe na oslobođenoј teritoriji Hrvatske.
25. jun — Jedinice Biokovskog NOP odreda napale posadu s. Grabovca (kod Makarske). Poginula su i ranjena 3, a zarobljeno je 8 domobrana.
- Delovi 4. ustaške brigade iz Gospića, podržani italijanskom avijacijom, napali 3. udarnu brigadu 6. divizije NOVJ i posle teške borbe zauzeli s. Lički Osik i s. Budak. Ustaše su imale 21 mrtvog, 42 ranjena i 8 nestalih, a 3. brigada 13 mrtvih i 26 ranjenih.
- Jedinice 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ napale i potisle četničke snage iz s. Golubića, s. Radinovića i s. Rončevića, ali su se i same morale povući pred nadmoćnim italijansko-četničkim snagama iz Knina, uz gubitke od 6 mrtvih i 8 zarobljenih.
26. jun — U rejonu s. Zupića (kod Petrinje) 1. batalјon Banijskog NOP odreda sa četom »Matija Gubec« napao iz zasede nemačku autokolonu i uništio 2. a oštetiо 4 kamiona. Poginulo je 11 nemačkih vojnika i 1 oficir, a zarobljen je 1 vojnik. Batalјon je imao 1 mrtvog i 2 ranjena.

1943. juri

MAKEDONIJA

jun 19431

- 26/27. jun — Na ž. st. Ivanić-Grad 1. bataljon Moslavačkog NOP odred zarobio 18 domobrana.
27. jun — GŠ NOV i PO za Hrvatsku naredio 12. diviziji NOVJ da se iz Slavonije, preko Bilogore, Moslavine i Kalnika, prebaci u Hrvatsko zagorje sa zadatkom da s tamošnjim jedinicama pristupi zauzimanju manjih neprijateljskih uporišta, politički deluje i sprovede mobilizaciju.
28. jun — U Otočcu otpočela dvodnevna Prva pokrajinska konferencija antifašističke omladine Hrvatske, na kojoj je izabran Glavni odbor USAOH-a od 26 članova.
- U rejonu s. Smiljana, s. Oteša i s. Klanca (kod Gospića) 1. udarna i 3. udarna brigada 6. divizije NOVJ napale delove 4. ustaške brigade, ali su se posle jednodnevne borbe morale povući pod pritiskom jačih snaga iz Gospića. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 29 ranjenih, a jedinice 6. divizije 18 mrtvih i 49 ranjenih.
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku preimenovana 4. banijska brigada Unske operativne grupe u 1. brigadu Unske operativne grupe.
29. jun — Kod s. Vrhovaca (na pl. Papuku), po naređenju Štaba 2. hrvatskog korpusa NOVJ. formiran Požeški NOP odred.
- Kod s. Borojevaca (blizu Đakova), po naređenju Štaba 2. korpusa NOV i PO Hrvatske, formiran Diljski NOP odred.
- Kod s. Gornji Borki (blizu Daruvara), po naređenju Štaba 2. korpusa NOV i PO Hrvatske, formiran Daruvarski NOP odred.
- U s. Gakovu (kod Grubišnjog Polja), po naređenju Štaba 2. korpusa NOV i PO Hrvatske, formiran Bilogorski NOP odred.
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku preimenovana 16. NO brigada 12. divizije NOVJ u Omladinsku brigadu »Joža Vlahović«.
- Po naređenju Štaba 2. korpusa NOV i PO Hrvatske, 1. NOP odred 3. operativne zone preimenovan u Posavski, a 2. NOP odred u Podravski NOP odred.
- Kod s. Sudovca (blizu Varaždinskih Toplica) Zagorska udarna četa Kalničkog NOP odreda zarobila 21 domobrana.
30. jun — U s. Obijaju (kod Topuskog), po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, formirana 2. brigada Unske operativne grupe.
- Kod Stubice (na putu s. Pirovac — s. Tijesno) 1. četa 1. bataljona Severnodalmatinskog NOP odreda napadom iz zasede zarobila 7, ubila 9 i ranila 2 vojnika iz italijanske divizije »Zara«. Za odmazdu, italijanski vojnici su u selima Belini, Hraminl, Murteru i Pirovcu (kod Šibenika) zapalili 15 kuća i streljali 25 ljudi.

MAKEDONIJA

1. jun — U s. Crnovištu (kod Kostura, u Grčkoj) Bitoljski NOP odred »Goce Delčev« i grčki partizanski odred »Vičo« razoružali seosku kontračetu i održali miting sa seljacima, a potom se povukli na pl. Vičo.
3. jun — NOP odredi »Dobri Daskalov« i »Sava Mihajlov« ušli u s. Pravednik, s. Šeškovo i s. Dradnju (kod Kavadaraca) pošto su posle polučasovne borbe, savladali otpor bugarske policije u s. Dradnji. Odredi su u ovim selima spalili opštinske arhive, a žito i vunu, koju je okupator rekvirirao, i zaplenjeni novac vratili seljacima. Zarobljena su 3 policajca, a zaplenjeno je 8 pušaka, 2 pištolja i dosta municije.
4. jun — U s. Galištu (kod Kavadaraca) NOP odredi »Dobri Daskalov« i »Sava Mihajlov« održali veoma uspeo zbor sa seljacima.
5. jun — U s. Drenu i s. Smolanu (kod Kavadaraca) NOP odredi »Dobri Daskalov« i »Sava Mihajlov« održali mitinge. Odred »Sava Mihajlov«, napuštajući s. Dren, vodio borbu protiv bugarske zasede.
- Jun p. — Prespansko-ohridski NOP odred »Damjan Gruev« održao uspele tajne zborove sa stanovništvom sela Leskovec, Šurlencl. Stenje (kod Rosna) i Olašani (kod Ohrida) pozivajući ga da stupa u NOP odrede.
- Kod pl. Jame (na putu Kičevo — Debar) Kičevsko-mavrovski NOP odred posekao tt stubove u dužini od 1 km i spalio dva mosta, a potom održao uspele zborove i formirao NO odbore u s. Ehlovcu i s. Gari.

6. jun — Us. Berbacu (kod Kumanova) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda u kraćoj borbi materali u bekstvo oko 40 bugarskih policajaca.
7. jun — U Tikvešu delovi bugarske 14. i 15. divizije i policijske snage iz Kavadaraca, Velesa i Prilepa preduzeli koncentrična dejstva da bi uništili NOP odrede »Dobri Daskalov« i »Sava Mihajlov«. Odredi su u to vreme, po zadatku, bili krenuli na područje Velesa, ali nisu uspeali da se tamo probiju, već su se, pod borbom, po grupama prebacili preko Vitačeva ka pl. Kožufu. Neprijatelj je do 16. juna streljao u Tikvešu 72 seljaka a u s. Vataši, posle zverskog mučenja, 12 omladinaca od 14 do 16 godina; zatim se, opljačkavši i popalivši više sela, povukao u polazne garnizone
- ». jun — Kod s. Fariša (blizu Kavadaraca) NOP odred »Dobri Daskalov« razbio bugarsku zasedu.
9. jun — Us. M. i s. G. Kadobili (kod Kavadaraca) upao NOP odred »Dobri Daskalov« i održao zbor sa seljacima, kojima je podelio 900 kg vune nađene u opštinskom magacinu. Bugarska policija je potom streljala 4 pripadnika NOP-a.
10. jun — Direkcija bugarske policije u Sofiji naredila oblasnim načelnicima policije »carstva« da strogo sprovede odluku vlade o konfiskaciji celokupne imovine partizana i njihovih porodica, kao i pristalica NOP-a koji ih prihvataju i podržavaju.
- U. jun — Bitoljski NOP odred »Goce Delčev«, po direktivi GS NOV i PO za Makedoniju, prešao iz Egejske Makedonije, gde je dotada dejstvovao. na našu teritoriju u rejonu s. Graešnice (kod Bitolja).
12. jun — Kod mesta zvanog Klinska lesa (blizu Kavadaraca) bugarska zaseda, posle kraće borbe, ubila političkog komesara 3. operativne zone NOV i PO Makedonije. 2 bolesna borca NOP odreda »Dobri Daskalov« i 1 seljaka koji su pokušavali da predu Crnu reku.
13. jun — Kod Kaluđerovog kamena (na pl. Kozjaku) NOP odredi »Dobri Daskalov« i »Sava Mihajlov«, posle kraće borbe, izbegli okruženje koje su im pripremili bugarska vojska i policijski odred i bez gubitaka se povukli prema pl. Kožufu.
- U. jun — U rejonu ž. st. Prošeka (na pruži Kičevo — Struga) Kičevsko-mavrovski NOP odred napao železnički transport, ubio 7 italijanskih vojnika i zaplenio 1 p. mitraljez, 7 pušaka, dosta municije i druge opreme.
- Jun s. — U rejonu s. Podvisa (kod Kičeva) formiran SK KPJ za kičevski srez.
- Us. Maglencima i s. Jablanič (kod Kumanova) bugarska policija i preševska kontračeta streljale 15 seljaka za odmazdu zbog netispeha policijskog odreda »Benkovski« u borbama protiv jedinica NOV kumanovskog i vranjskog područja.
16. jun — Između s. Rakle i s. Nikodina (kod Prilepa), u borbi protiv bugarskih vojnika i policije, ranjen zamenik komandanta NOP odreda »Dobri Daskalov« Blažo Todorovski Čičo, narodni heroj (posle nekoliko dana podlegao ranama).
23. jun — U s. Lavci (kod Bitolja) bugarska vojska i policija opkolile grupu od 13 partizana Bitoljskog NOP odreda »Goce Delčev«. Posle kraće borbe poginuli su vršilac dužnosti komandanta 2. operativne zone NOV i PO Makedonije i jedan borac, dok su se ostali borci probili i kasnije priključili svojem odredu.
26. jun — Kumanovska partijska organizacija formirala dve partizanske grupe, koje su do kraja jula dejstvovale dolom na vranjskom terenu, u sastavu 2. južnomoravskog NOP odreda, a delom u rejonu Kozjaka. (Ove grupe su poslužile kao jezgro za formiranje Kumanovskog NOP odreda.)
28. jun — Us. Rakovu (kod Lerina, u Grčkoj) Prespansko-ohridski NOP odred »Damjan Gruev« i Bitoljski NOP odred »Goce Delčev« razoružali 8 policajaca, zapalili opštinsku arhivu i održali uspeo miting.
- Us. Orahu (kod Kumanova) Kumanovska partizanska grupa, neposredno posle formiranja, spalila opštinsku arhivu.

1943. jun

SLOVENIJA

jun 1»«.

SLOVENIJA

5. jun — U blizini s. Bogenšperka i s. Osredeka (kod Litije) 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič«, posle više naizmeničnih juriša, razbila dve nemačke policijske kolone iz Litije, koje su nadirale u pomoć napadnutim posadama s. Osredeka i s. Javorja. Brigada se pred veće prebacila preko nemačko-italijanske demarkacione linije u rejon s. Bukovice (kod Trebnja).
6. jun — U rejonu s. Ribnica — k. 374 — s. Zagorica (kod Trebnja) jake italijanske snage okružile 1. slovenačku NOU brigadu »Tone Tomšič«. Brigada je, u ostrim borbama, probila dva neprijateljska obruča, pa se kroz italijansko uporište s. Malu Loku, preko pruge, prebacila u rejon s. Dobrnica.
7. jun — Između s. Kneže i s. Sv. Lucije (sada: Most na Soči, kod Tolmina) 6. slovenačka NOU brigada »Ivan Gradnik« porušila železnički most na r. Bači, dug oko 100 m, i time za duži period onemogućila prebacivanje nemačkih trupa i svaki saobraćaj ovom prugom.
- U blizini s. Trtnika kod Podbrda (blizu Bohinjske Bistrice) zaseda 3. bataljona 6. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik« razbila jaku italijansku patrolu, nanevši joj gubitke od 1 mrtvog i 5 ranjenih.
9. jun — Italijanske snage iz Trebnja, Mirne Peči i Zužemberka napale 1. slovenačku NOU brigadu »Tone Tomšič« i 2. slovenačku NOU brigadu »Matija Gubec«. Posle oštre borbe u rejonu s. Dobrnica — s. Korita — s. Dobrave neprijatelj je odbačen uz gubitke od 1 mrtvog i 6 ranjenih.
- II. jun — Kod s. Vrbičja (blizu Grosuplja) 1. bataljon 51. pešadijskog puka italijanske divizije »Kačatori dele Alpi« izvršio napad na 2. bataljon 4. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer«, ali je posle oštre borbe odbačen u polazni garnizon Senturje, uz gubitke od 2 mrtva i 8 ranjenih. Slovenački bataljon je imao 2 mrtva i 5 ranjenih.
13. jun — U blizini s. Vrha i s. Rogateca (kod Grosuplja) dva bataljona 51. i 52. pešadijskog puka italijanske divizije »Kačatori dele Alpi« iz s. Želumlja i s. Senturja napali 3. i 4. bataljon 4. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercc-r«. Posle oštre viščasovne borbe neprijatelj je, energičnim udarom, odbačen ka s. Gradišću. Poginulo je 10 i ranjeno 7 italijanskih vojnika. Gubici jedinica NOVJ: 6 ranjenih.
- Na mostu na r. Savi kod Kranja zaseda 7. bataljona Gorenjskog NOP odreda napala nemačku policijsku auto-kolonu od 0 automobila, nanevši joj znatne gubitke. Time je omogućila da ostale snage bataljona nesmetano izvrše mobilizaciju u s. Stražišću, u neposrednoj blizini Kranja.
20. jun — CK KP Slovenije dao PK KPS za Slovenačko primorje ocenu dotadanjeg rada i uputstvo za budući rad i konstatovao da najveći rezultat NOB-a u Slovenačkom primorju predstavlja uspela mobilizacija, koju ni pooštrene represalije nisu mogle da spreče. Istovremeno je ukazano na opasnost »sredinaštva« kao nove forme rada reakcije i naglasio potrebu za daljim učvršćenjem Partije i stvaranjem jedinstvenog oslobodilačkog pokreta.
22. jun — Kod zaseoka Kodra (blizu Idrije) patrola 5. slovenačke NOU brigade »Simon Gregorčič« uništila italijanski autobus s posadom 1. pokretnog odreda karabinijera. Poginulo je 15, a teško ranjeno 5 karabinijera i zaplenjeno je njihovo naoružanje.
24. jun — Kod s. Rajhenaua (blizu Kočevja) 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« napala i razbila italijansku kolonu iz sastava grupacije crnih košulja »21. april«. Poginulo je 16, ranjeno 6 i zarobljeno 10 italijanskih vojnika, dok se samo 13 njih spasio bekstvom u Kočevje.
- U Gorenjskoj, naredbom GS NOV i PO za Sloveniju, formirana 2. operativna zona NOV i PO Slovenije (ili gorenjska zona), koja je obuhvatala teritoriju Gorenjske i zapadni deo Koruške.
27. jun — Stab Primorske operativne zone NOV i PO Slovenije naredio Stabu 5. slovenačke NOU brigade »Simon Gregorčič« da jedan bataljon uputi na područje Trsta gde će prihvatiti novopridošle borce iz Trsta, Tržiča i Krasa i transportovati ih u Dolenjsku radi naoružavanja i obuke, kao i da intenzivnije preduzima diverzantske akcije na komunikacijama.
25. jun — Na padinama pl. Nizkog vrha, kod s. Stoibice u Režiji, delovi 2. bataljona 5. slovenačke NOU brigade »Simon Gregorčič« razbili italijansku jedinicu teritorijalne odbrane iz Trbiža. Poginulo je 5 i zarobljeno 8 italijanskih vojnika.

1943. jun

SRBIJA

jun 1943.

SRBIJA

- 1- jun — U s. Razbojni (kod Kruševca) Rasinski NOP odred i jedna četa 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda vodili borbu protiv delova SDS, te ubili 2 1 ranili 4 vojnika,
2. jun — Na Fruškoj gori. od dotadašnje Grupe udarnih bataljona, formirana 3. vojvodanska NOU brigada, jačine 3 bataljona.
- Na putu Irig — Petrovaradin 2. bataljon 3. vojvodanske NOU brigade iz zasede uništio vojnički automobil, a potom, u petočasovnoj borbi, razbio 450 ustaša i domobrana. Neprijatelju su naneti gubici od 25 mrtvih i 45 ranjenih, dok je 2. bataljon imao 1 mrtvog i 3 ranjena.
3. jun — Između s. Vognja i Srem. Mitrovica Diverzantska grupa 3. odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i oštetila nemački transportni voz. Na ruševine ovoga voza naleteo je drugi teretni voz. te se survao sa pruge. Uništene su 2 lokomotive i 20 vagona, a poginulo je 12 i ranjeno 43 nemačka vojnika.
- Između s. Dučine i s. Rogače (kod Sopota). u borbi protiv delova SDS, 2. četa Kosmajskog NOP odreda ubila 18 i ranila više neprijateljskih vojnika. Poginuo je komandir čete Ivan Zahred, narodni heroj, a 2 su borca ranjena.
- 4- jun — U Srem. Rači Bosutska partizanska četa razoružala delove domobranskog Železniko-stražarskog bataljona, zaplenila 29 pušaka s municijom i zapalila kasarnu i ž. st. Sava-Rača.
- U s. Makršanu (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda ubili 2 četnika i zaplenili izvesnu količinu rekviriranih namirnica.
- Jun p. — U blizini s. Silbaša (kod Bač. Palanke) održano savetovanje partijskih rukovodilaca Bačke. Proučeno je »Otvoreno pismo« PK KPJ za Vojvodinu, upućeno 15. maja svim članovima KPJ u Bačkoj i Baranji, i određeni su dalji zadaci.
- 6- jun — Kod s. Liplja (blizu Mionice) Valjevski NOP odred se sukobio sa četnicima 1 ubio 4. a ranio 6 četnika.
- 8- jun — U blizini s. Ravne (pod pl. Kozjakom) tri čete 2. južnomoravskog NOP odreda u dvočasovnoj borbi razbile oko 120 bugarskih policajaca.
- Između s. Batajnice i s. Nove Pazove diverzantska grupa 3. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i uništila lokomotivu i 7 vagona teretnog voza, zbog čega je saobraćaj bio obustavljen 15 časova.
9. jun — U Blace upala jedna četa Rasinskog NOP odreda, sa grupom boraca 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda, i iz sreskog magacina izvukla 1200 kg čečera, te polovinu toga podelila narodu.
- U rudniku uglja kod Aleksinca jedna četa 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda, sa desetinom boraca bivšeg Ozrenskog NOP odreda, uz pomoć rudara, porušila 3 rudarska okna. električnu centralu i sve zgrade sa postrojenjima, tako da je proizvodnja obustavljena skoro pola godine.
10. jun — Stab 3. (jastrebačkog) bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda naredio opštinskim upravama na levoj obali r. Toplice da mu predaju sav propagandni materijal koji dobijaju od okupatora i da ga obaveštavaju o naredbama okupatorskih i kvislinških vlasti, a da okupatoru ne dostavljaju izveštaje.
- GŠ NOV i PO za Srbiju naredio Štabu 1. šumadijskog NOP odreda da formira udarni bataljon kao jezgro za formiranje buduće brigade
- U blizini s. Buca (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda razbili delove četničke Rasinske brigade, zarobivši 1 četnika i zaplenivši brigadnu arhivu. 2 puške i 1 automat sa 400 metaka.
- Okružni komitet KPJ za Srem uputio proglas sreskim i mesnim partijskim rukovodstvima povodom odbrane žetve.
11. jun — Kosmajski NOP odred spalio ž. st. Radinac. a potom zaustavio voz iz M. Krsne i zaplenjenu lokomotivu pod punom parom pustio u pravcu Smedereva.
- ? jun — Oblasni komitet KPJ za Bačku i Baranju izdao uputstvo o organizaciji i radu NO odbora.

1943.	jul	SRBIJA	jul	1943.
13. jun	<ul style="list-style-type: none"> — U s. Krivom Viru (kod Boljevca) završeno dvodnevno savetovanje članova OK KPJ za Zaječar i Požarevac i članova KPJ iz NOP odreda, kome su prisustvovali delegati PK KPJ i GS NOV i PO za Srbiju. Odlučeno je da se formira Zaječarsko-timočki NOP odred »Milenko Brković Crni« (sastava: jedan bataljon); da se obnavljaju 1 formiraju nove organizacije KPJ i SKOJ-a, kao i NO odbori i druge društveno-političke organizacije. — Između s. Platičeva i s. Klenka delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirali prugu Ruma — Sabac i uništili lokomotivu i 4 vagona nemačkog voza u kojem su bile trupe i konji. Poginulo je oko 20 i zarobljeno 7 vojnika a ubijeno preko 40 konja. Odred je imao 6 poginulih i 1 ranjenog. 			
14. jun	<ul style="list-style-type: none"> — Između Stalača i Dunisa delovi Rasinskog NOP odreda miniranjem porušili prugu na tri mesta, usled čega je iskočio iz šina transportni voz sa nemačkim vojnicima. Vatrom iz automatskih oružja i oštećenjem vagona neprijatelju su naneti veliki gubici. Ranjena su i 3 bugarska vojnika koji su obezbeđivali prugu, Saobraćaj je prekinut 36 časova. — Delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekli 80 tt stubova na putu Sid — Ilok — s. Susek i porušili mostove na putu s. Susek — s. Sviloš i između Srem. Mitrovice i s. Mandelosa. 			
15. jun	<ul style="list-style-type: none"> — Od dve čete Zaječarsko-timočkog NOP odreda i jedne čete 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda formiran Zaječarsko-timočki NOP odred »Milenko Brković Crni« (sastava: jedan bataljon, odnosno tri čete, ukupne jačine oko 100 boraca). 			
Jun p.p.	<ul style="list-style-type: none"> — U Deliblatskoj šumi (kod Kovina) održana partijska konferencija Južnobanatskog NOP odreda, na kojoj je odlučeno da ovaj odred, da bi izbegao uništenje, napusti Veliku peščaru, privremeno podeljen u tri grupe: prva grupa će otići u Rumuniju, drugu u pravcu Vršca (u Vršačke planine) a treća u Srbiju. 			
Jun d. p.	<ul style="list-style-type: none"> — U blizini s. Jablanice (kod Boljevca) bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda napao grupu od oko 30 četnika i potpuno je razbio. 			
16. jun	<ul style="list-style-type: none"> — U s. Sv. Iliji (kod Vranja) 3. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda napao bugarske policajce i naterao ih u bekstvo, zaplenivši 17 pušaka, 3 revolvera i drugu opremu. 			
17. jun	<ul style="list-style-type: none"> — Kod s. Čelija (na putu Kruševac — Brus) četa Rasinskog NOP odreda i četa 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda sačekale u zasedi 2 nemačka kamiona i ubile 13 a ranile 9 nemačkih vojnika, zapalile 1 kamion i zaplenile opremu i naoružanje. (Za odmazdu, nemački vojnici su 29. juna streljali oko 500—600 ljudi, žena i dece iz Kruševca i okoline, među kojima i ceo VITI razred kruševačke gimnazije.) — Kod s. Bukovice i s. Sezemče (blizu Kruševca). u borbi protiv četnika i dolova SDS. Rasinski NOP odred ubio 6 i ranio 3 neprijateljska vojnika, uz sopstvene gubitke od 1 poginulog, a zaplenio mitraljez, puškomitraljez i 3 puške. 			
19. jun	<ul style="list-style-type: none"> — Između s. Batajnice i s. Dobanovaca (kod Zemuna) Diverzantska grupa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i uništila lokomotivu i 9 vagona transportnog voza sa ustašama, zbog čega je saobraćaj obustavljen 3 dana. 			
19/20. jun	<ul style="list-style-type: none"> — Kosmajski NOP odred spalio ž. st. Umčari (na pruzi Beograd—M. Krsna) i zarobio 3 pripadnika SDS. 			
20. jun	<ul style="list-style-type: none"> — Kod s. Jastrepcu (blizu Vlasotinaca) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda iz zasede ubili 1 i ranili 1 bugarskog vojnika. — U s. Trgovištu (kod Vranja) 3. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda napao bugarske policajce, koji su se razbežali. Zaplenjeno je 9 pušaka s municijom i zapaljena je opštinska arhiva. 			
21. jun	<ul style="list-style-type: none"> — Na pl. Rudniku delovi 1. Šumadijskog NOP odreda u borbi ubili 3 i ranili 4 četnika. 			
22. jun	<ul style="list-style-type: none"> — Kod s. Pavlovaca Diverzantska grupa 3 NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu Ruma — s. Vrdnik i uništila lokomotivu i 6 vagona transportnog voza, zbog čega je saobraćaj obustavljen 5 dana. 			
23. jun	<ul style="list-style-type: none"> — U s. Glavanovcima (kod Trna, Bugarska) desetina boraca 2. južnomoravskog NOP odreda i 5 bugarskih partizana napali bugarske policajce, koji su odmah pobešli. Zaplenjeno je 8 pušaka, 1 automat, 2 pištolja i municija i porušena je mlekara. 			

- Kod Troglan bare (na Kučajskim planinama) delovi SDS i četnici (oko 1000 ljudi) napali bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda, ali je ovaj uspeo da odbije napad. Neprijatelj je imao 13 mrtvih, a bataljon 3 poginula (među kojima je i politički komesar bataljona) i 2 ranjena.
- 25. jun
  - Između Stare i Nove Pazove Diverzantska grupa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i uništila lokomotivu i 6 vagona nemačkog voza. Poginulo je 10 i ranjeno 40 vojnika, a saobraćaj obustavljen 16 časova.
  - Oblasni komitet KPJ za Bačku i Baranju uputio narodima Bačke i Baranje proglas u vezi odbrane i sabotaže žetve.
- 27. jun
  - U s. Rđavici i s. Korbevcu (kod Vranja) 2. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda zaplenio 20 pušaka sa 1200 metaka i drugu opremu.
  - U s. Garašima (kod Arandelovca) GS NOV i PO za Srbiju održao sastanak s vojno-političkim rukovodiocima iz Sumacrije. Odlučeno je da se unutar NOP odreda formiraju udarni bataljoni kao jezgra za formiranje brigada.
  - U s. G. Stepošu (kod Kruševca) 2. četa Rasinskog NOP odreda, preobučena u nemačke uniforme, upala u stanicu poljske straže, te pobila posadu i zapalila stanicu, zaplenivši mitraljez i 14 pušaka s municijom.
- 28. jun
  - U rudniku uglja »Trnava« (kod Preševa) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda ubili nemačkog vojnika, demolirali postrojenja i zaplenili 3 puške, municiju, 150 kg eksploziva, 120.000 leva i drugi materijal.
  - Na pl. Bukulji, od dela boraca 1. šumadijskog, Valjevskog i Kosmajskog NOP odreda, formiran 1. šumadijski udarni NOP bataljon.
  - Između s. Neština i Iloka delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske pokidali tt veze i posekli 60 tt stubova.
- 28/29. jun
  - U Arandelovac upao 1. šumadijski udarni partizanski bataljon. On je, uprkos tome što su se u mestu nalazili jedan bugarski bataljon, 850 vojnika nemačkog 5. SS policijskog puka i oko 100 vojnika SDS, uspeo da uhvati 10 okupatorskih agenata i zapleni veću količinu odeće i obuće i preko 1.000.000 dinara. Potom se nesmetano povukao na pl. Bukulju.
- 29. jun
  - GŠ NOV i PO za Srbiju naredio Štabu 1. južnomoravskog NOP odreda da u sastavu svojeg odreda formira dva udarna bataljona, a od preostalog ljudstva formira tri bataljona: Kukavički, Jablanički i Jastrebački i stvori uslove za formiranje brigade.
  - Na pl. Bukulji delovi nemačkog 5. SS policijskog puka i delovi SDS iz Arandelovca napali 1. šumadijski udarni bataljon. Posle oštre viščasovne borbe neprijatelj je odbačen u Arandelovac. Poginulo je 6 nemačkih vojnika i 14 vojnika SDS a ranjen ih je veći broj. Bataljon je imao 6 mrtvih i 3 ranjena.
  - Između s. Erdevika i s. Ljube (kod Iloka) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekli 50 tt stubova.
- 29/30. jun
  - Između s. Klenka i s. Grabovaca i između s. Klenka i s. Hrtkovaca (na putu Šabac — Ruma) delovi 3. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske posekli 222 tt stuba.
- 30. jun
  - PK KPJ za Srbiju uputio OK KPJ za Leskovac pismo u kome ukazuje na potrebu da se preduzmu mere za stvaranje NO brigade i da se spreči neprijatelj da od naroda opljačka letinu.
- Jun k.
  - Kod Opolja, na zapadnim padinama Sar-planine, albanska milicija prevarom zarobila oko 20 boraca Šarplaninskog NOP odreda koji su se prebacivali za Malesiju u Albaniji.
- Jun
  - U blizini s. Silbaša (kod Bač. Palanke) održano partijsko savetovanje na kome je proučeno Otvoreno pismo PK KPJ za Vojvodinu i odlučeno da se okupatoru pruži širi i masovniji otpor.
  - U s. Lapotincu i s. Crkvici (kod Lebana) formirani opštinski NO odbori

Jul

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

1. jul — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito obavestio GŠ NOV i PO za Hrvatsku o uspesima Glavne operativne grupe VŠ NOV i POJ u istočnoj Bosni i o kooptiranju slovenačkih delegata u AVNOJ.
2. jul — Odlukom VŠ NOV i POJ formiran GŠ NOV i PO za Vojvodinu, koji treba da rukovodi partizanskim jedinicama i borbenim dejstvima u toj pokrajini.
- U blizini Zvornika, po odluci Vrhovnog štaba NOV i POJ, formirana 16. udarna divizija NOVJ. u čiji su sastav ušle 1, 2. i 3. vojvodanska NOU brigada.
- Odlukom VŠ i naredbom vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita formirana 17. udarna divizija NOVJ, u čiji su sastav ušli 6. istočnobosanska i 1. majevička NOU brigada i Majevički NOP odred.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao direktivu opunomoćenim predstavnicima VŠ NOV i POJ za pregovore o predaji domobranskih garnizona u istočnoj Bosni, u kojoj je naglašeno: da se svim oficirima, podoficirima i vojnicima garantuje bezbednost života i lične imovine; da se svima koji uđu u sastav NOV garantuju činovi koje su do tada imali i omogućava dalje napredovanje prema sposobnostima; da se od predstavnika domobranstva traži da predaju u ispravnom stanju sav ratni materijal, hranu, vozila, magacine i ostalo.
3. jul — Vrhovna komanda savezničkih snaga za Sredozemlje uputila VŠ NOV i POJ poruku: »Mi šaljemo pozdrave i dobre želje u ovom kritičnom trenutku vaše borbe protiv osvajača vaše zemlje. Vaši poslednji uspesi i velike pobeđe nad feldmaršalom Lerm hrabre 1 naše borce pred odlučujućim momentima ... kada invazija u Evropi nije više san. Nemci i njihovi saveznici trpe udare od ruskih i naših trupa, stoga vaša borba u narednim mesecima biće važnija nego ikada po opštu stvar antifašističke kampanje...»
- Odlukom CK KPJ partijska organizacija zemunskog sreza odvojena od PK KPJ za Srbiju i pripojena PK KPJ za Vojvodinu.
5. jul — Ofanzivom nemačkih snaga od Orela i Harkova otpočela bitka kod Kurska.
- Jul p. — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu 2. bosanskog udarnog korpusa NOV.T da jednu diviziju uputi preko srednje Bosne i pl. Ozrena u istočnu Bosnu radi razbijanja četničkih snaga na tom području,
- U. jul — U Sekovićima (kod Vlasenice) šef sanitetskog odseka VŠ NOV i POJ održao sastanak sa Štabom 16. udarne divizije NOV.T. Odlučeno je da se za teške (nepokretne) ranjenike izgrade skloništa, o čemu će se starati Komanda Bircanskog vojnog područja i uprava bolnice u Sekovićima. a da se lakši (pokretni) ranjenici prebace na Majevicu.
8. jul — Nemačke oklopne jedinice probile sovjetski front južno od Kurska.
10. jul — Otpočeo pomorsko-vazdušni desant 5. i 8. savezničke armije na Siciliju.
11. jul — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 2. proleterske udarne divizije NOVJ da, ofanzivno dejstvujući na pl. Ozrenu i u Trebavi, poruši prugu i put Tuzla — Doboj i prugu Maglaj — Doboj, likvidira četnička uporišta, stvori slobodnu teritoriju na tom području i omogući mobilizaciju naših boraca i smeštaj naših bolnica.
13. jul — U Sloveniji, po naređenju VS NOV i POJ, formirane 1. i 2. slovenačka divizija NOVJ. U sastav 1. slovenačke divizije NOVJ ušle su 1. udarna brigada »Tone Tomšič" i 2. udarna brigada »Ljubo Sercer", a u avgustu 3. udarna brigada »Ivan Gradnik« i 7. udarna brigada »France Prešern«. U sastav 2. slovenačke divizije NOVJ su ušle 4. udarna brigada »Matija Gubec« i 5. udarna brigada »Ivan Cankar« a u avgusta i 6. udarna brigada »Slavkn Slander«

- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Bio/. Tito naredio Stabu i proletherske udarne divizije NOVJ da se Centralna bolnica VS NOV i POJ iz Sekovica, u kojoj je bilo 700 teških i lakih ranjenika, evakuise u predeo južno od Vlasenice. Sve lake i veći deo teških ranjenika preuzele su 1. proletherska udarna divizija NOVJ. 2. vojvodanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ i 6. istočnobosanska udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ. U rejonu Sekovića je ostao (sakrivan po zemunicama, pećinama i sumama) deo najtežih ranjenika i bolesnika, s najnužnijim sanitetskim osobljem.
- Jul (l. p. — Delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo stigao u s. Kucake (blizu Korče, Albanija). Na sastanku sa CK KP Albanije izneo mišljenje CK KPJ po pitanju formiranja partizanskih odreda, brigada i vojnopozadinskih organa
- 17. jul — Južno od Kurska jedinice Crvene armije zaustavile prodor nemačkih snaga.
- 18. jul — Delegat VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo naredio GS NOV i PO za Kosovo i Metohiju da uspostavi stalne veze sa GS NOV i PO za Makedoniju i redovno ga obaveštava o situaciji na svom području.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio Stabu 1. proletherske udarne divizije NOVJ naredbu o zadacima jedinica te divizije prilikom marša za Bosansku krajinu: da poruše prugu Višegrad — Sarajevo i Sarajevo — Mostar i da likvidiraju okupatorska, domobransko-ustaška i četnička uporišta.
- VS NOV i POJ sa 1. proletherskom NOU brigadom krenuo iz istočne ka zapadnoj Bosni da bi uspešnije rukovodio operacijama u zapadnim krajevima Jugoslavije, u koje je početkom jeseni ponovo preneo težište glavnih operacija.
- 24. jul — U Rimu održana sednica Velikog fašističkog saveta na kojoj je izglasano nepoverenje predsedniku italijanske vlade Benitu Musoliniju.
- 25. jul — Italijanski kralj Vittorio Emanuele III poverio maršalu Pjetru Badolju mandat za sastav nove vlade i komandu nad italijanskim oružanim snagama.
- Delegat CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo pismom obavestio CK KP Makedonije tla je sa glavnim štabovima NOV Albanije i Grčke postignuta saglasnost o koordinaciji dejstava u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- Delegat CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo obavestio Oblasni komitet KPJ za Kosovo i Metohiju da je sa CK KP Albanije postigao sporazum o zajedničkim vojnim i političkim merama za podizanje šiptarskih masa Kosova 1 Metohije u oružanu borbu i za jačanje bratstva i jedinstva Srba. Siptara i Crnogoraca.
- 26. jul — Vođa Trećeg Rajha Adolf Hitler naredio da se izvrši reorganizacija nemačkih komandi u Jugoslaviji, te da se formira Štab grupe armija »F« u Beogradu, kojem bi bile potčinjene nemačke, deo italijanskih i bugarske okupacione snage u Jugoslaviji.
- 27. jul — Radio-stanica »Slobodna Jugoslavija« objavila proglas kojim se vojnici i oficiri italijanskih jedinica u Jugoslaviji pozivaju da napuštaju front, pođu svojim kućama, otpočnu borbu za isterivanje nemačkog okupatora iz svoje domovine i stvaraju istinski demokratsku Italiju, ili da sa svojim jedinicama priđu NOV i pomognu jugoslovenskim partizanima u borbi protiv nemačkih jedinica.
- 28. jul — U Italiji vlada maršala Pjetra Badolja objavila rasturanje fašističke partije i Izjavila da produžuje rat na strani Nemačke.
- 29. jul — Član Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj uputio pismo Pokrajinskom komitetu KP Slovenije za Štajersku: nalaže da se formira povereništvo SKOJ-a za Štajersku.
- Jul — Šef sanitetskog odseka VŠ NOV i POJ obavestio šefa britanske vojne misije pri VŠ o najosnovnijim problemima sanitetske službe u NOV i POJ.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. jul — Četvrta krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ napala domobransku posadu Breze. Zbog pristizanja ojačane čete nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« iz Vareša ona nije mogla zauzeti mesto i rudnik, ali je uništila ž stanice Dobravine i Pajtov Han.

- Dolovi domobranske 4. lovačke brigade, nastupajući *ij.* Visokog, potisli zaštitne delove 5. udarne divizije NOVJ prema Brezi i zauzeli Kakanj.
- 2. jul
  - U rudnik uglja Đurdevik (kod Tuzle) upala 7. krajiška udarna brigada 7. divizije NOVJ i spalila postrojenja.
  - Kod s. Dolova, na kosi Margiti i kod s. Borovnice 1. i 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ odbile napad tri nomačko-domobranske kolone iz Breze i Vareša, zarobivši 80 neprijateljskih vojnika i zaplenivši preko 100 pušaka i više p. mitraljeza.
  - Na putu Zenica — Lašva delovi 5. udarne divizije NOVJ iz zasede razbili dve čete domobrana. Zarobljen je 91, a ranjeno je i poginulo preko 100 domobrana.
- 4/5. jul
  - Treća krajiška i 6. istočnobosanska NOU brigada napale Sokolac. Iako su slomile deo spoljnje odbrane, brigade su odustale od daljeg napada, pošlo je ustaška posada neposredno pred napad ojačana jednim bataljonom.
- 5. jul
  - Prva proleterska udarna brigada 1. proleterske udarne divizije i 2. vojvodanska udarna brigada 10. udarno divizije NOVJ zauzele Zvornik, prisilivši jedan bataljon nemačke 369. legionarske divizije i delove razbijene ustaške 1. brigade i domobranskog 15. pešadijskog puka da se, uz prihvat delova nemačke 104. lovačke divizije i Ruskog zaštitnog korpusa, povuku preko Drine u Srbiju. U borbi su poginuli politički komesar 1. proleterske udarne divizije NOVJ Filip Kljajić Fića i politički komesar čete u 1. bataljonu 1. proleterske NOU brigade Radovan Gardašević. narodni heroji. Neprijatelj je svoje gubitke procenio na 400—500 izbačenih Iz stroja.
  - Kod s. Zivinica (blizu Tuzle) jači delovi nemačke 369. legionarske divizije i domobranske Tuzlanske brigade, uz podršku delova nemačkog 202. tenkovskog bataljona, odbacili 7. krajišku udarnu i 8. banijsku brigadu 7. divizije NOV.T na padine pl. Kojuha i zauzeli s. Stupare, nanevši im znatne gubitke.
- 6. jul
  - U Kladanj, bez otpora, ušli delovi nemačkog 202. tenkovskog bataljona i u mesnoj bolnici streljali zatečene ranjenike. Međutim, sutradan su napustili Kladanj koji je poscia 7. brigada 7. divizije NOVJ.
- 7. jul
  - Pravcima Vareš — Olovo. Sarajevo — Sokolac — Han-Pijesak, s. Capardi — Zvornik, s. Capardi — Sekovići i Tuzla — Kladanj nemačka 7. SS »Princ Eugen« i 367. legionarska divizija, nemački puk »Brandenburg«, domobranski 7. lovački puk, ustaše i četnici otpočeli koncentričan napad na Glavnu operativnu grupu VS NOV i POJ u istočnoj Bosni. U žestokim borbama do 20. jula neprijatelj je bio zauzeo Zvornik. Kladanj, Olovo, Vlasenicu, Šekoviće i Han-Pijesak, ali su jedinice NOVJ u protivnapadima ponovo ovtadale svim mestima sem Zvornika.
  - U rudarskom bazenu Banovići kod Tuzle (Banovići, Mušići, Radin, Begov Potok) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ uništila instalacije i potopila rudničke jame.
- 8. jul
  - Nastupajući iz s. Caparda (na putu Tuzla — Zvornik) 370. puk nemačke 369. legionarske divizije, ojačan nemačkim 202. tenkovskim i 369. izviđačkim bataljonom i domobranskim 2. jurišnim bataljonom, zauzeo Zvornik. U trodnevnim borbama protiv delova 1. proleterske i 16 udarne divizije NOVJ neprijatelj je imao 16 mrlvih, 80 ranjenih i 4 nestala.
  - U s. Miljenom (kod Goražda) delovi nemačke 118. lovačke divizije streljali preko 30 ljudi, žena i dece.
- fl. jul
  - Po direktivi CK KPJ, Oblasni komitet KPJ za istočnu Bosnu formirao OK KPJ za Vlasenicu.
  - Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« spalili s. Humčane i četiri kuće u s. Krekavici (kod Nevesinja), a zatečeno stanovništvo pobili.
- 9/10. jul
  - Druga i 5. krajiška udarna brigada i Prnjavorski NOP odred 12. udarne divizije NOVJ razbili delove četničke Vrbaske brigade i 10. četu domobranskog 5. pešadijskog puka i zauzeli Prnjavor.
- 10. jul
  - Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i domobranskog 7. lovačkog puka potisnule delove 7. krajiške udarne brigade i 7. brigadu 7. divizije NOVJ prema Kladnju i zauzele Olovo

- 10/11. jul**
- Doznavši da se U Mostaru, po povratku sa Sutjeske, nalazi Mostarski bataljon, nemačke i ustaške vlasti pohapsile sve muško stanovništvo u mahalama Predhum, Luka i Zahum. Od pola bataljona smeštenog u tom delu grada, nemački vojnici i ustaše, uz pomoć provokatora, otkrili su, i uskoro streljali, samo 7 boraca i 29 aktivista NOP-a, među kojima i sekretara Mesnog komiteta KPJ Ljubu Brešana, narodnog heroja.
  - U s. Rakovoj Nozi (na pl. Ozrenu, kod Sarajeva) 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ napala i, bez vlastitih gubitaka, uništila 3. bataljon 7. puka domobranske 4. lovačke brigade. Zarobljeno je i razoružano 270, a poginulo oko 100 domobrana. Zaplenjeni su 2 mitraljeza, 2 minobacača, 21 p. mitraljez i 250 pušaka.
  - Na putu iz Birča za Majevicu 1. vojvođanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ, sa delom ranjenika i bolesnika Centralne bolnice VŠ NOV i POJ, pokušala u rejonu s. Kalesije da pređe branjenu komunikaciju Tuzla — Zvornik. Zbog slabe organizacije prelaz nije uspeo, a u borbi je poginuo politički komesar GŠ NOV i PO za Vojvodinu Slobodan Bajlić Paja, narodni heroj.
- U. jul**
- Jedna četa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zauzela Bos. Raču i razoružala oko 60 domobrana 6. pešadijskog puka. Zaplenjeno je 47 pušaka i 1 puškomitraljez.
- 12. jul**
- U s. Orašju (kod Mostara) delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« streljali 58 ljudi, žena i dece, a zatim spalili selo i leševe.
  - U s. Košutici (kod Bogatice) delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« streljali 70 ljudi, žena i dece i desetak teže ranili.
  - Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« nastupajući od Olova, razbili delove 7. krajiške NOU brigade i zauzeli Kladanj. U borbi je poginuo i komandant 7. brigade Rade Marjanac, narodni heroj.
- 13. jul**
- Motorizovana borbena grupa »Voli« nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, nastupajući od Han-Pijeska, zauzela Vlasenicu, potisnuvši 6. istočnobosansku udarnu brigadu 17. udarne divizije NOVJ prema Sekovićima. U borbi je poginuo načelnik Staba 17. udarne divizije NOVJ Siniša Nikolajević, narodni heroj.
- 13/14. jul**
- Sa pl. Ozrena (kod Sarajeva) 5. udarna divizija NOVJ, opterećena sa preko 200 ranjenika i bolesnika samoinicijativno počela proboj u srednju Bosnu. U toku sledeće tri noći ona je, savladujući otpor manjih posada i ometana oklopnim vozovima, prešla pruge Semizovac — Cevljanovići, Ilijaš — pl. Zvezda, Podlugovi — Vareš i Sarajevo — Brod, porušivši ih na više mesta, spalila ž. st. Podlugovi i u širem rejonu Visokog gazom se prebacila na desnu obalu r. Bosne.
- 14. jul**
- Delovi 370. puka nemačke 369. legionarske divizije odbacili na pl. Javornik 6. istočnobosansku NOU brigadu (razbivši njen 2. bataljon) i zauzeli Šekoviće. Najteži ranjenici Centralne bolnice VŠ NOV i POJ posakrivani su u bazama (skloništima)¹, dok su ostale (400—500) izvukle jedinice NOVJ koje su se našle u neposrednoj blizini.
- 15. jul**
- U Drvaru održana okružna konferencija KPJ za okrug Drvar na kojoj je, između ostalog, postavljen zadatak; što brže osposobljavanje Drvarsko-petrovačkog NOP odreda.
- Jul p. p.**
- U zaseoku Kaluđer-Vodama (s. Kamena, kod Mostara) delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« iznenadili i, u neravnoj borbi, uništili delimično naoružan odred sastavljen od oko 80 novih boraca. Poginulo je 10 i ranjeno 25 boraca, dok su ostali uglavnom zarobljeni i kasnije streljani, među kojima i komandant loga privremenog odreda inače zamenik komandanta Mostarskog NOP bataljona. Mladen Balorda, narodni heroj.
- Jul s.**
- Privremeni OK KPJ za Prozor, od delova ranijeg Prozorskog bataljona koje je Vrhovni komandant NOV i POJ, posle proboja na Sutjesei, uputio u rejon Prozora i od novih boraca, obnovio Ramski NOP odred.
  - Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« spalili s. Dabricu (kod Stoca) i pobili 56 lica zatečenih u selu.
- 17. jul**
- U rejonu Fojnice, u sastavu 10. udarne divizije NOVJ, formiran Visočko-fojnički NOP odred. Kao jezgro uzete su manje grupe boraca iz 5 udarne divizije NOVJ i Travničkog i Prozorskog NOP odreda

¹ Nemačke Jedinice, pronšSnvSi ih uz pomoć četnika pobile su oko 1(8) tih težih ranjenika i nekoliko bolničarki

- Dvanaesta divizija 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ napala četnički Motajički odred, ojačan manjim domobranskim i nemačkim delovima. Posle petodnevnih borbi ona ga je razbila i oslobodila prostrano područje između Prnjavora, r. Vrbasa, r. Save i Dervente.
- 17/18. jul — Delovi 4. udarne divizije 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ (6 bataljona) napali u utvrđenom Ključu ojačani 1. bataljon domobranskog 10. pešadijskog puka i oko 70 nemačkih vojnika. Delovi Ribničkog NOP odreda neopaženo su prodrli u Ključ i iznenadili jednu četvu, zarobili 159 domobrana i zaplenili 4 haubice. Zbog slabe organizacije napada i veze oni su to mesto u svitanje morali napustiti, izvukavši samo deo plena i zarobljenika. Poginuo je i komandir 3. čete 1. bataljona Ribničkog NOP odreda Trivo Latinović Garonja, narodni heroj.
- Treća krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ porušila prugu Sarajevo — Višegrad na 9 mesta i uništila ž. stanice Sjetlina, Podgrab, Renovica i 3 mosta. Uz pomoć oklopnog voza održala se samo posada ž. st. Prača.
- Na pruzi Doboj — Tuzla 2. i 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbile po jednu četvu domobrana, četnika i milicije i zauzele s. Bos. Petrovo Selo i s. Miričinu. U zauzetim selima su spalile ž. stanice i srušile most na r. Spreči.
- 18. jul — Trideset treća četa nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« spalila s. Duge (kod Prozora).
- 18/19. jul — Prva krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ razbila domobrane i žandarmerije i zauzela Kiseljak (kod Sarajeva).
- 19. jul — Kod Han-Ploče (na putu Sarajevo — Kiseljak) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ uništila kombinovanu četvu nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Plen: 2 protivotkovska topa, 4 puškomitraljeza, 48 pušaka i automata. Gubici neprijatelja: 84 poginula, 4 zarobljena i veći broj ranjenih.
- Kod s. Kamengrada (na putu San. Most — Lušci Palanka) ojačana 3. četa 2. bataljona Podgrmečkog NOP odreda iz zasede razbila ojačanu četvu izviđačkog bataljona nemačke 373. legionarske divizije. Nemačku četvu su od potpunog uništenja spasili tenkovi i avijacija.
- Na Majeveci delovi 17. udarne divizije NOVJ razbili ostatak (oko 400 četnika) četničke Majevečke brigade.
- Dvanaesta udarna divizija NOVJ (2, 5. i 12. krajiška NOU brigada i Banjalučki i Prnjavorski NOP odred) 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ po naređenju VS NOV 1 POJ. prešla u sastav 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ.
- 20. jul — Na Ozrenu ojačana 2. proleterska udarna divizija NOVJ (2. proleterska, 1. i 2. dalmatinska, 4. proleterska i 5. crnogorska NOU brigada) napala četnički Ozrenski odred, ojačan delovima Trebavskog odreda (oko 1.650 četnika). U trodnevnim borbama ona je, razbijanjem odvojenih kolona, izbacila neprijatelja sa Ozrena u dolinu r. Bosne iako su u borbu naknadno ubačeni još tri bataljona nemačke 369. legionarske divizije, delovi četničkog Zeničkog odreda i dve čete domobrana i milicije. Poginulo je 87 nemačkih vojnika, 30 četnika i 4 domobrana, ranjeno 108 nemačkih vojnika, 35 četnika i 10 domobrana i zarobljeno 80 četnika. Divizija je imala 38 ranjenih i 24 poginula (među kojima su pomoćnik političkog komesara bataljona u 2 dalmatinskoj NOU brigadi Miroslav Višić i komandir voda u 2. proleterskoj NOU brigadi Radomir Dražević, narodni heroji).
- U Sekoviće (kod Vlasenice) ušla 6. istočnobosanska udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ, pošto se 370. puk nemačke 369. legionarske divizije povukao prema Tuzli.
- 22. jul — Na Omerovim vodama (Ozren-planina) 2. i 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ, razbile dva bataljona nemačke 369. legionarske divizije, koji su, pod zaštitom avijacije, odstupili prema Zavidovićima. Neprijatelj je imao 72 mrtva i 78 ranjenih, a jedinice NOVJ 18 mrtvih i 23 ranjena.
- 23/24. jul — U s. Velečevu (na putu Ključ — s. Čadavica) ojačani 2. bataljon Ribničkog NOP odreda uništio iz zasede jednu četvu nemačke 373. legionarske divizije, zaplenivši 2 mitraljeza, 6 p. mitraljeza i 40 pušaka.
- 24. jul — Nastupajući s linije Kiseljak — I-lan-Ploča — s. Tarčin delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« (oko dva bataljona pešadije i četa tenkova) zauzeli Kreševo. Prva krajiška NOU brigada, nanoseći neprijatelju gubitke udarom po manjim kolonama, povukla se na brdo Inač, a zatim, pošto je neprijatelj istog dana napustio Kreševo, vratila na ranije položaje duž puta Kiseljak — s. Blažuj — s. Taračin. Brigada je imala 5 mrtvih i 15 ranjenih, a neprijatelj 4 mrtva i 30 ranjenih.

- Četnička Dinarska divizija iz rejona Bos. Grahova počela napad u pravcu Mrkonjić-Grada u cilju spajanja sa snagama Glavnog štaba bosanskih četničkih odreda. U šestodnevnom borbama delovi 4. udarne divizije 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ i 6. divizije 1. hrvatskog korpusa NOVJ potisli su četnike sa pl. Šatora i Staretine i odbacile ih preko grebena pl. Dinare. Poginulo je i zarobljeno 135 četnika i ranjeno 60, dok su se dva vođa četnika predala.
- Kod Brčkog Majevička udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ uništila Ljubnički bataljon četničkog Posavskog odreda. Predalo se 80 četnika, a ostali se razbežali. Pedeset zarobljenih četnika odmah je stupilo u Majevičku brigadu, a posle 2—3 dana u nju je stupilo još 120 četnika iz istog odreda.
- 25/26. jul — Druga krajiška udarna brigada 11. udarne divizije NOVJ, ojačana sa 2 bataljona 5. krajiške NOU brigade napala ustaško-domobranske posade na ž. pruzi Doboj — Teslić — s. Blatnica, te zauzele ž. stanice Blatnicu, Tešanjku i Komušina, banju i rudnik Vručicu, i grad Tešanj (bez tvrđave). Domobranska i milicijska posada Tešnja i ž. st. Jelaha održala se do pristizanja pojačanja iz Zepča i Doboja.
- 27. jul — Prva proleterska udarna divizija NOVJ (bez 1. proleterske NOU brigade) počela marš iz rejona s. Bogovići — Ponor (na pl. Romaniji) za srednju Bosnu. (Divizija je, u toku devetodnevnog marša preko planina Jahorine, Treskavice. Bjelašnice i Bitovnje, pod borbom prešla pruge Sarajevo — Višegrad i Sarajevo — Mostar, porušila na njima više objekata zauzela Trnovo i razbila više grupa mesne milicije).
- Kod Zepča (na pruzi Sl. Brod — Sarajevo) nemački vojni transport naišao na minu. Uništeno je 5 vagona, a poginulo je i ranjeno 90 nemačkih vojnika i domobrana.
- 28. jul — Majevička udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ zauzela Gradačac, u kome se, predala po jedna četa domobrana i milicije. Zaplenjeno je: 5 p. mitraljeza, mitraljez, 110 pušaka i 5 automata. Nemački 202 tenkovski bataljon je istog dana povratio Gradačac a sutradan odbacio brigadu prema Majevići. Ranjeno je 14 i poginulo 13 boraca, među kojima i komandant 1. bataljona Veljko Milovanović — Savie, narodni heroj.
- Između ž. st. Volinje i Dobrljina (na pruzi Sunja — Bos. Novi) delovi Kozarskog NOP odreda uništili nemačko-domobranski vojni transport. Poginulo je 140 vojnika uglavnom nemačkih i zarobljeni su 22 domobrana i 2 ustaše.
- 29/30. jul — U Puračiću dva bataljona 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske divizije NOVJ razoružali mesnu miliciju i srušili most na r. Spreći.
- 30/31. jul — U rejonu s. Zloseto — s. Labucka — s. Busija (kod Lopara) delovi 1. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ i Majevičkog NOP odreda 17. udarne divizije NOVJ razbili grupu od 450 četnika podržanih nemačkom artiljerijom.
- 31. jul — Na maršu iz istočne u srednju Bosnu, 3. krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ posle kraće borbe rasterala žandarme i mesnu četvu milicije i zauzela Trnovo (kod Sarajeva).
- U Bos. krajini počeo izlaziti list »Glas narodnooslobodilačkog pokreta u Bos. krajini«, organ NOP-a (kasnije NOF-a) Bos. krajine.
- Jul k. — Po naređenju Štaba 5. udarne divizije NOVJ formirana Komanda vojnog područja za teritorije Visočko-fojničkog, Prozorskog i Travničkog NOP odreda (s komandama mesta: G. Vakuf. Kreševo i Fojnica).
- Po odluci Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu, prerastanjem i potpunom okružnog povereništva formiran OK KPJ za okrug Prozor — Konjic.
- Jul** — Obnovljen OK SKOJ-a za Majevicu.
- Kod Sokolca, u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo zamenik komandanta bataljona u 3. krajiškoj udarnoj brigadi 1. proleterske udarne divizije NOVJ Nikola Vojvodić Vojvoda, narodni heroj.
- U Kladnju, da ne bi pao neprijatelju u ruke, izvršio samoubistvo teško ranjeni komandir čete u 4. proleterskoj NOU brigadi Jevrem Grbović, narodni heroj.

- U Dobrom dolu (kod Zabljaka), na konferenciji oko 200 boraca 4. proleterske i 5. crnogorske NOU brigade koji su se vratili sa r. Sutjeske, pozadinskih radnika i nmladinaca, organizovana udarna partizanska četa, kao prvi korak na putu obnove Durmitorskog NOP odreda, i dogovoreno da se izvrši reorganizacija i uspostavljanje narodne vlasti u srežu.

1943. jul

HRVATSKA

jul 1943.

15. jul — Italijanski guverner Crne Gore general Pircio Biroli uputio stanovništvu proglas u kome ističe da nacionalističke oružane formacije, stvorene uz punu podršku italijanskih vlasti, nisu pokazale očekivane rezultate, nego velike slabosti u borbama protiv jedinica NOVJ, te je u vezi s tim naredio da se raspuste svi nacionalni odbori po selima i gradovima.
- Jul p. p. — Na pl. Jelovici jedna četa Beransko-andrijevičkog partizanskog bataljona napala i razbila delove četničke Anclrijevičke brigade koji su opljačkali katun i vodili sobom već broj žena, čobana i dece. Poginulo je 17 četnika. Oslobođeni su zarobljeni seljaci i njihova stoka.
25. jul — Na sastanku MK KPJ za Andrijevicu analizirana vojno-politička situacija u srezu i odlučeno: efikasnim merama sprečavati oživljavanje četničke organizacije i suzbijati četničku propagandu, izvršiti mobilizaciju novih boraca za partizanske bataljone i stvarati legalne partizanske jedinice u svakom mestu na slobodnoj teritoriji.
27. jul — Na Zijovu kod Podgorice (sada: Titograd), u borbi protiv četnika, poginuo član SK KPJ za Podgoricu Đoko Preiević, narodni heroj.

HRVATSKA

- I. jul — U s. Zrinskoj (kod Bjelovara) delovi nemačke 187. rezervne divizije napali dva bataljona 18. brigade 12. divizije NOVJ. Posle dvočasovne borbe neprijatelj je odbačen u s. V. Pisanicu i s. V. Grđevac uz gubitke od 12 mrtvih i 28 ranjenih. Brigada je imala 14 mrtvih i 33 ranjena.
- U rejonu Knina delovi Dinarske četničke divizije i 291. puka italijanske divizije »Zara« (oko 6.000 vojnika) napali jedinice Kninskog sektora (2. udarnu brigadu 6. divizije, Lički NOP odred i delove Severnodalmatinskog NOP odreda). Jake borbe su vođene do 4. jula, kada se neprijatelj povukao u Knin. Italijanski puk je imao 5 mrtvih i 12 ranjenih, a jedinice Kninskog sektora 17 mrtvih, 38 ranjenih i 2 zarobljena.
- Kud s. Otoka (na pruzi Vinkovci — Brčko) jedinice 3. vojvođanske NOU brigade napale voz kojim se prevezio 4. radni bataljon domobranskog 2. puka. Zarobljeno je 5 oficira i 80 naoružanih i 165 nenaoružanih vojnika.
- U Vrhovinama otpočela dvodnevna treća okružna konferencija KPH za Liku, kojoj je prisustvovao i član Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj.
- Kod ž. st. Rajić (na pruzi Novska — Okučani) jedinice 17. brigade 10. divizije NOVJ uništile teretni voz od 24 vagona-cisterne.
- 3. jul** — U s. Blinjskom Kulu (kod Sunje) jedinice 2. brigade Unske operativne grupe napale nemačko-domobransku posadu jačine 120 vojnika, ali su, zbog jakog otpora neprijatelja, obustavile napad, pretrpevši gubitke od 2 mrtva i 17 ranjenih.
- Domobransku posadu s. Krstatica (kod Imotskog) napale jedinice Biokovskog NOP odreda. Poginulo je 5 i zarobljeno 19 domobrana.
- S/4, jul — Jedinice 17. brigade 10. divizije NOVJ porušile prugu Banova Jaruga — Lipak u dužini od 10 km i pokidale tt linije.
- Jedinice Severnodalmatinskog NOP odreda napale italijansko obezbeđenje rudnika uglja Dubravke (kod Šibenika). U međuvremenu one su iz zasede uništile kamion sa italijanskim vojnicima koji je naišao iz Skradina. Neprijatelj je imao 18 mrtvih, 5 ranjenih i 13 zarobljenih.
5. jul — Kod ž. st. Plaše (na pruzi Rijeka — Ogulin) jedinice 1. primorsko-goranskog NOP odreda minirale prugu i uništile lokomotivu i 3 vagona.
- Jul p. — U partizanskoj bolnici na pl. Šamarici umro sekretar SK KPH za Kostajnicu Sirnica Dragić, narodni heroj.
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku 12. brigada 12. divizije NOVJ dobila naziv udarna.
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku 17. brigada 10. divizije NOVJ dobila naziv udarna.

6. jul — Ojačani 54. puk nemačke 100. lovačke divizije, dva bataljona za obuku iz Bjelovara i Sl. Broda, nekoliko ustaško-domobranskih bataljona i nemačke i ustaške policijske jedinice otpočeli čišćenje Bilo-gore. Pva borba je vođena 9. jula između 18. brigade 12. divizije NOVJ i delova nemačkog 54. puka u rejonu s. Gornjeg Križa (kod Koprivnice), a sutradan i kod s. Bačkovice, kada je 18. brigada izvršila pokret preko Bilo-gore u Slavoniju. Gubici neprijatelja nisu utvrđeni, a 18. brigada je imala 12 mrtvih i 37 ranjenih.
7. jul — U s. Jalkovcu (kod Varaždina) Kalničkom NOP odred predao se bez borbe domobranski artiljerijski divizion od 150 domobrana i 5 oficira. Evakuisane su 2 haubice 1 uništeno je G haubica.
8. jul — Neprijateljsko uporište Brodsku Varoš (kod Slav. Broda) napale jedinice Diljskog NOP odreda i ubile 6 ustaša, a zarobile 66 domobrana, uz sopstvene gubitke od 2 ranjena.
- Selo Zrnovnicu (kod Omiša) spalile jedinice italijanske divizije »Bergamo« i streljale 13 ljudi od 45 do 70 godina starosti.
9. jul — Na slobodnu teritoriju Slavonije (pl. Psunj, pl. Papuk i Požeška kotlina) napali delovi nemačke 187. rezervne divizije, 1. i 4. brigade domobranske 1. brdske divizije 1 domobranskog 4, 5. brdskog i 6. puka i jedan ustaški bataljon. Da bi izbegao udar nadmoćnih snaga, Stab 2. hrvatskog korpusa NOVJ, sa Štabom 10. divizije NOVJ i 17. udarnom brigadom, prebacio se 16. jula preko r. Save, odakle je, posle jakih borbi u rejonu sela Crkveni Bok i Ivanski Bok, nastavio pokret u Baniju. U Slavoniji je ostala 21. brigada, koja je do 20. jula vodila manje borbe, ali je vešum manevrom i brzim pokretima izbegla uništenje.
- Jedinice 1. udarne i 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ napale ustaško-domobranske posade s. Skakavca 1 s. Laslnje (kod Karlovca). Posle nekoliko uzastopnih juriša napad je obustavljen uz gubitke od 11 mrtvih i 40 ranjenih, dok gubici neprijatelja nisu utvrđeni.
- U s. Osekovu (kod Kutine) jedna domobranska četa se sukobila sa delovima Moslavačkog NOP odreda, ali se morala povući u s. Popovaču, pretrpevši gubitke od 7 zarobljenih i 3 ranjena. Odred je imao 1 ranjenog.
- U s. Oštricama (kod Novog Marofa) 1. bataljon 12. udarne brigade 12. divizije NOVJ uništio dva kamiona i ubio 15, a zarobio 3 nemačka avijatičara.
10. jul — Iz Ploča, Vrgorca, Zagvozda, Sinja, Solina, Omiša i Makarske jake italijanske, nemačke i ustaško-domobranske snage (preko 15.000 vojnika), podržavane tenkovima, avijacijom i ratnim brodovima, otpočele operaciju »Biokovo-Mosor« protiv jedinica NOVJ na pl. Biokovu i pl. Mosoru. U borbama dol. avgusta Biokovski NOP odred, podeljen po grupama, izbegao je uništenje, dok je 1. bataljon Cetinskog NOP odreda razbijen u rejonu s. I.ovreča. Neprijatelj je imao 22 mrtva, 106 ranjenih, 17 nestalih i 2 zarobljena, ali je sistematski popalio i opljačkao više sela, vršeći represalije nad stanovništvom; samo italijanske jedinice su ubile i streljale 97, uhapsile 91 i internirale 833 rodoljuba.
- U rudniku uglja Zajezde (kod Zlatara) Omladinska NO brigada »Joža Vlahović« porušila postrojenja.
11. jul — U rejonu s. Pirovca (kod Šibenika) delovi italijanske divizije »Zara« napali Severnodalmatinski NOP odred, ali se ovaj, posle višerasovne borbe, probio iz okruženja u rejon s. Brguda. Vršeći represalije nad stanovništvom, neprijatelj je do 13. jula čistio rejon Putičanje, Stankovci, Banjeveći. Poginula su 34, a ranjeno je 56 italijanskih vojnika, među kojima 3 oficira. Severnodalmatinski NOP odred je imao 2 mrtva i 12 ranjenih.
- Održana sreska konferencija i izabran SNO odbor za Muć.
- U rudniku uglja Budinščina (kod Zlatara) jedinice 12. udarne brigade 12. divizije NOVJ porušile postrojenja.
13. jul — Jedinice 12. divizije NOVJ i Kalnički NOP odred zauzeli kazneni zavod Lepoglavu (kod Krapine) pošto su u osmočasovnoj borbi savladali jaku zatvorsku stražu i domobrane. Poginulo je 17, a zarobljeno 125 neprijateljskih vojnika, dok su jedinice NOVJ imale 5 mrtvih i 13 ranjenih. Od oko 700 zatvorenika, njih 100 političkih, stupilo je u NOVJ, veći deo je pušten kućama, a teži kriminalci su zadržani u zatvoru.
- Između s. Đulaveca i s. Pivnice (na putu Virovitica — Daruvar) 18. brigada 12. divizije NOVJ, u pokretu iz Bilo-gore u Slavoniju, sukobila se sa delovima 54. puka nemačke 100. lovačke divizije. Poginulo je 36, a zarobljena su 22 nemačka vojnika. Brigada je imala 16 mrtvih i 19 ranjenih.

1943. jul

HRVATSKA

jul 1943.

- U Gredi (kod Siska) 2. bataljon Zumberačko-pokupskog NOP odreda zarobio 1 oficira i 40 domobrana i zapalio ž. stanicu.
- 14/15. jul** — U rejonu s. Brdana (kod Siska) jedinice 1. brigade Unske operativne grupe minirale prugu i napale italijanski transportni voz. Poginulo je 9, ranjeno 11 i zarobljeno 13 italijanskih vojnika. Brigada je imala 5 mrtvih i 30 ranjenih. Zapaljeno je 9 vagona s municijom i namirnicama.
- 15. jul** — Na okružnoj konferenciji izabran ONO odbor za Čazmu.
- 15/16. jul** — U s. V. Gorici (kod Zagreba) jedinice 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« razoružale 20 domobrana iz 2. pešadijskog puka.
- 16. jul** — U s. Kruševu (kod Obrovca) jedinice Severnodalmatinskog i Ličkog NOP odreda napale karabinijere i antikomunističku miliciju, a istovremeno uništile italijansku auto-ambulantu na putu kod s. Karina i kamion na putu Obrovac — s. Zegar. Poginulo je 20, ranjeno 6, a zarobljeno 9 vojnika i oficira (među kojima i 2 lekara) iz 292. puka italijanske divizije »Zara*«.
- 16/17. jul** — U s. Lekeniku (kod Siska) 2. bataljon 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« i delovi Zumberačko-pokupskog NOP odreda napali posadu domobranskog 6. železničko-stražarskog bataljona i žandarmerije. Zarobljeno je 108 domobrana i žandarma i 3 oficira, a zaplenjene su žand. i ž. st. i dinge vojne zgrade.
- 17/18. jul** — U rudniku Mirni (kod Krapine) jedinice 12. udarne brigade 12. divizije NOVJ uništile postrojenja.
- 18. jul** — Na okružnoj konferenciji delegata sreskih NO odbora izabran ONO odbor za Kordun.
— U s. Suhomlaci (kod D. Miholjca) nemački vojnici zverski zaklali i ubili 36 ljudi i popalili ili artiljerijom porušili 105 kuća.
- 19. jul** — U s. **Zažini** (kod Siska) jedinice 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« i Zumberačko-pokupskog NOP odreda napale i zarobile 30 domobrana i 8 ustaše.
- 20. jul** — Po naređenju Štaba 1. hrvatskog korpusa NOVJ, formiran Lički bataljon »Matija Gubec« 6. divizije NOVJ.
— Na pruži Osijek — Našice jedinice Diljskog NOP odreda zapalile ž. st. Koška i zarobile 4 ustaše.
- 22. jul** — Na položajima s. Kalnik — s. Kamešnica — s. Dedina — s. Vojakovački Osijek — s. Apatovac i s. Duga Rijeka — s. Ribnjak — s. Radeljevo 12. udarnu i 16. omladinsku brigadu »Joža Vlahović« 12. divizije NOVJ i Kalnički NOP odred, koji su se tek vratili iz Hrvatskog zagorja, napali jake ustaško-domobranske snage i delovi nemačke 187. rezervne divizije, podržani tenkovima i avijacijom. Uveče, posle žestoke borbe u toku celog dana, jedinice NOVJ su se povukle na Bilo-goru. Neprijatelj je imao 14 mrtvih, 32 ranjena i 45 zarobljenih, a jedinice NOVJ 17 mrtvih i 17 ranjenih.
- 23. jul** — U s. Ivancu (kod Varaždina), prilikom napada neprijateljske avijacije, poginuo komandant 3. bataljona Kalničkog NOP odreda Nikola Severović, narodni heroj.
- 24. jul** — Jake snage italijanske divizije »Lombardija« sa 5. i 13. ustaškim bataljonom iz Crnomelja, Novog Mesta, Metlike, Ozlja, Jastrebarskog i Samobora napale oslobođenu teritoriju Zumberka da spreče izbore za opštinske i sreske NO odbore zakazane za 25. jul. U dvodnevnoj borbi na Paulovom bregu kod s. Vrhovca, s. Bukovice i s. Pribića 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar« pružila je otpor neprijatelju, a zatim se sa delovima Zumberačko-pokupskog NOP odreda prebacila u Sloveniju.
— U s. Prekopi (kod Gline) 3. bataljon 2. NO brigade Unske operativne grupe napao domobransku posadu, ali je napad obustavljen zbog intervencije tenkova. Zarobljeno je 11 domobrana, a od mine na putu Glina — Prekopa poginulo je 5 i ranjeno 18 domobrana. Bataljon je imao 1 mrtvog i 31 ranjena.
— U s. Marečiću (kod Pazina) održan sastanak partijskog rukovodstva za fstru na kome je odlučeno da se formiraju udarne grupe.
- 25. jul** — U s. Oborovu (kod Zagreba) održan narodni zbor u prisustvu preko 700 ljudi iz obližnjih sela.

1943. jul

MAKEDONIJA

jul 1943.

26. jul — Jedinice 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ i Ličkog NOP odreda napale ustaško-domobransku posadu i zauzele s. Kijevo (kod Vrlike). Poginulo je 13, ranjeno 13 i zarobljeno 20 neprijateljskih vojnika, dok se ostatak probio u Vrliku. Jedinice NOVJ su imale 16 mrtvih i 33 ranjena.
- U s. Dubravi (kod Križevaca) Moslavački NOP odred napao četu žandarmerijske podoficirske škole. Poginuo je jedan i zarobljeno je 15 žandarma. Odred je imao 1 mrtvog i 11 ranjenih.
27. jul — U s. Starim Perkoveima (kod Slav. Broda) jedinice Diljskog NOP odreda napale žandarmerijski vod i zarobile 29 žandarma.
- 27/28. jul — U s. Kuni (na Pelješcu) partizanski vod razoružao 15 domobrana i 6 žandarma i porušio tt linije između s. Janjine i s. Kune.
28. jul — Jedinice Diljskog NOP odreda zapalile ž. st. D. Vrba (kod Sl. Broda).
- Kod o; Murtera partizani zarobili 2 neprijateljska motorna jedrenjaka.
29. jul — Na pruzi Caprag — Sunja 2. udarna brigada 6. divizije NOVJ i Lički NOP odred Unske operativne grupe uništili teretni voz (lokomotivu i 46 vagona).
- Kod s. Uništa (blizu Knina) jedinice 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ i Ličkog NOP odreda napale četničku kolonu, jačine oko 1.500 četnika, s kojom su iz Knina išli za Bosansku krajinu »četnički komandant Bosne, Like i Dalmacije« i komandant Dinarske četničke divizije radi uspostavljanja veze sa četničkim komandantima u Krajini i dogovora o zajedničkim operacijama protiv partizana. Četnici su imali 46 mrtvih, veći broj ranjenih i 23 zarobljena, a jedinice NOVJ 5 ranjenih. Plen: veća količina oružja i municije, divizijska arhiva, 307.000 kuna i dosta drugog ratnog materijala.
30. jul — Snage nemačke 114. lovačke divizije odbacile delove 2. udarne brigade 8. divizije NOVJ i zauzele Slunj.
- Na pruzi Ogulin — Karlovac 1. udarna i 2. udarna brigada 8. divizije NOVJ napale italijansko-domobranske posade na Globorničkom mostu i u s. Dubravama, ali napad nije uspeo zbog intervencije delova italijanske divizije »Mačerata« i oklopnog voza iz Ogulina. Jedinice 8. divizije su imale 10 mrtvih i 46 ranjenih, dok gubici neprijatelja nisu utvrđeni.

MAKEDONIJA

1. jul — GŠ NOV i PO za Makedoniju uputio GŠ NOV Grčke pismo sa predlogom za sastanak obostranih predstavnika radi koordinacije dejstava.
- Jul p.** — Kod s. Karburice (blizu Kičeva) jaki italijanski delovi Kičevskog garnizona i balisti napali Kičevsko-mavrovski NOP odred, koji se, posle borbe, po grupama povukao na mavrovski teren, pretrpevši gubitke od 4 mrtva i 12 nestalih.
6. jul — U rejonu s. Ljubojno — s. Carev Dvor i s. Donje Dupeni — s. Ljubojno (kod Prespanskog jezera) Prespansko-ohridski NOP odred »Damjan Gruev« uništio italijansku vojnu telefonsku liniju u dužini od nekoliko kilometara.
- U s. Orahu (kod Kumanova) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda zapalili zgradu opštine i zaplenili 3 puške.
- Jul p. p. — U s. Vidranima i s. Judovu (kod Kičeva), s. Beičici, s. Sretkovu i s. Mavrovu (kod Gostivara) i s. Tresonču i s. Selcu (kod Debra) Kičevsko-mavrovski NOP odred prl-hvatao nove borce u svoje redove, a kod ž. st. Prcseka (na pruzi Ohrid — Kičevo) pokidao tt linije u dužini od 2 km.
- Jul s. — Od ljudstva Kičevsko-mavrovskog NOP odreda i novodošlih boraca formirani 1. NOP odred (mavrovski) i 2. NOP odred (kičevski) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije (nazivani su i kao mavrovski i kičevski bataljon).
16. jul — GŠ NOV i PO za Makedoniju uputio GŠ NOV Grčke patrolu s pismom u kome traži da se sastanu delegati radi dogovora i usklađivanja zajedničkih mera i dejstava na našoj i njihovoj teritoriji.
17. jul — Po odluci GŠ NOV i PO za Makedoniju pošla iz Prespe u Debarca glavnina Prespansko-ohridskog NOP odreda »Damjan Gruev«, sa zadatkom da se poveže s jedinicama 1. operativne zone NOV i PO Makedonije radi zajedničkog dejstva i stvaranja slobodne teritorije.

1943. jul

SLOVENIJA

jul 1943.

28. jul — Na putu Debar — Kičevo (u rejonu pl. Jame) 2. NOP odred (Kičevski) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije posekao tt linije.
30. jul — U Kumanovu formiran ilegalni mesni NO odbor od 5 članova.
- Jul — Prvi oblasni komitet KPM uputio proglas makedonskom 1 šiptarskom stanovništvu Pologa, Debra, Kičeva i Struge, u kerne je ukazao na opasnost stupanja Šiptara u takozvanu albansku žandarmeriju i vojsku koju organizuje italijanski okupator i pozvao šiptarsku omladinu da stupa u redove NOVJ.
- Stab 1. operativne zone NOV i PO Makedonije uputio proglas seljacima pozivajući ih da pružaju otpor okupatoru i ne predaju mu svoje žito, da smelo stupaju u partizanske odrede i razvijaju bratstvo i jedinstvo Makedonaca i Šiptara.
- Treći oblasni komitet KPM izdao prvi broj lista »Naroden glas«, organa NOF-a za devdelijski, kavaderski i veleški srez.
- U s. Vrbjanima, s. Laktinju. s. Godivju, s. Velmeju (Debarca) Prespansko-ohridski NOP odred »Damjan Gruëv« organizovao NO odbore.
- Na teritoriji 1. operativne zone NOV i PO Makedonije formirana Šiptarska partizanska četa.

SLOVENIJA

4. jul — Polilkomesar GS NOV i PO za Sloveniju dao politkomesarima brigada, odreda i bataljona direktivu za podizanje vojnostručnog znanja komandnog i boračkog sastava i manevarske sposobnosti jedinica, ističući potrebu za intenzivnijom aktivnošću politkomesara u cilju podizanja političkog nivoa boraca ; podizanja novih kadrova iz redova boračkog sastava.
7. jul — CK KP Slovenije dao PK KPS za Gorenjsku direktivu za uspešniji razvoj oslobodilačke borbe, u kojoj kritikuje defanzivnu taktiku gorenjskih jedinica, traži intenzivnije angažovanje u borbi protiv okupatora i ukazuje na potrebu za pojačanom budnošću u jedinicama i kod terenskih organizacija.
- U blizini s. Cerklja (kod Brezica) 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« napala nemački pomoćni aerodrom, uništila 5 vojnih aviona i zaplenila manju količinu oružja. Istovremeno je 4. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer« uništila zgradu pošte u s. Brodu i rekvirirala imovinu nemačkih naseljenika u s. V. Mraševu, s. Kalcama i s. Naklu. Obe su se brigade potom ponovo prebacile preko r. Krka
9. jul — U blizini s. Selaca (kod Skofje Loke) 4. bataljon Gorenjskog NOP odroda uništio dva automobila s nemačkim vojnicima, nanevši neprijatelju gubitke od 7 mrtvih i 48 ranjenih. Za odmazdu, nemački su vojnici na tom mestu pet dana kasnije streljali 20 talaca.
12. jul — Us. Davči (kod Skofje Loke), naredbom Štaba 2. (gorenjske) operativne zone NOV i PO Slovenije, od jedinica Gorenjskog NOP odreda formirana 8. slovenačka (gorenjska) NOU brigada jačine tri bataljona. Istom naredbom reorganizovan je Gorenjski NOP odred i formiran samostalni Koruški partizanski bataljon.
- Kod s. Mihova (blizu Novog Mesta) 2. bataljon 4. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« sukobio se sa snagama italijanskog 2. specijalnog bataljona, pa se, zbog nadmoćnosli neprijatelja, posle kraće borbe povukao u pravcu s. Gaberja, u sastav svoje brigade.
14. jul — GS NOV i PO za Sloveniju dao Stabu 4. (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije uputstvo u pogledu reorganizacije jedinica. U vezi sa formiranjem dveju divizija na teritoriji Slovenije predviđeno je da se od štajerskih jedinica formira 6. slovenačka NOU brigada »Slavko Slander« i da se ona prebaci preko r. Svave, u sastav 2. slovenačke divizije, a u Štajerskoj da se formira Štajerski NOP odred.
16. jul — Na pl. Jelovici nemačka policijska grupa opkolila 1. bataljon Gorenjskog NOP odreda, koji je tu logorovao. Posle petočasovne borbe bataljon se probio iz obruča.
18. jul — U logoru kod s. Lesa (blizu Litije) nemačke policijske snage napale Kamniško-savinjski NOP odred. Odred se uveče, posle viščasovne borbe, u kojoj je odbio više neprijateljskih juriša, povukao ka s. Dolgom Brdu, nanevši neprijatelju znatne gubitke.

CTK

1943. jun SRBIJA jun 1943.

20. jul — U blizini zaseoka Potoka na pl. Blegošu (kod Skotje Loke) jake nemačke policijske snage napale 2. i 3. bataljon 7. slovenačke NOU brigade »France Prešern«. U oštroj borbi jedan bataljon je, delimično, razbijen uspeo da se izvuče, dok se drugi probio iz obruča i, preko stare italijansko-jugoslovenske granice prebacio na teritoriju Italije u Sloveniju. (Posle višednevnih borbi protiv jakih delova italijanskog 24. armijskog korpusa, ovaj bataljon se prebacio iz Italije u Sloveniju gde je 24. jula ponovo ušao u sastav svoje brigade.
24. jul — Jedinice 2. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« i 6. slovenačke NOU brigade Ivan Gradnik« otpočele napad na italijanski garnizon Zužemberk. Posle trodnevnih borbi protiv čete italijanskog 98. bataljona crnih košulja i protiv belogardista one su savladale sve otporne tačke (sem »Parohije«, koja je bila pred padom), ali su morale odustati od daljih napada, jer je iz Trebnja prodrla jaka italijanska kolona, ojačana tenkovima. Istovremeno su teške borbe vodile 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« i 2. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer«. zatvarajući pravce od Trebnja i Stične. Poginulo je 26 i ranjeno 54 italijanska vojnika, dok su jedinice NOVJ imale 8 mrtvih i 25 ranjenih. Uništena su 2 tenka i zaplenjen je top.
31. jul — Kod s. Sada (blizu Stične) delovi 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« razbili kolonu iz sastava italijanske divizije »Kačatori dele Alpi«, te ubili i ranili veći broj neprijateljskih vojnika, a zaplenili p. mitraljez, više pušaka i 10.000 metaka.
- U rejonu s. Rdeči Kal—s. Lučarjev Kal (kod Stične) jedinice 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar«, u oštroj borbi, sprčile prodor 2. i 3. bataljona 52. puka italijanske divizije »Kačatori dele Alpi«, koji su pošli u pomoć napadnutoj posadi Sela pri Sumberku.
- Jedinice 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« na juriš zauzele italijansko-belogardističko uporište s. Babnu Goru (kod Trebnja).

SRBIJA

1. jul — Us. Dugoj Luci (kod Vranja) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda napali bugarsku policiju i posle četvoročasovne borbe zapalili policijsku zgradu, te je u njoj izgorelo 40 bugarskih policajaca sa opremom i naoružanjem. Gubici odreda- 2 poginula, među kojima je i komandant bataljona Mirko Sotirović, narodni heroj.
- Us. Bogovini (kod Boljevca) bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda porušio postrojenja rudnika uglja (usled čega je proizvodnja obustavljena do kraja rata), zaplenio eksploziv i održao zbor s radnicima.
2. jul — Između s. Batajnice i s. Nove Pazove minirana pruga i uništeni lokomotiva i 10 vagona teretnog voza. Istog dana Diverzantska grupa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske napala voz na pruzi s. Voganj—Srem. Mitrovica i oštetila lokomotivu.
- 2/3. jul — Us. Junkovcima (kod Lazarevca) 1. šumadijski udarni partizanski bataljon demolirao postrojenja rudnika uglja, spalio upravnu zgradu, ubio 3 stražara i zaplenio rudničku apoteku.
3. jul — Us. Novim Karlovcima (kod Indije) nemačke jedinice iz Stare Pazove, Indije i s. Beške, jačine oko 320 vojnika, iznenada napale 2. bataljon 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatsko. Bataljon je pod borbom izbegao blokadu i povukao se u Frušku goru uz gubitke od 2 poginula, 2 ranjena i 8 zarobljenih.
- Između Leskovca i Grdelice delovi 1. južnomoravskog NOP odreda eksplozivom razorili prugu, zbog čega je saobraćaj bio prekinut oko 10 časova.
4. jul — Us. Darosavi (sada: Partizani, kod Arandelovca) 1. šumadijski udarni partizanski bataljon spalio fabriku šamota i zgradu žel. stanice.
- Između s. Nove Pazove i s. Batajnice (kod Zemuna) Diverzantska grupa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i uništila lokomotivu i 5 vagona teretnog voza, zbog čega je saobraćaj obustavljen 14 časova.
5. jul — Us. Rujištu (kod Knjaževca) bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda uništio mlekaru koja je radila za potrebe okupatora i zaplenio veću količinu mlečnih proizvoda.
- Jul p. — Us. Pridvorici (kod Lebana) formiran opštinski NO odbor.
- 5/6. jul — Između s. Morovića i Srem. Rače delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske isekli oko 40 tt stubova.

- C. jul — Kod s. Ostrovice (blizu Vranja) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda ubili bugarskog policajca, uništili postrojenja rudnika uglja i zaplenili 90 kg eksploziva i drugi materijal.
- U blizini ž. st. Bečmen-Boljevci Diverzantska grupa 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu s. Batajnica — s. Boljevci. Pri nailasku teretnog voza uništeni su lokomotiva i 2 vagona. Jednovremeno je oštećen most na kanalu Galovičl.
- U s. Strezimirovcima (kod Vranja) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda, uz saradnju bugarskih partizana, zapalili zgradu opštine i mlekaru i zaplenili 2 puške.
- U s. Cereviću i s. Banoštoru (kod Petrovaradina) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zapalili opštinske arhive.
7. jul — U blizini s. Sevca (kod Prizrena) Sarplaninski NOP odred iznenada napao italijansku karaulu i posle kraće borbe uništio posadu.
8. jul — U s. Debelici i s. Koželju (kod Andrijeva, sada Minićevo) bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda onesposobio 10 vršalica, spalio opštinsku arhivu u s. Koželju i s. Drenovcu i ubio 1 vojnika SDS.
- U rejonu s. Liplja, s. Dudovice i s. Brajkovca (kod Ujiga) 1. šumadijski udarni partizanski bataljon napao četničku Takovsku brigadu, kojoj je došla u pomoć i Kačerska brigada, te u osmočasovnoj borbi ubio 24, ranio 6 i zarobio 6 četnika i streljao 3 špijuna. Bataljon je imao samo 1 ranjenog.
- 8/9. jul — U s. Kaluđerici, s. Leštanama i s. Zucama (kod Beograda) delovi Kosmajskog NOP odreda spalili opštinske arhive,
9. jul — U manastiru Sv. Prohor Pčinjski (kod Kumanova) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda ubili 3 bugarska policajca, a kod s. Letovice porušili prugu Kumanovo — Vranje.
- U s. Lenovcu (kod Zaječara) bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda ubio 2 i ranio 2 četnika i zapalio opštinsku arhivu.
10. jul — U s. Prisjanu (kod Pirota) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda zapalili mlekaru. te je u njoj izgorelo 20.000 kg kačkavalja i 2.000 kg masla, spremljenog za potrebe okupatora.
12. jul — Na mestu zv. Paljevine (na pl. Rudniku) delovi 1. šumadijskog NOP odreda, u oštroj borbi protiv oko 300 četnika, ubili i ranili oko 100 četnika.
- Između Srem. Mitrovice i s. Vognja delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zaustavili i napali transportni voz u kojem su bili domobrani (u nemačkim policijskim uniformama). Po nekim podacima poginulo je 58 vojnika i oficira i zaplenjeno 50 pušaka.
- Između s. Tovarnika i s. Ilače (kod Sida) delovi 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirali prugu i uništili 3 vagona teretnog voza sa ratnim materijalom, zbog čega je saobraćaj obustavljen 12 časova.
- U s. Suvoj Moravi (kod Vladičinog Hana) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda zaplenili 11 pušaka s municijom.
- 12/13. jul — U blizini s. Vratnice (kod Tetova) Sarplaninski NOP odred se prebacio preko grebena Sar-planine i pristupio uspostavljanju veza s partijskom organizacijom Skoplja i radnicima rudnika kod sela Raduše i Orašja radi pridobijanja novih boraca.
13. jul — U s. Strelcu (kod Vranja) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda napali i proterali 40 bugarskih policajaca koji su došli da obnove opštinu i mlekaru. Poginulo je 5 i ranjeno 6 policajaca, dok je odred imao 3 ranjena. Zaplenjeno: automat, 3 puške, municija i 25 pari rublja i odela.
14. jul — U s. V. Radincima (kod Srem. Mitrovice) ustaše zverski ubile 38 i uhapsile 45 lica, a potom opljačkale selo.
15. jul — U blizini s. Zlota (na pl. Maljeniku) bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda napao oko 100 predstavnika četničkih štabova iz Timočke krajine koji su održavali konferenciju. U borbi koja je trajala 3 i po časa, ubijeno je i ranjeno oko 20 četnika, među kojima i 8 oficira, dok su se ostali spasli bekstvom. Bataljon je imao 1 mrtvog, 1 ranjenog i 1 nestalog. Zaplenjeno je 6 ispravnih i više pušaka bez zatvarača.

- U Sremu jedinice 2. bataljona 3. NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske spalile 1.578 jutara pšenice.
- Jul d. p.* — U okolini Iriga, s. V. Radinaca i s. Grgurevaca (kod Rume) delovi 3. vojvođanske NOU brigade spalili 362 jutra pšenice i ječma.
- 15/16. jul* — Delovi 3. bataljona 3. vojvođanske NOU brigade i Bosutska partizanska četa spalili opštinsku arhivu i jednu vršalicu u s. Strošincima, onesposobili 4 vršalice i 2 traktora u s. Jameni i po 1 vršalicu u Srem. Rači i s. Višnjicevu.
- 16. jul* — Kod s. Svračkovaca (blizu G. Milanovca) 1. šumadijski udarni NOP bataljon odbio napad vojnika SDS, ubivši 2 i ranivši 6 vojnika, uz sopstvene gubitke od 2 ranjena.
- Na putu Leskovac — Lebane delovi 1. južnomoravskog NOP odreda sačekali u zasedi putnički automobil i u njemu ubili 2 nemačka vojnika.
- U s. Banatskom Aleksandrovu (kod Kikinde) nemačka policija streljala 23 rodoljuba kao odmazdu za ranjavanje jednog čuvara polja.
- 17. jul* — Između s. Vognja i Srem. Mitrovica grupa boraca 3. NOP odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske zaustavila nemački transportni voz i pomoću otkaçene lokomotive, koja je u punoj brzini upućena na kompoziciju, jako oštetila nekoliko vagona. Poginula su 2 nemačka vojnika i jedan je ranjen.
- Partijsko politički radnici zaglavskog, timočkog i boljevačkog sreza, sa aktivistima NOP-a, od 1. do 17. jula uništili 22 vršalice, spalili 4 opštinske arhive, ubili 6 špijuna, zaplenili 1 mitraljez, 1 p. mitraljez, 6 pušaka i 80.000 dinara.
- 18/19. jul* — U s. Bačincima, s. Gibarcu i s. Berkasovu (kod Sida) delovi 3. bataljona 3. vojvođanske NOU brigade zapalili opštinske zgrade (sa arhivom) i onesposobili 2 vršalice'.
- 19. jul* — U s. Zagajici (kod Vršca) nemački vojnici streljali 10 rodoljuba kao odmazdu zbog pogibije komandira seoske straže, domaćeg izdajnika.
- U Sremu, po naredbi GS NOV i PO za Vojvodinu, rasformiran 3. NOP odred 3. operativne zone NOV i PO Hrvatske i od njegovih jedinica formirani 1. i 2. sremski NOP odred.
- 20. jul* — Na prostoriji s. Dobri Do — s. Retkocer — s. Tulare (kod Lebana) četnici Južnomoravskog, Jablaničkog, Kosovskog i Topličkog korpusa (ukupno oko 2.000 ljudi) završili koncentraciju s ciljem da napadnu jedinice 1. južnomoravskog NOP odreda na pl. Radanu 1 ovladaju slobodnom teritorijom Jablanice, Puste reke i Toplice.
- U s. Jakovu (kod Zemuna) 3. bataljon 1. sremskog NOP odreda napao posadu i ubio 3 domobrana.
- 21. jul* — U s. Slatini (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda napali i razbili delove SDS i SDK koji su iz Kruševca pošli u napad. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 6 ranjenih.
- 22. jul* — Kod s. Bečmena (blizu Zemuna) mesne partizanske grupe spalile 65 jutara pšenice.
- 22/23. jul* — U s. Azanju (kod Smederevske Palanke) upali delovi Kosmajskog NOP odreda, ubili 12 i ranili više nemačkih vojnika, spalili 9 vršalice i 17 dreševa, a u s. Goloboku spalili 5 vršalice i ubili 2 nedicevca.
- Kod pustare Višnjevci (blizu Rume) delovi 3. vojvođanske NOU brigade i 1. sremskog NOP odreda spalili 150 jutara pšenice, 10 jutaru zobi i oko 10 vagona konoplje.
- 23. jul* — U južnom Sremu nemački 14. SS policijski puk, sa ustafko-domobranskim jedinicama, blokirao sela: Dobrinca, Pećince, Prhovo, Mihaljevce, Petrovčić, Popince, Subotiče, D. Tovarnik, Ogar i Grabovce i u »-akciji čišćenja«, do 26. jula, pobio preko 20 i pohapsio nekoliko stotina lica.
- 24. jul* — Na putu s. Dobrinca — s. Pećinci (kod Rume), iz zasede. Diverzantska grupa 1. sremskog NOP odreda uništila nemački tenk.
- Na imanju »Vojnović« (kod Zemuna) mesna partizanska grupa spalila 5 vagona žita.
- 25. Jul* — Na pl. Radanu reorganizovan 1. južnomoravski NOP odred. Formirani su 1. i 2. udarni bataljon, uz dalje postojanje 1. kukavičkog, 2. jablaničkog i 3. jastrebačkog bataljona.

' Po neprijateljskim podacima akcije su IzvrSene noću 15/16. jula.

- U sastavu Rasinskog NOP odreda formirana dva bataljona od kojih je 1 bio udarni.
- 26. ju[— Na prostoriji s. Retkoeer — s. Tulare (kod Medveđe) 1. južnomoravski NOP odred, sa dve čete Rasinskog NOP odreda, napao koncentraciju od oko 2000 četnika. U borbi vođenoj celog dana četnici su odbili napad i odbacili jedinice NOP odreda ka s. D. i G. Gajtanu. Neprijatelj je imao 20 poginulih, 10 ranjenih i 1 zarobljenog, a jedinice 1. južnomoravskog i Rasinskog NOP odreda 17 mrtvih, 6 ranjenih i 4 nestala.
- GS NOV i PO za Vojvodinu naredio da se obrazuje oficirska škola u Fruškoj gori.
- 27. jul — Na putu Leskovac — Lebane delovi 1. južnomoravskog NOP odreda sačekali u zasedi nemački vojni kamion i u njemu ranili 2 vojnika.
- Us. Gajtanu (kod Lebana) formirana stalna partizanska bolnica (tu ostala do aprila 1944. godine).
- 30/31. jul — U rejonu s. Calme (kod Srem. Mitrovice) delovi 2. sremskog NOP odreda zapalili 118 jutara pokošenog žita, zobi, ječma i grahorice.
- 31. jul — Nemački 14. SS policijski puk i ustaško-domobranske posade iz s. Vrdnika, Rume i Srem. Mitrovice preduzeli koncentrično nastupanje i »čišćenje« Fruške gore severno od s. Bešenova i s. Suljma. Delovi 3. vojvođanske NOU brigade i 1. sremskog NOP odreda, vodeći odbrambene borbe, uveče su se, sa GS NOV i PO za Vojvodinu, izvukli iz okruženja, pa ove akcije preneli u pozadinu neprijatelja. Poginulo je 20 i ranjeno više neprijateljskih vojnika; oštećen je 1 tenk. Sopstveni gubici: 1 poginuo i 1 ranjen.
- Us. Vognju (kod Rume) delovi 2. bataljona 3. vojvođanske NOU brigade i jedna četa 1. sremskog NOP odreda napali žand. stanicu. U dvočasovnoj borbi poginula su 22 žandarma i 4 petokolonaša. Zapaljena je opštinska zgrada (sa arhivom) i zaplenjeno je 20 pušaka sa 4000 metaka.
- Jul k. — U Kosovskoj Mitrovici nemačke vlasti streljale člana KPJ i Oblasnog komiteta SKOJ-a za Kosovo i Metohiju Jovanku Radivojević Kiču, narodnog heroja.
- Jul — U leskovačkom okrugu jedinice 1. južnomoravskog NOP odreda oštetile 22 vršaće garniture.
- U Sremu obrazovan novi PK SKOJ-a za Vojvodinu.
- Reorganizovan OK KPJ za Srem i obrazovana dva okružna komiteta za istočni i zapadni Srem.
- U Vranju formiran ilegalni GNO odbor (radio sve do oslobođenja grada).

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

- 1. avgust** — VS NOV i PO.T. sa 1. proleterskom, 1. dalmatinskom udarnom i 7. i 8. NO brigadom 7. divizije NOVJ. do svanuča forsirao r. Bosnu i prugu Sarajevo—SI. Brod na odseku ž. st. Vranduk—ž. st. Begov Han. Uništene su ž. stanice Vranduk, Nemila i Begov Han, dve kompozicije i više mostova i razbijena su domobranska obezbeđenja na pruži (sem u Nemiloj, koja se održala uz pomoć oklopnog voza i delova 1. bataljona 369. puka nemačke 369. legionarske divizije). Zarobljeno je 97 domobrana i 19 četnika, a zaplenjeno 5 mitraljeza i 109 pušaka.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da preduzme potrebne mere za sprečavanje epidemije trbušnog tifusa.
- 3. avgust** — Otpočela ofanziva jedinica Crvene armije ka Harkovu.
- Na osnovu naredbe VS NOV i POJ izvršeno preimenovanje 1. i 2. slovenačke divizije u 14. i 15. diviziju NOV.T. Istovremeno su brigade zadržale stare nazive i dobile nove redne brojeve, pa su preimenovane: 2. brigada u 4. slovenačku NOU brigadu »Matija Gubec«, 3. brigada u 5. slovenačku NOU brigadu »Ivan Cankar«, 4. brigada u 2. slovenačku NOU brigadu »Ljubo Sercer«, 6. brigada »Ivan Gradnik« (u čiji je sastav ranije ušla i 5. slovenačka NOU brigada »Simon Gregorčić«) u 3. slovenačku NOU brigadu »Ivan Gradnik«.
- 4. avgust** — Član VS NOV i POJ Edvard Kardelj izvestio vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita o vojno-političkoj situaciji u Sloveniji, naglasivši da su člana CK KP Slovenije i sekretara Izvršnog odbora OF Slovenije Borisa Kidriča uputili u Ljubljanu radi pripreme generalnog štrajka i oružanog ustanka u gradu; da su slovenačke jedinice većim delom prikupljene oko ljubljanske pokrajine zbog velikih nemačkih koncentracija u Primorju, Gorenjskoj i Koruškoj; da su formirane dve divizije; da se Bela garda raspada; da nove grupe, koje su se do tada držale rezervisano prema NOP-u, traže ulazak u Osvobodilnu frontu. Zatim predlaže za komandanta GS NOV i PO za Sloveniju Franca Rozmana, dotadašnjeg komandanta Štajerske operativne zone.
- 5. avgust** — Jedinice Crvene armije oslobodile Orel i Bjelgorod.
- August p.** — U Londonu održana sednica izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije na kojoj je usvojen »Plan oslobođenja Jugoslavije«. Planom je predviđeno da jedinice izbegličke vlade izvrše desant u širem rejonu Zadra, a potom, sa četničkim snagama u zemlji, pređu u ofanzivu pravcima Knin — Mostar — Sarajevo — Beograd i Knin — Zagreb, ovladaju važnim objektima i prisile snage NOV i POJ da prihvate uslove primirja sve dok savezničke vlade ne reše problem Jugoslavije. Savezničke vlade nisu usvojile ovaj plan otvorene intervencije i kontrarevolucije.
- U Bernu (Svajcarska), na konferenciji predstavnika NO odbora jugoslovenskih građana iz Berna i Ciriha, formiran Komitet narodnog oslobođenja Jugoslavije. On je razvio živu aktivnost na okupljanju jugoslovenskih građana u NOP.
- U Vrnjačku Banju prebačen sa istočnog fronta Stab nemačke 2. oklopne armije, pod čiju su komandu stavljeni korpusi: 3. SS »Germanija«, 5. SS, 15. i 21. brdski i 69. rezervni.
- Kod s. Petrovog Polja (blizu Travnika) spustio se padobranom major dr Makenzi (Mackenzi), član britanske vojne misije pri VS NOV i POJ i predstavnik britanskog saniteta.
- 7. avgust** — Us. Petrovom Polju (blizu Travnika) održana konferencija sanitetskih referenata, na kojoj je šef Sanitetskog odseka VS NOV i POJ podneo referat »O tekućim problemima trupnog saniteta«.

8. avgust — Ministar spoljnih poslova vlade V. Britanije Antoni Idn primio u Londonu predstavnike svih buržoaskih grupa u izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije i obavestio ih o skoroj kapitulaciji Italije, savetujući da se buržoaske grupe ujedine. Sugerirao je, takode, da se izbeglička vlada premesti u Kairo zbog ratnog poprišta u Italiji, koje će se pomeriti i na Balkan.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu 2. proleterske udarne divizije NOVJ da svoja dejstva usmeri u pravcu Foče, Sandžaka i Crne Gore sa zadatkom da na toj prostoriji likvidira četnike, reorganizuje 3. proletersku (sandžacku) NOU brigadu, prikupi delove 5. crnogorske NOU brigade, vrši mobilizaciju, formira 2. korpus NOVJ i vojnički se pripremi za događaje u slučaju brze kapitulacije fašističke Italije.
- Delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo poslao CK KPJ pismeni Izveštaj o stanju NOB-a na teritoriji Makedonije, jugoistočne Srbije i Kosmeta, kao i o stanju narodnooslobodilačkih pokreta u Albaniji i Grčkoj, sa posebnim osvrtom na pitanje koordinacije dejstava i saradnje sa oslobodilačkim pokretima Grčke, Albanije i Bugarske.
0. avansi — Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije, na čijem se čelu nalazio Miša Trifunović, podnela ostavku na Insistiranje britanskog ministarstva spoljnih poslova, budući da su spoljno-politički događaji zahtevali od kralja da nova vlada obavlja samo administrativne poslove, kako bi kralj imao odrešene ruke da u povoljnom momentu sprovede odgovarajuće nove političke aranžmane. Mandat za sastav nove vlade poveren je Božidar Puriću.
10. avgust — U Londonu obrazovana nova izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije sa Božidarom Purićem na čelu. U toj vladi Draža Mihailović je postavljen za ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio Štabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ direktivu za vojno-politički rad u centralnoj i istočnoj Bosni: živo raditi na mobilizaciji boraca /a naše jedinice, likvidirati četnike, porušiti komunikacije, formirati nove NOP odrede i stvoriti bolnice za ranjenike i magacine za hranu u teško pristupačnim rejonima.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito dao Štabu 2. bosanskog udarnog korpusa direktivu za dalji vojno-politički rad. naglasivši mu: da uz pomoć antifašističkih organizacija razvija najživlju aktivnost za mobilizaciju novih boraca, da likvidira četnike i onemogući kretanje neprijateljskih jedinica po komunikacijama i da formira NOP odrede na sektorima gde do tada nisu bili formirani.
- Delegat CK KPJ Svetozar Vukmanović Tempo izvestio CK KPJ o načinu sprovođenja primljenih direktiva u Makedoniji, naglasivši da je obrazovan CK KPM, da se on, Tempo, povezao sa predstavnicima NOP-a Bugarske, Grčke i Albanije, kojima je preneo iskustva iz našeg NOR-a, 1 da je preduzeo mere za uzajamnu razmenu propagandnog materijala.
11. avgust — Delegat CK KPJ Svetozar Vukmanović Tempo uputio Oblasnom komitetu KPJ za Kosovo i Metohiju direktivu za vojno-politički rad. U njoj je naglašeno: u cilju veće aktivizacije šiptarskih masa u NOP-u treba posebno formirati šiptarske a posebno srpske NOP odrede; šiptarske NOP odrede uglavnom skoncentrisati na području Metohije, pod komandom Štaba Metohijske zone; posebni srpski NOP odredi na Sari i oko Peći u početku bi dejstvovali zajednički sa šiptarskim odredima, te bi se tako poslepeno ostvarilo bratstvo Šiptara i Srba na Kosmetu: formirali Štab Kosovske zone.
12. avgust — Član Politburoa CK KPJ Edvard Kardelj poslao Centralnom komitetu KP Slovenije uputstvo za dalji vojno-politički rad u Sloveniji, u kome. pored ostalog, ističe: član CK KP Slovenije i sekretar Izvršnog odbora Osvobodilne fronte Slovenije Boris Kidrič ne sme ići u Ljubljanu da organizuje generalni štrajk i otpor nemačkim jedinicama ako ove prodru u grad, već se za taj posao mora odrediti neko drugi; novu izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije, sa Božidarom Purićem na čelu, treba prikazati kao velikosrpsku četničku vladu, od koje slovenačka klerikalna frakcija nije dobila nikakve garantije u pogledu nacionalnih zahteva slovenačkog naroda; doći će do nove diferencijacije među svim reakcionarnim frakcijama od Bele garde, preko pristalica Draže Mihailovića. do ostalih koji sačinjavaju »sredinu«, te je potrebno da se Osvobodilna fronta približi onima koji će početi bežati iz tih frakcija itd.
14. avgust — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio CK KPJ i GŠ NOV i PO za Hrvatsku direktivu u kojoj ističe da je pogrešno pomagati stvaranje neke nove HSS kao osnove saradnje u NOB-u i da je to čisto interna stvar onih koji to žele; sporazume treba stvarati u okviru ZAVNOH-a, a stvaranje opozicije Vladimiru Mačeku treba da ide po liniji borbe protiv Mačeka,

- Vrhovni komandant KOV i POJ Josip Broz Tito naredio GS NOV i PO za Sloveniju da preko majora Vilijoma Džounsana saopšti Vrhovnoj komandi savezničkih snaga za Sredozemlje da će se komandi italijanskih okupacionih snaga u Sloveniji postaviti sledeći zahtevi prilikom pregovora: da se obustave neprijateljstva sa obe strane i da italijanske jedinice okrenu oružje protiv nemačkih snaga ili da predaju oružje NO vojsci i napuste našu teritoriju; da italijanske vlasti i njihove vojne jedinice ne smeju izvršiti nijedan akt nasilja na okupiranoj teritoriji Slovenije.
  - VS NOV i POJ obavestio CK KPH i GS NOV i PO za Hrvatsku o uslovima primirja sa italijanskim okupacionim snagama, te zahtevao da radio-stanica CK KPH hitno otpočne radio-emisije u ime AVNOJ-a, ZAVNOH-a i Osvobodilne fronte.
  - Clan Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj izvestio generalnog sekretara KPJ Josipa Broza Tita o postignutom sporazumu sa predstavnicima HSS: da se u okviru ZAVNOH-a obrazuje njihovo političko predstavništvo (izvršni odbor); da se na terenu ne stvaraju samostalne organizacije HSS, nego da jedinstvenim opštenarodnim oslobodilačkim pokretom rukovode NOO-i, u kojima će i HSS imati svoje ljude i da HSS prilazi tom pokretu samo preko ZAVNOH-a.
  - Clan VS NOV i POJ Edvard Kardelj izvestio vrhovnog komandanta Josipa Broza Tita o razbijanju Štajerskog četničkog odreda i odvajanju četnika Draže Mihailovića od klerikalne Bele garde u Sloveniji, te da oni ne mogu postati ozbiljan vojnički faktor u ovom delu naše zemlje.
- 15. avgust** — VS NOV i POJ doneo ukaz o odlikovanjima u NOV i POJ: ustanovljeni ordeni su: narodnog heroja, partizanske zvezde I, II i III reda, narodnog oslobođenja, orden za hrabrost, medalja za hrabrost i orden bratstva i jedinstva.
- August d. p.* — U Dalmaciji, po naređenju VS NOV i POJ, obnovljen Stab 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
- 16. avgust** — Otpočela ofanziva jedinica Crvene armije ka Smolensku.
- 17. avgust** — U Kvebeku (Kanada) otpočeli konferisanje predsednik SAD Franklin Ruzvelt i predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil. Razmotrene su mere za dalje vođenje rata. Pored ostalog, uspostavljena je zajednička komanda za istočnu Aziju; utvrđen je dan početka invazije u Francuskoj; napuštena je ideja o desantu na Balkanu; odlučeno da se predsedniku vlade SSSR-a Josifu Visarionoviću Staljinu predloži da se u Moskvi sastanu ministri Inostranih poslova triju vlada i razmotre probleme posleratne saradnje među narodima. U odnosu na Jugoslaviju rešeno je da se preduzme izmirenje četnika i partizana, da buduća moskovska konferencija ministara zauzme zajednički stav prema ratu u Jugoslaviji, da se partizani i četnici bore protiv Nemaca svaki na svom području; da se izbegličkoj vladi uskrati podrška u pogledu vojne intervencije u Jugoslaviji. Konferencija je završena 24. avgusta.
- Savezničke snage zauzele celu Siciliju.
- 23. avgust** — Jedinice Crvene armije oslobodile Harkov.
- 27/28. avgust* — U Jajcu održan sastanak VS NOV i POJ sa Štabom 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ i sekretarima biroa Oblasnog komiteta KPJ za Bosansku krajinu, na kome je razmatrana vojno-politička situacija i odlučeno: da u sastav 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ ostanu 4. i 10. udarna divizija; da se brigade popune, te u njima bude 800 do 1000 boraca, a NOP odredi svedu na manje formacije; da Korpus uputi 1000 boraca za popunu 1. proleterske udarne divizije NOVJ, a Drvarski NOP odred 150 boraca za popunu 3. krajiške NOU brigade.
- 28. avgust** — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Glavnom štabu NOV i PO za Srbiju da pristupi formiranju brigada i divizija koje će imati zadatak da teritoriju Srbije čiste od kvislinških formacija, suzbijaju uticaj Nedića i Draže Mihailovića i stvaraju uslove za najširu mobilizaciju.
- 30. avgust** — Jedinice Crvene armije oslobodile Taganrog.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito obavestio Stab 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ o vojno-političkoj situaciji u pojedinim pokrajinama Jugoslavije i dao mu uputstva za rad po dolasku u istočnu Bosnu: uništiti četnike na tom području; likvidirati domobranska uporišta, a domobrane uvrstiti u svoje jedinice; težiti uništenju četnika na Rommiji i obuhvatiti Sarajevo sa severne strane; sprovesti mobilizaciju i posvetiti punu pažnju vojno-političkom vaštapanju u jedinicama: pozadinske baze i ustanove postavljati daleko od puteva; 18. udarnu diviziju NOVJ staviti pod svoju komandu; održavati stalnu vezu sa partizanskim snagama u Sremu itd.

- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da svoja dejstva usmeri na komunikacije u dolini r. Une.
- August*
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao dnevnu zapovest kojom je pohvalio i izrazio zahvalnost i priznanje borcima, komandirima, komandantima i političkim komesarima 3. krajiške udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ i 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOV za junaštvo u borbama pri osvajanju Bugojna.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao dnevnu zapovest kojom je pohvalio celokupni sastav 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ za junaštvo i hrabrost u borbama na aerodromu Rajlovac kod Sarajeva.
  - Bilten VS NOV i POJ (br. 29—31) objavio članak vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita »Peta neprijateljska ofanziva«. U članku su istaknuti najhitniji momenti bitke na Sutjesci, postupci neprijatelja i mere VS; odato je priznanje 1. i 2. proleterskoj udarnoj, 3. udarnoj i 7. diviziji NOVJ, 1. majevičkoj i 5. istočnobosanskoj NOU brigadi za sjajno izvršavanje zadataka u toku ove operacije.
  - Bilten VS NOV i POJ (br. 29—31) objavio pozdravni telegram koji je vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio Hrvatima i Slovencima u Istri i Slovenačkom primorju i u kome se on zahvaljuje na pozdravima i ističe da će Istra i Slovenačko primorje biti slobodni i ujedinjeni u slobodnoj i demokratskoj Jugoslaviji.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. avgust*
  - Prelaskom 1. proleterske udarne i 7. divizije NOVJ preko ž. pruge Doboj — Sarajevo — Konjic otpočela ofanzivna dejstva šest divizija NOVJ u zapadnoj Bosni. U toku meseca ove su divizije prisilile jake nemačke, ustaške i domobranske snage da evakuišu preko 10 garnizona, pa su tako ponovo stvorile veliku povezanu slobodnu teritoriju.
- 2. avgust*
  - Kod s. Ivica (blizu Ljubinja) 10. hercegovačka NOU brigada razbila delove Ljubinjske brigade četničkog Trebinjskog korpusa i zauzela Ljubinje.
- 3/4. avgust*
  - U G. Vakufu 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ 1 Travnički NOP odred 10. udarne divizije NOVJ napali ojačani 3. bataljon domobranskog 13. lovačkog puka i upali u grad. Pristigli delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« sutradan su skoro prepolovljenu posadu izvukli u Bugojno.
  - Na odseku Konjic — Ivan-sedlo 1. proleterska udarna divizija NOVJ. na maršu iz istočne u zapadnu Bosnu, pod borbom prešla prugu Mostar — Sarajevo i produžila pokret u rejon Prozor — G. Vakuf.
- 4/5. avgust*
  - Milicijski bataljon Tuzlanske domobranske brigade iz s. Srebrenika (kod Tuzle) prešao na stranu NOVJ.
- 5/6. avgust*
  - Delovi 2. dalmatinske udarne i 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ savladali slab otpor po jedne čete milicije i domobrana i zauzeli Maglaj, sem tvrđave, u koju se povukao deo posade. Uništene su ž. i žand. stanica, a sutradan je mesto napušteno pod pritiskom jačih nemačkih delova i oklopnih vozova od Doboja i Zenice.
  - Delovi domobranskog 13. lovačkog puka iz D. Vakufa (203 domobrana) izišli sa naružanjem na slobodnu teritoriju i priključili se delovima 10. udarne divizije NOVJ.
- August p.*
  - U s. Podorašcu (kod Konjica) delovi 2. bataljona 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« zatvorili u kuću 36 Cigana i pobili ih ručnim bombama, a zatim kuću zapalili.
  - Delovi domobranskog 10. pešadijskog puka, zbog stalnog pritiska delova 4. udarne divizije 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, napustili Ključ i povukli se u s. Čađavicu.
- 6. avgust*
  - Ramski NOP odred i delovi 7. krajiške udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ prisilili delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« da napuste Prozor.
- 7/S. avgust*
  - Prva vojvođanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ zauzela Janju (kod Bijeljine), gde je razoružala oko 200 žandarma, domobrana i milicionera.
- 8. avgust*
  - U Ključu, u prisustvu 50 delegata, održana okružna konferencija KPJ za okrug Ključ — Mrkonjić-Grad.

9. avgust Delovi 6. krajiške udarne brigade i RibničiiOg NOP odreda 4. udarne divizije NOVJ rasterali jednu četničku brigadu i zauzeli Mrkonjić-Grad, koji je prethodnog dana bila napustila domobranska posada.
- U Ljubinju 10. hercegovačka NOU brigada odbila napad oko 400—500 četnika Trebinjskog korpusa i nanela im gubitke od 15 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 5 mrtvih i 7 ranjenih.
- 9/10. avgust — Delovi 16. udarne divizije NOVJ zauzeli Bijeljinu, sem vojnih kasarni, u koje se sklonila posada od oko 500 vojnika čije je jezgro sačinjavala nemačka policijska četa. Ostatak posade (uglavnom nemačka četa) 13. avgusta se probio prema Srem. Rači. Deo domobranske posade je zarobljen ili se razbežao kućama.
- Između ž. st. Velje Mede i ?. st. Dvrsnice delovi 10. hercegovačke NOU brigade minirali prugu Mostar — Dubrovnik i uništili teretni voz od 2 lokomotive i 19 vagona razne opreme. Pored ostalog, uništeno je: 2 haubice, 70 konja i 2 vagona artiljerijske municije, kao i pratnja od oko 50 vojnika nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, Brigada je imala 5 ranjenih.
10. avgust Kod s. Predražića (blizu Olova) utopio se u r. Krlvaji zamenik komandanta 1. bataljona 2. proleterske NOU brigade Milorad Bondžulić, narodni heroj.
- 10/11. avgust — Aerodrom Rajlovac (kod Sarajeva) iznenada napala 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ. Ona je razbila deo nemačko-domobranske posade, uništila 17 aviona na pisti i veći broj oštetila. Njeni manji delovi na obezbeđenju porušili su na više mesta prugu prema Sarajevu i Visokom i usporili intervenciju neprijatelja.
13. avgust — Treći domobranski brdski puk napustio V. Kladušu i povukao se u Cazin. Na putu ga je napala 3. brigada 8. divizije NOVJ i nanela mu gubitke od 304 mrtva, ranjena i zarobljena.
14. avgust — Na pl. Trebovcu 17. udarna divizija 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ razbila 3. brigadu četničkog Trebavskog korpusa. Posle trodnevni borbi ona je odbacila preko r. Spreče i r. Bosne ostatke ovog četničkog korpusa (čija se 2. brigada osula i bez borbe). Poginulo je preko 40, ranjen veći broj i zarobljeno 175 četnika, dok je 17. udarna divizija imala 6 mrtvih i 9 ranjenih.
- Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« odbacili Ramski NOP odred i delove 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ i zauzeli Prozor.
- U rejonu Prozora 7. krajiška udarna brigada, koja se od marta nalazila u sastavu Glavne operativne grupe VS NOV i POJ, vratila se u sastav 10. udarne divizije NOVJ.
- Avgust p. p. — Odlukom PK KPJ za BiH izdvojen deo boraca — muslimana iz 6. istočnobosanske i Majevičke NOU brigade i u sastavu 17. udarne divizije NOVJ u s. G. Dragaljevcu (kod Bijeljine) formiran samostalni Muslimanski bataljon, kao jezgro buduće 16. muslimanske brigade.
- Odlukom PK KPJ za BiH formiran Oblasni komitet SKOJ-a za istočnu Bosnu.
- Oblasni komitet KPJ za istočnu Bosnu, odlukom PK KPJ za BiH, obnovio OK KPJ za Romaniju.
- Na Glasincu (kod Rogatice), u sastavu 17. udarne divizije NOVJ, obnovljen Romanijski NOP odred.
- U širem rejonu Bijeljine, u sastavu 17. udarne divizije NOVJ, formiran Podrinjsko-semberijski NOP odred.
- U rejonu Han-Pijeska, u sastavu 17. udarne divizije NOVJ, formiran Planinski NOP odred, od dobrovoljaca iz razbijenih četničkih jedinica.
- A*Ousf s. — Oblasni komitet KPJ za istočnu Bosnu, po odluci PK KPJ za BiH, formirao Okružno povereništvo KPJ za Trebavu.
- Noseći za VS NOV i POJ važne izveštaje 10. hercegovačke NOU brigade i Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu poginuo u Bišini (kod Nevesinja), u sukobu s nemačkom patrolom, Mujo Cemalović Cimba, narodni heroj.
10. avgust — Delovi domobranske 3. brdske brigade zauzeli Bijeljinu, iz koje su se povukli delovi 16. udarne divizije NOVJ i Majevičkog NOP odreda, prethodno uništivši državne zgrade i vojne objekte.

1943. avgust

BOSNA I HERCEGOVINA

avgust 1943.

- 1G/17. avgust — Treća krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ, skoro bez otpora, zauzela D. Vakuf, gde je zarobila glavninu jednog eskadrona domobranskog 1. konjičkog puka. Ostatak eskadrona izvukao je ojačani 1. divizion istog puka, koji se iz Jajca vozom povlačio u Travnik, prihvatajući usputne posade.
17. avgust
- U južnoj Hercegovini i susednom primorskom pojasu jake neprijateljske snage (dva bataljona nemačke 7. SS divizije >'Princ Eugen', pet bataljona italijanskih divizija »Mesina« i »Marke«, jedan bataljon domobranske G. pešadijske divizije i tri brigade četničkog Trebinjskog korpusa) počele operaciju čišćenja »Gama« u cilju uništenja 10. hercegovačke NOU brigade. Trećeg dana, posle više pokušaja, višestruko nadmoćni neprijatelj je uspeo da u rejonu s. Zvijerine (kod Bileće) okruži 10. brigadu, ali se ona, vešt看im manevrom, bez gubitaka izvukla prema Gacku.
  - U Jajce ušao Janjski NOP odrod 10. udarne divizije NOVJ, pošto se u toku noći iz njega povukao ojačani 1. divizion domobranskog 1. konjičkog puka.
- 17/18. avgust
- U Puračić ušli delovi 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ. gde im je, prema ranijom dogovoru, prišla mesna četa milicije (preko 100 ljudi).
  - U s. Blagaju (na pruži Prijedor — Bos. Novi) 1. bataljon Kozarskog NOP odreda bez borbe zarobio četu domobrana.
10. avgust
- Iz garnizona Turbe (kod Travnika) prebegli na stranu NOV.T i priključili se 3. krajiškoj udarnoj brigadi 1. proleterske udarne divizije NOVJ 3 oficira, G podoficira i 45 domobrana 1. divizion domobranskog 1. konjičkog puka, dok se glavnina ovog divizion pokolebala i povukla u Travnik.
20. avgust
- Delovi nemačke 389. legionarske divizije potisnuli slabiju zaštitnicu Komande mesta Kreševo i delove Visočko-fojničkog NOP odreda i zauzeli Kreševo.
  - U s. Seoni (na pl. Ozrenu), u sastavu 17. udarne divizije NOVJ. obnovljen Ozrenski NOP odred.
21. avgust
- Kod s. Careva Hana (u dolini r. Krivaje, blizu Olova) nesrećnim slučajem smrtno ranjen komandant 1. bataljona 2. proleterske NOU brigade Bogoljub Cukić, narodni heroj.
  - Iz s. Seone (na pl. Ozrenu) 2. proleterska udarna divizija NOVJ, po naređenju VS NOV i POJ. krenula na marš pravcem Olovo — Konjuh (Zvijezda) — Romanija — Jahorina — Ustikolina — Foča. Divizija je uz put razbila više manjih posada i 30. avgusta stigla u rejon Foča — Kalinovik.
  - Na pl. Ozrenu četnički Ozrenski. Trebavski i Zenički odred, uz podršku nemačkih minobacača, artiljerije i avijacije, počeli napad na 4. proletersku udarnu brigadu 2. proleterske udarne divizije NOV.T. koja je obezbeđivala ranjenike. Brigada je uspešno odolevala do 22/23. avgusta, kada je pristigla 17. udarna divizija NOVJ, te su četnici obustavili napad, u kome su inače imali velike gubitke.
- 21/22. avgust
- U s. Površnici (kod G. Tuzle) delovi 2. vojvodanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ i Majevičkog NOP odreda razoružali, bez otpora, 6. čet 2. bataljona domobranske Tuzlanske brigade.
22. avgust
- Naredbom Štaba 11. udarne divizije NOVJ formirana Komanda Banjalučkog vojnog područja (sa sedištem u s. Bebama). Obuhvatila je srednju Bosnu s komandama mesta: Prnjavor, Maslovar, Sipađe i Skender-Vakuf.
- 22/23. avgust
- Treća krajiška udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ i 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOV.T uništile ojačani bataljon ustaške 5. brigade i zauzele Bugojno. Poslednji otpor iz nekoliko utvrđenih kuća savladan je pred več 25. avgusta. Istovremeno su delovi 1. proleterske i 5. i 10. udarne divizije vršili obezbeđenje napada od Travnika, Prozora i Kupresa.
23. avgust
- U rejonu Ključ — Mrkonjć-Grad, po naređenju Štaba 2 bosanskog udarnog korpusa NOVJ, od Ribničkog NOP odreda formirana 13. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ, sastava: 3 bataljona.
  - Delovi Glnmočko-livanjskog NOP odreda ušli u Glamoč, koji je napustio 7. bataljon ustaške 5. brigade, povučen radi odbrane Livna. Pri povlačenju ustaše su spalile vojne objekte, s kojih se požar preneo i na veći deo stambenih zgrada.
- 23/24. avgust
- Kod s. Kalendarovaca i s. Detlaka 2. krajiška udarna brigada 11. udarne divizije NOVJ, ojačana sa dva bataljona 5. krajiške udarne brigade i Prnjavorskim NOP odredom, iznenadnim obuhvatnim napadom razbila 2. bataljon domobranskog 6. pe-
- so/;

šadijskog puka i prodrla do Dervente. Angažovanjem ojačanog 2. jurišnog bataljona iz Sl. Broda domobranski puk je održao mesto. Neprijatelj je imao 9 mrtvih, 17 ranjenih i 118 zarobljenih, a jedinice 11. divizije 4 mrtva i 3 ranjena. Zaplenjeno: 2 mitraljeza, 6 puškomitraljeza i 160 pušaka

- 24. avgust**
- Kod s. Viševice (na putu Kotor-Varoš — Skender-Vakutj 1. bataljon 12. krajiške udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ, iz zasede razbio ojačanu čelu dopunskog bataljona nemačke 373. legionarske divizije. Ostalac čete spasla je od uništenja borbena grupa »Lan« 4. puka »Brandenburg«. Poginulo je 15 i ranjeno 46 legionara. U borbi je poginuo komandant 1. bataljona Milan Egić, narodni heroj.
  - Kod s. Ravnog (blizu Gacka) 3. bataljon (dalmatinski) 10. hercegovačke NOU brigade, iz zasede, bez vlastitih gubitaka, razbio konjički eskadron izviđačkog bataljona nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Poginula su 32, zarobljena su 4 i ranjen je veći broj nemačkih vojnika. Zaplenjeno je 5 puškomitraljeza, 40 pušaka i 5 automata.
  - Delovi nemačke 369. legionarske divizije odbacili delove Visočko-fojničkog NOP odreda i zauzeli Fojnicu.
Na odseku Turbe — D. Vakuf delovi 1. proleterske udarne divizije NOVJ porušili (počevši od 18. avgusta) prugu Travnik — D. Vakuf i sve objekte na njoj (mostove, tunele, ž. st.) da bi zaprečili pravac koji od Travnika vodi u oslobođenu dolinu gornjeg toka Vrbasa.
  - U s. Hašanima (kod Bos. Krupe), na konferenciji 105 delegata opštinskih i SNO odbora, izabran ONO odbor za Podgrmeč.
- 25. avgust**
- Kod s. Brežićana (na putu Prijedor — Bos. Novi) Kozarski NOP odred dočeka u zasedi protivtenkovski i Izviđački bataljon nemačke 373. legionarske divizije, te u borbi uništio 1. četu protivtenkovskog bataljona. 32 automobila, 9 motocikla. 3 protivtenkovska topa 50 mm, a zaplenio pored ostalog, 6 protivtenkovskih topova sa 1.450 granata.
- 26. avgust**
- Banjalučki NOP odred ušao u Kotor-Varoš, koji su toga dana napustili delovi nemačke 373. legionarske divizije i borbena grupa »Lan« 4. puka »Brandenburg«, Zandarmerijska posada, koja je ostala u mestu, nije pružila otpor.
- 26/27. avgust**
- Druga proleterska udarna divizija NOVJ, maršujući sa Ozrena za Foču, prešla prugu Sarajevo — Višegrad na odseku s. Podgrab — s. Renovica.
  - U s. Vrhpolju (kod San. Mosta) delovima 13. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ predala se bez borbe četa Sanskog domobranskog dobrovoljačkog bataljona s kompletnim naoružanjem od 170 pušaka. 15 p. mitraljeza, 1 mitraljezom i 1 minobacačem.
- 27. avgust**
- U s. Lamovitoj (na putu Banja Luka — Prijedor) Kozarskom NOP odred predala se 6. četa 2. bataljona domobranskog 7. lovačkog puka s kompletnim naoružanjem.
- 28. avgust**
- Četvrta proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ rasterala manju domobransku posadu i zauzela Olovo.
  - Kod s. Gorijevca (na putu Bihać—Bos. Petrovac) 3. udarna brigada 6. divizije NOVJ i dva bataljona Drvarsko-petrovačkog NOP odreda uništili dva voda a potom razbili pionirsku četu nemačke 114. lovačke divizije, koju su, intervencijom iz Bihaća, spasli od uništenja delovi 114. i 373. izviđačkog bataljona, ojačani jednom streljačkom četom 721. puka i jednom motorizovanom baterijom. Neprijatelj je imao 86 mrtvih i ranjenih, 16 zarobljenih i 10 nestalih. Uništeni su 4 motorna vozila i 1 protivtenkovski top. a zaplenjeni 1 mitraljez, 3 puškomitraljeza 1 oko 50 pušaka.
  - U susretnoj borbi kod s. Obija (na putu Nevesinje — Kalinovik) dva bataljona 10. hercegovačke NOU brigade razbili jednu četu 2. bataljona 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Poginulo je 45 i zarobljeno 4 nemačka vojnika, dok se ostatak spasao bekstvom u Ulog i Kalinovik. Zaplenjeno je 5 p. mitraljeza, 30 pušaka i 2 automata. Brigada je imala samo 4 ranjena.
- 29. avgust**
- U Kalinovik ušla 10. hercegovačka NOU brigada pošto je istog dana 2. bataljon 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« napustio mesto i povukao se u Mostar.
- 30. avgust**
- Deseta krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ i Glamočko-livanjski NOP odred napali Livno, ali napad nije uspeo zbog velike nadmoćnosti posade (Stab ustaške 5. brigade sa prištapskim delovima, 1. i 7. bataljonom i glamočkom milicijom).

1943. avgust

CRNA GORA

avgust 1943.

- U s. Trnavi (kod Bijeljine) počeo izlaziti list »Oslobođenje«, organ Zemaljskog odbora NOP-a (kasnije NOF-a) Bosne i Hercegovine.
- 30/31. avgust**
  - Sesta istočnobosanska i Majevička udarna brigada sa Ozrenskim NOP odrodom 17. udarne divizije NOVJ, zauzeli Gračanicu uništivši 80 leldžandarma i razoružavši 34 žandarma, 60 milicionera i 150 četnika. Veći deo četnika i milicionera je stupio u Majevičku brigadu.
  - U Vitezu (na pruzi Travnik — Lašva) šest bataljona 5. udarne divizije NOVJ napalo posadu. Spaljeni su vojni magacini i ž. st. Ostatak 3. divizionu domobranskog 1. konjičkog puka održao se u upravnoj zgradi Impregnacije ž. pragova do dolaska delova nemačke 369. legionarske divizije. Poginula su 4, ranjeno je 8 i zarobljeno je 129 domobrana.
- 31. avgust**
  - Sedam nemačkih i domobranskih bataljona iz Prijedora, Bos. Novog, Bos. Kostajnice i Bos. Dubice počeli akciju Čišćenja protiv Kozarskog NOP odreda. Odred je, međutim, izbegao udare neprijateljskih glavnih kolona, pa je akcija posle dva dana obustavljena ne postigavši nikakav uspeh.
  - U s. Kokorini (kod Gacka) 4. bataljon 10. hercegovačke NOU brigade razbio oko 300 četnika Štabne čete i Nevesinjske brigade četničkog Nevesinjskog korpusa. U borbi je poginuo komandant bataljona Danilo Sarenac, narodni heroj.
- Avgust k.*
  - U Foči četnici otkrili i u borbi ubili obaveštajnog oficira 2. proleterske udarne divizije NOVJ Rada Janičijevića, narodnog heroja.
- Avgust*
  - Formiran Inicijativni oblasni NO odbor za Bos. krajinu sa zadatkom da sprovede izbore za nove okružne NO odbore i delegate za oblasnu konferenciju odbora.
  - U s. Busijama (kod Ključa) počeo izlaziti »Mladi krajišnik«, mesečni list USAOBiH-a za Bos. krajinu.
  - Fodelom OK KPJ za centralnu Bosnu formirani OK KPJ za Banju Luku i OK KPJ za Prnjavor (centralnu Bosnu).
  - Formiran OK SKOJ-a za Trebavu.
  - Formirano Okružno povereništvo SKOJ-a za Romaniju.
  - U s. Bijači (kod Ljubuškog) formiran SNO odbor za Ljubuški (tri opštine: Vitina, Drinovci i Bijača).

CRNA GORA

- 9. avgust**
  - Na sastanku SK KPJ za Kolašin odlučeno da se formira 1. udarna partizanska četa.
- 17. avgust**
  - Blizu s. Gvozda (kod Nikšića) održan prošireni sastanak PK KPJ za Crnu Goru i Boku, kome je prisustvovao član Politburoa CK KPJ Ivan Milutinovic. Na sastanku su postavljeni ovi zadaci: obnavljati i učvršćivati ranije partijske organizacije; zavoditi strogu partijsku disciplinu i odgovornost; proučavati marksizam-lenjinizam na teoretskim sastancima: podmladivati kadar prijemom novih članova u KPJ; pojačati rad među ženama i omladinom; na zborovima i konferencijama i u ličnim kontaktima objašnjavati narodu političku situaciju i raskrinkavati domaće izdajnike.
- 21. avgust**
  - Oblasni komitet KPJ za Sandžak izvestio CK KPJ da je formiran Operativni štab za rukovođenje delovima 3. proleterske (sandžačke) NOU brigade koji su se vratili sa r. Sutjeske i da je proširena plenarna sednica Komiteta postavila kao osnovni zadatak: učvršćenje i proširenje organizacija KPJ.
- 28. avgust**
  - PK KPJ za Crnu Goru i Boku uputio direktivno pismo svim okružnim komitetima: da svi partijski forumi i organizacije prorade zaključke proširenog sastanka PK KPJ za Crnu Goru i Boku i preduzmu mere za njihovo sprovođenje u život; da se proglas GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku razdeli narodu; da se šire radio-vesti; da se što više ljudstva mobiliše za partizanske jedinice, kao i da se prikupljaju hrana i odeća i stvaraju rezerve.
- 29. avgust**
  - Kod Muklog vira (blizu Kolašina) 1. udarna partizanska četa napala kolonu italijanskih kamiona i posle kratke i oštre borbe ubila oko 20 italijanskih vojnika.
- 31. avgust**
  - U rejonu Lukačko brdo — s. Sjerogošte (kod Kolašina) jedinice italijanske divizije »Venecija« zapalile 32 kuće.

SA NARODNOG ZBORA
U OSLOBOĐENIM BI RA
NAMA (SADA IVANGRAĐI
OKTOBRA 1943. GODIM

BJELOPOLJSKI PARTI-
ZANSKI BATALJON NAKON
FORMIRANJA. SRE
DINOM 1943 GODINE

NARODNI ZBOR U HUE
VLJIMA POVODOM PRO
SLAVE 26 GODIŠNJICI
OKTOBARSKE REVOLU-
CIJE, NOVEMBRA 1943

- Avgust** — Glavni štab NOV i PO za Crnu Goru i Boku uputio proglas u kome, govoreći o saradnji četnika i separatista sa okupatorom i o neuspesima okupatora u bici na reci Sutjesei. pozivaju narod u sveopštu oružanu borbu, na osvetu za sva zločinstva koja su okupatori, uz pomoć pete kolone, počinili na teritoriji Crne Gore i Boke.
- Po naređenju GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku obnovljeni Nikšićki, Lovčenski i Zetski NOP odred i formiran Vasojevićki udarni partizanski bataljon.
- U s. Vinicku. kod Berana (sada: Ivangrad), u borbi protiv četnika, poginuo pozadinski radnik Miloš Komatina, narodni heroj.

HRVATSKA

- 213. avgust** — U s. Lekeniku i na ž. st. Greda (kod Siska) jedinice 13. proleterske NOU brigade »Rade Končar« i Zumberačko-pokupskog NOP odreda napale posade domobranskog 2. pešadijskog puka i 4. železničko-stražarskog bataljona, te zarobile 113 domobrana i 1 oficira, a na ž. st. Lekenik uništile 21 teretni vagon.
- Jedinice Moslavačkog NOP odreda napale posadu s. Popovače (kod Kutine) i zarobile 33 domobrana i 2 oficira.
- 3. avgust** — U rejonu s. Ugljane i s. Blorine (kod Sinja), po naređenju Štaba Grupe partizanskih odreda Dalmacije, formirana Grupa udarnih bataljona Dalmacije, jačine 4 bataljona.
- 3/4. avgust** — Na ž. st. Božjakovina (kod Zagreba) jedinice Moslavačkog NOP odreda napale posadu i zarobile 18 domobrana.
- 4. avgust** — Između Crikvenice i Hreljina jedinice 1. primorsko-goranskog NOP odreda napale auto-kolonu italijanske 14. obalske brigade. Uništena su 4 kamiona, a poginulo je ti i ranjeno 7 vojnika i 1 oficir.
- Kod s. Budaka i Perušića bataljon 4. ustaške brigade iz Gospića napao 1. udarnu brigadu fi. divizije NOVJ. Borba je vodena do kasno uveče, kada su se ustaše povukle u Gospić uz gubitke od 1 mrtvog i 2 ranjena. Brigada je imala 5 mrtvih i 8 ranjenih.
- 5. avgust** — U Bolu (na o. Braću) grupa od oko 30 partizana i članova KPJ iznenada napala italijansku posadu. Zarobljeno je 85 vojnika i 3 oficira iz 159. puka italijanske 17. obalske brigade. 2 žand. narednika i 2 domobrana. Partizanska grupa je imala 1 mrtvog i 5 ranjenih. Zaplenjeno je 4 mitraljeza, 7 puškomitraljeza, 150 pušaka i veća količina drugog ratnog materijala i namirnica.
- Vrliku zauzela 2. udarna brigada 6. divizije NOVJ. Poginulo je 26 domobrana i zarobljeni su 63 domobrana i 1 oficir, a ostatak posade se probio u Sinj. Brigada je imala 3 mrtva i 8 ranjenih.
- U Pokuplju i Turopolju jake nemačke i ustaško-domobranske snage napale 2. bataljon 13. proleterske NOU brigade Rade Končar* i 2. bataljon Zumberačko-pokupskog NOP odreda. Posle žestoke borbe u rejonu s. Dubranec. s. Bukovčak, s. Vu-komerić (kod Pisarovine) bataljoni su se sutradan povukli u Zumberak uz gubitke od 7 mrtvih i 11 ranjenih.
- Kod s. Starog Sela (na putu Topusko — V. Kladaša) jedinice 2. brigade Unske operativne grupe napale četu domobrana 7. brdskog puka. Poginulo je i nestalo 5, ranjeno je 6, a zarobljeno 17 domobrana. Brigada je imala 2 ranjena.
- U rejonu s. Pakoštana i s. Sukošana (kod Zadra) italijanski bataljon bersaljera »Zara« uhapsio 750 ljudi.
- Na ž. st. Lužani (kod SI. Broda) jedinice Diljskog NOP odreda razoružale 14 domobrana.
- August p.** — U s. Gojilu (kod Kutine), na poziv SNO odbora, oko 600 radnika petrolejskih izvora stupilo u petodnevni štrajk.
- 6. avgust** — Partizani pustili na slobodu italijanske vojnike i oficire koje su prethodnog dana zarobili u Bolu na o. Braću. U toku 7. i 8. avgusta italijanski vojni sud u Šibeniku je »zbog kukavičkog držanja« osudio na smrt streljanjem 28, a na 15 godina zatvora 23 vojnika.

7. avgust — Jedinice 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ odbile napad dvaju bataljona italijanskog 11. bersaljerskog puka i 89. legije crnih košulja koji su sa 100 četnika iz Knina prodirali ka s. Kijevu i Vrljici. Italijanske jedinice su imale 22 mrtvo i 28 ranjenih a četnici 5 mrtvih. dok je 2. brigada imala 3 mrtva i 12 ranjenih. Zaplenjena su 2 topa. 30 motornih vozila i veća količina drugog ratnog materijala.
- Na o. Brač upućena italijanska kaznena ekspedicija iz Splita. Ona je do 13. avgusta pljačkala i skoro do temelja popalila mesta: Bol, Selca, Novo Selo, Pučišće, G. Humac i Pražnicu. Izgorelo je oko 1200 kuća i sve školske i opštinske zgrade, a oko 5.500 ljudi je ostalo bez krova nad glavom.
8. avgust — Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku formiran Operativni štab za Dalmaciju. Tada je prestao da radi Štab grupe NOP odreda Dalmacije.
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku formiran Plašćanski NOP odred.
- U Otočcu održana konferencija pristalica i funkcionera HSS iz Like. Konferencija je proglasom pozvala Hrvate Like da stupaju u NOVJ i osudila Mačekovu politiku čekanja i zločine ustaša.
- U s. Lisičinama (kod Podravske Slatine) održan narodni zbor kome je prisustvovalo oko 800 ljudi iz 15 obližnjih sela.
9. 10. avgust — U s. Bulincu (kod Bjelovara) 11. četa 3. bataljona domobranskog pešadijskog 2. puka prešla na stranu NOVJ.
10. avgust — U rejonu ž. st. Sokolovac (kod Koprivnice) jedinice Kalničkog NOP odreda minirale prugu, uništile 2 putnička vagona i zarobile 7 nemačkih vojnika i 1 domobranskog oficira.
11. avgust — Jedinice 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ zaposele Slunj i Cetingrad, odakle su se delovi domobranskog 3. brdskog puka povukli u V. Kladašu.
17. avgust — U s. Plavnom (kod Knina), po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, formirana Kninska brigada (5. dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ).
- Treća udarna brigada 8. divizije NOVJ napala delove domobranskog 3. brdskog puka u momentu kada su napuštali V. Kladašu i povlačili se ka Cazinu. Neprijatelj je imao 1R mrtvih, 10 ranjenih i 270 zarobljenih vojnika, 4 oficira i 3 lekara. Brigada je imala 1 mrtvog i 1 ranjenog borca.
- Dlverzanthki bataljon 2. hrvatskog korpusa NOVJ, zapalio ž. stanice Pčelić i Cibunu (kod Virovitice).
14. avgust — U s. Medvidama (kod Benkovca), po naređenju Štaba Kninskog sektora, formirana Grupa severnodalmatinskih partizanskih bataljona jačine 4 bataljona.
- U rejonu s. Brguda i s. Rodaljica (kod Benkovca) delovi 291. i 292. puka italijanske divizije »Zara- i antikomunistička milicija napali tri bataljona iz Grupe severnodalmatinskih bataljona. Posle jednodnevne borbe bataljoni su se povukli preko pl. Plješevice i r. Zrmanje u zaselak Jasenovac. Neprijatelj je imao gubitke od 3 mrtva i 13 ranjenih, a Grupa severnodalmatinskih bataljona: 6 mrtvih. 12 ranjenih i 10 zarobljenih.
- 14/15. avgust — Na pruzi Zagreb — Križevci partizan] (verovatno delovi Kalničkog NOP odreda) napali ž. st. Gradec i zapalili nemački voz sa 25 vagona sena i slame.
15. avgust — U s. Slatinskom Drenovcu (kod Podrav. Slatine), od pripadnika mađarske i nemačke nacionalne manjine, Štab 2. korpusa NOV i PO Hrvatske, formirao mađarski bataljon »Šandor Petefl« i nemačku partizansku četu »Ernest Tdmum« .
- Jedinice Unske operativne grupe i Banijskog NOP odreda zauzele s. Hrastovicu (kod Petrinje) i zarobile 120 domobrana 2. posatine čete.
- Na o. Visu grupa od 15 članova KPJ i SKOJ-a razoružala 7 italijanskih mornara osmatračke stanice Hum. Italijanske vlasti su sutradan uhapsile 50 talaca (te njih 20 streljale 20. avgusta).
- Avgust s. — Po naređenju Štaba kninskog sektora formiran Kninski NOP odred.
- 15/16. avgust — Jedinice Bilogorskog NOP odreda zapalile ž. st. Virje (kod Koprivnice).
16. avgust — Topusko napale i zauzele jedinice 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ. a delovi 11. ustaškog bataljona i žandarmi se povukli u Glinu.

- U s. Sv. Roku (kod Gračaca) održan veliki narodni zbor u prisustvu predstavnika ZAVNOH-a, narodne vlasti i NO vojske.
17. avgust — Severno od s. Sv. Klrina (kod Vodnjana, u Istri) udarna partizanska grupa minirala prugu i uništila lokomotivu i 3 vagona. Zbog toga je saobraćaj bio prekinut 30 časova.
18. avgust — Jedinice 12. divizije NOVJ zauzele s. Male Bastaje (kod Daruvara) i ubile i ranile 33, a zarobile 43 domobrana i ustaše. Gubici jedinica 12. divizije: 18 mrtvih i 46 ranjenih.
- U rejonu s. Ličkog Osika i Perušića otpočeo napad 4. ustaške brigade iz Gospića na položaje 1. udarne brigade 6. divizije NOVJ. Borbe su vođene do 22. avgusta, kada je 1. brigada odbačena iz pomcnutih mesta uz gubitke od 9 mrtvih i 42 ranjena.
- U s. Sikireveima (kod Đakova) posada od 80 domobrana, 6 podoficira i 6 oficira predala se Diljskom NOP odredu, 30 domobrana, na svoje traženje, pušteno kućama, a ostali stupili u jedinice NOVJ. Zaplenjena je veća količina oružja, municije, hrane, novca i lekova.
- U s. Hromecu (kod Krapine) jedinice Kalničkog NOP odreda zarobile 55 vojnika i 2 oficira domobranskog radnog bataljona.
- 18/19. avgust. — U s. Vrbanji (na pruzi Vinkovci — Brčko) 2. sremski odred NOV i PO za Vojvodinu izvršio napad na 2. bataljon domobranske Sremske brigade, nanevši mu gubitke u mrtvima i zarobivši 28 domobrana.
- U s. Remetincu (kod Zagreba) 1. bataljon 13. proleterske NOU brigade Rade Končar« zarobio 21 domobrana 1 zapalio ž. si. i vojni magacin hrane.
19. avgust — U šumi Novakuši (kod Križevaca) Udarni bataljon Moslavačkog NOP odreda napao iz zasede motorizovanu kolonu nemačkog policijskog bataljona. Poginulo je 6, s ranjeno 26 nemačkih vojnika.
- Leteća mosorska partizanska četa upala u s. Dubce (kod Omiša) gde joj se bez oorbje predalo 30 domobrana i 1 oficir.
21. avgust — Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske formiran Turopoljsko-posavski NOP odred.
- Jedinice Blokovskog i Cetinskog NOP odreda zauzele s. Zadvarje (kod Omiša). Poginulo je oko 15 i zarobljeno oko 300 domobrana i 0 oficira 2. bataljona domobranskog 1. dobrovoljačkog puka. Gubici našli jedinica: 2 mrtva i 3 ranjena.
- U s. D. Kupćini (kod Karlovca) jedinice 13. proleterske NOU brigade Rade Končar« i Turopoljsko-posavskog NOP odreda napale delove 30. ustaškog bataljona. Poginulo je 6 i zarobljeno 11 ustaša, dok su gubici jedinica NOVJ iz, tosili 1 mrtav i 2 ranjena.
- Iz rejona Knina počeo napad delova italijanske divizije •Zara« i četničke Dinarske divizije (oko 3000 vojnika) na 2. udarnu brigadu 6. divizije NOVJ koja je zatvarala pravac: Knin — Vrlika. Brigada je u trodnevnim borbama odbacila neprijatelja u Knin, ali je pretrpela gubitke od 3 mrtva 1 nestalog i 25 ranjenih.
22. avgust — U s. Vrbanju (na pruzi Vinkovci — Brčko) upali delovi 2. sremskog odreda NOV i PO za Vojvodinu, zapalili opštinsku arhivu i školu, porušili bunkere, a na ž. st. uništili uređaje i zapalili magacin hrane.
- Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske formirana Komanda Moslavačkog vojnog područja.
- Jedinice 17. udarne brigade 10. divizije NOVJ odbile napad nemačkih vojnika na s. Veliku i odbacile ih ka Slav. Požegi uz gubitke od 1 mrtvog i III ranjenih. Brigada je imala 4 mrtva i 13 ranjenih.
- U s. Starim Mikanovcima (kod Vinkovaca) delovi Diljskog NOP odreda zarobili 22 domobrana i 1 žandarma.
- U s. Desiniću (kod Krapine) jedinice Kalničkog NOP odreda napale žand. stanicu i zarobile 8 žandarma.
- Održana oblasna konferencija NO odbora za Slavoniju.
23. avgust — Kod s. Kupćine (blizu Karlovca), u borbi protiv ustaša, poginuo zamenik komandanta Turopoljsko-posavskog NOP odreda Milan Mraović Simić. narodni heroj.

24. avgust — Kod Pakraca 2. bataljon 12. udarne brigade 12. divizije NOVJ uništio domobransku stražu i porušio železnički vijadukt dug 56 m. Ostali bataljoni te brigade su odbili pokušaje neprijatelja da iz Pakraca i Daruvara spreči rušenje vijadukta. Poginulo je 14, ranjeno 25 i zarobljeno 11 domobrana. Brigada je imala 8 mrtvih i 24 ranjena.
- U s. Srimi (kod Šibenika) 2. bataljon Grupe severnodalmatinskih bataljona napao italijanski brod koji je prevozio antikomunističku miliciju. Poginulo je 11 a ranjeno 10 milicionera i 3 italijanska mornara.
- U Otočcu otpočela Druga okružna konferencija SKOJ-a za Liku, koja je. u prisustvu 295 delegata, sutradan završila rad.
- 24/25. avgust — U s. Gori (kod Glino) 1. brigada Unske operativne grupe napala posadu i ubila 2, ranila U 1 zarobila 135 domobrana, uz sopstvene gubitke od 8 mrtvih i 12 ranjenih, boraca.
25. avgust — Iz Virovitice. Grubišnog Polja i s. Rajenice dva bataljona nemačkog 14. SS policijskog puka, delovi 135. puka nemačke 187. rezervne divizije, tri bataljona domobranske 1. brdske brigade i delovi domobranskog 8. brdskog puka otpočeli trodnevno čišćenje istočnog dela Bilo-gore. U rejonu s. Lončarice i s. Miletinca (kod Daruvara) neprijatelju su pružile jači otpor 16. i 18. brigada 12. divizije NOVJ, koje su se noću 25/26. avgusta prebacile na severne padine pl. Papuka. Neprijatelj je imao 6 mrtvih, 8 ranjenih i 10 nestalih, a brigade 12 divizije NOVJ 5 mrtvih i 14 ranjenih.
- U blizini Slav. Požege formiran Protivčetnički bataljon 2. hrvatskog korpusa NOVJ.
- Kod postaje Spačva (na pruzi Vinkovci — Brčko) jedinice 2. sremskog odreda NOV i PO za Vojvodinu napale voz i stražu koja je osiguravala prugu. Poginula su 2, a zarobljeno je 6 neprijateljskih vojnika.
26. avgust — Jedinice 17. udarne i 21. brigade 10. divizije NOVJ izvršile napad na nemačke policijske snage u s. Drenju, s. Drenjskom Slatniku, s. Mandičevr.u i s. Pridvorju (kod Đakova). Poginulo je 27, ranjeno 4 i nestalo 7 neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 10. divizije imale 4 mrtva i 5 ranjenih.
- U s. Sokolovcu (kod Koprivnice) 1. bataljon Kalničkog NOP odreda napao žand. st. i zarobio 20 žandarma.
27. avgust — U rejonu s. Prokope (kod Gline) jedinice 2. brigado Unske operativne grupe napale domobransku četvu, te u borbi ubile 15 domobrana i zarobile 0 domobrana i 1 oficira. Zaplenjen je jedan putnički autobus.
- Po naređenju Štaba 2. hrvatskog korpusa NOVJ, formirana Komanda Daruvarskog vojnog područja.
28. avgust — U rejonu s. Podgorača (kod Našica) 1. bataljon 17. udarne brigade 10. divizije NOVJ napao ustaške i nemačke policijske jedinice. Poginuli su 3 ustaše i 10 nemačkih vojnika, a ranjeno je 6 i nestalo 5 nemačkih vojnika.
- U rejonu s. Đevrsaka (kod Skradina), iz zasede, 1. bataljon Severnodalmatinskog NOP odreda napao auto-kolonu 291. puka italijanske divizije Zara . Poginulo je 6 italijanskih vojnika i 1 oficir, ranjeno je 13 vojnika i uništen je 1 kamion. Bataljon je imao 1 mrtvog i 2 ranjena.
29. avgust — U rejonu s. Ličkog Osika i s. Perušića 2. udarna brigada 8. divizije NOVJ napala delove 4. ustaške brigade. Angažujući jače snage iz Gospića, ustaše su posle dvodnevne borbe održale svoje položaje i nanele 2. brigadi gubitke od 5 mrtvih i 14 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 10 mrtvih i 17 ranjenih.
- Iz rejona Bihaća i Kulen-VakuCa nemačka 114. lovačka divizija otpočela prodor preko Like u severnu Dalmaciju u cilju zaposedanja ove teritorije, jer se očekivala kapitulacija Italije. Neprijatelj je odbacio 3. udarnu brigadu 6. divizije NOVJ koja je zatvarala ove pravce i iduće noći zauzeo D. Lapac.
- Obrazovan Privremeni ONO odbor Krapina.
30. avgust — Između Vinkovaca i Brčkog dolovi 2. sremskog odreda NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili teretni voz od 14 vagona.
- 30/31. avgust — U rejonu Crvenog Kamena (kod Ludbrega) delovi Kalničkog NOP odreda se prebacili preko r. Drave i napali mađarsku pograničnu stražu, te ubili 1 podoficira i zarobili 2 vojnika.

1943. avgust

MAKEDONIJA

avgust 1943.

31. avgust — U s. Bošnjacima (kod Županje) 2. sremski NOP odred napao i razoružao domobransku jedinicu, zaplenivši 180 pušaka i veću količinu municije. Dobrovoljno je stupilo u NOV 59 domobrana.
- Na ž. st. Božjakovina (kod Dugog Sela) jedinice Moslavačkog NOP odreda zarobile 20 domobrana i žandarma i 1 oficira.
- U Istri, pod rukovodstvom partijske organizacije, preko 1500 Istrana učestvovalo u masovnoj akciji kldanja tt linije.
- August k. — Formiran ONO odbor za Istru.
- U s. Primoštenu održana konferencija SNO odbora Šibenik.
- August — U s. Varaždinskim Toplicama, u borbi protiv ustaša, poginuo komandir Zagorske čete Kalničkog NOP odreda Slavko Mrkoci. narodni heroj.

MAKEDONIJA

1. avgust — Između s. Boule 1 s. Strmaševa (kod Kavadaraca) NOP odredi Dobri Daskalov 1 -Sava Mihajlov« napali iz zasede kontračetu kavadarskou sreza Car Kalojan», ali su se morali povući pred nadmoćnim neprijateljem koji je pristigao u pomoć četi.
- 1/2 avgust — U Kruševo upao 2. NOP odred (kičevski) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije, ali je posle kraće borbe protiv jačih bugarskih snaga napustio grad. Zbog ovog napada bugarski okupator nije uspeo da održi pripremljene manifestacije i da 40-godišnjicu ilindenskog ustanka makedonskog naroda iskoristi za svoje velikobugarske ciljeve.
2. avgust — Kod s. Oteševa (na Prespanskonu jezeru) CK KPM održao prošireni sastanak na kome je pored ostalog doneo odluke o stvaranju većih vojnih jedinica — bataljona i brigada i o pripremama za sazivanje ASNOM-a i za stvaranje viših organa narodne vlasti i NOF-a.
- Kod manastira Sv. Ilije (blizu Kumanova) formiran Kumanovski NOP odred od tadašnje dve partizanske grupe iz kumanovskog kraja.
- Kod manastira Sv. Ilije (blizu Kumanova) 2. južnomoravski i Kumanovski NOP odred održali politički zbor. gde im se priključilo 10 omladinaca. Sutradan, posle tročasovne borbe protiv bugarskih policajaca iz Vranja, kojima su naneli gubitke od 3 mrtva, odredi su se povukli ka pl. Kočuri.
- U s. Rajcima (na Prespanskonu jezeru) oko 50 italijanskih karabinjera napalo Bitoljski NOP odred »Goce Delčev« koji se posle kraće borbe povukao ka Kurbinskoj planini.
- August p. — U Drimkolu formiran NOP odred Drimkol od ljudstva iz okoline Debro i Struge.
- U s. Vrutoku (kod Gostivara) 1. NOP odred (mavrovski) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije napao karabinijsku stanicu. Posle tročasovne borbe 10 karabinjera se predalo, a ostali su se Izvukli ka Goslivaru.
7. avgust — Stab Prespansko-ohridskog NO.P odreda Damjan Gruev pozvao barjaktare (seoske starešine) iz okoline Struge na sastanak radi dogovora o zajedničkoj borbi protiv okupatora. U pozivu se insistira na bratsvu i jedinstvu makedonskog i šiptarskog življa radi sprečavanja bratoubilačke borbe (Do ovog sastanka nije došlo, jer su barjaktari odbili svaku saradnju s NOP-om.)
- Na pl. Babi (između Bitolja i Resna) Bitoljski NOP odred Goce Delčev« napao bugarski granični pododsek i u kratkoj borbi naneo neprijatelju gubitke od 3 mrtva i 2 ranjena.
- S. av0i<sf — Na Slivničkoj planini (kod Prcspanskog jezera) oko 200 karabinjera napalo Bitoljski NOP odred »Goce Delčev«. Odred se pred nadmoćnim neprijateljem povukao za Brajčinsku planinu.
11. avgust — Iz rejona Velesa krenula za Debarca grupa od 13 boraca bivšeg NOP odreda »Dimitar Vlahov«. Ona je kasnije ušla u sastav bataljona Mirče Acev .
- 1S avgust — U s. Neravu (kod Krive Palanke) 2. bataljon 2, lužnomoravskog NOP odreda vodio četvoročasovnu borbu protiv oko 130 četnika. Kada su četnicima pritekale u pomoć I m a n j e bugarske snage, bataljon je bio prinuđen da se povuče ka Gernnan-planini, uz gubitke od 1 mrtvog i 5 ranjenih.

- Avgust ti. p.* — U Stipu bugarske vlasti, zahvaljujući provali, pohapsile oko 80 članova KPJ i SKOJ-a 1 simpatizera NOP-a koji su se spremali da pođu u partizane. (Veći broj njih je interniran u Bugarsku, a ostali su, po puštanju iz zatvora, prešli u ilegalnost.)
- 17. avgust* — U Stipu. u borbi protiv bugarske policije, poginuo član 4. oblasnog komiteta KP Makedonije Slavčo Stojmenov, narodni heroj.
— U s. Popovec i s. Ivančišta (kod Kičeva) 2. NOP odreci (kičevski) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije formirao NO odbore.
- 10. avgust* — GS NOV i PO za Makedoniju, na osnovu uputstva VS. izdao naredbu o organizacionoj strukturi i formaciji jedinica NOV i PO. uspostavljanju pomoćnih službi i regulisanju svakodnevnog života i rada.
- 20. avgust* — Na pruzi Kičevo — Struga grupa boraca 2. NOP odreda (kičevskog) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije uništila lokomotivu i nekoliko vagona teretnog voza.
- 21. avgust* — Devclelijski sreski upravitelj izvestio bugarsku oblasnu direkciju u Skonliu da su 34 lica iz njegovog sreza otišla u partizane i da je formirao kontračetu od plaćenika za borbu protiv partizana.
- 24. avgust* — U rejonu Gostivara 1. NOP odred (mavrovski) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije napao dve karabinijske stanice i zarobio 8 karabinijera, a zaplenio dosta municije i druge opreme.
- 25. avgust* — Delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo uputio CK KPM direktivu o daljim zadacima partijske organizacije u vezi sa razvojem NOB u Makedoniji. U direktivi se podvlači da treba preduzeti mere za jače osposobljavanje mladih partijskih kadrova, osamostaljivanje i omasovljenje partijskih organizacija i što šire okupljanje masa u NOP.
- 26. avgust* — Na putu Debar — Gostivar (između s. Beličice i s. Bostuše) I. NOP odred (mavrovski) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije spalio pet mostova i isekao tt sluhove.
- 27. avgust* — Italijanski vojnici i balisti iz Gostivara opljačkali i spalili s. Leunovo i s. Ničiforovo. ogorčeni na stanovništvo što je pružalo podršku partizanskim odredima i pomagalo NOP.
- I
- 28. avgust* — Na Slaveju (pi. Karaorman. Debarca) od Prespansko-ohridskog NOP odreda --Damjan Gruev-, preostalih boraca NOP odreda Dimitar Vlahov i Dorče Petrov« i novo-došlog ljudstva formiran 1. bataljon 2 operativne zone NOV i PO Makedonije »Mirče Acev«, jačine oko 200 boraca. Tu je prvi bataljon na teritoriji Makedonije.
- 29. avgust* — Instruktor CK KPJ u Makedoniji Dobrivoje Radosnvljevi' obavestio Stab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije o političkoj situaciji u Bugarskoj posle smrti cara Borisa i istakao potrebu za jačim, efikasnijim dejstvom jedinica NOVJ na teritoriji pod bugarskom okupacijom.
- August** — U Skoplju formiran 5. oblasni komitet KPM (za srezove: Skoplje. Kumanovo. Kriva Palanka. Kratovo 1 Sv. Nikola).
— Iz Bugarske prebačena u Makedoniju 17. pešadijska divizija, sa štabom u Stipu. Od tada je bugarska 5. armija imala tri pešadijske divizije na teritoriji Makedonije i jednu u Vrunju.
— Povereništvo CK KP Makedonije za teritoriju pod italijanskom okupacijom uputilo proglas Makedoncima — izbeglicama (koji su zbog italijansko-balisličkog terora naпустиili svoje domove i prešli na teritoriju pod bugarskom okupacijom) da ne slupaju u službu okupatora, već u redove NOV i PO Makedonije.
— Na kumanovskom terenu formiran Štab 5. operativne zone NOV 1 PO Makedonije. U ovu zonu su ušli srezovi: Skoplje. Kumanovo, Kriva Palanka, Kratovo t Sv. Nikola.

SLOVENIJA

- I. avgust — U rejonu s. Babne Gore i Krušnog Vrha (kod Trebnja) 1 slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« vodila oštre borbe protiv 117. bataljona crnih košulja i 1. i 2. italijanskog specijalnog bataljona. Snage 2. bataljona 2. slovenačke NOU brigade - Matija Gubec«, udarom u bok, razbile su neprijatelja i primorale ga da se. uz znatne gu-bitke, povuče u s. Selca.

- U s. Družinskoj Vasi (kod Novog Mesta) grupa boraca Zapadno-dolenjskog NOP odreda opkolila i razoružala grupu od 17 četnika Dray. Mihailovića, među njima i veći broj rukovodilaca četničkog pokreta u Sloveniji.
2. avgust — U rejonu Zirovskog vrha (kod Zirja) jake nemačke snage okružile 7. slovenač! i NOU brigadu France Prešern«. Brigada se, posle dvodnevni h borbi, uz obostrane velike gubitke, probila delom snaga na Bukov vrh. a delom ka s. Selu.
6. avgust — GS NOV i PO za Sloveniju uputio poziv zavedenim Slovencima, pripadnicima kvislinških oružanih formacija, da predaju oružje i stupe u redove NOV.
- U s. Gaberju na pl. Sipeku (kod Kamnika), po naređenju GS NOV i PO za Sloveniju. od Štajerskih partizanskih jedinica formirana ti. slovenačka NOU brigada »Slavko Slander-, jačine tri bataljona.
9. avgust — U rejonu s. Selo — s. Rupe — s. Ravnica (kod Cerknice) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič* 14. divizije NOVJ napala zastdu i/ sastava italijanske divizije »Kačatori dele Alpi* i 11. grupacije granične straže i protenda je u CVrklncu. Poginula su 2 i ranjeno je 8 italijanskih vojnika.
- Italljansko-belogardističko uporište s. Belu Cerkev (kod Novog Mesta) napala 4 stovenačka NOU brigada Matija Gubec« i uništila nekoliko otpornih tačaka. ali je, zbog snažnog otpora neprijatelja, pred zoru odustala od daljih napada i povukla se u s. Zbure i s. Gorenju Vas.
10. avgust — Osma slovenačka (gorenjska) NOU brigada preimenovana u 7. slovenačku udarnu brigadu »France Prešera« 14. divizije NOVJ.
- Kod s. Breške Vasi (blizu Novog Mesta) 4. slovenačka NO'J brigada -Matija Gubec sprečila pokušaj jakih italijanskih snaga, podržanih tenkovima, da forsiraju r. Krku i ojačaju posadu s. Bele Cerkev.
13. avgust. — U blizini s. Gomile 2. bataljon 5, slovenačke NOU brigade Ivan Cankar minirao prugu Trebnje—Sevnica i uništio železničku kompoziciju i dva blindimi ' vago: \ sa pratnjom od 27 vojnika 98. legije crnih košulja, zaplenivši njihovo onižji i municiju.
- 14/15. avgust — Relogardistička uporišta s. Sobnčevo, s. Niževce, s. Brezovicu i s. Ohonicu (kod Borovnice) napale jedinice 14. divizije \OVJ. U noćnim borbama one su uništile uporišta u s. Brezovici, s. Ohonici i s. Nižveeu. zarobile više belogardista i iple-nile veću količinu oružja i municije, dok su u s. Sobofievu neprijatelju nanele osetne gubitke. Istovremeno je 1. bataljon 7. -iovenočko NOU brigade France Pr om izvršio demonstrativan napad na italijanski garnizon Rakitnu u cilju vezivanja neprijateljskih snaga.
- August p. p. — U blizini Dolenjskih Toplica, na inicijativu komandanta italijanske divizije Izonco-, održana dva sastanka sa predstavnicima GS NOV i PO za Sloveniju na kojima se raspravljalo o razmeni zarobljenika, ali sporazum nije postignut.
17. avgust — Na Svetoj planini (kod Trbovlja) nemački 19. SS policijski puk, žandarmerija i jedi-nice operativne vojske okružili 6. slovenačku NOU brigadu »Slavko Slander ali je ova posle oštre viščasovne borbe, uspela da se između s. Mliništa i s. Loga probije iz okruženja i prebaci u pravcu s. Tlačnice. Jedna ojačana četa 2. bataljona primo-rana je da se vrati na Sv. planinu, gde je sledećeg dana vodila žestoku borbu, a pred veće se probila u pravcu s. Rovišča.
18. avgust — Na pl. Koronu (kod Borovnice) bataljon 1. slovenačke NOU brigade Tone Tomšič' vodio oštru borbu protiv 1. specijalno, bataljona 51. pešadijskog puka italijanske divizije Kačatori dele Alpi* — koji je. podržavan jakom artiljerijskom i minoba-cačkom vatrom, nadirao iz s. Rakitne — i energičnim juri-,em odbacio ga u polazni garnizon. Poginuo je 1 i ranjena su 3 italijanska vojnika. Bataljon 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič je Imao 2 ranjena
19. avgust — U rejonu Catež—s. Brezje — s. Sv. Križ (kod Trebnja) 15. divizija NOV.I vodila oštre borbe protiv dve jake italijanske kolone koje su iz Trebnja i Mokronoga, podržavane snažnom artiljerijskom i minobacačkom vatrom, nadiralo na njene po-
l l o ž a j e . Divizija se uveće, zbog Sadmoćnostl neprijateljskih snaga, i vukla iz borbe i prebacila u rejon s. Trebelnog.
- U s. Pijavoj Gorici (kod Ljubljane) 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« snaž-nim naletom uništila 6 otpornih tačaka i nanela belogardistima ' -etno gubitke. ali ie. zbog brze intervencije jakih italijanskih snaga iz Ljubljane i Rakitne. odustala od daljih napada.

1943. avgust

SRBIJA

avgust 1943.

20. avgust — U rejonu pl. Murovica — pl. Ciceľj (kod Domžala) nemački 19. SS policijski puk, žandarmerija i operativne jedinice okružili 1. bataljon 6. slovenačke NOU brigade ••Slavko Slander•. Posle oštre jednodnevne borbe deo bataljona. s većim brojem nenaoružanih boraca, probio se preko r. Save, dok se drugi deo sledećeg dana prebacio preko s. Vrha u blizinu r. Save i odavde otišao na pl. Meninu. u sastav svoje brigade.
21. avgust — U blizini s. Ponikava delovi 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« razoružali italijansku posadu na obezbeđenju pruge i na više mesta porušili prugu Trebnje — Novo Mesto.
24. avgust — Kod s. Goričice (na pruzi Ljubljana — Trst) 1. slovenačka NOU brigada "Tone Tomšič" uništila nemački transportni voz kojim se prebacivalo tehničko odeljenje 24. oldbpne divizije. Uništeni su 2 lokomotive i 22 vagona s tehničkom opremom i oklopnim vozilima i zaplenjena je izvesna količina oružja i municije. Poginuo je veći broj nemačkih vojnika, a ranjeno ih je fi i zarobljeno 7.
20. avgust — Kod s. Jevnice (blizu Litije), na osnovu naređenja GŠ NOV i PO za Sloveniju, fi. slovenačka NOU brigada "Slavko Slander" prebacila se preko r. Save u Dolenjsku, gde je ušla u sastav 15. divizije NOVJ.
- U blizini s. Ceroveca i s. Brezja (kod Novog Mesta) jedan bataljon 15. divizije NOVJ napao italijansko-belogardističku kolonu koja se kretala iz s. Mirne Peči. Snažnim naletom neprijatelj je razbijen a potom gonjen sve do s. D. Kamnje, gde je okružen. Zahvaljujući preciznoj artiljerijskoj vatri iz Novog Mesta, neprijatelj se kroz nastalu brešu povukao u s. Dobravu. gde se spojio sa drugom kolonom i vratio u s. Mirnu Peč.

SRBIJA

1. avgust — U Blace upala udarna grupa 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda, te uhvatila 1 streljala sreskog načelnika, šefa policije i jednog agenta.
- U s. Rgotini (kod Zaječara) delovi Zaječarsko-timočkog NOP odreda demolirali postrojenja za ispiranje kvarca. (Za odmazdu je nemačka feldkomandantura u Zaječaru 8. septembra streljala 10 ljudi.)
2. avgust — U blizini rudnika antimona Mačkatica (kod Surdulice) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda presekli žičanu železnicu. usled čega je 10 dana onemogućen prenos rude.
- 3/4. avgust — Na salašu Bankovci (kod Iriga) 1. bataljon 3. vojvođanske NOU brigade napao posadu jačine 82 domobrana, te u dvočasovnoj borbi ubio 3. ranio 1 i zarobio 25 domobrana. a zaplenio puškomitraljez, automat. 22 puške i 30.000 metaka. U zapaljenom salašu je izgorelo 7 vagona žita. 2 vršalice. 1 kamion i sve zgrade.
5. avgust — Na pl. Radanu četnici napali 1. udarni bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda. U dvočasovnoj borbi bataljon je zadržao četnike na zapadnoj ivici planine, a noćnim napadom odbacio ih i s tih položaja. Ubijeno je 8 i ranjeno nekoliko četnika. Bataljon je imao 3 ranjena.
- Avgttst p. — U s. Dupljaji (kod Bele Crkve) Južnobanatski NOP odred ubio 3 policajca i zapalio opštinu.
- fi. avgust — U s. Jelašnici (kod Vladičinog Hana) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda napali bugarske strafare kod električne centrale, te ubili 2 i zarobili 4 bugarska vojnika, a zaplenili 1 p. mitraljez i 6 pušaka. Centralu nisu mogli uništiti, jer eksploziv nije bio ispravan.
- Kod s. Vlase 2. udarni bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda napao četnike i naneo im gubitke od 10 mrtvih i više ranjenih, a zatim se povukao na pl. Radan.
7. avgust — U Rumi grupa boraca iz 2 bataljona 1. sremskog NOP odreda zapalila kudeljaru. u kojoj je izgorelo oko 80 vagona lana.
- 7S. avgust — U Blacu delovi 3. jastrebačkog bataljuna 1. južnomoravskog NOP odreda napali bugarsku posadu, ali su se, zbog jakog otpora, morali povući na pl. Jastrebac.
8. avgust — Na pl. Bukulji delovi bugarske 24. pešadijske divizije iz Arandelovca pokušali da opkole i unište 1. šumadijski udarni bataljon i Šumadijski. Kosmajski i Čačanski NOP odred, koji su se prikupili radi savetovanja. Pošto su izbegle opkoljavanje, jedinice 24. u pokretu ka pl. Venčacu napale bugarsku kolonu kod s. Vrbiće, nanevši joj gubitke od 7 mrtvih i više ranjenih i zaplenivši 2 minobacača s minama i mitraljez.

1943. avgust

SRBIJA

avgust 1943.

9. avgust — U borbi protiv ustaša između s. Beočina i s. Novog Rakovca (koci Petrovaradina) poginuo politički komesar Diverzantske grupe 1. sremskog NOP odreda Stevan Petrović Briie, narodni heroj.
- 9/10. avgust — Bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda upao u Knjaževac. te onesposobio električnu centralu i zapalio zgradu sreskog načelstva i pošte, kao i 4(1 vršalica koje je okupator prikupio radi obavljanja vršidbe.
10. avgust — Između Indije i Stare Pazove mesna diverzantska grupa minirala prugu i uništila lokomotivu i 3 vagona brzog voza.
11. avgust — Na Širokom dolu (u blizini s. Grgttrevaca, kod Rume), po odluci GS NOV i PO za Vojvodinu, formiran 3. bačko-baranjski NOP odred.
13. avgust — Na pl. Radanu četnički Jablanički, Kosovski, Južnomoravski i Toplički korpus (oko 2000 četnika) napali 1. i 2. udarni i 2. (jablanički) bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda. Posle osmočasovne teške borbe četnici su protivnapadom odbačeni ka Sokolovom visu i s. M. i V. Dakama. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 20 mrtvih i oko 40 ranjenih, a jedinice 1. južnomoravskog NOP odreda — 8 poginulih, 3 ranjena i 4 nestala. Zaplenjeno: 1 protivtenkovska puška. 2 mitraljeza, 1 p. mitraljez, i dr.
- Na pl. Bukulji, u prisustvu članova PK KPJ i GS NOV i PO za Srbiju, završeno petodnevno partijsko savetovanje političkih i vojnih rukovodilaca 1. šumadijskog udarnog partizanskog bataljona, Šumadijskog. Kosmajskog i Čačanskog NOP odreda i delegata OK KPJ za Požarevac, Arandjelovac, Kragujevac, Čačak i Valjevo. Na savetovanju je analizirana vojno-politička situacija u zemlji i svetu, te su doneti zaključci u vezi s jačanjem NO pokreta, obnavljanjem starih i formiranjem novih partijskih organizacija, jačanjem NOP odreda i stvaranjem uslova za formiranje NO brigada.
- U s. Vapi (kod Čačka) Čačanski NOP odred Dragiša Mišović' uhvatio i ubio 2 četnička zlikovca.
14. avgust — Na partijskoj konferenciji članova KPJ Rasinskog NOP odreda doneti su zaključci u vezi s jačanjem organizacija KPJ i SKOJ-a 1 s budućim dejstvima tog odreda i merama za njegovo narastanje.
- Na putu Leskovac — Lebane delovi 1. južnomoravskog NOP odreda napali iz zasede kamion sa bugarskim vojnicima i u njemu ubili 3 i ranili 3 bugarska vojnika.
17. avgust — U s. Slankamenu (kod Indije) partizanske straže prepadom razoružale žandarme i zaplenile 65 pušaka. 7.000 metaka i 3 sanduka bombi.
- U s. Zitoradi (kod Prokuplja) delovi 1. južnomoravskog NOP odreda napali i rastezali odeljenje vojnika SDS koji su obezbeđivali rekvirirano žito, a potom odbacili ka Prokuplju nemačke i vojnike SDS koji su im pošli u pomoć. Poginula su 2 i ranjena 3 neprijateljska vojnika.
- U s. Atonici (kod Čačka) Čačanski NOP odred »Dragiša Mišović« zarobio 5 četnika i 1 vojnika SDS.
18. avgust — U s. Alenici (kod Čačka) oko 60 vojnika SDS i 30 čelnika opkolili Čačanski NOP odred Dragiša Mišović'. ali je ovaj probio obruč i bez gubitaka se povukao na pl. Jelicu.
19. avgust — U s. Garašima (kod Arandjelovca) šumadijski udarni partizanski bataljon napao četničku Orašačku brigadu (jačine oko 130 četnika) i naneo joj gubitke od 13 mrtvih i 16 ranjenih.
- Na putu Smederevo — s. Kolari Kosmajski NOP odred iz zasede ubio 4 i ranio 4 vojnika SDK.
- U s. Centi (kod Titela) okupatorske vlasti streljale 5 rodoljuba kao odmazdu za ranjavanje jednog opštinskog službenika.
20. avgust — GŠ NOV i PO za Vojvodinu naredio štabovima 1 i 2. sremskog NOP odreda da kontrolišu granični pojas Srema i obezbede ga od upada neprijatelja preko r. Save (iz Srbije i Bosne).
- U s. Grgurevce (kod Rume) prodrle jedinice 3. vojvođanske NOU brigade posle petočasovne borbe protiv nemačke policije, domobrana i petokolonaša, likvidiravši bunkere i utvrđenja spoljne linije odbrane Poginulo je 4, ranjeno 9 i zarobljeno 17 policajaca, a zaplenjeno 2 mitraljeza, 20 pušaka i oko 2000 metaka. Brigada je imala 3 mrtva.

- Između s. Gibarca i Sida Diverzantska grupa 2. sremskog NOP odreda minirala prugu i uništila lokomotivu a oštetila kompoziciju nemačkog teretnog voza
- 20/21. avgust — Na Sokolovom visu i kod s. M. i V. Dake 1. i 2. udarni bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda napali i razbili četnike, odbacivši ili dublje u Kosanicu. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i više ranjenih, dok su bataljoni imali 3 ranjena. Zaplenjeni su p. mitraljez i 8 pušaka.
21. avgust — Između Indije i Stare Pazove Diverzantska grupa 1. sremskog NOP odreda minirala prugu. Uništila je lokomotivu, a cela kompozicija italijanskog transportnog voza se survala u kanal, pa je saobraćaj obustavljen 48 časova.
- Kod s. Petrovčića (blizu Zemuna) jedan vod 3. bataljuna 1. sremskog NOP odreda napao iz zasede dve grupe ustaško-domobrinskih vojnika i naneo im gubitke, te ih sprečio da opljačkaju s. Karlovčić;
- U s. Bukovcu (kod Petrovaradina) ustaše i nemački vojnici pohapsill 40 ljudi, žena i dece i oterali ih u logor Jasenovac (odakle se niko nije vratio).
22. avgust — Pokrajinski NO odbor i GS NOV i PO za Vojvodinu izdali proglas narodu s pozivom na opštu borbu protiv okupatora.
- U s. Platićevo (kod Rume) upala četa 2. bataljona 1. sremskog NOP odreda, zapalila opštinsku arhivu i zaplenila 8 pušaka i 320 metaka.
23. avgust — U rejonu s. Neština (kod Iloka) 3. vojvođanska NOU brigada i/, zasede uništila nemačku minersku četvu ubivši 85 i zarobivši 24 nemačka vojnika, te zaplenivši 2 mitraljezu. 72 puške. 1500 metaka i dosta druge opreme.
24. avgust — U s. Ratajima 1 s. Dubici (kod Vranja) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda spalili opštinske arhive i zaplenili 10 pušaka. 2 pištolja i radio-aparat.
- Na pl. Jastrepcu održana okružna partijska konferencija za kruševački okrug. Zaključeno je da se smelije primaju ljudi u članstvo KPJ i SKOJ-a, da se pristupi širem objašnjavanju ciljeva KPJ i NO pokreta i da se radi na jačanju NOP odreda.
25. avgust — Reorganizovan 2. južnomoravski NOP odred: formirani 1. udarni i 2 i 3. bataljon.
- Između s. Gibarca i s. Bačinaca (kod Sida) jedinice 2. sremskog NOP odreda minirale prugu i uništile lokomotivu i nekoliko vagona transportnog voza. a ostale vagona oštetile.
- U s. Surčinu (kod Zemuna) delovi 3. bataljona 1. sremskog NOP odreda napali domobrane, te ubili 1 i ranili 4 domobrana, zapalili opštinsku arhivu i zaplenili 4 puške.
- PK SKOJ-a uputio oblasnim, okružnim, sreskim, mesnim, brigadnim i bataljonskim rukovodstvima SKOJ-a direktivu o daljim zadacima SKOJ-a i USAOJ-a u Vojvodini.
- U Beogradu počeo da funkcioniše novoobrazovani Stab nemačke grupe armija »F>, sa osnovnim zadatkom: uništiti NOVJ i obezbediti komunikacije preko Jugoslavije za Grčku.
26. avgust — Između Srem. Mitrovice i s. Vognja delovi 3. vojvođanske NOU brigade minirali prugu, zaustavili nemački teretni voz (sa ugljenom i municijom), a pri napadu na pratnju voza ubili 3 i ranili 15 nemačkih vojnika. Eksplozija municije i vatra uništile su celu kompoziciju (lokomotivu i oko 40 vagona i.
- Kod s. Berelića (blizu Vranja) Kumanovski NOP odred, izdvojen iz sastava 2. južnomoravskog NOP odreda radi samostalnih dejstava. izvršio smotru i uputio se ka pl. Kozjaku.
27. avgust — U s. Gorićanima (kod Kraljeva) Čačanski NOP odred Dragiša Mišović napao grupu od oko 20 četnika, te ubio 2, ranio 1 i zarobio 2 četnika, a zaplenio 4 puške i 1 pištolj.
28. avgust — Koci s. Muzaća (blizu Blaca) udarni bataljun Rasinskog NOP odreda s jednim vodom 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda, napao i rasterao četnike i odbio napad Leteće brigade četničkog Rasinskog korpusa. Poginulo je 12 četnika, među kojima i komandant brigade, a zarobljeno 18 četnika. Zaplenjeno: 14 pušaka, 3 automata, 5 jahaćih konja. 8000 metaka i veća količina odeće i rublja.
29. avgust — U Irig prodrli delovi 3. vojvođanske NOU brigade i 1. sremskog NOP odreda i napali četvu nemačke policije i opštinsku stražu u kasarni. Zauzet je spoljni bunker, ali je dalja borba prekinuta pristizanjem ustaško-domobrinskih jedinica iz Rume.

Poginuli su komandir opštinske straže i I vojnik; ranjeno je fi nemačkih policajaca a dva su zarobljena; zaplenjena je 21 puška; zapaljeno je nekoliko zgrada koje su služile neprijatelju i mlin sa 13 vagona žita. Brigada je imala 1 poginulog i I ranjenog.

- Avgust k.* — Na pl. Tumbi (kod Knjaževca) bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda odbio napad četnika i posle borbe koja je trajala ceo dan. prinudio ih da se uz gubitke povuku. Poginuo je jedan komandir čete iz bataljona.
- Avgust*
- U blizini Crne Trave, od Kosara iz Bugarske, formiran bugarski Trnski NOP odred, jačine 15 boraca. Stab 2. južnomoravskog NOP odreda naoružao ga je sa 2. p. mitraljeza i puškama. Odred je dejstvovao na bugarskoj teritoriji, najčešće s jedinicama 2. južnomoravskog NOP odreda.
  - U Zemunu formiran Gradski NO odbor (koji je imao (5 rejonskih odbora i radio sve do oslobođenja).
  - U s. Bučumetu (kod Lebana) formiran Opštinski NO odb >r za sela: Bučumet. Rujkova, Gazdare. Crni Vrh i Gogiju.
  - Nemački komandujući general i zapovednik Srbije naredio feldkomandanturl u Nišu da. zbog ubistva nemačkog podnarednika (koje su 7. avgusta izvršili delovi 1. južnomoravskog NOP odreda), strelja 50 zatvorenih pripadnika i simpatizera NOP-a.
  - U Zaječara streljun član SK KPJ za negolinski srez Vera Radosavljević Nada. narodni heroj.

S e p t e m b a r

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

3. septembar — Vrhovni Stab NOV i POJ i/dao naredbu o načinu ishrane i obezbeđenja Štabova, o vojničkom držanju i pravilnom ponašanju vojnih lica, o nošenju oznaka i činova, o načinu predlaganja za pohvale, odlikovanja i unapređenja, o evidenciji starešin-skog kadra i brizi za njegovo stalno uzdizanje.
- Savezničke snage otpočele iskrcavanje u Kalabriji (u Italiji).
- U Sirakuzi (u Italiji) potpisano primirje između saveznika i italijanske vlade maršala Pjetra Badolja.
4. septembar — VS NOV 1 POJ naredio Stabu 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da područje Jajce — Mrkonjić Grad očisti od četnika.
5. septembar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 2. proleterske udarne divizije NOVJ da zbog predstojećih važnih događaja ubrza rad na formiranju korpusa koji treba da preuzme komandu nad jedinicama u Crnoj Gori. Sandžaku i Hercegovini i da glavninu svojih snaga orijentiše na ova područja.
6. septembar — VS NOV i POJ. naredio Stabu 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da punu pažnju posveti mobilizaciji novih boraca i učvršćenju NO odbora i komandi mesta i vajnih područja.
- VS NOV i POJ naredio Štabu 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ da uputi potrebne snage za razbijanje četnika u rejonu Bosanskog Grahova.
8. septembar — Objavljena безусловna kapitulacija Italije. Jedinice NOV i POJ su za nekoliko sledećih dana razoružale glavninu ovih italijanskih okupacionih divizija: »Izonco-.. Kačatori dele Alpi«, »Lombardija«, »Murde«, »Mačerata«, »Celere«, »Bergamo« i »Sforčeska«. Razoružale su i manje delove divizija: »Firence«, »Ferara«, »Mesinu-«, »Zara«, »Đulija«, »Torino« i »Pulje«. kao i 14. 17. i 18. obalsku brigadu. Na stranu NOVJ prešla je glavnina divizije »Venecija«, kao i delovi divizije »Taurinenze«. od kojih je kasnije (2. decembra 1943) formirana italijanska partizanska divizija »Garibaldi« i stavljena pod komandu 2. udarnog korpusa NOVJ.
- U Dalmaciji, po naređenju VS NOV i POJ. od 3. i 1. dalmatinske NOU brigade ponovo formirana 9. divizija NOVJ.
- Komande četničke Dinarske divizije i nemačke 14. lovačke divizije postigle sporazum o zajedničkim borbama protiv jedinica NOV i POJ.
9. septembar — Američka 5. armija se iskrcala kod Salerna (u Italiji).
- Iranska vlada objavila rat Nemačkoj.
- U vezi s kapitulacijom Italije, vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio depešu GS NOV i PO za Hrvatsku i GS NOV i PO za Sloveniju: da stupe u vezu sa štabovima italijanskih jedinica radi predaje oružja i radi eventualne saradnje u borbi protiv nemačkih jedinica; da proglašom pozovu domobrane na predaju i saradnju.
- Povodom kapitulacije Italije, vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio depešu Stabu 2. proleterske udarne divizije NOVJ: sa italijanskim jedinicama pregovarali o predaji oružja ili o zajedničkoj borbi protiv nemačkih jedinica; najhitnije preduzeti mobilizaciju u Sandžaku, Crnoj Gori i Hercegovini.
- U Splitu otpočeli četverodnevni pregovori između predstavnika VS NOV i POJ i komandanta italijanske divizije »Bergamo« o predaji i razoružanju italijanskih jedinica. Tada su razoružani glavnina divizije Bergamo- i drugi manji delovi italijanskog 18. armijskog korpusa.
- Partizanska četa - Bajram Curi-, u sadejstvu sa grupom boraca iz albanske Male-sije. zauzela Trepoju (u severnoj Albaniji)

- JO. septembar — Nemačke snage okupirale Rim.
- U s. Ivovićima (kod Foče), po naređenju VS NOV i POJ, formiran 2. udarni korpus NOVJ, u čiji su sastav ušle 2. proleterska udarna i 3. udarna divizija NOVJ.
  - VS NOV i POJ naredio je Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da formira jednu manevarsku grupu koja bi, 1/. rejona Kalinovika, sadejstvovala sa 3. bosanskim udarnim korpusom NOVJ u borbama oko Sarajeva, s tim da 2. proletersku NOU brigadu uputi u Sandžak, a 5. crnogorsku NOU brigadu u Crnu Goru.
12. septembar — Hitler izdao direktivu o čišćenju Balkana.
- Savezničke snage zauzele Bari (Italija).
  - Clan VŠ NOV i POJ Edvard Kardelj izvestio Vrhovni štab da je cela Ljubljanska pokrajina, sem Ljubljane, u rukama Narodnooslobodilačke vojske; da su jedinice NOVJ razoružale glavninu italijanske divizije Isonzo i zaplenile veliku količinu ratnog materijala: da su Bela i Plava garda razbijene i da je uspostavljena vlast Osvobodilne fronte.
  - Po odluci VS NOV i POJ 3. krajiška udarna brigada i proleterske udarne divizije NOVJ dobila naziv proleterska.
- U. septembar — Jedinice Crveno armije oslobodile Brjansk.
14. septembar — U s. Zdenjskoj Vasi (kod Kočevja), po naređenju VŠ NOV i POJ, formirana 18. divizija NOVJ. U njen su sastav ušle 8. 9 i 10. slovenačka NO brigada.
15. septembar — VŠ NOV i POJ naredio Štabu 1. proleterske udarne divizije NOVJ da hitnom intervencijom u pravcu srednje Dalmacije pomogne dalmatinskim jedinicama u sprečavanju prodora nemačkih snaga u Split.
- U Jajcu obnovljen rad Oficirske škole VŠ NOV i POJ Tada je imala 141 slušaoca.
- Septembar p.p. — Komandant Vrhovne komande savezničkih snaga za Srednji istok britanski general Vllson obavestio vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita da će oko 15. septembra u VS NOV i POJ stići anglo-američka vojna misija sa britanskim generalom Maklinom na čeln.
- Septembar s. — Povodom oslobođenja Splita londonski Tajms objavio uvodnik pod naslovom Nagrada za herojstvo«, u kome se ističe da se sada potvrđuje opšte verovanje da Pavellćeva vlada nikad nije imala stvarnu podršku hrvatskog naroda i konstatuje da »patriotske snage O' posle dve godine borbe ubiru plodove svog herojstva i izdržljivosti kojima su pružale uporan otpor napadaču ..*«
- U VŠ NOV i POJ stigla anglo-američka vojna misija, koju predvodi britanski general Maklin. član britanskog parlamenta.
16. septembar — Jedinice Crvene armije oslobodile Novgorod.
- Pri Vrhovnom štabu, po naređenju vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita, ponovo formirano odeljenje za vojno vazduhoplovstvo.
  - U rejon Aržano — Trilj. po naređenju VŠ NOV i POJ, stigla sa prostorije Kupres — Prozor 1. proleterska udarna divizija NOVJ da novoformiranim jedinicama pruža pomoć u odbrani Splita.
  - Clan VŠ NOV i POJ Edvard Kardelj izvestio Štab 13. divizije NOVJ o borbama slovenačkih jedinica protiv nemačkih snaga na sektoru Ilirsko Bistrice i istakao potrebu da slovenačke i hrvatske jedinice održavaju čvrste veze.
17. septembar — između r. Doneca i r. Dnjepra Jedinice Crvene armije otpočele ofanzivu u pravcu Poltave i Kremenčuga.
18. septembar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da s manevarskom grupom (4 proleterskom (crnogorskom) NOU i 2. dalmatinskom NOU brigadom) izvrši pokret u pravcu Sandžaka i Limske doline radi razoružavanja italijanskih jedinica i radi uspešnije mobilizacije.
20. septembar — U Jajcu, pri Oficirskoj školi VS NOV i POJ, otpočeo prvi dvadesetodnevni viši kurs za intendantske oficire. Pohađalo ga je 20 slušalaca.
21. septembar — U rejon s. Zelovo — s. Hrvače (kod Sinja), po naređenju VS NOV i POJ. stigla iz Bosanske krajine 4. divizija NOVJ radi sadejstva sa novoformiranim jedinicama NOVJ.

23. septembar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito depešom naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da pohita u Crnu Goru. napominjući mu da se najbolje postupa sa (talijanskim vojnicima koji predaju oružje i stupe u NOVJ.
- Clan Politbiroa CK KPJ i delegat CK KPJ Ivan Milutinović uputio sekretaru PK KPJ za Crnu Goru i Boku uputstvo o merama za mobilizaciju ljudstva i o slanju političko-partijskog kadra radi popune dveju crnogorskih brigada i formiranja treće S obzirom na mogućnost proširivanja rada PK on nalaže popunu PK KP.1 i PK SKOJ-a.
- Šef Sanitetskog odseka VŠ NOV i POJ naredio sanitetskom osoblju NOV i POJ da na levom rukavu obavezno nosi propisane oznake.
25. septembar — Delegat CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo /ahtevao od GŠ NOV i PO za Srbiju da se hitno upute u Makedoniju Makedonci koji se nalaze u srpskim jedinicama NOV i PO.
- Jedinice Crvene armije oslobodile Smolensk.
29. septembar — U Umbriji (Italija) formiran partizanski odred od Jugoslovena izbeglih iz zatvora "Spoleto" i »Idolfiorlto«. Odred je poslužio kao jezgro za formiranje italijanske brigade Antonio Gramši \ koja je u svom sastavu imala pet bataljona (tri bataljona su formirana od jugoslovenskih zatvorenika i Interniraca).
30. septembar — Ministar spoljnih poslova vlade V. Britanije Antoni Idn. primajući akreditive od novog ambasadora izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Bogoljuba Jeftića, savetovao da izbeglička vlada preduzme inicijativu za izmirenje sa NOV i POJ.
- Septembar — Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije zvanično zatražila od vlada Perua, Bolivije, Paragvaja i Čilea da zabrane rad jugoslovenskih levičarskih iseljeničkih organizacija u tim zemljama.
- Pri VS NOV i POJ formiran odsek za zaštitu naroda (O/.na). sa zadatkom da na čitavoj teritoriji zemlje uspostavi obaveštajnu mrežu u cilju borbe protiv neprijateljske špijunaže i pete kolone.

BOSNA I HERCEGOVINA

- J. Septembar — Kod s. Brajčevića i s. Bodežišta (blizu Gacka) 10. hercegovačka NOU brigada razbila konjički eskadron izviđačkog bataljona nemačke 7. SS divizije »Princ Eugeni, ojačan delovima mesnog miliejskog bataljona i četničke Gatačke brigade. Neprijatelj je imao 13 mrtvih. 9 zarobljenih i veći broj ranjenih. Između ostalog, zaplenjeno je i 45 konja sa opremom.
3. septembar — U Glamoč bez borbe ušle jedinice 10. udarne divizije 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ.
- 3/4. septembar — Kod Ustikoline (blizu Foče) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ, gazom i skelom, forsirala Drinu i zauzela Foču. Četnici su pružili slab otpor.
5. septembar — Otpočeo dvodnevni rad Oblasne konferencije AFZ-a za Bos. krajinu, na kojoj je izabran Oblasni odbor AFZ-a.
- Septembar p. — Odlukom Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu obnovljen Oblasni komitet SKOJ-a za Hercegovinu.
6. septembar — U Goražde ušli delovi 2. proleterske i 3. udarne divizije NOVJ, pošto su se delovi nemačke 369. legionarske divizije povukli ka s. Ustipračići.
- U sastavu 10. udarne divizije NOVJ spajanjem Blagajskog i Janjskog NOP odreda, formiran Blagajsko-janjski NOP odred.
- Na Suhopolju (kod s. Coslija, blizu Glamoča) uređen aei odrom NOVJ za sletanje savezničkih aviona.
7. septembar — Na liniji s. D. Skugrić — s. Tolisa — s. Krečane i u Dugim njivama (kod Građačca) 15. majevička udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ napala i razbila ostatke četničkog Trebavskog odreda. Oko 300—400 četnika je pobeglo delom na levu obalu r. Bosne, u s. Kotorsko, a delom prema Doboju i Ozrenu. Poginulo je 10 i ranjeno 25 četnika. Brigada je imala samo 4 ranjena.

- 7 S. septembar — Modriću zauzela 6. istočnobosanska udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ. Zaroobljen je 2. bataljon domobranskog 3. pešadijskog puka (2(H) domobrana i 5 oficira). Zaplenjeno: 200 pušaka. 5 minobacača. G p. mitraljeza i veća količina municije i druge opreme.
8. septembar — Na Kozari, po naredbi Štaba 2. bosanskog udarnog korpusa, od Kozarskog NOP odreda formirana 11 krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ, sastava: 3 bataljona.
- Po naređenju štaba 2. bosanskog korpusa NOVJ, od jezgra iz 8. krajiške udarne brigade 1 od mobilisanog ljudstva iz okoline Cazina, formiran Cazinski NOP odred.
- S/9. septembar — Jedinice 11. udarne divizije NOVJ napale Teslić koji su branile domobranski 4. lovački puk. oko 200 milicionera i 70 žandarma. Zbog otpora posade iz jakih utvrđenja napad nije uspeo, kao ni onaj izvršen sledeće noći. Gubici neprijatelja: 5 mrtvih, 7 ranjenih i 18 zarobljenih, a jedinica NOVJ 8 mrtvih. 27 ranjenih i 4 nestala.
- !>. septembar — U Cajniče ušli delovi 2. proleterske udarne divizije NOVJ. pošto su ga napustili delovi nemačke 118. lovačke i 369. legionarske divizije.
- U Kalinovik ušli delovi 2. proleterske udarne divizije NOVJ. pošto su se nemačka posada i žandarmi povukli u Trnovo.
- U s. Malom Polju (kod Han-Pijeska) poginuo komandant Planinskog NOP odreda Svetožar Kosorić. narodni heroj.
- 10 septembar — Deseta hercegovačka udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ razbila delove četničke Galačke brigade i mesnog milicijskog bataljona i zauzela Gacko.
- U s. Ljuttoj (kod Konjica) Mostarski partizanski bataljon uništio vod domobrana i porušio hidrocentralu.
- 10/11. septembar — Posle tročasovne teške borbe protiv ustaškog 22. bataljona jedinice 1. i 2. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ zauzele Vlasenicu. Ustaše su imale 12 mrtvih, 4 ranjena 1 38 zarobljenih, dok su brigade imale 11 mrtvih i 16 ranjenih. Zaplenjeno: 3 minobacača. 2 mitraljeza, 20 pušaka 1 dosta druge ratno opreme.
12. septembar — Us Kotorskom (kod Doboja) delovi 5 krajiške udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ razbili nomačko-domobransku posadu (oko 100—200 vojnika). Ovim je omogućeno da se sledeće noći južno od s. Kotorskog prebaci preko r. Bosne u Trebavu štab 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ sa 2. krajiškom NOU brigadom.
- Drugi bataljon 14. puka domobranske 6. pešadijske divizije prešao na stranu NOVJ i porušio uređaje na ž. st. Hutovo (na pruzi Hum — Gabela), ali je na putu razbijen ed delova jedne brigade i četničke Ljubinjske brigade, tako da se do 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ. koja se toga dana nalazila u rejonu Gacka, probilo manje od 100 domobrana.
13. septembar — Na ž. st. Blagaj (na pruzi Prijedor — Bos. Novi) diverzantska grupa Podgrmečkog NOP odreda minirala prugu i uništila oklopni voz. u kome je poginula sva posada (84 vojnika).
14. septembar — Četnici zauzeli Prnjavor, ali ga je, uz pomoć pristiglih delova 5. krajiške udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ. Prnjavorski NOP odred povratio.
- 14/15. septembar U s. Capardima (kod Zvornika) jedinice 1. i 2. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ napale domobransku posadu i posle šestočasovne borbe zauzele uporište. Poginulo je i ranjeno 50 domobrana a zarobljeno i razoružano 407 vojnika i 4 oficira 5. bataljona domobranske Tuzlanske brigade. Jedinice NOVJ su itnale: 5 mrtvih i 18 ranjenih.
- Septembar p. p. — Po naređenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ formiran Trebavski NOP odred, jačine 60 boraca.
- Izdvajanjem iz OK KPJ za Jajce formiran Okružni komitet KPJ za okrug Glamoč — Kupres.
- Septembar s. — U varošicu Orašje (kod Bos. Samca) ušle jedinice 17. udarne divizije NOVJ. One su zaplenile velike količine hrane.
- U rejonu Han-Pijeska (kod Vlasenice) Planinski NOP odred uključen u Bircanski NOP odred.

1943. septembar

BOSNA

I HERCEGOVINA

septembar 1943.

- Septembar d. p.* — Po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ formiran Jahorinski NOP odred, jačine 250 boraca.
- Po naređenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ formiran Posavski NOP odred.
16. *septembar* — U Bos. Samcu 6. istočnobosanska udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ slomila otpor ustaško-četničkih snaga i zauzela mesto Poginulo je 20 ustaša, a neki su izgorili U kasarni iz koje su davali otpor.
- U rejonu prevoja Kobilje glave (na putu Gacko — Bileća) 10. hercegovačka udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ razbila ojačanu četničku Bilečku brigadu. Poginulo je i ranjeno oko 60 četnika i nemačkih vojnika, dok se veći broj četnika razbežao kućama ili povukao u Bileću, gde su ih sutradan prihvatili delovi 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i četničke Trebinjske brigade.
- U s. Bos. Raču (kod Bijeljine) ušli delovi 16. udarne divizije NOVJ, pošto se 7. četa 2. bataljona 8. puka domobranske 3. lovačke brigade povukla preko reke Save u Vinkovce.
- 17/18. *septembar* — U s. Prkosima (kod Kulen-Vakufa) dva bataljona 10. krajiške udarne brigade i Udarni bataljon Drvarsko-petrovačkog NOP odreda 4. udarne divizije NOVJ napali i posle žestoke borbe uništili delove nemačke 373. legionarske divizije. Izbačeno je iz stroja oko 250 neprijateljskih vojnika, dok su jedinice NOVJ imale 22 mrtva (među kojima je i bora-bombaš 3. bataljona 10. krajiške NOU brigade Marija Bursač, narodni heroj) i 44 ranjena. Zaplenjeno: 4 haubice, 10 p. mitraljeza, 1 mitraljez, 5 tromblonskih pušaka, 2 minobacača i drugo oružje.
- Ramski NOP odred 10. udarne divizije NOVJ zauzeo Ostrožac (kod Konjica). Ovde je razbio jednu četu 2. domobranske brdske brigade zarobivši 41 i ubivši 12 domobrana i uništio ž. st. i sve zgrade nadleštava.
18. *septembar* — Po naređenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ. od boraca iz okoline Tešnja i Teslića, formiran Tešanjско-teslički NOP odred.
- Formiran ONO odbor za okrug Drvar
20. *septembar* — Na oblasnoj konferenciji USAOBiH-a za Bos. krajinu izabran Oblasni odbor USAOBiH-a za Bos. krajinu.
21. *septembar* — Po naređenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ formirana 16. muslimanska udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ, sastav: 4 bataljona.
- I — Četnička Gatačka brigada i G a točki miliejijski bataljon domob'anske 6. pešadijske divizije zauzeli Gacko, potisnuvši jedan bataljon 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ prema Čemernu.
22. *septembar* — Na pruzi Travnik — Turbe delovi 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ minom uništili oklopni voz. Neprijateljski gubici: 70 mrtvih i 8 zarobljenih, a delovi 1. brigade: 3 mrtva i 3 ranjena.
- 23/24. *septembar* — U s. Razboju (kod Bos. Gradiške) dva bataljona 5 krajiške udarne brigade U. udarne divizije NOVJ napali žand. stanicu i posle šestočasovne borbe zarobili 54 žandarma. Poginulo je 6 žandarma. dok su bataljoni imali 5 ranjenih Zaplenjeno: 2 p. mitraljeza i 58 pušaka.
24. *septembar* — U Gračanicu ušli 2. krajiška udarna brigada i Ozrenski NOP odred 1, bosanskog udarnog korpusa NOVJ. pošto su se žandarmi povukli kn Doboju.
- Jedinice 16. udarne divizije NOVJ i Majevički NOP odred, posle teške dvodnevne borbe protiv delova domobranskog 11. lovačkog puka, nemačkih delova i ustaša, zauzeli Bijeljino. Poginulo je 78 a zarobljeno 278 neprijateljskih vojnika, dok se ostatak probio preko r. Drine u s. Bndovince (kod Bogatića). Zaplenjeno je 9 minobacača, 6 mitraljeza, 13 p. mitraljeza, velika količina municije, druge ratne opreme i hrane.
- U Dobrljinu (kod Bos. Kostajnice) 11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ razbila dva bataljona ustaša i zauzela mesto.
- 124/25. *septembar* — U s. Ravnom (na pruzi Hum — Gabela) 10 hercegovačka udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ razbila posadu (174 žandarma i milicionera). U jednočasovnoj borbi u selu i na obezbeđenjima prema Dubrovniku i Metkoviću poginulo je oko 60 i zarobljeno 20 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno je 150 pušaka i dosta druge opreme. Već 26. septembra u Ravno su ponovo ušli delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.

26. septembar — U Mrkonjić-Gradu u prisustvu 200 delegata, održana oblasna konferencija delegata NO odbora Bos. krajine na kojoj je izabran Oblasni NO odbor za Bos. krajinu (40 članova, računajući i 9 članova Izvršnog odbora) i doneta rezolucija o zadacima.
- Izabran Okružni odbor AFZ-a za Kozaru.
  - U Popovom polju četnički Trebinjski korpus i delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen.« i domobranske 6. pešadijske divizije preduzeli opkoljavanje 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ. Brigada je, osetivši te pripreme, izvršila napad i, posle dvodnevnih borbi, probila se u Trebinjska brda. Poginulo je 46 četnika, a zarobljeni su 42 domobrana i 34 četnika. Brigada je imala 2 mrtva i 5 ranjenih.
- 27/28. septembar — Kod s. Han-Bile dve čete 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ minirale prugu Travnik — Lašva i uništile nemački transportni voz. Poginulo je 40 nemačkih vojnika i oficira.
29. septembar — U s. Begović-Kuli (kod Trebinja) 10. hercegovačka udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ napala i u kratkoj borbi razbila četničku Trebinjsku brigadu, ojačani 1. bataljon domobranskog 14. pešadijskog puka i manje delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Zahvaćeni panikom, četnici i domobrani su napustili i garnizon Trebinje. Brigada, zbog neobaveštenosti, nije iskoristila tu priliku. Poginulo je oko 30 i ranjeno oko 50 neprijateljskih vojnika a zaplenjeno su tri haubice. Brigada je imala samo nekoliko ranjenih.
- U Zvornik ušli delovi 16. udarne divizije NOVJ. pošto su ga domobranske jedinice napustile, odstupivši u Mali Zvornik.
- Septembar k. — U rejonu s. Sokolovo — s. Kozica — s. Tramošnja (kod San. Mosta), po naređenju Štaba 2. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, formiran Sanski NOP odred u sastavu 4. udarne divizije NOVJ.
- Septembar — U s. Trnavi (kod Bijeljine) i/ašao prvi broj »Naše borbe«, organa USAO Bili za istočnu Bosnu.
- Po naređenju Štaba 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ u okolini Srebrenice formiran Srebrenički NOP odred, a u okolini Kladnja Kladanjski NOP odred.

CRNA GORA

2. septembar — Kod Kapetanovog jezera (blizu Nikšića) 4. bataljon 5. crnogorske NOU brigade izvršio napad na 3. bataljon 750 puka nemačke 118. lovačke divizije i naneo mu gubitke od 6 mrtvih, 7 ranjenih i 11 nestalih.
8. septembar — GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku povodom kapitulacije Italije uputio pismeni poziv komandantima italijanskih garnizona: da predaju svu ratnu opremu, da se, ako žele, s vojnicima priključe Narodnooslobodilačkoj vojsci, da od guvernera Crne Gore i Boke traže da sve zarobljene pripadnike NOVJ, internice i uhapšene pusti na slobodu.
9. septembar — Guverner Crne Gore Kurio Barbazeti, grof od Pruna. povodom kapitulacije Italije izdao proglas narodu Crne Gore u kome ističe da će italijanske trupe izvršiti svoju dužnost do kraja, te poziva narod na »spokojstvo. prisebnost duha, mir i jedinstvo«, obećavajući puštanje na slobodu političkih zatvorenika.
12. septembar — Po naređenju VS NOV i POJ, a u vezi s kapitulacijom Italije. Stab 3. udarne divizije NOVJ i 5. crnogorska NOU brigada krenuli iz rejona Foče opštim pravcem s. Izgori — pl. Golija — Banjani (kod Nikšića), da u Crnoj Gori mobilišu novo ljudstvo, razbijaju četnike i razoružavaju italijanske jedinice.
- Stab 2. proletherske udarne divizije NOVJ, sa svojom 2. proletherskom NOU brigadom, krenuo iz rejona Kalinovika, preko Pljevalja, u Sandžak, da po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ reorganizuje 3. prolethersku (sandžacku) NOU brigadu i tamo nastavi dejstva protiv neprijatelja.
13. septembar — Na putu Nikšić — s. Trubjela Nikšićki NOP odred razoružao jedan italijanski bataljon a jedan bataljon Lovčenskog NOP odreda razoružao delove italijanskih snaga na Cevu, te su zaplenili 10 minobacača, 47 mitraljeza i p. mitraljeza, 700 pušaka i oko 200.000 metaka.
- Septembar p. p. — Posle kapitulacije Italije primorski partizani zauzeli Bar, Ulcinj i Petrovac na moru.
- Štab italijanske divizije »Taurinense. iz rejona Boke kotorske uputio GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku predlog o zajedničkoj borbi protiv nemačkih jedinica.

- Četničke snage Istočnog Ironia (Crne Gore) ubrzo posle kapitulacije Italije posele Bijelo Polje, Prijepolje, Brodarevo, Rudo i Novu Varoš.
- Septembar đ. p.* — Mesna partizanska jedinica razbila četnike i zauzela varošicu Velimlje (kod Nikšića).
16. *septembar* — Na putu Pljevlja — s. Šahovići (sada: Tomaševo) jedinice 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbile četničku kolonu, nanevši joj gubitke od 18 mrtvih.
19. *septembar* — GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku, povodom četničkog poziva partizanima da se vrate kućama, izdao proglas narodu u kome ukazuje na izdajničku ulogu četnika.
20. *septembar* — Stab 2. udarnog korpusa NOVJ, 2. dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ i 4. proleterska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ otpočeli marš iz rejona Foče u Sandžak i Crnu Goru radi mobilizacije novog ljudstva, razbijanja četnika i razoružavanja italijanske divizije «Venecija».
- Četnička 1. i 2. bjelopoljska i Jurišna brigada i deo četničke Kolašinske brigade izbili iz Bijelog Polja na liniju s. Kovren — s. Bliškovo s ciljem da prodru prema Pljevljima i odbrane ih od jedinica 2. proleterske udarne divizije NOVJ.
22. *septembar* — Jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbile četničke snage Istočnog fronta i miliciju i zauzele Pljevlja. Poginulo je 20, ranjeno 40 i zarobljeno 20 neprijateljskih vojnika, a zaplenjeno: 0 mitraljeza. 20 p. mitraljeza. 3 kamiona, 2 putnička automobila i dosta drugog ratnog materijala. Oko 200 muslimana je tada stupilo u NOVJ.
23. *septembar* — Posle kraće borbe protiv čelnika Durmitorske brigade 1. bataljon Durmitorskog NOP odreda zauzeo Savnik.
- Štab 2. udarnog korpusa sa 4. proleterskom udarnom brigadom 2. proleterske udarne divizije NOVJ ušao u Zabljak. koji su napustile nemačke jedinice.
24. *septembar* — GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku uputio pismo Štabu italijanske divizije «Taurinense», upozorivši ga da će snage NOVJ voditi borbu protiv njegovih jedinica ako one ne ostanu pri svojoj ranijoj odluci da se priključe NOVJ.
- Delovi 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ odbacili jedinice četničke Vučedolske brigade i zauzeli Viluse zaplenivši magaciu municije.
25. *septembar* — U okolini Nikšića održan sastanak GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku sa Štabom 3. udarne divizije NOVJ na kome je odlučeno da u sastav 5. crnogorske NOU brigade uđu 1. nikšićki i 1. zetski partizanski udarni bataljon.
26. *septembar* — U Banjanima (kod Nikšića jedinice četničkog Nevesinjskog i Trebinjskog korpusa napale dva bataljona 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, koji su se posle oštne borbe povukli iz rejon s. Tise i s. Presjeke.
27. *septembar* — Četvrta proleterska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ zauzela Kolašin posle 14-časovne borbe protiv 2. bataljona 83. puka italijanske divizije «Venecija» i oko 300 četnika. Italijanski bataljon je prišao toj proleterskoj brigadi, dok su razbijeni četnici u neredu odstupili ka s. Mateševu. Neprijateljski gubici: 30 mrtvih i oko 30 ranjenih. Brigada je imala 6 mrtvih i 12 ranjenih. Zaplenjeno je 6 mitraljeza. 6 p. mitraljeza, 6 minobacača, 46 pušaka, 300 ručnih bombi i veća količina municije.
- U blizini s. Trepće (kod Nikšića) 2. bataljon 5. crnogorske NOU brigade napao delove četničke Nikšićke brigade i u višerasovnoj borbi pretrpeo gubitke od 5 mrtvih.
28. *septembar* — Štab 2. udarnog korpusa NOVJ depešom tražio od VŠ NOV i POJ da se u Sandžak prebaci još jedna divizija NOVJ, kako bi taj korpus delom snaga prodro u Crnogorsko primorje.
- 29.130. *septembar* — Jedinice 2. proleterske udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ zauzele Bijelo Polje, nanevši četničkim jedinicama Istočnog fronta gubitke od 18 mrtvih i 22 ranjena.
30. *septembar* — Stab 2. udarnog korpusa NOVJ uputio pismo šefu britanske misije u četničkom štabu u Beranama (sada: Ivangrad): da napusti čelnike, i pređe u Štab korpusa radi upoznavanja sa situacijom i sa stavom saveznika u vezi s kapitulacijom Italije i prelaskom italijanskih jedinica na stranu NOVJ.

- Četničke brigade 1. i 2. beranska, Kolašinska, Jurišna i Andrijevička otpočele napad sa pravca s. Mateševa na 4. proletersku NOU brigadu i 2. bataljon 83. puka italijanske partizanske divizije »Venecija« u Kolašinu. Hitno prebačeni iz Mojkovca, delovi 2. dalmatinske NOU i 2. proleterske NOU brigade, uz sadejstvo Vasojevičkog partizanskog bataljona i Bjelopoljskog bataljona 3. proleterske (sandžačke) NOU brigade, 4. oktobra su protivnapadom razbili čelnike i odbacili ih ka s. Mateševu uz gubitke od oko 200 mrtvih i ranjenih. Za izvanrednu požrtvovanost u žestokim višednevnim borbama pri oslobođenju i odbrani Kolašina Vrhovni komandant je pohvalio 4. proletersku NOU brigadu i 2. bataljon 83. puka italijanske partizanske divizije »Venecija«.

- Septembar
- Pokrajinski odbor crnogorske narodne omladine izdao proglas omladini pozivajući je da se svrsta u redove NOV i POJ.
  - U Sandžaku, po naređenju GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku, obnovljeni Bjelopoljski i Pljevaljski NOP odred.
  - Po naređenju GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku obnovljen Durmitorski NOP odred.

HRVATSKA

- I. septembar
- U Slavoniji, po naređenju Štaba 2. hrvatskog korpusa NOVJ, formiran Štab Istočne grupe NOP odreda.
  - Kod s. Bogatnika i s. Bilišana (na putu Obrovac — s. Zegar) Severnodalmatinski NOP odred napao delove 292. puka italijanske divizije »Zara« i naneo im gubitke od 13 mrtvih, 13 ranjenih i 6 zarobljenih. Odred je imao 1 mrtvog i 2 ranjena.
- 2/3. septembar
- U Čazmi Moslavački NOP odred napao i zarobio 140 domobrana, 7 podoficira i G oficira 2. bataljona domobranskog 2. pešadijskog puka. dok se nemačka posada održala jakim otporom. Odred je imao 2 mrtva i 7 ranjenih.
3. septembar
- Na osnovu direktive GŠ NOV i PO za Hrvatsku, Štab 2. hrvatskog korpusa NOVJ, naredio 10. diviziji NOVJ da se iz Slavonije, preko Moslavine i Bilo-gore, prebaci na Kalnik i u Hrvatsko zagorje da bi tamo ojačala postojeće i formirala nove partizanske jedinice i da bi političkim delovanjem novečala priliv hrvatskog naroda u NOV.
  - Između s. Hrkanovaca i s. Trnave (kod Đakova) 1. bataljon Diljskog NOP odreda napao kolonu nemačke 369. legionarske divizije. Poginulo je 14 vojnika i 1 oficir, a zarobljeno 16 vojnika i 1 oficir. Bataljon je imao 1 mrtvog i 2 ranjena.
  - U tvornici »Danica« (kod Koprivnice) 1. bataljon Kalničkog NOP odreda napao domobransku padobransku četvu i ranio 3 a zarobio 6 padobranaca, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 6 ranjenih.
  - U s. Horvatima (kod Jastrebnorskog) delovi 2. diverzantskog bataljona Inžinjerijskog odseka GS NOV i PO za Hrvatsku uništiti ž. st i jedan teretni voz.
4. septembar
- Na Kalniku, po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, formirana NO brigada »Braća Radić« 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
  - Gračac zauzeli delovi nemačke 114. lovačke divizije.
  - U Zadru italijanski fašisti opljačkali Arhiv i Biblioteku, te odneli u Italiju 157 sanduka dragocenog arhivskog materijala iz Zadra. Šibenika, Trogira i Korčule.
5. septembar
- Održana prva konferencija USAOH-a za okrug Makarska, kojoj je prisustvovao oko 200 omladinaca i omladinki.
  - U s. Križu (kod Ivanić-Grada) delovi Moslavačkog NOP odreda zarobili 15 domobrana.
  - U s. Šarengrad (kod Iloka) upale jedinice 1. sremskog NOP odreda, te uništile dva magacina sa hranom i zaplenile 25 pušaka.
- Septembar p.
- U s. Kalniku (kod Novog Marofa) poginuo sekretar SK KPH za Novi Marof Josip Prša, narodni heroj.
  - Posle pete neprijateljske ofanzive 7. udarna divizija NOVJ vratila se iz Crne Gore u Baniju i ušla u sastav 1. hrvatskog korpusa NOVJ.

6. septembar — Us. Svibovcu (kod Varaždinskih Toplica) NO brigada »Braća Radić« 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske odbila napad delova nemačke 187. rezervno divizije, domobranskog 14. puka i 1. konjičkog divizionu. Poginulo je 6 nemačkih vojnika i 1 domobran, ranjeno 9 nemačkih vojnika, a nestalo 11 domobrana. Brigada je imala 1 mrtvog i 13 ranjenih.
8. septembar — Kapitulirala Italija. Tada je došlo do opšteg narodnog ustanka u Dalmaciji, Hrvatskom primorju, Gorskom kotaru i Istri. Idućih nekoliko dana jedinice NOVJ, uz svestranu pomoć naroda, oslobodile su obalski pojas od Trsta do Dubrovnika, sem gradova Pule, Rijeke, Sušaka, Zadra, Šibenika, Omiša i Makarske.
- Kod s. Vrlike (blizu Knina), po naređenju Štaba 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske, ponovo formirana 3. dalmatinska udarna brigada 9. divizije NOVJ.
- Otpočela prva okružna konferencija SKOJ-a za Gorski kotar, na kojoj je, u prisustvu 145 delegata, sutradan izabran novi OK SKOJ-a.
- Diverzantske jedinice GS NOV i PO za Hrvatsku uništile italijanski transportni voz kod ž. st. Plasa, a drugi kod Sušaka, pa je transport italijanskih trupa zbog toga bio potpuno obustavljen.
- U Crikvenici formirana Komanda mornarice za Hrvatsko primorje i Istru, potčinjena GS NOV i PO za Hrvatsku.
- Na o. Rabu, od interniraca slovenačke narodnosti iz dotadanjeg italijanskog koncentracionog logora, formirana Rabska NO brigada, jačine 900 boraca. (Brigada se do 19. septembra prebacila u s. Bakar i odavde krenula za Sloveniju.)
- U s. D. Dubravama i na ž. st. Košare (kod Ogulina) 2. bataljon Kordunaškog NOP odreda zarobio 81 domobrana i 1 oficira.
9. septembar — Jako ustaško uporište Zrin (kod Kostajnice), posle šestočasovne borbe, zauzela 1. brigada Unske operativne grupe. Poginule su 83 ustaše, dok je 1. brigada imala 14 mrtvih i 39 ranjenih.
- Kod ž. st. Spačva (na pruzi Vinkovci — Brčko) delovi 2. sremskog NOP odreda napali oklopni i putnički voz, te oštetili 2 lokomotive, zapalili 17 vagona i zarobili 71 domobrana.
- Između s. Trnjana i s. Vranovaca (kod SI. Broda) jedinice Diljskog NOP odreda napale 3 kamiona s nemačkim vojnicima. Poginulo je 8 nemačkih vojnika, a kamioni su zaplenjeni.
- Ustaška uporišta Gorenju Vas i Novo Selo (kod Jastrebarskog) zauzela 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar«, pošto je razbila dve čete 13. ustaškog bataljona. Poginulo je i ranjeno oko 90. a zarobljeno 6 ustaša. Brigada je imala 5 mrtvih i 2 ranjena.
- I — Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« iz Mostara otpočeli se prebacivati avionima u Sinj u cilju što bržeg izbijanja u Split.
- U Karlovcu ustaše razoružale delove italijanske divizije »Lombardija« i uhapsile komandanta divizije i ostale oficire štaba.
- 9/10. septembar — U s. Josipdol i s. Oštarije (kod Ogulina) upali delovi Plaščanskog i Kordunaškog NOP odreda, gde im se posle kraćih pregovora u toku 10. i 11. septembra predalo 230 domobrana sa 4 oficira i 1 podoficijerom.
- 1 10. septembar — Na pl. Učki, po naređenju Štaba 13. divizije NOVJ, formiran 1. NOP odred »Učka«.
- Snage nemačke 114. lovačke divizije iz Knina prodrle u Zadar, gde su razoružale glavninu italijanske divizije »Zara«.
21. septembar — Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku rasformiran Stab Unske operativne grupe, a 1. i 2. brigada ušle u sastav 7 udarne divizije NOVJ. Tada su preimenovane brigade 7. divizije: 7. brigada je nazvana 1. brigadom, 8. brigada — 2. brigadom, 1. brigada Unske operativne grupe — 3. brigadom, 2. brigada Unske operativne grupe — 4. brigadom.
- Na ž. st. Stari Perkovci (na pruzi SI. Brod — Vinkovci) jedinice Diljskog NOP odreda i 1. diverzantskog bataljona 2. hrvatskog korpusa NOVJ, napale nemački transportni voz i zapalile 14 vagona sa 10 kamiona i 5 putničkih automobila. Poginulo je 10, ranjeno 9 i zarobljeno 8 nemačkih vojnika, dok je Diljski NOP odreci imao 1 mrtvog i 3 ranjena.
- Jedinice nemačke 114. lovačke divizije zauzele Šibenik, gde su razoružale delove italijanske divizije »Zara«. koji su prethodno odbili zahtev da grad predaju parti-

- Kod s. Dicma delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i 27. ustaški bataljon, nadirući iz Sinja ka Splitu, savladali odbranu 1. dalmatinske udarne brigade 9. divizije NOVJ i zauzeli tvrđavu Klis. Tada je poginuo i Đuro Đapić, narodni heroj.

12. septembar

- U rejonu Splita, po naređenju Stuba 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske, formirana 4. dalmatinska brigada (splitska) 9. divizije NOV.T.
- U s. Hercegovcu (kod Garešnice) jedinice 17. udarne i 21. brigade 10. divizije NOVJ napale domobransku posadu, te ubile 1, ranile 7 i zarobile 160 domobrana i 3 oficira 3. bataljona domobranskog 1. brdskog puka, uz sopstvene gubitke od 3 mrtva i 10 ranjenih.
- Posle borbi protiv istarskih ustaničkih snaga kod Višnjana i u Limskoj dragi, delovi nemačke 71. pešadijske divizije prodrli iz Trsta u Pulu, gde su im se priključili italijanski fašistički bataljon. Poginulo je 65 nemačkih vojnika, a na strani ustanika je bilo 60 mrtvih.
- U Splitu potpisan sporazum o predaji italijanske divizije "Bergamo" jedinicama NOVJ.

13. septembar

- U Zagrebačkoj gori, po naređenju Slaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske, formiran Zagrebački NOP odred.
- U borbama kod Pazina i Zminja istarski borci ubili 4 i zarobili 27 nemačkih vojnika iz nemačke 71. pešadijske divizije, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva i 2 ranjena.
- Delovi Bilogorskog NOP odreda zapalili ž. st. Đurđevac (na pruzi Koprivnica — Virovitica).

13/14. septembar

- Jedinice 12. divizije NOV.T porušile prugu Nova Gradiška — Kapela-Batrina na više mesta i napale nemačko-domobransku posadu u s. Starom Petrovom Selu i na ž. stanicama Zapolje. Vrbova i Bili Brig, uništivši 3 lokomotive i 42 vagona i zarobivši 21 domobrana i 1 oficira, u", sopstvene gubitke od 7 mrtvih i 31 ranjenog.
- U nezaštićeni Otočac iznenada upale ustaše iz Gospića i na zverski način poklale 27 ljudi, među kojima i 9 ranjenika u partizanskoj bolnici.

14. septembar

- Na pl. Kamešnici, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana Cetinska brigada (10. dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ).
- Kod Musulinskog Potoka (na putu Vrbovsko-Drežnica) 2. udarna brigada 8. divizije NOV.T razbila kolonu jačine oko 1300 četnika. Poginuo je i ranjeno preko 100, a zarobljeno 130 četnika. Brigada je imala 5 mrtvih i 11 ranjenih.
- Iz St. Petera na Krasu (danas: Pivka) nemački 901. motorizovani puk prodro u Rijeku, gde mu se priključila dva italijanska fašistička bataljona.
- U s. Popovači (kod Kutine) 17. udarnoj brigadi 10. divizije NOVJ predao se bez borbe 3. bataljon domobranskog 5. brdskog puka.
- U s. Ivanskoj (kod Bjelovara) jedinice 21. brigade 10. divizije NOV.T razorile žand. st. i uništile posadu od 28 žandarma (5 žandarma je zarobljeno). Brigada je imala 1 ranjenog.
- U blizini s. Rakovog Potoka (kod Zagreba) delovi 13. proleterske NOU brigade Rade Končar* zarobili 42 domobrana.
- Jedinice 1. dalmatinske udarne brigade 9. divizije NOVJ u toku danonoćne borbe odbile više napada delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« koji su iz blokiranog Klisa pokušavali proboj ka Splitu.

15. septembar

- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku formirane Komande Primorskog i Goranskog vojnog područja. Tada je prestala da radi dotadašnja Komanda Primorsko-goranskog vojnog područja.
- Sušak zauzeo nemački 901. motorizovani puk posle manjih borbi protiv jedinica 13. divizije NOVJ.

Septembar s.

- U s. Sratoku (kod Trogira), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana Šibenska brigada (8. dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ).
- U s. Donjem Segetu (kod Trogira), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana Trogirska brigada (9. dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ).
- U rejonu Sušaka, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana 3. brigada 13. divizije NOV.T.

- U s. Mrkopaljti (kod Ogulina), po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, formirana 4. brigada 13. divizije NOVJ.
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku formiran NOP odred »Plavi Jadran«.
- Kod Labina, u borbi protiv delova nemačke 71. pešadijske divizije, poginula 43 istarika borca, dok je neprijatelj imao 5 mrtvih. „

- Septembar d. p.*
- Po naređenju Štaba 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske formirani Imotski i Neretvanski NOP odred.
  - U rejonu Makarske, po naređenju Štaba 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske, formiran Makarski NOP odred.
  - U severnoj Dalmaciji, po naređenju Štaba Kninskog sektora, formirana Druga grupa severnodalmatinskih partizanskih bataljona, jačine 4 bataljona.
  - Po naređenju Štaba 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske formirana Komanda Južnodalmatinskog vojnog područja.
  - Po naređenju Štaba 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske formirana Komanda vojnog područja za otoke Brač, Hvar, Vis i Šoltu (početkom novembra preimenovana u Komandu Srednjodalmatinskog otočkog područja).

15/16. septembar — Iz Sinja otpočeo prodor ka Splitu novih snaga nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Na položajima južno od s. Dicma dočekali su ih delovi 3. dalmatinske udarne i Cetinske brigade i prinudili ih da se, uz velike gubitke, povuku u Sinj, a manje delove okružili u zaseoku Sv. Jakovu. Istovremeno je 1. dalmatinska udarna brigada odbila neprijatelja koji je pokušao da se probije iz blokiranog Klisa.

- U s. Novom Marofu (kod Varaždina) 3. bataljon NO brigade »Braća Radić« 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske napao posadu i zarobio 71 domobrana iz domobranskog 14. puka, 18 žandarma i 1 ustašu.

16. septembar — Između Sunje i s. Majura jedinice 7. udarne divizije NOVJ minirale prugu i uništile nemački voz. Poginula su 3, a ranjeno je 8 nemačkih vojnika.

16/17. septembar — Kod s. Kinjačke (na pruzi Sisak — Sunja) jedinice 7. udarne divizije NOVJ napale nemački transportni voz, ubile 12 i ranile 34 nemačka vojnika, uz sopstvene gubitke od 3 mrtva i 15 ranjenih, uništile 16 vagona, 15 kamiona, 45 motocikla i 70 bicikla i zaplenile veću količinu ratne opreme.

17. septembar — Kod s. Portona (blizu Poreča) istarski borci napali kolonu iz nemačke 71. pešadijske divizije, ubili 4 i zarobili 1 vojnika i zaplenili auto-ambulantu i 1 tenk.

18. septembar — U Drveničkom kanalu obalske baterije 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske sa Primoštena i Zečeva (kod Šibenika) potopile 1 brod iz nemačkog konvoja.

18/19. septembar — Uporište Dulavec (sada: Miokovićevo, kod Daruvara) posle jedanaestčasovne borbe zauzela 12. udarna brigada 12. divizije NOVJ. Poginulo je oko 100, ranjeno 12 i zarobljeno 156 domobrana i 2 oficira 2. bataljona domobranskog 8. brdskog puka. Brigada je imala 13 mrtvih i 69 ranjenih.

19. septembar — U Splitu formirana Obalska komanda (za srednju Dalmaciju), potčinjena Štabu 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske. (Ona je 29. septembra preformirana u Komandu flote naoružanih brodova, koja je dejstvovala do 24. oktobra, kada je otpočeo rad Štaba mornarice NOVJ.)

- U rejonu s. Kalnika (kod Križevaca) delovi Pavelićeve gardijske brigade Iznenada napali NO brigadu »Braća Radić« 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske i naneli joj gubitke od 1 mrtvog i 12 zarobljenih.

20. septembar — Delovi NO brigade »Braća Radić« zapalili ž. st. Varaždinske Toplice i uništili po-

I s t r o j e n j a .

20. septembar — ZAVNOH doneo odluku o poništenju svih ugovora bivših velikosrpskih vlada i ustaške vlade Pavličića, kojima su pojedini krajevi naše zemlje predani tuđinima. Istovremeno je proglašeno priključenje Istre, Rijeke, Zadra i anektiranog dela Hrvatskog primorja. Gorskog kotara i Dalmacije sa ostrvima matici zemlji — Hrvatskoj, a preko nje demokratskoj Jugoslaviji.

- Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku formiran Operativni štab za Istru,

- Iz Varaždina prešla na oslobođenu teritoriju četa od 110 domobrana sa i oficirima i predala se jedinicama NO brigade »Braća Radić 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
  - Kod s. Kinjačke jedinice 3. brigade 7. udarne divizije NOVJ minirale prugu Sisak — Sunja, zapalile kompoziciju teretnog voza sa ugljenom i zaplenile 8500 kg eksploziva.
  -
  - Obalske baterije 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske s položaja iznad Primoštena i Zečeva potopile kod Primoštena nemački parobrod.
11. septembar
- U šumi Gariću na Moslavačkoj gori (kod Garešnice), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana 2. brigada (moslavačka) 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
  - Na ostrvima Braču, Hvaru, Visti i Šolti po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana I. otočka brigada (12. dalmatinska brigada 26. divizije NOVJ).
  - Na putu D. Lapac — s. Nebljusi 2. udarna brigada 6. divizije NOVJ napala auto-kolonu od 4 kamiona iz nemačke 373. legionarske divizije. Kamioni su uništeni, a poginulo je 65 i zarobljeno 26 legionara i 1 nemački vojnik. Brigada je imala 2 mrtva i 4 ranjena.
  - Između s. Komarova i s. Novog Sela (kod Siska) 2. brigada 7. udarne divizije NOVJ napala nemačku auto-kolonu, te uništila 2 kamiona i ubila 2 a ranila 5 nemačkih vojnika.
22. septembar
- U Slavoniji, po naređenju Štaba 2. hrvatskog korpusa NOVJ, formiran Stab Zapadne grupe NOP odreda.
  - U rejonu Sušaka, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formiran Sušačko-kastavski NOP odred.
  - Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i 92. motozirovani puk otpočeli prodor iz Imotskog ka Sinju. Posle borbi sa 1. proleterskom udarnom brigadom 1. proleterske udarne divizije NOVJ na liniji Aržano — Lovreć oni su se sutradan kod Trilja prebacili preko r. Cetine i izbili u Sinj. gde su se spojili sa snagama koje su ranije avionima prebačene u grad.
  - Iz Sinja delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« podržavani avijacijom, otpočeli napad ka s. Dicmu, te posle teških borbi potisnuli 3. proletersku udarnu (krajišku) brigadu 1. proleterske udarne divizije NOVJ s položaja Visoko (trig. 891) i ovladali položajima u rejonu s. Mandaca. Brigada je imala 11 mrtvih i 26 ranjenih.
  - Jedinice 10. divizije NOVJ posle danonoćne borbe zauzele s. Sv. Ivan Zabno (kod Križevaca) i zarobile 32 žandarma, a veći broj ubile, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva i 18 ranjenih.
- 22/23. septembar
- Sinj napali 3. proleterska udarna (krajiška) brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ i delovi 4. udarne divizije NOVJ. Jedinice 3. proleterske brigade su izbile u predgrađe Sinja, ali su se, zbog jakog otpora nemačko-ustaških snaga, u svanuće morale povući. Iduće noći napad je ponovljen, ali bez uspeha.
23. septembar
- Kod ž. st. Prandanovci (na pruzi Našice — Osijek) delovi Diljskog NOP odreda i Diverzantskog bataljona 2. hrvatskog korpusa NOVJ u kratkotrajnoj borbi, uništili oklopni voz s posadom koju su sačinjavali komandant 2. ustaške brigade, još 2 oficira i 16 ustaša. Jedinice NOVJ su imale 3 mrtva : 5 ranjenih.
- 23/24. septembar
- Delovi Zagrebačkog NOP odreda i uništili ž. st. G. Stublca (kod Zagreba) i zarobili 10 domobrana.
24. septembar
- U Istri, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana 1. istarska brigada »Vladimir Gortan«.
  - Formiran Tenkovski bataljon (tri čete) GS NOV i PO za Hrvatsku.
  - Formiran Auto-bataljon (tri čete) GŠ NOV i PO za Hrvatsku.
  - Na ? st. Generalski Stol (kod Karlovca) delovi 2. udarne brigade 8. divizije NOVJ napali četu domobranskog 20. železničko-stražarskog bataljona i zarobili 51 domobrana i 1 oficira.
- 24/25. septembar
- Delovi Zagrebačkog NOP odreda zapalili ž. st. Zlatar-Bistrica (kod Zlatara) i zarobili 7 domobrana.

25. septembar — U zapadnom delu Istre, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana 2. istarska brigada.
- Na o. Korčuli i poluostrvu Pelješcu, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana Južnodalmatinska brigada (13. dalmatinska brigada 26. divizije NOV.!).
- Na pl. Bilo-gori, po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske, formiran Bjelovarski NOP odred.
- U Pazinu, u prisustvu oko stotinu Hrvata i Italijana, predstavnika NO odbora, izabran privremeni Pokrajinski NO odbor za Istru.
- Kod s. Lovreća (na putu Imotski — Sinj) 3. bataljon 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ napao iz zasede nemačku motorizovanu kolonu i uništio 8 kamiona i 4 oklopna automobila, a zaplenio 2 motocikla. Poginulo je 12 i zarobljeno 4 nemačka vojnika, dok je 3. bataljon imao 1 ranjenog.
- Snage nemačke 7. SS divizije Princ Eugen . nemačke 114. lovačke divizije i 92. motorizovanog puka. sa ustaško-četničkim jedinicama iz Sinja, Vrlike, Drniša i Šibenika, otpočele koncentričan napad ka Splitu. Novoformirane dalmatinske jedinice, sa 1. proleterskom udarnom i 4. udarnom divizijom NOVJ, prihvatile su borbu na svim pravcima. Na pravcu Sinj — Split nemačka 7. SS divizija »Princ Eugene i 92 motorizovani puk potisli su 3. proletersku udarnu (krajišku) brigadu 1. proleterske udarne divizije NOVJ i prodrli u Klis. gde su se povezali s posadom koja se 14 dana nalazila u okruženju.
- Us. Konjskom (kod Splita) jedinice nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen streljale 27 ljudi.
- Desant na Lošinj izvršila 1. udarna brigada 13. divizije NOVJ u sadejstvu s mornaričkim jedinicama NOVJ. U dvodnevnom borbama zarobljeno je 265 četnika koji su se pre kapitulacije Italije povukli na ovo ostrvo iz Gorskog kotara i Hrvatskog primorja.
- Iz SI. Broda, Đakova, Našica i s. Čaglina otpočeo napad delova nemačke 187. rezervne divizije i 2. ustaške brigade na pl. Dilj i Krndiju u cilju uništenja Diljskog NOP odreda i obezbeđenja saobraćaja na prugama u Slavoniji. Posle petodnevnih teških borbi protiv jedinica 12. divizije NOVJ i Diljskog NOP odreda neprijatelj se povukao u polazne rejone. Jedinice NOVJ su imale 32 mrtva i nestala i 89 ranjenih.
26. septembar — U s. Janjini (na Pelješcu) održana konferencija učitelja s Pelješca na kojoj je raspravljano o vojno-političkoj situaciji i pitanjima nastave.
- Na putu Obrovac — Zadar NOP odred »Plavi Jadran« napao iz zasede auto-kolonu nemačke 114. lovačke divizije i uništio 10 kamiona.
- 26/27. septembar — U s. D. Zemuniku (kod Zadra) 2. bataljon 2. grupe severnodalmatinskih bataljona razoružao italijanski bataljon iz divizije »Zara« i zarobio 456 vojnika i podoficira i 20 oficira.
27. septembar — Split zauzele snage nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen , 92. motorizovanog puka I 27. ustaškog bataljona posle dvodnevnih borbi protiv 1. dalmatinske udarne i 4. dalmatinske (splitske) brigade u rejonu Klisa. U prodoru iz Sinja ka Splitu nemačke jedinice (oko 2500 Vojnika i oficira) imale su 176 mrtvih i nestalih i 557 ranjenih.
- U rejonu s. Krašića (kod Jastrebarskog) delovi nemačkog 5. tenkovskog puka. sa bataljonom nemačkog 14. SS policijskog puka i ustaško-domobranskim jedinicama iz Karlovca i Jastrebarskog, podržavani avijacijom, napali 13. proletersku NOU brigadu »Rade Končar« i odbacivši je, ušli u s. Krašić i s. Hrzenik, ali su se pred veće povukli u polazne rejone. Brigada je imala 35 mrtvih. 27 ranjenih i 15 nestalih, a neprijatelj 9 mrtvih i 26 ranjenih.
- U Splitu nemačke jedinice zarobile 9.000 vojnika i oko 300 oficira (uglavnom iz italijanske divizije »Bergamo«). Nemci su zarobljene oficire, zbog ranije predaje partizanima, stavili pod preki sud i većinu streljali. (Do ulaska nemačke vojske u Split, u Italiju je prebačeno oko 3000 italijanskih vojnika i oficira.)
- U s. Zđrelcu (na o. Pašmanu) formirana Obalska komanda Kninskog sektora. (Od 5. oktobra nosi naziv: Komanda Mornarice za severnodalmatinsku obalu i severnodalmatinske otoke, potčinjena Slabu 19 divizije NOVJ.)
- Jedinice 2. brigade (moslavačke) 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske i Moslavački NOP odred napali nemačko-domobransku posadu u s. Vrbovcu (kod Križevaca) i domobransku stražu koja je obezbeđivala tvornicu suhomesnatih proizvoda u s. Đtrdišću. te zarobili 57 domobrana i 4 žandarma. uništili tvornička postrojenja i zaplenili oko 200 kola suhomesnatih proizvoda.

28. *septembar* — Varaždinske Toplice zauzela NO brigada «Braće Radić» 2. operativne zone NOV i PO Hrvatsko posle dvodnevne borbe protiv eskadrona domobranskog 1. konjičkog puka i oko 150 nemačkih policajaca i žandarma. Istovremeno su 17. udarna brigada 10. divizije NOVJ i Kalnički NOP odred odbili pokušaj ustaša da iz Ludbrega i Varaždina priteknu u pomoć napadnutoj posadi. Poginulo je 30, a zarobljeno 166 neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 3 mrtva i 21 ranjenog.
- Jedinice 7. udarne divizije NOVJ napale i opkolile delove 30. ustaškog bataljona u s. Generalskom Stolu (kod Ogulina), porušile prugu i put s. Generalski Stol — s. Zvečaj i blokirale ustaške posade u s. G. Dubravama i na Globorničkom mostu. Borbe su nastavljene i sutradan, kada su nemačko-ustaške snage, podržavane tenkovima, iz Karlovca prodrle u Generalski Stol i izvukle opkoljenu ustašku posadu. Poginulo je 12, a ranjeno 45 neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 7. udarne divizije imale 12 mrtvih i 34 ranjena.
- Na ž. stanicama Domagović i Lazina (kod Jaslrebarskog) jedinice 13. proletrske NOU brigade «Rade Končar» zarobile 53 domobrana i uništile stanična postrojenja.
- U s. Klisu (kod Splita) jedinice nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» streljale 16, a u s. Dugopolju 34 lica, dok ih je 5 izgorelo u zapaljenim kućama.
29. *septembar* — U s. Orahovici (kod Našica), po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, formirana Brodska NO brigada 12. divizije NOVJ.
- U s. Sv. Petru (kod Ogulina) 4. brigada 13. divizije NOVJ napala posadu iz nemačkog 14. SS policijskog puka, pa posle jednodnevne borbe odustala od napada, pretrpevši gubitke od 23 mrtva, 44 ranjena i 50 zarobljenih i nestalih.
- Obalske baterije 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske iz reiona Primoštena i Zečeva (kod Šibenika) prinudile na predaju nemački parobrod »Tunizija«. Zaplenjeno je 40 vagona namirnica namenjenih nemačkim trupama u Albaniji.
30. *septembar* — U s. D. Dubravama i na Globorničkom mostu (kod Ogulina) 3. brigada 7. divizije NOVJ napala i razbila ustaško-domobranske jedinice. Poginulo je 37, ranjeno 5 i zarobljeno 116 ustaša, i domobrana, a sutradan je pohvatano još 114 domobrana i ustaša koji su se probijali ka Ogulinu. Brigada je imala 2 mrtva i 6 ranjenih.
- Septembar k.* — U Istri, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formirani Pazinsko-porečki i Pulski NOP odred.
- U s. Voćinu (kod Podrav. Slatine) održana Prva oblasna konferencija AFZ-a za Slavoniju, na kojoj je, u prisustvu 320 delegatkinja iz čitave Slavonije, izabran Oblasni odbor AFZ-a za Slavoniju.
- Septembar* — Obrazovan Oblasni komitet KPH za zagrebačku oblast.
- Izabran Okružni NO odbor za Bjelovar.
- U s. Maruševcu (kod Varaždina), u borbi protiv ustaša, poginuo član OK KPH za Varaždin Antun Blažić, narodni heroj.

MAKEDONIJA

- 1/3. *septembar* — U s. Mladom Nagoričanu (kod Kumanova) grupa boraca Kumanovskog NOP odreda napala obezbedenje i zapalila opštinsku zgradu.
- Septembar p.* — U Debarcima formiran NOP odred »Slavej« (nazivan i bataljon »Slavej«) koji je do kraja meseca narastao od 38 na 120 boraca,
- Kod s. Malkoeca (blizu Kičeva) 2. NOP odred (kičevski) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije napao italijansku auto-kolonu i odbacio je ka Kičevu.
- Na ž. st. Preseka (kod Kičeva) 2. NOP odred (kičevski) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije uništio postrojenja, a potom porušio most kod s. Izvora i presekao 300 tt stubova. U ovoj akciji je učestvovalo i 60 seljaka iz obližnjih sela.
6. *septembar* — Delegat CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo uputio C.Š NOV i PO za Makedoniju naređenje o organizovanju i načinu dejstva partizanskih jedinica u zapadnoj Makedoniji.
- Italijanski vojnici i balistički delovi iz Kičeva spalili s. Izvor i 25 kuća u s. Belčistu (Debarca).

1943. septembar

MAKEDONIJA

septembar 1943.

- Štab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije preneo naređenje GŠ NOV i PO za Makedoniju da 1. i 2. NOP odred (mavrovski i kičevski) 1. operativne zone sa bataljonom "Mirče Acev" napadnu Krušcvo
- 7. septembar — U s. Labuništima (kod Struse) NOP odred Drimkol napao italijanske delove i posle kraće borbe se povukao u Drimkol.
- 10. septembar — Albanski partizanski bataljon .Hadži Lješ (nazivan i odred) i Malesijska partizanska četa NOVJ razoružali delove italijanske divizije Firenca - u Debru i oslobodili grad, zaplenivši dosta oružja, municije i druge ratne opreme. Zaplenjena je i jedna radio-stanica velikog dometa.
  - Kod s. Oteševa (na Prespunskom jezeru) deo Bitoljskog NOP odreda -Goce Delčev- napao grupu od 60 italijanskih vojnika i zaplenio nešto opreme, odeće i obuće.
  - Kod s. Trnice (na putu Gostivar — Debar) 1 NOP odred (mavrovski) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije razoružao delove italijanskih jedinica iz Gostivara.
- 10/11. septembar — U s. Celopeku (kod Kumanova) «rupa boraca Kumanovskog NOP odreda spalila opštinsku arhivu i održala politički zbor.
- 11. septembar — Kičevo oslobodili delovi 1. i 2. NOP odreda (mavrovskog i kičevskog) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije i zaplenili nekoliko magacina hrane i druge vojne opreme. Sledećeg dana u grad je ušao i partizanski bataljon Mirče Acev .
  - Na putu Kičevo — Ohrid partizanski bataljon »Mirče Acev« porušio 3 mosta i posekao 130 tt stubova a u s. Slivovu zapalio žand. stanicu.
  - U s. Dragomancu (kod Kumanova) Kumanovski NOP odred spalio opštinsku arhivu i održao politički zbor.
- 12. septembar — Kod s. Bigor-Dolenaca (blizu Kičeva) 2. NOP odred (kičevski) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije odbio pokušaj oko 200 bugarskih vojnika da pređu demarkacionu liniju i okupiraju Kičevo, koje je bilo u tukama NOVJ.
  - Bitoljski NOP odred »Goce Delčev« i Prespansko-ohridski NOP odred »Damjan Gruev« upali u s. I.jubojno (na Prespunskom jezeru) i razoružali oko 200—250 italijanskih vojnika. Iskoristivši slabo obezbeđenje, u selo su upale nemačke snage, podržane tenkovima, pa su se odredi, posle tročasovne borbe, povukli u pravcu Brajčinske reke. Poginula su 3 i ranjena su 3 borca, dok su nemačke jedinice imale 3—5 ranjenih. Od zaplenjenog italijanskog naoružanja i opreme izvučeno je: 13 mitraljeza, 4 kola municije i 13 tovarnih grla sa sanitetskim materijalom i dr. Odredima je prišlo 25 italijanskih vojnika, od kojih je kasnije formirana italijanska partizanska četa Garibaldi«.
  - Bugarske jedinice, po odobrenju nemačke Vrhovne komande okupirale deo teritorije oko Prespanskog jezera, severno od linije s. Leskoec — s. Krani, koja je do tada bila pod italijanskom okupacijom.
  - Štab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije izdao naredbu o mobilizaciji potrebnog broja ljudstva, bicikla i konja na teritoriji Debarca radi organizovanja kurirske i obaveštajne službe na slobodnoj teritoriji.
- 12/13. septembar — Između s. Slivova i s. Novog Sela jedinice 2. operativne zone NOV i PO Makedonije razrušile prugu Kičevo — Struga.
  - U s. Arbanaškom (kod Kumanova) Kumanovski NOP odred spalio zgradu opštine i održao politički zbor.
- 13. septembar — Štab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije, po nalogu GS NOV i PO za Makedoniju, naredio NOP odredu Slavej« da uz pomoć stanovništva iskopa protivtenkovske rovove i poruši drum s. Botun — s. Mešešte (Debarca), te preći eventualno nadiranje nemačkih oklopnih delova iz Ohrida i Struge na slobodnu teritoriju Debarca.
- 14. septembar — Sekretar 1. oblasnog komiteta KPM dostavio izveštaj delegatu CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozaru Vukmanoviću Tempu o stanju u oslobođenom Debru i o nepravilnom stavu rukovodstva albanskih partizanskih jedinica u pogledu delegiranja predstavnika za NO odbore, podele zaplenjenog oružja, mobilizacije ljudstva za NOP odred i drugo.
  - Štab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije odobrio sečii građe za opravku popaljenih kuća u s. Belčistu (kod Ohrid;) i preporučio NO odboru sela da obezbedi smeštaj porodicama koje su ostale bez krova, kao i pomoć u radnoj snazi radi podizanja novih kuća.

15. septembar — Stab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije naredio seoskim NO odborima na slobodnoj teritoriji Debarca da zabrane dalje rušenje pruge Kičevo — Ohrid i da odnesene žel. šine prikupe na pogodna prikrivena mesta.
- Kod s. Trgovišta (blizu Krive Palanke) 2. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda vodio petočasovnu borbu protiv specijalnog policijskog odreda »Birman« koji je Gestapo formirao od zavedenog šiptarskog življa. Poginula su 2 borca, dok je neprijatelj imao 3 mrtva i 2 ranjena, pa je za odmazdu streljao oko 25 seljaka.
- Septembar p. p. — Na Skopskoj Crnoj gori od zavedenog šiptarskog življa, Gestapo formirao tri kontracete za borbu protiv partizana kumanovskog i preševskog kraja.
- Se]tembar s. — Proširena slobodna teritorija u zapadnoj Makedoniji posle kapitulacije Italije obuhvatala područje od pl. Bukovlka (južno od Gostivara) do tesnaca kod s. Botuna i od bugarsko-italijanske demarkacione linije do drumu Struga — Debar.
- U okolini Kičeva formiran Kičevski terenski partizanski bataljon. jačine oko 500 ljudi, sa zadatkom da, u odsutnosti operativnih jedinica, brani slobodnu teritoriju od upada neprijateljskih snaga.
- Po naređenju GS NOV i PO za Makedoniju glavnina Bitoljskog NOP odreda »Goce Delčev« krenula iz Prospe za Tikveš (3. operativna zona NOV i .PO Makedonije), gde je 24. septembra ušla u sastav bataljona »Slrašo Pitidžur*.
- U Kopačkoj (kod Kičeva) formiran Kopački NOP odred, jačine oko 60 ljudi (modu njima bilo i starih ilindenskih boraca), sa zadatkom da brani ovu teritoriju od napada balističkih i kačakih grupa.
- Septembar đ. p. — U Solunu održali sastanak politički komesar GS NOV i PO za Makedoniju i predstavnik CK KP Grčke, te postigli sporazum: o sadejstvu, saradnji i stalnoj vezi partizanskih jedinica u prigraničnom pojasu, o razmeni partijskog materijala, o izdavanju lista na makedonskom jeziku u Egejskoj Makedoniji o formiranju posebnih makedonskih jedinica od egejskih Makedonaca pod komandom GS Grčke itd. Međutim, CK KP Grčke nije odobrio ovaj sporazum.
- U Kičevu delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo održao sastanak sa članovima 1. oblasnog komiteta KP Makedonije i postavio im zadatke da uspostavljaju čvršću vezu s partijskim organizacijama na terenu i organizuju kraće kurseve radi ideološkog uzdizanja članstva.
- Akcioni komitet NOF-a za Skoplje izdao proglas stanovništvu: ukazuje mu na svakodnevno nasilje, pljačku i teror okupatora i poziva ga da sabotira odluke i mere okupatorske vlasti i učvršćuje redove NOF-a.
- U Kičevu 1. oblasni komitet KPM organizovao četrnaestodnevni partijski kurs za aktiviste.
16. septembar — U s. Izvoru (kod Kičeva) formiran 1. kosovsko-metohijski (1. kosovski) partizanski bataljon »Iamiz Sadik«, od pripadnika NOP-a s Kosova i Metohije, bivših interniraca u logoru »German« kraj s. Burela (kod Tirane, Albanija), i od nasilnog inobilisanog ljudstva koje je pobjeglo iz italijanskih jedinica.
- Us. Pesočanima (kod Ohrida) Stab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije održao sastanak sa predstavnicima seoskih NO odbora slobodne teritorije Debarca, na kome je razmatrano političko-ekonomsko stanje na slobodnoj teritoriji NO odbora i obezbeđenje ishrane partizanskih jedinica.
18. septembar — Us. Orašcu (kod Kumanova) grupa boraca Kumanovskog NOP odreda spalila zgradu opštine.
- Us. Dolnem Dišnu (kod Negotina na Vardaru) grupa boraca 3. operativne zone NOV i PO Makedonije uništila opštinsku zgradu, spalila arhivu i zaplenila 13 pušaka, nešto municije i drugog materijala i 23.000 leva.
- 19/20. septembar — Us. Pčinji (kod Kumanova) grupa boraca Kumanovskog NOP odreda spalila opštinsku arhivu, održala miting i seljacima podelila rekviriranu vunu.
20. septembar — Na pl. Dajti (kod Tirane, u Albaniji) formiran 2. kosovsko-metohijski (2. kosovski) partizanski bataljon Boro Vukmlrovlč . od ljudi s Kosova, iz Metohije i iz Makedonije koji su, kao pripadnici NOP-a, bili internirani u logor "Porto Romano« (kod Drača) ili zatvoreni u tiranskom zatvoru, odakle su oslobođeni po kapitulaciji Italije. Nekoliko dana kasnije bataljon se kod Debra preoacio u Makedoniju
- 21/22. septembar — Us. Pelincu (kod Kumanova) Kumanovski NOP odred održao politički zbor sa seljacima i zapalio zgradu opštine.

22. septembar — GS NOV i PO za Makedoniju naredio Stabu 2. operativne zone NOV i PO Makedonije da naoruža I. kosovsko-metohijski partizanski bataljon i da vodi računa o njegovom snabdevanju.
23. septembar — U Kičevu formiran Kičevski partizanski bataljon (2. bataljon) od ljudstva 1. i 2. NOP odreda (mavrovskog i kičevskog) 1. operativne zone NOV i PO Makedonije, i novopridošlih boraca. Pri formiranju je brojao oko 100 ljudi. (U dokumentima se ovaj bataljon naziva još Kičevsko-debarskim.)
- Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Makedonije Malesijska terenska partizanska četa prerasla u NOP odred Malesija- (od oktobra se pominje i kao bataljon Malosij;;), koji je dejstvovan u Maleslji (teritorija između pl. Karaormana i r. Drima). Odred je dobio poseban zadatak da razvija bratstvo i jedinstvo Makedonaca i Šiptara (i drugih nacionalnih manjina).
24. septembar — U Tikvešu, po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Makedoniju, formiran 1. bataljon 3. operativne zone NOV i PO Makedonije »Strašo Pindžur«, od NOP odredil »Dobri Daskalov« i »Sava Mihajlov« i glavnine Bitoljskog NOP odreda »Goce Delčev«
- Na pl. Kožu fu formirana italijanska partizanska četa »Garibaldi« od italijanskih vojnika koji su po kapitulaciji Italije prišli jedinicama NOVJ u s Ljubojnu (kod Prespanskog jezera).
20. septembar — U Kičevu, na sreskoj konferenciji kojoj je prisustvovalo oko 150 delegata, izabranih na konferencijama mesnih (seoskih) NO odbora, i došla građana iz svih mesta kičevskog sreza, izabran SNO odbor.
- U oslobođenom Kičevu, na konferenciji delegata kičevskog, debarskog, struškog, gostivarskog, tetovskog sreza i Debarca, izabran Oblasni NO odbor za zapadnu Makedoniju koja je ranije bila pod italijanskom okupacijom.
- U oslobođenom Kičevu održan veliki narodni miting kome su prisustvovali predstavnici narodne vlasti i građani kičevskog, debarskog, struškog, gostivarskog, tetovskog sreza i Debarca.
- Glavnina Sarplaninskog NOP odreda preduzela marš iz s. Vratnice (kod Tetova) na jugozapad, preko grebena Sar-planine, ka Ljumi i Peškopeji (u Albaniji), i dalje ka Dobru, gde se, po odluci Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju, imala sastati s kosovskim i makedonskim partizanskim jedinicama koje su prikupljene u tom rejonu radi novih zadataka. Odred je jednu desetinu ostavio u s. Vratnici radi prihvata novih boraca sa okolnog područja, a istovremeno grupu boraca uputio ka Skopskoj Crnoj gori radi veze sa srpskim jedinicama. (Ova grupa je kasnije ušla u sastav Sarplaninskog NOP odreda.)
29. septembar — Štab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije izdao naredbu o načinu snabdevanja jedinica, kojom zabranjuje nabavku prehrambenih i drugih potreba mimo organa narodne vlasti.
- Septembar k. — U Debarcama, po naređenju GŠ NOV i PO za Makedoniju, formirana Grupa bataljona. od partizanskih bataljona: »Mirčo Acev-«, 1. kosovsko-metohijskog i Kičevskog (2. bataljona), koja je upućena da dejstvuje na teritoriju pod bugarskom okupacijom.
- Na pl. Baba saču (kod Kičeva), pri prelasku na bugarsku okupacionu teritoriju, Grupa bataljona se sukobila sa bugarskim-graničnim jedinicama. Posle toga se njena glavnina vratila da odbrani slobodnu teritoriju Debaraca napadnutu od balističkih snaga a deo bataljona »Mirče Acev« (oko 70 boraca) upućen je da dejstvuje u zahvatu komunikacije Bitolj — Resen.
- Septembar — U Skoplju formirani Inicijativni odbor za sazivanje ASNOM-a (Antifašističkog sohranja narodnog oslobođenja Makedonije) i Akcioni komitet Narodnooslobodilačkog fronta Makedonije.
- U Debarcama (kod Ohrida) formiran Šiptarski (Tomin) bataljon od Šiptarske partizanske čete i novodošlog ljudstva.
- Akcioni komitet NO fronta Makedonije Izdao proglas narodu pozivajući ga da učvrsti jedinstvo NOF-a i strupa u partizanske jedinice radi izvojevanja konačne pobeđe nad okupatorom.
- Treći oblasni komitet KPM (obuhvatao srezove: Veles, Kavadarci. Negotin i Đevdelija) izdao proglas stanovništvu da se ne odaziva mobilizaciji koju sprovode okupatorske vlasti, već da stupa u redove NOVJ.

SLOVENIJA

1. septembar — Kod s. Koblarja (na pruzi Ljubljana — Kočevje) minerska grupa Zapadnodolenjskog NOP odreda porušila železnički most i uništila transportni voz kojim se prebacila četa 1. bataljona 52. puka italijanske divizije »Kačatori dele Alpi».
- Iz s. Rakitne, Ribnice i Cerknice otpočeo koncentričan napad jakih italijanskih snaga na jedinice 14. divizije NOVJ. Divizija je u oštrim trodnevnim borbama na položaju Mačkovec — Krvava peč uspešno zadržavala italijanske jedinice zatim se, zbog pristizanja neprijateljskih tenkova kao i zbog jake artiljerijske vatre, prebacila u rejon s. Kotela (kod Cerknice).
- Septembar p. — U Štajerskoj formiran Štajerski NOP odrod od delova Pohorskog i Koruškog partizanskog bataljona i Kozjanske partizanske čete, sa zadatkom da objedini rad svih partizanskih snaga koje su posle odlaska 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander* ostale na teritoriji Štajerske.
7. septembar — Na pruzi Novo Mesto — Trebnje jedinice 15. divizije NOVJ napale italijansko-belogardističku posadu, te u noćnoj borbi uništile italijansko uporište u s. Dolenjim Kamilicama (dok su se posade s. Hudog i s. Potočne Vasi povukle u Novo Mesto), porušile ž. st. Mirna Peč i više km pruge, a neprijatelju nanele gubitke od preko 50 mrtvih.
- S. septembar — GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu povodom kapitulacije Italije: razoružati italijanske i kvislinške jedinice, uspostaviti narodnu vlast, izvršiti opštu mobilizaciju i sprovesti mere za odbranu oslobođene teritorije od prodora nemačkih vojnih snaga.
- PK KPS za Slovenačko primorje povodom kapitulacije Italije izdao uputstva okružnim komitetima: uspostaviti narodnu vlast, razoružati italijanske trupe i voditi operacije protiv nemačkih jedinica.
- Istočnodolenjski NOP odred razoružao italijanske jedinice i zaposeo sve otporne tačke i manja uporišta oko Kostanjevice (kod Brezica), osim same varošice, koju su branile nemačke snage. Razoružane italijanske snage su se povukle u Novo Mesto.
9. septembar — CK KP Slovenije povodom kapitulacije Italije izdao uputstvo okružnim i rejonskim komitetima: uspostaviti vlast Osvobodilne fronte i izvršiti mobilizaciju svih muškaraca sposobnih za oružje.
- Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Slovenačko primorje i Štab Primorskog NOP odreda uputili komandantu italijanske divizije »Torino« poziv u zajedničku borbu protiv nemačkog okupatora. Međutim, italijanske snage nisu htjele da se bore.
- U Kočevju delovi Zapadnodolenjskog NOP odreda uspostavili narodnu vlast i razoružali jedan italijanski bataljon, dok su se ostale italijanske i belogardističke snage povukle u pravcu Ribnice.
- U Crnomelju delovi Istočnodolenjskog NOP odreda pristupili razoružavanju italijanskih jedinica, zaposeli sve javne zgrade i uspostavili narodnu vlast.
- Us. Straži (kod Novog Mesta) članovi Narodne zaštite i OK KPS za Novo Mesto razoružali italijansku posadu i uspostavili narodnu vlast.
- Jedinice Primorskog NOP odreda ušle u Goricu, blokirale nemačke snage u zamku i održale veliki narodni zbor, ali su se 12. septembra, zbog prodora jakih snaga nemačke 71. pešadijske divizije iz Vidma (Udine), povukle na levu obalu r. Soče.
- Us. Krmelju i s. Tržišću (kod Mokronoga) italijanske posade, posle uspešnih pregovora, predale automatsko naoružanje (20 p. mitraljeza) jedinicama 15. divizije NOVJ i povukle se u Mokronog.
10. septembar — Povodom kapitulacije Italije GŠ NOV i PO za Sloveniju naredio potčinjenim jedinicama: da zaplenjeno naoružanje sklone na sigurna mesta i pristupe rušenju pruga, tunela, mostova i zaprečavanju drumova, kako bi se otežao brzi prodor nemačkih snaga na oslobođenu teritoriju i sačuvalo zaplenjeno oružje.
- Između s. Dolenje Vasi i s. Rakitnice (kod Kočevja) 7. slovenačka NOU brigada France Prešern*, posle viščasovne borbe, razoružala italijansku kolonu koja je pokušala da se probije u pravcu Ljubljane.
- U s. Grčaricama (kod Kočevja) jedinice 14. divizije NOVJ, posle trodnevnih oštrih borbi, uništile Centralni četnički odred. Poginulo je 185 i zarobljeno 122 četnika, među kojima se nalazio veći broj oficira.

- U s. Slični (kod Grosuplja) 2. bataljon 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« razoružao belogardističku posadu od 100 ljudi.
  - U s. Dolenjskim Toplicama (kod Novog Mesta), od Levstikovog partizanskog bataljona i od pridošlog ljudstva, formirana 8. slovenačka NO brigada »Fran Levstik«, jačine tri bataljona.
11. septembar
- Izvršni odbor Osvobodilne fronte raspisao Izbore za Zbor poslanika slovenačkog naroda i izdao proglas o opštoj mobilizaciji i preuzimanju celokupne vlasti na teritoriji Slovenije.
  - U s. Vogerskom (kod Gorice) obrazovano Narodnooslobodilačko veće za Slovenačko primorje. Veće je, kao svoj prvi akt, proglasilo opštu mobilizaciju stanovništva i raspisalo izbore za NO odbore.
  - U s. Gorenjoj Vasi (kod Novog Mesta) 1. bataljon 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« razoružao italijansku posadu od oko 1000 vojnika.
  - U blizini s. Kočevske Reke (kod Kočevja) delovi Zapadnodolenjskog NOP odreda razoružali 24. pešadijski i 6. artiljerijski puk italijanske divizije »Izonco« (oko 7.000 vojnika), koji su se iz Crnomelja povlačili u Italiju. Istovremeno su druge snage tog odreda u blizini Kočevja razoružavale delove italijanske divizije »Izonco*».
  - U s. Golom (na pl. Mokrecu kod Ljubljane), od 2. bataljona 2. slovenačke NOU brigade »Ljubo Sercer« i od pridošlog ljudstva, formirana 10. slovenačka (ljubljska) NO brigada, jačine tri bataljona.
22. septembar
- Iz Vidma (Udine, u Italiji) u Goricu prodrle snage 191. puka nemačke 71. pešadijske divizije. Zbog toga su se jedinice Primorske operativne zone NOV i PO Slovenije povukle iz varoši i blokirale je, te obrazovale tzv. goriški front da bi sprečavale prodor nemačkih snaga u Vipavsku dolinu. Manje snage su na Mirenskom aerodromu uništile aerodromska postrojenja i veći broj aviona.
  - U Ribnici jedinice 14. divizije NOVJ razoružale italijansku posadu od oko 2000 ljudi, dok su belogardističke snage uspele da se povuku u zamak Turjak.
  - U s. Mršečoj Vasi (kod Kostanjevice) jedinice 15. divizije NOVJ napale nemački garnizon, ali su zbog pristiglog pojačanja iz Brezica odustale od daljih napada.
13. septembar
- Na osnovu naređenja VS NOV i POJ. GS NOV i PO za Sloveniju naredio da se na oslobođenoj teritoriji formiraju komande područja, komande mesta, partizanske straže i narodna zaštita. (Uskoro su formirane komande- belokranjskog, novomeškog, kočevskog, ribniško-velikolaškog grosupeljsko-stiškog 1 cerkniškog vojnog područja.)
  - Iz Gorice snage 191. i 194. puka nemačke 71. pešadijske divizije, podržane tenkovima, otpočele napade na goriški front s ciljem da jedinice Primorske operativne zone NOV i PO Slovenije odbace od varoši i od drumova Gorica — Ajdovščina — Postojna. Borbe su vođene do 26. septembra, kada su jake nemačke snage iz Trsta prodrle u Goricu i prinudile jedinice NOV.T da se povuku na pl. Trnovski gozd. Neprijatelju su naneti znatni gubici u ljudstvu i materijalu. Uništena su, pored ostalog. 2 tenka, dvoja oklopna kola i 4 kamiona.
  - U zamku Boštanju (kod Grosuplja) 4. bataljon 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« jurlšem uništio belogardističku posadu (čiji se manji deo, pod zaštitom magle, izvukao u pravcu Ljubljane).
  - Na nemačko-italijanskoj domarkacionoj liniji jedinice 15. divizije NOVJ, po naređenju GS NOV i PO za Sloveniju, porušile sve mostove i drumove, kako bi sprečile brzi prodor nemačkih snaga na teritoriju koju su napustile italijanske trupe posle kapitulacije Italije.
  - U Cerkniškoj dolini 2. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer« i 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Gradnik« zauzele belogardistička uporišta s. Sv. Gregor i s. Novu Vas. Istovremeno je 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič«, čisteći Ribniško-velikolašku dolinu, zauzela Velike Lašče i prodrla prema Videmu i Dobropolju.
14. septembar
- Zapadnodolenjski NOP odred, po naredbi GS NOV i PO za Sloveniju, preimenovan u 9. slovenačku NOU brigadu, jačihe 4 bataljona.
  - Jake nemačke snage iz Rakeka pokušale, u dva navrata, da upadnu u Cerknicu, ali su ih jedinice 14. divizije NOVJ odlučnim protivnapadima odbacile u polazni garnizon.
11. septembar
- U rejonu Kočevja na osnovu naređenja GS NOV i PO za Sloveniju, od jednog bataljona Istočnodolenjskog NOP odreda formiran Kočevski NOP odred.

- Jedinice 14. divizije NOVJ. posle višednevne opsade, uništile belogardistička uporišta u s. Begunjama i s. Bezuljku (kod Cerknice) i s. Zapotoku u s. Kureščeku i s. Osolniku (kod V. Lašča). Glavnina belogardističkih snaga se predala, dok se manji deo probio i priključio nemačkim jedinicama.
  - Kod s. Mokrog Polja (blizu Novog Mesta) 8. slovenačka NOU brigada »Slavko Slander« napala nemačku kolonu koja je, uz podršku tenkova, nadirala iz s. Zameškog (kod Kostanjevica). Brigada je energičnim udarom odbacila nemačke snage i gonila ih do polaznog garnizona.
  - Kod s. Skofljice (blizu Ljubljane) 5. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« razbila belogardističku kolonu jačine 200 ljudi, čiji su se delovi povukli u s. Ig i Ljubljanu. Brigada je ostatak kolone uništavala po okolnim šumama. Poginulo je 20 i zarobljeno 8 belogardista.
- Septembar s.
- Na pl. Mokrecu, po naređenju GS NOV i PO za Sloveniju, formiran Doloinitski NOP odred, sa zadatkom da se prebaci u Dolomite i objedini rad partizanskih jedinica koje su lamo formirane posle kapitulacije Italije.
  - U 14. i 15. diviziji NOVJ, od zaplenjenih artiljerijskih oruđa razoružane italijanske vojske, formirani artiljerijski divizionii. a u brigadama baterije.
  - U slovenačkoj Istri, od ljudstva Istarskog NOP odreda, formirana 17. slovenačka (istarska) NO brigada. Ona je dejstvovala u okolini Kopra. (Početkom oktobra razbile su je nemačke jedinice.)
  - U s. Tatraina (kod Divače), od radnika iz Trsta, formirana 16. slovenačka (tržaška) NO brigada. U nju je 26. septembra uključen i Tržaški bataljon 11. slovenačke (brkinske) NO brigade.
16. septembar
- Vrhovni plenum Osvobodilne fronte, kao najviši predstavnik narodne vlasti slovenačkog naroda, izdao proglas o priključenju Slovenačkog primorja slobodnoj Sloveniji u okviru slobodne i demokratske Jugoslavije. Istovremeno su zagarantovana sva prava nacionalnih manjina na priključenoj teritoriji, dok je javna uprava povjerala NO veću za Slovenačko primorje.
  - Kod s. St. Jerneja 6. slovenačka NOU brigada »Slavko Slander« napala nemačko-belogardističku kolonu koja je, uz podršku tenkova, nadirala iz Kostanjevice. Brigada je, posle kraće borbe, odbacila neprijateljske snage u polazni garnizon.
17. septembar
- Na pl. Mašunu (kod Ilirske Bistrice), od pridošlog ljudstva, formirana Snežniška NO brigada, jačine 2 bataljona.
18. septembar
- Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju obrazovan Operativni štab za zapadnu Sloveniju, sa zadatkom da objedini dejstva jedinica u Slovenačkom primorju, Gorenjskoj (bez Kamniškog NOP odreda). Koruškoj i Dolomitima.
  - GS NOV i PO za Sloveniju naredio da se 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Gradnik« vrati u Slovenačko primorje a 7. slovenačka NOU brigada »France Prešern« u Gorenjsku, radi učvršćenja jedinica koje su na tim područjima formirane posle kapitulacije Italije.
  - GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu da se od ljudstva iz 14. i 15. divizije NOVJ formira specijalni bataljon VOS (varnostno-obveščevalne službe) sa zadatkom da na oslobođenoj teritoriji vodi borbu i uništava ostatke četnika, belogardista i nemačkih obavještajnih agenata, kako bi se operativnim jedinicama omogućilo što uspješnije dejstvo protiv okupatorskih vojnih formacija.
19. septembar
- Kod Cerknice 1. slovenačka NOU brigada Tone Tomšič* i 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Gradnik« napale nemačku motorizovanu kolonu koja je iz Rakeka prodrla u Cerknicu. Posle viščasovne borbe one su je primorale da se uz osetne gubitke povuče u polazni garnizon.
  - Kod s. Krmelja 6. slovenačka NOU brigada »Slavko Slander« napala nemačku motorizovanu kolonu koja je nadirala iz Sevnice. Posle viščasovne borbe ona je kolonu odbila u polazni garnizon, nanevši joj znatne gubitke.
20. septembar
- U zamku Turjaku (kod V. Lašča) 7. slovenačka NOU brigada »France Prešern«, posle osmodnevnih borbi, uništila glavnu belogardističku formaciju jačine 760 ljudi. Veći deo posade zarobljen, a među njima i znatan broj duhovnih vođa i organizatora. dok je manji deo uspeo da se probije iz okruženja i priključi nemačkim jedinicama u Ljubljani. Zaplenjeno je preko 100 mitraljeza i p. mitraljeza i veća količina drugo ratne opreme. U borbama za Turjak poginulo je oko 40 boraca 7. slovenačke NOU brigade »France Prešern«.

- Idrijski NOP odred proterao nemačke snage i zauzeo Idriju. Istovremeno su jedinice na obezbeđenju, u oštrim borbama, sprečile nemačke motorizovane snage iz okolnih garnizona da se probiju u grad.
- 21. septembar — GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu da se u jedinicama NOV i POJ formiraju radne čete. u koje treba uključiti belogardiste koji su se predali na osnovu amnestije.
- Iz Gorice. Tržiča i Trsta ojačani nemački 2. SS oklopni korpus Hauzer« otpočeo prvu fazu operacije »Volkenbruh« kojom je, zahvatajući područje Krasa i Vipavske doline, trebalo uništiti jedinice Primorske operativne zone NOV i PO Slovenije i osigurati jadranski obalski pojas od eventualnog iskrcavanja saveznika. U oštrim borbama do 30. septembra, jedinice Primorske operativne zone povukle su se glavinom na plato Trnovskog gozda, dok su nadmoćne nemačke snage uspostavile svoja uporišta u Vipavskoj dolini i na Krasu.
- Na pl. Mašunu (kod Ilirske Bistrice), prema naređenju GS NOV i PO za Sloveniju, posle višednevnog marša iz rejona Bakra, reorganizovana Rabska NO brigada i uključena u sastav 14. divizije NOVJ.
- U rejonu s. Primskova (kod Litije) 5. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar. vodila jednodnevnu borbu protiv nemačke kolone koja je pokušala da prodre na oslobođenu teritoriju. Brigada je kolonu prinudila da se povuče u Litlju.
- 22 septembar — Kod s. Višnje Gore (blizu Grosuplja) 5. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« vodila teške borbe protiv nemačke kolone koja je, uz podršku tenkova i avijacije, nadirala iz Litije. Kolona je, uz znatne gubitke, odbačena prema s. Leskovecu.
- 22. septembar — U s. Vrhovlju (kod Gorice), od jedinica Zapadnoprimorskog NOP odreda (nazivanog i Briškim NOP odredom), formirana 1. slovenačka (soška) NO brigada, jačine pet bataljona (jedan je sastavljen od italijanskih partizana — garibaldinaca iz Furlanije).
- U s. Begunjama (kod Cerknice), po naređenju GS NOV i PO za Sloveniju, formirana 13. slovenačka (loška) NO brigada jačine 3. bataljona. (U januaru 1944. god. dobila je naziv »Mirko Bračić*.)
- Dve nemačke motorizovane kolone prodrle preko s. Kovačevog Rovla u Idriju. Zbog nedostatka protivtenkovskog oružja jedinice Idrijskog NOP odreda nisu mogle da spreče prodor ovih kolona, ali su im nanele znatne gubitke.
- Kod Cerknice 1. slovenačka NOU brigada »Tone Tomšič« vodila četvoročasovnu borbu protiv jake nemačke motorizovane kolone iz Rakeka. Udarom u leđa neprijatelj je, uz gubitke od 15 mrtvih i više ranjenih, odbačen u Rakek. Uništena su jedna oklopna kola.
- 24. septembar — U s. Gabrovici (kod Komna na Krasu), na osnovu naredbe Operativnog štaba za zapadnu Sloveniju, od Kraškog partizanskog bataljona formirana 19. slovenačka NO brigada »Srečko Kosovci«, jačine tri bataljona.
- U Mokronogu, po naređenju GS NOV i PO za Sloveniju, formirana 12. slovenačka (štajerska) NO brigada u čiji su sastav ušli dva bataljona 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander«, jedan bataljon 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« i novopridošli borci.
- Na području zapadnog Krasa (kod Trsta), od italijanskih radnika iz Trsta i Tržiča, formirana italijanska partizanska brigada »Triestina d'asalto«.
- Kod s. Razdrtog, St. Vida, Vipave, Ajdovščine i s. Crnog Vrha otpočele oštre borbe jedinica Primorske operativne zone NOV i PO Slovenije protiv delova nemačkog 2. SS tenkovskog korpusa »Hauzer« koji su iz Trsta. Postojne i Idrije nadirali u Vipavsku dolinu. Posle ogorčenih borbi, u kojima su nadmoćnom neprijatelju nanele znatne gubitke, naše jedinice su se sutradan povukle od komunikacija.
- Septembar d.p. — U sastavu 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander«, po naređenju Štaba 4. (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije, od Zasavsko-savinjske partizanske čete formiran Zasavski a od Kamniške partizanske čete Kamniški partizanski bataljon.
- 25. septembar — U Novom Mestu, na osnovu naredbe GS NOV i PO za Sloveniju, od mobilisanih železničara formirana 14. slovenačka (železničarska) NO brigada, jačine 3 bataljona.
- GS NOV i PO za Sloveniju naredio potčinjenim jedinicama da potpuno unište pruge: Ljubljana — Novo Mesto — Metlika i Ljubljana — Kočevje, čime bi se onemogućilo brzo prebacivanje neprijateljskih snaga u slučaju napada na oslobođenu teritoriju Dolenjske.

- Kod Cerknice 13. slovenačka (loika) NO brigada sprečila prodor nemačke kolone 1. posle višečasovne borbe, naterala je da se vrati u Rakok.
- Kod s. Solkana, s. Sv. Marka, s. Volčje Drage, s. Vogerskog i s. Mirena jedinice Primorske operativne zone NOV i PO Slovenije, u jednodnevnoj borbi, spretile prodor nemačkih snaga iz Gorice U Vipavsku dolinu. Poginulo je oko 100 nemačkih vojnika i uništena su 3 kamiona.
- 26. septembar — U s. Cerknom (kod Idrije), na osnovu naredbe Operativnog štaba za zapadnu Sloveniju. od Idrijskog NOP odreda formirana 16. slovenačka NO brigada »Janko Premrl Vojko«, jačine 3 bataljona.
- Kod s. Kromfcerka (blizu Gorice), na osnovu naredbe Operativnog štaba za zapadnu Sloveniju, od delova Severnoprimorskoj; NOP odreda formirana Goriška NO brigada.
- 27. septembar — Kod s. Metnaja (blizu Slične) 2. bataljon 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« napao nemačku kolonu koja je pokušala da se iz Litije probije na oslobođenu teritoriju i odbacio ju je uz znatne gubitke.
- 28. septembar — Kod Metlike, na osnovu naredbe GS NOV 1 PO za Sloveniju, od jedinica Istočnodolenjskog NOP odreda formirana 15. dovcmti-k. (uelokranjska) NO brigada, jačine 3 bataljona. (Brigada je uključena u sastav 15. divizije NOVJ.)
- U rejonu s. Mirna — s. Catež — s. Velika Loku (kod Trebnja) otpočele trodnevne teške borbe 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« protiv jakih nemačkih motorizovanih delova koji su napadali iz Novog Mesta, Mokronoga i Litije. Za odmazdu zbog teških gubitaka, nemačke jedinice su popalile više sela i ubijale civilno stanovništvo.
- 29. septembar — Kod Cerknice 1. slovenačka NOU brigada Tone Tomšič« napala nemačku kolonu koja je uz podršku tenkova nadirala iz Rakeka. Brigada je. u oštroj borbi, zaustavila neprijateljsku pešadiju. a potom tenkove, koji su prodrli u Cerknicu, primorala da se vrate u polazni garnizon.
- U blizini s. Ivanjeg Sela (kod Rakeka) jedinice 14. divizije NOVJ napale nemačku kolonu od 23 tenka i 30 kamiona i nanele joj znatne gubitke.
- 30. septembar — Po naređenju GS NOV i PO za Sloveniju, zbog fizičke nesposobnosti boraca i unutrašnjih nesuglasica rasformirana Rabska NO brigada, a sposobno ljudstvo uključeno u jedinice 18. divizije NOVJ.
- U s. Stojdragi (kod Samobora) 4. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec«, ojačana artiljerijom, savladala ustašku posadu i zauzela mesto. Poginulo je 10 i ranjeno 25 ustaša, dok se manji deo posade probio. Zaplenjena je veća količina oružja i municije
- Savinjska četa Štajerskog NOP odreda uništila nemačko uporište u s. Radmirju (kod Mozirja), ubivši 2 i zarobivši 17 vojnika, a zaplenivši 2 p. mitraljeza. 7 automata i ostalo oružje i opremu
- U s. Javorju (kod Litije) 5. slovenačka NOU brigada »Ivan Cankar« napala nemačku posadu i nanela joj gubitke od 10 mrtvih i 15 ranjenih. Brigada je zatim, pret.rpev:i gubitke od 1 mrtvog i 4 ranjena, odustala od daljeg napada.

SRBIJA

- 1. septembar — Kod s. Crkvice (blizu Lebana) delovi 1. južnomoravskog NOP odreda napali nemačke policajce koji su vršili rekviziciju žita. te ubili 7 i ranili 4 policajca (ostali su se povukli u Leskovac). Nemački vojni zapovednik Jugoistoka naredio je sutradan da se za odmazdu strelja 450 simpatizera NOP-a i spali jedno selo.
- Jedinice 1. sremskog NOP odreda porušile prugu Ruma — Vrdnik u dužini od 500 metara i izazvale duži prekid saobraćaja.
- U Sremu organizacije AFZ-a otpočele desolodnevno prikupljanje priloga za potrebe NOV i PO. Prikupljena je znatna količina materijalnih i novčanih sredstava.
- 3. septembar — U s. Boljevcima (u južnom Sremu) delovi 3. vojvođanske NOU brigade napali žandarme, porušili 1 bunker i zauzeli i zapalili finansijsku stanicu i 2 opštinske zgrade. Poginulo je 6 žandarma; zaplenjene su 2 puške sa 80 metaka. Istog dana su delovi 3. vojvođanske NOU brigade i 1. sremskog NOP odreda, posle duže borbe, zauzeli s. Kupinovo, ubivši 12 i ranivši 3 žandarma i domobrana. Pokušaj domobranskih jedinica i žandarma da se sledećeg dana probiju iz s. Asanje u s. Kupinovo odbili su osiguravajući delovi 3. vojvođanske brigade, nanevši neprijatelju gubitke -id 39 poginulih.

- Kod s. Dunisa delovi Rasinskog NOP odreda napali bugarske vojnike koji su obezbeđivali prugu Stalać — Niš. Poginula su 2 i ranjena 4 vojnika.
- 4. septembar
  - U s. Lačarku (kod Srem. Mitrovice) jedinice 3. vojvođanske NOU brigade napale i razoružale ustaško-domobranksu posadu, zapalile opštinsku zgradu sa arhivom i poštu. Zaplenjeno je 30 pušaka sa 920 metaka, 8 radio-aparata i dosta druge spreme.
  - Na putu Arandelovac — Topola zaseda 1. šumadijskog udarnog partizanskog bataljona ubila 1 nemačkog vojnika i 4 vojnika SDS i zarobila 1 nemačkog i 2 %ojnika SDS.
- Septembar p.
  - Na terenu đakovičke Malesije, po odluci Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju, ponovo formirana partizanska četa »Bajram Curi«.
  - U s. Maloj Remeti (kod Iriga) održan politički kurs za 15 članica sreskih odbora AFZ-a iz više srezova Srema.
- 6. septembar
  - U s. Gajevima (kod Arandelovca) oko 1000 četnika napalo 1. šumadijski udarni partizanski bataljon ali su posle šestčasovne tečke borbe odbijeni. Poginulo je oko 4ti četnika i ranjeno ih je veći broj. Bataljon je imao 5 poginulih. Zaplenjen je mitraljez i 10 pušaka.
  - I .redu s. Lačarka i s. Martinaca (kod Srem. Mitrovice) jedinice 3. vojvođanske NOU brigade minirale prugu i napale nemački teretni voz (izbačeni su iz šina lokomotiva i U vagona-cisterni sa benzinom, a 4 vagona su potpuno uništena), nanevši neprijatelju gubitke. Istog dana je nemačka policija, za odmazdu, streljala 21 lice iz s. Martinaca.
  - Između s. Golubinaca i s. Putinaca delovi 1. sremskog NOP odreda minirali prugu Ruma — Stara Pazova i uništili lokomotivu italijanskog teretnog voza.
  - Između s. Tovarnika i s. Ilače (kod Sida) jedinice 2. sremskog NOP odreda minirale prugu i uništile lokomotivu i nekoliko vagona teretnog voza.
  - U Petrovgradu (sada: Zrenjanin) nemačka policija streljala 160 rodoljuba.
- 7. septembar
  - U s. Kupcima (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda napali posadu SDS i zapalili zgradu stanice, ali su se zbog intervencije četnika morali povući ka pl Jastrepcu.
  - U s. Filipovu (kod Odžaka) grupa boraca 3. bačkobaranjskog NOP odreda zapalila zgradu ž. st. i uništila postrojenja.
- 8. septembar
  - Između Sida i s. Tovarnika 2. diverzantska grupa 2. sremskog NOP odreda miniranjem pruge teže oštetila lokomotivu i uništila 11 vagona teretnog voza.
- 10. septembar
  - U s. Ležimiru (kod Srem. Mitrovice) otpočelo dvodnevno savetovanje pretstavnika KPJ, GS NOV i PO za Vojvodinu, narodne vlasti i komandi područja i mesta, na kome su, pored ostalog, izvršene organizacione promene u vojno-pozadlanskim vlastima i doneta je. pored ostalog, odluka o formiranju rumske, vinkovačke i sremskomitrovačke komande vojnog područja.
  - U s. Brestovcu (kod Lebana), u prisustvu 80 delegata MNO odbora, osnovan SNO odbor za srez jablanički (teritorija Jablanice i Puste Reke).
  - Đakovicu zauzela partizanska četa »Bajram Curi«, uz sadejstvo oko 200 seljaka iz Malesije, posle dvodnevne borbe protiv dva italijanska bataljona i manje grupe nemačkih. vojnika. Poginulo je 70 italijanskih vojnika s komandantom puka.
- 11. septembar
  - ..među Stare Pazove i Indije partizanska diverzantska grupa 1. sremskog NOP odreda minirala prugu i uništila 12 vagona nemačkog teretnog voza.
- 12. septembar
  - Između Srem. Rače i s. Bosuta dva bataljona 2. sremskog NOP odreda 1 delovi 2. i 3. vojvođanske brigade dočekali u zasedl bataljon domobrana iz 8. lov. puka. Posle viščasovne borbe neprijatelj se, pretrpevši velike gubitke, povukao ka s. Kuzminu.
  - Kod s. Putinaca delovi 3. vojvođanske NOU brigade minirali prugu Ruma — Stara Pazova, te zapalili teretni voz (23 vagona) natovaren ugljem, zarobili 25 železničara — domobrana (pa ih, posle saslušanja pustili) i zaplenili 4 puške sa 200 metaka.
  - U s. Stojniku (kod Mladenovca) delovi Kosmajskog NOP odreda posle kraće borbe zarobili 0 vojnika SDS.
  - U s. Trbušnici (kod Lazarevca) 2. četa 1. šumadijskog NOP odreda napala i razbila grupu od 22 četnika, zarobivši 7 i ranivši 1 četnika, a zaplenivši 9 pušaka i pištolj.

- Đakovicu zauzela nemačka motorizovana kolona koja je prodrla iz Prizrena. U oštrim borbama partizanska četa »Bajram Curi[^] i seljaci iz Malesije su imali oko 20 poginulih.
12. septembar — U Uroševcu, u borbi protiv policije koja ga je opkolila u jednoj kući, poginuo instruktor Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju Trajko Grković, narodni heroj.
13. septembar — Us. Vrdniku (kod Rume) delovi 1. bataljona 1. sremskog NOP odreda, po dogovoru, izveli tajnu akciju i bez borbe oslobodili 15 pripadnika službe rada (koji su odmah stupili u redove NOV).
- Na putu s. Tovariševo — s. Obrovac (kod Bač. Palanke) delovi 3. bačko-baranjskog NOP odreda isekli tt stubove.
14. septembar — Naredbom GS NOV i PO za Vojvodinu, a po odluci savetovanja održanog u s. Ležl-miru (kod Srem. Mitrovice) 10. septembra, formirane komande Rumskog, Srcmsko-mitrovačkog i Vinkovačkog vojnog područja.
- Us. Cortanoveima (kod Srem. Karlovaca) jedinice 1. sremskog NOP odreda napale i, posle oštre borbe, razoružale posadu od 70 domobrana kod ž. stanice i tunela, uništivši železničke uređaje i zaplenivši 60 pušaka, 4000 metaka i dosta druge opreme.
- Između s. Bača i s. Tovariševa (kod Bač. Palanke) grupa boraca 3. bačko-baranjskog NOP odreda posekla 14 tt stubova.
15. septembar — Us. Trgovištu (kod Vranja) Udarni i 2. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda napali 150 bugarskih policajaca. Zbog otpora neprijatelja iz rovova i bunkera, kao i zbog napada četnika s leđa, bataljoni su se pod borbom povukli, uz gubitke od 4 mrtva i 4 ranjena. Neprijatelj je imao 9 mrtvih i 12 ranjenih. Posle nekoliko dana napustio je s. Trgovište.
- U s. Glavanovcima (kod Trna. u Bugarskoj) jedna četa 2. južnomoravskog NOP odreda i bugarski Trnski NOP odred napali 80 bugarskih policajaca, ali su se zbog pristizanja pojačanja iz Trna morali povući na teritoriju Jugoslavije.
- Septembar p.p. — U blizinu s. Belegiša (kod Stare Pazove) motornim čamcem dovezena iz Beograda partizanska štamparija (prva u Sremu), a potom prebačena u bazu na Sušnjarevom salašu, na sredokraćl puta s. Surđuk — s. Novi Karlovci.
- Septembar s. — Na pl. Pasjači održano okružno savetovanje SKOJ-a za leskovačko-lopllički okrug. Odlučeno je da se radi na podizanju ideološkog nivoa i omasovljenju članstva SKOJ-a i USAOJ-a 1 da se što veći broj omladinaca uputi u jedinice 1. južnomoravskog NOP odreda.
- Severnobanatski NOP odrod, prema odluci PK i GS NOV i PO za Vojvodinu, prebacio se preko r. Dunava u rejon s. Surduka (kod Stare Pazove) i priključio sremskim jedinicama.
16. septembar — Između s. Putinaca i s. Golubinaca (na pruzi Ruma — Stara Pazova) partizanska diverzantska grupa minirala prugu i uništila lokomotivu i nekoliko vagona nemačkog transportnog voza.
- 16/17. septembar — u rejonu Novog Vrbasa grupa boraca 3. bačko-baranjskog NOP odreda digla u vazduh mađarski teretni voz i oštetila lokomotivu i 2 vagona. Istovremeno je druga grupa isekla tt žice duž pruge između s. Feketića i s. Malog Idoša.
17. septembar — U s. Velereču (kod G. Milanovca) Čačanski NOP odred »Dragiša Mišović* napao i razbio četničku Takovsku brigadu (40 četnika), ubivši 1 i zarobivši 2 četnika i zaplenivši p. mitraljez i pušku.
- 17/18. septembar — Na pruzi G. Milanovac — Ljig Čačanski NOP odred »Dragiša Mišović« demolirao postrojenja ž. st. Kriva Reka, a u s. Boljkovcima spalio poštu i razoružao četničku trojku.
18. septembar — Na pruzi Beograd — Mala Krsna delovi Kosmajskog NOP odreda demolirali stanična postrojenja na ž. st. Mala Ivanča i ž. st. Umčari i zarobili 3 vojnika SDS.
- Kod s. Petine (blizu Kruševca) Rasinski NOP odred, u susretnoj borbi, razbio četničku Moravsku brigadu. Poginulo je 8 i zarobljeno 14 četnika. Odred je imao 1 ranjenog. Zaplenjeni su 1 mitraljez, 16 pušaka i 3 lovama konja.

19. septembar — Delovi nemačke 173. rezervne divizije, 901. motorizovanog puka, 186. rezervnog grenadirskog bataljona, policijske jedinice i snage Sremske domobranske brigade (ukupno oko 5000 vojnika) otpočeli prostorno najširu i vremenski najdužu operaciju u Sremu, s ciljem da unište jedinice NOV i PO Vojvodine i oslobode se njihovog pritiska na komunikacije, opljačkaju i popale sela i odvedu sposobne muškarce u logore. Neprijatelj je istog dana na Fruškoj gori spalio s. Bešenovački Prnjavor i preneo dejstva najpre na severoistočni (21—23. septembra), a potom na jugoistočni Srem (od 30. septembra do 8 oktobra), gde je, ne nailazeći na veći otpor, spalio i opljačkao veliki broj sela, masovno ubijajući i hapseći stanovništvo. Pošto je iz re-
'ona Pančeva doveo 1. kozačku konjičku diviziju i pregrupisao snage, neprijatelj je 13. oktobra otpočeo nov koncentričan r.apad na delove 1. sremskog NOP odreda u Fruškoj gori, da bi 21. oktobra napao snage NOV i PO Vojvodine u Bosutskim šumama, gde su akcije trajale do 27. oktobra.
- U s. Klenikama (kod Vranja) Udarni bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda napao bugarske policajce. Poginula su 3 policajca, dok su 3 izgorela u zapaljenoj zgradi opštine. Bataljon je u selu zapalio i magacin sa 3 vagona žita i zaplenio 8 pušaka i 300 kg masla.
  - Na pruzi Bujanovac — Preševo 2. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda miniranjem prevrnuo lokomotivu i nekoliko vagona, a potom zapalio kompoziciju od 40 vagona u kojima su se nalazili seno i gvozdene konstrukcije. Poginuli su 1 nemački vojnik i 3 bugarska železničara a zarobljena su 2 nemačka vojnika i 3 bugarska železničara.
  - Između s. Beške i s. Cortanovaca delovi 1. sremskog NOP odreda minirali prugu Novi Sad — Stara Pazova i uništili lokomotivu i nekoliko vagona oklopnog voza, kao i dizalicu.
- 19/20. septembar — Između s. Platičeva i s. Klenka delovi 3. bataljona 1. sremskog NOP odreda razrušili prugu Ruma — Šabac.
20. septembar — Između s. Nove Pazove i s. Batajnice (kod Zemuna) Diverzantska grupa 1. sremskog NOP odreda minirala željezničku prugu i uništila lokomotivu i nekoliko vagona teretnog voza.
- U s. Kobilju (kod Novog Sada) grupa boraca 3. bačko-baranjskog NOP odreda napala mađarsku patrolu i ubila jednog vojnika.
21. septembar — Na pl. Kozjaku jedinice četničkog Vardarskog korpusa napale Udarni i 2. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda. U tročasovnoj borbi bataljoni su odbili napad, a zatim su se prebacili na pl. Kočuru.
- Iz Sroma se, preko r. Save, prebacila u istočnu Bosnu 3. vojvođanska NOU brigada i ušla u sastav 16. divizije NOVJ.
22. septembar — Odeljenje bugarskih vojnika počelo da pali s. Kočuri (kod Vranja), ali su tek pristigli delovi 2. južnomoravskog NOP odreda proterali neprijatelja, te spasli selo od daljeg paljenja.
- 22/23. septembar — u Bač. Palanci 3. bačko-baranjski NOP odred zapalio kudeljaru (izgorelo oko 6000 vagona kudelje) i nekoliko pomoćnih zgrada.
23. septembar — U s. Belom Polju (kod Surdulice) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda uništili pumpu, usled čega je 4 dana obustavljen rad fabrike antimona.
- Između s. Putinaca i s. Golubinaca Diverzantska grupa 1. sremskog NOP odreda minirala prugu Ruma — Stara Pazova i uništila lokomotivu i nekoliko vagona nemačkog transportnog voza.
- 23/24. septembar — U s. Baču (kod Bač. Palanke) 3. bačko-baranjski NOP odred napao mesnu stražu i čuvare kudeljare, te ubio 1 i ranio 4 stražara i zaplenio 4 puške. Izgorelo je 200 vagona kudelje i deo zgrade i postrojenja.
24. septembar — U s. D. Ljubati (kod Bosiljgrada) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda zapalili opštinsku zgradu, ubili bugarskog policajca i zaplenili 15 pušaka i 2 pištolja.
- Između s. Tovarnika i s. Uače (kod Sida) 2. diverzantska grupa 2. sremskog NOP odreda minirala prugu i uništila lokomotivu i 6 vagona teretnog voza.
25. septembar — Kod s. Stola (blizu Babušnice) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda, sa grupom boraca bugarskog Trnskog NOP odreda, u dvočasovnoj borbi ubili 2 i ranili 8 bugarskih policajaca, uz sopstvene gubitke od 4 ranjena.

- GS NOV i PO za Srbiju izdao naredbu za formiranje Sumadijske NO brigade od boraca 1. šumadijskog i Kosmajskog NOP odreda.
  - U Rudniku (blizu G. Milanovca) dve čete 1. šumadijskog NOP odreda napale i razbile četničku posadu. Poginulo je 4 a ranjeno više četnika.
25120. septembar — U s. Torži (sada: Savino Selo, kod Kule) delovi 3. bačko-baranjskog NOP odreda zapalili u kudeljari oko 30 vagona neprerađene kudelje.
26. septembar — Druga proleterska udarna i 3. proleterska (sandžačka) udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ zauzele Prijepolje. Zarobljeno je 98 italijanskih vojnika, dok su se četnici Grupe limsko-sandžačkih odreda razbežali.
- U s. V. Plani (kod Prokuplja) 3. (jastrebački) bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda i Udarni bataljon Rasinskog NOP odreda napali bugarske vojnike i vojnike SDS, ali su se zbog snažnog otpora neprijatelja morali povući.
  - Dve nemačko-ustaške kolone (ukupno oko 800 vojnika sa 2 tenka i četvoro bornih kola) iznenada blokirale s. Surduk (kod Stare Pazove) i, prilikom pretresa, zlostavljale stanovnike i streljale nekoliko meštana, kao i 21 Banaćanina koje su otkrile u jednoj poljskoj »bazi«.
  - U s. Surduku (kod Stare Pazove), po odluci PK KPJ za Vojvodinu, formiran novi OK KPJ za severni Banat
27. septembar — Između s. Vognja i Srem. Mitrovice Diverzantska grupa 1. sremskog NOP odreda minirala jwugu i uništila lokomotivu i 4 vagona a oštetila 6 vagona nemačkog transportnog voza.
- PK KPJ za Vojvodinu uputio svim članovima KPJ u Banalu pismo u kome je dao ocenu dotadašnjeg rada Partije i postavio naredne zadatke.
- 27/28. septembar — u Sopot upali delovi Kosmajskog NOP odreda i demolirali uređaje i zgradu pošte.
29. septembar — U s. Kusiću (kod Bele Crkve) Južnobanatski NOP odred razoružao policijsku posadu i zaplenio 26 pušaka.
- Na Iriškom vencu grupa boraca 1. sremskog NOV odreda napala kamion s nemačkim vojnicima, te ubila 1 a teže ranila 4 vojnika.
30. septembar — Između s. Lužana i s. Grejača delovi 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda miniranjem porušili prugu Niš — Stalać usled čega su iskočili iz koloseka lokomotiva i nekoliko vagona. Poginulo je ili ranjeno 18 nemačkih i 1 bugarskih vojnika.
- Delovi nemačke 173. rezervne divizije i policijske jedinice, s linije s. Golubinci — s Vojka — Zemun, otpočeli »čišćenje« jugoistočnog Srema, jednovremeno zatvarajući prugu Stara Pazova — Srem. Mitrovica da bi sprečavale izvlačenje partizanskih snaga na Frušku goru. Oni su do 8. oktobra vršili teror nad stanovništvom, naročito u seiima: Simanovcima, Progaru, Ogaru i Vitojevcima. Jedna četa 3. bataljona 1. sremskog NOP odreda izbegla je sukob s nadmoćnim neprijateljem.
- Septembar k. — Kod s. Kamenice (blizu Niša), od preživelih boraca Ozrenskog NOP odreda i novo-došlog ljudstva. OK KPJ za Niš fomirao Ozrensku partizansku čet.
- Kod Prijepolja u borbi protiv četnika poginuo zamenik političkog komesara 3. proleterske (sandžačke) NOU brigade Gojko Drulović, narodni heroj.
- Septembar — U Bačkoj formiran Oblasni komitet SKOJ-a.
- Obnovljen SK KPJ za Bač. Palanku.

O k t o b a r

DOGADAJI OPŠTEG KARAKTERA

1. oktobar — Američka 5. armija zauzela Napulj.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito upozorio GS NOV i PO za Hrvatsku na nedostatke Proklamacije ZAVNOH-a od 2U. septembra 1943: u njoj je trebalo naglasiti da se garantuje sloboda i ravnopravnost italijanske manjine; nju je morao da potpiše AVNOJ, a predsjedništvo ZAVNOH-a da supotpise.
2. oktobar — Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio vladi SSSR-a depešu povodom predstojeće Moskvske konferencije ministara inostranih poslova SAD, V. Britanije i SSSR-a. U depeši se kaže: Prvo. Mi ne priznajemo ni jugoslovensku vladu ni kralja u inostranstvu, zato što oni dvije i po godine i sada podržavaju saradnika okupatora, izdajnika Dražu Mihailovića i zbog toga nose svu odgovornost za to izdajstvo nad narodima Jugoslavije. Drugo. Mi nećemo dozvoliti da oni dodu u Jugoslaviju, jer bi to značilo građanski rat. Treće. Govorimo u ime ogromne većine naroda da on želi demokratsku republiku koja se oslanja na narodnooslobodilačke odbore. Četvrto. Jedino zakonita vlada u sadašnje vrijeme jesu narodnooslobodilački odbori, na čelu sa Antifašističkim vijećem«.
- U Bariju (u Italiji) osnovana Baza NOVJ, sa zadatkom: da organizuje prijem oružja, opreme i hrane iz savezničke pomoći i njihov prenos u Jugoslaviju; da prihvati internirane Jugoslovene i desetine hiljada Istrana i primorskih Slovenaca koji su bili u italijanskoj vojsci i obezbedi im povratak u otadžbinu i stupanje u NOVJ; da se stara o srneštaju ranjenika koji su pristizali iz Jugoslavije, kao i o svim zbegovima na savezničkoj teritoriji.
3. oktobar — Na teritoriji Dolenjske i Notranjske, po naređenju VS NOV i POJ, formiran 6. korpus NOVJ, u čiji su sastav ušle 14, 15. i 18. divizija NOVJ.
5. oktobar — Naredbom vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita formiran 1. proleterski udarni korpus NOVJ. (Korpus je do sredine novembra 1943. pod svojom komandom imao samo 1. proletersku udarnu diviziju NOVJ, a tada su u njegov sastav ušle i 6. divizija NOVJ i 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar«.)
- Naredbom vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita preimenovani: 1. bosanski udarni u 3. udarni korpus NOV.T; 2. bosanski udarni u 5. udarni korpus NOVJ; 1. hrvatski u 4. korpus NOVJ; 2. hrvatski u 6. korpus NOVJ i 6. korpus u 7. korpus NOVJ.
6. oktobar — U Sloveniji, po naređenju VS NOV i POJ, formirana 30. divizija NOVJ¹, u čiji su sastav ušle 17. NOU brigada »Simon Gregorčič«, 18. NO (soška, kasnije bazovlška), 19. NO brigada »Srečko Kosove« i 20. NO (soška) brigada.
- U Sloveniji, po naređenju VS NOV i POJ, formirana 31. divizija NOVJ¹, u čiji su sastav ušle 3. NOU brigada »Ivan Gradnik« 7. NOU brigada »France Prešern« i 16. NOU brigada »Janko Premrl Vojko«.
7. oktobar — Komandant nemačkog 21. brdskog armijskog korpusa naredio da se jedinice 118. i 279. divizije prikupe za operaciju »Balkanšluht« protiv glavnine 2. udarnog korpusa NOVJ i italijanske divizije »Venecija« u dolini Lima i Tare.
- VS NOV i POJ izdao naredbu da se u Dalmaciji formiraju 19, 20. i 26. divizija i 8. korpus NOVJ i rasformiraju Stab 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske i Stab Kninskog sektora.
8. oktobar — VS NOV i PO.T izdao uputstvo sanitetskim i vojno-političkim rukovodiocima u vezi sa pravilnim prihvatom i uzdizanjem novodošlih lekara.

¹ Formirana kao Gorlfka divizija; ubrzo dobila naziv: 27. divizija NOVJ. zatim 52. decembra naziv 33. divizija NOVJ Krajem Jnnuara 1944 preimenovana u Sj. diviziju NOV.T
• Formirana kao Trilavska divizija; ubrzo dobila naziv: 28. divizija NOV.T. a 55 decembra IMS. preimenovana u 31. diviziju NOVJ.

- 1.) *oktobar* — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio pismo delegatu CK KPJ i VS NOV i POJ u Makedoniji: ističe da ne treba stvarati balkanski štab, već ukazivati pomoć narodnooslobodilačkim pokretima u susudnim zemljama.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio GS NOV i PO za Srbiju direktivu o daljem vojno-političkom radu; rušiti komunikaciju Skoplje — Niš — Beograd i onemogućiti izvlačenje nemačkog ratnog materijala; sa četnicima Draže Mihailovića ne sklapati nikakav sporazum, a njihove vođe raskrinkavati; za L i 2. proletersku NOU brigadu mobilisati nove borce; naše snage koncentrisati na najpodesnijim mestima, kako bi se razoružali Nemci ili Bugari itd.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ direktivu o osnovnim zadacima, likvidirati četnike; potpuno razoružati italijanske jedinice ili ih pridobiti da se pod našom komandom zajednički bore protiv neprijatelja; stvarati NO odbore i učvrstiti narodnu vlast; vršiti mobilizaciju na celoj teritoriji koja je pod kontrolom naših jedinica. Pored toga, u direktivi je iznet i plan o prenošenju težišta dejstava NOVJ u Srbiju i Makedoniju; saopštava da se upućuje na sektor korpusa 5. udarna divizija NOVJ radi dejstava u Sandžaku, te da se ista privremeno stavlja pod njegovu komandu.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito pohvalio 6. istočnobosansku NOU brigadu za primerno junaštvo i izdržljivost u toku bitke na Sutjesei i pri odbrani Tuzle.
- 10 *oktobar* — U s. Živintcama (kod Tuzle), po naređenju VS NOV i POJ, formirana 27. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ, u čiji su sastav ušli: 2. krajiška udarna, 17. majevička i 18. hrvatska (bosanska) brigada i Birčanski i Romanijski NOP odred. (Formirana je kao 3. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ. a od 17. oktobra nosi naziv: 27. udarna divizija NOVJ.)
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredbom pohvalio borce, komandire i političke komesare 4. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ i vojnike 2. bataljona 83. puka italijanske partizanske divizije »Venecija« za izvanrednu požrtvovanost u žestokim višednevnim borbama pri oslobađanju i odbrani Kolašina.
12. *oktobar* — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito pohvalio 4. dalmatinsku (splitsku) brigadu 9. divizije NOVJ koja se istakla u borbama za odbranu Splita.
13. *oktobar* — Italijanska vlada objavila rat Nemačkoj.
- VS NOV i POJ upozorio Štab 3. udarnog korpusa NOVJ na budnost: sprečavati infiltraciju špijuna u jedinice Narodnooslobodilačke vojske.
- VŠ NOV i POJ naredio Stabu 1. proleterske udarne divizije NOVJ da u sadejstvu sa 10. udarnom divizijom NOVJ napadne Travnik.
- 14 *oktobar* — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao naredbu kojom se u Livnu pri VS NOV i POJ formira Prva vazduhoplovna baza i određuju njen Štab i njeni zadaci.
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito uputio preko štaba 3. udarnog korpusa NOVJ političkom komesaru 17. udarne divizije NOVJ direktivu o odnosima PK KPJ za Bosnu i Hercegovinu s partijsko-političkim organima Narodnooslobodilačke vojske.
- Oktober s. — U Peškopeji (Albanija) balisti opkolili u kasarni glavninu Šarplaninskog NOP odreda i jednu albansku partizansku (ljumsku) četvu. Posle dvodnevnih borbi balisti su odbijeni, uz neznatne gubitke, a kasarna i grad su deblokirani. Odred se potom prebacio ka Debru.
17. *oktobar* — VŠ NOV i POJ izdao naredbu o organizaciji ekonomske službe u NOV i POJ. Su-tradan je svim intendantskim organima izdato uputstvo o postupku pri snabdevanju.
- Po naređenju VS NOV i POJ 10. slavonska divizija preimenovana u 28. diviziju NOVJ.
- Na ostrvo Vis saveznici dopremili brodovima: 200 tona hrane, 10 tona sanitetskog materijala, 10 tona benzina 1 nafte, 30.000 pari odeće, 10.000 pušaka, 100 mitraljeza, fi topova, 100 tona municije i 6 radio-stanica za potrebe jedinica NOV i POJ.
18. *oktobar* — VŠ NOV i POJ i AVNOJ objavili protestnu izjavu povodom četiri bombardera »Liberatora« koje je vlada SAD predala izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije. U izjavi se, pored ostalog, kaže: »U Jugoslaviji postoji samo jedna oružana snaga koja

vodi već dve godine borbu protiv okupatora, a to je Narodnooslobodilačka vojska. S druge strane, ministar jugoslovenske vlade Draža Mihailović zauzima neprijateljski stav prema Narodnooslobodilačkoj vojsci i saraduje s okupatorom i do danas nije praktički pokazno ma kavu pomoć saveznicima u borbi protiv okupatora. Pošto je Amerika uručila aparate predstavnicima vlade koja nema nikakve veze s našom oslobodilačkom borbom, nama je taj čin nerazumljiv i smatramo da se ovaj akt protivni principima izraženim u Atlantskoj povelji'. U izjavi se traži da se NOV predaju oružje i brodovi koje je Italija zaplenila aprila 1941.

— VŠ NOV i POJ izdao naredbu o formiranju Štaba Mornarice NOVJ (koji je formiran 24. oktobra).

19. oktobar — U Moskvi otpočela konferencija ministara inostranih poslova SAD. V. Britanije i SSSR. Na njoj je zaključeno da se uspostavi nezavisna Austrija, demokratizuje Italija, ukinu sve fašističke organizacije u svetu i kazne ratni zločinci, kao i da se sporna pitanja pojedinih državnih granica reše posle rata. Po završnoj konferenciji, 30. oktobra, izdato je zajedničko zvanično saopštenje (pod nazivom »Moskovska deklaracija«).
20. oktobar — It Karbonari (kod Barija, u Italiji), od interniranih rodoljuba i zarobljenih boraca NOVJ iz Slovenije. Hrvatske i Crne Gore, formirana 1. prekomorska brigada NOVJ.
21. oktobar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio štabu ?.. udarnog korpusa NOVJ da svoja operativna dejstva orijentiše prema Srbiji, kao trenutno najvažnijem strategijsko-političkom cilju.
- U Jajcu, na svečanosti povodom predaje diploma slušaocima kursa Oficirske škole NOVJ, kojoj su prisustvovali članovi VŠ NOV i POJ, delegati savezničke vojne misije akreditovane pri Vrhovnom štabu i predstavnici narodnooslobodilačkih masovnih organizacija, vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito održao govor. Slušaocima su potom predali diplome, a prvoj trojici predali i automatske s ugraviranim posvetom: da im je to dar od Vrhovnog komandanta.
22. oktobar — VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da organizuje dezinfekcijske stanice na komunikacijskim čvorovima radi suzbijanja pegavog tifusa kod jedinica i stanovništva, a sutradan mu dostavio i uputstvo o formiranju tih stanica.
- VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da sadejstvuje s jedinicama GŠ NOV i PO za Sloveniju i da im, u slučaju potrebe, obezbedi odstupanje na oslobođenu teritoriju u Hrvatskoj.
23. oktobar — U Sidneju (u Australiji), na konferenciji jugoslovenskih iseljenika, osnovan Savez jugoslovenskih iseljenika u Australiji.
25. oktobar — Jedinice Crvene armije oslobodile Dnepropetrovsk.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio štabovima 2. i 3. udarnog korpusa i 5. udarne divizije NOVJ direktivu da usklade borbena dejstva u dolini r. Lima i r. Uvea.
- Delegat VŠ NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo izvestio vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita o situaciji u zapadnoj Makedoniji; da su neprijateljske snage u rejonu Debra i Piškopeje razbijene; da se Debar nalazio u rukama jugoslovenskih i albanskih partizana; da su Kičevo zauzele nemačke snage i albanski nacionalisti (balisti).
27. oktobar — VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da na oslobođenu teritoriju pozove sve domobranske avijatičare koji su izrazili snemnost da pređu na stranu NOP-a.
- VŠ NOV i POJ odobrio Glavnom štabu NOV i PO za Hrvatsku da iz sastava 6. korpusa NOVJ uputi po jednu brigadu u Bosnu i Zumberak 1 da s nemačkim predstavnicima pregovara o razmeni zarobljenika.
28. oktobar — Delegat CK KP.T Svetozar Vukmanović Tempo izvestio generalnog sekretara KPJ Josipa Broza Tita da održava terensku vezu s centralnim komitetima komunističkih partija Bugarske i Grčke, da je privremeno prekinuta radio-veza s rukovodstvom NOP-a Albanije zbog toga što je u Albaniji propalo 11 radio-stanica i da su u Bugarskoj otpočele akcije malih partizanskih odreda.
29. oktobar — U nemačkoj Vrhovnoj komandi održan sastanak šefova vojnih štabova pod rukovodstvom Adolfa Hitlera, na kome je doneta odluka »o jedinstvenom vođenju borbe protiv komunizma na Jugoistoku, u prvom redu u Jugoslaviji, zatim u Grčkoj i Albaniji«.

30. oktobar — VS NOV 1 POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da 13. proletersku NOU brigadu Rade Končar« i 6. diviziju NOVJ uputi u sastav 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ.
- Oktobar k. — U Gravini (u Italiji), od interniranih rodoljuba i zarobljenih boraca NOVJ iz Slovenije, Hrvatske i Crne Gore, formirana 2. prekomorska brigada NOVJ.
- Oktobar — VŠ NOV i POJ uputio poziv svim bivšim jugoslovenskim avijatičarima u zemlji i inostranstvu da se jave radi organizacije nove avijacije NOVJ.

BOSNA I HERCEGOVINA

2. oktobar — Jedinice 1. bosanskog udarnog korpusa NOVJ, posle teških trodnevnih borbi, slomile otpor nemačkih, domobranskih i ustaških jedinica jačine oko divizije i zauzele Tuzlu. Deo neprijateljske posade je uspeo da se probije ka Zvorniku. Gubici neprijatelja: 655 mrtvih i ranjenih i 2.171 zarobljena vojnika i oficira. Korpus je imao 28 mrtvih i 98 ranjenih. Zaplenjeno: 1.910 pušaka, 102 p. mitraljeza, 24 mitraljeza. 6 minobacača, 25 topova i mnogo drugog ratnog materijala, opreme i hrane.
- Nastupajući iz rejona Doboja, nemačka pukovska borbena grupa »Fišer« probila položaje 15. majevičke udarne brigado 17. udarne divizije NOVJ i zauzela Lukavac, a potom odbacila Majevički NOP odred i sutradan pred veče izbila pred Tuzlu. Ovde ju je, uz pomoć radnika i rudara, 0. istočnobosanslca NOU brigada zadržala do 5. oktobra.
- U Livno ušla 6. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ, pošto su se delovi ustaške 5. brigade, pod pritiskom, povukli ka Posušju.
- U Duvno ušle jedinice 1. proleterske udarne divizije NOVJ, pošto su se delovi ustaške 5. brigade povukli u Posušje.
- Kod s. Suvaje (blizu Bos. Krupe) delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ, u petočasovnoj borbi, uništili nemačku motorizovanu kolonu.
3. oktobar — Us. Ljubomiru (kod Bileće) formirana 1. udarna grupa bataljona 10. hercegovačke NOU brigade (kasnije: 10. hercegovačka NOU brigada).
4. oktobar — Kod s. Vaganca, na putu Kulen-Vakuf — s. Vrtoče, delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali iz zasede nemačku kolonu. Poginulo je 48 a ranjeno 35 nemačkih vojnika, dok je 8 krajiška NOU brigada imala 8 ranjenih.
- U Kupres ušli jedan bataljon 1. proleterske udarne i jedan bataljon 4. udarne divizije NOVJ.
- 4 5. oktobar — U s. Otoci (kod Bos. Krupe) jedinicama 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ predala "o bez borbe četa vojnika domobranskog 1. lovačkog puka.
5. oktobar — Jedinice 17. udarne divizije NOVJ i 1. vojvođanska udarno brigada 16. udarne divizije NOVJ izvršile protivnapad na nemačku pukovsku borbenu grupu »Fišer« koja je nastupajući iz Doboja izbila pred Tuzlu. Neprijatelj je ruzbyen i odbačen u pravcu Lukavca i Puracića, uz gubitke od 30 mrtvih i oko 120 ranjenih. Gubici: 15 mrtvih i 42 ranjena.
- Bileću zauzela 10. hercegovačka udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ posle dvodnevni borbi protiv četničke Biločke brigade, ojačane jednim nemačkim vodom. Poginulo je 12 nemačkih vojnika i 30 četnika a ranjeni su 22 nemačka vojnika I neutvrđen broj četnika, dok je ostatak prihvatio i povukao u Trebinje jedan ojačani bataljon nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Brigada je imala 6 mrtvih i 19 ranjenih.
6. oktobar — U Prozor ušli jedan bataljon 5. udarne divizije NOVJ i Ramski NOP odred 10. udarne divizije NOVJ, pošto su delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« napustili mesto i povukli se u Ramu.
- Kod rudnika Ljubije (blizu Prijedora) bataljon Podgrmečkog NOP odreda porušio na nekoliko mesta žel. prugu, uništio transportni voz i razorio žičaru.
7. oktobar — Od 1. i 2. sremskog NOP odreda formirana 4. vojvođanska NOU brigada 16. udarne divizije NOV.T, sastava: 3 bataljona.
- fi nirtobar — Pukovska borbena grupa Smithuber« nemačke 7 SS divizije »Princ Eugen obila/nim napadom preko Nevesinja zauzela Bileću. Deseta hercegovačka udarna hrigadn 3 udarne divizije NOV.T povukla se na pl. Sitnicu (kod Ljubinja).

- U rejonu Mrkotijić-Grada, od Pljovske partizanske čete, formiran Pljevski NOP odred (u sastavu 10 udarne divizije NOV.T).
- 9. oktobar* — Jedinice 6. istočnobosanske udarne brigade i Maievički NOP odred IV. udarne divizije NOVJ i 1. vojvodanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ odbacili nemačku pukovsku borbenu grupu »Fišer« u pravcu Gračanice i zauzeli Puračić i Lukavac (kod Tuzle). Poginulo je i ranjeno oko 30 nemačkih vojnika, dok su jedinice NOVJ imale 4 mrtva i 11 ranjenih.
- Otpočeo šestodnevni sastanak Oblasnog komiteta KPJ za istočnu Bosnu. Pored ostalog, izvršen je razmeštaj kadrova, popunjeni su okružni i sreski komiteti KPJ i formirani su OK KPJ i SKOJ-a za Tuzlu i za Trebavu i Posavinu.
- 10. oktobar* — Po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ, u sastavu 27. udarne divizije NOVJ formirana 17. majevička NOU brigada, sastava: 3 bataljona.
- Po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ, u sastavu 27. udarne divizije NOVJ formirana 18. istočnobosanska (hrvatska) NOU brigada, sastava: 3 bataljona.
- 10/11. oktobar* — U Lašvi (raskrsnici ž. pruga za Travnik, Sarajevo i Zenicu) 2. bataljon 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ, posle petočasovne borbe protiv domobranske posade, zapalio zgradu ž. st., 30 vagona i plinaru i razrušio prugu u dužini od oko 300 metara. Poginulo je 10 i zarobljeno 20 domobrana. Bataljon je imao 2 mrtva i 3 ranjena.
- U Zenici upala 3. proleterska (krajiška) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ i, posle borbe protiv dve čete iz nemačke 369. legionarske divizije, delova domobranskog 17. železničko-stražarskog bataljona i žandarma. zauzela industrijski deo grada. Pošto nije uspela da zauzme ostali deo grada, ona je uništila fabrička postrojenja, električnu centralu, slagališta, 27 lokomotiva, 150 vagona i mnogobrojna vozila, sutradan uveče se povukla na desnu obalu r. Lašve.
- U. oktobar* — Na pl. Sitnici (kod Ljubinja) delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i četnička Bilećka brigada, koncentričnim napadom u 8 kolona, okružili glavninu (8 bataljona) 10. hercegovačke udarne brigade 3. divizije NOVJ. Zadržavajući ostale kolone slabijim snagama 10. brigada je razbila neprijateljsku kolonu sa pravca Bileće i preko puta Bileća — Gacko probila se iz okruženja. Poginulo je 66, zarobljeno 22 i ranjeno preko 100 neprijateljskih vojnika, dok je partizanska brigada imala 2 mrtva i 16 ranjenih. Zaplenjeni su 3 minobacača, 8 p. mitraljeza i 63 puške.
- 12. oktobar* — Posušje zauzela 1. dalmatinska udarna brigada 9. divizije NOVJ posle dvodnevni borbi protiv delova ustaške 5. brigade, manjih delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i ustaške milicije, koje je odbacila u Imotski i Široki Brijeg (sada: Lištica).
- 12/13. oktobar* — Bos. Dubicu zauzeli 11. krajiška udarna brigada i Kozarski NOP odred 4. udarne divizije NOVJ posle 12-časovne borbe protiv bataljona domobranskog 12. pešadijskog puka i bataljona ustaša. Zarobljeno je 128 domobrana i 5 oficira, a jedan deo domobrana povukao se na levu obalu Une. Zaplenjeno je: 322 puške, 7 p. mitraljeza, 3 mitraljeza, 3 bacača, 15 automata i drugog ratnog materijala. U Bos. Dubici je porušen most na r. Uni.
- 13. oktobar* — U s. Ublima (kod Bileće) formirana 2. udarna grupa bataljona 10. hercegovačke NOU brigade (kasnije: 2. odnosno 11. hercegovačka NOU brigada).
- Posušje zauzeli delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i ustaške 5. brigade posle viščasovne borbe protiv 1. dalmatinske udarne brigade 9. dalmatinske divizije NOVJ, koju su potisnuli prema Duvnu.
- 13/14. oktobar* — Na odseku ž. st. Podorašac — ž. st. Tarčin 5. udarna divizija NOV.T prešla ž. prugu Mostar — Sarajevo. U borbi su razbijeni manji delovi domobranske 2. brdske brigade i četnici i milicija u okolnim selima, a uništeni su ž. st. u Bradini. 4 lokomotive i 4 manja mosta. Neprijatelj je imao 78 zarobljenih, mrtvih i ranjenih.
- 14/15. oktobar* — Dva bataljona 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ i Podgrmečki NOP odred, posle kraće borbe protiv 2. bataljona domobranskog 3. brdskog puka, zauzeli rudnik gvožđa Ljubiju (kod Prijedora). Porušeni su rudnički uređaji i električna centrala. Poginulo je 11 neprijateljskih vojnika, a zarobljeno 185 domobrana i 13 oficira. Zaplenjeno je: 2 protivtenkovska topa, 1 brdski top, 1 teški bacač, 9 ručnih bacača, 3 mitraljeza, 14 p. mitraljeza, 13 automata i 230 pušaka.
- M119. oktobar* — Jedinice 1 proleterske udarne i 10 udarne divizije NOVJ, ojačane tenkovima i artiljerijom, napale delove nemačke 369. legionarske divizije i domobrane u Travniku. Posle teške sedmočasovne borbe savladana je spoljna odbrana grada, ali zbog pristizanja pojačanja iz okolnih garnizona odustalo od daljih napada

- Oktobar a.* — U Hercegovini počeo izlaziti »Nedeljni pregled«, organ Oblasnog komiteta KP.1 za Hercegovinu.
- Oktobar d.p* — Oblasni komitet KPJ za Hercegovinu obnovio OK KPJ za severnu Hercegovinu i OK KPJ za južnu Hercegovinu. 1
- U s Piskavici (kod Banje Luke) 11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ, posle oštre borbe slomila otpor jednog domobranskog bataljona. Poginulo je 80 i zarobljeno 50 domobrana. Zaplenjeno: brdski top. 4 minobacača, 11 p. mitraljeza i 85 pušaka. Zapaljena je ž. st. u selu.
- 16. oktobar* — U s. Glogovcu (kod Prnjavora), po naređenju Slaba 5. udarnog korpusa NOVJ, od Banjalučkog i Prnjavorskog NOP odreda formirana 14. srednjobosanska NOU brigada. sastava: 3 bataljona.
- 17. oktobar* — Bileću zauzeli 2. udarna erupa bntnliona 10. hercegovačke NOU brigade i Bilečki NOP odred, pošto su se delovi četničke Biločke brigade povukli prema Trebinju. Alesto je sutradan napušteno.
- IJ rejonu Gata 1. udarna grupa bataljona 10. hercegovačke NOU brigade razbila delove četničkog Nevesinjskog korpusa i zauzela Gacko.
- Na putu Prijedor — Bos. Novi 11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ srušila 3 mosta i 4 km tt linija.
- 18. oktobar* — Kladanj zauzeli delovi 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ, pošto su se mesni legionari razbežali prema Varešu.
- U Popovom polju jedna četa nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i četnička Trebinjska polubrigada, kao odmazdu za uništenje nemačkog voza (dva dana ranije kod s. Grmljana, na pruzi Hum — Gabela, pri čemu je poginulo 7 nemačkih vojnika) streljale i obesile 12 i internirale oko 230 lica a sela Grmljane, Sedlare i Raptc opljačkale i zatim spalile.
- U Prnjavoru, od diverzantske čete 11. udarne divizije NOV.T, grupa boraca iz 5. i 12 krajiške udarne brigade i novomobilisanog ljudstva, formiran Crnovrški NOP odred
- 19. oktobar* — Jedinice 16. udarne divizije NOVJ izvršile neuspeo napad na nemačke 1 ustaško-domobranske jedinice u Brčkom. Posle osmočasovne borbe zbog pristizanja pojačanja neprijatelju napad je obustavljen.
- 19/20. oktobar* — Posle dvodnevne borbe na Radovan-brdu 1. dalmatinska udarna brigada 9. divizije NOVJ odbacila u Imotski delove ustaške 5. brigade ali ga je sutradan napustila pod pritiskom jačih delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
- 20/21. oktobar* — Jedinice 17. udarne divizije NOVJ zauzele Vareš posle 12-časovne borbe protiv domobranskog 6. brdskog puka i mesne milicije. Poginulo je 11 i zarobljeno 484 domobrana. dok su jedinice 17. divizije imale 1 mrtvog i 20 ranjenih. Uništene su visoke peći u železari i pruga do blizu Breze. Zaplenjeno: 4 topa, 6 mitraljeza, 3 minobacača, 19 p. mitraljeza i 593 puške.
- U San. Mostu delovi 4. i 19. udarne divizije NOVJ napali 3. puk domobranske 3. brdske brigade i posle 12-časovne borbe zauzeli mesto. Poginulo je 45, ranjeno 15 i zarobljeno 865 domobrana Zaplenjeno: 5 topova, 6 minobacača. 6 mitraljeza. 40 p. mitraljeza, 906 pušaka i veća količina municije i raznog materijala. Gubici jedinica NOVJ: 13 ranjenih i 3 poginula; jedan od tri poginula je borac Dušan Gavran, narodni heroj.
- 21. oktobar* — Kod s. Sijeraca (blizu Sokolca) 2. bataljon 2 krajiške udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ napao i razbio četničku Azbukovačku brigadu. Poginulo je 180 četnika (među kojima ceo štab brigade) i ranjeno 50. Bataljon 2. krajiške NOU brigade nije imao gubitaka.
- 22. oktobar* — Druga krajiška udarna brigada 27. divizije NOVJ slomila manji otpor četnika i ušla u Rogaticu. Zarobljen je 41 četnik.
- 23. oktobar* — U Tuzli formiran Oblasni inicijativni Narodnooslobodilački odbor za teritoriju istočno Bosne.
- 24. oktobar* — Ljubinjce zauzeli delovi 10. hercegovačke udarne brigade 3. udarne divizije NOV.) potisnuvši u Stolac manje delove nemačke 7 SS divizije »Princ Eugen« i četničku Ljubinjsku brigadu.

- Dva bataljona 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ, u petočasnovnoj borbi u rejonu Ribnjaka i s. Miljkovca. sprečili prodor dva ojačana bataljona domobrana iz Prijedora u San. Most. Poginulo je ili je ranjen veći broj domobrana, a zarobljeno ih je 10. Brigada je imala 3 poginula i 20 ranjenih.
- Po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ u sastavu 27. udarne divizije NOVJ formirana 19. birčanska NOU brigada, sastava: 3 bataljona.
- U Tuzli, po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ, od dobrovoljaca i mobilisanog ljudstva formiran Tuzlanski NOP odred.
- 25. oktobar — Jedinice 4. i 10. udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ slomile manji otpor četnika Drinskog korpusa i zauzele varošicu Rudo.
- U s. Dlakošama (kod Bileće) formirana 3. udarna grupa bataljona 10. hercegovačke NOU brigade (kasnije: 3. odnosno 12. hercegovačka NOU brigada).
- 26. oktobar — Jedinice 5. udarne divizije NOVJ razbile četničku Zlatiborsku brigadu i zauzele Višegrad i s. Dobrua.
- 30. oku,bar — U okolini Duvna, po naređenju 8. korpusu NOVJ. od manjih udarnih partizanskih grupica formiran Duvanjski NOP odred.
- 30/31 oktobar — Jedinice 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ posle četvorodnevne borbu slomile otpor oko 1000 ustaša i četnika i zauzele varošicu Sokolac. Poginulo je 170. ranjeno 50 i zarobljeno 66 ustaša i četnika, dok su jedinice 27. udarne divizije pretrpele gubitke od 5 poginulih, 38 ranjenih 1 5 nestalih. Zaplenjeno: 2 topa, 2 minobacača, 2 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, 109 pušaka I dr.
- Oktober k. — U Tuzli formiran ONO odbor za Tuzlu.
- Formiran Okružni inicijativni NO odbor za Vlasenicu.
- Oktober — Formiran ONO odbor za posavsko-trebavski okrug.
- U Birač (u istočnoj Bosni) prenesena iz Tuzle štamparija u kojoj su do oslobođenja Tuzle štampani »Front slobode«, »Vješti«, oko 50 raznih letaka, nekoliko knjiga i dr.
- Na Bijelom brdu (kod Višegrada) četnici ubili obaveštajnog oficira 16. udarne divizije NOVJ Dušana Vujoševića, narodnog heroja.

CRNA GORA

- 1, oktobar — U rejonu Zekova glava — Troglav (kod Kolašina) Vasojevički udarni bataljon napao iz zasede i razbio italijansko-četničku kolonu jačine 220 vojnika. Poginulo je 9 italijanskih vojnika i 4 čelnika, ranjeno 8 italijanskih vojnika i veći broj četnika i zarobljeno 115 italijanskih vojnika i 10 četnika. Bataljon je imao 1 poginulog i 5 ranjenih.
- 3. oktobar — U Pljevljima održana sreska izborna konferencija na kojoj je izabran SNO odbor i donesena rezolucija o organizovanju, učvršćenju i proširenju narodne vlasti. O ostvarenju jedinstva svih naprednih snaga za borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika, o mobilizaciji za NOVJ i o blagovremenom snabdevanju jedinica hranom i drugim potrebama
- loktobar — Na prostoriji s. Trepča — s. Kamensko — Vilusi — Grahovo (kod Nikšića) 5 crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ, posle trodnevnih borbi, razbila četnike Nikšićke i Vučedolske brigade i zauzela Grahovo. Četnici su odstupili prema Bjeloj gori i Trebinju.
- Obavešten o neuspelom četničkom napadu na Kolašin, Draža Mihailović radiogramom naredio Komandi četničkog Istočnog fronta da svoje snage prikupi u Andrijevici i Beranama (sada: Ivangrad) i stavi ih pod zaštitu Italijana. Istovremeno je naredio četničkom Zetskom odredu da što pre pritekne u pomoć s jugozapada, a hercegovačkim četnicima — da izvrše jači pritisak prema Crnoj Gori.
- 5. oktobai — Ojačani 738. puk nemačke 118. lovačke divizije iz Nikšića i 750. puk iste divizije iz s. Crkvice, podržani avijacijom, posle trodnevne borbe protiv 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, prodrli u Grahovo.

- Ofcfobnr p. — GŠ NOV 1 PO za Crnu Goru i Boku uputio 300 boraca Lovčenskog NOP odreda u sastav 4. proleterske NOU brigade, a jedan bataljon Zetskog NOP odreda u 5. crnogorsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ.
- Na putu s. Gostilje — s. Martinići (kod Danilovgrada) grupa od 30 partizana napala iz zasede italijanski bataljon i zarobila 500 italijanskih vojnika i zaplenila 320 mazgi i konja natovarenih municijom i hranom.
- Nemačka 118. lovačka divizija, ojačana delovima 7. SS divizije »Princ Eugen«, zauzela Danilovgrad i ovladala Crnogorskim primorjem, razoružala delove italijanske divizije »Taurinenze« i sprečila jačanje narodnog ustanka koji je tamo masovno buknuo u vreme kapitulacije Italije.
- Delovi italijanske divizije »Taurinenze« u rejonu Nikšića, posle dužih pregovora, pristupili jedinicama 2. udarnog korpusa NOV.T.
- 7. oktobar**
- U rejonu Grahova jedinice nemačke 118. lovačke divizije napale 5. crnogorsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ i delove italijanske divizije »Taurinenze«. Brigada se sa delovima italijanske divizije »Taurinenze«, posle upornih dvodnevni borbi probila na odseku s. Podbožur — s. Trubjela prema s. Gornjem Polju (kod Nikšića), dok se ceo italijanski puk »Intra« kod s. Crkvice bez borbe predao nemačkim jedinicama, koje su ga razoružale. Nemačke jedinice su imale veći broj mrtvih i ranjenih, a 5. crnogorska NOU brigada 8 mrtvih i 2 ranjena.
- Nastupajući dolinom r. Jelovice i pravcem pl. Putkovića — Konjsko brdo. 2. dalmatinsku udarnu brigadu 2. proleterske udarne divizije NOVJ i Udarna grupa bataljonu odbacile četničku 1. i 2. beransku brigadu i Kolašinski odred i izbile na liniju Meka — Soko — pl. Šestarevac (kod Berana, sada: Ivangrad). Sutradan je odbijen pokušaj četnika da ponovo ovladaju ovim položajem, a time su stvoreni uslovi za prenošenje dejstava u dolinu r. Lima i uspostavljanje taktičke veze s jedinicama Zetskog NOP odreda kod Bioča.
- 8. oktobar**
- Štab 2. udarnog korpusa NOVJ uputio poziv italijanskoj diviziji »Venecija« u Beranama (sada: Ivangrad) da se zajednički bore protiv nemačkih okupatora; ako ne bude htela, prema njoj će se postupiti kao prema neprijateljskoj vojsci.
- U Bijelom Polju jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbile napad četničke 1. i 2. bjelopoljske brigade.
- U Pljevljima, po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOV.T, formirana Komanda Pljevaljskog vojnog područja.
- 11. oktobar**
- U Bera'nama (sada: Ivangrad), posle dvodnevni pregovora između načelnika Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ i komandanta italijanske divizije »Venecija« sklopljen sporazum o prelasku ove divizije na stranu NOVJ radi borbe protiv nemačkog okupatora. Istog dana su delovi 2. udarnog korpusa NOVJ ušli u grad, gde je divizija »Venecija« reorganizovana u 5 istoimenih brigada.
- U s. Virku (kod Zabljaka), u prisustvu oko 80 delegata seoskih NO odbora, održana sreska konferencija na kojoj je izabran Sreski narodnooslobodilački odbor za Savnik (sa sedištem u Zabljaku).
- 10/11 oktobar**
- Na pl. Lisi (kod Andrijevice) 5. bataljon 4. proleterske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ napao i odbacio tri četnička bataljona (oko 500 četnika) i osujetio nameravani protivnapad pl. ko pl. Patkovića i pl. Turije na Berane (sada: Ivangrad).
- 12. oktobar**
- Četnički komandant Istočnog fronta naredio jedinicama da se povlače pravcem Andrijevića — s. Lijeva Rijeka, ali se do 13. oktobra u s. Opasanici prikupilo svega 100 demoralisanih četnika.
- 13. oktobar**
- Na Trešnjevku i Rudom brdu (kod Andrijevice) 2. dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ, u sadejstvu sa delovima 4. proleterske udarne brigade 3. udarne divizije NOV.T, razbila četničku 1. i 2. beransku brigadu i Sekularski, Kolašinsko-rečanski. Slatinski i Trepački bataljon, te tako slomila i p< slednji pokušaj četničkih snaga da ovladaju dolinom r. Lima i povrate Berane (sada: Ivangrad).
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku ponovo formirana Komanda durmitorskog vojnog područja (sa sedištem u Zabljaku).
- Jedinice 2. dalmatinske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ ušle u Andrijevicu, gde su im prišla još dva italijanska bataljona divizije »Venecija«,

14. oktobar — Na prostoru Oštroga (kod Nikšića) 5. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ razbila četnički Zetski odred i u manastiru Ostrogu delom snaga opkolila Štab četničkih snaga Crne Gore, Sandžaka i Boke (sa njegovim komandantom Blažom Đukanovićem i komandantom Južnog fronta Bajom Stanišićem), a 3. i 4. bataljon ovladali svim selima duž leve obale r. Zete do blizu Danilovgrada. Posle petodnevni borbi protiv četnika i nemačke intervencije iz Nikšića i Danilovgrada 18. oktobra uništen je u manastiru četnički štab (10 članova i 16 pratilaca). Brigada je u svim borbama imala 5 mrtvih i 20 ranjenih. Zaplenjena su 4 magacina (hrane, municije, oružja, sanitetskog materijala i odeće).
- Po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ, 2. dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ otpočela pokret iz Andrijevice uz r. Lim s ciljem da rejon s. Murino — s. Velika očisti od neprijatelja i da ruši put preko prevoja Cakora, kako bi se otežao eventualni prodor neprijateljskih motorizovanih snaga iz Peći.
- U Beranama (sada: Ivangrad) održan narodni zbor na kome je, u prisustvu oko 1500 ljudi i žena, o razvoju NOB-a govorio član Vrhovnog štaba NOV 1 POJ Ivan Milutinović
- Oktobar pp. — U s. Gornjem Polju (kod Nikšića), po naređenju GŠ NOV i PO za Crnu Goru 1 Boku, formirana italijanska partizanska brigada »Aosta« od delova italijanske divizije »Taurinenze« koji su se uz pomoć 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ izvukli iz rejona Grahova. Brigada »Aosta«, koja je imala četiri bataljona (800 boraca), stavljena je pod komandu 3. udarne divizije NOVJ.
- Podgoricu (sada: Titograd) bombardovalo 30 savezničkih aviona. Poginulo je oko 100 građana i 150—200 nemačkih vojnika, a na aerodromu je zapaljeno 6 nemačkih aviona.
15. oktobar — Nastupanjem nemačke 118. lovačke divizije iz Podgorice (sada: Titograd) ka Kolašinu i nemačke 297. pešadijske divizije iz Peći ka Andrijevi i Beranama (sada: Ivangrad) otpočela operacija BnlkansluhU s ciljem da se snage 2. udarnog korpusa NOVJ odbace od komunikacije Peć - Podgorica i da se opkole delovi italijanske partizanske divizije »Venecija« u Beranama. Posle višednevnih borbi neprijatelj je 23. oktobra ušao u Andrijevicu, a potom zauzeo i Bc-rane.
16. oktobar — U rejonu s. Bioča Zetski NOP odred pružio jak otpor delovima nemačke 118. lovačke divizije koji su nastupali od Podgorice (sada: Titograd) ka s. Mateševu. Posle dvodnevne borbe nemačke jedinice su izbile u s. Jablan, gde su ih zadržali delovi 4. proleterske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ.
- Jedinice 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, posle trodnevnih borbi, sprečile prodor jakih delova nemačkog 750. puka iz Danilovgrada i slabijih nemačkih snaga iz Nikšića, preduzet u cilju deblokiranja Štaba četničkih snaga za Crnu Goru u manastiru Ostrogu. Poginulo je preko 40, ranjen veći broj i zarobljeno 18 nemačkih vojnika, a uništena su 3 kamiona i putnički automobil.
18. oktobar — Delovi nemačke 297. pešadijske divizije, sa 4000 balista, sa prevoja Cakora, od s. Murinog posle žestokih borbi odbacili 2. dalmatinsku udarnu brigadu 2. proleterske udarne divizije NOVJ ka Andrijevi i zauzeli Jelezovti kosu i pl. Sjekiricu. Poginulo je oko 70 nemačkih vojnika i ranjen ih je veliki broj.
- Po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ formiran Prateći bataljon 2. udarnog korpusa NOVJ, sastava: četiri cete.
19. oktobar — Jedinice nemačke 118. lovačke divizije sa četnicima Istočnog fronta otpočele nastupanje iz s. Lijeve Rijeke prema dolini r. Lima i r. Tare, uz istovremeno nastupanje nemačke 297. pešadijske divizije s linije Jelezova kosa — pl. Sjekirica ka Andrijevi i iz Rožaja ka Beranama (sada: Ivangrad). Zbog ovog koncentričnog napada 2. proleterska udarna divizija NOVJ i italijanska partizanska divizija »Venecija« našle su se u prilično teškoj situaciji.
- Po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ od jedinica italijanske partizanske divizije »Taurinenze« formirana 2. brigada alpinaca »Taurinenze«. sastava: tri bataljona (»Ivrea«, »Garecio« i »Zoni«).
- Na Ostrogu (kod Nikšića) poginuo komandant 5. crnogorske udarne brigade 3- udarne divizije NOVJ Boško Janković, narodni heroj.
20. oktobar — Posle dvodnevne borbe na liniji Veliki krš — pl. Piševo protiv delova nemačke 297. pešadijske divizije i balista, koji su nastupali sa Cakora i od s. Murinog, 2. dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ, sa delovima italijanske partizanske divizije »Venecija«, napustila odbranu Andrijevice i povukla se ka s. Trepći i s. Vinickoj na putu Andrijevice — Berane (sada Ivangrad).

- U rejonu s. Stubica — s. Krstac (kod Nikšića) jedan bataljon italijanske partizanske brigade »Aosta« vodio petočasovnu borbu protiv nemačkih snaga, a potom se povukao, pretrpevši gubitke od 1 mrtvog i 5 ranjenih.
- Jedinice nemačke 118. pešadijske divizije, nastupajući od s. Bioča. odbacile delove 2. proleterske udarne divizije i zauzele s. Mateševo (kod Kolašina).
- 21. oktobar — Stab 2. udarnog korpusa NOVJ doneo odluku da glavninu svojih snaga izvuče iz doline r. Morače i gornjeg toka r. Tare i r. Lima prema severoistoku da bi izbegao udare nemačke 118. lovačke i 297. pešadijske divizije, četnika i balista i doveo jedinice u pogodniji položaj za dejstvo, a 2. proletersku diviziju orijentisao prema Priboju radi razbijanja četnika.
- 22. oktobar — Nemačka 118. lovačka divizija, uz podršku tenkova i četničkog Mojkovcačkog korpusa. odbacila 4. proletersku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ ka Mojkovcu i zauzela Kolašin.
- U blizini s. Bioča delovi 3. bataljona Zetskog NOP odreda napali iz zasede nemačku kolonu jačine 10 kamiona i 2 tenka i naterali je da se vrati u Podgoricu (sada: Titograd). Poginulo je 7 nemačkih vojnika.
- 22/21 oktobar — Delovi 5. crnogorske udarne brigade 3 udarne divizije NOVJ napali nemačke snage i zauzeli s. Klopot. (kod Podgorice. sada: Tilograd), a polom se povukli ka s. Jablanu Gubici neprijatelja: 4 mrtva i više ranjenih, a delovi 5. brigade imali 1 mrtvog i 3 ranjena Zaplenjeno: 1 mitraljez. 1 minobacač, 1 p. mitraljez i 13 sanduka municije
- 23 oktobar — U s. Šljivovici (kod Kolašina), u borbi protiv četnika i nemačkih jedinica, poginuo puškomitraljezac Jovan Stojanović, narodni heroj.
- Jedinice nemačke 297. pešadijske divizije, nastupajući sa pravca s. Murino, ušle u nebranjenu Andrijevicu, a potom potisle delove 2. proleterske udarne divizije NOVJ i zauzele Berane (sada: Ivangrad). Time je u dolini gornjeg toka r. Lima i r. Tare završena nemačka operacija »Balkansluht«.
- 25. oktobar — Održana sreska konferencija sekretara opštinskih komiteta SKOJ-a sreza nikšićkog. Ocenjeni su politička situacija i stanje u srezu i postavljeni su ovi zadaci: ideološko-političko uzdizanje i omasovljenje SKOJ-a; učvršćenje omladinskih rukovodstava: rad sa pionirima, mobilizacija omladine u NOVJ i dr.
- 26. oktobar — Četvrta proleterska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ iz Mojkovca protivnapadom odbacila zaštitne delove nemačke 113. lovačke divizije ka s. Mateševu i ponovo zauzela Kolašin (a 28. oktobra i s. Mateševo).
- 29. oktobar — Delovi 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, u dvodnevnom borbama, očistili pl. Slnjajevinu od četnika Istočnog fronta.
- 30. oktobar — Jedinice 4. proleterske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ odbacile delove nemačke 297. pešadijske divizije prema Andrijevici i zauzple Berane (sada: Ivangrad),
- 31. oktobar — Saveznička avijacija bombardovala Podgoricu (sada: Titograd) i okolna sela u kojima su logorovale nemačke jedinice.
- Oktobar k — U Crnoj Gori izvršena smena nemačkih jedinica: 118. lovačka divizija upućena u Dalmaciju, a na njeno mesto dovedena iz Nemačke, preko Albanije, 181. pešadijska divizija.
- Oktobar — Rasformirane komande Durmitorskog I Nikšićkog vojnog područja.
- U okolini Podgorice (sada: Titograd), u bnrbi protiv nemačkih jedinica i četnika, poginuo Milutin Grozdanić, narodni heroj.
- Po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ obnovljen Kovski NOP odred, sastava: dva bataljona, jačine: 186 boraca.

HRVATSKA

- J. oktobar — Po naređenju Štaba 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske formirana Komanda Cetinskog vojnog područja.
- Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske formirana Komanda Kalničkog vojnog područja.

- Desant na o. Ugljan pokušali motornim čamcima delovi nemačke 114. lovačke divizije iz Zadra, podržavani artiljerijom, ali ih odbio novoformirani Otočki partizanski bataljon. Ni pokušaj desanta izvršen sutradan nije uspeo.
  - Iz s. Starigrada na Hvaru otputovali za Bari (Italija) predstavnici NOVJ sa zadatkom da uspostave vezu sa saveznicima i oforme Bazu NOV i POJ. (Ovo predstavništvo je 29. oktobra zvanično oformljeno kao delegacija NOV i POJ.)
2. oktobar
- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku formirana Biokovska brigada (11. dalmatinska brigada 26. divizije NOVJ).
  - Iz Trsta, Hrpelja, Rijeke i Pule otpočeo koncentričan napad delova nemačke oklopne SS divizije »Adolf Hitler«, SS motorizovane divizije »Herman Gering«, nemačke 44. i 71. pešadijske divizije u cilju uništenja novoformiranih partizanskih jedinica i zaposedanja Istre. U sedmodnevnim borbama neprijatelj je razbio 1. i 2. istarsku brigadu i NOP odrede »Učku«. Pulski i Pazinsko-porečki, nanevši im gubitke od preko 2000 mrtvih, i potom zaposeo Istru.
  - U s. Staništu i s. Cesarici (kod Karlobaga) oko 240 ustaša iz Gospića napalo delove 2. brigade 13. divizije NOVJ, ali su posle dvočasovne borbe odbijeni. Neprijatelj je irrao 15 mrtvih i više ranjenih, dok je 2. brigada imala 1] mrtvih, 14 ranjenih i 14 zarobljenih.
3. oktobar
- U rejonu Perušić — Gospić — Karlobag jedinice 6. i 13. divizije NOVJ otpočele napad na delove domobranskog 12. i 15. puk-i i 4. ustaške brigade. Pošto je već prvog dana uništila 19. ustaški bataljon i zauzela Karlobag, 13. divizija NOVJ je sadejstvovala 6. diviziji, koja je do 7. oktobra zauzela sva neprijateljska uporišta oko Gospića i blokirala grad. Izbačeno je iz stroja 1280 neprijateljskih vojnika i oficira, dok su jedinice 6. i 13. divizije NOVJ imale 9 mrtvih i 57 ranjenih.
  - Ludbreg zauzela 17. udarna brigada 10. divizije NOVJ pošto je slomila otpor 2. bataljona domobranskog 2. regrutnog puka i čete nemačkih vojnika. Zarobljeno je oko 400 neprijateljskih vojnika i 12 oficira dok je poginulo i ranjeno oko 70. Brigada je imala 11 mrtvih i 38 ranjenih. Istovremeno je NO brigada »Braća Radić' 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske u teškim borbama protiv delova Paveličeve gardijske brigade, koji su, podržavani avijacijom, pošli iz Varaždina u pomoć napadnutoj posadi, pretrpela gubitke od 63 mrtva, 20 ranjenih i 10 nestalih.
  - Ustaško-domobransko uporište Cačince (kod Našica) posle višerasovne borbe zauzele jedinice 12. divizije NOVJ. Poginulo je 10 i ranjeno 30 neprijateljskih vojnika, dok se ostatak posade probio u D. Miholjac i Podrav. Slatinu.
  - U s. Plešivici (kod Samobora) 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar« posle dvodnevnih borbi razbila dve čete ustaša (ovi su se većim delom probili ti Jastrebarsko). Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i ranjenih i 12 zarobljenih. Brigada je imala 4 mrtva i 10 ranjenih.
  - U s. Janjini (na Pelješcu) izabran SNO odbor za Pelješac.
4. oktobar
- U blizini s. Mokrog Polja (na putu Gračac — s. Kistanje) jedinice Kninskog NOP odreda napale nemačku pratnju koja je iz Zadra za Bihać sprovodila zarobljene italijanske vojnike i oslobodile 75 zarobljenika.
5. oktobar
- U Hrvatskom zagorju, po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske, formiran Zagorski (Krapinski) NOP odred.
  - U blizini s. Vinice (kod Karlovca) ustaše iznenada napale 2. bataljon Kordunaškog NOP odreda i nanele mu gubitke od 10 mrtvih, 13 ranjenih i 3 zarobljena.
  - Jedinice 13. dalmatinske brigade 26. divizije NOVJ odbile pokušaj desanta delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« iz Ploča na poluostrvo Pelješac.
- Oktobar o
- Po naređenju Štaba 4. operativne zone NOV i PO Hrvatske formirani Segetsko-marinci i Mosečko-svilajski NOP odred.
  - Na o. Ugljanu i o. Pašmanu formiran Otočki NOP odred.
  - U rejonu s. Klane (kod Rijeke), u borbi protiv nemačkih jedinica, razbijen Sušačko-kastavski NOP odred.
- 5/6. oktobar
- U s. Gromačniku (kod Slav. Broda) jedinice Diljskog NOP odreda uništile dva neprijateljska skladišta municije.
6. oktobar
- U s. Erveniku (kod Benkovca), po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, formirana 2. brigada Kninskog sektora (6. dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ).

7. oktobar
- U rejonu s. Kukunjevca i s. Dobrovca Daruvarski NOP odred posle tročasovne borbe odbacio prema Lipiku delove domobranske 4. brdske brigade koji su bili prodrli iz Pakraca. Neprijatelj je imao 57 mrtvih i veći broj ranjenih. Odred je imao 5 mrtvih i 10 ranjenih; tada je poginuo i zamenik komandanta odreda Pajo Orozović Brko, narodni heroj.
  - Iz rejona Rijeke otpočeo napad delova nemačke 71. pešadijske divizije i SS motorizovane divizije »Herman Gering« u cilju uništenja 13. divizije NOVJ i zaposedanja slobodne teritorije Hrvatskog primorja i Gorskog kotara. U dvodnevnom borbama nemačke jedinice su odbacile delove 13. divizije NOVJ od s. G. Jelenja, s. Hreljina 1 s. Fužina, nanevši im velike gubitke, i ovladale komunikacijama: Rijeka — Crikvenica, Hreljin — Delnice i Rijeka — Delnice.
  - Kod tunela u blizini s. Katalene 2. bataljon Bilogorskog NOP odreda minirao prugu Bjelovar — Kloštar i posle kraće borbe zapalio lokomotivu i oko 20 vagona. Zarobljeno je 18 vojnika iz nemačkog 135. puka i 25 domobrana, ustaša i žandarma.
  - Kod Novske delovi 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ i Posavskog NOP odreda porušili prugu i zaustavili i uništiti putnički voz.
8. oktobar
- Us. Narti (kod Bjelovara) 2. brigada (moslavačka) 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske napala nemačko-domobransku posadu. Napad nije uspeo, jer je u selu neposredno pre početka borbe pristiglo oko 200 nemačkih vojnika. Neprijatelj je imao 2 mrtva i 8 ranjenih, a 2. brigada 4 mrtva, 17 ranjenih i 39 nestalih.
  - Na putu Knin — Otrić jedinice Kninskog NOP odreda i 5. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ napale iz zasede auto-kolonu nemačke 114. lovačke divizije i uništile 3 kamiona i motocikl.
  - Us. Mariji Bistrici (kod Zagreba) Zagrebački NOP odred razoružao 20 domobrana
9. oktobar
- Kod s. Budaka 3. bataljon 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ sačekao u zasedi kolonu od 5 tenkova i 3 oklopna automobila iz nemačke 114. lovačke divizije, koja se iz Gospića kretala prema s. Ličkom Osiku. Posle kraće borbe neprijatelj je odbijen uz gubitke od 15 mrtvih i ranjenih i 3 oštećena tenka. Bataljon je imao 1 ranjenog.
10. oktobar
- u s- Gašincima (kod Đakova) delovi Brodske NO brigade i Osječkog NOP odreda napali delove nemačkog SS policijskog bataljona. Poginulo je oko 40 policajaca, dok su jedinice NOVJ imale 2 mrtva i 4 ranjena
  - Kod s. Smilčića (na putu Obrovac — Zadar) 1. bataljon 2. grupe severnodalmatinskih bataljona napao auto-kolonu nemačke 114. lovačke divizije 1 uništio 4 kamiona i 2 motocikla.
11. oktobar
- Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ formiran Mosorski NOP odred.
  - Na pruzi Sunja — Kostajnica Banijski NOP odred minom uništio lokomotivu i 4 vagona transportnog voza. Poginula su 33 neprijateljska vojnika.
12. oktobar
- U Plaškom otpočelo Drugo zasedanje ZAVNOH-a. Ono je trajalo do 15. oktobra, kada su izabrani novi Izvršni odbor i 47 novih većnika. Predstavnici Hrvata, Srba i nacionalnih manjina koje žive u Hrvatskoj jednodušno su izrazili volju da se nova Jugoslavija izgradi na načelu federacije i da Hrvatska uđe u nju kao ravnopravna federalna jedinica.
  - Jedinice 12. divizije NOVJ napale bataljon domobrana 4. brdske brigade, čet u ustaša i oko 100 meštana—ustaša u Pakracu. Posle dvodневnih borbi neprijatelju su pristigla jaka pojačanja iz Daruvara i Lipika, pa je napad obustavljen, uz gubitke od 35 mrtvih, 145 ranjenih i 10 nestalih. Neprijatelj je imao 38 mrtvih, 47 ranjenih i 10 nestalih.
  - Delovi nemačkog 901. motorizovanog puka i 14. SS policijskog puka iz Ogulina napali i odbacili jedinice 8. divizije NOVJ i zauzeli s. Josipdol i s. Skradnik.
  - Jedinice 1. dalmatinske udarne brigade 9. divizije NOVJ sprečile prodor ustaške 5. brigade iz Posušja (kod Imotskog) ka oslobođenom Duvnu i u protivnapadu zauzele Posušje.
13. oktobar
- Us. Drenovcima (kod Brčkog) 4. vojvođanska brigada odbila napad dva domobranska bataljona iz s. Gunje, nanevši im gubitke od 10 mrtvih i više ranjenih.
  - U zalivu Sukošanu (kod Zadra) jedinice Komande Mornarice za severnodalmatinsku obalu potopile minobacačkom vatrom nemački naoružani patrolni brod »Fain«.

14. oktobar — Na o. Sipan iskricali se delovi 13. dalmatinske brigade 26. divizije NOVJ sa o. Mljeta i zaplenili parobrod i 3 motorna čamca, a zarobili 35 neprijateljskih vojnika.
15. oktobar — Na putu Gračac — G. Lapac 1. udarna brigada 6. divizije NOVJ napala nekoliko nemačkih auto-kolona koje su u toku dana saobraćale. Uništena su 33 kamiona i z>-plenjena je veća količina namirnica i drugog materijala. Neprijatelj je imao oko 60 mrtvih i 100 ranjenih, a 1. brigada 1 mrtvog i 4 ranjena.
- Između ž. st. Okučani i ž. st. Rajić delovi 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ i 1. posavski udarni bataljon minirali prugu i napali transportni vojni voz koji je bio izbačen iz šina. Poginula su 2 nemačka vojnika i 1 domobran, a ranjeno je 19 nemačkih vojnika.
- Na ?.. st. Prikraj (kod Križevaca) jedinice Moslavačkog NOP odreda zarobile stražu od 23 domobrana i uništile postrojenja.
- Kod ž. st. Vukosavljevice (na pruzi Virovitica — s. Kloštar) Bilogorski NOP odred uništio lokomotivu i 42 vagona teretnog voza. Poginulo je 10 'lernačkih vojnika i 1 domobrana.
- Oktober p.p. — U.S. Karinu (kod Benkovca), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana 7. dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ.
- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku formirane komande Šibenskog, Zadarskog i Severnodalmatinskog otočkog vojnog područja.
- Oktober s. — U rejonu Zadra, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formiran Zadarski NOP odred.
16. oktobar — U.s. Jasenak, Drežnicu i Brinje prodrli delovi nemačkog 901. motorizovanog puka iz Mrkoplja i Ogulina, posle jačih borbi protiv delova 8. i 13. divizije NOVJ koji su zatvarali ove pravce. Jedinice 8. divizije su imale 10 mrtvih i 21 ranjenog; pored toga, neprijatelj je u Drežnici uništio kamion sa 29 boraca 13. divizije a u s. Stajnici (kod Brinja) pobio oko 60 ranjenika zatečenih u bolnici.
17. oktobar — Domobransko uporište Ivanec (kod Varaždina) zauzela NO brigada -Braća Radić« 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske i zarobila 66 domobrana, 30 žandarma i 1 oficira. Istovremeno je 17. udarna brigada 28. divizije NOVJ odbila pojačanja upućena iz Varaždina, nanevši im gubitke od 2 mrtva i 5 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva i 3 ranjena.
- Na putu Zadar — Obrovac 7. dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ napala auto-kolonu nemačke 114. lovačke divizije. Neprijatelju su pritekla u pomoć pešadijske snage koje su marševale neposredno za kolonom. Brigada se stoga morala povući, uz gubitke od 10 mrtvih i 12 ranjenih.
- Na putu s. Otrić — Knin jedinice 6. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ napale auto-kolonu nemačke 114. lovačke divizije i uništile 8 kamiona.
- Prva dalmatinska udarna brigada 9. divizije NOVJ odbila napad manjih delova nemačke 7. SS divizije -Princ Eugen« i 5. ustaške brigade iz Posušja ka Duvnu, uz sopstvene gubitke od 6 mrtvih i 5 ranjenih.
- Na konferenciji predstavnika mesnih i opštinskih NO odbora sreza Novi Marof izabran SNO odbor.
18. oktobar — U severnom predgrađu Si. Broda Brodska NO brigada 12. divizije NOVJ napala domobransku protivavionsku bateriju od 130 vojnika, 4 protivavionska topa i 2 protivavionska mitraljeza. Zarobljeno je 37 vojnika, 6 podoficira i 2 oficira, a oruđe uništeno.
- U.s. Klanjcu (kod Krapine) Zagorski NOP odred napao neprijatelja, ali je odbijen uz gubitke od 1 mrtvog i 3 ranjena. Poginulo je 12 uslusa, a zarobljeno 6 žandarma i 10 finansa.
- Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske ponovo formirana Komanda Zumberačkog vojnog područja, koja je bila 2. aprila rasformirana.
19. oktobar — Kod o. Murtera jedinice 19. divizije NOVJ potopile nemački brod iz konvoja od 9 Urodova.
- 19/20. oktobar — Druga vojvođanska NOU brigada i delovi 4. vojvođanske NOU brigade 16. udarne divizije NOVJ napali ustaško-domobransko uporište Gunju, uz jednovremeni napad 1. i 3. vojvođanske brigade iste divizije na posadu Brckog. Bataljon domobranskog 5. lovačkog puka u Gunji delom je uništen a delom proteran. Odbijen je napad pristiglih pojačanja iz Županje. Zaplenjena je veća količina oružja i opreme 1 oštećen je most preko r. Save.

20. oktobar — Kod s. Popovog Sela (na putu Ogulin — s. Trošmarija) Severinska četa Karlovačkog NOP odreda napala iz zasede nemačku motorizovanu kolonu i nanela joj gubitke od 13 mrtvih (među njima 4 oficira) i 23 ranjena, uništivši i 3 kamiona. Četa je imala 1 ranjenog.
- U s. Gudovcu (kod Bjelovara) 3. bataljon Bjelovarskog NOP odreda napao posadu i zarobio 32 domobrana.
- Kod ž. st. Paulovac (na pruži Bjelovar — s. Kloštar) jedinice Bilogorskog NOP odreda uništile neprijateljski voz. Poginulo je 18 i zarobljeno 26 ustaša, domobrana i nemačkih vojnika. Odred je imao 2 ranjena.
- Otpočela druga okružna konferencija KPH za Baniju, na kojoj je, posle trodnevnog rada, izabran novi OK.
- 20/21. oktobar — Između Nove Gradiške i Sl. Broda jedinice 6. korpusa NOVJ porušile prugu na 170 mesta.
21. oktobar — Na slobodnu teritoriju Zumberka otpočeo napad nemačkih SS motorizovanih divizija »Viking« i »Herman Gering« iz Karlovca, s. Draganića i Jastrebarskog i delova nemačke SS oklopne divizije Adolf Hitler« i 162. pešadijske turkeštanske divizije iz Novog Mesta i Metlike. Posle trodnevnih borbi kod s. Okića, s. Sv. Jane. s. Pribiča, s. Relića i s. Baroni-Sela 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar«, većim manevrom (sa tek pristiglim ranjenicima iz Slovenije), prebacila se u Turopolje, a zatim, preko r. Kupe, na Kordun. Gubici neprijatelja nisu utvrđeni. Brigada je imala 14 mrtvih, 40 ranjenih i 33 nestala.
22. oktobar — Jedinice 17. udarne brigade 28. divizije NOVJ otpočele napad na ustaško-nemačku posadu u Zlataru. Posle trodnevne borbe mesto je zauzeto, a neprijatelj se povukao u s. Orosavlje i s. Bedekovčinu uz gubitke od preko 40 mrtvih i 44 zarobljena. Brigada je imala 6 mrtvih i 18 ranjenih.
- U rejonu Muća jedinice 8. dalmatinske brigade 20. divizije NOVJ napale iz zasede 5 kamiona sa 40 nemačkih vojnika i nešto ustaša, koji su iz Drniša krenuli za Split. Poginulo je 25 nemačkih vojnika, a svi kamioni su uništeni. Brigada je imala 1 mrtvog i 2 ranjena.
- 22/23. oktobar — U Milni na o. Braču iskrcala se četa ustaša 2. prometne brigade iz Makarske i poklala nekoliko ljudi. Brzom intervencijom jedinica 12. dalmatinske brigade 26. divizije NOVJ ustaše su razbijene i prinuđene da se povuku u Split uz gubitke od 40 mrtvih i 15 zarobljenih.
23. oktobar — Na poluostrvo Pelješac izvršili desant delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« iz Ploča i Metkovića, uz jednovremen napad delova 7. SS i 118. pešadijske divizije iz Stona. Neprijatelj je iznenadio 13. dalmatinsku brigadu 26. divizije NOVJ, obrazovao mostobran i u trodnevnim borbama odbacio ovu brigadu u pravcu s. Trpnja. Od 26. do 28. oktobra prebačena je iz Podgore na Pelješac i 1. dalmatinska udarna brigada 9. divizije NOVJ. Jake borbe su trajale do 9. novembra, kada je, zbog pogoršane situacije na Biokovu, prebačena u Podgoru 1. dalmatinska udarna brigada, a 13. dalmatinska brigada se povukla na o. Korčulu. Nemačke jedinice su imale 350, a jedinice NOVJ oko 230 mrtvih, ranjenih i nestalih.
- Kod Benkovca delovi nemačke 114. lovačke divizije, podržani tenkovima, napali 2. bataljon 7. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ, ali su se posle šestčasovne borbe povukli u Benkovac. Bataljon je imao 2 mrtva, 19 ranjenih i 9 nestalih, dok gubici neprijatelja nisu utvrđeni.
24. oktobar — Stab Mornarice NOVJ reorganizovau mornaričke jedinice i komande. Jadranska obala, od Tržića do r. Bojane, podeljena je na pet pomorsko-obalskih sektora, a 10 novembra na šest. Prvi i šesti sektor nisu bili uspostavljeni, jer im teritorija nije bila oslobođena.
- Između s. Sumečana i s. Dabaca (kod Ivanić-Grada) jedinice 2. brigade (moslavačke) 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske napale iz zasede nemačku i domobransko-žandarmerijsku kolonu. Poginuli su i zarobljeni 62 neprijateljska vojnika i 1 oficir.
- U s. Pridrugi (kod Novigrada) dva bataljona 7. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ napali delove nemačke 114. lovačke divizije. Kada su neprijatelju pristigla pojačanja iz Obrovca, bataljoni su se povukli, uz gubitke od 10 mrtvih i 19 ranjenih.
26. oktobar — U s. Bučju (kod Pakraca), po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, od pripadnika čehoslovačke nacionalne manjine formirana Čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška« 12. divizije NOVJ.

- Iz Drniša otpočeo prodor ka Splitu jakih motorizovanih snaga 892. puka nemačke 264. pešadijske divizije i četnika u cilju smene jedinica nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen». Posle dvodnevni borbi protiv 8. dalmatinske brigade 20 divizije NOVJ na komunikaciji Drniš — Muč neprijatelj se probio u Split.
- Nemačke jedinice iz Petrinje prodrle ka s. Jabukovcu i s. Komogovini, gde su zadržane otporom 1. udarne i 2. brigade 7. divizije NOVJ i 3. bataljona 2. brigado (moslavačke) 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske. Neprijatelj je popalio sela D. Pastušu, Mlinogu, Jabukovac. Tremušnjak i Svinjicu i istog dana se povukao u Petrinju.
- 27. oktobar — U s. Gornjem Humcu na o. Braču formiran Bračko-šoltanski NOP odred.
- 28. oktobar — Iz rejona Perkovtca delovi nemačke 114. lovačke divizije izvršili napad, u više pravaca, ka Trogiru i Splitu, ali ih je 9. dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ, posle dvodnevni borbi, odbacila u polazni garnizon.
- 29. oktobar — Brodska NO brigada 12. divizije NOVJ i Osječki NOP odred zauzeli, posle 12-časovne borbe, s. Gašince (kod Đakova) koje je branilo 200 vojnika nemačkog SS policijskog bataljona. Poginulo je oko 150 nemačkih vojnika; zaplenjena je veća količina oružja i municije Gubici jedinica NOVJ 8 mrtvih i 18 ranjenih
- Kod s. Boričevca jedinice 5. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ napale i razbile kolonu od 110 vojnika iz nemačke 373. legionarske divizije koji su išli iz Kulen-Vakufa za D. Lapac. Poginula su 33 a zarobljeno je 13 legionara i 1 nemački vojnik. Brigada je imala 1 ranjenog.
- Na putu D. Lapac — s. Nebljusi 1. bataljon 1. udarne brigade 6. divizije NOVJ napao nemačku auto-kolonu, te uništio 4 i ošteti 15 kamiona.
- 31. oktobar — Kod s. Doljana 5. dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ, posle osmočasovne borbe, odbila napad dolova nemačke 373. legionarske divizije 1 odbacila ih u D. Lapac. Brigada je imala 6 mrtvih i 12 ranjenih, dok gubici neprijatelja nisu utvrđeni.
- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku. NO brigada »Braće Radić« 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske nazvana udarnom
- Oktobar k. — U Perušiću. po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formiran Lički NOP odred.
- Na o. Hvaru i o. Visu, po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ, formiran Hvarsko-viški. a na o. Korčuli Korčulanski NOP odred.
- Oktobar — Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ formiran Dinarski NOP odred.
- Održana konferencija AF2-a za okrug Karlovac.

MAKEDONIJA

- 1. oktobar — Delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo uputio pismo u Debar, komandantu albanskog partizanskog bataljona »Hadži Lješ«, u kome je izneo slabosti i greške rukovodstva ovog bataljona. koje su velikoalbanski elementi iskoristili za svoje ciljeve. U pismu se zatim ističe: da bi se otklonile greške i nor-ma l o stanje u Debru 1 okolini potrebno je formirati SNO odbor i organizovati narodnu vlast na principu pune nacionalne ravnopravnosti, jačati bratstvo I jedin-stvo makedonskog i šiptarskog naroda, razbiti velikoalbansku propagandu, formirati omladinski bataljon od šiptarske omladine itd.
- Balističke snage iz Gostivara. predvođene nemačkim oficirima, preduzele napad na slobodnu teritoriju u zapadnoj Makedoniji. Posle dvodnevne vrlo oštre borbe na pl. Bukoviku obezbeđujući delovi Kičevskog bataljona (2. bataljona) prinudeni su na povlačenje ka Kičevu. Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih, a bataljon 9 mrtvih. 2 ranjena i nekoliko nestalih. Na Bukoviku je poginuo i politički komesar čete Mirko Milevski, narodni heroj.
- Štab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije izdao naredbu svim NO odborima 0 zabrani bespravne seče šuma na slobodnoj teritoriji Debarca.
- 2. oktobar — Potisnuvši obezbeđujuće delove i ovladavši pl. Bukovikom, oko 1000 balista napalo Kičevo i posle petočasovne borbe ovladalo gradom. Delovi Kičevskog (2. bataljona) 1 Kičevskog terenskog bataljona su se povukli ka s. Izvoru.
- Kod ž. st. Preseka jedinice Grupe bataljona uništile 6 lokomotiva. Narednih dana su na više mesta porušile prugu Kičevo — Ohrid, na delu pruge od Kičeva do s Botuna.

- Na pl. Kožufu partizanski bataljon 'Stražo Pindžur' iznenada napao nemačku posadu u rudniku hroma »Dudiea«. Poginulo je 10 nemačkih vojnika. Bataljonu je prišlo oko 80 rudara. Zaplenjeno je: 13 pušaka, 1 automat, 1 p. mitraljez, veća količina dinamita 1 dr.
- 3. oktobar
  - Stab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije uputio pismo NO odborima na slobodnoj teritoriji Debarca: žito prikupljeno za partizanske jedinice treba, zbog preduzetih dejstava balističkih snaga u pravcu slobodne teritorije, prebaciti na sigurna mesta na pl. Karaormanu.
- 5. oktobar
  - Oko 1000 balista, predvođenih nemačkim oficirima, ovladavši Kičevom. produžili napad ka slobodnoj teritoriji Debarca da bi stavili pod svoju kontrolu komunikacije koje vode za Strugu, Debar, i, dalje u Albaniju. Ovog i narednog dana jedinice Grupe bataljona i Kičevskog bataljona, u ogorčenim borbama kod S. Izvora, s. Malkovca, s. Popovca, s. Klenovca i s. Dušegubice uspele su da spreče prodor balista i da ih odbace ka Kičevu. Neprijatelj je imao oko 70 mrtvih i dosta ranjenih. Gubici grupe bataljona: 20 mrtvih, među kojima i politički komesar 1. operativne zone NOV i PO Makedonije Josif Josifovski Đorče Sveštarot, narodni heroj (poginuo 6. oktobra).
  - U rejonu s. Stracina (kod Kumanova) Kumanovski NOP odred sačekao i razbio jednu poteru bugarskih vojnika i policajaca. Neprijatelj je imao 2 mrtva, 3 ranjena i 3 zarobljena (među kojima i 1 oficira).
- Oktober p.
  - GS NOV i PO za Makedoniju Izdao Manifest u kome izlaže ciljeve i karakter NOB-a i perspektive Makedonije u bratskoj zajednici jugoslovenskih naroda. Manifest su oduševljeno primile široke narodne mase u Makedoniji.
  - U s. Izdeglavju (kod Ohrida), na zboru delegata opštinskih i seoskih NO odbora, izabran SNO odbor za Debarca (50 članova; njih 5 je ušlo u Izvršni odbor).
  - Na oslobođenoj teritoriji Debarca — Kopačka (kod Ohrida i Kičeva) mnogi učesnici ilindenskog ustanka 1903. godine dobrovoljno stupili u NOV radi odbrane slobodne teritorije.
  - Sarplaninski NOP odred krenuo sa pl. Sare, preko Albanije, za slobodnu teritoriju Debarca u zapadnoj Makedoniji.
  - Kod s. Tabanovca 1. četa Kumanovskog NOP odreda izvršila diverziju na pruzi Kumanovo — Preševo i prekinula je na nekoliko mesta.
- 6. oktobar
  - Delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo izdao Glavnom štabu NOV i PO za Makedoniju direktivu o reorganizaciji jedinica u zapadnoj Makedoniji. Direktivom se predviđa formiranje dve udarne grupe bataljona: Prva — za dejstvo u rejonu Kičeva, Debra i Gostivara; Druga — za dejstvo u Debarcama i struškoj Malesiji.
  - U Debru formiran Debarski omladinski partizanski bataljon od omladinaca Makedonaca i Siptara iz debarskog i malesijsko-strušskog kraja, jačine preko 150 boraca
  - Kuzman Josifovski Pitu, član Politbiroa CK KPM, koji se, po zadatku, nalazio u Skoplju, izvestio CK KP Makedonije u Debarcama da je uspostavio dobru vezu sa NO pokretima Srbije, Kosmeta i Bugarske.
  - Stab 2. operativne zone NOV i PO Makedonije izdao naredbu o formiranju komande mesta za teritoriju Debarca, a seoskim NO odborima stavio u zadatak da formiraju seoske straže radi odbrane sela od napada neprijatelja i radi čuvanja reda i mira.
  - Kod s. Vraneštice (blizu Kičeva) bugarska granična jedinica napala grupu boraca bataljona »Mirče Acev« i nanela joj gubitke od 2 mrtva i 2 zarobljena.
- 7. oktobar
  - Kod s. Lazaropolja (blizu Debra) grupa boraca 1. operativne zone NOV i PO Makedonije napala balističke snage koje su došle radi pljačke i nanela im gubitke od 20 mrtvih.
  - Kod s. Dragomanca (blizu Kumanova) Kumanovski NOP odred vodio borbu protiv četnika. Poginulo je 9 četnika a 5 četnika je prišlo tom odred.
- 8. oktobar
  - GS NOV i PO za Makedoniju naredio jedinicama 1. i 2. operativne i «ne NOV i PO Makedonije da razoružavaju razbijene balističke grupe koje se po selima predstavljaju kao partizani.
  - Kod s. Podvisa (blizu Kičeva) iz zasede, delovi Grupe bataljona napali železničke transporte sa balistima koji su se posle neuspelih ofanzivnih dejstava povlačili iz s. Izvora za Kičevo. Balisti su toga dana i sutradan pretrpeli gubitke od 15 mrtvih.

1943. oktobar

SLOVENIJA

oktobar 1943.

10. oktobar — Naredbom delegata Povereništva GŠ NOV i PO za Makedoniju za 5. operativnu zonu Kumanovski NOP odred preimenovan u Skopsko-kumanovski i podeljen u dve čete. Odredu je za dejstvo određena teritorija: Skopska Crna gora, kumanovski, kratovski i krivopalanački srez.
- 11/12. oktobar — Kod s. Dragomanca (blizu Kumanova) delovi Skopsko-kumanovskog i 2. južnomoravskog NOP odreda (u pokretu za Skopsku Crnu goru) vodili kraću borbu protiv bugarskog policijskog odreda i kumanovske kontra čete i produžili pokret preko s. Gradeca za s. Matejče. Neprijatelj je za odmazdu streljao 14 seljaka, pripadnika i simpatizera NOP-a.
14. oktobar — Kod s. Botuna (blizu Ohrida) NOP odred »Slavej« razbio balističku grupu koja je iz Struge pokušala da se probije na slobodnu teritoriju Debarca i spoji sa snagama koje su istovremeno imale da prodru sa pravca Kičeva. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 6 ranjenih.
- Oktoabar p.p. — Ukinuti štabovi 1. i 2. operativne zone NOV i PO Makedonije, pošto su njihove jedinice ušle u sastav Grupe bataljona, pod neposrednom komandom GŠ NOV i PO za Makedoniju.
- Rasformiran Kičevski terenski partizanski bataljon čiji je deo ljudstva ušao u sastav Grupe bataljona.
- Oktoabar d.p. — Bugarske jedinice okupirale i drugi deo teritorije oko Prespanskog jezera, južno od linije s. Leskoec — s. Krani (sa selima: Ljubojno, Brajčino, Nakolec, D. Dupeni i Štrbovo).
- Kumanovska kontračeta spalila 16 kuća u s. Pelincu (kod Kumanova) i opljačkala selo.
21. oktobar — U s. Rudarima (kod Kumanova) 1. četa Skopsko-kumanovskog NOP odreda spalila policijsku stanicu i opštinsku zgradu.
22. oktobar — u Debru formiran Odred kosovsko-rnetohijskih bataljona, u koji su ušli partizanski bataljon Ramiz Sadik« i »Boris Vukmirovič« i glavnina Šarplaninskog NOP odreda Pri formiranju je imao 222 boraca, od kojih 28 žena.
- U Lukaru (na pl. Kožufu) bataljon »Strašo Pindžur« izvršio napad na bugarski granični pododsek. Posle kraće borbe, u kojoj su poginuli 1 oficir i 2 bugarska vojnika zarobio je 25 vojnika i 2 podoficira i zaplenio oko 60 pušaka, 1 p. mitraljez, dosta municije i druge spreme.
25. oktobar — Clan Politbiroa CK KP Makedonije Kuzman Josifovski Pitu uputio MK KPM u Prilepu direktivu o načinu organizovanja obaveštajne službe u pozadini, radu i zadacima NO odbora, NOF-a, AFZ-a i omladinskih organizacija, korišćenju i rasturanju partijske štampe, čuvanju prikupljene hrane i podeli te hrane žrtvama fašističkog terora itd.
- Us. Gradištu (kod Kumanova) grupa boraca 2. čete Skopsko-kumanovskog NOP odreda spillila opštinsku arhivu, zaplenila nešto oružja, novaca i druge spreme i podelila seljacima rekviriranu vunu. Bugarski policajci i Preševska kontračeta su-tradan su za odmazdu streljali 5 ljudi i 2 žene iz toga sela.
25. oktobar — Us. Ostrovskom (kod Lerina, u Grčkoj) grupa boraca partizanskog bataljona »Strašo Pindžur« izvršila prepad na nemačku siražu kod žel. mosta, te ubila 2 i zarobila 7 vojnika i zaplenila 1 mitraljez, 1 automat 1 dosta municije i druge opreme.
30. oktobar — Na Kajmakčalanu formiran 2. bataljon 3. operativne zone NOV i PO Makedonije od delova bataljona Strašo Pindžur«, rudara iz rudnika Dubice, novodošlih boraca i italijanske partizanske čete »Garibaldi«.
- Oktoabar k. — Bugarska policija u Skoplju, zahvaljući provali, uhapsila ceo Mesni komitet i nekoliko članova 5. oblasnog komiteta KP Makedonije.
- Oktoabar — U Kičevu izašao »Bilten« organ Mesnog odbora NO fronta Kičeva, posvećen oslobođenju grada.

SLOVENIJA

- I. oktobar — Na području Kobarida, od Kobariškog i Bovškog partizanskog bataljona, formirana 2. slovenačka (soška) NO brigada jačine 5 bataljona. Njeno se operativno područje protezalo sve do Cedada.

— Na odseku St. Petar (sada: Pivka) — Divača 2. slovenačka NOU brigada »Ljubo Sercer«. boreći se protiv nemačkih jedinica, minirala i porušila prugu u dužini od 400 metara.

— Između s. Trojana i s. Lukovice (na putu Domžale — Celje) 6. slovenačka NOU brigada »Slavko Slander« uništila tt uređaje u dužini od 16 km. (Posećeno je 349 stubova i uništeno 65 komada kabla vojne linije od po 250 m).

U Kočevju otpočeo Zbor poslanika slovenačkog naroda, kome su prisustvovala 572 poslanika izabrana na slobodnim izborima 20—25. septembra. Na trodnevnom zasedanju Zbor je odobrio sve do tada donete odluke Izvršnog odbora OF i odlučio da se obrazuje Slovnački narodnooslobodilački odbor (SNOO), kao najviše narodno predstavništvo, s pravom izvršne i zakonodavne vlasti na teritoriji Slovenije.

2. oktobar

Kod s. LavTice (blizu Ljubljane) 8. slovenačka NO brigada »Fran Levstik« vodila oštru jednodnevnu borbu protiv 3. bataljona nemačkog 19. SS policijskog puka i helogardističkih formacija, koji su. uz podršku tenkova, nadirali preko s. Podmolnika. s. Orlja i s. Lavrice. Neprijateljske kolone su odbačene prema Ljubljani, uz gubitke od 10 mrtvih. Uništeni su 1 tenk i 1 oklopna kola.

— U blizini s. Studene Gore (kod Ilirske Bistrice) nemačke motorizovane snage iz Trsta razbile 1. i 4. bataljon U. slovenačke (brkinske) NO brigade. (Razbijeni delovi ovih bataljona su se prikupili na pl. Mašunu.)

— Kod Skofje Loke minerski vod »Grintavec« Gorenjskog NOP odreda minirao prugu i izbacio iz koloseka vojni transportni voz, kojom prilikom je poginulo preko 100 nemačkih vojnika.

3. oktobar

— Kod s. Rakltne nemačka kolona iz Borovince napala jedinice 9. slovenačke NO brigade i, posle oštore borbe, odbacila ih u rejon s. Pikovnik — s. Koščake — s. Sv. Vid (kod Cerknice).

— Kod s. Bezuljaka (blizu Cerknice) nemačke snage iz Rakeka napale 13. slovenačku (lošku) NO brigadu i, posle viščasovne borbe, odbacile je ka s. Begunju.

— U s. Prešnici (kod Divače) nemačke jedinice razbile 16. slovenačku (tržašku) NO brigadu.

4. oktobar

— U rejonu s. Dobec — s. Kožljek (kod Cerknice) 10. slovenačka (ljubljska) NO brigada vodila oštore borbe protiv nemačkih snaga koje su nadirale iz Borovnice i Rakeka. Ona ih je protivnapadom prinudila da se preko s. Padeža povuku u Borovnicu.

— U s. Podnartu (kod Radovljice) Jeseniška četa Gorenjskog NOP odreda napala žand. stanicu, U viščasovnoj borbi poginuo je veći broj žandarma. Uništeni su železnička stanica i 2 vagona sa radio-aparatima.

5. oktobar

— U s. Gobama (kod Litije) 1. bataljon 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar* napao nemačku posadu, ali se ova, posle kraće borbe, pod zaštitom magle, izvukla iz sela uz manje gubitke. Zaplenjena je veća količina oružja i ratne opreme.

5/6. oktobar

— U Rakek upala 13. slovenačka (loška) NO brigada. Boreći se protiv nemačke posade, ona je zapalila skladište na ž. st. i uništila rezervoar za vodu, a pred zoru se povukla.

6. oktobar

— U rejon Tolmina. na osnovu naredbe Operativnog štaba za zapadnu Sloveniju, formirana Tolminska NO brigada, jačine 3 bataljona.

— Naredbom Operativnog štaba za zapadnu Sloveniju formirani Idrijski, Tolminski i Briško-beneški NOP odrod.

— Kod s. Sv. Lenarta, s. Azle i s. Sv. Kvirina (blizu Cedada, u Italiji) jedinice 2. slovenačke (soške) NO brigade otpočele oštore borbe protiv nemačkih snaga koje su iz Cedada, preko s. St. Petra ob Nadiži i s. Klodića, pokušale da uspostave vezu sa uporištima u Trbižu i Bovecu. Posle višednevnih borbi neprijateljske snage su odbijene uz gubitke od 30 mrtvih.

— U s. Zagi (kod Boveca) jedinice 2. slovenačke (soške) NO brigade zadržale nemačku kolonu koja je iz Boveca nadirala u pravcu Kobarida. Poginulo je ili je ranjeno 30 nemačkih vojnika. Uništen je 1 kamion.

— U s. Rečici ob Savinji (kod Mozirja) delovi 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander«, u dvočasovnoj borbi, uništili žand. stanicu. Poginulo je 7 a zarobljeno je 6 žandarma. Zaplenjeno je 70 pušaka.

— U s. Vrhu (kod Mokronoga) jedinice 12. slovenačke (štajerske) NO brigade, posle kraće borbe, zauzele nemačko granično utvrđenje. Poginulo je 8 nemačkih vojnika, a ostali su pobešli.

- 7. oktobar**
- U s. Preserju (kod Kamnika) 2. bataljon 9. slovenačke NO brigade napao nemačku posadu i snažnim jurišem je primorao da se, uz podršku tenkova, povuče, a potom porušio železničku stanicu, most i prugu
  - Kod s. Barke, s. Misleča i s. Slivja 2. slovenačka NOU brigada Ljubo Serčer« vodila oštre borbe protiv nadmoćnih nemačkih snaga koje su iz s. Kozine i s. Divače nadirale u Brkine. Pošto je kod s. Skofja uništila nemački komion s vojnicima, ona povukla ka pl. Mašunu.
  - U s. Velič Vrhu (blizu Stične) 3. bataljon 8. slovenačke NO brigade »Fran Levstik napao nemačko-belogardističku graničnu posadu. Posle kraće borbe posada je pobešla, ostavivši veću količinu oružja i municije.
  - Između ž. st. Jevnica i ž. st. Kresnice (na pruzi Ljubljana — Zidani Most) minerska grupa 8. slovenačke NO brigade »Fran Levstik« uništila nemački vojni transportni voz u kome se nalazio bataljon od oko 409 vojnika, 42 konja i 14 kamiona.
  - U blizini s. Soteske (kod Novog Mesta) na oslobođenoj teritoriji održano partijsko savetovanje za čitavu Sloveniju.
- 8. oktobar**
- U zaseoku Javorskom Križu (kod Stične) 3. bataljon 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« uništio nemačko graničko uporište. Poginulo je 12 nemačkih vojnika; zaplenjena je veća količina oružja i municije.
  - Na Mozirskim planinama delovi 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« vodili teške borbe protiv nemačkih snaga koje su nadirale iz Mozirja i Soštanja.
- 10. oktobar**
- U rejonu s Sv Kvirina i s. St. Petra ob Nadiži (kod Cedada, u Italiju jedinice 2. slovenačke (soške) NO brigade, posle petočasovne oštre borbe, odbile napad nemačkih snaga koje su iz Cedada pokušale da se probiju do Kobarida.
  - U s. Plavama jedinice 1. slovenačke (soške) NO brigade napale nemačku posadu. Posle viščasovne borbe posada se povukla u Goricu. Uništeni su žel. stanica, električna centrala i most na putu Gorica — Sv. Lucija (sada: Most na Soči).
  - U s. Dolama i s. Kalu (kod Litije) jedinice 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« napale nemačku posadu. U oštroj borbi poginuo je veći broj neprijateljskih vojnika a zarobljeno ih je 10. Zapaljane su zgrade u kojima je bila nastanjena posada.
- 11. oktobar**
- Jedinice 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec«, posle višednevnih borbi, uspele da se probiju u nemački garnizon Kostanjevicu. Zbog prodora jakih nemačkih tenkovskih snaga iz Brezica one su obustavile napade, ali su i dalje vodile teške odbrambene borbe.
  - Prvi bataljon 16. slovenačke NO brigade »Janko Premrl Vojko« napao i, posle viščasovne borbe, zauzeo nemačku graničnu stanicu u s. Leskovici (kod Cerkna). Poginulo je 5 nemačkih vojnika, dok su se ostali povukli, ostavivši svu opremu i municiju.
- 12. oktobar**
- U s. Pečaru (kod Ljubljane) jedinice 8. slovenačke NO brigade »Fran Levstik« napale nemačku graničnu posadu. Posle kraće borbe posada je sva izginula. Zaplenjena je radio-stanica i nešto oružja.
  - Jedinice 12. slovenačke (štajerske) NO brigade posle viščasovne borbe, zauzele nemačko-belogardističko uporište s. St. Tanž (kod Mokronoga). Neprijatelj se povukao ostavivši veliku količinu oružja i municije.
- 13. oktobar**
- U s. Preski (kod Litije) jedinice 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« zauzele nemačko graničarsko uporište. Posada se, uz znatne gubitke, povukla ostavivši mnogo oružja i opreme.
- 13/14. oktobar**
- U s. Vinjem Vrhu (kod Krškog) 3. bataljon 4. slovenačke NOU brigade »Matija Gubec« napao nemačku posadu i na juriš zauzeo mesto. Samo deo posade uspeo je da se bekstvom spase
  - Kod s. Verda (na pruzi Ljubljana — Postojna) jedinice 14. divizije NOV.T, posle teških borbi protiv nemačkih snaga, porušile veliki železnički most (poznat kao Stampetov most). Poginulo je oko 70 nemačkih vojnika, a uništeni su 3 protivavionska topa, reflektor i 6 kamiona.
- 15. oktobar**
- U s. Sovodenu (kod Cerkna) 16. slovenačka NO brigada »Tanko Premrl Vojko«. posle viščasovne borbe, uništila uporište nemačke carinske straže i žandarmerije, u kome je poginulo 40 i ranjeno 30 nemačkih vojnika. Istovremeno su odbijeni pokušaji nemačkih jedinica iz Žirija i Gorenje Vasi da pruže pomoć napadnutoj posadi

- Oktoabar s.* — Kod s. Češnjica (blizu Smartna u Tuhinju), od boraca 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slander« i Pohorskog partizanskog bataljona, formiran Pohorski NOP odred, jačine 2 bataljona'.
- 16. oktobar* — U s. Cerкну (kod Idrije), na osnovu naredbe GS NOV i PO za Sloveniju, od dobrovoljaca iz jedinica u Slovenačkom primorju formiran Zapadnokoruški NOP odred. On je istog dana upućen u Korušku.
- Kod Kostanjevice 4. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec« odbila napad jakih nemačkih snaga iz Krškog. Poginuo je veći broj i zarobljeno je 5 neprijateljskih vojnika.
- U rejonu s. Mrzle Vodice i s. Crnog Luga (kod Gerova) nemačka motorizovana kolona iz Rijeke napala 2. slovenačku NOU brigadu »Ljubo Sercer«. Brigada se posle viščasovne borbe povukla ka s. Biljevini i s. Tisovcu, a neprijatelj se probio u pravcu Gerova.
- 17. oktobar* — Naredbom Štaba 7. korpusa NOVJ, u cilju objedinjavanja dejstva i uspješnije odbrane jedinica na sektoru Brod na Kupi — Stari Trg — Kočevje, formiran Operativni štab. Pod njegovu su komandu stavljene 2. slovenačka NOU brigada - Ljubo Sercer«, 9. slovenačka NO brigada, 14. slovenačka (železničarska) NO brigada, četa Komande mesta Kočevje i baterija haubica 149 mm.
- Po naredjenju GS NOV i PO za Sloveniju rasformirana Snežniška NO brigada, a njenim ljudstvom popunjene jedinice 14. divizije NOVJ.
- Prethodnički delovi nemačke 71. pešadijske divizije, nastupajući iz Delnica, zauzeli Brod na Kupi.
- 18. oktobar* — Kod s. St. Ožbalda, blizu Trojana (na putu Ljubljana — Celje). 6. slovenačka NOU brigada »Slavko Slander« napala nemačku motorizovanu kolonu i energičnim jurišem nanela joj znatne gubitke. Uništeno je više kamiona i 1 tenk.
- U s. Pliskovici na Krasu (kod Trsta) 19. slovenačka NO brigada -Srećko Kosoveb posle kraće borbe, razoružala posadu od 200 karabinijera i zaplenila fl p. mitraljeza, 180 pušaka, 10 automata, mnogo municije i druge opreme.
- 20. oktobar* — U blizini s. Rovta i s. Oštrog Vrha (kod Kranja) jaka nemačka kolona iz Skofje Loke napala 2. bataljon 7. slovenačke NOU brigade »France Prešern«. Posle viščasovne borbe napad je odbijen. Brigada se pred veče povukla prema s. Gabrškoj Gori i s. Poljanama (kod Skofje Loke).
- 21. oktobar* — Na položajima pl. Goljak — s. Gomanjce (kod Klane) jedinice 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« zaustavile nemačku kolonu koja je nadirala iz Rijeke. U viščasovnoj oštroj borbi neprijatelj je pretrpeo znatne gubitke. Uništena su dva kamiona.
- Posle borbi protiv 4. slovenačke NOU brigade 15. divizije NOVJ kod s. Sentjerneja i s. Skocijana nemačke snage zauzele Novo Mesto (koje su jedinice NOVJ držale od kapitulacije Italije).
- Kod s. Srednjeg (blizu Cedada), na osnovu naredbe Operativnog štaba zapadnu Sloveniju, od Briško-beneškog i Tolminskog NOP odreda formirana 3. slovenačka (soška) NO brigada.
- Iz Ogulina, Vrbovskog, Delnica i Mrzle Vodice jake snage nemačke 71. pešadijske divizije otpočele nastupanje ka slobodnoj teritoriji Slovenije. Posle dvodnevnih borbi neprijatelj je probio odbranu 1. udarne brigade i 2. NOP odreda 13. divizije NOVJ i 2. udarne brigade »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ na položajima Risnjak — Crni Lug — s. Kuželj — s. Skrad, izbio u Gerovo i Brod na Kupi, a odatle produžio nastupanje ka Kočevju.
- 22. oktobar* — Rasformiran Tdrjski NOP odred, a na teritoriji Idrijskog i Dolomitskog NOP odreda i idrijskog okruga formirana Komanda Idrijskog Vojnog područja.
- Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju preimenovan Operativni štab za zapadnu Sloveniju u 3. (alpsku) operativnu zonu NOV i PO Slovenije, pod čiju komandu su stavljene jedinice s teritorije Slovenačkog primorja i Gorenjske do r. Save.
- Kod s. Broda Jurovskog (blizu Metlike) nemačke snage iz Karlovca napale jedinice 15. slovenačke (belokranjske) NO brigade i posle oštre viščasovne borbe zauzele Metliku.

¹ Premij nekim podacima to je bilo 20. oktobra.

- Na Trškoj gori 2. divizion 15. divizije NOVJ vodio viščasovnu ostru borbu protiv nemačke kolone koja je nadirala iz Novog Mesta i naneo joj gubitke nd 19 mrtvih i 25 ranjenih. Divizion se naveče povukao ka s. Stravberku.
- 23. oktobar
  - U rejonu s. Skofljica — s. Lavrica — s. Orlje nemačke snage iz Ljubljane, podržane tenkovima, napale jedinice 8. slovenačke NO brigade »Fran Levstik«. Posle oštre petočasovne borbe neprijatelj je zaustavljen 1 uz znatne gubitke odbačen u Ljubljani.
  - Kod s. Leskove Doline jake nemačke snage iz Ilirske Bistrice i St. Petra na Krasu (sada: Pivka) napale na jedinice 1. slovenačke NOU brigade Tone Tomšič[^]. Posle vrlo oštre jednodnevne borbe, u kojoj je pretrpeo znatne gubitke, neprijatelj se povukao u polazne garnizone.
  - U rejonu s. Brezovo — s. Ceplje — s. Dole nemačka kolona iz Litije napala 5. slovenačku NOU brigadu »Ivan Cankar« i posle viščasovne borbe zauzela s. Brezovo i s. Vodice.
  - U rejonu Mokronog — Tržišče jedinice 12. slovenačke (štajerske) NO brigade otpočele oštre dvodnevne borbe protiv nemačkih snaga iz Sevnice. Neprijatelj je, i pored žilavog otpora, zauzeo Tržišče i u dva maha prodro u Mokronog, odakle je protivnapadom izbačen.
- 24. oktobar
  - Jake snage nemačke 71. pešadijske divizije, podržane tenkovima, nastupajući iz Gerova i Broda na Kupi, posle višednevnih borbi protiv 14. slovenačke (železničarske) i 9. slovenačke brigade 18. divizije NOVJ, zauzele Kočevje.
- 25. oktobar
  - Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju, od 17. oktobra, preimenovane 1, 2. i 3. slovenačka (soška) NO brigada u 17, 18. i 20. slovenačku (sošku) NO brigadu a Goriška divizija NOVJ u 27. diviziju NOVJ.
  - Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju rasformirana Tolminska NO brigada, a njeno ljudstvo uključeno u sastav 7. slovenačke NOU brigade -France Prešern«.
  - U rejonu Cerlulica — Kožljek — Bezuljak 13. slovenačka (loška) NO brigada vodila oštre viščasovne borbe protiv nemačke tenkovske kolone iz Rakeka, a potom se zbog nadmoćnosti neprijatelja, prebacila preko pruge Ljubljana — Trst na područje Dolomita.
- 20. oktobar
  - S vatrenih položaja kod s. Daljnog Vrha i s. Hudog 2. divizion 15. divizije NOVJ vodio viščasovnu borbu protiv nemačke kolone koja se probila iz Novog Mesta u pravcu Mirne Peči. Poginulo je 15 neprijateljskih vojnika i uništena su 3 automobila.
- 27. oktobar
  - Na ž. st. Otiški Vrh (između Dravograda i Slovenjgradca) delovi Koruškog bataljona 4. (Štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije bez borbe uništili postrojenja, zapalili 2 magacina sa delovima za lokomotive i električnim materijalom i uništili ili teže oštetili 7 lokomotiva.
  - Kod s. Kočevske Reke, s. Koča i s. Mlake 9. slovenačka NO brigada vodila viščasovnu borbu protiv nemačke motorizovane kolone koja se probila iz Broda na Kupi. Brigada se zatim, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukla ka pl. Travnoj gori i s. Gotenici (blizu Kočevja).
  - U s. Globodolu (kod Mirne Peči) 12. slovenačka (štajerska) NO brigada napala nemačku kolonu koja se probila iz Novog Mesta ka Trebnju. Za odmazdu zbog pretrpljenih gubitaka nemački vojnici su spalili s. Globodol.
  - Kod Boveca, s. Srpenice i na pl. Stolu otpočele petodnevne oštre borbe jedinica 18. slovenačke (soške) NO brigade protiv nemačkih snaga koje su nadirale prema Kobaridu. Posle više uzastopnih napada i protivnapada neprijatelj je zauzeo s. 2agu, s. Srpenicu i s. Trnovo, a 31. oktobra i Kobarid. Poginuo je ili je bio ranjen veliki broj nemačkih vojnika.
- 28. oktobar
  - U rejonu s. Mirna — s. Catež — s. V. Loka (kod Trebnja) otpočele trodnevne teške borbe 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« protiv jakih nemačkih motorizovanih delova koji su napadali iz Novog Mesta, Mokronoga i Litije. Za odmazdu zbog teških gubitaka, nemačke jedinice su popalile više sela, ubijajući civilno stanovništvo.
- 28/29. oktobar
  - Kod s. Koritnice (blizu Tolmina) minerski vod 7. slovenačke NOU brigade »France Prešern« srušio 120 m dugačak železnički most na r. Bači.

29. oktobar — U s. Trebiji (kod Gorenje Vasi) 1. bataljon 16. slovenačke NO brigade Janko Premrl Vojko« napao nemačku posadu. Posle viščasovne borbe u kojoj je pretrpela znatno gubitke, posada se, uz prihvat pristiglog pojačanja, povukla u Gorenju Vas.
30. oktobar — U s. Smartnom ob Dreti (kod Mozirja) 6. slovenačka NOU brigada Slavko Slander«. posle dvočasovne borbe, uništila nemačku žand. stanicu, u kojoj su poginula 2 žandarma. Zaplenjeno je 28 pušaka i 2 automata.
- Kod s. Temenice i s. Bukovice (blizu Stične) jake nemačke snage napale 2. i 3. bataljon 10. slovenačke (ljubljske) NO brigade. Posle viščasovne borbe bataljoni su se povukli orem s. Mekinjama uz gubitke od 1 mrtvog i 1 ranjenog.
- Kod s. Loga (blizu Skofje Loke) 1. četa Gorenjskog NOP odreda napala nemačku auto-kolonu (10 kamiona i dvoja oklopna kola) i nanela neprijatelju znatne gubitke.
31. oktobar — U rejonu s. Znojila, s. Muljave, s. Črnela, s. Stranske Vasi i s. Hudog nemačke snage iz Stične i Trebnja napale jedinice 5. slovenačke NOU brigade »Ivan Cankar« i 10. slovenačke (ljubljske) NO brigade. Posle viščasovne borbe brigade su se, zbog intervencije neprijatelja iz Zuzemberka, povukle u rejon s. Vrh — s. Mevce — s. Potok (kod Grosuplja). Poginulo je 14 i ranjen je veći broj nemačkih vojnika dok su jedinice NOVJ imale 1 mrtvog i 1 ranjenog.

SRBIJA

1. oktobar — U blizini ž. st. Ledinci delovi 1. sremskog NOP odreda minirali prugu s. Beočin — Petrovaradin i uništili lokomotivu i 1 vagon putničkog voza.
- 1/2. oktobar — Kod s. Venčana (blizu Arandelovca) 1. šumadijski udarni partizanski bataljon u borbi ubio oko 60 i ranio i zarobio veći broj četnika.
2. oktobar — Delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo uputio direktivno pismo Oblasnom komitetu KPJ za Kosovo i Metohiju u vezi sa izvesnim slabostima u nacionalnom pitanju, pitanju granica i nekim drugim pitanjima. Sem toga, on ga obaveštava o formiranju 1. i 2. kosovskog partizanskog bataljona i traži da se sedište Oblasnog komiteta preseli iz Sar-planine u Metohiju i da se obrazuje Povereništvo Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo.
- Kod s. Rudovaca (na pruzi Arandelovac — La'arevac) 1. šumadijski udarni partizanski bataljon ošteti teretni voz i zarobio 4 vojnika SDS.
- Kod s. Šljivara (blizu Zaječara) udružene nemačke, bugarske i četničke jedinice napale bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda. Protivnapadom bataljon je prvo razbio četničke, a zatim nemačke i bugarske jedinice 1 odbacio ih ka Zaječaru. Poginulo je 17 nemačkih vojnika i 1 bugarski oficir, dok je bataljon imao 2 mrtva i nekoliko lakše ranjenih.
- Duž pruge između s. Beške i s. Cortanovaca nemačke jedinice obesile 11 ljudi i 10 žena iz s. Beške (kod Indije).
3. oktobar — U Starom Vrbasu 3. bačko-baranjski NOP odred zapalio kudeljara, te je izgorelo oko 400 vagona kudelje.
- 3/4. oktobar — U Blace (kod Prokuplja) upali delovi 3 bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda I zapalili zgradu poreske uprave.
4. oktobar — Poljoprivrednu školu u Leskovcu zapalio 2. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda. te je u njoj skoro potpuno izgorelo nemačko skladište hrane.
5. oktobar — Na pl. Rudniku, po naređenju GŠ NOV i PO za Srbiju, od delova 1. šumadijskog 1 Kosmajskog NOP odreda i 1. šumadijskog udarnog bataljona formirana 1. šumadijska NO brigada sastava dva bataljona ukupne jačine oko 450 boraca.
- PK KPJ za Vojvodinu uputio partijskim rukovodstvima u pozadini i vojsci direktivu za najširu mobilizaciju svih ljudskih i materijalnih snaga.
- U više sela zapadnog Srema, a naročito u Lipovcu. Batrovcima, Strošincima. Račinovcima i Soljanima. 2. sremski NOP odred preduzeo desetodnevno čišćenje narodnih izdajnika. On je ubio preko 25 i ranio veći broj neprijateljskih vojnika i narodnih izdajnika.
- Oktobar p. — U s. Dešilovu (kod Prokuplja) obrazovan SNO odbor koji je obuhvatao deo teritorije dobričkog i prokupačkog sreza na levoj obali r. Toplice.

- Iz Poljske dovedena u Srem nemačka 1. kozačka divizija i raspoređena grupno duž komunikacije Petrovaradin — Zemun — Srem. Mitrovicu — flok radi učešća u operaciji protiv snaga NOV i PO Vojvodine
- 5/6 oktobar — U s. Dobanovcima (kod Zemuna) jedna četa 3. bataljona 1. sremskog NOP odreda, posle četvoročasovne borbe protiv žandarima. likvidirala 3 bunkera i zapalila zgradu opštine i sve spise u pošti. Poginula su 2 i ranjena 2 žandarima a zaplenjeno je: puškomitraljez, 16 pušaka, 5500 metaka i dosta druge opreme.
6. oktobar — U s. Kupinovu (u južnom Sremu) delovi 3 bataljonu 1. sremskog NOP odreda napali grupu od 89 četnika koji su došli iz Srbije radi formiranja svojih jedinica. U tročasovnoj borbi je poginulo 17 i zarobljeno 4 četnika, dok su ostali proterani preko Save, kojom prilikom se više njih udavilo.
7. oktobar — Kod s. Višnjiceva (u Bosutskim šumama), po odluci GS NOV i PO za Vojvodinu, formirana 4. vojvodanska NOU brigada jačine 3 bataljona.
8. oktobar — U s. Cumiću (kod Kragujevca) jedan bataljon 1. šumadijske NO brigade iz zasede ubio 2 nemačka oficira i nemačkog inspektora rudnika za Balkan, a zatim kod s. Ramaće razbio jednu četničku brigadu (iz Korpusa Gorske garde). Poginulo je 10 četnika.
- Kod s. Sidskih Banovaca Diverzantska grupa 2. sremskog NOP odreda minirala prugu Sid — Vinkovci i uništila lokomotivu i 6 vagona ter.'Inog voza. Za odmazdu je ustaška policija sledećeg dana na tom mestu obesila 20 talaca iz Sida.
9. oktobar — Između s. Tovarnika i s. Uaće (kod Sida) Diverzantsku grupu 2. sremskog NOP odreda minirala prugu, usled čega je oštećena lokomotiva i prevrnulo se 5 vagonu nemačkog brzog voza.
10. oktobar — GS NOV i PO za Srbiju izdao naredbu da se U. oktobra formira 1. južnomoravska NO brigada (sastava: tri udarna bataljona) i reorganizuje 1. južnomoravski NOP odred.
- U s. Ljuberadi (kod Babušnice) jedan bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda napao bugarsku pograničnu jedinicu, ali zbog pristizanja pojačanja iz Pirota morao je odustati od napada baš kada je neprijatelj bio pred uništenjem. Gubici neprijatelj! 30 mrtvih i ranjenih. Bataljon je imao 9 ranjenih.
- U Blace (kod Prokuplja) upali delovi 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda i zapalili zgradu sreskog načelstva.
11. oktobar — U s. Obrazdi (kod Lešana), po naređenju GS NOV i PO za Srbiju, od boraca 1. južnomoravskog NOP odreda formirana 1. južnomoravska NO brigada, sastava: tri bataljona (2 udarna i 1 omladinski), ukupne jačine 576 boraca. Istovremeno je preformiran 1. južnomoravski NOP odred u četiri bataljona svaki od po 120—150 boraca. Svečanom formiranju brigade prisustvovalo je nekoliko hiljada ljudi i omladine iz Puste reke, Jablanice i Toplice.
- U s. Divošu (kod Srem. Mitrovice) delovi 1. bataljona 1. sremskog NOP odreda, posle kraće borbe, odbili napad odeljenja vojnika iz nemačke 1. kozačke divizije i naneli mu gubitke od nekoliko mrtvih, dok se 10 »Kozaka« predalo sa oružjem
- U s. Silbašu (kod Bač Palanke) mesni rodoljubi likvidirali dva provokatora i agenta mađarske policije.
- U s. V. Moštaniei (kod Obrenovca) delovi Kosmajskog NOP odreda spalili opštinsku zgradu, prekinuli II. linije i ubili 6 četnika.
12. oktobar — Na putu između s. Tovarnika i s. Ilinacu (kod Sida) delovi 2. sremskog NOP odreda napali odeljenje biciklista iz nemačke 1. kozačke divizije. Poginulo je 9 vojnika a zaplenjeno 12 bicikla i automat.
- Između Sida i s. Gibarca Diverzantska grupa 2. sremskog NOP odreda minirala prugu, izbacila iz šina lokomotivu i uništila 3 vagona i 3 cisterne.
- između ž. stanica Koševi i Čitluk (na pruzi Kruševac — Kraljevo) delovi Rasinskog NOP odreda zaustavili mešoviti voz, pa lokomotivu pod punom parom pustili ka Kruševcu a ostali deo kompozicije zapalili.
- U okolini Brusa bugarski vojnici, u petodnevnom krstarenju po selima, spalili veći broj kuća, pljačkali i silovali. Naročito su stradala sela: Sošići, Zarevo i LevićL

13. oktobar — Pošto je do 8. oktobra završeno »čišćenje« istočnog Srema, nemačke policijske snage i delovi nemačke 173. rezervne i 1. kozačke divizije, s linije Ilok — Petrovaradin — Srem. Karlovci — Irig — s. Vrdnik — s. Ležimir, uz sadejstvo artiljerije, tenkova i avijacije (ukupno oko 28.000 vojnika), otpočeli koncentrična dejstva protiv jedinica NOV i PO na Fruškoj gori. Deo 1. sremskog NOP odreda veštım manevrom se izvukao iz obruča (veća grupa preko drumova s. Sviloš — s. Ležimir u zapadni deo Fruške gore, a manja ka Rakovačkom majdanu, blizu Petrovaradina). Neprijatelj je do 17. oktobra masovno ubijao, hapsio, zlostavljao i pljačkao stanovništvo fruškogorskih sela. Potpuno su porušena sela Rakovac i Ledinci. dok je samo u s. Neštinu pobijeno 71, u s. Suseku oko 100 i u ruševinama manastira Dipše 34 rodoljuba.
- Na pruzi Lajkovac — Arandelovac jedinice 1. šumadijske NO brigade uništele lokomotivu i 8 vagona teretnog voza, demolirale ž. st. Darosavu (sada: Partizani) i zarobile 3 neprijateljska vojnika.
- Između Vranja i s. Krive Feje diverzantska grupa 2. južnomoravskog NOP odreda posekla tt linije.
14. oktobar — Kod s. Radosina (blizu Vranja) dva puka bugarskih vojnika i oko 800 policajaca opkolili dva bataljona 2. južnomoravskog NOP odreda. Posle tročasovne borbe bataljoni su se probili ka Gradskoj reci. Štiteći odstupnicu poginuo je zamenik komandanta bataljona Slnadin Milenović narodni heroj. Bugarske jedinice su popalile sela Stol, Radosin i Rakov Dol, a u više sela streljale po 30—70 ljudi.
- Borci i rukovodioci 1. južnomoravske NO brigade položili zakletvu i uputili pozdrave VS NOV i POJ, vrhovnom komandantu Josipu Brozu Titu, GS NOV i PO za Srbiju i PK KPJ za Srbiju, zavetujući se da će u borbi protiv okupatora i njegovih slugu istrajati do konačnog oslobođenja naših naroda.
- U s. Ugrinovcima (na pruzi G. Milanovac — Ljig) delovi 1. šumadijskog NOP odreda zapalili zgradu ž. slanice i opštinsku arhivu i demolirali uređaje u zgradi pošte
15. oktobar — U rejonu s. Binovca, s. Suvodola i s. Drugovca (kod Smedereva) oko 800 četnika — napalo Kosmajski NOP odred. Odred je, posle osmočasovne borbe, jurišem razbio četnike. Poginulo je oko 20, ranjeno preko 40 i zarobljeno 29 četnika. Odred je imao 3 poginula. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza i 35 pušaka s municijom.
- Us. Kušiljevu (kod Svilajнца) delovi Požarevačkog NOP odreda odbili napad četnika i vojnika SDS, a zatim se prebacili u rejon s. V. Sela.
- Oktobar p.p. — U sastavu Zaječarsko-timočkog NOP odreda formirana dva bataljona, svaki od po 00—70 boraca. Prvi bataljon je dejstvovao u širem rejonu Knjaževca, a 2. bataljon u Krajini.
- Osnovan SNO odbor za srez miliševski.
- 15/10. oktobar — U Lazarevac upale jedinice 1. šumadijske NO brigade, te demolirale uređaje u pošti i ž. slanici, porušile prugu na više mesta i spalile arhive kvislinških ustanova. U kraćoj borbi poginulo je 6 i zarobljeno 7 neprijateljskih vojnika.
10. oktobar — Kod s. Ručića (blizu G. Milanovea) tri brigade četničkog Korpusa gorske garde napale Čačanski NOP odred »Dragiša Mišović« i jednu četvu 1. šumadijskog NOP odreda, koji su se pod borbom povukli ka s. Takovu uz gubitke od 3 poginula i 2 ranjena. Četnici su imali 5 mrtvih i 5 ranjenih.
- Na pruzi Bač. Palanka — s. Gajdobra Diverzantska grupa 3. bačko-baranjskog NOP odreda posekla 60 tt stubova i uništila postrojenja.
17. oktobar — U s. V. Selu (kod Požarevca) četnička Vrbnička brigada napala delove Požarevačkog NOP odreda. Posle oštre borbe četnici su proterani u pravcu s. Vrbniče uz gubitke od 5 mrtvih i 8 ranjenih.
- Kod s. Umke (blizu Beograda) prešao preko r. Save u Srbiju novoformirani 2. bataljon 1. sremskog NOP odreda (Sremski bataljon), prateći grupu od 10 viših rukovodilaca koje je VS NOV i POJ uputio iz istočne Bosne, preko Srema, GS NOV i PO za Srbiju.
- IX. oktobar — Us. Kosmači (kod Kuršumlje) ojačan bataljon 122. puka bugarske 27. pešadijske divizije i delovi SDS napali 1. južnomoravsku NO brigadu i 4. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda. U šestčasovnoj borbi jedinice NOVJ su jurišem prinudile neprijatelja da se u neredu povuče ka Kuršumlji, nanevši mu gubitke od 23 poginula (među kojima su 1 pukovnik i 2 niža oficira). Gubici jedinica NOVJ: 1 mrtav i 8 ranjenih. Kasnije pristigle bugarske jedinice iz Prokuplja, za omazdu, su spalile s. Kosmaču.

- U s. Silbašu (kod Bač. Palanke) mađarski vojnici uhapsili 18 rodoljuba i ubili sekretara SK KPJ bačkopalanackog sreza koji je pokušao da se probije iz obruča.
- Kod s. Radevice (blizu Vranja) poginuo komandir Omladinske čete 2. južnomoravskog NOP odreda Toma Ivanović Pera Mačkatovac, narodni heroj.
- 19. oktobar — Između s. Ilače i s. Sidskih Banovaca (kod Sida) Diverzantska grupa 2. sremskog NOP odreda minirala prugu i uništila lokomotivu i 4 vagona nemačkog brzog voza.
- Kod s. Rogače jedinice 1. šumadijske NO brigade odbile napad Sreskog odreda SDS iz Sopota, a između s. Stojnika i s. Guberevca odbile napad 1. bataljona SDS.
- Kod s. Barajeva (blizu Beograda) Kosmajski NOP odred i 2. bataljon 1. sremskog NOP odreda odbili napad četnika, jedinica SDS i SDK i odbacili ih ka n. Ralji.
- 20. oktobar — Između s. Zagrada i s. Borovca (kod Zaječara) delovi četničkog Knjaževačkog korpusa napali 1. bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda. U jurišu kojim je odbijen napad četnika poginuo je sekretar OK KPJ za Zaječar Mija Stanimirović Duško, narodni heroj.
- Kod s. Cukljenika (blizu Leskovca) 1. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda odbio napad odreda SDS iz Leskovca nanevši mu gubitke od 10 mrtvih i 4 ranjena.
- Kod s. Tumbe (na pl. Kukavici) delovi 1. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda napali bugarsku posadu granične karaule, te ubili 17 bugarskih vojnika i zaplenili njihovo oružje i opremu.
- U s. Kobilju (kod Kruševca) delovi Rasinskog NOP odreda iz zasede uništili putnički automobil i ubili 4 nemačka vojnika.
- U Zemunu, po odluci SK KPJ, dva omladinca likvidirala naimenovanog četničkog vojvodu za Srem, srez zemunski i grad Zemun a krajem meseca i sekretara četničkog odbora.
- 21. oktobar — Nastavljajući i dalje akcije u Sremu nemačka 1. kozačka divizija, delovi 173. rezervne divizije i policijske jedinice preuzeli čišćenje terena između r. Bosuta i r. Save. Druga i 4. vojvodanska NOU brigada i deo 2. sremskog NOP odreda pod borbom su se povukli ka r. Savi i zajedno sa GS NOV i PO za Vojvodinu prebacili iz rejona šume Lisnika (kod Srem. Rače) u istočnu Bosnu. Glavnina 2. sremskog NOP odreda sa delom 1. odreda probila se iz obruča u zapadni deo Fruške gore. Neprijatelj je do 27. oktobra pljačkao i terorisao stanovništvo ovoga kraja, pobio mnoge istaknute simpatizere NOP-a i spalio s. Jamenu, gde je streljao 30 staraca.
- U blizini s. Ilinaca (kod Sida) 1. četa 2. sremskog NOP odreda iznenada napala bombama ustašku kolonu. U tročasovnoj borbi neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 150 mrtvih, dok je četa imala samo 1 mrtvog i 1 ranjenog.
- Iz s. Obilića, s. Kosovog Polja i drugih sela oko Prištine 33 nova borca prešli demarkacionu liniju i stigli na teritoriju Jablanice, gde su se priključili 1. južnomoravskom NOP odredu. (Od njih i od novodošlih boraca kasnije je formiran Kosovski partizanski bataljon.)
- 22. oktobar — Između s. Guberevca i s. Iisovića (na pl. Kosmaju) 1. Sumadijska NO brigada posle kraće borbe razbila jedan bataljon četničkog kosmajskog korpusa.
- 22/23. oktobar — U Kruševac upao vod Rasinskog NOP odreda i zapalio tri odeljenja fabrike vagona Time je fabrika bila onesposobljena za rad.
- 23. oktobar — U s. Darosavi (sada Partizani, kod Arandjelovca) 1. Sumadijska NO brigada vodila borbu protiv bugarskih jedinica, delova četničkog Kosmajskog Korpusa i korpusa gorske garde, nanevši im gubitke od 8 mrtvih i 10 ranjenih.
- 25. oktobar — Stab 2. bataljona 2. južnomoravskog NOP odreda izdao proglas narodu pćinjskog preševskog i krivopalanačkog sreza: ukazujući mu na izdajnički rad četnika, poziva ga da stupa u partizanske redove.
- I — N a ž . st. Trnavac (kod Zaječara) 2. bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda napao 1 razoružao odeljenje bugarskih vojnika, sačekao putnički voz i u njemu zarobio 2 nemačka vojnika i 4 vojnika SDS, zatim, ukrcavši se u voz, razoružao bugarske posade na ž. st. Cokonjar i ž. st. Tabakovac. Dalje izvođenje akcije prekinuo je otpor bugarske posade na ž. st. Brusnik. Bataljon je zaplenio celokupno naoružanje i opremu bugarskih vojnika i demolirao navedene ž. stanice.
- 26. oktobar — U s. Darosavi (sada: Partizani, kod Arandjelovca) 1. šumadijska NO brigada 1 delovi 1. šumadijskog NOP odreda vodili tročasovnu borbu protiv nemačkih vojnika i delova SDS. Neprijatelj je nateran u bekstvo ka Arandjelovcu, ostavivši 5 kamiona, koje su jedinice NOVJ zapalile. Poginulo je 5, a ranjeno 10 neprijateljskih vojnika.

- Brigada i odred su imali: 4 mrtva. Istog dana došlo je do spajanja 2. bataljona 1. sremskog NOP odreda sa 1. šumadijskom brigadom.
- U s. Rgotini (kod Zaječara) 2. bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda porušio postrojenja fabrike kvarca i zapalio 3 kamiona.
  - U manastiru Sv. Prohoru Pčinjskoro (kod Kumanova) bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda napao bugarsku posadu, ali je posle devetočasovne borbe, zbog snažnog otpora iz utvrđenih zgrada, odustao od daljih napada. Poginulo je 9 i ranjeno nekoliko bugarskih vojnika. Bataljon je pretrpeo gubitke od 3 mrtva, a zaplenio je p. mitraljez i 4 puško.
- 26/27. oktobar — Četvrta krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ napala i razbila četnike, odbacivši ih preko Uvea, i oslobodila Novu Varoš. Gubici neprijatelja: 38 mrtvih i 17 zarobljenih.
27. oktobar — U s. Dučini (kod Sopota) četnički Avalski, Rudnički i Valjevski korpus i Korpus gorsko garde s konjičkim eskadronom SDS (ukupno oko 4000 ljudi) opkolili 1. šumadijsku NO brigadu. 2. bataljon 1. sremskog NOP odreda, 1. šumadijski i Kosmajski NOP odred. U oštroj borbi jedinice NOVJ su razbile neprijateljski obruč, ubile oko 40 i zarobile 30 četnika, uništile štab četničkog Avalskog korpusa s kojim su bili jedna delegacija Draže Mihailovića i 15 pratilaca, a potom produžile pokret ka pl. Kosmaju.
- Kod s. Kujkovca (na putu Lebane — Medveda) 2. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda napao iz zasede 2 kamiona sa oko 70 nemačkih vojnika i vojnika SDS. Poginulo je 14 nemačkih vojnika i 5 vojnika SDS. dok se ostatak spasao bekstvom. Zapaljena su oba kamiona, a zaplenjeni su 2 mitraljeza, 7 pušaka i 3 pištolja.
28. oktobar — Između s. Bogojevca i s. Rujkovca (na pulu Lebane — Medveda) 1. južnomoravska NO brigada i 2. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda sačekali u zasedi oko 250 bugarskih vojnika koji su pošli da izvuku nemačke vojnike izginule prethodnog dana kod s. Rujkovca. Poginulo je 83. ranjeno preko 50 i zarobljeno 17 bugarskih vojnika, dok se ostatak spasao bekstvom. Istovremeno je u susretnoj borbi naterano u bokstvo oko 200 bugarskih vojnika koji su iz Lebane pošli u pomoć napadnutoj koloni. Zaplenjeno: minobacač, 4 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, 40 pušaka, 12.000 metaka. 100 šinjela i dosta druge opreme. Gubici brigade i odreda: 5 mrtvih i 5 ranjenih.
- 28/29. oktobar — U s. Zdravinju (kod Kruševca) delovi četničkog Rasinskog korpusa napali Rasinski NOP odred. Borba je vodena 32 časa. posle čega je Rasinski NOP odred bio prinuđen da se povuče za Toplicu.
29. oktobar — Za odmazdu zbog pretrpljenih gubitaka 27. i 28. oktobra kod s. Rujkovca. bugarski vojnici spalili veći broj kuća u selim;• Bogojevcu, Ialinovcu. Bučumetu i Rtijkovcu (kod Lebane).
- Jedinice 4. krajiške udarne i 10 krajiške udarne brigade 5, udarne divizije NOVJ i 2. proleterska NOU brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ zauzele Priboj
- 30/31. oktobar — Kod s. Meljaka, s Bačevca i s. Boždarevca (blizu Obrenovca) 1. šumadijska NO brigada, u oštroj borbi protiv četničkog Avalskog korpusa ubila 17 četnika.
31. oktobar — Kod s. Novog Rakovca (blizu Petrovaradina) delovi 1. sremskog NOP odreda minirali prugu i uništili lokomotivu i 3 vagona putničkog voza. Pri napadu na zaustavljeni voz poginuo je 1 ustaša i 1 domobran a ranjen 1 ustašu i 1 domobran
- Oktobar — Kod s. Teške (na pruzi Niš — Stalac) 3. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda minom prevrnuo nemački transportni voz. u kome je poginulo oko 70 vojnika.
- U rudniku uglja »Dobra sreća (kod Zaječara) bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda demolirao postrojenja i onesposobio električnu centralu
  - U Sremu obrazovan Inicijativni odbor (od 4 člana) kao više rukovodstvo i organ narodne vlasti u Vojvodini (u novembru preimenovan u Pokrajiski NO odbor Vojvodine).
  - Formiran opštinski NO odbor za s. Granicu i s. Borovac (kod Lebane).
  - U s. Karađordevu i s. Banatskom Dvoru (kod Zrenjanina) osnovani MNO odbori.
  - Stab 1. južnomoravskog NOP odreda izdao naredbu kojom zabranjuje rad opštinskih uprava i seoskih kmetova.
  - Na terenu Kos. Mitrovice. Trepče. Zvečana i Vučitrna zbog provale, nemačke okupatorske vlasti pohapsile većinu članova Partije i SKOJ-a i izvestan broj pristalica NOP-a.

Novembar

DOGAĐAJI OPSTFG KARAKTERA

1. novembar — VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da jačim snagama uništi četnike u rejonu Bos. Grahova.
2. novembar — Jugoslovenski pomorski klub u Njujorku izjasnio se za NOB.
3. novembar — U SAD objavljena brošura književnika Luja Adamiča »Moja rodna gruda«, u kojoj je opisao borbu naroda Jugoslavije protiv okupatora i izadajničku ulogu Draže Mihailovića.
4. novembar — Vlada V. Britanije, na zahtev izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, zabranila »Slobodnu Jugoslaviju«, list naprednih jugoslovenskih novinara u Londonu.
5. novembar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio Izvršnom odboru AVNOJ-a depešu u kojoj je istakao: da treba hitno sazvati plenum AVNOJ-a radi donošenja odluka u vezi s važnim događajima u svetu i našoj zemlji; da kralj Petar II Karađorđević i izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije nameravaju da iskoriste sporazum u Moskvi i dođu u Jugoslaviju.
- Novembar p. — VS NOV i POJ naredio svim štabovima i jedinicama NOVJ da vode evidenciju, prikupljaju personalne podatke i prate razvoj oficirskog i podoficirskog kadra.
- U Montevideu (u Urugvaju) održan kongres Jugoslovenske narodne odbrane na kome je većina delegata osudila izdaju Draže Mihailovića. Centralnoj upravi je stnvljeno u zadatak da kod izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije protestuje zbog slanja pomoći četnicima, stalnih kriza vlade i mešanje njenih diplomatskih predstavnika u rad iseljeničkih organizacija. Sa kongresa je upućen pozdravni telegram NOV i POJ i njenom vrhovnom komandantu Josipu Brozu Titu.
- Vlada SSSR-a zatražila od izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije da se u SSSR-u formiraju jugoslovenske vazduhoplovne jedinice od vojnih zarobljenika iz NDH.
6. novembar — Jedinice Crvene armije oslobodile Kijev.
- VŠ NOV i POJ uputio jugoslovenskoj delegaciji pri komandi savezničkih snaga u Bariju uputstvo o dostavljanju najpotrebnije materijalne pomoći Štabu Jugoslovenske ratne mornarice.
7. novembar — Štab nemačke 2. oklopne armije, na konferenciji s komandantima korpusa i divizija, razradio planove u vezi sa predstojećim dejstvima nemačkih jedinica (zimske operacije 1943/1944. u centralnom delu Jugoslavije).
- CK KPJ izdao proglas narodima Jugoslavije pozivajući ih da masovno stupaju u oružanu borbu za potpuno oslobođenje zemlje.
- U s. Degi (kod Kuksa, u Albaniji) od brojno narasle partizanske čete »Bajram Curi« 1 pridošlog ljudstva formiran partizanski bataljon »Bajram Curi.«¹
9. novembar — U Atlantik Sitiju (u SAD) osnovana Unra (United Relief and Rehabilitation Administration — Administracija Ujedinjenih nacija za pomoć i obnovu), u kojoj su bili predstavnici 44 države.
- VS NOV i POJ uputio poziv svim avijatičarima bivše jugoslovenske vojske, vazduhoplovnim inženjerima, tehničarima, mehaničarima i radio-telegrafistima koji su se nalazili u domobranima i u četnicima da stupaju u NOV i POJ.
- P i naređenju VS NOV i POJ, 6. divizija NOVJ krenula je iz Like za Bosnu, u sastav 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ.

¹ Po drugom Izvoru on Je formiran u prvoj polovini oktobra.

««
1943. novembar

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

novembar 1943.

- U. novembar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da se pravilno postupa sa zarobljenim britanskim vojnicima i oficirima koji pripadaju britanskoj misiji kod Draže Mihailovića.
12. novembar — Štab nemačke divizije Brandenburg* iz Kraljeva uputio izveštaj Štabu 2. oklopne armije o dotadašnjim pripremama za akciju protiv VŠ NOV i POJ i druga Tita, predloživši plan borbe i ostale mere koje treba preduzeti.
14. novembar — VS NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Srbiju da 1. šumadijsku i 1. južnomoravsku NO brigadu preko Šumadije prebaci na slobodnu teritoriju u istočnoj Bosni.
15. novembar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da uputi poziv avijatičarima hrvatskog domobranstva u Zagrebu da se spuštaju na aerodrome NOVJ kod Otočca, Udbine, Glamoča, Livna i Pljevalja.
- Novembar d.p. — Po naređenju VS NOV i POJ 13. proleterska NOU brigada Rade Končar« ušla u sastav 1. proleterske udarne divizije NOVJ.
16. novembar — VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da traži sadejstvo savezničke flote i vazduhoplovstva u borbi protiv neprijateljskih snaga koje su otpočele dejstva u Hrvatskom primorju i na Kvarnerskim ostrvima.
- VŠ NOV i POJ odobrio formiranje 29. udarne divizije NOVJ i preimenovanje udarnih grupa bataljona 10. hercegovačke udarne brigade u 10, 11. i 12. hercegovačku NOU brigadu.
17. novembar — Nemačke snage preduzele protivofanzivu u pravcu Kijeva (u SSSR-u). U teškim četrnaestodnevnom borbama one su zauzele Zitimir i Korostenj.
- -Njujork tajms« prvi put objavio vest samo o partizanima i istakao da »protiv silu osovine učestvuju samo jugoslovenski partizani pod komandom generala Josipa Broza Tita«.
18. novembar — VS NOV i POJ obavestio GS NOV i PO za Sloveniju da neprijatelj sprema dejstva širih razmera protiv slovenačkih jedinica i da radi uspešnijeg vođenja borbe treba da formira tri operativne grupe.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da saopšti nemačkoj komandi u Zagrebu: ako ona ne prestane da veša seljake, isto tako će se postupali sa zarobljenim nemačkim vojnicima.
20. novembar — Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito obavestio generala Vilsona, komandanta Vrhovne komande savezničkih snaga za Srednji istok, da će jedinice NOV i POJ uskoro pristupiti širim operacijama radi oslobođenja jednog dela jadranske obale, kako bi omogućile da ih saveznici brže snabdejavu. U tom cilju on je tražio podršku i sadejstvo savezničke avijacije, mornarice i tenkova.
25. novembar — Delegat CK KPJ Svetozar Vukmanović Tempo uputio Oblasnom komitetu KPJ za Kosovo i Metohiju direktivno pismo da razvije politički rad među tamošnjim Šiptarima i stvori čvrste vojne jedinice na tom području.
27. novembar — Na aerodromu Suhopolja (kod s. Coslija, na Glamočkom polju), spremajući se da kao šef vojne misije VŠ NOV i POJ kod saveznika, pođe avionom u Italiju, poginuo (od bombe bačene iz nemačkog izviđačkog aviona) sekretar SKOJ-a i član CK KPJ i VS NOV i POJ Ivo Lola Ribar, narodni heroj. Poginuli su i dva engleska oficira i desetar aerodromske desetine.
28. novembar — U Teheranu (u Iranu) otpočela poznata Teheranska konferencija između predsednika SAD Franklina Ruzvelta, predsednika vlade V. Britanije Vinstona Čerčila i predsednika vlade SSSR-a Josifa Visarionovića Staljina. Na konferenciji, koja je trajala do 1. decembra, razmatrana su pitanja: dalje vođenje rata protiv Nemačke, posleratno uređenje Evrope, Organizacija ujedinjenih nacija. kao i pitanje Jugoslavije. Odlučeno je da zemlje učesnice nastave posle rata saradnju na organizaciji mira. a da Iskrcavanje u Francuskoj otpočne maja 1944.
- U odnosu na Jugoslaviju konferencija se složila: da jugoslovenskim partizanima treba pomoći u ratnom materijalu što je moguće više, kao i u operacijama komandosa«, što je odmah naredeno Vrhovnoj komandi savezničkih snaga za Sredozemlje. Odlučeno je da Vrhovna komanda Crvene armije uputi vojnu misiju u VŠ NOV i POJ, gde su se već nalazile vojne misije SAD i V. Britanije. Dogovoreno je da će se »Jugoslavija kao država obnoviti u potpunom teritorijalnom integritetu i nezavisnosti s tim što će se pitanje njenih zapadnih granica i zahteva prema Italiji rešiti posle rata, imajući u vidu predlog predsednika SAD Vilsona iz 1919. godine«.

29. novembar — U Jajcu otpočelo Drugo zasedanje AVNOJ-a, kome su prisustvovali delegati iz svih krajeva Jugoslavije sem delegata iz Makedonije i Sandžaka koji nisu mogli stići. Na ovom istorijskom zasedanju, pošto je data politička ocena razvoja NOR-a. doneta je Deklaracija, a na osnovu nje niz vrlo važnih odluka ustavnog karaktera, opštejugoslovenskog značaja, kao što su:
1. — Da se AVNOJ konstituiše u vrhovno zakonodavno i izvršno predstavničko lelo naroda i države Jugoslavije kao celine i da se ustanovi Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije kao privremeni organ vrhovne narodne vlasti za vreme NOR-a;
  2. — Da se Jugoslavija izgradi na demokratskom, federativnom principu kao zajednica ravnopravnih naroda;
  3. — Da se izdajničkoj izbegličkoj jugoslovenskoj vladi oduzmu sva prava zakonite vlade Jugoslavije i zabrani povratak u zemlju kralju Petru II Karađorđeviću;
  4. — Da se svi međunarodni ugovori i obaveze koje su u inostranstvu sklopile izbegličke vlade pregledaju u cilju njihovog poništenja ili ponovnog sklapanja, odnosno odobrenja, kao i da se ne priznaju međunarodni ugovori i obaveze koje bi ubuduće u inostranstvu eventualno sklopila izbeglička vlada;
  5. — Odluka o zahvalnosti jedinicama NOV i POJ, kao i Vrhovnom štabu za izgradnju i organizaciju NOV i za uspešno rukovođenje operacijama;
    - (i. — Da se u NOVJ uvede naziv : maršal Jugoslavije- (koji je tada dodeljen vrhovnom komandantu NOV i POJ Josipu Brozu Titu);
    7. — Da se odobri rad Izvršnog odbora AVNOJ-a između dva zasedanja;
    8. — **Da** se potvrde sve odluke, naredbe i izjave koje je dotada objavio VŠ NOV i POJ;
    9. — Da se obrazuju državne komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njegovih pomagača.
- Zasedanje je potvrdilo odluke Osvobodilne fronte Slovenije i ZAVNOH-a: da se Federativnoj Demokratskoj Jugoslaviji priključe Slovenačko primorje, Istra, Rijeka, Zadar i ostali anektirani delovi. Na završetku zasedanja, 30. novembra u 5 časova, izdat je proglas narodima Jugoslavije,
30. novembar — Iz Glamoča avionom otputovala u Kairo vojna delegacija VŠ NOV i POJ, koja ima zadatak da Vrhovnoj komandi savezničkih snaga za Srednji istok, u ime VŠ. izloži potrebu za koordinacijom zajedničkih dejstava i podnese zahtev za snabdevanje NOVJ oružjem, municijom i drugim potrebama.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. novembar — Ustaško-domobranska uporišta na istočnim prilazima Sarajevu: Crvene stijene. s. Mokro, s. I-rešu, Ljeljen i Han-Oboda. i zauzela 17. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ. Time je, posle sedmodnevne borbe slomljena spoljna odbrana na istočnim prilazima Sarajevu.
- U s. Davidovićima (kod Bileće) počelo dvodnevno Oblasno savetovanje KPJ za Hercegovinu. Pretreseni su rad i stanje Partije, SKOJ-a i uopšte NOP-a u Hercegovini i postavljeni su zadaci: brzo organizaciono učvršćenje Partije i SKOJ-a i upornije stvaranje masovnih oslobodilačkih organizacija.
11. novembar — Na pruzi Bos. Novi — Bos. Krupa delovi Podgrmečkog NOP odreda minom uništiti transportni voz od 31 vagona. Poginulo je oko 200 nemačkih vojnika.
2. novembar — Između Bos. Novog i Dobrljina Kozarski NOP odred minirao prugu i uništio lokomotivu i 2 vagona transportnog voza. Poginulo je oko 60 i ranjeno oko 60 nemačkih vojnika.
213. novembar — Sedma krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ prodrila u Visoko, ali se u toku dana povukla zbog intervencije neprijatelja iz Sarajeva i Kiseljaka, s kojim je vodila borbu 9. krajiška udarna brigada iste divizije. Izbačeno iz stroja preko 100 neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 10 udarne divizije NOVJ imale 6 mrtvih i 23 ranjena.
3. novembar — Preko r. Save prebacila se u Bosnu 12. slavonska udarna brigada 12. divizije NOVJ da bi, po naređenju VŠ NOV i POJ. pomogla dejstva 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ.
4. novembar — Po naređenju Štaba 5. udarne divizije NOVJ, u rejonu Rudog i Višegrada formiran Linski NOP odred.

677. novembar — Na pruži Bos. Krupa — Bos. Novi 8. i II. krajiška udarna brigada, delovi Podgrmečkog i Drvarsko-petrovačkog NOP odreda 4. udarne divizije NOV, je NOV.1 i 2. brigada 7. udarne divizije NOV.1 napali ustaško-domobranska uporišta i Otoku. Blatnu i Rudicu. Zbog žestokog otpora neprijatelja i intervencije tenkovima iz Bos. Novog i oklopnim vozom iz Bos. Krupe, napad je obustavljen uz gubitke od 12 mrtvih i 29 ranjenih. Zarobljeno je 10 domobrana, 2 oficira i 2 podoficira.
7. novembar — Delovi nemačke 187. rezervne divizije sa domobranskim 5. i 8. lovačkim pukom (ukupno oko 6000 vojnika) otpočeli napad iz Brčkog u cilju prodora u Gračanicu, Tuzlu i Bijeljino. Jedinice 16. udarne divizije NOVJ, u ogorčenim odbranbenim borbama do 15. novembra, sprečile su prodor neprijatelja i prinudile ga da se povuče u pravcu Brčkog. Izbačeno je iz stroja oko 500 neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 16. udarne divizije NOVJ imale 17 mrtvih i 48 ranjenih.
- U Tuzli izašao prvi broj Fronta slobode«, organa NOP-ti (kasnije NOF-a) istočne Bosne.
11. novembar — Nastupajući iz Doboja. delovi nemačke 369. legionarske divizije, podržani tenkovima, odbacili 18. istočnobosansku (hrvatsku) udarnu brigadu 17. udarne divizije NOV.1 i zauzeli Tuzlu.
- U sastavu 11. udarne divizije NOVJ. od Motajličke partizanske čete i novih boraca, formiran Molajički NOP odred.
12. novembar — Između Prijedora i Bos. Novog Kozarski NOP odrod min rao prugu i napao neprijateljski voz. Spaljeno je 10 vagona, a oštećeni su lokomotiva i nekoliko vagona. Zarobljena su 22 neprijateljska vojnika, dok se i/vestan broj utopio u r. Sani.
13. novembar — U s. Gudavcu (kod Bos. Krupe) 8. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ ojačana artiljerijskim divizionom 5. udarnog korpusa NOVJ opkolila i napala ustašku posadu uporišta Čardak. Intervencijom jačih nemačko-ustaških snaga, podržanih tenkovima, iz Bos. Krupe, posle viščasovne borbe, opkoljena posada se probila u Bos. Krupu. Brigada je odbila pokušaj neprijatelja da sutradan povрати uporište. Neprijatelj je imao oko 80 mrtvih. Brigada je imala 13 mrtvih i 17 ranjenih. Poginuo je njen politički komesar Avdo Čuk Redio, narodni heroj.
14. novembar — Na brdu Nekudini (kod Nevesinja) 2. udarna grupa bataljona 10. hercegovačke NOU brigade razbila ojačanu četvu nemačke 7. SS divizije - Princ Eugen« i delove četničke Nevesinjske brigade. Poginulo je i ranjeno 8 nemačkih vojnika i nekoliko četnika, dok je 2. udarna grupa imala 2 mrtva. Udarom u leđa čelnici su spasli od uništenja ostatak nemačke čete, koja se izvukla ka Nevesinju.
- 14/15. novembar — U Olovo ušli jedan bataljon 6. istočnobosanske udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ i jedan bataljon Romanijskog NOP odreda.
- Jedinice 7. udarne divizije NOVJ napale neprijateljsko uporište Cazin, koje su branili 2. bataljon domobranskog 1. lovačkog puka, 80 žandarma 1 manji broj nemačkih vojnika. Mesto je zauzeto oko 13 časova, ali su ubrzo iz BiH. ča prodrli delovi nemačke 373. legionarske divizije i ustaško-domobranske snage. Neprijatelj je imao 107 mrtvih, 50 ranjenih i 321 zarobljenog, a 7 divizija 15 mrtvih. 60 ranjenih i 1 nestala.
- 15,10 novembar — U s. G. Dolinama (kod Ljubinja) četnička Ljubinjska i Bilećka brigadu iznenada napali i okružili 5. bataljon 10. hercegovačke NOU brigade. Bataljon je, pružajući snažan otpor nadmoćnom neprijatelju, uspeo da se probije na pl. Sitnicu, ali je u borbi izginulo i ranjeno oko 40 boraca i rukovodilaca, među kojima i komandant bataljona Ante Kelava Zoro, narodni heroj. Protivnapadom ubrzo prikupljene 3 udarne grupe bataljona 10. hercegovačke NOU brigade čelnici su odbačeni prema Bileći.
17. novembar — U s. Ralkovićima (kod Brčkog), po naređenju GŠ NOV i PO za Vojvodinu, formirana 5. vojvođanska NOU brigada 16. udarne divizije NOVJ
- Između Prijedora i rudnika Ljubije 11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ sprečila prodor dvaju domobranskih bataljona i posle petočasovne borbe odbacila ih u polazni garnizon Prijedor.
18. novembar — Formiran SK KPJ za Travnik.
20. novembar — Jake nemačko-ustaške snage iz Sarajeva, uz snažnu podršku avijacije, otpočele napade na jedinice 17. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ na severnim i Istočnim prilazima gradu. Posle oštre trodnevne borbe neprijatelj je prinuđen da se povuče u Sarajevo. Gubici 17. udarne divizije NOVJ: oko 150 izbačenih iz stroja.

- Kulu Kazlaglća (kod Gacka), posle duže borbe, zauzela 1. udarna grupa bataljona 10. hercegovačke NOU brigade, razbivši milicijski bataljon Gacko-, vod žandarma i nešto ustaša, čiji se veći deo preko pl, Bjelašnice izvukao u Nevesinje. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 50 mrtvih i ranjenih i oko 50 nestalih. a udarna grupa bataljona: 15 mrtvih i 18 ranjenih.
- U Lijevču polju (kod Bos. Gradiške), po naređenju Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ, formiran Gradiško-lijevčanski NOP odred, jačine 80 boraca
Na pru/i Kostajnica — Bos. Novi Kozarski NOP odred minom izbacio iz šina neprijateljski transportni voz i zatim ga napao. U dvočasovnoj borbi je poginulo, ranjeno i u r. Uni se podavilo oko ISO neprijateljskih (većinom nemačkih) vojnika, a zarobljeno 50 nemačkih vojnika i 2 oficira. Kozarski NOP odred je imao 7 mrtvih i 11 ranjenih.
- 22. novembar — U Gacku 10. hercegovačka udarna brigada 3 udarne divizije NOVJ preimenovana u 29. udarnu (hercegovačku) diviziju NOVJ, a njena 1, 2. i 3. udarna grupa bataljona u 10. 2. : 3. (od 13. 1. 1944. u 10, U. i 12) hercegovačku NOU brigadu.
- U sastavj 29. udarne divizije NOVJ obnovljen Južnohercegovački NOP odred. U njegov j(sastav ušlo 5 manjih NOP odreda: Stolački, Popovopoljski, Vlahovički, Šumski i Bilečki.
- U sastavu 29. udarne divizije NOVJ obnovljen Severnohercegovački NOP odred. U njegov su sastav ušli manji NOP odredi: »Nevesinjska puška«, »Bišina«, Dulički, Miro Popara« i Površki.
- U Gacku održano oblasno savetovanje SKOJ-a za Hercegovinu. Proširen je Oblasni komitet S.<OJ-a, obnovljeni su okružni komiteti za južnu i severnu Hercegovinu, tormiran je Inicijativni oblasni odbor USAOJ-a i pokrenuto je izdavanje oblasnog omladinskog lista.
- 22. ntwe mbo — U s. Cengi-u (kod Bijeljine) održana prva okružna konferencija USAOJ-a za okrug Majevicu. Izabran okružni odbor USAOJ-a
- 22. novembar — U Kladanju ušla ustaška milicija, pošto su ga napustile jedinice 3. udarnog korpusa NOVJ i povukle se u Sekoviće.
- U s. Melini (na Manjači) jedan bataljon 13. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ rapao i razbio jaču grupu četnika. Ubijeno je 20 i ranjeno 30 četnika, dok je bataljon imao 2 mrtva i 5 ranjenih.
- 24. novembar — S linije Mostar — Stolac — Bileća nemačka 7. SS »Princ Eugen« divizija, ojačana po jednim bataljonom nemačke 181. pešadijske i domobranske 6. pešadijske divizije i sa 2.000 četnika Trebinjskog i Nevesinjskog korpusa, napala novoformiranu 29. udarnu diviziju NOVJ s ciljem da je izbacii iz Hercegovine. Dok je Južnohercegovački NOP odred cstaao u neprijabijevoj pozadini, glavnina 29. udarne divizije odbačena ie istočno od putu Bileća — Gacko, gde je u šestodnevrim odbrambenim borbama nanela neprij.ttelju (uglavnom 13. SS puku) velike gubitke: oko 300 mrtvih i znatan broj ranjenih.
- Delovi riemač'ce 369. legionarske divizije iz Travnika napali 7. krajišku udarnu brigadu 10. udirne divizije NOVJ i odbacili je s položaja s. Visokovići — Vučje jame — s. Dakovići. Brigada je protivnapadom povratila položaje i odbacila neprijatelja u Travnik. Gubiti neprijatelja: oko 100 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 5 mrtvih i 19 ranjenih.
- Blagajsko-janjski NOP odred preimenovan u Janjski NOP odred.
- 20. novembar — U s. Tucakovom Dolu (kod Bileće) jedan bataljon Severnohercegovačkog NOP odreda i po jedan bataljon 3. i 10. udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ napali i uništii ojačanu minobacačku bateriju 105 mm 13. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen Poginulo je 120 nemačkih vojnika, a zaplenjeno 6 puškomitraljeza, 4 minobacača. 53 konja sa opre noni i instrumenti za hiruršku ekipu.
- 27. novembar — U Mrkonjić-Grad i završila dvodnevni rad osnivačka skupština Zemaljskog antifašističkog veća nartdnog oslobođenja Bosne i Hercegovine ZAVNOBill, na kojoj su [i z a b r a n i Veće i Piezidijum, kao i delegati za Dingo zasedanje AVNOJ-a. Skupština je odredila zadatk • ZAVNOBiH-a kao najvišeg predstavnništva naroda Bosne i Hercegovine.
- Delovi 13. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen - zauzeli Gacko, koje su delovi 29. udarne divizije NOVJ prethodno evakuisall.

1943. novembar

CRNA GORA

novembar 1943.

29. novembar — Na Manjači. po naređenja Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ, formiran Zmijanjski NOP odred, jačine 180 boraca.
- Saveznički avioni bombardovali Sarajevo. Vojni objekti nisu pogodeni. Srušeno je oko 60 stambenih zgrada, a poginulo je i ranjeno oko 300 građanskih lica.
- 29/30 novembar — Jak neprijateljski garnizon Travnik (koji je branilo oko 2500 domobrana i ustaša sa bataljonom nemačke 369. legionarske divizije) napali 1 i 3. proleterska brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ i 4. bataljon 2. udarne brigade 6. divizije NOVJ. Zbog jakih utvrđenja, žilavog otpora neprijatelja i nedostatka teškog naoružanja napad je obustavljen. Gubici 1. i 3. proleterske NOU brigade: 22 mrtva i 53 ranjena.
- Novembar — Na Majevidici, po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ, formiran Majevički NOP odred.
- U rejonu Kalinovika, formiran Kalinovički NOP odred u sastavu 29. udarne divizije NOVJ.
- Po naređenju Štaba 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ formiran Dobojsko-derventska NOP odred.
- U Prnjavoru formiran ONO odbor za centralnu Bosnu.
- U s. Vrbanjeima ((kod Banje Luke) formiran Okružni NO odbor za Banju Luku.

CRNA GORA

- /1. novembar — U Andrijevicu ušla dva bataljona 4. proleterske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ. pošto su se delovi nemačke 297. pešadijske divizije povukli prema Peći
2. novembar — Peta crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ završila dvodnevno čišćenje Gornje i Donje Morače i Rovaca (kod Kolašina) od četnika.
3. novembar — Britanski avioni bombardovali Podgoricu (sada: Titograd). Uništeno je 10 nemačkih aviona na aerodromu, a u gradu je poginulo i ranjeno 150 građana
7. novembar — Na prostoru između puta Podgorica (sada: Titograd) — s. Lijeve Rijeka i jugoslovensko-albanske granice 5. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ napala četničke snage Istočnog fronta i posle dvodnevni borbi izbila na liniju s. Jablan — s. Lijeve Rijeka — Veruša.
- 10 novembar — u Kucima (kod Podgorice. sada: Titosracl) tri bataljona 5. ergonorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, posle trodnevni borbi, razbila četnike. Poginulo je 20 četnika. Brigada je imala 6 mrtvih i 8 ranjenih. Zaplenjeni su bacač, mitraljez, radio-stanica i drugi materijal.
- U rejonu s. Gostilja (kod Danilovgrada) četnički Zetski odred i delovi nemačke 181. pešadijske divizije, uz sadejstvo tenkova, napali Italijansku partizansku brigadu »Aosta« i u ogorčenoj borbi naneli ioj gubitke u ranjenima.
- U Crnoj Gori nemačke vlasti, u cilju lakše uprave okupiranom teritorijom. formirale kvislinšku »narodnu upravu . koja je u proglasu narodu istakla da je njen oijl krajnja lojalnost protra Nemeima i borba do kraja protiv komunista
13. novembar — Po naređenju Slaba 2. udarnog korpusa NOVJ 3. udarna divizija NOVJ formirala Udarnu grupu bataljona (1. i 2. bataljon 1 proleterske NOU brigade i jedan bataljon 5. crnogorske NOU brigade) sn zadatkom da iz Piperà (kod Podgorice, sada: Titograd) prodre u Crmnicu (srez Bar), razbije četnička uporišta i mobilise nove borbo za NOVJ.
- U Kućima (kod Podgorice, sada: Tilograd) 5. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ odbila napad (s fronta, boka i leda) detovf nemačke 181. pešadijske divizije, četnika Zetskog odreda i albanskih kvislinških jedinica, ali je pretrpela gubitke od 5 mrtvih i 14 ranjenih.
14. norembar — U s. Drijenku (kod Kola. ,a). po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ, od delova Zetskog, Nikšićkog. urmilorskog i Komskog NOP odreda formirana 6. crnogorska NOU brigada, jačine četiri bataljona.
15. norembar — U Kolašinu. u prisustvu 544 delegala, održano I zasedanje Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Cme Gore i Boke. Obradovano je ZAVNO Crne Gore i Boke, kao najviši organ narodne vlasti, i postavljeni su čvrsti temelji slobodne zajednice naroda Crne Gore i Boke u okviru nove Jugoslavije.

20. novembar — U Pljevljima, u prisustvu 252 delegata, održano I zasjedanje Zemaljskog antifašističkog veća narodnog oslobođenja Sandžaka, na kome je obrazovan ZAVNO Sandžaka, kao najviši pokrajinski organ narodne vlasti.
21. novembar — Održana sreska konferencija USAO Crne Gore i Boke za nikšički srez. kojoj je prisustvovalo 200 omladinac.
- Delovi 359. puka nemačke 181. pešadijske divizije, sa četnicima i italijanskim fašistima. pokušali da odbace delove 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ i jedinice Zetskog NOP odreda iz Bjelopavlića. Posle jednodnevne borbe na pravcu s. G. Martinica i s. Slatine neprijatelj je odbačen ka Danilovgradu i Spuzu uz gubitke od 57 poginulih i većeg broja ranjenih. Brigada je imala 4 poginula i 4 ranjena.
25. novembar — U Kolašinu. u prisustvu 800 delegata, otpočeo I kongres antifašističke omladine Crne Gore i Boke. Posle dvodnevnog rada osnovan je Ujedinjeni savez antifašističke omladine Crne Gore i Boke i izdata je rezolucija o organizacionoj strukturi i zadacima USAO-a Crne Gore i Eoke.
27. novembar — U durmitorskom srezu mobilisana 553 borca za NOVJ.
28. novembar — Udarne grupa bataljona (1. i 2. bataljon 4 proleTERSke NOU brigade i bataljon 5. crnogorske NOU brigade) prešla r. Zetu kod s. Slapa (blizu Danilovgrada) s ciljem da razbije četnička uporišta na prostorijsi između Podgorice (sada: Titograd) i Cetinja.
- Na putu Podgorica (sada: Titograd) Rijeka Crnojevića otpočeo napad Udarne grupe bataljona (1 i 2. bataljona 4 proleTERSke NOU brigade i jednog bataljona 5. crnogorske NOU brigade) na jedinice nemačke 181. pešadijske divizije i četnike Južnog fronta. U borbama do 3. decembra neprijatelj je potpuno razbijen i odbačen u pravcu Rijeke Crnojevića. Nemački gubici: 80 mrtvih i oko 50 ranjenih, a četnici: 110 mrtvih i oko 40 ranjenih, dok je Udarne grupa imala 16 mrtvih i 20 ranjenih. Zaplenjeno je: 2 teška i 1 laki minobacač, veća količina pušaka i municije i druga ratna oprema, a uništena su 4 kamiona sa raznim materijalom.
- Kod s. Jabuke (blizu Pljevalja), u borbi protiv četničke zasede. poginuo borac-bombaš 4. bataljona 2. proleTERSke NOU brigade Boško Buha. narodni heroj.
3. novembar — U rejonu Andrijevića — Berane (sada: Ivangrad) dva bataljona 4. proleTERSke udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ otpočeli četverodnevnu borbu protiv četničkih grupa Istočnog fronta i do 4. decembra razoružali i pustili kućama 80 prinudno mobilisanih seljaka, zarobili 9 četnika i zaplenili teški milraljez. 2 puškomitraljeza i 80 pušaka.

HRVATSKA

1. novembar — Us. Saborskom (kod Slunja), po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, formirana 1. artiljerijska oficirska škola NOV i PO Hrvatske.
2. novembar — Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku formiran Štab Zumberačko-posavskog sektora za rukovođenje jedinicama NOV i POJ u Zumberku, Pokuplju i Turopolju.
- Kod Visokog brda (na putu Gospić — Gračac) 2. udarna brigada 6. divizije NOVJ napala iz zasede neprijateljsku auto-kolonu. Poginula su 64 nemačka vojnika, a ranjeno je 15 nemačkih vojnika. 1 ustaša i 1 domobran. Uništen je 1 i oštećeno 20 kamiona. Brigada je imala 1 mrtvog i 9 ranjenih.
3. novembar — Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku. Omladinska NO brigada »loža Vlahović-12. divizije NOVJ stavljena pod komandu Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
4. novembar — Kod ž. st. Košare (blizu Ogulina) 2. bataljon 2. udarne brigade 8. divizije NOVJ napao iz zasede i uništio 2 kamiona sa 11 ustaša i domobrana, a zarobio 2 domobrana i 1 ustašu.
6. novembar — Posadu Benkovca od 150 ustaša i nemačkih vojnika i 60 četnika napala 7. dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ. Brigada je posle višerasovne borbe, zbog jakog otpora neprijatelja, obustavila napad, pretrpevši gubitke od 3 mrtva i 20 nestalih.
- Snage nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« iz Splita, Sinja i Imotskog izvršile napad na jedinice 8. korpusa NOVJ na području između Sinja, Splita i donjeg toka r. Neretve. Ubacujući u borbu i delove nemačke 113. lovačke divizije, neprijatelj je posle desetodnevnih žestokih borbi, ovladao obalom između Splita i Metkovića, dok

su se snage B. korpusa NOVJ povukle delom ka Kninu, a delom brodovima na o. Brač i o. Hvar. Gubici neprijatelja: 527 mrtvih i ranjenih, a 8. korpusa: oko 450 mrtvih, ranjenih i nestalih.

- C/7, novembar — Jedinice 12. divizije NOVJ i Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ napale 2. divizion domobranskog l. konjičkog puka, 120 nemačkih vojnika i ustaše u Virovitici. Konjički divizion (oko 500 domobrana :a 12 oficira i 22 podoficira) predao se bez borbe, ali je nemačko-ustaška posada pružila ogorčen otpor, i grad je zauzet tek posle 20-časovne borbe. Viroviticu su 8. novembra posle podne ponovo zauzele neprijateljske snage iz Osijeka, pošto su je jedinice NOVJ napustile, izvukavši veliku količinu naoružanja, opreme i drugog materijala. Zarobljeno je 55, poginulo 17 i ranjeno 17 nemačkih vojnika i ustaša, dok su jedinice NOVJ imale 16 mrtvih i 53 ranjena.
7. novembar — Koprivnicu posle 20-časovne borbe zauzeli 21. brigada 28. divizije NOVJ i Kalnički NOP odred, dok su NOU brigada »Braća Radić«, 2. brigada (moslavačka) 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske i Bjelovarski NOP odred odbili nemačko-ustaške snage iz Varaždina i Križevaca upućene u pomoć napadnutoj posadi Koprivnice. Od ukupno 1200 domobrana, ustaša i nemačkih vojnika poginulo je 60, a zarobljeno 56, dok se ostatak probio preko r. Drave u s. Golu. Jedinice NOV.T su imale 2» mrtvih i 61 ranjenog. Zaplenjeno je 605 pušaka. 18 puškomitraljeza, 6 mitraljeza, 3 minobacača i veća količina municije i drugog materijala, a na ž. st. je uništeno 12 lokomotiva i oko 300 vagona.
- Trogir, celu obalu do Šibenika i o. Drvenik zauzele nemačke jedinice.
  - U Voćihu (kod ivđrav Slatine) održana konferencija kojoj je prisustvovalo preko 150 prosvetnih radnika iz cele Slavonije. Doneta je rezolucija kojom se pozivaju svi rodoljubi s neoslobođene teritorije da pristupaju NOP-u.
  - U s. Oborovu (kod Zagreba) održana okružna konferencija delegata SNO odbora okruga Zagreb na kojoj je izabran ONO odbor.
  - Kod s. Zagorja (blizu Imotskog), u borbi protiv ustaša, poginuo načelnik Štaba 3 dalmatinske udarne brigade 9. divizije NOVJ Velimir Škorpik. narodni heroj.
  - U Otočcu povodom proslave oktobarske socijalističke revolucije održan veličan stven zbor: prisustvovalo oko 6000 Hrvata i Srba.
- fl. novembar — Vrliku i okolna sela zauzele jedinice 19. divizije NOVJ odbacivši četnike ka DrnlJ i Kninu.
9. novembar — Obrazovan Inicijativni ONO odbor za Šibenik.
- 9/10. novembar — Na ž. st. Greda (kod Siska) jedinice Omladinske NO brigade »Joža Vlahović i Turopoljsko-posavskog NOP odreda napale nemački brzi voz i ranile 25 nemačkih vojnika.
10. novembar — Kod s. Kloštara (blizu Križevaca) delovi nemačke 187. rezervne divizije izneada napali 2. bataljon 2. brigade (moslavačke) 2. operativne zone NOV i PO Hrviske i naneli mu gubitke od 10 mrlvih i 20 ranjenih.
- Između ž. st. Novska i ž. st. Lipovljani delovi 1. diverzantskog bataljona 6. kopusa NOVJ uništili teretni voz od 45 vagona.'
11. novembar — U s. Hrvache (kod Sinja) delovi 5. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ i Dinarskog NOP odreda napali 9. četu domobransko; 15. puka. Posle dvočasovne borbe statale razbijene posade je prihvatila četa nemačkih vojnika i s njim se povukla i Sinj. Zarobljeno je 56 domobrana, poginula 2 i ranjeno 11 neprijateljskih vojnia, dok su jedinice NOVJ imale 2 ranjena.
- Kod o. Pašmana Pašmanska flotila 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarie NOVJ napala nemačke naoružane brodove i jedan brod potopila, dok se drugipovukao ka Zadru.
  - Kod s. Plešivice (blizu Jastrcbarskog) delovi Zumberačko-pokupskog N<P odreda napali vod ustaša Paveličeve gardijske brigade, te ubili 5 i ranili 3 ustae i zaplenili 2 kamiona.
12. novembar — Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku formiran Operativni štab a Liku On ie posle odlaska 6. divizije NOVJ u sastav 1. proleterskog udarnog kopusa NOVJ, rukovodio jedinicama NOV na području Like.

' Po neprijateljskim dokumentima akciju je LzvrSena 11/12 novemr.'

- Viroviticu ponovo napale jedinice 12. divizije NOVJ. ali je napad obustavljen 14. novembra zbog zamorenost: jedinica, jakog otpora neprijatelja i nemačko-ustaških pojačanja iz Osijeka i Daruvara.
- 13. novembar** — Desant na o. Krk, o. Cres i o. Lošinj izvršile nemačke jedinice, pa su se mornaričke jedinice 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ morale povući na o. Rab
- 14. novembar** — Na konferenciji USAOH-a za srez Vrginmost, kojoj je prisustvovalo preko lfiO delegata, izabran Sreski odbor USAOH-a.
- Na o. Korčuli održani izbori za seoske NO odbore
- Novembar p.p.** — Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ formirana Komanda Kninskog vojnog područja.
- Po naređenju Štaba Zumberačko-posavskog sektora formirana Komanda Pokupsko-turopoljskog vojnog područja.
- 17. novembar** — Kod s. Graberja (blizu Gline) 2. bataljon 1. udarne brigade 8. divizije NOVJ napao iz zasede nemačku nuto-kolonu, ali je ovoj ubrzo stigla pomoć iz Petrinje. Bataljon je ubio 1 i ranio 1 nemačkog vojnika, a zapalio 2 i ošteti 8 kamiona
- 18. novembar** — Kod ž. st. Kokinac jedan bataljon Bilogorskog NOP odreda porušio prugu Daruvar — Bjelovar i napao voz. Poginulo je 8. ranjeno 14. a zarobljeno 29 žandarima. domobrana. ustaša 1 nemačkih vojnika. Odred je imao 3 ranjena.
- Na putu Obrovac — s. Karin dva bataljona 7. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ izvršili neuspeo napad na nemačku kolonu jačine 300 vojnika i u višerasovnoj borbi pretrpeli gubitke od 7 mrtvih i 8 ranjenih.
- Na o. Braču otpočelo Prvo oblasno savetovanje AFZ-a za Dalmaciju, čijem je dvodnevnom radu prisustvovalo 114 delegatkinja.
- 20. novembar** — U Vojniću otpočela okružna konferencija KPH za okrug Karlovac, koja je trajala do 22. novembra.
- U Supetru (na o. Braču) otpočeo trodnevni rad plenuma SNO odbora Brač Šolta, kome su prisustvovali odbornici svih opštinskih i seoskih NO odbora.
- U blizini s. S. (i;:klh Banovaca delovi 2. sremskog NOP odreda minirali prugu i uništili lokomotivu i 5 vagona nemačkog transportnog voza.
- 20/21. novembar** — Na aerodromu «Ples» kod s. Rakorja (blizu Velike Gorice) 2. bataljon Turopoljsko-posavskog NOP odreda zarobio 185 pripadnika «Časne radne službe» i zapnio radničke barake.
- 21. novembar** — U Karlobag ušlo dva bataljona 4. ustaške brigade, ppšto su kod s. Baških Oštarija odbacili 4. bataljon 1. udarne brigade 13. divizije NOVJ i 1. bataljon NOP odreda Plavi Jadran», nanevši im gubitke od 14 mrtvih, 2 ranjena i 15 nestalih.
- U blizini s. Podgorača (kod Našica) jedinice Osječskog NOP odreda napale iz zasede nuto-kolonu nemačke 1. kovačke konjičke divizije, uništile svih 5 kamiona, ubile 2 i zarobile 5 neprijateljskih vojnika.
- 22. novembar** — Iz Zadra delovi nemačke 114. lovačke i 254* pešadijske divizije otpočeli desant na severnodalmatinska ostrva. Posle dvodnevni borbi Otočki NOP odred se povukao sa o. Ugljana i o. Pašmana na ostrva Dugi otok i Kornat. Do 25. novembra neprijatelj se iskrcio i na ostrva Rivanj, Sestrunj i Iž. a mornaričke jedinice 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ se prebacile na o. Vis.
- Kod s. Gačeškog Sela i s. Mateškog Sela delovi 15. slovenačke (belokranjske) brigade 15. divizije NOVJ napali nemačke snage iz s. Generalskog Stola koje su pljačkale po selima Korduna i posle višerasovne borbe odbacili ih preko r. Mrežnice u Generalski Stol. Poginulo je oko 50 nemačkih vojnika a jedan je zarobljen.
- Us. Cabuni (kod Podrav. Slitine) jedinice Brodske NO brigade 12. divizije NOVJ odbile napad oko 250 vojnika nemačkog policijskog bataljona i odbacile ih u Viroviticu. nanevši im gubitke od oko 20 mrtvih i 7 zarobljenih vojnika, uz sopstvene gubitke od 4 mrtva i 14 ranjenih.
- 23. novembar** — Jedinice 7. udarne divizije NOVJ napale bataljon vojnika iz nemačke SS pešadijske divizije »Nordland«, četu usta a i žandarme u Glini. Zbog velikih gubitaka i zbog jakog otpora neprijatelja napad je obustavljen 25. novembra. Gubici neprijatelja: 22 mrtva i 31 ranjen, 7. divizije: 34 mrtva, 101 ranjen i 3 nestala.

1943. novembar

MAKEDONIJA

novembar 1943.

- Na mestu Postinje (koci Sinja) Mosečko-svilajski NOP odred zaplenio 3 kamiona s namirnicama i zarobio žandarmerijskog majora, 2 narednika i radio-telegrafistu
- 24. novembar — Kod s. Nove Bukovice Brodska NO brigada 12. divizije NOVJ odbila napad nemačkog SS policijskog bataljona iz Podrav Slatine. Poginulo je 33 i ranjeno 5 neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 1 mrtvog i 5 ranjenih.
- 26. novembar — Jedinice 8. divizije NOVJ. posle dvodnevni borbi protiv čete vojnika nemačke SS pešadijske divizije Nordland« i domobrana, zauzele s. Hrastovicu (kod Petrinje). Gubici neprijatelja: 91 mrtav, 1G ranjenih i 59 zarobljenih, a jedinice 8. divizije NOVJ: 18 mrtvih i 43 ranjena.
- 26/27. novembar — Na ž. st. Vrbovec (kod Križevaca) 3. bataljon Zagrebačkog NOP odreda napao domobransku posadu, ali se morao povući kad je na stanicu pristiglo nemačko pojačanje. Zarobljen je 41 domobran, dok je 3. bataljon imao 1 mrtvog i G ranjenih.
- 27. novembar — U s. Vočinu (kod Podrav. Slatine) održana Prva oblasna konferencija NO odborn 7a Slavoniju.
  - Otpočela konferencija SKOJ-a za okrug Karlovac, čijem je dvodnevnom radu prisustvovalo oko 270 delegata iz svih krajeva okruga.
  - U s. Gromačniku (kod Sl. Broda) jedinice Diljskog NOP odreda napale stražu koja je obezbeđivala magacin municije, ali su napad odbile nemačke jedinice pristigle iz Sl. Broda. Zarobljeno je 16 domobrana.
  - Šibenik bnmbardovala saveznička avijacija i oštetila više zgrada, među kojima i bolnicu.
- 27/28 novembar — U s. Cačineima (kod Našica) jedinice 12. divizije NOVJ napale nemačku posadu i zarobile 20 vojnika, dok se ostatak razbežao. Ujutro je nemački 901. motorizovani nuk. upućen iz Našica, napao jedinice 12. divizije NOVJ kada su se povlačile na liniju Orahovica — s. Crkvari i naneo im gubitke od oko 100 mrtvih, ranjenih i •Testai ih.
- 25. novembar — Saveznička avijacija bombardovala Zadar i Dubrovnik, kod Zadra potopila parobrod »Sebeniko« i 2 motorna čamca, a u Dubrovniku potopila 2 motorna jedrenjaka i oštetila parobrod »Cavtat«. Nemačke jedinice su imale 2 mrtva i 17 ranjenih, a građanstvo 15 mrtvih i 53 ranjena.
- .">. novembar — Čazmu zauzeli 2 brigada (moslavačka) 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske i Moslavački NOP odred posle 20-časovne borbe protiv 1. bataljona domobranskog 5. brdskog puka. 220 nemačkih vojnika i 30 žandarma. Jedinice 28 divizile NOV.1 uspešno su odbijale napade jakih nemačko-ustaških snaga koje su prodirale iz Bjelovara i Ivanić-Grada. Neprijatelj ie imao oko 700 mrtvih i ranjenih i 235 zarobljenih, a jedinice NOV.T 40 mrtvih. 132 ranjena 1 13 nestalih.
- 30. novembar — Kod s. Mrzle Vodice nemačka motorizovana kolona iz Sušaka napala 10. slovenačku (ljubljsku) brigadu 18. divizije NOV.T. Brigada se, posle oštre jednodnevne borbe, zbog nadmoćnosti neprijateljskih snaga povukla prema s. Crnom Tugu.
  - Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku 28. divizija NOVJ proglašena udarnom.
- Novembar — Na okružnoj konferenciji delegala SNO odbora okruga Varaždin izabran Okružni NO odbor.
  - U s. Tamnici (kod Pesarovine). na okružnoj konferenciji AFZ-a za okrug Pnkuplje. izabran Okružni odbor AFZ-a

MAKEDONIJA

- 1. novembar — Jedinice Grupe bataljona (»Mirte Acev . Kičevski — 2. bataljon, Siptarski — Tomin«, »Ramiz Sađiki, Boris Vukmirović« i Debarski omladinski batalion) posle dvočasovne borbe protiv nemačkih jedinica i balista drugi put oslobodile Kičevo. Poginula : u 4 nemačka vojnika, a zarobljeni su 18 nemačkih oficira i vojnika i 30 balista. Zaplenjeno je 8 mitraljeza, više p. mitraljeza i pušaka, municija 1 drugi materijal i 4 motorna vozila.
  - U s. Zegujanu (kod Kumanova) delovi Skopsko-kumanovskog NOP odreda spalili opštinsku arhivu, održali politički zbor i formirali seoski NO odbor
- 2. novembar — Kod s. Raštana (blizu Kičeva) jedinice Grupe bataljona vodile vrlo oštru borbu protiv jačih balističkih snaga. Zbog teških gubitaka balisti su se povukli ka s. Zajasu. Jedinice Grupe bataljona sutradan su zauzele i ovo selo i izbile na pl. Bukovik.

- J. novembar — U oslobođenom Kičevu GS NOV i PO za Makedoniju formirao Komandu mesta Kičevo.
- Debarske i gostivarske balističke snage, posle četvorodnevni uličnih borbi protiv delova NOVJ i albanskog partizanskog bataljona »Hadži Lje.v povukle su se za Gostivar. Do povlačenja je došlo zbog velikih gubitaka (oko 70 mrtvih); zbog oslobođenja Kičeva i zbog izbijanja Grupe bataljona na pl Bukovik. čime je Gostivar bio neposredno ugrožen.
- Kod pilane u rejonu s. Vitolišta (Mariovo), 2. bataljon 3. operativne zone NOV i PO Makedonije napao bugarsko obezbeđenje od oko 40 vojnika, a potom se povukao ka s. Polčištu. Poginula su 3 i ranjena su 2 bugarska vojnika, dok je bataljon imao 1 mrtvog i 2 ranjena.
4. novembar — U s. Polčištu (u Mariovu) 2. bataljon 3. operativne zone NOV i PO Makedonije napao policijsku stanicu i održao politički zbor, a potom se privukao ka s. Klinovu (kod Prilepa).
5. novembar — Na pl. Bukoviku (kod Kičeva) jedinice Grupe bataljona vodile višečasovnu borbu protiv nadmoćnih nemačko-balističkih snaga iz Gostivara. a potom se preko s. Zajas. s. Tajmišta i s. Osoja povukle za Kopačku.
0. novembar — Balističko-nemačke snage iz Gostivara zauzele Kičevo posle uličnih borbi protiv Debarskog omladinskog i slabijih delova 1. i 2. kosovsko-metohijskog partizansko bataljona.
- U s. Klinovu (u Mariovu) 2. bataljon 3. operativne zone NOV i PO Makedonije napao bugarsku policijsku stanicu i održao zbor sa seljacima. Poginula su 2 policajca i zaplenjeno je B pušaka.
- U s. Orahu (kod Kumanova) delovi Skopsko-kumanovskog NOP odreda spalili opštinu i zaplenili 9 pušaka. Dva dana kasnije bugarska policija jp za odmazdu streljala 15 meštana
- U s. ICuklici (kod Kumanova) delovi Skopsko-kumanovskog NOP odreda uništili magacin železničkog materijala za projektovanu prugu Kumanovo - Custendil i zaplenili 6 konja, 9 pušaka, okn 200 kg. eksploziva i drugu opremu.
- S. novembar — Stab grupe bataljona u zapadnoj Makedoniji tražio od nemačke komande u Strugi da 14 istaknutih partijskih radnika koje su zatvorile bugarske vlasti pusti u zamenu za 14 zarobljenih nemačkih oficira i vojnika.
- U s. Radnji (kod Kavadaraca) partizanski bataljon Strašo Pindžur zarobio 12 kontračetnika i špijuna (od kojih su trojica prišla bataljonu). zaplenio 5 pušaka, 3 pištolja. 4 lovačke puške održao zbor i formirao seoski NO odbor i seosku četu.
10. novembar — U s. Tabanovcu (kod Kumanova) Skopsko-kumanovski NOP odred spalio opštinu i zaplenio 25 pušaka i drugu opremu, a potom porušio prugu n blizini sela i zapalio 4 vagona nemačkog teretnog voza.
- Na pl. Kozjak (kod Kumanova) stiglo iz zapadne Makedonije 19 boraca (pretežno iz skopskog i šlipskog kraja) Sarplaninskog NOP odreda i ušlo u sastav Skopsko-kumanovskog NOP odreda.
11. novembar — U s. Slivovu (kod Ohrida) formirana 1 makedonsko-kosovska NOU brigada U njen u sastav ušli partizanski bataljon »Mirče Acev . Kičevski (2. bataljon), 1. i 2. kosovsko-metohijski i Cela pratećih oruđa GŠ NOV i PO za Makedoniju. Pošto je delegat VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo predao brigadnu zastavu, borci i rukovodioci te brigade (koja ie predstavljala, u pravom smislu reči. brigadu bratstva i jedinstva, jer je u njoj bilo Makedonaca, Crnogoraca, Srba, Slovenaca i Sip-•ara) uputili su pozdravni telegram vrhovnom komandantu drugu Titu.
- GS NOV i PO za Makedoniju izdao naredbu da se u Prespi, od bitoljskog NOP odreda Goce Delčev«, Prespansko-ohridskog NOP odreda Damjan Gruev«, formira partizanski bataljon »Slevan Naumov«.
12. novembar — U s. Vešju i s. Besvici (kod Negotina na Vardaru) partizanski bataljon »Strašo Pindžur« spalio opštinske arhive, zarobio nekoliko pripadnika kontračete i održao političke zborove.
13. novembar — Ministarstvo unutrašnjih poslova bugarske vlade izdalo dva uputstva o borbi protiv partizanskih jedinica i pozadinskih organizacija: podvlači odgovornost organa vlasti u otkrivanju i uništavanju partizanskih jedinica, oštro kritikujući malodušnost, neenergičnost, nesnalazljivost i strah tih organa, koji pred partizanima beže i napuštaju sela; naređuje da se svuda formiraju seoske straže a oružje raspodeli prove-renim ljudima.

- Koci s. Vejca (blizu Tetova) bugarske poterne jedinice i balisti napali Sarplaninski NOP odred. Odred se, posle viščasovne borbe, povukao u rejon s Strpen i s. GotovLiše (na severoistočnim padinama Sare), pretrpevši gubitke od 5 poginulih i 4 ranjena.
- 74 15. novembar — U Kičevu grupa boraca 1. makedonsko-kosovske NOU brigade izvršila prepad na kasarnu nemačkih vojnika a potom se, bez gubitaka, povukla iz grada.
- Novembar .*
- U zapadnoj Makedoniji formiran Stab grupe NOP odreda sa zadatkom da rukovodi onim jedinicama na bivšoj italijanskoj okupacionoj teritoriji koje nisu ušle u sastav 1. makedonsko-kosovske udarne brigade (NOP odredi »Slavej«, »Drimkol« i »Malesija«),
- Us. Podvisu (kod Kičeva) otpočeo rad osnovne škole u kojoj se nastava izvodila na makedonskom jeziku.
- Između s. Radnje i s. Bohule (kod Kavadaraca) partizanski bataljon »Strašo Pindžur« napao iz zasede bugarsku kolonu od oko 80 vojnika. Posle jednočasovne oštre borbe, u kojoj je imao 5 poginulih i 1 ranjenog, a bugarske jedinice 14 poginulih i nepoznat broj ranjenih, bataljon se povukao prema s. Begništu.
- Kod s. Lukova, na putu Struga — Debar, oko 20 boraca NOP odreda »Malesija« uništilo iz zasede (5 nemačkih kamiona).
- III. novembar**
- Kod s. Izvora, s. Klenovca i s. Malkoveea 1 makedonsko-kosovska NOU brigada, posle vrlo žestokih borbi ovog i narednog dana, odbila nemačko-balističke snage koje su iz Kičeva krenule da poprave mostove i prugu i oslobode put Kičevo — Struga, kako bi obezbedile saobraćaj sa Albanijom preko prevoja Čafa-sana,
17. novembar
- Kod manastira Sv. Prohor Pčinjski (blizu Kumanova) formiran 1 (kosovski) partizanski bataljon od dela Sarplaninskog NOP odreda i čete kosovskih partizana koja je dotle dejstvovala u sastavu 1. južnomoravskog NOP odreda.
- Jake nemačke i balističke snage iz Gostivara, posle teških borbi protiv jugoslovenskih i albanskih partizanskih jedinica, ovladale Debrom, koji je od kapitulacije Italije do ovog dana bio slobodan.
- Kod s. Podvisa (blizu Kičeva) delovi 1. makedonsko-kosovske NOU brigade uništili iz zasede balističku kolonu i železničku kompoziciju ratnog materijala. Poginulo je oko 30 balista, a ubijeno oko 15 konja iz komore i uništeno 6 kola i 1 kamion.
13. novembar
- U s. Begništu (kod Kavadaraca) partizanski bataljon Strašo Pindžur spalio zgradu opštine i zaplenio 14 pušaka i 130.000 leva.
20. norembar
- Po odluci CK KPM i GS NOV i PO za Makedoniju 1. makedonsko-kosovska NOU brigada krenula sa slobodne teritorije Dbarca za Poreč i Azot (teritorija pod bugarskom okupacijom) sa zadatkom da se poveže s jedinicama 3. operativne zone NOV i PO Makedonije radi prenošenja težišta dejstava u centralni deo Makedonije. Brigada se sutradan, zbog velike komore koja je otežavala pokret, a posle kraće borbe protiv bugarskih graničnih delova 1 policije n rejonu s. Piasnice i pl. Kozjaka (kod Kruševa), vratila u Debarca. Zarobila je 2 vojnika, razoružala 4 policajca i zaplenila mitraljez.
- U okolini Kumanova, naredbom Štaba 5. operativne zone NOV i PO Makedonije, Slaba I. kosovske operativne zone i predstavnika južnomoravskih jedinica, formiran Operativni štab za rukovođenje i koordinaciju dejstava makedonskih, južnomoravskih i kosovskih jedinica na kumanovsko-vranjskom području.
- 1; 22. norembar
- U Kumanovu bugarska policija, zahvaljujući provali, uhapsila oko 15 članova KPJ, među kojima 2 člana MK KPM Kumanovo.
25. novembar
- Skopsko-kumanovski NOP odred uputio proglas narodu kumanovskog i krivopalančkog sreza, u kome je razotkrio protivnarodni rad četnika Draže Mihailovića i pozvao zavedene da napuste četnike i stupe u NOV i PO Makedonije.
25. novembar
- Na mestu »Careve livade« (kod s. Vratnice, na putu Kačanik — Tetovo) bugarski policajci, vojnici i kontračetnici napali grupu boraca Sarplaninskog NOP odreda, te u borbi ubili 2. ranili 1 i zarobili 7 boraca (zarobljenike zatim streljali).
30. novembar
- Kod s. Zavoja, na putu Ohrid — Resen. delovi bataljona »Mirče Aeev« 1. makedonsko-kosovske NOU brigade porušio drumski most.

- Novembar k.* — SNO odbor za Debarca otvorio 7 škola na slobodnoj teritoriji, u kojima se prvi put nastava izvodila na makedonskom jeziku. Od kapitulacije Jugoslavije 1941. godine ovde škole nisu radile.
- Novembar*
- Spilski most na r. Crnom Drimu srušile jedinice Grupe odreda u zapadnoj Makedoniji, čime je saobraćaj nemačkih snaga na putu Struga — Debar bio otežan.
  - U Velesu formiran ilegalni mesni NO odbor od 5 članova.
  - Komandant bugarskog garnizona u s. Demir-Kapiji izdao naredbu predsednicima seoskih opština da ga redovno obavestavaju o pojavi i kretanju partizanskih jedinica. pod pretnjom da će biti spaljena sva naseljena mesta čiji se stanovnici ne pridržavaju naredbi- i saraduju s partizanskim jedinicama.

SLOVENIJA

- 1. novembar*
- Kod s. M. Ilove Gore (blizu Grosuplja) nemačka kolona iz s. Zdenke Vasi napala delove 5. slovenačke udarne brigade »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ i 10. slovenačke (ljubljske) brigade 18. divizije NOVJ. ali je posle tročasovne borbe odbačena u polazni garnizon. Poginula su 2 nemačka vojnika, dok su jedinice NOVJ imale 5 mrtvih i 7 ranjenih.
  - Kod s. Mlake (blizu Kočevske Reke) jake nemačke snage napale 1. bataljon 9 slovenačke brigade 18. divizije NOVJ. Bataljon je, posle višečasovne borbe, izbegao okruženje i povukao se u pravcu pl. Slovenskog vrha (kod Kočevja).
  - U rejonu pi. V. Bele stene i pl. M. Bele stene (kod Kočevja) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 1-1 divizije NOVJ napala nemačku motorizovanu kolonu i jurišem je prinudila da se vrati u s. Grčarice. Poginulo je 10 i ranjen je veći broj nemačkih vojnika. Zaplenjen je teški minobacač.
- 2. novembar*
- Kod s. Stanovišča delovi 18. slovenačke (soške) brigade 27. divizije NOVJ napali iz zasede manju nemačku kolonu iz Kobarida, ali su se, posle višečasovne borbe, zbog snažne minobacačke vatre povukli ka s. Breginju uz gubitke od 4 mrtva. Za odmazdu zbog pretrpljenih gubitaka od oko 20 mrtvih, nemački vojnici su spalili s. Stanovišče.
  - U Jesenicama minerski vod Triglav« Gorenjskog NOP odreda 3. (alpske) operativne zone NOV i PO Slovenije minirao i oštetiо lermocentralu, zbog čega je više dana obustavljena proizvodnja jeseničke železare
- 3. novembar*
- Kod s. M. Loga, Jelenovog žleba i s. Lenčeka (blizu Ribnice) nemačke snage iz s. Grčarica, s. Cabra i s. Sodražice napale 9. slovenačku brigadu 18. divizije NOVJ i 4. bataljon 2. slovenačke udarne brigade »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ. Posle višečasovne borbe slovenačke jedinice su se, zbog nadmoćnosti neprijateljskih snaga, povukle na pl. Veliki vrh i pl. Mošnevec.
  - Naredbom Štaba 3 (alpske) operativne zone NOV i PO Slovenije 3. slovenačka NOU brigada »Ivan Gradnik« i Goriška NO brigada spojene u jednu brigadu: 3. slovenačku NOU brigadu »Ivan Gradnik« .
  - Kod s. Breginja 1. bataljon 18. slovenačke (soške) brigade 27. divizije NOVJ napao iz zasede nemačku kolonu iz Kobarida i naneo joj gubitke od preko 50 mrtvih i ranjenih, ali se, zbog pristiglih nemačkih pojačanja, morao povući na pl. Stol, zaplenivši 4 konja s teškim minobacačem.
- 4. novembar*
- Kod s. Gaberja i s. M. i V. Ilove Gore (blizu Grosuplja) 5. slovenačka udarna brigada »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ i 10. slovenačka (ljubljska) brigada 18. divizije NOVJ, posle višečasovnih oštrih borbi protiv nemačkih snaga iz s. Cušperka i s. Račne, nanele neprijatelju znatne gubitke i potom se povukle ka s. Iločevju, uz sopstvene gubitke od 16 mrtvih i 11 ranjenih.
  - U blizini s. Crmošnjice, s. Težke Vode i s. Stranskog Vasi 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ sačekala u zasedama dve nemačke motorizovane kolone koje su nadiralo iz Novog Mesta u pravcu Crnomelja i posle višečasovne borbe ili prinudila da se uz znatne gubitke povuku u s. Gotnu Vas.
  - Kod s. Podpreske (na pl. Mošnevecu) jaka nemačka kolona napala 2. bataljon 9. slovenačke brigade 18. divizije NOVJ. U višečasovnoj borbi bataljon se povukao prema s. Belim Vodama, gde je bio okružen, pa se u toku noći, po grupama, probio u pravcu s. Smuke i s. Tople Reberl (kod Kočevja)

- Kod s. Krtine (na putu Domžale — s. Trojane) 3. bataljon 6. slovenačke udarne brigade »Siavko Slander« 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije napao iz zasede manju nemačku motorizovanu kolonu. Posle kraće borbe uništeni su kamion s municijom, putnički automobil i motocikl. Poginulo je 10 nemačkih žandarma, dok je bataljon imao 3 ranjena.
- 5. novembar   Kod s. Moravča (blizu Domžala) 3. bataljon 6. slovenačke udarne brigade »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao iz zasede nemačku žand patrolu i posle kraće borbe ubio 4, ranio 3 i zarobio 1 žandarma.
- Novembar p.   — Naredbom Štaba 3 (alpske) operativne zone NOV i PO Slovenije italijanska partizanska brigada »Triestina d'asalto« reorganizovana u bataljon, koji je uključen u sastav 19. slovenačke NO brigade »Srečko Kosovelu.
- Slovenačka NO brigada »Simon Gregorčič« uključena u sastav 19. slovenačke NO brigade Srečko Kosovci
- e. novembar   — U s. Ločniei (kod Skofje I.oke) 1. četa Gorenjskog NOP odreda 3 (alpske) operativne zone NOV i PO Slovenije napala nemačku patrolu i posle kraće borbe ubila 4 i zarobila 1 nemačkog vojnika.
- U s. Beli (kod Železne Kaple) 2. četa Koruškog bataljona 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije zauzela na juris žand. stanicu, ubivši 4, ranivši 4 i zarobivši 2 nemačka žandarma, a zaplenivši mitraljez, automat i 20 pušaka s municijom.
- Kod s. Bušnje Vas (blizu Metlike) 1. bataljon 15. slovenačke (belokranjske) brigade 15. divizije NOVJ napao iz zasede nemačku motorizovanu kolonu. Poginulo je 14 i zarobljeno 4 vojnika. Uništena su 2 kamiona i zaplenjen protivavionski mitraljez.
- 7. novembar   — Kod s. Bana i s. Ržišča (blizu Kostanjevice) 3. bataljon 4. slovenačke udarne brigade Matija Gubec«. 15. divizije NOVJ posle višerasovne borbe odbio napad nemačke kolone koja je nadirala iz Krškog, navešl joj gubitke od 5 mrtvih i više ranjenih.
- Kod s. Globodola (blizu Mirne Peči) otpočele borbe jedinica 12. slovenačke (štajerske) brigade 15. divizije NOVJ protiv nemačkih jedinica iz Trebnja i Mirne Peči. U ostrim trodnevrim borbama nemačke kolone su primorane da se, uz znatne gubitke, povuku u polazne garnizone.
- Kod s. Senožeča (blizu Divače) 1. bataljon 19. slovenačke brigade »Srečko Kosovel« 27. divizije NOVJ napao iz zasede nemačku auto-kolonu. Poginuli su 4 nemačka viša oficira i 1 general.
- Kod prevoja Vahte (na putu Novo Mesto — Metlika) 3. bataljon 15. slovenačke (belokranjske) brigade 15. divizije NOVJ uništio iz zasede dva nemačka vojna kamiona i putnički automobil. U borbi je poginulo oko 30 nemačkih vojnika i belogardista.
- Na Komprejevom vrhu (kod Mežice) jake nemačke policijske snage napale Koruški bataljon 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije. Posle četvoročasovne borbe, u kojoj je pretrpeo gubitke od 4 mrtva, 3 ranjena i 55 zarobljenih, bataljon se zbog nadmoćnosti neprijatelja povukao u pravcu pl. Urške gore.
- U s. Plavama (kod Gorice) 17. NOU brigada »Simon Gregorčič« 27. divizije NOVJ napala nemačko-italijansku posadu. U oštroj borbi sva posada je izginula, sem 42 italijanska vojnika koji su zarobljeni. Brigada je uništila postrojenja na ž. st. drumski most i tunel, a zaplenila 5 mitraljeza i 30 pušaka.
- 8. novembar   — U s. Ločniku (kod Gorice) delovi 17. NOU brigade »Simon Gregorčič« 27. divizije NOV i PO Slovenije uništio žand. stanicu. Poginuo je 1 i ranjena su 4 žandarma.
- U rejonu s. Sekiršča i pl. Mačkoveca nemačka kolona iz s. Roba (kod V. Lašča) u čijem je sastavu bilo i tenkova, napala 8. slovenačku brigadu »Fran Levstik« i 10. slovenačku (ljubljsku) brigadu 18. divizije NOVJ. Posle višerasovne oštre borbe, u kojoj su neprijatelju naneti gubici od oko 30 mrtvih, a zbog nadmoćnosti neprijatelja brigade su se povukle u pravcu pl. Mokreca.
- S/9, novembar   — U s. Ločniku (kod Gorice) delovi 17. NOU brigade »Simon Gregorčič« 27. divizije NOVJ iznenadnim jurišem zauzeli kasarnu u kojoj su razoružali 9 italijanskih karabinijera.
- 9. novembar   — U rejonu pl. Mokreca 8. slovenačka brigada »Fran Levstik« i 10. slovenačka (ljubljska) brigada 18. divizije NOVJ vodile višerasovne borbe protiv nemačkih kolona koje su napadale sa pravca s. Roba i s. Krvave Peči. Pošto su odbile više uzastopnih neprijateljskih juriša, brigade su se, zbog iznurenosti ljudstva i zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukle preko s. Iške u pravcu pl. Krirna (kod Borovnice).

10. novembar — Kod s. Ustja i s. Rakitne (blizu Borovnice) 8. slovenačka brigada »Fran Levstik« i 10. slovenačka (ljubljska) brigada 18. divizije NOV.T vodile višerasovne borbe protiv nemačkih kolona iz Rakeka i Borovnice. Zbog premorenosti ljudstva brigade su se pod borbom, postepeno povlačile, a kasno noću odvojile su se od neprijatelja i prebacile u s. Pikovnik (blizu Cerknice).
11. novembar — Naredbom GŠ NOV i PO za Sloveniju rasformirana 3 (odnosno 20) slovenačka (soška) NO brigada, a njenim sastavom popunjena 18. slovenačka (soška) NO brigada.
- Između s. Sv. Volbenka i s. Poljana (kod Skofje Loke) zaseda Gorenjskog NOP odreda 3. operativne zone NOV i PO Slovenije uništila nemački kamion s vojnicima.
12. novembar — Stab 3 (alpske) operativne zone NOV i PO Slovenije naredio potčinjenim jedinicama da pojačaju borbu protiv ostataka Bele I Plave garde, koji su se posle kapitulacije Italije priključili nemačkim jedinicama.
- jedinice 15. divizije NOV.) napale nemački garnizon Novo Mesto, probile spoljnu odbranu i delom snaga prodrle u grad Ulične borbe u predgrađu trajale su sve do 16. novembra, kada su jake nemačke kolone iz Krškog, posle višerasovne borbe, probile položaje 12 slovenačke NO brigade kod s. St. Petra i s. Šmarjete i prodrle u grad, a jedinice 15. divizije NOVJ povukle se i pristupile široj blokadi mesta.
- U. novembar — U s. Železnikarna (kod Skofje Loke) 2. bataljon 7. slovenačke bdarne brigade France Prešern« 26. divizije NOVJ napao nemačku žand. posadu i posle višerasovne borbe ovladao selom, zatim je, zbog prodora žandarmerijskog bataljona. s tenkovima, iz Skofje Loke, odustao od daljih napada.
15. novembar — U rejonu s. Ledino — s. Vrsnik jake nemačke snage iz Logateca, Idrije i s. Gorenje Vasi napale 3. slovenačku udarnu brigadu Ivan Gradnik« i 16. slovenačku brigadu Janko Premrl Vojko« 26. divizije NOVJ. Posle višerasovne borbe, u kojoj su neprijatelju nanele znatne gubitke, brigade su se zbog nadmoćnosti neprijatelja povukle ka s. Podbrdu i s. Nemškom Rutu (kod Bohinjske Bistrice).
- Kod ž. st. Sv. Jošt (blizu Kranja) minerski vod Grintavec* Gorenjskog NOP odreda 3 (alpske) operativne zone NOV i PO Slovenije minirao prugu i uništio lokomotivu i više vagona nemačkog teretnog voza, zbog čega je 24 časa bio obustavljen saobraćaj.
- U s. Prelesju (blizu Gorice) 4 bataljon 17. slovenačke (soške) brigade 27 divizije NOVJ napao nemačko-italijansku posadu i posle tročasovne borbe zarobio 27 nemačkih i italijanskih vojnika i zaplenio mitraljez, 3 p. mitraljeza i 26 pušaka.
- U s. St. Petru ob Nadiži (kod Cedada) 1. i 2. bataljon 17. slovenačke brigade Simon Gregorčič« 27. divizije NOVJ napali nemačku posadu jačine 60 ljudi, koja se posle dvočasovne borbe povukla u pravcu Cedada. Poginula su 2 nemačka vojnika, a z. i. pljenjeno je: 2 minobacača, p. mitraljez, automat i 3 puške s većom količinom municije i druge opreme.
- Novembar s. — Naredbom GŠ NOV i PO za Sloveniju rasformirana 14. slovenačka (železničarska) NO brigada, a njenim sastavom popunjene jedinice 18. divizije NOVJ.
16. novembar — U s. Fužinama (kod Skofje Loke) delovi 16. slovenačke brigade »Janko Premrl Vojko« 26. divizije NOVJ napali nemačku posadu i proterali je u s. Gorenju Vas.
17. novembar — U s. Trebiji (kod Gorenje Vasi) 16. slovenačka brigada »Janko Premrl Vojko« 26. divizije NOVJ napala žand. posadu i u kraćoj borbi nanela neprijatelju gubitke od oko 20 mrtih i više ranjenih, a potom se povukla u pravcu s. Stare Oselice.
18. novembar — Jedinice 18. slovenačke (soške) NO brigade 27. divizije NOVJ napale nemačku posadu u Tolminu i zauzele nekoliko objekata, ali su napad obustavile zbog jakog otpora neprijatelja. Poginula su 24 nemačka vojnika i zarobljena su 2 bersaljera u bunkeru na mostu, a zaplenjeni su mitraljez i 17 pušaka.
- U Beneškoj Sloveniji i Goriškim brdima jake nemačke snage iz Gorice, Krmina, s. St. Petra ob Nadiži i Tolmina otpočele napade protiv jedinica 27. divizije NOVJ. U višednevnim borbama delimično su razbijene jedinice 17. slovenačke (soške) NO brigade dok je 18. slovenačka (soška) NO brigada veštim manevrima izbegla udare nadmoćnih neprijateljskih snaga.
- U rejonu s. Robidnice — s. Leskovice — Crni vrh (kod Bohinjske Bistrice) nemačke jedinice iz s. Davče, Gorenje Vasi i Cerkna napale 16. slovenačku brigadu »Janko Premrl Vojko« i 7. slovenačku udarnu brigadu France Prešern« 26. divizije NOVJ ali su posle višerasovne borbe uz znatne gubitke, odbačene u polazne garnizone.

19. novembar — Na pl. Ralitovecu 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« i 7. slovenačka udarna brigada »France Prešern« 26. divizije NOVJ, posle oštre borbe, odbacile jake nemačke snage u polazne garnizone s. Zeleznike i Bohinjsku Bistricu, nanevši im gubitke od 4 mrtva.
- Kod s. Topolova (blizu Kobarida) nemačke snage iz Cedada, posle višečasovne borbe, razbile delove 17. slovenačke NOU brigade »Simon Gregorčič«. Poginuo je politički komesar 27. divizije NOVJ Rudi Mahnič, narodni heroj.
- Hl/20, novembar Između Sežane i s. Opčina minerski vod 4. bataljona 19. slovenačke brigade »Srečko Kosovci« 27. divizije NOVJ minirao prugu i uništio lokomotivu i više vagona.
20. novembar - CK KP Slovenije uputio direktivu partijskim organizacijama u vojsci: da jačaju borbeni dull i preduzimaju srnele akcije za uništavanje neprijateljskih snaga.
- Kod Novog Mesta 5. slovenačka udarna brigada »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ, posle višečasovne borbe, razbila nemačku kolonu koja je pokušala da se probije u pravcu Mirne Peči i spoji s kolonom koja je nadirala iz Trebnja.
- 20 21. novembar — Us. Vuhredu (kod Dravograda) delovi Pohorskog NOP odreda 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije spalili zgradu žel. stanice i uništili sva postrojenja, lokomotivu i 8 vagona.
22. novembar — Štab 3 (alpske) operativne zone NOV i PO Slovenije naredio jedinicama da pređu u protivnapade na nemačko-belogardistička uporišta i lako prošire slobodnu teritoriju, u rušenjem komunikacija onemogućuće brze prodore nemačkih jedinica na oslobođenu teritoriju.
23. novembar — Us. Grahovu (kod Cerknice) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ, u višečasovnoj borbi, uništila belogardističku posadu. Poginula su 64 belogardista, a uporište je spaljeno.
24. novembar — Us. Stanjelu na Krasu (kod Sežane) 4. bataljon 19. slovenačke NO brigade »Srečko Kosovel« 27. divizije NOVJ zaplenio u karabinijerskoj stanici 2900 sanduka municije, 2 p. mitraljeza i dosta druge opreme, pošto su karabinijeri bez borbe pobjegli u Sežanu.
- U blizini s. V. Vodenica, s. V. Slatnika i s. G. Težkih Voda 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačko-belogardističkih snaga koje su napale iz Novog Mesta i Kostanjevice. Posle višečasovne borbe neprijatelj je, uz gubitke od 12 mrtvih i 40 ranjenih, prinuđen da se povuče u polazne garnizone. Brigada je imala 4 ranjena.
- Između Litije i Zagorja minerski vod 4. operativne zone NOV i PO Slovenije minirao prugu i uništio lokomotivu i 8 vagona teretnog voza, zbog čega je saobraćaj bio obustavljen dva dana.
20. novembar — U rejonu s. Težkih Voda i s. Skrjanča jedinice 15. divizije NOVJ, posle teške višečasovne borbe, razbile nemačko-belogardističke snage i, uz gubitke, proterale ih u Novo Mesto.
- izašao prvi broj »Partizanskog dnevnika«, lista Osvobodilne fronte za Primorje i Gorenjsku.
27. novembar — Kod Zagorja (na pruzi Ljubljana — Zidani Most) minerski vod 6. slovenačke udarne brigade »Siavko Slander« 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije uništio nemački transportni voz. Poginulo je oko 50 neprijateljskih vojnika, a saobraćaj je prekinut dva danu.
29. novembar — Delovi 4. slovenačke udarne brigade »Matija Gubec« i 12. slovenačke (štajerske) brigade 15. divizije NOVJ spretili pokušaj prodora nemačko-belogardističkih snaga iz blokiranog Novog Mesta prema Črnomelj i posle višečasovnih oštrih borbi kod Stranske Vasi, s. Rakovnika i s. G. i D. Lakovnice odbacili ih u polazni garnizon.
- U varošici Novoj Stilti (kod Kamnika) 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije napala nemačku posadu i posle tročasovne borbe uništila dve otporne tačke. Istovremeno je 2. bataljon te brigade izvršio demonstrativan napad na uporište s. G. Grad i tako sprečio dolazak pojačanja u Novu Stiftu. Poginulo je 10 i zarobljeno 20 nemačkih vojnika, a zaplenjenisu mitraljez i 26 pušaka.

SRBIJA

1. novembar — U s. Konjuvcu (kod Leskovca) 1. južnomoravska NO brigada i 2. i 4. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda napali noću oko 400 vojnika nemačkog 1. policijskog puka. Pošto ni posle tročasovne borbe nisu uspele da zauzmu mesto (zbog jakog otjira iz utvrđenih zgrada), jedinice su se povukle ka pl Radanu. Neprijatelj je imao 8 mrtvih, a jedinice NOVJ 3 ranjena
- Na putu Smederevo— s. Suvodol delovi Kosmajskog NOP odreda Iz zasede uništiti nemački kamion i ubili nekoliko nemačkih vojnika.
- Između Srem. Mitrovice i s. Lačarka Diverzantska grupa 1. sremskog NOP odreda minirala prugu i oštetila lokomotivu i 5 vagona nemačkog brzog voza.
112. novembar — Kod Odvraćenice (na pl. Goliji) grupa partizana bivšeg Kopaoničkog NOP odred . i simpatizera NOP-a (ukupno 56) razoružali 150 četnika i zaplenili 15 mitraljezu, 25 p. mitraljeza, veći broj pušaka i municije. Som trojice, ostali četnici su pušteni kućama.
2. novembar — Kod Odvraćenice (na pl. Goliji) formiran Ibarski NOP odred, sastava: dve čete
- Između Stare Pazove i Indije Diverzantska grupa 1. sremskog NOP odreda minom izbacila iz šina nemački teretni voz sa ratnim materijalom i uništila lokomotivu i 4 vagona.
- PK KPJ za Srbiju uputio OK KPJ za Požarevac pismo u kojem zahteva da Požarevački NOP odred izvodi krupnije akcije protiv okupatora i diverziranja saobraćajnim objektima, te da taj odred ojača, kako bi se ostvarila zamisao o formiranju brigada i u ovom delu Srbije.
- U s. Ranilović (kod Arandelovca) upali delovi 70 pešadijskog puka bugarske 2. divizije i streljali 27 seljaka, a 100 seljaka odveli u zatvor kao taoce.
3. novembar — Na Sar-planini otpočelo trodnevno partijsko savetovanje kome su prisustvovali članovi Oblasnog komiteta i delegati sreskih komiteta KPJ s Kosova i Metohije. Na savetovanju su formirana dva oblasna komiteta KPJ: jedan za Kosovo, drugi za Metohiju; dotadašnji Oblasni komitet je dobio naziv: Pokrajinski komitet a Privremeni GS NOP odreda i dobrovoljačke Vojske za Kosovo i Metohiju preimenovan u Glavni štab NOV i PO za Kosovo i Metohiju". Odlučeno je da se PIC KPJ i Glavni štab NOV i PO za Kosovo i Metohiju prebace sa Sare u albansku Malesiju radi organizovanja i održavanja oblasne konferencije i izbora Oblasnog NO odbora.
- Kod s. Raševca (na pi. V. Jastrepcu) Rasinski NOP odred i delovi 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda odbili napad jedne bugarske čete iz s. V. Plane.
- Druga dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ prešla r. Uvac. Ona je do 5. novembra očistila od četnika sela: Božetiće, Bukovik, Trudovo i Stilkovo. Četnici su preko Cemernice pobjegli u pravcu Moravice.
311. novembar — Na Palisadu (kod Cajetine) 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ napala oko dve bugarske čete i nanela im gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih, ali nije uspela da zauzme jaka utvrđenja. Gubici brigade 4 mrtva i 11 ranjenih.
6. novembar — Nu severnim padinama Sar-planine ponovo formiran Sarplaninski NOP odred i dio novopridošlog ljudstva, desetine boraca Sarplaninskog NOP odreda koja je tu ostala po odlasku glavnine ka Dabru i oko 40 crvenoarmejaca koji su pobjegli iz nemačkog logora u Uroševcu.
- Između Srem. Mitrovice i s. Vognja Diverzantska grupa 1. sremskog NOP odreda minirala prugu i oštetila lokomotivu i 7 vagona teretnog voza.
- Između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice) Diverzantska grupa 2. sremskog NOP odreda minirala prugu i uništila lokomotivu i 5 vagona transportnog voza, usled čega je saobraćaj prekinut 2 dana.
- Između s. Nove Pazove i s. Batajnice (kod Zemuna) Diverzantska grupa 1. sremskog NOP odreda minirala prugu i uništila lokomotivu i 6 vagona putničkog voza.
- Novembar p.** — Na Sar-planini obrazovan prateći odred od oko 60 boraca, koji je grupu Makedonaca i englesku misiju od 4 člana prebacio preko Skopske Crne gore u Crnu travu, gde se stavio na raspolaganje Stabu kosovske operativne zone NOV i PO Kosova i Metohije.

¹ Po drugom izvoru preimenovanje je izvršeno u aprilu.

- U rudniku uglja Avramica (kod Zaječara) 2. bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda porušio postrojenja, te rudnik onesposobio za proizvodnju do kraja rata
- U s. Crnoj Travi (kod Vranja) formiran opštinski NO odbor.

6/7. novembar

U s. Ljubišu (kod Cajetine) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ napala oko 300—400 bugarskih vojnika. Zbog jakog otpora neprijatelja 1 zbog nepovoljnijeg položaja ona se u zoru povukla ka Medvedem brdu i Borovoj glavi, uz gubitke 7 poginulih i 34 ranjena. Neprijatelj je imao oko 25 mrtvih i 30 ranjenih.

- Grupa boraca 1. sremskog NOP odreda upala u utvrđeno s. Beočin (kod Petrovaradina) i u jednoj kući bombama ubila 8 i ranila 10 nemačkih oficira i vojnika.

7. novembar

- Između s. Kuzmina i s. Kukujevaca (kod Sida) grupa boraca 2. sremskog NOP odreda iz zasede napala na pruži nemačku patrolu od 10 vojnika i ubila 2 a 1 teže ranila. Za odmazdu, nemačke vlasti su na tom mestu 9. novembra streljale 20 lica iz Kuzmina.

10/11. novembar

U s. Mokroj Gori (na pruži Užice — Višegrad) dva bataljona 1. krajiške NOU brigade napali oko 200 nemačkih vojnika, koji su se, posle oštre borbe, probili i odstupili ka Užicu.

11. novembar

- Na putu Surdulica — Trn bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda posekao 30 stubova i ubio 1 i zarobio 1 bugarskog vojnika.

12. novembar

- Na Kamenitom brdu (jugoistočno od Bele Crkve, na rumunskoj teritoriji) rumunski žandarmi iznenada napali Južnobanatski NOP odred, ali se ovaj probio iz okruženja, uz gubitke od 2 poginula i 3 ranjena, i prebacio u rejon Karnijaka (k. 380), u novi logor.

- Iz Srbije, preko s. Sremčice (kod Beograda), izbio na r. Savu i prebacio se u Srem 2. bataljon 1. sremskog odreda NOV i PO Vojvodine (Sremski bataljon).

13. novembar

- PK KPJ za Vojvodinu uputio partijskim rukovodstvima u pozadini i vojsci direktivu za dalje jačanje partijskih organizacija.

14. novembar

- Po naredbi GS NOV i PO za Vojvodinu formiran Diverzantski udarni bataljon GS NOV i PO za Vojvodinu.

— U s. Guvnlštu (na pl. Kopaoniku) četnička 2. studenička brigada I jedan leteci bataljon napali i razbili Ibarski NOP odred, nanevši mu gubitke od 17 mrtvih. Odred je potom deistvovao jednom grupom u Metohiji a drugom u dolini r. Ibra.

- U blizini ž. st. Martine! (kod Srem. Mitrovice) nemačke jedinice streljale 80 rodoljuba doteranih iz logora u Zemunu.

15. novembar

- U s. Obrežu (u južnom Sremu) delovi 1. sremskog NOP odreda napali nemačku posadu i u četvoročasovnoj borbi zauzeli nekoliko bunkera, ali su se zbog nadmoćnosti neprijatelja morali povući, nretrpevši gubitke od 9 mrtvih. Gubici neprijatelja: 3 mrtva, 3 ranjena i 1 zarobljen.

Novembar p.p.

- U sastavu 1. južnomoravskog NOP odreda formiran i 5. bataljon (gornjojablanički).

- U s. Grgurima (kod Prokuplja) 1. južnomoravska NO brigada razbila jednu četničku brigadu i nanela joj gubitke od 10 mrtvih i 4 zarobljena.

Novembar s

- U s. Slavniku (kod Lebana) formiran ONO odbor za okrug leskovački i toplički (sre-zovi: leskovački, jablanički, prokupački, dobrički i kosančki).

Novembar d.p.

- Sarplaninski NOP odred, u pokretu sa Sar-planine ka Ljumi (kod Kuksa u Albaniji) i Debru, vodio oštre borbe između s. Jažinca (kod Kačanika), s. G. Sela, s. G. Ljubinja i s. Manastirice (kod Prlzrena) protiv poternih balističkih, bugarskih i nemačkih jedinica. Najzad, posle borbi s nadmoćnim neprijateljskim snagama na padinama Kobilice (kod Prizrena), on se, iscrpen i oslabljen, povukao u Siriničku župu, gde je jedan deo (oko 25 boraca) ostao, a manje grupe su pošle u rejon Uroševca.

16. novembar

- U s. V. Siljegovcu (kod Kruševca) 1. južnomoravska NO brigada, 3. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda i Rasinski NOP odred napali i razbili oko 450 četnika Rasinskog korpusa. U neprekidnoj borbi do 18 časova idućeg dana poginulo je 70 i zarobljeno 150 četnika. Brigada i odred su imali: 2 mrtva i 6 ranjenih. Zaplenjeno je preko 200 pušaka i drugog materijala.

- Kod s. Jakovca (blizu Knjaževca) Zaječarsko-tlmočki NOP odred razbio četničku Timočku brigadu i naterao je u panično bckstvo.
- 16/17. novembar   Kod s. Kremana (blizu Titovog Užica) jedinice 5. udarne divizije NOVJ napale utvrđene položaje bugarskih vojnika, ali nisu uspele da ih zauzmu, pa su se u zoru povukle u pravcu s. Mokre Gore. Poginuli su 4 bugarska vojnika i 1 oficir
- 17. novembar   OK KPJ za Kragujevac završio trodnevno savetovanje na kome je pretresao organizaciono pitanje Partije, političko-prosvetni rad, rad Partije na vojnoj liniji, stanje NO odbora, organizacije SKOJ-a i USAOJ-a, rad AFZ-a, te odredio nove zadatke.
  - Kod s. Stepoše (na putu Kruševac — Brus) delovi Rasinskog NOP odreda napali kamion s nemačkim vojnicima. Vojnici su uspeali da pobegnu, ali je kamion spaljen.
  - Diverzantska grupa 2. južnomoravskog NOP odreda minirala prugu Vranje — R: stovac i uništila lokomotivu i 6 vagona.
  - Kod ž. st. Mramorak (blizu Kovina) jedan vod Južnobanatsko, ". NOP odreda zapalio magacin s nekoliko vagona pšenice i suncokreta.
- 18. novembar   U s. Zdravinju (kod Kruševca) četnički Rasinski korpus (oko 1200 četnika) napao 1. južnomoravsku NO brigadu. Brigada je, posle višerasovne borbe, protivnapadom razbila četnike 1 odbacila ih ka r. Rasini. Četnici su imali gubitke od preko 30 mrtvih i 20 ranjenih. Brigada je imala 4 poginula i 7 ranjenih. Zaplenjeni su 2 minobacača i mitraljez, 4 p. mitraljeza, 50 pušaka i veća količina municije.

U s. Vujanovu (kod Lebana) formirana Komanda Vojnog područja za leskovački okrug, u čiji je sastav, do 25. novembra, ušlo 9 komandi mesta.
- 20. norembar   — Kod s. Ba (blizu Ljiga) 1. šumadijski NOP odred odbio napad dolova četničkog 2 rrvnogorskog korpusa 1 odbacio ih prema r. Dučinl.
  - Kod s. Jasenova (blizu Bele Crkve) grupa boraca Južnobanatskog NOP odreda razoružala stražu kod mlina i zaplenila 5 pušaka.
- 20/21. novembar   Po zahtevu GS NOV i PO za Vojvodinu 1. vojvođanska NOU brigada se prebacila iz istočno Bosne, preko r. Save, u Srem i smestila u šumu Lisniku (kod Srem. Rače).
- 21. novembar   — J s. Bucima (kod Kruševca) formirana 2 južnomoravska NO brigada, u čiji su •ustav ušli: Udarni bataljon Rasinskog NOP odreda, 2 (Jablanički) bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda i Omladinski bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda.
  - Va pl. Jastrepcu, od 3. bataljona 1. južnomoravskog NOP odreda, formiran Jastrebački NOP odred, sastava: tri bataljona.
  - U rejonu s. Gardinovaca (kod Tltela) grupa mesnih ilegalaca i rodoljuba razoružala odeljenje mađarskih graničara i zaplenila puškomitraljez i 12 pušaka.
- 22. novembar   — Nemačko uporište u s. Grgurevcima nr.pale jedinice 1. vojvođanske NOU brigade Posle 36-časovne borbe protiv oko 300 policajaca i folksdojčera, one su zauzele bun-kere i veći deo sela i odbile intervenciju nemačkih jedinica iz Srem. Mitrovice i Rume, pri čemu su neprijatelju nanele gubitke od oko 60 poginulih, uništile 3 kamiona i zaplenile 2 protivtenkovska topa, 4 mitraljeza, 5 automata, 60 pušaka i dosta druge opreme. Zatim su se, zbog znatnih gubitaka i zbog pristizanja novih neprijateljskih pojačanja s tenkovima, povukle u pravcu s. Ležimira. na padinama Kruške gore.
  - Iz s. Pretrešnje (na pl. Jastrepcu) otpočeo marš 1. južnomoravske NO brigade prekv Zap. Morave i Sumadije za istočnu Bosnu. Njen marš je trajao do 12. decembra, kada se ona prebacila preko r. Drine i uspostavila vezu s 15. majevičkom NO brigadom 17. divizije NOVJ.
  - Nemačko-četničke jedinice odbacile delove 10. krajiške udarne brigade 5. udarno divizije iz Nove Varoši i ušle u grad.
- 22. novembar   — U s. V. Plani (kod Prokuplja) 2. južnomoravska NO brigada napala bugar ku posadu jačine bataljona. U borbi, koja je vođena od 9 do 15 časova, bugarski vojnici su izbačeni iz sela. ali su se, pod zaštitom pristiglog pojačanja i uz podršku avijacije, izvukli ka Prokuplju. Gubici brigade: 2 poginula i 6 ranjenih.
- 24. novembar   Na Tometinom polju (kod Kosjerića) 1. šumadljska NO brigada, na maršu za istočnu Bosnu, odbila napad četničke Požeške i Crnogorske brigade, zatim nastavila marš ka Kosjerićima (zajedno sa Čačanskim NOP odredom Dragiša Mišović- koji je ušao u njen sastav).

- 24/25. novembar — U s. Milutovcu (kod Kruševca) 1. južnomoravska NO brigada, odbila napad oko 600 četnika koji su u zoru ponovili napad. U borbi vođenoj erlog dana je odbacila četnike i nanela im gubitke od preko 30 mrtvih i 40 zarobljenih, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva i 4 ranjena.
25. novembar — Prva šumadijska NO brigada, posle kraće borbe protiv četnika, zauzela Kosjerlče, a potom odbila napad nemačke motorizovane kolone koja je od Užica pokušala da se probije u Kosjeriće. Brigada je produžila pokret ka r. Drini.
- Iz Niša otišla u Ozrenski NOP odred 23 srednjoškolca, većinom članovi SKOJ-a.
26. novembar — ONO odbor za leskovačko-toplički okrug i štabovi 2. južnomoravske NO brigade I 1. južnomoravskog NOP odreda izdali proglas o izdajničkom radu Milana Nedića i Draže Mihailovića, pozivajući nasilno mobilisane da napuste izdajnike i da stupaju u NO vojsku
- Na Gledičkim planinama 1. južnomoravska NO brigada odbila napad četnika Zičke brigade i nanela joj gubitke od 2 mrtva, 12 ranjenih i 1 zarobljena (među kojima su i 2 komandanta bataljona). Gubici brigade- 5 ranjenih.
- U s. Planin. Grabovu (kod Iloka) 1. i 2. bataljon 1. vojvodanske NOU brigade napali ustaški bataljon i proterali ga ka severu, nanevši mu gubitke od 2 poginula i 4 ranjena. U selu je oslobođeno oko 400 uhapšenih ljudi. Gonjenje ustaša preuzeo je 3. bataljon, koji je uspeo da neprijatelja protera i iz s. Banoštora.
- U s. Trnjanu 1 s. Nabrdu (kod Požarevca) delovi Požarevačkog NOP odreda napali grupu četnika koja je hapsila seljake. Četnici su proterani uz gubitke od 3 mrtva i 6 ranjenih, a zatvorenici su oslobođeni.
- Kod s. Selevca (blizu Smedereva) bataljon Kosmajskog NOP odreda razbio udružene delove SDS i četnike, naneo im gubitke od 15 mrtvih i 20 ranjenih i prisilio ih da se povuku ka Smederevu. Gubici bataljona: 2 poginula i 2 ranjena,
- 26/27. novembar — Novu Varoš ponovo zauzela 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ.
- Između Kadinjače i s. Zaglavka (na putu Titovo Užice — Bajina Bašta) 1. šumadijska NO brigada savladala otpor oko 500 nemačkih vojnika 1 delova četničkog Zlatiborskog korpusa, a potom se probila prema pl. Tari, gde je istog dana uhvatila vezu s jedinicama 5. udarne divizije NOVJ.
27. novembar — U blizini s. Višnjiceva (kod Srem, Rače), u borbi protiv nemačke tenkovske kolone. delovi 2. sremskog NOP odreda uništili 1 tenk.
- U s. Ležimiru (kod Srem. Mitrovice) nemačke jedinice streljale 100 meštana, minama oštetile crkvu i popalile više kuća.
- Na ž. st. Kriva Roka (na pruzi G. Milanovac — Ljig) 1. šumadijski NOP odred demolirao uređaje.
29. novembar — Na putu između s. D. Sutornje i s. Trešnjevica (kod Arandelovca) četnički Korpus gorske garde napao 1. južnomoravsku NO brigadu. Brigada je uspela da razbije i odbaci četnike, a potom je produžila pokret ka s. Bosuti.
- Između s. Balajnice i s. Nove Pazove (kod Zemuna) delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili lokomotivu i 7 vagona nemačkog brzog voza.
- U blizini s. Surčina (kod Zemuna) Diverzantska grupa 1. sremskog NOP odreda minom razrušila most na kanalu Galovici, te za duže vreme otežala saobraćaj između Zemuna i Rume.
- Između s. Ašanje i s. Obreža (u južnom Sremu) delovi 1. sremskog NOP odreda ubili iz zasede 7 i zarobili 20 nemačkih vojnika.
- Novembar k. — Kod s. Labukova (blizu Sokobanje), od boraca Ozrenskog NOP odreda i od novo-došlih omladinaca iz Niša (23), s. Trnave (17) i s. Huma (20). formiran Ozrenski partizanski bataljon, sastava: tri čete.
- PK KPJ za Srbiju formirao Okružno povereništvo KPJ i povereništvo SKOJ-a za toplički okrug, kao i dva SK KPJ (za deo dobričkog i prokupačkog i deo prokupačkog i jastrebačkog sreza). Povereništvu je stavljeno u zadatak da uskoro pre-raste u OK KPJ za toplički okrug i oformi nove sreske i druge niže komitete.
- Kod s. Koželja (blizu Knjaževca) Zaječarsko-timočki NOP odred razbio četničku timočku brigadu, jačine oko 250 četnika. Odredu se priključio manji broj četnika, dok je većina otišla kućama.

— Us. Gajtanu (kod Lebana) formiran opštinski NO odbor.

Novembar

— Us. Vračevu Gaju (kod Bele Crkve) grupa boraca Južnobanatskog NOP odreda napala opštinu i policijsku stanicu, te zarobila 10 policajaca, zaplenila 10 pušaka s municijom i zapalila opštinsku zgradu.

— Us. Paragama (kod Bač. Palanke) mađarske jedinice i policija uhapsila 25 rodoljuba, a u s. Silbašu članove MK KP.T. Zbog neprekidnih akcija mađarskih vlasti i zbog drugih teških uslova. grupa od 11 boraca 3. bačko-baranjskog NOP odreda se prebacila na Frušku goru, a manji deo. s komandantom, i dalje je ostao u Bačkoj. Poginuli su politički komesar 3. bačko-baranjskog NOP odreda (u s. Paragama), sekretar SK KPJ za bačkopalanački srez (u s. Silbašu) 1 3 člana Partije (u Bač. Palanci).

— Us. Kruščici (kod Bele Crkve) delovi Južnobanatskog NOP odreda napali policijsku stanicu, ubili 2 nemačka podoficira i zaplenili 30 pušaka. U sukobu je poginuo 1 komandant Južnobanatskog NOP odreda.

— Na Crnoj čuki (na pl. Jastrepcu) poginuo komandir omladinske čete Rasinskog NOP odreda Branko Perišić Badža, narodni heroj.

— U partizanske jedinice u Sremu i istočnoj Bosni stupilo dobrovoljno 820 novih boraca iz rumskog sreza.

Decembar

DOGAĐAJI OPSTFG KARAKTERA

1. decembar — VŠ NOV i POJ obavestio štab 3. udarnog korpusa NOVJ u istočnoj Bosni: Vrhovna komanda savezničkih snaga u Kairu zamolila VŠ NOV i POJ da prihvati savezničke oficire koje ona povlači iz Štabova Draže Mihailovića. U vezi s tim, VŠ je naredio štabu korpusa da oficire prihvati, najbolje primi i obezbedi od četničkih zaseda, a o ovom naređenju obavesti sve svoje jedinice.
- Vrhovni štab NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da snagama jedne divizije dejstvuje na komunikaciji Bihać — G. Lapac — Srb — Knin.
2. decembar — U rejonu Pljevalja, po naređenju VŠ NOV i POJ, od vojnika italijanskih divizija »Venecija« i »Taurinenze«, formirana italijanska partizanska divizija »Garibaldi« (sastava: tri brigade od po četiri bataljona), koja je stavljena pod komandu štaba 2. udarnog korpusa NOVJ.
4. decembar — List »Asošljeted pres« objavio sastav Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije. uz komentar: da NOV i POJ ima oko 200.000 boraca, koji se požrtvovano i nesebično bore protiv nemačke vojske, dok četnici, kojih jedva ima 30.000, otvoreno saraduju sa okupatorom.
- Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije odbila zahtev vlade SSSR-a da se u SSSR-u formiraju jugoslovenske vnzduhoplovne jedinice od vojnih zarobljenika iz NDH, s obrazloženjem da je ljudstvo predviđeno za formiranje ovih jedinica prekršilo zakletvu kralju i stupilo u službu nemačkih okupatora.
5. decembar Radio-Zeneva objavio sastav Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije.
- »Njujork tajms« objavio članak »Partizani obrazovali jugoslovensku vladu« u kome se govori o Drugom zasedanju AVNOJ-a i obrazovanju NKOJ-a u svojstvu privremene vlade.
- VŠ NOV i POJ uputio Štabu 3. udarnog korpusa NOV.T direktivu da na svom sektoru učvrsti NO odbore, komande mesta i komande vojnih područja, obaveštavajući ga o namerama Nemaca da iz Tuzle, Sarajeva i Mostara prodru na oslobođenu teritoriju.
- Decembar p. Predsednik Vinston Cerčil, u ime britanske vlade, otkazao zvaničnu pomoć četnicima Draže Mihailovića zbog njihove saradnje sa okupatorom.
- Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil pozvao u Kairo, na referisanje, šefa angloameričke misije pri VŠ NOV i POJ generala Maklina. Posle toga on je pokrenuo novu akciju za kompromis između NOV i POJ i četnika.
- S. decembar — VŠ NOV i POJ obavestio Štab 2. udarnog korpusa NOVJ o razvoju vojnopolitičke situacije u zemlji i naredio mu da njegove jedinice prodru na područja gde nema jedinica NOV i tu pojačaju politički rad. organizuju zborove i druge manifestacije, stvaraju pozadinske vojne ustanove i NOP odrede i otvaraju vojničke i političke kurseve i škole.
- CK KPJ uputio Gš NOV i PO za Makedoniju i delegatu CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozaru Vukmanoviću Tempu direktivu u kojoj preporučuje političku saradnju i m/menu iskustava s narodnooslobodilačkim pokretima Albanije, Bugarske i Grčke
- Vrhovni komandant NOV i POJ u svom pismu GŠ NOV i PO za Sloveniju istakao da su slovenačke jedinice u toku nemačkih ofanzivnih operacija u severozapadnom delu Jugoslavije od sredine septembra do sredine novembra 1943. postigle izvanredne rezultate i da će one biti u stanju ne samo da lako reše sva pitanja u Sloveniji nego i da potpomognu u rešavanju situacije na drugim sektorima. Zato je on Glavnom štabu dao direktivu da delom snaga prodire ka Gorskom kotaru. Zagorju, Slovenačkim goricama i Trstu.
8. decembar — Američki časopis »Krišćen sajens monitor« (»Christian science monitor«) objavio vest o Drugom zasedanju AVNOJ-a, sa opširnim pregledom borbi jedinica NOV i POJ u protekloj godini.

- Zamenik ministra inostranih poslova V. Eritanije RiČard Lou izjavio pred Donjim domom da njegova vlada podržava u Jugoslaviji sve snage koje se bore protiv okupatora i da se partizanima ukazuje veća pomoć nego Draži Mihailoviću, pošto se partizani bore znalno više.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da dekoncentriše jedinice i manevrom izbegne jače grupisanje na glavnom pravcu nastupanja neprijatelja, ne dozvoljavajući opkoljavanje i nepotrebne gubitke.
- 9 decembar
- Na konferenciji za štampu u Vašingtonu ministar spoljnih poslova SAD Kordel Hal izjavio da vlada SAD priznaje kralja i izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije kao vrhovnu vlast, da je oblik državnog i političkog uređenja Jugoslavije stvar budućnosti, o kojoj će odlučili jugoslovenski narodi, i da će vlada SAD pomagati i četnike i partizane.
  - »Njujork tajms« objavio napis povodom Drugog zasedanja AVNOJ-a, ističući da je sada uspostavljen nezvaničan kontakt »političke prirode između savezničkih vlasti i nove privremene vlade maršala Tita u partizanskoj Jugoslaviji«.
  - VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da odmah otpočne prebacivanje teških ranjenika na ostrva, a prvenstveno na Vis, odakle će biti prebačeni brodovima za Italiju.
10. decembar
- Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil primio u Kairu kralja Petra II Karadorđevića i predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i saopštio im da Dražu Mihailovića treba otpustiti, jer saraduje sa okupatorom.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio svim jedinicama NOV i POJ da, povodom neprijateljskih zimskih operacija 1943/44. u centralnom delu Jugoslavije, na celoj teritoriji izvode još smelija ofanzivna dejstva protiv okupatora i njegovih slugu ustaša, četnika i drugih kvislingovaca.
- decembar
- Centralna uprava Jugoslovenske narodne odbrane, sa sedištem u Montevideu u Urugvaju, uputila izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije pismo u kome u ime 300.000 iseljenika u Južnoj Americi zahteva da se Draža Mihailović izjasni za borbu protiv okupatora, a ukoliko to ne učini, vlada treba da ga se odrekne.
  - Londonski list »Dejli vorker« objavio članak u kome odaje priznanje jedinicama NOV i POJ i narodnooslobodilačkoj borbi naroda Jugoslavije.
  - U Hrvatskom zagorju, po naređenju VŠ NOV i POJ, formirana 32. divizija NOVJ, u čiji su sastav ušle NOV brigade »Braća Radić« i »Matija Gubec«.
13. decembar
- Vlada SSSR-a izdala zvanično saopštenje povodom odluka Drugog zasedanja AVNOJ-a, u kome, pored ostalog, stoji: »Na ove događaje u Jugoslaviji, koji su nalili na povoljan odaziv u Engleskoj i SAD, vlada SSSR gleda kao na pozitivne činjenice, koje pomažu daljoj uspešnoj borbi naroda Jugoslavije protiv hitlerovske Nemačke. Oni, takođe, svedoče o ozbiljnom uspehu novih vođa Jugoslavije u ujedinjenju svih nacionalnih snaga Jugoslavije«. Zatim se kaže: da su četnici nanosili letu borbi naroda Jugoslavije, pa je stoga njihova delatnost naišla na negativan stav SSSR-a; da će vlada SSSR-a, u cilju dobijanja detaljnijih obaveštenja o operacijama NOV i POJ, uputiti vojnu misiju u Jugoslaviju.
14. decembar
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito pohvalio 4. udarnu diviziju 5. udarnog korpusa NOVJ za veliku upornost i junaštvo u izvršavanju zadataka postavljenih njegovom dnevnom zapoveshću od 10. decembra 1943.
- 1«. decembar
- Ministar inostranih poslova SAD Kordel Hal obavestio ambasadora izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije da vlada SAD ne podržava politiku vlade V. Britanije u odnosu na NOP i da neće vršiti pritisak na izbegličku vladu da se odrekne Draže Mihailovića.
- 1H. decembar
- Crvena armija otpočela zimske operacije. •
  - CK KPJ uputio direktivu svim partijskim i vojnim rukovodstvima da se i na neoslobođenoj teritoriji organizuju konferencije i sastanci, kao i da se ilegalnom štampom i usmenom agitacijom popularišu odluke Drugog zasedanja AVNOJ-a i istakne značaj Nacionalnog komiteta narodnog oslobođenja Jugoslavije na čelu s generalnim sekretarom KPJ Josipom Brozom Titom.
21. decembar
- Ambasador SSSR-a u Londonu pismeno saopštio britanskom ministru spoljnih poslova da sovjetska vlada »doli gledište britanske vlade da je u interesu borbe jugoslovenskih naroda protiv nemačkog okupatora potrebno da NOP i monarhija pokušaju da nadu osnovu za saradnju« i da je »spremna da učini sve što je moguće da se nađe kompromis između ovih dveju strana.«

- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da dekoncentriše jedinice i jedar, deo prebaci na Romaniju.

- 22. decembar — Naredbom VS NOV i POJ formiran 9. korpus NOVJ. u čiji su sastav ušli: 31. i 30. divizija NOVJ. svi odredi i komande područja u Slovenačkom primorju, Gorenjskoj i zapadnoj Koruškoj. Istom naredbom je rasformirana 3 (alpska) operativna zona NOV i PO Slovenije i preimenovana 26. divizija (triglavska) u 31. diviziju a 27. divizija u 32. diviziju 9. korpusa NOVJ (koju krajem januara 1944. dobija naziv 30. divizija NOVJ).

- 23. decembar — Postignut sporazum između Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje i predstavnika Nacionalnog komiteta narodnog oslobođenja Jugoslavije o prihvatu izbeglica iz Jugoslavije, njihovom prebacivanju za severnu Afriku i stvaranju zbegova.
  - Odlukom CK KPJ ukinuti politodeli pri štabovima brigada u 2. udarnom korpusu NOVJ a formirani politodeli pri štabovima divizija

- 25. decembar — Ministarstvo inostranih poslova V. Britanije uputilo predvodniku britanske vlade Winstonu Cerčilu telegram sledeće sadržine: »Naša politika mora da se osloni na tri nova faktora: Partizani će zavladatai u Jugoslaviji. Oni su za nas u vojnom pogledu od tako velike vrednosti da im moramo pružiti punu podršku. Vojni razlozi važniji su od političkih. U najvećoj meri može se posumnjati u tačnost shvatanja da monarhiju i dalje treba smatrati elementom jedinstva u Jugoslaviji«.
  - Ambasador V. Britanije kod izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Kairu uputio svojoj vladi telegram u kome se kaže: »Partizani će biti vladari Jugoslavije... Svim je sumnjivo da li se u Jugoslaviji može i dalje monarhija da smatra kao element uređenja«.
  - VS NOV i POJ Izdao naredbu da se radna snaga i proвозna sredstva traže od NO odbora, a u hitnim slučajevima mogu se mobilisati od komandi mesta i vojnih područja ili od štabova operativnih jedinica.

- 28. decembar — Vrhovna komanda savezničkih snaga /a Sredozemlje uputila poziv Vrhovnom štabu NOV i POJ da u Italiju i Egipat pošalje ljudstvo predviđeno za formiranje vazduhoplovnih i tenkovskih jedinica NOVJ.

- 29. decembar — Ambasador V. Britanije u Kairu zatražio od izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije da se odrekne Draže Mihailovića.

- 30. decembar — Predsednik britanske vlade Winston Cerčil uputio pismo ministru spoljnih poslova Antonu Idnu u kojem se, pored ostalog, kaže: »Obavestite me na koji ćete način da uklonite Mihailovića i tražite od kralja da to isto učini. Po mome mišljenju to je jedina Petrova šansa...«

- 31. decembar — Predsednik SAD Franklin Ruzvelt svečano predao američke avione »Liberator« grupi jugoslovenskih avljičara iz sastava 15. armijskog vazduhoplovnog korpusa SAD, i tom prilikom izjavio da će vlada SAD do kraja priznavati samo onu jugoslovensku vladu koja proizlazi iz ustavne monarhije, tj. izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije.

- Decembar k. — Predsednik britanske vlade Winston Cerčil upulio u VS NOV i POJ misiju (koju je predvodio njegov sin Randolph) sa zadatkom da radi na izmirenju NOP i izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije.
  - U Aleksandriji, pod rukovodstvom britanskog generala Vilsona, održan sastanak Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje, kome su prisustvovali maršal vazduhoplovstva V. Britanije Douglas i admiral Vilis. Zaključeno je da se NOVJ pomogne školovanjem letaćkog i tehničkog osoblja, opremom vazduhoplovnih eskadrila, obukom i kompletiranjem tenkovske brigade; da se Mornarici NOVJ stavi na raspolaganje nekoliko lakih ratnih jedinica i da joj se dodeli artiljerija.
  - U Cikagu održan kongres Amerikanaca jugoslovenskog porekla, kome su prisustvovali delegati svih iseljeničkih organizacija. Kongres je jednoglasno pozdravio odluke Drugog zasedanja AVNOJ-a i odlučio: da nastavi sakupljanje pomoći NOV i POJ; da svi neregutovani građani jugoslovenskog porekla stupe dobrovoljno u savezničke armije i da se sve jugoslovenske iseljeničke organizacije učlane u Ujedinjeni komitet Amerikanaca jugoslovenskog porekla. Formirana je specijalna komisija sa zadatkom da vladi SAD uputi zahtev da zabrani šovinistički list »Srbobran« i prikazivanje filma »Četnik«.

Decembar

- »Njujork tajms« objavio izjavu književnika Lt.ija Adamlča, koji apeluje na saveznike da pruže pomoć NOV Jugoslavije. Za Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije, kao privremenu vladu, Adamić je rekao da »predstavlja konkretan izraz saznanja i konsolidacije konstruktivnih unutrašnjih sila koje djeluju u Jugoslaviji u toku posljednje dve i po godine. Titova vlada je vlada nacionalnog jedinstva ...
- U jedinicama jugoslovenske vojske na Srednjem istoku vojnici, podoficiri i oficiri, pristalice NOP-a, organizovali ilegalne NO odbore.
- VS NOV i POJ uputio proglas vojnicima i oficirima bugarske vojske koji su se kao okupatori nalazili na teritoriji Jugoslavije: da ne dozvole Hitlerovim varvarima da uništavaju njihovu domovinu; da napuštaju jedinice i pristupaju bugarskim partizanima u Srbiji i Makedoniji, kako bi uzeli učešća u borbi protiv nemačkih jedinica i u oslobodenju svoje zemlje.
- Otečestveni front Bugarske, kao odgovor na odluke Drugog zasjedanja AVNOJ-a, izdao deklaraciju o makedonskom nacionalnom pitanju u kojoj negira pravo makedonskog naroda na samoopredeljenje, a zalaže se za »celokupnu slobodnu i nezavisnu Makeduniju« van sastava FNRJ.
- CK KPJ uputio komitetu KPJ 1 poltodelu 1. proleterske udarne divizije NOVJ direktno pismo o održavanju partijskih kurseva i uzdizanju kadrova, kao I plan za niže partijske kurseve.

BOSNA I HERCEGOVINA

2. decembar

- Po naređenju Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ, od 1. udarnog bataljona Drvarsko-petrovačkog NOP odreda, 1. udarnog bataljona Grahovsko-peuljskog NOP odreda i dotadanjeg Udarnog NOP odreda 5. udarnog korpusa NOVJ, formiran Udarni NOP odred 5. udarnog korpusa NOVJ, sastava: 3 bataljona.
- Osamnaesta istočnobosanska (hrvatska) NOU brigada izašla iz sastava 27. a ušla u sastav 17. udarne divizije NOVJ.

3. decembar

- Jake neprijateljske snage (nemačka 1. brdska divizija, 7. SS divizija Princ Eugen« i delovi 187. rezervne i 369. legionarske divizije, delovi bugarske 24. pešadijske divizije, delovi nemačkog 92. i 901. motorizovanog puka I 1. rezervni lovački puk) otpočele nastupanje iz Sarajeva, Tuzle i Zvornika prema Kladnju i Vlasenici i s teritorije Hercegovine i Sandžaka prema istočnoj Bosni, u cilju okruženja i uništenja delova 3. i 2. udarnog korpusa NOVJ na prostoriji Rogatica — Srebrenica — Vlasenica. Ova limsko-drinska operacija, ili operacija »Kugelblic«, završena je 16. decembra.

4. decembar

- Delovi 15. majevičke udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ napali posadu Kladnju (i ikoja je prethodnog dana pojačana sa oko 600 vojnika nemačke 187. rezervne divizije), ali su se pred nadmoćnijim neprijateljem morali povući uz gubitke od 4 mrtva i 5 ranjenih.
- Delovi nemačke 118. lovačke divizije i 3. bataljona ustaške 5. brigade, nastupajući iz Aržana, ušli u Duvno. Pokušaj neprijatelja da se probije ka Sujici spri Min je 3. dalmatinska udarna brigada 9. divizije NOVJ.
- Nastupajući iz Knina, nemačka pukovska borbena grupa Berger, (delovi 721. puka nemačke 114. lovačke divizije, delovi puka Brandenburg i oko 600 četnikn bez otpora ušla u Bos. Grahovo.

5. decembar

- Nemačka pukovska borbena grupa Berger«, nastupajući iz Bos. Grahova, slomila otpor dvaju bataljona 6. brigade 10. divizije NOV.T kod s. Luke i zauzela Livno Poginulo je nekoliko članova OK KPJ za Livno
- Iz rejonu Sarajeva otpočelo nastupanje, u dve kolone, delova nemačke 369. legionarske divizije, ojačanih 1 rezervnim lovačkim i 92. motorizovanim pukom i domobranskim jedinicama, s ciljem da ovladaju komunikacijom Sanjevo — Sokolac — Rogatica. Istog dana neprijatelj je zauzeo Crveno stijene a sutradan bez otpora ušao u Sokolac.
- U Cajniče ušao 3. bataljon 98. puka nemačke 1. brdske divizije i produžio dejstvo ka odseku Usliprača — Goražde, gde je stupio u vezu s jedinicama nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
- Nastupajući iz Zvornika, nemački 901. motorizovani puk zauzeo Sekoviće, a u toku noći i Vlasenicu, posle slabog otpora delova 3. udarnog korpusa NOVJ.

- U blizini s. Donjeg Malovana (kod Kupresa) formiran dobrovoljački italijanski bataljon, koji je ušao u sastav 3. proleterske (krajiške) brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ.
7. decembar — U s. Verićima i s. Lamovitoj (na putu Banja Luka — Prijedor) 11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ napala iz zasede 1. bataljon 384. puka nemačke 373. legionarske divizije i posle osmočasovne borbe odbacila ga ka s. Omarskoj, sprečivši mu prodor ka Prijedoru. Poginuo je i ranjen velik broj nemačkih vojnika, dok je 11. krajiška NOU brigada imala 3 mrtva i 7 ranjenih.
- Drugi bataljon 130. puka nemačke 187. rezervne divizije, prodirući iz Tuzle, ušao u Olovo.
- 7/8. decembar — Tri bataljona 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ napala delove nemačke 118. lovačke divizije u Duvnu i prodrla u grad, ali se u svanuće povukla u bližu okolinu. Ni obnovljeni napad sledeće noći, u kome je angažovan još jedan bataljon, nije uspeo zbog jakog otpora neprijatelja. Poginulo je 6 nemačkih vojnika, dok su proleterski bataljoni imali 2 poginula i 17 ranjenih.
9. decembar — Na Betnju (na putu Sekovići — Vlasenica) 6. istočnobosanska udarna 15. majevička udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ, u trodnevnoj teškoj borbi, nanela jedinicama nemačke 187. rezervne divizije gubitke od oko 250 mrtvih i ranjenih. Pošto su i same pretrpele gubitke od 25 mrtvih i 55 ranjenih, jedinice 17. udarne divizije NOVJ povukle su se radi odmora u rejon s. Tupkovići — s. D. Lukavica — Bašlgovci — is. Lukić (kod Tuzle).
- U Kladanj ušla 16. muslimanska udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ, posle kraće borbe protiv milicije, koja se povukla u pravcu Olova.
- 9/10. decembar — Pod borbom se povlačeći iz doline r. Lima i r. Uvea, ispred nemačke 1. brdske divizije, 5. udarna divizija NOVJ prešla most na r. Drini u Vlšegradu a potom porušila most.
- U Livno prodrli delovi 3. proleterske (krajiške) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ, ali su se zbog snažnog otpora delova 721. puka nemačke 114. lovačke divizije, delova puka »Brandenburg« i oko 600 četnika, podržanih tenkovima, i zbog zakasnelog uvođenja u borbu 3. brigade 9. divizije NOVJ, morali povući iz grada.
10. decembar — Kod s. Brnjičana (blizu Gračanice) 5. vojvođanska brigada 16. udarne divizije NOVJ odbila napad oko 500 vojnika Ruskog zaštitnog korpusa i 300 zelenokadrovaca i odbacila ih u Gračnicu, uz gubitke od 40 mrtvih. Brigada je imala 1 mrtvog i 10 ranjenih.
- Na Borovoj glavi tri bataljona 3. proleterske (krajiške) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ, u jednodnevnoj teškoj borbi, sprečili prodor nemačke pukovske borbene grupe »Berger« i naterali je da se vrati u Livno. Poginulo je 30 i ranjeno više nemačkih vojnika, dok je brigada imala 2 mrtva i 8 ranjenih.
- U. decembar — Prva južnomoravska NO brigada prebacila se iz Srbije preko r. Drine kod s. St. Broda. (Brigada je dejstvovala u sastavu 5. udarne divizije NOVJ.)
12. decembar — U Sujicu ušle jedinice nemačke 114. lovačke divizije, pošto su u kraćoj borbi odbacile delove 3. proleterske (krajiške) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ.
- Kod Konjica delovi 2. domobranske brdske brigade i bataljon nemačke 369. legionarske divizije napali Mostarski partizanski bataljon. Posle trodnevnih borbi neprijatelj je, uz manje gubitke, potisnuo Mostarski bataljon prema pl. Bjelašnici, zapalio s. Blace i opljačkao više drugih sela.
- U/14. decembar — u rejonu s. Kraljevog Polja (sada: Partizansko Polje, kod Han-Pijeska) 27. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ probila položaje delova 482. puka nemačke 187. rezervne divizije, izvukla se iz okruženja i prešla preko pula Sokolac — Vlasenica, orijentišući se ka Varešu i Brezi.
- Domobransko uporište Han-Kola (kod Banje Luke), posle jednog i po časa žestoke borbe, zauzela 13. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ. Poginulo je 39 i zarobljeno 59 domobrana. Brigada je imala 2 mrtva i 10 ranjenih, a zaplenila je: 65 pušaka, 10 p. mitraljeza, 3 mitraljeza, 1 minobacač, 10 konja i mnogo druge opreme.
- 15/16. decembar — Jako neprijateljsko uporište s. Sokol (kod Gračanice), u kome se nalazilo oko 800 milicionera, napala 16. udarna divizija NOVJ, ali, zbog jakog otpora iz tvrđave, nije uspela da ga zauzme. Sutradan je odbila napad jačih domobranskih i nemačkih

snaga iz Gračanice i zauzela Sokol, pošto su se i milicioneri povukli u Gračanicu. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 13 ranjenih domobrana, a 16. divizija 12 mrtvih i 17 ranjenih.

- U>. decembar* — Na odseku s. Mekote — s. Han-Kram, posle dvodnevne borbe protiv jedinica nemačke 1. brdske divizije i 7. SS divizije »Princ Eugen«, 5. udarna divizija NOVJ probila se preko puta Han-Pijesak — Sokolac i produžila pokret ka Kladnju. Prilikom proboja pretrpela je osetne gubitke. Pored ostalih, poginuo je komandir čete u 1. Južnomoravskoj NO brigadi Slavoljub Vuksanović Jajko, narodni heroj.
- in/17. decembar* — Jako ustaško uporište Sujicu napale 1. i 3. proleterska (krajiska) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ, 2. udarna brigada 6. divizije NOVJ i 7. krajiska udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ. Zbog nejednovevnog napada, žilavog otpora ustaša kao i velikih gubitaka, napad je obustavljen. Samo 1. proleterska NOU brigada imala je 17 mrtvih i 44 ranjena. Poginuli su i komesar 3. čete 6. bataljona Milan Munjas i komandir Čete u 1. proleterskoj NOU brigadi Vuksan Đukić. narodni heroj.
- 17/18. decembar* — Jedinice 3. i 4. (dalmatinske) brigade 9. divizije NOVJ i 6. (dalmatinska) brigada 19. divizije NOVJ napale delove nemačke 114. lovačke divizije, domobrane i četnike (oko 3200 vojnika) u Livnu, ali nisu uspele da zauzmu grad. Neprijatelj je pretrpeo velike gubitke, dok su jedinice 9. i 19. udarne divizije NOVJ imale 33 mrtva i 84 ranjena.
- U s. Potkomu (kod Stoca) delovi 3. hercegovačke udarne brigade 1 Južnohercegovačkog NOP odreda 29. udarne divizije NOVJ (3 bataljona) napali i razbili Stolačku brigadu četničkog Trebinjskog korpusa. Poginulo je 30. zarobljeno je 28 i ranjen je veći broj četnika.
- 18. decembar* — Nastupajući s linije Sarajevo — Vlasenica i Tuzla — Doboj, nemačka 1. brdska divizija 7. SS divizija »Princ Eugen«, delovi 369. legionarske divizije i 1. rezervni lovački puk otpočeli krivajsku operaciju (»Snešturm«) s ciljem da u dolini r. Krivaje okruže i unište 17. i 27. udarnu diviziju 3. udarnog korpusa NOVJ i 5. udarnu diviziju NOVJ. Operacija je završena 28. decembra probijanjem jedinica NOVJ iz okruženja.
- 11/19. decembar* — jedinice 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ napale neprijateljske posade u Varešu i Brezi. Posle kraće borbe protiv mesne milicije, koja se povukla ka Olovu, 17. majevička udarna brigada je zauzela Vareš. Druga krajiska NOU brigada i Romanijski NOP odred su upali u Brezu i zauzeli rudnik i električnu centralu, ali su u zoru morali obustaviti napad zbog žilavog otpora delova nemačke 369. legionarske divizije. Poginuo je veći broj i zarobljeno je 11 legionara, dok su jedinice NOVJ imale 22 mrtva i ranjena.
- JU/20. decembar* — U Bos. Samcu 1. vojvođanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ napala 2. bataljon domobranskog 8. lovačkog oko 30 nemačkih vojnika i 40 ustaša i posle tročasovne oštre borbe zauzela mesto. Poginulo je oko 70 domobrana i ustaša i 6 nemačkih vojnika, zarobljeno je 110 domobrana i ustaša i 8 nemačkih vojnika, dok se deo čamcima prebacio preko r. Save. Brigada je imala 15 mrtvih i 30 ranjenih. Zaplenjeno je: 2 minobacača 3 mitraljeza. 11 p. mitraljeza i veća količina municije i hrane.
- 20. decembar* — Nemačke snage jačine dve divizije otpočele nastupanje s linije Zvornik — Bijeljina, Zvornik — Tuzla i Tuzla — Brčko da unište jedinice 16. udarne divizije NOVJ 1 partizanske odrede na Majevidici i u Semberiji. Posle teških trodnevnih borbi na prostoru s. Sapna — s. Rastošnica — pl. Jelica 2. i 4. brigada su se probile preko puta Tuzla — Zvornik, na odseku s. Babina Luka — s. Kikači, i uputile u rejon Sekovića. Poginulo je 60 nemačkih vojnika, 73 zeleno-kadrovca i 32 četnika. Gubici jedinica 16. udarne divizije NOVJ: 12 mrtvih, 17 ranjenih i 50 zarobljenih.
- U s. Dramešini (kod Gacka), na sastanku većnika AVNOJ-a i ZAVNOBiH-a iz Hercegovine, koji je održan na inicijativu Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu, formiran Privremeni oblasni NO odbor za Hercegovinu (13 članova) i njegov Izvršni odbor (7 članova).
- Kod s. Udore (blizu Stoca) jedan bataljon Južnohercegovačkog NOP odreda u zasedbi bez vlastitih gubitaka, uništio manju nemačku kolonu. Od oko 50 nemačkih vojnika ubijena su 32. Zaplenjeno je 6 p. mitraljeza, 15 automata i 14 pušaka i uništena su 3 kamiona.
- 21. decembar* — Nemačke jedinice, pod pritiskom jedinica 9. udarne divizije NOVJ, napustile Glamoč i povukle se u Livno.

- 21/22. decembar — Kod s. Zuglića (na pruži Mostar — Sarajevo) delovi 9. krajiške udarne brigade i Ramskog NOP odreda 10. udarne divizije NOVJ oštetili oklopni voz i uništili teretni voz od 20 vagona s municijom i drugom ratnom opremom i namirnicama. Zbog brze intervencije nemačke i domobranske posade iz Konjica i Ostrošca izvučena je samo manja količina municije.
22. decembar — Prva operativna grupa 16. udarne divizije NOVJ (I, 3. i 5. NOU brigada) napala četnike. U jednodnevnoj borbi na liniji Mramorje — Spletena lipa — Duga njiva kod Gradačca ona ih je tako razbila, da su se od potpunog uništenja spasli zahvaljujući veoma gustoj magli. Poginuo je 41, zarobljeno je 35 i ranjeno je preko 100 četnika, dok su jedinice 16. udarne divizije NOVJ imale 3 mrtva i 17 ranjenih.
- Ljubinje zauzela 3. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ raspršivši glavninu četničke Ljubinjske brigade (oko 150 četnika).
- 22/23. decembar — Kod s. Ribnice (blizu Vareša) jedinice 99. puka nemačke 1. brdske divizije okružile 4. krajišku udarnu brigadu 5. udarne divizije NOVJ, ali je ova brigada uspela da pregazi r. Krivuju kod s. Vozuće i izvuče se na jug ka Romanovcu.
24. decembar — Posle »čišćenja« Majevice i Semberije, jake nemačke snage su pomerile ofanzivna dejstva prema Trebavi i Posavini. Zbog brzog prodora motorizovanih delova pravcima Tuzla — Gračanica — s. Srnice — Brčko, Brčko — Bos. Samac i Bos. Samac — Gradačac — s. Srnice našle su se 1, 3. i 5. vojvodanska NOU brigada 16. udarne divizije NOVJ poluokružile uzanom prostorom Trebave. Pašto im forsiranje r. Bosne noću 25/26. decembra nije uspelo, brigade su se 27. decembra, izbegavajući borbu s nemačkim snagama, probile na Majevicu pravcem s. Sokol — Srebrenik. U pokretu je zaostalo oko 120 boraca, pa su ih većinom zarobili četnici.
- 24/25. decembar — Jako domobransko uporište Han-Kola (kod Banje Luke) ponovo zauzela 13. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ. Poginulo je 28 i zarobljeno 68 domobran. Brigada je imala 2 mrtva i 14 ranjenih. Zaplenjeno: 2 minobacača, 2 mitraljeza, 8 p. mitraljeza i 70 pušaka.
- Na Manjin-vrlui (kod Vareša) 4. udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ, posle desetočasovne borbe u okruženju, probila obruč dva bataljona 14. puka 7. SS divizije »Princ Eugen« i izvukla se ka s. Doboštici. Neprijatelj je pretrpeo velike gubitke Brigada je imala 17 mrtvih i 40 ranjenih.
25. decembar — U krivajskoj operaciji, u rejonu s. Borovice (kod Vareša), nemačka 7. SS divizija »Princ Eugen« i 369. legionarska divizija okružile 5. i 27. udarnu diviziju NOVJ Posle trodnevnih borbi 27. udarna divizija NOVJ probila se iz okruženja preko Ravne planine (kod Vareša) ka Olovu, a 5. udarna divizija NOVJ preko r. Krivaje (kod s. Ribnice) ka Konjuhu. Poginulo je 200 nemačkih vojnika i zarobljeno ih je 30. Divizije NOVJ su imale 31 mrtvog i 57 ranjenih.
- U s. Crkvicama (kod Gacka) počelo trodnevno oblasno savetovanje KPJ za Hercegovinu. Postavljeni su aktuelni zadaci: jačanje političkog rada, puna dobrovoljnost vojne mobilizacije, pažljiv odnos prema imovini stanovništva i više napora za razvoj i ugled organa vlasti i masovnih organizacija. Formirano je okružno povereništvo KPJ za zapadnu Hercegovinu.
- 26/27. decembar — U krivajskoj operaciji prva manevarska grupa 17. udarne divizije 3. korpusa NOVJ (0. istočnobosanska udarna, 18. istočnobosanska (hrvatska) i 1. južnomoravska NO brigada) prebacila se kod s. Tulovića i tako se našla iza leđa delova 99. puka nemačke 1. brdske divizije. Grupa je do 29. decembra izbila u Birač.
28. decembar — U krivajskoj operaciji druga manevarska grupa 17. udarne divizije 3. korpusa NOVJ (15. majevička i 16. muslimanska udarna brigada) prešla r. Krivaju kod s. Stjepin-lana i produžila marš u pravcu s. Zeljeve (na padinama pl. Konjuha) i dalje •.. Birač. Time se našla iza leđa jedinica nemačke 1. brdske divizije.
- 28/29. decembar — U Bileći 2. i 3. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ napale četničku Bilečku brigadu i Vučedolski bataljon. Pošto je izostalo iznenađenje, posada se održala u nekoliko kamenih zgrada, pa je napad krajem iduće noći obustavljen zbog mogućnosti intervencije jačih neprijateljskih snaga. Poginulo je 35 četnika, dok su jedinice NOVJ imale 7 mrtvih i 11 ranjenih.
29. decembar — Vlasenicu zauzela 19. birčanska udarna brigada 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ.
- 20/20. decembar — Deseta hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ napala Gacko, koji je branila četnička Gatačka brigada, ojačana manjim delovima nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Iako je slomila spoljnu odbranu i prodrla u grad, 10. brigada je u zoru obustavila napad, pretrpevši gubitke od 7 mrtvih i 16 ranjenih.

30. decembar — Kod s. Moska (na putu Trebinje — Bileća) 3. bataljon 3. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ iz zasede razbio borbenu grupu »Heš« (oko dva bataljona nemačkih vojnika, domobrana i četnika).
31. decembar — Glavnina 5. udarnog korpusa NOVJ, ojačana dvema brigadama 1. proletarskog udarnog korpusa NOVJ (ukupno 8 brigada, 5 odreda i 3 divizionu artiljerije formiranih u pet grupa), otpočela prvu banjolučku operaciju s ciljem da zauzimanjem Banje Luke, Bos. Gradiške i Prijedora privuče na sebe jače nemačke snage iz istočne Bosne i time olakša odbranu 3. udarnog korpusa NOVJ. Prve tri grupe su zauzele veći deo Banje Luke, ali zbog neuspeha četvrte grupe da zauzimanjem Bos. Gradiške spreči dolazak pojačanja opkoljenom garnizonu, napadi su obustavljeni 2. januara. Poginulo je i ranjeno oko 600 i zarobljeno 990 neprijateljskih vojnika, dok su jedinice NOVJ imale oko 200 mrtvih i 400 ranjenih.
- Decembar k. — Us. Crkvicama (kod Gacka), na inicijativu Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu, formiran Oblasni odbor AFZ-a za Hercegovinu.
- Po naređenju Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ rasformiran Blagajsko-janjski NOP odred, koji je bio u sastavu 10. udarne divizije NOVJ.
- Decembar — Odlukom OK KPJ formiran Inicijativni okružni odbor AF2-a za okrug Prozor — Konjic.
- Rasformiran Cmovrški NOP odred, koji je bio u sastavu 11 udarne divizije NOVJ
- Na pl. Manjači, u borbi protiv nemačkih vojnika poginuo komandir čete Ribničke NOP odreda Rade Jovanić. narodni heroj

CRNA GORA

1. decembar — Po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ formirana 4. sandžačka NOU brigada, sastava: četiri bataljona.
- Na prostoriji Piperà (kod Titograda) delovi nemačke 181. pešadijske divizije i četnici Južnog fronta iz Spuža, s. Cerovice i s. Lopata napali Zetski NOP odred, koji se posle jednodnevne borbe povukao ka Bratonožićima uz gubitke od 2 mrtva. Neprijatelj je imao 3 mrtva i više ranjenih.
2. decembar — Na široj prostoriji Pljevalja, po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ, formirana 1. 2. i 3. partizanska brigada divizije »Garibaldi«, sastava: po četiri bataljona.
- 2/3. decembar — U rejonu s. Krstac — s. Stubica (na putu Danilovgrad — Nikšić) 1. bataljon 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ napao kolonu od 15 kamiona nemačke 181. pešadijske divizije. Poginulo je i ranjeno 60 nemačkih vojnika. Zaplenjeno je i uništeno 11 kamiona, a ostali su se probili, zahvaljujući pomoći iz Nikšića. Bataljon je imao 4 mrtva i 6 ranjenih.
5. decembar — U Kolašinu, u prisustvu 400 delegata, otpočeo I kongres AFZ-a Crne Gore i Boke — Posle dvodnevnog rada doneta je rezolucija u kojoj je istaknuto da je cilj AF2-a da organizaciono poveže što veći broj žena, učvrsti jedinstvo među ženama, organizuje sistematsku pomoć jedinicama NOVJ, aktivira žene u izgradnji narodne vlasti i dr. Sa kongresa je upućen proglas ženama Crne Gore i Boke s pozivom da se svim snagama bore protiv nemačkih okupatora i domaćih izdajnika.
- Nemačka 1. brdska divizija, slomivši odbranu delova 2. proletarske udarne divizije NOVJ na prijevoljskim položajima 1 na Jabuci, prodrla u Pljevlja, koja su nekoliko časova i-anije napustili Stab 2. udarnog korpusa NOVJ i pozadinske i prištapske jedinice.
6. decembar — Dva bataljona 6. udarne crnogorske brigade 3. udarne divizije NOVJ završila šestočasovno čišćenje Prekobrda i Kuća (kod Podgorice, sada: Titograd) od četnika, uspevši da ih razbiju i delom potisnu za Podgoricu.
- Između Barutane i Rijeke Crnojevića. na putu Podgorica (sada: Titograd) — Cetinje. Udarna grupa bataljona (1. i 2. bataljon 4. proletarske NOU brigade i jedan bataljon 5. crnogorske NOU brigade) napala delove nemačke 181. pešadijske divizije i četnike Južnog fronta. Posle dvodnevni borbi nanela im je osetne gubitke, uz sopstvene gubitke od 3 mrtva i 7 ranjenih.
7. decembar — Na prostoru s. Velimlje — Vilusi — Grahovo 3. i 10. udarna brigada 29. divizije NOVJ, ojačane bataljonom Nikšićkog NOP odreda, posle osmodnevnih borbi, razbile delove četničkog Nikšićkog korpusa i manje delove nemačke 181. pešadijske i domobranske 6. divizije. Poginulo je 68 nemačkih vojnika 1 domobrana i 47 četnika dok su jedinice 29. udarne divizije NOVJ imale 9 mrtvih i 15 ranjenih

- Delovi nemačke 1. brdske divizije Iz Brodareva iznenada napali i odbacili Bjelopoljski partizanski bataljon i zauzeli Bijelo Polje.
- S. decembar* U Beranama (sada: Ivangrad) održana konferencija kojoj je prisustvovalo preko 150 intelektualaca andrijevičkog i beranskog sreza. Doneta je rezolucija u kojoj je istaknuta borba protiv fašističkog okupatora i njegovih slugu i spremnost učesnika da sve snage i iskustva stave u službu naroda i NOVJ.
- 10. decembar* — Delovi 4. proleterske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ razbili četnike i muslimansku miliciju, nanevši im gubitke od 25 mrtvih i 27 zarobljenih, 1 ponovo zauzeli Bijelo Polje.
- 13. decembar* — Dva bataljona (3. i 5. bataljon) 4. proleterske udarne brigade i 6. udarna crnogorska brigada 3. udarne divizije NOVJ, u sadojstvu sa delovima 3. proleterske (sandžačke) brigade, Komskog 1. Bjelopoljskog NOP odreda, u trodnevnim borbama u rejonu s. Pavino Polje — s. Kovren (kod Bijelog Polja) razbili delove nemačke 1. brdske divizije, četnike i muslimansku miliciju. Poginulo je oko 70 četnika i milicionera i 20 nemačkih vojnika i ranjen ih je veći broj, dok su jedinice NOVJ imale 16 ranjenih. Zaplenjeno je 50 pušaka i veća količina municije i drugog ratnog materijala.
- Udarne grupa bataljona (1. i 2. bataljon 4. proleterske NOU brigade i jedan batalion 5. crnogorske NOU brigade) prešla put Rijeka Crnojevića — Cetinje, očistila s. G. Ceklin, s. Začir i s. Ljubotin od delova četnika Južnog fronta I delova nemačke 181. pešadijske divizije i ušla u Crmnicu gde je napala i zauzela s. Brčele i oslobodila veći broj rodoljuba Iz logora. U ovim borbama neprijatelj je imao veliki broj mrtvih i ranjenih, dok je Udarne grupa imala 4 mrtva i 7 ranjenih. Zaplenjeno 405 pušaka, 3 minobacača, 7 mitraljeza. 15.000 bombi. 57.000 metaka i drugi materijal
- 20. decembar* — U Podgorici (sada: Titograd) streljan Mirko Lučić, narodni heroj.
- U s. Farmacima (kod Podgorice, sada: Titograd) nemački vojnici streljali 50 zatvorenika u znak odmazde zbog svojih gubitaka na putu Podgorica — Rijeka Crnojevića.
- 21. decembar* Delovi 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade razbili četnike i ovladali rejonom s. Kosanice i s. Mataruga (kod Pljevalja), zarobivši 41 četnika i zaplenivši 4 mitraljeza i 1 bacač.
- 27. decembar* - U blizini s. Potpeča delovi 2. bataljona 3. proleterske (sandžačke) NOU brigade razbili nemačku kolonu jačine oko 200 vojnika, nanevši joj gubitke od 20 mrtvih i odbacivši je prema Pljevljima.
- U rejonu s. Kokota (kod Podgorice, sada: Titograd) nemački vojnici streljali 50 pripadnika NOP-a.
- 30. decembar* — U s. Vlahovićima (kod Kolašina), po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ formirana 7. crnogorska NOU brigada, sastava: četiri bataljona
- 31. decembar* — Na liniji s. Kozice — s. Vrulja — s. Lijeske delovi 3. proleterske (sandžačke) NOU brigade odbili nemačko-četnički napad iz Pljevalja
- Decembar k* — U s. D. Morači (kod Kolašina), po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ, formiran 1. brdski divizion 2. udarnog korpusa NOVJ.

HRVATSKA

- 1. decembar* — Po naređenju Štaba 6. korpusa NOVJ formirana Komanda Brodskog vojnog područja.
- U s. Jesenjskom Cerju (kod Lepoglave) 1. bataljon Zagorskog NOP odreda napao delove Pavelićeve gardijske brigade koji su Paveliću obezbeđivali put za Lepoglavu. Bataljon se posle tročasovne borbe povukao, uz gubitke od 2 mrtva i 3 ranjena, a ustaše su, za odmazdu, pobile u selu 35 lica (među kojima i sedmero dece od 2—16 godina starosti) i opljačkale i popalile više kuća.
- Kod s. Mrzlih Vodica (blizu Delnica) 10. slovenačka (ljubljska) brigada 18. divizije NOVJ napala i, posle kraće borbe, uništila nemački oklopni automobil iz Sušaka. Poginulo je 9 i zarobljena su 2 nemačka vojnika.
- U s. Ičićima (kod Opatije) 9. istarska partizanska četa napala karabinijersku stanicu i zarobila 6 karabinijera.

- Sa o. Iza i Dugog otoka povukli se delovi nemačke 114. lovačke i 264. pešadijske divizije.
- 2. decembar
  - GS NOV i PO za Hrvatsku naredio Stabu 6. korpusa NOVJ da uputi 28. udarnu diviziju iz Moslavine u Pokuplje i Turopolje radi zajedničkog dejstva sa jedinicama 8. divizije NOVJ. Divizija se prebacila u Turopolje 7. decembra, ali plan nije ostvaren zbog neprijateljske operacije »Panter« na Kordunu i u Baniji 1 operacije »Vajnahtsman« u Pokuplju i Turopolju.
  - Tzmeđu s. Ilače i s. Sidskih Banovaca (kod Sida) Diverzantski udarni bataljon GS NOV i PO za Vojvodinu bataljon minom izbacio iz šina nemački vojni teretni voz sa ratnim materijalom i uništio lokomotivu 1 8 vagona.
  - Kod s. Lovrana (Istra) 9. istarska partizanska čela napala iz zasede nemački kamion i ubila 5 vojnika.
  - Saveznička avijacija bombardovala Split i Omiš, kao i Orebić i Ston na poluostrvu Pelješcu.
- 7. decembar
  - Kod o. M. Drvenika (blizu Trogira) saveznička avijacija napala 2 broda s nemačkom vojskom 1 jedan brod potopila. Drugi brod, oštećen, nasukao se na kopno blizu Trogira. Tu su ga napali i potopili delovi 9. dalmatinske brigade 20. divizije NOVJ Poginulo je 15, a ranjeno 40 nemačkih vojnika.
  - Šibenik bombardovala saveznička avijacija i potopila 4 manja nemačka broda.
  - U s. Lugu (kod Samobora) Omladinska NO brigada »Joža Vlahovčić« 1 bataljun Zumberačko-pokupskog NOP odreda napali posadu i ubili 7 ranili 8 i zarobili 12 nemačkih vojnika.
  - Na r. Kupu (kod Karlovca) 3. bataljon 1. kordunaškog NOP odreda minom porušio most i zarobio 13 domobrana koji su ga obezbeđivali.
  - Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku 21. brigada 28. divizije NOVJ dobila naziv udarna.
- 4. decembar
  - Na putu Delnice — s. Mrzle Vodice jedinice 18. divizije NOVJ uništile iz zasede kamion sa 25 vojnika iz 194. puka nemačke 71. pešadijske divizije.
  - U Dalmaciji i jugozapadnoj Bosni otpočela operacija nemačko-kvislinških snaga (nazvana »C'iten«) protiv 8. korpusa i delova 1. i 5. korpusa NOVJ. Iz Posušja i Studenaca ka Duvnu nastupali su delovi nemačke 118. lovačke divizije i 5. ustaške brigade a iz Sinja, Knina i Bos. Grahova ka Livnu snage nemačke 114. lovačke divizije, domobranskog 15. puka i čelnici. (Neprijatelj je 5. i 6. decembra zauzeo Duvno i Livno. Borbe na ovom području nastavljene su do kraja decembra.)
- 5. decembar
  - Na ž. st. Gradište (kod Vinkovaca) jedna četa Diljskog NOP odreda napala voz i uništila lokomotivu i 20 vagona, a zarobila 22 domobrana.
  - Kod Barbanti 5. istarska partizanska četa napala italijanske fašiste i ubila 3 a zarobila 4 fašista. Za odmazdu, neprijatelj je u Barbanu zapalio 3 kuće i uhapsio 20 ljudi.
  - U s. Rašporu (kod Jurdana, Istra) otvorena hrvatska škola.
- 5. decembar
  - Na Kordunu i u Baniji otpočela neprijateljska operacija (»Panter«) u cilju razbijanja 4. korpusa NOVJ, uništenja njegovih baza za snabdevanje i vršenja deportacije stanovništva. S linije Karlovac — Ogulin ka Petrovoj gori i Samarici nastupala je nemačka 371. pešadijska divizija, a s komunikacija Glina — Petrinja — Sunja i Sunja — Kostajnica — Bihać nastupali su glavnina nemačke 1. kozačke konjičke divizije i delovi nemačke 373. legionarske divizije i domobranske 2. lovačke brigade. Do 20. decembra neprijatelj je gotovo na svim pravcima slomio otpor jedinica 4. korpusa NOVJ i prodro na slobodnu teritoriju, pustošeći naselja i pljačkajući stanovništvo. Četvrti korpus je imao oko 200 boraca izbačenih iz stroja, dok su gubici neprijatelja nepoznati.
  - Kod s. Koprivne (na pruzi Pleternica — Kapela Batrina) jedinice Požeškog NOP odreda napale voz i uništile lokomotivu i 4 vagona. Poginulo je 20, a zarobljeno 42 nemačka vojnika, domobrana i ustaše.
  - Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ formiran Stab grupe severnodalmatinskih NOP odreda,
  - U s. Jurkoviću i s. Cerju (kod Samobora) Zumberačko-pokupski NOP odred napao ustaše, te zarobio 6 i ubio 7 ustaša, dok se ostatak probio u Samobor.

- U s. Šandrovcu (kod Varaždina) jedinice Kalničkog NOP odreda napale žand. stanicu i -zarobile 11 žandarma.
- 7. decembar**
  - Iz rejona Zagreba otpočeo napad delova Paveličeve gardijske brigade i čete nemačkih vojnika u cilju »čišćenja« prostorijske jugozapadno od pruge Zagreb — Sisak. U rejonu s. M. Buna — s. V. Buna — s. Podvomica pružila je jak otpor neprijatelju 28. udarna divizija NOVJ, koja je toga dana stigla iz Moslavine u Turopolje. Posle dvodnevni borbi neprijatelj se povukao u Zagreb, uz gubitke od 25 mrtvih i 16 ranjenih ustaša i 12 nestalih nemačkih vojnika, a 28. divizija je takode imala znatne gubitke.
  - Na putu s. Cerovlje — s. Dragoć (kod Pazina) 10. istarska partizanska četa uništila 1 automobil i 3 motocikla sa prikolicom. Poginula su 2 nemačka oficira i 7 vojnika
  - U Buzetu (Istra) 4. istarska partizanska četa uništila ž. stanicu.
- 8. decembar**
  - Između s. Učke i s. Vranja (kod Opatije) 9. istarska partizanska četa napala nemačku motorizovanu kolonu i uništila 1 kamion i 1 automobil. Poginuli su 21 nemački vojnik i 1 oficir, a oko 10 vojnika je ranjeno. Četa je imala 1 ranjenog.
  - Na pruzi kod Buzeta (Istra) minerska grupa 4. istarske partizanske čete uništila 2 lokomotive i oštetila 3 vagona.
- t/9. decembar*
  - Kod s. Drvenika (Makarsko primorje) naoružani brodovi »Biokovac« i »Turist« iz sastava 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ napali ustaški brod »Jadro« i posle kratite borbe prisilili ga na predaju, zarobivši 30 žandarma, 2 oficira i 10 mornara i zaplenivši brod sa 12 vagona životnih namirnica i opreme.
- 9. decembar**
  - Otpočela dvodnevna konferencija delegata sreskih i opštinskih NO odbora iz ličkog okruga, u prisustvu predstavnika ZAVNOH-a, na kojoj se diskutovalo o političkoj situaciji i o zadacima NOO-a.
  - U blizini s. Pasjaka (kod Ilir. Bistrice) 1. istarska partizanska četa uništila iz zasede nemački kamion, automobil i motocikl.
- 9/10. decembar**
  - U s. Majuru, s. Panjanima i s. Stubljanima (kod Kostajnice) 1. udarna I 3. brigada 7. udarne divizije NOVJ napale delove 4. kubanskog puka nemačke 1. kozačke konjičke divizije. Posle tročasovne borbe neprijatelj se, uz gubitke od 7 mrtvih i 2 ranjena, povukao iz s. Majura i s. Panjana u Kostajnicu. Zaplenjeno je preko 60 jahaćih konja i veća količina opreme. Jedinice 7. divizije su imale 3 mrtva i 42 ranjena.
- 10. decembar**
  - U blizini s. Stefanje (kod Čazme) jedinice 2. brigade (moslavačke) 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske sačekale u zasedi i razbile delove 3. bataljona domobranskog 2. pešadijskog puka i grupu nemačkih vojnika iz Narte. Zarobljena su 33 domobrana i 3 oficira, poginulo je 15 i ranjeno 5 domobrana i nemačkih vojnika. Brigada je imala 3 mrtva i 2 ranjena.
  - U s. Podzvizdu (kod V. Kladuše) oko 300 pripadnika muslimanske milicije Huske Miljkovića iznenada napalo 1. bataljon 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ. Bataljon se u neredu povukao ka s. Glinici, uz gubitke od 3 mrtva, 4 ranjena i 17 zarobljenih.
  - U s. Brgudcu (kod Buzeta), u Istri, u prisustvu 150 delegata, otpočelo dvodnevno partijsko savetovanje. na kome su doneti zaključci da se učvrste organizacije KP.T i SKOJ-a, kadrovi ideološki jače uzdižu, proširi mobilizacija za NOV i ojačaju NO odbori.
  - Kod o. Hvara naoružani brod »NB 6« sa delovima Hvarske i Primorske flotile 4. pomorsko — obalskog sektora Mornarice NOVJ posle jednočasovne borbe zarobio neprijateljski motorni jedrenjak »Sv. Nikola«. Poginuli su 1 nemački podoficir i kapetan broda.
  - Na o. Pag iskrcali se delovi 4. ustaške brigade iz Karlobaga, ali su se 29. decembra povukli.
- 11. decembar**
  - U rejonu s. Dugog Dola i a. Mlakovca (kod Vojnića) Kordunaški NOP odred napao stražare iz nemačke 371. pešadijske divizije i oslobodio 250 uhapšenih ljudi. Zaplenjeno je 30 zaprežnih kola s materijalom i 150 grla stoke koju je neprijatelj opljačkao od stanovništva.
  - U s. Ravnoj Gori oko 300 domobrana iz Vrbovskog napalo dva bataljona 9. slovenačke brigade 18. divizije NOVJ. U dvočasovnoj borbi neprijatelj je razbijen i odbačen u Vrbovsko uz gubitke od 5 poginulih i 18 zarobljenih vojnika.
- 12. decembar**
  - U s. Lipovčanima (kod Čazme), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, formirana NO brigada »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ.

- Kod s. Kokinca (na pruži Bjelovar — s. V. Pisanica) Bilogorski NOP odred napao grupu od 70 nemačkih policajaca koji su obezbeđivali prugu, te ubio 8 i ranio 14 policajaca.
- Na o. Braču i o. Hvaru održani izbori za NO odbore.
- 13. decembar — Na pulu s. Breza — s. Klana (kod Rijeke) 1. istarska partizanska četa napala iz zasede nemačku motorizovanu kolonu. Poginulo je 31 nemački vojnik i oštećena su 4 kamiona.
- Šibenik bombardovala saveznička avijacija, porušivši 24 i oštetivši više zgrada. Poginulo je preko 80 stanovnika.
- 14. decembar — Jedinice 18. brigade 12. divizije NOVJ napale nemački SS policijski bataljon i žandarmeriju u Đakovu. Usled jakog otpora napad je obustavljen posle višečasovne borbe. Neprijatelj je imao 24 mrtva, 22 ranjena i 10 zarobljenih, a 18. brigada 20 mrtvih, 48 ranjenih i 23 nestala.
- Vojnici zauzele jedinice 8. divizije NOVJ posle višečasovne borbe protiv delova 670. puka nemačke 371. pešadijske divizije, koji su se povukli u Glinu. Jedinice 8. divizije su imale 4 mrtva i 6 ranjenih.
- Kod s. Papuče (blizu Gospića) delovi 4. ustaške brigade iz s. Metka napali 2. brigadu 13. divizije NOVJ. Posle desetočasovne borbe ustaše su se povukle u polazni rejon, nanevši 2. brigadi gubitke od 6 mrtvih, 7 ranjenih i 20 zarobljenih.
- Na dravskom mostu kod Đckenješa jedinice NOU brigade »Braća Radić« 32. divizije NOVJ napale domobranksu stražu i zauzele sela Golu i Zdalju. Zarobljeno je 14 žandarma i domobrana, dok se ostatak neprijateljske posade povukao na mađarsku teritoriju.
- Na o. Braču otpočela Prva oblasna konferencija USAOH-a za Dalmaciju, na kojoj su, u trodnevnom radu, izneti rezultati NOB-a i date smernice budućeg rada. Izabran je Oblasni odbor USAOH-a.
- 15. decembar — U Vrbovskom jedinice 18. divizije NOVJ i 3. brigada 13. divizije NOVJ opkolile i napale delove 10. ustaškog bataljona i domobranski 2. železničko-stražarski bataljon. Borbe su vođene neprekidno do 20. decembra, kada su se u Vrbovsko probile nemačko-ustaške snage, koje su se zatim, 23. decembra, s napadnutom posadom povukle u Ogulin, a jedinice NOVJ su zaposelc mesto. Neprijatelj je imao 20 mrtvih i 45 ranjenih, jedinice NOVJ 22 mrtva i 35 ranjenih.
- Na pulu Sinj — Livno jedinice 8. i 9. dalmatinske brigade 20. divizije NOVJ napale nemačke posade u selima Bilom Brigu, Knežici, Trnovim Poljanama, Vagnju i Prologu. Pošto im ovaj napad, kao ni napad ponovljen 16/17. decembra, nije uspeo, te jedinice su se povukle uz gubitke od 10 mrtvih i 17 ranjenih.
- U rejonu s. Strmice delovi 741. puka nemačke 114. lovačke divizije sa četnicima iz Knina napali 5. dalmatinsku brigadu 19. divizije NOVJ i u dvodnevnom borbama joj naneli gubitke od 7 mrtvih, 16 ranjenih i 11 zarobljenih.
- Kod s. Jazavice (na pruži Novska — Nova Gradiška) jedinice Posavskog NOP odreda minirale prugu i napale voz. Poginulo je 5 nemačkih vojnika i 2 oficira, a zarobljeno 18 domobrana, 2 nemačka vojnika i 2 ustaše. Posavski NOP odred je imao 1 ranjenog.
- Decembar p.p. — Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ formiran Štab Grupe srednjodalmatinskih NOP odreda.
- 16. decembar — Us. Đevrskama (kod Benkovca) 1. bataljon Severnodalmatinskog NOP odreda napao četnike. Poginulo je 20, a ranjeno 13 četnika. Bataljon je imao 1 mrtvog i 4 ranjena.
- Kod s. Sukošana mornaričke jedinice 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ zarobile neprijateljski brod »Tomislav« koji je isplovio iz Zadra da bi izbegao bombardovanje savezničke avijacije.
- Zadar bombardovala saveznička avijacija i uništila lučka skladišta.
- 17. decembar — Brodska NO brigada 12. divizije NOVJ, posle višečasovne borbe protiv nemačke žandarmerije, zauzela s. Gorjane (kod Đakova). Deo posade koji se probio iz sela sačekale su u zasedi i napale jedinice Čehoslovačke NO brigade Jan Žiška«, 18. brigade 12. divizije NOVJ i Osječkog NOP odreda. Neprijatelj je imao 101 poginulog, a Brodska brigada 7 mrtvih i 23 ranjenih.
- Zadar bombardovala saveznička avijacija i u luci pogodila nemački brod -Marbjonsko«, na koji je bilo ukrcano 208 tona raži.

18. decembar — U gradu Hvaru otpočela dvodnevna konferencija kojoj je prisustvovao 41 umetnik, književnik i publicista Dalmacije. Konferencija je izdala proglas u kome, ukazujući na izdajnički rod izbegličke londonske vlade, osuđuje one umetnike i javne radnike koji su se stavili u službu okupatora i njihovih slugu i poziva umetnike sa neoslobođene teritorije da što pre stupe u redove NOVJ.
- U Zadarskom kanalu 2 patrolna čamca Virske flotile 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ napali naoružani nemački brod koji je prevozio 150 vojnika i naneli mu teške gubitke u ljudstvu.
- 18/19. decembar U s. Sopnici (kod Zagreba) Turopoljsko-posavski NOP odred i četa 2. diverzantskog bataljona GS NOV i PO za Hrvatsku napali i razoružali domobransku posadu i uništili dva skladišta (390 tona) avionskih bombi i prolivavionskih granata. Zarobljeno je 60 domobrana, 1 podoficir i 2 oficira, a od eksplozije poginulo je 5 i ranjeno 41 nemački vojnik i domobran.
- U Bračkom kanalu britanski torpedni čamci napali nemački konvoj od 1 dvotrupne peniše, 2 desantno-jurišna čamca i 1 motornog čamca. Potopljeni su penisa sa oko 20 vojnika i 1 desantno-jurišni čamac, a ostala dva čamca su oštećena uplovila u luku Ploče.
19. decembar — Na aerodromu Kurilovec (kod Zagreba) jedinice 28 udarne divizije NOVJ i Turopoljsko-posavskog NOP odreda napale nemačko-domobransku posadu. U tročasovnoj borbi je poginulo 20 neprijateljskih vojnika, zarobljeno 15 nemačkih vojnika i 1 oficir i 150 domobrana i 1 oficir, a oslobođeno 460 italijanskih vojnika koji su kao zarobljenici radili na aerodromu. Uništeni su 1 tromotorni avion, 6 kamiona i hangari s većom količinom goriva. Kad su iz Zagreba pristigla nemačko-ustaška pojačanja s tenkovima, jedinice NOVJ su se povukle uz gubitke od 4 mrtva i 16 ranjenih.
- U blizini s. Počitelja (kod Gospića) delovi 4. ustaške brigade podržani artiljerijom, iznenada napali 2. brigadu 13. divizije NOVJ. Posle viščasovne borbe ustaše su se povukle u Gospić uz gubitke od 2 mrtva i 1 ranjenog, dok je 2. brigada imala 5 mrtvih, 7 ranjenih i 25 nestalih.
- Osnovan ONO odbor Zadar.
- Na o. Visu održani izbori za NO odbore.
- U Hrvatskom primorju održana konferencija prosvetnih radnika kojoj je prisustvovalo 56 delegata. a
20. decembar — U s. Zlobinu (kod Kraljevice) 1. udarna brigada 13. divizije NOVJ napala nemačku posadu, ali se posle viščasovne borbe, zbog pojačanja pristiglih iz Sušaka, povukla uz gubitke od 4 poginula, 5 ranjenih i 3 nestala.
- Kod rta Pelegrina (na o. Hvaru) patrolni čamci 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ, u sadejstvu sa britanskim torpednim čamcima, zarobili 2 nemačka naoružana broda.
- U s. Dubravi (kod Zagreba) ustaše obesie 16 aktivista NOP-a.
22. decembar — S Pelješca izvršili desant na o. Korčulu 750. puk nemačke 118. lovačke divizije, delovi 668. artiljerijskog puka, bataljon "Brandenburgs i četa tenkova. Ostrvo su branili 13. dalmatinska brigada 26. divizije NOVJ. 1. prekomorska brigada i Korčulanski NOP odred, a 23 24. decembra su stigla i dva bataljona 1. dalmatinske udarne brigade 9. divizije NOVJ sa o. Visa. Pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja, sve jedinice NOVJ su se noću 24/25. decembra I sledećih noći povukle na ostrva Vis i Hvar. Pretpevši osetne gubitke: od 1057 boraca 13. brigade evakuisano je samo 525, dok je 1. prekomorska brigada imala oko 300 ljudi izbačenih iz stroja. Prema nepotpunim podacima, nemačke jedinice su imale oko 100 mrtvih i ranjenih.
- Kod o. Silbe britanski torpedni čamci (MTB 298 i 276) napali nemačku krstaricu »Niobe« (bivšu »Dalmaciju«) koja se, na pulu za Pulu. 19. decembra nasukala na jugozapadni deo ostrva. Brod su dva torpeda teško oštetila, a trećim je torpedom potopljen remorker »Parenco«, vezan uz bok »Niobe«.
- U rejonu s. Počitelja (kod Gospića) delovi 4. ustaške brigade iz Gospića napali 2. brigadu 13. divizije NOVJ i naneli joj gubitke od 10 mrtvih, 8 ranjenih i 7 zarobljenih. Ustaše su imale 3 ranjena.
- U Slunju SNO odbor održao konferenciju sa 170 odbornika iz svih sela i opština sreza Slunj.

23. decembar
- U s. Sibirju (kod SI. Broda) jedinice Cehoslovačke NO brigade „Tan Žiška“ 12. divizije NOVJ napale nemačku motorizovanu kolonu. U desetočasovnoj borbi poginulo je 33 i zarobljeno 9 neprijateljskih vojnika, a spaljeno 98 kamiona i 20 motocikla. Brigada je imala 2 mrtva i 15 ranjenih.
  - Kod s. Sirinca (blizu Ivanić-Grada) 2. brigada (moslavačka) 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske minirala prugu i uništila lokomotivu i 6 vagona. Poginuli su 3 nemačka vojnika i 1 ustaša, a zarobljeni 35 domobrana, 3 ustaše i 2 nemačka vojnika.
  - Između s. Badljevine i s. Omanovca (kod Pakraca) jedinice Daruvarskog NOP odreda napale iz zasede bataljon domobrana, te ubile 4 domobrana i 1 oficira, ranile 2 i zarobile 6 domobrana.
24. decembar
- U s. Gromačnikti (kod SI. Broda) delovi Cehoslovačke NO brigade „Jan Žiška“ 12. divizije NOVJ i Diljskog NOP odreda napali domobransku posadu kod skladišta municije, ali se, zbog jakog otpora iz bunkera, povukli uz gubitke od 6 mrtvih i 17 ranjenih. Neprijatelj je imao 9 ranjenih.
  - U s. Lazini (kod Jastrebarskog) Omladinska NO brigada „Joža Vlahović“ napala nemačku posadu, ali se, zbog pojačanja pristiglih iz Jastrebarskog, morala povući. Zarobljena su 24, a ranjena 4 neprijateljska vojnika.
25. decembar
- U s. Račicama (kod Buzeta) održana Prva oblasna partijska konferencija KPH za Istru, na kojoj je, u prisustvu 80 delegata, izabran Oblasni komitet KPH.
  - Snage nemačke 371. pešadijske divizije i 4. kubanski puk nemačke 1. kozačke konjičke divizije otpočele operaciju („Vajnahtsman“) u cilju uništenja jedinica NOVJ u Pokuplju i Turopolju. Pošto se 28. udarna divizija NOVJ, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, 26. decembra povukla iz Turopolja u Moslavinu, neprijateljske jedinice su, ne nailazeći na otpor, do 30. decembra prokrstarile ovu prostoriju pljačkajući.
  - U Barbanu (kod Raše) 5. istarska partizanska četa zarobila 18 karabinijera.
  - U bolnici na o. Hvaru, podlegavši teškim ranama koje je prethodnog dana zadobio u borbi protiv nemačkih jedinica na o. Korčuli, umro komandant 26. divizije NOVJ Nikola Martinović, narodni heroj.
27. decembar
- U Vrliku, posle dvodnevni borbi, ušle jedinice 20. divizije NOVJ, pošto su se manji delovi nemačke 264. pešadijske divizije sa četnicima i ustaškom milicijom povukli u Knin i Drniš.
  - U blizini s. Belog Sela i s. Sungera (kod Delnica) jake nemačke snage iz Fužina napale 10. slovenačku (ljubljsku) brigadu 18. divizije NOVJ. Brigada se, zbog nadmoćnosti neprijateljskih jedinica, posle 11 časova borbe povukla na pl. Slavicu, odakle je protivnapadom odbacila neprijatelja u Fužine. Sutradan su nemačke snage napustile Fužine i povukle se u Zlobin. Gubici neprijatelja: 18 mrtvih i veći broj ranjenih. Brigada je imala 5 mrtvih i 2 ranjena.
  - U blizini s. Brezovca (kod G. Lapca) 1. bataljon 7. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ upao u neprijateljsku zasedu i pretrpeo gubitke od 5 mrtvih, 6 ranjenih i 6 zarobljenih.
  - U luci Hvaru nemački avioni potopili naoružani brod „NB 5“ iz 4. pomorsko-obalnskog sektora Mornarice NOVJ.
  - U s. Rožentci (kod Pokupskog), u borbi protiv nemačkih vojnika, poginuo potpukovnik NOVJ Ivan Rukavina Siđo, narodni heroj.
28. decembar
- Kod s. Ravce (na putu Vrgorac — s. Kozice) jedinice Neretvanskog NOP odreda uništile iz zasede 3 kamiona i ubile 25 nemačkih vojnika, a zarobile 1 oficira.
29. decembar
- U s. Račicama (kod Buzeta) održana Prva oblasna konferencija SKOJ-a za Istru, na kojoj je, u prisustvu 115 delegata, izabran Oblasni komitet SKOJ-a.
  - Na o. Ugljanu održana konferencija delegata MNO odbora iz sreza Preko, na kojoj je izabran SNO odbor.
  - U blizini s. Varaždinbrega (kod Varaždina) jedinice NOU brigade „Braća Radić“ 32. divizije NOVJ napale četvu ustaša Paveličeve gardijske brigade i nanele joj gubitke od 4 mrtva, 11 ranjenih i 3 nestala. Brigada je imala 3 mrtva i 13 ranjenih.
  - Kod s. Raševića (na putu Benkovac — s. D. Zemunik) 2. bataljon Otočkog NOP odreda napao 5 kamiona s nemačkim vojnicima. Poginulo je oko 30 neprijateljskih vojnika i uništena su 2 kamiona. Bataljon je imao 1 ranjenog.

- U rejonu s. Caglina (kod Našica) bataljon Diljskog NOP odreda napao kolonu 6. ustaškog bataljona i ubio 17, a ranio 20 ustaša.
- Na putu Lovinac — s. Medak jedinice 7. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ napale iz zasede nemačku motorizovanu kolonu 1 uništile 2 kamiona natovarena naftom.

29/30. decembar — U s. Balama (kod Rovinja) 3. istarska partizanska četa zarobila 13 karabinjera i /apalila opštinsku zgradu i 2 kamiona.

30. decembar — Po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ formiran Stab grupe NOP odreda ovog korpusa.
— Snage nemačke 264. pešadijske divizije iz Knina i Drniša, podržane tenkovima, odbacile delove 20. divizije NOVJ i ponovo zauzele Vrliku.

31. decembar — Na istočnoj obali o. Ista naoružani brod »Jadran« iz 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ zarobio posadu od 24 nemačka mornara, 3 domobranska podoficira i 2 mornara s nasukanog minopolagača »Mosor«.

- U Đurđevac ušao Bjelovarski NOP odred, pošto se žandarmerijska posada, zbog približavanja naših jedinica, povukla na teritoriju Mađarske.

- Na o. Mljet iskrcao se sa Pelješca 3. bataljon 750. puka nemačke 118. lovačke divizije, a delovi 13. dalmatinske brigade 26. divizije NOVJ i Orjenskog NOP odreda povukli se na o. Vis.

Decembar — U s. Prapoću (kod Buzeta, u Istri) otvorena hrvatska škola.

MAKEDONIJA

i decembar — U okolini Kumanova, po naređenju Štaba 5. operativne zone NOV i PO Makedonije, od dotadašnjeg Skopsko-kumanovskog NOP odreda formiran 1 kumanovski partizanski bataljon »Jordan Nikolov«, jačine 110 boraca.
— Izašao prvi broj lista »Bratstvo«, organa Štaba 1. makedonsko-kosovske NOU brigade.

2. decembar (s l u č a j e v i m a i) — Komanda mesta Debarca dala uputstvo NO odboru s. Botuna (kod Ohrida): u kojim po čijem odobrenju seljaci mogu prodavati životne namirnice, pošto je to naredbom GŠ NOV i PO za Makedoniju bilo zabranjeno.

- Sreski upravitelj iz Negotina na Vardaru Izveštava ministra unutrašnjih poslova Bugarske o stanju u srezu i traži pojačanje u policiji da bi očuvao red i mir i obracunao se s partizanskim jedinicama.

3. decembar — Nemačko-balističke snage iz Kičeva. Debra i Struge preduzele koncentričan napad na slobodnu teritoriju Debarca s ciljem da unište partijsko 1 vojno rukovodstvo NOV i PO Makedonije i 1. makedonsko-kosovsku NOU brigadu i oslobode komunikacije koje iz zapadne Makedonije vode za Albaniju. Posle vrlo teških borbi u Debarcama, na kruševskom i resenskom području. 1. makedonsko-kosovska NOU brigada je sa CK KPM i GŠ NOV i PO za Makedoniju, prema ranije predviđenom planu, 5. decembra napustila slobodnu teritoriju i preduzela marš za Grčku.

- U rejonu s. Kozice, s. Kladnika. s. Turja, s. Mramorca, s. Slatina i s. Slivova (kod Kičeva) bataljoni - Itamiz Sadik« i Boris Vukrnirovič* 1. makedonsko-kosovske NOU brigade otpočeli vrlo teške borbe protiv nemačko-balističkih snaga iz Kičeva. Nadmoćni neprijatelj je do 5. decembra ovladao ovim rejonom, a bataljoni su se povukli ka pl. Galičici.

4. decembar — Kod s. Belice (blizu Kičeva) Kosovsko-metohijski bataljon 1. makedonsko-kosovske NOU brigade napao nemačko-balističke delove, jačine oko 120 ljudi, i naneo im gubitke od 4 mrtva.

5. decembar — Kod s. Slivova (blizu Ohrida) seoski odbornici, zajedno sa starim ilindenskim borbicima, vodili vrlo tešku i neravnu borbu protiv jakih nemačko-balističkih snaga koje su koncentrično napale slobodnu teritoriju Debarca i tako omogućili ženama, deci i starcima da se iz sela prebace na pl. Koraorman.

- Kod s. Brezova i s. Puste Reke (blizu Kruševa) bugarski vojnici i policija napali Kičevski bataljon (2. bataljon) 1. makedonsko-kosovske NOU brigade. U petočasovnoj borbi je poginulo oko 10 policajaca. Bataljon se bez gubitaka povukao za s. Slatinu.

- 5/6. decembar — CK KPM, GŠ NOV i PO za Makedoniju i 1. makedonsko-kosovska NOU brigada preduzeli pokret iz Debarca, preko Prespe, Galičire, s. Bufa i Kajmakčalana, za Karadžou (u Grčkoj). Cilj im je bio: u jeku neprijateljskih ofanzivnih dejstava izvući jedinice i, prema ranije stvorenom planu, težište dejstava preneti na glavni komunikacijski pravac Solun — Skoplje, a odatle u centralni i istočni deo Makedonije.
10. decembar — U s. Drenku (kod Kumanova) oko 500 četnika Vardarskog korpusa opkolilo 1. kumanovski partizanski bataljon "Jordan Nikolov" s namerom da ga unište i da taj kraj očiste od partizana. Posle sedmočasovne borbe četnici su odbačeni ka s. Arbanaskom, a bataljon se povukao na pl. Kozjak. Gubici četnika: oko 20 mrtvih i 30 ranjenih, a bataljon »Jordan Nikolov«: 7 mrtvih, 4 ranjena i 3 nestala.
- U blizini s. Tabanovca grupa boraca 1. kumanovskog partizanskog bataljona »Jordan Nikolov« minirala prugu Kumanovo — Preševo i uništila lokomotivu i 8 vagona nemačkog teretnog voza zbog čega je saobraćaj bio prekinut 24 časa.
11. decembar — Us Germanu (kod Lerina, u Grčkoj), u sastav 1. makedonsko-kosovske NOU brigade ušao i batalion »Stevan Naumov«.
14. decembar — Na Kajmakčalan stigla iz Debarca 1. makedonsko-kosovska NOU brigada, te uhvatila vozu sa grčkim partizanima. Ovde je istog dana formiran bataljon (naziva se i četa) od vojnika Crvene armije koji su prebegli iz nemačkog zarobljeništva. Bataljon je krajem meseca ušao u sastav 1. makedonsko-kosovske NOU brigade.
13. decembar — Tzmcdu Kumanova i Preševa grupa boraca 1. kumanovskog partizanskog bataljona »Jordan Nikolov« porušila prugu na nekoliko mesta i uništila nekoliko vagona, zbog čega je saobraćaj bio prekinut 24 časa.
16. decembar — IJ s. Konjskom (kod Đevđelije) jedinice 3. operativne zone NOV i PO Makedonije izvršile dogovoren prepad na posadu bugarske karaule. Tom prilikom su komandir i 60 vojnika sa celokupnim naoružanjem prešli na stranu NOVJ.
18. decembar — Deo CK KPM, GŠ NOV i PO za Makedoniju i 1. makedonsko-kosovska NOU brigada, posle 13-dnevnog marša iz rejona Debarca (zapadna Makedonija), stigli u s. Puštane (u Grčkoj). Ovde je uspostavljena veza s jedinicama 3. operativne zone NOV i PO Makedonije.
- Us. Murgašu (kod Kumanova) 3. čela 1. kumanovskog partizanskog bataljona »Jordan Nikolov« spalila zgradu opštine i održala zbor sa seljacima.
10. decembar — Na južnim padinama pl. Kožufa (u Grčkoj), po odluci CK KPM i GŠ NOV i PO za Makedoniju, od bugarskih vojnika koji su iz granične posade u Konjskom prišli jedinicama NOVJ i od onih koji su ranije prišli formiran bugarski partizanski bataljon »Hristo Botev«.
20. decembar — Us. Fuštanima (Meglen, u Grčkoj), po naređenju GŠ NOV i PO za Makedoniju, formirana 2. makedonska NOU brigada, u čiji su sastav ušli: partizanski bataljon •Strašo Pindžur . 2. bataljon 3. operativne zone NOV i PO Makedonije i bugarski partizanski bataljon Hristo Botev«. Formiranjem ove brigade ukinut je Štab 3. operativne zone.
- Između Kumanova i Preševa grupa boraca 1. kumanovskog partizanskog bataljona •Jordan Nikolov« porušila deo pruge i uništila lokomotivu i nekoliko vagona natovarenih oružjem. Saobraćaj je bio prekinut oko 24 časa.
21. decembar — Us. Fuštanima (Meglen, u Grčkoj) održano partijsko savetovanje kome su prisustvovali delegat CK KPJ (Svetozar Vukmanović Tempo), članovi CK KPM i GŠ. članovi KPJ iz 1. makedonsko-kosovske NOU i 2. makedonske NOU brigade i partijski ividnici s terena. Na savetovanju je iscrpno analiziran razvoj partijske organizacije i NOB i postavljeni su zadaci u vezi s njenim daljim radom i s jačanjem NOP-a u svim krajevima Makedonije.
22. decembar — U s. Fuštanima (Meglen, u Grčkoj), održan I kongres antifašističke omladine Makedonije (NOMSM) Prisustvovalo je 288 delegata iz svih krajeva Makedonije. Izabran je Glavni odbor NOMSM. doneta je rezolucija i postavljeni su zadaci za dalji rad omladinske organizacije.
22. decembar — Us. Fuštanima (Meglen, u Grčkoj), po naređenju GŠ NOV i PO za Makedoniju, formirana Grupa bataljona od partizanskih bataljona »Stevan Naumov« i bugarskog partizanskog bataljona »Hristo Botev«. (Grupa je do 26. februara 1944. dejstvovala samostalno, pod neposrednom komandom GŠ. kada je bataljon »Stevan Natimi« ušao u sastav 3. makedonske NOU brigade; »Hristo Botev« je nešto kasnije otišao u Bugarsku.)

- Iz Meglena fu Grčkoj), po odluci GS NOV i PO za Makedoniju, 1. makedonsko-kosovska NOU brigada, 2. makedonska NOU brigada i Grupa bataljona (Stevan Naumov« i »Hristo Botev«) otpočeli ofanzivna dejstva na sektoru od Vardara do Mariova s ciljem da »čiste« prigranični pojas od neprijateljskih snaga i ometaju saobraćaj glavnim komunikacijama Solun — Skoplje.
- U Kotorluku (kod Kratova) 1. kumanovski partizanski bataljon »Jordan Nikolova otpočeo akciju prikupljanja oružja od seljaka koje je bugarski okupator nasilno naoružavao za borbu protiv partizanskih jedinica. Za tri dana seljaci (iz sela: Topoloviča, Zivaljeva, Filipovaca, Sakuljice i drugih) dobrovoljno su predali oko 80 pušaka i dosta municije.
- 25. decembar — Kod s. Romanovca grupa boraca 1. kumanovskog partizanskog bataljona Jordan Nikolov« porušila prugu Kumanovo — Skoplje, zbog čega je saobraćaj bio prekinut oko 16 časova.
- 26. decembar — U s. Mrežičkom (Mariovo) 1. makedonsko-kosovska NOU brigada napala bugarski granični pododsek i graničnu karaulu "Turski ride. Poginulo je 24, ranjeno 14 i zarobljeno 8 bugarskih vojnika.
- U s. Konjskom (kod Đevdelije) Grupa bataljona (»Stevan Naumov« i bugarski partizanski bataljon »Hristo Botev«) napala bugarsku graničnu karaulu, ali zbog jakog otpora nije uspela da je zauzme. U oštroj borbi poginulo je 6 bugarskih vojnika i 2 podoficira i ranjeno 9 vojnika i 1 podoficir, dok je Grupa bataljona imala 4 mrtva. Bugarski vojnici iz Đevdelije, za odmazdu, spalili su selo, a sreski upravitelj je zatražio pojačanje policije i angažovanje 1—2 puka vojske.
- 27. decembar — Kod s. Vakava, s. Murgaša i s. Rudara (blizu Kratova) bugarski vojnici i policija iz Kratova napali 1. kumanovski partizanski bataljon »Jordan Nikolov«. Posle devetčasovne borbe bataljon se, koristeći maglu, povukao preko s. Sopskog Rudara na pl. Kozjak. Bataljon je imao 3 ranjena, a neprijatelj 1 ranjenog.
- 27/28. decembar — U s. Prždevu i s. Klisuri (kod Negotina. na Vardaru) partizanski bataljon »Strašo Pindžur« istovremeno napao nemačke delove za vezu i za protivavionsko osmatranje. Posle kraće borbe u s. Prždevu je poginulo 8 nemačkih vojnika i zaplenjeno 17 pušaka i druge ratne opreme, dok napad u s. Klisuri nije uspeo zbog intervencije bugarskih jedinica iz Kavadaraca i s. Demir-Kapije.
- 29. decembar — Bugarske jedinice kumanovskog garnizona opljačkale s. Suvi Orah i s. Kanarevo i, posle terora i mučenja, streljale 10 seljaka.
- 30. decembar — Bugarske snage (vojska i policija) i kontračetnici iz Kumanova, s. Ml. Nagoričana, s. Stracina, Krive Palanke, s. Klenika, Preševa, Vranja, Bosiljgrada. Trna i Pirota otpočeli koncentrična dejstva na kumanovsko-vranjskom području da bi uništili makedonske, južnomoravske i kosovske jedinice, ali su ove vesto izbegle sukob. Nezadovoljne ishodom ove desetodnevnice akcije, neprijateljske snage su pokupile seljake od 18 do 50 godina i većinu internirale u Bugarsku, izvršivši istovremeno mnoge paljevine i ubistva po selima.
- 31. decembar — U Đevdeliju upala diverzantska grupa iz Grupe bataljona (»Stevan Naumov« i bugarski partizanski bataljon »Hristo Botev«), Iznenađeni pojavom partizana, bugarski vojnici su u međusobnoj pucnjavi imali gubitaka u mrtvim i ranjenim.
- Decembar — U s. Zborskom (Meglen, u Grčkoj) izašao prvi broj »Narodne borbe«, organa štaba 2. makedonske udarne brigade.
- PK SKOJ-a za Makedoniju uputio pismo omladinskim rukovodiocima u zapadnoj Makedoniji, u kome im je postavio zadatak i dao uputstva za rad u uslovima kad su jedinice NOVJ napustile slobodnu teritoriju Debarca.

SLOVENIJA

- 1 decembar — U s. Pšajnovici (kod Šmartna u Tuhinju) 2. i 3. bataljon 6. slovenačke udarne brigade »Siavko Slander« 4. štajerske operativne zone NOV i PO Slovenije napali jaku nemačku SS policijsku grupu koja je pljačkala po selu. Posle dvočasovne borbe oni su je, uz gubitke, proterali u pravcu Kamnika. zaplenivši 3 sanduka municije i mnogo razne opreme.
- Kod s. Kozarjevog Kala (blizu Novog Mesta) jake nemačke snage napale 2. artiljerijski divizion 15. divizije NOVJ. Posle oštre borbe, u kojoj je pretrpeo gubitke od 2 mrtva i 8 ranjenih, divizion se prebacio na Novu čoru

2. decembar — U blizini s. Cateža (kod Trebnja). na osnovu naredbe GS NOV i PO za Sloveniju od delova 12. slovenačke (štajerske) NO brigade formiran Dolenjski NOP odred.
- U Beloj krajini, na osnovu naredbe GS NOV i PO za Sloveniju, od delova 15. slovenačke (belokrajinske) NO brigade formiran Belokranjski NOP odred.
- Kod s. G. Lakovnica 4. bataljon 12. slovenačke (štajerske) brigade 15. divizije NOVJ. posle dvočasovne borbe, odbacio nemačku motorizovanu kolonu koja je nadirala iz Novog Mesta i naneo joj gubitke od 11 mrtvih i više ranjenih.
3. decembar — U V. Laščama jedinice 14. divizije NOVJ sa 8. slovenačkom brigadom »Fran Levstik« 18. divizije NOVJ, posle 10-časovne borbe, uništile nemačko-belogardističku posadu. Poginulo je preko 200 belogardista i nemačkih vojnika, dok su jedinice NOVJ imale 2 mrtva i 8 ranjenih. Zaplenjeno je: teški minobacač, 5 mitraljeza, 10 p. mitraljeza i 198 pušaka.
- U s. Mrzлом Vrhu (kod Žirija) jake nemačke žandarmerijske snage napale 5. bataljon 3. slovenačke udarne brigade Ivan Gradnik* 20. divizije NOVJ. kome su pristigli u pomoć delovi 10. slovenačke NO brigade »Janko Premrl Vojko-; 26. divizije NOVJ. Posle devetčasovne borbe neprijatelj se ponukao uz gubitke od 20 mrtvih i više ranjenih.
1. decembar — U rejonu s. D. Lakovnlce — s. Stranska Vas — s. D. Tožka Voda nemačko-belogardističke snage iz Novog Mesta napale 4. bataljon 12. slovenačke (štajerske) NO brigade i 4. slovenačku udarnu brigadu »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ. ali su posle viščasovne borbe odbačene u polazni garnizon. Poginulo je oko 40 i ranjen je veći broj neprijateljskih vojnika, dok su jedinice NOVJ imale 3 mrtva i 2 ranjena.
5. dccembar — U rejonu s. I-Iarinja Vas — s. Trška Gora — s. Bučna Vas — s. Bršljin nemačko-belogardističke snage iz Novog Mesta napale 12. slovenačku (štajersku) brigadu 15. divizije NOVJ, ali su posle oštre borbe prinuđeno da se povuku u polazni garnizon, uz gubitke od 20 mrtvih i veći broj ranjenih.
- U s. M. Slr.tnik (kod Novog Mesta) upala 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ i posle šestočasovne borbe uništila belogardističko uporište jačine 100 ljudi. Veći deo posade, uz zaštitu nemačkih tenkova, povukao se u Novo Mesto, odnevši mrtve i ranjene.
7. decembar — Na pl. Pohorju nemački 14. i 19. SS policijski puk i tri borbene grupe nemnčkih vojnika otpočeli trodnevnu akciju čišćenja s ciljem da unište Pohorski NOP odred 4. (štajerske) operativne zono NOV i PO Slovenije. Odred se, izbegavajući borbu protiv nadmoćnih nemačkih snaga, bez gubitaka izvukao iz obruča.
- tJ rejonu s. Bučna Vas — s. Zdinja Vas — s. Trška Gora 12. slovenačka (štajerska) brigada 15. divizije NOVJ odbila napad nemačko-belogardističkih snaga lz. Novog Mesta, produzet u cilju razbijanja blokade. U tročasovnoj borbi neprijatelj je pretrpao gubitke od 6 mrtvih i 10 ranjenih. Brigsda je imala 1 mrtvog i 1 nestalog
8. decembar — U s. Rakitnici 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ odbila napad nemačkih snaga iz Kočevja. U kraćoj borbi je poginulo 15 nemačkih vojnika. Brigada je imala 5 mrtvih i 6 ranjenih
- .). dccembar — Jedinice 14. divizije NOVJ otpočele napad na nemačko-belogardistički garnizon u Kočevju. U četvorodnevnom uličnim borbama one su uništile sve otporne tačke (sein starog zamka, koji se takođe nalazio pred padom). Zatim, kada su jake oklopne snage iz sastava nemačke 162. pešadijske divizije probile položaje 8. slovenačke NO brigade i prodrle iz Ljubljane u Kočevje jedinice 14. divizije NOVJ odustale su od daljih napada. Poginulo je oko 160 nemačkih i belogardističkih vojnika Jedinice NOVJ su uništile 3 tenka i zaplenile 2 haubice i 2 topa.
- IJ rejonu s. M. Slatnik — s. Gotna Vas — s. Stranska Vas nemačko-blogardističke snage iz Novog Mesta, uz podršku tenkova, napale jedinice 4. slovenačke udarne brigade »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ, ali su posle oštre borbe primorane da se vrate u polazni garnizon.
10. decembar — Kod s. Regerče Vasi delovi 4. slovenačke udarne brigade »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ vodili viščasovnu ostru borbu protiv nemačko-belogardističkih snaga koje su, uz podršku tenkova, napadale iz Novog Mesta. Oni su najzad odbacili neprijatelja u polazni garnizon, uništivši mu 1 tenk.
- U. decembar — U blizini s. Težke Gore, s. Harlnje Vasi, s. Zabije Vasi i s. Regerče Vasi jedinice 4 slovenačke udarne brigade i 12. slovenačke (štajerske) brigade 15. divizije NOVJ vodile oštre borbe protiv nemačko-belogardističkih kolona koje su nadirale iz Novog Mesta. Neprijatelj je odbačen u polazni garnizon.

12. decembar — U s. Rihemberku (sada: s. Branik), kod Ajdovščine dve čete 4. bataljona 19. slovenačke brigade »Srečko Kosovel« 27. divizije NOVJ napale karabinljersku stanicu jačine 60 ljudi. Zbog jakog fortifikacijskog uređenja uporišta napad je obustavljen posle dvočasovne borbe, u kojoj je neprijatelj pretrpeo gubitke od 15 mrtvih i 7 ranjenih, a jedinice 4. bataljona imale 3 ranjena.
- U s. Zalovičama (kod Novog Mesta) 2. bataljon 12. slovenačke (štajerske) brigade 15. divizije NOVJ napao nemačko-belogardističke snage koje su prodrle preko s. St. Petra i s, Harinje Vasi. Posle dvočasovne borbe neprijatelj se, uz gubitke od 2 mrtva i 7 ranjenih, povukao u Novo Mesto.
- 12/13. decembar — U s. Hotedršici (kod Logateca) 3. bataljon 3. slovenačke udarne brigade »Ivan Gradnik« 26. divizije NOVJ napao belogardističku posadu, ali je, zbog jakog fortifikacijskog uređenja uporišta, posle dvočasovne borbe odustao od daljih napada. Istovremeno su ostale jedinice te brigade, na obezbeđenju prema Logatecu i s. Godoviču, u oštrim borbama nanele velike gubitke nemačko-belogardističkim kolonama koje su nadirale u pomoć napadnutoj posadi Hotedršice.
- 14 decembar — Između Litije i Zagorja (na pruzi Ljubljana • Zidani Most) minerska grupa 6 slovenačke udarne brigade Siavko Slander 4 (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije minom uništila lokomotivu i 9 vagona teretnog voza.
- WIS. decembar — Kod Ilirske Bistrice delovi 1 bataljona 19. slovenačke brigade Srečko Kosovci 27 divizije NOVJ upali bez borbe u rudnik gline i uništili sve pumpe, trafostanicu i uređaje za proizvodnju.
15. decembar — U s. Goreljeku (na pl. Pokljuki) nemačke snage opkolile 3. bataljon 7. slovenačke udarne brigade »France Prešern« 26. divizije NOVJ. Posle višečasovne borbe, u kojoj je imao 46 mrtvih i 10 ranjenih (pa zarobljenih) i izgubio minobacač, 10 p. mitraljeza i 53 puške, 3. bataljon je uspeo da se probije.
- Diverzantska grupa 19. slovenačke brigade »Srečko Kosovel« 27. divi/1. je NOVJ, koja je deistvovala u Trstu, minirala tramvajsku prugu Trst — s. Opčine
- Decembar p.p — Kod s. Sodražice (blizu Ribnice), na osnovu naredbe GS NOV i PO za Sloveniju, od dela ljudstva 14. i 18. divizije NOV.T formiran Nolranjski NOP odred.
- 15/16. decembar — U s. Stražišću (kod Kranja) 1. i 2. bataljon 7. slovenačke udarne brigade »France Prešern« 26. divizije NOVJ i delovi Gorenjskog NOP odreda teže oštetili tekstilnu fabriku »Heler«, zarobili tri stražara i zaplenili veću količinu tekstila. Istovremeno su zasede odbile pokušaj intervencije nemačkih snaga iz susednih mesta.
15. decembar — Kod s. Rubija (blizu Gorice) 2. bataljon 19. slovenačke brigade »Srečko Kosovel« 27 divizije NOVJ, posle jednočasovne borbe, zauzeo italijansko fašističko uporište za obezbeđenje mosta na r. Vipavi i zarobio 18 vojnika a zaplenio 2 p. mitraljeza, 8 pušaka i dosta opreme i municije.
- Na teritoriji između r. Save, r. Savinje i Kamnika otpočeo napad jakih nemačkih snaga (14. SS policijski pu't i osam četa nemačkih vojnika protiv jedinica 6. slovenačke udarne brigade Siavko Slander 4. (štajerske) operativne zone NOV i PO Slovenije. Brigada se, zbog nadmoćnosti neprijateljskih snaga, povukla na pl. Veikku kod Kamnika, pa su nemačke jedinice 25. decembra odustale od daljih poterâ.
17. decembar — Kod s. Cadruga 1. bataljon 18. slovenačke (soške) brigade 27. divizije NOV.T napao nemačke snage koje su prodrle iz Tolmina. Posle petočasovne borbe on ih je prinudio da se, uz gubitke od oko 15 mrtvih i više ranjenih, povuku u polazni garnizon. Bataljon je imao 2 mrtva i 1 ranjenog.
- U dolini r. Bače delovi 17. slovenačke brigade Simon Gregorčič' i 18. slovenačke (soške) brigade 27. divizije NOVJ napali italijansko fašističko uporište u s. Koritnici i železničku čuvarnicu kod s. Hudajužne. Zbog snažnog fortifikacijskog uređenja uporišta brigade su, posle jednočasovne borbe, odustale od daljih napada. Poginulo je 6 i ranjeno 25 neprijateljskih vojnika, dok su brigade imale 1 mrtvog i 5 ranjenih.
- 17/18. decembar — U s. Solkanu (kod Gorice) delovi 2. bataljona 19. slovenačke brigade »Srečko Kosovel« 27. divizije NOVJ prepadom zarobili 10 italijanskih fašista i zaplenili 9 pušaka, 22 mule i 4 konja.
18. decembar — Između s. Cepovana i s. Vrata (kod Gorice) četa 3. bataljona 19. slovenačke brigade »Srečko Kosovel« 27. divizije NOVJ napala nemačko-italijansku kolonu i posle kraće borbe prinudila je da se povuče u s. Sv. Luciju (kod Tolmina). Poginulo je 6 i zarobljeno 7 neprijateljskih vojnika, a zaplenjeni su 3 p. mitraljeza, 10 pušaka i 3 automata.

- U rudniku olova i kalaja u s. Rabelju (kod Trblža, u Italiji) delovi 3. bataljona 18 slovenačke (soške) brigade 27. divizije NOVJ uništili električnu centralu, crpnu stanicu i druga postrojenja, zbog čega je proizvodnja duže vremena obustavljena.
19. decembar — U blizini s. Zabje Vasi, s. Gotne Vasi i s. Ređerče Vasi 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ odbila nekoliko ispada nemačko-belogardističkih snaga podržanih tenkovima iz Novog Mesta i prinudila ih da se povuku. Brigada je imala gubitke od 2 mrtva i 2 ranjena.
- U rejonu s. V. Ločnik — s. Gradež — s. Pijava Gorica 1. i 2. bataljon 5. slovenačke udarne brigade »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ vodili višerasovnu borbu protiv nemačko-belogardističkih snaga iz Ljubljane i prinudili ih da se povuku prema Skofljici. Uništena su 2 protivtenkovska topa i 3 mitraljeza.
21. decembar — U blizini s. Nemškog Ruta i s. Granta (kod Tolmina) 1. bataljon 17. slovenačke brigade »Simon Gregorčič« i 2. bataljon 18 slovenačke (soške) brigade 27. divizije NOVJ vodili oštre borbe protiv nemačkih snaga koje su napadale iz s. Podbrda, s. Koritnice i s. Stržišča. Posle sedmočasovne borbe, u kojoj su pretrpcle gubitke od 13 mrtvih i 3 zarobljena, nemačke snage su se povukle u polazne garnizone. Gubici jedinica NOVJ: 6 mrtvih i 13 ranjenih.
- Između s. Hinja i s. Dvora (kod Zužemberka) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« i 13. slovenačka (loška) brigada 14. divizije NOVJ napale zaštitnicu motorizovane kolone iz sastava nemačke 162. pešadijske divizije koja je nadirala iz Kočevja, te u višerasovnoj borbi potpuno je razbile, nanevši joj osetne gubitke, dok je glavnina uspjela da se probije u Zužemberk.
22. decembar — Između s. Godoviča i s. Hotedršice (kod Logateca) 2. bataljon 3. slovenačke udarne brigade »Ivan Gradnik« 26. divizije NOVJ napao iz zasede nemačku kolonu i u kraćoj borbi ubio 35 nemačkih vojnika 1 28 konja i uništio putnički automobil.
- Kod s. Zabje Vasi 1. bataljon 4. slovenačke udarne brigade »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ odbio napad nemačko-belogardističkih snaga iz Novog Mesta i naneo im gubitke od 3 mrtva i više ranjenih.
23. decembar — U s. Javorniku (kod Idrije) jake nemačke policijske snage iznenada napale jednu četu 3. bataljona 3. slovenačke NOU brigade »Ivan Gradnik«. U borbi je poginulo 6. ranjeno 7 i zarobljeno 31 borac. (Zarobljenike su nemački vojnici zverski pobijali.)
- 23/2-1. decembar — Između Zužemberka i s. Dvora 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« i 13 slovenačka (loška) brigada 14. divizije NOVJ napale kolonu iz sastava nemačke 162. pešadijske divizije koja se kretala iz Zužemberka u pravcu Novog Mesta. U višerasovnoj borbi je poginulo 100 nemačkih vojnika i uništen je kamion.
24. decembar — Kod s. D. Ležeča (blizu Divače) 1. bataljon 19. slovenačke brigade »Srečko Kosovel« 27. divizije NOVJ minirao prugu Postojna — Trst i izbacio iz koloseka električni voz — 40 vagona, te 10 vagona natovarenih ugljem i drvenom građom zapalio i uništio oko 700 tona materijala.
- U rejonu s. Reber — s. Dobrnič — s. Jordnkale — s. Mirna Peč 5. slovenačka udarna brigada »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ napala motorizovanu kolonu iz sastava nemačke 162. pešadijske divizije koja se kretala iz Zužemberka. Sutradan se nemačka kolona, uz velike gubitke, probila u Mirnu Peč i dalje za Novo Mesto, a jedinice 14. divizije NOVJ zaposele su Zužemberk i s. Dvor.
- U Goriškim brdima i Beneškoj Sloveniji, naredbom Štaba 3 (alpske) operativne zono NOV i PO Slovenije, od 1. bataljona 17 slovenačke brigade »Simon Gregorčič« 27. divizije NOVJ formiran Briško-beneški NOP odred, u čiji sastav je uključena i Režijska partizanska četa.
25. decembar — Kod s. Gabrovice (na Krasu), naredbom Štaba 9. korpusa NOVJ. od 4. bataljona 19. slovenačke brigade »Srečko Kosovel« 27. divizije NOVJ formiran Južnoprimorski NOP odred.
27. decembar — U blizini s. Ušiveca, s. Ruperč Vrha, s. Tožke Vode i s. Koroske Vasi 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ vodila višerasovne oštre borbe protiv nemačko-belogardističkih kolona i odbacila ih u Novo Mesto, uz gubitke od 9 mrtvih i 8 ranjenih.
- U rejonu s. Lepene jake nemačke snage iz Boveca napale 3. bataljon 18. slovenačke (soške) brigade 27. divizije NOVJ. Posle kraće borbe neprijatelj je snažnim jurišem odbačen ka s. Soči. Poginulo je 9 nemačkih vojnika. Zaplenjeno: 2 p. mitraljeza i 7 pušaka.

- U rejonu s. Karlovec — s. Zdinja Vas — s. Trška Gora dva bataljona 12. slovenačke (štajerske) brigade 15. divizije NOVJ odbili napad nemačko-belogardističkih snaga iz Novog Mesta i odbacili ih ka s. Bučnoj Vasi, pretrpevši gubitke od 2 mrtva i 3 ranjena.
28. decembar — Kod s. Zagoricc (blizu Grosuplja) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila borbe protiv dve nemačke kolone iz s. Zdenške Vasi i Viđema. Brigada se zatim, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukla u s. Zvirče. Poginulo je oko 50 neprijateljskih vojnika i uništen je kamion.
- U blizini s. Kočarije i s. V. i M. Vodenica 4. bataljon 4. slovenačke udarne brigade »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ odbio više nemačko-belogradističkih napada i odbacio neprijatelja u Kostanjevieu, a potom izvršio demonstrativan napad na garnizon.
- Sä. decembar — U rejonu s. Karlovec — s. Zdinja Vas — s. Nova Gora — s. Gornji Vrh — s. Toplice 2. i 3. bataljon 12. slovenačke (štajerske) brigade 15. divizije NOVJ napali nemačko-belogardističke snage koje su prodrle iz Novog Mesta i posle višerasovne borbe ih primorali da se povuku u polazni garnizon. Istovremeno je u rejonu s. Gotne Vasi 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« sa 1. artiljerijskim divizionom 15. divizije NOVJ, sprečila neprijatelja da popravi most na putu za Metliku.
30. decembar — U s. Zvirčama (kod Zužemberka) jaka nemačka kolona iz s. Viđema iznenada napala tri bataljona 5. slovenačke udarne brigade »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ. Bataljoni su se povukli, a kad je u selo ušao neprijatelj, oni su ga opkolili, vodeći oštr<-borbe preko celog dana. Pred veče je opkoljenim nemačkim snagama stigla pomoć iz s. Ambrusa i izvukla ih u s. Videm. Gubici bataljona NOVJ: 6 mrtvih i 10 ranjenih.
- U blizini s. Birčne Vasi i s. Uršnih Sela 2. bataljon 4. slovenačke udarne brigade »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ vodio jednodnevnu borbu protiv nemačko-belogardističke kolone iz Novog Mesta. Bataljon je posle podne protivnapadom odbacio neprijatelja i povratio stare položaje, koje je, zbog opasnosti od okruženja, bio napustio. Poginulo je 11 i ranjeno oko 20 neprijateljskih vojnika, dok je bataljon imao 3 poginula i 18 lakše ranjenih.

SRBIJA

- I. dccembar — Na pl. Rujnu Udarni bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda i kosovski partizanski bataljon vodili ceo dan borbu protiv četničkog Vardarskog korpusa. Četnici su imali 25 mrtvih, dok je Udarni bataljon imao 1 poginulog, 2 ranjena i 2 zarobljena.
- U s. Bosuti (kod Arandelovca) oko 1.000 četnika i vojnika SDS napalo 1. južnom*)-ravsku NO brigadu. Brigada je, u oštroj borbi, razbila neprijatelja, ubila 7. ranila 16 i zarobila 30 četnika i vojnika SDS i zaplenila 5 mitraljeza, 2 p. mitraljeza i 50 pušaka, a zatim je, bez gubitaka, produžila pokret ka s. Darosavi (sada: Partizani)
- U varošicu Aleksandrovac (kod Kruševca) upale 2. južnomoravska NO brigada i jedna četa Jastrebačkog NOP odreda, te zapalile arhivu sreza, opštine, finansijske i poreske uprave i zaplenile veću količinu materijala iz rasadnika, poljoprivredne škole i bolnice.
- Otpočelo desetodnevno takmičenje omladine Srema u prikupljanju novčanih i materijalnih priloga za NOV i PO.
3. decembar — U s. Darosavi (sada: Partizani, kod Arandelovca) četnici, delovi SDS i bugarske jedinice (ukupno preko 3000 ljudi) napali 1. južnomoravsku NO brigadu. Brigada se posle osmočasovne borbe, povukla ka s. Trbušnici.
- Iz s. Zelenike (kod Rabrova) delovi Požarevačkog NOP odreda proterali nemač<-vojnik i četnike koji su pljačkali selo nanevši im gubitke od 5 mrtvih i više ranjenih.
- U blizini s. Vojke, s. Šimanovaca i s. Prhova (kod Stare Pazove) delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali i razrušili 3 drumska mosta.
- Između s. Lopušnje i s. Kruševice diverzantska grupa 2. južnomoravskog NOP odreda pokidala tt linije i demolirala električnu centralu koja je snabdevala Vlasotince.
4. decembar — Između Sida i s. Gibarca delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili lokomotivu i 10 vagona nemačkog transportno? voza.

- Kod s. Buđanovaca (na pruzi Ruma — Sabac) delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu porušili most preko kanala Jarčine, zbog čega je saobraćaj vršen usporeno.
  - Između Sida i s. Tovarnika delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili jednu lokomotivu i po nekoliko vagona iz dve kompozicije. Nemačka policija je, za odmazdu, obesila 15 rodoljuba,
  - U s. Trbušnici (kod Lazarevca) 1. južnomoravska NO brigada se sastala sa 1. šumadijskim NOP odredom. Brigada je istog dana produžila marš ka r. Drini. Odred ju je pratio do s. Slavkovice (kod Ljiga), odakle se vratio na pl. Bukulju.
  - Nemačka 1. brdska divizija i delovi nemačke legije »Krempler«, nastupajući glavnim snagama iz Sjenice, napale 2. proletersku udarnu diviziju NOVJ u rejonu Prijepolja. Zbog razvučenosti delova 2. proleterske udarne brigade na položajima, nemački delovi su se provukli u Prijepolje i zauzeli most na Limu. Posle teških borbi protiv dva bataljona 2. proleterske i dva bataljona 1. šumadijske NO brigade brojno i tehnički nadmoćniji neprijatelj je uspeo da zauzme Prijepolje i stvori mostobran na levoj obali r. Lima. Jedinice 2. proleterske i 1. šumadijske brigade su imale nekoliko stotina poginulih i ranjenih. Pored ostalih su poginuli: zamenik komandanta i zamenik komesara 2. bataljona 2. proleterske NOU brigade Milorad Umljenović, Mićo i Dušan Ječmenić Ječmenica i komesar 3. bataljona 1. šumadijske NO brigade Miroslav Jovanović. narodni heroji.
5. decembar
- SNO odbori prokupačkog i dobričkog sreza i Stab Jastrebačkog NOP odreda naredbama zabranili seljacima da na pijacama prodaju okupatoru životne namirnice i ogrev. Isto tako su zabranili seoskim stražama da čuvaju železničke pruge.
- Decembar p
- OK KPJ za Kruševac izdao proglas narodu kruševačkog okruga povodom odluka Drugog zasedanja AVNOJ-a. pozivajući ga u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
  - U s. Krnjači (kod Pnnčevn) formiran mesni NO odbor, među prvima u južnom Banatu.
  - U s. Dešilovu (kod Prokuplja) obrazovan SNO odbor za srez dobrički.
- i: decembar
- Kod s. Sv. Ilije (blizu Vranja) oko 1000 bugarskih vojnika napalo 2. južnomoravski NOP odred. Gubici neprijatelja: 29 mrtvih i 14 ranjenih. Odred je itnao 2 ranjena.
  - Us. Brestovcu (kod Leskovca) održana skupština učitelja i srednjoškolaca—partizana. Izabran Prosvetni odbor za oslobođenu teritoriju Jablnice i Toplice, sa zadatkom da organizuje rad škola.
- S. decembar
- Kod s. Kopajkošare (blizu Svrljiga) Ozrenski partizanski bataljon razbio oko 120 četnika. Poginula su 4 četnika, među kojima i četnički komandant.
  - Između s. Bačinae i s. Kukujevaca (kod Sida) delovi Diverzantskog udarnog bataljona GŠ NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili lokomotivu i 2 vagona.
  - Radi objedinjavanja i usklađivanja dejstva 2. južnomoravske NO brigade i 1. južnomoravskog NOP odreda formiran zajednički Operativni štab.
  - Us. Belom Kamenu (kod Prokuplja) obrazovan SNO odbor za srez pasjački.
- 10 decembar
- U s. Earju i s. Miroševcu (kod Lešana) 2. južnomoravska NO brigada i I. južnomoravski NOP odred (bez 3. bataljona) napali četnički Leteći korpus Gorskog štaba za južnu Srbiju. Četnicima je pristiglo pojačanje iz susednih sela, pa su se jedinice NOVJ povukle i prebacile preko r. Jablanice. Četnici su imali oko 30 mrtvih, a jedinice NOVJ 8 mrtvih i 14 zarobljenih Poginuo je i komandant bataljona Blagoje Kostić Marko, narodni heroj.
- Jl. decevibar
- Između s. Batajnice i s. Nove Pazove (kod Zemuna) jedna grupa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu i uništila lokomotivu i nekoliko vagona nemačkog transportnog voza.
  - Između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice) delovi Diverzantskog udarnog bataljona GŠ NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili lokomotivu i 4 vagona teretnog voza.
12. decembar
- Kod s. Starog Broda 1. južnomoravska NO brigada, boreći se protiv četnika, prebacila se na levu obalu r. Drine, u istočnu Bosnu, gde je uhvatila vezu sa 15. majevičkom brigadom 17. udarne divizije NOVJ. Ubijeno je 18, a zarobljeno 6 četnika. Brigada je imala 1 ranjenog.

- U rudnik hroma kod s. Kami (blizu Kukesa, u Albaniji) upala četa partizanskog bataljona »Bajram Curi* i uništila nekoliko kompresora i motora a oštetila žičanu železnicu.
  - Između s. Putinaca i s. Golubinaca (kod Stare Pazove) jedna grupa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu i uništila lokomotivu i nekoliko vagona.
  - Na r. Belom Drimu (blizu Orahovca) u borbi protiv balista, ranjen, uhvaćen i odmah, posle mučenja, streljan kurir Glavnog štaba NOV i PO za Kosovo i Metohiju Peko Tepavčević, član KPJ i narodni heroj.
13. decembar
- U s. Zdravinju (kod Kruševca) Jastrebački i Rasinski NOP odred napali delove četničkog Rasinskog korpusa i odbacili ih iz sela. Kada su četnicima pristigla pojačanja iz s. Lovca i s. M. Siljegovca, odredi su se povukli ka pl. Jastrepcu.
  - Između Stare i Nove Pazove delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili lokomotivu i nekoliko vagona teretnog voza.
  - Na brdu Krstaču (kod Aleksinca) Ozrenski partizanski bataljon odbio napad odreda SDS iz Aleksinca.
14. decembar
- U dvočasovnoj borbi delovi 1. bataljona 1. sremskog NOP odreda sprečili prodor jačih ustaških snaga u s. Grgeteg (kod Iriga). Poginulo je 8 ustaša, među kojima i 1 oficir.
15. decembar
- U s. Kosančiću (kod Leskovca) 2. južnomoravska NO brigada i 1. južnomoravski NOP odred (bez 3. bataljona) napali i razbili jedan četnički leteći korpus, upućen iz istočne Srbije protiv jedinica NOV u Pustoj reci. Poginulo je ili zarobljeno 110 četnika (među kojima i 3 oficira), ranjen ih je veći broj, dok se ostatak spasao bekstvom ka J. Moravi. Gubici jedinica NOVJ: 7 mrtvih (među kojima i komandant 2. južnomoravske NO brigade Stojan Ljubio, narodni heroj) i 13 ranjenih. Zaplenjena je veća količina oružja i opreme.
  - U s. Selevcu (kod Smedereva) četnici ubili 15 simpatizera NOP-a.
- Decembar d.p.
- U s. V. Plani (kod Prokuplja) obrazovan SNO odbor za srez jastrebački.
16. decembar
- U Staroj Pazovi grupa mesnih partizana likvidirala načelnika sreza, poznatog zločinca.
17. decembar
- Kod s. Crvene Jabuke (blizu jugoslovensko-bugarske granice) 3. bataljon 2. južnomoravskog NOP odred vodio ceo dan borbu protiv delova bugarskog puka iz Trna (Bugarska). Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i ranjenih, a 3. bataljon 2 poginula i 2 ranjena.
  - Iz s. Vognja (kod Rume) nemačke jedinice i rumska policija prisilno iselile sve Srbe (s najnužnijim stvarima koje su sobom mogli poneti) i prebacile ih u s. Obrež i s. Grabovce (južnom Sremu). Istovremeno su nemačke porodice iz ovih sela, s celokupnom pokretnom imovinom, prebačene u pune kuće s. Vognja.
  - Između s. Kraljevaca i s. Putinaca (kod Rume) delovi I. sremskog NOP odreda isekli 42 dvostruka tt stuba.
  - U s. Slavniku (kod Lešana) organizovan prvi tečaj za učitelje. Pohađali su ga srednjoškolci, pripremajući se za prosvetne radnike.
- 17/18. decembar
- Između s. Nove Pazove i s. Zemunskog Polja delovi 3. bataljona I. sremskog NOP odreda isekli 98 tt stubova.
18. decembar
- Između s. Putinaca i s. Golubinaca (kod Stare Pazove) 2. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu i uništila lokomotivu i nekoliko vagona teretnog voza.
  - Između s. Boljevaca i s. Jakova (kod Zemuna) borci 2. bataljona 1. sremskog NOP odreda vatrom oborili nemački avion, zaplenivši 3 avionska mitraljeza sa 2.300 metaka, radio-stanicu i 350 signalnih raketa.
19. decembar
- U s. Prkosavi (kod Arandelovca) Kosmajski partizanski bataljon odbio napad četnika i odbacio ih ka s. Venčanu.
  - Na pruži G. Milanovac — Ljig delovi 1. šumadijskog NOP odreda porušili ž. st. Ljutovnica 1 ž. st. Srčanik.

- decembar* — Kod spomenika u blizini s. Kupinova lu južnom Sremu) 2. bataljon 1. sremskog NOP odreda, iz zasede, napao nemačke žandarme koji su se prevozili iz s. Obreža. Poginula su 62 žandarma; zaplenjeno je: puškomitraljez, 2 automata, 26 pušaka, 4 pištolja i dosta druge opreme, dok je kamion sa prikolicom spaljen. Bataljon je imao 2 mrtva i 3 ranjena.
21. *decembar* — Između Srem. Mitrovica i s. Vognja jedinice 1. sremskog NOP odreda isekle 50 tt stubova. , , ^»LuA ;
— Us. Vraniću (kod Obrenovca) četnici zaklali 67 i ranili 3 seljaka, simpatizera NOP-a.
- decembar* — Od Kosmajskog i Šumadijskog partizanskog bataljona formirana Privremena šumadijska NO brigada sastava dva bataljona. Brigada je istog dana u s. Baroševcu (na pruzi Lajkovac — Arandelovac) razbila četničku grupu, ubila 4 i zarobila 3 četnika, uništila putnički voz i demolirala skretnice i uređaje na ž. stanici.
Kod s. Crne Trave (blizu Vranja) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda u borbi ubili 25 bugarskih policajaca i zaplenili puškomitraljez i 4 puške.
— Između Vranjske Banje i Priboja diverzantska grupa 2. južnomoravskog NOP odreda minirala prugu i izbacila iz koloseka kompoziciju teretnog voza.
— Između s. Putinaca i s. Golubinaca (kod Stare Pazove) 2. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu i uništila lokomotivu i 4 vagona transportnog voza.
- decembar* — Us. Krivači (kod Golupca) delovi Požarevačkog NOP odreda napali i razbili četnički logor, zarobivši 5 četnika i zaplenivši mitraljez, p. mitraljez, 3 automata, više pušaka. Odredu je prišlo 29 ruskih zarobljenika koji su ranije prebegli četnicima.
- decembar* — Oko 700 bugarskih vojnika iz Surdulice i Crne Trave napalo 2. južnomoravski NOP odred nu pl. Cemerniku. Sutradan je bugarskim vojnicima priteklo u pomoć oko 60 nemačkih vojnika iz rudnika Mačkaticice, ali su svi napadi odbijeni, te se neprijatelj povukao u polazne garnizone. Poginulo je oko 50 bugarskih i 2 nemačka vojnika, a zarobljeno 5 nemačkih i 1 bugarski vojnik. Gubici odreda 3 mrtva i 3 ranjena.
- decembar* — Us. Popšici (kod Svrljiga) Ozrenski partizanski bataljon i 1. bataljon Zaječarsko-tiinočkog NOP odreda napali i razbili oko 300 četnika. Poginulo je oko 35 i zarobljeno oko 100 četnika, a zaplenjeno je oko 150 pušaka.
— U s. Doljašnici (kod Rabrova) oko 100 četnika napalo Požarevački NOP odred, ali ih je ovaj, u dvočasovnoj borbi, protivnapadom proterao ka s. Garevu, nanevši iin gubitke od preko 30 poginulih i nekoliko desetina ranjenih. Zaplenjeno: 1 mitraljez, 1 p. mitraljez i 40 pušaka. Gubici odreda. 7 mrtvih i 5 ranjenih.
26. *decembar* — Ustaško uporište u s. Dobanovcima (kod Zemuna) napao 3. bataljon 1. sremskog NOP odreda i uništio jedan bunker, ali nije uspeo da zauzme selo. Poginule su 3 ustaše i ranjen je 1 žandann.
- decembar* — U s. Zivkoveima (kod Arandelovca) delovi Privremene šumadijske NO brigade napali delove SDS i četnike, ubili 6, ranili 2 i zarobili 2 neprijateljska vojnika, dok su se ostali, iskoristivši maglu, izvukli ka s. Belanovici.
— Na ž. st. Pečenjevci (na pruzi Leskovac — Niš) 2. južnomoravska NO brigada napala bugarsku posadu, ali zbog otpora neprijatelja napad nije uspeo, kao ni pokušaj miniranja pruge.
27. *decembar* — Us. Babsku-Novak (kod Sida) upali delovi 1. sremskog NOP odreda te ubili 10 ustaša i zaplenili 30 pušaka s municijom.
- decembar* — Na putu Vranje — Bosiljgrad delovi 2. južnomoravskog NOP odreda posekli 30 tt stubova i električni vod Jelašnica — Surdulica i zaplenili bugarski kamion sa žitom.
— Između Rume i s. Vognja delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili lokomotivu i 3 vagona teretnog voza.
- decembar* — Između s. Kuzmina i s. Kukujevaca (kod Srem. Mitrovica) delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili lokomotivu i 5 vagona teretnog voza s ratnim materijalom.
— Na Banjskoj reci (između Vranja i Vranjske Banje) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda srušili putnički most.

- OK KPJ za Mladenovac uputio pismo Slabu Kosmajskog partizanskog bataljona: daje mu uputstva o radu i omasovljenju partijske organizacije, o pisanju članaka iz života i rada jedinice, zatim govori o potrebi za formiranjem diverzantskih petorki.
- 23:29. decembar — Kod s. Gradišta (na putu Niš — Bela Palanka) Ozrenski partizanski bataljon i 1. bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda odbili napad jedne četničke brigade i u protivnapadu je razbili. Uložena su 4 i zarobljena 2 čelnika.
- 29. decembar — Između s. Nove Pazove i s. Batajnice (kod Zemuna) delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili lokomotivu i 5 vagona.
- 30. decembar — U s. Slavniku (kod Lebana) formiran Kosovski partizanski bataljon od dotadašnje istoimene čete i drugog ljudstva sa Kosova i Metohije. On je ušao u sastav 1. južnomoravskog NOP odreda.
  - Bugarske jedinice i policija (ukupno oko dve divizije) iz Kumanova, Krive Palanke Bosiljgrada i Trna otpočele napad na 2. južnomoravski I 1. kumanovski partizanski bataljon «Jordan Nikolov» s ciljem da ih nabace u dolinu J. Morave (koju su zatvorile snagama jedne divizije) i da pokupe muško stanovništvo od 18 do 50 godina i interniraju u Bugarsku. Jedinice NOVJ su, posle manjih sukoba, izmanevrisale jače bugarske snage. Neprijatelj je do 7. januara 1944. opljačkao više sela, streljao oko 30 lica, popalio štale i stočnu hranu i u blizini svojih garnizona pohapsio izvestan broj ljudi i internirao u Bugarsku.
  - U s. Brezovcu (kod Arandelovca) udružene bugarske jedinice, delovi SDS i četnici napali Privremenu šumadijsku NO brigadu. Ona se posle oštre borbe povukla ka pl. Venčacu. uz gubitke od 3 poginula i 4 ranjena.
  - U s. Dragutinovu (sada: Miloševo, kod Kikinde) nemačka policija uhapsila preko 50 simpatizera NOP-a, te je 15 njih streljano.
- 31. decembar — U s. Bunjaju (u albanskoj Malesiji) otpočeo trodnevni rad Prve oblasne konferencije Narodnooslobodilačkih odbora sa Kosova i Metohije. U prisustvu 51 delegata iz svih srezova Kosova i Metohije izabran je prvi Oblasni NO odbor, određeni mu zadaci i izdat je proglas narodima Kosova i Metohije da pojačaju borbu protiv fašističkog okupatora.
- Decembar — Kod s. Ratkovca (blizu Đakovice) odeljenje nemačkih policajaca i seoska milicija napali grupu od 4 partijska radnika, te jednog ubili a trojicu zarobili i sproveli u Tiranu, u zatvor.
  - U rejonu Ilasa (kod Đakovice) formirana partizanska grupa.
  - NO odbor za Bačku i Baranju i Stab 3. bačko-baranjskog NOP odreda izdali proglas narodima Bačke i Baranje pozivajući ih u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
  - U s. Babinoj Poljani (kod Vranja) formiran opštinski NO odbor.

DOGADAJI OPŠTEG KARAKTERA

- 1. januar** — Na Bliskom istoku grupa oficira, pristalica NOP-a, u vojsci izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije otkazala poslušnost svojoj Vrhovnoj komandi. NO odbor u vojsci odmah je izdao proglas u kome raskrinkava politiku izbegličke Vlade i poziva sve pripadnike te vojske na Bliskom istoku da pređu na stranu NOVJ i o tome obaveste tamošnje savezničke komande.
- 2. januar** — CK KPJ uputio direktivno pismo svim partijskim rukovodstvima: iznosi greške u načinu rada AEZ-a i postavlja zadatke u vezi sa otklanjanjem tih grešaka i jačanjem AFZ-a.
- U Karlovac stigao iz Austrije Štab novoformirane nemačke 392. legionarske divizije (do 14. januara stigle su i sve njegove jedinice).
- Štab Mornarice NOVJ uputio predlog Vrhovnom štabu NOV i POJ i Štabu 8. korpusa NOVJ da se o. Vis, kao značajan i odlučujući objekt na Jadranu, brani jačim snagama NOVJ.
- 3. januar** — Na o. Visu. na sastanku, predstavnik Štaba Mornarice NOVJ i britanski general Ficroy Maklin razgovarali o mogućnostima angažovanja savezničkih jedinica u odbrani ostrva. Britanski predstavnik je izjavio da ne može pružiti efikasniju pomoć pri odbrani ostrva.
- 4. januar** — VŠ NOV i POJ naredio Štabu Mornarice NOVJ da o. Vis brane dve brigade jačine oko 2.500 ljudi.
- 5. januar** — VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku: da deo opreme pristigle sa o. Visa doturi jedinicama pri VŠ; da prihvati ranjenike iz Slovenije i da ih, u sporazumu sa GS NOV i PO za Sloveniju, uputi u Italiju ili zadrži na svom području.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio Glavnom štabu NOV i PO za Sloveniju sledeću direktivu: jedinice ne grupisati, već ih razmestiti na širim operativnim područjima, stvarajući uslove za manevrisanje; u Sloveniji se nameće potreba za formiranje operativnih grupa: u Štajerskoj, ljubljanskom području, Slovenačkom primorju i Gorenjskoj. Uspostaviti vezu sa partizanskim jedinicama u Hrvatskom zagorju, Gorskom kotaru i italijanskim partizanskim jedinicama. Jedinice postaviti blizu komunikacija i dati im širi raspored, pa će se time vezati nemačke snage duž komunikacija; blokada mesta je nekorisna, a brz upad i zauzimanje pojedinih mesta mogu biti korisni ako to nalažu borbene prilike; organizovati čvrstu vojnu vlast, u pozadini i posvetiti veću pažnju uzdizanju starešinskog kadra.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio depešu Štabu 2. udarnog korpusa: Glavni štab NOV i PO za Crnu Goru i Boku mora forsirati formiranje lakih pokretnih jedinica; tom štabu ostaviti 5. crnogorsku NOU brigadu za područje Crne Gore i još jednu brigadu za područje Sandžaka; u pozadini organizovati čvrstu vojnopozadinsku vlast; 29. udarna divizija NOVJ ostaje u Hercegovini i preuzima primorje od Boke do Neretve.
- VŠ NOV i POJ uputio depešu GŠ NOV i PO za Hrvatsku u vezi sa održavanjem II omladinskog kongresa: ističe da vojnička situacija još ne dozvoljava održavanje kongresa; pripreme za kongres treba i dalje nastaviti; traži da se primorci omladinske štampe šalju u VŠ NOV i POJ.
- Predstavnici NOVJ i predstavnici zapadnih saveznika postigli sporazum o formiranju stalne bolnice NOVJ sa sedištem u Bariju. Bolnica bi u svom sastavu imala sva potrebna odeljenja.
- Januar p.** — Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil izdao naređenje Vrhovnoj komandi savezničkih snaga za Sredozemlje da povuče britanske vojne misije koje su se još od 1941. godine neprekidno nalazile kod Draže Mihailovića.

- Sovjetska vojna misija (upućena za VS NOV i POJ) krenula iz Moskve i preko Irana stigla u Kairo, gde se zadržala mesec dana.
  - Brodovi mornarice NOVJ i saveznički brodovi otpočeli prebacivanje oko 34.000 jugoslovenskih izbeglica (žena, dece i staraca) sa o. Visa, preko južne Italije, u severnu Afriku. Oko 27.000 lica smešteno je u novoosnovane logore zbega u Egiptu (El- Sat, El Khatatba i Tulumbat). Za rukovođenje životom i radom ovih logora formiran je Centralni odbor zbega, koji je bio polčinjen Oblasnom NO odboru za Dalmaciju.
6. januar
- Predsednik NKOJ i vrhovni komandant. NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio upozorenje građanima Jugoslavije koji se još nalaze u službi okupatora: jedino prelaskom na stranu NOV i POJ mogu oprati svoju sramotu.
  - Po naređenju vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, a uz saglasnost savezničkih komandi u Italiji, u Veletri (kod Barija, u Italiji) stigla iz Livna 1. vazduhoplovna baza NOVJ, jačine 250 boraca, radi obuke u savezničkim vazduhoplovnim centrima. Krajem meseca je prebačena u savezničku bazu Karovinjo (kod Brindizija).
  - VS NOV i POJ stavio 29. udarnu diviziju pod komandu Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ.
7. januar
- U El Arišu i Kairu, u garnizonima vojske izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, otpočela pobuna ixxi rukovodstvom pristalica NOP-a. Tom prilikom je na stranu NOVJ prešlo 567 vojnika, 32 podoficira i 19 oficira, kao i 137 vazduhoplovnih tehničkih stručnjaka i 87 vazduhoplovnih oficira i podoficira. Intervencijom savezničkih komandi pobuna je ugušena.
8. januar
- Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil. iz Marakeša (u Maroku), preko generala Maklina, poslao pismo predsedniku Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije Josipu Brozu Titu. On je, između ostalog, pisao. »Ja sam odlučio da britanska vlada ne daje više vojničku podršku Mihailoviću i davaćemo od sada pomoć samo Vama, a bio bih zadovoljan ako bi jugoslovenska kraljevska vlada njega odstranila iz svog sastava." Sto se tiče kralja, Cerčil je pisao: »Mi ćemo u svakom slučaju da ostanemo u zvaničnim odnosima sa njim, dok ćemo Vama u isto vreme davati svu vojničku podršku.«
  - U Veroni (u Italiji) otpočeo trodnevni proces protiv članova bivšeg fašističkog Velikog saveta, koji su, 24. jula 1943. godine, glasali protiv Musolinija. Proces su organizovale nemačke vojne vlasti. Između ostalih na smrt su osuđeni grof Galeaco Cano i maršal de Bono.
  - VS NOV i POJ naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ da na sektor 2. proleterske udarne divizije odmah uputi 3. proletersku (sandžačku) udarnu ili 4. proletersku NOU brigadu. Sto se tiče 1. južnomoravske NO brigade, ona još ne može ući u sastav 2. proleterske udarne divizije.
  - VS NOV i POJ naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da na tadašnju taktiku nemačkih štabova i komandi — napadi manjih letećih odreda na rascepkane snage NOVJ — odgovori koncentracijom jačih snaga koje će uništavati nemačke leteće odrede.
  - VS NOV i POJ naredio depešom Stabu U. udarne divizije da se, s obzirom na neprijateljsku ofanzivu, orijentise ka srednjoj Bosni, poveže sa 1. proleterskom udarnom divizijom i sa njom napada neprijateljske kolone koje nadiru kroz srednju Bosnu.
10. januar
- Stab Mornarice NOVJ i Oblasni komitet KPH za Dalmaciju obavestili VS NOV i POJ da je na o. Vis stigao britanski general Miles. Ovaj general moli za odobrenje da se na o. Vis iskrca 150 savezničkih vojnika i predlaže da se o. Lastovo zauzme zajedničkim snagama a potom na njemu uspostavi zajednička posada.
  - U Sofiji održan sastanak predstavnika bugarske Vrhovne komande i predstavnika nemačkih snaga u Grčkoj radi preciziranja zajedničkih ofenzivnih dejstava protiv jedinica NOVJ i grčkih partizanskih snaga na području Karadžoa — pl. Pajak. Postignuta je saglasnost da, pored nemačkih snaga iz Soluna i Vodena, u ovim dejstvima učestvuju: 54. pešadijski puk bugarske 15. pešadijske divizije, 56. puk bugarske 14. pešadijske divizije i jedan bataljon 48. pešadijskog puka bugarske 17. pešadijske divizije.
11. januar
- Otpočelo prebacivanje nemačke 114. lovačke divizije iz severne Dalmacije, preko Like i Hrvatskog primorja, na italijanski front.
12. januar
- VS NOV i POJ uputio depešu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ obaveštavajući ga o iskustvima stečenim tokom zimskih operacija 1943 1944. godine. U depeši se, pored ostalog, ističe: napad jedinica NOVJ na Banju Luku poremetio je neprija-

teljske operacije; taktika samostalnih operativnih grupa, dubinski raspoređenih, pokazala se pravilnom; izbegnuti su kruti frantovi i omogućeno je da se jedinice NOVJ zabace neprijatelju iza leđa i da mu nanose gubitke; operacije još traju, ali je neprijatelj nemoćan.

13. januar — VŠ NOV i POJ obavestio Štab Mornarice NOVJ da odobrava dolazak 150 britanskih vojnika na o. Vis radi ispomoći jedinicama NOVJ u odbrani ovog ostrva i radi napada na o. Lastovo i na susedne luke, s tim da civilna pozadinska vlast mora biti sastavljena isključivo od jugoslovenskih građana.
- VŠ NOV i POJ obavestio sekretara PK KPJ za Srbiju: ovaj treba da se sa 1. južnomoravskom NO brigadom prebaci ka 2. proleterskoj udarnoj diviziji, koja se nalazi kod Ivanjice; ali na taj prelaz trebalo bi pričekati dok se avionima ne doturi materijal za 1. južnomoravsku brigadu.
15. januar — VS NOV i POJ tražio od GŠ NOV i PO za Hrvatsku obaveštenje o aerodromu na Krbavskom polju: da li je siguran; može li se pripremiti za noćno spuštanje; Una li na njemu snega.
- VŠ NOV i POJ obavestio GŠ NOV i PO za Hrvatsku: da se II omladinski kongres odlaže do proleća zbog čestih neprijateljskih ofanziva i vremenskih nepogoda, jer pod takvim uslovima kongres ne bi dao očekivane rezultate i nalaže da se pripreme vrše na najširoj osnovi. (Ovog i sledećih dana upućene su depeše slične sadržine i ostalim štabovima i drugim podređenim štabovima.)
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ: da 4. krajiška NOU brigada iz rejona Rogatice krene za Foču i priključi se 5. udarnoj diviziji; da Štab 3. udarnog korpusa NOVJ zadrži ranjenike koji se nalaze s tom brigadom; da sekretar PK KPJ za Srbiju izvesti VS NOV i POJ na koji bi se način 2. proleterska udarna divizija NOVJ popunila ljudstvom iz Srbije.
- Predsedništvo AVNOJ-a donelo Odluku o objavljivanju odluka i proglašenja AVNOJ-a, njegovog Predsedništva i Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije na srpsko-hrvatskom, slovenačkom i makedonskom jeziku.
- Januar s. — Po naređenju VŠ NOV i POJ, ljudstvo Tenkovskog bataljona 1. proleterskog udarnog korpusa i Tenkovskog bataljona GŠ NOV i PO za Hrvatsku prebacilo se u Karvinjo (kod Brindizija, u Italiji) radi obuke i formiranja većih tenkovskih jedinica.
- Olećeslveni front Bugarske štampao letak o makedonskom pitanju, u kome zastupa mišljenje da Makedonija bude samostalna država, izvan bilo kakve federacije. CK KPJ osudio uplitanje bugarskog rukovodstva u unutrašnje probleme naših naroda, jer se to kosilo s odlukama II zasedanja Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije.
- Januar cl. p. — Po odobrenju vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, na o. Vis stigao britanski Armijski komandos br. 1.
16. januar — •Njujork tajms« objavio pismo Save Kosanovića, bivšeg ministra u izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije. U pismu se, pored ostalog, kaže: »Partizanske vojne akcije potiču iz partizanske političke ideje, koja je izraz jedinstva jugoslovenskih naroda i koja ima svestranu podršku većine Srba, Hrvata i Slovenaca i ostalih naroda Jugoslavije«.
- VŠ NOV i POJ uputio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ depešu u kojoj ističe: prisustvo 2. udarnog korpusa u Crnoj Gori je neophodno; Crnogorsko primorje dobija veću važnost zbog eventualnog iskrcavanja savezničkih snaga na Jadranu; treba tu stvoriti operativnu grupu koja će imati jednu jedinicu na području Konavli - - Grahovo — Risan, drugu na području Cevo — Kotor — Crmnica i treću na području Tivat — Paštrovići — Ulcinj; četnike na ovom području razbiti; operacije u sadejstvu sa 29. udarnom divizijom dovršiti do početka februara; italijanske partizanske brigade rasporediti u divizije 2. udarnog korpusa NOVJ; javiti mesto za spuštanje materijala; u duhu nove direktive, uputiti globalni plan formacije 2. udarnog korpusa.
17. januar — VŠ NOV i POJ naredio Štabu Mornarice NOVJ: da se dve brigade 26. divizije NOVJ odmah prebace sa o. Hvara na kopno a da na ostrvu ostanu samo izviđačke grupe.
- Štab Mornarice NOVJ uputio VŠ NOV i POJ i Štabu 8. korpusa NOVJ predlog da se odobri još jedna brigada za odbranu o. Visa, izrazivši čvrsto uverenje da se o. Vis s tim snagama može odbraniti od napada nemačkih snaga.

18. januar — VŠ NOV i POJ naredio Štabu Mornarice NOVJ: da sa o. Hvara evakuise jedinice NOVJ na kopno; da svestrano ispita mogućnost odbrane o. Visa i eventualne prinudne evakuacije jedinica NOVJ sa ovog ostrva.
19. januar — U Moslavini, po naređenju VŠ NOV i POJ. formirana 33. divizija sastava: 1. i 2. (moslavačka) brigada, Moslavački i Bjelovarski NOP odred.
- Odlukom VŠ NOV i POJ, od 32. i 33. divizije i Zapadne grupe NOP odreda formiran 10. korpus NOVJ. Operativno područje ovoga korpusa je zahvatalo teritorije dotadašnje 2. Ojperativne zone NOV i PO Hrvatske (osim Zumberka i Pokuplja), koja je formiranjem 10. korpusa ukinuta.
- Štab Mornarice NOVJ uputio Vrhovnom štabu NOV i POJ izveštaj u vezi sa odbranom o. Visa. U njemu ističe da su moguća dva rešenja: ili ostrvo uporno braniti sa dovoljnim snagama (oko 3 brigade) ili ga što pre napustiti, jer ostaviti manje snage značilo bi najveću opasnost; ostrvo se svaki dan sve bolje utvrđuje, a moral jedinica je dobar. Najzad ga moli da donese definitivnu odluku i naredi da ostrvo brane tri brigade.
20. januar — Moskvska «Pravda» objavila vest iz Kaira o pobuni u jugoslovenskoj vojsci: »U poslednje vreme u jugoslovc-nskim vojnim krugovima Purićeva vlada, koja je stigla ovamo, na svaki način sprečava odlazak u Jugoslaviju onih vojnika i oficira koji su izrazili želju da stupe u redove Narodnooslobodilačke armije Jugoslavije, na čijem se čelu nalazi maršal Tito. Prema vestima, takvu želju su izrazila 653 vojnika i oficira od 800 ljudi koji sačinjavaju neke jugoslovenske jedinice u Africi, 224 jugoslovenska mornara od 260 onih koji se nalaze u Aleksandriji i 16 ljudi iz kraljeve telesne garde.«
- U Veletri (kod Barija, u Italiji) formiran Štab vazduhoplovnih škola NOVJ i organizovani pilotski, izviđački i mehaničarski kursevi. Te kurseve je pohađalo 209 slušalaca.
- VŠ NOV i POJ saopštio Štabu Mornarice NOVJ odluku o odbrani o. Visa: odobrava tri brigade za odbranu ostrva, naređuje da se ostrvo utvrdi i postave mine i prepreke, da se od saveznika zatraži pomoć u naoružanju i ispomoc avijacijom i mornaricom u najodlučnijem trenutku, a da se jedinice NOVJ evakušu samo u slučaju nužde.
21. januar — VŠ NOV i POJ uputio depešu Glavnom štabu NOV i PO za Hrvatsku: sa poslednjim direktivama završena je globalna formacija na području Glavnog štaba; sada treba popunjavati jedinice i razvijati nove jedinice; podneti plan o formaciji prema datim direktivama.
- VŠ NOV i POJ uputio depešu GŠ NOV i PO za Hrvatsku: 8. korpus NOVJ dobio je od VS direktivu za operacije; zona dejstva ovog korpusa ide do linije Gračac — Plavno; GŠ treba da organizuje radio-vezu sa svim jedinicama 8. korpusa; načelno se ukidaju formacijske dužnosti zamenika komandanata i komandira, te ove treba razmestiti u novoformirane jedinice.
- VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da se u Istri formiraju laki NOP odredi, iz kojih bi se kasnije razvila divizija.
- VŠ NOV i POJ uputio depešu GŠ NOV i PO za Hrvatsku: odobrava da se od postojećih ličkih partizanskih jedinica formira 35. divizija a da se pri tome ostave udredska jezgra.
- VŠ NOV i POJ uputio depešu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: formirati Štab primorske operativne grupe, u čiji će sastav ući 6. crnogorska NOU brigada, 2. dalmatinska NOU brigada i jedna novoformirana jedinica na sektoru Crmnice 1 Paštrovića; izveštava da će narediti popunu grupe ljudstvom iz Dalmacije; u 3. udarnoj diviziji NOVJ ostaju 5. i 7. crnogorska NOU brigada i 3. proleTERSka (sandžačka) NOU brigada kao i odredi na sektoru Nikšića; 2. proleTERSku udarnu diviziju NOVJ dovesti u dolinu r. Lima u čijem sastavu ostaju 2. proleTERSka udarna i 4 proleTERSka NOU brigada i 1 južnomoravska NO brigada; organizovati vojnopolozadinsku vlast na celoj teritoriji; sve ove zadatke sprovesti energično i brzo; eventualni napad i zauzeće Nikšića bilo bi korisno.
22. januar — Odlukom VS NOV i POJ rasformiran GŠ NOV i PO za Crnu Goru i Boku, a jedinice kojima je dotada on rukovodio stavljene su pod komandu štaba 2. udarnog korpusa NOVJ.
24. januar — Generalni sekretar CK KPJ Josip Broz Tito uputio telegram vladi SSSR-a: kritikuje stav prema makedonskom nacionalnom pitanju izriet u letku Otečestvenog fronta Bugarske, jer je suprotan odlukama II zasedanja Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije.

25. januar — U selu Ba (kod Valjeva) otpočeo četvorodnevni četnički kongres, uz prisustvo 274 delegata, među kojima su bili i predstavnici bivših političkih partija: Zivko Topalović, predsjednik Socijalističke stranke (SS), Anton Krejči, predstavnik jugoslovenske nacionalne stranke (JNS), inž. Vladimir Predavec, predstavnik HSS i lični izaslanik Vladimira Mačeka, Velimir Jojić, predstavnik Demokratske stranke (DS). Prisustvovao je 1 kapetan Mensfeld, član vojne misije SAD kod četničke Vrhovne komande. Sve organizacije i stranke koje su podržavale četnički pokret ujedinile su se pod nazivom Jugoslovenska narodna demokratska zajednica; obrazovan je Centralni nacionalni komitet Kraljevine Jugoslavije; donet je Opšti narodni program; sastavljena je je rezolucija o zadacima u daljoj borbi protiv NOP-a. Ovaj kongres je bio još jedan pokušaj da se ospori zakonitost AVNOJ-a i da se svetska reakcija mobilise u odbrani četnika Draže Mihailovića.
- Po odobrenju VS NOV i POJ iz Italije je na o. Vis prebačeno 200 britanskih vojnika (*komandosa*), specijalno obučениh za pomorsko-desantne operacije.
26. januar — VS NOV i POJ uputio depešu Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: predstavniku NOV i PO Albanije dati odluke II zasedanja AVNOJ-a; drugovi u Albaniji treba još više da rade na povezivanju oslobodilačke borbe albanskog naroda sa oslobodilačkom borbom naroda Jugoslavije radi stvaranja zajednice ravnopravnih naroda na Balkanu; bilo bi dobro da VS NOV i PO Albanije pošalje u VS NOV i POJ svog oficira za vezu; nepravilan je stav CK BRP(k) prema pitanju Makedonije; drugovi u Albaniji moraju ojačati KP. jer je ona garancija pravilnog razvitka događaja u Albaniji; albanski NOP mora čuvati svoju samostalnost i spretiti pokušaj strane i domaće reakcije da ga skrenu sa prave linije i iskoriste za svoje ciljeve.
28. januar — VŠ NOV i POJ depešom poslao Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ plan veze sa VS NOV i PO Albanije.
- 28/29. januar — Na zasedanju u Bariju (u Italiji), grupe otpora, združene u Odboru za nacionalno oslobođenje» zauzele su stav protiv vlade Pijetra Badolja i protiv kralja Vitoria Emanuela III.
29. januar — CK KPJ uputio depešu CK KPH: sektaško pisanje nekih listova, na primer »Vjesnika«, o odnosu prema saveznicima može naneti veliku štetu našem pokretu i u rukama neprijatelja postati argumenat protiv priznanja NKOJ; u »Vjesniku« br. 2, u uvodniku, saveznici se, takode sektaški, optužuju zbeg Versaja; u idućem broju treba to demantovati u pogodnoj formi: uskoro će biti poslat kratak uput o liniji naše štampe u vezi s tim pitanjima.
30. januar — CK KPJ analizirao promene u držanju vlade SAD i V Britanije prema NOP-u u Jugoslaviji, te zaključio da se u borbi za međunarodno priznanje nove Jugoslavije polazi od pozicija odbrane buduće samostalne države, koja je ponikla u borbi za nacionalno oslobođenje; u pogledu kralja i monarhije držati se odluka AVNOJ-a. U odnosu na susedne komunističke partije odlučio je: sa CK KP Italije raspravili pitanje saradnje i međusobne pomoći na onim područjima koja su naseljena jugoslovenskim i italijanskim stanovništvom; položaj koruških Slovenaca u Austriji nameće potrebu da se sa CK KP Austrije dogovori o zajedničkom radu na razvoju NOP-a u onom delu Koruške koji je posle prvog svetskog rata anektirala Austrija; i dalje pomagati CK BRP(k) u formiranju partizanskih odreda, a osuditi stav Otečestvenog fronta prema pitanju Makedonije: da ona bude samostalna država izvan bilo kakve federacije.
- Generalni sekretar KPJ Josip Broz Tito, u ime CK KPJ uputio svima rukovodstvima KP Jugoslavije direktivno pismo o odnosu prema zapadnim saveznicima: izbegavati sektaški stav prema V. Britaniji i SAD koji se pojavljuje u našoj štampi, jer se raznim ispadima mogu naneti ozbiljne teškoće položaju nove države koju stvaramo; isticati sve što saveznici pozitivno čine; na klevete i laži protiv NOB-a doći će odgovor rukovodstva NOB-a kuda bude trebalo; isticati sve saveznike prilikom govora o savezničkim konferencijama; ne kritikovati unutrašnje državno uređenje savezničkih država; izmeniti ton štampe i agitacije u tom smislu da se svima pitanjima prilazi sa stanovišta jedne nove, samostalne državne tvorevine, koja nije ničija filijala, nego delo borbe naših naroda-; u pogledu kralja i monarhije držati se odluka AVNOJ-a. ne preterivati i ne pridavati kralju veći značaj nego što ga ima. Izbegavati sitne polemike i čuvati dostojanstvo. Ali na zborovima pustiti narcidu da kaže svoje mišljenje o kralju i monarhiji»; ukinuti okružne listove koji pišu bez veće kontrole, zadržavajući one koji su vezani za pojedine istorijske krajeve, s tim da se bave pitanjima toga kraja, a u opštim pitanjima drže samo centralne zemaljske štampe. Treba se strogo pridržavati ovih direktiva.
- Naređenjem VS NOV i POJ. na području Zumberka, Pokuplja i Turopolja formirana 34. divizija NOVJ od brigade »Franjo Ogulinac Seljo«, Omladinske brigade »Joža Vlahović«. Zumberačkog i Turopoljsko-posavskog NOP odreda. Ovim formiranjem obustavljen je rad Štaba Zumberačko'-posavskog sektora,

- Naredbom VS NOV i POJ. u Lici formirana 35. divizija NOVJ od 1. i 2. NO brigade, dotadašnjeg Operativnog štaba za Liku i Ličkog NOP odreda. Ovim formiranjem obustavljen je rad Operativnog štaba za Liku.
  - Odlukom VS NOV i POJ, od 13. i 35. divizije NOVJ i jedinica Operativnog štaba za Istru formiran 11. korpus NOVJ. Njegovo je operativno područje zahvatilo Liku, Gorski kotar. Hrvatsko primorje i Istru.
  - VS NOV i POJ naredio depešom, preko Štaba 2. udarnog korpusa, da komandant 5. udarne divizije NOVJ privremeno preuzme komandu i nad 2. proleterskom udarnom divizijom. One treba da se prikupe u rejonu Cajniče — Goražde i pripreme za napad na četničke snage. Ako se prebace preko Lima, s njima će sadejstvovati 3. proleterska (sandžačka) NOU brigada.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da jednu brigadu sa dobrim političkim radnicima uputi na prostoriju Jahorina — Kalinovnik (koju će jedinice 5. udarne divizije NOVJ uskoro napustiti) i da 1. južnomoravsku NO brigadu prebaci prema Foči.
- 31. januar*
- VŠ NOV i POJ depešom naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da saopšti britanskom majoru Hunteru: sa savezničkom vojnom misijom, koja se dotada nalazila kod četnika a trebalo je da se preko slobodne teritorije, savezničkim avionima, prebaci u Italiju, ne smeju se prebaciti i četnici; saveznici ne mogu da odlikuju oficire NOV i POJ bez odobrenja VŠ NOV i POJ.
  - Na o. Visu, sa odobrenjem VŠ NOV i POJ, održan sastanak predstavnika Štaba mornarice NOVJ i Štaba 26. divizije NOVJ sa predstavnicima Štaba savezničkog komandosa. Govorilo se o zajedničkoj odbrani o. Visa i o zajedničkim ofanzivnim operacijama protiv nemačkih posada na susednim ostrvima.
  - Vlada SSSR-a odbacila predlog izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije od oktobra 1943: potpisivanje ugovora o saradnji i uzajamnoj pomoći.
  - Odlukom VŠ NOV i POJ 4. proleterska udarna brigada izašla iz sastava 3. udarne divizije NOVJ i uključila se u sastav 2. proleterske udarne divizije NOVJ, a 3. proleterska (sandžačka) brigada — iz sastava 2. proleterske udarne divizije u sastav 3. udarne divizije.
- Januar k.*
- Delegati VŠ NOV i POJ na Srednjem istoku zatražili od savezničkih vojnih vlasti u Kairu da sve pripadnike vojske izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije koji su se izjasnili za NOV i POJ izdvoje u posebne vojničke logore.
- Januar*
- Po naređenju VŠ NOV i POJ rasformirana 1. i 2. prekomorska brigada. Njihovo ljudstvo ušlo u sastav 1. proleterske udarne i 6. divizije NOVJ.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. januar*
- U toku banjalučke operacije 3. proleterska (krajiška) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ, Udarni NOP odred 5. udarnog korpusa NOVJ i 12. krajiška udarna brigada 11. udarne divizije NOVJ zauzeli G. Seher i Lauš i prodrli do gradske opštine i kaznionice.
  - Šest bataljona četničkog Nevesinjskog korpusa, ojačani četom minobacača iz nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, iz Gacka, Uloga i Kifinog Sela počeli koncentričan napad na 10. hercegovačku udarnu brigadu 29. udarne divizije NOVJ u Gatačko-nevesinjskoj površi. Brigada je do 5. januara, iznenadnim udarima po odvojenim kolonama, odbacila neprijatelja u polazne garnizone i pri tom potpuno razbila jedan ojačani četnički bataljon.
  - U toku banjalučke operacije dva bataljona 5. krajiške udarne brigade U. udarne divizije NOVJ slomili otpor nemačke posade u s. Trapistima i uništili električnu centralu.
- 2. januar*
- U toku banjalučke operacije 3. proleterska (krajiška) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ, Udarni odred 5. udarnog korpusa NOVJ i dva bataljona 12. krajiške udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ zauzeli gradsku opštinu i kaznionu i oslobodili 207 zatvorenika.
- 2/3. januar*
- Delovima 12. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ predala se 1. četa 1. bataljona domobranskog 14. pešadijskog puka. posada ž. st. Jasenica-Lug (na pruži Hum — Gabela). Predaju 2. čete istog bataljona na ž. st. Diklići sprečile su ustaše. U borbi oko ove stanice neprijatelj je imao 1 mrtvog i 28 ranjenih vojnika.

3. januar — S linije Derventa — Teslić — Sarajevo — Konjic — Jablanica i iz Banje Luke glav-
nina nemačkog 5. SS brdskog armijskog korpusa i delovi nemačkog 15. i 69. korpusa
otpočeli operaciju u cilju odbacivanja 1. proleterskog udarnog i 5. udarnog korpusa
NOVJ sa glavne komunikacije Slav. Brod —• Sarajevo — Mostar. Trebalo je brzim
prodorom razbiti njihove jedinice i izbiti u dolinu r. Vrbasa, odakle odmah produžiti
dejstva glavnom ka Livanjskom i Duvanjskom polju, a slabijim delovima, preko
Kozare, ka dolini Une. Operacija je trajala do 24. januara.
- 3/4. januar — Us. Kokorini (kod Gacka) dva bataljona 10. hercegovačke udarne brigade 29. udarne
divizije NOVJ, bez vlastitih gubitaka, razbili Fojnički bataljon četničke 1. nevesinj-
ske brigade, ojačan vodom minobacača iz nemačke 7. SS divizije Princ Eugen«. Gubici
neprijatelja: 32 mrtva, 20 zarobljenih i oko 50 ranjenih vojnika. Zaplenjeno
je celokupno naoružanje i oprema nemačkog minobacačkog voda.
4. januar — Druga brigada nemačke 1. kozačke konjičke divizije ojačana 4. pukom domobranske
1. lovačke brigade zauzela Prnjavor koji je, na r. Ukrini, branila 12. udarna brigada
12. divizije NOVJ, Prnjavorski i Dobojsko-derventski NOP odred. U ovoj borbi je
poginuo komandant Prnjavorskog NOP odreda Stanko Vukašinić, narodni heroj.
5. januar — Nemački 901. motorizovani puk s jednim bataljonom 383. puka nemačke 373. legio-
narske divizije zauzeo Kotor-Varoš. Delovi 12. i 5. krajiške udarne brigade 11. udarne
divizije 5. udarnog korpusa NOVJ izvukli su se ispred udara neprijatelja, povukavši
se u rejon Skender-Vakuf — zaselak Borci — s. Šiprage.
- Januar p. — Po naređenju Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ rasformiran Vukovski NOP odred,
a njegovo ljudstvo ušlo u sastav Kupreškog NOP odreda.
7. januar — Jedinice nemačkog 92. motorizovanog puka iznenadile delove 3. proleterske (krajiške)
udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ i Udarnog NOP odreda 5. udar-
nog korpusa NOVJ i zauzele s. Čadavicu (kod Mrkonjić-Grada).
- Na položaju s. Ovčarevo — s. Dubrava (kod Travnika) dva bataljona 13. proleterske
udarne brigade »Rade Končar« 1. proleterske udarne divizije NOVJ, u osamnaesto-
časovnoj borbi, razbili nemački bataljon i njegove ostatke odbacili prema Travniku,
nanevši mu gubitke od oko 150 mrtvih. Proleterski bataljoni su imali 5 mrtvih i 15
ranjenih boraca.
- 7/8. januar — Kod ž. st. Brdani (na pruzi Sarajevo — Mostar) Mostarski partizanski bataljon uni-
štio nemački vojni voz (3 lokomotive i 12 vagona) sa pratnjom. Uništeni su, između
ostalog, jedan tenk i jedna haubica.
8. januar — Na osnovu direktive VŠ NOV i POJ, 1. proleterska udarna divizija 1. proleterskog
udarnog korpusa NOVJ, pregrupisavši se, poscia planinski masiv u razvodu reka
Ugra, Vrbanje, Bile i Usore sa zadatkom da zatvori komunikaciju Travnik — Jajce.
- Nemački 92. motorizovani puk, slomivši otpor delova 1. udarne brigade 6. divizije
NOVJ, prodro u Mrkonjić-Grad i time neposredno ugrozio pozadinu 11. udarne i 1.
proleterske udarne divizije NOVJ koje u srednjoj Bosni pokušavaju da zadrže na-
stupanje nemačke 1. brdske i 7. SS divizije »Princ Eugen«.
- Nemačka 1. brdska divizija zauzela Skender-Vakuf posle ogorčenih borbi protiv
5. i 12. krajiške udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ. Istovremeno je 7. SS
divizija »Princ Eugen« izbila na pl. Vlašić.
9. januar — Nemački 92. motorizovani puk i delovi nemačke 1. brdske divizije zauzeli Jajce,
odbacivši delove 1. udarne brigade C. divizije NOVJ na pl. Lisinu.
- 9/10. januar — Druga krajiška udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ zauzela Vareš.
- U rejonu s. Karaula-Gora — s. Božikovac 1. proleterska udarna divizija 1. prole-
terskog udarnog korpusa i delovi 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ
probili se severno od komunikacije Travnik — Jajce i time izbegli udare od jedi-
nica nemačke 1. brdske divizije i 7. SS divizije »Princ Eugen«.
10. januar — Jače nemačke, ustaške i domobranske snage iz Bos. Gradiške i s. Ivanjske otpo-
čele napad na slobodnu teritoriju Kozare, ali su ih 6. 8. i 11. krajiška udarna bri-
gada 4. udarne divizije NOVJ, Kozarski i Gradiško-lijevčanski NOP odred razbili
i odbacili u polazne garnizone.
- Na sreskoj izbornoj konferenciji izabran SNO odbor za srez Sokolac.
11. januar — Stab 3. udarnog korpusa NOVJ izdao zapovest za napad na Tuzlu. U napadu su
učestvovalе jedinice 3. korpusa i 16. udarne divizije NOVJ.

- Kod s. Melica (blizu Jajca) delovi 1. proleterske udarne divizije NOVJ, posle dvodnevni borbi, razbili bataljon nemačke 1. brdske divizije. Neprijatelj je imao oko 100 mrtvih i veći broj ranjenih. Gubici proleterskih jedinica: 12 mrtvih i 7 ranjenih.
- 13. januar
  - Jedinice nemačke 1. brdske divizije i 7. SS divizije »Princ Eugen«, nadirući iz doline r. Bosne, zauzele Bugojno. D. i G. Vakuf, pošto su 1. i 2. ličku udarnu brigadu U. divizije NOVJ odbacile ka Mrkonjić-Gradu.
  - Nastupajući s linije Jablanica — Konjic — Kreševo, delovi nemačke 369. legionske divizije, posle sedmodnevnih borbi, odbacili 7. krajišku udarnu brigadu i Ramski NOP odred 10. udarne divizije NOVJ na pl. Radušu i zauzeli Prozor.
  - Rasformiran Banjalučki NOP odred. Njegovo ljudstvo je ušlo u sastav 12. krajiške NOU brigade.
  - Rasformiran Tešanjско-teslički NOP odred. Njegovo ljudstvo je ušlo u sastav 5. i 12. krajiške NOU brigade.
  - Prnjavorski NOP odred ušao u sastav 5. krajiške NOU brigade kao njen 5. bataljon.
  - Rasformiran Motajički NOP odred, a njegovim ljudstvom popunjene 12. krajiška NOU, 12. NOU brigada 12. divizije NOVJ i 14. srednjobosanska NOU brigada.
  - Zbog velikih gubitaka rasformiran je Dobojsko-derventski NOP odred, a ostatak ljudstva uključen u 12. udarnu brigadu 12. divizije NOVJ.
  - Delovi 5. udarne divizije NOVJ zauzeli Foču od četnika, koji su pobjegli posle kratkog otpora.
- 13/14. januar
  - U Tuzlu stigla nemačka Borbena grupa »Svare«, kao pojačanje 5. i 8. puku 3. domobranske lovačke brigade. Očekujući napad 3. udarnog korpusa NOVJ, neprijatelj je ubrzao radove na utvrđivanju mesta.
- 14. januar
  - Oko 200 savezničkih aviona bombardovalo nemačko-domobranski garnizon u Mostaru. Znatno je oštećen aerodrom; uništeno je 69 i oštećeno 98 kuća; poginulo je 37 i ranjeno 68 nemačkih vojnika i domobrana; istovremeno je poginulo oko 200 i ranjeno oko 300 građanskih lica. U borbi je uništeno 8 savezničkih aviona i preko 20 nemačkih i domobranskih aviona.
  - U s. Vukovsko (kod Kupresa) prodro izviđački odred 7. SS divizije »Princ Eugen« i time ugrozio 7. krajišku udarnu brigadu 10. udarne divizije NOVJ na južnim padinama pl. Raduše.
- 15. januar
  - U rejonu s. Carevac — s. Berići (kod Mrkonjić-Grada) 3. lička udarna brigada 6. divizije NOVJ, posle trodnevne borbe, odbacila nemački 92. motorizovani puk koji je pokušavao da prodre ka s. Mliništima. Neprijatelj je imao oko 105 mrtvih i veći broj ranjenih. Gubici 3. brigade: 21 mrtav i 36 ranjenih.
  - U Kotor-Varoš ušla 1. proleterska udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ
- Januar s.
  - U Janju, od ljudstva komande mesta i omladine grada Jajca, formiran Jajački NOP odred.
- 16. januar
  - U Gračanicu ušla dva bataljona 3. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ. Domobrani su se povukli prema s. Karanovcu.
- 17. januar
  - Glavnina 3. udarnog korpusa NOVJ (17. udarna divizija, 19. birčanska udarna brigada 27. udarne divizije i 6 odreda) i 16. udarna divizija NOVJ otpočele napad na Tuzlu koju su branili 5. i 8. puk domobranske 3. lovačke brigade i nemačka Borbena grupa »Svare«. I pored uporne borbe, vođene do 20. januara pre podne, grad nije zauzet, jer su pristigla pojačanja: delovi domobranske 1. lovačke brigade, nemačka biciklistička jedinica iz Doboja i motorizovana kolona iz Zvornika. U borbi su poginuli politički komesar bataljona u 19. birčanskoj brigadi Stanko Menjić i zamenik političkog komesara bataljona u 16. muslimanskoj NOU brigadi Jusuf Džonlić, komandant bataljona Hamzo Hamzić i komandant Ozrenskog NOP odreda Simo Lukić, narodni heroj.
  - U rejonu s. Pecke (kod Mrkonjić-Grada) 3. i 1. lička udarna brigada 6. divizije NOVJ odbile napad nemačkih jedinica i/ rejonu Jajca.
  - Sesta istočnobosanska udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ zauzela rudnik uglja Kreku.

- Delovi 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ ušli u Jajce, koje su napustile nemačke jedinice.
  - Na položajima s. Hotkovci — s. Stekerovci (kod Glamoča) 3. proleterska (krajiška) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodila odbrambenu borbu protiv delova 98. puka nemačke 1. brdske divizije. Borba je trajala do 21. januara.
  - Zbog nadiranja jakih neprijateljskih snaga, koje su izbile u Duvanjsko, Livanjsko i Glamočko polje, 7. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ povukla se, preko pl. Ljubuše, u rejon s. Rakitno (kod Posušja), a 9. krajiška NOU brigada, ispred nastupajuće kolone 7. SS divizije »Princ Eugen«, delom se povukla na pl. Hrbljinu a delom u Omar, između s. D. Vukovskog, Kupresa i Sujice.
19. januar
- Na položaju s. Avdići — s. G. Orahovica (kod Gračanice) domobranski 6. pešađijski puk napao 3. vojvodansku udarnu brigadu 16. udarne divizije NOVJ, ali je posle jednodnevne borbe odbačena prema Gračanici uz gubitke: oko 134 mrtva, veliki broj ranjenih i 38 zarobljenih domobrana. Gubici 3 brigade: 11 mrtvih i 37 ranjenih boraca.
20. januar
- Posle dvodnevni borbi 12. slavonska brigada 12. divizije NOVJ i 14. srednjobosanska udarna brigada 11. udarne divizije NOVJ zauzele Prnjavor, koji su branili 1. bataljon lovačkog 4. puka domobranske 1. lovačke brigade, ustaše i nemački delovi (svega oko 750 ljudi). Gubici neprijatelja: 115 mrtvih i 36 zarobljenih, a gubici brigada: 30 mrtvih i 36 ranjenih boraca.
  - U rejonu s. Carevac — zaselak Štrbina (kod Mrkonjić-Grada) delovi 6. i 10. udarne divizije NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu (oko 150 vozila) koja se kretala od Mliništa prema Strbini. Posle jednodnevne borbe neprijatelj je, uz osetne gubitke, odbačen prema s. Carevcu.
  - U rejonu zaselaka Durakovića i Omerbašića (kod Gračanice) domobranske jedinice napale na dva bataljona 2. vojvodanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ, ali su ih ovi bataljoni, energičnim protivnapadom, razbili i odbacili, nanevši im gubitke od oko 74 mrtva vojnika, uz sopstvene gubitke od 17 mrtvih i 30 ranjenih boraca.
21. januar
- Jedinice 7. SS divizije »Princ Eugen« ušle u Jajce, koje je, pred nadmoćnijim snagama neprijatelja, napustila 1. proleterska udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ.
- Kod s. Holkovaca (blizu Glamoča) delovi nemačke 1. brdske divizije (oko 600 vojnika) napali 1. bataljon 3. proleterske (krajiške) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ. Posle šestčasovne borbe, kad mu je pristiglo pojačanje, bataljon je neprijatelja razbio i naneo mu gubitke od oko 39 mrtvih vojnika, a sam imao 11 mrtvih i 9 ranjenih boraca.
  - Na pruzi Bos. Krupa — Bos. Novi diverzantska grupa Podgrmečkog NOP odreda minom srušila neprijateljski voz od 11 vagona i nanela neprijatelju osetne gubitke.
22. januar
- U s. Zunovima (kod Vlasenice), prilikom bombardovanja sela, poginuo politički komesar 27. udarne divizije NOVJ Pavle Goranin Ilija, narodni heroj.
  - Na pruzi Banja Luka — Prijedor, između s. Omarske i s. Piskavice, delovi 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ minom uništile neprijateljski voz od 5 vagona. Neprijatelj je protrpeo gubitke od oko 18 mrtvih i 34 zarobljena vojnika. Brigada je imala 3 ranjena borca.
23. januar
- Na putu Prijedor — Bos. Novi 8. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ napala neprijateljsku kolonu od 156 kamiona i 20 tenkova i uništila 11 kamiona. Deo kolone se probio za Bos. Novi, a drugi deo se vratio u Prijedor.
24. januar
- Hainski NOP odred 10. udarne divizije NOVJ ušao u Prozor koji su prethodno napustili zaštitni delovi nemačke 369. legionarske divizije.
- 1   2   6
1. januar — Delovi 13. proleterske udarne brigade »Rade Končar 1. proleterske udarne divizije NOVJ zauzeli Tešanj, ali je iz dve utvrđene zgrade i iz tvrđave neprijatelj pružao oLpor do zore, kada su se delovi 13. brigade povukli iz grada.
27. januar
- Delovi 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ ušli u Kupres koji su napustile nemačke jedinice.
28. januar
- Delovi 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ ušli u Bugojno koje su napustile nemačke jedinice.

- Kod s. Stepena (blizu Avtovca) 12. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ, u susretnoj petočasovnoj borbi, sprečila prodor ojačanog 2. bataljona 13. puka 7. SS divizije »Princ Eugen« u Bileću i odbacila ga u Gacko, nanevši mu gubitke od oko 50 mrtvih, 3 zarobljena i dosta ranjenih vojnika uz sopstvene gubitke: 3 poginula i 4 ranjena borca, i zaplenivši 3. p. mitraljeza i 20 pušaka.
- 20. januar
  - Na putu između Zborne gomile i s. Stepena (kod Avtovca), bočnim napadom, ojačana 12. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ sprečila 2. bataljon 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« da, uz podršku posade Gacka, prodre u Bileću, te ga posle šestčasovne borbe odbacila u Gacko. Ipak je jedna četa ovog bataljona, neopaženo, preko pl. Babe, prodrila u Bileću.
  - Delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ izvršili neuspeo napad na s. Blagaj (kod Bos. Novog), nanevši neprijatelju gubitke od oko 9 mrtvih i 23 ranjena, uz sopstvene gubitke: 2 mrtva i 15 ranjenih boraca.
- 30. januar
  - Na putu Celić — Bijeljina 15. majevička udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ otpočela trodnevne borbe protiv nemačke motorizovane kolone (jačine 82 vozila).
  - Treća vojvođanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ napala čelnike u s. D. Zabarima (kod Brčkog). Glavnina četnika se Izvukla delom za Brčko, a delom u Srem. Zarobljeno je oko 30 četnika.
  - Između s. Blagaja i s. Petkovca (kod Bos. Novog) 4. bataljon 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napao domobransku kolonu jačine dve čete i naneo joj gubitke od oko 7 mrtvih i 23 ranjena, a on je imao 7 ranjenih boraca.
- 30/31. januar
  - Delovi 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napali na D. Vakuf koji su branile ustaško-domobranske jedinice. Napad nije uspeo zbog intervencije delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« koji su nadirali iz rejonu Jajca. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i 20 zarobljenih, a delovi 9. brigade 1 mrtvog i 7 ranjenih boraca.
- Januar
  - Oblasni odbor AFZ-a za Hercegovinu formirao okružne odbore AFZ-a za južnu i severnu Hercegovinu.

CRNA GORA

- 1. januar
  - Glavni štab NOV i PO za Crnu Goru i Boku naredio područnim štabovima NOP odreda da upute određen broj ljudstva za popunu 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ.
  - U s. Prekobrdu (kod Kolašina) delovi 6. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ razbili četnike i tom prilikom nekoliko njih razoružali.
- 2 3. januar
  - Prvi bataljon Lovčenskog NOP odreda, u sadejstvu sa jedinicama Udarne grupe bataljona 3. udarne divizije NOVJ (1. i 2. bataljon 4. proleterske NOU brigade i jedan bataljon 5. crnogorske NOU brigade), napali nemačke vojnike i četnike na širem području Rijeke Crnojevića. Neprijatelj je imao oko 60 poginulih i približno loliko ranjenih, dok su 4 četnika zarobljena. Udarne grupa je imala 1 mrtvog i dva ranjena borca.
- 3. januar
  - Izvršni odbor ZAVNO-a Crne Gore i Boke uputio narodu proglas kojim ga poziva da još čvršće zbije redove u zajedničkoj borbi protiv fašističkih porobljivača i domaćih izdajnika.
  - U s. Prekobrdu (kod Kolašina) izabran MNO odbor.
- 4. januar
  - Jedinice 3. proleterske (sandžačke) i 4. sandžačke NOU brigade odbacile nemačke vojnike i četnike u Pljevlja. Neprijatelj je imao 31 vojnika izbačenog iz stroja. Gubici jedinica NOVJ: 3 mrtva i jedan ranjen borac.
  - U rejonu s. Vlaka — Kamena gora (kod Pljevalja) oko 600 nemačkih vojnika, četnika i pripadnika muslimanske milicije napalo delove 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade. Pred nadmoćnim neprijateljem delovi 3. brigade su se povukli na položaje u rejonu s. Vrulja — s. Kozice. Gubici neprijatelja: oko 30 vojnika izbačenih iz stroja. Brigada je imala 3 mrtva i 3 ranjena borca.
- 5. januar
  - Glavni štab NOV i PO za Crnu Goru i Boku naredio Stabu Lovčenskog NOP odreda da pojača politički rad na svom području i na taj način stvori uslove za uspešniju mobilizaciju boraca.

6. januar — U rejonu Pljevalja nemački vojnici i muslimanska milicija sukobili se sa delovima 3. proleterske (sandžačke) i 4. sandžačke NOU brigade. Neprijateljski gubici su nepoznati, dok su gubici 3. i 4. brigade bili 10 ranjenih boraca.
7. januar — Prva brigada italijanske partizanske divizije »Garibaldi« 2. udarnog korpusa NOVJ odbacila četnike i muslimansku miliciju prema Rožaju i nanela im osetne gubitke. Brigada je imala 4 mrtva i 6 ranjenih boraca.
8. januar — Na području Mataruge — Meljak — Cajniče delovi 3. proleterske (sandžačke) i 4. sandžačke NOU brigade napali nemačke vojnike i četnike. Borbe su trajale, s prekidima, do 13. januara. Neprijatelj je imao 45 mrtvih i 53 ranjena vojnika, a brigade — 2 mrtva i 6 ranjenih boraca.
9. januar — U ulcinjskom zatvoru albanski kvislinzi umorili 14 pripadnika NOP-a.
- 9/10. januar — Bataljon 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ. uz sadejstvo Komandansko-zagaračkog bataljona, očistio od četnika sela u okolini Danilovgrada i Spuža (Orašje, Sladojevo Kopito, Curilac, Grlić, Novo Selo, Klikovače i Velje Brdo). Poginulo je 10 četnika, više ih je ranjeno i 10 ih je zarobljeno. Brigada je imala 1 mrtvog i 1 ranjenog borca.
- 11/12. januar — Delovi Udarne grupe bataljona 3. udarne divizije NOVJ (1. i 2. bataljon 4. proleterske udarne brigade i jedan bataljon 5. crnogorske NOU brigade) upali u s. Njeguše (kod Oetinja), razbili četnike i naneli im gubitke od 1 mrtvog, 1 ranjenog i 10 zarobljenih. Udarne grupe nije imala gubitaka.
12. januar — Između s. Stubice i Žute grede (na putu Nikšić — Danilovgrad) delovi 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ razorili 100 metara puta.
- 12/13. januar — Dva bataljona 3. proleterske (sandžačke) NOU brigade razbili četnike u selima Otičevićima i Vijencu (kod Pljevalja).
14. januar — Na pl. Bjelasici delovi 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ zarobili 16 četnika.
15. januar — U rejonu s. Vukovo Brdo — s. Strmečica (kod Pljevalja) oko 1300 nemačkih vojnika, četnika i pripadnika muslimanske milicije napali delove 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade i odbacili ih na položaje s. Kozice — s. Breza, nanevši im gubitke od 1 mrtvog i 7 ranjenih boraca. Neprijatelj je imao oko 20 vojnika izbačenih iz stroja.
- Januar s. — Pri GS NOV i PO za Crnu Goru i Boku formiran Prateći bataljon. jačine oko 105 boraca.
16. januar — Drugi bataljon 4. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ upao u s. Tomiče (kod Cetinja) i razoružao 15 nacionalista.
- Na odseku s. Draškovina — Grab — s. Slatina (kod Bijelog Polja) 3. i 4. bataljon 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ otpočeli dvodnevne borbe protiv nemačkih i četničkih snaga i muslimanske milicije.
17. januar — U s. Orlji (na putu Pljevlja — Gradac) oko 80 nemačkih vojnika s četnicima napalo delove 1. bataljona 4. sandžačke NOU brigade i četni italijanske partizanske divizije »Garibaldi«. Posle oštre borbe neprijatelj je odbačen u pravcu Pljevalja.
- U rejonu s. Prekobrđe (kod Kolašina) 4. bataljon 6. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ napao četnike i sedmoricu zarobio.
18. januar — Na području sela: Orašje, Sladojevo Kopito, Begovine, Klikovače, Novo Selo (kod Danilovgrada i Spuža) 4. bataljon 5. crnogorske udarne brigade, delovi 2. bataljona 4. proleterske (crnogorske) brigade 3. udarne divizije NOVJ i 1. bataljon Lovčenskog NOP odreda razbili četnike, uz sopstvene gubitke od jednog mrtvog i dva lakše ranjena borca.
19. januar — U selima: Komine, Vidre, Brvnica i Bušnja (kod Pljevalja) 4. sandžačka NOU brigada napala četnike i odbacila ih u Pljevlja. Četnici su imali 2 mrtva i 3 ranjena. Brigada nije imala gubitaka.
- i g a d — U s. Rogamima oko 150 četnika s nemačkim vojnicima, podržani artiljerijom, napali delove 2. bataljona 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ. U početku je neprijatelj imao izvesnog uspeha, zatim je protivnapadom odbačen u Podgoricu (sada Titograd).

661)
1944. januar

CRNA

GORA

januar 1944.

- 19/20. januar — Delovi Lovčenskog NOP odreda napali nemačke vojnike u s. Uličima (kod Cetinja). Neprijatelj je imao 1 poginulog i 3 ranjena vojnika.
- Us. Rvašima (kod Rijeke Crnojevića) delovi Lovčenskog NOP odreda zapalili nemački magacin.
20. januar — U s. Zlatici (kod Titograda) delovi 2. i 3. bataljona 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOV.1 napali četnike, te njih 12 ubili i ranili, jednog zarobili (a sami imali jednog ranjenog borca).
- Pri Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ u Kolašinu počeo niži oficirski kurs s trajanjem od 30 dana. Kurs su pohađala 84 slušaoca (komandiri četa i vodova i njihovi zamjenici) iz svih jedinica toga korpusa.
21. januar — Povodom dvadesetogodišnjice Lenjinove smrti, u gradovima i selima na oslobođenoj i neoslobođenoj teritoriji Crne Gore i Boke, kao i u jedinicama NOV, održano više prigodnih akademija 1 konferencija na kojima se govorilo o životu i radu Vladimira Ilića Lenjina.
22. januar — Nemački avioni bombardovali Kolašin.
23. januar — Us. Ljuče (kod Pljevalja) delovi 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade i 4. sandžačke brigade GŠ NOV i PO za Sandžak napali na oko 200 četnika, ali zbog zakašnjenja delova 4. brigade napad nije uspeo. Treću brig'ida je imala 4 ranjena i 2 nestala borca.
- U rejonu sela: Lagatori, Godočelje, Tucanje i Petnica (kod Ivanograda) 1. i 4. bataljon 4. proleterske (crnogorske) brigade 3. udarne divizije NOVJ i manji delovi 1. brigade italijanske partizanske divizije »Garibaldi« napali na oko 2000 nemačkih vojnika četnika i kvislinga prikupljenih s Kosova i Metohije. Neprijatelj je, razbijen, pretrpeo gubitke od 75 mrtvih i oko 90 ranjenih vojnika, dok su 4. brigada i 1. brigada partizanske divizije »Garibaldi« imale 6 boraca izbačenih iz stroja.
25. januar — Nemački vojnici, kvislinzi s Kosova i Metohije, muslimanska milicija od Plava i Gusinja i četnici od Vrmoša (u Albaniji), jačine oko 2000 vojnika, napali jedinice Komskog NOP odreda i italijanske partizanske divizije »Garibaldi« i potisnuli ih do pred Andrijevicu. Sutradan su jedinice 4. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ protivnapadom razbile neprijatelja na oba pravca i nanele mu gubitke od 67 mrtvih a 36 čelnika su zarobile. Jedinice NOVJ su imale 2 poginula i 2 ranjena borca.
- Kod s. Duba (na komunikaciji Kotor — Budva) grupa partizana napala i zapalila nemački vojni kamion. Poginula 2 i ranjena 2 nemačka vojnika
- Naredbom Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ formiran 1. bataljon Bokeljskog NOP odreda, kome su precizirani osnovni zadaci: upadi u Boku, napadi na manje plovne objekte, izvlačenje ljudstva za jedinice NOVJ i organizacija obaveštajne službe.
27. januar — Pri Štabu 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOV.T formiran sanitetski kurs za osposobljavanje sanitetskog kadra u četama i bataljonima.
- U Kućima oko 800 nemačkih vojnika i četnika iz Podgorice (sada: Titograd) i Albanije. podržavanih artiljerijom, u jutarnjim časovima počeli napad na 5. crnogorsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ. Posle dvodnevni borbi neprijatelj je delimično razbijen i odbačen u pravcu Podgorice i na albansku teritoriju, uz gubitke od preko 50 mrtvih i ranjenih vojnika. Tom prilikom je poginulo nekoliko istaknutih četničkih organizatora s tog terena, a zarobljeno je 5 četnika. Zaplenjeno je oko 2000 metaka i nešto druge opreme. Brigada je imala 3 mrtva i 12 ranjenih boraca.
- U Pješivcima dva bataljona 6. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ počela akciju protiv manjih četničkih grupa

HRVATSKA

1. januar — Us. Podlapcu (kod Udbine), po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, formirana 1. brigada Operativnog štaba za Liku (od 30. januara: 1. brigada 35. divizije NOVJ).
- Kod s. Medara i s. Trnave (blizu Nove Gradiške) jedinice 12. divizije NOVJ napale kolonu nemačkog 901. motorizovanog puka. Uništeno 5 kamiona i oštećena 2 tenka. Neprijatelj je imao 14 mrtvih i 2 zarobljena a jedinice 12. divizije NOVJ 7 mrtvih i 11 ranjenih.

661)
1944. januar

CRNA

GORA

januar 1944.

- Jedinice Diljskog NOP odreda zauzele ustaško uporište u s. Dragovcima (kod Slavonske Požege).
- Između s. Turopolja i s. Peščenice (na železničkoj pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem uništili lokomotivu i 3 vagona.
- 2. januar
  - Između s. Križa i Ivanić-Grada jedinice 2. brigade 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske porušile železničku prugu i uništile 1 lokomotivu i 3 vagona oklopnog voza koji je tom prilikom naišao.
  - Na železničkoj pruzi s. Caglin — Pleternica jedinice Diljskog NOP odreda srušile 1000 m pruge i 4000 m tt veza.
- 3. januar
  - Nemačke snage iz Sinja izvršile iznenadan napad na pozadinske delove 20. divizije NOVJ u s. Biteliću, ubivši 13 i zarobivši 11 boraca i zaplenivši izvesnu količinu oružja, municije i drugog materijala.
  - Kod s. Prijeke i s. Svraciće, iz zasede, 4. brigada 7. udarne divizije NOVJ napala nemačke delove iz Gline, razbila ih i prinudila na povlačenje u pravcu Gline, onemogućivši im pljačku sela. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i više ranjenih. Brigada je imala 8 ranjenih, a zaplenila je 3 minobacača sa 59 mina, 1 mitraljez i drugu ratnu opremu.
  - Jedinice Omladinske brigade »Joža Vlahović* Zumberačko-posavskog sektora NOV i PO Hrvatske porušile 800 m železničke pruge Karlovac — ž. st. Draganići i 2 mosta u s. Stančaki (kod Jastrebarskog).
  - Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ formiran Stab Grupe južnodalmatinskih NOP odreda.
  - Saveznička avijacija bombardovala Split i Šibenik. U Splitu srušeno nekoliko zgrada 1 potopljen nemački motorni jedrenjak »Kastriotio«.
- 3/4. januar
  - Između s. Ašikovca i s. Knešca jedinice Požeškog NOP odreda porušile 1,5 km pruge Pleternica — Caglin i 2 km tt veza.
- 4. januar
  - Delovi 32. divizije NOVJ zauzeli ustaško-domobranska uporišta u s. G. Batinu i s. Belec u i prinudili posade na povlačenje prema Zlataru.
  - Delovi 1. pešadijskog puka i tenkovske grupe Paveličeve gardijske brigade, s jednom haubičkom baterijom, napali 3. bataljon Kalničkog NOP odreda u Varaždinskim Toplicama i zauzeli ovo mesto.
  - Jedinice Daruvarskog NOP odreda zauzele s. Subocku (kod Pakraca) koju je branila 1. četa 3. bataljona domobranskog 8. brdskog puka, ojačana SS policijom iz Lipika.
  - Jedinice 1. i 2. bataljona Posavskog NOP odreda 6. korpusa NOVJ odbile napad 1. bataljona domobranskog 8. brdskog puka iz Pakraca na sela Korita i Lovsku.
  - Između s. Horvata i s. Leskovca (na pruzi Zagreb — Karlovac) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušila prugu i nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i 6 vagona.
- 5. januar
  - Kod s. Ceglje (blizu Karlovca), iz zasede, dva bataljona Omladinske brigade »Joža Vlahović* Zumberačko-posavskog sektora NOV i PO Hrvatske napali neprijateljsku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 20 mrtvih i više ranjenih vojnika.
  - Treći bataljon 3. brigade 7. udarne divizije NOVJ napao delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije kod s. Prevršca i s. Mečenčana i prinudio ih na povlačenje u pravcu Kostajnice. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i 9 ranjenih vojnika, a jedinice 3. brigade 2 mrtva i 2 ranjena borca.
  - Između s. Lekenika i s. Turopolja (na železničkoj pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili prugu i dva nemačka transportna voza: uništili 1 lokomotivu i 7 vagona, a oštetili 3 vagona i 1 lokomotivu.
  - Kod ž. st. Mahično delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili prugu Karlovac — Ozalj, veliki betonski bunker i zgradu železničke stanice.
  - Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske formirana Komandi Bjelovarskog vojnog područja.

6. januar
- Otpočeo napad jedinica 32. divizije NOVJ na Zlatar, u kome je bila 7. četa Zagrebačkog ustaškog pripremnog bataljona. U borbama do 9. januara mesto nije zauzeto zbog pristiglih jakih ustaško-domobranskih i nemačkih pojačanja iz Zagreba, s. Marije Bistrice i D. Stubice.
  - Neretvanski NOP odred napao ustašku posadu u s. Kominu (kod Metkovića): poginula 2 a zarobljeno 12 ustaša. Zatim je uništio uređaje na ž. st. Komin, a na Neretvi potopio putnički brod NDH »Sv. Nikola«.
  - U Istri, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formiran 1 istarski partizanski bataljon.
  - Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku 4. brigada 13. divizije NOVJ preimenovana u 2. brigadu Operativnog štaba za Liku.
7. januar
- Posle šesnaestočasovne borbe 2. i 4. bataljon 1. udarne brigade 8. divizije NOVJ savladali nemačku, ustašku i domobransku posadu pored Globorničkog mosta (kod Ogulina). Neprijatelj je imao 65 mrtvih, 25 ranjenih i HV4 zarobljena vojnika. Uništeno je 20 oklopnih vagona i sav materijal za gradnju mosta. Zaplenjeno je 80 pušaka, 3 automata, 11 p. mitraljeza, 1 minobacač sa 60 mina, 130 bombi, 20.500 metaka, 110 čebadi i druga oprema.
  - U s. Katoličkoj Šagovini nemačke i ustaške jedinice iz Okučana i Nove Gradiške napale 18. brigadu 12. divizije NOVJ, i posle jednodnevne borbe primorali je da se, uz gubitke od 4 mrtva i 12 ranjenih boraca, povuče u pravcu s. Podvrškog.
  - Na o Braču grupa boraca Bračko-šoltanskog NOP odreda zarobila 12 nemačkih vojnika.
  - Prvi pešadijski puk i tenkovska grupa Paveličeve gardijske brigade, s vodom brdskih topova, prodrli u s. Ivanec (kod Križevaca) i spalili ga.
8. januar
- U šumi Kljuki (kod Pokupskog), po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, od 2. i 3. bataljona Turapoljsko-posavskog NOP odreda i 1. bataljona Kljuka Zumboračko-pokupskog NOP odreda formirana brigada Franjo Ogulinac Seljo«.
  - Na o. 1st se iskrcalo oko 300 nemačkih vojnika s namerom da pronađu posadu nasukanog nemačkog minopolagača »Mosor«. Pašto su posadu već bile zarobile jedinice 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ nemački vojnici su uhapsili 52 muškarca od 18 do 60 godina, te ih ukrcali na brodove i sproveli u Zadar.
- 8/9. januar
- Prva udarna brigada »Vasilj Gaćeša« i 3. i 4. brigada 7. udarne divizije NOVJ napale delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije u selima: Prokopi. Kihalcu, Novom Selu, Pračnu i Mošćenici (kod Gline), ali su se, posle petočasovne borbe, morale povući zbog dolaska neprijateljskih pojačanja iz Petrinje, Siska i Gline.
9. januar
- Između Jastrebarskog i s. Horvata (na pruzi Zagreb — Karlovac) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili jarugu i nemački transportni i oklopni voz, uništivši lokomotivu i 4 vagona i oštetivši 4 vagona. Saobraćaj je bio obustavljen dva dana.
  - Između s. Mahićna i s. Zorkovca delovi 2. diverzantskog bataljona 4 korpusa NOVJ na 4 mesta porušili železničku prugu Karlovac — Ozalj i srušili 2 mosta i 2 velika bunkera, zbog čega je saobraćaj bio obustavljen 40 časova.
10. januar
- Na putu Gračac — Otrić (kod ž. st. Malovan) 7. dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ napala nemačku motorizovanu kolonu i uništila 7 kamiona.
  - Nemački borbeni čamci zaplenili nenaoružani transportni brod Mornarice NOVJ, od 450 tona nosivosti, kojim je iz Palerma (u Italiji) prebacivan na o. Vis materijal koji su saveznici slali jedinicama NOVJ. Brod je sproveden u Velu Luku na o. Korčuli, gde su ga saveznički avioni potopili.
  - Između s. D. Dubrava i s. Generalskog Stola 2. i 4. bataljon 2. udarne brigade 8. divizije NOVJ porušili železničku prugu u dužini od 2 km.
11. januar
- Delovi 8. divizije NOVJ, posle devetočasovne borbe, zauzeli ustaško-domobransko uporište u s. Oštarije (kod Ogulina). Neprijatelj je imao oko 80 vojnika izbačenih iz stroja, a jedinice 8. divizije NOVJ 4 mrtva i 19 ranjenih. Zarobljeno 150 domobrana i 2 oficira, a zaplenjeno: 8 mitraljeza, 5 p. mitraljeza, 4 automata. 199 pušaka, 150 bombi, 47.000 metaka, 1 putnički auto, 70 čebadi i druga oprema.
  - Delovi 7. udarne divizije NOVJ ušli u Glinu, iz koje su se povukli nemački vojnici, ustaše i žandarmi.

1944. januar	CRNA	GORA	januar 1944.
12. januar	<ul style="list-style-type: none"> — Delovi Zumberačko-pokupskog NOP odreda napali pograničnu posadu u s. Globočici (kod Kostañjevice). Ubili su 6 i zarobili 14 nemačkih vojnika, a zaplenili: 15 pušaka, 4 automata, 1 p. mitraljez, 2000 metaka, 50 čebadi i 1 drugu spremu. — Između Jastrebarskog i s. Deslnca (na pruzi Zagreb — Karlovac) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili prugu i nemački transportni voz i uništili lokomotivu i 3 vagona, dok su 4 vagona oštećena. Saobraćaj je bio obustavljen 20 časova. 		
12/13. januar	<ul style="list-style-type: none"> — Na o. Brač se iskrcala dva bataljona 738. puka nemačke 118. lovačke divizije a na o. Šoltu 2. bataljon 893. puka nemačke 264. pešadijske divizije. Snage 26. divizije 8. korpusa NOVJ povukle su se s tih ostrva na o. Vis. 		
13. januar	<ul style="list-style-type: none"> — Delovi nemačke 392. legionarske divizije iz s. Generalskog Stola otpočeli petodnevni napad na delove 8. divizije NOVJ i Plašćanski NOP odred u rejonu sela D. i G. Dubrava i Tounja. Do 17. januara neprijatelj je uspeo da prodre u Ogulin. — Kod s. Izimja (na putu Karlovac — Jastrebarsko) delovi Omladinske brigade »Joža Vlahović« Žumberačko-posavskog sektora NOV i PO Hrvatske napali kolonu nemačke 392. legionarske divizije i naneli joj gubitke od oko 20 mrtvih i više ranjenih vojnika. — Između s. Lekenika i s. Grede (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili prugu i transportni voz. uništivši Tokomotivu i 3 vagona i oštetivši 5 vagona, u kojima je poginulo 20 i ranjeno 35 neprijateljskih vojnika. 		
13/14. januar	<ul style="list-style-type: none"> — U Sumartinu (na o. Braču) britanska motorna torpiljarka MTB 226 potopila nemački manji trgovački brod i oštetila dvotrupnu penišu. 		
14. januar	<ul style="list-style-type: none"> — Otpočeo četvorodnevni napad I. udarne brigade »Vasilj Gaćeša« i 3. i 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ na neprijateljsko uporište u s. Gori (na pulu Petrinja — Glina) koje su branili nemački vojnici, ustaše, domobrani i žandarmi. Uporište nije osvojeno, jer je neprijatelju došlo pojačanje iz Petrinje. — U Istri, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formiran 4. istarski partizanski bataljon. — Naredbom Štaba Zumberačko-posavskog sektora NOV i PO Hrvatske, Zumberačko-pokupski NOP odred dobio nov naziv: Zumberački NOP odred. — Višku luku bombardovalo 7 nemačkih aviona, koji su oštetili brod "Marjam iz sastava 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ. 		
14/15. januar	<ul style="list-style-type: none"> — Između ž. stanica Kapela-Batrina i Pleternica jedinice Diljskog NOP odreda porušile 4,5 km železničke pruge i 8 km tt veza a zapalile ž. st. Sulkovce. 		
15. januar	<ul style="list-style-type: none"> — Iz Karlovca, Ozlja i Jastrebarskog otpočeo petodnevni napad delova nemačke 392. legionarske divizije, 1. bataljona domobranskog 2. pešadijskog puka i 10. ustaškog bataljona na jedinice Omladinske brigado »Joža Vlahović« i Zumberačkog NOP odreda na području s. Plešivice i s. Sv. Jane. Sprečavan da dublje upada na slobodnu teritoriju Zumberka, neprijatelj se 19. januara povukao u polazne garnizone, izgubivši 187 vojnika. Jedinice NOV i PO.T imale su 7 mrtvih i 22 ranjena borca. — U Istri, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formiran 2. istarski partizanski bataljon. — Delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili ustaški transportni voz između Karlovca i s. Rečice (na pruzi Karlovac — Petrinja), uništivši lokomotivu i 2 vagona i oštetivši 3 vagona. Saobraćaj je bio obustavljen 2 dana. — Jedinice 3. diverzantskog bataljona 2. operative zone NOV i PO Hrvatske miniranjem pruge srušile dva teretna voza na prugama Banova Jaruga — Zagreb i Zagreb — Križevci, uništivši 1 lokomotivu i 6 vagona i oštetivši 1 lokomotivu i 12 vagona — Kod s. Kapele (blizu D. Miholjca) Podravska partizanska četa napala ustaše i nanela im gubitke od 11 mrtvih, 7 ranjenih i 7 nestalih. 		
Januar p.p.	<ul style="list-style-type: none"> — Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ, posle povlačenja njegovih delova na o. Vis, na ostrvima Braču, Hvaru, Korčuli, Mljetu, Lastovu i poluostrvu Pelješcu formirani mali NOP odredi, koji su nosili nazive po istoimenim ostrvima i poluostrvu. 		

1944. januar

HRVATSKA

januar 1944.

16. januar — Snage nemačke 114. lovačke divizije odbacile 1. i 2. brigadu Operativnog štaba M Liku i zauzele s. Lički Osik i s. Perušić.
- Nemačke jedinice iz Slav. Broda popalile sela: Ježevik, Sušnjevce Korduševce, Klokočevik i Vrhovinu.
- 16/17. januar — Između s. Caglina i Pleternice jedinice Diljskog NOP odreda porušile 7 km željezničke pruge i 10 km tt veza.
17. januar — U rejonu sela Umetića, Knezovljana i Blinje jedinice 2. brigade 7. udarne divizije NOV.1 izvršile napad na nemačke kolone i nanele im gubitke od oko 30 mrtvih i 50 ranjenih vojnika. U toku borbe neprijatelj je opljačkao i zapalio sela Umetić, Knezovijane i Bijelnik.
- Kod šume Doljna dolca (blizu Slav. Broda) jedinice 18. brigade 12. divizije NOVJ napale neprijateljsku motorizovanu kolonu, ali su se, posle jednočasovne borbe, usled nadmoćnosti neprijatelja, povukle, zapalivši 1 tenk i oštetivši 4 tenka.
- Sesta dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ razbila četničku posadu i zauzela s. Kašić (kod Benkovca).
- U Istri, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formiran 3. istarski partizanski bataljon.
- U s. Semnici (kod Krapine) izabran ONO odbor za Krapinu.
18. januar — Snage nemačke 114. lovačke divizije odbacile 2. brigadu Operativnog štaba za Liku i zauzele Otočac. Tom prilikom poginuo je obaveštajni oficir Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku potpukovnik Petar Grubor Buzdovan, narodni heroj.
19. januar — U Moslavini, po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku, od 2. brigade 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske i delova Bjelovarskog i Moslavačkog NOP odreda formirane 1. i 2. brigada 33. divizije NOVJ.
- Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku, od Kalničkog, Zagorskog i Zagrebačkog NOP odreda formirana Zapadna grupa NOP odreda 10. korpusa NOV Jugoslavije.
- Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku rasformiran Stab 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske.
- Kod s. Brloga i s. 2ute Lokve snage nemačke 114. lovačke divizije savladale otpor 3. brigade 13. divizije NOVJ i zauzele Senj.
- Između s. Lekenlka i s. Grede (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili nemački transportni voz. uništvivši lokomotivu i 3 vagona. Saobraćaj je bio obustavljen 20 časova.
- 19/20. januar — Na o. Hvar se iskrcao 2. bataljon 738. puka nemačke 118. lovačke divizije. Jedinice 26. divizije 8. korpusa NOVJ povukle su se sa o. Hvara na o. Vis.
20. januar — U s. Preku (na o. Ugljanu) jedan kombinovani odred (četa Sevnodalmatinskicig NOP odreda, desetina Dopunske čete 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ i 50 članova SKOJ-a i terenskih radnika iz s. Preka) izvršio napad i razbio nemačku posadu jačine 120 vojnika iz i. bataljona 891. puka nemačke 264. pešadijske divizije. Poginula 53, ranjena 34 i zarobljena 2 nemačka vojnika, dok se ostatak posade povukao u Zadar. Partizani su imali 3 mrtva i 10 ranjenih boraca.
- Jedinice 9. dalmatinske brigade 20. divizije NOVJ izvršile bezuspešan napad na s. Hrvače (kod Sinja) koje je branilo oko 300 ustaša i 40 žandarma.
- 20/21. januar — Jedinice Bilogorskog NOP odreda Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ izvršile neuspeo napad na nemačko uporište u s. Trojstvu (kod Bjelovara), jačine 150 vojnika.'
21. januar — U Hrvatskom zagorju i na Kalniku oko 1700 ustaša, sa 1. baterijom haubica 100 mm Paveličeve gardijske brigade, otpočelo operaciju Dubrovnik- protiv jedinica 32. divizije NOVJ u cilju uspostavljanja saobraćaja na komunikaciji Zagreb — Varaždin. Operacija je trajala do 12. februara. Ustaše su u toku operacije zauzele Koprivnicu, Ludbreg, Ivanec, Pitomaču i druga mesta.

* I'o drugim podacima napad je i/.vrien 19 20 Januara.

- Na prostoriji Brajakovog brda, s. Begunjara, s. D. Kučevice, s. Ladešića Drago, s. Netretiča (kod Karlovca) jedinicu Karlovačkog NOP odreda odbile napad delova nemačke 392. legionarske divizije, 5. ustaškog bataljona i 1. bataljona domobranskog 2. pešadijskog puka iz s. D. Stativa i s. Ozlja i prinudile ih na povlačenje u polazne garnizone
- Saveznička avijacija bombardovala Rijeku, gde je oštetila tvornicu torpeda rafineriju nafte, železničku prugu i veći broj okolnih zgrada.
- 22. januar — Kod s. Kokinca, iz zasede, delovi Bilogorskog NOP odreda napali domobranski transportni voz. Posle kraće borbe transport je vraćen prema Bjelovaru.
- 23. januar — U cilju zauzimanja oslobođene teritorije Gorskog kotara i Hrvatskog primorja, glavnina nemačke 392. legionarske divizije otpočela nastupanje iz Ogulina pravcima: Jezerane — Brinje — Senj 1 Jasenak — Drežnica — Brinje. Od 25. januara sadejstvovala su joj i snage nemačke 114. lovačke divizije iz rejonu Žute Lokve ka Jezeranima i Drežnici. U višednevnim borbama neprijatelj je odbacio jedinice 13 divizije NOVJ na svim pravcima i do 31. januara zaposeo Drežnicu i uspostavio garnizone duž komunikacije Ogulin — Brinje — Senj.
- Delovi nemačke 392. legionarske divizije otpočeli sedmodnevni napad na jedinice 1. i 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ na području s. Josipdol — s. Modruš — s. Plaški. U borbama do 29. januara jedinice 8. divizije NOV.T su uspele da onemoguće prodor neprijatelju u rejon Plaškog i da mu nanesu gubitke od 431 vojnika izbačenog iz stroja, dok su same imale 19 mrtvih i 63 ranjena borca.
- Jedinice 17. udarne brigade 28. udarne divizije NOVJ, posle 36 časova borbe, uništile skoro ceo 6. ustaški bataljon i zauzele s. Caglin (kod Slav. Požege). Zaplenjeno 5 mitraljeza, 7 p. mitraljeza, 130 pušaka i 1 top. Uništeno 8 teretnih vagona i 14 vagona slame.
- Jedinice 4. bataljona 17. udarne brigade 28. udarne divizije NOVJ i 2. bataljona Osječkog NOP odreda zauzele s. Poreč (kod Slav. Požege) koje je branilo 160 nemačkih vojnika.
- Delovi 28. udarne divizije NOVJ, u sadejstvu sa delovima Istočne grupe NOP odreda 6. korpusa NOV.T, napali domobransko-nemačko uporište u s. Kuli (kod Slav. Požege), ali ga nisu zauzeli, jer su mu u pomoć stigli delovi nemačke 187. rezervne divizije iz Slav. Požege i Pleternice.
- Kod ž. st. Brezine (na pruzi Banova Jaruga — Pakrac) jedinice 1. diverzantskog bataljona i delova Posavskog NOP odreda 6. korpusa NOVJ miniranjem uništili domobranski oklopni voz.
- Kod s. Dežnovoča 1. i 2. bataljon Daruvarskog NOP odreda napali jedinice 11. ustaškog bataljona. Kad im je stiglo pojačanje iz Daruvara, ustaše su odbacile partizanske jedinice i nanele im gubitke od 14 mrtvih i 21 ranjenog borca. Gubici ustaša nisu poznati.
- Između s. Ozlja i s. Zorkovca (na pruzi Karlovac — Ozalj) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili transportni voz i uništili lokomotivu i 2 vagona.
- 24. januar — Us. Mlatovu, s. Oklaju i kod hidrocentrale Manojlovac jedinice 5. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ i Severnodalmatinskog NOP odreda razbile ustaške posade i odbacile ustašku kolonu koja je intervenisala iz Drniša.
- Iz Daruvara i Pakraca jake domobranske snage (delovi 4. i 8. brdskog puka) otpočele napad protiv jedinica Daruvarskog NOP odreda na pravcu s. Bijela — s. Borki — s. Zajle. Posle trodnevnih borbi one su zauzele i zapalile ova mesta, kao i 38 šumskih baraka, 14 podzemnih skloništa i dve poljske bolnice.
- Između ž. stanica Pleternica i Latinovac delovi 18. brigade 12. divizije NOVJ porušili železničku prugu u dužini od 7 km.
- Naoružani brodovi Partizan I* i »Partizan III« 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ uništili nemački naoružani remorker »Konstante«, koji se nasukao kod rta Ploče (na o. Olibu), i zarobili nemačku posadu.
- 25. januar — Delovi nemačke 1. brdske divizije i 92. motorizovanog puka, napadajući iz Sinja, odbacili 9. dalmatinsku brigadu 20. divizije NOVJ iz s. Zasioka. s. Dabra i s. Biteliča na greben pl. Dinare.
- Kod Rudele (na putu Knin — Kistanje) 5. dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ i Severnodalmatinski NOP odred razbili nemačku kolonu i uništili 14 kamiona, 3 automobila, 2 tenka i 4 topa.

- Brigada »Franjo Ogulinac Seljo- Zumberačko-posavskog sektora NOV i PO Hrvatske, u sadejstvu sa delovima Turopoljsko-posavskog NOP odreda, zauzela ustaško-domobranksko uporište u s. Horvati (kod Zagreba). Zarobljeno je 46 domobrana, 6 podoficira, 1 oficir i 3 ustaše a zaplenjena su 2 mitraljeza, 1 p. mitraljez, 63 puške, 17000 metaka, 50 čebadi i druga oprema.
  - Kod s. Izimja (na putu Zagreb — Karlovac) dva bataljona Omladinske brigade »Joža Vlahović« Zumberačko-posavskog sektora NOV i PO Hrvatske napali delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije i naneli im gubitke od 5 mrtvih i 23 zarobljena vojnika, a zaplenili 2 mitraljeza, 15 pušaka i drugu opremu.
27. januar
- CK KPH izvestio depešom CK KPJ da je na oslobođenu teritoriju Like stigao delegat "Jugoslovenskog narodnooslobodilačkog komiteta za inostranstvo« čije je sedište u Zenevi; da taj komitet okuplja pristalice NOP i povezuje se sa našom emigracijom, izdaje štampu na našem i francuskom jeziku i vodi kampanju protiv izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije; po podacima Komiteta, oko 600 vojnika i oficira bivše jugoslovenske vojske koji su se zatekli u Svajcarskoj izjasnilo se posle II zasedanja AVNOJ-a za NOP, žele da se vrate kući i uvrste u NOVJ.
  - Kod s. Graca i s. Londžice (blizu Našica) jedinice Brodske brigade 12. divizije NOVJ odbile napad delova 2. ustaške brigade i odbacile ih u pravcu Našica.
  - Kod s. Sv. Jane delovi Omladinske brigade »Joža Vlahović« Zumberačko-posavskog sektora NOV i PO Hrvatske odbili napad domobrankskih kolona iz »Tastrebarskog i s. Draganića 1 naneli im gubitke od oko 60 mrtvih.
  - Kod s. D. Dubrava (na komunikaciji s. Generalski Stol — s. Tounj), iz zasede, 1. i 2. bataljon 2. udarne brigade 8. divizije NOVJ napali domobranksku auto-kolonu i naneli joj gubitke od 21 mrtvog, 8 ranjenih i 41 zarobljenog vojnika i oficira. Zapaljeno je 5 kamiona, a zaplenjeno 5 p. mitraljeza, 30 pušaka, 3 pištolja, 1 automat, 3500 metaka, 150 pari odela, 200 pari cipela i druga oprema.
28. januar
- Delovi 2. brigade 33. divizije NOVJ zauzeli s. Sv. Ivan Zabno (kod Križevaca). Mesto je branilo 80 žandarma.
29. januar
- GS NOV i PO za Hrvatsku izvestio depešom VS NOV i POJ, da je odlučio da formira aerobazu na Krbavskom polju; aerodrom je ureden i može primiti najteže bombardere, a za sada je siguran; moli VS za mišljenje po ovome.
  - GŠ NOV i PO za Hrvatsku izvestio depešom VŠ NOV i POJ da ne može prebacivati ranjenike preko Hrvatskog primorja za Vis i Italiju jer je neprijatelj poseo Hrvatsko primorje i prekinuo sve veze sa o. Visom.
- 29/30. januar
- Kod rta Ploče (zapadno od o. Arhandela i o. M. Drvenika) britanska motorna topovnjača MGB 662 i torpedni čamac MTB 97 potopili nemački tanker »Folgore« od 330 tona i motorni jedrenjak »Roma« od 120 tona.
30. januar
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku prestao rad Štaba Zumberačko-posavskog sektora NOV i PO Hrvatske.
  - Kod s. Radoboja (blizu Krapine) jedinice Zagorskog NOP odreda vodile petočasovnu borbu protiv 450 nemačkih vojnika, nanevši im gubitke od 80 mrtvih i ranjenih.
  - Kod s. Grabrovca jedinice 2. brigade 33. divizije NOVJ odbile napad 300—400 ustaša od Križevaca i prinudile ih na povlačenje u polazni garnizon.
31. januar
- GŠ NOV i PO za Hrvatsku izvestio depešom VŠ NOV i POJ da je u Zagreb stigao delegat međunarodnog Crvenog krsta i da želi voditi pregovore sa VŠ NOV i POJ ili NKOJ-em
  - Jedinice 1. i 2. brigade 35. divizije NOVJ napale 34. ustaški bataljon koji je branio s. Lički Osik i s. Perušić. Posle višerasovne borbe neprijatelju su upućena pojačanja (31. ustaški bataljon iz Metka i delovi domobrankskog 15. pešadijskog puka iz Gospića), jja je napad obustavljen. Gubici 35. divizije: 14 mrtvih, 19 ranjenih i 12 zarobljenih, dok gubici neprijatelja nisu utvrđeni.
- Delovi nemačke 392. legionarske divizije i 33. ustaškog bataljona otpočeli dvodnevni napad na jedinice 1. i 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ u rejonu s. Plaškog (kod Ogulina). U tim borbama oni su potisli jedinice 8. divizije i zauzeli s. Plaški, popalivši i opljačkavši više sela. Neprijatelj je imao 24 mrtva i 32 ranjena, a jedinice NOVJ 3 mrtva i 23 ranjena borca.
- Između s. Zabljaka i s. Sv. Ivana Zabna (na pruzi Križevci — Bjelovar) 2. brigada 33. divizije NOVJ, sa 2. bataljonom 1. brigade, porušila prugu U dužini od 10 km, telefonske stubove na celoj relaciji i 3 mosta.

- Dolovi 891. puka nemačke 264. pešadijske divizije zauzeli o. Ugljan, sa koga su se mornaričke jedinice NOVJ povukle na o. Vis
- Kod s. Rovišća (blizu Bjelovara) jedinice 1. brigado 33. divizije NOVJ odbile napad 150 nemačkih vojnika i odbacile ih u Bjelovar.
- Kod s. Rovišća jedinice 1. brigade 33. divizije NOVJ odbile napad 150 nemačkih vojnika i odbacile ih u Bjelovar.
- Između s. Zdenčine i s. Horvala (na pruzi Karlovac — Zagreb) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili domobranski oklopni voz, uništivši lokomotivu i 4 vagona. Saobraćaj je bio obustavljen 24 časa.

Januar

- U Bici. po naređenju Operativnog štaba za Liku, formiran Lički NOP odred.
- U s. Sesevskom Kraljevcu (kod Zagrebu) ustaše obesile člana OK SKOJ-a za Zagreb Slavka Stančića Jureka, narodnog heroja.
- Seoski NO odbor u s. Račjoj Vasi (u Istri) otvorio hrvatsku školu, koju je pohađalo 77 učenika.

MAKEDONIJA

1. januar — U s. Vitolištu (kod Prilepa) delovi I. makedonsko-kosovske NOU brigade napali policijsku stanicu i opštinu. Poginuli su 4 policajca, 1 šumar i 1 špijun. Spaljena je opštinska arhiva; zaplenjeno 25 pušaka, 1 p. mitraljez i 4 radio-aparata; prosuto preko 2000 litara nafte.
2. januar — U rejonu s. Vitolišta (kod Prilepa) delovi 1. makedonsko-kosovske NOU brigade napali posadu rudnika liskuna Đurov Kamen. Nemačko-bugarski obezbeđujući delovi su imali 9 mrtvih vojnika. Uništena su 2 kompresora i onesposobljena su za rad za izvesno vreme postrojenja rudnika. Zaplenjeno je: 42 puške sa dosta municije, 1 p. mitraljez, 32 kompletne uniforme, 16.000 maraka, 250.000 leva i dosta prehrambenih artikala. Prosuto je oko 4000 litara nafte i 800 litara mašinskog ulja. Seljacima je podeljena velika količina brašna, krompira i drugih artikala.
5. januar — Kod sela Notija, Osina i Livada (na južnim padinama pl. Pajak, u Grčkoj) 2. makedonsku NOU brigadu napale nemačke snage koje su preduzele ofanzivna dejstva s ciljem da ovu teritoriju očiste od partizanskih jedinica i obezbede prugu Solun — Skoplje. Pod jakim pritiskom neprijatelja deo snaga 2. brigade se povukao ka s. Zborskom (u Meglenu, u Grčkoj) a drugi deo ka Kavadarcima.
- Januar p. — Na odseku Kajmakčalan — Pajak pl. nemačke i bugarske snage preduzele ofanzivna dejstva protiv 1. makedonsko-kosovske NOU brigade. 2. makedonske NOU brigade i Grupe partizanskih bataljona (»Štovan Naumov« i »Hristo Botev«), Pretrpevši gubitke a ne postigavši planirani cilj. bugarske jedinice su u s. Notiju (u Meglenu, u Grčkoj) za odmazdu, streljali 46 seljaka
8. januar — U s. Fuštanima (u Grčkoj) 1. makedonsko-kosovska NOU brigada izvršila noćni prepad na nemačke vojnike smeštene u školi. Iznenadnom vatrom iz automatskog oružja ona je neprijatelju nanela vrlo velike gubitke (prema nepotpunim podacima: oko 100 mrtvih i ranjenih). Brigada je imala 6 poginulih boraca među kojima i zamjenik komandira čete Slobodan Surčević Boro i desetar Vlado Raičević, narodni heroji.
9. januar — Bugarski sreski upravitelj iz Prilepa tražio od bitoljskog oblasnog direktora da preduzme mere radi zatvaranja granice prema Grčkoj i da pojača policijske snage u srezu kako bi se sprečilo prebacivanje snaga NOVJ i/. Karadžoe (u Grčkoj) u Marivo i na laj način obezbedila teritorija sreza.
- II. januar — Kod s. Ošina (u Grčkoj) Grupa partizanskih bataljona (bataljoni »Stevan Naumov« i »Hristo Botev«) Iz zasede razbila nemačku kolonu koja je dolazila sa pravca s. Livade (u Meglenu, u Grčkoj). Poginulo je 15 a zarobljeno 13 neprijateljskih vojnika. Zaplenjen je jedan minobacač, četiri p. mitraljeza, veći broj pušaka i drugi ratni materijal i oprema.
13. januar — U rejonu s. Pelinaca (kod Kumanova) partizanski bataljon »Jordan Nikolov« iz zasede razbio bugarski policijski odred, jačine oko 120 policajaca. Poginulo je 15, ranjeno 9, zarobljeno 17 policajaca, a ostatak se u neredu povukao za Kumanovo. Zaplenjene su 24 puške, 27 pištolja i druga ratna oprema.
- PK SKOJ-a za Makedoniju obavestio odgovornog za rad SKOJ-a u 5. oblasnom komitetu KPM: da je 22. decembra 1943. održan Kongres antifašističke omladine Makedonije; da je izabran Glavni odbor Narodnooslobodilačkog omladinskog saveza

- Makedonije (NOMSM-a); da je Kongres postavio naredne zadatke skojevskoj organizaciji.
- Grupa boraca partizanskog bataljona »Jordan Nikolov*« porušila deo železničke pruge Preševo — Kumanovo a miniranjem srušila nekoliko vagona nemačkog transportnog voza. Saobraćaj je bio prekinut više od 24 dana.
  - Udarni bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda i Kosovski partizanski bataljon napali na Krivu Palanku, gde su bugarske vlasti pohvatale muškarce od 18 do 50 godina radi interniranja u Bugarsku. Posle oštre borbe protiv bugarskih jedinica kripopalanačkog garnizona, bataljoni su oslobodili oko 1000 lica.
14. januar
- Između s. Miravaca i s. Milckova (kod Dcvdelije) grupa boraca 2 makedonske NOU brigade miniranjem srušila železničku kompoziciju i oštetila most. Saobraćaj je bio prekinut 3 dana.
17. januar
- Nemačke jedinice iz Soluna i Vodena i bugarske snage (54. pešadijski puk 15. pešadijske divizije, 56. pešadijski puk 14. pešadijske divizije i jedan bataljon 4«. pešadijskog puka 17. pešadijske divizije) otpočele ofenzivna dejstva protiv jedinica NOVJ i grčkih partizanskih snaga na području Karadžoa — pl. Pajak s ciljem da ih odbace sa ove prostorije, da onemoguće njihova dejstva na komunikacijskoj magistrali Solun — Skoplje i, po mogućstvu, da ih unište.
18. januar
- Kod s. Langadija i s. Periklija (u Meglenu. u Grčkoj) Gmpa partizanskih bataljona (»Stevan Naumov« i -Hristo Botev«) i jedan bataljon 1. makedonsko-kosovske NOU brigade vodili desetočasovnu žestoku borbu protiv ojačanog bugarskog 56. pešadijskog puka, koji je nastupao spravca s. Konjskog. Ta sela su triput prelazila iz ruke u ruku. Bataljoni NOVJ zaplenili su veću količinu ratne opreme i neprijatelju naneli osetne gubitke.
  - Kod s. Tušina (u Meglonu, u Grčkoj) dva bataljona 2. makedonske NOU brigade i jedan bataljon 1. makedonsko-kosovske NOU brigade napali iz zasede nemačku kolonu koja se iz s. Puštana kretala pravcem s. Noti — s. Tušin. Poginula su 123 nemačka vojnika a zaplenjeno je: 8 p. mitraljeza, 6 automata, dosta pušaka, 1 radio-stanica i druga ratna oprema. Druga brigada je imala 3 poginula i 1 ranjenog borca.
- 18/19. januar
- Posle borbi kod s. Tušina. s. Langadije i s. Periklije (u Meglenu. u Grčkoj) 1. makedonsko-kosovska NOU brigada, 2. makedonska NOU brigada i Grupa partizanskih bataljona (»Stevan Naumov« 1 Hristo Botev), po naređenju GŠ NOV i PO za Makedoniju, zbog pristizanja nemačkih pojačanja, povukli se ka južnim padinama pl. Kožufa. severozapadno od s. Tušina. Neprijatelj je posle toga zaposeo skoro sva sela u Karadžoi.
24. januar
- Bugarska Sreska rekviziciona komisija iz Negolina doslavlila Oblasnoj rekvizicionoj komisiji u Skoplju izveštaj o organizaciji komisije i o otporu seljaka, zbog čega se rekvizicija sprovodi uz pomoć policije.
30. januar
- Na pl. Kožufu GŠ NOV i PO za Makedoniju i Inicijativni odbor za sazivanje ASNOM-a održali savetovanje. Odlučeno je da se što pre izaberu delegati iz svih NO odbora Makedonije i da se ubrzaju pripreme za sazivanje ASNOM-a.
31. januar
- Odlukom CK KPM i GŠ NOV i PO za Makedoniju, s teritorije Grčke (pl. Kožuf) otpočeo tzv. februarski pohod jedinica NOVJ. Za Azol i Poreče je krenula 1. makedonsko-kosovska NOU brigada, za Tikveš je krenula 2. makedonska NOU brigada, a u rejon Kumanova su krenuli Grupa partizanskih bataljona (>Stevan Naumov i -Hristo Botev«) i deo CK KPM sa GŠ i Inicijativnim odborom za sazivanje ASNOM-a. Cilj pohoda je bio razgaranje ustanka i u ovim krajevima.
  - PK SKOJ-a za Makedoniju uputio pismo 2. oblasnom komitetu SKOJ-a u kome. pored ostalog, daje smernice u pogledu što većeg aktiviranja omladine uoči II kongresa USAOJ-a, a kao najvažniji zadatak ističe: što masovnije upućivanje omladine u jedinice NOVJ.
- Januar
- CK KPM uputio odgovor grupi makedonskih intelektualaca povodom njenog prigovora na Manifest GŠ NOV i PO za Makedoniju od oktobra 1943. godine. U odgovoru se razjašnjavaju pogrešne postavke ovih intelektualaca te se oni pozivaju da aktivno učestvuju u NOB-u jer je svako oklevanje zločin, a rovarenje protiv naše vojske izdajstvo prema našem narodu*.
  - U Bitolju izašao prvi broj lista »Glast, organa NOF Druge oblasti. Izdao ga je Drugi oblasni komitet KPM Provale i hapšenja u gradu onemogućili su dalje štampanje toga lista

SLOVENIJA

4. januar — Između s. G. Ležeča i Divače 1. bataljon 19. slovenačke NO brigade »Srečko Kosovel« posle dvočasovne borbe zauzeo i spalio neprijateljsko utvrđenje za osiguranje komunikacija, a posadu zarobio.
- Jedinice 15. divizije NOVJ i Dolenjskog i Notranjskog NOP odreda otpočele teške borbe protiv jakih nemačko-domobrinskih snaga na komunikaciji Ljubljana — Kočevje. Neprijatelj je nastojao da jedinice NOVJ odbaci od komunikacija i time sebi obezbedi nesmetano kretanje i snabdevanje. Borbe kod Grosuplja, V. Lašča, Ribnice i Kočevja trajale su, s kraćim prekidima, sve do 29. januara.
5. januar — Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju 13. slovenačka (Loška) brigada preimenovana u 13. slovenačku brigadu »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ.
6. januar — Iz rejona s. Suhora (kod Metlike), na osnovu odluke GS NOV i PO za Sloveniju, koju je odobrio VS NOV i POJ, otpočeo marš 14. divizije NOVJ u Štajersku radi pomoći jedinicama 4. operativne zone NOV i PO Slovenije i stvaranja povoljnijih uslova za rasplamsavanje NOB-a u Štajerskoj.
7. januar — U s. Sv. Primožu na Pohorju, od jedinica Pohorskog NOP odreda i jednog bataljona koji je operisao na sektoru Koruške, formirana 11. slovenačka NO brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije.
8. januar — Stab 9. korpusa NOVJ izdao uputstvo o borbi protiv nemačkih jedinica i o razbijanju okupatorskih ofanzivnih poduhvata.
10. januar — GS NOV 1 PO za Sloveniju izdao naredbu o reorganizaciji inžinjerije: u brigadama se formiraju inžinjerijske čete (sastava: minerski vod, pionirski vod i vod za vezu) a u divizijama se postavljaju referenti za inžinjeriju.
11. januar — U s. Ločniku (kod Gorice) jedinice Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ izvršile prepad na nemačko skladište i uništile 3 vagona municije.
12. januar — Jedinice 30. divizije NOVJ zauzele neprijateljsko uporište s, Avče (u dolini r. Soče), Tom prilikom miniranjem su srušena 4 mosta i električna centrala u s. Doblarju (kod Kanala).
- Posle tri uzastopna juriša 2. bataljon 7. slovenačke NOU brigade »France Prešern« uništio žand. st. u s. Kamnoj Gorici (kod Rndovljice) s posadom od 27 žandarma.
13. januar — Narodnooslobodilačko veće za Primorsku Sloveniju, najviši organ narodne vlasti u Slovenačkom primorju, donelo odluku o svom raspuštanju. Ova odluka je doneta na osnovu odluke Plenuma OF od 10. IX 1943. o priključenju Primorske Slovenije, koju je potvrdio i AVNOJ na svom zasedanju 29. XT. 1943.
14. januar — Jedinice Zapadnokoruškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ u žestokoj borbi uništile žand. st. Pliberk (u Pođunskoj dolini, U Austriji) s posadom od 27 žandarma.
15. januar — Na području Trnovski gozd — Banjska pianola otpočela velika nemačka operacija protiv jedinica 9. korpusa NOV.T. U teškim borbama kod sela Lokovca, Trnova, Predmoje, Lažna i Lokava jedinice 9. korpusa su uspele da zaustave i razbiju nemačke snage i pređu u protivnapad.
- U Crnomelju održana skupština »križni« OF: rezimirani dotadašnji uspehi i doneti zadaci za budući rad.
- U Zeleznoj Kapii (u Austriji) Koruški bataljon 4. operativne zone NOV i PO Slovenije prepadom uništio uporište nemačke policije.
16. januar — Pod pritiskom snaga 15. divizije NOVJ nemački vojnici i belogardisti napustili svoja uporišta s. Turjak, s. M. Lašče i s. Račnu (kod V. Lašča) i povukli se prema Ljubljani.
- Između ž. stanica Dravograd i St. Janž 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije miniranjem pruge srušila nemački transportni voz. Poginulo je 18 nemačkih oficira i podoficira, dok se preostali deo posade predao i bio razoružan.
14. januar — Delovi Istarskog NOP odreda 7. korpusa NOVJ napali ž. st. D. Ležeče (kod Divače); ubili 3 nemačka vojnika a stanicu (sa svom aparaturom) demolirali.

20. januar — GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu o reorganizaciji odeljenja i odseka. U GS su formirana ova odeljenja: operativno, obaveštajno, organizacijsko-mobilizacijsko, za vezu, za pozadinu ekonomsko, sanitetsko, propagandno i sudsko.
- (Js. Crni (kod Mežice) 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije u teškim borbama uništila 60 nemačkih vojnika u kasarni, dok se, zahvaljujući jakom fortifikacijskom uređenju, žand. st. održala.
21. januar — Jedinice Koruškog bataljona 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzele žand. st. Obir (kod Zelezne Kaple, u Austriji), u kojoj su poginula 2, ranjena 3 i zarobljena 3 žandarma
22. januar — Jedinice 4. slovenačke udarne brigade Matija Gubec« 15. divizije NOVJ zauzele uporište s. St. Jernej, iz koga su nemački i belogardistički vojnici pobjegli u Kostanjevicu
- Kod s. Doline (blizu Trsta) 2. bataljon Istarskog NOP odreda 7. korpusa NOVJ zauzeo žand. st. i razoružao 12 karabinijera (ovi su stupili u italijanske partizanske jedinice).
- 22/23. januar — Us. Zeleznikima i s. Selcama (kod Skofje Loke) 7. slovenačka udarna brigada Franca Prešern« 31. divizije NOVJ napala nemačke žandarmerijske stanice. Posle višerasovnih borbi ona je uništila nekoliko uporišta, ali je, zbog jakog fortifikacijskog uređenja, po naređenju Štaba divizije odustala od daljih napada.
26. januar — Stab 9. korpusa NOVJ izdao naredbu o ukidanju Komande idrijskog vojnog područja i formiranju Dolomitskog i Idrijsko-tolminskog NOP odreda.
27. januar — Posle četvoročasovne teške borbe na Tomanovoj planini (kod Kamnika) 0: slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije odbacila nemačku policijsku kolonu u Gornji Grad i nanela joj teške gubitke.
- U Stab 4. operativne zone NOV i PO Slovenije stigla englesko-američka vojna misija (ona je radiom održavala vezu s misijom kod GS NOV i PO za Sloveniju).
30. januar — S područja Banjske planote 30. divizija 9. korpusa NOVJ otpočela marš preko r. Soče u Brda i Benešku Sloveniju sa zadatkom da tamo izvrši mobilizaciju boračkog ljudstva i proširi ustanak do krajnjih etničkih granica na zapadu. Divizija je prešla r. Nadižu i izbila delom snaga sve do s. Platišča, vodeći teške borbe kod s. Debenja, s. Liga i s. Kambreškog (kod Tolmina). 20. februara, izvršivši zadatak, probila se preko r. Soče na područje Banjske planote i pl. Krna.
31. januar — Jedinice Briško-boneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ izvršile prepad na nemačku komandu mesta u Nimisu (u Italiji). Posle žestokih uličnih borbi nemačke snage su, uz osetne gubitke, napustile grad.

SRBIJA

2. januar — Us. Kruševici (kod Arandelovca) Privremena šumadijska NO brigada napala četnike i proterala ih iz sela. Poginuo je 1 i ranjen 1 četnik.
- 2/3. januar — Kod s. Pečenjevca (na pruzi Niš — Leskovac) delovi 1. južnomoravskog NOP odreda srušili transportni voz. Uništeni su lokomotiva i 4 vagona.
3. januar — Između pl. Srpske čuke i Besne kobile (kod Vranja) 4. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda i Kosovski partizanski bataljon. posle 7 časova borbe, odbili napad oko 600 bugarskih vojnika i policajaca i odbacili ih ka s. Slivnici. Gubici Kosovskog bataljona: 2 mrtva i 2 ranjena borca, a gubici neprijatelja nepoznati.
- Delovi 2. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu između Srem. Mitrovice i s. Lačarka. Uništeni su lokomotiva i nekoliko vagona transportnog voza.
4. januar — Kod s. Bele Reke, s. G. Trudova i s. Močilaca (blizu Kokinog Broda) jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile dužu borbu protiv četničkog Zlatiborskog, Požeškog i 2. mileševskog korpusa i oko 200 nemačkih vojnika. Neprijatelj je imao 5 mrtvih, 6 ranjenih i 4 zarobljena, a 2. divizija — 1 poginulog i 4 ranjena borca.
- Kod s. Kruševice (blizu Arandelovca) Privremena šumadijska NO brigada razbila četnike i nanela im više gubitaka u mrtvim i ranjenim, dok je 3 četnika zarobila. Brigada je imala 1 poginulog borca.

Na putu Ruma — Zemun grupa boraca I. sremskog NOP odreda napala neprijateljski automobil, zarobila 4 vojnika i zaplenila automobil, 3 automata i nešto drugog materijala

5. januar — U s. Stitkovu i s. D. Trudovu (kod Kokinog Broda) delovi 2. dalmatinske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napali snage četničkog 2. mileševskog korpusa i odbacili ih na lov u obalu r. Uvea.
- Između s. Klenka i s. Platičeva (kod Rume) delovi 1. sremskog NOP odreda minirali prugu a potom napali putnički voz. Poginulo je 9 nemačkih vojnika i 8 domobrana (među kojima 2 oficira). Plen: 1 p. mitraljez, 20 pušaka i druga oprema.
- Januar p. — U sastavu Zaječarsko-timočkog NOP odreda formiran 3 (Omladinski) bataljon. U sastav tog odreda je privremeno ušao i Ozrenski partizanski bataljon.
- U Sremu Izašao prvi broj Biltena GS NOV i PO za Vojvodinu, za period oktobar — decembar 1943.
- (i. januar — Na prostorijsi Krnjak — s. Najdaš — s. Saska (u Rumuniji) oko 1000 rumunskih vojnika i žandarma napalo Južnobanatski NOP odred. U oštroj borbi poginulo je 8 boraca, među kojima i komesar odreda, a 12 ih je zarobljeno. Odred je uspeo da se prebaci u rejon s. Kusića (kod Bele Crkve).
- U s. Toplom Dolu (kod Plota) od jedne čete Ozrenskog partizanskog bataljona i jednog voda 1. bataljona Zaječarskog (Timočkog) NOP odreda formiran Nišavski NOP odred Istog dana, na mestu zv. Belan, odred je vodio dvočasovnu borbu protiv jednog bugarskog bataljona.
- U s. Dučini (na Kosmaju) Privremena šumadijska NO brigada napala i razbila četnike.
- U Krivoj Palanci jedinice 2. južnomoravskog NOP odreda napale bugarsku posadu, ali nisu uspele da je unište. Pošto su iz zatvora oslobodile oko 2.500 ljudi pohapšenih radi internacije u Bugarsku, one su se, sa oslobođenim zatvorenicima, povukle u s. Luke.
- Na putu Ruma — Zemun grupa boraca 1. sremskog NOP odreda napala neprijateljski automobil, zarobila 2 vojnika i zaplenila automobil, 2 puške i nešto drugog materijala.
7. januar — Kod s. G. Tisovice (blizu Sjenice) jedan bataljon 2. dalmatinske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbio delove nemačke legije »Krempler i četničkog 2. mileševskog korpusa.
8. januar — Kod s. Radenkovca (blizu Sokobanje) Ozrenski partizanski bataljon i 1. bataljon Zaječarsko-timočkog NOP odreda razbili četničku Knjaževačku brigadu. Poginulo je 10 četnika.
- U s. Katićima (kod Ivanjice) 3. bataljon 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ, posle kraće borbe razbio oko 200 četnika i 50 žandarma SDS. Poginula su 3, ranjen je 1 i zarobljeno je 13 neprijateljskih vojnika.
- Između s. Kukujevaca i s. Bačinaca (kod Sida) delovi 2. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem srušili transportni voz s ratnim materijalom. Uništeni su lokomotiva i nekoliko vagona.
- U s. Belom Kamenu (kod Prokuplja), na konferenciji predstavnika mesnih i opštinskih NO odbora, izabran SNO odbor za srez pasjački.
- 8/9. januar — U rudniku Lisi (kod Ivanjice) 1. šumadijska brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ napala posadu HZK. Napad nije uspeo. Neprijatelj je imao 2 mrtva, više ranjenih i 22 zarobljena vojnika. Zaplenjeno je 10 pušaka. Brigada je imala 4 ranjena borca.
9. januar — Počeo napad delova 2. proleterske udarne divizije NOVJ na Ivanjicu, koju su branili jedan bataljon bugarske 24. pešadijske divizije, oko 30 nemačkih vojnika i 150 pripadnika SDS i SGS. Posle dvodnevni borbi Ivanjlca nije zauzela, iako je bio slomljen jak otpor neprijatelja u delu varoši na levoj obali r. Moravice.
- I — Između s. Nove Pazove i s. Batajnice (kod Zemuna) delovi 2. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem srušili transportni voz s ratnim materijalom. Uništeni su lokomotiva i 5 vagona.
- U s. Klisuri (kod Arilja) 3. bataljon 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbio napad jedne čete bugarskih vojnika koja je došla iz Arilja.

10. januar — Us. Klisuri 3. bataljon 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbio napad dve čete bugarskih vojnika, ojačanih sa 4 tenka, i odbacio ih u Arilje. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i više ranjenih, a zarobljeni su 1 oficir i 2 vojnika. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza i 4 automata.
- Između s. Tovarnika i s. Ilače (kod Sida) delovi 1. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu iz zasede napali žandarmerijsku patrolu. Poginula su 4 a ranjen je 1 žandarm.
11. januar — Us. Mirosaljeima (kod Arandelovca) jedna četa 2. bataljona Privremene šumadijske NO brigade razbila četnike.
12. januar — Kod s. Stitkova (blizu Koktnog Brodu) jedan bataljon 2. dalmatinske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbacio na levu obalu r. Uvea delove četničkog 2. mileševskog korpusa i naneo im gubitke od 4 mrtva i 10 ranjenih. Bataljon je imao 1 ranjenog borca.
- Us. Prkosavi (kod Sopota) Privremena šumadijska NO brigada izvršila napad na četnike i razbila ih, nanevši im gubitke od 2 poginula.
- Kod s. Grgurevaca (blizu Srem. Mitrovice) otpočelo četvorodnevno savetovanje predstavnika PK KPJ za Vojvodinu, Pokrajinskog NO odbora, vojnooperativnih i vojno-pozadinskih štabova i komandi. Po razmatranju opšte vojno-političke situacije odlučeno je da se prošire ekonomske baze, da se do maksimuma pojača snabdevanje jedinica NOV i POJ i organizuje redovno transportovanje hrane u Bosnu
13. januar — GS NOV i PO za Srbiju izdao naredbu da se na pl. Jastrepcu formira 3. južnomoravska NO brigada i reorganizuje Jastrebački NOP odred. Naredbom je određen Stab brigade i Stab odreda.
- Između s. Putinaca i s. Kruljevaca (kod Rume) delovi 2. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem srušili transportni voz s ratnim materijalom. Uništeni su lokomotiva i 0 vagona.
- U s. Ki'ušedolu (kod Iriga) mesna partizanska grupa iz zasede ubila jednog domobranskog poručnika i zarobila jednog domobrana.
- Kod s. Opaljenlka (blizu Ivanjice) zaseda jedinica 2. proleterske udarne divizije NOVJ ubila 6 i ranila 11 bugarskih i nemačkih vojnika.
- U Leskovac upao 2. bataljon 2. južnomoravske NO brigade i iz bolnice izvukao troja kola sanitetskog materijala i prebacio ga u partizansku bolnicu u s. Dobroj Vodi.
14. januar — Kod s. V. Plane (blizu Prokuplja). po naređenju GS NOV i PO za Srbiju, formirana 3. južnomoravska NO brigada, sastava tri bataljona. U sastav te brigade su ušli dva bataljona i jedna četa Jastrebačkog NOP odreda i dve (te Rasinskog NOP odreda. Istovremeno je reorganizovan i Jastrebački NOP odred.
- Kod s. Maskove i s. Gumeševca (blizu Ivanjice) delovi 2. dalmatinske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv nemačkih i bugarskih vojnika, četničke Studeničke brigade, 1 delova četničkog 2. mileševskog korpusa. Neprijatelj je imao oko 10 mrtvih i ranjenih, a jedinice 2. brigade — 2 ranjena borca.
- Us. V. Plani (kod Prokuplja) obrazovan ONO odbor za okrug toplički.
15. januar — Kod s. Katića (blizu Ivanjice) na 3. bataljon 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napali četnici i oko 500 vojnika bugarske 24. pešadijske divizije. Posle žestoke borbe bataljon se povukao iz sela. Neprijatelj je imao 29 mrtvih i 36 ranjenih, dok su gubici 3. bataljona 2. brigade iznosili 3 mrtva, 6 ranjenih i 2 nestala borca.
- Kod s. G. Trudova (blizu Kokinog Broda) jedan bataljon 2. dalmatinske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv četnika i odbacio ih prema r. Uvcu
- Januar p.p. — U s. V. Plani (blizu Prokuplja) formirana Komanda vojnog područja za toplički okrug sa 5 komandi mesta.
- Januar d. p. — Između Prokuplja i s. Doljevca Jastrebački NOP odred porušio železničku prugu na više mesta.
16. januar — Us. Obraždi (kod Lebana) GS NOV i PO za Srbiju formirao 4. južnomoravsku NO brigadu. U njen sastav su ušli 1. kukavički, 4. gornjojablanački i 3 (pasjački) bataljon

1. južnomoravskog NOP odrodu. Istovremeno je reorganizovan 1. južnomoravski NOP odred, u čijem su sastavu formirana dva bataljona.
- Na Umcu (na putu Prokuplje — Kuršumlija) 3. južnomoravska NO brigada iz zasede napala 12 kamiona sa bugarskim vojnicima. Poginulo je preko 30 vojnika a zapaljena su 3 kamiona. Ostali vojnici su se spasli bekstvom za Prokuplje. Oboren je jedan bugarski izviđački avion.
  - Između Rume i s. Kraljevaca 2. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu i uništila lokomotivu i 0 vagona teretnog voza.
  - U s. Dobrotiću (kod Prokuplja) 4. južnomoravska NO brigada iz pokreta napala ojačani bugarski bataljon. Zbog otpora neprijatelja, kome su pristigla pojačanja iz Prokuplja, ona se, vodeći zaštitničke borbe kod s. Belog Kamena i s. Obrtinca, prebacila na pl. Radan
17. januar
- Kod s. Draškovića (blizu Kokinog Broda) dva bataljona 2. dalmatinske udarne brigade i 1. šumadijska brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv četnika 1 oko 300 bugarskih vojnika i naneli im osetne gubitke, a zatim se povukli ka s. Jasenovu. Pored ostalog zaplenjena su 2. p. mitraljeza.
  - Po naredbi GS NOV i PO za Vojvodinu u Bosutskim šumama (u blizini Srem. Rače) formirana 6. vojvođanska NOU brigada.
- 17/18. januar
- Kod s. Kočana (na pruži Niš — Leskovac) delovi 2 južnomoravsko NO brigado miniranjem srušili transportni voz.
18. januar
- U s. Moćiocima i s. Draškovićima (blizu Kokinog Broda) 1. šumadijska i 2. dalmatinska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ napale četnike i odbacile ih iz sela. Neprijatelj je imao 30 mrtvih i više ranjenih. Zaplenjena su 3. p. mitraljeza. Jedinice 2. divizije su imale 8 poginulih i 12 ranjenih boraca.
  - Kod s. Starog Divoša (blizu Iloka) jedna četa 1. sremskog NOP odreda iz zasede dočekala neprijateljsku kolonu jačine oko 500 vojnika. U borbi je poginulo 8 a ranjeno 6 neprijateljskih vojnika. Odred je imao 1 ranjenog i 1 nestalog borca.
- 18/19. januar
- U s. Belanovce (kod Leskovca) upali oko dva bataljona iz sastava bugarskog 1. okupacionog korpusa i Sreski odred SDS iz Leskovca, opljačkali selo i sve stanovništvo internirali u Bugarsku.
19. januar
- Na položaju Cernica — s. Petrovac — Dobra glavu (blizu Leskovca) 1. južnomoravski NOP odred napao na oko dva bataljona iz bugarskog 1. okupacionog korpusa i Sreski odred SDS iz Leskovca. U osmočasovnoj borbi partizani su razbili neprijatelja i gonili ga do pred sam Leskovac. Gubici NOP odreda: 1 mrtav i 1 ranjen borac. Neprijateljski gubici nisu ustanovljeni.
  - Mesne partizanske grupe iz sela Batajnice, Nove Pazove i Starih Banovaca (kod Stare Pazove) napale na opštinu u s. Novim Banovcima i od mesne straže zaplenile 11 pušaka.
- 19/20. januar
- Između s. Jasenice i s. Sainovca (blizu Prokuplja) 4. južnomoravska NO brigada posekla tt stubove u dužini od 2 km a tt žice ponela sa sobom.
20. januar
- Kod s. Jablanice (na pl. Zlatiboru) jedinice 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv četnika i odbacile ih ka Priboju.
  - Kod s. Budanovaca (blizu Rume) jedna četa 1. sremskog NOP odreda iz zasede napala odeljenje domobrana i posle kraće borbe odbacila ga u s. Niklnce. Zarobljeno je 6 domobrana a zaplenjeno 6 pušaka, 300 metaka i nešto vojničke opreme.
  - GŠ NOV i PO za Vojvodinu izdao naređenje Štabu 1. sremskog NOP odreda i Diverzantskom udarnom bataljonu GŠ NOV i PO za Vojvodinu da pojačaju diverzantske akcije, naročito na neprijateljski saobraćaj.
  - Između s. Nove Pazove i s. Batajnice (kod Zemuna) delovi 2. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili lokomotivu i, nekoliko vagona teretnog voza s ratnim materijalom.
- 20/21. januar
- U s. Vlahovu (blizu Prokuplja) 2. južnomoravska NO brigada napala bugarsku posadu od 120 vojnika. Pošto u tročasovnoj borbi nije uspela da likvidira neprijatelja zbog otpora iz utvrđenih zgrada i zbog pojačanja iz Prokuplja, ona se povukla ka pl. Pasjači. Neprijatelj je imao 0 mrtvih i 8 ranjenih vojnika. Brigada je imala 3 poginula i 10 ranjenih boraca.

21. januar — Na položaju s. Brezovac — Strmečica — Bijela glava (kod Priboja) 4. bataljon 2. proleterske udarne i jedan bataljon 2. dalmatinske udarne brigade 2 proleterske udarne divizije NOVJ odbili napad oko 550 čelnika. Neprijatelj je imao 16 mrtvih i oko 42 ranjena, a jedinice NOVJ — 3 mrtva i 6 ranjenih boraca.
- 21 22. januar — Između s. Vognja i Srem. Mitrovice vod iz 1. sremskog NOP odreda posekao 20 tt stubova a neprijateljskoj patroli naneo gubitke.
22. januar — Kod s. Bijelog Brda, s. Oskoruše i s. Strbaca (blizu Priboja) jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile ceo dan borbu protiv jednog bataljona nemačkog 3. puka Brandenburg i četničke Jurišne brigade Pavia Đurišića, koji su pokušali da spreče prelaz 2. divizije na levu obalu r. Lima i da je razbiju. Neprijatelj je odbačen prema Priboju uz gubitke od oko 60 mrtvih i 80 ranjenih, a zarobljeno je 13 četnika. Zaplenjena su 2 minobacača, 3 p. mitraljeza, 3 automata, preko 20 pušaka i dosta drugog materijala, uništen je 1 minobacač, 3 kamiona i 1 motocikl a oštećeno je više nemačkih kamiona. Gubici jedinica 2. divizije: 3 poginula i 7 ranjenih boraca.
- Između s. Brestovca i s. Lipovice (na putu Niš — Leskovac) 2. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda posekao 30 tt stubova i prekinuo tt vezu.
- 22/23. januar — U s. Maradiku (kod Indije) grupa boraca 1. sremskog NOP odreda zapalila zgradu opštine i zaplenila 4 puške, 1 pištolj i izvesnu količinu kancelarijskog i drugog materijala.
23. januar — Posle kraće borbe protiv četnika Drinskog korpusa delovi 2. dalmatinske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ zauzeli Rudo i prešli na levu obalu r. Lima.
- Na putu Leskovac — Lebane 1. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda posekao tt stubove u dužini od 11 km i zapalio drveni most kod s. Pertata.
- GS NOV i PO za Vojvodinu izdao uputstvo komandama mesta i mesnim NO odborima da se neprijatelju ne dozvoli odvoženje hrane i sirovina koje treba obezbediti za NOVJ.
- Kod s. G. Toponice (blizu Prokuplja) 2. Južnomoravska NO brigada sukobila se s četničkim Topličkim korpusom (oko 800 četnika), te u borbi vođenoj od U časova do mraka odbacila četnike ka s. G. Konjuši. Poginulo je 13 a ranjeno 20 četnika. Brigada je imala 1 poginulog i 4 ranjena borca.
25. januar — Na prostoriji s. Mioče — s. Mokronozi (kod Rudog) delovi 2. dalmatinske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ u kratkoj borbi razbili jednu grupu od oko 200 četnika.
- Radi lakšeg rukovođenja u izvođenju zajedničkih operacija, GS NOV i PO za Srbiju formirao Privremeni operativni štab za 2. i 3. južnomoravsku NO brigadu.
27. januar — Kod Carde (na putu s. Mandelos — Srem. Mitrovicu) 2. četa I sremskog NOP odreda iz zasede napala grupu nemačkih i domobranskih vojnika. U kratkoj borbi je poginulo 6 a zarobljeno 13 vojnika. Zaplenjena su 2 automata. 16 pušaka, preko 500 metaka i dosta druge opreme.
28. januar — U rejonu Lisnika (kod Srem. Rače) 4. vojvođanska NOU brigada prebacila se iz istočne Bosne u Srem radi bržeg razvoja NOB-a u Sremu.
- Delovi bugarskog 1. okupacionog korpusa (jačine do jedne divizije) i odredi SDS iz Leskovca, Lebana, Kuršumlije i Prokuplja preduzeli koncentričan napad na 4. južnomoravsku NO brigadu, jedinice 1. južnomoravskog NOP odreda. Komandu leskovačkog vojnog područja i komande mesta na oslobođenoj teritoriji Puste reke, Jablanice i dela Toplice. U borbama kod s. Turjana, s. Savinca i s. Ivanja jedinice NOV i PO su bile prinuđene da se prebace na pl. Kukavicu, pa se neprijatelj. 2. februara, povukao u polazne garnizone.
- Između s. Draguške i s. Meduhane (blizu Prokuplja) 2. i 3. južnomoravska NO brigada napale četnički Toplički korpus i odred SDS iz Blaca, koji su se tu prikupljali radi napada na jedinice NOVJ u Toplici. Posle oštre viščasovne borbe neprijatelj je proteban ka Blacu uz gubitke od preko 30 mrtvih i 70 ranjenih. Gubici brigada: 8 mrtvih i 13 ranjenih boraca.
29. januar — Kod s. Savinca (blizu Lebana) delovi bugarskog 123. puka napali 1. bataljon 1. južnomoravskog NOP odreda i prisilili ga na povlačenje ka s. Ivanju, gde su bile zauzele položaj ostale jedinice toga NOP odreda. Tu je. posle oštre borbe vođene do mraka, 1. južnomoravski NOP odred odbio napad bugarskih jedinica, a zatim se prebacio u rejon s. Dobre Vode, gde se spojio sa 4. južnomoravskom NO brigadom,

1944. januar

SRBIJA

januar 1944.

- Između s. Simanovaca i s. Krnješevaca (kod Stare Pazove) jedinice 2. bataljona 1. sremskog NOP odreda napale i razbile kolonu nemačke SS policije jačine oko 100 ljudi. Poginulo je 9, ranjeno 8 a zarobljena su 4 policajca, dok je bataljon imao 3 ranjena borca. Zaplenjena su 2 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, 2 automata. 10 pušaka, 4 pištolja, dosta municije i druga oprema.
  - Na reci Temskoj Nišavski NOP odrod uništio hidrocentralu koja je snabdevala Pirot električnom energijom.
- 29/30. januar
- Kod s. Trnjana (blizu Aleksinca) Zaječarsko-timočki NOP odred i Ozrenski partizanski bataljon. [X]đ pritiskom jačih neprijateljskih snaga, prešli J. Moravu i prebacili se u s. Kulinu.
  - Domobranksu posadu u s. Nijemcima (kod Sida) nupali delovi 4. i 6. vojvodanska NOU brigade i 2. sremskog NOP odroda. Likvidirani su neprijateljski bunker na mostu na r. Bosutu, ali, uslc-d nejednovremenog početka napada, dalji prodor u selo nije uspeo. Poginula su 4 domobrana a jedan je zarobljen. Gubici jedinica NOV i POJ: 2 poginula i 11 ranjenih boraca.
30. januar
- Kod s. Kuline, na mestu zv. Pavlove čuke (sev. padine pl. M. Jastrebcu), Zaječarski NOP odred i Ozrenski partizanski bataljon odbili napad četničke Moravske brigade i protivnapadom je razbili. Poginulo je 09 četnika; zaplenjeno je 70 pušaka, 1 p. mitraljez, nekoliko hiljada metaka i dr. Gubici NOP odreda: 1 ranjen borac.
  - Na pruzi s. Vrdnik — Ruma grupa boraca 1. sremskog NOP odreda napala neprijateljsku patrolu. Poginuo 1 neprijateljski vojnik a (5 ih je ranjeno. Zaplenjena je 1 puška.
- 30/31. januar
- Pod pritiskom jačih bugarskih jedinica i odreda SDS, 4. južnomoravska NO brigada, 1. južnomoravski NOP odred, jedinice Komande leskovačkog vojnog područja, bolnica i kursevi iz s. Dobre Vode (na pl. Radanu) preduzeli pokret pravcem s. Ivanje — s. Vujanovo — S. Mrvoš — s. Nova Topola, prešli komunikaciju Leskovac — Lebane 1 r. Jablanicu kod s. Vojlovca i izbili na prostoriju s. Miroševce, s. Gorina i s. Brza. Kod s. Nove Topole su razbili delove bugarskog 123. puka a kod s. Vojlovca oko 200 četnika.
31. januar
- U s. Komaranima (kod Brodarova) jedan bataljon 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napao na oko 300—350 četnika i muslimanskih milicionera i posle sedmočasovne borbe razbio ih i proterao ka Brodarevu. Neprijatelj je imao 42 mrtva i više ranjenih.
  - Dolovi 1. sremskog NOP odreda zapalili Rakovačku i Ledinačku ž. stanicu (na pruzi Petrovaradin — s. Beočin) kao i stražaru između s. Ledinaca i s. Beočina.
- Januar k.
- Iz Srema se vratila u Bačku grupa boraca 3. bačkobaranjskog NOP odreda. Ona je do 20. februara uputila u Srem oko 160 novih boraca.
  - Formiran SNO odbor za srez Leskovac.
  - Formiran SNO odbor za srez Vlasotince.
- Januar
- Na prostoriji Malesije (u severoistočnoj Albaniji) od bataljona »Bajram Curi« NOV i POJ i bataljona ;Redžep Perljati NOV Albanije formiran Malesijski NOP odred.
  - U s. Slivnici (kod Vranja) formiran SNO odbor za srez masurički.
  - U Homolju. da ne bi živ pao neprijatelju u ruke izvršio samoubistvo član Birou OK KPJ za Požarevac Jovan Serbanovlć, narodni heroj.
  - Na Fruškoj gori Agitprop GS NOV i PO za Vojvodinu izdao prvi broj lista . Vojvodanski borac«.
  - Izašao prvi broj lista >Vojvodanka u borbi . organa AFZ-a za Vojvodinu.

F e b r u a r

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

- iL. februar*
- VS NOV i POJ (ekonomsko odeljenje) uputio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ (za intendanturu) uputstva o snabdevanju i o rešavanju teških problema ishrane, o čuvanju i opravi odeće i obuće i o strukturi intendantura; ujedno nalaže da se pri Slabu korpusa otvori intendantski kurs.
  - VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku: jednu diviziju 6. korpusa NOVJ staviti na raspolaganje VS NOV i POJ i pristupiti formiranju nove divizije.
  - VS NOV i POJ uputio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ direktivu: da se NOP odredi na Kosovu, ukoliko ne mogu opstati na svom području, oslone na slobodnu teritoriju koju drži 2. udarni korpus; da partijska rukovodstva moraju održavati stalne veze s partijskim organizacijama na terenu.
- J. februar*
- VŠ NOV i POJ uputio depešu GS NOV i PO za Hrvatsku: traži da se za formiranje inženjerske brigade uputi do kraja februara 250 boraca, od kojih SO!- stručnjaka svih zanata, i da ljudstvo mora biti sposobno za borbu i pokret
- 4. februar*
- CK KPJ uputio depešu CK KPH: deo Bosanske krajine na levoj obali r. Une, s tamošnjim NOP odredima i partijskim organizacijama, i dalje ostaje pod rukovodstvom CK KPH i GŠ NOV i PO za Hrvatsku; delegate međunarodnog Crvenog krsta uputili u VŠ NOV i POJ.
  - VŠ NOV i POJ uputio depešu GŠ NOV i PO za Hrvatsku: obaveštava da je predstavnik rukovodstva HSS Tomo Jančiković, po direktivi predsednika HSS Vladimira Mačeka, stigao u Kairo i preko izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije tražio da ide u London i da se poveže s Jurjem Krnjevićem i drugim rukovodiocima HSS, inače članovima izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, radi pojačane borbe protiv NOP-a.
  - VS NOV i POJ uputio depešu GŠ NOV i PO za Hrvatsku: odobrava sporazum koji je predstavnik 4. korpusa NOVJ utanačio sa Huskom Miljkovićem, komandantom muslimanske milicije u Cazinskoj krajini, u vezi sa prelaskom ovoga na stranu NOVJ; daje direktivu da se u jedinice pod komandom Huske Miljkovića uputi dovoljno rukovodećeg kadra, nastojeći da to budu muslimani (ukoliko ih nema dovoljno, tražiti ih od Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ).
- Febrtiar p.*
- NKO.T doneo odluku da se pregovori između izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i njega i dalje vode isključivo s pozicija odluka II zasedanja AVNOJ-a
- 6. februar*
- VŠ NOV i POJ uputio GŠ NOV i PO za Hrvatsku direktivu: oficiri savezničkih vojnih misija mogu prisustvovati operacijama naših jedinica; oni treba da se uveru u požrtvovanost i hrabrost naših boraca i da osete teškoće našeg ratovanja.
- 7. februar*
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio depešu GŠ NOV i PO za Hrvatsku: odobrava dolazak jednog američkog i jednog britanskog oficira u savezničku vojnu misiju pri Štabu 4. korpusa NOVJ; saopštava da je odobrio dolazak savezničke vojne misije u Štab 10. korpusa NOVJ; traži da se odredi mesto na koje će se iz aviona bacati materijal za 10. korpus NOVJ.
  - U Monopoliju (u Italiji) uspostavljena baza Ratne mornarice NOVJ.
- 5. februar*
- CK KPJ uputio direktivno pismo Oblasnom komitetu KPH za Dalmaciju: ukazujući na nedostatke i greške koje su se pojavile u radu partijskih rukovodstava i organizacija i drugih narodnooslobodilačkih organizacija u vremenu od kapitulacije Italije traži se da se razvija svesna, dobrovoljna disciplina svih boraca, energično iskorenjuje lokalpatriotizam, jer se jedinstvo vojske ima čuvati kao ženica oka, poveća briga za prijem novih članova KPJ u jedinicama, pruži veća pomoć organizacijama SKOJ-a, podiže kulturni i politički nivo boraca; posebno ističe da je na području Dalmacije, gde se održava kontakt sa inostranstvom, svaki borac i starešina obavezan da dostojno reprezentuje našu vojsku i naš narod, da svakog našeg čoveka treba učiti beskrajnoj vernosti svome narodu.

- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu 0 organizaciji i strukturi štabova korpusa. Štab korpusa ima operativni deo i korpusnu vojnu oblast; operativni deo ima odsek operativni za vezu, obavestajni, za naoružanje, intendanturu, sanitet i vojni sud; korpusna vojna oblast, kojom rukovodi zamenik komandanta, ima odsek za mobilizaciju, za saobraćaj, ekonomski, sanitetski, za zaštitu naroda i oblasni vojni sud; u slučaju odlaska operativnog dela štaba, rukovođenje jedinicama na području korpusa preuzima zamenik komandanta. Naredba precizira izvršne organe: komande područja (koje obuhvataju jednu ekonomsku teritorijalnu celinu od 2 — 3 sreza), komande mesta i seoske straže, njihov sastav i zadatke. Divizije koje su vezane za jednu teritoriju uspostavljaju vojnu vlast u duhu ove naredbe. Ukidaju se sve dotadašnje naredbe o organizaciji vojne vlasti u pozadini. (Tumačenja i razjašnjenja ove naredbe data su od strane VS 23. februara 1944.)
  - Štab mornarice NOVJ obavestio VŠ NOV i POJ da su saveznici predložili da se na o. Visu, uz njihovu pomoć u materijalu i instruktorima, otvori diverzantski kurs. To je VŠ NOV i POJ 10. februara odobrio.
  - U savezničkoj Vrhovnoj komandi za Evropu utvrđen konačan plan za iskrcavanje savezničkih snaga u Normandiji (šifra »Overlord«);
9. februar
- Predsednik NKOJ-a i vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio pismo predsedniku vlade V. Britanije Vinstonu Cerčilu, u kome mu saopštava zaključke sa savetovanja članova NKOJ-a i AVNOJ-a: jedinstvo jugoslovenskih naroda ne može postojati dok postoje dve vlade, jedna u Jugoslaviji a druga u Kairu; zato izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije treba raspustiti, a sa njom i formacije Draže Mihailovića; ta vlada mora da položi vladu AVNOJ-a potpun račun o rashodovanju ogromnih suma narodnog novca; saveznici treba dn priznaju NKOJ kao jedinu vladu Jugoslavije; pitanje monarhije odlučilo bi se slobodnom voljom naroda posle oslobođenja zemlje; jedino pod tim uslovima Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije bi bio spreman da saraduje sa izbegličkom vladom Kraljevine Jugoslavije.
  - VŠ NOV i POJ, obavestio Štab 3. udarnog korpusa NOVJ da je Štab 5. udarne divizije prebacio svoje snage na prostoriju Kalinovik — Foča i naredio mu da snage koje je predvideo za ovaj odsek zadrži na prostoriji s. Bogovići — Rogatica -- Sokolac radi obostranog dejstva na višegradskim komunikacijama.
  - VŠ NOV i POJ uputio depešu GŠ NOV i PO za Hrvatsku: traži da se tenkisti, avijatičari i mornari upućuju u Drvar: pita da li postoji radio-veza sa rukovodstvom NOP u Zagrebu; da se američki avijatičari koji su se spustili na slobodnu teritoriju 1 nalaze se kod GŠ NOV i PO za Hrvatsku upute u Drvar, šefu savezničke vojne misije generalu Ficroju Maklinu.
10. februar
- U Kvebeku (u Kanadi) otpočeo osmodnevni sastanak između predsednika SAD Frankline Ruzvelta i predsednika vlade V. Britanije Vinstona Cerčila, na kome su prisustvovali britanski i američki načelnici generalitabova. Na njemu je utvrđeno britansko učešće u ratu protiv Japana i njihova zajednička politika u pogledu evropskih nacija.
12. februar
- Predsednik NKOJ-a maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio depešu izvršnim odborima ZAVNO Crne Gore i Boke i ASNO Sandžaka u kojoj traži podatke: o stanju stoke i stočnih stanica, o pripremanju za ovogodišnju setvu i stanju poljoprivrednog alata, o broju izbeglog stanovništva, o zaraznim bolestima, javnim zdravstvenim službama i mogućnosti izolacije zaraznih bolesnika.
13. februar
- Štab nemačke 2. oklopne armije naredio podređenim štabovima i komandama: na ostrvima pohvatati sve stanovništvo sposobno za vojnu službu i otpremiti na kopno, uključiti u ustaško-domobranske jedinice, upotrebiti za rad na utvrđivanju obale ili uputiti u logore u unutrašnjosti zemlje; pripremiti evakuaciju stanovništva sa obalskog pojasa u slučaju iskrcavanja anglo-američkih snaga na dalmatinsku obalu.
  - VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da jednom brigadom vrši pritisak ka Martin-Brodu, kako bi se oslabio pritisak nemačkih snaga koje iz rejona Bos. Grahova napadaju ka Drvaru.
14. februar
- U vezi sa predlogom nekih trgovinskih firmi u Svajcarskoj, VŠ NOV i POJ uputio depešu GŠ NOV i PO za Hrvatsku: da poslovni krugovi u Svajcarskoj dostave katalog proizvoda i uslove prodaje, a VŠ će, čim bude moguće, u Svajcarsku poslati stručnu komisiju da tamo obrazuje odbor koji će raditi na tome da se razni materijali za obnovu zemlje dobiju pod što povoljnijim uslovima.

- VS NOV i POJ naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da njegove jedinice razviju aktivnost na odseku Sarajevo — Višegrad, pošto neprijateljske snage vrše pritisak u Bosanskoj krajini. Ujedno ga obaveštava da je 5. udarnoj diviziji naređeno da iz rejonu Foče sadejstvuje s njegovim jedinicama.
- Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Božidar Purić upozorio ambasadora Bogoljuba Jevtića, u Londonu: predstavniku Draže Mihailovića Lazaroviću zabraniti davanje bilo kakvih izjava, jer one nanose štete ravnogorskoim pokretu.
- 15. februar — CK KPJ uputio direktivno pismo CK SKOJ-a: daje uputstva u vezi sa održavanjem II omladinskog kongresa; daje direktivu da se učvrste veze sa svim rukovodstvima SKOJ-a u zemlji, da se izradi opšti plan političkog rada za sve članove SKOJ-a.
- Februar s. — Mačekova rukovodeća grupa HSS zaključila sporazum sa vladom NDH: da ustaše i domobrani, u času kapitulacije Nemačke, pomognu Mačeku u preuzimanju vlasti, a da rukovodstvo HSS uzme ustaške zločince pod svoju zaštitu.
- Na prostoriju Vinkovci — Ruma prebačena iz Slezlje nemačka 13. SS divizija »Handžar« radi dejstva protiv jedinica NOV i PO Vojvodine u Sremu, a potom i u Bosni.
- 17. februar — Predsednik NKOJ-a i vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio AVNOJ-u nacrt državnog grba DF Jugoslavije.
- 19. februar — VS NOV i POJ uputio direktivu Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ: obaveštava da će 5. udarna divizija uskoro krenuti za Srbiju; naređuje da se na prostoriju Kalinovik — Foča — Goražde upute planirane snage koje će se povezati, s jedinicama 2. udarnog korpusa NOVJ u Sandžaku; ukazuje na značaj rejonu Kalinovika s obzirom na mogućnost savezničkog iskrcavanja, kao i na mogućnost dejstvovanja ka Trnovu. Sarajevskom polju i pruži Pale — Sarajevo i povezivanje sa hercegovačkim snagama preko Uloga; naređuje da se 5. udarnoj diviziji dodeli radio-stanica i ističe da su uslovi za mobilizaciju povoljni.
- VS NOV i POJ uputio depešu Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ krenuće predviđenim pravcem (za prodor u Srbiju) pod komandom Štaba 5. udarne divizije NOVJ; naređeno je Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da jednu svoju diviziju uputi na prostoriju Kalinovik — Foča — Goražde, pošto je ta prostorija važna u slučaju savezničkog iskrcavanja na Jadranu; potrebno je da sandžačke jedinice drže rejon Cajnića i povezu se s kosovskim jedinicama.
- 20. februar — General Dušan Simović, bivši predsednik vlade Kraljevine Jugoslavije, izjavio preko londonskog radija: »Ne priznati Narodnooslobodilačku vojsku i narodnooslobodilački pokret znači — raditi protiv saveznika, za račun neprijatelja.«
- 21. februar — VS NOV i POJ uputio depešu GS NOV i PO za Hrvatsku: traži da se svi partizani vazduhoplovne, tenkovske i šoferske struke, bez obzira na dužnost i položaj, najhitnije upute Stabu 5. udarnog korpusa NOVJ, odakle će krenuti u SSSR radi obuke.
- VS NOV i POJ uputio depešu Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: u zahvatu Lima, od sandžačkih jedinica i jedne crnogorske brigade, formirati diviziju; na odseku Podgorica (sada: Titograd) — Nikšić postaviti 3. udarnu diviziju NOVJ (dve crnogorske brigade) a u Primorje već formiranu Primorsku operativnu grupu (koja ima uslove za preformiranje u diviziju); brigade popuniti snagama iz odreda, a odrede svesti na najnužniju meru; izraziti jači neposredan uticaj na mlade brigade; ovim bi bila završena globalna formacija Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ (unutar koje izvršiti popunu i dalje razvijati jedinice).
- U britanskom parlamentu predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil izneo zaključke svoje vlade u pogledu stanja u Jugoslaviji i, između ostalog, rekao: »Partizanski pokret ubrzo je brojno nadmašio snage generala Mihailovića. Ne samo Hrvati i Slovenci, već i veliki broj Srba prišao je maršalu Titu, i u ovom momentu on ima više od četvrt miliona ljudi sa sobom i velike količine naoružanja otetog od neprijatelja... U ovim herojskim snagama i oko njih razvio se nacionalni pokret ujedinjenja. Komunistički delovi imali su čast da počnu prvi U maršalu Titu partizani su našli istaknutog vodu, slavnog u borbi za slobodu.«
- 22. februar — VS NOV i POJ naredio Slabu 2. udarnog korpusa NOVJ: da u Stab 5. udarnog korpusa najhitnije uputi preostalo vazduhoplovno, tenkovsko i šofersko osoblje; da povrati deo istog ljudstva koje je upućeno ka o. Visu. jer će svi biti upućeni na obuku u SSSR; ujedno ga je obavestio da Stab mornarice traži s njim vezu radi organizacije dotura materijala na delu obale između Dubrovnika i Boke.

23. februar

- Iz Drvara CK KPJ uputio CK KPH direktivno pismo: ukazuje na nepravilne stavove u pismu Agitpropa CK KPH upućenom divizijskim komitetima, na iluzije da se NKOJ nalazi pred neposrednim priznanjem od strane saveznika, na sektaški stav prema zapadnim saveznicima, na nepravilno gledanje na partijske kurseve i druge oblike kuiturno-prosvetnog rada; ističe potrebu za još većom popularizacijom KPJ, njenog autoriteta i njene linije, jer je ona »jedna od glavnih temelja za učvršćenje bratstva naroda Jugoslavije i stvaranja naše zajedničke države«; traži da se sav partijski materijal o organizacionim promenama i o političkoj liniji šalje na uvid CK KPJ; zabranjuje da agitpropi upućuju pisma divizijskim komitetima i partijskim organizacijama na terenu, da organizuju partijske kurseve i da kritikuju komitete u vojsci i na terenu, jer to mogu da čine samo odgovarajući centralni komitete. I . . .
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio borcima, komandirima, komandantima i politkomesarima NOV i POJ poruku povodom 23. februara, 26-godišnjice Crvene armije. U poruci se ističe: Crvena armija nanosi sve strašnije udarce fašističkim osvajačima, a njen pobedonosni marš prema zapadu radosno odjekuje u srcima svih porobljenih naroda Evrope; praznik Crvene armije podstiče njene pripadnike na još snažniji udarac protiv fašizma; laj praznik podstiče i pripadnike NOV i POJ na još nemilosrdniju borbu protiv okupatora i njegovih domaćih slugu; Crvena armija služi kao primer herojstva i rodoljublja. Na kraju se pripadnici NOV i POJ pozivaju da poslednjim odlučnim borbama pokažu da su dostojni saborci savezničke herojske Crvene armije.
- Povodom godišnjice Crvene armije, CK SKP (b) istakao, pored ostalih, sledeću parolu: »Junački partizani Jugoslavije, vaša borba za slobodu i nezavisnost domovine služi svim porobljenim narodima Evrope kao primer koji ih oduševljava! Živeo herojski narod Jugoslavije i njegova hrabra Narodnooslobodilačka vojska koja se samopregorno bori protiv fašističkih osvajača!
- Načelnik saniteta VS NOV i POJ uputio direktivu Slabu 2. udarnog korpusa NOVJ u vezi s pojavom velike epidemije gripa: traži da se odmah preduzmu mere za sprečavanje epidemije i u tu svrhu izdaje uputstvo svim potčinjenim jedinicama.
- Na aerodrom kod Bos. Petrovca avionom stigla iz Barija (u Italiji) sovjetska vojna misija pri VS NOV i POJ, sa generalom Kornejevom na čelu. Ona je sutradan došla u Drvar, u sedište VS NOV i POJ.

24. februar

- U Drvaru predsednik NKOJ-a i vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito priredio svečanu večeru u čast dolaska sovjetske vojne misije. Pozdravljajući njene članove on je rekao: »Mi smo vas odavno očekivali. Naši narodi, naši borci, komandiri i politkomesari sa čežnjom su očekivali dan kada će vas videti u svojoj sredini«. Šef sovjetske misije general Kornejev zahvalio se i, pored ostalog, rekao: »Ja vas pozdravljam kao najtalentovanijeg organizatora i rukovodioca Narodnooslobodilačke vojske herojskog jugoslovenskog naroda. Jugoslovenski narod i njegova Narodnooslobodilačka vojska u teškim uslovima našli su u sebi snage da se bore i da nanose udarac za udarcem nemačko-fašističkim zavojevačima. Takav narod nikada neće biti pod fašističkom čizmom«. Šef britansko-američke vojne misije pri VS NOV i POJ general Ficroy Maklin pridružio se dobrodošlici i rekao: »Ovde u Jugoslaviji general Kornejev moći će da vidi, kao što sam i ja video, početke nove Evrope. Uveren sam da će ga ono što bude video ispuniti entuzijazmom i poverenjem u budućnost... Međutim, posledice tog pokreta prelaze okvire Jugoslavije. Narodnooslobodilačka vojska veže veliki broj neprijateljskih divizija, čije bi snage inače bile upotrebljene na istočnom ili na italijanskom frontu, ili kao odbrana od velike savezničke invazije koja će uskoro započeti na zapadu Evrope. To je vrlo stvaran i važan doprinos savezničkom ratnom naporu. Nadajmo se da će slavni primer Jugoslavije probuditi ostale potlačene narode Evrope da ustanu protiv zajedničkog neprijatelja i da će gnusne snage fašizma uskoro pasti zgažene snagom ujedinjenih naroda.

CK KPJ uputio telegram Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ u vezi sa održavanjem II omladinskog kongresa: kongres će se održati sredinom aprila; iz Crne Gore će doći 40 delegata, iz Srbije 30, iz Makedonije 20, iz Sandžaka 15, s Kosova i Metohije 15, doći će omladinske delegacije iz Albanije, Grčke i Bugarske; sve delegacije se prikupljaju u Crnoj Gori, kod Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ; o svemu ovome obavestiti zainteresovana rukovodstva. Ujedno se ističe da politodel koji se nalazi u Južnomoravskoj NO brigadi ostaje na radu u njoj.

25. februar

- Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil obavestio vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita da je već naređeno da britanski oficiri budu povučeni iz četničkih štabova i predložio mu povratak kralja Petra n Karadorđevića u Jugoslaviju.

26. februar

- Po odobrenju vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, na o. Vis stigao britanski mornarički komandos br. 43, jačine 500 ljudi.

27. februar — VS NOV i POJ naredio Stabu mornarice da na o. Visu otvori artiljerijsku školu. Deo slušalaca poslaće vojna misija NOV i POJ pri savezničkoj komandi u Bariju (u Italiji).
28. februar — Iz Drvara CK KPJ uputio direktivno pismo pokrajinskom komitetu KPJ za Crnu Goru i Boku: ističe krupan napredak organizacije KP u Crnoj Gori i Boki u političkim i organizacionim pitanjima; ukazuje na izvesne slabosti u radu i kao najvažnije zadatke postavlja: dalje proširenje NOB-a povećanjem broja jedinica i njihovog brojnog stanja, učvršćivanje i razvijanje NO odbora, najaktivnije učesće komunista u izgradnji narodne vlasti.
29. februar — Nemački poslanik u NDH Zigfrid Kaše uputio ministarstvu inostranih poslova Trećeg Rajha izveštaj o zimskim operacijama nemačkih, ustaško-domobranskih i četničkih snaga; kaže da jedinice NOV i POJ nisu ozbiljno oslabljene; naprotiv, one sada pokazuju pojačanu aktivnost.
- Februar — Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil poručio predsedniku NKOJ-a Josipu Brozu Titu: spreman je da kralju Petru II Karađorđeviću savetuje da se odrekne Draže Mihailovića ako bi to omogućilo saradnju Nacionalnog komiteta i kralja.
- U Moskvi održan antifašistički Slovenski miting. On je pozdravio borce NOVJ, naglasivši da njihova herojska borba izaziva ushićenje celokupnog slobodoljubivog čovečanstva.
- U logoru Gravina (u Italiji), od Istrana. Primorskih Slovenaca, jednog bataljona Crnogoraca i izvesnog broja prezdraelih ranjenika, formirana 3. prekomorska brigada koja je kasnije ušla u sastav 26. divizije 8. korpusa NOVJ.
- Na o. Visu. po naređenju VŠ NOV i POJ, formirana škola mornarice NOVJ.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. februar — Iz zasede na Zegulji (na putu Stolac — Ljubinje) delovi 10. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ uništili 6 kamiona sa obezbeđenjem jačine voda iz sastava 1. bataljona 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Istovremeno su sprečili intervenciju ojačane čete istog bataljona iz Ljubinja. Neprijateljski gubici: 32 mrtva i 9 zarobljenih vojnika, a gubici delova 10. brigade: 2 mrtva i 3 ranjena borca.
2. februar — Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku formiran štab Unske operativne grupe. On treba da rukovodi dejstvirna jedinica u Cazinskoj krajini.
4. februar — Ojačana 10. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ napala posadu železničkih stanica Duži. Taleža i Jasenica-Lug i posadu mosta u Dražin-Dolu (tri čete 14. puka domobranske 6. pešadijske divizije i jednu četvu četničke Trebinjske brigade). Ona je pri tome spalila dve železničke stanice i uništila jedan kamion i jedan teretni voz, a u drugom vozu, izbačenom iz šina, ubila 5 i ranila 20 nemačkih vojnika. Domobrani su imali 30 zarobljenih. 1 mrtvog i 1 ranjenog vojnika, a četnički gubici nisu poznati. Brigada je imala 4 ranjena borca. Zaplenila je: 2 p. mitraljeza, 2 automata. 28 pušaka i 15.000 pušanih metaka.
5. februar — Iz Ljubinja. Stoca. Bileće i Trebinja dve nemačke pukovske borbene grupe, jedna iz 7. SS divizije Princ Eugen, a druga iz 181. pešadijske divizije, ojačane delovima četničkog Trebinjskog korpusa i 14. puka domobranske 6. pešadijske divizije (oko 4.000 vojnika), počele koncentričan napad s ciljem da 10. hercegovačku udarnu brigadu i Južnohercegovački NOP odred 29. udarne divizije NOVJ unište u okruženju (operacija »Falkenjagd«). Do 16. februara neprijatelj je prokrstario okruženi deo slobodne teritorije, spalio 5 sela i uništio 2 mosta na r. Trebišnjici. Brigada i odred 29. divizije NOVJ izbegli su odlučujuće sudare s jačim neprijateljem, ali su mu u dvadesetak manjih akcija i diverzija naneli znatne gubitke, sprečivši pljačku i masovnije represalije. Drugi delovi 29. divizije razbili su jedan nemački bataljon kod s. G. i D. Meke Grude. Neprijatelj je imao blizu 200 mrtvih i preko 100 ranjenih (skoro isključivo nemačkih vojnika). Gubici jedinica 29. udarne divizije NOVJ: oko 20 mrtvih i preko 30 ranjenih boraca.
- Blizu s. Berega (kod Sokolca) 2. krajiška udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ vodila tročasovnu borbu protiv jednog bataljona ustaške 1. brigade i prisilila ga da se povuče u Rogaticu. Gubici neprijatelja: oko 60 mrtvih i ranjenih, a gubici 2. krajiške brigade: 9. mrtvih boraca.
7. februar — Održano okružno savetovanje SKOJ-a za okrug Podgrmeč. Analiziran je dotadašnji rad i postavljeni su budući zadaci.

- Na putu D. Vakuf — Jajce (kod s. Vijenca) 3. bataljon 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ napao iz zasede neprijateljsku kolonu od oko 50 kamiona (s vojnicima) koja se kretala prema Jajcu i naneo joj gubitke od oko 30 mrtvih i 40 ranjenih.
- Kod Bijeljine, naredbom Štaba 18. udarne divizije NOVJ, od Mačvanske partizanske čete formiran Mačvanski NOP odred.
- 8. februar   Od Cazinskog NOP odreda u V. Kladuši, po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ, formirana 1. muslimanska brigada Unske operativne grupe.
- 10. februar   — Između s. Čadavice i s. Buševića Blatne delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili železničku prugu Bos Novi — Bihać na 8 mesta. Saobraćaj je obustavljen 3 dana.
- Us. Ponikvama (kod Cajniča) od delova 1. šumadijske i 1. južnomoravske NO brigade formirana 3. srpska NOU brigada. Ona je istog dana ušla u sastav 2. proleterske udarne divizije NOVJ.
- U. februar   — Delovi nemačke 1. brdske divizije i 1. i 4. brigade četničkog 1. bosansko-krajiškog korpusa iznenadili delove 1. udarne brigade 9. divizije NOVJ i prodrli u Bos. Grahovo
- 12. februar   — Kod s. G. i D. Meke Grude (na putu Gacko — Bileća) tri bataljona 29. udarne divizije NOVJ razbili jedan bataljon nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Na bojištu je nađeno 118 poginulih nemačkih vojnika. Gubici bataljona 29. udarne divizije NOVJ: 10 mrtvih i 11 ranjenih boraca. Zaplenjeno je 5 p. mitraljeza i nekoliko desetina pušaka.
- 13/14. februar   — Druga krajiška udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ i Romanijski NOP odred napali 24. bataljon ustaške 1. brigade i četnike u Rogatici. Zbog intervencije neprijatelja sa pravca Sokolca i Prače mesto nije zauzeto.
- Četvrta krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ zauzela Goražde. Nemačke jedinice i četnici povukli su se.
- 15. februar   — Izašao prvi broj lista »Žene kroz borbu«, organa AFZ-a za istočnu Bosnu.
- 16. februar   — Blizu Kozarca 2. bataljon 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv jednog domobranskog bataljona (ojačanog sa 3 tenka) i naneo mu gubitke od oko 15 mrtvih i 20 ranjenih. Gubici bataljona: 6 ranjenih boraca
- 16/17. februar   — Peta vojvođanska udarna brigada (ojačana 3. bataljonom 2. vojvođanske udarne brigade) 16. udarne divizije NOVJ, izvršila napad na Gračanicu i zauzela je (sem bolnice). U zoru, zbog jakog otpora neprijatelja, povukla se uz gubitke od 10 mrtvih i 31 ranjenog borca.
- 18. februar   — Naredbom Štaba 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ, od 50 boraca iz 12. krajiške udarne brigade, ponovo formiran Banjalučki NOP odred.
- Naredbom štaba 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ, od boraca iz bivšeg Motajičkog NOP odreda, ponovo formiran Motajički NOP odred.
- Naredbom Štaba 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ, od bivših boraca Tešanjско-tesličkog NOP odreda, ponovo formiran Tešanjско-teslički NOP odred.
- Naredbom Štaba 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ, od 5. bataljona 5. krajiške NOU brigade, ponovo formiran Prnjavorski NOP odred.
- Us. Brijesnici i Gračanici 16. udarna divizija NOVJ uništila ustaške posade, zatim porušila most na r. Spreči kod s. Karanovca i železničku prugu od Gračanice do Lukavca.
- 19. februar   — Cazinski partizanski bataljon Unske operativne grupe otpočeo dvodnevno razoružavanje žandarmerijske posade iz Cazina koja se povlačila prema s. Ostrošcu. Zarobljen je 31 žandarm, a zaplenjeni su 2 p. mitraljeza, 22 puške, 2 pištolja, 150.000 metaka i druga oprema.
- 21. februar   — Jedinice 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ, posle četvoročasovne borbe, odbile ispad nemačkih i četničkih snaga (jačine bataljona) iz Prijedora u pravcu s. Bastaha, nanevši im gubitke od oko 6 mrtvih i 13 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 3 mrtva i 7 ranjenih boraca.

1944. februar

CRNA GORA

februar 1944.

22. februar — U Vlasenici održano oblasno savetovanje SKOJ-a za Istočnu Bosnu.
24. februar — Iz rejonu Bileće 10. i 12. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ počele prodor prema Trebinju. U četvorodnevnom borbama, u sadejstvu sa delovima Južnohercegovačkog NOP odreda i Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, one su u uporištima Mosko, Jasen, Viluse, Lastva i Zupci razbile delove četničke Trebinjske, Ljubinjske i Banjsko-ručedolske brigade. Zarobljeno je oko 40 poginulo preko 100 pušaka i veća količina municije. Uništena su 2 voza i 3 mosta na r. Trebišnjici. Jedna četnička četa prešla je na stranu jedinica NOVJ.
25. februar Jedinice 16. udarne divizije NOVJ, posle dvodnevni borbi, zauzele s. Celić (kod Brčkog), nanevši nemačkim jedinicama, četnicima i zelenokadrovcima gubitke od 135 mrtvih i ranjenih i 55 zarobljenih, uz sopstvene gubitke od 37 mrtvih i 39 ranjenih.
27. februar — Delovi 29. udarne divizije NOVJ ušli u Gacko, koje su prethodnog dana napustili delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
- Naredbom Štaba 4. korpusa NOVJ obnovljena Komanda Bihačkog vojnog područja (obuhvatila srezove Bihać i Cazin).
28. februar — Na prostoriji s. Zakomo — s. Breg (kod Rogatice) 17. majevička udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ vodila četvoročasovnu borbu protiv ustaša i četnika, nanevši im gubitke od oko 30 mrtvih. Brigada je imala 4 mrtva i 6 ranjenih boraca.
29. februar — Kod s. Skokova (blizu Cazina) delovi 1. muslimanske brigade Unske operativne grupe napali i razbili neprijateljsku kolonu iz sastava nemačke 373. legionarske divizije. Neprijatelj je imao 8 mrtvih, 12 ranjenih i 7 zarobljenih vojnika, a zaplenjeno mu je: 2 minobacača, 3 mitraljeza, 17 pušaka i automata, 40.000 metaka, 150 mina i druga oprema.
- U Bijeljini, u prisustvu oko 400 delegata, otpočelo I oblasno partijsko savetovanje za istočnu Bosnu. Podneti su referati: o vojno-političkoj situaciji, o organizacionim pitanjima, o zadacima partijske organizacije u vojsci, o NO odborima, SKOJ-u i AF2-U. Savetovanje je završeno 2. marta.
- Februar — Spajanjem Posavskog i Trebavskog NOP odreda formiran Posavsko-trebavski NOP odred.
- Ponovo formiran Janjski NOP odred.
- Kod Fojnice poginuo komandant Visočko-fojničkog NOP odreda Gliša Jankovčić, narodni heroj.
- Kod Mrkonjić-Grada, u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo zamenik političkog komesara bataljona 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije Jovan Vučković, narodni heroj
- U s. Cesimu (kod Konjica), u borbi protiv četnika, poginuo politički komesar čete iz Mostarskog partizanskog bataljona Enes Orman, narodni heroj.

CRNA GORA

1. februar — U rejonu s. Kamenskog i s. Rudine (na putu Nikšić — Vilusi) 1. i 2. bataljon 6. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ u jednodnevnoj borbi razbili četnike i odbacili ih ka Grahovu. Poginulo 10 četnika i više ih je ranjeno, dok su oba bataljona NOVJ imala 2 mrtva i 3 ranjena borca.
- 1/2. februar — Jedinice 6. crnogorske udarne i 4. bataljon 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ izvršile neuspeo napad na Grahovo, koje su branile 10. i 12. četa 334. puka nemačke 181. pešadijske divizije.
3. februar — Naredbom Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ reorganizovan Komski NOP odred u Kolski i Kolašinski NOP odred.
4. februar — Iz Nikšića oko 600 nemačkih vojnika i četnika izvršilo ispad prema s. Kusidama. Na položajima kod s. Miločana, s. Stube, s. Kusida i s. Bročanca dočekali su ih 1. i 3. bataljon Nikšićkog NOP odreda i 1. bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe i posle jednodnevne borbe odbacili u Nikšić nanevši im gubitke od 2 mrtva, 5 ranjenih i 2 zarobljena četnika. Jedinice NOVJ nisu imale gubitaka.

- Na komunikaciji Danilovgrad — Nikšić jedinice 6. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ napale veću kolonu nemačkih vojnika. U borbi je poginulo 40 vojnika i zaplenjen je jedan kamion. Brigada je imala 7 mrtvih.
- Februar p. — U duhu odluke VS NOV i POJ Stab 2. udarnog korpusa NOVJ formirao Primorsku operativnu grupu. U njen sastav su ušli: 2. dalmatinska udarna i 6. crnogorska udarna brigada, partizanski Bokeljski » bataljon, Lovčenski i Nikšićki NOP odred.
- 6. februar — U rejonu s. Gradac — s. Šljuke — s. Trnovice — s. Hoćevine (kod Pljevalja) nemačke snage, četnici i muslimanska milicija (oko 1100 vojnika) napali 4. sandžacku brigadu GS NOV i PO za Sandžak. Pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja ona se, posle višečasovne borbe, morala povući u pravcu s. Popova Dola i s. Sula. Pri povratku u Pljevlja neprijatelj je palio kuće i opljačkao sela Hoćevine, Sljivensko i Trnovice.
- 8. februar — u s. Bročancu (kod Nikšića) jedinice 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ napale četnike i nanele im gubitke od 12 mrtvih i ranjenih i 45 zarobljenih. Brigada je imala 2 ranjena borca.
- 9. februar — Na komunikaciji Danilovgrad — Nikšić delovi 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe napali nemačku kolonu koja je težila da se probije u Nikšić. Posle oštne višečasovne borbe neprijatelj je ponovo odbačen ka Danilovgradu uz gubitke od 2 mrtva, više ranjenih i 5 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno je nešto pušaka 1 p. mitraljez i izvesna količina municije i druge opreme.
- 10. februar — U rejonu s. Prijedora (na komunikaciji Budva — Kotor) grupa partizana iz zasede napala i uništila kamion i ubila 2 nemačka vojnika.
- 13. februar — Po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ, a u duhu direktive VS NOV i POJ, na teritoriji Crne Gore osnovane tri komande vojnih područja — 1. komanda je obuhvatala nikšićki i šavnički srez, 2. komanda — danilogradski, podgorički i cetinjski srez, 3. komanda — kolašinski, ^ndrijevički i beranski srez.
- Februar p. p. — U oslobođenom Bijelom Polju formirana Komanda vojnog područja za srezove pljevaljski i bjelopoljski.
- 16. februar — U Kolašinu održano II zasjedanje ZAVNO-a Crne Gore i Boke, na kome je podnet referat o političkoj situaciji i analizira rad Izvršnog odbora ZAVNO-a. Sa zasjedanja su upućeni pozdravni telegrami NKOJ-u i AVNOJ-u.
- 16'n. februar — Treći bataljon 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ i posadna četa iz s. Kosora izvršili upad u sela Doljane i Rogarne (kod Titograda), ranili 6 nemačkih vojnika i četnika i zaplenili 1 p. mitraljez i 2 puške.
- 17. februar — Na komunikaciji Danilovgrad — Nikšić 2 dalmatinska udarna brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOV.T vodila borbu protiv četnika i nanela im gubitke od 2 mrtva, 8 ranjenih i 45 zarobljenih. Brigada nije imala gubitaka.
U Kolašinu održana konferencija pravoslavnih sveštenika (bogoslova, teologa i drugih) sa oslobođene teritorije Crne Gore i Boke. Na konferenciji se diskutovalo o ulozi narodnog sveštenstva i crkve u NOB-u. Upućen je proglas narodu s pozivom da stupa u borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- 25. februar — U Beranama (sada: Ivangrad), na osnovu naredbe Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ od 24. februara, formirana 8. crnogorska NOU brigada, u sastavu 37. udarne divizije NOVJ.
- 27. februar — U s. Bioču (kod Titograda) održana konferencija više od 100 intelektualaca iz sreza podgoričkog, na kojoj je odlučeno da pomažu oslobodilačku borbu protiv neprijatelja.
Preko 4000 četnika i italijanskih fnšista od Cetinja, Rijeke Crnojevića, Podgorice (sada: Titograd) i Danilograda izvršili prodor na teritoriju sreza cetinjskog s ciljem da zauzmu Cevo, prodru ka Grahovu i, u sadejstvu sa hercegovačkim četnicima, potisnu Primorsku operativnu grupu iz obalskog pojasa. Posle dvodnevni borbi četnici su zauzeli Cevo, ali prema Grahovu nisu smeli da prodru.
- Februar — U s. Bročancu (kod Nikšića) delovi Durmitorskog NOP odreda napali i razbili grupu četnika. Poginula 2, ranjeno 8 i zarobljeno 45 četnika.

HRVATSKA

1. februar
- Kod Popove kape (na putu Obrovac — Gračac) jedinice 6. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ uništile 4 kamiona, automobil i motocikl s vojnicima iz nemačke 1. brdske divizije. Poginulo je 30 neprijateljskih vojnika a jedan je zarobljen. Jedinice 6. brigade imale su 2 poginula borca.
  - Delovi 891. puka nemačke 264. pešadijske divizije zauzeli o. Iž i o. Dugi otok, s kojih su se mornaričke jedinice NOVJ povukle na o. Molat i o. Vis.
  - Kod s. Svibovca i s. Segledu (blizu Varaždinskih Toplica) 1. bataljon 1. puka Pavličeve gardijske brigade iznenada izvršio napad na 4. bataljon 2. brigade »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ. Uz pomoć 1. bataljona iste brigade, 4. bataljon je pretrpevši gubitke od 27 mrtvih, 7 ranjenih i 46 nestalih, uspeo da neprijatelja принуди na povlačenje u Varaždinske Toplice. Neprijatelj je imao 11 mrtvih i 15 ranjenih.
  - Kod s. Zabljaku (na pruži Križevci — Bjelovar) jedinice 1. brigade 33. divizije NOVJ porušile 4,5 km pruge.
2. februar
- Jedinice 10. dalmatinske brigade 20. divizije NOVJ zauzele s. Tijarice (kod Aržana) koje su branili domobrani.
  - Delovi nemačke 1. brdske divizije iz Obrovca odbacili jedinice 6. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ s položaja kod s. Golubića, prodrli u selo i pobili 40 ljudi, a nekoliko kuća zapalili.
  - Jedinice 2. bataljona Dinarskog NOP odreda napale ustaško-domobranksu posadu na aerodromu Piket kod Sinja. Zgrada na aerodromu je zapaljena, dok je posada delom zarobljena a delom je izginula ili se razbežala.
  - Na poluostrvu Pelješcu nemački vojnici zaplenili patrolni čamac PC 66 iz Korčulanske flotile 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
  - Kod ž. st. Kutina (na pruži Zagreb — Beograd) jedinice 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušile brzi voz, uništivši lokomotivu i 3 vagona. Saobraćaj je obustavljen 10 sati.
  - Između s. I-lorvata i s. Zdenčine (na pruži Zagreb — Karlovac) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili železničku prugu na dva mesta.
- 2/3. februar
- Kod o. Tijata britanske motorne torpiljarke MGB 662 i MTB 649 potopile nemački brod »Franческа di Rimini« od 350 tona, s municijom, hranom i drugim materijalom.
3. februar
- GŠ NOV i PO za Hrvatsku uputio podređenim jedinicama raspis o pojavi nemačkih trupova i o merama za suzbijanje njihovih dejstava na oslobođenoj teritoriji.
  - Otpočeo napad (»Poduhvat Emil«) delova nemačke 1. brdske divizije, 92. motorizovanog puka i četničkih snaga protiv 19. divizije NOVJ i 13. dalmatinske brigade 9. divizije NOVJ u Bukovici. Prodirući iz Kistanja, Benkovca, Obrovca i s linije Gračac — Otrić, neprijatelj je u trodnevnim borbama okružio ojačanu 19. diviziju NOVJ na prostoriji s. Lipač, s. Kučević, s. Krupa i s. Duboki Dol, odakle se ona, uz teške borbe, 5. februara probila preko komunikacije Otrić — Gračac u Liku.
  - Us. Odri (kod Zagreba) brigada Franjo Ogulinac Seljo« 34. divizije NOVJ napala intendanturu nemačke 1. kozačke konjičke divizije, ranila oko 30 Kozaka i zaplenila: 400 šinjela, 280 bluza, 1250 pari cipela, 37.000 cigareta i 1.450.000 kuna.
  - Jedinice nemačke 392. legionarske divizije i 19. ustaški bataljon zauzeli s. Dabar (kod Otočca).
  - Kod s. Radoboja (blizu Krapine) 3. bataljon Zagorskog NOP odreda, u petočasovnoj borbi, odbio napad nemačkih snaga iz Krapine i s. Sv. Križa jačine 450 vojnika. Neprijatelj je imao 80 vojnika izbačenih iz stroja a jedinice Zagorskog NOP odreda 14 boraca.
  - Kod s. Tounjskog Tržića (kod Ogulina) 2. bataijon Plašćanskog NOP odreda odbio napad jednog bataljona iz nemačke 392. legionarske divizije i prinudio ga m povlačenje u pravcu s. Kamenice.
  - Kod Vagnja (na putu Sinj — Livno) 1. bataljon 10. dalmatinske brigade 20. divizije NOVJ napao 6 kamiona sa domobranima. Kamioni su uništeni a zarobljeno je 20 domobrana i 1 oficir, dok su 2 domobrana i 1 ustaša poginuli.
- 3/4. februar
- Kod s. Rogoznice (blizu Šibenika) britanske motorne torpiljarke (MGB 643 i MTB 667) potopile nemački molorni jedrenjak »Ameliju« i zarobile 10 nemačkih vojnika i 4

italijanska mornara, a kod o. Silbe druge dve motorne torpiljarke (MTB 298 i MTB 242) zaplenile 2 nemačka motorna jedrenjaka i 1 motorni brod s posadom.

4. februar
- Kod ž. st. Prikraj (na pruzi Zagreb — Križevci) jedinice 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušile domobranski transportni voz. Poginulo je 19 domobrana, a 13 ranjeno. Uništena su 4 vagona, a oštećeni su lokomotiva i 5 vagona.
  - Između s. Horvata i s. Zdenčine (na pruzi Zagreb — Karlovac) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili ustaški oklopni voz i uništili 2 oklopna vagona.
  - Između s. Turopolja i s. Mraclina (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili domobranski transportni voz i uništili lokomotivu i 4 vagona.
5. februar
- Pod pritiskom 2. brigade 13. divizije NOVJ i 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ delovi nemačke 392. legionarske divizije i ustaše napustili s. Dabar (kod Otočca).
6. februar
- Jedinice 1. brigade 33. divizije NOVJ i 3. bataljona Moslavačkog NOP odreda napale neprijateljsko uporište u s. V. Zdenci (kod Daruvara). Napad je odbila 1. četa 1. bataljona domobranskog 4. brdskog puka uz pomoć delova posade iz s. Grubišnjog Polja.
  - Između s. Mraclina i s. Turopolja (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili neprijateljski transportni voz i uništili lokomotivu i 2 vagona. Neprijatelj je imao 9 mrtvih i 14 ranjenih vojnika, a saobraćaj je obustavljen oko 40 časova.
7. februar
- Iz Daruvara i Pakraca otpočeo dvodnevni napad 1. i 2. bataljona 8. puka i 2. bataljona 4. puka domobranske 4. brdske brigade na slobodnu teritoriju u pravcu s. Bučja i s. Bučkog Kamenskog (kod Slav. Požege). Sutradan su ih 28. udarna divizija NOVJ i Daruvarski NOP odred odbili i prinudili da se povuku u polazne garnizone.
  - Kod s. Ivanjskog Boka (blizu Kostajnice) Cehoslovačka NO brigada »Jan Žiška« i delovi 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« 7. udarne divizije NOVJ odbili napad ustaša, četnika i nemačkih delova iz Sunje, Kostajnice i s. Saša i naneli im gubitke od 20 mrtvih i više ranjenih vojnika, dok su sami imali 7 mrtvih i 18 ranjenih boraca.
  - Kod s. Jamaric (blizu Pakraca) oko 300 nemačkih vojnika i domobrana iz s. Lipovljana, s. Banove Jaruge i s. Poljane napali 2. i Novogradiški bataljon Posavskog NOP odreda 6. korpusa NOVJ. Posle kratke ali žestoke borbe jedinice Odreda su se probile u pravcu s. Lovske.
- Ā. februar
- Iz Otočca, s. Perušića i Gospića ustaški 19, 32. i 34. bataljon izvršili napad na jedinice 1. i 2. brigade 35. divizije NOVJ u s. Ramljanima, s. Širokoj Kuli i kod s. Gostovače. Neprijatelj je potisnuo jedinice 35. divizije, ali se nakon tročasovne borbe povukao u s. Perušić i s. Lički Osik. Gubici neprijatelja: 2 mrtva i 7 ranjenih, a 35. divizije: 8 mrtvih, 0 ranjenih i 1 zarobljen borac.
- Prvi primorsko-goranski NOP odred odbacio nemačke vojnike koji su iz s. Zlobina prodrli u s. Mrzle Vodice (kod Delnica).
- Između o. Korčule i o. Mljeta tri nemačka borbena čamca napali i zarobili naoružani brod NB 10 i »Proleter« iz 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
  - Kod o. Paga nemačka avijacija potopila 2 i oštetila 1 motorni jedrenjak iz 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
  - U Velebitskom kanalu nemačka avijacija potopila tri broda Mornarice NOVJ sa hranom.
  - U s. Suiomiščici (na o. Ugljanu) saveznička avijacija potopila jednu nemačku naoružanu maonu, 6 koča i jedan parobrod.¹
- Delovi nemačke 392. legionarske divizije zapalili Primišlje (kod Slunja) i okolna sela.
- 8/9. februar
- Kod s. Rogoznice (blizu Šibenika) britanski torpedni čamci (MTB 643 i MTB 662) potopili nemački remorker s penišom.
9. februar
- Tri bataljona nemačke 392. legionarske divizije iz Senja, s. Krišpolja i s. Prokika napali 1. udarnu brigadu 13. divizije NOVJ i posle jednodnevne borbe zauzeli s. Tužević, s. Krivi Put. i s. Alan.

¹ Maona Je brod 7a prevoz materijala bez sopstvenog pogona. Koča je ribarski brod za dubinski lov. nosivosti oko 100 t, sa snažnim motorom 1 brzinom preko R Čvorova

U s. Humu na Sutli, u prisustvu preko 800 omladinaca, održana omladinska konferencija prigradskog sreza na kojoj je analiziran dotadašnji rad omladinskih organizacija i odlučeno da se pojača rad na pristupanju omladine u NOVJ

10. februar

Na položajima Mudrić-glavici, s. Vain-Vrhu, s. Trojvrhu, Klekinji i s. Sabljaku (sev. od Plaškog) delovi 2. i 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ napali delove nemačke 392. legionarske divizije i ustaše jačine dva bataljona, zauzeli s. Sabljak i Klekinju i prinudili neprijatelja da se povuče u pravcu s. Prodanovića i s. Vojnovca.

U rejonu s. Suše, s. Ruče, s. Veleševca i s. Vrbova (kod V. Gorice) delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije i jedan ustaški bataljon napali brigadu Franjo Ogulinac Seljo' i delove Turopoljsko-posavskog NOP odreda. Posle desetočasovne borbe i uzastopnih napada i protivnapada sa obe strane, u kojima su imale 21 mrtvog i 14 ranjenih boraca, partizanske jedinice su se povukle na levu obalu r. Save, u rejon s. Oborova. Neprijatelj je imao oko 150 mrtvih i ranjenih.

- U Istri, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formiran 1. udarni partizanski bataljon.
- Na putu s. Vodice — Martinska (kod Šibenika) jedinice 2. bataljona Severnodalmatinskog NOP odreda i 1. bataljona 13. dalmatinske brigade 9. divizije NOVJ uništile kamion, u kome je poginulo 7 i ranjeno 7 nemačkih vojnika.
- Kod s. Vukosavljevice (blizu Virovitice) jedinice Bilogorskog NOP odreda napale nemačku kolonu jačine 500 vojnika 1 prinudilo je na povlačenje u pravcu s. Spišić-Bukovice.

Između s. Horvata i s. Zdenčine (na pruzi Zagreb — Karlovac) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili neprijateljski transportni i oklopni voz. Uništeni su lokomotiva i 6 vagona, a 2 vagona su oštećena.

Kod s. Kobaša (blizu Stona, na poluostrvu Pelješcu) u borbi protiv nemačkih vojnika poginuo član ZAVNOH-a i član Oblasnog komiteta KPH za Dalmaciju Ivan Morđin Crni, narodni heroj.

11. februar

- Jedinice 847. puka nemačke 392. legionarske divizije ušle u s. Jablanac i Novi (u Hrvatskom primorju), iz kojih su se blagovremeno povukle jedinice 13. divizije NOVJ.

12. februar

- Jedinice 28. udarne divizije NOVJ zaposle sva mesta između ž. st. Nove Kapele-Batrine i s. Starog Petrovog Sela (na pruzi Beograd — Zagreb) i porušile prugu na dva mesta, ali su se, pod pritiskom jačih neprijateljskih snaga iz Nove Gradiške, povukle u pravcu Požeške gore.

- Između s. Rajića i s. Roždanika (na pruzi Banova Jaruga — Slav. Brod) jedinice Posavskog NOP odreda uništile lokomotivu i 6 vagona.

Između s. Horvata i s. Zdenčine (na pruzi Zagreb — Karlovac) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ na 6 mesta porušili prugu, zbog čega je saobraćaj obustavljen 25 časova.

13. februar

Kod s. Netrećića 1 s. Vinskog Vrha (blizu Karlovca) 4. bataljon Karlovačkog NOP odreda, posle dvočasovne borbe, odbio napad ustaša iz s. G. i D. Stativa i prinudio ih na povlačenje u polazni garnizon.

- Jedinice 13. divizije NOVJ zauzele s. Tužević (kod Brinja) koji je branio 3. bataljon 846. puka nemačke 392. legionarske divizije.
- Između V. Gorice i s. Mraclina (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili neprijateljski transportni voz i uništili lokomotivu i 3 vagona, zbog čega je saobraćaj obustavljen 20 časova.

14. februar

- ZAVNOH izdao uputstvo o preuređenju sudova u Hrvatskoj: obrazuju se narodni mesni (opštinski ili gradski), sreski i okružni sudovi, zatim sud ZAVNOH-a (Zemaljski sud Hrvatske); predviđa se nadležnost narodnih sudova, način suđenja, sastav suda, izbor sudija i drugo.

- Između Pleternice i ž. st. Nova Kapela-Batrina jedinice 28. udarne divizije NOVJ porušile 6 km železničke pruge i tt veze. zbog čega je saobraćaj obustavljen 6 dana.

Februar d. p.

- Održan I kongres lekara Hrvatske, učesnika u NOR-u. Kongres je počeo u Glini, ali je, zbog nadiranja nemačkih jedinica i ustaša, nastavio rad u Topuskom a završio u Slunju. Sa kongresa su upućeni telegrami vrhovnom komandantu NOV i POJ Josipu Brozu Titu. AVNO.T-u. CK KPJ, ZAVNOH-u i NKO.T, kao i proglas svim sanitetskim radnicima Hrvatske kojim ih. u ime 200 lokara NOF-a Hrvatske, poviza da stupe u NOVJ.

16. februar — Između s. St. Perkovaca i s. Vrpolja (na pruzi Beograd — Zagreb) jedinice 18. brigade 12. divizije NOVJ i delovi Diljskog NOP odreda srušili transportni voz i uništiti lokomotivu i 6 vagona. Tom prilikom je poginulo 11. ranjeno 28 i zarobljen 21 domobran i ustaša.
17. februar — Kod sela: Bresarića, Hrženika, Grandić Brega, D. Pribića, Krašića i Hutina delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije i 5, 10. i 30. ustaškog bataljona napali jedinice Omladinske brigade »Joža Vlahović« i posle 15 časova borbe zauzeli s. Bresarić, s. Krašić i s. Hržonik, a zatim se povukli u pravcu s. Kupčine. Sa sobom su odveli oko 100 seljaka, pošto su prethodno opljačkali ta sela. Brigada je imala 15 mrtvih i 26 ranjenih boraca
- Iz s. Ozlja i s. Netretića otpočeo dvodnevni napad ustaša i domobrana na jedinice Karlovačkog NOP odreda u rejonu s. Netretića i s. Hrašća (kod Karlovca). Sutradan se neprijatelj, koji je imao 14 vojnika izbačenih iz stroja, povukao u polazne garnizone.
18. februar — Kod s. Oriovca (blizu Slav. Broda) jedinice Brodske brigade 28. udarne divizije NOVJ i 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ napale domobransku kolonu i odbacile je u pravcu Slav. Broda, te istovremeno porušile prugu na 16 mesta.
- Kod s. Blinje i s. Moštanice (blizu Petrinje) 3. i 4. bataljon 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« 7. udarne divizije NOVJ odbili napad jednog bataljona iz sastava nemačke 1. kozačke konjičke divizije.
- U Istri, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formiran 2. udarni partizanski bataljon.
- Mosorski NOP odred zauzeo s. D. Dolac (kod Trilja). Zarobljeno je 20, a poginulo i ranjeno oko 15 ustaša. Odred je imao 4 ranjena borca.
- Između s. Odre i s. Sv. Klare delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili železničku prugu Zagreb — Sisak na 8 mesta, zbog čega je saobraćaj obustavljen 20 časova.
- Delovi Neretvanskog NOP odreda zauzeli žand. st. Nova Sela (kod Metkovića). Poginuo 1 žandarm a zarobljeno 16 žandarma i 17 ustaša.
19. februar — Kod s. Vrbove (blizu Nove Gradiške) jedinice 2. bataljona 17. udarne brigade 28. udarne divizije i 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ porušile prugu Beograd — Zagreb na 16 mesta i time onemogućile saobraćaj za 24 časa.
- Delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ na 4 mesta porušili prugu između s. Zdenčine i s. Horvata (na pruzi Zagreb — Karlovac).
- Između s. Sv. Klare i Zagreba delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili neprijateljski transportni voz i uništiti lokomotivu i 4 vagona.
20. februar — Kod s. Dabaca (blizu Ivanič-Grada) delovi domobranske posade iz s. Križa napali 1. bataljon 2. brigade 33. divizije NOVJ i prinudili ga na povlačenje prema Čazmi.
- Ustaše i domobrani iz Slav. Požege, potpomognuti tenkovima i artiljerijom, napali 1. bataljon Požeškog NOP odreda u s. Velikoj (kod Slav. Požege). Posle osmočasovne žestoke borbe neprijatelj se povukao u polazni garnizon.
- Kod s. Piškorevaca (na putu Đakovo — s. Vrpolje) 1. bataljon Diljskog NOP odreda napao 2 kamiona nemačkih vojnika, a kada je ovima, u toku borbe, pristiglo pojačanje iz s. Vrpolja, on se povukao u pravcu Đakova. Neprijatelj je imao 60 mrtvih vojnika.
21. februar — U rejonu s. Gore jedinice 3. brigade i dva bataljona 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ, posle dvanaestčasovne borbe, odbile napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije i ustaških posadnih delova iz Petrinje. Neprijatelj je imao 27 mrtvih i 43 ranjena vojnika i oficira, a jedinice 7. divizije NOVJ 12 mrtvih i 15 ranjenih boraca.
- 21/22. februar — Jedinice NO brigade »Franjo Ogulinac Seljo« i Turopoljsko-posavskog NOP odreda izvršile neuspeo napad na neprijateljsko uporište u s. D. Lomnici (kod V. Gorice) koje su branili delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije.
22. februar — Kod s. Širokog Polja (blizu Đakova) dva bataljona 18. brigade 12. divizije NOVJ napali nemačku i ustaško-domobransku auto-kolonu i uništiti 2 kamiona, 1 autobus i 1 putnički automobil, te zarobili 9. a ubili 14 neprijateljskih vojnika.

- Pet četa 2. ustaške brigade iz Našica napale s. Podgorač u kome su se nalazile jedinice Osječkog NOP odreda. Posle četvoročasovne žestoke borbe ustaše su odbačene u polazni garnizon uz gubitke od 15 mrtvih, 23 ranjena i 4 nestala.
- **Kod Zminja jedinice 1. istarskog partizanskog bataljona srušile električnu centralu.**
- U zaseoku Medveji (blizu Buzeta) održana okružna prosvetna konferencija za okrug Buzet kojoj su prisustvovali rukovodioci svih prosvetnih odeljenja sreskih NO odbora Buzeta, Kastava, Lovrana i Motovuna. Odlučeno je da otpočne otvaranje osnovnih škola u celom okrugu.
- Saveznička avijacija bombardovala Zagreb. Pogodene su nemačke barake i druge zgrade. Potpuno je srušeno 40 kuća, a oštećeno 160. Poginulo je 71 lice a 80 ranjeno.
- 22/23. februar — Jedinice 1. udarne brigade »Braća Radić« 32. divizije NOVJ napale Ludbreg, koji je branio 1. bataljon Paveličeve gardijske brigade. Posle petočasovne borbe jedinice 1. udarne brigade »Braća Radić« su se povukle.¹
- Između Buzeta i s. Rakitovca jedinice 1. udarnog istarskog bataljona srušile 150 m pruge i pokidale tt slubove.
- 23. februar — Na putu Višnjan — s. Motovun 1. četa 2. istarskog partizanskog bataljona napala dva nemačka kamiona i dva putnička automobila. U borbi je poginulo 12 i ranjeno 25 neprijateljskih vojnika, a vozila su uništena.
- 24. februar — Osnovan ONO odbor za splitski okrug.
- Delovi 1. udarne brigade i 2. NOP odreda 13. divizije NOVJ vodili ceo dan jake borbe protiv 750 vojnika iz 138. puka nemačke 188. rezervne divizije koji su iz Sušaka prodrli u rejon s. Hreljin, s. Plaše, s. Križišće.
- Otpočeo napad nemačkih i ustaških snaga na jedinice Zagorskog NOP odreda i Udrnog bataljona Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ u Hrvatskom zagorju. Usled nadmoćnosti neprijatelja parlizanske jedinice su se povukle na Kalnik, a neprijatelj se 29. februara povratio u s. V. Trgovište, s. Zabok i Zlatar.
- Kod s. Glavice (blizu Zagreba) ustaše napale 1. bataljon Zagrebačkog NOP odreda. U sedmočasovnoj borbi bataljon je odbacio neprijatelja i naneo mu velike gubitke.
- Us. Dobrom Selu (kod D. Lapca) 3. bataljon 5. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ zarobio 31 vojnika iz nemačke 1. brdske divizije.
- 25. februar — Jedinice 1. udarne brigade 13. divizije NOVJ odbile napad delova 846. puka nemačke 392. legionarske divizije koji su nastupali iz Brinja ka s. Žutoj Lokvi.
- Druga brigada 33. divizije NOVJ napala s. Lipovac (kod Ivanić-Grada) ali je odbačena od ustaško-domobranske posade i pojačanja koje je došlo iz Ivanić-Grada oklopnim vozom.
- Kod s. Subotice tri čete 5. ustaške brigade iz Koprivnice napale 2. bataljon 2. brigade »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ. U toku borbe, u kojoj su imale 36 mrtvih i veći broj ranjenih, ustaše su bile prinuđene da se povuku u polazni garnizon.
- Između Ivanić-Grada i s. Deanovca delovi 33. divizije NOVJ izvršili diverziju na železničkoj pruzi Beograd — Zagreb, zbog čega je saobraćaj prekinut oko 10 časova.
- Između Karlovca i s. Rečice delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili ustaški transportni voz i uništili lokomotivu i 3 vagona.
- 26. februar — Delovi nemačke 1. brdske divizije i ustaško-domobranske snage iz Petrinje otpočeli petodnevni napad na jedinice 7. udarne divizije NOVJ u rejonu s. Gore, Gline, s. Kraljevcana, s. Knezovljana i s. Blinje. Posle naizmeničnih napada i protivnapada jedinice nemačke 1. brdske divizije zadržale su se na prostoriji s. Graberje — s. Luščani — s. D. Bačuga — s. Grabovac — s. Čuntić — s. Blinja — s. Knezovljani radi odmora i sređivanja. Neprijatelj je imao oko 200 mrtvih i ranjenih, a jedinice 7. udarne divizije NOVJ 54 mrtva, 73 ranjena i 27 zarobljenih boraca.
- Oko 150 nemačkih vojnika i ustaša iz s. Graca (kod Križevaca) napali 2. bataljon 2. brigade 33. divizije NOVJ u s. Habjanovcu, ali su posle vrlo kratke borbe odbačeni u polazni garnizon.
- Četvrta italijanska četa 1. istarskog partizanskog bataljona upala u Rovinj i iz zatvora oslobodila 18 rodoljuba koje su fašisti pohapsili.

¹ I^o drugim podacima napad je izvršen 24. februara 1944.

1944. februar

MAKEDONIJA

februar 1944

- Između s. Peščenice i s. Turopolja (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili nemački transportni voz zbog čega je saobraćaj obustavljen 27 časova

Između Slunja i V. Kladaše, vraćajući se iz Topuskog, s partijskog kursa, poginuo sekretar SK KPH za Perušić Nikola Hećimović Braeija, narodni heroj.

26/27. februar

Brigada »Franjo Ogulinac Seljo" i Turopoljsko-posavski NOP odred napali ž. st. Horvatl (na pruzi Zagreb — Karlovac). Zarobljena su 24 domobrana, a poginulo ih je i ranjeno 5, dok je zaplenjeno 30 pušaka i 60 bombi. Porušena je železnička pruga Zagreb — Karlovac (između s. Zdenčine i s. Horvata), zbog čega je saobraćaj obustavljen 24 časa.

27. februar

- Na položajima Um — s. Glavace — s. Škare 3. brigada 13. divizije NOVJ odbila napad delova 4. ustaške brigade iz Otočca.
- Kod o. Molata patrolni čamac PC 22 iz 3 pomorsko-obalskog sektora Mornarice 10. korpusa NOVJ izvršile diverziju i oštetile lokomotivu i 5 vagona, a 3 vagona uništile. Zbog toga je saobraćaj obustavljen 20 časova.

28. februar

- Kod o. Molata patrolni čamac PC 22 iz 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ zarobio naoružani motorni jedrenjak »Duzepe Cezarije* sa 15 članova posade koju su sačinjavali nemački i italijanski mornari.
- Kod o. Paga, posle duže borbe, patrolni čamac PC 2 i PC 3 iz 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ zarobili dva naoružana motorna jedrenjaka sa 88 nemačkih vojnika i 1 oficirom, dok je poginulo 18 vojnika.
- Između ž. stanica Klokočevac i Rovišće (na pruzi Križevci — Bjelovar) jedinice 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOV.T izvršile diverziju i napale neprijateljski transportni voz. Poginulo je 7 i ranjeno 7 neprijateljskih vojnika, a saobraćaj je obustavljen 48 časova.
- Između Rovinja i Kanfanara jedinice 1. istarskog partizanskog bataljona srušilo železnički most i oštetile prugu.

29. februar

- Jedinice 32. divizije NOVJ izvršile neuspeo napad na ustaško-domobranksu posadu u Koprivnici.
- Delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije i 10. i 30. ustaškog bataljona (jačine 1200 vojnika) iz s. Ozlja, s. Draganića. s. G. Kupčine i Jastrebarskog napali jedinice Omladinske brigade Joža Vlahović* kod sela: G. i D. Pribića, Krašića. Bresarića, Brlenića, Pođbrežja, Vrhovca i Hrženika. U sedmočasovnoj borbi jedinice Omladinske brigade uspele su da odbiju napad neprijatelja i nanesu mu gubitke od oko 180 vojnika izbačenih iz staja.
- Kod s. Cukovca delovi 2. brigade Matija Gubec* 32. divizije NOVJ odbili napad delova 1. puka Paveličeve gardijske brigade iz Ludbrega i naneli im gubitke od 4 mrtva i 14 ranjenih.
- Kod s. Srpske Kapele (blizu Čazme) delovi 1. bataljona 1. brigade 33. divizije NOVJ napali iz zasede nemačku kolonu jačine 200 vojnika, te oko 30 vojnika izbacili iz stroja.
- U Posavini, po naređenju Štaba 10. korpusa NOVJ, formiran Posavski NOP odred.
- U Gospiću ustaše obesile 24 zarobljena partizana.

Februar

- Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, objedinjavanjem više kurseva pri Stabu 6. korpusa NOV.T. formirana 2. oficirska škola NOV Hrvatske. Imala je pešadijski, artiljerijski, protivavionski, obaveštajni, intendantski i sanitetski kurs i kurs za vezu. Školovala je uglavnom oficire koji su pripadali jedinicama 6. i 10. korpusa NOVJ.
- Po naređenju Štaba 10. korpusa NOVJ formiran Udarni bataljon Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ.

MAKEDONIJA

1 februar

Kod s. Mrežičkog (blizu Kavadaraca) 2. makedonska NOU brigada celog dana vodila borbu protiv bugarskih graničnih jedinica. Neprijatelj imao 14 mrtvih vojnika a 2- hragada 1 ranjenog i 3 nestala borna,

f>\$4

2. februar Prvi oblasni komitet SKOJ-a dostavio izveštaj Pokrajinskom komitetu SKOJ-a za Makedoniju o merama koje nemački okupator sprovodi radi razbijanja jedinstva makedonske i šiptarske omladine: nemački okupator je najreakcionarniji deo šiptarske omladine uključio u žandarmerijsku službu ili uputio u gestapovske škole; on je sproveo prinudnu mobilizaciju u tetovskom, gostivarskom i debarskom srezu, gde je mobilisao oko 2000 ljudi za kvislinške formacije.
4. februar — U s. Nikodinu (kod Prilepa) bugarska policija i jedinice prilepskog garnizona napale 1. makedonsko-kosovsku NOU brigadu, koja se nalazila na maršu za Azot. Brigada je protivnapadom povratila selo, nanevši neprijatelju gubitke od oko 20 mrtvih. Zatim je noću, produžila pokret ka s. Stepancima (kod Prilepa).
- Između sela Miletkova i Miravaca (kod Đevđelije) diverzantska grupa 2. makedonske NOU brigade miniranjem srušila teretni voz. Saobraćaj je bio prekinut preko 30 časova.
5. februar — Delegat CK KPJ i VS Svetozar Vukmanović Tempo dao direktivu da se bugarski vojnici koji su prišli južnomoravskim jedinicama prikupe kod partizanskog bataljona »Jordan Nikolov«, u rejonu Kumanova, i da tu sačekaju dolazak bugarskog partizanskog bataljona »Hristo Botev«, u čiji će sastav ući.
- Kod s. Stepanaca (blizu Prilepa) 1. makedonsko-kosovska NOU brigada razoružala bugarske obezbeđujuće delove, zatim, obišavši selo, gde se nalazila jedna bugarska jedinica prilepskog garnizona, preko manastira Sv. Dimitrija i pl. Mukosa produžila pokret za Azot.
- fi. februar — Kod sela Oreova Dola, Mokrena i Gabrovnika (blizu Titovog Velesa) 1. makedonsko-kosovska NOU brigada vodila četvoročasovnu borbu protiv delova bugarskog 56. pešadijskog puka iz Velesa, nanevši im gubitke od oko 30 mrtvih. Brigada je imala 3 mrtva i 5 ranjenih boraca. U toku noći ona je produžila pokret ka s. Bogomili.
7. februar — Na Oreškoj čuki (kod s. Bogemile, blizu Titovog Velesa) 1. makedonsko-kosovska NOU brigada ceio dana vodila žestoku borbu u okruženju protiv jakih bugarskih snaga prilepskog i veleškog garnizona, kojima su stalno, kamionima i vozom, pristizala pojačanja. Brigada je ipak zadržala položaje, nanevši neprijatelju osetne gubitke. Pošto je neprijatelj blokirao sva okolna sela, a visoki sneg onemogućavao dalji pokret ka severozapadu, Stab brigade je odlučio da svoje jedinice vrati u Karadžou (u Grčkoj). Brigada se uveče, veštım manevrom, probila iz okruženja i u toku noći, uz put razbijajući neprijateljske zasede. izbila u s. Mokreni i s. Oreov Dol (kod Titovog Velesa). Prema nepotpunim podacima neprijatelj je imao ako 80 poginulih i ranjenih.
- Između Demir-kapije i s. Bislrenaca diverzantska grupa 2. makedonske NOU brigade miniranjem srušila nemački transportni voz. Saobraćaj je bio prekinut oko 24 časa.
- Kod s. Biljaće (blizu Kumanova) partizanski bataljon "Jordan Nikolov", 2. bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda i Kosovski partizanski bataljon vodili borbu protiv bugarske vojske i policije. U toj borbi, koja je trajala čitavu noć, poginuo je pored ostalih, komandant bataljona »Jordan Nikolov« Hristijan Todorovski Karpoš. narodni heroj.
8. februar — U s. Amaranti (blizu Dojrana, u Grčkoj) CK KPM održao prošireni sastanak kome su prisustvovali: rukovodioci Grupe partizanskih bataljona (»Stevan Naumov« i »Hristo Botev«) i GS NOV i PO za Makedoniju. Na sastanku su proanalizirana iskustva u borbama koje su vodene u rejonu pl. Kožufa, Karadžoe i pl. Pajaka i doneti su zaključci u vezi sa daljim radom jedinica u februarskom pohodu.
- Na pl. Mukosu (kod Prilepa) 1. makedonsko-kosovska NOU brigada celog dana vodila borbu protiv mnogo jačih bugarskih snaga prilepskog garnizona, a u toku noći produžila pokret ka manastiru Sv. Dimitriju. Neprijatelj imao oko 20 mrtvih vojnika.
9. februar — Kod Ilijinog vrha (blizu Prilepa) 1. makedonsko-kosovska NOU brigada iznenadnim napadom razbila dve bugarske kolone koje su bile u pokretu za njom.
- Između Demir-kapije i Dubrova diverzantska grupa 2. makedonske NOU brigade miniranjem izbacila iz šina jedan transportni voz. Saobraćaj je bio prekinut oko 12 časova.
- 9/10. februar — Kod s. Nikodina (blizu Prilepa) 1. makedonsko-kosovska NOU brigada vodila žestoke borbe protiv nadmoćnijih bugarskih jedinica koje su ranije posele položaje i ukopale se. Brigada se najzad, posle nekoliko napada i protivnapada, probila preko komunikacije Prilep — Kavadarci.

10. februar
- U s. Šugovu (u podnožju pl. Belasice, u Grčkoj) GS NOV i PO za Makedoniju dao uputstva rukovodiocima Grupe partizanskih bataljona (»Stevan Naumov« i »Hristo Botev«): o pravcu kretanja jedinica kroz istočnu Makedoniju, o načinu borbe i o samostalnim dejstvima u slučaju da neka jedinica bude otepljena na maršu, s obzirom na dubok sneg, nevreme i moguće intervencije jačih neprijateljskih snaga.
  - Selo G. Radobili (kod Prilepa) zauzela 1. makedonsko-kosovska NOU brigada, a zatim, do kraja dana, vodila borbe protiv bugarskih snaga koje su pokušavale da povrate selo. Posle tih borbi ona je uspela da se probije prema r. Crnoj reci 1 da izbije u s. Galište (blizu Kavadaraca).
  - GS NOV i PO za Makedoniju izdao naredbu o organizaciji intendantske (ekonomske) službe u jedinicama.
  - U rejonu s. G. Radobila (na putu Kavadarci — Prilep) zaštitnica 1. makedonsko-kosovske NOU brigade, jačine 84 borca, okružena od bugarskih snaga prilepskog garnizona. Odlučnim napadom ona se probila za s. Nikodin (kod Prilepa).
11. februar
- Jugoistočno od s. Gališta (kod Kavadaraca), pri velikoj mečavi, 1. makedonsko-kosovska NOU brigada, na maršu za Karadžou (u Grčkoj), pregazila Crnu reku. Pretihodno je razbila bugarske slabije delove.
  - Kod ž. st. Tabanovca (blizu Kumanova) Kosovski partizanski bataljon i jedna četa partizanskog bataljona ^Jordan Nikolov. napali železničku kompoziciju. Poginula su 3 bugarska policajca a zarobljeno je 6 bugarskih policajaca, 1 bugarski vojnik, 3 nemačka vojnika i 7 bugarskih železničara.
12. februar
- Pregazivši Crnu reku, 1. makedonsko-kosovska NOU brigada produžila, po mečavi, velikom snegu i niskoj temperaturi, pokret preko s. Klinova i Durovog kamena za Karadžou (u Grčkoj). Za vreme toga marša su se smrznala 3 borca a promrzlo je 26 boraca.
14. februar
- Posle 45 časova neprekidnog marša 1. makedonsko-kosovska NOU brigada izbila u s. Bahovo (u Karadžoji, u Grčkoj). Time je završila svoj februarski pohod prešavši 260 km. U tom pohodu ona je 14 dana, neprekidno, vodila borbu protiv mnogo nadmoćnijih neprijateljskih snaga probijajući se kroz mečavu i visok sneg, na vrlo niskoj temperaturi, bez hrane, slabo odevena. Uprkos tome, ona je uspela ne samo da sačuva živu silu nego i da, vezujući za sebe jake bugarske snage, olakša pokret Grupe partizanskih bataljona (»Stevan Naumov« i »Hristo Botev«), CK KPM i GS NOV i PO za Makedoniju, kroz istočnu Makedoniju u rejon Kumanova. Za ispoljenu hrabrost i čvrstinu brigada je pohvaljena pismenom naredbom od GS NOV i PO za Makedoniju.
  - Na Buševoj planini (kod Kruševa) delove 1. makedonsko-kosovske NOU brigade napale bugarske jedinice prilepskog garnizona. Iako iznureni napornim marševima i dotadašnjim borbama, gladni i slabo odeveni, gazeći dubok sneg, borci su ipak uspeli da odbiju neprijateljski napad i da se probiju u pravcu s. Cera (kod Kičeva).
- februar p.p.
- U februarskom pohodu 1. makedonsko-kosovske NOU brigade, u borbi protiv bugarskih snaga, poginuo Zlate Mihajlovski, narodni heroj.
16. februar
- Kod s. Vojnika (blizu Kumanova) 2. četa partizanskog bataljona »Jordan Nikolov« razoružala seosku stražu i zapalila karaulu, a zatim posekla tt linije na dužini od oko 2 km, prekinuvši tt vezu Skoplje — Sofija.
  - Kod s. Pekljana (blizu Kočana) Grupa partizanskih bataljona »Stevan Naumov« i »Hristo Botev«, s kojima je bio i deo CK KPM i GŠ NOV i PO za Makedoniju, celog dana vodili borbu sa bugarskom vojskom i policijom kočanskog garnizona. Najzad su uspeli da se probiju i, preko r. Bregalnice, produže pokret ka pl. Osogovu. Neprijatelj je imao oko 50 poginulih, a jedinice NOVJ oko 10 ranjenih boraca.
17. februar
- Kod s. Preseke (na Osogovskoj planini) Grupa partizanskih bataljona (»Stevan Naumov« i »Hristo Botev«) vodila borbu protiv bugarske vojske i policije kočanskog garnizona. Najzad su uspeli da probiju neprijateljske položaje i da produže pokret preko r. Krive reke, pravcem s. Mišino — s. Moždinjak (kod Krive Palanke).
10. februar
- Kod zaseoka Mišina (blizu Kratova) Grupa partizanskih bataljona (»Stevan Naumov« i »Hristo Botev«) razbila bugarsku policijsku zasedu i produžila pokret u pravcu s. Emerica.
20. februar
- U s. Bajlovcu (kod Kumanova). po naređenju GS NOV i PO za Makedoniju, od dela ljudstva partizanskog bataljona »Jordan Nikolov« formiran bataljon »Hristijan Todorovski Karpoš«.

21. februar — Direktor bugarske policije u Sofiji izdao naređenje o primeni nove taktike u zimskim operacijama radi likvidiranja pripadnika NOV i PO Makedonije i njihovih simpatizera.
24. februar — Na visu Perenu (blizu Kumanova) Crupa partizanskih bataljona (»Stevan Naumov« i »Hristo Botev«), u svom pokretu ka rejonu Kumanova. razbila grupu četnika koja im je pripremila zasedu a potom izbila na pl. Kozjak. Tako su deo CK KPM i GS NOV i PO za Makedoniju, delegati za I zasedanje ASNOM-a i bataljoni Stevan Naumov; i »Hristo Botev«, posle 25 dana napornog marša, prešavši 440 km po visokom snegu i mećavi, od Karadžoe (u Grčkoj) preko planinskih mesta Belasice, Ograždena, Plačkovice i Osogova, stigli na pl. Kozjak (kod Kumanova).
25. februar — U Skoplju, pri pokušaju da se probije kroz blokadu bugarske policije i vojske, koja je otkrila njegovo mesto stanovanja i blokirala taj deo grada, poginuo član Politbiroa CK KPM i GS NOV i PO za Makedoniju Kuzman Josifovski Pitu, narodni heroj.
26. februar — U s. Zegnjanima (kod Kumanova), od partizanskih bataljona »Stevan Naumov«, »Hristijan Todorovski Karpoš« i »Jordan Nikolov«, formirana 3. makedonska NOU brigada. Time je rasformirana Grupa partizanskih bataljona.
27. februar — U manastiru »Prohor Pčinjski« (kod Kumanova), pod rukovodstvom CK KPM. održano dvodnevno partijsko savetovanje s partijskim i vojnim rukovodiocima 3. makedonske NOU brigade i južnomoravskih i kosovskih jedinica. Na savetovanju je analizirana situacija na kumanovsko-vranjskom području i doneti su zaključci u vezi sa budućim radom partijskih organizacija i dejstvom jedinica. Kao najvažniji i najhitniji zadatak postavljeno je uništenje četničkih snaga na kumanovsko-vranjskom području, stvaranje jedinstvene slobodne teritorije od Krive reke do Crne Trave i jačanje veze i saradnje sa srpskim jedinicama u Jablanici.
29. februar — Kod s. Sejaca (blizu Kumanova) 3. makedonska NOU brigada. Kosovski bataljon, bugarski partizanski bataljon »Hristo Botev« i tri bataljona 2. južnomoravskog NOP odreda razbili Vardarski četnički korpus jačine oko 800 četnika. Pored velikog broja poginulih četnika zarobljeno ih je oko 100, a priličan broj se podavio u nabujaloj r. Pčinji pri pokušaju bekstva. Grupa od 50—60 četnika je uspela da se prebaci na pl. Kukavicu, dok je izvestan broj zavedenih prišao našim jedinicama. Zaplenjeno je 1 minobacač, 2 p. mitraljeza, 6 automata, preko 100 pušaka i druga ratna oprema. Time su četnici na tom području, polučeni i vojnički i politički, prestali organizovano da deluju.
- Februar — Oblasni NO odbor za zapadnu Makedoniju (za Polog i debarski i kičevski srez) izdao proglas povodom raspirivanja mržnje između Makedonaca i Siptara od strane nemačkog okupatora. Okupatoru u tome verno služe balističke vođe i barjaktari, koji, pod parolom »dve vere u jednom mestu ne mogu biti«, izazivaju bratoubilačku borbu i osvetu. Oblasni NO odbor poziva narod da svim snagama radi na učvršćenju bratstva i jedinstva, da se, stupajući u redove NOVJ. bori protiv zajedničkog neprijatelja.
- Formiran Operativni štab za planiranje, koordinaciju dejstva i rukovođenje makedonskim, južnomoravskim i kosovskim jedinicama na kumanovsko-vranjskom području. Za komandanta tog žtaba postavljen je komandant GS NOV i PO za Makedoniju, a za članove vojno politički rukovodioci južnomoravskih i kosovskih jedinica.
- Prvi oblasni komitet SKOJ-a za Makedoniju uputio proglas omladini zapadne Makedonije pozivajući je da zbije redove i što sinelije stupa u NOVJ, da razbija neprijateljsku propagandu koja vešto razvija šovinističku mržnju između makedonske i siptarske omladine i huška na bratoubilačku borbu.

SLOVENIJA

1. februar — U s. Lokovecu (kod Kanala), na osnovu naredbe Štaba 9. korpusa NOVJ od 26. januara 1944, formiran Idrijsko-tolminski NOP odred 9. korpusa NOVJ.
- U s. Videmu (kod Grosuplja) jedinice 15. slovenačke (Belokranjske) brigade 15. divizije NOVJ, posle desetodnevnih borbi na području Videm — Krka, razbile nemačke snage koje su nastojale da poprave železničku prugu Grosuplje — s. Zdenška Vas.
2. februar — Za vreme pohoda u Benešku Sloveniju i Režiju (u Italiji), delovi 17. slovenačke brigade »Simon Gregorčič« 30. divizije NOVJ izvršili demonstrativne napade na italijanska uporišta s. Ajbu i s. Anhovo u dolini r. Soče, a kod Sv. Kvirina (u Italiji) porušili mostove na r. Nadiži.

- Na prostoriji s. Debenje — s. Lig — s. Kambreško (kod Tolmina) 18. slovenačka (Soška) brigada 30. divizije NOVJ vodila teške odbrambene borbe protiv delova nemačke 162. pešadijske divizije i SS lovačkog bataljona za odbranu Krša koji su iz Kobarida i Sv. Lucije (sada: Most na Soči) nadirali na njene položaje te ih posle višerasovne borbe odbacila u polazne garnizone.
  - Delovi 3. bataljona 16. slovenačke brigade »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ uništiti ž. st. Medno (na pruzi Ljubljana — Jesenice) i na više mesta porušili prugu.
  - Kod Rihemberka (sada: Branik) 1. i 3. četa Južnoprimskeg NOP odreda uništile nemačko-italijansku motorizovanu kolonu. U petočasovnoj borbi poginulo je 36 nemačkih podoficira i 49 italijanskih fašista, zadobijen je velik plen i zapaljena su motorna vozila.
  - Posle petočasovne borbe 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzele žand. st. Motnik (kod Kamnika). Za vreme borbe uporište je minirano i zapaljeno Od 28 žandarma, koji su činili posadu, samo su se četvorica spasla.
3. februar
- Na položajima kod s. Kambreškog jedinice 18. i 19. slovenačke brigade 30. divizije NOVJ izvršile napad na nemačke snage iz Tolmina i Sv. Lucije (sada: Most na Soči) i, u žestokoj borbi, prinudile ih da se povuku u dolinu r. Soče.
5. februar
- Kod s. Liveka (blizu Kobarida) 1. bataljon 18. slovenačke (Soške) brigade 30. divizije NOVJ odbio napad nemačkih vojnika sa pravca Kobarid — Livek i naneo im osetne gubitke.
  - Na teritoriji istočne Koruške, od Koruškog partizanskog bataljona, formiran Istočnokoruški NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije.
  - Italijanski partizanski bataljon »Triestina d'asalto Garibaldi« 9. korpusa NOVJ, pri napadu na nemački aerodrom kod s. Ronka (blizu Gorice), uništio 8 nemačkih bombardera i razna postrojenja.
  - U Idriji minerska grupa 31. divizije 9. korpusa NOVJ uništila postrojenja rudnika žive i time onemogućila dalju eksploataciju.
6. februar
- U rejonu s. Sedlarjeva (blizu Podsrede) 14. divizija NOVJ, posle jednomesečnog marša kroz Hrvatsku, prešla r. Sutlu i stigla na teritorij Štajerske.
  - Kod s. Stupice (blizu Kobarida) 18. slovenačka (Soška; brigada 30. divizije NOVJ uništila nemačku motorizovanu kolonu koja je pokušavala da se dolinom r. Nadiže probije iz Cedada u Kobarid.
  - Kod s. Kamnog (blizu Kobarida) 3. bataljon 19. slovenačke NO brigade »Srečko Kosovel« u teškoj borbi odbacio nemačku kolonu koja je pokušala da iz Tolmina prođe u Kobarid.
7. februar
- U rejonu pl. Javorščica — s. Ravnica (kod Pilštanja) 14. divizija NOVJ vodila teške borbe protiv delova nemačkog 18. landesšicen-puka, ojačanih artiljerijom, koji su nadirali sa pravca Pilštanja i Sv. Jurija. Najzad ih je odbacila, nanevši im znatne gubitke.
- februar
- Na putu Pilštanj — Planina 14. divizija NOVJ vodila teške borbe protiv nekoliko nemačkih odreda koji su nastojali da joj spreče dublji prodor u Štajersku. Divizija je uništila dva kamiona s nemačkim vojnicima, a zatim se prebacila na pl. Bohor.
  - U rudniku olova Sitarjevca (kod Litije) jedinice Dolenjskog NOP odreda 7. korpusa NOVJ potpuno uništile 7 mašina za pogon, 2 pumpe za vodu i uspinjaču s motorom.
  - U rudnicima uglja Senovo i Raštanj (kod Krškog) 1. i 13. slovenačka brigada 14. divizije NOVJ uništile rudnička postrojenja i za duže vreme onemogućile eksploataciju
  - Na liniji s. Srednja Vas — s. Motnik (kod Vranskog) 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila teške borbe protiv jake nemačke kolone. Brigada se predveče, pod pritiskom nadmoćnih neprijateljskih snaga, povukla na pl. Menlnu.
  - Na Trškoj gori (kod Novog Mesta) 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ vodila upornu borbu protiv jake nemačko-belogardejske kolone. Posle mnogih obostranih juriša neprijatelj je odbačen u Novo Mesto.
- II. februar
- Posle oštih borbi na pl. Bohoru, 14. divizija NOVJ se probila preko drumca Sevnica — Planina s namerom da se preko r. Savinje prebaci na područje Trbovljanskog rudarskog bazena. Na putu Sevnica — Planina uništena su dva autobusa s nemačkim vojnicima.

- Delovi Briško-beneškega NOP odreda izvršili prepad na nemačku posadu u Nimisu (u Italiji) i posle kraće borbe povukli se iz varošice.
- 12. februar
  - CK KP Slovenije dostavio okružnim partijskim komitetima cirkularno pismo o promeni borbene taktike okupatora u Gorenjskoj i Štajerskoj i o pokušaju infiltriranja četnika u redove NOV u cilju razbijanja jedinstva i slabljenja borbenih dejstava.
  - Ojačana četa nemačke 16. SS motorizovane divizije sa područja Ljubljane stigla «dolinu r. Savinje da bi pojačala nemačke snage angažovane u borbama protiv 14. divizije NOVJ i zatvorila prolaze preko r. Savinje u pravcu Trbovlja.
  - Kod s. Blatnika i na putu Rimske Toplice — s. Jurklošter jedinice 14. divizije NOVJ sukobile se i u oštroj borbi razbile nemački odred i probile se u rejon s. Sv. Petar — s. Olešce (kod Laškog). Ovde je sledećeg dana došlo do teških borbi.
- 14. februar
  - Severoistočno od Celja 13. slovenačka brigada «Mirko Bračić» 14. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv nemačkih jedinica koje su se sa pravca Sv. Turija nadirale ka s. Dramlje. Divizija se uveče, preko drumu Slovenske Konjice — Vojnik, probila na odsek s. Lindek — M. gora, gde je ponovo okružena.
  - Posle marša preko pl. Matajura, r. Nadiže i s. Macarola (kod Cedada) 17. slovenačka brigada «Simon Gregorčič» 30. divizije NOVJ napala nemačku posadu u s. Fojdi (u Italiji) i u uličnim borbama nanela neprijatelju osetne gubitke.
- 15. februar
  - Naredbom Štaba 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, od Minerske čete, Kamničko-zasavske čete i specijalnih patrola formiran Kamničko-zasavski NOP odred.
  - Na prostoriji s. Lindek — M. gora (kod Celja) jedinice 14. divizije NOVJ vodilv teške borbe u okruženju a uveče se preko s. Trnovlja, s. Zgornjc Socke i r. Hudinje probile na pl. Paški Kozjak, razbivši jaku nemačku zasedu na putu Vojnik — Vitanje.
- Februar p.p.
  - Na osnovu naredbe Štaba 9. korpusa NOVJ od dela Idrijskog vojnog područja formiran Dolomitski NOP odred.
- 16. februar
  - Na položajima s. Sedanik — s. Brdea — s. Sv. Jošt (kod Velenja) jedinice 14. divizije NOVJ vodile teške borbe protiv nemačkih jedinica koje su ih okružile na pl. Paškom kozjaku.
- 17. februar
  - Grupa za proboj 14. divizije NOVJ (sastava: četiri bataljona) probila nemački obruč zapadno od s. Sv. Marjete (na putu Mislinja — Vitanje) i izbila na južne padine pl. Pohorja. Glavnina te divizije, sa komorom i ranjenicima, bila je prinuđena da se vrati na pl. Paški kozjak, gde je vodila upornu odbranu.
- 18. februar
  - Na položajima kod s. Planine jaka belogardistička kolona iz Ajdovščine napala 3. slovenačku udarnu brigadu «Ivan Gradnik» 31. divizije NOVJ. Brigada ju je odbacila u polazni garnizon.
- 19. februar
  - U Crnomelju otpočelo I zasedanje SNOS-a. Donete su sledeće značajnije odluke. preimenovanje SNOO-a u SNOS; osnivanje zakonodavnog odbora SNOS-a; raspisivanje izbora za NO odbore; priključenje Slovenačkog primorja Sloveniji; formiranje komisije za utvrđivanje zločina okupatora i domaćih izdajnika; određivanja narodnog poreza. Zasedanje je završeno 20. februara.
  - Na prostoriji s. Srednje — s. Kambreško — s. Lig (kod Tolmina) delovi nemačke 162. pešadijske i 188. rezervne divizije i 10. SS policijskog puka napali na snage 30. divizije NOVJ. Divizija je posle teških borbi posela položaje na pl. Kolovratu, odakle se 20. februara, preko Soče, probila delom na Banjšku planotu a delom u rejon pl. Krna (kod Tolmina).
  - Na položajima kod s. Brdca (blizu Velenja) 14. divizija NOVJ vodila teške borbe protiv nemačkih snaga. Uveče se, preko železničke pruge i r. Pake, južno od pl. Stropnika, probila u s. Plešivec (kod Velenja). Ovde su je ponovo okružilo jako nemačke snage.
- 1 2 0 . februar
  - Kod Idrije delovi 31. divizije NOVJ uništili pomoćna rudnička postrojenja i topionice žive.
- 21. februar
  - Na položajima Rodoslovnik — Jager (kod Velenja) 14. divizija NOVJ vodila žestoke borbe protiv delova nemačkog 18. landessicen, 19. SS policijskog i 139. brdskog lovačkog puka. Divizija je protivnapadima odbila sedam neprijateljskih juriša, a uveče je izvršila pokret preko Plešivca i Krejdera, te sutradan, posle razbijanja jake neprijateljske zasede u s. Ravnama, izbila u rejon s. Bele Vode (kod Soštanja).

1944. februar

SRBIJA

februar 1944.

22. februar — Na pl. Creti 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila teške borbe protiv nemačkih policijskih jedinica, koje su se, posle dvočasovne borbe, uz osetne gubitke, povukle u Vransko.
23. februar — Na položajima Stakne i Plešnik (kod Soštanja) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« i 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ vodile jednodnevne borbe protiv neprijateljskih kolona iz s. Crne i s. Topolšice. Da bi razvukla neprijateljske snage, 14. divizija se podelila po brigadama, određivši svakoj poseban pravac daljeg kretanja.
25. februar — Na pruzi Celovec — Jesenice jedinice Zapadnokoruškog NOP odreda uništile ž. st. Podgorje (u Austriji) i zarobile 15 nemačkih vojnika.
- U zaseoku Lah (kod Soštanja) nemački vojnici napali delove 1. slovenačke NOU brigade »Tone Tomšič« i Stab 14. divizije NOVJ. Brigada se sa Štabom divizije, posle kraće borbe povukla u pravcu s. Bele Vode, gde se spojila sa delovima 13. slovenačke NO brigade »Mirko Bračić«.
26. februar — Na Ludranskom vrhu (kod Mežice) 14. divizija NOVJ (bez 2. brigade) sukobila se s kolonom iz nemačkog 14. SS policijskog puka. Divizija se preko s. Zaloke prebacila u rejon s. Sv. Radegunde (kod Soštanja) gde je sutradan uspostavila vezu sa 4. operativnom zonom NOV i PO Slovenije.
27. februar — Na sektoru Grosuplje — s. Turjak — V. Lašče jedinice 7. korpusu NOVJ prešle u napad da bi okupatora i domaće izdajnike sprečile u opravci železničke pruge Ljubljana — Grosuplje — Kočevje. Te jedinice su istovremeno vršile pritisak na garnizone: s. Skofljicu, Rakek. Kočevje, Novo Mesto i Kostanjevicu.
28. februar — GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu o prepotčinjavanju 14. divizije NOVJ Stabu 4. operativne zone NOV i PO Slovenije.
- Posle dvodnevni oštrih borbi 15. slovenačka (Belokranjska) brigada 15. divizije NOVJ uništila nemačko-belgardistička uporišta s. Zdensku Vas i s. Sv. Anton (kod Grosuplje). Ona je istovremeno vodila borbe protiv nemačko-belgardističkih kolona koje su iz Ljubljane, preko Grosuplje, nadirale u pomoć okruženoj posadi.
27. februar — Na položajima s. Konec — s. Vinja Vas — s. Podgrad 5. slovenačka udarna brigada »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačko-belgardističkih snaga iz Novog Mesta koje su nastojale da deblokiraju ovaj grad. Posle više obostраних juriša neprijatelj je odbačen u Novo Mesto.

SRBIJA

1. februar — U Jagodini (sada: Svetozarevo), Čupriji i Paraćinu četnici u suradnji s nemačkim vlastima i SDS zaklali 51 pripadnika NOP-a.
2. februar — U s. Darosavi (sada: Partizani, kod Arandelovca) Privremena šumadijska NO brigada napala na oko 300 četnika. Borba je trajala 4 časa. Neprijatelj je imao 14 mrtvih i 8 zarobljenih. Brigada je istog dana vodila borbu i s četnicima u s. Miroslajcima (kod Arandelovca), ubila jednog i ranila više četnika i zaplenila 1 pušku. Brigada je imala 4 poginula, 1 ranjenog i 2 nestala borca.
- Između s. Gorine is. Kaluđerice (kod Leskovca) 4. južnomoravska NO brigada i 1. južnomoravski NOP odred, u borbi vodenoj ceo dan, odbili napad četničkog Jablaničkog i Vardarskog korpusa i protendili ih ka s. Barju. Četnici su imali 13 mrtvih i veći broj ranjenih. Gubici jedinica NOVJ: 2 mrtva i 3 ranjena borca.
- Radi lakšeg rukovođenja pri izvođenju zajedničkih akcija 2. južnomoravske brigade. Zaječarsko-timočkog NOP odreda i Ozrenskog partizanskog bataljona, GS NOV i PO za Srbiju formirao Privremeni operativni štab.
- U s. Barbarušincu (kod Vranja), radi usklađivanja dejstva jedinica 2. južnomoravskog NOP odreda. Kosovskog partizanskog bataljona i Kumanovskog partizanskog bataljona »Jordan Nikolov«, formiran Privremeni operativni štab.
- Održana okružna konferencija USAOJ-a za istočni Srem. Prisustvovala su 52 delegata iz vojske i pozadine (delegati OK i PK KPJ, ONO odbora, SKOJ-a i AFZ-a). Posle diskusije o rezultatima rada i o problemima organizacije donete su odgovarajuće rezolucije, poslali su pozdravi Zemaljskom odboru USAOJ-a i izabran je novi Okružni odbor USAOJ-a za istočni Srem.
- 2/3. februar — Između s. Beške i s. Krušedola (kod Iriga) delovi 1. sremskog NOP odreda posekli oko 300 tt stubova.

- 3/4. februar — Na aerodromu kod Kruševca 2. južnomoravska NO brigada, Zaječarsko-timočki NOP odred i Ozrenski partizanski bataljon napali nemačku posadu, ali se, zbog otpora nemačkih vojnika i zbog intervencije 5. pulta SDK iz Kruševa povukli ka pl. Jastrepcu. Zaplenjena je avionska i puščana municija.
4. februar — Us. Jabukoviku (kod Vlasotinaca), od boraca 2. južnomoravskog NOP odreda, GS NOV i PO za Srbiju formirao 5. južnomoravsku NO brigadu. Istovremeno je reorganizovan 2. južnomoravski NOP odred: formirana su dva bataljona.
- Us. Brajkovcu (kod Arandjelovca) Privremena šumadijska NO brigada vodila borba protiv četnika. Poignuo je jedan njen borac.
- t/8. februar — Delovi 4. i 6. vojvodanske NOU brigade i 2. sremskog NOP odreda napali posadu s. Morovića (kod Sida) koju su sačinjavali delovi 6. ustaškog bataljona, žandarmi, ustaška milicija i domaći Nemci, ukupno oko 200 ljudi. U prvom naletu zauzeti su bunker i ispred mostova na r. Bosutu i r. Studvi a potom je oštra borba produžena u glavnom uporištu, oko žand. st. i škole. Oko 7 časova selo je zauzeto. Veći deo neprijateljske posade probio se prema Sidu. Poginuli su 1 žandarm i 9 ustaša, ranjeni su 2 žandarma i 10 ustaša i zarobljena su 3 žandarma. Gubici jedinica NOV i POJ: 8 mrtvih i 13 ranjenih boraca. Zaplenjen je 1 p. mitraljez, 18 pušaka, veća količina municije i druga ratna oprema, ponižen je most na r. Bosutu i oštećena je pruga između Sida i s. Morovića.
5. februar — Us. Starom Slankamenu (kod Indije) grupa mesnih partizana napala finansijsku stražu i zaplenila joj omžje, odelo i opremu
6. februar — Između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice) 1. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu i uništila lokomotivu i nekoliko vagona brzog voza.
- Na putu Sid — Ilok grupa kurira 2. sremskog NOP odreda napala autobus šidske opštine, te ubila 2 ustaše, 1 domobrana i 2 folksdojčera i zarobila 1 domobrana, uništila autobus i zaplenila 1 pušku. 2 pištolja i drugi materijal
07. februar — Us. Bapskoj (kod Sida) četa 2. sremskog NOP odreda napala grupu ustaša te dvojicu ubila a drugu dvojicu ranila i zaplenila 6 pušaka i nešto vojničke opreme.
- 7/8. februar — Jedan vod 1. bataljona 1. sremskog NOP odreda napao na vojni magacin kod s. Kamenice (blizu Petrovaradina), te zarobio 9 domobrana (koji su prešli u partizane) i zaplenio 1 p. mitraljez. 11 pušaka, 8 bombi, 1880 metaka I dosta druge vojničke opreme.
- t/9. februar — Jedna četa 2. sremskog NOP odreda upala u s. Lovaš (kod Sida) i ubila 1 domobranskog oficira, a od domaćih izdajnika zaplenila 9 pušaka, 3 pištolja 14 konja. 9 sedala, 3 kola sa zapregom i dosta druge vojničke opreme.
10. februar — Kod s. Bajčinca (blizu Prokuplja) 3. južnomoravska NO brigada odbila napad 2. bataljona bugarskog 123. pešadijskog puka, ojačanog artiljerijom i minobacačima, i jedne čete SDS. Napad je podržavala bugarska avijacija. Brigada je imala 8 mrtvih i 6 ranjenih, dok neprijateljski gubici nisu ustanovljeni. Oboren je jedan bugarski avion.
- Us. Mirosaljeima (kod Arandjelovca) Privremena šumadijska NO brigada napala četnike i posle kraće borbe naterala ih u bekstvo.
- 10/11. februar — Us. Baroševcu (kod Arandjelovca) jedinice Privremene šumadijske NO brigade napale četnike i posle jednočasovne borbe zauzele selo.
12. februar — Us. Darosavi (sada: Partizani, kod Arandjelovca) Privremena šumadijska NO brigada vodila borbu protiv četnika i žandarma SDS. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih, a brigada NOVJ 1 ranjenog borca. Brigada je istog dana rasformirana, a njeni bataljoni su ušli u sastav 1. šumadijskog i Kosmajskog NOP odreda.
- Kod s. Custice (blizu Pirota) Nišavski NOP odred razbio grupu četnika i naneo im gubitke od 5 mrtvih.
- 12/13. februar — Između s. Putinaca i s. Golubinaca (kod Indije) delovi 2. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu i uništili lokomotivu i nekoliko vagona teretnog voza s ratnim materijalom. Za to vreme je 1. četa istog bataljona miniranjem srušila teretni voz između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice) i uništila lokomotivu i C vagona.

- Između s. Bačinaca i s. Tovarnika (kod Sida) jedinice 2. sremskog NOP odreda posekle 104 tt stuba i zapalile 2 stražamice.
- 13/14. februar — Kod ž. st. Bresničić (na pruzi Prokuplje — Kuršumlija) delovi 4. južnomoravske NO brigade razrušili prugu. Usled toga je iz koloseka iskočio putnički voz, te su se prevrnula 3 vagona.
- 14. februar — U rejonu s. Dege (kod Tropoje, u Albaniji) nadmoćne nemačke jedinice i balisti razbili Malesijski NOP odred (oko 200 boraca). Poginulo je i ranjeno 18 nemačkih vojnika. Odred je imao 11 mrtvih. Samo oko 80 boraca, uglavnom iz partizanskog bataljona Bajram Curi*, uspelo je da se organizovano, po dolovima, povuče ka Dakovici i Ljumi (u Albaniji).
  - U s. Grijju (u Albaniji) nemačke jedinice napale Prateću četvu GS NOV i PO za Kosovo i Metohiju. Pored GS. u selu su se nalazili Pokrajinski komitet KPJ za Kosovo i Metohiju i Oblasni NO odbor. Posle 3—4 dana borbe Prateća četa, GS NOV i PO za Kosovo i Metohiju, Pokrajinski komitet i Oblasni NO odbor za Kosovo i Metohiju uspele su da izbegnu uništenje i da se povuku u rejon s. Geg Husena (kod Tropoje, u Albaniji).
- 15. februar — Četnički Rasinski i Toplički korpus i delovi Velikomoravske grupe četničkih korpusa preduzeli napad na 3. južnomoravsku NO brigadu. Jastrebački i Zaječarsko-timočki NOP odred, Ozrenski partizanski bataljon i jedinice komande područja i komandi mesta na pl. Jastrepcu, s ciljem da ih nabace u dolinu r. Toplice i tu. uz pomoć bugarskih jedinica (koje su zatvarale dolinu Toplice), unište. Borbe su vođene do 24. februara. U njima je, po naređenju GS NOV i PO za Srbiju, uzela učešća i 4. južnomoravska NO brigada. Jedinice NOVJ su uspele da odbrane slobodnu teritoriju i prisile neprijatelja da se povuče ka pl. Kopaoniku i u polazne garnizone.
  - Blizu Prokuplja (na pruzi Prokuplje — Kuršumlija) delovi 4. južnomoravske NO brigade porušili prugu, usled čega se srušio nemački oklopni voz.
- Februar s. — U rejonu s. Sirakova, s. Batuše i Kučeva delovi SDS i četnici, uz pomoć nemučkih jedinica, posle nekoliko uzastopnih borbi uništili glavninu Požarevačkog NOP odreda. Svega 16 boraca se probilo na pl. Kosmaj i ušlo u sastav Kosmajskog NOP odreda.
- Februar d. p. — U Dakovici nemačka policija i milicija uhapsile oko 50 rodoljuba i boraca koji su se. po razbijanju Malesijskog NOP odreda, sklonili u to mesto.
- 16. februar — Između s. Raševca i s. G. Bresnice (na pl. Jastrepcu) Jastrebački NOP odred odbio napad četničke Topličke brigade i proterao je ka s. Jošanlci.
- 16/17. februar — U s. Devči (kod Prokuplja) 3. južnomoravska NO brigada, Zaječarsko-timočki i Jastrebački NOP odred i Ozrenski partizanski bataljon napali delove četničkog Rasinskog korpusa. Borba je vođena celu noć. Četnici, razbijeni, u neredu su se povukli preko s. Klisurice ka s. V. Plani. Poginulo je 58 i ranjen je veći broj četnika. Gubici jedinica NOVJ: 12 mrtvih i ranjenih. Zaplenjeno: mitraljez, automat i 25 pušaka.
  - Između s. Vrdnika i s. Pavlovaca (kod Rume) mesna partizanska grupa, uz pomoć rodoljuba, posekla 40 tt stubova.
- 17. februar — U s. Lipovcu (kod Sida) manji delovi nemačke 13. SS divizije Handžar* I dva bataljona domobranske Sremske brigade sa pravca s. Vrbanje iznenada napali 1. bataljon 2. sremskog NOP odreda. U oštrim uličnim borbama neprijatelj je proteran iz s. Lipova ka kapeli Sv. Luka, gde je na obali r. Spačve uspeo da se zadrži i utvrdi. Gubici neprijatelja: 8 mrtvih i 12 ranjenih, a gubici jedinica NOVJ: 1 mrtav i 16 ranjenih boraca.
- 18. februar — U blizini pustare Inocenc (na putu Ilok — Sid) jedna četa 6. vojvođanske NOU brigade iz zasede napala dve neprijateljske patrole i u kraćoj borbi ubila 10, ranila 0 i zarobila 7 nemačkih žandarma i policajaca. Jednovremeno je druga četa zauzela pustaru Inocenc, koju su branili naoružani petokolonaši. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza, 30 pušaka, preko 3000 metaka, 72 konja, 73 komada goveda, 100 kg duvana i druga oprema. Pustare Inocenc i Principovac (kod Iloka) spaljene su.
- 19. februar — U s. Ilincima (kod Preševa) Udarni bataljon 2. južnomoravskog NOP odreda i Kosovski partizanski bataljon odbili napad oko 200 kontračetnika, koje je prihvatila jedna bugarska jedinica iz Preševa. Partizani su napali i ove neprijateljske snage i naterali ih da se u paničnom bekstvu povuku ka Preševu. Zarobljena su 3 a poginulo je 5 neprijateljskih vojnika.

- GS NOV i PO za Vojvodinu naredio Stabu Južnobanatskog NOP odreda da formira operativni štab i dao mu uputstva za dalji rad i dejstva u Banatu.
- Između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice) 1. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu. Uništeni su lokomotiva i 6 vagona transportnog voza s ratnim materijalom.
- 19/20. februar — U s. V. Plani (blizu Prokuplja) 3. južnomoravska NO brigada, Zaječarsko-timočki NOP odred i Ozrenski partizanski bataljon napali četnički Rasinski korpus i delove četničkog Topličkog korpusa. Ne uspevši da odbace četnike, u zoru su se jedinice NOV i POJ povukle na južne padine pl. Jastrepea. U borbi je poginulo 20 četnika, a zaplenjeni su p. mitraljez, automat i C pušaka. Gubici jedinica NOV i POJ: 4 mrtva i 4 ranjena borca.
- Kod s. G. Jošanice (blizu Prokuplja) u susretnoj borbi 4. južnomoravska NO brigada razbila četnički Toplički korpus i odbacila ga ka Blacu. Poginulo je i zarobljeno oko 150 četnika. Zaplenjeno: 2 p. mitraljeza, automat, protivtenkovska puška, 60 pušaka i drugo. Gubici NO brigade: 4 poginula, 4 ranjena i 6 zarobljenih boraca (koje su četnici streljali).
20. februar — Glavni štab NOV i PO za Vojvodinu naredio Stabu 1. sremskog NOP odreda da poruši prugu Novi Sad — Beograd i da ispita mogućnost za uništenje tunela kod s. Cortanovaca.
21. februar — U s. Svodu i s. Dejanu (kod Vlasotinaca) bataljon 5. južnomoravske NO brigade napao bugarsku posadu i zaplenio 1000 kg šećera i drugih prehrambenih artikala.
- Kod s. Starog Divoša (blizu Iloka) delovi 6. vojvođanske NOU brigade napali kolonu nemačke policije koja se kretala iz s. Calme za s. Erdevik. U borbi je poginulo 1 policajaca, 1 oficir, a veći broj ranjen. Poginuo je i komandir 1. čete 1. bataljona 6. NOU brigade.
- 22/23. februar — Delovi 1. bataljona 4. vojvođanske NOU brigade napali žandarme i finanse u s. Martincima (kod Srem. Mitrovice), te posle kraće borbe zarobili 15 žandarma, 5 finansa i 1 domobrana a zaplenili 22 puške, 1 p. mitraljez, 30 bombi, oko 5000 metaka i dosta druge vojničke opreme.
23. februar — Kod s. Džigolja (blizu Prokuplja) 3. južnomoravska NO brigada, Zaječarsko-timočki NOP odred i Ozrenski partizanski bataljon vodili ceo dan borbu protiv delova bugarske 27. pešadijske divizije, podržanih avijacijom, koji su pošli u pomoć četnicima u s. V. Plani. Jedinice NOVJ su se uveče povukle ka pi. M. Jastrepcu uz gubitke od 6 mrtvih i 10 ranjenih, dok je više neprijateljskih vojnika poginulo i ranjeno. Zaplenjeni su 4 mitraljeza i radio-stanica a oboren je jedan bugarski avion. Za vreme borbe četnici su iskoristili odsutnost jedinica NOV i POJ i neometano se povukli iz s. V. Plane ka Blacu i r. Rasini. Sutradan su se i bugarske jedinice povratile u Prokuplje.
- Između s. Vusa i s. Kozlla (blizu Vlasotinaca) jedan bataljon 5. južnomoravske NO brigade odbio napad 200 bugarskih vojnika i odbacio ih ka s. Svodu i s. Dejanu. Jedan borac NO brigade je poginuo.
- U rejonu s. Gospodinaca (kod Zabija) delovi 3. bačko-baranjskog NOP odreda ubili 4 mađarska vojnika i nekoliko ih ranili.
24. februar — Na putu s7 Putinci i s. Kraljevci (kod Rume) delovi 1. sremskog NOP odreda napali nemačku patrolu, te ubili 8 vojnika, 1 oficira i 1 podoficira i zaplenili 1 p. mitraljez, 1 automat, 6 pušaka i nešto druge opreme.
25. februar — Između s. Gibarca i s. Bačinaca (kod Sida) 1. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu. Uništeni su lokomotiva i 8 vagona transportnog voza s ratnim materijalom.
21. februar — Kod s. Lipovice (blizu Vlasotinaca) delovi SDS i SDK i četnici iz Leskovca i Vlasotinaca, uz podršku bugarske avijacije, napali 2. i 5. južnomoravsku NO brigadu. U borbi vođenoj ceo dan neprijatelj je razbijen i odbačen u polazne garnizone. Ostavio je 15 mrtvih.
- Između s. Gibarca i s. Kukujevaca (kod Sida) 1. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu. Uništeni su lokomotiva i 1 vagon a pruga je oštećena.
- 26/27. februar — Iz rejona s. Bosuta dve čete 1. bataljona 4. vojvođanske NOU brigade prešle r. Savu i napale uporište SGS i četnika u s. Ravnju (blizu M. Mitrovice). Zbog jakog otpora

neprijatelja iz utvrđene zgrade i jednog bunkera, napad nije uspeo. Poginulo je 39 boraca a izgubljeni su 2 p. mitraljeza i 1 protivtenkovska puška.

- Posle tri dana marša na temperaturi od minus 25°, rasteravši neprijateljsko obezbeđenje na mostu kod s. Biljanice (blizu Leskovca), 2. i 5. južnomoravska NO brigada prešle J. Moravu i Veternicu i prebacile se na teritoriju Puste reke sa 150 promrzlih boraca (od kojih je 00 upućeno na lečenje u bolnicu u s. Vujanovu).

28. februar

- Kod s. Martinaca (blizu Srem. Mitrovice) 1. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu. Uništeni su lokomotiva i veći broj vagona transportnog voza s ratnim materijalom.
- Između s. Grabovaca i s. Obreža (u južnom Sremu) 2. bataljon 1. sremskog NOP odreda iz zasede napao vod nemačke policije jačine 40 ljudi. Poginulo je 11 i ranjeno 15 policajaca, dok su dvojica zarobljena. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza. 13 pušaka 6 bombi, 1 pištolj, 780 metaka i druga oprema.

29. februar

- Kod s. Sejaca (blizu Vranja) 3. makedonska NOU brigada. Kosovski partizanski bataljon, bugarski partizanski bataljon Hristo Botev i dva bataljona 2. južnomoravskog NOP odreda razbili Vardarski četnički korpus jačine oko 800 četnika. Pored velikog broja poginulih četnika zarobljeno ih je oko 100, a priličan broj se podavio u nabujaloj r. Pčinji pri pokušaju bekstva. Grupa od 50—60 četnika je uspela da se prebaci na pl. Kukavicu, dok je izvestan broj zavedenih prišao našim jedinicama. Zaplenjeno je preko 100 pušaka i druga ratna oprema. Time su četnici na tom području, potučeni i vojnički i politički, prestali organizovano da deluju.

U s. Beloljinu (kod Prokuplja) 3. južnomoravska NO brigada, Zaječarsko-timočki NOP odred i Ozrenski partizanski bataljon napali ojačani bataljon bugarskog 123. pešadijskog puka. Posle borbe vođene celu noć, zbog snažnog otpora neprijatelja, jedinice NOV i POJ su odustale od daljeg napada i povukle se ka pl. Jastrepču i pl. Vidojevici. Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i 5 zarobljenih. Gubici jedinica NOV i POJ: 4 mrtva i 4 ranjena borca. Zapljenjeni su 2 minobacača, mitraljez, 4 p. mitraljeza i 17 pušaka.

Februar

- U s. Trgovištu (kod Vranja). na konferenciji delegata seoskih NO odbora, izabran SNO odbor za srez pčinjski.
- Na pl. Kukavici obrazovan SNO odbor za Poreč.
- ONO odbor okruga leskovačkog izdao cirkular o radu NO odbora na teritoriji okruga o njihovim slabostima i nedostacima, o organizaciji sudova itd.
- U Šumadiji, u borbi protiv jedinica SDS, poginuo član OK KPJ i sekretar OK SKOJ-a za okrug arandelovački Milić Radovanović Mladen, narodni heroj.
- U zapadnoj Srbiji u borbi protiv četnika i SDS poginuo član OK KPJ za Kragujevac Slobodan Minić, narodni heroj.
- U s. M. Požarevcu (blizu Mladenovca) poginuo u borbi protiv delova SDS sekretar SK KPJ za srez gročanski Ljubivoje Gajić Doka. narodni heroj.

M a r t

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

- t mart** — VS NOV 1 POJ tražio od Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ podatke o stanju ishrane stanovništva i o veličini nužne pomoći da bi se stanovništvo oslobođene teritorije prehranilo do nove žetve.
- U Drvaru počela izlaziti Nova Jugoslavija-, časopis za politička i društvena pitanja, u redakciji »Borbe«.
- 3. mart** — Predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito uputio Izvršnom odboru ZAVNOH-a uputstvo o formiranju i zadacima privrednih komisija. Privredne komisije, sa funkcijom pomoćnog organa, treba odmah formirati pri Izvršnom odboru ZAVNOH-a 1 pri NO odborima. Zadaci su privrednih komisija: obraditi i zasejati svu privatnu zemlju; napuštenu zemlju obraditi u korist NO fonda; izvršiti mobilizaciju stoke i poljoprivrednog alata i nabaviti seme; prikupljati podatke o stanju stočnog fonda, o industrijskim preduzećima i dr. Ovo uputstvo je dostavljeno svim izvršnim odborima zemaljskih veća u Jugoslaviji ili štabovima korpusa NOVJ.
- Predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito depešom zatražio od Izvršnog odbora ZAVNO Crne Gore i Boke da prikupi podatke o broju poginulog stanovništva, broju popaljenih kuća i opljačkane stoke od strane okupatora, ustaša i četnika, površinama neobrađene zemlje i stanju poljoprivrednog inventara stanju preduzeća i rudnika, dotadašnjim naporima naroda pri snabdevanju NOV i POJ. Ujedno zatražio da se izvrši popis stanovništva.
- U s. Bijeloj (na pl. Majeveci), po naređenju Vrhovnog štaba NOV i POJ, od 3. 5. i 6. vojvodanske NOU brigade formirana 36. udarna divizija NOVJ.'
- 4i mart** — U Sandžaku, po naređenju VS NOV i POJ, od 3. proleterske (sandžačke) udarne, 4. sandžačke i 8. crnogorske udarne brigade formirana 37. udarna divizija NOVJ
- VS NOV i POJ uputio depešu Glavnom štabu NOV i PO za Hrvatsku: pri štabovima korpusa i brigada formirati foto-sekcije (a u divizijama nisu potrebne); foto-aparate oduzeti od pojedinaca i dati ih foto-sekcijama: snimati sve važnije momente od istorijskog i propagandnog značaja; prikupljati sve do sada snimljene slike i negative. pa od svakog snimka poslati dva primorka. Iste direktive su posiate i drugim podređenim štabovima.
- Na o. Vis stigao britanski general Tom Cerčil, da bi ovde. kao najstariji saveznički komandant, objedinjavao dejstva savezničkih snaga i snaga NOV i POJ.
- Počela ofanziva sovjetskih trupa u pravcu Karpata.
- Mart p.** — Vlada SSSR-a, preko savezničke baze u Bariju (u Italiji), poslala prvu količinu oružja i ratnog materijala za jedinice NOVJ.
- S, mar** — U s Brđanima (kod Bijeljine), odlukom VS NOV 1 POJ, od 17. majevičke i 18. hrvatske brigade, Majevičkog. Tuzlanskog i Posavsko-trebavskog NOP odreda foimirn.: i 38. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ"
- Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Božidar Purić odbacio predlog četničkog Centralnog nacionalnog komiteta Kraljevine Jugoslavije da uputi zvanične predstavnike u inostranstvo.
- Vlada V. Britanije pozvala izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije i kralja Petra II Karađorđevića da se iz Kaira vrate u London.
- 9. mart** — U pratnji predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Božidara Purića i ministra unutrašnjih poslova, kralj Petar II Karađorđević napustio Kairo i britanskim avionom odleteo za London.
- Sesta brigada se u vreme formiranja 3G udarne divizije nalazila u Sremu, pa je tek 8. oktobra ušla u njen sastav.
  - Po drugim podacima ta je divizija formirana 10. marta.

10. mart — Ambasador izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Moskvi Stanoje Simić podneo ostavku na svoj položaj i uputio otvoreno pismo uredniku moskovske *Pravde**, u kome, pored ostalog, kaže:
- /-Maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu
 Obraćam se Vama kao predsedniku NKOJ-a i kao vodi NOB-a protiv fašizma u Jugoslaviji i stavljam Vam se na raspoloženje... smatram Vas i AVNOJ za jedine predstavnike jugoslovenskog naroda i za jedino organizovanu istinsku vlast kako u zemlji tako i u inostranstvu.
 Današnja reakcionarna jugoslovenska emigrantska vlada Punča u Kairu ne samo da ne zastupa jugoslovenski narod i ne želi da vodi borbu protiv neprijatelja i koči je, već neće da vodi borbu ni protiv Nemaca i kvislinga Pavelića, Nedića i drugih nego preko svog vojnog ministra Draže Mihailovića stupo u otvorenu saradnju sa izdajnicima i vodi otvorenu borbu protiv NOVJ ...
12. mart — U Drvaru održali sastanak vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito i šef savezničke vojne misije pri VS NOV i POJ general Ficroj Maklin. Postignut je sporazum da britansko kraljevsko vazduhoplovstvo primi u svoje baze na obuku pilote i pomoćno osoblje NOV i POJ i da im potom ustupi avione za formiranje lovačkih i bombarderskih eskadrila; obuka će biti prilagođena jugoslovenskom osoblju, a formirane eskadrile će u prvo vreme imati udvostručeno taktičko osoblje, sve dok se komanda britanskog kraljevskog vazduhoplovstva ne uveri da je jugoslovensko osoblje sposobno za samostalan rad. Šef vazduhoplovnog odseka pri VS NOV i POJ upućen je u Kairo radi daljih pregovora sa Vrhovnom komandom britanskog kraljevskog vazduhoplovstva.
- Voda Trećeg Rajha Adolf Hitler izdao operacijsku zapovest za posedaње Mađarske.
- VS NOV i POJ uputio depešu Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: obaveštava o mestima za spuštaње materijala iz anglo-američkih aviona i najavljuje dolazak sovjetskih aviona.
13. mart — Stab Mornarice NOV i POJ izvestio VS NOV i POJ da je vlada V. Britanije deo ratnih brodova bivše Jugoslavije tokom februara predala u Malti izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije; da se preostali brodovi delom nalaze u okviru savezničke flote, a delom u Bariju i Tarantu pod italijanskom zastavom. Ističe da je neizvesno kada će ovi brodovi biti predati mornarici NOV.I i traži instrukcije.
- Pomoćnik ministra spoljnih poslova SAD izjavio ambasadoru izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Vašingtonu: vlada SAD pomagaće sve one koji se bore protiv neprijatelja, a političku situaciju će rešiti sam narod posle rata; u međuvremenu ona priznaje samo kralja i vladu u inostranstvu.
15. mart — VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku: zbog teške situacije u pogledu ishrane jedinica NOVJ i stanovništva oslobođene teritorije u Bosni, izvršiti prebacivanje hrane iz Slavonije, preko r. Save, u Bosnu; hranu će prihvatiti jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ.
- Mart x. — NKOJ uputio zapadnim saveznicima zahtev: staviti embargo na novčana srodstva jugoslovenske Narodne banke u inostranstvu, jer izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije bezdušno ih rasipa u lične svrhe, za pomoć četnicima Draže Mihailovića i za propagandu protiv NOP-a. Gotovo sve banke koje su čuvale jugoslovensku imovinu prihvatile su zahtev NKOJ-a.
10. mart — NKOJ i VS NOV i POJ imenovali jedinstvenu delegaciju koja je imala zadatak da s vladom SSSR-a ispita mogućnost priznanja NKOJ-a, organizuje prijem materijalne pomoći i reši pitanje jugoslovenskih građana koji su se nalazili u Sovjetskom Savezu kao prebegli domobrani ili zarobljeni pripadnici vojnih formacija NDH.
- Povereništvo za ekonomsku obnovu NKOJ-a izdalo uputstvo o radu na obnovi zemlje.
- Povereništvo za finansije NKOJ-a uputilo svim zemaljskim antifašističkim većima uputstvo o organizaciji finansijske službe.
- U italijanskoj luci Galipoli posada prekookeanskog parobroda *>Senga<* iz sastava trgovačke mornarice Kraljevine Jugoslavije odlučila da se priključi NOV Jugoslavije.
17. mart — VS NOV i POJ uputio depešu GS NOV i PO za Hrvatsku: traži da se za vazduhoplovni kurs u SSSR-u odabere, dobrovoljno, 80 najboljih boraca, sa odličnom fizičkom kondicijom, ne starijih od 22 godine, i da se oni do kraja marta prikupe u Stabu 5. udarnog korpusa NOVJ.

18. mart — U Kleshajmu admiral Mikloš Horti, pod jakim pritiskom vode Trećeg Rajha Adolfa Hitlera, pristao na ulazak nemačkih trupa u Mađarsku i obrazovanje nove vlade. Posedanje strateški važnih tačaka otpočelo je 19. marta a završeno 25. aprila 1944. godine.
- U blizini Kastva jedinice Operativnog štaba NOV i PO za Istru spasle 12 američkih avijatičara, palih iz tri američka aviona.
19. mart — U znak priznanja za izvanredne uspehe u NOB-u, naredbom vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita, 6. divizija NOVJ proglašena proleterskom. Otada nosi naziv: 6. proleterska divizija NOVJ »Nikola Tesla«.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio 5. udarnoj i 2. proleterskoj udarnoj diviziji čestitku sledeće sadržine: »Čestitam na uspehe kod Lima«. Te divizije su od 14. do 17. marta uspešno forsirale r. Lim u rejonu s. Selihovo — Rudo.
- Grupa oficira vojske izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, privremeno smeštena u logorima Svajcarske, potpisala deklaraciju u kojoj izjavljuje da se stavlja pod komandu maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita a od švajcarskih vlasti tražila da je od oficira vojske izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije četnički orijentisanih odvoje u zasebne logore. Pored toga, oni su osudili Izdajnički rad svih protivnarodnih elemenata u zemlji pod vodstvom Pavelića, Nedića, Rupnika, Draže Mihailovića i drugih i odrekli se izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, smatrajući da su AVNOJ i NKOJ jedini, od naroda izabrani, zakonodavni i izvršni organ.
23. mart — Izvršni odbor NKOJ-a izdao uputstvo Izvršnom odboru ZAVNOH-a: odmah pristupiti pripremama za proiečnu setvu koju treba sprovesti pod parolom: sve za pobeđu. Istovetna ili slična uputstva upućena su izvršnim odborima ostalih zemaljskih anti-fašističkih veća u Jugoslaviji.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito saopštio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da zabranjuje rasformiranje italijanske brigade i naredio da se toj brigadi dade zadatak koji ona može izvršiti bez naročite opasnosti.
- Saveznički savet za primirje sa Italijom delimično rešio zahtev NKOJ-a stavivši na raspolaganje NOVJ samo pet manjih plovnih jedinica jugoslovenske mornarice koje je aprila 1941. oduzela Italija.
24. mart — Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil primio kralja Petra II Karadorđevića i savetovao ga da smeni vladu Božidara Purića i obrazuje novu vladu, bez Draže Mihailovića, koja će u pregovorima s NKOJ-em rešiti jugoslovenski problem i pitanje budućeg ujedinjenja države.
25. mart — VS NOV i POJ uputio Stabu mornarice NOVJ direktivu: proceniti mogućnost da se održi o. Hvar (na koji su snage NOVJ izvele desant i tih dana ga uglavnom držale pod svojom kontrolom), kao i da se zauzmu ostali otoci, uz jače angažovanje saveznika.
26. mart — Po naredbi VS NOV i POJ, od 13. i 15. krajiške NOU brigade. Udarnog NOP odreda 5. udarnog korpusa NOVJ, Zmijanjskog, Banjalučkog i Pljevskog (Mrkonjičkog) NOP odreda formirana 39. divizija 5. udarnog korpusa NOVJ.
- VS NOV i POJ uputio direktivu Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ: oficiri koji Iz druge vojske dobrovoljno prelaze na stranu NOV i POJ mogu staviti oznake čina tek pošto to potvrdi VŠ NOV i POJ, kome treba dostavljati predloge u tom smislu
- U El Khatatbi (kod Kaira, u Egiptu) otpočeo rad Tenkovske škole NOVJ. formirane uz pomoć vojnih vlasti V Britanije. Kroz ovu školu je prošlo oko 840 pripadnika NOV i POJ
- Kralj Petar II Karadorđević, na konferenciji za štampu, izjavio da je voljan da se s rukovodstvom NOP-a u Jugoslaviji sporazume pod uslovom da NKOJ i izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije obrazuju jedinstven ministarski savet
27. mart — Kongres Južnih Slovena u Londonu, povodom Lrogodišnjice 27. marta, poslao pozdravne telegrame predsedniku SAD Franklinu Ruzveltu, predsedniku vlade SSSR-a Josifu Visarionoviču Staljinu i predsedniku vlade V. Britanije Vinstonu Cerčilu. sa zahtevom da se NKOJ smatra za jedinu zakonitu vladu Jugoslavije.
20. mart — Predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito uputio pismo predsedniku Ujedinjenog komiteta Amerikanaca jugoslovenskog porekla u kome se u ime naroda Jugoslavije zahvaljuje na zalaganju naše emigracije i pozitivnom radu tog komiteta u korist NOP-a.

- Ministar spoljnih poslova Turske obavestio poslanika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Ankari, Iliju Sumenkovića, da je, na zahtev NKOJ-a, stavljen embargo na jugoslovensku imovinu u Turskoj.
- U Kairu, između predstavnika vazduhoplovstva NOV i POJ i predstavnika britanskog vazduhoplovstva, postignut konačan sporazum o pomoći saveznika u vazduhoplovnom materijalu i formiranju dve eskadrile vazduhoplovstva NOV i POJ
- 30. mart — Vrhovni štab NOV i POJ (ekonomsko odeljenje) izdao uputstvo o organizaciji ekonomske službe u NOV i POJ: određuje se organizaciona struktura ustanova ekonomske službe (od VS NOV i POJ do čela i komandi mesta), njihov sastav, nadležnost i zadaci; ekonomsko odeljenje VS NOV i POJ se sastoji iz tri odseka (opšteg, materijalnog i novčanog).
- 31. mart — CK KPJ uputio iz Drvara direktivno pismo Oblasnom komitetu KPJ za Sandžak odobrava dotadašnji rad Oblasnog komiteta; ukazuje na nepravilan stav Slaba 2 udarnog korpusa NOVJ u oceni borbenosti naroda u Sandžaku; osuđuje stav nekih drugova iz Crne Gore u pitanju pripajanja Sandžaka, ističući da je AVNOJ doneo principijelne odluke a položaj Sandžaka će biti onakav za kakav se izjasne njegovi slobodno izabrani predstavnici: odobrava odluke Oblasnog komiteta o kažnjavanju nekih njegovih članova; skreće pažnju na upornost i budnost pri obnavljanju i učvršćivanju partijske organizacije u Sandžaku; smatra da posle ofanzive treba celo područje Sandžaka obuhvatiti partijskim i političkim radom i dejstvima manjih i većih partizanskih jedinica.
- Iz Drvara CK KPJ uputio CK KPH direktivno pismo: daje uputstva o sastavu partijskih ćelija u štabovima i načinu njihova rada, kao i o radu s kandidatima: zamora zbog neredovnog slanja izveštaja i zbog gubljenja pošte; odobrava upućivanje člana CK KPH u Dalmaciju radi sprovođenja direktivnog pisma CK KPJ upućenog Oblasnom komitetu KPH za Dalmaciju: obaveštava da je u jedinice 8. korpusa NOVJ poslato 13 instruktora, koji će ostati na radu mesec i po dana. i da su u Dalmaciji preduzete mere vet- do sada dale rezultate.
- Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije uputila Draži Mihailoviću 25.000.000 dinara. 1000 napoleona u zlatu i 30.000 dolara.
- Mart k — U s. Srednjem Lokovecu (kod Nove Gorice), od italijanskog partizanskog bataljona »Triestina d'asalto«. formirana brigada »Triestina d'asalto Garibaldi«, u sastavu 30. divizije NOVJ.
- U Vašington stigli pukovnik Sajts i kapetan Mensfild. predstavnici SAD kod Draže Mihailovića. Oni su vladi SAD podneli izveštaj o tobožnjoj borbi četnika protiv nemačkih vojnika u Srbiji i istočnoj Bosni, a Mensfild je pred sodniku SAD Franklinu Ruzveltu uručio lično pismo Draže Mihailovića u kome ga ovaj moli da se založi za četnički pokret u Jugoslaviji.
- Vazduhoplovno ljudstvo NOVJ prebačeno preko Brindizija na aerodrom Beninu (u Libiji), gde mu se pridružilo 270 avijatičara izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije
- Mart — U Drvaru po naređenju VŠ NOV i POJ formirana i inženjerska brigada.
- NKOJ se obratio nekim bankama u SAD. V. Britaniji i Turskoj sa zahtevom da bez njegovog prethodnog odobrenja ne vrše nikakvu transakciju sa gotovinom jugoslovenske Narodne banke, kojom je do tada raspolagala izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije.
- U Italiji formiran Komitet nacionalnog oslobođenja Jugoslavije. On je imao zadatak da preko mreže odbora i poverenika NOP-a, u delu Italije okupiranom od nemačkih vlasti prodire u koncentracione logore i zatvore, oslobađa i u NOV i POJ upućuje jugoslovenske građane, prikuplja sredstva za pomoć jugoslovenskim i italijanskim partizanima u severnoj Italiji i širi istinu o NOB-u. Ovaj komitet je za svoj rad bio odgovoran Komitetu nacionalnog oslobođenja Jugoslavije u Inostranstvu. koji se nalazio u Svajcarskoj.
- U Grčkoj, od Jugoslovena prebeglih iz nemačkog logora koji se nalazio u blizini Soluna formiran Jugoslovenski partizanski odred. Odred je krajem decembra 1941. imao 169 boraca.
- Grof Karlo Sforca razradio tezu o problemu Istre i Slovenačkog primorja: predlaže da se Zadar. o. Lastovo i ostala dalmatinska ostrva vrata Jugoslaviji, da se formira slobodna luka Rijeka pod starateljstvom i kontrolom Ujedinjenih nacija, da Istra i Slovenačko primorje i dalje ostanu pod vlašću Italije.
- U Palestini oko 300 vojnika iz sastava gardijskog bataljona bivše jugoslovenske vojske izjasnilo se, uprkos pritisku, za prelaz na stranu NOV i POJ. Vojnici su zatim prebačeni u jugoslovenski logor u El Satu (u Egiptu).

- U Gibraltarskoj luci posada 'Nade«, ratnog broda mornarice Kraljevine Jugoslavije, demonstrativno manifestovala svoju pripadnost NOP-u za vreme posete kralja Petra II Karadorđevića.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. mart
I Manji delovi nemačke 369. legionarske divizije i četničke Gatačke brigade potisnuli delove 11. hercegovačke udarne brigade i Severnohercegovačkog NOP odreda 29 udarne divizije NOVJ i Nikšićkog NOP odreda i zauzeli Gacko.
- Jedinice 1. muslimanske brigade Unske operativne grupe zauzele Pećigrad, pošto su savladale nemačku i ustaško-domobranksu posadu, nanevši joj gubitke od 10 mrtvih i 7 zarobljenih i zaplenivši 2 minobacača, 4 p. mitraljeza, 4 automata, 10 pušaka i 40.000 metaka.
- I U Ribniku (kod Ključa) počeo izlaziti mesečni list »Riječ bosansko-hercegovačke omladine«, organa USAOBiH-a.
2. mart
^ H F I — U Cazinskoj krajini, po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ. od Cazinskog. Sturlićkog, Tržačkog i Bihaćkog partizanskog bataljona formirana 2. muslimanska brigada Unske operativne grupe
- Ojačana 10. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ, prilikom napada na Bileću, zauzela utvrđeno s. Logor i prodrla u grad. Pošto se glavnina četničke Bilećke brigade održala u utvrđenim zgradama u centru grada, napad je sutradan u svanuće obustavljen.
- Na liniji s. Kopčić — s. Urija — s. Guvna — Oštrulja (između Bugojna i D. Vakufa) delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen- (jačine oko 1500 vojnika) napali 9. krajišku udarnu brigadu 10. udarne divizije NOVJ. Neprijateljski gubici: 115 mrtvih i ranjenih, a gubici 9. brigade: 3 mrtva.
4. mart — Na putu Bos. Novi — Prijedor delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali neprijateljsku kolonu jačine 1000 vojnika i naneli joj gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih vojnika i oko 50 ubijenih konja. Brigada je imala 14 mrtvih i 14 ranjenih boraca.
5. mart — U rejonu ž. st. Dubočaj (na pruzi Prijedor — Bos. Novi) nemačke i ustaške jedinice iz Prijedora napale 6. krajišku udarnu brigadu 4. udarne divizije NOVJ Brigada je. u jednodnevnoj borbi, nanela neprijatelju gubitke od oko 80 mrtvih i ranjenih, a ona je imala 5 mrtvih i 27 ranjenih boraca.
- Us. Cadovini (kod Rogatice) ustaše I domobrani, jačine jednog bataljona, iznenada napali delove 19. birčanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ i potisli ih do s. Paprica. Gubici neprijatelja: oko 25 mrtvih. Brigada je imala 7 mrtvih i 10 ranjenih boraca.
- U Bratuncu obnovljen Srebrenički NOP odred 17. udarne divizije NOV.T
6. mart — Kod ž. st. Grmljana (na pruzi Hum — Gabela) jedan bataljon Južnohercegovačkog NOP odreda 29. udarne divizije NOVJ uništio nemački transportni vojni voz a transportovanu jedinicu razbio. Ranjeno je 40 a poginulo 58 vojnika iz 1. bataljona 369. puka nemačke 369. legionarske divizije.
5. mart — U rejon Kalinovika stigle dve brigade italijanske partizanske divizije »Garibaldi«. Iz sastava 2. udarnog korpusa NOVJ. Njih je VS NOV i POJ dodelio 3. udarnom korpusu NOV.T (jedna je ušla u sastav 17 udarne a druga u sastav 27. udarne divizije NOVJ).
- 9/10. mart — Na prostoriji s. Bišćani — s. Rizvanovići — s. Hambarine (kod Prijedora) 6. krajiška udarna brigada, u sadejstvu sa dvema četama 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ, napala nemačke i ustaško-domobranske jedinice, te posle dvočasovne borbe, nanevši im gubitke od oko 70 mrtvih i 18 ranjenih, odbila ih u Prijedor Gubici jedinica NOVJ: 7 mrtvih i 18 ranjenih boraca.
11. mart — U rejonu Kalinovik — Foča — Goražde, po naređenju VS NOV i POJ, 27. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ smenila 5. udarnu diviziju NOVJ upućenu u Sandžak radi priprema za prodor u Srbiju
12. mart — Us. Tukovima (kod Prijedora) 2. bataljon 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napao miliciju i naneo joj gubitke od oko 35 mrtvih. Gubici bataljona 7 ranjenih boraca.

- Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« (1. bataljon, kaznena i oklopna četa 14. puka i divizion artiljerije), počeli četvorodnevnu akciju (»Fajerštos») u cilju odbačivanja Južnohercegovačkog NOP odreda s komunikacije Trebinje — Ljubinje — Stolac. Neprijatelj je zauzeo Ljubinje, izvršio represalije po selima i spalio četiri sela (Zarkovo, Tulje, Drijenjane i Veličane), ali je, 16. marta odbačen u Stolac.
  - U s. Fatnici (kod Bileće) održana Oblasna konferencija SKOJ-a za Hercegovinu. Delegati izabrani na brigadnim, odredskim i sreskim konferencijama predstavljali su 1.287 članova SKOJ-a.
14. mart
- Iz Brčkog prema s. Celiću, po forsiranju r. Save nemačka 13. SS divizija »Handžar« otpočela napad na 16. i 36. udarnu diviziju NOVJ u istočnoj Bosni.
  - U nastupanju ka Srbiji, Udarne grupa divizija (2. proleterska i 5. udarna divizija NOVJ) otpočela forsiranje r. Lima u rejonu s. Setihovo — Rudo. Prolaz preko reku završen je 17. marta.
  - U Ključu, na inicijativu Oblasnog NO odbora za Bos. krajinu, održana konferencija predstavnika okružnih i sreskih NO odbora s terena Bos. krajine. Bili su prisutni predstavnici PK KP.T za BiH, ZAVNOBiH-a, Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu i 5. udarnog korpusa NOVJ i 57 delegata. Raspravljalo se o sprovođenju setveno kampanje i o organizaciji Korpusne vojne oblasti 5. udarnog korpusa NOVJ.
- 14/15. mart
- Na položajima Brezovo Polje — Bos. Rača (kod Brčkog) jedinice 16. udarne divizije NOVJ vodile odbrambenu borbu protiv jedinica nemačke 13. SS divizije »Handžar« U toku dana neprijatelj je prodrio u s. Celić.
- J.i. mart
- Šesnaesta muslimanska udarna brigada po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ, izašla iz sastava 17. udarne divizije i ušla u sastav 27. udarne divizije NOVJ
  - U Cazinskoj krajini, po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ, formiran Krajiški (muslimanski) NOP odred Unske operativne grupe.
- Mart d. p.
- Po naređenju VS NOV i POJ od 8. februara, formirana Vojna oblast 5. udarnog korpusa NOVJ (pet odseka: mobilizacijski, ekonomski, saobraćajni, sanitetski i odsek za zaštitu naroda)
  - U selima Dragaljevcu, Čadavici i Zabrđu (kod Bijeljine) jedinice nemačke 13. SS divizije »**Handžar**« zaklale oko 300 osoba, većinom žena i dece.
16. mart
- U Konjičkoj župi (kod Konjica), prerastanjem Mostarskog partizanskog bataljona, formiran Mostarski NOP odred 29. udarne divizije NOVJ, sastava: dva bataljona
17. mart
- Jedinice nemačke 13. SS divizije »Handžar« zauzele Bijeljinu i Janju, odakle se povukle jedinice 16. i 36. udarne divizije NOVJ.
  - Na odseku s. Celić — s. Dubravice (kod Brčkog) 36. udarna divizija NOVJ izvršila udar u desni bok nemačke 13. SS divizije »Handžar«. Zbog toga je popustio pritisak neprijatelja na delove 16. udarne divizije NOVJ na položajima s. Zagoni. s. Zabrđe i s. Koraj.
  - Prvi bataljon 369. puka nemačke 369. legionarske divizije i četnička Trebinjska brigada (oko 1000 vojnika) napali na Zupce (kod Trebinja), ali su protivnapadom 12. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ razbijeni i odbačeni u Trebinje, uz gubitke od 23 mrtva.
15. mart
- Po forsiranju r. Save, nemačka 13. SS divizija »Handžar« obrazovala mostobran na liniji Bijeljina — s. Koraj — s. Celić — Brčko. Ovde su je 16. i 36. udarna divizija NOVJ zadržavale do 12. aprila.
  - U rejonu s. Zabrđa (na putu Bijeljina — Celić) 2. vojvodanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ vodila oštru borbu protiv delova nemačke 13. SS divizije »Handžar« iz s. Koraja i Bijeljine i onemogućila im međusobno spajanje. Neprijatelju su naneti gubici od oko 120 mrtvih. Brigada je lakode imala velike gubitke.
  - Kod s. Koraja (blizu Brčkog) I. vojvodanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ izvršila napad na položaje jedinica nemačke 13. SS divizije »Handžar«, ali ni posle nekoliko uzastopnih juriša nije zauzela s. Koraj. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 84 mrtva, ranjena i nestala borca.
20. mart
- Na pruzi Bos. Novi — Kostajnica 11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ uništila teretni voz od 45 vagona. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 37 mrtvih i ranjenih.

21. mart
- Na položajima u s. Trnavci — s. Odžak — s. Bjelušine (kod Višegrada) nemačke jedinice i čelnici sa pravca Priboja napali 4. krajišku udarnu brigadu 5. udarne divizije NOVJ i potisli je ka s. Bijelom Brdu, ali su protivnapadom 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ s linije s. Janjići — s. Bijelo Brdo — s. Lanište zaustavljeni i odbačeni ka s. Strpcima. Gubici neprijatelja: oko 50 izbačenih iz stroja, a jedinica NOVJ: 26 mrtvih i 13 ranjenih boraca.
  - Na pruži između s. Omarske i Kozarca (kod Prijedora) delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ uništili voz, nanevši neprijatelju gubitke od oko 20 mrtvih i zaplenivši 4. p. mitraljeza, 1 mitraljez i 1 top.
  - Na pruži Bos Novi — Prijedor delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ uništili voz od 8 vagona i naneli neprijatelju gubitke od oko 40 mrtvih i ranjenih i 6 zarobljenih, a oni imali 3 mrtva i 2 ranjena borca.
  - U rejonu s. Bronzanog Majdana (kod Banje Luke) nemačke i ustaške jedinice, posle jednodnevne borbe, uspele da odbace Sanski NOP odred i da uđu u selo. Neprijateljski gubici: 14 mrtvih i 7 ranjenih, a gubici Sanskog NOP odreda: 8 mrtvih i 6 ranjenih boraca.
  - Između Bos. Krupe i s. Grmuše delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili oklopni voz.
25. mart
- Delovi 15. niajevičke brigade odbili napad oko 200 četnika, ustašu i muslimanske milicije na s. Drinjaču (kod Zvornika),
  - Na pruži Bos. Novi — Bos. Krupa diverzantska grupa Podgrmečkog NOP odreda uništila teretni voz od 6 vagona i nanela neprijatelju gubitke od 5 mrtvih i 6 ranjenih.
26. mart
- Na području San. Most — Ključ — Banja Luka. po naređenju Slaba 5. udarnog korpusa NOVJ, od Sanskog i Ribničkog NOP odreda formirana 15. krajiška udarna brigada 39. udarne divizije NOVJ.
  - Naredbom Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ Pljevski NOP odred preimenovan u Mrkonjički NOP odred.
28. mart
- Otpočele trodnevne borbe na Zegulji (na putu Stolac — Ljubinje) u kojima su 11 hercegovačka udarna brigada i Južnohercegovački NOP odred 29. udarne divizije NOVJ sprečili delove nemačke 369. legionarske divizije (do dva bataljona pešadije, divizion artiljerije i tenkovska četa), sa delovima četničke Ljubinjske i Stolačke brigade da se iz Stoca probiju za Trebinje i naneli im gubitke od 65 mrtvih.
  - U s. Slatini (kod D. Vakufa) neprijatelj je napao na 1. bataljon 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ, brigadnu bolnicu i Stab brigade, a posle četvorčasovne borbe povukao se u D. Vakuf. Neprijateljski gubici: 76 mrtvih i ranjenih, a gubici 1. bataljona: 5 mrtvih i 4 ranjena.
  - U borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo zamenik komandanta bataljona 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ Miloš Zdero, narodni heroj
29. mart
- U desetočasovnoj borbi na Rikalu (kod Trebinja) 12. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ odbacila 1. bataljon 369. puka nemačke 369. legionarske divizije i četničku Trebinjsku brigadu (1 200 vojnika), nanevši im gubitke od 70 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 5 mrtvih i 7 ranjenih.
  - Između s. Buševića Blatne i s. Čadavice (na pruži Bos. Novi — Bihać) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i 7 vagona.
  - Na oblasnoj konferenciji predstavnika NO odbora iz istočne Bosne izabran Oblasni NO odbor za istočnu Bosnu.
31. mart
- Na pruži Prijedor — Bos. Novi delovi 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali iz automatskog oružja neprijateljski voz i prisilili ga da se vrati u Prijedor. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 12 mrtvih i 8 ranjenih.
- Mart k.
- Kod s. Peći i Bratunca (blizu Srebrenice) 17. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ razbila četnike koji su došli iz Srbije i odbacila ih preko r. Drine.
- Mart
- Formiran Okružni inicijativni NO odbor za Romaniju.
  - U Cazinskoj krajini, na inicijativu NO fronta, održana konferencija islamskih verskih starešina na kojoj su osuđeni zločini ustaša.
  - Formiran ONO odbor za Cazinsku krajinu.

- Po odluci CK KPH formiran OK KPH za Cazinsku krajinu.
U s. Hambarinama (kod Prijedora), u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo komandir čete iz 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ Cvijko Kukolj, narodni heroj. .
Na Okružnoj konferenciji u Prnjavoru izabran ONO odbor za okrug Prnjavor
- U Prnjavoru održana konferencija sa predstavnicima poljskih i ukrajinskih manjina u cilju osnivanja njihovih vojničkih jedinica u sastavu NOVJ.

CRNA GORA

- 1 mart — Dva bataljona 2. dalmatinske udarne i jedan bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ i jedan bataljon Nikšićkog NOP odreda napali na Grahovo i s. Dragalj koje su branili nemački vojnici i čelnici. Ali Grahovo nisu zauzeli, jer napad nije bio jednovremen i povezan; sem toga, u toku borbe neprijatelju je stiglo pojačanje iz Risna. Poginulo je i ranjeno oko 35 nemačkih vojnika i zarobljeno je 17 četnika.
- 3/4. mart — Druga dalmatinska udarna brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, zajedno s delovima Lovćenskog i Zetskog NOP odreda i 1. bokeljskim bataljonom, napala, i razbila četničke snage (oko 4.600 vojnika) na prostoru Cevo, s. Ubla, s. Bate, oslobodivši Cevo i predele severno od Cetinja. Tom prilikom je poginulo 110. ranjeno oko 130 i zarobljeno 85 četnika, a zaplenjeno 80 pušaka, 3 p- mitraljeza, 1 mitraljez i druga oprema. Gubici brigade i odreda bili su 3 mrtva i 7 ranjenih boraca
- 5 mart — U rejonu Pljevalja delovi 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv nemačkih i četničkih snaga. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i oko 22 ranjena vojnika.
- 6. mart — Kod s. Zminjca (blizu Bijelog Polja), posle dvočasovne borbe, Bjelopoljski NOP odred prinudio muslimansku miliciju da se povuče na položaje Kurila, s. Stubno i s. Sipovice (kod Bijelog Polja) Neprijatelj je imao 5 mrtvih, a zaplenjeno je 12 pušaka i druga ratna oprema.
- 7. mart — Na komunikaciji Rijeku Crnojevića — Podgorica (sada: Titograd) Lovćenski NOP odred napao četnike. Borba je trajala tri dana. Četnici su pretrpeli velike gubitke Odred je imao 2 mrtva i 2 ranjena borca.
- 8. mart — Druga dalmatinska udarna brigada i 2. bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, zajedno s 1. bokeljskim bataljonom i 2. bataljonom Nikšićkog NOP odreda, otpočeli napad na Grahovo i s. Dragalj u kome su se nalazili delovi 334. puka nemačke 181. pešadijske divizije i Banjsko-vučedolska četnička brigada. Napad koji je trajao dva dana nije uspeo. Gubici neprijatelja nisu poznati, dok su jedinice 2. i 4. brigade imale 5 mrtvih i 11 ranjenih boraca.
- 9 mart — Na položajima s. Zenica — s. Sumani — s. Ljuče — s. Pauče (kod Pljevalja) 4. sandžačka brigada 37. udarne divizije NOVJ napala četničke snage i posle višerasovne borbe, zauzela sve neprijateljske položaje, izuzev s. Ljuče koje je bilo utvrđeno bunkerima i dobro branjeno. Četnici su imali 12 mrtvih i ranjenih. Brigada nije imala gubitaka.
- 11. mart — Na komunikaciji Nikšić — Danilovgrad otpočele dvodnevne oštre borbe jedinica 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ protiv delova 363. puka nemačke 181. pešadijske divizije i četnika koji su težili da ovladaju komunikacijom. Poginulo je 37, zarobljeno 10 i ranjeno oko 20 nemačkih vojnika. Zaplenjeno: 1 top 75 mm, veći broj pušaka, 1 p. mitraljez, kao i mnogo druge opreme. Brigada je imala 5 mrtvih i 8 ranjenih boraca.
— Prosvetni odsek Izvršnog odbora ZAVNO-a Crne Gore i Boke izdao svim sreskim NO odborima uputstvo o radu škola, domova kulture biblioteka i kulturno-umetničkih grupa.
- 13/14. mart — U rejonu s. Kočana (kod Nikšića) 1. bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe napao na oko 200 žandarima i četnika. Tom prilikom su poginula 2 i zarobljena 3 čelnika. Zaplenjen je manji broj pušaka, municije i druga oprema.
- 15. mart — Primorska operativna grupa 2. udarnog korpusa NOVJ počela dvodnevni napad na nemačke i četničke snage na položajima oko Grahova. U toku tih borbi neprijatelj

- je odbačen u grad uz gubitke od 15 mrtvih 1 oko 20 ranjenih. Zaplenjen je 1 p. mitraljez i nešto municije. Jedinice NOVJ su imale 2 mrtva i 10 ranjenih boraca.
- Odlukom Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ rasformirani Kolašinski i Durmitorski NOP odred.
- 18 mart — Tri bataljona druge dalmatinske udarne brigade Primorske operativne grupe 2 udarnog korpusa NOVJ očistila predeo Grahovsko polje — s. Zagulj — Bojanje brdo — s. Grahovac od četničkih i nemačkih snaga. U ovoj akciji neprijatelj je imao 5 mrtvih i neutvrđen broj ranjenih. Brigada je imala 2 ranjena borca.
- Jedinice Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ ponovo zauzele s. Bogetiče 1 ovladale komunikacijom Danilovgrad — Nikšić. koju su branile nemačke i četničke snage. U toj borbi neprijatelj je imao 14 mrtvih 1 veliki broj ranjenih. Uništen je 1 kamion, a zaplenjeno je nešto oružja i druge opreme. Primorska operativna grupa je imala 2 ranjena borca.
20. mart — Odlukom štaba 2. udarnog korpusa NOVJ formiran Dopunski bataljon, sastavljen od ljudstva iz rasformiranog kolašinskog i Durmitorskog NOP odreda i iz Lovčenskog, Nikšićkog, Zetskog i Komskog NOP odreda.
21. mart — Dva bataljona 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ iz zasede napala kod s. Jabuke nemačku auto-kolonu od 14 kamiona koja je išla iz Pljevalja u pravcu Prijepolja. U borbi, koja je vođena skoro ceo dan, neprijatelj je uspeo da se probije ka Prijepolju. uz gubitke od 43 vojnika izbačena iz stroja, a zarobljeni su 1 nemački vojnik i 1 četnik. Zaplenjeno je 13 pušuka, 4 pištolja i razna druga oprema. Bataljoni su imali 2 mrtva i 9 ranjenih boraca.
24. mart — U rejonu s. Jugova (kod Pljevalja) delovi 4. sandžačke brigade 37. udarne divizije NOVJ napali četnike i odbacili ih u pravcu Pljevalja. Poginula su 3 a ranjeno je oko 20 četnika. Brigada je imala 2 mrtva i 14 ranjenih boraca.
26. mart — Štab 2. udarnog korpusa NOV.T uputio proglas VS NOV Albanije s pozivom na saradnju u borbi protiv zajedničkog neprijatelja.
28. mart — Otpočele dvodnevne borbe jedinica 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ i delova Lovčenskog 1 Zetskog NOP odreda protiv jakih snaga nemačke 181. pešadijske divizije (oko 2.000 vojnika) i četnika koje su napale od Danilovgrada ka Nikšiću. Neprijatelj je, uz gubitke od 21 mrtvog i više ranjenih ovladao komunikacijom Danilovgrad — Nikšić i duž nje uspostavio obezbeđenja u selima- Stubici, Bogetićima, Cerovu, Drenovštici, Bogmilovićima, Ržištu i Zagarću.
- 28/29. mart — Na prostorijsi sela: Parci — Gradac — Draževina — Beri (na komunikaciji Titograd — Cetinje) delovi 2. dalmatinske udarne i 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, s delovima Lovčenskog NOP odreda napali i razbili četničke i nemačke snage (oko 1000 vojnika) i odbacili ih u Podgoricu (sada: Titograd). Poginulo 26 neprijateljskih vojnika i oficira, a zarobljeno 100 četnika. Gubici jedinica NOV i POJ: 1 mrtav i 10 ranjenih boraca.
- 30/31. mart — U rejonu Kuča, Piperà i Bjelopavlića 7. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ napala na četnike i nanela im gubitke od 12 mrtvih i 4 ranjena, a ona je imala 2 ranjena borca.

HRVATSKA

- /1. mart — Kod s. Slobodne Vlasti (blizu Đakova) po naređenju Štaba 6. korpusa NOVJ, od delova Diljskog 1 Požeškog NOP odreda formirana Osječka brigada 12. divizije NOVJ.
- Četiri četničke brigade i delovi 891. puka nemačke 264. pešadijske divizije iz s. Mokrog Polja, s. Kistanja, s. Đevrsaka, Benkovca i Obrovca otpočeli napad protiv 6. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ i grupe severnodalmatinskih NOP odreda u Bukovici. U trodnevnim borbama neprijatelj je zadržan na liniji s. Medviđe — s. Parčić — s. Ervenik, a zatim, 4. marta, protivnapadima prinuđen na povlačenje u polazne rejone.
- Ojačani 31. ustaški bataljon iz Perušića i s. Ličkog Osika napao jedinice 7. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ u s. Širokoj Kuli i na položaju Lipova glava, te ih posle sedmočasovne borbe odbacio s pomenutih položaja.

- Između Zagreba i Karlovca delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili železničku prugu i nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i više vagona.
- 2. viari
  - Delovi 15 korpusa NOVJ zauzeli Feričance (kod Našica) koje su branile ustaško-domobranske snage.
  - Četvrti bataljon 3. brigade 13. divizije NOVJ i 1. bataljon 2. brigade 35. divizije NOVJ odbili napad 19. ustaškog bataljona iz Otočca ka Umu.
  - Kod ž. st. Hercegovac (na pruzi Bjelovar — Garešnica) jedinice 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušile prugu i transportni voz, uništivši lokomotivu i 4 vagona i oštetivši 5 vagona.
- 3. mart
  - Iz Novog, Senja, s. Alana i s. Krišpolja delovi 845. i 847. puka nemačke 392. legionarske divizije otpočeli napad u cilju prodora ka pl. Ritavcu i uništenja skladišta za snabdevanje 13. divizije NOVJ u tom rejonu. U dvodnevnom borbama jedinice 13. divizije NOVJ odbile su napade i prinudile neprijatelja na povlačenje.
  - Delovi 9. ustaškog bataljona zaposeli o. Pag koje su branile jedinice 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
  - Saveznička avijacija bombardovala Split i u luci potopila nemački parobrod i 2 motorna jedrenjaka.
- 4. mart
  - Po naređenju Glavnog Štaba NOV i PO za Hrvatsku,¹ sledeća vojna područja s teritorije vojne oblasti 6. korpusa NOVJ promenila nazive: Psunjsko u Novogradiško. Bilogorsko u Virovitičko, Papučko-krndijsko u Slatinsko i Diljsko u Brodsko.
  - Delovi 1. puka Paveličeve gardijske brigade iz Luđbraga i tri nemačke kolone iz Križevaca napali jedinice 32. divizije 111. korpusa NOVJ na severoistočnim padinama Kalnika. Divizija se, posle dvodневnih borbi prsa u prsa, prebacila na prostoriju Bilo-gore.
  - Kod s. Rovišća (na pruzi Bjelovar — Križevci) jedinice 2. brigade 33. divizije i 3 diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušile ustaško-domobranski transportni voz, uništivši lokomotivu i 3 vagona. Saobraćaj je obustavljen 50 časova.
  - Jedinice 1. bataljona 846. puka nemačke 392. legionarske divizije, posle borbi sa 3. udarnom brigadom 8. divizije NOVJ, zauzele s. Tobolić (kod Plaškog).
  - Između s. Perkovića i Trogira četiri nemačka bataljona (iz nemačke 264. pešadijske divizije i 92. motorizovanog puka) iz Sinja i Drniša, s nemačko-ustaškim posadama iz s. Primoštena, s. Rogoznice, s. Marine i Trogira, iznenada napali 8. dalmatinsku brigadu 20. divizije NOVJ i Sibensko-trogirski NOP odred, razbili ih i odbacili preko pl. Moseća ka pl. Dinari.
  - Iz Pakraca delovi domobranskog 4. i 8. brdskog puka upali na prostoriju Lipik — s. Subocki Grad — s. Kovačevac da je očiste od partizana, ali ih je odbacio 1 bataljon Posavskog NOP odreda Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ
  - Kod s. Draganića (između Zagreba i Karlovca) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili prugu na 24 mesta, zbog čega je saobraćaj obustavljen 48 časova.
- 4/5. mart
  - Us. Zdenčini (kod Jastrebarskog) 1 i 2. udarna brigada 8. divizije NOVJ napale delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije. Posle petočasovne borbe, kada je neprijatelju stiglo pojačanje, jedinicama 8. divizije NOVJ naređeno je da se povuku. U toj borbi one su imale 7 mrtvih i 23 ranjena borca.
- 5. mart
  - Us. Hrašču (kod Karlovca), po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ, ud boraca Karlovačkog NOP odreda formirana Karlovačka brigada 8. divizije NOVJ.
  - Delovi nemačke 392. legionarske divizije i 33. ustaškog bataljona otpočeli četvorodnevni napad iz s. Modruša, s. Josipdola i s. Tobolića na jedinice 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ i delove Plaščanskog i Kordunaškog NOP odreda u Plaščanskoj dolini. U tim borbama neprijatelj je ovladao Plaščanskom dolinom, pretrpevši gubitke od oko 200 vojnika izbačenih iz stroja, dok su jedinice 3. udarne brigade imale 21 mrtvog i 45 ranjenih boraca,
  - Jedinice NO brigade »Franjo Ogulinac Seljo« napale delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije (oko 600 vojnika) u s. Brezovici i s. Golom Bregu (kod Zagreba), ali su se posle petočasovne borbe povukle.

¹ To naređenje Je Stab 0. korpusa NOVJ prenuo tek ili maja 1944 godine

- Treći bataljon Omladinske brigade Joža Vlahović zauzeo domobransko uporište u s. Horvatima (kod Zagreba), zarobio 15 domobrana i 1 oficira, zaplenio 35 pušaka, 2 p. mitraljeza, 10.000 metaka. 25 bombi i drugu opremu, te porušio železničku stanicu sa staničnim uređajima i sve bunkere oko nje. Saobraćaj je obustavljen 5 dana.
- Jedinice nemačke 264. pešadijske divizije otpočele hapšenje simpatizera NOP-a iz sela: Sratoka. Prgometa, G. i D. Segete. Vinišća i Marine (kod Trogira). Do 7. marta uhapšeno je 300 ljudi i sprovedeno u logor u Splitu.
- 5/6. mart** - Jedinice Brodske brigade 28. udarne divizije NOVJ napale nemačke delove u s. Pčeliću (kod Virovitice), ali su se posle kraće borbe povukle prema s. Popolani.
- 6. mart — U srezu Podrav. Slatina formirani novi seoski NO odbori: Miljevci, Saševo i D. Bukovica, a u s. Vranjoševevu formiran opštinski NO odbor.
- 6/7. mart — Kod s. D. Bačuge (blizu Petrinje) jedinice 2. udarne brigade 7 Udarne divizije NOVJ napale delove nemačke 1. brdske divizije, ali su se posle kraće borbe, u kojoj su imale 5 mrtvih. 5 ranjenih i 3 nestala borca, morale povući, nanevši neprijatelju gubitke od 46 mrtvih vojnika.
- I • 7. mart — Na osnovu naredbe Vrhovnog Štaba NOV i POJ od 8. februara 1944. godine, Glavni štab NOV i PO za Hrvatsku izdao naredbu o reorganizaciji štabova korpusa. Po njoj je predviđeno da Štab sačinjavaju: komandant, politički komesar, zamenik komandanta, načelnik štaba i pomoćnik načelnika štaba. Poroti toga, štab ima operativni deo (odseci: operativni, za vezu, obaveštajni, za naoružanje intendantura, sanitet i vojni sud) i korpusnu vojnu oblast (odseci: za mobilizaciju, za saobraćaj, ekonomski, sanitetski, za zaštitu naroda i oblasni vojni sud).
- ^ ^ B r
- mar f — Iz Sušaka delovi 138. puka nemačke 188. rezervne divizije otpočeli napad u cilju zauzimanja s. Zlobina, s. Plasa i s. Hreljina. U trodnevnim borbama neprijatelj je potisnuo 2. brigadu i 2. NOP odred 13. divizije NOVJ i zauzeo pomenuta mesta.
- 8/9. mart — Kod luke Gradac (u Neretvanskom kanalu) britanske motorne torpiljarke uništile nemački motorni jedrenjak od 80 tona.
- 9. mart — Kod s. Pivnice (blizu Virovitice) jedinice 17. udarne brigade 28. udarne divizije NOVJ napale nemačku kolonu jačine 200 vojnika, razbile je i prinudile na povlačenje u pravcu s. Suhopolja.
- Kod šume Dolnja dolca 1. i 3. bataljon Osječke brigade 12. divizije NOVJ napali delove domobranskog 2. biciklističkog bataljona iz Slav. Broda. Posle tivočasovne borbe, ti toku koje su neprijatelju pristigla pojačanja iz Slav. Broda, bataljoni su se povukli.
- U Neretvanskom kanalu dva britanska lorpredna čamca zabunom potopila patrolni čamac PC 59 iz Viške flotile 4. pomorsko-ohalskog sektora Mornarice NOVJ.
- 10. mart — U s. Srpskoj Kapeli (kod Čazme) 9 nemačkih aviona bombardovali 2. brigadu 33. divizije NOVJ na položajima i naneli joj gubitke od 12 mrtvih i 13 ranjenih boraca.
- U rejonu s. Vukmanića (kod Karlovca) dolovi 1. bataljona Kordunaškog NOP odreda odbili napad delova 10. ustaškog bataljona i prinudili ih na povlačenje u pravcu s. Vukmanića.
- U Baniji izašao prvi broj lista -Jedinstva organa Narodnooslobodilačkog fronta za Baniju.
- 10 II. mart — Kod poluostrva Pelješca britanski ratni brodovi potopili nemački brod. Od 60 vojnika koji su se nalazili na brodu zarobljeno je oko 30 a ostatak je potonuo sa brodom.
- 11 mart** — Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku formirana Vojna oblast 8 korpusa NOVJ (odseci: za mobilizaciju, za saobraćaj, ekonomski, sanitetski za zaštitu naroda i oblasni vojni sud).
- Kod s. Trnjana (blizu Slav. Broda) jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ napale nemačku kolonu, ali se posle jednočasovne borbe povukle u pravcu s. Klokočevika i s. Vrhovina.
- Kod s. Donjare (na komunikaciji Križevci — Koprivnica) delovi 2. brigade Matija Gubec* 32. divizije NOVJ napali, iz zasede, nemačku kolonu jačino oko 1000 vojnika, od kojih je oko 120 izbačeno iz stroja.

1944. mart

HRVATSKA

mart 1944.

- Jedinice Zumbaračkog NOP odreda napale domobranske snage u selima: Greguriću Bregu, Cerju, Terhaju, Poljanici, Plešivici i Prilipju (kod Jastrebarskog) i nanele im gubitke od 50 mrtvih i ranjenih vojnika, uz sopstvene gubitke od 11 mrtvih i 15 ranjenih boraca.
  - Između s. Luke i s. V. Trgovišta (na pruzi Zagreb — s. Zabok) 3. bataljon Zagorskog NOP odreda napao putnički voz koji je prevozio nemačke vojnike i domobrane. Poginulo 40, utopilo se u r. Krapini 25 a zarobljeno 97 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno je mnogo ratnog materijala.
  - Kod s. Gračenice (na pruzi Zagreb — Banova Jaruga) delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušili teretni voz, uništivši lokomotivu i 14 vagona.
  - Kod s. Borojevića (blizu Kostajnice), u borbi protiv ustaša, poginuo komandant 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« 7. udarne divizije NOVJ Rade Milojevič, narodni heroj.
12. mart
- Jedinice 8. divizije NOVJ otpočele četvorodnevni napad na 1. i 2. bataljon 846. puka nemačke 392. legionarske divizije i 33. ustaški bataljon na prostori s. Plaški — s. Tobolić — s. Tounj — s. Josipdol, s ciljem da im nanese što veće gubitke, spreče im pljačku i paljenje sela i izbace ih iz Plašćanske doline. Neprijatelj je prctrpeo velike gubitke: 240 mrtvih. 230 ranjenih i 20 zarobljenih vojnika. Plen: 5 mitraljeza, 8 automata, 70 pušaka, 11 000 metaka. 2 minobacača sa 170 mina, komora jednog bataljona, 35 konja i druga oprema. Jedinice 8. divizije NOVJ imale su 45 mrtvih, 157 ranjenih i 7 nestalih boraca.
  - Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ rasformirana Komanda Severnodalmatinskog otočkog vojnog područja.
  - Na putu s. Prokike — Brinje 3. bataljon 1. udarne brigade 13. divizije NOVJ uništio jednu manju kolonu iz nemačke 392. legionarske divizije.
- 12/13. mart
- Kod o. Vrgade savezničke torpiljarke potopile motorni jedrenjak »Romilda«. Od posade, 11 nemačkih mornara se udavilo a 1 mornar je zarobljen.
13. mart
- Kod s. Sapaca (blizu Slav. Broda) jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ i jedna četa 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ srušile nemački transportni voz i uništile 2 lokomotive i 6 vagona. Poginula 22 a ranjeno 27 nemačkih vojnika. Zaplenjeno: 1 mitraljez, 75 pušaka, 3 automata, oko 130.000 metaka 212 mina za minobacač i drugi ratni materijal.
  - Jedinice 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ posle kraće borbe zauzelo ustaško uporište u s. Glinsko Novo Selo (kod Gline), iz koga su se ustaše povukle u pravcu s. Gore.
  - Kod D. Miholjca jedinice Podravskog bataljona Osječkog NOP odreda i 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ napale oklopni voz. Poginulo je 15 ustaša i 3 železničara, a uništena je lokomotiva i 1 vagon. Zaplenjeno j* 10 pušaka i 1 p. mitraljez.
- 13/14. mart
- Jedinice 1. NOP odreda i 2. brigade 13. divizije NOVJ napale i zauzele s. Gomirje. Posada (oko 100 nemačkih vojnika i 30 četnika), uz manje gubitke, povukla se u Ogulin.
  - U šumi Žutici kod s. Oborova (blizu Zagreba), u borbi protiv nemačkih vojnika, poginuo sekretar Oblasnog komiteta SKOJ-a za Slavoniju Stjepan Sekulić Jucko, narodni heroj.
14. mart
- Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku, od Bjelovai-skog, Moslavačkog i Posavskog NOP odreda formirana Istočna grupa NOP odreda 10. korpusa NOVJ.
  - Između s. Hercegovca i s. Ladislava (kod Bjelovara) jedinice 3. bataljona 1. brigade 33. divizije NOVJ napale iz zasede 9. četu domobranskog 1. brdskog puka. Posle kraće borbe neprijatelj se povukao u s. Hercegovac. Poginulo je 9, ranjeno 16 a zarobljeno 7 domobranskih vojnika. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza, 32 puške i 5 pištolja.
15. mart
- Kod s. Spišić-Bukovice (blizu Virovitice) delovi Bilogorskog NOP odreda napali iz zasede nemačku kolonu jačine oko 400 vojnika. U borbi je izbačeno iz stroja oko 60 nemačkih vojnika, a oštećeni su 1 tenk, 1 oklopni i 1 putnički automobil.
- Mart s.
- Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku formirana Vojna oblast 11. korpusa NOVJ.

16. mart — Kod s. Miokovičeva (blizu Daruvara) jedinice Brodske brigade 28. udarne divizije NOVJ napale iz zasede nemačku motorizovanu kolonu, koja je ipak utpela da pro-dre u pravcu Virovitice.
- Između s. V. Gorice i s. Mracltna (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili putnički voz koji je prevezio nemačke vojnike i ustaše i uništili lokomotivu i 3 vagona. Poginula su 24 nemačka vojnika i nekoliko ustaša, a veći broj je ranjen.
17. mar — Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku pri korpusnim vojnim oblastima formirani tehnički odseci.
- Između s. Andrijevac i s. Starog Topolja (na pruzi Vinkovci — Nova Gradiška) je-dinice 18. brigade 12. divizije NOVJ uništile 2 lokomotive a zapalile 60 vagona, 2 cisterne i 6 vagona sa artiljerijskom i ostalom municijom.
- Svilajsko-mosečki NOP odred zauzeo s. Ramljane (kod Sinja). Branioci, 80 ustaša, uz manje gubitke, povukli su se ka Sinju.
- Između s. Sapjana i s. Starada (na putu Trst — Rijeka) 2. istarski partizanski bataljon uništio dva nemačka automobila s vojnicima.
- U Lastovskom kanalu tri nemačka broda napala i potopila naoružani brod NB 2 iz 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
18. mart — Kod s. Bršljanice i s. Rogoža (blizu Čazme) jedinice 1. brigade 33. divizije NOVJ napale delove domobranske 1. brdske brigade iz Kutine, Garešnice i s. Poljane i posle kraće borbe odbacile ih u polazne garnizone.
- Kod s. Modrinog Sela (blizu Benkovca) 2. bataljon 5. dalmatinske brigade 19. divi-zije NOVJ napao nemačku motorizovanu kolonu, iz koje je poginulo 30 vojnika a oštećeno 6 kamiona.
- Kod s. Kestenjaka (blizu Ogulina) 2. i 3. bataljon Kordunaškog NOP odreda napali iz zasede delove nemačke 392. legionarske divizije i 5. ustaškog bataljona, naneli im velike gubitke i posle četvoročasovne borbe prinudili ih na povlačenje u pravcu s. Siće i s. Cerovca.
- Kod uvale Lučina (na o. Molatu) pomorske snage 2. pomorsko-obalskog sektora Mor-narice NOVJ zaplenile nemački desantno-jurišni čamac »Kistenjeger« i zarobile 16 vojnika.
- 18/19. mart — Kod s. Pivnice (blizu Virovitice) delovi 17. udarne brigade 28. udarne divizije NOVJ napali motorizovanu nemačku kolonu, ali je ova uspela da se probije u pravcu s. Suhopolja. Uništena su joj 3 kamiona.
19. mart — Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku 5. dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ dobila naziv udarna.
- Delovi nemačke 118. lovačke i 369. legionarske divizije i 6. ustaške brigade (jačine oko 2.500 vojnika) iz Metkovića, Vrgorca i Graca otpočeli napad protiv jedinica Grupe južnodalmatinskih NOP odreda na istočnom delu pl. Biokova, u cilju njiho-vog uništenja na tom području i interniranja stanovništva. Partizanske snage su izbegle udar nadmoćnog neprijatelja, zadržavši se na području između donjih tokova r. Cetine i r. Neretve. Nemačko-ustaške jedinice su do 23. marta popalile sela: Grča-nik, Bačinu, Brist, Plinu i zaseoke uz Neretvu, od Brda do Komina, a stanovništvo oterale u logor.
- Kod s. Klisa i s. Krivaje (blizu Daruvara) delovi 21. udarne brigade 28. udarne divi-zije NOVJ napali nemačku kolonu i posle jednočasovne borbe uništili 1 tenk, 4 ka-miona i 2 motocikla, a zatim se povukli u s. Lisičine.
- Savezničke jedinice sa o. Visa izvršile desant na o. Šoltu koju je branila posadu jačine jedne čete iz nemačke 264. pešadijske divizije. Zarobljeno je 100 vojnika i 2 oficira, dok je ostatak posade poginuo.
- 19/20. mart — Delovi 34. divizije NOVJ izvršili neuspeo napad na delove nemačke 1. kozačke ko-njičke divizije u s. Draganićima (kod Jastrebarskog).
20. mart — Us. Križu i s. Zupiću (kod Petrinje) 2. udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ napala ustaše, ali se posle petočasovne borbe morala povući, jer je neprijatelju stiglo pojačanje iz Petrinje.
- Delovi 847. puka nemačke 392. legionarske divizije zaposeli o. Rab, koji su branile jedinice 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.

- Na pruži Virovitica — Barč delovi 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački transportni voz i uništili lokomotivu i 8 vagona.
  - Kod o. Dugog otoka dva nemačka aviona bombardovali i potopili naoružane brodove NB 1 i NB 6 iz 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
- 20./21. mart
- Između s. Pčelica i s. Popelane (kod Virovitice) jedinice Brodska NO brigade, u sa-
dejstvu sa delovima 17. udarne brigade 28. udarne divizije NOVJ napale kolonu ne-
mačke 1. brdske divizije i nanele joj gubitke od 39 mrtvih i isto toliko zarobljenih
vojnika.
21. mart
- Kod Kosinjaka. s. Zupića, s. Međuraća i Sestanja (blizu Petrinje) jedinice 2. udarne
brigade 7. udarne divizije NOVJ odbile napad ustaša i delova nemačke 1. kozačke
konjičke divizije i prinudile ih na povlačenje prema Petrinji.
  - Izviđački odred nemačke 392. legionarske divizije i 19. ustaški bataljon iz Otočca,
uz manje obostrane fubitke, odbacili delove 3. brigade 13. divizije i 2. brigade 35.
divizije NOVJ i zauzeli brdo Um (kod Otočca).
22. mart
- Stab 6. korpusa NOVJ izdao direktivu potčinjenim jedinicama da vrše napade na
železničke komunikacije i na neprijateljske kolone koje odlaze u Mađarsku: 12. divi-
zija NOVJ na pruži Beograd — Zagreb (između Nove Gradiške i Vinkovaca); 28.
udarna divizija NOVJ na pruži Daruvar — s. Đulavee — Virovitica; Zapadna grupa
NOP odreda na pruži Banova Jaruga — Daruvar, a Istočna grupa NOP odreda na
prugama Slav. Brod — Vinkovci, s. Striživojna — Osijek i Vinkovci — Osijek.
  - Dva bataljona 1. dalmatinske udarne brigade 26. divizije NOVJ i jedan saveznički
komandos sa o. Visa izvršili desant na o. Hvar. U borbama vođenim do 25. marta
protiv delova 738. puka nemačke 118. lovačke divizije oni su zarobili 131 nemačkog
vojnika i 2 oficira a sami su imali 4 mrtva i 12 ranjenih boraca. Bataljoni su se na
o. Hvaru zadržali do 31. marta, kada su se, sa zbegom i novodošlim borcima, povukli
na o. Vis.
  - Kod s. Ladislava (blizu Daruvara) 4. bataljon 1. brigade 33. divizije NOVJ napao
neprijateljsku kolonu jačine oko 100 domobrana i nemačkih vojnika. Posle kraće
borbe neprijatelj je ostupio prema s. Hercegovcu uz gubitke od 7 mrtvih i 14 ranje-
nih vojnika. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza i 13 pušaka.
  - Između s. Leskovca i Zagreba (na pruži Zagreb — Karlovac) delovi 2. diverzantskog
bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački i ustaški transportni voz.
Poginulo je 16 a ranjeno 117 nemačkih vojnika i ustaša.
  - Dvanaest nemačkih aviona bombardovali s. Komižu na o. Visu. Uništen je patrolni
čamac PC 70 iz Viške fintile 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ, a po-
ginula su 3 i ranjena 33 lica.
23. mart
- Kod s. Globočeca (blizu Marije Bistrice) ustaške i žandarmerijske snage napale 1.
bataljon 2. brigade "Matija Gubec" 32. divizije NOVJ i stab te brigade. Posle kratke
borbe poginulo je 14 boraca i rukovodilaca (među kojima k. mandant i sanitetski
referent brigade), a ranjeno 6 boraca, te se štab brigade sa bataljonom povukao u
pravcu s. Pešćena.
  - Kod s. G. Kupčine, s. Hudovca Brega i s. Svete Margarete (blizu Jastrebarskog)
jedinice brigade "Franjo Oguinac Selio" 34. divizije NOVJ odbile napad ustaša
i delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz s. Draganića i Jastrebarskog, na-
nevši im gubitke od oko 85 mrtvih i ranjenih vojnika. Brigada je imala 1 mrtvog
i 9 ranjenih boraca.
  - Pod pritiskom jedinica 8. divizije NOVJ delovi 840. puka nemačke 392. legionarske
divizije napustili Plaški i povukli su se u pravcu Ogulina.
  - Na ž. st. Ratkoviea (na pruži Kapela — Batrina — Pleternica) jedinice Diljskog NOP
odreda uništile lokomotivu i 26 vagona.
  - Kod ž. st. Deanovca (na pruži Zagreb — Banova Jaruga) delovi 3. diverzantskog
bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušili teretni voz. Uništena je lokomotiva
i 6 vagona, a 4 vagona su oštećena.
  - Kod o. Dugog otoka nemački avioni potopili patrolni čamac PC 5 iz 2. pomorsko-
obalskog sektora Mornarice NOVJ.
24. mart
- Kod s. Kala (na o. Ugljanu) saveznički avioni potopili 2 i oštetili 1 nemačku naoru-
žanu maonu.
25. mart
- Delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ digli u vazduh ustaški i nemački
transportni voz kod Savskog mosta na žel. pruži Zagreb — Karlovac. Ubijeno je ili
ranjeno oko 250 ustaša i nemačkih vojnika i oficira.

26. mart
- Iz s. Aržana, s. Ciste, s. Trilja i Sinja nemačke snage (po jedan bataljon iz 7. SS „Princ Eugen“, 118. lovačke i 369. legionarske divizije) otpočele napad ka pl. Kamešnici. Dinarski NOP odred je iznenađen u s. Gljevu i odbačen na greben Kamešnice. Deseta dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ i Mosorski NOP odred pružali su žilav otpor na pravcima s. Aržano — s. Voštane i s. Trilj — s. Voštano sve do 28. marta, a zatim su se povukli ka s. Bijelom Polju i s. Prologu. Nemački vojnici su 1 ovom prilikom popalili sela: Otoku, Rudu, Voštane, Krivodol i druga i pobili ili žive u kućama zapalili 1675 ljudi, među kojima veći broj žena, dece i staraca.
  - U s. Trakošćanu (blizu Lepoglave) otpočelo dvodnevno okružno partijsko savetovanje za okrug Krapinu, na kome je odlučeno da se veća pažnja posveti podmlađivanju partijskog kadra i skojevske organizacije, radu metlu ženama i ideološkoj izgradnji članova KPJ.
  - Kod Sunje (na pruzi Sisak — Dubiecu) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i tri vagona.
- 26/27. mart
- Treća i 4. brigada 7. udarne divizije NOVJ napale neprijateljsko uporište u s. Komarevu (kod Siska) koje su branili delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije (oko 500 vojnika). Posle četvoročasovne borbe brigade su se povukle.
27. mart
- Kod s. Zitomira (blizu Zagreba) jedinice 2. brigade „Matija Gubec“ 32. divizije NOVJ 1 delovi Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ napali delove Pavellčevog gardijske brigade, te 121 vojnika izbacili iz stroja, uništili 3 kamiona i oštetili 1 tenk.
  - Kod s. Krčeva i s. Svinjice delovi 1. udarne brigade „Vasilj Gačeša“ 7. udarne divizije NOVJ odbili napad kolone iz sastava nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz Kostajnice i prinudili je na povlačenje u polazni garnizon.
  - U zaseoku Bašića Poljani (kod Perušića) ustaše opkolile SK KPH za Perušić, SNO odbor. Opštinski komitet KPH, Opštinski NO odbor i Komandu mesta Perušić. U borbi je poginulo 18 boraca i rukovodilaca.
  - U severnoj Dalmaciji, po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ formiran Prominski NOP odred Grupe severnodalmatinskih NOP odreda.
  - Između s. Desinca i Jastrebarskog delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili ustaški oklopni voz. Uništena je lokomotiva i 3 vagona, a saobraćaj je obustavljen 36 časova.
- 27/28. mart
- Između Novske i Vinkovaca jedinice 12. divizije NOVJ i Diljskog NOP odreda porušile prugu na 355 mesta i presekle 890 tt stubova. U borbi sa domobranskim osiguranjima poginula su 55 domobrana a veći oroj je ranjen. Istovremeno su jedinice Daruvarskog NOP odreda izvele demonstrativan napad na Lipik i Pakrac.
28. mart
- Delovi 32. divizije NOVJ Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ napale ustaše i domobrane u s. Đurmancu i s. Zumici. Posle šestočasovne borbe te jedinice su se, zbog dolaska pojačanja iz Krapine, povukle u pravcu s. Radoboja i pl. Strahinšćice.
  - Na liniji s. Hrzenik — s. Strmac — s. D. Pribić — s. G. Kupčina (blizu Jastrebarskog) Omladinska brigada „Joža Vlahović“ 34. divizije NOVJ odbila napad delova nemačke 392. legionarske divizije iz s. Brlečića, s. Bresarića i s. Krašića, primivši ih na povlačenje. Neprijatelj je imao 31 mrtvog i ranjenog vojnika, a Omladinska brigada 1 mrtvog i 8 ranjenih boraca.
  - Kod s. Bandlca (blizu Rogateca) delovi Zagorskog NOP odreda iz zasede napali nemačku motorizovanu kolonu, zapalili tri kamiona i ubili oko 20 nemačkih vojnika.
  - Nemačka avijacija bombardovala o. Vis. Potopljeno je 5 i oštećeno 8 motornih jedrenjaka. Poginulo je 1 partizana i 6 britanskih vojnika.
20. mart
- Kod s. Oborova (blizu Zagreba) delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije i domobranske 1. brdske brigade iznenađeni okružili i napali 2. brigadu 33. divizije NOVJ i Posavski NOP odrod Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ. koji su se, posle teške petočasovne borbe, uz gubitke od 37 mrtvih, 28 ranjenih i 147 nestalih boraca, probili u Moslavinu. U toj borbi je poginuo i komandant Posavskog NOP odreda Stjepan Bobinac Šumski, narodni heroj.
  - Nemačke, ustaške i četničke snage iz s. Pirovca, s. Vodica, Skradina i Benkovca napale 5. dalmatinsku udarnu brigadu 19. divizije NOVJ u rejonu s. D. Ceranja (kod Biograda) da bi zaplenile materijal koji je ovim pravcem prebacivan sa obalo u Bukovicu. Protivnapadom 5. brigade neprijatelj je odbačen u polazne rejoné.

- U rejonu s. Klinac — s. G. Budičina — s. Moštanica jedinice 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ, posle sedmočasovne borbe, odbile napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz Petrinje, s. Mošćenice i s. Komareva i prinudile ih na povlačenje u polazne garnizone.
  - U s. Cačincima ustaše iz Podrav. Slatine iznenada napale Podravski bataljon Osječkog NOP odreda i nanele mu gubitke od 10 mrtvih i 5 ranjenih boraca.
  - Bataljon 11. hercegovačke NOU brigade i bataljon Južnohercegovačkog NOP odreda zauzeli s. Osojnik i s. Trsteno (kod Dubrovnika), razbivši vod nemačke 369. legionarske divizije i četnu milicije domobranske 9. posadne brigade. Poginulo je 15 a zarobljeno 9 neprijateljskih vojnika i uništen je kamion.
- 29/30. mart
- Između s. Majura i s. D. Hrastovca (na pruzi Kostajnica — Sunja) delovi 7. udarne divizije NOVJ porušili 7 km železničke pruge i tt veze.
30. mart
- GS NOV i PO za Hrvatsku naredio Stabu 6. korpusa NOVJ da u aprilu glavnina korpusnih snaga izvodi operacije na sektoru Virovitica — s. Cačinci — Daruvar a delovi izbiju na r. Dravu; Stabu 10. korpusa NOVJ — da 32. divizija NOVJ, jedna brigada 33. divizije NOVJ i Zapadna grupa NOP odreda usmere svoja dejstva u Prigorje i Hrvatsko zagorje, zauzmu varošice Sv. Ivan Zelina, G. i D. Slubicu i Mariju Bisticu, a da Istočna grupa NOP odreda i jedna brigada 33. divizije NOVJ nastave dejstva u Moslavini i Posavini.
  - Kod s. Vukovja i s. Rogoza (blizu Daruvara) oko 800 domobrana i nemačkih vojnika iz Garešnice s. Gojila i Kutine napali 1. i 3. bataljon 1. brigade 33 divizije NOVJ. Zbog nadmoćnosti neprijatelja bataljoni su se povukli u pravcu s. V. Bršljanice i s. Dišnika.
  - Kod s. Mavrovića i s. D. Perjasice (blizu Slunja) delovi 2. udarne brigade 8. divizije NOVJ i Kordunaškog NOP odreda odbili napad delova nemačkog 1. lovačkog rezervnog puka i 33. ustaškog bataljona i prinudili ih na povlačenje u pravcu s. Sića.
  - Drugi bataljon Kalničkog NOP odreda iz zasede napao ustaško-domobransku kolonu koja se iz Koprivnice kretala prema Ludbregu, te posle kraće borbe prisilio je da se povuče u polazni garnizon.
- 30/31. mart
- Jedinice 13. i 35. divizije NOVJ napale na posade nemačke 392. legionarske divizije koje su, kao predstraža Otočca, bile razmeštene u obližnjim selima. Jednovremeno su snage nemačke 392. legionarske divizije i 4. ustaške brigade otpočele napad iz Otočca i Perušića ka s. Vrhovinama, s. Bamljanima i s. Turjanskom. U teškim dvodnevним borbama neprijatelj je odbacio jedinice 13. i 35. divizije NOVJ i zauzeo pomenuta mesta.
- Mart
- Po naređenju Slaba 8. korpusa NOVJ formirana Grupa južnodalmatinskih otočkih NOP odreda.
  - Po naređenju Štaba 10. korpusa NOVJ formiran udarni bataljon Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa.
  - Održana prva okružna konferencija USAOH-a za Buzet (u Istri), na kojoj je izabran Okružni odbor.

MAKEDONIJA

1. mart
- Izašao prvi broj lista »Mlad borec«, organa Narodnooslobodilačkog omladinskog saveza Makedonije (NOMSM).
3. mart
- Kod s. Novog Sela (blizu Kumanova) 3. makedonska NOU brigada zarobila oko 30 čelnika koji su se posle razbijanja četničkog Vardarskog korpusa kod s. Sejac krili u tom rejonu.
5. mart
- SK KPM za Prilep pismeno pohvalio pripadnike NOP-a iz Prilepa i okoline koji su u najžešćoj reakciji okupatora spasavali borce i lećill i krili ranjene partizane koji su u februarском pohodu kao zaštitnica odsećeni od 1. makedonsko-kosovske NOU brigade.
- Mart p.
- U rejonu Kumanova, od jednog dela ljudstva 3. makedonske NOU brigade i novo-došlih boraca, ponovo formiran Kumanovski NOP odred, sa zadatkom da dejstvuje na komunikaciji Skoplje — Kumanovo — Vranje i po manjim neprijateljskim uporištima.

- Jl. **mart** — Iz zasede na putu s. Sulin — Gorica (kod Prespe) Resansko-ohridski NOP odred uništio 3 kamiona. U kamionima je poginulo 9 nemačkih vojnika.
12. **mart** — Kumanovski NOP odred posekao 24 tt stuba između r. Pčinje, Stracina i Kumanova. Odredu su se tom prilikom priključili omladinci iz s. Vojnika, koji su bili regrutovani za bugarsku vojsku.
14. **mart** — Inicijativni odbor ASNOM-a uputio pismo NO odborima u Makedoniji: iznosi odluku 11 zasedanja AVNOJ-a kojom je Makedonija priznata za ravnopravnu federalnu jedinicu; objašnjava postupak pri biranju legalnih i ilegalnih opštinskih, sreskih i okružnih NO odbora i delegata za I zasedanje ASNOM-a.
- CK KPM uputio direktivu oblasnim komitetima KPM. iznosi podclu Makedonije na 12 okruga i dostavlja ključ za izbor delegata za I zasedanje ASNOM-a.
- Počeo izlaziti »Ilindenski pat«, organ NOF-a Makedonije.
15. **mart** — Upravnik bugarske skopske oblasne policije izveštava direkciju u Sofiji o uzrocima neuspeha ofanzive preduzete januara 1944. protiv partizanskih jedinica na odseku Kumanovo — Kriva Palanka — Vranje. Krivicu za neuspeh prebacuje na vojsku.
- Mart p.p.** — Ministar pravosuđa bugarske vlade Partov došao u Makedoniju da pripremi teren za izbor poslanika* iz Makedonije u bugarsko Sobranje, kao protivtežu pripremanjama za sazivanje ASNOM-a. Ova misija nije uspjela zbog sve jačeg razvoja NOP-a u Makedoniji i Partov se vratio u Sofiju.
16. **viari** — Na kumanovsko-vranjskom i crnotravskom području jedinice bugarske 5. okupacione armije otpočele ofanzivna dejstva protiv makedonskih, južnomoravskih i kosovskih partizanskih jedinica. Okupator je za tu svrhu formirao: Moravski odred (po jedan bataljon 45, 54. i 51. pešadijskog puka); Vlasinski odred (po jedan bataljon 56, 3. i 13. pešadijskog puka); Trnski odred (po jedan bataljon 1. 25. i 50. Pešadijskog puka). Pored tih odreda predviđena je upotreba i 52. i 53. pešadijskog puka, pod neposrednom komandom štaba bugarske 29. pešadijske divizije.
- Kod s. Biljače, s. Bratoselca, s. Buštrana. s. Svinjišta i s. Bugarinja (blizu Kumanova) 3. makedonska NOU brigada i Kosovski partizanski bataljon vodili desetočasovnu borbu protiv bugarskih jedinica i policije. Neprijateljske snage su se povukle iz ovih sela uz gubitke od oko 30 mrtvih i ranjenih.
19. **mart** — Izvršivši blokadu, bugarska policija uhapsila u Bitolju oko 250 pripadnika i simpatizera NOP-a, među kojima i oko 60 žena.
21. **mart** — CK KPM pismom upoznao članove partije u skopskom zatvoru sa razvojem NOB-a u zemlji i postavio im zadatke u vezi sa organizovanjem i delovanjem njihove partijske organizacije.
26. **mart** — GS NOV i PO za Makedoniju pismenom naredbom pohvalio borbe i rukovodioce 1. makedonsko-kosovske NOU brigade i bataljone »Stevan Naumov« i »Hristo Botev« za pokazanu hrabrost, čvrstinu i samopregor u borbama protiv bugarskih jedinica u februarском pohodu.
29. **mart** — Grupa boraca 2. makedonske NOU brigade oštetila nemački transportni voz kod Devđelije. Saobraćaj je bio prekinut nekoliko časova.
30. **mart** — PK SKOJ-a za Makedoniju dostavio CK SKOJ-a sledeći izveštaj: o aktivnosti i razvoju organizacije SKOJ-a posle okupacije Makedonije; o merama okupatora u pogledu denacionalizacije makedonske omladine stvaranja fašističkih omladinskih organizacija i mobilizacije za bugarsku vojsku; o obuhvatanju omladine u NOP i uključivanju u jedinice NOVJ: o akcijama omladine i o organizaciono-kadrovskim pitanjima SKOJ-a u Makedoniji.
31. **mart** — PK SKOJ-a za Makedoniju uputio pismo 2. oblasnom komitetu SKOJ-a: ukazuje na greške i nedostatke u radu i daje smernice za organizaciono učvršćivanje i budući rad.
- Mart** — Drugi oblasni komitet SKOJ-a za Makedoniju uputio poziv omladini regrutovanoj za bugarsku vojsku: ne odazivati se pozivu okupatora, već stupati u redove NOV i PO Jugoslavije.
- Formirana Komanda kumanovskog vojnog područja.

SLOVENIJA

- warf — N.i osnovu odluke CK KP Slovenije od 7. februara 1944. izvršeno preimenovanje pokrajinskih i rejonskih komiteta KP Slovenije: pokrajinskih u oblasne komitete a rejonskih u okružne komitete.
5. mart — Na položajima s. St. Janž — s. Pečovnik (kod Vuzenice) 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek 4. operativne /one NOV i PO Slovenije napala i razbila nemačke snage.
- Jedinice 6. slovenačke udarne brigade »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV 1 PO Slovenije, uništivši rudnička postrojenja, crpke za vodu i transformatorsku stanicu, onemogućile dalju eksploataciju rudnika boksita Kokarje (kod Mozlrja).
- Mart p. — Na pl Bohoru, od Kozjansko čete, formiran Kozjanski partizanski bataljon, sa operativnim područjem između roka Sutle, Save i Savinje i pruge Celje — Rogatec.
7. mart — Drugi bataljon 0. slovenačke udarne brigade »Slavko Slander 4. operativne zone NOV 1 PO Slovenije napao nemačku autokolonu od 13 kamiona na putu s. Radmirje — Gornji Grad i uništio 4 kamiona s nemačkim policajcima.
10. mart — Otpočeo napad 4. slovenačke udarne brigade »Malija Gubec« 15. divizije NOVJ na nemačko uporište u s. Trškoj Gori (kod Novog Mesta). Brigada je, zbog brze i snažne intervencije neprijatelja, vodila teške borbe protiv nemačkih kolona kod s. Karteljeva i s. Trške Gore sve do 12. marta, kada je odustala od daljeg napada na s. Tršku Goru.
12. mart — Delovi 2. bataljona Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ izvršili prepad na aerodrom Belvedere kod Videma (u Italiji), uništili obezbeđenja aerodroma i zapalili 9 aviona i razna postrojenja.
- Jedinice 18. divizije NOVJ rušenjem postrojenja onemogućile dalju eksploataciju rudnika uglja Zavrhnjek (kod Divače).
- Na položajima s. Dovže — s. St. Ilj — s. Valkan 11. slovenačka brigada Miloš Zidanšek 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila oštre borbe protiv nemačkih kolona koje su nadirale sa pravca Mislinja. Posle viščasovne borbe neprijatelj je odbijen uz osetne gubitke.
14. mart — Posle jednočasovne borbe kod s. Spitaliča (blizu Motnika) 2. bataljon 6. slovenačke udarne brigade »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništio nemačku policijsku patrolu jačine 15 ljudi.
- Na položajima kod s. Skočaja (blizu Vitanja) 11. slovenačka brigada Miloš Zidanšek 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila teške borbe protiv nemačkih policijskih i žandarmerijskih snaga koje su u tri kolone nadirale iz Vitanja na pl. Pohorje. Posle sestočasovne borbe nemačke kolone su, uz osetne gubitke, prinuđene na povlačenje.
- U s. Količevu (kod Kamnika) 1. bataljon ti. slovenačke udarne brigade Slavko Slander 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zaplenio u fabrici papira Bonač veće količine raznog kancelarijskog materijala i druge opreme.
15. mart — Delovi 18. divizije NOVJ uništili nemačko uporište u s. Preserju (kod Ljubljane), spalili železničku slanicu, porušili okolna utvrđenja i železničku prugu.
- Na putu s. Blagovica — s. Krašnja (kod Domžala) jedinice G. slovenačke udarne brigade »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništile nemačku policijsku patrolu jačine 19 ljudi.
- IG, »iart — Na putu V. Lašče — Ribnica jedinice 18. divizije NOVJ vodilo teške borbe protiv nemačke motorizovane kolone (110 kamiona) koja je iz Ljubljane nadirala u pomoć okruženoj posadi Ribnice. Nemački vojnici su uspeali da probiju položaje 18. divizije NOVJ i izbiju u Ribnicu.
- Kod s. Laze (kod Kamnika) 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništila nemačku motorizovanu kolonu (4 kamiona, 1 putnički automobil i 1 motocikl sa prikolicom).
- Kod ž. st. Poljčane 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek 4. operativne z-jne NOV i PO Slovenije minirala železničku prugu Coljo — Maribor. Prilikom eksplozije uništena su 4 vagona nemačkog transportnog voza, a ostali vagoni su oštećeni. Poginulo je oko 160 nemačkih vojnika.

- Naredbom Izvršnog odbora OF Slovenije formiran Pokrajinski odbor OF za Koruško sa zadatkom da organizuje i rukovodi NOB-om u Koruškoj, obuhvalajući i predeo severno od r. Drave.
- 17. mart — U s. Oplotnici (kod Slov. Konjica) 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije spalila tri nemačke auto-garaže, 3 kamiona, 3 traktora i 9 prikolica.
- Jedinice Kamničko-zavaskog NOP odreda, na osnovu naređenja Slaba 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, miniranjem uništile postrojenja rudnika uglja Kisovec (kod Zagorja) i time onemogućile dalju eksploataciju rudnika.
- 18. mart — Jedinice 9. korpusa NOVJ otpočele jednovremeni napad na nemačko-belogardistička uporišta s. Godovič i Hotedršicu (kod Vrhnika). Zbog snažne i brze intervencije delova nemačkog 10. SS policijskog puka i 139. brdskog lovačkog puka nemačke 188. rezervne divizije iz Idrije, Postojne i Skofje Loke, jedinice 9. korpusa NOVJ su obustavile napad, te su sve do 23. marta vodile teške odbrambene borbe.
- 19. mart — Prva slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ i 6. slovenačku udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napale fortifikacijski dobro utvrđeno nemačko uporište s. Moravče (koci Kamnika), jačine 42 vojnika. U toku napada minirane su i zapaljane obe odporne tačke, a neprijateljska posada se povukla u betonske bunkere u podrumu, odakle je pružala dalji otpor, koji se, zbog nedostataka teškog naoružanja, nije mogao slomiti.
- 21. mart — Nu položajima s. V. i M. Slevica — s. Skrlovice — s. Podpoljana 9. slovenačku brigadu 18. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačko-belogardističkih snaga iz V. Lašča. Posle osmočasovnih borbi neprijatelj se povukao u polazni garnizon, jer mu je, zbog odlučnog napada jedinica 9. brigade, zapretila opasnost da bude okružen.
- 22. mart — Bovškn četa Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ uništila električnu centralu Log (kod Bovca) i zarobila posadu električne centrale.
- Kod s. Trnjava (blizu Domžala) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ i delovi 6. slovenačke udarne brigade »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napali nemačku motorizovanu kolonu. U borbi su uništena dva kamiona sa ljudstvom, a ostali su se probili. Iz s. Krašnje su posle podne pristigle snage da prikupe mrtve, ali su i one, posle kraće borbe, odbačene u polazni garnizon.
- 23. mart — I/. Tuhinjske doline jaka nemačka kolona napala 1. slovenačku udarnu brigadu »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ i 6. slovenačku udarnu brigadu »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije na položajima s. M. i V. Rakitovec (kod Kamnika). U oštroj borbi su neprijatelju naneti osetni gubici.
- 24. mart — Na pl. Bohoru Kozjanski NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodio tešku borbu u okruženju protiv nemačkih kolona iz Brezica i Krškog. Odred se, posle višerasovne borbe, uz gubitke od 19 mrtvih, probio iz okruženja u pravcu s. Bizeljškog.
- 25. mart — Na pl. Paškom kozjaku 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv nadmoćnih nemačkih snaga a zatim se povukla na pl. Basališče (kod Vitanja), gde je nastavila borbu sve do noći, kada se neprijatelj povukao u polazni garnizon Vitanje.
- 26. mart — Jedinice Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništile obezbeđenje i električnu centralu u s. Podpecima (kod Mežico) koja je strujom snabdevala rudnik olova u Mežici.
- 27. mart — Kod s. Retke (blizu G. Grada) 3. bataljon 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ napao motorizovanu kolonu iz nemačkog 25. SS policijskog puka koja se iz Mozirja kretala u pravcu s. Ljubnog. Pod neprijateljskim pritiskom bataljon se povukao u s. Sv. Radegundu, gde je ponovo prihvatio borbu i. posle energičnog juriša, proterao i gonio neprijatelja sve do Mozirja.
- 30. mart — Na položajima s. Cerkev i s. Ortnek — s. Zlebič jedinice 18. divizije NOVJ vodile teške odbrambene borbe protiv nemačkih snaga koje su iz Kočevja i V. Lašča nadiralo ka Ribnici. Brojno nadmoćne, obe nemačke kolone su uspele da se probiju i da se spoje kod s. Zlebiča, odakle su se vratile u V. Lašče i dalje ka Ljubljani.
- U s. Lavrici (kod Ljubljane) 12. slovenačka brigada 15. divizije NOVJ uništila nemačko-belogardističku posadu koja se nalazila na obezbeđenju pruge Ljubljana — Grosuplje.

- Mart k. — Naredbom Staba 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, od Kozjanskog bataljona, Xormiran Kozjanski NOP odred, sa operativnim područjem između reka Savinje Save i Sutle.

SRBIJA

- 1/2. murt — U s. Beočinu (kod Petrovaradina) 1. četa 1. bataljona 1. sremskog NOP odreda zapalila opštinsku zgradu i arhivu. Tom prilikom je u redove NOV i PO prešlo 13 domobrana.
3. mart — U s. Brezovici (kod Vlasotinaca) bugarski partizanski bataljon »Hristo Botev« prešao pod komandu 1. sofijske zone.
5. mart — S položaja s. G. Krće — pl. Gradina (kod Pljevalja) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbila napad oko 500 vojnika nemačkog 3. puka »Brandenburg« i četnika i odbacila ih ka Pljevljima. U borbi je poginulo oko 12 i ranjeno 20 neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 1 poginulog i 3 ranjena borca.
- Mart p. — U s. Belegišu (kod Stare Pazove) izvršena reorganizacija Pokrajinskog NO odbora Vojvodine i preimenovanje u Glavni NO odbor za Vojvodinu.
Na teritoriji Crne trave formiran bugarski partizanski bataljon »Vasil Levski«.
- U rejonu s. Dobrog Polja (u Crnoj travi), od bugarskih partizanskih bataljona »Hristo Botev« i »Vasil Levski«, formiran Trnski partizanski odred.
- C. mart — U s. Trgovištu (kod Vranja), od boraca 2. južnomoravskog NOP odreda, formirana 6. južnomoravska NO brigada.
- C>7. viart — Kod Rudog 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ pokušala da forsira r. Lim, ali nije uspela, zbog nedostatka tehničkih sredstava za prelaz preko reke, koju je, efikasnom vatrom, branio četnički Drinski korpus. Brigada je imala 2 poginula i 6 ranjenih boraca.
7. mart — Kod s. Grevca (blizu Kruševca), u borbi 3. južnomoravske brigade i Rasinskog NOP odreda protiv četničke Resavske brigade, poginula 34 četnika. Gubici jedinica NOV: 1 mrtav i 1 ranjen borac.
- Na putu Ruma — s. Vrdnik delovi 1. sremskog NOP odreda iz zasede napali 2 kamiona s nemačkim vojnicima i radnicima iz s. Vrdnika. Poginula su 3 vojnika i 5 ih je nestalo.
8. mart — Na grebenu pl. Bića (kod Priboja) jedan bataljon 5. puka SDK, oko 300 četnika Pribojske brigade, delovi nemačkog 3. puka »Brandenburg« i legije »Krempler« — ukupno oko 1500 vojnika — napali dva bataljona 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ. Posle oštre borbe napad je odbijen a neprijatelj je odbačen u Priboj, uz gubitke od 37 mrtvih, više ranjenih i 1 zarobljenog. Jedinice 4. brigade su imale 9 poginulih i 17 ranjenih boraca.
- U s. Trgovištu (kod Vranja) formiran Vranjski NOP odred.
- 8/9. mart — Kod s. Rlice (blizu Kruševca) 3. južnomoravska NO brigada i Rasinski NOP odred iznenada napali četničku Rasinsku brigadu i razbili je. Poginulo je 30 četnika.
9. mart — Kod s. Gostuše (blizu Pirota) Nišavski NOP odred sačekao u zasedi oko 40 bugarskih policajaca i ubio trojicu dok su se ostali razbežali.
- 9/10. mart — Kod s. Ustibara (blizu Rudog) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ ponovo pokušala da forsira r. Lim, ali bez uspeha. U borbi je izbačeno iz stroja 20 boraca te brigade.
10. mart — Jedinice nemačke 13. SS divizije »Handžar«, ustaško-domobranske I nemačko posade iz Vinkovaca i Srem. Mitrovice i delovi domobranske rečne fiatile otpočeli trodnevnu ofanzivnu akciju s ciljem da okruže i unište jedinice NOV i PO Vojvodine na području: s. Lipovac (kod Sida), s. Morović, Srem. Rača i s. Jamena. Glavni štab NOV i PO za Vojvodinu 4. vojvođanska NOU brigada, 1. bataljon 6. vojvođanske NOU brigade i 2 sremski NOP odreci izbegli su neprijateljski udar i povukli se ka r. Savi, gde su se u rejonu s. Jamene i Srem. Rače noću prebacili u istočnu Bosnu. Ozlojeđen

i Po drugom izvoru ona je lomljena fl. marta.

neuspehom, neprijatelj je počinio zločine: delove bosutskih sela pretvorio u zgarista i ruševine; na zverski način ubio u s. Batrovcima 26, u s. Moroviću oko 100, u Srem. Rači oko 370, u s. Bosutu preko 200 i u s. Jameni oko 50 ljudi, žena i dece; rušenjem brane na r. Bosutu poplavio veliki kompleks plodnog zemljišta.

- Iz Priboja i Pljevalja dva bataljona nemačkog 3. puka »Brandenburg«, dva bataljona 5. puka SDK i četnička Pljevaljska i Pribojska brigada izvršili napad na 2. proletersku udarnu diviziju NOVJ, Napad je zadržan na grebenu pl. Biča i kod s. Gotovuše i s. G. Krče, a zatim je neprijatelj odbačen prema Priboju i Pljevljima, uz gubitke od oko 25 mrtvih i ranjenih, dok je 2. divizija imala 5 mrtvih i 17 ranjenih boraca.
- Između s. Martinaca 1 s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice) delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirali prugu, usled čega je sa šina iskočila lokomotiva i 5 vagona teretnog voza.
- U s. Kamenicu (kod Petrovaradina) upala četa 1. sremskog NOP odreda, ubila 3 domobrana i zaplenila 5 pušaka i 300 metaka.
- JI man — U s. Rečici (kod Lebana) GS NOV i PO za Srbiju formirao 9. srpsku NO brigadu (nazivana je i 6. brigadom i Ozrenskom brigadom). U njen sastav su ušli Zaječarsko-timočki NOP odred i Ozrenski partizanski bataljon.
- U rejonu ž. st. Voganj (na pruži Ruma — Srem Mitrovica) grupa boraca Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge oštetila lokomotivu i 5 vagona teretnog voza.
- 12. mart — Glavni štab NOV i PO za Srbiju formirao Operativni štab južnomoravskih brigada. Pod njegovu komandu su stavljene 2, 3. i 4. južnomoravska NO brigada i 9. srpska NO brigada.
- 13. mart — Kod s. Sajinca (blizu Vranja) 6. južnomoravska NO brigada razbila četničku Krivopalanačku brigadu, posle čega ova nije više postojala kao organizovana jedinica.
- 14. mart — Između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice), delovi 1. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu i nekoliko vagona transportnog voza.
- 16. mart — Izvršivši prisilnu mobilizaciju, četnički Rasinski i Toplički korpus preduzeli iz Kosanice J gornjeg toka r. Toplice napad na jedinice Štaba južnomoravskih brigada u Toplici i Jabfanici. Trebalo je da tim četničkim jedinicama sadejstvuju četnički Jablanički i Kosovski korpus s pravca Jablanice a četnički Resavski korpus preko pl. Jastrepca, dok bi jedinice SDS i SDK i bugarske jedinice zatvarale sve pravce koji izvide u dolinu J. Morave, ne dozvoljavajući jedinicama NOVJ da se prebace na desnu obalu J. Morave. U borbama vođenim do 20. marta jedinice NOVJ su odbile sve napade četnika i proterale ih ka pl. Kopaoniku, Četnici su imali preko 300 mrtvih i veći broj ranjenih, a jedinice NOVJ oko 40 mrtvih. Zaplenjeno: 2 topa, 6 minobacača i veća količina drugog oružja i opreme.
- Posle dvodnevni borbi u rejonu s. Selihovo — Rudo — s. Bijelo Brdo protiv četničkog Drinskog korpusa, 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ završile forsiranje r. Lima i prodrle u Srbiju. U tim borbama neprijatelj je imao 7 mrtvih, 6 ranjenih i 6 zarobljenih, a jedinice NOVJ — 3 ranjena borca.
- 16/17. mart — Između Srem. Mitrovice i s. Lačarka 2. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu, usled čega su tender i 6 vagona teretnog voza izbačeni sa šina.
- 17. mart — Kod s. Arbanaške (blizu Prokuplja), u borbi protiv delova četničkog Rasinskog korpusa, 2. i 4. južnomoravska NO brigada ubile 60 i zarobile 28 četnika.
- Kod Novog Vrbasa delovi 3. bačko-baranjskog NOP odreda miniranjem pruge uništili lokomotivu i 3 vagona.
- 17/18. mart — Četvrta krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ i dva bataljona 2, proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napali na 1. i 2. bataljon 5. puka SDK, četničku Jurišnu brigadu Pavia Đurišića, četničku Pribojsku brigadu, četnički Pribojski odred i muslimansku fašističku miiicuju — svega oko 2300 vojnika — koji su branili Priboj. Grad je zauzet, ali ga je neprijatelj sutradan povratio uz pomoć delova nemačkog 3. puka »Brandenburg« i četničke 2. mileševske brigade. Poginulo je oko 100. ranjeno oko 150 i zarobljeno 26 neprijateljskih vojnika, a zaplenjeno je dosta oružja i drugog materijala. Brigade NOV su imale 5 mrtvih i 26 ranjenih boraca.

- Između ž. st. Dobrun i ž. st. Mokra Gora (na pruži Titovo Užice — Višegrad) dva bataljona 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ i jedan bataljon 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napali netnačko-bugarske posade. Poginulo je oko 40 neprijateljskih vojnika; zaplenjeno je 10 kamiona s municijom i opremom, 1 mitraljez i 10 pušaka; porušeno je oko 500 m železničke pruge. Jedinice NOVJ su imale 2 mrtva i 3 ranjena borca.
- IS. mart — Bugarske jedinice jačine do jedne divizije preduzele ofanzivu protiv 2. južn irnorravskog NOP odreda, Kosovskog partizanskog bataljona i jedinica CrnOtruskog vojnog područja s ciljem da ih u rejonu s. Crne Trave, s. Broda i s. Ruplja (kod Vranja) okruže i unište. U toku ovog dana neprijatelj je uspeo da u širem rejonu pomenutih sela okruži partizanske jedinice. U 23 časa su se dve čele Kosovskog partizanskog bataljona i deo 2. južnomoravskog NOP odreda probili iz okruženja. U loj ofanzivi (poznatoj kao martovska ofanziva i, koja je trajala do sredine aprila bugarske jedinice su ubile 57 ljudi iz s. Ruplja i s. Bainea i zapalile s. Crnu Travu i s. Brod. U borbi su poginula 34 borca (među kojima i 4 člana Engleski¹ vojne misije) i zarobljeno je oko 50 boraca, a kod s. Darkovca streljano je 12 omiadfnaca.
- Na pl. Vidojevici 4. južnomoravska NO brigada vodila žestoku borbu protiv delova četničkog Rasinskog korpusa i sprečila im dalje nadiranje ka Pustoj reci. ubivši 35 četnika.
- Kod s. Kačikola (blizu Prištine) nemačka policija i milicija uništile grupu rodoljuba koja je Iz prišfinskog sreza pošla ka Jablanici u partizane: ubila 22 i zarobila 25 rodoljuba (spasio se svega 5 rodoljuba).
- 19 mart — Na položajima Arbanaška pl — s. Rgaje — s. Đurevae (kod Prokuplja), u oštroj borbi, jedinice Operativnog štaba južnomoravskih brigada (2. i 4. NO južnomoravska, 9. srpska NO brigada i 1. južnomoravski NOP odred) slomile napade četničkog Rasinskog i Topličkog korpusa i u protivnapadu — ovog i narednog dana — proturale ih preko r. Toplice ka pl. Kopaoniku. Poginulu je 25 i ranjeno 50 boraca NOVJ. Među poginulima bio je i komandant 2. južnomoravske NO brigade Savo Eraković, narodni heroj. Četnici su imali preko 200 mrtvih i veći broj ranjenih,
- Iz rejona s. Crne Trave (kod Vranja) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda i jedinice Crnotravskog NOP odreda, okruženi od bugarskih jedinica, uspeli da se dolinom Rupljanske reke probiju ka pl. Kačeru. U tim borbama je poginulo 20 partizana i nešto više ih je zarobljeno.
- U s. Nadalju (kod Srbobrana), u borbi protiv mađarske policije i žandarmerije, poginula dva člana SK KPJ za Bečej.
20. mart — Kod s. Kutine (na pl. M Jastrepcu) 3 južnomoravska NO brigada napala četnički Resavski korpus (oko 500 četnika) i u borbi vođenoj ceo dan prisilila ga na povlačenje ka r. J. Moravi. Poginulo je 35 i zarobljeno 8 četnika. Zaplenjeno: p mitraljez, 15 pušaka, municija i 800.000 dinara.
- U Petrovgradu (sada: Zrenjanin) nemačka policija streljala 30 članova Partiju i simpatizera NOP-a.
21. mart — Na položajima kod s. Strbaca i s. Bijelog Brda 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije i 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbacile oko 2 000 nemačkih vojnika, nedičevaca i četnika u Priboj i nanele im gubitke od 39 mrtvih i oko 70 ranjenih. Jedinice NOVJ su imale 14 mrtvih i 29 ranjenih boraca. U borbi je poginuo politički komesar 2. bataljona 2. proleterske NOU brigade Bozo Tomić, narodni heroj.
22. mart — U logoru u Satoraljuhjelju (u Madurskoj) izbila pobuna političkih zatvorenika, većinom iz Bačke. Pri izlazu iz zgrade zatvora, prva grupa od 40 zatvorenika sukobila se sa stražom, kojoj su u pomoć pristigle vojska, policija i žandarmerija, baš kad je i preostala grupa od 350 zatvorenika napuštala zgradu. Pobuna je u krvi ugušena. Pobjegli zatvorenici su uz put pohvatani, te su pobijeni ili docnije osuđeni na višegodišnju robiju.
- U pokretu od Rudog ka r. Ibru. 2 proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ u rejonu s. Borove Glave prešle komunikaciju Užice (sada: Titovo Užice) — Nova Varoš.
23. mart — Kod Mrtvačkog mosta na reci Temskoj Nišavski NOP odred sačekao jodnu bugarsku četvu i u četvoročasovnoj borbi potpuno je razbio. Poginulo je 40 i ranjenu više bugarskih vojnika. Odred je imao 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
- Kod s. Ljubiša. na maršu od Rudog ka r. Ibru. 2. proleterska udarna i 5. krajiška udarna divizija NOVJ prešle stari put Užice (sada: Titovo Užice) — Nova Varoš.

- Kod s. Ravni (blizu Titovog Uzica) 2. bataljon 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ slomio otpor četničke Zlatiborsko i Užičke brigade. Neprijatelj je imao 5 poginulih. 8 ranjenih i * zarobljenih, a 1. krajiška NOU brigada 1 poginulog i 1 ranjenog borca.
  - Kod s. Kokinog Eroda (blizu Nove Varoši) jedinice 2. proleterske udarne brigade 2 proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv Leteće brigade četničkog Požeškog korpusa. Neprijatelj je u/, gubitke od 1 mrtvog i 2 ranjena, odbačen ka s. Amzićima
24. mart
- Kod s. Jasenova (na Zlatiboru) 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ slomila otpor četničkog 2. ravnogorskog korpusa i odbacila ga preko s. Močilaca i s. Ravne Gore prema s. Katićima.
  - Na pruži između s. Tovarnika i s. Ilaće (kod Sida) delovi 2. sremskog NOP odreda napali domobransku patrolu, te trojicu ubili, jednog teže ranili i jednog zarobili.
  - Kod s. Burade. s. Brđana i s. Trudova (blizu Kokinog Broda) 3. srpska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv četničkog Javorskog korpusa i delova četničkog 2. ravnogorskog korpusa i odbacila ih prema pl. Javoru. Poginulo je i ranjeno oko 40 četnika, dok ih je 7 zarobljeno. Zaplenjeni su 2 minobacača i 1 p. mitraljez. Gubici 3 brigade: 4 mrtva i 5 ranjenih boraca.
25. mart
- U s. Viševcu (kod Vranja) od boraca Kosovskog partizanskog bataljona, koji je stigao iz Jablanice i Kosovskog partizanskog bataljona koji je dejstvovao na ktimanovsko-vranjskom području, formiran Kosovski NOP odred.
  - U rejonu s. Kušića (kod Ivanjice) 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ. u prodoru ka r. Ibru prešle komunikaciju Sjenica — Ivanjica
  - Na položaju Lupoglav — Rakita (kod Ivanjice) 2. proleterska udarna brigada 2 proleterske udarne divizije NOVJ, uz sadejstvo 3. bataljona 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ, napala Studeničku i Moravičku brigadu četničkog Javorskog korpusa i posle žestoke borbe odbacila ih prema pl. Goli.it. Neprijatelj je imao osetne gubitke. Zarobljeno je 27 četnika, a zaplenjeni su, pored ostalog, 2. p. mitraljeza i 1 mitraljez. Gubici 2. brigade: 4 ranjena borca.
- Kod s. Kaluševića, Crvene gore i s. Opaljenika (blizu \ "anjice) 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ slomila otpor jednog bataljona bugarske 24. pešadijske divizije i delova 2. puka SDK. Neprijatelj je odbačen prema Ivanjići, uz gubitke od 8 mrtvih i 2 ranjena vojnika
- Kod s. Prilika (blizu Ivanjice) 1. i 2. bataljon 1. udarne krajiške brigade 5. udarne divizije NOVJ slomili otpor 2. bataljona 2. puka SDK i odbacili ga prema s. Lisi uz gubitke od 77 mrtvih i ranjenih. Pored ostalog, zaplenjeni MI 3 p. mitraljeza i 1 mitraljez.
26. mart
- GS NOV i PO za Srbiju formirao Stab južnomoravske zone, pod čiju komandu su stavljani: 2, 3. 4. i 5. južnomoravska NO brigada, 9. srpska NO brigada, 1. južnomoravski, Jastrebački. Rasinski i Crnotravski NOP odred. Jastrebačka, Jablanička i Crnotravska komanda područja. Time je prestao da postoji Operativni štab južnomoravskih brigada.
  - Kod s. Prilika (blizu Ivanjice) 3. i 4. bataljon 1. udarne krajiške brigade 5. udarne divizije NOVJ vodili petočasovnu borbu protiv jednog bataljona bugarske 24. pešadijske divizije i delova 2. puka SDK Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih, a jedinice 1 brigade — 9 mrtvih i II ranjenih boraca.
- 27/28. mart
- Glavnina 3. makedonske NOU brigade i Kosovskog NOP odreda izvršila napad i razrušila ž. st. Ristovac (na pruži Kumanovo — Vranje) i druge objekte i postrojenja: uništila oko 100 vagona žita i 7 lokomotiva i zaplenila 10.000 litara benzina, oružje, municiju i drugu ratnu opremu. U oštroj borbi je ubila oko 20 nemačkih i oko 30 bugarskih vojnika a zarobila ih je 24. Istovremeno je kod s. Rataje srušila most a kod s. Nesalca kompoziciju s ratnim materijalom.
28. mart
- Posle osmodnevnih marševa i borbi 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ prešle oko 150 km preko planina Zlatibora, Mučnja, Ravne gore, Vrletnice i delom. Javora i stigle u blizinu r. Ibra. Za vreme marša one su vodile borbu s četničkim Javorskim. 2. ravnogorskim. Požeškim. Zlatiborskim i 2. mileševskim korpusom četnicima Pavia Durišića, bugarskom 24. pešadijskom divizijom, nemačkim 3. i 4. pukom Brandenburgt. 2 i 5. pukom SDK. delovima SDS i SGS i legijom Kremplet*. U tim borbama neprijatelj je imao preko 135 poginulih i više od 100 ranjenih: zarobljeno je 47 četnika. Zaplenjeno: 1 protivtenkovski top. 2 mitraljeza. 4 minobacača, i3 puškomitraljeza. oko 45 pušaka i dosta druge vojničke opreme. Jedinice 2. i 5. divizije su imale 15 mrtvih i 34 ranjena.

- U s. Belom Kamenu (kod Prokuplja) 2. južnomoravska NO brigada napala bataljon RZK, ali se posle četvoročasovne borbe, zbog snažnog otpora neprijatelja, povukla. Poginulo je 8 neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 2 mrtva borca.
  - Glavni NO odbor Vojvodine izdao okružnicu br. 3 NO odborima Vojvodine: o jačanju organa narodne vlasti i o zadacima koji pred njima stoje.
  - Kod s. Beočina (blizu Petrovaradina) delovi 1. sremskog NOP odreda minirali dva električna stuba. Istog je dana 1. bataljon tog odreda, iz zasede kod s. Maradika (blizu Indije), ubio 10 i ranio 2 domobrana.
29. mart
- Na drumu Ilok — s. Erdevik 1. bataljon 1. sremskog NOP odreda posekao 290 tt stubova.
30. mart
- U s. Belom Kamenu (kod Prokuplja) 2. i 4. južnomoravska NO brigada napale bataljon RZK. U borbi vođenoj celo po podne neprijatelj je pretrpeo gubitke od 20 mrtvih i izbačen je iz sela ka Prokuplju. Gubici brigada bili su osetni; pored ostalih, poginuo je komandant 2. južnomoravske NO brigade Vladimir Bukilić, narodni heroj.
  - Iz s. Starog Divoša (kod Iloka) delovi 1. sremskog NOP odreda proterali odeljenje nemačkih vojnika koji su vršili pljačku. Poginulo je 10 i ranjeno 5 nemačkih vojnika. Opljačkane stvari vraćene su sopstvenicima.
  - U rejonu ž. st. Voganj (na pruži Ruma — Srem. Mitrovica) delovi 2. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu i nekoliko vagona brzog voza.
- 30/31. mart
- Na odseku s. Pusto Polje — s. Bela Stena (kod Raške) 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ pokušale da forsiraju r. Ibar i da se prebace na pl. Kopaonik. Jake nemačko-bugarsko-nedićevske snage (oko 14 pešadijskih bataljona, 60 minobacača, 20 artiljerijskih oruđa, 10 tenkova i 2 oklopna voza — ukupno oko 10.000 vojnika) u oštroj borbi odbile napad. Neprijatelj je imao oko 140 izbačenih iz stroja. Zaplenjeno: 3 minobacača, 4 mitraljeza, 5 p. mitraljeza, 25 pušaka i dosta drugog ratnog materijala. Gubici 2. i 5. divizije: 30 mrtvih i 64 ranjena borca. U borbi je poginuo i politički komesar 4. krajiške brigade Svetožar Kačar Kačo, narodni heroj.
31. mart
- Kod s. Brzovika (blizu Ušća) jedinice 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ vodile petočasovnu borbu protiv 1. bataljona bugarskog 70. pešadijskog puka i 2. bataljona bugarskog 69. pešadijskog puka (i uspele da ih zadrže na liniji s. Erci — s. Lazi). U toku noći u borbu su uvedene jedinice 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije i dva bataljona 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ. Neprijatelj se uporno branio iz kuća, a zbog brisanog terena i dubokog snega prilaz je bio otežan, tako da napad nije uspeo, zbog čega su se jedinice NOVJ povukle ka s. Koritniku, s. Despotovici i s. Cečini.
  - Na položaju Veliko brdo — Tičja glava — s. Borike (blizu Ušća) tri bataljona 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napali na jedinice bugarskog 61. pešadijskog puka. Pošto se neprijatelj uporno branio, premorene jedinice 4. proleterske brigade nisu uspele da ovladaju njegovim položajem, iako su postale delimičan uspeh.
- Mart. k.
- Iz istočne Bosne se vratio u Srem 2. sremski NOP odred
- Mart
- U predelu Hasa (kod Đakovice), od boraca iz razbijenog partizanskog bataljona »Bajram Curi- i grupe mesnih partizana, formirana partizanska četa iz Hasa.
  - U s. Barbarušincu (kod Vranja) osnovan ONO odbor za okrug Vranjski.
  - U s. Kisaču (kod Novog Sada) formiran OK KPJ za Novi Sad.
  - Formirani prvi OK KPJ i OK SKOJ-a za Pirot.
  - U s. Viševcu (kod Vranja) obrazovan SNO odbor za srez vranjski.
  - U s. Dobrovišu (kod Vlasotinaca) obrazovan ilegalni SNO odbor za srez lužnički.
  - Četnici, posle svirepog mučenja, ubili člana OK KPJ za Niš i jednog od organizatora ustanka u tom kraju Konrada Zilnika Slobodana, narodnog heroja.

A p r i l

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

2. april — VS NOV i POJ obavestio Stab 3. udarnog korpusa NOVJ da će sovjetski avioni bacali materijal za jedinice ovoga korpusa u Vlasenici i da treba čuvati tajnost znakova.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito obavestio Stab 20. divizije NOVJ o imenovanju novog politodela u ovoj diviziji.
3. april — VS NOV i POJ obavestio Stab 3. udarnog korpusa NOVJ da omladinske delegacije iz istočne Bosne, Vojvodine i Srbije, određene za II omladinski kongres Jugoslavije, moraju biti u Drvaru do 25. aprila, te ističe da taj pokret delegacija bude konspirativan.
6. april — VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da glavninu 4. korpusa NOVJ usmeri ka Bihaću, Eos. Novom i Sisku, sa zadatkom: rušiti komunikacije u dolini Une
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu Stabu 26. divizije 8. korpusa NOVJ: obaveštava da na o. Vis dolazi jedan član VS NOV i POJ da učestvuje u izradi plana za napade jedinica 26. divizije NOVJ na ostrva, naređuje da se izvrše pripreme pre njegovog dolaska a da napadi počnu Sto pre.
7. april — VS NOV i POJ naredio Slabu 2. udarnog korpusa NOVJ da pređe u ofanzivu na svim sektorima, da jednu operativnu grupu zadrži na odseku Zlatar — Priboj— Rudo i da veću pažnju posveti primorskom sektoru.
1. april — VS NOV i POJ uputio direktivu Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ: kritikuje rad sanitetskih organa ovog korpusa i naređuje da se preduzmu sve mere radi lokalizovanja pegavog tifusa; traži mišljenje da li se može ostvariti već poslata direktiva — da se od jedne divizije iz 3. udarnog korpusa i jedne vojvođanske divizije oformi udarna grupa za ostvarenje operativnih zamisli VS NOV i POJ.
- Us. Kalni (u Crnoj travi) otpočelo dvodnevno savetovanje između delegata CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozara Vukmanovića Tempa I predstavnika BRP(k). Stvoren je plan dejstva jugoslovenskih i bugarskih partizanskih jedinica u prigraničnom pojasu.
- Jedinice Crvene armije izbile na čehoslovačku i rumunsku granicu.
- Otpočela ofanziva 4. ukrajinskog fronta na Krim.
10. april — Jedinice 3. ukrajinskog fronta posle trodnevne opsade oslobodile Odesu.
- U Vašingtonu predsednik SAD Franklin Ruzvelt sazvaio konferenciju šefova američke službe za Balkan i Bliski istok. Zaključeno je da se Draži Mihailoviću pošalje hitna pomoć u naoružanju i u drugoj ratnoj opremi.
11. april — VS NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da ispila mogućnost iznenadnog prodora dve divizije iz istočne Bosne u Srbiju, negde na odseku Bijeljina — Zvornik i Ljubovija — Višegrad.
- VS NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ: 27. udarna divizija NOVJ ne može se suviše izlagati napadima neprijateljskih snaga na odseku Trnovo — Kalinovnik, jer je ta komunikacija vrlo osetljiva (VŠ će narediti kada bude vreme za angažovanje na tom odseku).
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da na odseku Priboj — Rudo drži jače snage kao mostobran u slučaju povlačenja 2. proleterske udarne i 5. udarne divizije NOVJ.
12. april — U Moskvu stigla delegacija VŠ NOV i POJ 1 NKOJ-a. Ona se s vladom SSSR-a, posle višednevnih pregovora, sporazumela o načinu dotura materijalne pomoći NOVJ

i p položaju jugoslovenskih građana u SSSR-u: da se NOVJ snabdeva iz Ukrajine va/dušnim putem i da se od jugoslovenskih građana u Sovjetskom Savezu formira Jugoslovenska brigada. Generalštab Crvene armije poklonio je NOVJ vojno-stručnu literaturu za obuku starešina, dok je vlada SSSR-u. na ime ratne pomoći, otvorila NKOJ-u kredit u iznosu od milion rubnlja.

- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ. obrazovati komisiju koja će sređivati materijale za odlikovanja boraca i rukovodilaca na osnovu predlogu starešina (od komande četa pa naviše); odmah poslati predlog« za odlikovanje najzaslužnijih boraca i rukovodilaca, naročito onih koji su u NOV i POJ od 1941 i 1942. godine. Raspisi slične sadržine upućeni su i ostalim podređenim štabovima.
- Jedinice 4 ukrajinskog fronta oslobodile Kerč.
- U nemačkoj Vrhovnoj komandi, pod rukovodstvom vode Trećeg Rajha Adolfa Hitlera, počela dvodnevna konferencija na kojoj je razmatrano pitanje nemačkog desanta na o. Vis. Doneta je odluka da se, zbog nedostataka odgovarajućih pomorskih i vazdušnih snaga, desant na o. Vis odloži, a konačno rešenje donese tek posle svestrane procene dalmatinske odbrambene /one.
- 14. april — VS NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ: dostaviti podatke o neprijateljskim snagama na području tog korpusa; odgovoriti da 11 su divizije određene za prodor u Srbiju sposobne za pokret bez prethodnog snabdecivanja materijalom i da li se r. Drina može forsirati bez čamaca: naredili komandantu 16. udarne divizije da se direktno uključi u radio-vezu sa VŠ.
- 15. e-iril — VŠ NOV i POJ uputio depešu Slabu 2. udarnog korpusa NOVJ: slaže se sa predlogom Štaba korpusa da težište aktivnosti njegovih jedinica budu u Sandžaku, gdje treba koncentrisati jače snage i razbiti četnike; iznosi mišljenje da je numera nemačke komande da jedinice toga korpusa potisne iz naseljenih mesta, koja bi poseli četnici; naređuje da se jedinice toga korpusa zadrže na svom sektoru a s njime će sadejstvovati 27. udarna divizija NOVJ.
- VS NOV i POJ obavestio Stab 3. udarnog korpusa NOVJ: da su nemačke snage počele ofanzivu protiv jedinica NOV i POJ u Sandžaku a četnici se koncentrisali na odseku Foča — Pljevlja; da je namera nemačkih snaga da potisnu snage NOVJ i omoguće četnicima i drugim kvislinškim snagama da posednu garnizone, da bi nemačke posade bile slobodne za druge frontove. Ujedno mu je naredio da 27. udarna divizija sadejstvuje s jedinicama 2. udarnog korpusa NOVJ pravcem Foča — Celebić, te ga obavestio da je poduzeo mere da pre pokreta snabde jedinice materijalom
- VS NOV i POJ naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da razbije četničku grupu Zaharija Ostojića. koja je, verovatno. pobegla sa Zlatiboru u istočnu Bosnu.
- April s. — Komandant Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje, general Vilson uputio poziv vrhovnom komandantu NOV i POJ maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu da pošalje svoju vojnu misiju radi vođenja razgovora o pomoći NOVJ i o drugim nerešenim pitanjima.
- 10. april — Predsednik NKOJ-u Josip Broz Tito zatražio od glavne direkcije Unre u Vašingtonu da hitno otpočne slanje materijalne pomoći stanovništvu na oslobođenoj teritoriji Jugoslavije.
- Vlada Republike Brazila, na zahtev NKOJ-a, stavila embargo na 11,5 tona jugoslovenskog zlata deponovanog u bankama Brazila kojim je dotada, neodgovorno i protiv interesa NOB-a, raspolagala izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije,
- 17. april — VS NOV i POJ uputio depešu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ verovatna je namera nemačkih snaga da ovladaju komunikacijom u dolini r. Lima i posednu garnizone; 2. udarni korpus, s naslonom na čvrsta uporišta, mora da se zadrži na svom području, primenjujući elastičnu odbranu, a VŠ će preduzeti mere da mu olakša položaj dejstvom drugih jedinica na osetljive neprijateljske tačke: Štab korpusa treba da svaki dan javlja o mestu za spuštanje pomoći iz aviona.
- VŠ NOV i POJ obavestio Štab 3. udarnog korpusa NOVJ da nemačke snage vrše ofanzivu protiv jedinica NOV i POJ u Sandžaku i Crnoj Gori; da se jedinice 2. udarnog korpusa povlače iz Limske doline, a operativna grupa divizija (2. proleterska udarna i 5. udarna divizija) nalazi zapadno od r. Ibra. Ujedno mu je naredio da se 16. udarna i 17. udarna divizija NOVJ sprema za pokrete i obavestio ga da postoje izgledi da dobije pomoć u materijalu.
- 19. april — VS NOV i POJ uputio depešu Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ. izvestiti koje vojničke objekte treba da bombarduje avijacija, i pri tome paziti da to budu samo važni objekti i grupisanje neprijateljskih snaga, pošto će bombardovanje određivati VS.

- VŠ NOV i POJ zatražio od Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ da uputi opširan izveštaj: kako je u jedinicama organizovan kulturno-prosvetni rad; koja kulturno-prosvetna tela postoje; koji se listovi i brošure izdaju; postoji li mogućnost za odabiranje novinarskih, glumačkih i sličnih kadrova.
- 20. april
  - Iz Karovinja (kod Brindizija, u Italiji) prebačena u savezničku vazduhoplovnu bazu Beninu (kod Bengazija, u Libiji) I vazduhoplovna baza NOVJ radi nastavljanja obuke i formiranja vazduhoplovnih eskadrila uz pomoć saveznika. Bazi je pristupilo oko 250 avijatičara bivšeg jugoslovenskog vazduhoplovstva.
  - Crvena armija, u ofanzivnim dejstvima. dostigla liniju r. Dnjestar — Jaši — Stanislavsk — Tarnopol — Kovel — Mozir — Velikije Luki — Pskov — Narva.
- 21. aprii
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ imaju zadatak da prodiru u Srbiju; 2. udarni korpus mora ostati na svom odseku, prilagođavajući način ratovanja stvarnoj situaciji, a preduzete su mere da mu se dostavi hrana i materijal; redovno dostavljati izveštaj o mestima za spuštanje materijala iz aviona.
  - VŠ NOV i POJ (ekonomsko odeljenje) izdao uputstva o radu intendantskih organa posle odvajanja službe rukovanja, prijema, raspodele i opravke naoružanja iz sastava ekonomske službe: reguliše se prijem naoružanja, eksploziva, goriva i sanitetskog materijala od saveznika; ukazuje se na potrebu da se povećaju komore, jer njihov broj sada ne odgovara uvećanim potrebama jedinica
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da od sutra u Vlasenici čekaju sovjetske avione koji će doturati materijal.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da dve divizije uputi preko r. Drine u Srbiju da olakšaju dejstva 2. proleterske udarne i 5. udarne divizije iz doline Ibra ka liniji Suvobor — Maljen — Medvednik.
  - VS NOV i POJ izdao naredbu o formiranju odseka za prijem naoružanja.
  - Delegai VŠ NOV i POJ i CK KPJ Svetozar Vukmanović Tempo depešom izveštava CK KPJ: na slobodnu teritoriju (Kumanovo — Vranje — Crna trava) stigli su članovi Glavnog štaba Bugarske i Otečestvenog fronta, gde organizuju svoje jedinice radi prodiranja u unutrašnjost Bugarske; bugarskom rukovodstvu i jedinicama pruža se pomoć u svakom pogledu.
- 22. april
  - U Benini (kod Bengazija, u Libiji), na osnovu sporazuma između vrhovnog komandanta NOV i PO Jugoslavije Josipa Broza Tita i šefa vojne misije V Britanije pri VS NOV i POJ generala Ficroja Maklina, formirana 1. lovačka eskadrila NOVJ od Jugoslovena koji su pristupili NOP-u Eskadrila je brojala 227 boraca sa 16 borbenih aparata tipa "Spitfajer V" (lovac-bombarder). Nosila je oznaku "Nv-352 (Yugoslav) Squadron RAF".
  - Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdao Uredbu o zvanjima političkih komesara NOVJ (rang, prava, oznake odgovarajućih činova). Ova uredba nije važila za NOP odrede Jugoslavije.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da ostane u istočnoj Bosni
  - Predsednik vlade i maršal Italije Pijetro Badoljo sastavio takozvanu vladu okupljanja. koja je imala zadatak da objedini građanske partije u borbi protiv fašizma, da sredi unutrašnje političko stanje i da Italiju pripremi za konačno oslobođenje.
- 23. april
  - Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu: naziv zamenik političkog komesara menja se u nov naziv: pomoćnik političkog komesara; pomoćnik političkog komesara vrši dužnost i poverenika personalnog odseka.
  - VŠ NOV i POJ obavestio Stab 3. udarnog korpusa NOVJ: četničke i nedićevske snage kreću prema Užicu (sada: Titovo Užice); određene snage treba da hitno i energično krenu u Srbiju radi olakšanja pokreta 2 proleterske udarne i 5. udarne divizije NOVJ iz doline r. Studenice prema pl. Povelnu.
- 24. april
  - VŠ NOV i POJ uputio direktivu Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ: odobrava da komandant 16. udarne divizije Danilo Lekić komanduje dvema divizijama predviđenim za prodor iz istočne Bosne u Srbiju; obaveštava da 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija prelaze na severnu stranu od komunikacije Užice (sada: Titovo Užice) — Požega i da kreću prema Medvedniku i Ravnoj gori.
  - VŠ NOV i POJ doneo Uredbu o zvanjima pomoćnika političkih komesara NOVJ (rang, prava, oznake odgovarajućih činova). Ova Uredba se ne odnosi na NOP odrede Jugoslavije.

25. april
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu kojom se ukida dotadašnji vojnički pozdrav stisnutom pesnicom i uvodi vojnički pozdrav ispruženim prstima desne ruke. Ovo se nije odnosilo na NOP odrede. Istom naredbom je zabranjeno nošenje nepropisnih kapa u jedinicama NOVJ.
  - VS NOV i POJ uputio direktivu Štabu Operativne grupe divizija (16. i 17. udarne); potrebno je iz rejonu Srebrenice brzo upasti u Srbiju pravcem Ljubovija — Pecka i Ljubovija — Bajina Bašta i ugroziti neprijateljske snage, kako bi se 2 proleterska udarna i 5. udarna divizija uspešno prebacile na pl. Maljen i pl. Suvobor; za prvo vreme dve operativne grupe divizija moraju biti bliže jedna drugoj, kako bi predstavljale jaču udarnu snagu, a docnije će VS upravljati njima prema prilikama; još pre prelaska Drine treba uspostaviti radlo-vezu sa VS.
  - VS NOV i POJ uputio depešu Štabu 29. udarne divizije NOVJ: obaveštava da su jedinice 26. divizije izvele desant na o. Korčulu i da bi bilo potrebno da jedinice 29. udarne divizije pokušaju prodor ka obali, gde bi im se doturila veća količinu materijala sa o. Visa.
26. april
- Ministarstvo spoljnih poslova V. Britanije stavilo u zadatak lordu Halifaksu, svom ambasadoru u Vašingtonu, da ispita sve okolnosti Subašićevog izbora za budućeg predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije.
28. april
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio telegram Štabu 26. divizije NOVJ: odaje priznanje i zahvalnost jedinicama 26. divizije i Mornarice NOVJ na postignutim uspesima pri desantnim prepadima na o. Korčulu i o. Mljet i uništenju tamošnjih nemačkih snaga.
  - Komandant Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje general Henri Vilsen uputio vrhovnom komandantu NOV i POJ maršalu Jugoslavije Josipu Brozu u vezi sa uspehom jedinica NOV i POJ na o. Mljetu i o. Korčuli: ističe da mnogo ceni rad jedinica NOVJ na razbijanju nemačkih snaga na o. Korčuli i o. Mljetu i moli maršala Tita da borcima i starešinama isporuči čestitke za uspešnu borbu.
20. april
- VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ: naglašava da je u vezi sa skorom verovatnom kapitulacijom Bugarske od vanrednog značaja prisustvo divizija NOVJ u Srbiji da bi se maksimalno iskoristila kapitulacija; ističe da je za čitav NOP u Jugoslaviji danas primarna Srbija; da pitanje likvidacije izbegličke vlade i priznanje NKOJ-a zavisi od Srbije, odnosno od snaga NOVJ u Srbiji, i da se ravnaju po tome.
30. april
- VS NOV i POJ obavestio Štab 3. udarnog korpusa NOVJ: da će sovjetski avioni prebaciti materijal jedinicama toga korpusa i da treba javiti mesto za prijem.
  - VŠ NOV i POJ dao direktivu Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ: 36. i 38. udarnu diviziju ponovo uputiti na pl. Majevicu i delimično ili iskoristiti za mostobran u Birću; ne dozvoliti neprijatelju da jedinice toga korpusa nabaci na Glasinac.
  - Delegat CK KPJ i VŠ NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo izvestio VS da se izašlo u susret traženju CK BRP(k) da na našoj teritoriji, u prigraničnom pojasu, stvori privremeni centar za organizovanje svojih većih vojnih jedinica.
- April k.
- Ambasador V. Britanije u Vašingtonu lord Halifaks konsultovao ambasadora SSSR-a u Vašingtonu Andreja Gromika i predstavnika Stejt departmenta o izboru Ivana Subašića za predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije. Ovi nisu imali ozbiljnijih prigovora na izbor Subašića.
- April
- VS NOV i POJ imenovao Milentija Popovića za zastupnika NKOJ-a i komandanta Baza NOVJ u Italiji.
  - VS NOV i POJ doneo odluku da se jedan deo avijatičara osposobi za transportnu avijaciju.
  - U Kairu (u Egiptu) formiran biro Unre za Balkan.
  - Sklopljen tzv. Balkanski sporazum između Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje i Unre: predviđeno je da delatnost Unre na Balkanu bude pod kontrolom savezničke vojne uprave. Tako su imperijalističke aspiracije velikih sila dovele u pitanje humanitarne ciljeve ove svetske organizacije.

BOSNA I HERCEGOVINA

- I. april
- Na odseku Goražde — s. Trnovo otpočela ofanzivna dejstva nemačkih jedinica, četnika i ustaša protiv 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ.

- Sa prostorijske Celić — Koraj — Bijeljina otpočela ofanzivna dejstva nemačke 13. SS divizije »Handžar«, četnika i zelenokadrovaca protiv 36. divizije NOVJ u cilju proboja na pl. Majevicu i ovladavanja komunikacijom Tuzla — Brčko. Te borbe su trajale do 8. aprila. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 170 izbačenih vojnika iz stroja, a 36. divizija je imala 35 poginulih i 55 ranjenih boraca.
- 2. april — Na prostorijske s. Ledići — s. Ostojići (kod Sarajeva) nemačke i ustaško-domobranske jedinice napale 19. birčansku udarnu brigadu 27. udarne divizije NOVJ. Posle jednodnevne borbe neprijatelj je, uz osetne gubitke, odbačen na polazne položaje. Brigada je imala 1 mrtvog i 6 ranjenih boraca.
- 3. april — Iz Jajca delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen* izvršili upad u Mrkonjić-Grad, ali su se istog dana povukli.
- 3/4. april — Delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali žandarme u s. Mašićima (kod Bos. Gradiške). Poginulo je 16 žandarma. Brigada je imala 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
- Prvi bataljon 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ zauzeo neprijateljsko uporište u s. Orljanima (kod Bihaća). Neprijateljski gubici: 4 mrtva i 6 zarobljenih. Bataljon je imao 1 mrtvog.
- 4. april — Između s. Blagaja i Martin-brda (blizu Bos. Novog) dva bataljona U. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali voz, uništili 30 vagona i 2 lokomotive i neprijatelju naneli gubitke od 63 mrtva i 24 zarobljena. Gubici bataljona: 1 mrtav i 3 ranjena borca.
- 5. april — U višerasovnoj borbi na Zegulji (na putu Stolac — Ljubinje) 11. hercegovačka udarna brigada i manji delovi Južnohercegovačkog NOP odreda 29. udarne divizije NOVJ slomili napad dva nemačka bataljona (po jedan bataljon iz nemačke 118. lovačke i 369. legionarske divizije), 100 četnika i 6 tenkova, te ih, uz gubitke od oko 50 mrtvih vojnika i 2 oštećena tenka, povratili u Stolac.
- U San. Mostu otpočelo Oblasno savetovanje KPJ za Bos. krajinu. Analizirana je spoljnopolićka i unutrašnja situacija i postavljeni su zadaci za budući rad. Savetovanje je završeno 6. aprila 1944.
- 6. april — U rejonu Bos. Krupe delovi 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ vodili petočasovnu borbu protiv dva domobranska bataljona, pretrpevši gubitke od 4 mrtva i 16 ranjenih boraca.
- 7. april — Kod s. Kifinog Sela (blizu Nevesinja) delovi nemačke 369. legionarske divizije i četničke 1. nevesinjske brigade zarobili 60 boraca italijanskog bataljona 19. birčansko udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ.
- S. april — Dva bataljona 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ, potisnuvši delovt nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, zauzela s. Veselu (kod Bugojna) i uništila električnu centralu. Blokada s. Vesele i centrale otpočela je 3. aprila. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 78 mrtvih i 97 ranjenih, a gubici bataljona NOVJ iznose 10 mrtvih i 20 ranjenih.
- S/9. april — Us Prebilovcima (kod Čapljine) delovi 11. hercegovačke udarne brigade i Južnohercegovačkog NOP odreda 29. udarne divizije NOVJ zarobili četnu četničke Neretvanske brigade, a potom razbili po jednu kombinovanu četnu iz nemačke 118. lovačke divizije i ustaškog 5. železničkog bataljona koje su intervenisale iz Čapljine i Gabele. Zarobljeno je 45 četnika i 7 nemačkih vojnika, dok su na bojištu ostala 43 poginula neprijateljska vojnika. Zaplenjena su 4 p. mitraljeza, 3 minobacača, 2 automata, 63 puške i oko 10.000 metaka.
- Otpočeo trodnevni napad delova 7. udarne i 8. divizije NOVJ i Unske operativne grupe na Cazin, koji su branili ustaški 8. bataljon, jedan bataljon nemačke 373 legionarske divizije i delovi 10. ustaškog bataljona. Usled prodora nemačkih i ustaško-domobranskih snaga iz Bihaća i s. Ostrošca i njihovog spajanja s posadom u Cazinu, napad je 11. aprila obustavljen. Ustaško-nemačke snage imale su 198 mrtvih, 153 ranjena i 15 zarobljenih vojnika, a jedinice NOVJ — 35 mrtvih, 151 ranjenog i 4 nestala borca.
- 9. april — Kod Magaljdola, posle oštre borbe, jedinice 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbile pokušaj nemačkih jedinica (jačine 350 vojnika) da iz Jajca prodru prema Mrkonjić-Gradu. Poginulo je 30 nemačkih vojnika. Gubici 39. divizije: 1 ranjen borac.

1944. april

BOSNA I HERCEGOVINA

april 1944.

- Na pruži Derventa — Doboj delovi 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ stajali 1,5 km pruge, ubili 20 i zarobili 11 neprijateljskih vojnika i zaplenili 34 puške.
- 10. april
  - U s. G. Sanici (kod Ključa) otpočeo viši sanitetski kurs sanitetskog odseka 5 udarnog korpusa NOVJ. Kurs je trajao mesec dana.
  - Pri Stabu 1 proleterskog udarnog korpusa NOVJ formiran sanitetski kurs.
- 10/11. april
  - Između Bos. Krupe i Otoke Inžinjerijska četa 7, udarne divizije NOVJ porušila željezničku prugu na il mesta.
- U. april
  - Spajanjem Livanjskog i Duvanjskog NOP odreda formiran Livanjsko-duvanjski NOP odred.
- 12. april
  - S pravca s. Koraja nemačka 13. SS divizija 'Handžar' izvršila opšti napad na 16. i 36. udarnu diviziju NOVJ i odbacila ih ka pl. Jelici.
- 13. april
  - Stab 3. udarnog korpusa izdao naređenje da se 16. i 36. udarna divizija NOVJ prebace preko komunikacije Tuzla — Zvornik na prostoriju Birač — Srebrenica da bi izbegle eventualno okruženje od strane nemačke 13. SS divizije 'Handžar' i domobranske 3. lovačke brigade na prostoriji pl. Jelice, a da na pl. Majevidici i dalje ostanu 38. udarna divizija NOVJ.
  - Otpočelo nastupanje domobranske 3. lovačke brigade iz Tuzle prema pl. Jelici u cilju sadejstva sa snagama nemačke 13. SS divizije 'Handžar' koje su nadiralo iz Posavine i Semberije ka pl. Majevidici. Time su snage 16. i 36. udarne divizije NOVJ dovedene u vrlo tešku situaciju.
  - Na pruži ž. st. Kozarac — Prijedor 8 krajiška udarila brigada 4. udarne divizije NOVJ uništila voz i nanela neprijatelju gubitke od 96 mrtvih vojnika.
  - Blizu s. Kozarevine (kod Foče) četnici Drinskog korpusa (jačine oko 800 čelnika) napali i zarobili jedan deo bolnice 27 udarne divizije NOVJ. ali ga je, protivnapadom, oslobodio 1. bataljon 16. muslimanske udarne brigade. Bolnica i bataljon su imali 10 mrtvih i 70 nestalih boraca.
- 14. april
  - Između Prijedora i ž. st. Kozarca 8. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ, uz pomoć omladine, porušila željezničku prugu u dužini od 9 km.
  - U rejonu D. Vakufa delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ vodili oštru borbu protiv nemačkih jedinica i naneli im gubitke od 17 mrtvih i 40 ranjenih vojnika.
- April s.
  - Pod komandu II. udarne divizije 5 udarnog korpusa NOVJ stavljena 18. istočno-bosanska (hrvatska) NOU brigada 38. divizije 3. udarnog korpusa NOVJ sa Posavsko-trebavskim NOP odrodom.
  - Kod s. Džepi (blizu Konjica), zbog neobaveštenosti, došlo do sukoba između čete U. hercegovačke udarne brigade i čete Mostarskog NOP odreda 29. udarne divizije NOVJ. Ranjeno je 5 boraca i poginula su 3 borca. Među poginulima se nalazio i komandant Mostarskog bataljona Mostarskog NOP odreda Ahmed Pintu), narodni heroj.
- 15/1C. april
  - Između s. Otoke i s. Ostrošca (na pruži Bos Novi — Bihać) 3. i 4. brigada 7. udarne divizije NOVJ i Krajiški muslimanski NOP odred porušili 6 km željezničke pruge i tt veze, a između Bos. Krupe i s. Otoke put na dva mosta.
- 16. april
  - Jedanaesta krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ izvršila neuspeo napad na neprijatelja u s. Dobrljinu (kod Bus Novog). Neprijatelju su naneti gubici od oko 20 mrtvih.
  - U rejonu s. Lusnića (kod Livna) Livanjsko-duvanjski NOP odred posle tročasovne borbe, odbacio prema Livnu nemačke jedinice koje su pokušale da se probiju na slobodnu teritoriju. Poginula su 23 a ranjeno je 15 nemačkih vojnika. Gubici NOP odreda: 1 mrtav, 2 ranjena i 2 nestala borca.
  - Na položajima kod s. Miljanovaca i s. Prnjavora (tla putu Tuzla — Zvornik) 1. vojvođanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ napala na oko 500 zelnokadrovaca i posle osmočasovne borbe razbila ih, nanevši im gubitke od oko 45 mrtvih. Brigada je imala 4 mrtvih i 4 ranjena borca.
- 19. april
  - Sa Prenja, iz Uloga, Kalinovika, s. Rakitnice i Konjica delovi četničkog Nevesinjskog i Drinskog korpusa i domobranske 2 brdske i 8. posadite brigade i jedna četa nemačke 369. legionarske divizije počeli koncentričan napad prema Konjičkoj župi u

- cilju razbijanja glavnine 27. udarne divizije NOVJ i Mostarskog NOP odreda 29. udarno divizije NOVJ. Zbog nestanka municije i zbog iscrpljenosti jedinica, 27. divizija se do 22. aprila izvukla preko pl. Treskavice u Miljevinu a glavnina Mostarskog NOP odreda na Bjelašnicu. Divizija je, u manjim sudarima, imala blizu 100 nestalih boraca, dok se Konjički bataljon Mostarskog NOP odreda osuo.
- Šesnaesta muslimanska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ izvršila napad na četničku posadu u s. Celebiću (kod Foče), te posle kraće borbe zarobila 24 četnika i oslobodila selo.
19120. april — Četvrta udarna divizija i delovi 10. udarne i 39. divizije NOVJ napali delove nemačke 373. legionarske divizije i domobranske 3. brdske brigade i četnike u Prijedoru, ali napad nije uspeo zbog slabih i nedovoljnih priprema, jakih utvrđenja i uporne odbrane neprijatelja. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 250 mrtvih i ranjenih 1 20 zarobljenih. Gubici jedinica NOVJ: 2G mrtvih i 112 ranjenih.
20. april — Nemačka motorizovana kolona iz Banje Luke zauzela Kotor-Varoš, potisnuvši slabije delove 14. srednjobosanske udarne brigade. 11. udarne divizije 5. korpusa NOVJ.
- Sedamnaesta majevička udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ, prinudena da napusti Majevicu, uspela da spase deo ranjenika iz bolnice u s. D. Trnavi i da se preko komunikacije Tuzla — Zvornik, pod borbom povuče u rejon Birča.
- U s. Zalomu (kod Nevesinja) delovi Severnohercegovačkog NOP odreda i 11. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ, posle kraćeg otpora, savladali jednu četu četničke I. nevesinjske brigade, zarobivši 40, ubivši 1 i ranivši 3 četnika.
- Blizu s. Osredaka (kod Drvara) 3. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ 'Nikola Tesla' vodila borbu protiv neprijatelja i nanela mu gubitke od oko 40 mrtvih i 60 ranjenih. Brigada je imala 8 mrtvih i 11 ranjenih boraca.
- U s. Fatnici (kod Bileće) pri Oblasnom komitetu KPJ za Hercegovinu počeo niži partijski kurs za osposobljavanje članova opštinskih i sreskih komiteta KPJ. Do kraja rata kurs je završilo više klasa.
22. april — Motorizovani delovi nemačke 7. SS divizije "Princ Eugeni iz Jajca izvršili prodor u Mrkonjč-Grad, odbacivši 1 proletersku i 13. proletersku udarnu brigadu »Rade Končar«.
- U Bobanima (kod Trebinja) dva bataljona Južnohercegovačkog NOP odreda razbili nemačko-četničko-domobransku grupu (jačine čete) i naneli joj gubitke od 13 mrtvih i oko 20 ranjenih.
23. april — Na pruži Prijedor — Bos. Novi delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ minom uništili 3 vagona transportnog voza i neprijatelju naneli gubitke oči oko 50 mrtvih.
24. april — Na osnovu naređenja VŠ NOV i POJ. Štab 3. udarnog korpusa NOVJ izdao zapovest 16. i 17. udarnoj diviziji NOVJ da forsiraju r. Drinu između Bajine Bašte i s. Dri-njače i svojim nastupanjem u zapadnu Srbiju olakšaju nastupanje 2. proleterske i 5. udarne divizije NOVJ iz doline r. Ibra na liniju Suvobor — Maljen — Medvednik.
- Iz Gacka delovi nemačke 369. legionarske divizije, četničke Gatačke i domobranske 9. posadne brigade (do 1000 vojnika) izvršili neuspeo ispad prema Bileći u cilju odbacivanja delova 29. udarne divizije NOVJ s komunikacije Gacko — Bileća U tim borbama neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 20 mrtvih.
25. april — U Vlasenici Štab 3. udarnog korpusa NOVJ održao sastanak sa štabovima 16. i 17. udarne divizije NOVJ. On je izložio situaciju u Srbiji i formirao jedinstvenu komandu za obe divizije.
- U s. Baljcima (kod Bileće) četnička Bilećka brigada, ojačana bataljonom četničke Vučedolske brigade, iznenadila dva bataljona 10. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ. Posle višerasovne borbe četnici su uz pomoć još oko dva bataljona, odbaceni u Bileću, uz gubitke od 21 mrtvog i 24 ranjena. Brigada je imala 9 nestalih, 13 ranjenih i 14 poginulih. U toj borbi su poginuli i pomoćnik političkog komesara 1. bataljona Miloš Bojović I komandir 2. čete 4. bataljona Zarko Papić, narodni heroji.
26. april — Kod s. Cvjetnića (blizu Kulen-Vakufa) delovi 1. proleterske (ličke) udarne brigade 6. proli terske divizije NOVJ 'Nikola Tesla' napali neprijatelja koji se kretao iz s. G. i D. Suvaje i Srba za s. Osretke i naneli mu gubitke od oko 40 mrtvih, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva i 1 ranjenog borca.

- Posle jednodnevne boje neprijatelj je zauzeo s. Osretke (kod Drvara). Sutradan je odbacio 3. proletersku (ličku) udarnu brigadu 6. proleterske divizije NOVJ Nikola Tesla« u s. Trubar (kod Drvara). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 50 mrtvih i više ranjenih. Brigada je imala 7 mrtvih i 22 ranjena borca.
  - Delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, 13. SS divizije »Handžar« i domobranske 3. lovačke brigade, napadom s linije r. Spreča — Kladanj posle dvodnevni borbi odbacili 36. udarnu diviziju NOVJ i osujetili pripreme za prelaz 16. i 17. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ preko r. Drine.
27. april
- Delovi 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv jednog ustaškog bataljona koji je nadirao iz Bos. Krupe prema s. G. i D. Suvaji. Posle šestčasovne borbe neprijatelj je odbačen u polazni garnizon uz gubitke od oko 8 mrtvih. Brigada je imala 2 mrtva i 3 ranjena borca.
  - Domobranska 3. lovačka brigada, ojačana jednim bataljonom nemačke 13. SS divizije »Handžar«, zauzela Sekoviče a zatim produžila ka Vlasenici.
  - Dva bataljona nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« preduzeli nastupanje iz Rogatice i Sokolca ka Srebrenici i Vlasenici da bi u sadejstvu sa delovima nemačke 13. SS divizije »Handžar« sprečili prelaz 16. i 17. udarne divizije NOVJ u Srbiju.
28. april
- Treća proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ Nikola Tesla« odbila napad neprijatelja koji se iz Srba probio do s. Trubara. Neprijatelju su naneti gubici od oko 10 mrtvih i više ranjenih. Brigada je imala 3 mrtva i 15 ranjenih boraca.
  - Pri povlačenju iz Srebrenice, 17. udarna divizija NOVJ vodila ogorčenu borbu protiv delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i ovladala grebenom Kraljeve gore (danas: Partizanska gora).
  - Iskorslivši nedovoljnu budnost 5. udarne brigade 36. udarne divizije NOVJ, domobranska 3. lovačka brigada prodrla u Vlasenicu.
  - U s. Grušci (kod Konjica) Konjička brigada četničkog Nevesinjskog korpusa u trodnevni borbama s manjim obzbeđujućim delovima, uništila bolnicu Mostarskog NOP odreda 29. udarne divizije NOVJ. U borbi protiv četnika poginulo je oko 30 ranjenika, političkih radnika i boraca, a nekoliko ih je zarobljeno.
  - Na pruzi Bos. Novi — Prijedor 11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ srušila transportni voz i uništila 10 vagona. Neprijatelj je imao gubitke od 100 mrtvih i 150 ranjenih. Brigada je imala 1 mrtvog i 6 ranjenih boraca.
  - Naredbom Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ obnovljeno Prozorsko vojno područje.
29. april
- Iz rejonu Kraljeve gore (sada: Partizanska gora, kod Han-Pijeska) 17. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ izvršila neuspeo pokušaj proboja preko komunikacije Han-Pijesak — Vlasenica, koju su zatvarali delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
  - Posle dvomesečnih borbi protiv četnika i delova nemačke 7. SS »Princ Eugen« divizije u rejonima Kalinovika i Goražda, 27. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ vratila se na Romaniju.
  - Ustaška milicija odbacila delove Mostarskog NOP odreda iz Kreševa i nanela im gubitke od oko 10 mrtvih i zarobljenih.
- 29/30. april
- Šesnaesta i 36. udarna divizija NOVJ i 38. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ probile se preko komunikacije Sekoviči — Vlasenica, gde su se nalazile jedinice nemačke 7. SS »Princ Eugen« divizije, i kod Gradine prešle preko mosta na r. Drinjac i uputile se ka Kladnju.
30. april
- Pri nastupanju ka Ravnoj gori (kod Vlasenice) 17. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ vodila teške borbe protiv delova nemačke 7. SS »Princ Eugen«, divizije, odbacila ih ka Lisini i tako uspela da se preko Sokoliće 1. Barica prebaci u rejon s. Podžeplje — s. Krivače — s. Džimrije. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 30 mrtvih i većeg broja ranjenih. Gubici jedinica NOVJ: 9 mrtvih i 16 ranjenih boraca.
  - Rasformiran Jahorinski NOP odred a njegovo ljudstvo ušlo u sastav Romanijskog NOP odreda.
- April
- U prnjavorskom okrugu formiran Okružni odbor USAOJ-a.
  - U s. Loparama (kod Tuzle) i okolnim selima nemačke jedinice i ustaše streljale i povešale 327 ljudi.

- U Drinskom polju (kod Bijeljine), u borbi protiv četnika, poginuo komandant 17. majačke NOU brigade Veljko Lukić, narodni heroj.
- Na Mutnim vodama (na pl. Mujevici), u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo politički komesar Majevičkog NOP odreda Muharem Merdžić Huso, narodni heroj.

CRNA GORA

1. april — Odlukom Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ, u s. Dragovića Polju (kod Kolašina) formirana 9. crnogorska udarna brigada, u sastavu 3. udarne divizije NOVJ.
2. april — Sest bataljona iz 2. dalmatinske udarne i 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ napalo obezbeđujuće delove (nemačke vojnike i četnike) duž komunikacije Nikšić — Danilovgrad. Do 4. aprila bataljoni su ponovo ovladali komunikacijom. U ovim borbama neprijatelj je imao 31 mrtvog i oko 70 ranjenih vojnika i oficira, dok su obe brigade imale 9 poginulih i 17 ranjenih boraca.
- Kod s. Vukovića i s. Meduna (blizu Titograda), s položaja Kaznovica i Trijebač, oko 800 četnika i 700 nemačkih vojnika i italijanskih fašista napalo delove 5. crnogorske udarne brigade i delove 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ. Posle oštre borbe neprijatelj je odbačen ka Podgorici (sada' Titograd), uz gubitke od 72 mrtva i više ranjenih vojnika.
- J/4, april — U s. Kočanima (kod Nikšića) delovi 2. dalmatinske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ i delovi Nikšićkog NOP odreda napali četnike i odbacili ih u Nikšić, ubivši jednog i ranivši dvojicu, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 3 ranjena borca.
4. april — U rejonu s. Sljivenskog i s. Hočevina oko 800 četnika napalo 4. sandžačku udarnu brigadu 37. udarne divizije NOVJ, koja se pod pritiskom neprijatelja povukla na položaj s. Kakmuže — s. Vlahovići (kod Pljevalja). Gubici neprijatelja: oko 20 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 3 mrtva i 4 ranjena borca.
5. april — U s. Krusima (kod Titograda) 2. bataljon 0 crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe napao na kolonu od oko 70 nemačkih vojnika i 20 četnika. Posle kraće i oštre borbe neprijatelj je odbačen u pravcu s. Kokota i Podgorice. Poginulo je 9 i ranjeno oko 15 nemačkih vojnika i oficira. Zaplenjeno je: 1 mitraljez, 2000 metaka, nekoliko sanduka mina za minobacač i druga ratna oprema. Bataljon je imao 3 ranjena borca.
7. april — Saveznički avioni bombardovali Nikšić. u kome se nalazio nemački garnizon. Srušeno je i zapaljeno mnogo kuća (među njima gimnazija, silos, vojne kasarne, dom Kosovka devojka - zgrade nemačke bolnice I zatvora kao i više privatnih kuća). Poginulo je 178 građana. Gubici neprijatelja: 20 mrtvih i oko 40 ranjenih nemačkih vojnika, 11 mrtvih i ranjenih italijanskih vojnika i 50 mrtvih i veći broj ranjenih četnika.
8. april — Oko 15 savezničkih aviona ponovo bombardovalo Nikšić. Poginuo je veći broj nemačkih i italijanskih vojnika.
- Dva bataljona 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe napala manje nemačke snage i četnike na dobro utvrđenim položajima duž komunikacije Cetinje — Rijeka Crnojevića. Posle višerasovne oštre borbe neprijatelj je imao preko 30 vojnika i oficira izbačenih iz stroja. Zaplenjeno je: 3 minobacača s nešto mina, 1 mitraljez, 3 p. mitraljeza, 2 automata, 3 pištolja. 1 kompletna radio-stanica, velika količina municije i druga ratna oprema. Bataljoni su imali 4 mrtva i 12 ranjenih boraca.
- U s. Ograđenici (kod Pljevalja) oko 400 četnika napalo delove Pljevaljskog NOP odreda i komandu mesta iz s. Meljaka. Pošto su četnici bili nadmoćniji, partizani su se prebacili na levu obalu Tare, u s. Tepca (blizu Zabljaka).
9. april — Jedinice 29. udarne divizije NOVJ počele trodnevne oštre borbe protiv jakih nemačkih i četničkih snaga na pravcu Grahovo — Osječenica — Vilusi. Neprijatelj je uspeo da uđe u Viluse i da produži prema s. Vclimlju, ali je odbačen. U tim borbama je poginulo 90 nemačkih vojnika i 11 četnika a dosta ih je ranjeno. Jedinice 29. divizije su imale 10 mrtvih i 6 ranjenih boraca.
10. april — Jedinice 2. dalmatinske i 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe izvršile napad na nemačke, italijanske i četničke snage u Danilovgradu. Ali, ne dej-

stvujući jednovremeno, one nisu uspele da slome upornu odbranu iz jakih utvrđenja. Prema nepotpunim podacima, neprijatelj je imao 8 mrtvih i 12 ranjenih vojnika.

- Dva bataljona 5. crnogorske udarne brignde 3. udarne divizije NOVJ i jedan bataljon italijanske partizanske divizije »Garibaldi« napali nemačke, italijanske i četničke snage na dobro utvrđenim položajima Trijebač — Doljanska glavica — Kaznovica (kod Titograda). Ali ni posle sedmočasovne ogorčene borbe, naročito na Kaznovici, gde su položaji više puta prelazili iz ruke u ruku oni nisu uspeali da odbace neprijatelja. Gubici neprijatelja (prema nepotpunim podacima): oko 80 mrtvih i oko 150 ranjenih nemačkih vojnika i četnika. Zaplenjeno je: 2 minobacača sa 260 mina, 16 pušaka, nešto municije i druga ratna oprema. Peta brigada je imala 9 mrtvih i 53 ranjena borca.

- 10/11. april — Jedinice 5. i 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ i delovi 2. dalmatinske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, posle artiljerijske pripreme, napali na nemačko-četnička uporišta u dolini Zete: Danilovgrad, Spuž Kaznovicu i Taraš, ali bez uspeha. usled nejednovremenog napada i žilave odbrane neprijatelja. Gubici neprijatelja: oko 150 mrtvih i ranjenih; gubici jedinica 3. divizije i Primorske operativne grupe: 22 mrtva i 101 ranjeni borac. Zaplenjeno je 2 minobacača sa 160 mina, 17 pušaka, 1 pištolj 1 druga ratna oprema.

- 11. april — Nemačke i četničke snage i pripadnici muslimanske milicije (oko 5000 vojnika), uz podršku avijacije, preduzeli ofanzivna dejstva glavnim snagama od Brodareva ka Bijelom Polju i s. Lekovini (kod Sahovića) a delom snaga iz Pljevalja ka s. Durdevića Tari protiv jedinica 37. udarne divizije NOVJ koje su zatvarale te pravce. Cilj neprijatelja je bio: ovladati dolinom Limu, zauzeti Kolašin i spojiti se sa snagama koje će napadati iz Podgorice (sada: Titograd), razdvojiti 2. udarni korpus NOVJ i njegove jedinice nabaciti na masiv pl. Sinjajevine i pl. Durmitora.

- 12. april — Jače nemačke i četničke snage, podržane artiljerijom i tenkovima, zauzele Bijelo Polje, odbacivši tamošnje jedinice 37. divizije NOVJ.
— Na sednici Izvršnog odbora ZAVNO Crne Gore i Boke osnovana komisija za utvrđivanje ratnih zločina na teritoriji Crne Gore i Boke.

- 14. april — Oko 200 četnika i delovi 363. puka nemačke 181 pešadijske divizije, uz podršku artiljerije, 6 tenkova i 2 lovačka aviona, napali 9. crnogorsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ u Kučima. Ogorčena borba trajala je ceo dan. Brigada je, najzad, odbacila neprijatelja prema Podgorici (sada: Titograd), nanevši mu gubitke od 19 mrtvih i oko 40 ranjenih i zaplenivši minobacač sa 2 sanduka mina, mitraljez, 12 pušaka veću količinu municije i drugu opremu. Ona je imala 1 mrtvog i 14 ranjenih boraca.

- 17. april — Sa pruvca s. Bioča ka pl. Vjetarniku i iz Kuča ka s. Brskutu (kod Titograda), oko 1600 četnika i italijanskih fašista, uz podršku artiljerije i avijacije, napali 9. crnogorsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ na položaju s. Pelev Brijeg — s. Brskut — s. Mokro. Tek posle dvodnevni oštrih borbi oni su je potisli na liniju s. Sreleška Gora — s. Prekobrđe — s. Tuzi (kod Kolašina) Neprijatelj je imao 23 mrtva i više ranjenih, a 9. brigada — 10 mrtvih i 23 ranjena borca.

- 19. april — Jedinice 9. crnogorske udarne i jedan bataljon 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ izvršile protivnapad na nemačke i četničke snage na položajima s. Sreleška Gora — s. Tuzi — s. Planinica (kod Kolašina) i uspele da neprijatelja proteraju u pravcu pl. Vjetarnika i Kuča. Tom prilikom je neprijatelj imao 25 mrtvih i mnogo ranjenih vojnika.

- 19. 20. april — U duhu naređenja Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ, u rejonu Mojkovca jedinice 3. i 37. udarne divizije prešle u opšti protivnapad protiv jačih nemačkih i četničkih snaga i pripadnika muslimanske milicije. (Razbivši neprijatelja na položajima Burenj — Mojkovac — Razvršje — s. Pržišta, jedinice 2. udarnog korpusa uspele su da u narednim šestodnevni ogorčenim borbama zauzmu Sahoviće (sada: Tomaševo) i Bijelo Polje, nanevši neprijatelju gubitke od 230 mrtvih i oko 300 ranjenih. Gubici 3. i 37. divizije također su bili osetni.)

- 24. april — Desetak savezničkih aviona bombardovali Tivat i tom prilikom uništili dva broda, a jedan brod oštetili. Poginulo je 5—6 nemačkih vojnika i 10 rudnika, dok je veći broj ranjen.

- 27. april — U rejonu s. Kovrena, jedinice 3. proleterske (sandžačke) brigade 37. udarne divizije NOVJ razbile nemačko-četničku kolonu. Neprijatelj je imao oko 30 vojnika izbačenih iz stroja.

- 28/29. april — Jedinice 5. crnogorske brigade 3. udarne divizije i 8. crnogorske udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ zauzele Bijelo Polje i odbacile nemačke i četničke snage prema Sjenici i Brodarevu.
30. april — Nemačke i četničke snage zauzele Cevo i ovladale pl. Simunjom, odakle su se slabije jedinice Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ povukle na prostoru s. Lastva, s. Prentin Do, s. Bata.
- Jedinice 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ u sadejstvu s Romskim NOP odredom izvršile neuspeo napad na Berane (sada: Ivangrad).

HRVATSKA

1. april — Na pl. Učki, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formirana 1. istarska brigada »Vladimir Gortan«.
- Na pl. Učki održana I oblasna konferencija USAOH-a za Istru, kojoj je prisustvovalo oko 800 delegata iz svih krajeva Istre.
- Između Karlovca i s. Rečice delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili ustaški oklopni voz, uništivši 2 oklopna vagona 1 oštećivši lokomotivu i 1 vagon.
2. april — Kod s. Keića (blizu Ogulina) 3. bataljon 2. udarne brigade 8. divizije NOVJ napao delove nemačkog 1. lovačkog rezervnog puka, razbio ih i prinudio da se preko i Mrežnice povuku u s. Generalski Stol, uz gubitke od 24 mrtva i 8 ranjenih vojnika.
- Jedinice 2. istarskog udarnog bataljona minirale prugu između s. Boruta i s. Cerovlja. Uništene su 2 lokomotive, a oštećeno je nekoliko vagona nemačkog vojnog voza.
3. april — Otpočeo petodnevni napad delova nemačke 392. legionarske divizije na jedinice 1 udarne brigade 8. divizije NOVJ na odseku s Dabar — s. Doljane (blizu Otočca), koje su uspele da odbiju napad neprijatelja i da mu nanosu gubitke od 50 mrtvih i više ranjenih vojnika, uz sopstvene gubitke od 5 mrtvih i 19 ranjenih boraca.
- Kod s. Gudača i u rejonu s Kravarskog (blizu V. Gorico) jedinice brigade »Franjo Ogulinac Seljo« i 1. bataljon Turopoljsko-posavskog NOP odreda napali i razbili dolove nemačke 1. kozačke konjičke divizije i domobranske Zagrebačko posadne brigade i prinudili ih na povlačenje prema s. Lomnici i s. Bušvcu. Zaplenjeno je 10 pušaka, 2 automata, 6000 metaka, 1 minobacač sa 90 mulla, 50 bombi, 15 konja, 7 kola i druga oprema.
- Na pruzi Zagreb — Sisak delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili dva putnička voza koja su prevozila domobrane 1 ustaše. Uništeni su 2 lokomotive i 11 vagona, a 3 vagona su oštećena. Poginulo je preko 50 a ranjeno 100 domobrana i ustaša.
- 3/4. april — Između Sunje i Kostajnice 1. udarna brigada Vasilj Gaćeša i 3. brigada 7. udarne divizije NOVJ, delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ i Banijski NOI¹ odred porušili železničku prugu i tt vezo u dužini od 5 km. zbog čega je saobraćaj obustavljen više dana.
4. april — Iz s. Lupoglava (kod Zagreba) oko 600 vojnika iz sastava nemačke 1. kozačke konjičke divizije napalo 1. brigadu 33. divizije NOVJ u Čazmi. Posle jednodnevne borbe neprijatelj se povukao u pravcu s. Cazmanske Dcreze, uz gubitke od preko 50 mrtvih i ranjenih.
- U rejonu s. Vrpolja, s. Udetina, s. Glavičana, s. D. Pedalja i Grubišića brda 4. brigada 7. udarne divizije NOVJ i delovi Banijskog NOP odreda, posle petočasovne borbe, odbili napad delova nemačke 373. legionarske divizije iz Dvora na Uni i s. Zamlaha. Neprijatelj je imao 85 vojnika izbačenih iz stroja, a jedinice 4. brigade i Banijskog NOP odreda 3 mrtva i 16 ranjenih boraca.
- Na prostoriji sela: Hrašće, Breznik, Jugovac, Zaluka, V. Paka i Pravutina 3. bataljon domobranske 2. posadne brigade i delovi ustaškog 5. bataljona iz s. Netretića, s. D. Stativa, s. G. Pokujvja i s. Ozlja otpočeli trodnevni napad na jedinice Karlovačke brigade 34. divizije NOVJ i Karlovačkog NOP odreda i prinudili ih na povlačenje u rejon s. Gribljc, s. Bedenj, Lipovica.
5. april — Delovi 28. udarne divizije NOVJ, posle 36 časova borbe, zauzeli Podrav, Slatinu koju je branilo 450 ustaša iz 15. ustaškog bataljona i 80 domobrana i žandarma. Zaplenjena su 2 topa, 8 mitraljeza, 5 p. mitraljeza, 194 puške i 67.500 metaka.

- Jedinice 20. divizije NOVJ zauzele sela Čitluk i Potravlje (kod Sinja) i sela Ježević i Garjak (kod Vrlike) koja su branile ustaše.
- U s. Lupoglavu 1. istarska brigada »Vladimir Gortan« razbila 120 italijanskih fašista i 20 karabinijera.
- Kod s. Pece (blizu Zlatara) ustaše i domobrani iz s. Madareva napali 3. bataljon 2. brigade Matija Gubec« 32. divizije NOVJ, ali su posle kraće borbe odbačeni.
- Jedinice 2. bataljona 2. sremskog NOP odreda napale s. Lovaš (kod Vukovara). U borbi s folksdojčerima poginuo je 1 a ranjena su 2 borca. Od neprijatelja je zaplenjeno 10 pušaka, 10 konja, 4 kola sa zapregom, 120 kg šećera i dosta druge spreme.
- Kod s. Orolika (blizu Vinkovaca) 1. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu. Uništene su 2 lokomotive i 12 vagona.
- Između s. Sv. Klare i s. Odre (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili teretni voz i uništili lokomotivu i 7 vagona.

5/6. april

- Jedinice 2. udarne brigade i Prateća četa 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ i dva bataljona Kordunaškog NOP odreda zauzeli uporište s. Vukmanić (kod Karlovca) koje su branili delovi 1. bataljona domobranske 2. posadne brigade i delovi 10. ustaškog bataljona. Neprijatelj je imao 243 zarobljena. 73 mrtva i veći broj ranjenih vojnika i oficira Zaplenjeno je: minobacač sa 50 mina, 3 p. mitraljeza, 37 pušaka, 10 500 metaka i druga oprema.

6. april

- Na prostoriji Kostajnica — Sunja — Petrinja jedinice 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« i 3. brigade 7. udarne divizije NOVJ odbile napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz Kostajnice, Sunje, s. Komareva i Petrinje i prinudile ih na povlačenje u polazne garnizone. Neprijatelj je imao 30 mrtvih i 445 ranjenih vojnika, a jedinice 7. divizije NOVJ 8 mrtvih, 6 ranjenih i 9 nestalih boraca.
- Kod s. Kravarskog, s. Cakanca i s. G. Hruševca (blizu V. Gorice) jedinice brigade Franjo Ogulinac Seljo« 34. divizije NOVJ odbile napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije i domobranske Zagrebačke posadne brigade iz V. Gorice, s. Turopolja, s. Buševca i s. Lekenika i prinudile ih na povlačenje u polazne garnizone.
- Na liniji s. Dubrovčani — s. Rakovec — s. Tuheljske Toplice (kod Klanjca) nemačke snage i delovi Paveličeve gardijske brigade iz Klanjca, ojačani tenkovima, napali jedinice 1. udarne brigade »Braća Radić« 32. divizije NOVJ. Brigada je odbacila neprijatelja u polazni garnizon, oštetila mu 2 tenka i nanela mu gubitke od preko 40 mrtvih i ranjenih vojnika.
- Oko 800 ustaša i domobrana iz Koprivnice i Ludbrega otpočelo napad na Kalnički NOP odred u rejonu s. V. i M. Poganca, s. Ribnjaka, s. Radeljeva i s. Apatovca. Posle dvodnevni borbi napadač je odbačen u polazne garnizone.
- U blizini s. Rezovca (kod Virovitice) jedinice Bilogorskog NOP odreda napale iz zasede na 400 nemačkih vojnika i ustaša, ali su posle šestočasovne borbe prisiljene da se povuku.
- U Istri, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formiran 1. NOP odred »Učka«.
- Kod o. Vira jedinice 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ zaplenile motorni jedrenjak »San Antonio« sa 30 tona raži i zarobile 2 nemačka vojnika.
- Kod o. Molata jedinice 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ zarobile motorni jedrenjak sa 2 nemačka i 4 italijanska naoružana mornara.
- Kod s. Staze i s. Kostreša (na pruzi Zagreb — Beograd) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili dva neprijateljska transportna voza, uništivši 2 lokomotive i 5 vagona i oštetivši 5 vagona.
- Između s. Duge Rese i s. Zvečaja (na pruzi Karlovac — Ogulin) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili ustaški transportni voz, uništivši lokomotivu i 4 vagona.
- Kod s. Gračenice (na pruzi Beograd — Zagreb) delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i 6 vagona. Saobraćaj je obustavljen 48 časova.

6/7. april

- Kod o. Murtera britanske motorne topovnjače MGB 661 i MGB 647 zarobile nemački motorni jedrenjak »Libekio« od 400 tona.

7. april — Jedinice 13. divizije NOVJ napale na delove 847. puka nemačke 391. legionarske divizije koji su u rejonu s. Razvala i Vrha Kapele obezbeđivali saobraćaj na komunikaciji Ogulin — Brinje. Posle višerasovne borbe, zbog pristiglih pojačanja neprijatelju, jedinice 13. divizije NOVJ su se povukle.
- U s. Lišanima (kod Benkovca) 5. dalmatinska udarna brigada 19. divizije NOVJ razbila posadu 5. ustaškog bataljona.
- Između s. Sv. Klare i s. Odre (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački transportni voz. Poginulo je 16 a ranjeno 30 vojnika.
8. april — Kod s. Kramarića s. Hasan-Brega, s. Velike 1 s. Jammce (blizu Pisarovine) jedinice Turopoljsko-posavskog NOP odreda odbile napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz s. Zdenčine i s. Brezovice i prinudile ih na povlačenje u polazne garnizone.
- Iz s. Generalskog Stola delovi nemačkog 1. lovačkog rezervnog puka i ustaškog 33. bataljona prodrli u s. Perjasicu i okolna sela. te ih zapalili i opljačkali.
9. april — Kod s. Majura (na pruzi Sunja — Kostajnica) delovi 7. udarne divizije NOVJ, Banijškog NOP odreda i 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili železničku prugu na 18 mesta.
9. april — U rejonu s. Miljkovići, s. Perkovići, s. Cubrice dve brigade četničkog 1. bosanskog korpusa iz s. Vrlike i s. Umšta napale 9 dalmatinsku brigadu 20. divizije NOVJ i potisle je ka Debelom brdu na pl. Dinari. Uvođenjem u borbu delova 10. dalmatinske brigade 20. divizije i 3. dalmatinske udarne brigade 9. divizije NOVJ iz rejonu s. Vrdova ka s. Bračevu Docu i iz s. Peulja ka s. Cetini, četnici su odbačeni ka Vrlici.
- Kod s. Toplica (blizu Jastrebarskog) delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz Jastrebarskog napali 1. bataljon Zumberačkog NOP odreda i prinudili ga na povlačenje prema s. Goljaku i s. Slavetiću. Neprijatelj je uspeo da iznenadi Stab odreda, ubije komandanta i zapleni odredsku arhivu.
- Između s. Turopolja i s. Lekenika brigada Franjo Ogulinac Seljo- i delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili železničku prugu Zagreb — Sisak na 8 mesta.
- Na pruzi Sapjane — s. Mučići minerska grupa 1. istarske brigade »Vladimir Gortan uništila lokomotivu i 3 vagona.
- Između Karlovca i s. Ozlja delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili ustaški oklopni voz. uništivši lokomotivu i 2 vagona.
10. april — Delovi 12. divizije NOVJ napali ustaško-domobranske posade u s. Đurdenovcu i Feričancima (kod Našica), ali su se posle tročasovne borbe povukli. U s. Đurdenovcu su zapaljene električna centrala, železnička stanica, ložionica, fabrika parketa i skladište građevinskog materijala.
- U Voćinu, od boraca 12. i 28. udarne divizije NOVJ, Istočne i Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ. formiran bataljon za borbu protiv pete kolone (Bataljon PPK) 6. korpusa NOVJ.
11. april — U rejonu s. Keića 2 i 3. bataljon 1. udarne brigade 8. divizije NOVJ napali iz zasede delove nemačkog 1. lovačkog rezervnog puka iz s. Generalskog Stola i prinudili ih na povlačenje u polazni garnizon. Neprijatelj je imao 45 mrtvih (među kojima 2 oficira) i više ranjenih, a jedinice 1. udarne brigade 2 mrtva i 6 ranjenih boraca.
- U Istri, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formiran 2. pulski NOP odred.
- U Istri, po naređenju Operativnog štaba za Istru, formiran italijanski partizanski bataljon »Pino Budičin«.
12. april — Kod s. Crkvara (blizu Našica) jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ napale iz zasede tri nemačke kolone iz Feričanaca, ukupne jačine 300 vojnika. Posle kratke borbe neprijatelj je odbačen u polazni garnizon.
- U s. Suhopoljsko Borovo (kod Virovitice) delovi Bilogorskog NOP odreda napali 150 ustaša i posle kraće borbe odbacili ih u Viroviticu, nanevši im gubitke od 15 mrtvih i zaplenivši 1 mitraljez, 1 p. mitraljez. 7 pušaka i 3 automata.
- Između s. Grede i s. Lekenika brigada »Franjo Ogulinac Seljo« i delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili železničku prugu Zagreb — Sisak na 5 mesta.

1944. april

CRNA

GORA

april 1944.

- U rejonu s. Plešivice 4. bataljon Omladinske brigade "Joža Vlahović", posle osmočasovne borbe, odbio napad delova 10. ustaškog bataljona iz Jastrebarskog.
  - Saveznički avioni bombardovali Zagreb, oštetili železničku stanicu i aerodrom na kome su uništili 64 aviona. Poginulo je oko 200 neprijateljskih vojnika i železničara.
  - U Glini otpočela dvodnevna okružna konferencija USAOH-a za Baniju.
12113. april
- Prvi bataljon 1. udarne brigade »Vasilj Gaćeša« i 1. bataljon 2. udarne brigade 7. udarne divizije NOVJ napali ustaše i domobrane u s. Divuši (kod Kostajnice) ali su se posle dvočasovne jake borbe povukli.
13. april
- Iz Karlovca otpočeo napad nemačkih snaga, ustaša i domobrana na jedinice Kordunaškog NOP odreda u rejonu s. Sjeničaka, s. Lasinje, s. Skakavca i s. Tušilovića. U trodnevnim borbama neprijatelj je odbačen u polazni garnizon.
  - Minerska grupa 1. NOP odreda »Učka« minirala prugu između s. Boruta i Lupoglava i uništila 2 lokomotive i 6 vagona, zbog čega je saobraćaj obustavljen 8 dana.
  - Kod Korenice (sada: Titove Korenice) nemačka avijacija bombardovala Dopunski bataljon 11. korpusa NOVJ, te ubila 13 i ranila 16 boraca.
- 13 14. april
- Između s. Ceglja i s. Desinca 3. bataljon Omladinske brigade »Joža Vlahović« i delovi Turopoljsko-posavskog NOP odreda i 2. diverzantskog bataljona 4 korpusa NOVJ porušili železničku prugu Zagreb — Karlovac na 9 mesta.
14. april
- Po naredjenju GS NOV i PO za Hrvatsku, objedinjavanjem Pešadijske, Artiljerijske i Škole za vezu NOV Hrvatske, formirana 1. oficirska škola NOV Hrvatske. Školovala je pešadijske, artiljerijske i intendantske oficire i oficire službe veze, uglavnom iz jedinica koje su bile u sastavu 4, 8. i 11. korpusa NOVJ.
  - Kod s. Sapjana (na pruzi Trst — Rijeka) minerska grupa 1. bataljona I. istarske brigade »Vladimir Gortan« uništila nemački voz.
15. april
- Na pruzi s. Sapjane — s. Malulje jedinice 1. istarske brigade »Vladimir Gortan« uništile 2 lokomotive i 21 vagon.
  - Između Karlovca i s. Ozlja delovi 2. diverzantskog bataljona 4 korpusa NOVJ miniranjem srušili ustaški transportni voz, uništivši lokomotivu i 5 vagona.
  - U Hrvatskom zagorju izdao prvi broj lista »Naš put«, kao nastavak lista Glas Hrvatskog Zagorja
16. april
- U rejonu s. Belec — s. Purga — s. Martinščina (kod Zlatara) jedinice 32. divizije 10. korpusa NOVJ izvršile napad na ustaško-domobranske snage (jačine oko 1000 vojnika), ali su se povukle usled pristizanja pojačanja. Neprijatelj je imao oko 60 vojnika izbačenih iz stroja, a jedinice 32. divizije NOVJ 24 borca.
  - U rejonu Orahovica — D. Miholjac — Našice jedinice 12. divizije NOVJ porušile 7 mostova.
  - Kod s. Blinjskog Kuta (na pruzi Sisak — Sunja) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački transportni voz. Poginula su 4 a ranjeno je 11 nemačkih vojnika.
- 16 17. april
- Na odseku Vinkovci — Novska delovi 1. diverzantskog bataljona 6 korpusa NOVJ i Posavskog i Diljskog NOP odreda porušili železničku prugu Beograd — Zagreb na 70 mesta
17. april
- U rejonu s. Strašnika i s. Gore delovi 1. udarne brigade »Vasilj Gaćeša« 7. udarne divizije NOVJ odbili napad 2. bataljona Krajiške ustaške brigade i delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije i odbacili ih u Petrinju. Neprijatelj je imao 9 mrtvih i 30 ranjenih vojnika.
  - U s. Vrbno (kod Lepoglave) jedna četa ustaša iz s. Badnja napala 3. bataljon Zagorskog NOP odreda. Posle sedmočasovne borbe ustaše su odbačene uz gubitke od 15 mrtvih i 22 ranjena.
  - Na pruzi kod s. Jurdana (blizu Rijeke) minerska grupa 1. istarske brigade »Vladimir Gortan« uništila lokomotivu i 2 vagona.
18. april
- Iz Ogulina, Brinja, s. Krivog Puta, Senja i Novog pet bataljona nemačke 392 legionske divizije i jedan ustaški bataljon otpočeli koncentričan napad u cilju zauzimanja Drežnice i uništenja baza za snabdevanje 13. divizije NOVJ u tom rejonu. I

pored jakog otpora 2. brigade i 1. NOP odreda 13. divizije NOVJ u rejonu s. Brezno — s. Skalić — s. Tužević — pl. Miškovića. neprijatelj je istog dana izbio u Drežnicu. On je do 20. aprila pročešljavao šumski predeo oko Drežnice, gde je zaplenio više skladišta municije i druge opreme.

- Kod s. Jertovca (blizu Zlatara) ustaše i domobranci iz s. D, Konjščine napali jedinice Zagrebačkog NOP odreda, ali su posle osmočasovne borbe odbačeni u polazni garnizon.
- Kod s. G. Jesenja (blizu Krapine) jedna nemačka četa iz Krapine napala 1. bataljon Zagrebačkog NOP odreda, ali je, posle obostranih napada i protinapada, odbačena u polazni garnizon. Neprijatelj je imao 3 mrtva i 12 ranjenih vojnika.

18/19. april — Na odseku s. Malino — s. Oriovac (kod Slav. Broda) jedinice Diljskog NOP odreda porušile železničku prugu Beograd — Zagreb na 19 mesta.

19. april
- U rejonu s. Gore i s. Strašnika delovi 1. udarne brigade Vaslji Gaćeša« 7. udarne divizije NOVJ odbili napad 2. bataljona Krajiške ustaške brigade i delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije i odbacili ih u Petrinju. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i 25 ranjenih vojnika.
  - Kod s. Duhova (blizu Daruvara) jedinice Cehoslovačke NO brigade Jan Žiška« 6 korpusa NOVJ vodile dvočasovnu borbu protiv ustaško-nemačkih snaga jačine oko 700 vojnika, zatim se povukle.
  - U Zrmanjskom klancu jedinice 5. dalmatinske udarne brigade 19. divizije NOVJ napale iz zasede nemačku motorizovanu kolonu i uništile 4 kamiona i putnički automobil.

20. april — U rejonu s. G. i D. Pribičn, s. Sorževa i s. Hutina delovi nemačkog 1. lovačkog rezervnog puka, 10. ustaški bataljon i 4. bataljon domobranske 2. posadne brigade iz Jastrebarskog i s. Draganića napali jedinice Omladinske brigade -Joža Vlahović« 34. divizije NOVJ. ali su posle obostranih napada i protivnapada odbačeni u polazne garnizone. Neprijatelj je imao 60 mrtvih i ranjenih, a jedinice Omladinske brigade 11 mrtvih, 18 ranjenih i 5 nestalih boraca.

Između s. Horvata i s. Zdenčine Turopoljsko-posavski NOP odred i delovi 2. diverzantskog bataljona 4 korpusa NOVJ porušili železničku prugu Zagreb — Karlovac na 46 mesta.

U varošici Sv. Ivanu Zelini delovi Zagrebačkog NOP odreda razoružali posadu jačine 10 ustaša, zaplenivši minobacač sa 125 mina. mitraljez i 10 pušaka.

- Kod Karlovca delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i 6 vagona. Tom prilikom je poginulo 36 neprijateljskih vojnika i dosta ih je ranjeno.

20/21. april — Sa o. Visa dva ojačana bataljona 11. dalmatinske brigade i bataljon 1. dalmatinske udarne brigade 26. divizije NOVJ izvršili desant na o. Mljet. U dvodnevnom oštrim borbama oni su razbili nemačku posadu (dve čete 750. puka nemačke 118. lovačke divizije), a zatim se noću 22/23. aprila povukli na o. Lastovo. Prema nepotpunim podacima neprijatelj je u tim borbama imao 96 mrtvih i 46 zarobljenih vojnika, a desantne snage 25 mrtvih i 76 ranjenih boraca.

21. april — Kod s. Budinščine. s. Podruta, s. Zajezde 1 s. Kamene Gorice dva bataljona Pavelićeve gardijske brigade iz Zlatara i Novog Marofa, pojačani tenkovima, napali jedinice 32. divizije i 1. brigade 33. divizije NOVJ. Posle jednodnevne oštre borbe neprijatelj je prinuđen na povlačenje uz gubitke od preko 40 mrtvih i oko 70 ranjenih vojnika. Zaplenjeno je: tenk, 2 topa sa 13 granata, 2 mitraljeza, radio-stanica, 5 p. mitraljeza i drugi ratni materijal. Uništena su 3 kamiona i motocikl, a oštećena 3 tenka, kamion i motocikl.

- Jedinice 18. brigade 12. divizije NOVJ napale s Burđcnova. (kod Našica). Selo su branili 400 ustaša iz 18. ustaškog bataljona i 32 žandarma. Posle dvodnevne žestoke borbe jedinice 18. brigade su se povukle zbog dolaska pojačanja.

21/22. april — Sa o. Visa glavnina 26. divizije NOVJ izvršila desant na o. Korčulu. Otok su branila dva ojačana bataljona 750. puka nemačke 118. lovačke divizije. U borbama do 24. aprila savladana je nemačka posada u rejonu s. Blata i s. Vele Luke, a zatim su se noću 24./25. aprila jedinice 26. divizije NOVJ povukle na o. Vis. Prema nepotpunim podacima 26. divizije NOVJ neprijatelj je imao 297 poginulih i 459 zarobljenih vojnika. Gubici desantnih snaga: 48 mrtvih i 184 ranjena borca.

- Delovi 7. udarne divizije NOVJ i Banijskog NOP odreda napali ustaško-domobransko uporište s. Divušu (kod Kostajnice), ali su se morali povući zbog dolaska pojačanja iz Dvora na Uni.
22. april
- Delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije i 2. bataljona Krajiške ustaške brigade iz Kostajnice, s. Komareva i Petrinje otpočeli napad na jedinice 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« i delove 2. udarne brigade 7. udarne divizije NOVJ na prostoriji Kostajnica — Sunja — Petrinja. U dvodnevnom borbama neprijatelj je uspeo da bez većih gubitaka prodre duboko na slobodnu teritoriju.
  - Na jugozapadnim padinama pl. Dinare dva bataljona nemačke 264. pešadijske divizije, 27. ustaški bataljon, 400 domobrana i oko 1000 četnika iz Livna, Sinja, Vrlike i s. Uništa napali na 20. diviziju NOVJ, Dinarski NOP odred i 4. dalmatinsku brigadu 9. divizije NOVJ. U toku 22. i 23. aprila neprijatelj je iz Sinja i Vrlike prodro u s. Vrđovo, s. Bračev Dulac i pred Vještica goru. dok su snage iz Livna zadržane kod s. Han-Prologa. Neprijatelj se 24. aprila povukao u polazne rejone, popalivši sela kroz koja je prošao.
  - Jedinice 2. brigade 35. divizije NOVJ i 3. brigade 13. divizije NOV.T vodile jaču borbu protiv 3. bataljona 846. puka nemačke 392. legionarske divizije i 19. ustaškog bataljona koji su iz s. Vrhovina prodrli u s. Babin Potok. Protivnapadom jedinica 2. i 3. brigade neprijatelj je istog dana prinuđen na povlačenje u Vrhovine.
  - Jedinice 21. udarne brigade 28. udarne divizije NOVJ zauzele Feričance. koje je branilo 80 ustaša iz 18. ustaškog bataljona i 20 domobrana.
  - Kod s. Kusionja ustaško-domobranske snage iz Pakraca napale 2. bataljon Daruvarskog NOP odreda, ali su posle dvočasovne borbe odbačene prema s. Siraču.
  - Kod o. Silbe patrolni čamci PC 21 i PC 22 iz flotile 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ napali neprijateljske motorne jedrenjake »Galijana« i »Emilija«, u kojima se nalazilo 7 vagona uglja i 186 buradi baruta. Posle kraće borbe oni su brodove zaplenili a posadu (4 nemačka vojnika i 8 italijanskih mornara) zarobili. Poginula su 2 nemačka vojnika.
  - Na pruzi između Rijeke i s. Matulja minerski vod 1. istarske brigade »Vladimir Gortan« uništio lokomotivu i 2 vagona.
23. april
- Posle petočasovne borbe delovi 1. brigade 33. divizije NOVJ zauzeli Ivanec (kod Varaždina), koji su branili domobrani i ustaše. Poginulo je 34 a zarobljeno 26 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno je: mitraljez, 8 p. mitraljeza, 31 puška, 1 minobacač, 12.000 metaka i drugi ratni materijal.
24. april
- Kod s. Cerja Tužnog (blizu Varaždina) ustaški i domobranski delovi iz Varaždina napali jedinice 1. udarne brigade »Braća Radić« 32. divizije NOVJ. Posle dvodnevni borbi i nekoliko uzastopnih napada, ustaše i domobrani su odbačeni u pravcu Varaždina.
25. april
- U s. Pčeliću (kod Virovitice) 2. bataljon Bilogorskog NOP odreda napao na oko 200 nemačkih vojnika i ustaša i prinudio ih na povlačenje u pravcu Virovitice.
  - Kod s. Sapjana (na putu Trst — Rijeka) 1. istarska brigada »Vladimir Gortan« uništila 4 kamiona i 1 autobus s nemačkim vojnicima.
26. april
- Na području pl. Učke otpočeo napad snaga nemačke 278. pešadijske divizije, 10. SS policijskog pulta i drugih teritorijalnih jedinica u cilju uništenja istarskih jedinica. Operativni štab za Istru, sa potčinjenim jedinicama, ranije se izvukao u rejon s. Sapjane — s. Klana — s. Kastav. Nemačke jedinice su produžile čišćenje tog dela Istre do 8. maja i tom prilikom izvršile niz zločina: u s. Lipi 29. aprila pobile 278 ljudi; popalile M. i V. Učku, Vranje, Brest, Brgudac, Semić, Račju Vas, Trstenik, Vodice i druga sela.
  - Delovi 8. i 35. divizije NOVJ otpočeli sedmodnevni napad protiv delova nemačke 392. legionarske divizije i ustaških snaga na prostoriji s. Crna Vlast — s. Vrhovine — s. Zaiuznica. Neprijatelj nije odbačen sa ove prostorije ali su mu naneti veliki gubici — 102 mrtva i veći broj ranjenih vojnika. Jedinice NOVJ su imale 17 mrtvih i 58 ranjenih boraca.
  - Prva udarna brigada 13. divizije NOV.T napala s. Bosiljevo koje je branio bataljon nemačkog 1. rezervnog lovačkog puka. Neprijatelj je pružao žilav otpor. Posle višerasovne borbe, kada su iz Ogulina i s. Generalskog Stola pristigla pojačanja, 1. udarna brigada se povukla.

- Delovi nemačkog 1. lovačkog rezervnog puka i 10. ustaškog bataljona iz Karlovca i delovi 3. bataljona domobranske 2. posadne brigade iz s. Ozlja otpočeli napad na Omladinsku brigadu »Joža Vlahović« u Zumberku. U trodnevnim borbama oni su je prinudili na povlačenje prema Beloj krajini i zauzeli s. Sošice (kod Jastrebarskog).
- Us. Gori (kod Petrinje) i okolnim uporištima jedinice 7. udarne divizije NOVJ napale ustaše i delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije. Posle ogorčenih borbi, neprijatelj se 27. aprila povukao iz s. Gore prema Petrinji.
- Dva bataljona 2. brigade i jedan bataljon 1. NOP odreda 13. divizije NOVJ napali na Drežnicu koju su branili delovi 846. puka nemačke 392. legionarske divizije. Zbog jakog otpora neprijatelja mesto nije zauzeto
- Udarni bataljon Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ zauzeo ustaško uporište s. Beloc (kod Zlatara). Neprijatelj jo imao 9 mrtvih i 12 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno je 12 pušaka i 60.000 metaka.

27. april

- Delovi nemačke 42. lovačke divizije, domobranske 4. brdske brigade, nemačkog 1. policijskog puka, 2. bataljona domobranske Brze brigade, 16. ustaškog bataljona i drugih ustaško-domobranskih snaga iz Podrav. Slatine, Virovitice, Daruvara i Slav. Požege otpočeli koncentričan napad na jedinice 6. korpusa NOVJ na pl. Papuku. U borbama do 10. maja neprijatelj je prešao celu slobodnu teritoriju, uništio mnoge građevinske objekte i radionice vojnopo/adinskih organa, popalio mnoga sela i ubijao nevino stanovništvo, ali nije uništio jedinice 6. korpusa NOVJ.
- U s. Aržanu (kod Imotskog) 10. dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ sa bataljonom Mosorskog NOP odreda napala ustaško-domobransku posadu. Poginula 4, ranjeno 5, zarobljeno 30 i nestao 41 neprijateljski vojnik. Brigada je imala 1 mrtvog i 4 ranjena borca.
- Između s. Našičke Breznice i s. Koške (na pruzi Našice — Osijek) jedinice Osječkog NOP odroda porušile prugu na 8 mesta.
- Kod s. Orljavca i s. Mihaljevaca nemačka borbena grupa »Sirovski« iz Slav. Požege napala Požeški NOP odred i odbacila ga na pl. Papuk, zauzevši sela Orljavac, Stražeman i Veliku.
- Nemačka borbena grupa »Hofman« iz Virovitice zauzela s. Pivnicu (kod Virovitice), a delovi domobranske 4. brdske brigade iz Daruvara zauzeli s. Dulavec (sada: Miodkovićevo, kod Daruvara), potisnuvši delove 28. udarne divizije NOVJ prema Vočinu),
- Kod s. Cerja Tužnog (blizu Varaždina) ustaški i domobranski delovi iz Varaždina napali jedinice 2. brigade »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ, te posle kraće borbe prodrli u Ivanec.
- U uvali Sv. Nikola (na o. Olibu) plovne jedinice 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ zarobile nemački naoružani motorni jedrenjak Bjanka Stela* s posadom od 14 mornaričkih podoficira i 1 oficira, dok su 4 podoficira poginula.

28. april

- Jedinice 32. divizije 10. korpusa NOVJ napale ustaše i domobrane u Novom Marofu. Posle jednodnevne borbe i uzastopnih napada i protivnapada jedinice 32. divizije su odbijene.
- Delovi nemačke borbene grupe »Sirovski« napali Požeški NOP odred i zauzeli s. Bučko Kamensko (kod Slav. Požege).
- Delovi nemačkog 1. policijskog puka potisnuli delove 28. udarne divizije NOVJ i zauzeli s. Slatinski Drenovac (kod Podrav. Slatine).

29. april

- Us. Doljanima (kod Daruvara) 1. bataljon Daruvarskog NOP odreda napao 3. četu 1. bataljona domobranskog 4. brdskog puka. Napad nije uspeo zbog dolaska pojačanja iz Daruvara
- Nemačka borbena grupa »Hofman« i delovi nemačkog 1. policijskog puka odbacili jedinice 28. udarne divizije NOVJ, te zauzeli Vočin i popalili ga.

30. april

- Delovi nemačke borbene grupe »Sirovski'., posle borbi s Požeškim NOP odredom, zauzeli s. Zvečevo (kod Slav. Požege).
- Prvi bataljon Bilogorskog NOP odreda upao u Viroviticu i razoružao posade triju bunkera, zarobivši 18 domobrana, a zatim se povukao.
- Peta dalmatinska udarna brigada 19. divizije NOVJ razbila ustašku posadu i zauzela s. Lisičić (kod Benkovca).

MAKEDONIJA

2. april — CK ICPM uputio pismo oblasnim komitetima KPM: traži da se za ASNOM izabrani delegati upute na slobodnu teritoriju u rejonu Kumanova.
2. april — Treća makedonska NOU brigada i Kosovski NOP odred izvršili napad na s. Dobrevu i s. Probištip, rudnike olova i cinka (kod Kratova). Sva nadzemna postrojenja rudnika i električne centrale su uništeni a bugarske kasarne spaljene. Poginulo je 110 nemačkih i 70 bugarskih vojnika a 51 vojnik je zarobljen. Brigadi se dobrovoljno priključilo 120 rudara. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza i 40 pušaka, municija i druga oprema. Rudnik nije radio pet meseci.
- Kod Crnog vrha (blizu Kratova) 3. makedonska NOU brigada i Kosovski NOP odred vodili žestoku borbu protiv bugarskih jedinica kratovskog garnizona, podržanih avijacijom, koje su krenule u pomoć napadnutim bugarskim i nemačkim snagama kod rudnika olova i cinka u s. Dobrevu i s. Probištiju. Uz obostrane gubitke, jedinice NOVJ povukle su se ka r. Krivoj reci.
4. april — Kod s. Drenka, s. Zeljuvina i Stracina (blizu Kumanova) 3. makedonska NOU brigada i Kosovski NOP odred, povlačeći se posle napada na Probištip, vodili borbu protiv bugarskih snaga iz Krive Palanke i Kumanova koje su pošle u poterti za njima. Jedinice NOV i POJ su uspele da se preko Krive reke probijaju na pl. Kozjak.
- 7 8. april — U Kavadarcima, opkoljeni u jednoj kući, posle šestočasovnog otpora bugarskoj policiji. poginuli članovi Sreskog komiteta KPM za Veles Kiro Atanasovski i Dimče Mirčev, narodni heroji.
10. april — Kod s. RUSca (blizu Kumanova) 3. makedonska NOU brigada i jedan bataljon Kosovskog NOP odreda posle viščasovne borbe protiv lovačkog bataljona bugarskog 56. pešadijskog puka, naneli neprijatelju osetne gubitke i gonili ga sve do s. Klinovca. Brigada je zaplenila 1 top, 2 minobacača, 2 radio-stanice, 1 mitraljez 4 p. mitraljeza i drugo naoružanje i opremu.
12. april — Us. Tresinu (u Grčkoj) formiran Strumičko-devdelijski (ili Plačkovički) NOP odred, sa zadatkom da deluje na strumičko-devdelijskom terenu.
- Iz s. D. Radova (u Karadžoi, u Grčkoj), preko grčko-albanske teritorije, 1. makedonsko-kosovska NOU brigada krenula za Debarca.
- U rejonu ž. slanice Tabanovce (kod Kumanova) delovi Kumanovskog NOP odreda miniranjem uništili lokomotivu i 5 vagona bugarskog transportnog voza koji se iz Grdelice kretao za Skoplje.
- April. p. p. — GS NOV i PO za Makedoniju izdao proglas kojim poziva narod da stupa u redove NOV. a bugarske oficire, podoficire i vojnike poziva da se ne bore protiv jedinica NOVJ, nego da prelaze na njihovu stranu.
19. april — U s. Turju (u Karadžoi, u Grčkoj) 1. makedonsko-kosovska NOU brigada podeljena u dve grupe bataljona (makedonsku i kosovsku grupu). Štab brigade je i dalje, sve do formiranja posebnih brigada, komandovao obema grupama.
21. april — PK SKOJ-a za Makedoniju uputio direktivno pismo omladinskim organizacijama na terenu: o njihovom organizovanju i o delokrugu njihovog rada; o formiranju omladinskih seoskih i opštinskih odbora, radnih četa, omladinskih domova i pionirskih organizacija i o stvaranju analfabetskih i sanitetskih kurseva.
- Kod s. Celopeka (blizu Kumanova) Kumanovski NOP odred vodio borbu protiv bugarske vojske i policije kumanovskog garnizona. Dobivši pojačanja, neprijatelj je okružio ovaj NOP odred, ali je on uspeo da se, pod borbom, izvuče preko nabujale r. Pčinje.
23. april — Drugi oblasni komitet SKOJ-a dostavio PK SKOJ-a za Makedoniju sledeći izveštaj: o stanju organizacije posle provala i hapšenja koja je izvršio bugarski okupator u bitoljskom srezu; o merama za učvršćenje skojevskih organizacija u bitoljskom i struškom srezu, u Debarcama i u Malesiji; o mobilisanju 21. godišta od strane bugarskog okupatora.
24. april — Pripremajući napad na Kratovo, 3. makedonska NOU brigada i Kosovski i Kumanovski NOP odred porušili drumske mostove kod Slracina, Krive Palanke i Cifte-Hana.

1944. april

SLOVENIJA

april 1944.

25. april — Treća makedonska NOU brigada i Kosovski NOP odred napali Kratovo i posle višečasovne borbe ga zauzeli. Zarobljeno je i razoružano 120 bugarskih vojnika i oficira, a poginulo dosta vojnika i policajaca. Zaplenjeno: 7 kamiona, 2 automobila 4 minobacača, 4 mitraljeza, 129 pušaka i drugi ratni materijal. Kuda su neprijatelju došla jaka pojačanja, jedinice NOV i POJ su se povukle u pravcu Osogovske planine.
27. april — Na Liscu (na Osogovskim pl.), u pokretu za Osogovo, gde je trebalo da se spoji sa 3. makedonskom NOU brigadom. 6. južnomoravska NO brigada vodila ostru susretnu borbu protiv bugai-skog 1. armijskog puka, zatim se povukla na pl. German, ne uspevši da se poveže sa 3. brigadom.
28. april — Kod s. Zavoja (na pulu Ohrid — Resen), u pokretu za Debarca, Grupa makedonskih i Grupa kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona (I. makedonsko-kosovska NOU brigada), vodile šestočasovnu ostru barbu protiv bugarskih jedinica ohridskog i rensenskog garnizona. Iako je neprijatelj zaposeo drum, grupe su, razbivši bočna obezbeđenja, izvršile proboj i produžile pokrete za s. Velmej (kod Ohrid;:).
29. april — Okružene kod s. Velmeja (blizu Ohrida) Grupa makedonskih i Grupa kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona (I. makedonsko-kosovska NOU brigada) vodile žestoku osmočasovnu borbu protiv bugarskih jedinica iz Ohrida i Resena, koje su ranije zaposele dominirajuće položaje. Smelim jurišima i veštım manevrom, bataljoni su razbili blokadu i probili se u pravcu s. Slatine. Poginula su 03 bugarska vojnika a 12 vojnika je zarobljeno. Zaplenjeno je 26 pušaka. 2 p. mitraljeza, mnogo municije i drugog ratnog materijala. Tom prilikom je, pored ostalih, poginuo politički komesar Grupe kosovsko-metohijskih bataljona Miloš Gilić Mičo, narodni heroj.
30. april — Kod s. Slatina (blizu Ohrida) Grupa makedonskih i Grupa kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona (I. makedonsko-kosovska NOU brigadu) razbile nemačko-balističke snage. Poginulo je oko 50 nemačkih vojnika i balista, a 40 ih je zarobljeno. Zaplenjena je komora od 30 konja i dosta oružja.
- April k. — Na Kadiei (kod Titovog Velesa) formiran Veleški NOP odred Trajće Pctkanovski .

SLOVENIJA

1. april — Otpočeo napad 18. slovenačke (Soške) brigade 30. divizije NOVJ na nemačko uporište Spodnju Idriju. Ostale brigade 30. divizije i brigade 31. divizije NOVJ bile su na obezbeđenju i blokirale snage u Idriji. U teškim četverodnevničim borbama snage 18. slovenačke (Soške) brigade su uspele da prodru u uporište, ali ga zbog jakog fortifikacijskog uređenja i zbog otpora branilaca, nisu mogle zauzeti. Za to vreme su brigade na obezbeđenju vodile teške borbe protiv kolona koje su iz Idrije, s Godoviča i s. Rovta nadirale u pomoć okruženoj posadi.
- Kod s. Zadloga (blizu Idrije) 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik 31. divizije NOVJ vodila višečasovnu borbu protiv nemačke kolone koja je ispadom iz Idrije nastojala da pomogne svojoj posadi u garnizonu Spodnja Idriju. Brigada je energičnim jurišem odbacila neprijatelja u Idriju.
- Na položajima kod s. Stakne 13. slovenačka brigadu »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačkih kolona koje su nadirale sa pravca s. Lepih Njtvta i s. Rccice (kod Mozirjaj. Brigada se borila sve do pada mraka, kada se, pod pritiskom nadmoćnih snaga, prebacila na nove položaje kod s. Javorja (blizu Mežica).
2. april — U GS NOV i PO za Sloveniju stigla sovjetska vojna misija.
- U Općinama (kod Trsta) minerska grupa 9. korpusa NOV.) miniranjem srušila bioskopsku salu. Poginulo je 80 a ranjeno oko 150 nemačkih oficira i podoficira.
3. april — U rejonu Idrije jedinice 31. divizije NOVJ napale na nemačko-belogardističke kolone koje su iz garnizona Idrije, s. Godoviča i s. Veharša nastojale da 31. diviziju odbace od Idrije i time razbiju blokadu garnizona. Posle višečasovnih borbi neprijateljske kolone su, uz znatne gubitke, odbačene u polazne garnizone.
4. april — U rejonu s. Sv. Duha (kod Slovenj-Gradeca) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila dvočasovnu borbu protiv nemačke kolone koja je iz Soštanja nadirala preko s. Razbora. Napadnuta u leđa iz Slovenj-Gradeca, od druge nemačke kolone, slovenačka brigada se povukla na pl. Kozji hrbet i dalje ka s. Lesniku.
- Jedinice 15. divizije NOVJ zapalile nemačko uporište u s. Dolama (kod Mokronoga). Izgorelo je 45 žandarma s naoružanjem.

5. april — U s. Sr. Lokovecu (kod Ajdovščine), od partizanskog bataljona »Triestina d'asalto«, formirana italijanska partizanska brigada »Triestina d'asalto Garibaldi«. Ona je ušla u sastav 30. divizije NOVJ.
6. april — Sesta slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napala nemačko uporište u s. Radomlju (kod Kamnika), jačine oko 110 vojnika. Posle jednočasovne borbe ona je spalila 18 vojničkih baraka pripremljenih za nemačku vojsku, ubila 30 i zarobila 24 vojnika, ali uporište, dobro utvredno, nije zauzela u potpunosti.
7. april — GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu da se, u cilju brže evakuacije ranjenika, u divizijama formiraju sanitetske čete a u samostalnim brigadama i odredima sanitetski vodovi.
8. april — Na položajima kod s. Cerneleca (na putu G. Grad — Kamnik) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačke motorizovane kolone. Posle višečasovne borbe neprijatelj je prinuđen da se povuče u G. Grad.
9. april — U rejonu s. Moravča (kod Domžala) 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila višečasovnu borbu protiv delova nemačkog 28. SS policijskog i 184. landessiccen-puka koji su nadirali iz Domžala i Kamnika i odbacila ih u polazne garnizone.
- Kod s. Cola (blizu Ajdovščine) 3. slovenačka udarna brigada Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ napala nemačko-belogardističku kolonu koja je nadirala iz Ajdovščine. Brigada ju je, posle višečasovne borbe, razbila i odbacila u polazni garnizon.
10. april — Delovi 2. bataljona 2. slovenačke brigade narodne odbrane napali četnički logor u s. Steverjanu (kod Gorice), odakle su četnici pobjegli u Goricu uz gubitke od 5 mrtvih i 7 ranjenih.
- U. april — Delovi nemačke 188. rezervne divizije, 10. SS policijskog puka i kvistlinških formacija otpočeli ofanzivnu operaciju protiv jedinica 9. korpusa NOVJ na prostoriji St. Viška gora — Ziri — s. Col — s. Predmeja — s. Lokve — Banjska planota, težeći da ih nabace na nepovoljne položaje u rejonu s. Vrsnik — s. Ledine, tu ih okruže i unište. Uspelim manevrom jedinice 9. korpusa NOVJ su izbegle okruženje, i posle prvih odbrambenih borbi prešle u protivnapade i do 22. aprila razbile neprijatelja.
12. april — U čast treće godišnjice formiranja OF, GŠ NOV i PO za Sloveniju raspisao takmičenje svojih jedinica (trajalo od 27. aprila do 27. juna).
- GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu o reorganizaciji obaveštajne službe: ukidaju se obaveštajci u četama i bataljonima, a ojačavaju obaveštajni centri odreda, brigada i divizija.
- Jedinice Dolenjskog NOP odreda 7. korpusa NOVJ uništile nemačko uporište u s. Zagozu (kod Radeča), jačine 80 ljudi. U jednočasovnoj borbi je poginulo 35 nemačkih vojnika a uporište spaljeno.
13. april — CK KP Slovenije izdao uputstvo o radu i zadacima divizijskih partijskih komiteta i odredskih sekretarijata, njihovoj organizacijskoj strukturi i potčinjenosti, kao i o dostavljanju izveštaja.
14. april — Na putu s. Ljubno — s. Luče 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Šercer« 14. divizije NOVJ napala nemačku motorizovanu kolonu jačine 5 kamiona i 2 tenka, te u oštroj borbi nanela joj gubitke od 42 mrtva i 8 ranjenih i uništila 2 kamiona, ali zbog pristiglog pojačanja, nije uspela da pokuša oružje. Neprijatelj se, pod zaštitom tenkova, povukao u s. Luče (kod Mazirja).
- Na položajima kod s. Trebelna i s. Češnjice 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ otpočela tešku borbu protiv nemačkih snaga koje su nadirale iz Novog Mesta. U dvodnevnom borbama pretrpevši znatne gubitke (oštećena su i tri tenka), neprijatelj se povukao u polazni garnizon.
- April s. — Naredbom GŠ NOV i PO za Sloveniju, u sastavu 7. korpusa NOVJ formiran Tenkovski odred od dva tenka.
18. april — Radi obezbeđenja napada 18. divizije NOVJ na Ribnicu sa pravca Ljubljana — Grosuplje, 15. divizija NOVJ prebačena iz rejona Novo Mesto — Suha krajina na odsek Ribnica — Grosuplje — s. Pijava Gorica.

19. april — Otpočeo napad 9. i 10 slovenačke brigade 18. divizije NOVJ na nemačko-belogardi-
stičko uporište Ribnicu. Zbog jakih utvrđenja brigade su. posle dvodnevnih oštrih
borbi, odustale od daljih napada, ali su vodile borbu sa neprijateljskim kolonama
koje su iz V. Lašča i Kočevja nadirale ka Ribnici.
20. april — GS NOV i PO za Sloveniju izdao Uredbu o vojnom krivičnom sudstvu.
— Na osnovu naredbe Štaba 9. korpusa NOVJ, na pl. Trnovskom gozdu formiran Škol-
ski logor za obuku novomobilisanog ljudstva.
— Sesta slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO
Slovenije napala nemačko uporište s. Smartno (kod Kfimnika), a 1. slovenačka udarna
brigada Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ bila na obezbeđenju sa pravca Kamnika.
Brza i snažna intervencija iz Kamnika i G. Grada primorala je brigadu »Siavko
Slander« da odustane od daljeg napada i prihvati borbu s nemačkim snagama koje
su nadirale u pomoć napadnutoj posadi.
21. april — Kod s. Soteske (blizu Kamnika) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14.
divizije NOVJ vodila žestoke borbe protiv nemačke kolone iz Kamnika, pa se, zbog
pristiglih pojačanja, povukla na Kavran (kod Kamnika), dok je 6. slovenačka udarna
brigada »Siavko Slander« 4 operativne zone NOV i PO Slovenije odbila neprijatelj-
sku kolonu na pl. Kozjaku (kod Motnika). Sutradan je neprijatelj, uz podršku tenko-
va, probio položaje brigade Tone Tomšič i izbio u s. Smartno (kod Kamnika).
— LI Beneškoj Sloveniji, od partizanskog bataljona »Macini«, formirana italijanska par-
tizanska brigada Garibaldi Natizone.
— Treći bataljon 5. slovenačke udarne brigade Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ napao
i razbio belogardištko uporište u s. Igu (kod Ljubljane). Zbog snažne intervencije
neprijatelja iz Ljubljane, jedinice 15 divizije NOVJ su vodile četvorodnevne teške
borbe na prostorijsi Grosuplje — s. Pijava Gorica — s. Turjak.
22. april — Diverzantska grupa 9. korpusa NOVJ minirala Oficirski dom u Trstu. Tom prilikom
je poginulo oko 150 a ranjeno oko 200 nemačkih vojnika i oficira. Za odmazdu, ne-
mačke vlasti su na tom mestu obesile 51 taoca.
— Diverzantska grupa 16. slovenačke brigade »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ
uništila nemačko skladište benzina u Postojnskoj špilji. Izgorelo je 12 vagona ben-
zina
23. april — Nemačke motorizovane snage (17 kamiona) izvršile ispad iz G. Grada preko Nove
Stifte do s. Cernelca i na Tomanovu planinu. Pri povratku, njih je na položajima s.
Vrtačnik — s. Smiklavž (kod Nove Stifte) napala 6. slovenačka udarna brigada »Siav-
ko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije. U oštroj višecerasovnoj borbi
•neprijatelj je uspeo da se uz podršku tenkova, probije u G. Grad. Brigada je zaple-
nila radio-stanicu.
24. april — Na osnovu naređenja GS NOV i PO za Sloveniju, na području Koruške formirana
Koruška grupa NOP odreda. U njen sastav su ušli Istočnokoruški i Zapadnokoruški
NOP odred.
— CK KP Slovenije uputio cirkularno pismo partijskim organizacijama na terenu i u
vojsci o njihovom radu i zadacima kao idejnih pokretača svih društvenih i politič-
kih zbivanja
25. april — Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju 18. slovenačka (Soška) brigada 30. divizije
NOVJ dobila naziv: 18. slovenačka (bazoviška) udarna brigada.
— Iskoristivši odsutnost jedinica NOVJ, neprijateljske snage sa pravca Novog Mesta,
Grosuplja i Litije prodrle na oslobođenu teritoriju Suhe krajine i uspostavile upo-
rišta u Zužemberku Trebnju, s. Mirnoj Peči i s. Dobrničju.
— Nemačke jedinice iz s. Doliča i s. Mislinje (kod Slovenj-Gradeca) napale na jedinice
13. slovenačke brigade »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ na položajima s. St. Vid —
s. Sv. Rupert (kod Velenja). Posle oštore borbe i energičnog juriša slovenačka brigada
je odbacila neprijatelja u s. Mislinju, nanevši mu gubitke od 15 mrtvih.
27. april — Između s. Krašnje i s. Lukovice (kod Domžala) jedinice 4. operativne zone NOV i
PO Slovenije napale nemačku motorizovanu kolonu iz Domžala. Posle dvočasovne
borbe one su uništile 12 kamiona i dve prikolice, ali su se morale povući zbog pri-
stiglih pojačanja.

28. april — Po naređenju 7. korpusa NOVJ, u rejon Trebnje — s. Mirna Peč — Zužemberk stigla 15. divizija NOVJ sa zadatkom da uništi uporišta koja je neprijatelj uspostavio za vreme prodora na oslobođenu teritoriju Suhe krajine.
- Na položajima kod s. Zgornjeg Okroga (blizu Domžala) nemačke jedinice iz s. Motnika i s. Spitaliča napale 6. slovenačku udarnu brigadu Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, ali su posle dvočasovne borbe odbačene.
30. april — U cilju obezbeđenja 13. slovenačke brigade „Mirko Bračić«, 2. slovenačka udarna brigada Ljubo Sercer 14. divizije NOVJ izvršila demonstrativan napad na nemački garnizon Soštanj. te vodila viščasovnu borbu s nemačkim snagama koje su nastojale da ir Soštanja prodru u pomoć napadnutoj posadi u Velenju.

SRBIJA

1. april — Kod s. Savinca (blizu Lebana) 2. i 4. južnomoravska NO brigada odbacile jedan bugarski bataljon koji je nastupao ka slobodnoj teritoriji i povratile ga u libane. Neprijatelj je imao 10 mrtvih.
- Kod s. Bzovika (blizu Ušća) delovi 4. i 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv delova bugarskog 61. pešadijskog puka i odbacili ih ka Haškoj. Jedinice 10. krajiške brigade su imale 2 mrtva i 3 ranjena borca.
- Kod Sombora jedinice 3. bačko-baranjskog NOP odreda miniranjem pruge uništile lokomotivu i nekoliko vagona transportnog voza i posekli 50 tt stubova.
2. april — Između s. Tovarnika i Sida 1. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništila lokomotivu i 4 vagona transportnog voza.
- Kod s. Mijovića i na V. livadama jedinice 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv oko 200 bugarskih vojnika iz 25. sabirne divizije i odbacile ih prema Ivanjici. Gubici neprijatelja: 4 poginula, više ranjenih i 1 zarobljen. Brigada je imala 3 mrtva i 3 ranjena borca.
3. april — Kod s. Kojinovića delovi 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbacile u Ivanjicu izviđačke jedinice bugarske 25. sabirne divizije koje su pokušale da preko s. Dobrog Dola prodru prema r. Studenici.
- Kod s. Gradišta (blizu Bele Palanke) Nišavski NOP odred razbio četničku Belopalačku brigadu.
- Deo partizanskog bataljona »Bajram Curi« uz pomoć mesnih partizana, posle dvodnevni borbi protiv oko 200 nemačkih vojnika i oko 200 balista, zauzeo Peškopeju (u Albaniji). Gubici neprijateljski: 5 poginulih. 9 ranjenih i 8 zarobljenih vojnika. Bataljon je imao 3 ranjena borca.
5. april — Kod s. Šavova i s. Đakova (blizu Ušća) 2. i 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ napalo četnički 2. ravnogorski korpus i odbacile ga prema s. Bresniku. Neprijatelj je imao oko 40 mrtvih i ranjenih i 13 zarobljenih, a proleterske brigade — 3 poginula, 3 ranjena i 1 nestalog borca.
- Između Zemuna i s. Nove Pazove jedinice 2. bataljona 1. sremskog NOP odreda posekle 207 tt stubova.
6. april — Kod s. Propljenice, s. Osonice i s. G. Dupca (blizu Ivanjice) 2. i 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ napale četnički 1. ravnogorski korpus i odbacile ga prema s. Kaoni. Neprijatelj je imao 1 poginulog i 24 zarobljena.
- U jugoistočnom Sremu. od radnika iz Beograda, dobrovoljaca iz Srbije i dotadašnje Mačvanske čete, kao jezgra, formiran 1. posavsko-tamnavski partizanski bataljon.
- Pri ONO odboru okruga leskovačkog formirana privredna komisija sa zadatkom da se stara o obnovi i unapređenju privrede i da prikupi podatke o teroru okupatora i nanetoj šteti za vreme NOB-a. Takve komisije formirane su i pri sreskim NO odborima
7. april — Kod s. Perlšića i s. Pejovića (blizu Ušća) 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv jedinica bugarske 25. sabirne divizije i odbacila ih na desnu obalu r. Studenice.
- Kod s. Osonice i s. D. Dupca (blizu Ivanjice) dva bataljona 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ posle oštre borbe odbili napad dve neprijateljske kolone iz Ivanjice i Guče.

- Na Fruškoj gori jedinice 1. sremskog NOP odreda odbile napad ustaško-domobranskih i policijskih snaga, jačine oko 1500 vojnika, i nanele im osetne gubitke.
  - Između s. Putinaca i s. Kraljevaca (kod Rume) 2. čela Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništila lokomotivu i nekoliko vagona
  - Kosmajski NOP odred reorganizovan: u njegovom sastavu formirane četiri čete.
8. april
- Kod s. Kaone (blizu Kraljeva) 2. i 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ napale četnički 1. i 2. ravnogorski korpus i, posle oštre borbe, odbacile ih prema s. Ročevićima i pl. Jelici. Neprijatelj je imao preko 70 mrtvih, oko 150 ranjenih i 30 zarobljenih. Zaplenjeno je 10 p mitraljeza, 1 minobacač, više pušaka i mnogo drugog materijala. Druga proleterska brigada je imala 3 mrtva i 20 ranjenih boraca.
  - Na prostoriji s. Crna Roka — s. Ostatija — s. Ljeskovicica (kod Ušća) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ napala borbenu grupu Jug- bugarske 25 sabirne divizije i četnički Javorski korpus i odbacila ih na desnu ovalu r. Studenice. Brigada je imala 2 mrtva i 3 ranjena borca, a zaplenila je 1 p. mitraljez.
  - Kod s. Ilinčića (blizu Ušća) 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ odbila napad borbene grupe »Sever« bugarske 25. sabirne divizije i odbacila je na desnu obalu r. Studenice.
  - Kod s. Kaone (blizu Kraljeva), po odluci PK KPJ za Srbiju i GS NOV i PO za Srbiju formirani Okružno povereništvo KPJ za okrug užički i Stab Užičkog NOP odreda.
- 8/9. april
- U s. Ljuberadi (kod Vlasotinaca) 5. južnomoravska NO brigada blokirala bugarsku posadu, ali nije uspela da je uništi. Zaplenivši u bugarskom magacinu 100 kg piritica, 100 kg šećera, veću količinu brašna i drugih namirnica i zapalivši opštinsku zgradu, ona se povukla ka s. Crnoj Travi.
  - Na pruzi kod s. Kukujevaca (blizu Sida) delovi 2. sremskog NOP odreda iz zasede ubili 4 neprijateljska vojnika.
9. april
- U s. Ročevićima 3. bataljon 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv nemačkih vojnika i odbacio ih prema Kraljevu. Neprijatelj je imao 2 mrtva vojnika.
  - Bugarski vojnici (oko 1.600) upali u s. Crnu Travu i s. Brod (kod Vranja) i opljačkali ih, a potom ih (ovog i narednog dana) zapalili i pretvorili u zgarišta.
  - Na pustari Gladnoš (kod Iriga) delovi 1. sremskog NOP odreda i Komande romskog vojnog područja zaplenili: 28 konja. 39 goveda, 103 svinje, 7 kola. 12 kompletnih amova i drugu opremu.
- S/10. april
- Kod s. Dragojlovića (blizu Ušća) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ napala borbenu grupu »Sever« bugarske 25. sabirne divizije, ali se, posle kraće borbe, povukla na polazni položaj.
10. april
- U blizini s. Kaone (kod Kraljeva) 2. i 4. proletersku udarnu brigadu 2. proleterske udarne divizije NOVJ napali četnički 1. i 2. ravnogorski korpus i nemačko-bugarsko-nedičovske snage. Neprijatelj je, uz osetne gubitke, odbačen u Guću i s. Ročeviče. Zaplenjeni su 2 mitraljeza, nekoliko pušaka i ručnih bombi i dosta druge ratne opreme. Jedinice NOVJ su imale 1 mrtvog i 6 ranjenih boraca.
11. april
- Posle šestodnevno boravka u s. Dragačevu (kod Čačka), gde je vodila česte borbe protiv četničkog 1. i 2. ravnogorskog korpusa, nemačkih i bugarskih vojnika i nedičevaca, pri čemu je ubila 97 i zarobila 98 neprijateljskih vojnika, a zaplenila 1 minobacač. 10 p, mitraljeza, preko 100 pušaka i dosta druge vojničke opreme, uz sopstvene gubitke od 10 mrtvih i 31 ranjenog borca. 2. proleterska udarna divizija NOVJ se vratila u dolinu r. Studenice.
  - Kod s. Katića i s. Stitkva (blizu Ivanjice) 1. i 4. bataljon 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ napali na četnički Požeški i Zlatiborski korpus i odbacili ih prema s. Bjeluši, s. Visokoj, s. Klč-kovima i s. Jasenovu. Zarobljeno je (i četnika.
  - U s. Rudnu i kod s. Dragojlovića i s. Marinkovića (blizu Ušća) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ napala bugarski 70. pešadijski puk i zauzela Dragojloviće i Marinkoviće. Brigada je imala 1 mrl/og i 7 ranjenih boraca.

- Kod s. Koprivnice i s. Jagliča (blizu Niša) Nišavski NOP odred vodio borbu protiv oko 500 četnika. Zarobljeno je 15 četnika i zaplenjeno 20 pušaka.
- 12. april — Između Srem. Mitrovice i s. Vognja 1. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništila lokomotivu i nekoliko vagona putničkog voza.
- 12/13. april — Us. Krivoj Feji (kod Vlasotinaca) 6. južnomoravska NO brigada napala jako utvrđenje bugarske policije. U borbi vodenoj do 14 časova poginulo je 30 bugarskih policajaca, dok se 288 predalo. Zaplenjeno: 10 p. mitraljeza, 20 automata, 280 pušaka, 50 revolvera, 40.000 metaka, radio-stanica i drugi materijal i oprema. Brigada je imala 8 poginulih i 18 ranjenih boraca.
- 13. april — Us. Lomnici (kod Kruševca) 2. i 3. južnomoravska NO brigada i Rasinski NOP odred napali na oko 700 nemačkih vojnika. U oštroj borbi neprijatelj je potpuno razbijen. Poginulo je 150 nemačkih vojnika, 48 ih se udavilo u nabujaloj r. Rasini, a ostatak se spasio bekstvom ka Kruševcu. Oko 150 vojnika SDS i oko 1000 četnika trebalo je da sadejstvuju nemačkim vojnicima, ali videvši njihovo stradanje nisu ni stupili u borbu. Zaplenjeno: -14 p. mitraljeza, 6 automata, 50 pušaka i dosta druge opreme. Gubici jedinica NOV i POJ: 6 mrtvili i 7 ranjenih boraca.
- Us. Kalni (kod Vlasotinaca) jedan ojačani bataljon bugarskog 25. pešadijskog puka napao (iz pravca Trna u Bugarskoj i iz pravca Strezimirovaca) 5. južnomoravsku NO brigadu. U borbi vodenoj na vrhu Tumbi 5. južnomoravska NO brigada je razbila tu bugarsku jedinicu. Poginula su 33 a zarobljena 3 bugarska vojnika. Brigada je imala 3 mrtva i 3 ranjena borca. Zaplenila je 1 p. mitraljez, 39 pušaka 3000 metaka i drugu opremu.
- Kod s. Đakova (blizu Ušća) 3. srpska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv 2. bataljona nemačkog 3 policijskog puka. 1. bataljona bugarskog 61. pešadijskog puka i odbacila ih prema manastiru Studnici. U borbi je poginulo 7 i zarobljeno 5 nemačkih vojnika dok je 3. brigada imala 3 mrtva i 3 ranjena borca.
- Us. Vrdniku (kod Iriga) delovi 1. bataljona 1. sremskog NOP odreda napali nemačko-domobranksu posadu, te ubili 10 neprijateljskih vojnika i zaplenili 1 p. mitraljez, 1 automat i 1 pušku.
- 14. april — Delovi 6. vojvodanske NOU brigade sprečili prodor tri neprijateljska tenka iz s. Adaševaca u s. Morović (kod Sida). U borbi, koju je podržavala i neprijateljska artiljerija iz oklopnog voza kod s. Adaševaca, uništen je jedan tenk a drugi je oštećen.
- U s. Katićima (kod Ivanjice) 1. i 4. bataljon 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ napali četničku Zlatiborsku i Užičku brigadu. Posle tročasovne borbe napad je odbijen. Neprijatelj je imao 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
- Kod s. Dramićana (blizu Raške) 1. bataljon 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ odbio napad delova nemačke legije Krcmpler* i naneo im gubitke od 7 mrtvih vojnika, a on imao 1 poginulog borca.
- 14/15. april — Kod s. Milića (blizu Ušća) jedinice 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napale 3. bataljon 122. pešadijskog puka bugarske 25. sabirne divizije. Pošto su odbijene, one su nastavile blokadu bugarskih vojnika. Neprijatelj je imao 10 poginulih, 25 ranjenih i 20 zarobljenih vojnika.
- Kod s. Vrdnika (blizu Iriga) delovi 1. bataljona 1. sremskog NOP odreda iz zasede napali odeljenje od 15—20 nemačkih i domobrantskih vojnika, te u kraćoj borbi razbili neprijatelja i naneli mu gubitke od 5 mrtvih i 3 ranjena vojnika. Bataljon je imao 1 mrtvog i 1 ranjenog. Zaplenio je: avionski mitraljez, automat, pušku 70 metaka i nešto vojničke opreme.
- Kod s. Đakova (blizu Ušća) 2. bataljon 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napao na 1. bataljon bugarskog 61. pešadijskog puka. ali je odbijen, uz gubitke od 2 ranjena borca.
- 15. april — Kod s. Binića (blizu Ušća) 3. bataljon i dve čete 4. bataljona I. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ napali jedan bataljon bugarskog 70. pešadijskog puka. Napad je odbijen. Gubici jedinica brigade: 1, mrtav i 6 ranjenih boraca.
- April s. — OK KPJ za Pirot formirao Pirotski NOP odred.
- 16. april — Na Velikim livadama (kod Ivanjice) 3. srpska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbila napad 2. bataljona bugarskog 63. pešadijskog puka. Neprijatelj

je imao 6 mrtvih i 4 ranjena vojnika. Brigada je imala 1 mrtvog i 6 ranjenih boraca. Zaplenila je 1 p. mitraljez, 5 pušaka i manju količinu municije.

- Kod s. Katića (blizu Ivanjice) 1. i 4. bataljon 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ napali četnički Požeški korpus, Zlatiborsku brigadu četničkog Zlatiborskog korpusa i jedan bataljon SDK. Borba je vođena sve do uveče, kada je neprijatelj odbačen prema Okruglici, s. Visokoj, s. Ljubišu i s. Prilikama. Samo Požeški korpus je imao 6 mrtvih i 4 ranjena četnika.
  - Na pl. Bukulji (kod Arandjelovca) održano savetovanje partijskih i vojno-političkih radnika NOP-a iz Sumadije. Odlučeno je da se od delova Kosmajskog i 1. šumadijskog NOP odreda formira 2. šumadijska NO brigada.
  - Na oslobođenoj teritoriji Puste reke i Jablanice, u 50 sela, otpočeli trodnevni slobodni izbori na kojima su izabrao sreski, opštinski i seoski NO odbori. Pravo učešća imali su svi građani oba pola sa navršenih 18 godina. Glasalo je 5.177 muškaraca i 4.912 žena. Glasanje je vršeno javno — dizanjem ruku.
  - Saveznička avijacija bombardovala Beograd u kome je poginulo preko 2.000 lica.
17. april
- Sa Gusarice (kod Ušća) 1. i 2. bataljon 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbili napad 2. bataljona bugarskog Cl. puka i 2. bataljona nemačkog 3. policijskog puka.
  - Oko 200 nemačkih SS policajaca, nastupajući iz s. Kuzmina (kod Srem. Mitrovice), napalo 1. četu 1. bataljona 2. sremskog NOP odreda u s. Bosutu. Posle šestočasovne borbe neprijatelj je zauzeo selo i spalio više kuća, a zatim produžio za Srem. Raču, gde je počinio ista nedela.
  - U s. Trnavi (kod Raške) jedna četa 3. bataljona 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ razbila deo četničkog 1. kosovskog korpusa, te zarobila 4 četnika i zaplenila 3 puške, 1 telefon i 200 metaka.
  - Između s. Kraljevaca i s. Putinaca (kod Rume) 2. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništila lokomotivu i nekoliko vagona teretnog voza.
  - Saveznička avijacija ponovo bombardovala Beograd.
18. april
- Na Velikim livadama i kod s. Komadina (blizu Ivanjice) 3. srpska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbila novi napad 2. bataljona bugarskog 63. pešadijskog puka. Neprijatelj je odbačen prema s. Budoželji, gde ga je prihvatio 1. bataljon 4. puka SDK.
  - Delovi 6. vojvođanske NOU brigade odbili prodor dva neprijateljska tenka iz Sida u s. Morović i pred mostom na r. Bosutu onesposobili jedan tenk.
  - U s. Ilincima (kod Sida) delovi 1. bataljona 2. sremskog NOP odreda zarobili 8 i ranili 2 neprijateljska vojnika, te zaplenili 2000 metaka, 1 radio-stanicu i drugi ratni materijal.
10. april
- Kod s. Neština (blizu Iloka) delovi 2. sremskog NOP odreda u kraćoj borbi ubili 10 i ranili 12 neprijateljskih vojnika.
  - Nemačke i ustaško-domobranske jedinice iz s. Adaševaca, posle nekoliko napada, pomognute tenkovima, odbacile delove 6. vojvođanske NOU brigade i zauzele s. Morović (kod Sida).
  - Između s. Nove Pazove i s. Batajnice (kod Zemuna) 2. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništila lokomotivu i nekoliko vagona transportnog voza.
21. april
- U s. Sukovu i s. Belom Polju (kod Dimitrovgrada) 5. južnomoravska NO brigada napala bugarsku posadu na ž. st. i mostu, ubila 14 bugarskih vojnika, porušila most kod s. Belog Polja, zapalila 30 vagona i zaplenila 2 p. mitraljeza, 24 puške, 126 bombi, vagon duvana, vagon vune i vagon kože. Brigada je imala 1 ranjenog borca.
  - Na r. Studvi (u Bosutskim šumama) jedan vod 6. vojvođanske NOU brigade ubio 8 i ranio 14 neprijateljskih vojnika.
22. april
- Kod s. Kušića (blizu Ivanjice) 2. proleterska udarna divizija NOVJ. posle borbe protiv 1. bataljona 4. puka SDK, probila se preko komunikacije Sjenica — Ivanjica. Neprijatelj je imao 8 mrtvih, 10 ranjenih i 18 nestalih. Oštećen je 1 tenk, a zaplenjena su 2 mitraljeza i 8.000 metaka.

- U s. G. Stilkovu (kod Kokinog Broda) delovi 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ razbili slabije snage četničkog 2. mileševskog korpusa i zarobili 8 četnika, a kod s. Lepovića (blizu Sjenice) delovi 1. krajiške udarne brigade iste divizije odbili napad izviđačkih snaga nemačke borbene grupe «Leb».
23. april
- Kod s. Kijevca (blizu Pirota) 5. južnomoravska NO brigada i Pirotski NOP odred napali delove bugarskog 50. pešadijskog puka koji su počeli da pale s. Kijevac. U oštroj borbi neprijatelju su naneti gubici od 3 mrtva i ranjena i 4 zarobljena vojnika. dok su se ostali izvukli iz borbe pod zaštitom pristiglog pojačanja iz Babušnice. Zaplenjen je p. mitraljez i 10 pušaka. Gubici jedinica NOVJ: R mrtvih i 11 ranjenih boraca.
  - Iz s. Morovića (kod Sida) nemačke i ustaško-domobranske jedinice, jačine 800—1000 vojnika, uz podršku 6 haubica, preduzele čišćenje terena uz r. Studvu. Posle tročasovne borbe protiv delova 0. vojvodanske NOU brigado neprijatelj je prisiljen da se povuče u s. Morović uz gubitke od 11 mrtvih i 30 ranjenih Gubici 6. brigade: 2 mrtva i 6 ranjenih boraca.
  - Kod s. Trudova (blizu Kokinog Broda) 2. i 4. bataljon 1. krajiške udarne brigade 5. udarno divizijo NOVJ vodili borbu protiv delova četničkog 2. mileševskog korpusa i nemačke legije «Krempler» i odbacili ih prema Sjenici i na lovu obalu r. Uvea.
  - Kod s. Dobraće i s. Maskove (blizu Ivanjice) jedinice 2. i 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbile napad nedičevaca i četnika. U borbi su poginula 2 a ranjeno je 6 boraca 2. divizije.
- 24/25. april
- Na r. Savi (blizu Makiša. kod Beograda) dolovi 2. bataljona 1. sremskog NOP odreda potopili brodove «Otađbinu», «Galeb» i «Obtlić» a brod «Labud» zapalili.
25. april
- U s. Darosavi (sada: Partizani, kod Arandelovca), od boraca 1. šumadijskog i Kosmajskog NOP odreda, formirana 2. šumadijska NO brigada, sastava dva bataljona, jačine oko 300 boiaca.
  - Posle trodnevnih borbi kod s. Ljubiša, s. Bele Reke i s. Visoke (na pl. Zlatiboru) protiv 3. bataljona nemačkog 4. puka «Brandenburg» četničkog Zlatarskog i 2. ravnogorskog korpusa, delova četničkog 2. mileševskog korpusa i odroda SDS iz Užica (sada: Titovo Užice) i Cajetine, 5. udarna divizija NOVJ prešla komunikaciju Užice — s. Kokin Brod. U tim borbama neprijatelj je imao oko 40 mrtvih, 50 ranjenih i 10 zarobljenih, a 5. divizija — 9 mrtvih i 27 ranjenih boraca. Oštećeni su 2 nemačka tenka, 1 oklopni automobil i 10 kamiona. Prvog dana borbe poginuo je i komandant bataljona 10. krajiške brigade Branko Surla, narodni heroj.
  - Na Volujaku, Ornici i Metaljki (kod Arilja) 1. i 2. bataljon 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv delova četničkog Požeškog korpusa i odbacili ih prema Arilju.
  - Kod s. Nebeske i s. D. Kruščice (blizu Arilja) jedinice 2. proleterske udarne i 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv delova četničkog Požeškog korpusa i odbacile ih u pravcu s. Roga i s. Svrčakova. Neprijatelj je imao 12 poginulih, ranjenih i nestalih vojnika.
  - U zatvoru u Tirani (u Albaniji) nemačka policija streljala člana KPJ Muharema Bakčići, narodnog heroja.
26. april
- Između s. Martinaca i s. Laćarka (kod Srem. Mitrovice) 1. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništila lokomotivu i nekoliko vagona.
27. april
- Na pl. Liscu 6. južnomoravska NO brigada sukobila se sa delovima bugarskog 1. armijskog puka. U tročasovnoj borbi (vođenoj u gustoj magli) poginulo je 40 bugarskih vojnika. Zaplenjeno: 50 pušaka, 3 minobacača, 40 000 metaka 20 konja i čitava komora bugarskog puka. Brigada je imala 15 mrtvih i 15 ranjenih boraca.
  - Kod s. Mačkata i s. Kraljeve Vode (sada: Partizanske Vode) 5. udarna divizija NOVJ prešla komunikaciju Titovo Užice — Nova Varoš U borbi protiv delova bugarske 24. pešadijske divizije, nemačke borbene grupe «Holman», delova četničkog Zlatiborskog korpusa, odreda poljske straže sreza užičkog i Užičko čete, ona je neprijatelju nanela gubitke od 120 mrtvih i ranjenih i 22 zarobljena vojnika; a zaplenila je 20 pušaka, p. mitraljez i dosta drugog ratnog materijala. Njeni gubici: 2 ranjena borca.
  - Kod s. Uzića (Blizu Titovog Užica) 2. proleterska udarna i 3. srpska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ prešle železničku prugu Užice — Požega. U borbi su ubile 46 i zarobile 96 neprijateljskih vojnika uništile jednu kompoziciju putničkog voza. zaplenile 1 p. mitraljez, 4 automata, 14 pištolja, 50 pušaka, 1 radio-stanicu i

- znatnu količinu municije, spalile železničku stanicu i pokidale prugu na dva mesta. Brigade su imale 4 mrtva i 5 ranjenih boraca. U toj borbi je poginuo zamenik komandanta 2. proleterske brigade Miodrag Miiiovanović Lune, narodni heroj.
- U s. Mačkatu i s. Zarićima (kod Titovog Užica) dva bataljona 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ napala četničku Leteću i Zlatiborsku brigadu Zlatiborskog korpusa i odbacili ih prema s. Krivoj Reci. U borbi je zarobljeno 15 četnika, a zapljenjeni su 1 p. mitraljez, nekoliko pušaka i 4 sanduka municije.
  - Između s. Putinaca i s. Golubinaca (kod Indije) borci 2. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu i nekoliko vagona transportnog voza s ratnim materijalom.
  - Na Obloj glavi (kod Aleksinca) Niški NOP odred razbio jednu četničku brigadu.
  - Između Srem. Mitrovice i s. Vognja borci 1. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu i nekoliko vagona.
28. april
- Kod s. Lelića i na Crnokosi (blizu Kosjerića) četnički 1. ravnogorski korpus (ojačan sa 20 kamiona nemačke pčsadije i nekoliko tenkova), Valjevski korpus, četnička Crnogorska brigada i Sreski odred SDS sreza crnogorskog napali od Požege, s. Mi-ljakovine, Kosjerića i s. Karana na 2. proletersku udarnu diviziju NOVJ (bez 4. pro-leterske brigade). Odbivši n.ipad, 2. divizija se probila preko komunikacije Užice (sada: Titovo Užice) — Valjevo i uputila prema s. Vardi.
  - Između ž. st. Kremna i ž. st. Stapani 5. udarna divizija NOVJ i 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ prešle prugu Užice (sada: Titovo Užice) — Višegrad. U borbi protiv dva bataljona nemačkog 4. puka »Brandenburg«, jednog bataljona bugarske 24. pešadijske divizije i posada na železničkim stanicama, one su neprijatelju nanele gubitke od preko 150 mrtvih, ranjenih i zarobljenih, spalile ž. st. Stapani i uništile 2 teretna vagona, 4 kamiona, 6 prikolica, 1 putnički automobil, 3 motocikla i 2 radio-stanice. Jedinice NOVJ su imale 37 mrtvih i 52 ranjena borca. Tom prilikom je poginuo i zamenik političkog komesara 2. bataljona I. krajiške bri-gade Mirko Kesić Kešo, narodni heroj.
  - Između Srem. Mitrovice i s. Lačarka borci 1. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu i nekoliko vagona transportnog voza
  - Niški NOP odred se prebacio preko J. Morave u Toplicu.
29. april
- Posle borbe protiv nemačke borbene grupe »Holman« u rejonu Kadinjače, 5. udarna divizija NOVJ i 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ prešle komunikaciju Užice (sada: Titovo Užice) — Bajina Bašta. U tim borbama je-dinice NOVJ imale su 8 mrtvih i 29 ranjenih boraca.
30. april
- Bugarske snage (14, 17. i 29. pešadijska divizija, delovi 7. rilske divizije, 1. i 2. ko-njički, 1. armijski, 41. i 45. pešadijski puk, žandarmerijski bataljon, policijske snage vranjske i sofijske oblasti i iz rejona Kumanova) preduzele napadnu operaciju po-znatu pod imenom »prolećna ofanziva« protiv jedinica NOVJ na desnoj obali r. J. Morave (5. i 6. južnomoravsku NO brigadu, 3. makedonsku NO brigadu, Kosovski NOP odred, bugarsku 1. sofijsku partizansku brigadu. Crnotravski i Kumanovski NOP odred, bugarski Trnski partizanski odred i jedinice komandi područja i komandi mesta) s ciljem da ih koncentričnim napadima u rejonima Vranje — Kumanovo — Kriva Palanka — Piroto. — Babušnica — Vladićin Han okruže i unište. U borbama vodenim do 20. juna neprijatelj nije uspeo da uništi jedinice NOVJ, pa se povukao u polazne garnizone.
  - Između s. Putinaca i s. Kraljevaca (kod Rume) borci 2. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu i neko-liko vagona putničkog voza.
- April k.
- Na Fruškoj gori, po naređenju GS NOV i PO za Vojvodinu, izvršena reorganizacija (i. vojvođanske NOU brigade: u njen sastav ušao Fruškogorski bataljon 1. sremskog NOP odreda kao njen 2. bataljon.
  - U s. Guberevcu i kod s. Stojnika (na pl. Kosmaju) Kosmajski NOP odred posle oštre borbe razbio jednu četničku grupaciju. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i 6 zarobljenih, a zaplenjeno mu je oko 20 pušaka.
  - U s. G. Rećici (kod Prokuplja) održana okružna konferencija omladine za Toplicu. Prisustvovao je sekretar PK SKOJ-a za Srbiju. Odlučeno je: dalje obuhvatanje omla-dine u omladinsku organizaciju, mobilizacija omladine u NOV. razvijanje kulturno-prosvetnog rada i dr. Izabran je okružni odbor USAOJ-a.

April

- Na Dunavu jedinice GS NOV i PO za Vojvodinu potopile neprijateljske brodove: »Budimpeštu«, »Mohadž«, »Cerević-Beočin«Slankamen«, »Gročku«, Ivanovac« i »Bazjaš«.
- U rejonu s. Dragutinova (sada: Miloševo, kod Kikinde), po odluci OK KPJ za severni Banat, formiran novi Severnobanatski NOP odred
- II dolini r. Valbone (u Albaniji) formirane tri samostalne partizanske čete NOV i POJ: jedna je imala da dejstvuje na putu Prizren — Kukes, druga u rejonu Bitiča (blizu Tropoje, u Albaniji) i treća oko s. Tunika (kod Đakovice) i oko Tropoje.
- Delovi nemačke 13. SS divizije »Handžar« zapalili i porušili s. Bosut (kod Srem. Rače).
- U Novom Sadu formiran mesni NO odbor, kao i mesni odbori USAOJ-a i AF2-a.
- Formirani novi sreski komiteti KPJ za Vrbas i Bač. Palanku a obnovljen SK KPJ za Bečej.

M a j

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

1. maj — CK KPJ uputio narodima Jugoslavije proglas u kome, pored ostalog, kaže: »U trogodišnjoj teškoj borbi protiv okupatora i njihovih pomagača, naša slavna Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije postala je snažan, nesalomiv vojni faktor, koji zadaje okupatoru sve teže udarce. Pobjede naše Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije i jedinstvo narodnih masa u herojskoj borbi na život i smrt omogućili su našim narodima da njihovi prestavnici na Drugom zasjedanju Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije u Jajcu donesu istorijske odluke, kojima su za uvijek skinuli sa vlasti protivnarodne reakcionarne izdajničke klike i obezbijedili narodnim masama Jugoslavije sva nacionalna i demokratska prava«. Zatim ih poziva da pojačaju svoje napore u borbi protiv okupatora i njegovih pomagača.
2. maj — U Drvaru otpočeo trodnevni rad II kongresa USAOJ-a. Na kongresu je govorio maršal Jugoslavije Josip Broz Tito. Prisustvovalo je 816 delegata iz svih krajeva Jugoslavije, csiin iz Makedonije (ovi nisu mogli doći zbog neprijateljske Prolečne ofanzive koja je bila u jeku, te su jedinice stalno bile u pokretu i vodile borbe). Usvojena je organizaciona rezolucija u kojoj su, pored ostalog, istaknuti političko-organizacioni zadaci i forme rada USAOJ-a. Kongres je izabrao Centralni odbor Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Jugoslavije i položio zakletvu vrhovnom komandantu NOV i POJ Josipu Brozu Titu.
- Antifašistički komitet sovjetske omladine. Međunarodni omladinski savez V. Britanije, predsednik Unije svegrčke omladinske organizacije i Centralni komitet bugarske omladine uputili pozdravne telegrame II kongresu Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Jugoslavije.
3. maj — VS NOV i POJ naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da preduzme sve mere radi prebacivanja jedinica preko r. Drine u Srbiju, jer se oklevanjem Štaba korpusa može dovesti u pitanje čitav plan VS NOV i POJ za prodor u Srbiju i ugroziti opstanak udarne grupe divizija NOVJ koje su već bile u Srbiji.
4. maj — VS NOV i POJ uputio Stabu 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ direktivu u kojoj mu naređuje da, radi bržeg i uspešnijeg manevrovanja, svoje jedinice odmah oslobodi nepotrebnih tereta i ranjenike pripremi za evakuaciju u Italiju i da se njim bude u što tešnjoj vezi.
5. maj — VS NOV i POJ ponovo naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da dve divizije najhitnije uputi u Srbiju kao pomoć 2. proleterskoj udarnoj i 5. udarnoj diviziji koje su u to vreme vodile teške borbe na pl. Medvedniku i pl. Maljenu.¹
- Ministar spoljnih poslova vlade V. Britanije Antoni Iden ponudio ambasadoru SSSR-a u Londonu plan o podeli interesnih sfera: Rumunija da dođe pod uticaj sovjetske vlade a Grčka pod uticaj Ujedinjenog kraljevstva«.
- Maj p. — U Alžir, u štab generala Henri Vilsona, komandanta Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje, stigla vojna misija VS NOV i POJ, sa general-majorom Vladimirom Velebitom na čelu. Ona je sa generalom Vilsonom održala nekoliko sastanaka na kojima se raspravljalo o zahtevima VS da se poveća materijalno snabdevanje NOVJ i da se vazduhoplovne i mornaričke jedinice Kraljevine Jugoslavije koje su se nalazile na Bliskom istoku i Malti stave pod komandu VS NOV i POJ. Razgovor nije doneo očekivane rezultate, jer su savezničke vojne vlasti pitanje pomoći u oružju i odeći, kao i pitanje mornarice i vazduhoplovstva, uslovljavale sporazumom NKOJ-a i izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije. VS je odbacio zahteve savezničke komande o upotrebi komandosa u operacijama na dalmatinskoj obali, jer je smatrao da nije potrebno slati savezničke trupe tamo gde su jedinice NOVJ toliko jake da su sposobne izvoditi i složene vojne operacije, ukoliko ih saveznici pomognu oružjem i tehnikom.

¹ VS NOV i POJ uputio je 21. aprila prvo naređenje. Na osnovu toga je Slab 3 udarnog korpusa NOVJ odredio 10. i 17. udarnu diviziju da forsiraju Drinu između Bajine Bašte i s. Drinjača. Međutim, kad je trebalo izvesti prelaz, delovi nematke 13. SS divizije su izveli napad i privremeno omeli Stab 3. udarnog korpusa NOVJ u sprovođenju naređenja VS NOV i POJ.

- U Sušak stigao američki poručnik Luv Tartis. On so preko nekoga fra Bernanda iz reda Male braće povezao s ministrom unutrašnjih poslova NDII Mladenom Lorkovićem i ministrom domobranstva Antom Vokićem. Tartis je pokušao da rad onih koji su pripremali državni udar u NDH koordinira s radom američke obaveštajne službe. Međutim, 12. maja 1944. otkrio ga je i uhapsio Gestapo, te je interniran u logor kod Graca.
- 6. maj
  - Ekonomsko odeljenje VŠ NOV i POJ dalo tumačenje naredbe VŠ NOV i POJ od 8. i 23. februara u vezi sa organizacijom ekonomske službe. U tumačenju se ističu zajedničke dužnosti intendature korpusa i ekonomskog odseka korpusne vojne oblasti; zadaci intendature; zadaci ekonomskog odseka korpusne vojne oblasti: odnos ekonomskog i saobraćajnog odseka korpusne vojne oblasti.
  - Vlada SSSR-a donela odluku da se u selu Kalinovki (oblast. Vinice) od jedinica 5. avio-divizije za daleka dejstva organizuje baza za dotur materijalne pomoći NOVJ. Ali je dotur bio ograničen, s obzirom na veliku udaljenost ove baze od oslobođene teritorije u Jugoslaviji (oko 1300 km).
- 8. maj
  - Sanitetsko odeljenje VŠ NOV i POJ izdalo uputstvo o organizaciji sanitetske službe korpusa.
- 9. maj
  - Predsednik vlade V. Britanije Winston Čerčil obavestio predsednika NKOJ-a Josipa Broza Tita o izboru Ivana Šubašića za prodsednika buduće vlade i o zadacima Ministarskog saveta Kraljevine Jugoslavije. Čerčil nije insistirao na formiranju jedinstveno vlade u koju bi ušli i predstavnici NKOJ-a i nije postavljao pitanje u vezi sa odlukama II zasedanja AVNOJ-a. Josip Broz Tito je izjavio da prihvata izbor Šubašića pod uslovom da buduća vlada odstrani Dražu Mihailovića i osudi sve saradniko okupatora u Jugoslaviji.
  - Jedinice Crvene armije oslobodilo Sovastopolj, forsirale r. Dnjestar i započele odlučujuću bitku za Rumuniju.
- 10. maj
  - Ekonomsko odeljenje VŠ NOV i POJ izdalo uputstvo o nabavci kancelarijskog materijala, ističući da svi štabovi koji se nalaze blizu gradova treba da organizuju nabavku hartije.
- 11. maj
  - Predsednik NKOJ-a i vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu o organizaciji personalne službe. Naredbom se predviđa: formiranje personalnih odeljenja pri Povereništvu za narodnu odbranu NKOJ-a i pri glavnim štabovima; formiranje personalnih odseka pri štabovima korpusa (u divizijama ovu službu preuzimaju politički komesari, a u brigadama, bataljonima i četama pomoćnici politkomesara); ustrojavanje personalne kartoteke.
  - Na frontu u Italiji britanska 8. i američka 5. armija preduzele ofanzivu. probilo nemačke položaje na tzv. Gustavovoj liniji i prinudile nemačke trupe da 17. maja napuste dugo branjeni Kasino i dolinom reke Liri povuku se ka Rimu
- 12. maj
  - Načelnik personalnog odeljenja VŠ NOV i POJ general-lajtnant Aleksandar Ranković uputio Glavnom štabu NOV i PO za Hrvatsku uput o formiranju personalnih odeljenja i odseka i uput za ispunjavanje personalnih upitnika sa kraćim objašnjenjem.
  - VS NOV i POJ naredio Štabu udarne grupe divizija (2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ) da se obe divizije orijentišu prema slobodnoj teritoriji 2. udarnog korpusa NOVJ na levoj obali r. Lima.
- 13. maj
  - Naredbom vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita obrazovano pri Povereništvu za narodnu odbranu Odeljenje za zaštitu naroda (Ozna) sa zadatkom da objedini službu bezbednosti u borbi protiv neprijateljske špijunaže i petokolonaške delutnosti i da u tom cilju usmerava rad za to predviđenih jedinica.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da se 17. udarna divizija poveže s jedinicama 2. udarnog korpusa NOVJ. a da se 10. udarnu diviziju odmore i da sačeka popunu materijalom. Ujedno je obavestava da će neprijateljske snage, po svemu sudeći, i dalje vršiti pritisak na njegove jedinice.
  - VŠ NOV i POJ uputio depešu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: obavestava da su se 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ morale povlačiti ka pi. Zlatiboru zbog velike iscrpljenosti; daje direktivu da Štab korpusa omogući tim divizijama odmor, a da će VŠ NOV i POJ nastojati da one dobiju obuču i drugo: obavestava da će na to područje stići 10. i 17. udarna divizija NOVJ, kako bi se obrazovala jača grupa za prodor u unutrašnjost Srbije.

- PovrcniStvo za prosvetu NKOJ-a izdalo uputstvo o organizaciji prosvete: o strukturi prosvetne organizacije pri organima vlasti i o oblicima prosvetne delatnosti (opšte narodno prosvjećivanje, školsko prosvjećivanje i kulturna delatnost).
- Vlade SSSR-a. SAD i V. Britanije pozvale vlade Mađarske, Rumunije, Bugarske i Finske da prekinu ratne operacije protiv antihitlerovske koalicije.
- 14. maj — VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: obaveštava ga da nemačke snage kamionima prebacuju četnike prema Novoj Varoši i Prijepolju i da sa ovim četničkim snagama vode borbu 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ; naređuje mu da njegove jedinice u sadejstvu sa 2. proleterskom udarnom i 5. udarnom divizijom NOVJ spreče prelaz četnika preko r. Lima i razbiju ih
- 15. maj — General-feldmaršal Ervin Romei, komandant Severne grupe armija na Lamanšu i general pešačije Stilpnagel, vojno-upravni komandant Francuske, planirali hapšenje vode Trećeg Rajha Adolfa Hitlera i njegovu osudu od strane jednog nemačkog suda.
- Maj p. p. — Vojna misija VŠ NOV i POJ uspostavila u Alžiru kontakt sa članovima Komiteta nacionalnog oslobođenja Francuske.
- Maj s. — Vrhovna komanda Francuske armije dala svoju saglasnost da se za NOVJ regrutuju Slovenci iz Slovenačkog primorja koji su živeli u Alžiru, a koje je izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije pune dve godine uzalud vrbovala za svoje vojne jedinice u Egiptu
- Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil stavio u zadatak svome ambasadoru u Vašingtonu lordu Halifaksu da preko Stejt departments ispita kako će vlada SAD reagovati na podelu interesnih sfera između V. Britanije i SSSR-a.
- 17. maj — VŠ NOV i POJ uputio naređenje Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: 2. proletersku udarnu, 5. udarnu i 17. udarnu diviziju NOVJ momentalno ne upućivati u Srbiju, već ih najpre treba odmoriti i snabdeti.
- Komitet nacionalnog oslobođenja Francuske uputio francuskom narodu poziv u kome se pored ostalog, kaže: Francuski narod u ovim teškim ratnim prilikama stekao je još jednog iskrenog prijatelja — hrabre narode Jugoslavije, koji se pod rukovodstvom legendarnog junaka, maršala Tita, bore već pune tri godine, ne samo za svoje, već i za oslobođenje Francuske ...»
- U Italiji savezničke snage zauzele dugo branjeni Kasino.
- Vlada V. Britanije pozvala vojnu misiju VŠ NOV i POJ iz Alžira u London radi razgovora. Misiju je 20. maja primio predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil, koji je tom prilikom izložio plan pregovora između izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i NKOJ-a, sugerišući direktne pregovore između predsednika NKOJ-a Josipa Broza Tita i kralja Petra II Karadorđevića.
- Otpočela dvodnevna sednica izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije pod predsedništvom Božidara Purića. Na njoj je zaključeno da vlada u trenutnoj situaciji ne može primiti odgovornost da se u Ministarski savet ponovo ne izabere Draža Mihailović, jer bi to značilo »jačanje pozicija revolucionarnog pokreta na štetu četnika -. Purić je predložio da kralj sazove šefove političkih grupa u Londonu i Slobodana Jovanovića radi formiranja nove vlade, u kojoj bi Mihailović zadržao resor ministra vojske.
- Vlada SSSR-a obavestila vladu V. Britanije da se slaže s njenim predlogom o podeli Interesnih sfera na Balkanu.
- Hl. maj — Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije uputila Draži Mihailoviću 7,000.000 dinara, 2,000.000 francuskih franaka i 75.000 dolara.
- Posada broda »Timok« (osim kapetana broda, 1 oficira i 2 telegrafista) u luci Bizerta (u Tunisu) donela odluku da se priključi NOVJ. razvila zastavu DF Jugoslavije i predala 215.600 lira u korist ranjenika NOVJ.
- 20. maj — Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: ističe da se odnosi sa saveznicima pozitivno razvijaju; da je potrebno uzdržavati se od svakog komentara, pozitivnog ili negativnog, povodom formiranja nove izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije u Londonu; le sačekati stav NKOJ-a i CK KPJ. Zatim nalaže da se ova direktiva prenese vojnim

komandama, štabovima, ustanovama i civilnim organima na području toga korpusa. (Ovog i kasnijih dana direktiva je upućena i drugim potčinjenim štabovima NOVJ.)

- Po naređenju VŠ NOV i POJ. na pl. Radanu GŠ NOV i PO za Srbiju od 4, 5. i C. srpske NO brigade formirao 21. udarnu diviziju NOVJ. (Nazivana je i 1. srpskom divizijom NOVJ.)
- 22. maj — GŠ NOV i PO za Srbiju, po naređenju VŠ NOV i POJ, od 8. 10. i 12. srpske NO brigade formirao 32. diviziju NOVJ. (Nazivana je i 2. srpskom divizijom NOVJ.)
- 24. maj — VŠ NOV i POJ izdao naredbu o vojnim sudovima: ustanovljavaju se vojni sud korpusa, vojni sud korpusne vojne oblasti i viši vojni sud kod VŠ NOV i POJ i određuju se nadležnost i sastav svakog vojnog suda; naznačuju se krivična dela, kazne i zaštitne mere; propisuje se postupak pri izricanju i izvršenju presude. Istovremeno se ukidaju dotadašnji vojni sudovi komandi područja, NOP odreda i brigada.
  - Iz s. Bastahn stigao u Drvar vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito i zanoćio u pećini. (Ovde ga je zatekao nemački vazdušni desant.)
  - U Londonu je vrhovni komandant savezničkih snaga u Evropi general Dvajt Ajzenhauer primio šefa vojne misije VŠ NOV i POJ general-majora Vladimira Velebitu. Ajzenhauer se raspitivao o ratištu na Balkanu, o brojčanoj snazi neprijatelja, o uspesima NOVJ i o taktičkim načelima odbrane nemačkih trupa.
  - VŠ NOV i POJ izdao naredbu o disciplinskoj odgovornosti vojnih lica kao i građanskih lica koja stoje u bilo kakvom odnosu s vojskom. U toj naredbi su fiksirani vojnodisciplinski prestupi, vrste disciplinskih kazni i nadležnost u kažnjavanju. Stupanjem na snagu te naredbe ukinuti su dotadašnji sudovi časti za oficire NOV i POJ.
- 25. maj — Vazdušnim napadom na Drvar, nemačke, domobranske i četničke snage (ojačani 500. SS padobransko-lovački bataljon, ojačana pukovska grupa nemačke 373. legionarske divizije, pukovska grupa nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, nemački 92. motorizovani puk ojačan domobranskim 1. pukom 2. lovačke brigade i nemačkim 54. brdskim izviđačkim odredom, nemački 105. izviđački SS odred sa ojačanim izviđačkim odredom nemačke 369. legionarske divizije, nemački 1. puk »Brandenburg« bez jednog bataljona, manje četničke snage upotrebijene na svim pravcima i oko 100 aviona za podršku jedinica) iz garnizona Bos. Krupa, Bihać, Srb, Knin, Livno, Jajce, Mrkonjić-Grad i Banja Luka otpočele drvarsku operaciju s ciljem da unište VŠ NOV i POJ, koji se nalazio u Drvaru, a zatim okruže i unište jedinice NOVJ u zapadnoj Bosni (1. proleterski udarni i 5. udarni korpus NOVJ i delove 8. korpusa NOVJ). Operacija je neuspešno završena sredinom juna.
  - Za vreme desanta na Drvar vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio 5. udarnom korpusu NOVJ i 1. proleterskoj udarnoj diviziji NOVJ da zatvore pravce prema Drvaru kako bi omogućili 6. proleterskoj diviziji NOVJ »Nikola Tesla? da uništi nemački 500. SS padobransko-lovački bataljon.
  - Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije, sa predsednikom Božidarom Purićem na čelu, podnela ostavku.
- 31. maj — VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: 2. proletersku, 5. i 17. udarnu diviziju NOVJ odmoriti i snabdeti materijalom; jedinice toga korpusa treba da zatvaraju pravce eventualnog neprijateljskog nadiranja i da nastoje inicijativu zadržati u sopstvenim rukama.
  - Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil uputio telegram predsedniku SAD Franklinu Ruzveltu u kome traži da vlada SAD odobri britansko-sovjetski sporazum o podeli interesnih sfera na Balkanu.
- Maj k. — Sef vojne misije VŠ NOV i POJ general-major Vladimir Velebit se sastao u Londonu sa predsednikom HSS Ivanom Šubašićem. Šubašić mu je izneo razlog dolaska u Englesku, naglašavajući da će nova vlada Kraljevine Jugoslavije biti formirana posle sporazuma sa NKOJ-em. Buduća vlada, po mišljenju Šubašića, treba da bude vlada koalicije, u kojoj bi učestvovali i predstavnici NKOJ-a, a umesto Draže Mihailovića dužnost ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva preuzeo bi Josip Broz Tito. Pored toga, on je naglasio da će buduća vlada Kraljevine Jugoslavije podržati NOP s ciljem da se sve snage u zemlji mobilišu za borbu protiv spoljnih i unutrašnjih neprijatelja.

Sanitetska uprava Crvene armije ponudila VŠ NOV i POJ pomoć u stručnom osoblju. VŠ je pomoć prihvatio, tako da je u leto 1944. bilo upućeno u Jugoslaviju nekoliko hirurških ekipa Crvene armije.

- Održan prvi sastanak između predstavnika NDH Mladena Lorkovića i Davida Sinčića i rukovodilaca HSS Augusta Košutića i Ivana Farollija. Na njemu je zaključeno: izvesti državni udar, raspustiti ustaške vojne formacije i stranačke organizacije i objedinjenim snagama domobrana i narodne zaštite preuzeti građansku i vojnu vlast u NDH; u zajednici sa četnicima popa Dujčića organizovati odbranu na liniji r. Neretva — pl. Bjelašnica — r. Bosna — Vinkovci i pozvati zapadne saveznike da zaposednu dalmatinsku obalu; Anti Paveliću dozvoliti dobrovoljni odlazak u emigraciju, a dužnost predsednika Hrvatske Republike poveriti Vladimiru Mačeku. S planom puča je upoznat i Pavelić, koji se složio sa svim njegovim pojedinostima, ali je o svemu tome nesmotreno obavestio nemačkog poslanika u Zagrebu Zigfrida Kašea. Informisan o pripremama prevrata u Hrvatskoj, Hitler je odmah zatražio od Pavelića da uhapsi i internira vode puča.

Maj

- Vlada V. Britanije zvanično obustavila slanje materijalne pomoći četnicima Draže Mihailovića.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borce, podoficire, oficire i političke komesare 36 udarne divizije NOVJ za pokazanu hrabrost i požrtvovanost u borbama u istočnoj Bosni.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. maj

- Glavnina četničkog Nevesinjskog korpusa, ojačana manjim delovima nemačke 369. legionarske divizije i domobranske 9. posadne brigade (oko 2000 vojnika), napadom iz Gacka i Nevesinja odbacila delove 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ preko komunikacije Gacko — Bileća i do 3. maja delom snaga prodrla u Bileću, dok su ostale snage udarom u leđa preko pl. Trusine odbačene u polazne garnizone. U trodnevnim borbama neprijatelj je imao blizu 50 mrtvih i preko 50 ranjenih. Severnohercegovački NOP odred i delovi 10. i 11. hercegovačke udarne brigade imali su 35 mrtvih i ranjenih i oko 30 nestalih.
- Su pravca s. Sokolovića i s. Mislova (kod Sokolca) oko 300 četnika Romanijskog korpusa napalo dolove 15. majevičke udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ na prostoriji s. Džimrije — s. Strmice — s. Mrkalji. Posle dvočasovne borbe četnici su razbijeni uz gubitke od 50 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 1 mrtvog, 8 ranjenih i 3 nestala.

2. maj

- Otpočeo dvodnevni neuspeo napad 1. i 13. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ na Mrkonjić-Grad, koji su branili delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
- Između Kozarca i s. Petrovog Gaja (kod Prijedora) Kozarski NOP odred razrušio 5 km železničke pruge.

3. maj

- U rejonu s. Barska — s. Skokovi — s. Mrcelje delovi nemačke 373. legionarske divizije i ustaše iz Cazina napali 2. udarnu brigadu 7. udarne divizije NOVJ, ali su, posle sestočasovne borbe, odbačeni u polazni garnizon. Neprijatelj je imao 20 mrtvih i 15 ranjenih vojnika, a jedinice 2. brigade — 5 ranjenih boraca.
- Na prostoriji s. Semin — s. Resavci (kod D. Vakufa) delovi 10. udarne divizije NOVJ vodili 15-časovnu borbu protiv jednog bataljona nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i naneli mu gubitke od oko 50 mrtvih i ranjenih. Gubici jedinica NOVJ: 3 mrtva i 8 ranjenih boraca.

4. maj

- Delovi 16. udarne divizije NOVJ zauzeli Kladanj koji su branili mesni milicijski bataljon i jodna četa nemačke 13. SS divizije Handžar«. Neprijateljski gubici: oko 30 mrtvih, 20 ranjenih i 5 zarobljenih. Gubici jedinica NOVJ: 13 mrtvih i 26 ranjenih boraca.
- Neprijatelj š pravca M. i V. Bubnja napao na s Martin Brod (kod Kulen-Vakufa), te uspeo da uđe u mesto i zapali nekoliko kuća, ali ga je odbacila 1. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOV.T »Nikola Tesla«, navevši mu osetne gubitke. Brigada je imala 8 mrtvih i 10 ranjenih boraca.
- Na pruzi Sarajevo — Konjic 4. bataljon 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ uništio teretni voz od 25 vagona i 2 lokomotive i neprijatelju naneo gubitke od 45 mrtvih i 6 zarobljenih vojnika.

J. maj

- Iz Grahova, Trebinja, Bileće i Gacka četiri četničke brigade (Trebinjska, Vučedolska, Bilećka i Gatačka), sa oko dva bataljona nemačke 369. legionarske i 181. pešadijske divizije, napale 12. i 10. hercegovačku udarnu brigadu 29. udarne divizije i 16. mu-

- slimansku udarnu brigadu 27. udrme divizije NOVJ. Sutradan su, uz gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih, odbačene u polazne garnizone.
- U Drvaru, po naređenju Slaba 5. udarnog korpusa NOVJ, ori Udarnog odreda 5. korpusa NOVJ formirana 16. krajiška udarna brigada.
  - Po naređenju Slaba 3. udarnog korpusa NOVJ, 2. krajiška udarna brigada izašla iz sastava 27. udarne divizije NOVJ a ušla u sastav 17. udarne divizije NOVJ.
- Maj p.*
- Po naređenju Slaba Unske operativne grupe rasformiran Krajiški (muslimanski) NOP odred.
- 6. maj*
- Jedanaesta udarna divizija NOVJ izvršila neuspeo napad na Kotor-Varoš, koji su branile ustaško-domobranske jedinice, i pretrpela gubitke od 2 mrtva i 18 ranjenih boraca.
  - Iz rejonu Kladnja otpočeo marš 16. udarne divizije NOVJ ka određenom odseku prelaza r. Drine (Bajina Bašta — s. Fakovići), radi pružanja pomoći 2. proleterskoj i 5. udarnoj diviziji NOVJ u borbama u Srbiji. Sutradan su je delovi nemačke 13. SS divizije »Handžar« i 7. SS divizije »Princ Eugen« odbacili iz rejonu s. Milića (kod Vlasenice) u polazni rejon.
  - U s. Džinovoj Mahali (kod Nevesinja) 11. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ iznenadnim udarom razbila 2. nevesinjsku brigadu četničkog Nevesinjskog korpusa, nanevši joj gubitke od 17 poginulih, oko 20 ranjenih i 4 zarobljena. Brigada je imala 2 mrtva i 6 ranjenih boraca.
  - Na pruzi Visoko — Zenica delovi 10 udarne divizije NOVJ uništili neprijateljski oklopni voz. Neprijatelj je imao 80 mrtvih vojnika.
- 7. maj*
- U s. Martincu (kod Prnjavora), od omladinaca poljske nacionalne manjine u srednjoj Bosni formiran 1. poljski bataljon. On je ušao u sastav 14. srednjobosanske udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ.
  - Na železničkoj pruzi s. Otoka — Bos. Krupa mineri 7. udarne divizije NOVJ miniranjem srušili neprijateljski transportni voz. ubivši 4 nemačka oficira. 17 nemačkih vojnika i 20 ustaša i uništivši lokomotivu i 6 vagona.
- 8. maj*
- Delovi nemačke 373. legionarske divizije iz Prijedora zauzeli rudnik gvozda Ljubiju, koji su branili delovi 4. udarne divizije NOVJ.
  - Ni putu Prijedor — San. Mosi delovi 8. i 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ vodili jednodnevnu borbu protiv delova nemačke 373. legionarske divizije i četnika i naneli im gubitke od oko 30 mrtvih i 4> ranjenih. Cullici brigada: 7 mrtvih i 6 ranjenih boraca.
  - U s. Poljicu (kod Gacka) formirano Pozorište narodnog oslobođenja Hercegovine. Ono je imalo pozorišnu ekipu bor, muziku, orkestar i predavačku grupu.
- 10. maj*
- Kod s. Mandre (blizu Sokolca) 6. istočnobosanska udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ, maršujući ka odseku prelaza preko Drine (s. Stari Brod — s. Slap), sukobila se s delovima nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, a u rejonu s. Mislova 2. krajiška NOU brigada napadnuta od nemačkih delova, četnika i ustaša. Zbog tih neprijateljskih napada i žestokog bombardovanja iz vazduha moralo se privremeno odustati od prelaza u Srbiju. Neprijatelju su nanesen osetni gubici, Gubici brigada: 17 mrtvih i 22 ranjena borca
  - Na sektoru s. Vukovo — Krive jelike s. Kneževići (kod Bugojnu) delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ vodili sedmočasovnu borbu protiv delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i naneli im gubitke od 80 mrtvih i ranjenih vojnika. Gubici 10. udarne divizije: 1 mrtav i 19 ranjenih boraca.
  - Odlukom Slaba 3. udarnog korpusa NOVJ rasformiran Birčanski NOP odred, a ljudstvom popunjena 19. birčanska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ.
- 11. maj*
- Dve kolone nemačke 373. legionarske divizije, jedna nastupajući iz Prijedora prema Kozarcu a druga iz Prijedora prema s. Celi, uspele su okružiti deo jedinica 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ. Posle oštre borbe jedinice 4. udarne divizije su izvršile proboj na r. Gomjenici i preko pruge Prijedor — Kozarac izbile na pl. Kozaru. Neprijateljski gubici: 15 mrtvih i više ranjenih. Gubici jedinica NOVJ: 14 mrtvih. 39 ranjenih i 104 nestala borca; izgubljena su 4 minobacača, 5 p. mitraljeza i 50 pušaka.
  - Iz Prijedora kolona nemačke 373. legionarske divizije prodrla kroz položaje jedinica 4. udarne divizije NOVJ i ušla u San. Most, ali se istog dana povukla u Ljubiju i Prijedor.

- Po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ, 10. i 17. udarna divizija NOVJ. pošto nisu uspele da pređu r. Drinu za Srbiju vraćene prema Tuzli i Olovu, gde su vođene borbe protiv nemačkih vojnika, četnika i ustaša.
- 12. maj**
  - Četnički Nevesinjski korpus, dva bataljona nemačke 369. legionarske divizije i jedan bataljon domobranske 9. posadne brigade iz Gacka i Nevesinja počeli konvergentan napad na glavninu 29. udarne divizije NOVJ. U četvorodnevnom borbama, počesnim razbijanjem kolona koje su — vršeci represalije — bile prodrle do s. Davidovića (kod Bileće), 10. 1 U. hercegovačka udarna brigada i Severnohercegovački NOP odred odbacili su neprijatelja u polazne garnizone. Prema nepotpunim podacima, u tim borbama je poginulo 113 nemačkih vojnika i 87 četnika, a ranjeno 170 neprijateljskih vojnika. Dvadeset deveta divizija je imala 18 mrtvih, 38 ranjenih i 50 nestalih boraca. U borbi sa četnicima na Gatju (kod Avtovca) zarobljen je (i kasnije streljan) pomoćnik političkog komesara čete iz 11. hercegovačke udarne brigade Mileta Okiljević, narodni heroj.#
  - Tri bataljona 2. dalmatinske udarne brigade i 1. i 2. bokeljski bataljon Primorske operative grupe 2. udarnog korpusa NOVJ odbacili delove četničke Trebinjske brigade (koji su bili ojačani jednom nemačkom četom) i zauzeli s. Lastvu (blizu Trebinja).
- 13. maj**
  - Između s. Ravnice i s. Dobrljina (na pruži Bos. Novi — Kostajnica) diverzantska četa Kozarskog NOP odreda minom oštetila nemački oklopni voz. Poginulo je 20 nemačkih vojnika.
  - Naređenjem Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ formirana Vojna oblast 29. udarne divizije NOVJ. Ona je imala strukturu korpusne vojne oblasti i obuhvatala je celu Hercegovinu.
- 14. maj**
  - Delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ vodili tročasovnu žestoku borbu protiv neprijatelja koji se iz Ljubije kretao prema Sanskom Mostu. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 22 mrtva i 29 ranjenih. Brigada je imala 6 ranjenih boraca.
  - Naredbom Štaba 29. udarne divizije NOVJ, od Mostarskog NOP odreda i 4. bataljona 11. hercegovačke NOU brigade formirana 13. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ.
  - Us. Uzdolu (kod Prozora), naredbom Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ, od Ramskog NOP odreda formirana 17. krajiška udarna brigada 10. divizije NOVJ.
- 15. maj**
  - Po naređenju VS NOV i POJ, 17. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ krenula iz rejona južno od Olova, preko Romanije, Jahorine i Zelengore, radi ulaska u sastav 2. udarnog korpusa NOVJ.
  - Na odseku Kiseljak — Fojnica jedinice 10. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv neprijatelja i nanela mu gubitke od oko 13 mrtvih i 36 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 9 mrtvih i 12 ranjenih boraca.
  - Na pruži Prijedor — Bos. Novi Gradiško-lijevčanski NOP odred srušio neprijateljski voz. Poginulo je i ranjeno 70 neprijateljskih vojnika.
  - Po naređenju Štaba 4. udarne divizije NOVJ. od čete Kozarskog NOP odreda i po 20 boraca 6. i 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ formiran Timarski NOP odred.
- 18/17. maj**
  - Stab 3. udarnog korpusa NOVJ uputio na pl. Majevicu 16. udarnu diviziju i Stab 38. udarne divizije NOVJ, sa 17. majevičkom udarnom brigadom, radi pomoći 36. udarnoj diviziji NOVJ koja se na prostoriji Lopare — Tuzla nalazila u teškom položaju zbog pritiska jakih neprijateljskih snaga.
- 17. maj**
  - Kod s. Pokoja (na pruži Bihać — Bos. Krupa) diverzantska četa Podgrmečkog NOP odreda minom srušila neprijateljski voz (6 vagona) sa životnim namirnicama i drugim materijalom.
  - Četničko uporište u s. Lokvarima (kod Banje Luke) napali delovi 39. divizije NOVJ i naneli četnicima gubitke od oko 15 mrtvih, 11 ranjenih i 2 zarobljena. Zaplenjene su 23 puške, 450 metaka i druga ratna oprema.
- 18. maj**
  - Na prostoriji s. Račići — s. Stojkovići — s. Dragovići — s. Vojnovići — s. Jamici (kod Rogatice) 10 nemačkih aviona bombardovalo položaje 17. udarne divizije NOVJ i ovoj diviziji nanele gubitke od 11 mrtvih i 11 ranjenih boraca.
  - Kod Okresanice (na pl. Majevice) delovi (oko 450 vojnika) nemačke 13. SS divizije •Handžar« napali na dva bataljona 1. udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ. Bor-

ba je trajala ceo dan. Neprijatelj je odbijen u s. Srebrenik uz gubitke od oko 60 mrtvih. Brigada je imala 30 mrtvih i ranjenih.

10. maj — Delovi 6. krajiške udarne brigade 4. divizije NOVJ napali uporište u s. Spahićimn (kod Bihaća) i naneli neprijatelju gubitke od oko 10 mrtvih i 5 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 3 mrtva i 7 ranjenih.
20. maj — U s. Cikotama (kod Vlasenice), po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ, od Romanijskog NOP odreda i 1. bataljona 15. majevičke udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ formirana 20 romanijska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ.
- Kod s. Lašve, na pruzi Visoko — Zenica, dva bataljona 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napala domobranski transportni voz (28 vagona). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih i 50 zarobljenih. Bataljoni su imali 1 mrtvog i 1 ranjenog.
- Kod s. Zakmura (blizu Foče) nemački vojnici, ustaše i četnici (oko 450 vojnika) napali 2. krajišku udarnu brigadu 17. udarne divizije NOVJ za vreme njenog pokreta za Srbiju. Brigada je imala 3 mrtva i 3 ranjena borca.
- Dva bataljona 2. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ izvršila napad na neprijateljski položaj Strčnu (kod s. Lopara, blizu Tuzle). Posle žestoke tročasovne borbe, kad je stiglo pojačanje, bataljoni su se povukli na polazni položaj. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 60 mrtvih i ranjenih, a bataljoni — 12 mrtvih, 30 ranjenih i 12 nestalih boraca.
21. maj — Blizu s. Đurđevice (kod Foče) nemačke jedinice, ustaše i četnici napali delove 0. istočnobosanske udarne brigade 17. udarne divizije. Posle petočasovne žestoke borbe neprijatelj je odbačen prema Vjetreniku uz gubitke od oko 70 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 14 ranjenih boraca.
- Izabran ONO odbor za okrug Livno — Glamoč.
- 21/22. maj — Sa prostorije s. Vrbniče — s. Trbušće (kod Foče) 17. udarna divizija NOVJ nastavila marš za Srbiju pravcem s. Vrbnica — Lučke kolibe — Ljubin grob — Javorak — izvorni deo r. Jabučnice — s. Krnja Jela — s. Izgori. Usled zamorenosti ljudstva, marš je bio vrlo naporan.
22. maj — Zbog pritiska neprijatelja, 16, 36. i 38. udarna divizija NOVJ, po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ, povukla se sa pl. Majevice na severne ogranke pl. Kojuha.
23. maj — Po naređenju Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ, Jajački NOP odred, koji se do tada nalazio pod komandom 10. divizije NOVJ, ušao u sastav 11. udarne divizije NOVJ.
24. maj — Na putu Bos. Krupa — Bihać delovi 6. i 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali ustaški bataljon i, posle četvoročasovne borbe, naneli mu gubitke od oko 50 mrtvih i 60 ranjenih. Gubici jedinica NOVJ: 1 mrtav i 1 ranjen borac.
- Između s. Svodne i s. Blagaja (na pruzi Prijedor — Bos. Novi) Podgrmečki NOP odred srušio neprijateljski transportni voz i uništio lokomotivu i 5 vagona.
- Kod s. Bos. Bojne (blizu Cazina), u borbi protiv nemačkih vojnika, poginuo zamenik komandanta bataljona 1. muslimanske brigade Unske operativne grupe Ibrahim Mržljak, narodni heroj.
25. maj — Otpočeo vazdušni desant na Drvar. Od 6,35 do 7 časova, pre početka desanta, pet eskadrila nemačkih aviona bombardovalo Drvar. Zatim su transportni avioni bacili padobrance a teretne jedrilice spustile vojnike na područje s. Vrtoča i groblja u Drvaru. Prvog dana borbe poginuli su: član Oblasnog komiteta KPJ za Bos. krajinu Rade Vranješević, komandant Drvarskog vojnog područja Jandrija Tomić Cić, komandant Drvarsko-petrovačkog NOP odreda Marko Jokić i član KPJ Vlado Miklavc, narodni heroji.
- Prvi otpor desantnim jedinicama u Drvaru pružili su: Prateći bataljon VŠ, vod protivavionskih mitraljeza, tenkovski vod, pojedine grupe vojnopoljadinskih ustanova, članovi okružnog, sreskog i opštinskog komiteta KPJ i SKOJ-a za Drvar i pripadnici organa narodne vlasti.
- Ljudstvo Oficirske škole pri VŠ NOV i POJ stiglo iz s. Sipovljana u Drvar oko 8 časova, za vreme desanta, i napalo neprijateljske snage s jugoistoka i istoka te ih odbacilo sa desne obale r. Unca ka Šobića glavici i onemogućilo im bočni napad na pećinu, gde se nalazio VŠ NOV i POJ s maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom na čelu.

- Nemački 500. SS padobransko-lovački bataljon do 9 časova zauzeo deo Drvara na levoj obali r. Unca, ali je oko 100 boraca Pratećeg bataljona, pod neposrednim rukovodstvom VS NOV i POJ, uporno branilo pećinu.
- Za vreme desanta na Drvar 2. bataljon 3. proleterske (ličke) udarne brigade 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« krenuo samoinicijativno iz s. Resanovaca ka Drvaru. To je bila prva operativna jedinica koja je oko 11 časova napala neprijatelja na Trninića bregu (kod Drvara).
- Za vreme drvarske operacije 3. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOV.T »Nikola Tesla« napala nemački 500. SS padobransko-lovački bataljon i uspjela da u zahvatu svoga napada ovlada sviim dominantnim tačkama na prilazima Drvaru izuzev Sobića glavice. Zbog toga je nemački 500. SS padobransko-lovački bataljon morao da veći deo snaga odvoji za borbu protiv 3. proleterske (ličke) NOU brigade, tako da su maršal Jugoslavije Josip Broz Tito i ostali članovi VS NOV 1 POJ bili u mogućnosti da oko 12 časova napuste pećinu a zatim, preko s. Podova, stignu na ž. st. Potoci (na pruži Drvar — s. MliniSta). Neprijatelju su naneseni osetni gubici. Jedinice NOVJ imale su 24 mrtva, 40 ranjenih i 15 nestalih.
- Na liniji s. Dugo Polje — s. Osredci (kod Drvara) 2. proleterska (lička) udarna brigada 0. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« vodila oštru borbu protiv nemačkih jedinica (jačine oko 3.000 vojnika) koje su nastupale od s. Srba prema Drvaru. Neprijatelj se predveće probio do s. Trubara, a sutradan i u Drvar, pretrpevši osetne gubitke. Brigada je imala 21 mrtvog, 22 ranjena i 19 nestalih.
- Za vreme drvarske operacije, na pravcima: Mrkonjić-Građ — s. Mliništa — s. Jezero — s. Dragnić Podovi, s. Vijenac — s. Pljevski Podovi. 1. proleterska udarna brigada i 13. proleterska udarna brigada »Rade Končar« I. proleterske udarne divizije NOVJ i delovi 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ vodili odbrambene borbe protiv ojačanog izviđačkog odreda i 13. SS puka 7. SS divizije »Princ Eugen« i zadržali ih na liniji Dimitor — Crni vrh i s. Dragnić Podovi.
- Za vreme drvarske operacije, u rejonu s. Vrba — s. Korićna (kod Glamoča), 3. proleterska (krajiška) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ, zatvarajući pravac Livno — Glamoč, razbila jaku kolonu delova 7. SS divizije »Princ Eugen«.
- U Ripačkom klancu (kod Bihaća), za vreme drvarske operacije, nemački 92. motorizovani puk ceo dan vodio borbu protiv delova 6 krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ i bataljona Drvarsko-petrovačkog NOP odreda i tek uveče uspeo da se probije do s. Vrtoča (kod Bos. Petrovca), kada se G. krajiška brigada povukla prema Jedovniku (na pl. Vijencu).
- Iz Livna nemački 105. izviđački SS odred otpočeo nastupanje u pravcu Bos. Grahova u cilju spasavanja svojih snaga u Drvaru. Na položajima s. Celebić — s. Strupnić (jugozapadne padine pl. Staretine) izviđački odred je vodio borbu protiv 13. dalmatinske brigade 9. divizije 8. korpusa NOVJ i odbacio je.
- Za vreme nemačkog vazdušnog desanta na Drvar 8. korpus NOVJ uputio 1. bataljon 3. dalmatinske brigade 9. divizije NOVJ za Drvar usiljenim maršem. Bataljon je uveče 25/26. maja napao neprijatelja u Drvaru.
- Iz Livna nemački izviđački odred 369. legionarske divizije otpočeo nastupanje ka Glamoču, ali ga je 3. proleterska (krajiška) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ, iz rejona s. Vrbe — s. Korićna, odbacila.
- Posle četvorodnevnih borbi protiv ustaša i milicije 20. romanijska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ ovladala prostorijom Srebrenica — Bratunac.
- Poljski dopunski bataljon nemačke 373. legionarske divizije i 1. rezervni lovački puk, pravcem Bos. Krupa — s. Krnjeuša — Bos. Petrovac, napali 8. krajišku udarnu brigadu 4. udarne divizije NOVJ i posle žestoke borbe prinudili je da se povuče ka Grmeču.
- Izašao prvi broj mesečnog lista »Mlada Hercegovina«, organa Oblasnog odbora USAOBiH-a za Hercegovinu.
- U opštem napadu (za vreme nemačkog vazdušnog desanta na Drvar) 3. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla«, Prateći bataljon VS, bataljon 9. divizije 8. korpusa NOVJ i delovi 1. inženjerske brigade uspjeli da ovladaju crkvom i raskrscnicom puteva u Drvaru, ali naponi da se zauzme i Sobića glavica ostali su bez uspeha. Međutim, kako je neprijatelj već bio prodro u Bos. Petrovac i s. Trubar, Stab 6. proleterske divizije NOVJ je obustavio dalji napad i naredio povlačenje jedinica zapadno i severozapadno od Drvara. Nemački 500. SS padobransko-lovački bataljon nije uspeo da uništi VS NOV i POJ a izgubio je oko četiri petine svog sastava.

25/26, maj

- iC>. maj*
- Nadirući od s. Vrtoča, nemački 92. motorizovani puk odbacio je 6. krajišku udarnu brigadu 4. udarne divizije NOVJ i ušao u Bos. Petrovac i Drvar.
  - Nastupajući iz Livna, nemački 105. izviđački SS odred ušao u Bos. Grahovo a zatim u Drvar.
  - Za vreme drvarske operacije 1. proleterska udarna brigada i 13. proleterska udarna brigada »Rade Končar« 1. proleterske udarne divizije i 39. divizija NOVJ do 29. maja uporno zadržavale Borbeni grupu nemačke 7. SS divizije Princ Eugen« na pravcima železničkih stanica Mliništa — Lisina — Potoci i G. Ribnik — Resenovača — Uvala, sprečavajući je da se spoji s m-mačkim snagama u rejonu Drvar — Prekaja i okruži 1. proletersku udarnu diviziju NOV.) i VŠ NOV i POJ.
  - Na pruzi Dobrijin — Bos. Novi diverzantska četa Kozarskog NOP odreda minom uništila neprijateljski teretni voz od 7 vagona. U vozu je poginulo 12 vojnika.
- 6'27. maj*
- Iz Knina nemački 1. puk »Brandenburg« ušao u Bos. Grahovo.
- 27. maj*
- Na pruzi Doboje — Derventa delovi 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ minom srušili nemački teretni voz natovaren boksitom. Uništili su lokomotivu i 20 vagona. Neprijatelj je imao 27 poginulih i veći broj ranjenih.
- 28. maj*
- Na pruzi Mostar — Sarajevo 7. krajiška udarna brigada 10. divizije NOVJ rušenjem transportnog voza uništila 22 vagona s vojnicima i materijalom i 2 lokomotive.
  - Iz Trebinja delovi 369. puka nemačke 369. legionarske divizije i delovi četničke Trebinjske brigade, podržani artiljerijom, počeli napad prema Lastvi. U trodnevnom borbama delovi 2. dalmatinske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ sprečili su prodor neprijatelja u Lastvu, navevši mu gubitke od 27 mrtvih i oko 50 ranjenih vojnika. Brigada je imala 3 mrtva i 6 ranjenih boraca.
  - Kod Doboja 5. krajiška udarna brigada 11. udarne divizije NOVJ srušila nemački voz. Poginulo je 35 nemačkih vojnika.
  - Ovoga dana i sutradan oko 40 savezničkih aviona bombardovalo Livno sa 300 bombi većeg kalibra. Poginula su 74 lica a ranjeno je 60 lica (od toga 3 neprijateljska vojnika).
- 29. maj*
- Delovi četničkog Trebinjskog korpusa iz Stoca i Nevesinjskog korpusa iz Nevesinja 1 Gacka, oko tri bataljona nemačke 369. legionarske divizije i jedna četa 13. SS divizije »Handžar« počeli napad na 29. udarnu diviziju NOVJ u istočnoj Hercegovini. Dok su Južnohercegovački i Severnohercegovački NOP odredi i 10. i 11. hercegovačka udarna brigada sprečavali dublje prodore, dotle su 12. hercegovačka i 2. dalmatinska udarna brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ napadom na četnički garnizon u Bileći prisilile neprijatelja na pregrupisanje. Time je 29. udarnoj diviziji NOVJ omogućeno da neprijateljske kolone odbaci u polazne garnizone. Divizija je u petodnevnom borbama imala 22 mrtva, 16 ranjenih i oko 20 nestalih boraca, a gubici neprijatelja procenjeni su na preko 200 vojnika izbačenih iz stroja.
  - U rejonu s. Prekaje (kod Drvara) 3. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla«, 3. proleterska (krajiška) udarna brigada i 3. bataljon 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodili ogorčene odbrambene borbe protiv 384. puka nemačke 373. legionarske divizije i nemačkog 92. motorizovanog puka. Pošto je VŠ NOV i POJ napustio s. Potoke, borba na ovom pravcu je obustavljena.
  - Oko 40 anglo-američkih aviona bombardovalo Prijedor. Uništeno je oko 250 kuća i tri nemačka i domobranska skladišta. Poginulo je 31 i ranjeno više lica.
  - Kod s. Sajkovića i s. Celebića (na putu Livno — Bos. Grahovo) Livanjsko-duvanjski NOP odred napao nemačku motorizovanu kolonu i naneo joj gubitke od oko 14 mrtvih i 14 ranjenih. Odred je imao 1 ranjenog borca. Uništena su 2 tenka. 1 borna kola, 2 kamiona i 1 motocikl.
  - Grupa od 40 anglo-američkih aviona bombardovala neprijateljski garnizon Bihać. Uništeni su skladište municije i veći broj vagona s vojnim materijalom. Grad je jako oštećen, bilo je mnogo žrtava. Sutradan je napad ponovljen bez većih rezultata.
  - Oko 40 anglo-američkih bombardera bacilo na neprijateljski garnizon Bos. Krupu preko 500 bombi kalibra 400—500 kg. Poginulo je 18 a ranjeno 15 lica. Grad je uništen a ž. st. i pruga porušeni su na više mesta.
- 30. maj*
- Deveta divizija 8. korpusa NOVJ posle trodnevne borbe zaustavila dalji prodor nemačkog 1. puka »Brandenburg« ka s. Tičevu (kod Drvara). Neprijatelj je imao 130 mrtvih i oko 150 ranjenih, a 9. divizija NOVJ — 3 mrtva i 15 ranjenih.

- Jedinice 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbile napad neprijatelja koji je iz Ljubije i Prijedora pokušao da prodre u San. Most. Gubici neprijatelja: oko 25 mrtvih i više ranjenih. Gubici jedinica NOVJ: 6 ranjenih boraca.
  - Na pi. Smelici manji delovi 39. divizije i Prateći bataljon 5. udarnog korpusa NOVJ sukobili se s nemačkim jedinicama jačine 600 vojnika, te posle oštre borbe probili se. nanevši neprijatelju osetne gubitke, uz sopstvene gubitke od 15 mrtvih i 22 ranjena borca.
  - Jedinice izviđačkog odreda nemačke 369. legionarske divizije ušle u Glamoč.
  - Na komunikaciji Oštrelj — Drvar Drvarsko-petrovački NOP odred vodio borbu protiv nemačkih vojnika i naneo im gubitke od 50 mrtvih i ranjenih, te 1 kamion uništio a 2 kamiona oštetio. Odred je imao 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
31. maj
- Grupa od 12 savezničkih aviona, u tri navrata, bacila na neprijateljski garnizon u Mrkonjić-Gradu oko 400 bombi; uništila i oštetila više od 100 kuća, ubila 33 i ranila oko 100 lica.
  - Anglo-američki avioni (12 aviona), u tri navrata, bombardovali neprijateljski garnizon u Kulen-Vakufu i porušili oko 100 kuća.
  - U s. Poljicu (kod Gacka) propagandni odsek Oblasnog NO odbora za Hercegovinu počeo izdavati petnaestodnevni list Hercegovački vijesnik .

CRNA GORA

1. maj
- Tri bataljona četničke Pljevaljske brigade napala 2. bataljon i komoru 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ u rejonu s. Kozice i s. Vukovog Brda (blizu Pljevalja). Bataljon je protivnapadom odbio napad četnika i proterao ih u pravcu s. Mataruga. U borbi je poginulo fi i ranjeno 14 četnika. Bataljon NOVJ imao je 3 mrtva i 2 ranjena borca.
2. maj
- U rejonu s. Vukovog Brda i s. Breze (blizu Pljevalja) jedinice 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ izvršile snažan napad na četničku Mileševsku brigadu i jedan bataljon četničke Pljevaljske brigade — ukupne jačine oko 600 ljudi. Posle nekoliko časova borbe one su četnike razbile i naterale da se, u neredu i panici, povuku u pravcu s. Otilovića i Plievalja. uz gubitke 62 poginula, 30 ranjenih i 4 zarobljena. Zaplenjeno je: 2 p. mitraljeza. 3 konja, nešto municije i druga oprema. Proleterska brigada je imala 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
  - Prvi bataljon 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ osujetio pokušaj četničke Andrijevičke brigade da zauzme Andrijevicu. Četnici su imali 2 mrtva a bataljon 7. brigade je imao 2 lakše ranjena borca.
3. maj
- Delovi 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, uz sadejstvo Vasojevičkog udarnog bataljona, podržani minobacačkom vatrom, ovladali položajem Balj — s. Seoce (na desnoj obali Lima kod Andrijevice) koji je držala četnička Andrijevička brigada. Poginula su 3 a ranjeno je 7 četnika, dok 7. brigada nije imala gubitaka
  - Tri bataljona C. crnogorske udarne brigade, jedan bataljon 2. dalmatinske udarne brigade i jedan bataljon Lovčenskog NOP odreda Primorske operativne grupe izvršili napad na Cevo i s. Markovlnu (blizu Danilovgrada), u kojima su se nalazili delovi 363. puka nemačke 181. pešadijske divizije i nemačkog 222. fizilirskog bataljona i četnici. I pored uzastopnih juriša tokom dana 1 sutradan uporišta nisu likvidirana, a neprijatelju su pristigla pojačanja iz Danilovgrada i Cetinja. Gubici neprijatelja: poginulo je oko 60 nemačkih vojnika i oko 70 četnika, ranjeno oko 100 nemačkih vojnika i četnika i zarobljeno 13 četnika. Gubici 6. i 2. brigade: 5 mrtvih i 16 ranjenih boraca.
5. maj
- Anglo-američki avioni, u šest naleta (30 aparata), bombardovali Podgoricu (sada: Titograd). Poginuo je veći broj četnika, ali i dosta građana; porušeno je i zapaljeno mnogo kuća.
  - Jedinice 7. crnogorske udarne brigade 3 udarne divizije NOVJ i tri bataljona Komskog NOP odreda izvršili snažan napad na Berane (sada: Ivangrad), gde se nalazilo oko 1500 četnika i 200 nedičevaca. Posle višečasovne oštre borbe grad je zauzet. Neprijatelj je imao 105 mrtvih i preko 120 ranjenih i 30 zarobljenih, dok se udavilo u Limu oko 150 četnika. Zaplenjeno: 1 mitraljez, 4 p. mitraljeza i 60 pušaka s većom količinom municije, arhiva i druga ratna oprema. Gubici 7. brigade i Komskog NOP odreda: 19 mrtvih i 47 ranjenih boraca.

1044. maj

HRVATSKA

maj 1944.

- 7. maj** — Otpočele dvodnevne borbe 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ protiv nemčkih snaga, četnika i muslimanske milicije na Kamenjaku (blizu Pljevalja). Neprijatelj je odbačen u pravcu s. Jabuke, uz gubitke od 8 mrtvih i 12 ranjenih. Brigada je imala 5 mrtvih i 28 ranjenih.
- 18. maj** — Prema naređenju Štaba 2, udarnog korpusa NOVJ od 8. maja, formirana Artiljerijska grupa 2. udarnog korpusa.
- 15/16. maj** — U rejonu Kolašina saveznički avioni, padobranima (133), spustili municiju, bombe, hranu i drugu opremu jedinicama NOVJ.
- 18/19. maj** — Jedinice 4. sandžačke udarne brigade 37, udarne divizije NOVJ u višerasovnoj borbi zauzele s. Ljuče (kod Pljevalja), jako četničko uporište.
- 22. maj** — U Bijelom Polju Stab 2. udarnog korpusa NOVJ održao savetovanje sa štabovima 2, 3. i 5. divizije NOVJ. Jedinicama je određen raspored: 37. udarnoj diviziji rejon Pljevlja — Prijepolje — Priboj; 5. udarnoj diviziji rejon Brodarevo — Pljevlja; 3. udarnoj diviziji rejon Prijepolje — Sjenica, a njena 9. udarna brigada ostala je na odseku prema Podgorici (sada: Titograd); 2. proleterskoj udarnoj diviziji rejon Andrijevica — Berane (sada: Ivangrad) — Rožaje.
- 25. maj** — U Kolašinu održan narodni zbor povodom 51. rođendana vrhovnog komandanta NOVJ Josipa Broza Tita. Prisustvovalo je preko 1000 lica. Govornici su prisutne upoznali sa zaslugama Josipa Broza Tita i uspesima jedinica NOVJ u NOB-u.

HRVATSKA

- 1. maj** — Drugi bataljon 2. brigade 33. divizije NOVJ izvršio neuspeo napad na domobransko uporište u s. Sv. Ivan Zabno (kod Križevaca).
- U rejonu s. Podruta — s. Pece — s. Krapinica dva bataljona ustaša iz Novog Marofa napali delove 32. divizije 10. korpusa NOVJ i zauzeli s. Podrute i s. Pece. Jedinice 32. divizije NOVJ imale su 5 mrtvih, 7 ranjenih i 7 nestalih boraca.
- Između s. Horvata i s. Leskovca (na pruzi Zagreb — Karlovac) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili ustaški oklopni voz, uništivši 3 vagona i oštetivši lokomotivu i 3 vagona.
- Između s. Odre i s. Sv. Klare (na pruzi Zagreb — Sisak) dolovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački transportni voz. Uništene su 2 lokomotive i 20 vagona, a 20 vagona je oštećeno. Poginulo je i ranjeno 220 nemačkih vojnika a saobraćaj je obustavljen 20 časova.
- Proslavi Prvog maja u Slunju prisustvovalo preko 5500 ljudi i žena. Govorili su predstavnici NKOJ, KPH i NOVJ.
- Omladinska brigada »Joža Vlahović« izašla iz sastava 34. divizije NOVJ i stavljena pod neposrednu komandu Štaba 4. korpusa NOVJ.
- 1/2. maj** — U Bračkom kanalu britanska motorna topovnjača MGB 645 i torpedni čamac MTB 667 potopili dva nemačka desantno-jurišna čamca.
- 3. maj** — U rejonu Drežnice tri bataljona nemačke 392. legionarske divizije i jedan ustaški bataljon iz Ogulina, s. Jezercana, Brinja i s. Krivog Puta napali jedinice 13. divizije NOVJ. odbacili ih severno i jugozapadno od s. Jasenka i zauzeli Drežnicu.
- Kod s. Vukavja, na putu Daruvar — s. Dulavec (sada: Miokovićevo), jedinice Daruvarskog NOP odreda napale četničku iz sastava domobranske 4. brdske brigade i posle kraće borbe prinudile je na povlačenje prema Daruvaru.
- 4. maj** — Kod s. D. i G. Javornja i s. Vrpolja delovi Banijskog NOP odreda, posle tročasovne borbe odbili napad delova nemačke 373. legionarske divizije iz Dvora na Uni i prisilili ih na povlačenje u polazni garnizon.
- Kod s. Omanovca na putu Daruvar — Pakrac, delovi Daruvarskog NOP odreda napali iz zasede ustaško-domobransku kolonu. U borbi je poginuo načelnik štaba domobranske 4. brdske brigade i jedan lekar, a zarobljen je komandant 4. brdskog puka 4. brdske brigade.
- Tri čete ustaša ušle u Ivanec (kod Varaždina). Napala ih je 2. brigada Matija Gubec 32. divizije NOVJ, ali je odbijena.

- 4/5. maj — Po narednju GS NOV 1 PO za Hrvatsku, jedinice 28. udarne divizije NOVJ prešle r. Ilovu i prebacile se u Moslavinu, u cilju pomoći jedinicama 10. korpusa NOVJ.
5. maj — Jedinice 1. brigade 35. divizije NOVJ i 3. brigade 13. divizije NOVJ razbile 34. ustaški bataljon i zauzele s. Ramljane (kod Perušića).
- U rejonu s. G. i D. Javornja i s. Zrina jedinice Banijskog NOP odreda odbile napad ncmackih i ustaško-domobrantskih snaga iz Dvora na Uni i s. Divuše.
- Kod ž. st. Prikraja (na pruzi Zagreb — Križevci) delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušili teretni voz, uništivši lokomotivu i 4 vagona.
- U Moslavini izašao prvi broj lista 'Moslavačke vijesti*. Izdavao ga Okružni NO odbor za Moslavinu.
- Maj p. — U Topuskom otvorena prva izložba slikara partizana.
6. maj — Posle oštre jednodnevne borbe 1. udarna brigada 'Braća Radić' 32. divizije NOVJ zauzela Ivanec (kod Varaždina). Ustaška posada, jačine tri čete, povukla se u pravcu Lepoglave.
- U s. D. Orešju (kod Zlatara) Zagrebački NOP odred zauzeo ustaško uporište. Poginulo je 18 a zarobljeno 12 ustaša.
- U luci Omišalj (na o. Krku) udarna grupa 1. udarne brigade 13. divizije NOVJ potopila nemački parobrod »Plav« a posadu zarobila.
7. maj — Devet bataljona iz nemačke 392. i 373. legionarske divizije i 4. ustaške brigade, nemački 1. puk »Brandenburg«. 92. motorizovani puk i četnički Medački odred otpočeli operaciju (»Morgenstern«) protiv delova 4. i 11. korpusa NOVJ u cilju njihovog uništenja i posjedanja slobodne teritorije Like. Koncentričnim napadom iz Gospića, Perušića, s. Lešća, s. Vrhovina, Bihaća, Lapca i Gračaca ka Krbavskom polju, neprijatelj je privremeno ovladao gotovo čitavom slobodnom teritorijom i opustošio je. Pronašao je skoro sva skladišta hrane, municije i opreme i opljačkao ih. Jedinice 4. i 11. korpusa, vešto manevrišući, izbegle su teže udare. Neprijateljske snage su jutro 20. maja povukle radi učešća u drvarskoj operaciji, a jedinice 11. korpusa NOVJ formirale su posele Krbavsko polje i Korenicu (sada: Titova Korenica).
- Kod Ivanca ustaše iz s. Jerovca i s. Ribić-Brega (kod Varaždina) napale jedinice 1. udarne brigade »Braća Radić« 32. divizije NOVJ i 1. brigadu 33. divizije NOVJ. Sledećeg su dana te snage, potpomognute sa dve ustaške kolone — iz Lepoglave i Varaždina, uspele da povrate Ivanec.
- Treći bataljon 2. brigade 33. divizije NOVJ napao neprijateljsko uporište u s. Rovlšću (kod Bjelovara) ali se posle četvoročasovne borbe morao povući.
8. maj — U Topuskom otpočelo dvodnevno III zasedanje ZAVNOH-a. Na njemu su donete ove odluke: o odobrenju rada predstavnika Hrvatske na II zasedanju AVNOJ-a; o ZAVNOH-u kao vrhovnom zakonodavnom i izvršnom predstavničkom telu i najvišem organu državne vlasti; o ustrojstvu i poslovanju NO odbora i skupština u federalnoj državi Hrvatskoj; o osnivanju zakonodavne komisije pri predsedništvu ZAVNOH-a. Sem toga, doneti su Deklaracija o osnovnim pravima naroda i građana demokratske Hrvatske i Poslovnik za rad ZAVNOH-a.
10. maj — Sa o. Visa 1. dalmatinska udarna brigada 26. divizije NOVJ izvršila desant na o. Šoltu. U jednodnevnoj borbi ona je uništila nemačku posadu (dve ojačane čete 892. puka 264. pešadijske divizije) u Grohotaina, a u uvali Rogač razbila neprijateljsko pojačanje (oko 200 vojnika) koje je pristiglo iz Splita, pa se u toku noći povukla na o. Vis. Neprijatelj je imao oko 250 mrtvih i ranjenih i 52 zarobljena vojnika. Brigada je imala 40 mrtvih i 129 ranjenih boraca.
- Na prostoriji s. Ozalj — s. Ribnik — s. Netrolić ustaško-domobrantske snage iz Karlovca i s. Ozlja (jačine 1000 vojnika) napale na jedinice Karlovačkog NOP odreda 1 prinudile ih na povlačenje prema Metlici, s. Griblju 1 s. Adlešićima.
- U s. Selnicama, u Hrvatskom zagorju po narednju Štaba 10. korpusa NOVJ, formirana 1. zagorska NO brigada, koja je ušla u sastav Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ.
11. maj — Jedinice 17. udarne brigade 28. udarne divizije NOVJ napale ustaško uporište u s. Hercegovcu (kod Daruvara), ali zbog jakog otpora neprijatelja, potpomognutog avijacijom, napad nije uspeo.

- Kod s. Slat. Drenovca (blizu Podrav. Slatine) jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ napale delove nemačkog 1. policijskog puka, pojačane tenkovima. Posle nekoliko obostranih napada i protivnapada neprijatelj je odbačen u pravcu s. Pušina. Međutim, neprijatelj je sutradan napao i zauzeo s. Slat. Drenovac.
  - Delovi 2. brigade Matija Gubec« 32. divizije NOVJ napali ustaško uporište u s. Kominu (kod Križevaca). Posle dvodnevni borbi napad 2. brigade »Matija Gubec« je odbijen.
  - Između s. Vrbovca i s. Prikraja delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ, na 19 mesta porušili prugu Zagreb — Križevci i srušili 1 most, zbog čega je saobraćaj tom prugom obustavljen 7 dana.
  - Između o. Šolte i o. Visa nemački borbeni čamci potopili bolnički brod »Marin II« sa oko 60 ranjenika 1. dalmatinske udarne brigade 26. divizije NOVJ.
- 12. maj*
- Na pruzi Pazin — s. Cerovlje jedinice 1. bataljona 1. NOP odreda »Učka« uništile nemački voz (lokomotivu i 8 vagona).
- 1.1. maj*
- Posle petočasovne borbe 3. bataljon 1. brigade 33. divizije NOVJ zauzeo s. Mače (kod Zlatara), u kome je poginulo 59 ustaša a jedan je zarobljen. Zaplenjene su 34 puške i drugi ratni materijal.
- 14. maj*
- U rejonu s. Ličkog Petrovog Sela, s. Plitvičkog Leskovca i s. Corkove Uvale 3. udarna brigada, delovi 1. udarne brigade 8. divizije NOVJ i delovi Plaščanskog NOP odreda napali delove nemačke 373. legionarske divizije i naneli im gubitke od 34 mrtva i 20 ranjenih vojnika, uz sopstvene gubitke od 5 mrtvih i 8 ranjenih boraca.
  - Peta dalmatinska udarna brigada 19. divizije NOVJ zauzela s. Devrske (kod Knina) koje je branilo oko 500 četnika.
  - Posle dvodnevni borbi 1. udarni bataljon 1. zagorske NO brigade zauzeo ustaško uporište u s. Mihovljanu (kod Zlatara), u kome su poginule 43 ustaše a zarobljeno ih je 7. Zaplenjeno je 30 pušaka i uništen je 1 tenk.
  - U rejonu s. Svinjice (kod Kostajnice) 3. bataljon Banijskog NOP odreda razbio ustašku četvu i naneo joj gubitke od 11 mrtvih i ranjenih.
  - Između V. Gorice i s. Odre (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4 korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački transportni voz i uništili lokomotivu i 3 vagona, a 3 vagona oštetili.
- 14/15. maj*
- Jedinice Karlovačke brigade i brigade »Franjo Ogulinac Seljo« 34. divizije NOVJ napale s. Izimje i s. Stančake (kod Jastrebarskog) koje su branili delovi nemačkog 1. rezervnog lovačkog puka. Posle četvoročasovne borbe, kad je neprijatelju stiglo pojačanje iz Karlovca i Jastrebarskog, brigade su se povukle,
- 15. maj*
- Iz Novog Marofa, Sv. Ivana Zeline, Zlatara i Ivanca otpočeo četvorodnevni napad 1. puka Paveličeve gardijske brigade na glavninu 10. korpusa NOVJ koja se nalazila u Hrvatskom zagorju. Posle borbi kod s. Huma, s. Hraščine, s. Trgovišća, s. Breznice, s. Vinična i u rejonu Kalnika, 18. maja su se 32. divizija NOVJ i 1 brigada 33. divizije 10. korpusa NOVJ prebacile na Bilogoru, a docnije u Moslavinu.
  - Delovi 28. udarne divizije i 10. korpusa NOVJ izvršili neuspeo napad na oko 300 uslaša i milicionera u s. Kloštru Ivaniću (kod Ivanić-Grada).
  - Kod s. Tounjskog Tržiča i s. Primišlja (blizu Slunja) delovi nemačke 392. legionarske divizije iz s. Tounja napali 1. bataljon Kordunaškog NOP odreda i odbacili ga na položaje severno od s. Primišlja. Protivnapadom delova 8. divizije NOVJ neprijatelj je odbačen u polazni garnizon.
  - Kod s. Bujavice (blizu Pakraca) 2. bataljon Posavskog NOP odreda Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ napao iz zasede domobranksku četvu, 60 ustaša i 23 nemačkih vojnika i posle kraće borbe odbacio ih u pravcu Pakraca.
  - Na železničkoj pruzi Zagreb — Karlovac delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili tri ustaška transportna voza. Uništene su 3 lokomotive i 6 vagona, a 7 vagona je oštećeno. Poginulo je i ranjeno 212 ustaša.
  - Otpočela oblasna konferencija NO odbora zagrebačke oblasti, na kojoj je izabran Oblasni NO odbor za tu oblast. Konferencija je završila rad 16. maja.
- Maj s.*
- Delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije povučeni sa obezbeđenja komunikacija Zagreb — Karlovac i Zagreb — Sisak i upućeni u Moslavinu i Slavoniju Tada su potpuno napuštena uporišta u selima: Lomnici. V. Mlaki, Brezovici i Hrašću.

- Formiran SNO odbor Vrlika.
- 15/16. maj — Dvanaesta udarna brigada 6. korpusa NOV.T prebacila se sa pl. Molajice preko r. Save i pruge Beograd — Zagreb na Dilj-planinu, gde je ušla u sastav 12. divizije NOVJ.
- 16. maj — U s. Bribiru (kod Skradina) 5. dalmatinska udarna brigada 19. divizije NOVJ razbila Cetničk-p-nemačku posadu.
— U s. Trakošćanu (blizu Lepoglave) otpočela trodnevna partijska konferencija za okrug Krapinu, na kojoj je izabran novi OK KPH za Krapinu.
- 17. maj — Kod s. Segleda 2. bataljon Kalničkog NOP odreda napao četu Paveličeve gardijske brigade i posle četvoročasovne žestoke borbe odbacio je u pravcu Varaždinskih Toplica, nanevši joj velike gubitke.
- 17/18. maj — Deveta dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ s jednim bataljonom Svilajsko-tnosečkog NOP odreda napala ustašku posadu u s. G. Vinovu. Uz pomoć pojačanja iz Drniša, napadnuta posada se povukla, pretrpevši gubitke od 18 mrtvih i 30 ranjenih. Jedinice NOV i POJ su imale 4 mrtva i 15 ranjenih boraca.
— Između o. Korčule i o. Lastova tri nemačka borbena čamca napala i potopila naoružani brod NB 2 iz 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
- 18. maj — U Topuskom, na konferenciji predstavnika NOF-a Hrvatske, izabran Izvršni odbor NOF-a.
— Na konferenciji Crvenog krsta Hrvatske izabran Zemaljski odbor Crvenog krsta Hrvatske.
— Na o. Krk se iskrcalo preko 1000 nemačkih vojnika, koji su pohapsili oko 700 ljudi i spalili nekoliko kuća,
— Između s. Lekenika i s. Grede (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4 korpusa NOVJ miniranjem srušili ustaški voz, uništivši lokomotivu i 2 vagona i oštetivši 3 vagona. Saobraćaj je obustavljen 14 časova.
- 19. maj — Osječka brigada 12. divizije NOVJ, 1. bataljon Požeškog NOP odreda i Konjički divizion 12. divizije NOVJ izvršili neuspeo napad na s. Jakšić (kod Slav. Požege) u kome se branilo 600 nemačkih vojnika i 100 ustašu.
— Ustaške snage iz Našica, potpomognute tenkovima, napale na jedinice 18. brigade 12. divizije NOVJ kod Orahovice (blizu Našica). Posle kraće borbe uništen je 1 tenk i ustaše su odbačene u polazni garnizon.
— Između s. Zdenčine i s. Horvata (na pruzi Zagreb — Karlovac) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili domobranski oklopni voz, uništivši 5 vagona i oštetivši lokomotivu i 4 vagona.
- 20. maj — Kod s. Staze (na pruzi Sunja — Dubica) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili domobranski transportni voz, uništivši lokomotivu i 1 vagon i oštetivši 2 vagona. Saobraćaj je prekinut 10 časova.
- 20/21. maj — Kod o. Korčule britanska motorna torpiljarka MGB 674 i torpedni čamac MTB 650 zapalili nemačku penišu koja je prevozila 250 tona ulja.
- 21. maj — U s. Primišlju i okolnim uporištima (kod Slunja) delovi 2. udarne i 3. udarne brigade 8. divizije NOVJ napali delove nemačkog 1. rezervnog lovačkog puka. Posle sedmočasovne borbe neprijatelj je odbačen u pravcu s. Tounja. Zarobljeno je 25, a ubijeno i ranjeno oko 140 nemačkih vojnika. Zaplenjeno je 47 pušaka. 1 mitraljez. 32 para odela, 17 konja i druga oprema. Jedinice 8. divizije NOVJ imale su 4 mrtva i 21 ranjenog borca.
— Kod s. Cukrića (na pruzi Kanfanar — Vodnjan, u Istri) minerska grupa 3. italijanskog bataljona 2 pulskog NOP odreda uništila lokomotivu i 3 vagona.
- 21/22. maj — Između s. Sv. Ivana Zabna i Križevaca i između s. Prikraja i s. Gradca (na pruzi Zagreb — Križevci) jedinice 28. udarne divizije NOVJ i delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ porušile 4 mosta i prugu na 275 mesta. Saobraćaj je prekinut nekoliko dana.
- 22. maj — Otpočeo napad delova nemačke 1. kozačke konjičke i nemačke 373. legionarske divizije, nemačkog 1. rezervnog lovačkog i 92. motorizovanog puka, nemačkog 55. brdskog izviđačkog bataljona, domobranske 3. brdske i 8. ustaške brigade, domobranskog

10. lovačkog puka i četnika na jedinice 4. korpusa NOVJ u Cazinskoj krajini, na Kor-dunu i u Baniji. U borbama do 30. maja jedinice 4. korpusa NOVJ su uspele da odbace neprijateljske snage prema Bihaću, s. Otoci, Dvoru na Uni, Kostajnici, Sunji, Petrinji, Karlovcu, s. Generalskom Stolu i s. Tounju. Neprijatelj je imao oko 1200 vojnika izbačenih iz stroja, a jedinice NOVJ 47 mrtvih, 210 ranjenih i 6 nestalih boraca.

- Između Raše i Labina (u Istri) diverzantska grupa 1. NOP odreda »Učka« porušila most i uništila kamion s nemačkim vojnicima.
- Jedinice 1. istarske brigade »Vladimir Gortan« spalile ž. st. Rakitovac (kod Buzeta, u Istri) i u neposrednoj blizini porušile prugu.

23. maj

- U s. Mekinjaru (kod Udbine) jedinice 3. brigade 13. divizije NOVJ napale 4. četu 34. ustaškog bataljona i zauzele selo.
- Između s. Leskovca i s. Zdenčine delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ na 40 mesta porušili železničku prugu Zagreb — Karlovac i miniranjem srušili neprijateljski transportni voz. Saobraćaj je bio prekinut nekoliko dana.

24. maj

- Iz Slav. Požege, Pleternice i Slav. Broda otpočeo napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije i domobranske 4. brdske brigade na 12. diviziju NOVJ na prostoriji s. Kula — s. Caglin — pl. Dilj. Posle dvodnevnih borbi neprijateljske snage su odbacene u polazne garnizone.

25. maj

- Prva udarna brigada »Braća Radić« 32. divizije NOVJ napala neprijateljsko uporište u s. V. Trojstvu (kod Bjelovara). Posle petočasovne borbe ona se, pod pritiskom ustaša, domobrana i žandarma, povukla. Brigada je imala 13 mrtvih, 47 ranjenih i 11 nestalih boraca.
- Prva brigada 33. divizije NOVJ napala neprijateljsko uporište u s. Narti (kod Bjelovara) koje je branilo 230 domobrana, 100 žandarma i 50 nemačkih vojnika. Posle desetčasovne borbe neprijatelj je uspeo da odbije napad. Brigada je imala 9 mrtvih, 39 ranjenih i 30 nestalih boraca.
- Na glavnoj železničkoj stanici u Zagrebu delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ postavili paklenu mašinu u mešoviti voz. Mašina je eksplodirala pre polaska voza i ranila 2 nemačka vojnika i 1 železničara.
- Kod s. Pasičine (na pl. Biokovu), u borbi protiv delova nemačke 118. lovačke divizije, poginuo komandant Neretvanskog NOP odreda Stanko Marević Prpić, narodni heroj.

26. maj

- Na o. Olibu mornaričke jedinice NOVJ zarobile 2 nemačka vojnika na nemačkom čamcu »Regina«.

26/27. maj

- U s. Aržanu (kod Imotskog) 10. dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ uništila 2. bataljon 6. ustaške brigade (jačine oko 450 ustaša).

27. vijaj

- Prva Zagorska brigada Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ izvršila neuspeo napad na ustaško uporište u s. Sv. Križu (kod Klanjca).

28. maj

- Jedinice 3. brigade 13. divizije NOVJ i 2. brigade 35. divizije NOVJ posle jednodnevne borbe zauzele Korenicu (sada: Titova Korcnica), iz koje se povukao 19. ustaški bataljon.
- Diverzantska grupa 3. bataljona 1. NOP odreda »Učka« minirala prugu Lupoglav — s. Roč (u Istri), zbog čega je nemački vojni voz (lokomotiva i 6 vagona) iskočio iz šina.
- Saveznička avijacija bombardovala Drniš. Oštećeno je više zgrada a jedan vojni magacin sa opremom izgoreo. Poginula su 2 a ranjeno je 20 nemačkih vojnika.

29. maj

- Između s. Vrpolja i s. Starih Perkovaca jedinice 12. udarne i 18. brigade 12. divizije NOVJ izvršile diverziju na pruzi Slav. Brod — Vinkovci i istovremeno napale nemački transportni voz od oko 80 vagona. Zbog dolaska oklopnih vozova iz Vinkovaca i Slav. Broda, jedinice 12. divizije NOVJ su se povukle ne izvukavši plen. Neprijatelj je imao 03 mrtva, 50 ranjenih i 5 zarobljenih, a uništena je 1 lokomotiva i 15 vagona.
- Kod s. Caglina i s. Migalovaca (blizu Našica) ustaše napale na jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ i odbacile ih prema s. Ruševu i s. Sovskom Dolu, gde su naišle na zasedu ustaških i domobranskih snaga (jačine 1200 ustaša i domobrana). Brigada je, uz velike gubitke, uspela da se probije u pravcu s. Cenкова i s. Itnbrijevaca.
- Po naređenju Štaba 10. korpusa NOVJ formiran I srpski bataljon Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ.

- Kod s. Majura (na pruži Sunja — Kostajnica) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili neprijateljski transportni voz. Uništeni su lokomotiva i 5 vagona, a 2 vagona su oštećena.
  - Kod s. G. Miklouša (blizu Čazme), prilikom neprijateljskog avionskog napada, poginuo član GS NOV i PO za Hrvatsku i učesnik španskog građanskog rata pukovnik Ilija Engel Andžić, narodni heroj.
30. maj
- Između Jastrebarskog i s. Deslnca delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem pruge srušili ustaški oklopni voz i tom prilikom uništili lokomotivu i tri vagona.
  - Kod s. Klane (blizu Rijeke) 1. udarni bataljon I. istarske brigade »Vladimir Gortan« zapalio tri nemačka kamiona.
  - Saveznička avijacija bombardovala Zagreb. Pogodeni su aerodrom, ranžirna željeznička stanica i s. Resnička Trnava. Bačeno je oko 500 malih bombi, koje su na aerodromu uništile 11 aviona i oštetile i bangara.
  - Kod s. Marinaca (blizu Vukovara), u borbi protiv nemačkih vojnika, poginuo član SK KP11 za Vukovar i komandir Udarne grupe Diljskog (Brodskog) vojnog područja Vaso Đurđević Turčin, narodni heroj.
- 30/31. maj
- Iz Zadra nemačke snage (2. bataljon 893. puka, 2. bataljon 891. puka 264. pešadijske divizije i 2. četa 771. pionirskog bataljona) izvršile desantni prepad (nazvan »Ilandštanđ«) na Dugi otok i o. Kornat.
31. maj
- Olpočelo iskrcavanje 847. puka nemačke 392. legionarske divizije iz Senja i Novog na ostrva: Pag, Maun, Olib, Silbu, Premudu, Skardu, Ist i Molat u cilju čišćenja (nazvanog »Vikinger«), koje je trajalo do 2. juna. Neprijatelj je uništio veći broj ribarskih lađa i čamaca, a zatim se povukao u s. Jablanac, Senj i Novi.
  - U luci Olibu snage 847. puka nemačke 392. legionarske divizije napale i zarobile patrolni čamac PC 76, koji je od o. Krka uplovio u luku ne znajući za akciju neprijatelja. Tom prilikom je poginuo i zamenik političkog komesara 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ Vlado Bagat, narodni heroj.
  - Jedinice brigade »Franjo Ogulinac Seljo« 34. divizije NOVJ zauzele nemačko uporište u s. Ponikvama (kod Samobora).
- Maj k.
- Kod ž. st. I.epa Bukva (blizu Krapine) održana okružna konferencija USAOH-a za okrug Krapinu. Na konferenciji je analiziran dotadašnji rad i određene su smernice za budući rad.
- Maj
- U s. Višnjaju (kod Pazina, u Istri), italijanske vlasti obesile člana SK KPH i predsednika SNO odbora Pazin Jozu Šurana, narodnog heroja.
  - U s. Vratima (blizu Rijeke) održana prva okružna konferencija AFZ-a Hrvatskog primorja, na kojoj je izabran Okružni odbor AFZ-a.

MAKEDONIJA

1. maj
- Drugi oblasni komitet SKOJ-a uputio pismo Mesnom komitetu SKOJ-a za Ohrid: daje uputstva kako prilagoditi organizacione forme skojevskih aktiva u višim razredima gimnazije i u duborezačkoj školi; zatim kako što veći broj omladinaca poslati u jedinice NOVJ na slobodnoj teritoriji Debarara, a naročito onih omladinaca koji su regrulovani za bugarsku okupatorsku vojsku.
2. maj
- Kod Pobijenog kamena (blizu Krive Palanke) 3. makedonska NOU brigada i Kosovski NOP odred napali jednu bugarsku kolonu krivopnlanačkog garnizona i prinudili je da odstupi prema r. Bregalnici. Zaplenjeno je dosta oružja, municije i druge opreme. Tu su se sa 3. makedonskom NOU brigadom povezali Strumičko-devđelijski (Plaćkovički) NOP odred (koji je od pl. Kožufa dopratio grupu rukovodilaca BRP(k) upućenu iz Moskve preko VS NOV i POJ) i bugarski Trnski partizanski odred.
3. maj
- Na severnim padinama Osogovske planine bugarskom Trnskom partizanskom odredom priključilo se oko 90 bugarskih vojnika koje su kod Kratova zarobili 3. makedonska NOU brigada i Kosovski NOP odred.
  - Kod s. Mešešta, s. Botuna i s. Pesočana (blizu Ohrida) delovi Grupe kosovsko-metovijskih partizanskih bataljona porušili železničke mostove, uništili nemački kr.mion s municijom i zaplenili 8 p. mitraljeza.

1944.

maj

MAKEDONIJA

maj 1944.

4. maj — Kod s. Pesočana (blizu Ohrida) Grupa makedonskih i Grupa kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona (1. makedonsko-kosovska NOU brigada) razbile nemačku kolonu koja je pokušala da se probije iz Kičeva za Strugu, nanele joj dosta gubitaka u ljudstvu i naoružanju i zaplenile 2 kamiona, 8 p. mitraljeza, 1 mitraljez i drugu opremu. Jedinice NOVJ su imale 1 mrtvog borca.
5. maj — Kod s. Tiomina (blizu Krive Palanke), prebijajući se za Crnu travu, 3. makedonska NOU brigada, bugarski Trnski partizanski odred i Kosovki NOP odred vodili oštre borbe protiv bugarskih snaga jačine puka. Protivnapadima odbačene su neprijateljske snage i preduzeto je gonjenje istih u pravcu s. Doganee.
- Ministarstvo prosvete vlade Carevine Bugarske naredilo školskim vlastima da vojsci i policiji pružaju pomoć u otkrivanju i prijavljivanju partizana, ilegalaca i pristalica NOP-a.
- Maj p.* — U Skoplju bugarska policija pohapsila nekoliko stotina pripadnika NOP-a da bi otkrila veze između grada i slobodne teritorije na kumanovskom području. Preko Skoplja je na pomenutu teritoriju bio upućen veći broj delegata za I zasedanje ASNOM-a i priličan broj novih boraca.
- fi. maj* — Kod s. Podvisa (blizu Kičeva) Grupa makedonskih i Grupa kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona (1. makedonsko-kosovska NOU brigada) iznenada napala dva železnička transporta i jednu kolonu nemačko-balističkih snaga iz Kičeva i nanele im velike gubitke. Železničke kompozicije su uništene i mnogo ratnog materijala je zaplenjeno.
- Kod s. Izvora (blizu Kičeva) Grupa makedonskih i Grupa kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona (1. makedonsko-kosovska NOU brigada) razbile nemačko-balističke delove i odbacile ih ka Kičevu.
7. maj — Kod s. Botuna (blizu Ohrida) Grupa makedonskih i Grupa kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona (1. makedonsko-kosovska NOU brigada), posle petočasovne borbe, odbile pokušaj jedne nemačke kolone da se iz Struge probije za Klčevo. Gubici bataljona: 2 ranjena borca.
8. maj — Jake nemačko-balističke snage iz Kičeva, Debra i Struge preduzele ofanzivna dejstva s ciljem da ovladaju slobodnom teritorijom Debaraca i Malesljom, unište Grupu makedonskih i Grupu kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona (1. makedonsko-kosovsku NOU brigadu) i stave pod svoju kontrolu komunikacije koje izvode ka Skoplju. Posle četvorodnevnih borbi kod s. Mešešta, s. Botuna i s. Izvoru partizanski bataljoni su se iz Debaraca povukli u strušku Malesiju. Neprijatelj je imao 78 mrtvih a partizani 2 mrtva i 8 ranjenih boraca.
- Peti oblasni komitet KPM dostavio pismo Mesnom komitetu KPM za Kumanovo, u kome daje uputstva u vezi sa zaključcima I kongresa Antifašističke omladine Makedonije: formirati omladinske odbore u radionicama, fabrikama, školama itd., radne čete, sanitetske i analfabetske kursove, kulturne omladinske grupe, fiskulturne organizacije, omladinske domove i saveze pionira. U sklopu ovih zadataka određuje se mesto i uloga organizacija SKOJ-a.
9. maj — U Frilepu, u borbi protiv bugarske policije, poginuli član Drugog oblasnog komiteta KPM Kiro Gavrilovski i sekretar SK KPM za Prilep Krume Volnarovski, narodni heroji.
12. maj — Drugi oblasni komitet SKOJ-a izvestio PK SKOJ-a za Makedoniju: o preduzetim merama za formiranje novog MK SKOJ-a za Bitolj i skojevskih organizacija o stanju skojevske organizacije u Ohridu i razbijanju fašističke omladinske organizacije •Branik-, merama za jačanje skojevske organizacije u Prilepu i Kruševu.
- 12 13. maj — Grupa pozadinskih radnika i kuriri 2. makedonske NOU brigade upali u s. Krnjevo i s. D. Bošavu (kod Kavadaraca) i zaplenili 7 pušaka, 2 konja, opštinsku arhivu, 48.000 leva i dr.
13. maj — Na putu Kičevu — Debar Grupa makedonskih partizanskih bataljona razbila balističku kolonu, koja se u neredu povukla u pravcu Debra
14. maj — Kod s. Lazaropolja (blizu Debra) 2. bataljon Grupe makedonskih partizanskih bataljona vodio žestokočasovnu borbu protiv balističkih snaga iz Kičeva i Debra. Neprijatelj je odbačen ka s. Gari uz gubitke od 38 mrtvih i 10 zarobljenih. Bataljon je imao 1 mrtvog i 1 ranjenog borca. Zaplenjeno je 26 pušaka, 4 konja i mnogo drugog ratnog materijala.

1944. maj

MAKEDONIJA

maj 1944.

15. maj — Kod s. Tresonče (blizu Debra) 2. bataljon Grupe makedonskih partizanskih bataljona vodio borbu protiv balističkih snaga iz Debra i Kičeva. Neprijatelj se povukao iz sela uz gubitke od 12 mrtvih i 3 zarobljena.
- Maj p. p. — Ovladavši slobodnom teritorijom Debaraca, nemačke jedinice spalile sela: Crvenu Vodu, Botun, Pesočane, Vrbjane, Laktinje, Godivje i Mramorec (kod Ohrida).
16. maj — Kod s. Galičnika (blizu Debra) 2. bataljon Grupe makedonskih partizanskih bataljona vodio tročasovnu žestoku borbu protiv balističkih snaga iz Debra i Kičeva. On ih je odbacio, nanevši im gubitke od 18 zarobljenih i zaplenivši 12 pušaka i 3 konja. Bataljon je imao 1 ranjenog borca.
17. maj — Kod s. Rosoka (blizu Debra) 2. bataljon Grupe makedonskih partizanskih bataljona vodi borbu protiv oko 150 balista iz Debra. Pretrpevši osetne gubitke, balisti su se povukli prema Boškovom mostu.
18. maj — Kod s. Gara (blizu Debra) 2. bataljon Grupe makedonskih partizanskih bataljona vodio petočasovnu tešku borbu protiv oko 300 balista iz Kičeva i Debra. Neprijatelj je pretrpeo velike gubitke jer je dočekan jakom vatrom, koja mu je onemogućila ulazak u selo. Bataljon je imao 1 poginulog borca.
- Kod s. Mavrova i s. Nikiforova 1. bataljon Grupe makedonskih partizanskih bataljona vodio borbu protiv nemačko-balističkih snaga iz Gostivara. Neprijatelju su naneti gubici od 53 mrtva i 6 zarobljenih. Bataljon je imao 1 ranjenog borca.
- Na pl. Kozjak (kod Kumanova) izbile 3. makedonska NOU brigada, 6. južno-moravska i Kosovska NO brigada, probijajući se preko bugarske teritorije.
19. maj — Od 3. makedonske NOU brigade (bez jednog bataljona) i po jednog bataljona iz 6. južnomoravske i Kosovske NO brigade formirana Udarne grupa. Ona je, sa svojim Operativnim štabom, preduzela pokret za istočnu Makedoniju u jeku neprijateljske prolećne ofanzive, kako bi se izvukla iz okruženja. Na pl. Kozjaku su sa Kumanovskim NOP odredom ostali bolesni, ranjeni i iznemogli borci.
20. maj — Kod s. Radnje (blizu Kavadaraca) 2. makedonska NOU brigada napala i u noćnoj borbi razbila grupu od oko 600 bugarskih vojnika. Brigada je imala 2 ranjena i 7 nestalih boraca.
- Komandant 56. pešadijskog puka bugarske 14. pešadijske divizije iz Velesa (sada: Titov Veles) izdao naredbu svim policijskim i administrativnim vlastima: obaveštavajući ih da su mu potčinjene sve žandarmerijske, policijske i administrativne vlasti na teritoriji veleškog, kavadarskog i negotinskog sreza, daje im uputstvo o načinu borbe i o represalijama prema pripadnicima NOP-a.
- Na Liscu i Kosmatici (na Osogovskoj pl.) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske NO brigade), prodirući za istočnu Makedoniju, vodila oštre borbe u okruženju protiv bugarskih snaga koje su pratile njen pokret. Grupa je uspela da se probije i nastavi pokret prema pl. Ograždenu. Poginulo je 27 neprijateljskih vojnika i oficira. Grupa je imala jednog mrtvog i dva ranjena borca. Ovde je ranjena Vera Jocić, zamenik političkog komesara 2. bataljona 3. makedonske NOU brigade, narodni heroj (posle nekoliko dana podlegla je ranama).
- Na pl. Bistri 1. bataljon Grupe makedonskih partizanskih bataljona vodio osmočasovnu borbu protiv nemačko-balističkih snaga iz Gostivara. Neprijatelju su naneti gubici od 28 mrtvih. Zaplenjene su 24 puške, 2 p. mitraljeza dosta municije i druga oprema.
22. maj — Kod Omara, na jugoslovensko-bugarskoj granici (severozapadno od Delčeva), Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske NO brigade) iznenadnom vatrom razbila bugarsku kolonu — 150 vojnika 49. pešadijskog puka. Poginula su 32 bugarska vojnika i oficira. Zaplenjeno je: 4 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, 30 pušaka, 3 konja i oko 10 000 metaka.
24. maj — Kod Golaka, Kiselice i Strumičkog zida (na pl. Plačkovici) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske NO brigade) razbila tri kolone (svaka jačine bataljona) iz sastava 48. i 49. pešadijskog puka bugarske 17. pešadijske divizije, podržavane avijacijom. Kolone su odstupile ka Kočanima i Carevom Selu (sada: Delčevo) uz gubitke od 87 poginulih vojnika i oficira i 32 zarobljena vojnika. Zaplenjeno je: 1 top, 1 minobacač, 9 mitraljeza, 7 p. mitraljeza, 30.000 metaka i druga oprema. Grupa je imala 6 mrtvih i oko 10 ranjenih boraca.

- Na pl. Bistri 2. bataljon Grupe makedonskih partizanskih bataljona vodio borbu protiv kolone od oko 400 balista. U osmočasovnoj žestokoj borbi neprijatelj je imao 15 mrtvih i oko 40 ranjenih, a bataljon 2 mrtva borca.
- 25. maj — Druga makedonska NOU brigada izvršila napad na posadu rudnika hroma kod s Vitoišta, na s. Vitolište i na s. Polčište (kod Prilepa). Ta mosta je branilo preko 200 bugarskih i nemačkih vojnika. Neprijatelj je imao oko 40 mrtvih. Zaplenjeno je: 1 mitraljez, 2 p. mitraljeza, 9 pušaka i druga oprema.
- 26. maj — Komandant bugarske 5. armije zahtevao od skopskog oblasnog direktora da se iseli stanovništvo sa odseka Kumanovo — Kriva Palanka, kako bi se sprečio boravak partizana u tim selima koja su ih svestrano pomagala.
- Kod Kukavice, na Novo Malinskoj planini (na putu Strumica — Berovo) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske NO brigade) razbila i delom uništila jedan bataljon 48. pešadijskog puka bugarske 17. pešadijske divizije koji je odstupio ka Strumici. Poginula su 73 a zarobljeno je 30 bugarskih vojnika i 1 oficir. Zaplenjeno je: 4 mitraljeza, 5 p. mitraljeza, 85 pušaka, nekoliko minobacača i druga oprema. Grupa je imala 1 mrtvog borca.
- Između s. Polčišta i s. Vitolišta (kod Prilepa) otpočele dvodnevne borbe u kojima su jedinice 2. makedonske NOU brigade razbile bugarsku zasedu od oko 80 vojnika. Poginulo je 8 bugarskih vojnika. Zaplenjeno je: 1 mitraljez, 3 sanduka municije i druga oprema. U borbi je pored ostalih poginuo komandir čete Mančo Matak, narodni heroj.
- 28. maj — Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske brigade), u pokretu prema pl. Ivruši (u Grčkoj), razbila posadu bugarske pogranične karaule na pl. Belasici. Poginulo je 29 i zarobljeno 5 bugarskih vojnika. Zaplenjeno je: 2 mitraljeza, 33 puške, 3 konja, 5.000 metaka i druga oprema. Grupa je imala 3 mrtva i 6 ranjenih boraca.
- 30. maj — U rejonu s. Erseli — s. Arakl na pl. Kruši (u Grčkoj) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske NO brigade) razbila jedan bataljon bugarskog 21. pešadijskog puka i kontračetnike. Zbog pridolaska sve jačih nemačkih i bugarskih snaga, GS NOV i PO za Makedoniju je odlučio da sa Udarom grupom krene u pravcu severoistočne Makedonije. Poginula su 33 vojnika i oficira a zarobljeno je 6 vojnika. Zaplenjeno je: 2 mitraljeza, 14 pušaka, 12.000 metaka i druga oprema.
- 31. maj — Kod Karataša (severno od Dojranskog jezera) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske brigade), u pokretu za severoistočnu Makedoniju, razbila jednu četu bugarskog graničnog odseka. Poginula su 32 a zarobljena 2 bugarska vojnika.

SLOVENIJA

- 1- maj — Trinaesta slovenačka brigada »Mirko Bračić¹⁴ 14. divizije NOVJ napala nemačko uporište i rudnik uglja Velenje. U toku borbi ona je uništila sva spoljna rudnička postrojenja (separaciju, ulazni rov, magatine i radionice), ali samo uporište nije mogla savladati zbog fortifikacijskog uređenja. Za to vreme je glavnina 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačkih kolona koje su nadirale u pomoć napadnutom uporištu,
- Jedanaesta slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništila nemačko uporište u s. Mislinji (kod Slovenj-Gradca), jačine 150 vojnika. U borbama je poginulo 55, ranjeno 7 i zarobljeno 11 nemačkih vojnika a zaplenjeno 17 pušaka i mnogo druge opreme.
- Jedinice 15. divizije NOVJ zauzele nemačko-belogardisličko uporište u s. Dobravi (kod Trebnja). Neprijatelj je, pod pritiskom jedinica NOVJ bio primoran da napusti i s. Dobmič.
- 3. maj — Delovi Briško-bencškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ zauzeli žand. st. koja je obezbeđivala glavnu kabinu električne centrale u Gorici, razoružali posadu i miniranjem porušili sve transformatore.
- Oko 60 nemačkih vojnika iz Planine napalo Kozjanski NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije na pl. Bohoru Odred, čiji je jedan bataljon prihvatio frontalnu borbu a drugi izvršio bočni protivnapad, u tročasovnoj borbi je razbio neprijatelja i naneo mu gubitke od 20 mrtvih i 1 ranjenog vojnika.

- Kod s. Spodnjih Kraša (blizu Mozirja) 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napala nemačku motorizovanu kolonu (7 kamiona i putnički auto) i u oštroj borbi nanela joj gubitke od 12 mrtvih i 24 ranjena, ali se zbog nadmoćnosti neprijatelja povukla na nove položaje.
- maj*
  - Na severoistočnim padinama pl. Blegoša 7. slovenačka udarna brigada »France Prešern« 31. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačke kolone koja je nadirala iz Skofje Loke. Posle višerasovne borbe neprijatelj je odbačen ka Sko/voj Loki.
  - Posle četvorodnevnih borbi jedinice 7. korpusa NOVJ (15. i 18. divizija) zauzele nemačko-belogardističko uporište Zužemberk, čija se posada, uz podršku tenkova, probila u Novo Mesto. Za to vreme jedinice na obezbeđenju su vodile teške borbe protiv nemačko-belogardističkih kolona koje su iz Ribnice i Novog Mesta nadirale u pomoć posadi Zužemberka.
- 5. maj
  - Nemačke snage, pod zaštitom magle, napale 2. bataljon 3. slovenačke udarne brigade »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ na položajima kod s. Leskovice. Zbog energičnog udara 1. bataljona iz s. Robidnice u njegov bok, neprijatelj se panično povukao u polazni garnizon s. Gorenju Vas (kod Skofje Loke).
- 6. maj
  - U rejonu s. Zerjav — s. Mošenik — s. Pristava 2. bataljon 13. slovenačke brigade »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ uništio neprijateljsko uporište i zapalio skladište materijala i pilanu kod s. Zerjava (blizu Mežice) gde je izrađivan građevinski materijal za rudnike olova u okolini s. Crne.
  - Kod s. Trojana (na putu Ljubljana — Vrnsko) 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napala nemačku motorizovanu kolonu (5 kamiona i 1 putnički automobil) i posle duže borbe uništila 2 kamiona a ostale kamione oštetila. Neprijatelj je, uz gubitke od 35 mrtvih i 5 zarobljenih, uspeo da se probije u pravcu Domžala.
- 7. maj
  - U s. Lašču (kod Zužemberka), naredbom Štaba 7. korpusa NOVJ, od artiljerije 15. i 18. divizije NOVJ formirana 1. artiljerijska brigada 7. korpusa NOVJ.
  - U rejonu s. Leskovice (kod Gorenje Vasi) 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ vodila višerasovnu oštru borbu protiv nemačke kolone iz Gorenje Vasi i odbacila je u polazni garnizon.
- 8. maj
  - U s. Svetini (kod Celja) 2. bataljon Kozjanskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao nemačku posadu. U kraćoj borbi je poginuo komandir posade, dok su se 3 nemačka vojnika predala. Bataljon je zaplenio 37 pušaka i oslobodio 8 političkih zatvorenika.
- 10. maj
  - Na putu Senožče — s. Razdrto (kod Divače) 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada 30. divizije NOVJ napala i uništila nemačku motorizovanu kolonu (4 kamiona i putnički automobil).
- 13. maj
  - U Gorcnjskoj održano prvo savetovanje političkih radnika OF. Učestvovalo je 120 delegata. U dvodnevnom radu razmotreni su dotadašnji uspesi, postavljeni su zadaci za budući rad i izabran je Pokrajinski odbor OF za Gorenjsku.
- 14. maj
  - U s. Mozelj (kod Kočevja) od 1. bataljona Belokranjskog NOP odreda formiran Kočevski NOP odred 7. korpusa NOVJ.
  - Drugi bataljon Gorenjskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ napao nemačko uporište Puterhof (kod Trziča). ali ga, zbog jakih fortifikacijskih objekata, nije zauzeo, već je uništio pilanu sa skladištem.
  - Sa pravca Slovenj-Gradeca, Soštanja, Mozirja, s. Crne i s. Kotlja, u više kolona, nemačke jedinice preduzele ofanzivnu operaciju protiv 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ i Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije na području između reka Savinje, Pake, Mislinje i koruške granice. U teškim borbama na pl. Temniku i kod s. Zavodnja (blizu Soštanja), na pl. Kramarici i pl. Olševi, koje su, s prekidima, trajale do 21. maja, neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke. Partizanske snage su izbegle udare glavnih snaga neprijatelja.
- I, maj*
  - Kod Lavtarskog vrha (blizu Skofje Loke) 1. bataljon 7. slovenačke udarne brigade »France Prešern« 31. divizije NOVJ, posle oštre borbe, odbacio nemačku kolonu iz Skofje Loke i naneo joj znatne gubitke.
- 17. maj
  - Posle višednevnih oštih borbi 5. slovenačka udarna brigada »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ zauzela uporište Trebnje, koje su branile 32. i 55. četa 3. bataljona slo-

- venačkih domobrana (oko 350 ljudi). Neprijateljska posada je uništena, sem manjeg dela koji se izvukao u s. Mirnu Peč.
- Iz rejonu s. Bistre, s. Koprivne i Savinjske doline jedinice nemačkog 13. SS policijskog puka izvršile napad na jedinice Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije na pl. Smrekovcu, pl. Travniku i pl. Raduhi. Boreći se do 25. maja, jedinice Istočnokoruškog NOP odreda su veštím manevrom i napadima izbegle frontalne borbe s nadmoćnim neprijateljskim snagama.
18. maj — Na putu Zelezna Kapla (u Austriji) — s. Crna (kod Mežice) 2. bataljon Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao nemačku zasedu. Posle oštre borbe on je zasedu razbio, ali se, zbog pristiglih pojačanja, morao povući.
10. maj — Jedinice 2. bataljona Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ i delovi italijanske partizanske brigade Garibaldi Friuli- napali nemačko-italijansko uporište s. Malinu (u Italiji). U uličnim borbama poginulo je više neprijateljskih vojnika.
- Na položajima kod s. Jakovdola (blizu Vranskog) 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila tešku dvočasovnu borbu i prinudila nemačke snage da se, uz gubitke od 20 mrlvih, povuku u polazni garnizon Vransko.
20. maj — Posle dvodnevnih oštri borbi 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ zauzela nemačko-domobranksko uporište u s. Mirnoj Peči. čija se posada, prihvaćena od jake tenkovske kolone, izvukla u Novo Mesto.
21. maj — Na putu Gorica — Ajdovščina 19. slovenačka brigada »Srećko Kosovci« 30. divizije NOVJ napala nemačku motorizovanu kolonu (12 kamiona) i posle kraće borbe odbacila je prema Ajdovščini, nanevši joj velike gubitke i zaplenivši 8 kamiona i veće količine oružja i ostale opreme.
- Nemačke jedinice iz Radovijice, Bleda i s. Zeleznika napale 7. slovenačku udarnu brigadu »France Prešern« 31. divizije NOVJ na pl. Jelovici. Pošto su mu, u dvodnevni teškim borbama, odbijeni svi napadi, neprijatelj se povukao u polazne garnizone.
- Iz rejonu s. Skomarja (na pl. Pohorju) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ. sa oko 100 novomobilisanih boraca, krenula preko pl. Paškog Kozjaka i Mozirskih planina i, vodeći neprekidne oštre borbe s jakim nemačkim snagama, stigla 31. maja u s. Poljane (kod Nove Stifte). Tu je novomobilisane borce predala Kamniško-zasavskom NOP odredu 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, koji ih je preko r. Save prebacio u Dolenjsku radi obuke.
22. maj — Na pl. Paškom Kozjaku 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila viščasovnu oštru borbu protiv nemačkih kolona iz Vitanja i s. Misljinje. Zatim se, zbog nadmoćnosti nemačkih snaga i zbog velikog broja nenaoružanih boraca, preko r. Pake probila na pl. Grašku goru. i dalje vodeći borbe protiv nemačkih poternih odreda.
- Iz Videma, Krmina, Gorice (u Italiji) i doline r. Soče otpočela dejstva nemačko-italijanskih snaga protiv jedinica Briško-beneškog NOP odreda u rejonu Brda. Izbegavajući frontalne borbe nadmoćnim neprijateljskim snagama, slovenački je odred, veštím manevrom, uspeo da sačuva svoje jedinice a da neprijatelju nanese gubitke od 108 mrtvih. U napadnim dejstvima koja su trajala do 25. maja, neprijatelj je angažovao 8000 ljudi.
23. maj — Kod s. Plešiveca (blizu Velenja) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv jakih nemačkih snaga koje su nadirale iz s. St. Vida i s. Cirkovaca. Brigada se zatim, da bi zaštitila nenaoružane borce, prebacila na pl. Razbor (kod Soštanja).
- Posle duže borbe 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzela žand. st. St. Jurij ob Taboru (kod Vranskog), koju je branilo 20 žandarma.
- Na položajima kod s. Kota (blizu Slov. Konjica) U. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone vodila uspešnu borbu protiv nemačkih kolona iz s. Oplotinice, s. Slov. Bistrice i s. Smartna. Iznenađnim udarom u bok neprijatelj je odbaćen ka Kaponhofu, gde se utvrdio. Borba je nastavljena sve do 19 časova, kada se neprijatelj, uz gubitke od 20 mrtvih, povukao u polazne garnizone.
- 4. maj — U rejonu s. Rdečnik — s. Pečovnik (kod Slovenj-Gradeca) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačkih snaga koje su nadirale od Slovenj-Gradeca, Graške gore i Sv. Danijela. Posle tročasovne

1844. maj

SRBIJA

maj 1944.

borbo, zbog nadmoćnosti neprijateljskih snaga, slovenačka brigada se prebacila u rejon s. Smihela (kod Mozirja).

- Drugi bataljon Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ, sa italijanskom partizanskom patrolom, upao u varošice Neme i Ate me (kod Cedada, u Italiji), blokirao nemačke posade i zaplenio 2000 metara telefonskog kabla i telefonske centrale.

25. maj

- U rejonu s. Smihela (kod Mozirja) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Serčer« 14. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačkih kolona iz Soštanja i Mozirja. Posle višecasovne borbe ona se prebacila ka s. St. Janžu (kod Mozirja), gde je uspostavila vezu sa 1. slovenačkom udarnom brigadom »Tone Tomšič* 14. divizije NOVJ.

27. **u m j**

- Na pl. Obiru (kod Zelezne Kaple, u Austriji) 2. bataljon Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao nemačku snabdevačku kolonu iz Zelezne Kaple. Posle kraće borbe on ju je odbacio ka Zeleznoj Kapli, nanevši joj gubitke od 8 mrtvih.
- Jedinice 30. divizije NOVJ zauzele italijanska uporišta u s. Taboru i s. Prvačini (kod Gorice) i razoružale posadu, a u s. Dornborku ubile 15 i zarobile 80 italijanskih fašista.
- Jedinice 31. divizije NOVJ zauzele nemačka uporišta u s. Ribnom, s. Koritnu, s. Srednjoj Vasi, s. Spodnjem i Zgornjem Gorju i uništile električnu centralu u s. Spodnjoj Radovni (kod Bleda).

28. maj

- Devetnaesta slovenačka brigada Srečko Kosovel« 30. divizije NOVJ zauzela uporište italijanskih fašista u s. Stanjelu (kod Sežane).
- U rejonu s. Smihela (kod Mozirja) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačkih kolona iz Soštanja i Mozirja. U tim borbama neprijateljske kolone su odbačene u polazne garnizone.
- Jedanaesta slovenačka brigada Miloš Zidanšek- 4 operativne zone NOV i PO Slovenije razoružala 28 žandarma i spalila nemačko uporište u s. Dovžu (kod Slovenj-Gradeca).

20. **maj**

- Jedinice 10. slovenačke (Ljubljanske) brigade 18. divizije NOVJ zauzele nemačko-belogardistička uporišta s. Tržišče i s. Sv. Jurij (na pruzi Trebnje — Sevnica). U borbama je izbačeno iz stroja oko 140 neprijateljskih vojnika i zaplenjena veća količina oružja i opreme.

Maj

- Kod s. Slivnice (blizu Maribora) OK KPS za Maribor formirao Lackov partizanski bataljon 4. operativne zone NOV i PO Slovenije.

SRitl.IA

1. maj

- Na pravcu s. Seča Reka — s. Varda (kod Kosjerića) 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv četničkog 2. ravnogorskog korpusa i jednog bataljona nemačke borbene grupe »Vajel« te pod pritiskom nadmoćnih neprijateljskih snaga se povukla u s. Vardu, nanevši neprijatelju gubitke od oko 10 mrtvih i ranjenih.
- Kod s. Ovčinje (blizu Rogačice) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ slomila otpor četničkog Cerskog korpusa, Grupe račanskih brigada i delova 4. puka SDK, a na Zaroškoj kosi dva bataljona 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ. posle oštre borbe, sprečili prodor delova nemačke borbene grupe »Holman« i jednog bataljona bugarske 24. pešadijske divizije od s. Loštanskog ka s. Vujetićima i s. Vardi.
- U rejonu s. Cebića i s. Crvenog Brega i na položaju Kukalj — Anatema (blizu Valjeva) 3. srpska udarna brigada i tri bataljona 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodili oštru borbu protiv četničkog Valjevskog i 2. ravnogorskog korpusa i slomili njihovu odbranu.
- U s. Progorevcima (kod Arandjelovca) četnici i žandarmi napali 2. šumadijsku NO brigadu, 1. šumadijski i Kosmajski NOP odred i posle sedmočasovne borbe prinudili ih na povlačenje prema pl. Bukulji.
- Nemački avioni bombardovali s. Sviloš (kod Iloka), oštetili više kuća i naneli veliku materijalnu štetu.

i/2. moj

- Na liniji M. Povlen — M. polje — Bele vode i na Cikeru 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ slomila odbranu četničkog Valjevskog kor-

pusa i delova Korpusa Gorske garde, te napala na 1. bataljon 5. puka RZK u s. Mravinjcima, i posle oštne borbe, odbacila ga prema Valjevu. Neprijatelj je imao 67 mrtvih, oko 120 ranjenih i 44 zarobljena. Zaplenjeno je 6. p. mitraljeza, 30 pušaka, 10.000 metaka i dosta drugog materijala. Brigada je imala 5 mrvih i 8 ranjenih. U toj borbi je poginuo i borac 2. proleterske brigade Savo Jovanović Sirogojno, narodni heroj 5.

- Na liniji Pašina ravan — Debelo brdo — Stubica (kod Valjeva) jedinice 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ i 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ, posle nekoliko napada i protivnapada, slomile otpor četničkog Cerskog korpusa i 4. puka SDK i odbacile ih na Borovnjak. Zarobljena su 24 četnika, a zaplenjeni su 1 mitraljez, 1 p. mitraljez i 25 pušaka.

2. maj

- Na Cikeru i između s. Krstića i s. Vujića (kod Valjeva) 2. proleterska udarna i 3. srpska udarna brigada i 4. bataljon 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ, posle oštne borbe, slomili pokušaj četničkog 2. ravnogorskog i Valjevskog korpusa i delova SDS i SDK da se probiju prema s. Crvenom Bregu i s. Mravinjcima.
- Kod Sv. Ilije i Cupinog Brda (blizu Krive Palanke) jedinice 6. južnomoravske NO brigade 1 Vranjskog vojnog područja, završile dvodnevne žestoke borbe protiv nadmoćnijih bugarskih snaga. Partizanske jedinice su zaplenile 3 topa, zatim su ih uništile jer nisu mogle da ih nose sa sobom pri daljem prodoru za Crnu travu.
- U s. Radanovcima, kod s. Ridova i na Gredini (kod Kosjerića) 4. krajiška udarna brigada i dva bataljona 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ slomili otpor četničkih snaga i odbacili ih prema pl. Bukovima i s. Ražani.
- Između s. Lačarka i s. Martinaca (kod Srem. Mitrovice) borci 1. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu i nekoliko vagona teretnog voza.

213. maj

- U s. Kalni (kod Vlasotinaca). od ljudstva sa bugarske teritorije, formirana bugarska 1. sofijska partizanska brigada.
- Delovi 2. sremskog NOP odreda napali neprijateljsko uporište u s. Kukujevcima (kod Sida) i ubili 3 ustaše (ostale ustaše se ra/.begle). Zaplenjeno: 1 automat, 14 pušaka. oko 400 metaka i velika količina platna. Zapaljane su zgrade opštine, ustaškog tabora i Kulturbunda.
- Između s. Ražane i Kosjerića 10. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ se probila preko komunikacije.
- Jedinice 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije i 8. crnogorske udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ zauzele Brodarcvo, a neprijatelja odbacile na desnu obalu r. Lima. Ujutru su se povukle iz Brodareva. jer su iz Prijepolja intervenisale nemačke jedinice s tenkovima.

.? maj

- Na pl. Bukovimn (kod Kosjerića) nemački vojnici i četnici odbili pokušaj 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ da se probije ka pl. Maljenu. Ipak se probila jedna četa, koja je zarobila 18 četnika.
- U s. Bukovima (kod Kosjerića) 4. bataljon 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napao delove nemačkog 4. puka ^Brandenburg«. Napad ie. posle žilave borbe, odbijen. Bataljon je imao 6 mrtvih. 5 ranjenih i 13 nestalih boraca.
- Kod s. Zabave (blizu Valjeva) 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ slomila otpor nedičevaca i snaga RZK. ali zbog otpora svežih neprijateljskih snaga koje su stigle iz Valjeva i Užica (sada: Titovo Užice). nije uspela da se probije preko komunikacije Valjevo — Užice. Neprijatelj je imao oko 44 počinula i ranjena i 2 zarobljena vojnika, a jedinice 4. brigade — 1 mrtvog i 6 ranjenih boraca.
- U Somborn formiran Gradski komitet KPJ.

•I maj

- Kod s. Varde (blizu Kosjerića) 2. bataljon 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ slomio otpor Užičke brigade četničkog Zlatiborskog korpusa i zauzeo s. Vardu. Zarobljeno 6 a ranjeno 7 četnika.
- Između Srem Mitrovice i s. Lačarka borci 1. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu i nekoliko vagona putničkog voza.
- Na prostoriji s. Skakavci — s. Tometino Polje (kod Kosjerića) 10. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ odbila napad jedinica četničkog Požeškog, 2. ravnogorskog i Korpusa Gorske garde.

- Na položaju Ravna gora — pl. Maglješ (kod Valjeva) 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbila napad nemačkih vojnika, delova RZK, nedičevaca i četničkog Valjevskog korpusa i sprečila im prodor prema s Mravinjcima. Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i ranjenih, a jedinice NOVJ — 3 poginula i 8 ranjenih boraca.
  - Na liniji s. Mravinjci — s. Crveni Breg (kod Valjeva) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodila oštru borbu protiv jedinica 4. puka SDK i odbacila ih prema pl. Povlenu. Neprijatelj je imao 2 mrtva i 5 ranjenih vojnika, a jedinice NOVJ 1 ranjenog borca.
- 4/5. maj
- U s. Mionici (kod Kosjerića) 10. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ razbila grupu četnika iz 2. ravnogorskog korpusa, a zatim se prebacila preko komunikacije Valjevo — Užice (sada; Titovo Užice) i uputila ka s. Vardi.
  - U s. Leskovici i na Kraljevom brdu (blizu Valjeva) 4. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv nemačke Borbene grupe »Holman« i četničkog Valjevskog korpusa. Izbačeno je iz stroja oko 20 neprijateljskih vojnika, dok je 4. brigada imala 5 ranjenih boraca.
5. maj
- Na pl. Cemerniku (kod Bosiljgrada) 6. južnomoravska brigada napala bugarski bataljon i, u borbi vođenoj ceo dan, prinudila ga na povlačenje ka s. Mačkatici (kod Vladičina Hana). Poginulo je 26 i zarobljeno 6 bugarskih vojnika. Zaplenjeni su 2 mitraljeza i 20 pušaka.
  - Jedinice 5. crnogorske udarne brigade 3 udarne divizije i 8. crnogorske udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ ponovo na juriš zauzele Brodarevo koje je branilo oko 100 nemačkih vojnika i oko 300 pripadnika »Kremler« legije. Zaplenjeno je: 1 tenk, 2 oklopna automobila, 1 kamion, 2 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, 1 minobacač, 1 top i dosta druge opreme. Jedinice 5. brigade su imale 3 poginula i 8 ranjenih boraca.
  - između Novog Bečeja i s. Dragutinova (sada: s. Miloševoj grupa banatskih partizana miniranjem pruge i mosta uništila lokomotivu i 5 vagona teretnog voza.
  - Na položaju pi, V. Povlen — Beden — s. Lazarevići 2. proleterska udarna brigada i 2. bataljon 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv nemačko-nedičevsko-četničkih snaga i odbacili ih prema pl. Medvedniku. Gubici neprijatelja: poginulo 14. ranjeno je oko 25 i zarobljen je 1 vojnik. Zaplenjena je 1 radio-stanica. Jedinice 2. divizije su imale 2 mrtva i 9 ranjenih boraca.
  - Na Drenovačkom kuku (na pl. Bukovima) 4 krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ odbila napad nemačke borbene grupe Vajel* i četničke Crnogorske brigade.
  - Na grebenu pl. Maglješa (kod Valjeva) jedinice 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv nemačko borbene grupe »Holman« i četničkog Valjevskog korpusa. Neprijatelj je imao 18 mrtvih i ranjenih, a 4. brigada — 8 ranjenih boraca.
- 5/6. maj
- Između s. Putinaca i s. Golubinaca (kod Indije) delovi 2. čete Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili 2 lokomotive i 10 vagona.
6. maj
- Kod Crnooka (blizu Bosiljgrada) 3. makedonska NOU brigada, Strumičko-đevdelijski (Plačkovički), Kosovski i bugarski Trnski NOP odred vodili čitavog dana vrlo tešku borbu u okruženju protiv bugarskih jedinica iz kumanovskog i krivopalanačkog garnizona. U toku noći oni su se uspešno probili i/ obruča i produžili pokret za Crnu travu. Jedinice NOV i POJ su imale 24 mrtva borca, a neprijateljske jedinice — oko 100 mrtvih i ranjenih vojnika.
  - Na Đakovom kamenu (na pl. Jelovoj gori) 2. bataljon I. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ iz zasede razbio bugarsku izviđačku grupu jačine oko 50 vojnika. Iz stroja je izbačeno oko 10 neprijateljskih vojnika: zaplenjeno je nekoliko pušaka i 1 p. mitraljez. U toj borbi je poginuo član GS NOV i PO za Srbiju Sveta Popović Milić, narodni heroj.
  - Nadmoćne nemačke i ustaške snage otpočele desetodnevna dejstva u jugoistočnom Sremu protiv 2. bataljona 1. sremskog NOP odreda, 1. posavsko-tamnavskog partizanskog bataljona i novodošlih nenaoružanih boraca iz Zemuna. Zahvaljujući dejstvu partizanskih jedinica u neprijateljskoj pozadini, delovi okruženi u luku r. Save uspeali su da se, uz manje gubitke, probiju u pravcu s. Obreža.

- Na pl. Jelovoj gori (kod Titovog Užica) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ odbila napad bataljona iz bugarske 24. pešadijske divizije. Izbaceno je iz stroja oko 50 bugarskih vojnika. Brigada je imala 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
- U s. Lipovcu (kod Sida) 2. četa 1. bataljona 2. sremskog NOP odroda razbila grupu nemačkih vojnika i odbacila je u pravcu s. Adaševaca.
- Kod s. Varde (blizu Kosjerića) 2. proletersku udarnu diviziju NOVJ napali četnički 2. ravnogorski, Oplcnački, Zlatiborski, Cerski i Valjevski korpus, neđicevska borbena grupa „Tatalović“ i nemačko borbene grupe »Holman« i »Vajel«. Divizija se, uz gubitke od 8 mrtvih i 5 ranjenih, povukla na pl. Jelovu goru.

7. maj

- Kod s. Zaglavka (blizu Bajine Bašte) jedinice 2. proleterske i 5. udarne divizije NOVJ pod borbom probile neprijateljski obruč na komunikaciji Užice (sada: Titovo Užice) — Bajina Bašta i izbile na pl. Taru. Neprijatelj je imao oko 50 vojnika izbačenih iz stroja. Oštećeno je 5 kamiona, a zaplenjeno 5 pušaka i 1 pištolj. Snage NOVJ su imale 3 mrtva i 5 ranjenih boraca.
- Na Ponikvama, Lepoj glavi, Pepeljevačkml stenama, Jarčevom brdu, Golom brdu i Zaboju (kod Titovog Užica) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbila koncentričan napad delova bugarske 24. divizije i nemačkog 4. puka „Brandenburg“, a zatim se povukla na pl. Taru, u rejon s. Jasikovice.
- Na položaju Metaljka — Kadina glava (kod Titovog Užica) 10. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ odbila napad bugarsko-nemačkih snaga 1 Zlatiborske i Leteće brigade četničkog Zlatiborskog korpusa iz s. Kremana.
- Kod s. Jankovića (na komunikaciji Titovo Užice — Višegrad) zasede 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv delova nemačkog 4. puka -Brandenburg i nemačkog 096. motorizovanog bataljona poljske žandarmrije ali nisu uspele da im spreče prodor u s. Biosku.
- U s. Bublicl (kod Prokoplja) otpočelo dvodnevno partijsko savetovanje. Učestvovali su predstavnici okružnih komiteta KPJ za Leskovac, Toplicu, Kruševac i Zajecar, kao i članovi KPJ iz vojnih jedinica. Savetovanju je prisustvovao komandant GS NOV i PO za Srbiju Petar Stambolić, kao predstavnik PK KPJ za Srbiju. Izvršena je analiza vojno-političke situacije u zemlji i ukazano je na potrebu da se pripremaju mase za opišu mobilizaciju u NOB.
- Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Srbiju preimenovano južnomoravske NO brigade: 2. južnomoravska NO brigada u 4. srpsku, 4. južnomoravska u 6. srpsku, 5. južnomoravska u 7. srpsku, 6. južnomoravska u 8. srpsku NO brigadu (samo 9. srpska NO brigada nije menjala svoj naziv).

8. maj

- Kod s. Kaluderskih Bara (na pl. Tari) podlegao ranama, dobijenim u borbi protiv nemačkih vojnika i četnika na grebenu pl. Povlena 3. maja, komandant 5. bataljona 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ Mašo Jelić, narodni heroj.

5/0. maj

- Kod s. Mokre Gore i na Sarganu 5. udarna divizija NOVJ probila se preko železničke pruge Užice (sada: Titovo Užice) — Višegrad, spalila jednu ž. st. Jatare, ubila 9 neprijateljskih vojnika i zaplenila 2 p. mitraljeza, 6 pušaka i 2 pištolja.

9. maj

- Na pl. Talambasu (kod Vranja) GS NOV i PO za Srbiju formirao 10. srpsku NO brigadu (nosila i naziv: 7. južnomoravska NO brigada).

'>. 10. maj

- Na Sarganu, posle teške borbe protiv nemačkih i bugarskih vojnika i četničke Zlatiborske i Račanske brigade, jedinice 4. proleterske udarne brigade 2 proleterske udarne divizije NOV.T, sa divizijskom bolnicom i 29 teških ranjenika na nosilima, probile se preko železničke pruge i puta Užice (sada Titovo Užice) — Višegrad i izbile na pl. Zlatibor.

10. maj

- Kod s. Kneževića i s. Rudina (blizu Cajetine) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv oko 200 vojnika bugarske 24. pešadijske divizije, pripadnika SDS, četničkog Valjevskog korpuša i delova četničkog Zlatiborskog korpusa. Neprijatelj se, uz gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih, povukao u Cajetinu i na komunikaciju Užice (sada: Titovo Užice) — s. Ljubiš. Zarobljeno je 8 četnika, a zaplenjene su 3 puške, 2 pištolja i dosta drugog materijala. U 1. krajiškoj brigadi ranjen je 1 borac.
- Treća makedonska NOU brigada, Kosovski NOP odred i bugarski Trnski partizanski odred izbili u Crnu travu i tu se spojili sa ostalim snagama koje su bile pod komandom Operativnog štaba za kumanovsko-vranjsko područje.

- Na Zaravni i Ljutom polju (na pl. Tari) jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile šestočasovnu borbu protiv četničkog Cerskog korpusa. Neprijatelj je imao 17 mrtvih i 20 ranjenih.

11. maj

- Kod s. Sirogojna, s. Trnve, s. Rožanstva i s. Ljubiša (na komunikaciji Titovo Užice — s. Ljubiš — Kokin Brod) jedinice 5. udarne divizije NOVJ vodile petnaestočasovnu i)rbu protiv četničkog 2. ravnogorskog, Valjevskog i Požeškog korpusa i delova četničkog Korpusa Gorske garde, podržavanih artiljerijom i tenkovima nemačkih jedinica. Neprijatelj je imao 21 mrtvog, 46 ranjenih i 57 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno: 1 mitraljez, 60 pušaka, 20.000 metaka, 1 radio-stanica, arhiva četničkog Požeškog korpusa i dosta drugog materijala. Gubici jedinica 5. divizije: 5 mrtvih i 9 ranjenih boraca.
- U s. Bistrici (kod Vlasotinaca) jedan bugarski bataljon napao 8. srpsku NO brigadu, ali je posle devetočasovne borbe odbačen ka s. Novom Selu. Poginulo je 10 i ranjeno više bugarskih vojnika. Zaplenjeno: 1 minobacač i više pušaka. Gubici 8. brigade 3 mrtva i 2 ranjena borca.
- Na Viogaru, Semegnjevske kosi i Gušterici (kod Titovog Užica) jedan bataljon 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv četnika Zlatiborskog korpusa. Neprijatelj je imao 19 mrtvih i više ranjenih
- U s. Progoni (u južnom Sremu) nemačke i ustaško-domobranske jedinice ubile 22 meštanina i zapalile 27 kuća.

11/12. maj

- Na Sarganu i kod s. Semegnjeva, pri probodu preko komunikacije Užice (sada: Titovo Užice) — Višegrad, jedinice 2. proleterske udarne i 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv delova SDK i četnika Zlatiborskog korpusa i odbacile ih ka s. Kremnima.

12. maj

- U s. Darkovcu (kod Vlasotinaca), od dotadašnjeg Kosovskog NOP odreda i novodošlih boraca, formirana Kosovska NO brigada.
- Kod s. Sirogojna (blizu Titovog Užica) 1. krajišku udarnu brigadu 5. udarne divizije NOVJ napalo oko 600 nemačkih vojnika i četnika, uz podršku artiljerije, 5 tenkova i 1 oklopnog automobila. Brigada se povukla preko r. V. Rzava na prostoriju s. G. Kruščica — s. Brekovo. Neprijatelj je imao 23 mrtva, oko 20 ranjenih i 3 zarobljena vojnika, a 1. brigada — 2 ranjena borca. Zaplenjeni su 1 p. mitraljez i 7 pušaka.
- Kod škole u s. Visokoj (blizu Kokinog Broda) jedinice 5. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv četničke Crnogorske brigade i odbacile je ka s. Bjeluši.
- Posle petočasovne borbe protiv delova 2. proleterske udarne divizije NOVJ, četnici Zlatiborskog korpusa zauzeli s. Semegnjevo (kod Titovog Užica). Jedinice 2. divizije su se povukle ka s. Brezovcu. Poginulo je 19 čelnika a više ih je ranjeno.
- U Prizrenu, opkoljen u jednoj kući od nemačkih vojnika i balista, poginuo kurir Mustafa Bakija, narodni heroj.
- Operativni štab za makedonske, kosovske i južnomoravske jedinice izdao zapovest da komande mesta Pirotskog vojnog područja sa svojim jedinicama pređu u ofanzivna dejstva i time olakšaju prodiranje ostalih jedinica na jug.
- Na Stanikinom krstu (kod Vranja) 3. makedonska NOU, 8. srpska i Kosovska NO brigada vodile vrlo oštre borbe protiv nadmoćnih bugarskih snaga (jačine oko tri puka). Pošto je neprijatelj ovladao položajima, brigade su se probile prema putu Trn — s. Klisura (Bugarska).

13. maj

- Kod s. Ljubiša, s. Đedovca, s. Čičkova i s. Brokova (blizu Titovog Užica) jedinice 5. udarne divizije NOVJ napale četnički Oplenački korpus i delove četničkog Požeškog i Valjevskog korpusa. Posle oštre borbe napad je odbijen. Neprijatelj je imao osetne gubitke u mrtvima i ranjenima. Zarobljeno je 12 četnika, a zaplenjeni su 1 mitraljez, 3 p. mitraljeza i nekoliko pušaka. Jedinice 5. divizije su imale 6 ranjenih boraca.
- Kod Znepolja (na putu s. Klisura — Trn. u Bugarskoj) 3. makedonska. 8. srpska i Kosovska NO brigada vodile susretne borbe protiv 2. bugarskog konjičkog puka i odbacile ga, zatim produžile pokret pravcem s. Leva fleka — Trkljane — Uši (bugarska teritorija).
- Kod s. Bosula (blizu Srem. Rače) delovi 2. bataljona 2. sremskog NOP odreda iz zasede napali neprijateljsku kolonu i ubili 3 oficira i 18 vojnika a 23 ranili. Gubici bataljona: 1 borac poginuo a 1 ranjen.

- Kod s. Brezovca i s. D. Jablanice (blizu Priboja) jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv delova četničkog Drinskog i Zlatiborskog korpusa i odbacile ih na komunikaciju Priboj — Višegrad.
  - Kod s. Kuzmina (blizu Srem. Mitrovice) jedna četa 2. sremskog NOP odreda iz zasede napala grupu neprijateljskih vojnika i ubila 3 oficira i ranila 28 vojnika.
  - Između železničkih stanica Kruševac i Koševi borci Rasinskog NOP odreda srušili železnički most. Saobraćaj je bio obustavljen 7 dana.
  - Između Petrovaradina i s. Beočina delovi I. sremskog NOP odreda oštetili 350 metara pruge i srušili jedan most.
  - Između Rume i s. Pavlovaca delovi 6. vojvođanske NOU brigade oštetili 500 metara pruge i posekli 250 tt stubova.
- 14 maj
- U s. V. Siljegovcu (kod Kruševca) 3. srpska NOU brigada napala četničku 2. rasinsku brigadu. Borba je vođena ceo dan i naredne noći. Četnike je od uništenja spasla intervencija bugarskih vojnika s pravca s. Đunisa, te su se izvukli ka ovom selu.
  - Kod s. Bele Reke, s. Draškovića, na Treštenoj steni, Pleću i Biočinom brdu (blizu Kokinog Broda) 4. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ napala položaje nemačko-četničkih jedinica i uspela da zauzme Pleće i Biočino brdo. Jedinice 5. divizije su imale 6 ranjenih boraca.
  - Kod s. Bele Vode (blizu Pirota) četnički Nišavski korpus napao 7. srpsku NO brigadu. Protivnapadom brigade četnici su razbijeni i odbačeni u dolinu r. Nišave. Poginulo je 30 a zarobljeno 20 četnika.
  - Kod s. Visoke (blizu Kokinog Broda) 5. udarnu diviziju NOVJ napali četnički Valjevski, Požeški i Korpus Gorske garde. Posle oštre borbe neprijatelj je zadržan na liniji s. Moćioći — s. Bela Reka — leva obala r. Rzava — r. Katušnica.
  - U s. Katićima (kod Ivanjice) 4. bataljon 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ napao četničku Moravičku brigadu i odbacio je ka s. Kušićima. U borbi je zarobljeno 9 četnika.
  - Kod s. D. Jablanice (blizu Priboja) jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbile napad sedam četničkih brigada Cersko-majevičke grupe korpusa i 4. grupe jurišnih korpusa, koje su napale od s. Bijelog Brda i sa pravca s. Semegnjeva. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i 15 ranjenih
  - I/među Rume i s. Kraljevaca 2. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništila lokomotivu i nekoliko vagona-cisterni.
- 14/15. maj
- Glavnina 2. bataljona 6. vojvođanske NOU brigade posle kraće borbe zauzela nemačko-ustaško uporište u s. Solnoku (sada: Zarkovao, kod Rume). Poginula su 33 neprijateljska vojnika a zaplenjeno je 16 pušaka.
15. maj
- Kod s. Močilaca, s. Trudova i na pl. Cemernici (blizu Kokinog Broda) jedinice 5. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv četničkog 2. mileševskog korpusa, delova nemačke legije »Krempfer«, i nemačkog puka »Brandenburg« i uspela da neprijatelja odbace ka s. Stitkovu. U borbi je poginulo 48 a ranjeno oko 60 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno je 7 pušaka. Gubici jedinica 5. divizije 7 mrtvih i 15 ranjenih boraca.
  - Kod s. G Ljubiša (na pl. Zlatiboru) jedan bataljon 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv oko 1.000 četnika i odbacio ih prema LTžicu (sada: Titovo Užice).
  - Kod Sida 1. četa Diverzantskog udarnog bataljona GŠ NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništila lokomotivu i nekoliko vagona transportnog voza s ratnim materijalom.
- Maj p. p.
- U s. Kalni (kod Vlasotinaca), od bugarskog Trnskog partizanskog odreda (bataljoni • Hristo Botev-- i Vasil Levski«), formirana bugarska 2. sofijska NO brigada.
- Maj s.
- Od tri samostalne partizanske čete NOV i POJ u albanskoj Malesiji formiran bataljon. On je, nešto kasnije, dejstvovao u rejonu Gusinja, Plava, Dakovice i Prizrena.
- 15/16. maj
- Na r. Rzavu i kod s. Jablanice (blizu Titovog Užica) jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv četničkog Zlatiborskog korpusa i nanele mu gubitke od oko 50 mrtvih i ranjenih.
  - Kod s. Kormana (blizu Aleksinca) 5. srpska NO brigada napala bugarski transportni voz i zarobila 16 bugarskih vojnika.

- Kod s. V. Plane (blizu Prokuplja) saveznički avioni spustili jedinicama NOVJ 200 pari odela, 150 košulja, 100 pari cipela, 11 p. mitraljeza, 14 automata, 80 pušaka i 5 sanduka municije. To je bila prva pošiljka Saveznika na toj teritoriji.

18. maj

- Kod s. Amzića (blizu Nove Varoši) jedinice 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv četničke Užičke brigade i oko 200 nemačkih vojnika. Posle oštre borbe neprijatelj je odbačen ka Kokinom Brodu i na desnu obalu r. Uvea. U borbi je poginulo 16 a zarobljena su 1 neprijateljska vojnika. Zaplenjeni su 1 p. mitraljez i 5 pušaka. Gubici jedinica 5. divizije 2 ranjena i 1 poginuo borac.
- Na Borovoj glavi i kod s. Draglice (na pL Zlatiboru) 2. proleterska udarna brigadu i dva bataljona 4. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv snaga četničke Cersko-majevičke grupe korpusa. Pred nadmoćnijim i upornim neprijateljem, jedinice 2. divizije su se povlačile, pružajući četnicima vrlo jak otpor. Pred veće je neprijatelj zauzeo s. Senjišta. U borbi je poginulo i ranjeno oko 80 četnika, dok su gubici jedinica NOVJ iznosili: 1 poginuo i 1 ranjen borac.

17. maj

- U s. Cuburama (kod Prokuplja) 3. srpska NOU brigada odbila napad jednog bataljona RZK i protivnapadom ga gonila sve do blizu Nišu. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i više ranjenih.
- Delovi 2. sremskog NOP odreda izvršili neuspeo napad na domobransku posadu (5 oficira i 143 vojnika) u s. Bosutu (kod Srem Rače). Ranjeno je 7 domobrana i jedan je zarobljen. Gubici 2. odreda: 6 mrtvih i 13 ranjenih boraca.
- Po dogovoru Operativnog štaba južnomoravske zone i nekih bugarskih oficira, 1. bataljon bugarskog 123. pešadijskog puka iz Lebana pristao da pređe na stranu NOVJ. On je iz Lebana došao na položaj; Caričina i predao se, s naoružanjem, 4. srpskoj NO brigadi koja ga je tu sačekala. Ukupno se predalo 230 vojnika i oficira. Od njih je formiran bugarski partizanski bataljon »Georgi Dimitrov«.

17/18. maj

- Na putu Ilok — s. Sot delovi 2. bataljona 6. vojvođanske NOU brigade posekli 83 tt stubova i pokidali telefonsku žicu.

H. maj

- Kod s. Ostrozuba (blizu Vlasotinaca), od boraca Babičkog NOP odreda i Komande crnotravskog vojnog područja, formirana 12. srpska NO brigada.
- Kod s. Radijevića i s. Miševića (blizu Sjenice) jedinice 4. proleterske udarne brigade i 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv oko 500 nemačkih vojnika a zatim se povukle ka vrhu pl. Zlatar. Jedinice 2. divizije su imale 3 mrtva i 6 ranjenih boraca.
- Saveznička avijacija bombardovala Beograd.

i 1 ** \.

18/19. maj

- Kod Niša 9. srpska NO brigada i Niški NOP odred prešli preko J. Morave i komunikacija i kod s. Camurlije naišli na logor nemačke protivavionske odbrane, kojom prilikom su nemački vojnici zarobili komandanta brigade Vasilija Durovića, narodnog heroja.

19. maj

- Na odseku Prijepolje — s. Kačevo 5. udarna divizija NOVJ, posle borbe protiv delova nemačkog 4. puka »Brandenburg i nemačke legije »Krempler- i četničke Andrijevičke i Beranske brigade, probila se preko komunikacije Prijepolje — Sjenica i izbila na greben pl. Jadovnika. U tim borbama neprijatelj je imao 124 mrtva, oko 70 ranjenih i 47 zarobljenih vojnika. Zaplenjeni su 3 p. mitraljeza, 50 pušaka, 2 radio-stanice i 15 000 metaka, a uništeni su 1 haubica i 6 oklopnih automobila. Jedinice 5. divizije su imale 8 mrtvih i 10 ranjenih boraca.
- Kod s. Kosatice i s. Praviševa (blizu Prijepolja) jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbile napad nemačkih vojnika i četnika. Neprijatelj je imao oko 15 mrtvih i ranjenih, a jedinice 2. divizije — 4 poginula i 5 ranjenih boraca.
- Delovi 1. bataljona 2. sremskog NOP odreda napali jednu jaču neprijateljsku patrolu koja je palila salaše s. Ilinaca (blizu Sida). Poginula su 2 a zarobljena 3 neprijateljska vojnika, dok su se ostali razbežali. Zaplenjene su 3 puške i 5 pari vojničkog odela i obuće.
- Bugarski bataljon, podržan sa 2 aviona, upao u s. Crvenu Jabuku (kod Vlasotinaca) i počeo da pali kuće i da ubija stanovnike. Da bi zaštitila narod i sprečila paljenje, 7. srpska NO brigada je napala ovu bugarsku jedinicu i odbacila je preko Crnog vrha ka Daščanom kladencu. Poginulo je 6 bugarskih vojnika, a oboren je jedan avion, u kome su poginula 2 avijatičara. Gubici 7. brigade: 2 poginula i 14 ranjenih boraca. Neprijatelj je spalio 50 kuća i streljao 52 lica, među kojima i četrnjestoro dece do 7 godina.

- Na Kameničkom visu (kod Niša) obnovljen OK KPJ 7a Niš.
- 20. maj
  - U Pustoj reci završeno formiranje 11. srpske NO brigade.
  - Otpočeo napad 21. divizije NOVJ (bez 5. srpske brigade) na četničku grupaciju (Jablanički, Južnomoravski i Vardarski korpus — ukupno oko 1200 četnika) u G. Jablani. TJ borbama vođenim do 28. maja u širem rejonu s. Oruglice (kod Lebana), u kojima je od 23. maja uzela učešća i 22. divizija NOVJ (bez 8. srpske brigade), četnička grupacija je razbijena. Po sopstvenom priznanju četničke komande poginulo je 40. ranjeno 41 i zarobljeno 310 četnika, mada su gubici bili veći. Zaplenjeno je. pored ostalog, 15 p. mitraljeza i 142 puške.
  - Kod s. Goračića (blizu Sjenice) 2. proleterska udarna divizija NOVJ, posle kraće borbe protiv nemačkih vojnika, probila se preko komunikacije Prijepolje — Sjenica i izbila na pl. Jadovnik, gde je uhvatila vezu sa delovima 5. udarne divizije i 5. crnogorske udarne brigade 3. udarno divizije NOVJ.
- 20/21. maj
  - Između Sida i s. Adaševaca 2. bataljon 2. sremskog NOP odreda porušio prugu u dužini od oko 500 metara.
- 21. maj
  - Kod Brodareva, posle dvomesečnih borbi i boravka u Srbiji, 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ prešle na levu obalu r. Lima i izbile na oslobođenu teritoriju Sandžaka.
  - Između s. Gibarca i s. Bačinaca (kod Sida) 1. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništila lokomotivu i nekoliko vagona i oštetila jedan most.
- 21/22. maj
  - Prvi bataljon 2. sremskog NOP odreda napao posadu s. Tovarnika (kod Sida) jačine oko 90 žandarma, milicionera i gestapovaca i naneo joj gubitke od 7 mrtvih. Zaplenjeno su 4 puške sa 230 metaka i druga oprema. Gubici partizana: 1 mrtav i 2 ranjena borca. Iste noći 2. bataljon je porušio prugu između s. Adaševaca i s. Morovića u dužini od oko 500 metara.
- 22. maj
  - Us. Rlici (kod Kruševca) formirana Komanda kruševačkog vojnog područja.
  - Po naređenju GS NOV i PO za Srbiju rasformiran Rasinski NOP odred a njegovi borci raspoređeni u jedinice 10. srpske NO brigade i Kruševačkog vojnog područja.
  - Us. Rlici (kod Kruševca), na konferenciji predstavnika mesnih NO odbora, izabran privremeni ONO odbor za okrug kruševački.
- 23. maj
  - Kod s. Božinovca i s. Belog Potoka (blizu Knjaževca) 9. srpska NO brigada i Niški NOP odred posle tročasovne borbe prinudili delove četničkog Knjaževačkog korpusa na povlačenje ka s. Skrobnici.
- 24. maj
  - GS NOV i PO za Srbiju naredio Stabu 21. divizije NOVJ da sve jedinice i svi borci osmatraju prisilno spuštanje savezničkih avijatičara i odmah obezbede njihov prihvata i ukažu im pomoć: od mrtvih avijatičara uzeti legitimaciju, oružje i druge stvari a zatim ih sahraniti i to mesto označiti; žive avijatičare i stvari mrtvih avijatičara upućivati GS NOV i PO za Srbiju.
  - Na Bobovom gumnu i kod s. Skrobnice (blizu Knjaževca) 9. srpska NO brigada i Niški NOP odred razbili delove četničkog Knjaževačkog korpusa.
  - Na putu Ruma — Irig delovi 1. sremskog NOP odreda posekli veći broj U stubova.
- 25. maj
  - Jedanaesta srpska NO brigada napala nemački aerodrom kod Leskovca, Posle jednočasovne borbe poginulo je oko 50 a zarobljeno 5 nemačkih vojnika. Uništeno: 7 aviona, avioradionica, hangari, 32 kamiona, 500.000 litara benzina i nekoliko magacina s opremom i aviomunicijom. Zaplenjeno: oko 80 pušaka, nekoliko p. mitraljeza i sanduka s municijom i veća količina drugog materijala i opreme. Brigada je imala jednog ranjenog borca.
  - Us. Vasilju (blizu Knjaževca) 9. srpska NO brigada napala štab četničkog Knjaževačkog korpusa i njegovu prateću četvu i naterala ih u bekstvo, a zatim, posle tročasovne borbe, razbila i ostale četničke jedinice na položajima na Govedarištu. Poginulo je 60 četnika.
  - Na putu s. Kupinovo — s. Obrež (u južnom Sremu) jedinice 1. sremskog NOP odreda posekle 70 tt stubova.

1944. maj

SRBIJA

maj 1944.

26. maj — Na položajima Krstac — Siemen (blizu Sokobanje) 9. srpska NO brigada i Niški NOP odred napali četnički Deligradski korpus (oko 1200 četnika) i. u borbi koja je trajala ceo dan, proterali ga ka s. Zubetincu.
27. maj — Između Sida i s. Tovarnika minerske grupe 6. vojvođanske NOU brigade miniranjem pruge uništile lokomotivu i nekoliko vagona. Istoga dana su minirale i dva železnička mosta na pruzi Vinkovci — Brčko (na r. Spačvi i r. Brežnici).
- U G. Jablanici (kod Lebana) komandant grupe četničkih korpusa u južnoj Srbiji, s jednom grupom četnika, predao se jedinicama NOVJ.
28. maj — Između Sida i s. Gibarca delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu i 5 vagona transportnog voza s ratnim materijalom. Istog dana, između Rume i s. Kraljevaca, drugi delovi su uništili lokomotivu i nekoliko vagona s trupama.
29. maj — U rejonu Cokotinog groba (blizu Kruševca) jedinice četničkog Rasinskog korpusa, potpomognute jednim bataljonom 5. puka SDK, napale 5. srpsku brigadu 21. divizije NOVJ. Napad je odbijen i neprijatelj odbačen ka s. Đunisu.
- 29/30. maj — Kod s. Dunisa (na putu Niš — Stalać) 5. srpska NO brigada srušila transportni voz. Poginulo je oko 150 nemačkih i bugarskih vojnika; zarobljeno je 16 bugarskih i 1 nemački vojnik; zaplenjena je veća količina ratnog materijala.
30. maj — Između s. Gibarca i s. Baćinaca (kod Sida) delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge uništili lokomotivu i 8 vagona transportnog voza s ratnim materijalom.
- 30/31. maj — Treći bataljon 6. vojvođanske NOU brigade izvršio neuspeo napad na s. Jakovo (kod Zemuna) koje su branili folksdojčeri i jedna četa Paveličeve gardijske brigade. Neprijatelj je imao 26 mrtvih vojnika dok su gubici 6. brigade iznosili 7 poginulih i 16 ranjenih boraca.
31. maj — Na pruzi između s. Beočina i s. Kamenice (kod Petrovaradina) delovi 6. vojvođanske NOU brigade napali odeljenje ustaša. Poginulo je 11 i ranjeno 6 ustaša a zaplenjeno 5 pučaka sa 250 metaka i druga oprema.
- Maj k. — U Jablanici, od bugarskog partizanskog bataljona »Georgi Dimitrov« i drugih vojnika koji su prišli jedinicama NOVJ, formirana partizanska brigada »Georgi Dimitrov«. Brigada je dejstvovala pod komandom Glavnog štaba NOV i PO za Srbiju do 9. septembra 1944. kada je otišla za Bugarsku.
- U jugoistočnom Sremu, od radnika iz Beograda i dobrovoljaca iz Srbije, formiran 2. posavsko-tamnavski partizanski bataljon.
- Maj — Oblasni komitet KPJ za Bačku i Baranju preimenovan u Povereništvo PK KPJ za Vojvodinu.

Jun

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

- 15. jun* — Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio naredbu svim jedinicama NOV i POJ: nemačke snage i njihovi saradnici vrše u čitavoj Jugoslaviji poslednje napore da razbiju NOVJ, zato na svim odsecima fronta gde su nemački garnizoni oslabljeni smesta preduzeti najodlučnije akcije protiv važnih uporišta i vojnih objekata; naročito je važno uništavati železničke pruge, komunikacije i druge važne vojne objekte.
- U SSSR-u, od jugoslovenskih građana, formirana 1. jugoslovenska brigada.
- Ukazom kralja Petra II Karađorđevića mandat za sastav izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije poveren Ivanu Subašiću, koji je privremeno zadržao u svojim rukama sve resore jedne vlade.
- 3. jun** — U Teheranu (u Iranu) održan zbor jugoslovenskih iseljenika i formiran Jugoslovenski odred NOVJ od 212 boraca. Odred je položio zakletvu da će se kao samostalan odred NOVJ boriti u SSSR-u rame uz rame sa Crvenom armijom. (Odred je u julu prebačen u širi rejon Moskve, gde je u sastavu Crvene armije proveo tri meseca.)
- 3/4. jun** — Sa Kupreškog polja sovjetski pilot Aleksandar Sergejević Sornjikov, aparatom -Dakota«, prebacio deo VS NOV i POJ i NKOJ-a sa Josipom Brozom Titom na čelu, za Bari (u Italiji). Odatavde su se posle nekoliko dana ratnim brodovima prevezli na oslobođeno ostrvo Vis.
- 4. jun* — Delegat VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo dao direktivu o reorganizaciji, rasporedu i zadacima jedinica NOVJ na području Vranja, Crne trave, Kumanova, Osogova, Pljačkovice, Skopske Crne gore i Sare, o formiranju novih jedinica i o rasporedu postojećeg komandnog kadra.
- Britanska 8. i američka 5. armija zauzele Rim.
- 4/5. jun* — Sa Kupreškog polja znatan broj ranjenika NOVJ avionima evakuisan u Italiju.
- 5. jun* — U Rimu održana skupština jugoslovenskih žena pristalica NOP-a.
- Jun p.* — Vlada V. Britanije zatražila da vojna misija VŠ NOV i POJ napusti London. Ovo je bio pritisak britanske vlade na rukovodstvo NOP-a u vezi su predstojećim zahtevima predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivana Subašića koji se tada pripremao na put za o. Vis radi pregovora s predsednikom NKOJ-a Josipom Brozom Titom o budućoj saradnji Ministarskog saveta Kraljevine Jugoslavije i NKOJ-a.
- Neki članovi delegacije NKOJ-a i VŠ NOV i POJ vratili se iz SSSR-a u Jugoslaviju, a od preostalih članova formirana stalna vojna misija VŠ NOV i POJ u Moskvi.
- fi. i un** — Na pl. Jastrepcu GŠ NOV i PO za Srbiju, po naređenju VŠ NOV i POJ, od 7, 9. i (nešto kasnije) 14. srpske NO brigade formirao 23. diviziju NOVJ. (Nazivana je i 3. srpskom divizijom NOVJ.)
- Sa Britanskih ostrva, posle svestranih priprema, oko 5.000 ratnih i desantnih brodova i preko 13.000 borbenih i transportnih aviona otpočeli sa desantom u Normandiju (u Francuskoj). Time je počelo konačno rušenje Hitlerovog »Atlantskog bedema«. Saveznički vojnici su već u toku prvog dana uspostavili dva mostobrana, čime je obezbeđen dalji dolazak trupa sa Britanskih ostrva. Do kraja meseca obrazovan je jedinstven strategijski mostobran od zapadne obale poluostrva Kotantena do r. Orne.
- Radnici i mornari iz Istre i Slovenačkog primorja, zaposleni na savezničkim vojnim objektima u Alžiru formirali Komitet NOP-a Jugoslovena u Alžiru, sa zadatkom: sprečiti lažnu propagandu izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i četnika Draže Mihailovića među Jugoslovenima u Alžiru; raditi na prikupljanju dobrovoljaca za NOVJ i popularisati NOB.

- Na skupu u Rimu jugoslovenski ratni zarobljenici, civilni internirci i politički osuđenici doneli rezoluciju u kojoj izražavaju spremnost da se u redovima NOVJ bore protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- jun — Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil uputio zahtev vladi SAD da se ona složi s podelom interesnih sfera na Balkanu. On uverava predsednika SAD Franklina Ruzvelta da bi eventualni sporazum sa SSSR-om predstavljao dogovor savezničkih državnika, po kome bi se Rumunija i Bugarska prepustile nadležnosti sovjetske vlade, a V. Britanija zadržala dominantan položaj u Grčkoj. Po predlozima V. Cerčila, u Jugoslaviji bi došlo do ravnopravne podela zona uticaja između V. Britanije i SSSR-a.
- Predsednik italijanske vlade maršal Pijetro Badoljo podneo ostavku svog kabineta princu Umberto, pošto građanske partije nisu bile zadovoljne njegovom vladom.
- y. jun — U pratnji britanskog ambasadora na jugoslovenskom dvoru Stivenzona i majora Rida Iz Obaveštajnog servisa za Balkan, predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivan Subašić krenuo iz Londona za o. Vis radi pregovora sa NKOJ-om. (Na o. Vis je stigao 14. juna.)
- Svojim ukazom izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije oduzela kraljevskom ambasadoru Konstantinu Fotiću u Vašingtonu agremen ambasadora zato što se protivio saradnji između izbegličke vlade i NKOJ-a.
- 10. jun — U Pustoj reci GŠ NOV i PO za Srbiju, po naređenju VŠ NOV i POJ, od 11, 13, 15. i 17. srpske NO brigade formirao 24. diviziju NOVJ. (Nazivana je i 4. srpskom divizijom NOVJ.)
- Na Manerhajmovu liniju u Finskoj otpočela letnja ofanziva Crvene armije.
- Princ Umberto povrio mandat za sastav nove italijanske vlade Bonorniju, nekadašnjem hrišćanskom socijalisti i jednom od Sforcinih saradnika za vreme pripreme i potpisivanja Rapalskog ugovora. (Bonomi je podržavao Sforcu u pitanju Istre i Slovenačkog primorja.)
- 11. jun — VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Makedoniju da se delegat VŠ NOV i POJ u Makedoniji Svetozar Vukmanović Tempo uputi preko Barija avionom za o. Vis, sedište VŠ NOV i POJ.
- Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil uputio predsedniku NKOJ-a Josipu Brozu Titu depešu sledeće sadržine: »Dolazi Vam Stivenzon u pratnji Subašića. Subašić ima ovlašćenja kralja da sa Vama zaključi sporazum«.
- Savezničke snage u Normandiji obrazovale neprekidni mostobran na liniji Montebur — Isinji — Baje — Kan.
- 12. jun — Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ: pošto će saveznička vazduhoplovna pomoć našim snagama od sada biti veća, naređuje se da se savezničkim misijama 1 specijalno odaslanim vazduhoplovnim oficirima daju podaci o neprijateljskim pokretima, koncentraciji, granicama slobodne teritorije i drugi; zahteve za tučenje trenutnih taktičkih ciljeva postavljače sami štabovi; VŠ će obezbediti bombardovanje u skladu s većim operacijama. (Ovog i sledećih dana su slične direktive upućene 1 drugim potčinjenim štabovima.)
- 13 jun — Sedam dana posle iskrcavanja savezničkih trupa na francusku obalu, nemačka oružana sila počela da bombarduje London dugo pripremanim tajnim oružjem- ("letećim bombama" — raketama V-1, a kasnije V-2j.
- Na o. Visu održan sastanak NKOJ-a. Potvrđene su ranije odluke da se pregovori sa izbegličkom vladom Kraljevine Jugoslavije vode sa pozicija odluka II zasedanja AVNOJ-a. Izabrana je delegacija u sledećem sastavu: maršal Jugoslavije Josip Broz Tito, Edvard Kardelj, Vladimir Bakarić i Josip Smolaka; ona je dobila sva ovlašćenja NKOJ-a da sa Ivanom Subašićem zaključi sporazum u duhu stavova AVNOJ-a.
- 14. jun — VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da osigura aerodrom u s. Negobuđu (kod Zabljaka) i da jedinice određene za prodor u Srbiju snabde dovoljnom količinom materijala. Ujedno ga obaveštava da će na odsek njegovog korpusa doći i 1. proleterski udarni korpus NOVJ.
- 15. jun — Na sednici Centralnog odbora Unre predstavnik SSSR-a podržao zahtev NKOJ-a za pomoć u ishrani i zdravstvenoj zaštiti stanovništva na oslobođenoj teritoriji Jugoslavije i predložio da se ona hitno uputi. Ovaj predlog je u načelu usvojen.

1944. maj DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA maj 1944.

Jun d.p. — Vodstvo HSS u Jugoslaviji, nezadovoljno sporazumom Tito — Subašić, odlučilo da jedna njihova delegacija oputuje u inostranstvo i da u ime Glavnog upravnog odbora stranke zapadnim saveznicima preda memorandum: HSS osporava pravo svojim predstavnicima Rudolfu Bičaniću i Ivanu Subašiću da sklapaju bilo kakve ugovore sa NOP-om.

16. jun — Na o. Visu potpisan sporazum između predsednika NKOJ-a Josipa Broza Tita i predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivana Subašića. Po odredbama sporazuma izbeglička vlada — mora biti sastavljena od demokratskih elemenata koji se nisu kompromitovali u borbi protiv NOP-a. Glavna joj je dužnost da organizuje pomoć NOVJ. da se stara za prehranu stanovništva i da rad predstavništva u inostranstvu dovede u sklad s potrebama naroda i NOB-a. Vlada Subašića se obavezala da izda deklaraciju u kojoj će priznati nacionalne i demokratske tekovine izvojevane u trogodišnjoj borbi, demokratsko federativno uređenje, AVNOJ i NKOJ, odati priznanje NOVJ i osuditi izdajnike koji su javno ili prikriveno saradivali s neprijateljem i uputiti poziv narodu da se ujedini oko NOVJ u borbi za konačno oslobođenje. NKOJ je dao saglasnost da o konačnom državnom uređenju odluči narod posle oslobođenja cele zemlje, da u vladu uđu Sreten Vukosavljević i Drago Marušić (kao saradnici NOP-a), ali ne i kao njegovi predstavnici, da se u London uputi predstavnik NKOJ-a koji će zajedno sa predstavnikom izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije koordinirati saradnju u borbi protiv neprijatelja.

19. jun — Predsednik NKOJ-a maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio depešu Stabu 2 udarnog korpusa NOVJ i, preko njega, GS NOV i PO za Srbiju i GS NOV i PO za Makedoniju, u kojoj ističe: da je ovih dana došao do sastanka između predstavnika NKOJ i predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivana Subašića, po želji svih saveznika; da je učinjen sporazum o saradnji u borbi protiv okupatora i u obnovi zemlje; da odluke AVNOJ-a i druge tekovine NOB-a nisu dirane; da su ovim sporazumom Draža Mihailović i drugi izdajnici naroda politički likvidirani; da će tačke sporazuma biti objavljene; da treba učiniti sve da se ovaj sporazum koji će ojačati međunarodni položaj NOB-a, pravilno protumači. (Ovog i sledećih dana su slični telegrami upućeni i drugim potčinjenim štabovima.)

21. jun — U Toplici GS NOV i PO za Srbiju, po naređenju VS NOV i POJ, od 16, 18. i 19. srpske NO brigade formirao 25 diviziju NOVJ.
VS NOV i POJ naredio Slabu 2. udarnog korpusa NOVJ da 30 oficira avionom uputi u Italiju, u baze NOVJ, radi formiranja artiljerijskih jedinica NOVJ.

22. jun — Crvena armija otpočela veliku ofanzivu na beloruskom pravcu. (Do kraja jula ona je uspela da razbije nemačku Centralnu grupu armija i izbije na r. Vislu.)
— VS NOV i POJ naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da u baze NOVJ u Italiji uputi: na rad iznemogle lekare i bolničare, kao i stare partizane, a na jednome-sečni kurs medecinare, mlađe hirurge i bolničarke.

23. jun — Predsednik NKOJ-a maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pismeno obavestio članove NKOJ-a i AVNOJ-a o razlozima sporazuma sa predsednikom izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivanom Subašićem i o perspektivama koje je stvorio taj sporazum.

24. jun — U Helsinkiju (u Finskoj) otpočeo trodnevni sastanak ministra spoljnih poslova Nemačke Joakima fon Ribentropa i predstavnika finske vlade. Fon Ribentrop je obećao nemačku pomoć, pod ličnom obavezom predsednika Finske Rutija da odbije svaki separatni mir.

— VS NOV i POJ naredio Stabu 3 udarnog korpusa NOVJ: ne napadati Sokolac, jer bi neprijateljske snage brzo reagovale da ga povrate, pa se ne bi mogla izvršiti evakuacija ranjenika, i to bi stajalo više žrtava; naći pogodnije mesto za spuštanje aviona, što može biti i na brdu. VS ističe da je u zapadnoj Bosni našao više takvih aerodroma sa kojih su ranjenici evakuisani za Italiju.

26. jun — Po naređenju VS NOV i POJ 3. prekomorska brigada NOVJ ušla u sastav 26. divizije NOVJ.

30. jun — VS NOV i POJ naredio Slabu 2. udarnog korpusa NOVJ da, s obzirom na predviđenu široku primenu radioveze (uključno sa bataljonom i baterijom), formira pri jedinicama radio-telegrafske kurseve.

Jun k. — Na konferenciji delegata NOP-a Jugoslavije u Francuskoj demokratskim putem izabran novi NO odbor oslobođenja Jugoslavije, od 16 članova (on je kasnije izdao svoj list »Nova Jugoslavija«). Određeni su zadaci NO odbora: okupljanje ju-

goslovenskih iseljenika oko NOP-a u cilju pružanja aktivne pomoći narodima Jugoslavije u borbi za konačno oslobođenje; pružanje pomoći demokratskom pokretu Francuske; rad na propagandi s ciljem da se javnost Francuske što bolje upozna sa oslobodilačkim pokretom jugoslovenskih naroda.¹

- Jun*
- Odlukom AVNOJ-a formiran Centralni odbor Crvenog krsta NOP-a.
  - U Svajcarskoj održana prva partijska konferencija jugoslovenskih iseljenika. Na konferenciji, kojoj je prisustvovalo oko 30 delegata, izabran je Komitet KPJ za Svajcarsku, koji je rukovodio radom 16 partijskih ćelija.
  - Vrhovni komundant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borce, podoficire, oficire i političke komesare 16. udarne divizije NOVJ za pokazanu hrabrost i upornost u borbama na Majevidici.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. jun*
- Ojačana 12. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ i glavnina 2. dalmatinske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ napalo na četnički garnizon u Bileći. Iako su one bile zauzele sva uporišta spoljne odbrane, ipak se nepotpuna četnička Bilećka brigada održala u centru grada kada se, preko pl. Sitnice, ostatak ove brigado probio u pomoć posadi. Po padu mraka napad je obustavljen. Brigado NOVJ su imale 11 mrtvih, 11 ranjenih i 10 nestalih boraca.
  - Delovi 4. i 13. dalmatinske brigado 9. divizije NOVJ vodili jednodnevnu borbu protiv motorizovane kolone nemačkog 1. puka *Brandenburg; (100 kamiona i 20 tenkova) koja je od Bos. Grahova stigla na prostor s. Peulje — s. Grkovci i razvila se u borbu u pravcu Tičeva. Neprijatelj je prisiljen da se povuče prema Bos. Grahovu, uz gubitke od oko 70 mrtvih i 100 ranjenih vojnika.
- 2. jun*
- Na komunikaciji s. Mliništa - Glamoč 1. proleterska udarna divizija NOVJ vodila vrlo teške borbe protiv snaga nemačke 7. SS divizije 'Princ Eugen'. Ona je uspela da ih zadrži sve dok se VS NOV i POJ nije prebacio preko te komunikacije, a zatim mu je obezbedila pokret ka Kupreškom polju
  - Na komunikaciji Bihać — Bos. Krupa 6. krajiška udarna brigada 4. divizije NOVJ napala nemačku motorizovanu kolonu i nanela joj gubitke od 77 poginulih i ranjenih vojnika
  - Trinaesta krajiška udarna brigada 39. divizije NOVJ napala na s. Ribnik (kod Ključa) koje su branili delovi 7. SS divizije Princ Eugen . Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 50 mrtvih i ranjenih vojnika.
  - Na pruzi Prijedor — s. Svodna delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ minom srušili neprijateljski voz i uništili 5 vagona. Poginuo je 21, ranjena su 3 i zarobljeno je 5 neprijateljskih vojnika..
- 3. jun*
- Obezbeđujući pokret VS NOV i POJ, jedinice 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodile žestoke borbe protiv snaga 7. SS divizije »Princ Eugen« istočno od komunikacije Mliništa — Glamoč.
  - Po ulasku u Ključ 13. i 16. krajiška udarna brigada 39. divizije NOVJ proterale neprijatelja preko Klokotovca i s. Čadavice i nastavile gonjenje ka Mrkonjić-Gradu.
  - Iz zasede na putevima s. Vrtoče — s. Gorijevac i s. Vrtoče — Bos. Petrovac delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali dve neprijateljske kolone. Poginulo je 55 neprijateljskih vojnika i uništena su 3 kamiona.
- 4. jun*
- U duhu opšte direktive VS NOV i POJ, Stab 3. udarnog korpusa NOVJ izdao zapovest da 16, 36. i 38. udarna divizija predu u napad protiv nemačke 13. SS divizije Handžar I ustaško-domobranskih jedinica i oslobode Majevidicu, Posavinu i Semberiju, pa time pomognu 1. 5. i 8. korpusu NOVJ koji su posle nemačkog vazdušnog desanta na Drvar vodili teške borbo protiv nemačkih snaga u zapadnoj Bosni i Dalmaciji.
  - Ustaška 2. brigada i četnička Srebrenička brigada zauzele Srebrenicu i s. Bratunac, koje su branile jedinice 20. romanijske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ. Gubici jedinica NOVJ: 40 mrtvih i nestalih.

¹ U celoj Francuskoj je do kraja 1944 godini formirano 11 NO odbora, koji su obuhvatili oko 2.500 Jugoslovenskih iseljenika, od kojih je većina aktivno sarndlvalj sa pokretom otpora u Francuskoj.

1944. jun

BOSNA I HERCEGOVINA

jun 1944.

- Na pl. Vijencu (u rejonu vrha Jedovnik) 13. dalmatinska brigada 9. divizije NOVJ i Grahovsko-peuljski NOP odred vodili ogorčenu borbu u okruženju protiv delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i 373. legionarske divizije. U toku noći oni su se probili iz okruženja zapadno od komunikacije Bos. Grahovo — Drvar, a štabovi 8. korpusa NOVJ i 9. divizije, sa 3. dalmatinskom udarnom brigadom i savezničkim misijama (sovjetskom i anglo-američkom), ostali su u okruženju na Tisovoj kosi.
- Na pruzi između Bos. Novog i s. Brežičana Gradiško-lijevčanski NOP odred srušio neprijateljski voz. Poginulo je i ranjeno oko 70 neprijateljskih vojnika.
- 4/5. jun — Na putu s. Krnjeuša — Bos. Petrovac dva bataljona 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ iz zasede napali neprijateljsku kolonu, uništili 12 kamiona i naneli neprijatelju gubitke od oko 210 mrtvih i 240 ranjenih. Bataljoni su imali 2 mrtva i 4 ranjena borca.
- 5. jun — Nemačke jedinice: 1. puk ^Brandenburg 54. brdski izviđački odred, jurišni oklopni bataljon, 92. motorizovani puk. izviđački odred 369. legionarske divizije i 105. izviđački odred — izvučene iz drvarske operacije i prebačene prema obali Jadranskog mora, zbog desanta 26. divizije NOVJ na o. Brač.
- Na putu s. Oštrelj — Bos. Petrovac jedinice 4. udarne divizije NOVJ napale neprijateljsku kolonu jačine 30 kamiona, te joj nanele gubitke od 120 mrtvih i više ranjenih i uništile 16 kamiona. Jedinice 4. udarne divizije NOVJ imale su 4 ranjena borca.
- Zbog pomorskog desanta 26. divizije NOVJ na ostrvo Brač, Stab nemačke 2. oklopne armije počeo hitno da Izvlači snage sa pl. Vijenca i iz rejona Bos. Grahova i da ih upućuje ka obali Jadranskog mora, a Stab 8. korpusa NOVJ je to iskoristio, pa se noću s ostalim jedinicama i savezničkim vojnim misijama izvukao iz okruženja i sa pl. Vijenca uputio u pravcu s. Tičeva (na pl. Šator).
- I — Na putu Mrkonjić-Grad — Glamoč (kod Jasenovog potoka) delovi 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali neprijateljsku kolonu i naneli joj gubitke od oko 18 mrtvih i većeg broja ranjenih. Brigada je imala 7 ranjenih boraca.
- I — Na prostoriji pl. Dimitor — s. Strbina — s. Pecka (kod Mrkonjić-Grada) jedinice 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ vodile borbu protiv delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 14 mrtvih i 20 ranjenih. Gubici jedinica NOVJ: 3 mrtva i 12 ranjenih boraca.
- Grupa od 12 savezničkih aviona bombardovala neprijateljski garnizon Cazin. Poginuo je veći broj građanskih lica i vojnika.
- 0. jun — Na liniji s. Pecka — s. Busije (kod Bos. Krupe) dva bataljona 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ vodili žestoke borbe protiv neprijatelja i naneli mu gubitke od oko 60 mrtvih i 67 ranjenih. Bataljoni su imali 3 mrtva i 9 ranjenih boraca.
- Iz Drvara dve nemačke čete izvršile ispad prema s. Bastasima, ali su ih delovi 1. proleterske (ličke) udarne brigado 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla«, odbacili, nanevši im gubitke od oko 30 mrtvih.
- S'7. jun — Sa linije s. Capardi — s. Osmaci — s. Prnjavor, u tri napadne kolone otpočelo nastupanje jedinica 3. udarnog korpusa NOVJ ka pl. Majevidi, protiv nemačke 13. SS divizije »Handžar« i ustaško-domobrantskih jedinica. Cilj im je bio da olakšaju položaj 1, 5. i 8. korpusa NOVJ koji su, posle nemačkog vazdušnog desanta na Drvar, vodili teške borbe protiv nemačkih snaga u zapadnoj Bosni i severnoj Dalmaciji.
- 7. jun — Na pruzi s. Otoka — s. Buševića Blatna (kod Bos. Krupe) delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ minom srušili neprijateljski voz. Poginulo je 120 neprijateljskih vojnika. Uništena su 4 vagona. Saobraćaj je obustavljen 48 sati.
- Kod s. Vojića (na putu Ključ — Bos. Petrovac) delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ vodili borbu protiv ustaško-domobrantskog bataljona i naneli mu gubitke od 13 mrtvih i 30 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 3 ranjena borca.
- S. jun — Zbog nemogućnosti da se održi u rejonu Konjica novoformirana 13. hercegovačka udarna brigada 29, udarne divizije NOVJ krenula iz s. Solakove Kule (pod pl. Bilovnjom). Posle desetodnevnog marša, boreći se s milicijom i četnicima, ona se padinama planina: Bjelašnice, Visočice. Treskavice i Lelije probila u rejon Gacka, u sastav svoje divizije (istovremeno dopratila delegaciju omladine Hercegovine sa II kongresa USAOJ-a).
- Jedinice 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbile napad neprijatelja na s. Pojeznu i s. Cerane (kod Dervente) i nanele mu gubitke od 40 mrtvih i 30 ranjenih vojnika.

- Kod Klupa (na putu s. Bronzani Majdan — Banja Luka) delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ vodili borbu protiv četnika i naneli im gubitke od 13 mrtvih i 15 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 3 ranjena borca. Zaplenjeno je 12 pušaka, 1 pištolj i 600 metaka.
9. jun
- U borbi protiv jedinica nemačke 13. SS divizije »Handžar« i četnika 16. udarna divizija NOVJ. u sadejstvu sa delovima 38. divizije NOVJ. zauzela Zajednicu (tt 443), a zatim, posle sedmočasovne borbe i s. Lopare. Neprijatelj je imao oko 350 mrtvih i više ranjenih. Plen: 8 topova, 15 minobacača, 13 p. mitraljeza, 14 radio-stanica, 60 vozila i dr.
  - Iz Dervente, Doboja i Teslića nemačke i ustaško-domobranske jedinice prešle u napad na oslobođenu teritoriju srednje Bosne da bi jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ odbacile od komunikacija u dolini r. Bosne. To jc osujećeno upornom odbranom jedinica NOVJ, koje su razbile neprijatelja.
  - U rejonima s. Teočaka, s. Bara i s. Piliće (kod Janje) 36. udarna divizija NOVJ razbila četnike i ustašku miliciju.
  - Produžujući dejstvo preko s. Trnjaka (kod Brčkog) 38. udarna divizija NOVJ napala na oko 600 četnika, a zatim napadom s fronta i obuhvatom sa istoka, razbila četničko-nemačke snage i izbila na brdo LTdrigovo.
  - U s. Biogradu i s. Odžaku 10. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ napala četničku Nevesinjsku brigadu (ojačanu manjim nemačkim delovima) i odbacila je u Nevesinje, zarobivši 5 četnika i 2 nemačka vojnika i oslobodivši 10 američkih avijatičara.
  - Iz zasede kod s. Duhovskog (blizu Bihaća) delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku kolonu i naneli joj gubitke od 30 mrtvih vojnika.
  - Jedinice 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ izvršile neuspeo napad na Kozarac (kod Prijedora) koji su branile nemačke i ustaške jedinice. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i 15 ranjenih, jedinice NOVJ — 1 ranjen borac.
  - Jedinice 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napale 2. bataljon domobranskog 6. lovačkog puka u s. Ukrinicama (kod Teslića) i nanele mu gubitke od 28 mrtvih i 52 zarobljena domobrana, uz sopstvene gubitke od 7 mrtvih i 9 ranjenih boraca. Zaplenjeno: 2 protivoklopna topa 37 mm. 1 minobacač. 3 mitraljeza, 3 p. mitraljeza. 45 pušaka, 4 automata. 2 pištolja. 2 signalna pištolja, 30.000 metaka, radio-stanica, motocikl i mnogo druge ratne opreme.
10. jun
- Uz jaku podršku avijacije i tenkova, nemačka 13. SS divizija »Handžar« protivnapadom odbacila 16. udarnu diviziju NOVJ i zauzela s. Lopare.
  - Blizu s. Otaševca (kod Drvara) dva bataljona 1. proleterske (ličke) udarne brigade 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« vodili borbu protiv neprijatelja koji ih je napao iz Drvara i od Bos. Petrovca. Bataljoni su pretrpeli gubitke od 2 mrtva i 12 ranjenih boraca.
  - Kod s. Reljeva (blizu Sarajeva) delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ minom srušili neprijateljski voz. uništivši lokomotivu i nekoliko vagona Poginula je 30 neprijateljskih vojnika.
- 11/12. jun
- Iz rejona Drvara 6. proleterska divizija NOVJ »Nikola Tesla« otpočela marš ka prostoriji Glamoč — Livno u cilju zaštite te prostorije od nemačkih. ustaško-domobranskih i četničkih jedinica.
  - Na putu s. Otoka — s. Buševića Blatna (kod Bos. Krupe) delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali neprijateljsku kolonu i naneli joj gubitke od 16 mrtvih i 16 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 2 ranjena borca. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza.
12. jun
- U rejonu s. Vukovsko — s. Ravno (kod Kupresa) delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i nemačka 369. legionarska divizija napali 1. proletersku udarnu diviziju 1. proleterskog korpusa NOVJ. Proleterska divizija se povukla preko komunikaciji G. Vakuf — Prozor.
13. jun
- Posle dvodnevni borbi kod Gacka, Nevesinja i Bileće, 29. udarna divizija 2. udarnog korpusa NOVJ nanela Gatačkoj, Nevesinjskoj i Bilečkoj četničkoj brigadi gubitke od oko 40 mrtvih i više ranjenih. Divizija je imala 11 ranjenih boraca.
  - Na putu Bos. Petrovac — Bihać jedinice 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napale nemačku kolonu jačine preko 200 motornih vozila i tom prilikom oslobodile 30 žena i dece iz s. Vrtoča i s. Teočaka, koje su nemački vojnici poterali za Bihać. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 9 mrtvih i 24 ranjena. Minom je uništen 1 tenk i 1 kamion.

14. jun
- Dvadeseta romanijska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ protenda u Srebrenicu ustaške posade iz ovih uporišta: s. Vučinovići, s. Viogor, s. Zedanjsko, s. Sućeska, s. Slatina i s. Bulogovina.
  - Između Jajca i s. Jezera jedinice 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ vodile borbu protiv nemačkih i četničkih jedinica i nanele im gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih vojnika. Uništeno je 5 kamiona.
  - Kod s. Oklinaca (na putu Ključ – Bos. Petrovac) jedinice 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napale domobransku kolonu jačine jednog bataljona i 22 kamiona i nanele joj gubitke od 60 mrtvih, više ranjenih i 1 zarobljenog, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i jednog ranjenog. Zaplenjeno: 1 minobacač, 1 mitraljez, 8 pušaka, 6000 metaka i druga ratna oprema.
  - Kod s. Topole (blizu Banje Luke) jedinice 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ, posle četvoročasovne borbe protiv neprijatelja, spasle 5 američkih avijatičara koji su se spustili padobranima.
16. jun
- Na putu Bos. Petrovac – Oštrelj dva bataljona 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali iz zasede neprijateljsku kolonu jačine 17 kamiona (od kojih – 3 s vojnicima), te uništili sva motorna vozila i neprijatelju naneli gubitke od oko 60 mrtvih. Gubici bataljona: 2 mrtva i 5 ranjenih boraca.
  - Kod s. Čađavice (na pruzi Bos. Novi – Bihać) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili neprijateljski transportni voz i uništili 8 vagona.
17. jun
- Kod s. Dobrljina (na pruzi Bos. Novi – Kostajnica) delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ, u sadejstvu sa delovima Kozarskog i Gradiško-lijevčanskog NOP odreda, minama uništili neprijateljski voz od U vagona. Neprijatelj je imao oko 40 mrtvih i veći broj ranjenih. Gubici jedinica NOVJ: 4 ranjena borca.
18. jun
- Po naređenju Štaba 29. udarne divizije NOVJ rasformiran Severnohercegovački NOP odred. Njegovim ljudstvom su popunjene 10. i 11. hercegovačka udarna brigada. Sitnički partizanski bataljon je osamostaljen i preimenovan u Sitnički NOP odred.
  - Na pruzi s. Otoka – Bos. Novi delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ minom srušili neprijateljski voz, uništivši lokomotivu i 3 vagona. Neprijateljski gubici: 40 mrtvih vojnika.
  - Formirano 1. vojno područje Vojne oblasti 29. udarne divizije NOVJ. Ono je obuhvatalo severoistočnu Hercegovinu.
19. jun
- Nemačke i ustaško-domobranske jedinice otpočele ofanzivna dejstva na prostoriju Travnik, D. Vakuf, Prozor, pruga Konjic – Sarajevo. Cilj im je bio da sa severa i severozapada nabace snage 1. proleterske udarne-divizije I. proleterskog udarnog korpusa NOVJ i 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ na liniju Sarajevo – Konjic – Mostar. Posle višednevnih upornih borbi na masivima pl. Vraniće i pl. Bitovnje, snage 1. proleterske udarne divizije prebacile su se preko pruge Sarajevo – Konjic, a 10. udarna divizija, manevrišući na masivima pl. Bitovnje i zabacujući se za leđa glavnini neprijateljskih snaga, ponovo je očistila svoju raniju prostoriju, zauzevši Prozor. U tim borbama neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 445 mrtvih i ranjenih. Gubici 10. divizije: 32 mrtva i ranjena borca.
  - Dvadeseta romanijska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ i 17. majevička udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ napale Srebrenicu koju su branili 22. i 24. ustaški bataljon i ustaška milicija. Napad nije uspeo zbog premorenosti jedinica i zbog slabe pripreme i organizacije napada. Pretrpljeni su osetni gubici. Među poginulima nalazio se i zamenik komandanta 20. romanijske brigade Mihajlo Bjelaković, narodni heroj.
  - Posle dvodnevne borbe 16. udarna divizija NOVJ zauzela neprijateljska uporišta duž železničke pruge Olovo – Zavidovići: s. Hrge, s. Vozuću, s. Ribnicu i ž. st. Stjepin Han. Ta uporišta je branio nemački policijski bataljon i manji broj nemačkih vojnika iz 13. SS divizije »Handžar«. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 56 mrtvih, većeg broja ranjenih i 15 zarobljenih. Gubici 16. udarne divizije: 11 mrtvih i 18 ranjenih boraca.
  - Iz zasede kod s. Duhovskog (blizu Bihaća) delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali delove domobranskog 1. lovačkog puka i naneli im gubitke od 32 mrtva, 25 ranjenih i 3 zarobljena, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 1 ranjenog borca. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza, 1 automat, 2 pištolja i 1000 metaka.
20. jun
- Jedinice U. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbile napad neprijatelja iz Banje Luke i Kotor-Varoši i nanele mu gubitke od 18 mrtvih i 8 ranjenih.

21. jun – Na putu Drvar – s. Oštrej delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali neprijateljsku kolonu i naneli joj gubitke od 10 mrtvih i 15 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 2 ranjena borca. Uništeno je 15 neprijateljskih kola.
22. jun – Na putu Bos. Petrovac – s. Vrtoče dva bataljona 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali iz zasede neprijateljsku kolonu jačine 120 vojnika 1 posle dvočasovne borbe naneli joj gubitke od oko 60 mrtvih i 23 zarobljena. Bataljoni su imali 1 mrtvog i 7 ranjenih boraca. Zaplenjeno je 6 p. mitraljeza, 34 puške, 11 pištolja, 6 automata i druga ratna oprema.
- Na prostoriji s. Strbina – Podrašnica (kod Mrkonjić-Grada) i na Klupama (kod Banje Luke) jedinice 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ vodile borbu protiv četnika i nanele im gubitke od 7 mrtvih, 14 ranjenih i 1 zarobljenog, uz sopstvene gubitke od 1 ranjenog borca. Zaplenjeno: 16 pušaka, 1 automat i 2 pištolja.
- Jedinice 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ posle oštre borbe odbacile u polazne garnizone dve neprijateljske kolone (iz Banje Luke 150 vojnika i 2 tenka i od s. Klačnica 350 vojnika i 2 tenka) i nanele im gubitke od 7 mrtvih i 10 ranjenih.
23. jun – Jedinice 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ vodile jednodnevnu borbu protiv neprijatelja koji se kretao iz Bos. Petrovca za s. Smoljanu. Neprijatelj je imao 18 mrtvih i 14 ranjenih, a jedinice NOVJ – 4 ranjena borca.
24. jun – Na pruzi Prijedor – s. Brezičani delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ minom uništili lokomotivu i 8 vagona. Neprijatelj je imao 1 mrtvog i 3 ranjena.
- 24/25. jun – Na komunikaciji Trebinje – Bileća 2. dalmatinska udarna brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ razbila manje delove nemačke 369. legionarske divizije i četničkog Trebinjskog korpusa i nanela im gubitke od 9 mrtvih, 15 ranjenih i 3 zarobljena.
25. jun – Iz Nevesinja delovi četničkog Nevesinjskog korpusa, ojačani dopunskim bataljonom nemačke 369. legionarske divizije, izvršili ispad prema s. Odžaku i s. Brataču, ali ih sutradan 10. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ odbacila u polazni garnizon. Brigada je imala 4 mrtva i 19 ranjenih, a na bojištu je nađeno 19 mrtvih neprijateljskih vojnika.
- U Vlasenici održana konferencija većnika AVNOJ-a i ZAVNOBIH-a iz istočne Bosne. Podneseni su referati o spoljnoj i unutrašnjoj političkoj situaciji i o stanju i zadacima narodne vlasti u istočnoj Bosni.
26. jun – Tri čete 17. majevičke udarne brigade 38. udarne divizije NOVJ napale zelenokadrovce i ustaše u s. Drinjači (kod Zvornika). ali je nisu zauzele.
- Na r. Savi (između s. Bistrice i s. Orahova) Gradiško-lijevčanski NOP odred vatrom iz protivtenkovske puške potopio ustaški brod koji je plovio od Bos. Gradiške za Jasenovac.
- 27/28. jun – Peta krajiška, 14. srednjobosanska udarna brigada 11. udarne divizije i 17. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ napali na Derventu. Oni su vodili ulične borbe ali, zbog dolaska pojačanja iz Doboja i s. Bos. Broda, grad nisu zauzeli. Derventu su branili dva bataljona iz domobranskog 4. lovačkog puka, delovi 1. bataljona iz domobranske 6. posadne brigade i jedna artiljerijska baterija (svega oko 1500 vojnika). Gubici neprijatelja: 24 mrtva, 9 ranjenih i 44 nestala, a gubici jedinica NOVJ 19 mrtvih, 45 ranjenih i 20 nestalih.
28. jun – Delovi 4. i 39. divizije NOVJ izvršili neuspeo napad na Kozarac (kod Prijedora). Gubici neprijatelja: 35 mrtvih i 30 ranjenih vojnika. Gubici jedinica NOVJ: 6 mrtvih i 6 ranjenih boraca.
- Formirano 2. vojno područje Vojne oblasti 29. udarne divizije NOVJ. Ono je obuhvatalo jugoistočnu Hercegovinu.
29. jun – Kod s. G. Koprivne 1. muslimanska brigada Unske operativne grupe, posle petočasovne borbe, odbila napad ustaša iz Cazina i prinudila ih na povlačenje u polazni garnizon. Neprijatelj je imao 50 mrtvih i ranjenih vojnika.
- Blizu s. Malovana (kod Kupresa) delovi 3. proleterske (ličke) udarne brigade 6. proleterske divizije »Nikola Tesla« izvršili napad na neprijatelja i naneli mu gubitke od oko 10 mrtvih, a oni imali 2 mrtva i 3 ranjena.

- U Potkomskej pećini (u Dabarskom polju), posle četvorodnevne opsade, 13. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ prinudila jednu četetu četničke Stolačke brigade na predaju. Zarobljeno je 36 četnika, jedan je poginuo. Nekoliko četnika se probilo. Plen: 2 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, 40 pušaka, 5.000 metaka i 50.000 kg žita.
- 30. jun
  - U Kalinovik, napušten od četnika, ušla 3. proleterska (krajiska) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ.
  - U San. Mostu otpočelo II zasedanje Zemaljskog antifašističkog veća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine (ZAVNOBiH-a). Prisustvovalo je oko 150 delegata iz svih krajeva BiH. Na zasedanju su prihvaćene sledeće glavne odluke: o odobrenju rada Predsedništva ZAVNOBiH-a; o konstituisanju ZAVNOBiH-a u najviše zakonodavno i izvršno narodno predstavničko telo federalne BiH; o ustrojstvu i radu NO odbora i NO skupštine u federalnoj BiH. Usvojena je i deklaracija o pravima građana BiH. Zbog mogućnosti napada neprijateljske avijacije, zasedanje je održano noću 30. juna (I. jula i 1/2. jula).
- Jun
  - Od Prnjavorskog NOP odreda. Poljskog bataljona 14. srednjobosanske brigade, jedne čete Motajičkog NOP odreda i jedne čete Tešanjско-tesličkog NOP odreda formirana 18. srednjobosanska NOU brigada
  - Na Zec-planini poginuo komandant 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ Milan Cup, narodni heroj.
  - U rejonu Travnik – Zenica formiran Vlašički NOP odreci.

CRNA GORA

- I. jun
  - Jedinice 5. i 7. crnogorsko udarne brigade 3. udarno divizije NOVJ razbile neprijatelja na Bihoru (kod Ivangrada) i ovladale prostorijom s. Kruščica – s. Savin Bor – s. Javorova – s. Goduša – s. Hazane. Manji delovi 5. brigade su vršili upade u Pešter. Borbe su nastavljene i u toku 6. juna. Neprijateljski gubici: oko 20 mrtvih i više ranjenih. Gubici 5. i 7. brigade: 5 mrtvih i 23 ranjena borca.
  - Kod Berana (sada: Ivangrad) saveznički avioni spustili oružje i municiju jedinicama NOVJ, a 1/2. juna, u rejonu s. Njegovuđe (kod Zabljaka), pomoću 25 padobrana spustili hranu.
- 3. jun
  - Nemački vojnici, četnici i muslimanska milicija izvršili napad na 7. crnogorsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ na položajima severoistočno od Berana (sada: Ivangrad), ali su odbačeni u polazne rejone. Gubici neprijatelja: oko 60 mrtvih, veći broj ranjenih i 7 zarobljenih. Gubici 7. brigade- 2 mrtva i 3 ranjena borca.
- 4/5. jun
  - Nemačke snage (jačine oko 1000 vojnika) i četnici, posle višerasovne oštre borbe, odbacili delove 4. krajiške brigade 5. udarne divizije NOVJ i ovladali položajima iznad s. Vlahovića (kod Pljevalja).
- 5. jun
  - Iz Pljevalja jači delovi nemačke 181. pešadijske i 7. SS divizije »Princ Eugen«, sa četnicima i muslimanskom milicijom, podržani tenkovima, probili odbranu 4. krajiške brigade 5. udarne divizije NOVJ na pravcu Pljevlja – Zabljak i pred mrak izbili na desnu obalu r. Tare, u rejon s. Đurđevića Tare. Sutradan je neprijatelj nastavio prodor ka Zabljaku. Na pravcu prodiranja opljačkao je i popalio 12 sela, pobio 36 ljudi i internirao 12 lica.
- 7. jun
  - Jedinice 5. i 17. udarne divizije NOVJ izvršile koncentrične bočne napade na nemačke i četničke snage u zahvatu komunikacije Pljevlja – s. Đurđevića Tara, nanele im gubitke u ljudstvu i materijalu i prisilile ih da se povuku iz reiona Zabljak i s. Njegovuđe na desnu obalu r. Tare. Borbe su se nastavile i u toku 8. i 9. juna. Neprijateljski gubici: oko 130 mrtvih i preko 200 ranjenih. Plen: 4 mitraljeza, oko 50 pušaka sa 40.000 metaka i druga oprema. Uništeno je 7 kamiona. Gubici jedinica NOVJ: 5 mrtvih i 12 ranjenih.
- 7/8. jun
  - U rejonu Kolašina saveznički avioni spustili oružje, municiju i hranu za jedinice NOVJ.
- II. jun
  - Delovi nemačke 181. pešadijske divizije i 7. SS divizije »Princ Eugen«, nedićevci i muslimanska milicija, uz podršku tenkova, napali jedinice 5. udarne divizije NOVJ na položajima južno od Pljevalja 1 ovladali linijom s. Vukovo Brdo – s. Kozice – Crni vrh – Kamena gora – s. Skokuće, pretrpevši osetne gubitke.

- Oko 1600 nemačkih vojnika i pripadnika muslimanske milicije, uz podršku jake artiljerijske vatre, napalo 4. proletersku udarnu brigadu 2. proleterske udarne divizije NOVJ na pravcu Rožaje – Berane (sada: Ivangrad), ali su odbačeni uz osetne gubitke.
- 11/12. jun – U rejonu s. Gračanice (na putu Prijepolje – Brodarevo) 3. bataljon 8. crnogorsko udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ, s manjim delovima 5. udarne divizije NOVJ. napao grupu nemačkih vojnika i naneo joj gubitke od 10 mrtvih i više ranjenih, uništio 2 kamiona, 1 automobil, 1 motocikl, 13 gumenih čamaca i zaplenio veću količinu vojničke opreme i municije.
- 12. jun – U Bjelopavličima i Piperima četnici napali Zetski NOP odred. Protivnapadom on ih je odbacio ka Danilovgradu i Podgorici (sada: Titogradu), nanevši im gubitke od 3 mrtva i veći broj ranjenih. Odred je imao 5 poginulih, 2 ranjena i 2 nestala borca.
- 13/14. jun – U rejonu Nikšića 1. bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ iznenada napao i razbio četn'ke, nanevši im gubitke od 11 poginulih, 8 ranjenih i 2 su zarobljena. Bataljon je imao 1 ranjenog borca.
- 14/15. jun – Kod Berana (sada: Ivangrad) saveznički avioni dopremili municiju, benzin i drugi ratni materijal za jedinice NOVJ. (I naredne dve noći prispela je izvesna količina hrane i druge opreme.)
- 10 jun – Delovi 5. crnogorsko udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, uz sadejstvo jedinica 5. udarne divizije NOVJ, otpočeli borbe protiv 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, četnika i muslimanske milicije. U dvodnevnim borbama oni su odbacili neprijatelja s položaja Vranja stijena – s. Vukovo Brdo prema Prijepolju i naneli mu gubitke od oko 50 mrtvih i ranjenih vojnika.
- 17. jun – U rejonu Mijajlovice 3. proleterska (sandžacka) udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ napala nemačke snage i porušila komunikaciju Pljevlja – Prijepolje, a 4. sandžacka brigada iste divizije vršila jak pritisak na Prijepolje. Uništeno je 6 kamiona
- 19. jun – Na položajima Petrovo brdo – Gradac – Gradina – s. Grgaje -- s. Višnjevo – s. Šipovice snage 14. puka nemačke 7 SS divizije »Princ Eugen« i oko 400 pripadnika muslimanske milicije, nastupajući iz Sjenice preko Peštera ka Bijelom Polju, napali 7. crnogorsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ I 1. brigadu italijanske partizanske divizije »Garibaldi« i odbacili ih na položaje Kosi – Klisura – s. Višnjevo. Gubici 7. brigade: 3 mrtva i 10 ranjenih boraca, dok gubici 1. brigade i neprijatelja nisu poznati.
- 22. jun – Snage iz nemačke 181. pešadijske divizije i 7. SS divizije »Princ Eugen«, s četnicima iz Pljevalja, izvršile ispad u pravcu s. Potpeća, ali su ih delovi 5. udarne divizije NOVJ odbacili u polazno rejone.
- 22:23. jun – U rejonu s. Obrova, Gradine i s. Dubova (kod Bijelog Polja) 5. i 7. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije, uz sadejstvo 8. crnogorske udarne brigade 37. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ, izvršile napad na delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i 21. SS divizije »Skenderbeg«. Gubici neprijatelja bili su oko 20 mrtvih i više ranjenih vojnika, dok su obe brigade 3. udarne divizije imale 10 mrtvih i 32 ranjena borca. Zaplenjeno: 2 mitraljeza, veće količine municije, sanitetskog materijala i druge opreme.
- 23. jun – Posle četvorodnevni borbi, delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i 21. SS divizije »Skenderbeg«. s četnicima i muslimanskom milicijom, iz Sjenice prodrli preko Peštera ka Bijelom Polju, polisli jedinice 3. udarne divizije NOVJ s desne na lovu obalu r. Lima i ovladali mostobranom u širem rejonu Bijelog Polja. U tim borbama neprijatelj je imao oko 150 mrtvih i 200 ranjenih vojnika, dok su jedinice 3. divizije imale 41 mrtvog i 112 ranjenih boraca. Plön: 3 mitraljeza sa 15.000 metaka, 1 minobacač, 18 pušaka i druga ratna oprema.

HRVATSKA

- 1. jun – Južno od o. Blitvenic pet nemačkih torpednih čamaca zarobilo motorne jedrenjake »Sokol«, »Palma«, »Sloga«, jednu barkasu i jedan čamac 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ koji su evakuisano ljudstvo (zbeg i vojsku, oko 250 ljudi) sa Kornatskog otočja prevozili na o. Vis.

- Sa o. Visa jedinice 26. divizije NOVJ, britanski komandosi i jedna američka planinska četa otpočeli desant na o. Brač koji su branila dva ojačana bataljona 738. puka nemačke 118. lovačke divizije. Zbog žilavosti neprijatelja, kao i zbog njegovih priprema da iz Splita i Omiša prebaci pojačanje na ostrvo, jedinice 26. divizije i britanske jedinice su se noću 4. juna, posle žestokih borbi, povukle na o. Vis. Prema podacima jedinica NOVJ, nemačke jedinice su imale 350 poginulih i 220 zarobljenih vojnika. 26. divizija NOVJ – 67 mrtvih, 308 ranjenih i 14 nestalih boraca, Britanci – 60 mrtvih i 73 ranjena i oko 20 nestalih, a Amerikanci – 1 ranjenog vojnika.
  - Po naređenju Štaba 19. divizije NOVJ preformiran Severnodalmatinski NOP odred u Grupi bukovičkih NOP bataljona.
  - Na pruzi Zagreb – Karlovac delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili dva ustaška oklopna i jedan transportni voz, uništivši 2 lokomotive i 5 vagona i oštetivši 11 vagona.
- 1/2. jun*
- Južno od o. Blitvenice tri nemačka torpedna čamca zaplenila motorne jedrenjake «Mali Ante» i «Sv. Juraj» 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ koji su se, prevozeći 50 izbeglica, povlačili sa o. Zirja za o. Vis.
- 2. jun*
- U partizanskoj bolnici u s. Krčanima (kod Udbine) četnici su na zverski način pobili 33 teška ranjenika, među kojima političkog komesara 8. divizije NOVJ Aleksandra Backovića, narodnog heroja, kao i 2 lekara i 2 bolničarke.
  - Deveta i 10. dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ i Svilajsko-mosečki NOP odred zauzeli sela: Koljane, Garjak, Ježević, Vinalić, Otišć i Maovice, koja su branile ustaško-četničke snage.
  - Kod o. Blitvenice, vraćajući se sa Dugog otoka za o. Vis, naoružani brod NB 8 iz 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ sukobio se sa 4 nemačke torpiljarke. Jedna torpiljarka je prišla uz brod i jedan nemački mornar je skočio na njega, ali se NB 8. smelim manevrom, posle kraće borbe izvukao iz opasne situacije, oštetivši jednu torpiljarku i zarobivši 1 mornara. Na brodu je ranjeno 9 mornara.
- 2/3. jun*
- Jedinice Turopoljsko-posavskog NOP odreda napale neprijateljsko uporište u s. M. Mlakoj (kod V. Gorice) koje su branili nemački vojnici. Posle dvočasovne borbe one su se povukle zbog dolaska neprijateljskih pojačanja iz V. Gorice i Zagreba.
- 3. jun*
- Između s. Šaša i s. Staze (na pruzi Sisak – Novska) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili neprijateljski transportni voz, uništivši lokomotivu i 6 vagona. Poginulo je 19 ustaša, 6 nemačkih vojnika, 5 domobrana i 1 čelnik, a 69 ih je ranjeno. Saobraćaj je prekinut 16 časova.
- 4. jun*
- GŠ NOV i PO za Hrvatsku izdao potčinjenim korpusima naredbu o održavanju higijenskih mera u jedinicama, komandama i ustanovama.
  - Kod o. Lošinja saveznički avioni potopili nemački parobrod »Hrvatsku«.
- 5. jun*
- U s. Dugoj Resi i s. Belaju (kod Karlovca) 1. i 2. udarna brigada 8. divizije NOVJ napale ustašku i domobransku posadu. Napad nije uspeo ali je neprijatelj imao oko 200 vojnika izbačenih iz stroja. Jedinice NOVJ imale su 9 mrtvih i 21 ranjenog borca.
  - Između s. Desineca i Jastrebarskog delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ i Zumberačkog NOP odreda miniranjem srušili ustaški oklopni voz i porušili prugu na 8 mesta. Uništena su 3 vagona a lokomotiva je oštećena.
  - Na liniji Benkovac – s. Mostine delovi 5. dalmatinske udarne brigade 19. divizije NOVJ napali 3 bataljona 383. puka nemačke 373. legionarske divizije, te zarobili 1 oficira i 24 vojnika, a ubili i ranili oko 50, uz sopstvene gubitke od 4 mrtva i 3 ranjenih boraca.
- 5/6. jun*
- Između Novske i Nove Gradiške (na pruzi Beograd – Zagreb) jedinice Posavskog odreda Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ porušile prugu na 102 mesta.
- 6. jun*
- Kod s. Sijane (blizu Pule) minerski vod 1. bataljona 2. pulskog NOP odreda minirao prugu i uništio lokomotivu i 3 vagona.
- 6/7. jun*
- Treća i 4. brigada 7. udarne divizije NOVJ i Omladinska brigada »Joža Vlahović« napale s. Komnrevo (blizu Siska) koje su branili delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije. Posle petočasovne borbe zauzet je veći deo sela, ali se neprijatelj utvrdio u nekoliko zgrada, pa je jedinicama NOVJ naređeno da se povuku. Zaplenjeno je: minobacač sa 20 mina, mitraljez, p. mitraljez, 27 pušaka, 4 automata, 25.000 metaka.

- 9 telefona, 2 telefonske centrale, 122 konja, 148 čebadi i druga oprema. Neprijatelj je imao 24 mrtva i 39 ranjenih vojnika i oficira.
7. jun
- Diverzantska grupa 1. NOP odreda »Učka« na putu između s. Paza i s. Sidrećića (kod Pazina) uništila kamion sa 12 nemačkih vojnika.
  - Oko 250 nemačkih vojnika i italijanskih fašista upalo u s. Brgudac (kod Buzeta). Tu su opljačkali i popalili nekoliko kuća i ubili i ranili 13 lica (većinom žene i decu).
  - U neposrednoj blizini Pakraca jedan bataljon Daruvarskog NOP odreda napao 150 ustaša i domobrana 4. brdske brigade i odbacio ih u Pakrac.
- 7/8. jun
- Na odseku Vinkovci – Banova Jaruga 12. divizija i delovi Istočne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ na 152 mesta porušili prugu Beograd – Zagreb i miniranjem srušili tri kompozicije.
9. jun
- Kod s. Duge Rijeke (blizu Ludbrega) delovi Kalničkog NOP odreda napali četu ustaša i prinudili je na povlačenje u pravcu Ludbrega.
  - Delovi nemačke 369. legionarske divizije upali u zaseoke Krželj, Pejković i Čikeš (kod s. Grabovca, na pl. Biokovu), popalili 58 kuća, streljali i zaklali 43 stanovnika.
  - Na pruzi s. Ozalj – Karlovac delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili ustaško-domobranski oklopni voz i uništili 2 vagona.
- 9/10. jun
- Između s. Rajića i s. Lipovljana (na pruzi Beograd – Zagreb) jedinice Posavskog odreda Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ, sa delovima 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ, porušile prugu na 44 mesta.
10. jun
- Između s. Lekenika i s. Pešćenice (na pruzi Zagreb – Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili 2 neprijateljska transportna voza, te uništili lokomotivu, 4 kamiona i 7 vagona i oštetili 3 vagona.
  - Između Ivanić-Grada i s. Prečeca (na pruzi Beograd – Zagreb) jedinice 2. brigade 33. divizije NOVJ i delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ porušili prugu na 124 mesta.
  - Oko 400 vojnika nemačkog 3. puka »Brandenburg« otpočelo napad iz Kraljevice ka Delnicama. Savladavši otpor jedinica 2. primorsko-goranskog NOP odreda kod s. Fužina i Kamenjaka, oni su prodrli u s. Lokve, a 12. juna u Delnice. Prva udarna brigada 13. divizije NOVJ napala ih je 13. juna u Delnicama i prinudila na povlačenje ka Sušaku.
- 10/11. jun
- Šesta dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ napala četničko uporište u s. Atlagića Kuli (kod Benkovca) i razbila Leteću četničku brigadu (oko 250 ljudi).
- U. jun
- Prva istarska brigada »Vladimir Gortan« zauzela s. Gračišće i s. Pićan (kod Pazina), koja su branili italijanski fašisti i karabinijeri.
  - Blizu s. Klane (kod Rijeke) po naređenju Operativnog štaba za Istru, ponovo formirana 2. istarska brigada (kasnije: 2. brigada 43. divizije 11. korpusa NOVJ).
12. jun
- Između s. Vrbovca i s. Gradeca (na pruzi Zagreb – Križevci) jedinice 2. brigade 33. divizije NOVJ i delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ razrušili prugu na 6 mesta i srušili železnički most.
  - Na putu s. Cerovlje – s. Paz (kod Pazina) diverzantska grupa 1. NOP odreda »Učka« uništila kamion sa 20 nemačkih vojnika.
  - Između s. Horvata i s. Leskovca (na pruzi Zagreb – Karlovac) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili ustaški oklopni voz. Uništena su 4 vagona sa ustašama, a lokomotiva je oštećena.
  - Kod s. Fužina (blizu Sušaka), naišavši na neprijateljsku zasedu, poginuo član Oblasnog NO odbora za Hrvatsko primorje i član ZAVNOH-a Tomo Strizić, narodni heroj.
- 12/13. jun
- Us. Polači (kod Benkovca) 5. dalmatinska udarna brigada 19. divizije NOVJ u oštroj borbi razbila jedan bataljon 7. ustaške brigade.
13. jun
- Prva istarska brigada »Vladimir Gortan« zauzela s. Sumberg i s. Sv. Nedelju (kod Labina) koja su branili italijanski fašisti.

- Us. Mačkovcu (na oslobođenoj teritoriji Slavonije) otvorena mađarska manjinska narodna škola. Školu su pohađala deca iz s. Mačkovca i s. Slane Vode (blizu Vočina).
  - Prva udarna brigada »Vasilj Gaćeša« i 2. udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ napale delove 8. ustaške brigade koji su osiguravali vijadukt na pruzi Kostajnica – Dvor. Delovi 7. divizije NOVJ su razrušili više bunkera, ali su prinuđeni na povlačenje zbog dolaska neprijateljskih tenkova iz Kostajnice.
14. jun
- Kod s. Končanice (blizu Daruvara) tri čete ustaša i jedna čela domobrana iz Daruvara, potpomognute tenkovima, napale jedinice Daruvarskog NOP odreda i prinuđile ih na povlačenje u pravcu s. V. i M. Zdenca. Oštećen je tenk kamion i motocikl.
  - Dvadeset prva udarna brigada 28. udarne divizije NOVJ zauzela neprijateljsko uporište u s. V. Grđevcu (kod Bjelovara) koje je branilo 400 domobrana (domobranske 4. brdske brigade) i žandarma. Neprijatelj je imao 55 mrtvih i ranjenih i 60 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno je 80 pušaka, 12 automata, 10 p. mitraljeza, 1 mitraljez i druga ratna oprema.
15. jun
- Posle tročasovne borbe 2. udarna brigada 8. divizije NOVJ i delovi Turopoljsko-posavskog NOP odreda zauzeli s. Buševac (kod V. Gorice) koje su branili delovi domobranske 4. posadne brigade.
  - Na putu Labin – s. Rabac diverzantska grupa 1. bataljona 1. NOP odreda »Učka« uništila nemački kamion natovaren namirnicama.
  - Posle šestočasovne borbe delovi 28. udarne divizije NOVJ zauzeli neprijateljsko uporište u s. V. Pisanici i s. Severinu (kod Bjelovara) koja su branili domobrani i ustaše. Zaplenjeno je: mitraljez, 9 p. mitraljeza, 120 pušaka, 150.000 metaka, 5 kamiona i drugi ratni materijal. Neprijatelj je imao 92 mrtva i 100 zarobljenih vojnika.
  - U rejonu s. Golubovca (kod Zlatara) dve čete ustaša iz s. Lobora i s. Mače napale 1. zagorsku brigadu Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ, ali su posle kraće borbe odbačene.
  - U blizini s. Ladislava (kod Bjelovara) nemački vojnici, ustaše i domobrani iz s. Hercegovca, nadirući u dve kolone, napali 1. brigadu 33. divizije NOVJ, ali su posle dvočasovne borbe odbačeni.
16. jun
- Po naređenju Štaba 11. korpusa NOVJ u Lici rasformirana 2. brigada 35. divizije NOVJ (ranije: 4. brigada 13. divizije NOVJ).
  - Po naređenju Štaba 11. korpusa NOVJ preimenovana 3. brigada 13. divizije NOVJ u 2. brigadu 35. divizije NOVJ.
  - Po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku 7. dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ ušla u sastav 35. divizije kao njena 3. brigada.
  - Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku 8. divizija NOVJ dobila naziv: udarna.
  - Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku 6 dalmatinska brigada 19. divizije, 10. dalmatinska brigada 20. divizije i 11. dalmatinska brigada 26. divizije dobile naziv: udarna
  - u rejonu s. Stankovci – s. Banjevci – s. Radošinovac nemačke snage (2. bataljon 92. molorizovanog puka, Izviđački bataljon 392. legionarske divizije, delovi 891. puka 264. pešadijske divizije), ustaše i četnici iz Benkovca, Biograda i s. Bribirskih Mostina napali 5. dalmatinsku udarnu brigadu 19. divizije NOVJ. Brigada se noću 16/17. juna, posle jednodnevne borbe povukla u Bukovicu.
  - U Hrvatskoj, po naređenju GS NOV i PO za Hrvatsku, od bataljona protiv pete kolone (PPK) za Liku, Kordun, Baniju, Pokuplje i Gorski kotar formirana 1. brigada Odeljenja za zaštitu naroda (Ozne) – 1. brigada narodne odbrane.
  - Saveznička avijacija bombardovala Osijek. Tom prilikom je porušeno više kuća a poginulo je oko 100 i ranjeno oko 200 lica.
  - Jedinice 18. brigade, u sadejstvu s jurišnom četom 12. udarne brigade 12. divizije NOVJ, napale neprijateljska uporišta u s. Bizovcu (kod Osijeka) koje je branilo 60 nemačkih vojnika, 7 žandarma i 100 milicionera. Posle šestočasovne borbe jedinice NOVJ su se povukle.
  - Na r. Dravi kod s. Otoka (blizu Prologa), pri odlasku s Kalnika u Međumurje, u borbi protiv ustaša poginuo član OK KPH za Varaždin Marko Kovač, narodni heroj.
17. jun
- Iz s. Bulinca delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije, ustaše i domobrani, potpomognuti tenkovima, napali 32. diviziju NOVJ na položajima kod s. St. Rače, s. Dautana, s. Severina, s. Orovca i, uz velike gubitke, prodrli u pravcu Bjelovara.

- Kod s. M. i V. Pašijana. s. Zdenčaca i s. V. i M. Mlinske (blizu Daruvara) domobranske snage iz s. Garešnice, jačine šest čela, nadirući u tri kolone, napale 1. brigadu 33. divizije NOVJ, ali su posle petočasovne borbe odbačene.
  - Kod s. Mečenčana, s. M. i V. Graduse i s. Starog Sela (blizu Kostajnice) 1. udarna brigada »Vasilj Gačeša« i 2. udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ razbile nemačke 1 ustaško-domobranske snage.
- 17/18. jun
- Delovi 8. udarne i 34. divizije NOVJ napali s. Blatnicu i s. Rečicu (kod Karlovca) u kojima su bili delovi 10. ustaškog bataljona i 2. bataljona domobranske 2. posadne brigade. Posle dvočasovne borbe zauzeli su s. Blatnicu i zaplenili 2 p. mitraljeza, 1 mitraljez i 10.000 metaka
18. jun
- ZAVNOH doneo odluku o ravnopravnoj upotrebi latinice i ćirilice na teritoriji Hrvatske.
  - Us. Piškorevcima (kod Đakova) jedinice Osječke brigade 12 divizije NOVJ napale iz zasede nemačku kolonu i odbacile je prema Đakovu. Neprijatelj je imao 27 mrtvih, 10 ranjenih i 1 zarobljenog.
  - Između s. Sv. Klare i Zagreba delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili domobranski transportni voz. Uništena je cela kompozicija. Neprijatelj je imao oko 200 mrtvih i ranjenih vojnika.
19. jun
- Pa naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ u severnoj Dalmaciji formiran Benkovački NOP odred Grupe severnodalmatinskih NOP odreda.
  - Između Jastrebarskog 1 s. Desinca delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ 1 Zumberačkog NOP odreda porušili prugu na 28. mesta.
20. jun
- Na pruži Banova Jaruga – Pakrac Posavski odred Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ, sa delovima 1. diverzantskog bataljona 8. korpusa NOVJ, porušio 8 železničkih mostova.
  - Jedinice 12. udarne brigade 12. divizije NOVJ zauzele s. Podgorac (kod Našica) u kome se nalazilo oko 500 nemačkih vojnika i 150 ustaša i domobrana. Zarobljen je 101 a poginuo je 361 nemački vojnik i ustaša. Zaplenjeno: 2 topa sa 285 granata, 14 minobacača sa 2400 mina, 46 mitraljeza, 650 pušaka, 320.000 metaka, 40 pištolja, 2 automobila, 400 pari uniformi i drugi ratni materijal.
- 20/21. jun
- Između s. V. Grđevca i Bjelovara jedinice Bilogorskog NOP odreda porušile 7 km pruge.
  - Jake nemačko-ustaške snage iz Sinja iznenada napale 3. bataljon 8. dalmatinske brigade 20. divizije NOVJ u s. Zelovu i nanele mu gubitke od 12 poginulih i 50 zarobljenih boraca.
21. jun
- Jedinice 2. bataljona Zagrebačkog NOP odreda zauzele ustaško uporište u s. Cučerju (kod Zagreba).
  - Između Ivanić-Grada i s. Sirinca (na pruži Beograd – Zagreb) delovi 2. brigade 33. divizije NOVJ i 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ porušili 2 mosta i prugu na 203 mesta.
  - Između s. Razbojišta i s. Bračevaca (na pruži Đakovo – Našice) jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ napale nemačku kolonu jačine 800 vojnika i posle kraće borbe odbacile je u pravcu s. Krndije i s. Budimaca. Poginulo je 35 a zarobljena su 2 neprijateljska vojnika. Zaplenjeno: 2 topa, 2 mitraljeza, 1 minobacač, 180 granata i mina, 17 pušaka i druga ratna sprema.
- 21/22. jun
- Između s. Zdenčine i Jastrebarskog delovi 8. udarne i 34. divizije NOVJ porušili železničku prugu na 80 mesta.
22. jun
- Iz Samobora, Jastrebarskog i s. Novaka delovi 10. i 30. ustaškog bataljona, nemačkog 1. rezervnog lovačkog puka i 4. bataljona domobranske Zagrebačke posadne brigade napali jedinice 34. divizije NOVJ i delove 3. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ u rejonu s. Sv. Jane. Posle žestokih borbi jedinice NOVJ su uspele da odbace neprijatelja i da ga prinude na povlačenje prema Samoboru, Jastrebarskom i s. Petrovini. Neprijatelj je imao 48 mrtvih i 60 ranjenih vojnika, a jedinice NOVJ 12 mrtvih, 49 ranjenih i 27 nestalih boraca. Među poginulima nalazio se i politički komesar brigade »Franjo Ogulinac Seljo- 34. divizije NOVJ Marijan Badel, narodni heroj.

- U rejonu s Mostenice, s. Novog Sela i s. Komareva jedinice 2. udarne brigade 7. udarne divizije NOVJ napale neprijateljske delove iz Petrinje i Sunje i nanele im gubitke od 53 mrtvih i više ranjenih vojnika. Zapaljena su 2 kamiona. Jedinice NOVJ su imale 6 mrtvih i 4 ranjena borca.
- Kod s. Hudovljana ustaška četa iz Koprivnice napala 2. bataljon 1. udarne brigade »Brača Radić« 32. divizije NOVJ. Posle kraće borbe ustaše su odbačene u pravcu Koprivnice.
- 23. jun
  - Između s. Lekenika i s. Grede (na pruzi Zagreb – Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili 2 neprijateljska transportna voza, uništivši lokomotivu i vagon.
  - Kod s. Velike i s. Srediee nemački vojnici, ustaše i domobrani iz Koprivnice, nadiručili preko s. Hudovljana i s. Mosta, napali jedinice 32. divizije NOVJ i probili se prema s. Pavlin-Kloštru (kod Križevaca). Neprijatelj je imao oko 85 vojnika izbačenih iz stroja, a jedinice NOVJ 11 mrtvih i 22 ranjena borca.
- 24. jun
  - Otpočeo napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije i domobranskog 1. brdskog puka na jedinice 33. divizije NOVJ i delove Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ u Moslavini. Posle trodnevnih brobi jedinice NOVJ su se povukle u pravcu pl. Bilo-gore. Neprijatelj je imao oko 350 vojnika izbačenih iz stroja a jedinice NOVJ 8 mrtvih, 50 ranjenih i 70 nestalih boraca.
  - Jedinice Osječke brigade, u sadejstvu s jurišnom četom 18. brigade 12. divizije NOVJ, napale neprijateljsko uporište u s. Krndiji (kod Đakova) koje je branilo 350 nemačkih vojnika. Sutradan, posle žestokih borbi, jedinice NOVJ su se povukle zbog dolaska neprijateljskog pojačanja iz Osijeka.
- 24/25. jun
  - Delovi 34. i 8. udarne divizije NOVJ porušili prugu Zagreb – Jastrebarsko na 80 mesta a put Jastrebarsko – s. Rakov Potok na G mesta. Saobraćaj na pruzi je obustavljen 9 dana.
  - Britanske motorne topovnjače MGB 662 i MGB 659 i torpedni čamac MTB 670 teško oštetili torpiljarku NDH T 7 i prisilili je da se nasuče na o. Murter. Poginuli su komandant broda i 10 mornara, a II mornara je ranjeno.
- 25. jun
  - U Topuskom otpočeo I kongres kulturnih i javnih radnika Hrvatske. Kongres je trajao do 27. juna.
  - Ojačana 1. udarna brigada 13. divizije NOVJ napala Crikvenicu koju su branili delovi 847. puka nemačke 392. legionarske divizije. Brigada je prodrla do centra grada ali se morala povući kada su napadnutoj posadi pristigla pojačanja.
  - Delovi Plaščanskog i Kordunaškog NOP odreda zauzeli ustaško uporište u s. Dabru (kod Otočca).
  - Kod s. Grede i V. Gorice (na pruzi Zagreb – Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili oklopni nemački voz i putnički voz koji je vozio domobrane i ustaše. Uništena je lokomotiva i 5 vagona, a 2 vagona su oštećena.
- 26. jun
  - Na putu Raša – Barban diverzantska grupa 1. bataljona 1. NOP odreda »Učka« uništila kamion sa 15 italijanskih fašista.
- 27. jun
  - Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku pri štabovima korjausa formirana personalna odeljenja.
  - Iz s. Ozlja, s. Draganića, Jastrebarskog i Samobora otpočeo šestodnevni napad delova nemačkog 1. rezervnog lovačkog puka, 5. 13. i 30. ustaškog bataljona i 4. bataljona domobranske 2. posadne brigade na jedinice 8. udarne i 34. divizije NOVJ na prostoriji s. Okrug – s. Prekrižje – s. Krašić. U borbama do 2 jula, posle uzastopnih obostranih napada i protivnapada, jedinice NOVJ su prinudile neprijatelja da se povuče u polazne garnizone. Neprijatelj je imao 310 mrtvih i 360 ranjenih vojnika, a jedinice NOVJ 50 mrtvih, 194 ranjena i 9 nestalih boraca.
  - Drugi bataljon 2. pulskog NOP odreda zauzeo s. Livade (kod Motovuna, u Istri) koje su branili italijanski fašisti.
  - Delovi Posavskog odreda Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ i 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ razrušili prugu Banova Jaruga – Pakrac na 80 mesta.
  - Kod V. Gorice (na pruzi Zagreb – Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački transportni voz. Lokomotiva je oštećena, a 4 vagona su uništena. U uništenim vagonima su se nalazili tenkovi i vojnici.

1944. jun

MAKEDONIJA

jun 1944.

- Oko 180 savezničkih aviona, u 9 naleta, bombardovalo Slav. Brod, bacivši oko 2000 bombi. Veliki broj zgrada je porušen i oštećen a poginulo je i ranjeno oko 500 lica.
- 27/28. jun – Delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ porušili prugu Čakovec – Kotor!ba na 98 mesta.
- 28. jun – U s. Biočinom Selu (kod Kistanja), po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ, formirana 14. dalmatinska (bukovička) brigada 19. divizije NOVJ.
  - Jedinice 5. dalmatinske udarne brigade 19. divizije NOVJ zauzele s. Lisičić (kod Benkovca) koje je branilo oko 100 ustaša.
  - Otpočeo napad ustaško-domobranskih posada iz Novog Marofa, Varaždinskih Toplica, Koprivnice i Ludbrega na jedinice 10. korpusa NOVJ i 28 udarne divizije NOVJ na Kalniku. U borbama do 2. jula jedinice NOVJ su odbacile neprijatelja u polazne garnizone i prodrle u Podravinu.
- 28/29. jun – Delovi 10. dalmatinske udarne brigade 20. divizije NOVJ i Mosorskog NOP odreda napali domobransku četvu u Trilju. Ranjeno je 29, zarobljeno 11, a nestalo 20 domobrana.
- 20/30. jun – Kod o. Korčule britanski patrolni čamci ML 449 i ML 468 napali nemački konvoj i potopili desantni čamac, a oštetili dvotrupnu penisu i desantni čamac.
- 30. jun – U s. Vagancu (kod Bihaća), rano u zoru. 3. bataljon Plaščanskog NOP odreda 1 dve čete 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ napali ustaške snage. Posle ključne borbe jedinice NOVJ su prinuđene na povlačenje. Neprijatelj je oko 9 časova pokušao da se probije za s. Drežnik-grad, ali je odbijen posle devetočasovne borbe. Ustaše su imale 32 mrtva i ranjena vojnika, a jedinice NOVJ 1 mrtvog, 1 ranjenog i 1 nestalog borca.
  - Nemačke snage iz Đakova napale jedinice 18. brigade 12. divizije NOVJ kod s. Levanjske Varoši. Posle kratke ali žestoke borbe neprijatelj se povukao u Đakovo, pretrpevši gubitke od 12 mrtvih, 14 ranjenih i 2 zarobljena vojnika, a 1 tenk je oštećen.
  - Delovi 846. puka nemačke 392. legionarske divizije i četnici iz s. Lič. Jesenice i s. Glibodola napali 2. bataljon Plaščanskog i 3. bataljon Kordunaškog NOP odreda u rejonu Plaškog, odbacili ih, ušli u Plaški, a zatim produžili za s. Josipdol.
  - Jedinice 1. istarske brigade »Vladimir Gortan« zauzele s. Gradinje (kod Buzeta) koje su branili italijanski fašisti i karabinijeri.
  - U borbi kod s. Bosiljeva poginuo komandant 1. udarne brigade 13. divizije NOVJ major Srđan Uzelac, narodni heroj.
  - Saveznička avijacija bombardovala Slav. Brod, s. Sibirj (kod Slav. Broda) i železničku prugu istočno od s. Okučana.
- Jun – Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku formirana 2. brigada narodne odbrane u Hrvatskoj.

MAKEDONIJA

- I. jun – Nemačko-balističke snage iz Struge i Debra preduzele ofanzivna dejstva na slobodnu teritoriju Malesije (kod Struge), protiv Grupe kosovsko-metohijskih i Grupe makedonskih partizanskih bataljona (1. makedonsko-kosovska NOU brigada), s ciljem da ih unište. Prema dogovoru, bugarske snage su zapele demarkacionu liniju da bi sprečile izvlačenje partizanskih snaga na bugarsku okupacionu teritoriju. U četvorodnevnom borbama u rejonu s. Lokova, s. Zboždija i s. Ržanova (kod Struge) partizanske snage su odbacile neprijatelja u Strugu i u Debar, nanele mu gubitke od 20 mrtvih nemačkih vojnika i oko 30 mrtvih balista i zaplenile 2 minobacača, 3 p. mitraljeza, oko 20 pušaka, 4 sanduka municije i drugu opremu. Partizani su imali 7 ranjenih i nepoznat broj poginulih boraca.
  - U rejonu s. Dorlobosa (na zapadnim padinama pl. Belasice) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske brigade), u pokretu za severoistočnu Makedoniju, napala i razbila delove (jačine do bataljona) bugarskog 48. pesadijskog puka, podržavane avijacijom, i prinudile ih da se povuku ka s. Kosturinu (kod Strumice). Grupa se ovde. u borbi protiv dva bataljona bugarskog 48. pešadijskog puka. probila prema Gradeškoj pl. U tim borbama poginulo je 35 a zarobljeno 12 bugarskih vojnika. Zaplenjeno je a zatim spaljeno 11 kamiona i 25.000 metaka. Grupa je imala 4 mrtva i 3 ranjena borca.

1944. jun

MAKEDONIJA

jun 1944.

2. juti
- Politički komesar GS NOV i PO za Makedoniju dao uputstvo jedinicama NOVJ u Tikvešu: upozorio ih da izbegavaju frontalne borbe i napade na jako utvrđene garnizone neprijatelja, pogotovu kada se u jedinicama nalazi velik broj novih boraca; ukazao im na taktiku napada iz zaseda, prepada, iznenadnih napada itd.
  - U rejonu s. Lokova (kod Struge) nemačke snage iz Struge i Debra streljale oko 30 balista zato što su pod pritiskom Grupe kosovskih i Grupe makedonskih partizanskih bataljona odstupili s položaja.
3. jun
- Kod s. Gradeca (u blizini Demir-kapije) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske brigade) pokušala da pređe r. Vardar i da se poveže sa 2. makedon.-kom NOU brigadom u Tikvešu. Pošto je Vardar bio poseđen. bugarskim snagama Udarne grupa je proizvela pokret za severoistočnu Makedoniju.
5. jun
- U rejonu s. Kušakulija i Adži-čuke (kod Radovišta) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan batalion Kosovske i 6. južnomoravske brigade) napao očajani bataljon bugarskog, 49. pešadijskog puka. Grupa se uveče, posle oštih borbi, povukla na pl. Plačkovicu. Neprijatelj je imao oko 35 mrtvih, a jedinice NOV i POJ – 2 mrtva i 3 ranjena borca.
- Jun p.
- Stab 1. makedonsko-kosovske NOU brigade izdao proglas narodu Debaraca, Malesije, Pologa, kičevskog i struškog kraja. Prikazavši uspehe brigada u neprijateljskoj prolećnoj ofanzivi i situaciju u svetu, on poziva narod tla ne veruje neprijateljskoj propagandi »da su svi Siptari krvni neprijatelji makedonskog naroda«, već da učvršćuje bratstvo i jedinstvo s njima i da slupe u redove NOVJ.
  - Pri GS NOV i PO za Makedoniju formirano Inžinjerijsko odeljenje, sa zadatkom: osposobiti borački i starešinski kadar za inžinjerijsko jedinice.
  - U Strumici formiran GNO odbor.
  - – U rejonu Kruševa, od ljudstva iz kruševskog kraja, formiran Kruševski NOP odred.
6. jun
- U s. Drenovu (kod Kavadaraca) grupa pozadinskih radnika iz Kavadaraca spalila opštinsku arhivu, zaplenila 11 pušaka i drugu opremu i na narodnom zboru osudila na smrt dva narodna izdajnika.
- 6/7. jun
- Na brdu Asanli (kod Radovišta) saveznici padobranima spustili manju količinu oružja i opreme Udarnoj grupi (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske brigade).
7. jun
- Iz zasede kod s. Konopišta (blizu Kavadaraca) 1. bataljon 2. makedonske NOU brigade napao bugarske slabije delove i naneo im gubitke od 9 mrtvih (među kojima 1 oficir) i 3 ranjena vojnika. Bataljon je imao 1 ranjenog borca.
8. jun
- U s. Lokovu (kod Struge), od Grupe makedonskih partizanskih bataljona (1. i 2. bataljona) i novodošlih boraca iz ohridskog sreza, formirana 1. makedonska NOU brigada.
  - Kod s. Konopišta (blizu Kavadaraca) delovi 2. makedonske NOU brigade napali slabije bugarske delove i naneli im gubitke od 8 mrtvih i 10 ranjenih oficira i vojnika.
9. jun
- Između s. Klisure i Udova (na pruži Đevđelija – Skoplje) delovi 2. makedonske NOU brigade razbili bugarske osiguravajuće delove i porušili prugu na dužini od 70 m. Saobraćaj je bio prekinut 12 časova. Zarobljeno je 5 vojnika a zaplenjeno 5 pušaka, 1 p. mitraljez, dosta municije i druge opreme.
  - U rejonu s. Lazaropolja (kod Debra) Grupa kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona iznenada napala kolonu od oko 400 balista iz Gostivara i nanela im vrlo teške gubitke.
10. jun
- Načelnik bugarske skopske oblasne policijske uprave izdao naredbu o uvođenju policijskog časa u svim naseljenim mestima skopske oblasti, kao protivmeru jačanju NOB-a u tom kraju. U naredbi se j>redviđaju vrlo oštre mere prema partizanskim porodicama, simpatizerima i svima onima koji ma na koji način pomažu partizane. Pored ostalog, zabranjuju se zabave, igranke i drugi širi skupovi i preti se konfiskacijom celokupne imovine onim licima koja su odsutna od svojih domova više od 3 dana a nemaju dozvolu od nadležnih organa.

- U stručskoj Malesiji 1. makedonska NOU brigada održala partijsko savetovanje, uputivši telegrame CK KPJ, generalnom sekretaru KPJ Josipu Brožu Titu i CK KPM.
  - Kod Kočana, prelazeći r. Bregalnieu, Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske brigade) razbila bugarsku zasedu i nanela joj gubitke od 23 mrtva i 3 zarobljena vojnika. Tu je poginuo komandant Kosovske NO brigade Milan Zečar, narodni heroj. Grupa je zaplenila 1 mitraljez, 1 p. mitraljez, 16 pušaka i drugu opremu.
- U. jun*
- Na Ponikvama (na Osogovskoj pl.) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske brigade) razbila dva bataljona iz bugarskog 49. pešadijskog i 1. armijskog puka. Grupa je zatim gonila neprijatelja do Zletovske reke. Gubici neprijatelja: 80 mrtvih i 21 zarobljen. Grupa je imala 1 mrtvog. Zaplenjeno je: 5 minobacača, 10 mitraljeza, 4 p. mitraljeza, 52 puške, 120 mina, 250.000 metaka, 60 konja i druga oprema.
  - Na putu Kavadarci – Prilep 1. bataljon 2. makedonske NOU brigade uništio tt linije na dužini od 5 km i minirao put, usled čega su uništena 2 neprijateljska kamiona.
- 12. jun*
- U rejonu s. Strmaševa (kod Kavadaraca) dva bataljona 2. makedonske NOU brigade napala bugarski policijski odred »Benkovski«. Oni su ga, u teškim borbama, razbili i prisilili na povlačenje. Neprijatelj je imao 30 mrtvih i veći broj ranjenih. Zaplenjeno mu je 20 pušaka, 2 p. mitraljeza i druga oprema. Brigada je imala 4 poginula i 6 ranjenih boraca. Posle nekoliko dana, za odmazdu, delovi bugarskog 56. pešadijskog puka su spalili selo i streljali 3 dečaka i 1 ženu.
  - Na putevima Prilep – Gradsko i Prilep – Kavadarci delovi 2. makedonske NOU brigade porušili 82 tt stuba i uništili tt liniju.
- 13. jun*
- Na vrhu Sultan tepe (na Osogovskoj pl.) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske brigade) razbila četetu iz 49. puka bugarske 17. pešadijske divizije. Poginulo je 28 bugarskih vojnika i 2 oficira a zarobljena su 24 vojnika. Zaplenjeno je 4 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, 1 minobacač, 20 pušaka i druga oprema.
  - U rejonu železničkog mosta kod s. Gradeca (blizu Demir-kapije) jedna četa 2. makedonske NOU brigade minirala prugu, zbog čega je transportni voz iskliznuo i pretrpeo veliku štetu.
- 15. jun*
- Na putu Struga – Debar Grupa kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona napala nemačko-balističku kolonu.
  - Na Cupinom brdu i Retkim bukama (kod Krive Palanke) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske brigade) napala ojačani bataljon bugarskog 1. armijskog puka i zarobila 22 vojnika. Grupa je imala 3 ranjena borca. Zaplenila je 2 topa, 2 minobacača, 9 mitraljeza, 7 p. mitraljeza, 44 puške i drugu opremu.
- Jun p. p.*
- Prva makedonska NOU brigada izdala proglas zavedenim balistima u zapadnoj Makedoniji: poziva ih da obustave bratoubilačku borbu i da se u redovima NOVJ bore protiv zajedničkog neprijatelja.
- Jun s.*
- Bugarske vlasti iselile stanovništvo iz 28 planinskih sela Tikveša i Vitačeva i preselile ga u ravničarska naselja (Begnište i Konopište) i u rejone jačih bugarskih posada, kako bi jedinice NOVJ lišile podrške naroda.
- 17. jun*
- GS NOV i PO za Makedoniju uputio direktivu političkim radnicima u vezi sa stavovima koje treba »provoditi pri prelasku na teritoriju Grčke: kako makedonski živalj u Grčkoj pokrenuti da se sa grčkim partizanskim jedinicama bori protiv zajedničkog neprijatelja.
- 19. jun*
- Kod s. Krnjeva (blizu Kavadarca) 2. makedonska NOU brigada razbila grupu od oko 60 bugarskih vojnika. Neprijatelj je imao 9 mrtvih, više ranjenih i 13 zarobljenih. Brigada je imala 2 ranjena borca. Zaplenila je 3 p. mitraljeza, 17 pušaka, 5 konja i dosta municije.
- 20. jun*
- Na komunikaciji Kumanovo – Kriva Palanka diverzantska grupa Kumanovskog NOP odreda uništila jedan bugarski kamion. Poginulo je 6 i ranjeno oko 10 bugarskih vojnika.

23. jun – Koci s. Delagožda (blizu Struge) Grupa kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona, posle vrlo oštre borbe razbila nemačko-balističke snage iz Struge. Tim napadom je osujećena neprijateljska ofanziva na slobodnu teritoriju struške Malesije i Karaormana.
24. jun – Kod s. Zbaždi (blizu Struge), od dotadašnje Grupe kosovsko-metohijskih partizanskih bataljona (1. i 2. kosovsko-metohijski bataljon) i bataljona Crvene armije 1. makedonsko-kosovske NOU brigade (sastavljen od oko 50 crvonoarmejaca prebeglih iz nemačkog zarobljeništva – nazivana i četa), formirana 1. kosovsko-metohijska NOU brigada.
25. jun – Kod s. Radnje, s. Strmaševa i s. Boule (blizu Kavadaraca) 2. makedonska NOU brigada napala na oko 500 bugarskih vojnika. Posle šestočasovne borbe, pošto je neprijatelj bio jako utvrđen, ona se povukla, pretrpevši gubitke od 2 mrtva i 4 ranjena borca. Neprijatelju je desetkovana komora koja je sačekana u zasedi.
27. jun – Između s. Radnje i s. Strmaševa (kod Kavadaraca) bugarske snage iz Kavadaraca i Demir-kapije napale 2. makedonsku NOU brigadu, ali je ona, vatrom sa bliskog odstojanja, odbila napad i prinudila neprijatelja na povlačenje. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 15 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 2 poginula borca.
- U s. Čičevu (kod Gradskog) pozadinski radnici iz kavadarskog kraja spalili arhivu u zgradi opštine i zaplenili 7 pušaka, 4 pišalice mašine i drugi materijal.
- Jun** – Prvi Oblasni komitet KPM uputio proglas narodu Pologa: iznosi kratak pregled razvoja oružane borbe u Jugoslaviji i vojno-političku situaciju u svetu i poziva makedonsko i šiptarsko stanovništvo da masovno stupa u jedinice NOVJ.
- Načelnik bugarske Skopske oblasne policije obaveštava direktora bugarske policije u Sofiji o nemoći žandarmerije i policije da se suprotstave jedinicama NOV i PO Makedonije. On kaže da su i vojne jedinice, u dosta slučajeva, bile razbijene od partizanskih snaga i da u kumanovsko-vranjskom i tikveškom kraju »potpuno gospodare« jedinice NOVJ. Traži preduzimanje brzih i energičnih mera; a ukoliko do toga ne dođe, ističe on, partizanske jedinice će toliko ojačati da ih čak ni divizije 5. armije neće moći savladati.
- U Strumici, pri pokušaju da se probije kroz blokadu bugarske policije, poginuo član Četvrtog oblasnog komiteta KPM Blagoj Jankov Mučeto, narodni heroj.
- U Poreču (kod Broda) formiran Porečki NOP odred.

SLOVENIJA

1. j«n – Naredbom Štaba 9. korpusa NOVJ, na području Slovenačkog primorja formirana Vojna oblast 9. korpusa NOVJ (sa odsecima: mobilizacijskim, saobraćajnim, ekonomskim, sanitetskim, sudskim i odsekom za zaštitu naroda).
- Na putu s. Vojnik – s. Arja Vas (kod Celja) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ napala i uništila 1 kamion i zaplenila 1 p. mitraljez i 3 puške, a zatim se, zbog pristiglih pojačanja neprijatelju, povukla ka s. Prelski (kod Vojnika).
2. jun – Kod s. Rakitoveca 2. slovenačka Udarne brigada »Ljubo Serčer« 14. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv nemačkih policijskih kolona iz s. Smartna u Tuhinju (kod Kamnika) i s. Blagovice (kod Trojana). Brigada se zatim zbog opasnosti da bude okružena, preko s. Zgornjeg Tuhinja povukla u s. Ravne (kod Kamnika).
- Na položajima Zvikarjev križ – Mala kopa – Mačkov križ 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila teške borbe protiv nemačkih kolona iz Slovenj-Gradeca, Mislinje i s. Ribnice na Pohorju. Ne uspevši da probije položaje slovenačke brigade, neprijatelj se naveče, uz osetne gubitke, povukao u Ribniew na Pohorju i Slovenj-Gradee.
- Između s. Senožeca i s. Storja (kod Sežane) 2. bataljon Južnoprimeškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ napao i uništio nemačku motorizovanu SS policijsku kolonu (1 kamion, 3 motocikla i putnički automobil). Poginulo je 19 i ranjeno 11 nemačkih policajaca a zaplenjeno je sve naoružanje.
3. jun – Na položajima kod Sv. Ruperta (blizu Mislinje) 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ vodila tešku tročasovnu borbu protiv nemačkih kolona iz s. Dovža, Mislinje i s. Doliča. zatim se, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukla na pl. Grašku goru.

- Otpočeo napad jakih nemačkih snaga iz Ribnice, V. Lašča, Grosuplja, s. Stične i s. St. Vida protiv jedinica 18. divizije NOVJ i 5. slovenačke udarne brigade »Ivan Cankar* 15. divizije NOVJ na području Suhe krajine. Napad je trajao sve do U. juna, kada su nemačko jedinice, na svim pravcima, odbačene u polazne garnizone.
  - Jedinice 15. divizije NOVJ (4. slovenačka NOU brigada »Matija Gubec* i 12. slovenačka NO brigada) zauzele neprijateljska uporišta kod Zidanog Mosta: (s. Polšnik 40 žandarma i 80 graničara i s. St. Jurij 27 žandarma) i spalile fabriku hartije »Piatnik« kod Radeča, iz koje su prethodno evakuisale veliku količinu hartije.
5. jun
- GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu svojim jedinicama da pojačanom aktivnošću na železničkim i putnim komunikacijama ometaju transport nemačkih vojnih snaga i materijala preko teritorije Slovenije.
  - Na položajima kod s. Smihela (blizu Mozirja) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačkih snaga koje su iz Mozirja nadirale u dve kolone. Energičnim udarom u bok ona je neprijatelja odbacila i gonila ga sve do Mozirja, nanevši mu gubitke od 7 mrtvih i 2 zarobljena vojnika i zaplenivši dosta oružja.
6. jun
- Us. Razborici (kod Mislinje) 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ, posle tročasovne borbe, odbacila nemačku kolonu (jačine 280 vojnika) koja je nadirala sa pravca s. Dovže. Neprijatelj je imao osetne gubitke.
  - Jedinice 30. divizije NOVJ napale jako nemačko-belogardejsko uporište s. Razdrto 1 obezbeđenje na mostu kod s. Kazarja (blizu Postojne), ali, zbog jakog fortifikacijskog uređenja, nisu zauzele ni uporište ni most.
7. jun
- Otpočeo napad jakih nemačko-ilalijanskih snaga iz Idrije i s. Sv. Lucije (sada: Most na Soči) na jedinice 31. divizije NOVJ na području Cerkna. Posle trodnevnih teških borbi kod s. Sobrelja, s. Reke i s. Jageršča (blizu Cerkna) jedinice 31. divizije su se povukle ka s. G. Tribuši i s. Cepovanu.
8. jun
- Jedinice 5. slovenačke udarne brigade »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ, posle snažnog juriša, prodrle u domobransko uporište s. Ig (kod Ljubljane) i u uličnim borbama nanele neprijatelju teške gubitke (24 mrtva i 30 ranjenih), ali su se sutradan ujutro povukle iz uporišta.
9. jun
- Na putu s. Fala – s. Sv. Lovrenc na Pohorju 1. bataljon 11. slovenačke brigade »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao nemačku kolonu. U kraćoj borbi je veći deo kolone uništen, dok se manji deo povukao u Falu. Za to vreme je 2. bataljon iste brigade, koji se nalazio na obezbeđenju kod s. Fale, minirao železničku prugu Maribor – Dravograd i u oštroj jednočasovnoj borbi naneo neprijatelju gubitke od 32 mrtva i 12 ranjenih vojnika, a zatim se povukao.
  - Jedinice Kozjanskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napale žand. st. u s. Jurklošteru (kod Zidanog Mosta), jačine 10 žandarma. Dva žandarma su poginula a ostali su se predali i stupili u partizane. Zaplenjeno je: 1 p. mitraljez, 2 automata, 44 puške i druga oprema.
11. jun
- Naredbom Štaba Koruške grupe NOP odreda formirana Komanda solčavsko-Iogarskog vojnog područja.
  - Posle kraće borbe Kamničko-zasavski NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzeo nemačko uporište u s. Lokama (kod Zagorja), zarobivši 6 nemačkih vojnika i zaplenivši veću količinu materijalnih sredstava.
12. jun
- Kod ž. st. Verd (kod Vrhlike) 5. slovenačka udarna brigada »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ, posle artiljerijske pripreme i snažnog juriša, drugi put srušila Stambetov most. Uništeni su svi bunkerji za odbranu mosta i porušena je železnička pruga. Pokušaj nemačkih snaga da iz Borovnice interveniše osujetila je 15. slovenačka (Belokranjska) brigada 15. divizije NOVJ.
13. jun
- Na položajima kod s. Razborice (blizu Mislinje) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačkih kolona iz Mislinje, s. Turiške Vasi i Slovenj-Gradeca. U petočasovnoj borbi neprijatelj je, uz osetne gubitke, odbačen u polazne garnizone.
  - Na položaju s. Sv. Valentin – s. Zusem (kod Pilštanja) 2. bataljon Kozjanskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodio tročasovnu tešku borbu protiv nemačkih snaga koje su nadirale s više pravaca. Posle jačih borbi u rejonu s. Zusema, neprijatelj se povukao uz velike gubitke.

14. jun – Sedamnaesta slovenačka brigada »Simon Gregorčič« 30. divizije NOVJ zauzela italijansko uporište u s. Avčama (kod Tolmina) i porušila železnički most i više manjih mostova na putu Gorica – Tolmin.
- JS. jun – Na osnovu naredbe i direktive GŠ NOV i PO za Sloveniju od 5. juna o pojačanoj aktivnosti jedinica na komunikacijama, Štab 9. korpusa NOVJ izdao naređenje za rušenje železničke pruge i uništenje neprijateljskih uporišta u dolini r. Bače.
16. jun – Us. Zagi (kod Boveca) 2. bataljon Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ napao italijansku fašističku posadu. Posle kraće borbe predalo se 105 vojnika, koji su na vlastiti zahtev, upućeni u italijanski partizanski bataljon »Macini«. Zaplenjeno je 85 pušaka, 2 automata, 4 mitraljeza, 7 p. mitraljeza, 7 minobacača i druga oprema.
- Na osnovu naređenja GŠ NOV i PO za Sloveniju, od zaštitnog bataljona formirana 20. slovenačka (Stabna) brigada GŠ NOV i PO za Sloveniju.
18. jun – Kod s. Zgornjeg Doliča (blizu Mislinje) 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije porušila železnički vijadukt i time onespobila prugu za dalji saobraćaj. Istovremeno je, miniranjem, u znatnoj meri oštetila tunel kod s. Hude Luknje.
- Us. Gradacu (kod Metlike) održana osnivačka skupština Crvenog krsta Slovenije.
- Na položajima s. Mošenik – Peče – Limbarska gora (blizu Domžala) 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila teške borbe protiv nemačkih kolona koje su s više pravaca nadirale u Moravšku dolinu. Brigada se zatim, posle jednodnevnih borbi, povukla na nove položaje, nanevši neprijatelju teške gubitke.
- Druga slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ uništila obezbeđenje tunela kod s. Lipoglava (na pruži Celje – Maribor) i minirala tunel; 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« na više mesta porušila železničku prugu Celje – s. Sv. Jurij; 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« miniranjem znatno oštetila železnički most kod s. Zbelova.
13. jun – U rejonu pl. Rovtarica – Selska planina 7. slovenačka udarna brigada »France Prešern« 31. divizije NOVJ upala u nemačku zasedu, ali je posle kraće borbe, odlučnim jurišem, odbacila neprijatelja u pravcu s. Bohinjske Bele.
- Us. Št. Lipšu (kod Velikoveca u Austriji) 2. bataljon Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao grupu od 80 naoružanih pripadnika nemačke organizacije »Radna služba« i posle kraće borbe naneo joj gubitke od 15 mrtvih i više ranjenih. Bataljon nije imao gubitaka.
20. jun – Kod ž. st. Ronki (u Italiji) 3. minersko-sabotažni vod 9. korpusa NOVJ miniranjem srušio nemački vojni transportni voz i uništio 7 vagona s nemačkim oficirima (spasla se samo 4 oficira).
- Kod s. Svetelke (blizu Celja) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ napala nemačku kolonu koja je nadirala iz Celja. Posle dvočasovne borbe ona je kolonu odbacila u polazni garnizon.
- Kod s. Sveline (blizu Celja) 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačkih snaga koje su u dve kolone nadirile na njene položaje. Brigada se zatim, zbog nepovoljnih položaja, povukla ka s. Požnici, gde je, posle višečasovne borbe, razbila neprijatelja i naterala ga u bekstvo ka Celju.
21. jun – Posle jednodnevne borbe 15. slovenačka (Belokranjska) brigada 15. divizije NOVJ zauzela Krišku Vas (kod Višnje Gore), uporište 63. čete jurišnog bataljona (jačine 150 slovenačkih domobrana), a 5. slovenačka udarna brigada »Ivan Cankar« i 12. slovenačka brigada, na obezbeđenju sa pravca Kočevja i Grosuplja, vodile oštre borbe protiv nemačko-domobrantskih nadirućih kolona.
- Na putu Gorica – s. Plave 2. bataljon Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ uništio nemačku auto-kolonu (2 kamiona i putnički automobil). Od posade se spasla samo četvorica.
23. jun – Na putu s. Crna – s. Koprivna (kod Mežice) 2. bataljon Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništio nemačku kolonu od 4 kamiona i 2 putnička automobila. U kraćoj borbi poginula su 63 a ranjen je 31 nemački vojnik.
24. jun – Kod s. Ledina (blizu Idrije) 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ napala nemačke snage koje su nadirale iz Idrije preko s. Gore. Posle više-

1944. jun

HRVATSKA

jun 1944.

časovnc borbe ona im je nanela gubitke od preko 20 mrtvih i odbacila ih ka s. Gori.

25. jun – Us. Danama (kod Se/ane) jedinice Južnoprimeorskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ, posle kraće borbe, zauzele karabinijsku stanicu i zarobile 14 karabinjera.
26. jun – Delovi Briško-beneškog NOP odreda 9 korpusa NOVJ, u sadejstvu sa delovima 2 bataljona narodne odbrane (Vojske državne varnosti), zauzeli italijansko uporište Pevmu (kod Gorice), jačine 38 ljudi, i zaplenili dosta oružja i opreme.
- Na položajima Kraguljišče – Ostruščica – St. Glažuta 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer«, 14. divizije NOVJ i 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodile teške jednodnevne borbe protiv nemačke kolone iz Slovenj-Gradeca i Mislinje, nanele joj gubitke od 78 mrtvih i odbacile je u s. Smartin (kod SIovenj-Gradeca).
27. jun – Grupa boraca 2. bataljona 2. brigade narodne odbrane upala u rudnik olova i cinka Rabelj (u Italiji) i miniranjem uništila trpke za vodu i ostala postrojenja. Zbog toga je rudnik zalila voda, pa je proizvodnja obustavljena.
- Na Roglji (na pl. Pohorju) na osnovu naredbe Štaba 4. operativne zone NOV 1 PO Slovenije, od Lackovog bataljona, čete 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« i čete 11. slovenačke brigade »Miloš Zidanšek- ponovo formiran Pohorski NOP odred.
28. jun – Us. Bistri (kod Mežice) 1. bataljon Istočnukoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao nemačku policijsku kolonu iz s. Crne, te posle tročasovne borbe naneo joj gubitke od 48 mrtvih i 18 teško ranjenih i uništio jedan tenk.
29. jun – Otpočeo trodnevni napad jedinica 9. korpusa NOVJ na objekte putnih i železničkih komunikacija u dolini r. Bače. Zauzeta su italijanska fašistička uporišta Mohorc, s. Koritnica i Pranger a na više mesta je porušena železnička pruga s. Sv. Lucija (sada: Most na Soči) – s. Podbrdo (kod Bohinjske Bistrice).
- U rejonu St. Glažuta (na pl. Pohorju) 1. slovenačka udarna brigada Tone Tomšič« i 13. slovenačka brigada Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ vodile viščasovne teške borbe protiv nemačkog bataljona brdskih lovaca koji je iz s. Smartna na Pohorju, preko s. Kurje Vasi, nadirao na njihove položaje. Neprijatelj je, uz gubitke od 31^m mrtvih, odbačen u s. Smartno na Pohorju.
30. jun – Ispod pl. Sabotlna (kod Gorice) 1. bataljon Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ napao nemačku motorizovanu kolonu i posle viščasovne borbe uništio 6 kamiona i putnički auto i naneo neprijatelju gubitke od oko 80 mrtvi i više ranjenih.

SRBIJA

1. jun – U Bač. Palanci delovi 3. bačko-baranjskog NOP odreda zapalili 50 vagona kudelje.
- Između s. Beočina i Petrovaradina 1. četa 1. sremskog NOP odreda napala iz zasede jedan voz sa pratnjom od 40 ustaša. U kraćoj borbi poginulo je 9 ustaša, dok su ostali, iskočivši iz voza, pružili otpor. Zaplenjeno je 6 pušaka i (i ustaških uniformi.
- Između Rume i s. Vognja delovi 6. vojvođanske NOU brigade miniranjem pruge uništili lokomotivu i nekoliko vagona, dok su drugi delovi, između Srem. Mitrovice i s. Vognja, iz zasede ubili 5 i ranili 3 nemačka vojnika.
1944. jun Prvi bataljon 6. vojvođanske NOU brigade izvršio iznenadni napad na posadu s. Kuzmina (kod Srem. Mitrovice) jačine 110 nemačkih vojnika. U oštroj borbi je poginulo 50 a teško ranjeno 10 neprijateljskih vojnika. Bataljon je imao 1 mrtvog i 24 ranjena borca.
2. jun – Kod s. Mejane (blizu Kuršumtije) GS NOV i PO za Srbiju formirao 17. srpsku NO brigadu. Ona je ušla u sastav 24. divizije NOVJ.
- Na Galovičkom kanalu (kod Stare Pazove) 3. bataljon 0. vojvođanske NOU brigade i jedna četa 1. sremskog NOP odreda napali 60 nemačkih vojnika. Poginula su 33 i zarobljena 3 nemačka vojnika. Jedinice NOVJ su imale 4 mrtva i 4 ranjena borca; poginuo je i komandant 3. bataljona Vlada Obradovlč Kameni, narodni heroj. Zaplenjeno je: 1 mitraljez, 2 p. mitraljeza, 3 automata, 15 pušaka, 2000 metaka i dosta druge opreme.

- Kud s. Beočina (blizu Petrovaradina) delovi 1. sremskog NOP odreda srušili železnički most. Istovremeno su drugi delovi Odreda napali na bunker u s. Vrdniku, u kome su poginula 2 i ranjena 4 domobrana.
- 3. jun
  - Na položajima iznad s. Davidovca i s. Rađmirovca (blizu Svrlljiga) 9. srpska NO brigada i Niški NOP odred napali četnički Knjaževački korpus, te ubili 40 i zarobili 56 četnika, uz sopstvene gubitke od 2 poginula borca.
  - Kod s. Dobrog Dola (blizu Kuršumlje) 21. divizija NOVJ (bez 5. srpske brigade) napala četnički 1. kosovski korpus i četničku 1. i 2. kosaničku brigadu. Četnici JU, razdvojeni u dve grupe, odbačeni ka s. Rači.
  - Na putu s. Drugovac – s. Suvodol (kod Mladenovca) zaseda Kosmajskog NOP odreda ubila 2 četnika, a zaplenila 1 automat i 2 puške.
  - U s. Buci (kod Kruševca) četnici ubili potpredsednika ONO odbora za okrug kruševački
- 34. jun
  - Između Sida i s. Tovarnika delovi 1 bataljona 2. sremskog NOP odreda minirali prugu. Usled toga je teretni voz iskočio sa šina. Pri napadu na posadu voza -arobljeno je 10 domobrana, dok je izvestan broj nemačkih vojnika uspeo da pobjegne. Uništena je lokomotiva i 10 vagona a zaplenjeno je 9 pušaka sa 100 melaKa i druge opreme.
- 4 jun
  - Između s. Davidovca i s. Skrobnice (blizu Knjaževca), u borbi vođenoj ceo dan, 9. srpska NO brigada i Nišavski NOP odred razbili četnički Knjaževački i Čegarski korpus: ubili 30, zarobili 32 i ranili preko 40 četnika i zaplenili 1 mitraljez i preko 50 pušaka.
  - Kod s. Rače (blizu Kuršumlje) 21. divizija NOVJ (bez 5. srpske brigade) napala četnički 1. kosovski korpus i četničku 1. i 2. kosaničku brigadu. U borbama vođenim ovog i narednog dana jedinice NOVJ su uspele da proteraju četnike ka Kosovu polju, zarobivši veći broj četnika.
  - Kod s. Selevca (blizu Mladenovca) Kosmajski NOP odred vodio borbu protiv četnika, te im naneo gubitke od oko 10 mrtvih i 27 zarobljenih i zaplenio 1 p. mitraljez, i nekoliko pušaka.
  - Kod Srem. Mitrovice jedna desetina 1 sremskog NOP odreda napala trošarinu. Poginulo je 12 policajaca i 1 ustaša a 1 ustaša je ranjen.
  - Između Srem. Karlovaca i s. Cortanovaca delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge srušili transportni voz s trupama.
- 5. Jun
  - Kod s. Sv. Huberta (sada: V. Selo, blizu Kikinde) diverzantska grupa Severnobanatskog NOP odreda miniranjem pruge srušila kompoziciju mešovitog voza.
  - Između Srem. Mitrovice i s. Vognja delovi 1. sremskog NOP odreda porušili železničku prugu i pokidali tt veze u dužini od 1 kilometra.
- Jun p.
  - U s. Dvoranu (kod Kruševca) GS NOV i PO za Srbiju formirao 16. srpsku NO brigadu. Ona je ušla u sastav 25. divizije NOVJ.
  - Na terenu albanske Malesije, od boraca ranije razbijenog partizanskog bataljona »Bajram Curi«, partizanske čete iz Hasa i novopridošlog ljudstva s Kosova i Metohije, formiran Partizanski bataljon Kosova.¹
- 516. Jun
  - U blizini s. Vrdnika (kod Iriga) jedan vod 6. vojvođanske NOU brigade, u dogovoru sa tri člana posade, razoružao 13 domobrana raspoređenih u 3 bunkera, te zaplenio 3 avionska mitraljeza, 1 automat, 12 pušaka, 1 pištolj, 24 bombe, 12.000 metaka i drugu ratnu opremu. Jednovremeno je nekoliko boraca miniralo obližnju cisternu, te je uništena znatna količina benzina i ulja. Drugi vod je porušio jedan kilometar pruge Srem. Mitrovica – s. Voganj.
- 6. jun
  - U s. Vodnju (kod Arandjelovca) 2. šumadijska NO brigada vodila borbu protiv četnika i nanela im gubitke od 6 mrtvih i 11 zarobljenih. Zaplenjeno je 5 pušaka.
  - Kod s. Rače (blizu Kuršumlje) 6. srpska brigada 21. divizije NOVJ dočekala ojačani 3. bataljon 5. puka SDK i jednu četničku brigadu i posle oštre borbe prinudila ih na povlačenje ka Kuršumlji i Lukovskoj Banji. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i 15 ranjenih, dok je 6. brigada imala 1 ranjenog komandira čete.

¹ Po drugom izvoru bataljon je formiran krajem maja, pod nazivom Kosovski bataljon, t dejstvovao je u prigranlfnom pojasu Metohije i Albanije.

- Jednice 2. sremskog NOP odreda odbile prodor nemačkih i domobranskih delova (jačine oko 300 vojnika), sa 3 tenka, u s. Lipovac i s. Morović i odbacile ih ka Sidu. Gubici neprijatelja kod s Morovića: 47 mrtvih i više ranjenih vojnika.
I/među železničkih stanica Stalaća i Dedine borci Komande kruševačkog vojnog područja srušili železnički most, usled čega je saobraćaj obustavljen 2 dana.
- 67. jun – Između Sida i s. Adaševaca delovi 1 bataljona 2. sremskog NOP odreda porušili 300 metara železničke pruge.
- 7. jun – U s. Deču (kod Stare Pazove) nemačke jedinice streljale 20 ljudi a u obližnjim selima Karlovčiću i Mihaljevcima zapalile više kuća
- S. jun – Na pl. Bukoviku i pl. Beljevini četnički Deligradski i Timočki korpus napali U. srpsku NO brigadu i Niški NOP odred. U borbi vodenoj ceo dan, jedinice NOVJ su razbile Timočki, a zatim Deligradski korpus. Poginulo je oko 100, ranjeno 170 i zarobljeno 150 četnika. Zaplenjeni su 4 p. mitraljeza, 150 pušaka i veća količina drugog materijala i opreme. Gubici jedinica NOVJ: 15 mrtvih i 20 ranjenih boraca.
- Iz s. Vrbanje, posle tročasovne borbe protiv I. čete 1. bataljona 2. sremskog NOP odreda, prodrla u s. Lipovac (kod Sida) neprijateljska kolona jačine oko 300 vojnika. Gubici neprijatelja: 15 poginulih, mrđu kojima i I oficir, a gubici 1. čete: 6 poginulih i 5 ranjenih boraca. Pri daljem nadiranjju neprijateljska kolona se sukobila u s. Batrovcima sa 3. četom 1. bataljona, koja je došla iz s Gradine. Posle oštre borbe neprijatelj se povukao u polazno uporište.
- U s. Kopljarima (kod Arandjelovca) 2. šumadijska NO brigada vodila borbu protiv četnika i Nedlčevskih žandarma. Neprijatelj je imao 4 mrtva, a zaplenjene su 4 puške.
- Između s. Obreža i s. Grabovaca (u južnom Sremu) jedna četa 1. sremskog NOP odreda napala nemačku patrolu. Poginula su 4 vojnika a zaplenjeni su p. mitraljez, 2 puške i pištolj.
- Između s. Dragutinova (sada: Miloševo) i s. Vi. njcva (kod Novog Bečaja) delovi Severnobanatskog NOP odreda minirali prugu Kikinda – Novi Bečej i oštetili lokomotivu i 7 vagona.
- Kod s Morovića 1. bataljon 6. vojvođanske NOU brigade odbio nemačko-domobransku kolonu koja je iz Sidu pokušala da prodre u selo. Poginulo je 6 neprijateljskih vojnika a oštećen je 1 tenk. Bataljon j' imao jednog poginulog borca
- 9. jun – U Pančevu formiran ilegalni mesni NO odbor.
- 10. jun – Dvadeset prva divizija NOVJ proglašena udarnom
- 12. jun – I/među s. Bačinaca i s. Kukujevaca (kod Srem. Mitrovice) delovi 2. sremskog NOP odreda miniranjem pruge uništili lokomotivu i nekoliko vagona teretnog voza. Istog su dana drugi delovi miniranjem pruge između Sida i Kukujevaca uništili lokomotivu i 8 vagona brzog voza.
- 13. jun – Kod s. Vine (blizu Leskovca) GS NOV i PO za Srbiju formirao 13 srpsku NO brigadu. Ona je ušla u sastav 24. divizije NOVJ.
- Požarevački, Moravski, Svrlijski, Niški i Belopoljski odred SDS. Patrolna pripremna škola SDS iz Niša, četnički Timočki, Knjaževački, Nišavski, Deligradski i Krajinski korpus (ukupne jačine oko 4000 ljudi) preduzeli napad na 9. srpsku NO brigadu i Niški NOP odred. U jednodnevnoj borbi kod s. Cerja, s. Kravlja i s. Vrela (blizu Niša) 9. srpska NO brigada i Niški NOP odred su razbili neprijatelja. Poginulo je 60 a zarobljeno 75 neprijateljskih vojnika, dok su se ostali razbežali. Zaplenjeno je 10 p. mitraljeza i oko 150 pušaka.
- 13.114. jun – Kod s. Trnave (blizu Niša) 9. srpska NO brigada i Niški NOP odred prešli r J. Moravu, prebacili se na pl. Jastrebac i u s. Kulini ušli u sastav 23. divizije NOVJ. Za uspehe u borbama u istočnoj Srbiji od 20. maja do 13. juna, GS NOV i PO za Srbiju je tih dana 9. srpsku NO brigadu proglasio udarnom.
- 14. juni – Nemačke i ustaško-domobranske jedinice (ukupne jačine do 15.000 vojnika) otpočele operaciju »Kornblume« s ciljem da razbiju i unište jedinice NOV i POJ u Sremu, oslobode se njihovog pritiska na komunikacije i sprovedu pljačku žetve. Operacija je trajala sve do 6. avgusta, a izvršena je postupno, u četiri etape: prva etapa na Fruškoj gori, druga u selima severoistočnog Srema (Podunavlja), treća u jugoistočnom i južnom Sremu, četvrta na području jugozapadnog Srebrn (predeo

Bosutskih šuma). Jedinice NOV i POJ u Sremu, vešt看 manevrima i smelim akcijama, izbegle su uništenje i poremetile planove neprijatelja, koji je vršio bezobzirne represalije, zverstva i pljačke.

- Nemačke i ustaško-domobranske jedinice otpočele s komunikacije Srem. Karlovci – Irig i s linije Šid – Ilok pretres Fruške gore (prva etapa operacije Kornblume). Istočna grupa, u dvodnevnom nastupanju do linije s. Beočin – s. Tazak. ubila je 10 boraca iz 1. bataljona 1. sremskog NOP odreda, koji se jedini nalazio na ugrož "lom području, dok je Zapadna grupa, zbog sporog nastupanja (tek 22. juna izbila na liniju s. Jazak – s. Vrdnik – s. Rakovac), omogućila 1. bataljonu da se povuče u južni Srem. Međutim, usled dejstva 2. bataljona 6. vojvodanske NOU brigade u rejonu s. Ležimir – s. Sviloš (22. juna), u pozadini Zapadne grupe, neprijatelj je prisiljen da ponovo izvrši pretres Fruške gore od linije s. Stari Divoš – s. Susek do linije s. Jazak – s. Rakovac. Pretres je, bez uspeha, trajao sve do 1. jula.
- U nekoliko naleta nemački avioni bombardovali s. Morović (kod Sida).
- 14/15 jun – Dvadeset druga divizija NOV.T (bez 8. srpske brigade), ojačana 13. srpskom NO brigadom i bugarskim partizanskim bataljonom »Georgi Dimitrov«, napala Leskovac, koji su branili bugarski vojnici (do jednog puka), bataljon nemačkih vojnika sa četom tenkova i delovi SDK i SDS. Zauzeta je železnička stanica i miniranjem porušena, kao i električna centrala. Zapaljane su 2 cisterne sa benzinom i vagoni. U zoru jtrc-nice NOVJ su se povukle ka pl. Kukavici.
- 15 jun – Bataljon nemačkih vojnika, sa 4 tenka, prodro iz Leskovca do sela Brzo, Corine i Mroševca i zapalio ih, a zatim se povratio u Leskovac. Poginuo je 1 a ranjena su i borca 10. srpske NO brigade 22. divizije NOVJ
- U Sopot upali 1. bataljon 2. šumadijske NO brigade i Kosmajski NOP odred, ubivi. 8 neprijateljskih vojnika i zaplenivši veću količinu raznog materijala, a izgubivši samo 1 borca. Ostale jedinice su vodile borbu protiv četnika i žandarma kod s. Čadevca (blizu Sopota), te neprijatelju nanele gubitke od 7 mrtvih.
- Jun p. p. – Us. Crnu Travu (kod Vranja) stigla jedna četa bugarske partizanske brigade *Cav-dai-i. Dobivši oružje od jedinica NOVJ. ona se ponovo vratila na bugarsku terito-riju.
- Jun s. – U s. Jošanici (na pl. Jastrepcu) GS NOV i PO za Srbiju formirao 18. srpsku NO bri-gadu. Ona je ušla u sastav 25. divizije NOVJ.
- U s. M. Siljegovcu (kod Kruševca) održana konferencija SKOJ-a sreza rasinskog. Odlučeno: više raditi sa starijim ljudima, razbijajući njihov konzervativizam u po-gledu učešća ženske omladine u radu USAOJ-a; formirati nove organizacije na oku-piranoj teritoriji Rasine.
- 15/16. jun – Dvadeset prva udarna divizija NOVJ napala na Blace, koje su branili ojačani 2. bataljon bugarskog 123. puka, 20–40 nemačkih vojnika i manji delovi SDS. Napad na samo mesto je vršila 5. srpska brigada, dok je 4. srpska brigada zatvorila pravac koji iz Prokuplja i s. Beloljina vodi ka Blacu, a 6. srpska brigada je zatvarala pravac od Kuršumlije. Usled prodora jednog bugarskog bataljona iz Beloljina i Proku-plja u Blace, 21. divizija se povukla posle 36 časova borbe.
- 16. jun – GS NOV i PO za Srbiju naredio Stabu 24. divizije NOVJ: intenzivno rušiti pruge i mostove; omogućiti da u radu učestvuju i članovi engleske vojne misije kao tehni-čki rukovodioci.
- 16/17 jun – Us Glavanovcima (kod Trna. u Bugarskoj) delovi 2. južnomoravskog NOP odreda i bugarski Trnski partizanski odred napali bugarsku policijsku stanicu. Policajci su uspeli da pobegnu ostavivši svoje naoružanje. Zaplenjeno je 7 karabina, 3 pištolja i dosta municije.
- 17. jun – Us. Trgovištu (kod Sokobanje), od boraca Nišavskog NOP odreda, GS NOV i PO za Srbiju formirao 14. srpsku NO brigadu, koja je ušla u sastav 23. divizije NOVJ.
- Kod s. Sibnice (blizu Mladenovca) 2. šumadijska NO brigada i Kosmajski NOP od-red vodili borbu protiv četnika. Poginulo je 12 četnika. Zaplenjeno je 9 pušaka i 1 pištolj. Ranjen je 1 partizan.
- Us. Dragutinovo (sada: Miloševo, kod Kikinde) upali delovi Severnobanatskoe NOP odreda i ubili 5 policajaca i 1 nemačkog vojnika.
- 18 jun – Kod s. Novog Gloga (blizu Vranja) Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske brigade) sačekala

- u zasedi i razbila jednu bugarsku četvu. Poginulo je oko 35 i zarobljena su 52 bugarska vojnika. Zaplenjeno: 2 mitraljeza, 5 p. mitraljeza. 50 pušaka, 12 konja, 6 kola i veća količina prehrambenih artikala.
- U rejonu Sv. Ilije (kod Vranja), posle borbi kod s. Novog Gloga, Udarne grupa (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske 1 fi Južnomoravske brigade) napala delove bugarskog 1. bataljona 52. pešadijskog puka i potisnula ih s položaja u garnizon Sv. Ilija. Poginulo je 16 vojnika i zaplenjeno je 10 pušaka i druga oprema.
- U Brus upala 4. srpska brigada 21 udarne divizije NOVJ i zaplenila 4.000 kg brašna.
- IHL 10. jun – U s. Grdelici (kod Leskovca) 12. srpska brigada 22. divizije NOVJ i bugarska brigada »Georgi Dimitrov" napale bugarsku i nemačku posadu i neprijateljska obezbeđenja na železničkim mostovima kod Grdelice i s. Kopašnice, uništile ž. st. Grdelica, 3 lokomotive, 6 vagona i 1 cisternu benzina, prekinule prugu i tt linije Predejane – Leskovac na više mesta i minirale put i propust na drumu Leskovac – Grdelica Poginulo je 13 nemačkih vojnika (o bugarskim vojnicima nema podataka). Iste noći 10. srpska NO brigada je minirala puteve Leskovac – Lebane i Leskovac – s. Vučje, posekla tt linije i uništila 1 kamion Gubici jedinica NOVJ 3 mrtva i 6 ranjenih boraca,
- 10 jun – Na Petrovoj gori, u s. Babinoj Poljani i s. Novom Glogu (kod Vranja) Udarne grupa, (3. makedonska NOU brigada bez jednog bataljona i po jedan bataljon Kosovske i 6. južnomoravske brigade) u zasedi sačekala i razbila jedan bataljon bugarskog 52. pešadijskog puka. To su bile poslednje borbe u neprijateljskoj »prolećnoj ofanzivi«. Posle toga neprijatelj se povukao u svoje garnizone. U ovoj ofanzivi poginulo je preko 140 vojnika i oficira, zarobljeno 106 vojnika i 2 oficira, a zaplenjeno: 5 minobacača, 3 mitraljeza, 12 p. mitraljeza. 150 pušaka. 23 konja sa opremom i dosta municije Brigada je imala 3 mrtva.
- Kod s. Sumana i s. Popovca jedan bataljon 13. srpske NO brigade napao na oko 400 bugarskih vojnika i odbacio ih ka Lebanu.
- U rejonu s. Jabuke (kod Pančeva) nemačke okupatorske vlasti streljale 25 rodoljuba dovedenih iz pe'rovgradskog logora političkih zatvorenika.
20. jun – U Jablanici (kod Lebana) GŠ NOV i PO za Srbiju formirao 15. srpsku NO brigadu, koja je ušla u sastav 24. divizije NOVJ.
- Bugarski 122. i 123. pešadijski puk : konjički eskadron i jedan nemački policijski bataljon ojačan artiljerijom, podržani avijacijom, otpočeli napad na jedinice 22. divizije NOVJ, 13. srpske NO brigade I bugarske partizanske brigade »Georgi Dimitrov«. sa ciljem da ih obuhvatom iz Poreča i Sijerinjske Banje nabace u trougao s. Oruglica – s. Lipovica – Velja glava (kod Lebana) i tu razbiju i unište. U borbama vođenim do 28. juna jedinice NOVJ i brigada »Georgi Dimitrov« su pretrpele osetne gubitke.
- Na položajima Javorac – Lepenac Požar – Crna ćuka (na pl. Kopaoniku) 21. udarna divizija NOVJ napala na oko pet brigada četničke Rasinsko-topličke grupe korpusa i u borbama vođenim ceo dan odbacila čelnike ka Brusu i nanela im osetne gubitke, dok je divizija imala 16 mrtvih i 26 ranjenih boraca.
- 20/21 jun – Kod s. Ljubeša (blizu Aleksinca). po naređenju GS NOV i PO za Srbiju, 23. divizija NOVJ prešla na desnu obalu J. Morave, prethodno odbacivši sa obale slabije bugarske snage. Iste noći je u s. Mozgovu, s. Crnom Kalu i s. Rujištu napala četnički Krajiški korpus i proterala ga ka pl. Bukoviku. Poginulo je 40, ranjeno oko 50 i zarobljeno 70 čelnika, među kojima i štab četničke Zviške brigade.
- 21 jun – U s. Drežnju (kod Mladenovca) Kosmajski NOP odred napao četnike i zarobio 8 četnika.
22. jun – Nu pl. Bukoviku 23. divizija NOVJ napala četnički Krajinski, Timočki i Deligradski korpus (ukupno oko 3000 četnika). U borbi vođenoj od jutra do 15 časova četnici su prisiljeni na povlačenje. Poginula su 102 četnika, dok je četnička Sokobanjska brigada većim delom zarobljena (ostatak te brigade je pobegao kući).
- 23 jun – Jedinice 21. udarne divizije NOVJ odbacile delove četničke Rasinsko-topličke grupe korpusa i zauzele Aleksandrovac i Brus.
- Delovi Severnobanatskog NOP odreda napali i onesposobili za rad kikinjsku kude-ljaru, te zaplenili 10 pušaka. 280 metaka i ručnu apoteku i ubili 2 stražara.
24. fun – GS NOV i PO za Srbiju naredio potčinjenim jedinicama da ukazuju pomoć savezničkim avijutičarima koji bi se prisilno spustili na teritoriju Srbije (»žive avijatičare

predati najbližim savezničkim oficirima, a ranjene uputiti u najbližu bolnicu). Isto tako je naredio da se prikupljaju podaci o neprijateljskim aerodromima, broju i vrsti aviona i prolivavionskim oruđima (po mogućstvu priložiti i skicu aerodroma sa objektima).

U rejonu s. Sarča (sada: s. Sutjeska, kod Jaše Tomića) delovi Scvernobanatskog NOP odreda miniranjem pruge uništili lokomotivu i 10 vagona. Saobraćaj je bio prekinut 18 časova.

Kod s. Drugovca (blizu Mladenovca) Kosmajski NOP odred vodio borbu protiv četnika. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih i 10 zarobljenih. Zaplenjeno je oko 10 pušaka.

- 24/25. juti U s. Gložanu (kod Novog Sada) delovi 3. bačko-baranjskog NOP odreda napali magacin oružja i municije: zaplenili 2 mitraljeza. 5 automata i 14 pušaka a magacin eksplozivom srušili.
- Na liniji s. Igroš – s. Sljivova – s. Lesenovci (kod Aleksandrovca) delovi 21. udarne divizije NOVJ odbili napad četničkog Rasinskog i Jastrebarskog korpusa i naneli im gubitke od oko 20 mrtvih. 40 ranjenih i 12 zarobljenih četnika.
- 27/28. jun – U s. Dudovici (kod Arandjelovca) 2. šumadijska NO brigada napala Stabnu grupu četničke Rudničkog korpusa. U toj borbi poginula su dva četnika a brigada je zaplenila arhivu tog korpusa.
28. jun – Kod s. Vine (blizu Knjaževca) 23. divizija NOVJ razbila oko 2000 četnika i nedićevaca, te zauzela rudnik uglja «Dobra sreća» i potpuno ga uništila.
- Kod s. Bodljevicc (blizu Mladenovca) Kosmajski NOP odred u kratkoj borbi razbio jednu četničku zasedu. Odred je imao 3 ranjena borca.
30. jun – Na Varničkom vrhu (blizu Knjaževca) jedinice 23. divizije NOVJ napale na utvrđeni 3. bataljon bugarskog 63. pešadijskog puka (oko 500 vojnika). U borbi vođenoj od jutra do 15 časova neprijatelj je bio potpuno uništen iako ga je podržavala avijacija i artiljerija s položaja kod Knjaževca. Poginulo je 205 bugarskih vojnika i oficira, a zarobljeno ih je 218, dok su se ostali razbežali. Zaplenjeno: 2 minobacača, 8 mitraljeza, 19 p, mitraljeza. 300 pušaka i 35.000 metaka. Jedinice 23. divizije imale su 15 mrtvih i 45 ranjenih boraca i rukovodilaca.
- U s. Darosavi (sada Partizani, kod Arandjelovca) 2. šumadijska NO brigada napala četničku brigadu, ubila 18 i zarobila 26 četnika, a zaplenila 2 mitraljeza. 30 pušaka, 1 pištolj i oko 3000 metaka.
- Jun k – Formiran OK SKOJ-a za Niš.
- U s. Joševi (kod Valjeva) četnici zaklali sekretara OK KPJ za Valjevo Milicu Pavlović Daru, narodnog heroja.
- Jun – Od 4 bataljona 10. srpske brigade 22. divizije NOVJ i novodošlih boraca iz sela poljaničkog sreza formiran Vranjski NOP odred, sa zadatkom: da izvodi akcije na pruzi Leskovac – Vranje, čisti teren od ostataka kvislinških jedinica i vrši mobilizaciju novih boraca za jedinice NOVJ.
- U s. D. Bresnicl (kod Prokuplja) održano okružno savetovanje SKOJ-a za Toplicu. U ime PK KPJ za Srbiju prisustvovao je komandant GS NOV i PO za Srbiju Petar Stambolić, koji je govorio o političkoj situaciji, i član CK SKOJ-a Rato Dugonjić, koji je govorio o organizacionim pitanjima
  - U Banjičkom logoru u Beogradu okupatorske vlasti otpočele svakodnevno sistematsko streljanje zatvorenih rodoljuba.
  - U rejonu Kukesa (u Albaniji) Partizanski bataljon Kosova iz zasede napao nemačku kolonu i uništio 2 kamiona a zaplenio 20 pušaka.
  - Između Sida i s. Tovarnika delovi 2. sremskog NOP odreda minirali prugu, zarobili 10 domobrana i zaplenili 9 pušaka i drugu opremu.
- Na putu između Peći i Prizrena Partizanski bataljon Kosova razbio dve nemačke kolone.
- Kod s. Ležimira (blizu Srem. Mitrovic) delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu uništili neprijateljski tenk i kamion.
- Iz rudnika hroma kod s. Kcpeneka (blizu Tropoje, u Albaniji) Partizanski bataljon Kosova proterao nemačku posadu

Jul

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

1. jul
- U Benini (kod Bengazija, u Libiji) formirana 2. vazduhoplovna eskadrila NOVJ, sastava: 1 fi aviona tipa Ilariken MK IV-> i 19fi boraca.
  - Odlukom VS NOV i POJ. od 1fi i 36. udarne divizije NOVJ formiran 12. udarni korpus NOVJ.
2. Jul
- VŠ NOV i POJ, predviđajući Široku primenu radio-veze (zaključno sa bataljonom ; baterijom), naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da formira radio-telografske kurseve. (Ovog i sledećeg dana. ovo naređenje je upućeno I drugim potčinjenim štabovima).
3. jul
- Jedinice Crvene armije oslobodile Minsk, važan železnički čvor.
  - Odbor stručnjaka pri četničkoj Vrhovnoj komandi jugoslovenske vojske u otadžbini doneo odluku kojom se izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije sa Ivanom Subašićem na čelu. ocenjuje kao vlada hrvatskog separatizma i partizanskih eksponenata. Odbor je, na zahtev predsednika Socijalističke stranke Zivka Topalovića, imenovao predstavnike ravnogorskog pokreta u inostranstvu.
- < Jul
- Ukazom Kralja Petra II Karadorđevića naimenovana nova vlada, u kojoj je Ivan Subašić bio predsednik. ministar inostranih poslova i ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva.
  - VS NOV i POJ naredio Staou 3. udarnog korpusa NOVJ da se 17. udarna divizija NOVJ privremeno stavi pod neposrednu komandu VS i da ona sadejstvuje sa 1 proleterskom udarnom divizijom NOVJ, koja je stigla u Foču i stupila u borbu protiv neprijateljskih snaga iz s. Ustikoline.
9. jul
- Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivan Subašić preko Radio-Londona upoznao svetsku javnost sa sporazumom Tito – Subašić. On je tom prilikom istupio u prilog NOB-a, ali su njegovi stavovi ostali na ranijim političkim pozicijama vladajuće buržoazije: tako da se on obraćao samo Srbima, Hrvatima i Slovencima, negirajući ostale narode Jugoslavije; ni jednom reći nije osudio Dražu Mihailovića ni njegov ravnogorski pokret.
  - Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivan Subašić uputio ministru spoljnih poslova vlade SSSR-a Vjačeslavu Molotovu poruku s pitanjem da li sovjetska vlada smatra da je sada. pošto je obrazovana vlada na bazi sporazuma sa NKOJ-em, nastupio momenat za razmatranje međusobnih odnosa, a konkretno – za postavljanje jugoslovenskog poslanika u Moskvi.
  - Pomoćnik generalnog direktora Unre Roj Hendrikson intervenisao kod predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivana Subašića da do 15. avgusta vlada dostavi spiskove potrebne pomoći za prva dva šestomesečna perioda posle rata.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ direktivu u vezi s prodorom u Srbiju: da se jedinice određene za prodor u Srbiju primaknu bliže, obezbede uporišta i upad izvrše s više strana: da se 2. proleterska udarna i 5. udarna divizija NOVJ prebace na odsek s Studenica, pl. Golija. pl. Javor i tu stvore uporišta za brz upad u središte Srbije; da 2. proleterska udarna divizija NOV.T krene iz Ibarske klisure, preko pl. Kopao-nika, ka Toplici, gde će s tamošnjih pet divizija NOVJ činiti jednu operativnu grupu; da ova operativna grupa izbaci iz prometa ibarsku prugu; da 3. udarna divizija ostane u stratezijskoj rezervi u zapadnom Sandžaku, gde će se popuniti i pod svoju komandu dobiti jednu sandžačku jedinicu; da 37. udarna divizija NOVJ obezbeđuje bok 2. proleterske i 5. udarne divizije NOVJ; da se upad i središte Srbije vrši i/ istočne Bosne i Toplice: da se uspostavi radio-veza sa svim divizijama; da se pokretv divizije ne uvlače u teške borbe. Za ostvarenje ove direktive daje se sloboda rada i samostalnost u akcijama. Štab korpusa će sam odrediti vreme početka akcije, pošto se jedinice prethodno snabdeju opremom. Naređuje da se sa ovom direktivom upozna GŠ NOV i PO za Srbiju i GŠ NOV i PO za Vojvodinu i da Štab korpusa redovno izveštava o dejstvima. kako bi VŠ mogao uskladiti rad i ostalih jedinica.

11. jul – VS NOV i POJ uputio Štabu 3. udarnog korpusu NOVJ naredbu u vezi sa predstojećim operacijama za prodor u Srbiju: pod komandu Štaba 3. udarnog korpusa stavlja se 12. udarni korpus NOVJ, a verovatno će se pridati i 11. udarna divizija NOVJ: radi tajnosti, jedinice ne koncentrisati, već postaviti na takve operativne odseke s kojih će moći brzo krenuli na prodor u Srbiju; obaveštava da će jedinice 2 udarnog korpusa NOVJ iz Sandžaka izvršiti pokret na polaznu osnovicu, gde je situacija zrela a narod u masama stupa u NOVJ; ističe važnost predstojećeg zadatka i traži potpunu spremnost da se na dati znak izvrši pokret, makar na dotadašnjom odseku ostali samo NOP odredi; obaveštava da je preduzeto sve da se doluri materijal koji treba brzo i pravilno rasporediti; uspostaviti radio-vezu su svim potčinjenim divizijama i razvijati široku obaveštajnu službu.
12. jtil – VŠ NOV i POJ uputio depešu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: saopštava da su naziv »proleterska« dobile 5. crnogorska i 2. dalmatinska NOU brigada i naređuje da se ova odluka svečano saopšti jedinicama.
13. jul – VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da nu svom odseku. pronađe i obezbedi aerodrom radi prebacivanja težih ranjenika u baze i bolnico NOVJ u Italiji.
- Predsednik NKOJ-a i vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio telegram ZAVNO Crne Gore i Boke povodom treće godišnjice ustanka crnogorskog naroda.
14. jul – Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu 2 udarnog korpusa NOVJ da ubrza upućivanje 5. i 17. udarne divizije NOVJ prema pl. Goliji i pl. Javoru, kako bi se na taj način onemogućila ofanzivna dejstva neprijateljskih snaga u Sandžaku.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 6. korpusa NOVJ da sve teže ranjenike, bolesnike i decu šalje u baze NOVJ u Italiji.
- VŠ NOV i POJ upulio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ naredbu u vezi s mogućnom ofanzivom neprijateljskih snaga na Sandžak: da 1. proleterska udarna divizija NOVJ ne prima frontalne borbe, već da se zabaci neprijatelju za leđa i nastupa prema Srbiji; da se dobro utvrde prilazi na levoj obali r. Tare, naročito oni koji izvode prema Zabljaku.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 6. proleterske divizije NOVJ Nikola Tesla« da prikupe svoje snage i spremi se za pokret ka Srbiji.
15. jul – Komandant Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje general Henri Vilson uputio vrhovnom komandantu NOV i POJ Josipu Brozu Titu poziv da posetil Italiju, jer je nameravao da organizuje iznenađan sastanak s kraljem Petrom II Karađorđevićem i tako izvrši pritisak ria NKOJ oko obrazovanja jedinstvene vlade od predstavnika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i NKOJ-a.
- Snage Crvene armije otpočele ofanzivu u Galiciji.
- U Slavoniji, po naređenju Vrhovnog Štaba NOV i POJ od Ili i Omladinske brigade -Joža Vlahović« formirana 40. divizija 6. korpusa NOVJ.
- Jul s. – U Grčkoj od Slovenaca koji su posle kapitulacije Italije prebegli iz italijanske vojske i prišli grčkim partizanima, formirana Primorska četa. Ona je ušla u sastav 7 brigado ELAS-a. a operisalu je po jonskim ostrvima kao samostalna jedinica.
16. jul – Antifašistički elementi u Slovačkim kvislinškim vojnim jedinicama generala Marvina koji su se nalazili u severnoj Italiji, zajedno sa predstavnicima Jugoslovenskog komiteta narodnog oslobođenja (JKNO) za severnu Italiju, formirali Cehoslovačko-jugoslovenski NO odbor. Predstavnici Cehoslovačke su se obavezali da rade na pripremi za prelazak vojnika generala Marvina na stranu partizana, a predstavnici JKNO su primili obavezu da organizuju prihvatanje prebeglih čehoslovačkih vojnih jedinica.
- U NKOJ stigla delegacija Inicijativnog odbora za sazivanje ASNOM-a. da bi pročula sva važna međunarodna i unutrašnja politička pitanja u vozi s tim sazivanjem.
- U Gravmi (u Italiji), od slušalaca Tenkovske škole NOVJ i jednog dela oslobođenih interniraca iz Slovenije. Hrvatsko i Crne Gore, formirana 1 tenkovska brigada NOVJ.¹

¹ Taj dan se praznuje kao Dan tenkista

- VS NOV i POJ naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ da 5. i 17. udarna divizija odmah krenu ka pl. Goliji 1 pl. Javoru, kako bi se rasteretio pritisak neprijateljskih snaga koje vrše ofanzivu na divizije NOVJ u Toplici. Istovremeno ga obavještava da će Stab 3. udarnog korpusa NOVJ kroz 10 do 14 dana prebaciti iz istočne Bosne u Srbiju tri divizije; da će se 6. proleterska divizija NOVJ "Nikola Tesla" vratiti u sastav 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ i da će taj korpus, u južnom Sandžaku, biti oslonac jedinicama koje će prodirati u Srbiju.
  - VS NOV i POJ obavestio Stab 2. udarnog korpusa NOVJ da će savezničko vazduhoplovstvo bombardovati neprijateljski saobraćaj, te mu naredio da savezničkoj misiji pri Stabu korpusa označi komunikacije na svom području koje saveznička avijacija treba da luče. (Ovog i sledećih dana upućeni su telegrami slične sadržine i drugim potčinjenim štabovima.)
- jul
- VS NOV i POJ dao direktivu Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da po izvršenoj evakuaciji ranjenika evakuiše i decu u baze NOVJ u Italiji.
- jul
- Komandant Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje general Henri Vilson uputio VS NOV i POJ telegram u kome se, pored ostalog, kaže: Zadivio sam se saznajući o poslednjim uspesima. Ti su uspesi, naročito oni u Sloveniji, bili od velike važnosti, jer su prekinuli delovanje životno važnih neprijateljskih saobraćajnih arterija«.
  - Zapadni saveznici zauzeli Livorno (u Italiji).
- ju!
- U glavnom stanu vode Trećeg Rajha, u Gerličkoj šumi, kod Rastenburga (u Istočnoj Pruskoj), generalštabni pukovnik grof fon Staufenberg izvršio neuspeo atentat na Adolfa Hitlera.
  - Otpočela četvorodnevna sednica četničkog Centralnog nacionalnog komiteta Kraljevine Jugoslavije. U rezoluciji, kojom se u ime četnika osuđuje sporazum Tito – Subašić, konstatuje se da Ivan Subašić nije zastupao interese sledećih jugoslovenskih građanskih partija: Jugoslovenske radikalne zajednice, Jugoslovenske nacionalne stranke, Zemljoradničke stranke, Slovenske ljudske stranke, Jugoslovenske socijalno-demokratske stranke i Hrvatske seljačke sloge, pa se zbog toga zahteva da vlada odmah podnese ostavku. Sve odluke izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije proglašene su bespravnim.
  - Na o. Visu održana sednica CK KPJ na kojoj je razmotren međunarodni položaj NOP-a. U vezi s tim razmotren je i poziv koji je komandant Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje general Henri Vilson uputio predsedniku NKOJ-a da poseti Italiju. Doneta je odluka da maršal Jugoslavije Josip Broz Tito ne putuje u Italiju. CK KPJ je smatrao da su pregovori između izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i NKOJ-a unutrašnja stvar jugoslovenskih naroda i da saveznici nemaju pravo da se u to mešaju. Naglašeno je da vrhovni komandant NOV i POJ i predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito ne može ići u posetu komandantu savezničkog sektora pre nego što bude zvanično pozvat od državnog rukovodstva dotične savezničke zemlje.
- VS NOV i POJ upozorio Stab 2. udarnog korpusa NOVJ da ne angažuje 2. proletersku udarnu, 5. udarnu i 17. udarnu diviziju NOVJ u borbi u rejonu Andrijevice i naredio mu da se odmah izvrši planirani pokret u Srbiju (na pl Kopaorik). s tim da 2. proleterska udarna divizija NOVJ produži u Toplicu.
- jul
- VS NOV i POJ uputio Stabu 1. proleterskog udarnog i Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ direktivu: ističe da neprijateljske snage vrše stalne prepade na pojedinim sektorima u cilju slabljenja i dezorganizovanja snaga NOVJ; da neki komandanti jedinica NOV i POJ nasedaju toj neprijateljskoj taktici i uvlače jedinice u teške frontalne borbe; da se često uporno brane mali delovi slobodne teritorije koji nemaju nikakvog značaja. U vezi s tim naređuje da se primenjuje elastičniji način ratovanja a jedinice čuvaju od suvišnih gubitaka; da se mobilizaciji novih boraca i vojno-političkom učvršćenju jedinica posveti sada naročita pažnja; da priliv novih boraca mora biti u srazmeri s gubicima; da se čuvaju u strogoj tajnosti nameravane akcije i pokreti: (Ovog i sledećeg dana slične su direktivo upućene i drugim potčinjenim štabovima.)
  - Poljska Narodna skupština izdala je dekret o tvaranju poljske armije
- jul
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio Komandantu Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje negativan odgovor na poziv da poseti Italiju.
  - VS NOV i POJ dao direktivu Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ: glavno naoružanje jedinica NOVJ jeste nemačko Mauzerovo oružje, jer do tog naoružanja najlakše dolazimo; svako drugo naoružanje koje dobijamo samo je dopunsko, i ne smemo

dozvoliti da naša borbena sposobnost bude zavisna od dobijanja municije za to oružje. Stoga naređuje da se stvara rezerva Mauzerove municije a troši prvenstveno municija dopunskog naoružanja.

23. jul – U rejonu Bordija (u Galiciji) snage Crvene armije prisilile pet nemačkih divizija na kapitulaciju.
24. jul – Predsedništvo AVNOJ-a, na predlog vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita, donelo odluku o odlikovanju 20 jedinica NOV i POJ ordenom Narodnog oslobođenja.
25. jul – Zbog teške situacije snaga NOVJ u Srbiji, vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito ponovo naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ da odmah uputi 2. proletersku udarnu, 5. udarnu i 17. udarnu diviziju NOVJ na Kopaonik, a da Croni kod Andrijevice preuzmu jedinice 3. udarne divizije NOVJ.
20. jul – Stab 2. udarnog korpusa NOVJ, u duhu naređenja VS NOV i POJ. otpočeo grupisanje 2. proleterske udarne, 5. udarne i 17. udarne divizije NOVJ istočno od Berana (sada: Ivangrad) radi prodora u Srbiju.
- Predsedništvo NKOJ-a uputilo direktivu Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da, radi propagande u inostranstvu, šalje što više literature, letaka, fotografija i drugog propagandnog materijala, razvrstanog tako da može predstavljati samostalnu izložbu
27. jul – Jedinice Crvene armije zauzele Lavov.
- Regent Mađarske admiral Mikloš Horti obavestio vodu Trećeg Rajha Adolfa Hitlera 0 nameri da mesto vlade Stojaja postavi novu vladu, koja uživa njegovo poverenje. Hitler je odbio ovaj plan.
- Na predlog Ministarskog saveta, uz saglasnost NKOJ-a, kralj Petar II Karađorđević imenovao Stanoja Simića za poslanika u Moskvi.
25. jul – VS NOV i POJ obavestio Stab 2. udarnog korpusa NOVJ da je od 20. jula otpočeo rad Tanjuga (telegrafске agencije nove Jugoslavije). Tanjug će svakog dana u 20,00 časova davati vesti na srpskohrvatskom jeziku
- Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije povelala pregovore sa britanskim Ministarstvom ratnog transporta o povratku 68 brodova (oko 470 000 tona nosivosti) bivše jugoslovenske trgovačke mornarice koji su tokom rata prešli pod britansku zastavu 1. dobili britansku posadu. Pregovori su pokazali da britansko Ministarstvo ratnog transporta nije voljno da prihvati jugoslovenske zahteve.
29. jul – Vlada SSSR-a priznala novu izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije sa Ivanom Subašićem na čelu i izrazila spremnost da podrži njen rad u duhu sporazuma Tito – Subašić.
30. jul – Vlada SAD. preko svog otpravnika poslova, priznala novu izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije sa Ivanom Subašićem na čelu i odobrila sporazum Tito – Subašić.
- Po naređenju VS NOV i POJ, GS NOV i POJ za Hrvatsku formirao 1. diviziju Narodne odbrane
- VS NOV i POJ ciao direktivu Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ: izbegavati neprekidne frontalne borbe (to se naročito odnosi na jedinice sa specijalnim zadatkom), 12. udarni korpus NOVJ snabdeti materijalom koji se drtura udarnom korpusu NOVJ
- fc – Vlada V. Britanije uputila instrukcije komandantu Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje generalu Henri Vilsonu da u njeno ime ponovo uruči poziv vrhovnom komandantu NOV i POJ Josipu Brozu Titu da poseti Italiju
- Jul – U duhu sporazuma od 16. juna 1944. između predsednika NKOJ-a maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita i predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivana Subašića, Subašićeva vlada počela čišćenje diplomatskog aparata "od raijkompromj-tovanih reakcionara i blokirala novčana sredstva Kraljevine Jugoslavije u inostranstvu. a kralj, na njen predlog, ukinuo kraljevski amblem na svim ratnim i pomorskim zastavama.
- VŠ NOV i POJ izdao naređenje svim glavnim štabovima i štabovima operativnih jedinica u kojem propisuje organizaciju celokupne artiljerije NOV i POJ i formaciju artiljerijskih jedinica, štabova i ustanova.

- Odlukom VS NOV i POJ formirana S3 udarna divizija NOVJ¹
- U Londonu Udruženje jugoslovenskih pomoraca i naprednih novinara izrazilo svoju odanost NOP-u.
- U Zagrebu rukovodstvo HSS izdalo letak u kome izjavljuje da sa NOP-om ne može praviti sporazum.
- Britanska vlada, nezadovoljna sporazumom Tito – Subašić, pojačala svoj pritisak na NKOJ, smanjila materijalnu pomoć NOV i POJ, ograničila učešće savezničke avijacije u borbama nad Jugoslavijom i pravila druge smetnje.
- Po naređenju Štaba Baze NOVJ u Bariju, u južnoj Italiji formirana 4. prekomorska brigada NOVJ.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. jun | – Jedinice 3. udarnog korpusa NOVJ otpočele petnaestodnevno čišćenje doline r. Spreče od nemačkih i domobranskih jedinica, s ciljem da obezbede aerodrom za evakuaciju ranjenika iz Sekovića u Italiju.
112. jul – Kod s. Komara (na putu G. Vakuf – Travnik) 3. bataljon 7. krajiško udarne brigade 10 udarne divizije NOVJ napao kolonu nemačke 7. SS divizije 'Princ Eugen' (jačine 300 vojnika sa 100 konja) i naneo joj gubitke od 30 mrtvih i 25 ranjenih vojnika. Zaplenjeno: 4 puške, 10 bombi, 1.500 metaka, 22 konja i manja količina ostale ratne opreme.
2. jul – Delovi 29. udarne divizije NOVJ prodrli u Dubrave (predeo između Stoca, Čapljine i Mostara). U trodnevnim borbama razbili su protivtenkovski bataljon nemačke 369. legionarske divizije, uništili ustaško-žandarmerijsku posadu u s. Trijebnju i izvršili demonstrativan napad na Stolac. Pored dve čete milicije koje su se raspale neprijatelj je imao preko 120 vojnika izbačenih iz stroja.
- Blizu M. Kozjaka (kod Livna) 3. proleterska (ličkal udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ 'Nikola Tesla' vodila žestoku borbu protiv nemačkih jedinica i odbacila ih, nanevši im gubitke od oko 50 mrtvih i ranjenih vojnika, uz sopstvene gubitke od 3 mrtva i 16 ranjenih boraca.
- Na pruzi Tuzla – s. Zivnico delovi 1 vojvođanske udarne brigade 16 udarne divizije NOVJ minom uništili nemački voz (lokomotivu i tri vagona). Neprijatelj je imao gubitke od oko 25 mrtvih i 30 ranjenih vojnika.
- Saveznička avijacija bombardovala Derventu. Poginulo je oko 300 a ranjeno 200 neprijateljskih vojnika.
23. jul – Delovi 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla«, u sadejstvu s jedinicama 8. korpusa NOVJ napali na Livno. Napad nije usjio jer je neprijatelj dobio pojačanje iz s. Sujice. Grad su branili nemački vojnici i jedan domobranski bataljon, ukupne jačine do 1000 vojnika.
3. jul – U s. Zdeni (kod San. Mosta) održana i zemaljska konferencija NOP-a BiH. Na njoj je osnovan NO front BiH. Oko 150 prisutnih delegata izabralo je Izvršni odbor NO fronta BiH.
- Sa aerodroma Osmaci (kod Zvornika) otpočela četvorodnevna evakuacija ranjenika i invalida iz 3 udarnog korpusa NOVJ u Italiju. Evakuaciju je izvršilo 16 aviona.
4. >w – Delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ, posle višerasovne borbe, odbacili neprijatelja koji je iz Ljubije nastupao prema s. Briševu i naneli mu gubitke od 25 mrtvih i 25 ranjenih vojnika, a zaplenili 5 pušaka, 1 radio-stanicu i manju količinu druge ratne opreme.
- Naredbom štaba 5. udarnog korpusa NOVJ rasformiran Janjski NOP odred a njegovim ljudstvom popunjene jedinice 10 udarne divizije NOVJ
- f> jul – Blizu Kaštela i Kamenjaša (kod Bugojna) jedinice 10. udarne divizije NOVJ napale kolonu nemačke 7. SS divizije 'Princ Eugen' (jačine oko 3000 vojnika) i nanele joj gubitke od oko 140 mrtvih i ranjenih i 29 zarobljenih. Jedinice NOVJ imale su 12 mrtvih i 25 ranjenih boraca. Zaplenjeno: 1 minobacač, 1 p. mitraljez, 5 automata, 26 pušaka, 3 pištolja, 20 bombi 21.000 metaka i veća količina ostale ratne opreme.

¹ Taj naziv je dobila kraiem decembra, a formirana je pod nazivom Srednjobosanski NOU divizija.

Ni komunikaciji Banja Luka – Prijedor delovi 11. krajiške udarne brigade 4 udarne divizije NOVJ napali domobransku kolonu jačine puka i posle tročasovne borbe naneli joj gubitke od oko 70 mrtvih vojnika.

Delovi II. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili neprijateljsku kolonu koja je nadirala iz Doboja prema Teslicu i naneli joj gubitke od 25 mrtvih i 10 zarobljenih vojnika, a zaplenili 15 pušaka, 1.500 metaka i ostalu ratnu opremu.

- 7 jul – Kod s. Crljivice (blizu Drvara), delovi 39 divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali neprijateljsku kolonu jačine 150 vojnika i 20 kola, te joj naneli gubitke od 15 mrtvih i 120 ranjenih vojnika (a sami imali 3 ranjena borca) i zaplenili 5 konja i nešto ostale ratne opreme.
- 7 s jul – Na ž. st. Poljice (na pruzi Hum – Gabela) 5. bataljon 10. hercegovačke udarne brigade 29 udarne divizije NOVJ u kratkoj borbi razbio 1. četu 1. bataljona domobranske 9. posadne brigade i zaplenio 2 mitraljeza, 5 p. mitraljeza, 00 pušaka, 2 minobacača sa 300 mina i 20.000 pušanih metaka. Istovremeni napad dva bataljona Južnohercegovačkog NOP odreda na susednu ž. st. Jasenica-Lug nije uspeo.
- 8 9. jul – Jedinice 11. udarne divizije NOVJ napale Teslić, Tešanj i Jelah, ali su zauzele samo Teslić. Ta mesta je branio domobranski 6. lovački puk. koji je pretrpeo gubitke od 75 mrtvih i 370 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno: 2 topa, 9 minobacača, 15 mitraljeza 20 p. mitraljeza, 15 automata, 300 pušaka, 400 000 metaka, 2 radio-stanice, 100 konja i mnogo ostale ratne opreme. Uništena je električna centrala i porušen je most na r. Usori. Gubici jedinica NOVJ: 9 mrtvih i 30 ranjenih boraca.
- Treća proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« napala na s. Sujicu (kod Livna) koju su branili nemački vojnici, domobrani i četnici (oko 240 vojnika). Li borbi je neprijatelj pretrpeo gubitke od 30 mrtvih, dok je 3. brigada imala 3 mrtva i 8 ranjenih boraca.
- Udarne grupa 13. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ napala Stab četničkog srednjobosanskog korpusa u Mrkonjić-Gradu. Tom prilikom je poginulo 10 četnika i 3 oficira (među kojima i načelnik štaba korpusa) a ranjeno 5 četnika i 1 oficir. Udarne grupa je imala 1 mrtvog i 6 ranjenih.
- 9 jul – Jedanaesta krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ zauzela Kozarac (kod Prijedora) koji su branile ustaše. U borbi je poginulo 206 a ranjeno 58 ustaša, dok je 11. brigada imala 8 mrtvih i 16 ranjenih boraca.
- U Cazinskoj krajini izašao prvi broj lista »Bratstvo«. Izdavao ga je Stab Unske operativne grupe 4 korpusa NOVJ.
- 10 jul – U s. G. Podgracima (kod Bos. Gradiške), u prisustvu 430 delegata, završila dvodnevni rad II okružna konferencija USAOJ-a za Kozaru.
- Delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili napad neprijatelja koji je nadirao od Ljubije ka Tromedi i naneli mu gubitke od 10 mrtvih i 12 ranjenih vojnika (a sami imali 1 mrtvog i 1 ranjenog borca).
- 10 11 jul – tz Gacka četnička Gutačka brigada, oja" na 2. bataljonom 370. puka nemačke 369. legionarske divizije i 3. mitraljeskim bataljonom domobranske 9. posadne brigade, izvršila ispad da bi zauzela prevoj Kobilju glavu i greben pl. Somine. Sutradan je 11. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ protivnapadom odbacila neprijatelja na polazne položaje. Po nepotpunim podacima neprijatelj je imao 10 mrtvih i 39 ranjenih, a jedinice NOVJ (s komandama mesta Gacko i Golija) – 11 mrtvih, 18 ranjenih i 10 nestalih boraca.
- 11 jul – Kod Lipe na putu Bos. Petrovac – Bihać) 8. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ napala neprijateljsku kolonu jačine 300 vojnika sa 19 kamiona, te joj nanela gubitke od 180 mrtvih i 90 ranjenih vojnika i uništila 19 kamiona. Brigada je imala 6 mrtvih i 7 ranjenih boraca.
- Jedinice II. udarne divizije NOV.I. posle dvodnevne borbe, razbile i potisle neprijatelja koji je jačim snagama nadirao iz Doboja prema Teslicu i Tešnju i nanele mu gubitke od oko 150 mrtvih i ranjenih vojnika.
- Na putu Prijedor – Kozarac glavnina 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napala neprijateljsku kolonu i nanela joj gubitke od oko 57 mrtvih i 65 ranjenih (a sama imala 3 ranjena borca).
- J¹¹ – Glavnina nemačke 369 legionarske divizije, četnički Nevesinjski i Trebinjski korpus. 3. bataljon nemačkog 4 puka »Brandenburg« i 3. bataljon domobranske 9. posadne brigade (ukupno oko 10 000 vojnika) otpočeli sniježničko-trusinsku operaciju s ciljem

da razbiju 29 udarnu diviziju 2. udarnog korpusa NOVJ u istočnoj Hercegovini. Divizija je, u sedamnaestodnevnom odbrambenim borbama, počesnim tučenjem razbila tri nemačka bataljona i udarom dve brigade u leđa glavne kolone slomila napad neprijatelja. Neprijatelj je imao 510 mrtvih, oko 800 ranjenih. 38 zarobljenih i više prebeglih vojnika; a 29. divizija – 40 mrtvih, 104 ranjena i oko 80 nestalih boraca. Zaplenjeno: 3 topa, 7 minobacača. 20 p. mitraljeza, 8 radio-stanica i velike količine municije i opreme.

- Kod Karanovca (blizu Banje Luke) 3. bataljon 13. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ srušio most na r. Vrbasu (60 m dužine)
- 14. jul – Delovi 12. i 13. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ na pl Trusini i Sniježnici (kod Nevesinja) razbili ojačani dopunski bataljon nemačke 369. legionarske divizije i zaplenili velike količine municije i borbenu zapovest za sniježničko-trusinsku operaciju.
- 14/15. jul – Tri bataljona 2. dalmatinske proleterske udarne brigade Primorske operativne grupe zauzeli Lastvu i odbacili delove četničke Trebinjske brigade i 369. puka nemačke 369. legionarske divizije u Trebinje. Sutradan su sprečili intervenciju jačih neprijateljskih delova. Neprijatelj je imao 32 mrtva i oko 20 ranjenih.
- 15. jul – Između s. Sujice i Livna nemačke jedinice napale na položaje 3. proleterske (ličke) udarne brigade 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« i posle jednodnevne borbe zauzele pl. Cincar i V. i M, Ko2jak.
U blizini Bos. Petrovca Drvarsko-petrovački NOP odred napao neprijateljsku kolonu jačine 40 kamiona i 7 tenkova, te joj naneo gubitke oci 80 mrtvih i većeg broja ranjenih i uništio 15 kamiona. Odred je imao 1 ranjenog borca.
Sesta krajiška brigada 4. udarne divizije NOVJ napala četnike U s. Gomjenici, proterala ih u Prijedor i nanela im gubitke od 30 mrtvih. Brigada je imala 4 ranjena borca.
- Na putu Jajce – D. Vakuf delovi 10. udarne divizije NOVJ iz zasede napali kolonu nemačkog puka »Brandenburg« (3 kamiona s vojnicima i jedna oklopna kola) i naneli joj gubitke od oko 8 mrtvih i 12 ranjenih vojnika.
- Na pruzi između s. Reljeva i s. Semizovca (kod Sarajeva) delovi 10 udarne divizije NOVJ minom uništili neprijateljski voz od 4 vagona.
- 16. jul – Na položaju s. Korićani – s. Dolac nemačke jedinice iz Livna napale 2. proletersku (ličku) udarnu brigadu 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla«, ali su poste oštre jednodnevne borbe, uz osetne gubitke, odbačene prema Livnu.
- 17. jul – Iz Tuzle, Zvornika i Kladnja otpočeo koncentričan napad nemačke 7. SS »Princ Eugen« i 13. SS divizije »Handžar«, 12. ustaške brigade, domobranske 8. brigade i četničkog Majevičkog i Ozrenskog korpusa ka Sekovićima u cilju razbijanja 3. i 12. udarnog korpusa NOVJ, zauzimanja slobodne teritorije u istočnoj Bosni i sprečavanja prodora glavnih snaga NOVJ u Srbiju. Posle desetodnevni borbi neprijatelj je imao oko 1170 izbačenih iz stroja. Gubici delova 3. udarnog korpusa: 51 mrtav i 101 ranjen borac, a 12. udarni korpus je imao osetne gubitke. Zaplenjeno: 3 topa, 7 p. mitraljeza, 50 pušaka, 3 radio-stanice i 35 konja s komorom.
- Na putu između Prijedora i Kozarca 11. krajiška udarna brigada 4 udarne divizije NOVJ vodila osmočasovnu borbu protiv dva neprijateljska bataljona i nanela im gubitke od 124 mrtva i 114 ranjenih vojnika, dok je sama imala 4 mrtva i 15 ranjenih boraca.
- Prva vojvođanska brigada 16. udarne divizije 12. udarnog korpusa NOVJ, u borbi protiv ustaša, zauzela Lukavac (kod Tuzle).
- Sa aerodroma Osmaci (kod Zvornika) upućeno u Italiju na lečionje 100 ranjenika iz 3. udarnog korpusa NOVJ.
- 17/18. jul – Otpočeo napad delova 4. udarne divizije NOVJ na Ključ koji su branili nemački vojnici i ustaše. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 100 mrtvih i 108 zarobljenih.
- Glamočki NOP odred izvršio neuspeo napad na Livno koje su branili nemački vojnici i domobrani.
- Na pl. Trusini 12. i 13. hercegovačka udarna brigada 29. udarno divizije NOVJ konvergentnim noćnim protivnapadom razbile Nevesenjsku borbenu grupu nemačke 369. legionarske divizije (oko dva i po bataljona) i odbacile je prema Nevesinju
- 18. jul – U s. Bijači (kod Ljubuškog), odlukom Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu, od Ljubuške čete Neretvanskog NOP odreda formiran Ljubuški partizanski bataljon

Sa prostorije Glamoč – Livno 6. proleterska divizija NOVJ »Nikola Tesla« otpočela marš za Srbiju (koji je trajao 40 dana i 40 noći).

- 19 jul – Jedan bataljon nemačke 7 SS divizije »Princ Eugen« i po jedan bataljon 9. ustaške i domobranske 2. brdske brigade, napadom iz G. Vakufa. Rame i Konjica, zauzeli Prozor, potlenuvši 17. krajišku udarnu brigadu 10. udarne divizije NOVJ
- Jedinice 11. udarne divizije NOVJ napale na Kotor-Varoš i nanele neprijatelju osetne gubitke, ali mesto nisu zauzele Gubici jedinica U. divizije: 15 mrtvih i 50 ranjenih boraca.
- 0 jul – Na pruži ilidžu – s. Blažuj delovi Visočko-fujničkog NOP odreda uništili 3 vagonu neprijateljskog voza. Poginulo je 14 a ranjena su 54 neprijateljska vojnika.
- Nemačka 13. SS divizija Handžar- i četnici, posle trodnevni borbi, odbacili 36 udarnu diviziju 12. udarnog korpusa NOVJ iz doline r. Spreče i ušli u Sekoviće. Delovi 27. i 16. udarne divizije NOVJ otpočeli protivnapade (koji su završeni 23. jui), ali mesto nisu zauzeli. Zbog toga neuspeha Slab 3 udarnog korpusa NOVJ odlučio je da svoje jedinice prebaci na pl. Javor, odakle će dejstvovati prema Kladnju i Vlasenici, a da se 12. udarni korpus NOVJ prebaci na levu obalu r. Krivnje. s tim da deo snaga uputi ka r. Bosni radi prihvata 6 proleterske divizije Nikola Tesla« i 11. udarne divizije NOVJ.
- Blizu s. Vukovića (kod Vlasenice) 16. muslimanska udarno brigada 27. udarne divizije NOVJ napala delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen Zbog nedostatka municije 1 zbog jakog protivnapada neprijatelja, ona se jiosle osmočasovne borbe povukla na Crkvine. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 80 izbačenih iz stroja Brigada je imala 4 mrtva i 26 ranjenih boraca.
- Na putu Ljubija – Stari Majdan delovi 4. udarne divizije NOVJ razbili kolonu nemačke 373. legionarske divizije (jačine tri čete) i naneli joj gubitke od oko 10 mrtvih i 22 ranjena, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva 1 4 ranjena borca.
- Na prostoriji Kraljevo polje (sada: Partizansko polje) – s. Malo Polje (kod Han-Pijeska) 20. romanijska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ otpočela četvorodnevne odbrambene borbe protiv nemačkih jedinica i Četnika. Neprijatelj je odbačen u Han-Pijesak. Brigada je imala 11 mrtvih i 11 ranjenih boraca.
- 21 jul – Blizu s. Otoke (kod Bos. Krupe) delovi 4. udarne divizije NOVJ minirali prugu 1 uništili 3 vagona neprijateljskog voza. Poginulo je 12 a ranjeno 15 neprijateljskih vojnika.
- Delovi 10 udarne divizije NOVJ izvršili demonstrativan napad na Prozor.
- 21'22. jul – Jedanaesta brigada 4. udarne divizije NOVJ i Kozarski i Gradiško-lijevčanski NOP odred napali na Bos. Dubicu koju su branile ustaše. Napad nije uspeo zbog dolaska pojačanja neprijatelju. U borbi je izbačeno iz stroja oko 150 ustaša. Brigada je imala 2 mrtva i 18 ranjenih boraca.
22. jul – Jedinice Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ otpočele napad na ustaško uporište u s. Pećigradu. U borbama do 24. jula neprijateljska pojačanja iz Cazina su uspela da prodru u Pećigrad i da se sa posadom posle toga izvuku prema Cazinu.
- 22/23. jul – Jedinice 11. udarne divizije NOVJ napale na Tešanj koji su branili nemački vojnici i domobrani. U borbi je poginulo 25 neprijateljskih vojnika i zarobljeno je 300 domobrana. Zaplenjeno: 3 minobacača, 5 mitraljeza, 9 p. mitraljeza, 250 pušaka i velika količina municije i ostale ratne opreme
- 23 jul – Pet bataljona Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, u cilju rastećenja 29. udarne divizije NOVJ, napali delove nemačke 369. legionarske divizije i četničke Trbinjske i Grahovske brigade i posle dvodnevni borbi odbacili ih s linije Lastva – Zupci – Mrcine u Trebinje, Gruđu i Herceg-Novu. Neprijatelj je imao 31 poginulog, 45 ranjenih i 30 zarobljenih vojnika.
- 23 24. jul – Na pl. Motajicu se prebacila iz Slavonije 21. udarna brigada 28. udarne divizije NOVJ, umesto U. udarne divizije NOVJ koja je upućena u Srbiju. Brigada je dobila zadatak da taj kraj očisti od četnika.
- Dvadeseta romanijska udarna brigada i jedan bataljon 19. brigade 27. udarne divizije NOVJ napali na Han-Pijesak i s. Japage koje su branili nemački vojnici i četnici.
- 24, jul – Kod s. Veleševa i s. Klokotovca (na putu Ključ – Mrkonjić-Grad) Ribnički NOP odred napao nemačko-ustašku kolonu I naneo joj gubitke od oko 60 mrtvih vojnika

1944.

jun

BOSNA I HERCEGOVINA

jun

1944.

- Na putu s. Vrtoće – Bos. Petrovac delovi 4 udarne divizije 5. udarnog korpusa NOV.I iz zasede napali neprijateljsku kolonu i naneli joj gubitke od 10 mrtvih, 20 ranjenih i 1 zarobljenog vojnika (a sami imali 5 ranjenih boraca). Zaplenjeno je 5 pušaka i nešto druge ratne opreme.
- 25 jul – Kod s. Zuglića (na pruzi Ostrožac – Konjic) delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ minom srušili nemački voz i uništili lokomotivu i 4 vagona. Poginulo je 12 a ranjena su 22 vojnika.
- 27 jul – Jedinice 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ vodile borbu protiv jačih neprijateljskih snaga koje su od Maglaja prodrle do s. Vručice. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 50 mrtvih vojnika.
- Jedinice 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ izvršile demonstrativan napad na Ostrožac i s. Bradinu (kod Konjica), ubile 4 i ranile 21 neprijateljskog vojnika i zaplenile 2 puške i manje količine ostale ratne opreme.
- Naredbom Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ, pri 10. udarnoj diviziji NOVJ formiran I artiljerijski divizion.
- 28. jul – Sedma krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ posle višerasovne borbe zauzela G. Vakuf koji su branili delovi nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen», dve čete domobrana i ustaša (ukupno oko 500 vojnika). U borbi je neprijatelj pretrpeo gubitke od 24 mrtva, 60 ranjenih i 6 zarobljenih vojnika, dok je 7 brigada imala 3 mrtva i 12 ranjenih boraca. Zaplenjeno: 2 protivtenkovska topa, 4 minobacača, 6 p. mitraljeza, 35 pušaka, 4 tromblonske puške, 1 automat, 2 pištolja, 6 radio-aparata. 1 telefon. 400 pari odela, 500 pari cipela, veća količina kancelarijskog materijala i druga ratna oprema.
- Na Palošnici (kod Zepča), posle neuspelog prelaska i Bosne između s. Begovog Hana i Zepča jedinice 11. udarne divizije NOVJ otpočele četvorodnevne oštre borbe protiv delova nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 15 mrtvih i 49 ranjenih vojnika, dok su jedinice 11. divizije NOVJ imale 3 mrtva i 13 ranjenih boraca.
- Na pruzi Sarajevo – Konjic delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ minom srušili neprijateljski voz i uništili lokomotivu i 7 vagona Poginula su 22 a ranjeno je 18 neprijateljskih vojnika.
- Naredbom Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ, od Kozarskog, Gradiško-lijevcanskog i Timarskog NOP odreda formirana Kozarska grupa NOP odreda.
- 28/29 jul – U pokretu iz srednje Bosne za Srbiju. 6. proleterska divizija NOVJ »Nikola Tesla«, u/, prihvat 16. udarne divizije NOVJ, forsirala r. Bosnu na odseku s. Begov Han – s. Nemila. Pri forsiranju je vodila borbu protiv jedinica nemačke 7. SS divizije «Princ Eugen» i nanela im gubitke od oko 150 mrtvih. Gubici divizija NOVJ bili su osetni.
- 29 jul – Treća udarna brigada 36. udarne divizije NOVJ zauzela Olovo koje su branili ustaše i delovi nemačke 13. SS divizije «Handžar». Uništila je lokomotivu i više vagona.
- Trideset osma udarna divizija NOVJ zauzela Kladanj koji su branili ustaše i delovi nemačke 13. SS divizije »Handžar«.
- Jedinice nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« 1. četnici odbacili delove 27. udarne divizije NOVJ i ušli u Vlasenicu, a iz Šekovića se prebacili na desnu obalu r. Drinjače. nadirući prema položajima jedinica 3. udarnog korpusa NOVJ.
- U rejonu s. Lukavca (kod Nevcsinja), udarom u leđa, dve brigade 29. udarne divizije NOVJ, uz sadejstvo dva bataljona sa fronta, razbile nemačko-četničku nevesinjsku borbenu grupu (jačine oko 2000 vojnika).
- Jedinice 11. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbile pokušaj prodora nemačkih jedinica iz Kotor-Varoši ka s. Maslovarama. Neprijatelj je imao oko 40 vojnika izbačenih iz stroja.
- Blizu s. Pepelara (kod Zenice) 1. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« i delovi 16. udarne divizije NOVJ vodili žestoku borbu protiv delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i četnika. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 80 mrtvih i ranjenih.
- 31 Jul – Kod s. Rame i s. Raštelice (na pruzi Sarajevo – Mostari delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ srušili dva neprijateljska voza i uništili 2 lokomotive i 6 vagona Poginula su 3 a ranjeno je 14 neprijateljskih vojnika

1944. jul

CRNA GORA

jul 1944.

- Jul*
- Pri Štabu 5. udarnog korpusa NOVJ formiran Veterinarski odsek.
  - Kod s. Ališića (između Prijedora i San. Mosta) udavio se u r. Sani komandant bataljona 11. krajiške NOU brigade Branko Popović, narodni heroj.

CRNA GORA

- 1(2) jul*
- ti dolini r. Limu jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbile jak napad delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen . delova nemačke 21. SS legionarske divizije Skenderbeg« i pripadnika muslimanske milicije iz rejona Rožaja i Bihora. Gubici neprijatelja: 83 poginula i oko 120 ranjenih. Zaplenjeno: protivtenkovski top, minobacač, 3 mitraljeza, 1 radio-stanica i druga ratna oprema. Gubici 2. divizije: 5 poginulih i 15 ranjenih boraca.
- 2. jul*
- U s. Obrovu (kod Bijelog Polja) delovi 5. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ napali neprijatelja i naneli mu gubitke od oko 20 mrtvih i ranjenih. Brigadu je imala 1 mrtvog i 5 ranjenih boraca.
- 2/3. jul*
- Na položajima blizu Pljevalja jedinice 5 udarne divizije NOVJ protivnapadom odbacile nemačke snage u Pljevlja. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i ranjenih vojnika.
- 3. jul*
- Na položaju Vežčnik delovi 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ odbili napad nemačkih vojnika i četnika s pravca Podgorice (sada: Titograd). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 45 mrtvih i više ranjenih.
- 6 jul*
- U s. G. Trepći (kod Nikšića) formiran Izviđački bataljon 2. udarnog korpusa NOVJ, uglavnom od ljudstva Lovćenskog NOP odreda.
  - U Baru nemačke vlasti streljale 6 omladinaca.
- " jul*
- U Risnu nemačke vlasti streljale 7 talaca.
- 10 jul*
- Kod s. Bate Cucke (na putu Cetinje – Grahovo) Izviđački bataljon 2. udarnog korpusa NOVJ, posle višerasovne borbe, uništio nemačko-četničku posadu. Poginulo oko 20 i zarobljeno 11 nemačkih vojnika i poginulo 25 četnika. Gubici Izviđačkog bataljona: 3 mrtva i 3 ranjena borca. Zaplenjeno: 4 mitraljeza, 4 automata. 50 pušaka, 5 revolvera i veća količina municije i druge ratne opreme.
- 13 jul*
- U Kolašinu otpočelo III zasedanje ZAVNO-a Crne Gore i Boke. Na ovom zasedanju, koje je trajalo tri dana, ZAVNO je pretvoren u Crnogorsku antifašističku skupštinu narodnog oslobođenja (CASNO), koja je donela odluku da Crna Gora, kao ravnopravna federalna jedinica, uđe u Demokratsku Federativnu Jugoslaviju. Izaabrano je Predsedništvo CASNO-a.
  - U Kolašinu održana proslava trogodišnjice ustanka naroda Crne Gore i Boke. Na svečanosti jc 5. crnogorskoj udarnoj brigadi 3. udarne divizije NOVJ saopštena odluka vrhovnog komandanta NOVJ Josipa Broza Tita o njenom ponovnom proglašenju za proletersku.
- 16. jul*
- U Kolašinu, na sastanku građana predstavnika CASNO-a i jedinica NOVJ, osnovan NO front Crne Gore i Boke. Tada je izabran i Glavni odbor NO fronta.
- 18 jul*
- Da bi sprečile prodor divizija NOVJ u Srbiju, nemačke jedinice (21. SS legionarska divizija »Skenderbeg«, jedan puk 7. SS divizije »Princ Eugen«, borbene grupe »Stripcl« i »Bendl«. legija »Krempler«, dva bataljona puka »Brandenburg«, delovi 5. motorizovanog policijskog puka) preduzele operaciju protiv jedinica 2. udarnog korpusa NOV.T na teritoriji Andrijevice i Berana (sada: Ivangrad) tzv. andrijevičku operaciju U borbama, koje su trajale do 26. jula, razbijena je 21. SS divizija »Skenderbog«, kojoj su naneti gubici od oko 900 mrtvih, više ranjenih i preko 200 zarobljenih. Plen: 2 topa, 14 minobacača, 38 mitraljeza i p. mitraljeza, 350 pušaka, vagon municije, jedna pukovska zastava i mnogo druge opreme. Oborena su 2 neprijateljska aviona, a uništeno je 14 vozila i nekoliko radionica. Tom prilikom oslobođeno je 60 na smrt osuđenih simpatizera NOP-a. Gubici jedinica NOVJ bili su srazmerno mali.
- I<j jul*
- Na položaju Velji krš delovi 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ napali delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i odbacili ih ka Andrijevici. Međutim, protivnapadom jačih neprijateljskih snaga ponovo je zauzet Velji krš.
  - Sedamnaest nemačkih aviona bombardovalo Berane (sada: Ivangrad). Poginulo je više stanovnika.

1944. jul

HRVATSKA

jul 1944.

20. jul
- Dolazeći od Peći, Plava i Rožaja, jake snage nemačke 21. SS divizije »Skenderbeg« i 14. puka 7. SS divizije »Princ Eugen«, u borbi protiv 3. udarne divizije NOVJ. zauzeli Andrijevieu.
  - U Cetinju nemačke i četničke vojne vlasti streljale 10 pripadnika NOP-a.
23. jul
- Na Lazinama (kod Danilovgrada) četnici streljali 48 članova SKOJ-a
24. jul
- Na položajima s. Ubil – s. Vrbanje (kod Risna) 1. i 2. bokeljski bataljon Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ i 4. bataljon i), crnogorsko udarne brigade napali četnike i nemačke vojnike, te zarobili oko 30 četnika i zaplenili 30 pušaka. 2 mitraljeza, 2 p. mitraljeza i drugu opremu. Gubici jedinica NOVJ: 2 poginula borca.
  - Jedinice 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ. posle višednevnih borbi protiv nadmoćnih snaga nemačke 21. SS divizije »Skenderbeg«, oslobodile Andrijevieu. Zaplenjeni su top. mitraljez i 7 sanduka municije.
25. jul
- Dva bataljona 4. proleterske (crnogorske) udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ zauzeli s. Murinu (kod Plava).
28. jul
- iz šireg rejona Borana (sada: Ivangrad), posle prikupljanja i svestranih priprema. počeo prodor Operativne grupe divizija NOVJ (2. proleterske, 5. i 17. udarne divizije) u Srbiju.

HRVATSKA

1. jul
- U Istri je izašao prvi broj lista »Jedinstvo mladih« (izdavao ga Oblasni odbor USAOH-a za Istru).
  - Kod s. Cenkova (blizu Đakova) nemačke i ustaške snage (jačine oko 3000 vojnika) potisle delove 12. divizije NOVJ i prodrle u s. Paku.
  - U s. Slobodnoj Vlasti (kod Đakova), u borbi protiv nemačkih vojnika, poginuo komandant 18. brigade 12. divizije NOVJ Nikola Miljanović Karaula, narodni heroj.
  - Jedinice Diljskog NOP odreda i delovi 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ porušili železničku prugu Beograd – Zagreb između Slav. Broda i s. G. Vrbe na 72 mesta.
2. jul
- Na železničkoj pruzi Zagreb – Karlovac delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili tri ustaško-domobranska oklopna voza, te uništili dve lokomotive i 15 vagona
  - Saveznička avijacija (u dva naleta sa 40 aviona) bombardovala Slav. Brod, Novu Gradisku i Vinkovce.
4. jul
- U s. Ličkom Petrovom Selu (kod Bihaća) jedinice 1. brigade 35. divizije NOVJ napale posadu 8. ustaškog bataljona i zauzele selo.
  - Druga brigada Matija Gubec*- 32 divizije NOVJ napala Novi Marof, zatim se, posle tročasovne borbe protiv ustaško-domobranske posade, povukla.
  - U s. Vagancu (kod Slunja) jedinice 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ napale ustašku posadu, ali se, posle žestokih borbi, morale povući zbog dolaska neprijateljskih pojačanja.
5. jul
- Na železničkoj pruzi Zagreb – Karlovac delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili dva ustaško-domobranska oklopna voza, te uništili 2 lokomotive i 12 vagona.
  - Četiri nemačka bataljona (iz 7. SS, 369. legionarske i 118. lovačke divizije) otpočeli napad iz s. Aržana i Sinja protiv jedinica 20. divizije NOVJ i Mosorskog i Dinarskog NOP odreda na pl. Kamešnlci. Jače borbe su vođene južno od s. Voštana, kod s. Gale i na liniji s. M. Knežica – s. Gljev do 8. jula. a zatim se neprijatelj povukao u polazne rejone
  - Kod s. Lukača i s. Kolca nemačke, ustaške i mađarske snage (jačine 620 vojnika) iz Virovitice i Barča napale jedinice Bilogorskog NOP odreda. Posle četvoročasovne borbe neprijatelj je odbačen u polazne garnizone.
- Jul p.
- Po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ formiran artiljerijski divizion 7. udarne divizije NOVJ.

5. 6. jul
- Delovi 1. udarne brigade »Vasilj Gaćeša«, artiljerijskog divizionu i inženjerske čete 7. udarne divizije NOVJ porušili železničku prugu Sunja – Kostajnica na 34 mesta i prekinuli tt veze na dužini od 3 km.
  - Između s. Starog Topolja i s. Andrijevacu jedinice Diljskog NOP odreda i delovi 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ porušili prugu Beograd – Zagreb na 56 mesta.
  - Jedinice 17. udarne brigade 28. udarne divizije NOVJ napale Ludbreg, u kome se branilo oko 750 ustaša. Posle vrlo oštre borbe uz vlastite gubitke od 99 mrtvih i 66 nestalih boraca, one su se povukle. Poginuo je i komandant 3. bataljona 17. NOU brigade Mojica Birta Zec, narodni heroj.
6. jul
- GS NOV i PO za Hrvatsku izdao uputstvo o organizaciji saobraćajnog odseka i njegovih organa u korpusnim vojnim oblastima.
  - Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku proglašena udarnom brigada »Franjo Oguilinae Seljo«.
  - Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku pohvaljene jedinice 12. divizije NOVJ za pokazanu borbenost i postignute uspehe prilikom borbi u istočnoj Slavoniji u vremenu od 12. do 22. juna 1944.
7. jul
- Jedinice 18. brigade 12. divizije NOVJ zauzele neprijateljsko uporište s. Jakšić (kod Slav. Požege) koje je branilo oko 460 nemačkih vojnika i domobrana. Porušeni su svi bunker i zgrade koje je neprijatelj koristio za odbranu.
  - Između s. 1-Irsova i s. Crkvene (na pruzi Križevci – Bjelovar) 2. brigada 33. divizije NOVJ porušila prugu na 52 mesta i most.
8. jul
- Kod s. Trnovca i s. Širokog Sela (blizu Križevaca) jedinice 32. divizije NOVJ 1. zagorske NO brigade napale na nemačke i ustaško-domobranske snage iz s. M. Mučne i s. Mličana. Neprijatelj se, pod zaštitom mraka, povukao u pravcu s. Pavlin-Kloštra.
  - Saveznička avijacija, u dva naleta, bombardovala ložionicu u Novskoj i železničku stanicu. Oštećeno je 5 lokomotiva.
9. jul
- U rejonu s. Ribnik – s. Budak – s. Široka Kula – Perušić 35. divizija NOVJ, uz podršku savezničke avijacije, napala na 4. ustašku brigadu i delove domobranske 3. posadne brigade, te ih odbacila zapadno od komunikacije Otočac – Gospić i zauzela pomenuta mesta.
10. jul
- Na području Zumberka otpočeo sedmodnevni napad 1. i 4. puka nemačke 1. kozačke konjičke divizije, delova nemačkog 1. lovačkog rezervnog puka, 3. ustaške brigade i domobranske 2. posadne brigade protiv jedinica 8. udarne i 34. divizije 4. korpusa NOVJ i delova 15. divizije 7. korpusa NOVJ. U borbama do 16. jula neprijatelj je popalio i opljačkao mnoga sela na slobodnoj teritoriji Zumberka i zauzeo Metliku, ali se zbog velikih gubitaka povukao prema s. Krašiću i s. Ozlju.
  - S linije Perušić – Gospić tri bataljona nemačke 392. legionarske divizije i pet bataljona 4. ustaške brigade napali na 35. diviziju NOVJ koja je u tom rejonu branila slobodnu teritoriju Like. Do 14. jula neprijatelj je potisnuo 35. diviziju i izbio na severnu i zapadnu ivicu Krbavskog polja, ali je toga dana protivnapadom prinuđen na povlačenje u polazne rejone.
  - Jedinice 18. brigade 12. divizije NOVJ zauzele uporište s. Kuzmicu (kod Slav. Požege), u kome se branilo 50 domobrana.
  - Održana I sreska konferencija USAOH-a za srez Pulu. Prisustvovalo je oko 600 omladinaca i omladinki.
11. jul
- Kod s. Kinjačke (pored pruge Sisak – Sunja) 1. udarna brigada »Vasilj Gaćeša« i delovi Banijskog NOP odreda 7. udarne divizije NOVJ napali neprijateljske posade u bunkerima. Pošto su posadu jednog bunkera savladale a bunker porušile, jedinice NOVJ su se povukle, jer je neprijatelju stiglo pojačanje iz s. Blinjskog Kuta.
  - Daruvarski NOP odred izvršio neuspeo napad na s. Badljevinu (kod Daruvara). Selo je branila jedna četa iz sastava domobranske 4. brdske brigade.
12. jul
- Kod s. Jakšića, s. Golobrdca i s. Treštanovca (blizu Slav. Požege) nemački vojnici i ustaše iz Slav. Požege napali na jedinice 12. udarne i Osječke brigade 12. divizije NOVJ koje su osiguravale žetvu. Posle dvodnevni borbi, uz obostrane velike gubitke, neprijatelj se povukao u Slav. Požegu.

13. jul
- Delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOV.) miniranjem srušili nemački transportni voz na železničkoj pruzi Bos. Novi – Bihać. Uništena je lokomotiva i 1 vagon, a 1 vagon je oštećen. Neprijatelj je imao oko 100 mrtvih i ranjenih vojnika i oficira.
  - Prva udarna brigada 13. divizije NOVJ razbila ojačanu četu Dopunskog bataljona nemačke 392. legionarske divizije i zauzela Drežnicu
  - U rejonu s. G. Križa, s. Topolovca i s. Pavlin-Kloštra nemačke i ustaško-domobranske snage (jačine oko 4000 vojnika) iz Bjelovara. Podravnog Novigrada. Koprivnice i Križevaca napale 32. diviziju NOVJ i 1. zagorsku NO brigadu. Pod pritiskom tih snaga jedinice NOVJ su se povukle na pl. Bilogoru, u rejon s. Lipovog Brda i s. Rakitnice (kod Bjelovara).
  - U rejonu D. Siubica – s. Pušća po naređenju Štaba 10. korpusa NOVJ, formiran Omladinski bataljon Zapadne grupe NOP odreda 10 korpusa NOVJ.
- 13/14. jul
- Između s. Gradeca i s. Vrbovca (kod Križevaca) jedinice 33. divizije NOVJ porušile železničku prugu na 190 mesta i dva mosta.
14. jul
- U rejonu s. D. Dubrava, s. Mikašinića i s. Zatezala (kod Ogulina) 3. udarna brigada 8. udarne divizije NOVJ, posle jedanaestčasovne borbe odbila napad delova nemačke 392. legionarske divizije iz s. Generalskog Stola i s. Tounja i time omogućila prebacivanje ranjenika iz Zumberka na Kordun Neprijatelj je imao 12 mrtvih i 8 ranjenih oficira i vojnika.
  - Na železničkoj pruzi Zagreb – Sisak delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili dva neprijateljska transportna i jedan oklopni voz, te uništili 12 vagona i 3 lokomotive a 1 lokomotivu oštetili.
  - Kod s. Kordića (blizu Metlike), u borbi protiv nemačkih vojnika, poginuo komandant 1. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ Miloš Kljajić, narodni heroj.
  - Jake nemačke i ustaško-četničke snage (delovi 1. puka »Brandenburg«, 92. motorizovanog puka i 891. puka 264. pešadijske divizije, Izviđački bataljon 392. legionarske divizije, dve četničke brigade i delovi 7. ustaške brigade), koncentrisane na liniji Biograd – Benkovac – Skradin, izvršile napad na pet bataljona 19. divizije NOVJ u rejonu s. Stankovoi – s. Radošinovac. te ih potisnule u rejon s. Zatona i s. Gačezeza i tu okružile. Sutradan su se ovi bataljoni, u/ osetne gubitke, po delovima probili u raznim pravcima, a glavnina se probila u Bukovicu.
- Jul p.p.
- Izabran Okružni odbor NOF-a za Gorski kotar.
- Jul s.
- Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ formiran Vrlički NOP odred Grupe srednjodalmatinskih NOP odreda.
  - Po naređenju Slaba 6. korpusa NOVJ, od Podravnog bataljona formiran Podravski NOP odred Istočne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ.
- 15/16. jul
- U Senju saveznički avioni bombardovali vojne objekte i potopili nemački parobrod »Slaviju« i jednu penišu.
16. jul
- Kod s. Stare Rače, s. Drljanovca i s. Bulinca nemačke i ustaško-domobranske snage iz Bjelovara napale 32. diviziju NOVJ i 1. zagorsku NO brigadu, ali su ih ove jedinice, u sadejstvu sa Brodskom brigadom 28. udarne divizije NOVJ, odbacile u pravcu Bjelovara.
  - Na železničkoj pruzi Zagreb – Sisak (između V. Gorice i s. Mraclina) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili neprijateljski transportni voz, te oštetili lokomotivu i 7 vagona.
  - Na o. Krku izabran Sreski odbor NOF-a.
  - Kod s. Sv. Ivana Zabno 1. brigada 33. divizije NOVJ porušila železničku prugu Križevci – Bjelovar na 86 mesta.
  - Kod s. Lukovca delovi 15. ustaškog bataljona iz Podrav. Slatine napali 4. bataljon Omladinske brigade »Joža Vlahović«. te njega odbacili a selo popalili.
  - Kod s. Trgovišća delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ i Zagrebačkog NOP odreda razrušili železničku prugu Zagreb – Varaždin na 56 mesta.
- 16/17. jul
- Kod s. Repinca (između Zagreba i Križevaca) 2. brigada 33. divizije NOVJ porušila železničku prugu na 125 mesta i tri mosta.

17. jul
- U s. Stubljanima i na ž. st. G. Hrastovac (na pruži Kostajnica – Sunja) 1. udarna brigada »Vasilj Gaćeša« i 2. udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ napale delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije i domobranskog 5. brdskog puka. Posle tročasovne borbe brigade su zauzele ž. st. G. Hrastovac. a neprijatelj se povukao prema Sunji. Napad na s. Stubljanane mie uspeo, jer su neprijatelju došla pojačanja iz Kostajnice.
  - Kod s. Ostrošinaca (blizu Našica) jedinice Osječkog NOP odreda napale kolonu od 150 ustaša i nemačkih vojnika, ojačanu tenkovima. Posle kraće borbe partizani su se povukli u pravcu s. Podgorja.
  - Na liniji s. Cerovac – s. Granje – s. Sesvete – s. Buk (kod Slav. Požege) nemačke i ustaške snage (jačine oko 2000 vojnika) iz Pleternice i Slav. Požege napale 12. udarnu i Osječku brigadu 12. divizije NOVJ i Požeški NOP odred. Posle osmočasovne borbe, uz obostrane velike gubitke, neprijatelj je prinuđen na povlačenje u polazne garnizone. Time je omogućeno nesmetano obavljanje žetve u rejonu s. Bekteža, s. Poreča i s. Kule.
  - Druga brigada 35. divizije NOVJ napala 8. ustaški bataljon u s. Prijeboju (kod Titove Korenice) i odbacila ga ka s. Ličkom Petrovom Selu. Pokušaj ustaša, ojačanih dvema četama iz nemačke 373. legionarske divizije, da se od s. Plitvičkog Ljeskovca probiju u s. Prijeboj nije uspeo.
17. 18. jul
- U Mljetkom kanalu britanska motorna topovnjača MGB 659 i torpedni čamci MTB 649 i 670 napali nemački konvoj i potopili dva desantno-jurišna čamca, a teško oštetili jednu dvotrupnu penišu.
18. jul
- Jedinice 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ, posle sedmočasovne žestoke borbe, zauzele ustaško uporište u s. Prijeboju (kod Titove Korenice). Neprijatelj je imao oko 160 vojnika izbačenih iz stroja.
  - Između s. Horvata i s. Zdenčine delovi Turopoljsko-posavskog NOP odreda i 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili železničku prugu Zagreb – Karlovac na 14 mesta.
- V.l. jul
- Na aerodromu Kurilovec (kod V. Gorice) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili slagalište avionskih bombi i drugog materijala.
  - Delovi Dopunskog bataljona i četa iz 847. puka nemačke 392. legionarske divizije (jačine oko 800 vojnika) iz s. Krivog Puta, s. Jezerana i Brinja napali na Drežnicu, te je. posle borbi protiv 1. primorsko-goranskog NOP odreda, zauzeli.
  - Saveznička avijacija bombardovala železničku prugu Beograd – Zagreb i napadala neprijateljske transporte kod ž. stanica: Oriovac, Vrbova, D. Vrba, Garčin i Andrijevci.
  - Jedinice 18. brigade 40. divizije NOVJ napale na oko 250 nemačkih vojnika u s. Đakovačkoj Satnici (kod Đakova). Napad nije uspeo, jer je neprijatelju stiglo pojačanje iz Đakova.
20. jul
- U rejonu s. Brajakova Brda (blizu Karlovca) delovi Karlovačkog NOP odreda napali iz zasede delove 30. ustaškog bataljona iz s. D. Stative i posle dvočasovne borbe odbacili ih u polazni garnizon.
21. jul
- Između s. Križa i Ivanić-Grada 2. brigada 33. divizije NOVJ porušila prugu Beograd – Zagreb na 203 mesta.
  - Sa o. Visa se iskrcao u uvalu Potomje na poluostrvu Pelješcu 4. bataljon 1. dalmatinske udarne brigade 26. divizije NOVJ. postavio zasedu u rejonu s. Kuna – s. Oskorušno i zarobio 43 a ubio 12 nemačkih vojnika. Bataljon je imao 1 mrtvog i 5 ranjenih boraca.
- 21/22. jul
- Druga brigada 33. divizije NOVJ izvršila neuspeo napad na s. Kloštar Ivanić (kod Ivanić-Grada), u kome se branilo 350 ustaša.
  - Između Virovitice i s. Suhopolja delovi Bilogorskog NOP odreda i 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ srušili most i na 75 mesta porušili prugu.
22. jul
- U s. Brdanima (kod Sunje) 1. udarna brigada »Vasilj Gaćeša« i delovi 2. udarne i 3. brigade 7. udarne divizije NOVJ napali ustaše i domobrane. Posle dvočasovne borbe jedinice NOVJ su se povukle prema s. M. i V. Gradusima i s. Starom Selu. Uništena su 2 bunkera i I je oštećen. Porušena je pruga Sunja – Sisak na 10 mesta i 1 most na toj pruži. Zaplenjeno je 20 pušaka, 1 p. mitraljez. 1 minobacač. 20.000 metaka i druga oprema. ^

- Jedinice 35. divizije NOVJ uz sadejstvo savezničke avijacije, napale na ojačani 3. bataljon 846. puka nemačke 392. legionarske divizije i 19. ustaški bataljon koji su u rejonu Cudinog klanca, s D. i G. Babinog Potoka, s. Vrhovina, s. Crne Vlasti obezbeđivali komunikaciju Otočac – Bihać. Neprijatelj je odbačen iz Vrhovina, Crne Vlasti, D. Babinog Potoka i obližnjih visova, ali je on, zbog kratkog dejstva avijacije i zbog pristiglih mu pojačanja iz Otočca, povratio izgubljene položaje.
- 23. jul
  - Iz zasede kod s. Bulića (na putu Benkovac – s. Bribirske Mostine) 3. bataljon 5. dalmatinske udarne brigade 19. divizije NOVJ uništio 5 neprijateljskih kamiona, 3 motocikla i 1 haubicu.
  - Jedinice 9. i 20. divizije NOVJ zauzele s. Vrliku i više sela u Vrličkoj krajini i Cetinskoj dolini koje su branile jake četničko-ustaške snage.
  - Na oslobođenoj teritoriji Istre otpočela I oblasna konferencija AFZ-a za Istru. Konferenciji je prisustvovalo 1500 žena iz čitave Istre, zatim delegati iz Slovenije, Trsta i Hrvatskog primorja, kao i predstavnici Glavnog odbora AFZ-a za Hrvatsku. Konferencija je završena 25. jula.
- 24. jul
  - Iz s. Zрманje, s. Pađena, Obrovca i Benkovca otpočeo napad nemačkih i ustaško-četničkih snaga na jedinice 19. divizije NOVJ u Bukovici. Posle jednodnevnih borbi jedinice NOVJ su se povukle na pl. Velebit i u rejon s. Krupe, s. Dubokog Dola i s. Turovca.
- 25. jul
  - U Delnicama, po naređenju Štaba 11. korpusa NOVJ, formirana nova 3. brigada 13. divizije NOVJ. (Ranija 3. brigada 13. divizije NOVJ je 16. VI 1944. preimenovana u 2. brigadu 35. divizije NOVJ.)
  - Kod ž. stanica D. Vrba, Slav. Brod, Ivankovo, Mikanovci. Vrpolje saveznička avijacija bombardovala železničku prugu Beograd – Zagreb i neprijateljske transportne vozove. Uništene su 4 lokomotive i 6 vagona.
  - Između s. Našičke Breznice i s. Jelisavca (na pru/i Našice – Osijek) delovi 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ miniranjem srušili dva teretna voza. Uništene su 2 lokomotive i 6 vagona.
  - Jedinice Podravskog NOP odreda 6. korpusa NOVJ zauzele s. Zdenca (kod Našica), u kome se branilo oko 350 ustaša.
  - U s. Rastovcu (kod Daruvara) otvorena Češka narodna škola.
- 26. jul
  - Saveznička avijacija bombardovala železničku prugu Beograd – Zagreb i neprijateljske transporte kod ž. stanica: Banova Jaruga, Lipovljani, Rajić i Popovača. Uništeno je 12 lokomotiva i više vagona.
- 27. jul
  - Između s. Mahičnog i Karlovca delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili ustaški oklopni voz. te uništili lokomotivu i 1 vagon.
  - Kod s. Ilumljana (blizu Podrav. Slatine) oko 300 ustaša iz s. Caćinaca napalo na 2. bataljon Omladinske brigade »Joža Vlahović«. Bataljon se povukao u pravcu s. Krasковиća.
- 28. jul
  - Sa odseka s. Zegar – s. Ervenik 19. divizija NOVJ odbacila nemačko-četničke snage ka s. Obrovcu. Benkovcu i s. Pađenama. Time je cela Bukovica ponovo oslobođena.
- 29. jul
  - Oko 20 nemačkih aviona, sa oko 80 bombi, bombardovali Glinu. Poginulo je 9 a ranjeno 15 lica; porušeno je nekoliko kuća.
  - Kod o. Ista, posle kraće borbe, jedinice 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ zarobile nemački trgovački naoružani brod »Feliče«. Poginuli su 1 nemački oficir, 1 podoficir i 3 ustaše, a zarobljeni su 1 oficir, 7 podoficira i 3 vojnika. Zaplenjeno je 54.463 kg raznih namirnica.
  - U s. Majuru (kod Kostajnice) 3. brigada 7. udarne divizije NOVJ napala 2. bataljon domobranskog 5. brdskog puka ali se posle dvočasovne borbe povukla.
- 29/30. jul
  - Jedinice 18. brigade 40. divizije NOVJ zauzele s. Ramanovce (blizu Slav. Požege), u kome se branilo oko 1200 domobrana, koji su se povukli prema Slav. Požegi.
  - Jedinice Bilogorskog NOP odreda porušile 4 km železničke pruge Barč – Virovitica i 2 mosta.
  - Kod o. Vira britanske motorne topovnjače MGB 662 i 660 i torpedni čamac MTB 634 potopili nemački motorni jedrenjak »Tritone« od 390 tona.

1944. jul

MAKEDONIJA

jul 1944.

30. jul
- Saveznička avijacija bombardovala Slav, i Bos Brod i neprijateljske transporte na pruzi Beograd – Zagreb, kod ž. stanica: Mikanovci, Ivankovo, Đeletovci, Martinci i Kukujevci. U Slav, i Bos. Brodu bilo je 60 mrtvih i 60 ranjenih lica.
  - Jedinice Moslavačkog NOP odreda, ojačane 1. srpskim bataljonom Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ, zauzele domobransko uporište u s. Zbegovači (kod Banove Jaruge).
  - Izabran Okružni odbor NOF-a za Baniju.
31. jul
- Iz Knina. s. Kosova i iz Drniša nemačke snage (delovi 264. pešadijske divizije, 1. puk Brandenburg« i 92. motorizovani puk), ustaše i četnici, jačine oko 7500 vojnika, otpočeli koncentričan napad s ciljem da prodru u Vrliku i na pl. Kozjaku razbiju 20. diviziju NOVJ. Jedinice 20. divizije i 4. dalmatinska brigada 9. divizije NOVJ, na liniji Maglaj – zap. padine pl. Kozjaka – Oštra glavica – Crna glavica, pružile su jak otpor, ali su se pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja morale povući ka pl. Dinari. Borbe su nastavljene do 2. avgusta, kada se neprijatelj povukao u polazne rejone a deo snaga zadržao u Vrliki.
  - I/.medu Zagreba i Banove Jaruge delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušili dva neprijateljska transportna voza te uništili 2 lokomotive i 9 vagona i oštetili 5 vagona. Saobraćaj je bio obustavljen 34 časa.
  - Na železničkoj pruzi Zagreb – Sisak između s. Mraclina i V. Gorice delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili nemački transportni voz, te uništili lokomotivu i 4 vagona i oštetili 6 vagona.
- Jul k.
- Po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ rasformirana Grupa NOP odreda 4. korpusa NOVJ: borcima Kordunaškog i Plašćanskog NOP odreda popunjene jedinice 8. udarne divizije NOVJ, a Karlovački NOP odred potpao pod komandu 34. divizije NOVJ.
- Jul
- Po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ, na području ovog korpusa formirane dve aerobaze sa po jednom aerodromskom četom.
  - Po naređenju Štaba 8 korpusa NOVJ formiran Dubrovački NOP odred Grupe južnodalmatinskih otočkih NOP odreda.
  - U Istri izišao prvi broj lista Istranka (izdavao ga Oblasni odbor AFZ-a za Istru).
  - Po naređenju GS NOV 1 PO za Hrvabku formirana 3. brigada narodne odbrane u Hrvatskoj.

MAKEDONIJA

- 5- jul
- Kod s. Tabanovca (blizu Kumanova) diverzantska grupa Kumanovskog NOP odreda minirala prugu i oštetila lokomotivu i nekoliko vagona. Saobraćaj je bio prekinut 24 časa.
6. jul
- U rejonu s. Drenova, s. Vožaraca i s. Dradnje bugarska vojska i policija iz Kavadaraca, Gradskog i Prilepa, uz podršku 4 aviona napale 2. makedonsku NOU brigadu. Brigada ih je posle dvodnevne borbe odbacila ka Kavadarcima, oborivši 2 aviona, ubivši oko 60 neprijateljskih vojnika i uništivši 2 kamiona i 1 motocikl.
7. jul
- Bugarski sreski upravitelj u Negotinu predložio komandantu bugarskog 56. puka u Velesu (sada: Titov Veles) da se u Tikvešu mobiliše stanovništvo od 18 do 45 godina i uputi u tađne bataljone i u rudnike, kako bi se onemogućila popuna jedinica NOVJ.
8. jul
- Između Kavadaraca i Prilepa 1. bataljon 2. makedonske NOU brigade posekao 93 telefonska stuba a na putu Gradsko – Prilep uništio 1 most dužine 14 metara.
9. jul
- Kod Debra 1. makedonska NOU brigada i 1. kosovsko-metohijska NOU brigada vodile vrlo ostru osmočasovnu borbu protiv delova nemačke 297. pešadijske divizije i balističkih snaga. Posle uličnih borbi one su oslobodil.' grad (sem kasarni), ali su ga morale napustiti zbog dolaska neprijateljskih pojačanja iz Struge. Neprijatelj je imao oko 160 mrtvih vojnika, a brigade – 20 mrtvih i 40 ranjenih boraca
12. jul
- U Strumici usled provale, bugarska policija uhapsila veći broj članova KPJ i SKOJ-a.
- IS. jul
- Između Demir-kapije i s. Besvice delovi 2. makedonske NOU brigade otpočeli četvordnevno rušenje tt linija u dužini od 4 km.

1944. jul

SLOVENIJA

jul 1944.

16. jul – U rejonu s. Drenova (kod Prilepa) delovi 2. makedonske NOU brigade napali rudnik liskunu, zaplenili 31 puške i dosta municije, zapalili rudničke zgrade, uništili 2 kompresora i mašine za bušenje i delimično oštetili instalacije rudnika. Obezbedenje rudnika se razbežalo.
17. jul – U rejonu s. Omorani (na pruzi Prilep – Titov Veles) bugarske jedinice i policija veleškog garnizona napali 1 bataljon 2. makedonske NOU brigade. Bataljon se uveče, posle viščasovne borbe, povukao u pravcu Tikveša. Neprijatelj je imao 8 mrtvih i 15 ranjenih.
22. jul – Delovi 2. makedonske NOU brigade napali na oko 60 bugarskih vojnika koji su čuvali ergelu na poljoprivrednom dobru u Demir-kapiji. Poginulo je 15 bugarskih vojnika a zarobljena su četiri. Plen. 8 pušaka i konji iz ergele.
24. jul – Na Liscu (na pl. Plačkovici), od dela boraca 2 i 3. makedonske NOU brigade, Strumičko-devdelijskog (Plačkovičkog) NOP odreda i novodošlog ljudstva, formirana 4. makedonska NO brigada.
- Na Stracinu (kod Kumanova) 1. bataljon 3. makedonske NOU brigade iznenada napao položaje ojačanog bataljona bugarskog 53. pešadijskog puka i uspeo da s prvih položaja zbací jednu neprijateljsku četú. Zatim se, zbog jakog otpora nadmoćnog neprijatelja, povukao ka pl. Kozjaku. Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i ranjenih vojnika, a 1. bataljon – 1 mrtvog i 1 ranjenog borca.
- 24/25. jul – U rejonu s. Mlado Nagoričano – s. Klečevce 3. makedonska NOU brigada (bez 1. bataljona) i Kumanovski NOP odred napali bugarske posade i naneli im gubitke od 20 mrtvih. 10 ranjenih i 5 zarobljenih vojnika. Iste večeri porušili su dva mosta na r. Pčinji i r. Petrošnici. Zaplenili su 2 minobacača, 3 mitraljeza i drugu ratnu opremu a zapalili 2 kamiona. Imali su 3 mrtva i 8 ranjenih boraca.
28. jul – Treća makedonska NOU brigada napala na ž. st. Tabanovce (kod Kumanova) i oštetila stanična postrojenja.
29. jul – Delovi 2. makedonske NOU brigade napali ž. st. Klisuru (na pruzi Đevdelija – Demir-kapija). Posle tročasovne borbe, pošto su bugarskoj posadi pristigla pojačanja, oni su se povukli, nanevši posadi gubitke od oko 15 mrtvih vojnika
30. jul – Treća makedonska NOU brigada porušila železničku prugu Kumanovo – Preševo na nekoliko mesta 1 oštetila dva železnička mosta.
- Jul k.** – Na kumanovsko-vranjskom području rasformiran Operativni štab koji je dotada planirao i koordinirao dejstva makedonskih, južnomoravskih i kosovskih jedinica na tom području.
- Jul – CK KPM doneo odluku da se, umesto pet, formiraju četiri oblasna komiteta KPM.
- Poginuo partijsko-politički radnik iz Gostivara Panće Popovski, narodni heroj.

SLOVENIJA

1. jul – Jedinice 31. divizije NOVJ zauzele italijanska fašistička uporišta u s. Koritnici i Prangeru u dolini r. Bače. Poginulo je 38 i zarobljeno 30 italijanskih fašističkih vojnika. a zaplenjeno: 40 pušaka, 7 p. mitraljeza, 3 mitraljeza. 1 top i druga oprema.
2. jul – Jake nemačke snage iz Idrije i s. Sv. Lucije (sada: Most na Soči) otpočele protivnapad na jedinice 31. divizije NOVJ koje su napadale uporišta u dolini r. Bače. U teškim borbama kod s. Želina, Ritavčevog vrha i s. Zakojce (kod Cerčna), sve do 4. jula, neprijatelj je odbačen u polazne garnizone.
- U rejonu s. Ilove Gore 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« i 15. slovenačka (Belokranjska) brigada 15. divizije NOVJ, posle teških borbi, odbacile neprijateljske kolone koje su iz s. Višnje Gore. s. St. Vida. V. Lašča i Grosuplja nadirale na oslobođenu teritoriju Suhe krajine.
4. jul – Naredbom Slaba 9. korpusa NOVJ formirano Tolminsko vojno područje, s komandama mesta: s. Kojsko, Tolmin i Kobarid
5. jul – Us. Ilovoj Gori 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« i 15. slovenačka (Belokranjska) brigada 15. divizije NOVJ, posle teških borbi odbacile nemačko-domobranske kolone koje su nadirale iz V. Lašča, Grosuplja i s. Višnje Gore na oslobođenu teritoriju Suhe krajine.

6. jul – Posle kraće borbe Kozjanski NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzeo šand. st. u s. Slivnici (kod Celja), zarobio 16 žandarma i zaplenio 40 pušaka i 2 automata.
7. jul – GS NOV i PO za Sloveniju izdao jedinicama uputstvo o postupku s ratnim zarobljenicima i dezerterima iz neprijateljske vojske i o razmeni zarobljenika
- Posle kraće borbe 1. bataljon Kozjanskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzeo nemačko žandarmerijsko uporište u s. Pišecu (kod Brezica), zarobio 12 žandarma i zaplenio 56 pušaka, 4 automata i ostalu opremu.
- Na pruzi s. Višnja Gora – Grosuplje 9. slovenačka brigada 18. divizije NOV.T miniranjem razrušila železnički tunel Peščenik.
- Kod s. Trzina (na putu Domžale – Ljubljana) delovi 6. slovenačke udarne brigade »Siavko Slander < 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napali nemačku auto-kolonu i naneli joj gubitke od 35 mrtvih a zatim se, zbog brze intervencije neprijatelja. povukli na nove položaje.
- Prvi bataljon 13. slovenačke brigade "Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ izvršio prepad na fabriku avionskih delova i topovskih čaura u Slov. Bistrici. Odlučnim napadom je savladano obezbeđenje fabrike a zatim su miniranjem uništeni strojevi. Nemačke jedinice su intervenisale s više pravaca, ali se bataljon bez gubitaka povukao.
8. jul – Na Prošek (kod Trsta) delovi Južnoprimeorskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ zarobili celokupnu posadu (36 italijanskih vojnika) protivavionske baterije i oštetili topove.
- Treći bataljon Kozjanskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, na putu Planina – Sevnica, napao nemačku žandarmerijsku posadu u uporištu s. Zabukovje, jačine 70 ljudi koja se premestala u Sevnicu. Posle kraće borbe neprijatelj je pobegao ka Sevnici, ostavivši svu komoru (zaplenjeno je 200 pušaka i druga oprema).
9. jul – Od minera 4. slovenačke udarne brigade »Matija Gubec« i 15. slovenačke (Belokranjske) brigade 15. divizije NOVJ formirana minersko-sabotažna grupa. Ona je upućena na železničku prugu Ljubljana – Trst sa zadatkom da je neprekidno i sistematski ruši.
- Kod s. Levpe (blizu Kanala) otpočele teške dvodnevne borbe 19. slovenačke brigade »Srečko Kosovel 30. divizije NOVJ protiv jake nemačke kolone koja je nadirala iz doline r. Soče.
10. jul – Jedinice Idrijsko-tolminskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ zauzele italijanske uporište s. Kamno (kod Kobarida). te 50 italijanskih vojnika zarobile i uputile u italijanske partizanske jedinice.
- Patrola 3. bataljona Južnoprimeorskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ miniranjem srušila prugu Gorica – Tržič. uništila lokomotivu i 12 %agona s ratnim materijalom i iz stroja izbacila oko 150 nemačkih vojnika.
- Iz Karlovca i Novog Mesta jake neprijateljske snage 1. donski puk. 4. kubanski puk, 1. lovački rezervni puk. 10, 13. i 30. ustaški bataljon sa dva divizionu artiljerije i nemačko-domobranske snage otpočele koncentričan napad na oslobođenu teritoriju Zumberka i Bele krajine. Posle teških borbi kod s. Drašića, s. Radovice, s. Teške Vode i Metlike neprijatelj je uspeo da 16. jula prodre u Metliku, ali se, ubrzo, pod pritiskom slovenačkih i hrvatskih NO snaga, povukao. Borbe za odbranu slobodne teritorije završene su 19. jula.
- Na položajima kod s. Skomarja 1. slovenačka udarna brigada "Tone Tomšič 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačkih kolona iz Vitanja i Slov. Konjica. Jurišem dvaju bataljona neprijatelj je odbačen u polazne garnizone.
- U. jul – Dolevi Istarskog NOP odreda 7. korpusa NOVJ zauzeli žand. st. u s. Kozini (kod Trsta). Posada od 4 člana, koja se predala upućena je u Italijansku partizansku jedinicu.
- Posle kraće borbe delovi Zajjdnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzeli nemačko uporište u s. Kočuhi (kod Celoveca, u Austriji), gde su zaplenili 15 pušaka i 1 automat.
13. jul – Jedinice 16 slovenačke brigade »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ zauzele italijansku uporište u s. Hudajužni (u dolini r. Bače) koje je imalo zadatak da obezbeđuje železničku komunikaciju Gorica – Jesenice.

- Kud s. Brišča minersko-sabotažnt vod Južnoprimeorskog NOP odreda 9. korpusa NOV.I miniranjem srušio železničku prugu Nabrežina – Opčine, te uništio 4 vagona nemačkog transportnog voza a neprijatelju naneo osetne gubitke
- 14. jul
  - • Kod Sv. Ožbalda (blizu Velikovea, u Austriji) Severnu čela Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napala nemačku policijsku patrolu i posle kraće borbe odbacila je ka Eberštajnu Poginula su 3 policajca.
  - Iz s. Zelezne Kaple (u Austriji), s. Bele 1 s. Crne (kod Mežice) nemačke jedinice u više kolona napale delove Istočnokoruškog NOP odreda na prostoriji s. Solčava – Logarska dolina – Malkov kot. U višednevnim teškim borbama neprijatelj je odbačen u polazne garnizone.
  - Na položajima s. Prapretno – s. Sv. Primož jedinice 6. slovenačke udarne brigade »Slavko Slander- 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodile teške borbe protiv nemačkih kolona i odbacile ih ka Kamniku
- 15. jul
  - Us. Pilštanju (kod Krškog) 2. batalion Kozjanskog NOP odreda 4 operativne zone NOV i PO Slovenije zauzeo žand. st., zarobio žandarme i zaplenio 43 puške i 4 automata.
- 10. jul
  - Us Zagorju (blizu Krškog) 3. bataljon Kozjanskog NOP odreda 1 operativne zone NOV i PO Slovenije zauzeo žand st.. zarobio posadu i zaplenio 21 pušku i 3 automata.
- 18. jul
  - Kod s. Pokojnika (na pl Bohorui jake nemačke snage Iz Krškog, Sevnice, Celja i Rogaske Slatine napale 3. bataljon Kozjanskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije. Posle jednodnevne teške borbe bataljon se, nanevši neprijatelju znatne gubitke, povukao na nove položaje iznad s. Zagorja.
  - Osamnaesta slovenačka udarna (Bazoviška) brigada 30. divizije NOVJ zauzela italijanski uporište Lušln (u dolini r. Bače), gde je zarobila 22 italijanska vojnika, koje je zatim uputila u italijanske partizanske jedinice.
- 19. jul
  - Da bi vezala deo nemačkih snaga koje su napadale jedinice Kozjanskog NOP odreda na Pokojniku. 1. slovenačka udarna brigada Tone Tomšič' 14. divizije NOVJ zauzela neprijateljsko uporište s. Sv. JuriJ (kod Celja), gde je zaplenila 73 puške, preko 500 pari odela i drugu opremu.
  - Jedinice Gorenjskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ miniranjem srušile tvornicu »Zabret« kod Kranja, koja je izrađivala avionske delove za nemačku vojsku.
  - Delovi Gorenjskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ miniranjem srušili hotel »Park* na Bjedu u kome su se nalazili štab nemačkog policijskog bataljona i uprava Gestapoa.
  - Šesnaesta slovenačka brigada »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ zauzela uporište slovenačkih domobrana u s. Hotavlju (u dolini r. Selške Sore). Dok se vodila borba za to uporište, 17. slovenačka brigada Simon Gregorčič« i 19. slovenačka brigada »Srečko Kosovel« 30. divizije NOVJ vodile su teške borbe protiv nemačkih kolona iz Skofje Loke, Idrije, s. Lučina 1 s. Rovta koje su nadirale u pomoć napadnutoj posadi u s. Hotavlju.
  - Otpočeo koncentričan napad nemačkih snaga na jedinice 9. korpusa NOVJ U prvoj fazi, do 23. jula. obuhvaćena je prostorija s. St. Viška Gora – Cerčno – Idrija a u drugoj, do 13. avgusta, prostorija Banjske planote i Trnovskog gozda. Angažovane su sledeće nemačke snage: 162. lurkestanska i 188. rezervna brdska divizija i delovi 10. SS policijskog puka. Oštre borbe su vođene na Cerkljanskom vrhu. u s. Zelinu, na Oblakovom vrhu, u s. Cepovanu. s. Kanalskom Lomu s Lokvarriu. s. Laznama, s. Trnovu, s. Predmeji i s. Krnici. Jedinice 9. korpusa NOV.I uspele su da izbegnu okružavanje i da iznenadnim udarima u leda nanesu nemačkim kolonama veće gubitke. Neprijatelj je 13. avgusta povukao svoje snage u polazne garnizone.
  - Delovi 6 slovenačke udarne brigade »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije na položajima s. Negastern – s. Pogled – s. Soteska napali nemačku policijsku kolonu iz Domžala i odbacili je u polazni garnizon.
- 20. jul
  - Us. Lovrencu na Pohorju 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ posle viščasovne borbe, miniranjem porušila zgradu nemačke žandarmerije i uništila posadu od 15 žandarma. Jedinice na obezbeđenju osujetile su dva pokušaja nemačkih policijskih snaga da se iz Ribnice probiju u pomoć napadnutoj posadi
  - Sesta slovenačka udarna brigada »Slavko Slander i 11 slovenačka brigada Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napale nemačko uporište Zagorje ob Savi, uništile rudnik uglja Kisovec sa svim rudarskim flosirojenjima i ž. st. Za-

gorje i zapalile fabriku konfekcije »Vestu- (koja je izrađivala nemačke uniforme). Brigade su zaplenile 970 bluza, 370 košulja i drugu opremu. U tim borbama naneti su neprijatelju znatni gubici,

- Na pl. Obiru (koci Zelezne Kaple, u Austriji) delovi 1. bataljonu Zapadnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napali nemačku policijsku jedinicu jačine 49 ljudi i posle kraće borbe naterali je da se, uz gubitke od 32 mrtva i ranjena, povuče u Zeleznu Kaplu.
- 21. jul – Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju rasformiran Kočevski NOP odred a njegovo ljudstvo uključeno u sastav Belokranjskog NOP odreda.
- Otvorena vazдушna saobraćajna linija između aerodroma GS NOV i PO za Sloveniju kod s. Nadleska (blizu Cerknice) i savezničkih aerodroma u južnoj Italiji. Ona je služila za transportovanje teških ranjenika u Bari i za snabdevanje jedinica NOV i PO Slovenije.
- 22. jul – Delovi 3. slovenačke udarne brigade »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ i Južnoprimorskog NOP odreda zauzeli uporište slovenačkih domobrana u s. Rihembergu (sada: Branik, kod Gorice). Posle oštre borbe predalo se 98 neprijateljskih vojnika, a zaplenjena je veća količina oružja i druge vojničke opreme.
- Jake nemačke snage iz Domžala napale (3 slovenačku udarnu brigadu »Siavko Slander« i U. slovenačku brigadu Miloš Zidanšek- 4. operativne zone NOV i PO Slovenije na položajima s. Sv. Trojica – s. Goričica – s. Skocjan. Posle četvoročasovne oštre borbe brigade su odbile sve napade neprijatelja i primorale ga da se povuče u polazni garnizon.
- Trinaesta slovenačka brigada Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ uništila žand. st Fram (kod Maribora). Posle kraće borbe ona je miniranjem potpuno porušila sve utvrđene zgrade, u kojima je posada izginula i iz kojih je izvučeno samo 10 pušaka.
- 23. jul – Kod s. Sv. Jugnerta 2. slovenačka udarna brigada -Ljubo Sercer* 14. divizije NOVJ vodila višerasovne oštre borbe protiv nemačkih snaga iz Slov. Konjica, zatim se, zbog velikog broja nenaoružanih boraca i zbog nadmoćnosti neprijatelja, pod zaštitom jednog bataljona povukla na položaje kod s. Kota.
- U rejonu Oblukovog vrha (blizu Idrije) 7. slovenačka udarna brigada «France Prešern« i 16. slovenačka brigada »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ napale jaku nemačku kolonu iz Idrije i posle višerasovne borbe odbacile je u polazni garnizon. Poginulo je i ranjeno oko 100 neprijateljskih vojnika, a zaplenjeni su 2 minobacača, 4 mitraljeza, veći broj pušaka i druga oprema.
- U Komenu (blizu Trsta) održani izbori za SNO odbor. Glasali su svi birači s tog područja.
- 26. jul – Kod s. Učeje (na putu Zaga – Tarčent) delovi Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ napali žand. st. i posle kraće borbe zarobili 11 italijanskih žandarma (koje su zatim uputili u italijanske partizanske jedinice).
- Delovi 31. divizije NOVJ napali nemačku auto-kolonu od 8 kamiona koja je iz Ajdovščine nadirala ka Predmeji. te uništili 6 kamiona (a ostali se povukli u Ajdovščinu). Zaplenjeno: 1 top, 1 minobacač, 1 p. mitraljez i 15 pušaka. Poginulo je 48 nemačkih vojnika, a tri su zarobljena.
- U rejonu vrha Skrivni Hriber (na pl Pohdrju) jake nemačke kolone iz Slovenjgradeca i Mislinje napale 2. slovenačku udarnu brigadu Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ. Brigada se, zbog nadmoćnosti neprijatelja i zbog velikog broja nenaoružanih boraca, posle višerasovne borbe povukla u pravcu s. Kumena (blizu Fale).
- 27. jul – Kod s. Razdrtog (blizu Grosuplja) 8. slovenačka brigada »Fran Levstik« 18. divizije NOVJ miniranjem porušila železnički tunel dužine 240 m i time za duže vreme onemogućila saobraćaj na pruzi Ljubljana – Grosuplje.
- Na Planini (kod Ribnice na Pohorju) 2. slovenačka udarna brigada Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila četvoročasovnu tešku borbu protiv nemačke kolone iz Ribnice. Brigada se, zbog velikog broja novomobilisanih nenaoružanih boraca, povukla ka s. Razborici (kod Mislinje).
- 28. jul – Na položajima kod s. Sela pri Šumberku (blizu Zužemberka) 12. slovenačka (Štajerska) brigada i 15. slovenačka (Belokranjska) brigada 15. divizije NOVJ vodile teške borbe protiv dva bataljona slovenačkih domobrana koji su iz Stične i s. St. Vida nadirali ka Zužemberku Posle višerasovne borbe neprijatelj je odbačen ka s. Reberu.

- Na pl. Obiru (kod Zelezne Kaple. u Austriji) sukobio se 1. bataljon Zapadnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije s nemačkom policijskom kolonom. Posle dvočasovnc oštre borbe bataljon se, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukao, nanevši mu gubitke od 60 mrtvih i ranjenih.
  - U rejonu Veliki vrh – Ilovica – Prezren (na Trnovskom gozdu) 17. slovenačka brigada »Simon Gregorčič* 30. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačkih kolona koje su nadirale iz s. Lokava i nastojale da se probiju u pravcu s. Cepovana i s. G. Tribuše. U viščasovnim borbama nemačke snage su odbijene u polazni garnizon Lokvo (kod Ajdovščine).
30. jul
- GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu da se od Gorenjskog NOP odreda formiraju Skofjeloški i Kokrški NOP odred.
  - Jedinice 4. operativne zone NOV i PO Slovenije otpočele ofanzivne operacije za stvaranje slobodne teritorije na području Gornje Savinjske dolino. U dvodnevniim borbama uništena su nemačka uporišta u selima: Smartno ob Paki, Ljubno Lučo i G. Grad i time stvorena prva slobodna teritorija u Štajerskoj.
  - Jedinice Kamničko-zasavskog NOP odreda otpočelo demonstrativan napad na nemački garnizon u Litiji s ciljem da tamošnje neprijateljske snage vezuju dok jedinice 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vode borbu za stvaranje slobodne teritoriji na području Gornje Savinjske doline.
  - Druga slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ izvršila demonstrativan napad na nemačko uporište Šoštanj da bi sprečavale intervenciju neprijatelja u pravcu s. Luča i s. Ljubna.
31. jul
- Sesta slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzela nemačka uporišta s. Ljubno i s. Luče, jačine 300 vojnika. U dvodnevniim borbama ubila je oko 120 i zarobila 172 neprijateljska vojnika, a zaplenila 27 p. mitraljeza. 26 automata, 496 pušaka i mnogo druge opreme.
  - Prva slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič-i 14. divizije NOVJ zauzela nemačko uporište u s. Smartnom ob Paki, jačine oko 50 vojnika. U oštroj borbi je poginulo 10 a zarobljeno 6 neprijateljskih vojnika, dok je ostatak uspeo da pobjegne.
  - Trinaesta slovenačka brigada Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ zauzela nemačko uporište u s. St. Juriu (kod Celja), jačine 30 vojnika. Posle kraće borbe poginulo je 7 nemačkih vojnika, a zarobljen je jedan dok je ostatak pobjegao u Celje
  - U Gorenjskoj održana prva sednica Pokrajinskog odbora OF za Gorenjsku. Odbor je konstituisan; analizirani su dotadašnji rad i postignuti uspjesi; postavljeni su novi zadaci.

SRBIJA

- ;. jul
- Us. Spančevcu i kod s. Biljačo 8. srpska NO brigada i Kosovski partizanski bataljon razbili tri eskadrona iz bugarskog 2. konjičkog puka i jednu bugarsku pešadijske četui i prisilili ih na povlačenje ka s. Ristovcu i s. Biljači. Poginulo je 30 i zarobljeno 10 bugarskih vojnika. Zaplenjeno 46 jahaćih konja mitraljez, 6 p mitraljeza i više pušaka. Gubici 8. brigade i Kosovskog bataljona: 3 poginula i 8 ranjenih boraca
  - Iz rejona s. Jazak – s. Vrdnik (kod Iriga) neprijatelj otpočeo dejstva (drugu etapu operacije Kornblume«) u severnoistočnom Sremu, u selima: Maradiku, Cortanovcima. Beški. Krčedinu. Novom i Starom Slankamenu, Surduku i Belegišu. Kako na tom području nije bilo jedinica NOVJ neprijateljsku dejstva, do 6. jula, svela sii oc na pljačku i teror.
  - Us. Darosavi (sada: Partizani, kod Arandjelovca) 2. šumadijska NO brigada napala i razbila četničku Jurišnu brigadu.
  - Između s. Koševa i s. Stopanje (na pruzi Kruševac – Trstenik) borci Kruševačkog vojnog područja porušili prugu i dva propusta.
2. jul
- Na salašu Mušickog (između s. Batrovaca i s. Lipovca, u Bosutskim šumama), po odluci Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu, formirana 7. vojvodanska NOU brigada.
  - Na obezbeđenje koncentracionog logora u s Orešcu (kod Bele Crkve) napali delovi Južnobanatskog NOP odreda i oslobodili 30 omladinaca i 1 omladinki¹.

¹ Po drugom izvoru događaj se desio krajem juna a oslobođeno Je 20 omladinaca i 1 omladinki

3. jul
- Kod s. Suvodola (blizu Mladenovca), u oštroj borbi, Kosmajski NOP odred ubio 18 i zarobio 50 čelnika, a zaplenio 20 pušaka.
  - Na železničkoj pruzi Lazarevac – Arandelovac 2. šumadijska NO brigada zapalila jedan voz.
4. jul
- Na putu s. Jakovo – s. Boljevci (kod Zemuna) grupa boraca 1. sremskog NOP odreda iz zasede napala automobil. Poginuli su jedan ustaški zastavnik i vozač a ranjen je ustaški poručnik.
  - Dva bataljona 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napala Novu Varoš, koju je branilo oko 350 četnika. Borba je vodena ceo dan ali mesto nije zauzeto. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i 23 ranjena, a jedinice 3. brigade – 1 poginulog i 9 ranjenih boraca.
  - Kod s. Binovca (blizu Mladenovca) Kosmajski NOP odred probio četnički obruč 1 povukao se u s. Dubonu. Neprijatelj je imao 15 mrtvih, a Kosmajski odred 1 ranjenog borca.
  - U s. Karlovčiču (kod Stare Pazove) nemačke jedinice i policija spalile 73 kuće.
5. jul
- Na putu između Sida i s. Vašice borci 2. bataljona 7. vojvođanske NOU brigade iz zasede napali kamion sa ustašama, u borbi ubili 10 i ranili 8 ustaša i kamion oštetili. Gubici 2. bataljona: 4 mrtva, 3 ranjena i 1 zarobljen borac.
  - U s. Trubarevcu (blizu Sokobanje) jedan bataljon 9. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ u borbi ubio 5Q četnika.
  - Između s. ilače i s. Tovarnika (kod Sida) delovi 2. sremskog NOP odreda razrušili 500 metara pruge.
  - Između s. Putinaca i s. Golubinaca (kod Stare Pazove) 2. četa Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu minirala prugu, usled čega su oštećena 2 vagona putničkog voza.
- P•
- GS NOV i PO za Srbiju proglasio 23 diviziju NOVJ udarnom zbog njenih uspeha u borbama protiv četnika i bugarskih okupatorskih jedinica u istočnoj Srbiji.
- 5/6. jul
- Između ?.. stanica Džep i Predejane (na pruzi Eeskovac – Vranje) diverzantska grupa 22. divizije NOVJ Izbacila iz šina nemački transportni voz s vojskom i materijalom. Uništene su 2 lokomotive i 10 vagona. Neprijatelj je imao oko 100 mrtvih i ranjenih.
- ☛ jul
- U s. V. i M. Orašju (kod Mladenovca) 2. šumadijska NO brigada i Kosmajski NOP odred vodili borbu protiv delova SDS i četnika. Neprijatelj je imao 86 mrtvih i 13 zarobljenih, a zaplenjeno je 14 pušaka i 2 pištolja. Kosmajski NOP odred je imao 4 mrtva i 8 ranjenih boraca.
  - Na prostoriji Crkvište – Rakitnjača (kod Srem. Rače) I. bataljun 7 vojvođanske NOU brigade vodio borbu protiv delova nemačke 13. SS divizije 'Handžar«. Poginulo je preko 20 nemačkih vojnika i više ih je ranjeno.
  - U s. Drugovcu (kod Mladenovca) 2. šumadijska NO brigada vodila borbu protiv 10–12 četničkih brigada. Četnici su imali oko 18 mrtvih, a brigada NOVJ 8 poginulih i nekoliko ranjenih boraca.
  - U s. Kupinovu (u južnom Sremu) nemačke jedinice i policija ubile 17 lica a 52 lica internirale u Nemačku.
  - Delovi Severnobanatskog NOP odreda napali i zauzeli policijsku stanicu, opštinu i poštu u s. Kumanu (kod Novog Bečeja), te spalili arhivu i uništili tt uređaje. Poginuli su 1 policajac i 2 agenta.
7. jul
- Kod s. Trubarevca i s. Vrbovca (blizu Sokobanje) jedinice 23. udarne divizije NOVJ razbile četnički Timočki, Krajinski I Ilomoljski korpus (oko 6.000 četnika). Gubici neprijatelja: 63 poginula, veći broj ranjenih i 84 zarobljena. Plen: mitraljez, p. mitraljez, protivavionski mitraljez. 2 automata i 75 pušaka. Divizija je imala 8 mrtvih i 5 ranjenih boraca.
  - U s. Progaru (u južnom Sremu) nemačke jedinice spalile 12 kuća.
- 7/8. jul
- Prvi bataljon 6. vojvođanske NOU brigade porušio prugu Ruma – s. Vrdnik, a delom snaga napao na veliki bunker kod s. Vrdnika, ali ga nije zauzeo. Bataljon je imao 2 poginula i 1 ranjenog borca.

8. jul
- Saveznici bombardovali Beograd. Najviše je stradala Cukarica.
  - Us. Biljači (na pl. Rujnu) 8. srpska NO brigada i Kosovski partizanski bataljon napali bugarski eskadron, te ubili 10 i zarobili 2 bugarska vojnika i zaplenili 2 p. mitraljeza, 10 pušaka 1 40 jahaćih konja, uz sopstvene gubitke: 4 poginula i 9 ranjenih boraca. Za odmazdu, bugarski vojnici su streljali 50 ljudi iz s. Biljače.
  - Us. Koračići (kod Mladenovca) 2. šumadijska NO brigada i Kosmajski NOP odred vodili borbu protiv četnika, te ubili 9 četnika i zaplenili 3 puške i 1 pištolj. Brigada je istog dana u borbi kod s. M. Ivanče, ubila 6 nemačkih vojnika, žandarma i četnika.
  - Na pruzi između s. Gibarca i s. Bačinaca, pri probijanju iz Bosutskih šuma ka Fruškoj gori, 2. bataljon 6. vojvođanske NOU brigade razbio nemačku zasedu i ubio 4 vojnika a jednog zarobio, te zaplenio 1 mitraljez i 2000 metaka. Bataljon je imao 1 poginulog borca.
9. jul
- U rejonu s. Belog Kamena (kod Prokuplja) jedinice 24. divizije NOVJ vodile borbu protiv delova RZK. Poginulo je 26 a ranjeno više neprijateljskih vojnika. Gubici divizije: 3 mrtva i 5 ranjenih boraca.
  - Otpočeo napad 22. divizije NOVJ na dva četnička korpusa (oko 2000 četnika) koncentrisana u s. Konopnici, s. Stajkovcu, s. Manojlovcu i s. Biljanici (blizu Vlasotinaca). Divizija je u borbama do 11. jula prisilila četnike na odstupanje ka r. J. Moravi, a zatim, do 15. jula, čistila prostoriju Zaplanja i Babičke gore od razbijenih četničkih grupa. Poginulo je 66 i zarobljeno 169 četnika. Divizija je imala 9 mrtvih, 17 ranjenih i 5 nestalih boraca.
  - Delovi 6. vojvođanske NOU brigade uz sadejstvo 1. sremskog NOP odreda, izvršili demonstrativan napad na ustaško uporište u pustari Grabovac (blizu Srem. Mitrovice). Posle tročasovne borbe pristigla su ustaška pojačanja iz Srem. Mitrovice i s. Calme. Poginulo je 8 ustaša i 4 stražara iz kaznionice u Srem. Mitrovici. ranjeno 5 ustaša i 3 stražara i zarobljeno 7 neprijateljskih vojnika. Plen: 2 p mitraljeza i 17 pušaka. Gubici jedinica NOVJ: 8 ranjenih boraca.
  - U Beogradu grupa ilegalaca ubila Milana Dsmjanovića agenta Uprave grada Beograda.
10. jul
- U južnoj Srbiji neprijatelj (četiri nemačka policijska bataljona, bugarska 27. i 29. pešadijska divizija, delovi SDK i RZK. oko 5000 pripadnik i šiptarske milicije, 4 grupa četničkih jurišnih korpusa, četnička Rasinsko-toplička grupa i četnički 2. kosovski korpus) otpočeo topličko-jablaničku operaciju protiv 21. udarne 24. i 25. divizije NOVJ, s ciljem da ih nabaci na planine Petrovac. Radan i Majdan, ili da ih potisne na liniju Orlova čuka – Kitka – Lisica – Golak – Prepolac (između Vranja i Poddlijeva) koju su posele jake balističke snage, i tu okruži i uništi. Jedinice NOVJ (21. udarna 24. i 25. divizija, NOP odredi i jedinice komandi vojnih područja) vodeći odbrambene borbe (do 4. avgusta) povukle su se do linije Kitka – s. Velja Glava – Orlova čuka. odakle su prešle u protivnapad i za kratko vreme protende neprijatelja sa slobodne teritorije Jablanice. Puste reke i Toplice. U tim borbama su obostrani gubici bili veliki.
  - Od oko 80 boraca iz 9. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ formiran samostalni Boljevački partizanski bataljon sa zadatkom da izvodi samostalna dejstva i čisti teren od zaostalih neprijateljskih vojnika u boljevačkom srezu.
  - Između Svanjskog mosta (kod Đakovice) i Prizrena 1. četa Partizanskog bataljona Kosova napala nemačku kolonu, te uništila 8 kamiona, ubila 12 i zarobila 8 neprijateljskih vojnika.
  - Stab 2. šumadijske NO brigade uputio proglas narodu Sumadije da stupa u NOVJ.
- 10/U. jul
- Na aerodromu kod s. Kosačića (blizu Leskovca) stigao avionom iz Barija (u Italiji) novoodređeni komandant GS NOV i PO za Srbiju Koča Popović sa ostalim članovima toga Štaba. Sa njim je došla i Vojna misija SSSR-a pri GS NOV i PO za Srbiju.
- 11- jul
- Us. Kruševici (kod Aranđelovca) 2. šumadijska NO brigada i Kosmajski NOP odred vodili borbu protiv četnika i žandarma SDS. Poginula su 4 neprijateljska vojnika, a zaplenjene su 2 puške. Istog dana u borbi protiv neprijateljskih zaseda kod s. Zivkova poginula su 4 borca i ranjeno je 8 i nestalo 8 boraca Kosmajskog NOP odreda.
- 11/12. jul
- Us. Calmi (kod Srem. Mitrovice) delovi 6. vojvođanske NOU brigade i 1 sremskog NOP odreda napali nemačko-domobranksu posadu. U šestočasovnoj borbi zauzet je veći deo sela, ali otpft- iz dobro utvrđenog glavnog uporišta nije slomljen. Poginulo

- je 8 folksdojčera i 18 domobrana a ranjeni su 2 domobrana i 1 folksdojčer. Brigada je imala 3 ranjena borea. Zaplenjeno je 13 pušaka i 10 konja.
- Diverzantski udarni bataljon GS NOV i PO za Vojvodinu minirao put s. Bešenovo – s. Šuljam – s. Grgurevci (kod Srem. Mitrovice).
12. jul
- Kod s. Prekadina i s. Pločnika (blizu Prokuplja) jedinice 21. udarne divizije NOVJ odbile pokušaj četnika da predu na desnu obalu r. Toplice. Poginulo je 18 i ranjeno više četnika.
  - Na području jugoistočnog i južnog Srema otpočela treća etapa neprijateljske operacije »Kornblume«. Jedna četa 1. sremskog NOP odreda, koja se jedina nalazila na tom terenu, uspjela je da izbegne udar nadmoćnih neprijateljskih snaga, usled čega su nemačke jedinice i policija nad stanovništvom vršile teror i pljačku.
13. jul
- Glavni štab NOV i PO za Srbiju naredio 21. udarnoj diviziji NOV da se sa prostora s. Grabovac – Trnov Laz – Grabovnica – Kosmača ponovo prebaci preko Kuršumlijske Banje u rejon Brusa i planine Lpcenca radi dejstva u bok 1 pozadinu četničkih snaga.
  - U rejonu s. Novog Vrbasa (kod Kule) delovi 3. bačkobaranjskog NOP odreda minirali prugu i uništili lokomotivu i 5 vagona transportnog voza.
  - U s. Ćukurovcu (kod Aleksinca) poginuo sekretar SK KPJ za moravski srez Ratomir Jović Duško, narodni heroj.
  - U s. M. Izvoru (kod Boljevca) 9. srpskoj udarnoj brigadi 23. udarne divizije NOVJ predao se komandant četničke Boljevačke brigade sa 40 četnika.
14. jul
- Kod s. Jamene (blizu Srem. Rače) jedan bataljon 2. sremskog NOP odreda vodio oštre borbe protiv nemačkih i ustaških delova. Poginulo je 55 neprijateljskih vojnika.
- 14 15. jul
- Dvanaesta srpska brigada 22. udarne divizije NOVJ, 13. srpska brigada (tada privremeno pod komandom 22. divizije) i bugarska partizanska brigada -Georgi Dimitrov« napale Leskovac i s. Vučje. U Leskovcu su miniranjem uništene električna centrala i ž. stanica. Zapaljeno je 6 vagona slame. 2 cisterne benzina i 4 automobila. Poginulo je 12 nemačkih i bugarskih vojnika i oficira a zarobljena su 2 bugarska vojnika. U Vučju je uništena električna centrala i oštećena je fabrika štofa. Iste noći kod ž. st. Đorđevo izbačen je iz koloseka vojni voz, pri čemu je poginulo 45 nemačkih i bugarskih vojnika.
15. jul
- Na pl. Kosmaju Kosmajski NOP odred vodio borbu protiv četnika. Neprijatelj je imao 2 mrtva. Zaplenjen je 1 mitraljez. Odred je imao 3 nestala borca.
  - Na pl. Jastrepču obnovljen Jastrebački NOP odred i privremeno stavljen pod komandu 25. divizije NOVJ.
- Jul d. p.
- U rejonu Ljum-Kule (kod Kukeša, u Albaniji) Partizanski bataljon Kosova napao nemačku transportnu kolonu, uništio oko 50 automobila i narobio 28 vojnika.
- 15 16. jul
- Jedinice 25. divizije NOVJ napale četničke snage na levoj obali r. Toplice. Poginula su 34, ranjeno je 36 i zarobljeno je 12 četnika. Divizija je imala 6 mrtvih i 14 ranjenih boraca.
16. jul
- Kod s. Sagonjeva, u nastupanju ka Brusu, jedinice 21. udarne divizije NOVJ sukobile se sa oko 2000 četnika i posle desetočasovne borbe proterale ih ka s. Barbatovcu i Blacu. Poginula su 32 a ranjeno je oko 60 četnika.
17. jul
- Produžujući treću etapu operacije »Kornblume«, dve neprijateljske borbene grupe (s pravca Ruma – s. Bešenovački Prnjavar, oko 4000 vojnika, i iz Sida i Srem. Mitrovice, oko 2000 vojnika, ka s. Starom Divošu i s. Ležimiru) i posade iz s. Vrdnika, Petrovaradina i s. Beočina preduzele iznenadne koncentrične napade na delove A. vojvođanske NOU brigade, delove 1. sremskog NOP odreda i manje pozadinske jedinice na Fruškoj gori. U oštrim dvodnevним borbama, naročito u rejonu s. Starog Divoša, na Vetrenjači i kod Crvenog čola, neprijatelj nije uspeo da uništi navedene jedinice. Neprijatelj je imao oko 250 mrtvih i veći broj ranjenih vojnika a jedinice NOV i POJ – 24 mrtva i 36 ranjenih boraca. Zaplenjena su 4 mitraljeza, 2 automata, 8 pušaka i dosta druge opreme.
  - Kod s. Korbevca (na pruzi Vranje – Leskovac) diverzantska grupa 22. divizije NOV srušila teretni voz pun cementa. Lokomotiva i 10 vagona potpuno su uništeni. Poginulo je 5 neprijateljskih vojnika.

- Kod Suve česme (nn putu Prokuplje – Kuršumlija) kamion sa bugarskim vojnicim naišao na minu, koju su postavile jedinice NOVJ. pri čemu je jedan broj vojniku poginuo a drugi ranjen.
  - Kod s. Pašićeva (sada: s. Zmajevo. blizu Srbobranaj delovi 3. bačko-baranjskog NOP odreda minirali prugu i uništili lokomotivu i 4 vagona s ratnim materijalom.
  - U s. Dražnju (kod Mladenovca) Kosmajski NOP odred napao četnike. Poginuo je 1 a zarobljeno je 5 četnika.
  - Kod Srem. Mitrovica Diverzantski udarni bataljon GS NOV i PO za Vojvodinu porušio 150 metara železničke pruge.
  - Us. Ašanji (u južnom Sremu) nemačke jedinice ubile 11 meštana.
- 17/18. jul
- Kod s. Jošanice i s. Vrmđžc (blizu Sokobanje) jedinice 23. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv četničkog Timočkog, Krajinskog, Homoljskog i Zaglavskog korpusa (oko 5000 četnika). Poginulo je 20 a zarobljeno 160 četnika. Zaplenjen je p. mitraljez i 100 pušaka. Divizija je imala 1 poginulog borca.
18. jul
- Na položaju Tankova klisura – Javorae – Lepenac oko 3.000 četnika napali 6. srpsku brigadu 21. udarne divizije NOVJ i odbacili je nn Crnu čuku i Požar. Protivnapadom (i. brigade i jednog bataljona 5. srpske brigade 21. udarne divizije povraćen je Lepenac, a zatim su dve četničke kolone razbijene i gonjene, preko s. Sibnice, sve do blizu Blaca. Četnici su imali oko 100 mrtvih i ranjenih i 20 zarobljenih. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza i 50 pušaka. Divizija je imala 3 mrtva i 18 ranjenih boraca.
  - U rejonu s. Grabovnice (blizu Prokuplja) jedinice 25. divizije NOVJ odbile pokušaj četnika da pređu na desnu obalu r. Toplice, ubivši pri tom 4 četnika.
  - U Brus ušla 4. srpska udarna brigada 21. udarne divizije NOVJ. Tu je zaplenila 4000 kg brašna koje je pripadalo četnicima.
19. jul
- Na položajima pl. Javorae – pl. Lepenac – Crna čuka (k. 1063, kod Blaca) oko 8000 četnika napalo 21. udarnu diviziju NOVJ. Posle žestoke borbe, vodene ceo dan, 21. divizija je odstupila pravcem Požar – Crna čuka (k. 1197) – s. Zegrovo – s. Satra. Četnici su imali 250 mrtvih, oko 300 ranjenih i 30 zarobljenih. Zaplenjeno je 5 p. mitraljeza i 50 pušaka. Divizija je imala 5 mrtvih i 12 ranjenih boraca.
  - S linije s. Bela Voda – s. G. Konjuša – s. Točane (kod Prokuplja) bugarske snage jačine jednog puka, podržane artiljerijom i avijacijom napale jedinice 24. divizije NOVJ i 19. srpska brigada 25. divizije NOVJ. Posle sedmočasovne borbe jedinice NOVJ su bile prinuđene da se povuku na položaje: Rgajska pl. – s. Trnov Laz – s. Dedinac – s. G. Statovac.
  - Tzmeđu s. Martinice (sada: s. Lukičevo. kod Zrenjanina) i s. Orlovata delovi Severnobanatskog NOP odreda minirali prugu i uništili lokomotivu i 3 vagona.
  - Kod Indije delovi Diverzantskog udarnog bataljona GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem pruge srušili nemački transportni voz.
  - Na jednom folksdojčerskom salašu kod s. Putinaca (blizu Rume) delovi 1. sremskog NOP odreda zapalili 25 jutara pšenice.
20. jul
- U Sremu, na 6 folksdojčerskih salaša, delovi 1. sremskog NOP odreda zapalili 140 jutara pšenice.
- 20/21. jul
- Delovi 1. sremskog NOP odreda zapalili: u rejonu Stare Pazove 215. kod s. Ugrinovaca 19 i u rejonu s. Dobanovaca (blizu Zemuna) 70 jutara pšenice.
21. jul
- Delovi Južnobanatskog NOP odreda napali mesnu stražu u s. Potpornju (kod Vršca). Poginuli su 1 policajac i 3 saradnika okupatora a zaplenjeni su 1 p. mitraljez, 23 puške i druga oprema. Uništena je opštinska arhiva.
  - Na pustari Principovcu (kod Iloka) delovi 1. sremskog NOP odreda zapalili 50 jutara pšenice.
- 21/22. jul
- Kod s. Bujkovca (blizu Vranja) diverzantska grupa 22. divizije NOVJ izbacila iz šina transportni voz. Lokomotiva i 5 vagona potpuno su uništeni. Poginulo je i ranjeno oko 130 neprijateljskih vojnika.
22. jul
- Na Slemenu (kod Sokobanje) jedinice 23. udarne divizije NOVJ vodile oštru borbu protiv bugarskih i nemačkih vojnika potpomognutih artiljerijom, Gubici neprijatelja nisu poznati. Gubici jedinica NOVJ: 1 poginuo i 2 ranjena borca. Istovremeno

su delovi 9. brigade koci s. Vlaškog Polja zaplenili 4 bugarska kamiona s namirnicama.

- U rejonu pl. Ozrcna 23. udarna divizija NOVJ formirala Timočki partizanski bataljon (Upućen u tiinočki kraj) radi zajedničkog dejstva sa !) srpskom brigadom te divizije.
- Delovi 3. bačko-bararijskog NOP odreda napali na stražaru kod Bačkog Petrovca, tc u kraćoj borbi ranili 7 stražara i zaplenili 12 pušaka i 7 ručnih bombi.
- Između žel. stanica Stalać i Dedina delovi 16. srpske NO brigade minirali prugu, usled čega se prevrnula jedna kompozicija transportnog voza
- U rejonu s. Itebeja (kod Kikinde) delovi Severnobanatskog NOP odreda zapalili vršaću garnituru kosačicu, 130 jutara pšenice u krstinama i nekoliko kola (vlasništvo folksdojčera).
- Us. Binovcu (kod Mladenovca) Kosmajski NOP odred vodio borbu protiv četnika i delova SDK. Poginula su 3 četnika. Odred je imao 2 ranjena borca.
- Na imanju manastira Krušedol (kod Iriga) delovi 1. sremskog NOP odreda zapalili 50 jutara pšenice.

22 23. jul

- U rejonu s. Nove Pazove (blizu Stare Pazove) delovi 1. sremskog NOP odreda zapalili 62 jutra pšenice.

23. jul

- Na prostoriji s. Bujanj – s. Vlase – s. Vlasovo – Sokolov vis – s. Dake jače četničke snage izvršile napad na jedinicc 21. udarue divizije NOV.). II borbi, vođenoj ceo dan, Četnicima su naneti osetni gubici. Divizija se. zbog zamorenosti boraca i zbog oskudice u municiji, noću prebacila na prostoriju Crni vrh – Kapit – s. Tupaie – Tupalski vis (kod Medveđe). Divizija je imala 4 mrtva i 17 ranjenih boraca.
- Između Srem. Mitrovice i s. Vognja Diverzantski udarni bataljoni GS NOV i PO za Vojvodinu miniranjem srušio železničku prugu.
- Kod s. Ruskog Sela (blizu Kikinde) delovi Severnobanatskog NOP odreda zapalili 100 jutara pšenice, 3 kosačice. 2 sejačlice. 1 mašinu za grabljenje, oko 000 litara benzina i 100 litara mašinskog ulja
- U rejonu s. Putinaca (blizu Rume) delovi 1. sremskog NOP odreda zapalili 30 jutara pšenice.
- U rejonu s. Ban. Karadordeva (kod Zrenjanina) nemačka policija otkrila partizansku bazu i posle kraće borbe ubila kurira OK KPJ za Banat Obrena Januševića Artema, narodnog heroja, i još jednog borca, a trećeg borca, ranjenog, uhvatila i kasnije streljala.

24. jul

- Na pl. Bukoviku i pl. Beljevini jedinice 23 udarne divizije NOVJ (7. i 14. srpska NO brigada) napale na oko 6.000 četnika (četnički Ivankovački, Varvarinski, Resavski, Timočki Krajinski, Deligradski i Mlavski korpus). LI oštrim borbama, vođenim ceo dan, jedinice NOVJ su uspele da do 18 časova ovladaju dominantnim visovima 1 pokolebaju levo krilo neprijateljske odbrane. U toku borbe četnicima je stiglo pojačanje (Knjaževački, Cegarski i Niški korpus), ali je 23. divizija, snažnim jurišem, zauzela četničke glavne i rezervne položaje, odbacivši četnike ka pl. Rožnju. Gubici neprijatelja: 450 mrtvih i 50 zarobljenih. Gubici jedinica 23 divizije NOVJ: 43 mrtva i 63 ranjena borca. Zaplenjeno: 5 minobacača, 6 mitraljeza, 4 protivavionska mitraljeza, 20 p. mitraljeza. ?00 pušaka i veća količina hrane i drugog materijala.
- U s. Obrežu (u južnom Sremu) 2. bataljon 6. vojvođanske NOU brigade opkolio i, posle kraće borbe, razbio grupu od oko 150 četnika (koja se iz Srbije prebacila preko r. Save). Predalo se 25 četnika, 20–30 njih uspelo je da pobegne u Srbiju, a ostali su se podavili u Obedskoj bari i r. Savi.
- Jedan bataljon 1. sremskog NOP odreda i 1. četa Komande sremskog vojnog područja napali i razbili četnike koji su iz Srbije upali u s. Progar (u južnom Sremu). Poginulo je više četnika (među kojima jedan komandant brigade) a 9 ih je zarobljeno sa oružjem.
- Delovi Severnobanatskog NOP odreda zauzeli policijsku stanicu u s. Farkaždinu (kod Zrenjanina). Zaplenili mitraljez sa 2000 metaka, nekoliko pušaka i dosta druge opreme, spalili opštinsku arhivu i uništili tt uređaje.
- U rejonu Srem. Mitrovice delovi 1. sremskog NOP odreda zapalili 111 jutara pšenica.
- U rejonu Kikinde delovi Severnobanatskog NOP odreda napali na tri folksdojčerskn salaša koji su bili u službi okupatora, zapalili 2 vršać garniture i oko 50 jutara pšenice i zaplenili 2 puške i 2 ručne apoteke.

- Delovi Južnobanatskog NOP odreda zauzeli s. Grebenac (kod Bele Crkve) zaplenili 34 puške, 1 pištolj i drugu opremu i zapalili opštinsku arhivu i policijsku zgradu.
- 24/25. jul – U rejonu s. Dobanovaca i s. Sartina (kod Zemuna) delovi 1 sremskog NOP odreda zapalili 73 jutara pšenice.
- 25. jul – Kod s. M. Izvora (na putu Zaječar – Knjaževac) 9 srpska udarna brigada 23. udarne divizije sukobila se s jačim nemačko-bugarskim i četničkim snagama. Neprijatelj je bio odbačen u dolinu r. Timoka, ali je, zbog pristizanja nemačkog oklopnog voza i zbog podrške avijacije, uspeo da se izvuče ka Zaječaru. Poginulo je 20 nemačkih vojnika (među njima i 1 major) a desetak ih je zarobljeno. Brigada je imala 2 ranjena borca.
- U rejonu s. Banatske Topole (kod Kikinde) delovi Sevemobanatskog NOP odreda napali salaše pripadnika nemačke manjine koji su bili u službi okupatora, ubili jednog stražara zaplenili 2 puške i zapalili 50 jutara pšenice i 2 vršaće garniture.
- Na sednici Izvršnog odbora Antifašističkog veća za Sandžak izabrana komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača za teritoriju Sandžaka.
- U rejonu s. Simanovaca (kod Stare Pazove) delovi 1. sremskog NOP odreda zapalili 90 jutara pšenice a u rejonu Iriga 30 jutara.
- 26. jul – Po naređenju GS NOV i PO za Srbiju 21. udarna divizija NOVJ izbila u rejon s. Ogošte – Velja glava – Kitka a 25. divizija u rejon s. Desivojce – Devojkina kamen – Crni kamen, dok se 24. divizija nalazila u rezervi na pravcu 21. divizije. One su, i pored jakog otpora, odbacile šiplarske fašističke jedinice u rejon s. Vručevce i odbile protivnapad neprijatelja. Oko 15 časova neprijatelju je stiglo pojačanje u ljudstvu i tenkovima, pa je oko 17 časova doneta odluka da se 21. divizija povuče u rejon s. Melovo – s. Gagince – s. Barje, 25. divizija u rejon s. Dragobužda – Prepelja i 24. divizija u rejon s. Lipoviea – s. G. i D. Oruglica (kod Lebana). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 120 mrtvih i veće; broja ranjenih. Zaplenjeno: 2 mitraljeza, 50 pušaka, veća količina municije i namirnica Gubici jedinica NOVJ: oko 30 mrtvih i 100 ranjenih boraca,
- U Bnsulskim šumama otpočela četvta etapa neprijateljske operacije »Kornblume«. GS NOV i PO za Vojvodinu, iz dobnvljene zapovesti, otkrio je namerc neprijatelja i uspeo da se blagovremeno, sa 7. vojvođanskom NOU brigadom, 2. sremskim i Majevičkim NOP odredom, povuče u Slavoniju, a zatim privremeno prebaci na pl. Dilj. Nemačke i ustaško-domobranske jedinice počele elu krstare bosutskim selima, vršeci odmazdu i pljačke (nastavile tako sve do 6. avgusta. a potom se povukle u svoje garnizone i uporišta).
- GS NOV i PO za Srbiju naredio 25. diviziji NOVJ da se prebaci na desnu obalu r. J. Morave, u rejon 22. divizije NOV.T, radi izvođenja operacija u istočnoj Srbiji
- Između Petrovgrada (sada: Zrenjanin) i -, Elemira delovi Sevemobanatskog NOP odreda minirali prugu i uništili lokomotivu i 4 vagona transportnog voza.
- 27. jul – Sa pravca Raclevske česme 1. dobrovoljački puk SDK sa 5 nemačkih tenkova napao delove 24. divizije NOVJ u rejonu s. Lipovice (kod Lebana). a oko 1.600 neprijateljskih vojnika, sa 6 tenkova, napalo jedinice 21. udarne divizije NOVJ na položajima s. D. Oruglica – s. Gagince – s. Melovo. Jedinice 21. divizije, posle borbe vođene ceo dan, noću su se prebacile u rejon pl. Kukavice, dok su jedinice 24. divizije odstupivši do G. Oruglice, izvršile protivnapad, proterale neprijatelja i izbile jugoistočno od s. Lipovice. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i veći broj ranjenih, a jedinice NOV.T – 2 ranjena borca
- Us. Elemiru (kod Zrenjanina) delovi Sevemobanatskog NOP odreda napali i razoružali folksdojčersku stražu kod jedne vršalice, ubili jednog stražara i zaplenili 9 pušaka i 1 automat, a drugi delovi istog odreda napali na dva salaša između s. Dragutinova (sada: s. Miloševo, kod Kikinde) i r. Tise, zaplenili 7 pušaka. 3 pištolja i dosta druge opreme i uništili 2500 litara pogonskog goriva i 2 vršaće garniture.
- Boljevački partizanski bataljon zauzeo s. Zlot (kod Bora) i zaplenio 20 pušaka, 163.000 dinara i drugi materijal.
- Delovi Sevemobanatskog NOP odreda minirali most u blizini ž. st. Novi Bečej u momentu nailaska transportnog voza. Uništena je lokomotiva i 6 vagona a most je oštećen.
- 28. jul – Kod s. Mutnice delovi 23. udarne divizije NOVJ napali četničku Paraćinsku i Resavsku brigadu i proterali ih ka Paraćinu. Četnici su imali 12 mrtvih, 7 zarobljenih a jedinice 23. divizije – 2 ranjena borca.

1944. jul

SRBIJA

jul 1944.

- Kod s. Ravne (blizu Minićeva) jedinice 23. udarne divizije NOVJ napale i zarobile oko 200 četnika i zaplenile 3 p. mitraljeza, 200 pušaka i 1 protivtenkovsku pušku.
  - Us. Dudovici (kod Ljiga) 2. šumadijska NO brigada i 1. šumadijski NOP odred napali i razbili četnički Rudnički korpus.
- 28/29. jul
- Po naređenju GS NOV i PO za Srbiju, 25. divizija NOVJ prebacila se (između Vranja i Vladičinog Hana) na desnu obalu r. J. Morave i razmestila u rejonu s. Kriva Feja – s. Nesvrta – s. Novo Selo.
29. jul
- Na položaju između s. Klajića i s. Grgurovca (kod Lešana) 15. i 17. srpska brigada 24. divizije NOVJ opkolile utvrđeni bugarski bataljon i vod nemačkih vojnika. U borbi vođenoj 24 časa neprijatelj je uspeo da se probije ka Lebanu uz osetne gubitke. Poginulo je preko 200 neprijateljskih vojnika i oficira, više ih je ranjeno a 34 su zarobljena. Gubici 24. divizije: 7 mrtvih i 12 ranjenih boraca. Zaplenjeno je: 8 mitraljeza, 12 p. mitraljeza, oko 120 pušaka, municija i drugi materijal.
  - Na Parcanskom visu (kod Ralje) jedna četa Kosmajskog NOP odreda napala dva bataljona četnika i delove SDS i odbacili ih ka Ralji.
  - U dolini r. Lešnice (na Pešteru) Operativna grupa divizija NOVJ (2. proleterska udarna, 5. i 17. udarna divizija), prodirući iz reiona Berana (sada: Ivangrad) u Srbiju, slomila otpor jedinica nemačke legije »Krempler« i borbene grupe »Bendl« i izbila u istočni deo Sandžaka. U tim borbama neprijatelj je imao 12 mrtvih, 24 ranjena i 123 nestala vojnika.
  - Delovi Severnobanatskog NOP odreda zauzeli policijsku zgradu, opštinu i poštu u s. Idošu (kod Kikinde), razoružali policajce, zapalili opštinsku arhivu i policijsku zgradu, uništili tt uređaje, onesposobili 3 vršalice i zaplenili 15 pušaka s municijom, 1 pištolj, 3 ručne apoteke, 2 vreće sanitetskog materijala i drugu opremu.
  - Na položajima kod s. Belog Kamena delovi 24. divizije NOVJ napali bugarske i nemačke vojnike i četnike, razbili ih i odbacili ka Prokuplju. Neprijatelj je imao oko 100 mrtvih, veći broj ranjenih i 40 zarobljenih. Gubici 24. divizije: 13 mrtvih i 31 ranjen borac. Zaplenjeno: 2 minobacača, 17 mitraljeza, 1 p. mitraljez, 4 automata, 100 pušaka, 41.000 pušanih metaka i veća količina drugog materijala i opreme.
  - U ilegalnoj štampariji CK KPJ u Beogradu, boreći se protiv gestapovaca i agenata Specijalne policije, da ne bi živi pali neprijatelju u ruke, izvršili samoubistvo Branko Đonović i Slobodan Jović, narodni heroji.
30. jul
- Kod Javorske padine (blizu Paraćina) jedinice 23. udarne divizije NOVJ napale Velikomoravsku grupu četničkih korpusa (oko 4000 četnika). Neprijatelj je delom odbačen, a delom se u toku noći povukao. Gubici neprijatelja: oko 50 mrtvih i veći broj ranjenih, a jedinica 23. divizije: 2 poginula i 2 ranjena borca.
  - U Peštarskom polju (kod Sjenice) 2. krajiška udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ, posle oštre borbe, odbila napad jednog bataljona nemačkog puka »Brandenburg«.
31. jul
- Kod s. Nesvrte (blizu Vranja) jedan bataljon 16. srpske brigade 25. divizije NOVJ odbio napad dva bugarska bataljona, podržavana artiljerijom i avijacijom. Neprijatelj je odstupio ka dolini r. J. Morave, Oboren je 1 bugarski avion a 1 je oštećen. Gubici bataljona 16. brigade: 1 mrtav i 3 ranjena borca.
  - Us. Vlaškoj (kod Mladenovca) 2. šumadijska NO brigada i Kosmajski NOP odred vodili borbu protiv četnika. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 4 zarobljena. Zaplenjeno je 5 pušaka. 1 pištolj i četnička arhiva.
  - Delovi Severnobanatskog NOP odreda napali opštinu i poštu u s. Kumanima (kod Novog Bečeja), ubili jednog policajca i dva agenta, spalili opštinsku arhivu, uništili poštanske uređaje i zaplenili 853.000 dinara.
  - Boljevački partizanski bataljon napao s. M. Izvor (kod Boljevca), zarobio komandira četničke milicije i zaplenio 6 pušaka i 1 revolver.
  - Kod s. Rumenke (blizu Novog Sada) delovi 3. bačkobaranjskog NOP odreda minirali prugu i uništili lokomotivu i nekoliko vagona s ratnim materijalom.
  - Između Srem. Karlovca i s. Cortanovaca delovi 1. sremskog NOP odreda miniranjem pruge uništili lokomotivu i 7 vagona transportnog voza.
- Jul k.
- » Kod s. Radićevca i s. Balinca (blizu Knjaževca) Timočki partizanski bataljon i Niški NOP odred razbili četničku 1. knjaževačku brigadu

1944. jul

SRBIJA

jul 1944.

- Blizu s. Ravne (kod Knjaževca) 9. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ napala četnički Knjaževački korpus. Dva četnička bataljona (oko 200 četnika) predala su se sa oružjem. Zatim je 9. brigada kod s. Kaličina i s. Valevca rasterala četničku Svrljišku brigadu, povrativši deo oružja iz avio-transporta koji su četnici na prevaru, ložeći vatre u vidu petokrake zvezde, prethodnog dana primili od saveznika.

Jul

- Od bugarskog bataljona iz Lebana koji se predao jedinicama NOVJ u s. Prckopčelici (kod Lebana) i od prebeglih i zarobljenih bugarskih vojnika, koji su izrazili želju da se bore zajedno s jedinicama NOVJ, formirana brigada »Georgi Dimitrov«. Ona je stavljena pod komandu 24. divizije NOVJ.
- U s. Banjanima (kod G. Milanovea) grupa boraca Čačanskog NOP odreda zauzela radionicu za popravku oružja četničkog 1 ravnogorskog korpusa i zaplenila nekoliko pušaka, manju količinu municije i oko 2 000 kama.
- Obrazovan SNO odbor za sre? velikooraški.

A v g u s t

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

2. avgust
- Vlada V. Britanije obavestila izbeglička vladu Kraljevine Jugoslavije, da ne vidi potrebu za daljim radom vojne misije NOV i POJ u Londonu, s obzirom na to da je vlada Ivana Subašića preuzela odgovornost za materijalno snabdevanje NOVJ.
  - Vlada Republike Turske prekinula diplomatske odnose s Nemačkom.
3. avgust
- Na Univerzitetu u Alžiru napredni francuski javni radnici i profesori formirali udruženje Francuska – Jugoslavija«. Ono je nastojalo da francuske građane okupi u »jedinstveno aktivno prijateljstvo« prema novoj Jugoslaviji. Sa svoje osnivačke skupštine poslalo je pozdravni telegram predsedniku NKOJ-a Josipu Brozu Titu.
  - Nemački 5. brdski SS armijski korpus (pel nemačkih divizija), ustaško-domobranske, bugarske i četničke snage otpočele durmitorsku operaciju protiv jedinica 2. 3. i 12. udarnog korpusa NOVJ. Cilj im je bio da uništi ove jedinice i sprečl prodor snaga NOVJ u Srbiju. Pošto u borbama do kraja avgusta nije uspeo da ostvari planirani cilj, neprijatelj se povukao u Srbiju
- Avgust p.
- Vlada SAD. na predlog generala Viiijema Donovana, šefa vojne obaveštajne službe, odobrila da se u štab Draže Mihailovića uputi američka vojna misija.
  - Udruženje jugoslovenskih pomoraca u Londonu uputilo memorandum izbegličkoj vladi Kraljevine Jugoslavije, zahtevajući da se, pored ostalog, preduzmu energične mere za dotur hrane narodu na oslobođenoj teritoriji Jugoslavije.
6. avgust
- U Kazertl (u Italiji) vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito sastao se s komandantom Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje generalom Henrijem Vilsonom Na sastanku su rešena mnoga važna pitanja: materijalno snabdevanje NOVJ, sadejstvo savezničkog vazduhoplovstva s jedinicama NOVJ, formiranje vazduhoplovstva NOVJ uz pomoć saveznika, bolnička nega ranjenika NOVJ, formiranje materijalno-tehničke baze u Italiji, itd. Takođe je postignut sporazum o povratku jugoslovenske mornarice, koja je dotada plovila u sastavu savezničke sredozemne flote.
7. avgust
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito obišao front savezničkih armija u Italiji. Kod Bolenskog jezera on se sastao s komandantom savezničkih kopnenih snaga u Iteliji generalom Haroldom Aleksanderom. Tom prilikom je došlo do ovog sporazuma: da u NOVJ stupe oni Hrvati i Slovenci iz Istre i Slovenačkog primorja koji su prisilno bili mobilisani u italijansku vojsku; da se istra i Slovenačko Primorje, shodno odlukama II zasedanja AVNOJ-a. imaju smatrati operacijskim područjem NOVJ.
  - Snage američke 3. armije završile oslobođenje poluostrva Bretanje (u Francuskoj).
8. avgust
- Izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije, sa Ivanom Subašićem na čelu, na svojoj drugoj plenarnoj sednici, donela deklaraciju kojom se obavezuje da će potpuno izvršiti sporazum zaključen u junu 1941. na ostrvu Visu. Ona priznaje privremenu upravu koju je postavilo Antifašističko veće i Nacionalni komitet«, obećava da će raditi na okupljanju svih demokratskih snaga pod rukovodstvom maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, osuđuje javno i prikriveno saradivanje sa okupatorom kao najveći zločin i izdajstvo narodnih interesa i obavezuje se da će raditi na pripajanju Jugoslaviji svih krajeva oduzetih Rapalskim ugovorom. Deklaracija je zvanično objavljena posle završenih razgovora između Nacionalnog komiteta i izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije koji su održani na o. Visu 16. avgusta 1944.
  - VS NOV i POJ naredio da se makedonske i južnomoravske jedinice do maksimuma angažuju u napadu na komunikacije i okupatorske earftizone.
  - VS NOV i POJ naredio da se Mehaničarska radionica u Komizi (na o. Visu), koja je pripadala 4. pomorsko-obalskom sektoru Mornarice NOVJ stavi pod upravu artiljerijskog odeljenja VŠ.

10. avgust – U Kazerti (u Italiji), u razgovorima s vrhovnim komandantom NOV i POJ Josipom Brozom Titom, komandant Vrhovne komando savezničkih snaga za Sredozemlje general Henri Vilson postavio pitanje desanta na Istru, opravdavajući to potrebama da se što pre ovlada Trstom i kompromituje nemačka odbrana u Italiji. Maršal Tito je zahtevao da, prilikom eventualne operacije u Istri, savezničke vojne jedinice saraduju sa NOVJ i poštuju jugoslovenske organe vlasti.
12. avgust – U Napulju (u Italiji) otpočeo dvodnevni sastanak vrhovnog komandanta NOV i POJ i predsednika NKOJ-a Josipa Broza Tita sa predsednikom vlade V. Britanije Vinstonom Cerčilom. Britanski premijer je predlagao da se Maršal Tito sastane s kraljem Potrom II Karadorđevićem, ali je to Tito odlučno odbio. Cerčil je priznao pravo Jugoslavije na Istru, ali ne i na Trst, a grad Pulu, sa aerodromom, tražio je kao bazu za snabdevanje savezničkih trupa koje su nastupale prema Austriji. Potvrđen je sporazum sa savezničkim vojnim komandantima o pomoći NOVJ. Razgovaralo se o posleratnom uređenju Evrope i o sporazumu Tito – Subašić. U pogledu budućeg društvenog uređenja Jugoslavije Cerčil je isticao koncepciju o seljačkoj bazi buduće jugoslovenske države, o umerenoj agrarnoj reformi, o ustavotvornoj skupštini koja će odrediti oblik vladavine.
13. avgust – VS NOV i POJ naredio Stabu 12. udarnog korpusa NOVJ da svoje jedinice prebaci preko r. Drine između Foče i s. Bastaha i obavestio ga da je 1. proleterskoj udarnoj diviziji naređeno da ih prihvati.
14. avgust – Delegacija NKOJ-a i VS NOV i POJ s Josipom Brozom Titom na čelu, napustila Kazertu (u Italiji). Sutradan je stigla na o. Vis.
15. avgust – Otpočeo pomorski desant američko-francuskih snaga na obalu Provanse (u južnoj Francuskoj). Posle iskrcavanja obrazovan je zapadni alpijski front.
- Odlukom NKOJ-a formiran Korpus narodne odbrane Jugoslavije (KNOJ). Određeni su njegovi zadaci, struktura i organizacija.
- VS NOV i POJ naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ da: 1. proletersku udarnu diviziju NOVJ i 8. crnogorsku NOU brigadu hitno prebaci preko r Lima, ka 37. udarnoj diviziji NOVJ, s tim da one manevrišu na prostoriji pl. Zlatar – pl. Golija; da snage 2. udarnog korpusa NOVJ manevrišu na prostoriji pl. Sinjajevina – pl. Durmitor – pl. Golija; da se 12. udarni korpus NOVJ, koji pristize na Pivu, ne uvlači u nove borbe, zbog velikih gubitaka, ali da se s njim uspostavi radio-veza i 1 kurirska veza, da se ranjenici 2. udarnog korpusa, 1. proleterske udarne divizije i 12. udarnog korpusa NOVJ, sa aerodroma kod s. Negobuđe (blizu Zabljaka) avionima evakušu u bolnice NOVJ u Italiji.
- Avgust p. p. – Predsednik četničkog Centralnog nacionalnog komiteta Kraljevine Jugoslavije Zlvko Topalović prebacio se u Italiju da bi organizovao kampanju protiv NOP-a i sporazuma Tito – Subašić.
16. avgust – Na o. Visu nastavljeni razgovori između predstavnika Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije i izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije. Izbeglička vlada se obavezala: za NOVJ omogućiti prijem materijalne pomoći od saveznika; povesti pregovore o zajmu i najmu u korist stanovništva Jugoslavije; potpuno likvidirati svoje oružane snage u inostranstvu i javno so odreći Draže Mihailovića i njegovih četnika; u međunarodne organizacije (kao što su Unra, Crveni krst, sindikati i druge) postepeno uvoditi predstavnike NOP-a. Ona je pristala da ratna mornarica bivše Jugoslavije, koja se nalazila na o. Malti, pod administrativnom upravom komande savezničke flote u Sredozemlju, pređe u sastav NOVJ.
- VS NOV i POJ naredio Stabu 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« da se ne povlači pred neprijateljskim snagama koje se kreću ka primorskom pojasu, već da ih brzim pokretom izmanevriše i zabaci im se za leđa, imajući u vidu osnovni zadatak svoje divizije: prodor u Srbiju.
- VS NOV i POJ obavestio Stab 12. udarnog korpusa NOVJ da je neprijatelj dešifrovao njegove depeše i zna njegove namore. Stoga mu je naredio da hitno uputi kurira u Stab 2. udarnog korpusa NOVJ radi prijema nove šifre 1 da do tada no šalje nikakva poverljiva naređenja i izveštaje.
17. avgust – Predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito, u svojoj izjavi, istakao da je NOP opštenarodna politička osnova oružanog ustanka; rad ranijih izbegličkih vlada Kraljevine Jugoslavije osudio zbog neprijateljskog odnosa prema NOB-u; ostavku vlade Božidara Purića ocenio kao preduslov za postizanje sporazuma između NKOJ-a i predsednika izbegličke vlade Ivana Subašića; sve Jugoslovane koji se nalaze u neprijateljskim formacijama pozvao da stupe u NOVJ

- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio da od 1. do 7. septembra sve jedinice NOVJ ruše železničke i putne komunikacije na čelom jugoslovenskom ratištu, kako bi se ometalo manevrisanje okupatorskih trupa. To je trebalo izvesti po utvrđenom planu i u sadejstvu sa savezničkim vazduhoplovstvom.
- VS NOV i POJ obavestio Stab 2. udarnog korpusa NOVJ: da je 12. udarni korpus NOVJ stigao na r. Pivu i da ga neprijateljske snage stalno gone; da su njegove jedinice pokušale prelaz preko r. Pive ali su odbijene; da se sadejstvo 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla«, koja se nalazi na pl. Zelengori, ne može ostvariti, jer ne postoji međusobna veza. Stoga je Stabu 2. udarnog korpusa naredio da preduzme sve mere kako bi se 12. udarnom korpusu NOVJ pomoglo i kako bi se oko 600 ranjenika iz jedinica ovog korpusa evakuisalo u bolnice NOVJ u Italiji.

18. avgust

- U Rimu, na inicijativu predsednika četničkog Centralnog nacionalnog komiteta Kraljevine Jugoslavije Zivka Topalovića, od emigrantskih reakcionarnih elemenata formirana Srpska liga. Ona je radila za račun Draže Mihailovića.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borce. l>odoficire, oficire i političke rukovodioce 6. slovenačke brigade »Siavko Slander«, 11. slovenačke brigade »Miloš Zidanšek« i 14. divizije NOVJ, za uspešno izvršene operacije u Štajerskoj i uništavanje jakih neprijateljskih uporišta u Savinjskoj dolini.
- VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da u bazu NOVJ u Bariju (u Italiji) uputi 60 boraca za padobranske jedinice.
- VS NOV i POJ uputio direktivu Stabu 2 udarnog korpusa NOVJ: njegove jedinice ne smeju napustiti Crnu Goru 1 Sandžak; napade neprijateljskih snaga treba izmanevrisati brzim pokretima i zabacivanjem za leđa.
- VS NOV i POJ naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: prihvatiti ranjenike 12. udarnog korpusa NOVJ; čim se ukaže prilika, 12. udarni korpus NOVJ uputiti za 1. proleterskom udarnom divizijom NOVJ u Srbiju; svakodnevno dostavljati podatke o mestu za prijem pomoći vazdušnim putem.
- Sa aerodroma Kana (kod Termolija, u Italiji) 1. lovačka eskadrila NOVJ izvršila svoj prvi borbeni let nad Jugoslavijom.

19. aiipttst

- U Parizu, po direktivi Nacionalnog saveta pokreta otpora, otpočeo opšti ustanak.
- Delegacija izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije napustila o. Vis i preko Italije otputovala u London.
- Ministarstvo ratnog transporta vlade V. Britanije uputilo Stabu baze Mornarice NOVJ odgovor na njegov zahtev da saveznici vrate 11 jugoslovenskih brodova koji su plovili pod italijanskom zastavom. U odgovoru ono ističe da je to pitanje pokretalo preko Sredozemnog brodarskog ureda i Ministarstva mornarice vlade kraljevine Italije, ali do sada nije uspelo u svojim traženjima.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio direktivu komandantima GS NOV i PO za Srbiju i Operativne grupe divizija: glavni je zadatak snaga NOVJ u Srbiji da razbiju okupatorsko-nedićevsku vlast, organizuju nove jedinice i pomognu uspostavljanju revolucionarne narodne vlasti; u vezi s tim treba na planinama Tari, Zlatiboru i Kopaoniku i u Toplici stvoriti čvrste baze i postepeno ih širiti dok se ne obuhvati čitava Srbija.

20. avgust

- Na sastanku u s. Ražani (kod Titovog Užica) predsednik srpske kvislinške vlade Milan Nedić i Draža Mihailović postigli sporazum da: Nedić Mihailovićevim četnicima ustupi 30.000 pušaka, 500 mitraljeza i izvestan broj minobacača pod uslovom da se četnici i dalje ne bore protiv nemačkih vojnika; da se za borbu protiv partizana obrazuju zajedničke vojne formacije SDS i četnika pod komandom Mihailovića.
- U Rimu, pred okupljenim novinarima i kulturnim radnicima, grof Karlo Sforca ponovo istupio s predlogom o internacionalizaciji Rijeke pod upravom takozvane superlige naroda, koja bi imala sedište u Trstu, kao jednom od bolje opremljenih pristaništa u svetu. Sto se tiče Trsta, on se zalagao da grad ostane Italiji, ali bez luke, čija bi uprava bila pod jednom internacionalnom kontrolom.
- VS NOV i POJ uputio direktivu Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: obaveštavajući ga da je na Pivsku planinu, gde se nalazi 12. udarni korpus NOVJ, stigla 6. proleterska divizija NOVJ »Nikola Tesla«, nalaže mu da se i on poveže s tom divizijom; smatra da neprijateljske snage koje napadaju jedinice 1. proleterskog udarnog. 2. udarnog i 12. udarnog korpusa NOVJ u Crnoj Gori nisu velike i da se mogu razbiti; treba deo snaga zabaciti neprijatelju za leđa i tako mu onemogućiti snabdevanje.

- VŠ NOV i POJ uputio Stabu 2 ud mog korpusa NOVJ direktivu o organizaciji prebacivanja materijala iz baza NOVJ u Italiji za jedinice NOV i POJ. Baza NOVJ u Bariju će imati neposrednu kontrolu nad slanjem materijala, te sve zahteve jedinica NOV i POJ slati neposredno Stabu baze, s kojim se treba povezati radio-vezom.
21. avgust
- U Damberton Oksu (blizu Vašingtona) otpočela konferencija predstavnika vlada SAD, SSSR-a, V. Britanije i Kine o Organizaciji ujedinjenih nacija. Odlučeno je da se stvore četiri glavna organa: Generalna skupština, Savet bezbednosti, Međunarodni sud pravde i Stalni sekretarijat. Za stalnog člana Saveta bezbednosti, pored učesnika konferencije, predviđena je i Francuska. Konferencija je završena 9. oktobra 1944. godine, kada je objavljen projekat Organizacije ujedinjenih nacija.
  - VS NOV i POJ uputio direktivu Stabu 12. udarnog korpusa NOVJ: pošto je neprijatelj otpočeo ofanzivu iz Andrijevice, Berana (sada: Ivangrad) i Pljevalja i, kako izgleda, kreće se na jug, taj korpus treba da manevruje oko pl. Golije, na prostoriji Nikšića, Banjana i Hercegovine i da se u pogodnom momentu prebaci u Sandžak, krećući se u više kolona, da ne bi bio opkoljen; sem toga, treba da uhvati vezu sa 29. udarnom divizijom NOVJ. Ujedno ga obaveštava da je 1. proleterska udarna divizija prešla u Sandžak bez borbi.
  - VS NOV i POJ uputio depešu Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: smatra da bi VS NOV i PO Albanije trebalo da jednu svoju diviziju orijentiše na odsek Dakovica – Peć – Plavsko jezero, gde bi se povezala s jedinicama GS NOV i PO za Kosovo i Metohiju i ometala nemačke jedinice u mobilizaciji šiptarskog stanovništva protiv NOV i POJ; zatim bi ta albanska divizija prenela svoja dejstva ka Skadru, a tokom pokreta mogla bi izvesti niz akcija na komunikaciji Skadar – Kukes.
22. avgust
- Jedinice Crvene armije počele operacije na Balkanu radi izbacivanja Rumunije i Bugarske iz osovinskog bloka.
  - Jedinice britanske 8. armije zauzele Firencu (u Italiji).
  - Vrhovni štab NOV i POJ uputio GS NOV i PO za Makedoniju direktivu: da jedinice NOVJ u Makedoniji, uz sadejstvo savezničke avijacije, od 1. do 7. septembra ruše komunikacije Veles (sada: Titov Veles) – Skoplje, Skoplje – Kičevo i Prilep – Veles, ometajući prebacivanje nemačkih snaga iz Grčke na sever.
  - VS NOV i POJ obavestio Stab 12. udarnog korpusa NOVJ da ima informacije da se jedna nemačka armija kreće preko Albanije i Sandžaka prema Crnoj Gori.
  - VS NOV i POJ naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ da, u saglasnosti sa Štabom 12. udarnog korpusa NOVJ, organizuje odbranu aerodroma u s. Breznama (kod Savnika), odakle će se u toku toga i sledećeg dana avionima evakuisati ranjenici u bolnice NOVJ u Italiji.
  - VS NOV i POJ uputio direktivu Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: ističe da 12. udarni korpus NOVJ, koji se prebacio na područje 2. udarnog korpusa NOVJ, treba da manevruje u zapadnom delu Crne Gore i Hercegovine, poveže se sa 29. udarnom divizijom NOVJ i u povoljnom momentu se prebaci u Sandžak; obaveštava da je 1. proleterska udarna divizija NOVJ prešla r. Lim i da u severnom delu Sandžaka nema neprijateljskih snaga.
23. avgust
- Zbog brzog napredovanja snaga Crvene armije, rumunski kralj Mihajlo raspustio profašističku vladu generala Anfoneskua i mandat za sastav nove vlade poverio generalu Konstantinu Sanateskuu. izdao proklamaciju o želji Rumunije da sklopi primirje sa SSSR-om, SAD i V. Britanijom, prekinuo diplomatske odnose s Nemačkom i naredio da rumunske trupe obustave borbe.
24. avgust
- Snage Crvene armije završile zauzimanje Besarabije i Moldavije.
25. avgust
- Savezničke snage u Italiji otpočele ofanzivu na tzv. Gotsku liniju.
  - Saveznici oslobodili Pariz, glavni grad Francuske.
  - Vlada Kraljevine Rumunije objavila rat Nemačkoj.
  - Vlada Republike Finske zatražila primirje od SSSR-a.
  - Vlada Carevine Bugarske objavila neutralnost i istovremeno uputila svog delegata u Kairo radi povezivanja sa Anglo-Amerikancima, očekujući da uz njihovu podršku izbegne bezuslovnu kapitulaciju.
- U s. Seškovu (kod Kavadaraca). GS NOV i PO za Makedoniju po naređenju VŠ NOV i POJ, od 2. 9. i 10. makedonske NO brigade formirao 41. diviziju NOVJ.

- VS NOV i POJ naredio Štabu »proleterske divizije NOVJ Nikola Tesla« da se, na području pl. Zlatibora, što pre poveže sa 1. proleterskom udarnom divizijom, koja će mu priiivatiti jedinice kada budu prelazile r. Lim.
  - VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ: osnovno je razbiti glavna četnička uporišta i likvidirati četničku vlast po srezovima, opštinama i selima; stvori vlastita uporišta gde bi se mogli ostavljati ranjenici i primati oprema; ne treba napadati utvrđena mesta, jer bi se jedinice onesposobile za prodor u Srbiju; jedinice ne smeju dozvoliti da ih neprijatelj nabaci na r. Lim. nego se moraju probijati na sever; ne treba očekivati uredno snabdevanje municijom i drugim materijalom.
26. avgust
- Istovremeno s početkom povlačenja nemačkih snaga iz jugozapadne Francuske, vođa Trećeg Rajha Adolf Hitler izdao zapovest za povlačenje sa Balkana: – najpre će Grupa armija »E« napustiti Grčku.
  - Vrhovni komandant Jugoistoka, na osnovu zapovesti vođe Trećeg Rajha Adolfa Hitlera, naredio Grupi armija »E« da odmah otpočne sa slabljenjem posada na otocima i njihovim prebacivanjem na kopno radi priprema za izvlačenje na sever.
  - U Rimu velikosrpski elementi formirali Balkan klub, koji je imao zadatak da sve balkanske reakcionare okupi u borbu protiv NOP-a.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ: odrediti mesto za prijem materijala koji će donositi sovjetski avioni; to mesto treba da je što stalnije i odvojeno od mesta gde dotur vrše britanski avioni; svake noći čekati prijem; o promeni mesta blagovremeno obavestavati VŠ.
  - VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: usvaja predloženi plan operacija; nalaže mu da posle izvršenog proboja izvrši dekoncentraciju snaga i ne dozvoli neprijatelju da ih goni; obavestava ga da je 6. proleterska divizija NOVJ »Nikola Tesla« prešla r. Taru na putu za Srbiju, a da se 12. udarni korpus NOVJ nalazi u Hercegovini.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da 11 udarna divizija NOVJ, snabdevena i popunjena, mora biti spremna za prebacivanje preko r. Drine (a bilo bi dobro da ta divizija ima četiri brigade). Ujedno traži pregled organizacijskog stanja jedinica tog korpusa.
  - VŠ NOV i POJ dao direktivu potčinjenim štabovima: pošto će od sada lovačka avijacija NOVJ sadejstvovati krupnijim operacijama jedinica NOVJ, to glavni štabovi i štabovi korpusa blagovremeno moraju dostavljati VŠ svoje zahtove u tom pogledu; potrebno je da jedinice NOVJ i narod na zborovima vide avijaciju, pa stoga treba blagovremeno javljati o datumu i mestu tih zborova.
27. avgust
- Snage 2. i 3. ukrajinskog fronta Crvene armije zauzele Folkšane i Galac i prodrle u Vlašku (u Rumuniji).
  - Po naređenju nemačkog Vrhovnog komandanta Jugoistoka iz severne Grčke je otpočelo prebacivanje 4. SS policijske oklopne divizije u pravcu Beograda.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu Štabu 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ: pošto taj korpus ima zadatak da izvrši prodor u Srbiju, zadatak mnogo važniji nego što su beskorisni napadi na jako utvrđena mesta bez naročite važnosti, zabranjuje da se ovim napadima slabi 1. proleterska udarna divizija.
- 27/28. avgust
- U Štab Draže Mihailovića u s. Pranjanima (kod G. Milanovca) spustila se avionom vojna misija SAD (koju je predvodio pukovnik Mak Dauel) sa zadatkom da organizuje i dotur materijalne pomoći četnicima.
28. avgust
- U Londonu predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil primio predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivana Subašića. Razmotrivši suštinu sporazuma Tito – Subašić i njegove negativne posledice po monarhistički režim, Cerčil je preporučio Subašiću da kod NKOJ-a insistira na stvaranju jedinstvene vlade pre nego što partizani oslobode celu Jugoslaviju.
  - Zbog otpora emigracije na Bliskom istoku, izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije, sa Ivanom Subašićem na čelu, svojim dekretom naimenovala pomoćnika ministra inostranih poslova Stojana Gavrilovića za vladinog delegata na Bliskom istoku. Njemu su data ovlašćenja da sredi haotično stanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima, vojsci i ostalim vladinim ustanovama.
  - Delovi francuske 1. armije oslobodili Marselj.

- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito upozorio komandanta Operativne grupe divizija da predstoji povlačenje bugarskih jedinica iz Srbije, da se uskoro može očekivati izbijanje sovjetskih jedinica na naše istočne granice i da nastaje demoralizacija kod četnika i nedičevaca. U vezi s tim naredio je da se ovlada strategijskom gredom pl. Rudnik – pl. Suvobor – Sokolska planina – pl. Cer u cilju razbijanja četničko-nedičevskih snaga, bržeg nadiranja ka Sumadiji i Beogradu i stvaranja uslova za novu mobilizaciju.
- Vazduhoplovno odeljenje VS NOV i POJ izdalo uputstvo o radu eskadrile za vezu pri VS NOV i POJ. Uputstvom se predviđa sastav eskadrile (4 aviona sa bazom na o. Visu) i način letova sa o. Visa na kopno i u Italiju.

29. avgust

- U Londonu održan sastanak članova Glavnog odbora HSS u inostranstvu. Rešeno je: da se ne odobri sporazum Tito – Subašić i da se sve pristalice HSS bore protiv međunarodne afirmacije NOP-a; da se položaj Subašićev iskoristi za osvajanje rukovodeće uloge HSS u rešavanju jugoslovenskog pitanja, te da Toma Jančiković, član Glavnog odbora HSS, stalnim kontaktom sa Ivanom Subašićem štiti interese HSS. Odbačen je predlog prvaka Zemljoradničke stranke dr Branka Cubrilovića o stvaranju koalicije sa Zemljoradničkom i Socijal-demokratskom strankom.
- Vlada Carevine Bugarske naredila povlačenje bugarskog 1. okupacionog korpusa iz Srbije i 7. divizije iz Grčke, ali ne i bugarske 5. armije i ogromnog administrativnog i policijskog aparata iz Makedonije, jer je Makedoniju smatrala svojom pokrajinom.
- Na predlog izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, kralj Petar II Karađorđević svojim ukazom oduzeo komandu Draži Mihailoviću i priznao maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita za jedinog »vođu jugoslovenskih snaga otpora«.
- U Slovačkoj komandant čehoslovačkih snaga otpora naredio otpočinjanje borbi protiv nemačkih okupacionih snaga.
- VS NOV i POJ naredio Operativnoj grupi divizija da se zadrži na odseku pl. Kopaonik – pl. Jastrebac i obavestio je da jače nemačke snage vrše pokret niz dolinu r. Ibra.
- VS NOV i POJ obavestio Stab 3. udarnog korpusa NOVJ da će sovjetski avioni bacati materijal u s. Dukiće (kod Vlasenice) i da su poslali signali za sporazumevanje sa avionima, a da mesta za prijem materijala koje doturaju britanski avioni odredi Stab korpusa.
- VS NOV i POJ obavestio Stab C. korpusa NOVJ da je odobrio spuštanje američke vojne misije na pl. Papuk.
- Po naređenju VS NOV i POJ, na području Istre i Gorskog kotara, od 1. istarske brigade »Vladimir Gortan«, 2. i 3. istarske brigade, formirana 43. divizija 11. korpusa NOVJ.

30. avgust

- Snage Crvene armije iskrcale se u Konstancu (u Rumuniji).
- Predsednik NKOJ-a i vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio poziv¹ svim hrvatskim i slovenačkim domobranima, četnicima i pripadnicima drugih neprijateljskih oružanih formacija da napuste okupatora i pređu na stranu NOVJ. U pozivu se izjavljuje da će svi oni koji se posle 15. septembra 1944. zateknu u kvislinškim vojnim formacijama biti izvedeni pred ratni sud i kao izdajnici naroda kažnjeni najstrožijom kaznom.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ: sa glavninom snaga pristupiti čišćenju Posavine i Semberije; podređene jedinice postaviti tako da mogu brzo preći preko r. Drine ako to situacija bude zahtevala; sa istim snagama može se potom rešiti i zadatak na području Sarajeva ako to bude trebalo.
- Odlukom VŠ NOV i POJ od celokupne artiljerije na o. Visu, formirani su Artiljerijska grupa 8. korpusa, Grupa pozicijske artiljerije i Školski dopunski divizion (ovim je rukovalo Artiljerijsko odeljenje VS).

31. avgust

- Snage Crvene armije ušle u Bukurešt (u Rumuniji).
- VS NOV i POJ naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ da prati kretanje neprijatelja, razvije što življu borbenu delatnost, vrši intenzivnu mobilizaciju i ne dozvoli da se četnici zadrže u pojedinim garnizonima koje su nemačke snage napustile.
- VS NOV i POJ uputio direktivu Slabu 2 udarnog korpusa NOVJ: obavestivši ga da je dozvolio iskrcavanje dve engleske ekipe na Crnogorsko primorje, naređuje mu

¹ Pre toga poziva upućivano je još nekoliko sličnih poziva.

da s njima uhvati vezu i upućuje im zahteve za dostavljanje materijala jedinicama pod njegovom komandom.

- VS NOV i POJ uputio direktivu Stabu 8. korpusa NOVJ: kritikuje odluku o napadu na Gračac; ističe da nije rentabilno krvariti oko nekog utvrđenog gradića ili kote, već je potrebno dobiti pozicije na terenu odakle se može u pogodnom trenutku uzeti situaciju u svoje ruke; naređuje da se u roku od 10 dana postavi dovoljno snaga, naročito u srednjoj Dalmaciji, da bi se ozbiljno ugrozio neprijateljski saobraćaj.

Avgust k.

- Komanda nemačke Grupe armija »E« uputila u Skoplje generala Sojerlena da, u slučaju kapitulacije Carevine Bugarske, preuzme vlast u Makedoniji, zaposedne važnije komunikacijske čvorove, onesposobi bugarsku 5. armiju za akciju protiv nemačkih jedinica i rukovodi izvlačenjem Grupe armija »E« kroz Makedoniju na sever.
- VS NOV i POJ izdao direktivu GS NOV i PO za Makedoniju da, uporedo s pojačanim dejstvima, pokuša da privoli bugarske okupatorske jedinice na teritoriji Makedonije na saradnju sa NOVJ.
- Vojna misija VS NOV i POJ, s pukovnikom Velimirom Stojnićem na čelu, stigla u okolinu Berata (u Albaniji), u VS NOV i PO Albanije. Ona je imala zadatak da obezbedi koordinaciju operacija albanskih i jugoslovenskih jedinica i da pruži pomoć u izgradnji NOV Albanije.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. avgust

- U rejonu s. Dubrava (kod Prnjavora) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali četnike i naneli im gubitke od 25 mrtvih i 17 ranjenih, a sami imali 4 mrtvu i 31 ranjenog borca.

112. avgust

- Sesta krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ i 13. krajiška udarna brigada 39. divizije NOVJ izvršile neuspeo napad na Bos. Petrovac koji su branile nemačke jedinice. Gubici neprijatelja 63 mrtva, 115 ranjenih i 4 zarobljena vojnika. Gubici NOU brigada: 11 mrtvih i 105 ranjenih boraca.
- Delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali neprijatelja u s. Gorijevcu, Ripačkom klancu i s. Vrtočama (na putu Bihać – Bos. Petrovac) i posle oštre borbe naneli mu gubitke od 68 mrtvih i 60 ranjenih. Gubici delova 4. divizije: 22 mrtva i 60 ranjenih,

2. avgust

- Iz Nevesinja glavnina 370. puka nemačke 369. legionarske divizije počela proboj preko pl. Trusine i pl. Hrguda za Stolac Trinaesta hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ nanela je neprijatelju gubitke od oko 30 mrtvih.
- U blizini Ključa, od mitraljeske vatre iz aviona, poginuo član PK SKOJ-a za BiH Košta Bosnić, narodni heroj.

3. avgust

- Iz Vareša, s. Ribnice, Kladnja i Olova jedinice nemačke 7. SS divizije Princ Eugen« i 13. SS divizije »Handžar«, 1. i 11. ustaške brigade, domobranske 8. brigade i četničkog Romanijskog i Ozrenskog korpusa prešle u napad protiv jedinica 3. i 12. udarnog korpusa NOVJ. Najžešće borbe vođene su kod Vareša i s. G. i D. Vijakc. Tim napadima otpočela je durmitorska operacija u istočnoj Bosni. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 60 mrtvih.
- Na putu Bihać – s. Gorijevac 4. bataljon 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ iz zasede napao neprijateljsku kolonu i posle šestočasovne borbe odbacio je u Bihać, nanevši joj gubitke od 7 mrtvih i 10 ranjenih. Gubici 8. krajiške udarne brigade: 2 mrtva i 5 ranjenih.

4. avgust

- U rejonu Vlasenice 38. i 27. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ probile se kroz raspored ojačane nemačke 13. SS divizije »Handžar* i iz rejona pl. Konjuha izvukle se na pl. Javornik. Gubici neprijatelja: oko 100 mrtvih i 60 ranjenih.

5. avgust

- U rejonu Livna Livanjsko-duvanjski NOP odred 10. udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv jačih nemačko-ustaških snaga i naneo im gubitke od 10 mrtvih i 13 ranjenih. Gubici NOP odreda: 3 poginula borca.

August p.

- Iz sastava 5. udarnog korpusa NOVJ izišla 11. udarna divizija. Ona je preko istočne Bosne upućena ka Srbiji.
- U blizini Sanskog Mosta formirana 1. korpusna veterinarska bolnica 5. udarnog korpusa NOVJ.

- Kod Manjače (blizu Zepča), u borbi protiv nemačkih vojnika, poginuo komandant 5. krajiške udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ Rade Kondić, narodni heroj.
- 6. avgust
  - Deveta krajiška brigada 10. udarne divizije NOVJ napala na Fojnicu. koju su branili delovi nemačke 7 SS divizije »Princ Eugen«. Mesto nije zauzela, ali je neprijatelju nanela gubitke od 77 mrtvih i 92 ranjena i zaplenila: 1 top, 2 p. mitraljeza. 3000 metaka i drugu ratnu opremu. Brigada je imala 18 mrtvih i 18 ranjenih.
  - Iz Stoca ojačani 370. puk nemačke 369. legionarske divizije počeo napad prema Ljubinju u cilju proboja u Bileću i Trebinje i ovladavanja komunikacijom Stolac – Trebinje. U dvodnevnom borbama on se jednom kolonom, prihvaćenom od Leteće brigade četničkog Trebinjskog korpusa, preko pl. Sitnice probio u Bileću, ali su 13. hercegovačka udarna brigada i Južnohercegovački NOP odred 29. udarne divizije NOVJ. bočnim protivnapadima, prisilili njegovu glavninu da se povuče u Stolac. Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i 50 nestalih, a jedinice 29. divizije – 3 mrtva, 6 ranjenih i 1 zarobljenog.
- 6/7. avgust
  - Da bi izbegao okruženje u borbi protiv jedinica nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i ustaša, 12. udarni korpus NOVJ prebacio se preko komunikacije Sokolac – Vlasenica, a zatim se, preko pl. Devetaka, povukao prema Foči. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 150 mrtvih.
- 7. avgust
  - Kod s. G. Vinče (blizu Prače) 1. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« razbila oko 1000 četnika Romanijskog korpusa i oko 600 vojnika nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, nanevši im gubitke od 93 mrtva, 12C ranjenih i 57 zarobljenih. Brigada je imala 14 mrtvih. 28 ranjenih i 3 nestala.
- 8. avgust
  - Kod ž. st. Prače i s. Renovice (na pruži Sarajevo – Višegrad) 12. udarni korpus NOVJ, posle dvodневnih borbi, razbio delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i zauzeo s. Renovicu, zatim nastavio pokret prema Foči. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od preko 130 mrtvih. Uništeno je 7 kamiona, jedan oklopni i dva teretna voza.
  - Na odseku s. Kožuhe – s. Koprivne (kod Doboja) 11. udarna divizija NOVJ. na putu za Srbiju, pod borbom protiv trebavskih četnika prešla r. Bosnu.
  - Na oblasnoj izornoj konferenciji izabran Oblasni odbor NOV-a za Bosansku krajinu.
- 9. avgust
  - Na Krnjoj jeli (blizu Prače) 1. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« odbila napad jednog bataljona nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Neprijatelj je imao 27 mrtvih, 50 ranjenih i 2 zarobljena, a 1. brigada – 8 mrtvih, 17 ranjenih i 1 nestalog.
  - Na putu Sarajevo – Konjic 9. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ napala nemačku kolonu jačine oko 200 motornih vozila. Neprijatelj je imao 30 mrtvih i 30 ranjenih. Uništena su 4 kamiona.
- 9/10. avgust
  - Na r. Prači (kod Rogatice), u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo zamenik komandanta 1. bataljona 3. proleterske (ličke) udarne brigade 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« Nikola Sovilj Nina, narodni heroj.
- 10/11. avgust
  - Posle teških borbi protiv nemačkih jedinica kod s. Borlja. 12. udarni korpus NOVJ prešao komunikaciju Kalinovik – Foča radi odlaska u Srbiju. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 150 mrtvih.
- 11. avgust
  - Na pruži Ljubija – Prijedor 3. bataljon 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ minom srušio voz. Poginulo je 35 neprijateljskih vojnika. Gubici 6. brigade: 1 mrtav i 1 ranjen.
  - Formiran artiljerijski divizion 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ.
- 12. avgust
  - Stab 3. udarnog korpusa NOVJ naredio da se sa prostorije s. Cikote – Stolica – Bačkovac 27. udarna divizija NOVJ, sa Srebreničkim NOP odredom, prebaci u rejon Srebrenice i tu razbije ustaše i politički deluje, a da 38. udarna divizija NOVJ ostane u Sekovićima i zatvara pravce prema dolini r. Spreče.
  - U s. Baraćima (kod Mrkonjić-Grada), u borbi protiv četnika, poginuo komandant Mrkonjićko-pljevskog NOP odreda Antonije 1vit. narodni heroj.
- 14. avgust
  - U rejonu pl. Zelengore jedinice 12. udarnog korpusa NOVJ vodile žestoke borbe protiv nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. Neprijatelj je imao preko 200 izbačenih iz stroja a jedinice 12. korpusa preko 100 izbačenih iz stroja.

- Kod s. Obija (blizu Kalinovika), na putu za Srbiju, 6. proleterska divizija NOV.1 «Nikola Tesla» pod borbom protiv jedinica nemačke 7. SS divizije Princ Eugen« prešla komunikaciju Kalinovik – Nevesinje.
  - Na putu Bihać – Bos. Petrovac 2. bataljon 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ iz zasede napao neprijateljsku kolonu i naneo joj gubitke od 42 mrtva i 12 ranjenih. Gubici 8. brigade: 4 ranjena borca. Zaplenjeno: 1 p. mitraljez. 29 pušaka. 4 pištolja. 11 ručnih bombi. 300 metaka i ostala ratna oprema.
15. avgust.
- Glavnina 370. puka (borbena grupa »Vajs«) ncmčake 369. legionarske divizije i četnička Bilećka brigada (do 2000 vojnika), podržane jednim artiljerijskim divizionom. izvršile napad iz Bileće prema pl. Njegošu. Ojačana 10. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ, u toku desetočasovne borbe, zaustavila je napadača, a zatim ga, obuhvatnim protivnapadom, odbacila u polazni garnizon.
  - U rejonu pl. Magliča nemačka 7. SS divizija .Princ Eugen napala jedinice 12. udarnog korpusa NOVJ u cilju zauzimanja platoa Vučeva. ali je protivnapadom odbacena uz gubitke od preko 80 mrtvih.
  - Delovi Kozarske grupe NOP odreda zauzeli ustaško uporište u s. Bačinu (kod Bos. Dubice), ubili 20 i ranili 30 ustaša, zaplenili 3 puške. 6 pari cipela. 6 šinjela. 6 konja i spalili 3 vagona pšenice i 10 vagona sena,
  - Na pruzi Busovača – Travnik delovi 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOV.1 minom srušili neprijateljski voz i uništili lokomotivu i 3 vagona. Poginulo je 6 a ranjeno 10 neprijateljskih vojnika.
  - Posle dvodneviih borbi protiv delova nemačke 13. SS divizije -Handžar , 11. udarna divizija NOV.1 forsirala r. Spreču u rejonu s. Dobošnice i probila se na pl. Konjuh, gde je stupila u vezu s jedinicama 3. udarnog korpusa NOVJ.
  - Na okružnoj konferenciji NOF-a za Prozor izabran Okružni odbor NOF-a.
- Avgust p. p.
- Odlukom Oblasnog NO odbora za Bosansku krajinu, u sporazumu sa Korpusnom vojnom oblasti 5. udarnog korpusa NOVJ, organi narodne vlasti preuzeli od komandi mesta i vojnih područja svu industriju i radionice, osim vojnotehničkih.
- Avgust d. p.
- Jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Prnjavor, iz koga su se povukli nemački vojnici.
  - Kod Vlasenice 11. udarna divizija NOVJ razbila jedan bataljon 28. puka nemačke 13. SS divizije : Handžar«. Neprijatelj je imao oko 180 mrtvih i ranjenih.
16. avgust
- Na odseku s. Tjentište – s. Igru 6 proleterska divizija NOVJ Nikola Tesla« 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ prešla r. Sutjesku. odbivši kod katuna Lučkih koliba i kod s. Tjentišta istovremeni napad oko dva bataljona nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. U borbi kod Lučkih koliba neprijatelj je imao 34 mrtva, 45 ranjenih i 1 zarobljenog, a 1. proleterska (lička) brigada 6. divizije – 9 mrtvih i 19 ranjenih i nestalih.
  - Na prostorijski između komunikacija Tuzla – Zvornik. Srebrenica – Vlasenica i Han-Pijesak – Kladanj nemačka 13. SS divizija »Handžar delovi 7. SS divizije Princ Eugen«, ustaše i četnici izvršili napad na jedinice 3. udarnog korpusa NOVJ Posle oštih trodnevni borbi 38. udarna divizija se povukla na desnu obalu r. Dri-njače (na liniju Bačkovac – Stolice) a 27. udarna divizija u rejon s. Milića.
  - Kod s. Lipe (na putu Bihać – Bos. Petrovac) 1. bataljon 8. krajiške udarne brigade 4. udarno divizije NOVJ iz zasede napao neprijateljsku kolonu i naneo joj gubitke od 16 mrtvih, 9 ranjenih i 1 zarobljenog Gubici 8. brigade: 1 poginuo borac. Zaplenjene su 3 puške. 4 bombe i 1.100 metaka
  - Na odseku s. Buševića Blatna – s. Čadavica 2. udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ porušila železničku prugu Kostajnica – Bihać. Promet je obustavljen 52 časa.
  - Na konferenciji NOF-a za cazinski okrug izabrin Okružni odbor NOF-a.
17. avgust
- Stolačka. Ljubinjska. Neretljanska i Leteća brigada četničkog Trebinjskog korpusa (700–800 vojnika) napala na Južnohercegovački NOP odred u s. Hrasnu (kod Stoca). Protivnapadom u s. Bjolojevićinta, delovi ovog odreda su razbili Neretljansku brigadu i uništili njen štab, što je prisililo četnike da sutradan obustave napad. Odred je imao 2 mrtva i 5 ranjenih, a četnici – 10 mrtvih i nešto veći broj ranjenih.
  - U rejonu s. Zalome (kod Nevesinja) 12. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ napala na tri bataljona četničke Nevesinjske brigade i odbacila ili

- na liniju s. Odžak – s. Bratač – s. Kolečko. Na bojištu je nađeno 12 poginulih četnika. Brigada je imala 1 mrtvog i 3 ranjena borca.
- Kud s. Oštrelja (blizu Bos Petrovca) delovi 16. krajiške udarne brigade 39t divizije NOVJ iz zasede napali neprijateljsku kolonu i naneli joj gubitke od 23 mrtva i 47 ranjenih vojnika.
- 17/18. avgust
- Jedinice 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ izvršile neuspeo napad na ustaško uporište u Srebrenici. Napad je ponovljen 18/19. avgusta, ali ni on, zbog dolaska pojačanja, nije uspeo. U ovoj borbi poginuo je zamenik komandanta 20. romanjske udarne brigade 27. udarne divizije Mihailo Bjelaković, narodni heroj.
19. avgust
- Na putu Bihać – Bos. Petrovac (rejon s. Duhovskog) dva bataljona 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali artiljerijski divizion nemačke 373. legionarske divizije. U borbi je poginulo 129 a ranjeno preko 50 nemačkih vojnika, a 8. brigada je imala 3 mrtva i 12 ranjenih boraca.
  - Kod s. Devetine (blizu Prnjavora) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali jače četničke snage i u sedmočasovnoj borbi naneli im gubitke od 12 mrtvih i 18 ranjenih, a sami imali 4 ranjena i 1 zarobljenog.
  - Kod s. Hrbaljine (blizu Kupresa) Kupreški NOP odred 10. udarne divizije NOVJ napao četničku 3. brigadu Srednjobosanskog korpusa i naneo joj gubitke od 17 mrtvih i 20 ranjenih. Gubici NOP odreda: 3 mrtva i 12 ranjenih.
  - Delovi 16. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ napali nemačku kolonu koja se kretala od Drvara prema s. Oštrelju. Poginulo je 7 a ranjeno 15 neprijateljskih vojnika. Gubici 16. brigade: 3 ranjena borca.
20. avgust
- Delovi 6. krajiške udarne brigade 4. udarno divizije NOVJ zauzeli s. Hambarine i odbacili neprijatelja u Prijedor.
22. avgust
- Jedinice 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbile ispad jačih ustaško-četničkih snaga iz Kotor-Varoši ka Kiku i naneli im gubitke od 6 mrtvih i 17 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog 2 ranjena i 1 nestalog.
  - Kod s. Plane 10. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ. bez vlastitih gubitaka, odbila napad delova četničke Bilečke brigade i jednog bataljona nemačke 369. legionarske divizije iz Bileća. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 7 ranjenih.
  - Nastupajući iz Srebrenice, delovi nemačke 13. SS divizije 'Handžar« i ustaše (jačine oko 900 vojnika) zauzeli s. Miliće (kod Vlasenice), gde su se nalazili delovi 27. udarne divizije NOVJ.
  - Između s. I-ladžića i s. Blažuja (na pruzi Sarajevo – Konjic) delovi Visočko-fojničkog NOP odreda 10. udarne divizije NOVJ minom srušili neprijateljski voz i uništili lokomotivu i 4 vagona, te zaplenili 1 p. mitraljez, 2 puške i 1 pištolj.
  - Fomiran SNO odbor Posušje.
  - Otpočeo rad u Oficirskoj školi 5. udarnog korpusa NOVJ. Škola je radila do kraja rata.
23. avgust
- Na putu Prijedor – Ljubija delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali ustašku kolonu. Poginulo je 36 ustaša, među kojima i 1 poručnik. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza, 21 puška i 2000 metaka. Uništena su petora kola sa zapregom. Gubici delova 11. brigade: 3 ranjena borca.
24. avgust
- Na putu Drvar – s. Oštrelj delovi 16. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ napali nemačku kolonu i naneli joj gubitke od preko 20 mrtvih i 15 ranjenih.
  - Između s. Komara i s. Oboraca (na putu Travnik – D. Vakuf – Bugojno) Travnički NOP odred 10. udarne divizije NOVJ napao nemačku kolonu jačine 25 kamiona. Poginulo je 20 a ranjeno 30 nemačkih vojnika; uništeno je 7 kamiona.
25. avgust
- Na odseku s. Kujavča – Suha gora (kod Visokog) Livanjsko-duvanjski NOP odred 10. udarne divizije NOVJ. u sukobu s jačim četničkim, ustaškim i nemačkim snagama, ubio 30 i ranio 36 neprijateljskih vojnika. Gubici NOP odreda: 2 mrtva, 5 ranjenih i 6 zarobljenih boraca.
  - Na putu Jajce – Bugojno delovi 13. krajiške udarne brigade 39 divizije NOVJ iz zasede napali nemačku kolonu jačine 5 kamiona i dvoja borna kola, te ubili 25 i ranili 22 neprijateljska vojnika, zaplenili 1 p. mitraljez, 3 puške, 1 pištolj, 15 bombi, 1200 metaka i ostalu ratnu opremu i uništili 3 kamiona. Gubici delova 13. brigade: 2 mrtva i 2 ranjena borca.

- Četnička Bilećka brigada, ojačana jednim bataljonom nemačke 369. legionarske divizije, izvršila ispad iz Bileće i odbacila 10. hercegovačku udarnu brigadu 29. udarne divizije NOVJ na liniju s. Pilatovci – Bratagoš – Vardar – s. Trnovica. Brigada je ojačana jednim bataljonom 12. hercegovačke NOU brigade, noćnim protivnapadom odbacila napadača u polazni garnizon. Jedinice NOVJ su imale 4 poginula i 3 ranjena borca. Gubici neprijatelja: 26 mrtvih i ranjenih.
  - Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili napad jačih četničkih snaga iz Teslića u pravcu s. Buletića. Poginulo je 10 a ranjeno 15 četnika. Gubici delova 53. divizije: 2 ranjena borca.
26. avgust
- Iz Trebinja i Ljubomira Leteća brigada i glavnina Trebinjske brigade četničkog Trebinjskog korpusa (oko 700 četnika) otpočele napad protiv dva bataljona Južno-hercegovačkog NOP odreda u Brdima i Popovom polju. U trodnevnim borbama četnici su potisnuli bataljone (jedan se bataljon probio neprijatelju za leđa), ali su se treći dan, zbog intervencije 13. hercegovačke NOU brigade, povukli u polazni garnizon, spalivši dvadesetak kuća u zauzetim selima. U tom napadu četnici su imali 10 mrtvih i više ranjenih.
27. avgust
- Između Dobrljina i Volinje (na pruzi Bos. Novi – Kostajnica) delovi Kozarske grupe NOP odreda napali na nemački transportni voz. Poginulo je 35 i ranjeno 20 nemačkih vojnika; uništeno je 6 vagona. Jedan partizan je poginuo a 10 partizana je ranjeno.
  - U s. Vasiljevićima (kod Kladnja) održan sastanak Oblasnog komiteta KPJ za istočnu Bosnu. Diskutovano o organizaciji narodne vlasti i odlučeno da se održi oblasna konferencija za izbor Oblasnog NO odbora.
- 27/28. avgust
- U rejonu s. Fojnice 12. udarni korpus NOVJ, uz neznatne gubitke, izvršio proboj preko komunikacije Gacko – Nevesinje, koju su branili delovi četničkog Nevesinjskog korpusa i nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
28. avgust
- U rejonu s. Vrtoča (na putu Bos. Petrovac – Bihać) delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ iz zasede napali nemačku kolonu i naneli joj gubitke od 20 mrtvih i 7 ranjenih vojnika. Gubici delova 8. brigade: 2 ranjena borca.
  - Između s. Reljeva i Semizovca (na pruzi Sarajevo – Zenica) delovi Visočko-fojničkog NOP odreda 10. udarne divizije NOVJ minom srušili neprijateljski voz i uništili lokomotivu i 18 vagona sa eksplozivom, uljem i žitom.
30. avgust
- U rejonu Han-Kola (kod Banje Luke) 15. krajiška udarna brigada 39. divizije NOVJ odbila napad jačih četničkih snaga, nanela im gubitke od 11 mrtvih i 16 ranjenih i zaplenila 6 pušaka, 1 automat i 400 metaka. Gubici 15. brigade: 3 mrtva i 4 ranjena borca.
31. avgust
- Nemačke jedinice napustile Drvar, a u njega ušla 16. krajiška udarna brigada 39. divizije NOVJ.
  - Između s. Otoka i s. Buševića Blatne (kod Bos. Krupe) delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali ustašku četvu i naneli joj gubitke od 12 mrtvih i 18 ranjenih, a sami imali 1 mrtvog i 1 ranjenog borca.
- Avgust k.
- Sa prostorije Vlasenica – Sekovići otpočelo povlačenje snaga nemačke 13. SS divizije »Handžar« na prostoriju Majevice, Posavine i Semberije.
  - Po naređenju Slaba Unske operativne grupe, od novodošlih boraca sa područja Cazinske krajine ponovo formiran Krajiški (muslimanski) NOP odred.
  - Održana II oblasna konferencija AFZ-a za Bosansku krajinu. Govoreno je o dotadašnjem radu i smernicama za budući rad.

CRNA GORA

2. august
- U s. Bioču (kod Titograda), na narodnom zboru kome je prisustvovalo oko 1500 ljudi sa slobodne teritorije sreza podgoričkog, izabran Sreski odbor NOF-a.
  - U rejonu s. Kunak – s. Povija (kod Nikšića) 3. bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe vodio borbu protiv jačih četničkih snaga. Poginulo je 18 a zarobljeno je 25 četnika. Bataljon je imao 7 mrtvih i 9 ranjenih boraca.
  - Otpočele dvodnevne borbe jedinica 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ protiv oko 700 nemačkih i italijanskih vojnika i četnika koji su pokušali da se iz Danilovgrada probiju prema Nikšiću. Neprijatelj je imao 47 mrtvih i više ranjenih vojnika. Brigada je imala 8 mrtvih i ranjenih boraca.

5. avgust
- Iz Trebinja snage nemačke 181. pešadijske divizije i četnici napali 1. bataljon 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe, te zauzeli s. Dobri Dub, Zastrni i s. Klobuk i odbacili bataljon na položaje Skorča gora – Bročanac – Ilijino brdo. Borbe su nastavljene i sutradan.
  - U rejonu s. Vilusa (kod Nikšića) snage nemačke 181. pešadijske divizije i četnici iz Trebinja i Grahova napali na jedinice 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ. Brigada se, zbog nadmoćnosti neprijatelja, posle višečasovne borbe povukla na nove položaje, a neprijatelj je pred noć zauzeo s. Viluse.
- 9/10. avgust
- U rejonu s. Podbožur – s. Vilusi – s. Zagora – Grahovo 2. proleterska (dalmatinska) udarna brigada, 6. crnogorska udarna brigada i 1. i 2. bokeljski bataljon Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, u sadejstvu sa delovima 29. udarne divizije NOVJ. izvršili protivnapad na jake delove nemačke 181. pešadijske divizije (oko 2.500 vojnika) i četnike. U višečasovnoj oštroj borbi jedinice NOVJ su neprijatelja odbacile u Trebinje i Grahovo i povratile s. Viluse i svoje prvobitne položaje. Poginulo je 114, zarobljena su 2 i ranjeno je više nemačkih vojnika i četnika. Zaplenjen je: 1 mitraljez, 5 p. mitraljeza. 3 radio-stanice i veća količina municije, kao i druga ratna oprema.
- U/12. avgust
- U rejonu pl. Cakora jake snage nemačke 1. brdske divizije iz Peći napale delove 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ. I pored žilavog otpora 5. proleterske udarne i 9. crnogorske udarne brigade, neprijatelj je, iskoristivši međuprostore i maglu, brzim prodorom uspeo da 12. avgusta ude u Plav i Gusinje. ovlada komunikacijom Cakor – s. Murina i, uz obostrane znatne gubitke, izbije do pred Andrijevicu. Ovim dejstvima otpočela je durmitorska operacija u Crnoj Gori.
13. avgust
- Snage nemačke 1. brdske divizije, napadajući od Peći i od Rožaja, savladale jak otpor 5. proleterske (crnogorske) i 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, ušle u Andrijevicu i Berane (sada: Ivangrad) i produžile nadiranje prema s. Mateševu i Kolašinu.
  - U rejonu Kuća i Piperà 7. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačkih i četničkih snaga koje su napadale iz Podgorice (sada: Titograd) i iz doline reke Zete. Brigada se, posle višečasovne borbe, pod pritiskom jačeg neprijatelja postepeno povlačila na nove položaje. Poginulo je oko 30 neprijateljskih vojnika i više ih je ranjeno.
14. avgust
- Iz Trebinja preboga grupa od 29 ruskih zarobljenika i. u rejonu Skorče gore i s. Dobrog Duba predala se 5. bataljonu 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe. Od naoružanja su doneli 4 mitraljeza, 29 pušaka, 7 pištolja, oko 150 ručnih bombi i nešto municije.
15. avgust
- Prodirući od s. Mateševa i od Berana (sada: Ivangrad), preko pl. Bjelasice, snage nemačke 1. brdske divizije oko 8 časova ušle u Kolašin, prebacile se na levu obalu r. Tare i ovladale Babljom gredom, s. Drijenkom i Markovim brdom.
16. avgust
- Na položajima Vratio – Jablanov vrh jedinice 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ vodile oštre borbe protiv nemačkih snaga, jačine oko 2000 vojnika (i nešto četnika i pripadnika muslimanske milicije), koje su nadirale sa pravca Kolašin – s. Lipovo – pl. Sinjajevina. U toku dana neprijatelj je nekoliko puta pokušavao da zauzme te položaje i nastavi dalje nadiranje, ali je tek sutradan ovladao Vratlom.
  - Na položajima Lučka gora – Gusar (kod Kolašina) jače nemačke snage napale 9. crnogorsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ i, posle snažnog otpora, primorale je da se povuče na prihvatne položaje Javorova glava – Borova glava – Jablanov vrh. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih, dok je 9. brigada imala 2 mrtva i 3 ranjena
- 17/18. avgust
- U s. Straševini (kod Nikšića) jedinice 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ 1. bataljon Nikšićkog NOP odreda napali četnike i oslobodili 50 zatvorenika.
20. avgust
- Na položajima Gradište – Mumina bara (kod Kolašina) 1. i 4. bataljon 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ vodili višečasovnu oštru borbu protiv nemačkih i četničkih snaga i naneli im gubitke. Prvi bataljon je imao 2 mrtva i 6 ranjenih boraca.
  - Na položajima Krstae – Kapetanovo jezero (blizu Savnika) 3. bataljon 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ vodio jaku borbu protiv nemačkih

vojnika i četnika. Neprijatelj je imao oko 15 mrtvih, a bataljon — 1 mrtvog i 4 ranjena borca.

21. avgust — Od novomobilisanog ljudstva iz bjelopoljskog, pljevaljskog i mileševskog sreza formirana 5. sandžačka udarna brigada. Ona je ušla u sastav 37. udarne divizije NOVJ
- Nadirući sa pravca Kolašina, jače nemačke snage zauzele Savnik.
- Na Pivskoj planini 6. proleterska divizija NOVJ »Nikola Tesla« vodila uporne borbe protiv delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« koja je preko Pive nadirala ka Savniku. Pošto je 22. avgusta sa improvizovanog aerodroma u s. Breznama, svoje ranjene i iznemogle borce, kao i borce 12. udarnog korpusa NOVJ evakuisala u bolnice NOVJ u Italiji, 6. divizija je nastavila pokret za Sandžak.
22. avgust — Na položajima Stulac — Durmitor — Serllo jake snage nemačke 7. SS i 1. brdske divizije napale na jedinice 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, te zauzele pomenute položaje i odbacile dva bataljona 9. crnogorske brigade na položaje Lojanik — Bolj. U toku dana neprijatelj je, posle višečasovne borbe, uz veće gubitke, ovladao i tim položajima. Brigada je imala 5 mrtvih, 10 ranjenih i 7 nestalih boraca.
- Sa improvizovanog aerodroma u s. Breznama (kod Savnika) 36 savezničkih transportnih aviona, uz zaštitu 50 lovaca, u nekoliko navrata evakuisali u bolnice NOVJ u Italiji 1059 ranjenika 2. i 12. udarnog korpusa i 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla«, 16 savezničkih avijatičara i 3 člana engleske vojne misije.
24. avgust — U duhu odluke Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ. jedinice 3. udarne divizije iz šireg rejonu pl. Vojnika, preduzele protivudar na nemačke i četničke snage s ciljem da brzim prodorom preko Štitova i Konjskog izbiju na prostoriju kolašinskog, beranskog i andrijevičkog sreza i ponovo stvore slobodnu teritoriju.
- 24/25. avgust — Iz rejonu s. Gvozd — Gradačka poljana — Komandirovo brdo 7. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ. sa bataljonom Ozne, izvršila snažan napad na četnički Gvozdeni puk u rejonu Krnova polja i Ceranića gore (blizu Nikšića) i posle višečasovne borbe potpuno ga razbila. Gubici četnika: preko 350 mrtvih, veći broj ranjenih i 180 zarobljenih. Zaplenjeno je 10 mitraljeza, 16 p. mitraljeza, 5 minobacača, 120 pušaka, 250 ručnih bombi, 60 konja, veća količina municije, kao i mnogo drugog materijala.
- Kod s. G. i D. Polja (na Pivskoj planini) jedinice 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« razbile jače delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, zatim se u rejonu Varde prebacile na desnu obalu reke Tare.
26. avgust — Jedinice 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ napale i razbile četnike u manastiru Moraći i s. Đurdevini (kod Kolašina). Naročito žilav otpor pružila je grupa četruka u manastiru, gde je poginulo 9 četnika a zarobljena su dvojica. Iz 5. brigade su poginula 3 a ranjena 4 borca.
27. avgust — Jedinice 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ oslobodile Kolašin. Poginulo je 37 a zarobljeno 5 četnika.
28. avgust — Drugi i 4. bataljon 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ izvršili neuspeo napad na nemačku posadu u s. Mateševu (kod Kolašina). Neprijatelj se uporno branio iz jakih utvrđenja oko s. Mateševu, tako da napad nije imao uspeha ni sutradan.
30. avgust — Jedinice 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ napale na Berane (sada: Ivangrad), gde se nalazilo oko 1500 pripadnika muslimanske milicije i nešto četnika. Posle oštre borbe one su grad oslobodile a neprijatelja odbacile prema Rožaju i Peštera.
- Jedinice 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ oslobodile Andrijeviču.
31. avgust — Jedinice 1. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Savnik, u kome se nalazila manja grupa četnika.
- Jedinice 3. udarne divizije NOVJ oslobodile Mojkovac, koji su branili nemački vojnici i četnici.
- Avgust — Na teritoriji Crne Gore formirana 1. brigada narodne odbrane.

HRVATSKA

1. avgust — Kod s. Mikašinića (blizu Ogulina) dolovi 3. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ napali iz zasede delove nemačke 392. legionarske divizije iz s. Tounja. Posle kraće borbe, nanevši neprijatelju gubitke od 18 mrtvih i 20 ranjenih, jedinice 3. udarne brigade su se preko šume Mašnike prebacile na desnu obalu r. Mrežnice,
2. avgust — Peta dalmatinska udarna brigada 19. divizije NOVJ razbila ustaško-domobrasku posadu i zauzela s. Oklaj (kod Drniša).
- U rejonu s. Beleca i s. Seinice (kod Zlatara) ustaše iz s. Zajezde, s. Konjščine i s. Hrašćine — Trgovišće napale 1. zagorsku NO brigadu. Posle nekoliko obostranih napada i protivnapada neprijatelj je prinuđen na povlačenje u pravcu Zlatara.
- Posle četvoročasovne borbe jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ zauzele s. Badljevinu (kod Daruvara) u kome se branila jedna četa (jačine oko 130 vojnika) iz sastava domobrasko 4. brdske brigade. Zaplenjeno je 8 mitraljeza, 66 pušaka, 4 pištolja, 8 automata i 21.000 metaka.
- Nemačko-ustaške snage odbacile dva bataljona 1. udarne brigade 13. divizije NOVJ i zauzele s. Vrbovsko (kod Ogulina).
- Kod s. Dalja (na pruzi Osijek — Vukovar) delovi Osječkog NOP odreda miniranjem srušili neprijateljski transportni voz. Uništeni su lokomotiva, 4 vagona, 1 tenk i 2 kamiona.
- Između s. Vrbovca i s. Gradeca delovi 3. diverzantskog bataljona i Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ porušili železničku prugu Zagreb — Križevci na 28 mesta.
- 3 avgust — Kod železničkih stanica: Staro Petrovo Selo, D. Vrba, Rajić, Ludina i Kutina (na pruzi Beograd — Zagreb) saveznička avijacija bombardovala neprijateljske transporte.
- Kod s. Prespe delovi 2. brigade »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ napali iz zasede nemačku kolonu (jačine oko 240 vojnika) i posle kratke borbe prinudili je na povlačenje u pravcu Bjelovara.
- Podravski NOP odred u sadejstvu sa Artiljerijskim divizionom 6. korpusa NOVJ izvršio neuspeo napad na tri čete ustaša iz -sastava 15. i 16. ustaškog bataljona u s. Miklešu (kod Podrav. Slatine).
4. avgust — U rejonu s. Jesenja jedan bataljon nemačkih vojnika i jedna četa ustaša iz s. Đurmanca (kod Krapine) napali 1. zagorsku NO brigadu, ali su posle jednodnevne borbe odbačeni u pravcu Krapine.
- Između s. Zdenčine i s. Desinca delovi Turopoljsko-posavskog NOP odreda i 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili prugu Zagreb — Karlovac na 40 mesta, 1 most i 1 bunker.
5. avgust — Naredbom Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku, od dotadašnjeg Kordunaškog vojnog područja formirana Komanda 1. kordunaškog i Komanda 2. kordunaškog vojnog područja.
- Avgust p. — Po naređenju Štaba 10. korpusa NOVJ formirana Komanda zagorskog vojnog područja.
- Na Kalniku, po naređenju Slaba 10. korpusa NOVJ, formiran 2. srpski bataljon, u sastavu Bjelovarskog NOP odreda.
- U Podravini, po naređenju Slaba 10. korpusa NOVJ, od partizanskih četa iz Podravine formiran Podravski NOP odred Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ.
6. avgust — Na velikom zboru u Moslavini (prisustvovalo preko 1000 ljudi) izabran Izvršni odbor NOF za okrug Čazma.
- Delovi Omladinske brigade »Joža Vlahović« 40. divizije NOVJ zauzeli s. Duhove i s. Ulimik (kod Daruvara) u kojima su se branile ustaše i domobrani.
- Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ formirana Komanda dubrovačkog vojnog područja.
- Jedinice Moslavačkog NOP odreda izvršile neuspeo napad na s. Gudovac (kod Bjelovara) u kome se branilo 300 ustaša i domobrana.

7. avgust
- Na putu D. Lapac — s. Dobro Selo 3. brigada 35. divizije NOVJ napadom iz zasede uništila nemačku motorizovanu kolonu od 26 kamiona s materijalom. Poginulo je i ranjeno 38 neprijateljskih vojnika. Oslobođeno je 17 zarobljenih boraca NOVJ koje su nemački vojnici sprovodili u logor.
  - Jedinice Posavskog NOP odreda Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ napale 1. četu domobranskog 1. brdskog puka u s. Rajiću (kod Okučana). Posle kraće borbe partizani su se povukli u pravcu Kričkog brda.
  - Kod s. Korija (između Virovitice i s. Spišić-Bukovice) 2. bataljon Bilogorskog NOP odreda iz zasede napao kolonu jačine 600 nemačkih vojnika i ustaša, ali se povukao zbog dolaska pojačanja iz s. Pitomače.
  - Na Sljemenu (blizu Zagreba) delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušili transformator.
  - Po naređenju Štaba 7. udarne divizije NOVJ, od Banijskog NOP odreda formirani 1. i 2. banijski NOP odred.
  - Kod s. Lipovljana, s. Novske, s. Rajića i Dragalića saveznička avijacija bombardovala neprijateljske transportne vozove na železničkoj pruzi Beograd — Zagreb. Oštećene su 4 lokomotive.
- 7/8. avgust
- Kod o. Vira britanska motorna topovnjača MGB 662 i torpedni čamac MTB 670 napali nemački konvoj i 1 tenkonosač potopili a drugi teško oštetili.
8. avgust
- Oko 6000 neprijateljskih vojnika (iz nemačke 373. i 392. legionarske divizije, 4. ustaške brigade, domobranskog 10. lovačkog puka i četnici) iz s. Lovinca, Lapca, s. Ličkog Petrovog Sela, s. Babinog Potoka i s. Široke Kule otpočeli napad ka Krbavskom polju radi odbacivanja 35. divizije i 2. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ i prikupljanja žetve. Vodeći teške borbe neprijatelj je prošao kroz celu oslobođenu teritoriju Like, ali se, pod pritiskom jedinica NOVJ, 18. avgusta povukao u polazne garnizone.
  - U s. Smilčiću (kod Benkovca) privremeno obrazovana udarna grupa 19. divizije NOVJ razbila delove četničke Zadarske brigade. Poginulo je 27 a zarobljeno 14 četnika.
  - Iz Daruvara oko 200 domobrana, potpomognutih tenkovima, napalo delove 12. udarne brigade 12. divizije NOVJ kod s. G. Daruvara. Posle petočasovne borbe neprijatelj je prinuđen na povlačenje u Daruvar.
9. avgust
- Druga brigada 13. divizije NOVJ napala neprijateljsku posadu i zauzela s. Bosiljevo (kod Ogulina). Neprijatelj je sutradan povratio selo.
  - U s. Končanici (kod Daruvara), na poziv Štaba 12. divizije NOVJ, 6. četa 4. brdskog puka domobranske 4. brdske brigade predala se jedinicama Cehoslovačke NO brigade »Jan Žiška«. Plen: 6 puškomitraljeza, 8 automata, 40 pušaka, 2 minobacača sa 60 mina, 24.000 metaka i drugi ratni materijal.
  - Kod s. Hromca (blizu Krapine) bataljon nemačkih vojnika iz s. Đurmanca, ojačan jednom četom ustaša iz Krapine, napao 3. bataljon 1. zagorske NO brigade. Posle kraće borbe neprijatelj je odbačen.
  - Između V. Gorice i s. Mraclina (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ miniranjem srušili neprijateljski transportni voz, uništivši lokomotivu i 2 vagona.
- 9/10. avgust
- Jedinice NOU brigade »Franjo Ogulinac Seljo« napale ustaško uporište u s. Martinškoj Vesi (kod Siska), pa se posle četvoročasovne borbe povukle.
10. avgust
- Delovi 1. brigade 33. divizije NOVJ zauzeli s. Dubravčak (kod Ivanić-Grada), u kome se branilo oko 60 ustaša i milicionera. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 55 zarobljenih. Zaplenjeni su mitraljez, p. mitraljez i 50 pušaka.
  - Delovi 2. brigade 33. divizije NOVJ zauzeli s. Mahovo (kod Ivanić-Grada) u kome se branilo 45 ustaša i milicionera. Neprijateljska posada cela je uništena.
  - U blizini s. Sirača oko 500 vojnika nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz s. Grahovljana (kod Pakraca) napalo jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ. Posle kraće borbe neprijatelj je odbačen u polazni garnizon.
  - Kod s. Končanice (blizu Daruvara) delovi 12. i 40. divizije NOVJ vodili borbu protiv U. ustaškog bataljona i 1. bataljona domobranskog 4. brdskog puka (ojačanih tenkovima i izviđačkim i inženjerskim jedinicama). Pod pritiskom jedinica NOVJ neprijatelj se povukao u Daruvar.

- Us. Prav. Sagovini (k<xl Nove Gradiške) bataljun »Hajduk Veljko« Posavskog NOP odreda Zapadne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ napao 150 nemačkih vojnika. Posle kraće borbe neprijatelj se povukao u pravcu Nove Gradiške
  - Kod s. Crkvine delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ porušili prugu Križevci — Bjelovar.
11. avgust
- Jedinice 2. brigade 13. divizije NOVJ odbile napad 200 nemačkih vojnika iz s. Bosiljeva (kod Ogulina) ka s. Bosancima.
  - Kod s. Grahovljana i s. Dragovića (blizu Pakraca) jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ napale delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije i odbacile ih u pravcu s. Badljevine.
  - Delovi Zagorskog NOP odreda zauzeli s. Laduč (kod Samobora) i braniocima — nemačkim vojnicima i domobranima — naneli gubitke od 3 mrtva. 6 ranjenih i 14 zarobljenih, te zaplenili 2 p. mitraljeza i 18 pušaka.
12. avgust
- Us. Pakranima (kod Daruvara) jedinice domobranskog 4. brdskog puka iz Daruvara i s. Doljana napale 12. udarnu brigadu 12. divizije NOVJ, a kod s. Markovca napale Cehoslovačku NO brigadu -Jan Žiška- Posle osmočasovne borbe neprijatelj je odbačen u polazne garnizone.
  - Selo Skenderovce (kod Slav. Požege) zauzeli delovi Brodske brigade 28. udarne divizije NOVJ. Selo je branilo oko 320 domobrana i ustaša.
  - Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ Makarski i Imotski NOP odred reorganizovani u Grupu biokovskih udarnih bataljona.
13. avgust
- Na prostoriji s. Plitvički Ljeskovac — s. Prijeboj — s. Cujića Krčevine (kod Titove Korenice) otpočeo trodnevni napad u kome je 2. udarna brigada 8. udarne divizije NOVJ odbacila delove nemačke 392. legionarske divizije prema Bihacu i s. Babinom Potoku. Neprijatelj je imao oko 140 vojnika izbačenih iz stroja, a jedinice 2. udarne brigade su imale 6 mrtvih i 29 ranjenih boraca.
  - Delovi 7. vojvodanske udarne brigade napali s. Feričance (kod Našica) i potisnuli ustašku posadu, ali je ova još istog dana protivnapadom povratila selo i potisnula Brigadu prema Podrav. Slatini.
14. avgust
- Stab 7. udarne divizije NOVJ sa 3. i 4. brigadom krenuo iz Banije u Moslavinu u cilju zajedničkih operacija sa 10. korpusom NOVJ. U Baniji je, radi usklađivanja dejstava 1. udarne brigade »Vasilj Gačesa«, 2. udarne brigade i 1. i 2. banijskog NOP odreda, formiran Operativni štab za Baniju. On je operacijama tih jedinica rukovodio do povratka Štaba 7. udarne divizije NOVJ krajem oktobra 1944.
  - S linije Daruvar — Pakrac dva puka nemačke 1. kozačke konjičke divizije, tri bataljona domobranske 4. brdske brigade i dva ustaška bataljona napali jedinice 12. divizije NOVJ na odseku s. Markovac — s. Bijela — s. Sirać (kod Daruvara). Posle jednodnevne borbe neprijatelj je popalio s. D. Borke, s. Markovac, s. Bijelu i s. Pakranu, a zatim se povukao u polazne garnizone.
  - Jedinice 13. divizije NOVJ izvršile neuspeo napad na s. Drežnicu (kod Ogulina).
15. avgust
- U Glini, posle dvodnevnog rada, završen I kongres pravnik Hrvatske. Prisustvovali su i predstavnici ZAVNOH-a i NOF-a i komandant Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku. Raspravljalo se o sudstvu, zakonodavstvu, ratnim zločinima neprijatelja i zadacima pravnik.
  - Na zboru u s. Pčeliću (kod Virovitice) izabran Sreski odbor NOF-a za Viroviticu.
  - Na poluostrvu Pelješcu dve čete 1. bataljona 1. dalmatinske udarne brigade 26. divizije NOVJ iz zasede napale nemačku kolonu koja se kretala iz s. Lovišta prema Orebiću. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i 21 zarobljenog.
  - Delovi 3. diverzantskog bataljona i Udarnog bataljona Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ porušili železničku prugu Zagreb — Križevci na 100 mesta.
- August p. p.
- Po naređenju Štaba 4. korpusa NOV.T formiran Operativni štab za Kordun.
- Avgust d. p.
- Po naređenju Slaba 6. korpusa NOVJ rasformiran Daruvarski NOP odred Zapadne grupe NOP odreda, a njegovo ljudstvo ušlo u sastav jedinica Osječke brigade 12. divizije NOVJ.
16. avgust
- Izabran Odbor NOF-a za okrug Pazin (u Istri).
  - Na ž. st. Zagreb aktivisti NOP-a postavili paklenu mašinu u vagon brzog voza. Ranjena su 3 ustaška oficira i 1 podoficir.

- Kod s. Drljanovea i s. Bulinca nemačke 1 ustaško-domobranske snage, nadirući iz s. Hercegovca, napale 2. brigadu »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ i probile se prema Bjelovaru.
  - Saveznička avijacija bombardovala Novsku. Oštećeni su koloseci i 3 vagona-cisterne, a 8 vagona je izgorelo.
  - Između Borova i s. Dalja delovi Osječkog NOP odreda i 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ miniranjem srušili neprijateljski transportni voz i uništili 2 lokomotive i 9 vagona.
17. avgust
- U s. Lipovljanima (kod Banove Jaruge) delovi Brodske brigade 28. udarne divizije NOVJ napali 1. bataljon domobranske 5. posadne brigade, ali su se posle kraće borbe i obostranih gubitaka povukli.
  - Kod s. M. Crešnjevica (blizu Bjelovara) oko 250 ustaša iz s. Pilomače napalo 1. udarnu brigadu »Braća Radić« 32. divizije NOVJ. Posle kraće borbe ustaše su proterane u polazni garnizon.
  - Saveznička avijacija bombardovala železničke stanice Sibirj, Novu Kapelu-Batrinu, Novsku, Novu Gradišku i Rajić a u Gojili zapalila dva skladišta sa naftom.
- 17/18. avgust
- Jedinice 2. brigade 13. divizije NOVJ napale posadu u s. Josipdolu (iz sastava nemačke 392. legionarske divizije). Kad je posadi pristiglo pojačanje, one su se povukle.
18. avgust
- Između s. Generalskog Stola i s. Zvečaja 3. udarna brigada 8. udarne divizije NOVJ i delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili prugu Karlovac — Ogulin na 71 mesto.
  - U rejonu s. Hrašća, s. V. Erjavca i s. Breznika (kod Karlovca) delovi Karlovačkog NOP odreda odbili napad ustaških snaga iz s. Ozlja, s. Zorkovca, s. Mahična i s. Stativa i prinudili ih na povlačenje u polazne garnizone.
  - U s. Humu (kod Virovitice), po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku, od boraca iz 6. korpusa NOVJ formirana 4. brigada narodne odbrane Hrvatske. Ona je ušla u sastav 1. divizije KNOJ-a.
  - Prva udarna brigada »Braća Radić« 32. divizije NOVJ napala s. Pitomaču (kod Bjelovara). Selo je branio 37. ustaški bataljon. Brigada se posle petočasovne borbe povukla, pretrpevši gubitke od 4 mrtva i 24 ranjena. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 12 ranjenih.
  - Jedinice 12. i 40. divizije NOVJ zauzele s. Grubišno Polje (kod Daruvara) u kome se branio jedan bataljon domobranske 4. brdske brigade i manji broj nemačkih vojnika, milicionera i žandarma. Posle toga neprijatelj je svoje posade iz s. Končanice i s. Zdenaca povukao u Daruvar. Neprijatelj je imao 71 mrtvog, 53 ranjena i 193 zarobljena vojnika. Zaplenjeno je: 2 topa, 7 mitraljeza, 9 p. mitraljeza, 2 minobacača, 22 automata, 171 puška, 1 radio-stanica, 17.500 metaka itd.
19. avgust
- Na putu Zagreb — s. Oroslavie Omladinski bataljon Zagorskog NOP odreda izvršio napad na ustaški kamion i ubio 5 ustaša, petoricu ranio i jednog zarobio, te zaplenio p. mitraljez, 3 automata i 29 pušaka.
  - Delovi 1. diverzantskog bataljona 6. korpusa NOVJ razrušili železničku prugu Banova Jaruga — Pakrac na 34 mesta.
20. avgust
- Na sreskoj konferenciji NOF-a za Sušak izabran Sreski odbor NOF-a.
  - Kod o. Murtera 1. četa mornaričke pešadije 3. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ potopili čamac s nekoliko nemačkih vojnika.
  - Osamnaesta brigada 40. divizije NOVJ napala 1. bataljon domobranskog 1. brdskog puka i 7. četu 2. bataljona domobranskog 4. brdskog puka u s. Hercegovcu (kod Daruvara). Brigada se pred veće morala povući zbog jakog otpora neprijatelja, kome je došlo pojačanje iz Kutine, s. Garešnice i s. Popovače, i zbog svojih osetnih gubitaka.
  - U Koprivnici delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ zapalili vojni senjak. Izgorelo je 10 vagona sena.
  - Jedinice Karlovačke brigade 34. divizije NOVJ i delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ oštetili železničku prugu Karlovac — s. Ozalj na 40 mesta i srušili 107 betonskih stubova električnog voda između ta dva naselja.
- 20/21. avgust
- Kod s. Lonje (blizu Kostajnice) jedinice 17. udarne brigade i Brodske brigade 28. udarne divizije NOVJ izvršile prebacivanje žita preko komunikacije Beograd — Zagreb i r. Save u Baniju.

21. avgust — Kod železničkih stanica: Okučani, Sibinj, Nova Gradiška i Oriovac saveznička avijacija bombardovala neprijateljske transporte na pfuzi Beograd — Zagreb. Tom prilikom je pruga oštećena i saobraćaj obustavljen.
22. avgust — Ustaše iz s. Jasenovca (kod Dubice), oko 1000 njih, zapalile sve zgrade u selima Crkvenom Boku, ivanjskom Boku i Strmenu i pohapsile oko 220 ljudi, žena i dece, a ostale seljake pobile i bacile u vatru.
- Nemačke i ustaško-domobranske snage iz Darm'ara, s. Hercegovca i s. Pavlovca napale jedinice 12. divizije NOVJ u blizini s. Grubišnog Polja (kod Daruvara). Posle četvorčasovne borbe one su uspele da potisnu jedinice NOVJ i da zauzmu s. Grubišno Polje. Neprijatelj je imao 90 vojnika izbačenih iz stroja, a jedinice 12. divizije — 9 mrtvih, 24 ranjena i 16 nestalih boraca. U toj borbi je poginuo i komandant 12. NOU brigade Ivan Senjug Ujak, narodni heroj.
23. avgust — Dva nemačka i jedan ustaški bataljon sa domobranskom Hrvatskom mornaričkom legijom i četnicima (oko 2000 vojnika) izvršili napad iz Ogulina ka s. Vrbovskom 1 iz s. Zlobina ka s. Mrkoplju. Neprijatelj se probio do s. Srpskih Moravica i s. Mrkoplja, gde se spojio sa snagama iz s. Zlobina. Pod pritiskom jedinica 13. divizije NOVJ prinuđen je 27. i 28. avgusta na povlačenje u polazne rejone.
- Kod s. Ivanske 1. brigada 33. divizije NOVJ napala dve nemačke i jednu žandarmarijsku četu i odbacila ih prema Bjelolučaru.
24. avgust — Između s. Brđana i s. Blinjskog Kuta jedinice 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« 7. udarne divizije NOVJ porušile železničku prugu Sisak — Sunja i uništile lokomotivu i 12 vagona. Poginulo je 35 neprijateljskih vojnika i oficira, dok ih je 46 zarobljeno.
- Kod s. Grubišnog Polja (blizu Daruvara), po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku, od Bilogorskog NOP odreda i 1. bataljon mladinske brigade »Joža Vlahović« formirana Virovitička brigada 40. divizije NOVJ.
- U Vinkovcima saveznička avijacija porušila železničku stanicu, a na ž. st. Sesvete (kod Zagreba) uništila neprijateljsku kompoziciju.
- Otpočela III sednica Predsedništva ZAVNOH-a. Na toj sednici, koja je trajala dva dana, razmatrano je pitanje školstva, obrazovana je verska komisija i doneta je odluka o poništavanju prisilnog pokatoličavanja Srba na teritoriji NDH.
25. avgust — Delovi Brodske brigade 28. udarne divizije NOVJ napali na oko 100 ustaša I domobrana u s. Kukunjevcu (kod Pakraca). Napad nije uspeo zbog dolaska pojačanja iz Pakraca i Lipika. Neprijatelj je imao 2 mrtva i 23 ranjena vojnika.
20. avgust — Mađarski bataljon »Šandor Petefi« 6. korpusa NOVJ zauzeo s. Blagorodovac (kod Daruvara) u kome se branilo oko 60 nemačkih vojnika.
27. avgust — Na konferenciji NOF-a za srez Pakrac izabran Sreski odbor NOF-a.
- U Korenici (sada: Titova Korenica), na okružnoj konferenciji NOF-a za Liku, kojoj je prisustvovalo preko 1200 delegata iz svih srezova Like, izabran Okružni odbor NOF-a za Liku.
- U Vojniću, na okružnoj konferenciji NOF-a za okrug Karlovac, kojoj je prisustvovalo oko 600 delegata iz svih srezova karlovačkog okruga i iz jedinica 8. udarne divizije NOVJ, izabran Okružni odbor NOF-a za okrug Karlovac.
- U rejonu s. Petrovskog nemačka kolona iz Krapine i 4. četa 3. bataljona domobranske Zagrebačke posadne brigade napale 1. zagorsku NO brigadu i posle kraće borbe potisnule je s njenih položaja.
- U Zumberku, po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, od boraca Zumberačkog NOP odreda formirana Zumberačka brigada 34. divizije NOVJ.
- 27/28. avgust — Jedinice 9. divizije NOVJ otpočele napad na Gračac. Borbe su vođene do 29. avgusta, kada su se, zbog žilavog otpora snaga nemačke 373. legionarske divizije i četničke Gračačke brigade, jedinice NOVJ povukle na polazne položaje. Gubici neprijatelja nisu utvrđeni, dok je 9. divizija imala 32 mrtva, 145 ranjenih i 8 nestalih boraca.
29. avgust — Štab 6. korpusa NOVJ naredio potčinjenim jedinicama da rušenjem komunikacija na svojim operativnim područjima onemogućavaju prebacivanje neprijateljskih jedinica na područja južno od r. Save.

- Kod s. Zvonika (blizu Bjelovara) nemačka kolona napala 2. bataljon 1. brigade 33. divizije NOVJ. Posle kraće borbe bila je odbačena.
  - Kod rta Kabal na o. Hvaru nemačka artiljerija sa o. Brača potopila patrolni čamac PC 47 iz Hvarske flotile 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
  - U Istri, po naređenju Štaba 11. korpusa NOVJ, formiran 3. buzetsko-porečki NOP odred.
  - U s. Čabru (kod Delnica), po naređenju Štaba 11. korpusa NOVJ, formirana 3. istarska brigada 43. divizije NOVJ.
  - U udbinskom srezu održana II okružna konferencija USAOH-a za Liku. Izabran je nov Okružni odbor USAOH-a.
- 29/30. avgust — Virovitička brigada 40. divizije NOVJ prekinula železničku prugu Virovitica — Barč na 9 mesta.
30. avgust — Između s. Gradeca i s. Prikraja (na pruzi Zagreb — Križevci) delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušili dva neprijateljska transportna voza. Uništeno je 16 vagona i 1 lokomotiva a 1 lokomotiva je oštećena.
31. avgust — Jedinice Operativnog štaba za Baniju (1. udarna brigada »Vasilj Gačeša« i 2. udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ i 1. i 2. banijski NOP odred) otpočele osmodnevna dejstva na komunikacije u Baniji. (Pruga Sisak — Dubica porušena je na 346 mesta a pruga Sunja — Kostajnica — Dvor na 73 mesta; srušeno je 18 mostova i 1 propust.)
- Na odseku Kutina — s. Popovača, na dužini od 7 km, jedinice 7. udarne divizije 4. korpusa NOVJ¹ prekinule železničku prugu Beograd — Zagreb na 160 mesta i porušile ž. st. Voloder i više železničkih mostova, propusta i bunkera duž pruge. Poginulo je 28 i ranjeno 20 nemačkih vojnika i domobrana. Na tom odseku pruga nije radila više od 10 dana.
  - Turopoljsko-posavski NOP odred i delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili prugu Zagreb — Sisak na 50 mesta, zatim srušili 3 mosta i 3 propusta na putu između ta dva grada.
- Avgust k. — Po naređenju Štaba 10. korpusa NOVJ formirana Komanda posavskog vojnog područja 10. korpusa NOV.T.
- August — U šumi Radiševo kod s. Gunje (blizu Županje) nemački vojnici streljali sekretara OK KPJ za Majevicu Mirka Filipovića, narodnog heroja.

MAKEDONIJA

1. avgust — Prva makedonska NOU brigada i 1. albanska partizanska brigada zauzele Debar (osim kasarni) i oslobodile političke zatvorenike. Istovremeno je na putu Debar — Struga 1. kosovsko-metohijska NOU brigada vodila oštre borbe protiv delova nemačke 297. pešadijske divizije koji su pokušavali da se iz Struge probiju za Debar, u pomoć svome garnizonu. Posle trodnevni borbi, zbog nestanka municije, brigade NOVJ su se povukle na pl. Karaorman a albanska brigada u Albaniju. U tim borbama neprijatelj je imao oko 150 mrtvih i ranjenih, dok su brigade imale 20 mrtvih i oko 60 ranjenih boraca. Uništeno je više kamiona i nekoliko tenkova.
- Bugarski sreski upravitelj u Negotinu predložio ministru unutrašnjih poslova Carevine Bugarske: u Tikvešu sve stanovnike od 18 do 40 godina mobilisati i uputiti u radne bataljone, i time onemogućiti odlazak naroda u partizane.
- avgust — U manastiru Sv. Prohor Pčinjski (kod Kumanova), u prisustvu 122 predstavnika — delegata makedonskog naroda, održano I zasedanje Antifašističkog sabora narodnog oslobođenja Makedonije (ASNOM-a). Na zasedanju je, u skladu sa odlukama II zasedanja AVNOJ-a potvrđen državopravni položaj Makedonije kao ravnopravne federalne jedinice u okviru federativne Jugoslavije; doneta je odluka o najvišim organima vlasti, i ASNOM se konstituisao u najviši predstavnički, zakonodavni i izvršni organ vlasti makedonskog naroda; makedonski jezik je uveden kao službeni jezik u Makedoniji.
- U s. Oblovcima (kod Kumanova) 3. makedonska NOU brigada napala bugarsku posadu i posle kraće borbe nanela joj osetne gubitke. Brigada je zaplenila 15 pušaka i drugi ratni materijal.

¹ Sedma udarna divizija (bez 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša- 1 2. udarno brigade) bila je privremeno pod komandom 10. korpusa NOVJ.

- Us Zborskom (na pl. Kožufu) formirana 5. makedonska NO brigada.
- 4. avgust — CK KP Makedonije uputio proglas makedonskom narodu: poziva ga da pojača borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika, te na taj način potpomogne da se što skorije sprovedu u život odluke i rezolucije I zasedanja ASNOM-a.
- 4. avgust — U rejonu s. Malog i Golemog Gopena (kod Radovišta) dva bataljona 4. makedonske NO brigade napala 2. četu bugarskog 48. pešadijskog puka. Posle dvočasovne borbe četa je napustila položaj i povukla se ka Radovištu. pretrpevši gubitke od 2 mrtva i 3 ranjena vojnika. Bataljoni su imali nekoliko ranjenih boraca.
- U rejonu s. Konjskog (kod Kavadaraca) 2. makedonska NOU brigada napala kolonu iz sastava 56. puka bugarske 14. pešadijske divizije i zarobila 34 vojnika i 1 oficira, a zaplenila 6 zaprežnih kola s ratnom opremom.
- 6. avgust — U duhu direktive VS NOV i POJ, GS NOV i PO za Makedoniju izdao naredbu da se u Makedoniji formiraju 4 operativne zone: 1. skopska, 2. bitoljska, 3. bregalničko-strumička i 4. debarsko-kičevska. Naredbom su određene granice zona i komandni kadar.
- 5. avgust — GŠ NOV i PO za Makedoniju izdao naredbu 8. preševskoj NO brigadi da pripremi napad na ž. st. Bukorevce (kod Preševa), u sklopu opšteg napada na bugarske garnizone na pruži s. Tabanovce — Vranje.
- GŠ NOV i PO za Makedoniju naredio formiranje posebnih omladinskih jedinica (četa, bataljona i brigada) u sklopu jedinica NOV.
- GŠ NOV i PO za Makedoniju izdao naredbu o organizacionoj strukturi i zadacima korpusa, komandi vojnih područja i komandi mesta.
- 9. avgust — GŠ NOV i PO za Makedoniju uputio delegata u Štab 4. operativne zone NOV i PO Makedonije radi pružanja pomoći ovome štabu i radi održavanja veze sa Vrhovnim štabom NOV i PO Albanije.
- Na pl. Karaormanu 1. makedonska NOU brigada otpočela četvorodnevne žestoke borbe protiv delova nemačke 297. pešadijske divizije radi odbrane slobodne teritorije u Zupi, struškoj Malesiji i pl. Karaormanu. U tim borbama poginulo je 77 neprijateljskih vojnika i više ih je ranjeno. Brigada je imala 2 poginula i 1 ranjenog borca. Ona se povukla na pl. Bistru.
- U vezi s naredbom GŠ NOV i PO za Makedoniju od 8. avgusta reorganizovan 3. bataljon 3. makedonske NOU brigade i formiran kao omladinski bataljon »Done Filipovski«.
- 9/10. avgust — Na Veljoj glavi (kod Kumaova) 3. makedonska NOU brigada napala bugarski policijski odred (oko 120 policajaca i kontračetnika) i posle kraće borbe prinudila ga na povlačenje, nanevši mu gubitke od 16 ranjenih i zaplenivši p. mitraljez, municiju i drugu opremu. Brigada je imala 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
- 10. avgust — U rejonu s. Krnjeva i s. Konopišta (blizu Kavadaraca) 2. makedonska NOU brigada napala bugarske posade. U tim borbama neprijatelj je imao 25 mrtvih i 4 zarobljena, a 2. brigada — 9 mrtvih i 8 ranjenih. Zaplenjeno je: vojni magacin u s. Krnjevu, 8 kola. 16 konja sa ratnom opremom, 1 p. mitraljez, 4 puške i 5.000 metaka.
- 12. avgust — Pri GŠ NOV i PO za Makedoniju formirano Obaveštajno odeljenje. Ono je razradilo uputstvo o radu obaveštajnih organa u brigadama, vojnim područjima, komandama mesta i. kasnije, u divizijama i korpusima, u kojima su formirane izviđačke čete 1 vodovi.
- U rejonu s. Krnjeva i s. Konopišta (kod Kavadaraca) 2. makedonska NOU brigada napala bugarske snage iz Kavadaraca. Posle višerasovne borbe, kada je neprijatelju stiglo pojačanje od oko 400 vojnika i napalo je s leđa, ona se povukla ka pl. Kožufu. Neprijatelj je imao 17 mrtvih i 2 zarobljena a 2. brigada — 7 mrtvih i 3 ranjena.
- U rejonu s. Barova (kod Kavadaraca) delovi 2. bataljona 2. makedonske NOU brigade napali iz zasede bugarsku kolonu — oko 70 vojnika i komoru, naneli neprijatelju gubitke od 4 mrtva i 35 zarobljenih (skoro polovina zarobljenika pristupila bataljonu) i zaplenili 16 pušaka, 8 konja i šestoro kola sa raznim materijalom.
- 12/13. avgust — U rejonu s. G. Konjara (kod Kumanova) 3. makedonska NOU brigada i Kumanovski NOP odred porušili dva mosta i spalili ž. st. Tabanovce. Te objekte su branili jedan bugarski konjički eskadron i kontračetnici. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 9 ranjenih; uništena su mu 4 mitraljeza a jedan je zaplenjen. Brigada je imala 6 mrtvih, 13 ranjenih i 13 nestalih boraca.

- Između s. Kapinova i s. Bogomile (kod Titovog Velesa) delovi 5. makedonske NO brigade napali na delove bugarskog veleškog garnizona, pa se posle višečasovne borbe povukli ka Solunskoj glavi, itnali su 3 poginula borca. Neprijatelj je imao 1 mrtvog i 2 ranjena.
13. avgust — U blizini ž. st. Klajman (sada: Ljutica Stojan, na pruzi Titov Veles — Prilep) Veleški NOP odred »Trajče Petkanovski« miniranjem pruge srušio dve lokomotive teretnog voza.
14. avgust — U Debarcama (kod Ohrida), od Šiptarn iz kičevskog i debarskog kraja, formiran Šiptarski (kičevsko-debarski) NOP odred. (Kasnije je od njega formirana 4. šiptarska NO brigada.)
- Na visu Paruci (na pl. Plačkovici) 4 makedonska NO brigada napala bugarske snage jačine do bataljona i posle dvočasovne borbe nanela im gubitke od 15 mrtvih i 7 ranjenih vojnika. Brigada je imala 7 mrtvih i 12 ranjenih boraca. Zaplenjeno je: 40 pušaka, 1 mitraljez, 4 automata, 5000 metaka, komora sa hranom i druga ratna oprema.
- Avgust p. p. — U s. Ravnom (na pl. Rujanu), od ljudstva iz preševskog kraja, formirana 8. preševska NO brigada.
16. avgust — GŠ NOV i PO za Makedoniju naredio 1. NOU i 5. makedonskoj NO brigadi da izvrše pokret za Poreč (kod Broda) i tamo razoružaju četnike, a potom svoja dejstva orijentišu ka Brodu i Krtiševu radi stvaranja slobodne teritorije na lom području.
- Na pl. Plačkovici 4. makedonsku NO brigadu napali delovi bugarske 17. pešadijske divizije iz kočanskog, carevoselskog, strumičkog i štipskog garnizona. Brigada se, posle četvoročasovne borbe, povukla za Beli kamen. Neprijatelj je imao 46 mrtvih i 12 zarobljenih vojnika. Brigada je imala 9 mrtvih i 6 ranjenih boraca, Zaplenila je 2 minobacača. 4 mitraljeza, 50 pušaka i dosta municije.
19. avgust — Sekretar 2. oblasnog komitea KPM podneo CK KP Makedonije izveštaj o aktivnosti VMRO-a na teritoriji toga komiteta i u Egejskoj Makedoniji. U lom se izveštaju, porod ostalog, konstatuje da stanovništvo prezire funkcionere VMRO-a, nazivajući ih nemačkim i bugarskim špijunima.
20. avgust — GŠ NOV i PO za Makedoniju izveslio VŠ NOV i POJ o pripremanju bugarsko-nemačke ofanzive na prostoriju Kumanovo — Čustendil — Pirot — Vranje. (Do ofanzive nije došlo, jer je uskoro Bugarska kapitulirala.)
22. avgust — GŠ NOV i PO za Makedoniju naredio Štabu 2. operativne zone NOV i PO Makedonije da formira 9. i 10. NO brigadu i 41. diviziju NOVJ; da ovu diviziju, posle formiranja, orijentiše na železničku prugu Prilep — s. Bogomila, a delom snaga na prugu Devdelija — Veles (sada: Titov Veles).
- U s. Zborskom (na pl. Kožufu), u Grčkoj, od ljudstva iz bitoljskog kraja formirana 7. makedonska NO brigada a od ljudstva iz tikveškog kraja 9. i 10. makedonska NO brigada.
- U smislu direktive VŠ NOV i POJ GŠ NOV i PO za Makedoniju postavio zadatke potčinjenim jedinicama da u vremenu od 1. do 7. septembra pojačaju dejstva na komunikacijama: Veles — (sada: Titov Veles) — Skoplje, Skoplje — Kičevo i Prilep — Veles, jer će u to vreme, po već utvrđenom planu, po tim komunikacijama dejstvovati i saveznička avijacija.
- Koci ž. st. Sogle (blizu Titovog Velesa) Veleški NOP odred »Trajče Petkanovski« napao i proterao bugarsko obezbeđenje a zatim spalio opštinsku zgradu u selu. Bugarsko obezbeđenje je imalo 1 poginulog, 1 ranjenog i 1 zarobljenog vojnika. Odred nije imao gubitaka.
- Kod Drenovske klisure (na pulu Prilep — Gradsko) delovi 2. makedonske NOU brigade napali kolonu i zapalili 7 nemačkih kamiona. Tu je poginulo 15 nemačkih i 3 bugarska vojnika, a zaplenjeno je 250 pari odela i druga oprema. Gubici 2. brigade nisu ustanovljeni.
23. avgust — Četvrta makedonska NO brigada, posle višečasovne borbe, zauzela Berovo. Tu je razbila mesnu policiju i četu policajaca koja je došla u pomoć iz Pehčeva. Poginulo je 20 policajaca i 3 vojnika, a zarobljeno je 7 vojnika. Zaplenjeno je: 15 pušaka, 3 pištolja. 6 konja, 2,500.000 leva i drugi materijal. Istog dana 4. brigada je napustila Berovo.
- U Drenovskoj klisuri (na putu Prilep — Gradsko) delovi 2. makedonske NOU brigade iz zasede napali nemačku kolonu od 12 kamiona. Tri kamiona su uništili, a

ostali su se vratili u Prilep. Poginulo je 12 vojnika, a zaplenjeno je: 1 top, 8 pušaka, 5 pištolja, 4000 metaka, motocikl i druga oprema.

- 23/24. avgust** — Treća makedonska NOU brigada i jedan bataljon 8. preševske NO brigade napali bugarsku posadu rudnika kod s. Lojanc (blizu Kumanova), te uništili centralu, magacin, druge rudničke zgrade i 2 bunkera, zarobili 28 bugarskih vojnika i zaplenili 60 pušaka i 4 p. mitraljeza. Brigada je imala 3 poginula i 6 ranjenih boraca.
24. avgust — GŠ NOV i PO za Makedoniju uputio proglas bugarskim okupatorskim snagama u Makedoniji, u kome poziva bugarske oficire, podoficire i vojnike da ne uzimaju učešća u borbama protiv jedinica NOVJ, nego da prelaze na njihovu stranu radi zajedničke borbe protiv nemačkog okupatora, kako bi spasli svoju zemlju od katastrofe.
- U pokretu iz Karadžoe (u Grčkoj) za bitoljsko područje, 7. makedonska NO brigada napala posade bugarskih karaula Urup i Serova poljana (na grčko-jugoslovenskoj granici) i odbacila ih u s. Starovlnu (kod Bitolja).
25. avgust — Na Paruci (na pl. Plačkovici) formiran Maleševski (Maleški) NOP odred, sa zadatkom da dejstvuje u rejonu Berova, Pehčeva i Carevog Sela (sada: Delčeva).
- Us. Brezi (kod Broda) 1. kosovsko-metohijska NOU brigada i 5. makedonska NO brigada razoružale oko 220 čelnika. Ovi četnici, koji su se bez otpora predali, većinom su prišli jedinicama NOVJ.
- Treći bataljon 7. makedonske NO brigado napao na bugarski granični pododsek »Jejak« (na grčko-jugoslovenskoj granici), naterao graničare u bekstvo i zapalio karaulu.
26. avgust — Na pl. Karaormanu (kod Struge), od dotadašnjeg Šiptarskog (kičevsko-debarskog) NOP odreda i novodošlog ljudstva iz debarskog. struškog i kičevskog kraja, formirana 4. šiptarska NO brigada.
- PK SKOJ-a za Makedoniju uputio direktivno pismo skojevskim organizacijama Makedonije, u kome postavlja zadatke u duhu pisma CK SKOJ-a i 1 zasedanja AVNOJ-a: nastojati da se omladina masovno aktivira u NOF-u i da stupa u NOVJ; naročito prihvatiti omladinu koja stoji po strani ili je zavedena propagandom okupatora; u svim gradovima i selima formirati omladinske organizacije i odbore. U pismu se ukazuje na dotadanje greške u radu i daju smernice za budući rad.
- PK SKOJ-a za Makedoniju uputio direktno pismo skojevskim organizacijama u vojsci: pored ostalog, postavlja im zadatak da nove omladince, koji masovno stupaju u jedinice NOVJ, što bolje osposobe za predstojeća dejstva i borbe radi konačnog oslobođenja Makedonije.
- Na grčko-jugoslovenskoj granici (na Kajmakčalanu) 7. makedonska NO brigada napala bugarske granične karaula: Dr Rajs. Starkov grob, Starkov zub i Popadiju. U borbama je bilo obostranih gubitaka. Zarobljeno je nekoliko bugarskih vojnika (od kojih su trojica stupila u 7. brigadu). Ovde je poginula Mara Estroja Ovada Ovadija, politički komesar bataljona, narodni heroj.
28. avgust — Kod s. Rakova (blizu Kostura, u Grčkoj) delovi 7. makedonske NO brigade zauzeli bugarsku graničnu karaulu Sv. Ilija, a žalim produžili pokret za s. Buf. Obostrani gubici su bili osetni.
- Kod s. Zdunja (blizu Broda), u borbi protiv bugarskih snaga, poginuo zamenik komandanta 5. makedonske NO brigade Ilija Jovanovski Cvetan Igne, narodni heroj.
- Ovog i nekoliko narednih dana 1. makedonska NOU brigada, sa oko 1000 seljaka iz Debaraca, porušila oko 3 km pruge Struga — Kičevo, železničke stanice Slivovo, Preseka, Botun, železničke mostove kod s. Mešešta i Presc-ke i mostove na putu kod s. Botuna, s. Melničana i s. Mogorča. Pored toga, uništila je tt liniju u dužini od oko 20 km. Ta pruga nije popravljena sve do oslobođenja Makedonije.
29. avgust — U duhu direktive VS NOV i POJ o rušenju komunikacija uz sadejstvo savezničke avijacije, GS NOV i PO za Makedoniju naredio 1. makedonskoj NOU brigadi da od 1. do 10. septembra stalno napada i ruši objekte i postrojenja na železničkoj pruzi Gostivar — Kičevo i na komunikacijama Kičevo — Debar i Debar — Gostivar.
- Po naređenju GS NOV i PO za Makedoniju formiran Operativni štab za rukovođenje operacijama na teritoriji zapadno od r. Vardara. Taj štab je funkcionisao do kraja septembra 1944.
- Us. Pelincima (blizu Kumanova) formirana 11. makedonska NO brigada.

1944. avgust

SLOVENIJA

avgust 1944.

- 29/30. avgust — Treća makedonska NOU brigada, u dogovoru s partijskom organizacijom u zatvoru, napala zatvor u s. Idrizovu (kod Skoplja) i oslobodila oko 200 jugoslovenskih i oko 80 bugarskih političkih zatvorenika, te ih primila u svoje jedinice.
30. avgust — U rejonu s. Morana (blizu Skoplja) 3. makedonska NOU brigada, sa 280 bivših političkih zatvorenika, oslobođenih iz zatvora u s. Idrizovu (kod Skoplja), naišla na zasedu bugarskih artiljerijskih delova. Posle kraće borbe probila se ka s. Ramni Gaber. Imala je 2 poginula i 2 ranjena borca. Zaplenila je mitraljez i oko 10 konja i uništila 3 topa.
- U rejonu s. Vinice (blizu Kočana) formiran Strumički i Plačkovički NOP odred.
- Četvrta makedonska NO brigada zauzela s. Vinicu, razbivši oko 40 bugarskih policajaca i zaplenivši 30 pušaka. Kada je neprijatlju pristiglo pojačanje iz Kočana, ona se povukla ka s. Gradecu.
- 30/31. avgust — Jedanaesta makedonska NO brigada napala bugarsko obezbeđenje ?.. st. Glišić (blizu Kumanova) i posle kraće borbe zauzela i zapalila stanicu. Ona je, sem toga, porušila 8 skretnica i prugu na dužini od oko 150 m, oštetila 1 lokomotivu i spalila 3 vagona. Brigada je imala 1 poginulog borca.
- Kod s. Blaca (blizu Tetova) 1. kosovsko-metohijsku NOU brigadu napale jake snage balista. Neprijatelj nije usjwo da ovlada selom. Brigada je u toku noći produžila pokret preko Suve gore za s. Grgurnicu.
31. avgust — Stab 41. divizije NOVJ uputio pismo komandi bugarskog graničnog pododseka Mrežičko: poziva je da sa svojim jedinicama pride NOVJ radi zajedničke borbe protiv nemačkog okupatora, ili da preda oružje i opremu i povuče se u Bugarsku. Taj zahtev je odbijen.
- Kod s. Grgurnice (blizu Tetova) 1. kosovsko-metohijska NOU brigada razbila jake snage balista i prinudila ih da u neredu odstupe prema Tetovu.
- Avgust k. — Formirana Bevđelijska, Tikveška i Prilepska komanda vojnog područja.
- U Poreču, od Porečkog NOP odreda i četnika koji su 25. avgusta prišli NOVJ, formirana Porečka makedonska NO brigada.
- U s. Lisiću (kod Titovog Velesa) PK SKOJ-a za Makedoniju organizovao kurs za osposobljavanje skojevskili rukovodilaca u vojsci i u pozadini.

SLOVENIJA

1. avgust — Posle dvodnevnih oštrih borbi 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzela nemačko uporište Gornji Grad, jačine 156 vojnika. Od ovih vojnika, tri su poginula, jedan je ranjen, ostali su zarobljeni. Plen: 2 mitraljeza, 6 p. mitraljeza, 27 automata, 121 puška i dosta druge vojne opreme.
- Prva slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ, na položajima s. Soteska — s. Završče, i 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, na položajima s. St. Janž — s. Meliše, vodile teške borbe protiv nemačkih kolona koje su iz Soštanja i Mozirja nadirale ka oslobođenoj teritoriji Gornje savinjske doline s ciljem da ponovo uspostave uporišta u zauzetim varošicama. U viščasovnim borbama sve kolone su odbačene u polazne garnizone.
2. avgust — Na položajima kod s. Gozda 3. bataljon 11. slovenačke brigade v »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodio četvoročasovnu tešku borbu protiv nemačke kolone koja je iz Kamnika nadirala na oslobođenu teritoriju. Neprijatelj je odbačen u Kamnik.
- Pod pritiskom snaga 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. divizija NOVJ i U. slovenačke brigade »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, nemačke jedinice povukle svoje posade iz uporišta s. Rečica ob Savinji i s. Nazarje u garnizon Mozirje. Time se slobodna teritorija Savinjske doline proširila na istok sve do Mozirja.
- Kod s. Vcčje Brdo Kozjanski NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao nemačku snabdevačku auto-kolonu od 6 kamiona. Posle dvočasovne borbe deo posade se povukao u s. Loku (kod s. Žusema), ostavivši na položaju 14 mrtvih i 6 ranjenih vojnika i 4 kamiona hrane.

3. avgust
- I/. zasede kod s. Dolge Njive (na putu Gorica — Tolmin) delovi Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ uništili nemačku auto-kolonu. Poginulo je oko 70 a ranjeno 15 nemačkih vojnika.
  - Na položajima s. Prapreče — s. Cvibel — s. Zafara 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec« i 15. slovenačka (Belokranjska) brigada 15. divizije NOVJ vodile žestoku borbu protiv nemačko-domobranskih kolona koje su iz Stične i Trebnja težile da prodru u Zužemberk. Posle jednodnevne borbe neprijatelj se, uz velike obostrane gubitke, povukao u polazne garnizone.
  - Na položajima s. Brezje — s. Gozd U. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodile tešku viščasovnu borbu protiv nemačke kolone iz Kamnika. Energičnim bočnim napadom jedne čete neprijatelj je odbačen u polazni garnizon.
4. avgust
- Na položajima Mozirje — s. Prihovo — s. Rečica ob Savinji 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila tešku borbu protiv nemačke kolone koja je, uz podršku tenkova i artiljerije, pokušavala da proдре na oslobođenu teritoriju Gornje savinjske doline. Nemačke jedinice su uspele da prodru u s. Nazarjc, ali su sledećeg dana odbačene u Mozirje.
  - Na položajima s. Pusto Polje — s. Smartno ob Dreti — s. Lipa 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila tešku borbu protiv nemačke kolone koja je Vranskog nadirala na oslobođenu teritoriju. U dvodnevnoj borbi nemačke jedinice su, uz znatne gubitke, odbačene u Vransko.
  - Na položajima s. Lokve — s. M. Lažne — s. Mrzla Rupa (na Trnovskom gozdu) 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik«. 31. divizije NOVJ vodila viščasovnu oštru borbu protiv nemačke kolone iz s. Lokava i odbacila je u polazni garnizon. Poginulo je 11 a ranjeno 6 nemačkih vojnika.
  - Kod varošice Voflsberg (u Austriji) Severna četa Koruške grupe NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napala iz zasede nemačku kolonu jačine 120 vojnika. Posle viščasovne borbe poginulo je 12 a ranjeno 30 nemačkih vojnika; ostali su odbačeni u Voflsberg.
5. avgust
- Stab 4. operativne zone NOV i PO Slovenije izdao naredbu za formiranje Moravskog vojnog područja u Moravškoj i Zasavskoj dolini.
6. avgust
- Kod s. Lokava (na pl. Trnovskom gozdu) 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ vodila viščasovnu borbu protiv jake nemačke kolone koja je nastojala da se probije iz s. Lokava u pravcu s. Predmeje (kod Ajdovščine). U borbi je poginulo 14 a ranjeno 10 nemačkih vojnika; ostatak je odbačen u polazni garnizon.
7. avgust
- Na položajima s. Kutni Vrh — s. Reber — s. Cvibel — s. Zafara 9. slovenačka brigada 18. divizije NOVJ i 15. slovenačka (Belokranjska) brigada 15. divizije NOVJ vodile tešku borbu protiv nemačko-domobranskih kolona iz s. Stične i s. St. Vida koje su težile da prodru u Zužemberk. Posle jednodnevne borbi; neprijatelj se, razbijen, povukao u polazne garnizone.
8. avgust
- Na položajima s. Hrastnik — s. Zgornje Slemene (kod Celja) 1. slovenačka udarna brigada Tone Tomšič« i 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ vodile tešku borbu protiv nemnčkih kolona koje su iz Slovenskih Konjica nadirale na Konjičku goru. Pred večer. posle više uzastopnih juriša, nemačke su kolone, uz velike gubitke, odbačene u s. Frankolovo i s. Slovenske Konjice.
  - Kod s. Lokava (na pl. Trnovskom gozdu) 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ vodila je jednodnevnu oštru borbu protiv nemačke kolone koja je nastojala da se probije iz okruženja; a pred večer. kada joj je druga nemačka kolona, iz s. Nemaca, udarila u leđa, ona se povukla na položaje kod s. M. Lažni.
  - Na železničkoj stanici u Jesenicama 3. minersko-sabotažna četa Gorenjskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ miniranjem srušila prostoriju nemačke železničke policije. Poginulo je 12 a teže je povredeno 6 nemačkih policajaca.
9. avgust
- Posle viščasovne oštre borbe 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzela nemačka uporišta s. Bočna i s. Smartno ob Dreti (kod Kamnika). proširujući time slobodnu teritoriju Gornje savinjske doline. Samo manji deo nemačkih vojnika iz s. Smartna uspeo je da se povuče u Mozirje, dok je veći deo uništen ili zarobljen. Zaplenjene su veće količine oružja i drugog materijala.

- avgust*
- CK KP Slovenije uputio partijskim organizacijama eirkularno pismo o podizanju manevarske sposobnosti jedinica NOV. Sljedećeg dana je slično pismo uputio i GS NOV i PO za Sloveniju.
  - Formiran Minerski bataljon 18. divizije NOVJ jačine dve čete (minerska i pontonirska).
  - Prva slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ napala nemačko uporište u s. Smarju pri Jelšah (kod Celja). Zbog brze intervencije jakih nemačkih snaga iz s. Grobeina, koje su probile položaje 13. slovenačke brigade »Mirko Bračić«, uništena je samo železnička stanica i oslobođena su 23 politička zatvorenika, dok se posada uporišta nije mogla savladati.
- igust*
- Radi uspešnije borbe protiv pete kolone, GS NOV i PO za Sloveniju, na osnovu odluka NKOKJ-a, formirao Odeljenje za zaštitu naroda, sa odsecima kod vojnih oblasti 7. i 9. korpusa NOVJ i 4. operativne zone NOV i PO Slovenije.
  - Šesta slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije izvršila prepad na nemačko oporavilište u Rimskim Toplicama. Njeni delovi koji su se nalazili na obezbeđenju uništili su 1 kamion i 1 automobil nemačke kolone koja je nadirala u pomoć oporavilištu i naneli joj znatne gubitke u ljudstvu. Brigada se, posle kraćeg govora nemačkim ranjenicima u oporavilištu, povukla s velikim plenom u oružju i materijalu.
- igust*
- Na Limbarskoj gori (kod Litije) i kod s. Sv. Trojice (blizu Domžala) 11. slovenačka brigada Miloš Zidanšek« i delovi Kamniško-zasavskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodili tešku borbu protiv nemačkih kolona koje su iz garnizona Domžala — s. Krašnje i Litije nadirale da odbace jedinice 4. operativne zone NOV i PO Slovenije od komunikacije Ljubljana — Celje. Borbe su, s kraćim prekidima, vodene sve do 21. avgusta, kada se neprijatelj povukao u polazne garnizone. Brigada je vešt看im manevrima i/begavala direktne udare nadmoćnih nemačkih snaga a iznenadnim prepadima na manje jedinice nanosila neprijatelju znatne gubitke.
- vgust*
- Iz Centralne vojne bolnice 9. korpusa NOVJ (kod Cerkna) 31. divizija 9. korpusa NOVJ otpočela transportovanje nepokretnih ranjenika u Notranjsku radi prebacivanja u savezničke vojne bolnice u južnoj Italiji.
- Vgust*
- Kod s. Grmača (blizu Litije) 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« i Kamniško-zasavski NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodili tešku borbu protiv nemačke kolone koja je nadirala iz Litije u pravcu Moravča. U dvodnevним borbama neprijatelj je odbačen uz ošetrne gubitke.
  - Kod s. Paške Vasi (blizu Velenja) 3. bataljon 1 slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ uništ看o teretni voz s materijalom za opravku tunela kod s. Hude Luknje, kojom prilikom je poginulo 86 nemačkih vojnika i radnika.
- Offuit*
- Otpočeo napad jakih nemačkih snaga iz s. St. Jurija, s. Laškog, Rimskih Toplica, Radeča i Sevnice na Kozjanski NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije na položajima Lisca — Ješivec (kod Sevnice) i položaju kod Jurkloštera. Posle dvodnevних borbi jedinica Kozjanskog NOP odreda su se povukle u pravcu s. Cerja (kod Sevnice) a nemačke snage u polazne garnizone.
- vgust*
- Na položajima Pogled — Negastern — Limbarska gora 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila tročasovnu tešku borbu protiv nemačkih kolona koje su s pravca Domžala nadirale na njene položaje. Brigada se zatim, pod pritiskom nadmoćnijeg neprijatelja, podržanog snažnom artiljerijskom i tenkovskom vatrom, povukla na nove položaje kod s. Loga (blizu Trojana).
  - Na položajima s. Spodnji Prekar — s. Sv. Trojica — s. Kokošine (kod Domžala) 11. slovenačka brigada /Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila jednodnevne oštre borbe protiv nemačkih kolona iz Litije, Domžala i s. St. Viđa. Najzad se, pod pritiskom nadmoćnih snaga, povukla na nove položaje kod s. Poljane (blizu Trojana).
  - Nemačke snage iz s. Crne i Zelezne Kaple (u Austriji) otpočele napade na jedinice Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije na području s. Koprivnice (kod Solčave). U teškim borbama, koje su trajale do 24. avgusta, nemačkim jedinicama su naneti ošetri gubici u ljudstvu i tehnici, zbog čega su odustale od daljih napada.
- U>Oust*
- U zapadnom delu Beneške Slovenije, u sastavu Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ, formirana Prva beneška partizanska četa.

- Jake nemačke snage iz Kobarida i Tolmina otpočele napad na 17. slovenačku brigadu »Simon Gregorčič« 30. divizije i Idrijsko-tolminski NOP odred 9. korpusa NOVJ na odseku Planica — s. Slome — s. Pretovče (kod Kobarida). U teškim četvoročasovnim borbama slovenačke jedinice su uspele da se preko r. Tolminke probiju u pravcu s. Cadrga (kod Tolmina).
  - Na položajima kod Koprivne jedinice Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodile teške borbe protiv nemačke kolone iz s. Crne, koja je odbijena, i nemačke kolone iz Zelezne Kaple (u Austriji), koja je uspela da se probije u Koprivnu. Jedinice NOP odroda su se povukle na položaje pl. Prorenc — pl. Bela peč — s. Bistra (kod Solčave).
22. avgust
- U Trstu, ispred kasarne nemačkog 10. SS policijskog puka, patrola Minersko-sabotažnog voda Južnoprimorskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ miniranjem zapalila nemački kamion sa prikolicom, natovaren sa 18 buradi benzina.
  - Nemačke jedinice iz Novog Mesta, V. Lašča i Ribnice napala 15. diviziju NOVJ na području Suhe krajine. U dvodnevnom oštrim borbama na položajima s. Kal — s. Ambrus, s. Ajdovec — s. Vinkov Vrh i kod s. Hinja nemačke jedinice su prinuđene da se pod pritiskom 15. divizije povuku u polazne garnizone.
23. avgust
- U oštroj borbi 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ zauzela nemačko uporište u s. St. Lovrencu na Pohorju (sada: Lovrenc na Pohorju). je 26 a zarobljena su 44. Zaplenjena je veća količina oružja.
  - U oštroj borbi 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Serčer« 14. divizije NOVJ zauzela nemačko uporište u s. St. Lovrencu na Pohorju (sada: Lovrenc na Pohorju). Od 98 nemačkih vojnika poginulo je (i a zarobljeno 48.
  - Na položajima s. Motnik — s. V. Raven — s. Zlokarje 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« i 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila teške borbe protiv nemačke kolone koja je nadirala iz Vranskog. Posle neprekidne borbe sve do 20 časova neprijatelj je, uz znatne gubitke, odbačen u polazni garnizon.
24. avgust
- Iz zasede kod s. Bistre (blizu Mežice) delovi Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napali nemačku kolonu koja se, po završenom napadu na taj odred na području Solčeva — Logarska dolina, vraćala u s. Crnu, svoj polazni garnizon. Iznenadnim udarom, odred je u potpunosti razbio neprijateljsku kolonu, nanevši joj velike gubitke.
25. avgust
- Kod s. Karnahata (u Italiji) 2. bataljon Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ napao nemačku kolonu jačine 350 ljudi. Posle tročasovne borbe kolona se povukla.
26. avgust
- Treći bataljon 11. slovenačke brigade »Miloš Zidanšek« 4. operativno zone NOV i PO Slovenije zauzeo nemačko uporište Sv. Katarinu (kod Trbovlja). Posada, koja se utvrdila u crkvi, posle miniranja crkve u potpunosti je izgorela.
  - Kod s. Vogerskog (blizu Gorice) delovi 18. slovenačke (Bazoviške) udarne brigade 30. divizije NOVJ napali kolonu italijanskih fašista, naneli joj gubitke od 40 mrtvih i 10 ranjenih i odbacili je ka Gorici.
27. avgust
- Nemačke jedinice iz Novog Mesta i s. Ši, Vida, preko s. Zgradeca, s. Sela pri Sumberku i s. Straže, u više kolona izvršile napad na oslobođenu teritoriju Suhe krajine. Pošto su u trodnevnom oštrim borbama na položajima s. Zavrh — s. Zalisec — s. Cvibel — s. Zafara i s. Mačkin Hrib — s. Vinkov Vrh, jedinice 15. divizije NOVJ odbile sve napade i sprečile prodor na oslobođenu teritoriju, neprijatelj se povukao u polazne garnizone.
  - Kod s. Oseka (na putu Gorica — Ajclovščina) delovi 18. slovenačke (Bazoviške) udarne brigade 30. divizije NOVJ napali nemačku auto-kolonu. U jednodnevnoj borbi kolona je u potpunosti uništena (7 kamiona i 4 motocikla). Poginulo je 60 nemačkih vojnika.
  - U Gorenjskoj, na osnovu naredbe Štaba 9. korpusa NOVJ, od Gorenjskog NOP odreda formiran Skofjološki i Kokrški NOP odred. Tom naredbom je teritorija Gorenjske podeljena na dva operativna područja koja je razdvajala r. Sava.
  - U rejonu s. Zgornjih Slemen (kod Celja) 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ vodila višerasovnu ostru borbu protiv nemačkih kolona iz Celja, Vojnika i s. Frankolova, a zatim se preko s. Pletovarja prebacila na pl. Boč.
28. avgust
- Kod s. Kotlja (blizu Slovenj-Gradeca) 1. bataljon Istočnokoruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao iz zasede nemačku policijsku patrolu

jaCine 20 vojnika. Posle kraće borbe, u kojoj je poginulo 12 nemačkih vojnika, ostaci nemačke patrole su pobjegli u s. Guštanj (sada: s. Ravne na Koroškem kod Dravograda).

30. avgust — U s. Predama (kod Postojne), od 1. botaiiona lfi. slovenačke brigade Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ. formiran Jeseničko-bohlnjski NOP odred 9. korpusa NOVJ. On se prebacio na svoje operativno područje u rejon Bohinja.
- U Vuzenici (kod Dravograda) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ napala nemačko policijsko uporište, ali je posle dvočasovne borbe, zbog jakog fortifikacijskog uređenja uporišta i zbog pristiglog pojačanja iz Dravograda, morala obustaviti dalje napade, iako je već bila prodrla u varošicu.
31. avgust — Kod ž. st. St. Lovrenc na Pohorju (sada: Lovrenc n« Pohorju) 3. bataljon 2. slovenačke udarne brigade »Ljubo Sercer 14. divizije NOVJ oslobodio 84 engleska ratna zarobljenika iz koncentracionog logora u Mariboru. Njih su nemačke vlasti, uz jaku policijsku zaštitu, bile angažovale na opravljanju željezničke pruge Maribor — Dravograd. Posle kraće borbe zarobljeno je 15 nemačkih vojnika i zaplenjeno je naoružanje.
- Kod s. Mošenika (blizu Zagorja ob Savi) jedinice Kamniško-zasavskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napale nemačku posadu koja je obezbeđivala most na r. Savi i željezničku prugu Zidani Most — Ljubljana, te posle kraće borbe uništile bunker, nanevši neprijatelju gubitke od 2 poginula i 9 zarobljenih.

SRBIJA

1. avgust — Glavni štab NOV i PO za Srbiju uputio OK KPJ za Leskovac uputstvo o načinu mobilizacije, stvaranju novih NOP odreda, učvršćivanju pozadinskih organa: NO odbora, komandi mesta i područja, oživljavanju kulturnog rada i pripremama za slobodne izbore organa NO vlasti.
- Kod s. G. Jošanice (blizu Novog Pazara) jedinice 17. udarne divizije NOVJ, prodirući ka r. Ibru, vodile borbu protiv jednog bataljona nemačkog 5. SS policijskog puka i muslimanske fašističke milicije i odbacile ih u Novi Pazar.
- U s. Koračići (kod Mladenovca) 2. šumadijska NO brigada vodila borbu protiv četnika i nanela im gubitke od 9 mrtvih i 1 zarobljenog.
2. avgust — Kod s. Šanca (blizu Novog Pazara) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije i jedinice 6. proleterske udarne istočnobosanske brigade 17. udarne divizije NOVJ, prodirući ka r. Ibru, napale dva bataljona nemačkog 5. SS policijskog puka, te ih posle oštire borbe razbile i odbacile prema Novom Pazaru, nanevši im gubitke od 25 mrtvih i 15 ranjenih i zaplenivši 1 top, 1 mitraljez, veću količinu municije i dosta drugog materijala.
- Kod s. Vlasova (blizu Prokuplja) 4. srpska udarna brigada 21. udarne divizije NOVJ napala jednu četničku brigadu i posle dvočasovne borbe prinudila je da u neredu odstupi ka s. Statovcu.
3. avgust — Jedinice 2. proleterske divizije NOVJ, u susretnoj borbi na Dobrom brdu i Krstaču, proterale oko 1800 nemačkih vojnika i vojnika RZK i izbile na komunikaciju Kos. Mitrovica — Raška (između ž. st. Lešak i Leposaviči). U borbama su neprijatelju nanele gubitke od 64 mrtva. 13 zarobljenih i oko 200 ranjenih i zaplenile 6 p. mitraljeza, više pušaka, 1 radio-stanicu, 37 konja i drugi materijal, uz sopstvene gubitke od 17 mrtvih i 38 ranjenih.
- Između s. Leška i s. Rudnice (kod Raške) jedinice 17. udarne divizije NOVJ napale uporišta delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. U borbama vođenim u toku dana i naredne noći one su neprijatelju nanele gubitke od 28 mrtvih, 36 ranjenih, 22 zarobljena, uništile 2 tenka. 4 bunkera. 6 kamiona i porušile 100 metara pruge. Gubici 17 divizije: 9 mrtvih i 11 ranjenih boraca.
- Kod s. Banjske (blizu Kos. Mitrovice) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv ojačanog bataljona nemačke 1. brdske divizije. Neprijatelj je imao preko 65 vojnika izbačenih iz stroja.
- Delovi 25. divizije NOVJ izvršili demonstrativan napad na bugarsku posadu u s. Sebe-Vranju i prepad na žt. st. Lepenac (k>d Vranja), te uništili lokomotivu i 20 vagona, ubili 5 i zarobili 12 bugarskih vojnika i zaplenili oružje i preko 7000 pušanih metaka.
- Diverzantska grupa 22. divizije NOVJ eksplozivom srušila zgradu ž. st. Vranjska Banja (kod Vranja). Pri tom je poginulo 20 nemačkih i 14 bugarskih vojnika.

- Između Srem. Karlovaca i s. čortanovaca minerska grupa 1. sremskog NOP odreda minirala prugu i uništila lokomotivu i 8 vagona s ratnim materijalom.
- 3/4. avgust
- Na Rosuljaku (kod Preleva) 8. i 10. srpska brigada 22. divizije NOVJ napale na oko 800 bugarskih vojnika, ali zbog snažnog otpora nisu uspele da ih proteraju. Jedinice NOVJ imale su 8 mrtvih i 12 ranjenih boraca, dok gubici neprijatelja nisu utvrđeni. Sutradan su se bugarski vojnici povukli u s. Ristovac.
  - Između s. Platičeva i s. Nikinaca 2. bataljon ti. vojvođanske NOU brigade porušio prugu Ruma — Sabac u dužini od 500 metara.
4. avgust
- Između Raške i Kos. Mitrovica Operativna grupa divizija NOVJ (2. proleterska, 5. i 17. udarna divizija), u borbi protiv delova nemačke 7. SS divizije •••Princ Eugen i 1. brdske divizije i posada RZK na železničkim stanicama, mostovima i tunelima, forsirala r. Ibar i izbila na zapadne padine pl. Kopaonika. U borbi je ubila 282. ranila preko 520 i zarobila 37 neprijateljskih vojnika, a iz nemačkog zarobljeništva oslobodila 12 Rusa i 80 Italijana; zaplenila 21 automatsko oruđe, 1 minobacač, G pištolja, 110.000 metaka. 2 radio-stanice i dosta drugog materijala; spalila 2 železničke stanice; uništila 1 lokomotivu, 1U3 vagona, 6 kamiona. 1 radio-stanicu, 10 automatskih oruđa i 150.000 metaka; srušila 4 mosta i porušila nekoliko kilometara železničke pruge. Jedinice NOVJ su imale 52 poginula i 136 ranjenih boraca.
  - Na liniji s. Komarau. — s. Vilovi — s. Akmačići (kod Nove Varoši) jedinice 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOV.T izvršile napad na oko 500'četnika Mileševskog korpusa i odbacile ih preko r. Uvea ka s. Stitkovu. Neprijatelj je imao 5 mrtvih, 8 ranjenih i 3 zarobljena. Zapljenjen je 1 p. mitraljez. Brigada je imala 3 ranjena borca.
  - Po odluci OK KPJ za severni Banat, delovi Severno-banatskog NOP odreda izvršili izneudni napad na nemačko osiguranje logora političkih interniraca kod s. Coke (blizu Kikinde) i oslobodili 142 politička zatvorenika.
  - Glavni NO odbor Vojvodine svima okružnim NO odborima uputio pismo o borbi protiv neprijateljskih agenata i o kontroli stranaca.
5. avgust
- Između Đakovice i Prizrena Partizanski bataljon Kosova napao nemačku kolonu od 10 kamiona. Uništeno je svih 10 kamiona a poginulo je 18 nemačkih vojnika.
  - Između s. Dobrinaca i s. Sibača (kod Rume) jedan vod 2. bataljona G. vojvođanske NOU brigade iz zasede napao neprijateljsku grupu od 25 vojnika. U borbi, koja je trajala više od 1 časa. poginulo je 7 neprijateljskih vojnika dok je vod imao 3 poginula borca.
  - Prva četa Sevemobanatskog NOP odreda izvršila prepad na stražu kod železničkog mosta bizu s. Vrbiće (kod Novog Kneževca), razoružala stražare i zaplenila 5 pušaka sa 2000 metaka i dosta druge opreme.
- Avgust p.
- Od boraca s teritorije sludeničkog, deževskog i kosovskomitrovičkog sreza ponova formiran Ibarski NOP odred.
  - Na pl. Kukavici Stab 24. divizije NOV.T formirao Oruglički NOP odred sa zadatkom da na području Vranja i Vladičinog Hana mobiliše ljudstvo za jedinice **NOVJ**, čisti teritoriju od zaostalih neprijateljskih vojnika i pomaže učvršćivanje **NO** vlasti.
  - Na istočnim padinama Maglen-planine (kod Knjaževca) Timočki i Niški NOP odred sukobili se sa oko 600 vojnika SDK iz zaječarskog garnizona. Ubijeno je i ranjeno oko 30 neprijateljskih vojnika. Gubici NOP odreda: 6 poginulih i 23 ranjena borca.
- 5/6. avgust
- Delovi Vranjskog NOP odreda napali bugarsku graničnu karaulu Markov kamen, te zarobili 8 bugarskih vojnika i zaplenili 1 p. mitraljez i 7 pušaka.
6. avgust
- Na pl. Kopaoniku (između Suvog Rudišta, Bukove glave, Brusa i Aleksandrovca) otpočele četvorodnevne borbe Operativne grupe divizija NOVJ (2. proleterska, 5. i 17. udarna divizija NOVJ) protiv 4. grupo četničkih jurišnih korpusa (1. 2, 3. i 5. četnički jurišni korpus — uk'pne jačine oko 10.000 četnika). U ostrim borbama jedinice NOVJ su razbile četnike (7. avgusta zauzele Brus a 9 10. avgusta Aleksandrovac) i odbacile ih ka dolini r. Z. Morave, nanevši im gubitke od 522 poginula. 637 zarobljenih i većeg broja ranjenih (deo čelnika je dezertirao) i zaplenivši 2 topa, 35 automatskih oruđa, preko 800 pušaka, 80.000 metaka i veću količinu druge ratne opreme.

- Između s. Derecara i s. Brzeća (kod Brusa) 2. proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije i delovi 17. udarne divizije NOVJ odbili napad četničkog Pocerškog korpusa i zauzeli s. Gradac. Četnici su imali 30 mrtvih i 2 zarobljena, a jedinice NOVJ — 5 ranjenih.
  - Kod Mramora 17. udarna divizija NOVJ odbila napad četničkog Cerskog i Valjevskog korpusa (oko 3000 četnika) koji su od Brusa pokušali da ovladaju dominantnim položajima na pl. Kopaoniku. Neprijatelj je imao 16 mrtvih, 45 ranjenih i 7 zarobljenih, a 17. divizija — 4 mrtva i 8 ranjenih.
  - Partizanski bataljon Kosova napao rudnik Kami (kod Tropoje, u Albaniji) ubio 8 i zarobio 5 nemačkih vojnika i oslobodio oko 150 prisilno mobilisanih radnika. (Radnici su zatim dobrovoljno stupili u partizane.)
  - Između Kikinde i s. Mokrina delovi Severnobanatskog NOP odreda minirali prugu i uništili lokomotivu i 6 vagona.
7. avgust
- Na prostorijski Bećirovac — Ledenica — s. D. 1 G. Levići — s. Vlajkovci (na pl. Kopaoniku) jedinice Operativne grupe divizija NOVJ (2. proleterska. 5. i 17. udarna divizija) napale četnički 1. ravnogorski i Valjevski korpus. U oštrim borbama neprijatelj je pretrpeo gubitke od 404 mrtva, više ranjenih i 347 zarobljenih. Gubici jedinica NOVJ: 20 mrtvih i 45 ranjenih. Zaplenjeno je 2 topa. 185 pušaka, 8 kola artiljerijske i minobacačke municije, 10.009 pušanih metaka i veća količina drugog materijala i opreme. Goneći četnike, 2 proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ, posle kraće borbe, zauzela je varošicu Brus.
  - Kod s. Rutoša i na Crnom vrhu (blizu Priboja) dva bataljona 4. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napala četnički 4. jurišni korpus i posle oštre borbe proterela ga preko r. Uvea ka s. Bijelim Brdima. Tom prilikom je razbijen jedan bataljon četničke Zlatiborske jurišne brigade. Neprijatelj je imao 20 mrtvih, oko 30 ranjenih i 1 zarobljenog. Zaplenjeno je 16 pušaka i 1 p. mitraljez. Jedinice NOVJ su imale 4 ranjena borca.
  - Kod s. Retkocera (blizu Lešana) završene dvodnevne borbe 17. srpske brigade 24. divizije NOVJ i bugarske partizanske brigade »Georgi Dimitrov« protiv oko 2000 četnika. Četnici su odbacili bugarsku partizansku brigadu, a zatim i 17. srpsku brigadu 24. divizije NOVJ, koja je u borbama pretrpela gubitke od oko 60 mrtvih i zarobljenih.
  - U Zemunu, kod osnovne škole »Svetozar Miletić«, mesna partizanska grupa ubila Berislava Severovića, šefa odseka ustaške policije.
  - GS NOV i PO za Vojvodinu naredio 6. i 7. vojvodanskoj NOU brigadi, 1. i 2. sremskom NOP odredu i Komandi sremskog vojnog područja da slobodnu teritoriju obezbede od pljačke okupatora i ustaša i od upada četnika iz Srbije.
- 7/8 avgust
- Prvi bataljon 1. sremskog NOP odreda napao i, posle dvočasovne borbe, zauzeo ustaško-domobransko uporište u s. Cereviću (kod Petrovaradina). Neprijateljska pojačanja sa pravca s. Beočina odbio je 1. bataljon 6. vojvodanske NOU brigade, koji je vršio obezbeđenje. Gubici neprijatelja: 22 poginula i 10 ranjenih, dok se 12 neprijateljskih vojnika udavilo u Dunavu. Uništeni su mitraljez, 4 p. mitraljeza i 8 pušaka.
8. avgust
- Goneći razbijene četničke jedinice iz 4. grupe jurišnih korpusa u pravcu komunikacije Aleksandrovac — Jošanička Banja, jedinice Operativne grupe divizija NOVJ ubile 46, ranile 84 i zarobile 292 četnika, a same imale 2 poginula borca. Zaplenjeno je: 5 mitraljeza, 5 p. mitraljeza, 7 automata, 274 pušaka, 19 pištolja, 45.000 pušanih metaka i veća količina drugog materijala i opreme.
  - Na položaju s. Buštranje — Motina — s. Brezovica — s. Nesvrta oko 5000 bugarskih vojnika iz doline r. J. Morave (između Ristovca i Vranjske Banje) napalo na jedinice 22. divizije NOVJ. U borbama, vođenim ceo dan, neprijatelj je odbačen ka dolini J. Morave, ostavivši na položajima 10 poginulih vojnika. Gubici 22. divizije NOVJ: 5 mrtvih i 9 ranjenih boraca.
  - Između s. Bučumeta i s. Slišana (kod Lešana) 11. i 15. srpska brigada 24. divizije NOVJ napale na oko 350 vojnika SDS i SDK. Posle četvorčasovne borbe neprijatelj je prisiljen na odstupanje ka Lebanu, uz gubitke od 23 mrtva, 35 ranjenih i 3 zarobljena. Gubici jedinica NOVJ: 6 mrtvih i 11 ranjenih.
  - Kod s. Kokinog Broda 1 s. Radojinje (blizu Nove Varoši) jedinice 37. udarne divizije NOVJ prešle na desnu obalu r. Uvea, a zatim s položaja kod s. Ojkovice i s. Burade odbacile četnički Zlatiborski i 2. mileševski korpus.
  - Kod s. Stitkova i s. Trudova (blizu Kokinog Broda) tri bataljona 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napala na oko 750 četnika i

- odbacila ih ka pl. Javoru. Neprijatelj je imao 4 mrtva, nekoliko ranjenih i 6 zarobljenih.
- Delovi Severnobanatskog NOP odreda razbili stražu kod ž. st. Padej i uništili stanične uređaje, a jednovremeno izvršili upad u opštinsku zgradu u s. Jazovu (kod Kikinde) i zapalili opštinsku arhivu.
9. avgust
- Četvrta i 5. srpska udarna brigada 21. udarne divizije NOVJ napale Kuršumliju. Zbog snažnog otpora bugarskih i nemačkih vojnika, pripadnika SDS i četnika, nisu uspele da je zauzmu, pa su se povukle ka s. Samokovu i s. Barlovu.
- 9/10. avgust
- Jedinice 17. udarne divizije NOVJ, uz sadejstvo 2. proleterske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ, posle kraće borbe protiv četnika, zauzele Aleksandrovac i s. Novake. Čelnici su se povukli ka Kruševcu.
  - Šesnaesta i 19. srpska brigada 25. divizije NOVJ napale bugarsku posadu u s. Kruševici (oko 100 vojnika) i s. D. Lopušnji (oko 100 vojnika). Posada u s. Kruševici je uništena, a u s. D. Lopušnji je poginulo desetak bugarskih vojnika, dok su se ostali razbežali.
10. avgust
- Na putu Ruma — s. V. Radinci 1. četa 1. bataljona 6. vojvodanske NOU brigade iz zasede napala 25 neprijateljskih vojnika, te 24 njih ubila (a jedan je uspeo da pobjegne). Četa je imala 2 poginula borca i 4 ranjena. Zaplenjeno je: automat, 5 pušaka, 3 pištolja i nešto druge opreme.
  - Prvi bataljon 1. sremskog NOP odreda i delovi 6. vojvodanske NOU brigade napali ustaško-domobranksko uporište u s. Calmi (kod Srem. Mitrovice). Posle duže borbe zauzet je veći deo sela, ali je napad prekinut zbog ogorčenog otpora iz crkve 1 škole, kao i zbog pristizanja pojačanja iz Srem. Mitrovice.
- 10/11. avgust
- Jedinice 22. divizije NOVJ napale bugarska obezbeđenja objekata na pruzi Vladičin Han — Ristovac, te porušile signale i skretnice na ž. st. Priboj, zauzele ž. st. Vranje i tu uništile 2 lokomotive, porušile most kod s. Zlatokopa, propust kod s. Kumareva i propust između Ristovca i s. Neradovca, prekinule prugu na 17 mesta i srušile 17 tt stubova. Pri tome su pretrpele gubitke od 4 poginula i 14 ranjenih boraca.
- U. avgust
- U s. Prekopčelici (kod Lebane) 15. srpska brigada 24. divizije NOVJ napala četničku Resavsku brigadu i proterala je ka Lebanu. Poginulo je 20 četnika, među kojima i komandant brigade. Gubici 15. brigade: 3 ranjena borca. Istovremeno je 11. srpska brigada te divizije porušila prugu Leskovac—Grdelica i srušila voz, a zatim kod s. Radonjice napala čelu SDK, nanela joj gubitke od 5 mrtvih i proterala je ka Leskovcu. Brigada nije imala gubitke.
  - Na prostori s. Prekopčelica — s. Geglja — s. Štulac 15. i 17. srpska brigada 24. vođanske NOU brigade iz zasede ubili 15 domobrana.
- U/12. avgust
- Na putu s. Calma — s. Lačarak (kod Srem. Mitrovice) delovi 3. bataljona 6. divizije NOVJ napale utvrđene položaje četnika i vojnika SDS, te uspele da neprijatelja potisnu do iznad Lebane. Istovremeno je 11. srpska brigada te divizije proterala Četnike iz s. Kosančića ka s. Petrovcu.
12. avgust
- Jedinice 23. udarne divizije NOVJ (7. i 9. srpska udarna brigada) zauzele Boljevac, razbivši posadu (četnike i delove SDS) i oko 250 vojnika SDS koji su iz Zaječara pošli u pomoć napadnutoj posadi. Gubici neprijatelja: 60 mrtvih i 42 zarobljena. Gubici jedinica 23. udarne divizije: 3 mrtva i 4 ranjena.
  - Prvi sremski NOP odred napao nemačke jedinice u s. Progaru (u južnom Sremu), jačine oko 300 vojnika i 2 tenka. Zbog jakog otpora, uporište nije zauzeo, ali je neprijatelju naneo gubitke od oko 20 poginulih i više ranjenih. Odred je imao 6 poginulih i 11 ranjenih boraca. Pred kraj borbe, neprijateljska pojačanja koja su se iz s. Boljevaca kretala ka s. Progaru napao je 1. posavsko-tamnavski partizanski bataljon i u žestokoj borbi ubio ili ranio oko 30 neprijateljskih vojnika. Bataljon je imao 14 poginulih boraca.
  - Na komunikacijama Brus — s. Milentija i Aleksandrovac — s. Novaci jedinice 17. udarne divizije NOVJ porušile 11 mostova i na više mesta prekopale puteve.
  - U pokretu od s. Parade *kn s. Rečici* (kad Kuršumlije) jedinice 5. udarne divizije NOVJ sukobile se sa muslimanskom fašističkom milicijom i posle dvočasovne borbe proterale je ka r. Labu. Poginulo je 35 a ranjeno oko 50 milicionera. Gubici jedinica 5. udarne divizije: 3 mrtva i 13 ranjenih boraca.
- 12/13. avgust
- Na Suvoj planini 18. i 19. srpska brigada 25. divizije NOVJ razbile delove četničkog Nišavskog korpusa i proterale ih ka r. Nišavi. Poginulo je 40 a ranjeno 70 četnika.

13. avgust
- Kod s. Sagorijeva (blizu Kuršumlije) jedinice 2. proleTERSKE udarne divizije NOVJ. u borbi vođenoj ceo dan, razbile dva bataljona bugarskog 122. pešadijskog puka 127. pešadijske divizije. Poginulo je 185, zarobljeno 135 i ranjeno više bugarskih vojnika i oficira, dok je ostatak u neredu odstupio u Kuršumliju i Blace. Zaplenjeno je: 3 brdska topa, 4 minobacača, 8 mitraljeza, 16 p. mitraljeza, 12 automata, 250 pušaka, oko 30.000 metaka, 1 radio-stanica, minobacačka i topovska municija, 40 konja i druga oprema. Oborena su i 2 Dugarska aviona. Gubici jedinica 2. proleTERSKE udarne divizije NOVJ: 8 mrtvih i 34 ranjenih boraca i rukovodilaca.
  - Iz Blaca i Kruševca oko 5000 bugarskih i nemačkih vojnika, uz sadejstvo četnika, preduzelo napad na jedinice 17. udarne divizije NOVJ. U borbama u rejonu sela Razbojne, Lepenca i Dobroljupca vođenim do 17. avgusta, neprijatelj je odbačen ka Kruševcu i Blacu. Gubici neprijatelja: oko 100 mrtvih i ranjenih, među kojima 5 oficira. Gubici jedinica 17. divizije: 3 mrtva i 10 ranjenih boraca.
  - Osmo preševska NO brigada napala ž. st. Bukorovce (kod Preševa), vodila borbu protiv bugarske posade, spalila ž. stanicu i jednu vojnu zgradu i oštetila prugu na tom mestu. Gubici neprijatelja: 1 ranjen i 1 nestao. Brigada je imala 3 poginula borca.
  - U blizini N. Vrbasa delovi 3. bačko-baranjskog NOP odreda minirali prugu i uništili lokomotivu i 5 vagona nemačkog transportnog voza.
- 13/14. avgust
- Po naređenju GS NOV i PO za Srbiju, jedinice 25. divizije NOVJ (18. i 19. srpska brigada) sa istočnih padina Suve planine prešle preko r. Nišave i komunikacije između Bele Palanke i s. Čitluka i prebacile se na Svrljiške planine (prethodne noći na tu prostoriju se prebacila 16. srpska brigada te divizije) da bi sa 23. udarnom divizijom NOVJ preduzele ofanzivna dejstva u istočnoj Srbiji.
  - Četvrta srpska udarna brigada 21. udarne divizije NOVJ napala Kuršumliju i uspeła da delom snaga prodre u grad, ali se, u zoru, zbog snažnog otpora neprijatelja (delova bugarskog 122. pešadijskog puka i manjeg broja nemačkih vojnika) povukla južno od grada.
14. avgust
- Iz rejona Vranje — s. Priboj i iz Bosiljgrada, preko Besne kobile, dva pešadijska i jedan bugarski konjički puk preduzeli napad na jedinice 22. divizije NOVJ na položajima: Sv. Ilija, s. Brezovac, Srpska čuka, s. Kriva Feja. U jednodnevnoj borbi neprijatelj je pretepo gubitke od 80 mrtvih, više ranjenih i 7 zarobljenih. Gubici 22. divizije- 9 mrtvih i 30 ranjenih boraca. Zaplenjeno je 6 minobacača, 6 mitraljeza, 7 p. mitraljeza, 35 pušaka i 20 konja. Sutradan se neprijatelj povukao u polazne garnizone.
  - Us. Miroševcu (kod Leskovca) 11. srpska brigada 24. divizije NOVJ napala bataljon SDK i proterala ga ka Leskovcu, nanevši mu gubitke od 10 mrtvih, oko 40 ranjenih i 2 zarobljeno (a ona imala jednog ranjenog borca).
- 14/15. avgust
- Jedinice 2. proleTERSKE, 5. i 21. udarne divizije NOVJ napale Kuršumliju a delom snaga obezbedivale pravce od Prokuplja, Blaca i Kuršumlijske Banje. One su uspele da zauzmu ž. st. i Sokolski dom i da prodru u grad, ali su se u zoru zbog snažnog otpora neprijatelja (puk SDS, dva bugarska bataljona, četa nemačke policije i nešto četnika) i zbog dolaska oklopnog voza iz Prokuplja, povukle iz grada. Neprijatelj je pretepo gubitke od 141 mrtvog, 10 zarobljenih i oko 150 ranjenih, dok su jedinice NOVJ imale 18 poginulih i 37 ranjenih boraca.
  - Predsednik kvislinške vlade Srbije Milan Nedić uputio svim okružnim načelnicima i upravniku grada Beograda, kao i komandantima vojnih jedinica raspis sa naredbom o konliniranju politički sumnjivih lica i uzimanju taoca. Predviđeno je razvrstavanje svih taoca u šest kategorija, od kojih su prva i druga kategorija obuhvatala lica predviđena za fizičko uništenje.
  - Kod s. Barbatovca (blizu Kuršumlije) 2. proleTERSKA udarna brigada 2. proleTERSKE udarne divizije NOVJ razbila delove konjičkog eskadrona bugarske 27. pešadijske divizije koji su iz Blaca pokušali da se probiju ka Kuršumliji. Neprijatelj je gonjen sve do blizu Blaca. Poginulo je 15 bugarskih vojnika, a zaplenjeno je nekoliko jačih konja.
  - Jedan bataljon 4. srpske udarne brigade 21. udarne divizije NOVJ napao ž. st. Pepeļevac (blizu Kuršumlije), te ubio jednog i zarobio 8 bugarskih vojnika, zapalio zgradu stanice, porušio prugu i zaplenio 8 pušaka i 15.000 metaka.
  - U Petrogradu (sada: Zrenjanin) nemačke vlasti streljale 85 rodoljuba.
- August s.
- Na osnovu naredbe Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu od 22. jula, izvršena reorganizacija 1. i 2. sremskog NOP odreda, od dotadašnjeg 1. bataljona 1. sremskog NOP odreda i novih boraca ponovo formiran Fruškogorski NOP odred, od 2.

- i 3. bataljona 1. sremskog NOP odreda i novih boraca formiran Posavski NOP odred. a od dotadašnjeg 2. sremskog NOP odreda formiran Bosutski NOP odred.
- Na osnovu naredbe Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu od 22. jula, formiran Stab sremske operativne zone, Stab banatske operativne zone i Stab bačko-banajske operativne zone.
  - Po odluci GS NOV i PO za Vojvodinu, Diverzantski udarni bataljon GS NOV i PO za Vojvodinu preimenovan u Jurišni bataljon Štaba sremske operativne zone a Južnobanatski NOP odred preimenovan u 4. banatski NOP odred.
  - U s. Dolovu (kod Pančeva) formiran novi OK KPJ za južni Banat.
- August d. p.
- Postavljajući minu na most u s. Moroviću (kod Sida), nesrećnim slučajem, poginuo komandir samostalne diverzantske grupe u Sremu Triva Vitasović Lebarnik, narodni heroj.
16. avgust
- U borbama vodenim ceo dan 15. majevička brigada 17. udarne divizije NOVJ prinudila delove bugarskog 123. pešadijskog puka da napuste Oblu glavu i povuku se prema Blacu, dok je 6. proleterska udarna istočnobosanska brigada te divizije odbacila bugarske i nemačke policijske jedinice iz doline Rasine i prinudila ih da se povuku ka pl. Jastrepcu.
  - Jedinice 6. srpske udarne brigade 21. udarne divizije NOVJ napale bugarsku posadu na ž. stanicama Pločnik i Barlovo (na pruzi Prokuplje — Kuršumlija) i posle tročasovne borbe zauzele obe stanice. Bugarska posada se povukla ka Prokuplju. uz gubitke od 8 ranjenih vojnika. Plen: 1 mitraljez, 20 pušaka, 28.000 metaka, odeća i hrana. Zgrade železničkih stanica i 100 vagona su zapaljeni, a pruga i skretnice su porušene.
  - U Beogradu, u Jakšićevoj ulici broj 3. formiran NO odbor drugog kvarta. Slični odbori su formirani i u drugim beogradskim rejonima.
- 16/17. avgust
- Između s. Nove Pazove i ž. st. Zemun Polje (na pruzi Stara Pazova — Zemun) jedan bataljon Posavskog NOP odreda miniranjem porušio oko 700 metara koloseka. Iste noći u rejonu s. Kupinova (u južnom Sremu) drugi bataljon tog odreda napao na oko 1000 četnika koji su se prebacili iz Srbije. Napad nije uspeo zbog otpora nadmoćnog neprijatelja, koga su monitori sa r. Save pomagali snažnom artiljerijskom i minobacačkom vatrom. Gubici bataljona: 7 ranjenih boraca.
17. avgust
- Jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbile nekoliko napada bugarskih vojnika iz Blaca ka Kuršumlji i tom prilikom oborile dva bugarska aviona (koji su, s posadom, izgoreli).
  - Kod s. Miroševca 13. srpska brigada 24. divizije NOVJ odbila napad oko 850 nemačkih vojnika i pripadnika SDS iz Leskovca. Prema nepotpunim podacima u borbi je poginulo 10 a ranjeno preko 30 neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 1 ranjenog borca.
  - Kod s. Potočića (blizu Prokuplja) 3 kamiona sa bugarskim vojnicima naišla na nazadne mine (koje su postavili delovi 21. udarne divizije NOVJ). Izbaceno je iz stroja oko 50 vojnika.
18. avgust
- Jedinice 24. divizije NOVJ (11, 13. i 15. srpska brigada, bez 17. srpske brigade) napale utvrđeno Lebane. Grad su branili jedan ojačani bataljon bugarske 27. pešadijske divizije i 120 nemačkih policajaca. Napad je trajao sve do 23 časa 20. avgusta, kad je grad oslobođen. Za vreme borbe nemački vojnici i pripadnici SDS iz Leskovca, sa 10 kamiona i 6 tenkova, pritekli su u pomoć napadnutoj posadi, te se ona, pod njihovom zaštitom, probila ka Leskovcu. Neprijatelj je imao 72 mrtva, 30 zarobljenih i više ranjenih vojnika. Zaplenjeno: 2 topa 75 mm, 12 mitraljeza i p. mitraljeza, 150 granata, 120.000 metaka, 4000 kg brašna, 400 kg pirinča i oko 150 kola drugog materijala. Gubici jedinica NOVJ: 13 mrtvih i 20 ranjenih boraca i rukovodilaca.
  - Po naredbi Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu, dotadašnji Severnobanatski NOP odred preimenovan u 5. banatski NOP odred.
19. avgust
- Na pl. Tresibabi jedinice 25. divizije NOVJ napale i razbile četničku Svrlišku brigadu. Zatim su napale bugarsku posadu u Svrliju. na Gramadi i u s. Niševcu (u svakom mestu oko 100 bugarskih vojnika), ali nisu uspele da je izbače iz utvrđenih zgrada. Bugarske posade i četnici su imali oko 30 poginulih i 21 zarobljenog. Gubici jedinica NOVJ: 2 mrtva i 7 ranjenih.
  - U rejonu Prizrena delovi Partizanskog bataljona Kosova napali nemačku kolonu. Poginulo i ranjeno 13 nemačkih vojnika a uništeno 5 kamiona.

- Neprijatelj izvršio blokadu s. Kumana (kod Novog Bečeja), te ubio 10 i uhapsio 60 rodoljuba, među kojima i nekoliko članova OK KPJ za severni Banat.
20. avgust Po naređenju VS NOV i POJ. 21. udarna divizija NOVJ ušla u sastav Operativne grupe divizija NOVJ, a 2. proleterska udarna divizija NOVJ stavljena pod komandu GS NOV i PO za Srbiju. U sastav 21. udarne divizije ušla je 2 proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ.
- 20/21. avgust — U rejonu manastira Banje (kod Priboja) 1. proleterska udarna divizija NOVJ izvršila prelaz preko r. Lima, razbila četnike, zauzela Priboj i prodrla u Srbiju.
- Na položaju između s. Čelice i s. Bistrice (kod Nove Varoši) 1. i 4. bataljon 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ odbili napad nemačkih vojnika i naneli im gubitke od 5 mrtvih.
21. avgust — U s. Trgovištu (kod Sokobanje), od boraca Niškog i Timočkog NOP odreda i novo-došlih boraca iz okoline Aleksinca, Svrljiga i Sokobanje, formirana 20. srpska brigada. Ona je privremeno stavljena pod komandu 23. udarne divizije NOVJ, a početkom septembra ušla je u sastav 45. divizije NOVJ.
- Kod s. Jelašnice (na pruzi Knjaževac — Zaječar) 20. srpska brigada 23. udarne divizije NOVJ srušila železnički most i napala na oko 600 vojnika SDK. Poginulo je 20 a ranjeno više neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 6 mrtvih i 8 ranjenih boraca.
- Kod Blaca jedinice 21. udarne divizije NOVJ uništile kamion sa bugarskim vojnicima (poginulo i ranjeno 30) zatim upale u s. Beloljin i ubile 9 i zarobile 2 bugarska vojnika.
- Glavni štab NOV i PO za Vojvodinu naredio formiranje Fruškogorske, Posavske i Bosutske komande vojnog područja i odredio im teritorije, kao i formiranje komandi mesta za Irig, Srem. Mitrovicu, Zemun, Rumu i Sid.
- Između Sida i s. Adaševaca jedna četa Bosutskog NOP odreda porušila 40 metara pruge.
22. avgust — Na položaju kod s. Cigle i s. Jablanice (blizu Priboja) jedinice 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napale četničku Zlatiborsku brigadu i, posle kraće borbe, odbacile je ka Priboju. Neprijatelj je imao 3 mrtva i nekoliko ranjenih, a jedinice NOVJ — 1 poginulog i 1 ranjenog borca.
- Kod s. Kokinog Broda (blizu Nove Varoši) 5. bataljon 3. proleterske (krajiške) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodio višerasovnu borbu protiv nemačkih vojnika koji su izvršili napad iz Nove Varoši. Gubici neprijatelja: 20 poginulih, 24 ranjena i 1 zarobljen. Bataljon je imao 3 ranjena borca.
- Delovi 1. kosovsko-metohijske NOU brigade i albanske 5. partizanske brigade odbili pokušaje balističkih grupa i manjih nemačkih jedinica da ovladaju Peškopejom (u Albaniji).
- 22/23. avgust — Jedinice 6. vojvodanske NOU brigade i jedan bataljon Fruškogorskog NOP odreda jednovremeno napali nemačko-ustašku posadu u s. Mandelosu i obližnjoj pustari Grabovcu (kod Srem. Mitrovice). Posle oštre borbe, i pored početnih uspeha, oni ova uporišta nisu zauzeli zbog upornog otpora neprijatelja i zbog nesigurnih veza između jedinica. Odbačena su neprijateljska pojačanja iz Srem. Mitrovice. Gubici neprijatelja: 24 poginula i 36 ranjenih, a gubici jedinica NOVJ: 17 mrtvih i 68 ranjenih. Izgubljeno: minobacač, 2 p. mitraljeza i 2 puške.
- Tri bataljona 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ napala aerodrom kod Kruševca, koji su branili nemački i bugarski vojnici. Mitraljeskom vatrom su zapaljena 3 aviona, a poginula su 4 nemačka i 3 bugarska vojnika. Istovremeno je četvrti bataljon te brigade napao četnike u s. Parunovcu, te ubio 25, ranio 6 i zarobio 43 četnika. Brigada, koja je imala 2 mrtva i 4 ranjena, povukla se ka s. M. Siljegovcu.
- Kod s. Nikoljače (blizu Raške) Ibarski NOP odred napao i razbio četničku 2. deževsku brigadu.
23. avgust — Kod s. Radojinje (blizu Nove Varoši) 1. proleterska udarna divizija NOVJ prešla r. Uvac i na položajima u Murtenici, kod Borove glave i kod s. Dobroselice (na pl. Zlatiboru) slomila otpor četničkog Zlatiborskog i 4. jurišnog korpusa i Rudničke brigade i odbacila ih prema s. Ljubišu i Kraljevim Vodama (sada: Partizanske Vode). Teško ranjen u borbi kod s. Negbine, podlegao je ranama politički komesar 3. proleterske (krajiške) udarne brigade Krsto Bajić, narodni heroj.

- Po naredbi Štaba bačko-baranjske operativne zone NOV i PO Vojvodine, od dotadašnjeg 3. bačko-baranjskog NOP odreda i novih boraca formirani Bačkopalanački, Subotički i Sajkaški NOP odred.
- 24. avgust — Na padinama Cigote (na pl. Zlaliboru) dve brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ odbile napad oko 1000 vojnika bugarske 24. pešadijske divizije i četnika i odbacile ih na Palisad. Jedna četa 3. proleterske (krajiške) udarne brigade ušla je u Cajelinu, a 1. bataljon iste brigade je iz s. Rožanstva odbacio jedan bataljon SDS i ubio 9, ranio 13 i zarobio 5 žandarma, uz sopstvene gubitke od 2 ranjena borca.
- 24/25. avgust — Osma preševska NO brigada napala bugarsku posadu u monopolu i na ž. st. u Bujanovcu, te posle kraće borbe zapalila 8 vagona i 2 manje zgrade, oštetila lokomotivu, porušila prugu na 18 mesta i zaplenila dosta tt materijala. Brigada se zatim, kad je bugarskoj posadi stiglo pojačanje iz Vranja, povukla kn s. Ristoveu, gde ie. dočekana jakom vatrom, pretrpela gubitke od 2 mrtva i 3 ranjena borca.
- Na komunikaciji Nova Varoš — s. Bistrica jedinice 4. sandžačke udarne brigade i Izviđačka četa 37. udarne divizije NOVJ uništile 5 kamiona, ubile 25 nemačkih vojnika i zaplenile p. mitraljez i automat.
- Blizu s. Vitkovca (na pruzi Niš — Stalać) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ uništila teretnu kompoziciju od 95 vagona s namirnicama i ubila 14 nemačkih vojnika.
- Južno od s. Rudnice jedan bataljon 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ iz zasede napao kolonu nemačkih kamiona koji su prevozili naftu iz Raške za Kos. Mitrovicu. Tada je uništeno 16 kamiona i putnička kola, poginulo 13 nemačkih vojnika i porušeno 500 m pruge.
- 25. avgust — Jedinice 23. udarne divizije NOVJ oslobodile Sokobanju.
- Us. Kneževićima (kod Cajetine) 2. bataljon i delovi 4. bataljona 3. proleterske (krajiške) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv bugarskih vojnika. Neprijatelj je imao 60 mrtvih i 35 ranjenih, a jedinice 3. brigade — 2 poginula i 7 ranjenih boraca. Istog dana u s. Rožanstvu 1, 6. i 7. bataljon te brigade vodili su borbu protiv jednog bataljona bugarske 24. pešadijske divizije, te ubili 74 i zarobili 42 bugarska vojnika, a sami imali 1 poginulog i 6 ranjenih boraca.
- Posle dvodnevni borbi na položaju Gumnište — Kljinačka glava — Bijela glava — Sanac — Kik (kod Priboja) 8. crnogorska udarna brigada i jedan bataljon 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ odbili napad oko 2.000 nemačkih vojnika i četnika s komunikacije Priboj — s. Dobrun. Neprijatelj je imao oko 100 ubačenih iz stroja. Pored ostalog, zaplenjen je i 1 top. Jedinice 37. divizije su imale 6 mrtvih i 6 ranjenih boraca.
- Na putu s. Kamenica — Venac (kod Petrovaradina) delovi Frušskogorskog NOP odreda iz zasede napali kolonu nemačkih vojnika koji su sprovodili zarobljene italijanske vojnike. Poginuli su 22 nemačka vojnika, zarobljeno je 9 nemačkih vojnika i oslobođen je 51 italijanski vojnik.
- Između Sida i s. Adaševaca delovi Bosutskog NOP odreda razrušili 250 metara pruge.
- 25/26. avgust — Jedinice 22. divizije (10. i 12. srpska brigada) napale ž. st. Predejane i objekte na putu i pruzi između Leskovca i Vladičinog Hana, koje je branio jedan bugarski bataljon. One su srušile železnički most na r. J. Moravi (raspona 60 m), jedan propust i 2 mosta na putu, porušile prugu u dužini od 2000 m i uništile tt liniju u dužini od 100 m.
- Us. Brestovcu, s. Priboju i s. Pečenjevcu (na pruzi Leskovac — Niš) 11. srpska brigada 24. divizije NOVJ napala bugarske posade, ali ih, zbog snažnog otpora, nije mogla likvidirati. Porušila je prugu na 9 mesta i zapalila zgradu ž. st. Pečenjevci.
- Na železničkoj pruzi s. Kremna — s. Mokra Gora (kod Titovog Užica) jedinice 1. proleterske udarne divizije NOVJ spalile ž. stanice Sargan i Kremna i 6 vagona, porušile 3 km pruge i 6 skretnica, te u borbi ubile 2 i zarobile 6 nemačkih podoficira.
- Između s. Mokre Gore i s. Vardišta (kod Titovog LTžica) 3. proleterska (sandžačka) udarna brigada (bez jednog bataljona) 37. udarne divizije NOVJ srušila nekoliko mostova i oštetila nekoliko tunela, a zatim se povukla u s. Ribnicu.
- 26. avgust — Iz doline r. Z. Morave četnička 4. grupa jurišnih korpusa (1, 3. i 5. korpus) i četnička Rasinsko-toplička grupa korpusa (Rasinski. Toplički, Jastrebački i 2. kosovski korpus), po izvršenoj pregrupaciji, preduzple napad na jedinice Operativne grupe

divizija NOVJ (5, 17. i 21. udarnu diviziju NOVJ) na prostoriji s. Razbojna — Mačkovac — Pešter — Požar — Ilijina č. — r. Rasina, s ciljem da povrate Zupu sa Aleksandrovcem i Brusom i zadrže prodor Operativne grupe divizija NOVJ u unutrašnjost Srbije. U borbama, vodenim do 30. avgusta, jedinice NOVJ su uspele da odbiju napade i da četnike protivudarom odbace na levu obalu r. Z. Morave.

- Kod s. Leskovca (blizu Trstenika), u borbi vođenoj ceo dan, 2. krajiška udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ odbila napad oko 1500 četnika, nanevši im gubitke od oko 80 mrtvih i više ranjenih.

27. avgust

- GS NOV i PO za Srbiju izdao direktivu potčinjenim jedinicama: stupiti u vezu sa bugarskim garnizonima, predložiti im da sa snagama NOVJ sadejstvuju u borbi protiv zajedničkog neprijatelja ili da pristupe bugarskoj NO vojsci; ukoliko ne pristanu na to, garantovati im slobodan povratak kući pošto predaju oružje i opremu. Pokušaji jedinica NOVJ da sprovedu tu direktivu GS NOV i PO za Srbiju nisu urodili plodom, jer su štabovi bugarskih jedinica odbili postavljene uslove.

- Kod s. Valakonja (blizu Boljevca) jedinice 25. divizije NOVJ napale četnički Jurišni korpus istočne Srbije, te ga većim delom razbile i počle goniti preko r. Crnog Timoka. Tada ih je iznenada napalo oko 1000 nemačkih vojnika i pripadnika SDK i RZK. Posle oštre borbe, vodene do podne, jedinice NOVJ su se povukle ka pl. Rtnju i Lisovačkim planinama. Poginulo je 150 četnika i 20 nemačkih vojnika, a 35 četnika je zarobljeno. Gubici 25. divizije NOVJ: 15 mrtvih i 32 ranjena borca.

Kod s. Grčaka (blizu Aleksandrovcu) oko 1500 četnika odbilo napad delova 2. krajiške udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ. Zatim, ojačani, četnici su ih protivnapadom odbacili ka s. Batunju i ušli u Aleksandrovac. Brigada je imala 2 mrtva i 9 ranjenih boraca, a četnici — oko 40 mrtvih i više ranjenih.

- Na prostoriji s. Grdelica — Leskovac — Niš otpočelo prikupljanje jedinica bugarskog 1. okupacionog korpusa iz unutrašnjosti Srbije, da bi se one zatim, uz pomoć bugarske 6. pešadijske divizije (koja je u tu svrhu dovedena iz Bugarske) preko Pirota povukle u Bugarsku.
- Posle četvorodnevni borbi protiv delova bugarske 24. pešadijske divizije, jedinice 1. proleterske udarne divizije NOVJ zauzele s. Palisad i odbacile neprijatelja u Užice (sada: Titovo Užice).
- Kod s. Neghine i s. Burade (kod Titovog Užica) jedinice 4. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ završile dvodnevne borbe protiv nemačkih vojnika i četnika, nanevši im osetne gubitke. Brigada je imala 2 mrtva i 8 ranjenih boraca.

27/28. avgust

- Na pruzi Kosovska Mitrovica — Raška četiri čete 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ dočekale u zasedi nemački vojni transportni voz, te uništile lokomotivu i 5 vagona. Poginulo je 350 nemačkih vojnika i jedan je zarobljen. Gubici delova 4. brigade: 5 ranjenih boraca.
- Kod s. Tešice (na pruzi Niš — Stalać) jedan bataljon 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ miniranjem uništio lokomotivu i 15 vagona sa 3 demontirana aviona, 2 kamiona i drugim materijalom, te ubio 6 nemačkih vojnika. Bataljon je imao 1 ranjenog borca.

28. avgust

- U Kuršumlju, iz koje su se bugarski vojnici povukli ka Prokuplju, ušli delovi 4. srpske udarne brigade 21. udarne divizije NOVJ.
- U Blace ušla 6. srpska udarna brigada 21. udarne divizije NOVJ, a bugarski vojnici se povukli ka s. Beloljinu.
- Glavni štab NOV i PO za Vojvodinu naredio da se formira četa za vezu pri Glavnom štabu NOV i PO za Vojvodinu i kod Štaba bačko-baranjske operativne zone i izdao Uput za pravilno vršenje službe veze preko Dunava.
- U Đakovici nemačke vlasti obesile 10 rodoljuba.

29/30. avgust

- Kod manastira Banje (blizu Priboja) 6. proleterska divizija NOVJ »Nikola Tesla« prešla r. Lim i prodrla u Srbiju.

30. avgust

- Jedinice 24. divizije NOVJ napale Leskovac. Grad su branili četnici, pripadnici SDS i RZK i nemački vojnici (ukupno oko 4000), ojačani sa desetak tenkova i artiljerijom. Posle tročasovne borbe jedinice 24. divizije su prodrle na periferiju grada, ali su se, zbog snažnog otpora neprijatelja, povukle. Neprijatelj je imao oko 40 mrtvih. Gubici 24. divizije: 8 mrtvih i 26 ranjenih boraca. Zaplenjena su 2 minobacača i desetak pušaka.
- U širem rejonu Aleksandrovcu 2. krajiška udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ napala četničke snage i protenda ih ka r. Z. Moravi. Četnici su imali oko 40 mrtvih i veći broj ranjenih. Brigada nije imala gubitaka.

- Kod s. Rataja (blizu Kruševca) delovi 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije i 4. srpske udarne brigade 21. udarne divizije NOVJ razbili leteću brigadu četničkog Rasinskog korpusa i delove četničkog 2. kosovskog korpusa i proterali ih preko r. Z. Morave. Četnici su imali 40 mrtvih, više ranjenih i 27 zarobljenih. Gubici jedinica NOVJ: 3 ranjena borca.
  - U bazi blizu s. Elemira (kod Zrenjanina) nemačke poterne i policijske jedinice, jačine oko 500 vojnika, opkolile i blokirale grupu od 34 borca 5. banatskog NOP odreda. Boreći se do poslednjeg metka, svi su ovi borci poginuli (poslednji su izvršili samoubistvo bombom). Neprijatelj je imao 30 poginulih i 10 ranjenih vojnika.
  - Kod s. Belegiša (blizu Stare Pazove) 4. bataljon 6. vojvođanske NOU brigade prebačen preko Dunava u Banat radi rasplamsavanja borbe u južnom Banatu.
- 30/31. avgust*
- Na položajima s. Burađa — s. Ojkovica (kod Nove Varoši) 1, 2. i 3. bataljon 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade i 4. bataljon 4. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ izvršili napad na oko 500 vojnika nemačke legije »Krempler« 1, posle kraće borbe, odbacili ih prema s. Amzićima. Neprijatelj je imao oko 100 mrtvih i ranjenih, a jedinice 37. divizije — 3 poginula i 26 ranjenih boraca.
- 31. avgust*
- Kod s. Draževca (na putu Niš — Aleksinac) 14. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ napala kolonu nemačkih vojnika, te u šestočasovnoj borbi ubila 38 i ranila veći broj nemačkih vojnika i zaplenila 4 kamiona i dvojica putnička kola. Gubici 14. brigade 7 ranjenih i 7 kontuzovanih boraca.
  - Na Fruškoj gori, po naređenju Štaba bačko-baranjske operativne zone, formiran Somborski NOP odred. Odred se uskoro prebacio u Bačku.
- Delovi 5. banatskog NOP odreda izvršili napad na dva salaša kod Kikinde, te od policije koja je tu obezbeđivala vršidbu zaplenili 26 pušaka a vršalice onesposobili. Jednovremeno su ostali delovi tog odreda zapalili 17 vagona teretne kompozicije na ž. st. Derić (kod Kikinde) i demolirali tt uređaje, dok su kod s. Farkaždina zaustavili voz i u borbi ubili 15 a zarobili 3 neprijateljska vojnika, zaplenivši 2 puške i 1 pištolj.
- Između ž. st. Zemun Polje i s. Batajnice diverzantske grupe Posavskog NOP odreda porušile železničku prugu na 25 mesta.
  - Između s. Kukujevaca i s. Bačinaca (kod Sida) delovi Bosutskog NOP odreda porušili železničku prugu i posekli 50 tt stubova.
  - Delovi Fruškogorskog NOP odreda porušili 500 m železničke pruge Srem. Karlovci — Petrovaradin i uništili 3 lokomotive i 9 vagona.
- Avgust k.*
- Po odluci Štaba banatske operativne zone, od dotadašnjeg 4. banatskog NOP odreda formirani Vršački, Belocrkvanski i Pančevački NOP odred.
  - Po odluci Štaba bačko-baranjske operativne zone formiran Novosadski NOP odred.
  - U Pančevu formiran SNO odbor.
  - Jedna četa Vršačkog NOP odreda izvršila napad na vršački kamenolom i oslobodila grupu nasilno mobilisanih radnika.
  - Formiran SK KPJ i SNO odbor za novokneževački srez.
- Avgust*
- Kod s. Ostružnice (blizu Beograda) 1. posavsko-tamnavski partizanski bataljon prešao iz Srema u Srbiju i ušao u sastav 2. šumadijske (21. srpske) NO brigade.
  - Formiran ONO odbor za severni Banat.
  - Izabran SNO odbor za srez kruševački.
  - U Prizrenu nemačke vlasti obesile 10 rodoljuba.
  - U Kuli obnovljena partijska organizacija i formiran SK SKOJ-a.
  - U s. Krnjači obnovljen SK SKOJ-a za pančevački srez.
  - U Beogradu, da ne bi živ pao u ruke neprijatelju, izvršio samoubistvo sekretar OK KPJ za okrug Požarevac Božidar Diinitrijević Kozica, narodni heroj.

S e p t e m b a r

DOGADAJI OPSTEG KARAKTERA

1. septembar
- Vlada Carevine Bugarske zatražila primirje od zapadnih saveznika.
  - Da bi pružio otpor jedinicama NOVJ, Draža Mihailović proglasio opštu mobilizaciju u Srbiji. Sprovođenje prisilne mobilizacije onemogućili su svojim dejstvima 1. proleterski i 12. udarni korpus NOVJ, Operativna grupa divizija NOVJ i jedinice GS NOV i PO za Srbiju.
  - Predsednik Ujedinjenog komiteta Amerikanaca jugoslovenskog porekla Luj Adamić primio pismo od predsednika NKOJ-a maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, u kome se jugoslovenskim iseljenicima u Americi odaje priznanje na pomoći NOB-u i ukazuje na potrebu da oni i dalje pružaju podršku borbi naroda Jugoslavije.
  - VS NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Srbiju: napadati gradove koje nemačke vlasti predaju čelnicima; s najmanje tri divizije ovladati istočnom Srbijom i odatle uspostaviti vezu s jedinicama Crvene armije, a preko r. Velike Morave prodirati ka Beogradu i organizovati i održati zasedanje Velike antifašističke skupštine narodnog oslobođenja Srbije.
VŠ NOV 1 POJ uputio depešu VŠ NOV i PO Albanije: predlaže mu da deo svojih snaga uputi severno od r. Drima radi saradnje s jedinicama NOV i POJ u operacijama na Kosovu i Metohiji; ističe da bi zadatak ovih jedinica bio da prihvataju nove borce, formiraju nove jedinice i razbijaju reakciju; podvlači važnost Kosova i Metohije i severne Albanije za NOV i POJ i za NOV i PO Albanije i ukazuje na ozbiljne teškoće koje bi nastale za obe strane ukoliko bi se na tim područjima konsolidovale reakcionarne snage.
  - VŠ NOV i PO naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da na o. Vis, na viši artiljerijski kurs, odmah uputi artiljerijske oficire (najviše osam) koji će biti osposobljeni za rukovođenje korpusne i divizijske artiljerije, tj. za komandante artiljerijskih grupa, diviziona i baterija.
2. septembar
- Vlada Republike Finske prekinula diplomatske odnose s Nemačkom.
  - Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivan Subašić uputio telegram predsedniku NKOJ-a Josipu Brozu Titu: »Veoma je hitno da se zna, da li će na slučaj da Nemci budu srušeni na Balkanu, biti organizovana jaka jedinstvena vlada. Sa svih strana svi zahtevaju i očekuju takovu vladu*.
  - CK KPJ uputio CK KPH pismo u vezi sa stanjem u partijskoj organizaciji Dalmacije: kaže da su delegati CK KPH izrekli preoštire kritike, uz prejake formulacije 1 nepravilna uopštavanja, ali i tačna zapažanja nedostataka u radu partijske organizacije Dalmacije; ocenjuje stanje u Dalmaciji i obaveštava da će sekretar Oblasnog komiteta stići u CK KPH radi pretresanja svih ovih slabosti; Ističe potrebu da Oblasni komitet učvrsti partijske komitete, podigne nove kadrove, ojača duh partijnosti i discipline i najozbiljnije se pozabavi pravilnim vaspitanjem i uzdizanjem kadrova, radom NO odbora, omladine, AFZ-a, propagandom i drugim problemima.
  - VŠ NOV i POJ uputio GŠ NOV i PO za Kosovo i Metohiju direktivu: GŠ NOV i PO za Kosovo i Metohiju preimenovan u Operativni štab NOV i PO za Kosovo i Metohiju; pošto područje Kosova i Metohije postaje važno za razvoj situacije ne samo u južnim krajevima Srbije nego i u severnoj Albaniji i susednim krajevima Crne Gore, nipošto se ne sme dozvoliti da se na njemu ugnezdi reakcija; VŠ NOV i POJ obaveštava ga da je naredio Glavnom štabu NOV i PO za Makedoniju da Operativnom štabu NOV i PO za Kosovo i Metohiju stavi na raspolaganje sve jedinice s Kosova i Metohije, a predložio je Vrhovnom štabu NOV i PO Albanije da izvesne snage uputi na odsek severno od r. Drima.
- 3 septembar
- Nemački vrhovni komandant Jugoistoka naredio Grupi armija »E« da 11. vazduhoplovno-poljsku diviziju uputi iz Grčke u Jugoslaviju. (Pokret ove divizije počeo je dva dana kasnije.)
  - Savezničke snage zauzele Brisel. glavni grad Belgije.

- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ: ispitati mogućnost da se oslobodi Užice (sada: Titovo Užice), imajući u vidu da bi eventualni neuspjeh bio politički nezgodan; nastaviti mobilizaciju novih boraca i zauzimati i braniti gradove, a kada se snage NOV.T rašire po cijeloj zapadnoj Srbiji, manji garnizoni će lako padati; ne sme se četnicima dozvoliti da iza jedinica NOVJ krstare i terorise narod.

U s. Trgovištu (kod Sokobanje). oo naređenju VS NOV i POJ, formirana 45. divizija NOVJ.

t. septembar

Oružane snage Republike Finske prekinide borbu protiv jedinica Crvene armije.

VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOV.T: da se, u vezi s ranijim direktivama, 11. udarna divizija NOVJ i Mačvanski NOP odred prebace preko r. Drine u zapadnu Srbiju, na prostoriju pl. Cera, gde će ući u sastav 12. udarnog korpusa NOVJ; da ta divizija razbija četnike i nedicevce na toj prostoriji u cilju mobilizacije stanovništva; da ona na pravcu svoga dejstva, odmah po prelasku r. Drine, pristupi likvidaciji uosadn manjih garnizona, pa time olakša pokret jedinica NOVJ s juga.

.">. septembar

- Vlada SSSR-a objavila rat Bugarskoj, čija vlada odugovlači prekid diplomatskih odnosa s Nemačkom. Tog dana je ministar spoljnih poslova SSSR-a Vjačeslav Molotov predao bugarskom ministru u Moskvi notu u kojoj se između ostalog kaže: »... Više od tri godine Bugarska je aktivno pomagala Nemačku u ratu protiv SSSR-a... bugarski vladajući krugovi su pomagali Nemce pri evakuaciji Krima i spasili ostatke potučenih nemačkih trupa na jugu Sovjetskog Saveza«. U noti se dalje govori o katastrofalnom položaju Nemačke, koja se povlači na svim frontovima i naglašava: da bugarska vlada, uprkos tome i činjenici da su Rumunija i Finska prekinule sa Nemačkom, daje ovoj direktnu pomoć protiv SSSR-a, štiteći odstupajuće nemačke snage i dajući im na bugarskoj teritoriji bazu za stvaranje novog žarišta otpora silama antihitlerovske koalicije. Na kraju note se kaže da se Bugarska 1 ranije nalazila u ratnom stanju sa SSSR-om i da će se odsada i SSSR nalaziti u ratnom stanju s Bugarskom.

- Udruženje jugoslovenskih iseljenika u Kini »Nova Jugoslavija« održalo konferenciju i donelo rezoluciju o odanosti NOP-u i njenom vođi maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu.
- Dr Branko Cubrilović, jedan od prvaka Zemljoradničke stranke, kablogramom iz Vašingtona upozorio bivšeg predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Slobodana Jovanovića: da pokuša očuvati jedinstvo jugoslovenskih političkih grupa u Londonu i da preduzme sve kako bi one povratile svoj uticaj kod vlade SSSR-a, te time obezbedile što povoljnije uslove u pregovorima s NOP-om.
- NKOJ uputio zahtev komandantu Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje generalu Vilsonu: traži da SAD obustave slanje pomoći Draži Mihailoviću i da iz MihaUovičeva štaba povuku svoga predstavnika. General Vilson je s tim zahtevom upoznao predsednika vlade V. Britanije Vinstonn Cerčila.

Član Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj održao sastanak sa generalnim sekretarom KP Austrije Honerom. Honer je tom prilikom izjavio da Koruška svojom borbom zaslužuje pripajanje Jugoslaviji, jer ta tiorba u stvari predstavlja narodni plebiscit. On je predložio da NOVJ primi austrijske radnike koji, od nasilne nemačke mobilizacije, beže na jugoslovensku oslobođenu teritoriju. Prihvatajući Monerov predlog, VŠ NOV i POJ je izložio svoje mišljenje o mogućnosti da se u Austriji stvaraju partizanski odredi, kojima bi naoružanje dala NOVJ.

- NKOJ zatražio od izvršnih odbora ZAVNO Sandžaka i ČASNO da, pored ostalog, dostave podatke o licima na oslobođenom i okupiranom području kojima je potrebna pomoć u hrani, odeći i obući i da izvrše procenu žetve i stočnog fonda u odnosu na stanje pre rata.
- VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: odobrava da 29. udarna divizija NOVJ formira još jednu brigadu u južnoj Hercegovini; nalaže da jedinice 2. udarnog korpusa NOV.T prodiru ka Boki, Konavlima i Dubrovniku; ističe da je područje Dubrovnika naročito važno, te na njemu treba aktivirati hrvatski narod, i da je Primorska operativna grupa obrazovana da bi aktivirala ceo primorski odsek, ali je na tome malo urađeno do sada; naglašava da u Konjicu i Kalinoviku, zbog važnosti toga reiona, treba obrazovati izvesna uporišta, te od Kalinovika, preko Trnova, prodirati ka Sarajevu, a Štab 2. udarnog korpusa NOVJ treba da napravi plan za rad na ovom području, pošto su snage 3. udarnog korpusa NOVJ zauzete dejstvima u severnom delu istočne Bosne.
- VŠ NOV i POJ obavestio Operativni štab NOV i PO za Kosovo 1 Metohiju da Gnji-lanska NO brigada ostaje pod komandom GŠ NOV i PO za Makedoniju 1 naredio mu da se poveže s Kosovskom NO brigadom i da ie stavi pod svojiti komandu

- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da se 11. udarna divizija NOVJ što pre prebaci na pl. Cer i obavestio ga da je, prema izveštaju GŠ NOV i PO za Vojvodinu, u rejonu Bijeljine, broj neprijateljskih snaga mali, i da četnici vrše teror.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Štabu 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ: da, ukoliko je dobio topove, hitno pripremi napad i zauzme Užice (sada: Titovo Užice), kako bi se olakšala odbrana Požege i obezbedilo zaleđe za prodor jedinica NOVJ ka Valjevu; da 6. proleterska divizija NOVJ »Nikola Tesla, pojača svoje snage prema Čačku i spreči prodiranje neprijatelja ka Požegi; da prihvati 11. udarnu diviziju NOVJ, kojoj je naređeno da se iz istočne Bosne prebaci na pl. Cer i docnije uđe u sastav 12. udarnog korpusa NOVJ; da Operativna grupa divizija NOVJ krene na odsek Užice — Čačak — Kraljevo.
- VŠ NOV i POJ naredio 37. udarnoj diviziji NOVJ da poruši prugu Vardište — Užice (sada: Titovo Užice) i time olakša dejstva jedinica 1. proleterskog i 12. udarnog korpusa NOVJ u zapadnoj Srbiji.

Septembar p.

- U s. Pranjanima (kod G. Milanovea) održan sastanak između Štrekera, delegata nemačkog vojnog zapovednika za Srbiju, Draže Mihailovića, pukovnika Mak Dauela, šefa vojne misije SAD pri štabu Draže Mihailovića i Milana Aćimovića, komesara javne sigurnosti u vladi Milana Nedića. Delegat nemačkog vojnog zapovednika se interesovao za mogućnost sklapanja separatnog primirja na Balkanu između zapadnih saveznika i Nemačke. Pukovnik Mak Dauel je insistirao na tome da se nemačke oružane snage u Jugoslaviji predaju četnicima Draže Mihailovića.
- Juraj Krnjević, jedan od rukovodilaca HSS u inostranstvu, postavio je svim izbeglim članovima HSS zadatak da se povežu u političke grupe koje će se boriti protiv NOP-a i sporazuma Tito — Subašić.
- U Baminju (u Italiji) predsednik četničkog Centralnog nacionalnog komiteta Kraljevine Jugoslavije Zivko Topalović, predsednik Samostalne demokratske stranke Adam Pribičević i dva predstavnika četničkog Centralnog komiteta održali sastanak na kome su izradili memorandum i ovlastili Zivka Topalovića da ga preda savezničkom predstavništvu u Rimu. U memorandumu se ističe: Draža Mihailović će prihvatiti borbu protiv nemačkih snaga samo ako se partizanskim snagama zabrani napad na četnike i ako savezničke vojne vlasti priznaju četnike kao ratujućeg saveznika; od predstavnika V. Britanije, SSSR-a, SAD, NOVJ i četnika Draže Mihailovića treba formirati poseban štab za Jugoslaviju koji će raditi na izmirenju partizana i četnika, s ciljem da se sačuva monarhija i održi kompaktnost snaga Draže Mihailovića; dok se među partizanima i četnicima ne postigne mir, kralju Petru II Karađorđeviću određiće se neutralno mesto boravka.

6. septembar

- Nemačka Vrhovna komanda oružane sile naredila Grupi armija E* da evakuiše Peloponez i da sa egejskih ostrva povuče što više snaga na kopno. Sprovođenje ovog naređenja otpočelo je sutradan.
- Jedinice 3. ukrajinskog fronta Crvene armije izbile na jugoslovesko-rumunsku granicu kod Turn Severina.
- Da bi izbegla ratnu katastrofu, vlada Carevine Bugarske donela odluku da objavi rat Nemačkoj.
- Na sednici izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije ministar Sava Kosanović podneo zahtev da se Jugoslovenski crveni krst u inostranstvu fuzloniše sa novoformiranim odborom Crvenog krsta na oslobođenoj teritoriji Jugoslavije. Vlada Ivana Subašića odložila je to »za povoljnija vremena«.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GŠ NOV i PO za Srbiju da hitno uspostavi vezu sa Crvenom armijom na r. Dunavu i da o tome što pre izvesti VS.
- Po naređenju VS NOV i POJ. GŠ NOV i PO za Srbiju od 22. i 24. divizije NOVJ formirao 13. korpus NOVJ. Docnije u sastav korpusa ulaze i novoformirane 46. i 47. divizija NOVJ.
- Po naređenju VŠ NOV i POJ. GŠ NOV i PO za Srbiju od 23. 25. i 45. divizije NOVJ formirao 14. korpus NOVJ.
- VS NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da 28. udarnu diviziju NOVJ uputi u centralnu Bosnu, odakle će nastaviti pokret ka istočnoj Bosni. Divizija treba da se direktno poveže sa VS.
- VŠ NOV i POJ naredio Operativnom štabu NOV i PO za Kosovo i Metohiju da pojača akcije jedinica na svom području i da se poveže sa GŠ NOV i PO za Srbiju. GŠ NOV i PO za Makedoniju i susednim jedinicama Istakavši da su politički uslovi

za rad povoljni i da se događaji brzo razvijaju, tražio je da ga izvesti čime bi mu on, VS, mogao pomoći.

7. septembar
- Rukovodstvo HSS uputilo pismo predsjedniku izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivanu Subašiću u kome napada sporazum Tito—Subašić i ističe svoj plan: obezbediti rukovodeću ulogu u budućoj državnoj zajednici; osigurati pomoć i podršku zapadnih saveznika na razbijanju NOV i POJ pomoću četnika; uvlačiti što šire mase u domobranske jedinice, kao buduću oružanu snagu države Hrvatske pod rukovodstvom HSS.
  - NKOJ ponovio svoj zahtev Centralnom odboru Unre: uputiti hitnu pomoć u ishrani i zdravstvenoj zaštiti stanovništvu na oslobođenoj teritoriji Jugoslavije. Centralni odbor Unre ovlastio je Američku počasnu legiju (American Legion of Merit — ALMJ) da u njegovo ime reši pitanje dotura hitne pomoći narodima Jugoslavije.
  - VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Srbiju da jedinice pod njegovom komandom prodru na odsek Negotin — Brza Palanka i uhvate vezu s jedinicama Crvene armije kod Turn Severina. Glavne snage treba uputiti ka Homoljskim planinama da posednu prostoriju D. Milanovac — Kučevo — Golubac i tu unište četničke snage.
  - U s. Lisiću (blizu Titovog Velesa), po naređenju VS NOV i POJ, od 3, 8. i 12. makedonske NO brigade formirana 42. divizija NOVJ.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borce, podoficire, oficire i političke komesare 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« za uspješne višemesečne borbe od Drvara do Srbije.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borce, podoficire, oficire i političke komesare 12. udarnog korpusa NOVJ za pokazanu primernu upornost i junaštvo u šestomesečnim neprekidnim borbama protiv okupatora i domaćih izdajnika.
- s. septembar
- Jedinice Crvene armije prešle rumunsko-bugarsku granicu i usmerile su svoja dejstva ka Dobriču, Varni i Rusu.
  - Vlada Carevine Bugarske objavila rat Nemačkoj.
  - Predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito, odgovarajući predsjedniku izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivanu Subašiću u vezi sa stvaranjem jedinstvene vlade, istakao da prvenstveni zadatak vlade treba da bude snabdevanje NOVJ, a ostala će pitanja biti rešena kasnije.
  - VS NOV i POJ izdao naređenje o uvođenju vazduhoplovnih referenata pri svim glavnim štabovima i štabovima 2. i 5. udarnog korpusa NOVJ i o njihovim opštim zadacima.
9. septembar
- Blagodareći pobedonosnom nastupanju jedinica Crvene armije i oslobodilačkih snaga Bugarske kapitulirala Carevina Bugarska, u kojoj je srušena monarhofašistička vlada i uspostavljena vlada Otečestvenog fronta.
  - Nemačke oružane snage raketama »Fau-2« otpočele napad na London. Posle toga je svakodnevno po nekoliko desetina bombi upućivano na Englesku.
  - U Palermu (u Italiji) predstavnici Slovenske ljudske stranke (SLS) u emigraciji održali sastanak i rešili: da se slovenačke grupacije u emigraciji okupe u borbi protiv NOP-a, da se razbije sporazum Tito—Subašić, da se obori izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije sa Ivanom Subašićem na čelu i da se predstavnici slovenačkih građanskih partija pridruže opštejugoslovenskoj kontrarevolucionarnoj akciji i odbrani monarhije.
  - VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da jedinice pod njegovom komandom ruše komunikacije, upadaju u garnizone i dezorganizuju nemačko povlačenje.
  - VS NOV i POJ naredio 37. udarnoj diviziji NOVJ da se energično angažuje na odseku s. Kremna — s. Vardište da bi sadejstvovala sa 12. udarnim korpusom NOVJ kojeg napadaju delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu Stabu 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ: kritikuje što bataljoni poslani na r. Drinu radi veze sa 12. udarnim korpusom NOVJ nisu imali radio-stanicu, te nisu ni uhvatili vezu s tim korpusom; ističe da treba povećati budnost i tačnost u pokretima i operacijama; obaveštava da su jedinice Crvene armije zauzele Kladovo.
- to. septembar
- U Parizu general Sari De Gol obrazovao francusku vladu. U vladu je ušao veliki broj ljudi iz pokreta otpora.

- U s. Crnoecu (blizu Bitolja), po naređenju VŠ NOV i POJ, od 5. i 7. makedonske NO brigade i Bitoljsko-prespanskog NOP odreda formirana 49. divizija NOVJ.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu Štabu 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ: naređuje da ovlada masivima pl. Maljena i pl. Suvobora i nadire ka Valje%U, Ljigu i r. Kolubari; napominje da je taj korpus prethodnica koja treba da stvori uslove za brz i povoljan razvoj situacije u Sumadiji i zapadnoj Srbiji.

11. septembar

- Nemački vrhovni komandant Jugoistoka znatno proširio područje Grupe armija »E« potčinivši joj i 21. armijski korpus, sa 181. i 297. pešadijskom i 21. SS divizijom »Skenderbeg« u Albaniji i Crnoj Gori.
- Američka 1. armija stigla na nemačku granicu severno od Trira, a zapadno od Dizona (u Francuskoj) sjedinile se američka 3. armija (iz Normandije) i američka 7. armija (iz južne Francuske).
- Savezničke snage zauzele Luksemburg i prodrle na nemačku teritoriju.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu glavnim štabovima i štabovima korpusa: obaveštava da je situacija u celoj zemlji povoljna, da jedinice NOV i POJ izvode uspešna dejstva i da su stvorile veliku slobodnu teritoriju, da je masovna mobilizacija u toku, da su osnovne četničke i nedićevske snage razbijene, da su desetine hiljada bugarskih vojnika razoružane, i da je nekoliko hiljada domobrana prešlo na stranu NOV i POJ, a očekuje se i veći prelaz; ističe da je položaj nemačkih snaga u Jugoslaviji vrlo težak, da se nemačke snage povlače iz Grčke i Albanije na sever; naređuje da sve jedinice NOV i POJ razviju maksimalnu inicijativu i ofanzivni polet, ruše komunikacije, zauzimaju važne čvorove, gradove i druga uporišta i ne dozvole da se nemačke snage organizovano povuku iz naše zemlje i da odnesu oružje.
- VŠ NOV i POJ uputio direktivu komandantu Operativne grupe divizija: obaveštava o uspesima 1. proleterskog udarnog i 12. udarnog korpusa i jedinica GŠ NOV i PO za Srbiju i GŠ NOV i PO za Makedoniju i naređuje da jedinice Operativne grupe divizija što pre izbiju u Sumadiju opštim pravcem Čačak — G. Milanovac — Rudnik.
- VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 8. korpusa NOVJ: da njegove jedinice bezobzirno uništavaju ustaše i četnike koji preuzimaju garnizone posle odlaska nemačkih snaga.

12. septembar

- U Kvebeku (u Kanadi) otpočela druga konferencija predsednika SAD Franklina Ruzvelta i predsednika vlade V. Britanije Vinstona Cerčila. Na njoj je donet Morgentauov plan: da se izvrši potpuna demilitarizacija Nemačke; da se Poljskoj pripoji onaj deo Istočne Pruske koji neće pripasti SSSR-u i južni deo Šlezije, a Francuskoj Sar i pogranična područja ograničena rekama Rajnom i Mozelmom; da se obrazuje Internacionalna zona koja bi obuhvatala Rur; da se ostatak Nemačke podeli na dve nemačke države. Konferencija je završena 19. septembra 1944.
- U Moskvi predstavnici vlada SSSR-a, SAD i V. Britanije, s jedne strane, i predstavnici vlade Rumunije, s druge strane, potpisali ugovor o primirju i formirali Kontrolni savet za Rumuniju.
- Ministarstvo spoljnih poslova V. Britanije naredilo svome ambasadoru Stivensonu: kod predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivana Subašića intervenisati da odmah preduzme konkretne mere za stvaranje jedinstvene vlade.
- Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivan Subašić predložio predsedniku NKOJ-a Josipu Brozu Titu da se NKOJ i vlada Kraljevine Jugoslavije odmah sporazumeju o obrazovanju jedinstvene opštejugosloveske vlade, o formiranju jedinstvenog vojnog rukovodstva pod neposrednom komandom VŠ NOV i POJ i o ulozi onih 'političkih grupa koje su voljne da se bore protiv okupatora.
- Na predlog vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, Predsedništvo AVNOJ-a donelo odluku da se 1. dalmatinska NOU brigada odlikuje Ordenom narodnog oslobođenja.
- U govoru na smotri jedinica 1. dalmatinske NOU brigade na ostrvu Visu, vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito upozorio svetsku javnost na rešenost naroda Jugoslavije da pomognu dugogodišnju borbu naroda Istre i Slovenačkog primorja za prisajedinjenje Jugoslaviji.
- VŠ NOV i POJ obavestio Štab 8. korpusa NOVJ: nemačke snage napuštaju o. Brač; potrebno je budno pratiti stanje i pokrete nemačkih snaga u Dalmaciji i na obali; radi operacija velikih razmera, na kopno će biti iskrcani delovi 26. divizije NOVJ čim se stvore povoljni uslovi za to.

- VŠ NOV i POJ naredio da se svim oficirima i podoficirima koji su se nalazili u neprijateljskim formacijama, koji do 15. septembra pređu dobrovoljno u NOV i POJ. ili su već to učinili, potvrde činovi koje su u to vreme imali.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ: 11. udarnu diviziju NOVJ uputiti preko r. Drine na pl. Cer (Štab divizije sam će izabrati mesto prelaza); štabu 12. udarnog korpusa NOVJ, koji se nalazi u rejonu Pecke, saopštiti da prihvati 11. udarnu diviziju, a Šlabu divizije narediti da se uključi u radio-mrežu VS NOV i POJ.
13. septembar
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio svim jedinicama NOV i POJ direktivu o formiranju novih jedinica: postojeće divizije popunjavati novim borcima dok one ne narastu na 6.000—8.000 boraca, a nove jedinice treba formirati tamo gde postoje vojno-politički i terenski uslovi.
  - U rejonu s. Klokočeva i s. Radujevca (kod Negotina) delovi 23. i 25. divizije NOVJ stupili u dodir sa trupama Crvene armije.
14. septembar
- Vrhovni komandant NOV i POJ izdao naredbu o dodeljivanju »Spomenice 1941«: borcima i vojnim i političkim rukovodiocima koji su u NOP odrede stupili 1941. godine i u njima ostali neprekidno do izdavanja naredbe, svima onima koji su od 1941. godine na okupiranoj teritoriji organizovano i neprekidno radili za NOP a kasnije, iz bilo kakvih razloga, napustili okupiranu teritoriju i stupili u NOVJ; svima onima koji su u NOP odrede stupili 1941. godine, pa su povučeni ili poslani na okupiranu teritoriju; svima onima koji su u NOP odrede stupili 1941, pa bili zarobljeni, uhapšeni ili osuđeni, a na dan izdavanja naredbe se nalaze u NOVJ ili na radu u pozadini, ukoliko je njihovo držanje pred neprijateljem bilo časno i partizana dostojno. Spomenica se ne može davati onima koji su u međuvremenu svojevremeno napustili NOVJ ili prilazili na stranu neprijateljske vojske, bez obzira na to što su u NOP odrede stupili 1941. i što se na dan izdavanja naredbe nalaze u redovima NOVJ.
  - VS NOV i POT obavestio Operativni štab NOV i PO za Kosovo i Metohiju: odobrava da na Kosovu i Metohiji ostanu dve operativne zone i da Operativni štab NOV i PO za Kosovo i Metohiju bude potčinjen GŠ NOV i PO za Srbiju.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ: ubrzati pokret 11. udarne divizije NOVJ radi prelaza r. Drine i prodora ka pl. Ceru i svakodnevno zorom obavestavati VŠ NOV i POT o mestima gde će se iz aviona bacati materijal za pomenutu diviziju; što pre uspostaviti direktnu vezu 11. udarne divizije NOVJ sa VŠ NOV i POJ.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 1. proleterskog udarnog korpusa da pruži pomoć 12. udarnom korpusu NOVJ koji u rejonu Pecke vodi teške borbe protiv jakih neprijateljskih snaga.
15. septembar
- Draža Mihailović uputio depešu svima svojim komandantima korpusa 1 višim starješinama: obaveštava da je u njegov štab stigao šef američke vojne misije sa širokim političkim ovlašćenjima i da je sa njim razradio »detaľjan saveznički politički i vojni plan«; naređuje da se bez njegovog naređenja ne sme preduzeti nikakva vojna akcija, osim protiv partizana.
- Po naređenju vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita, radi uspešnijeg dejstva u zapadnoj Srbiji i Sumadiji, od 1. proleterskog udarnog korpusa (1. proleterska udarna i 6. proleterska »Nikola Tesla«, 5, 17. i 21. udarna divizija) i 12. udarnog korpusa NOVJ (.1, 16. i 30. udarna divizija) formirana 1. armijska grupa NOVJ, pod komandom Štaba 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ.
- Nastojeći da pomogne oružanim snagama otečestvenofrontovske Bugarske, vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GŠ NOV i PO za Makedoniju da s komandantom bugarske 5. armije generalom Keckarovim izradi plan operacija na pravcu Strumica — Štip.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu potčinjenim jedinicama: produžava se rok predaje domobranskih, četničkih i drugih jedinica koje, iz raznih razloga, nisu mogle preći na stranu NOVJ do 15. septembra; ukazuje se na mere i postupke koje treba preduzeti prema onima koji rade protiv prelaska na stranu NOV, kao i onima koji se uhvate da se i dalje bore protiv NOV i POJ.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu štabovima 2. i 3. udarnog korpusa NOVJ: nemačke snage, ugrožene dejstvima Crvene armije sa istoka i krupnim operacijama NOV i POJ, nalaze se u punotn povlačenju iz Grčke, a pripremaju se za povlačenje iz Albanije i Jugoslavije; prvi znaci povlačenja nemačkih snaga pokazuju se i kod nas. gde se one grupišu na

pojedininim važnim odstupnim komunikacijama na severu, a kao svoje zaštitnice po garnizonima i na komunikacijama ostavljaju kvislinške snage.

- VS NOV i POJ naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da se 11. udarna divizija hitno prebaci preko r. Drine i otpočne dejstvo opštim pravcem Zvornik — Krupanj — Bela Crkva; obaveštava da 12. udarni korpus NOVJ vodi borbu u rejonu Pecke.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: pošto na crnogorsko-hercegovačkom primorju razne savezničke misije hvataju veze sa četnicima, ustašama i drugim reakcionarnim elementima, a nemačke snage se izvlače i vlast predaju ustašama i četnicima, to zabraniti delatnost i kretanje onih misija i grupica koje od VS NOV i POJ nemaju pismenu dozvolu za boravak u Jugoslaviji.
- VS NOV i POJ uputio direktivu Stabu 5. udarnog korpusa: ispitati jačinu neprijateljskih snaga u Travniku i, ako su ove slabe, zauzeti grad; na Banju Luku ne vršiti napad ako Stab korpusa nije siguran u uspeh; orijentisati izvesne snage prema Sarajevu, da bi one, s jedinicama 3. udarnog korpusa, eventualno zauzele taj grad i, na taj način, sprečile da u njemu uzmu vlast, posie povlačenja nemačkih snaga, četnici, ustaše ili drugi kontrarevolucionari; rasporediti domobranske jedinice koje su prešle na stranu NOVJ.
- Artiljerijsko odeljenje VS NOV i POJ izdalo naredbu za formiranje 1. teškog motorizovanog divizionu VS.
- Po naređenju VS NOV i POJ formirana 1. konjička brigada.

- Septembar p. p.* — U Bernu (u Svajcarskoj) emigrantska grupa HSS, pod rukovodstvom Bruna Jutronića i Federika Goldonija, formirala odbor pod nazivom »Spas Hrvata«. Ovaj odbor i Balkan klub — sekcija za Svajcarsku 14. septembra, na zajedničkom sastanku u Cirihu, doneli su rezoluciju u kojoj izbegličku vladu Ivana Subašića proglašuju odgovornom za propast monarhije i izražavaju solidarnost sa Dražom Mihailovićem.
- Nemački vrhovni komandant Jugoistoka ponovo komandantu Grupe armija »E« stavio na raspolaganje 11. vazduhoplovno-poljsku diviziju, koja se u to vreme nalazila u pokretu od Soluna, dolinom Vardara, ka Skoplju.

- Septembar d. p.* — U Montrealu (u Kanadi) održano II plenarno zasedanje Unre. Zastupnik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije je postavio pitanje ukidanja Balkanskog sporazuma o slanju hitne pomoći Jugoslaviji. Međutim, on nije imao potrebno ovlašćenje da u ime izbegličke vlade podnosi memorandume, pa je njegov predlog, iz proceduralnih razloga, odbijen još za vreme utvrđivanja dnevnog reda.

16. septembar — U Holandiji saveznici otpočeli vazdušnodesantnu akciju u cilju obilaska Sigfridove linije i prodiranja u ravnicu Vestfalije obilazeći Rur sa severa. Saveznički vazdušnodesantni konvoj, jačine oko 1550 transportnih aviona i 480 jedrilica, u pratnji oko 1250 lovaca, krenuo je sa aerodroma u V. Britaniji. Neposredno pred početak desanta 1140 teških bombardera je napalo protivavionske položaje, dok je oko 200 aviona podržavalo napad britanske 2. armije u području severno od Rajne. Od 16. do 26. septembra spušteno je na položaje oko 35.000 ljudi i velika količina materijala, vozila i oružja.

— U Bernu (u Svajcarskoj) održan sastanak predstavnika Slovenske ljudske stranke, klerikalaca, socijalista, liberala i demohrišćana. Zaključeno je da se od građanskih grupa stvori jedinstvena stranka Slovenska zveza. Ona je istoga dana sklopli.) savez sa Balkan klubom — sekcijom za Svajcarsku.

— VS NOV i POJ naredio Stabu 5. udarnog korpusa NOVJ da 28. udarnoj diviziji NOVJ pomogne u prebacivanju iz centralne u istočnu Bosnu i da se u vezi s tim poveže sa Štabom 3. udarnog korpusa.

17. septembar — Zbog potrebe u trupama, nemački vrhovni komandant Jugoistoka naredio da se nemačka 117. lovačka divizija — koja se, posle povlačenja s Peloponeza, bila prikupila u Atici — hitn prebaci u rejon istočno od Beograda.

— U Bariju (u Italiji), na inicijativu Američke počasne legije (ALM), otpočeli desetodnevni razgovori između predstavnika NOP-a. ALM i Unre. Predstavnici Unre i ALM pregovarali .si s pozicija Balkanskog sporazuma, koje NOP nije mogao prihvatiti. Zato je iVCOJ 28. septembra 1944. izdao sledeće saopštenje: »Pošto UNRR-a nije prihvatila predlog AVNOJ-a da dodeljivanje pomoći obećane Jugoslaviji treba da bude izvršeno po organima narodne vlasti, već insistira da ta pomoć bude dodeljena preko naročitih organizacija, AVNOJ je obavestio UNRR-u da je pod takvim uslovima prisiljen odbiti pomoć«.

— Predstavnici HSS i Draže Mihailovića potpisali sporazum o sledećim pitanjima: predlog Draže Mihailovića o posleratnom uređenju Jugoslavije, iako ima prvoraz-

redan značaj, razmatraće se tek posle svršetka rata; vodstvo HSS ne može ni pod kakvim uslovima paktii-ati s NOP-om; vodstvo HSS sa simpatijama prati rad četničkog Centralnog nacionalnog komiteta Kraljevine Jugoslavije, a naročito posle njegovog kongresa održanog početkom 1944. godine u selu Ba.

- CK KPJ uputio PK KPJ za Srbiju direktivno pismo: ukazuje na pogrešne stavove u okružnici PK u pogledu ocene tadašnje političke situacije; ističe potrebu da članovi PK i instruktori obidu partijske organizacije i rukovodstva i postave stvari u duhu ovoga pisma.
- VS NOV i POJ naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da organizuje prihvat 28. udarne divizije NOVJ kada ona bude prelazila r. Bosnu da bi se prebacila u istočnu Bosnu, a zatim nastavila pokret preko r. Drine, pravcem za 11. udarnom divizijom NOVJ.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Stabu 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ da jednu diviziju orijentise ka 12. udarnom korpusu NOVJ, da bi se zajedničkim dejstvima stvorilo čvrsto uporište u zapadnoj Srbiji. Ujedno ga obaveštava: da će se te noći preko r. Drine prebaciti 11. udarna divizija NOVJ, pa će tako 12. udarni korpus, sa tri divizije, postepeno nadirati preko Krupnja ka pl. Ceru i Posavini; da će se na prostoriju pl. Medvednik — Sokolske planine uputiti 2—3 divizije iz sastava 1. armijske grupe NOVJ.
- U s. Mitrošincima (blizu Berova). po naređenju VS NOV i POJ, od 4. 13. i 14. makedonske NO brigade i Artiljerijske brigade formirana 50. divizija NOVJ.

13. septembar

- Nemački komandant Grupe armija »E« doneo odluku da evakuise Krt i zapadnu Grčku do planine Pinda i pomeri nemačku 104. lovačku diviziju na sever, kako bi je angažovao u Makedoniji, gde su jedinice NOVJ bivale sve aktivnije.
- Na Bliskom istoku, pod rukovodstvom Milovana Radovanovića, direktora novinske agencije »Presburo«, i generala Mirkovića, šefa vojne misije i generalnog konzula u Bejrutu, formiran odbor pod nazivom »Velika Jugoslavija«, s ciljem da okuplja sve one koji su otkazali poslušnost izbegličkoj vladi Ivana Subašića, a u prvom redu vojna lica. Ova emigrantska grupa ponovo je pokrenula list »Jugoslovenski glasnik* i pvela neprijateljsku kampanju protiv NOVJ.
- Draža Mihailović i Stevan Moljević, predsednik Izvršnog odbora četničkog Centralnog nacionalnog komiteta, preko pukovnika Mak Dauela, tražili hitnu intervenciju SAD da bi se »sprećio dalji građanski rat u Jugoslaviji«; prekinuti slanje oružja i municije NOVJ i poslati američku vojsku da uvede red u Jugoslaviji.
- NKOJ oštro protestovao kod izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije protiv njenog odugovlaćenja da se reši pitanje Crvenog krsta i podržao predlog ministra ove vlade Save Kosanovića o fuzionisanju Jugoslovenskog crvenog krsta u inostranstvu i Crvenog krsta NOP-a.
- VS NOV i POJ dao uputstvo Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ u vezi sa prelaskom domobranskih, četničkih i drugih jedinica na stranu NOVJ: ove jedinice rasformirati i rasporediti po bataljonima NOVJ; stručno osoblje (tenkiste, avijatičare i druge) prikupiti i staviti ga na raspolaganje VS NOV i POJ radi formiranja tehničkih jedinica.

18./19. septembar

- Generalni sekretar KPJ i vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito otputivao sa o. Visa avionom sovjetskog ratnog vazduhoplovstva za Krajevnu (u Rumuniji).

19. septembar

- Snage Crvene armije zauzele Temišvar (u Rumuniji)
- VS NOV i POJ naredio Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ da razvije ofanzivu prema Semberiji i Posavini, jer je obavešten da nemačka 13. SS divizija »Handžar« odlazi sa područja toga korpusa. Ujedno ga je obavestio da će se 28. udarna divizija NOVJ preko r. Bosne prebaciti na odsek Modriča — pl. Trebovac.
- VS NOV i POJ uputio direktivu Stabu 28. udarne divizije NOVJ: posle prebacivanja u istočnu Bosnu, ova će divizija sadejstvovati sa snagama 3. udarnog korpusa NOVJ na čišćenju Posavine, Majevice i Semberije, a zatim će ostati na Majeveci i u Semberiji kao pobočnica naših snaga u zapadnoj Srbiji, spremna da se tamo prebaci; potrebno je da je ona snabdevena municijom, da je na borbenoj visini i da ostane pod neposrednom komandom VS NOV i POJ.
- U Moskvi predstavnici vlada SSSR-a i Finske potpisali finsko-sovjetsko primirje.
- Naređenjem VŠ NOV i POJ, zbog uspeha u borbama protiv okupatora i kvislinških formacija, 1. dalmatinska NOU brigada nazvana proleterskom.

20. septembar — VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku: Zagreb ne napadati bez odobrenja VŠ; jedinice moraju biti spremne za izvršenje tog zadatka čim se ukaže povoljna situacija.
- VŠ NOV i POJ dao direktivu Stabu 3. udarnog korpusa NOVJ: kroz nekoliko dana će se na sektor Modriča — Trebovac prebaciti 28. udarna divizija NOVJ, koja će ostati neposredno pod komandom VŠ NOV i POJ; ta se divizija može uzeti u kombinaciju za čišćenje Majevice, Semberije i Posavine, a potom će ostati na prostoru Majevice — Semberija kao pobočnica snaga NOVJ u zapadnoj Srbiji, spremna da se prebaci tamo po naređenju VŠ: održavanje veze sa snagama u zapadnoj Srbiji vrlo je važno; posle čišćenja Majevice i Posavine i učvršćenja snaga NOVJ na tom području treba jedinice 3. udarnog korpusa orijentisati ka Sarajevu.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ da hitno uspostavi kanal preko r. Save i prihvati u Sremu oko 10.000 domobrana, većinom nenaoružanih, jer se tamo ne mogu zadržati, ujedno ga je pitao ima li direktnu radio-vezu sa GŠ NOV i PO za Vojvodinu.
- Po naređenju VŠ NOV i POJ, od 25. 20. i 27. srpske NO brigade formirana 46. divizija NOVJ.
21. septembar — Britanske snage izvršile prvi desant na Kitiru, a krajem meseca izvršile desant i na Peloponez, kod Kap Araksosa i Kalmata.
- U Vašingtonu dr Branko Cubrilović, jedan od prvaka Zemljoradničke stranke, posetio podsekretara za unutrašnje poslove vlade SAD Adolfa Barlea i zahtevao da se izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije što pre proširi tzv. borbenim srpskim zemljoradnicima iz Bosne i Srbije i predstavnicima NOP-a, kako bi se u zemlji smirili duhovi i izbegao građanski rat, jer bi, po njemu, seljačko-demokratska Jugoslavija bila garantija mira ne samo na Balkanu nego i u celoj jugoistočnoj Evropi. U istome cilju on je tog dana posetio i britanskog opunomoćenog ministra u Vašingtonu Kembcla i ambasadora SSSR-a Andreja Gromika.
- Generalni sekretar KPJ i vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito, transportnim avionom sovjetskog ratnog vazduhoplovstva, otputovao iz Krajeve u Moskvu¹ da bi sa sovjetskim predstavnicima pregovarao o koordinaciji dejstva NOVJ i jedinica Crvene armije u Srbiji. Pored toga, tom prilikom se vlada SSSR-a obavezala da Jugoslaviji, na ime pomoći, isporuči sto vagona životnih namirnica i komplet naoružanje za dvanaest pešadijskih i dve vazduhoplovne divizije i da pripadnike NOVJ primi na školovanje u školama Crvene armije. Na kraju razgovora izdato je zvanično saopštenje.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da potrebne snage uputi u Sandžak, gde nemačke jedinice, povlačeći se, vlast predaju ustašama i četnicima.
22. septembar — Ministar spoljnih poslova vlade V. Britanije Antoni Iden pozvao predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivana Subašića i kritikovao ga najviše zbog njegove popustljivosti prema NOP-u, a naročito prema predsedniku NKOJ-a Josipu Brozu Titu. Pri tome je on obećao da će V. Britanija, dok traje rat, priznati samo onu vladu koja bude formirana na osnovu ustavnih prava Kraljevine Jugoslavije.
- U Pitsburgu (u SAD), pod predsedništvom kompozitora Zlatka Balokovića, održan II kongres Amerikanaca jugoslovenskog porekla. Pošto je razmotren dotadašnji rad iseljenika na pomoći NOB-u i konstatovano da se preko 70% svih iseljenika opredelilo za NOB, odlučeno je da Ujedinjeni kemitet Amerikanaca jugoslovenskog porekla usvoji program Jedinistvenog NO fronta, sa glavnim zadatkom: pomoć novoj Jugoslaviji. Za predsednika Komiteta je izabran Zlatko Baloković.
- VŠ NOV i POJ obavestio Štab 3. udarnog korpusa NOVJ da je preduzeo mere za evakuaciju ranjenika iz toga korpusa. Ujedno mu je naredio: da do 1. oktobra zadrži stare signale za vezu sa avionima i da javi pogodna mesta za prijem materijala; da pošalje izveštaj o količinama soli zaplenjene u Tuzli i Kreki, o raspodeli te soli i o izgledima za dalje iskorišćavanje rudnika soli.
- Snage Crvene armije oslobodile Talin, glavni grad Estonije.
23. septembar — Predsednik vlade Kraljevine Italije Bonomi uputio savezničkom Savetu za primirje sa Italijom zahtev da se budućnost istočnih italijanskih granica rešava na mirovnim konferencijama.
- Sekretar CK KP Albanije Envor Hođža uputio pismo generalnom sekretaru KPJ Josipu Brozu Titu, u kome se, pored ostalog, kaže: »Veliko interesovanje koje ste uvek pokazivali prema našoj mladoj Partiji, Vaši dragoceni saveti i neizmerna,

¹ S Titom su otišli njegov sekretar Mitar Bakić i član Politbiroa CK KPJ i povernik za finansije NKOJ-a Ivan Milutinović.

neprekidna pomoć koju ste nam ukazivali, bili su jedan od glavnih faktora osnivanja, rašćenja i učvršćenja naše Partije, koja je u najtežim trenucima naše nacionalne istorije pokazala s pravom da je dostojan vod našem narodu... Pravilna i jasna linija herojske Komunističke partije Jugoslavije nije za nas bila samo buktinja antifašizma koja osvjetljava naš mučan i tegoban put, nego istovremeno čvrst oslonac u našem započetom radu ...»

- U Pehčevu, u duhu instrukcije VS NOV i POJ, održan sastanak između delegata VS NOV i POJ u Makedoniji Svetozara Vukmanovića Tempa, komandanta i političkog komesara GS NOV i PO za Makedoniju i novopostavljenog komandanta bugarske 5. armije generala Keckarova. Pošto su analizirali stanje bugarske 5. armije i vojnu situaciju u Makedoniji, oni su potpisali ovaj sporazum: da se od VS NOV i POJ traži odobrenje za zajednička dejstva jedinica NOVJ i bugarskih snaga i za razmenu vojnih delegacija; da se od bugarske vlade traži da definiše svoj stav prema odlukama I zasedanja ASNOM-a; da se preduzmu mere za izvlačenje delova bugarske 15. pešadijske (okupacione) divizije iz Makedonije; i da se od Makedonaca sa teritorije Jugoslavije, koji se nalaze u Bugarskoj, formira makedonska NO brigada -Goce Delčev« i uputi u Makedoniju.
24. septembar
- VŠ NOV i POJ obavestio GŠ NOV i PO za Hrvatsku: odobren je rad britanskim borbenim grupama u Istri i Hrvatskom primorju, s tim da moraju imati pismeno odobrenje od VŠ i održavati veze s jedinicama NOVJ; strane vojne misije nalaziće se samo pri štabovima korpu«.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 3. udarnog korpusa NOVJ u vezi s ponudama nekih četničkih vođa da pregovaraju sa NOVJ: nikakvih pregovora i nikakvih veza ne može biti sa ratnim zločincima Zaharijom Ostojčićem i Petrom Bačevićem i drugim; njih treba vojnički razbiti i prisiliti na punu kapitulaciju.
  - VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: razbijene četničke snage, koristeći se odsustvom naših većih jedinica, nastoje da se prikupe i stvore nova uporišta u Sandžaku i na području Goražde — Kalinovik — pl. Jahorina; potrebno je da jedinice toga korpusa zauzmu Pljevlja i Prijepulje i povežu se sa 37. udarnom divizijom NOVJ na liniji Rudo — Priboj — Bistrica; Štab korpusa će jednu udarnu grupu uputiti na područje Goražde — Kalinovik — pl. Jahorina da razbije četnike i protera ih iz te oblasti; Primorska operativna grupa moći će i satna da reši zadatke na crnogorsko-hercegovačkom primorju; vojničke uspehe iskoristiti za organizaciju čvrste vlasti u pozadini; dostaviti i/veštaj o situaciji na svom području.
25. septembra
- Voda Trećeg Rajha Adolf Hitler naredio formiranje nemačkog folkssturma (narodne odbrane).
  - Na zahtev ministra Save Kosanovića, izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije, na svojoj redovnoj sednici, odredila delegaciju za pregovore sa Unrom. (Delegacija je u oktobru i novembru 1944. bezuspešno pregovarala s generalnim direktorom Unre Lemanom o spornim problemima i o dodeljivanju pomoći Jugoslaviji.)
  - VŠ NOV i POJ obavestio Štab 2. udarnog korpusa NOVJ da odobrava formiranje 1. bokeljske NO brigade.
  - GŠ NOV i PO za Srbiju uputio bugarskoj Vrhovnoj Komandi telegram u kome, pored ostalog, kaže: i Neprijatno smo iznenađeni vašim potpuno nepravilnim i neprihvatljivim stavom po pitanju .- rezova: bosiljgradskog i caribrodskog koji su pre rata pripadali Jugoslaviji. Molimo da primite k znanju da su ti srezovi već sada sastavni delovi savezne teritorije slobodne Demokratske Federativne Jugoslavije i da vašim jedinicama i organima izdate odgovarajuća naređenja.«'
26. septembar
- U Italiji između italijanskih partizana i Cehoslovačko-jugoslovenskog NO odbora potpisana konvencija o postepenom prelasku čehoslovačkih vojnih jedinica u italijanske partizane. (Do novembra 1944. godine italijanskim partizanima je prešlo preko 3600 čehoslovačkih vojnika.)
  - NKOJ uputio direktivu CASNO-u. Glavnom narodnom odboru /a Sandžak i Glavnom NO odboru za Hercegovinu u vezi sa proglašenjem ratnih zločinaca: pravo proglašenja ratnih zločinaca pripada Centralnoj državnoj komisiji, koja istupa pred inostranstvom; zadatak je ostalih komisija da što brže i solidnije pripreme sav dokazni materijal i podnesu Centralnoj državnoj komisiji konkretne predloge.
  - VŠ NOV i POJ naredio štabu 1. armijske grupe NOV.) da 6. proletersku diviziju NOVJ «Nikola Tesla» uputi u rejon pl. Cera i Sapca, radi sadejstva 12. udarnom korpusu NOVJ.

' Na graničnom pojasu između Jugoslavije i Bugarske nova bugarska armija pokušala je da okupira i pripoji Bugarskoj neke ugoslovenske gradove u istočnoj Srbiji. Bugarski rukovodioci su to odobravali i smatrali taj postupak sasvim prirodnim.

- VŠ NOV i POJ obavestio Štab 8. korpusa NOVJ da će 20. divizija NOVJ ostati na ostrvima dok se ne stvore povoljni uslovi za njeno prebacivanje na kopno, a tada će ona predstavljati jednu udarnu grupu koja će, sa ostalim snagama toga korpusa, izvršiti krupne zadatke.
27. septembar
- Vrhovni komandant savezničkih snaga u Evropi general Dvajt Ajzenhauer objavio proklamaciju u kojoj se kaže da će SAD, V. Britanija, SSSR i Francuska po svršetku rata izvršiti okupaciju Nemačke i u njoj obrazovati vojnu savezničku vladu.
  - Otečestvenofrontovska vlada Bugarske prekinula diplomatske odnose sa Kraljevinom Mađarskom.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: zadržati sve savezničke grupe i pojedince koji nemaju dozvolu VŠ NOV i POJ za ulazak u zemlju i o tome odmah izvestili VŠ.
  - VŠ NOV i POJ naredio Slabu 0. korpusa NOVJ: dejstvima izvesnih delova toga korpusa u rejonu Bosanske i Nove Gradiške olakšati borbe jedinica 5. udarnog korpusa NOVJ oko Banje Luke; izvestiti da li neprijatelj prikuplja snage u Bos. Gradiški, Novoj Gradiški, Slav. Brodu i Derventi. Ujedno ga obavestio da se priprema napad na Bosansku Gradišku.
  - VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 8. korpusa NOVJ: saveznici nemaju pravo da se Iskrcaju na kopno bez našeg znanja i odobrenja; u vezi s tim, obalu treba posesti i kontrolisati. (Sutradan je ista direktiva upućena i Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ.)
28. septembar
- U Mađarskoj počela ofanziva Crveno armije protiv nemačkih snaga.
  - Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivan Subašić, u radio-telegramu NKOJ-u, ponovio svoje zahtev da se formira jedinstvena vlada.
  - VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: nemačke snage niogu prilikom povlačenja zatrovati preostale količine hrane, stoga lekari moraju zaplenjeno artikle redovno ispitati pre korišćenja.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: da izvesti o aktivnosti i namerama četnika na tome području i o mogućnostima da se oni razbiju za kraće vreme; da operacijama jedinica u Sandžaku protiv četničkih snaga posveti punu pažnju. Ujedno je obavestio da se kod Raške prikupljaju četničke snage i da nije isključeno da one krenu za Sandžak.
  - Us. Plasnici (kod Kičeva), po naređenju VŠ NOV i POJ, od 1, 6. i 15. makedonske i '4. šiptarske brigade formirana 48. divizija NOVJ.
29. septembar
- VŠ NOV i POJ, preko šefa vojne misije u Londonu general-majora Vladimira Velebita, uputio vladi V. Britanije oštar protest zbog toga što se odugovlači i otežava prolazak flote Kraljevine Jugoslavije na stranu NOVJ.
30. septembar
- VŠ NOV i POJ obavestio Stab 2. udarnog korpusa NOVJ da će se, verovatno, nemačke snage, pod zaštitom četnika, povući iz primorskog pojasa; da će na tom području, možda, sa četnicima ostati i manji nemački delovi; da ima informaciju o prebacivanju nemačke 181. pešadijske divizije iz Crne Gore u Srbiju i o prebacivanju Draže Mihailovića iz Srbije u istočnu Bosnu, te nije isključeno da Draža Mihailović krene na Jahorinu ili južnije od nje.
  - Clan Politbiroa CK KPJ Edvard Kardelj uputio predlog generalnom sekretaru KPJ Josipu Brozu Titu da se, zbog krupnih grešaka u radu i zbog šovinizma, Andrija Hebrang smeni sa dužnosti sekretara CK KPH.
- Septembar k.
- CK KPJ odao Komitetu nacionalnog oslobođenja Jugoslavije za Ita'iju priznanje što je okupljao jugoslovenske izbeglice, zarobljenike i internirce i upućivao ih u NOVJ, što je popularisao NOP i uspešno se borio protiv emigranata.
  - Jugoslovenski antifašisti počeli se prebacivati iz Svajcarske preko Francuske i Italije, u Jugoslaviju.
- Septembar
- Delegat CK KPJ u Makedoniji, Svetozar Vukmanović Tempo, dao direktivu CK KPM da se formiraju tri korpusne oblasti, odnosno tri korpusa. U direktivi se daje teritorija korpusnih oblasti, određuje broj divizija i komandni sastav. U duhu te podele stavljeno je u zadatak CK KPM da izvrši odgovarajuću reorganizaciju i u partijskom i administrativnom pogledu, tj. da se organizuju tri oblasna komiteta KPM i tri oblasna NO odbora.
  - Sanitetsko odeljenje VŠ NOV i POJ izdalo list "Vojno-sanitetski pregled", centralni list lekara NOVJ.

- U južnoj Italiji, po naređenju Štaba Baze NOVJ u Bariju, formirana 5. prekomorska NO brigada.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. septembar*
- Po naređenju VS NOV i POJ, 5. udarni korpus NOVJ otpočeo rušenja najvažnijih neprijateljskih komunikacija u dolinama reka Bosne, Vrbasa i Une i napade na neprijateljske kolone i Transporte,
  - Jedinice Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ otpočele osmodnevni napad na neprijateljska uporišta i kolone na komunikaciji Bihać — Bos. Krupa i da vrše diverzije na toj komunikaciji. Porušeno je oko 1400 m pruge i 4 mosta, a uništena su 3 kamiona. U tim borbama neprijatelj je imao 33 mrtva, 32 ranjena i 2 zarobljena vojnika, a jedinice NOVJ 5 mrtvih i 4 ranjena borca.
  - Šesnaesta muslimanska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ zauzela Kladanj, a zatim gonila ustaše prema Tuzli.
  - U dolini r. Spreče 27. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ otpočela napad protiv delova nemačke 13. SS divizije »Handžar« i četničkih i ustaških jedinica. U borbama, do 18. septembra, ona je oslobodila dolinu r. Spreče sa gradovima Tuzlom i Zvornikom.
  - Prvi bataljon 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ zauzeo ž st. Raštelicu, Ivan-sedlo i s. Tarčin koje je branio 1. bataljon domobranskog 9. pešačkog puka. Gubici neprijatelja: 16 mrtvih i 13 ranjenih; 12 domobrana se predalo. Zaplenjeno: 2 topa, 1 minobacač, 2 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, 25.000 metaka, 80 mina za bacač, 90 granata za top, 1 vagon cigareta i 1 vagon životnih namirnica. Uništen je 1 vagon protivavionske municije.
- 1/2. septembar*
- Na pruži Zenica — Visoko Visočko-fojnički NOP odred 10. udarne divizije NOVJ uništio transportni voz od 20 vagona.
  - Na pruži Dobrljin — Bos. Novi delovi 5. udarnog korpusa NOVJ porušili 3 mosta i uništili 15 km tt linija.
- 2. septembar*
- Jedanaesta hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ oslobodila Gacko, razbivši u iznenadnom noćnom napadu u rejonu Avtovca, delove četničke Galačke brigade. Poginulo je 9 četnika, a 11. brigada je imala 5 ranjenih boraca.
  - Ojačana 10. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ izvršila neuspeo napad na četničku Bilečku brigadu, pretrpevši gubitke: 9 mrtvih i 10 ranjenih boraca.
- 3. septembar*
- Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali neprijateljsku posadu u Maglaju, naneli joj gubitke od 15 mrtvih i 20 ranjenih vojnika i zaplenili 4 puške, 450 metaka i manju količinu druge ratne opreme, a sami imali 3 mrtva, 11 ranjenih i 1 nestalog borca.
  - Predsedništvo ZAVNOBiH-a donelo odluku o stvaranju organa javne uprave. Pri ovom predsedništvu je formirano šest odeljenja: za narodnu privredu, za narodno zdravlje i socijalno staranje, za prosvetu, za pravosuđe, za ishranu i za obnovu.
  - Na oblasnoj konferenciji u Šekoviću, u prisustvu 100 delegata, izabran Oblasni NO odbor za istočnu Bosnu.
  - Kod s. Lušci-Palanke (blizu Sanskog Mosta) završeno dvodnevno Oblasno savetovanje SKOJ-a za Bos. krajinu. Prisustvovali su članovi i sekretari okružnih i sreskih komiteta SKOJ-a, brigadni komiteti i Komitet SKOJ-a 4. udarne divizije NOVJ. Podneti su politički i organizacioni referat i referati o SKOJ-u i USAOJ-u.
- 4. septembar*
- Jedinice U. udarne divizije NOVJ izvršile napad na delove nemačke 13. SS divizije »Handžari« u s. Srebreniku (kod Gračanice) Posle dvodnevne borbe uporište nije zauzeto zbog jakog otpora neprijatelja.
  - Saveznička avijacija bombardovala Bos. Novi i Dvor na Uni.
- 5. septembar*
- Jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ zauzele Teslić, koji je branio domobranski 4. lovački puk 1. lovačke brigade. Zarobljeno je preko 100 neprijateljskih vojnika.
  - Delovi 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ otpočeli dvodnevni napad na s. Srnice (kod Gračanice), koje su branile jedinice nemačke 13. SS divizije »Handžar« i četnici. I pored osvajanja spoljnih uporišta, selo nije zauzeto zbog jakog otpora i zbog pristizanja pojačanja. Neprijatelj je imao 23 poginula, 40 ranjenih i 2 zarobljena. Gubici delova 38. divizije: 8 mrtvih i 13 ranjenih boraca.

- Delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili napad jedne nemačke čete iz s. Ivanjske ka s. Šušnjarima (kod Banje Luke), nanevši joj gubitke od 14 mrtvih, 20 ranjenih i 2 zarobljena vojnika i zaplenivši 4 puške, 1 pištolj, 8 ručnih bombi i 800 metaka. Gubici delova 39. divizije: 1 ranjen borac.
- 5/6. septembar — U rejonu s. Starog Broda (kod Višegrada) 12. udarni korpus NOVJ, u pokretu za Srbiju, prešao r. Drinu pod borbom protiv jedinica nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«.
- Septembar p. — Jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Bos. Petrovac. Predalo se oko 500 domobrana.
- Jedinice 5. udarnog korpusa ušle u Bos. Grahovo, San. Most, Ključ, Mrkonjić-Grad, Glamoč, Kupres i Prozor, iz kojih su se povukle nemačke jedinice.
- 6. septembar — Jedinice 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ zauzele Fojnicu, koju su branile ustaško-domobranske jedinice.
- Na okružnoj konferenciji izabran ONO odbor za Vlasenicu.
- Oblasni NO odbor za istočnu Bosnu naimenovao Romanijski ONO odbor.
- Anglo-američka avijacija bombardovala Konjic i srušila most na r. Neretvi.
- Po naređenju Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ formiran Artiljerijski divizion 10. udarne divizije NOVJ.
- 7. septembar — Domobranski bataljon 7. lovačkog puka, koji se nalazio na obezbeđenju komunikacije s. Vrtoče — Ripački klanac (kod Bihaća), prešao na stranu jedinica 5. udarnog korpusa NOVJ.
- Anglo-američka avijacija bombardovala Sarajevo. Oštećen železnički čvor Sarajevo — Allpašin Most. Poginuo veći broj lica.
- 7/8. septembar — Jedinice 4. udarne divizije, Timarskog i Podgrmečkog NOP odreda 5. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Prijedor i Ljubiju, kao i uporišta na putu Prijedor — Bos. Novi, koje su branili nemački vojnici, ustaše i četnici. U tim borbama neprijatelj je pretrpeo gubitke od 1035 mrtvih, 714 ranjenih i 552 zarobljena. Gubici 4. divizije: 32 mrtva i 121 ranjen. Zaplenjeno: 4 haubice, 2 brdska topa, 3 protivoklopna topa, 10 minobacača, 11 mitraljeza, 28 p. mitraljeza, 43 automata, 784 puške, 71 pištolj, 250.000 metaka, 1000 granata raznih kalibra i mnogo druge ratne opreme.
- 8. septembar — Delovi 14. srednjobosanske udarne brigade 53. udarne divizije NOVJ zauzeli Tešanj koji su branili nemački vojnici, ustaše i domobrani. Neprijateljski gubici: 2 mrtva, 10 ranjenih i 25 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno: 2 minobacača, 4 mitraljeza, 1 motocikl i veća količina druge ratne opreme.
- *Dvadeset pr\`a udarna brigada 28. udarne divizije NOVJ i 14. srednjobosanska udarna brigada 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ otpočele napad na Doboju, koji su branili nemački vojnici, 4. lovački puk domobranske 1. lovačke brigade i delovi domobranske 6. posadne brigade. Posle dvodnevni borbi jedinice NOVJ su uspele da prodru u grad, ali ga nisu zauzele, jer su pristigla pojačanja od Tuzle i Maglaja. Gubici neprijatelja: 300 mrtvih, 450 ranjenih i 77 zarobljenih. Gubici jedinica NOVJ: 11 mrtvih i 31 ranjen.*
- Delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali ž. st. Busovaču i zapalili je. Neprijateljski gubici: 3 mrtvu i 4 ranjena vojnika. Gubici delova 10. divizije: 2 poginula borca.
- Ljubuški partizanski bataljon reorganizovan u Zapadnohercegovački NOP odred.
- Domobranski 1. bataljon 13. lovačkog puka, koji se nalazio na položajima između Bos. Novog i s. Dobrljina, prešao na stranu jedinica 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ.
- Između s. Ilijaša i s. Podlugova (kod Visokog) u jedinice 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ prešla 92 domobrana sa 67 pušaka, 7 mitraljeza, 5 p. mitraljeza, 4 automata i 30.000 metaka.
- 8/9. septembar — Osamnaesta srednjobosanska udarna brigada 53. udarne divizije NOVJ zauzela Derventu, gde joj se predao domobranski 6. pešadijski puk. Zaplenjeno: 10 topova raznog kalibra, 15 minobacača, 12 mitraljeza, 100 p. mitraljeza, 1600 pušaka, 186 automata, 269 pištolja, 600.000 metaka, 1 radio-stanica, 2 telefonske centrale, 33 telefona, 3 vagona cigareta, 2 vagona duvana u listu, 4000 litara benzina, 3000 litara nafte, 2000 litara gasa, 1 vagon sanitetskog materijala i mnogo druge ratne opreme.

9. septembar — Četvrti bataljon 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ oslobodio Bugojno, koje su branile ustaše. Neprijateljski gubici: 5 mrtvih i 7 ranjenih. Zaplenjeno 6 pušaka i 2000 metaka.
- Jedinice 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Jajce i G. Vakuf, koje su branili nemački vojnici, ustaše i domobrani.
- Četnička grupa jurišnih korpusa (Nevesinjski, Drinski i delovi Mileševskog i Romanijskog), s linije: Nevesinje — s. Kifino Selo — Borač — prevoj Čemerno, počela napad na delove 29. udarne divizije NOVJ s ciljem da se u rejon Bileće spoji s četničkim Trebinjskim, Bokokotorskim i Nikšićkim korpusom. U trodnevnim borbama 11. i 12. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ i 2. brigada italijanske partizanske divizije »Garibaldi« odbile su nejednovremene napade odvojenih kolona i razbile dve četničke brigade koje su bile prodrle do Gacka. Četnici su imali oko 70 mrtvih i ranjenih.
- Prvi bataljon 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ zauzeo s. Gromiljak (kod Visokog). Gubici neprijatelja: 35 mrtvih i 40 ranjenih, a gubici 1. bataljona: 1 mrtav i 2 ranjena borca.
- Naredbom Štaba 29. udarne divizije NOVJ. od 13. i novoformirane 14. hercegovačke udarne brigade, Sitničkog NOP odreda i Bobanske partizanske čete formirana Južnohercegovačka operativna grupa 29. udarne divizije NOVJ.
- 9/10. septembar — Prvi bataljon 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napao na Konjic, ali se, usled jakog otpora neprijatelja, morao povući. Neprijateljski gubici: 19 mrtvih i 12 ranjenih, a gubici 1. bataljona: 3 mrtva i 5 ranjenih boraca.
10. septembar — Delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ oslobodili D. Vakuf, koji je, pod pritiskom, neprijatelj napustio.
- Jedinice 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ zauzele rudnik Kakanj, koji su branile ustaše. Neprijateljski gubici: 7 mrtvih i 5 ranjenih vojnika. Zaplenjeno: 20 pušaka, 800 kg eksploziva i 5000 metaka.
- U Vlasenici, na okružnoj i gradskoj konferenciji AFZ-a. izabrani Okružni i Gradski odbor AFZ-a.
11. septembar — Devetnaesta birčanska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ napala četnike u s. Capardima (kod Zvornika) i oko 60 njih izbacila iz stroja, a ona imala 2 ranjena borca.
- Jedinice 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ razbile delove nemačke 13. SS divizije »Handžar« i četnike kod s. G. Skugriča (blizu Modriče) i ustaško-četničku kolonu kod s. Čardaka (na putu Gradačac — Čardak) i nanele im gubitke od 25 mrtvih i 30 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 6 mrtvih, 3 ranjena i 7 nestalih boraca.
12. septembar — Dva bataljona 20. romanijske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ zauzela Zvornik, koji su branile nemačke i belogardejske jedinice (jačine oko 400 vojnika). Gubici neprijatelja: 25 mrtvih, oko 30 ranjenih i 18 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno oko 5 vagona hrane, veliki broj odeće i druge ratne opreme.
- Domobranski školski bataljon iz s. Vinske zauzeo Derventu, koju su branili delovi 18. srednjobosanske udarne brigade 53. udarne divizije NOVJ.
- Četa Visočko-fojničkog NOP odreda zauzela ž. st. Lašvu (kod Zenice) gde se predalo 40 domobrana.
13. septembar — Prva udarna brigada 8 udarne divizije i 1. muslimanska brigada Unske operativne grupe, u sadejstvu sa 2. udarnom brigadom 8. udarne divizije i 2. muslimanskom brigadom Unske operativne grupe, zauzele Cazin, koji je branio 5. bataljon 8. ustaške brigade. Neprijatelj je imao 273 mrtva, 90 ranjenih i 276 zarobljenih vojnika i oficira. Zaplenjeno: 2 haubice, 2 mitraljeza, 7 p. mitraljeza, 167 pušaka i druga ratna oprema. Gubici jedinica NOVJ: 14 mrtvih i 44 ranjena borca.
- U pokretu za Moslavinu 38. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ zauzela Modriću, u kojoj su se branili delovi 13. SS divizije »Handžar«, ustaše i četnici. Gubici neprijatelja: 20 mrtvih, 20 ranjenih i 17 zarobljenih vojnika.
- Glavnina 29. udarne divizije NOVJ (11. 12. i 13. hercegovačka udarna brigada i dva bataljona 10. hercegovačke udarne brigade) izvršila protivnapad na delove četničke Grupe jurišnih korpusa. Sutradan ih odbacila u Nevesinje i Kalinovik.
- Kod Han-Kumpartije (blizu Kiseljaka) delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ ustaškom bataljonu naneli gubitke od 20 mrtvih i 35 ranjenih, a oni imali 3 mrtva i 5 ranjenih boraca.

- Tz s. Ivanjske (kod Banje Luke) jedan domobranski bataljon, sa svom opremom, prešao na stranu jedinica 4. udarne divizije NOVJ.
- 13/14. septembar* Četvrti bataljon 7. krajiške udarne brigada 10 udarne divizije NOVJ zauzeo s. Turile (kod Travnika), koje su branili delovi Kupreškog ustaškog bataljona. Neprijateljski gubici: 5 mrtvih, 12 ranjenih i 1 zarobljen; zaplenjeno 7 pušaka. Gubici 7. brigade: 1 poginuo i 1 ranjen.
- 14. septembar* — Delovi 38. udarne divizije NOVJ napali na s. Tarevce (kod Modriče), koje su branili nemački vojnici i ustaše. Selo nije zauzeto zbog jakog otpora neprijatelja.
- Između Bos. Novog i s. Dobrljina delovi Kozarske grupe NOP odreda minom porušili železničku prugu na 40 metara, srušili 4 km tt linije i železnički most dužine 8 metara.
- Sto anglo-američkih aviona bombardovalo ž. st. Aljpašin Most: poginulo oko 300 lica, uglavnom civila, i uništene 2 protivavionske baterije.
- U rejonu s. Zivinica (kod Tuzle) na stranu 18. muslimanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ prešlo 112 vojnika iz nemačke 13. SS divizije »Handžar«.
- 15. septembar* — Delovi 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ zauzeli s. Ziviniće (kod Tuzle), koje su branili četnici.
- Jedinice 1. udarne i 2. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ napale ustaško uporište u s. Vagancu (kod Bihaća). Posle osmočasovne borbe one su se, zbog dolaska pojačanja iz Bihaća i Cazina, morale povući.
- Delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ izvršili napad i zauzeli uslaško-domobrasko uporište s. Ivanjsku (kod Banje Luke).
- Po naredbi Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ, od Tešanjско-tesličkog NOP odreda formirana Tešanjско-teslička brigada 53. divizije NOVJ.
- Septembar s.* — Rasformiran Krajiški (muslimanski) NOP odred. Ljudstvo je raspoređeno u jedinice 1. i 2. muslimanske brigade Unske operativne grupe.
- Septembar d. p.* Odlukom Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu, od Okružnog povereništva KPJ za zapadnu Hercegovinu formiran OK KPJ za zapadnu Hercegovinu.
- U Tuzli formirana Komanda tuzlanskog vojnog područja, sa šest komandi mesta: Tuzla, Zivinice, Lukavac, Kreka. G. Tuzla i Srebrenik.
- Formirana Komanda posavsko-trebavskog vojnog područja.
- 16. septembar* — Na odseku Kostijerevo — Novo Selo (kod Zvornika) otpočelo prebacivanje II. udarne divizije NOVJ preko r. Drine u Srbiju (a završeno je 17. septembra).¹
- Iedanaesta hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ zauzela Kalinovik, odbacivši Kaiinovičku brigadu četničkog Drinskog korpusa u s. Miljevinu (kod Kalinovika).
- Tuzlanski NOP odred oslobodio s. Lukavac i s. Puračić (kod Tuzle), koje su branile ustaško-domobrasko jedinice.
- Na Zegulji (kod Ljubinja) četnička Grupa jurišnih korpusa, posle osmočasovne borbe, probila položaje 14. hercegovačke omladinske udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ i ušla u Trebinje.
- Kod s. Krmine (blizu Banje Luke) delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ sukobili se sa grupom od 800 četnika i naneli joj gubitke od 20 mrtvih i 31 ranjenog, a sami imali 1 mrtvog i 1 ranjenog.
- 17. septembar* — Posle dvočasovne borbe glavnina 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ oslobodila Tuzlu, koju su branili delovi 13. SS divizije »Handžar« i ustaška 10. posadna brigada. Gubici neprijatelja: 150 mrtvih i ranjenih i 500 zarobljenih. Zaplenjeno: 10 vagona hrane i dosta ratne opreme.
- Prvi bataljon 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napao nemačku motorizovanu kolonu (250 vozila) koja se kretala od Busovače prema Kiseljaku. Gubici neprijatelja: 32 mrtva i 20 ranjenih; uništen 1 automobil i 1 motocikl, a oštećen 1 kamion i 1 tenk. Gubici 1. bataljona: 2 ranjena borca.

¹ Po nekim podacima, prebacivanje preko r. Drine izvršeno je 15. ili 17. 1. 1944. septembra 1944.

- Delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali neprijateljsko uporište u s. Petričevcu i ustaško-domobranksu kolonu (jačine 340 vojnika) kod s. Motike i s. Dragočaja (blizu Banje Luke), nanevši neprijatelju gubitke od 18 mrtvih i 27 ranjenih i zaplenivši 7 pušaka, (300 metaka i 5 ručnih bombi, a sami imali 3 mrtva i 15 ranjenih boraca.
  - Delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ zauzeli s. Klašnice (kod Banje Luke). Na njihovu su siranu tada prešla 172 domobrana sa 1 minobacačem, 12 p. mitraljeza, 10 automata, 140 pušaka, 20 pištolja i 15.000 metaka.
  - U Gacku otpočela dvodnevna skupština predstavnika NO odbora za Hercegovinu. Na njoj je izabrana Oblasna NO skupština i njen izvršni organ Oblasni NO odbor.
- 18. septembar*
- Otpočela druga banjolučka operacija 5. udarnog korpusa NOVJ protiv nemačkih. ustaško-domobrantskih i četničkih snaga (ukupne jačine oko 15.000 vojnika) s ciljem da se zauzme prostorija Banja Luka — Bos. Gradiška — Kotor Varoš. Posle trodnevnih borbi zauzeta je skoro cela Banja Luka, izuzev utvrđenja Kaštel. Međutim, neprijatelju je stiglo pojačanje, pa grad nije potpuno zauzet, a operacija se završila tek 27. septembra. Gubici neprijatelja: velik broj mrtvih; a predalo se ili je zarobljeno 3.306 vojnika. Zaplenjeno su velike količine naoružanja i druge ratne opreme. Gubici 5. udarnog korpusa NOVJ: 154 poginula, među kojima i zamenik komandanta 13. krajiške udarne brigade Nikola Bokan, narodni heroj.
- 18/19. septembar*
- Jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ slomile spoljnu odbranu Banje Luke i okružile neprijatelja u dve odvojene grupe: u centru grada i u Kaštelu.
  - Osamnaesta srednjobosanska udarna brigada 53. udarne divizije NOVJ zauzela s. Trapiste i most na Vrbasu kod ušća r. Vrbanje i očistila deo Banje Luke do Vojne bolnice.
  - Četrnaesta srednjobosanska udarna brigada 53. udarne divizije NOVJ zauzela s. Vrbanju, gde joj se prodala četa domobrana, i Rcbrovački most i produžila napad ka centru Banje Luke, gde je očistila rejon oko Šumske uprave i napala neprijatelja u Gimnaziji.
- 19. septembar*
- Šesnaesta krajiška udarna brigada 39. divizije NOVJ razbila neprijatelja u s. G. Seheru, gde je zarobila jednu četvu domobrana, i izbila do Kaštela (u Banjoj Luci).
  - Jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ nastavile žestoke ulične borbe u Banjoj Luci, naročito za Hipotekarnu banku. Banski dvor i Banovinu.
  - Sosta krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ zauzela Učiteljsku školu, Fabriku duvana i Komandu mesta u Banjoj Luci.
  - Trinaesta krajiška udarna brigada 39. divizije NOVJ zauzela predgrađe Lauš, prodrla u Banju Luku i uništila neprijatelja u zgradama žandarmerijskog puka i železničke stanice.
  - U Gacku održana konferencija NOF-a za Hercegovinu: izabran Oblasni odbor NOF-a za Hercegovinu i izdat proglas narodu Hercegovine.
  - U Tuzli, od jednog bataljona 17. majevičke udarne brigade, jednog bataljona 18. istočnobosanske (hrvatske) brigade i jednog bataljona Tuzlanskog NOP odreda, formirana 21. istočnobosanska udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ.
  - U Kalinoviku, u sastavu 29 udarne divizije 2. udarnog korpusa NOV.I, obnovljen Kalinovički NOP odred.
- 20. septembar*
- Jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ likvidirale čvor neprijateljske odbrane u centru Banje Luke (izuzev Kaštel).
  - Trinaesta krajiška udarna brigada (bez jednog bataljona) 39. divizije NOVJ, uz sadejstvo jednog bataljona 18. srednjobosanske udarne brigade 53. udarne divizije NOVJ, zauzela aerodrom Zalužane (kod Banje Luke). U tom rejonu su zarobljeni nemački general fon Devic i zapovednik ustaške policije u Banjoj Luci Gutić.
  - Na odseku Gračanica — s. Smica 38. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ vodila žestoke borbe protiv ustaša, delova 13. SS divizije »Handžar«, muslimanske milicije i četnika. Borbe su trajale do 30. septembra.
  - Formirana Korpusna vojna oblast 3. udarnog korpusa NOVJ, sa pet odseka: mobilizacijski, ekonomski, saobraćajni, sanitetski i odsek za zaštitu naroda.
- 21. septembar*
- Četnička Kalinovička brigada Drinskog korpusa ušla u Kalinovik, koji je prethodnog dana napustila 11. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ zbog napada četničke Grupe jurišnih korpusa prema Gacku.

- Dva bataljona 20. romanijske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ zauzeli s. Požarnicu (kod Tuzle) koje je branilo oko 1000 četnika. Međutim, kad mu je stiglo pojačanje od G. Tuzle, neprijatelj je uporište povratio. Gubici četnika: 51 mrtav i 40 ranjenih; zaplenjeno 10 pušaka. Gubici bataljona NOVJ: 7 poginulih, 15 ranjenih i 3 nestala borca.
  - Između Kiseljaka i Busovače jed3n bataljon 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napao nemačku motorizovanu kolonu i naneo joj gubitke od 70 mrtvih i 130 ranjenih, a oštetiio 17 kamiona i 1 tenk. Bataljon je imao 2 ranjena borca.
  - U Konjičkoj župi (kod Konjica), u sastavu 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ, formiran Konjički NOP odred.
23. septembar
- Osamnaesta istočnobosanska (hrvatska) i 21. istočnobosanska udarna brigada (bez jednog bataljona) 38. udarne divizije NOVJ zauzele Gračanicu, koju su branile ustaške jedinice i muslimanska milicija.
  - U s. Tihaljini (kod Ljubuškog) Zapadnohercegovački NOP odred i jedan biokovski udarni bataljon razbili dve čete ustaške 0. brigade.
  - Formirana 1. brigada narodne odbrane 3 (bosansko-hercegovačke) divizije KNOJ-a.
24. septembar
- Kod s. Klupe (blizu Teslića) delovi četničkog Bosanskokrajiškog korpusa (1000 četnika) napali iz zasede kolonu delova 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ koja je prevozila sanitetski materijal za centralnu bolnicu u s. Maslovarama i 21 ranjenog borca. Posle četvoročasovne borbe, nadmoćni neprijatelj je razbio kolonu i zarobio ranjenike (13 ranjenika uspelo se osloboditi, a 8 njih ubili su četnici). Pored tih gubitaka, poginulo je 7, ranjeno 8 i nestalo 11 boraca NOVJ.
  - Na prostorijsu s. Lukavca (kod Tuzle) stigla iz Slavonije, na putu za Srbiju. 28. udarna divizija NOVJ.
25. septembar
- Posle kraće borbe kod s. Obija, 2. bataljon 11. hercegovačke udarne brigade i Kalinovički NOP odred 29. udarne divizije NOVJ zauzeli Kalinovik, odbacivši Kalinovičku brigadu četničkog Drinskog korpusa prema s. Miljevini.
  - Iz Dervente krenula nemačka borbena grupa "Rudno" da deblokira svoje snage u Banjoj Luci.
26. septembar
- Na putu preko istočne Bosne za Srbiju. 2¹. udarna divizija NOVJ zauzela s. Lopare i Janju. Do 3. oktobra razbila je četnički Majevički korpus.
  - Na prostorijsi s. Buletić — s. Pribinić — s. Klupe — s. Rankovići (kod Teslića) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali jaču grupu četnika iz Bosanskokrajiškog korpusa i posle dvanaestočasovne borbe razbili je i odbacili prema s. Rudanici i s. Blatnoj. Gubici neprijatelja: 33 mrlva i 37 ranjenih; zaplenjeno: 9 pušaka, 800 metaka i 4 konja. Delovi 53. divizije NOVJ nisu imali gubitaka.
27. septembar
- Nastupajući iz Bos. Gradiške radi deblokade snaga u Banjoj Luci, nemačka borbena grupa »Panvic« odbacila 8. krajišku udarnu brigadu 4. udarne divizije NOVJ i 13. krajišku udarnu brigadu 39. divizije NOVJ na istočne padine pl. Kozare i prodrla u Šibića Han.
- 27/28. septembar
- Nastupajući od Dervente ka Banjoj Luci, nemačka borbena grupa »Rudno« u rejonu s. Klačnica forsirala r. Vrbas i obrazovala mostobran.
28. septembar
- U rejonu s. Klačnica spojile se nemačke borbene grupe Panvic- i ^Rudno , zatim produžile dejstva ka Banjoj Luci i deblokirale posadu. Jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ povukle su se s linije Banja Luka — Bos. Gradiška na istočne padine pl. Kozare i u okolini Banje Luke.
29. septembar
- Jače četničke snage iz rejona Foče počele napad na Kalinovik. Po dva bataljona 11. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOV.T i 2. brigade italijanske partizanske divizije »Garibaldi«, Konjički i Kalinovički NOP odred, posle dvočasovnih borbi, odbili su napad i sprečili prodor četničke grupacije u južnu Hercegovinu.
30. septembar
- Sedma krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ, ojačana artiljerijskim divizionom, otpočela napad na Travnik. Glavnina je bila prodrla do fabrike duvana, ali, u dvodnevnoj oštroj borbi, grad nije mogla zauzeti zbog jakog otpora neprijatelja. Grad su branile ustaše Kupreškog bataljona, 19. bataljon 1. ustaške posadne brigade, domobrani Brze brigade, policija i žandarmi (ukupne jačine oko 1500 vojnika). Gubici neprijatelja: 61 mrtav i 119 ranjenih, a gubici 7. brigade: 21 mrtav i 64 ranjena borca.

- Septembar k.*
- U San. Mostu formirana 1. i 2. eskadrila 5. udarnog korpusa NOV.I. Eskadrile su formirane od aviona koje su jedinice 5. udarnog korpusa zaplenile na aerodromu u s. Zalužanima za vreme druge banjolučke operacije.
  - U sastavu 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOV.T formiran Uzlomački NOP odred.
- Septembar
- Izabran Sreski odbor NOF-a za Bos. Grahovo.
  - Na okružnoj konferenciji AF2-a za okrug Glamoč Livno izabran Okružni odbor AFZ-a.
  - Na putu Travnik — Busovača, u borbi protiv nemačkih vojnika i ustaša, poginuo komandant 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOV.T Mirko Vejinović, narodni heroj.
  - Na r. Spreči (kod Tuzle), u borbi protiv nemačkih vojnika, poginuo komandant bataljona u 16. muslimanskoj udarnoj brigadi 27. udarne divizije NOVJ Brana Marković, narodni heroj.

CRNA GORA

1. septembar
- U rejonu s. Pašine Vode (kod Zabljak) Izviđačka grupa 2. udarnog korpusa NOVJ razbila grupu od oko 200 četnika i nanela joj gubitke od B poginulih i više ranjenih.
  - Posle jednodnevne oštre borbe delovi 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodili s. G. Polje (kod Nikšića). U borbi je poginulo 138 nemačkih vojnika i 27 italijanskih fašista, a zarobljeno je 37 nemačkih vojnika i 48 italijanskih fašista. Brigada je imala 7 mrtvih i 23 ranjena borca.
  - Na Skorčoj gori, u rejonu Klobuka i kod s. Dobrog Duba (blizu Vilusa) 1. i 5. bataljon 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ vodili borbu protiv četnika i posle kraće borbe odbacili ih u pravcu s. Lastve i Trebinja, Četnici su imali 13 mrtvih i veći broj ranjenih, a bataljoni 2. brigade 1 poginulog i 1 ranjenog borca.
2. septembar
- Izviđačka grupa 2. udarnog korpusa NOV.T oslobodila Zabljak i s. Njegovudu, koje su branili četnici.
  - Drugi i 3. bataljon 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ izvršili prepad na garnizon u Nikšiću, u kome su se nalazili delovi nemačke 181. pešadijske divizije, italijanski fašisti i četnici.
4. septembar
- Na prostoriji s. Babljak — s. Trebaljevo — s. Vranještica — pl. Ključ — Melaja (kod Kolašina) 9. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv oko 1200 četnika i nemačkih vojnika. Posle jednodnevne oštre borbe četnici su, uz pomoć nemačke jedinice iz s. Mateševa, ušli u Kolašin. Brigada se, štiteći 'beg stanovništva, povukla na položaji Patkovića Okolišta — Troglav. U toj borbi je poginulo 50 četnika a ranjen ih je veći broj. Brigada je imala 1 mrtvog i 4 ranjena borca.
6. septembar
- Na položajima Troglav — Kordelj — Jarčeve strane (na pl. Bjelasci) 2. i 4. bataljon 3. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ odbili nekoliko napada oko 1000 nemačkih vojnika, italijanskih fašista i četnika, koji su napadali iz Kolašina i s. Mateševa. Gubici neprijatelja: oko 10 mrtvih i više ranjenih, dok su bataljoni NOVJ imali 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
7. septembar
- Na položajima Trograv — Kordelj — Jarčeve strane (na pl. Bjelasci) tri bataljona 3. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ vodili oštru borbu protiv nemačkih vojnika, italijanskih fašista i četnika koji su napadali od Kolašina i s. Mateševa. Brigada je u toku noći izvršila neuspeo protivnapad. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i više ranjenih, dok je 5. brigada imala 2 poginula i 5 ranjenih boraca.
8. septembar
- U Paštrovlče se iskrvalo 12 britanskih oficira (posle nekoliko dana stupili u vezu sa četnicima).
9. septembar
- Stab 2. udarnog korpusa NOVJ izvršio reorganizaciju NOP odreda na teritoriji Crne Gore. Istom naredbom on je naredio Korpusnoj vojnoj oblasti, komandama područja i komandama mesta da sprovedu potpunu mobilizaciju ljudstva (ukoliko to zdravstveno stanje dozvoljava) na oslobođenoj i neoslobođenoj teritoriji Crne Gore.
  - Peta proleterska (crnogorska) udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ napala Bijelo Polje, u kome se nalazilo oko 300 pripadnika muslimansko milicije. 60 četnika i nešto

nemačkih vojnika. Posle kraće borbe neprijatelj je odbačen preko r. Lima i ka Brodarevu a grad je oslobođen. Neprijatelj je imao 4 mrtva; zaplenjena su 3 minobacača i druga ratna oprema. Brigada nije imala gubitaka.

10. septembar — Na položajima Siska — Crna glav3 — Pojatište — Konjsko brdo (na pl. Bjelasici) jedinice 7. i 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ vodile ceo dan žestoku borbu protiv četnika, U toj borbi četnicima su naneti gubici od 45 mrtvih i više ranjenih. Zaplenjeno je: 8 p. mitraljeza. 10.000 metaka, 15 konja i drugi ratni materijal.
11. septembar — Jače snage četnika ušle u Berane (sada: Ivangrad) pošto su prethodno delovi 3. udarne divizije NOV-J — vojno-pozadinski organi i organi narodne vlasti evakuisali grad.
13. septembar — Jedinice 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ izvršile napad na Mojkovac, u kome se nalazilo 300—400 četnika. 50 italijanskih fašista i manji broj nemačkih vojnika. U prvom naletu one su neprijatelja razbile i proterale ka Kolašinu. a Mojkovac sa okolinom oslobodile. Gubici neprijatelja: poginulo 15, ranjen veći broj i zarobljeno 7 vojnika. Zaplenjeno: minobacač, 2 p. mitraljeza, 8 konja i druga ratna oprema. Brigada nije imala gubitaka.
- 14/15. septembar — Dva bataljona 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, nastupajući od Mojkovca ka Kolašinu i savladujući otpor četnika, izbili u rejon Kolašina, gde su. na liniji s. Drijenak — s. Babljak — Bašanje brdo, cele noći vodili borbu protiv nemačkih vojnika i Italijanskih fašista. Najzad, posle nekoliko juriša, bataljoni su ovladali Babljakom i delom Bašanjeg brda i izbili na ivicu grada. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i više ranjenih, a bataljoni 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
15. septembar — S linije s. Babljak — Bašanje brdo — pi. Ključ — s. Šljivovica 5. proleterska (crnogorska) udarna brigadu 3. udarne divizije NOVJ Izvršila koncentričan napad na Kolašin, u kome se nalazilo oko 100 nemačkih vojnika i 500—600 četnika i italijanskih fašista. Borba je trajala ceo dan, i tek oko 18 časova oslobođen je grad a neprijatelj je odbačen prema s. Mateševu. Poginulo je oko 40 nemačkih vojnika i 10 četnika, 4 nemačka vojnika su zarobljena a veći broj ih je ranjen. Zaplenjeno je: I top 75 mm (oštećen), 4 p. mitraljeza, 30 pušaka, 4 pištolja, 15 konja, oko 30.000 metaka, veći broj granata i mina za minobacače i druga oprema. Brigada je imala 5 mrtvih i 12 ranjenih boraca.
- I jedinice 7. i 9, crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ i jedan bataljon Ozne, posle višečasovne oštre borbe, oslobodili Berane (sada: Ivangrad), u kome se nalazilo oko 3.500 četnika i 200 nemačkih vojnika. Poginulo je 8 nemačkih vojnika i 294 četnika i više ih je ranjeno, a 15 četnika je zarobljeno. Zaplenjeno je: 3 topa II minobacača, 10 mitralje/.a (3 neispravna), il p. mitraljeza. 158 pušaka, 8 pištolja, 75 konja, veća količina municije i druge opreme, kao i četnička arhiva. Obe brigade i bataljon Ozne imali su 12 mrtvih i 37 ranjenih boraca.
- U rejonu selâ Ržanice. Pešaca i Luga (kod Ivangrada) jedinice 9 crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ razbile grupu od preko 150 četnika i odbacili je ka Andrijevici i Sekularu. Poginulo je 60 četnika. Brigada je imala 1 mrtvog i 12 ranjenih boraca.
16. septembar — Peta proleterska (crnogorska) udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ napala na s. Mateševo (kod Kolašina). u kome se nalazila posada 363. puka nemačke 181. pešađijske divizije (a u rejonu s. Jasena i s. Jabuke nalazili su se jači delovi te nemačke divizije i četnici). Posle uporne višečasovne borbe 5. brigada je ovladala nekim položajima, ali s. Mateševo nije zauzela. 1 pored gubitaka, neprijatelj je iz dobro uređenih položaja, pružio snažan otpor. Brigada je imala 2 mrtva i 6 ranjenih boraca.
- U rejonu pl. Ključa oko 250 četnika, povlačeći se od Berana (sada: Ivangrad), ispred 7. i 9. crnogorske udarne brigade, napalo delove 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ. Brigada je razbila četnike i proterala ih u pravcu pl. Bjelasice. Poginula su tri a ranjen ie veći broj četnika. Zaplenjeno je: 1 mitraljez. 1 p. mitraljez, 6 konja i nešto municije. Brigada nije imala gubitaka.
17. septembar — Nastupajući od Berana (sada: Ivangrad) 9. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ oslobodila Andrijevieu. odbacivši manje delove nemačkih jedinica i četnike.
- 17/IS. septembar Jedinice 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ ponovo napale na nemačko-četničko uporište u s. Mateševu. Iako je vršeno nekoliko uzastopnih juriša, a neprijatelj trpeo gubitke, ni ovaj napad nije uspeo. Brigada se u zoru povukla na polazne položaje, uz gubitke od 2 mrtva i 12 ranjenih boraca.

18. septembar — Pretrepvši osetne gubitke na položajima oko Nikšića (2. bataljon 363. puka 181. pešadijske divizije, italijanski bataljon crnih košulja i četnici Durmitorskog i Ostroškog četničkog korpusa) neprijatelj se povukao prema Danilovgradu. Pošto je uništila nemačku zaštitnicu. 6. crnogorska udarna brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodila je Nikšić. Time je bio zatvoren pravac povlačenja nemačkih snaga iz Crne Gore, preko Nikšića i Mostara, ka Sarajevu.
- Us. Buronjima (blizu Titograda), po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ od 15. septembra, od Izviđačkog bataljona 2. udarnog korpusa, bataljona Nikšićkog NOP odreda i dva bataljona Lovčenskog NOP odreda formirana 10. crnogorska udarna brigada. Ona je ušla u sastav Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ.
- 18/19. septembar — Peta proleterska (crnogorska) udarna brigada i delovi 7. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ ponovo napali na nemačka uporišta u s. Mateševu — s. Jasenu — s. Jabuci (kod Kolašina), ali ni ovaj napad nije uspeo, zbog zakašnjenja jedinica koje su vršile širi obuhvat i jer dejstva nisu bila koordinirana. Neprijatelj je imao velike gubitke, dok je 5. brigada imala 2 mrtva i 7 ranjenih boraca. Napad je obnovljen i narednog dana
19. septembar — Delovi 10. crnogorske brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, posle kraće borbe oslobodili Cevo.
27. septembar — U Bijelo Polje ušla 7. crnogorska brigada 3. udarne divizije NOVJ.
- Jedinice 10. crnogorske brigade Primorske operativne grupe izvršile snažan napad na komunikaciju Grahovo — Risan, koju su zaposeli nemački vojnici i četnici. Posle kraće borbe, one su ovladale položajima iznad komunikacije i neprijatelja odbacile u s. Crkvice, s. Grkovac. s. Dragalj i Grahovo.
29. septembar — Deveta crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ napala i posle kraće borbe, zauzela Rožaje, odbacivši oko 250 pripadnika muslimanske milicije i 20 nemačkih vojnika u pravcu Peći i zaplenivši 1 minobacač, 4 mitraljeza, veću količinu municije, magacin hrane i drugu ratnu opremu.
30. septembar — U rejonu Komana. s. M. Zagrede i s. Zagaraća (kod Danilovgrada) jače četničke snage iz rejona Podgorice (sada: Titograd) i Spuža napale delove 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe i Zetskog NOP odreda. U borbi koja je trajala ceo dan napad četnika je odbijen. Poginulo je 18 četnika a više ih je ranjeno.

HRVATSKA

1. septembar — Na prostoriji s. M. Branjska — s. Većeslavac — s. Hudovljani (kod Križevaca) jedinice 33. divizije NOVJ odbile napad oko 1000 ustaša iz Koprivnice i s. Novigrada Podravskeg.
- Udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo«, Karlovačka brigada i delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ oštetili železničku prugu Zagreb — Karlovac na 344 mesta i srušili 2 mosta, 7 bunkera i podvožnjak. Pored toga, zauzeli su ž. st Desinec (kod Jastrebarskog) i zarobili domobransku posadu.
- Kod s. Podruta (blizu Zlatara) 1. zagorska brigada Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ, posle kraće borbe, odbila napad tri čete Paveličeve gardijske brigade, prinudivši ih na povlačenje u pravcu Novog Marofa.
- Na putu s. Seget — s. Prapatnica (kod Splita) jedinice Šibensko-trogirskog NOP odreda napale nemačku motorizovanu kolonu i uništile tenk i 5 kamiona.
- 1/2. septembar — Između Banove Jaruge i Nove Gradiške jedinice 6. korpusa NOVJ porušile železničku prugu Beograd — Zagreb na 162 mesta.
- Udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo«, Karlovačka brigada i delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ oštetili železničku prugu Zagreb — Karlovac na 300 mesta i srušili 3 mosta i 8 bunkera. Pored toga, zauzele su ž. st. Mavračić (kod Jastrebarskog).
- Turopoljsko-posavski NOP odred i delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ oštetili železničku prugu Zagreb — Sisak na 100 mesta i srušili 1 most.
2. septembar — Između s. Podruta i s. Budinščine (na pruzi Zagreb — Varaždin) 1. udarna brigada »Braća Radić« 32. divizije NOVJ i delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ porušili oko 6500 m železničke pruge.

- Između s. Vrbovca i s. Gradeca (na pruzi Zagreb — Križevci) delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ miniranjem srušili prugu i 2 neprijateljska transportna voza. Uništeno je 7 vagona i 1 lokomotiva, a 1 lokomotiva je oštećena. Saobraćaj je obustavljen do 4. septembra¹
- U železničkoj radionici u Zagrebu, eksplozijom paklene mašine koju su podmetnuli radnici — omladinci, potpuno uništeno 6 mašina.
- 213. septembar — Između s. Banove Jaruge i s. Vrpolja jedinice 6. korpusa NOVJ porušile železničku prugu Beograd — Zagreb na 308 mesta i oštetile 3 propusta i 1 bunker.
- 3. septembar — Kod s. Dobrog Sela (na putu Knin — Bihać) jedinice 2. bataljona 13. dalmatinske brigade 9. divizije NOVJ napale nemačku motorizovanu kolonu: zapalile 8 i oštetile 12 kamiona, ubile 80, ranile 30 i zarobile 2 nemačka vojnika, zaplenile veću količinu oružja i 2 kamiona raznog materijala. Bataljon je imao 1 poginulog i 4 ranjena borca.
- Delovi Karlovačke brigade i 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili železničku prugu Zagreb — Karlovac na 68 mesta, 5 bunkera, 1 most i ž. st. Domagoviće (kod Jastrebarskog).
- Delovi Turapoljsko-posavskog NOP odreda i 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ porušili železničku prugu Zagreb — Sisak na 10 mesto i srušili 2 mosta.
- Izašao prvi broj »Biltena« Telegrafске агенције Hrvatske.
- 4. septembar — U s. G. Križu 1 s. Huaovljanima jedinice 33. divizije NOVJ izvršile napad na ustaško-domobranske snage koje su 2. septembra došle iz Koprivnice i s. Novigrada Podravske. Posle više juriša, jedinice 33. divizije su se povukle.
- Između s. Budinščine i s. D. Konjšćine na pruzi Zagreb - Varaždin) 2 brigada »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ i delovi 3. diverzantskog bataljona 10. korpusa NOVJ porušili 6 km pruge.
- Kod s. Cepelovca i s. Budrovca (blizu Bjelovara) ustaše iz s. Đurdevca napale Podravski NOP odred 10. korpusa, ali su posle kraće borbe odbačene.
- U Pisarovini, na okružnoj konferenciji NOF-a za Pokuplje, u prisustvu delegata svih srezova tog okruga, izabran Okružni odbor NOF-a.
- 4/5. septembar — Osječka brigada 12. divizije NOVJ napala domobransko uporište u s. Garčinu (kod Slav. Broda) i u petočasovnoj borbi uništila posadu u žand. st., zatim se povukla. Između s. Garčina i s. Vrpolja porušila je prugu na 38 mesta i srušila 3 mosta. Zarobila je 13 domobrana i 4 žandarma i zaplenila 2 puškomitraljeza i 20 pušaka.
- Jedinice Zumberačke brigade 34. divizije NOVJ zauzele žand. st. u s. Draganićima (na pruzi Karlovac — Zagreb) i zarobile posadu.
- 5. septembar — U rejonu s. Bunić — s. Ljubovo (kod Gospića) tri ustaška i jedan legionarski bataljon iz s. Široke Kule i s. Perušića napali 3. brigadu 35. divizije NOVJ. Borbe su vođene do 7. septembra, kada se neprijatelj povukao u polazne rejone.
- Između s. Suhopolja i s. Suhop. Cemernice (blizu Virovitice) Virovitička brigada 40. divizije NOVJ napala neprijateljsku kolonu iz s. Suhopolja, jačine 150 vojnika. Neprijatelj je uspeo da se probije u Viroviticu.
- U s. Mirkovcu (kod Novog Marofa) 2. bataljon 1. zagorske brigade Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ razoružao domobransku posadu.
- Septembar p. — Socijalno odeljenje ZAVNOH-a osnovalo 5 domova za decu bez roditelja i decu boraca NOVJ (jedan u Pokuplju, dva u Kordunu i dva u Baniji).
- 5/6. septembar — Delovi 12. udarne brigade 12. divizije NOVJ napali Slav. Požegu, koju su branili delovi domobranskog 8. lovačkog puka, oko 300 vojnika iz nemačke 1. kozačke konjičke divizije i izvesian broj ustaša i žandarma. Jedinice NOVJ su prodrle u grad, ali su se, zbog intervencije 3. bataljona domobranskog 8. lovačkog puka iz Pletemice, morale povući. Tom prilikom se predalo oko 400 domobrana.
- Posle četvoročasovne borbe jedinice Osječke brigade 12. divizije NOVJ zauzele s. Perkovac Stari (kod Đakova), u kome se branila 7. četa 5. lovačkog puka domobranske 3. lovačke brigade.
- Između s. Lipovljana i Novske Brodska brigada 28. udarne divizije NOVJ porušila železničku prugu Beograd — Zagreb na 130 mesta i srušila 1 most.

¹ Po drugom podatku diverzija je izvršena 1. septembra

- Između Virovitice i Barca Virovitička brigada 40. divizije NOV.T porušila železničku prugu na 36 mesta.
  - Između Novske i Okučana jedinice 17. udarne brigade 28. udarne divizije NOV.T porušile železničku prugu Beograd — Zagreb na 180 mesta.
6. septembar
- Između s. Generalskog Stola i s. Tounjn (kod Karlovca) jedinice 3. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ, iz zasede, napate delove nemačke 392. legionarske divizije i nanele im velike gubitke.
  - U s. Dabru (kod Otočca) 1. brigadu 35 divizije NOVJ razbila četnu 19. ustaškog bataljona i 40 milicionera.
  - Jedinice Karlovačke brigade i delovi 2. diverzantskog bataljona 4. korpusa NOVJ oštetili prugu Zagreb — Karlovac na 76 mesta i srušili ž. st. Lazina, 8 bunkera. 2 mosta i 2 podvožnjaka.
  - Između 8. V. Gorice i s. Mraclina jedinice Turopoljsko-posavskog NOP odreda i delovi 2. diverzantskog bataljona 4 korpusa NOVJ porušili prugu Zagreb — Sisak na 18 mesta i srušili 1 most.
  - Na pruzi Ploče—Metković delovi 2. bataljona Neretvanskog NOP odreda uništili nemački voz (lokomotivu i 3 vagona).
  - Pri napadu na Slav. Požegu poginuo komandant 12. divizije NOV.T Nikola Demonja, narodni heroj.
7. septembar
- Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku, od 1, 2. i 3. diverzantskog bataljona formirana Grupa diverzantskih odreda, sastava: 1. 2. i 3. diverzantski odred.
  - Dva bataljona 1. brigade 35. divizije NOVJ zauzela četničko uporište u s. Škarama i s. Glavacama (kod Otočca).
- 7S. septembar
- Delovi 32. divizije NOVJ napali 130 domobrana u Sv. Ivanu Zelini (kod Zagreba). Domobrani su se zatvorili u žand. st. i odatle su pružali otpor. Posle sedmočasovne borbe jedinice 32. divizije su se povukle. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i ranjenih i 32 zarobljena vojnika. Zaplenjeno je: 2 p. mitraljeza. 3 automata. 100 pušaka. 11.000 metaka i 100 ručnih bombi.
  - Udarne brigade Franjo Ogulinac Seljo . Karlovačka brigada i delovi 2. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku zauzeli ustaško-domobranksko uporište u s. Zdenčini (na pruzi Zagreb — Karlovac). Oni su porušili ž. st. i 3 bunkera, uništili lokomotivu. 8 oklopnih vagona, 4 vagona sa senoin i 4 vagona sa drvima i zaplenili minobacač sa 100 mina 6 mitraljeza, 62 puške 60.000 metaka i drugu opremu.
  - U Hvarskom kanalu britanski torpedni čamci MTB 667 i 674 potopili nemački torpedni čamac.
8. septembar
- Inž. August Košulić, član rukovodstva HSS u Hrvatskoj, došao u Otočac da pregovara sa CK KPH i GŠ NOV i PO za Hrvatsku. On je, pored ostalog, zahtevao: da se sreski prvaci i zastupnici HSS. izabrani 1938. godine, priznaju kao predstavnici naroda i izjednače s većnicima ZAVNOH-a, te da se formira zajedničko ustavotvorno telo: Vrhovno veće republike Hrvatske (u kome bi predloženih 79 poslanika HSS, prema 72 poslanika ZAVNOH-a, imali apsolutnu većinu); da se NOV i PO i domobrani spoje u jedinstvenu Hrvatsku vojsku; da se usvoje principi tzv. seljačke demokratije HSS. CK KPH i GŠ NOV i PO za Hrvatsku odbacili su Košutićeve zahteve i prekinuli Svake dalje političke razgovore sa vodstvom HSS, čiji su predložili negirali odluke II zasedanja AVNOJ-a.
  - U sanitetskom odeljenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, formirano pet odseka: za trupni sanitet, za sanitetsku službu korpüsne vojne oblasti, za epidemiološku i higijensku službu, za apotekarsku službu i za veterinarsku službu.
  - Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku formirana Komanda šibenskog vojnog područja.
  - Odeljenje pravosuđu ZAVNOH-a izdalo Uputstvo o postupku sudova u građanskom parničkom postupku.
  - Jedinice 8. korpusa NOVJ otpočele akcije na komunikacijama na celom svom operativnom području.
  - Kod s. Otrića (na putu Knin — Gračac) jedinice 9. divizije NOVJ napale nemačku motorizovanu kolonu i uništile 6 kamiona s municijom i drugom ratnom opremom.
  - Sa o. Visa prebacila se na j. Hvar 1. proleterska dalmatinska udarna brigada 26. divizije NOVJ. Sutradan, u šestočasovnoj borbi, u rejonu Starigrud—Vrboška razbila

je bataljon "Brandenburg" nemačke 118. lovačke divizije. Ostaci nemačkog bataljona, ukrcani na pet brodova, napustili su o. Hvar, ali su saveznički brodovi i avijacija potopili četiri broda (sa oko 300 nemačkih vojnika).

- Prva udarna brigada »Vasilj Gačeša« 7. udarne divizije NOVJ, posle dvodnevni borbi, zauzela nemačko i domobransko uporište u s. Brdanima (na pruzi Sisak — Sunja), zaplenivši 2 minobacača sa 350 mina, 2 mitraljeza, 1 p. mitraljez, 25 pušaka, 52 bombe, 125.200 metaka i drugu opremu.
  - Posle četvoročasovne žestoke borbe Osječka brigada 12. divizije NOVJ zauzela s. Vrpolje (kod Đakova) u kome su se branili delovi domobranskog 5. lovačkog puka 3. lovačke brigade i oko 100 nemačkih vojnika. Ona je uništila nemačku propagandnu radio-stanicu za Balkan, zarobila celu domobransku posadu, zaplenila 2 topa, 200 pušaka, 2 vagona municije, 80 kola razne opreme, i srušila 3 mosta i oštetila prugu na 100 mesta.
  - U Čazmi, na prvoj konferenciji NOF-a za zagrebačku oblast, izabran je Oblasni odbor NOF-a.
  - Us. Cjepidlakama (kod Križevaca), na okružnoj konferenciji NOF-a za okrug Viroviticu, izabrani Okružni odbor NOF-a i delegati za oblasnu i zemaljsku konferenciju NOF-a Hrvatske.
  - Između s. Zaprešića i s. V. Trgovišta (na pruzi Zagreb — Varaždin) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku srušili most i oštetili prugu na 66 mesta.
  - Saveznička avijacija u tri navrata, sa oko 120 aviona, bombardovala Slav, i Bos. Brod i oštetila železnički most, obe železničke stanice, stražaru i centar grada u Slav. Brodu.
- 8/9. septembar
- Na putu s. Otrić — Srbski klanac (kod Gračaca) 4. dalmt-finska brigada 9. divizije NOVJ napala iz zasede nemačku motorizovanu kolonu, uništila 29 kamiona punih municije i raznog drugog materijala i oštetila 1 tenk.
  - Prva udarna brigada 8. udarne divizije NOVJ izvršila neuspeo napad na ustaška i domobranska uporišta u s. Turaju i s. G. Mekušjt (kod Karlovca).
9. septembar
- Peta i 0. dalmatinska udarna brigada 19. divizije NOVJ napale na Benkovac, koji su branili ojačani 2. bataljon 891. puka nemačke 264. pešadijske divizije, četnička Benkovačka brigada i 5. ustaški bataljon — ukupno oko 1.000 vojnika. Neprijateljska posada se probila u pravcu s. Karina. Jedinice 19. divizije su 10. septembra zauzele Benkovac, ali su se već sutradan morale povući ka s. Karinu i s. Polaći pred jakim nemačkim snagama koje su nastupale iz s. Bribirskih Mostina i s. D. Zemunika. Neprijatelj je imao 257 poginulih, 115 ranjenih i 161 zarobljenog vojnika. Gubici jedinica NOVJ: 13 poginulih, 30 ranjenih i 1 nestao borac.
  - Jake nemačke i ustaške snage (delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije i 8. ustaške brigade) iz. Petrinje i Siska otpočele dvodnevni napad na jedinice 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« i 2. udarne brigade i 1. banijskog NOP odreda 7. udarne divizije NOVJ na prostoriji s. Luščani — s. Šušnjar — s. Jabukovac i u rejonu D. Velešnje (kod Gline). Jedinice 7. udarne divizije NOVJ uspele su da odbiju napad i prinude neprijatelja da se povuče u polazne garnizone.
  - Drugi bataljon Zagorskog NOP odreda napao i razbio ustaško-domobransku posadu u s. V. Trgovištu (kod Zagreba).
  - Na r. Neretvi (između s. Rastoke i s. Rogotina) delovi Neretvanskog NOP odreda potopili motorni čamac s riemačkom posadom.
  - Izabran Oblasni odbor NO fronta za Istru.
- 9/10. septembar
- Delovi 7. udarne divizije NOVJ i 1. brigada 33. divizije NOVJ zauzeli ustaško-domobranska uporišta u s. Vrbovcu i s. Repincu (na pruzi Zagreb — Križevci), oštetili železničke pruge Križevci — Bjelovar i Križevci — Zagreb na 123 mesta i porušili 5 mostova, dve železničke stanice. 12 bunkera i 8 km tt linije.
10. septembar
- Ustaško-domobranske i nemačke snage, pod pritiskom delova 40. divizije NOVJ, napustile s. Suhopolje (kod Virovitice), a neposredno posle toga u selo ušla Virovitička NO brigada.
  - Benkovački NOP odred zauzeo ustaško Uporište u s. Vrani (kod Biograda).
  - Kod s. Sesvetskog Kraljevca (na pruzi Zagreb — s. Dugo Selo) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku zauzeli bunker i u njemu zarobili 10 domobrana i 2 nemačka vojnika, zaplenili 2 mitraljeza i 10 pušaka.

- i Izašao prvi broj lista »Narodni vojnik«. Izdavao ga GS NOV i PO za Hrvatsku.
- 10/11. septembar* — Na putu s. Otrič — D. I. apac 3. bataljon 3. dalmatinske udarne brigade 9. divizije NOVJ napao nemačku kolonu i uništio 4 kamiona sa oko 20.000 kg brašna.
- U. septembar* — GS NOV i PO za Hrvatsku izdao uputstvo o mobilizaciji u pozadini prilikom oslobođenja pojedinih krajeva i gradova.
- U s. Kupirovu (kod Gračaca) jedinice 3. dalmatinske udarne brigade 9. divizije NOVJ napale domobranksu posadu i odbile napad delova nemačke 373. legionarske divizije i četnika koji su pristigli iz s. Srba. Poginulo je 7, ranjeno 15 i zarobljeno 25 neprijateljskih vojnika.
- Na putu Krapina — s. Đurmanec 1. bataljon Zagorskog NOP odreda napao iz zasede jednu čelu 7. ustaškog bataljona, ojačanu nemačkim policijskim snagama, i posle kraće borbe odbacio je u pravcu Krapine.
- Kod Šibenika udarna grupa Sibensko-trogirskog NOP odreda uništila 4 nemačka kamiona: poginuli 1 viši oficir i 28 vojnika i ranjeno 35 vojnika.
- Iz luke Oliba ojačana četa mornaričke pešadije 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ izvršila desantni prepad na o. Pag i u s. Novalji ubila 10 i zarobila 23 ustaše.
- Na pruzi Čakovec — Kotoriba delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku minirali prugu i srušili dva nemačka transportna voza.
- Održana zajednička sednica ONO odbora za Liku, Izvršnog odbora Okružnog odbora NOF-a za Liku i predstavnika 1. i 2. ličkog vojnog područja u cilju donošenja plana za izgradnju popaljenih kuća u Lici.
- Na okružnoj konferenciji NOF-a izabran Okružni odbor NOF-a za Knin.
- 11/12. septembar* — Sa o. Visa 1. dalmatinska udarna i 12. dalmatinska brigada 26. divizije NOVJ i jedan saveznički komandos izvršili desant na o. Brač. Borbe protiv delova 738. puka nemačke 118. lovačke divizije vodene su do 18. septembra, kada su zauzeta i poslednja neprijateljska uporišta. Prema nepotpunim podacima, preko 700 nemačkih vojnika je izbačeno iz stroja a 26. divizija NOVJ imala je 35 mrtvih i 197 ranjenih boraca.
- Udarne brigade »Franjo Oguinac Seljo« zauzela ustaško-domobranksa uporišta u s. Brezovici i s. Remetincu (blizu Zagreba). Neprijatelj je imao 24 mrtva, 15 ranjenih i 15 zarobljenih vojnika, a jedinice NOVJ 3 poginula i 6 ranjenih boraca. Zapoljeno: 2 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, 38 pušaka, 9000 metaka i druga oprema.
- Deseta dalmatinska udarna brigada 20. divizije NOVJ napala ustašku i žandarmersku posadu u s. Hrvacama (kod Sinja). Neprijatelj je imao 16 ranjenih, a 10. brigada — 2 poginula i 10 ranjenih boraca.
- 12. septembar* — Delovi 6. korpusa NOVJ ušli u Slav. Požegu, koju su, pod njihovim pritiskom, napustile ustaško-domobrankske i nemačke snage.
- U rejonu s. Kamanja. s. Dvorišta i s. Novaka delovi Karlovačkog NOP odreda odbili napad ustaša iz s. Ozlja (kod Karlovca) i prinudili ih na povlačenje u polazni garnizon.
- Drugi bataljon Zagorskog i 2. bataljon Zagrebačkog NOP odreda zauzeli s. Zabok (kod Krapine) u kome se branila domobranksa četa i žandarmi.
- Na ušću r. Neretve delovi Neretvanskog NOP odreda napali i zapalili nemački motorni jedrenjak.
- Kod o. Mljeta saveznička avijacija greškom potopila patrolni čamac PC 75 v> 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
- Izišao prvi broj »Vojnog glasnikai, službenog lista Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku.
- 13. septembar* — Deveta divizija NOVJ napala neprijateljsku posadu (delove nemačke 373. legionarske divizije, domobrankske i četnike) u D. Lapcu i selima Dobrom Selu, Doljanima, Brotnji, D. Suvaji i Srbu. Poginulo je 66, ranjeno 103 i zarobljeno i predalo se 419 neprijateljskih vojnika i 11 oficira. Divizija je imala 10 poginulih, 42 ranjena i 3 nestala borca.
- U s. Skabrnju (kod Zemunika) 5. dalmatinska udarna brigada 19. divizije NOVJ uništila ustašku posadu: poginulo 14, ranjeno 6 i zarobljeno 26 ustaša i 12 milicionera.

JEDINKI : MAKEDONSKE BRIGADE U REJONU I'KILEPA OKTOBRA 1944. GODINI:

JEDINICE I. MAKEDONSKO-KOSOVSKJE UDARNE BRIGADE NA MARSU U FEBRUARSKOM POHODU

- Koci s. Selca nemačka kolona iz Đakova, jačine oko 300 vojnika, potpomognuta tenkovima i bornim kolima, napala Cehoslovačku KO brigadu "an Žiška" Brigada se posle kratke ali oštre borbe povukla u pravcu s. Kondrića
  - Mljetski NOP odred oslobodio o. Mljet, prisilivši ojačanu četu iz nemačke 118. lovačke divizije da se povuče na poluostrvo Pelješac.
  - Između s. Odre i V. Gorice (na pruz' Zagreb — Sisak) delovi 2. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO -a Hrvatsku miniranjem pruge srušili neprijateljski transportni voz: uništili 9 vagona i oštetili lokomotivu.
- 13/14. septembar*
- Delovi 10. korpusa i 7. udarne divizije NOV.T napali ICriževce, koje su branili delovi domobranske 1. posadne brigade Zbog zakašnjenja nekih jedinica NOV.I, neprijatelj je organizovno odbranu i sprč'o zauzimanje Križevaca.
  - Po naređenju VS NOV i POJ, 28. udarna divizija 6. korpusa NOV.T prešla r. Savu na odseku s. Kobaš — s. Dubočac. spojila se sa svojom 21. udarnom brigadom i preko Bosne krenula u Srbiju, gde će ući u sastav 12. udarnog korpusa NOVJ.
  - Kod s. Sumartina (na o. Braču) britanski torpedni čamci MTB 037, 634 i 674 potopili 4 nemačka manja broda.
- 14. septembar*
- Jedinice 40. divizije NOVJ zauzele Pakrac, koji su branili 1. i 2. bataljon domobranskog 8. brdskog puka i druge manje domobranske jedinice.
  - Posavski NOP odred Zapadne grupe NOI-' odreda 0 korpusa NOVJ i 1. bataljon 18. brigade 40. divizije NOVJ zauzeli Upite (kod Pi.kri.tv), koji je branila glavnina 2. bataljona domobranskog 4. brdskog puka. Manji deo posade uspeo je da se probije ka Banovoj Jaruzi, ostatak je uništen ili zarobljen.
  - Jedinice I. istarske brigade »Vladimir Gortan 43 divizije N< VJ izvršile neuspeo napad na s. Klanu (kod Rijeke), gde se branilo oko 350 nemačkih vojnika i slovenačkih domobrana.
  - Treća prekomorska brigada 26. divizije NOVJ oslobodila o. Korčulu, n kome se branili mc-nji delovi 750. puka nemačke 113. lovačke divizije.
  - Na oslobođenom delu pl. Blokova održana okružna konferencija NC-'-i i izabran Okružni odbor NOF-a za okrug Biokovo — Neretva.
  - U rejonu Omiša, prilikom bi nbardov >v': v renili | tožniu n?tn:i **' i:;iüjerje. oboren avion u kome je poginuo kapetan Franjo Kluz, narodni heroj.
- 14/15. septembar*
- Posle osmočasovne borbe Karlovačka brigada 34. divizije NOVJ obustavila napad na s. Zažinu (kod Siska), gde su se branili delovi 3. bataljona domobranske 4. posadne brigade.
  - Kod s. Sućurja (na o. Hvaruj nemački brodovi zarobili patrolni čamac PC 73 iz 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOV.T.
- 15. septembar*
- U s. Bukovlju i s. Kamenici (kod Brinja) 1. udarna brigada 13. divizije NOVJ napala delove 19. ustaškog bataljona, ali se povukla kad je neprijatelju pristiglo pojačanje iz s. Krišpolja.
  - Treća brigada 35. divizije NOVJ napala delove 31. ustaškog bataljona i zauzela s. Kosinj (kod Gospića).
  - Na aerodromu na Grobničkom polju (kod Sušaka) 2. brigada 13. divizije NOVJ razbila četu Posudnog bataljona 3. ustaške brigade i uništila 1 avion. 15 baraka i kasarnu.
  - U rejonu s. Ilašća (kod Karlovca) jedinice 1. bataljona Karlovačkog NOP odreda odbile napad ustaša iz s. Ozlja. prinudivši ih na povlačenje u polazni garnizon.
  - Delovi 2. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku porušili železničku prugu između Sunje i Zagreba na 108 mesta a između Karlovca i s. Rečica na 20 mesta.
- Septembar p. p.*
- U s. Pisarovini (kod Karlovca) održana okružna konferencija AFZ-a za Pokuplje, kojoj je prisustvovalo 1200 žena iz Posavine. Turopolja, Pokuplja i Zumberka. Izabran je Okružni odbor AFZ-a za Pokuplje.
- Septembar d. p.*
- U rejonu Samobora, po naređenju Slaba 34 divizije NOV.T, formiran Samoborsko-jaskanski NOP odred.
  - Na konferenciji predstavnika svih političkih grupa i organizacija izabran Okružni odbor NOF-a za okrug Pazin (u Istri).

16. septembar — Jedinice 3. prekomorske i 11. dalmatinske udarne brigade 26. divizije NOVJ otpočele borbu za oslobodenje poluostrva Pelješca, gde su se branili manji delovi 750. puka nemačke 118. lovačke divizije i jedan bataljon nemačke 369. legionarske divizije. Do 18. septembra Pelješac je bio oslobođen. Gubici neprijatelja: 180 mrtvih, 95 ranjenih i 431 zarobljen.
- Virovitička brigada i dva bataljona 18. brigade 40. divizije NOVJ ušli u Daruvar, iz koga su se, uz pomoć snaga iz Banove Jaruge (2. kozačkog puna nemačke 1. kozačke konjičke divizije i 1. bataljona domobranske 1. brdske brigade), povukli domobranski 4. brdski puk (bez 2. bataljona) i 11. ustaški bataljon.
- U oslobođenom Lastovu, na okružnoj konferenciji NOF-a, izabran Okružni odbor NOF-a za Dubrovnik.
17. septembar — GŠ NOV i PO za Hrvatsku izdao opšte upuistvo o posedanju luka i pristaništa.
- Peta dalmatinska udarna brigada 19. divizije NOVJ izvršila napad na ustaško uporište u s. Zemuniku (kod Zadra) i ubila 45, ranila 22 i zarobila 21 ustašu, a pretrpela gubitke od 5 mrtvih, 12 ranjenih i 1 nestalog borca.
- Saveznička avijacija bombardovala Osijek i Vinkovce: u Vinkovcima porušila 12 i oštetila oko 30 kuća, a u Osijeku porušila 10 i oštetila 77 kuća.
- U s. Dulavecu (kod Daruvara), na Oblasnoj konferenciji NOF-a, izabran Oblasni odbor NOF-a za Slavoniju.
18. septembar — Između s. Vrpolja i Đakova nemačke 1 ustaške snage (oko 1000 vojnika) iz ovih mesta, potpomognute tenkovima, napale 12. udarnu brigadu 12. diviziji NOVJ. Posle desetočasovne borbe neprijatelj je odbačen u pravcu Đakova.
- Izabran GNO odbor za Daruvar.
- 18/19. septembar — Osječka i Cehoslovačka brigada »Jan Žiška 12 divizije NOVJ napale neprijateljska uporišta u s. Garčinu i s. Andrijeveima (kod Slav. Broda). U s. Garčinu uništile 2 bunkera i železničku stanicu, a između s. Andrijevac i s. D. Vrbe oštetile železničku prugu na 200 mesta i srušile 2 propusta i 1 most.
- Jedinice Zadarskog NOP odreda upale u s. Ljubač (kod Zadra) i zarobile 34, ubile 2 i ranile 6 ustaša. Odred je imao 2 ranjena borca.
- 19/20. septembar — Jedinice 5. dalmatinske udarne brigade 19. divizije NOVJ napale ustašku posadu i zauzele s. Nadin (kod Benkovca), ubivši 3 i zarobivši 18 ustaša. Brigada je imala 10 poginulih i 21 ranjenog borca.
20. septembar — Na Krčkom brdu i Gradini, kod s. Srba (na putu D. Lapac — Knin), jedinice nemačke 373. legionarske divizije napale 5. italijanski bataljon 3. dalmatinske udarne brigade 9. divizije NOVJ i nanele mu gubitke od 5 mrtvih i 21 ranjenog borca.
- Kod o. Prvića borci mornaričke stanice o. Zirja zarobili 4 nemačka vojnika u čamcu na jedra.
- U gradu Hvaru, na okružnoj konferenciji NOF-a, izabran Okružni odbor NOF-a za srednjodalmatinsko otočje.
- U Lastovu, povodom konferencije NOF-a dubrovačkog okruga, priređena izložba štampe, fotografija, grafikona, umetničkih plakata i dokumenata o NO odborima.
- 20/21. septembar — Počelo iskrcavanje jedinica 12. dalmatinske brigade 26. divizije NOVJ sa o. Brača na o. Šoltu. Ono je završeno 22/23. septembra. Dve čete 892 puka nemačke 264. pešadijske divizije, prikupljene u uvali Rogaču, 23. septembra su se ukrcale na tri desantna broda, ali su ih na putu za Split potopili britanski torpedni čamci.
21. septembar — Jedinice 35. divizije NOVJ zauzele s. Janču, s. Široku Kulu, s. Lički Osik i s. Perušić, koje su branila četiri bataljona 4 ustaške brigade. Ali je neprijatelj, sa pristiglim pojačanjima iz Otočca i Gospića, izvršio protivnapad i primorao jedinice 35. divizije na povlačenje ka Krbavskom polju.
- Kod ž. st. Stenjevac (na pruzi Zagreb — Zidani Most) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku minirali prugu i srušili teretni voz, uništili lokomotivu i 4 vagona. Saobraćaj je obustavljen 24 časa.
- Prominski NOP odred ušao u sastav Kninskog NOP odreda kao njegov 3. bataljon.
- Saveznička avijacija bombardovala Stav. Brod, Osijek i Vinkovce. U Slav. Brodu je porušila železničku stanicu, fabriku vagona, tvrđavu i deo centra grada, a u Osijeku koloseke na železničkoj stanici, radionice za opravku lokomotiva i vagona, skladište i upravnu zgradu.

22. septembar — Jedinice 20. divizije NOVJ otpočele napad protiv ustaških i četničkih snaga oko Drniša, na Petrovom polju i u Cetinskoj dolini, koje su imale zadatak da obezbeđuju komunikacije iz Drniša ka obali, dolini r. Cetine i Kninu. U borbama do 25. septembra oslobođena je većina sela na Petrovom polju, a neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke u ljudstvu: pored većeg broja mrtvih i ranjenih, zarobljena su 134 vojnika. Divizija je imala 18 mrtvih, 5 ranjenih i 15 zarobljenih i nestalih boraca.
- Iz Kutine, s. Gračenice, s. Popovače i s. T. udine delovi domobranske 1. brdske brigade (jačine 4 čete) napali Moslavački NOP odred kod sela Srp. i Kat. Selišća (blizu Ivanić-Grada). Posle kraće borbe neprijatelj je odbačen.
- Posle dvodnevni borbi jedinice 6. dalmatinske udarne brigade 19. divizije NOVJ uništile nemačko-ustašku posadu i zauzele s. Ražanac (kod Zadra).
- Jedinice Šibensko-trogirskog NOP odreda zauzele ž. st. Perković (kod Šibenika) i zarobile 29 neprijateljskih vojnika i 10 oficira.
- Po naređenju Vojne oblasti 6. korpusa NOVJ rasformirana Komanda Daruvarskog vojnog područja, a formirana Komanda mesta Daruvar (potčinjena Komandi Virovitičkog vojnog područja), koja je preuzela sve poslove na tom odseku.
23. septembar — Jedinice 2. i 3. brigade 13. divizije NOVJ napale ojačanu četvu 3. bataljona 846. puka nemačke 392. legionarske divizije u s. Zloblnu (kod Kraljevice). Borba je vođena u toku celog dana i noći, ali selo nije zauzeto, jer su neprijatelju pristigla pojačanja iz obližnjih garnizona. Tada je poginuo komandant 2. brigade 13. divizije Milan Rustanbeg, narodni heroj.
- Posle trodnevni borbi jedinice 1- proleterske (dalmatinske) udarne brigade 26. divizije NOVJ i četa mornaričke pešadije zauzele nemačko uporište u Sućuraju i time završile oslobođenje o. Hvara.
- U rejonu s. Pribića i s. Okruga jedinice Zumberačke brigade 34. divizije NOVJ, posle jedanaestčasovne borbe, odbile napad nemačkih vojnika i ustaša iz Jastrebarskog, s. Draganića i s. Ozlja i prinudile ih na povlačenje u polazne garnizone.
- U Slav. Požegi otpočela II oblasna konferencija AFZ-a za Slavoniju. Ona je trajala dva dana i na njoj je izabran Oblasni odbor AFZ-a za Slavoniju.
- 23/24. septembar — Sa o. Šolte jedan bataljon 12. dalmatinske brigade 26. divizije NOVJ izvršio desant na o. V. Drvenik. Ali se, zbog uporne odbrane nemačkih vojnika, povukao u polazni rejon.
24. septembar — Jedinice 14. dalmatinske brigade 19. divizije NOVJ zauzele s. Lišane (kod Benkovca), koje su branili nemački vojnici i ustaše. Poginula su 33 a ranjeno je oko 40 neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 6 mrtvih i 14 ranjenih boraca.
- Kod ž. st. Savski Marof (na pruzi Zagreb — Zidani Most) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku minirali prugu i srušili nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i 6. vagona. Saobraćaj je obustavljen 30 časova.
- Na sreskoj konferenciji NOF-a za srez Pulu izabran Sreski odbor NOF-a.
- Otpočela I okružna konferencija USAOH-a za Zadar. Ona je trajala tri dana.
25. septembar — Jedinice 6. dalmatinske udarne brigade 19. divizije NOVJ izvršile neuspeo napad na neprijateljsko uporište u s. Poljicama (kod Zadra), pretrpevši gubitke od 3 poginula, 10 ranjenih i 4 nestala borca.
- U s. Popovcu (kod Čazme), po naređenju Glavnog štaba NOV 1 PO za Hrvatsku, formirana 3. brigada »Miloš Obilić* (nazivana i 3. moslavačkom brigadom 1 brigadom »Nikola Demonja«) 33. divizije NOVJ.
- Po naređenju Štaba 10. korpusa NOVJ rasformiran Bjelovarski NOP odred: ljudstvo 1. bataljona ušlo u sastav 32. divizije NOVJ a 2. srpski bataljon u 3. brigadu »Miloš Obilić« 33. divizije NOVJ.
26. septembar — Otpočeo napad delova 4. korpusa NOVJ na Sunju, okolna uporišta i bunke na pruzi Kostajnica — Sunja — Dubica, koje su branili nemački vojnici, ustaše i domobrani. Borbe su obustavljene 30. septembra, jer su neprijatelju došla pojačanja iz Siska, Dubice, s. D. Hrastovca i Kostajnice. Porušeno: 20 km železničke pruge i sva postrojenja i bunker u železničkim stanicama Majur, Stubijan., G. Hrastovac, Staza i Šaš; zaplenjeno 1 protivoklopni top, 3 minobacača sa 200 mina, 4 mitraljeza, G p. mitraljeza, 80 pušaka, 60.000 metaka; uništeno. 2 lokomotive i 70 vagona.

- Posle dvodnevni borbi jedinice Ili brigade 40. divizije NOVJ zauzele Podrav. Slatinu, u kojoj su se branili 15. ustaški bataljon, delovi 5. ustaškog bataljona i tri čete nemačkih vojnika — ukupno oko 1820 vojnika. Gubici neprijatelja: 44 mrtva, 39 ranjenih i 209 nestalih ustaša.
  - Posle dvodnevni borbi jedinice 12. udarne brigade 12. divizije NOVJ zauzele s. Čadavicu (kod D. Miholjca).
  - Kod s. V. Crešnjevic (blizu Bjelovara) oko 400 ustaša iz s. Pitomače napalo 1. udarnu brigadu »Braća Radić« 32. divizije NOVJ. Posle uzastopnih napada i protivnapada, neprijatelj je sutradan bio prinuđen da se povuče u polazni garnizon.
- 27. septembar*
- Posle dvodnevne žestoke borbe na Petrovom polju (kod Drniša) jedinice 20. divizije NOVJ zauzele pećinu u kojoj se bilo utvrdilo oko 500 nemačkih vojnika. Poginulo je 159, ranjeno oko 200 i zarobljeno 100 neprijateljskih vojnika. Gubici 20. divizije: 15 mrtvih i 30 ranjenih boraca.
  - Kod o. Kosmača 4. nemačka broda zarobila patrolni čamac PC 02 iz Lastovske flotile 5. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
  - Kod ž. st. V. Trgovište (na pruzi Zagreb — Varaždin) delovi 3. diverzantskog odroda Grupe diverzantskih odroda GS NOV i PO za Hrvatsku minirali prugu i srušili teretni voz, uništivši 6 vagona
- 27/28. septembar*
- Kod s. Lekenika (na pruzi Zagreb — Sisak) delovi Karlovačke brigade 34. divizije NOVJ i 2. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku porušili zeleničku prugu i železnički most.
- 28. septembar*
- U Podrav. Slatini, po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku, od dolova Diljskog, Osječkog i Požeškog NOP odreda Istočne grupe NOP odroda 6. korpusa NOVJ i jednog bataljona Osječke brigade 12. divizije NOVJ formirana 4. brigada 12. divizije NOVJ.
  - Kod ž. si. Božjakovine (na pruzi Zagreb — Križevci) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku minirali prugu i srušili domobranski transportni voz.
  - Kod s. Grubišnog Polja (blizu Daruvara) slavonski partizani zaplenili neprijateljski avion koji se prisilno spustio.
- 29. septembar*
- Jedinice 7. i 11. vojvodanske NOU brigadi • otpočele napad na nemačku i ustašku posadu u Iloku i s. Sarengradu. U toku dana zauzele su s. Sarengrad a u Iloku su posadu blokirale u glavnoj tvrđavi.
  - U rejonu s. Ljube (kod Iloka) iz zasede, bataljon 7. vojvodanske NOU brigade odbio prodor nemačkih policijskih snaga i ustaša iz s. Erdevika ka Iloku i naneo im gubitke.
- 30. septembar*
- Jedinice 7. i 11. vojvodanske NOU brigade usled intervencije nadmoćnih neprijateljskih snaga iz Sida i s. Erdevika i zbog prebacivanja mađarskih jedinica preko Dunava u rejon između s. šarengrada i Iloka, u 16 časova prekinule borbu sa blokiranim neprijateljem u glavnoj tvrđavi u Iloku. Brigade su se povukle s plenom natovarenim na oko 170 kola. One su neprijatelju nanele gubitke od 127 poginulih i 65 zarobljenih vojnika i zaplenile. pored ostalog, 1 mitraljez. 250 pušaka i oko 7000 metaka.
  - Kod ž. st. Zabok (na pruzi Zagreb — Varaždin) dolovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku minirali prugu i srušili teretni voz, uništivši 3 i oštetivši 2 vagona.
  - U Slav. Požegi svečano otvoren Dom kulture.
- Septembar k.*
- Izabran Okružni odbor NOF-a za Šibenik.
  - U s. Ovrli, na konferenciji NOF-a za srez Sinj, izabran Sreski odbor NOF-a.
- Septembar*
- Predsedništvo ZAVNOH-a donelo uredbe o pravozaslupstvu. Zemaljskom sudu Hrvatske i pozakonjonju brakova sklopljenih za vreme NOB-a.
  - Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku formirana 5. brigada 1. divizije KNOJ-a.
  - Po naređenju Štaba 6. korpusa rasformirana Zapadna grupa NOP odreda 6. korpusa NOVJ.

- GŠ NOV i PO za Makedoniju naredio potčinjenim jedinicama u rejonu Kumanova i Preševa: stupiti u vezu sa bugarskim jedinicama i predložiti im da se bore protiv nemačkog okupatora ili da se razoružaju.
- Septembar p.*
- U Skoplje došao Vančo Mihajlov, vođa VMRO-a, s namerom da preuzme vlast od bugarskog okupatora. Upoznavši se sa situacijom u Makedoniji, u kojoj je NOB uzeo snažan zamah, procenio je da tamo ne može opstati, pa je, i pored nastojanja nemačke vlasti, odustao od svoje namere i napustio Skoplje.
- 6. septembar*
- Prva kosovsko-metohijska NOU brigada oslobodila Brod, zarobivši oko 100 bugarskih vojnika.
  - Na pl. Karaormanu (blizu Struge), od jednog dela boraca 1. makedonske NOU brigade i novih boraca, formirana 6. makedonska NO brigada.
  - Peta makedonska NO brigada ušla u Gradsko i porušila 6 mostova na pruzi i putu Gradsko — Veles (sada: Titov Veles).
  - U rejonu s. Pokrvenika, s. Surlenaca i manastira Sv. Panteleja (kod Prespanskog jezera) 7. makedonska NO brigada napala bugarske snage (oko dve pešadijske čete i jednu mitraljesku četvu) i gonila ih ka s. Vukoderi, nanevši im gubitke od oko 15 mrtvih i ranjenih vojnika i zaplenivši 2 minobacača, 4 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, dosta municije i drugu ratnu opremu.
  - U rejonu s. Stenja (kod Prespanskog jezera) 7. makedonska NO brigada napala bugarske granične jedinice i zarobila 8 vojnika, a zaplenila 45 pušaka, 2 mitraljeza, dosta municije i jedno skladište opreme i prehrambenih artikala.
- 7. septembar*
- U Kočanima formiran SNO odbor i GNO odbor.
  - U rejonu s. Podmočana (kod Prespanskog jezera) 7. makedonska NO brigada napala oko 300 bugarskih vojnika i naterala ih da odstupe prema pl. Babi, zaplenivši im 2 mitraljeza, dosta municije i drugu ratnu opremu.
  - GŠ NOV i PO za Makedoniju naredio 4. makedonskoj NO brigadi da razoruža bugarske jedinice koje odbiju da se bore protiv nemačkog okupatora.
- 8. septembar*
- U duhu instrukcija VŠ NOV i POJ, GŠ NOV i PO za Makedoniju uputio pismo komandantu bugarske 5. armije: zahteva da sve bugarske jedinice u Makedoniji pređu na stranu NOVJ i bore se protiv nemačkog okupatora; u protivnom — da jedinicama NOVJ predaju oružje i garnizone i povuku se u Bugarsku.
  - GŠ NOV i PO za Makedoniju naredio 41. diviziji NOV.1 da napadne i oslobodi Prilep.
  - GŠ NOV i PO za Makedoniju naredio svim potčinjenim jedinicama da odmah preuzmu vlast od bugarskog okupatora i pristupe razoružavanju njegovih jedinica u Makedoniji ukoliko one ne pristupe jedinicama NOVJ u cilju zajedničke borbe protiv nemačkog okupatora.
  - GŠ NOV i PO za Makedoniju dao instrukciju Komandi Vranjskog vojnog područja: potčinjene jedinice aktivnije angažovati u razoružavanju bugarskih snaga koje se izvlače s loga područja 1 preuzeti vlast u Vranju, Ristovcu i Bujanovcu.
  - Kruševski NOP odred oslobodio Kruševo.
  - Jedinice 4. operativne zone NOV i PO Makedonije oslobodile Debar.
- 9. septembar*
- Nemački komandant za Makedoniju Šoerlen i komandant bugarske 5. armije postigli sledeći sporazum: bugarske jedinice neće voditi borbu protiv nemačkih snaga, nego će im predati garnizone i povući se u Bugarsku, smatrajući da je objava rala Nemačkoj od strane Carevine Bugarske samo simbolična.
  - U rejonu Kumanova slabije nemačke snage bez otpora razoružale bugarsku 29. pešadijsku diviziju, ostavivši joj samo mali procenat pešadijskog naoružanja za odbranu od snaga NOVJ.
  - Borbena grupa »Gulman« (dva bataljona i artiljerijski divizion) ušla u Ohrid i Rosen, iz kojih su se bugarske snage povukle za Bitolj.
  - U Bitolju Borbena grupa »Gulman« razoružala oko 5.500 vojnika iz 54. i 55. pešadijskog puka bugarske 15. pešadijske divizije. Jedino su delovi 54. puka, 3. bataljon 55. puka i 15. inženjerski bataljon, samo sa pešadijskim naoružanjem, uspeli da se preko pl. Pelistera i Mariova izvuku ka Kavadarcima. Uz put su se, u s. Novacima ovim jedinicam priključile i jc-dinice bugarskog 12. i 13. graničnog odseka.

- U Kruševu. od Kruševskog NOP odreda i novih boraca, formirana Kruševska NO brigada.
  - Štab 41. divizije NOVJ uputio pismo mesnim komitetima KPM u Tikveju: zahteva njihovu saradnju sa seoskim stražama radi odbrane sela.
  - Po povlačenju bugarskih snaga 4. makedonska NO brigada ušla u Strumicu.
  - Druga makedonska udarna brigada i 10. makedonska brigada 41. divizije NOVJ. uz podršku stanovništva 1. bur^rsklh s^a^a Prii<wkocr garnizona (2 bataljona 45. pešadijskog puka i 15. artiljerijskog puka 15. pešadijske divizije bez jednog divizion) zauzela Prilep. zarobivši oko 300 nemačkih vojnika i zaplenivši oko 50 motornih vozila, nekoliko vojnih skladišta i drugi ratni materijal.
  - Posle šestočasovne borbe protiv bugarskih jedinica 11. makedonska (Kumanovska) NO brigada oslobodila Kraiovo, zarobivši preko 50 vojnika i policajaca i zaplenivši dosta oružja i druge ratne opreme.
10. septembar — U s. Bulačanima (blizu Skoplja) formiran Skopski NOP odred.
11. septembar — Posle borbi kod prevoja Davata (na putu Bitolj — Resen) protiv jedne nemačke kolone, koja je imala oko 40 mrtvih i ranjenih, 7. makedonska NO brigada ušla u Resen i održala miting, a potom napustila grad.
- Posle zauzimanja Prilepa, 1. kosovsko-metohijska i 2. makedonska NOU brigada, Kruševska i Porečka NO brigada, inženjerijska četa bugarske 15. pešadijske divizije i delovi bugarskog 10. graničnog odseka odbacivši nemačke delove na desnu obalu Crne reke, poseli položaje na liniji s. Marul — s. Alinci — s. Veselčani (blizu Prilep u i zatvorili komunikaciju Bitolj — Prilep.
12. septembar - GŠ NOV i PO za Makedoniju preneo svim potčinjenim jedinicama naređenje vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita: maksimalno razvijati inicijativu i ofanzivni polet, što više rušiti komunikacije, zauzimati važne čvorove i gradove, kako bi se sprečilo organizovano izvlačenje nemačkih snaga na sever.
- Kod Stracina (blizu Kumanova), u sporazumu sa GŠ NOV i PO za Makedoniju, bugarska 14. divizija 5. armije položila pešadijsko naoružanje koje su joj nemačke jedinice, prilikom razoružanja kod Kumanova, ostavile radi odbrane od jedinica NOVJ.
13. septembar — U rejonu s. Barova (blizu Kavadaraca). posle jedanaestočasovne borbe, 9. makedonska NO brigada 41. divizije NOVJ razoružala oko 1300 bugarskih vojnika iz mrežičkog i drugih, manjih, garnizona, pošto su odbili saradnju s jedinicama NOVJ i pokušali da se probiju za Bugarsku. Neprijatelj je u tim borbama imao 36 mrtvih i 21 ranjenog vojnika. Brigada je imala 6 mrtvih boraca. Zaplenila je: 16 minobacača, 17 mitraljeza, 8 p. mitraljeza, oko 700 pušaka i drugu ratnu opremu.
- Na položajima: s. Marul. s. Alinci i s. Veselčani (blizu Prilepa) 1. kosovsko-metohijsku i 2. makedonsku NOU brigadu, Kruševačku i Porečku NO brigadu i inženjerijsku četvu bugarske 15. pešadijske divizije i delove bugarskog 10. graničnog odseka napala nemačka borbena grupa »Gulman« (sastava: dva ojačana bataljona i jedan artiljerijski divizion), koja je težila da oslobodi komunikaciju Bitolj — Prilep. Na ovim položajima borbe su %odene i narednih nekoliko dana.
14. septembar — Jedanaesta makedonska (kumanovska) NO brigada ušla u Sv. Nikolu.
- Na prevoju Đavatu (blizu Resna) delovi 7. makedonske NO brigade 49. divizije NOVJ u zasedi sačekali nemačku motorizovanu kolonu sa pravca Bitolia i naneli joj gubitke od oko 40 mrtvih i ranjenih vojnika.
- Septembar s. — Povodom kapitulacije Carevine Bugarske, GŠ NOV i PO za Makedoniju uputio proglas makedonskom narodu: poziva ga u odlučnu borbu protiv nemačkih okupatora i domaćih izdajnika i na učvršćenje narodne vlasti i zbijanje redova oko NOV-a.
- Iz Grčke nemačka 22. pešadijska divizija krenula za Makedoniju, pravcem Dojran — Strumica — Stip. sa zadatkom da posedne važnije objekte i raskrsnice puteva u istočnoj Makedoniji i zatvori bregalnički i strumički; operacijski pravac.
  - U s. Sopotu (blizu Titovog Velesa) formiran Konjički eskadron GS NOV i PO za Makedoniju.
- Iff. septembar — Posle žestokih višc-dnevnih borbi uspele su nemačke borbene grupe »Gulman« (dva ojačana bataljona i jedan artiljerijski divizion) i »Papst« (dva ojačana bataljona i jedan artiljerijski divizion) i jedan bataljon 4. SS motorizovane policijske divizije da potisnu 2. makedonsku i 1. kosovsko-metohijsku NOU brigadu, Porečku i Kru-

ševsku NO brigadu, inženjerijsku četvu bugarske 15. pejadijske divizije i delove bugarskog 10. graničnog odseka na Uniju s. Mažučište — s. Varoš — s. Selce i da ovladaju položajima na liniji s. Vescicane — s. Alinei — s. Marul.

- 1" septembar — Posle dvodnevnih borbi protiv 9. i 10. makedonske brigade 41. divizije NOVJ. 22. lovački puk nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije, ojačan četom tenkova, ovladao Kavadarcima i Drenovskom klisurom, stvorivši povoljne uslove za sadejstvo sa snagama koje dejstvuju na pravcu Prilep — Bitolj, i oslobodio komunikaciju Domir-kapija — Gradsko.
- U s. Vojnici (blizu Titovog Velesa) formira ta 12. makedonska NO brigada (nazivana i Skopskom brigadom).
- U s. Mitrašincima (blizu Berova) formirane 13 makedonska NO brigada i 14. makedonska NO brigada Dimitar Vlahov (nazivana i Omladinskom brigadom).
- 18 septembar — U Stranici, od drugova izašlih 1/ bugarskog zatvora, formiran SK KPM za Strumicu, sa osnovnim zadatkom: formirali partijske i skojevske organizacije tamo gde su ranije bile razbijene i organizovati odbore AF2-a, NOF-a i NO odbore tamo gde još nisu formirani,
- U rejonu s. Vinice (kod Kočana) delovi iiemučkog 21. lovačkog puka 11. vazduhoplovno-poljske divizije napali 14. makedonsku brigadu 50. divizije NOVJ. U toku noći neprijatelj je odustao od napada i Uvukao se u pravcu s. Carevog Sela (sada: Delčevo), pretrpevši gubitke od nekoliko mrtvih i 3 zarobljena vojnika.
18. septembar — Posle dvodnevnih borbi protiv 4. makedonske brigade 50. divizije NOVJ, ojačani bataljon nemačkog 21. lovačkog puka 11. va/duhoplovno-poljske divizije i prednji delovi nemačke 22. pešadijske divizije ovladali Strumicom. uz osetne obostrane gubitke. Četvrta makedonska brigada povukla se ka pl. Ograždenu.
- Posle d"odnevnih borbi na položajima s. Varoš i s. Mažučište, nemačke Borbene grupe »Gulman« (dva ojačana bataljona i jedan artiljerijski divizion) i »Papst« (dva ojačana bataljona i jedan artiljerijski divizion) i jedan bataljon 4. SS rnotorizovane policijske divizije zauzeli Prilep. Jedinice 41. divizije NOVJ i bugarske snage Prilepskog garnizona 12. bataljon 45. pesadijskog puka 15. artiljerijskog puk bez jednog divizona i granični delovi) poseli su. za odbranu, prisadsko-pletvarske položaje.
20. septembar - Kod prevoja Davata na putu Bitolj — Ohrid 7. makedonska brigada 49. divizije NOVJ i Kruševski NOP odred dočekali nemačku motorizovanu kolonu i prinudili je da se, uz gubitke vrati u Bitolj. Uništen je 1 kamion.
- U rejonu s. Gradeca (blizu Kočfina) 14. makedonska brigada 50. divizije NOVJ napala nemačku kolonu od oko 100 vojnika i. posle kraće borbe, odbacila je ka Kočanima.
- Pod pritiskom nemačkih snaga koje su nastupile iz Prilepa i Kavadaraca. 2. bataljon 54. puka bugarske 15. pešadijske divizije, posle kratke borbe, napustio položaje na Pletvarskom prevoju i povukao se za s. Belovodicu
- 20/21. septembar - U rejonu prevoja Đavata delovi 7. makedonske brigado 49. divizije NOV.T. uz pomoć stanovništva okolnih sela, na više mesta razrušili komunikaciju Bitolj — Uesen, da bi na njoj otežali pokret prednjih delova nemačke Grupe armija *E«.
- Trinaesta brigada 50. divizije NOVJ ušla u Rađovište. Međutim, poste nekoliko dana ona ga je napustila pod pritiskom jačih nemačkih snaga.
- U rejonu s. Crnovca i s. Lopatice (na putu Bitolj — Kičevo) delovi 7. makedonske brigade 49. divizije NOV.T napali nemačku kolonu i prinudili je da se povuče za Bitolj. Istovremeno su napali nemačke artiljerijske položaje i pozadinske delove u rejonu s. Ivanovaca, s. Srpca i s. Berunnca. Gubici neprijatelja nisu poznati. Brigada je imala 2 ranjena borca.
21. septembar — Preziđljum ASNOM-a uputio NO odborima pismeno uputstvo o rasporedu službeničkog kadra, organizovanju ekonomskog života i platežnom sredstvu u Makedoniji.
- Kod Kočana i s. Zrnovaca 14. makedonska brigada 50 divi.'ije NOV.T napala delove nemačkog 21. lovačkog puka 11 vazduhoplovno-poljske divizije zarobivši pri tom 33 italijanska fašistička vojnika i zaplenivši 33 konja.
- U Drenovskoj klisuri, na putu Prilep — Gradsko, 9. makedonska brigada 41. divizije NOVJ porušila most i napala nemačku kolonu, uništivši 3 kamiona i zaplenivši dosta materijala.
- Na položajima s. Prasad — pl. Mukös delove 41. divizije NOVJ i bugarske jedinice Prilepskog garnizona napale nemačke snage koje su iz Prilepa nastupale u pravcu Velesa (sada: Titov Veles). Posle vrlo oštirih borbi, uvodeći tenkovsku četvu u boj,

nemačke snage su uspele da se preko s. Izvora probiju za Veles.

- Kod s. Sedlareva (blizu Tetova) 1. kosovsko-metohijska NOU brigada razbila jaču grupu balista i produžila pokret za s. Vratnice.

21/22. septembar — Na prevoju Đavatu (kod Bitolja) otpočele višednevne borbe 7. makedonske brigade 9. divizije NOVJ protiv nemačke kolone iz Bitolja koja je uspeła da oslobodi komunikaciju za Ohrid. U tim borbama su uništeni 1 tenk, dvoja borna kola i 4 kamiona, dok neprijateljski gubici u ljudstvu nisu utvrđeni. Brigada je imala 7 mrtvih i 3 ranjena borca.

22. septembar — U rejonu Kičeva, u borbi protiv balističkih snaga, poginula Iba Palikuća, zamenik političkog komesara bataljona i član MK KPM za Debar, narodni heroj.

- U rejonu s. Capara (blizu Bitolja) Bitoljsko-prespanski NOP odred napao magacine i. posle tročasovne borbe, razbio nemačku posadu oci oko 80 vojnika, zapalio nekoliko magacina i baraka i naneo neprijatelju gubitke od oko 30 mrtvih i ranjenih vojnika. Pored toga, on je oslobodio 8 zarobljenih vojnika Crvene armije, koji su zatim postali njegovi borci. Odred je imao 2 mrtva i 3 ranjena borca.

Posle dvodnevni borbi 4. makedonska brigada 50. divizije NOVJ, Strumički NOP odred, bugarski 48. puk bugarske 17. pešadijske divizije i bugarska 2. konjička brigada slomili otpor nemačke posade i ponovo zauzeli Strumicu.

23. septembar — Između s. Stepanaca i s. Izvora (na putu Prilep — Titov Veles) 5. i 10. makedonska NO brigada sačekale nemačku kolonu i, posle desetočasovne borbe, odbacile je u Prilep, uništivši 6 kamiona i 2 motocikla, zaplenivši 3 topa, 1 minobacač, 3 p. mitraljeza, 30 pušaka i zarobivši 20 nemačkih i italijanskih fašističkih vojnika. Gubici brigada: 9 mrtvih i 12 ranjenih boraca.

U rejonu Bukova (na putu Resen — Ohrid) Kruševski NOP odred iz zasede napao nemačku kolonu i uspeo da je zadrži nekoliko časova, nanevši joj osetne gubitke u ljudstvu i materijalu.

Delovi 54. pešadijskog puka, 3. bataljona 55. pešadijskog puka i 15. inženjerijski bataljon bugarske 15. pešadijske divizije, pod zaštitom jedinica 41. divizije NOVJ (koje su ih razoružale), izbili preko Kavadaraca i istočne Makedonije u Džumaju fu Bugarskoj).

24. septembar — Kod s. Beličice (blizu Debra) jake balističke snage napale na 31 partizana, od kojih je 20 bilo bez oružja. U neravnoj borbi poginula su 22 partizana, kao i 19 meštana (žena, dece i staraca), koje su balisti na zverski način umorili. Između ostalih, poginuli su sekretar 1. oblasnog komiteta KPM Todor Cipovski Mcdžan i politički komesar Tetovske partizanske grupe Đoce Stojčevski, narodni heroji

- Posle trodnevni borbi kod s. Lojana, s. Vakslnca, s. Bresta i s. Glažnje (kod Kumanova) 8. i 12. NO brigada (nazivane i preševskim brigadama) i Skopski NOP odred, čisteći teren od balističkih snaga, uspeali da izbiju na greben Skopske Crne gore i da baliste odbace ka s. Brestu i s. Blacu, nanevši im gubitke od oko 100 mrtvih i ranjenih. Brigade su imale 7 mrtvih i oko 50 ranjenih boraca.

Posle borbe u rejonu Prilepa, bugarske jedinice Prilepskog garnizona, dolovi bugarskog 9. i 10. graničnog odseka, sa oko 500—600 bugarskih građana (koji su do tada bili na službi u Makedoniji), pod zaštitom jedinica NOV.T, otpočeli povlačenje u Bugarsku, pravcem Veles (sada: Titov Veles) — pl. Plačkovica — Pehčevo.

- Strumički NOP odred ušao u sastav 4. makedonske brigade 50. divizije NOV.T
- GS NOV i PO za Makedoniju naredio 2. operativnoj zoni NOV i PO Makedonije da izvrši reorganizaciju jedinica 41. i 49. divizije NOVJ (da svaka divizija ima po tri brigade), a 4. operativnoj zoni NOV i PO Makedonije — da od 1, 6 i 15. makedonske i 4. šiptarske brigade formira 48. diviziju NOVJ.

- U Stipu delove nemačke 22. pešadijske divizije napala 13. i 14. brigada 50. divizije NOVJ. Zbog slabe koordinacije dejstava napad nije uspeo.

24/25. septembar — U rejonu s. Smilovac (kod Prilepa) 10. makedonska brigada 41. divizije NOV.I i/. zasede napala nemačku auto-kolonu (s pešadijom), nanela joj gubitke od oko 70 poginulih i prinudila je da se vrati za Prilep. Brigada je zaplenila: 1 top, 1 minobacač, 2 konja natovarena municijom i drugu ratnu opremu.

25. septembar — S obzirom na ogroman priliv novih boraca, GS NOV i PO za Makedoniju doneo odluku da u što kraćem roku izvrši reorganizaciju i popunu jedinica i formira korpuse kako bi ih pripremio za borbu protiv glavnine nemačke Grupo armija »E- koja je početkom oktobra počela da se iz Grčke izvlači u Jugoslaviju. U duhu to odluke, on je potčinjenim jedinicama izdao naređenje i potrebna uputstva.

Po naređenju GŠ NOV i PO za Makedoniju, 8. preševska i 12. preševska (Bujnovska) NO brigada prebacile se iz rejonu Preševa i Bujanovca na Skopsku Crnu goru radi dejstva u Kačaničkoj klisuri.

GŠ NOV i PO za Makedoniju naredio Štabu 2. operativne zone NOV i PO Makedonije da u rejon Đevdelija — Kavadarci — Demir-kapija orijentiše dve brigade, NOP odrede i sve što je sposobno da nosi oružje, sa zadatkom: što intenzivnije rušiti železničku prugu u dolini r. Vardara i ometati izvlačenje nemačkih snaga iz Grčke, nanoseći im što veće gubitke.

- PK SKOJ-a za Makedoniju uputio pismo 4. oblasnom komitetu SKOJ-a: naročito podvlači rad na učvršćenju bratstva između makedonske, šiptarske i druge omladine, ujedinjene u omladinskoj organizaciji; daje uputstva o formiranju opštinskih i sreskih omladinskih i skojevskih odbora, u koje uključivati i šiptarsku omladinu i omladinu ostalih nacionalnih manjina.

26. septembar — Posle borbe kod Strumice, protiv nemačkih snaga koje su iz Valandova i Štipa ponovo ovladale gradom. 4. makedonska NO brigada novukla se za s. Novu Mahalu, a bugarski 48. puk 17. pešadijske divizije i 2. konjička brigada povukli se za s. Radovo i s. Turnovo (kod Strumice).
- U blizini s. Vešala (blizu Tetova) 1. kosovsko-metohijska NOU brigada vodila oštru borbu protiv jakih snaga balista koje su težile da joj onemoguće pokret ka Kosovu i Metohiji. Brigada je uspela da se probije za s. Šištevac.
27. septembar — GŠ NOV i PO za Makedoniju naredio Štabu 4. operativne zone NOV i PO Makedonije da u što kraćem roku razbije balističke snage na prostoru Kičevo — Gostivar i oslobodi pomenute gradove.
- 27/28. septembar — Na pruzi Skoplje — Kačanik delovi 8. NO brigade (nazivana i Preševskom) srušili most na r. Lepencu. Zbog tona nemačke jedinice četiri dana nisu mogle koristiti ovu prugu za izvlačenje ka Kosovu polju.
28. septembar — U rejonu s. Nova Mahala (kod Strumice) 4. makedonska brigada SO. divizije NOV.T odbila napad prednjih delova nemačke 22. pešadijske divizije jačine oko 150 vojnika, i prinudila ih da se povuku u Strumicu, nanevši mu gubitke od 5 mrtvih. Brigada je imala 3 mrtva i 1 ranjenog borca.
- PK SKOJ-a za Makedoniju uputio pismo Mesnom komitetu SKOJ-a za Skoplje, u kome postavlja zadatke: organizacijom šire obuhvatiti tursku i žensku omladinu; popuniti rukovodstvo skojevskih i omladinskih organizacija, koje je prorođeno zbog čestih provala i hapšenja u Skoplju; u gradu formirati udarne grupe za izvođenje sabotažnih i diverzantskih akcija na nemačke transporte, jedinice, skladišta i ustanove; što više omladinaca upućivati u jedinice NOVJ i pripremiti se za održavanje II kongresa omladine Makedonije.
  - U rejonu ž. st. Bistrenci (na pruzi Đevdelija — Titov Veles) 9. makedonska brigada 41. divizije NOVJ porušila dva mosta i železnička postrojenja i sačekala nemačku kompoziciju sa ljudstvom. Otvorivši iznenadnu vatru, nanela je neprijatelju gubitke od oko 70 poginulih i mnogo više ranjenih vojnika. Brigada je imala 10 mrtvih boraca. Uništila je 2 kamiona i zaplenila: p. mitraljez, 3 puške, motocikl i drugu ratnu opremu.
29. septembar — Deveta makedonska brigada 41. divizije NOVJ zauzela ž. st. Demir-kapiju a zatim sačekala nemački transport i nanela mu gubitke od oko 20 mrtvih i 40 ranjenih vojnika, a sama imala 1 poginulog i 1 ranjenog borca. Nešto kasnije, kad je drugi nemački transport naišao na minirani deo pruge i prevrnuo se, zasede 9. brigade, iskoristivši pometnju, otvorile su vatru sa bliskog odstojanja i nanela neprijatelju gubitke od oko 80 poginulih i ranjenih vojnika.
30. septembar — Izašao prvi broj lista »Naša hronika«, organa ASNOM-a.
- Između s. Bašinog Sela i s. Novačana (na pruzi Skoplje — Titov Veles) dva bataljona 3. makedonske NOU brigade miniranjem pruge oštetili lokomotivu s nemačkim transportom 1 zatim otvorili iznenadnu jaku vatru iz celokupnog naoružanja. To je dezorganizovalo nemačke jedinice i prinudilo ih da gaze nabujali Vardar. Tom prilikom je uništeno 6 vagona i 1 lokomotiva a dosta vagona je oštećeno. Mnogo neprijateljskih vojnika je poginulo ili se utopilo u Vardaru.
  - Dvanaesta makedonska brigada 42. divizije NOVJ napala i razbila nemačku posadu na ž. st. Dračevo (na pruzi Skoplje — Titov Veles) i na 32 mesta minirala prugu severno i južno od nje.
  - Kod s. Amzalija (između Strumice i Berova), nastupajući sa pravca Strumice, nemačka kolona odbacila dva bataljona 4. makedonske NO brigade od komunikacije,

- Septembar k.* — Po narednju GS NOV i PO za Makedoniju rasformirana Kruševska NO brigada. Njeno ljudstvo je u:Jo u sastav jedinica 41, 48. i 49. divizije NOVJ.

SLOVENIJA

- 1. septembar*
- Naredbom Štaba 7. korpusa NOVJ rasformiran Istarski NOP odred a njegovo ljudstvo uključeno u 9. slovenačku udarnu brigadu 18. divizije NOVJ.
  - Posle jednodnevnih uličnih borbi 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ zauzela s. Crni Vrh (kod Idrije) u kome se branila 15. četa slovenačkih domobrana. Gubici neprijatelja: 84 mrtva i 35 zarobljenih. Ostale brigade 31. divizije i 30. divizija NOVJ, na obezbeđenju napada, vodile su oštre borbe protiv nemačkih kolona koje su iz Idrije, s. Godoviča, s. Ilotedršlce i Logatecu nadirale u pomoć napadnutoj posadi.
  - Nastavljajući ofanzivna dejstva, jedinice 14. divizije NOVJ uništile nemačka žandarmerijska uporišta Rušku koču i Pohorski dom (na pl. Pohorju) i na taj način znatno proširile oslobođenu teritoriju.
  - Na pl. Jepci (kod Mojstrane) 2. četa 1. bataljona Zapadnokoruškog NOP odreda napala iz zasede jaču nemačku policijsku kolonu. Ceti so u toku borbe priključilo 13 Rusa (nemačkih policajaca), koji su aktivno učestvovali u uništavanju ostalih policijskih snaga.
- 3. septembar*
- Delovi 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ uništili fortifikacijski jako uređeno nemačko uporište Mariborsku koču (na pl. Pohorju), jačine 20 žandarma i policajaca. Posle četvoročasovne borbe poginulo je 7 članova posade a 3 člana su zarobljena (ostali su pobjegli). Zaplenjena su 2 p. mitraljeza i 10 pušaka
  - U Crnomelju, po odluci Izvršnog odbora OF, održano savetovanje aktivista OF analizirani dotadašnji rad i postignuti uspjesi i date smernice za budući rad.
  - Delovi 2. slovenačke udarne brigade »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ uništili fortifikacijski jako utvrđeno neprijateljsko uporište Sokolski dom (na pl. Pohorju, kod Slovenske Bistrice), jačine 20 ljudi. Posle tročasovne borbe poginulo je 5 članova posade a 2 člana su zarobljena (ostali su pobjegli). Zaplenjeno je 8 pušaka i druga oprema.
- 4. septembar*
- Na položajima s. Jurna Vas — s. Podgrad — s. Vrh (kod Novog Mesta) 12. slovenačka (Štajerska) brigada 15. divizije NOVJ vodila borbe protiv nemačko-domobranskih snaga koje su iz Novog Mesta u tri kolone, nadiralo na njene položaje. Posle teških borbi, neprijatelj se sutradan, preko s. St. Jerneja (sada: Sentjernej) povukao u Novo Mesto.
- 5. septembar*
- Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju formirana 4. aerodromska građevinska ekipa, jačine 80 ljudi, sa zadatkom: izgradnja, uređenje i održavanje aerodroma za vezu sa savezničkim aerodromima u južnoj Italiji.
  - GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu o reorganizaciji inženjerijske službe i formiranju inženjerijskih bataljona u divizijama.
  - GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu o formiranju NOVGRAD-a (Narodno-oslobodilačka vojna gradnja) u sklopu inženjerijsko-tehničko službe, sa zadatkom da prikuplja podatke o uništenim objektima vojnog značaja i njihovoj opravci.
  - U s. St. Janžu i s. Podsinoj Vesi (kod Celovca, u Austriji) 1. bataljon Zapadnokoruškog NOP odreda razoružao nemačku posadu. U oštroj borbi je poginulo 18 a ranjeno 5 nemačkih vojnika. Zaplenjena je veća količina naoružanja.
  - Naredbom Štaba 9. korpusa NOVJ rasformiran Južnoprimerški NOP odred a njegovo ljudstvo ušlo u sastav 18. slovenačke (Bazoviške) udarne brigade 30. divizije NOVJ.
- 6. septembar*
- Posle tročasovne borbe jedinice Kamniško-zasavskog NOP odreda uništile nemačku posadu u s. Mošeniku (kod Litije): ubile 11 i zarobile 2-1 nemačka vojnika, a zaplenile veću količinu oružja i opreme.
  - Na položajima kod s. Kraberka (blizu Slovenskih Konjica) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačkih kolona koje su nadirale sa pravca s. Dramlja i s. Luterja. Brigada ih je energičnim jurišem odbacila, a zatim se, noću, prebacila preko pruge Ponikva — Lipoglav.
- 7. septembar*
- Jake neprijateljske snage (dobrovoljački fašistički bataljon »Italija« i delovi 10. SS policijskog puka) iz s. Koprive (kod Komena) otpočele napad na 19. slovenačku

brigadu »Srečko Kosovel« 30. divizije NOVJ na položajima s. Kobdilj — s. Stanjel. nastojeći da prodru u s. Stanjel i tu uspostave uporište. Brigada je, posle četverodnevni borbi, uspjela da neprijatelja odbaci u polazni garnizon i da zapleni veću količinu opreme i oružja, između ostalog i dva topa.

- Sedma slovenačka udarna brigada France Prešern- 31. divizije NOVJ napala četnike i slovenačke domobrane u s. Suhom Dolu. s. Korenu i s. Horjulu (kod Ljubljane) Posle višerasovne borbe napad je obustavljen.

X. septembar

U s. Selcima (kod Skofje Loke) delovi 1. bataljona 2. brigade narodne odbrane minimali zgradu nemačke žandarmerije. Poginula skoro celokupna posada.

- Naredbom Štaba 9. korpusa NOVJ rasformiran Idrijsko-tolminski NOP odred a njegovo ljudstvo ušlo u sastav 19. slovenačke brigade Srečko Kosovel i 17. slovenačke brigade »Simon Gregorčič« 30. divizije NOVJ.

11. septembar

- U s. Selnici ob Dravi (kod Maribora) 3. bataljon Pohorskog NOP odreda uništio žandarmerijsko uporište, zurobivši posadu od 15 žandarma i zaplenivši 34 puške, 3 automata i drugu opremu.

- Na položajima kod s. Močnika (blizu Celovca, u Austriji) kolona SS policije napala 3. bataljon Zapadno-koruškog NOP odreda. Bataljon je u potpunosti razbio neprijatelja, nanevši mu gubitke od 11 mrtvih, 8 ranjenih i 1 zarobljenog.

- Nemačko-domobranske snage iz Velikih Lašča i s. Cabra otpočele, u više kolona, nastupanje u pravcu Loške doline. Snage S. slovenačke brigade Fran Levstik' na položajima Sv. Primož — s. Naredi — Sv. Ožbolt (kod Velikih Lašča), i 9. slovenačke brigade, na položajima s. Dane — s. G. Jezero — s. Zerovnica (blizu Cerknice), uspele su da u teškim dvodnevni borbama prinude neprijatelja na povlačenje.

12. septembar

Drugi bataljon 17. slovenačke brigade »Simon Gregorčič« i italijanski partizanski bataljon »Macini« napali neprijateljska uporišta u s. Plavamn i s. Ložicama (blizu Anhova). Predalo im se 90 italijanskih fašističkih vojnika. Porušena su utvrđenja, železnička pruga (s mostom) i električna centrala kod s. Ložica.

13. septembar

- Na osnovu direktivu GŠ NOV i PO za Sloveniju, Slab 7. korpusa NOVJ naredio 15. i 18. diviziji NOVJ da preduzmu ofanzivna dejstva na železničkoj komunikaciji Ljubljana — Grosuplje — Kočevje, na odseku Šmarje — Grosuplje — Račna.

- Jedinice Dolenjskog NOP odreda zauzele nemačko uporište s. Savu (na železničkoj pruzi Ljubljana — Zidani Most).

- Druga slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer; 14. divizije NOVJ napala na fortifikacijski dobro uređeno nemačko uporište u s. Podčetrteku, jačine 70 ljudi. Brigada je posle višerasovne borbe odustala od daljih napada. Kod s. Bnjačna jedinice koje su obezbeđivale napad vodile su ceo dan teške borbe protiv neprijateljskih kolonu koje su nadirale sa pravca Rogaške Slatine.

- U s. Braslovčama (kod Celja) 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napala nemačku posadu Brigada se posle višerasovnih noćnih borbi morala, zbog prodora jake nemačke motorizovane kolone iz Celja, povući na pl. Dobrovlje u rejon Stari Grad — Strnad.

14. septembar

- Posle dvodnevne oštre borbe 13. slovenačka brigada Mirko Bračić 14. divizije NOVJ uništila nemačko uporište u s. Kozju (kod Podsrede): od 80 nemačkih vojnika, 14 ih je poginulo a 45 zarobljeno. U oštrim borbama, snage na osiguranju nanele su velike gubitke ustaškim kolonama koje su nadirale s pravca Podsrede u pomoć napadnutoj posadi.

- Posle jednodnevni oštri borbi 2. bataljon 1. slovenačke udarne brigade Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ zauzeo fortifikacijski dobro uređeno neprijateljsko uporište u s. Smartnom ob Paki (kod Soštanja), ubivši 34, ranivši 4 i zarobivši 40 neprijateljskih vojnika i zaplenivši veliku količinu oružja i opreme

- U oštrim borbama 3. bataljon 1. slovenačke udarne brigade Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ zauzeo nemačko uporište u s. Letušu (kod Mozirja). Bataljon je istovremeno vodio borbe i protiv neprijateljske kolone koja je iz Celja nadirala u pomoć opkoljenoj posadi. Gubici neprijatelja: 8 poginulih, 12 ranjenih i 41 zarobljen. Zaplenjena je velika količina oružja i opreme.

- Posle jednodnevni borbi jedinice 6. slovenačke udarne brigade Siavko Slander 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzele fortifikacijski dobro uređeno nemačko uporište Mozirje. jačine oko 300 ljudi. U oštrim borbama je poginuo 51 a zarobljeno 255 neprijateljskih vojnika.

- Na položajima kod s. Stanjela (blizu Trsta) sedam konvergentnih nemačkih kolona napalo jedinice 18. slovenačke (Bazoviške) udarne brigade 30 divizije NOVJ Posle

oštrih četvorodnevni borbi neprijatelj je uspeo da izbije u s. Stanjel i uspostavi uporište. Brigada se pod borbom, preko komunikacije Gorica — Ajdovščina, prebacila na pl. Trnovski gozd.

13. septembar — Na položajima Sv. Urban — pi. Creta (kod Mozirja) 11. slovenačka brigada Miloš Zidanšek 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila teške borbe protiv nemačko kolone koja je nadirala sa pravca Mozirja. Neprijatelj je imao gubitke od oko 90 mrtvih i ranjenih vojnika.
- Drugi bataljon 17. slovenačke brigade »Simon Gregorčič uništio nemačko 1 (talijansko uporište u s. Doblaru (kod Tolmina). Posle kraće borbe on je zarobio celokupnu posadu (od 22 člana) s naoružanjem i porušio električnu centralu.
14. septembar - Na Bledu otpočela konferencija predstavnika Gestapoa i vojske. Rasinotrena je vojno-politička situacija u Gorenjskoj i predloženo da se preduzmu najoštrije mere za ugušivanje NOP-a u toj oblasti. Pored ostalog, doneta je odluka da se policijski čas produži na vreme od 19 do 7 časova i da se u to vreme na svako lice puca bez upozorenja.
- Obaveštajne patrole 9. korpusa NOVJ minirale električnu centralu u Trstu i u Općinama (kod Trsta) i tom prilikom, porod materijalne štete, nemačkim vojnicima nanele gubitke od 33 mrtva i 12 ranjenih.
- Iz garnizona Idrije. Veharša i Gorenje Vasi nemački vojnici i slovenački domobrani otpočeli ofanzivna dejstva protiv snaga 31. divizije NOVJ u Dolomitima, kako bi time slovenačkim domobranskim jedinicama u uporištima u Dolomitima podigli moral snažno poljuljan aktivnim dejstvom jedinica 31 divizije NOVJ
- Na položajima kod s. Martinjeg Vrha jedinice Skofjološkog NOP odreda vodile dvočasovnu ostru borbu protiv neprijateljske kolone koja je nadirala iz Zeleznika preko s. Jesenoveca. Odred se zatim, zbog nadmoćnosti neprijateljskih snaga, a da bi izbegao okruženje, povukao na nove položaje.
- Na oslobođenoj teritoriji Slovenačkog primorja, uz prisustvo 155 izabranih delegata, otpočelo dvodnevno savetovanje Pokrajinskog odbora OF. Izabran je Pokrajinski NO odbor za Slovenačko primorje.
15. septembar — Na položajima iznad s. Zalesnika (kod Soštanja) 1. slovenačka udarna brigada Tone Tomšič 14. divizije NOVJ vodila teško borbe protiv nemačke kolone koja je nadirala iz Soštanja ka s. Zavodnju. Brigada je kolonu odbacila u polazni garnizon nanevši joj gubitke od 12 mrtvih i 4 zarobljena vojnika, zaplenivši veću količinu oružja i opreme i uništivši 5 kamiona.
- Na položajima kod Stare Oselice Dolomitski NOP odrod vodio dvočasovnu ostru borbu protiv nemačke kolone iz Gorenje Vasi, naneo joj osetne gubitke i odbacio je u polazni garnizon.
- Na položajima s. Razpotje — s. Govejek — s. Ledine 7. slovenačka udarna brigada »France Prešern« 31. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv jakih nemačkih snaga koje su nadirale sa pravca Idrije. Brigada je odbila više uzastopnih juriša neprijatelja, nanela mu osetne gubitke i prinudila ga da so povuče u Idriju.
16. septembar — Treći bataljon Pohorskog NOP odreda prepadom zauzeo neprijateljsko uporište Sv. Jurij na Kozjaku (blizu Maribora) i zaplenio 30 pušaka, 4 pištolja, 16 vojničkih uniformi i drugu opremu.
- Izašao prvi broj lista »Koroška v borbi«. Izdavao ga je Stab Koroške grupe NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije.
- Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju ukinuta funkcija zamenika komandira čete i zamenika komandanta bataljona.
- Posle jednočasovne borbe 2. bataljon 13 slovenačke brigade -Mirko Bračič 14 divizije NOVJ uništio obezbeđenje krečane Pečovnik (kod Celja), srušio upravnu zgradu i garažu (sa 4 kamiona), zaplenio 7 pušaka i 4 automata i mobilisao 79 radnika. Tom prilikom je poginulo 7 nemačkih vojnika.
17. septembar — Na položajima s. Graška Gora — s. Jagor (kod Soštanja) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič 14. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačke kolone koja je iz Soštanja nadirala dolinom r. Velunje. Brigada se pred večer, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukla na Veliku kopu (na pl. Pohorju).
- Između železničkih stanica Ratanska Vas i Podplat 1. bataljon 2. slovenačke udarne brigade »Ljubo Serčer« 14. divizije NOVJ minirao železničku prugu Rogaška Slatina — Grobelno, zapalio kompoziciju i zarobio 8 nemačkih oficira, podoficira i vojnika (3 policijska oficira, među kojima i šefa policije iz Rogaške Slatine, 3 podoficira i 2 vojnika).

18. septembar — Na položajima kod s. Ceijanskog Vrh 16. slovenačka brigada »Janko Premrl Vojko* 31. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačkih snaga koje su nadirale iz Gorenje Vasi. Posle više uzastopnih juriša neprijatelj se, uz veće gubitke, povukao u polazni garnizon.
19. septembar — Naredbom Štaba 4. operativne zone NOV i PO Slovenije Pohorski NOP odred preimenovan u Lackov NOP odred, pa se, sem jedne čete koja je ostala na pl. Pohorju, 22. septembra prebacio preko r. Drave na odsek Sv, Duh — Kozjak (blizu Maribora).
20. septembar — Kod s. Sv. Lovrcenca na Pohorju 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ vodila višerasovnu oštru borbu protiv jake nemačke policijske kolone koja je napadala iz Ribnice na Pohorju. Brigada je kolonu najzad primorala da se povuče u polazni garnizon.
- Jedinice 15. divizije NOVJ, u sadejstvu sa 6. slovenačkom udarnom brigadom »Siavko Slander., i 11. slovenačkom brigadom »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, uništile nemačko uporište u zamku Poganik (kod Litije) i oštetile železnički most na pruzi Ljubljna — Zidani Most. Posada uporišta s. Kresnica, pod pritiskom jedinica NOVJ, pobjegla je preko r. Save. U borbama su zarobljena 33 neprijateljska vojnika i zaplenjena je veća količina oružja i opreme.
- GŠ NOV i PO za Sloveniju doneo Pravilnik o ustrojstvu i radu Višeg vojnog suda.
- Na položajima kod s. Ribindnice (blizu Cerkna) 1. bataljon 3. slovenačke udarne brigade »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ, veštim manevrom i koncentričnom vatrom automatskog oružja, napao neprijateljsku kolonu iz Gorenje Vasi, naneo joj osetne gubitke i prinudio je da se povuče u polazni garnizon,
21. septembar — Zbog uspešnih akcija jedinica 4. operativne zone NOV i PO Slovenije na železnim komunikacijama Maribor — Celje, Maribor — Dravograd i Celje — Dravograd, nemačke snage otpočele napade širih razmera na prostoru Pohorja, da bi snage 4. operativne zone odbacio od tih saobraćajnih arterija.
- Između Voflsberga i Fajnhajma (u Austriji) jedinice Severnog bataljona Koruške grupe NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije iz zasede napale jaču nemačku žandarmerijsku kolonu i nanele joj znatne gubitke.
- Jače nemačke i domobranske snage iz Cerknice, Borovnice i Velikih Lašča otpočele nadiranje na oslobođenu teritoriju Notranjske. U višednevnim borbama kod s. Sv. Vida, s. Jerišča, s. Zalesa, s. Mramorova, s. Sv. Urha i s. Zavrha jedinice Notranjskog NOP odreda su primorale neprijatelja da se, uz veće gubitke, povuče u polazne garnizone.
22. septembar — Na osnovu naredbe Vrhovnog štaba NOV i POJ od 8. septembra 1944, pri Glavnom štabu NOV i PO za Sloveniju formiran Referat za vazduhoplovstvo, sa zadatkom: organizacija aerodroma i mesta za prijem materijala iz savezničke pomoći, kao i rešavanje svili pitanja u vezi s vazduhoplovstvom.
- Kod Sromlja (blizu Brežica) 3. bataljon Kozjanskog NOP odreda vodio dvočasovnu borbu protiv jake ustaške kolone. On ju je odbacio preko r. Sutle, nanevši joj gubitke od 22 mrtva.
- Trinaesta slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ otpočela demonstrativni napad na neprijateljska uporišta s. Loku, s. Breg i s. Orehovo (u dolini r. Save između Zidanog Mosta i Sevnice) da bi obezbedila transport novomobilisanih boraca preko r. Save, na teritoriju 7 korpusa NOVJ. Borbe su vođene cele noći, sve do 5 časova 23. septembra.
- Jedinice 31. divizije NOVJ, ojačane Dolomitskim i Skofjološkim NOP odredom, izvršile prodor u Dolomite, jako belogardejsko i četničko područje iz koga se širio bologardistički uticaj na susedne prodele. Trebalo je sistematskim iznenadnim udarima na tamošnja uporišta uneti razdor u redove neprijatelja.
23. septembar — Na položajima Javorc vrh — zaselak Seljak (kod 2irija) Dolomitski NOP odred vodio borbe protiv nemačkih kolona iz Gorenje Vasi. U večernjim časovima se neprijatelj povukao na položaje kod Gorenje Vasi.
24. septembar — Šesnaesta slovenačka brigada »Jarko Pmmrl Vojko- 31. divizije NOVJ zauzela uporište četničkog Gorenjskog odreda u s. Samotorci (kod Polhovog Gradeca). Zarobljen je komandir 3. čete tog četničkog odreda, dok je veci deo četnika, pod zaštitom mraka, uspeo pobeći, ostavivši i oružje (koje je izgorelo u uporištu).
- Kod s. Kucelja (blizu Polhovog Gradeca) Dolomitski NOP odred vodio borbe protiv jakih nemačkih i domobranskih kolona iz s. Gorenje Vasi, s. Horjula, Skofje Loke i Polhovog Gradeca, a uveče se, sa ostalim jedinicama 31. divizije NOVJ, koje nisu stupile u borbu, zbog nadmoćnosti neprijateljskih snaga povukao na Zirovski vrh.

25. septembar — U s. Zgornjoj Kungoti (kod Maribora) Lackov NOP odred na prepad zauzeo žand. st, razoružao 8 žandarma i zaplenio veću količinu oružja i opreme.
26. septembar — Posle dvočasovne borbe 10. slovenačka (Ljubljanska) brigada 18. divizije NOVJ, po treći put, porušila Stampetov most (na železničkoj pruzi Ljubljana — Trst), a jedinice na obezbeđenju vodile žestoke borbe protiv nemačkih i domobranskih kolona iz Ljubljane, Rakeka i Postojne i prinudile ih na povlačenje u polazne garnizone.
- Na položajima Lomovec — Planina 7. slovenačka udarna brigada »France Prešern. 31. divizije INOVJ vodila oštru borbu protiv neprijateljskih kolona iz Lucina i Gorenje Vasi, a uveče je probila neprijateljski обруч i prebacila se na odsek s. Marlinji Vrh — s. Crni Kal, nanevši neprijatelju gubitke od oko 60 mrtvih vojnika. Guoici 7. brigade: 6 mrtvih i 15 ranjenih boraca.
27. septembar — Otpočela nemačka ofanziva na odseku Zapadne Benečije. Posle teških borbi kod s. Platišća (blizu Kobarida) 4. bataljon 17. slovenačke brigade »Simon Gregorčič* preoacio se, bez gubitaka, na položaje kod s. Brezja, a italijanska partizanska divizija »uanoaii osopo«, koja je preirpela- osetne gubitke, 1. oKloora se prebacila na područje Goriskin brda.
- Iznenadnim napadom 3. bataljon 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ zauzeo nemačko uporište u s. Jagaru kod Pragerskog, zarobivao 16 ljudi, jačine 16 ljudi, koja je ovezueuivaia zmezmccu prugu Ceije — iwariuor i zaplenivši 19 pušaka, z p. mitraljeza i drugu opremu.
28. septembar — Na Pasjoj ravni (kod Skofje Loke) 7. slovenačka udarna brigada 31. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačkih kolona iz uporišta s. Lučne i Gorenje Vasi. Neprijatelj je izv. Nio vu>e Uzaaiupiuu juiiaa. iangaua ga je, naj/.au, u ia časova oooa-cua u polazne garnizone.
- GS NOV i PO za Sloveniju izdao Uputstvo za rad i organizaciju korpusnih i zonskih vojnih oblasti i komandi vojnih područja.
- Na odseku s. Blažuta — s. Sv. Miklavž — s. St. Jurij ob Taboru (kod Trbovlja) 2. bataljon ivamnisko-zasavskog NOP odreda napao nemačke patrole i posle ceivoročasovne borbe proterao ih, nanevši im gubitke od 37 poginulih i 1« ranjenih vojnika.
29. septembar — Treća slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ napala četničko uporište u s. Zazaru i s. Kogelju (kod Skofje Loke). Pod zaštitom mraka, četnici su se iz s. Zazara povukli u s. Kogel, koje je bilo ioriikacijski jače utvrđeno, usled čega je napad 1. bataljona na ovo uporište bio odbijen. Brigada je u s. Zazaru zaplenila mnogo materijala i spalila školu, koju su četnici bili utvrdili i iskoristili kao kasarnu.
- GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu o formiranju Referata za Italijanske jedinice u NOV, a da se kod štabova 7. i 9. korpusa NOVJ formiraju posebni politodeli u cilju pružanja pomoći italijanskim jedinicama i organizovanja sadejstva.
- Rasformirana Koruška grupa NOP odreda 4. operative zone NOV i PO za Sloveniju. Od njenog ljudstva formiran je Koruški NOP odred i popunjena je 14. divizija NOVJ.
- Kod Sv. Ane (blizu Rogateca) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nadmoćnih neprijateljskih kolona iz Poljčana i s. Makola. Brigada se zatim zbog nepovoljnih položaja, pod borbom povukla do s. Sv. Mohora, gde je nanela neprijatelju osetne gubitke, a uveče se povukla ka s. Sv. Bolfenku i s. Planjskom, kako bi izbegla okruženje.
- Na položajima kod s. Hrastnika (blizu Slovenskih Konjica) 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv jake nemačke kolone iz sastava 18. lovačkog puka »Trek« koja je sa pravca s. Dramlja nadirala na te položaje. Brigada je energičnim jurišem odbacila neprijatelja ka s. Dramlju i nanela mu gubitke od 10 mrtvih i 15 ranjenih.
30. septembar — Između železničkih stanica Brezno i Vuhred (na pruzi Maribor — Dravograd) 1. bataljon 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ uništio nemački transportni voz te zarobio 6, ranio 5 i ubio 3 nemačka vojnika.
- Na prostoriji s. Faedls — s. Nimis — s. Forame — s. Subii (u Italiji) jake nemačke snage okružile italijansku partizansku diviziju »Garibaldi Osopo«. U dvodnevnoj borbi one su razbile brigadu »Osopo«. Dve brigade »Garibaldi« su se preko r. Nadiže prebacile na prostoriju Beneške Slovenije i Brda. Usled toga poraza brigade »Garibaldi« su formirale novu diviziju »Garibaldi Natisone«, a kasnije su zatražile da se prepotčine 9. korpusu NOVJ.

SRBIJA

- t septembar
- Po naređenju VS NOV i POJ otpočeli opšti napadi jedinica NOVJ na važnije komunikacije u Srbiji da bi se sprečavalo uredno izvlačenje neprijateljskih snaga U Srbije.
  - U smislu direktive VS NOV i POJ. jedinice NOV i POJ u Vojvodini preduzele akcije na komunikacijama. One su do 7. septembra razorile oko 30 km pruge, posekle oko 200 tt stubova. uništile oko 20 lokomotiva, 70 vagona i 10 mostova, oštetile 2 broda, 1 šlep. 2 tenka, 10 žel. stanica. 7 magatimi i 1 centralu.
  - U s. Toponici i s. Draževeu (na putu Niš — Aleksinac) 14. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ napala na oko 500 nemačkih vojnika i. u petočasovnoj noćnoj borbi, ubila ih 45 i ranila veći broj. Brigada je imala 3 mrtva i 9 ranjenih boraca.
  - U s. Komrenu (kod Niša) 9. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ napala nemačke vojnike, te nekoliko njih ubila, četvoricu zarobila, zapalila 5 kamiona a 1 kamion zaplenila i onesposobila most na Brežičkoj reci. Brigada je imala 1 mrtvog i 5 ranjenih boraca.
  - Kod s. Rupaljeva, s. Visibabe i s. Rasne (blizu Požege) 1. i 5. bataljon 3. proleterske (krajliške) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv četničke 2. požeške brigade i jedne čete SDK 1 odbacili ih prema Požegi, koju su zauzeli oko 24 časa. Neprijatelj je imao 8 mrtvih. 14 ranjenih i 3 zarobljena vojnika. Istovremeno su 2. i 4. bataljon te proleterske brigade razbili četnike na Gradini i u s. Sevojnu (kod Titovog Užica). nanevši im gubitke od 10 poginulih. 10 ranjenih i 9 zatobijenih.
  - U s. Starom Divošu (kod Iloka) delovi 3. bataljona vojvođanske NOU brigade i/ zasede napali odeljenje od 25 neprijateljskih vojnika, te ubili 12 i zarobili jednog vojnika i zaplenili mitraljez, automat, 6 pušaka i pištolj. Bataljon je imao 4 ranjena borca.
  - Između Zemuna i s. Batajnice Posavski NOP odred minirao železničku prugu na 25 mesta i posekao 40 tt stubova, a između s. Batajnice i Pazove (kod Stare Pazove) porušio oko 500 metara pruge i posekao 10 tt stubova.
  - Kod s. Ložišta (na pruzi Kos. Mitrovica — Rašku) delovi Ibarskog NOP odreda porušili železnički most raspona 80 m.
  - Između s. Golubinaca i s. Putinaca (kod Rume) borci 2. bataljona 6. vojvođanske NOU brigade porušili 1200 metara železničke pruge i posekli 60 tt stubova.
  - Između s. Bačinaea i s. Kukujevaca (kod Sida) 1. bataljon i diverzantska šrupa Botskog NOP odreda razrušili prugu na 15 mesta i posekli 50 tt stubova.
  - Druga proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ ušla u sastav 21. udarne divizije NOVJ.
  - Rasformirana 6. srpska brigada 21. udarne divizije NOVJ, a njeno ljudstvo ušlo u sastav 4. i 5. srpske udarne brigade iste divizije.
  - Draža Mihailović naredio opštu mobilizaciju Ona nije naišla na odziv stanovništva.
- 1(2) septembar
- Delovi 9. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ porušili prugu Niš — Svrljig u dužini od 3 km i 2 mosta na njoj.
  - Kod ž. st. Banjska (na pruzi Kos. Mitrovica - Kr djevo) delovi Ibarskog NOP odreda srušili železnički most raspona 80 m.
  - Između Srem. Karlovaca i s. Beške jedan bataljon Fruškogorskog NOP odreda porušio 500 metara železničke pruge, posekao 10 tt stubova i razrušio i dan bunker.
2. septembar
- U Svrljigu i nu Grumadi, posle borbe i dvodnevne blokade, 170 bugarskih vojnika (među kojima i 3 oficira) predalo se 7. srpskoj udarnoj brigadi 23. udarne divizije NOVJ. Pošto su razoružani, bugarski vojnici su, preko Knjaževca, upućeni ka bugarskoj granici. Zaplenjeno je: haubica 105 mm, 2 mitraljeza, 8 p. mitraljeza, oko 150 pušaka, 70.000 metaka, 100 granata, 350 ručnih bombi i veća količina drugog ratnog materijala. Brigada nije imala gubitaka.
  - Kod s. V. Remete (blizu Srem. Karlovaca) četa nemačke policije napala delove Muslimanskog NOP odreda. Posle tročasovne borbe neprijatelj je odbačen ka s. Krušedolu, uz gubitke od 12 poginulih i oko 20 ranjenih vojnika. Ztipleni: 2 p. mitraljeza, 2 automata, 8 pušaka i druga oprema. Odred je imao 2 poginula i 1 ranjenog borca.

- Kod Požege 3. proleterska (krajiška) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv četnika. Neprijatelj je imao 5 mrtvih, 7 ranjenih i 8 zarobljenih. Zaplenjeno je 8 pušaka.
  - Na putu Prizren — Kukës (u Albaniji) Partizanski bataljon Kosova napao nemačku kolonu — oko 100 kamiona i troja oklopna kola. Poginulo je oko 80 nemačkih vojnika, zapaljeno je 70 kamiona i zaplenjeno je: 10 p. mitraljeza, 2 automata i 30 pušaka, sa dosta municije i druge ratne opreme.
  - Na ž. st. Palilula (kod Niša) delovi 14. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ napali bugarsko obezbeđenje, te zarobili 45 i ubili 15 bugarskih vojnika i zaplenili oružje i municiju. Brigada nije imala gubitaka.
  - Na r. Dunavu, između s. Banoštor i s. Cerevića (blizu Petrovaradina), delovi 0. vojvođanske NOU brigade vatrom iz protivtenkovskih pušaka zapalili brod. Malo docnije, na istom mestu, napali su i drugi brod, sa 3 šlepa. Brod je oštećen, jedan šlep je uništen a druga dva šlepa su se otkinula.
  - Između s. Leposavića i s. Slatine (na putu Kos. Mitrovica — Raška) Ibarski NOP odred uništio 4 automobila i 1 motocikl i ubio 6 a ranio 10 nemačkih vojnika.
  - Između s. G. Matejevca i s. Knez-Sela (kod Niša) 9. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ porušila propuste na pruzi, a u Knez-Selu napala nemačku kolonu i ubila 30 vojnika.
- 2/3. septembar*
- Između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice) delovi 3. bataljona 6. vojvođanske NOU brigade miniranjem razorili 1000 metara pruge.
  - Na kanalu zvanom Mostonga. kod s. Deronja (blizu Odžaka), delovi Bačkopala-načkog NOP odreda miniranjem srušili most i uništili lokomotivu i 4 vagona.
  - Između s. Futoga i s. Petrovca (kod Bač. Palanke) grupa boraca Novosadskog NOP odreda minirala prugu i uništila lokomotivu i 5 vagona transportnog voza.
- 3. septembar*
- Delovi 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ ušli u Prokuplje, koje su bugarski vojnici napustili spalivši magacine oružja i municije. Zaplenjeno je 450 pušaka i 50 kola mina (većinom minobacačkih).
  - Jedan bataljon 3. proleterske (krajiške) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ ušao u Arilje, iz koga su se četnici ranije povukli.
  - U rejonu Babičke gore 12. srpska brigada 22. divizije NOVJ zarobila četničku 3. nišku brigadu i komandanta četničke 2. niške brigade (ukupno 180 četnika) i zaplenila 4 p. mitraljeza, 80 pušaka i veću količinu municije.
  - Kod s. Glumča (blizu Požege) dva bataljona 3. proleterske (krajiške) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ razbila jednu grupu četnika, zarobivši 26 četnika sa oružjem i opremom.
  - Kod s. Ugrinovaca (blizu Stare Pazove) delovi Posavskog NOP odreda iz zasede napali odeljenje neprijateljskih vojnika koji su dolazili iz s. Dobanovaca. Gubici neprijatelja: 12 poginulih i više ranjenih. Zaplenjeno: p. mitraljez, puška, 550 metaka i druga vojnička oprema.
  - GS NOV i PO za Vojvodinu izdao štabovima Sremske operativne zone i 6. vojvođanske NOU brigade i Komandi fruškogorskog vojnog područja zapovest za proširenje oslobođene teritorije i za raspored jedinica i vojno-pozadinskih ustanova.
  - U s. Cerju (kod Bele Palanke) formiran SK KPJ za belopalanački srez.
- 3/4. septembar*
- U s. Pečenjvcu (kod Leskovca) 11. srpska brigada 24. divizije NOVJ napala jedan bugarski puk i, posle sedmočasovne borbe, naterala ga da odstupi u pravcu s. Do-ljevca i ka r. J. Moravi, zarobivši mu 45 vojnika i 3 oficira i zaplenivši 5 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, 20 pušaka, 17 sanduka topovske municije, 6000 pušanih metaka, 45 konja i dr. Iste noći delovi ove brigade srušili su železnički most na r. Jablanici i uništili jedan kamion s nemačkim vojnici.
  - Kod s. Karana (blizu Titovog Užica) dva bataljona 3. proleterske (krajiške) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv četničkog 4. ju-rišnog korpusa, ubivši 10, ranivši 10 i zarobivši 4 četnika.
- 4. septembar*
- Jedinice 23. udarne divizije NOVJ ušle u Knjaževac, iz koga su se nemački vojnici povukli ka Zaječaru a bugarski vojnici ka Pirotu. U gradu je zarobljeno 150 četnika iz četničkog Knjaževačkog korpusa.
  - U s. Boljjevcima (u južnom Sremu) 2. bataljon 6. vojvođanske NOU brigade, uz sadejstvo delova Posavskog NOP odreda izvršio napad na oko 450 četnika (koji su se 1. septembra prebacili iz Srbije). Posle petočasovne borbe četnici su pro-

terani iz sela, uz gubitke od 13 poginulih i 2 zarobljena. Zaplenjeno je: G pušaka, 7 ručnih bombi i 200 metaka. Bataljon je imao 3 poginula i 8 ranjenih boraca.

- Us. Bijelim Brdima (kod Pribojaj delovi 37. udarne divizije NOVJ vodili oštru borbu protiv četničke Crnogorske brigade. Neprijatelj je zauzeo selo.
- Borci Novosadskog NOP odreda izvršili napad na ž. st. Rumenku (kod Novog Sada): naterali stražu u b.-kstvo, zaplenili nešto oružja i razorili stanične uređaje.

4/5. septembar

- Us. Starcu (blizu Vranja) formirana 12. preševska NO brigada.
- Jedna četa 4. bataljona 6. vojvodanske NOU brigade napala nemačku stražu kod slagališta ratne opreme u s. Crepaji (kod Pančeva), zaplenila 76 kola opreme i zapalila opštinu, poštu, železničku stanicu i 5 praznih magacina. Delovi 4. bataljona koji su bili na osiguranju, minirali su prugu i uništili 2 lokomotive i 15 vagona.
- Između Rume i s. Kraljevaca jedan bataljon Posavskog NOP odreda i delovi 6. vojvodanske NOU brigade razrušili oko 600 metara pruge.
- Delovi Jurišnog bataljona Sremske operativne zone razrušili 180 metara pruge između Srem. Karlovaca i s. Cortanovacu i 420 metara pruge između s. Beške i Indije.
- Između Sida i s. Tovarnika delovi Bosutskog NOP odreda razrušili 100 metara pruge.

5. septembar

- Od Boljevačkog partizanskog bataljona i novih boraca GS NOV i PO za Srbiju formirao 23. srpsku brigadu, koja je ušla u sastav 45. divizije NOVJ.
- Kod s. Srednje Dobrinje (blizu Požege) četnički 3. jurišni korpus okružio dva bataljona 3. proleterske (ličke) udarne brigade G. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla«. Posle šestočasovne borbe bataljoni su probili obruč i povukli se prema Požegi. Gubici neprijatelja: 40 mrtvih, više ranjenih i 40 zarobljenih. Zaplenjeno je 10 pušaka. Brigada je imala 1 poginulog i 7 ranjenih boraca.
- Kod s. Nešlina (blizu Iloka), prilikom prebacivanja 60 pristalica NOP-a iz Bačke u Srem, vod iz čete za vezu GS NOV i PO za Vojvodinu sukobio se sa zasedom od 30 ustaša. Vod je, veštirim manevrom, uvukao ustaše u obruč i više od 15 njih ubio ili zarobio.
- Jedanaesta srpska brigada 24. divizije NOVJ srušila železnički most na r. Pustoj reci kod s. Pukovca (blizu Leskovca) i zapalila 20 vagona i zgradu železničke stanice u s. Brestovcu i 2 vagona s namirnicama u s. Pečenjevcu. Brigadi se predao 1 oficir i 2 bugarska vojnika.
- Kod s. Ribaševine (blizu Titovog Užica) 3. proleterska (krajiška) udarna brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv četničkog 4. jurišnog korpusa. Neprijatelj je imao 9 mrtvih, 10 ranjenih i 5 zarobljenih, a 3. brigada 1 poginulog i 1 ranjenog borca.
- Između Leskovca i s. Grdelice 13. srpska brigada 24. divizije NOVJ srušila železnički most, ubila 3 nemačka vojnika i zapalila zgradu ž. st. Đorđevo.
- - Kod s. Starog Divoša (blizu Iloka) 3. bataljon 6. vojvodanske NOU brigade napao 200 neprijateljskih vojnika i posle kraće borbe naneo im znatne gubitke.
- U Nišu, na dan objave rata Carevini Bugarskoj od strane SSSR-a, nemačke jedinice i četnici razoružali 63. puk bugarske 22. divizije i uhapsili komandanta bugarskog 1. okupacionog korpusa i komandanta bugarske 25. divizije.

Septevibar p.

- U rejonu Preševa, od bugarskih političkih zatvorenika koje je 3. makedonska NOU brigada oslobodila iz zatvora Idrizovo (kod Skoplja) i od bugarskih vojnika koji su se nalazili u jedinicama NOVJ. formiran Bugarski partizanski bataljon »Vasil Kolarov«, jačine oko 300 boraca.
- Formiran ONO odbor za južni Banat.

5/6. septembar

- Posle višerasovne borbe protiv četnika i oko 300 nemačkih vojnika i 400 pripadnika nemačke legije »Krempler«. 3. proleterska (sandžacka) udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ zauzela Novu Varoš. Neprijatelj je imao 50 mrtvih i ranjenih i 10 zarobljenih. Pored ostalog, zaplenjeno je: 11 p. mitraljeza i mitraljeza i veći broj pušaka, 30.000 metaka, 30 telefona. 1 automobil, 1 motocikl i dosta drugog materijala. Brigada je imala 1 ranjenog borca.
- Delovi Posavskog NOP odreda razorili oko 2 km pruge između s. Platičeva i s. Nikinaca i oko 200 metara pruge između s. Putinaca i s. Kraljevaca (kod Rume).
- Između s. Čortanovaca i s. Beške (kod Indije) jedan bataljon Fruškogorskog NOP odreda razorio oko 300 metara pruge.

- Između Sida i s. Tovarnika 1. bataljon Bosutskog NOP odreda razrušio prugu u dužini od 150 metara i posekao 20 tt stubova.
6. septembar
- Kod Kladova izviđačke jedinice 57. armije Crvene armije prešle Dunav i posle kraćeg zadržavanja na jugoslovenskoj teritoriji povratile se na teritoriju Rumunije.
  - Kod s. Starog Broda (blizu Višegrada) 12. udarni korpus NOVJ završio prebacivanje iz istočne Bosne na desnu obalu r. Drine i prodro u Srbiju. Prebacivanje su pokušali da spreče 13. puk nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, četnici i ustaše, koji su napadali od Rogatice, i dve čete nemačkih vojnika, koje su napadale od Višegarada. Na desnoj obali r. Drine razbijen je otpor i jedne grupe četničke Račanske brigade.
  - U rejonu Brusa i Aleksandrovca počeo prodor operativne grupe divizija NOVJ (5, 17. i 21. udarne divizije) iz južne Srbije preko r. Ibra i jugozapadne Srbije prema pl. Rudniku i Sumadiji.
  - Između s. Krnješevaca i s. Simanovaca (kod Stare Pazove) 2. bataljon Posavskog NOP odreda iz zasede napao na oko 40 folksdojčera i nemačkih policajaca koji su se iz Stare Pazove vraćali u s. Simanovce, te posle kraće borbe ubio 17 i teško ranio 3 nemačka vojnika a zaplenio 1 p. mitraljez, 13 pušaka, 2 pištolja, 9 ručnih bombi i 600 metaka. Istovremeno je 2. bataljon 0. vojvodanske NOU brigade — koji je sadejstvovao u ovoj akciji — razbio oslabljenu posadu u s. Simanovcima i izvršio pretres u s. Krnješevcima, ubivši 3 folksdojčera i zaplenivši 3 puške, 0 ručnih bombi i 80 metaka.
  - U s. Mokroj Gori (kod Titovog Užica) 4. bataljon 8. crnogorske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ, posle dvodnevni borbi, odbio napad nemačkih vojnika i naneo im gubitke od 8 mrtvih i više ranjenih. Bataljon je imao 1 poginulog i 3 ranjena borca.
  - U s. Grdelici (kod Leskovca) 13. srpska brigada 24. divizije NOVJ napala nemačke i italijanske fašističke vojnike, te ubila 6 nemačkih vojnika, ali se morala povući zbog nailaska nemačke kolone iz Vranja.
  - U Kosjerićima dva bataljona 3. proleterske (krajiske) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ izvršila napad na delove četničke Zapadnomoravske grupe korpusa. Posle oštre borbe bataljoni su zauzeli Kosjeriće, zarobili 10 četnika i zaplenili 30 tovarnih konja, 2 kamiona i mnogo druge opreme.
  - Kod s. Rupeljeva (blizu Požege) četnički 1. i 5. jurlšni korpus napali 3. proletersku (ličku) udarnu brigadu 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla«. Brigada se uveče povukla u s. Kačer (zaselak Zarići, kod Titovog Užica). Ona je imala samo 1 poginulog borca. Neprijatelj je imao oko 130 mrtvih i ranjenih.
  - Delovi četničke 4. grupe jurišnih korpusa, uz pomoć nemačkih vojnika iz Čačka, posle oštre borbe protiv jedinica 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla«, ponovo zauzeli Požegu.
  - Kod s. Kuke (na pl. Tari) 3. vojvodanska udarna brigada 36. udarne divizije NOVJ razbila jednu četničku brigadu jačine oko 200 ljudi.
  - Po odluci Vrhovnog štaba NOV i POJ, 8. crnogorska udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ ušla u sastav 1. proleterske udarne divizije NOVJ.
  - U s. Strelcu (kod Pirota) GS NOV i PO za Srbiju formirao 25. srpsku brigadu (nazivana i 1. pirotska brigada), koja je 20. septembra ušla u sastav 46. divizije NOVJ.
  - Saveznička avijacija bombardovala Leskovac. Poginulo preko 500 nemačkih vojnika, preko 200 četnika, oko 300 vojnika SDK i preko 1000 građana. Materijalna šteta velika.
- 6/7. septembar
- Delovi 6. vojvodanske NOU brigade razrušili 200 metara pruge između Rume i Srem. Mitrovice i 300 metara pruge između Rume i s. Kraljevaca.
7. septembar
- Posle teške jednodnevne borbe 23. udarna divizija NOVJ zauzela Zaječar. Grad je branilo oko 5000 nemačkih vojnika, pripadnika SDS 1 SDK i četnika. U toku borbe iz Bora je došlo pojačanje od 7 tenkova i 12 kamiona s nemačkim vojnicima. Oko 3000 četnika koji su sa pravca Belog brega pokušali intervenciju potpuno su razbijeni, ali je neprijatelj to iskoristio pa se delom snaga izvukao ka Boru. U Lim borbama je neprijatelj pretrpeo gubitke od 370 mrtvih i oko 1.000 zarobljenih, dok je 23. udarna divizija imala 24 mrtva i 60 ranjenih boraca. Zaplenjeno je: 3 minobacača, 20 mitraljeza, 20 p. mitraljeza, 500 pušaka, velika količina municije, hrane i drugog ratnog materijala.
  - Na položaju Kik — Malić (kod Kosjerića) jedan bataljon 3. proleterske (krajiske) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv četnika

- i odbacio ih prema pl. Suvoboru. Neprijatelj je imao 30 mrtvih, 45 ranjenih i 6 zarobljenih, a bataljon 3. brigade 1 ranjenog borca. Zaplenjeno je: top, mitraljez 1 20 pušaka.
- Jedinice 24. divizije NOVJ porušile prugu Grdelica — Leskovac — Doljevac na više mesta, kao i 4 mosta i propusta, i uništile 1 kamion s nemačkim vojnicima (zarobile 10 vojnika i oficira), a na ž. st. Vinarce razoružale 70 četnika, zapalile 2 vagona i ubile 2 nemačka oficira.
  - Na Lokvicama (na pl. Kopaoniku) Ibarski NOP odred odbio napad oko 1.200 nemačkih vojnika, pripadnika SDS i SDK i četnika i odbacio ih ka Raškoj.
  - Osmo srpska brigada 22. divizije NOVJ zauzela Surdulicu.
- 7/8. septembar
- Kod Sokobanje 20. srpska brigada 45. divizije NOVJ razoružala oko 3000 bugarskih vojnika koji su bili u pokretu za Bugarsku. Zaplenjeno je: 9 minobacača, 13 mitraljeza, 45 p. mitraljeza, 80 automata, 2000 pušaka, 100 pištolja, 23 kamiona, 1 limuzina, 5 motocikla i drugi materijal i oprema, a uništena su 3 topa. Od zarobljenih vojnika je u sastavu 45. divizije formiran jedan dobrovoljački i jedan radni bataljon za opravku puteva, a 2.500 bugarskih vojnika je sprovedeno na bugarsku teritoriju.
  - Na odseku Biljanovac — s. Cerenje 5. udarna divizija NOVJ, po naređenju Štaba Operativne grupe divizija NOVJ, prešla na levu obalu r. Ibra. Ona je tom prilikom miniranjem oštetila prugu na 30 mesta, ubila 19 a ranila 13 nemačkih vojnika i zapalila 2 automobila. Gubici 5. divizije: 3 mrtva i 13 ranjenih boraca. Iste je noći na levu obalu Ibra prešla i 21. udarna divizija NOVJ.
8. septembar
- Jedinice 22. divizije NOVJ (8. srpska brigada i Vranjski NOP odred) ušle u Vranje i Bujanovac, koje su napustili bugarski vojnici, dok je 13. srpska brigada 24. divizije NOVJ ušla u Vladičin Han.
  - Na odseku Ušće — Kraljevo glavina Operativne grupe divizija NOVJ (17. i 21. udarna divizija), pod borbom sa osiguravajućim snagama RZK i jedinicama nemačke 1. brdske divizije, forsirala r. Ibar i sa pl. Kopaonika se prebacila na prostorijsku Ušće — Ivanjica.
  - Na pl. Jelovoj gori (kod Titovog Užica) 1. proleterska udarna divizija i 3. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« odbile napad četničke 4. grupe jurišnih korpusa. Zlatiborskog korpusa, Cerskog korpusa i Korpusa Gorske garde.
  - Kod s. Grdelice (blizu Leskovca) 13. srpska brigada 24. divizije NOVJ odbila napad nemačkih jedinica, zarobivši 10 nemačkih vojnika i 1 oficira i zaplenivši 2 mitraljeza, 12 pušaka i 15.000 metaka.
  - Ceo domobranski garnizon u Petrovaradinu (vazduhoplovni školski puk, artiljerijska podoficirska škola, artiljerijski divizion i druge jedinice) i delovi iz uporišta u s. Kamenici, s. Beočinu, s. Vrdniku i nekim obližnjim selima prešli na stranu NOV i POJ, zajedno sa oficirima, naoružanjem i opremom.
  - Us. Rudnom (kod Ušća) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ zarobila 70 četnika, a dvojicu ubila i jednog ranila. Brigada je imala 1 ranjenog borca.
  - Kod s. Pečenjevca (blizu Leskovca) oštećen nemački tenk koji je naišao na minu postavljenu od strane jedinica 24. divizije NOVJ.
  - Us. Petrovcu obrazovan GNO odbor za grad Pirot.
- S/9, septembar
- Na liniji s. Mokra Gora — s. Vardište — s. Bijelo Brdo (kod Priboja) jedinice 37. udarne divizije NOVJ napale delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i četnike i zauzele delimično njihove položaje. Neprijatelj je imao oko 80 vojnika izbačenih iz stroja, a 37. divizija 15 mrtvih i ranjenih boraca.
9. septembar
- Glavni štab NOV i PO za Vojvodinu naredio komandama područja, štabovima operativnih zona, 6. i 7. vojvodanskoj NOU brigadi i odsecima Glavnog štaba da formiraju vojnopolozadinske organe u novooslobođenim mestima. Ujedno je proglasom pozvao narod na saradnju s vojnim i narodnim vlastima.
  - Us. Ljiljancu (kod Bujanovca) formirana 2. kosovsko-metohijska NO brigada.
  - Na liniji Jelova gora — s. Karan — Kosjerići — s. Varda — Crni vrh jedinice 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ počele opšti napad na Uzički, Čačanski, Požeški, Šumadijski, Smederevski i Valjevski četnički korpus. U žestokim borbama četnici su razbijeni i prisiljeni da se u neredu povuku prema pl. Suvoboru 1 pl. Maljenu.

- U s. Mokroj Gori (kod Titovog Užica) 3. proleterska (sandžačka) udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ napala na oko 350 vojnika nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i po izvršenom zadatku se povukla na položaj M. Viogor — Osojnica — Hajdučki bor. Brigada je imala 4 mrtva i 8 ranjenih boraca.
- Kod Knjaževca i Zaječara jedinice nemačke 1. brdske divizije odbacile 23. brigadu 45. divizije NOVJ i 7. srpsku udarnu brigadu 23. udarne divizije NOVJ i ušle u pomenute gradove. Iz Zaječara su jedinice NOVJ blagovremeno evakuisale magacine s materijalom i hranom.
Kod s. Ugrinovaca (blizu Stare Pazove) delovi Posavskog NOP odreda iz zasede napali grupu neprijateljskih vojnika i ubili 12 a više ih ranili. Zaplenjen je p. mitraljez.
- 9/10. septembar — U s. Zilkovcu, s. Kormanu i s. Dunisu (kod Aleksinca) 3. srpska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ napala grupe nemačkih vojnika i pripadnika SDS, ali, zbog pristiglog pojačanja u tenkovima, nije uspela da ih razoruža.
- 10. septembar — U Prokuplju održana skupština Glavnog NO odbora Srbije. Zaključeno je da se pri NO odborima (gradskim i sreskim) formiraju ovi odseci: za rad s vojskom, upravni, za privredu, za obnovu, za saobraćaj, za socijalnu bezbednost i staranje, za prosvetu i za zdravlje.
- Četvrta proleterska (crnogorska) udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ napala na Kruševac, koji je branilo oko 3000 nemačkih vojnika i pripadnika SDK i četnika. Brigada je u jednodnevnoj borbi bila prodrla u grad, ali se, zbog pristiglog pojačanja od Kraljeva (oko 2000 nemačkih vojnika), morala povući na liniju Čukar — Zimovnik — Zdrepcevića. Neprijatelj je imao 98 mrtvih i veći broj ranjenih. Zarobljena su 24 četnika i 1 nemački oficir. Uništen je 1 tenk. Brigada je imala 4 mrtva i 20 ranjenih boraca i rukovodilaca.
Kod s. Gadžinog Hana (blizu Niša) jedinice 22. divizije NOVJ razbile četnički čegarski korpus, zarobivši 250 četnika i zaplenivši 2 brdska topa, 3 minobacača i 30 kola drugog materijala.
- Kod s. Ražane i s. Ljubenića i na prostori s. Rosići — s. Skakavci (blizu Kosjerića) 1. proleterska udarna divizija i 3. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikolu Tesla« napale četnički Valjevski korpus i odbacile ga preko s. Divčibara u pravcu Valjeva. Kod s. Ljubenića neprijatelj je imao 25 mrtvih, 30 ranjenih i 27 zarobljenih a kod s. Skakavaca 8 zarobljenih.
- Kod s. Prilika (blizu Ivanjice), u kratkoj borbi, 4. bataljon 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ razbio oko 90 četnika i zarobio njih 13, zaplenivši mitraljez, 15 pušaka, pištolj, 1.000 metaka, 4 sanduka mina, dvojica kola razne municije, dvojica kola brašna, 15 šinjela i petoro čebadi.
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Vojvodinu, 7. vojvođanska NOU brigada prešla iz Slavonije u Srem, u rejon s. Balrovaca i s. Lipovca (kod Sida).
- U redove NOV i POJ prešlo 600 domobrana, sa 30 oficira, iz Srem. Mitrovice, s. Klenka, s. Nikinaca i s. Platičeva (kod Rume).
- četvrta udarna divizija NOVJ ušla u Ivanjicu.
- 10/11. septembar — Jedinice 24. divizije NOVJ napale na Leskovac, koji je branilo oko 1200 nemačkih vojnika sa 30 tenkova, dva puka SDK (oko 1800 vojnika), 400 vojnika RZK i 850 vojnika SDS i četnika. Posle šestočasovne borbe, zbog snažnog otpora neprijatelja, jedinice 24. divizije su se povukle zapadno od grada. Poginulo je i ranjeno 150 neprijateljskih vojnika, dok se oko 150 četnika i vojnika SDS i SDK predalo. Oštećena su 2 tenka i uništena 2 kamiona. Divizija je imala 3 mrtva i 18 ranjenih boraca.
- U borbi protiv nemačkih jedinica koje su iz Sapca nadirale ka s. Klenku, 2. bataljon 6. vojvođanske NOU brigade i bataljon Posavskog NOP odreda uništili jedan i oštetili drugi tenk na samom mostu na r. Savi. U s. Klenku su zapalili opštinsku arhivu. Tom prilikom je u redove NOV i POJ prešlo 80 domobrana sa oružjem.
- Između Srem. Mitrovice i s. Vognja 2. četa 1. bataljona 6. vojvođanske NOU brigade, sa bataljonskom diverzantskom grupom, porušila 200 metara pruge duplog koloseka.
- Grupa boraca Subotičkog NOP odreda minirala trafo-stanicu električne centrale u Subotici. Grad je nekoliko dana bio bez osvetljenja.
- U. septembar — Jedinice 22. divizije NOVJ ušle u Piroć. Babušnicu. Caribrod (sada: Dimitrovgrad) i Bosiljgrad, koje su napustili bugarski vojnici.

- Na liniji Ravna gora — s. Planinica (na pl. Maljenu) dva bataljona 3. proleterske (krajiške) udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv četnika i nanela im gubitke od 185 mrtvih i ranjenih i 90 zarobljenih, zaplenivši 12 pušaka, 3 mitraljeza, veću količinu municije, radio-stanicu i osmoro kola raznog materijala.
  - Na položaju ž. st. Jatare — Brezovica — Sišatovac (kod Titovog Užica) 2, 3. i 4. bataljon 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ, u borbi do kasno u noć, odbili napad oko 2.000 vojnika nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i odbacili ih prema s. Mokroj Gori. Neprijatelj je imao oko 120 mrtvih i ranjenih, a 3. brigada 2 mrtva i 5 ranjenih boraca. Zaplenjeno je nekoliko hiljada metaka i 15 mazgi natovarenih materijalom.
  - Prva krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ ušla u Arilje.
  - U s. Bukovici (kod Kraljeva) izviđačkom vodu 15. majevičke udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ predalo se 180 mobiiisanih četnika.
  - U rejonu Jabuke (na Fruškoj gori), po naredbi Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu, od dotadašnjeg Fruškogorskog NOP odreda i novih boraca formirana 8. vojvođanska NOU brigada.
  - Kod s. Morovića (u Bosutskim šumama), po naredbi Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu, od dotadašnjeg Bosutskog NOP odreda, 2. bataljona 7. vojvođanske NOU brigade i novih boraca formirana 9. vojvođanska NOU brigada.
  - U Maksimovićevom reviru (kod s. Karlovića, u južnom Sremu), po naredbi Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu, od dotadašnjeg Posavskog NOP odreda i novih boraca formirana 10. vojvođanska NOU brigada.
  - U Mandeloskim vinogradima (na južnim padinama Fruške gore), po naredbi Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu, od Jurišnog bataljona Štaba Sremske operative zone i od Pratećeg bataljona. Mornaričke čete i Protivtenkovske baterije Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu formirana 11. vojvođanska NOU brigada.
- U/12, septembar*
- Devetnaesta brigada 25. divizije NOVJ izvršila neuspeo napad na D. Milanovac. Tom prilikom je ubila 8, ranila 12 i zarobila 1 neprijateljskog vojnika, a predalo joj se 67 četnika. Brigada je imala 3 ranjena i 2 nestala borca.
  - Nemačku posadu u Knjaževcu napala 23. srpska brigada 45. divizije NOVJ, ali se, zbog otpora, povukla, nanevši neprijatelju gubitke od oko 20 vojnika. Brigada je imala 2 mrtva i 7 ranjenih boraca.
  - Kod Kruševca 3. srpska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbila dve četničke grupe i porušila pruge Kruševac — Stalač i Stalač — Dunis.
  - Između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice) delovi 6. vojvođanske NOU brigade razrušili oko 100 metara pruge.
- 12. septembar*
- Jedinice 23. udarne divizije NOVJ ušle u Negotin. Njima je pristupilo oko 400 novih boraca, mahom omladinaca, iz Negotina i oko 100 novih boraca iz okolnih sela.
  - Prva proleterska udarna divizija NOVJ oslobodila Ljig i zauzela s. Slovac (kod Valjeva).
  - Između s. Pepeljevca i s. Mačkovca 4. proleterska (crnogorska) brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodila jednodnevnu borbu protiv oko 2500 četnika 1 pripadnika SDS, najzad ih proterala ka Kruševcu i r. Z. Moravi, ubivši 1 ranivši više od 100 četnika i zarobivši četvoricu. Brigada je imala 1 mrtvog i 4 ranjena borca.
  - Kod s. Salaša i s. Glogovice 7. i 14. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv nemačke motorizovane kolone koja je iz Zaječara nadirala ka Negotinu. Neprijatelju su naneli gubici od 7 mrtvih. Gubici brigada: 3 ranjena i 2 nestala borca.
  - Kod s. Stuba (blizu Valjeva) tri bataljona 1. vojvođanske udarne brigade i jedan bataljon 2. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ napali na dve četničke brigade 4. grupe jurišnih korpusa i posle kraće borbe odbacili ili prema Valjevu. Zarobljena su 4 četnika.
  - Kod s. Mionice (blizu Valjeva) 1. i 4. bataljon 3. proleterske (ličke) udarne brigade 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« vodili borbu protiv oko 260 nemačkih vojnika i 20 pripadnika SDK i odbacili ih prema s. Divcima. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 2 zarobljena, a 3. brigada 2 mrtva i 6 ranjenih boraca.
  - Delovi 6. vojvođanske NOU brigade razrušili 200 metara pruge između Srem. Mitrovice i s. Vognja i 1250 metara pruge između Rume i s. Vrdnika.

- Nemačka policija, posle zverskog mučenja, živog zakopala obaveštajnog oficira 5. banatskog NOP odreda Nedeljka Bamića 2arkog, narodnog heroja.'

U s. Skrobnici (kod Knjaževca) GS NOV i PO za Srbiju formirao 23. srpsku brigadu koja je ušla u sastav 45. divizije NOVJ.

- U s. Balinovcu (kod Vranja) GŠ NOV i PO za Srbiju formirao 26. srpsku brigadu (nazivana i 1. vranjska brigada), koja je 20. septembra ušla u sastav 46. divizije NOVJ.

12/13. septembar — Glavni štab NOV i PO za Srbiju, po naređenju VŠ NOV i POJ, uputio vojnu delegaciju na levu obalu Dunava (u Rumuniju) radi hvatanja veze s jedinicama CA. Delegacija je prešla Dunav kod s. Radujevca (blizu Negotina) i u s. Gruji (u Rumuniji) povezala se sa delovima Crvene armije.

- Kod s. Krivog Vira (na putu Paraćin — Boljevac) 20. srpska brigada 45. divizije NOVJ napala jedinu jaču četničku grupu 1 posle petočasovne borbe je razbila, ubivši 19, zarobivši 28 i ranivši preko 40 četnika, a zaplenivši 66 pušaka, 3 p. mitraljeza i 150 ručnih bombi. Brigada je imala 2 poginula i 4 ranjena borca.

13. septembar

- Otpočeo napad 21. udarne divizije NOVJ na neprijateljski garnizon u Požegi (jedan bataljon nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, dva bataljona SDK i nešto četnika). Posle dvodnevni borbi napad je obustavljen. Prema nepotpunim podacima, neprijatelj je imao 94 poginula, veći broj ranjenih i 12 zarobljenih vojnika, a jedinice 21. divizije 25 mrtvih i oko 75 ranjenih boraca.

- Kod s. Salaša 9. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ dočekala nemačku motorizovanu kolonu koja je iz Zaječara nadirala ka Negotinu. Brigada je ubila 10 i ranila 3 neprijateljska vojnika, a sama imala 1 mrtvog i 3 ranjena borca. Neprijatelj je produžio pokret i ušao u Negotin.

- U Lajkovac ušla 13. proleterska udarna brigada »Rade Končar« 1. proleterske udarne divizije NOVJ, ali ga je uveče, pod pritiskom nemačkih jedinica iz Obrenovca, napustila.

- Kod s. Guglja (na komunikaciji Požega — Čačak) 5. srpska udarna brigada 21. udarne divizije NOVJ, u kratkoj borbi, uništila 2 nemačka automobila i 2 motocikla, ubila 2 i zarobila 5 nemačkih vojnika i zaplenila 2 p. mitraljeza, 1 automat i 2 pištolja. Zatim je srušila most na putu, pokidala prugu i spalila ž. stanicu Jelen-Do.

- Blizu Prahova delovi 14. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ zarobili 14 nemačkih vojnika. Istovremeno je jedan bataljon ove brigade iz zasede napao nemačku motorizovanu kolonu kod s. Salaša i naneo joj gubitke.

- Na Ivi (kod Pecke) jedinice 5. vojvodanske udarne brigade 36. udarne divizije NOVJ, posle kraće borbe, razbile oko 100 četnika Jaderske brigade.

- Kod s. Gorjana (blizu Titovog Užica) bataljon 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ srušio železničku prugu i odbio napad nemačkog blindiranog voza, zarobivši 6 neprijateljskih vojnika.

- U s. Radobiću (kod Valjeva) dva bataljona 3. proleterske (ličke) udarne brigade 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« napala nemačke vojnike i posle jednocasovne borbe odbacila ih u pravcu s. Divaca. Brigada je imala 1 ranjenog borca.

13/14. septembar — Na prostoriji s. Skorica — s. Vitoševac — s. Bračin (blizu Stalača) 20. srpska brigada 45. divizije NOVJ napala jednu četničku grupu i posle tri časa borbe je razbila. Poginula su 23 i ranjena 32 četnika. Oslobođeno je 76 omladinaca koje su četnici prisilno mobilisali (svi su stupili u NOVJ). Zaplenjeno: 2 minobacača sa 45 mina, 1 p. mitraljez, 47 pušaka, 3 pištolja i \ kamion razno opreme. Brigada je imala 2 mrtva i 1 ranjenog borca.

- Na Čačak jedan bataljon 6. proleterske (istočnobosanske) udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ izvršio demonstrativan napad, a pred zorom se povukao na polazni položaj, zarobivši 6 četnika i zaplenivši 5 pušaka.

- Na neprijateljski garnizon u Užicu (sada: Titovo Užice) 5. udarna divizija NOVJ izvršila demonstrativan napad.

- Delovi 6. vojvodanske NOU brigade razrušili oko 100 metara pruge između Rume i s. Vognja i oko 200 metara pruge između s. Nikinaca i s. Budanovaca.

14. septembar

- Kod s. Salaša 9. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ sačekala u zasedi nemačku kolonu od 150 kamiona, 6 tenkova i 6 bornih kola, koja se od Zaječara

¹ Po drugom Izvoru to se desilo 12. septembra,

kretala ka Negotinu. Posle petočasovne borbe neprijatelj se probio ka Negotinu. Poginulo je oko 20 i ranjeno oko 15 neprijateljskih vojnika. Brigada je imala 2 ranjena borca.

- Posle borbi na pi. Tari, pl. Povlenu i pl. Medvedniku protiv četničkog Zlatiborskog korpusa i delova 4. grupe jurišnih korpusa, 12. udarni korpus NOVJ definitivno ovladao masivima Povlena i Medvednika i izbio u dolinu r. Jadra.
- Na pl. Medvedniku, posle oštre borbe, 16. i 36. udarna divizija 12. udarnog korpusa NOVJ odbila napad četnika 4. grupe jurišnih korpusa, četničkog Zlatiborskog korpusa i 3. puka SDK.
- Na položaju Brezovica — .Tatare — Lokva (kod Titovog Užica) oko 3.000 vojnika nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« napalo 3. proletersku (sandžačku) udarnu brigadu 37. udarne divizije (NOV.), uspevši da se od s. Mekre Gore probiju prema s. Kremnima. Brigada je imala 1 poginulog i 3 ranjena borca.
- Na vrhu pl. Ovčara (kod Čačka) 3. bataljon 2. krajiške udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ razbio posadu od oko 60—70 vojnika nemačke radio-stanice, ubivši 6 i ranivši više nemačkih vojnika. Kod s. Pakovrače (na komunikaciji Požega — Čačak) 2. bataljon te brigade, u kratkoj borbi, uništio je 8 nemačkih kamiona i specijalnih automobila s jednom radio-stanicom, ubivši oko 30 i ranivši više nemačkih vojnika i zaplenivši 4 p. mitraljeza, 1 automat, 25 pušaka, 1 minobacač, oko 8.000 metaka, 50 ručnih bombi i drugu opremu. Brigada je imala 3 mrtva i 7 ranjenih boraca.
- Kod s. Slovca (blizu Valjeva) jedna četa 1. bataljona 13. proleterske udarne brigade »Rade Končar« 1. proleterske udarne divizije NOVJ odbila napad oko 100 vojnika nemačkog 2. puka »Brandenburg«, koji su pokušali da se probiju od Lajkovca prema Valjevu. Neprijatelj je imao 5 mrtvih vojnika.
- Oko 60 nemačkih vojnika krenulo iz čačka ka Guči, ali su posle kraće borbe protiv delova 15. majevičke udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ odbačeni uz gubitke od 5 mrtvih i nekoliko ranjenih. Oštećen je 1 kamion.
- Između s. Zalužja i s. Pečenjevca (blizu Leskovca) 11. srpska brigada 24. divizije NOVJ odbila napad nemačkih vojnika i četnika koji su pokušali da se probiju ka s. Doljevcu i povratila ih u Leskovac. ubivši 18. ranivši 6 i zarobivši 5 nemačkih vojnika, zapalivši 2 kamiona i zaplenivši 1 mitraljez, 6 pušaka i 15 sanduka puščane municije. Istovremeno je 15. srpska brigada ove divizije kod s. Pukovca ubila 8 i ranila 6 nemačkih vojnika i zapalila 2 kamiona.
- Između s. Gaglova i s. Kapidžije (kod Kruševca) delovi 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv četnika i proterali ih ka r. Rasini, nanevši im gubitke od 4 poginula i više ranjenih, Iz 3. srpske brigade je poginuo zamenik komandira 3. čete 3. bataljona Vojislav Manojlović, narodni heroj.
- Na putu između Knjaževca i Svrljiga dva nemačka kamiona naišla na mine postavljene od jedinica NOVJ. Poginulo je 40 nemačkih vojnika, a kamioni su uništeni.
- U s. Potiskom Svetom Nikoli (sada; s. Ostojićevo, kod Sente) delovi 5. banatskog NOP odreda izvršili prepad na 25 nemačkih vojnika u školskoj zgradi i na policajce u opštinskoj zgradi, te ih razoružali, zaplenivši 22 puške, 3560 metaka i mnogo druge vojničke opreme, zatim spalili opštinsku arhivu.

14.15. septembar — Glavnina Jurišnog bataljona 11. vojvođanske NOU brigade porušila most na putu između s. Kamenice (kod Petrovaradina) i Iriškog venca, a zatim iz zasede napala na oko 50 neprijateljskih vojnika koji su došli da izvrše opravku toga mosta. Poginulo je 45 neprijateljskih vojnika. Plen: 3 p. mitraljeza i 40 pušaka.

- Između s. Potrkanja i s. Ravne (kod Knjaževca) 23. srpska brigada 45. divizije NOVJ napala jednu četničku grupu, ubila 4 i zarobila 13 četnika i zaplenila 13 pušaka i 2 p. mitraljeza.

15. septembar — Kod s. Slovca (blizu Valjeva) 1. i 4. bataljon 13. proleterske udarne brigade »Rade Končar« 1. proleterske udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv 200 vojnika nemačkog 2. puka »Brandenburg«. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 2 ranjena vojnika.

- Kod s. Jelašnice (na putu Zaječar — Negotin) 9. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ iz zasede napala nemačku motorizovanu kolonu od oko 80 kamiona, 8 tenkova i 8 bornih kola. Neprijatelj se probio do s. Salaša, gde se zadržao. Poginulo je i ranjeno oko 15 nemačkih vojnika. Brigada je imala 1 mrtvog i 5 ranjenih boraca.

- Kod s. Grdelice (blizu Leskovca), u jednodnevnoj borbi protiv 600 nemačkih i 500 kvislinskih vojnika, 13. srpska brigada 24. divizije NOVJ ubila oko 90 neprijateljskih vojnika i zarobila 1 nemačkog i 4 italijanska fašistička vojnika, a zaplenila

- mitraljez, 6 p. mitraljeza, 60 pušaka, 4 radio-stanice, 18 buradi benzina i dr. Brigada je imala 1 mrtvog i 3 ranjena borca.
- Na pl. Medvedniku završene dvodnevne borbe jedinica 12. udarnog korpusa NOVJ protiv oko 3.000 Četnika. Neprijatelj je, uz osetne gubitke, odbačen ka Valjevu. U tim borbama je samo iz 5. vojvođanske udarne brigade 36 udarne divizije NOVJ poginulo 14 a ranjeno 18 boraca i rukovodilaca.
  - Između s. Jovanovca i s. Setke (blizu Stalaća) 20. srpska brigada 45. divizije NOVJ iz zasede ubila 6 nemačkih vojnika i zaplenila p. mitraljez, automat, 3 poluautomatske puške, kamion, motocikl i 5 dvogleda.
  - Između Petrovgrada (sada: Zrenjanin) i s. Orlovata 4. bataljon 6. vojvođanske NOU brigade zaustavio transportni voz i zaplenio veliku količinu vojničke opreme, a zatim voz uništio.
  - Iz s. Bukovca (kod Srem. Karlovaca) 1. bataljon 8. vojvođanske NOU brigade proterao četu nemačkih vojnika i četu ustaša koje su došle iz Petrovaradina radi pljačke.
- Septembar p. p. — U rejonu s. Debbiata (kod Kovina) 4. bataljon 6. vojvođanske NOU brigade razbio delove (150 ljudi) četničkog Krajinskog korpusa, koji su se iz Srbije prebacili u Banat. Zarobljeno je 30 četnika a 25 njih se predalo; ostali su se prebacili na desnu obalu r. Dunava. Zaplenjeno je 10 pušaka i nešto municije.
- Septembar s. — U s. č'esteregu (kod Jaše Tomića) delovi 5. banatskog NOP odreda zaplenili mitraljez, 23 puške i oko 2000 metaka i uništili tt postrojenja na pošti i ž. st.
- 15/16. septembar — Kod s. Vranića i s. Trbušana (blizu Čačka) jedan bataljon 6. proleterske (istočnobosanske) udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ, posle dvočasovne borbe, razbio četnički Javorski korpus i odbacio ga u Čačak, nanevši mu gubitke od 8 mrtvih, 11 ranjenih i 15 zarobljenih i zaplenivši, pored ostalog materijala, 8 pušaka. Bataljon je imao 1 poginulog i 4 ranjena borca.
16. septembar — U s. Salašu (kod Zaječara) 9. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ napala na oko 700 nemačkih vojnika, ojačanih sa 4 tenka i baterijom topova. Zbog snažnog otpora ona se, posle šestočasovne borbe, povukla, nanevši neprijatelju gubitke od oko 25 mrtvih i više ranjenih. Brigada je imala 1 mrtvog i 11 ranjenih boraca.
- Kod s. Slovca (blizu Valjeva) jedna nemačka motorizovana kolona 2. puk;) »Brandenburg« (oko 20 tenkova i 80 kamiona pešndije) iz Uba probila položaje 13. proleterske udarne brigade »Rade Končar« 1. proleterske udarne divizije NOVJ i produžila ka s. Divcima. Tu ju je sačekala 3. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla«. Posle jednočasovne borbe neprijatelj se probio u Valjevo. Oštećen je jedan neprijateljski tenk.
  - Kod s. Kaličine (blizu Knjaževca) jedinice 45. divizije NOVJ uništile 1 nemački tenk, ubile 4 nemačka vojnika i zaplenile mitraljez, 5 pušaka i motocikl.
  - Kod s. Jasike i s. Zabrdice (blizu Valjeva) delovi 1. proleterske udarne divizije NOVJ odbili pokušaj četničkog Valjevskog korpusa da se probije u Valjevo.
  - Na putu Prizren — Kukes (u Albaniji) Partizanski bataljon Kosova, uz sadejstvo dve albanske partizanske čete, napao nemačku kolonu. Poginulo je 45 nemačkih vojnika i uništeno je 30 kamiona. Bataljon je imao 2 poginula i 3 ranjena borca.
  - U rejonu Vranja formirana 3. kosovsko-metohijska brigada »Milan Zečar«.
  - U s. Držini (kod Pirota) GS NOV i PO za Srbiju formirao 27. srpsku brigadu (nazivana i 2. pirotka brigada), koja je 20. septembra ušla u sastav 46. divizije NOVJ,
- 16/17. septembar — Na odseku s. Kostijerovo — s. Đevanje — s. Budišići (kod Zvornika) 11. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ prešla r. Drinu i ušla u sastav 12. udarnog korpusa NOVJ.
- U s. Vrbici (kod Sente) delovi 5. banatskog NOP odreda prepadom zauzeli policijsku kasarnu i zaplenili: 1 p. mitraljez, 9 pušaka, 5 pištolja i dosta druge opreme i municije.
  - Između s. Gibarca i s. Kukujevaca (kod Sida) delovi 9. vojvođanske NOU brigade razrušili prugu i posekli 24 tt stuba.
17. septembar — Posle dvanaest časova borbe 17. udarna divizija NOVJ zauzela G. Milanovac. Poginulo je 15, a ranjeno 10 i zarobljeno 539 četnika i pripadnika SDS, a zaplenjeno je: 353 puške, 10 p. mitraljeza, 10 pištolja, oko 30.000 metaka i dosta drugog materijala. Između Čačka i G. Milanovea porušena su 3 mosta i 3 km železničke pruge. Divizija je imala 5 mrtvih i 6 ranjenih boraca.

- Dve brigade 11. udarne divizije 12. udarnog korpusa NOVJ slomile otpor jednog bataljona SDS i zauzele Kmpanj.
  - Dva bataljona 11. divizije NOVJ i jedan bataljon 12. krajiške udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ, posle kraće borbe protiv četnika, zauzeli M. Zvornik.
  - Na položaju Kotrlja — Lisina (blizu Ljiga) 5. udarna divizija NOVJ napala četnički Rudnički korpus i, posle oštre borbe, odbacila ga prema Lazarevcu, ubivši 48 i zarobivši 15 četnika i zaplenivši 1 avionski mitraljez, 37 pušaka i dosta drugog materijala.
  - Na putu Kruševac — Stalać jedinice 3. srpske udarne brigade 2. proleterske divizije NOVJ ubile 2 nemačka vojnika i oborile jedan avion tipa »Roda«.
  - Glavni štab NOV i PO za Vojvodinu izdao zapovest 6, 7, 8, 9, 10. i 11. vojvođanskoj NOU brigadi da ruše komunikacije kojima se povlače nemačke trupe.
  - Između Rume i s. Buđanovaca jedinice 10. vojvođanske NOU brigade porušile 4 km pruge.
  - Jedna četa Subotičkog NOP odreda napala ž. st. Šebešić (kod Subotice). uništila sva stanična postrojenja, ubila 2 nemačka vojnika i zaplenila 5 pušaka i 1 automat.
  - U okolini s. Kumana (kod Novog Bečeja) otpočelo okružno savetovanje partijskih aktivista severnog Banata. Na savetovanju, koje je trajalo dva dana, analiziran je dotadašnji rad i postavljeni su novi zadaci.
  - Štab 2. proleterske divizije NOVJ ponovo formirao, u svom sastavu, 6. srpsku udarnu brigadu.
- 17/18. septembar — Između Sida i s. Tovarnika delovi 9. vojvođanske NOU brigade porušili oko 120 metara pruge i posekli 12 tt stubova, a između s. Kukujevaca i s. Kuzmina porušili 70 metara pruge i posekli 7 tt stubova.
18. septembar — Posle četverodnevni borbi jedinice 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ oslobodile Valjevo, koje su branili 2 bataljon nemačkog 2. policijskog puka, 4. puk SDK, delovi SDS i četnici Valjevskog korpusa. U tim borbama je, između ostalih, poginuo komandir voda 1. proleterske (ličke) NOU brigade Bogdan Bolta, narodni heroj.
- Posle kraće borbe 5. bataljon 13. proleterske udarne brigade »Rade Končar« 1. proleterske udarne divizije NOVJ oslobodio Lajkovac i zarobio 4 pripadnika SDS.
  - Na liniji s. Bučje — s. Velučje — s. Omašnica (između Kruševca i Trstenika) 4. proleterska (crnogorska) udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ, posle petočasovne borbe, proterala četničku 1. i 2. trsteničku i Župsku brigadu (oko 1000 četnika) na levu obalu r. Z. Morave, nanevši im gubitke od 15 mrtvih i 27 ranjenih. Brigada nije imala gubitaka.
  - Između s. Štubika i s. Jabukovca (blizu Negotina) jedinice 25. divizije NOVJ ubile 0 nemačkih vojnika a kod Glavičorke ubile 12 nemačkih vojnika i uništile jedan blindirani automobil. Istoga dana predalo im se 48 četnika. Gubici jedinica 25. divizije: 2 poginula i 2 ranjena borca.
  - Na putu Niš — Knjaževac jedinice 23. srpske brigade 45. divizije NOVJ ubile 10 nemačkih vojnika, uništile tenk i zaplenile motocikl.
  - Kod s. Divaca (blizu Valjeva) dva bataljona 3. proleterske (ličke) udarne brigade 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« vodila borbu protiv nemačkih vojnika koji su se probijali iz Valjeva ka Ubu. Neprijatelj je imao oko 100 mrtvih i ranjenih, a bataljoni NOVJ — 1 poginulog i 7 ranjenih boraca. Uništena su 4 kamiona i 1 prikolica, a oštećena su 2 tenka.
  - Kod s. Kozelja (blizu Belanovice) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ, posle kraće borbe, razbila jednu četničku grupu, zarobivši 104 i ubivši 3 četnika i zaplenivši 3 mitraljeza i 30 pušaka. Brigada je imala 1 ranjenog borca.
  - Kod s. Brđana (blizu G. Milanovca) jedan bataljon 6. proleterske (istočnobosanske) udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv oko 300 četnika i odbacio ih ka s. Preljini. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i više ranjenih, a bataljon 1 poginulog borca.
  - U Krupnju četnički Cerski korpus i delovi jednog bataljona SDS napali 5. krajišku (kozarsku) udarnu brigadu 11. udarne divizije i odbacili je prema s. Stolicama.
  - Delovi 13. proleterske udarne brigade »Rade Končar« 1. proleterske divizije NOVJ ušli u Lazarevac. Oslobođeno je 25 zarobljenih italijanskih vojnika.

- IS/19. septembar* — Kod s. Vračevšnice (blizu G. Milanovea) dva bataljona 21. udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv nemačkih vojnika, četnika i delova SDS i odbacili ih ka Kra-gujevcu. Neprijatelj je imao 28 mrtvih, 64 ranjena i 46 zarobljenih vojnika. Zaple-njen je puškomitraljez, 30 pušaka i 4 vagona brašna. Bataljoni su imali 6 mrtvih i 14 ranjenih boraca.
- Kod s. Pavlovaca (blizu Rume) Jurišni bataljon 11. vojvodanske NOU brigade, de-lom snaga, izvršio napad na posadu velikog bunkera (*Pavlovačkog bunkera*), oko kojeg je bilo nekoliko redova minskih polja i bodljikave žice, i, drugim delom, preduzeo rušenje pruge od s. Pavlovaca ka Rumi. On je bunker ošteti ali ga nije zauzeo, razrušio je oko 150 metara pruge, pokupio je oko 3 km tt žice i srušio je dva mosta na putu Ruma — s. Jazak.
  - Sedma vojvodanska NOU brigada porušila železničku prugu Ruma — s. Kukujevci na 18 mesta, srušila 1 most, posekla 140 tt st. jbova i zaplenila 10 km tt žice.
  - Između Rume i s. Kraljevaca diverzanti 6. vojvodanske NOU brigade porušili 300 metara železničke pruge.
- 19. septembar* — Savladujući slabiji otpor četničkih snaga, jed: lice 16. udarne divizije 12. udarnog korpusa NOVJ zauzele Pecku.
- Kod s. Mariovača (na komunikaciji Topola — I\ Indonovac) 1. i 2. bataljon 4. kra-jiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ, i/, zasede, uništili oklopni automobil, 8 kamiona i putnički automobil, zaplenili ručni reaktivni bacač, p. mitraljez, auto-mat, 25 pušaka, pištolj, 4 kamiona, putnički aut.,;.,obil i dosta druge opreme. Po-ginuo je 21 nemački vojnik.
  - U Grdeličkoj klisuri (između s. Grdelice i Vladičinog Ilaria) jedan bataljon 13. srpske brigade 24. divizije NOVJ iz zasede napao nemačku kolonu koja se iz Leskovca probijala ka Vranju. Poginulo 150 i zarobljeno 10 nemačkih vojnika, a uništeno 5 kamiona.
  - Kod s. Popadije jedinice 25. divizije NOVJ uništile nemački tenk i ubile 15 nemač-kih vojnika, porušile komunikaciju između s. Klokočevca i s. Popadije i četiri mosta na putu s. Miroč — Brza Palanka i zarobile 10 četnika. Gubici jcdinica 25. divizije: 3 mrtva i 4 ranjena borca.
  - Kod s. Konjuše (blizu Rudnika) dolovi 21. udarne divizije NOVJ napali četničku Levačku i 1. gružansku brigadu i odbacili ih u s. Bare.
  - Između s. Crvene Crkve i s. Jasenova (kod Bele Crkve) jedinice Bclocrkvanskog NOP odreda minirale prugu, uništile lokomotivu i, prilikom pretresa tih sela, ubile 15 i zarobile 5 nerijateljskih vojnika, zaplenivši 7 pušaka, 3 pištolja i drugi ratni materijal.
  - Druga šumadijska NO brigada preimenovana u 21. srpsku udarnu brigadu NOVJ.
  - GS NOV i PO za Vojvodinu izdao naredbu da se pri Oficirskoj školi formira i Peša-dijska podoficirska škola.
- 19/20. septembar* — Otpočeo napad 13. i 17. srpske brigade 24. divizije NOVJ na Leskovac, koji su branili oko 500 nemačkih vojnika sa 8 tenkova, jedan puk SDS, jedan bataljon SDK, i četnici. U borbama vođenim do 21. oktobra, jedinice NOVJ su uspele da ovladaju Spoljnom odbranom grada, ali su se, zbog nedostatka municije i zbog snažnog otpora neprijatelja, morale povući zapadno i jugozapadno od grada. Gubici jedinica NOVJ: 3 mrtva i 28 ranjenih. Neprijateljski gubici nepoznati.
- Na položaju Gradina — Prijepolje 2. i 4. bataljon 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv 700—800 četnika. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i više ranjenih, a 5. brigada 1 poginulog i 2 ranjena borca.
  - Jurišni bataljon 11. vojvodanske NOU brigade ponovo napao posadu velikog bun-dera kod s. Pavlovaca i preduzeo rušenje pruge ka Rumi. Poginulo je 19 neprijatelj-skih vojnika a razrušeno je oko 1500 metara pruge. Bunker i ž. st. Pavlovci nepri-jatelj je konačno napustio tek krajem sledeće noći, posle obnovljenih borbi.
  - U rejonu Srem. Karlovaca delovi 8. vojvodanske NOU brigade iz zasede napali auto-mobil i zarobili 2 nemačka oficira koji su u sukobu ranjeni. Zaplenjena su 2 auto-mata, pištolj i automobil.
  - Između s. Platičeva i s. Nikinaca (kod Rume) jedinice 6. vojvodanske NOU brigade porušile 3000 metara pruge.
- 20. septembar* — Kod s. Brđana i s. Jablanice (blizu G. Milanovea) 2. proleterska udarna i 5. srpska udarna brigada 21. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i četnika koji su pokušali da se od Čačka i s. Knića probiju u G. Milanovac. Neprijatelj je zadržan na 3 km od G. Milanovea. Poginulo je 28,

ranjeno 68 i zarobljeno 10 neprijateljskih vojnika, a zaplenjeno je 10 pušaka. Gubici jedinica 21. divizije: 1 mrtav i 3 ranjena borca.

- Posle dvodnevnih borbi 5. udarna divizija NOVJ oslobodila Arandelovac, ubivši 543 i zarobivši 420 neprijateljskih vojnika, uništivši 3 tenka, 3 oklopna automobila, 2 topa, 23 kamiona, 4 putnička automobila i 8 motocikla i zaplenivši 4 mitraljeza. 5 automata. 355 pušaka, 19 pištolja, oko 45.000 metaka, 350 ručnih bombi, 1 ručni reaktivni bacač, 6 kamiona, 4 motocikla, dvoja kola-radionice, 1 sanitetski automobil i drugu opremu. Jedinice 5. divizije su imale 26 mrtvih i 66 ranjenih boraca.
- Između Bora i Zagubice 7. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ sačekala u zasedi nemačku motorizovanu kolonu te u borbi uništila 4 kamiona i jedna borna kola, srušila jedan avion, ubila 10 i zarobila 4 nemačka vojnika i zaplenila 2 p. mitraljeza i drugi ratni materijal. Brigada je imala 4 ranjena borca.
- Razbivši četnike. 20. srpska brigada 45. divizije NOVJ ušla u Ražanj, ali se posle nekoliko časova morala povući zbog nailaska jače nemačke motorizovane kolone iz Niša. Zaplenjeno: 500 kg brašna, 400 kg šećera i druga oprema.
- Između s. Pukovca i s. Kočana 15. srpska brigada 24. divizije NOVJ vodila borbu protiv jedne grupe vojnika SDS koja se iz Leskovca izvlačila ka Nišu. Poginulo je 6 a ranjeno 14 vojnika SDS. Brigada je imala 1 mrtvog i 3 ranjena borca.
- Na Tresibabi, u zasedi, jedan bataljon 23. srpske brigade 45. divizije NOVJ uništio 2 nemačka kamiona, ubio 9 i zarobio 4 nemačka vojnika i zaplenio 12 pušaka i automat.
- Na ž. st. Lešak (na pruzi Kos. Mitrovica — Kraljevo) Ibarski NOP odred uništio 18 vagona i 2 cisterne i ubio 4 nemačka vojnika.
- U rejonu s. Bukovca (kod Srem. Karlovaca) jedna četa 8. vojvođanske NOU brigade naišla na neprijateljsku z-isedu jačine oko jedne čete i, u kraćoj borbi, razbila je, nanevši joj gubitke od oko 20 poginulih i toliko runjenih vojnika. Četa je imala 3 poginula i 5 ranjenih boraca.
- Na ž. st. Bikovo (kod Subotice) jedna četa Subotičkog NOP odreda uništila stanične uređaje a jedan vagon sa ratnom opremom zapalila.

21. septembar

- Delovi 7. SS divizije "Princ Eugen", posle borbe protiv jedinica 2. proleterske udarne brigade 21. udarne divizije NOVJ, probili se iz Čačka u G. Milanovac, a zatim nastavili proboj prema Rudniku u Kragujevcu Istoga dana je 4. srpska udarna brigada vodila borbu protiv četnika na položaju Ržanik — Parac i kod s. Banje (blizu G. Milanovca), a 5. srpska udarna brigada protiv nemačkih vojnika na Mutinjskoj kosi (iznad Rudnika). Neprijatelj je imao 17 mrtvih, 35 ranjenih i 40 zarobljenih, a 21. divizija 2 mrtva i 6 ranjenih i kontuzovanih boraca.
- Na komunikaciji Bor — Zagubica 7. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ sačekala u zasedi nemačku motorizovanu kolonu, te uništila tenk i 3 kamiona, oštetila 1 avion i 2 kamiona i ubila 10 a ranila više nemačkih vojnika. Brigada je imala 5 ranjenih boraca. Istoga dana u s. Krivelju, pošto je proterala četnike, on3 je u kubetu crkve, gde je bio četnički magacin, pronašla 220 pušaka, 2 sanduka municije i sanduk minobacačkih mina.
- Kod s. Crepaje (blizu Pančeva) grupa kozaka i nemačkih vojnika napala 4. bataljon 6. vojvođanske NOU brigade koji je bio u pokretu iz Deliblatske peščare za Srem radi prebacivanja opreme zaplenjene 4/5. septembra u s. Crepaji. U kraćoj borbi je poginulo 20 a zarobljeno 27 neprijateljskih vojnika. U međuvremenu su neprijateljska pojačanja iz s. Opova, uz sadejstvo artiljerije i 3 aviona, preduzela nove napade. U oštrim borbama u okruženju od 13 do 18 časova, 4. bataljon je bio razbijen u dve grupe, ali je on 21/22. i 22/23. septembra uspeo da se po delovima probije iz okruženja i preko r. Dunava prebaci u rejon s. Belegiša (kod Stare Pazove). Bataljon je imao 5 poginulih i 16 ranjenih boraca, a izgubio je svu opremu (natovarenu na veći broj kola), municiju i 2 minobacača.
- Kod Badžakove ćuprije (na komunikaciji Topola - Mladenovac) dva bataljona 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ iz zasede uništili 3 nemačka kamiona sa naftom i benzinom i njihove pratiocce, a jedan bataljon upao u Topolu i odbacio nemačke vojnike na Oplenac, ali se, zbog pristizanja pojačanja, morao povući iz grada. Brigada je imala 5 ranjenih boraca.
- U s. Čitluku (kod Sokobanje) održano partijsko savetovanje. Prisustvovali su članovi OK KPJ i OK SKOJ-a za zaječarski okrug i članovi sreskih komiteta KPJ za srezove timočki, zaječarski, boljevački i borski. Doneti su zaključci o tekućim zadacima Partije i SKOJ-a, o reorganizaciji komiteta, o izborit i organizaciji NO odbora, o radu AFZ-a, USAOS-a i dr. Izabran je novi OK KPJ za zaječarski okrug i određen je Inicijati\ ni okružni NO odbor.

- U s. Grabovcima (u južnom Sremu) dva bataljona 6. vojvođanske NOU brigade, uz sadejstvo dva bataljona 10 vojvođanske NOU brigade, napala jako utvrđeno uporište folksdojčerskog pripremnog bataljona »General Landen» i policijsku četu (ukupno oko 150 vojnika). U borbi, koja je sa prekidima trajala od 5,30 do 20,00 časova, uporište je zauzeto. Neprijatelj je imao 44 poginula vojnika, a gubici jedinica 6. i 10. brigade: 2 mrtva i 22 ranjena borca. Zaplenjeno: 2 minobacača sa 9 mina, 6 mitraljeza. 1 p. mitraljez. 2 automala, 25 pušaka, oko 10.000 metaka, 1 radio-stanica i dosta druge ratne opreme.
  - Posle jednodnevne borbe protiv oko 1.000 četnika 4. grupe jurišnih korpusa i Majevičkog četničkog korpusa, jedinice 16. udarne divizije NOVJ oslobodile Krupanj. Neprijatelj se u neredu povukao prema Loznici, pl. Gučovu i pl. Ceru. uz gubitke od blizu 100 mrtvih i ranjenih.
  - Na putu Svrljig — Knjaževac jedinice 23. srpske brigade 45. divizije NOVJ sačekale u zasedi neprijateljsku konjičku izviđačku patrolu, te ubile 2 oficira i 3 podoficira, zarobile 3 belogurdejca i zaplenile automat, 4 puške, 2 pištolja i 12 jahaćih konja sa priborom. Brigada nije imala gubitaka.
  - U s. Bukovici (kod Arandelovca) 2. bataljon 4. krajiško udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ razbio četnički 2. ravnogorski korpus i odbacio ga prema Mladenovcu, nanevši mu gubitke od oko 30 poginulih i 60 zarobljenih i zaplenivši minobacač, 4 p. mitraljeza, 35 pušaka, 2 pištolja i dosta druge opreme. Bataljon je imao 1 ranjenog borca.
  - Razbivši četnike, jedinice 19. srpske brigade 45. divizije NOVJ zauzele Kučevo, zarobivši 32 četnika i zaplenivši veću količinu materijala.
  - Kod s. Klokočevca 16. srpska brigada 25. divizije NOVJ vodila borbu protiv nemačke kolone jačino 2 tenka, dvoja borna kola i 70 kamiona, ali nije uspela da spreči prodor kolone ka D. Milanovcu. Poginulo je 10 nemačkih vojnika, a 16. brigada nije imala gubitaka.
  - Kod s. V. Remete (blizu Srem. Karlovaca) jedinice 8. vojvođanske NOU brigado vodile borbu protiv jedne folksdojčerske čete naoružane automatskim oružjem. Posle tročasovne borbe neprijatelj je natoran na povlačenje ka s. Krušedolu uz gubitke od 12 poginulih i oko 20 ranjenih vojnika. Zaplenjeno: 2 p. mitraljeza, 2 automata i 8 pušaka.
  - Prvi bataljon 13. proleterske udarne brigade Rade Končar 1. proleterske udarne divizije NOVJ, u kratkoj borbi, odhio pokušaj jedne grupe nemačkih vojnika (50 vojnika i 2 tenka) da se probije iz s. Vreoca u Lazarevac.
- 21/22. septembar*
- Na komunikaciji Topola — Mladenovac dvo zasede 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ uništile 10 kamiona i ubile 70 nemačkih vojnika, a zaplenile 5 pušaka i pištolj. Brigada je imala 1 poginulog i 3 ranjena borca.
  - Između s. Kukujevaca i s. Kuzmina (kod Srem. Mitrovice) delovi 7. vojvođanske NOU brigade porušili prugu i most.
- 22. septembar*
- Tri bataljona 2. proleterske udarne brigade 21. udarne divizije NOVJ, posle kraće borbe, zauzeli G. Milanovac. Istog dana 4. srpska udarna brigada u okolini s. Belog Polja (kod G. Milanova) vodila borbu protiv četnika Levačke brigade i pripadnika SDS a 5. srpska udarna brigada protiv delova nemačkog 14. puka 7 SS divizije »Princ Eugen» kod Rudnika i G. Trešnjevica. Neprijatelj je imao 33 poginula, 65 ranjenih i 110 zarobljenih. Zaplenjeno je 140 pušaka, 3 mitraljeza i dosta drugog materijala. Jedinice NOVJ imale su 4 mrtva i 5 ranjenih boraca.
  - Na komunikaciji Bor — Zagubica 7. srpsku udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ sačekala u zasedi nemačku kolonu od 20 kamiona i nekoliko tenkova, te oštetila 2 kamiona i ubila 10 nemačkih vojnika. Brigada je imala 4 ranjena borca.
  - Na položaju Cerje — Beleg — Glavica — Lisina (kod Krupnja) 16. udarna divizija 12. udarnog korpusa NOVJ slomila otpor tri brigade 4. grupe četničkih jurišnih korpusa, odbacila ih prema pl. Gučevu, Loznici i pl. Ceru i zauzela rudnik antimonu Zajaču. Četnici su imali 20—30 mrtvih i ranjenih, a 16. udarna divizija 3 ranjena borca.
  - Kod Preseke (blizu Arandelovca) delovi 3. bataljona 4. krajiško udarne brigade i dva bataljona 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv 300 nemačkih vojnika i oko 100 pripadnika SDK koji su pokušali da se od s. Kopljara probiju u Arandelovac. Jedinice 5. divizije odbacilo su neprijatelja prema Mladenovcu i zaplenile nekoliko pušaka. One su imale 6 ranjenih boraca.
  - Leskovački NOP odred, posle oštre borbe protiv balista, zauzeo Bujanovac. Gubici neprijatelja: 50 mrtvih i više ranjenih. Odrod je imao 6 mrtvih i 12 ranjenih boraca.

- Prvi bataljon 10. vojvođanske NOU brigade odbacio delove nemačkog 5. SS policijskog puka (sa 3 tenka) koji su od Sapca, preko s Klenka, pokušali da povrate izgubljeno s. Grabovce (u južnom Sremu). U borbi je onesposobljen 1 tenk. Intervenciju, u istom cilju, **iz** Rume, preko s. Platičeva (delovi 4. policijske čete s nešto žandarma i gestapovaca, ukupno oko 300 ljudi), dočekale su jedinice 3. bataljona 6. vojvođanske NOU brigade kod s. Novih Vitojevaca i odbacile neprijatelja ka Rumi, nanevši mu gubitke od 28 poginulih i 10 ranjenih vojnika. Bataljon je imao 1 mrtvog i 7 ranjenih. Zaplenio je: 1 mitraljez, 2 p. mitraljeza, 5 automata, 17 pušaka, 1 tromblon, oko 1000 metaka i dost.i druge opreme.
  - U s. Zeokama (kod Lazarevca) 1. bataljon 13. proleterske udarne brigade »Rade Končar« 1. proleterske udarne divizije NOVJ. u kratkoj borbi, razbio 300—400 četnika. Pri tom je zarobio 14 četnika i zaplenio 13 pušaka.
  - Jedinice 113. divizije Crvene armije i jedan bataljon 9. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ prešli Dunav kod Kladova i Brze Palanke i produžili nadi ranje prema D. Milanovcu. s. Klokočevcu i s. Jabukovcu.
  - U rejonu s. Deliblata (kod Kovina), u borbi protiv nemačkih jedinica, jedinice 4. bataljona 6. vojvođanske NOU brigade ubile 15 i zarobile 9 vojnika, a zaplenile 9 pušaka, 5 pištolja i 6 bombi. Jednovremeno su delovi istog bataljona u s. Deliblatau zaplenili još 16 pušaka i spalili opštinsku arhivu.
  - Na mestu Kaljaj Doda (u Ljumi, u Albaniji), u borbi protiv balista, poginula Dara Dragišić, borac 2. bataljona 1. kosovsko-metohijske NOU brigade, narodni heroj.
  - U s. Loznici (kod Zagubice) jedan bataljon 9. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ, iznenađen napadom nemačkih vojnika i četnika, pretrpeo gubitke od 15 mrtvih i 14 ranjenih boraca.
- 23/23. septembar — Između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice) diverzantska grupa iz 7. vojvođanske NOU brigade miniranjem rnzrušila prugu na 12 mesta, dok je druga grupa između Srem. Mitrovice i s. Vognja porušila prugu na 0 mesta i posekla 35 tt stubova, zaplenivši i oko 6 km tt žice.
- Između Rume i s. Pavlovaca delovi 6. vojvođanske NOU brigade razrušili 1000 metara pruge i posekli tt stubove.
23. septembar — U s. Lipovcu i s. Vračevšnici (kod G. Milanovca) 4. srpska udarna brigada 21. udarne divizije NOVJ napala četničke snage i, posle petočasovne borbe, slomila njihov otpor i zauzela ta sela. Istog dana je 5. srpska udarna brigada napala na oko 300 četnika u s. Zagradu i odbacila ih prema s. Satornji a na položaju s. Salaši — Rudnik — s. Zagrade vodila borbu protiv delova nemačke 7 SS divizije »Princ Eugen«. Neprijatelj je imao 62 poginula i oko 50 ranjenih; zarobljeno je 108 četnika. Zaplenjeno je: 3 p. mitraljeza, oko 110 pušaka, 3 vagona brašna i dosta druge opreme. Jedinice NOV.T su imale 5 mrtvih i 18 ranjenih i kontuzovanih boraca.
- U s. Miroču (kod D. Milanovca), u iznenadnom napadu, jedna četa 16. srpske brigade 25. divizije NOVJ ubila 5 nemačkih vojnika, a sama imala 1 poginulog borca. Kod s. Korenite (blizu Krupnja) 5. vojvođanska udarna brigada 36. udarne divizije NOVJ, u kratkoj borbi, razbila oko 250 četnika Jaderske brigade i odbacila ih prema pl. Iverku.
- Kod s. Krušedola (blizu Iriga) delovi 8. vojvođanske NOU brigade napali nemačke jedinice, te ubili 2 oficira i 33 nemačka vojnika i zaplenili 2 p. mitraljeza, 3 automata, 8 pušaka i 2 pištolja.
- Na putu s. Bosut — s. Kuzmin (kod Srem. Mitrovice) delovi 2. bataljona 9. vojvođanske NOU brigade iz zasede napali grupu folksdojčera, ubili 4, ranili 5 i zarobili 3 vojnika a zaplenili 9 pušaka, 2 pištolja, 2 sanduka municije i drugu opremu.

23/24 septembar — U s. Mikuljači (kod Raške) Ibarski NOP odred razbio četničku Deževsku brigadu i zarobio 17 četnika.

24. septembar — Između s. Doljevca i Leskovca 15. srpska brigada 24. divizije NOVJ vodila petočasovnu borbu protiv oko 200 nemačkih vojnika, podržanih sa 3 tenka. Neprijatelj je uspeo da se probije ka Leskovcu, uz gubitke od 13 mrtvih i ranjenih. Brigada nije imala gubitaka.

  - Posle oštre borbe protiv 600—700 nemačkih vojnika i pripadnika RZK, SDS i SDK. jedinice 16. udarne divizije NOVJ oslobodile Loznicu, a neprijatelja odbacile ka Lešnici. Neprijatelj je imao više od 100 mrtvih i ranjenih vojnika. Istoga dana delovi to divizije oslobodili Banju Koviljaču, iz koje se, ne primivši borbu, povuklo oko 100 četnika.

- U s. Lipnici (kod Loznice) dva bataljona 5. vojvođanske udarne brigade 36. udarne divizije NOVJ izvršili napad na oko 25 nemačkih vojnika i 200 pripadnika SDS i, posle dvočasovne borbe, odbacili ih ka s. Lešnici, zaplenivši 2 minobacača i mitraljez. Istovremeno su kod s. Kozjaka dva bataljona te brigade vodili borbu protiv oko 400 pripadnika SDS i RZK, ali nisu uspjeli da zauzmu njihove položaje.
  - Kod s. Miroča 16. srpska brigada i 16. srpska brigada 25. divizije NOVJ stupile u dodir sa delovima 109. puka 113. divizije Crvene armije. U sadejstvu s njima, 16. srpska brigada je odbacila nemačke vojnike s položaja na ušću Porečke reke u Dunav.
  - Kod s. Brdana (blizu G. Milanovca) jedinice 21. udarne divizije NOVJ vodile šestčasovnu borbu protiv oko 500 nemačkih vojnika iz 7. SS divizije »Princ Eugen« i odbacile ih prema s. Preljini. Neprijatelj je imao 16 mrtvih i 20 ranjenih vojnika.
  - Na odsecima s. Prijanovići — Požega, Kovičjača — Rožanj — Sovljak i kod s. Gorijevnice (blizu Čačka) delovi 17. udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv jačih nemačkih snaga, te ubili 10 neprijateljskih vojnika i uništili 4 kamiona, a imali 1 poginulog i 3 ranjena borca.
  - Dolazeći* iz Topole, delovi 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i 1. puka »Brandenburg«, posle dvočasovne borbe protiv jedinica 10. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ, zauzeli s. Banju (kod Arandelovca) i izbili na pl. Venčac.
  - Kod s. Bakionice (blizu Požege) jedna četa 2. krajiške udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ iz zasede ubila 21 nemačkog vojnika i uništila kamion i motocikl, a pri tom imala 1 ranjenog borca.
  - U s. Tularima (kod Medvede), od dobrovoljaca s Kosova i Metohije i iz srezova jablaničkog i kosaoničkog, lormirana 5. kosovsko-metohijska NO brigada.
  - Okružni NO odbor za severni Banat izdao proglas stanovništvu: poziva ga da pristupi u redove NOV i POJ i okupi se oko JNOF-a.
- 24/25. septembar
- Između s. Klenka i s. Platičeva (na pruzi Sabac — Ruma) 3. bataljon 6. vojvođanske NOU brigade razrušio oko 5 km pruge i posekao preko 60 tt stubova.
  - Između Rume i s. Buđanovaca 1. bataljon 10. vojvođanske NOU brigade razrušio 2000 metara pruge.
  - Između Srem. Mitrovice i Rume delovi Jurišnog bataljona U. vojvođanske NOU brigade razrušili 500 metara pruge.
  - Između s. Cortanovaca i Srem. Karlovaca delovi 8. vojvođanske NOU brigade razrušili 300 metara pruge.
25. septembar
- Na putu s. Stubik — s. Klokočevac (između Negotina i D. Milanovca) jedinice 18. srpske brigade 25. divizije NOVJ iz zasede uništile nemački kamion, ubivši 30 i zarobivši 2 nemačka vojnika. Brigada nije imala gubitaka.
  - Na položaju s. G. Dobrić — Četenište — Golo brdo (kod Sapca) 2. vojvođanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ slomila otpor četničkog Majevičkog korpusa i odbacila ga prema Sapcu.
  - U G. Milanovac se iz Čačka, posle duže borbe protiv 2. poleterske udarne brigade 21. udarne divizije NOVJ, ponovo probili delovi 7. SS divizije »Princ Eugen«. Brigada se povukla na položaj s. Klatičevo — Takovska glava — ž. st. Srčanik.
  - Na položaju s. Prnjavor — s. Vračevšnica (kod Kragujevca) delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, četnička 1. i 2. gruzanska i Levačka brigada i jedan bataljon SDS napali na jedan bataljon 5. srpske udarne brigade 21. udarne divizije NOVJ. Posle duže borbe bataljon 5. brigade se povukao na liniju s. Svračkovci — Vrljetna strana. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i 12 ranjenih.
  - U s. Golubincima (kod Stare Pazove) delovi 10. vojvođanske NOU brigade zauzeli žand. st. i opštinsku zgradu, zarobivši 7 neprijateljskih vojnika i zaplenivši 5 pušaka.
  - Delovi 7. vojvođanske NOU brigade napali s. Sot (kod Sida), proterali nemačku posadu, ubili 3 i zarobili 3 nemačka vojnika, zaplenili 1 mitraljez, 14 pušaka. 2 pištolja, 3000 metaka i 8 ručnih bombi i uništili 1 kamion.
  - Delovi 5. banatskog NOP odreda prepadom zauzeli opštinsku zgradu u s. Bočaru (kod Kikinde), oštetili telefon, zapalili arhivu i zaplenili 1 p. mitraljez, nekoliko pušaka i dosta municije.

- Prva kosovsko-metohijska NOU brigada otpočela prelaz Šar-planine, u pravcu jugoslovensko-albanske granice. Ovog i sledećeg dana ona je razbila poterne jedinice iz sastava nemačke 21. SS divizije Skenderbeg i odbacila ih u pravcu s. Dragaša (kod Prizrena).
  - U blizini Bačke Palanke delovi Bačkopalanačkog NOP odreda napali 10 žandarma i naneli im gubitke.
  - U s. Koželju (kod Miničeva), na skupštini predstavnika 12 opština, izabran prvi SNO odbor u Timočkoj krajini.
26. septembar
- U s. Sigama (između Petrovca i Zagubice) 3. i 4. bataljon 14. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ napali četničku Mlavsku i Homoljsku brigadu (ukupne jačine oko 000 četnika). Poginulo je 15 a zarobljeno 280 četnika. Zaplenjeno: minobacač, 2 mitraljeza, 9 p mitraljeza, 3 automata, 150 pušaka, protivtenkovska puška, troja kola eksploziva i drugi materijal. Gubici bataljona: jedan mrtav i 3 ranjena borca.
  - Na odseku Lešnica — pl. Cer, posle višečasovne borbe, jedinice 12. udarnog korpusa NOVJ slomile otpor četničke 4. grupe jurišnih korpusa, četničkog Korpusa gorske garde, puka RZK, bataljona SDK i bataljona nemačkog 5. policijskog puka (podržanih sa 5 tenkova), zauzele Lešnicu, ovladala pl. Cerom i prodrle u Mačvu i i'ocerinu, do linije s. Badovinci — s. Zminjak — s. Dobrić — s. Slatina. Neprijatelj se glavninom povukao prema Bogatiću i Sapcu, a delom preko r. Drine, u istočnu Bosnu.
  - U Grdeličkoj klisuri jedan bataljon 13. srpske brigade 24. divizije NOVJ odbacio nemačku kolonu koja se iz Leskovca probijala ka Vranju. Poginulo je oko 100 neprijateljskih vojnika. Uništeno je 3 kamiona i zaplenjeno je 6 p. mitraljeza i 20 sanduka municije.
  - Kod s. Vujetinaca i s. Borče (blizu G. Milanovea) jedinice 4. srpske udarne brigade 21. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv četnika 1. ravnogorskog korpusa, te ubile dva, ranile tri i zarobile nekoliko četnika.
  - Na komunikaciji s. Stubik — Nogotin delovi 25. divizije NOVJ u borbi ubili 12 i zarobili 1 nemačkog vojnika. Jedinice Crvene armije stigle u s. Jabukovac, a ispred njih se nemački vojnici povukli prema Negotinu i Zaječaru.
  - Na liniji s. Drenova — s. Beršići i kod s. Prijedora (blizu Čačka) delovi 15. majevičke udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv četnika. Gubici neprijatelja: oko 40 izbačenih iz stroja, a jedinica NOVJ: 1 poginuo, 1 ranjen i 14 nestalih.
  - Jedinice 6. i 10. vojvođanske NOU brigade napale utvrđeno s. Šimanovce (kod Stare Pazove), u kome se branilo oko 150 nemačkih policajaca i domobrana. Zbog nedostatka težeg naoružanja, zbog jako? otpora i zbog prepreka u centru sela napad je obustavljen. Neprijatelj je, po sopstvenim podacima, imao nekoliko ranjenih vojnika. Jedinice 6. i 10. brigade imale 5u 1 mrtvog i 27 ranjenih boraca. One su zaplenile 4. p. mitraljeza i oko 2000 metaka. Sledećeg dana neprijatelj je napustio selo, pošto je prethodno spalio 15 kuća i pobio 33 meštana.
  - Između s. Vrdnika i s. Pavlovaca (kod Rume) diverzantsko odeljenje 1. bataljona 6. vojvođanske NOU brigade miniralo prugu na 6 mesta.
  - Delovi 7. vojvođanske NOU brigade napali i zauzeli ustaško uporište u s. Sotu (kod Sida), ubili 1 i zarobili 6 ustaša i zaplenili 1 mitraljez, 17 pušaka i drugu opremu.
  - Četnici i SDK ponovo ovladali Sjenicom, iz koje su se povukle jedinice 37. udarne divizije NOVJ.
- 26/27. septembar
- Kod s. Dubrave (između Kos. Mitrovice i Raške) Ibarski NOP odred napao artiljerijsku komoru nemačke divizije »Skenderbeg i ubio oko 50 neprijateljskih vojnika, ali, zbog pristiglog pojačanja, nije uništio naoružanje.
27. septembar
- Kod Krsta (na putu Bor — Zagubica) 7. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ dočekala u zasedi nemačku kolonu i povratila je u Bor. Poginulo i ranjeno 15 neprijateljskih vojnika.
  - U s. Krupaji (kod Zagubice), goneći razbijene četnike, jedinice 14. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ zaplenile 5 kamiona, štampariju, radio-aparat, 35 sanduka dinamita, 75 ručnih bombi, protivtenkovsku pušku, 700 litara benzina, 160 litara motornog ulja, 80 kg nafte i drugi materijal.
  - Kod G. Milanovea i s. Konjuše jedinice 21. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv nemačkih vojnika i protiv četnika Šumadijske grupe korpusa. Neprijatelj je imao 17 mrtvih, 18 ranjenih i 12 zarobljenih, a 21. divizija 1 ranjenog borca. Zaplenjene su 2 puške.

- U blizini s. Ponikovic i s. Trdića (kod Titovog Užica) jedinice 2. krajiške udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ u borbi ubile oko 30 nemačkih vojnika.
  - Između s. Budisave i s. Šajkaša (kod Novog Sada) diverzantska grupa Novosadskog NOP odreda miniranjem pruge oštetila lokomotivu i nekoliko vagona.
  - U s. Slišanu (kod Leskovca), na sastanku ONO odbora za okrug Leskovac. izabrano Okružno povereništvo za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača.
- 27/28. septembar
- U s. Bošnjanu i s. Smilovcu (kod Paraćina) jedinice 45. divizije NOVJ ubile 27 i zarobile 46 četnika, zaplenivši 95 pušaka i 7 p. mitraljeza, mitraljez, 48.000 metaka i drugu ratnu opremu. Divizija je imala 2 mrtva i 6 ranjenih boraca.
  - Između s. Šavrana i s. G. i D. Stepoša (kod Kruševca) 3. srpska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ napala četnike i potisnula ih ka s. Gari i s. Vučku. zarobivši 20 četnika i zaplenivši šestoro kola razne municije i 60 mina za minobacač. Brigada je imala ? poginula borca.
  - U s. Metkoviću (kod Šapca) tri bataljona 5. krajiške (kozarske) udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ razbila grupu od oko 1000 četnika.
  - Na pl. Venčacu i s. G. i D. Satornji (kod Arandelovca) 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ u borbi ubila 15 nemačkih vojnika a zaplenila p. mitraljez i dosta drugog materijala. Ona je imala 1 poginulog i 10 ranjenih boraca.
  - U G. Milanovac ušla 2. proleterska udarna brigada 21. udarne divizije NOVJ, a nemački vojnici se povukli za Kragujevac. Brigada je, uz to, iz s. Smedraže proteerala četničke jedinice.
28. septembar
- Iz Rumunije i Bugarske delovi 68 i 75. korpusa Crvene armije otpočeli prodor u Srbiju.
  - Na odseku Straževica — Šarani (kod Čačka) 1. bataljon 2. proleterske udarne brigade 21. udarne divizije NOVJ vodio bobu protiv oko 150 četnika i odbacio ih prema Čačku. Ostale jedinice te brigade su ovladale Rožnjom i zauzele s. Miličevce i s. Brdane.
  - Kod s. Tučkova i na Kršu (na komunikaciji Požega — Čačak) jedna četa 2. krajiško udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ iz zasede napala nemačku motorizovanu kolonu, nanela joj gubitke od 20 mrtvih i preko 20 ranjenih i uništila 2 a oštetila nekoliko kamiona. Četa je imala 4 ranjena borca.
  - Iz s. Banje i s. G. Šatornje oko 1.000 nemačkih vojnika sa 5 tenkova krenulo u napad prema Preseki. Arandeiovcu i s. Kamenjaru. Napad su. posle osmočasovne borbe, odbili delovi 1. krajiške udarne brigade i 1. i 3. bataljon 21. srpske brigade 5. udarne divizije NOVJ. Brigade su imale 16 ranjenih boraca.
  - U s. Bogosavcu. s. Lipolstu i s. Dublju (kod šapca) 1. i 2. vojvođanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ napale nemačke vojnike, četnike i pripadnike SDK. Brigade su Lipolist i Bogosavac zauzele posle tročasovne borbe protiv oko 400 pripadnika SDK, a Dublje uveče Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i 15 zarobljenih. Zaplenjena su 3 p. mitraljeza, dvojica kola municije i dr. Jedinice 16. divizije »u imale 2 poginula i 10 ranjenih boraca.
  - Kod s. Majdana (blizu G. Milanovca) 5. srpska udarna brigada 21. udarno divizije NOVJ vodila borbu protiv zaštitnih delova nemačke 7. SS divizije Princ Eugen* i odbacila ih ka drumu G. Milanovac — Rudnik, nanevši im gubitke od 30 mrtvih i 40 ranjenih, i uništivši 2 kamiona sa prikolicom. Brigada je imala 1 ranjenog borca.
  - Kod s. Gorijevnice i na komunikaciji Čačak — Požega jedna četa 15. majevičke udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv oko 100 četnika, ubila 1 i ranila nekoliko četnika a zaplenila p. mitraljez i pištolj.
  - Kosmajski NOP odred i jedan bataljon 5. udarne divizije NOVJ razbili posadu SDS i oslobodili Sopot.
  - Po odluci Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu, dotadašnji 4. bataljon 6 vojvođanske NOU brigade preimenovan u Udarni bataljon Banatske operativne zone.
  - U s. Kulpinu (kod Novog Sada) grupa boraca Novosadskog NOP odroda napala policijsku patrolu, nanela joj gubitke i zaplenila oružje, a potom u mesnoj pošti uništila tt uređaje.
  - GŠ NOV i PO za Vojvodinu izdao naredbu da se pri Oficirskoj školi formira Antiljerska podoficirska škola.
  - U s. Trgovištu (kod Sokobanje) GŠ NOV i PO za Srbiju formirao 24. srpsku brigadu, koja je ušla u sastav 45. divizije NOVJ.

- 28/29. septembar — Na ? st. Despot Sv. Ivan (sada: Despotovo, kod Novog Sada) 1. teta Bačkopalanačkog NOP odreda i delovi Novosadskog NOP odreda uništili stanične uređaje i zapalili staničnu zgradu, a u okolini posekli 39 tt stubova.
29. septembar — Posle kraće borbe 1. bataljon 3. proleterske (sandžačke) udarne i 2. i 4. bataljon 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ zauzeli Prijepolje, iz koga su se povukli četnici i muslimanska milicija. Na prostori s. Dušmamci — s. Barice — s. Seljašnica — s. Jabuka 2, 3. i 4. bataljon 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade su dočekali neprijatelja i odbacili ga u Pljevlja. Jedinice NOVJ su imale samo 1 ranjenog, a neprijatelju su nanele gubitke od 50 mrtvih, 30 ranjenih i 8 zarobljenih i zaplenile p. mitraljez, 20 pušaka, 3 pištolja i dosta drugog materijala.
- Na Jelenju (blizu Čačka) jedinice 15. majevičke udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv četnika i nemačkih vojnika i odbacile ih prema Čačku, nanevši im gubitke od 4 mrtva i oko 8 ranjenih. Brigada je imala 2 ranjena i 1 poginulog borca.
- Kod Trcšnjice (blizu Titovog Užica) zasede 2. krajiške udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ dočekale nemačku motorizovanu kolonu od oko 100 vozila i u borbi ubile i ranile oko 70 neprijateljskih vojnika, unišatile 12 kamiona i 2 prikolice i zaplenile p. mitraljez i 7 pušaka.
- Dva bataljona 1. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ oslobodila Bogatić, iz koga se neprijatelj ranije povukao u Sabac, Srem. Mitrovicu, i, preko r. Drine, u istočnu Bosnu.
- Kod ž. st. Dolovo (blizu Pančeva) Udarni bataljon Banatske operativne zone zaustavio neprijateljski transportni voz, zarobio 61 nemačkih vojnika i zaplenio 23 puške, 10 pištolja i dosta druge ratne opreme.
- Na r. Dunavu (između s. Neština i Iloka) grupa mornara iz Mornaričke čete 11. vojvođanske NOU brigade izvršila vatreni prepad na brzi borbeni čamac koji je pratio transport od jednog broda i nekoliko slepova. Borbeni čamac oštećen nasukao se na obalu, a njegova posada je imala 4 ranjena mornara.
- U s. G. Brailli, na mestu zvanom Karaula (kod Podlijeva), formiran partizanski bataljon «Meto Barjaktari*».
30. septembar — Posle dvodnevnih borbi protiv delova nemačke 1. brdske divizije jedinice 68. korpusa Crvene armije oslobodile Negotin.
- Jedinice Dunavske ročne flotile i 93. pešadijske divizije 68. korpusa Crvene armije oslobodilo Prahovo.
- Jedinice 22. divizije NOVJ zauzele Vlasotince koje su branili nemački vojnici i pripadnici SDS i četnici. Poginulo je oko 50, a zarobljeno 309 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno je: 15 mitraljeza i p. mitraljeza, 2 topa, minobacač, 350 pušaka, oko 50.000 metaka i veća količina drugog ratnog materijala. Jedinice 22. divizije imale su 25 mrtvih i 45 ranjenih boraca.
- Kod Arandelovca 2000—2500 nemačkih vojnika i četnika napalo snage 5. udarne divizije NOVJ. Posle oštre borbe oni su zauzeli Preseku, a jedinice 5. divizije su se povukle na liniju s. Bukovik — s. Garasi — pl. Bukulja — Cincarov grob. Neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke, a 5. divizija je imala 1 poginulog i 16 ranjenih boraca.
- Kod s. Sota (blizu Iloka) 4. bataljon 7. vojvođanske NOU brigade, posle višerasovne borbe, odbacio domobranski bataljon koji je iz Sida bio upućen kao pojačanje blokiranjoj posadi Iloka. Poginulo 11 i ranjeno 39 domobrana (modu kojima 2 oficira).
- Između s. Mramorka i s. Dolova dolovi Pančevačkog NOP odreda razrušili 250 metara pruge Kovin — Vršac i posekli 3 km tt stubova, a na ž. st. Dolovo uništili stanične uređaje i zaplenili 5 vagona ratne opreme.
- Udarni bataljon Banatske operativne zone i Belocrkvanski NOP odrod zauzeli s. Mramorak (kod Pančeva), zapalili opštinsku arhivu i zaplenili: 2 p. mitraljeza. 1 automat, 68 pušaka, 6 pištolja i 3 sanduka municije.
- Između s. Gibarca i s. Bačinaca (kod Sida) delovi 9. vojvođanske NOU brigade porušili 400 metara pruge.
- Septembar k. — GS NOV i PO za Srbiju formirao 28. srpsku brigadu koja je ušla u sastav 47. divizije NOVJ.
- GŠ NOV i PO za Srbiju formirao 1. babičku brigadu. Ona je posle oslobođenja Niša rasformirana a njenim ljudstvom su popunjene brigade 22. divizije NOVJ.

1944. septembar

SRBIJA

septembar 1944.

Septembar

- Na pl. Kosmaju, od ljudstva Kosmajskog NOP odreda i 2. posavsko-tamnavskog partizanskog bataljona, koji je iz Srema prešao u Banat a zatim se kod Grocke prebacio u Srbiju, formirana je Kosmajaska (kasnije: 22. srpska) NO brigada.
- Kod Cajetine obnovljen Uzički NOP odred.
- Sajkaški NOP odred proterao neprijateljsku posadu iz s. Nadalja (kod Srbobrana) i zaplenio 25 pušaka.
- Između Kule i Vrbasa Sajkaški NOP odred zauzeo mađarsku stražaru i razoružao ũ mađarskih vojnika.
- U naselju Vojvoda Stepa (kod Kikinde) obrazovan MNO odbor.

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

1. oktobar — NKOJ uputio ZAVNOBiH-u uputstvo u kome naglašava pravo proglasiti nekoga ratnim zločincem pripada Centralnoj državnoj komisiji, a organi pri ZAVNOBiH-u treba što brže i solidnije da pripreme dokazni materijal i podnesu konkretne predloge.
- Po naređenju VŠ NOV i POJ, od 15, 28. i 29. srpske NO brigade formirana 47. divizija NOVJ.
2. oktobar — Posle 83 dana teških borbi ugušen ustanak stanovništva Varšave. Ustaničnici su se herojski borili, ali nisu mogli doleteti brojnim nemačkim vojnim formacijama. Okupator se svirepo obračunao sa ustaničnicima računajući se da je u varšavskom ustanku poginulo oko 250.000 građana, a grad je bio gotovo potpuno razoren.
- Američka 1. armija preduzela napad u pravcu Ahena (u Nemačkoj) s ciljem da probije Sigfridovu liniju i prodre ka r. Rajni, šireći prodor na sever i jug. (Posle dvadesetodnevnih borbi Ahen je zauzet 21. oktobra)
- Ukazom Kralja Petra II Karadordjevića, a prema sporazumu nu o. Visu između predsednika NKOJ-a Josipa Broza Tita i predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivana Šubašića, sa svih pomorskih zastava su uklonjeni krune i grbovi.
3. oktobar — Voda Trećeg Rajha Adolf Hitler izdao naređenje da se obustavi prebacivanje snaga sa grčkih otoka a da se evakuišu Grčka, južna Makedonija i južna Albanija, s tim što odbranu treba organizovati na tzv. »plavoj liniji« Skadar — Skoplje — Klisura i tu je povezati sa odbranom Armijske borbene grupe Srbija <.
- Predsednik vlade V. Britanije Vinston Čerčil uputio predsedniku NKOJ-a Josipu Brozu Titu telegram u kome, pored ostalog, podvlači da nije učinjen nikakav napredak u pogledu obrazovanja jedinstvene jugoslovenske vlade koju bi britanska vlada mogla zvanično priznati.
- Britanske snage se iskrcale na o. Krit.
- Ministar Izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Sava Kosanović nosetio u Londonu potpredsednika Centralnog odbora i predsednika Oblasnog odeljenja Unre za Evropu Rosa Litita i podvukao istovetnost stava izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i AVNOJ-a u pogledu prijema pomoći za stanovništvo na oslobođenoj teritoriji Jugoslavije.
- Odbor HSS iz Aleksandrije (u Egiptu) uputio pismo predsedniku izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivanu Šubašiću, u kome ga optužuje da čini ustupke partizanima.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito izdao sledeću direktivu neposredno potčinjenim štabovima: ranjenike više ne slati u Italiju, jer se za njih organizuju bolnice u našoj zemlji; ranjenike iz Slovenije upućivati, po mogućnosti, u Hrvatsku; u VŠ NOV i POJ uskoro će doći delegacija otečestvenofrontovske Bugarske, pa će se s njom raspraviti sporna pitanja, stoga treba javiti drugovima u Makedoniji da izbegavaju sukobe sa bugarskim vojnicima.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GŠ NOV i PO za Srbiju da dovoljno jedinica privuče radi oslobođenja Niša.
- Po naređenju VŠ NOV i POJ, GŠ NOV i PO za Makedoniju izdao naredbu da se na teritoriji 3. operativne zone, od 50. i 51. (makedonske) divizije NOVJ, formira Bregalničko-strumički korpus NOVJ.
4. oktobar — Snage Crvene armije oslobodile Rigu, glavni grad Letonije.
- U Melburnu (u Australiji) održan kongres Saveza jugoslovenskih iseljenika u Australiji. Na njemu je odati priznanje NOVJ i izražena je zahvalnost maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu; odlučeno je da se organizuje pomoć za NOV i POJ (tako je do kraja maja 1945. sakupljeno: oprema za 4 bolnice opšteg i 3 bolnice

specijalnog tipa, 40.000 kg sanitetskog materijala, 16 vagona konzervirane hrane, 9 vagona odoce i obuće, 120.000 dolara i dr.).

- Član VS NOV i POJ Aleksandar Ranković uputio direktivu Operativnom štabu NOV i PO za Kosovo i Metohiju: VS naredio GS NOV i PO za Srbiju i GS NOV i PO za Makedoniju da sve kadrove i jedinice sa Kosova i Metohije stave na raspolaganje Operativnom štabu NOV i PO za Kosovo i Metohiju, treba poslati izveštaj o organizaciji Operativnog štaba i uspostaviti radio-vezu sa VŠ NOV i POJ; upućuje se odgovorni drug za uspostavljanje Ozne na Kosovu i Metohiji.

5. oktobar

- U Komizi (na o. Visu) otpočeli dvodnevni pregovori između delegacije VS NOV i POJ, predstavnika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije i britanske kraljevske mornarice oko prelaska mornarice Kraljevine Jugoslavije na stranu NOVJ. Delegacija VŠ zatražila je da mornarica Kraljevine Jugoslavije pređe na stranu NOVJ, kako je bilo određeno sporazumom u Visu, i odbacila je predlog predstavnika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije da mornarica Kraljevine Jugoslavije i mornarica NOVJ formiraju zajednički (udruženi) operativni štab, zadržavajući svaka svoje ambleme, zastavu i uniforme, i da obe mornarice dejstvuju na Jadranskom moru pod operativnim rukovodstvom Vrhovne komande savezničkih snaga za Sredozemlje. Pošto se nije mogla postići saglasnost, pregovori su sutradan 6. oktobra prekinuti.
- U Krajovi (u Rumuniji) predsednik NKOJ-a i vrhovni komandant NOV I POJ Josip Broz Tito primio delegaciju bugarske otečestvenofrontovske vlade. Na sastanku je postignut sporazum o učešću bugarske vojske u borbama protiv nemačkih snaga u Srbiji i Makedoniji.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu 1. armijske grupe da preduzme mere za ovladavanje Obrenovcem i da bude spreman za napad na Beograd.
- VS NOV i POJ naredio 28. udarnoj diviziji NOVJ da se iz Semberije hitno prebaci preko r. Drine u Mačvu i poveže sa 12. udarnim korpusom NOVJ koji, ovladavši Mačvom, opseda Sabac.

Oktobar p.

- U Rimu dr Miha Krek, bivši ministar izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, primio tajnu delegaciju Natlačena i Ritpnika i s njom izradio plan o stvaranju samostalne slovenačke države, koja će, u zajednici sa četnicima Draže Mihailovića, Seljačkom zaštitom HSS — i ustaškim i domobranskim snagama Ante Pavelića, organizovati tzv. slovenački mostobran da bi se sprečio prodor NOVJ na zapad.
- Štab 3. ukrajinskog fronta Crvene armije obavestio VŠ NOV i POJ: novoorganizovana vojska Otečestvenog fronta Bugarske stavljena je pod komandu Štaba 3. ukrajinskog fronta i dobila je zadatak da zajedno s NOVJ dejstvuje na području Makedonije i istočne Srbije.

6. oktobar

- Naređenjem nemačkog Vrhovnog komandanta za Jugoistok, od nemačkih jedinica na području Srbije formirana Armijska borbena grupa »Srbija«.
- Otpočela ofanziva 2, 3. i 4. ukrajinskog fronta Crvene armije u Mađarskoj.
- U Rimu, na inicijativu emigrantske grupe u Americi, a uz pomoć inostrane reakcije, održana konferencija predstavnika raznih reakcionarnih grupa u inostranstvu. Na njoj je zaključeno da se kralju Petru II Karađorđeviću uputi delegacija sa generalom Petrom Živkovićem na čelu, koja će, u ime predstavnika svih partija — učesnica na konferenciji, zahtevali da se raspusti vlada Ivana Subašića. Upućen je memorandum zapadnim saveznicima: vladi u Londonu uskraćuju se prava političkog predstavnništva; traži se odobrenje reorganizovane jedinice kraljevske vojske učestvuju na frontu u Italiji i da se povremeno ubacuju u Jugoslaviju.
- U Londonu, na svojoj sednici, izbeglička vlada Kraljevine Jugoslavije odlučila da se raspusti Jugoslovenski crveni krst u inostranstvu a Crveni krst NOP-a prihvati kao jedinstvena jugoslovensku organizacija.
- VS NOV i POJ uputio GŠ NOV i PO za Makedoniju direktivu o formaciji divizija NOVJ: u vezi s velikim prilivom novih boraca, uvođenjem specijalnih jedinica, predstojećim zadacima i načinom ratovanja, naše divizije će brojati najmanje 10.000 boraca; gde se to ne može postići ili bar ne može zn kraće vreme, vršiće se spajanje divizija; hitno treba obrazovati artiljerijske kursove pri artiljerijskim jedinicama ili pri štabovima; istu pažnju posvetiti i ostalim specijalnim jedinicama i o svemu podneti izveštaj. Ovog i sledećih dana upućene su slične direktive i ostalim glavnim štabovima i štabovima korpusa.
- VŠ NOV i POJ uputio direktivu Slabu 2. udarnog korpusa NOVJ: važno je držanje doline r. Lima, naročito odseka s. Rudo — Priboj — Prijepolje — Pljevlja; zadatak je jedinica toga korpusa da očiste prostoriju Cajniče — Goražde — pl. Jahorina, razblvši četnike koji se tu prikupljaju; ističe se značaj zauzimanja Sjenice; ovi

zadaci ne smeju omesti aktivnost na hercegovačko-crnogorskom primorju, hercegovačke jedinice treba da izdvoje snage za kalinovičko-jahorinski odsek, odakle će one prodirati ka Sarajevu i obezbediti vezu sa delovima 3. udarnog korpusa NOVJ.

- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GS NOV i PO za Srbiju da 13. korpus NOVJ pripremi za brzo oslobođenje Niša, kao važnog komunikacionog čvora u dolini r. Južne Morave.

7. oktobar

- Američka vojna misija pri Vrhovnom štabu NOV i POJ obavestila ga da je u Bari prispela izvesna količina robe za NOV i tražila da njegov predstavnik ode u Bari radi sklapanja ugovora o zajmu i najmu i radi preuzimanja pomenute robe.
- Nemačke snage otpočele da napuštaju Atiku. (Pošto su razorile lučke uređaje u Pireju, one su 13. oktobra konačno napustile Atlnu.)
- Šef vojne misije VŠ NOV i POJ u Londonu general-major Vladimir Velebit i ministar izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Sava Kosanović ponovo posetili potpredsednika Centralnog odbora i predsednika Oblasnog odeljenja Unre za Evropu Rosa Litita i u ime NKOJ-a i izbegličke vlade postavili mu zahtev da se na odnose Unre i Jugoslavije ne primenjuju odredbe Balkanskog sporazuma. Pošto Litit, nije imao potrebnih ovlašćenja, zahtev jugoslovenskih predstavnika nije usvojen.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito uputio članu VŠ NOV i POJ Aleksandru Rankoviću direktivu za razgovore o prelasku kraljevske mornarice pod komandu Vrhovnog štaba: »Pod kakvim uslovima primamo ratnu mornaricu ugovoreno je sa Šubašićem, a to je: mornarica ulazi pod neposrednu našu operativnu komandu, iako je Vrhovna komanda u Sredozemlju zadržala svoje pravo da ostane vrhovna komanda nad svim jedinicama koje operišu u Sredozemlju i Jadranu, pa i nad našim, koje smo dobili. To ima više administrativni karakter i zato će biti u štabu sredozemne flote jedan naš mornarički oficir, da rukovodi administracijom, jer snabdevanje naše mornarice ide tim putem ... Nikakvih novih uslova ne primati«.
- VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Makedoniju da dozvoli Saveznicima da na aerodromima mogu imati tehničke ekipe za prijem aviona.

8. oktobar

- Generalni sekretar HSS Juraj Krnjević posetio ministra spoljnih poslova V. Britanije Antoni Idna i predložio mu da jedinice savezničkih armija u Italiji zaposednu dalmatinsku obalu, a zatim da se, pod kontrolom savezničkih snaga sprovede reifendum naroda o društvenom uređenju Jugoslavije. Krnjevićev predlog je odbačen.
- VŠ NOV i POJ odbio da primi bilo kakvu pomoć od Američke počasne legije (ALM), jer je ona postavljala uslove da njeni organi, odnosno saveznički oficiri i vojnici, direktno dele pomoć narodu i da sve važnije luke budu pod njenom kontrolom. Prihvatiti njenu pomoć značilo je dozvoliti savezničkim vojnim snagama da se otvoreno mešaju u unutrašnja pitanja naroda Jugoslavije i da kontrolišu pomorske i saobraćajne objekte.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 1. tenkovske brigade NOVJ da se u operativnom i disciplinskom pogledu potčinjava 26. diviziji NOVJ.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da iz svojih jedinica hitno sakupi sve vazduhoplovno osoblje i prebaci ga u vazduhoplovnu bazu NOVJ.

9. oktobar

- U Moskvi predsednik vlade SSSR-a Josif Vlsarlonović Staljin, predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil i predstavnik SAD Averal Hariman otpočeli konferenciju o posleratnom uređenju Evrope. Glavni je predmet razgovora bilo pitanje Poljske, Jugoslavije, Grčke, Rumunije, Mađarske i Bugarske. Pored ostalog, oni su se saglasili: da SSSR i V. Britanija podele interesne sfere na Balkanu, u Rumuniji i u Mađarskoj; da se u Jugoslaviji što pre obrazuje jedinstvena vlada i da se u tom smislu upute poruke predsedniku NKOJ-a maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu i predsedniku izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivanu Šubašiću. (Konferencija je završena 18. oktobra.)
- U Santjagu (u Čileu) održana konferencija jugoslovenskih iseljeničkih organizacija. Na njoj je formiran Odbor za prikupljanje pomoći NOB-u. (Posle konferencije među iseljenicima se razvio živ politički rad na popularisanju NOB-a. Do kraja decembra je za NOV i POJ prikupljena pomoć u vrednosti preko 160.000 dolara.)
- U SAD objavljen projekat Organizacije ujedinjenih nacija.
- Predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito uputio predsedniku izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivanu Šubašiću poziv na pregovore o obrazovanju jedinstvene vlade 1 o rešavanju drugih pitanja.

- Predsednik NKOJ-a maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu svim pred-
sednicima zemaljskih veća: dostaviti kratku karakteristiku ljudi istaknutih u NOB-u
i članova zemaljskih veća i drugih istaknutih članova NOP-a; dostaviti i karakte-
ristiku jugoslovenskih političara u zemlji i inostranstvu, kao i onih koji su u sa-
dašnjim diplomatskim predstavništvima a interesuju se za NOB.
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio Štabu 1. armijske grupe:
da 12. udarni korpus NOVJ, ostavivši manje snage za blokadu Obrenovca, nadire
desnom obalom Save ka Beogradu; da, po mogućstvu, manja odeljenja toga korpusa
prodru u Beograd.
- VS NOV i POJ dao direktivu GS NOV i PO za Makedoniju da se Saveznicima ne
odobravaju vazduhoplovne baze za spuštanje padobranskih i diverzantskih grupa i
raznih misija na teritoriji Makedonije bez odobrenja VS NOV i POJ.
- VS NOV i POJ naredio Štabu 29. udarne divizije NOVJ: da glavne snage te divizije,
sa Primorskom operativnom grupom, zauzmu Dubrovnik i tako preseku obalski po-
ias; da Štab divizije predu/me mere za rušenje komunikacije od Foče i Kalinovika
ka Sarajevu i od Nevesinja prema Kalinoviku, uz angažovanje stanovništva. Ujedno
ga obaveštava: da će pri zauzimanju Dubrovnika sadejstvovati i dve brigade 26. di-
vizije NOVJ (sa Pelješca, preko Stona, ka severoistoku); da će na odsek 29. udarne
divizije, kada se stvore uslovi, biti upucana 1. tenkovska brigada NOVJ.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 8. korpusa NOVJ da nastavi ofanzivne operacije na
celom svom odseku i da ruši komunikacije. Obaveštavajući ga da je 29. udarnoj
diviziji NOVJ naredio da napadne Dubrovnik i da će joj dve brigade 26. divizije
NOV.T sadejstvovati sa Pelješca, preko Slona, ka severoistoku, on mu daje direk-
tivu da njegove jedinice oslobode izvrsne delove obale, da bi presekle komunikacije
za izvlačenje neprijatelja i da bi prihvatile materijal sa ostrva.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 5. udarnog korpusa NOVJ da poruši komunikacije:
Derventa — Doboj — Sarajevo, Mostar — Konjic — Sarajevo, Jablanica — Prozor
— G. Vakuf, Sarajevo — Kiseljak — Travnik; da prati pokrete neprijateljskih jedi-
nica i da im, u slučaju njihovog povlačenja, odbranom po dubini usporava prodor.
- VŠ NOV i POJ naredio 37. udarnoj diviziji NOV.T: mobilisući sve stanovništvo pri-
stupiti rušenju komunikacija od Čačka ka Višegradu. kao i onih u Lirskoj dolini
i onih od Pljevalja ka Goraždu; postavljanjem dubokih zaseda duž razorenih komu-
nikacija što više usporiti kretanje neprijatelja.

10. oktobar

- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Štabu
1 armijske grupe da deo svojih snaga hitno uputi u dolinu r. Velike Morave (u rejon
Palanka — Velika Plana — Rača). gde će se spojiti sa trupama 3. ukrajinskog fronta
Crvene armije i odakle će zajedno sa njima krenuti na Beograd.
- VŠ NOV i POJ obavestio GŠ NOV i PO za Makedoniju da je nemačkim snagama
onemogućeno izvlačenje kroz Srbiju na sever, te da se jedino mogu izvlačiti preko
Kosova i Metohije. Sandžaka i Crne Gore, a iz Albanije primorskim pojasom. U vezi
ovakve situacije naređuje da se sistematski ruše komunikacije i osvajaju uporišta
na njima, a naročito orijentišu jače snage za dejstva u Kačaničkoj Klisuri.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Opera-
tivnom štabu NOV i PO za Kosovo i Metohiju: sistematski razarati sve komuni-
kacije na Kosovu i Metohiji i sve one koje odatle vode ka Crnoj Gori i severnoj
Albaniji, jer je nemačkim snagama onemogućeno povlačenje iz Srbije na sever, a
ostalo im je jedino da se povlače preko Metohije i severne Albanije; za taj zadatak
mobilisati sve snage i stanovništvo, a o pokretima neprijatelja redovno izveštavati.
- VS NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da jedinice pod njegovom
komandom poruše sve važnije komunikacije koje iz Albanije, Metohije i Srbije,
preko Crne Gore i Sandžaka, vode za Bosnu i Dalmaciju.
- VŠ NOV i POJ obavestio Štab 8. korpusa NOVJ da će se njegove jedinice snabdevati
sa o. Visa morskim putem a da se avionima materijal dostavlja samo udaljenijim
jedinicama.
- VŠ NOV i POJ zatražio od britanske vojne misije da se svi tehnički oficiri i aero-
mehaničari iz Alžira hitno prebace u Bari (u Italiji) radi prebacivanja u Jugoslaviju.

10/11. oktobar

- Jedinice Crvene armije prodrle u istočnu Prusku.

U. oktobar

- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 29. udarne divizije NOVJ: pošto će 26. divizija NOVJ
noću 14. oktobra napasti Ston i dva bataljona iskrcati između s. Neuma i s. Smokov-
ljana za dejstvo iz pozadine, neka 2:). udarna divizija uputi izvrsne delove da sa ta
dva bataljona 23. divizije ugroze Ston iz pozadine i spreco dolazak neprijateljskih
pojačanja od Metkovića i Dubrovnika. Ujedno je tražio izveštaj kada će se izvesti
napad na Dubrovnik.

12. oktobar — U Kladvu, po naređenju VS NOV i POJ, formirana prva jedinica rečnog saobraćaja (Mornarička baza NOVJ) sa zadatkom da radi na organizaciji rečnog saobraćaja na Dunavu.
13. oktobar — Saznavši da nemačke snage napuštaju Atiku, britanske oružane snage spustile vazdušni desant na aerodrom i upale u Atinu.
- U Sofiji (u Bugarskoj), na sastanku između delegata VS NOV i POJ i komandanta i političkog komesara GS NOV i PO za Makedoniju, s jedne strane, i ministra vojске i načelnika Generalštaba bugarskih oružanih snaga, s druge strane, razrađen plan o zajedničkim dejstvima NOVJ i bugarskih oružanih snaga protiv nemačkih jedinica u Jugoslaviji. Prema tome planu, bugarska 1. armija dejstvovala bi pravcem Čustendil — Kriva Palanka — Kumanovo, 4. armija dolinom r. Bregalnice ka Stipu i Strumici i 2. armija u istočnoj Srbiji, dolinom Nišave.
- VS NOV i POJ naredio da se 23. udarna divizija NOVJ prebaci sa desne na levu obalu Velike Morave i uputi u rejon s. Vrcina (kod Beograda), da bi štitila desni bok i pozadinu 1. armijske grupe NOVJ i 4. mehanizovanog korpusa Crvene armije.
- Druga lovačka eskadrila NOVJ. sa aerodroma Kana (kod Terrnolija, u Italiji), izvela svoj prvi borbeni let nad Jugoslavijom. Kod Aržana je napadnuta neprijateljska kolona od 5 kamiona.
14. oktobar — U s. Stari Trg (kod Kosovske Mitrovice) stigao nemački Štab grupe armija »E« koji se dotada nalazio u Grčkoj.
- Britanske pešadijske i tenkovske jedinice, prebačene delom Iz Egipta a delom iz Italije, iskrcale se u Pirej.
- Predstavnik Draže Mihailovića u Vašingtonu Konstantin Fotić, uporno se boreći protiv sporazuma Tito — Subašić, uputio pismo predsedniku SAD Franklinu Ruzveltu tražeći da se založi za prava srpskog naroda i za četnički pokret Draže Mihailovića.
- U Osijeku potpisan sporazum između Glavnog ustaškog stana i opunomoćenika SS rajhsfirera generala Kamerhofera o evakuaciji nemačkog živilja, ustaških i domobranskih porodica i porodica politički istaknutih osoba iz Srema i Slavonije. Sporazumom je bilo predviđeno da se nemački živalj iseli odmah za Nemačku. a ostali prema ugroženosti.
- Povereništvo za narodnu odbranu NKOJ-a izdalo uputstvo o predlaganju i dodeljivanju odlikovanja pojedincima, jedinicama i organizacijama.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 29. udarne divizije NOVJ: u vezi s napadom 20. divizije NOVJ na Ston preseći komunikacije od Dubrovnika ka Slanom i Humu i porušiti prugu kod Gabele, a zatim zauzeti Dubrovnik; Primorskoj operativnoj grupi preneti naređenje da preseče komunikaciju Dubrovnik — Kotor.
15. oktobar — Regent Mađarske admiral Mikloš Horti, preko mađarskog radija, proglasio primirje sa Sovjetskim Savezom, ali ga vođa Trećeg Rajha Adolf Hitler primorao da taj proglas povuče.
- Sa aerodroma kod Barija (u Italiji), sovjetski transportni avioni, u pratnji lovaca JAK-9, stigli u 13 časova na o. Vis, i odatle članove NKOJ-a 1 VŠ NOV i POJ prevezli u Bari, a u toku noći otpočeli njihovo prebacivanje u s. Divce (blizu Valjeva). Prebacivanje je završeno 17. oktobra.
- VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ VŠ NOV i POJ nastoji da u Sandžaku i Crnoj Gori odseče odstupnicu jakim nemačkim snagama koje se povlače iz Albanije, Kosova i Metohije; snage NOVJ će uskoro zauzeti Čačak; jedini pravci za povlačenje nemačkih jedinica su Sandžaku i Crnogorskom primorju; u vezi s tim. Stab korpusa mora blagovremeno zatvoriti te pravce, sistematski porušili komunikacije i mostove u Prijepolju, Goraždu i drugde i pojačali odbranu Goražda, Cajniča i Prijepolja; nije isključeno da nemačke snage intervenišu iz Sarajeva ka Kalinoviku; 37. udarna divizija NOVJ vodi borbe protiv nemačkih snaga koje su od Čačka prodrle u Požegu; dostaviti Izveštaj o preduzetim merama i o stanju na komunikacijama.
- VŠ NOV i POJ ponovo naredio Štabu 5. udarnog korpusa NOVJ: u vezi s merama da se u Sandžaku i Crnoj Gori presećo odstupnica nemačkim snagama koje se povlače iz Metohije, Albanije i Makedonije, energično nastojati da se komunikacije na području toga korpusa izbacе iz upotrebe.
- VS NOV i POJ naredio Štabu 37. udarne divizije NOVJ: po svaku cenu sprečiti probijanje nemačkih snaga od Višegrada ka Užicu (sada: Titovo Užice) i od Požege ka Višegradu; porušiti most u Prijepolju i zatvoriti pravce od Sjenice ka Prijepolju.

- VŠ NOV i POJ ponovo naredio Štabu 29. udarne divizije NOVJ da ruši komunikacije na primorju južno od Metkovića i da zauzme Dubrovnik, čime bi se poboljšala odbrana na primorskom pojasu i sprečilo povlačenje nemačkih snaga tim pravcem.
- Oktoabar p.p.*
  - U rejonu s. Žegnjanje (blizu Kumanova), po naređenju VŠ NOV i POJ, GŠ NOV i PO za Makedoniju je, od 16, 17. i 18. makedonske NO brigade, formirao Kumanovsku diviziju NOVJ.
  - Po naređenju VŠ NOV i POJ, GŠ NOV i PO za Makedoniju je od 41, 48. i 49. divizije NOVJ formirao 15. korpus NOVJ.
  - Po naređenju VŠ NOV i POJ, GŠ NOV i PO za Makedoniju je od 42. i Kumanovske divizije NOVJ formirao 16. korpus NOV.T.
- Oktoabar s.*
  - Jugoslovenski građani u Švajcarskoj formirali NO odbor za Švajcarsku.
- 16. oktobar*
  - U Beloj Crkvi vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito i komandant 3. ukrajinskog fronta Crvene armije maršal Tolbuhin potpisali ugovor o predaji borbenih aparata i tehničkih sredstava 10. gardijske jurišne i 236. lovačke avio-divizije Crvene armije Narodnooslobodilačkoj vojsci Jugoslavije.
- 17. oktobar*
  - U Londonu rukovodstvo jugoslovenske Zemljoradničke stranke izdalo proglas o pridruživanju NOP-u. Trebalo je, naime, steći poverenje NOP-a u cilju akcije za stvaranje jedinstvene jugoslovenske vlade.
  - Naredbom VŠ NOV i POJ formirana Vojna uprava za Banat, Bačku i Baranju. U njenu nadležnost je prešla sva Izvršna i sudska vlast.
  - Na predlog CK KP Slovenije, KP Italije izdala proglas narodu Slovenačkog primorja i Trsta: istakla rukovodeću i pozitivnu ulogu NOVJ u Julijskoj krajini i Istri; pozvala stanovništvo da čuva bratstvo i jedinstvo slovenačkog i italijanskog naroda, okupljenog oko NOP-a.
  - Dotadašnji Komitet nacionalnog oslobođenja Jugoslavije za Italiju preformiran u Narodnooslobodilački odbor za severnu Italiju.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu o organizaciji ekonomske službe u NOV i POJ: pri VS NOV i POJ i pri glavnim štabovima biće ekonomsko odeljenje; pri armijama, korpusima i divizijama — intendanture; pri brigadama, odredima i bataljonima — intendanti; pri komandama četa, vojnih škola, bolnica, područja i mesta — ekonomski. Naredba reguliše formaciju svakog organa i njegove zadatke.
- 18. oktobar*
  - Preko Karpata snage Crvene armije prodrle u Cehoslovačku.
- 19. oktobar*
  - Po naređenju vođe Trećeg Rajha Adolfa Hitlera otpočelo razaranje Varšave.
  - VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: u Dubrovnik će se prebaciti 1. tenkofska brigada NOVJ, velike količine oružja i 200 kamiona; iskrcani materijal odmah prebaciti ka Nikšiću. Gacku i Sandžaku; hitno preduzeti operacije jednim krakom ka Neretvi i Mostaru a drugim ka Boki i Crnogorskom primorju, neprijatelja odbaciti na Istok i zapad i obezbediti kanal od Dubrovnika ka unutrašnjosti; utvrditi Dubrovnik, čvrsto braniti pravac Dubrovnik — Trebinje i suzbiti eventualne napade neprijatelja od Boke i Neretve: dve brigade 26. divizije NOVJ biće uključene u akcije 29. udarne divizije NOVJ; 8. korpusu NOVJ naređeno da jednu diviziju orijentiše pravcem Imotski — Ljubuški, a 5. udarnom korpusu NOVJ naređeno da napada neprijatelja na komunikaciji Mostar — Sarajevo — Bos. Brod; pokazati krajnju energičnost u sprovođenju postavljenih zadataka.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 8. korpusa NOVJ: pošto su jedinice 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile odsek od poluostrva Pelješca do Herceg-Novog i nastavile operacije ka r. Neretvi i Mostaru, te 8. korpus NOVJ mora jednu diviziju orijentisati pravcem Imotski — Ljubuški, dve brigade 26. divizije NOVJ prebacili sa Pelješca u rejon Stona radi sadejstva sa 29. udarnom divizijom NOV.T i jedinice 1. tenkovske brigade hitno prebaciti u Dubrovnik.
  - VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 5. udarnog korpusa NOVJ: jedinice 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile područje od Herceg-Novog do poluostrva Pelješca i nastavile operacije ka r. Neretvi i Mostaru; jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ treba da se energično angažuju na komunikaciji Konjic — Sarajevo — Bos. Brod i time doprinesu proširenju itspeha jedinica 2. udarnog korpusa NOVJ; uopšte težište rada jedinica 5. udarnog korpusa NOVJ treba da bude na komunikacijama, radi uništavanja neprijateljskih pokretnih grupa, a angažovanje krupnih snaga oko pojedinih uporišta nije u ovoj situaciji rentabilno.

- VŠ NOV i POJ obavestio Stab 29. udarne divizije NOVJ da će se na njegovo područje prebaciti 1. tenkovska brigada 8. korpusa NOVJ i velike količine oružja.
  - U Širokom dolu (blizu Berova), po naređenju VS NOV i POJ, GŠ NOV i PO za Makedoniju je, od 4. 20. i 21. makedonske NO brigade i Artiljerijske brigade formirao 51 (makedonsku) diviziju NOVJ.
20. oktobar
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borce, komandire, komandante i političke komesare 1. proleterske udarne, 5. udarne, 6. proleterske «Nikola Tesla», 21. udarne, 28. udarne, 16. udarne, 36. udarne i 11. udarne divizije NOVJ zbog vanrednog junaštva i upornosti u borbi za oslobođenje Beograda.
21. oktobar
- Posle desetodnevnih borbi savezničke snage zauzele Alien, prvo veće mesto na nemačkoj teritoriji.
  - VŠ NOV i POJ uputio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ naređenje povodom oslobođenja Beograda: ovu pobedu treba najsvečanije proslaviti i vatre na brdima paliti tri dana. (Depeše slične sadržine upućene su i drugim potčinjenim štabovima.)
22. oktobar
- Trupe Crvene armije — iz sastava Karelijskog fronta — izbile na norvešku granicu.
  - VS NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da sve vazduhoplovce uputi u Belu Crkvu radi školovanja.
  - VŠ NOV i POJ ponovo naredio Štabu 37. udarne divizije NOVJ: porušili most u Prijepolju i komunikacije od Sjenice ka Prijepolju i organizovati što jači otpor po dubini, da bi se sprečavalo povlačenje nemačkih jedinica i uništile nemačke i četničke snage na tom području.
23. oktobar
- U Filipinskom arhipelagu odigrala se najveća pomorsko-vazдушna bitka u drugom svetskom ratu. U njoj su učestvovali: gotovo celokupna flota Japana i tri četvrtine flote SAD, ukupno 230 ratnih brodova i 1400 američkih i 250 japanskih aviona. Bitka je trajala sve do 25. oktobra, kada su Japanci, poraženi, napustili bojište.
  - Saveznici priznali francusku vladu generala Sarla De Gola.
  - NKOJ svim zemaljskim većima uputio kominike o razgovorima u Moskvi, 9—18. oktobra, između predsednika vlade SSSR-a i vlade V. Britanije. U kominikeu se konstatuje: u razgovorima u Moskvi izrađen je iscrpan plan budućih savezničkih operacija na svim frontovima; postignut je značajan uspeh u pogledu rešavanja poljskog pitanja, a tokom pregovora u velikoj su meri umanjena razmlollazjenja i uklonjeni nesporazumi između Komiteta nacionalnog oslobođenja Poljske u Lublinu i izbegličke vlade Republike Poljske; izražena je saglasnost u pogledu neresenih pitanja oko primirja sa vladom otečestvenofrontovske Bugarske; obe vlade su saglasne »provoditi u Jugoslaviji zajedničku politiku u cilju koncentracije svih snaga protiv Nemaca... i u cilju rešavanja unutrašnjih teškoća Jugoslovena putem ujedinjavanja jugoslovenskog kraljevskog i narodno-oslobodilačkog pokreta«, istakavši da pravo jugoslovenskog naroda do sam reši pitanje svog državnog uređenja posle rata ostaje neprikosnoveno; razgovori su vođeni sa znanjem i odobrenjem vlade SAD, koja je na pregovorima imala svog predstavnika.
  - VS NOV i POJ uputio direktivu Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: za odbranu Dubrovnika će stići, uz odobrenje vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, tri britanske baterije topova, a na aerodrom Konavle prebaciće se dve naše eskadrile aviona, koje će dejstvovati preko oficira za vezu pri Štabu 2. udarnog korpusa; britanske snage ne smeju ništa raditi bez saglasnosti i odobrenja Štaba korpusa, one ne smeju poslužiti kao utočište raznih ustaških i četničkih bandi, na njihove nepravilnosti treba ukazivati na licu mesta i o tome izveštavati; Stab korpusa mora preduzeti sve mere da bi zadržao pokret nemačkih snaga koje, pri povlačenju, nastoje da se probiju od Novog Pazara ka Prijepolju.
  - Prebacujući se preko r. Dunava u tek oslobođeni Beograd, poginuo član VŠ NOV i POJ i član Politbira CK KPJ Ivan Milutinović, narodni heroj.
24. oktobar
- Britanske trupe okupirale Volos (u Grčkoj).
  - VŠ NOV i POJ naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: u duhu već izdatih naređenja, regulisati odnos Štaba 29. udarne divizije NOVJ prema savezničkim misijama i manjim savezničkim jedinicama koje se, po odobrenju VŠ, nalaze na području Dubrovnika; deo primljene artiljerije brzo prebaciti u rejon Nikšića i Sandžaka da bi se sprečio prodor nemačkih snaga preko r. Lima.
  - VS NOV i POJ naredio Štabu 5. udarnog korpusa NOVJ: od prvenstvene je važnosti zauzeti Zenicu i potpuno razoriti komunikacije u dolini r. Bosne i one od Mostara ka Sarajevu.

25. oktobar
- VS NOV i POJ izdao »Privremeni pregled organizacije i formacije artiljerije NOVJ«, u lome je razrađena celokupna organizacija i formacija artiljerijskih jedinica i ustanova.
  - VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da jedinice pod njegovom komandom usmere dejstva prvenstveno na komunikacije, a naročito u Slavoniji, da bi se sprečilo povlačenje nemačkih snaga ka severozapadu.
  - VŠ NOV i POJ obavestio Štab 2. udarnog korpusa NOVJ: odobrava da se na području Dubrovnika iskrca britanski komandos od 500 ljudi radi zaštite tri britanske baterije topova.
  - VŠ NOV i POJ uputio direktivu Slabu 2. udarnog korpusa NOVJ: nemačke motorizovane kolone kreću od Višegrada ka Rogatici i, po svemu izgleda, spremaju prodor iz doline r. Ibra ka Sandžaku i Crnoj Gori; izvestiti Sta se preduzelo radi sprečavanja ovog prodora; štab korpusa mora u borbu uvesti artiljeriju koja je bila iskrcana u Dubrovniku.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 8. korpusa NOVJ da ga hitno obavesti ima li uslova da se dve brigade 26. divizije NOVJ i pola 1. tenkovske brigade 8. korpusa NOVJ upotrebe na kopnu pravcem Omiš — Makarska — Aržano. i dalje ka Cetinskoj dolini ili Neretvi, a da ostale dve brigade 26. divizije NOVJ i dalje sadržavaju sa 29. udarnom divizijom NOVJ.
26. oktobar
- VŠ NOV i POJ naredio Stabu 37. udarne divizije NOVJ da poruši sve mostove na r. Limu i brani prelaze.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 5. udarnog korpusa NOVJ da pojača delatnost na komunikaciji Mostar — Sarajevo — Bos. Brod, što treba da mu bude glavni zadatak.
27. oktobar
- U Beograd stigao vrhovni komandant NOV i POJ i predsednik NKOJ-a maršal Jugoslavije Josip Broz Tito i na Banjici izvršio smotru jednog dela jedinica NOVJ koje su učestvovala u oslobođenju Beograda.
28. oktobar
- LI Moskvi predstavnici vlada SSSR-a, SAD i V. Britanije potpisali primirje sa predstavnicima vlade otečestvenofrontovslce Bugarske.
  - U Slovačkoj, u borbi protiv slovačkih ustanika, nemačke snage ovladale Banskom Bistricom. Ustanici su se povukli u planine da bi nastavili partizansku borbu za oslobođenje Slovačke.
  - U Dubrovnik se, po odobrenju VŠ NOV i POJ, iskrcao britanski 211. divizion poljske artiljerije sa zadatkom da pojača odbranu Dubrovnika.
  - VŠ NOV i POJ ponovo naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: u vezi sa prodorom nemačkih snaga od Sarajeva ka Višegradu i od Sjenice ka Prijepolju, treba porušiti mostove na r. Limu a artiljeriju iz Dubrovnika hitno uputiti u Sandžak i uvesti u borbu.
  - U Beogradu, od italijanskih bataljona »Garibaldi« 1. proleterske udarne brigade i »Mateoti« 3. proleterske (krajiške) udarne brigade, formirana italijanska brigada Italija«. Ona je ušla u sastav 1. proleterske udarne divizije NOVJ.
29. oktobar
- U Zemunu, po naređenju vrhovnog komandanta NOV i POJ Josipa Broza Tita, formiran Štab vazduhoplovstva NOVJ.
30. oktobar
- Centralni odbor LTnre ovlastio Lend-Liz da iz sredstava Unre pribavi saobraćajna sredstva i lučke uređaje za potrebe Jugoslavije.
  - VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da hitno organizuje prijem ratnog materijala, goriva, odeće i hrane iz Italije, što su saveznici stavili na raspolaganje NOVJ.
  - VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da zahteva za taktička bombardovanja i sadejstvo britanske avijacije upućuje direktno preko britanske vojne misije pri GŠ NOV i PO za Hrvatsku.
  - VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da formira podružnicu Tanjuga za Hrvatsku.
  - VS NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da teške ranjenike iz 4. i 6. korpusa NOVJ evakuiše u Srbiju.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da odredi poslugu za dva divizion brdske artiljerije koja su, odlukom VS NOV i POJ, upućena u Dubrovnik bez posluge.

- VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 5. udarnog korpusa NOVJ: više puta u toku dana dostavljati tačne podatke o ciljevima na zemlji koje će, radi podrške kopnenim snagama, tući avijacija NOVJ i vazduhoplovne jedinice SSSR-a; za sadejstvo savezničke avijacije iz baza u Italiji tražiti pomoć preko savezničke misije pri Štabu korpusa; svi saveznički oficiri koji su se nalazili kod četnika treba da napuste Jugoslaviju i da se vrate u Italiju.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Stabu 8. korpusa NOVJ: 8. korpus mora ostati na dalmatinskoj obali, zaposesti sve gradove i mesta i sprečiti svaki napad na nezavisnost, zemlje; jedinice 8. korpusa treba da napreduju prema Zadru, i dalje; hitno organizovati prijem većih količina ratnog materijala, goriva, odeće i obuće koje su saveznici u Italiji stavili na raspolaganje NOVJ; sadejstvo savezničke avijacije tražiti preko britanske misije pri Štabu korpusa.
31. oktobar
- Nemačke snage napustile Solun (noću 1/2. novembra poslednje jedinice Grupe armija *E* prešle jugoslovensko-grčku granicu) a u grad ušle britanske snage.
  - VS NOV i POJ naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: hitno organizovati prijem materijala koji su saveznici u Italiji stavili na raspolaganje NOV i POJ; takode organizovati prebacivanje tog materijala jedinicama NOVJ koje će dejstvovati u Sandžaku.
  - U Novom Sadu, po odluci VŠ NOV i POJ, od 7. 8. i 12. vojvođanske NOU brigade formirana 51 (vojvođanska) udarna divizija NOVJ¹.
- Oktober k.
- Sa prostorije Mostar — o. Korčula — o. Brač prebačena u Srem nemačka 118. lovačka divizija.
  - Povodom oslobođenja Beograda, predsednik vlado V. Britanije Vinston Cerčil uputio predsedniku NKOJ-a Josipu Brozu Titu telegram u kome, pored ostalog, kaže: «Oslobođenje Beograda znači kraj nacističkom teroru u Jugoslaviji koja je čitave četiri godine podnosila teške patnje. Vaša velika borba se približuje svom vrhuncu».
  - Veće kanadskih Južnih Slovena prikupilo, na ime pomoći borcima NOV i POJ, 210.000 dolara i 50 tona raznog materijala u vrednosli 250.000 dolara.
  - Predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito pohvalio rad NO odbora za scvernu Italiju i Svajcarsku.
- Oktober
- Po sugestiji predsednika NKOJ-a Josipa Broza Tita, Komitet narodnog oslobođenja Jugoslavije u inostranstvu (čije se sedište nalazilo u Bernu, u Svajcarskoj), preformiran u Narodnooslobodilački odbor za severnu Italiju i Svajcarsku. Odbor je do kraja godine uputio u NOV i POJ oko 2000 Jugoslovena, prikupio preko 2 tone sanitetskog materijala, oko 30.000 kg hrane i 2 vagona odeće i obuće.
  - U Zagrebu predstavnici HSS 1 Draže Mihailovića postigli saglasnost o saradnji Narodne zaštite i četničkih jedinica, o obrazovanju zajedničkih štabova u zajedničkoj borbi protiv partizana onog momenta kada se HSS odluči na direktnu oružanu borbu. Draža Mihailović se obavezao da noć pomagati jugoslovenske nacionaliste u Hrvatskoj ako to ne odobrava vodstvo HSS.
  - Kraljevska vojna delegacija u Bariju (u Italiji) obrazovala posebnu komisiju sa zadatkom da ode na Sardiniju i tamo sve primorske Slovence i Hrvate uvrsti u rodove kraljevsko vojske.
  - Delegat CK KPJ i VS NOV i POJ Svetozar Vukmanović Tempo uputio direktivu Ljupči Arsovu članu CK KPM o formiranju Oblasnog odbora NO fronta Makedonije za štijsku oblast; da što pre izaberu NO odbor za istu oblast; da stvore kartoteku partijskog članstva na teritoriji te oblasti i u jedinicama Bregalničko-strumičkog korpusa, kao i da jedinice ovog korpusa pojačaju svoju aktivnost za što skorije oslobođenje istočne Makedonije.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. oktobar
- Po naređenju 5. udarnog korpusa NOVJ, Tešanjsko-teslička brigada 53. udarne divizije NOVJ preimenovana u 19. srednjobosansku brigadu.
2. oktobar
- Posle sedmodnevnih upornih borbi 10. i 12. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ, podržane sa 6 brdskih topova, razbile četničku Bilečku brigadu i zauzele utvrđeni garnizon Bileću. Četnici su imali 138 mrtvih, nepoznat broj ranjenih i veći broj nestalih. Gubici 10. i 12. brigade: preko 00 ranjenih i oko 20 poginulih, modu kojima i komandant 5. bataljona 10. brigado Nikola Bjelica Breda, na-

Po nekim podacima ona Je formirana 1. novembra.

rodni heroj. Pored velike količine drugog materijala, zaplenjeno je 7 minobacača, 7 mitraljeza, 3 mitraljeza i 2 radio-stanice.

- Deveta krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ odbila ispad jačih nemačkih i ustaških snaga iz Zenice, Travnika i Busovače prema s. Grapku i s. Topolovićima, nanevši im gubitke od 24 mrtva i 51 ranjenog vojnika. Brigada je imala 2 mrtva i 4 ranjena borca.

3. oktobar

- Sedamnaesta majevička udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ izvršila napad na s. Srebrenik (kod Gračanice), koji je branio jedan bataljon 13. SS divizije »Handžar« i četnici. Neprijateljski gubici: 12 mrtvih, 30 ranjenih i 30 zarobljenih četnika.
- Dva bataljona 17 (slavonske) brigade 28. udarne divizije NOVJ zauzeli Janju, koju je branila jedna četa iz 13. SS divizije »Handžar« i muslimanska milicija.
- Kod s. Cerana (blizu Prnjavora) jedinice 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ, iznenadnim napadom, razbile preko 1200 četnika i nanele im gubitke od 14 mrtvih, 31 ranjenog i 11 zarobljenih. Gubici jedinica NOVJ: 5 mrtvih i 2 nestala borca. Zaplenjeno: 1 mitraljez, 9 pušaka, 320 metaka. 2 sanduka sanitetskog materijala i 15 konja.
- U rejonu s. Sladne (kod Gračanice) dva ustaška bataljona izvršila napad na jedinice 21. istočnobosanske udarne brigade 38. divizije NOVJ. Posle oštre borbe neprijatelj je odbačen u pravcu Gračanice, uz gubitke od 25 mrtvih, 17 ranjenih i 1 zarobljenog. Brigada je imala 3 ranjena borca.

3/4. oktobar

- Zauzevši most na r. Trebišnjici kod s. Poljica. jedinice četničke Grupe jurišnih korpusa (3000 četnika) počeli proboj iz rejona Trebinje — Dubrovnik prema Sarajevu, u sastav glavnine. U petodnevnim borbama protiv šest bataljona 29. udarne divizije NOVJ i dva bataljona 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade četnici su pretrpeli osetne gubitke: od 3000, u Nevesinje se probilo oko 2000 četnika.

4. oktobar

- Delovi četničkog Drinskog i Romanijskog korpusa (oko 1500 četnika) zauzeli Kalinovik, ali su ga sutradan, protivnapadom, povratili dva bataljona 11. hercegovačke udarne brigade i Konjički i Kalinovički NOP odreci 29. udarne divizije NOVJ.
- Kod s. Ilove i s. Pojezne (blizu Prnjavora) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ, u oštroj borbi, razbili jaču grupu četnika i naneli im gubitke od 19 mrtvih, 11 ranjenih i 2 zarobljena, a sami imali 3 mrtva i 6 ranjenih boraca. Zaplenjeno (5 pušaka i 250 metaka).

5. oktobar

- Posle trodnevnih borbi Južnohercegovačka operativna grupa 29. udarne divizije NOVJ i 2. proleterska (dalmatinska) brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Trebinje, uništivši posadu (ojačani 1. bataljon nemačke 369. legionarske divizije) i zarobivši 390 vojnika. Istovremeno su sprečile pokušaj jednog bataljona nemačke 118. lovačke divizije da deblokira i izvuče okruženu posadu.
- Osamnaesta istočnobosanska (hrvatska) brigada i glavnina 21. istočnobosanske udarne brigade 38. udarne divizije NOVJ izvršile napad na ustaše u Gračanici i posle dvocasovne borbe prodrle u mesto, ali ga, zbog nedostatka teških oruđa, nisu mogle zauzeti.
- U s. Konjskom (kod Trebinja), po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ, od grupe Bokeljskih bataljona formirana 1. bokeljska udarna brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ.

6. oktobar

- Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad oko 600 ustaša iz Doboja ka s. Miljanovcima i naneli im gubitke od 15 mrtvih i 18 ranjenih, a sami imali 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
- Glavnina 16. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ odbila ispad ustaša iz Banje Luke ka s. Saračlci i nanela im gubitke od 11 mrtvih i 15 ranjenih, a sama imala 1 mrtvog, 2 ranjena i 1 nestalog borca.
- Pri Štabu 5. udarnog korpusa NOVJ formirana 1. artiljerijska grupa, sastava: 3 divizionara.

6/7. oktobar

- Kod Zvornika se 28. udarna divizija NOVJ prebacila preko r. Drine u Srbiju, gde je ušla u sastav 12. udarnog korpusa NOVJ.

7. oktobar

- Deveta krajiška udarna brigada 10. udarne divizije odbila ispad ustaša iz Busovače ka s. Kruščici i nanela im gubitke od 15 mrtvih i 10 ranjenih ustaša.

8. oktobar

- Jedinice 2. udarnog korpusa NOVJ zauzele Cajniče, koje su branili četnici.

- Jedinice 2. udarnog korpusa NOVJ zauzele Rudo, koje su branili četnici.
  - Šesnaesta krajiška udarna brigada 39. divizije NOVJ napala kolonu od 700 ustaša, koja se iz Banje Luke kretala ka s. Pavlovcu i s. D. Motikama, i nanela joj gubitke od 55 mrtvih i 43 ranjena. Brigada je imala 3 mrtva, 12 ranjenih i 10 nestalih boraca.
  - Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad neprijatelja iz Doboja ka s. Zabljaku i s. Jelahu i naneli mu gubitke od 10 mrtvih i 20 ranjenih, a sami imali 1 mrtvog i 1 ranjenog borca.
  - Delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali kolonu od 200 ustaša, koja se od Travnika kretala ka s. Gučoj Gori, i naneli joj gubitke od 7 mrtvih i 37 ranjenih, a sami imali 2 mrtva i 3 ranjena borca.
9. oktobar
- Treća proleterska (sandžačka) udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ zauzela Višegrad, koji su branili četnici. Ona je neprijatelju nanela gubitke od 265 mrtvih, zarobila bolnicu sa 3 lekara, zaplenila 4 minobacača, 9 mitraljeza, 3 p. mitraljeza i komoru od 65 konja i uništila kompoziciju od 50 vagona. Gubici 3. brigade: 15 boraca izbačenih iz stroja.
10. oktobar
- Jedinice 9. divizije 8. korpusa NOVJ oslobodile Livno, koje su branili: bataljon domobrana, četa legionara iz nemačke 369. legionarske divizije i žandarmi (jačine 750 vojnika).
  - U rejonu s. Vakufa i s. Božića (kod Tuzle) delovi nemačke 13. SS divizije »Handžar« (oko 200 vojnika) izvršili napad na delove 21. istočnobosanske udarne brigade 38. udarne divizije NOVJ. Posle oštre borbe neprijatelj je, protivnapadom, odbačen prema s. Celiću, uz gubitke od 4 mrtva i 15 ranjenih. Gubici 21. brigade: 2 mrtva i 4 ranjena borca.
  - Između s. Otoke i s. Buševića Blatne (na pruzi Bos. Novi — Bos. Krupa) delovi Podgrmečkog NOP odreda 39. divizije NOVJ minom srušili neprijateljski voz i uništili 4 vagona s materijalom.
  - U Bugojnu, na sreskoj konferenciji NOF-a za srez Bugojno, izabran Sreski odbor NOF-a.
11. oktobar
- Delovi 37. udarne divizije NOVJ, u sadejstvu sa 7. crnogorskom udarnom brigadom 3. udarne divizije NOVJ, zauzeli Goražde, a četnici pobjegli prema Višegradu. Iz četničkog zatvora oslobođeno je 260 porodica pripadnika NOP-a.
  - U rejonu s. Brđana i s. Zabara (kod Tuzle) delovi nemačke 13. SS divizije »Handžar«, jačine 500 vojnika, uz podršku artiljerije, napali delove 21. istočnobosanske brigade 38. divizije NOVJ. Posle oštre borbe neprijatelj je odbačen na liniju Strnča — s. Pantići, odakle se pred veče povukao u s. Celić. Neprijatelj je imao 25 izbačenih iz stroja. Gubici 21. brigade: 1 mrtav, 3 ranjena i 3 nestala borca.
  - Kod s. Orahova Visočko-fojnički NOP odred 10. udarne divizije NOVJ odbacio neprijatelja prema Eusovači, nanevši mu gubitke od 11 mrtvih i 15 ranjenih vojnika i uništivši jedan kamion sa spremom. Odred je imao 2 ranjena borca.
12. oktobar
- Na pruzi Bos. Krupa — Bos. Novi delovi Podgrmečkog NOP odreda 39. divizije NOVJ minom srušili neprijateljski voz i uništili 7 vagona s materijalom. Neprijateljski gubici: 10 mrtvih i 15 ranjenih vojnika.
  - U rejonu s. Zabara i s. Brđana (kod Tuzle) delovi nemačke 13. SS divizije »Handžar« (jačine oko 350 vojnika) i četnici, uz artiljerijsku podršku, napali 21. istočnobosansku udarnu brigadu 38. udarne divizije NOVJ i posle oštre borbe odbacili je na liniju Stublić — Velike njive — s. Visori. Neprijateljski gubici: 30 izbačenih iz stroja. Brigada je imala 20 izbačenih iz stroja.
  - U rejonu s. Požarnice (kod Tuzle) glavnina 19. birčanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv četnika i nanela im gubitke od 14 mrtvih i 20 ranjenih. Brigada je imala 2 mrtva i 9 ranjenih boraca.
  - Deveta krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ odbila ispad ustaša iz Travnika ka s. Rankovićima, nanevši im gubitke od 15 mrtvih i 20 ranjenih. Gubici 9. brigade: 2 mrtva i 2 ranjena borca.
  - Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad neprijatelja iz Kotor-Varoši i naneli mu gubitke od 5 mrtvih i 10 ranjenih.
  - Po naredbi Štaba 5. korpusa NOVJ, od Kozarske grupe NOP odreda (Kozarskog, Gradiško-ljevcanskog i Timarskog) i novih boraca formirana 20. krajiška NOU brigada.

13. oktobar — Kod s. Otoke (na pruži Bos. Novi — Bos. Krupa'/ delovi Unske operativne grupe napali neprijateljski transportni voz Poginulo 3, ranjeno 17 i zarobljena 4 neprijateljska vojnik.
14. oktobar — Jedinice 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ izvršile napad na Kotor-Varoš. U prvom naletu, na spoljnoj odbrani, zauzeta su tri reda rovova i bunkera, ali napad na glavnu odbranu grada nije uspeo zbog jakog otpora neprijatelja (ustaško-domobrantskih i nemačkih jedinica) i dobre utvrdenosti grada. Neprijateljski gubici: 17 mrtvih i 25 ranjenih vojnika. Gubici jedinica NOVJ: 10 mrtvih i 39 ranjenih boraca.
- U rejonu s. Tobuta (kod Tuzle) 17. majevička udarna brigada 38. udarne divizije NOV.T razbila čelnike i nanela im gubitke od 10 mrtvih i 17 zarobljenih. Zaplenjeno 5 pušaka i 7.500 metaka.
- 14/15. oktobar — Treća udarna i 4. dalmatinska brigada 9. divizije NOVJ otpočele napad na Duvno u kome se branilo oko 150 nemačkih vojnika i 200 ustaša sa 8 tenkova. Napad je obnovljen 15/16. i 17/18. oktobra, ali mesto nije zauzeto zbog jakog otpora neprijatelja. Gubici neprijatelja: 64 mrtva i 58 ranjenih, a gubici brigada: 11 mrtvih i 52 ranjena borca.
15. oktobar — U Sanskom Mostu, na sreskoj konferenciji NOF-a, izabran Sreski odbor NOF-a za sanski srez.
- U rejonu Ravno •— Zavalu (na pruži Hum — Gabela) 13. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ. ojačana po jednim bataljonom 2. proleterske (dalmatinske) i 12. hercegovačka udarna brigada, posle dvodnevne borbe, uništila delove 49. italijanske fašističke legije »San Marko« i jednu četvu ustaške milicije, koji su se bili utvrdili u sedam železničkih stanica i nekoliko sela. Zarobljeno je preko 200 neprijateljskih vojnika.
16. oktobar — Na pruži Bos. Krupa — Bos. Novi delovi Podgrmočkog NOP odreda 39. divizije NOVJ minom srušili neprijateljski voz i uništili 3 vagona s vojnicima.
17. oktobar — Dvadeset prva istočnobosanska udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ napala na delove nemačke 13. SS divizije »Handžar« i ustaše u s. Celiću. Uporište nije zauzeto zbog jakog otpora neprijatelja podržanog artiljerijom. Neprijateljski gubici: 15 mrtvih i 25 ranjenih, a gubici brigade: 3 mrtva i 14 ranjenih boraca.
- Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali četnike u s. Devetinama i s. Lađevcima (kod Prnjavora) i naneli im gubitke od 17 mrtvih i 24 ranjena.
- Na putu s. Dubrava — s. Srniea (kod Brckog) delovi 18. istočnobosanske udarne (hrvatske) brigade 38. udarne divizije NOVJ napali i razbili kolonu ustaša i četnika, nanevši im gubitke od 2 mrtva, 5 ranjenih i 7 zarobljenih. Brigada je imala 2 mrtva i 5 ranjenih boraca.
- Održano prvo partijsko savetovanje za srez Teslić — Tešanj i formiran SK KPJ za srez Teslić.
- IS. oktobar — Po naredbi Štaba 5. udarnog korpusa NOV.T, spajanjem dotadašnjeg Jajačkog i Travničkog NOP odreda formiran Jajačko-Iravnički NOP odred.
20. oktobar — U Jajcu izabran ONO odbor za Jajce.
- Na oblasnoj konferenciji USAOBiH-a za istočnu Bosnu, uz prisustvo 430 delegata (bez romanijskog okruga), izabran Oblasni odbor USAOBiH-a za istočnu Bosnu.
- Trinaesta hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ posle dvodnevni borbi protiv italijanske 49. fašističke legije »San Marko« i jedne čete ustaške milicije zauzela ž. st. Hrasno (na pruži Hum — Gabela), Izvlačenje Legije prema Metkoviću, omogućile su dve nemačke alarmne čete. od kojih je jedna razbijena. U borbi je neprijatelj imao preko 101) mrtvih, a 13. brigada 7 poginulih i preko 20 ranjenih.
- 20/21. oktobar — Otpočele dvodnevne borbe u kojima su delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOV.T zauzeli neprijateljska uporišta u dolini Lašve; s. Dolac, ž. st. Bilu, s. Han-Bilu i most kod s. Divjaka. U Um borbama neprijatelj je imao 238 mrtvih, 18 ranjenih i 22 zarobljena. Gubici 11. brigade: 2 mrtva i 19 ranjenih boraca.
- Osma krajiška udarna brigada 4. udarne divizije i 9. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ. obezbeđujući napad na Travnik s pravca Zenice, napale neprijateljska uporišta na liniji Zenica — Visoko.

22. oktobar
- Sesta krajiška udarna brigada 4. udarne divizije i 7. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOV.T, posle dvodnevni borbi, zauzele Travnik, koji su branili 29. bataljon 1. ustaške brigade, bataljon iz 5. ustaške brigade, jedau bataljon domobrana, ustaška milicija i žandarmerija (jačine posade preko 2.000 vojnika). Neprijateljski gubici: 900 mrtvih i 501 zarobljen. Gubici jedinica NOVJ: 94 mrtva i veći broj ranjenih; među poginulima su se nalazili: načelnik operativnog odeljenja 5. udarnog korpusa NOVJ Josip Mažar Soša, zamenik komandanta 4. udarne divizije Petar Mečava i komandir tenkovske čete Lazar Marin, narodni heroji.
  - Posle dvodnevni borbi protiv nemačkih i ustaških jedinica, 52. udarna divizija 5. udarnog korpusa NOVJ zauzela sva neprijateljska uporišta duž pruge Derventa — Doboj.
  - U Tuzli, na gradskoj konferenciji NOF-a, izabran Gradski odbor NOF-a.
  - U s. Rujiški (kod Bos. Novog) održana T konferencija AFZ-a za srez Bos. Novi.
23. oktobar
- Jedinice 19. birčanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ zauzele Kladanj, koji je branila ustaška milicija. Zaplenjeno: 3 puške, 1 telefon i 2000 metaka.
  - Deveta krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ otpočela napad na Busovaču. Ali ni posle dvodnevne borbe ono mesto nije zauzela, jer neprijatelj (1.000 vojnika nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«) pružio jak otpor. Gubici neprijatelja: 8 mrtvih i 13 ranjenih. Brigada je imala 1 mrtvog i 23 ranjenih boraca.
24. oktobar
- Posle oštre borbe 8. krajiška udarna i 11. krajiška udarna brigada i delovi fi. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ i 7. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ odbili napad oko 1700 ustaša koji su iz Zenice nastupali ka Travniku radi prodora u ovaj grad.
  - Posle kratke borbe protiv ustaške milicije, jedinice 19. birčanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ zauzele Olovo, zaplenivši 3 puške, 2 ručne bombe, 150 metaka i dosta vojničke opreme.
25. oktobar
- Posle dvodnevne borbe 20. romanijska udarna brigada 27. udarne divizije NOV.T zauzela Rogaticu, koju su branila dva bataljona 1. ustaške brigade. Neprijateljski gubici: 30 mrtvih, 40 ranjenih i 19 zarobljenih. Brigada je imala 4 ranjena borca. Zaplenila je: top, 2 minobacača, 3 mitraljeza, 4 p. mitraljeza, oko 1000 mina za bacač, 500 lopovskih granata i radio-stanicu¹.
  - Na prostoriji s. Radići — s. Javorani (kod Kotor-Varoši) — s. Presjek — s. Fotožani (kod Prnjavora) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali četnike i naneli im gubitke od 40 mrtvih, 45 ranjenih i 4 zarobljena, a umi imali 1 mrtvog i (i ranjenih boraca).
  - Kod s. Rame 'na pruzi Konjic — Mostar) delovi 17. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ minom srušili nemački teretni voz i uništili lokomotivu i 3 vagona. Neprijateljski gubici: U mrtvih i 17 ranjenih vojnika.
  - Kod Cungar brda i s. Slatina (blizu Cazina) delovi Unske operativne grupe iz zasede napali nemačke kolone i naneli im gubitke od oko 12 mrtvih i 15 ranjenih vojnika i oficira.
  - Na liniji s. Bogutovo Selo — s. Ugljevik — s. Zabrđe (kod Bijeljine) 17. majevička udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ razbila četničku brigadu i odbacila je prema Semberiji. nanevši joj gubitke od 7 mrtvih i 12 ranjenih (i ranjena borca).
26. oktobar
- Delovi 14. hercegovačke (omladinske) udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ oslobodili Stolac, iz koga su se izvukli delovi nemačke 309. legionarske divizije.
  - Dvanaesta hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ, goneći razbijene delove nemačke 369. legionarske divizije, oslobodila Gebelu i Čapljinu.
  - Šesnaesta muslimanska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ zauzela Goražde, koje su branili četnici i muslimanska fašistička milicija. Zarobljeno je 20 milicionera i zaplenjeno 20 pušaka i 2 p. mitraljeza.
  - Iz s. D. Lupljanice, s. Cerana i s. Johovca oko 1000 nemačkih vojnika, ustaša i milicionera izvršilo ispad ka položajima delova 53. udarne divizije 5. udarnog korpus... NOVJ na liniji s. M. Prnjavor — s. V. Sočanica (Između Doboja i Derventej. Posle žestoke borbe neprijatelj je razbijen i odbačen u polazne garnizone, uz gubitke od oko 80 mrtvih i 60 ranjenih. Gubici delova 53. divizije: 10 mrtvih i 13 ranjenih boraca. Zaplenjeno: minobacač, 2 automata i 10 pušaka.

¹ Po drugim podacima Rogatica je zauzeta 24. ili 26. oktobra 1944.

- Osmo krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ odbila ispad 400 ustaša iz Zenice ka s. Gradišću i s. Obrenovićima i nanela im gubitke od 21 mrtvog i 15 ranjenih. Gubici 8. brigade: 2 mrtva i 4 ranjena borca.
  - Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad 400 nemačkih vojnika i ustaša iz Doboja ka s. Zabljaku, nanevši im gubitke od 14 mrtvih i 25 ranjenih (uz sopstvene gubitke od 2 ranjena borca) i zaplenivši 16 pušaka i 500 metaka.
  - U Drvaru, naredbom Vojne oblasti 5. udarnog korpusa NOVJ, formirana Uprava železnica.
27. oktobar
- Posle dvodnevni borbi, nastupajući od Stoca ka Čapljini, 13. hercegovačka udarna brigada, u sadejstvu sa delovima 12. hercegovačke udarne brigade, zauzela raskrnicu puteva Domanoviće, odbacivši Protivtenkovski divizion 369. legionarske divizije prema Mostaru.
  - U Tuzli održano III oblasno savetovanje KPJ za istočnu Bosnu: pretresana aktuelna politička situacija, uočeni nedostaci u radu partijskih organizacija i postavljeni novi zadaci u vezi sa oslobođenjem i obnovom zemlje.
28. oktobar
- Ojačana 14. hercegovačka (omladinska) udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ izvršila napad na nemačko uporište u Bišini. Time je počeo njen neuspeli napad u cilju zauzimanja Nevesinja, U četverodnevni borbama za grad i u sprečavanju intervencije ona je imala 8 poginulih i 50 ranjenih. Gubici neprijatelja (ojačanog 3. bataljona 370. puka nemačke 369. legionarske divizije)- oko 80 mrtvih i ranjenih vojnika.
  - Dvadeseta krajiška udarna brigada 39. divizije NOVJ odbila ispad nemačkih i ustaških jedinica iz s. Dobrljina i s. Kozibroda ka s. Kuljanima (kod Bos. Novog) i nanela im gubitke od 20 mrtvih i 15 ranjenih vojnika. Brigada je imala 2 mrtva i 6 ranjenih boraca. Zaplenila je minobacač, 3 puške i 3600 metaka.
  - Na liniji s. Javorani — s. Krmine (kod Banje Luke) glavnina 15. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ napala četnike i nanela im gubitke od 20 mrtvih, 16 ranjenih i 1 zarobljenog (a sama imala 5 ranjenih boraca).
  - Dvadeset sedma udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ porušila prugu Sarajevo — Višegrad u dužini od 15 km i srušila 3 veća i 14 manjih mostova i 3 propusta na njoj.
29. oktobar
- Zapadnohercegovački NOP odred oslobodio Ljubuški. koji su. pod pritiskom, napustili delovi nemačke 118. lovačke divizije.
  - Devetnaesta birčanska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ vodila oštre trodnevne borbe protiv jedinica ustaške 1. posadne brigade na Crvenim stijenama (kod Sarajeva). Položaji su nekoliko puta prelazili iz ruke u ruku. Zbog jakog otpora neprijatelja 19. brigada je bila prinuđena da se povuče na liniju s. Zelena Voda — Starigrad. Gubici neprijatelja: 134 mrtva i 170 ranjenih ustaša. Gubici 19. brigade: 20 mrtvih i 34 ranjena borca.
  - Osmo krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ odbila ispad ustaša iz Zenice ka s. Cajdrašima i s. Dobriljevu i nanela im gubitke od 14 mrtvih i 25 ranjenih. Gubici 8. brigade: 3 mrtva i 6 ranjenih boraca.
  - Delovi 15. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ napali četnike u s. Boltama (Kod Prijedora) i naneli im gubitke od 12 mrtvih i 2 ranjena. Gubici 15. brigade: 1 mrtav i 5 nestalih boraca.
  - U Travniku, na gradskoj omladinskoj konferenciji, izabran je Gradski odbor USAOBiH za Travnik.
  - Kod s. Muslimanskog Maoča (između Tuzle i Brčkog) 700 vojnika iz nemačke 13. SS divizije »Handžar«, sa naoružanjem i sa 17 motornih vozila, predalo se 18. istočno-bosanskoj (hrvatskoj) brigadi 38. udarne divizije NOVJ.
31. oktobar
- Posle petnaestodnevni borbi na odseku s. Srebronik — Gradačac jedinice 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ primorale delove 13. SS divizije »Handžar« da napuste ova uporišta i da se povuku na liniju Brčko — s. Celić — s. Koraj — Bijeljina — Janja — Zvornik. Neprijatelj je imao oko 100 izbačenih iz stroja i oko 45 zarobljenih vojnika.
  - Sedamnaesta majevička udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ izvršila neuspeli napad na Zvornik, koji je branilo oko 1000 nemačkih vojnika sa baterijom topova i 10 tenkova. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 8 mrtvih i 12 ranjenih vojnika. Brigada je imala 2 poginula i 21 ranjenog borca.

- Oktoobar k — U Bugojnu formirana 1. vazduhoplovna baza 5. udarnog korpusa NOVJ, sa zadatkom da snabdjeva 1. cskadrilu 5. udarnog korpusa i da prikuplja i transportuje materijal koji su saveznici bacali padobranima.
- Formirano 3. vojno područje Vojne oblasti 29. udarne divizije NOVJ, koje je obuhvatalo zapadnu Hercegovinu.
- Oktoobar — Po naredbi Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ rasformiran Kupreški NOP odredi, a njegovim ljudstvom popunjene brigade 10. udarne divizije NOVJ.
- Rasformiran Glamočko-livanjski NOP odred, a njegovo ljudstvo ušlo, luto jedan bataljon, u sastav Livanjsko-duvanjskog NOP odreda.
- Na izbornim konferencijama izabrani sreski odbori NOV-a za srezove: gradiški, dubički, krupski, ključki, drvarski, grahovski, kupreški, glamočki, jajački, duvanjski i livanjski.
- Formiran OK KPJ za Kalinovik, Goražde i Foču.

CRNA GORA

1. oktobar — Treća proleterska (sandžačka) udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ napala Pljevlja, u kojima se nalazilo oko 2000 četnika. Posle kraće i oštrem borbe grad je oslobođen a neprijatelj primoran da u paničnom bekstvu odstupi u pravcu s. Gotovuše i Jugostice. Zaplenjena je veća količina artiljerijske i pušane municije, kao i druge ratne opreme. Brigada je imala 2 ranjena borca.
- 1/2. oktobar — Četvrti bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ izvršio neuspješan napad na nemačke i četničke položaje Kurilo i s. Orja Luka (kod Danilovgrada).
2. oktobar — U s. Progonovićima i s. Čepićima (kod Cetinja) 1. bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, uz sadejstvo delova Lovčenskog NOP odreda, razbio četnike i odbacio ih prema Kokotima.
4. oktobar — Na položajima s. Đačići — Rožaj — s. Nurkovići nemačke snage i pripadnici muslimanske milicije, od Peći i Tutina, napali 9. crnogorsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ. Pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja, posle petočasovne borbe, jedinice 9. brigade su se povukle na liniju Turjak — Kaouber. Tom prilikom neprijatelj je imao 4 mrtva i više ranjenih vojnika.
5. oktobar — Dva bataljona tek formirane 1. bokeljske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ napali na s. Crkvice (kod Risna), gde se nalazilo oko 400 dobro naoružanih četnika. Zbog jakog otpora neprijatelja bataljoni su se u zoru povukli na polazne položaje, u rejon s. Vrbanja. Poginulo je 5 četnika, a više ih je ranjeno. Bataljoni su imali 1 mrtvog i 3 ranjena borca.
10. oktobar — Jedinice 1. bokeljske brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, posle upornih dvodnevni borbi, oslobodile sela Crkvice, Mrcine i Mokrine (kod Risna). Nemačke i četničke snage koje su branile ta mesta uspele su da se iz s. Crkvice povuku u pravcu s. Dragalja i Risna a iz Mrcina u pravcu Grude. Poginulo je i ranjeno više nemačkih vojnika i četnika. Zaplenjeno: 2 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, 50 pušaka, oko 300 bombi, 2 radio-stanice i mnogo drugog ratnog materijala. Tom prilikom je iz četničkog zatvora u s. Crkvicama oslobođeno oko 20 ljudi. Brigada je imala 3 mrtva i 6 ranjenih boraca.
12. oktobar — Na pravcu Bar — Virpazar 1. bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ i delovi Lovčenskog NOP odreda napali nemačko-četničke položaje na pl. Sutormanu. Neprijatelj je pružao jak otpor, ali je bataljon 6. brigade, posle viščasovne borbe, uspeo da ga razbije i da oslobodi Sutorman i s. Tuđemili, prinudivši neprijatelja da napusti i Virpazar. U ovim borbama neprijatelj je imao 16 mrtvih i više ranjenih vojnika. Zaplenjeno: 3 minobacača sa 10 granata, 1 mitraljez, 3 p. mitraljeza, 17 pušaka, 82 ručne bombe, oko 2000 metaka i druga ratna oprema. Bataljon 1 delovi Lovčenskog NOP odreda imali su 2 mrtva i 6 ranjenih boraca.
13. oktobar — Nemački vojnici i pripadnici muslimanske milicije pokušali da od Plava 1 Gusinja prodru preko s. Murina u Andrijeviu. Bataljon 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, iz Andrijevica, sprečio prodor i odbacio neprijatelja.
14. oktobar — Delovi 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ sprečili prodor oko 300 nemačkih vojnika i četnika od Risna prema Grahovu. Partizanskim jedinicama se predalo 40 četnika iz Grahova

- Na komunikaciji Podgorica (sada. Titograd) Skadar delovi 6. divizije NOV Albanije napali kolonu iz sastava nemačkog 21. brdskog armijskog korpusa i naneli joj gubitke. Jedan deo kolone vratio se u Podgoricu.
- 15. oktobar U s. Virku (kod Zabljaka), na narodnom zboru kome je prisustvovalo oko 3.000 ljudi i omladine iz Zabljaka i bliže okoline, izabran Sreski odbor NO fronta za srez šavnički.
- 16. oktobar
  - Deseta crnogorska udarna brigada i 3 bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ izvršili napad na oko 140 nemačkih vojnika i 300 četnika u Grahovu. Neprijatelj se uporno branio iz utvrđenja izgrađenih oko Grahova i u samom mestu. tako da napad nije uspeo. Gubici neprijatelja nisu poznati, dok je 10. brigada imala 3 mrtva i 11 ranjenih boraca Napad je obnovljen i narednog dana. ali bez uspeha.
  - Drugi bataljon 1. bokeljske brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodio Igalo i Sutorinu i sprečim prodor neprijatelja iz Herceg-Novog prema Grudi, nanevši mu veće gubitke.
- 17. oktobar — Posle kraće borbe jedan bataljon 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ oslobodio Plav. Ealisti su imali 10 mrtvih, a bataljon je imao 3 ranjena borca.¹
- 20. oktobar — Jača kolona nemačkih vojnika i četnika iz Risna pokušala da se preko s. Ledenica probije u opsednuto Grahovo. Sutradan su delovi 10. crnogorske brigade iz rejona Grkovca, uz sadejstvo 1. bataljona 1. bokeljske brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ bočnim napadom razbili neprijatelja i odbacili ga prema Ledenicama. Neprijatelj je imao 40 mrtvih i veći broj ranjenih vojnika i oficira. Zaplenjeno: 2 p. mitraljeza, 5 automata. 4 pištolja i drugi ratni materijal.
- 21. oktobar — Jedinice 10. crnogorske brigade 1 delovi 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ. podržani artiljerijom savladali jak otpor nemačke i četničke posade i oslobodili Grahovo. U toj borbi neprijatelj je imao 120 mrtvih i 30 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno: 2 topa, 2 minobacača. 15 p. mitraljeza, veća količina municije i drugog ratnog materijala. Gubici jedinica NOVJ- 8 mrtvih i 12 ranjenih boraca.
- 22. oktobar
  - Oko 100 nemačkih vojnika i četnika, razbijenih u Grahovu, napalo iz pozadine jedan bataljon 1. bokeljske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ na prostoru s. Poljice — s. Zvečava Posle dvočasovne borbe neprijatelj je, uz gubitke od 3 mrtva i 7 zarobljenih, proteran u pravcu s. Ubala (kod Risna) Zaplenjeno je 10 pušaka i 3 pištolja. Gubici bataljona 1 bokeljske brigade: 1 mrtav i 2 ranjena borca.
  - Jedinice 10. crnogorske brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ posle višečasovne borbe, oslobodile s Dragalj. zarobivši 25 nemačkih vojnika i fi četnika i zaplenivši 2 topa, 2 mitraljeza 2 automata. 2 p. mitraljeza. 4 pištolja. 60.000 metaka i drugi ratni materijal.
  - U Kolašinu, na narodnom zboru, izabran Sreski odbor NO fronta za srez kolašinski
  - Deveta crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ napala Rožaj, u kome se nalazilo oko 2000 četnika i pripadnika SDS. Posle šestočasovne borbe neprijatelj je bio razbijen i odbačen ka Peći i Tutinu, uz gubitke od 35 mrtvih i više ranjenih, a Rožaj je oslobođen. Brigada je imala 2 mrtva i 12 ranjenih boraca.
- 24. oktobar
  - U oslobođenom Nikšiću izašao prvi broj lista Pobjeda*, organa NO fronta Crne Gore i Boke.
  - Jedinice 1. bokeljske udarne brigade Primorske operativne grupe 2 udarnog korpusa NOVJ oslobodile u Boki sela: Bijelu, Baošice, Denoviće, Kumbor i Kamenare, u kojima su se nalazile nemačke i četničke snage.
- 24/25. oktobar — Drugi i 4. bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ i 1. bataljon 5. proleterske (crnogorske) brigade 3. udarne divizije NOVJ, uz sadejstvo delova Nikšićkog i Zetskog NOP odreda, izvršili neuspeo napad na Taraš, s. Orju-Luku, Kurilo, Obadov brijeg, Brailovicu i Danilovgrad, koje su branile snage nemačke 181. pešadijske divizije i četnici. Gubici neprijatelja: 11 mrtvih i veći broj ranjenih. Zaplenjeno je 10 pušaka i 4 sanduka municije. Gubici 1. bataljona 5. brigade 2 mrtva i 19 ranjenih, a 4. bataljona B. brigade- 2 mrtva i 8 ranjenih boraca.

¹ U operacijskom dnevniku 2 udarnog korpusa stoji da Je Plav ositoboden 18 oktobra. All Je najverovatnije da Je oti osloboden n oktobra, kao Sto so po-minjt? u relaciji u operacijskom dnevniku 9 brigade.

1944. oktobar

MAKEDONIJA

oktobar 1944.

26. oktobar — Delovi 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku posadu i oslobodili s. Morinj. Istog dana je izvršen napad i na garnizon u Risnu. Borba je vodena celu noć, ali zbog jakog otpora neprijatelja, iz utvrđenog grada, napad nije uspeo. U tim borbama je poginulo 7, zarobljeno 20 i ranjeno više nemačkih vojnika i oficira, Zaplenjeno; 2 mitraljeza. 4 p. mitraljeza, više pušaka i druga oprema. Brigada je imala 7 mrtvih i 9 ranjenih boraca.
- 26/27 oktobar - U rejonu s. Knezlaca (na komunikaciji Risan — Crkvice) 2. bataljon 2. proletersk (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ Izvršio neuspeo napad na jako utvrđene nemačko-četničke položaje. Bataljon je imao 1 mrtvog i 3 ranjena borca, dok gubici neprijatelja nisu utvrđeni.
28. oktobar — Jedinice 10. hercegovačke udarne brigade 29 udarne divizije. NOVJ oslobodile Herceg-Novi i Zeleniku, koje su branili delovi nemačke 181. pešadijske divizije. Neprijatelj je imao 8 mrtvih, oko 20 ranjenih i 2 zarobljena vojnika.
- U rejonu Rožaja jake snage čelnika, muslimanske milicije i balista, iz rejona Peći, napale 9. crnogorsku udarnu brigadu 3. udarne divizije NOVJ. Brigada je pružala snažan otpor i uspela da odbaci neprijatelja, ali se zbog nedostatka municije morala povući na položaje s. Petnjica — s. Polica — s. Budimlje — s. Dapsići (kod tvangrada).
- Na prostorijama s. Zvečava — Velji vrh i s. Dragaj — Markov Do (kod Crkvice) dva bataljona 1. bokeljske udarne brigade Primorske operativne grupe vodila borbu protiv nemačkih vojnika koji su se iz Grahova probijali prema Risnu. Bataljoni su ubili 15 i zarobili 2 nemačka vojnika i zaplenili 1 p. mitraljez, 5 automata, 8 pušaka, 7 pištolja i drugu ratnu opremu, a sami su imali 0 mrtvih i 4 ranjena borca.
31. oktobar — Drugi bataljon 2. proletersko (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe, sprečio prodor oko 150 nemačkih vojnika iz Kotora u Risan, a sledeće noći izvršio neuspeo napad na s. Orahovac, u kome se nalazila posada iz nemačke 181. pešadijske divizije. U ovim borbama on je neprijatelju naneo gubitke od preko 30 vojnika izbačenih iz stroja, zaplenio p. mitraljez i nešto pušaka, municije i druge ratne opreme i uništio kamion. Bataljon je imao 4 mrtva i 5 ranjenih boraca.
- Jedinice Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Porast, i blokirale nemački garnizon u Risnu i s. Ledenicama.
- Oktobar — Glavni odbor NOF-a Crne Gore i Boke uputio proglas narodu Crne Gore. poziva ga U redove jedinstvenog NOF-a 1 u jedinice NOVJ.

HRVATSKA

1. oktobar — Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku nazvane udarnim sledeće brigade: Osječka brigada 12. divizije. Brodska brigada 28 udarne divizije, 1. i 3. brigada 35. divizije, 18. brigada i Omladinska brigada »Joža Vlahović« 40. divizije NOVJ.
- Kod ž. stanica Podsused i Savski Marof (na pruzi Zagreb — Zidani Most) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku miniranjem pruge srušili dva neprijateljska transportna voza.
- U Privrednom odeljenju ZAVNOH-a otpočela trodnevna konferencija agronoma i poljoprivrednih stručnjaka Korduna, Banije, Pokuplja, Like, Cazinske krajine i Gorskog kotara. Na konferenciji, kojoj je prisustvovalo 65 delegata, raspravljalo se o jedinstvenom planu za obnovu poljoprivrede na oslobođenom području.
- 2 oktobar — Jedinice 2. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ zauzele ustaška uporišta u s. Zivaji, s. G. i D. Cerovljanima (kod Dubice), zaplenile 143 puške, 7 p. mitraljeza, 4 mitraljeza, 2 minobacača. 1 protivoklopni top. 136.400 metaka, porušile 3 železničke stanice. 24 bunkera, 4 lokomotive 80 vagona, 13 skretnica i 1 most i prugu na 70 mesta.
- Kod Krapine delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku i Zagorskog NOP odreda porušili prugu Zabok — Durrnanec na 32 mesta.
3. oktobar — Osmo dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ u sadejstvu sa Sibensko-trogirskim NOP odredom napala posade nemačke 261. pešadijske divizije koje su obezbeđivale komunikaciju Trogir — s. Prapatnica — s. Ljubitovica. Prema nepotpunim podacima neprijatelj je imao 25 mrtvih i 30 ranjenih, a 8 brigada 4 mrtva, 12 ranjenih i 1 nestalog borca.

- Između s. Podsuseda i s. Zaprešića (na pruzi Zagreb — Zidani Most) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku miniranjem srušili prugu i brzi voz. Uništena su 4 vagona a ostali su oštećeni. Poginuli su 1 nemački general i 20 nemačkih i domobranskih oficira.
- Kod s. Lobora dve ustaške čete iz Zlatara izvršile neuspeo napad na 3. bataljon 1. zagorske NO brigade.
- 3/4. oktobar — Karlovačka brigada zauzela neprijateljsko uporište U s. Mavračićima (na pruzi Jastrebarsko — Zagreb).
- 4. oktobar — Treća udarna brigada 35. divizije NOVJ napala 31. ustaški bataljon i zauzela s. Široku Kulu (kod Gospića).
- 5. oktobar — Na Kordunu je izašao prvi broj »Biltena« u izdanju Odeljenja za informacije ZAVNOH-a.
- U rejonu s. Skradskog Sela. s. Ripičke Gorice i s. M. Erjavca (kod Jastrebarskog) 1. 1 2 bataljon Karlovačkog NOP odreda odbili napad tri čete ustaša i domobrana iz s. Ozlja i prinudili ih na povlačenje u polazni garnizon.
- Posle dvodnevni borbi jedinice 12. udarne i Osječke udarne brigade 12. divizije NOVJ zauzele Viroviticu, koju je branila domobranska podoficirska škola (675 podoficira), 270 ustaša iz 2. ustaške brigade, 120 milicionera i 72 žandarma. Poginulo je i ranjeno 746 neprijateljskih vojnika a ostalo je zarobljeno. Zaplenjene su 602 puške, 8 automata, 12 p. mitraljeza, 14 mitraljeza, 9 minobacača sa 44 mine, 7 protivtenkovskih pušaka, 9 topova sa 331 granatom, 642 ručne bombe, 110.000 metaka i druga oprema.
- Posle dvodnevni borbi jedinice 1. udarne brigade Braća Radić* 32. divizije NOVJ zauzele ustaško uporište u s. Pitomači (kod Virovitice).
- Posle dvodnevni borbi jedinice 33. divizije NOVJ. uz sadejstvo jedne brigade 7. udarne divizije 4. korpusa NOVJ. zauzele Kloštar (kod Virovitice), u kome se branilo oko 550 ustaša i domobrana.
- Kod s. Dugog Sela (na pruzi Novska — Zagreb) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku miniranjem pruge srušili nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i 8 vagona i oštetivši 6 vagona. Poginulo je 36 a ranjeno 17 neprijateljskih vojnika. Saobraćaj je obustavljen 57 časova.
- Oktoabar p. — Po naređenju Štaba 11. korpusa NOVJ formirana Komanda vojnog područja za Kvarnersko otočje.
- Na I konferenciji NOF-a za srez Samobor Izabran oreski odbor NOF-a za taj srez.
- Na konferenciji NOF-a za srez Bjelovar izabran Sreski odbor NOF-a za taj srez.
- U s. Dubravi (kod Čazme), na velikom zboru NOF-a, izabran Odbor NOF-a za srez Dubravu.
- Održana II okružna konferencija NOF-a za Pokuplje, kojoj je prisustvovalo preko 1000 delegata.
- 5/0. oktobar — Na železničkoj stanici Zagreb — Istok eksplodirale 2 mine i zapalile magacin municije i 5 vagona sa drvima. Mine su postavili članovi KPJ i pristalice NOP-a iz Zagreba.
- 7. oktobar — Posle trodnevni borbi jedinice 19. divizije NOVJ oslobodile Benkovac, koji je branio jedan bataljon 891. puka nemačke 26-l. pešadijske divizije s manjim delovima četnika i ustaša — ukupno olco 1000 vojnika. Poginulo je 185 a zarobljeno 116 neprijateljskih vojnika, dok se ostatak probio ka s. D. Zemuniku. Jedinice 19. divizije su imale 13 mrtvih i 40 ranjenih boraca.
- Prva udarna brigada 35. divizije NOVJ izvršila neuspeo napad na 19. ustaški bataljon i četu legionara u s. Vrhovinama.
- U s. Kutjevu (kod Slav. Požege) otpočeo dvodnevni rad II oblasne konferencije USAOH-a za Slavoniju. Prisustvovalo je preko 3500 omladinaca.
- Kod s. V. Trgovišta delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku na 14 mosta porušili železničku prugu Zagreb — Varaždin. Saobraćaj je obustavljen do 15. oktobra.
- Kod ž. st. Macinec, na pruzi Čakovec — Ormož, delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku miniranjem pruge srušili nemački brzi voz. Uništene su 2 lokomotive i cela kompozicija.

- Kod o. Oliba jedna desetina mornaričke pešadije iz 2. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ napala i potopila čamac sa 5 nemačkih vojnika i 2 četnika.
- 8. oktobar
  - Na Kravskom polju održan okružni slet ličke omladine. Prisustvovali su stanovnici iz svih krajeva Like i borci 35. divizije NOVJ.
  - U rejonu s. Kloštra (kod Virovitice) delovi Paveličeve gardijske brigade, ojačani tenkovima, napali 33. diviziju NOVJ. Napad je odbijen.
- 9. oktobar
  - Rešenjem Oblasnog NO odbora za Slavoniju osiguran smeštaj i prehrana za oko 6000 Ličana iz sela koja su stradala od fašističkih upada i u kojima je stanovništvo ostalo bez krova.
  - Kod o. Paga naoružani brod NB 13 i patrolni čamac PC 2 iz 4. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ potopili nemački motorni jedrenjak »Angelina« i zaplenili motorni jedrenjak »Adriana«.
- 10. oktobar
  - Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku 12. divizija NOVJ nazvana udarnom.
  - Pri Odeljenju informacija ZAVNOH-a održana I konferencija dopisnika za srednju Hrvatsku. Prisustvovali su dopisnici za okrug Liku, Kordun, Baniju i Pokuplje i iz pojedinih srezova tih okruga. Na njoj se raspravljalo o osposobljavanju dopisnika i uspostavljanju dopisničke mreže u tim krajevima.
  - U gradu Hvaru, na Oblasnoj konferenciji NOF-a za Dalmaciju, izabran Oblasni odbor NOF-a.
  - Kod s. Gornjih Mosta (blizu Koprivnice) 3. i 4. bataljon 1. udarne brigade »Braća Radić« 32. divizije NOVJ napali iz zasecle bataljon 5. ustaške brigade i odbacili ga u pravcu Novigrada Podravskog. Neprijatelj je imao 11 mrtvih i 15 ranjenih.
  - Jedinice Zagrebačkog NOP odreda zauzele domobransko uporište u s. Bedekovčini (kod Zlatara) i ustaško uporište u s. Crkvenoj Vesi (kod Sv. Ivana Zeline),
- 11. oktobar
  - Iz Sunje i Kostajnice delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije i ustaše napali 2. udarnu brigadu 7. udarne divizije NOVJ i 1. i 2. banijski NOP odred u rejonu s. Krčeva, s. Svinjice i s. M. Paukova (kod Kostajnice). U desetočasovnoj borbi neprijatelj je jedinice NOVJ odbacio iz tih sela i popalio veći deo sela Svinjice, Drljače, Petrinca i Krčeva, te se predveče povukao u polazne garnizone.
  - Da bi rasteretili komunikacije koje preko Ogulina vezuju dolinu r. Kupe s morem, četiri bataljona nemačke 392. legionarske divizije i jedan ustaški bataljon izvršili napad na 13. diviziju NOVJ i 3. brigadu 43. divizije NOVJ, pravcima: Ogulin — s. Trošmarija — s. Lukov Dol, s. Drežnica — s. Mrkopalj i s. Zlobin — s. Fužine. Posle niza uzastopnih borbi na ovim pravcima, neprijatelj je do 22. oktobra uspeo da spoji svoje kolone u rejonu s. Skrad — s. Kupjak — s. Ravna Gora, a zatim je prinuđen na povlačenje u polazne rejone.
- 11/12. oktobar
  - Kod o. Vira britanska motorna topovnjača 662 i torpedni čamci 634, 637 i 638 potopili 6 nemačkih desantnih tenkonosaca, 1 torpedni čamac i 4 manja broda.
- 12. oktobar
  - U gradu Hvaru, u prisustvu 800 odbornika seoskih, opštinskih, sreskih i okružnih NO odbora iz Dalmacije, otpočeo dvodnevni rad II Zasedanja Oblasne skupštine Dalmacije. Raspravljalo se o privredi, finansijanta, socijalnim, prosvetnim, sudskim i zdravstvenim pitanjima i o štampi. Na zasedanju je izabran novi Oblasni NO odbor.
  - Posle višečasovne borbe delovi 6. i 10. korpusa NOVJ zauzeli s. Đurđevac i Novi-grad Podravski (kod Koprivnice). U Đurđevcu su se branili delovi 5. ustaške brigade a u Novigradu Podravskom branio se Brzi divizion Paveličeve gardijske brigade. Ujedno su primorani delovi 5. ustaške brigade i oko 100 milicionera da napuste s. Virje, u koje su zatim ušle jedinice NOVJ.
  - Delovi 7. udarne divizije 4. korpusa NOVJ zauzeli s. Hlebine (kod Koprivnice), gde su se branili delovi 5. ustaške brigade. Zaplenjeno: 1 tenka, 20 mitraljeza, 10 kamiona, oko 100 motocikla i druga ratna oprema.
  - Ustaške jedinice iz s. D. Karlna izvršile iznenadan napad na delove 6. dalmatinske udarne brigade 19. divizije NOVJ u zaseoku Lončarima (kod Obrovca). Poginulo 8, ranjeno 17 a zarobljeno i nestalo 14 boraca.
- 13. oktobar
  - Održana Okružna konferencija NOF-a za okrug Karlovac, kojoj je prisustvovalo oko 120 delegata.
  - Šesta dalmatinska udarna brigada 19. divizije NOVJ oslobodila s. D. Karin (kod Obrovca), gde su se branili manji dolovi 891. puka nemačke 264. pešadijske divizije i 400 ustaša.

- Kod s. Lukovčaka (blizu Krapine) dve nemačke čete iz Krapine napale 1 bataljon Zagorskog NOP odreda. Napad je odbijen. Neprijatelj je imao 9 mrtvih i 15 ranjenih vojnika.
- 13/14. oktobar — Delovi 10. i 6. korpusa NOVJ, u sadejstvu sa dve brigade 7. udarne divizije NOVJ. napali Koprivnicu, koju je branio jedan bataljon 5. ustaške brigade, ostaci razbijenih ustaških jedinica iz Podravine i delovi 1. puka Paveličeve gardijske brigade ojačani artiljerijom i tenkovima (ukupno oko 2500 vojnika). Posle nekoliko uzastopnih juriša, u borbama koje su trajale do 16. oktobra, jedinice NOVJ nisu uspele da zauzmu grad, te su se povukle.
  - Jedinice 8. udarne i 34. divizije NOVJ napale ustaška i domobranska uporišta u s. M. Mlaki i s. Sv. Klari (kod Zagreba) i u s. Zažini (kod Siskal. Posle petočasov. borbe jedinice NOVJ su se povukle zbog žilavog otpora neprijateljskih posada i zbog dolaska jakih pojačanja. Neprijatelj je imao 77 mrtvih, 79 ranjenih i 59 zarobljenih vojnika, a jedinice NOVJ — 12 mrtvih i 55 ranjenih boraca. Zaplenjeno je P mitraljeza, 6 p. mitraljeza, 122 puške, 75.900 metaka, 1 kamion i druga oprema, uništeni su 4 kamiona i 1 top, zapaljane su ž. st. Sv. Klara i rafinerija nafte, a pruga je porušena na 200 mesta.
- 14. oktobar — U s. Širokoj Kuli (kod Gospića) 3. udarna brigada 35. divizije NOVJ razbila delove 31. i 34. ustaškog bataljona. Istog dana 800 ustaša 1. jurišnog bataljona 4. ustaške brigade probile su se iz s. Ličkog Osika u s. Široku Kulu. odbacivši 3 udarnu brigadu.
  - Jedinice 4. bataljona 1. zagorske NO brigade zauzele s. Tonimir (kod Varaždinski Toplica), gde su se branile dve ustaške čete Iz Paveličeve gardijske brigade.
- 15. oktobar — Kod s. Varaždinbrega i s. Lužana oko 400 ustaša i domobrana iz Varaždina napalo 2. i 3. bataljon 1. zagorske NO brigade. Napad je odbijen.
- Oktobar p.p. — IT Pakracu izabran Sreski odbor NOF-a Za Pakrac.
  - Na o. Hvaru, na zajedničkoj konferenciji 162 delegata sa ostrva Visa. Lastova. Hvara, Brača i Šolte, izabran Okružni odbor NOF-a za srednjođalmatinska ostrva
  - Na konferenciji NOF-a za srez Omiš izabran Sreski odbor NOF-a.
- Oktobar s. — Ustaše, četnici i nemački vojnici iz Sunje i Kostajnice upali na prostoriju Trokuta (predeo između pruge Kostajnica — Sunja — Dubica i reke Une), do temelja spalili i opljačkali mnoga sela i ubili 790 žena, dece i staraca.
- 15/16. oktobar — Počele desantne operacije snaga 26. divizije NOVJ sa poluostrva Pelješca na obalski odsek Neum — Slivno. Do 25. oktobra oslobođena je obala između r. Neretve i Dubrovnika.
- 16. oktobar — Po naređenju Štaba 8. korpusu NOVJ rasformiran Benkovački NOP odred a njegovim ljudstvom popunjene jedinice 19. divizije NOVJ.
  - Po naređenju Štaba 11. korpusa NOVJ formirane komande Riječkog. Porečkog i Pulskog vojnog područja.
  - Četvrti bataljon 1. zagorske NO brigade zauzeo Varaždinske Toplice, u kojima su se branile dve čete Paveličeve gardijske brigade.
- 17. oktobar — Na komunikaciji Sunja — Kostajnica jedinice 2. brigade Unsko operativne grupe napale iz zasede nemačku kolonu i nanele joj gubitke od preko 100 mrtvih i ranjenih vojnika.
  - Oko 60 savezničkih aviona bombardovalo Vinkovce. Pogodena je, uglavnom, železnička stanica, gde je oštećeno 15 lokomotiva i oko 400 vagona. Neprijatelj je imao 45 mrtvih i 35 ranjenih vojnika.
- 18. oktobar — Posle dvodnevni borbi 10. hercegovačka udarna i 12. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ i 2. proletarska (dalmatinska) udarna brigada Primorske operativne grupe oslobodile Dubrovnik, koji je branila glavina 369. puka nemačke 369. legionarske divizije, mornarička pešadija, obalska artiljerija i oko 400 ustaša i domobrana.
  - Dvanaesta dalmatinska i 3. prekomorska brigada 26. divizije NOVJ. sa delovima 1. tenkovske brigade NOVJ. izvršile desant sa o. Brača na odsek Split — Makarska. U manjim borbama protiv delova nemačke 118. lovačke divizije, one su do 22. oktobra oslobodile Omiš, Makarsku i Zadvarje — ceo obalski pojas od Makarske do Strožanca, istočno od Splita.

- Hi oktobar — Dolovi (i. dalmatinske udarne brigade 19. divizije NOVJ izvršili napad na Obrovac, koji je branila posada jačine 400 500 nemačkih vojnika, ustaša i četnika. Zbog jakog otpora neprijatelja mesto nije zauzeto.
- 2(1. oktobar — Kod s. Mikleuška (blizu Ivanič-Grada) delovi 3. diverzantskog odreda Grupa diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku oborili nemački transportni avion. Preživela posada aviona je zarobljena.
21. oktobar — Deseta dalmatinska udarna brigada 20. divizije NOVJ oslobodila s. Aržano (kod Imotskog), koje je branilo 700 nemačkih vojnika i ustaša.
- Kod o. Dugog otoka britansko motorne topovnjače MGB tJ62, 659 i 674 i torpedni čamci MTB 637 i 638 potopili 2 nemačka desantna jurišna čamca a 2 zarobili.
- U avionskoj nesreći iznad pl. Dinare poignuo komandant 8. korpusa NOVJ general-major Vladimir Cetković Vlado, narodni heroj.
- Otpočeo dvodnevni rad IV partijske konferencije za okrug Liku. Analiziran je dotadašnji rad partijske oragnizacije u Lici i postavljeni su novi zadaci.
- Kod ž. st. Culinec (na pruzi Novska — Zagreb) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV 1 PO za Hrvatsku miniranjem srušili prugu i nemački transportni voz, te uništili lokomotivu i 8 vagona, a ostale vagone oštetili. Poginulo je i ranjeno oko 400 nemačkih oficira i vojnika. Saobraćaj je obustavljen 40 časova.
- 21/22. oktobar — Kod Obrovca 5. dalmatinska Udarne brigada 19. divizije NOVJ napala nemačke položaje i u višecasovnoj borbi imala 6 mrtvih i 28 ranjenih boraca
22. oktobar — U s. Lepoj Bukvi (kod Krapine), na okružnoj konferenciji NOF-a za okrug Krapina, izabran Okružni odbor NOF-a.
- 22/23. oktobar — Posle četverodnevni borbi na komunikaciji s. Slano — s. Oštrikovac, 1 proleterska (dalmatinska) udarna brigada i 11. dalmatinska udarna brigada 26. divizije NOVJ razbile kolonu jačine oko 4000 vojnika nemačke 369. legionarske divi./ije, koja se iz Dubrovnika probijala ka Metkoviću i Mostaru. Poginulo je oko 2000 a zarobljeno 1070 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno: 60 topova. 89 mitraljeza, 211 motornih vozila i mnogo drugog ratnog materijala.
23. oktobar — Iz Varaždina, Ludbrega i Novog Marofa jedinice Paveličeve gardijske brigade napale delove 1. zagorske NO brigade u Varaždinskim Toplicama. Posle kraće borbe neprijatelj je zauzeo to mesto.
- 23/24. oktobar — Jedinice Karlovačke brigade 34. divizije NOVJ zauzele s. Mavračiće (na pruzi Zagreb — Jastrebarsko), gde su se branili nemački vojnici. Neprijatelj je imao 59 mrtvih i 14 ranjenih vojnika i oficira, a jedinice NOVJ — 10 mrtvih i 33 ranjena borca. Zaplenjeno: 90 pušaka, 7 p. mitraljeza, 5 mitraljeza. 3 minobacača. 200 bombi, 12.000 metaka. 80 pari odela i druga oprema.
24. oktobar — U s. Zvečevu (kod Slav. Požege) poginuo obaveštajni oficir 6. korpusa NOVJ Jovan Marinković Ivo. narodni heroj.
- U luci Olibu saveznička avijacija greškom potopila naoružani brod NB 13 iz 4 pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ.
- 24/25 oktobar — Kod s. Stupnika (na pruzi Beograd — Zagreb) jedinice Cehoslovačke brigade "Jan Žižka" 12. udarne divizije NOVJ porušile prugu na 16 mesta i miniranjem srušili neprijateljski transportni voz. Neprijatelj je imao 29 mrtvih, 16 ranjenih i 3 zarobljenih vojnika.
25. oktobar — Na putu s. Posušje — s. Mrkodol jedinice 13. dalmatinske brigade 9 divizije NOVJ napale nemačku motorizovanu kolonu i uništile 21 kamion
- Osmo dalmatinska brigada 20. divizije NOVJ oslobodila Sinj Ustaško-domobanske jedinice (oko 2000 vojnika) koje su pohegle iz Sinja bile su od ostalih jedinica 20 divizije na komunikaciji Sinj — Split potpuno razbijene i zarobljene.
- 25/26. oktobar — I/među s. Okučana i Novske Omladinska udarna brigada Joža Vlahović* 40. divizije NOVJ napala nemačku motorizovanu kolonu i uništila 6 kamiona i 4 putnička automobila. Neprijatelj je imao 110 mrtvih vojnika.
26. oktobar — Naredbom Glavnog štaba NOV i PO /a Hrvatsku 12. udarna brigada 12 divizije NOVJ nazvana proleterskom.

- Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku Karlovačka brigada 34. divizije NOVJ nazvana udarnom.
  - Na putu s. Okučani — Novska jedinice 18. udarne brigade 40. divizije NOVJ uništile nemačku kolonu. Poginulo je 105 nemačkih vojnika. Zaplenjeno je 30 pušaka, 15 automata, 1 p. mitraljez i druga ralna oprema. Uništeno je 38 kamiona i 3 putnička automobila.
  - U Glini, pod rukovodstvom sekretara ZAVNOH-a otpočela konferencija predsjednika i sekretara okružnih NO odbora Banije, Korduna, Pokuplja, Like i Cazina, kao i delegata iz sreskih NO odbora sa područja okruga Banije, Korduna i Cazina. Na konferenciji, koja je trajala dva dana, razmotrena je opšta politička situacija u zemlji i postavljeni su zadaci NO odborima.
  - Jedinice 20. i 26. divizije NOVJ oslobodile Split. Zarobljeno je oko 800 domobrana, ustaša i nemačkih vojnika. Snage nemačke 264. pešadijske divizije su u toku noći napustile Split.
- 26/27. oktobar
- Između s. Leskovca i Karlovca jedinice 8. udarne i 34. divizije NOVJ porušile prugu Zagreb — Karlovac na 324 mesta.
  - Kod s. Stupnika (na pruži Vinkovci — Novska) jedinice 4. brigade 12. udarne divizije NOVJ porušile prugu na 10 mesta
27. oktobar
- GS NOV i PO za Hrvatsku izdao potčinjenim korpusima naređenje o sprovođenju veterinarskih mera u jedinicama, komandama i ustanovama u cilju što boljeg negovanja i čuvanja konja.
  - U s. Kutjevu (kod Slav. Požege), na konferenciji zadrugara iz čitave Slavonije, na kojoj se raspravljalo o obnovi zadrugarstva, izabran Zadržni odbor za Slavoniju.
- 27/28. oktobar
- Jedinice 26. divizije NOVJ odbacile zaštitničke delove nemačke 264. pešadijske divizije i oslobodile Trogir.
28. oktobar
- Kod s. Bratine (blizu Karlovca) 1. i 4. bataljon Karlovačke udarne brigade 34. divizije NOVJ, posle petočasovne borbe, odbili napad đc-lova nemačkog 1. rezervnog lovačkog puka i 5. ustaškog bataljona iz s. Crne Mlake i s. Maretića i prinudili ih na povlačenje u polazne garnizone.
  - Trinaesta divizija NOVJ izvršila neuspeo napad na Vrbovsko, koje je branio Izviđački bataljon nemačke 392. legionarske divizije i 33. ustaški bataljon.
  - Četrnaesta dalmatinska brigada 19. divizije NOVJ oslobodila s. Đevrske (kod Skradina). Nemačka posada je imala 40 poginulih i 22 zarobljena vojnika. Ostatak posade probio se ka zaseoku Roški Slap. Brigada je imala 3 mrtva i 39 ranjenih boraca.
  - Treća dalmatinska udarna brigada 9. divizije NOVJ oslobodila Imotski i zarobila 129 neprijateljskih vojnika.
  - Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku 26. divizija NOVJ nazvana udarnom.
29. oktobar
- Predsedništvo ZAVNOH-a donelo odluku o reorganizaciji sudova.
  - Jedinice Zuinberačke brigade 34. divizije NOVJ zauzele nemačko uporište u s. Bušečoj Vasi (kod Koštanjevice), zaplenivši 2 minobacača sa 78 mina, 2 mitraljeza, 4 p. mitraljeza, 4 automata, 20 pušaka, 6800 metaka, 225 bombi i drugu opremu.
  - Održana III konferencija AFZ-a za okrug Karlovac.
  - U okviru III konferencije AFZ-a za okrug Karlovac otvorena izložba ručnih radova i drugih darova koje su žene Korduna tamenile vrhovnom komandantu NOV i POJ Josipu Brozu Titu i prvoborcima ustanka na Kordunu.
  - Između Nove Gradiške i s. Okučana Omladinska udarna brigada »Joža Vlahović« 40. divizije NOVJ napala nemačku motorizovanu kolonu i uništila 12 kamiona. Neprijatelj je imao 50 mrtvih.
  - Između Slav. Broda 1 s. Vrpolja jedinice Osječke udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ porušile prugu Beograd — Zagreb na oko 100 mesta.
- 29/30. oktobar
- Na komunikaciji Nova Gradiška — s. Banova Jaruga jedinice 40. divizije NOVJ i Posavskog NOP odreda 6. korpusa NOVJ porušile 12 mostova.
30. oktobar
- Na komunikaciji Vinkovci — Slav. Brod jedinice Cehoslovačke brigade »Jan Žiška« 12. udarne divizije NOVJ napale neprijateljsku kolonu i uništile 40 kola. 1 kamion, 2 putnička automobila i 1 motocikl. Poginulo je 46 neprijateljskih vojnika.

- Između s. Vrpolja i s. Starih Perkovaca jedinice Osječke udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ porušile prugu Beograd — Zagreb na 52 mesta.
- Snage nemačke 264. pešadijske divizije napustile Zadar. Sutradan su u grad ušle jedinice Zadarskog NOP odreda.
- 30/31. oktobar — Delovi 1. brigade 33. divizije NOVJ napali na oko 300 nemačkih vojnika u s. Sumečanima (kod Ivanić-Grada). Napad nije uspeo zbog intervencije neprijatelja iz s. Križa.
- 31. oktobar — Pri Glavnom Stabu NOV i PO za Hrvatsku formirana Komanda stana.
- Jedinice Karlovačke udarne brigade 34. divizije NOVJ porušile železničku prugu Zagreb — Karlovac na 54 mesla.
- U s. Ilovcu (kod Karlovca) ustaše obesile člana SK KPH i OK SKOJ-a za Gorski kotar Ivanku Trohar, narodnog heroja.
- Jedinice 19. divizije NOVJ oslobodile Skradin.
- Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ rasformiran Svilajsko-mosečki NOP odred a njegovim ljudstvom popunjene jedinice 20. divizije NOVJ.
- Oktobar k. — Održana I konferencija AFZ-a za okrug Knin.
- Oktobar — U Petrovoj gori izašao prvi broj lista «Narodna prosvjeta». Izdavao ga Odjel narodne prosvjete ZAVNOH-a.
- Pri pokušaju bekstva iz logora u Slaraj Gradiški ubijen član rejonskog komiteta KPH u Zagrebu i rukovodilac partijske organizacija u logoru Ivan Sabljak, narodni heroj.
- Po naređenju Štaba 8. korpusa NOV.T formiran Drniški NOP odred.

MAKEDONIJA

- 1. oktobar — Po naređenju Štaba 2. operativne zone NOV i PO Makedonije formirane Komanda bitoljskog vojnog područja i komande mesta za Resen i Davat.
- Kod s. Beranca i s. Topolčana (blizu Prilepa) 1. bataljon 7. i 2. bataljon 5. makedonske NO brigade napali nemačku kolonu od 15 kamiona i naneli joj gubitke od 16 mrtvih. Po povlačenju bataljona nemačke jedinice su u s. Topolčanima zapalile oko 20 kuća.
- U Prespi rasformiran Kruševski NOP odred a njegovo ljudstvo ušlo u sastav Bitoljsko-prespanskog NOP odreda
- S pravca Strumice delovi nemačke 22. pešadijske divizije (16. puk sa 122. tenkovskim izviđačkim bataljonom i jednim divizionom artiljerije) otpočeli napad na Be-rovo. Posle dvodnevnih borbi protiv delova 50. divizije NOVJ ovladali su gradom.
- Prvi bataljon 5. makedonske NO brigade izvršio neuspeo napad na nemačke delove u s. M. i G. Konjarima (kod Prilepa).
- i/2. oktobar — Između Skoplja i Velesa (sada: Titov Veles) delovi 8. makedonske brigade 42. divizije NOVJ porušili železnički most na Markovoj reci i prugu na više mesta.
- 2. oktobar — Kod Mramorske klisure (na putu Prilep — Gradsko) 10. makedonska brigada 41. divizije NOVJ iznenada napala nemačku kolonu i posle osmočasovne borbe uništila 10 kamiona i nanela neprijatelju gubitke od oko 120 mrtvih i ranjenih vojnika.
- Na ivanječkim položajima (blizu Prilepa) 3. bataljon 5. makedonske NO brigade napao nemačku kolonu koja je nastupala s pravca Bitolja i posle dvočasovne borbe odbacio je ka komunikaciji Bitolj — Prilep. U s. Loznanina bataljon je zapalio nemačke magacine benzina i odečne opreme i neprijatelju naneo gubitke od oko 15 mrtvih i ranjenih, a sam je imao 1 ranjenog borca.
- U s. Rakotincima (blizu Skoplja) delovi 8. makedonske brigade 42. divizije NOVJ napali nemačko obezbeđenje na osmatračnici i naneli mu gubitke od 5 mrtvih, a sami imali 3 ranjena i 2 nestala borca. Uništena su 4 kamiona i 1 motocikl. Istoga dana u rejonu s. Grčac — s. Krušopck — s. Nerezi dva bataljona 8. brigade vodila su borbu protiv balista.
- Na pruži Skoplje — Veles (sada: Titov Veles) 3. makedonska NOU brigada 42. divizije NOV.T napala nemačku kompoziciju. Oko 50- nemačkih vojnika je poginulo ili se utopilo u Vardaru. Pruga je razrušena na 14 mesta.

2. oktobar
- Na putu Skoplje — Veles (sada: Titov Veles) delovi 8. makedonske brigade 42. divizije NOVJ porušili most na Markovoj reci. Zatim su u borbi kod s. Nereza, s. Grčaca i s. Itrušnepeka zarobili 10 balista.
  - U rejonu Kavadaraca. od ljudstva 18. dopunske brigade 41. divizije NOVJ. formirana 11. makedonska NO brigada.
Kod s. Zelenikova (na pruzi Skoplje — Titov Veles) 12. makedonska brigada 42. divizije NOVJ razrušila ponovo popravljene deo železničkog mosta i na nekoliko mesta porušila nasip.
  - Na putu s. Am./ali - Berovo delovi 4. makedonske brigade 50. divizije NOVJ iz zasede napali i razbili nemačku kolonu koja se iz Strumice kretala za Berovo. Uništen je 1 kamion a zaplenjeno je 9 konja, 2 dvokolice s municijom i druga ratna oprema.
- J/4, oktobar
- Kod s. Zelenikova (na pruzi Skoplje — Titov Veles) 1. bataljon 3. makedonske NOU brigade na nekoliko mesta porušio prugu i železnički most na Kadinoj reci.
  - Na putu Skoplje — Kačanik delovi 8. preševske NO brigade sačekali u zasedi nemačku kolonu od 11 kamiona i 3 kamiona oštetili. Poginulo je 10 nemačkih vojnika a oko 15 ih je ranjeno.
1. oktobar
- U s. Aljunji (blizu Kumanova) formirana 18. makedonska NO brigada.
  - Delovi nemačke 22. pešadijske divizije (16. puk sa 122. tenkovskim izviđačkim bataljonom i jednim artiljerijskim divizionom) ovladali Pehčevom.
  - U rejonu s. D. Disana (kod Kavadaraca) jače nemačke snage napale delove 9. makedonske brigade 41. divizije NOVJ i prinudile ih na povlačenje ka s. G. Disanu. Neprijatelj je imao oko 15 poginulih vojnika
  - Balisti iz kičevskog kraja zapalili s. Karbunicu (blizu Kičeva). Selo je potpuno izgorelo.
  - Kod s. Rlevaca (blizu Titovog Velesa) delovi 3. makedonske NOU brigade napali nemačku izviđačku grupu i zarobili 3 nemačka vojnika, dok su 2 poginula. Zaplenjena su 3 motocikla i 1 putnička kola
- 1/5 oktobar
- Na položajima ispred Borova dva bataljona 13. makedonske brigade 50. divizije NOVJ napali nemačke delove i uspeli da probiju nemačku odbranu. Zbog nedostatka municije obustavljen je dalji napad, te se bataljoni povukli za s. Rusinovo. Brigada je imala 3 ranjena borca, a neprijatelj 1 mrtvog i 4 ranjena vojnika.
- U rejonu s. Miletkova (blizu Udova) delovi 9. makedonske brigade 41. divizije NOVJ, minirajući prugu, srušili dva nemačka transportna voza i porušili most na putu s. Miletkovo — Đevđelija. Prema nepotpunim podacima neprijatelj je imao oko 80 žrtava.
  - U s. Sindeličevu (kod Skoplja) a. preševska NO brigada, posle tročasovne borbe, razbila nemačku posadu od oko 70 vojnika. Brigada je imala 1 poginulog i 4 ranjena borca, dok je neprijatelj imao 22 zarobljena i 5 poginulih vojnika i 1 oficira. Uništeno: 1 tenk, 4 kamiona i 1 motocikl. Zaplenjeno: 1 minobacač, 2 mitraljeza, 12 pušaka, municija i druga oprema.
2. oktobar
- Kod prevoja Davala i Sirhana (na putu Resen — Bitolj). posle četvorodnevni borbi protiv 7. makedonske brigade 49. divizije NOVJ, nemačka 104. lovačka divizija, koja se povlačila iz Albanije, uspela je da se glavnim snagama probije za Bitolj. U ovim borbama neprijatelj je imao 120 mrtvih a 7. brigada 20 mrtvih i 15 ranjenih boraca
  - U rejonu s. Rlevaca (blizu Titovog Velesa) delovi 3. makedonske udarne brigade 42 divizije NOVJ razbili grupu od oko 80 nemačkih vojnika koji su došli kao pomoć izviđačkim jedinicama napadnutim prethodnog dana u istom rejonu. Poginulo je 16 a zarobljeno 6 nemačkih vojnika. Brigada je imala 1 mrtvog i 11 ranjenih boraca. Zaplenjeno je: 1 top. 3 mitraljeza. 1 kamion i druga ratna oprema.
- Oktobar p
- U s. Zegnjanima (kod Kumanova) formirana 17. makedonska NO brigada
  - U Prilepu, pri GS NOV i PO za Makedoniju, formirano artiljerijsko odeljenje.
- A/6 oktobar
- Kod ž. st. Miletkovo (na pruzi Đevđelija — Demir-kapija) delovi 9. makedonske brigade 41. divizije NOVJ napali nemačku posadu. Posle dvočasovne borbe, zbog jakog otpora neprijatelja, oni su se povukli uz gubitke od 3 ranjena borca.
- C. oktobar
- GS NOV i PO za Makedoniju naredio Stabu 1. operativne zone da prostorije Skoplje — Tetovo i Kačanik — Skopska Crna gora što skorije očisti od balista kojima se

nemačke jedinice koriste za zaštitu komunikacija pri izvlačenju Kačaničkom klisurom. Pored toga treba da, rušenjem komunikacija, usporavaju izvlačenje nemačkih snaga na sever i da im nanese što veće gubitke. Time bi se olakšala dejstva jedinica 4. operativne zone na prostoriji Kičevo — Polog.

- GS NOV i PO za Makedoniju izvestio VS NOV i POJ da je partizansku brigadu Goce Delčev*. formiranu u Sofiji od Makedonaca, stavio pod svoju komandu.
- U duhu sporazuma GS NOV i PO za Makedoniju i bugarske 4. armije o zajedničkom dejstvu jedinica na bregalničko-strumičkom pravcu, komandant bugarske 4. armije Izdao zapovest. da severna grupa (sastava: 18. i 33 pešadijski puk 5. pešadijske divizije) nastupa pravcem Carevo Selo (sada: Delčevoi — Kočane sa zadatkom da do 12. oktobra izbije na liniju s. Trogirici — K. Balvan — s. Argulica; da južna grupa (sastava: 2. pešadijski bataljon 1. mitraljeski bataljon i 1. protivtenkovska četa 5. pešadijskog puka. 2. brdski artiljerijski divizion i 1. haubička baterija 105 mm) nastupa pravcem Bukovik — Berovo — Džami tepe (kod Strarnice): da 7. pošadijska divizija i konjička brigada dejstvuju na pravcu 3. Novo Selo — Strumica.
- Na Skopskoj Crnoj gori, od ljudstva 8 i 12. preševsko NO brigade, formirana 16 makedonska NO brigada.
- U rejonu s. Trojkrsti — s. Ivanjevci (na putu Prilep — Bitoj), posle trodnevnih borbi protiv nemačkih kolona. 5. makedonska brigada 49. divizije NOVJ, pod jakim pritiskom nadmoćnih neprijateljskih snaga, povukla se na položaje Sv. l'odor — s. Trnovci — s. Bučin. Nemačke jedinice su spalile s. Trojkrsti i s. Ivanjevce. Brigada je imala 4 poginula i 11 ranjenih boraca.

G/7 oktobar

- U rejonu s. Dračeva (blizu Skoplja) 1. bataljon 12. makedonske NO brigade napao nemačko obezbeđenje na pruzi i porušio prugu na nekoliko mosta.

7 oktobar

- Inicijativni odbor NOF-a Makedonije i/.dao uputstvo o stvaranju opštinskih, sreskili. oblasnih i gradskih odbora NOF-a.
- GS NOV i PO za Makedoniju upozorio potčelnjene jedinice da lekari treba da pregledaju zaplenjenu hranu, jer postoji mogućnost da je nemačke jedinice zatruju.
- GS NOV i PO za Makedoniju naredio Stabu 4 operativne zone da izda naredenj' da se bivši pripadnici četnika iz broskog kraja vrata svojim kućama i prijave organima narodnih vlasti, pošto oni nisu počinili nikakve zločine, te im ne preti nikakva opasnost u pogledu gonjenja.
- U rejonu s. Govrljeva, manastira Sv. Petke i s. Barova Ciflika (blizu Skoplja) 8. makedonska brigada 42. divizije NOV.T napala baliste i posle šestočasovne borbe ovladala tim selima i izbila na r. Tresku. Pošto su baliste dobile pojačanja, kao i podršku nemačke artiljerije iz rejona s. G. Vodna. 8. brigada se povukla na polazne položaje s. Jabolci, s. Osinčani. Poginulo je 5 i zarobljeno 5 balista.
- Na krivorečkom pravcu otpočela zajednička dejstva bugarske 1. armije i 17 i 18 makedonske brigade Kumanovske divizije NOVJ protiv delova nemačke 11 vazduhoplovno-poljske divizije.
- Komanda bugarske 1. armije izdala potčinjenim jedinicama (1. i 2. pešadijskoj diviziji) zapovest za napad pravcem Đueševo — Kriva Palanka — Straein. Druga pešadijska divizija (9, 21. 27. i 36. pešadijski puk) dobila je zadatak da energičnim napadom ovlada Krivom Palankom i do pada mraka izbije na liniju Konjski rid — s. Baševo — s. Dubočica — Straža — Kosmatica — Breza, a sledećeg dana izbije ispred stracinskih položaja. U IT ešelonu zadržana je 1. pešadijska divizija.

7/8. oktobar

- U rejonu s. Capara i Prevalca (na putu Bitolj — Uesen) dva bataijona 7. makedonske brigade 49. divizije NOV.T sačekala u zasedi jednu nemačku kolonu i jakom iznenadnom vatrom, sa bliskog odstojanja, naneii joj velike gubitke. Prema nepotpunim podacima neprijatelj je imao oko 160 mrtvih. Spaljena su 4 kamiona s municijom, ubijeno je oko 50 konja i uništen je razni materijal. Bataljoni su imali 1 mrtvog i 2 ranjena borca.
- Na pruzi Skoplje — Veles (sada: Titov Veles) 12. makedonska brigada 42. divizije NOVJ napala nemačku posadu na ž. st. Zelenikovo, uništila 2 vagona s materijalom i porušila oko 2 km pruge.

8 oktobar

- Prezidijum ASNOM-a pismenim putem zahtevao od GS NOV i PO /a Makedoniju da traženi prosvetni kadar otpusti iz vojske i stavi na raspolaganje narodnooslobodilačkim odborima.
- Na osnovu uputstva sovjetske misije pri VS NOV i POJ. GS NOV i PO za Makedoniju dao direktivu 2. operativnoj zoni da rasformira Ruski partizanski bataljon a ljudstvo rasporedi po jedinicama

- Četrdeset osma divizija NOVJ napala Kičevo i uporišta severoistočno od njega, u kojima su se branili balisti. Posle vrlo oštre i uporne borbe 1. makedonska NOU brigada je narednog dana oslobodila Kičevo. ali je, zbog nepovoljne situacije kod ostalih snaga 48. divizije i zbog pritiska novih snaga balista, u toku noći napustila grad, zarobivši oko 200 balista. Brigada je imala oko 10 poginulih i 30 ranjenih boraca. Zaplenjeno je dosta ratnog materijala.
- Kod s. Šutova, s. Premke i s. Garana (kod Kičeva) 6. makedonska brigada 48. divizije NOVJ vodila vrlo tešku borbu protiv balističkih snaga, koje su branile svaku kuću. Zbog situacije kod s. Srbice, gde je bila potisnuta 13. makedonska brigada, i zbog pristizanja neprijateljskih pojačanja, koja su se pojavila iza leđa jedinicama, 6. brigada se povukla za s. Orlance i s. Celopek.
- Na Skopskoj Crnoj gori 10 makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ, posle trodnevni borbi, odbila napade balističkih snaga sa pravca s. Matejče, s. Ormana i s. Brazde, koje su pokušavale da je odbace od komunikacije Skoplje — Kačanik i da omoguće nesmetan saobraćaj nemačkih snaga Brigada je uspela da održi položaje, s kojih je kasnije stalno napadala nemačke transporte i kolone. Gubici neprijatelja: 5 poginulih i 22 ranjena balista.
- Između ž. si. Sv. Đorđe i s. Gradeca (na pruzi Demir-kapija — Đevdelija) delovi 9. makedonske brigade 41. divizije NOVJ, u trodnevnim akcijama, srušili 3 mostova i oko 300 m pruge. Zbog miniranja pruge kod s. Prždeva i Demir-kapije srušila su se dva nemačka transportna voza sa ljudstvom. Prema nepotpunim podacima neprijatelj je imao preko 100 poginulih i ranjenih, a 9. brigada 3 ranjena borca.
- Posle dvodnevni borbi protiv delova nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije, jačine do bataljona. bugarska 2. pešadijska divizija oslobodila Krivu Palanku. Na grad je napadao 9. pešadijski puk. dok su ostale snage divizije vršile obuhvat sa severa i juga. Za to vreme 17. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ napadala je nemačke transporte i obezbeđenja na komunikaciji Kumanovo — Kriva Palanka, a 18. makedonska NO brigada na komunikaciji Kumanovo — Preševo.
- U rejonu s. Smilovaca 10. makedonska brigada 41. divizije NOVJ napala i odbacila nemačku motorizovanu kolonu koja je pokušala da se iz Prilepa, preko s. Izvora, probije u Veles (sada: Titov Veles).

9. oktobar

- Na komunikaciji Kumanovo — Preševo delovi nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije i balisti, koji su težili da se probiju za Vranje, napali 18. makedonsku brigadu Kumanovske divizije NOVJ. Brigada je, posle oštiri višecasovni borbi, uspela da održi svoje položaje.
- U Kačaničkoj klisuri 16. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ srušila 3 mosta i vodila borbu protiv nemačkih kolona koje su se iz Skoplja probijale za Kačanik.
- U rejonu s. Drenova i s. Grbavca (blizu Kavadaraca) 11. makedonska brigada 41. divizije NOVJ uspela da, posle višecasovni borbi protiv nemačkih prednji delova, održi položaje. (Odatle je naredni dana napadala nemačke kolone koje su se izvlačile od Prilepa za Gradsko.)
- Na putu Kumanovo — Kriva Palanka 17. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ napala nemačke delove, uništila nekoliko kamiona i nanela neprijatelju dosta gubitaka.
- Na komunikaciji Skoplje — Veles (sada: Titov Veles) 3. makedonska udarna brigada 42. divizije NOVJ napala manju nemačku kolonu i uništila 4 kamiona i nešto ratne opreme. Zatim je u rejonu Velesa brigada uništila lokomotivu i 6 vagona, porušila prugu na 14 mesta 1 pri tom nanela neprijatelju gubitke od oko 20 mrlvi vojnika
- Izvršivši juriš, delovi 50. divizije NOVJ zauzeli Berovo i produžili nastupanje ka Pchčevu. Sledećeg dana, usled napada jači neprijateljski snaga. Berovo je napušteno. U tim borbama uništena su 4 neprijateljska kamiona.
- Kod prevoja Đavata (na komunikaciji Bitolj — Resen) delovi 49. divizije NOVJ napali nemačku kolonu od oko 150 vozila i prinudili je da se, uz osetne gubitke, povuče za Bitolj.

70. oktobar

- Komandant 15. korpusa NOVJ i predstavnik engleske misije pri GŠ NOV i PO za Makedoniju uputili pismo komandantima nemačkih snaga bitoljskog i prilepskog garnizona, u kome ih pozivaju na sastanak radi dogovora o zameni zarobljenika.
- Osamnaesta makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ ponovo zatvorila komunikaciju Kumanovo — Preševo, te su se nemačke snage morale probijati preko Gnjilana, pošto je komunikaciju u Kačaničkoj klisuri bila posela 16. makedonska NO brigada.

- Us. Laki (kod Kočana), od delova brigade »Goce Delčev« i 13. makedonske NO brigade i novih boraca, formirana 19 makedonska NO brigada (nazivana i brigadom »Goce Delčev«).
  - Us. Laki (kod Kočana), od ljudstva koje je ranije služilo u artiljerijskim jedinicama, formirana Artiljerijska brigada 50. divizije NOVJ.
- U. oktobar*
- Delovi 16. makedonske NO brigade (oko 500 boraca), posle vrlo oštih dvodnevni borbi, prinudili snage balista da se, uz obostrane osetne gubitke, s položaja Ramno, Bilo. Crni kamen, Pupljak. Barjak na Skopskoj Crnoj gori povuku dublje u ovu planinu.
- 12. oktobar*
- U dvodnevni akcijama na komunikaciji Kumanovu — Kriva Palanka 17. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ uništila nekoliko nemačkih vozila i vodila borbu protiv nemačkih obezbeđujućih delova kod s. Orah i Straže.
  - PK SKOJ-a za Makedoniju uputio direktivno pismo skojevskim organizacijama Makedonije, u kome postavlja zadatke u vezi sa pretkongresnom aktivnošću: organizovati takmičenje između pojedinaca i omladinskih organizacija; proučavati kongresni materijal; izabrati prema dalom uputstvu i ključu, delegate za II kongres antifašističke omladine Makedonije.
  - Posle pregrupisavanja bugarska 1. armija (1. i 2. pešadijska divizija) otpočela napad na ojačani puk nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije u rejonu Stražina (između Krive Palanke i Kumanova).
  - Kod s. Zelenikova (na pruzi Skoplje — Titov Veles) delovi 12. makedonske brigade 42. divizije NOVJ porušili železnički most.
  - Posle dvodnevni borbi u rejonu s. G. Balvana i s. D. Trogirca (na komunikaciji Kočane — Slip) 14. makedonska brigada 50. divizije NOVJ razbila slabije nemačke delove a ostale snage prinudila da se povuku za Kočane i Slip.
  - Kod Prentovog mosta (na komunikaciji Ohrid — Resen) 5. makedonska brigada 49. divizije NOVJ napala nemačku kolonu koja se probijala za Ohrid i odbacila je u Resen.
- 13. oktobar*
- GS NOV i PO za Makedoniju tražio od Operativnog štaba za Kosovo i Metohiju da deo snaga uputi na Skopsku Crnu goru radi dejstva na komunikaciji Skoplje — Uroševac, pošto je 16. makedonska NO brigada dej.sivovala na putu i ž. pruzi Skoplje — Kačanik.
  - Posle šestodnevni borbi južna grupa bugarske 4. armije (sastava: 2. pešadijski bataljon, 1. mitraljeski bataljon i 1. protivtenkovska četa 5. pešadijskog puka, 2. brdski artiljerijski divizion i 1. haubička baterija 105 mm) ovladala Bukovikom (blizu Pehčeva), koji je branila jedna četa 16. pešadijskog puka nemačke 22. pešadijske divizije.
  - Posle borbi na vrhu Vrteški (kod Pehčeva) 13. makedonska brigada 50. divizije NOVJ oslobodila Pehčevo, a njen 1. bataljon ovladao nemačkim položajima na vrhovima Golaku i Čavki.
  - Posle trodnevni borbi protiv delova nemačke 22. pešadijske divizije, 4. makedonska brigada 50. divizije NOVJ, Konjički eskadron GS NOV i PO za Makedoniju i delovi ojačanog bugarskog 5. pešadijskog puka oslobodili Berovo.
  - U rejonu Bukova (na komunikaciji Resen — Ohrid) ojačani 3. bataljon 5. makedonske NO brigade iz zasede napao nemačku auto-kolonu. Posle borbe kolona se probila za Ohrid. Zapaljeno je 15 kamiona a jedan je zaplenjen. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i 10 ranjenih vojnika.
  - Kod s. Lašca (blizu Bitolja) Bitoljsko-prespanski NOP odred minirao komunikacije. U toku noći na minirani deo puta naišla je nemačka kolona, te je od mina pretrpela osetne gubitke.
  - U rejonu s. G. Solno — s. Govrlevo (kod Skoplja) oko 500—600 balista iznenada napalo 12. makedonsku brigadu 42. divizije NOVJ. Posle petočasovne borbe ona ih je odbacila, nanevši im gubitke od 3 mrtva i 3 ranjena, i održala posednute položaje uz gubitke od 3 mrtva i 2 ranjena borca.
- 13/14. oktobar*
- U rejonu s. Kažana (na komunikaciji Bitolj — Resen) 2. bataljon 7. makedonske NO brigade iz zasede napao nemačku kolonu (jačine do jednog bataljona) i naneo joj gubitke od oko 30 mrtvih i ranjenih vojnika. Bataljon je imao 1 ranjenog borca. Zaplenio je: 4 puške, 1 automat, 3 pištolja, nekoliko sanduka municije i nekoliko kola vojničke opreme i drugog materijala.

14. oktobar
- PK SKO.I-a za Makedoniju uputio pismo 1- i 3 oblasnom komitetu SKOJ-a: obaveštava ih o reorganizaciji oblasnih komiteta (od četiri formirana tri komiteta) o proširenju njihove teritorije i o popuni komiteta novim članovima: postavlja zadatke u vezi sa pretkongresnom aktivnošću omladine Makedonije.
  - Na Milutinskom ridu (na komunikaciji Kumanovo — Kriva Palanka) nemačke snage napale 4. bataljon 17. makedonske NO brigade. Bataljon je uspeo da odbije neprijatelja, nanevši mu gubitke od 13 mrtvih, i da zadrži položaje.
  - U rejonu s. Smokvica — s. Miletkova (na komunikaciji Devdelija — Gradec) 9. makedonska brigada 41. divizije NOVJ, posle 20-časovne borbe, uspeła da zadrži nemačke snage i da im onemogući dalji pokret u pravcu Velesa (sada: Titov Veles).
  - U rejonu s. Bigie (na komunikaciji Delčevo — Kočane) 13. makedonska brigada 50 divizije NOVJ vodila borbu protiv nemačkih snaga i uspeła da održi položaje.
15. oktobar
- U Krivoj Palanci zamenik komandanta GS NOV i PO za Makedoniju i komandant bugarske 1. armije dogovorili se o koordiniranju zajedničkih dejstava na odsecima Kriva Palanka — Kumanovo i Kumanovo — Vranje. Pored ostalog, sačinjen je plan za ovladavanje stracinskim položajima, na kojima su se branili delovi nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije, i regulisano je snabdevanje bugarskih vojnika.
  - U Di-enovačkoj klisuri (na komunikaciji Prilep — s. Gradsko) 10. makedonska brigada 41. divizije NOVJ napala nemačke delove i ubila 14 nemačkih vojnika, i uništila 2 kamiona i jedna kola. Zbog čestih napada jedinica 41. divizije na nemačke kolone na ovoj komunikaciji, neprijatelj je spalio s. Drenovo.
  - U rejonu s. Dubrave (na komunikaciji Devdelija — Negotino) 9. makedonska brigada 41. divizije NOVJ napala nemački transportni voz i nanela neprijatelju gubitke od oko 40 mrtvih vojnika. Pored toga, ona je porušila prugu na nekoliko mesta, zbog čega je saobraćaj bio prekinut 24 časa, i uništila 1 kamion.
- i. Oktobar p.p.*
- GS NOV i PO za Makedoniju izdao naredbu o podeli Makedonije na tri korpusne oblasti (1. skopsko-pološku, 2. bitoljsko-debarsku i 3. bregalničko-strumičku), n organizacionoj strukturi korpusnih oblasti, komandi mesta i područja i o zadacima njihovih organa.
  - U rejonu Kumanova rasformirana 11. makedonska NO brigada. Njeno je ljudstvo ušlo u sastav 3. makedonske NOU brigade.
  - Us. Miokazi (kod Kičeva) reorganizovana Porečka makedonska NO brigada i dobila naziv: 15 makedonska NO brigada.
  - Po naređenju GS NOV i PO za Makedoniju, Skopski NOP odred ušao u sastav 16 makedonske NO brigade.
- 15/1H. oktobar
- U rejonu ž. st. Zelenkovo (na pruži Titov Veles — Skoplje) 3. makedonska udarna brigada 42. divizije NOVJ miniranjem pruge srušila nemački transportni voz.
16. oktobar
- U duhu naređenja Štaba 15. korpusa NOVJ. Štab 41. divizije NOVJ izdao naredbu o načinu snabdevanja jedinica životnim potrebama (ratni plen, konfiskacija, rekvizicija, dobrovoljni prilozi itd.). Zabranjuje se da vojnici sami traže hranu pri ulasku u naseljena mesta, već se naređuje da to čine odgovorni organi jedinica preko komandi područja i komandi mesta ili NO odbora.
  - Na desnoj obali r. Troske 12. makedonska brigada 42. divizije NOVJ napala baliste i odbacila ih preko roke, očistivši teren i/među s. Grčeca, s. Krušopeka i s. Nereza Brigada je imala 1 mrtvog i 4 ranjena borca, a ubila je i ranila oko 10 balista.
  - U rejonu s. Umin-Dola (na komunikaciji Skoplje — Kumanovo) minerska grupa 17. makedonske NO brigade porušila put i prugu na B mesta, pa je saobraćaj bio prekinut više časova.
  - U rejonu s. Rakle (na komunikaciji Prilep — Titov Veles) 1. bataljon 10. makedonske NO brigade napao manju nemačku pešadijsku kolonu i oslobodio 19 bugarskih zarobljenih vojnika.
17. oktobar
- Četrnaesta makedonska brigada 50. divizije NOVJ napala Kočane i prodrła do železničke stanice i kasarne, te onemogućila da nemačke snage iz ovog garnizona intervenišu na pravcu Bigia — Carevo Selo (sada: Delčevo), gde su vođene vrlo oštre borbe. Brigada se, pod pritiskom jakih neprijateljskih snaga, povukla za s. Pantelaj. uz gubitke od 20 mrtvih i 35 ranjenih boraca. Neprijatelj je imao dosta gubitaka pored ostalog zarobljena su 24 nemačka vojnika.
  - SK SKOJ-a za Skoplje dostavio PK SKOJ-a za Makedoniju izveštaj o broju i stanju omladinskih odbora formiranih na teritoriji sreza i MK SKOJ-a za Skoplje i o aktuelnim zadacima tih odbora.

- Severna grupa bugarske 4. armije (sastava: ojačani 18. i 33. pešadijski puk 5. pešadijske divizije), posle trodnevnih borbi protiv delova 16. pešadijskog puka nemačke 22. pešadijske divizije, oslobodila Carevo Selu (sada: Delčevo).
- Južna grupa bugarske 4. armije (sastava: 2. pešadijski bataljon, 1. mitraljeski bataljon i 1. protivLenkovska četa 5. pešadijskog puka, 2. brdski artiljerijski divizion i 1. haubička baterija 105 mm), bez dodira s neprijateljem, izbila na prevoj Džami tepe (kod Strumice), gde je ostala sve do 6. novembra kada je ušla u već oslobođenu Strumicu.

18. oktobar

- Prema direktivi VŠ NOV i POJ, GŠ NOV i PO za Makedoniju izdao naređenje da se u korpusima, od ljudstva koje je ranije služilo u artiljerijskim jedinicama, organizuju artiljerijski kursevi, koji bi otpočeli 1. novembra.
- Nastupajući putem Resen — Ohrid. 1. makedonska udarna brigada 48. divizije NOVJ ušla u Ohrid i produžila za Strugu. U Strugi je bilo oko 700 nemačkih vojnika i oko 100 balista, koji su imah jako utvrđene položaje na prilazima gradu. U toku ovog i narednog dana ova brigada i 4. šiptarska NO brigada izvršile su nekoliko napada, ali Strugu nisu zauzele, već su se povukle na liniju s. Morovišle — Ciglana i držale grad u blokadi. U tim borbama brigade su imale 7 poginulih i 4 ranjena, a neprijatelj je imao oko 40 mrtvih, 15 ranjenih i 14 zarobljenih.
- Posle sedmodnevnih oštrih borbi protiv jedinica ojačanog puka nemačke 1. vazduhoplovno-poljske divizije, 1. pešadijska divizija bugarske 1. armije ovladala položajima u rejonu s. Dubočice i s. Petralice, a 2. pešadijska divizija ovladala Strazinom, dok je 1. pešadijski puk 1. pešadijske divizije natkrilio stracinske položaje sa severa. U toku noći nemačke snage su se povukle na ranije organizovane stracinske položaje.
- U rejonu s. Zdunje, s. Grgurnice i s. Sedlareva (kod Tetova) 8. makedonska brigada 42. divizije NOVJ završila dvodnevnu žestoku borbu protiv balista, nanevši im gubitke od oko 30 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 8 ranjenih boraca.
- Clan PK SKOJ-a za Makedoniju dostavio izveštaj PK SKOJ-a o stanju SKOJ-a i omladinske organizacije u veleskom srezu. Izveštaj obuhvata stanje kadrova, broj novoformiranih omladinskih odbora i radnih četa po selima i predstojeće zadatke.
- Kod s. Somaljice. s. Negovea. s. Reljana i s. Novog Sela (na komunikaciji Kumanovo — Bujanovac) 18. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ odbila napad nemačkih snaga koje su težile da je odbace s tih položaja i sebi omoguće nesmetan pokret i transport duž te komunikacije. Brigada je imala 2 mrtva i 6 ranjenih a neprijatelj 10 do 15 mrtvih i ranjenih. Saveznička avijacija je u toku dana mitraljirala jednu nemačku kolonu i zapalila 9 vozila.
- Posle trodnevnih borbi protiv obezbeđujućih delova nemačke 22. pešadijske divizije, 13. makedonska brigada 50. divizije NOVJ ovladala položajima u rejonu Mogilka — Bigia (blizu Delčeva), uspostavila čvrstu vezu s jedinicama bugarske 4. armije, koje su napadale s fronta, i zajedničkim dejstvom prinudila nemačke snage da se povuku na nove položaje kod s. Istibanje (blizu Kočana).
- U Širokom dolu (kod Berova) formirana 20. makedonska NO brigada.

19. oktobar

- U duhu direktive GŠ NOV i PO za Makedoniju, Štab 51. divizije NOVJ izdao zapovest: da 4. NO brigada preseče komunikaciju Valandovo — Strumica, 20. NO brigada pravac Strumica — Radovište, 21. NO brigada pravac Strumica — Novo Selo, Artiljerijska brigada pravac Strumica — Berovo i da na pomenutim komunikacijama nanose neprijatelju što veće gubitke i otežavaju mu izvlačenje.
- Trinaesta makedonska brigada 50. divizije NOVJ protenda nemačke delove iz s. Vinice (blizu Kočana), a sutradan i iz s. Jačimova. Za to vreme jedinice bugarske 5. pešadijske divizije vodile su borbe protiv nemačkih snaga kod s. Istibanje (blizu Kočana). Pri povlačenju neprijatelj je zapalio nekoliko kuća u s. Vinici.
- U Širokom dolu (blizu Berova), od jednog bataljona 4. makedonske NO brigade, brigade »Goce Delčev« (formirane od Makedonaca u Sofiji) i novih boraca, formirana 21. makedonska NO brigada.
- Na komunikaciji Skoplje — Kačanik delovi 16. makedonske brigade Kumanovske divizije NOVJ iz zasede napali nemačku kolonu i uništili 5 kamiona. Neprijatelj je imao 12 mrtvih.
- Da bi se otežalo snabdevanje nemačkog okupatora i da se ne bi remetilo ekonomsko stanje u Makedoniji, Prezidijum ASNOM-a uputio oblasnim NO odborima odluku o zabrani iznošenja robe istoke, žita, vune i drugih proizvoda) sa slobodne teritorije na okupiranu teritoriju.

- U rejonu Kesendra — s. Rajac (blizu Kavadaraca) 2. bataljon 11. makedonske NO brigade napao nemačke delove I zbacio ih s položaja. Kad mu je pristiglo pojačanje, neprijatelj je povratio položaje. Kod s. Drenova je 3. bataljon pomenute brigade uništio 4 nemačka kamiona i 1 motocikl.
- Kod s. FariSa 10. makedonska brigada 41. divizije NOVJ zbacila nemačke delove s položaja. Ali je u rejonu s. Raklene i s. Nikodina (kod Prilepa) neprijatelj pružao vrlo žilav otpor.

20. oktobar

- Prezidijum ASNOM-a doneo uputstvo o organizaciji NO odbora u Makedoniji.
- GS NOV i PO za Makedoniju uputio direktivu Štabovima 15. i 16. korpusa NOVJ: 15. korpus da oslobodi Pelagoniju i prostoriju oko Ohridskog i Prespanskog jezera, a 16. korpus da oslobodi dolinu Vardara sa gradovima Velesom (sada: Titov Veles) i Skopljem.
- U cilju oslobođenja zapadne Makedonije. 15. korpus NOVJ izdao zapovest: da 10. brigada 41. divizije NOVJ, na položajima Mukös — s. Pomenovo — Uši, zatvori put Prilep — Veles (sada: Titov Veles) a da 9. brigada te divizije, iz s. Drcnovca, štiti aerodrom Zrze; da 49. divizija NOVJ dejstvuje na komunikaciji Prilep — Bitolj i da sadejstvuje sa 41. divizijom NOVJ u borbama za Prilep; da 48. divizija NOVJ dejstvuje na prostoru Ohrid — Struga, a zatim oslobodi Kičevo i Gostivar i čelu tu prostoriju očisti od balista.
- U visini Ormana (na komunikaciji Skoplje — Kačanik) delovi 16. makedonske NO brigade porušili most a kasnije, u sukobu sa slabijim nemačkim delovima. uništili 6 kamiona. Iste večeri su se drugi delovi te brigade, pri pokušaju da poruše železnički most, sukobili s nemačkim snagama i balistima, te su bili prinuđeni na povlačenje.
- U rejonu s. Količana (na pruzi Skoplje — Titov Veles) delovi 3. makedonske NOU brigade porušili prugu na 15 mesta.
- U rejonu s. Gradeca i s. Elatca (blizu Kočana) 14. makedonska brigada 50. divizije NOVJ odbacila nemačke delove u pravcu Kočana i oslobodila pomenuta sela.

21. oktobar

- Prezidijum ASNOM-a dostavio oblasnim NO odborima uputstvo o korišćenju i zaštiti šume, planinske paše, rasadnika i lova i ribolova.
- Štab 16. korpusa NOVJ izdao naredbu komandama područja i mesta: da 23. oktobra otpočne mobilizacija svih sposobnih muškaraca od 18 do 35 godina; da mobilizacija traje najduže 10 dana; da se ljudstvo od 30 do 35 godina starosti upotrebi za pozadinsku službu po područjima.
- Štab 15. korpusa NOVJ naredio divizijama da od ljudstva koje je ranije služilo u konjičkim jedinicama formiraju konjičke eskadrone.
- S položaja severno od s. G. Orizara. man. Sv. Blagoveštanja i s. Brodeca (na komunikaciji Skoplje — Kačanik) 1. bataljon 16. makedonske brigade Kumanovske divizije NOVJ iznenada napao nemačku kolonu od oko 80 kamiona, te uništio 26 kamiona, ubio oko 30, ranio 25 i zarobio 3 vojnika i zaplenio 7 pušaka, 2 automata i drugu ratnu opremu.
- Iz s. Canaklija i s. Gečerlija (kod Strumice) 21. makedonska i Artiljerijska brigada 51. divizije NOVJ proterale nemačke delove. Neprijatelj je imao 8 poginulih vojnika.
- Kod Radovišta 20. makedonska brigada 51. divizije NOVJ celoga dana vodila borbu protiv nemačkih delova koji su se iz Strumice izvlačili za Stip. Brigada je imala 5 mrtvih i 8 ranjenih boraca.
- U rejonu s. Biljače (blizu Kumanova) 1. bataljon 18. makedonske NO brigade napao nemačku kolonu i prinudio je da se, uz veće gubitke, povuče prema putu Kumanovo — Bujanovac.

22. oktobar

- U ranim jutarnjim časovima 14. makedonska brigada 50. divizije NOVJ oslobodila Kočane (prethodnog dana su je od grada bili odbacili delovi 16. puka 22. nemačke pešadijske divizije). Kasnije su u Kočane ušle i jedinice bugarske 5. pešadijske divizije koje su vodile borbu istočno od grada na liniji: Popova čuka — s. Istibanja.
- Kod s. Rajaca (blizu Kavadaraca) 11. makedonska brigada 41. divizije NOVJ napala nemačku kolonu i uništila 6 neprijateljskih kamiona, 2 oklopna automobila i 3 motocikla. Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i 45 ranjenih vojnika, a 11. brigada je imala 1 mrtvog i 2 ranjena borca.

- U rejonu raskrsnice putcva Bitolj — Prilep — Kičevo 1. i 2. bataljon 5. makedonske brigade 49. divizije NOVJ napali nemačku kolonu koja se iz Bitolja povlačila za Prilep. U tim borbama je uništeno 12 kamiona i 2 motocikla i oštećeno 10 kamiona. Neprijatelj je imao 32 mrtvih i 6 ranjenih vojnika, a bataljoni 5. brigade su imali 3 ranjena borca i 3 nestala borca. Zaplenjeno jc: 19 pušaka, 2 p. mitraljeza, 2 automata, 1 motocikl i druga ratna oprema.
- U smislu dopunske zapovesti Komande bugarske 1. armije, jedinice 1. i 2. pešadijske divizije, uz podršku artiljerije i avijacije, otpočele napad na stracinske položaje, kojima je trebalo ovladati sledećeg dana a potom izbiti na r. Pčinju i stvoriti uslove za nastupanje ka Kumanovu. Najžešće borbe je vodio 1. pešadijski puk 1. pešadijske divizije na položajima Gustino brdo — Zdravči kamen — Uši — Grob — Nepci, gde je bio okružen, bez vatrene veze s ostalim jedinicama. Ostale jedinice 1. i 2. pešadijske divizije, deloin svojih snaga, uspele su da obuhvate stracinske položaje i da posle četverodnevni oštih borbi protiv delova nemačke U. vazduhoplovno-poljske i 22. pešadijske divizije ovladaju tim položajima, s kojih su se nemačke snage pravovremeno izvukle ka r. Pčinji i Kumanovu, gde su organizovale odbranu. Za to vreme 17. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ napadala je neprijatelja na komunikaciji Stracin — Kumanovo
- U rejonu s. Petrova (blizu Udova) nemačke snage iznenada napale 3. bataljon 9. makedonske NO brigade i nanele mu gubitke od 6 poginulih boraca.
- U rejonu Gološca (na komunikaciji Valandovo — Strumica) 4. makedonska brigada 51. divizije NOVJ srušila most, napala nemččku kolonu i uništila 1 top. 1 vučno vozilo i 4 kamiona. Neprijatelj je imao 49 mrtvih i ranjenih i 2 zarobljena vojnika, dok je 4. brigada imala 5 ranjenih boraca.

23. oktobar

- Posle teških borbi protiv nemačkih snaga koje su se iz Strumice probijale za Štip, 20. makedonska brigada 51. divizije NOV.T zauzela Radovište koje je dvaput prelazilo iz ruke u ruku. Nemačke jedinice su, pri napuštanju grada, zapalile oko 110 kuća. Neprijatelj je imao 17 mrtvih, a 20. brigada je imala 5 mrtvih i 5 ranjenih boraca.
- Povodom oslobođenja Beograda GŠ NOV i PO za Makedoniju uputio pozdravni telegram vrhovnom komandantu NOV i POJ Josipu Brozu Titu.
- Prvi oblasni komitet SKOJ-a dostavio PK SKOJ-a za Makedoniju izveštaj o stanju i radu sreskih komiteta SKOJ-a u Sv. Nikoli. Kratovu, Krivoj Palanci. Preševu, Kumanovu i o stanju skojevske organizacije na teritoriji oblasti.
- Negotino oslobodila 11. makedonska brigada 41. divizije NOVJ.
- Na komunikaciji Skoplje — Kačanik 16. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ napala nemačku kolonu i prinudila je da se vrati u Skoplje. Brigada je uništila 6 kamiona.
- U rejonu s. Malog Vaja (kod Struge) štabovi 4. šiptarske NO brigade, 1. makedonske NOU brigade i 4. bataljona albanske 20. partizanske brigade održali sastanak i dogovorili se o zajedničkom napadu na nemačke snage kod prevoja Cafa-san. Istoga dana ove su štpbove napale nemačke jedinice, ali su oni uz pomoć obližnjih jedinica, taj napad odbili.
- Severna grupa bugarske 4. armije (sastava: ojačani 18. i 33. pešadijski puk 5. pešadijske divizije) izbila kod s. Teranaca (blizu Kočana), gde je, vodeći manje borbe protiv deiova 16. pešadijskog puka nemačke 22. pešadijske divizije, zadržana do 8. novembra.

24. oktobar

- Štab 15. korpusa NOV.T izdao zapovest da 28'29. oktobra 41. i 49. divizija NOVJ napadnu i oslobode Prilep a 48. divizija NOVJ napadne i oslobodi Strugu.
- Dvanaesta makedonska brigada 42. divizije NOVJ, posle jednočasovne borbe protiv balista, zauzela s. Grčac i s. Krušopek (kod Skoplja), ali se sutradan, pod pritiskom jačih neprijateljskih snaga povukla u rejon s. Dolno Solno — man. Sv. Tripun. Brigada je imala 5 mrtvih i 6 ranjenih boraca.
- U rejonu s. Suševa (kod Kumanova) 2. bataljon 18. makedonske brigade izvršio napad na oko 100 nemačkih vojnika i balista. Posle kraće borbe neprijatelj se, uz gubitke od 8 mrtvih i 15 ranjenih, povukao ka Kumanovu.

25. oktobar

- Posle dvodnevni teških borbi protiv balista u rejonu s. Sedlareva i s. Grgurnice (blizu Tetova), 6. i 12. makedonska NO brigada, zbog pristizanja neprijateljskog pojačanja i zbog nestanka municije, povukle se u rejon s. Zdunje — s. Trbovlje — s. Rasteš. Brigade su imale 25 mrtvih i 35 ranjenih boraca. Zarobljeno je 20 balista (ostali gubici neprijatelja nisu utvrđeni).

- Na prevoju Cafa-san (kod Struge) 1. makedonska NOU brigada, 4. šiptarska NO brigada, 4. bataljon albanske 20. partizanske brigade i meštani iz s. Radolišta napali nemačke delove koji su bili u pokretu ka Strugi i odbacili ih na albansku teritoriju. Zarobljeno je 20 nemačkih vojnika.
  - U rejonu s. Glumova, s. Grčaca, s. Siševa (na komunikaciji Skoplje — Tetovo) 3. makedonska udarna brigada 42. divizije NOVJ vodila oštru borbu protiv nemačkih snaga i balista, a zatim se, pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja, podržanog artiljerijom, povukla u s. Markovo Selo. uz gubitke od 30 poginulih. 59 ranjenih i 40 nestalih boraca. Neprijateljski gubici nisu utvrđeni.
26. oktobar
- GŠ NOV i PO za Makedoniju izdao naredenje Štabu 15. korpusa NOVJ da svestrano pomogne partizanske snage u Egejskoj Makedoniji, kako bi njihova dejstva protiv nemačkih snaga bila što efikasnija.
  - GŠ NOV i PO za Makedoniju naredio Štabu Bregalničko-strumičkog korpusa NOVJ da što pre oslobodi Strumicu i Štip, a potom da jedna brigada izbije kod Krivolaka i da 50. divizija NOVJ napadne Veles (sada: Titov Veles).
  - Štab 16. korpusa NOVJ izdao naredbu o načinu sprovođenja mobilizacije na svojoj teritoriji.
  - Kod prevoja Cdfa-san (blizu Struge) jače nemačke snage iz Elbasana napale 1. makedonsku udarnu i 4. šiptarsku brigadu 48. divizije NOV.I. Posle viščasovne borbe brigade su se povukle ka s. Višnji i s. Zagračanima, a nemačke snage su se probile za Strugu.
27. oktobar
- Jedinice 41. divizije NOVJ oslobodile Kavadarce.
  - PK SKOJ-a za Makedoniju uputio pismo 1. oblasnom komitetu SKOJ-a u kome mu stavlja u zadatak da formira agitprop čiji bi zadatak bio: da umnožava i rastura skopjevski i omladinski materijal; da organizuje omladinski oblasni list; da organizuje pisanje članaka za centralni omladinski list »Mlađ borec«; da priprema i organizuje umetničke, muzičke i folklorne priredbe; da formira opštinske omladinske odbore gde oni ne postoje.
  - Kumanovska divizija 16. korpusa NOVJ naredila: da se 18. makedonska NO brigada prebaci na Skopsku Crnu goru i posedne položaje s. Bulačani — s. Brodac u cilju napada na nemačke kolone i transporte na komunikaciji Skoplje — Kumanovo; da 16. makedonska NO brigada težište svojih dejstava usmeri na komunikaciju Skoplje — Kačanik. napadajući nemačke kolone i transporte i rušeći prugu i druge objekte; da 17. makedonska NO brigada i dalje dejstvuje sa bugarskom 1. armijom na krivorečkom pravcu.
  - Konjički puk bugarske 4. armije i delovi 13. makedonske brigade 50. divizije NOVJ napali nemačke jedinice na položajima kod Borilskog rida (blizu Kočana), ali zbog jakog otpora neprijatelja nisu uspeali da ovladaju tim položajima. Brigada je imala 11 ranjenih boraca.
28. oktobar
- Na položajima s. Aluđerce — s. Reljan (zapadne padme pl. Rujena, kod Kumanova) 18. makedonsku brigadu Kumanovske divizije NOVJ napala prethodnica nemačkih jedinica koje su težile da oslobode komunikaciju Kumanovo — Bujanovac. Selo Reljan dvaput je prelazilo iz ruke u ruku. Brigada je, uz gubitke od 6 ranjenih uspeala da održi položaje i odbaci neprijatelja. Ona je zaplenila 3 puške, 1 pištolj, dosta municije i drugu opremu.
  - Kod s. Radolišta i s. Zagračana (blizu Struge) 4. šiptarska brigada 48. divizije NOVJ vodila viščasovnu borbu protiv nemačkih snaga iz Struge. Neprijatelj je ovladao tim selima, ali je 4. brigada, protivnapadom, povratila sela i odbacila neprijatelja ka Strugi. Poginulo je oko 30 nemačkih vojnika a više ih je ranjeno.
  - Na prevoju Davatu i Sulejmanovom kamenu (kod Resena) Bitoljsko-prespanski NOP odred i jedna četa 48. divizije NOVJ vodili tešku borbu protiv prethodnice nemačke kolone koja se probijala sa pravca Resena za Bitolj. Neprijatelj je uspeo da svojoj glavnini otvori put za Bitolj. Borbe na tom pravcu vođene su i sutradan.
- 28/29. oktobar
- Na komunikaciji Skoplje — Kačanik delovi 16. makedonske brigade Kumanovske divizije NOVJ napali nemačku kolonu od oko 300 motornih vozila i uništili 22 kamiona, od kojih 5 natovarenih municijom. Neprijatelj je imao 43 mrtva, a 16. brigada je imala 4 poginula i 7 ranjenih boraca. Zaplenjeno: 1 mitraljez, 3 p. mitraljeza, 17 pušaka i oko 20.000 metaka.
29. oktobar
- Izašao prvi broj »Nove Makedonije«, organa NOF-a Makedonije. Iz tehničkih razloga, list je do 9. marta 1945. povremeno izlazio, a zatim je počeo izlaziti svakodnevno.

- Štab Bregalničko-strumičkog korpusa NOVJ izdao zapovest 51. diviziji NOVJ da oslobodi Strumieiu. Divizija je istog dana izdala zapovest da napad svim snagama otpočne 1. novembra u 2 časa.
- Posle četvorodnevni borbi u rejonu Velja glava — Kotline (kod s. Stracina) bugarska 1. armija (1. i 2. pešadijska divizija) izbila na r. Pčinju. Tu su je zadržali delovi nemačke 11. vazduhoplovno-poijske i 22. pešadijske divizije. Ove su divizije obezbeđivale desni bok glavnine Grupe armija »E« koja se dolinom r. Vardara izvlačila ka Kosovu.
- Po dva bataljona 1. udarne i 15. makedonske NO brigade i jedan bataljon 4. siptarske NO brigade 48. divizije NOVJ koncentrično napali nemačke snage u Strugi, dok su ostale snage 4. šiptarske NO brigade ovaj napad obazbeđivale na položajima kod prevoja Cafa-san. Zbog jako utvrđene spoljne odbrane grada, zbog močvarnog i neprohodnog zemljišta i zbog pristiglog pojačanja iz Albanije, Struga nije zauzeta, već je grad držan u blokadi. Kao odmazdu što se stanovništvo borilo i podržavalo jedinice NOVJ. neprijatelj je spalio s. Radolište i streljao oko 100 staraca, žena i dece. Brigade su imale 6 mrtvih i 12 ranjenih boraca. Neprijateljski gubici nisu utvrđeni.
- Jedinice 9. i 10. makedonske brigade 41. divizije NOVJ i 5. i 7. makedonska brigada 49. divizije NOVJ otpočele napad na Prilep. S malim prekidom, borbe su trajale sve do 2. novembra, kada je grad konačno osloboden.
- Na pletvarskom prevoju (blizu Prilepa) 11. makedonska brigada 41. divizije NOVJ napala i razbila nemačke obezbeđujuće delove koji su štitili komunikaciju Prilep — Gradsko, a zatim napala pristigla nemačka pojačanja i prinudila ih da se povuku ka s. Trojacima i s. Rakli. Brigada je (nanevši i druge gubitke neprijatelju) zarobila 34 nemačka vojnika i uništila 2 kamiona.
- Na položajima u rejonu s. Topolčana i s. Zagorana (na komunikaciji Prilep — Bitolj) 7. makedonska brigada 49. divizije NOVJ razbila nemačku kolonu od 4 kamiona s vojnicima, napala nemački transportni voz i porušila most na Crnoj reci.
- Na položajima s. Mažučiste — s. Zagrad — Markova kula (kod Prilepa) 5. makedonska brigada 49. divizije NOVJ izvršila napad na oko dva nemačka puka. U jurišu ona je ovladala Duvanskim institutom, gde je zaplenila dosta odeće, obuće, hrane i municije. Prema nepotpunim podacima neprijatelj je imao oko 45 mrtvih i 10 ranjenih. Brigada je imala 2 mrtva i 2 ranjena borca.
- Iz s. Mogile (blizu Bitolja) udarne grupe 2. bataljona 7. makedonske NO brigade proterale slabije nemačke delove, oslobodivši grupu seljaka zatvorenih u crkvi radi streljanja.

30. oktobar

- Sanitetski odsek GŠ NOV i PO za Makedoniju izdao naređenje da se brigade, kod kojih se pojavi pegavi tifus, stave pod karantin od 21 dan.
- Kod s. Mažučista, Duvanskog instituta i s. Zagrada (kod Prilepa) 5. makedonska brigada 49. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv nemačkih snaga koje su branile Prilep. Delovi te brigade izbili su u blizini artiljerijskih kasarni i Markove kule. Položaji su naizmenično prelazili iz ruke u ruku. Brigada se u toku noći, zbog nedostatka municije i zbog pritiska svežih neprijateljskih snaga, povukla na polazne položaje. U ovim borbama ona je imala 20 mrtvih, 37 ranjenih i 52 nestala borca.
- U dvočasovnoj borbi uz gubitke od 2 poginula i 5 ranjenih boraca, delovi 48. divizije NOVJ sprečili pokušaj nemačkih snaga da se iz Struge probiju za Ohrid.
- U rejonu s. Brazde, Stanišora, Poliševine (blizu Skoplja) 1. bataljon 10. makedonske NO brigade protivnapadom odbio nemačke delove koji su pokušali da ga zbace s položaja i da oslobode komunikaciju Skoplje — Kačanik za nesmetan saobraćaj onih snaga koje su se izvlačile iz Skoplja.
- U rejonu s. Pletvara (blizu Prilepa) 11. makedonska brigada 41. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv obezbeđujućih nemačkih delova. Položaji su dvaput prelazili iz ruke u ruku. Brigada ih je najzad uz gubitke od 8 mrtvih i 12 ranjenih boraca, napustila.
- Kod s. Mogile (blizu Bitolja) 2. bataljon 7. makedonske NO brigade napao nemačku kolonu i uništio jedna borna kola.
- Kod s. Teranaca i s. Kučićina (blizu Kočana) 19. makedonska brigada 50. divizije NOVJ napala nemačke delove, ah nije uspela da ovlada položajima. Brigada je imala 30 boraca izbačenih iz stroja.
- Kod Gološca (na putu Valandovo — Strumica) 4. makedonska brigada 51. divizije NOVJ vodila borbu protiv nemačkih delova koji su se iz Valandova probijali za Strumieiu. Brigada je zaplenila dosta ratnog materijala i porušila most na putu.

- Posle žestokih borbi 7. makedonska brigada 49. divizije NOVJ ovladala nemačkim položajima u rejonu s. Topolčana (kod Prilepa).
- 30/31. oktobar — Od Ohridskog jezera, preko s. Misleševa i Ciglane, 15. makedonska brigada 48. divizije NOVJ napala nemačke jedinice LI Strugi. I pored dva napada ona nije mogla zauzeti Strugu, jer su nemačke snage bile dobro fortifikacijski utvrđene, a ispred utvrđenja su se nalazili kanali puni vode, koji su otežavali pokret jedinica.
- Delovi 2. makedonske udarne brigade 41. divizije NOVJ na prepad zauzeli ž. st. Vlahčani (blizu Titovog Velesa) i razbili nemačku posadu jačine oko 80 vojnika. Gubici brigade nisu poznati.
- 31. oktobar — Otpočele petodnevne borbe 51. divizije NOVJ za konačno oslobođenje Strumice, koju je branila nemačka borbena grupa »Katner«.
- GS NOV i PO za Makedoniju dostavio VŠ NOV i POJ izveštaj o razvoju borbe i o događajima u Makedoniji za vreme od 11. oktobra 1941. do 31. oktobra 1944.
- U rejonu s. Trojkrsta (na pruži Bitolj — Prilep) delovi 5. makedonske brigade 49. divizije NOVJ razrušili 60 m pruge.
- U rejonu Bukova (na komunikaciji Resen — Ohrid) delovi 1. makedonske udarne brigade 48. divizije NOVJ odbili napad nemačke kolone koja je pokušala da se iz Resena probije za Ohrid. Gubici neprijatelja: oko 30 mrtvih. Brigada je imala 3 ranjena borca.
- Oktobar k. — U Stipu formiran SNO odbor.
- Oktobar — Glavni odbor Antifašističke omladine Makedonije (NOMSM) uputio proglas makedonskoj omladini: poziva je da učvrsti bratstvo i jedinstvo i zbije svoje redove u omladinskim organizacijama i da ispolji što veću aktivnost, u jedinicama NOVJ, radi oslobođenja zemlje, kao i u pozadini, kako bi se II kongres Antifašističke omladine Makedonije dočekao sa što krupnijim tispesima i rezultatima.
- PK SKOJ-a za Makedoniju dao uputstvo 1. oblasnom komitetu SKOJ-a da organizuje kurs radi osposobljavanja skojevskog kadra za mesne, sreske i brigadne komitete.
- U Skoplju formiran Gradski odbor NOF-a.

SLOVENIJA

- 1. oktobar — Treći bataljon 1. slovenačke udarne brigade Tone Tomšič* 14. divizije NOVJ izvršio prepad na nemački garnizon u s. Bušama (kod Maribora). Posle dvočasovnih uličnih borbi protiv nemačke policije on je izvršio mobilizaciju radnika i rekviziciju materijala, a zatim se pod borbom povukao iz s. Ruša.
- Us. Breznu (kod Dravograda) 2. bataljon Lackovog NOP odreda izvršio rekviziciju hrane, odeće i obuće, a deo ovog bataljona, na obezbedenju, uništio nemački kamion i zaplenio 33 puške, 1 automat i drugu vojnu opremu.
- 2. oktobar — li rejon LTdine — Gorice stigla iz Italije nemačka 159. pešadijska divizija.
- 3. oktobar — Prva slovenačka udarna brigada »Tono Tomšič« 14. divizije NOVJ napala nemačka uporišta u s. Dovži. s. Turiškoj Vasi i s. Smartnom (kod Slovenj-Gradeca). Brigada je, zbog snažnog fortifikacijskog uređenja uporišta, uspela da uništi samo nekoliko utvrđenih objekata. Ipak, sledećeg dana neprijatelj je bio prinuđen da napusti teško oštećena uporišta s. Dovže i s. Turišku Vas.
- Jedinice Komande mesta Sežana minirale železničku prugu Devin — Vižovlje i uništile 15 vagona natovarenih kamionima i nemačkim vojnicima. Neprijateljski gubici: 85 mrtvih vojnika.
- 4. oktobar — Šesta slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napala neprijateljska uporišta u s. Cerkljama, s. Brniku i s. Lahovčama (kod Kamnika). Iznenađnim udarom ona je u s. Brniku uništila rukovodstvo gorenjskih četnika, koje se nalazilo na konferenciji s nemačkim oficirima, a u s. Cerkljama srušila jednu utvrđenu zgradu sa slovenačkim domobranima. Zbog jakih utvrđenja, napadi na ostale otporne tačke nisu uspeali. Brigada se, sutradan, u jutarnjim časovima povukla, a zatim se predveče prebacila na odsek Tuhinja, nanevši neprijatelju osetne gubitke.

5. oktobar
- Kod pi. Sabotine (na putu Gorica — Kanal) delovi 6. bataljona 17. slovenačke NO brigade »Simon Gregorčič« napali na 4 nemačka kamiona i u kraćoj borbi uništili 3 kamiona i neprijatelju naneli gubitke od 40 mrtvih vojnika.
  - Us. Stranju (na putu Kamnik — Kranj) 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander- 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napala nemačko uporište, porušila ga i spalila, ali se neprijatelj održao u podzemnim bunkerima. Brigada je sutradan kod s. Brezje vodila oštre borbe protiv nemačkih kolona i nanela im gubitke od 30 mrtvih i 33 ranjena vojnika.
6. oktobar
- GS NOV i PO za Sloveniju izdao Uredbu o reorganizaciji službe veze na teritoriji Slovenije.
  - Na položajima s. Sv. Danijel — s. Provalnik — Molakov vrh (kod Soštanja) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič* 14. divizije NOVJ i Koruški NOP odred vodili teške borbe protiv 6 konvergentnih kolona nemačkog 18. lovačkog puka »Trek« koje su nadirale na te položaje. Posle obostranih juriša, u kojima su neprijatelju nanesen gubici od 60 mrtvih i 80 ranjenih vojnika, uveče su se jedinice NOVJ, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukle na nove položaje kod s. Golavabuke (blizu Slovenj-Gradeca).
  - Iz Rijeke, Postojne i Kočevja delovi nemačke 188. rezervne brdske divizije i 10. i 14. SS policijskog puka otpočeli napad na jedinice 18. divizije NOVJ u Notranjskoj. s ciljem da ih odbace od železničke pruge Ljubljana — Trst. U šestodnevnom borbama u rejonu s. Bloške Police, s. Knežje Njive i s. Prezida jedinice NOVJ uspešno su zadržavale neprijatelja, te ga najzad primorale da se 12. oktobra povuče u polazne garnizone.
7. oktobar
- Naredbom Glavnog štaba NOV i PO za Sloveniju. Kokrški NOP odred 9. korpusa NOVJ prepotčinjen 4. operativnoj zoni NOV i PO Slovenije.
  - Na položajima s. Straža — s. Dupeljne (kod Kamnika) 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila višerasovnu borbu protiv nemačke kolone sa pravca Mengeš — St. Vid — Vrhovlje — Straža, te je odbacila u s. St. Vid.
  - Trideset prva divizija 9. korpusa NOVJ ponovo prodrila u Dolomite da bi uništila domobransko uporište Veharše (kod Idrije) i napala na s. Hotedršicu. Ona se zatim, zbog upada nemačkih snaga iz Vipavske doline i Gorice na područje Trnovskog gozda, prebacila na ovaj odsek u cilju odbrane slobodne teritorije.
8. oktobar
- Iz Gorice delovi nemačke 159. pešadijske divizije, nemačkog 136. brdskog puka, nemačkog 10. SS policijskog puka i slovenačkih domobrana napali jedinice 9. korpusa NOVJ na Banjškoj planati i Trnovskom gozdu. Posle teških borbi, neprijatelj je bio prinuđen da se 12. oktobra povuče u polazni garnizon.
  - Iz s. Stične i s. St. Vida slovenački domobrani napali 4. slovenačku udarnu brigadu »Maliža Gubec« i 5. slovenačku udarnu brigadu »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ na položajima s. Cvibelj — s. Zafara — s. Mačkin Hrib i s. Muljava — s. Zagradec. Posle oštre borbe neprijatelj je odbačen u polazne garnizone.
  - Na položajima s. Straža — s. Dupeljne (kod Kamnika) 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, posle jednočasovne borbe, odbacila u polazni garnizon nemačku kolonu koja je nadirala iz s. Lukovice.
  - Na položajima s. Nemci — s. Trnovo 16. slovenačka brigada »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ vodila višerasovne oštre borbe jiroliv nemačkih kolona koje su nadirale iz Gorice i s. Grgara. Svi napadi neprijatelja su zaustavljeni.
  - U Čabru održani izbori za Okružnu narodnoosloborilačku skupštinu za ribničko-notranjski okrug (ONO odbor).
19. oktobar
- Na položajima s. Nemci — s. Lokve (kod Nove Gorice) 16. slovenačka brigada »Janko Premrl Vojko* 3t. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nadmoćnih nemačkih snaga. Brigada se, pod borbom, postepeno povlačila ka s. Lokvama, gde su je najveće smenile snage 18. slovenačke udarne (Bazoviške) brigade 30. divizije NOVJ.
  - Us. Crešnjevce (kod Slovenske Bistrice) četa Lackovog NOP odreda na prepad upala u zgradu nemačke žandarmerije i razoružala posadu, zaplenivši 8 pušaka, municiju i opremu.
  - Us. Blagovici (kod Domžala) 1. bataljon 11. slovenačke brigade Miloš Zidanšek* 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao nemačku posadu. Posle jednočasovne borbe on je porušio nekoliko otpornih tačaka, ali je po naređenju Štaba 4. operativne zone obustavljen dalji napad.

- 10/11. oktobar — U Slovenskoj Bistrici 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ izvršila rekviziciju hrane, odeće i obuće. Blokiranjem nemačke kasarne onemogućena je intervencija posade garnizona, a bataljoni na obezbeđenju prema Slovenskim Konjicama i Zgornjoj Bistrici vodili su oštre borbe protiv nemačkih kolona, te je tako rekvizicija obavljena bez ometanja.
11. oktobar — Kod s. Smartnog na Pohorju 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ vodila oštru borbu protiv jake nemačke kolone koja je nadirala iz Slovensko Bistrice. Brigada je najzad, posle tročasovne borbe, jurišem razbila nemačke snage i gonila ih sve do Slovenske Bistrice.
- Šesnaesta slovenačka brigada »Janko Promrl Vojko« 31. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačkih snaga koje su iz Ajdovščine nadirale na oslobođenu teritoriju Trnovskog gozda. Uveče, kad ju je neprijatelj napao s leđa, brigada se pod borbom izvukla na nove položaje kod s. Otlica.
12. oktobar — Kod s. Mošenika (blizu Zagorja) 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« uništila nemačko obezbeđenje kod mosta na r. Savi a 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništila tri utvrđene nemačke otporne tačke u s. Savi (na pruži Ljubljana — Zidani Most), a zatim se ohe brigade prebacilo u Dolenjsku i privremeno ušle u sastav 7. korpusa NOVJ.
- Minersko-sabotažni vod Južnoprimeorskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ minarao železničku prugu Miramar — Trst i uništio vojni nemački transport: zapaljeno 12 vagona, poginulo preko 350 neprijateljskih vojnika.
- GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu o preimenovanju brigada: 20. slovenačka (Stabna) brigada dobila redni broj 14, a italijanska partizanska brigada Triestina d'asalto Garibaldi-, preimenovana u 20. italijansku partizansku brigadu »Triestina d'asalto Garibaldi«. Naredba je stupila na snagu 15. oktobra.
14. oktobar — CK KP Slovenije uputio oblasnim, okružnim i divizijskim komitetima cirkularno pismo o zadacima u vezi sa učvršćenjem i snabdevanjem jedinica i mobilizacijom ljudstva.
- Sedma slovenačka udarna brigada »France Prešern« 31. divizije NOVJ napale nemačko uporište u s. Praprotnom (kod Skofje Loke). Ona je, snažnim udarom, uništila nekoliko utvrđenih zgrada i porušila most. Međutim, betonske bunkere, u koje se povukla posada, nije mogla savladati bez teškog oružja, pa je u zoru odustala od daljih napada.
15. oktobar — Pohorska četa Lackovog NOP odreda uništila žand. st. St. Janž (kod Maribora), zaplenivši 21 pušku, 2 automata, municiju i drugu opremu.
- Snage 14. SS policijskog puka i slovenačkih domobrana iz Novog Mesta, s. St. Vida, s. Stične, s. Višnje Gore, Velikih Lašča, Ribnice i Kočevja otpočele napad na jedinice 7. korpusa NOVJ na području Suhe krajine s ciljem da uspostave uporišta u Trebnju i s. Zužemberku i time obezbede saobraćajnu arteriju Novo Mesto — Ljubljana. U teškim borbama, uz obostrane teške gubitke, neprijatelj je do 24. oktobra prinuđen da se povuče u polazne garnizone.
- Na položajima s. G. Nemška Vas — s. Račje Selo — s. Pekel — s. Medvedje (kod Novog Mesta) 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, posle sestočasovne oštre borbe, odbacila nemačko-domobranske kolone koje su nadirale iz Trebnja i s. St. Vida.
16. oktobar — GS NOV i PO za Sloveniju doneo Pravilnik o ustrojstvu brigadnih i odredskih sudova.
- Na položajima s. Mrzla Luža — s. Pekel — s. Hudenje 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila oštre borbe protiv nemačko-domobranskih snaga koje su nadirale iz Trebnja. Uveče se neprijatelj, uz veće gubitke, povukao u polazni garnizon.
17. oktobar — U rejonima Trebni vrh — s. Kamenje — pl. Kozjek i s. Smuka — s. Stari Log — s. Hirije — s. Korinj jedinice 7. korpusa NOVJ, sa 6. slovenačkom udarnom brigadom »Slavko Slander« i 11. slovenačkom brigadom »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, vodile oštre borbe protiv nemačko-domobranskih snaga koje su iz Novog Mesta, s. Mirne, Trebnja, s. Stične i Kočevja nadirale na slobodnu teritoriju Suhe krajine.
18. oktobar — Na položajima s. Volčja Jama — s. Reber (kod Zužemberka) 5. slovenačka udarna brigada »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv neprijateljskih kolona koje su nadirale sa pravaca Novo Mesto i s. St. Vid.

- Prepadom na s. Renke (kod Litije) 1. bataljon Kamniško-zasavskog NOP odreda uništio nemačko obezbeđenje železničke pruge Ljubljana — Zidani Most i porušio dve zgrade, 900 m duplog koloseka i dva železnička mosta. Time je saobraćaj na toj pruzi obustavljen za duže vreme.
  - Na položajima s. Cirk — s. Ravne — s. Selska Gora (kod Trebnja) 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila oštre borbe protiv jakih nemačko-domobrantskih snaga koje su u dve kolone nadirale iz s. Mirne. Brigada se najzad, da bi izbegla okruženje, pod borbom povukla na položaje kod s. Stehanje Vasi.
  - Na položajima kod Markulaka (blizu Slovenskih Konjica) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ vodila ogorčenu borbu protiv nemačke kolone koja je nadirala sa pravca s. Spitaliča. Brigada se u 18 časova prebacila na nove položaje Čaž — Babić. odakle je, energičnim jurišem, odbacila neprijatelja u pravcu Slovenskih Konjica i, istovremeno, razbila kolonu koja je nadirala sa pravca s. Pletovarja. Neprijatelj je pretrpeo veće gubitke.
  - Delovi 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ sukobili se s nemačkim snagama koje su preko pl. Dobrovlja i s. Loke nadirale ka Mozirju. Energičnim jurišem oni su odbacili neprijatelja i gonili ga sve do s. Loke.
19. oktobar
- Između Zarščine i Podmiščeka (kod Cedada) Beneški bataljon 17. slovenačke brigade »Simon Gregorčič« 30. divizije NOVJ napao jaku nemačku kolonu, te joj naneo gubitke od 35 mrtvih i više ranjenih i oštetiio 3 kamiona.
  - Kod s. Lašča (blizu Zužemberka), 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije u pokretu od s. Dvora za s. Podhostu. sukobila se s jakim nemačko-domobrantskim snagama. Posle sedmočasovne oštre borbe ona se morala povući zbog nedostatka municije.
20. oktobar
- Kod s. Pušnika (blizu Vitanje) delovi nemačkog 18. lovačkog puka »Trek« napali na položaje čete narodno odbrane. Stigavši u pomoć, snage 2. slovenačke udarne brigade »Ljubo Sercer« 14. divizije NOVJ napale su neprijatelja sa pravca s. Padeškog Vrha. Posle borbi kod s. Pušnika, s. Ostruita i s. Vrbnika, koje su trajale sve do 15 časova, one su se, zbog prodora nemačke kolone i sa pravca Pcseka (na Pohorju), povukle na položaje kod s. Kota (blizu Slovenskih Konjica).
21. oktobar
- Minersko-sabotažni vod Južnoprirnorskog NOP odreda minirao železničku prugu Tržič — Ronke — Gorica i srušio vojni transportni voz. Uništeno je 26 vagona. Među poginulim i ranjenim je bilo 120 nemačkih oficira i veći broj vojnika.
  - Posle dvodnevni borbi 7. slovenačka udarna brigada »France Prešern« 31. divizije NOVJ uništila nemačko uporište u s. Poljanama (kod Skofje Loke). Za to vreme su 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« i 16. slovenačka brigada »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ vodile oštre borbe protiv nemačkih kolona koje su iz Skofje Loke, s. Gorenje Vasi i s. Selca nadirale u pomoć opkoljenoj posadi. Svi napadi neprijatelja su odbijeni, a uporište je minirano i spaljeno s posadom.
  - Kod ž. st. Sv. Jedert (blizu Slovenj-Gradeca) 2. bataljon 13. slovenačke brigade »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ zaustavio putnički voz i napao nemačku posadu. Poginulo je 7 a zarobljeno 11 neprijateljskih vojnika, dok je železnička kompozicija uništena.
  - Iz garnizona Kamnik, Vransko, Crna i Zelezna Kapla nemački 28. i 17. SS policijski puk i nastavni puk »Brandenburg« otpočeli ofanzivna dejstva na slobodnu teritoriju Gornje savinjske doline. U teškim petodnevni borbama jedinice 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« i 13. slovenačke brigade »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ, Kamniško-zasavski i Koruški NOP odred, Podoficirsku škola 4 operativne zone NOV i PO Slovenije i bataljon narodne odbrane uspeli su, uz velika obostrane gubitke, da neprijatelja odbace u polazne garnizone.
  - Na položajima s. Županje Njive — s. Crnelec — s. Nova Stifta (kod Kamnika) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačke kolone koja je iz Kamnika nadirala ka Gornjem Gradu. Brigada se 22. oktobra uveče, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukla na položaje severno od puta Nova' Stifta — Gornji Grad.
  - Na položajima s. Okonina — s. St. Janž — s. Smihel (kod Mozirja) 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačke kolone koja je dolinom r. Ssvinje nadirala ka s. Bočni i s. Šmartnu ob Dreti.
  - Na položajima kod s. Solčave (na Savinjskim alpima) jedinice Koruškog NOP odreda i Podoficirske škole 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodile teške borbe protiv nemačkih kolona koje su iz s. Crne i Zelezne Kaple (u Austriji) nadirale u pravcu s. Solčave.

- U s. Velikim Lipljenima (kod Grosuplja) delovi 18. divizije NOVJ razbili 4. pokretni bataljon slovenačkih domobrana. Poginulo je preko 60 domobrana a zaplenjena je veća količina oružja i materijala.
- 22. oktobar
  - Na položajima s. Kališe — pl. Plešivec (blizu Kamnika) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ vodila teške borbe protiv nemačke kolone koja je iz Kamnika nadirala u pravcu Gornjeg Grada. Kad je uveče, uz podršku tenkova i artiljerije, neprijatelj probio njene položaje, brigada se povukla na nove položaje severno od Nove Stifte.
  - U Gornjem Gradu održano prvo zasedanje Okružne NO skupštine za okrug Celje.
- 23. oktobar
  - Nemačka kolona, nadirući sa pravca Vranskog dolinom r. Savinje, probila se u dolinu r. Drete i zaposela s. Bočnu, s. Volog, s. Delce i s. Smartno ob Dreti. Sutradan, kada je, pod pritiskom 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič«, bila primorana da se povuče, ona je spalila pomenuta sela.
  - U Gornju savinjsku dolinu stigla 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ da brani tamošnju slobodnu teritoriju. Ona je odmah napala nemačke snage u rejonu s. Nove Stifte i s. Solčave.
  - Nadirući sa pravca s. Crne, nemačke snage zauzele s. Solčavu u Gornjoj savinjskoj dolini. Sledećeg dana, kada se, pod pritiskom snaga 1. bataljona 13. slovenačke brigade »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ, morao povući, neprijatelj je selo spalio.
  - Kod s. Mošnja (na putu Bled — Kranj) patrola Kokršskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napala nemačku auto-kolonu i u kraćoj borbi uništila putnički i teretni automobil. Poginulo je 28 nemačkih vojnika i dosta ih je ranjeno.
  - Na položajima s. Greh —• s. Sv. Trije Kralji (kod Slovenske Bistrice) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Serčer« 14. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv nemačkih kolona koje su nadirale iz s. Smartna, s. Tinja, s. Kola i s. Sv. Areha na Pohorju, a pred veče se, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukla na nove položaje kod s. Sv. Lovrenca na Pohorju (sada: Lovrenc na Pohorju).
  - Kod s. Bilja (blizu Gorice) sabotažna grupa 2. slovenačke brigade narodne odbrane napala nemačku patrolu jačine 20 ljudi, to posle kraće borbe ubila 18 i zarobila 2 nemačka vojnika.
- 24. oktobar
  - Kod s. Langesvalda (blizu Ribnice na Pohorju) 2. slovenačka brigada »Ljubo Serčer« 14. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv nemačkih snaga. Zbog nadmoćnosti neprijatelja ona se uveče, preko Senjorjevog doma, prebacila na nove položaje kod s. Razborce (blizu Slovenj-Gradeca).
  - Dolovi 13. slovenačke brigade »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ i Podoficirske škole 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napali neprijatelja u Novoj Stifiti, te ga posle viščasovne oštre borbe prinudila na povlačenje sve do s. Kališa (kod Kamnika).
- 25. oktobar
  - U s. Gaberku (kod Skofje Loke) Ruski bataljon 18. slovenačke (Bazoviške) brigade 30. divizije NOVJ, dodeljen 3. slovenačkoj udarnoj brigadi »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ kao pojačanje, uništio nemačko uporište. Ostalo snage 31. divizije NOVJ vodile su ogorčene borbe protiv nemačkih kolona koje su iz Idrije i Skofje Loke nadirale u pomoć napadnutoj posadi. Nakon viščasovne borbe deo posade je uspeo da se probije u s. Crni Vrh (kod Skofje Loke).
  - Kod s. Gorenje Vasi 16. slovenačka brigada »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ vodila viščasovnu ogorčenu borbu protiv nemačkih snaga koje su pokušavale da probiju blokadu s. Gorenje Vasi i priteknu u pomoć posadi u s. Gaberku. Brigada se pred veče, kada su je neprijateljske kolone iz s. Lučina i s. Crnog Vrh (kod Skofje Loke) udarile s leđa, povukla na Martinji vrh.
  - Delovi 13. slovenačke brigade »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ i Koruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodili oštru borbu protiv nemačkih snaga koje se iz Solčave povlačile u pravcu s. Bele (kod Zelezne Kaple, u Austriji). Energičnim napadom neprijatelju su naneti osetni gubici.
  - U s. St. Vidu (kod Grosuplja) 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napala uporište slovenačkih domobrana i vodila oštre ulične borbe, a pred veče, kada su jake nemačko-domobranske snage iz Stične prodrle u uporište, ona se povukla na položaje kod s. Velikih Peca. Za to vreme je C. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije kod s. Boge Vasi vodila ogorčene borbe protiv neprijateljskih kolona, ali nije uspela da spreči njihov prodor u St. Vid.

- Za vreme napada 11. slovenačke brigade «Miloš Zidanšek» na uporište u s. Si. Vidu, nemačke i domobranske snage iz garnizona Grosuplje, Višnja Gora i s. Stična otpočele prodor na oslobođenu teritoriju Suhe krajine. Energičnim dejstvom 11. slovenačke udarne brigade «Siavko Slander» i 11. slovenačke brigade «Miloš Zidanšek» 4. operativne zone NOV i PO Slovenije i snaga 15. divizije NOVJ, posle dvodnevni oštrih borbi, neprijateljske kolone su odbačene u polazne garnizone, uz osetne gubitke.
26. oktobar
- Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju proglašena udarnom 14. divizija NOVJ i 13. slovenačka brigada «Mirko Bračić» te divizije.
- Nemačke snage iz Dravograda, Slovenj-Gradeca, Mislinja i Slovenskih Konjica u više konvergentnih kolona, napale 2. slovenačku udarnu brigadu «Ljubo Serčer» 14. udarne divizije NOVJ na Pohorju. Brigada je uspela da se, posle dvodnevni oštrih borbi izvuče iz okruženja.
- Na položajima s. Zagorica — s. Sad (kod Trebnja) 6. slovenačka udarna brigada «Siavko Slander» i 11. slovenačka brigada «Miloš Zidanšek» 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodile ogorčenu borbu protiv nemačko-domobranskih kolona koje su iz s. Stične, preko s. Doba, nadirale na te položaje: Brigade su ih pred veće prinudile na povlačenje u polazni garnizon.
- U s. Kranjskoj Gori (kod Jesenica) minerska grupa I. bataljona Jeseničko-bohinjskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ miniranjem jako oštetila hotel «Eriku», određen za bolnicu nemačkih vojnika.
27. oktobar
- Na području Skofja Loka — Zelezniki — Poljanska dolina jedinice 31. divizije NOVJ otpočele tešku borbu protiv nemačkih snaga. One su je vodile sve do 30. oktobra, kada se neprijatelj povukao u polazne garnizone.
28. oktobar
- Na položajima s. Rdeči Kal — s. Sad (kod Trebnja) 11. slovenačka brigada «Miloš Zidanšek» 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila oštre borbe protiv slovenačke domobranske kolone koja je iz s. St. Vidri, preko s. Doba, nadirala na njene položaje. Energičnim udarom neprijatelj je odbačen u polazni garnizon.
- Na položajima kod s. Nevlja (iznad puta Kamnik — Smartno u Tuhintu), 1. slovenačka udarna brigada «Tono Tomšič» 14. udarne divizije NOVJ vodila ogorčenu borbu protiv nemačke kolone iz Kamnika koja je nastojala da se probije u pomoć posadi u uporištu Smartno u Tuhinju koje je napadala 13. slovenačka udarna brigada 14. udarne divizije NOVJ.
30. oktobar
- Na položajima s. Kavran — s. Vranja Peč 1. slovenačka udarna brigada «Tone Tomšič» i 13. slovenačka udarna brigada «Mirko Bračić» 14. udarne divizije NOVJ vodilo ogorčenu borbu protiv nemačkih kolona iz Kamnika. Posle viščasovne borbe neprijatelj je, uz veće gubitke, odbačen u Kamnik.
- Kod s. Breginja (blizu Kobarida), na povratku iz zapadnog dela Beneške Slovenije, 17. slovenačka brigada «Simon Gregorčič» 30. divizije NOVJ sukobila se s jakim nemačko-italijanskim snagama i, posle kraće borbe, odbacila ih, a zatim, da bi izbegla dalje borbe pod nepovoljnim uslovima, promenila pravac kretanja, te se kod s. Stupice prebacila preko r. Nadiže i izbila u rejon s. Mašera (kod Kobarida).
- Na položajima s. Brcznica — s. Zalubnikar — s. Sv. Tomaž (kod Skofje Loke) 16. slovenačka brigada «Janko Premrl Vojko» 31. divizije NOVJ vodila ogorčene borbe protiv jakih nemačkih snaga koje su u tri kolone nadirale iz Skofje Loke. Brigada se sutradan, zbog opasnosti da bude okružena, povukla na nove položaje kod s. Gornje Zotine (blizu Skofje Loke). Ovdje su je smenile snage 3. slovenačke udarne brigade «Ivan Gradnik» 31. divizije NOVJ.
31. oktobar
- Na položajima s. G. Križ — s. Reber (kod Zužemberka) 11. slovenačka brigada «Miloš Zidanšek» 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila viščasovne oštre borbe protiv neprijateljskih kolona koje su iz s. St. Vida nadirale ka Zumberku. Energičnim jurišem neprijatelj je odbačen uz osetne gubitke.
- Na položajima s. Rdeči Kal — s. Lučarjev Kal — s. Kitni Vrh (kod Zužemberka) jedinice 18. divizije NOVJ vodile teške borbe protiv nemačko-domobranskih kolona koje su iz s. St. Vida, Stične i Višnje Gore nadirale na oslobođenu teritoriju Suhe krajine. Neprijatelj je odbačen uz gubitke.

SRBIJA

1. oktobar
- Iz rejona Vidina (u Bugarskoj) počelo nastupanje 64. korpusa Crvene armije ka Zaječaru.
- Jedinice 59. i 86. gardijske streljačke divizije 10. gardijskog pešadijskog korpusa Crvene armije i jedinice Banatske operativne zone NOVJ oslobodile Belu Crkvu.

- Po naređenju Štaba 14. korpusa NOVJ, 25 i 23. udarna divizija NOVJ pregrupisale svoje snage radi sadejstva s jedinicama Crvene armije. Samo po jedna brigada iz svake divizije upućena je prema Petrovcu i Gornjačkoj klisuri radi napada na Velikomoravsku grupu četnika.
- Između Zaječara i s. Zvezdana 20. srpska brigada 45. divizije NOVJ napala nemačku kolonu (500 vojnika, 5 tenkova i 12 kamiona), nanela joj gubitke od oko 60 mrtvih i oko 100 ranjenih 1 zaplenila jedan kamion, a miniranjem pruge srušila transportni voz. Brigada je imala 3 poginula i 6 ranjenih boraca.
- Kod manastira Gornjaka (na komunikaciji Bor — Petrovac) 14. srpska brigada 23. divizije NOVJ razbila posadu SDK i proterala je ka Petrovcu, zatim na više mesta porušila komunikaciju.
- Kod s. G. Mut.nice (blizu Paraćina) jedinice 24. srpske brigade 45. divizije NOVJ napale i razbile jednu četničku grupu, zarobivši 94 četnika i zaplenivši 154 puške i 11 p. mitraljeza.
- Na pravcu D. Milanovac — Majdanpek jedinice 16. srpske brigade 25. divizije NOVJ odbile dva pokušaja nemačke Borbene grupe »Štetner* da se iz D. Milanovea probije u Majdanpek.
- Na prostori pl. Venčac — Velika bara — Kapetanovi stanovi 1. krajiška udarna brigada i jedan bataljon 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ i Kosmajski NOP odred napali na bataljon nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen* i bataljon SDK i posle oštre borbe odbacili ih ka Topoli i u s. Parcani. Neprijatelj je imao 27 mrtvih i 2 zarobljena, a zaplenjeno mu je 10 pušaka. Jedinice 5. divizije imale su 6 mrtvih i 16 ranjenih boraca.
- Na prostori Lešnica — pl. Cer. posle viščasovne uporne borbe, jedinice 16. i 36. udarne divizije NOVJ razbile jaku četničku koncentraciju, oslobodile Lešnicu, ovladale pl. Cerom i prodrle u Mačvu i Pocerinu.
- GŠ NOV i PO za Srbiju formirao 29. srpsku brigadu. Brigada je ušla u sastav 47. divizije NOVJ.
- U s. Tularima (kod Lešana) formiran 3. bataljon 5. kosovsko-metohijske NO brigade.
- U s. Starim Banovcima (kod Stare Pazove), u sukobu s neprijateljem, delovi 8. vojvodanske NOU brigade ubili 20 vojnika.
- U s. Uljmi (kod Vršca) delovi Bclocrkvanskog NOP odreda zaplenili 15 pušaka i uništili opštinsku arhivu.
- U Jagodinu (sada: Svetozarevo), sa ostrva Krita (u Grčkoj), prebačena nemačka Komanda za naročitu upotrebu Mileiv. Pod njenu komandu stavljene su jedinice određene za posedanje fronta prema snagama Crvene armije u dolini r. Timoka (od r. Nišave do r. Dunava): nemačka Borbena grupa »Fišer«, 1. brdska divizija, 7. SS divizija »Princ Eugen«, 2. puk »Brandenburg« i sve kvislinske jedinice u istočnoj Srbiji.
- U s. Hodžinom Selu (kod Šapca) 4. bataljon 5. krajiške (kozarske) udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ napao nemačke vojnike i odbacio ih u Šabac.
- U s. Miloševcu (kod Šapca), od Mačvanskog NOP odreda i dva bataljona 11. udarne divizije NOVJ, formirana 32. srpska (mačvanska) brigada. Ona je ušla u sastav 11. udarne divizije NOVJ.

J/2, oktobar

- Jedinice 14. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ, posle borbe protiv četnika i delova SDS. oslobodile sela Dovale i Tabanovac, a u sadejstvu s jedinicama 19. srpske brigade 25. divizije NOVJ oslobodile i Petrovac. Neprijatelj se povukao u dolinu V. Morave.
- Između Kovina i s. Mramorka delovi Pančevačkog NOP odreda razrušili prugu u dužini 300 metara, posekli tt stubove u dužini 4 km i uništili postrojenja u ž. st. Mramora k-Deliblato.
- Između Sida i s. Kukujevaca diverzantske grupe 9. vojvodanske NOU brigade na 23 mesta minirale i oštetile prugu.
- Delovi 8. vojvodanske NOU brigade minirali prugu Ruma — s. Pavlovci na 10 mesta, u ukupnoj dužini oko 200 metara.

2. oktobar

- Jedinice 59. i 86. gardijske streljačke divizije 10. gardijskog pešadijskog korpusa Crvene armije i jedinice Banatske operativne zone NOVJ oslobodile Vršac.
- U borbama protiv nemačke Borbene grupe »Štetner" i delova nemačke 1. brdske divizije na putu s. Stubik — s. Salaš, na putu s. Plavna — s. Klokočevac, na Popadiji i kod Petrovca jedinice 25. divizije NOVJ ubile 1 i zarobile 16 nemačkih voj-

nika, uništile 1 tenk i oštetile 1 tenk i 1 borna kola. Tom prilikom su oslobodile 4 zarobljena vojnika Crvene armije. Gubici 25. divizije: 2 ranjena borca.

- Potiskujući 99. puk nemačke 1. brdske divizije prema pi. Deli Jovanu i nadirući dalje ka s. Salašu i s. Glogovici (između Negotina i Bora) delovi 113. divizije Crvene armije stupili u vezu sa 7. srpskom udarnom brigadom 23. udarne divizije NOVJ.
- Između Kraljevog Sela (sada: Minićevo) i Knjaževca jedinice 23. srpske brigade 45. divizije NOVJ napale iz zasede jednu nemačku kolonu i u četvoročasovnoj borbi ubile 70 i ranile oko 100 neprijateljskih vojnika a uništile 2 tenka, 18 kamiona i oko 100 kola s materijalom. Gubici jedinica NOVJ: 3 mrtva i 7 ranjenih boraca.
- Jedinice 23. udarne divizije NOVJ odbile napad jedne kolone (80 vojnika, 8 oklopnih automobila i 3 kamiona) nemačke Borbene grupe -Fišer^ pri njenom pokušaju da se iz Bora probije ka Zagubici i nanele joj gubitke od 10 mrtvih i 15 ranjenih.
- Iz doline r. Z. Morave oko 5000 četnika i vojnika SDS, uz podršku 15 nemačkih tenkova, napalo 3. i 6. srpsku udarnu brigadu 2. proleterske udarne divizije NOVJ na položajima Parlog — s. Sebečevac (kod Kruševca). Posle višečasovne borbe neprijatelj je odbačen uz gubitke od 21 poginulog i 30 ranjenih. Oštećena su 2 tenka.
- U okolini Leskovca 13. srpskoj brigadi 24. divizije NOVJ predalo se 67 četnika i 2 vojnika SDK sa 63 puške i 6 p. mitraljeza.
- Jedinice 46. divizije NOVJ ceo dan vodile oštre borbe protiv nemačkih vojnika koji su pokušavali da iz Bujanovca prodru u Vranje.
- Oko s. Prislonice i pl. Vujna (blizu G. Milanovca) jedinice 21. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv četničkog 2. ravnogorskog korpusa i odbacile ga ka Čačku.
- Treća vojvođanska udarna brigada 36. udarne divizije NOVJ zauzela s. Debrc i presekla vezu između Sapca i Obrenovca.
- Jedinice 1. i 3. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ, posle borbe protiv ojačanog bataljona nemačkog 5. policijskog puka i dve četničke brigade, oslobodile Ub. Neprijatelj se povukao ka s. Vreocima, s. Stepojevcu i Obrenovcu.
- Dva bataljona 1. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ izvršili neuspeo napad na nemačku posadu u s. Majuru (kod Sapca). Neprijatelj je imao 8 mrtvih vojnika.

Z/3. oktobar

- Prvi bataljon 5. krajiške (kozarske) udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ napao na nemačke vojnike i četnike u s. Dumači, ali bez uspeha, jer je neprijatelju stiglo pojačanje iz Sapca. Neprijatelj je imao 5 mrtvih i više ranjenih, a 5. brigada — 2 poginula i 2 nestala borca.
- Kod s. Paraga (na pruzi Novi Sad — Sombor) delovi Bačkopalanačkog NOP odreda miniranjem pruge uništili lokomotivu i 4 vagona.

3. oktobar

- Posle kraćeg bombardovanja od strane sovjetske avijacije, slomivši slabiji otpor zaštitnih delova nemačkih jedinica, oko 14 časova su Bor i Brestovačku Banju oslobodili delovi 9. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ. Nešto kasnije u Bor su stigle i jedinice Crvene armije sa delovima 7. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ. U Boru je zaplenjeno: 35 vagona artiljerijske municije, 2 vagona protivtenkovske municije, 402.000 pušanih metaka, 1000 nagaznih mina. 1550 ručnih bombi, 900 tromblonskih bombi, 850 kg eksploziva i veća količina životnih namirnica.
- Jedinice 4. i 34. gardijske streljačke divizije 31. gardijskog pešadijskog korpusa Crvene armije i 5. banatski NOP odred oslobodili Petrovgrad (sada: Zrenjanin).
- Drugi bataljon 14. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ, slomivši otpor četnika i delova SDS, zauzeo Despotovac,
- Delovi 5. banatskog NOP odreda oslobodili Novi Bečej.
- Delovi 10. gardijskog pešadijskog korpusa Crvene armije oslobodili Kovin 1 izbili na r. Dunav uz sadejstvo jedinica Udarne brigade, Vršačkog i Beloerkvanskog ftOP odreda Banatske operativne zone GS NOV i PO za Vojvodinu.
- Kod s. Klokočevca (blizu D. Milanovca) delovi 18. srpske brigade 25. divizije NOVJ uništili 1 nemački kamion, oštetili 2 tenka i zaplenili 6 kamiona i 2 putnička automobila. Istovremeno su ostale jedinice 25. divizije NOVJ na komunikacijama Negotin — s. Salaš i Negotin — s. Stubik uništile 3 kamiona s pešadijom i zarobile 6 nemačkih vojnika.

- Kod Kraljevog Sela (sada: Minićevo) jedan bataljon 20. srpske brigade 45. divizije NOVJ napao iz zasede jednu kolonu nemačkih vojnika i naneo joj gubitke od 30 mrtvih i 50 ranjenih.
  - Na položaju Doktorovača — s. Bogosavac (kod Šapea) 4. bataljon 2. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv oko 300 nemačkih vojnika i 20 tenkova. Uništena su 2 tenka a poginulo je 12 nemačkih vojnika. Bataljon je imao 1 poginulog i 2 ranjena borca.
  - Između s. Šajkaša i s. Budisave (na pruzi Novi Sad — Titel) delovi Novosadskog NOP odreda miniranjem pruge uništili 1 lokomotivu i 4 vagona a drugu lokomotivu oštetili.
  - U s. Kolesjanu (kod Kukesa. u Albaniji), pri pokretu iz rejona Prilepa ka Kosmetu, 1. kosovsko-metohijska NOU brigada sastala se sa Operativnim štabom NOV i PO za Kosovo i Metohiju i njegovim Pratećim bataljonom.
4. oktobar
- Kod s. Zvezdana (na komunikaciji Zaječar — Paraćin) jedinice 45. divizije NOVJ sadejstvujući u napadu 19. pešadijske divizije 64. korpusa Crvene armije na snage nemačke Borbene grupe »Grot i 7. SS divizije Princ Eugen«, ubile 40 i ranile oko 100 nemačkih vojnika, uništile 1 tenk i 3 kamiona i oštetile 14 kamiona. Jedinice NOVJ imale su 2 mrtva i 6 ranjenih boraca.
  - U borbama (započetim prethodnog dana) protiv nemačkih vojnika i pripadnika SDS i SDK koji su se iz Leskovca probijali ka Grdelici 15. srpska brigada 47. divizije NOVJ pretrpela gubitke od 5 mrtvih ; 20 ranjenih boraca.
  - Povlačeći se iz s. Bašaida (kod Kikinde) nemačke jedinice ubile 12 meštana.
- 4/5. oktobar
- U Topoli 1. krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ napala jedan bataljon nemačkih vojnika i četnika i potisnula ih na Oplenac. ali se morala povući ka Arandelovcu kad je neprijatelju stigla pomoć od Kragujevca. Neprijatelj je imao oko 70 mrtvih i ranjenih. Zaplenjena su 2 minobacača, 10 pušaka i dosta drugog materijala. Uništena su 3 kamiona. Brigada je imala 2 mrtva i 12 ranjenih boraca.
  - Na putu Niš — Leskovac dva neprijateljska kamiona s vojnicima uništena minama koje su postavili delovi 24. divizije NOVJ.
5. oktobar
- Iz Sapca nemački vojnici, podržavani tenkovima, izvršili ispad, ali su ih s položaja kod s. M. Vranjske, s. Mišara, s. Orida. s. Kormana i s. Majura odbile jedinice 2. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ i 1. i 2. bataljon 5. krajiške (kozarske) brigade 11. udarne divizije NOVJ. Neprijatelj je imao oko 45 mrtvih i ranjenih. Oštećena su 2 tenka. Jedinice NOVJ imale su 3 mrtva i 4 ranjena borca.
  - Posle oštih borbi na prostori Medveđa čuka — s. Miloševa Kula — Vrčeš jedinice 25. divizije NOVJ, pod pritiskom nemačkih snaga, povukle se na levu obalu Crnajske reke. Neprijatelj se probio do s. Miloševe Kule i do s. Rudne Glave, d zatim, spalivši kamione, nastavio proboj ka Majdanpeku.
  - U s. Crnoj Bari (kod Bogatiča) jedan bataljon 4. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ razoružao posadu SGS i zaplenio 4. p. mitraljeza i 15 pušaka.
  - Povlačeći se iz s. Srp. Crnje (kod Kikinde) nemačke jedinice, posle zverskog mučenja, pobile 13 meštana.
- Okotobar p.
- Jedinice SDS i SGS ušle u sastav četničkih jedinica i kao takve dobile zadatak da ostanu na svojim mestima radi održavanja reda i poretka i radi čuvanja srpske granice duž r. Save i r. Dunava.
  - Nemački vojnoupravni komandant Jugoistoka general Felber razrešio dužnosti vladu Milana Nedića a Srbiju proglasio nemačkom ratnom zonom. Vlada Milana Nedića i jedinice SDK napustile Beograd i povukle se u Austriju.
6. oktobar
- Delovi 46. armije Crvene armije i jedinice Banatske operativne zone GS NOV i PO Vojvodine, oslobodili Kikindu.
  - Jedinice 10. gardijskog pešadijskog korpusa Crvene armije i jedinice Banatske operativne zone NOVJ oslobodile Pančvo.
  - U Srbiju stigla 1. jugoslovenska brigada, formirana u SSSR-u. Stavljena je pod komandu 23. udarne divizije NOVJ.
  - U Zagubicu ušle jedinice Crvene armije, oduševljeno dočekane od delova 23. udarne divizije NOVJ, predstavnika narodne vlasti i velikog broja građana.

- Nu prostoriji s. Crnajka — s. Luke — Deli Jovan okružena nemačka 1. brdska divizija. Na nju su vršile pritisak: sa zapada 23. udarna i 25. divizija NOVJ, sa severa, istoka i juga jedinice Crvene armije. U borbama vodenim do 10. oktobra sprečen je pokušaj te nemačke divizije da izbjie na komunikaciju s. Rgotina — Bor, kao i da se probije ka D. Milanovcu. Tek 11. oktobra ona je uspela da se preko Kučeva probije u rejon Požarevca, gde ju je prihvatila nemačka Borbena grupa »Vitman«. Obostrani gubici u ljudstvu i materijalu bili su osetni.
- Kod s. Luke (blizu Bora) delovi 7. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ potisnuli nemačku kolonu (oko 2000 vojnika) pri njenom pokušaju da se probije ka s. Bučju i s. D. Beloj Reci. Poginulo je i ranjeno oko 25 nemačkih vojnika, a zaplenjeno je nekoliko pušaka i ručnih bombi i puščana municija. Gubici 7. brigade: 4 poginula i 2 ranjena borca.
- Posle trodnevnih borbi, nadirući od Leskovca i preko s. Ravne Dubrave, delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« savladali otpor 8. i 10. srpske brigade 22. divizije NOVJ i jednog puka bugarske 1. divizije i zauzeli Vlasotinca. Jedinice NOVJ povukle su se severno od Vlasotinaca i kod s. Jelašnice.
- Delovi nemačke Grupe armija »E« odbacili snage Operativnog štaba NOV i POJ za Kosovo i Metohiju, ovladali Bujanovcem i Preševom i ugrozili Vranje.
- Između s. Beočina i s. Neština (kod Iloka) delovi Mornaričke čete 11. vojvođanske NOU brigade vatrom iz protivoklopnih oruđa i mitraljeza napali brod »Bratistlavu« sa 7 šlepora. Brod je lakše oštećen a jedan šlep je zapaljen.
- Od SDS koja je ušla u sastav četničkih jedinica formiran Srpski udarni korpus (sastava: dve divizije).

7. oktobar

- U Pirotu, u Štabu 13. korpusa NOVJ, u prisustvu predstavnika Štaba 3. ukrajinskog fronta Crvene armije generala Birjuzova, i Štaba bugarske 2. armije, razrađen plan za oslobodjenje Niša. Prema ovom planu trebalo je: da 13. i deo 14. korpusa NOVJ i 2. proleterska udarna divizija NOVJ zajedno sa delovima 3. ukrajinskog fronta Crvene armije napadnu Niš s juga, zapada i severa, dok je bugarska 2. armija imala da napadne Niš sa istočne i jugoistočne strane, a da 14. divizija NOVJ, u širem rejonu Niša, ruše komunikacije i uništavaju ostatke neprijateljskih snaga. (Napad je počeo 8. oktobra, i borbe su vođene do 14. oktobra, kada je Niš oslobodjen.)
- U Topolu iz koje su se povukle nemačke jedinice, ponovo ušle jedinice 1. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ. Istog dana, posle kraće borbe protiv jednog bataljona 7. SS divizije »Princ Eugen« koji je stigao iz Kragujevca, one su napustile varoš, zaplenivši 1 top i 10 pušaka.
- Kod s. Luke (blizu Boni) 7. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ, u borbi vodenoj ceo dan, odbacila do dva nemačka bataljona ka pi. Deli Jovanu. Ubijeno je i ranjeno oko 25 nemačkih vojnika, a 7. brigada je imala 7 poginulih i 11 ranjenih boraca.
- Iz s. Belegiša (kod Stare Pazove) jedan bataljon 8. vojvođanske NOU brigade preduzeo napad na nemačku jedinicu, koja je upala u s. Stare Banovce i naneo joj gubitke od 20 poginulih vojnika. Kad je neprijatelju stiglo pojačanje iz Stare Pazove, bataljon se povukao u s. Belegiš, uz gubitke od 3 ranjena borca.
- Kod s. Kaštavara (na putu Niš—Leskovac) nemački automobil sa 8 vojnika uništila mina koju je postavila 13. srpska brigada 24. divizije NOVJ.

7/8. oktobar

- Posle oštrih borbi jedinice 64. korpusa Crvene armije i Zaječarski NOP odred slomili otpor nemačkih jedinica i oslobodili Zaječar. Tom prilikom je uništen 2. bataljon 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, dok su manje grupe i odeljenja Izviđačkog i Dopunskog bataljona nemačke 1. brdske divizije uspeli, uz gubitke od 620 mrtvih i zarobljenih, da se probiju iz obruča ka Boljevcu. Pri napadu na Zaječar sadejstvovali su i delovi 45. divizije NOVJ. sprečivši delove 14. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« da se iz rejona Boljevca i Knjaževca probiju ka Zaječaru:
- Na ž. st. Rudnici (između Raške i Slatine) Ibarski NOP odred napao uporišta koja su branili nemački vojnici i pripadnici RZK. Na stanici se u momentu napada nalazio i nemački transportni voz s vojnicima. U dvočasovnoj borbi neprijatelju su naneti osetni gubici (naročito u vozu). Odred je imao 2 mrtva i 8 ranjenih. Zaplenio je: 3 automata, 15 pušaka, 6000 metaka, 8 konja i druge opreme. Iste noći on je srušio dva propusta na pulu i dva na pruzi.

8. oktobar

- Jedinice 31. gardijskog pešadijskog korpusa Crvene armije i jedinice GŠ NOV i PO za Vojvodinu oslobodile Sentu i Adu.
- Odbacivši jedinice 46. divizije NOVJ, 122. izviđački bataljon nemačke U. poljske vazduhoplovne divizije, sa 4 tenka, 10 oklopnih automobila i dva divizionna artiljerije, uspeo da se preko Bujanovca probije u Vranje.

- Na Doli Jovanu, u borbama protiv nemačkih jedinica, 14. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ pretrpela gubitke od 10 mrtvih i 45 ranjenih boraca, te bila prinuđena da se rokira u rejon s. Gornjana (blizu Bora). Oko 200 nemačkih vojnika izbačeno je iz stroja.
  - Kod s. Rudne Glave (blizu D. Milanovca) jedinice 25. divizije NOVJ zarobile oko 150 nemačkih vojnika i zaplenile 15 kamiona i 200 kola sa zapregom.
  - U s. Luci (blizu Bora) 9. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ zauzela nemačko uporište i neprijatelju nanela osetne gubitke (nekoliko stotina izbačenih iz stroja), a sama imala 10 mrtvih i oko 30 ranjenih boraca.
  - Blizu s. Vinarca (kod Leskovca) nemački automobil uništila mina koju je postavila 13. srpska brigada 24. divizije NOVJ. Dva nemačka vojnika su poginula a četiri su ranjena.
  - Jedinice Crvene armije ušle u Svilajnac.
  - U Mladenovac upao jedan bataljon 5. udarne divizije NOVJ, ali nije uspeo da likvidira posadu (oko 200 nemačkih vojnika), jer joj je stigla pomoć iz Beograda i Smed. Palanke. Bataljon se povukao. Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih, a bataljon 1 poginulog i 10 ranjenih boraca.
  - U s. Belegišu (kod Stare Pazove) nemačke jedinice iz s. Starih Banovaca, uz sadejstvo 16 tenkova, napale 8. vojvođansku NOU brigadu. Brigada je, u oštrim borbama uništila 2 tenka, a zatim se, kod s. Surduka. prebacila preko r. Dunava u Banat.
  - U s. Vojlovci (kod Pančeva), od Udarne bataljona Banatske operativne zone GŠ NOV i PO Vojvodine, Pančevačkog, Vršackog i Belocrkvanskog NOP odreda i novih boraca, formirana 12. vojvođanska NOU brigada.
  - U sastav 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« ušla 22. srpska (kosmajaska) brigada.
  - U sastav 5. udarne divizije NOVJ ušla 21. srpska brigada.
- 8/9. oktobar
- U s. Paragama (kod Bač. Palanke) delovi Bačkopalanačkog NOP odreda razoružali opštinsku policiju, uništili opštinsku arhivu i telefon, miniranjem pruge između s. Paraga i s. Gajdobre izbacili iz šina voz i posekli tt stubove. Drugi delovi toga odreda miniranjem pruge između s. Obrovca i s. Tovariševa srušili nemački transportni voz s vojnicima, a u s. Tovariševu razoružali opštinsku policiju, zaplenivši 16 pušaka, i uništili tt uređaje na železničkoj stanici.
9. oktobar
- Goneći razbijene redove nemačke Bobbene grupe »Fišer« i 14. puka nemačke 7. S3 divizije »Princ Eugen«, delovi 45. divizije NOVJ i 223. divizije Crvene armije oslobodili Boljevac i produžili nastupanje ka V. Moravi. Jedinice 20. brigade 45. divizije NOVJ su zarobile oko 300 nemačkih vojnika.
  - Glavnina nemačkih snaga iz istočne Srbije, pod komandom Štaba 1. brdske divizije, probivši položaje 16. srpske brigade 25. divizije NOVJ kod s. Rudne Glave, otpočela nadiranje ka Kučevu. Jedinice 113. divizije Crvene armije i jedinice 23. udarne i 25. divizije NOVJ vršile su stalan pritisak na bokove i začelje ove nemačke kolone.
  - Na položajima s. Vlaško Polje — s. Durinci — Ralja počele četverodnevne borbe jedinica 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ protiv nemačkih jedinica i četnika. One su uništile 2 tenka i 1 lokomotivu, pokidale prugu na više mesta, demolirale železničku stanicu, zaplenile 4 puške, 1 pištolj i 48 ručnih bombi. Brigada je imala 1 poginulog i 7 ranjenih boraca.
  - U s. Skeli 2, 3. i 4. bataljon 4. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ napali na oko 400 nemačkih vojnika i posle oštre borbe odbacili ih ka Obrenovcu. Neprijatelj je imao 9 mrtvih i 13 ranjenih vojnika.
  - Jedinice 11. udarne divizije NOVJ napale na delove nemačkog 5. SS policijskog puka, na delove SDS i četni tenkova u Obrenovcu i okolnim uporištima, ali nisu uspеле da zauzmu grad, jer je nemačkim jedinicama pristigla pomoć iz Beograda. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih, a uništena su 4 kamiona. Jedinice 11. divizije imale su 12 mrtvih i 26 ranjenih boraca.
  - Šesta vojvođanska NOU brigada prebacila se na desnu obalu Save, u s. Mrdanovac (kod Sapca), radi ulaska u sastav 36. udarne divizije NOVJ.
  - Po naređenju Štaba 37. udarne divizije NOVJ formirani 2. i 3. sandžački NOP odred.
- 9/10. oktobar
- Posle šest časova borbe jedinice 1. gardijskog utvrđenog rejona Crvene armije, 23. srpska brigada 45. divizije NOVJ i Svrliški NOP odred oslobodili Knjaževac. Neprijatelj je imao velike gubitke: samo jedinice NOVJ nanele su delovima nemačke

1. brdske divizije i kvislinākim vojnicima oko 200 mrtvih i zaplenile oko 100 pušaka 1 5 p. mitraljeza a zajedno sa jedinicama Crvene armije zaplenila oko 100 nemačkih kamiona.

- Jedinice 11. i 16. udarne divizije 12. udarnog korpusa NOVJ ponovo izvršila napad na oko 3.000 nemačkih vojnika i pripadnika SDK i SDS u Obrenovcu i uspele da ovladaju spoljnom odbranom grada. Međutim, pošto su imale zadatak da što pre krenu ka Beogradu, one su prekinule napad. Neprijatelj je imao velike gubitke. Zaplenjena je izvesna količina oružja, municije i drugog materijala, a uništena su 2 tenka i 4 kamiona. Jedinice 12. korpusa imale su 40 mrtvih i 76 ranjenih boraca.
- Prva krajiška udarna brigada 5. udarne divizije NOVJ ponovo napala nemački garnizon u Topoli, ali zbog jake odbrane i zbog dejstva neprijateljskih tenkova ona se povukla ka s. Natalincima. Iste noći jedan bataljon 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ porušio je železničku prugu i ž. st. u s. Kovačevcu i likvidirao neprijateljsku posadu na stanici. Neprijatelj je imao 11 mrtvih 14 zarobljena, a jedinice 5. divizije — 11 ranjenih boraca.
- Kod s. Bagrdatia (blizu Ralje), u kratkoj borbi protiv kolone od oko 100 nemačkih vojnika, 3. bataljon 2. proleterske (ličke) udarne brigade 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« ubio 5 neprijateljskih vojnika i zaplenio automat, četiri puške i tri pištolja.
- Jedinice 3. srpske udarne brigade 2. proletersku udarne divizije NOVJ oštetile železnički most kod Dunisa i porušile 70 metara pruge; iz s. D. Ljuboša izbacile oko 150 vojnika RZK i četnika i srušile jedan propust od 8 m i 30 metara pruge; kod s. Trnjana i kod s. Kormanana porušile prugu u dužini od 75 m (sve na pruzi Niš — Stalać).
- Us. Silbašu (kod Bačke Palanke) delovi Bačkopalanačkog NOP odroda napali opštinsku policiju, ubili 1 policajca i zaplenili 5 pušaka sa 50 metaka. Iste noći drugi delovi tog odreda, pri napadu na jednu kolonu, ubili 1 neprijateljskog vojnika i zaplenili 3 mitraljeza, 2 puške, 50 metaka i nešto druge opreme.
- Između s. Vognja i Srem. Mitrovice jedinice 7. vojvodanske NOU brigade minirale prugu na četiri mesta, oštetile lokomotivu i uništile 5 vagona nemačkog transportnog voza.

10. oktobar

- Nemački vojni zapovednik za Jugoistok imenovao tzv. Odbor državne administracije za Srbiju.
- Bugarska Tenkovska brigada i 1. vlasotinačka brigada 22. divizije NOVJ. uz podršku avijacije Crvene armije, savladale upornu odbranu delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i čelnika i oslobodile Vlasotince. Neprijatelj se, uz gubitke od oko 300 poginulih, povukao ka Leskovcu
- Putem Bor — Petrovac, delovi G8. korpusa Crvene armije izbili u rejon V. Plane i obrazovali mostobran. Istovremeno je, komunikacijom Zaječar — Bor - Petrovac, 5. motostreljačka brigada Crvene armije izbila u V. Planu, gde je uspostavila vezu s jedinicama 1. armijske grupe NOVJ. Time su bile presečene komunikacije koje dolinom V. Morave vode ka Beogradu.
- Kod s. Kovačevca i s. Kusatka (blizu Mladenovca), u oštroj borbi, jedinice 5. udarne divizije NOVJ razbile kolonu od oko 300 nemačkih vojnika, nanevši joj gubitke od oko 80 mrtvih i 40 zarobljenih, zaplenivši, pored ostalog, 2 topa, 7 p. mitraljeza, automat i 90 pušaka i uništivši oklopni automobil, 7 kamiona i motocikl. Jedinice 6. divizije imale su 1 poginulog i 6 ranjenih boraca.
- U s. Meljaku (kod Umke) 3. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« slomila otpor nemačkih vojnika, nanevši im gubitke od 20 mrtvih i više ranjenih, zaplenivši 3 minobacača, 4 p. mitraljeza, 48 pušaka, 2 kamiona, motocikl i veću količinu municije i druge opreme i uništivši 2 kamiona. Brigada je imala 5 mrtvih i 10 ranjenih boraca.
- U s. Surduku (kod Stare Pazove) nemačke jedinice streljale 24 meštana i zaklale nekoliko ljudi, žena i dece. Jednovremeno je izvršeno i streljanje 18 lica dovedenih iz s. Belegiša.
- U rejonu s. Klenka 3. bataljon 10. vojvodanske NOU brigade iz zasede napao deo nemačke motorizovane kolone (od preko 100 kamiona s vojnicima 130 tenkova) koja se iz Sapca kretala ka Rumi. Posle jednodnevnog borbe bataljon se, pred nadmoćnim neprijateljem, povukao, nanevši mu velike gubitke. Bataljon je imao 4 poginula i 2 ranjena borca.
- Us. Bcōmenu (kod Zemuna) 1. bataljon 10. vojvodanske NOU brigado napao oko 250 vojnika SDK. Posle tročasovne borbe zbog pristizanja pojačanja neprijatelju, bataljon se povukao. Istoga je dana jedna četa toga bataljona napala neprijateljsko

bočno osiguranje od 70 vojnika SDK i ubila 6 a više njih ranila. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza, nekoliko pušaka i bombi i druga ratna oprema.

- U Negotinu, po naređenju GŠ NOV i PO za Srbiju, formirana 0. artiljerijska baza sa zadatkom da, posle izvršene obuke, formira tri artiljerijske brigade za jedinice 14. korpusa NOVJ.

10/11. oktobar

- Iz rejona Obrenovca počelo nastupanje jedinica 12. udarnog korpusa NOVJ prema Beogradu.
- Jedinice 36. udarne divizije 12. korpusa NOVJ napale nemačke snage u Obrenovcu, ali bez uspeha, jer je neprijatelju stiglo pojačanje iz Beograda. One su zatim držale grad u blokadi. Divizija je imala 17 mrtvih i 36 ranjenih. Neprijatelj je imao dosta gubitaka u ljudstvu i materijalu.
- Na nemačke jedinice u s. Mislodinu (kod Obrenovca) neuspešno napala 5. krajiška (kozarska) brigada 11 udarne divizije NOVJ. Brigada je imala 6 mrtvih i 11 ranjenih boraca.
- Dva bataljona 4. krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ napali na nemačke snage u Mladenovcu, ali se posle kraće borbe povukli iz grada, jer je neprijatelju stiglo pojačanje.
- Nemačku posadu u Vranju (jedan ojačani bataljon) napala 27. srpska brigada 46. divizije NOVJ. ali nije uspela da zauzme grad.
- Iz rejona s. Vojlovice (kod Pančeva) 1. i 2. bataljon 12. vojvođanske NOU brigade forsirali r. Dunav istočno od s. Višnjice i sadejstvovali s jedinicama 109. gardijske pešadijske divizije Crvene armije pri ovladavanju s. V. Selom i pri obrazovanju mostobrana na desnoj obali.

II. oktobar

- Posle dvodnevni borbi protiv zaštitnih delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, četnika i jedinica SDS, 15 srpska brigada 47. divizije NOVJ oslobodila Leskovac. U grad su, nešto kasnije ušli i delovi bugarske Tenkovske brigade. Neprijatelj je odstupio ka Nišu.
- Boreći se, od 6 do 16 časova, protiv jednog nemačkog ojačanog bataljona, 25. i 27. srpska brigada 46. divizije NOVJ oslobodile Vranje. Neprijatelj se, uz osetne gubitke, povukao ka Bujanovcu.
- Jedinice Subotičkog NOP odreda i prednji delovi 31. gardijskog pešadijskog korpusa Crvene armije oslobodili Suboticu.
- Bugarska 6. pešadijska divizija probila odbranu delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, zauzela Belu Palanku i izbila pred s. Novo Selo i s. Duboku Padinu, bugarska 9. pešadijska divizija ovladala s. Kalnom i s. Jalovik-Izvorom, a bugarska 4. pešadijska divizija ovladala s. Ravnom Dubravom i na taj način izbila na oko 35 km istočno i južno od Niša.
- Savlađujući žilav otpor nemačkih vojnika i pripadnika SDK i SDS, jedinice 11. i 16. udarne divizije 12. udarnog korpusa NOVJ i delovi 2. proleterske (ličke) udarne brigade 6. proleterske divizije »Nikola Tesla« 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ ovladali linijom Jasenak — s. Moštanica — s. Sremčica i nastavili prodiranje ka Beogradu. U s. Sremčici je poginulo 15 i zarobljeno 10 nemačkih vojnika. Zaplenjeni su 2 p. mitraljeza, 2 automata i 1 pištolj.
- Na komunikaciji Kragujevac — Topola jedinice 2. krajiške udarne i 15. majevičke udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ napale nemačku motorizovanu kolonu, uništile 2 kamiona i 1 putnički automobil i neprijatelju nanele dosta gubitaka. Brigade su imale samo 2 ranjena borca.
- U borbama, započetim predhodnog dana, protiv četnika, vojnika SDK i RZK, podržanih sa 8 nemačkih tenkova iz Kruševca i Trstenika, 4 proleterska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ ubila 50 i ranila veći broj neprijateljskih vojnika, uništila 1 i oštetila 2 tenka i odbacila neprijatelja ka Kruševcu i Trsteniku.
- Na putu s. Krušedol — Irig 2. i 3. bataljon 7. vojvođanske NOU brigade napali nemačku motorizovanu kolonu. U petočasovnoj borbi oni su zapalili 6 kamiona sa prikolicama i odbili neprijateljska pojačanja upućena iz Iriga i s. Krušedola. Brigada je imala 5 ranjenih boraca, a neprijateljski gubici u ljudstvu nisu utvrđeni.
- Na putu s. Lačarak — s. Martine! (kod Srem. Mitrovice) 1. bataljon 7. vojvođanske NOU brigade napao nemačku kolonu od 3 tenka i uništio 1 tenk.
- Između s. Cerevića i s. Suseka (kod Iloka) delovi Mornaričke Čete II. vojvođanske NOU brigade vatrom iz protivoklopnih oruđa i mitraljeza napali nemački brod »Kazan« koji je vukao nekoliko šlepova. Brod i šlepovi su oštećeni a zadnji šlep je i zapaljen.

- U Užicu (sada: Titovo Užice) izabran GNO odbor.
- 11/12. oktobar — Posle jednodnevne borbe protiv nemačkih vojnika. 1. vojvodanska udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ zauzela s. M. Moštanicu (kod Umke). nanevši neprijatelju gubitke od 14 mrtvih i više ranjenih i uništivši 1 tenk. Brigada je imala -1 poginula i 28 ranjena borca.
- Z. st. Đurinee (kod Mladenovca), koju su branili nemački vojnici, zauzele jedinice 1. proleterske udarne brigade 1. proleterske udarne divizije NOVJ. Uništeni su 2 oklopna automobila. 2 kamiona i 1 lokomotiva.
- Jedinice 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ odbacili iz Đunisa i s. Trubačeva nemačke vojnike i pripadnike RZK. Poginulo je 15 neprijateljskih vojnika a zaplenjeno je 90 sanduka eksploziva, 5 sanduka fitilja s kapislama, 100 granata, troja kola telefonske žice i veća količina drugog materijala. Brigada nije imala gubitaka.
- 12. oktobar — Delovi 223. pešadijske divizije Crvene armije i 24. srpske brigade 45. divizije NOVJ oslobodili Aleksinac i uspostavili vezu sa 2. proleterskom udarnom divizionom NOVJ u dolini r. Južne Morave. Time je nemačkim snagama u rajonu Niša presečena odstupnica ka severu.
- Dvadeset treća srpska brigada 45. divizije NOVJ, uz sadejstvo 1. gardijskog utvrđenog rejona Crvene armije, oslobodila Svriljig, a zatim se orijentisala u pravcu Niša.
- Na liniji s. Doljevac — s. Mramor 24. i 47. divizija NOV.T, uz podršku artiljerije bugarske Tenkovske brigade, sprečile pokušaj nemačke 7. SS divizije Princ Eugen da se iz rejona Niša probije ka Prokuplju. Pri tome je ubijeno oko 100 nemačkih vojnika.
- Kod s. Ripnja (blizu Beograda) 2. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« vodila borbu protiv nemačkih snaga, zauzela ž. st. Klenje, ubila 7 neprijateljskih vojnika, porušila železničku prugu Ripanj — Resnik 1 oštetila 3 železničke kompozicije. Brigada je imala 2 ranjena borca.
- Jedinice 1. vojvodanske udarne brigade 16. udarne divizije NOVJ, posle kraće borbe protiv nemačkih snaga, oslobodile Umku i s. Ostružnicu (kod Beograda). Zaplenjeno je 12 pušaka, 2 pištolja i manja količina municije.
- Posle dvodnevni borbi protiv nemačkih jedinica 13. proleterska udarna brigada »Rade Končar« 1. proleterske udarne divizije NOVJ, tri bataljona 10 krajiške udarne brigade 5. udarne divizije NOVJ i jedinice 2. krajiške udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ, uz sadejstvo jednog motorizovanog puka 3. ukrajinskog fronta Crvene armije, oslobodile Topolu.
- Jedinice 1. proleterske udarne i 5. udarne divizije NOVJ, uz sadejstvo jednog motorizovanog puka i jednog streljačkog bataljona 3. ukrajinskog fronta Crvene armije, posle viščasovne borbe protiv nemačkih jedinica oslobodile Mladenovac.
- Kod s. Belosavaca (na komunikaciji Topola — Mladenovac) 2. bataljon 13. proleterske udarne brigade »Rade Končar« 1. proleterske udarne divizije NOVJ iz zasede ubio 22 i ranio 25 nemačkih vojnika, a uništio kamion i zaplenio minobacač i nekoliko pušaka.
- Naredbom GŠ NOV i PO za Vojvodinu, na području Srema formirana Sremska vojna oblast. Njoj su neposredno potčinjene komande bosutskog (šidskog). fruškogorskog (sremskomitrovačkog) i posavskog (zemunskog) vojnog područja.
- 12/13. oktobar — Pod pritiskom jedinica 46. divizije NOVJ i bugarskih pešadijskih i artiljerijskih jedinica, nemački vojnici i balisti napustili s. Belo Polje i probili se preko Vladičinog Hana ka pl. Kukavici. U toku 13. i 14. oktobra gonjenom neprijatelju su naneseni gubici od 350 mrtvih i 280 zarobljenih. Oslobodeno je i 1200 Italijana koji su radili u fabrici za preradu molibdena. Zaplenjeno je: 30 protivavionskih topova. 12 protivavionskih mitraljeza, 5 mitraljeza, 5 prolivtenkovskih pušaka. 5 minobacača, 51 puška, 100.000 metaka, 4.000 granata. 2 vagona hrane i veća količina drugog ratnog materijala i opreme.
- Kod s. Ciba (sada: Celarevo, blizu Bačke Palanke) jedna četa Bačkopalanačkog NOP odreda napala mađarsku komoru, ubila 5 mađarskih vojnika i zaplenila 2 puške sa 100 metaka i nešto ratne opreme.
- 13. oktobar — Posle trodnevni borbi protiv delova nemačke borbene grupe »Fišer« koji su se povlačili iz istočne Srbije, jedinice 3. ukrajinskog fronta Crvene armije oslobodile Čupriju.
- Jedinice 3. ukrajinskog fronta Crvene armije oslobodile Paraćin. Nemački vojnici povukli su se bez otpora.

- Glavnina nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« izvršila jak pritisak na 24. diviziju NOVJ i uspela da se preko s. Mramora probije ka s. Aleksandrovu (kod Prokuplja gde je zadržana napadom 47. divizije NOVJ.
  - Jedinice 32. srpske brigade 11. udarne divizije NOVJ napale i zauzele nemačka uporišta u s. Zvečki i s. Belom Polju (kod Obrenovca). Neprijatelj je odbačen u s. Zabrežje. Zaplenjeno je 30 pušaka i 2 p. mitraljeza.
  - Iz rejona s. Mirijeva (kod Beograda) vraćeni na levu obalu r. Dunava 1. i 2. bataljoi 12. vojvodanske NOU brigade, da bi cela ta brigada bila upućena na front na r. Tisi
  - Na prostoriji s. Virovo — s. Guća tri bataljona 4. sandžačke udarne brigade 37 udarne divizije NOVJ napala oko 1200 četnika i odbacila ih preko pl. Jelice ka Čačku. Neprijatelj je imao 21 mrtvog, 30 ranjenih i 10 zarobljenih. Zaplenjeno je 15 pušaka. Brigada je imala 2 mrtva i 5 ranjenih boraca.
  - Na položaju s. Desimirovac — s. Petrovac 15. majevička udarna brigada 17. udarni divizije NOVJ odbila napad nemačke motorizovane kolone (4 tenka, oko 100 kamiona i do 200 kola) i vratila je u Kragujevac. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i višeranjjenih, a zaplenjeno je: 1 p. mitraljez, 4 puške, 2 pištolja i 1 motocikl.
  - Naredbom GS NOV i PO za Vojvodinu određen novi štab Sremske operative zone Pod njegovom su komandom i dalje ostale 7, 9. i 10. vojvodanska NOU brigada.
  - U Krurni (u Albaniji), od Partizanskog bataljona Kosova, novih boraca i izvesno broja rukovodilaca iz 1. kosovsko-metohijske NOU brigade, formirana 4. kosovsko-metohijska NO brigada.
  - U Jagodini (sada: Svetozarevo) rasformiran nemački Stab generalne komande »Miller«, koji je rukovodio operacijama u istočnoj Srbiji, i upućen u Kraljevo da formir Stab 34. armijskog korpusa.
- 13/14. oktobar
- Delovi 1. proleterske udarne i 5. udarne divizije NOVJ i 14. motostreljačka brigada 3. ukrajinskog fronta Crvene armije slomili jak otpor nemačkih snaga i zauzeli Avalu (kod Beograda).
14. oktobar
- Glavnina nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« počela povlačenje iz rejona Niš ka Prokuplju. Jedinice 22. divizije NOVJ odbacile su nemačke zaštitne delove s. Bubenja i Turskog šanca i prodrlle u južni deo Niša Istovremeno su jedinice 4i divizije NOVJ, 23. srpska brigada 45. divizije NOVJ i jedinice 1. gardijskog utvrđenog rejona Crvene armije sa severa i jedinice bugarske 8. divizije sa istoka prodrlle u grad i do 16 časova potpuno oslobodile Niš.
  - Jedinice 64. pešadijskog korpusa Crvene armije i 2. proleterska udarna divizija NOVJ oslobodile Kruševac. iz koga su se nemački vojnici i četnici povukli ka Trsteniku.
  - Na prostoriji s. Mramor — s. Jugbogdanovac (između Niša i Prokuplja) 47. divizija NOVJ s juga i 24. divizija NOVJ sa severa, uz sadejstvo sovjetsko avijacije i bugarske Tenkovske brigade, u snažnom naletu razbile glavninu nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«. U borbama je poginulo 400 a zarobljeno 700 neprijateljskih vojnika i deo Slaba 7. SS divizije. Zaplenjeno je: 800 motornih vozila, 17 tenkova, 7 motorizovanih topova, 100 putničkih automobila. 700 pušaka, 50 automata, 80 p. mitraljeza, 5 minobacača, 300.000 metaka. 10 radio-stanica, 10 radio-aparata. 200 konja. 2 trupne apoteke, 200.000 cigareta, 700.000 dinara i mnogo druge ratne opreme.
  - Posle oštre borbe protiv nemačkih jedinica tri bataljona 3. vojvodanske udarne brigade 36. udarne divizije NOVJ oslobodili Obrenovac i s. Zabrežje. a neprijatelj odbacili preko r. Save u Srem. Neprijatelj je imao 23 poginula, oko 30 ranjenih i 2 zarobljenog. Uništen je 1 tenk. a zaplenjen p. mitraljez i 52 puške. Brigada je imala 4 mrtva i 8 ranjenih boraca
  - U s. Jajincima (kod Beograda) komandant 1. armijske grupe NOVJ izdao zapove; za napad na Beograd. Planom je predviđeno da se glavni udar nanese praveer Banjica — Slavija (sada Trg Dimitrija Tucovića) — Savski most, a pomoćnim pravcima: Cukarica — Mostar i Topčidersko brdo — Mostar i Cvetkova mehana Vtiko spomenik — Pančevački most.
  - Posle oštre borbe protiv nemačkih jedinica 2. i 3. proleterska (lička) udarna brigada 6. proleterske divizije NOVJ »Nikola Tesla« oslobodile sela Resnik, Kijevo. Kneževai Rakovicu i ž. st. Topčider, odbacivši neprijatelja u Beograd. Brigada su imale 4 mrtva i 15 ranjenih boraca.
  - U s. Miličevom Selu i s. Gorobilju (kod Požege) 2. bataljon 4. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ upao u četničke logore i u kratkoj borbi ubio 4 ranio oko 30 i zarobio 10 četnika, a zaplenio 2 automata, jedan pištolj, oko 200 ručnih bombi i arhivu jednog četničkog korpusa. Uništena su troja kola municije. Bataljon je imao 1 poginulog i 3 ranjena borca.

- Kod s. Neradina (blizu Iriga) 2. bataljon 7. vojvođanske NOU brigade vodio ceo dan oštire borbe protiv nemačkih snaga koje su pokušale da se probiju komunikacijom s. Krušedol — Irig. Neprijatelj je prinuđen da se povuče na polazne položaje kod s. Krušedola, koje je štitio jakom artiljerijskom vatrom.
  - Između s. Beočina i s. Neština (kod Iloka) delovi Mornaričke čete 11. vojvođanske NOU brigade vatrom iz protivoklopnih oruđa teško oštetili brod NDH Zagreb.
  - U Petrovgradu (sada: Zrenjanin) od 5. banatskog NOP odreda i novih boraca formirana 13. vojvođanska NOU brigada.
  - Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Vojvodinu rasformiran Stab banatske operativne zone.
  - Saveznički avioni bombardovali Užice (sada: Titovo Užice), u kome su se nalazile jedinice Uzičkog NOP odreda. Poginulo je i ranjeno 10 partizana i građana, a više kuća je porušeno.
  - U Svilajncu, na velikom političkom zboru građana, izabran MNO odbor.
  - U Kraljevu, od rasformiranog nemačkog Štaba generalne komande »Miler«, formiran Stab 34. armijskog korpusa i stavljen pod komandu Grupe armija »E«.
- 14/15. oktobar
- Kod s. Golubovca (blizu Kruševca) 4. proleterska brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbila tri četničke brigade. Poginula su 104, ranjeno je 60 i zarobljeno je 117 četnika. Zaplenjeno je: 117 pušaka, 7 p. mitraljeza, 2 automata, 1 minobacač, 3 pištolja, 17.000 metaka i druga ratna oprema. Brigada je imala 2 mrtva i 4 ranjena borca.
  - Između s. Vognja i Srem. Mitrovice 4. bataljon 7. vojvođanske NOU brigade razrušio prugu na nekoliko mesta, ubio dvojicu ustaša i ranio ustaškog oficira.
15. oktobar
- Posle borbe protiv zaštitničkih delova nemačke 1. brdske divizije i grupe »Vitman« jedinice Crvene armije i Požarevački NOP odred oslobodili Požarevac, odbacivši neprijatelja preko V. Morave ka Smederevu.
  - Posle dvanaest časova oštire borbe protiv nemačkih jedinica 5. krajiška (kozarska) udarna brigada i jedan bataljon 12. krajiške udarne brigade 11. udarne divizije NOVJ oslobodili s. Zarkovo (kod Beograda). Neprijatelj je imao 30 mrtvih, 40 ranjenih i 55 zarobljenih. Zaplenjeno je: 6 protivtenkovskih topova, 2 protivavionska mitraljeza, 2 vagona artiljerijske municije, 60 pušaka i dosta drugog materijala. Peta brigada je imala 24 poginula i 32 ranjena borca.
  - Jedinice 17. udarne divizije NOVJ i 113. divizije Crvene armije počele borbe za oslobođenje Kragujevca. Borbe su vođene do 21. oktobra, kada je grad oslobođen.
  - U s. Sevojnu (kod Titovog Užica) 1. bataljon 4. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ i jedan bataljon Uzičkog NOP odreda vodili borbu protiv čelnika. Poginulo je 20 četnika.
  - U s. Vranama (kod Arilja) 3. bataljon 4. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ, posle petočasovne borbe, odbici napad oko 800 četnika koji su pokušali da unište bolnicu i intendanturu te brigade. Neprijatelj je imao oko 80 mrtvih i ranjenih. Zaplenjeno je oko 50 pušaka. Bataljon je imao 1 poginulog i 6 ranjenih boraca.
  - Na pulu Između s. Jakova i s. Boljevac (kod Zemuna) delovi 1. bataljona 10. vojvođanske NOU brigade napali kamion sa 15 nemačkih vojnika. Poginulo je 9 nemačkih vojnika. Zaplenjeno je: kamion, 2 p. mitraljeza, nekoliko pušaka i pištolja, a u s. Boljevcima još i 6 kola puščane i druge municije.
  - Kod s. Neština (blizu Iloka) delovi Mornaričke čete 11. vojvođanske NOU brigade vatrom iz protivoklopnih oruđa teško oštetili nemački remorker, te se ovaj nasukao na levoj obali kod s. Ciba (sada: Celarevo). Istovremeno je iz protivoklopnih topova oštećen mađarski bunker na levoj obali r. Dunava.
  - Između s. Merdara i zaseoka Mačje Stene jedinice 5. kosovsko-metohijske NO brigade napale grupu četnika i zarobile šestoricu.
  - GS NOV i PO za Vojvodinu izdao Šlabu Bačko-baranjske operativne zone uputstvo o mobilizaciji ljudstva na teritoriji Bačke.
- Oktobar s.
- Kod Kraljeva obnovljen Kraljevački NOP odred »Jovo Kursula«.
  - U Zaječaru formiran Zaječarski ONO odbor
- Oktobar d.p.
- U Jagodini (sada: Svetozarevo) formirana Komanda pomoravskog vojnog područja.

- 15/16. oktobar
- Delovi 3. i 5. sandžačke i 7. crnogorske udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ zauzeli Sjenicu, koju je branilo oko 2.000 pripadnika nemačke legije „Krempler“ i četnika. Neprijatelju su naneti osetni gubici a jedinice 37. divizije su imale 3 mrtva i e ranjenih boraca. Zaplenjeno je 10 kola municije.
  - Na komunikaciji Kragujevac — Kraljevo 3. bataljon 6 proleterske (istočnobosanske) udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ iz zasede uništio 2 nemačka kamiona s posadom, 10 kola i 25 konja.
  - U s. D. Kruščici i s. Grivskoj (kod Arilja) 4. bataljon 4. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napao četnike i odbacio ih ka Arilju. ubivši 10 i zarobivši 3 četnika i zaplenivši p. mitraljez i minobacač.
  - Između s. Martinaca i s. Kukujevaca (kod Sida) jedan bataljon 9. vojvođanske NOU brigade miniranjem na 27 mesta razrušio prugu (u ukupnoj dužini od 500 metara) i posekao 25 tt stubova.
- JG. oktobar
- Jedinice 75. korpusa Crvene armije oslobodile Smederevo, a nemačku 1. brdsku diviziju odbacile ka Beogradu.
  - Jedinice 64. pešadijskog korpusa Crvene armije i 2. proleterske udarne divizije NOVJ oslobodile Trstenik. iz koga se nemački vojnici i četnici povukli ka Kraljevu.
  - Prva kosovsko-metohijska NOU brigada napala i razbila oko 120 žandarma i oslobodila Tropoju (u Albaniji),
  - U rejonu s. Drenova — s. Bogdanje (kod Trstenika) 3. srpska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ razoružala oko 120 četnika i zaplenila 7 p. mitraljeza, 80 pušaka i 17 kola ratnog materijala.
  - Jedinice 4. kosovsko-metohijske NO brigade napale na oko 200 nemačkih vojnika i 40 balista u Dakovici. Posle desetočasovne borbe mesto je zauzeto i neprijatelj je proteran. Poginulo je 25 nemačkih vojnika i zarobljeno ie oko 150 balista. Brigada je proglašena udarnom.
  - Delovi Bačkopalanackog NOP odreda oslobodili s. Pivnicu (kod Odžaka) i s. Despot Sv. Ivan (sada: Despotove, kod Novog Sada) i zaplenili 4. p. mitraljeza, 30 pušaka i 1 motocikl.
  - U Paraćinu. na političkom zboru građana, izabran GNO odbor.
- 16/17. oktobar
- U s. Tovariševu (kod Bač. Palanke) delovi Bačkopalanackog NOP odreda dočekali nemački kamion i zarobili 4 nemačka i 4 mađarska vojnika. Plen: kamion, 4 puške, 100 metaka, 40 ručnih bombi i 6 pari odela i obuće.
  - Između s. Martinaca i s. Lačarka (kod Srem. Mitrovice) 1. bataljon 9. vojvođanske NOU brigade na 4 mesta porušio prugu.
  - Između s. Vognja i Srem. Mitrovice delovi 7. vojvođanske NOU brigade miniranjem na 3 mesta razrušili prugu.
17. oktobar
- Posle trodnevni borbi protiv delova nemačkog 14. SS puka 7. SS divizije »Princ Eugen« jedinice 68. korpusa Crvene armije oslobodile Jagodinu (sada: Svetozarevo).
  - Kod s. Cukojevca (blizu Kraljeva) 2. i 4. bataljon 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ. uz sadejstvo jedinica 64. korpusa Crvene armije, vodili borbu protiv oko 250 vojnika nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i odbacili ih ka Kraljevu. Poginulo je 50 a zarobljena su 82 nemačka vojnika. Zaplenjeno je: 110 pušaka, 8 p. mitraljeza, 7 automata, 9 pištolja. 2 protivlenkovske puške, 3 minobacača, 4 kamiona. 1 putnički automobil, arhiva četničkog komandanta Srbije i dosta drugog materijala. Gubici 3. brigade: 1 poginuo i 1 ranjen borac.
  - Delovi Bačkopalanackog NOP odreda oslobodili sela Gajdobru i Buljkes (kod Bač. Palanke) i Parabuć (kod Odžaka) i zaplenili 15 pušaka, automat i pištolj. Drugi delovi tog odreda zaplenili su u s. Tovariševu (kod Bač. Palanke) 8 kola municije i druge ratne opreme.
  - U Beogradu počeo rad Komande grada Beograda. Ona je uputila proglas građanima, pozivajući ih da svim snagama pomognu NOB
- 17/18. oktobar
- Između Rume i Srem. Mitrovice delovi 1. bataljona 7. vojvođanske NOU brigade na 8 mesta porušili prugu.
  - Između s. Lačarka i s. Martinaca (kod Srem. Mitrovice) 3 bataljon 9. vojvođanske NOU brigade na 6 mesta porušio prugu.

18. oktobar
- Kod s. Vitanovca i s. Ugljareva (blizu Kraljeva) dva bataljona 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv nemačkih jedinica. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih i 3 zarobljena vojnika. Između ostalog, zaplenjena je 1 protivtenkovska puška i 7 pištolja. Jedinice 3. brigade imale su 9 mrtvih i 6 ranjenih boraca.
  - Jedinice 4. kosovsko-metohijske NOU brigade napustile Dakovicu pred nadmoćnim nemačkim i balističkim snagama.
  - U Beogradu PK KPJ za Srbiju formirao novi MK KPJ za Beograd.
  - U oslobođenom delu Beograda, kod Auto-komande. održan veliki miting omladine 1 građana Beograda.
19. oktobar
- S mostobrana na r. Tisi. iz rejonu Sente i Ade, jedinice 31. gardijskog pešadijskog korpusa Crvene armije otpočele prodiranje kroz Bačku. Uz sadejstvo s jedinicama GS NOV i PO za Vojvodinu, one su 21. oktobra izbile na Veliki kanal, gde su i završile borbena dejstva na teritoriji Jugoslavije.
  - Na putu s. Jazak — Ruma delovi 4. bataljona 7. vojvodanske NOU brigade iz zasede napali 2 kamiona i putnička kola. Oni su zapalili kamione, zarobili domobranskog kapetana i 5 vojnika italijanske fašističke milicije i zaplenili 2 p. mitraljeza, 6 pušaka, putnička kola i 2 torbe sanitetskog materijala.
  - U s. Vitanovcu (kod Kraljeva) 4. bataljon 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ izvršio neuspeo napad na nemačke snage. Bataljon je imao 6 mrtvih i 4 ranjena borca.
  - Između Srem. Mitrovice i s. Vognja 1. četa 1. bataljona 7. vojvodanske NOU brigade miniranjem na 3 mesta razrušila prugu, a između s. Vrdnika i s. Pavlovaca (kod Rume) delovi 2. bataljona takode na 3 mesta minirali i porušili prugu.
- 19/20. oktobar
- U s. Sotu (kod Sida) delovi 9. vojvodanske NOU brigade napali na dobro utvrđenu posadu (oko 150 vojnika iz domobranskog 8. lovačkog puka). Posle dvočasovne borbe napad je obustavljen zbog jakog neprijateljskog otpora. Brigada je imala 10 ranjenih boraca.
20. oktobar
- Pošlo sedmodnevnih borbi, lomeći uporan olpoi delova nemačke armijske grupe „Felber“, 1. armijska grupa NOVJ (1. proleterski i 12. udarni korpus) i jedinice 3. ukrajinskog fronta Crvene armije oslobodili Beograd, glavni grad Jugoslavije. Hiljade Beograđana uzele su učešća u borbama za oslobođenje svoga grada. Neprijatelju su naneti veliki gubici u ljudstvu i materijalu. Poginulo je oko 15.000 a zarobljeno oko 9.000 nemačkih vojnika i oficira. Jedinice Crvene armije imale su oko 1.000 poginulih a jedinice NOVJ 2.952 poginula, među kojima politički komesar 5. krajiške (kozarske) NOU brigade Mahmud Ibrahimović Mašo, komandant bataljona u 1. proleterskoj NOU brigadi Dušan Milutinović, politički komesar bataljona u 1. proleterskoj NOU brigadi Blažo Popivoda i komandant bataljona u 8. crnogorskoj NOU brigadi Milisav Đurović, narodni heroji.
  - Posle oslobođenja Beograda, jedinice 73. gardijske streljačke divizije i 13. gardijske motorizovane brigade Crvene armije i fi. proleterska divizija NOVJ »Nikola Tesla«, ojačana 13. proleterskom brigadom 1. proleterske udarne divizije, prešle r. Savu i otpočele borbu za oslobođenje Zemuna.
  - Učitelj Miladin Zarić, samoinicijativno presekaвши kablove, onemogućio da nemački vojnici razore jedini most na r. Savi. između Beograda i Zemuna.
  - Na položaju s. Cukojevac — Cukojevačko groblje i u s. Vitanovcu (kod Kraljeva) jedinice 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ i jedna četa Crvene armije vodile borbu protiv oko 700 nemačkih vojnika. Neprijatelj je imao oko 50 mrtvih i više ranjenih, a jedinice 3. brigade — 5 mrtvih i 22 ranjena borca.
  - Stab 1. armijske grupe NOVJ izdao avizo-zapovest za prebacivanje jedinica 12. udarnog korpusa NOVJ iz rejonu Obrenovca preko r. Save u Srem.
  - Jedinice 1. kosovsko-metohijske NOU brigade i albanske 3. partizanske brigade napale na utvrđeno s. Junik (kod Đakovice). Zbog jakog otpora nemačkih i balističkih jedinica napad nije uspeo.
  - Kod s. Velike Braine (blizu Medvode) 5. kosovsko-metohijska NOU brigada vodila borbu protiv nemačkih jedinica. Zarobljeno je 9 nemačkih vojnika a zaplenjena su 2 mitraljeza sa 9.000 metaka.
  - Kod s. Palića (blizu Subotice) delovi 8. vojvodanske NOU brigade napali mađarsku kolonu i zarobili 58 vojnika sa celokupnom ratnom opremom.
  - Kod s. Grabovca (blizu Obrenovca), u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo komandant 4. vojvodanske NOU brigade Marko Milanović, narodni heroj.

- U Čupriji, na velikom političkom zboru građana, izabran GNO odbor.
- 20121 oktobar — Kod s. Skele (blizu Obrenovca) jedinice 1 i 2. vojvođanske udarne brigade 16. udarne divizije NOV.T. uz sadejstvo artiljerijskih jedinica Crvene armije, izvršili napad na oko 700 vojnika nemačke 1. brdske divizije koji su se probili od Beograda. Posle oštre borbe neprijatelj je ra./bijen i nateran da se delom povuče preko r. Save u Srem a delom ka Sapcu.
- 21. oktobar — Jedinice 31. gardijskog pešadijskog korpusa Crvene armije i jedinice GS NOV i PO za Vojvodinu oslobodile Sombor.
- Jedinice Bačkopalanačkog NOP odreda oslobodile Bačku Palanku.
- Posle šestočasovnih borbi protiv delova nemačke Bobbene grupe Fišer* (14. puk 7. SS divizije »Princ Eugen«, 749. puk 117. pešadijske divizije i oko dva bataljona I. brdske divizije) i Bobbene grupe Kart* (Stab 359. puka, dva pešadijska bataljona. jedan divizion i četa tenkova) 17. udarna divizija NOVJ i 113. divizija Crvene armije oslobodile Kragujevac. U tim borbama je poginulo 400, ranjeno preko 400 i zarobljeno 150 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno je: 9 topova raznih kalibara, 11 minobacača, 44 p. mitraljeza, 15 automata, 10.000 pušaka, 13 tromblonskih i protivtenkovskih pušaka, 20 pištolja, 150.000 metaka i 200 bombi. Pored ostalog, uništena su 2 tenka, 16 kamiona. 3 motocikla, 2 voza sa 10 vagona nafte i 10 vagona raznog materijala. Jedinice 17. divizije su imale 52 mrtva, 198 ranjenih i kontuzovanih i 28 nestalih boraca.
- Na odseku s. Stubline — s. Skela (kod Obrenovca) završene dvodnevne borbe jedinica 16. udarne divizije NOVJ protiv oko 3.000 nemačkih vojnika koji su se probijali od Avale. Poginulo je oko 800 a zarobljeno oko 1.000 nemačkih vojnika. Ostatak se probio prema Sapcu, a delom se rasuo po terenu, gde je kasnije uništen ili zarobljen od partizanskih jedinica i naroda toga kraja.
- Kod Umke, u borbi protiv nemačkih snaga koji su se probijali od Avale, 1. bataljon 17. udarne brigade 28. udarne divizije NOVJ ubio oko 130 nemačkih vojnika, a zaplenio G p. mitraljeza, 3 automata 25 pušaka, 10 pištolja, 12.500 metaka i dosta druge opreme. Bataljon je imao 2 mrtva i 3 ranjena borca.
- Jedinice 3. srpske udarne brigade 2. proleterske Udarne divizije NOVJ izvršile neuspelo napad na nemačke položaje u rejonu s. Vitanovca (kod Kraljeva). Imale su 6 ranjenih boraca.
- Kod Arilja pet bataljona 37. udarne divizije NOVJ vodili sedmočasovnu borbu protiv četničkih snaga. Neprijatelj je imao oko 40 mrtvih. Zaplenjen je 1 p. mitraljez, 4 pištolja i nekoliko pušaka. Jedinice 37. divizije su imale 3 poginula i 7 ranjenih boraca.
- Jedinice 7. vojvođanske NOU brigade izvršile koncentričan napad na ustaško-domobransku posadu u s. Kamenici (kod Petrovaradina). Posle šestočasovne borbe one su oslobodile Kamenicu i odbile neprijateljsku intervenciju iz Petrovaradina, zarobivši 59 vojnika i zaplenivši 3 p. mitraljeza. 36 pušaka. 88 bombi i mnogo druge ratne opreme.
- 21/22. oktobar — Na odseku s. Skela — s. Kupinovo i kod Umke jedinice 16. i 36. udarne divizije 12. udarnog korpusa NOVJ, sa 117. i 374. protivavionskim pukom, 144. i 563. bacačkim pukom i 221. haubičkim pukom Crvene armije, forsirale r. Savu i počele operacije u Sremu.
- 22. oktobar — Jedinice 73. gardijske streljačke divizije Crvene armije i delovi 1 proleterske udarne divizije NOVJ i 6. proleterske divizije Nikola Tesla«, posle oštih borbi, oslobodili Zemun a zatim sela: Nove Banovce, Novu Pazovu i Dobanovce.
- Peti bataljon 12. vojvođanske NOU brigade forsirao r. Tisu i oslobodio Titel.
- Požegu i Arilje napustile četničke snage, a u ta mesta ušao Užički NOP odred.
- Na komunikaciji Novi Pazar — Sjenica jedinice 37. udarne divizije NOVJ. 7. omladinske udarne brigade »Budo Tomović« 3. udarne divizije NOVJ i Sjeničkog NOP odreda vodile borbu protiv snaga SDK i odlaile ih ka s. Dugoju Poljani.
- Po forsiranju r. Save kod Obrenovca i s. Skele jedinice 12. udarnog korpusa NOVJ preduzele nadiranje ka Rumi i oslobodile sela: Boljevce, Kupinovo, Jakovo, Surčin, Bečmen, Petrovčić, Ašanju i Karlovčić.
- 22/23. oktobar — Na putu Ruma — Srem. Mitrovica jedna četa 1. bataljona 7. vojvođanske NOU brigade iz zasede napala kamion s neprijateljskim vojnicima, te ubila 9 i zarobila 3 vojnika i zaplenila kamion, 9 pušaka i drugu ratnu opremu.

23. oktobar
- Tri bataljona 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ i dve čete 223. divizije Crvene armije izvršili nov neuspeo napad na nemačke vojnike u s. Vitanovcu (kod Kraljeva). Zarobljeno je 14 nemačkih vojnika, uništena su 2 p. mitraljeza i 1 mitraljez, a zaplenjen je 1 p. mitraljez. Jedinice 3. brigade su imale 3 poginula i 16 ranjenih boraca.
  - Na Crvenoj gori (kod Ivanjice) 1. i 3. bataljon 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napali četnike i osvojili njihove položaje. Protivnapadom. nadmoćnije neprijateljske snage su povratile izgubljene položaje. Neprijatelj je imao 47 mrtvih, oko 60 ranjenih i 8 zarobljenih. Zaplenjen je 1 mitraljez, 3 p. mitraljeza, 1 automat i 3 pištolja. Jedinice 5. brigade su imale 1 poginulog i 1 ranjenog borca.
  - Jedinice 7. vojvođanske NOU brigade oslobodile Pc-trovaradin i Srem. Karlovce. U Petrovaradinu su zarobile preko 200 domobrana i zaplenile 2 brdska topa. 4 p. mitraljeza, oko 600 pušaka, 30 pištolja, dosta municije i drugu opremu. U Srem. Karlovcima su zaplenile 2 automata, oko 100 pušaka, 5 pištolja i drugu opremu.
  - Jurišni bataljon 11. vojvođanske NOU brigade, uz sadejstvo I. bataljona 9. vojvođanske NOU brigade, napao nemačku kolonu jačine oko 200 vojnika koja je pokušala da se probije od s. V. Radinaca ka s. Calmi (kod Srem. Mitrovice). Neprijatelju su naneti osetni gubici: samo jedan deo je uspeo da se probije ka s. Calmi.
  - Nadirući iz rejonu Kuršumlije ka Kos. Mitrovici i Vučitrnu, jedinice 11. i 13. srpske brigade 24. divizije NOVJ, posle oštih borbi protiv balista, uz obostrane velike gubitke, ovladale linijom Ugljarski krš — Krtinjak — s. Tačevac (kod Kuršumlije).
  - Nemačke jedinice minirale puteve u jugoistočnom Sremu, razorile železničku prugu istočno od Rume i srušile most na r. Savi kod Sapca.
- 23/24. oktobar
- Novosadski NOP odred oslobodio Novi Sad u kome su se branile slabije mađarske snage.
  - Jedinice 6. proleterske i 36. udarne divizije NOVJ oslobodile Staru Pazovu.
24. oktobar
- U Ivanjici ušle jedinice 37. udarne divizije NOVJ. a četnička brigada se povukla ka s. Crnjevu.
  - Na položaju manastir Vujan — s. Banja — s. Oštra (blizu Čačka) 2. krajiška udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv nemačkih vojnika ljačine bataljona) i odbacila ih prema Čaku i r. Z. Moravi. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i veći broj ranjenih. Gubici 2. brigade: 8 poginulih. 32 ranjena i 6 nestalih boraca.
  - Kod s. Vitanovca (blizu Kraljeva), u borbi protiv nemačkih vojnika, 3. srpska udarna brigada 2. proleterske udarne divizije NOVJ imala 4 mrtva i 8 ranjenih boraca.
  - Kod s. Bešenova (blizu Rume), u borbi, delovi 7. vojvođanske NOU brigade ubili 12 neprijateljskih vojnika i zaplenili 2 mitraljeza.
  - Nadirući ka Kos. Mitrovici i Vučitrnu, jedinice 24. divizije NOVJ potisle baliste s linije s. Trnovica — s. Kokorovica — s. Dvorište — s. Turski Tačevac (kod Kuršumlije).
  - Jedinice 1. i 4. kosovsko-metohijske NOU brigade napali na utvrđeno s. Junik (kod Đakovice) i neprijatelju nanele gubitke, ali selo nisu zauzele zbog jakog otpora nadmoćnih nemačkih snaga i balista
  - U kaznionu Srem. Mitrovica ustaše pobile preko 100 zatvorenika, da ih ne bi oslobodile jedinice NOV i POJ.
  - Glavni NO odbor Vojvodine i GS NOV i PO za Vojvodinu izdali proglas o oslobođenju Banata i Bačke i skorom oslobođenju ostalih delova Vojvodine, pozivajući narode te pokrajine da sve od sebe daju za konačnu pobjedu i za obnovu zemlje i da ispunjavaju sve zadatke koje pred njih stavi narodna vlast.
  - U Jagodini (sada: Svetozarevo) izabran MNO odbor.
- 24/25. oktobar
- Na položajima Jankov vrh — Vasiljev vrh — Javor — s. Lepovići (kod Sjenice) tri bataljona 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv oko 800 četnika i odbacili ih ka s. Kladnici i Sjenici. Neprijatelj je imao 55 mrtvih i 25 zarobljenih, a jedinice 5. brigade — 1 ranjenog borca.
25. oktobar
- U s. Bumbarevom Brdu (kod Kragujevca) 1. i 2. bataljon 6. proleterske (istočno-bosanske) udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ napali nemačke vojnike i odbacili ih ka s. Bresnici.

- S položaja između s. Vitanovca i s. Cukojevea (kod Kraljeva) jedinice 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ proterale nemačke vojnike ka Kraljevu. Brigada je imala 2 mrtva i 8 ranjenih boraca.
  - U s. Mojsinju (kod Čačka) 2. krajiška udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ i jedan bataljon 64. korpusa Crvene armije izvršili neuspeo napad na nemačke snage. Brigada je imala 8 ranjenih boraca
  - Kod Ivanjice 4. sandžačka udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ rasterala četnike, nanevši im osetne gubitke, i zarobila bolnicu sa 5 lekara i 56 ranjenika.
  - Produžujući dejstva ka Kos. Mitrovici, jedinice 24. divizije NOVJ proterale baliste na desnu obalu Murgulske reke i r. Laba, nanevši im osetne gubitke.
  - Jedinice 1. kosovsko-metohijske NOU brigade i dva bataljona 4. kosovsko-metohijske NOU brigade ponovo napale na utvrđeno s. Junik (kod Đalcovice). Posle oštih desetočasovnih borbi, zbog pristizanja neprijateljskih pojačanja iz Peći, napada baliste s leđa (iz s. Molića) i znatnih gubitaka, jedinice NOVJ su se povukle ka albanskoj granici.
  - Na Dražnoj čuki (kod Podujeva) 5. kosovsko-metohijska NOU brigada napala nemačke jedinice i baliste i nanela im gubitke.
  - Vojna uprava za Banat, Bačku i Baranju naredila formiranje Štaba vojne oblasti za Banat i Štaba vojne oblasti za Bačku i Baranju, u kojima je trebalo formirati i komande područja.
- 25/26. oktobar
- Delovi 36. udarne divizije NOVJ. uz podršku artiljerije Crvene armije, oslobodili Irig.
  - Između Srem. Mitrovica i s. Ležimira delovi 11. vojvođanske NOU brigade iz zasede napali dve nemačke kolone i ubili oko 130 vojnika. Zaplenjena je veća količina naoružanja, municije i drugog ratnog materijala.
26. oktobar
- Jedinice 23. udarne divizije NOVJ ušle u Sabac, iz koga su se nemačke snage povukle preko r. Save u Srem.
  - Jedinice 9. vojvođanske NOU brigade, uz sadejstvo jednog bataljona 7. vojvođanske NOU brigade, posle oštih borbi, proterale iz s. Vrdnika (kod Iriga) jedan nemački bataljon. Sledeće noći neprijatelj je ponovo zauzeo to selo, ali je ono sutradan konačno oslobođeno. Ukupni gubici neprijatelja, oko 200 poginulih vojnika. U 7. i 9. brigadi poginulo je oko 40 a ranjeno 55 boraca. Zaplenjeno je 10 p. mitraljeza, preko 120 pušaka i cela kompozicija jadnog voza od 40 vagona s municijom, hranom i raznom drugom opremom.
  - Jedinice 12. udarnog korpusa NOVJ razbile neprijateljsku odbranu ka kanalu Jarčina (u Sremu) i zauzele utvrđena sela Putince, Dobrinice i Kraljevce (kod Rume).
  - Kod s. Mojsinja (blizu Čačka) 2. krajiška udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ i jedinice 64. korpusa Crvene armije ponovo vodile borbu protiv nemačkih snaga. Brigada je imala 16 ranjenih boraca
  - U Pelrovgradu (sada' Zrenjanin) održana I okružna konferencija AFZ-a za severni Banat: razmotren dotadašnji rad. određeni novi zadaci i izabran nov Okružni odbor AFZ-a za severni Banat.
27. oktobar
- Jedinice 16. udarne divizije NOVJ i 5. vojvođanske udarne brigade 36. udarne divizije, posle oštre borbe, oslobodile Rumu.
  - U s. Vitanovcu. s. Sumarici i s. V. i M. Borči (kod Kraljeva) jedinice 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ. uz podršku pešadije i artiljerije Crvene armije ponovo izvršile napad na nemačke položaje. Zbog snažnog otpora neprijatelja napad nije u potpunosti uspeo. Zauzeta je samo M. Borča. Brigada je imala 4 mrtva i 45 ranjenih boraca.
  - Nadirući ka Kos. Mitrovici. jedinice 24. divizije NOVJ vodile teške borbe protiv balista na liniji s. Zitinja — s. Siljevica — s. D. Repa i izbile na liniju s. Kačandol — s. Pakaštica (kod Podujeva), nanevši neprijatelju velike gubitke. Divizija je imala 20 mrtvih i 30 ranjenih boraca
  - Kod s. Bresnice i s. Mrčajevaca (blizu Čačka) dva bataljona 2. krajiške udarne i dva bataljona 6. proleterske- (istočnobosanske) udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ i jedan bataljon 64. korpusa Crvene armije vodili borbu protiv nemačkih jedinica 1. četnika. Neprijatelj je imao 9 mrtvih, a zapljenjen je 1 p. mitraljez.
  - u s. Miloševom Dulu i na pl. Jadovniku 3. proleterska (sandžačka) udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ i Zlatarski NOP odred vodili borbu protiv jedinica nemačke Grupe armija »E«, delova SDK i četnika koji su se probijali od Sjenice do Prijepolja. Posle oštre borbe neprijatelj se probio prema Prijepolju.

- U Beogradu održana gradska konferencija JNOF-a i izabran Gradski odbor JNOF-a za Beograd.
  - U Beogradu, posle četverogodišnjeg prekida, ponovo otpočeo da izlazi dnevni list »Politika«.
- 27/28. oktobar
- Kod s. Vitanovca (blizu Kraljeva) dva bataljona 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ ponova izvršila neuspeo napad na nemačke položaje. Poginulo je 16 neprijateljskih vojnika, a zaplenjen je 1 p. mitraljez, 20 pušaka i 1 pištolj. Jedinice 3. brigade su imale 1 poginulog i 21 ranjenog borca.
  - Kod crkve u s. Mojsinju (blizu Čačka) 3. bataljon 2. krajiške udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ napao predstražu nemačkih jedinica. Poginulo je 10 a zarobljena su 4 neprijateljska vojnika. Bataljon je imao 10 ranjenih i kontuzovanih boraca.
  - Četnici ponovo zauzeli Ivanjicu.
28. oktobar
- Delovi 24. divizije NOVJ izbili u s. Bajgoru i time neposredno ugrozili Kos. Mitrovicu. Usled toga, nemačka pojačanja pristigla iz Podujeva i Kos. Mitrovice preduzela su snažan protivnapad i u dvodnevnom borbama prinudili 24. diviziju NOVJ da se, uz gubitke od 118 mrtvih i 209 ranjenih, povuče na liniju Ugljarski krš — Krčinjak — s. TačevaC (kod Kuršumlje).
  - Kod s. Bresnice i s. Guncata (blizu Čačka) jedinice 2. krajiške udarne i 6. proleterske (istočnobosanske) udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ i jedan puk Crvene armije ponovo napali nemačke položaje, ali ih, zbog snažnog otpora neprijatelja, nisu zauzeli, pa se povukli na polazne položaje.
  - Jedinice 1. kosovsko-metohijske NOU brigade, posle oštih borbi, oslobodile utvrđeno s. Junik (kod Đakovice). Demoralisane nemačke jedinice i balisti povukli su se ka s. Dečanimu i Juničkim planinama. Neprijateljski gubici su bili osetni. Zaplenjena su 3 mitraljeza. 2 p. mitraljeza. 30 pušaka i dosta drugog materijala. U s. Batuši zarobljeno je 30 balista, a ostatak se probio na odseku koji je držala jedna četa iz albanske 3. partizanske brigade.
29. oktobar
- Na liniji s. Mojsinje — s. Mrčajevci — s. Bresnica — s. Guncati (kod Čačka) jedinice 17. udarne divizije NOVJ. uz pomoć artiljerijskih jedinica Crvene armije, odbile više napada nemačkih jedinica.
  - Nemačke jedinice, snage SDK i četnici, odbacivši jedan bataljon 3. proleterske sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ iz s. VTIloševog Dola, ušli u Prijepolje i izbili na desnu obalu r. Lima.
- 29/30. oktobar
- Na prostorijski Gradina — s. Dušmanići — s. Zalug (kod Prijepolja) 2. bataljon 3. proleterske sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv oko 100 nemačkih vojnika i odbacio ih u Prijepolje. Zaplenjen je 1 minobacač, 10 pušaka i 10.000 metaka. Bataljon je imao 1 ranjenog borca.
30. oktobar
- Na odseku s. Prijedor — s. Ljubić (kod Čačka) počeo četvorodnevni napad 1. jugoslovenske brigade i delova 14. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ i 93. pešadijske divizije Crvene armije u cilju uništenja nemačke grupacije na levoj obali r. Zapadne Morave. Iako su jedinice NOVJ i Crvene armije ovladale delom neprijateljskih položaja, napad nije uspeo zbog vrlo snažnog otpora nemačkih snaga. U tim borbama je 1 jugoslovenska brigada imala 135 mrtvih, 324 ranjena i 88 nestalih boraca. Ostale jedinice 23. divizije NOVJ i jedinice 93. divizije Crvene armije imale su takođe osetne gubitke. I neprijatelj je imao velike gubitke. Jedinice 23. divizije su uništile 64 puške, 19 automata, 16 mitraljeza, 4 tenka, 2 oklopna automobila, 7 topova, 2 minobacača, 1 radio-stanicu. 8 kamiona, a zaplenile 28 pušaka. 10 automata. 2 mitraljeza, 2 radio-stanice, 1 automobil i dosta drugog materijala.
  - Kod s. Vitanovca (blizu Kraljeva) 3. bataljon 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ izvršio neuspeo napad na nemačke položaje. Bataljon je imao 1 mrtvog i 8 ranjenih i kontuzovanih boraca.
  - U 19 časova jedinice 3. vojvođanske NOU brigade otpočele napad na posadu u s. Bešenovu (kod Rume), jačine preko 800 nemačkih vojnika. Posle oštre borbe one su neprijatelja potisle u zapadni deo sela, Ali u svanuće, kad je posadi stiglo pojačanje iz s. Suljma, morale su se povući na polazne položaje. Gubici neprijatelja: 56 mrtvih, dosta ranjenih i 1 zarobljen, a 3. brigade: 26 poginulih i 44 ranjena borca. Zaplenjeno: 1 mitraljez, 1 p. mitraljez. 1 automat, 10 pušaka i 70 ručnih bombi.
  - Jedinice 1. kosovsko-metohijske NOU brigade napale na s. Dečane (kod Peći), proletare nemačke jedinice i izbile na desnu obalu r. Dečanske Bistrice.

- Operativni štab NOV i PO za Kosovo i Metohiju izdao naređenje za sistematsko rušenje komunikacija u Metohiji.
31. oktobar
- U s. Vidovu (kod Čačka) nadmoćne nemačke snage napale i okružile 2. bataljon 2. krajiške udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ i jedan bataljon 93. streljačke divizije Crvene armije. Posle pet časova oštne borbe izvršen je proboj iz neprijateljskog obruča. Bataljon NOVJ imao je 16 mrtvih i oko 115 ranjenih i nestalih, a neprijatelj — oko 30 mrtvih i ranjenih. Znatne gubitke je pretrpeo i bataljon Crvene armije.
  - U napadu na s. Mojsinje (kod Cačka) 3. bataljon 2. krajiške udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ zauzeo prvu liniju nemačkih rovova, gde je zaustavljen. Zarobljena su 3 neprijateljska vojnika i 1 oficir. Bataljon je imao 2 mrtva i 10 ranjenih boraca.
  - Na položaju s. Bistrica — s. Drenova (kod Prijepolja) dva bataljona 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napala nemačku motorizovanu kolonu. Neprijatelj je imao 30 mrtvih i 8 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno je 30 pušaka, 3 p. mitraljeza, 7 pištolja i izvesna količina municije i drugog materijala. Jedinice 5. brigade su imale 7 ranjenih boraca.
  - Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO a Vojvodinu rasformiran Stab Bačko-baranjske operativne zone.
- Oktobar k.
- Partizanski bataljon Meto Barjaktari ušao u sastav 5. kosovsko-metohijske NO brigade.
  - U Nišu, po naređenju GS NOV i PO za Srbiju, formirana 3. artiljerijska baza sa zadatkom da, posle izvršene obuke, formira artiljerijske brigade za jedinice NOVJ.
  - U Kragujevcu, po naređenju GS NOV i PO za Srbiju, formirana artiljerijska baza sa zadatkom da, posle izvršene obuke, formira artiljerijske brigade za jedinice NOVJ.
- Oktobar
- U Kragujevcu formirana Artiljerijska brigada 17. udarne divizije NOVJ.
  - U s. Zvečki (kod Obrenovca) poginula, kao borac 3. vojvođanske NOU brigade, Vera Mišćević, narodni heroj.
  - Kod Obrenovca, pri jurišu na nemački tenk, poginula Anka Matić Grozda, narodni heroj.
  - U G. Milanovcu formiran ONO odbor za okrug čačanski.

Novembar

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

1. novembar
- U Beogradu, po naređenju VS NOV i POJ. formirana Gardijska NO brigada.
  - VŠ NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da operacijama širih razmera spreči povlačenje nemačkih snaga iz Dalmacije i da se sa GS NOV i PO za Sloveniju organizuje pravovremeno uzajamno obaveštavanje o pokretima i radu neprijatelja.
  - VS NOV i POJ depešom naredio Velimiru Stojniću, šefu vojne misije NOV i POJ pri VS NOV i PO Albanije, da izveštava o akcijama albanskih partizanskih jedinica.
2. novembar
- Admiral Morgan, komandant savezničkih pomorskih snaga za Jadran i Jonsko more, stigao U Split radi prikupljanja informacija o stanju luka. Tom prilikom je Stab Mornarice NOVJ tražio da mu se vrate brodovi bivše Jugoslavije koji se nalaze u italijanskim lukama.
  - CK BRP(k) uputio generalnom sekretaru KPJ Josipu Brozu Titu pismo povodom oktobarskih razgovora u Krajevci U pismu se, pored ostalog, kaže: Naš narod se oseća krivim prema jugoslovenskim narodima, naročito srpskom i makedonskom, što je dozvolio da njegovi fašistički upravljači stvore od Bugarske placdarm nemačkih porobljivača, od bugarske vojske — Hitlerove žandarmerije na Balkanu i da izvrše niz nasilja i izdajstava nad narodima koji se bore za slobodu. Naš narod... gotov je da da sve od sebe da bi se što bolje i skorije izbrisao sramni spomen na ono što je tek prošlo i da prokrči put za večnu i neraskidivu družbu, za tesni bratski savez među svim južnoslovenskim narodima. Mi vam dugujemo večnu blagodarnost za podršku i bratsku pomoć, kojom su se naši prvi partizanski odredi stvorili kod vas«. Dalje se navodi da bugarska partija i narod »najtoplije pozdravljaju novu makedonsku državu« u sklopu nove federativne Jugoslavije, -kojom se otvara pravi i odlučni put ka ostvarenju ideala Makedonaca za slobodnu, jedinstvenu Makedoniju«.
  - U Beogradu završeni trinaestodnevni pregovori između predsednika NKOJ-a Josipa Broza Tita i predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivana Subašića: postignut sporazum o obrazovanju jedinstvene jugoslovenske vlade; ostala na snazi odluka li zasedanja AVNOJ-a da se kralj ne može vratiti u zemlju dok jugoslovenski narodi ne donesu konačnu odluku o državnom uređenju, a do tog vremena kraljevsku vlast u zemlji vršiče kraljevsko namesništvo. koje će imenovati kralj na predlog kraljevske vlade i uz saglasnost predsednika NKOJ-a; rešeno da se jedinstvena vlada obrazuje u saglasnosti sa Predsedništvom AVNOJ-a i da ona za svoj rad odgovara AVNOJ-u.
  - VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da što pre uputi 150 boraca i 20 oficira (do čina majora) za Gardijsku NO brigadu.
  - U Beogradu formirana Komanda rečne plovidbe, kao organ Povereništva saobraćaja NKOJ-a, sa zadatkom da kontroliše rečni saobraćaj i čisti plovne reke od lutajućih mina.
  - VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da popravi prelaze preko r. Tare kako bi se moglo prebaciti oružje jedinicama NOV i POJ u Sandžak.
3. novembar
- Predsednik SAD Franklin Ruzvelt, u odgovoru predstavniku Draže Mihailovića u Vašingtonu Konstantinu Fotiću na njegovo pismo od 14. oktobra 1944, pored ostalog kaže: »Naša stalna želja je bila da se jugoslovenske unutrašnje teškoće prijateljski reše na osnovu slobodne volje naroda i uzimanjem u obzir svih grupacija unutar zemlje. Naša vojna pomoć snagama otpora bila je uperena protiv zajedničkog neprijatelja i određivanje te pomoći su odlučivali vojni obziri .
  - VS NOV i POJ uputio GŠ NOV i PO za Srbiju direktivu: da se postojeće jedinice popune potrebnim brojem boraca, da se od preostalog ljudstva formira više centara gde će se vršiti obuka i da se izvrši mobilizacija muškaraca od navršene 17-te do 30-te godine života. (Ovog i kasnijih dana upućene su slične direktive i drugim potčinjenim štabovima.)
  - VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Makedoniju da jedinice NOVJ zaposednu jugoslovensko-grčku granicu i da se bez odobrenja VŠ ne puštaju ničije trupe na teritoriju Jugoslavije.

4. novembar — VS NOV i POJ, obavestio GS NOV i PO za Hrvatsku da je britanska vojna misija obećala jaču vazduhoplovnu pomoć za saradnju sa trupama na zemlji i naredio: O svim promenama situacije redovno izveštavati, tla ne bi bile tučene %lastite trupe; savezničkim avijatičkim oficirima za vezu treba omogućiti rad.
- VS NOV i POJ naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ da za Gardijsku NO brigadu uputi u Beograd IJC isprobanih i proverenih boraca i 15 oficira do čina majora, da 70 boraca i 10 oficira budu iz crnogorskih a 30 boraca i 5 oficira iz hercegovačkih jedinica.
- Novembar p. — NKOJ doneo odluku o stavljanju na raspolaganje svih državnih službenika, s tim da produže rad do daljeg rešenja. Službenici koje su okupatorske vlasti otpustile morali su se u određenom roku javiti nadležnim organima.
7. novembar — Franklin Ruzvelt četvrti put izabran za predsednika SAD.
- Povodom 27-godišnjice oktobarske revolucije CK KPJ uputio narodima Jugoslavije proglas u kome, ističući značaj te revolucije za narodnooslobodilačku borbu u Jugoslaviji, postavlja kao najvažnije sledeće zadatke: mobilisati sve snage za isterivanje okupatora iz svih krajeva Jugoslavije i oslobodjenje čitave domovine; slupati u redove NOVJ; još čvršće zbiti redove NO fronta; čuvati bratstvo i jedinstvo naroda Jugoslavije »kao ženu oka«; dati sve od sebe za učvršćivanje narodne vlasti; burino i svesrdno čuvati nezavisnost zemlje. Zahvaljujući borbi koju su naši narodi povelili i vodili na poziv i pod rukovodstvom naše Partije, zahvaljujući slavnim pobjedama naše vojske koju je organizovao maršal Jugoslavije Josip Broz Tito, naša zemlja izlazi iz ovog rata kao pobjednica i predstavljaće odlučujući faktor mira i bezbjednosti na Balkanu i u srednjoj Evropi. Ona već sada vodi i vodiće i u buduće politiku dobrih susjedskih odnosa sa svim onima koji ne vrijeđaju njena prava i prava naroda naše krvi i jezika, koji žele da se priključe bratskoj zajednici«.
8. novembar — Eskadrila za vezu VS NOV i POJ predislocirala se sa o. Visa na aerodrom u Zemunu.
0. novembar — VS NOV i POJ obavestio GS NOV i PO za Hrvatsku da je saveznicima izdao odobrenje za korišćenje tri aerodroma oko Zadra, pod uslovom da komanda i kontrola na aerodromima bude u rukama NOVJ,
- VS NOV i POJ naredio Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ da dostavi izveštaj o stanju magacina hrane i izgledima za njihovu popunu, o stanju sirovina po fabrikama tekstila i koža i po radionicama za izradu odeće.
10. novembar — VŠ NOV i POJ uputio direktivu Stabu 2. udarnog korpusa NOVJ: artiljerijske jedinice NOVJ koje iz Italije pristižu na teritoriju toga korpusa ulaze u njegov sastav 1 treba ih odmah uvoditi u borbu; jedinice 1. tenkovske brigade NOVJ koje se nalaze na toj teritoriji privremeno su polčinjene Slabu korpusa, i on ih može upotrebiti u borbi, ne cepajući ih. Pored toga, naredio je Stabu korpusa da materijalom koji pristiže iz Italije snabdeva i jedinice pod komandom Operativnog štaba NOV I PO za Kosovo i Metohiju.
- Radio-stanica Beograd otpočela redovne emisije.
72. novembar — VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Srbiju da avijatičare svih zvanja i struka, kao i omladince koji su se javili za vazduhoplovstvo, što pre uputi u Pančevo, a da zadrži samo najnužnije ljudstvo, i to starijih godišta. (Ovog i kasnijih dana upućene su slične direktive i drugim potčinjenim štabovima.)
14. novembar — Na predlog Zemaškog odbora USAO-a Crne Gore i Boke. VŠ NOV i POJ odobrio da se 7. crnogorskoj udarnoj brigadi 3. udarne divizije NOVJ da naziv: 7. crnogorska omladinska brigada »Budo Tomović« .
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borbe, komandire, komandante i političke komesare Primorske operative grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, a naročito 10. crnogorsku NOU brigadu, za primerno junaštvo i požrtvovanje prilikom zauzimanja Cetinja.
- VŠ NOV I POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ pošto se u rejonu Podgorice (sada: Titograd) prikuplja jača nemačka grupa koja će se verovatno probijati na zapad preko Boke, a možda i pravcem Nikšić — Bileća, treba razarati komunikaciju na lim pravcima; u slučaju neprijateljskog prodora moraju se sačuvati motorna vozila, tenkovi i artiljerijska onida na odseku toga korpusa.
- VŠ NOV i POJ naredio Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ da u Beograd hitno uputi bataljon Ozne koji je brodom prebačen iz Italije u Dubrovnik.
- J5 novembar Predsednik NKOJ-a Josip Broz Tito obavestio poverenika za spoljne poslove Josipa Smolaku: »Pregovori sa Šubašićem svršili su se time da se stvori jedinstvena vlada.

Da bi izbjegli kraljevsku vladu mi smo pristali da kralj imenuje 3 regenta, koje smo mi predložili 1 koji će vršiti funkcije dok narod na izborima za Konstituanlu ne reši i reče svoju riječ o obliku vladavine. Predsjedništvo vlade će biti u našim rukama kao i većina ministarstava. Pošto su saveznici Engleska, Sovjetski Savez i Amerika, tražili jedinstvenu vladu, to mi istu stvaramo pod uslovom da je i svi saveznici priznaju. Sastavljanju vlade će se pristupiti kad će saveznici dati garancije za priznanje.

- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu o stanovanju jedinica po naseljenim mestima i o čuvanju sanitetskog materijala.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borbe, komandire, komandante i političke komesare 42. divizije NOVJ za primerno junaštvo i požrtvovanje u borbama za oslobođenje Skoplja.
- Predsedništvo AVNOJ-a. na predlog vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, za naročite zasluge u borbama za oslobođenje Beograda odlikovalo Ordenom partizanske zvezde I reda 1. proletersku udarnu brigadu, 3. proletersku (krajišku) udarnu brigadu i 13. proletersku udarnu brigadu Rade Končar« I. proleterske udarne divizije NOVJ.
- Predsedništvo AVNOJ-a. na predlog vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, za naročite zasluge u borbama za oslobođenje Beograda odlikovalo Ordenom narodnog oslobođenja 1. i 2. vojvođansku udarnu brigadu 16. udarne divizije i 3. vojvođansku udarnu brigadu 36. udarne divizije NOVJ.
- Predsedništvo AVNOJ-a. na predlog vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita. za naročite zasluge u borbama za oslobođenje Beograda odlikovalo Ordenom partizanske zvezde I reda 5. krajišku udarnu brigadu 11. udarne divizije i 6. vojvođansku udarnu brigadu 36. udarne divizije NOVJ.
- U oslobođenom Beogradu nastavljeno izlaženje Borbe«, organa KPJ, kao dnevnog lista.

Novembar s.

- U Beogradu obrazovan Ured za osiguranje radnika.

16. novembar

- Štab Mornarice NOVJ uputio VŠ NOV i POJ izveštaj: komandant britanske krstarice »Delfi«, koja se još uvek nalazi u Splitu, traži da postavi signalnu stanicu i kancelariju na obali; u Zadar stiže britanska krstarica »Koloneo«; posade ovih britanskih brodova, koji dolaze bez odobrenja VS. stavljajući Štab Mornarice pred gotov čin, na vrlo uporan i drzak način traže pravo boravka i rada u našim lukama.

17. novembar

- Jedinice NOV i PO Albanije posle devetnaestodnevne borbe oslobodile Tiranu glavni grad Albanije.
- NKOJ doneo odluku o davanju pomoći invalidima i porodicama poginulih partizana, interniraca i drugih žrtava okupatora.
- Štab Mornarice NOVJ obavestio VŠ NOV i POJ: saveznička misija uporno traži da uđe u Šibenik i pristupi čišćenju luke. ali ju je on odbio jer nema instrukcije od VŠ; zato traži direktivu o tome i o krstarici »Delfi«.

18. novembar

- VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Makedoniju: što pre likvidirati kvislinške šiptarske snage u gornjem toku r. Vardara i u zapadnoj Makedoniji; jedan korpus treba da nastavi gonjenje neprijateljskih snaga ka Kosovu i Metohiji.
- Predsedništvo AVNOJ-a, na predlog vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita. za besprimerno herojstvo omladine na frontu, u pozadini i u još neoslobođenim krajevima, za okupljanje omladine svih naroda Jugoslavije radi borbe protiv fašističkih osvajača i njihovih slugu, za neumorno izgrađivanje bratstva naših naroda, odlikovalo **Ordenom** narodnog oslobođenja Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije (USAOJ)
- Polpredsednik NKOJ-a Edvard Kardelj i predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivan Šubašić otputovali u Moskvu da bi vladu SSSR-a upoznali sa sporazumom od 2. novembra 1944. između NKOJ-a i izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije. (Prilikom te posete vođeni su, 24. i 25. novembra, zvanični razgovori sa delegacijom vlade SSSR-a i konstatovana je saglasnost u pogledu neophodnosti obrazovanja jedinstvene jugoslovenske vlade. Jugoslovenske delegacija otputovala je iz Moskve u Beograd 26. novembra.)

19. novembar

- U oslobođenom Beogradu Predsedništvo AVNOJ-a. na svojoj prvoj sednici. donelo odluku kojom se generalnom sekretaru KPJ i vrhovnom komandantu NOV i POJ maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu dodeljuje naziv narodnog heroja. Predlog za ovu odluku dala je, na svom zasedanju 12. novembra. Velika antifašistička skupština narodnog oslobođenja Srbije

- VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku: obezbediti sigurniju vezu sa Dalmacijom u cilju boljeg snabdevanja; zauzeti Knin i komunikacije ka Bihaću.
  - VS NOV i POJ uputio direktivu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: VS je saveznicima dozvolio da u Dubrovniku drže samo 3 baterije (12 topova) i jedan komandos od 500 vojnika; međutim, VS ima obaveštenje da su Britanci prekoračili taj broj i da, osim toga, uzimaju u zaštitu ustaške i četničke zločince i onemogućavaju rad organa narodne vlasti; zato Štab 2. udarnog korpusa NOVJ mora čvrsto uzeti vlast u gradu; bez njegova odobrenja, britanske jedinice ne mogu izvoditi nikakve akcije i ne smeju se mešati u naše stvari; Slab korpusa treba da ima u pripremi jednu diviziju koja bi, u slučaju potrebe, mogla likvidirati svaki incident.
  - VŠ NOV i POJ uputio direktivu Štabu 2. udarnog korpusa NOVJ: pošto se nemačke snage povlače preko Višegrada ka Sarajevu a u Albaniji drže Drač, Skadar i Kukës, i pošto jedna nemačka divizija treba, po nekim podacima, da se povuče za Boku, moraju se temeljito porušiti komunikacije na pravcu Nikšića i Dubrovnika i na njima postaviti teška oruđa; jedinice toga korpusa treba da djeluju ofanzivno (djelovati i s tenkovima iz sastava 1 tenkovske brigade NOVJ).
21. novembar
- Predsedništvo AVNOJ-a donelo odluku o prelasku u državnu svojinu celokupne neprijateljske imovine, o državnoj upravi nad imovinom neprijateljskih lica i o sekvestraciji imovine koju su okupatorske vlasti prisilno oduzele.
  - U Beogradu, po naređenju VŠ NOV i POJ, osnovana Vojna akademija NOV i POJ, čiji su pitomci po završetku školovanja dobijali oficirski čin.
  - U Novom Sadu, po naređenju VŠ NOV i POJ, formirana Mornarička baza čiji je glavni zadatak bio da za potrebe sremskog i slavonskog fronta obezbedi saobraćaj preko r. Dunava i r. Tise.
  - U Čupriji, po naređenju VS NOV i POJ formirana 2eleznička brigada.
  - Stab Mornarice NOVJ obavestio VŠ NOV i POJ žalbe Britanaca u vezi sa doturanjem pomoći nisu opravdane; niko im nije pravio smetnje; u poslednje vreme čest je slučaj da na oslobođenu teritoriju saveznici dolaze bez odobrenja.
23. novembar
- VŠ NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da formira veterinarsko odeljenje, odvojeno od sanitetskog.
  - VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da dostavi podatke o svim oficirima NOVJ poginulim, umrlim i nestalim u vremenu od 1. maja 1943. i da ubuduće te podatke redovno dostavlja.
24. novembar
- Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku: da jedinice pod njegovom komandom, zajedno sa drugim jedinicama NOVJ, učine sve da ni jedan fašistički zlikovac ne umakne iz naše zemlje nekažnjen; da našu zemlju što pre očiste od ustaških i drugih izdajnika.
25. novembar
- U Novom Sadu, po naređenju VS NOV i POJ, formiran Štab grupe vazduhoplovnih divizija, čiji je zadatak da organizuje vazduhoplovne operativne i pozadinske jedinice.
26. novembar
- VŠ NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku: uputiti jedno lice u Zagreb da uspostavi kontakt sa glavnom nemačkom komandom i ispita uslove predaje nemačkih snaga na teritoriji Hrvatske; ukoliko dođe do pregovora treba izložiti naš zahtev da se nemačke snage predaju NOVJ sa celokupnim naoružanjem, a njima se garantuje život (oficiri mogu zadržati oznake) i povratak u Nemačku posle rata.
28. novembar
- Grčka vlada raspustila sve jedinice pokreta otpora, što je dovelo do nemira u zemlji.
  - VS NOV i POJ uputio GŠ NOV i PO za Hrvatsku pregled neprijateljskih snaga u Sloveniji, Istri i Furlaniji.
  - U Bari stigao transport od 50(1 Jugoslovena-vojnika koji su bili u nemačkom koncentracionom logoru u Solunu
29. novembar
- VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da na terenu i u jedinicama odabere određeni broj lica za pitomce Vojne akademije u Beogradu.
30. novembar
- Izvršena reorganizacija ustaških i domobranskih jedinica: sa formacije brigada prelazi se na formaciju divizija, kombinovanih od ustaških i domobranskih jedinica, pod jedinstvenom komandom.
  - Po naređenju VŠ NOV i POJ, od ljudstva upućenog iz Beograda, formirana Mornarička baza Sabac sa zadatkom da pruža pomoć kopnenim snagama NOVJ.

- Novembar** — Rukovodstvo HSS uputilo proglas stanovništvu u Hrvatskoj pozivajući ga da se dobrovoljno javlja u domobranske jedinice. Time je to rukovodstvo htelo uzdići borbeni duh domobranskim jedinicama i u njima osigurati svoj uticaj, te u povoljnom momentu staviti oružane snage NDH pod svoju komandu.
- U Beogradu, po naređenju VS NOV i POJ. osnovana Artiljerijska škola radi osposobljavanja oficira i podoficira za službu u artiljerijskim jedinicama.

BOSNA I HERCEGOVINA

2. novembar — Jedinice 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ. posle devetočasovne borbe, odbile ispad 2.500 ustaša iz Bos. Dubice prema slobodnoj teritoriji Kozare, nanevši im gubitke od 40 poginulih. 30 ranjenih i 1 zarobljenog i zaplenivši p. mitraljez. 3 puške, 20 ručnih bombi i 2.000 metaka.
- Delovi 13. dalmatinske brigade 9. divizije NOVJ zauzeli Posušje, potisnuvši manje delove nemačke 118. lovačke divizije.
- U blizini s. Otoke (kod Bos. Krupe) delovi 2. brigade Unske operativne grupe napali iz zasede ustašku kolonu i naneti joj gubitke od oko 7 mrtvih i 45 ranjenih.
3. novembar — Kolona od oko 1500 nemačkih vojnika i ustaša, nastupajući od Sokolca. posle trodnevne borbi odbacila jedinice 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ i prodrla u Rogaticu. Neprijateljski gubici: 37 mrtvih i 50 ranjenih. Gubici jedinica 27. divizije: 4 mrtva i 4 ranjena. Zaplenjeno: 6 pušaka. 10 bombi i 1000 metaka.
- Delovi 17. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ zauzeli ž. st. Lisičiće (na pruzi Mostar — Sarajevo) koju su branili domobrani. Poginulo 13 i zarobljeno 14 domobrana. Zaplenjeno: 2 p. mitraljeza, 1 automat, 15 pušaka, 2 pištolja i 3000 metaka.
- 3/4. novembar — Delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ zauzeli ž. st. Vranduk a zatim između Zenice i Vranduka porušili 3 km pruge i minom srušili neprijateljski voz. uništivši lokomotivu i 5 vagona. Zarobljeno 14 vojnika. Zaplenjeno: 1 p. mitraljez, 1 automat, 12 pušaka, 4 pištolja i 5000 metaka.
4. novembar — Osamnaesta istočnobosanska (hrvatska) brigada 38. udarne divizije NOVJ napala neprijatelja u s. Čeliću i s. Ratkovićima (kod Brčkog) i posle oštre borbe zauzela s. Ratkoviće. Neprijateljski gubici: 20 mrtvih i ranjenih vojnika. Brigada je imala 5 ranjenih boraca.
- Jedan bataljon Visočko-fojničkog NOP odreda 10. udarne divizije NOVJ odbio ispad čete ustaša iz Kiseljaka ka s. Tušnićima. Neprijateljski gubici: 3 mrtva i 7 ranjenih. Zaplenjeno: minobacač, p. mitraljez i 20 pušaka.
- U Trebinju izašao prvi broj lista »Sloboda«, organa Oblasnog odbora NOP-a za Hercegovinu.
5. novembar — Dvadeseta romanijska udarna i 16. muslimanska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ izvršila napad na nemačko-ustašku posadu u Rogatici. Grad nije zauzet, jer je neprijatelju stiglo pojačanje od Sokolca. Neprijateljski gubici: 25 mrtvih i 35 ranjenih. Gubici brigada NOVJ: 4 mrtva, 11 ranjenih i 6 nestalih boraca.
- Kod s. G. Sehera (blizu Banje Luke) jedan bataljon 15. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ razbio 150 ustaša i naneo im gubitke od 25 mrtvih i 15 ranjenih, a on imao 1 mrtvog i 5 ranjenih boraca.
- U rejonu s. Kule (kod Sokolca) delovi 19. birčanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv nemačkih jedinica i odbacili ih ka Sokolcu, nanevši im gubitke od 30 izbačenih iz stroja, zaplenivši 4 p. mitraljeza i drugu ratnu opremu i uništivši 4 kamiona Brigada je imala 5 ranjenih boraca.
- Delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ odbili ispad jedne ustaške čete iz Zenice ka s. Gradišću, nanevši joj gubitke od 7 mrtvih i 11 ranjenih i zaplenivši minobacač, pištolj i nešto municije.
- U Teslicu, na I sreskoj konferenciji NOF-a, izabran Sreski izvršni odbor NOF-a za srez Teslić.
- Novembar p. — Iz Srema u istočnu Bosnu upućeni kao pojačanje, reorganizovana nemačka 1. brdska divizija i jedan puk RZK. Tako ojačan, neprijatelj je prodro iz Bijeljine u Zvornik i tu ovladao levom obalom Drine, da bi obezbedio mostobran jedinicama koje Su se povlačile iz Srbije.

1944.	decembar	BOSNA I HERCEGOVINA	decembar	1944.
6. <i>novembar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Jedan bataljon 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napao na ustaško uporište u s. Gomiljaku (kod Kiseljaka). Napad nije uspeo zbog intervencije neprijatelja iz Kiseljaka. Neprijateljski gubici: 21 mrtav, 9 ranjenih i 7 zarobljenih. Bataljon 9. brigade je imao 1 mrtvog i 4 ranjena borca. — Kod s. Udrežnja (blizu Nevesinja) 3. bataljon 370. puka nemačke 369. legionarske divizije iznenada napao delove 14. hercegovačke (omladinske) udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ. Protivnapadom 1. i 4. bataljona 14. brigade odbačen je nemački bataljon u Nevesinje, uz gubitke od 15 mrtvih i 20 ranjenih vojnika. Delovi 14. brigade su imali 10 ranjenih, 14 zarobljenih i 9 poginulih boraca. — Iz s. Celiča neprijatelj izvršio napad prema položajima 18. istočnobosanske (hrvatske) brigade 38. udarne divizije NOVJ na liniji s. Jablanica — s. Mačkovac (kod Tuzle), ali je posle oštne borbe odbačen u polazni garnizon, uz gubitke od 20 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 5 ranjenih boraca. Zaplenjeno: 5 minobacača, 10 pušaka i 2000 metaka. 			
6/7. <i>novembar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ, posle tročasovne borbe, zauzeli ž. st. Vraču (kod Zenice) koju su branili domobrani. Neprijateljski gubici: 17 mrtvih, 7 ranjenih i 12 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno: 12 pušaka i druga ratna oprema. Gubici delova 8. brigade: 2 poginula, 3 ranjena i 1 nestao borac. 			
7. <i>novembar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Sedamnaesta krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ, posle osmočasovne borbe, odbila ispad 900 nemačkih vojnika, ustaša i domobrana iz Ostrošca, Konjica i s. Bradine ka s. Višnjevičima, s. Lisovinama, s. Bukovlju i istog dana zauzela ž. st. Podorašac. Neprijateljski gubici: 10 mrtvih, 19 ranjenih i 11 zarobljenih vojnika. Gubici 17. brigade, 4 mrtva i 2 ranjena borca. Zaplenjeno: 1 p. mitraljez, 1 automat, 8 pušaka, 4000 metaka i druga oprema. — Delovi 15. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ, posle četrnaestočasovne borbe, odbili ispad tri čete ustaša iz Banje Luke ka Saračici. Poginulo 19 a ranjeno 15 ustaša. Gubici delova 15. brigade: 1 mrtav i 5 ranjenih boraca. — Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali domobransko uporište u s. Kotorskom (kod Doboja), ali ga nisu zauzeli zbog intervencije 500 ustaša, iz Doboja, podržanih tenkovima. Neprijateljski gubici: 7 mrtvih i 2 zarobljena domobrana. — U automobilskoj nesreći na putu između Travnika i Zenice poginuo zamenik komandanta 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ Branko Sipka, narodni heroj. 			
8. <i>novembar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Posle dvodnevnih borbi jedinice 1. udarne i 2. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ, 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« 7. udarne divizije NOVJ i Unske operative grupe zauzele Cazin u kome su se branili delovi nemačke 373. legionarske divizije, jedna ustaška četa, 50 nemačkih vojnika i 16 žandarma. Neprijatelj je imao 722 vojnika i oficira izbačena iz stroja a 267 ih je zarobljeno. Zaplenjeno: 3 minobacača sa 139 mina, 23 p. mitraljeza, 25 automata, 341 puška, 225 bombi, 64.000 metaka i druga oprema. Jedinice NOVJ su imale 51 mrtvog i 244 ranjena borca. — Iz Nevesinja delovi nemačke 369. legionarske divizije (3 do 4 bataljona i 1 divizion), ojačani muslimanskom fašističkom milicijom i četnicima, izvršili ispad i odbacili delove 11. i 14. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ iz Nevesinjskog polja. Gubici neprijatelja, oko 60 mrtvih i 40 ranjenih. Delovi 11. i 14. brigade su imali 12 poginulih i 18 ranjenih boraca. 			
9. <i>novembar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Na odseku s. Snagovo — s. Križevići 17. majevička udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ odbacila delove nemačke 1. brdske divizije i četnike (jačine oko 2000 vojnika) koji su pokušali da se probiju u Tuzlu. Neprijatelj je imao 35 mrtvih i oko 40 ranjenih vojnika, a jedinice NOVJ — 12 mrtvih, 18 ranjenih i 20 nestalih boraca. — Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad 500 ustaša iz Doboja ka s. Ularicama i s. Alibegovcima. Neprijateljski gubici: 5 mrtvih i 11 ranjenih ustaša. 			
10. <i>novembar</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Ojačana 12. hercegovačka udarna brigada i Zapadnohercegovački NOP odred 29. udarne divizije NOVJ počeli napad na Široki Brijeg (sada: Lištica). Iako su delovi 29. udarne divizije bili ovladali spoljnom odbranom, nemačko-ustaška posada se održala do 12. novembra, kada je, zbog pristizanja jačih neprijateljskih snaga, napad obustavljen. Samo 12. brigada je u ovom napadu imala 14 mrtvih i 45 ranjenih boraca. — Iz Duvna delovi nemačke 118. lovačke divizije napali Livanjsko-duvanjski NOP odred kod Borove glave (blizu Livna). Posle dvanaestočasovne borbe neprijatelj je odbačen u polazni garnizon, pretrpevši gubitke od 20 mrtvih i 13 ranjenih. Zaplenjeno: 27 pušaka, 2 pištolja i 800 metaka. Odred je imao 2 mrtva i 6 zarobljenih boraca. 			

11. *novembar* — Glavnina 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ izvršila napad na neprijateljsko uporište s. Modrinje i Bošnjakov most (kod Zenice). Neprijatelj je imao 20 mrtvih i 45 ranjenih. Gubici 9. brigade: 4 mrtva i 12 ranjenih boraca.
12. *novembar* — Šesnaesta muslimanska udarna i 20. romanijska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ ponovo izvršile napad na Rogaticu, koju su branile nemačke jedinice i ustaše. Brigade su zauzele skoro ceo grad (osim uporišta Lunja), ali zbog žilavog otpora neprijatelja morale su se povući. Neprijateljski gubici: 30 mrtvih i veći broj ranjenih. Gubici brigada NOVJ: fi mrtvih, 10 ranjenih i 3 nestala borca.
- Završene šestodnevne borbe jedinica 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ protiv nemačkih i ustaških kolona koje su se kretale iz Sokolca prema Višegradu da tu komunikaciju obezbede za izvlačenje nemačkih snaga iz Srbije.
- Na liniji s. Osredak — Cungar — Brdo — s. Gnjilovac 1. udarna brigada 8. udarne divizije NOVJ i 1. brigada Unske operativne grupe odbile napad ustaša i delova nemačke 373. legionarske divizije iz s. Ostrošca (kod Cazina).
- 12/13. *novembar* — Na pruži Lašva — Kakanj delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ razbili jaču nemačko-ustašku grupu koja je osiguravala prugu i porušili 500 m željezničke pruge. Neprijateljski gubici: 18 mrtvih i 13 ranjenih vojnika. Gubici delova 11. brigade: 3 ranjena borca.
13. *novembar* — Delovi nemačke 118. lovačke divizije odbacili jedinice 13. južnodalmatinske udarne brigade 9. divizije NOVJ prema Imotskom i zauzeli Posušje.
- U rejonu s. Mutnika, s. Trstovca, s. D. Gate i s. Ostrošca (kod Cazina) nemačke i ustaške snage iz s. Vaganca i s. Ostrošca napale 1. i 2. brigadu 8. udarne divizije NOVJ i, odbacivši ih, zauzele Cazin.
- Kod s. Brcstovskog i s. Krčevina (blizu Kiseljaka) 9. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ napala nemačko-ustašku kolonu jačine 800 vojnika, podržanu sa 6 tenkova, koja se kretala od Kiseljaka prema Busovači. Posle osmočasovne borbe neprijatelj je razbijen i odbačen u polazni garnizon, pretrpevši gubitke od 40 mrtvih, 50 ranjenih i 9 zarobljenih vojnika. Gubici 9. brigade: 1 poginuo i 7 ranjenih boraca.
- Na prevoju Grebak (kod Nevesinja) jodna četa 14. hercegovačke (omladinske) udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ iz zasede napala Borbenu grupu »Bolman« (jedan i po bataljon) nemačke 369. legionarske divizije koja se, posle smene u Nevesinju, probijala za Mostar. U borbi je poginuo komandant 1. bataljona 14. brigado Maksim Kujundžić, narodni heroj. Neprijatelj je imao 10 mrtvih vojnika.
14. *novembar* — U rejonu s. Rankovići — s. Strmac (kod Rogatice) glavnina 16. muslimanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ, posle oštre borbe, zaustavila nemačke jedinice koje su nadirale iz Višegrada prema Rogatici. Neprijateljski gubici: 19 mrtvih, 35 ranjenih i 5 zarobljenih. Zaplenjen je 1 p. mitraljez i 5 pušaka.
- Glavnina 18. istočnobosanske (hrvatske) brigade 38. udarne divizije NOVJ zauzela nemačka uporišta u s. Pukišu i s. Ratkoviću (kod Brčkog). Neprijatelj je imao 50 mrtvih i ranjenih vojnika.
- Kod s. Kalenderovaca (na putu Derventa — Prnjavor) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ iz zasede napali nemačku kolonu jačine 400 vojnika, razbili je i odbili ka Prnjavoru, nanevši joj gubitke od 17 mrtvih, 19 ranjenih i 8 zarobljenih i zaplenivši 2 mitraljeza, 1 p. mitraljez, 4 puške, 1500 metaka i drugu opremu (uz sopstvene gubitke od 8 ranjenih boraca)
- Na pruži Zepče — Derventa delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ minom srušili neprijateljski oklopni voz i uništili 12 vagona. Poginula 4 a ranjeno 5 neprijateljskih vojnika.
15. *novembar* — Jedinice 9. divizije 8. korpusa NOVJ oslobodile Duvno, koje su branili delovi nemačko 118. lovačke divizije.
- U rejonu s. Pešurića (na putu Višegrad — Rogatica) 16. muslimanska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ napala kolonu nemačke Borbene grupe »Sojerlen«, jačine oko 50 kamiona sa 500 vojnika. Posle osmočasovne borbe neprijatelj je uspeo da zadrži dostignutu liniju, jer mu je pristiglo pojačanje iz Višegrada. Gubici neprijatelja: 50 mrtvih i 75 ranjenih. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza, 10 pušaka i 5 pištolja a uništeno je 25 kamiona i 10 tenkova. Brigada je imala 3 poginula i 22 ranjena borca.
- Glavnina 18. istočnobosanske (hrvatske) brigade 38. udarne divizije NOVJ, posle oštre borbe, zauzela neprijateljsko uporište u s. Brki (kod Brčkog). Neprijateljski gubici: oko 50 mrtvih i ranjenih i 40 zarobljenih. Brigada je imala 3 mrtva i 7 ranjenih boraca.

1944.

decembar

BOSNA I HERCEGOVINA

decembar

1944.

- U Jajcu, na sednici Predsedništva ZAVNOBIII-a, izabran Priveremeni odbor za preuzimanje i organizaciju zadruga i podnet referat o zadrugarstvu.
  - Održana prva okružna konferencija za Podgrmeč. Izabran je Okružni odbor NOF-a za Podgrmeč.
  - U Tuzli otpočeo rad Vojne Škole 3. udarnog korpusa NOVJ — za oficire svih rodova vojske i struka. Vreme trajanja artiljerijskog kursa: 7 nedelja, a ostalih kurseva: 3 do 4 nedelje.
- Novembar p. p.* — Na pl. Majeveci jedinice 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ razbile četničku grupu i nanele joj gubitke od 100 mrtvih četnika.
- Novembar d. p.* — Po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ ponovo formirano Majevičko vojno područje.
- 16. novembar* — Posle žestoke borbe 8. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ odbila ispad 600 nemačkih vojnika i ustaša iz Zenice prema s. Pobrežju i s. Gradišću. Poginulo je 28 a ranjeno 35 neprijateljskih vojnika. Gubici 3. brigade: 4 mrtva i 6 ranjenih boraca.
- Na putu Bos. Krupa — Bos. Novi jedan bataljon Podgrmečkog NOP odreda 39. divizije NOVJ iz zasede napao ustašku kolonu jačine 150 ustaša i naneo joj gubitke od 14 mrtvih i 8 ranjenih. Bataljon je imao 3 poginula borca.
  - Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad četiri čete ustaša i milicionera iz Doboja ka s. Sivši, ubivši 10 i ranivši dvojicu ustaša, dok je jedan partizan poginuo.
  - Rasformirana Južnohercegovačka operativna NOU grupa; 13. i 14. hercegovačka udarna brigada stavljena pod direktnu komandu Štaba 29. udarne divizije NOVJ.
  - Otpočeo trodnevni rad plenarne sednice Oblasnog NO odbora za Bosansku krajinu. Pretresena su pitanja u vezi sa izgradnjom narodne vlasti i sa davanjem pomoći narodu.
- 17. novembar* — Osmo krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ odbila ispad jačih ustaških i nemačkih snaga iz Zenice i Busovače ka s. Vitezu i s. Brajkovićima, nanevši im gubitke od 11 mrtvih i 11 ranjenih vojnika. Brigada je imala 6 ranjenih boraca.
- Kod s. Skokova (na komunikaciji Cazin — Pećigrad) 2. brigada Unske operativne grupe odbila napad delova nemačke 392. legionarske divizije, nanevši im gubitke od 10 mrtvih i 18 ranjenih vojnika
  - Kod s. Iamzića (blizu Listiće) ustaše iz zasede ubile obavještajnog oficira 29. udarne divizije NOVJ Sava Colovića, narodnog heroja.
- 18. novembar* — Goneći delove nemačke 118. lovačke divizije iz Duvna prema Širokom Brijegu (sada: Lištica) delovi 9. divizije NOVJ oslobodili Posušje.
- Jače snage četnika i muslimanske milicije napale s. Puračić (kod Tuzle). Bataljon 21. istočnobosanske udarne brigade 38. udarne divizije NOVJ, koji je branio Puračić, povukao se prema Lukavcu. Brigada je zatim odbacila neprijatelja, nanevši mu gubitke od 50 izbačenih iz stroja. Ona je imala 4 mrtva i 2 ranjena borca; pored ostalih, poginuo je komandant bataljona Ragib Džindo, narodni heroj.
  - Delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ odbili ispad oko 300 ustaša iz Zenice ka s. Gradišću i naneli im gubitke od 40 mrtvih i 33 ranjena ustaša, a oni imali 2 ranjena borca.
  - Na pruzi Bos. Novi — Kostajnica jedan bataljon 20 krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ zauzeo ž. st. Ravnice, nanevši ustašama gubitke od 5 mrtvih i 16 ranjenih. Bataljon je imao 1 ranjenog borca.
  - Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad jate nemačko-ustaške kolone iz s. Lupljanice ka Prnjavoru i naneli im gubitke od 3 mrtva i 4 ranjena, a oni imali 4 ranjena borca.
- 19. novembar* — Na prostoriji s. Kralupi — s. Čitluk (kod Visokog) 7. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ i Visočko-fojnički NOP odred napali ojačanu četničku Zeničku brigadu i delove četničke Sarajevske brigade. Gubici četnika: 55 poginulih, 51 ranjen i 12 zarobljenih. Uništeni su 1 tenk i 1 kamion, a zaplenjeno je 14 pušaka. Gubici jedinica NOVJ: 3 mrtva i 9 ranjenih boraca.
- Delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ odbili ispad ustaško-četničke kolone (300 vojnika) iz Zenice ka s. Pobrežju i naneli joj gubitke od 19 mrtvih i 20 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 2 mrtva i 10 ranjenih boraca.

- U Bugojnu održana sreska konferencija NOF-a: izabran Sreski odbor NOF-a za srez Bugojno.
- 20. novembar — Nemačka borbena grupa »Sojerlen« (jačine 4000 vojnika), koja se povlačila iz Srbije, posle petnaestodnevni borbi protiv jedinica 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ ovladala komunikacijom Višegrad — Sokolac. Gubici neprijatelja: 319 mrtvih i 410 ranjenih. Gubici 27. divizije NOVJ: 17 mrtvih i 36 ranjenih boraca.
- U rejonu s. Kadinjana (kod Banje Luke) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali jaču grupu četnika i naneli joj gubitke od 19 mrtvih i 3 ranjena. Plen: 12 pušaka.
- Anglo-američki avioni uništili 8 lokomotiva na pruzi Sarajevo — Slav. Brod i bombardovali neprijateljska uporišta u Maglaju i Bos. Brodu, pogodivši železničku stanicu, ložionicu sa radionicama i ustaški štab.
- 21. novembar — Sesta i 11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ, napale nemačko-ustaški garnizon u Busovači (kod Zenice). U jednodnevnoj oštroj borbi neprijatelj je, podržan tenkovima, pružio žilav otpor, te brigade nisu uspele da zauzmu Busovaču, iako je jedan bataljon bio prodro u njen osntar. Gubici neprijatelja: 90 mrtvih i 81 ranjen. Gubici brigada NOVJ: 1 mrtvih i 57 ranjenih boraca.
- U rejonu s. Humaka (kod Tuzle) oko 2000 četnika napalo 18. istočnobosansku (hrvatsku) brigadu 38. udarne divizije NOVJ. Posle žestoke borbe četnici su razbijeni. Oko 100 četnika izbačeno je iz stroja. Brigada je imala 4 mrtva i 12 ranjenih boraca.
- 22. novembar — U Travniku održana izborna konferencija NOF-a: izabran Gradski odbor NOF-a za Travnik.
- 23. novembar — Glavina 21. istočnobosanske udarne brigade 38. udarne divizije NOVJ napala na neprijateljska uporišta u s. Kozluku i s. Skočiću (kod Zvornika) Zauzela je samo s. Skočić. Gubici neprijatelja: 22 izbačena iz stroja. Plen: 1 protivtenkovska puška. Brigada je imala 4 mrtva, 7 ranjenih i 2 nestala borca.
- Kod Brezove kose (na putu Kiseljak — Busovača) 9. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ vodila dvodnevnu oštru borbu protiv neprijateljske kolone (oko 1000 nemačkih vojnika iz 7 SS. divizije »Princ Eugen« i 800 ustaša, sa 20 tenkova) koja se probijala od Kiseljaka /a Busovaču. Gubici neprijatelja: 65 mrtvih i 101 ranjen. Brigada je imala 1 mrtvog i 8 ranjenih boraca.
- Delovi 8 i 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ vodili šestočasovnu borbu protiv jačih nemačkih i ustaških snaga koje su se, uz podršku tenkova, kretale iz Zenice i Busovače ka Travniku. Neprijatelj je imao 35 mrtvih i 46 ranjenih vojnika. Gubici brigada NOVJ: 4 ranjena borca.
- Više od 30 anglo-američkih aviona bombardovalo nemačke kolone na komunikaciji Višegrad — Rogatica — Sokolac. Naročito je jako bombardovana Rogatica, gde je poginulo preko 100 nemačkih vojnika.
- Kod s. Pištaline 1. udarna brigada »Vasilj Gačeša« 7. udarne divizije NOVJ napala iz zasede neprijateljsku kolonu i posle osmočasovne borbe prinudila je na povlačenje u pravcu s. Otoke i Bos. Krupe. Neprijatelj je imao 38 mrtvih i 23 ranjenih vojnika. Zaplenjeno je 6 zaprežnih kola i 1 putnički automobil, a uništen je 1 kamion i 1 putnički automobil.
- Anglo-američki avioni bombardovali Zenicu (uništili železnički most na r. Bosni), Doboj (pogodivši železničku stanicu, vojne logore i mostove na r. Bosni i r. Spreči) i ž. st. Usora (uništivši 2 oklopna voza).
- 23/24. novembar — Na pruzi Sarajevo — Zenica delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ zauzeli neprijateljsko uporište ž. st. Jehovinu, oštetili oklopni voz i razrušili 4 km pruge. Gubici neprijatelja: 7 mrtvih i 12 ranjenih vojnika.
- 24. novembar — Glavnina 18. istočnobosanske (hrvatske) brigade 38. udarne divizije NOVJ izvršile neuspeo napad na neprijateljsko uporište u s. Šepaku (kod Zvornika). Gubici neprijatelja: oko 30 vojnika izbačenih iz stroja. Brigada je imala 6 mrtvih i 12 ranjenih boraca.
- Na prostori s. Jagara — s. Ljubačevo (kod Banje Luke) glavnina 13. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ, u osmočasovnoj borbi, razbila 1200 četnika. Gubici neprijatelja: 39 mrtvih, 40 ranjenih. 30 udavijenih u r. Vrbasu i 4 zarobljena. Brigada je imala 2 mrtva i 2 ranjena borca.
- U rejonu s. Kule (na putu Rogatica — Sokolac) delovi 19. birčanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ iz zasede napali nemačku kolonu i posle četvoročasovne borbe naneli joj gubitke od oko 50 vojnika izbačenih iz stroja.

- 24/25. novembar — Na putu Zenica — Zepče delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ srušili 5 mostova i 2 betonska propusta.
25. novembar — Glavnina 20. romanijske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ izvršila neuspeo napad na nemačke i ustaške jedinice u s. Margetiću (kod Sokolca).
- Posle osmočasovne borbe 8. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ razbila i odbacila jaču nemačko-uslašku kolonu koja je pokušala da se iz Zenice probije ka s. Vitezu i opkoli delove 4. divizije koji su zatvarali pravac Busovača — s. Vitez. Gubici neprijatelja: 13 mrtvih i 16 ranjenih vojnika. Gubici 8. brigade: 3 poginula i 7 ranjenih boraca.
- 25/26. novembar — Na putu Busovača — Lašva delovi 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ iz zasede napali neprijateljsku motorizovanu kolonu jačine 30 kamiona i 6 tenkova. Neprijatelju su naneti gubici od 16 mrtvih i 7 ranjenih vojnika, a oštećena su 3 kamiona.
26. novembar — Posle desetočasovne oštre borbe 11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ odbila ispad oko 450 nemačkih vojnika i ustaša iz Busovače ka Travniku, nanevši im gubitke od 65 mrtvih i 55 ranjenih. Gubici 11. brigade: 2 mrtva i 14 ranjenih.
- Kod s. Krčevine i s. Klokota (na putu Kiseljak — Busovača) 9. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ napala iz zasede nemačku motorizovanu kolonu (250 motornih vozila) koja se kretala od Kiseljaka prema Busovači. Poginulo je 29 a ranjeno 48 neprijateljskih vojnika. Uništena su 2 tenka i 5 kamiona. Gubici 9. brigade: 1 mrtav i 2 ranjena borca.
- U Jajcu održana okružna konferencija ratnih vojnih invalida iz okruga Jajce — Travnik.
27. novembar — Koncentričnim napadom iz Nevesinja, Glavatičeva (kod Konjica) i s. Bijelog Polja (kod Mostara) jače snage nemačke 369. legionarske divizije odsekle 14. hercegovačku (omladinsku) udarnu brigadu 29. udarne divizije NOVJ i okružile je u rejonu s. Zimlje — s. Lakat. Brigada se 28. 29. novembra, uz gubitke od 12 mrtvih, 16 ranjenih i 74 nestala borca, preko pl. Crne gore probila u Gornje nevesinjsko polje.
- Sedamnaesta krajiška udarna brigada 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbila ispad delova nemačke 369. legionarske divizije i domobranske 2. brigade iz Konjica, Ostrošca i s. Rame prema Prozoru, nanevši im gubitke od 19 mrtvih, 7 ranjenih i 1 zarobljenog vojnika i zaplenivši 1 minobacač, 12 pušaka i 2000 metaka. Brigada je imala 7 mrtvih i 11 ranjenih boraca.
- U rejonu s. Kozadre (kod Rogatice) 20. romanijska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ vodila borbu protiv nemačkih i ustaških jedinica i nanela im gubitke od 15 mrtvih i preko 20 ranjenih vojnika. Brigada je imala 1 mrtvog i 1 ranjenog borca.
- Kod s. Gradišća (na putu Zenica — Zepče) delovi 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali neprijateljsku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 12 mrtvih, 10 ranjenih i 4 zarobljena vojnika (a oni imali 1 ranjenog borca).
- 27/28. novembar — Trinaesta dalmatinska brigada 9. divizije i 12 hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ, ojačane delovima 10. hercegovačke udarne brigade i 1. tenkovska brigada NOVJ, otpočele napad u cilju zauzimanja Širokog Brijega (sada: Lištlca). Zbog uporne odbrane glavnine 370. puka nemačke 369. legionarske divizije mesto ni iduće noći nije zauzeto, uprkos obostrano visokim gubicima. Brigade NOVJ su imale oko 80 boraca izbačenih iz stroja a 1 tenk je uništen.
28. novembar — Kod Kovijjače, prihvaćena od delova 38. divizije NOVJ, 28. udarna divizija NOVJ (bez 17. brigade) otpočela trodnevni prelar preko r. Drine u istočnu Bosnu.
- 28/29. novembar — Između s. Semeća i s. G. Ljeske tri bataljona 16. muslimanske udarne brigade i dva bataljona 20. romanijske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ napali i razbili nemačku motorizovanu kolonu koja se kretala od Višegrada ka Rogatici. Oko 500 nemačkih vojnika je izbačeno iz stroja (od toga — 300 poginulih) a 186 motornih vozila je uništeno. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza, 5 automata, 87 pušaka, 21 pištolj, 5000 metaka i dosta druge ratne opreme. Gubici brigada NOVJ: 10 mrtvih i 21 ranjen borac.
29. novembar — U rejonu Bijeljine glavnina 18. istočnobosanske (hrvatske) brigade 38. udarne divizije NOVJ posle oštrih borbi razbila oko 700 četnika, nanevši im gubitke od oko 50 četnika izbačenih iz stroja.

- Kod Selišta (na putu Zepče — Maglaj) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačko-ustašku kolonu i posle tročasovne borbe odbacili je u Zepče. Neprijateljski gubici: 10 mrtvih; zaplenjene su 4 puške, 2 automata, 5000 metaka i druga ratna oprema. Delovi 53. divizije su imali 2 poginula borca.
- Na konferenciji NOF-a za okrug Kozaru izabran Okružni odbor NOF-a.
- 30. novembar — Jedinice 28. udarne divizije NOVJ zauzele Janju, u kojoj su se branile nemačke jedinice.
- Jedinice nemačke 369. legionarske divizije (oko tri bataljona pešadije i divizionom artiljerije) ispadom iz Nevesinja odbacile delove 11. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ i 2. brigade italijanske partizanske divizije »Garibaldi« na liniju Vjetreno — s. Plužine. U toku napada ojačane vodom tenkova i dvema baterijama brdskih topova, 11. i 2. brigada su sutradan protivnapadom odbacile neprijatelja u polazni garnizon. Pri povlačenju neprijatelj je uništio mostove na r. Zalomki (kod s. D Drešnja i Ovcijeg broda) Prema nepotpunim podacima jedinice NOVJ su imale oko 50 boraca izbačenih iz stroja, a uništen je i 1 tenk.
- Novembar — Tuzlanski NOP odred ovladao dolinom r. Spreče zapadno od Tuzle i razbio sve neprijateljske grupe na toj prostoriji.
- U Ljubuškom, na konferenciji NOF-a izabran Okružni odbor NOF-a za zapadnu Hercegovinu.
- Na teritoriji OK KPJ za Banju Luku izabran Okružni odbor AFZ-a.
- Održana okružna konferencija AFZ-a za okrug Jajce — Travnik.
- Na prostoriji rogatičkog sreza formirano Sresko povereništvo i Opštinski komitet KPJ za Glasinac.
- Izabran SNO odbor za Travnik.
- Formiran privremeni Sreski inicijativni odbor NOF-a za srez Zenicu, sa sedištem u s. Han-Bili.
- Kod Crvenih stijena (na pl. Romaniji), u borbi protiv ustaša, poginula Ravijojla Jan-ković Rava, narodni heroj.
- U Trebinju izašao prvi broj mesečnog lista »Hercegovka . organa AFZ-a Her-cegovine.

CRNA GORA

- 1. novembar — Jedinice 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ vodile oštre borbe protiv blokiranog garnizona nemačke 181. pešadijske divizije u Risnu i protiv posade u s. Orahovcu. Posada Orahovca, uz gubitke od 16 mrtvih i više ranjenih vojnika, povukla se u pravcu Kotora. Brigada je imala 2 mrtva i 7 ranjenih boraca.
- 2. novembar — Iz rejonu s. Dobrote i s. Skaljara delovi 1. boljeske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ napali posadu u Kotoru. Posle višečasovne borbe povukli su se na polazne položaje, jer se neprijatelj uporno branio iz jakih utvrđenja.
- 3. novembar — Treći i 4. bataljon 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, uz sadejstvo 3. bataljona Zetskog NOP odreda, napali četnike u selima Kocima i Zatrijebaču (kod Titograda). U borbi, koja je trajala ceo dan, naneli su neprijatelju gubitke od 12 mrtvih i toliko ranjenih, a sami su imali 3 poginula i 2 ranjena borca.
- 4. novembar — U rejonu s. Fundine i s. Meduna (kod Titograda) albanski kvislinzi napali 4. bataljon 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ. Borba je vođena ceo dan. Neprijatelj je imao oko 15 mrtvih i više ranjenih, a bataljon jednog poginulog.
- 4/5. novembar — Jedinice 1. bokeljske udarne brigade Primorske operativno grupe 2, udarnog korpusa NOVJ otpočele napad na položaje Grkovac — Goli vrh — s. Ledenice, koje su držale snage nemačke 181. pešadijske divizije. Iste noći presekle su komunikaciju Risan — Lodenice, a sutradan izvršile napad na jako utvrđen položaj Goli vrh — s. Ledenice. Posle višečasovne borbe zauzele su tri utvrđenja na Golom vrhu. Napad na Ledenice i Grkovac nije uspeo. Gubici neprijatelja: 1" mrtvih i 5 ranjenih vojnika. Brigada je imala 8 mrtvih i 12 ranjenih boraca.

5. novembar — Anglo-američki avioni bombardovali Podgoricu (sada: Titograd) sa okolinom, gde su se koncentrisale snage nemačkog 21. brdskog armijskog korpusa i četnici. (Vazdušni napad je ponovljen i naredna dva dana.) Neprijatelju su naneti znatni gubici u ljudstvu i tehnici. Pored materijalne štete, mnogo je bilo žrtava i kod stanovništva.
- 6/7. novembar — Deseta crnogorska udarna brigada, uz sadejstvo delova 6. crnogorske udarne brigade, Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ napala u Cetinju garnizon nemačke 181. pešadijske divizije i četnike. Jedinice Primorske operativne grupe ovladale su utvrđenjima neposredno oko grada i prodrle u sam grad, ali su se, posle šestčasovne borbe, usled žilavog otpora neprijatelja, morale povući na najbliže položaje oko Cetinja. One su imale 11 mrtvih i 20 ranjenih boraca.
7. novembar — U Nikšiću, svečano proslavljena 27-godišnjica velike oktobarske revolucije.¹
- X. novembar — Savladavši otpor 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ, Borbena grupa »Sojerlen« nemačkog 91. armijskog korpusa, zajedno sa četnicima zauzela Pljevlja.
- U Nikšiću održana konferencija prosvetno-kulturnih radnika s teritorije Crne Gore i Boke. Podnesena su dva referata: Narodnooslobodilačka borba i prosveta« i »Ciljevi i zadaci narodne prosvete«. Na kraju je Izabran Prosvetni savet od 18 članova.
9. novembar — Posle dvodnevni oštrih borbi protiv jedinica Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ nadmoćne snage nemačke 181. pešadijske divizije iz Kotora, podržane jakom artiljerijskom vatrom, probile se u Risan, uz veće gubitke. (U Risanu je bio blokiran njihov garnizon.) Jedinice Primorske operativne grupe imale su 11 mrtvih i 18 ranjenih boraca.
- Iz rejonu Njeguša 4. bataljon 1. bokeljske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ napao četnike u s. Sišićima i s. Pelinovu i prinudio ih da se, uz gubitke od 4 mrtva i 1 zarobljenog, povuku u s. Radanovlčce (kod Kotora). Bataljon je imao 1 ranjenog borca.
11. novembar — Iz Risna jedan bataljon 334. puka nemačke 181. pešadijske divizije pokušao da se probije u s. Ledenice i deblokira svoju posadu u tom mestu. Jedinice 1. bokeljske udarne brigade i delovi 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade, podržani artiljerijskim divizionom Primorske operativne grupe, primorali su neprijatelja da se, uz veće gubitke, povuče u Risan. Gubici 1. bokeljske brigade nisu utvrđeni, a 2. proleterska (dalmatinska) brigada imala je 6 mrtvih i 10 ranjenih boraca.
12. novembar — Jedinice 1. bokeljske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile s. Grkovae (kod Risna). u kome se branila blokirana nemačka posada.
13. novembar — Posle dvodnevni oštrih borbi 10. crnogorska udarna brigada, uz sadejstvo delova 6. crnogorske udarne brigade, Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodila Cetinje. Snage nemačke 181. pešadijske divizije su imale 70 mrtvih i veći broj ranjenih. Zaplenjeno je: 2 tenka, 1 top, 2 minobacača, 9 automatskih oruđa, 8 automobila. 2 magacina hrane i druga ratna oprema. Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio je 10. crnogorsku udarnu brigadu.
- Prva bokeljska udarna brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ ovladala Golim vrhom i okolnim visovima oko s. Ledenica i, na taj način, pojačala blokadu posade 334. puka nemačke 181. pešadijske divizije u s. Ledenicama.
- U rejonu Pljevalja jedinice 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv nemačkih i četničkih snaga koje su iz Pljevalju vršilo napad u pravcu Ilina brda.
14. novembar — Jedinice 10. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Rijeku Crnojevića. Nemačke i četničke snage koje su branile to mesto bile su prisiljene da se povuku u pravcu Podgorice (sada: Titograda).
- U zoru snage nemačke 181. pešadijske divizije (363. puk, ojačan divizionom 222. artiljerijskog puka, 222. protivtenkovskim divizionom, 222. pionirskim bataljonom) i oko 1200 četnika počeli proboj od Danilovgrada ka Nikšiću, kako bi obezbedili izvlačenje 21. brdskog armijskog korpusa iz Crne Gore, preko Mostara, za Sarajevo. Tim neprijateljskim snagama (koje su posle tri dima borbi pojačane novim jedinicama) suprotstavili su se: 6. crnogorska udarna brigada (kasnije i 10. crnogorska udarna brigada) Primorske operativne grupe, 1. bataljon 5. proleterske (crnogorske) brigade 3. udarne divizije NOVJ, Nikšićki i Zetski NOP odred, podržani artiljerijom 2. udarnog korpusa NOVJ, u čijem je sastavu dejstvovao jedan britanski divizion.

¹ Povodom godišnjice oktobarske revolucije održane su prigodne svečanosti i u drugim mestima Crne Gore.

U dvanaeslodnevnim borbama svi pokušaji neprijatelja da prodre u Nikšić završeni su neuspelom. Skoro potpuno je uništen 363. puk. Zbog toga je neprijatelj morao da odustane od proboja na ovom pravcu i da pređe u odbranu. U tim borbama G. brigada je imala 56 mrtvih i 279 ranjenih boraca.

15. novembar — Na konferenciji omladine sreza nikšićkog formirana Omladinska crnogorska radna brigada.
17. novembar — Posle kraće i oštre borbe 9. crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ oslobodila Rožaj u kome se nalazilo oko 400 pripadnika muslimanske milicije i četnika. Uz gubitke od 12 mrtvih i više ranjenih, neprijatelj je odbačen u pravcu Peći i Tutina. Zaplenjena su 2 mitraljeza i 12 pušaka. Brigada je imala 1 poginulog i 1 ranjenog borca.
18. novembar — Posle trinaestodnevnih upornih borbi na položajima u rejonu s. Ledenica (kod Risna) 1. bokeljska udarna brigada i 5. bataljon 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ ovladali s. Ledenicama, gde j'e bila blokirana posada 334. puka nemačke 181. pešadijske divizije. Neprijatelj je imao 145 mrtvih, oko 190 ranjenih i 355 zarobljenih vojnika i oficira. Zaplenjeno je: 2 topa. 4 minobacača, 2 mitraljeza, 31 p. mitraljez, 35 automata, 380 pušaka, 40 pištolja i velika količina municije i drugog ratnog materijala. Prva bokeljska brigada je imala 37 mrtvih i 71 ranjenog, a 5. bataljon 2. brigade je imao 12 mrtvih i 48 ranjenih boraca.
- 18/19. novembar — Posle višečasovne borbe jedinice 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ oslobodile Pljevlja, u kojima se branilo oko 6000 četnika. Zaplenjeno je: 16 automatskih oruđa. 6 kamiona, 20 konja i druga ratna oprema. Prema nepotpunim podacima poginulo je oko 150 a ranjeno oko 200 četnika, dok je 3. brigada imala 9 poginulih i 1 ranjenih boraca.
19. novembar — Saveznički avioni greškom bombardovali već oslobođeno Bijelo Polje, pricinivši veliku materijalnu štetu i znatne ljudske gubitke: samo iz 7. crnogorske omladinske brigade »Budo Tomović« 3. udarne divizije NOVJ poginulo je 7 i ranjeno je 35 boraca.
- 20/21. novembar — Jedinice 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Risan. Posada nemačke 181. pešadijske divizije povukla se u Kotor. Zarobljeni su jedan nemački oficir i nekoliko vojnika i italijanskih fašista.
21. novembar — Jedinice 2. proleterske (dalmatinske) udarne brigade i delovi 1. bokeljske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Perast, Tivat i Kotor. Neprijatelj se pod borbom povukao ka Budvi i Baru.
22. novembar — Jedinice 1. bokeljske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Budvu, a zatim gonile delove nemačke 181. pešadijske divizije koji su pod borbom odstupali prema Baru.
- Iz rejona Skadra, Podgorice (sada: Titograda) i Danilovgrada nemački 21. brdski armijski korpus otpočeo proboj pravcem Podgorica — s. Bioče — Kolašin - Bijelo Polje — Prijepolje u cilju izvlačenja iz Crne Gore, preko Sandžaka, za Sarajevo. Na tom pravcu, koji su zatvarale jedinice 3. udarne divizije NOVJ, ogorčene borbe su trajale mesec i po dana. Neprijatelj je uspeo da se, uz velike gubitke u ljudstvu i tehnici, probije i spoji sa 22. pešadijskom divizijom nemačkog 91. armijskog korpusa, koja je od Prijepolja išla ka Mojkovcu.¹
- 22/24. novembar — Drugi bataljon 1. brigade narodne odbrane upao u s. Crnce kod Podgorice (sada: Titograd), bez sopstvnih gubitaka, likvidirao grupu od 9 četnika. Ta grupa je dugo služila kao predstraža nemačkih snaga u dolini r. Zete.
24. novembar — Jedinice 1. bokeljske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Petrovac na moru i Bar. te u Petrovcu zarobile su 80 četnika a u Baru 140 četnika i 12 italijanskih fašista. One su imale samo 1 mrtvog i 1 ranjenog borca.
26. novembar — Jedinice 1. bokeljske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Ulcinj. Time je Crnogorsko primorje bilo konačno oslobođeno. Neprijatelj je imao 11 mrtvih vojnika.
- I ' O d početka proboja d o .10. decembra n a tom pravcu (prema nepotpunim podacima) 21. korpus Je imao oko 3000 mrtvih. JOS više ranjenih i 150 zarobljenih vojnika i oficira. Zaplenjeno je: 22 topa, 2" mitraljeza i p mitraljeza, ino pušaka. 15 automata, 500.000 metaka i drugi ratni materijal. Uništeno je 500 raznih motornih vozila. U Istom vremenu 3. divizija je imala 195 mrtvih. 420 ranjenih i oko 130 promr/lih boraca

29. *novevibar* — U Kućima, blizu Podgorice (sada Titograd), od zarobljenika — bivših crvenoarmejaca koji su iz nemačkog 21. armijskog korpusa prebegli na slobodnu teritoriju, formiran 5 (ruski) bataljon 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ.
- Novembar* — Okružni odbor NOF-a za Boku izdao proglas u kome narod Boke poziva da sve od sebe da za konačno uništenje najvećeg neprijatelja svih naroda Jugoslavije: nemačkih zlikovaca i njihovih pomagača.

HRVATSKA

7. *novembar* — Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku formirano Nastavno odeljenje pri GS NOV i PO za Hrvatsku.
- Po narednju Štaba 6. korpusa NOVJ formirana Komanda osječkog vojnog područja.
- Peta dalmatinska udarna brigada 19. divizije NOVJ napala delove nemačke 264. pešadijske divizije i četnike u s. Otonu, s. Pađenama i s. Očestovu (kod Knina). Posle višerasovne borbe zauzeto je jedino Očestovo. Prema nepotpunim podacima neprijatelj je imao 126 mrtvih, 52 ranjena i 3 zarobljena. Brigada je imala 13 poginulih, 60 ranjenih i 1 zarobljenog borca.
- Između Nove Gradiške 1 s. Okučana jedinice Omladinske udarne brigade »Joža Vlahović« 40. divizije NOVJ na 30 mesta porušile prugu Beograd — Zagreb.
- Kod s. Stupnika (blizu Slav. Broda) 3. bataljon 4. brigade 12. udarne divizije NOVJ napao iz zasede nemačku kolonu od 40 kamiona i nekoliko tenkova. Zapaljeno je 5 kamiona, putnički automobil i motocikl, a oštećeno 20 kamiona i 1 tenk.
- Između s. Andrijevac i s. Sibirja (kod Slav. Broda) delovi Čehoslovačke brigade »Jan Žiška« 12. udarne divizije NOVJ napali iz zasede nemačku kolonu. Neprijatelj je imao 60 vojnika izbačenih iz stroja.
- 1/2. *novembar* — Kod o. Paga britanski razarači »Vitlend« i »Avonvejl*« potopili nemački razarač TA 20 i torpiljarke UJ 202 i UJ 208
2. *novembar* — Između s. Okučana i Novske delovi 18. udarne brigade 40. divizije NOVJ na 15 mesta porušili prugu Beograd — Zagreb.
3. *novembar* — Otpočeo rad podružnice Tanjuga za Hrvatsku.
- Jedinice 26. divizije NOVJ oslobodile Šibenik i razbile kolonu nemačke 264. pešadijske divizije na komunikaciji Šibenik — Drniš.
- Jedinice 19. divizije NOVJ oslobodile Obrovac (kod Zadra).
- Posle šestorasovne borbe jedinice 1. udarne brigade »Braća Radić«, uz sadejstvo 2. brigade »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ zauzele s. Trgovišće i s. Hrašćinu (kod Zagreba) gde su se branile ustaše i domobrani. Zaplenjene su 164 puške, 6 p. mitraljeza, oko 16.000 metaka, 305 bombi i drugi ratni materijal.
- Kod s. Borovljana (blizu Koprivnice) jedinice 3. brigade »Nikola Demonja« 33. divizije NOVJ napale iz zasede delove 5. ustaške brigade i odbacile ih u pravcu Koprivnice.
- Između s. D. Vrbe i s. Garčina 1. i 4. bataljon Osječke udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ na 26 mesta porušili prugu Vinkovci — Banova Jaruga.
- Treći bataljon 2. brigade 33. divizije NOVJ zauzeo s. Hlebine (kod Koprivnice).
4. *novembar* — Kod s. Križa (na putu Zagreb — s. Banova Jaruga) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku minom uništiti putnički auto. Poginuli su 1 domobranski general i 2 potpukovnika, a 2 majora su teško ranjena.
- 4/5. *novembar* — Jedinice 26. udarne divizije NOVJ oslobodile Drniš i zarobile glavninu 1. i 2. bataljona 7. ustaške brigade.
- Jedinice 2. udarne brigade 7. udarne divizije NOVJ, posle petorasovne borbe, zauzele nemačko uporište u s. Majuru (kod Kostajnice), zaplenivši: 1 minobacač sa 150 mina, 3 mitraljeza, 4 p. mitraljeza, 4 automata, 9 tromblona, 22 puške, 35.000 metaka, 130 bombi i drugu opremu.
- Između s. Zadubravja i s. D. Vrbe (na pruzi Banova Jaruga — Vinkovci) 1. bataljon Osječke udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ na 24 mesta porušio prugu.

5. novembar — Na komunikaciji Kostajnica — Dubica jedinice 3. brigade 7. udarne divizije NOVJ napale iz zasede neprijateljsku motorizovanu kolonu. Poginulo je 69 neprijateljskih vojnika (među kojima i 3 oficira) a 12 kamiona je uništeno.
- Kod železničkih stanica Čulinec i Kutina (na pruzi Beograd — Zagreb) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku miniranjem pruge srušili 2 nemačka transporta, uništivši lokomotivu i 8 vagona i oštećivši 3 vagona.
- Anglo-američka avijacija bombardovala Rijeku. Potopljeni su minonosac, torpljarka, naoružani motorni jedrenjak i patrolni brod. Poginulo je oko 100 nemačkih vojnika, a ranjen ih je veći broj.
- Novembar p. — U Delnicama, na konferenciji električara, raspravljalo se o konkretnim planovima za obnovu električne mreže na oslobođenoj teritoriji.
6. novembar — Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku 19. divizija NOVJ nazvana udarnom.
- Kod s. Sv. Ivana Zabno oko 600 ustaša iz Križevaca i Bjelovara napalo na delove 1. brigade 33. divizije NOVJ. Posle jednočasovne borbe, zbog nadmoćnosti neprijatelja u ljudstvu i naoružanju, delovi 1. brigade su se povukli.
- Kod s. Gaja (blizu Pakraca) delovi Posavskog NOP odreda 6. korpusa NOVJ odbili napad oko 500 nemačkih vojnika. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i 8 ranjenih.
- Us. Bertićima (kod Labina u Istri), održani prvi izbori za seoski NO odbor.
7. novembar — Posle tročasovne borbe jedinice Ztimberačke brigade 34. divizije NOVJ zauzele s. Zorkovac (kod Karlovca) u kome su se branili delovi 3. bataljona domobranske 2. posadne brigade. Neprijatelj je imao 11 mrtvih i 40 zarobljenih oficira i domobrana, a jedinice Žumberačke brigade 2 ranjena borca. Zaplenjena su 3 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, 4 automata, 53 puške, 210 mina za minobacače i druga oprema.
- Kod Ivanić-Grada, kod s. Seseva i između s. Ostrne i s. Prečeca delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku na trideset mesta porušili prugu Beograd — Zagreb. Uništeno je 10 vagona a 1 lokomotiva je oštećena.
- 7/8. novembar — Jedinice 1. i 3. brigade 33. divizije NOVJ zauzele s. Brckovljane, s. Božjakovinu i s. D. i G. Gračec (kod Zagreba), u kojima se branilo oko 300 nemačkih vojnika, i porušile na 97 mesta prugu između Ivanić-Grada i s. Dugog Sela.
- Posle četvorčasovne borbe 2. brigada »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ prodrla u s. D. Zelinu (kod Zagreba), u kome se branilo oko 100 ustaša iz sastava Paveličeve gardijske brigade, ali se, zbog intervencije neprijateljskih snaga iz susjednih garnizona, morala povući.
8. novembar — Po naredjenju Slaba mornarice NOVJ, na o. Istu formiran Kvarnerski pomorski sastav od 5 flotila.
- 8/9. novembar — Između s. Starog Topolja i s. Starih Perkovaca (na pruzi Vinkovci — Banova Jaruga) jedinice 12. udarne divizije NOVJ porušile 2 mosta i oštetile prugu na 47 mesta. Sem toga one su napale s. Staro Topolje, u kome se branilo 600 nemačkih vojnika, ali ga zbog dolaska oklopnog voza, nisu mogle zauzeti.
- Između s. Zdenčine i s. Mavračića jedinice Karlovačke udarne brigade 34. divizije NOVJ na 43 mesta porušile železničku prugu Zagreb — Karlovac.
10. novembar — Posle konačnog oslobođenja Dalmacije Stab 8. korpusa NOVJ izdao naredbu za rasformiranje: Grupe južnodalmatinskih NOP odreda (Neretvanski i Biokovski NOP odred i 1. grupa biokovskih udarnih bataljona). Grupe južnodalmatinskih otočkih NOP odreda (Dubrovački i Konavljanski NOP odred i dva bataljona boraca iz ranije rasformiranih odreda: Bračkog, Hvarskog, Korčulanskog, Mljetskog, Lastovskog i Pelješačkog), Grupe srednjodalmatinskih NOP odreda (Sibensko-trogirski, Dinarski i Mosorski NOP odred) i Grupe severnodalmatinskih NOP odreda (Kninski i Zardarski NOP odred i Skradinska četa). Naredba je sprovedena do kraja meseca a ljudstvo je uključeno u divizije 8. korpusa.
- U Glini održana Okružna konferencija delegata sreskih i opštinskih NO odbora Banije. Raspravljalo se o obnovi Banije.
- U. novembar — U Glini otpočeo dvodnevni rad III okružne konferencije AFZ-a Banije.
- U Slav. Požegi održana konferencija propagandista i dopisnika štampe iz cele Slavonije.

- Kod s. Križa (na pruži Kutina — Zagreb) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku miniranjem pruge srušili nemački transportni voz, uništivši lokomotivu i 8 vagona i oštetivši 10 vagona. Poginulo je 40 nemačkih vojnika i dosta ih je ranjeno. Saobraćaj je obustavljen 40 časova.
- 12. novembar — Na komunikaciji Kostajnica — Dubica delovi 2. udarne brigade 7. udarne divizije NOVJ napali iz zasede neprijateljsku motorizovanu kolonu. Zarobljeno je 12 a poginulo je 46 neprijateljskih vojnika. Zaplenjena su 2 p. mitraljeza, 2 tromblona, 32 puške i 1 radio-stanica, a 6 kamiona je zapaljeno.
  - U rejonu s. Kukuruzara, s. Kostreša i s. Svinjice, posle četvoročasovne borbe. 4. brigada i delovi 2. udarne brigade i 1. banijskog NOP odreda 7. udarne divizije NOVJ odbili napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz Sunje, s. Majura i s. Graboštana i prinudili ih na povlačenje u polazne garnizone.
  - Kod s. Cage (blizu Novske) delovi Posavskog NOP odreda 6. korpusa NOVJ napali iz zasede nemačku kolonu (jačine 500 vojnika) i prinudili je na povlačenje u s. Okučane. Neprijatelj je imao 20 mrtvih i 10 ranjenih vojnika.
- 13. novembar — Između s. Koške i s. Bizovca jedinice 18. udarne brigade 40. divizije NOVJ i 2. bataljona 1. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku na 66 mesta porušile prugu Našice — Osijek i između s. Budimaca i s. Brodanaca (na putu Našice — Osijek) iz zasede napale domobransku kolonu (jačine 300 vojnika). U borbi je poginulo 20 i zarobljeno 15 domobrana.
  - Između s. Seseva i s. Dugog Sela jedinice 1. udarne brigade »Braća Radić« 32. divizije NOVJ na 18 mesta porušile železničku prugu Zagreb — Križevci.
- 13/14. novembar — Delovi 33. divizije NOVJ zauzeli s. Sumećane (kod Ivanić-Grada), gde se branilo oko 300 vojnika iz nemačke 13. SS divizije »Handžar«.
- 14. novembar — Jedinice Osječke udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ zauzele s. Piškorevce (kod Đakova), gde se branilo nemački 2. policijski bataljon (oko 600 policajaca). Neprijatelj je imao oko 400 poginulih. Zaplenjeno: 1 minobacač, 21 mitraljez, 10 p. mitraljeza, 260 pušaka, 203.200 metaka, 1267 ručnih bombi, 38 bicikla i druga ratna oprema.
  - U rejonu s. Netretića, s. Lipnika i s. Zakanja (kod Karlovca) nemačke i ustaške snage iz Karlovca, s. Ozlja i s. Stativa napale na jedinice Karlovačkog i Belokranjskog NOP odreda i posle petočasovne borbe prinudile ih da se preko r. Kupe povuku na slovenačku teritoriju.
- 15. novembar — GS NOV i PO za Hrvatsku obavestio VS NOV i POJ da nemački viši štabovi i ustanove napuštaju Osijek i da se produžava evakuacija nemačkog življa i materijala iz osječkog okruga.
  - Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku formirana 1. i 2. artiljerijska oficirska škola GS NOV i PO za Hrvatsku.
  - Odeljenje pravosuđa ZAVNOH-a izdalo Uputstvo o preuređenju sudova.
  - Jedinice 3. udarne brigade 35. divizije NOVJ oslobodile s. Lovinac (kod Gračaca), u kome se branilo 35. ustaški bataljon.
- Novembar s. — U Orahovici održana konferencija železničara Slavonije. Raspravljano o obnovi železničkog saobraćaja.
- 16. novembar — Odeljenje pravosuđa ZAVNOH-a izdalo Uputstvo o kaznenom postupku.
  - Jedinice 2. i 3. brigade 13. divizije NOVJ oslobodile s. Sv. Rok (kod Gračaca), gde se branilo 35. ustaški bataljon.
  - Jedinice 2. brigade 33. divizije NOVJ zauzele s. Peteranec (kod Koprivnice).
- 16/17. novembar — Između s. Križa i Ivanić-Grada 3. brigada »Nikola Demonja« 33. divizije NOVJ i delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku porušili prugu Beograd — Zagreb na 62 mesta i srušili 2 mosta.
- 17. novembar — Prva udarna brigada »Braća Radić« 32. divizije NOVJ napala s. D. Zelinu (kod Zageba), gde se branilo 240 ustaša Paveličeve gardijske brigade. Napad nije uspeo zbog dolaska ustaško-domobranskih pojačanja iz Sv. Ivana Zeline.
- 17/18. novembar — Treća brigada 7. udarne divizije NOVJ napala ustaše i domobrane u Golubovcu i s. Unčanima (na komunikaciji Kostajnica — Dvor). Posle kraće borbe s. Golubovac je zauzet, ali je neprijatelj uspeo da se, posle šestočasovne borbe, zadrži u s. Unčanima.

- IS. novembar — Otpočeo sedmodnevni napad jedinica 6. korpusa NOVJ na Našice, gde se branilo oko 1400 nemačkih vojnika i ustaša. 1 pored ojačavanja pojedinih jedinica, svi pokušaji da se grad zauzme ostali su bez uspeha. U toku ovih borbi jedinice 6. korpusa zaplenile su 25 mitraljeza, 14 p. mitraljeza, 7 automata, 559 pušaka, 9 minobacača. 372 ručne bombe, 321.850 metaka, 230 mina i uništile 1 kamion, 1 oklopni automobil, 3 tenka, 1 motocikl, a oštetile 5 tenkova, 1 haubicu, 2 mitraljeza i 2 protivtenkovska topa.
- Dva bataljona 12. proleterske udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ zauzela s. Markovac (kod Našica) gde se branilo 450 policajaca iz sastava nemačkog 2. policijskog puka.
- Jedinice Osječke udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ zauzele s. Klokočevce (kod Našica), gde se branilo 380 policajaca iz sastava nemačkog 2. policijskog puka.
- Otpočeo dvodnevni rad II okružne konferencije SKOJ-a za Gorski kotar.
- 18/19. novembar — Između s. Križa i Ivanić-Grada delovi 1. brigade 33. divizije NOVJ na 80 mesta porušili železničku prugu Beograd — Zagreb.
19. novembar — Us. Đurđevcu (kod Bjelovara), po naređenju Glavnog štaba NOV i PO za Hrvatsku, od četvrtih bataljona 1. udarne brigade "Braća Radić" i 2. brigade »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ i Podravske NOP odreda Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ formirana 3. brigada »Pavlek Mihovil Miškina« 32. divizije NOVJ. Tada je rasformiran i Podravski NOP odred 10. korpusa NOVJ.
- U Glini otvoren Kulturno-prosvetni radnički dom.
20. novembar — Kod s. Stančića (blizu Zagreba) delovi 32. divizije NOVJ napali iz zasede 1. i 3. bataljon 20. pešadijskog puka domobranske 1. pešadijske divizije, ali se posle nekoliko uzastopnih napada i protivnapada povukli, jer su neprijatelju pristigla pojačanja. Neprijatelj je imao 28 mrtvih i 36 ranjenih.
- Na komunikaciji Kostajnica — Dvor na Uni 3. brigada 7. udarne divizije NOVJ napala iz zasede delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije 1 nanela im gubitke od 45 mrtvih i više ranjenih vojnika.
- Drugi bataljon 3. brigade »Nikola Demonja« 33. divizije NOVJ zauzeo s. Marču (kod Ivanić-Grada), gde se branilo 60 nemačkih vojnika.
- U Metkoviću, na prvoj konferenciji NOF-a za srez Metković, izabran Odbor NOF-a za taj srez.
22. novembar — Kod s. Hrsova (blizu Križevaca) 3. bataljon 2. brigade 33. divizije NOVJ napao iz zasede na oko 200 ustaša i odbacio ih u Bjelovar.
- Kod železničkih stanica Ostina i Ilove (na pruzi N. Gradiška — Zagreb) delovi 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GŠ NOV i PO za Hrvatsku miniranjem pruge srušili dva neprijateljska transportna voza. Uništena je lokomotiva i 16 vagona a 1 lokomotiva je oštećena. Poginula su 53 neprijateljska vojnika a mnogo više ih je ranjeno. Saobraćaj je obustavljen 48 časova.
- 22/23. novembar — Jedinice Karlovačke udarne brigade i udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo« 34. divizije NOVJ zauzele s. Peščenicu i s. Lekenik (na komunikaciji Zagreb — Sisak), prinudivši delove 2. bataljona domobranske 4. posadne brigade na povlačenje prema železničkim stanicama. Pošto napad na te stanice nije uspeo, jedinice NOVJ su se povukle. One su zarobile 48 neprijateljskih vojnika i oficira i zaplenile 2 mitraljeza, 1 p. mitraljez, 41 pušku, 36.000 metaka i drugu opremu.
- Jedinice 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ zauzele s. Zanilaču (blizu Dvora na Uni), u kome su se branili delovi 1. bataljona domobranskog 7. lovačkog puka. Zarobljeno je 5, poginulo 25 i ranjeno 10 domobrana. Brigada je imala 2 mrtva i 8 ranjenih boraca.
23. novembar — U rejonu s. Trojvrha, s. Vojnovca, s. Mudriča i s. Radoševića (kod Ogulina) jedinice 8. udarne divizije NOVJ izvršile neuspeo napad na delove nemačke 392. legionarske divizije i 33. ustaškog bataljona. Neprijatelj je imao 275 mrtvih i ranjenih a jedinice 8. divizije — 28 mrtvih i 122 ranjena borca. Zaplenjeno: minobacač sa 400 mina, 3 mitraljeza, 6 p. mitraljeza, 10 tromblona, 55 pušaka, 60 pari odela i 200 čebadi.
- Kod s. Hrsova i s. Farkaševca (blizu Križevaca) jedinice 3. bataljona 2. brigade 33. divizije NOVJ razbile ustašku i žandarmerijsku kolonu (jačine oko 250 vojnika).
- 23/24. novembar — Delovi 33. divizije NOVJ izvršili neuspeo napad na oko 700 vojnika iz nemačke 13. SS divizije »Handžar« u s. Lupoglavu (kod Ivanić-Grada).

24. novembar — Po naređenju Slaba 7. udarne divizije NOVJ rasformiran 1. banijski NOP odred. Njegovim ljudstvom su popunjene 1. udarna brigada »Vasilj Gaćeša« i 2. udarna brigada te divizije. Drugi banijski NOP odred tada je preimenovan u Banijski NOP odred.
25. novembar — U rejonu s. Javornja i Jurakovca jedinice 3. i 4. brigade 7. udarne divizije NOVJ odbile napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije i domobranske 7. lovačke brigade iz s. Divuše i Dvora na Uni i prinudile ih na povlačenje u polazne garnizone.
26. novembar — Jedinice 8. korpusa NOVJ otpočele kninsku operaciju. Teške borbe protiv nemačkih, četničkih i ustaških snaga (ostaci nemačke 264. pešadijske divizije i 373. legionarske divizije, delovi 944. obalskog artiljerijskog puka, 581. mornarički i 501. inženjerijski bataljon, jedan ustaški bataljon i četnici popa Đujića — ukupno oko 12.500 vojnika) vodene su sve do 4. decembra, kada je grad oslobođen. Prema nepotpunim podacima neprijatelj je imao 6.555 mrtvih i 4.258 zarobljenih, a jedinice 8. korpusa 629 mrtvih, 2.275 ranjenih i 126 nestalih boraca.
- U Splitu održano oblasno savetovanje NOF-a Dalmacije. Diskutovalo se o obnovi zemlje, o zadacima NO odbora i o ulicaju NOF-a na rad organa narodne vlasti.
- U srezu Čabar održan omladinski slet. Učestvovalo je oko 400 omladinaca i omladinki.
- U Čazmi održana izložba ručnih radova žena moslavačkog okruga.
27. novembar — Okružno partijsko savetovanje za okrug Osijek razmatralo političku situaciju i stanje partijskih organizacija.
28. novembar — Na prostori s. Zaistovec — s. Preseka — s. Slatina 20. pešadijski puk domobransko 1. pešadijske divizije i dve čete ustaško-domobranske 1. posadne brigade iz Križevaca, s. G. Rijeke, Sv. Ivana Zeline i s. Vrbovca napali jedinice 32. divizije NOVJ i prinudili ih da se u toku noci prebace na prostori s. Buzadovac — s. Cugovac — s. Remetinec (kod Križevaca).
29. novembar — U Prosvetnom odeljenju Oblasnog NO odbora za Dalmaciju održana zajednička konferencija umetnika — partizana. Doneta je odluka da se priredi Izložba radova tih umetnika.
- U Baniji, na sastanku plenuma Okružnog NO odbora Banije, u prisustvu predstavnika ZAVNOH-a i NOF-a, Izvršni odbor prvi put podneo izveštaj o svom radu skupštini predstavnika ceiog okruga.
- U Baniji održani izbori za članove okružnih sudova.
- 29/30. novembar — U rejonu s. Sv. Ivan Zabno — Križevci 3. brigada »Nikola Demonja« 33. divizije NOVJ na 200 mesta porušila železničku prugu Bjelovar — Križevci i srušila 1 most.
30. novembar — Četvrta brigada 7. udarne divizije NOVJ zauzela s. Zamlaču (na komunikaciji Kostajnica — Dvor na Uni). Neprijatelj (nemački vojnici, ustaše i domobrani) imao je 20 mrtvih, 30 ranjenih i 16 zarobljenih vojnika i oficira, a 4. brigada — 1 mrtvog i 13 ranjenih boraca. Zaplenjena su 2 minobacača sa 60 mina, 3 p. mitraljeza, 15 pušaka, 4000 metaka i druga oprema.
- U rejonu s. Janje Gore (kod Ogulina) 1. udarna brigada i delovi 2. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ, posle dvodnenih borbi, odbili napad delova nemačke 392. legionarske divizije i 33. ustaškog bataljona i prinudili ih na povlačenje prema s. Vojnovcu.
- U Drnišu, povodom oslobođenja drniškog sreza, održan veliki narodni zbor: prisustvovalo preko 5000 lica.
- Novembar k. — Na pl. Velebitu, u automobilskoj nesreći, poginuo operativni oficir u Stabu 13. divizije NOVJ major Đuro Trbović, narodni heroj.
- Novembar — Po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ formiran Tenkovski bataljon tog korpusa.
- Po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ formirana dva omladinska bataljona sa kojima je izvođena obuka u rukovanju oružjem.
- U Čazmi otvoren Dom kulture.
- U Šibeniku održana I konferencija AFZ-a. Izabran je Gradski odbor AFZ-a.

MAKEDONIJA

1. novembar
- U rejonu s. Svinjišta i s. Zavoja (blizu Resna) 1. makedonska udarna brigada 48. divizije NOVJ napala jaču nemačku kolonu, ali je posle višečasovne borbe odbacena s položaja. Spalivši veći broj kuća, kolona je produžila pokret za Ohrid. Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i ranjenih. Uništen je 1 automobil i nekoliko zaprežnih vozila. Brigada je imala 1 mrtvog i 7 ranjenih boraca.
  - Kod s. Popčeva i s. Vodoča i između Tri Vode i s. Cepela (na komunikaciji Valandovo — Strumica) 51. divizija Bregalničko-strumičkog korpusa NOVJ vodila teške borbe protiv jedinica nemačke Borbene grupe »Katner« i kolona koje su nastupale iz Valandova prema Strumici. Poginulo je oko 30 neprijateljskih vojnika.
  - Kod s. Bučišta i s. Tripotanaca (blizu Kočana) 14. makedonska brigada 50. divizije NOVJ odbila napad nemačke kolone sa pravca Stipa. Neprijatelj je imao 3 poginula vojnika.
- 1/2. novembar
- Kod s. Loznana (između Bitolja i Prilepa) 1. bataljon 7. makedonske NO brigade miniranjem uništio nemačku kompoziciju (oko 35 vagona) s municijom. Eksplozijom su pruga i nasip porušeni na dužini od oko 80 metara.
2. novembar
- U rejonu s. Misleševa i s. Morovišta (kod Struge) 15. makedonska brigada 48. divizije NOVJ, posle trodnevnih borbi, odbila napade nemačkih snaga koje su pokušavale da se iz Struge probiju za Ohrid. Brigada je imala 5 mrtvih i 6 ranjenih boraca, dok gubici neprijatelja nisu utvrđeni.
  - Posle četvorodnevnih borbi jedinice 41. i 49. divizije 15. korpusa NOVJ oslobodile Prilep i odsekle nemačku Borbenu grupu »Stajrer«, koja se morala izvlačiti preko Bitolja, Ohrida i Struge za Albaniju. U gradu je zaplenjeno dosta magacina ratne opreme. Jedinice NOVJ su imale 78 mrtvih i 108 ranjenih boraca, a neprijatelj oko 100 ranjenih vojnika (broj mrtvih nije utvrđen).
  - U rejonu s. Opejnca i s. Rasine (blizu Ohrida) 1. makedonska udarna brigada 48. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv nemačke kolone. Najzad, uz obostrane velike gubitke, kolona se probila za Ohrid.
  - S nasipa na komunikaciji Skoplje — Kačanik 1. bataljon 16. makedonske NO brigade odbacio nemačko obezbeđenje i zaplenio mitraljez, 2 sanduka municije i drugu opremu.
3. novembar
- U rejonu s. Brazde, Poliševine i Gradišta (blizu Skoplja) 1. bataljon 16. makedonske NO brigade vodio višečasovnu borbu protiv manje nemačke kolone koja se probijala za Kačanik i uspeo da održi položaje. Neprijatelj je imao 8 mrtvih i više ranjenih, a bataljon 2 mrtva i 5 ranjenih boraca. Zaplenjena su 3 zaprežna vozila i pešadijska i minobacačka municija.
  - Pod pritiskom jačih nemačkih snaga, koje su se povlačile iz Strumice za Stip, 20. makedonska brigada 51. divizije NOVJ, posle borbi u rejonu Radovišta, povukla se za s. Kaludericu i s. Dukatino.
4. novembar
- Jedinice 49. divizije 15. korpusa NOVJ, goneći odstupajuće nemačke snage iz Prilepa i Borbenu grupu »Stajrer«, oslobodile Bitolj.
  - Stab Bregalničko-strumičkog korpusa NOVJ izdao zapovest da 50. divizija NOVJ što pre oslobodi Stip a 51. divizija NOVJ Strumicu, a potom obe divizije produže nastupanje u dolini Vardara da bi presekle komunikaciju Đevdelijska — Skoplje.
  - U rejonu Kule (na komunikaciji Skoplje — Kačanik) 16. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ zbacila nemačke obezbeđujuće delove s položaja, zatim, u toku noći, sačekala nemačku motorizovanu kolonu i uništila 8 kamiona i 1 top.
  - U rejonu s. Bratoselca, s. Reljana, s. G. Sopota i s. Quinca (kod Preševa) 17. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ vodila sedmočasovnu borbu protiv nemačkih snaga koje su težile da je odbace s komunikacije i da se izvuku za Kumanovo. Ne uspevši u tome, neprijatelj se povukao za Preševo.
  - U rejonu s. Kalauzlija i s. Radnje (blizu Stipa) 13. i 19. makedonska brigada 50. divizije NOVJ vodile ceo dan borbu protiv nemačkih snaga koje su branile Stip. Kalauzlije su dvaput prelazile iz ruke u ruku, dok najzad 19. brigada nije ovladala tim selom.
5. novembar
- Jedinice 51. divizije NOVJ, posle petodnevnih borbi protiv snaga nemačke Borbene grupe »Katner« (sastava: pukovska grupa, jedan bataljon mornarice i jedan kavkaski bataljon), oslobodile Strumicu, zarohivši 82 nemačka vojnika i oficira i zaplenivši nekoliko magacina oružja, municije i druge ratne opreme.
  - U Strumici formiran Gradski komitet KPM za Strumicu.

- Posle osmodnevnih borbi protiv 3. bataljona 65. pešadijskog puka nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije u rejonu s. Novog Sela (kod Strumice) bugarska 7. pešadijska divizija ovladala linijom s. Amzali — s. Drvoš — s. Novo Selo, a sledećeg dana ušla u već oslobođenu Strumicu.
  - Peta makedonska brigada 49. divizije NOVJ. goneći zaštitne delove nemačke Bobene grupe »Stajrer«, koja se povlačila iz Bitolja, oslobodila Resen i pri tom zaplenila magacin intendantske opreme.
  - Kod s. Brazde (blizu Skoplja) 1. bataljon 16. makedonske NO brigade napao nemačke obezbeđujuće delove i posle višečasovne borbe oslobodio selo, zaplenivši dosta municije.
  - Posle sedmodnevnih borbi u rejonu r. Pčinja — pl. Rujen delovi nemačke 11. vazduhoplovno-poljske i 22. pešadijske divizije povukli se ka Kumanovu, gde su organizovali odbranu. Bugarska 1. armija (1, 2. i 11. pešadijska divizija i 2. konjička brigada) i 17. i 18. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ ovladale su rejonom istočnije i severnije od Kumanova i pl. Rujena.
  - Po oslobođenju Slrumice Stab Bregalničko-strumičkog korpusa NOVJ naredio 51. diviziji NOVJ da svoje jedinice uputi za Vaiandovo, Dojran i Đevđeliju da zaposednu granicu prema Grčkoj i ne dozvole stranim (pa ni savezničkim) trupama prelaz granice bez odobrenja GŠ NOV i PO za Makedoniju.
- Novembar p.*
- U Prilepu, pri GŠ NOV i PO za Makedoniju, formiran mobilizacijski odsek. Izašao prvi broj časopisa »Makedonka«, organa AFZ-a Makedonije. Časopis je izlazio mesečno.
- 4**
- 6. novembar*
- Posle borbi kod Duvanske stanice protiv nemačke Bobene grupe »Katner« koja se povlačila iz Slrumice za Stip, 20. makedonska brigada 51. divizije NOVJ oslobodila ti dovište, zarobivši oko 80 nemačkih vojnika i oficira i zaplenivši dosta oružja i drugog materijala.
  - U rejonu s. Creševa (kod Skoplja) 2. i 4. bataljon 16. makedonske NO brigade, odbivši napad, odbacili ka s. Sincličevu (sada: Asanbegovo) nemačke delove koji su pokušali da se probiju za Kačanik. Neprijatelj je imao 15 mrtvih, 6 ranjenih i 6 zarobljenih. Zaplenjeno: 15 pušaka, 2 automata, 2 p. mitraljeza, 1 minobacač i druga ratna oprema. Gubici jedinica NOVJ: 1 mrtav i 5 ranjenih.
  - Četrdeset osma divizija NOVJ izdala zapovest 1. makedonskoj NOU brigadi, 15. makedonskoj NO brigadi i 4. šiptarskoj NO brigadi da 7. novembra izjutra napadnu i oslobode Ohrid i Strugu.
  - U s. Zuincu (blizu Preševa) 17. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ i delovi iz sastava otečestvenofrontovske bugarske 1. armije napali balističke snage i odbacile ih ka Preševu. Neprijatelj je imao oko 20 mrtvih.
  - U rejonu Rujevog brda (na komunikaciji Radovište — Stip) artiljerijska brigada 50. divizije NOVJ iznenada otvorila vatru po nemačkoj koloni koja se preko Radovišta povlačila za Štip i nanela joj gubitke od oko 60 mrtvih i mnogo više ranjenih. Zaplenila je protivtenkovski top, putnički automobil i motocikl i zapalila kamion.
- 6/7. novembar*
- Jedinice 41. divizije 15. korpusa NOVJ napale nemačke zaštitne delove na frontu od ušća Crne reke do Demir-kapije i posle višečasovne oštre borbe uspele da proteraju neprijatelja i ovladaju tom teritorijom. Neprijatelj je imao oko 15 mrtvih, a jedinice 41. divizije 13 poginulih boraca. Delom je uništen a delom oštećen jedan nemački železnički transportni voz.
- 7. novembar*
- Posle jednodnevne borbe protiv nemačke Bobene grupe »Stajrer« jedinice 48. divizije NOVJ (1. NOU brigada i 15. makedonska NO brigada) i 5. brigada 49. divizije NOVJ oslobodile Ohrid.
  - Posle povlačenja nemačkih snaga, jedinice 4. makedonske brigade 51. divizije NOVJ oslobodile Vaiandovo, Udovo i Dojran.
  - Posle povlačenja nemačkih snaga, Devđelijski NOP odred oslobodio Đevđeliju.
  - Kod s. Podmolja (blizu Ohrida) 15. makedonska brigada 48. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv nemačkih snaga koje su pokušale da se iz Struge probiju za Ohrid: zatim, zbog jakog pritiska neprijatelja i snažne artiljerijske vatre iz Ohrida, povukla se za s. Orovnik i s. Lakočerej, spalivši nekoliko neprijateljskih kamiona. Brigada je imala 8 mrtvih, 7 ranjenih i 20 nestalih boraca.
  - U rejonu s. Palikura (kod Gradskog) 11. makedonska brigada 41. divizije NOVJ vodila tešku borbu protiv nemačkih zaštitnih delova (oko 350 vojnika). Neprijatelj ju je odbacio s položaja, a žalim, miniranjem, srušio drumske mostove u tom rejonu.

- U rejonu Zobnika (kod Štipa) 13. makedonska brigada 50. divizije NOVJ vodila četvorčasovnu borbu protiv nemačke kolone koja je nastupala s pravca Radovišta. Brigada se zatim povukla za s. Civlik.
  - U rejonu s. Nikomana (kod Štipa) 19. makedonska brigada 50. divizije NOVJ ceo dan vodila borbu protiv nemačkih jedinica koje su obezbeđivale pravac od Kočana ka Štipu, ali, i pored dva juriša, nije ovladala nemačkim položajima.
- . novembar
- Posle četvorodnevni borbi protiv nemačkih snaga koje su se povukle iz Strumice i Kočana, jedinice 50. divizije Bregalničko-strumičkog korpusa NOVJ oslobodile Stip. Ojačana Severna g-upa bugarske 4. armije (sastava: ojačani 18. i 33. pešadijski puk 5. pešadijske divizije i I. konjički puk) izbila na liniju: s. Sokolarci — s. Kučićino (kod Štipa).
  - Jedinice 4. šiptarske brigade 48. divizije NOVJ oslobodile Strugu. U grad je kasnije ušla i 15. makedonska brigada. Nemački vojnici su se preko prevoja Cala-sana povukli u Albaniju.
  - Kod manastira Blagoveštenja i kod Belog kamena (blizu Skoplja) 3. bataljon 16. makedonske NO brigade vodio borbu protiv nemačkih delova koji su težili da ga odbace od komunikacije Skoplje — Kačanik. Bataljon je održao položaje uz gubitke od 5 mrtvih i 9 ranjenih boraca.
- I. novembar
- Jedinice 42. divizije NOV.T, posle 16 časova borbe protiv nemačkih delova, oslobodile Veles (sada: Titov Veles). Prema nepotpunim podacima neprijatelj je imao oko 30 mrtvih. Divizija je imala 8 mrtvih i 15 ranjenih. Zarobljeno je preko 100 italijanskih fašističkih vojnika. Zaplenjena su 4 topa i nekoliko magacina hrane i druge ratne opreme.
  - Delovi 50. divizije NOVJ, nastupajući iz Štipa ka Velesu (sada: Titov Veles), oslobodili Sv. Nikolu.
10. novembar
- ČŠ NOV i PO za Makedoniju naredio Stabu 15. korpusa NOVJ: da 49. divizija zasedne državnu granicu od Kožufa do Debra a 41. i 43. divizija oslobode Kičevo i Gostivar; da napad na Kičevo otpočne 15. novembra u 4 časa.
  - Štab 15. korpusa NOVJ naredio 5. i 9. makedonskoj NO brigadi da zasednu granicu prema Grčkoj i spreče prelaz stranih trupa na teritoriju Jugoslavije.
  - U rejonu manastira Blagoveštenja i Belog kamena (blizu Skoplja) 3. bataljon 16. makedonske NO brigade vodio tešku borbu protiv jačih nemačkih snaga koje su se povlačile iz Skoplja za Kačanik. Neprijatelj je, uz podršku artiljerije, odbacio bataljon i zaposeo njegove položaje (zadržavši ih sve dok se, u toku nekoliko narednih dana nisu izvukle nemačke snage iz Skoplja). Bataljon je imao 12 mrtvih i 30 ranjenih boraca. Gubici neprijatelja nisu utvrđeni.
- II. novembar
- Stab Bregalničko-strumičkog korpusa NOVJ preneo ripulsivo GS NOV i PO za Makedoniju komandantu bugarske 4. armije. Tim se uputstvom, pored ostalog, reguliše odnos prema bugarskoj vojsci na teritoriji Makedonije, njeno snabdevanje i njeno korišćenje komunikacija.
  - Stab 15. korpusa NOVJ formirao tri operativne grupe za oslobodenje Kičeva i Gostivara i njihove okoline. Istog dana on je izdao zapovest 41. i 48. diviziji NOVJ i 7. brigadi 49. divizije NOVJ da preduzmu pokret sa dotadašnjih prostorija i da do 14. novembra naveče zasednu polazne položaje za napad. Napad na Kičevo i okolna sela, gde se nalazilo oko 12.000 balista, predviđen je za 15. novembar u 4 časa.
  - Sedamnaesta i 16. makedonska brigada Kumanovske divizije NOVJ, jedinice Kumanovskog vojnog područja i delovi 1. divizije bugarske 1. armije oslobodili Kumanovo.
12. novembar
- Štab Bregalničko-strumičkog korpusa NOVJ izdao zapovest 51. diviziji NOV.T da celokupnim snagama zasedne jugoslovensko-grčku granicu od Đevdelije do tromede sa Bugarskom. Istoga dana Štab 51. divizije izdao je zapovest brigadama i odredio im odseke.
  - Nemačke snage koje su se izvlačile iz Skoplja za Kačanik celog su dana artiljerijskom vatrom iz s. Sindeličeva i s. Bardovca obasipale položaje 16. makedonske brigade Kumanovske divizije NOVJ na liniji s. Brazda — s. Mirkovci — s. Kučevište — s. Bulačane — s. Viniče — s. Creševo. da bi sprečile njenu intervenciju dok se sve nemačke snage ne izvuku iz Skoplja. U tome je neprijatelj i uspeo.
- 12/13. novembar
- Izvršujući zadatak u vezi sa oslobodenjem Skoplja, 12. makedonska brigada 42. divizije NOVJ ovladala bunkerom kod Krstovara, a delom snaga izvršila napad na s. Grčec i s. Krušopok. Potom je produžila napad u pravcu bolnice i železničke stanice u Skoplju, a delom snaga se kod Grčeca i Krušopeka obezbeđivala sa pravca Tetova.

13. novembar — Četrdeset druga divizija NOVJ, uz sadejstvo 16. makedonske brigade Kumanovske divizije NOVJ i uz pomoć naoružanog stanovništva u gradu, oslobodila Skoplje i brzim dejstvom spretila rušenje mostova na Vardaru i hidrocentrale na Metki. Nemačke jedinice (47. puk 22. pešadijske divizije i drugi delovi) izvukle su se u pravcu Kačanika.
- U vezi sa oslobođenjem Kičeva, Štab 48. divizije NOVJ izdao zapovest za napad na s. Zajas i okolna sela u cilju uništenja jakih snaga balista u tom rejonu.
- 13/14. novembar — S teritorije Makedonije povukli se poslednji delovi nemačke Grupe armija »E«.
14. novembar — Kod s. Tajmišta i s. Kolara (blizu Kičeva) 15. makedonska brigada 48. divizije NOVJ vodila viščasovnu tešku borbu protiv balista koji su težili da je odbace iz log rejonu i onemoguće joj napad na s. Zajac.
15. novembar — Jedinice 15. korpusa NOVJ (6. i 7. makedonska NO brigada i 4. šiptarska NO brigada), slomivši otpor jakih snaga balista, oslobodile Kičevo. U gradu je zaplenjena velika količina oružja, municije i druge ratne opreme.
- Jedinice 41. divizije NOVJ, prilikom napada na s. Tujin, s. Novo Selo, s. Papradište i s. Čafu (blizu Kičeva), vodile tešku borbu protiv jakih snaga balista. Divizija je oslobodila samo s. Tujin. Na ostalim položajima neprijatelj je, i pored velikih gubitaka, pružio vrlo jak otpor.
- Šesta makedonska brigada 48. divizije NOVJ, posle viščasovne borbe protiv balista, oslobodila s. Šutovo, s. Premku i s. Garane (blizu Kičeva).
- U rejonu s. Zajasa (blizu Kičeva) 1. makedonska udarna i 15. makedonska brigada 48. divizije NOVJ vodile tešku borbu protiv balista, ali nisu uspele da ovladaju selom zbog pristizanja pojačanja iz Gostivara. U toku dana oslobođena su sela: Kolari, Midinci, Bačišta, Račište i Grešnica.
- m*
- Novembar p. p. — U Strumiei formiran SNO odbor i reorganizovan Gradski NO odbor.
- Novembar cl. p. — U Skoplju, po naređenju GŠ NOV i PO za Makedoniju, formirane Inžinjerijska i Auto-brigada.
16. novembar — Jedinice 41. divizije NOVJ (2. 10. i 11. makedonska NO brigada), posle teških borbi protiv jakih snaga balista, oslobodile sela' Papradište, Berikovo, Jagol-Dolence. Popovjane, Maja, Čafa (blizu Kičeva).
- U rejonu s. Zajasa. s. Midmaca i Darda-kule 48. divizija NOVJ (1. i 15. makedonsku NO brigada) vodile tešku borbu protiv jakih snaga balista koje su težile da zauzmu te položaje. Izvršeno je nekoliko obostranih napada i protivnapada. Pošto su u taj rejon upućene 7. makedonska i 4. šiptarska NO brigada, u popodnevnom časovima je oslobođeno s. Zajas. gde je zaplenjena velika količina oružja i municije.
- Oko 20 časova Štab 15. korpusa NOVJ naredio potčinjenim jedinicama da gone baliste razbijene kod Kičeva i s. Zajasa i da oslobode Gostivar.
17. novembar — Po oslobođenju Kičeva. s. Zajasa i drugih neprijateljskih uporišta u kičevskom srezu, Štab 48. divizije NOVJ izdao zapovest 1. makedonskoj udarnoj i 15. makedonskoj NO brigadi da gone neprijatelja u pravcu Gostivara i oslobode ovo mesto.
18. novembar — Jedinice 15. korpusa NOVJ, goneći razbijene snage balista, oslobodile Gostivar. zaplenivši velike količine oružja, municije i druge ratne opreme. Zarobljeno je ili se predalo nekoliko hiljada balista.
19. novembar — Po oslobođenju Kičeva i Gostivara. Štab 15. korpusa NOVJ izdao zapovest potčinjenim jedinicama da teritoriju očiste od razbijenih balističkih grupa koje su se kretale po šumama i planinskim selima i da sprovedu akciju prikupljanja oružja u kičevskom i gostivarskom srezu.
- Posle petodnevnih borbi kod hidrocentrale Matka, s. Glumova, s. Grupčina, s. Kopačin-Dola i s. Larca protiv jakih snaga balista, jedinice 50. divizije NOVJ i 3. makedonske udarne brigade 42. divizije 16. korpusa NOVJ oslobodile Tetovo. Zaplenjeno su velike količine oružja, municije i druge ratne opreme. Zarobljeno je ili se predalo nekoliko hiljada balista. Time je potpuno oslobođena Makedonija.
21. novembar — Prezidijum ASNOM-a izdao uputstvo o čuvanju i iskorištavanju šuma.
- Štab 16. korpusa NOVJ naredio Kumanovskoj diviziji NOVJ da izabere 100 delegata i uputi na konfeticiju za izbor Glavnog odbora NOV-a Makedonije.

24. *novembar* — Na Suvoj gori (između Skoplja i Tetova), u sklopu akcije čišćenja, 6. makedonska brigada 48. divizije NOVJ otpočela tešku dvodnevnu borbu protiv odmetnutih i razbijenih snaga balista.
26. *novembar* — U Skoplju, na prvoj konferenciji NOF-a Makedonije, izabran Glavni odbor NOF-a Makedonije.
29. *novembar* — Na području Skopske Crne gore (između Preševa i Grijilana) Kumanovska divizija 1(i. korpusa NOVJ preduzela čišćenje terena od odmetnutih i razbijenih snaga balista. Ovog i narednog dana 18. makedonska brigada je vodila tešku borbu na položajima s. Lipovica — Mučlbaba — s. Depoi. Obostrani gubici su bili veliki.
30. *novembar* — Vojna oblast 15 korpusa NOVJ izdala uputstvo o krltorijumu pri demobilizaciji starijih godišta, bolesnih, hranilaca I dr.
- Stab 48. divizije NOVJ zahtev;-o od Gš NOV i PO za Makedoniju da i njegove jedinice uputi na sremski front, u borbu za konačno oslobođenje zemlje.
- Novembar — U Prilepu, od konjičkog eskadrona i novih boraca, formiran 1. konjički divizion GS NOV i PO za Makedoniju.

SLOVENIJA

- Novembar *p.* — Naredbom Štaba 9. korpusa NOVJ, na operativnom području zapadnog dela Slovenačkog primorja formiran Operativni štab za zapadno Primorje.
2. *novembar* — Kod s. Sv. Lovrenca na Pohorju delovi nemačkog 18. brdskog lovačkog puka »Trek« napali 2. slovenačku udarnu brigadu -Ljubo Sercer« 14. udarne divizije NOVJ da bi je odbacili od železničkih komunikacija. U višočasovnlm borbama neprijatelj je pretrpeo znatne gubitke.
3. *novembar* — Na prostoriји Trnovskog gozda, Vipave i Krasa otpočela dejstva nemačkih i italijanskih fašističkih snaga protiv jedinica 9. korpusa NOVJ. U leškim trodnevnim borbama jedinice NOVJ su razbile neprijateljske kolone iz Gorice, Ajdovščine, Idrije i Trsta. Zbog toga je neprijatelj 23. novembra privremeno napustio uporišta u Ajdovščini i Vipavi ostavivši mnogo ratnog materijala i druge opreme.
- U rejon s. St. Petra na Krasu (sada: Pivks) stigao iz Rume, preko Mađarske i Austrije, prvi transport četnika Draže Mihailovića, jačine oko 380 ljudi, pod komandom Jevđevića. Sledeća trt dana pristigli su i ostali transporti, jačine oko 2800 ljudi.
4. *novembar* — U rejonu s. Sadinje Vasi, s. Mačkoveca i s. Vinkovog Vrha (kod Zužemberka) jedinice 15. divizije NOVJ vodile viščasovne oštre borbe protiv nemačko-domobranskih kolona koje su nadirale iz Novog Mesta. Kolone su najzad primorane da se, uz znatne gubitke, vrate u polazni garnizon.
- Iz Celja i Slovenske Bistrice jedinice ojačanog nemačkog 18. brdskog lovačkog puka »Trek-« otpočele napade na 2. slovenačku udarnu brigadu »Ljubo Sercer« 14. udarne divizije NOVJ na položajima Sv. Aich — s. Ribnlca na Pohorju. Brigada je 10. novembra, u oštrim borbama, uspela da izbegne okruženje i da se prebaci na zapadni d?o pl. Pohorja. nanevši neprijatelju znatne gubitke.
- Kod Litije 6. slovenačka udarna brigadu ^Slavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije razbila nemačku policijsku kolonu koja je obezbeđivala transport hrane i municije za uporišta u blizini Litije. Brigada je zaplenila sav materijal.
6. *novembar* — Kod s. Koprivne (blizu Zelezne Kaple, u Austriji) jedinice Koruškog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodile šesnaestočasovne borbe protiv jakih nemačkih policijskih snaga i nanele im znatne gubitke.
- 6/7. *novembar* — U s. Kresnicama i s. Jevnici 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander-« i 11. slovenačka brigada »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije izvršile neuspeo napad na nemačka žandarmerijska uporišta. Snage na obezbedenju uništile su kod s. Slapnice nemačku patrolu i porušile most na pruzi Ljubljana — Litiја.
7. *novembar* — Kod Crnomelja nesrećnim slučajem, poginuo komandant Glavnog štaba NOV i PO za Sloveniju Franc Rozman Stane, narodni heroj.
- U s. Blagovici i s. Krašnji (kod Domžala) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. udarne divizije NOVJ napala nemačka policijska i žandarmerijska uporišta da bi rasteretila jedinice 2. slovenačke udarne brigade »Ljubo Sercer« na Pohorju. Zbog dobrog lortilikacijskog uređenja, ona nije uspela da zauzme uporišta. Istovre-

- meno je kod s. Trnjave 13. slovenačka udarna brigada »Mirko Bračić« vodila dvodnevne teške borbe protiv nemačkog 184. landessicen-puka i nastavnog puka »Brandenburg- koji su iz Domžala nadirali u pomoć napadnutim uporištima. Ona im je nanela znatne gubitke.
- U s. Okonini (kod Mozirja) otpočeo rad skupštine aktivista OF za okrug Celje. Na dvodnevnom zasedanju analiziran je dotadašnji rad i uspeh, pa su postavljeni zadaci u pogledu još šire političke aktivnosti stanovništva, i njegove mobilizacije za borbu protiv okupatora. Izabran je Plenum okružnog odbora OF Celje.
8. novembar — Kod s. Sv. Trije Kralji (blizu Slovenske Bistrice) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Serčer« 14. udarne divizije NOVJ vodila teške borbe protiv snaga nemačkog 18. brdskog lovačkog puka »Trek« koji je napadao sa pravca s. Kot — s. Tinje — s. Smartno na Pohorju.
9. novembar — U rejonu s. Mrzla Rupa — s. Kočevše — s. Vojsko (kod Idrije) 16. slovenačka brigada »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ vodila šestočasovnu ostru borbu protiv 2. bataljona nemačkog 10. SS policijskog puka koji je nadirao iz Idrije. Najzad ga je odbacila u polazni garnizon.
- U. novembar — U s. Soboti (kod Dravograda) Lackov NOP odreci 4. operativne zone NOV i PO Slovenije uništio žandarmerijsku posadu i zaplenio 23 puške i vojnu opremu.
- Između s. Gomilskog i s. Zaleca 13. slovenačka udarna brigada »Mirko Bračić« 14. udarne divizije NOVJ srušila 4 betonska i 3 drvena mosta na r. Savlnji i r. Bolski u Donjoj savinjskoj dolini 1 time za duže vreme onemogućila saobraćaj putem Celje — Ljubljana.
13. novembar — Iz Novog Mesta i Kočevja tri pokretna bataljona slovenačkih domobrana i dva bataljona nemačkog 19. SS policijskog puka, u više kolona, otpočeli napad na slobodnu teritoriju Bele krajine. U žestokim trodnevnim borbama na položajima s. Uršna Sela — s. Pribišje — s. Semič i s. Koprivnik — s. Irib jedinice 15. i 18. divizije NOVJ razbile su sve neprijateljske kolone i odbacile ih u polazne garnizone, nanevši im velike gubitke.
14. novembar — U Soštanju 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Serčer« 14. udarne divizije NOVJ izvršila demonstrativan napad na nemačku posadu, kako bi, njenim vezivanjem, omogućila neometanu rekviziciju u fabrici kože. Zaplenjeno je preko 5.000 kg kože.
15. novembar — Kod s. Koprivnika (blizu Kočevja), u oštroj borbi, jedinice 18. divizije NOVJ razbile 2. pokretni bataljon slovenačkih domobrana. Poginulo je preko 10 neprijateljskih vojnika. Istovremeno su jedinice 15. divizije NOVJ kod s. Pribišja razbile neprijateljsku kolonu iz Novog Mesta, nanevši joj velike gubitke.
18. novembar — Prvi bataljon Lackovog NOP odreda napao nemačko uporište u s. Ober Hagu (kod Lučana, u Austriji). Drugi bataljon je kod Ajbisvalda i Arneža obezbedivao laj napad. vodeći oštre borbe protiv nemačkih kolona. Iako uporište nije zauzeto, ipak je taj napad imao snažan odjek koci austrijskog stanovništva. U borbama je poginulo 5 a ranjeno 7 neprijateljskih vojnika.
- Otpočeo napad jedinica 18. divizije NOVJ na jako neprijateljsko uporište u Kočevju. U ogorčenim trodnevnim borbama one su zauzele više otpornih tačaka, bunkera i deo grada, ali su se 21. novembra, zbog prodora jakih delova nemačke 162. pešadijske divizije iz Postojne i Ljubljane, povukle, nanevši neprijatelju veće gubitke.
19. novembar — Iz s. Ribnice 1 s. Sv. Lovrenca na Pohorju. Ruša i Slovenske Bistrice snage nemačkog 18. brdskog lovačkog puka »Trek« otpočele napad na jedinice 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. udarne divizije NOVJ na pl. Pohorju. U borbama do 27. novembra obe strane su pretrpele osetne gubitke. Brigada »Tone Tomšič«, zbog nadmoćnosti neprijatelja, prebacila se na pl. Paški Kozjak.
- Iz Krmina, Koprive, Gorice i uporišta u dolini r. Soče dtlovi 2. bataljona italijanskog dobrovoljačkog puka, 2. bataljona nemačkog 10. SS policijskog puka i 194. pešadijskog puka nemačke 71. pešadijske divizije izvršili ispad na teritoriju Brda kod Gorice. Jedinice Operativnog štaba za zapadno Primorje izbegle su udar nadmoćnih nemačkih snaga, pa se neprijatelj, posle dvodnevnog zadržavanja u Brdima, povukao u polazne garnizone.
20. novembar — Iz Maribora i Vagna (kod Lipnice, u Austriji) snage 139, 142. i 143. Iandessicen-bataljona i 419. dopunskog lovačkog bataljona nemačke 438. divizije za naročitu upotrebu napale Lackov NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije na pl. Kozjaku (kod Maribora). Odred je u teškim desetodnevnim borbama pretrpeo gubitke od 20 mrtvih, 10 ranjenih, više zarobljenih i nestalih boraca, ali se ipak zadržao na svom području, nanevši neprijatelju znatne gubitke.

- Otpočele trodnevne oštre borbe u kojima je 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ uništila fortifikacijski dobro uređeno žandarmerijsko uporište u s. Zeleznikima, jačine 52 žandarma, od kojih se samo deo probio u pravcu Skofje Loke.
- 21. novembar — Kod Senjorjevog doma (blizu s. Ribnice na Pohorju) 1. bataljon 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv jake nemačke kolone, nanevši joj velike gubitke. Istovremeno je i 4. bataljon na položajima kod s. Golavabuka (blizu Slovenj-Gradeca) odbacio nemačke kolone koje su nadirale iz Slovenj-Gradeca.
- U rejonu s. Lavtarski Vrh — s. Križna Gora — Sv. Vrh (kod Skofje Loke) 7. slovenačka udarna brigada »France Prešern« 31. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv delova nemačkog 184. landessicen-puka koji su iz Skofje Loke nadirali u pomoć napadnutoj posadi u s. Zeleznikima. Brigada se pred večer, zbog nadmoćnosti nemačkih snaga, prebacila na položaje s. Pozirno — s. Hudi Lazi, i dalje zatvarajući pravac ka s. Zeleznikima.
- U rejonu s. Sv. Tomaž — Soteska — pl. Lubnik (kod Skofje Loke) 16. slovenačka brigada Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ vodila borbe protiv delova nemačkog 184. landessicen-puka koji su iz Skofje Loke, preko Lubnika, nadirali u pomoć posadi u s. Zeleznikima. Neprijatelj je odbačen u polazni garnizon.
- 22. novembar — U s. Lomu (kod Tržiča) Kokrški NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao kolonu iz sastava nemačkog 184. landessicen-puka i u šestčasovnoj borbi naneo joj gubitke od 33 mrtva i 36 ranjenih vojnika. Snage na obezbeđenju vodile su oštre borbe protiv nemačke kolone koja je iz Kranja nadirala u pomoć jedinicama napadnutim u s. Lomu.
- 23. novembar — Posle tronedeljnih oštih borbi na području pl. Trnovskog gozda snage nemačke 71. pešadijske divizije napustile oslobođenu teritoriju 9. korpusa NOVJ, povlačeći i posadu iz uporišta u s. Trnovu, a privremeno su napustile i sva uporišta u Vipavskoj dolini, uključujući Ajdovščinu i Vipavu.
- 24. novembar — Na osnovu naredbe GŠ NOV i PO za Sloveniju, u Dolenjskoj, od Austrijanaca, ratnih zarobljenika i prebeglih pripadnika nemačkih snaga, formiran 1. austrijski bataljon. On se nalazio u sastavu 5. slovenačke udarne brigade »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ.
- U St. Peter na Krasu (sada: Pivka) stigla dva puka 5. SDK. Oni su se, pred jedinicama NOVJ povukli iz Srbije.
- U rejonu s. Klinje Vasi (kod Kočevja) 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila oštre borbe protiv jakih nemačko-domobranskih snaga koje su iz Ljubljane, preko Ribnice, nadirale u pravcu Kočevja. Brigada se uveče, po naređenju Staba 7. korpusa NOVJ, prebacila na odsek s. Hinje — Zužemberk.
- 25. novembar — Predsedništvo SNOS-a izdalo Proglas o opštoj mobilizaciji ljudstva od 17 do 50 godina starosti sposobnog za vojnu službu.
- 26. novembar — Iz Slovenske Bistrice i s. Oplotnice delovi nemačkog 18. brdskog lovačkog puka »Trek« napali jedinice 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. udarne divizije NOVJ na položajima kod s. Sv. Trije Kralji (blizu Slov. Bistrice). Posle oštre tročasovne borbe obe neprijateljske kolone su odbačene u s. Tinje i s. Oplotnicu, uz osetne gubitke.
- 27. novembar — Snage nemačkog 13, 14, 17. i 28. SS policijskog puka i 18. brdskog lovačkog puka »Trek« otpočele ofanzivnu operaciju protiv jedinica 4. operativne zone NOV i PO Slovenije u Štajerskoj. U prvoj etapi, do 18. decembra, obuhvaćeni su odsek r. Kamniške Bistrice i komunikacija Domžale — s. Trojane — s. Vransko — r. Mislinja — s. Soštanj — s. Crna: u drugoj etapi, do 6. januara 1945, obuhvaćeni su područje r. Kamniška Bistrica — dolina r. Save i r. Savinje i komunikacija s. Mozirje — s. Gornji Grad — Kamnik, kao i područje Kozjanskog.
- LT s. Paškoj Vasi (kod Mozirja) 13. slovenačka udarna brigada Mirko Bračić« 14. udarne divizije NOVJ napala neprijateljsko uporište. Sutradan, zbog pristiglog pojačanja, ona je odustala od daljeg napada, ali je, zajedno sa 2. slovenačkom udarnom brigadom »Ljubo Serčer«, vodila teške borbe protiv neprijateljskih kolona koje su nadirale iz Mozirja i Soštanja.
- Naredbom 9. korpusa NOVJ rasformiran Stab artiljerije 9. korpusa NOVJ a artiljerijski divlzioni dodeljeni 30. i 31. diviziji NOVJ.

28. novembar — U rejonu pl. Jekela (kod Crne) Koruški NOP odred 4. operativne zone NOy i PO Slovenije vodio oštre borbe protiv nemačke policijske kolone koja je iz Zelezne Kaple (u Austriji) nadirala na oslobođenu teritoriju u Gornjoj savinjskoj dolini. Odred se zatim, zbog nadmoćnosti nemačkih snaga, povukao u pravcu pl. Olševe.
29. novembar — Kod s. Solčave (blizu Mozirja) Koruški NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodio viščasovnu borbu protiv nemačke policijske kolone koja je nadirala iz s. Solčave, pa je najzad odbacio u polazni garnizon.
- Iz Sv. Lucije (sada: Most, na Soči, kod Tolmina) jake nemačke snage prodrle preko s. Loma i s. Kanalskog Kala na Banjšku planotu u cilju odbacivanja jedinica NOVJ od železničkih i putnih komunikacija u dolini r. Soče. Borbe su vodene sve do 2. decembra, kada se neprijatelj povukao u polazni garnizon.
- U rejonu s. Razpotja i s. Vrsnika (kod Idrije) 16. slovenačka brigada »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ vodila viščasovnu borbu protiv nemačkih snaga koje su nadirale iz Idrije i Žirija, te ih najzad odbacile u polazne garnizone.
- Kod s. Gorenja (blizu Soštanja) 3. bataljon 13. slovenačke udarne brigade Mirko Bračić* 14. udarne divizije NOVJ napao nemačku kolonu, podržanu tenkovima, i posle kraće borbe odbacio je ka s. Paškoj Vasi.
- U rejonu s. Ržišča i s. Sv. Florjana (kod Soštanja) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Serčer« 14. udarne divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačkih snaga iz Soštanja, s. Smartna ob Paki i s. Polvele koje su nadirale na oslobođenu teritoriju Gornje savinjske doline. Brigada se borila sve do 2. decembra, kada se, po naređenju, povukla na nove položaje.
30. novembar — Kod s. Resnika (blizu Vitanja) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšić 14. udarne divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačkih snaga iz Celja i nanela im znatne gubitke.
- Na položajima kod s. Ajdoveca 12, slovenačka (Štajerska) brigada 15. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv neprijatelja koji je iz Novog Mesta, u dve kolone, nadirao na njene položaje. Energičnim napadom neprijatelj je odbačen u polazni garnizon.

SRBIJA

1. novembar — Posle petodnevnih oštrih borbi jedinice 16. udarne divizije oslobodile Srem. Mitrovicu i s. Lačarak. jedinice 6. proleterske divizije NOVJ Nikola Tesla« oslobodile sela V. Radilice i Mandćlos, a jedinice 36. udarne divizije oslobodile obližnja sela Bešenovo, Šuljam i Grgurevce.
- Kod s. Vitanovca (blizu Kraljeva) nemačke jedinice napale položaje 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ. Iako je u početku imao manjih uspeha, neprijatelj je protivnapadom odbačen na polazne položaje, uz gubitke od 15 mrtvih i 25 ranjenih. Jedinice 3. brigade su imale 3 poginula i 7 ranjenih boraca.
- Na položaju s. D. Gorijevica — s. Mojslnje — Donji kraj (kod Čačka) tri bataljona 2. krajiške udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ izvršila neuspeo napad na nemačke snage. Jedinice 2. brigade su imale 7 mrtvih i 33 ranjena borca, a neprijatelj je imao 37 mrtvih i preko 50 ranjenih.
- Na položaju Gradina — s. Dušmanići (kod Prijepolju) tri bataljona 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ i Mileševski NOP odred vodili borbu protiv oko 1.500 nemačkih vojnika koji su kod Prijepolja prešli na levu obalu r. Lima i izvršili napad. Posle duže borbe s nadmoćnim neprijateljem jedinice NOVJ povukle su se na položaj Ikonovac — Bariec — Leskovac — s. Izbičanj, pretrpevši gubitke od 2 mrtva i 8 ranjenih boraca. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih.
- Na položaju s. Sedobro — s. Rasno (kod Prijepolja) delovi 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ vodili borbu protiv oko 500 nemačkih vojnika i odbacili ih ka komunikaciji Prijepolje — Priboj. Neprijatelj je imao znatne gubitke, a zaplenjeno je 6 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, 3 automata, 5 minobacača, 7 pištolja, 60 pušaka i dosta drugog materijala. Gubici delova 5. brigade: 6 mrtvih i 1 ranjen borac.
- Iz Beograda 21. udarna divizija NOVJ pristigla na sremski front i preuzela položaje 16. udarne divizije u rejonu s. Lačurka (kod Srem. Mitrovice).
2. novembar — Druga krajiška udarna brigada (bez 2. bataljona) 17. udarne divizije NOVJ, sadejstvujući sa 23. udarnom divizijom NOVJ i jedinicama Crvene armije koje su napadale ka Čačku, izvršila neuspeo napad na nemačke položaje s. Preljina — s. Mrčajevci (kod Čačka). U toj borbi je imala 14 mrtvih i 27 ranjenih boraca.

- Na položaju s. Drenova — s. Rasno — Bijukovo brdo — s. Sedobro (kod Prijepolja) tri bataljona 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ odbili napad oko 800 nemačkih vojnika i povratili ih ka Prijepolju i s. Bistrici. Neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke u ljudstvu, a zaplenjena su 3 p. mitraljeza, 1 pištolj, više pušaka i municije, 40 mina za minobacač i dosta drugog materijala. Jedinice 5. brigade su imale 2 ranjena borca.
- Prema naredbi Glavnog Slabi NOV i PO za Vojvodinu rasformiran Stab sremske operativne zone.
- 3. novembar — Izvršen opšti napad 0. proleterske divizije - Nik'j't Tesla , 36. udarne divizije i 21. udarne divizije NOVJ na neprijateljsku liniju s. Neštin (kod Iloka) — s. Đipša — s. Šišatovac — desna obala donjeg toka Mandeloškog potoka. Borbe i neprijateljski protivnapadi trajali su celog dana bez vidnijih rezultata. Krajem dana jedinice 6. divizije su ovladale s. Neštinom a sledećeg dana i obližnjim selima Đipiom i Vizićem.
- 4. novembar — Na položaju s. Vitanovac — s. Milavčić (kod Kraljeva) nemačke snage izvršile dva napada na jedinice 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ. ali su odbijene uz gubitke od 20 mrtvih i 27 ranjenih. Jedinice 3. brigade su imale 3 mrtva i 4 ranjena borca.
- Posle borbe kod s. Merdara bugarska 4. pešadijska divizija zauzela Podujevo, zbog čega su nemačke jedinice prinuđene da se povuku na liniji s. Barama — s. Sajkovic — s. Glavnik — Kodra golma.
- Delovi 4. kosovsko-metohijske NOU brigade napali nemačko obezbeđenje Terzijskog mosta (blizu Đakovice). Posadi su naneti gubici, ali most, zbog snažnog otpora, nije srušen.
- Jedinice 1. kosovsko-metohijske NOU brigade odbile napade nemačkih jedinica na s. Dečane (kod Peći).
- U rejon Kraljeva stigla 223. pešadijska divizija Crvene armije.
- 4/5. novembar — Na položaju Gradina — s. I/bičanj (kod Prijepolja) tri bataljona 3. proleterske (sandžačke) udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ, Mileševski NOP odred i Sjenički NOP odred izvršili napad na oko 2.000 nemačkih vojnika i četnika. Posle oštre borbe neprijatelj odbačen u dolinu r. Lima, uz osetne gubitke u ljudstvu, a zaplenjeno je oko 100 pušaka, 6 p. mitraljeza. 3 minobacača i dosta drugog materijala. Gubici jedinica NOVJ: 3 mrtva i 16 ranjenih boraca.
- 5. novembar — Jedinice 1. kosovsko-metohijske NOU brigade, posle oštih borbi, odbile ponovljene napade nemačkih jedinica ka s. Dečanima (blizu Peći). Jedna čela te brigade uspela je da pređe most na r. Dečanskoj Bistrici i da se više njega uklini u neprijateljski položaj. Saveznička avijacija mitraljirala je neprijateljske snage tokom celog dana.
- Avijacija Crvene armije uspešno bombardovala kasarnu i vojne objekte u Kos. Mitrovici, Poginulo je oko 1000 nemačkih vojnika, oko 500 balista i oko 400 italijanskih fašista.
- S položaja kod s. Bistrice, Pilatovca 1 Bijukova brda (blizu Prijepolja) 5. sandžačka udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ odbila napad oko 1.000 nemačkih vojnika. U borbi je imala 1 poginulog i 3 ranjena borca.
- Po naređenju GS NOV i PO za Srbiju rasformirani NOP odredi: Rasinski. Požarevački, Ozrenski, Toplički, Vranjski, Babički, Jablanički, Jastrebački. Ibarski, Svrliški, Knjaževački. Leskovački, Bosiljgradski, Pčinjski, Masurički, Pustorečki, Krivopalanački, Dobrički i Oruglički a njihovo ljudstvo ušlo u sastav brigada Narodne odbrane.
- Novembar p. — U rejonu s. Rakoša (kod Kos. Mitrovica) formiran Rakoški NOP odred, koji je uskoro ušao u sastav Kosovsko-metohijskih brigada.
- U Čupriji izabran SNO odbor za srez ravanički.
- 6. novembar — Na položaj s. Sedobro — Bijukovo brdo — s. Bistrica, koji je branilo oko 1.000 nemačkih vojnika, 5. sandžačka udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ izvršila nekoliko neuspelih juriša. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih, a zaplenjena su 2 p. mitraljeza i 1 pištolj. Brigada je imala 4 mrtva i 13 ranjenih boraca.
- Na položaju s. Zune — s. Bumbarevo Brdo — Bresnički krš (kod Čačka) nemački vojnici izvršili napad na jedinice 17. udarne divizije NOVJ, ali su odbijeni uz osetne gubitke.

- Kod s. Dečana (blizu Peči) jedinice 1. kosovsko-metohijske NOU brigade ponovo odbile napade nemačkih snaga (pomognutih artiljerijom) i onemogućile im prelaz na desnu obalu r. Dečanske Bistrice.
- 7. novembar
  - Kod s. Vitanovca (blizu Kraljeva) oko 200 nemačkih vojnika napalo 4. bataljon 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ. Posle jednočasovne borbe neprijatelj je, uz gubitke od 12 mrtvih i više ranjenih, odbačen na polazne položaje. Bataljon je imao 3 poginula i 7 ranjenih boraca.
  - Zbog izgubljenih uporišta i naseljenih mesta tokom 1. 3. i 4. novembra i zbog ugroženosti svog levog boka (južno od s. Ležimira, blizu Srem. Mitrovice), ojačane neprijateljske snage, uz podršku artiljerije 1 tenkova, preduzele napade s linije Ilok — s. Calma — desna obala donjeg toka Mandeloškog potoka. U oštrim borbama jedinice 1. proleterskog udarnog korpusa i 12. udarnog korpusa NOVJ uspele su da neprijatelju nanesu znatne gubitke i da zadrže svoje položaje, izuzev one kod s. Mandelosa, jer su to selo zauzele nemačke jedinice. Uništeno je 7 nemačkih tenkova. Gubici jedinica NOVJ bili su osetni.
  - Rasformirana Oficirska škola GŠ NOV i PO za Vojvodinu.
- 8. novembar
  - Ovladavši Malim Kosovom, bugarska 2. armija, 22. i 46. divizija NOVJ i jedinice Operativnog štaba NOV i PO za Kosovo i Metohiju otpočeli dejstva za oslobodjenje Kosova. Istovremeno je bugarska 6. pešadijska divizija orijentisana ka južnim padinama pl. Kopaonika.
  - Goneći zaštitnice nemačke Grupe armija »E« bugarska 2. konjička divizija i jedinice 46. divizije NOVJ oslobodile Bujanovac.
  - Kod s. Vitanovca (blizu Kraljeva) oko 200 nemačkih vojnika, uz podršku 4 tenka, napalo položaje 2. bataljona 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ. U prvom naletu neprijatelj je uspeo da zauzme deo tih položaja, ali je protivnapadom odbačen na svoje polazne položaje, uz gubitke od 4 mrtva i 10 ranjenih. Bataljon je imao 1 ranjenog borca.
  - Kod Banje Koviljače oko 100 nemačkih vojnika prešli na desnu obalu r. Drine i napali 2. bataljon 17. brigade 28. udarne divizije NOVJ. Posle dvočasovne borbe neprijatelj je odbačen preko Drine. Bataljon je imao 33 mrtva, 20 ranjenih i 4 nestala borca. Gubici neprijatelja nisu poznati.
  - Iz rejonu Vranja, nadirući ka Gnjilanu i Prištini, jedinice 46. divizije NOVJ napale na baliste i grupe četnika i proterale ih u dolinu Muhovske reke, a delom ih potisle i na desnu obalu te reke.
  - Na prostoriji s. Siljevica — Otrg — s. Pakaštica — s. Krpimej — s. Metohija (blizu Podujeva) otpočelo smenjivanje jedinica 24. divizije NOVJ od strane jedinica 22. divizije NOVJ. Smenjivanje je završeno sledećeg dana, a zatim je 24. divizija upućena ka Nišu, a 22. divizija preduzela je dejstva prema Kosovu polju.
  - U Sremu delovi 1. proleterskog udarnog korpusa i 12. udarnog korpusa NOVJ zadržali svoje položaje i slomili napad neprijateljskih snaga. Prva vojvodanska udarna brigada 16. udarne divizije NOVJ povratila je s. Mandclos (kod Srem. Mitrovice), proteravši neprijatelja ka s. Calmi.
  - Prvi bataljon 1. kosovsko-metohijske NOU brigade razbio nemačku kolonu koja je od Đakovice pošla u pomoć svojim snagama na r. Dečanskoj Bistrici.
  - Posle oštrih borbi jedinice 4. kosovsko-metohijske NOU brigade razbile nemačko-balističku posadu Terzijskog mosta (blizu Đakovice) i most oštetile.
- 11. novembar
  - U Beogradu otpočelo I zasedanje Velike antifašističko skupštine narodnog oslobođenja Srbije (ASNOS). Zasedanje je trajalo četiri dana. Skupština je, polazeći od odluka II zasedanja AVNOJ-a, utvrdila pored ostalog, da Srbija ulazi u ĐFJ kao ravnopravna federalna jedinica i da je prvi i neodložni zadatak: dalja nepoštredna borba srpskog naroda za definitivno oslobođenje cele Jugoslavije. Izborom ASNOS-a prestao je da radi Glavni NO odbor Srbije.
  - Jedinice 4. kosovsko-metohijske NOU brigade odbacile manje snage nemačkih vojnika i balista i oslobodile Đakovicu.
  - Na sremskom frontu jedinice 1. proleterskog udarnog korpusa i delovi 12. udarnog korpusa NOVJ preduzeli napade i zauzeli sela Bingulu, Stari Divoš i Calmu (kod Srem. Mitrovice), zatim prešli na desnu obalu donjeg toka Mandeloškog potoka i potisli neprijateljske snage na utvrđene položaje na liniji Ilok — s. Erdevik — s. Martinci. U tesnom dodiru s neprijateljem, jedinice 1. proleterskog udarnog korpusa zadržale su se na dostignutoj liniji sve do 3. decembra preduzimajući više lokalnih napada i odbijajući više neprijateljskih protivnapada, bez značajnijeg pomeranja fronta.

- I pored jake neprijateljske minobacačke vatre iz rejona s. Batine (u Baranji), jedinice 12. vojvođanske NOU brigade vršile tehničke pripreme za forsiranje r. Dunava i obrazovanje užeg mostobrana na njegovoj desnoj obali.
  - U rejonu s. Dečana (kod Peći), u oštrim borbama tokom celog dana, jedinice 1. kosovsko-metohijske NOU brigade sprečile probijanje nemačke kolone iz Peći za Dakovicu.
11. novembar
- Jedan puk 233. pešadijske divizije Crvene armije i tri bataljona 12. vojvođanske udarne brigade 51. udarne divizije NOVJ forsirali r. Dunav, zauzeli s. Batinu (u Baranji) i uspostavili užu mostobran na desnoj obali Dunava.
  - Na sremskom frontu jedinice 11. udarne divizije NOVJ smenile 10. udarnu diviziju NOVJ, dok su delove 36. udarne divizije NOVJ smenile jedinice 6. proleterske divizije NOVJ Nikola Tesla. Time je otpočelo prebacivanje 12. udarnog korpusa NOVJ (16. i 36. udarne divizije) sa sremskog fronta u Novi Sad, gde je u njegov sastav ušla i 51. udarna divizija NOVJ. Korpus je stavljen pod komandu GS NOV i PO za Vojvodinu.
  - U s. Bač. Petrovcu (kod Bač. Palanke), od pripadnika slovačke nacionalnosti i od dotadašnjeg Sajkaškog i Bačkopalanačkog NOP odreda, formirana 14. vojvođanska NOU brigada (nazivana i t. slovačkom brigadom).
- U/12, novembar*
- Jedinice 12. vojvođanske NOU brigade proširile mostobran kod s. Batine (u Baranji), potisnuvši neprijatelja ka s. Zmajevcu. Odbile su više protivnapada, podržanih tenkovima i artiljerijom. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih. Zarobljeno je 36 nemačkih vojnika. Brigada je imala osetne gubitke.
12. novembar
- Naredbom Glavnog Štaba NOV i PO za Vojvodinu 9, 10. i 13. vojvođanska NOU brigada stavljene pod komandu Vojne uprave za Banat, Bačku i Baranju.
  - U Subotici formirana Artiljerijska brigada 51. udarne divizije NOVJ.
13. novembar
- U Negotinu formirana 3. artiljerijska brigada 14. korpusa NOVJ'.
14. novembar
- U Beogradu održana konferencija NOF-a Srbije.
  - Na položaju kod s. Bumbarova Brda (blizu Čačka) oko 400 nemačkih vojnika napalo jedan bataljon Crvene armije i potisli ga s položaja. Protivnapadom jedinica 6. proleterske udarne (istočnobosanske) brigade 17. udarne divizije NOVJ neprijatelj je sa dostignutih položaja odbačen ka s. Bresnici.
15. novembar
- Na položajima Bresnički krš — Popovo brdo (kod Čačka) jedinice 17. udarne divizije NOVJ odbile dva napada nemačkih jedinica. One su pri tom imale 14 ranjenih boraca.
- Novembar p. p.*
- Rasformiran Subotički I Somborski⁵ NOP odred. Njihovo ljudstvo je ušlo u sastav jedinica 51. udarne divizije NOVJ.
- Novembar s.*
- U sastavu 14. korpusa NOVJ formirana inženjerska brigada.
  - U Dakovici formirana 7. kosovsko-metohijska NO brigada.
  - GS NOV i PO za Srbiju formirao Vojnu oblast, 13. korpusa NOVJ. Pod njenom komandom su bili: Vranjsko. Pirotsko, Jablaničko, Niško. Topličko, Kruševačko i Jagodinsko vojno područje.
- Novembar d. p.*
- GS NOV i PO za Srbiju formirao Vojnu oblast 14. korpusa NOVJ. Pod njenom komandom je bilo Zaječarsko, Krajinsko (Negotinsko) i Požarevačko vojno područje.
  - U Uroševcu formiran SNO odbor za srez nerodimski.
16. novembar
- U Beogradu počeo I kongres Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Srbije (USAOS-a).
  - Jedinice 25. srpske brigade 46. divizije NOVJ i delovi bugarske 2. konjičke divizije oslobodili Gnjlane.
  - Na liniji Kašanj — s. Goračići — s. Milošev Dol — Cetanica (na komunikaciji Sjenica — Prijepolje) tri bataljona 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napali logor jedne nemačke jedinice. Posle oštre borbe ovladali su nepri-

¹ Od 6. aprila 1945. u sastavu 28. udarne divizije JA.

* Po drugom podatku Somborski NOP odred rasformiran je 31. oktobra.

jateljskim položajima. Poginulo je i ranjeno oko 150 a zarobljeno 13 nemačkih vojnika. Uništena su 23 motorna vozila Zaplenjeno. 1 p. mitraljez, 1 automat, 2 pištolja i dosta drugog materijala. Jedinice 5. brigade su imale 3 poginula i 3 ranjena borca.

Dejstvujući u pravcu Kos. Mitrovice (na desnom krilu bugarske 6. divizije) 10. srpska brigada 22. divizije NOVJ napala na dve čete nemačkih vojnika i balista na položajima Oštro koplje — k. 1704 — k. 1577 — Kodra naljt. Napad na Kodra naljt je uspeo, ali sa ostalog dela Ironia, usled jakog otpora, neprijatelj nije odbačen.

— Začetne jedinice nemačke Grupe armija K otpočele napuštanje južnog dela Kosova.

7. novembar

— Jedinice 1. kosovsko-metohijske NOU brigade, u nastupanju za razbijenim nemačkim jedinicama, oslobodile Peć.

Jedinice 2. kosovsko-metohijske NOU brigade oslobodile Uroševac.

— Radi sadejstva sa bugarskim snagama koje su napadale u pravcu Vučitrna. 8. srpska brigada 22. divizije NOVJ prebačena iz rejona Kuršumlije na prostoriju s. Brad'aša — s. Perane (kod Pođujeva).

— Otpočelo povlačenje nemačke Bobbene grupe »Skenderbeg« iz Metohije ka Kos. Mitrovici, pošto prethodni pokušaj proboja preko Cakora za Crnu Goru nije uspeo.

18. novembar

— Jedinice 4 kosovsko-metohijske NOU brigade i albanske 5. brigade odbacile delove nemačke Bobbene grupe »Skenderbeg« i baliste i oslobodile Prizren.

Na prostoriji s. Papratište — s. Loret — s. Tučkovo (kod Požege) počele desetodnevne oštre borbe jedinica 14. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ protiv nemačkih snaga. Brigada je imala 25 mrlvih i 125 ranjenih boraca, a neprijatelj nekoliko stotina mrtvih i ranjenih.

— U Somborn formirana Artiljerijska brigada 10. Udarne divizije NOVJ.

— U Peći formiran Opštinski i SNO odbor.

— U Prizrenu formiran GNO odbor.

18. novembar

— Savlađujući otpor zaštitničkih nemačkih delova iz Bobbene grupe »Langer«, delovi bugarske 12. pešadijske i 2 konjičke divizije i jedinice 25. srpske brigade 46. divizije NOVJ oslobodili Prištinu.

20. itoreniber

— Posle dvodnevni borbi protiv nemačkih jedinica i balista na levoj i na desnoj obali Kočandolske reke (blizu Podujeva, na pl. Kopaoniku). 8. srpska brigada 22. divizije NOVJ i delovi bugarske 4. pešadijske divizije oslobodili Vučitrn. Brigada je imala 3 poginulo i 71 ranjenog borca.

Varošicu Istok oslobodio 1 bataljon I. kosovsko-metohijske NOU brigade.

U dolini r. Zapadne Morave počeo napad jedinica 14. korpusa NOVJ 1 dva puka Crvene armije na jedinice nemačkog 34. korpusa. Posle dvodnevni borbi postignut je samo delimičan uspeh: 23. udarna divizija NOVJ ovladala je s. Jelen-Dolom i Gvozdcom (kod Požege), ali nije uspeła da zauzme s. Ljubić (kod Čačka); jedinice 17. udarne divizije NOVJ potisle su nemačke vojnike sa zapadnih padina pl. Kotlenika 1 ovladale severoistočnim delovima s. Lađevaca. s. Tavnika i s. Bresnice (kod Kraljeva), dok jedinice Crvene armije nisu uspele da zauzmu Požegu. Neprijatelj je imao osetne gubitke u ljudstvu, a zaplenjena su 2 minobacača, 4 mitraljeza i dosta druge opreme. Gubici jedinica 14. korpusa NOVJ: 7 mrtvih i 71 ranjen borac.

— Posle trodnevni borbi protiv oko 600 nemačkih vojnika na prostoriji s. Gračanica — s. Cikote — s. Banja — Kutlovac — Jarmovac (kod Priboja) 4. sandžačka udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ i 2. sandžački NOP odred povukli se na položaj Leskovac — s. Gračanica — Orašac, ne uspevši da preseku komunikaciju Prijepolje — Priboj i onemoguće izvlačenje neprijatelja ka Višegradu. Neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke, a zaplenjeno je 10 pušaka, 3 p. mitraljeza, 5 pištolja. 1 minobacač i dosta drugog materijala. Jedinice NOVJ su imale 3 poginula i 13 ranjenih boraca,

U Kosjerićima formiran SK SKOJ-a za srez crnogorski.

21. novembar

— Posle borbi tokom 17. i 18. novembra na liniji Oštro koplje — Kodra naljt jedinice 10. srpske brigade 22. divizije NOVJ uspele da nemačke jedinice i baliste odbace sa k. 1704 i k. 1577 a potom da prodru u s. Bajgoru i s. Bare (kod Kos. Mitrovice).

— U Beogradu formirana Artiljerijska brigada 1. proleterske udarne divizije NOVJ.

22. novembar — Jedinice bugarske Tenkovske brigade i delovi 12. srpske brigade 22. divizije NOVJ **oslobodili Kos. Mitrovicu.**
- Posle oštre borbe, protiv 12. bataljona nemačkog 999. putta, 10. srpska brigada 22. divizije NOVJ na juriš zauzela neoštećeni rudnik Trepču.
  - Iz s. Tučkova (kod Požege) oko 1.500 nemačkih vojnika izvršili napad ka s. Papratištu i uspeli da potisnu delove 14. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ i Čačanskog NOP odreda. Brigada je imala 5 mrtvih i 15 ranjenih boraca.
- 22/23. novembar — Četvrta sandžačka udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ napala oko 700 nemačkih vojnika na položajima S. Banja — Rakovica brdo — s. Potpeć (kod Priboja). Posle oštre borbe neprijatelj je odbačen na komunikaciju Priboj — s. Bistrica, uz gubitke od 58 mrtvih i 50 ranjenih vojnika i oficira. Zaplenjeno je 5 p. mitraljeza, 1 automat, oko 35 pušaka, 9 pištolja i dosta drugog materijala. Brigada je imala 2 poginula i 15 ranjenih boraca.
23. novembar — U Jagodini (sada: Svetozarevo) formiran OK SKOJ-a.
24. novembar — Kod s. Tabanovića i s. Papratišta (blizu Požege), posle petodnevnih borbi protiv nemačkih snaga, jedinice 14. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ i Ljuhički bataljon Čačanskog NOP odreda uspeli da održe svoje položaje. Neprijatelj je imao više od 600 mrtvih i ranjenih. Gubici jedinica NOVJ: oko 15 poginulih i 100 ranjenih.
- Na pl. Kotleniku (kod Čačka) nemački vojnici i četnici napali 6. proletersku (istočnobosansku) udarnu brigadu 17. udarne divizije NOVJ i ovladali Kondžilom. Brigada je imala 5 mrtvih i 23 ranjena i kontuzovana borca, a neprijatelj preko 40 mrtvih i ranjenih vojnika.
- U Despotovcu. na sreskoj skupštini, izabran plenum SNO odbora i Izvršni SNO odbor.
25. novembar — U Ruini, na oblasnoj konferenciji JNOF-a. izabran Oblasni odbor JNOF-a za Srem.
- 25/26. novembar — Na odseku Bitovik — s. Čelice jedinice 4. i 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napale nemačke jedinice koje su osiguravale komunikaciju Prijepolje — Priboj. Zbog jake utvrđenosti i upornosti neprijatelja napad je samo delimično uspeo. U tim borbama neprijatelj je imao 72 mrtva i ranjena, a zaplenjena su 3 p. mitraljeza, 1 mitraljez i drugi materijal. Brigade su imale 10 poginulih i 31 ranjenog borca.
- Treća proleterska (sandžačka) udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ razbila, n delom 1 uništila, nemačku jedinicu jačine oko 600 vojnika na položajima Savin lakat — s. Seljašnica — s. Seljane (kod Prijepolja). Zaplenjeno je 30 p. mitraljeza, 8 topova, 15 kamiona, oko 30.000 metaka i dosta drugog materijala, dok je uništeno jedno skladište municije kao i veća količina sanitetskog materijala. Brigada je imala 8 mrtvih i 15 ranjenih boraca.
26. novembar — U Petrogradu (sada: Zrenjanin) održana okružna konferencija JNOF-a za severni Banat.
27. novembar — Otpočelo nastupanje jedinica 22. divizije NOVJ s Kosova ka Raškoj i Novom Pazaru.
- Sa sremskog fronta povučena u Beograd 15 proleterska divizija NOVJ Nikola Tesla* radi odmora.
28. novembar — Na ž. st. Mataruška Banja, u s. Progorclici i na Vrdilačkoj kosi (blizu Kraljeva) jedinice 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ napale nemačke jedinice i posle duže žestoke borbe savladale njihov otpor i potpuno presekle komunikaciju Kraljevo — Raška. Neprijatelj je imao oko 600 mrtvih i ranjenih, a zaplenjeno je 7 topova, II j. mitraljeza, 115 pušaka. 23 vagona razne municije. 1 vagon avionskih delova, 1 vagon delova za radio-stanice, 70 železničkih vagona i dosta druge ratne opreme i materijala. Jedinice 3. brigade- su imale 6 mrtvih i oko 35 ranjenih boraca.
- Bugarske jedinice, lbarski NOP odred i jedna brigada 22. udarne divizije NOVJ oslobodili Rašku. Nemački vojnici su se, posle slabog otpora, povukli ka Novom Pazaru.
- 28/29. novembar — Delovi 45. divizije NOVJ zauzeli Ljuboviju. u kojoj su poginula 22 nemačka vojnika.
29. novembar — Posle četrdeset i jednog dana oštrih borbi na prilazima Kraljevu, jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ, uz sadejstvo 25. divizije NOVJ i 223. pešadijske divi-

zije Crvene armije, savlađujući vrlo jak otpor delova nemačkog 34. armijskog korpusa, prodrle u grad i u uličnim borbama proterale neprijatelja ka Čačku, oslobodivši Kraljevo. Samo u poslednja dva dana borbe neprijatelj je imao oko 200 mrtvih i više ranjenih. Uništena su 4 topa, oko 000 vagona i 230 vozila raznih vrsta, a zaplenjeno je 7 topova, 15 p. mitraljeza, 200 pušaka, 2 kamiona i druga ratna oprema. Jedinice NOVJ su imale 3 poginula i 15 ranjenih boraca.

- Kod s. Musine Reke (blizu Kraljeva) 2. bataljon 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodio borbu protiv nemačkih jedinica koje su se povlačile ka Čačku. Ne uspevši da im odseče odstupnicu, zbog protivnapada nemačkih tenkova, bataljon se povukao s komunikacije.

30. novembar

- Jedinice 45. divizije NOVJ upale u Rogačicu (kod Bajine Bašte) i u kratkoj borbi ubile 45 nemačkih vojnika, uništile 3 kamiona i zaplenile dosta opreme.
- U s. Mrčajevcima i kod s. Bukovca (blizu Čačka) jedinice 6. proleterske udarne (istočnobosanske) i 15. majevičke udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ savladale otpor nemačkih jedinica i odbacile ih ka Čačku. Pored ostalog, zaplenjena su 2 p. mitraljeza. Jedinice 6. brigade su imale 5 mrtvih i 12 ranjenih boraca.
- Posle jedanaestčasovne borbe protiv nemačkih snaga i četnika jedinice 8. srpske brigade 22. divizije NOVJ oslobodile Novi Pazar. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i 14 zarobljenih. Zaplenjeno: 4 p. mitraljeza, 2 automata, 5 pištolja, 5 kamiona, 2 motocikla i dosta drugog materijala. Brigada je imala 2 poginula i 10 ranjenih i kontuzovanih boraca.
- Na komunikaciji Kraljevo — Čačak jedinice 3. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv zaštitnica nemačkog 34. armijskog korpusa, zauzele s. Zablaće i izbile do s. Ježevice.
- Kod s. Halinovića i s. Goračića (blizu Sjenice) jedinice 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napale na nemačke snage jačine oko 3.000 vojnika. Brigada je zauzela nekoliko neprijateljskih otpornih tačaka i jedan logor u kome je poginulo 30 nemačkih vojnika. Zaplenjeno: 4 p. mitraljeza, 2 automata, 4 pištolja i dosta drugog materijala. Brigada je imala 7 mrtvih i 8 ranjenih boraca.
- Jedinice 23. udarne divizije NOV.T otpočele napad na nemačke položaje na pl. Kablaru i kod Vidovskog tunela (blizu Čačka). U toku noći one su zauzele Alaučko brdo i Ostrovicu. Neprijatelj je imao oko 100 izbačenih iz stroja, a 3 vojnika su zarobljena. Gubici jedinica 23. divizije: 5 mrtvih i 24 ranjena borca.
- U Beogradu formirana Artiljerijska brigada 5. udarne divizije NOVJ.

Novembar k.

- Po naređenju GS NOV i PO za Srbiju formirana Vojna oblast centralne Srbije, s komandama Mlindenovačkog, Kragujevačkog, Čačanskog i Pomoravskog vojnog područja.
- GS NOV i PO za Srbiju formirao Vojnu oblast zapadne Srbije, s komandama Sašačkog, Valjevskog i Užičkog vojnog područja.

Novembar

- GS NOV i PO za Srbiju formirao 1, 2. i 3. brigadu Narodne odbrane.
- Na Kukanji (kod Nove Varoši) u borbi protiv nemačkih vojnika poginuo politički komesar 5. sandžačke NO brigade Živico Džuver, narodni heroj.

Decembar

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

1. decembar — Britanske trupe u Grčkoj stavljene grčkoj vladi na raspolaganje za borbu protiv snaga ELAS-a.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borce, podoficire, oficire i političke komesare 6. crnogorske NOU brigade za pokazano primerno junaštvo i izdržljivost u dvanaestodnevnim borbama kod Danilovgrada.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borce, podoficire, oficire i političke komesare 51 (vojvodanske) udarne divizije NOVJ za pokazanu hrabrost i upornost pri oslobodenju Baranje.
- Sanitetsko odeljenje VŠ NOV i POJ izdalo sanitetskim organima i ustanovama u jedinicama NOVJ uputstvo o suvim komorama i načinu njihove upotrebe.
3. decembar — Oslobodilački front Grčke (EAM) objavio generalni štrajk u Atini. Tada je došlo do sukoba između snaga ELAS-a i grčke kraljeviske vojske. Time je otpočeo građanski rat u Grčkoj.
- VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Srbiju da rasformira 13. i 14. korpus NOVJ i da od 23, 25, 45, 17. i 28. udarne divizije NOVJ formira Južnu operativnu grupu divizija pod svojom komandom. Pod neposrednu komandu GŠ NOV i PO za Srbiju stavljene su 22, 24, 46. i 47. divizija NOVJ.
- Po naređenju VŠ NOV i POJ. na teritoriji Slovenije formirana 2. divizija KNOJ-a.
5. decembar — Jedinice britanske 8. armije zauzele Ravenu (u Italiji).
- VŠ NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da sve savezničke pilote koji se prisilno spuste na teritoriju Jugoslavije prihvate i najbržom vezom upute u mesto njihove komande.
- Decembar p. — U Londonu ministar izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Sava Kosanović i drugi vladini predstavnici razgovarali sa generalnim direktorom Unre Lemanom o mnogim problemima pomoći. Postignuta je saglasnost: Vrhovnoj komandi savezničkih snaga za Sredozemlje uputiti zahtev da se ukine Balkanski sporazum, a u odnosu na Jugoslaviju skratili period prijema pomoći preko vojnih vlasti. Leman i izbeglička vlada Ivana Šubašića saglasli su se da se sovjetski građanin Mihailo A. Sergejčuk postavi za direktora Unre u Jugoslaviji.
- U Brdima, Beneškoj Slovdffiji i Furlaniji, od italijanske partizanske brigade »Garibaldi Natizone«, formirana divizija »Garibaldi Natizone«. Ona je u svom sastavu imala brigado: -Bruno Boci«, »Gvido Pićeli« i -.Antonio Gramši«.
6. decembar. — Po naređenju VŠ NOV i POJ, GŠ NOV i PO za Makedoniju izdao naredbu o reorganizaciji jedinica pod njegovom komandom: da se rasformiraju Bregalničko-strumički i 16. korpus, Kumanovska i 50. divizija NOVJ; da se 51 (makedonska) divizija NOVJ preimenuje u 50. diviziju NOVJ i da se na području Makedonije formira 8. divizija KNOJ-a.
- Jedinice 233. divizije Crvene armije ušle u Barč (u Mađarskoj).
8. decembar — Pod rukovodstvom EAM-a sproveden generalni štrajk radnika i službenika u Solunu.
9. decembar — Po naređenju Vrhovnog štaba NOV i POJ formiran Veterinarski osek u sastavu Sanitetskog odeljenja VŠ.
10. decembar — U Moskvi predsednik vlade SSSR-a Josif Visarionovič Staljin i predsednik vlade Francuske Sari De Gol potpisali Ugovor o savezu i uzajamnoj pomoći, sa rokom od 20 godina.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borce, podoficire, oficire i političke komesare 8. korpusa NOVJ za pokazanu hrabrost i istrajnost u žestokim devetodnevnim borbama za oslobodenje Knina.

1944.   novembar   DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA   novembar   1944.
12. decembar   — VŠ NOV i POJ predočio Štabu Južne operativne grupe divi/ija NOVJ: potrebno je da njegove divizije hitno intervenišu preko r. Drine da bi sprečile dolazak neprijateljskih pojačanja iz rejona Ljubovlje i Zvornika. preko Brčkog, na sremski front.
13. decembar   — Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu o organizaciji propagandnog i kulturno-prosvetnog rada u svim jedinicama NOVJ.
14. decembar   — Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio borce, podoficire, oficire i političke komesare 11. korpusa NOVJ za pokazanu hrabrost i upornost u višednevnim žestokim borbama za oslobođenje Gračaca.
- Pri NKOJ-u osnovan Privredni savet.
- Sanitetske odeljenje VS NOV i POJ izdalo načelnicima sanitetske službe glavnih štabova i korpusa i svima hirurg/ima NOVJ naređenje o proučavanju i uopštavanju iskustava u hirurškoj službi i u lečenju ranjenika.
- Decembar *p p.*   — U duhu naredbe GŠ NOV i PO za Makedoniju od 6. decembra 1944. rasformirani 16. i Bregalničko-strumički korpus i 50. i Kumanovska divizija NOVJ; od ljudstva 10. i 13. makedonske brigade i po jednog bataljona 20. i 21. makedonske brigade formirana 8. divizija KNOJ-a; 51. (makedonska) divizija NOVJ preimenovana u 50. diviziju (sastava: 4. 20. i 21. makedonska i artiljerijska brigada); 41. divizija NOVJ reorganizovana (u njen sastav ušle 8. 12. i 17. makedonska i artiljerijska brigada); 42. udarna divizija NOVJ reorganizovana i pripremljena za odlazak na sremski front (u njen sastav ušle 3. 7. i 16. makedonska brigada); 48. udarna divizija NOVJ reorganizovana i pripremljena za odlazak na sremski front (u njen sastav ušle 1. 2. i 14. makedonska brigada); 49. divizija NOVJ reorganizovana (u njen sastav ušle 6. 9. i 11. makedonska i artiljerijska brigada); 15. korpus NOVJ reorganizovan (u njegov sastav ušle 42. i 48. udarna divizija, te i on dobi. naziv: 15 udarni korpus NOVJ) i pripremljen za odlazak na sremski front radi učešća u borbama za konačno oslobođenje zemlje.
- Komandu nad nemačkim snagama u Sremu preuzeo Štab 34. armijskog korpusa a 68. armijski korpus prebačen u Mađarsku.
- Decembar *s.*   — U[^]Novom Sadu. po naređenju VS NOV i POJ, formirana 7. divizija KNOJ-a.
16. decembar   — U Londonu, na sednici izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, predsednik Ivan Subašić upoznao članove svoje vlade sa sporazumom između NKOJ-a i izbegličke vlade o obrazovanju jedinstvene vlade i o suglasnosti saveznika da priznaju jedinstvenu vladu.
- LT Ardenima nemačke jedinice, uz podršku 600 lovačkih aviona, posle snažne artiljerijske pripreme i spuštanja 1500 padobranaca u oblast Vervije — Malmedi, otpočele ofanzivu protiv snaga zapadnih saveznika.
17. decembar   — Otpočelo pristizanje jedinica 3. i 8. pešadijske divizije bugarske 1. armije u Srem (završeno 20. decembra).
- VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku: u saradnji sa civilnim sanitetom povesti energičnu kampanju protiv negavog tifusa; poslati izveštaj o stanju i uzrocima oboljenja i o raspoloživim suvim komorama i dezinfekcionim stanicama.
- Centralni odbor AFZ-a Jugoslavije uputio pozdravni telegram T kongresu AFZ-a Makedonije.
15. decembar   — VŠ NOV i POJ obavestio GŠ NOV i PO za Hrvatsku: sve divizije 8. korpusa NOVJ dobile zadatak da zaposednu oslobođenu dalmatinsku obalu; za sada nikakve pešadijske i tenkovske jedinice ne uzimati za operacije u Lici.
19. decembar   — VŠ NOV i POJ naredio GŠ NOV i PO za Hrvatsku da mađarski bataljon »Šandor Petefi« 6. korpusa NOVJ odmah uputi u Baranju, u sastav jedinica C.S NOV i PO za Vojvodinu.
20. decembar   — Predsednik izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije Ivan Subašić pismeno obavestio kralja Petra II Karadorđevića o odredbama Beogradskog sporazuma. Kralj je Beogradski sporazum primio s velikim nezadovoljstvom. On se naročito protivio odluci da se vlast monarha prenese na namesnike, koji će biti izabrani dogovorom između NKOJ-a i vlade Ivana Subašića.
21. decembar   — Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito čestitao 1. proleterskoj NOU brigadi trogodišnjicu formiranja i njenim borbama, podoficirima i oficirima izrazio veliku zahvalnost zbog vanrednog junaštva, upornosti i požrtvo-

vnnosti u borbi za oslobođenje zemlje i zbog stvaranja bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije.

22. decembar — Pri NKOJ-u počeo da radi Državni statistički ured.
- Privredni savet NKOJ-a naložio ZAVNOH-u da obrazuje svoj Privredni savet. u koji bi ušli poverenici privrednih povereništava. Privredni savet rukovodi privredom i koordinira rad svih privrednih povereništava. Mesto Povereništva obnove obrazuje se Komisija za obnovu, kao organ Privrednog saveta. Predsednika Privrednog saveta postavlja Predsedništvo ZAVNOH-a.
23. decembar — U Beogradu, na predlog NKOJ-a, s bugarskom vladom Otečestvenog fronta zaključen sporazum o robnoj razmeni i o kulturnoj i stručnoj saradnji. Zaključeno je da se što pre formiraju komisije koje će rešiti pitanje mira s Bugarskom. NKOJ je svečano izjavio da su narodi Jugoslavije oprostili Bugarskoj sva ona zlodela koja su kvislinzi cara Borisa izvršili u Srbiji i u Makedoniji. To je bio značajan akt na polju međunarodne afirmacije nove Bugarske, koja je smatrana agresorom, u prvom redu zbog napada njenih trupa na Jugoslaviju.
24. decembar — U Debrecinu (u Mađarskoj) obrazovana Narodna skupština nove Mađarske. Ona je generalu Beli Miklošu poverila mandat za sastav privremene vlade.
25. decembar — Odlukom Centralne međunarodne uprave Crvenog krsta. Centralni odbor Crvenog krsta NOP-a priznat za legitimnog jugoslovenskog predstavnika.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu o nagrađivanju i odlikovanju bolničara i nosilaca ranjenika u jedinicama NOV i POJ.
- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito objavio naredbu o formiranju dopunskih brigada i bataljona radi popune jedinica. Naredbom se predviđa: da GS NOV i PO za Srbiju formira tri dopunske brigade radi popune 1. armijske grupe. Južne operativne grupe divizija i jedinica pod njegovom komandom: da se u Vojvodini formira jedna dopunska brigada za popunu 12. udarnog korpusa NOVJ; da GS NOV i PO za Makedoniju formira dopunsku brigadu za popunu potčinjenih jedinica; da 5. udarni korpus NOVJ formira jednu dopunsku brigadu za obuku ljudstva; da dopunske brigade imaju do 6.000 boraca; da se pre upućivanja u operativne jedinice, ljudstvo mora potpuno osposobiti za boračke dužnosti; da se formiranje dopunskih jedinica završi do 15. januara 1945.
26. decembar — Jedinice CA zauzele Estergom (u Mađarskoj) i time zatvorile obroč oko mađarske prestonice. U okruženju se našlo pet nemačkih i četiri mađarske divizije — ukupno oko 160.000 vojnika. Nemačke vlasti su 29. decembra odbile poziv na kapitulaciju, pa su ogorčene borbe nastavljene.
- VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da saveznička avijacija ne bombarduje neposrednu blizinu Zagreba nego da bombarduje komunikacije i jače koncentracije neprijateljskih jedinica.
28. decembar — Privremena vlada Mađarske otpočela trodnevnu scdnieu na kojoj je odlučila da otkáže Trojni pakt. da zatraži od saveznika primirje i da objavi r&t Nemačkoj.
- Predsedništvo AVNOJ-a uputilo II zasedanju ASNOM-a pozravni telegram.
29. decembar — VS NOV i POJ naredio da se formiraju dve vazduhoplovne divizije (U. vazduhoplovna lovačka i 42. vazduhoplovna jurišna) i da one počnu dejstvovati sredinom januara 1945. godino. Na zemunskom aerodromu formiran je školski centar za obuku pilota lovačkih i jurišnih vazduhoplovnih jedinica.
- VS NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Makedoniju da 15. udarni korpus NOVJ odmah uputi u Vranje. Korpus će odatle biti prevezen u Beograd, gde će vršiti obuku.
20. decembar — Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio svim glavnim štabovima i štabovima korpusa i divizija: imati u vidu mnoge zadatke jedinica NOV i POJ prilikom prelaženja sa partizanskog ratovanja na frontalne borbe, boreći se protiv slabosti i grešaka koje se pri tom javljaju; operativne jedinice pod direktnom komandom VŠ NOV i POJ. GS NOV i PO za Srbiju. GS NOV i PO za Makedoniju, Štaba 2. udarnog i Slaba 8. udarnog korpusa NOVJ i jedinice u Vojvodini popunjavali samo borcima iz dopunskih jedinica i snabdevati samo preko vojnih intendanura VS. odnosno glavnih štabova; u svim jedinicama na frontu, za vreme dužih odmora, vršiti vojnu obuku novih boraca.

¹ Sporazumom između NKOJ-i i vlade SSSR-a. NOVJ ie od Sovjetskog Save/n dobila dve vazduhoplovne divizije sa kompletnim pozadinskim Jecilicama, tehničkim dolovima i radionicama. Ljudstvo za te divizije obučavali su u školskim centrima od 25. novembia 1944. do 15. januara 1045, ruski instruktori.

- Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio da se na oslobođenoj teritoriji Srbije, Vojvodine, Makedonije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slovenije formiraju dopunske jedinice i regrutni centri radi obuke regruta i radi popune operativnih jedinica. U naređenju se određuje jačina, formacija i zadatak dopunskih jedinica i razrađuje plan za obuku i vaspitanje tih jedinica. Ovo naređenje je dopuna naređenja VS od 25. decembra 1944.
- VŠ NOV i POJ naredio GS NOV i PO za Hrvatsku da jednu trećinu opreme u Splitu, dobivene iz baze u Bariju (u Italiji), uputi 5. udarnom korpusu NOVJ, a ostatak uputi GS NOV i PO za Sloveniju.

31. decembar

- U Lublinu (u Poljskoj) obrazovana privremena vlada Poljske.

Decembar k.

- Sa sremskog fronta otpočelo izvlačenje nemačke 118. lovačke divizije u Mađarsku. Njene dotadašnje položaje preuzela je nemačka 117. lovačka divizija.
- Iz Srema prebačene 3. i 8. pešadijska divizija bugarske 1. armije u Baranju, na levu obalu r. Drave.

Decembar

- Osnovan zajednički Gradski komitet KP Slovenije i KP Italije za Trst.
- Po naređenju VŠ NOV i POJ, na teritoriji Bosne i Hercegovine formirana 3. divizija KNOJ-a.
- U Beogradu, po naređenju VŠ NOV i POJ, formirana 4. divizija KNOJ-a.
- U Beogradu, po naređenju VŠ NOV i POJ, osnovana Pešadijska podoficirska škola NOVJ. Ona je osposobljavala slušaoce za službu u jedinicama pešadije.
- U Petrovgradu (sada: Zrenjanin) formirana Artiljerijska podoficirska škola NOVJ.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. decembar

- Posle oštne borbe kod s. Banlaza (između Zenice i Zepča) delovi 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ razbili jednu nemačku četvu koja je pokušala da se iz Zenice probije za Zepče. Poginulo je 50 a utopilo se u r. Bosni 10 nemačkih vojnika. Gubici delova 6. brigade: 1 poginuo i 3 ranjena borca.
- Posle dvočasovne borbe delovi 21. Istočnobosanske udarne brigade 38. udarne divizije NOVJ odbili ispad oko 200 nemačkih vojnika iz Zvornika ka s. Sagoru, navevši im gubitke od 15 mrtvih. Gubici delova 21. brigade: 5 ranjenih boraca.

2. decembar

- Na putu Zepče — Maglaj delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu i posle jednodnevne borbe razbili je i povratili u Zepče. navevši joj gubitke od 25 mrtvih i 20 ranjenih vojnika. Zaplenjeno: 2 p. mitraljeza. 1 automat, 11 pušaka, 1 pištolj. 7.100 metaka. 1 motocikl i druga ratna oprema. Uništeno je 6 kamiona, 1 putnički automobil i 2 motocikla. Gubici delova 53. divizije NOVJ: 3 ranjena borca.
- Na putu Busovača — Kiseljak delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ iz zasede napali nemačku motorizovanu kolonu (5 kamiona s vojnicima i 1 tenk). Posle žestoke borbe oni su je razbili. Gubici neprijatelja: 50 mrtvih vojnika i 2 uništena i 2 oštećena kamiona. Delovi 11. brigade su imali 11 mrtvih i 1 ranjenog borca.
- Kod prevoja Kobilja glava (na putu Sarajevo — Kiseljak) glavnina 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napala dve nemačke pešadijske kolone i nanela im gubitke od 31 mrtvog, 19 ranjenih i 7 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno: 14 pušaka, 16 ručnih bombi, 13.550 metaka i druga ratna oprema. Gubici 7. brigade: 2 ranjena i 1 nestao borac.

3. decembar

- U rejonu s. Tršić — Vratolomac — Zmajevac (kod Zvornika) delovi 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ izvršili neuspeo napad na nemačke jedinice. Neprijatelj je imao 59 vojnika izbačenih iz stroja. Gubici delova 38. divizije: 4 mrtva i 17 ranjenih boraca.
- Kod s. Mrkalja (na putu Solcolac — Han-Pijesak) dva bataljona 20. romanijske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ napali delove nemačke 21. SS divizije »Skenderbeg« i nanela im gubitke od 30 mrtvih i 35 ranjenih. Zaplenjeno 12 pušaka, 2.000 metaka i druga ratna oprema. Gubici bataljona: 3 ranjena borca.
- Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad ustaša i milicije iz Doboja ka s. Sivši i nanela im gubitke od 23 mrtva, 32 ranjena i 1 zarobljenog ustaše.

- Na putu Zenica — Zepče delovi 6 krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali neprijateljsko uporište u s. Banlazu i naneli neprijatelju gubitke od 16 mrtvih vojnika, a oni imali 2 ranjena borca.
- 3/4. *decembar* — Na Kobiljoj glavi (na putu Sarajevo — Kiseljak) dva bataljona 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu jačine 50 vozila i 250 vojnika. Poginulo je 70 vojnika a uništena su 33 kamiona. Zaplenjeno je: protivavionski top, mitraljez, (i pušaka, 3 pištolja i druga ratna oprema. Brigada je imala 2 poginula, 12 ranjenih i 1 nestalog borca.
- 4. *decembar* — Kod s. Mekota (blizu Han-Pijeska) delovi 19. birčanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ napali jednu četvu iz nemačke 21. SS divizije «Skenderbeg» i naneli joj gubitke od 40 mrtvih i 40 ranjenih vojnika. Uništena su 2 kamiona i 1 motocikl.
- Kod s. Paljike (na putu Sokolac — Han-Pijesak) glavnina 20. romanijske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ napala delove nemačke 21. SS divizije «Skenderbeg» i nanela im gubitke od 40 mrtvih i ranjenih vojnika. Brigada je imala 1 ranjenog i 5 nestalih boraca.
- Kod s. Dobrnja (blizu Banje Luke) Zmijanjski NOP odred 39. divizije NOVJ razbio jednu četničku brigadu, nanevši joj gubitke od 6 mrtvih i 11 ranjenih i zaplenivši p. mitraljez, 5 pušaka i 100 metaka. Odred je imao 1 ranjenog borca.
- 5. *decembar* — Kod s. Janjića (između ž. st. Lašve i Zenice) 8. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ napala nemački transportni voz. Uništeno je 16 vagona; poginulo je 210 a ranjeno 150 nemačkih vojnika. Brigada je imala 3 ranjena borca.
- Na liniji Buna — Blagaj — Nevesinje jače snage nemačke 369. legionarske divizije (3 do 4 bataljona. 2 divizionu i četa tenkova) razbile jedan bataljon 13. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ. Zatim su u trodnevnim borbama, celu tu brigadu odbacile na liniju s. Bivolje Brdo — s. Hodovo — s. Ljubljanića — s. Dabnica. Brigada je imala 9 poginulih i 21 ranjenog borca, a jedan tenk je uništen.
- Kod Bukove glave (na putu Sokolac — Han-Pijesak) jedan bataljon 19. birčanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ napao delove nemačke 21. SS divizije «Skenderbeg» i naneo im gubitke od 50 mrtvih i 35 ranjenih vojnika. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza, 2 automata. 10 pušaka, 30 ručnih bombi i 4000 metaka. Gubici bataljona: 4 mrtva i 3 ranjena borca.
- Kod s. Lupljenice (na putu Doboja — Derвента) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali i razbili pobočnicu nemačke kolone koja se kretala od Doboja /a Derventu. Gubici neprijatelja: 14 mrtvih i 11 ranjenih vojnika. Gubici delova 53. divizije NOVJ: 1 mrtav borac.
- Petnaesta krajiška udarna brigada 39. divizije NOVJ izvršila demonstrativan napad na neprijateljska uporišta s. Lauš, s. Petričevac, s. Zalužane i s. Klačnice (kod Banje Luke) i tom prilikom zauzela rudnik uglja Rakovačke Bare. Gubici neprijatelja: 10 mrtvih i 1 zarobljen vojnik. Zaplenjeno 10 pušaka, oko 3000 metaka i druga ratna oprema. Gubici 15. brigade: 6 ranjenih boraca.
- Delovi 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ odbili ispad nemačke čete iz Busovače ka s. Jazvinama, nanevši joj gubitke od 24 mrtva i 14 ranjenih vojnika, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 8 ranjenih boraca.
- Posle dvočasovne borbe dolovi Visočko-lojničkog NOP odreda 10. udarne divizije NOVJ odbili u polazni garnizon nemačku motorizovanu kolonu koja se kretala od Kiseljaka za Btisovaču, nanevši joj gubitke od 9 mrtvih i 22 ranjena vojnika. Odred je imao 1 ranjenog borca.
- 5/6. *decembar* — Na putu Drinjača — Zvornik 21. istočnobosanska udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ napala nemačku motorizovanu kolonu jačine 200 motornih vozila. Uništena su 4 kamiona a oko 70 vojnika je izbačeno iz stroja. Brigada je imala 3 ranjena borca.
- Decembar p.* — U Travniku održana okružna konferenciju AFZ-a za okrug Jajce.
- 6. *decembar* — Kod s. Krčmarice (blizu Banje Luke) jedinice 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ izvršile napad na tri četničke brigade i posle oštre borbe razbile ih. nanevši im gubitke od 21 mrtvog, 30 ranjenih i 4 zarobljena. Gubici jedinica 39. divizije: 3 mrtva i 7 ranjenih boraca.
- Kod s. Semeča (na putu Višegrad — Rogatica) jedan bataljon 16. muslimanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ napao nemačku kolonu i naneo joj gubitke od 22 mrtva i 30 ranjenih vojnika. Uništeno je (i kamiona. Gubici bataljona: 2 mrtva i 9 ranjenih boraca.

- Po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ formirano Romanijsko vojno područje, u čiji sastav su ušle komande mesta: Sokolovići, Sočice, Glasinac i Prača.
- Održana piva konferencija radnika uposlenih u Komandi bihačkog vojnog područja. Izabran radni odbor, sastavljen od po jednog predstavnika svake radionice.

7. decembar

- Posle petočasovne borbe glavnina 11. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ odbila ispad jačih neprijateljskih snaga iz Busovače ka s. Očnicu i s. Radenovićima i nanela im gubitke od 47 mrtvih i 35 ranjenih vojnika. Gubici 11. brigade: 5 mrtvih i 3 ranjena borca.
- Na prostoriji s. Rekavice — Vodički vrh (kod Banje Luke) 15. krajiška udarna brigada 39. divizije NOVJ napala jaču grupu četnika, ali se, usled nadmoćnosti neprijatelja, povukla. Poginulo je 40 a ranjena su 52 četnika. Gubici 15. krajiške udarne brigade: 3 mrtva i 8 ranjenih boraca.
- Na putu Sarajevo — Kiseljak glavnina 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napala nemačku kolonu i nanela joj gubitke od 26 mrtvih, 8 ranjenih i 2 zarobljena vojnika.
- U Ljubinju, od Hercegovačkog bataljona narodne odbarne i izabраниh boraca reformiranih NOP odreda (Zapadnohercegovačkog, Trebinjskog, Bilečkog, Stolačkog, Ljubinjškog) formirana 3 (herecegovačka) brigada 3 (bosansko-hercegovačke) divizije Korpusa narodne odbrane.
- Održana prva sreska konferencija AF2-a za Rogaticu.

8. decembar

- Osamnaesta istočnobosanska (hrvatka) brigada 38. udarne divizije NOVJ zauzela s. Colopek i s. Tršić (kod Zvornika). Nemačke jedinice koje su branile ta sela imale su 50 vojnika izbačenih iz stroja. Gubici 18. brigade: 1 poginuo i 13 ranjenih boraca.
- Na liniji Crni vrh — s. Kozadre — Zmijnica (kod Rogatice) oko 1500 četnika napalo 16. muslimansku udarnu brigadu 27. udarne divizije NOVJ. Posle žestoke borbe 16. brigada se povukla, a četnici su ovladali linijom s. Stupin Do — Preseka — Veliki kom.
- Posle osmodnevnih borbi na putu Sokolac — Vlasenica protiv jedinica 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ nemačka 21. SS divizija »Skenderbeg« probila se, uz osetne gubitke, u Vlasenicu, a zatim u s. Drinjaču, gde se spojila s tamošnjim snagama.
- Na pruzi Zenica — Zepče 1. bataljon 6. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napao neprijateljsku kompoziciju s vojnicima 1 tom prilikom naneo neprijatelju gubitke od 83 mrtva i 60 ranjenih vojnika. Oštećeno je 6 vagona.
- Kod s. Gladnog Polja (na putu Sarajevo — Kiseljak) delovi 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napali dve nemačko-ustaške kolone i naneli im gubitke od 50 mrtvih, 4 ranjena i 3 zarobljena vojnika. Uništeno je 12 kamiona.

9. decembar

- Iz Zenice, Lašve i Busovače pet bataljona nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, tri bataljona ustaša i dva bataljona RZK otpočeli napad na položaje 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ, s ciljem da prodru u Travnik, Fojnicu i Kreševo i stvore jaka bočna uporišta za obezbeđenje komunikacija u dolini r. Bosne. Posle četvorodnevne oštre borbe neprijatelj je odbačen u polazne garnizone, uz gubitke od 972 poginula, 658 ranjenih i 4 zarobljena vojnika. Gubici 4. divizije NOVJ: 22 mrtva, 130 ranjenih i 11 nestalih boraca.
- U rejonu s. Kozadra i s. Zakoma (kod Rogatice) glavnina 16. muslimanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ napala nemačke jedinice i posle dvočasovne borbe odbacila ih preko r. Rakitnice, nanevši im gubitke od oko 160 vojnika izbačenih iz stroja.

10. decembar

- Na liniji s. Grbići — s. Točionik (kod Sokolca) 1000 četnika napalo 16. muslimansku udarnu brigadu 27. udarne divizije NOVJ i posle desetočasovne oštre borbe potisnuli je na liniju s. Mislovo — s. Džimrije. Brigada je sutradan izvršila protivnapad na neprijatelja, ali nije uspela da ga odbaci. Gubici, neprijatelja: preko 170 izbačenih iz stroja. Brigada je imala 4 mrtva, 22 ranjena i 5 nestalih boraca. Zaplenjeno: 27 mitraljeza, 2 p. mitraljeza i 15 pušaka.
- Glavnina 17. majevičke udarne brigade i Tuzlanski NOP odred 38. udarne divizije NOVJ zauzeli Puračić. Poginulo je 30. ranjeno 25 i zarobljeno 8 ustaša. Zaplenjeno je 50 pušaka. Gubici jedinica 38. divizije: 1 ranjen borac.
- U Tuzli izabran GNO odbor za grad Tuzlu.
- U Travniku, na sreskoj konferenciji NOV-a izabran Sreski odbor NOV-a za srez Travnik.

11. decembar — Glavnina 17. majevičke udarne brigade 38. udarne divizije NOVJ napala četnike U s. Požarnici (kod Tuzle) i nanela im gubitke od 27 mrtvih. 15 ranjenih i 6 zarobljenih. Brigada je imala 1 mrtvog i 1 ranjenog borca.
- Oko 300 četnika napalo G. Tuzlu, koju su branili delovi 17. majevičke udarne brigade 38. udarne divizije NOVJ. Četnici su razbijeni i odbačeni prema s. Busiji uz gubitke od 8 mrtvih i 11 ranjenih. Brigada je imala 2 mrtva i 2 ranjena borca.
- Na putu Kiseljak — Busovača glavnina 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napala neprijateljsko uporište s. Gusti Grab, gde su se branili delovi RZK. Napad je vršen i sutradan, ali uporište nije zauzeto. Gubici neprijatelja: 39 mrtvih i 40 ranjenih vojnika. Gubici 9. brigade: 2 mrtva i 15 ranjenih boraca.
12. decembar — U rejonu s. Džimrija (kod Han-Pijeska) četnici napali 16. muslimansku udarnu brigadu 27. udarne divizije NOVJ. Brigada se, posle dvočasovne oštre borbe, povukla na liniju s. Plane — s. Jelovci — Borovina, Neprijatelj je imao 50 vojnika izbačenih iz stroja. Gubici 16. brigade: 2 mrtva i 3 ranjena borca.
- Kod s. Krupe (blizu Banje Luke) došlo je 15. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ sukobili se s jednom četničkom brigadom i naneli joj gubitke od 11 mrtvih i 21 ranjenog. Gubici 15. brigade: 2 mrtva i 2 ranjena borca.
- 12/13. decembar — Dva bataljona 19. birčanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ razbili četnike u s. Džimrijama (kod Han-Pijeska) i zauzeli to selo. Poginulo je 15 četnika, a zaplenjena su 2 p. mitraljeza i 10 pušaka. Gubici bataljona: 1 poginuo i 1 nestao borac.
13. decembar — Na putu Sarajevo — Kiseljak 7. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ izvršila napad na tri nemačke motorizovane kolone koje su se od Sarajeva probijale ka Kiseljaku. Neprijatelju su naneti znatni gubici: 175 mrtvih, 15 ranjenih i 1 zarobljen vojnik; uništeno je 11 kamiona sa ratnim materijalom. Gubici 7. brigade: 1 poginuo i 11 ranjenih boraca.
- Kod s. Viduše (na pruzi Kakanj — Lašva) jedna četa Visočko-fojničkog NOP odreda napala nemački transportni voz od 32 vagona. Poginulo je oko 150 nemačkih vojnika, a uništena su 3 vagona i lokomotiva.
14. decembar — Četrnaesta hercegovačka omladinska udarna brigada i Kalinovički i Konjički NOP odred 29. udarne divizije NOVJ, posle oštre borbe, odbili napad četnika na Kalinovik.
- Na putu Sarajevo — Kiseljak delovi 7. i 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napali nemačko-ustašku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 82 mrtva i 60 ranjenih vojnika, a 12 kamiona je oštećeno. Gubici delova 7. i 9. brigade: 1 poginuo i 5 ranjenih boraca.
15. decembar — Na prostoriji Rogatica — Sokolac — Han-Pijesak — s. Zepa jedinice 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ završile sedmodnevne uporne borbe protiv 8.000 četnika (Avalskog, Mlavskog, Timočkog, Deligradskog, Topličkog, Javorskog, Južnomoravskog i Srpskog udarnog korpusa) koji su se pod pritiskom jedinica NOVJ povukli iz Srbije u istočnu Bosnu. I pored velikih gubitaka, nadmoćni neprijatelj uspeo je da ovlada linijom s. Zepa — s. Džimrije — Kram.
- Kod s. Dolova (na pruzi Lašva — Kakanj) 3. bataljon 9. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napao nemački transportni voz od 29 vagona. Poginulo je 780 nemačkih vojnika, a 3 vagona su uništena. Gubici 3. bataljona: 2 poginula i 2 ranjena borca.
- Na položajima s. Colopek — s. Tršić — s. Tabanci (kod Zvornika) 18. istočnobosanska (hrvatska) brigada 38. udarne divizije NOVJ napala nemačke jedinice i nanela im gubitke od oko 30 vojnika izbačenih iz stroja.
- Na putu Maglaj — Doboj delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 10 poginulih i 20 ranjenih vojnika. Oštećena su 3 kamiona. Gubici delova 53. divizije: 4 ranjena borca.
16. decembar — Posle jednodnevnih borbi 21. istočnobosanska udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ zauzela uporišta Vratolomac, Zmajevac, s. Kulu-Grad i Mladevac (kod Zvornika), u kojima se branilo 1500 do 2000 nemačkih vojnika. Oko 50 nemačkih vojnika je izbačeno iz stroja. Brigada je imala 5 mrtvih i 19 ranjenih boraca.
- Šesta proleterska (istočnobosanska) udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ izvršila napad na s. Popove, s. Petrovo Polje i s. Dvorove (kod Bijeljine), u kojima se branilo oko 550 nemačkih vojnika i ustaša i oko 700 četnika. Neprijatelj je razbijen; pretrpeo je osetne gubitke.

- Iz Kalinovika 11. i 14. hercegovačka udarna brigada i Kalinovički i Konjički NOP odred 29. udarne divizije NOV.; izvršili napad na četnike. Idućih dana je angažovana i 2. brigada italijanske partizanske divizije »Garibaldi« i 3 (hercegovačka) brigada narodne odbrane (bez 1. i 5. bataljona), pa su četnički 1. i 2. šumadijski i Požeški korpus odbačeni preko r. Drine, na greben Jahorine i u Sarajevsko polje.
- Na putu Zepče — Maglaj delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOV.I napali nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 11 poginulih vojnika. Zaplenjeno: 4 puške, 4 pištolja, 20 ručnih bombi, 18.000 metaka i druga ratna oprema.
- Na putu Kiseljak — Buso"aća delovi 7. krajiške udarne brigade i Visočko-fojničkog NOP odreda 10. udarne divizije NOVJ napali i razbili nemačku motorizovanu kolonu, nanevši joj gubitke od 80 poginulih. 35 ranjenih i 3 zarobljena vojnika i uništvivši 10 kamiona, 1 pulnlčki automobil i 1 motocikl. Gubici jedinica NOVJ: 2 poginula i 10 ranjenih boraca.
- Održana prva partijska konferencija 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOV.I. Prisustvovalo je preko 400 delegata iz svih partijskih ćelija. Diskutovaln se o političkom radu partijskih organizacija, o spoljnepolitičkim pitanjima i o značaju jedinstvene jugoslovenske vlade.

17. <leccmbar

- Goneći čelnike prema Sarajevskom polju, delovi 14. hercegovačke (omladinske) udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ zauzeli Trnovo.
- U rejonu Zvornika (na Pašinom brdu) nemačke jedinice napale glavninu 18. istočnobosanske (hrvatske) brigade 33. udarne divizije NOVJ. Posle višerasovne borbe neprijatelj je odbačen, uz gubitke od oko 90 vojnika izbačenih iz stroja. Brigada je imala 1 poginulog i 6 ranjenih boraca.
- Na putu Zvornik — s. Čolopek 21. istočnobosanska udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ razbila nemačku kolonu jačine 700 vojnika i nanela joj gubitke od oko 40 vojnika izbačenih iz stroja. Zaplenjeno: 2 mitraljeza, 2 automata, 10 pušaka, 3000 metaka i druga ratna oprema. Brigada je imala 2 poginula i 6 ranjenih boraca.
- Na pruzi Konjic — Sarajevo 7. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ minirala prugu, usled čega se srušio neprijateljski voz. Uništeno je 5 vagona sa ratnim materijalom i hranom a oštećene su 2 lokomotive i 17 vagona. Neprijateljski gubici: 10 poginulih, 3 ranjena i 2 zarobljena vojnika.
- Kod Debele mede (ria putu Maglaj — Doboj) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 19 poginulih vojnika, dok ih se 30 udavilo u r. Bosni. Uništena su 3 kamiona sa ratnim materijalom. Gubici delova 53. divizije NOVJ: 5 poginulih i 7 ranjenih boraca.
- Kod s. Gladnog Polja (na putu Sarajevo — Kiseljak) delovi 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 30 poginulih, 7 ranjenih i 4 zarobljena vojnika. Zaplenjene su 4 puške i druga ratna oprema.

Na okružnoj konferenciji AFZ-a za okrug Bihać izabran Okružni odbor AFŽ-a.

17/18. decembar

- Na liniji s. Kovačići — s. Rasno (kod Busovače) 0. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ izvršila napad na dva bataljona jednog puka RZK i posle višerasovne oštre borbe uspela da delimično ovlada navedenim položajima. Kad je neprijatelju pristiglo pojačanje iz Busovače, ona se povukla na polazne položaje. Gubici neprijatelja: 88 poginulih, 37 ranjenih i 1 zarobljen vojnik. Brigada je imala 10 mrtvih, 38 ranjenih i 1 nestalog borca.
- Šesta proleterska (istočnobosanska) udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ napala Bijeljiniu. u kojoj su se branile nemačke jedinice. Borba je trajala celu noć (vršena su tri juriša), ali zbog jakog otpora neprijatelja mesto nije zauzeto.

18. decembar

- Jedinice nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, jačine preko 3000 vojnika, nakon jednodnevne oštre borbe odbacile delove 28. udarne divizije i 2. krajišku udarnu brigadu 17. udarne divizije Južne operative grupe NOVJ. probile se od s. Branjeva u Janju i noću produžile probijanje ka Bijeljini. Gubici neprijatelja: 134 poginula vojnika. Zaplenjena su 3 protivavionska topa i 1 protivavionski mitraljez a uništena su 2 tenka i 7 kamiona. Gubici jedinica NOVJ: 21 poginuo i 33 ranjena borca.
- Kod s. Slatine (blizu Banje Luke) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali i razbili 3. brigadu četničkog Bosanskokrajiškog korpusa i naneli joj gubitke od 40 poginulih i 40 ranjenih. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza, 25 pušaka, 1 automat, 2 pištolja, 12 ručnih bombi i druga ratna oprema.
- U rejonu s. Sije — s. Trepče delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali i razbili pobočnicu nemačke kolone koja se kretala od Maglaja ka Doboju. Gubici neprijatelja: 18 poginulih 7 ranjenih i 2 zarobljena vojnika. Zaplenjeno:

1 minobacač, 1 p. mitraljez, 3 puške i druga ratna oprema. Gubici delova 53. divizije NOVJ: 3 mrtva i 3 ranjena borca.

- Duž komunikacije s. Šopak — Janja 21. i Brodska udarna brigada 251. udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv neprijateljskih pobočnica koje su imale zadatak da obezbede izvlačenje svojih trupa iz Zvornika. Gubici neprijatelja: 50 poginulih. Gubici brigada NOVJ: 25 poginulih i 43 ranjena borca.
  - Kod Brezove kose (na putu Kiseljak — Busovača) 9. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ iz zasede napala nemačku motorizovanu kolonu od oko 120 vozila. Poginulo je 45 a ranjena su 22 vojnika. Uništeno: 18 kamiona, fi motocikla i 1 tenk. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza. 1 automatska puška. 2 pištolja i druga ratna oprema. Brigada je imala 3 mrtva i 8 ranjenih boraca.
  - S položaja kod Mostarskog blata reorganizovani 370. puk (ojačan tenkovima i artiljerijom) nemačke 309. legionarske divizije izvršio ispad prema s. Čitluku (akcija »Hojšober«) i prodro do s. Sretnice. Protivnapadom, uz podršku brdske baterije i čete tenkova. 10. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ odbacila je neprijatelja na polazne položaje i nanela mu gubitke od preko 100 poginulih i ranjenih vojnika, dok je sama imala 9 mrtvih, 23 ranjena i 3 nestala borca.
- Nemačke jedinice pokušale da se iz Bijeljine probiju ka Brčkom, ali su posle oštre jednodnevne borbe protiv jedinica 17. udarne divizije Južne operativne grupe NOVJ zadržane na liniji s. Obarska — s. Suhopolje.
- Oko 8.000 čelnika prodrlo preko planine Milana i Javora u Vlasenicu, odbacivši 20. romanijsku udarnu brigadu 27. udarne divizije NOV.T.
  - Delovi 20. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ odbili ispad četiri čete ustaša i domobrana iz Bos. Novog ka slobodnoj teritoriji, nanevši im gubitke od 15 poginulih, 25 ranjenih i 1 zarobljenog i 1 zaplenivši 6 pušaka.

20. decembar

- Dvadeset prva istočnobosanska udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ i lfi. muslimanska udarna brigada i delovi 19. birčanske udarne brigade 27. udarne divizije NOVJ. uz sadejstvo jedinica 14. korpusa NOVJ, posle dvodnevne borbe zauzeli Zvornik i Drinjaču, u kojima su se branile jedinice nemačke 21. divizije »Skenderbeg« i čelnici. Gubici neprijatelja: oko 200 poginulih i ranjenih i 20 zarobljenih vojnika. Gubici jedinica NOVJ: 12 poginulih i 40 ranjenih boraca: pored ostalih poginuo je zamenik komandanta 19. birčanske udarne brigade Žarko Vuković Pucar. narodni heroj.
- Dvadeset treća srpska brigada 45. divizije NOVJ zauzela Janju. u kojoj su se branile nemačke jedinice.
- Na liniji s. Obarska — s. G. Čadavica — s. Suhopolje (kod Bijeljine), u cilju prodora prema Brčkom, jake nemačke snage napale na jedinice 17. i 28. udarne divizije Južne operativne grupe NOV.T. Neprijatelj je odbijen uz gubitke od preko 400 poginulih vojnika.
- Kod Karaule (na putu Maglaj — Zepče) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 12 poginulih vojnika. Uništena su 4 kamiona. Gubici delova 53. divizije: 4 ranjena borca.
- Kod Bos. Novog delovi 20. krajiške udarne brigade 39. divizije NOVJ napali nemačku kolonu jačine oko 800 vojnika i naneli joj gubitke od 10 poginulih i 3 zarobljena. Zaplenjeno: 5 pušaka i 2000 metaka. Gubici delova 20. brigade: 1 ranjen borac.
- Kod s. Liplja (blizu Kotor-Varoši) 18. srednjobosanska udarna brigada 53. udarne divizije NOV.T napala delove četničkog Bosanskokrajiškog korpusa i nanela im gubitke od 40 poginulih i 20 ranjenih. Zaplenjena 3 p. mitraljeza, 30 pušaka i 1 automat.

20/21. decembar

- Šesta proleterska (istočnobosanska) udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ napala Bijeljinu, u kojoj su se branile nemačke jedinice. Napad nije uspeo, jer je neprijatelj dobio pojačanje (oko 1000 vojnika) sa pravca Janje. U borbi je poginulo 25 a ranjeno 40 nemačkih vojnika. Brigada je imala 19 poginulih i 37 ranjenih boraca.

21. decembar

- Na položajima istočno od Tuzle 27. i 38. udarna divizija 3. udarnog korpusa NOVJ vodile osmodnevnu tešku zadržavajući odbranu u borbi protiv četnika Avalskog, Mlavskog, Timočkog, Deligradskog, Topličkog, Javorskog, Južnomoravskog i Srpskog udarnog korpusa i uspela da ih razbije. Gubici neprijatelja: oko 550 poginulih i ranjenih i 90 zarobljenih. Zaplenjeno: 3 minobacača. 3 mitraljeza, 64 puške, 10 automata. 10 pištolja i druga ratna oprema. Gubici 27. i 38. divizije NOVJ: 25 poginulih, 70 ranjenih i 4 nestala borca.
- Iz Širokog Brijega (sada: Lištica) 370. puk nemačke 369. legionarske divizije, ojačan bataljonom ustaške 9. brigade i četom ustaške milicije, izvršio ispad prema s. Kočerinu (akcija »Mars«) odbacivši 13 južnodalmatinsku udarnu brigadu 9. udarne

divizije NOVJ i delove 10. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ do linije s. Kočerin — s. Buhovo. Neprijatelj je imao oko 100 a jedinice NOVJ oko 30 izbačenih iz stroja.

- Nastupajući iz Bijeljine, nemačke jedinice jačine oko 3000 vojnika, posle jednodnevne borbe, odbacile 15. majevičku udarnu brigadu 17. udarne divizije NOVJ iz rejona s. Obarska i probile se ka Brčkom.
- Na liniji s. Celić — s. Mrtvice — s. Piperei (kod Brčkog) 2. krajiška udarna brigada 17. udarne divizije NOVJ sukobila se s nemačkim vojnicima, belogardejcima, ustaškom milicijom i četnicima — jačine oko 2000 vojnika. Posle jednodnevne borbe neprijatelju su naneseni sledeći gubici: 23 poginula, 28 ranjenih i 2 zarobljena. Brigada je imala 2 poginula i 22 ranjena borca.
- Na putu Kiseljak — Busovača delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali dve nemačke motorizovane kolone i naneli im gubitke od 15 poginulih, 19 ranjenih i 1 zarobljenog vojnika. Uništena su 4 kamiona i 1 putnički automobil. Gubici delova 10. divizije NOVJ: 2 ranjena borca.
- Pod pritiskom jakih nemačkih snaga od s. Branjeva. 23. srpska brigada 45. divizije NOVJ napustila Janju i povukla se prema Bijeljini.

22. decembar

- Dvadeseta romanijska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ zauzela Vlasenicu, u kojoj su se branili delovi četničkog Timočkog korpusa.
- Jedinice 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša«, 3. brigade 7. udarne divizije NOV.T i 2. brigade Unske operativne grupe napale Cazin i s. Gnjilovac, u kojima su se branili delovi nemačke 373. legionarske divizije 1 ustaše. Posle obostranih napada i protivnapada, uz obostrane velike gubitke, jedinice NOVJ su se povukle, zaplenivši 1 minobacač sa 40 mina, 4 p. mitraljeza, 2 tromblona sa 100 mina, 30 pušaka. 30 000 metaka, 200 bombi i drugu opremu.
- Šesnaesta muslimanska udarna brigada i 19. birčanska udarna brigada 27. udarne divizije NOV.T, posle jednodnevne borbe, razbile četničku Oplenačku brigadu i zauzele s. Šekoviće (kod Vlasenice). Gubici neprijatelja: 160 izbačenih iz stroja. Zaplenjeno: 2 minobacača. 3 mitraljeza i veća količina municije. Gubici brigada NOVJ: 7 mrtvih i 17 ranjenih boraca.
- Jače nemačke snage napale položaje 6. proleterske (istočnobosanske) udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ, koja je. na liniji s. Dvorovi — s. Leskovača osiguravala mostobran na r. Drini. Nemačke jedinice su ovladale komunikacijom Bijeljina — s. Dvorovi — s. Balatun.
- Sedamnaesta krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOV.T odbila ispade 800 nemačkih vojnika i ustaša iz s. Rame ka Prozoru i nanela im gubitke od 10 mrtvih i 16 ranjenih vojnika, a sama imala 1 poginulog i 4 ranjena borca.

23. decembar

- Oko 3.000 nemačkih vojnika napalo delove 17. udarne i 45. divizije NOVJ na položajima s. Dvorovi — s. Popovi (kod Bijeljine) i odbacili ih ka r. Drini, ugroživši mostobran kod s. Badovinaca. Posle dvodnevne borbe delovi 17. i 45. divizije Južne operativne grupe NOVJ (6. proleterska i 23. brigada) prebacili su se na desnu obalu r. Drine, jer nisu mogli da održe mostobran na levoj obali.
- Osmo krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ razbila nemačko-ustaške snage (jačine bataljona) koje su u tri kolone nastupale iz Zenice ka Travniku. Poginula su 53, ranjeno je 35 i zarobljeno je 15 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza, 35 pušaka, 4 pištolja, 5000 metaka. 1 radio-stanica i druga ratna oprema. Uništen je 1 kamion.
- Na putu Sarajevo — Kiseljak 9. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ napala dve nemačke motorizovane kolone i nanela im gubitke od 86 poginulih, 90 ranjenih i 3 zarobljena vojnika. Uništeno je 8 kamiona. Brigada je imala 2 poginula i 38 ranjenih boraca.
- Na putu Maglaj — Doboj 14. srednjobosanska udarna brigada 53. udarne divizije NOVJ napala dve nemačke motorizovane kolone i nanela im gubitke od 20 poginulih i 30 udavljenih u r. Bosni, a sama imala 1 ranjenog borca.
- Nemačke jedinice napustile Janju.

24. decembar

- Kod s. Gradca (na pruži Sarajevo — Konjic) delovi 17. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ minom srušili neprijateljski transportni voz I zatim napali vojnike u vozu. U oštroj borbi neprijatelju su naneti gubici od oko 180 poginulih i 95 ranjenih vojnika, Oštećena je lokomotiva i 3 vagona, a 4 vagona su uništena. Brigada je imala 1 poginulog i 1 ranjenog borca.
- Na putu Sarajevo — Kiseljak delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali dve nemačke motorizovane kolone. Istovremeno je izvršen napad 1 na

neprijateljsko uporište u s. Han-Pločama. U tim borbama poginulo je 48, ranjeno 32 i zarobljeno 5 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno je 8 pušaka i 680 metaka. Gubici delova 10. divizije: 2 ranjena borca.

25. decembar
- Kod s. Novog Sehera (blizu Maglaja) delovi 53. udarne divizije NOVJ napali nemačku pobočnicu (jačine 500 vojnika) koja je osiguravala glavninu kolone koja se kretala od Zepča ka Maglaju. U tročasovnoj borbi neprijatelj je razbijen i odbačen u Zepče, uz gubitke od 20 mrtvih i 26 ranjenih vojnika. Zaplenjeno: 5 pušaka, 2 pištolja, 5 ručnih bombi, 150l metaka i druga ratna oprema. Gubici delova 53. divizije: 2 poginula i 7 ranjenih boraca.
  - Sesta krajiška udarna brigada 4. udarne divizije NOVJ odbila ispad jednog bataljona RZK iz s. Rasna i s. Kovačića (kod Busovače) ka s. Han-Kumpaniji i ispad oko 200 nemačkih vojnika iz Busovače ka s. Topoli. U tim borbama neprijatelj je pretrpeo gubitke od 44 poginula i 47 ranjenih vojnika. Gubici 6. brigade:] poginuo i 14 ranjenih boraca.
  - U rejonu s. Drinjače (kod Zvornika) 16. muslimanska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ napala četnike i posle jednodnevne oštre borbe nanela im gubitke od oko 130 mrtvih i 80 ranjenih. Brigada je imala 12 poginulih i 21 ranjenog borca.
  - Kod s. Izačića (blizu Bihaća), u borbi protiv nemačkih vojnika i ustaša, poginuo zamenik komandanta Unske operativne grupe 4. korpusa NOVJ Ahmet Fetahagić Čelik, narodni heroj.
  - Sa pravca Zvornika, iz pozadine, 23. udarna divizija Južne operativne grupe NOVJ napala četničke snage. Posle dvodnevne borbe ona je znatno doprinela razbijanju četničke grupacije istočno od Tuzle, koju su potpuno razbile jedinice 3. udarnog korpusa NOVJ.
26. decembar
- Nemačke jedinice, četnici i muslimanska milicija (oko 1000 vojnika), podržani tenkovima i artiljerijom, posle trodnevni borbi potisli 14. hercegovačku (omladinsku) brigadu 29. udarne divizije NOVJ i zauzeli Trnovo.
  - Sedamnaesta majevička udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ odbacila četnike s položaja s. Kovačevići — s. Tojšići (na putu Tuzla — Zvornik).
  - Između s. Vranduka i s. Nemile (na putu Zenica — Zepče) delovi 11 krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 55 poginulih i 36 ranjenih vojnika. Oštećeno je 11 kamiona.
27. decembar
- U rejonu Tuzle 38. udarna divizija NOVJ, 16. muslimanska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ i Tuzlanski NOP odred, uz sadejstvo delova 28. divizije 14. korpusa NOVJ. razbili jaku četničku grupaciju (Avalski, Mlavski, Timočki, Deligradski, Toplički, Javorski, Južnomoravski i Srpski udarni korpus). Uništena je skoro polovina te grupacije (koja je imala oko 8000 četnika) a njeni ostaci su se povukli dolinom r. Spreče ka pl. Ozrenu.
  - Kod Brezove kose (na putu Kiseljak — Busovača) delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku kolonu i naneli joj gubitke od 17 mrtvih i 23 ranjena vojnika (a oni imali 1 ranjenog borca).
  - Kod s. Krčmarice (blizu Banje Luke) delovi 15. krajiški udarne brigade 39. divizije NOVJ izvršili napad na grupu četnika Bosanskokrajiškog korpusa i naneli joj gubitke od 6 mrtvih, 3 ranjena i 14 zarobljenih. Zr.plenjen je p. mitraljez i 15 pušaka.
29. decembar
- S linije Zenica — Lašva — Busovača i s liniju Kiseljak — s. Pazarić nemačke i ustaške snage (sastava: nemački 10-l. puk, 1. i 2. ustaška brigada, jedan puk RZK, 920. tenkovski bataljon i druga ojačanja) olpočele napad ka Travniku i Fojnici, protiv 4. udarne divizije i delova 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ, u cilju njihovog razbijanja i odbacivanja od komunikacije Sarajevo — Zenica. Posle četvorodnevne borbe neprijatelj je prodro do blizu Travnika i do Kreševa, ali je opštim protivnapadom 4. udarne divizije i delova 10. udarne divizije NOVJ odbačen u polazne garnizone. Gubici neprijatelja: oko 730 mrtvih. 950 ranjenih i 11 zarobljenih vojnika. Jedinice NOVJ su imale 67 mrtvih, 276 ranjenih i 33 nestala borca.
31. decembar
- Jedinice 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša«, uz sadejstvo delova 3. brigade, 7 udarne divizije NOVJ zauzele s. Vrstu i s. Turiju (kod Bihaća), u kojima su se branili delovi nemačke 373. legionarske divizije. Zaplenjeno je: minobacač sa 62 mine, 3 p. mitraljeza, 3 automata, 35 pušaka, 32.000 metaka i druga oprema.

1944. decembar

CRNA GORA

decembar 1944.

- U Težnju, na sreskoj konferenciji NOF-a, izabran Sreski odbor NOF-a za sre/. Tešanj.
- Na sreskoj konferenciji za srez Mrkonjić-Grad izabran Sreski odbor NOF-a.

Decembar

- Formirana 1. artiljerijska brigada 5. udarnog korpusa NOVJ.
- Iz Bugojna se prebacila na Glamočko polje 1. vazduhoplovna baza 5. udarnog korpusa NOVJ.
- U Travniku održana okružna konferencija AFZ-a za okrug jajačko-travnički. Analiziran je dotadašnji rad.
- Održane sreske konferencije odbora NOF-a jajačkog i bugojanskog sreza. Razmotreni su i zadaci u vezi sa budućim radom.
- Na konferenciji NOF-a za srez Glamoč izabran Sreski odbor NOF-a.

CRNA GORA

- 1. decembar* — U cilju pružanja pomoći nemačkom 21. brdskom armijskom korpusu, koji se iz rejonu Podgorice (sada: Tilograri) i Danilovgrada probijao u pravcu Kolašina i dalje u Sandžak, jake snage nemačke 22. pešadijske divizije iz Prijepolja zauzele Bijelo Polje.
- 1/2. decembar* — U rejonu Kuća (kod Titograda) jedinice 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ uspostavile vezu sa 8. brigadom 2. divizije NOV Albanije, koja je dejstvovala od pravca Skadra.
- 2. decembar* — Na položajima istočno od Tuzi otpočele borbe između jedinica C. divizije NOV Albanije i delova nemačke 181. pešadijske divizije. U trodnevnim borbama poginulo je 8, ranjena su 24 i zarobljena 3 nemačka vojnika.
- 4. decembar* — Iz rejonu s. Bioća i s. Klopota (kod Titograda), naslavlajtići proboj ka Kolašinu, snage nemačke 297. pešadijske divizije, posle šestodnevnih teških borbi protiv jedinica 5. proleterske i 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOV.T, napredovale oko 10 kilometara i uko ponoći zauzele Vjetarnik. U tim borbama, prema sopslvenom priznanju, neprijatelj je imao 74 mrtva, 234 ranjena i 30 zarobljenih oficira i vojnika. Zaplenjeno je 10 mitraljeza i p mitraljeza, preko 50 pušaka. 5 pištolja. 1 radio-stanica, veća količina municije i mnogo druge ratne opreme. Jedinice 3. udarne divizije NOVJ imale su 55 mrtvih i 93 ranjena borca.
  - Iz rejonu Bijelog Polja snage nemačke 22. pešadijske divizije, posle ogorčene borbe protiv jedinica 7. crnogorske omladinske brigade Budo Tomović* 3. udarne divizije NOVJ, uspele da ovladaju Obrovom, s. Zatonom, s. Femića Kršem, da predu na levu obalu Lima i da ugroze pravac Bijelo Polje — Berane (sada: Ivangrad), gde se nalazila bolnica i ostale pozadinske ustanove 3. divizije. Dalji prodor neprijatelja na tom pravcu i u pravcu Mojkovca zaustavljen je otporom 7. crnogorske brigade s položaja Priviiansko brdo — s. Rakita — Pale. U tim borbama poginulo je 75 neprijateljskih vojnika i više ih je ranjeno. Brigada je imala 7 mrtvih i 20 ranjenih boraca.
- 5. decembar* — Na položajima Gafa — Previjansko brdo — s. Rakita — Pale jedinice 7. crnogorske omladinske brigade Budo Tomović. 3. Udarne divizije NOVJ vodile oštre borbe protiv delova nemačke 22. pešadijske divizije koji su težili da prodru u Mojkovac. Neprijatelj je uspeo da ovlada s. Ravnom Rijekom (kod Bijelog Polja). U tim borbama on je imao 25 mrtvih i više ranjenih. Zaplenjen je 1 p mitraljez i izvesna količina municije.
- 7. decembar* — Na položajima Uloševina — Razvršje (kod Mojkovca) 3. bataljon 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ vodio oštru borbu protiv jačih snaga nemačke 22. pešadijske divizije. Neprijatelj je ovladao tim položajima, a bataljon se (sa gubicima od 1 poginulog i 2 ranjena borca) povukao na levu obalu r. Tare. Neprijatelj je imao oko 15 vojnika izbačenih iz stroja.
- decembar* — Savladavši otpor 7. crnogorske omladinske brigade »Budo Tomović« 3. udarne divizije NOVJ. jače snage nemačke 22. pešadijske divizije zauzele Mojkovac. Gubici neprijatelja: 10 mrtvih vojnika.
  - Treći bataljon 5. proleterske (crnogorske) brigade 3. udarne divizije NOVJ srušio most na r. Tari (kod Mojkovca) i poseo položaje na liniji s. Podbišće — Borovnjački krš — s. Gornja Polja da bi sprečio forsiranje Tare od strane nemačkih snaga.

Prednji delovi nemačke 22. pešadijske divizije pokušali su da pređu Taru, ali su bili odbačeni uz gubitke od 8 mrtvih i više ranjenih vojnika. Bataljon je imao 1 ranjenog borca

9. decembar — Jedinice 10. crnogorske i t. bokeljske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Danilovgrad, a delovi nemačke 181. pešadijske divizije, pošto su srušili most na r. Zeti, oступili su prema Spužu. Te jedinice Primorske operativne grupe nastavile su gonjenje neprijatelja i uništile mu jedno odeljenje od 29 vojnika.
10. decembar — Pod zaštitom jake artiljerijske vatre, prednji delovi nemačke 22. pešadijske divizije ponovo pokušali da forsiraju reku Taru kod Mojkovca u cilju prodora ka Kolašinu. Delovi 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ i ti. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ sprečili su neprijatelju prelaz na levu obalu Tare. Jedan gumeni čamac sa (i nemačkih vojnika je potopljen, a ostali su vojnici prinuđeni da se pavuku u rejon Mojkovca.
- U. decembar — Posle osmočasovne oštne borbe na liniji Kotić — s. Jasen — Ostrovica protiv jedinica 5. proleterske i 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, snage nemačke 297. pešadijske divizije zauzele s. Mateševo (kod Kolašina). Prema sopstvenom priznanju, neprijatelj je imao 38 vojnika izbačenih iz stroja, a gubici 5. i 9. brigade bili su 5 mrtvih i 12 ranjenih boraca.
14. decembar — Delovi Zetskog NOP odreda i delovi NOV Albanije oslobodili su varošicu Tuzi i izbili na r. Cijevnu, dejstvujući prema Podgorici (sada: Titograd).
15. decembar — Savladavši otpor jedinica 5. proleterske i 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, jake snage nemačke 297. pešadijske divizije prodrle iz rejona s. Mateševa i zauzele Kolašin. U ovim borbama poginulo je 5 a ranjeno 13 nemačkih vojnika.
- U Cetinju počeo li kongres omladine Crne Gore i Boke. Prisustvovalo je oko 1.200 delegata. Kongres, koji je trajao tri dana, doneo je rezoluciju i uputio proglas omladini Crne Gore i Boke.
16. decembar — Jedinice 1. bokeljske i 10. crnogorske brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodile Spuž sa neposrednom okolinom, a delovi nemačke 131. pešadijske divizije povukli se u pravcu Podgorice (sada: Titograd). Zaplenjeno je nekoliko mitraljeza 1 veći broj pušaka, a oštećeno 5 tenkova i 10 kamiona.
17. decembar — Na položaju s. G. Polja — s. Podbišće — Večerinovac, dolazeći iz rejona Mojkovca. delovi nemačke 22. pešadijske divizije napali 2. bataljon 6. crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ. Bataljon je pružao snažan otpor, ali ga je neprijatelj, podržan artiljerijskom vatrom, potisnuo na položaje Škara — s. G. Stitarica — V. Prepran.
18. decembar — Posle velikih gubitaka u borbama od Podgorice (sada: Titograd) do Kolašina protiv jedinica 3. udarne divizije NOVJ, snage nemačke 297. pešadijske divizije uspele da se u rejonu V. Preprana spoje sa prednjim delovima nemačke 22. pešadijske divizije. koja je od Prijepolja nastupala u pravcu Mojkovca. Time je nemačkom 21. armijskom korpusu bio konačno otvoren put prema Sandžaku.
- Jedinice 1. bokeljske brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ, delovi 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ i jedinice Lovčenskog i Zetskog NOP odreda, posle duže borbe, oslobodili do temelja porušenu Podgoricu (sada: Titograd), koju su branili zaštitni delovi nemačke 181. pešadijske divizije. U unutrašnjosti grada najjače su tačke neprijateljskog otpora bile električna centrula, gimnazija i Ve/.irov most, koji su nemački vojnici porušili pri povlačenju u pravcu s. Bioča. Gubici neprijatelja: 30 poginulih, veći broj ranjenih i preko 70 zarobljenih. Zaplenjeno je nešto oružja i municije, 15 automobila i veća količina hrane, a uništen je veći broj kamiona.
19. decembar — Stab 2. udarnog korpusa NOVJ izdao naređenje o rasformiranju NOP odreda na teritoriji Crne Gore: mlade i sposobno ljudstvo upućuje se u brigade a starije ljudstvo u komande vojnih područja.
21. decembar — Jedinice 5. proleterske (crnogorske) brigade 3. udarne divizije NOVJ izvršile opšti napad na delove nemačkog 21. brdskog armijskog korpusa duž komunikacije između s. Mateševa i Kolašina U žestokoj borbi, vođenoj celog dana, neprijatelj je, prema nepotpunim podacima, imao oko 48 mrtvih i oko 70 ranjenih vojnika a 11 četnika je zarobljeno. Zaplenjeno je 11 pušaka, veća količina municije i druga ratna oprema. Peta brigada je imala 5 mrtvih i 22 ranjena borca.

1944. decembar

CRNA GORA

decembar 1944.

22. *decevidbar* — Jedinice 1. bokeljske brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ. vršeci jak pritisak na zaštitničke delove nemačke 181. pešadijske divizije, oslobodile s. Bioće (kod Titograda).
23. *decembar* — U rejonu s. Šahovića (sada: Tomaševo) jedinice fi crnogorske udarne brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ razbile četničku kolonu jačine oko 2000 ljudi koja je pokušala da se od Mojkovca probije prema Pljevljima. Poginulo je 35 četnika, a više ih je ranjeno.
24. *decevidbar* — Delovi 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ i jedan bataljon 1. bokeljske brigade Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodili s. Klopot i s. Pelev Brijeg (blizu Titograda). U toj borbi je poginulo 25 nemačkih vojnika, a zaplenjena su 3 mitraljeza, 1 minobacač i veća količina municije.
25. *decembar* — Jedinice 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ ovladale planinskim prevojem Vjetarnikom i izvršile jak pritisak na zaštitne delove nemačke 181. pešadijske divizije koji su se užurbano povlačili u pravcu s. Lijeve Rijeke i s. Mateševa (blizu Kolašina). Zaplenjeno je 12 motornih vozila.
- Jedinice 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ, posle višečasovne oštre borbe protiv delova nemačke 181. pešadijske divizije, oslobodile s. Lijevu Rijeku (kod Kolašina). Neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke. Zaplenjeno je 20 topova, 16 automatskih oruđa, 4 minobacača. 22 kamiona, velika količina municije, 2 radio-stanice i druga ratna oprema.
26. *decembar* — U širem rejonu s. Mateševa (kod Kolašina) 5. proleterska (crnogorska) brigada i delovi 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ u 18 časova počeli opšti napad na zaštitnice nemačke 181. pešadijske divizije s ciljem da ih preseku i unište. U ogorčenoj borbi, vođenoj celu noć, jedinice 3. divizije su ovladale komunikacijom između s. Pajkova Vira i s. Han-Garančića i nanele neprijatelju osetne gubitke, ali nisu uspele da odseku i unište zaštitnice. Prema nepotpunim podacima poginulo je i ranjeno oko 130 neprijateljskih vojnika. Zaplenjena je izvesna količina oružja, municije i druge ratne opreme. Uništeno je desetak kamiona natovarenih raznom ratnom opremom. Jedinice NOVJ imale su 10 mrtvih i 26 ranjenih boraca.
27. *decembar* — Iz reiona s. Lipova i s. Crkvina 1. bokeljska brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ napala delove nemačke 181. pešadijske divizije u rejonu Kolašina. Tom prilikom je poginulo 18 nemačkih vojnika. Brigada je imala 5 ranjenih boraca.
28. *decevidbar* — Jedinice 5. proleterske (crnogorske) udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ izvršile opšti napad na delove nemačkog 21. brdskog armijskog korpusa na položajima Šljivovica — s. Planinica — s. Jasen (kod Kolašina). Najžešća je borba bila u rejonu Šljivovice. Prema nepotpunim podacima, neprijatelj je imao oko 160 mrtvih i ranjenih, a 41 vojnik i oficir je zarobljen. Zaplenjeno je: 13 mitraljeza, 3 minobacača, 10 automata. 120 pušaka. 14 pištolja, mnogo municije i druge opreme. Ukupni gubici 5. brigade: 8 mrtvih i 12 ranjenih boraca.
- 28/29. *decevidbar* — Jedinice 9. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ oslobodile s. Mateševo (kod Kolašina), a zaštitni delovi nemačke 181. pešadijske divizije povukli su se iz sela prema Kolašinu.
29. *decembar* — Peta proleterska (crnogorska) udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ počela opšti napad na Kolašin, u kome su se nalazili delovi nemačke 181. pešadijske divizije. Borba, vođena celog dana, završena je oslobodenjem Kolašina i njegove neposredne okoline. Napuštajući grad neprijatelj je porušio most na r. Tari. Prema nepotpunim podacima neprijatelj je imao 70 mrtvih i preko 120 ranjenih vojnika, a 11 italijanskih fašista je zarobljeno. Zaplenjeno: 1 mitraljez, 5 p. mitraljeza, preko 27 pušaka i veća količina pešadijske i artiljerijske municije i druge ratne opreme.
31. *decembar* — Na položajima Medeno guvno — Razvršje — s. Pržišta (kod Mojkovca) 7. crnogorska omladinska brigada *Budo Tomovčić* 3. udarne divizije NOVJ napala nemačke snage. U oštroj borbi neprijatelj je odbačen sa Medenog guvna i Razvršja, dok se u rejonu Pržišta uporno branio. Gubici neprijatelja nisu utvrđeni, a 7. brigada je imala 2 mrtva i 4 ranjena borca.
- Na položajima Pavlovo brdo — Cer (kod Bijelog Polja) 6. crnogorska udarna brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ napala nemačke snage i nanela im gubitke od 40 mrtvih i više ranjenih vojnika. Brigada je imala 4 poginula borca.

1944. decembar

HRVATSKA

decembar 1944.

HRVATSKA

1. decembar — Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku. Veterinarski odsek Sanitetskog odeljenja GŠ NOV i PO za Hrvatsku reorganizovan u Veterinarsko odeljenje.
- Kod s. Mahičnog (na pruzi Karlovac — s. Ozalj) jedinice Žumberačke brigade 34. divizije NOVJ zauzele neprijateljsko uporište u fabrici eksploziva «Titanit», koje su branili delovi 3. bataljona domobranske 12. pešadijske brigade. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i 58 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno je: minobacač sa 153 mine, mitraljez, p. mitraljez, 65 pušaka, 8.500 metaka, 50 pari odela i druga oprema.
- 1/2. decembar — Dvanaesta proleterska udarna brigada 12. udarne divizije NOVJ napala s. Cepin (kod Osijeka), u kome se branio jedan nemački policijski bataljon i četa ustaša. Napad nije usix» zbog jakog otpora i zbog nedovoljnih podataka o jačini neprijatelja.
- Delovi Karlovačkog NOP odreda i 3. bataljona 3. brigade 43. divizije NOVJ zauzeli s. G. Pokuplje (kod Karlovca), u kome su se branili delovi 3. bataljona domobranske 12. pešadijske brigade. Zarobljeno je 50 domobrana, a zaplenjeno: 40.000 metaka, 50 pušaka, 3 mitraljeza, p. mitraljez, minobacač sa 78 mina, 4 automata, 125 bombi i druga oprema.
2. decembar — Jedinice 33. divizije NOVJ i 1. zagorske NO brigade zauzele s. D. Gudovac i s. V. Korenovo (kod Bjelovara). Veći deo posade u s. V. Korenovu se predao, a posada u s. D. Gudovcu bila je uglavnom uništena. Zaplenjeno je: 170 pušaka, 3 automata, 15 p. mitraljeza, 5 mitraljeza, 1 minobacač, 11.000 metaka i drugi ratni materijal.
- Dva bataljona Omladinske udarne brigade 'Joža Vlahović« 40. divizije NOVJ upala u Slav. Požegu i zauzela fabriku špiritusa, bolnicu i nekoliko utvrđenih zgrada. Zatim su se morali povući, jer se ostale jedinice njihove brigade nisu probile u grad.
- Jedinice 40. divizije NOVJ zauzele Pleternicu (kod Slav. Požege), u kojoj se branio 2. bataljon 1. brdske brigade ustaško-domobranske 7. brdske divizije.
3. decembar — Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku 9. divizija NOVJ nazvana udarnom.
- Kod s. Cugovca (blizu Čazme) dve čete ustaša i domobrana iz s. Gradeca napale na delove 32. divizije NOVJ. Neprijatelj je razbijen i odbačen u polazni garnizon.
- Kod s. Novigrada Podravskog oko 1200 ustaša iz Koprivnice napalo na jedinice 3. brigade »Pavlek Mihovil Miškina« 32. divizije NOVJ. Neprijatelj je, uz gubitke od 26 mrtvih i 34 ranjena, odbačen u polazni garnizon.
- Na Kordunu, u prisustvu sekretara CK KPH, održana prva okružna skupština. Izvršni odbor ONO odbora podneo je članovima plenuma i predstavnicima NOF-a, ZAVNOH-a i NKOJ-a iscrpan izveštaj o svom dotadašnjem radu.
- Na svečanoj konferenciji omladine Banije prikazani rezultati dvomesečnog omladinskog takmičenja.
- Na Kordunu održani izbori za članove okružnih sudova.
- U s. Siveriću (blizu Drniša) održan prvi sastanak rudara. Prisustvovalo je oko 350 rudara.
- Održana konferencija NOF-a za srez Tinjan (u Istri).
4. decembar —• Kod s. Kompatora (blizu Ivanić-Grada) nemačke i ustaške snage iz s. Ludina napale Moslavački NOP odred i potisle ga u pravcu s. Mustafine Klade.
- Održana okružna konferencija AFZ-a za okrug Split.
- 4/5. decembar — Druga udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ napala ustaško-domobransko uporište u s. Mošćenici (kod Siska). Iako je veći deo uporišta bila zauzela, ujutro se morala povući zbog snažnog pritiska ustaško-domobranskih pojačanja iz Petrinje i Siska.
5. decembar — Kod s. Cugovca i s. Sv. Ivana Zabna neprijateljske kolone iz Križevaca i s. Gradeca napale na delove 32. divizije NOVJ i potisnule ih u pravcu s. Srpske Kapele.
- 5/6. decembar — Pod pritiskom jedinica 40. divizije NOVJ, delovi ustaško-domobranske 7. brdske divizije napustili Slav. Požegu i povukli se u s. Novu Kapelu i s. Batrinu. Tada su u Slav. Požegu ušle jedinice 40. divizije NOVJ.

¹ Po drugim podacima ta uporišta su zauzela 1. decembra 1944.

1944.   decembar   HRVATSKA   decembar 1944.

- Jedinice 4. dalmatinske udarne brigade 9. udarne divizije NOVJ oslobodile s, Zrmanju Vrelo (kod Knina), gde se branilo oko 200 nemačkih vojnika.
- 6. decembar — Po naređenju Slaba 4. korpusa NOVJ rasformirana 2. udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ a njenim ljudstvom popunjene ostale brigade te divizije. Dotadašnja 4. brigada preimenovana je u 2. udarnu brigadu 7. divizije NOVJ.
- 7. decembar — U Dubrovniku izabran Gradski NO odbor.
- 7/8. decembar — Jedinice 33. divizije NOVJ zauzele s. Batinu i s. Husain (kod Kutine). Nemačke jedinice su imale 70 poginulih i 10 zarobljenih vojnika. Zaplenjeno: 7 mitraljeza, 4 automata. 40 pušaka i 100.000 metaka.
- 8. decembar — Po naređenju Štaba 4. korpusa NOVJ rasformiran Operativni štab za Kordun.
— Jedinice Karlovačke udarne brigade i 2. bataljon Zumberačke brigade 34. divizije NOVJ zauzeli sela Zomršje i Buku (kod Karlovca), u kojima su se branile ustaše.
— U Splitu održana konferencija apotekara i pravnika toga grada.
— Jedan puk 233. pešadijske divizije Crvene armije ušao u Viroviticu.
— Jedinice 9. udarne divizije NOVJ oslobodile s. Otrić (kod Gračaca), u kome se branila jaka nemačka posada.
- 9. decembar — U rejonu s. Moštanice, s. Stražbenice, s. Letovanca i s. Trnjana (blizu Petrinje) jedinice 7. udarne divizije NOVJ odbile napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije i ustaških snaga iz s. Komareva i s. Blinjskog Kuta.
— Kod Gračaca jedinice 35. divizije i 2. brigada 13. divizije U. korpusa NOVJ uništile nemački združeni odred, jačine oko 1400 vojnika (iz sastava nemačke 264. pešadijske, 373. i 392. legionarske divizije). Poginulo je 260, ranjeno 45, a zarobljeno 826 neprijateljskih vojnika. Zaplenjena je velika količina ratnog materijala.
— U Delnicama otpočeo dvodnevni slet omladine Gorskog kotara i Hrvatskog primorja, boraca 43. divizije NOVJ i predstavnika omladine Slovenije.
- 10. decembar — Kod s. Vir-Bukevlja 3. brigada »Pavlek Mihovil Miškina* 32. divizije NOVJ prebacila se preko r. Drave i napala s. Zdalu (blizu Koprivnice). Zbog neuspeha u prvom napadu, sutradan je r. Dravu prešla i 1. udarna brigada »Braća Radić« 32. divizije NOVJ. ali su obe brigade povučene na desnu obalu r. Drave zbog prodora jakih neprijateljskih snaga iz Koprivnice u pravcu Zdale.
— Kod s. Donjara, s. Lepavine, s. M. i V. Mučne (na komunikaciji Križevci — Koprivnica) 1. zagorska NO brigada iz zasede napala delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije, ali su se oni. posle dvodневnih borbi, uz osc-tne gubitke, probili u Koprivnicu.
— Jedinice udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo zauzele s. Babiće (na komunikaciji Zagreb — Jastrebarsko), gde se branio 4. bataljon domobranske 20. pešadijske brigade. Neprijatelj je imao 24 mrtva i 206 zarobljenih vojnika i oficira. Zaplenjeno je: 12 minobacača sa 1956 mina, 7 mitraljeza. 15 p. mitraljeza 217 pušaka. 10 pištolja, 8 automata. 55.000 metaka. 400 bombi i druga oprema.
— Na sednici Predsedništva ZAVNOH-a formiran Odbor za pomoć Dalmaciji, Hrvatskom primorju. Gorskom kotaru i Lici.
— Održana konferencija NOF-a za srez Sisak.
— U Pokuplju otvorena izložba na kojoj su prikazani: razvitak i rad narodne vlasti u Pokuplju, rad Turopoljsko-pokupskog vojnog područja i uspeši 34. divizije NOVJ.
- U. decembar — Jedinice 12. proleterske udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ razbile jednu nemačku policijsku četvu u s. Vrbici (kod Đakova) i oslobodile to selo. Zaplenjeno je: 500 mina za minobacače, 170.000 metaka, 2500 ručnih bombi, 2000 litara benzina i drugi ratni materijal.
- 12. decembar — Otpočeo petodnevni napad jedinica 8. udarne divizije NOVJ na delove 7. ustaške brigade i četničke grupacije popa Đujića duž puta Drežnik-Grad — s. Lička Jesenica. Posle obostranih napada i protivnapada neprijatelj je imao 211 mrtvih i ranjenih vojnika, a jedinice 8. udarne divizije — 9 poginulih i 33 ranjena borca.
— Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ Komanda splitskog vojnog područja dobila naziv: Komanda vojnog područja srednje Dalmacije.
— Po naređenju Štaba 8. korpusa NOVJ rasformirana Komanda cetinskog vojnog područja.

- 12/13. decembar — Jedinice 33. divizije NOVJ izvršile neuspeo napad na ustaško-domobranksko uporište u s. Zbegovači (kod Kutine), porušile 2 mosta i oštetile železničku prugu na 20 mesta.
13. decembar — OS NOV i PO za Hrvatsku uputio VŠ NOV i POJ sledeći izveštaj: predstavnici Crvene armije obavestili Štab 6. korpusa NOVJ da se iz Mađarske može prebacivati ratni materijal potreban NOVJ U vezi s tim on je pitao da li se u Slavoniji može obrazovati komisija za prijem i raspodelu tog materijala.
14. decembar — U rejonu s. Bratine (kod Jastrebarskog) jedinice Žumberačke brigade 34. divizije NOV.T odbile dvodnevni napad delova nemačkog 1. rezervnog lovačkog puka i 5. ustaškog bataljona iz Jastrebarskog i prinudile ih na povlačenje u pravcu s. Kupčine.
- Otpočeo dvodnevni napad Osječke udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ na s. Široko Polje. Brigada se morala povući zbog intervencije jačih ustaško-domobrantskih i nemačkih snaga iz Osijeka.
- Kod ž. st. Ivankovo saveznička avijacija bombardovala prugu Slav. Brod — Vinokovci. Oštećene su zgrade, stanična postrojenja i 27 v3gona, a 8 vagona je uništeno.
15. decembar — Kod s. Sv. Tri Kralja (blizu Koprivnice) dve čete iz sastava nemačke 1. kozačke konjičke divizije i dve čete ustaša iz s. Novigrada Podravnog izvršile neuspeo napad na jedinice 1. zagorske NO brigade Neposredno posle toga 1. zagorska NO brigada je napala te snage u s. Novigradu Podravskom, ali napad nije uspeo.
- Decembar p. p. — U s. Cučerju (blizu Zagreba) ustaše obesile 20 simpatizera NOP-a. Tom vešanju je prisustvovao poglavnik NDH Ante Pavelić.
- Decembar s. — Po naređenju Štaba 6. korpusa NOVJ rasformiran Osječki NOP odred.
16. decembar — Jedinice 40. divizije NOVJ, u cilju podrške virovitičkom mostobranu, otpočele blokadu nemačkih i ustaško-domobrantskih uporišta u Našicama i s. Đurdenovcu. Blokada je trajala do 31. decembra, kada su se jedinice 40. divizije NOVJ povukle.
- U Slunju održana prva skupština radnika sreza Slunj. Izabran je radnički odbor od 8 članova. Skupština je ujedno odlučila da se osnuje radnički dom, koji će biti središte života radnika u tom srezu.
17. decembar — U Splitu, na konferenciji NOF-a, izabran Gradski odbor NOF-a za Split.
- Dvo brigade 13. divizije NOV.T izvršile neuspeo napad na dva ustaška bataljona i delove 847. puka nemačke 392. legionarske divizije u s. Bilaju (kod Gospića).
18. decembar — Jedinice 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« i 3. brigade 7. udarne divizije NOVJ, 1. udarne brigade 8. udarne divizije NOV.T i Unske operativne grupe zauzele Drežnik-Grad i s. Sadilovac, u kojima su se branile ustaše. Zaplenjeno je: 1 protivtenkovski top sa 100 granata, 1 minobacač sa 180 mina, 3 p. mitraljeza, 32 puške, 10.000 metaka i druga oprema.
- Kod s. Kalinovca (blizu Koprivnice) 2. brigada »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ napala delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije pa se, posle kratke ali oštre borbe, povukla.
19. decembar — U blizini s. Oborova (kod Zagreba) 1. i 2. bataljon Turopoljsko-posavskog NOP odroda napali iz zasede neprijateljsku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 16 mrtvih i ranjenih. Uništena su 4 kamiona.
- Po naređenju Štaba 11. korpusa NOVJ rasformiran 3. bužetsko-porečki (istarski) NOP odred.
20. decembar — Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku nazvane udarnom 13. i 35. divizija NOVJ.
- Odeljenje pravosuđa ZAVNOH-a izdalo uputstvo za izvršenje sudskih kazni.
- U Splitu održana 1 konferencija Antifašističke omladine grada Splita. Pored delegata prisustvovali su predstavnici Gradskog odbora NOF-a, USAOII-a i omladine Dubrovnika. Šibenika, Biokova i Zadra.
- Delovi Karlovačke udarne brigade 34. divizije NOVJ zauzeli ž. st. Draganići (na pruzi Zagreb — Karlovac), koju su branili delovi 1. bataljona domobrantske 12. pešadijske brigade. Zaplenjeno su 23 puške. 1 mitraljez. 1 p. mitraljez. 8000 metaka : druga oprema.

21. decembar — Od rana zadobijenih prethodnog dana, u borbi protiv delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije kod s. Podrav. Kloštra (blizu Virovitice), umro komandant 2. brigade »Matija Gubec« 32. divizije NOVJ Stevan Došen, narodni heroj.
- U Splitu održana I konferencija okružnih dopisnika Dalmacije i članova redakcije »Slobodna Dalmacija«. Govorilo se o organizovanju dopisništva.
22. decembar • Na komunikaciji s Ličko Petrovo Selo — Korenica (sada: Titova Korenica) jedinice 2. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ napale iz zasede nemačke i ustaške dolove iz s. Ličkog Petrovog Sela. U osmočasovnoj borbi neprijatelj je prinuđen na povlačenje u polazni garnizon. Zapaljena su 3 kamiona, a 1 kamion i 2 prikolice su zaplenjeni.
23. decembar Iz Đakova otpočeo petodnevni napad nemačkih jedinica i 15. ustaškog bataljona u pravcu s. Levanjske Varoši, protiv Osječke udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ. Levnjsku Varoš neprijatelj je zauzeo 27. decembra.
- Na komunikaciji s. Ličko Petrovo Selo — Korenica (sada: Titova Korenica) jedinice 2. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ napale iz zasede nemačke dolove iz Korenice i posle kraće borbe prinudile ih na povlačenje u polazni garnizon.
- Oko 2000 ustaša upalo u s. Hruševac (kod Zagreba), gde su poklali 18 simpatizera NOP-a, zapalili 57 kuća i 100 drugih zgrada, a u logor oterali 70 lica, većinom staraca i žena.
- U Splitu, u organizaciji Kluba kulturnih radnika Dalmacije, otvorena izložba radova 28 umetnika-partizana. Izloženo je 106 radova s tematikom iz NOB-a.
24. decembar — Jedinice Karlovačke udarne brigade i udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo« 31. divizije NOVJ zauzele s. Domagović i s. Lazinu (kod Jastrebarskog), u kojima su se branili delovi 5. ustaškog bataljona. Neprijatelj je imao 59 mrtvih i ranjenih i 32 zarobljena, a brigade NOVJ — 3 mrtva i 9 ranjenih boraca. Zaplenjeno je: protivtenkovski top sa 71 granatom, 4 minobacača sa 707 mina, 7 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, 53 puške, 44.000 metaka i druga oprema.
25. decembar — Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku 8. korpus i 20. divizija NOVJ nazvani udarnim.
- U rejonu s. Kloštra i s. Prugovca (kod Koprivnice) delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije i ustaše napali 3. brigadu »Pavlek Mihovil Miškina« 32. divizije NOVJ. Brigada se, posle nekoliko napada i protivnapada, povukla u Grabrovcu (blizu Bjelovara).
27. decembar — Iz Karlovca, s. Zdenčine i s. Rečice otpočeo trodnevni napad delova nemačkog 1. rezervnog lovačkog puka. 30. i 5. ustaškog i domobranskog Rečičkog bataljona na jedinice Karlovačke udarne brigade i udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo« na području s. Bratine, s. Hasan-Brega 1 s. D. Kupčine (kod Jastrebarskog). Posle obostranih napada i protivnapada, pošto mu je osujećena namera da prodre na slobodnu teritoriju, neprijatelj se, zbog velikih gubitaka (410 mrtvih i ranjenih) povukao u polazne garnizone. Jedinice NOVJ su imale 54 mrtva i 118 ranjenih boraca.
- Delovi Zumberačke brigade 34. divizije NOVJ zauzeli s. Draganiće (kod Jastrebarskog), u kome su se branili domobranci i ustaše. Porušena je železnička stanica, kasarna, pruga na 20 mesta i 2 propusta.
- Kod s. Smoljanca (blizu Plitvičkih jezera) delovi 1. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ odbili napad ustaških snaga i naneli im gubitke od oko 12 mrtvih i mnogo više ranjenih vojnika.
- Kod s. Levanjske Varoši (blizu Đakova), u borbi protiv nemačkih vojnika i ustaša, poginuo komandant 12. udarne divizije NOVJ Milan Stanivuković, narodni heroj.
28. decembar — Otpočeo dvodnevni rad III zasedanja Oblasne skupštine NO odbora Dalmacije. Pošto je pročitana izveštaj o radu Oblasnog odbora, doneta je odluka o spajanju Okružnog NO odbora za srednju Dalmaciju i Okružnog NO odbora za srednjodalmatinsko otočje u jedan odbor: Okružni NO odbor za srednju Dalmaciju.
- Kod s. Grede (blizu Siska) delovi Turopoljsko-posavskog NOP odreda odbili napad nemačkih i ustaških snaga, sprečivši time pljačku i teror nad stanovništvom.
- Kod s. Sv. Tri Kralja (blizu Tuheljskih Toplica, kod Klanjca), u borbi protiv ustaša, poginuo komandant 1. bataljona Zagorskog NOP odreda Josif Jutriša Janko, narodni heroj.
- Kod s. Sodlarice i s. Turnašice (blizu Virovitice) delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije i ustaške snage napali 1. zagorsku NO brigadu i 3. brigadu »Pavlek Mihovil Miškina« 32. divizije NOVJ. Brigade su protivnapadom odbile neprijatelja, ali ih je on sledećeg dana prinudio da se povuku u s. Vukosavljevicu.

1944. decembar

SI,OVENIJA

decembar 1944.

10. decembar - U Skoplju 15. korpus NOVJ organizovao tronedeljni trupni oficirski kurs za komandire četa i vodova, da bi taj kadar osposobio za predstojeće borbe na sremskom frontu.
11. decembar — Pripremajući 15. korpus za upućivanje na sremski front, GS NOV i PO za Makedoniju dostavio mu formaciju jedinica (kako formirati divizije, brigade i druge jedinice).
15. decembar — U Skoplju održana prva konferencija AFZ-a za Makedoniju.
- Decembar p. p — U duhu naredbe GŠ NOV i PO za Makedoniju od 6. decembra 1944, rasformirana 15. makedonska NO brigada a njeno ljudstvo ušlo u sastav 7. makedonske NO brigade.
- U duhu naredbe GŠ NOV i PO za Makedoniju od 6. decembra 1944, rasformirana 18. makedonska NO brigade a njeno ljudstvo ušlo u sastav 3. makedonske NOU brigade.
- U duhu naredbe GŠ NOV i PO za Makedoniju od 5. decembra 1944. rasformirana 19. makedonska NO brigada a njeno ljudstvo ušlo u sastav 14. makedonske NO brigade (nazivane i Omladinskom brigadom Dimitar Vlahov*).
- Decembar d.p. — U Skoplju, po naređenju GŠ NOV i PO za Makedoniju, od dotadašnjeg 1. konjičkog divizionu i ljudstva koje je ranije služilo u konjičkim jedinicama, formirana 1. makedonska konjička brigada.
18. decembar — Pri CK KPM formirani partijski kursevi za članove partijskih komiteta.
20. decembar — U rejonu s. Desivojca (na Skopskoj Cmoj gori) 2. bataljon 17. makedonske NO brigade, posle vrlo teške noćne borbe protiv snaga balista, uz osetne gubitke, povukao se s položaja.
21. decembar — GS NOV i PO za Makedoniju, u vezi sa traženjem Operativnog štaba NOV i PO za Kosovo i Metohiju, naredio 41. diviziji NOVJ da u zajednici sa kosovsko-metohijskim jedinicama čisti područje Kačanika, Uroševca i Gnjilana od balista.
26. decembar — GS NOV i PO za Makedoniju izdao naredbu u kojoj precizira nadležnost sudskih organa u pogledu hapšenja i izricanja sudskih kazni.
25. decembar — U Skoplju otpočelo sa trodnevnom radom II vmredno zasjedanje ASNOM-a. kome je prisustvovao potpredsednik NKOJ-a F.dvard Kardelj. Izabrano je novo predsedništvo ASNOM-a.
31. decembar — U rejonu s. Žmuje — s. Gmine (na Skopskoj Crnoj gori) pri čišćenju terena. 16. makedonska NOU brigada 42. divizije NOVJ zarobila oko 500 balista (oko 200 njih sa oružjem je prišlo makedonskoj (šiptarskoj) NOU brigadi. Neprijatelj je imao oko 45 mrtvih. Zaplenjeno je: 650 pušaka, 19 p. mitraljeza, 3 mitraljeza, 2 minobacača. 1 top i druga ratna oprema. Brigada je imala 3 mrtva i 4 ranjena borca.
- Decembar — Izvršena reorganizacija GS NOV i PO za Makedoniju. Formirana su sledeća odeljenja: generalštabno, artiljerijsko, inžinjorijsko, motorizacijsko, vazduhoplovno, personalno, ekonomsko, sanitetsko, veterinarsko, sudsko i propagandno (neka ranije formirana odeljenja samo su reorganizovana).

SLOVENIJA

1. decembar — Iz garnizona Soštanja, s. Gorenja, s. Paške Vasi i Polzele jake nemačke vojne i policijske snage napale 2. slovenačku udarnu brigadu »Ljubo Serčer« i 13. slovenačku udarnu brigadu »Mirko Bračić« 14. udarne divizije NOVJ u rejonu s. Topolščice, s. Kloštara, s. Ogradnika i s. Gneča, s ciljem da se probiju na oslobođenu teritoriju Gornje savinjske doline. U žestokim bliskim borbama nemačke snage su odbačene u polazne garnizone.
2. decembar — U rejonu s. Gorenja i s. Soteske (kod Mozirja) 13. slovenačka udarna brigada »Mirko Bračić« 14. udarne divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv nemačkih vojnih i policijskih jedinica koje su iz Gorenja, uz artiljerijsku podršku, nadirale na slobodnu teritoriju. Brigada se zatim, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukla u rejon s. Lepe Njive (kod Mozirja).
- Iz garnizona Idrije, Žirija, s. Lucina, s. Gorenje Vasi i uporišta u dolini r. Bače jake snage nemačke 188. rezervne brdske divizije i 10. SS policijskog puka napale 31. diviziju NOVJ u rejonu s. Goropeka, Golog vrha, s. Oreheka i s. Zakriža (kod Cerkna). Posle trodnevnih borbi neprijatelj je prinuđen da se povuče u polazne garnizone.

3. decembar
- U rejonu s. Gneča. s. Sv. Antona i s. Skorna (kod Mozirja) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« i 13. slovenačka udarna brigada »Mirko Bračić« 14. udarne divizije NOVJ vodile oštre borbe protiv nemačkih snaga koje su nadirale iz garnizona Soštanja, s. Gorenja i s. Polzele. Posle dvočasovne borbe odbijene su nemačke snage iz Soštanja, dok se brigada Mirko Bračić . /bog nadmoćnosti neprijatelja, povukla od s. Gneča ka s. Brezju (kod Mozirja).
  - U s. Kovorju (kod Tržiča) Kokrški NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao belogardističko uporište jačine DO vojnika. Posle dvočasovne borbe on je uporište, miniranjem, porušio, ali ga nije zauzeo, jer je, zbog pomanjkanja municije, odustao od daljih napada.
  - U rejonu s. Razpotja (kod Idrije) 31. slovenačka brigada Janko Premrl Vojko 31. divizije NOVJ vodila oštru jednodnevnu borbu protiv nemačkih snaga koje su nadirale u dve kolone. Najzad, odbivši tri juriša, ona ih je odbacila u Idriju.
  - U rejonu s. Lajša (kod s. Gorenje Vasi) 7. slovenačka udarna brigada »France Prešern« 31. divizije NOVJ vodila višerasovnu borbu protiv nemačkih policijskih i žandarmerijskih snaga koje su nadirale iz s. Gorenje Vasi i s. Hotavlja, te ih najzad odbacila u polazne garnizone.
4. decembar
- Iz rejonu Gorice nemačka 71. pešadijska divizija prebačena u rejon Strasburga.
  - Iz Celja, Soštanja, Crne i Zelezne Kaple snage nemačkog 18. landesšicen puka i 18. brdskog lovačkog puka ;Trek' i delovi 13. 17. i 25. SS policijskog puka otpočeli opšti napad na oslobođenu teritoriju u Gornjoj savinjskoj dolini. Posle četverodnevne borbi jedinice 14. udarne divizije NOVJ povukle su se od komunikacija i, napuštajući frontalnu odbranu slobodne teritorije, iznenadnim napadima na pojedine kolone nanosile neprijatelju znatne gubitke.
  - U rejonu s. Zavodnja (kod Soštanja) 2. slovenačka udarna brigada Ljubo Sercer« 14. udarne divizije NOVJ vodila višerasovnu oštru borbu protiv nemačkih snaga koje su, uz artiljerijsku podršku, nadirale iz Soštanja. Odbivši tri juriša, ona se u večernjim časovima, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukla u rejon Kramarjev vrh — s. Kotnik — s. Skobir (na pl. Razboru).
  - U rejonu s. Slatine, s. Gneča i s. Skoma (kod Soštanja) 13. slovenačka udarna brigada »Mirko Bračić« 14. udarne divizije NOVJ vodila oštru borbu protiv jakih nemačkih snaga koje su nastojale da se probiju u pravcu s. Lepe Njive, te ih odbacila na polazne položaje.
5. decembar
- U rejonu s. Kolnik — s. Skobir (na pl. Razboru) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. udarne divizije NOVJ vodila oštru borbu protiv nemačkih kolona iz Soštanja i Slovenj-Gradeca, a zatim se, zbog većeg broja nepokretnih ranjenika, preko s. Stakna i pl. Smrekoveca povukla u rejon Podplanine (kod Ljubna).
6. decembar
- Iz s. Razdrtog (kod Postojne) 75 naoružanih Francuza prebegli iz sastava nemačke 188. rezervne brdske divizije i priključili se jedinicama NOVJ.
  - U rejonu s. Smihel — s. Prošeka — s. Sv. Urban (kod Mozirja) 13. slovenačka udarna brigada »Mirko Bračić« 14. udarne divizije NOVJ vodila oštru višerasovnu borbu protiv nemačkih snaga koje su iz Soštanja, s. Letuša i Braslovča nadirale ka Mozirju. Brigada se, zbog nadmoćnosti neprijatelja, delom snaga povukla u rejon s. Gostečnika (kod Mozirja), dok je na pravcu s. Letuš — Mozirje zadržala nemačke snage.
8. decembar
- U rejonu s. Krušnog Vrha i s. Luže (kod Trebnja) 11. slovenačka brigada Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodila višerasovnu blisku borbu protiv nemačko-domobrantskih snaga koje su, u više kolona, nadirale iz garnizona St. Vida (kod Stične). Brigada se zatim, zbog nadmoćnosti neprijateljskih snaga prebacila u rejon s. Liseca (kod Zužemberka).
9. decembar
- Po naređenju Štaba 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, 13 slovenačka udarna brigada »Mirko Bračić« 14. udarne divizije NOVJ napustila odbranu slobodne teritorije Gornje savinjske doline, pa se kod s. Smarjete (blizu Rimskih Toplica), posle petočasovne borbe, preko r. Savinje probila na područje s. Planine na Kozjanskom, kako bi napadima u tom rejonu primorala neprijatelja da povuče deo snaga iz Gornje savinjske doline.
10. decembar
- Kod s. Pilštanja Kozjanski NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije vodio četvoročasovnu borbu protiv nemačkih kolona iz s. Senova (kod Rajhenburga) i s. Buča (kod Sedlarjeva). Odred se, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukao na pl. Bohor posle čega su nemačke jedinice zaposlele s. Pilštanj, s. Jurklošter. s. Planinu i s. Kozje.

12. decembar — U s. Jurklošteru (kod Rimskih Toplica) 1. batalion Kozjanskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije izvršio demonstrativan napad na nemačku posadu. Snage na obezbedenju su razbile jaku nemačku kolonu koja je iz Sevnice nadirala u pomoć napadnutom garnizonu.
- Kod s. Govejeka 3. bataljon Iff. slovenačke brigade »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ razbio nemačke snage koje su nadirale iz Idrije i odbacio ih u dolinu r. Zirovnice.
14. decembar — Kod s. Stjaka (blizu Sežane) 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada 30. divizije NOVJ razbila jaku nemačku kolonu koja je nadirala iz Sežane. Zbog loga je nemačka posada napustila s. Stjak i povukla se u Sežanu.
- Između železničkih stanica Sentilj (kod Dravograda) i Ernovž (u Austriji) minersko-sabotažni vod Lackovog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije minirao prugu i srušio nemački vojni transport. Tom prilikom je poginulo oko 160 nemačkih vojnika.
15. decembar — Iz zatvora »Stari pisiker« u Celju 4 politička aktivista OF oslobodili 360 zatvorenika, među kojima se nalazio veći broj pripadnika OF koje su nemačke vlasti osudile na smrt.
16. decembar — U s. Planini (kod Sevnice) 13. slovenačka udarna brigada Mirko Bračić 14. udarne divizije NOVJ napala nemačku posadu. Kud je posadi pristiglo pojačanje iz sastava jedne ustaške čete, koje joj je, pod zaštitom magle, udarilo u leđa, slovenačka brigada se pod borbom povukla iz s. Planine ka s. Dolju, nanevši neprijatelju gubitke od oko 140 mrtvih.
17. decembar — Nemačke snage — 28. SS policijski puk i Nastavni bataljon divizije »Brandenburg« iz Kamnika i 13. i 17. SS policijski puk iz Zelezne Kaple (u Austriji) i Crne — sa jugozapada i severa otpočele napad na oslobođenu teritoriju Gornje savinjske doline. Posle višednevnih borbi duž drumova Crnelec — Gornji Grad i Luč« — Solčava nemačke snage su zauzele Liubno, Luče, Gornji Grad, Mozirje i Solčavu, a jedinice 4. operativne zone NOV i PO Slovenije povukle su se u planine. Borbe su vodene sve do 5. januara 1945.
- U s. Bistrici (blizu Maribora) četa Lackovog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije zauzela nemačko žand. rmer.isko uporište i u fabrici kože uništila sve mašine.
- U s. Suhoru (kod Metlike), naredbom GŠ NOV i PO Slovenije, od italijanskih boraca u jedinicama NOV i PO Slovenije formirana 24. brigada Fontano!-. Ona se. u sastavu 7. korpusa NOVJ. borila sve do završetka rata.
- III decembar — Kod varošice Rabelj (u Italiji) 3. bataljon 18. slovenačke (Bazoviške) udarne brigade 30. divizije NOVJ uništio sva postrojenja u rudniku olova. Zbog toga je eksploatacija rudnika obustavljena do kraja rata.
- U rejonu s. Gore (kod Slovenskih Konjica) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer- 14. udarne divizije NOVJ vodila oštru borbu protiv nemačkih snaga koje su nadirale sa pravca s. Spitaliča i s. Črešnice. Brigada se uveče. zbog nadmoćnosti nemačkih jedinica, preko s. Kraperka prebacila u s. Cerovcc (kod Grobelna).
- U s. Gorenjoj Vasi (kod Skofje Loke) 16. slovenačka brigada Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ napala nemačko-belogardističku posadu, razmeštenu u 6 otpornih tačaka. Brigada je 20. decembra, posle dvodnevni uličnih borbi, zbog prodora tenkova iz Skofje Loke odustala od daljih napada. Ostale jedinice 31. divizije, na obezbedenju u pravcu s. Žirija, s. Rovta. s. Crnog Vrha i Skofje Loke. vodile su uspešne borbe protiv nemačkih snaga koje su nadirale u pomoć posadi Gorenje Vasi, ali zbog nedostatka protivtenkovskog oružja nisu mogle spretiti prodor tenkova iz Skofje Loke.
- II, decembar — U rejonu s. Ceroveca i s. Lekmarja (kod Grobelna) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. udarne divizije NOVJ vodila višečasovnu oštru borbu protiv jake nemačke kolone iz s. Šmarja pri Jelšah i odbacila je u pravcu s. Zibike (kod Rogaske Slatine).
- Iz Gorice, Trsta, Postojne i Idrije delovi nemačke 188. rezervne brdske divizije, italijanske divizije »San Marko« i nemačkog 10. SS policijskog puka, četnici i slovenački domobrani napali jedinice 30. divizije NOVJ na oslobođenoj teritoriji u širem rejonu Trnovskog gozda. U oštrim borbama do 5. januara 1945. kod s. Trnova, s. Lokava, s. Tribuše, s. Cepovana, s. Lokoveea i na Šentviškoj gori, snage 30. i 31. divizije NOVJ su primorale neprijatelja da se povuče u polazne garnizone.

20. decembar — U rejonu s. Otlice (kod Ajdovščine) 17 slovenačka brigada Simon Gregorčič 30. divizije NOVJ vodila oštre borbe protiv normičko-četničkih snaga koje su u Postojne, preko s. Cola Tiadirale ka Trnovskom gozdu. Brigada se sutradan, zbog nadmoćnosti neprijateljskih snaga povukla u rejon s. Mrzle Rupe (kod Idrije), navevši neprijatelju znatne gubitke.
21. decembar — U rejonu s. Hakovoča (kod Grobelna) 2 slovenačka udarna brigada •Ljubo Serčer• 14. udarne divizije NOVJ vodila oštru tročasovnu borbu protiv nemačkih snaga koje su nadirale iz Grobelna i St. Jurija. Brigada se, zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukla ka s. Lekmarju, a uveče se prebacila u rejon s. Gora (kod Slovenskih Konjica).
- 21/22. decembar — U Corknom održana pokrajinska konferenciju Saveza slovenačke omladine i italijanske antifašističke omladine. Učestvovalo je 40 delegata, među kojima 12 delegata iz italijanske partizansko divizije Garibaldi Natizone
22. decembar — Da bi smanjila pritisak nemačkih snaga na jedinice 30. divizije NOVJ u rejonu Trnovskog gozda. 31. divizija NOVJ, na povratku iz Goronjske. napala nemačko-domobranske garnizone Veharše, Idriju i Spodnju Idriju i primorala nemačke snage da izvuku deo jedinica iz borbenog područja na Trnovskom gozdu i pojačaju posade u Idriji i Spodnjoj Idriji.
- Naredbom Štaba 4. operativne zone NOV i PO Sloveniji ukinuta Komanda Gornjeg savinjskog vojnog područja i Komanda Kamniško-zasavskog vojnog područja, a umesto njih obrazovana Komanda Kamiliško-savinjskog vojnog područja
23. decembar — U s. Čepovanu (kod Gorice) 1. bataljon 19. slovenačke brigade Srečko Kosovel 30. divizije NOVJ napao nemačku posadu i snažnim jurišem odbacio je u donji deo sela. Zbog brze intervencije jakih neprijateljskih snaga iz s. Tjkoveca i s. Cigara, bataljon se povukao iz s. Čepovana, ali je stalnim vatrenim uznemiravanjem prisudio nemačke jedinice da se u zoru povuku ka s. Grgaru
- U rejonu s. Cerkljanski Vrh — s. Ravne - s. Razpotje (kod Cerkna) 11. slovenačka brigada -Janko Premrl Vojko 31. divizije NOV-t napala jaču nemačku kolonu koja je iz Idrije nadirala u pravcu Cerkna. Neprijatelj je, uz znatne gubitke, odbačen u polazni garnizon.
24. decembar — Na povratku iz Dolenjske u Štajersku. (5 slovenačka udarna brigada Slavko Slanđer• i 11. slovenačka udarna brigada Miloš Zidanšek 4. operativne zone NOV i PO Slovenije prešle r. Savu između s. Jevnice i s. Kresnica (kod Litije) i stigle u s. Slivno i s. Vače.
- između s. Vipave i St. Vida 4. bataljon 11. slovenačke (Bazoviške) udarne brigade 30. divizije NOVJ napao nemačku motorizovanu kolonu od 15 kamiona i naneo joj znatne gubitke u ljudstvu i materijalu.
25. decembar — U rejonu s. Vrščeva i s. Otaleža bataljon 10. slovenačke brigade Janko Premrl Vojko• i Udarna četa 31. divizije NOVJ napali i razbili nemačku policijsku kolonu koja je iz Idrije nadirala u pravcu s. Zelina. Razbijeni delovi su se utvrdili u kućama u s. Vrščevu. iz kojih su pružali otpor do 27. decembra, kada su uspjeli da preko r. Idrije i s. Masore prebace u Idriju.
- U s. Nemcima (kod Trnova) dolovi 10. slovenačke brigade Srečko Kosovel 30. divizije NOVJ napali nemačku posadu. Posle petočasovne borbe, kada im je jaka nemačko-italijanska kolona iz Trnova udarila u leđa. oni su se povukli ka s. Iolcama.
26. decembar — U rejonu s. Lokava (na pl. Trnovskom gozdu) 19. Slovenačka brigada Srečko Kosovel• i Ruski bataljon 18. slovenačke (Bazoviške) udarne brigade 30. divizije NOVJ vodili ceo dan oštru borbu protiv jakih nemačko-italijanskih snaga iz Trnova koje su napadale uz podršku artiljerije. Neprijatelj je najzad zaposeo s. Lokve.
- Između s. Velikih Zabija i s. Planine (kod Ajdovščine) 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada 30. divizije NOV.I napala nemnačko-italijanske snage i posle kraće borbe odbacila ih u Ajdovščinu.
- U rejon s. Čepovana (kod Nove Gorice) stigla 3. slovenačka udarna brigada Ivan Gradnik; 31. divizije NOV.I, kako bi pojačala odbranu slobodne teritorije. Brigada je napala jaku nemačku kolonu iz s. Grgara i posle oštre borbe odbacila je ka s. Lokve i s. Grgaru.
- Posle kraćeg prekida, nemačke snage iz sastava 13. 17. i 28. SS policijskog puka i 18. brdskog lovačkog puka 'Trek', iz uspostavljenih uporišta s. Ljubna, - Luča, s. Solčave, s. Gornjeg Grada, s. Soštanjo i s. Crne (u Gornjoj savinjskoj dolini), otpočele napade na jedinice 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, a snage 18. landes-

- šicen puka napale Kozjanski NOP odred i 2. slovenačku udarnu brigadu »Ljubo Serčer« 14. udarne divizije NOVJ u rejonu Kozjanskog. Borbe su trajale do 5. januara 1945.
27. decembar — U rejonu s. Podvolovljeka (kod Kamnika) 1. slovenačka udarna brigada Tone Tomšič« 14. udarne divizije NOVJ vodila viščasovnu oštru borbu protiv nemačkih snaga koje su nadirale iz s. Luča i odbacila ih u polazni garnizon.
- U rejonu s. Lažne (kod Cepovana) 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ vodila viščasovnu borbu protiv nemačkih snaga koje su nadirale sa pravca s. Lokava, a zatim se, ispred nadmoćnog neprijatelja, povukla u rejon pl. Kobilica — s. Podčepovan — s. Vrše (kod Cepovana), zatvarajući pravac prema s. Dolenjoj Trebuši.
28. decembar — U rejonu s. Malih Lažna (na pl. Trnovskom gozdu) 19. slovenačka brigada »Srečko Kosovel« 30. divizije NOVJ vodila viščasovnu borbu protiv nemačkih snaga koje su nastojale da se iz s. Lokava i s. Nemača probiju ka s. Predmeji. Neprijatelj je odbačen na polazne položaje.
- U rejonu s. Kobilice, s. Dola i pl. Koprivjiika (kod Cepovana) 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ vodila borbu protiv nemačkih snaga koje su preko s. Lokoveca i s. Lokava nadirale ka Čepovanu. Brigada se pred večer, zbog nadmoćnosti nemačkih jedinica, povukla ka s. Dolenjoj Trebuši i s. Zabrđu (na Banjskoj planoti).
- Kod s. Krtine (blizu Domžala) 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije upala u nemačku zasedu. Posle viščasovne borbe deo snaga se probio ka s. Lašni (kod Kamnika), a ostatak se posle dvodnevnih borbi prebacio na pl. Meninu.
29. decembar — Između ž. st. Ponikve i ž. st. Dobovec (na pruzi Celje — Maribor) 13. slovenačka udarna brigada Mirko Bračić 14. udarne divizije NOVJ uništila nemački transportni voz, zaplenivši veće količine materijala i opreme. Zarobljeno je 6 sprovoznika voza, a broj poginulih nije utvrđen.
- U rejonu prevoja Kobilice (kod Cepovana) 2. bataljon 19. slovenačke brigade »Srečko Kosovel« 30. divizije NOVJ vodio tiaoasovnu borbu protiv nemačkih snaga koje su iz Cepovana nadirale ka Dolenjoj Trebuši. Bataljon se ispred nadmoćnog neprijatelja povukao u pravcu s. Vojsko.
30. decembar — U rejonu s. Lazeca i s. Straže bataljon IG. slovenačke brigade »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ napao jaču nemačku kolonu koja je iz Idrije nadirala ka s. Zelinu. Posle viščasovne borbe neprijatelj se razbijen, preko s. Masore, povukao u Idriju.
- Nemačke snage napustile uporišta na pl. Banjskoj planoti i povukle se u s. Grgar (kod Nove Gorice).
31. decembar — U rejonu s. Olliec i s. Cola (kod Ajdovščine) 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada 30. divizije NOVJ vodila oširu borbu protiv nemačko-četničkih snaga koje su iz Cola nadirale ka Predmeji. Posle više uzastopnih obostranih juriša ona ih je odbacila ka Colu, nanevši im gubitke od 20 mrtvih i 30 ranjenih.

SRBIJA

1. decembar — Posle dvodnevnih borbi na prostoriji s. Premeće — s. Loznica (kod Čačka) jedinice G. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ razbile četnički 2. ravnogorski korpus. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i 30 zarobljenih. Zaplenjeno: p. mitraljez, 10 pušaka, oko 70.000 metaka, automobil i 30 kola raznog materijala. Brigada je imala 1 poginulog i 3 ranjena borca.
- Na liniji s. Miokovci — s. Ljubić (kod Čačka) jedinice 2. krajiške udarne brigade 17. udarne divizije NOVJ napale nemačke položaje. Posle petočasovne oštre borbe one su se povukle na polazni položaj. U borbi je poginulo i ranjeno oko 50 neprijateljskih vojnika, a jedinice NOVJ imale su 11 mrtvih, 45 ranjenih i 12 nestalih boraca.
- Na liniji Veliko brdo — Gradina — Tlima (kod Guče) jedinice 16. srpske brigade 25. divizije NOVJ napale četničku Dragačevsku brigadu i, posle oštre borbe, odbacile je ka tvanjicL Poginulo je 28 a zarobljeno 6 četnika. Zaplenjeno: minobacač, automobil, kola sa hranom i nekoliko pušaka. Brigada je imala 1 poginulog i 4 ranjena borca.
- U s. Rosuljevu (kod Ljubovije) jedinice 1. bataljona 24. srpske udarne brigade 45. divizije NOVJ iz zasede uništile 4 nemačka kamiona i 1 automobil i ubile 35 vojnika i oficira.

- U Novom Sadu, na velikom zboru građana, izabran Gradski odbor JNOF-a za Novi Sad.
  - Iz s. Rujišta (kod Kos. Mitrovice) delovi 10. srpske brigade 22. divizije NOVJ, posle kraće borbe, proterali delove četničkog 2. kosovskog korpusa. Ranjeno je 7 a zarobljena su 23 četnika, dok je 10. brigada imala 1 ranjenog borca. Zaplenjeno: p. mitraljez sa G okvira, 12 pušaka, 530 metaka i 7 bombi.
- 1/2. decembar*
- Dva bataljona 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napala na oko 600 nemačkih vojnika na položajima Ravna gora — Alin breg (kod Prijepolja) i uspela da zauzmu Ravnu goru. Neprijatelj je imao oko 40 mrtvih i ranjenih, a zaplenjena su 2 p. mitraljeza Gubici bataljona 5. brigade: 1 poginuo i 3 ranjena borca.
- 2. decembar*
- Kod s. Vrbice i Vrbičkog potoka, u pokretu od Gnjilana ka Janjevu, delovi 46. divizije NOVJ sukobili se sa oko 300 balista. Posle duže borbe neprijatelj je prinuđen na povlačenje ka obližnjim selima Godimiju i Plitkoviću. Gubici delova 46. divizije: 5 poginulih i 10 ranjenih boraca i neprijateljski nisu utvrđeni. Zarobljen je 1 balist.
  - Iz Beograda stigla na sremski Iront 5. udarna divizija NOVJ.
- 2/3. decembar*
- Jedinice 2. proleterske udarne divizije, uz sadejstvo 23. i 25. udarne divizije NOVJ, posle trodnevnih oštrih borbi protiv nemačke 104. lovačke divizije oslobodile Čačak. Neprijatelj je imao 250 mrtvih i 150 zarobljenih. Zaplenjeno: 2 minobacača. 10 p. mitraljeza. 100 pušaka, 6 kamiona. 10 motocikla i dosta druge opreme. Jedinice NOVJ su imale 4 poginula i 11 ranjenih boraca.
  - Na liniji Turijak — Goveđak (kod Sjenice) jedinice 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napale nemačku motorizovanu kolonu. U tročasovnoj borbi one su uništile oko 200 kamiona i kola s raznim materijalom i zaplenile minobacač. G p. mitraljeza, automat, 5 pištolja i dosta drugog oružja, municije i opreme. Brigada je imala 1 poginulog i 2 ranjena borca.
- 3. decembar*
- Jedinice 25. udarne divizije NOVJ oslobodile Arilje i Ivanjicu.
  - Jedinice 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ otpočele napad na neprijateljske položaje na liniji Ilok — s. Erdevik — s. Martinci. U žilavim borbama, vršeci protivnapad, neprijatelj je uspeo da zadrži svoje položaje, ali se sledećeg dana — zbog proboja 1. proleterske udarne divizije NOVJ na pravcu k. 134 (kod Erdevika) i njenog izbijanja na put s. Erdevik — s. Ljuba kao i zbog zauzimanja s. Erdevika od strane 11. udarne divizije — morao povući na celom frontu, pretrpevši osetne gubitke u ljudstvu i materijalu. Prema nepotpunim podacima, jedinice 1. proleterskog udarnog korpusa imale su 75 poginulih i 160 ranjenih boraca.
  - Kod s. Markovice (blizu Čačka) 16. srpska brigada 25. udarne divizije NOVJ vodila jaku borbu protiv nemačkih snaga i pred noć ih odbacila ka pl. Ovčaru. Poginulo je 8 nemačkih vojnika, a 16. brigada je imala 4 mrtva i 12 ranjenih boraca.
  - Jedinice 27. srpske brigade 46. divizije NOVJ i 2 kosovsko-metohijske NO brigade, uz sadejstvo jedne baterije topova, posle oštrih borbi uspele da iz Uroševca prote-
raju oko 2000 balista koji su, prethodnog dana, upali u grad sa pravca Kačanika i Gnjilana. Balisti su odbačeni ka pl. Zegovcu. uz gubitke od oko 200 poginulih.
  - Na komunikaciji Požega — Užice (sada: Titovo Užice) — Ljubovija jedinice 45. divizije NOVJ, uz sadejstvo delova Užičkog NOP odreda, ubile 214 nemačkih vojnika i uništile 15 kamiona i 1 automobil.
  - U pošumljenom predelu zvanom Poljana (između s. Vizića i s. Erdevika, kod Iloka), u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo komandant 8. crnogorske udarne brigade major Savo Mašković, narodni heroj.
  - U Ivanjici formiran SK KPJ za srez moravički.
- 3/4. decembar*
- Na Kadinjači, u s. Dubu i u s. Kostojevićima (kod Titovog Užica) 24. srpska udarna brigada 45. divizije NOVJ vodila borbu protiv nemačkih snaga koje su se povlačile iz Užica ka Ljuboviji.
- 4. decembar*
- Kod s. Virova (blizu Arilja) i s. Krstača (kod Guče) jedinice 16. srpske brigade 25. udarne divizije i 6. srpske udarne brigade 2. proleterske udarne divizije NOVJ vodile borbu protiv oko 600 nemačkih vojnika koji su štitili povlačenje glavnine od Čačka ka Užicu (sada: Titovo Užice). Neprijatelj je imao 25 mrtvih, a jedinice NOVJ — 11 poginulih i 41 ranjenog borca.
  - Iz s. Rogačice i s. Duba oko 3.000 nemačkih vojnika izvršilo napad ka s. Vardi (kod Titovog Užica). Posle oštre borbe protiv jedinica 24. srpske udarne brigade 45. divi-

zije NOVJ i Užičkog NOP odreda, koje su zatvarale ovaj pravac, neprijatelj je ovladao Jelovom gorom i s. Vardom.

— U Paraćinu izabran SNO odbor.

5. decembar — Nadirući za odsiupajućim neprijateljskim snagama, jedinice 1. proleterskog udarnog korpusa NOVJ oslobodile sela: Martince, Kuzrnin, Kukujevce, Višnjicevo, Morović i Adaševce, kao i Sid, a sutradan i sela Vašicu. Batrovce i Lipovac. Neprijateljski gubici u ljudstvu i materijalu bili su znatni a zaplenjeno je: 1 tenk. 17 topova, 2 minobacača, 80 automatskih oruđa, 7 kamiona, 2 motocikla, 8 radio-stanica i dosta druge opreme i municije. Jedinice 1. korpusa su imale 161 poginulog i 481 ranjenog borca.
- Jedinice 17. udarne divizije NOVJ izvršile protivnapad na oko 3.000 nemačkih vojnika koji su prethodnog dana izbili na prostoriju s. Varda — Jelova gora (kod Titovog Užica). Posle oštre borbe odbacile su ih na komunikaciju Užice — Bajina Bašta. Neprijatelj je imao 130 mrtvih i 30 zarobljenih, a jedinice NOVJ 5 mrtvih i 42 ranjena.
- Na Krstaču (kod Požege) jedan nemački pešadijski puk napao položaje 16. i 18. srpske brigade 25. divizije NOVJ i u oštroj borbi zauzeo Krslac, razbivši 3. bataljon 16. srpske brigade i 2. bataljon 18. srpske brigade.
7. decembar — Jedinice 1. proleterske udarne divizije NOVJ. posle žestokih noćnih borbi, oslobodile s. Tovarnik (kod Sida). U tim borbama poginuo je, između ostalih, vršilac dužnosti komandanta bataljona u 3. proleterskoj krajiškoj udarnoj brigadi Mile Lati-novih, narodni heroj.
8. decembar — Na položaju Zlatarsko brdo — s. Halinovići (kod Sjenice) jedinice 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ napale na oko 800 nemačkih vojnika i uspele da zauzmu deo neprijateljskog položaja. U toj borbi neprijatelj je imao oko 60 mrtvih i ranjenih, a zaplenjena su: 2 p. mitraljeza, 4 automata, 3 pištolja i dosta drugog materijala. Brigada je imala 2 poginula i 7 ranjenih boraca.
9. decembar — U Jagodini (sada: Svetozarevo). na skupštini sreza beličkog, izabran SNO odbor.
- 9/10. decembar — Dva bataljona 24. srpske udarne brigade 45. divizije i jedan bataljon 14. srpske udarne brigade 23. udarne divizije NOVJ napali Ljuboviju, koju su branili delovi nemačke 7. SS divizije 'Princ Eugen'. Napad nije uspeo, jer se neprijatelj uporno branio sa dobro utvrđenih položaja.
10. decembar — U Novom Sadu otpočela I pokrajinska konferencija JNOF-a Vojvodine. Trajala je tri dana. Izabrano je najviše političko telo Vojvodine: Izvršni odbor JNOF-a, sa predstavnicima Srema. Bačke, Banata i Baranje.
11. decembar — U rejonu Ljubovije jedinice 23. udarne divizije NOVJ ponovo napale delove nemačke 7. SS divizije 'Princ Eugen'. Napad nije uspeo, jer se neprijatelj uporno branio u želji da očuva mostobran na desnoj obali r. Drine radi izvlačenja svojih snaga iz rejona Užica (sada: Titovo Užice)
12. decembar — Jedinice 2. proleterske udarne divizije i delovi 18. srpske brigade 25. divizije NOVJ oslobodili Požegu posle dvodnevni borbi na padinama Blagaja i Krstača i na prilazima gradu protiv zaštitnih delova nemačkog 34. armijskog korpusa Nemačke jedinice su se povukle ka Užicu (sada: Titovo Užice).
12. decembar — U Kosovskoj Mitrovici. po odluci Operativnog Štaba NOV i PO za Kosovo i Metohiju. od dotadašnjeg Ibarskog NOP odreda i novih boraca formirana 6. kosovsko-metohijska NO brigada.
- 13/14. decembar — Na položaju s. Halinovići — Zlatarsko brdo — s. D. Goračići (kod Sjenice) jedinice 5. sandžačke udarne brigade 37. udarne divizije NOVJ izvršile neuspeo napad na nemačke snage. Neprijatelj je imao 45 mrtvih i više ranjenih, a jedinice NOVJ — 2 poginula i 6 ranjenih boraca. Zaplenjen je mitraljez, p. mitraljez, pištolj i 3.000 metaka.
14. decembar — Posle oštarih dvodnevni borbi na liniji Devino brdo — Breza — Dubnica (kod Sjenice) jedinice 22. udarne divizije NOVJ oslobodile Sjenicu, a nemačku brigadu »Angermiler« odbacile ka Prijepolju.
15. decembar — Kod s. Badovinaca 1 s. Balaluna (između Bijeljine i Bogatića) 17. udarna divizija i 17. udarna brigada 28. udarne divizije Južne operativne grupe NOVJ otpočele prebavljanje preko r. Drine u istočnu Bosnu (a završile do 17. decembra).

- Posle četverodnevni borbi 23. udarna divizija NOVJ zauzela mostobran nemačke 7. SS divizije Princ Engen kod Ljubovije. Neprijatelj se povukao u pravcu Zvornika.
- 11. decembar* — Jedinice 2. proleterske udarne divizije NOVJ i Užičkog NOP odreda oslobodile Užice (sada: Titovo Užice) posle borbe na prilazima gradu protiv zaštitnica nemačke 101. lovačke divizije. Neprijatelj se, uz gubitke od 8J mrtvih i oko 200 ranjenih, povukao u pravcu Višegrada. Gubici jedinica NOVJ: 5 mrtvih i 20 ranjenih boraca.
  - U Novom Sadu formirana Artiljerijska brigada 36. udarne divizije NOVJ.
  - U Arilju formirano Povereništvo KPJ za srez ariljski.
- 17/18. decembar* — U rejonu Kurjačice 45. divizija Južne operativne grupe NOV.T otpočela prebacivanje preko r. Drine u istočnu Bosnu (a završila 20. decembra).
- 18. decembar* — Deveta, 10. i 13. vojvodanska NOU brigada, preimenovane u 1, 2. i 3. brigadu Korpusa narodne odbrane i Ušle u sastav 7. divizije KNOJ-a.
- 19. decembar* — Kod Ljubovije 23. udarna divizija Južne operativne grupe divizija NOVJ otpočela prebacivanje preko r. Drine u istočnu Bosnu (a navršila 20. decembra).
- 20. decembar* — U Istoku (kod Peći), od dotadašnjeg Istočkog NOP odreda 1 novih boraca, formirana 8. kosovsko-metohijska NO brigada.
  - U Srem. Mitrovici formirana Artiljerijska brigada 21. udarne divizije NOVJ.
  - U Jagodini (sada: Svetozarevo). na skupštini okruga pomoravskog, izabran ONC odbor.
  - U oslobođenom Beogradu Narodno pozorište otvorilo sezonu premijerom 'Najezde od sovjetskog pisca Leonida Leonova.
- 20/21. decembar* — U Rejonu s. Vručevaca i s. Ogušta (blizu Gnjilana) iznenada napale jake snage balista dva bataljona 8. makedonske NO brigade i dva bataljona 17. makedonske NO brigade. Posle teške noćne borbe bataljoni su se povukli za Gnjilane.
- 23. decembar* — GS NOV i PO za Makedoniju naredio 15 korpusu NOVJ: da 41. i 42. udarna divizija, u sadojstvu s kosovsko-metohijskim jedinicama, preduzmu čišćenje i uništavanje balista na prostoriji između Preševa, Bujanovca i Gnjilana. Slab korpusa je istog dana naredio 41 i 42. diviziji da izvrše taj zadatak

Na jedinice 8. i 17. makedonske NO brigade i jedan bataljon 5 kosovsko-metohijske NO brigade u Gnjilanu napale jake snage balista i manji broj četnika. Posle tročasovnih uličnih borbi balisti su proterani iz grada. Goneći neprijatelja jedinice NOV.T oslobodile su sela Mališevo i Silovce.
- 24. decembar* — Jedinice 1. kosovsko-metohijske NOU brigade otjiočele pokret iz Peći u pravcu Drenke radi čišćenja toga kraja od preostalih odmetnika.
- 25. decembar* — Kod s. Hutoša (blizu Priboja), posle dvodnevni borbi protiv dva nemačka bataljona, jedinice 5. sandžačke udarne brigade 37 udarne divizije NOVJ odbacile neprijatelja ka Priboju, nanevši mu gubitke od 75 mrtvih i ranjenih. Brigada je imala 3 poginula i 5 ranjenih boraca.

Između Bujanovca i Gnjilana, čisteći teren od balista, 41. divizija NOVJ zaplenila oko 450 pušaka, 6 mitraljeza i drugu ratnu opremu i nanela neprijatelju gubitke od preko 100 mrtvih.

  - Prema naredbi Operativnog štaba NOV i PO za Kosovo i Metohiju od 20. decembra, formirane komande pečkog, prizrenskog, uroševačkog, prištinskog i kosovsko-mitrovačkog vojnog područja.
- 27. decembar* — Kod Zvornika 25. divizija Južne operativne grupe NOVJ otpočela prelaz preko r. Drine. Prelaz je završen sutradan, čime je završeno prebacivanje Južne operativne grupe NOVJ (17, 23, 25, 28. i 45. divizije) iz Srbije u istočnu Bosnu.
  - U rejonu Gnjilana jedinice 5. kosovsko-metohijske NO brigade vodile borbu protiv balista, razbile ih i nanele im gubitke od 35 poginulih.
  - U Novom Sadu, u prisustvu preko 900 delegata iz Srema, Bučke, Banata i Baranje, otvoren I kongres Antifašističke omladine Vojvodine. Kongres je trajao do 31. decembra. Na njemu je doneta rezolucija u kojoj se kaže: upućivati sposobne mladiće u NOVJ, ulagati napore u obnovu zemlje, jačati bratstvo i jedinstvo naroda Jugoslavije.

- 30. decembar* — U s. Slavniku (kod Lebana) formiran Kosovski partizanski bataljon.
- 31. decevibar* — U s. Kiš-Canju (u Mađarskoj), od pripadnika mađarske nacionalne manjine iz Vojvodine, formirana 15. vojvodanska NOU brigada išandor Petefi.
- Decembar* — U Uroševu formiran Gradski NO odbor, čiji su odbornici izabrani na skupovima građana.

DOGAĐAJI OPŠTEG KARAKTERA

1. januar — Po naređenju VS NOV i POJ formirane 1, 2. i 3. armija NOVJ. U sastav 1. armije su ušle: 1. proleterska udarna i 6. proleterska divizija »Nikola Tesla«, 5, 11. i 21. udarna divizija i Konjička brigada; u sastav 2. armije: 17, 23, 25, 28. i 45. divizija; u sastav 3. armije: 1(1, 3(1. i 51. udarna divizija NOVJ. U operativnom pogledu pod komandu Štaba 3. armije NOVJ stavljeni su ti. i 10. korpus NOV.) a pod komandu Štaba 2. armije 3. korpus NOVJ.
2. januar — U Moskvu stigla delegacija vlade Mađarske u cilju pregovora o primirju sa vladama SAD, V. Britanije i SSSR-a. (Pregovori su završeni 20. januara potpisivanjem ugovora o primirju.)
— U Mađarskoj nemačke snage otpočele šestodnevnu protivofanzivu u pravcu Esterгона.
3. januar — U Atini obrazovana grčka koaliciona vlada sa generalom Nikolasom Plastirasom na čelu.
4. januar — Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil upulio kralju Petru II Karadorđeviću pismeni zahtev da bez odlaganja prizna Beogradski sporazum (sporazum Tito — Subašić od 2.XI 1944. god.)
5. januar — U Novom Sadu, po naređenju Štaba vazduhoplovstva NOVJ. formirani štabovi 11. vazduhoplovne (lovačke) divizije i 42. vazduhoplovne (jurlšne) divizije. U sastav 11. divizije ušla su tri puka lovaca .Tak: (111. 112. i 113. puk), a u sastav 42. divizije tri puka -11-2* (421, 422. i 423. puk).
— Vlada SSSR-a priznala privremenu poljsku vladu u Lublinu.
— Po naređenju VS NOV i POJ 2. dalmatinska proleterska udarna brigada Primorske operativne grupe ušla u sastav 9 udarne divizije NOV.T.
- (i januar — Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito i šef britanske vojne misije general Ficroj Maklln sklopili ugovor o uspostavljanju vazduhoplovne baze u okolini Zadra za potrebe savezničkog vazduhoplovstva, a u cilju pomoći NOV.T u borbi protiv nemačkih snaga.
— U Grčkoj snage ELAS-a evakuisale gradove Atinu i Pirej.
7. januar — Odlukom Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije osnovan Državni izdavački zavod DFJ.
8. januar — U Londonu predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil primio predsednika izbegličke vlade kraljevine Jugoslavije Ivana Subašića.
10. januar — Po naređenju VŠ NOV i POJ u Nišu formirana 5 divizija KNOJ-a.
11. januar — Na inicijativu KPT formiran Akcioni odbor Jedinštenih radničkih i nameštaničkih sindikata sa zadatkom da pripremi zemaljski kongres sindikata Jugoslavije.
— Kralj Petar II Karadorđević održao sastanak sa predstavnicima političkih stranaka u emigraciji: ispitivana mogućnost stvaranja nove vlade i izdat proglas o odbacivanju sporazuma Tito — Subašić od 2.XI 1944. godine.
— Komandant britanskih trupa u Grčkoj general Skobi i predstavnik ELAS-a potpisali u Atini primirje, Prekid neprijateljstva utvrđen je za ponoć 15. januara, kada je i završen građanski rat u Grčkoj.
12. januar — U južnoj Poljskoj, s mostobrana na r. Visli, otpočela velika ofanziva 1. ukrajinskog i 1. beloruskog fronta Crvene armije
14. januar — Sa desne obale r. Nareva (sev. od Varšave) otpočela ofanziva 2. i 3. beloruskog fronta Crvene armije u pravcu istočne Pruske.

- U Beogradu osnovan Sveslovenski komitet po ugledu na slične komitete u drugim slovenskim zemljama.
- 16. januar
  - Jedinice američke 12. grupe armija slomile nemačku ofanzivu u pl. Ardenima. Nemačke snage su pretrpele gubitke od 120.000 vojnika, a uništeno je ili zaplenjeno 600 tenkova i 1620 aviona.
  - Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije uputio zahtev Savezničkom savetu za primirje sa Italijom da se plovni objekti jugoslovenske Kraljevske ratne mornarice iz italijanskih luka stave na raspolaganje NOVJ
- 17. januar
  - Vlada V. Britanije odbacila predlog kralja Petra II Karađorđevića: da svu zakonodavnu vlast vrši izbeglička vlada u Londonu, kao uslov priznavanja sporazuma Tito — Subašić od 2. novembra 1944.
  - Jedinice 1. beloruskog fronta Crvene armije oslobodile Varšavu, glavni grad Poljske.
- 18. januar
  - Izbeglička vlada kraljevine Jugoslavije resila da na sebe preuzme kraljevsku vlast ukoliko kralj ne prihvati predloženo namesništvo.
  - Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil održao u Parlamentu govor o britanskoj politici prema Italiji, Jugoslaviji i Grčkoj.
  - Po naređenju Vrhovnog štaba NOV i POJ 2. proleterska udarna divizija pristigla iz Beograda na širu prostoriju Iloka radi ojačanja 1. armije NOVJ.
- 19. januar
  - Kralj Petar II Karađorđević primio vladinu delegaciju (predvodio je predsednik vlade Ivan Subašić). Ona je zahtevala da kralj jasno odgovori da li prihvata regenstvo ili ne. Kralj je, kao uslov priznanja sporazuma Tito — Subašić, zatražio pravo da sam izabere namesnike i da emigrantske građanske grupe u Londonu same odaberu svoje predstavnike za buduću Narodnu skupštinu.
  - Jedinice Crvene armije zauzele gradove Krakov i Lođ (u Poljskoj).
- 20. januar
  - U Moskvi predstavnici vlada SAD, SSSR i V. Britanije potpisali primirje sa vladom Mađarske
- 21. januar
  - Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito postavio energičan zahtev izbegličkoj vladi: da prekine svaka pogadanja s kraljem Petrom II Karađorđevićem oko sporazuma Tito — Subašić (od 2.XI 1944. godine) i da se vrati u zemlju.
  - Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdan naređenje o mobilizaciji izvesnog broja obveznika od 18 do 45 godina, kao i o izboru dobrovoljaca, rođenih 1928. i 1929. god., za službu u protivavionskim jedinicama NOVJ.
- 22. januar
  - Kralj Petar II Karađorđević obavestio predstavnike štampe da je otkazao poverenje dr Ivanu Subašiću i da je odlučio da raspusti vladu i da sam stupi u direktnu vezu s maršalom Titom.
  - Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil obavestio kralja Petra II Karađorđevića da će priznati jedinstvenu jugoslovensku vladu, obrazovanu na osnovu sporazuma od 2. novembra, iako kralj ne prihvati listu namesništva.
  - Jedinice Crvene armije izbile na r. Odru između Vroclava i Opelna u Poljskoj.
- 23. januar
  - Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil pozvao izbegličku vladu Kraljevine Jugoslavije da se vrati u zemlju i da nastavi sprovođenje Beogradskog sporazuma. (Time je osujećen pokušaj kralja Petra II Karađorđevića da prinudi vladu da podnese ostavku.)
  - U Beogradu održanu zemaljska konferencija Jedinstvenih radničkih i nameštaničkih sindikata Jugoslavije: tajnim glasanjem izabran Glavni odbor sindikata, donesena odluka o pokretanju sindikalnog lista 'Rad' i izabrani delegati za međunarodnu konferenciju sindikata u Londonu.
- 24. januar
  - Kralj Petar II Karađorđević primio predsednika Demokratske stranke Milana Grola u cilju konsultacije o eventualnom sastavu nove vlade. Međutim, vlada dr Ivana Subašića. podržana od strane britanske vlade, odbila je da podnese ostavku, pa je propala kraljeva zamisao o formiranju nove vlade.
- 27. januar
  - Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izdao naredbu kojom je ukinuta vojna uprava za Banat, Bačku i Baranju, a sva civilna vlast prenesena na Glavni NO odbor Vojvodine i niže organe narodne vlasti.

1945. januar

BOSNA I HERCEGOVINA

januar 1945.

28. januar — U Londonu održana sednica izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije na kojoj je raspravljano o proširenju AVNOJ-a ulaskom predstavnika jugoslovenskih građanskih partija. Član vlade Juraj Sutej je predložio da se svi poslanici izabrani 1938. godine autonfatski kooptiraju u AVNOJ. Nasuprot njemu, Sava Kosanović je predložio da se u AVNOJ kooptiraju samo one političke ličnosti u emigraciji i u zemlji koje se nisu ogrešile o NOP. Zaključeno je da se oba predloga, u pismenoj formi, iznesu pred vladu V. Britanije.
20. januar — Kralj Pelar II Karađorđević preneo svoju vlast na regenlski savet i priznao vladu dr Ivana Subašića.
31. januar Prva lovačka eskadrila NOV i POJ otpočela da dejstvuje sa aerodroma na ostrvu Visu.
- Po naređenju VŠ NOV i POJ. 6. i 10. korpus NOVJ ušli u sastav 3. armije NOVJ.
- Januar k. — GS NOV i PO za Sloveniju, odazivajući se molbi CK KP Austrije, formirao na teritoriji Slovenije Austrijski partizanski bataljon.

BOSNA I HERCEGOVINA

2. januar — Nemačka 963. tvrđavska brigada upućena iz Sarajeva, preko Vlasenice i Zvornika, u Bijeljenu sa zadatkom da sa snagama nemačkog 34. armijskog korpusa potisne jedinice 2. armije NOVJ s te prostoriije i stvori uslove za nesmetano povlačenje jedinica nemačke grupe armija »E«.
- Nemačke jedinice odbacile delove 10. udarne divizije 5. udarnog kornusa NOVJ i probile se u Kreševo.
- Delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ zauzeli Vareš. Poginulo je 16 i ranjeno 35 nemačkih vojnika, dok su jedinice NOVJ imale 11 ranjenih. Uništena su 2 oklopna voza i zaplenjena 3 p. mitraljeza. 3 laka bacača, 40 pušaka i 10.000 metaka.
- Delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad pet čela ustaša i jednog četničkog bataljona iz Banje Luke ka s. Mollkama, nanevši im gubitke od II mrtvih i 10 ranjenih, uz sopslvene gubitke od 2 mrtva i 1 ranjenog.
2. januar — Jedinice 28. udarne divizije 2. armije NOVJ odbile ispad nemačkih, ustaških i domobranskih snaga iz Bijeljine, nanevši im gubitke od oko 50 mrtvih, 80 ranjenih i 3 zarobljena. Divizija je imala 31 mrtvog i 45 ranjenih.
3. januar — Deseta hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ posle oštore borbe odbila ispad dva bataljona 369. puka nemačke 369. legionarske divizije i jedne čete milicije iz Nevesinja.
- Na liniji s. Vrhovina — s. Lupac (kod Travnika) delovi 4 udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad nemačkih i ustaških jedinica iz Zenice i naneli im gubitke od 18 mrtvih i 24 ranjena.
- Kod Lustovog brda (na pulu Zepče — Alagljaj) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali iz zasede nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 20 mrtvih i 12 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 8 ranjenih.
- Na sreskoj izbornoj konferenciji NOF-a /a srez prnjavorski, kojoj je prisustvovalo oko 270 delegata, izabran Sreski odbor NOF-a od 110 članova.
4. januar — Na liniji s. Vrhselje — s. Konjevići — s. Grahovčići — s. Lupac (kod Zenice) delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ izvršili napad na nemačke jedinice. Odbačen u početnoj borbi, neprijatelj je protivnapadom povratio izgubljene položaje pretrpevši osetne gubitke. Divizija imala 7 mrtvih i 43 ranjena.
- Snage 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ posle petočasovne borbe odbile napad nemačkih jedinica koje su od Busovače i Zenice nadirale u pravcu Travnika. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 18 mrtvih i 26 ranjenih. Divizija je imala 1 mrtvog i 13 ranjenih.
- Kod s. Dubrave (na putu Banja Luka — Bos. Gradiška) delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOV.T napali iz zasede kolonu od 200 milicionera i naneli joj gubitke od 6 mrtvih, 10 ranjenih i 14 zarobljenih.
- Kod Petković Hana (na putu Magljaj — Doboje) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali jednu nemačku kolonu a sutradan dve manje kolone. Uništeno je 13 kamiona i 1 motocikl, a zaplenjeno 3 p. mitraljeza, 35 pušaka i 3 pištolja.

5. januar — U blizini Travnika, u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo komandant bataljona Dušan Kusturić, narodni heroj.
- Sedamnaesta majevička udarna brigada 38. udatie divizije NOVJ zauzela Olovo, a sutradan i Kladanj.
- Delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali uslaško-domobranksu posadu i zauzeli Kreševo. Poginuo je 21 a ranjeno je 35 neprijateljskih vojnika, dok su delovi 10. udarne divizije imali 6 mrtvih. 9 ranjenih i 12 promrzlih.
- C. januar — U blizini s. Vrela i s. Vrste (kod Bihaća) glavnina 2. brigade Unske operativne grupe NOVJ odbila napad delova nemačke 373. legionarske divizije.
- Delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili nemačke jedinice koje su s linije s. Vrhsclje — s. Konjevici (kod Zenice) pokušale da prodru u pravcu s. Guče Gore. Poginula su 24 i ranjena 42 neprijateljska vojnika, dok su delovi 4. udarne divizije imali 20 mrtvih i 5 ranjenih.
- Delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOV.T izvršili napad na neprijateljsko uporište Rudarieu (na putu Bos. Novi — Kostajnica), ali ga. zbog jakog otpora, nisu zauzeli.
- Na liniji s. Miljanovci — s. Lončari — s. Gojakovac (kod Tešnja) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad oko 550 nemačkih i ustaških vojnika od s. Sivše. nanevši im gubitke od 15 mrtvih i 8 ranjenih.
- Na pl. Ozrenu 7. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ nanela i -tnicima gubitke od 50 mrtvih i 20 ranjenih i izbila na liniju s. Breznica — s. Smtdin (kod Maglaja).
- 6/7. januar — U Gračanici 14. srpska udarna brigada 23. udarne divizije NOVJ napala iemačko-ustaške snage, ali 3e zbog jakog otpora neprijatelja i zbog velikih gubitaka morala povući ka s. Avdićima.
7. januar — Po naređenju Slaba 29. udarne divizije ?. udarnog korpusa NOVJ rasformirani Konjički i Kalinovički NOP odred a njihovim sastavom popunjena 11. hercegovačka udarna brigada iste divizije.
- Posle oštih borbi 14. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ odbacila nemačke jedinice ka Sarajevu i zauzela Trnovo.
- Na liniji s. Vidovići — s. Ahmići delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili napad jakih nemačkih snaga iz Travnika.
- Na putu Maglaj — Doboj delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu i uništili kamion. Poginula su 3 i ranjena 2 nemačka vojnika.
- S. januar — Kod s. Vrste i Kule Bisovače delovi 2. brigade Unske operativne grupe NOVJ odbili napad nemačkih snaga iz Bihaća, nanevši im gubitke od 1 mrtvog i 2 ranjena,
- Po naređenju Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ rasformiran Visočko-fojnički NOF odred a njegovim ljućgtvom popunjene jedinice 10. udarne divizije NOVJ.
- S/9. januar — Glavnina 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ, u sadejstvu sa delovima 45. divizije 2. armije NOVJ. napala nemačku 963. tvrđavsku brigadu ti Vlasenici. Napad je obnovljen 10 11. januara, ali. zbog jakog olpora, Vlasenica nije zauzeta. Poginuo je i ranjen veći broj nemačkih vojnika, dok je 27. divizija NOVJ imala 17 mrtvih i 30 ranjenih.
9. januar — Sesta crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ zauzela Cajniče. koje su četnici napustili posle kraće borbe.
11. januar — Sesta crnogorska udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ oslobodila Foču, iz koje su se četnici povukli prema Goraždu.
- Posle borbe protiv nemačkih jedinica 20. romanijska udarna brigada 27. udarne divizije NOVJ zauzela Han-Pijesak.
- Delovi 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ zauzeli Srebrenicu, koju su branile ustaše.
- Na putu Maglaj — Zepče delovi 53. udarno divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku kolonu i u viščasovnoj borbi joj naneli gubitke od 23 mrtva i 7 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 3 mrtva i 7 ranjenih.

1945. januar

BOSNA I HERCEGOVINA

januar 1945.

12. januar — U rejonu s. Mađari — s. Uovlea — s. Umčani (kod Sarajeva) 14. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ napala nemačko-ustaške jedinice, ali se posle jednodnevne borbe morala povući zbog velikog snega i hladnoće. Brigada je imala 5 mrtvih i 13 ranjenih.
- Kod ž. st. Kamen na pruzi Doboj — Đerвента delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ miniranjem pruge uništili oklopni voz (lokomotivu, 3 oklopna vagona i tenk koji je bio na vagonu).
13. januar — Na putu Kiseljak — Busovača delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 4 mrtva i 7 ranjenih.
- Na liniji Karaula — s. G. i D. Ozimica (kod Zavidovića) glavnina 53 udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napala neprijatelja i ovladala svim uporištima na ovoj liniji (osim s. D. Ozimice). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 13 mrtvih i 15 ranjenih. Divizija je imala 7 mrtvih i 25 ranjenih.
14. januar — U rejonu s. Priboj — s. Kozluk — s. Memići (kod Zvornika) dve brigade 45. divizije 2. armije NOVJ u dvodnevnoj borbi razbile jače četničke snage.
- Na putu Kiseljak — Busovača delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu jačine 30 kamiona, neprijatelju naneli gubitke od 8 mrtvih i 11 ranjenih i oštetili 11 kamiona i 1 PA top.
15. januar — Crnogorski četnici s Pavlom Durišićem na čelu, povlačeći se iz Crne Gore preko Srbije, prebacili se kod Višegrada u istočnu Bosnu.
- Sesia albanska divizija očistila od četnike rejon s. Livac — s. Rudo i proizvela gonjenje četnika ka Višegradu.
- Januar s. — Kod Gradačca. u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo komandant Posavsko-trebavskog NOP odreda Pero Bosić, narodni heroj.
11. januar — Nemačka 22. pešadijska divizija otpočela nastupanje iz Sokolca ka Vlasenici. Posle oštih trodnevni borbi ona je odbacila delove 25. divizije 2. armije NOVJ i 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ i ušla u Vlasenicu.
- Jedinice nemačke 22. pešadijske divizije, posle oštre borbe protiv delova 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ, zauzelo Han-Pijesak.
17. januar — Dva bataljona 11. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ i dva bataljona 11. crnogorske udarne brigade 3. udarne divizije NOVJ izvršili neuspeo napad na nemačku posadu u Goraždu.
18. januar — Delovi 53 udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad oko 600 ustaša iz Kotor-Varoši 1. s. Podbrđu i s. Bilicama, nanevši im gubitke od 13 mrtvih i 15 ranjenih, uz sopstvene gubitke 2 mrtva i 20 ranjenih.
- Na odseku Goražde — Foča otpočelo trodnevno prebacivanje jedinica 3. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ preko r. Drine radi opšteg dejstva pravcem Goražde — Prača — Sarajevo.
20. januar — Između s. Klokota i s. Bililovca (na putu Sarajevo — Busovača) delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ iz zasede napali nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od oko 40 mrtvih, 30 ranjenih i 3 zarobljena (uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 6 ranjenih), zaplenili 12 p. mitraljeza i uništili 2 kamiona i 2 putnička automobila.
- Formirana 2. brigada 3. divizije KNO.T-a.
21. januar — Kod s. G. Brke i s. Lipovice delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« iz Brčkog napali 6. istočno-bosansku proletersku udarnu brigadu 17. udarne divizije NOVJ. Posle oštre jednodnevne borbe neprijatelj je odbijen uz osetne gubitke dok je Brigada imala 30 mrtvih i 62 ranjena.
22. januar — Glavnina nemačke 104. lovačke divizije, delovi borbene grupe »Eberlajn« i tri bataljona ustaša, nastupajući od Zenice, posle četvorodnevne borbe protiv glavnine 4. udarne divizije NOVJ i delova 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ zauzeli Travnik. Poginuo je i ranjen veliki broj neprijateljskih vojnika, dok su 4. udarna divizija i 7. krajiška NOV brigada imale 72 poginula, 188 ranjenih i 21 nestalog.
23. januar — Kod Sija-gradinc delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbili ispad oko 450 nemačkih vojnika iz Maglaja.

24. januar — Delovi 3. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ izvršili neuspeo napad na nemačko-ustaške jedinice u Goraždu i s. Jabuci. Neprijatelju su naneseni veliki gubici, a delovi 3. divizije su imali 15 mrtvih i 48 ranjenih.
- Po naredbi Vojne oblasti 5. udarnog korpusa NOVJ rasformirana Komanda prozorskog vojnog područja a njena teritorija porčinjena Komandi jajačkog vojnog područja.
25. januar — Kod s. Klokota (na putu Kiseljak — Busovače) delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu. Uništeno je 5 kamiona a oštećeno 6 kamiona i protivavionski top.
- Jedinice 37. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ izvršile napad na nemačke jedinice u rejonu Višegrada. Napad nije uspeo zbog jakog otpora neprijatelja. Gubici jedinica 37. divizije NOVJ: 10 mrtvih i 11 ranjenih.
- Na putu Maglaj — Doboj delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali nemačku motorizovanu kolonu jačine oko 400 vojnika i 60 vo/ila. te joj naneli gubitke od 12 mrtvih. 10 ranjenih i 5 zarobljenih.
- Kod s. Baljevca i s. Zeljave 2. udarna brigada 8. udarne divizije NOVJ odbila napad ustaških i nemačkih snaga iz Bihaća, nanevši im velike gubitke. Brigada je imala 3 mrtva i 10 ranjenih.
27. januar — Po naređenju VŠ NOV i POJ. 17. i 28. udarna divizija 2. armije NOVJ napale nemačke i ustaško-domobranske snage u Bijeljini. Napad je nekoliko puta obnavljan, ali grad nije zauzet zbog jakog otpora neprijatelja i zbog pogoršane situacije u rejonu Zvornika, pa je Štab 2. armije NOVJ, 3. februara, obustavio napad i težište borbi preneo na komunikaciju s. Drinjača — Zvornik, radi napada na delove nemačke 22. pešadijske divizije. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 100 mrtvih i preko 200 ranjenih, a jedinice 2. armije NOVJ imale su 260 mrtvih i 570 ranjenih.
- U s. Drinjači (kod Zvornika) delovi 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ napali delove nemačke 22. pešadijske divizije. Napad je obnovljen 29. januara, ali mesto nije zauzeto zbog jakog otpora neprijatelja. Neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke, a jedinice 38. udarne divizije NOVJ su imale 33 mrtva i 43 ranjena.
- Delovi nemačke 369. legionarske divizije i ustaško-domobranske snage iz Širokog Brijega (sada: Ustica) 1. Mostara, posle trodnevne borbe, razbili 4. dalmatinsku udarnu brigadu 9. udarne divizije NOVJ i zauzeli Ljubuški. Čapljinu i Metković.
- Osamnaesta istočnobosanska (hrvatska) brigada 38. udarne divizije NOVJ izvršila neuspeo napad na delove nemačke 22. pešadijske divizije u Vlasenici.
- U rejonu s. Liješnja (kod Zvornika) 21. Istočnobosanska udarna brigada 38. udarne divizije NOVJ napala delove nemačke 22. pešadijske divizije. U oštroj borbi položaji su prelazili iz ruku u ruke po nekoliko puta, ali je neprijatelj na kraju uspeo da ih zadrži. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 100 izbačenih iz stroja. Brigada je imala 19 mrtvih i 55 ranjenih.
29. januar — Održan sastanak Oblasnog komiteta KPJ za istočnu Bosnu.
- Januar — Po naređenju Štaba 5. udarnog korpusa NOV.T rasformiran Drvarsko-petrovački NOP odred a njegovim ljudstvom popunjena 1. brigada 3. divizije KNOJ-a.
- Januar k. — Po naređenju Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ rasformiran Mrkonjički NOP odred a njegovim ljudstvom popunjene jedinice 10. udarne i 39. divizije NOVJ.

CRNA GORA

1. januar — U Sandžaku formirana 2. brigada narodne odbrane.
- U rejonu Mojkovca jedinice 3. udarne divizije NOVJ počele dvodnevnu tešku borbu protiv delova nemačke 22. i 181. pešadijske divizije. Neprijatelj se povukao prema Bijelom Polju, pretrpevši velike gubitke u mrtvima i ranjenima Jedinice NOVJ imale su 7 mrtvih i 18 ranjenih. Zaplenjena je velika količina oružja, municije i druge ratne opreme, kao i 50 kamiona.
2. januar — Odlukom Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ formiran auto-bataljon, a pri divizijama samostalne auto-čete.
3. januar — Predsedništvo CASNO-a donelo odluku da se otvore gimnazije u oslobođenom Cetinju, Nikšiću, Podgorici (sada: Titograd), Beranama (sada: Ivangrad), Baru, Herceg-Novom i Kotoru.

4. januar — Sedma crnogorska omladinska brigadu 'Budo Tomović' 3. udarne divizije NOVJ oslobodila Bijelo Polje. Nemačke snage su pod borbom odstupile prema s. Brodarevu i Prijepolju.

I I K V A T S K A

1. januar — Kod s. Metka neprijateljska kolona (jačine oko 300 ustaša i nemačkih vojnika) iz Gospića napala 3. brigadu 13. udarne divizije NOVJ, ali je posle dvočasovne borbe odbačena u polazni garnizon. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i 4 ranjena, a 3. brigada 5 ranjenih.
2. januar — Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku 4. i 6. korpus NOVJ dobili naziv udarni.
- Delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije i ustaške snage, posle borbi sa delovima 10. korpusa NOVJ, zauzeli s. Špišić-Bukovicu (kod Virovitice), ali su se sledećeg dana, pod pritiskom jedinica 10. korpusa NOV.T. povukli u* pravcu s. Pitomače i s. St. Graca.
- Jedinice 8. udarne divizije NOVJ i Unske operativne grupe NOVJ u sadejstvu sa 3. brigadom 7. udarne divizije NOVJ, posle trodnevnih borbi protiv delova nemačke 373. legionarske divizije i 8. ustaške brigade, zauzele s. Vaganac i Celopek (kod Drežnik-Grada). Zaplenjeno je: 2 topa sa 100 granata, 9 minobacača sa 32« mina, 3 mitraljeza, 29 p. mitraljeza, (i automata, 295 pušaka, 6 pištolja, 107.000 metaka. 798 ručnih i 200 tromblonskih bombi. 3 radiostanice, i dosta druge opreme. Neprijatelj je imao preko 250 mrtvih i više ranjenih, a jedinice NOVJ 35 mrtvih i 200 ranjenih.
3. januar — Kod s. Grabarja (blizu Slav. Požege) 1. bataljon 4. brigade 12. udarne divizije NOVJ vodio berbu protiv nemačkih snaga i uništio 2 kamiona. Neprijatelj je imao 2 mrtva, a 1. bataljon 1 mrtvog i 5 ranjenih.
4. januar — Kod s. Dumana i s. Golica (kod Plaškog), posle šestočasovne borbe, jedinice 2. brigade 13. udarne divizije NOVJ odbile napad delova nemačke 392. legionarske divizije iz s. Ramljana, nanevši im gubitke od 5 mrtvih i 10 ranjenih.
- Između s. Okučana i Novske Posavski NOP odred 6. udarnog korpusa NOVJ napao iz zasede neprijateljsku kolonu (jačine 400 vojnika) i naneo joj gubitke od 7 mrtvih i 12 ranjenih.
- U prolazu Maknare kod o. Molata 4 nemačka torpedna čamca potopila britanski patrolni čamac.
5. januar — Jedinice 3. brigade 43. divizije NOVJ napale delove 19. ustaškog bataljona i zauzele s. Kamenicu (kod Brinja). Neprijatelj je imao 20 mrtvih i 12 ranjenih, a 3. brigada 2 ranjena.
- U rejonu s. Krčanika i s. Čađavice (kod Podrav. Slatine) jake nemačke snage iz s. Moslavine, pojačane sa oko 30 tenkova, napale 18. udarnu diviziju NOVJ i posle jednodnevne žestoke borbe izbile na Novi dravski kanal.
6. januar — Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku, a u vezi s naredbom VS NOV i POJ od 13. decembra 1944. o organizaciji propagandnog i kulturno-prosvetnog rada u NOVJ, formirano propagandno odeljenje GS NOV i PO za Hrvatsku.
- Na liniji s. Špišić-Bukovica — s. Lozan — s. Stari Gradac (kod Virovitice) jedinice 32. i 33. divizije NOVJ i 18. udarne brigade 40. divizije NOVJ izvršile napad na nemačke jedinice i prinudile ili da se povuku na liniju s. Pitomača — s. Otrovanec — s. Grabovnica — s. Kozarevac — s. Suha Katalena.
- Jedinice 3. udarne brigade, ojačane bataljonom 2. brigade 35. udarne divizije NOVJ, napale nemačku posadu u s. Plitvičkom Leskovcu (kod Titove Korenice), ali su se posle osmočasovne borbe povukle. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i 10 ranjenih, a jedinice 35. udarne divizije NOVJ 2 mrtva i 1 ranjenog.
7. januar — Između s. Trnave i s. Kondrića ustaško-nemnačke snage napale delove Čehoslovačke NO brigade »Jan Žižka«, ali su posle kraće borbe odbačene u Đakovo. Zaplenjena su 2 kamiona, a ubijeno je 15 neprijateljskih vojnika.
8. januar — U cilju zauzimanja s. Pitomače (kod Virovitice) i odbacivanja nemačkih i domobranskih jedinica prema Barcu i Đurđevcu. 10. korpus NOVJ i 40. divizija 6. udarnog korpusa NOVJ napali neprijatelja u rejonu s. Pitomače. Posle jednodnevnih borbi protiv tri puka nemačke 1. kozačke konjičke divizije i domobranske 1. pešadijske divizije napad jedinica NOVJ je odbijen te su se one 9. januara ujutro povukle prema s. Špišić-Bukovici (kod Virovitice).

9. januar — Kod s. Nabrda oko 400 vojnika nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije iz Đakova napalo 1. bataljon Cehoslovačke NO brigade »Jan Žiška«, ali su posle kraće borbe odbijeni u polazni garnizon. Neprijatelj je imao 12 mrtvih, 20 ranjenih i 3 zarobljena, a Cehoslovačka NO brigada 1 mrtvog i 1 ranjenog.
10. januar — Kod s. Velešnja delovi 2. udarne brigade 7. udarne divizije NOVJ odbili napad ustaša i prinudili ih da se povuku u Kostajnicu, nanevši im gubitke od 6 mrtvih i veći broj ranjenih.
11. januar — Delovi nemačke 1. kozačke konjičke divizije, domobranske 1. pešadijske divizije i Paveličeve gardijske brigade iz s. Banove Jaruge, Bjelovara i s. Pitomače napali jedinice 10. korpusa NOVJ, 40. divizije NOVJ i 12. proleterske udarne brigade 12. udarne divizije 6. udarnog korpusa NOVJ u rejonu s. Grubišnog Polja i do 17. januara zauzeli veći broj sela. Ojačane 36. udarnom divizijom NOVJ, jedinice 6. udarnog i 10. korpusa NOVJ su 18. i 19. januara povratile izgubljena sela prinudivši neprijatelja da se povuče na liniju s. Pavlovac — s. V. Grđevac — s. V. Pisanica.
- Između s. Komareva i s. Novog Sela (blizu Siska) dolovi 2. udarne brigade 7. udarne divizije NOVJ napali iz zasede delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije i sprečili ih da opljačkaju ova sela.
- Ustaše iz Sunje opljačkale i popalile s. Malo Krčevo i zverski pobile 31 lice (pored ostalih, jedanaestoro dece bacile u zapaljene kuće).
12. januar — Kod s. Drcnjskog Slatnika (blizu Đakova) jedinice Cehoslovačke NO brigade »Jan Žiška« odbile napad delova nemačke divizije za naročitu upotrebu »Stefan«. Neprijatelj je imao 28 mrtvih, a Cehoslovačka NO brigada 2 ranjena.
14. januar — Kod s. Tuževića i s. Skalića jedinice 3. brigade 43. divizije NOVJ odbile napad glavnine 19. ustaškog bataljona (oko 600 ustaša) iz Brinja i posle osmočasovne borbe ih prinudile na povlačenje. Neprijatelj je imao 19 mrtvih i 14 ranjenih.
- Oko 500 domobrana iz sastava ustaško-domobranske 7. brdske divizije, posle kratke ali žestoke borbe protiv 3. bataljona 4. brigade 12. udarne divizije NOVJ, zauzele Pletemicu, ali su je sutradan napustili zbog pritiska jedinica NOVJ.
15. januar — Kod s. Bračevaca i s. Stipanovaca oko 2000 nemačkih vojnika iz Đakova napalo Cehoslovačku NO brigadu »Jan Žiška«. Posle kraće borbe, u kojoj je pretrpeo gubitke od 51 mrtvog, neprijatelj se probio u Našice.
- 15/16. januar — Karlovačka udarna brigada 34. udarne divizije NOVJ. posle četvoročasovne borbe protiv delova 3. ustaške brigade, zauzela s. Luku i s. Rečicu (kod Karlovca). Neprijatelj je imao 5 mrtvih, 8 ranjenih i 7 zarobljenih, a Karlovačka udarna brigada 6 mrtvih i 20 ranjenih. Zaplenjeno je 2 mitraljeza, 3 p. mitraljeza, 2 minobacača, 10 pušaka i 47.000 metaka.
16. januar — Kod Barča jedinice 36. udarne divizije NOVJ prešle na desnu obalu r. Drave i produžile marš prema s. Špišić-Bukovici (kod Virovitice) radi smenjivanja jedinica 33. divizije NOVJ.
- Nemačko snage (jačine oko 2000 vojnika) napale jedinice 16. udarne divizije NOVJ i posle žestokih borbi zauzele s. Čadavicu, s. Vranješevac, s. Noskovce i s. Crnac (kod Podrav. Slatine). Neprijatelj je imao oko 240 mrtvih i ranjenih, a jedinice 16. udarne divizije NOVJ 67 mrtvih i 95 ranjenih.
- Kod s. Martina ustaške snage iz Našica izvršile napad na jedinice Osječke udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ, ali su posle kraće borbe odbijene u polazni garnizon. Ustaše su imale 12 mrtvih i veći broj ranjenih.
- Na mitingu u Splitu preko 15.000 građana izrazilo ogorčenje zbog izjave kralja Petra II Karađorđevića i njegovog napada na tekovine NOB-a, a manifestovalo veliku odanost vrhovnom komandantu NOV i POJ Josipu Brozu Titu, KPJ i narodnoj vlasti.
17. januar — Na sremskom frontu, kod s. Tompojevaca (blizu Vukovara), poginuo komandant 4. krajiške NOU brigade Bodiroža Vid Vicuka, narodni heroj.
18. januar — U s. Koreniću (kod Kanfanara), dok se održavala konferencija, nemački vojnici smrtno ranili predsednika Oblasnog NO odbora za Istru, člana Oblasnog komiteta KP za Istru i člana ZAVNOH-a Joakima Rakovca, narodnog heroja (ubrzo umro u s. Cervarima).
- U Dubrovniku preko 6.000 građana demonstriralo protiv izjave kralja Petra II Karađorđevića i njegova napada na tekovine NOB-a. Demonstracije su se pretvorile u manifestacije odanosti predsedniku NKOJ-a i vrhovnom komandantu NOV 1 POJ Josipu Brozu Titu, KPJ i narodnoj vlasti.

1945. januar

SLOVENIJA

januar 1945.

- 18/19. januar — Kod Barča jedinice 51. udarne divizije NOVJ prešle na desnu obalu r. Drave i produžile marš u pravcu Podrav. Slatine, s. Donje Bazije i s. Bukovice.
- Britanski torpedni i patrolni čamci ispred Zadra odbili napad dve nemačke torpiljarke, 4 torpedna i 2 eksplozivna čamca koji su pokušali da u luci potope britansku laku krstaricu »Kolombo«. Nemci su izgubili jedan torpedni čamac.
19. januar — Na putu Kostajnica — Dvor na Uni, iz zasede, jedinice 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« i 3. brigade 7. udarne divizije NOVJ izvršile napad na nemačke 1 ustaške kolone iz Kostajnice, s. Divuše i Dvora. U žestokoj borbi, u uzastopnim napadima i protivnapadima, neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 80 mrtvih i ranjenih, a jedinice 7. udarne divizije NOVJ 5 mrtvih i 11 ranjenih.
21. januar — U Pakracu 1500 radnika i nameštenika iz okruga Nova Gradiška održali zbor radi obnove radničkih sindikata.
- 27/22. januar — Jedinice 36. udarne i 40. divizije NOVJ sa 12. proleterskom udarnom brigadom 12. udarne divizije NOVJ napale s. Pitomaču (kod Virovitice) i opkolile okolna nemačko-ustaška i domobranska uporišta. Ujutro 23. januara, posle više uzastopnih napada i protivnapada, jedinice NOVJ su se, zbog jakog neprijateljskog otpora i velikih gubitaka povukle pravcima s. Sedlarica — s. Turnašica i s. Stari Gradac — s. Lozan.
- 22/23. januar — Delovi 1. udarne brigade »Vasilj Gačeša« i 3. brigade 7. udarne divizije NOVJ razbili delove domobranske 7. lovačke brigade i zauzeli s. Zamlaču (kod Kostajnice). Neprijatelj je imao 2 mrtva, 4 ranjena i 19 zarobljenih, a jedinice 7. udarne divizije NOVJ 6 ranjenih. Istovremeno je 2. udarna brigada iste divizije izvršila neuspeo napad na nemačko uporište u s. Graboštanima (kod Kostajnice), gde je neprijatelj imao 4 mrtva i 5 ranjenih.
24. januar — Kod s. Bubna i s. M. Grđevca (blizu Bjelovara) 33. divizija NOVJ i 1. zagorska NO brigada, posle sedmočasovne borbe, odbile napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije i domobranskog 21. pešadijskog puka iz Vel. Pisanice i Vel. Grđevca. Neprijatelj je imao 75 mrtvih i ranjenih, a jedinice NOVJ 11 mrtvih i 44 ranjena.
- U Zagrebu ustaše ubile 40 pristalica NOP-a.
25. januar — Na liniji s. Adolfovac — s. Čadavica — s. Noskovci (kod Podrav. Slatine) jedinice 16. udarne i 51. udarne divizije NOVJ izvršile napad na nemačke i ustaško-domobranske snage u cilju njihove likvidacije zapadno od Novog dravskog kanala. Napad nije uspeo, te su se jedinice NOVJ sutradan povukle, pretrpevši gubitke od oko 420 mrtvih i ranjenih.
- Kod s. Belog Sela i s. Vrata (blizu Delnica) 1. bataljon 1. NOP odreda 13. udarne divizije NOVJ, posle petočasovne borbe, odbio napad 3. bataljona 846. puka nemačke 392. legionarske divizije i prinudio ga na povlačenje u pravcu Fužina. Neprijatelj je imao 2 mrtva i 2 ranjena, a NOP odred 1 mrtvog i 2 ranjena.
- 25/26. januar — U blizini s. Hercegovca, s. Pavlovca i s. Dražice (kod Bjelovara) delovi Moslavačkog NOP odreda i 3. diverzantskog odreda Grupe diverzantskih odreda GS NOV i PO za Hrvatsku porušili 5 mostova.
28. januar — Na liniji s. V. Zdenci — s. Končanica — s. Brestovac 33. divizija NOVJ i 4. brigada 12. udarne divizije NOV.T, posle dvodnevni borbi, odbile napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije iz s. Garešnice i s. Pavlovca i sprečile im prodor u Daruvar. Neprijatelj je imao oko 300 mrtvih i ranjenih, a jedinice NOV.T 50 mrtvih i ranjenih.
- Udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo« 34. udarne divizije NOVJ, posle trodnevni borbi, zauzela ustaško-domobransko i nemačko uporište u s. Zažini (kod Siska). Neprijatelj je imao 60 mrtvih i ranjenih a Brigada 44 mrtva i 41 ranjenog.
- U srezu Čabar izvršeni izbori za seoske i mesne NO odbore i odbornike sreske skupštine.
- 28/29. januar — Jedinice 18. udarne i Omladinske udarne brigade »Joža Vlahović« 40. divizije NOVJ izvršile neuspeo napad na neprijateljske snage u s. Vel. Pisanici i s. Vel. Grđevcu.
29. januar — Posle dvodnevne borbe kod s. Buševca i s. Ogulinca (blizu Vel. Gorice) jedinice 2. brigade Unske operativne grupe NOV.T odbile napad delova 20. ustaške brigade i odbacile ih u Turopolje. Neprijatelj je imao 6 ranjenih, a jedinice 2. brigade Unske operativne grupe 4 mrtva i 12 ranjenih.
- U Moslavini održana skupština radnika centralnih vojnotehničkih, kožarskih, stolarskih i radio-telefonskih radionica na kojoj je izabran odbor NO fronta.

30. januar — Na liniji s. Martin — s. Donja Motičina — s. Zoljan oko 800 nemačkih vojnika i ustaša iz Našica napalo čehoslovačku NO brigadu »Jan Žiška* 12. udarne divizije NOVJ i zauzelo s. Martin. Neprijatelj je imao oko 100 mrtvih i ranjenih, a Brigada 9 mrtvih i 27 ranjenih.
- U Lici izišao prvi broj lista 11. korpusa NOVJ »Za domovinu«.
31. januar — Pod pritiskom jedinica 33. i 40. divizije NOVJ, nemačke i ustaško-domobranske snage napustile s. Končanicu, s. Brestovac, s. V. i M. Zdence i s. Pavlovac (kod Bje-lovara) i povukle se u s. Garešnicu i s. V. Grdovac.
- Naredbom GS NOV i PO za Hrvatsku, 40. divizija NOVJ i Virovitička brigada iste divizije dobilo naziv udarna.

MAKEDONIJA

1. januar — GS NOV i PO za Makedoniju naredio da se jedinice 15. udarnog korpusa NOVJ prebace iz Makedonije na sremski front, što je narednih dana i učinjeno.
- U Makedoniji otpočele sa radom devet gimnazija, jedna učiteljska škola, jedna mu-zička i jedna srednja umetnička škola.
3. januar — Po naređenju GŠ NOV i PO za Makedoniju formirana Komanda grada Skoplja.
7. januar — U Skoplju, u prisustvu oko 1000 delegata makedonske omladine, zatim predstavnika sovjetsko, bugarske, grčke, albanske, srpske, hrvatske, slovenačke i crnogorske omladine, kao i omladine iz Pirinske i Egejske Makedonije, i predstavnika sovjjet-ske, engleske i američke vojne misije, otpočeo trodnevni rad II kongresa Antifa-šističke omladine Makedonije (NOMSM). Kongres je analizirao stanje u organizaciji, doneo zaključke, postavio nove zadatke i uputio proglas omladini Makedonije, pozi-vajući je na nova pregnuća.
- Po naređenju GŠ NOV i PO za Makedoniju. 4. šiptarska brigada 48. udarne divi-zije NOVJ preimenovana u 7. makedonsku (šiptarsku) udarnu brigadu i ušla u sa-stav 42. udarne divizije NOVJ.
10. januar — U Skoplju po naređenju GŠ NOV i PO za Makedoniju, Artiljerijska baza br. 8 pre-imenovana u Nastavni centar br. 6 za obuku boraca i staresina artiljerijskih jedinica 15. udarnog korpusa NOVJ.
15. januar — Na osnovu naređenja Generalštaba JNA pri komandama vojnih oblasti u Kuma-riovu, Bitolju i Stipu formirani 1, 2. i 3. dopunski bataljon. U ovim bataljunima je izvođena obuka sa novomobilisanim ljudstvom koje ranije nije služilo vojsku.
17. januar — CK KPM održao u Skoplju partijsko savetovanje. Posle detaljne analize stanja partijske organizacije u Makedoniji odlučeno je da se, radi lakšeg rukovođenja, umesto oblasnih komiteta KPM, formiraju ti direktno vežu za CK KPM) osam okruž-nih komiteta i gradski komitet KPM za Skoplje.
- Januar — PK SKOJ-a za Makedoniju uputio direktivno pismo skojevskim organizacijama: analizira rezultate II kongresa Antifašističke omladine Makedonije (NOMSMj i po-ziva skojevske i omladinske organizacije da uzmu najaktivnijeg učešća u sprovo-đenju zadataka i smernica postavljenih na II kongresu.

SLOVENIJA

1. januar — U s. Občinama (blizu Trebnja) jedinice 15. divizije NOVJ izvršile napad na dve čete slovonačkih domobrana. Divizija je zatim, zbog brze intervencije delova nemačkog 14. SS policijskog puka. SS bataljona kraških lovaca i šest pokretnih bata-ljona slovenačkih domobrana iz Novog Mesta, Kočevja, s. Stične i s. St. Vida. odu-stala od daljih napada, ali je na linijama s. AJdovec — s. Lipovec — Zužembork. s. Dobrnjč — s. Dobrava i s. Hinje — s. Polom vodila teške borbe sve do 7. januara, kada je neprijatelj primoran da se povuče u polazne garnizone.
- Na Monini pl. jake nemačke snage iz Mozirja napale G. slovenačku udarnu brigadu »Slavko Slander* 4. operativne zone NOV i PO Slovenije. Brigada se posle peto-časovne borbe, zbog nedostatka municije, povukla na Kostavsku pl.
2. januar — Kod s. Verpeta (na putu Celje — Slov. Konjice) 13. slovenačka udarna brigada i »Mirko Bračić* 14. divizije NOVJ napala iz zasede nemačku auto-kolonu, uništila putnički auto i 3 kamiona natovarena municijom, a potom se povukla na pl. Ko-njišku goru.

1945. januar

SLOVENIJA

januar 1945.

3. januar — Na liniji Sinji vrh — Obli vrh (blizu Ajdovščine) 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada 30. divizije NOVJ posle višečasovne borbe odbila napad četničko-nedičevskih snaga iz s. Cola.
4. januar — U Slov. Bistrici 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer 14. divizije NOVJ napala nemačku posadu, blokirala kasarnu u tekstilnoj fabrici i zaplenila 700 košulja i dosta drugog materijala namenjenog nemačkoj vojsci. Zarobljena su dva vojnika.
- Italijanska partizanska divizija /Garibaldi natizone- stigla iz Beneškc Slovenije preko r. Soče i stavila se pod komandu 9. korpusa NOVJ.
9. januar — Kod s. Cola 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada 30. divizije NOVJ napala u zasede nemačku motorizovanu kolonu i posle višečasovne borbe je prinudila da se vrati u Ajdovščinu.
- Na Bledu minersko-sabotažni vodovi 7. slovenačke udarne brigade 31. divizije i Jeseniško-bohinjskog NOP odreda 9. korpusa NOVJ miniranjem oštetili hotel »Petran«, u kome se nalazila 1. četa nemačkog nastavu >g puka Brandenburg . i hotel »Park«, u kome je bio smešten štab toga puka. Poginulo je preko 40 nemačkih vojnika i oficira i uništena je radio-stanica.
- Na pl. Kozjaku jake nemačke snage iz Maribora, s. Marenberga (kod Dravograda), s Viza i s. Lučana (u Austriji) pokušale da opkole i unište Lackov NOP odred 4. operativne zone NOV i PO Slovenije. Odred se 15 januara, veštım manevrisanjern, izvukao u pravcu pl. Golice (kod Voifsberga u Austriji) vodeći samo manje borbe
10. januar — U Kranju, u hotelu »Evropa«, gde se nalazio centar Gestapoa, pomoćnik načelnika obaveštajnog centra Kokršskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije podmetnuo paklenu mašinu. Od eksplozije je poginulo 12 gestapovaca, policajaca i oficira (među njima 5 viših oficira), teško ranjeno njih 17 (od kojih je 15 umrlo u bolnici) i više njih lakše povredeno.
11. januar — Delovi 137. puka nemačke 188 rezervne divizije iz Ilirske Bistrice otpočeli napade protiv jedinica Istarskog NOP odreda 7. korpusa NOVJ u Brkinima. Odred je izbegao udare nadmoćnog neprijatelja, nanoseći mu znatne gubitke povremenim prepadima na manje grupe pa se neprijatelj 13. januara povukao u polazni garnizon.
13. januar — U rejonu s. G. Jezero — s. Klanac - s. Podlož (kod Cerknice) jedinice Notranjskog NOP odreda 7. korpusa NOVJ posle višečasovne borbe odbile napad 47. čete 3. pokretnog bataljona slovenačkih domobrana iz Rakeka.
14. januar — U dolini r. Velunje 1. slovenačka udarna brigada Tone Tomšič 14. divizije NOVJ napala jake nemačke snage i posle oštre borbe ih odbacila u Šoštanj, nanevši im gubitke od 34 poginula i 2 ranjena.
15. januar — Kod s. Sv. Lenarta 13. slovenačka udarna brigada --Mirko Bračić' 14. divizije NOVJ posle višečasovne oštre borbe odbila napad nemačkih snaga iz Laškog. nanevši im znatne gubitke.
- Kod s. Skrilja delovi 17. slovenačke brigade Simon Gregorčić« 30. divizije NOVJ napali nemačku snabdevačku kolonu koja se kretala iz Gorice za Ajdovščinu i posle višečasovne borbe naneli joj gubitke od 13 poginulih i 9 ranjenih.
16. januar — U blizini s. Kompara i s. Slokarja 17. slovenačka brigada Simon Gregorčić 30. divizije NOVJ posle jednodnevne oštre borbe odbila napad jakih nemačkih snaga iz Ajdovščine, nanevši im znatne gubitke.
- Koci s. Tipe udarna četa 31. divizije NOV.T napala nemačku SS policijsku kolonu jačine 350 ljudi. U- posle četvoročasovne oštre borbe razbila je i odbacila u pravcu Kostanjevice na Krasu, nanevši joj gubitke od oko 50 mrtvih i 20 ranjenih i zaplenivši joj 3 minobacača, mitraljez i dvoja kola sa opremom.
17. januar — U blizini s. Spoclnjih Siomena i s. Jazbina delovi nemačkog 18. brdskog lovačkog puka Trek iz Celja i Slov. Konjicu napali 13. slovenačku udarnu brigadu 14. divizije NOVJ. Brigada se posle višečasovne borbe probila kroz nemačke obruče u pravcu s. Tolstog Vrha.
18. januar — U s. M. Vrh 2. bataljon Kozjanskog NOP odreda 4. operativne zone NOV i PO Slovenije napao nemačku žand. posadu jačine 80 ljudi i naneo joj gubitke od 20 mrtvih.

1945. januar

SLOVENIJA

januar 1945.

19. januar — U Suhoj krajini delovi nemačkog 13. i 14. SS policijskog puka i četiri pokretna bataljona slovenačkih domobrana iz Novog Mesta, Kočevja, Ribnice i s. St. Vida otpočeli napad na jedinice 15. i 18. divizije NOVJ. Posle šestodnevni borbi nemačko-domobranske snage su odbačene u polazne garnizone.
- U s. Trnovu (na pl. Trnovskom gozdu) 19. slovenačka brigada »Srečko Kosovel« 30. divizije NOVJ napala italijanski fašistički bataljon »Fulmine« jačine oko 250 vojnika raspoređenih u 12 forlifikacijskih dobro uređenih objekata. U trodnevnoj borbi poginula su 203 italijanska fašista, dok je ostatak od 46 vojnika, poslednje otporne tačke, povukla u Goricu jaka nemačka tenkovska kolona, koja je probila položaje 3. slovenačke udarne brigade »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ na liniji Sv. Danijel — Sv. Gabrijel.
21. januar — U s. Lipjama (kod Zužemberka) jedan bataljon 9. slovenačke brigade i jurišni bataljon 18. divizije NOVJ okružili i posle dvodnevni oštri borbi uništili 39. i 71. četu slovenačkih domobrana (čiji se manji deo spasao bekstvom).
22. januar — U rejonu s. Lipje — s. Gradenc — s. Lašče (kod Zužemberka) 5. slovenačka udarna brigada »Ivan Cankar«, 12. slovenačka brigada i jurišni bataljon 15. divizije NOVJ napali 1. i 4. pokretni bataljon slovenačkih domobrana i jedan bataljon nemačkog 14. SS policijskog puka i posle višečasovne borbe, uz osetne gubitke, odbacili ih u polazne garnizone s. Stičnu, s. St. Vid i Kočevje. U borbi je poginuo i komandant SS policijskog bataljona.
- U rejonu s. Drarnlje — pl. Konjiška gora (kod Slov. Konjica) jake nemačke snage okružile 13. slovenačku udarnu brigadu »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ. Posle višečasovne oštre borbe, u kojoj je pretipela gubitke od 30 poginulih, 50 ranjenih i 60 nestalih, brigada se probila na južne padine pl. Pohorja.
- Kod s. Češnjice Skofjološki NOP odred 9. korpusa NOVJ posle višečasovne borbe odbio napad nemačke kolone jačine 150 ljudi, prinudivši je da se vrati u s. Selca (kod Skofje Loke).
23. januar — Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju Mornarički odred 1. pomorsko-obalskog sektora Mornarice NOVJ uključen u sastav 30. divizije NOVJ pod nazivom: 1. bataljon pomorske pešadije 1. pomorsko-obalskog sektora.
- U rejonu s. Vavta Vas — s. Gradišče 4. slovenačka udarna brigada »Matija Gubec«, 15. slovenačka (Belokranjska) brigada 15. divizije NOVJ i Dolenjski NOP odred 7. korpusa NOVJ okružili jake nemačko-domobranske snage. Posle višečasovne oštre borbe, u kojoj je pretrpeo gubitke od 24 mrtva i oko 50 ranjenih, neprijatelj se probio u Novo Mesto.
- U rejonu s. G. Jezero — s. Klancl — s. Dane delovi Notranjskog NOP odreda 7. korpusa NOVJ posle višečasovne borbe odbili napad jakih nemačko-domobranskih snaga iz Cerknice.
24. januar — U rejonu s. Klačnik — Metulov vrh — s. Jesenjaka 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ posle višečasovne borbe odbacila nemačke snage u polazne garnizone Soštanj i Velenje, nanevši im znatne gubitke.
26. januar — U Vipavi grupa od 40 ubačenih dobrovoljaca iz 18. slovenačke (Bazoviške) udarne brigade 30. divizije NOVJ bombama napala nemačku posadu u više zgrada i nanela joj gubitke od 20 poginulih, 15 ranjenih i 4 zarobljena, a potom se bez gubitaka izvukla iz varošice.
- U rejonu s. Podvin — s. Lopatnik — s. Petruh 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ odbila napad jake nemačke kolone iz Velenja.
23. januar — Po naređenju GS NOV i PO za Sloveniju, Istarsko vojno područje i 4. bataljon 9. slovenačke brigade 18. divizije NOVJ izašli iz sastava 7. korpusa i ušli u sastav 9. korpusa NOVJ.
30. januar — Kod s. Tinja i s. Repa 13. slovenačka udarna brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ posle višečasovne borbe odbila napad nemačkih jedinica iz Slov. Bistrice i Slov. Konjica, nanevši im gubitke od 24 poginula i 8 ranjenih.
- Na pl. Staroj gori i pl. Primožu jurišni bataljon 18. divizije NOVJ posle višečasovne borbe odbio napad nemačko-domobranskih snaga iz Zužemberka i s. Sardinje Vasi.
- JI. januar — Kod s. Podkrajja i s. St. Andraža (blizu Velenja) 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ, posle višečasovne borbe odbila napad jake nemačke kolone iz Mozirja.

SRBIJA

1. januar — U Novom Sadu, u prisustvu 650 delegata, otpočela Prva pokrajinska konferencija AFZ-a Vojvodine. U toku četvorodnevno rada izabran je Pokrajinski odbor AFZ-a i postavljeni su zadaci za budući rad.
2. januar — U blizini s. Jabuke i Savinog lakta (kod Prijepolja) 3. proleterska (sandžačka) udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ vodila borbu proti* delova nemačke 22. pešadijske divizije koji su pokušali da od Prijepolja prodru ka Pljevljima. Poginulo je 60 nemačkih vojnika. Zaplenjeno: mitraljez, 5 p. mitraljeza i 2 minobacača.
3. januar — U Sremu delovi nemačkog 34. armijskog korpusa napali položaje 21. udarne divizije NOVJ. zauzeli s. Nijemce (kod Sida), odbacili 21. udarnu diviziju na levu obalu r. Bosnia i izbili na liniju s. Komletinci — s. Orolik — s. Berak. Gubici neprijatelja: više stotina izbačenih iz stroja, a 21. udarne divizije: 182 mrtva i 308 ranjenih.
4. januar — Na sremski front pristigle 6. proleterska divizija NOVJ -Nikola Tesla« koja je, zbog napada delova nemačkog 34. armijskog korpusa, vraćena Iz Beograda. Divizija je posela odbrambene položaje na levoj obali r. Bosuta: od s. Nijemaca do šume Kablarovac (kod Sida).
6. januar — Jedinice Operativnog štaba NOV i PO za Kosovo i Metohiju blokirale s. Vrelo (kod Peći) i u kraćoj borbi ubile 22 balista.
8. januar — Jedinice 22. udarao divizije NOVJ odbacile prema Prijepolju zaštitne delove nemačkog 91. armijskog korpusa i oslobodile Sjenicu.
10. januar — Posle trodnevnih borbi protiv zaštitnica nemačkog 21. armijskog korpusa jedinice 37. udarne divizije NOVJ oslobodile Prijepolje. Neprijatelj je imao preko 100 vojnika izbačenih iz stroja, a jedinice 37. divizije — 5 mrtvih i 20 ranjenih.
12. januar — Goneći zaštitnicu nemačkog 21. armijskog korpusa i četnike dolinom r. Lima jedinice 37. udarne divizije NOVJ oslobodile Priboj.
17. januar — Na sremskom frontu nemački 34. armijski korpus otpočeo napade na jedinice 1. armije NOVJ s ciljem da skрати i stabilizuje front. Posle dvodnevnih borbi 1. armija NOVJ, uvodeći u borbu i jedinice drugog ešelona, sprečila je dalji ptodor neprijatelja, koji je zauzeo s. Tovarnik i Šid. Potom, ojačana i 2. proleterskom udarnom divizijom, ona je 19. januara prešla u protivudar, oslobodila Šid 1 prinudila neprijatelja da se povuče na liniju s, Mohovo (kod Iloka) — s. Ilinci — s. Batrovci — leva obala r. Bosuta do s. Lipovca. Na ovoj liniji front je konačno stabilizovan a obe su strane prešle na pozicionu odbranu.
18. januar — Kod Sida, u borbama protiv nemačkih jedinica, poginuo komandir čete u 3. proleterskoj krajiškoj NOU brigadi Miladin Zorić Garača. narodni heroj.
19. januar — U rejonu Peći, pri čišćenju terena, delovi 4. kosovsko-metohijske NOU brigade ubili jednog i zarobili pet balista.
26. januar — Od odabranog ljudstva iz kosovsko-metohijskih brigada formirana Kosovsko-metohijska brigada narodne odbrane.
27. januar — Kod s. Trstenika (blizu Srbice) 2. bataljon 1. kosovsko-metohijske NOU brigade napao balističke snage i naneo im gubitke, ali je neprijatelj, brojno nadmoćan, održao svoje položaje.
28. januar — Na izbornoj skupštini, kojoj je prisustvovalo 350 delegata, izabran Oblasni NO odbor za Srem.
29. januar — U Beogradu završen dvodne vni miting žena Srbije na kome je izabran Glavni odbor AFZ-a Srbije.
30. januar — U s. Bapskoj (kod Sida), u bolnici 2. proleterske udarne divizije NOVJ, podlegao teškoj rani pomoćnik komesara 3. bataljona 2. proleterske NOU brigade Petnr Ivanović Perica. narodni heroj.
- Kod s. Dašinovaca (blizu Peći) oko 1000 balista napalo 3. bataljon 5. kosovsko-metohijske NO brigade, ali su posle oštre šestočasovne borbe odbijeni. Brigada je pretrpela gubitke od 7 mrtvih i 24 ranjena.
31. januar — U rejonu Srbice, posle oštre borbe, 1. kosovsko-metohijska NOU brigada i 3. bataljon 5. kosovsko-metohijske NO brigade odbili napad balističkih snaga, nanevši im osetne gubitke.

F e b r u a r

DOGADAJI OPSTEG KARAKTERA

3. februar — U Londonu otpočela međunarodna sindikalna konferencija, kojoj su prisustvovali i tri delegata i dva posmatrača Jedinistvenih radničkih i nameštenečkih sindikata Jugoslavije. Rešavana su važna pitanja međunarodnog radničkog pokreta: pomoć sindikata savezničkim armijama u poslednjim ratnim naporima: stav sindikata prema organizaciji mira; učešće sindikata na mirovnim konferencijama i na rešavanju problema posleratne obnove porušenih zemalja. Konferencija je završena 10. februara.
- Završeno trodnevno zasedanje NKOJ-a na kome su donesene odluke o osnivanju Vrhovnog suda DF.I i o ustrojstvu i nadležnosti Javnog tužilaštva DF.T. Izabran je i zakonodavni odbor Predsedništva AVNOJ-a.
- U Novom Sadu po naređenju VS NOV i POJ formirana Vazduhoplovna podoficirska škola NOVJ.
4. februar — U Jalti (na o. Krimu, u SSSR-u) otpočela osmodnevna konferencija predsednika vlada V. Britanije, SAD i SSSR-a, kojoj su prisustvovali i ministri inostranih poslova, načelnici vrhovnih štabova i drugi savetnici.
5. februar — Komitet Amerikanaca južnoslovenskog porekla osudio postupke kralja Petra II Karađorđevića u vezi s nepriznavanjem sporazuma Tito — Subašić i izrazio solidarnost sa NKOJ-em.
8. februar — Po naređenju VŠ NOV i POJ formirana 52. divizija NOVJ. u čiji su sastav ušla 1 udarna, 2. i 4. udarna kosovsko-metohijska NO brigada.
- Vrhovni štab NOV i POJ naredio da se na Kosovu i Metohiji formiraju: Vojna uprava i Komanda vojne oblasti.
- Vrhovni štab NOV i POJ naredio da 4f. i 52. divizija NOV.I i Operativna grupa brigade potpadnu pod neposrednu komandu Operativnog štaba NOV i PO za Kosovo i Metohiju.
9. februar — Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Stabu armije NOVJ: onemogućiti da neprijateljske snage likvidiraju virovitički mostobran.
- Francuska 1. armija izbila na r. Rajnu južno od Strasbura.
10. februar — Na konferenciji predsednika vlada SSSR-a, SAD i V. Britanije u Jalti (SSSR) Ukrajina i Belorusija, socijalističke republike SSSR-a. priznate kao suverene i nezavisne države Ujedinjenih nacija.
- Na inicijativu CK KP Slovenije postignut sporazum sa predstavnicima KP Italije iz Trsta: da se masovne slovenačke i italijanske organizacije u Trstu čvršće povežu u cilju sprovođenja zajedničkih akcija.
11. februar — U Jalti (u SSSR-u) završena konferencija predsednika vlade V. Britanije, SAD i SSSR-a. Na konferenciji su usklađeni rokovi i ostale mere za konačno slamanje otpora nacističke Nemačke i Japana; postignut je sporazum o okupacionim zonama u Nemačkoj i o savezničkoj Kontrolnoj komisiji, sa sedištem u Berlinu, kao i da Nemačka nadoknadi štetu nanetu savezničkim zemljama. Odlučeno je da se ustanovi opšta međunarodna organizacija radi očuvanja mira i otklanjanja političkih, ekonomskih i socijalnih uzroka rala. Konferencija je posebno razmatrala probleme Poljske i Jugoslavije. U pogledu Jugoslavije konferencija je preporučila da se što pre sprovede u delo sporazum Tito — Subašić.
12. februar — U Londonu održana sednica Krunskog saveta (sednica izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije pod predsedanjem kralja) na kojoj je donesena odluka da vlada 'bez odlaganja otputuje u Beograd da dovrši usvojenu odluku u pogledu namesništva i obrazovanja jedinstvene vlade«.

1945. februar

BOSNA I HERCEGOVINA

februar 1945.

- Sefovi vojnih misija V. Britanije i SSSR-a u Beogradu obavestili NKOJ da je na konferenciji u Jalti odlučeno da se Jugoslovenima preporuča: »da sporazum Tito — Subašić stupi odmah na snagu; da članovi Skupštine (poslednje jugoslovenske zakonodavno telo) koji nisu saradivali sa okupatorom mogu biti uključeni u AVNOJ i da zakoni koje donese AVNOJ moraju naknadno biti potvrđeni od Ustavotvorne skupštine«.
- 13. februar — Jedinice Crvene armije, posle teških bojeva, oslobodile Budimpeštu, glavni grad Mađarske.
— Izbeglička vlada Republike Poljske u Londonu odbila da prihvati odluke konferencije u Jalti koje se odnose na istočne granice sa SSSR-om (Kersonova linija).
- 15. februar — Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Štabu 8. udarnog korpusa NOVJ da što pre izvrši pripreme i oslobodi Mostar.
— Vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Štabu 3. armije NOVJ da 12. udarni korpus smeni bugarske jedinice i da, za odbranu, posedne odsek Donji Miholjac — ušće r. Drave.
- 16. februar — U Beograd stigao iz Londona predsednik izbegličke vlade Ivan Subašić sa članovima vlade Šavom Kosanovićem, Jurajom Sutejom i Dragom Marušićem.
- Februar s. — CK KP Austrije uputio proglas narodu Austrije, a posebno Koruške, pozivajući jugoslovenski i austrijski narod na oružani ustanak, u zajedničku borbu protiv nemačkih snaga.
- 18. februar — Vrhovni štab NOV i POJ izdao naređenje o odevanju, pozdravljanju, oslovljavanju i ponašanju vojnih lica.
— U Beogradu rukovodstvo Narodne seljačke stranke objavilo pristupanje Jedinственом народноослободилачком frontu Srbije.
— U s. Mađarima (kod Bara), pri povratku sa bombardovanja iz Nemačke. usled nestanka benzina srušio se četvoromotorni avion američkog vazduhoplovstva. Spašenu posadu od 9 članova prihvatila je 10. crnogorska udarna brigada Primorske operativne grupe 2. udarnog korpusa NOVJ.
- 23. februar — Opkoljena nemačka posada u Poznanju (u Poljskoj), posle višednevnih žestokih borbi, kapitulirala pred jedinicama Crvene armije.
- 24. februar — U Beogradu vrhovni komandant NOV i POJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito vodio razgovore sa savezničkim komandantima maršalom Fjedorom Tolbuhinom. komandantom 4. ukrajinskog fronta Crvene armije, i feldmaršalom Haroldom Aleksanderom, komandantom anglo-američke 15. grupe armija. Ugovoreno je, pored ostalog, da snage NOVJ do 30. marta počnu operacije dolinom r. Une prema Lici i Gorskotom kotaru, da bi na sebe privukle nemački 97. armijski korpus iz Istre i Slovenačkog primorja i olakšale savezničku ofanzivu prema severnoj Italiji.
- 26. februar — Predsedništvo AVNOJ-a donelo odluku da se maršal Jugoslavije Josip Broz Tito odlikuje Ordenom narodnog oslobođenja.
- Februar k. — Po naređenju VŠ NOV i POJ formirane 1. 2. i 3. protivavionska brigada NOV.T.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. februar — Na odseku s. Počitelj — s. Dračevo delovi 29. udarne divizije NOVJ i 3. brigade 3 (bosansko-hercegovačko) divizije KNOJ-a, uz podršku 1. tenkovske brigade NOVJ, otpočele forsiranje r. Neretve i u rejonu s. Dretelja i Gabele stvorile mostobran,
— Kod s. G. Gračanice jedinice 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbile ispad jačih neprijateljskih snaga iz Zenice i ubile 13 a ranile 18 neprijateljskih vojnika, uz sopstvene gubitke od 3 ranjena.
- 2. februar — U Prozoru, na prvoj sreskoj konferenciji NOF-a, u prisustvu preko 100 delegata, izabran Sreski odbor NOF-a za Prozor.
- 3. februar — Posle trodnevnih borbi ojačana 12. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ, uz podršku 1. tenkovske brigade NOVJ, oslobodila Čaplinu. Delovi ustaške 9. brigade i jedna četa iz nemačke 369. legionarske divizije, koji su branili mesto, povukli su se prema Mostaru, pretrpevši osetne gubitke. Brigada je imala 15 mrtvih i 25 ranjenih. Zaplenjeno: 2 minobacača, 3 mitraljeza, protivavionski mitraljez i 8 p. mitraljeza.

1945. februar

BOSNA I HERCEGOVINA

februar 1945.

4. februar
- Četvrta dalmatinska udarna brigada 9. udarne divizije NOVJ i 3. bataljon 12. hercegovačke udarne brigade 29. udarne divizije NOVJ napali ustaško-domobranske snage i oslobodili Ljubuški.
  - U rejonu s. Han Kola — s. Rekovica (kod Banje Luke) delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ izvršili napad na četnike i posle oštre borbe ih razbili i odbacili u Banju Luku.
5. februar
- Sa okolnih položaja kod Konjica, posle tridesetochasovne borbe, 11. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ, odbacila nemačke i ustaške snage u grad, navevši im gubitke od oko 50 mrtvih i ranjenih, a sama je imala 2 mrtva i 9 ranjenih.
  - Kod s. Brijesnice (blizu Gračanice) delovi 45. divizije 2. armije NOVJ vodili oštre borbe protiv četnika i naneli im velike gubitke. Delovi divizije su imali 3 mrtva i 22 ranjena.
  - U Vlasenicu stigli iz Sarajeva delovi nemačke 181. pešadijske divizije i smenili delove nemačke 22. pešadijske divizije, koji su proizveli proboj prema Zvorniku.
6. februar
- Otpočela mostarska operacija glavnine 8. udarnog korpusa NOVJ protiv nemačke 369. legionarske divizije i ustaško-domobranske 9. brdske divizije (oko 15.000 vojnika). U 26-dnevnim borbama razbijene su obe neprijateljske divizije i izbijanjem na Ivan-sedlo, 4. marta, oslobođena severozapadna Hercegovina sa Mostarom. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od više hiljada mrtvih, ranjenih i zarobljenih. Gubici jedinica NOVJ: 515 mrtvih, 1.600 ranjenih i 336 nestalih. Zaplenjen je veliki broj naoružanja i druge ratne opreme.
7. februar
- Jedinice 26. udarne divizije 8. udarnog korpusa NOVJ posle dvodnevne borbe protiv 270. puka nemačke 369. legionarske divizije i jakih ustaško-domobranskih snaga oslobodile Široki Brijeg (sada Lištica). Posada je većim delom uništena, jer joj je bila presečena odstupnica kod s. Knešpolja.
  - Nemačka 22. pešadijska divizija, posle oštih visednevnih borbi protiv 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ, ovladala Zvornikom i komunikacijom od Zvornika do Lišne. Gubici neprijatelja: oko 150 vojnika izbačenih iz stroja, a gubici 38. ridarne divizije NOVJ: 38 mrtvih, 116 ranjenih i 12 nestalih.
  - U Lijevcu polju i s. G. Dolini (kod Bos. Gradiške) jedinice 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napale i razbile četnike i ustaše i nanele im velike gubitke, a same imale 3 mrtva i 10 ranjenih.
  - U Trebinju, na prvoj sreskoj konferenciji NOF-a, izabran Sreski odbor NOF-a za srez trebinjski.
8. februar
- Na putu Kiseljak — Busovača delovi 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije NOVJ napali iz zasede nemačku motorizovanu kolonu jačine 70 motornih vozila i 120 vojnika. Poginulo je 16 a ranjeno 25 nemačkih vojnika. Uništeno je 6 kamiona.
  - Na putu Doboje — Maglaj delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali iz zasede nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj velike gubitke (uz sopstvene gubitke od 4 mrtva i 3 ranjena) uništivši 1 tenk, 4 kamiona i putnički automobil.
9. februar
- Na liniji r. Kamenica — Lišina — s. Marčići (kod Zvornika) 17. udarna divizija 2. armije NOVJ i delovi 27. i 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ otpočeli napad na nemačku 22. pešadijsku diviziju koja se probijala od s. Drinjače prema Zvorniku.
  - U rejonu Gračanice 23. udarna divizija 2. armije NOVJ sprečila proboj nemačkih jedinica iz Doboja ka Tuzli i nanela im velike gubitke. Divizija je imala 80 boraca i rukovodilaca izbačenih iz stroja.
  - Po naredenju Štaba 1. armije NOVJ formirana Artiljerijska brigada 11. udarne divizije NOVJ, sastava: dva diviziona.
10. februar
- Jedinice 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ, posle kraće borbe protiv delova nemačke 181. pešadijske divizije, oslobodile Vlasenicu, a zatim nastavile nastupanje ka Zvorniku.
  - Kod s. Kokota (na putu Kiseljak — Busovača) 7. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ napala iz zasede nemačku motorizovanu kolonu, jačine 80 vozila. Poginulo je oko 20 i ranjeno 12 neprijateljskih vojnika i uništeno 7 kamiona i 7 motokikla. Brigada je imala 2 mrtva.
11. februar
- Posle oštih trodnevnih borbi nemačka 22. pešadijska divizija je iskoristivši izvlačenje 17. udarne divizije NOVJ i njeno upućivanje na nove zadatke prema Tuzli, uz osetne gubitke uspeła da se probije u Zvornik. Jedinice 27. i 38. divizije NOVJ su pretrpele gubitke od 199 mrtvih i 443 ranjena.

1945. februar

BOSNA I HERCEGOVINA

februar 1945.

12. februar — Na prostoriji s. Hrastovci — s. Zaselje — s. Cakići — s. Brđani (kod Travnika) 7. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ, u sadejstvu sa 1. bataljonom 8. krajiške udarne brigade 4. udarne divizije NOVJ, odbila napad 5. puka ruskog zaštitnog korpusa.
- U. februar — Na liniji Klepanovac — Baba — Brdo (kod Goražda) delovi nemačke 181. pešadijske divizije napali na 3. proletersku (sandžačku) udarnu brigadu 37. udarne divizije NOVJ. Posle uporne borbe neprijatelj je, uz osetne gubitke, odbačen prema Goraždu.
- Spajanjem komandi podgrmečkog i kozarskog vojnog područja, po naređenju Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ, formirana Komanda prijedorskog vojnog područja.
- 13/14. februar — Posle trodnevnih borbi delovi 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ oslobodili Nevesinje. (Glavnina 369. puka nemačke 369. legionarske divizije uništena je u povlačenju u rejonu Bišine i s. Zimlja, izuzev manjih delova koji su se probili prema Konjicu). Jedinice 29. udarne divizije imale su 23 mrtva i 66 ranjenih. Zaplenjena je velika količina naoružanja i druge ratne opreme.
- U rejonu s. Ilovica — s. Umčani — s. Grab delovi 3. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ napali nemačke jedinice i posle oštre jednodnevne borbe odbacili ih prema Sarajevu. Poginuo je i ranjen veći broj neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 3. udarne divizije NOVJ imale 23 mrtva i 65 ranjenih.
14. februar — Posle dvodnevne borbe protiv glavnine nemačke 369. legionarske divizije i delova ustaško-domobranske 9. brdske divizije 26. i 19. udarna divizija NOVJ (bez 5. udarne brigade), 12. i 13. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ, 1. tenkowska brigada NOVJ i Artiljerijska brigada 8. udarnog korpusa NOVI oslobodile Mostar.
15. februar — Peta udarna brigada 37. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ i jedinice albanske 6. divizije, posle žestoke dvadesetočasovne borbe odbacile nemačke snage na levu obalu r. Drine i zauzele Višegrad. Neprijatelju su naneseni osetni gubici u ljudstvu i materijalu.
- Posle trodnevne borbe protiv četnika i ustaša delovi 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa NOVJ oslobodili Han-Pijesak.
- U rejonu s. Dubrave — s. Vučkovac - s. Srnice (kod Gračanice) 23. udarna divizija 2. armije NOVJ napala nemačke i ustaške jedinice i odbacila ih prema Doboju. Neprijatelj je pretrpio osetne gubitke. Gubici 23. udarne divizije NOVJ: 13 mrtvih i 43 ranjena.
- Po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa NOVJ, spajanjem Birčanskog i Kladanjskog NOP odreda, formiran Birčansko-kladanjski NOP odred.
- U Birču izašao prvi broj lista AFZ-a istočne Bcsne »Žene kroz borbu«.
- Izašao prvi broj »Nedeljnog pregleda«, lista 3. udarnog korpusa NOVJ.
17. februar — U s. Maglajanima, s. Laktašima, s. G., D. i Srednjoj Topoli (kod Banje Luke) jedinice 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napale ustaško-domobranske posade i posle oštre borbe zauzele s. Laktaše i s. Srednju Topolu. Poginuo je veliki broj i zarobljeno 55 neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 39. divizije NOVJ imale 12 mrtvih i 16 ranjenih. Zaplenjeno: 4 protivavionska topa, 1 p. mitraljez, 25 pušaka i dosta drugog materijala.
- Kod s. Pazarića (na pruzi Sarajevo — Konjic) delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ razbili nemačku grupu koja je popravljala prugu i naneli joj gubitke od 40 mrtvih i 30 ranjenih.
- Kod Banje Luke delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ, posle kraće oštre borbe, odbili ispad ustaša i domobrana (jačino bataljona) ka s. Orlovcu i naneli im gubitke od oko 70 mrtvih, ranjenih i zarobljenih uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 4 ranjena.
18. februar — Između s. Pazarića i s. Hadžića (na putu Sarajevo — Konjic) delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali iz zasede nemačku kolonu jačine 500 vojnika i naneli joj gubitke od oko 50 mrtvih i ranjenih, uz sopstvene gubitke od 3 ranjena.
18. li. februar — U dolini r. Drine (između Višegrada i s. Ustiprača) 37. udarna divizija 2. udarnog korpusa NOVJ izvršila opšti napad na nemačku 181. i delove 297. pešadijske divizije. Posle petodnevnih oštrih borbi ona nije uspela da odbaci neprijatelja zbog jakih utvrđenja, ali mu je nanela osetne gubitke u ljudstvu i materijalu.

- Jedanaesta hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije NOVJ izvršila napad na posadu Konjica, ali napad nije uspeo zbog jakog otpora nemačkih jedinica i ustaša. Predalo se 30 domobrana i 7 oficira.
- 19. februar
  - Posle četvorodnevne borbe protiv delova nemačke pukovske borbene grupe »Eberlajn« i ustaške 11. brigade, 4. udarna divizija 5. udarnog korpusa NOVJ, ojačana po jednom brigadom iz 10. udarne i 39. divizije NOVJ, oslobodila Travnik. Poginulo je i ranjen veliki broj neprijateljskih vojnika. Jedinice NOVJ su imale 10 mrtvih i 130 ranjenih. Zaplenjene su velike količine oružja i druge ratne opreme.
  - Delovi 3. udarnog korpusa NOVJ zauzeli Zvornik. a jedinice nemačke 22. pešadijske divizije nastavile probijanje ka Janji i Bijeljini.
  - Kod s. Pazariča (na pruži Konjic — Sarajevo) delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali i posle jednodnevne borbe razbili grupu od 500 nemačkih vojnika koji su popravljali prugu. Uništena je 1 lokomotiva.
  - Na liniji s. Poljavnica — s. Medici (kod Bos. Novog) delovi 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali i posle devetočasovne borbe razbili oko 400 ustaša, nanevši im gubitke od 27 mrtvih i oko 30 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 8 mrtvih i 21 ranjenog.

Kod s. Binježeva (na pulu Sarajevo — Konjic) delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali iz zasede nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od 23 mrtva, 34 ranjena i 1 zarobljenog. Uništeno je 7 kamiona.
- 20. februar
  - U rejonu s. Grabovac — s. Colopek (kod Zvornika) glavni 17. udarne divizije 2. armije NOVJ izvršila napad na jedinice nemačke 22. pešadijske divizije i posle dvodnevne borbe nanela im velike gubitke. Jedinice 17. udarne divizije NOVJ su imale 38 mrtvih i 202 ranjena.
- 21. februar
  - Jedinice 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ. posle oštre osmočasovne borbe, odbile ispad nemačko-ustaških jedinica s linije Bos. Novi — s. Dobrljin — Dubica ka oslobođenoj teritoriji. Poginuo je i ranjen veći broj neprijateljskih vojnika. Jedinice 39. divizije NOVJ su imale 8 mrtvih i 19 ranjenih.
  - Jedinice 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napale ustaše i zauzele s. Sivšu, s. Ularice i s. AUBegovce (kod Doboja).
- 21/22. februar
  - Jedinice 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ izvršile napad na nemačke i ustaške snage u Konjicu i Ostrošcu. Napad nije uspeo zbog jakog otpora neprijatelja. Poginulo je i ranjeno više neprijateljskih vojnika. Gubici jedinica 29. udarne divizije NOVJ: 17 mrtvih i 57 ranjenih.
- 22. februar
  - Jedinice 39. divizije 5. udarnog korpusa NOVJ odbile ispade nemačkih, ustaško-domobranskih i četničkih snaga iz Banje Luke, Duhice i s. Dobrljina ka oslobođenoj teritoriji, nanevši im osetne gubitke. Gubici jedinica 39. divizije NOVJ: 15 mrtvih i 39 ranjenih.
  - Između s. Rudica i s. Buševića Blatne (kod Bos. Novog) minerski vod Podgrmečkog NOP odreda 39. divizije NOVJ minirao put. Od mina je poginulo 50 a ranjeno 40 vojnika i uništeno 5 kamiona nemačko motorizovane kolone.
- 23. februar
  - Kod s. Brestovskog delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOVJ napali iz zasede nemačku kolonu i posle tročasovne borbe razbili je i odbacili u Kiseljak. Poginulo je 46 a ranjeno 45 neprijateljskih vojnika. Gubici jedinica 10. udarne divizije NOVJ: 17 ranjenih.
- 24. februar
  - Jedinice 45. divizije sa 14. srpskom brigadom 23 udarne divizije 2. armije NOVJ, posle petočasovne borbe odbacilo delove ustaškog 24. i 25. bataljona i miliciju prema Doboju i zauzele Gračanicu. Neprijatelj je pretrpeo velike gubitke. Gubici jedinica 45. divizije 2. armije NOVJ: 24 poginula i 58 ranjenih.
- 25. februar
  - Na prostorijski Zenica — Travnik — Busovača delovi 5. udarnog korpusa NOVJ posle sedmodnevnih borbi razbili nemačke i ustaško-domobranske snage i zauzeli sva neprijateljska uporišta. Neprijatelj je pretrpeo velike gubitke. (Zarobljen je i Stab nemačke borbene grupe Eberlajn«), a jedinice 5. udarnog korpusa NOVJ su imale 108 mrtvih i 380 ranjenih. Zaplenjeno je 16 topova, 19 bacača, 100 p. mitraljeza, 288 pušaka i velike količine ostale ratne opreme.
  - U Jajcu održana prva sindikalna konferencija radnika i nameštenika Bosanske krajine, na kojoj je izabran akcioni odbor od 10 članova i delegati za zemaljsku sindikalnu konferenciju radnika i nameštenika BiH.

1945. februar

CRNA GORA—HRVATSKA

februar 1945.

26. februar — Na putu Kiseljak — Busovača delovi 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOV.T napali iz zasede nemačku motorizovanu kolonu i naneli joj gubitke od oko 30 mrtvih i 40 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 1 mrtvog i 12 ranjenih.
- Formiran Zemaljski akcioni odbor jedinstvenih sindikata radnika i nameštenika BiH.
27. februar — U rejonu s. Buselji — s. Bukve — s. Očenići (kod Travnika) 7. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije NOVJ posle jednodnevne borbe odbila napad nemačkih i ustaških delova iz Busovače. Poginuo je i ranjen veći broj neprijateljskih vojnika, dok je 7. brigada imala 4 mrtva i 14 ranjenih.
- U s. Bijelom Polju (kod Mostara), po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa NOVJ, formirana Artiljerijska brigada 29. udarne divizije NOVJ, sastava: tri diviziona.
28. februar — Na putu Zepče — Maglaj jedinice 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOV.T posle oštre borbe protiv nemačkih i ustaških jedinica zauzele Karaulu, s. Ozimice. s. Ljubatovac, Custo brdo i Tomicu.
- Ustaške snage iz Gračanice napale delove 45. divizije 2. armije NOVJ i posle oštre borbe zauzele s. G. i D. Brijesnicu. Protivnapadom su ova sela povraćerila a neprijatelj uz velike gubitke odbačen prema Doboju. Jedinice 45. divizije su imale 10 mrtvih i 17 ranjenih.
- Kod Kaknja delovi 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa NOV.) miniranjem razrušili prugu i uništili lokomotivu i 4 vagona. Poginulo je oko 40 i ranjeno oko 50 neprijateljskih vojnika.
- Februar k. — Po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku rasformirani Štab Unske operativne grupe NOVJ i 1. i 2. muslimanska NO brigada, a u Cazinskoj krajini formirani Muslimanska brigada 8. udarne divizije NOVJ i Krajiški (muslimanski) NOP odred.
- Februar — U s. Strujićima održana sreska izborna konferencija NOF-a na kojoj je izabran Sreski odbor NOF-a za Ljubinje.
- U Gacku održana sreska konferencija na kojoj je izabran Sreski odbor NOF-a za Gacko.
- Po naređenju Štaba 5. udarnog korpusa NOVJ rasformiran Jajačko-travnički NOP odred a njegovim ljudstvom popunjene jedinice 10. udarne divizije NOVJ.
- U Jajcu izašao prvi broj lista AFZ-a Bosne i Hercegovine »Nova žena«.
- Izašao prvi broj lista 5. udarnog korpusa NOVJ »Glas udarnika«.

CRNA GORA

- Februar — Štab 2. udarnog korpusa NOVJ uputio komandama vojnih područja direktivu da preduzmu mere za rešavanje invalidskih pitanja (osposobljavanje preko kurseva za razne dužnosti u državnoj administraciji, dodeljivanje odlikovanja i dr.).

HRVATSKA

1. februar — Jedinice 40. udarne divizije NOVJ i 1. udarne brigade »Braća Radić« 32. divizije NOVJ izvršile napad na ustaško-nemačke snage u s. V. Grđevcu i s. G. Kovačići (kod Bjelovara), ali je napad obustavljen zbog jakog otpora neprijatelja.
- Kod s. Jamničke Kiselice (blizu Pesarovine) jedinice nemačkog 1. rezervnog lovačkog puka napale slušaoca podoficirskog kursa 34. udarne divizije NOVJ i prinudile ih na povlačenje prema s. Gracu, a potom kod s. Kupčine razbile i zarobile glavninu jednog bataljona Zumberačke brigade 34. udarne divizije NOVJ.
- Kod s. Budičine i s. G. Bačuge delovi Banijskog NOP odreda odbili noćni napad ustaških snaga i prinudili ih na povlačenje u pravcu Petrinje.
- U Glini, u prisustvu 300 radnika i predstavnika narodne vlasti i NO vojske, svečano otvoren radnički Dom kulture.
2. februar — Na putu s. Garešnica — s. Vel. Grđevac jedinice 33. i 40. udarne divizije NOVJ i 12. proleterska udarna brigada 12. udarne divizije NOVJ izvršile napad na neprijateljske kolone, zatim zauzele sela Trnavu, Tomašicu i Kajganu (kod Daruvara). Neprijatelj je imao oko 300 vojnika izbačenih iz stroja.
- Po naređenju Štaba 34. udarne divizije NOV.T rasformiran Samoborsko-jaskanski NOP odred i njegovim ljudstvom popunjena Žumberačka NO brigada.

- U Slunju, u prisustvu velikoj² broja građana iz mesta i okolnih sela 1 predstavnika ZAVNOH-a, Okružnog odbora NOF-a Karlovac, vojske i narodne vlasti, otvorena niža gimnazija i obrazovni centar.
- 3. februar
  - U rejonu s. Trnjana i s. Starog Sela 2. udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ, posle sedmočasovne borbe, odbila napad nemačkih i ustaških delova, prinudivši ih na povlačenje u Sunju 1 s. Komarevo. Neprijatelj je imao 20 mrtvih i 30 ranjenih, a 2. udarna brigada 4 mrtva i 12 ranjenih.
  - Kod s. Bosanaca (blizu Ogulina) 2. brigada 43. divizije NOVJ, posle kratke i oštre borbe, odbila napad nemačko-ustaških snaga iz s. Bosiljeva. Gubici neprijatelja: 4 mrtva i 5 ranjenih, a 2. brigade 4 nestala.
  - Kod s. Martina (blizu Našica) Čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška« 12. udarne divizije NOVJ napala iz zasede. nemačku kolonu jačine 750 vojnika i nanela joj gubitke od 44 mrtva, 18 ranjenih i 5 zarobljenih.
  - Kod s. Pavlovca, s. Hercegovca, s. Trnovitice, s. Ladislava i s. Trnave (blizu Bjelovara) jedinice 40. udarne i 33. divizije NOVJ napale delove nemačke 1. kozačke konjičke divizije i domobranske snage i posle trodnevne borbe zauzele ž. stanicu Hercegovac — Trnovitica.
- 4. februar
  - Kod s. Cerovca (blizu Karlovca) delovi 2. udarne brigade 8. udarne divizije NOVJ odbili napad ustaša iz s. Belaja, nanevši im gubitke od 4 mrtva.
- 5. februar
  - Kod s. Petrovca, s. Jazvenika i s. Grede jedinice Karlovačke udarne brigade 34. udarne divizije NOVJ odbile napad delova 20. ustaške brigade iz Siska. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i 1 zarobljenog, a Karlovačka udarna brigada 2 mrtva i 4 ranjena.
- Februar p.
  - U Daruvaru, po naređenju GŠ NOV i PO za Hrvatsku, od 1. i 2. bataljona 2. brigade narodne odbrane i po jednog bataljona iz 1, 3. i 5. brigade¹ narodne odbrane Hrvatske formirana 1. zagrebačka brigada narodne odbrane, te ušla u sastav 1. divizije KNOJ-a.
- 6. februar
  - Nemačka 297. pešadijska, 7. SS »Princ Eugen« i 1. kozačka konjička divizija i borbena grupa »Fišer« (ojačana 11. pukom 11. nemačke vazduhoplovno-poljske divizije i delovi ustaško-domobranske 5. pešadijske divizije prešli u koncentričan napad na virovitički mostobran. Toga dana su zauzeli Feričane, Orahovicu, s. Suhomlaku i s. Cačlnce, sutradan s. Mikleuš, s. Slat Drenovac, s. Ceralije i Voćin, 8. februara Podravsku Slatinu, s. Grubišno Polje, s. Vel. Barnu, Pleternicu i neke položaje na Bilo-gori. a 9. februara Viroviticu i Slav. Požegu. Zbog toga je Štab 3. armije NOVJ, od 8. do 10. februara, povukao 16. udarnu, 36. udarnu i 51. udarnu diviziju NOVJ i Osječku udarnu brigadu 12. udarne divizije NOVJ na levu obalu r. Drave, 10. korpus i 40. udarnu diviziju NOVJ na područje Daruvara, a 12. udarnu diviziju NOVJ u okolinu Slav. Požege.
  - U rejonu Plaškog delovi nemačke 392. legionarske divizije i 17. ustaške brigade iz s. Vojnovca i s. Ličkih Jesenica napali 3. udarnu brigadu 8. udarne divizije NOVJ. U trodnevnim borbama oni su je potisli u rejon s. Bajića (kod Slunja). Neprijatelj je imao oko 100 mrtvih i ranjenih, a 3. udarna brigada 38 mrtvih i 41 ranjenog.
- 7. februar
  - Kod s. Kokočaka (blizu Orahovice), u borbi protiv nemačko-ustaških snaga, poginuo komandant Čehoslovačke NO brigade »Jan Žiška« 12. udarne divizije NOVJ Josip Ružička, narodni heroj.
- 8. februar
  - U s. Mošćenici (kod Petrinje) 3. brigada 7. udarne divizije NOVJ, posle petočasovne borbe, uništila ustašku posadu (čiji se manji deo predao) i zaplenila 73 puške, 6 p. mitraljeza, mitraljez, minobacač i 6.000 metaka.
- 9. februar
  - Snage nemačke 373. legionarske divizije iz G. Lapca napale delove 20. udarne divizije NOVJ i zauzele Mandinu glavu (k. 812), ali su sutradan, protivnapadom, odbacene u polazni rejon. Jedinice 20. udarne divizije NOVJ su pretrpele gubitke od 20 mrtvih i 50 ranjenih.
  - U s. Žitnjaku (kod Zagreba) ustaše obesile 10 pristalica NOP-a.
- 10. februar
  - Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku formirana Komanda vojne pozadine 1 Odeljenje za naoružanje GŠ NOV i PO za Hrvatsku.
  - Naredbom GŠ NOV i PO za Hrvatsku 3. brigada 7. udarne divizije NOVJ dobila naziv udarna.

¹ Bataljoni Iz 1. i 5. brigade narodne odbrane ušli su u sastav 1. zagrebačke brigade tek posle oslobodjenja Zagreba.

- 11. februar*
- Kod s. Ličkog Petrovog Sela, Drežnik-Grada i s. Ličkih Jesenica nemačke, domobranske i ustaške snage iz Bihaća izvršile napad na jedinice 8. udarne divizije 4. udarnog korpusa NOVJ i 13. udarne i 35. udarne divizije 11. korpusa NOVJ. Borbe su vođene do 18. februara kada se neprijatelj povukao prema Bihaću, s. Nebljusima i D. Lapcu.
  - Kod s. Pračne, s. Crnca, s. Capraške Poljane, s. Mošćenice i s. Češkog Sela 1. udarna brigada »Vasilj Gačeša« i 2. udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ, posle osmočasovne borbe, odbile napad nemačkih, ustaških i domobranskih snaga iz Siska i s. Capraga. Neprijatelj je imao 125 mrtvih i ranjenih, a jedinice 7. udarne divizije NOVJ 1 mrtvog i 16 ranjenih.
  - Kod s. Velike (blizu Slav. Požege) jedinice 12. udarne divizije NOVJ napale delove domobranske 4. brdske brigade i nanele im gubitke od 20 mrtvih i 8 zarobljenih.
  - Po naredbi Štaba 10. korpusa NOVJ rasformirane Istočna i Zapadna grupa NOP odreda a formiran Stab grupe NOP odreda, pod čiju su komandu stavljeni: Moslavački, Posavski, Kalnički, Zagrebački i Zagorski NOP odrod. Istom naredbom je 1. zagorska NO brigada ušla u sastav 32. divizije NOVJ kao njena 4. brigada.
- 12. februar*
- S linije Orahovica — s. Slat. Drenovac — Voćin i iz Slav. Požege otpočelo nastupanje delova nemačke 1. kozačke konjičko divizije i domobranske 1. i 4. brdske brigade u pravcu pl. Papuka i Krndije. Boreći se protiv jedinica 12. Udarne divizije NOVJ, neprijatelj je do 14. februara ovladao većim dolom Papuka i Krndije i komunikacijom Orahovica — Slav. Požega — s. Bučko Kamonsko.
  - Delovi 3. udarne brigade 35. udarne divizije NOVJ. posle tročasovne borbe protiv ustaško-domobranskih snaga, zauzeli s. Plitvički Leskovac (kod Titove Korontee) Neprijatelj je imao 23 mrtva i 37 ranjenih, a 3. udarna brigada 2 ranjena.
- 13. februar*
- Na liniji s. D. Rašcnica — s. Bastaji (kod Daruvara) jedinice 10. korpusa NOVJ odbile napad delova nemačke 1. kozačke konjičke divizije. Neprijatelj je imao oko 110 mrtvih i ranjenih, a jedinice korpusa 10 mrtvih i 59 ranjenih.
  - Jedinice 20. udarne divizije NOVJ odbile napad delova nemačke 373. legionarske divizije koji su iz G. Lapca prodrli u s. Mazin. Gubici neprijatelja: 14 mrtvih i 25 ranjenih, a jedinica 20. divizije: 7 poginulih.
  - Kod s. Brđana i s. Vukoševca (blizu Sunje) jedinice Banijskog NOP odroda odbile napad ustaša, nanevši im gubitke od 9 mrtvih i 8 ranjenih. Banijski NOP odrod je imao 2 mrtva i 4 ranjena.
- 14. februar*
- U Zagrebu ustaše obesile 24 rodoljuba pod izgovorom da je u gradu eksplodirala paklena mašina.
- 18. februar*
- Jedinice domobranske 1. pešadijske divizije i delovi nemačke 1. kozačke konjičko divizije i Paveličeve gardijske brigade iz s. Vel. Grđevca, s. Hercegovca, s. Dežanovca i s. Uljanika napali jedinice 10. korpusa NOVJ kod Daruvara. Posle ogorčenih borbi, 33. divizija NOVJ se probila pravcem s. Končanica — s. Hercegovac — s. Trnovitica u Moslavinu, a 32. divizija NOVJ se povukla u rejon s. Markovca (kod Daruvara).
- 20. februar*
- Kod s. Jarikovca (blizu Podrav. Slatine) Cehoslovačka brigada »Jan Žiška« i 4. bataljon 12. proleterske udarne brigade 12. udarne divizije NOVJ posle dvočasovne borbe odbili napad ustaških i domobranskih snaga iz s. Velike, ali se deo neprijateljskih snaga probio u pravcu s. Slat. Drenovca. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i 15 ranjenih, a jedinice NOVJ 1 mrtvog i 2 nestala.
- 21/22. februar*
- Jedinice 2. udarne brigade 7. udarne divizije NOVJ, posle kratke borbe, zauzele s. Gušće (kod Sunje), ubivši 3, ranivši 1 i zarobivši 51 ustašu i domobrana, a zaplenivši 20 pušaka i 3000 metaka.
- 22. februar*
- Kod s. G. Hrastovca 3. udarna brigada 7. udarne divizije NOVJ minirala prugu Sunja — Kostajnica i napala nemačko-domobranski transportni voz. Poginulo je 97 i zarobljeno 13 domobrana i nemačkih vojnika, zaplenjeno mitraljez. 3 p. mitraljeza i 27 pušaka, uništeno 2 lokomotive i 35 vagona, a 7 vagona oštećeno.
- 25. februar*
- Jedinice 12. udarne divizije NOVJ, posle dvodnevnihi žestokih borbi protiv nemačkih snaga u rejonu s. Gradac — s. Gradište (kod Našica) i na putu Orahovica — Kutjevo, povukle se na pl. Papuk.
- 25/26. februar*
- U s. Odri (kod Zagreba) udarna brigada »Franjo Ogulinac Seljo«. 34. udarne divizije NOVJ, posle sedmočasovne borbe, slomila otpor delova 6. bataljona 20. ustaške brigade. Zaplenjeno je: minobacač, mitraljez, 3 p. mitraljeza, 25 pušaka i 25.000 metaka.

Neprijatelj je imao 17 mrtvih, 14 ranjenih i 9 zarobljenih, a udarna brigada »Franjo Ogulinac Seljo« 2 mrtva i 24 ranjena. Istovremeno su ostale jedinice te divizije porušile prugu Zagreb — Sisak na 32 mesta.

26. februar — U Osijeku, da ne bi živ pao u ruke neprijatelju, izvršio samoubistvo član SK KPH za Osijek i sekretar SK SKOJ-a Ignjo Batrnek Mali, narodni heroj.
- 26/27. februar — Jedinice 2. brigade 33. divizije NOVJ zauzele ustaško-domobransko uporište u s. Garešnici (kod Daruvara). Neprijatelj je imao 27 mrtvih, 47 ranjenih i 10 zarobljenih.
27. februar — Na putu Voćin — s. Bučko Kamensko jedinice 12. udarne i 40. udarne divizije NOVJ napale nemački 5. policijski puk i 6. policijski bataljon i posle trodnevne borbe zauzele sela: Mrkoplje, Kamenski šušnjar, Vučjak i Zvečevo, kao i Voćin. Neprijatelj se, pretrpevši velike gubitke, povukao u pravcu Podrav. Šlatine. Zaplenjeno je: 14 mitraljeza, 11 automata, 8 minobacača sa 900 mina, 91 puška. 14 kola municije i oko 50 kola raznog materijala.
- Na sremskom frontu, kod s. Novaka Bapske (blizu Sida) poginuo komandant 3. bataljona 4. krajiške NOU brigade Cubić '11 rivuna Dušan, narodni heroj.

MAKEDONIJA

1. februar — U Skoplju, pod rukovodstvom GŠ NOV 1 PO za Makedoniju, otpočeo s radom drugi podoficirski kurs koji je trajao do 20. marta 1945.
7. februar — U Skoplju, po naređenju GŠ NOV i PO /a Makedoniju, otpočeo sa radom niži oficirski kurs za komandire četa i vodova i njihove zamenike.
8. februar — U Skoplju, pri GŠ NOV i PO za Makedoniju, formirano Automobilsko odeljenje sa zadatkom da pripremi potreban kadar i formira automobilske jedinice, te organizuje transport.
10. februar — Na Popovoj Sapci (kod Tetova) otpočeo s radom vojni skijaški kurs za osposobljavanje nastavnog kadra.
18. februar — U Skoplju formirane 1. i 2. artiljerijska brigada i upućene na sremski front. (Brigade su ušle u sastav 42. i 48. udarne divizije 15. udarnog korpusa NOVJ.)
22. februar — ASNOM doneo odluku da se u Makedoniji raspišu izbori za seoske, gradske, rejonske i sreske NO odbore.
28. februar — Iz Skoplja stigle željezničkim transportom u Zemun artiljerijske brigade 42. i 48. udarne divizije NOVJ.

SLOVENIJA

1. februar — U rejonu s. Vitovlje — s. Ravnica — s. Podgozd 19. slovenačka brigada »Srećko Kosovel« 30. divizije NOVJ, posle višečasovne borbe, odbila napad delova nemačkog 10. SS policijskog puka i italijanskih fašista iz s. Grgara i Gorice, nanevši im osetne gubitke.
- Kod s. Ljubena 5. slovenačka udarna brigada »Ivan Cankar« i delovi 4. slovenačke udarne brigade »Matija Gubec« 15. divizije NOVJ, posle oštne višečasovne borbe, odbili napad nemačko-domobranskih snaga iz Novog Mesta, nanevši im gubitke od 25 poginulih i 15 ranjenih.
- U rejonu s. Podkraj — s. Št. Andraž nemačke snage iz Velenja, Soštanja i Mozirja okružile 1. slovenačku udarnu brigadu »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ. Brigada se uveče, posle višečasovne borbe, probila iz okruženja i preko drumu Vojnik — Velenje prebacila na pl. Paški Kozjak.
2. februar — Kod s. Koprive (blizu Sežane) udarna četa 30. divizije NOVJ napala manju italijansku fašističku kolonu i posle kraće borbe je odbacila u s. Stanjel, nanevši joj gubitke od 12 poginulih i 2 zarobljena.
3. februar — U blizini s. Gradenea i s. Stare Gore (kod Zužemberka) 8. slovenačka brigada »Fran levstik« 18. divizije NOVJ posle kraće borbe odbila napad delova 5. pokretnog bataljona slovenačkih domobrana iz s. Stranske Vasi, nanevši im gubitke od 5 mrtvih i 12 ranjenih.

- U rejonu s. Podvin — s. Vodušek — s. Lopatnik 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ posle jednodnevne oštr- borbe odbila napad jakih nemačkih snaga iz Dobrne, nanevši im znatne gubitke.
- ». februar*
  - Us. Vinkovom Vrh 4. slovenačka udarna brigada Matija Gubec« 15. divizije NOVJ napala posadu slovenačkih domobrana, pa posle vi ečasovnc borbo, zbog pristiglih pojačanja iz Zužemberka, odustala od daljih napada. Poginulo je 20 i ranjeno 35 domobrana. Brigada je imala 1 mrtvog i 3 ranjena.
  - Kod s. Brdča jake nemačke snage iz Dobrne napale 1. slovenačku udarnu brigadu »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ. Brigada se posle četvoročasovne borbe, da bi izbegla okruženje, povukla ka s.-Podvinu (kod Velenja),
- 6. februar*
  - Us. Stranskoj Vasi 9. slovenačka brigada 18. divizije NOVJ napala posadu slovenačkih domobrana i probila spoljnu odbranu, ali je zbog snažne artiljerijske vatre i zbog pristiglog pojačanja iz Zužemberka morala odustati od daljih napada. Poginulo je 25 a ranjeno preko 20 domobrana. Brigada je imala 3 mrtva i 11 ranjenih.
- 7. februar*
  - U rejonu s. Zgornja Ponikva — s. Topolovec — s. Kale 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ odbila napad jake nemačke kolone iz s. Polzele.
  - U zamku Brdu kod Kranja predstavnici nemačke vlasti u Gorenjskoj i u Ljubljanskoj pokrajini održali prvi sastanak sa Loom Rupnikom, vrhovnim inspektorom slovenačkog domobranstva, i s njim raspravljali o preuzimanju vlasti od strane slovenačkih domobrana i o formiranju jedinica slovenačkih domobrana koje bi bile upućivane na frontove. (Sledeći sastanci su održani 14. i 15. februara na Bledu, 18. februara u Kranju i 24. februara u Ljubljani, ali konačna odluka nije donesena.)
  - U rejonu s. Gradenc — s. Stara Gora — s. M. Lipje 8. slovenačka brigada »Fran Levstik« 18. divizije NOVJ i 15. slovenačka (Belokranjska) brigada 15. divizije NOVJ posle viščasovne oštre borbe odbile napad nemačko-domobranskih snaga iz Zužemberka, nanevši im gubitke od 45 poginulih i 85 ranjenih.
  - Kod s. Bijarea Beneški bataljon Briško-beneškog NOP odreda 9. korpusa NOVJ napao iz zasede nemačko-italijansku kolonu koja je nadirala dolinom r. Nadiže i posle kraće borbe je odbacio u polazni garnizon Cedad. nanevši joj gubitke od 1U poginulih, 9 ranjenih i 1 zarobljenog.
  - Na pl. Trnovskom gozdu i Banjskoj planoti delovi italijanske 10. MAS divizije.¹ nemačkog 10. SS policijskog puka i 1. srpskog dobrovoljačkog korpusa iz s. Grgara. Gorice i Ajdovščine otpočeli napad na jedinice 9. korpusa NOVJ. U borbama kod s. Trnova, s. Krniee, s. Lokava, s. M. Lažni, s. Predmeje i s. Ollice, koje su, sa kraćim prekidima, vodile sve do 18. februara, jedinice 9. korpusa NOVJ su veštım manevrima izbegle frontalne napade nadmoćnog neprijatelja, a iznenadnim udarima u bokove i leđa nanosite mu znatno gubitke.
- S. februar*
  - U blizini s. Krnice i s. Nemala (kod Gorice) nemačke i italijanske fašističke snage iz s. Trnova i s. Grgara napale 19. slovenačku brigadu »Srečko Kosovel« 30. divizije NOVJ, koja se posle viščasovne oštre borbe povukla u rejon s. Predmeja — s. M. Lažne — s. Mrzla RupR.
- 9. /ebjiar*
  - U rejonu pl. Sinji vrh — pl. Obli vrh (kod Otlice) nemačko-četničke snage iz s. Cola i s. Crnog Vrh napale 18. slovenačku (bazovišku) udarnu brigadu 30. divizije NOVJ. Brigada se posle dvodnevnił borbi protiv nadmoćnog neprijatelja morala povući na liniju s. Predmeja — Kozje Steno.
  - Kod s. Gradenea i s. Stare Gore 9. slovenačka brigada 18 divizije NOVJ posle viščasovne borbe odbila napad nemačko-domobranskih snaga iz Zužemberka. nanevši im gubitke od 15 mrtvih i većeg broja ranjenih.
  - Kod s. Stranice (na putu Slov. Konjice — Celje) 13. slovenačka udarna brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ napala iz zasede nemačku motorizovanu kolonu i uništila 2 putnička automobila i kamion. Poginuli su 4 nemačka oficira, 4 policajca i nemački inspektor za utvrđenje Jugoistoka.
  - U rejonu s. Srednje Brdo — s. Kopačnice — s. Stara Oselica (kod Idrije) 7. slovenačka udarna brigada »France Prešern« 31. divizije NOVJ odbila napad delova nemačkog 28. SS policijskog puka iz s. Gorenje Vasi.
  - Kod s. Renča 3. slovenačka udarna brigada Ivan Gradnik 31. divizije NOVJ napala jaku nemačko-italijansku motorizovanu kolonu i posle viščasovne borbe je prinudila da se, uz gubitke od 54 mrtva i više ranjenih, povuče u Goricu. Oštećeni su 2 tenka i kamion.

¹ Ta dtvlztja, Italijanskih fašista, formirana posle kapitulacije Italije, bila je pod komandom nemačkih oružanił snaga.

- U rejonu s. Podkraj — s. St. Andraž nemačke snage Iz Velenja, s. Smartna ob Paid i s. Polzele napale 1. slovenačku udarnu brigadu »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ. Posle viščasovne borbe neprijatelj je odbačen u polazne garnizone.
11. februar — U blizini s. Javorja i s. Malenskog Vrha (kod Skofje Loke) 7. slovenačka udarna brigada »France Prešerr.« 31. divizije NOVJ i Škofjološki NOP odred vodili oštru viščasovnu borbu protiv nemačkih snaga koje su nadirale iz s. Gorenje Vasi, a zatim se, zbog napada nemačke kolone iz Zeleznika, izvukli iz borbe i prebacili na pl. Crni kal i pl. Blego.s.
12. februar — Us. Stranskoj Vasi 5. slovenačka udarna brigada »Ivan Cankar« 15. divizije NOVJ napala nemačko-domobransku posadu, te posle viščasovne borbe prodrla u mesto i zauzela nekoliko utvrđenih zgrada, zatim se, zbog pristizanja nemačko-domobranskih pojačanja iz Zužemberka, povukla ka s. Gradencu.
15. februar — Us. Hlevnom Vrhu (kod Žirija) 16. slovenačka brigada »Janko Premrl Vojko« 31. divizije NOVJ napala slovenačke domobrane U oštroj borbi je poginulo 20 domobrana. Sva oprema i oružje ostali su u ruševinama minirane zgrade.
- Kod s. Saleka 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ napala nemačku kolonu iz Velenja i posle viščasovne borbe je odbacila u polazni garnizon.
16. februar — U rejonu s. Vojsko — s. Mrzla Rupa 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada i 19. slovenačka brigada 'Srečko Kosove!' 30. divizije NOVJ izvršile napad na jake nemačke, italijanske fašističke i četničke snage angažovane u ofanzivi protiv jedinica 9. korpusa NOVJ. U dvodnevnim oštrim borbama brigade su razdvojile snage neprijatelja i odbacile ih ka Idriji i s. Trnovu, nanevši im velike gubitke.
17. februar — U rejonu s. Salek — s. Bevška Vas — s. Lopatnik jake nemačke snage iz Velenja napale 1. slovenačku udarnu brigadu »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ. Brigada je posle viščasovne borbe, da bi izbegla okruženje, kod s. Pake razbila nemačku kolonu i prebacila se u s. Grašku Goni.
18. februar — Delovi nemačkog 13, 17. i 25. SS policijskog puka i 18. brdskog lovačkog puka »Trek« iz Crne, Slovenj-Gradeca, Sošlanja i Velenja izvršili koncentričan napad na jedinice 14. divizije NOVJ na istočnom delu Mozirskih planina. Posle viščasovnih borbi kod s. Sv. Helene, s. Jesenjaka, s. St. Vida i s. Sv. Ruperta, zbog nedostatka municije, jedinice 14. divizije su se prebacile delom snaga na pl. Paški Kozjak, a drugim delom u rejon s. St. Andraž — s. Lakovica — s. Veliki Vrh (kod Velenja).
20. februar — U rejonu s. Kal — s. Topolovec — s. Ponikve nemačke snage Iz s. Polzele, Soštanja i Velenja napale 1. slovenačku udarnu brigadu »Tone Tomšič« 14. divizije NOVJ. Brigada se posle viščasovne noćne borbe povukla i sutradan stigla na pl. Paški Kozjak.
21. februar — U rejonu s. Prevala — pl. Vršiček (kod Zužemberka) jedinice 15. divizije NOVJ okružile i posle viščasovne borbe razbile 5. pokretni bataljon slovenačkih domobrana iz V. Lašča. Poginulo je 75, a ranjeno 85 domobrana dok se ostatak bekstvom spasao od uništenja. Jedinice 15. divizije NOVJ su imale 4 mrtva i 2 ranjena.
22. februar — GS NOV i PO za Sloveniju izdao naredbu da se u Biogradu na moru formira baza sa zadatkom da od saveznika prima materijal i transportuje ga do skladišta GS i da prihvata borbe upućivane iz Italije.
- Delovi nemačkog 14. i 28. SS policijskog puka i jedinica slovenačkih domobrana otpočeli napade u rejonu pl. Stol — pl. Dobrča — pl. Storžič s ciljem da odbace jedinice Kokrškog NOP odreda 4. operativne zone NOV 1 PO Slovenije od putnih i železničkih komunikacija i omoguće nesmetano povlačenje u Austriju. U borbama do 28. februara Kokrški NOP odred je izbegao udare nadmoćnog neprijatelja i sačuvao svoju živu silu.
24. februar — U blizini s. Zagorja i s. Ravnice 3. slovenačka udarna brigada »Ivan Gradnik« 31. divizije NOVJ posle tročasovne borbe odbila napad nemačkih i italijanskih fašističkih snaga iz Gorice koje su pokušale da se preko Solkana probiju u s. Trnovo. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i veći broj ranjenih.
25. februar — Us. Taboru 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada 30. divizije NOVJ razbila nemačku posadu za obezbeđenje puta Gorica — Ajdovščina (od koje se samo deo spasao bekstvom) i odbacila nemačku kolonu iz Ajdovščine koja je nadirala u pomoć napadnutoj posadi. Poginulo je 59 i ranjeno 37 nemačkih vojnika, a zaplenjen je top. Brigada je sutradan odbila više napada nemačkih snaga iz Gorice a posadu s. Vrtovina proterala u Ajdovščinu.

- U blizini s. Ramšaka i s. Tešove 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« i 13. slovenačka brigada »Mirko Bračić« 14. divizije NOVJ posle višečasovne noćne borbe razbile jaku nemačku kolonu iz Braslovča.
- 27. februar
  - U Maribor stigla iz Slovačke nemačka 14. SS divizija. (U toku marta angažovana je u borbama protiv jedinica 4. operativne zone NOV i PO Slovenije.)
  - Naredbom GS NOV i PO za Sloveniju nazvane udarnom 10. slovenačka (Ljubljanska) NO brigada. 12. slovenačka (Štajerska) NO brigada i 19. slovenačka NO brigada »Srečko Kosovel«.
- 28. februar
  - U Štajerskoj, naredbom Štaba 4. operativne zone NOV i PO Slovenije, formirana Grupa štajerskih odreda NOV i PO Slovenije (sastava: Kokrški, Koruški, Lackov, Kozjanski i Kamničko-zasavski NOP odred) sa zadatkom da posle odlaska 14. divizije, 6. slovenačke udarne brigade »Siavko Slander« i 11. slovenačke brigade »Miloš Zidanšek« 4. operativne zone NOV i PO Slovenije u Dolenjsku nastavi borbu protiv nemačkih snaga.
  - U rejonu Svete pl. Stab 4. operativne zone NOV i PO Slovenije grupisao 14. diviziju NOVJ, C. slovenačku NO brigadu i 11. slovenačku NO brigadu Miloš Zidanšek s ciljem da ih prebaci preko r. Save u Dolenjsku. Zbog visokog vodostaja i zbog napada nemačkih snaga iz garnizona u dolini r. Save i iz onih duž puteva Domžale — Vrnsko i Kamnik — Vrnsko, jedinice su odustale od forsiranja i posle četverodnevni oštrih borbi u rejonu Sveta pl. probile se na padine Mozirskih pl., gde su vodile borbu protiv nemačkih snaga sve do 18. jnarta, kada se neprijatelj povukao u polazne garnizone.
  - Na pl. Trnovskom gozdu delovi 139. puka nemačke 188. brdske lovačke divizije, 10. SS policijskog puka. 10. MAS divizije i 1. srpskog dobrovoljačkog korpusa iz s. Grgara, Gorice, Ajdovščine i s. Cola otpočeli napade na jedinice 9. korpusa NOVJ s ciljem da ih odbace od komunikacija u Vipavskoj dolini. U oštrim borbama kod s. Podgozda, s. Ravnice, s. Trnova, s. Lokvi i s. G. Trebuše, jedinice 9. korpusa su do 7. marta zaustavile prodor neprijateljskih snaga i primorale ih da se povuku u polazne garnizone.

SRBIJA

- 1. februar
  - Po naredenju Operativnog štaba NOV i PO za Kosovo i Metohiju formiran Stab operativne grupe brigada pod čiju su komandu stavljene: 3. i 5. kosovsko-metohijska NO brigada, 1. bokeljska NOU brigada i 0. crnogorska NOU brigada.
- 2. februar
  - Između Kos. Mitrovice i Vučitrna dva bataljona 5. kosovsko-metohijske NO brigade vodili borbu protiv grupe od oko 800 balista i naneli im gubitke od 8 poginulih i 6 ranjenih.
- 4. februar
  - U oslobođenom Beogradu održana prva Mesna partijska konferencija.
- 7. februar
  - U s. G. Obrinju (kod Srbice) delovi 3. kosovsko-metohijske NO brigade razbili i većim delom uništili grupu od oko 400 balista.
  - U blizini Srbice jedan bataljon 5. kosovsko-metohijske NO brigade odbio napad grupe od oko 900 balista, nanevši im gubitke od 12 mrtvih i više ranjenih.
- 8. februar
  - U s. D. Obrinju i s. Tici (kod Srbice) delovi 4. kosovsko-metohijske NOU brigade napali balističke snage. Posle petodnevnih borbi oni su neprijatelja proterali. nanevši mu znatne gubitke i zaplenivši 0. p. mitraljeza, laki bacač i 50 pušaka.
  - U s. Radiševu (kod Srbice) dva bataljona 1. bokeljske NOU brigade sa prostorijske s. Rakoš — s. Ukča — s. Suvo Grlo, napali baliste koji su se iz Drenice prebacivali ka Starom Kolašinu. Poginulo je 9 i zarobljeno 11 balista.
- 9. februar
  - Kod s. Poljanca i s. Poluže (blizu Srbice) 1. bataljon 5. kosovsko-metohijske NO brigade otpočeo čišćenje terena. (U trodnevnim borbama protiv veće grupe balista, ubijeno je 18, ranjeno 25 i zarobljeno 6 balista.)
  - U s. Bačincima (kod Sida) formirana Artiljerijska brigada U. udarne divizije NOVJ.
- 10. februar
  - U Srem. Mitrovici otpočela Prva okružna konferencija antifašističke omladine. Posle trodnevnog rada izabran je Oblasni odbor antifašističke omladine Srema i donete druge važne odluke.
  - *Formirani Zaštitni (prateći) bataljon, Konjički i Artiljerijski divizion. Inženjerijski bataljon, Četa za vezu i Auto-četa Operativnog štaba NOV i PO za Kosovo i Metohiju,*

1945. februar

SRBIJA

februar 1945.

11. februar — Kod s. Kožinca (blizu Srbice) delovi 1. kosovsko-metohijske udarne brigade 52. divizije NOVJ vodili oštru borbu protiv balista i naneli im gubitke od 32 poginula i većeg broja ranjenih.
- Jedinice 5. kosovsko-metohijske NO brigade, posle oštih osmočasovnih borbi, odbile pokušaje jakih balističkih snaga da se preko pl. Cičavice prebace u Stari Kolašin. Neprijatelj je imao oko 100 poginulih i ranjenih.
14. februar — Delovi 24. i 52. divizije NOVJ, čistoći teren od balista, zauzeli sela Kožince, Krasmirovce i Gradiću (kod Srbice).
15. februar — Pri čišćenju sela u podnožju pl. Cičavice delovi 52. divizije NOVJ ubili 20 balista, dok se nekoliko manjih grupa balista predalo.
19. februar — U rejonu s. G. Kline i Srbice 1. bokeljska NOU brigada u borbi ranila 3 i zarobila 15 balista.
- Između s. Kožinca i s. Stutice (kod Srbice) delovi 52. divizije NOVJ u borbama razbili jaku balističku grupu i naneli joj velike gubitke.
21. februar — U jugoistočnom delu s. Trstenika (kod Srbice) -. kosovsko-metohijska udarna brigada 52. divizije NOVJ opkolila ostatke dveju balističkih grupa. Pri probijanju iz okruženja u pravcu s. Globara poginulo je 19 balista, među kojima i voda Saban Poluža, a ranjen je veći broj, među kojima i voda Memet Gradića (koji je docnije podlegao ranama).
22. februar — U Subotici, na konferenciji, izabran Okružni odbor JNOF-a za subotički okrug.
26. februar — Prva kosovsko-metohijska udarna brigada 52. divizije NOVJ uništila u dragaškom srezu veću grupu balista.
- Glavni odbor Narodne seljačke stranke dao izjavu o pristupanju Jedinostvenom narodnooslobodilačkom frontu Srbije.

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

1. mart — Odlukom Povereništva narodne odbrane Demokratske Federativne Jugoslavije, NOVJ dobila naziv Jugoslovenska armija, Mornarica NOVJ dobila naziv Jugoslovenska mornarica, a VS NOV i POJ reorganizovan u Generalštab JA. kao neposredni organ Povereništva narodne odbrane za svu oružanu vojnu silu.
- Vlada Republike Finske objavila rat Nemačkoj.
2. mart — Naredbom Vrhovnog komandanta JA maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita, od jedinica 8. udarnog i 11. korpusa formirana 4 armija JA.
- Po naređenju Generalštaba JA, 7. korpus stavljen pod neposrednu komandu Štaba 4. armije. (Korpus je sve do 25. aprila dejstvovao pod neposrednom komandom Glavnog štaba JA u Sloveniju, preko koga mu je Stab 4. armije JA davao samo opšta uputstva.)
3. mart — Na intervenciju vlada V. Britanije, SAD i SSSR-a, kralj Petar II Karađorđević pristao na namesništvo i za namesnike odredio dr Srđana Budisavljevića, dr Antu Mandića i inž. Dušana Serneca. Istoga dana je potpisao i ukaz o prenošenju kraljevske vlasti na namesnike.
4. mart — Vlada Kraljevine Rumunije objavila rat Nemačkoj i Japanu
5. mart — Vlada dr Ivana Subića u Beogradu podnela namesnicima ostavku a istoga dana po podne NKOJ održao svoju poslednju, svečanu, sednicu
- U Beogradu, po naređenju Generalštaba JA, formirane Oficirska škola JA i Intendantska akademija JA.
6. mart — U Bukureštu, uprkos smetnji dvora i građanskih partija, Petru Groza obrazovan vladu Narodnog fronta Rumunije, čime su demokratske snage te zemlje odnele veliku pobedu nad kor. trarevolucionarnim snagama.
- Kraljevski namesnici poverili mandat za sastav nove vlade maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu.
- Prva američka armija zauzela grad Kein (u Nemačkoj). Ona je sutradan zauzela neoštećen most kod Ilemagena i obrazovala mostobran na desnoj obali r. Rajne.
7. mart — U Beogradu maršal Jugoslavije Josip Broz Tito obrazovao privremenu narodnu vladu Demokratske Federativne Jugoslavije (DFJ) (predsednik i ministar narodne odbrane Josip Broz Tito, ministar inostranih poslova dr Ivan Subašić, potpredsednici Edvard Kardelj i Milan Grol). Istog dana, na predlog Predsedništva AVNOJ-a, novu vladu su ukazom potvrdili kraljevski namesnici.
8. mart — Kod Tule (u SSSR-u) formirana 2. tenkovska brigada JA sastava: tri tenkovska bataljona (ukupno 65 tenkova tipa T-34). Prateća, Tehnička. Protivavionska četa i Sanitetski vod.
- Po svim oslobođenim mestima Jugoslavije održani zborovi, mitinzi i priredbe povodom međunarodnog praznika žena — 8 marta.
- Prva američka armija zauzela grad Bon (u Nemačkoj).
9. mart — Treća američka armija zauzela grad Koblenz (u Nemačkoj).
12. mart — U Beograd stigao prvi ambasador Velike Britanije u Jugoslaviju sa ostalim osobljem ambasade.
- Jedinice Crvene armije zauzele grad Kistrin (u Nemačkoj) i obrazovale mostobran na levoj obali r. Odre.
14. mart — U Beogradu održana zemaljska konferencija Zemljoradničke stranke na kojoj je odlučeno da ova stranka stupi u JNOF Srbije.

17. mart — Po naređenju Generalštaba JA, za rukovođenje sarajevskom operacijom formiran Operativni Štab grupe korpusa, pod Uju su komandu stavljeni: 2. i 3. udarni korpus JA, Operativna grupa 5. udarnog korpusa JA (4. i 10. udarna divizija) i Grupa brigada zeničkog sektora (11. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije JA, 13. krajiška udarna brigada 39. divizije JA, 18. srednjobosanska udarna brigada 53. udarne divizije JA, ojačana Artiljerijskom brigadom i Tenkovskom četom 5. udarnog korpusa JA).
- Formiran Operativni štab grupe vazduhoplovnih divizija JA radi neposrednog rukovođenja vazduhoplovnim jedinicama u završnim operacijama za oslobodenje zemlje.
20. mart — Vlada V. Britanije zvanično priznala vladu maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita.
- U Beograd stigao prvi ambasador SSSR u Jugoslaviji sa ostalim osobljem ambasade.
- U Sapcu, od brodova Mornaričke baze Sabac i Komande rečne plovidbe, formirana Savska flotila.
- Sedma američka armija zauzela gradove Sarbriken, Kajzerlautern i Vorms (u Nemačkoj).
24. mart — Savezničke snage na zapadnom frontu forsirale r. Rajnu između Duisburga i Vesela i obrazovale mostobran.
- U Beogradu potpisan sporazum između vlade D.F.T i delegacije Uprave Ujedinjenih nacija za pomoć i obnovu (UNRRA). Sporazum je predviđao snabdevanje Jugoslavije hranom, lekovima, obućom, odećom, kao i dobrima i stručnjacima za pomoć u obnovi poljoprivrede, industrije i saobraćaja.
25. mart — Po naređenju Generalštaba JA. 10. korpus 3. armije JA vraćen pod komandu Glavnog štaba JA za Hrvatsku.
- Generalštab JA izdao naredbe o formiranju Komande artiljerije. Komande inženjerije i Komande za vezu JA i postavio im opšte zadatke.
26. mart — Iz SSSR-a stigla u Beograd 2. tenkovska brigada JA. (Brigada je upućena na sremski front u sastav 1. armije JA, 7. aprila stigla u rejon s. Tovarnika, kod Sida.)
28. mart — Vlada SAD zvanično priznala vladu DFJ. Uskoro je u Beograd upućen prvi ambasador sa osobljem ambasade.
- Jedinice Crvene armije zauzele grad Sombatholj (u Mađarskoj) i izbile na austrijsku granicu.
29. mart — Vlada SSSR-a zvanično priznala vladu DFJ.
- Po naređenju Generalštaba JA rasformiran Stab 12. udarnog korpusa JA, a njegove divizije (16, 36. i 51. udarna) slavljena pod neposrednu komandu Štaba 3. armije JA.
- Treća američka armija zauzela gradove Frankfurt na Majni, Manhajm i Visbaden (u Nemačkoj).
30. mart. — Vlada Demokratske federativne Jugoslavije priznala Privremenu vladu republike Poljske i odlučila da u najkraćem roku uspostavi diplomatske odnose sa njom.
- Trupe 2. beloruskog fronta Crvene armije zauzele grad Dancig
31. mart — U Beograd stigao prvi ambasador SAD u Jugoslaviji sa ostalim osobljem ambasade.
- Mart k. — Po naređenju Generalštaba JA rasformirana 1. eskadrila 5. korpusa JA, a ljudstvo i avioni upućeni na aerodrom Skabrnje (kod Zadra) u Prvu pilotsku školu.
- Generalštab JA izdao naredbu o formiranju Južne operativne grupe divizija (2. proleterska udarna, 5. i 17. udarna divizija) 1. armije JA. sa zadatkom: da razbije nemačke snage na desnoj obali r. Save u rejonu Bijeljina — Brčko — Bos. Samac i stvori uslove za forsiranje r. Save i za prodor u rejon Vinkovaca.
- Mart — U Pančevu po naređenju Generalštaba JA, formirana Škola za inženjerijske rukovodioce JA.
- U Beogradu, po naređenju Generalštaba JA, formirana Škola veze JA

BOSNA I HERCEGOVINA

1. *viart* — Delovi 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA i 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA oslobodili Ostrožac posle žilave borbe protiv delova nemačke 369. legionarske divizije 1 ustaša. Poginuo je i ranjen veliki broj neprijateljskih vojnika, dok su jedinice JA imale 10 mrtvih i 23 ranjenih. Zaplenjeno: 1 top, 7 minobacača i 300 pušaka.
- Kod s. Jazvine 8. krajiška udarna brigada 4. udarne divizije JA posle višerasovne borbe odbila napad nemačkih jedinica iz Busovače.
- Formirana Komanda grada Mostara.
2. *mart* — U rejonu s. Perčin — s. Agarovići — s. Obadi — s. Mandra (kod Višegrada) 5. sandžačka udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ — napala 1 okružila jače nemačke delove. Posle dvodnevne oštre borbe neprijatelj se probio iz obruča uz gubitke od oko 170 mrtvih, dok je 5. brigada imala 17 mrtvih i 44 ranjena. Zaplenjeno: 3 p. mitraljeza. 4 automata, 20 pušaka i dosta druge ratne opreme.
3. *mart* — Goneći ostatke nemačke 369. legionarske divizije i ustaško-domobranske 9. brdske divizije 29. udarna divizija 2. udarnog korpusa JA oslobodila Konjic. Sutradan je. izbijanjem na Ivan-sedlo. završeno oslobođenje Hercegovine. Neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke. U borbi kod Lukač mosta (sada: Bobotov most) poginuo je komandant 4. bataljona 10 hercegovačke udarne brigade JA Ivan Bobot, narodni heroj.
4. *mart* — U blizini s. Vranjske delovi 7. krajiške udarne brigade 10. udarne divizije JA napali delove nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen* i poste višerasovne borbe odbacili ih prema Travniku, nanevši im velike gubitke Gubici 7. brigade JA: 4 mrtva i 11 ranjenih.
- 4/5. *mart* — Pod pritiskom jedinica 37. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA. nemačke jedinice napustile Goražde i povukle se prema Rogatici.
- Glavnina 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA otpočela napad na delove nemačke 369. legionarske divizije i 7. SS divizije »Princ Eugen i ustaške 9. brigade na Ivan-sedlu, ali ga ni posle četverodnevne vrlo oštre bori» nije uspela da ga zauzme. Poginuo je i ranjen veći broj neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 29. divizije JA imale 58 mrtvih i 184 ranjena.
- .5. *mart* — U rejonu s. Curovi — Senokos — s. Jabuka (kod Goražda) 3. proleterska (sandžačka) udarna brigada 37. udarne divizije NOVJ napala nemačke jedinice. Posle dvodnevne oštre borbe ona ih je odbacila prema Rogatici, nanevši im gubitke od 52 mrtva i oko 120 ranjenih. Gubici 3. brigade: 15 mrtvih i 28 ranjenih. Zaplenjeno: 100 pušaka i dosta druge ratne opreme.
7. *mart* — Naredbom Štaba 5. udarnog korpusa JA rasformiran Grahovsko-peuljski NOP odred a njegovim ljudstvom popunjena 1 brigada 3. divizije KNOJ-a i 17. krajiška udarna brigada 10. udarne divizije JA.
5. *mart* — Jedinice 17. udarne divizije 2 armije JA posle jednodnevne borbe sprečile proboj delova nemačke 22. pešadijske divizije ka Bijeljiti i prinudile ih da se vrata u Tanju. Poginuo je i ranjen veći broj neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 17. udarne divizije JA imale 42 mrtva i 70 ranjenih.
10. *mart* — U rejonu s. Tarčin — s. Hadžici — Volujak delovi 10 udarne divizije 5. udarnog korpusa JA vodili višerasovnu oštru borbu protiv dva bataljona nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen i ustaša (ukupno oko 2200 vojnika). Neprijatelj je odbijen prema Sarajevu i Kiseljaku uz velike gubitke. Gubici delova 10. udarne divizije JA: 40 mrtvih, 59 ranjenih i 28 nestalih.
- Po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa JA formirana Artiljerijska brigada 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa JA sastava: dva diviziona.
- U Trnovu (kod Sarajeva) formirana Artiljerijska brigada 2. udarnog korpusa JA. sastava: dva diviziona.
11. *mart* — Rasformiran Oblasni NO odbor za Bosansku krajinu (sa 8 postojećih ONO odbora) i doneta odluka da se formiraju tri okružna NO odbora (Banja Luka, Travnik i Bihać). Oknižni NO odbor za banjalučki okrug (od 60 članova) i Okružni narodni sud (od 8 članova) izabrani su na okružnoj konferenciji održanoj toga dana u Prijedoru.

- U Sanskom Mostu završen dvodnevni rad konferencije okružnih i sreskih prosvetnih referenata za Bosansku krajinu. Izabran je Inicijativni odbor učitelja Bosanske krajine.
- Po naredbi Štaba 5. udarnog korpusa JA rasformirana Komanda mrkonjičkog vojnog područja čije su komande mesta u Ključu i Bronzanoni Majdanu potpale pod Komandu prijedorskog vojnog područja a komande mesta u Mrkonjić-Gradu i Mlinštima pod Komandu jajačkog vojnog područja.
- 12. mart
  - Jedinice 25. divizije 2. armije JA, posle jednodnevne borbe, odbacile nemačko-ustaške snage prema Modriči i zauzele Gradačac. Poginulo je 20. ranjeno 26 i zarobljeno 14 neprijateljskih vojnika. Gubici 25. divizije JA: 5 poginulih i 19 ranjenih.
  - U rejonu s. Jelovici — s. Sajnovići — s. Cemanovići — Goleš 3. proleterska (sandžačka) udarna brigada 37. udarne divizije JA. posle oštre borbe, sprečila prodor nemačkih jedinica iz Sarajeva, nanevši im velike gubitke. Brigada je imala 10 mrtvih i 10 ranjenih.
- 12/13. mart
  - Kod s. Tekučice i Grebić-kose (blizu Gračanice) jedinice 45. divizije 2. armije JA odbile napad nemačkih i četničkih jedinica, nanevši im velike gubitke. Gubici 45. divizije JA: 13 mrtvih i 47 ranjenih.
- 13. mart
  - U rejonu s. Motike — s. Vučclovići — s. Staninkovići 15. krajiška udarna brigada 39. divizije JA odbila napad ustaških i četničkih snaga iz Banje Luke nanevši im velike gubitke. Gubici 15. krajiške udarne brigade JA: 4 mrtva i 14 ranjenih.
- 14. mart
  - Delovi 25. divizije 2. armije JA odbacili nemačko-ustaške snage prema Bos. Samcu i zauzeli Modriču.
  - Na liniji s. Krupac — s. Bjelovac — s. Očađelo (kod Sarajeva) 5. proleterska (crnogorska) udarna brigada 3. udarne divizije NOVJ napala nemačke jedinice. Posle žestokih dvodневnih borbi ona se, pod pritiskom jačih nemačkih snaga, povukla prema s. Ilovici. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 75 mrtvih, oko 100 ranjenih i 7 zarobljenih vojnika. Gubici 5. brigade: 24 mrtva i 71 ranjen. Zaplenjeno: 9 p. mitraljeza, 45 pušaka i veća količina municije.
  - Po naređenju štaba 1. armije JA rasformirana 10. krajiška NOU brigada a njenim ljudstvom popunjene druge jedinice 5. udarne divizije 1. armije JA.
- 15. mart
  - U Bugojnu, na konferenciji kojoj je prisustvovalo 300 delegata NO odbora bivšeg jajačkog i livanjskog okruga, izabran Okružni NO odbor i Okružni narodni sud za Travnik.
- Mart d.p.
  - Predsedništvo ZAVNOBiH-a donelo odluku o osnivanju Instituta za istoriju narodnooslobodilačke borbe naroda BiH
- 16. mart
  - Delovi 17. i 28. udarne divizije 2. armije JA, oslobodile Janju iz koje su se jedinice nemačke 22. pešadijske divizije probile prema Bljeljini.
  - Nemačka 7. SS divizija »Princ Eugen« izvršila ispad iz Sarajevskog polja 1 u borbi protiv jedinica 3. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA zauzela s. Trnovo.
- 17. mart
  - Naredbom Štaba 5. udarnog korpusa JA rasformiran Livanjsko-duvanjski NOP odred a njegovim ljudstvom popunjene brigade 10. udarne divizije JA i 3. divizija KNOJ-a.
  - U rejonu s. Trnova (kod Sarajeva) delovi nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« izvršili napad na jedinice 3. udarne divizije 2. udarnog korpusa NOVJ. Posle petodневnih oštrih borbi neprijatelj je odbijen prema Sarajevu uz osetne gubitke.
- 18. mart
  - Na putu Bijeljina — s. Brezovo Polje jedinice 17. udarne divizije JA vodile jednodnevnu borbu protiv jedinica nemačke 22. pešadijske divizije i nanele im gubitke od 20 mrtvih i oko 100 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 1 mrtva i 21 ranjenog
- 19. mart
  - Nemačke i ustaško-domobranske snage, nastupajući iz Doboja, Bos. Samca i Brčkog, u oštroj borbi odbacile jedinice 25. divizije 2. armije JA u rejon s. Srnice. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 32 mrtva i 45 ranjenih, a jedinice 25. divizije su imale 22 mrtva. 41 ranjenog i 75 nestalih.
  - U rejonu Gradačca 28. udarna divizija 2. armije JA vodila oštru borbu protiv nemačkih jedinica, te ih odbacila i nanela im gubitke od oko 100 mrtvih, više ranjenih i 2 zarobljena, uz sopstvene gubitke od 18 mrtvih i 77 ranjenih.

- U rejonu s. Srnice — s. Vučkovac jedinice 23. udarne divizije 2. armije JA, posle oštre jednodnevne borbe, odbacile nemačke i ustaške jedinice prema Gradačcu, nanevši im gubitke oko 100 mrtvih i oko 150 ranjenih, uz sopstvene gubitke od 51 mrtvog i 101 ranjenog.
  - U rejonu Odžaka (kod Bos. Samca) delovi 25. divizije 2. armije JA zarobili 1 razoružali jedan domobranski bataljon.
  - Na putu Bos. Novi — s. Otoka 2. bataljon Krajiškog NOP odreda napao iz zasede delove nemačke 373. legionarske divizije i naneo im gubitke od oko 30 mrtvih i ranjenih.
- 22. mart*
- Treća udarna brigada 7. udarne divizije JA, posle šestočasovne borbe protiv delova 373. legionarske divizije, zauzela s. Zlopoljac, s. Muslić Selo i s. Vrkašić (kod Bihaća). Neprijatelj je imao 30 mrtvih i 9 zarobljenih, a 3. udarna brigada JA — 8 mrtvih i 23 ranjena. Plen: protivtenkovski top. 2 minobacača, 3 p. mitraljeza I 15 pušaka.
  - Us. Komarici i s. Dažnici (kod Dervente) 14. i 19. srednjobosanska udarna brigada 53. udarne divizije JA napala nemačke snage i posle šestočasovne borbe zauzela ž. st. Dažnicu, a drugo uporište nisu zauzele zbog intervencije neprijatelja iz Doboja i Dervente.
  - Jake nemačke snage iz Doboja, ušle u Gračanicu pošto su se delovi 45. divizije 2. armije JA, pred nadmoćnim neprijateljem povukli bez borbe.
  - Na putu Bihać — Ostrožac 1. udarna brigada 7. udarne divizije JA napala iz zasede delove nemačke 373. legionarske divizije i prinudila ih da se vrate u Bihać. Uništeno: 3 kamiona, blindirani auto i 6 putničkih automobila.
- 23. mart*
- Treća udarna divizija sa pet bataljona 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA izvršila protivnapad na jedinice nemačke 7 SS divizije »Princ Eugen« i uz obostrano velike gubitke zauzele Trnovo (kod Sarajeva).
- 25. mart*
- Jedinice 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa JA, odbacile ustaško-domobranske jedinice i oslobodile Olovo.
  - Treća udarna brigada 7. udarne divizije JA, posle irinaestčasovne borbe protiv ustaško-domobranskih i nemačkih snaga zauzela s. Kralje (kod Bihaća). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 100 mrtvih i 51 zarobljenog. Brigada je imala 8 mrtvih i 29 ranjenih.
- 27. mart*
- Sedma krajiška udarna brigada 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA oslobodila Fojnicu koju su branile nemačke jedinice.
- 28. mart*
- Jedinice 2. i 3. udarnog korpusa JA i Operativne grupe 5. udarnog korpusa JA (4. i 10. udarna divizija) otpočele sarajevsku operaciju protiv nemačkih i ustaško-domobranskih snaga. U borbama do 10. aprila oslobođeno je Sarajevo i niz drugih mesta. Neprijatelj je imao više hiljada mrtvih, ranjenih i zarobljenih. Gubici jedinica JA: 637 mrtvih i 2020 ranjenih
  - Na Uniji s. Stambolčić — s. Pale — s. Mokro — Sokolac 37. udarna divizija 2. udarnog korpusa JA napala nemačke jedinice u cilju ovladavanja komunikacijom s. Mokro — Sokolac. Posle oštre dvodnevne borbe ona je zauzela s. Stambolčić i s. Pale, ali ju je neprijatelj protivnapadom, uz podršku artiljerije i dva oklopna voza, odbacio na polazne položaje. Neprijateljski gubici: oko 170 mrtvih i oko 330 ranjenih. Gubici 37. divizije: 48 mrtvih i 156 ranjenih. Zaplenjeno: 5 p. mitraljeza, 100 pušaka i dosta drugog ratnog materijala.
  - Jedinice 4. armije JA odbacile delove nemačke 373. legionarske divizije i ustaško-domobranske 10. divizije i oslobodile Bihać.
  - Nastupajući pravcem s. Bijela — s. Srebrenik (kod Gračanice) ojačani 16. puk nemačke 22. pešadijske divizije probio odbranu delova 23. udarne divizije 2. armije JA kod s. Srnice i s. Bijeje i u toku dana izbio na pl. Majevicu, te time ugrozio Tuzlu i desni bok jedinica JA u dolini r. Spteče.
- 29. mart*
- Nemačke jedinice iz Brčkog probile položaje 28. udarne divizije 2. armije JA i produžile nadiranje ka s. Celiću. Dalji prodor je sprečen dejstvom jedinica 23. udarne divizije i 2. krajiške brigade 17. udarne divizije 2. armije JA.
  - Deveta krajiška udarna brigada 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA oslobodila Kreševo (kod Sarajeva) koje su branile nemačke jedinice.
  - U Mostaru održana oblasna skupština Društva crvenog krsta za Hercegovinu na kojoj je izabran Oblasni odbor.

30. mart — Osmo brigada 37. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA oslobodila Rogaticu koju su branile nemačke jedinice.
- Jedinice 4. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA, posle ponaestčasovne borbe protiv nemačkih jedinica, zauzele Kakanj, te se preko mosta prebacile na desnu obalu r. Bosne i uspostavile mostobran u cilju nastupanja prema Sarajevu. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od preko 100 mrtvih i ranjenih i 63 zarobljena. Gubici jedinice 4. divizije: 10 mrtvih i 39 ranjenih. Uništeno: 4 lokomotive, 10 oklopnih i 27 putničkih i teretnih vagona.
31. mart — S linije s. Zovik — s. Maoča — s. Gornji Hrgovl (kod Brčkog) nemačke snage preuzele napad ka Tuzli, ali su upornom odbranom jedinica 2. armije JA zadržane i sutradan protivnapadom odbijene prema Brčkom. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 90 mrtvih i 150 ranjenih, a jedinice 2. armije JA su imale 27 mrtvih i 63 ranjena.
- Mart k. — Jedinice 3. udarnog korpusa JA oslobodile Sokolac koji su branile jedinice nemačke 181. pešadijske divizije i ustaše.
- Mart — Na Vučjaku (kod Dervente) delovi 53. udarne divizije 5. udarnog armijskog korpusa JA napali i razbili četnike koji su se povukli iz Srbije i Crne Gore. Poginuo je i zarobljen veliki broj, a njih 160 se udavilo u r. Bosni.
- U Mostaru održana oblasna konferencija USAOBiH-a kojoj su prisustvovali delegati iz cele Hercegovine.
- U tesličkoj bolnici, od rana zadobijenih u borbi protiv četnika, umro predsednik Okružnog NO odbora za centralnu Bosnu Vid Nježić, narodni heroj.

CRNA GORA

1. mart — Povereništvo za poljoprivredu CASNO-a održalo zemaljsku zadružnu konferenciju na kojoj je formiran Glavni zadružni poslovni odbor za Crnu Goru i Boku. (Ubrzo su u 64 opštine osnovane zadruge sa ukupno 21.020 članova.)
29. mart — Na Cetinju, na sindikalnoj konferenciji, izabran Zemaljski odbor Jedinstvenih sindikata radnika i nameštenika Crne Gore i Boke.

HRVATSKA

1. mart — Nemačke 1 ustaško-domobranske snage (jačine oko 2 000 vojnika), posle žestoke borbe, odbacile 2. udarnu brigadu 8. udarne divizije JA i zauzele s. Vaganac (kod Drežnik-Grada). Neprijatelj je imao 16 mrtvih i 20 ranjenih, a 2. udarna brigada 3 ranjena. Uništen je 1 kamion.
- mart — U rejonu s. Mrakovo — s. Starjak (kod Pisarovine) delovi udarne brigade »Franjo Ogulinac Seljo« 34. udarne divizije JA napali i razbili nemačku kolonu. Neprijatelj je imao 25 mrtvih i veći broj ranjenih, a udarna brigada »Franjo Ogulinac Seljo« je imala 5 ranjenih.
- U blizini s. Gore (kod Petrinje) delovi Banijskog NOP odreda odbili napad ustaša nanevši im gubitke od 5 mrtvih i 9 ranjenih.
- 2 mart — Kod Glumačke glave jedinice 1. udarne brigade 8. udarne divizije JA napale nemačko-ustaške snage i prinudile ih na povlačenje u pravcu Slunja. Poginulo je i ranjeno oko 50 neprijateljskih vojnika, dok je 1. udarna brigada imala 5 mrtvih i 18 ranjenih.
- U rejonu mosta na r. Mrežnici kod s. Čiče (blizu Slunja) delovi 3- udarne brigade 8. udarne divizije JA odbili dvodnevni napad ustaško-nemačkih snaga, nanevši im gubitke od oko 60 mrtvih i 40 ranjenih. Treća udarna brigada je imala 2 mrtva i 8 ranjenih.
- Naredbom Štaba 3, armije JA 4. brigada 12 udarne divizije JA dobila naziv udarna
- 3/4. mart — Delovi 32. divizije JA, posle kraće borbe protiv ustaško-domobranskih snaga, zauzeli s. Bulinac i s. Staru Raču (kod Bjelovara) Neprijatelj je imao 4 mrtva, 10 ranjenih i 1 nestalog.
4. mart — Nastupajući iz D. Lapca, snage nemačke 373. legionarske divizije odbacile manje delove 20. udarne divizije JA i prodrle u Udbinu.

- Na pl. Kalniku nemačko-ustaški delovi iz Vuražd. Toplica, Novog Marofa i Ludbrega napali Kalnički NOP odred, le se ovaj pod borbom prebacio n Moslavinu.
- 4/5. mart — Jedinice 40. udarne divizije JA zauzele nemačka uporišta u s. Macutama i s. Bokanima (kod Vočina). Neprijatelj je imao 15 mrtvih i 30 ranjenih, a jedinice 40. udarne divizije 2 mrtva i 21 ranjenog.
- 5. mart — Zumberačka i Karlovačka udarna brigada 34. udarne divizije JA, posle dvočasovne borbe protiv delova domobranske 2. posadne brigade, zauzele, s. Rečlcu (kod Karlovca). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 91 mrtvog, 10 ranjenih i 291 zarobljenog, a jedinice 34. udarne divizije 10 mrtvih i 49 ranjenih. Zaplenjeno je: protivtenkovski top sa 133 granate, minobacač sa 129 mina. 3 mitraljeza. 9 p. mitraljeza. 201 puška i 24.620 metaka.
- U Splitu održano oblasno savetovanje predstavnika radnika i nameštenika Dalmacije u cilju osnivanja jedinstvenih sindikata.
- Mart p. — U Topuskom, po naređenju GS JA za Hrvatsku, formirana Artiljerijska brigada 4. udarnog korpusa JA.
- 6. mart — Kod Valpova nemačka 11. vazduhoplovno-poljska divizija, i pored žilavog otpora jedinica 16. udarne divizije JA, forsirala r. Dravu i obrazovala užu mostobran, a potom zauzela s. Novi Bezdani i s. Bolman (kod Belog Manastira). Istovremeno su kod D. Miholjca. na odseku bugarske 1. armije, r. Dravu forsirala nemačka 104. lovačka i 297. pešadijska divizija.
- U rejonu s. Hasan Breg — s. Zunci — s. Žeravica (kod Pisarovine) 3. udarna brigada 7. udarne divizije JA odbila napad nemačkih jedinica iz s. Kupčine i s. Brezovice, nanevši im gubitke od 20 mrtvih i nekoliko ranjenih. Brigada je imala 8 mrtvih i 5 ranjenih.
- 7. mart — Kod s. D. Kupčine Karlovačka udarna i Ztunberačka brigada 34. udarne divizije JA odbile napad delova nemačkog 1. rezervnog lovačkog puka iz Karlovca i prinudile ih na povlačenje u polazni garnizon, nanevši im gubitke od 30 mrtvih i mnogo više ranjenih. Jedinice 34. divizije JA su imale 59 mrtvih, 69 ranjenih i 21 nestalog.
- 8. mart — Iz Bjelovara, s. Popovače, s. Križa i s. Banove Jaruge otpočeo napad delova domobranske 1. pešadijske divizije, nemačke 1. kozačke konjičke divizije, domobranske 1. brdske brigade i Paveličeve gardijske brigade na jedinice 32. i 33. divizije JA na Moslavini. U borbama do 17. marti neprijatelj je potisnuo 32. i 33. diviziju JA i izbio na liniju s. Pavlovac — s. Hercegovac — s. Palešnik. Neprijatelj je imao više stotina mrtvih, ranjenih i zarobljenih a jedinice JA 76 mrtvih. 421 ranjenog i 41 nestalog.
- 10. mart — Kod s. Lešća (blizu Karlovca) poginula Anka Paden, potporučnik, informativni oficir u Stabu 1. bataljona 1. brigade Vladimir Gortan. 43. divizije JA, narodni heroj.
- jl. mart — U Zadru, posle dugogodišnje italijanske vlasti, ponovo otvorena puna gimnazija, s nastavom na srpskohrvatskom jeziku.
- U/12. mart — Delovi 40. udarne divizije JA odbacili 15. ustaški bataljon i manji broj nemačkih vojnika prema r. Dravi i zauzeli s. Bisticu i s. Cabunu (kod Podrav. Slatine). Neprijatelj je imao 20 mrtvih i 15 ranjenih. Zaplenjeno je: 5 mitraljeza, 3 automata, 15 pušaka, 20.000 metaka i druga ratna oprema.
- 12. mart — Na prostoriji s. Bolman — s. Majska Meda — s. Baranjsko Petrovo Selo (u Baranji) avijacija JA uspešno tukla nemačke položaje i kolone.
- 13. mart — Na liniji s. Pavlovci — s. Lučinci nemačke i ustaško-domobranske snage iz Slav. Požege (jačine dva bataljona) izvršile napad na jedinice 18. udarne brigade 40. udarne divizije JA, ali su posle tročasovne borbe prinuđene na povlačenje u polazni garnizon. Neprijatelj je imao 62 mrtva i preko 120 ranjenih, a 18. udarna brigada 22 mrtva i 34 ranjena.
- 14. mart — Kod s. Vukoševca i s. Paukova 1. udarna brigada "Vasilj Gačeša- 7. udarne divizije JA odbila napad ustaša i prinudila ih na povlačenje u pravcu Sunje, nanevši im gubitke od 7 mrtvih i 11 ranjenih.
- 15. mart — Po naređenju Štaba 4. armije JA rasformirana 13. dalmatinska udarna brigada 9. udarne divizije JA.
- 16. mart — Delovi 8. udarne i 35. udarne divizije JA posle trodnevni borbi zauzeli sela Selište. Calrnju i Smoljanac (kod Drežnik-Grada), odbacivši nemačke snage u pravcu s

- Ličkog Petrovog Sela. Gubici neprijatelja: oko 80 mrtvih, 120 ranjenih i 43 zarobljena. Jedinice JA su imale 10 mrtvih i 37 ranjenih. Zaplenjeno je: minobacač, 5 p. mitraljeza, 49 pušaka i 3 automata.
- U Baranji avijacija JA bombardovala neprijateljski mostobran u rejonu s. Boiman — s. Baranjsko Petrovo Selo.
17. mart
- U Glini, povodom obrazovanja jedinstvene vlade DF Jugoslavije sa maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom na čelu, održan veliki narodni zbor kome je prisustvovalo preko 3.000 ljudi.
18. mart
- U rejonu s. Torjanca (kod Belog Manastira) dva puka nemačkog 15. kozačkog konjičkog korpusa napali delove 12. udarnog korpusa 3. armije JA i posle žestokih borbi ovladali njihovim položajima. Sledećeg dana jedinice 12. korpusa JA su povratile položaje i odbile neprijatelja.
  - U s. Tomašu i s. Prospi (kod Bjelovara) 2. i 3. brigada 33. divizije JA napale ustaško-domobransku posadu. Posle desetočasovne borbe zauzele su s. Tomaš. Međutim, napad na s. Prespu nije uspeo zbog dolaska neprijateljskih pojačanja iz Bjelovara. Neprijatelj je imao 19 mrtvih, 27 ranjenih i 7 zarobljenih. Zaplenjeno je: 2 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, 55 pušaka i 20.000 metaka.
  - Kod s. Hasan-Brega, s. Žeravice, s. Velike i s. Bratine (blizu Pisarovine) udarna brigada »Franjo Ogulinac Seljo« 34 udarne divizije JA posle petočasovne borbe odbila napad nemačkih i ustaških delova iz s. Odre, s. Hrašća, s. Brezovice i Jastrebarskog i odbacila ih prema s. Zdenčini.
  - U Splitu i Šibeniku održani izbori za gradsku narodnooslobodilačku skupštinu i rejonske NO odbore.
20. mart
- Jedinice 4. armije JA počele operacije za oslobodjenje Like i Bihaća. One su u Lapačkom i Kravskom polju razbile dolove nemačke 373. legionarske i ustaško-domobranske 10. lovačke divizije i istog dana oslobodile G. i D. Lapac i Udbinu, a sutradan Korenicu (sada: Titova Korenica) prodrevši do Bihaća.
  - Na r. Dravi kod Osijeka, u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo komandant 36. udarne divizije JA Dušan Vukasović Diogen, narodni heroj.
  - Drugi bataljon Karlovačkog NOP odreda posle kratke borbe zauzeo s. Jaškovo i s. Mali Erjavec (kod Kćerovca), prinudivši domobrane na povlačenje u pravcu Ozlja.
21. mart
- Šesnaesta udarna i 5. udarna divizija 3. armije JA potisle nemačke snage i zauzele s. Baranjsko Petrovo Selo, s. Majsku Medu (sada: Stiljanovićevo), s. Bolman i Đordev Dvor (kod Belog Manastira).
22. mart
- Kod s. Kajgane, s. Tomašice i s. Klokočovca (blizu Daruvara) dva bataljona iz sastava domobranske 1. pešadijske divizije napala jedinice 4. udarne brigade 12. udarne divizije JA. Posle jednodnevne žestoke borbe neprijatelj je prinuđen na povlačenje u s. Garešnicu i s. Palešnik, uz gubitke od oko 70 mrtvih i ranjenih. Četvrta udarna brigada je imala 45 mrtvih i ranjenih.
  - Na liniji s. V. Grdevac — s. Pavlovac — s. V. Jasenovača (kod Bjelovara) četiri bataljona iz sastava domobranske 1. pešadijske divizije napali jedinice 33. divizije JA, ali su pred veće odbačeni na liniju s. V. Trnovitica — s. Hercegovac — s. Garešnica, uz gubitke od 44 mrtva i oko 80 ranjenih. Jedinice 33. divizije JA su imale 5 mrtvih i 43 ranjena.
- 22/23. mart
- Jedinice 12. udarnog korpusa 3. armije JA završile likvidaciju nemačkog mostobrana severno od Valpova i izbile na levu obalu r. Drave.
23. mart
- Jedinice 40. udarne divizije JA razbile nemačke policijske snage i zauzele s. Veliku (kod Slav. Požege). Neprijatelj je imao oko 300 vojnika izbačenih iz stroja.
  - Delovi Karlovačke udarne brigade 34. udarne divizije JA, posle jednočasovne borbe protiv ustaško-domobranskih snaga, zauzeli s. Budrovce (kod Karlovca). Uništena su 2 kamiona i oštećen je 1 tenk. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i nepoznat broj ranjenih, a Karlovačka udarna brigada 1 mrtvog i 1 ranjenog.
- 23/24. mart
- U blizini s. Okučana (kod Nove Gradiške) Posavski NOP odred 6. udarnog korpusa JA napao iz zasede neprijateljsku kolonu jačine 400—500 vojnika i naneo joj gubitke od 18 mrtvih i 20 ranjenih.
24. mart
- Komandanti 3. armije i 12. udarnog korpusa JA telegramom izvestili vrhovnog komandanta JA maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita da je likvidiran neprijateljski mostobran na r. Dravi severno od Valpova.

- Na liniji s. Ljubovo — s. Kozjan — s. Kuzmanovača jedinice 13. udarne divizije JA zadržale oko pet bataljona nemačke 392. legionarske i ustaško-domobranske 11. pešadijske divizije. Ti bataljoni su iz Otočca i Perušića pokušali da prodru ka Bihaću koji su napadale jedinice 4. armije JA. Neprijatelj je sutradan prinuđen na povlačenje u polazne rejone.
- U rejonu s. Klinac — s. G. Bačuga — s. Gora — s. Strašnik Žumberačka brigada 34. udarne divizije JA, posle dvodnevne borbe, odbila napad nemačkih i ustaških delova i prinudila ih na povlačenje u Petrinju. Neprijatelj je imao 16 mrtvih 1 preko 25 ranjenih. Zumberačka brigada je imala 3 mrtva, 4 ranjena i 4 zarobljena.
- 25. mart — U rejonu Petrinje i Gline ustaške snage (četiri ustaška bataljona i jedan bataljon domobranske Brze brigade) izvršile napad na jedinice 34. udarne divizije JA. U borbama do 2. aprila neprijatelj je odbačen u Petrinju uz gubitke od oko 330 izbačenih iz stroja. Jedinice 34. udarne divizije JA su imale 26 mrtvih i 93 ranjena.
- 26/27. mart — Udarne brigada »Franjo Ogulinac Seljo« 34. udarne divizije JA napala delove ustaško-domobranske 2. pešadijske divizije i posle tročasovne borbe zauzela s. Zdenčinu (kod Jastrebarskog). Neprijatelj je imao 13 mrtvih, 10 ranjenih i 25 zarobljenih, a udarna brigada »Franjo Ogulinac Seljo« 4 mrtva, 2 nestala i 29 ranjenih. Zaplenjeno je: minobacač sa 198 mina, 4 mitraljeza, 2 p. mitraljeza, 34 puške i 30.800 metaka.
- 27. mart — U blizini s. Okučana (kod N. Gradiške) 12. proleterska udarna brigada 12. udarne divizije JA napala iz zasede kolonu jačine oko 500 nemačkih vojnika i ustaša i nanela joj gubitke od 26 mrtvih i preko 35 ranjenih. Brigada je imala 6 ranjenih.
- U s. G. Pokupju (kod Karlovca) 8. slovenačka brigada »Fran Levstik« 18. divizije JA razbila 30. bataljon 3. ustaške brigade. Poginulo je 20 ustaša, ranjene su 23 ustaše, a veliki se broj njih, pri bekstvu, udavio u r. Kupi.
- U s. Divšićima (kod Prodola, u Istri) održan veliki narodni zbor na kome je formiran omladinski radni bataljon »Slobodan Glavaš«.
- U Zadru, u prostorijama čitaonice, otvorena izložba umetnika partizana.
- 28. mart — Kod s. Palančana (na putu Čazma — Ivanić-Grad) 1. brigada 33. divizije JA razbila kolonu iz sastava domobranske 1. pešadijske divizije, nanevši joj gubitke od 120 mrtvih i velikog broja ranjenih. Prva brigada 33. divizije JA je imala 4 mrtva i 14 ranjenih. Zaplenjeno je: 3 minobacača, 7 p. mitraljeza, preko 100 pušaka i mnogo druge opreme.
- Ustaško-domobranske i nemačke snage, pod pritiskom jedinica 12. udarne divizije JA, napustile s. Vel. Trnoviticu. s. Pašijan i s. Garešnicu (kod Daruvara) i povukle se u Bjelovar.
- 28/29. mart — Jedinice 12. proleterske udarne brigade 12. udarne divizije JA, posle kraće ali žestoke borbe protiv nemačkih snaga, zauzele s. Jamaricu (kod Novske). Neprijatelj je imao oko 230 vojnika izbačenih iz stroja. Zaplenjene su 2 haubice J05 mm sa 50 granata, a potpuno je uništena jedna neprijateljska baterija.
- Mart k. — Po naređenju Štaba 11. korpusa JA rasformirani 1. NOP odred »Učka« i 2. pulski NOP odred Grupe istarskih NOP odreda.
- Mart — U Dalmaciji, uz ogromno učešće birača, održani izbori za NO odbore.
- Po naređenju Štaba 4. armije JA formirana Inžinjerijska brigada 4. armije.
- Izašao prvi broj lista »Za pobjedu«, organa 10. korpusa JA.

MAKEDONIJA

- 1. -mart — U Skoplju, po naređenju GŠ JA za Makedoniju, formiran Dopunski artiljerijski divizion sastava tri mešovite baterije. Divizion je vršio obuku ljudstva za popunu artiljerijskih brigada 41, 49. i 50. divizije JA.
- Jl. mart — U Makedoniji otpočeli prvi slobodni izbori za seoske, rejonske, gradske i sreske NO odbore. Na ovim izborima, koji su trajali do 25. marta, prvi put su glasale žene, kao i svi građani sa navršениh 18 godina života i svi pripadnici JA bez obzira na starost
- 12. mart — U Skoplju zbog nedostatka nastavnog kadra rasformiran Artiljerijski nastavni centar br. 6, a njegovo ljudstvo upućeno u nastavne centre u Valjevu. Kragujevcu i Nišu.

1945.

april

SLOVENIJA

april

1945.

25. *til art* — U s. Hanrijcvu (kod Skoplja) formirano Pirotehničko odeljenje GŠ JA za Makedoniju. Istovremeno je organizovan kurs za uništavanje neispravne municije.

SLOVENIJA

2. *mart* — U rejonu s. Prcdrneje 19. slovenačka udarna brigada »Srečko Kosovel« 30. divizije JA posle viščasovne borbe odbacila u Ajdovščinu nemačku kolonu koja je pokušala da se probije na pl. Trnovski! gozd Neprijatelj je imao 18 mrtvih.
3. *mart* — U rejonu s. Trnovo — s. Predmeja — s. Lokve (na pl. Trnovskom gozdu) nemačke, četničke i italijanske fašističke snage napale delove 30. i 31. divizije 9. korpusa JA Posle dvodnevnih borbi jedinice 9. korpusa su se povukle u rejon s. Mrzla Rupa — s. Vojsko (kod Idrije).
- Kod Oksenštala i Svajceraja (blizu Labota, u Austriji) Lackov NOP odred 4. operativne zone Slovenije napao jaku nemačku policijsku kolonu, ali se posle viščasovne borbe, u kojoj su obe strane pretrpele %elike* gubitke, pred nadmoćnim neprijateljem povukao ka St. Lenartu i Soboli.
5. *mart* — U rejonu pl. Primož — s. Lešča (kod Zužemberka) 2. bataljon 4. puka ROA' napao 15. slovenačku (Belokranjsku) brigadu 15. divizije JA. Posle četvoročasovne borbe neprijatelj je, uz gubitke od 40 poginulih, odbačen u pravcu s. Dvora.
6. *mart* — Kod St. Lenarta (blizu Labota, u Austriji) Lackov NOP odred 4. operativne zone Slovenije napao nemačke policijske snage iz Sobote i u dvočasovnoj borbi im naneo gubitke od 9 mrtvih i 3 zarobljena.
- U s. G. Trebuši (kod Idrije) 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada i 19. slovenačka udarna brigada »Srečko Kosovel« 30. divizije JA napale delove 730. puka nemačke 710. pešadijske divizije i odbacile ih u pravcu s. V. Lažne.
7. *mart* — U rejonu s. Vodica — s. Sv. Križ — s. Dol (kod Trebnja) 1, 3. i 4. pokretni bataljon slovenačkih domobrana iz s. Slične, s. Višnje Gore i s. Št. Vida (kod Grosuplja) napali 12. slovenačku udarnu brigadu 15. divizije i Dolenjski NOP odred 7. korpusa JA. Ove su se jedinice JA. posle dvodnevnih oštih borbi u kojoj su neprijatelju nanele gubitke od 18 poginulih i 42 ranjena, preko puta Ljubljana Novo Mesto prebacile u rejon s. Muljave.
9. *mart* — U rejonu s. Sv. Radegunda — s. Smihel — s. Zavodnja — s. St. Vid (kod Soštanja) delovi nemačke 14. SS divizije napali jedinice 14. udarne divizije JA. Posle oštih trodnevnih borbi jedinice JA su se povukle na Mozirske planine, gde su većim manevrisanjem izbegavale frontalne borbe s nadmoćnim neprijateljem a Iznenada mu napadale manje kolone sve do 18. marta, kada su se prebacile u rejon s. Rezbarice kod Slovenj-Gradeca.
10. *mart* — U rejonu s. Stara Gora — s. Hinje — s. Smuka jake neprijateljske snage iz Kočevja, Stične i Zužemberka izvršile napad na jedinice 15. divizije JA s ciljem da uspostave uporišta u Suhoj krajini i obezbede nesmetan saobraćaj u dolini r. Krke. U borbama do 15. marta, jedinice 15. divizije su razbile sve neprijateljske kolone i odbacile ih u polazne garnizone, nanevši im velike gubitke.
- U s. Sv. Križu (kod Zeleznjka) delovi 31. divizije JA napali slovenačke domobrane i naneli im gubitke od 35 poginulih i 4 zarobljena.
- 12/13. *mart* — U s. Vinkovom Vrh (kod Zužemberka) Jurišni bataljon 18. divizije JA napao slovenačke domobrane, te im naneo gubitke od oko 25 poginulih i oko 30 ranjenih i zaplenio 3 mitraljeza i 25 pušaka.
13. *mart* — U rejonu s. Cekovnika 18 slovenačka (Bazoviška) udarna brigada 30. divizije JA posle viščasovne borbe odbila napad nemačke kolone iz Idrije, nanevši joj gubitke od 8 mrtvih.
15. *mart* — U blizini s. N. Stifle (kod Kamnika) 6. slovenačka udarna brigada »Slavko Slander* i II. slovenačka brigada -Miloš Zidanšek« 4. operativne zone Slovenije vodile cese-točasovnu borbu protiv delova nemačke 14. SS divizije, a potom se. zbog nadmoćnosti neprijatelja povukle na Meninu planinu.

¹ -R>iska oslobodilačka armija' (pod komandom raskoe generala Andreja Vlasova koji je 1942. god. prebegao i predao se nemačkim oružanim snagama).

1945. mart

SRBLTA

mart 1945.

16. mart — U rejonu s. Cepovan — s. Trnovo — s. Otlica jedinice 9. korpusa JA izvršile napad na nemačke, italijanske fašističke i četničke snage, te ih posle ctvocinevnihi fooroi, nanevši im znatne gubitke, odbacile u s. Grbar. Goricu i Ajdovščinu, Timi» : i ponovo oslobođeni Banjska planota i pL Trnovski gozd. Plen: 4 topa i veća količina oružja, municije i opreme.
18. viart — U rejonu s. Gnjezda 17. slovenačka udarna brigada »Simon Gregorčić« 30. divizije JA napala nemačke snage i posle dvodnevnihi borbi odbacila ih u ldriju, nanevši im gubitke od 23 poginula, 4 zarobljena i većeg broja ranjenih.
- Iz Štajerske, gde su vodili borbu protiv jedinica 4. operativne zone Slovenije, stigli u širi rejon Kranja prvi delovi nemačke 14. SS divizije i bili anga/ovani u borbi protiv jedinica 9. korpusa JA. (Do 21. marta pristigla je cela divizija.)
19. mart — U rejonu s. Ruperč Vrh — s. Birčna Vas — s. Težke Vode 8. slovenačka brigada Fran Levstik« 18. divizije JA i 24. italijanska brigada Fontano! 7. korju.so JA napale i, posle višečasovne borbe, odbacile u Novo Mesto nemačko-domobranske snage, sprečivši im prodor u Belu krajinu.
- Na pl. Mrzlici Kamničko-zasavski NOP odred 4. operativne zone Slovenije napao nemačke snage koje su nadirale iz Trbovlja i. posle jednočasovne borbe, odbacio ih u ijolazni garnizon, uz gubitke od 19 poginulih i 15 ranjenih.
20. mart — Delovi nemačke 188. rezervne i 14. SS divizije, 10. i 28. SS policijskog puka i SDK. sa italijanskim fašističkim i slovenačkim domobranskim jedinicama, preduzeli napad protiv jedinica 9. korpusa JA na području Skofje Loke, Selske doline, r. Bače r. Soče, Vipavske doline. Idrije i Postojne. (U borbama do 3. aprila, u kojima su obe stratte pretrpele znatne gubitke, jedinice 9. korpusa JA bile su dvaput okruž/ne ali su veštirim manevrima uspevale da se izvuku iz obruča i sačuvaju živu silu, dok je neprijatelj vršio masovna ubijanja civilnog stanovništva, pljačkao i palio čitava naselja.)
21. mart — U blizini s. Zvarulje i s Dolgog Brda 1. slovenačka udarna brigada Tone Tom ič 14. udarne divizije JA napala nemačke snage i, posle sedmočasovne borbe, odbacila ih u polazni garnizon Moravče, nanevši im gubitke od 25 poginulih, 30 ranjenih i 2 zarobljena.
22. mart — U blizini Sinjeg vrha (kod Ajdovščine) 18. slovenačka (Bazoviška) udarna brigada 30. divizije JA napala nemačko-četničke snage koje su prodrle ka s. Otlici. Posle petodnevnihi borbi, po pristizanju delova 3. slovenačke udarne brigade Ivan Gradnik« 31. divizije JA, neprijatelj je razbijen i, uz znatne gubitke, odbačen ka s. Colu.
24. mart — U rejonu s. Zakriž — s. Razbor — s. Zabreznik 1. slovenačka udarna brigada Tone Tomšič« 14. udarne divizije JA napala nemačke snage i posle višečasovne borbe odbacila ih u Vransko i Zagorje.
28. mart — U Trstu delovi Minersko-sabotažnog voda 30. divizije JA namestili magnetsku minu na kamion nemačke SS policije koji se vraćao u garažu. Eksplozijom u garaži je uništeno 25 kamiona, 15 putničkih automobila i 20 (100 litara benzina).
- Obrazujući širi obruč oko pl. Trnovskog gozda, nemačke, italijanske fašističke i četničke snage otpočele napad na jedinice 9. korpusa JA. (U trodnevnihi borbama, pod pritiskom nadmoćnog neprijatelja, jedinice 9. korpusa postepeno su se povlačile u rejon s. Mrzla Rupa — s. Otlica — s. Male Lažne. Da bi izbegla dalju borbu u okruženju, 31. divizija JA izvukla je svoje snage u rejon Pivke, italijanska partizanska divizija »Garibaldi Natizone* povukla se na Banjsku planotu, a 30. divizija JA, posle žestokih borbi, probila se na Sentvišku planotu. Neprijatelj se sledećih dana povukao u polazne garnizone.)

SRBIJA

3. mart — U blizini s. Blazeva i s. Brzeća (na pl. Kopaoniku) padobranima se spustila grupa od 14 pripadnika SDK, koji su nemačkim avionima prebaćeni iz Austrije s ciljem da vrše diverzije i atentate na članove KPJ i odbornike. Demorallsanl zbog otpora naroda neki su se odmah predali, a ostali su kasnije pohvatani.
13. mart — U Prištini jedan balista mučki ubio Miladlna Popovića, političkog sekretara Oblasnog komiteta KPJ za Kosovo i Metohiju i narodnog heroja.
15. mart — U s. Pričinoviću (kod Sapca) formirana Artiljerijska brigada 2. proleterske udarne divizije JA.
- U s. Runjanima (kod Loznice) formirana Artiljerijska brigada 22. udarne divizije JA.

1945. mart

SRBIJA

mart 1945.

18. mart — Kod s. G. Gadimlja (blizu Lipljana) 4. bataljon Kosovsko-metohijske brigade narodne odbrane odbio napad grupe od oko 200 balista, ali je pritom pretrpeo gubitke od 15 poginulih i 12 ranjenih.
19. mart — U rejonu s. Vokša — pl. Bogičevica albanske partizanske jedinice, uz sadejstvo 3. kosovsko-metohijske NO brigade, uništile veću grupu balista.
21. mart — U okolini s. Junika (kod Đakovice) delovi 1. bokeljske NOU brigade zarobili 47 balista.
22. mart — U blizini s. Junika i s. Ereča (kod Đakovice) 1. bokeljska NOU brigada Operativne grupe brigada zarobila 40 balista.
— U rejonu Dečanske i Streočke planine (kod Peći) 6. crnogorska NOU brigada Operativne grupe brigada uništila grupu od 34 balista i zaplenila 28 pušaka.
23. mart — Formirana Inženjerska brigada 1. armije JA.
- 23/24. mart — Blizu Podujeva iz nemačkog aviona spustilo se 14 padobranaca — pripadnika SDK. U borbi s mesnim partizanskim stražama i organima Ozne dva padobranca su poginula, jedan je zarobljen, a ostali su se povukli ka pl. Kopaoniku, gde «u kasnije pohvatani.
24. mart — Rasformirana 14. vojvođanska (slovačka) NOU brigada a njenim ljudstvom popunjene 7, 8. i 12. vojvođanska NOU brigada 51. udarne divizije JA.
25. mart — U Novom Pazaru AVNO Sandžaka odlučilo da se srezovi pribojski, mileševski, zlatarski, sjenički, deževski i štavički pripoje federalnoj Srbiji, a srezovi pljevaljski i bjelopoljski — federalnoj Crnoj Gori. Odlučeno je. takođe, da se raspusti AVNO Sandžaka a da dosadašnji većnici iz srezova koji će se priključiti Srbiji odmah obrazuju skupštinu i izaberu privremeni Izvršni odbor.
31. mart — Rasformirana 15. vojvođanska NOU brigada -Sandor Petefi« a njeno ljudstvo raspoređeno u ostale brigade 10. udarne divizije JA.
- Mart — Formirana 4 (srpska) brigada narodne odbrane.

April

DOGADAJI OPSTEG KARAKTERA

- 2. april* — U Beogradu završeno dvodnevno zasedanje prvog proširenog plenuma Glavnog odbora Jedinštenih sindikata Jugoslavije.
- U Beogradu uredbom Predsedništva ministarskog saveta DFJ osnovan Ratni kabinet sa zadatkom da 'vodi sve poslove u vezi sa uspešnim vođenjem rata«.
- Po naređenju Generalštaba JA rasformirana 33. udarna divizija 11. korpusa JA: 1. brigada preimenovana u 1. samostalnu udarnu ličku brigadu, a sastavom 2. i 3. udarne brigade popunjene jedinice 13. divizije 11. korpusa JA.
- 3. april* — Snage američke 3. armije zauzele grad Kasel (u Nemačkoj).
- Jedinice Crvene armije zauzele grad Viner Nojštad (u Austriji).
- 4. april* — U Italiji otpočela ofanziva savezničkih snaga ka Bolonji i Ferari.
- 5. april* — Sovjetski Savez otkazao pakt o nenapadanju sa Japanom.
- 5. april* — Po naređenju Generalštaba JA, 15. udarni korpus ušao u sastav 1. armije JA.
- Predsednik vlade DFJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito. u pratnji ministra inostranih poslova dr Ivana Subašića, doputovao u Moskvu radi pregovora i sklapanja ugovora o trajnom miru sa vladom SSSR-a.
- April p.* — IUilijanska vlada objavila Zelenu knjigu u kojoj iznosi poznate iredentističke teze D istorijskim pravima Italije na Dođekaneska ostrva. Istru, Slovcnačko primorje, Tirol i Mon Seni (Svetsko javno mnjenje oštro je osudilo ovakav stav vlade Italije.)
- Rasformirana nemačka 309. legionarska divizija, koja je pretrpela velike gubitke u borbama od Mostara do Ivan-sedla, protiv jedinica 8. udarnog korpusa i 29. udarne divizije JA. Njeni ostaci su ušli u sastav ustaško-domobranskih snaga.
- 7. april* — Po naređenju Generalštaba JA, 22. udarna divizija i 2. tenkovska brigada, dotad u opštoj rezervi Vrhovnog štaba (kasnije Generalštaba JA) ušle u sastav 1. armije JA.
- 9. april* — Generalštab JA izdao direktivu svim snagama JA da otpočnu odlučnu ofanzivu za konačno oslobođenje zemlje.
- 11. april* — U Moskvi, posle petodnevnih pregovora, potpisan dvadesetogodišnji ugovor o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći i saradnji između vlade SSSR-a i vlade Demokratske Federativne Jugoslavije.
- Jedinice 9. američke armije izbile na r. Elbu kod Magdenburga (u Nemačkoj).
- 12. april* — Otpočeo proboj sremskog fronta. Posle snažne artiljerijske i avio-pripreme sve jedinice JA su prešle u opšti napad.
- Umro predsednik vlade SAD Franklin Ruzvelt.
- 13. april* — U Moskvi potpisan trgovinski sporazum između vlada SSSR-a i Jugoslavije.
- U Novom Sadu, u sastavu Prve baze rečne flotile, formirana Dunavska flotila, sa zadatkom: da sadejstvuje s kopnenim snagama JA i Sovjetskom dunavskom flotilorn u borbama na sremskom frontu.
- Jedinice Crvene armije, posle višednevnih borbi, zauzele Beč, glavni grad Austrije. Zaplenjene su ogromne količine ratnog materijala.
- Odlukom Generalštaba JA rasformirana 3 kosovsko-metohijska NO brigada a njenim ljudstvom popunjene jedinice 52. divizije JA i Operativne grupe brigada.

14. april — Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio jedinice 1. i 3. armije koje su, posle trodnevnih ogorčenih borbi, probile utvrđene neprijateljske položaje na srcmskom frontu, forsirale r. Dravu i r. Dunav na sektoru od Borova do s. Podravske Podgajaca i r. Savu na sektoru od Brčkog do s. Orašja, slomile otpor neprijatelja i oslobodile Vinkovce, Osijek, Vukovar, Valpovo, Županju i više drugih naseljenih mesta.
15. april — Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito dao izjavu moskovskom listu »Krasnaja zvezda«: biće uslišena želja stanovništva Istre i Trsta da bude priključeno novoj Jugoslaviji; DFJ će tražiti od Italije da plati ratnu odštetu.
- Na r. Savi kod s. Jamene, prevozeći teške ranjenike iz Brčkog za Srem. Mitrovicu, brod Jugoslovenskog rečnog brodarstva »Kašlja Miletić« i priključena dereglja »Ana Divarica« naišli na nemačku magnetsku minu i ubrzo potonuli. Od 220 teških ranjenika i 15 članova posade spasio se svega nekoliko ranjenika i 3 mornara.
16. aprii — Po naređenju Generalštaba JA. 10. korpus JA stavljen u operativnom pogledu pod komandu 3. armije JA.
- Jedinice Crvene armije otpočele ofanzivu u pravcu Berlina i Drezdena (u Nemačkoj).
17. april — Jugoslavija priznala vladu Narodnog fronta u Rumuniji.
18. april — Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izjavio dopisniku »Njujork tajmsa« u Moskvi: svi znaju da Jugoslavija traži za sebe Istru, Trst, Goricu i deo austrijske Koruške, nastanjen slovenačkim življem.
20. april — Predsednik vlade DFJ Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito vratio se sa pratnjom iz Moskve u Beograd, posle uspešno sprovedenih pregovora i sklapanja ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći sa vladom SSSR-a.
- Po naređenju Generalštaba JA rasformirana 5. prekomorska brigada JA a njenim sastavom popunjene jedinice 7. korpusa JA.
21. april — Odlukom vrhovnog komandanta JA maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita rasformiran Slab 6. udarnog korpusa JA a njegove divizije (12. i 40. udarna divizija) sa 17. udarnom divizijom 1. armije JA ušle u sastav 3. armije JA.
- Prethodnice Crvene armije izbile u predgrađe Berlina.
- Savezničke trupe u Italiji slomile nemački front i zauzele Bolonju.
22. april — Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio jedinice 2. armije za uspešne višednevne borbe protiv jake neprijateljske grupacije na prostoru između reka Bosne, Save i Vrbasa, kojom prilikom su oslobođeni Maglaj, Dobo, Derventa i Bos. Brod.
- Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio jedinice 4. armije i Jugoslovenske mornarice koje su, posle višednevnih ogorčenih borbi, oslobodile Sušak, Senj, Novi, Crikvenicu, Kraljevicu, Bakar, kao i ostrva Rab, Krk, Cres i Lošinj.
- Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito uputio direktivu Štabu 2. armije: energično nadirati opštim pravcem Karlovac — Novo Mesto 1 očistiti neprijateljska uporišta na desnoj obali r. Save
23. april — U Italiji savezničke trupe prešle reku Po južno od Mantove.
- Po naređenju Generalštaba JA rasformiran Štab 15. udarnog korpusa JA a njegove divizije (42. i 48. udarna) stavljene pod komandu Štaba 1. armije JA.
- Po naređenju Generalštaba JA rasformiran 11. korpus 4. armije a njegove jedinice (13. udarna i 43. divizija) stavljene pod neposrednu komandu Štaba 4. armije JA.
- Komandant nemačkog ratnog vazduhoplovstva Herman Gering telegramom tražio odobrenje od vođe Trećeg Rajha Adolfa Hitlera da preuzme ulogu njegovog zamenika. Hitler je ovaj zahtev odbio i sutradan naredio da Geringa uhapsu.
24. april — Naredbom Generalštaba JA rasformiran Operativni štab grupe korpusa JA (2. 3. i 5. korpus) koji je bio formiran 17. marta u cilju uspešnijeg izvođenja sarajevske operacije.
- Naredbom Generalštaba JA rasformirani štabovi 2. i 5. udarnog korpusa JA a njihove divizije ušle u sastav 2. armije, izuzev 37. i 53. udarne divizije koje su potčinjene Š13bu 3. udarnog korpusa JA.
- U Italiji savezničke trupe zauzele gradove Speciju i Feraru.

- Jedinice Crvene armije okružile Berlin.
- 25. april — Udarcem sa istoka i zapada trupe Crvene armije i savezničke anglo-američke snage razbile nemački front i uspostavile vezu u blizini grada Torgau, u centru Nemačke.
- Italijanske oslobodilačke snage otpočele opšti ustanak u severnoj Italiji. Uskoro su oslobođeni Đeiiova i južni Pijemont, zatim deo Milana i niz drugih mesta.
- 26. april — U San Francisku (u SAD) otpočela sa radom Konferencija Ujedinjenih nacija.
- Po naređenju Generalštaba JA, 29. udarna divizija, posle četverodnevno marša iz rejona Bihaća, stigla u Ogulin i ušla u sastav 4. armije JA.
- Druga britanska armija zauzela grad Bremen (u Nemačkoj).
- Jedinice Crvene armije zauzele grad Štetin (u Nemačkoj).
- 27. april — Po naređenju Generalštaba JA, 9. korpus potčinjen Stabu 4. armije JA.
- Po naređenju Generalštaba JA, 8 udarna divizija 4. udarnog korpusa JA stavljena pod komandu Štaba 4. armije JA.
- Saveznici proklamovali nezavisnost Austrije.
- Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Stabu 4. armije JA da, ubrzavši nadiranje svojih jedinica, što pre napadne Trst i oslobodi ga.
- 28. april — Vlada DFJ donela odluku da prizna vlade Albanije Bugarske, Sirije i Libana.
- Ministar unutrašnjih poslova Trećeg Rajha Hajnrih Himler ponudio vladama SAD i V. Britanije bezuslovnu kapitulaciju, ali je ponuda odbijena, s tim da se uputi i vladi SSSR-a.
- Italijanski partizani izvršili smrtnu kaznu nad bivšim predsednikom vlade Italije Benitom Musolinijem.
- 29. april — Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito naredio Stabu 2. armije da ubrza pokret jedinica ka Karlovcu i da se snagama 4. udarnog korpusa JA sprčel eventualni prodor neprijateljske grupacije od Karlovca na jug, prema boku i pozadini jedinica te armije.
- Po naređenju Generalštaba JA, Stab 4. udarnog korpusa JA sa 7. udarnom divizijom i Artiljerijskom brigadom stavljen pod komandu Štaba 4. armije JA.
- U Kazerti (u Italiji), posle trodnevnih pregovora, potpisana kapitulacija nemačkih snaga u severnoj Italiji, Austriji, Štajerskoj i Koruškoj.
- Sedma američka armija zauzela grad Minhen (u Nemačkoj).
- 30. april — Predsednik vlade V. Britanije Vinston Cerčil, podržan od predsednika vlade SAD Hari Trumana, naredio feldmaršalu Haroldu Aleksanderu da okupira Trst, Tržič i Goricu i spreči ulazak jedinica JA u Julijsku krajinu.
- Savezničke trupe u Italiji ušle u Torino, koji su toga dana oslobodile italijanske oslobodilačke snage.
- Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio jedinice 4. armije, 7. i 9. korpusa i Jugoslovenske mornarice koje su, posle sedmodnevnih ogorčenih borbi, probile utvrđeni neprijateljski front od Rijeke do Postojne i oslobodile Postojnu, St. Peter na Krasu (sada: Pivka). Ilirsku Bisticu i mnoga druga mesta, prodrevši do Trsta.

BOSNA I HERCEGOVINA

- 1. april — Na liniji s. Miljakovići — s. Lučići — s. Bulčići delovi nemačke 7. SS divizije „Princ Eugen“ iz Vareša i Breze napali 10. udarnu diviziju 5. udarnog korpusa JA. U jednodnevnoj borbi neprijatelj je razbijen i proteran u pravcu Vareša. Poginuo je i ranjen veliki broj neprijateljskih vojnika, dok su jedinice 10. udarne divizije imale 17 mrtvih i 93 ranjena.
- Kod Janje 2. proleterska i 5. udarna divizija 1. armije JA prebacile se na levu obalu r. Drine radi sadejstva s jedinicama 2. armije JA u severoistočnoj Bosni.
- 2. april — Po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa JA rasformiran Srebrenički NOP odred a njegovim ljudstvom popunjene jedinice 27. udarne divizije JA.

- 2/3. april — Sedamnaesta udarna divizija 2. armije JA. uz sadejstvo delova 2. proleterske udarne divizije 1. armije JA, oslobodila Bijeljnu iz koje se 65. puk nemačke 22. pešadijske divizije povukao prema Brčkom.
- 3/4. april — Delovi 4. i 10 udarne divizije 5. udarnog korpusa JA, posle kraće borbe protiv 13. puka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen«, oslobodili Vareš.
4. april — Posl[^] osmodnevnih borbi protiv delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen • i .169. legionarske divizije i 9. ustaške brigade ustaško-domobranske brdske 9. divizije, jedinice 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA zauzele Ivan-sedlo i proizuile gonjenje neprijatelja prema Sarajevu. Gubici neprijatelja: oko 440 mrtvih i veći broj ranjenih, dok su jedinice 29. divizije JA imale 113 mrtvih i 468 ranjenih.
5. april — Jedinice 2. armije JA prešle u opšti napad protiv nemačkih 1 ustaških jedinica opštim pravcem Doboj — Banja Luka — Bos. Novi. (Koodinirajući dejstva sa 1. armijom JA duž desne obale r. Save, one su do 2. maja oslobodile teritoriju severoistočne i severozapadne Bosne.)
6. april — Jedinice 2. 3. i 5. udarnog korpusa JA. posle višečasovne borbe protiv nemačkih i ustaško-domobranskih snaga, oslobodile Sarajevo. Nemačka 181. pešadijska divizija i ustaško-domobranske snage su se povukle dolinom r. Bosne prema Zenici. U borbi je, pored ostalih, poginuo i sekretar MK KPJ za Sarajevo Vladimir Perić Valter, narodni heroj.
- Jedinice 25. divizije 2. armije JA posle slabog otpora ustaša, koji su se povukli prema Modriči, oslobodile Gradačac.
- Obrazovan Sud narodne časti za suđenje zločincima i prestupnicima protiv narodne časti Srba, muslimana i Hrvata federalne BiH.
- Pri Predsedništvu ZAVNOBiH-a obrazovan Privredni savet Bosne i Hercegovine u koji su ušla sva privredna povereništva.
7. april — Goneći razbijene nemačko-ustaške snage, jedinice JA oslobodile Visoko, Brčko i Gračanicu.
- Kod s. Blažuja, s. Han-Ploče i s. Vlahovića 29. udarna i delovi 3. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA razbili i skoro potpuno uništili 359. puk nemačke 181. pešadijske divizije.
- 7/8. april — Delovi 29. udarne divizije 2. udarnog korpusa JA oslobodili Kiseljak.
8. april — Sedma krajiška udarna brigada 10. udarne divizije JA, posle dvočasovne borbe, oslobodila Kakanj.
- U Mostaru, u prisustvu 300 delegata, održana konferencija NOF-a na kojoj je izabran i Gradski odbor NOF-a za Mostar.
- U Sarajevu, povodom oslobođenja grada, održan manifestacioni zbor kome je prisustvovalo oko 50.000 građana iz grada i okoline.
9. april — Delovi 25. divizije 2. armije oslobodili Modriču.
10. april — Jedanaesta krajiška udarna brigada 4. udarne divizije oslobodila Busovaču.
11. april — Jedinice 2. proleterske udarne divizije 1. armije JA, posle jednodnevne borbe protiv nemačko-ustaških jedinica, oslobodile Bos. Samac.
- Kod Brčkog 17. udarna divizija 1. armije JA otpočela forsiranje r. Save. (Sutradan je uhvatila vezu s jedinicama 6. proleterske i 11. udarne divizije 1. armije JA radi sadejstva u likvidaciji neprijatelja kod Županje i radi dejstva prema Vinkovcima.)
- U rejonu Rudog, po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa JA formirana Artiljerijska brigada 37. udarne divizije JA, sastava tri diviziona.
- U/12. april — Jedinice 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA, u sadejstvu sa Grupom brigada zeničkog sektora posle trodnevne borbe protiv nemačko-ustaških jedinica, oslobodile Zenicu 1 nastavile gonjenje neprijatelja prema Zavidovićima.
15. april — Goneći razbijene nemačke i ustaške Jedinice, delovi 27. udarne divizije 3. udarnog korpusa JA i 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA oslobodili Zepče. Zavidoviće i Maglaj. Zaplenjeno je 70 motornih vozila.
- April d. p. — Delovi 53. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA prisilili nemačke jedinice da se povuku prema Banjoj Luci 1 oslobodili Kotor-Varoš.

16. april — Naredbom Vojne oblasti 5. udarnog korpusa JA rasformirana Komanda livanjskog vojnog područja a njena teritorija potpala pod Komandu jajačkog vojnog područja.
17. april — Jedinice 2. armije JA, posle oStre dvodnevne borbe protiv nemnčko-ustaških jedinica, oslobodile Doboj i nastavile gonjenje razbijenih nemačkih jedinica prema Derventi.
19. april — Jedinice 23. udarne divizije 2. armije JA. u borbi protiv delova nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i ustaša, oslobodile Derventu, a zatim produžile gonjenje neprijatelja prema Bos. Brodu.
20. april — Dvadeset treća udarna divizija 2. armije JA odbacila delove nemačke 063. tvrđavske brigade, ustaše i čelnike na levu obalu r. Save i oslobodila Bos. Brod. Zaplenjeno: 728 vagona, 53 lokomotive i velike količine naoružanja i druge ratne opreme.
- U Sanskom Mostu, po naređenju Štaba 2. udarnog korpusa JA, formirana Artiljerijska brigada 3. udarne divizije JA, sastava tri diviziona.
22. april — Jedinice 10. udarne divizije 5. udarnog korpusa JA oslobodile Banju Luku, pošto su se nemačke i ustaško-domobranske jedinice uglavnom izvukle u pravcu Bos, Gradiške.
- Na liniji s. Potočani — s. Vlaška Mala — s. Svilaj (kod Bos. Samca) jedinice 25. divizije 2. armije JA vodile borbu protiv jake ustaške grupacije (oko 3500 ustaša). Napad je obustavljen zbog jakog otpora neprijatelja.
- 23/24. april — Jedinice 2. armije JA, posle višečasovne borbe protiv nomačko-ustaških jedinica, oslobodile Bos. Gradišku i iste noći prešle na levu obalu r. Save i oslobodile Staru Gradišku.
24. april — Jedinice 3. udarne divizije JA, posle dvodnevne borbe protiv nemačko-ustaških jedinica, oslobodile Bos. Krupu.
- Po naređenju Štaba 2. armije JA formirana Unska operativna grupa divizija 2. armije JA (23. udarna, 28. udarna, 39. i 45. divizija). Njoj je stavljeno u zadatak da očisti od neprijatelja dolinu donjeg toka r. Une, preseče komunikaciju Karlovac — Zagreb i sa severozapada napadne jake nemačko-ustaške snage u Karlovcu.
28. april — U Sarajevu obrazovana vlada federalne Bosne i Hercegovine.
- Četrdeset peta divizija 2. armije JA odbacila nemačko-ustaške snage na ^evu obalu r. Une i oslobodila Bos. Dubicu.
- April k. — Vojna oblast 5. udarnog korpusa JA preimenovana u Vojnu oblast zapadne Bosne.
- Rasformiran Uzlomački NOP odred a njegovim ljudstvom popunjena 19. srednjo-bosanska udarna brigada 53. udarne divizije 3. udarnog korpusa JA.
- Formirana Komanda grada Banja Luka.
- April — Rasformirano Drvarsko vojno područje a njegova teritorija pripojena Bihaćkom vojnom području.
- U izdanju 29. udarne divizije JA izašao prvi broj lista »Hercegovački udarnik«.
- U izdanju 53. udarne divizije JA izašao prvi broj lista »Divizijske novine«.

CRNA GORA

- April p. — Predsedništvo CASNO-a donelo rešenje da se ustanovi Sud za zaštitu narodne časti, sa sedištem u Cetinju.
15. april — U Cetinju, u prisustvu 117 većnika, otpočelo četvrto zasedanje CASNO-a. Na zasedanju, koje je trajalo tri dana, doneta je odluka o priključenju bjelopoljskog i pljevaljskog sreza federalnoj Crnoj Gori i primanju većnika iz ovih srezova. ČASNO je tada preimenovan u Crnogorsku narodnu skupštinu, a seoski, opštinski i sreski NO odbori u narodne odbore.
17. april — U Cetinju obrazovana narodna vlada federalne Crne Gore.
25. april — U Cetinju počela dvodnevna skupština žena Crne Gore i Boke na kojoj je izabran **Glavni odbor AF2-a Crne Gore i Boke.**

HRVATSKA

7. april — Kod o. Suska naišao na minu i potonuo naoružani brod NB 11 iz 4. pomorsko-obal-
skog sektora Jugoslovenske mornarice.
2. april — Kod s. Bereka (blizu Čazme) posle kraće borbe, jedinice 32. divi./iie JA odbile napad
dva domobranska bataljona, nanevši im gubitke od 20 mrtvih i 60 ranjenih.
- Virovitička udarna brigada 40. udarne divizije JA, posle kraće borbe protiv ustaša,
zauzela s. Trenkovo (kod Slav. Požege), nanevši neprijatelju gubitke od 9 mrtvih
i 15 ranjenih. Brigada je imala 4 ranjena.
- Blizu Legrada 12. pešadijski puk bugarske 3. pešadijske divizije prešao na desnu
obalu r. Mure i sledećeg dana zauzeo s. D. Dubravu 1 s. D. Vidovee.
4. april — Jedinice 4. armije JA počele operacije za konačno oslobođenje zapadne Like i Hrvat-
skog primorja. Toga dana one su razbile nemačku 392. legionarsku i ustaško-domo-
bransku 11. pešadijsku diviziju i oslobodile Gospić, Perušić, s. Lički Oslk. s. Baške
Oštarije i Karlobag.
- Jedinice II. udarne divizije JA. posle 12-časovne borbe protiv nemačkih i ustaško-
domobranskih snaga, oslobodile sela Jamenu, Soljane i Strašince (kod Šida), pretr-
pevši gubitke od 7 mrtvih i 22 ranjena.
- Jedinice 7. udarne divizije JA odbacile ustaške snage i zauzele sela Dabar, Letinac,
Tominčevu Dragu, Lipicu i Stajnicu (kod Brinja).
- Kod s. Stare Subocke (blizu Novske) delovi Cehoslovačke NO brigade »Jan Žiška*
12. udarne divizije JA napali nemačku autokolonu i posle kraće borbe uništili 1 top
i 5 kamiona s ratnom opremom i materijalom. Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i
ranjenih, a Cehoslovačka NO brigada 8 ranjenih.
- Trideset drugi pešadijski puk bugarske 12. pešadijske divizije zauzeo s. Dekanovec,
s. Domašinec i s. Podturen (kod Čakovca).
5. april — Posle žestokih borbi protiv nemačkih i ustaško-domobranskih snaga 2. udarna i 3.
udarna brigada 7. udarne divizije JA zauzele sela: Rajkoviće, Draženoviće, Pernare,
Šebalje, Biškupice, Razvalu, Jezerane i Krišpolje (kod Brinja).
- Posle dvodnevni borbi protiv delova nemačke 392. legionarske divizije, ustaškog
7. senjskog i 3. jurišnog bataljona i jednog nemačkog bataljona, 3. dalmatinska
udarna brigada 9. udarne divizije JA sa tri bataljona mornaričke pešadije oslobodila
o. Pag. Poginulo je 65 i zarobljeno 160 neprijateljskih vojnika. Jedinice JA su imale
29 mrtvih i 52 ranjena.
- Po naređenju Glavnog štaba JA za Hrvatsku rasformirana Grupa NOP odreda 10.
korpusa JA, a njeni odredi (Kalnički, Zagorski i Zagrebački) stavljeni pod komandu
Štaba 10. korpusa JA.
- Nastupajući prema Čakovcu i Varaždinu, bugarska 16. pešadijska divizija dostigla
liniju s. Pribislavec — s. V. Stefanec — se%erni deo s. Orehovice. Istog dana je 47.
pešadijski puk bugarske 10. pešadijske divizije zauzeo s. Orehovicu.
6. april — Jedinice 7. udarne i 19. udarne divizije JA odbacile ka Senju delove ustaško-domo-
branske 13. pešadijske divizije i 847. puka nemačke 392. legionarske divizije i oslo-
bodile Otočac i Brinje.
- Jedinice bugarske 16. pešadijske divizije, vodeći žestoke borbe protiv nemačkih sna-
ga, zauzele Čakovec, a potom, goneći neprijatelja, izbile na liniju k. 314 — s. Sv.
Juraj — s. Grobje — s. Dunjkovec.
- Konjički puk bugarske 1. armije zauzeo s. G. Hrašćan (kod Čakovca).
- april — Po naređenju Štaba Jugoslovenske mornarice formiran Kvarnerski odred mornari-
čke pešadije, sastava: 4 bataljona.
- Konjički puk bugarske 1. armije zauzeo s. Trnovec i s. Macinec (kod Čakovca).
8. april — Na prostori s. Ostrožac — s. Ličko Petrovo Selo — Drežnik-Grad delovi 4. udar-
nog korpusa JA otpočeli napad na jedinice nem'čke 104. lovačke divizije i u bor-
bama do 12. aprila odbacili ih prema Slunju. Uništeno je 17 motornih vozila i 6 ra-
dio-stanica. Zaplenjeno je: 6 protivtenkovskih topova sa 250 granata, 8 minobacača
sa 350 mina, 33 p. mitraljeza, 222 puške, 42 automata, 22 pištolja, 67.000 metaka,
8 kamiona, motocikl i 5 radio-stanica.
- Jedinice 9. udarne divizije JA oslobodile s. Jablanac (kod Senja). Poginulo je 73, a
zarobljeno 370 vojnika iz nemačke 392. legionarske divizije i nemačke mornarice.
Jedinice 9. udarne divizije JA su imale 9 mrtvih i 16 ranjenih.

1945. april

HKVATSKA

apru 1*40.

9. april — Jedinice 26. udarne i 19. udarne divizije JA oslobodile Senj, nanevši neprijatelju velike gubitke. Poginuo je i komandant nemačke 392. legionarske divizije, dok je komandant 847. puka zarobljen.
10. april — U s. Vetovu (kod Slav. Požege) i u selima duž puta Orahovica — Kutjevo, 6. udarni korpus JA napao nemačke i ustaško-domobranske snage. Posle jednodnevnih borbi, pretrpevši gubitke od 120 mrtvih i 380 ranjenih, on je obustavio napad. Neprijatelj je imao oko 600 mrtvih i ranjenih. Zaplenjeno je: minobacač. 13 mitraljeza i komora 3. bataljona nemačkog 1. policijskog puka.
- Prva jugoslovenska brigada 5. udarne divizije JA otpočela forsiranje r. Save kod Brčkog. Sutradan je u rejonu s. Drcnovaca uhvatila vezu s delovima 11. udarne divizije JA.
- Kod s. Trojvrha (na putu Plaški — s. Josipdol) delovi 3. udarne brigade 7. udarne divizije JA napali ustaške i nemačke snage. Posle kraće borbe oni su neprijatelja prisilili na povlačenje prema Josipdolu.
- Jedinice 13. udarne divizije JA odbacile delove nemačke 392. legionarske divizije i 17. ustaške brigade ka s. Generalskom Stolu i oslobodile Ogulin i s. Josipdol.
11. april — U Slavoniji, po naređenju Glavnog štaba JA za Hrvatsku, formirane komande gradova Osijek, Slav. Broda i Vinkovaca. (Počele su funkcionisati po oslobođenju ovih mesta.)
- U Splitu na svečan način otvorena Viša pedagoška škola.
- U Splitu, u prisustvu oko 180 delegata i predstavnika Glavnog Štaba JA za Hrvatsku, Izvršnog odbora NOF-a Hrvatske i civilnih vlasti, održana I zemaljska sindikalna konferencija za Hrvatsku. Na konferenciji je obrazovan Zemaljski akcioni odbor jedinstvenih sindikata za Hrvatsku.
- U Šibeniku oko 800 građana održalo protestni miting protiv zahteva italijanskih imperijalista u pogledu Istre i tražilo da se Istra priključi Jugoslaviji.
- U Splitu održane velike demonstracije zbog napada italijanskih fašista na vojnu misiju JA u Rimu.
- U/12. april — Kod s. Narde, s. Josipovca, s. Kravice, s. Sarvaša i s. Dalja prvi ešloni divizija 3. armije JA odbacili delove nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije, forsirali r. Dravu i učvrstili užu mostobran. Sutradan su 16. udarna i 36. udarna divizija JA oslobodile Valpovo i proširile mostobran do linije r. Drava — s. Gat — s. Veliškovci — s. Vinogradci — r. Karašica (do ušća u Dravu).
- Kod pustare Kešelješfa (blizu D. Miholjca) 24. pešadijski puk bugarske 3. pešadijske divizije forsirao r. Dravu i sutradan, u borbama protiv 2. bataljona nemačkog 111. lovačkog puka i jednog ustaškog bataljona, učvrstio mostobran severno od s. Sv. Đurđa.
12. april — Jedinice 1. armije JA probile sremski front i oslobodile Vukovar i sela: Sotin, Opatovac, Mohovo, Tompojevee, Berak, Svinjarevce, Lipovac i Tovarnik. Uništena su 2 tenka, 4 topa i 14 kamiona. Zaplenjeno je 48 lopova, 3 tenka, 207 minobacača, 226 mitraljeza, 2127 pušaka, 168 automata, 45 kamiona, 12 motocikla i 11 radio-stanica.
- Iz Karlobaga, s. Jablanca i sa o. Paga 2. dalmatinska proleterska udarna brigada i 3. dalmatinska udarna brigada 9. udarne divizije JA sa Kvarnerskim odredom mornaričke pešadije izvršile desant i, posle oštre borbe protiv nemačke posade, oslobodile o. Rab. Nemački gubici: mrtvih 190 vojnika i 5 oficira i zarobljenih 325 vojnika i 8 oficira. Desantne snage JA su imale 4 mrtva i 23 ranjena.
- U Dubrovniku oko 6000 građana održalo protestni miting zbog napada italijanskih fašista na vojnu misiju JA u Rimu i zbog njihovih zahteva za prisvajanje Istre.
13. april — Jedinice 21. udarne i 48 udarne divizije JA posle devetočasovne žestoke borbe oslobodile Vinkovce. Delovi ustaško-domobranske 3. lovačke divizije i 1232. puk nemačke 41. pešadijske divizije povukli su se prema Đakovu. Zaplenjen je 1 avion i preko 20 vozila.
- 13/14. april — Delovi 4. udarnog korpusa JA posle jednodnevnih žestokih borbi zauzeli Slunj. Delovi nemačke 104. lovačke divizije i ustaško-domobranske snage, povlačeći se prema Primišlju, porušili su u Slunju most na r. Korani.
- Jedna četa 29. pešadijskog puka bugarske 3. pešadijske divizije prešla na desnu obalu r. Drave i zauzela salaš Zestilovac (kod D. Miholjca). Nemačke snage su okružile ovu četu i posle dvodnevnih borbi potpuno je uništile.

14. april -- U Splitu, na vanrednom zasjedanju ZAVNOH-a, obrazovana vlada federalne Hrvatske.
- Jedinice 51. udarne divizije JA i Osječka udarna brigada 12. udarne divizije JA, posle jednodnevnih uličnih borbi protiv jedinica 21. puka nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije, oslobodile Osijek, prinudivši neprijatelja na povlačenje u pravcu D. Miholjca i Našica.
  - Kod s. Čosinca (blizu Slav. Požege) jedinice 12. udarne divizije JA, u sadejstvu sa delovima 40. udarne divizije 6. udarnog korpusa JA, razbile nemačku motorizovanu kolonu, nanevši joj gubitke od 63 mrtvih i 60 ranjenih. Jedinice JA su imale 16 mrtvih, 49 ranjenih i 2-1 nestala. Zapaljena su 32 kamiona, a zaplenjena su 3 p. mitraljeza, 3 automata i 14 pušaka.
  - Po naređenju Štaba 10. korpusa JA rasformirani Kalnički, Zagrebački i Zagorski NOP odred, a njihovim ljudstvom popunjene jedinice 32. i 33. divizije JA i jedinice 1. divizije KNOJ-a.
  - Posle dvodnevnih borbi protiv delova nemačkog 111. lovačkog puka i ustaša, 24. pešadijski puk bugarske 3. pešadijske divizije zauzeo s. Sv. Đurađ (kod D. Miholjca) i produžio nastupanje prema Čadavici.
15. april
- Delovi 16. udarne divizije JA. u sadejstvu sa 24. pešadijskim pukom bugarske 3. pešadijske divizije, posle dvanaestočasovnih borbi protiv 111. lovačkog puka nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije oslobodili D. Miholjac, prinudivši neprijatelja na povlačenje u pravcu s. Moslavine i s. Čadavice.
  - Između s. Bračevaca i s. Razbojišta (kod Našica) delovi 36. udarne divizije JA razbili i većim delom uništili nemačku kolonu i zauzeli sela Rudolfovac, Razbojište, Vukojevce, Stipanovce i Podgorač.
  - Jedinice 19. udarne divizije JA oslobodile Novi i Bribir (kod Crikvenice).
  - Kod s. Mrzlih Vodica (blizu Delnica), u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo zamjenik komandira čete u 3. brigadi 43. divizije JA Mate Blažina, narodni heroj.
  - Kod D. Miholjca, 29. pešadijski puk, inženjerski bataljon i artiljerijski divizion bugarske 3. pešadijske divizije prešli r. Dravu i, u sadejstvu sa 24. pešadijskim pukom iste divizije, zauzeli položaje ispred s. Viljeva (kod D. Miholjca).
- April p. p.
- Prema odluci ZAVNOH-a, Oblasni odbor za Dalmaciju izvršio spajanje okružnih NO odbora Šibenik i Knin u jedan ONO odbor Šibenik sa sedištem u Šibeniku.
- April d. p.
- Oblasni NO odbor i Oblasni odbor NOF-a za Istru uputili proglase narodu povodom prodora jedinica JA na teritoriju Istre. U proglasima oni izražavaju volju naroda i oduševljeno pozdravljaju odluke AVNOJ-a i ZAVNOH-a o pripajanju Istre i Rijeke Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji.
16. april
- Jedinice 6. udarnog korpusa, 16. i 36. udarne divizije JA, posle dvodnevnih borbi protiv delova nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije, oslobodile Našice, prinudivši neprijatelja da se povuče u pravcu Orahovice.
  - Jedinice 21. udarne i 6. proleterske divizije JA »Nikola Tesla« posle dvodnevnih borbi protiv 47. i 65. puka nemačke 22. pešadijske divizije, oslobodile Đakovo i prinudile neprijatelja na povlačenje prema Pleternici i Našicama.
  - Jedinice 6. udarnog korpusa i 16. udarne divizije JA očistile od neprijateljskih snaga širi rejon Našica i oslobodile Durdenovac.
  - Jedinice 19. udarne divizije JA oslobodile Crikvenicu, gde su uništile zaštitnicu neprijateljske kolone koja se povlačila ka Sušaku. Istog dana su oslobodile i Kraljevicu, gde su uništile posadu iz nemačke 392. legionarske divizije i ustaše.
  - Jedinice Banijskog NOP odreda, posle kratke ali žestoke borbe protiv domobranskih snaga, zauzele s. Pračno (kod Siska), zarobivši 4 oficira, 4 podoficira i 53 domobrana i zaplenivši 57 pušaka i 5500 metaka.
- 16/17. april
- Iz rejona s. Sv. Juraj — Senj jedinice 26. udarne divizije JA i Kvarnerskog odreda mornaričke pešadije izvršile desant i. posle jednodnevne borbe protiv nemačko-ustaške posade, oslobodile ostrvo Krk. Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 474 poginula vojnika i 6 oficira, a zarobljeno je 130 vojnika i 1 oficir. Gubici desantnih snaga: 16 mrtvih i 54 ranjena.
17. april
- Jedinice 48. udarne divizije JA, posle trodnevne borbe, odbacile 1232. puk nemačke 41. pešadijske divizije prema Slav. Brodu i oslobodile važnu žel. raskrslu Striživojnu (kod Đakova). Poginulo je preko 150 i ranjeno oko 300 neprijateljskih vojnika. Jedinice 48. udarne divizije JA su imale 86 mrtvih i 376 ranjenih.

- Jedinice 13. udarne i 43. divizije JA oslobodile s. Lokve i s. Mrzle Vodice (kod Delnica). Poginulo je 175. ranjeno 142 i zarobljeno 19 vojnika 1046. puka nemačke 237. pešadijske divizije. Jedinice JA su imale 31 mrtvog, 104 ranjena i 14 nestalih.
  - Kod s. Jakšića (blizu Slav. Požege) 2. brigada 33. divizije JA razbila ustašku kolonu, nanevši joj gubitke od 30 mrtvih i većeg broja ranjenih. Zaplenjeno je: 3 topa sa 362 granate, 14 minobacača sa 564 mina, 8 mitraljeza, 7 p. mitraljeza, 5 automata, 24 puške, 33.000 metaka i 30 kola raznog materijala.
  - U rejonu Đakova, u borbi protiv nemačko-ustaških snaga, poginuo zamenik komesara bataljona u 7. makedonskoj (šiptarskoj) udarnoj brigadi 42. udarne divizije JA Kaba Jaja Limani, narodni heroj.
- 17/18. april
- Jedinice 8. udarne divizije JA prešle r. Koranu i r. Mrežnicu i posle dužih borbi odbacile nemačke i ustaško-domobranske snage u rejon s. Raetine i oslobodile Primišlje.
18. april
- Po naređenju Komande vojne oblasti 6. korpusa JA rasformirana Komanda Požeškog vojnog područja a formirana Komanda mesta Slav. Požega i stavljena pod komandu Novogradiškog vojnog područja.
  - Delovi 51. divizije JA i 29. pešadijskog puka bugarske 3. pešadijske divizije oslobodili s. Moslavinu (kod D. Miholjca).
  - Delovi 29. pešadijskog puka bugarske 3. pešadijske divizije zauzeli s. Viljevo (kod D. Miholjca).
- 19/20. april
- Jedinice 9. udarne divizije JA i Kvarnerskog odreda mornaričke pešadije sa o. Raba izvršile desant na o. Cres i o. Lošinj. U dvodnevnom borbama protiv oko 1400 nemačkih vojnika, one su, 21. aprila, glavninu posade uništile ili zarobile (dok se manji deo prebacio u Istru). Gubici neprijatelja: 495 mrtvih i 685 zarobljenih, a desantnih snaga: 25 mrtvih i 85 ranjenih.
  - Kod s. Međurića (blizu Novske) 1. brigada 33. divizije JA razbila nemačku kolonu, nanevši joj gubitke od 35 mrtvih i preko 40 ranjenih. Prva brigada 33. divizije JA je imala 22 ranjena. Zaplenjeno je: 2 p. mitraljeza, minobacač, motocikl, 3 kamiona i 2 putnička automobila. Uništena su 4 kamiona.
20. april
- Jedinice 3. armije JA, u sadejstvu s jedinicama 32. divizije 10. korpusa JA. posle dvodnevniht žestokih borbi odbacile prema Virovitici delove nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije i oslobodile Podrav. Slatinu i više okolnih sela.
  - Jedinice 5. udarne i 17. udarne divizije JA, u sadejstvu sa delovima 6. proleterske divizije JA »Nikola Tesla«, posle jednodnevniht uličnih borbi protiv nemačkih, ustaških i domobranskih snaga oslobodile Slav. Brod i prinudile neprijatelja da se povuče prema Novoj Gradiški. Zaplenjene su velike količine oružja i municije i 1 avion.
  - Jedinice 1. proleterske udarne divizije JA posle trodnevniht borbi odbacile delove nemačke 22. pešadijske divizije prema Slav. Požegi, i s. Sulkovcu i oslobodile Pleternicu. Zaplenjena su 2 magacina sa oružjem, 3 topa, 6 minobacača i druga sprema. Uništen je 1 avion.
  - Kod s. Gaja i s. Antunovca (blizu Pakraca) 1. brigada 33. divizije JA odbila napad nemačkih i ustaško-domobranskih snaga iz s. Poljane, nanevši im gubitke od 30 mrtvih i većeg broja ranjenih.
  - Posle dvodnevne borbe protiv nemačkih snaga 29. pešadijski puk bugarske 3. pešadijske divizije izbio na desnu obalu Novog dravskog kanala.
21. april
- Jedinice 42. udarne i 48. udarne divizije JA, posle dvodnevniht borbi protiv domobranske 4. brdske i 14. ustaške brdske brigade, delova ustaško-domobranske 9. brdske divizije i 150 vojnika iz sastava nemačke divizije za naročitu upotrebu »Stefan«, oslobodile Slav. Požegu. Neprijatelj se povukao u pravcu Pakraca uz gubitke od više stotina mrtvih, ranjenih i zarobljenih. Jedinice JA su imale 54 mrtva i 187 ranjenih.
  - Posle višednevniht borbi protiv delova nemačkog 97. armijskog korpusa 19. udarna divizija i 12. brigada 26. udarne divizije JA oslobodile Sušak. Neprijatelj se, uz veliki broj mrtvih i ranjenih, povukao u Rijeku. Zarobljeno je 360 neprijateljskih vojnika.
  - Po naređenju Štaba 3. armije JA rasformirana Istočna grupa NOP odreda 6. korpusa i Diljski i Posavski NOP odred. Njihovim ljudstvom su popunjene jedinice 12. udarne i 40. udarne divizije JA.
  - Delovi 51. udarne divizije NOVJ u sadejstvu s jedinicama 29. pešadijskog puka bugarske 3. pešadijske divizije, posle borbi protiv nemačkih snaga, prešli na levu obalu Novog **dravskog kanala** i oslobodili s. Čadavicu. Neprijatelj **se** povukao prema Podrav. Slatini.

22. april — Po naređenju Štaba 3. armije JA rasformiran Požeški NOP odred, a njegovim ljudstvom pupunjene jedinice 1. divizije KNOJ-a.
23. april — Prva proleterska udarna i 21. udarna divizija JA posle trodnevnih borbi oslobodile Novu Gradišku, s. Batrinu i s. Novu Kapelu, a 25. aprila i s. Okučane. Nemačke i ustaško-domobranske snage su se povukle u pravcu Novske i s. Banove Jaruge.
- Naredbom Štaba 3. armije JA rasformirana Čehoslovačka NO brigada 'Jan Žiška' a njeno ljudstvo ušlo u sastav 4. udarne brigade 12. udarne divizije JA.
- U s. Budakovac (kod Virovitice) ušao 13. pešadijski puk bugarske 11. pešadijske divizije, pošto je u borbi odbacio nemačke snage prema s. Detkovcu i s. Rušanlma.
24. april — Predsedništvo ZAVNOH-a donelo odluku o ustrojstvu Vrhovnog suda Hrvatske.
- 24/25. april — Na odseku luka Plcrmin — Mošćenička draga otpočelo iskrcavanje jedinica 9. udarne divizije JA sa o. Cresa u cilju konačnog oslobodenja Istre. Poslednji ešelon prebačeni su noću 26/27. aprila.
25. april — Jedinice 16. udarne i 36. udarne divizije JA, posle trodnevnih borbi protiv delova nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije, oslobodile Viroviticu i prinudile neprijatelja na povlačenje prema Koprivnici.
20. april — Jedinice 1. udarne brigade »Braća Radić« 32. divizije JA posle dvodnevni^h žestokih borbi protiv delova ustaško-domobranske 5. pešadijske divizije, oslobodile M. Grđevac (kod Virovitice) i prinudile neprijatelja na povlačenje prema Bjelovaru.
27. april — U Podrav. Slatini, od posledica rana zadobivenih u borbi protiv nemačkih jedinica, ustaša i domobrana 23. aprila kod s. Pčelića (blizu Virovitice), umro komandant 32. divizije 10. korpusa JA Petar Marija Btškup Ven. narodni heroj.
28. april — Posle viščasovne borbe protiv nemačkih jedinica 2. dalmatinska proleterska udarna i 3. dalmatinska udarna brigada 9. udarne divizije JA oslobodile Opatiju.
- U Istri 4. udarna brigada 9. udarne divizije JA. posle dvodnevni^h borbi protiv nemačkih jedinica, oslobodila Labin i rudnik uglja Rašu.
- Kod Rijeke, u borbi protiv nemačkih jedinica, poginuo operativni oficir u Stabu 11. korpusa 4. armije JA Ivan Lenac, španski borac, narodni heroj.
29. april — Na putu Boljun — Buzet (u Istri) 3. i 4. dalmatinska udarna brigada 9. udarne divizije JA razbile oko 500 vojnika iz 1047. puka nemačke 237. pešadijske divizije, a na putu Boljun — Pazin razbile nemački 1218. bataljon za osiguranje.
30. april — Delovi 45. divizije JA oslobodili Jasenovac. U logoru su nemačke i ustaško-domobranske jedinice, pre povlačenja, masakrirali preostale zatvorenike.
- U Istri 3. dalmatinska udarna brigada 9. udarne divizije JA oslobodila Lupoglav i Buzet.
- Posle sedmodnevni^h borbi protiv nemačkih snaga u dolini r. Drave 13. pešadijski puk bugarske 11. pešadijske divizije izbio na liniju s. Stari Gradac — s. Duretina (kod Virovitice).

MAKEDONIJA

16. april — U Skoplju, na zasedanju ASNOM-a, izabrano novo predsedništvo Narodnog sabora Makedonije. Ono je imenovalo prvu vladu federalne Makedonije. Na istom zasedanju je izabran Federalni sud Makedonije.
25. april — Narodna vlada federalne Makedonije izdala deklaraciju narodu: iznosi značaj formiranja vlade i zadatke i ciljeve koje ona treba da ostvari.

SLOVENIJA

2. april — U s. Vočnoj Vesi (kod Pliberka, u Austriji) delovi Koruškog NOP odreda 4. operativne zone Slovenije napali nemačku žand. stanicu. Poginulo je 16, ranjeno 17, a zarobljeno 6 žandarma.
3. april — Stab 7. korpusa JA izdao naredbu o preimenovanju Artiljerije 7. korpusa u 1. slovenačku artiljerijsku brigadu

4. april — Kod s. Lepenca (blizu Bohinjske Bistrice) Jeseniško-bohinjski NOP odred 9. korpusa JA napao iz zasede nemačku kolonu koja se kretala u pravcu Bleda. te joj posle kraće borbe naneo gubitke od 26 poginulih, a zatim se. zbog nadmoćnosti neprijatelja, povukao.
- U rejonu s. Ponikva — s. Pečina — s Prapetno (na Sentviškoj planeti) nemačke snage, nadirući iz doline r. Idrije, izvršile napad na jedinice 30. divizije JA. Zbog premorenosti ljudstva, ova se divizija u toku noći. preko r. Idrijice prebacila u rejon s. Sebrelja (kod Cerkna).
5. april — Glavni štab JA za Sloveniju naredio da se, u cilju uspešnije odbrane oslobođene teritorije 7. korpusa JA, formiraju: Novomeški. Metliški, Črnomeljski i Kočevski odbrambeni sektor.
- Us. Storama (kod Celja) posada nemačke protivavionske baterije, jačine 65 ljudi mađarske i austrijske narodnosti, onesposobila oruđa i sa celokupnim ličnim naoružanjem i opremom prešla na stranu jedinica JA.
- Kod s. Mlinša 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije JA 1 Kamniško-zasavski NOP odred 4. operativne zone Slovenije napali nemačku motorizovanu kolonu iz Domžala. Poginulo je 58 i zarobljeno 30 nemačkih vojnika, uništena su 3 kamiona i zaplenjena je veća količina oružja i opreme.
6. april — Kod s. Ločice (blizu Vranskog) 2. slovenačka udarna brigada Ljubo Serčer« 14. divizije JA napala nemačku motorizovanu kolonu iz Domžala, te u jednodnevnoj borbi ubila 55 nemačkih vojnika i uništila 4 kamiona i putnički automobil, zatim se. zbog nadmoćnosti neprijateljskih snaga, povukla u s. Okrog (kod Smartna u Tuhinju).
7. april — Kod s. Ravna (blizu Kobarida) dva bataljona Operativnog štaba za zapadnu Sloveniju napala iz zasede nemačku kolonu SS policije jačine 100 ljudi. Poginulo je 20 i zarobljeno 13 nemačkih vojnika, dok su ostali pobjegli u Livek. Zaplenjeno je 5 p. mitraljeza, 5 automata i 13 pušaka.
- U Suhoj krajini nemački 17. 19. i 25. SS policijski puk. četiri pokretna bataljona slovenačkih domobrana i više bataljona ROA (jedinica generala Vlasova) otpočeli napade na jedinice 7. korpusa JA s ciljem da zaposedanjem Suhe krajine obrazuju neprekidan front od Postojne do Brezice. U oštrim devetodnevnim borbama u blizini s. Starog Loga, s. Smuke, s. Tople Reberi, s. Podhoste, s. Podturena, s. Toplice i s. Starih 2aga jedinice 7. korpusa su odbile sve neprijateljske napade, sačuvala slobodnu teritoriju i time obezbedile desni bok jedinica 4. armije JA koje su prodirale u pravcu Rijeke. Poginulo je preko 560 neprijateljskih vojnika i zaplenjena je velika količina oružja i opreme, dok su jedinice 7. korpusa JA imale 52 poginula i 175 ranjenih.
- Na liniji s. Jastrepci — s. Hum (kod Ormoža) jedinice bugarske 12. pešadijske divizije napale nemačke snage, ali su posle žestoke borbe odbijene.
- Konjički puk bugarske 1. armije zauzeo Središče i S. Grabe.
8. april — U s. Zgodnjim Gorjama (kod Bleda) 19. slovenačka brigada »Srečko Kosovel« 30. divizije JA napala i posle kraće borbe savladala nemačku posadu. Poginulo je 18 nemačkih vojnika i oficira.
9. april — U s. Hudoj Luknji 13. slovenačka udarna brigada »Mirko Bračić« 14. divizije JA napala kantonman 2. čete nemačkog 611. landessšicen-bataljona. Glavnina čete je uspela da pobjegne u Velonje. Zaplenjeno: 2 p. mitraljeza, 2 minobacača i 6 pušaka.
- Stab 4. operativne zone Slovenije izdao naredbu o rasformiranju Štaba Grupe štajerskih NOP odreda i Operativnog štaba 6. slovenačke NOU brigade »Slavko Slanđer« 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek« i jedinicama dodeću nove zadatke na odvojenim pravcima.
- Delovi bugarske 1. armije napali nemačke snage na liniji s. Sv. Urban — s. Lopcrčice (kod Ormoža), ali su posle trodnevnih borbi odbijeni.
10. april — Posada nemačke protivavionske baterije iz s. Ljubečna (kod Poljčana), koju su sačinjavala 64 vojnika mađarske nacionalnosti, predala se, s celokupnim naoružanjem, jedinicama 4. operativne zone Slovenije, izrazivši želju da se bori protiv nemačkog okupatora.
- U blizini s. Nadleska i s. Smarate nemačke snage i slovenački domobrani iz Cerknice napale Notranjski NOP odred 7. korpusa JA. Posle viščasovne borbe neprijatelj je odbačen u polazni garnizon, uz gubitke od 8 poginulih i 12 ranjenih.

- 10/11. *aprii* — Draga slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije JA prepodom prodrła u Soštanj, blokirala nemačku posadu i u fabrici kože zaplenila 11 kola materijala. U uličnim borbama neprijatelj je imao 42 mrtva, 49 ranjenih i 2 zarobljena Brigada se povukla iz Soštanja bez gubitaka.
11. *april* — U s. Slov. Plajberku (kod Celovecn, u Austriji) 1. bataljon Korušskog NOP odreda 4. operativne zone Slovenije napao nemačku žand. posadu. Posle kraćeg otpora svih 19 žandarma se predalo. Plen: R p. mitraljeza i 32 puške.
12. *april* — U rejonu s. Robidnice (kod Cerkna) 19. slovenačka udarna brigada »Srečko Kosovel« 30. divizije JA napala kolonu četnika i domobrana iz s. Gorenje Vasi. Posle devetočasovne borbe neprijatelj je odbačen u polazni garnizon.
- U blizini s. Gradiča i s. Podkrajca 1. slovenačka udarna brigada -Tone Tomšič 14. divizije JA napala nemačke snage iz Velenja koje su pljačkale po okolnim selima, te ih razbila i odbacila u polazni garnizon. Neprijatelj je ostavio svu napljačkanu imovinu (pa je vraćena seljacima).
13. *april* — Kod Slovenj-Gradeca delovi 2 slovenačke udarne brigade »Ljubo Sercer« 14. divizije JA napali iz zasede nemačku motorizovanu koionu, te uništili 2 kamiona i zaplenili 11 pušaka, a ubili 24 i zarobili 5 nemačkih vojnika.
15. *aprii* — U s. Podhostli 9. slovenačka brigada 18. divizije JA napala nemačko-domobranksku posadu i posle višečasovne borbe zauzela selo.
- Delovi bugarske 1. armije i 138. korpusa Crvene armije, posle dvodnevni borbi protiv nemačkih snaga, zauzeli s. Jastrepce i s. V. i M, Kog (kod Ormoža). Bugarske snage su potom prešle u odbranu na liniji s. Sv. Urban — s. V. Kog — s. Hum, a jedinice Crvene armije produžile dejstva prema r. Muri.
16. *april* — Kod s. Hude Luknje (blizu Mislinje) 2. slovenačka udarna brigada Ljubo Sercer« 14. divizije JA napala nemačke snage i posle višečasovne borbe izbacila iz stroja preko 40 nemačkih vojnika.
- 16/17. *april* — U s. Vojniku (kod Celja) delovi 1. slovenačke udarne brigade »Tone Tomšič« 14. divizije JA napali nemačku posadu i posle kraće borbe zarobili 14 vojnika, dok je 1 poginuo.
20. *april* — Glavni štab JA za Sloveniju izdao naredbu o formiranju Ljubljanskog vojnog područja, s komandama mesta: Novo Mesto Črnomelj, Vinica, Stari Trg na Kupi, Stari Trg pri Ložu i Kočevje.
- Između s. Bajliša i s. Borovlja (kod Celoveea, u Austriji) 1. bataljon Korušskog NOP odreda 4. operativne zone Sloveniji napao nemačko obezbeđenje električne centrale, te posle kraće borbe zarobio 11 nemačkih vojnika, zaplenio 2 p. mitraljeza i 12 pušaka, a hidrocentralu miniranjem onesposobio.
- U blizini s. Kališa i s. Lajša (kod Skofje Lckc) nemačko-domobranske snage Iz s. Selca napale Jeseniško-bohinjski NOP odred 9. korpusa JA. Posle oštro borbo neprijatelj je odbačen u polazni garnizon, uz gubitke od 18 poginulih i 11 ranjenih.
- Stab 7. korpusa JA izdao naredbu da se od dotadanih radnih jedinica formira Građevinska brigada i od saobraćajnih jedinica formira Saobraćajna brigada 7. korpusa JA.
- 20/21. *april* — U Cepovanskoj dolini i i Llanjskoj planoti jedinice 9. korpusa JA napale i. posle višečasovnih borbi, razbile delove nemačkog 10. SS policijskog puka, te ih gonile do s. Grgara. Kada su pristigla neprijateljska pojačanja, jedinice 9. korpusa su, u dvodnevni borbama, odbile sve napade nemačkih snaga i njihove pokušaje da ponovo zaposednu izgubljena uporišta.
21. *april* — U rejonu s. Rogati Hrib — s. Rajndol — s. Mozelj (kod Kočevja) 4. slovenačka udarna brigada Matija Gubec« 15. divizije JA, 8. slovenačka brigada »Fran Levstik« 18. divizije JA, 1. brigada narodni odbrane, Notranjski NOP odred 7. korpusa i delovi 20. divizije JA, u višečasovnoj borbi, razbili 3. puk SDK. (Sledećih dana oni su zauzeli s. Stakarje, s. Crni Potok s. Livold, s. Moravu, s. Škrilj i s. Zdihovo.)
- U blizini s. Smihela (kod Mozirja) jake nemačke snage napale 2. slovenačku udarnu brigadu »Ljubo Sercer« 14. divizije JA. Posle šestočasovne borbe, u kojoj je poginulo 25 a ranjeno 30 nemačkih vojnika. Brigada se, zbog nadmoćnosti neprijatelja, prebacila na Visočki vrh (kod Soštanja).
23. *april* — U s. St. Vidu (na putu Soštanj — Čina) 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Sercer« 14. divizije JA iznenadnim napadom uništila nemačku posadu od 30 ljudi, te zarobila 310 nenaoružanih mađarskih vojnika i zaplenila 8 p. mitraljeza, 5 auto-

1945. april

SRBIJA

april 1945.

mata. 40 pušaka. 15 konja i veću količinu municije i opreme. Osamdeset zarobljenih mađarskih vojnika dobrovoljno je stupilo u jedinice JA.

24. april — U Trstu, na osnovu naredbe Štaba 9. korpusa JA, formirana Komanda mesta a grad podeljen na 4 operativna sektora.
- 24/25. april — U s. Križnom Vrh (kod Slov. Bistrice) 13. slovenačka udarna brigada Mirko Bračić« 14. divizije JA napala nemačku jedinicu koja je obezbeđivala prugu Celje — Maribor. Bez otpora se predalo 25 nemačkih vojnika. Plen: teški minobacač. 10 automata, 120 pušaka i sva oprema.
25. april — U blizini s. Tolstog Vrha 13. slovenačka udarna brigada Mirko Bračić« 14. divizije JA napala nemačke snage iz Slov. Konjica i Ponikve i posle dvočasovne borbe ih razbila i odbacila u polazne garnizone. Poginulo je 30 nemačkih vojnika i ranjen ih je veći broj.
- U blizini s. Cirkovce Škalske nemačke snage iz Velenja okružile 2. bataljon 13. slovenačke udarne brigade »Mirko Bračić« 14. divizije JA. Po padu mraka, posle višečasovne borbe, bataljon se probio i prebacio u pravcu Velenja.
20. april — Na pl. Trnovskom gozdu jedinice 9. korpusa JA prešle u protivnapade na novouspostavljena nemačka uporišta i razbile nemačke snage u s. Otlici i s. Predmeji. nanevši im gubitke od oko 50 mrtvih, 60 ranjenih i 20 zarobljenih. Sutradan su oslobodile s. Trnovo, s. Ravnicu i s. Zagorje, a 28. aprila i s. Grgar, pošto se neprijatelj povukao u Goricu.
- U rejonu s. Lemberk — s. Hrenovo 1. slovenačka udarna brigada »Tone Tomšič« 14. divizije JA napala nemačku kolonu koja se kretala iz Dobrne ka Vojniku i posle osmočasovne borbe je odbacila ka s. Novoj Cerkvi, nanevši joj gubitke od 46 poginulih.
27. april — Na liniji s. Koritnica — s. Milonja (kod Ilirske Bistrice) jedinice 20. udarne divizije JA, podržane 2. i 4. bataljonom 1. tenkovske brigade JA. gotovo potpuno uništile 3. bataljon nemačkog 19. SS policijskog puka i nemački 4. građevinski bataljon i razbile 5. puk SDK i četnika.
28. april — Glavni štab JA za Sloveniju izdao naredbu da se Belokranjski i Notranjski NOP odred 7. korpusa JA uključe u sastav 1. slovenačke divizije KNOJ-a.
- Na osnovu naredbe Štaba 9. korpusa JA, 30. divizija JA krenula sa pl. Tmovskog gozda, preko Vipavske doline, u pravcu Trsta. Sutradan je izbila na liniju s. Repentabor — s. Dutovlje.
- Po naređenju Štaba 4. armije JA, jedinice 15. i 18. divizije JA koncentrisane na liniji Brod na Kupi — s. Kuželj — s. Osilnica — s. Čabar radi obezbeđenja desnog boka jedinica 4. armije JA koje su lomile otpor nemačkih snaga kod Rijeke.
- Delovi 20. i 26. udarne divizije JA, ojačani delovima 1. tenkovske brigade JA, posle višečasovne borbe odbacili nemačke snage ka s. Jablanici, s. Jelšanama i Podgradu i zauzeli Ilirsku Bisticu.
29. april — U s. Dolu (kod Hrastnika) Kamniško-zasavski NOP odred 4. operativne zone Slovenije iznenada napao nemačku posadu, te zarobio 26 vojnika i zaplenio 2 minobacača, 2 mitraljeza, 5 p. mitraljeza, 34 puške i veću količinu municije i opreme.
- Nemačke snage napustile Divaču i povukle se u pravcu Trsta. Jedinice 20. udarne divizije JA zaplenile su nekoliko magacina s ratnom opremom i hranom.
30. april — Nemački 10. SS policijski puk napustio Idriju, Ajdovščinu, Dornberg i uporišta u dolini r. Bače i povukao se u Goricu i Tolmin.
- U s. Zgornjoj Rečici (kod Trbovlja) Kamniško-zasavski NOP odred 4. operativne zone Slovenije napao žand. stanicu. Posle kraće borbe je poginulo 9 i zarobljeno 16 nemačkih žandarma.
- Dvadeseta udarna i 30. divizija JA otpočele borbe za oslobodenje Trsta. U toku dana oslobođeni su Sežana, s. Kozina, Bazovica, Repentabor i Prošek i okružene jake nemačko-kvislinške snage u Opčinama i Trstu.

SRBIJA

2. april — Rasformirana 11. vojvodanska NOU brigada a njeno ljudstvo raspoređeno u ostale jedinice 36. udarne divizije JA.
9. april — U Beogradu obrazovana vlada federalne Srbije.

1945. april

SRBIJA

april 1945.

11. *april* — U Novom Sadu, na velikom narodnom mitingu, objavljena izjava Glavnog NO odbora za Vojvodinu o pristupanju Vojvodine federalnoj Srbiji.
20. *april* — U rejonu s. Kaličane — Rodno (Orno) brdo (kod Peći) dve čete 6. crnogorske NOU brigade Operativne grupe brigada razbile grupu od 40 balista. Poginula su 3 i ranjeno je 11 balista, dok su delovi brigade imali 1 poginulog i 3 ranjena.
25. *april* — Druga kosovsko-metohijska brigada 52. divizije JA u borbama u Kačaniku prisilila na predaju 38 balista.
27. *april* — Na pl. Zegovcu i pl. Lipovici delovi 1. i 4. kosovsko-metohijske udarne brigade 52. divizije JA, posle dvodnevnog čišćenja, zarobili 11 balista.
28. *april* — U s. Istiniču (kod Peći) delovi (5. crnogorske NOU brigade Operativne grupe brigada opkolili i zarobili 8 balista, dok su se trojica predali.
30. *april* — U Peći formiran Artiljerijski divizion Štaba operativne grupe brigada.

M a j

DOGAĐAJI OPSTEG KARAKTERA

1. maj — Vrhovni komandant JA mar al Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio jedinice 4. armije i 7. i 9. korpusa JA koje su posle višednevnih ogorčenih borbi protiv jakih nemačkih snaga oslobodile Trst, Goricu i Tržič.
- Nemačka Vrhovna komanda zatražila primirje, ali je vlada SSSR-a odbila da pregovara.
- Savezničke snage zauzele grad Torino (u Italiji).
2. maj — Po nalogu vlade V. Britanije, feldmaršal Harold Aleksander uputio telegram vrhovnom komandantu JA Josipu Brozu Titu zahtevajući da jedinice JA napuste Trst i povuku se zapadno od pl. Čičarije.
- Kapitulirali ostaci nemačkih garnizona u Berlinu, Rostoku i Vernemindeu (u Nemačkoj).
- U severnoj Italiji prekinuta neprijateljstva između nemačkih i savezničkih snaga.
3. maj — Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio jedinice 4. armije i Jugoslovenske mornarice koje su posle jedanaestodnevnih ogorčenih borbi oslobodile Rijeku.
- Kod Vismara (u Nemačkoj) došle u dodir jedinice 2. britanske armije i trupe 2. beloruskog fronta Crvene armije.
- ! maj — Savezničke snage zauzele gradove Berhtesgaden, Line i Salcburg (u Arstriji) i uhvatile vezu sa snagama koje su prodirale kroz severnu Italiju.
5. maj — U Beogradu otpočeli trodnevni pregovori između Povereništva narodne odbrane DFJ i načelnika Štaba Savezničke vrhovne komande u Italiji generala Frederika Morgana. Saveznička komanda je zahtevala da snage JA napuste Julijsku krajinu i da se povuku iza linije: desna obala r. Mirne — Prošek — Gorica («Morganova linija»). Pregovori nisu završeni.
- Kapitulirale sve nemačke snage u severnoj Nemačkoj, Holandiji, Danskoj i Slezvig-Holštajnu.
8. maj — Kapitulirale nemačke snage u zapadnoj Austriji i južnoj Bavarskoj.
7. maj — U Rcmsu (u Francuskoj) potpisan prethodni protokol o безусловnoj kapitulaciji svih nemačkih oružanih snaga. Protokolom je, pored ostalog, predviđeno da nemačka Vrhovna komanda odmah izda naređenja potčinjenim komandantima kopnenih, pomorskih i vazduhoplovnih snaga da 8. maja u 23.01 časa obustave operacije.
- Vlada DFJ postavila zahtev vladama SAD, V. Britanije i SSSR-a da se, na osnovu prava na samoopredeljenje, deo Koruške u Austriji, sa slovenačkim življem, priključi Jugoslaviji.
- U Bukureštu potpisan protokol o robnoj razmeni i kulturnoj konvenciji između vlade DFJ i vlade Rumunije.
- Po naređenju Generalštaba JA, 10. korpus JA (32. i 33. divizija) stavljen pod komandu 1. armije JA i upućen ka Zagrebu.
- Generalštab JA naredio 2. armiji JA da jačim snagama prodre desnom obalom r. Save. zauzme Brezice i Krško i preseče odstupnicu nemačkih, ustaških i četničkih snaga ka Austriji.
- Generalštab JA naredio Stabu 3. armije da njegove jedinice što brže nadiru opštim pravcem Maribor — Dravograd — Celovec, zatvore jugoslovensko-austrijsku granicu i neprijatelju prošeku odstupne pravce ka Austriji.
- Naredbom Generalštaba JA Kozjanski NOP odred 4. operativne zono Slovenije uključen u sastav 3. brigade 1. divizije KNOJ-a

1945.   april   BOSNA I HERCEGOVINA   april   1945.

8. maj — U Berlinu potpisan akt o безусловnoj i konačnoj kapitulaciji nemačkih oružanih snaga. Time je završen rat u Evropi.
- U San Francisku (u SAD-u) održan prvi sastanak predstavnika vlada SSSR, SAD, Kine, V. Britanije i Francuske.
- 9- maj — Jedinice Crvene armije oslobodile Prag, glavni grad Cehoslovačke. Istog dana su kapitulirale sve nemačke snage u Češkoj.
10. maj — U Beogradu otpočeli ponovni dvodnevni razgovori između Povereništva narodne odbrane DFJ i vrhovnog komandanta savezničkih snaga u Italiji feldmaršala Harolda Aleksandera. Feldmaršal Aleksander je zalitevao bezuslovno povlačenje snaga JA iz Julijske krajine na liniju koju je označio general Morgan. Jednostrani zahtev Savezničke vrhovne komande u Italiji nisu prihvaćeni.
- Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio jedinice 3. armije JA koje su posle višednevnih upornih borbi lomile otpor nemačkih snaga i oslobodile Bjelovar, Koprivnicu, Križevce, Varaždin, Ptuj, Krapinu i druga mesta
- Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio jedinice 1. i 2. armije koje su u neodoljivom naletu s juga i istoka slomile neprijateljsku odbranu i oslobodile Zagreb, glavni grad federalne.¹ Hrvatske.
- Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio jedinice 2. armije JA koje su u teškim borbama od 28. aprila do 8. maja 1945. slomile otpor jakih nemačkih snaga i oslobodile Bos. Novi, Kostajnicu, Dubicu, Sisak, Petrinju, Karlovac i niz drugih mesta.
- Savezničke snage se iskrcale u Norvešku.
11. maj — Kapitulirale nemačke snage u zapadnoj Francuskoj.
14. maj — Vrhovna komanda savezničkih snaga u Italiji obavestila Upravu baze JA u Bariju da obustavlja svako dalje snabdevanje Jugoslovenske armije.
15. maj — Vlade V. Britanije i SAD uputile vladi DFJ note sa zahtevom da se jugoslovenske trupe povuku iz oblasti koje se smatraju neophodnim za angloameričku vojsku, tj. iza »Morganove linije« (desna obala r. Mirne;—Prošek—Gorica).
- Vrhovni komandant JA maršal Jugoslavije Josip Broz Tito pohvalio jedinice 3. armije JA za izvedenu operaciju u rejonu Slovenj-Gradec—Pliberk—Dravograd, kada je zarobljen velik broj nemačkih vojnika, ustaša i četnika s celokupnim naoružanjem.
- Kapitulacijom okupatorske i kvistlinške grupe jačine oko 30.000 vojnika u rejonu Crna — Mežica, pobedonosno završena četvrtogodišnja oslobodilačka borba narod.-Jugoslavije.

BOSNA I HERCEGOVINA

1. maj — Posle četvorodnevne opštre borbe protiv delova nemačke 373. legionarske divizije i ustaško-domobranskih jedinica 39. divizija 2. armije JA oslobodila Bos. Novi i Dvor na Uni i nastavila gonjenje neprijatelja prema Kostajnici.
2. maj — Jedinice 28. udarne divizije 2. armije JA, posle petodnevne borbe, odbacile prema Petrinji delove ustaške 8. i 7. brigade i oslobodile Bos. Kostajnicu.
- Maj p. — Po naređenju 2. armije JA rasformirani Banjalučki, Vlašički, Zmijanjski, Motajički i Tuzlanski NOP odred a njihovim sastavom pojunjene jedinice 4, 11. i 53. udarne divizije JA.
8. maj — Kod s. Bradine, pri povratku iz srednje Bosne, jake četničke snage završile dvodnevno prebacivanje preko komunikacije Sarajevo — Konjic na prostoriju pl. Bjelačnica — s. Rakitnica — s. Umljani.
9. maj — U Sarajevu održan Prvi kongres USAOBiH-a.
- U kanjonu r. Ljute i r. Neretve jedinice 3. udarnog korpusa JA i jedna brigada KNOJ-a. uz sadejstvo avijacije, napale jaku četničku grupaciju. Posle jednodnevne borbe poginulo je preko 3000 četnika, dok se iz obruča kod zaseoka Obrnja oko 3000 četnika probilo na pl. Zelengoru

11. maj — Po naređenju Štaba 3. udarnog korpusa JA rasformirani Birčansko-klađanjski i Majevički NOP odred a njihovo ljudstvo ušlo u sastav 27. i 38. udarne divizije JA.
12. maj — U rejonu r. Sutjeske i s. Zakmura jedinice 3. udarnog korpusa JA i 3. divizije KNOJ-a pristupile uništenju jake četničke grupe. (Četnici su uglavnom bili zarobljeni i uništeni, izuzev 300—400 četnika rasturenih na prostoriji od Zelengore do r. Prače, sa kojima su se nalazili Draža Mihailović i članovi četničke Vrhovne komande.)
- Na prostoriji s. Zepa — Han-Pijesak — s. Sokolovići delovi 37. udarne divizije JA i 38. udarne divizije 3. udarnog korpusa JA pristupili uništenju jake četničke grupe.

CRNA GORA

6. maj — Ministarstvo trgovine i snabdevanja federalne Crne Gore propisalo uredbu o maksimalnim cenama životnih namirnica na teritoriji Crne Gore.
9. maj — U Cetinju Sudsko veće vojne oblasti 2. udarnog korpusa JA izreklo presudu narodnim izdajnicima — saradnicima okupatora. Od 00 optuženih sud je njih 13 osudio na smrt, 25 na vremenske kazne zatvora, 12 na prisilni rad, dok je ostale oslobodio optužbe.
12. maj — Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja federalne Crne Gore donelo privremenu odluku o sprovođenju socijalnog osiguranja radnika i nameštenika.
14. maj — U Nikšiću otpočela dvodnevna skupština pravoslavnog sveštenstva Crne Gore i Boke. Skupština je izrazila spremnost za saradnju sa organima narodne vlasti.

HRVATSKA

- »>aj — Posle četvorodnevni borbi protiv nemačkih i ustaško-domobranskih jedinica 20. krajiška udarna brigada 39. divizije JA oslobodila Dvor na Uni.
- Jedinice 40. udarne divizije JA posle jednodnevne borbe odbacile delove nemačke 22. pešadijske divizije u pravcu Bjelovara i oslobodile s. Grubišno Polje.
- U Istri, 1. bataljon Kvarnerskog odreda mornaričke pešadije Jugoslovenske mornarice uništio manju nemačku kolonu i oslobodio Vodnjan. Poginulo je 35 nemačkih vojnika a zaplenjeno je 8 kamiona i motocikl. Poginuo je komandant 1. bataljona, a 1 borac je ranjen.
- Delovi 51. udarne divizije JA, u sadejstvu sa delovima 13. pešadijskog puka bugarske 11. pešadijske divizije, oslobodili s. Pitomaću (kod Virovitice).
2. maj — Jedinice 21. udarne divizije JA, posle jednodnevne borbe, odbacile nemačke i ustaško-domobranske snage prema Kutini i oslobodile Novsku, s. Popovac, s. Subocki Grad, s. Novi i Stari Grabovac, s. Paklenicu i s. Bujavicu (kod Nove Gradiške). Neprijatelj je pretrpeo gubitke od 10 mrtvih, 10 ranjenih i 2 zarobljena. Jedinice 21. udarne divizije JA su imale 5 ranjenih.
- Posle oštih uličnih borbi jedinice 51. udarne divizije JA odbacile delove nemačke II. vazduhoplovno-poljske divizije prema Koprivnici i oslobodile s. Đurđevac (kod Bjelovara).
- Trinaesti pešadijski puk bugarske 11. pešadijske divizije zauzeo s. Ferdinandovac (kod Đurđevca).
- Na odliK-ku s. Đuretina — s. Gajce (kod Virovitice) 30. pešadijski puk bugarske 8. pešadijske divizije otpočeo dvodnevno prebacivanje preko r. Drave da bi smenio jedinice 13. pešadijskog puka bugarske 11. pešadijske divizije, koji je s linije s. Heresnje — s. Ferdinandovac (kod Đurđevca) povučen u rezervu.
3. maj — Jedinice 4. armije JA, posle višednevnih teških borbi, oslobodile Rijeku. Snage nemačkog 97. armijskog korpusa probile su se ka Ilirskoj Bistrici uz velike gubitke.
- Dvadeseta srpska brigada 45. divizije JA prešla r. Unu i oslobodila Dubicu, odbacivši nemačke i ustaško-domobranske snage u pravcu Sunje.
- Brodska udarna brigada 28. udarne divizije JA posle jednodnevne žestoke borbe odbacila ustaško-domobranske i nemačke snage u pravcu Petrinje i Sunje i oslobodila Kostajnicu.

- U Pulu ušle jedinice Kvarnerskog odreda mornaričke pešadije Jugoslovenske mornarice, pošto se glavnina nemačke posade povukla na poluostrvo Muzil, zadržavši i deo grada.
- Delovi 51. udarne divizije NOVJ, u sadejstvu sa 30. pešadijskim pukom bugarske 3. pešadijske divizije, oslobodili s. Molve (kod Đurđevca).
- 4. maj
  - Zumberačka brigada i udarna brigada »Franjo Ogulinac Seljo« 34. udarne divizije JA, posle jednočasovne ali žestoke borbe, odbacile delov. ustaško-domobranske 13. pešadijske divizije prema Karlovcu i oslobodile s. Ozalj.
  - Jedinice 16. udarne i 17. udome divizije JA, posle dvodnevni oštrih borbi, odbacile delove nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije prema Križevcima i oslobodile Bjelovar.
- 5. maj
  - Jedinice 45. divizije 2. armije JA, posle jednodnevne borbe, oslobodile Sunju i produžile gonjenje nemačkih i ustaško-domobrinskih snaga u pravcu Siska.
  - Jedinice 28. udarne divizije 2. armije JA. posle jednodnevne borbe, oslobodile Petrinju i produžile gonjenje nemačko i ustaško-domobrinskih snaga prema Sisku i Zagrebu.
  - Jedinice 6. proletherske divizije »Nikola Tesla« i 1. proletherske udarne divizije JA. posle dvodnevni žestokih borbi, oslobodile Čazmu i produžile gonjenje nemačkih i ustaško-domobrinskih snaga prema Zagrebu.
  - Delovi 51. udarne i 36. udarne divizije JA. posle dvodnevni oštrih borbi, oslobodili Koprivnicu i produžili gonjenje nemačkih snaga prema Ludbregu.
  - Posle jednodnevne borbe protiv nemačkih snaga 30. pešadijski puk bugarske 8. pešadijske divizije zauzeo s. Drnje, s. Botovo i s. Đelekovec (kod Koprivnice).
- Maj p.
  - Po naređenju Štaba 10. korpusa JA formirana Komanda varaždinskog vojnog područja.
- 5/6. maj
  - Jedinice 45. divizije 2. armije JA posle dvanaestočasovne borbe oslobodile Sisak i nastavile gonjenje ustaško-domobrinskih i nemačkih jedinica u pravcu Zagreba.
- 6. maj
  - Kvarnerski odred mornaričke pešadije Jugoslovenske mornarice napao nemačku posadu blokiranu u delu Pule i na poluostrvu Muzilu. U jednodnevnoj borbi neprijatelj je pretrpeo gubitke od oko 70 mrtvih, a Kvarnerski odred je imao 9 mrtvih i 50 ranjenih. Sutradan je nemački admiral prihvatio uslove kapitulacije, pa je razoružano 2200 nemačkih vojnika i oficira.
  - Jedinice 51. udarne i 36. udarne divizije JA posle jednodnevne borbe oslobodile Ludbreg i nastavile gonjenje delova nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije u pravcu Varaždina.
  - Jedinice 17. udarne i 33. divizije JA posle jednodnevne žestoke borbe razbile 111. lovački puk nemačke 111. vazduhoplovno-poljske divizije i ustaške snage, oslobodile Križevce i odbacile neprijatelja prema Varažd. Toplicama. Uništena su 2 tenka, 4 kamiona i 3 minobacača, a zaplenjeno je: 2 topa, 4 minobacača, 6 p. mitraljeza i 150 pušaka.
  - Posle kratke ali oštre borbe protiv delova 1047. puka nemačke 237. pešadijske divizije 1. brigada 43. divizije JA oslobodila Pazin (u Istri). Gubici neprijatelja: 6 mrtvih, 15 ranjenih, 521 vojnik i 15 oficira zarobljenih. Brigada je imala 5 mrtvih i 25 ranjenih.
  - Kod Umaga (u Istri) delovi 4. dalmatinske udarne brigade 9. udarne divizije JA zarobili 206 nemačkih vojnika bez otpora.
- 7. maj
  - Karlovačka operativna grupa divizija JA (3. udarna, 4. udarna, 10. udarna i 34. udarna divizija) posle sedmodnevni borbi odbacila nemačke i ustaško-domobranske snage u pravcu Jastrebarskog, Samobora i Kostanjevice i oslobodila Karlovac.
  - Štab 2. armije JA odredio pravce nastupanja potčinjenih jedinica: 4. udarna divizija nastupa ka Brežicama, 10. udarna divizija ka Krškom, 23. udarna divizija ka Samoboru i 3. udarna divizija ka Metlici i Novom Mestu, s tim da ta mesta zauzmu i da nemačko-ustaškim jedinicama preseku odstupnicu prema Austriji.
  - Jedinice 36. udarne i 51. udarne divizije JA, posle jednodnevne borbe, oslobodile Varaždin i Varažd. Toplice i produžile gonjenje delova nemačke 11. vazduhoplovno-poljske divizije prema Ptuju i Slov. Bistrici. Poginulo je oko 300 i zarobljeno 700 neprijateljskih vojnika. Zaplenjeno je 6 topova, 6 minobacača, 38 automata, 800 pušaka, 60 konja, 6 kamiona i velike količine hrane i odeće.

1945.

april

HRVATSKA

april

1945.

- S. maj*
- Jedinice Unske operativne grupe divizija JA (28. udarna, 45. i 39. divizija 2. armije) posle trodnevnih horbi protiv nemačkih i ustaško-domobranskih snaga oslobodile Zagreb. U Zagrebu su istog dana ušle i druge jedinice JA, nastavljajući gonjenje razbijenog neprijatelja prema Krškom i Klanjcu
  - Jedinice 3. armije JA očistile od razbijenih nemačkih delova prostoriju zapadno i jugozapadno od Varaždina i prikupile se na liniji r. Drava — s. Vratno — s. Ladanje — s. Tužno — Ivanec radi gonjenja neprijateljskih snaga prema jugoslovensko-austrijskoj granici.
  - U rejonu s. Hum — Breznica (kod Zlatara) jedinice 16. udarne i 17. udarne divizije 3. armije JA napale nemačko-ustaške snage i odbacile ih prema Zlataru i Krapini.
  - Na putu Zagreb — s. Sesvete — Varaždin jedinice 1. proleterske udarne divizije JA. posle jednodnevne borbe protiv nemačkih i ustaško-domobranskih snaga, oslobodile Sv. Ivana Zelinu i s. Biškupec i prinudile neprijatelja na povlačenje prema D. Stubici. Zaplenjeno je više motornih vozila i raznog oružja, 30 minobacača. 1 radio-stanica i 2 magacina sa raznim materijalom.
- 9. maj*
- Goneći neprijateljske snage razbijene kod Karlovca i Zagreba, jedinice 2. armije JA izbile na liniju Zagreb — Samobor — Novo Mesto.
  - U rejonu s. Markuševac — s. Dubrava (kod Zagreba) 3. proleterska udarna (krajiška) brigada i italijanska brigada »Italija« 1. proleterske udarne divizije JA, razbile jaču nemačku i ustaško-domobransku kolonu, čiji su se delovi razbežali po okolnim šumama. Istog dana one su na putu s. Šestine — s. Gračani zarobile jedan domobranski bataljon.
  - Goneći nemačke snage od Križevaca, jedinice 40. udarne divizije 3. armije JA razbile jednu nemačku borbenu grupu i oslobodile Novi Marof.
  - Goneći nemačko-ustaške snage, jedinice 16. udarne i 17. udarne divizije 3. armije JA oslobodile Krapinu. Zarobljeno je oko 1000 nemačkih vojnika i oficira i ustaša sa oružjem i zaplenjeno oko 100 motornih vozila.
- 10. maj*
- U rejonu Sljemena i u s. Mikuliću (kod Zagreba) jedinice 1. proleterske udarne divizije JA razbile i primorale na predaju dve jake nemačko-ustaško-domobranske grupe.
  - U rejonu s. D. Bukovca (kod Zagreba) jedinice 6. proleterske divizije JA »Nikola Tesla« posle jednodnevne žestoke borbe razbile jaču nemačko-ustaško-domobransku grupu. Zaplenjeno je: 1 tenk, 2 haubice, 41 top, 8 minobacača, 21 mitraljez, 130 p. mitraljeza, 50 automata, 805 pušaka, 93 pištolja, 8 poljskih kuhinja. 84 kamiona, 14 radio-aparata, 6 radio-stanica, 100 kola s konjima i veće količine druge ratne opreme.
  - U rejonu s. Mikulić — s. Krvarić — s. Završje, u okolini Zagreba, jedinice 48. udarne divizije JA razoružale preko 300 nemačkih vojnika.
  - U rejonu s. Poljanica (kod Marije Bistrice). Klanjca, s. Razvor i s. Dekmanca (kod Smarja) jedinice 11. udarne divizije 1. armije JA razoružale jedinice nemačke 41. pešadijske divizije.
  - U rejonu s. Stara Vas — s. Kraljevec (kod Klanjca) jedinice 21. udarne divizije JA zarobile i razoružale 461 vojnika nemačke 181. pešadijske divizije.
- 11. maj*
- U Zagrebu, na inicijativu Akcionog odbora NOF-a za Zagreb, održan veličanstven miting povodom oslobođenja zemlje i svršetka rata u Evropi. Mitingu je prisustvovalo više desetina hiljada građana Zagreba i okolino.
- 12. maj*
- Na putu Zagreb — Krško — Zidani Most jedinice 2. armije JA završile zarobljavanje i razoružavanje nemačke 373. legionarske i 7. SS divizije Princ Eugen».
  - Po naređenju Štaba 2. armije JA formirana Artiljerijska brigada 4 udarne divizije JA.
- 13. maj*
- Po odluci Štaba Jugoslovenske mornarice rasformiran Kvarnerski odred mornaričke pešadije.
- 15. maj*
- Naređenjem Glavnog štaba JA za Hrvatsku rasformiran 4. korpus JA (7. udarna i 8. udarna divizija JA ušle u sastav 4. armije JA, a 34. udarna divizija JA i prištapske jedinice korpusa stavljeno na raspolaganje Glavnom štabu JA za Hrvatsku).
  - Po naređenju Štaba 4. armije JA formirana Artiljerijska brigada 13. udarne divizije JA.

SLOVENIJA

2. maj
- Ove brigade 25. udarne divizije 4. armije JA, uz podršku tenkova i artiljerije, posle dvodnevnih borbi oslobodile Postojnu. Poginulo je oko 300 a zarobljeno oko 400 neprijateljskih vojnika i oficira. Jedinice 29. divizije su imale 26 mrtvih i 55 ranjenih.
  - Od mađarskih vojnika prebeglih iz nemačke vojske formiran Mađarski bataljon. jačine 147 ljudi, u sastavu 2. slovenačke udarne brigade Ljubo Šercer* 14. udarne divizije JA.
  - Treća slovenačka udarna brigada Ivan Gradnik* 31. divizije JA oslobodila Tržič. slomivši otpor nemačkih i italijanskih fašističkih snaga, a potom na r. Soči uspostavila vezu sa snagama 2. novozelandske divizije.
  - Glavni štab JA za Sloveniju izdao naredbu o podeli teritorije Slovenije i formiranju četiri vojna područja (potoni formirana: Ljubljansko, Tršćansko, Celovško i Mariborsko vojno područje, s komandama mesta u većim mestima).
2. vijaj
- Jedinice 4. armije JA (9. udarna, 20. udarna i 30. divizija i delovi 26. udarne divizije) posle teških uličnih borbi, uz učešće naoružanog građanstva iz sastava partizanske komande mesta, oslobodile Trsi
  - Sedma slovenačka udarna brigada »France Prešern 31. divizije JA posle dvodnevnih uličnih borbi oslobodila Goricu.
  - Stab 4. operativne zone Slovenije naredio jedinicama 14. udarne divizije JA da usiljenim maršem izbiju na jugoslovensko-austrijsku granicu i zaposednu mostove na r. Dravi i sve prelaze preko granice, te onemogućivši nesmetan prolaz, pristupe razoružavanju i zarobljavanju nemačko-ustaških snaga koje se pred jedinicama JA povlače dolinom r. Savinje u pravcu Austrije. Diviziji je takođe naredeno da delom snaga zaposedne Beljak, Celovec i Velikovec (u Austriji).
3. maj
- Na pruzi Ljubljana - Postojna 13. hercegovačka udarna brigada 29. udarne divizije JA oslobodila R'ikek i Unec, a slovenački domobranci se povukli ka Cerknici i Logatecu.
  - U Bazovici (kod Trsta), po naređenju Štaba 4. armije JA, formiran Motorizovani odred (11. dalmatinska udarna brigada 26. udarne divizije -TA. motorizovani divizion i četa tenkova) sa zadatkom da što pre izbije u Korušku i preseče odstupnicu neprijateljskim snagama koje su se preko Slovenije povlačile za Austriju.
  - Posle trodnevnih ogorčenih uličnih borbi jedinice 4. armije JA (delovi 20. i 29. udarne i 30. divizije JA) oslobodile Opčine (kod Trsta). Zarobile su oko 2.600 nemačkih vojnika i podoficira i 29 oficira a zaplenile veće količine oružja i municije.
  - U Dravogradu 2. slovenačka udarna brigada »Ljubo Šercer« 14. udarne divizije JA napala nemačku posadu, savladala nekoliko otpornih tačaka na desnoj obali i proterala nemačke snage preko r. Drave, te iz zarobljeničkog logora oslobodila 120 Rusa i 43 Engleza. Sutradan naveče, po naređenju Štaba divizije, ona je odustala od daljih napada i usiljenim maršem krenula preko Zelezne Kaple ka Velikovecu (u Arstriji) da preseče odstupnicu nemačko-ustaškim snagama.
  - Jedinice 15. divizije JA okružile nemačko-domobranksu posadu u Kočevju i posle oštih uličnih borbi oslobodile ovo mesto. Iz koga se deo neprijateljskih snaga, uz podršku tenkova, probio u pravcu Ribnice. Istovremeno su jedinice 18. divizije JA u višecasovnoj borbi, razbile nemačko-domobrankske snage u blizini s. Gotenice i s. Grčarica, te ih gonile u pravcu Ribnice
  - Naredbom Štaba 7. korpusa JA Grndbena brigada preimenovana u Inžinjerijsku brigadu 7. korpusa JA.
4. maj
- Jedinice 29. udarne divizije 4. armije JA odbacile nemačko-domobrankske snage ka Ljubljani i oslobodile Cerknici i G. i D. Logatec.
5. maj
- U Ajdovščini, na svečanoj sednici Predsedništva Slovenačkog narodnooslobodilačkog veća, obrazovana vlada federalne Slovenije.
  - Jedinice 29. udarne divizije 1. armije JA, goneći nemačko-domobrankske snage ka Ljubljani, oslobodile Borovnicu i Vrhniku.
  - Povlačeći se iz Rijeke, jake snage nemačkog 97. armijskog korpusa prodrle u Ilirsku Bisticu.
  - U s. Zagorju (kod Trbovlja) 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander- 4. operativne zone Slovenije okružila i posle jednodnevne borbe prinudila na predaju nemačku posadu. Zarobljeno je 485 nemačkih vojnika i zaplenjena je veća količina naoružanja i opreme.

- U s. Begunjama (kod Radovijice) Kokrški NOP odrod 4. operativne zone Slovenije napao nemačku stražu čia obezbeđenju zatvora i posle oštre borbe prinudio je na predaju, te iz logora oslobodio 650 političkih zatvorenika i talaca.
  - Jedinice Operativnog štaba za zapadnu Sloveniju na juriš zauzele Tarčento i Krmin (u Italiji). Nernačko-četničke snage su se povukle na zapad i prodale savezničkim jedinicama.
  - Goneći razbijene nemačko-domobranske snage, koje su se iz Kočevja povlačile u pravcu Ljubljane, jedinice 15. i 18. divizije JA oslobodile Ribnicu i V. Lašče.
- 5/6. maj
- Trinaesta slovenačka udarna brigada »Mirko Bračić« 14. udarne divizije JA, posle viščasovne noćne borbe, odbacila nemačke snage u Mežicu i oslobodila s. Žerjav, a potom se usiljenim maršem uputi ka Celovcu.
6. maj
- Nastupajući ka Ljubljani, jedinice 15. divizije JA napale nemačko-domobranske snage i oslobodile s. Višnju Goru i Grosuplje (u Austriji).
  - Kod s. Borovlja Koruški NOP odred 4. operativne zone Slovenije, posle viščasovne borbe, razbio delove nemačke 14. SS divizije i produžio nastupanje ka Celovecu.
7. maj
- Jedinice 15. i 18. divizije i 29. udarne divizije JA otpočele opšti napad i probile spoljnu odbranu Ljubljane. Nemačke i kvislinske snage su 8. maja oko 23 časa napustile Ljubljanu i povukle se u pravcu Kranja i Jesenica.
  - U rejonu Ilirske Bistrice jedinice 4. armije JA okružile i napale grupaciju nemačkog 97. armijskog korpusa koja se 5. aprila probila iz Rijeke. Posle pregovora sa Štabom 4. udarnog korpusa 4. armije JA. na zahtev vojnika, gonom 1 Heslin. u svojstvu zastupnika ranjenog komandanta nemačkog 97. armijskog korpusa, potpisao je u s. Zagorju kapitulaciju.
6. maj
- U s. Kranjskoj Gori (kod Radovljice) 11. dalmatinska udarna brigada 28. udarne divizije JA posle dvočasovne borbe prinudila na predaju oko 550 nemačkih i domobranskih vojnika 1 oficira.
  - Prva slovenačka udarna brigada Tone Tomšič« 14. udarne divizije JA posle viščasovne borbe razbila delove nemačke 14. SS divizije, zauzela s. Žitaru Vas i s. St Lipš i pod borbom produžila nastupanje ka Velikovecu (u Austriji).
9. maj
- Izbivši u Ptujsko polje, 51. udarna divizija 3. armije JA slomila slabiji otpor nemačkih i ustaških snaga, nastavila nastupanje i, u sadejstvu sa delovima bugarske 12. pešadijske divizije, oslobodila Ptuj.
  - Jedinice 10. udarne divizije 2. armije JA posle jednodnevne borbe protiv nemačkih, ustaških i četničkih snaga oslobodile Kostanjevicu. izbile na liniju s. Brege — s. Leskovec — s. Roka i prinudile neprijatelja na povlačenje prema Krskom i Sevnici.
  - Koruški NOP odrod 4. operativne zone Slovenije zauzeo Celovec (u Austriji), a kasnije u grad ušli Motorizovani odred 4. armije TA i savezničke snage.
  - Jedinice 15. i 18. divizije i 29. udarne divizije JA u jutarnjim časovima ušle u Ljubljanu, svečano dočekane od celokupnog stanovništva.
  - Druga slovenačka udarna brigada Ljubo Serčer« 14. udarne divizije JA posle kraće borbe odbacila nemačke snage i zauzela Velikovec (u Austriji).
10. maj
- Jedinice 51. udarne divizije 3. armije JA i Komundo mesta Maribor, u sadejstvu sa delovima bugarske 3. i 12. pešadijske divizije, posle jednodnevne borbe protiv nemačkih i ustaških snaga, oslobodile Maribor, prinudivši neprijatelja na povlačenje prema Dravogradu i jugoslovensko-austrijskoj granici.
  - Jedinice 3. armije JA, goneći nemačke i ustaške snage, izbile na prostoriju s. Pragersko — Slov. Bistrica. Jedinice 40. udarne divizije JA su zarobile oko 750 nemačkih vojnika sa oružjem i drugom ratnom opremom.
  - Jedinice 10. udarne i 17. udarne divizije 3. armije JA izbile u rejon Rogatec — Rogaska Slatina — s. Desinić — s. Podčetrtak, zarobile preko 1000 neprijateljskih vojnika i zaplenile veliku količinu oružja.
  - Stab 3. armije JA naredio Stabu 12. udarne divizije i Stabu 12. vojvođanske udarne brigade 51. udarne divizije da pređu jugoslovensko-austrijsku granicu i zatvore je na liniji: s. Kozjak — St. Ilj — s. Svečina — s. Pesnica. Stabu 36. udarne divizije je naredeno da svoje jedinice postavi severno od Maribora, na prostoriji s. Košak. — s. Tarenina — s. Gradiška.
  - Na odseku Brežice — Zidani Most 4. i 10. udarna divizija 2. armije JA izbilo na desnu obalu r. Save.

- Iz Ajdovščine stigla u Ljubljano prva narodna vlada Slovenije. Svečani doček na Kongresnom trgu (sada: Trg revolucije) pretvorio se u snažnu manifestaciju najvišem predstavništvu slovenačkog naroda.
  - Dvadeset deveta udarna divizija 4. armije JA oslobodila Kranj i Škofju Loku. te produžila gonjenje nemačkih i domobranskih snaga ka Jesenicama.
  - Naredbom Štaba 14. udarne divizije JA rasformiran Koruški NOP odred 4. operativne zone Slovenije, a od njegovog ljudstva formiran bataljon i uključen u 13. slovenačku udarnu brigadu »Mirko Bračić« 14. divizije JA.
  - U s. Radmirju 6. slovenačka udarna brigada »Siavko Slander« 4. operativne zone Slovenije razoružala nemačku motorizovanu kolonu, zatim se, po podne, zaplenjenim motornim vozilima prebacila u Celje, preuzela vlast i pristupila razoružavanju nemačko-ustaških snaga. Zaplenjeno je 40 topova, 200 motornih vozila i velika količina oružja i druge ratne opreme.
11. maj
- U blizini Rogaške Slatine jedinice 16. i 17. udarne divizije JA posle jednodnevne borbe slomile otpor jakih ustaških zaštitnica, a potom produžile pokret ka Slov. Konjicama i Slov. Bistrici.
  - Dvadeset deveta udarna divizija 4. armije JA posle višerasovne borbe oslobodila Radovljicu i Tržič i zaplenila nekoliko kompozicija sa 310 vagona naoružanja i opreme. Poginulo je oko 120 nemačkih vojnika. 18 belogardista i 30 četnika, a zarobljeno je 314 nemačkih vojnika i oficira.
  - U Jesenicama Motorizovani odred 4. armije JA zarobio oko 4.600 neprijateljskih vojnika i 237 oficira koji su se vozovima povlačili iz Ljubljane za Austriju.
12. maj
- Glavni štab JA za Sloveniju izdao naredbu da se u Gorici formira Štab za repatrijaciju sa zadatkom da prihvata ljudstvo koje se iz nemačkih logora vraćalo u domovinu.
  - Okružene ustaške snage u rejonu Krško — Podsreda. posle dvodnevni borbi protiv jedinica 21. udarne divizije 1. armije JA, probile se u pravcu Celja i Smarja pretrpevši gubitke od oko 480 mrtvih i 1270 zarobljenih. Jedinice JA su imale 00 mrtvih i 133 ranjena.
  - Između Zagreba i Zidanog Mosta jedinice 2. armije JA, posle dvodnevni borbi, završile zarobljavanje i razoružavanje ostataka nemačke 7. SS divizije »Princ Eugen« i nemačke 373. legionarske divizije.
  - Da bi se sprečavao prelaz glavnine ustaških snaga preko jugoslovensko-austrijske granice, Štab 3. armije JA naredio 17. udarnoj diviziji: da iz rejonu Slov. Bistrice krene prema Dravogradu i zatvori odstupni pravac Celje — Dravograd; 51. udarnoj diviziji: da se iz Maribora železnicom prebaci u Dravograd i na granici pojača 6. udarnu brigadu 36. udarne divizije; 40. udarnoj diviziji: da se iz rejonu Slov. Bistrice prebaci u Maribor; 12. udarnoj diviziji: da produži pokret preko jugoslovensko-austrijske granice i razmesti se u rejonu Glajhšteten (u Austriji); 30. udarnoj diviziji: da se dve njene brigade razmeste u rejonu Lipnice (u Austriji).
  - U blizini s. Mislinje i St. Ija (kod Dravograda) jedinice 17. udarne divizije 3. armije JA u višerasovnoj borbi razbile nemačke snage, nanevši im gubitke od 65 mrtvih i preko 250 ranjenih.
14. maj
- Delovi 3. armije JA, 14 udarne divizije JA i 4. operativne zone Slovenije posle dvodnevni borbi oslobodili Slovenj-Gradec i Guštanj i u rejonu Celja, Soštanja. Slovenj-Gradeca i Dravograda primorali nemačku i ustaško-četničku grupaciju (oko 30.000 vojnika, podoficira i oficira) da položi oružje. Zaplenjeno je preko 300 motornih vozila, 1300 automatskih oruđa, oko 4500 pušaka. 36 radio-stanica i velika količina druge ratne opreme.
15. maj
- Na prostoriji Podsreda — s. Sv. Petar — Pilštanj jedinice 21. i 48. udarne divizije 1. armije JA. posle trodnevnog čišćenja, zarobile razbijene ostatke neprijateljskih jedinica i zaplenile veliku količinu oružja, motornih vozila i drugog ratnog materijala.
- SRBIJA
4. maj
- U Novom Sadu održana Prva okružna konferencija JNOF. Izabran je Okružni odbor za novosadski okrug.
7. maj
- U rejonu Vojindola (na padinama Suve pl), čisteći teren, delovi 4. kosovsko-metohijske udarne brigade 52. divizije JA uništili grupu od 6 balista Sutradan su zarobili načelnika štaba četničke Kolašinske brigade i još jednog četnika.
- maj
- U Beogradu je počela rad VI pokrajinska konferencija KPJ za Srbiju koja je odlukom CK KPJ pretvorena u Prvi (osnivački kongres) KP Srbije. Izabran je CK KP Srbije.